T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

MUHİBBÎ DÎVÂNI (1 – 500. GAZELLER)

(BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK)

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Seda EKER

BURSA-2022

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

MUHİBBÎ DÎVÂNI (1 – 500. GAZELLER)

(BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK)

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Seda EKER

Danışman:

Prof. Dr. Gülay DURMAZ

BURSA -2022

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı'nda 701841016 numaralı **Seda EKER** 'in hazırladığı **"Muhibbi Divanı (1 – 500. Gazeller) (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)"** konulu Yüksek Lisans Tezi ile ilgili savunma sınavı, **21.12.2022** günü **11.00-12.00** saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **başarılı** (başarılı/başarısız) olduğuna **oy birliği** (oybirliği/ oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Üye

(Tez Danışmanı, Sınav Komisyon Başkanı)

Prof. Dr. Gülay DURMAZ

Uludağ Üniversitesi

Üye

Prof. Dr. Özlem GÜLNAR ERCAN

Uludağ Üniversitesi

Üye

Doç. Dr. Tuba ONAT ÇAKIROĞLU

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Yemin Metni

Yüksek lisans çalışması olarak sunduğum "Muhibbî Dîvânı (1 – 500.Gazeller) (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)" başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza

21 / 12 / 2022

Adı Soyadı: Seda EKER

Öğrenci No: 701841016

Ana Bilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Programı: Tezli Yüksel Lisans

Statüsü: Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Tarih: 7/12/2022

Tez Başlığı / Konusu: Muhibbi Divanı (1-500. Gazeller) (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük) Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 1613 sayfalık kısmına ilişkin, 7/ 12 / 2022 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 9'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

1- Kaynakça hariç
2- Alıntılar hariç/dahil
3- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza
7/12/2022

Adı Soyadı:	Seda EKER		
Öğrenci No:	701841016		
Anabilim Dalı:	Türk Dili ve Edebiyatı		
Programı:	Tezli Yüksek Lisans		
Statüsü:	Y.Lisans	Doktora	Sanatta Yeterlik

Danışman
Prof. Dr. Gülay DURMAZ
7.12.2022

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı	: Seda EKER
Üniversite	: Bursa Uludağ Üniversitesi
Enstitüsü	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	: Türk Dili ve Edebiyatı
Bilim Dalı	: Eski Türk Edebiyatı
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	: XV+1598
Mezuniyet Tarihi	: …/…/2023
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Gülay DURMAZ

MUHİBBÎ DÎVÂNI (1 – 500. GAZELLER) (BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK)

Sözcük, bir ya da birkaç heceden oluşan dil birimidir. Kelimeler cümle ya da cümle üstü birlikler içerisinde başka sözcüklerle yan yana geldiğinde değişik anlam katmanları oluşturmaktadır. Bunun yanında tarihsel olarak da sözcüklerin anlamları zamanla değişmiş ve bu değişme neticesinde eski edebî metinlerin anlamlandırılması bir hayli zorlaşmıştır.

Bu çalışmada Muhibbî'nin 500 gazeli (1 – 500. Gazeller), Kemal YAVUZ ve Orhan YAVUZ tarafından neşredilen "Muhibbî Dîvânı-Bütün Şiirleri" adlı eser kaynak alınarak TEBDİZ sistemine kaydedilmiş ve kelimeler bağlam içerisinde değerlendirilmiştir. Oluşturulan bağlamlı dizin yardımıyla ilgili gazellerdeki unsurlar incelenmiş, beyitlerden örnekler verilerek bu unsurlar desteklenmiştir. Bu şekilde Muhibbî'nin iç dünyası -sanatı, hayat görüşü ve sosyal hayata dair unsurlar incelenerek ortaya konulmuştur.

Anahtar Sözcükler:

Muhibbî, Kanûnî Sultan Süleyman, Divan şiiri, Bağlamlı Dizin, İşlevsel Sözlük.

ABSTRACT

Name and Surname	: Seda EKER
University	: Bursa Uludag University
Institution	: Social Science Institution
Field	: Turkish Language and Literature
Branch	: Old Turkish Literature
Degree Awarded	: Master
Page Number	: XV+1598
Degree Date	:…../…../2023
Supervisor	: Prof. Dr. Gülay DURMAZ

MUHİBBÎ DİVANI (1-500. GAZELS) (CONTEXT INDEX AND FUNCTIONAL DICTIONARY)

The development of the Turkish Language, which has continued to exist from the past to the present day, is undoubtedly supported by historical dictionaries and general dictionaries. Tebdiz is one of the projects that still continues to develop, especially by using today's technology in new studies. Tebdiz Contextual Index and Functional Dictionary of Historical and Literary Texts. And It is a project that aims to evaluate the words in Turkish Literature products within the context of the text starting from the 16th century and to prepare a contextual dictionary.

In this project, in which each researcher participated with a certain text or text fragment, Muhibbî's 500 ghazals (1 and 500. Gazelles) The work titled "Muhibbî Divan-All His Poems", published by Kemal YAVUZ and Orhan YAVUZ, was processed by me into the system by showing the source and contributed to the project as a contextual-indexed dictionary work. In the examined part, the relationship between the words in Muhibbî's poems and other words has been determined and the resulting semantic connections have been interpreted according to the context in the poem. In this way, the poet's literary world, his views on social life, his understanding of religion and his inner world were revealed.

Keywords:

Muhibbî, Suleiman the Magnificent, 16th century, functional Dictionary, Contextual Inde

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI IV
YEMİN METNİ V
YÜKSEK LİSANS İNTİHAL YAZILIM RAPORU VI
ÖZET VII
ABSTRACT VIII
İÇİNDEKİLER IX
GİRİŞ 1
TEŞEKKÜR.....3

BİRİNCİ BÖLÜM

(SEVGİLİYE AİT UNSURLAR (AŞK, ÂŞIK VE MAŞÛK))

1.1. MUHİBBÎ-AŞK 4
1.1.1.Âşıklık Kabiliyeti Elest Meclisinde Verilen Bir Özelliktir…….4
1.1.2.Aşk Kuvvetli Bir Duygudur ve Ah Ettirir…….....5
1.1.3.Aşkın Istırabı Ancak Şiir ile Ortaya Konabilir…….....5
1.2. MUHİBBÎ-ÂŞIK 5
1.2.1. Çılgın Bir Bülbüldür…….....6
1.2.2. Aklını Kaybetmiş Bir Köledir…….....6
1.2.3. Halk Tarafından Sürekli Kınanır…….....6
1.2.4. Boynuna Zülüf Dolanan Bir Maktüldür…….....7
1.2.5. Sevgilinin Yolu Uğruna Canını Kurban Edendir…….....7
1.2.6. Her Zaman Sevgiliye Sadıktır…….....7
1.3. MUHİBBÎ-MAŞÛK 8
1.3.1. Aşkı Yakıcı, Sıcak ve Coşkundur…….....8
1.3.2. Semtinde veya Kapısında Köle Olmak Mutluluktur…….....…9
1.3.3. Eziyet ve Cefası Bir Lütuftur …….....9

1.3.4. Âşığın Başının ya da Canının Önemi Yoktur…….....….....9

1.3.5. Bir Bakışı Âşığı Öldürmeye Yetebilir…….....9

1.3.6. Dudakları Âşık İçin Biricik Şifadır…….....10

1.3.7. Güzelliğinden Âşığa Zekat Vermesi Gerekir…….…….....10

İKİNCİ BÖLÜM

(MUHİBBÎ -KOZMİK ALEM)

2.1. NUH FELEK…….…….....11

2.2. ZAL-İ ÇARH…….....12

2.3. KAMER (AY)…….....12

2.4. AFİTAB (GÜNEŞ)……..….....12

2.5. NECM (YILDIZ)……..….....12

2.6. ÇAR ANÂSIR (DÖRT UNSUR) ……...…..….....13

2.7. ÇARH-I ZÂLİM…….....13

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

(MUHİBBÎ- DİNÎ UNSURLAR)

3.1. MİNBER/MESCİD…….....14

3.2. DUA…….…….....15

3.3. KÂFİR……..…….....…...15

3.4. MÜSLÜMAN……..….....…….15

3.5. EZEL MECLİSİ……..….....16

3.6. İBLİS (ŞEYTAN)……..….....16

3.7. MELEK……...….....16

3.8. CİN…….....17

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

(MUHİBBÎ-EĞLENCE MECLİSİ)

4.1. MECLİS/BEZM…….....18

4.2. MAHBÛB…….....18

4.3. SAKİ…….....19

4.4. MEY…….....19

4.5. MUM…….....19

4.6. ÇENG…….....20

4.7. KANÛN……..….....20

4.8. NEY…….....20

BEŞİNCİ BÖLÜM

(MUHİBBÎ-ŞAHIS KADROSU)

5.1. İSLAM DİNİ İLE İLGİLİ ŞAHISLAR.....22

5.1.1. Allah (cc)…….....22

5.1.2. Hz. Muhammed…….....22

5.1.3. Hz. Yusuf…….....23

5.1.4. Hz. Âdem…….....23

5.1.5. Hz. İsa…….....….....24

5.1.6. Hz. Nuh…….....….....24

5.1.7. Hz. Süleyman…….....24

5.1.8. Hz. Yakup…….....24

5.1.9. Hz. Eyyûp…….....…….25

5.1.10. Hz. Yunus…….....……..…25

5.2. MİTOLOJİK KARAKTERLER.....25

5.2.1. Cemşid (Cem)…….…….…….....…25

5.2.2. Dârâ…….……..…….....26

5.2.3. İskender…….……..…….....26

5.2.4. Hızır…….…….....…….....26

5.2.5. Hüsrev……...…….....27

5.2.6. Keykûbad……..……..…….....27

5.2.7. Câlînûs…….....27

5.2.8. Feridun …….....28

5.2.9. Ehremen…….....28

5.2.10. Rüstem-i Zâl …….....28

5.3. MESNEVİ KARAKTERLERİ……...……...…….....29

5.3.1. Mecnun……...……...…..... 29

5.3.2. Leylâ…….....29

5.3.3. Ferhat…….…….....30

5.3.4. Şirin……..…….....30

5.3.5. Vâmuk u Azrâ…….....30

5.4. ŞAİRLER.....31

5.4.1. Nizami…….…….....31

5.4.2. Hassân …….....31

5.4.3. Selmân-ı Sâvecî…….…….....32

ALTINCI BÖLÜM

(MUHİBBÎ – COĞRAFİ UNSURLAR)

6.1. ÜLKE/ŞEHİR/BÖLGE.....33

6.1.1. Aden……...…..….....33

6.1.2. Bedâhşan…….....34

6.1.3. Çin……..…….....….....34
6.1.4. Hıtâ……..……..…….....34
6.1.5. İran……..…….....35
6.1.6. Ken'ân……..…….....35
6.1.7. Rum……..…….....35
6.1.8. Habeşistan……..…….....36
6.1.9. Turân……..…….....36
6.2. NEHİR/DAĞ/BAĞ.....36
6.2.1. Ceyhun Nehri……..…….....36
6.2.2. Dicle ve Fırat Nehri…….…….....37
6.2.3. İrem Bağı……..……..….....37
6.2.4. Kâbe……..…….....….....37
6.2.5. Kaf Dağı…….....38
6.2.6. Nil Nehri…….....38
6.2.7. Kevser Irmağı…….....38

YEDİNCİ BÖLÜM

(MUHİBBÎ – HAYVAN VE BİTKİLER)

7.1. HAYVANLAR.....40
7.1.1. Ahu……..…….....40
7.1.2. Andelîb/Bülbül……..…….....40
7.1.3. Ankebût/Örümcek…….…….....41
7.1.4. Anka/Simurg/Hümâ…….....41
7.1.5. Arslan/Şîr…….....41
7.1.6. Ejderha…….…….....42
7.1.7. Köpek/İt/Kelb/Seg…….…….....42

7.1.8. Karınca/Mûr……..…….....43

7.1.9. Meges/Sinek……..…….....43

7.1.10. Pervane…….…….....43

7.1.11. Zag/Karga…….…….....44

7.2. BİTKİ/ÇİÇEK/AĞAÇ.....44

7.2.1. Gül…….....44

7.2.2. Lâle…….....…….....45

7.2.3. Nergis…….…….....46

7.2.4. Nilüfer…….…...…….....46

7.2.5. Sümbül…….…….....46

7.2.6. Servi/Selvi…….…….....47

7.2.7. Tûbâ…….…… 47

SEKİZİNCİ BÖLÜM

(MUHİBBÎ – KALIPLAŞMIŞ SÖZ ÖBEKLERİ)

8.1. DEYİMLER.....48

8.1.1. Gönül Vermek…….....48

8.1.2. İbret Almak …….…….....49

8.1.3. Ah Etmek ……..…….....49

8.1.4. Yüz Sürmek…….....49

8.1.5. Kurban Olmak…….....…50

8.1.6. Başı Göğe Ermek……..…….....50

8.1.7. Deva Olmak……...…….....50

8.1.8. Kulağına Küpe Olmak……..…….....50

8.1.9. Gam Yememek…….…….....51

8.1.10. Talip Olmak…….....51

8.2. ATASÖZLERİ.....54
8.2.1. Murgan Başımda Yuva Tuttu…….....55
8.2.2. Ömrün Nakdini Harc İtme…….....55
8.2.3. Tabîb Ölümlü Hastaya Varmaz…….....55
8.2.4. Benüm Halüme Düşmen Güler…….....55
8.2.5. Dest-ber Bâlâ-yı Dest…….....56
8.2.6. Dîvâneye Kalem Yoktur…….....56
8.2.7. Her Ne Ekersin Anı Biçersin…….....56
8.3. YEMİN VE DUA İFADELERİ.....56
8.3.1. Tâllahî…….....57
8.3.2. Ve'd-Dûha…….....57
8.3.3. Ve'ş-Şems…….....57
8.3.4. Yâ Leytenî Küntü Türâb…….....57
8.3.5. Yâ Nasîp…….....58
8.3.6. Yâ Mûcib…….....58
8.3.7. Yâ İlahî…….....58

DOKUZUNCU BÖLÜM

(MUHİBBÎ – AHENK UNSURLARI)

9.1. VEZİN…….....59
SONUÇ 62
KAYNAKÇA 65
BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK 71

GİRİŞ

Toplumların temel kültür unsurlarından biri de edebiyattır. Edebiyat, başlangıcından günümüze farklı birçok kültür alanından etkilenmiş aynı zamanda onları da etkilemiştir. Dinî inançlar, dönemin sosyal hayatı, gelenek ve görenekler bu etkilenmenin en temel unsurlarıdır.

Klasik Türk Edebiyatı adıyla da karşımıza çıkan Divan Edebiyatı, Osmanlı İmparatorluğu içinde gelişme gösteren şiir ve nesir anlayışının yanı sıra farklı uygarlıklardan etkilenerek günümüze gelen bir kültür hazinesidir. O dönemde en çok Arap ve Fars kültür/edebiyatlarıyla etkileşim içinde olan bu şiir anlayışının temeli her ne kadar farklı uygarlıklar gibi görünse de yüzyıllar içinde bu gelenek içinde yetişen şair/yazarların ve eserlerin yetkinliklerine bakıldığında kendine özgü bir şahsiyet gösterdiği ortaya çıkmaktadır.

Günümüze, doğru ve sağlam bir şekilde aktarılması gerektiği düşünülen Divan Edebiyatı'nda şüphesiz en büyük sorun şiirleri oluşturan sözcüklerden bazılarının eski anlamını yitirmesi, anlam genişlemesi yaşaması ya da bu sözcüklerin günümüzde kullanılmaya devam etmiyor oluşudur. Bu da şiirlerin anlaşılmasını zorlaştıran yegâne unsurların başında gelir. Bu sebeple farklı çalışmalar tarih boyunca yapılmaya başlanmış ve günümüzde de gelişen teknolojinin sağladığı imkân ve fırsatlarla devam etmektedir. Bunlardan biri de TEBDİZ Projesi'dir. Bu proje ile Türk Dili ile yazılmış olan eserlerdeki sözcüklerin, hangi sözcüklerle bir araya getirildiği, hangi anlamlarda ve bağlamlarda kullanıldığı ortaya koyulabilmektedir. Ayrıca edebî eserlerdeki folklorik unsurlar tespit edilebilmekte, dilin tarihsel süreçte geçirdiği değişim takip edilebilmektedir. Bunun yanı sıra, şair/yazarların üslupları hakkında, somut ve istatistikî verilere de ulaşılabilmektedir. Bu proje sürecinde tanıklı ve tarihsel bir Türkçe sözlüğün oluşturulması hedeflenmektedir. Şair/yazarların üsluplarının ve söz varlıklarının karşılaştırılmasının araştırma konusu yapılabilmesi, çalışma kapsamında elde edilecek verilerle kolaylaşacak ayrıca şerh çalışmaları ve Osmanlı kültür tarihi araştırmaları dökümü yapılan daha somut verilerle ve örneklerle desteklenebilecektir. Böylece edebiyatımızın söz varlığı çalışmaları hızlı ve kolay bir şekilde ilerletilebilmekte ve metinler üzerine detaylı analizler yapılabilmektedir. Sistemde "Kelime/kelime grubu, ek-kök bilgileri, nazım şekil ve türleri, vezin ve ayet, hadis, kelâm-ı kibar, atasözü, deyim, argo ifade, kalıplaşmış

ifade, dua ifadeleri" gibi birçok detay bilgilerle tarama yapma imkânı bulunmaktadır. Bu sayede mensur metinler, divanlar ve mesneviler üzerine detaylı çalışmalar yapılabilmektedir.

TEBDİZ Projesi kapsamında hazırlanan bu çalışmada, şair padişahlardan Muhibbî'nin 500 gazeli (1-500. gazeller), Kemal YAVUZ ve Orhan YAVUZ tarafından neşredilen "*Muhibbî Divanı-Bütün Şiirleri*" adlı eser kaynak alınarak sisteme yüklenmiştir. Ardından şiirlerdeki sözcüklerin bağlamına göre tek tek anlamları belirlenmeye çalışılmış ve şairin şiirde vermeye çalıştığı anlam ile birlikte yaşadığı dönemin özellikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışma hazırlanırken birçok kaynak eser kullanılmaya özen gösterilmiş ve en doğru sonuçlar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışma "Giriş" bölümü dışında dokuz ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde *"Muhibbi'de Aşk-ʿâşık ve maşûk"* kavramları incelenmiştir. Sonraki bölümlerde ise sırasıyla Muhibbî'de *"Kozmik Alem", "Dinî Unsurlar", "Meclis Erkânı", "Şahıs Kadrosu", "Coğrafi Unsurlar", "Hayvan ve Bitkiler", "Kalıplaşmış Söz Öbekleri" ve "Ahenk Unsurları"* ele alınmıştır.

TEŞEKKÜR

Lisans dönemi eğitimimden başlayarak yüksek lisans tezimin hazırlanma aşamaları boyunca yardımlarını benden esirgemeyen, yol gösterici özelliğini her zaman hissettiren, fikirlerimi dinleyen ve bana her an destek olan kıymetli danışmanım Prof. Dr. Gülay DURMAZ'a gösterdiği sabır ve emekler için çok teşekkür ediyorum.

Aynı zamanda lisans ve yüksek lisans dönemlerinde derslerine girdiğim, benim bu alanda heyecan duymama ve ilerlememe vesile olan Prof. Dr. Özlem GÜLNAR ERCAN'a ve Doç. Dr. Sadettin EĞRİ'ye hayatımda güzel izler ve anılar bıraktıkları için teşekkür ediyorum.

Yine bu süreçte bütün samimiyetleriyle yanımda olduğuna inandığım ve bana her konuda destek olan Dr. Öğr. Üyesi Kadriye HOCAOĞLU ALAGÖZ'e ve Dr. Öğr. Üyesi Zehra ÖZTÜRK'e teşekkür ediyorum.

Beni hayatımın her anında benden daha çok düşünen, benim için benden daha önce sevinen, benden daha çok üzülen çok kıymetli annem Müfide EKER'e, ablalarım Selma YİĞİTELİ ve Sema DOĞRU'ya ve sesini her duyduğumda beni motive eden yeğenim Masal Liva DOĞRU'ya çok teşekkür ediyorum.

Ayrıca TEBDİZ Projesi ve sistemin işleyişi hakkında beni bilgilendiren arkadaşım Sinan ULUALAN'a, her ihtiyacım olduğunda yardımıma koşan Mehmet ALTINOVA'ya, tezimin yazılış aşamalarında maddi ve manevi anlamda hiçbir zaman desteklerini esirgemeyen sevgili dostlarım Fidan DOĞRU ve İrem BOSTANCI'ya en içten sevgi ve teşekkürlerimi iletiyorum.

Seda EKER

Bursa

2022

1. BÖLÜM

SEVGİLİYE AİT UNSURLAR (AŞK-ÂŞIK-MAŞÛK)

1.1. MUHİBBÎ-AŞK

Kanûnî Sultan Süleyman devlet idareciliği, kanun yapıcılığı, muhteşem hükümdarlığı ve her biri bir büyük hadise değerindeki çok sayıda seferleri ve zaferleri ile tanınmış büyük bir komutandır. Kanûnî, bir yandan saltanatını devam ettirirken diğer yandan da yazdığı şiirlerle büyük bir şair olduğunu kanıtlamıştır. "Muhibbî" mahlasını rastgele tercih etmeyen şairin mahlası kelime anlamı olarak seven, sevgi besleyen anlamındadır. Kanûnî'nin kullandığı Muhibbî kelimesinin muhabbet kelimesiyle köken olarak aynı olması da dikkat çekicidir. Bu mahlas ile bir Divan oluşturmuş olan şair padişah, "Divan şairleri arasında 2799 gazeli ile en çok şiir yazanlar arasında ilk sırada yer almaktadır. Hayatı savaşlarla ve devlet işleri ile geçen Muhibbî'nin şiire zaman ayırabilmesi, dilden dile asırlarca dolaşacak mısralar kaleme alması onun bu alanda da muhteşem olduğunu kanıtlamaktadır." (Ak, 1987: 1-27).

Divan şiiriyle uğraşan şairlerin kimliği ve rütbesi ne olursa olsun hiç kuşkusuz benimsemeleri gereken ilk duygu aşktır. Bu aşk öyle bir duygudur ki bu duyguyu ele alan bütün şairler aynı özelliklere sahiptir. Yani her biri sevgiliye ulaşamayan, ulaşmanın da asla mümkün olmadığını bilen çaresiz âşıklardır. Muhibbî de bu şiirin özelliklerine hem gerçek hayattaki aşkını hem de duyuş ve düşünüşlerini katmış ve aşkın timsali olan sevgili ve sevgilinin verdiği ıstıraplardan bahsetmiştir.

1.1.1. Âşıklık Kabiliyeti Elest Meclisinde Verilen Bir Özelliktir

Muhibbî henüz Dünya yaratılmadan evvel (Elest Meclisi'nde) kendine âşıklık istidâdının verildiğini ve henüz gökyüzünde duran dokuz feleğin, tüm varlıkların temelini oluşturan dört unsurun bile yaratılmadığı dönemde herkesten önce böyle bir duyguyu tattığını söylemektedir. Bu yönüyle diğer âşıklardan bir üstünlük göstermektedir.

ʿÂşık idüm ben ezelden yaradılmadan henüz
Kâyinât u nuh felek çâr ʿanâsır vakt-i penc (G:377/2)

Nâsihâ pend eyleme itmez eser
ʿÂşık oldum çünki ben rûz-ı elest (G:302/4)

1.1.2. Aşk Kuvvetli Bir Duygudur ve Ah Ettirir

Muhibbî'ye göre aşk öyle kuvvetli bir duygudur ki sevgiliye kavuşamayan âşığın başından ah dumanları çıkar. Bu sebeple de tarih boyunca aşkından yanıp tutuşan Mecnun'a benzetilir.

Âşiyân olalı serde dûd-ı âh
Bana Mecnûn diyü virdiler lakab (G:185/5)

Şair bu aşkın verdiği ıstıraptan o kadar etkilenmiştir ki acısına daha fazla dayanamayıp yakasını ve bağrını yırtıp atmak istemektedir.

Bir saçı leylî-veşi gördüm yakam çâk eyledüm
Didiler Mecnûn bana bu cism-i üryânum görüp (G:183/8)

1.1.3. Aşkın Istırabı Ancak Şiir ile Ortaya Konabilir

Muhibbî'ye göre aşk çok meşakkatli bir yoldur ve bu yolda olmanın zorlukları, zorlukların şairde yarattığı keder, ıstırap ancak şiir yoluyla ortaya konulabilir.

Pâdişâh-ı ʿışkam u dil defter ü divan bana
Derd ü mihnet sözlerin yazdum yiter ʿünvân bana (G: 5/2)

Şair öyle büyük bir duygu içindedir ki bunu ifade etmek için yazmak istediği mısralar bile ağzından çoğu zaman çıkamamakta ve onu çok zorlamaktadır.

Bu Muhibbî derd-i dil hâlini yazmag istedi
Nâmeye sıgmadı barmak kodı agzına devât (G:252/10)

1.2. MUHİBBÎ-ÂŞIK

Divan Edebiyatı'nda şair daima âşıktır. Bu yüzden her şey, sonuçta aşk ile görünür. Âşıktan bahsedilen beyitlerde şair kendini kastetmekte ve övünmektedir. Dünya üzerinde kendisi gibi bir başka âşık bulunmadığını söylemektedir. Bu şekilde rakipsiz âşık olmak da kolay değildir. Âşığın katlanması gereken bazı zorluklar vardır. Bunlardan ilki onun gıdasıdır. Âşığın gıdası üzüntüdür. Âşık, sevgiliden daima lütuf ve ihsan bekler. Sevgilisi ile asla bir araya gelmez. Onunla olan beraberliği daima hayalîdir. Âşık bu sevgisi içinde rakip (ağyâr) ile uğraşmak zorundadır. Rakipleri daima onun aşkına engel

olmak isterler. Canını sevgilisine verecek kadar cömert olan âşık sevgiliden gelen her türlü eziyete katlanır. Buna rağmen sevgili en son olarak onu hatırlar. Herkese iyi davrandığı hâlde âşığı daima ihmal eder. Muhibbî de gazellerinde bu doğrultuda bir "âşık" kavramından bahsetmektedir.

1.2.1. Çılgın Bir Bülbüldür

Muhibbî'nin şiirlerinde âşık gülün etrafında sürekli dönüp duran bir bülbüldür. Güle kavuşamadıkça inlemekte ve acıklı melodiler ortaya çıkarmaktadır.

Bülbülün irmez mi iy gül nâle vü âhı sana
İrişe korkmaz mısın âh-ı sehergâhı sana (G:11/2)

Âşık ne kadar acıklı bir şekilde inlerse inlesin, sevgili tarafından asla önemsenmez. Yine de beklemekten vazgeçmeyen âşığın gönlünden ah dumanları yükselmektedir.

Gûşa almaz gül gibi dil bübülinün nâlesin
Niçeye dek çagurup bu hasta gönlüm diye dâd (G:372/8)

1.2.2. Aklını Kaybetmiş Bir Köledir

Âşık sevgilinin ona yüz vermemesinden, onu görmemesinden ötürü çıldırmış, aklını kaybetmiştir.

Zülfünün zikri ile başum tolu sevdâ ola
Tolaşa bend-i belâya cân u dil şeydâ ola (G:55/1)

Aklını kaybeden âşık durmaksızın ağlamakta ve sızlanmaktadır. Çünkü aşkın ilacı bol bol gözyaşı dökmektir. Yani bu âşıklık istidâdındandır.

Günlümi şeydâ kılaldan turmaz aglar gözlerüm
Cûybâr ile olur çün defʿ-i sevdâya ʿilâc (G:342/5)

1.2.3. Halk Tarafından Sürekli Kınanır

Muhibbî'de âşık başkaları/halk tarafından sürekli kınanan fakat bu ayıplamayı, hakir görülmeyi önemsemeyen kişidir.

Vâdi-i ʿışka düşüp dîvâne itdüm kendümi
Fârigam her ne ki dirlerse disünler il bana (G:13/11)

Yine çün sînede ışk oldı peydâ
Olursa hasta gönlüm tan mı şeydâ (G:26/2)

1.2.4. Boynuna Zülüf Dolanan Bir Maktüldür

Âşık asla sevgilinin zülfünden (perçem) şikâyet etmez. Çünkü ona yakın olabilmek âşıklıkta bir basamak atlamaktır ve bu zor görevi gerçekleştirdiğini düşünebilen âşık o zülüf tarafından boynuna dolanmak suretiyle öldürüleceğini bilse de sesini çıkarmaz bilakis mutlu olur.

Dimiş idün ki seni zülfüme ber-dâr ideyim
Hîç amân virme hemân as beni ol dâra meded (G:400/4)

Tutdı rehzen diyü kûyında gönül merdümini
Anı nâ-hak yire zülfinde asar dâra meded (G:407/4)

1.2.5. Sevgilinin Yolu Uğruna Canını Kurban Edendir

Âşığın tek amacı sevgilinin bir bakışına sahip olabilmek, onun dikkatini çekebilmektir. Bu yolda edindiği tüm eziyet ve cefâlar âşığın mutluluk sebebidir. Dolayısıyla âşık sevgili uğrunda canını kurbân etmekten çekinmez.

Kaşlarun yasına didüm olayım kurbân ana
Hışm-ıla dilber didi lâyık mı ol kurbân ana (G:12/2)

Dir imişsin ki Muhibbî terk kılmaz cân u ser
Ölür-isem yoluna kurbân idem cânum sana (G:90/9)

Âşık sevgilinin eşiğinde istenmediğini bile bile beklemektedir. Bu yolda canını vermeye razı olduğunu da kendini Kurban Bayramı'nda kesilen koçların yerine koyup çaresizce sevgilinin ağzından çıkacak sözle sonunu beklediğini söylemektedir.

Niçe bir cevr-ile zecrüne döye bu hasta dil
Gel sevâba gir bugün kılgıl beni kurbân-ı ʿıyd (G:401/7)

1.2.6. Her Zaman Sevgiliye Sadıktır

Âşık her ne kadar yüz vermese de sevgiliye her zaman sadıktır. Sevgilinin lâyık gördüğü eziyet ve sıkıntıya rağmen asla başka bir sevgiliye gitmez, onun kapısında hep alçak gönüllüdür.

ʿÂşık-ı sâdık odur gelse belâ sabr eyleye
Var-ısa cevre tahammül uşbu ben sâbirdedür (G:490/8)

Muhibbî her ki ʿâşıkdur olur ʿışk içre ol nâ-bûd
Dimez hîç ʿâşık-ı sadık benüm bu yolda bûdum var (G:441/9)

Kimi zaman sevgilinin vefasızlığından ve eziyetinden yakınsa da onun semtinde dolaşmaya devam eder.

İy Muhibbî gamdan özge yâr-ı sâdık bulmadum
Her ne dem kim yoklasam yanumda gam hânemdedür (G:460/10)

1.3. MUHİBBÎ-MAŞÛK

Hüküm ve iradeyi elinde bulunduran sevgili, âşık için daima bir sultan (hükümdar, şah) efendi sıfatında, kendisi de onun karşısında bir kul, köle yahut geda konumundadır. Konum farkı aynı kalmak şartıyla bazen âşık, aşkı ile düştüğü derde kendisinden derman bekleyen bir hasta, sevgili ise bu hastanın muhtaç olduğu çareyi elinde tutan tabip hüviyetini alır. Yahut da âşık, kendini sevgilinin zulüm ve kahrına bir kurban, onun öldürücü elinde bir şehit olarak tasavvur eder.

Âşığına eziyet, cefa, naz, kahredici ilgisizlik ve vefasızlık, divan şiirindeki sevgili tipinin hâkim ve değişmez vasıflarıdır. Etrafını alan diğer âşıklarla onu kıskançlık azabı içinde kıvrandırmak maşukun cefa metotlarının başında gelir.

Muhibbî'nin beyitlerinde de divan şiirindeki gibi sevgili daima aşığa eziyet ve cefa çektirmektedir. Ona yüz vermemektedir. Buna rağmen o yine de eşsiz ve biriciktir.

1.3.1. Aşkı Yakıcı, Sıcak ve Coşkundur

Sevgilinin aşkı yakıcıdır, bu ateş âşığın gönlüne öyle bir coşkunluk ve sıcaklık vermektedir, bu sıcaklık gönülde öyle bir alev yaratmaktadır ki Dünya'nın en büyük, en önemli ısı ve ışık kaynağı olarak bildiğimiz Güneş bile bu ateşin sıcaklığından etkilenmektedir.

Bir harâret virdi bu gönlüme ışkun âteşi
Korkaram âh itmege yana felekde âfitâb (G:150/7)

1.3.2. Semtinde veya Kapısında Köle Olmak Mutluluktur

Âşık için sevgilinin semtinde, kapısında köle olmak bir lütuftur ve bu lütfa ulaşabilmek neredeyse imkânsızdır. Âşığın o kadar sıkıntı ve ıstıraba katlanmasının sebebi bu kutlu eşiğe ulaşabilmektir.

Pâyuna gel süreyim yüzüm didüm ol şeh didi
Bir gedâsın sözi küstahâne söylersin bana (G:14/7)

1.3.3. Eziyet ve Cefası Bir Lütuftur

Sevgilinin âşığa layık gördüğü eziyet ve cefadan ayrı kalmak bile âşık için bir hakarettir. Sevgili âşığa ne kadar ıstırap çektirirse âşık da buna ne kadar katlanırsa sevgili için o derece önem arz eder.

Hicr-ile cân u ciger oldı kebâb
Hasretiyle bu gözüm yaşı şarâb (G:142/2)

1.3.4. Âşığın Başının ya da Canının Önemi Yoktur

Sevgili için âşığın canının yahut başının bir önemi/değeri yoktur. Âşık her an canını sevgili yolunda feda etmeye hazır bir gedadır.

Zülfi çevgânına top it başunı meydâna gel
Çün Muhibbî kendüni merdâne söylersin bana (G:14/13)

1.3.5. Bir Bakışı Âşığı Öldürmeye Yetebilir

Sevgilinin âşığa hiçbir zaman yüz vermemekle birlikte bazen öyle hışım ile öyle bir bakış atar ki o bakış ve kirpik gibi sivri okların tesiriyle âşık yaralanır.

Müdâm akar ciger hûnı gözümden
Uraldan kirpük okın ol kaşı ya (G:17/6)

Bu Muhibbî'ye vefâ eyle cefâ itme disem
Çîn ider ebrûların hışm idüben kîne gelür (G:467/10)

1.3.6. Dudakları Âşık İçin Biricik Şifadır

Sevgilinin dudakları âşık için biricik ilaçtır. Âşık bu ilaca ancak onun kapısına, semtine yakın olursa ulaşabilir.

Leblerün dârü'ş-şifâsından dil-i bîmâruma
İy tabîb-i cân neden göndermedün bir kez cevâb (G:158/7)

Dil tabîbi olasın dârü'ş-şifâdur çün kapun
Hiç revâ mı işigünde ehl-i dil bîmâr ola (58/5)

1.3.7. Güzelliğinden Âşığa Zekât Vermesi Gerekir

Sevgilinin güzelliği âşığın başını döndürecek kadar fazladır. Âşığın biricik amacı bu güzelliği görebilmek ve ona yakın olabilmektir. Fakat sevgili buna izin vermemektedir.

Didüm zekât-ı hüsnüni ʿarz it hakkum-durur
Didi dahı irişmedi sâla zamânı var /G.466/8)

ʿIşkun-ıla cân u dil şöyle fakir oldı bugün
Benden özge müstehak yokdur bana virgil zekât (G:281/7)

Sevgilinin güzelliğinin zekâtını vermesi için kapısında bekleyen âşığa yüzünü göstermesi gerekmektedir. Âşık bunun için gece gündüz yalvarmaktadır.

Baş açarlar kûyuna varsa kaçan ʿâşıklarun
Bu umuda gösterüp yüzüni viresin zekât (G:252/5)

Vir zekât-ı hüsnüni men itme bu dervîşden
Hem benüm gönlüm yapılsun hem sana olsun sevâb (G:158/5)

İKİNCİ BÖLÜM

MUHİBBÎ – KOZMİK UNSURLAR

Gökyüzü-yıldızlar ulaşılmaz ve karmaşık olması sebebiyle olduğu kadar bir de bu cisimlerin yer değiştirmesi, bu değişimden içinde yaşadığımız Dünya'nın, insanların nasıl etkilendiği günümüzdeki kadar hiç şüphesiz eski dönemlerde de önemli ve ön plandaydı. Günlük hayat ve onun getirdiği tecrübelerden, kültürden her zaman yararlanmayı bilen Divan Edebiyatı ve bu gelenek ile yetişen şairler/yazarlar için de "kozmik unsurlar" yadsınamaz bir biçimde önemli ve kullanılmaya değerdi. Muhibbî mahlasıyla andığımız Kanûnî Sultan Süleyman'ın Divan'ında özellikle dokuz felek, çar anasır, zal-i çarh, mah, necm gibi unsurlara yer vermiş ve onları bolca kullanmıştır. Genellikle gökyüzü cisimlerinin sevgili üzerindeki etkileriyle karşımıza çıkan başlık, sevgilinin özelliklerinin bu unsurlara benzetilmesi ve karşımıza çıkması biçiminde de görülebilmektedir.

2.1. NUH FELEK (DOKUZ FELEK)

Her şeyden önce sınırları belirlenmiş bir Divan şiiri geleneği içinde yetişen Muhibbî sevgiliye kavuşamamasını feleğin sürekli dönmesi ve bir âşık olarak onunla oynamasına, ona eziyet ve cefa çektirmesine bağlamakta ve veryansın etmektedir (Şentürk, 1994: 131).

Gözlerüm yaşını lâyık gördi hayyât-ı felek
Biçdi hilat egnüme gâhî ser-â-ser gâh şib (G:171/6)

Âşığın duyduğu keder gönlünde öyle bir ateş meydana getirmiştir ki onun ağzını bir defa açmasıyla birlikte gökyüzüne ulaşan "ah ateşi" yıldızları, dokuz feleği yani gökyüzünü yakmakta ve karanlığa bürümektedir.

Giceler eflâkde sûzân olan encüm degül
Tana kalmışdur gök ehli çeşmi hayrândur bana (G:24/3)

Ahun ipini koma Muhibbî sakın elden
Eflâke çıkarur seni âhir elün alup (G:184/10)

2.2. ZAL-İ ÇARH (YAŞLI FELEK)

Feleğin yaptıkları o kadar ileri gitmektedir ki şair şiirlerinde feleğin dönücü ve aldatıcılığını fani dünya ile birlikte ele almış ve onu oynak, kocamış bir kadına benzetmektedir.

ʿİbret al İskender ü Dârâ vü Husrev'den gönül
Kimseye mihr itmemişdür zerrece bu zâl-i çarh (G:359/8)

2.3. MAH (AY)

Beyitlerde genellikle "mâh, meh, mâh-peyker, meh-veş, meh-rû, meh-likâ, mehpâre vs." gibi ifadelerle sevgiliye hitap edilmiştir. Ay; rengi, parlaklığı ve şeklinin yuvarlaklığı sebebiyle güzelliğin sembolüdür. Bu yüzden beyitlerde sevgilinin güzelliği ay ile ifade edilmiştir (Çelebioğlu, 1992: 304).

Gül yüzin ʿarz eylemez derdâ dirig ol mâh ruh
Ol sebebden gice gündüz virdüm oldı âh ruh (G:360/1)

2.4. AFİTAB (GÜNEŞ)

Güneş içinde yaşadığımız Dünya'nın en büyük enerji kaynağıdır. Güneşin parlaklığı, sıcaklığı insanoğlunun varlık sebebidir. Sevgili de bu sebeple Güneş'e benzetilmektedir. Âşığın varlığı da ona bağlıdır. Âşık sevgiliye o kadar bağlıdır ki ondan eziyet ve cefa dışında bir şey gelmeyeceğini bilse bile yine ondan başka çaresi yoktur. Ölümünün bile onun elinden olmasını ister. İşte bu sebeple çok büyük ve nurlu bir varlık olan Güneş; âşığın dünyasındaki en önemli varlık ile benzerlik kurularak karşımıza çıkmaktadır.

Nâgehân mahfî nazar kıldum güneş ruhsâruna
Eyledüm ol dem heman çâk-i girîbân el-gıyâs (G:310/5)

Rûşen budur ki mihr yüzünden alur hayâ
Yohsa kamer olmaz idi böyle rûşenâ (G:112/1)

2.5. NECM (YILDIZ)

Astronomi bilginlerine göre yıldızların insanlar üzerinde tesiri olduğu sanılırdı ve bu oldukça yaygın bir inanıştı. Bu düşünce şöyle izah edilebilir: Dokuzuncu gök dönerken diğer felekleri ve dolayısıyla yıldızları da beraberinde döndürmektedir. Yıldızlar bu

esnada birbirlerine yaklaşırlar ve uzaklaşırlar. Bazen de bir burçta birleşirler. Eski inançlara göre bu durum, insanların kaderine tesir etmektedir. Yaptığı bu tesirin müsbet ya da menfi oluşuna göre de "*uğurlu"* veya *"uğursuz"* sayılmaktadır (Değirmenci, 2015: 65).

Giceler eflâkde sûzân olan encüm degül
Tana kalmışdur gök ehli çeşmi hayrândur bana (G:24/3)

2.6. ÇAR ÂNÂSIR (DÖRT UNSUR)

Dünya'daki her şeyin temelini oluşturduğu düşünülen dört unsur; toprak, su, ateş ve havadan ibarettir. Bu unsurlar benliğimizle birlikte doğanın ve insanın da oluşmasını sağlamaktadır. Divan Edebiyatı'nda genellikle "vakt-i penc" yani beş vakit ile birlikte Elest Meclisi'nin kurulduğu zamana telmih yaparken kullanılmaktadır.

ʿÂşık idüm ben ezelden yaradılmadan henüz
Kâyinât u nüh felek çâr ʿanâsır vakt-i penc (G:337/4)

2.7. ÇARH-I ZÂLİM

Divan Edebiyatı'nda felek âşıkların sevgiliye ulaşmasını ve kavuşmasını engelleyen yegâne varlıktır. Belli kural ve çerçeveler içinde ortaya çıkan bu şiir sanatında yaratıcı olarak bildiğimiz Allah yahut Tanrı'nın suçlanması hoş karşılanmayan bir durumdur. Dolayısıyla bu olgu devamında sevgili ve âşığın kavuşamama hâlinin ya da sevgilinin âşığa hiçbir zaman yüz vermemesi buna rağmen rakipleri sevindirmesi tamamen feleğin zalimliği ile alakalıdır.

Gülşen-i kûyunda bu cân bülbüli şâdân-iken
Çarh-ı zâlim eyledi sen verd-i handândan cüda (G:92/4)

Bil ganîmet ʿömri fevt itme elünden sâgarı
İtmedin bu çarh-ı zâlim kelleyi pürhûn kadeh (G:355/4)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUHİBBÎ – DİNÎ UNSURLAR

Din, insanlığın ortaya çıkmasından itibaren hayatımızda çok önemli bir yeri olan olgudur. Her zaman kendinden daha büyük bir yaratıcı ve koruyucuya ihtiyacı olduğunu düşünen insanoğlu bu amaçla yeni âdet ve görenekler ortaya çıkarmış, sürekli onu koruyan, gözeten yaratıcıya şükürlerini sunmak için tapınaklar inşa etmiştir. Dünya'nın çok farklı bölgelerine dağılan ve dağıldığı her noktada hem başka uygarlıklardan etkilenen hem de onları etkileyen Türkler için de durum tıpkı bu şekildedir. Var olduğu günden bugüne birçok dini benimseyen ve yaşamını buna göre şekillendiren Türkler VIII. yüzyıldan itibaren önce azınlıklar hâlinde, ilerleyen süreçte de koloniler hâlinde İslamiyet'i kabul etmiş ve hem sosyal hayatını hem de kültürünü oluşturan tüm unsurları bu din etrafında şekillendirmiştir. Bu gelişmelerden hiç şüphesiz bir milletin önemli unsurlarından kabul ettiğimiz sanat ve edebiyat da etkilenmiştir. Türk Edebiyatı; tarihi dönemlere ayrılırken İslamiyet Dönemi Türk Edebiyatı içerisinde yer alan Divan Edebiyatı da bu olguyu sık sık kullanmaktadır. Bu kullanım belli bir müddet sonra hem dini konuları işlemek için ortaya çıkarılan türlerin gelişmesine katkı sağlamış hem de şairler, dini düşüncelerini nazım ve nesir eserlerine yansıtmışlardır.

Muhibbî de Divan'ında bu tür kullanımlara sıklıkla yer vermiş hem İslam dininin gerekliliği olarak gördüğümüz Allah, peygamberler, dört halife, minber, dua, kâfir, Müslüman, cin, melek, şeytan ve benzeri sözcükleri şiirlerinde genel olarak kullanmış hem de yaratıcıyı ve Hz. Muhammed (s.a.v)'i öven, onlardan yardım/şefaat isteyen bir âşık olarak karşımıza çıkmıştır.

3.1. MİNBER/MESCİD

İslam'ın şartlarından biri olarak kabul edilen namaz günün belli başlı beş vaktinde tüm dünyevi telaşlardan sıyrılıp yaratıcı ile buluşmaktır. Bu şekilde ona olan inanç, güven ve teslimiyetini ifade eden insanoğlu için bedenî bir ibadettir. Bu ibadeti gerçekleştirmek için temiz, sakin ve güvenli bir mekâna ihtiyaç vardır. Bu mekân, insanlar için genellikle cami veya mescitlerdir. İnsanlar genellikle mescide gitmeyi, orada vaaz veren hocayı dinlemeyi ve ibadetleri kabul olsun diye bir arada olmayı tercih ederler. Muhibbî de

Divan'ında bu söyleme yer vermiş ve minberi/mescidi Hz. Muhammed ile birlikte kullanarak onu sevgiliye benzetmiş ve övmüştür.

Düşdi yolum bir azîne güni vardum mescide
Minber üzre hutbe-i hüsnün okur gördüm hatîb (166/4)

Mescidi âteş kılam âh eylemekden iy ḥabîb
Minber üzre okuya ger âyet-i ḥüsnün ḫaṭîb (G:177/1)

3.2. DUA

"Çağırmak, seslenmek, yardım istemek" gibi anlamlara gelen dua insanın yaratıcısı ile arasındaki iletişim kurma unsurlarının en temel olanlarındandır. Bu şekilde içindeki vesvese ve şeytanî hırslardan arındığına inananlar için manevi bir rahatlama yöntemidir.

Cevr oklarıyla ger beni öldürsen iy ḥabîb
Âḫir nefesde eyleye cânum duâ sana (G:9/6)

Serv görse ḳaddüni diye sana ömr-i dırâz
İşidüp bunı çınâr el kaldurup itdi duâ(G:120/6)

3.3. KÂFİR

Genel olarak Allah'ın varlığına inanmayan kimseler için kullanılan bu tanımlama günümüzde Hristiyan topluluklar için de kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra İslam dininde inananlara eziyet etmeleriyle bilinen Hristiyanlar beyitlerde sevgili yerine de kullanılmış ve onun âşığa eziyet çektirmesi, yüz vermemesi de kâfirlik olarak sayılmıştır.

Küfr-i zülfüni gider kâfirlik itme yüzün aç
Kaʿbe'dür kûyun revâ mıdur tura üstinde hâç (G:342/1)

Kâfir hattını gör nice İslâma kasd ider
Hâzırlanur ki eyleye baş kaldurup hurûc (G:327/5)

3.4. MÜSLÜMAN

Din olarak İslam'ı benimseyen, Allah'a ve peygamberlerine inanan, inancının gerekliliklerini yerine getiren kişilere verilen isimdir. Bunun yanında sevgilinin çektirdiği eziyet ve cefalara katlanan âşıklar da Divan'da bu şekilde anılmıştır.

Müselmânlar yine bir şûh-ı dil-bend
Bırakdı gerdenüme nâgehân bend (G:412/1)

Gerçi zâhid künc-i mescidde olur halvet-nişîn
Bu riyâ ile velî olmaz müselmânı dürüst (G:218/6)

3.5. EZEL MECLİSİ

Şairlik ve âşıklık vasfının henüz Dünya yaratılmadan önce yani Elest Meclisi'nde bahşedildiğini düşünen şair bunu hem bir övünç olarak görmekte hem de o zamandan beri âşıkların içinde bulunduğu cefa ve keder duygularını şiirlerinde göstermektedir.

Kalmışam kûy-ı mugân içre ebed ʿâşık-ı mest
Oldum âşüftesi ol mugbeçenün rûz-ı elest (G:235/2)

Zâhidâ sanma beni mest-i mey-i engûr olam
İçmişem câm-ı mahabbet cürʿasın rûz-ı elest (G:292/6)

3.6. İBLİS (ŞEYTAN)

Sözlükte "uzaklaşmak, doğru olandan ve haktan ayrılmak" gibi anlamlarla karşımıza çıkan iblis, Elest Meclis'inde Hz. Âdem'e secde etmediği için cennetten kovulan, uzaklaştırılan ve o günden beri de insanoğlunu Allah'tan ayırmaya ve günah işlemeye yönlendiren çirkin bir varlık olarak anılır. Muhibbî de Divan'ında bu söyleme yer vermiş ve iblisi kurnazlık etme, ibret alma, günahtan sakınma, tövbe etme gibi anlamlarda kullanmıştır (Çelebi, 2010: 99).

Bana hâlî gendümin ḫaddinde ʿarz eyler raḳîb
Sanasın cennetde virür Âdem'e iblis ögüt (G:237/6)

Bu Muḥibbî tevbe eyler tevbesin eyle ḳabul
Fitne-i şeyṭândan sakla anı yâ Rabbenâ (G:29/13)

3.7. MELEK

Varlık olarak iblisin tersi gibi düşünülen melekler nurdan yaratılmış varlıklardır. Görevleri arasında tıpkı insanlar ve cinler gibi Allah'ı anmak, ibadet etmek ve dua etmek ve benzeri görevleri bulunan melekler görünmezler. Muhibbî Divanı'nda bu varlıklar çoğu zaman sevgiliyi anımsatacak şekilde benzetme amacıyla kullanılmaktadır (Özervarlı, 2004: 40-42).

Ol perî peyker melek kim benzemez insân ana
Ṣad hezârân dil fedâ olsun hezârân cân ana (G:6/2)

Bazen de melek sözcüğünün gerçek anlamına yer verilerek Hz. Muhammed'i (s.a.v) övme gibi amaçlarla karşımıza çıkmaktadır.

Mihr ü mâh u nüh felek encüm kamu ḥûr u melek
Sen güzeller husrevine cümlesi kâyil-durur (G:492/6)

Yidi iḳlimi musaḫḫar idesin himmet ile
Emr-i Haḳḳ-ıla melekler sana çün oldı cünûd (G:392/19)

3.8. CİN

Kur'an-ı Kerim'in 72. suresine de adını veren varlıklar olarak karşımıza çıkan cinler; insanlar ve melekler gibi Allah'a ibadet eden ve yaşayan varlıklardır. Bazı kaynaklardaki rivayetlere göre Hz. Süleyman'ın ordusuna girdiği söylenen cinler; insanlar gibi görev almış kap, kacak, kazan gibi nesnelerin yapımında çalışmışlardır. Yine bazı rivayetlere göre Hz. Muhammed'in de cinlerle konuştuğu hatta namazını bozmaya çalışan bir cini ibret için halka göstermeyi düşündüğü sonra bundan vazgeçtiği ifade edilmektedir. Muhibbî de Divan'ında bu kullanıma yer vermiş, insan ve cin topluluğunu birlikte anmıştır (Kılavuz, 1993: 8-10).

Devr ider ʿarż u semâşems ü ḳamer nâmun-ıla
İns ü cinnün kamu dilinde-durur güft ü şünûd (G:392/8)

Oldılar emrüne râm ins-ile cin cümle ṭuyûr
Ḫâtem-i lal-i leb ü mühr-i Süleymân'un görüp (G:182/8)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MUHİBBÎ – EĞLENCE MECLİSİ

Günlük hayatın vazgeçilmez unsurlarından biri de eğlencedir. İnsanoğlu hayatta karşılaştığı zorlukları, sıkıntıları bir nebze de olsa unutmak için, değerli birtakım başka insanlarla bir araya gelmek için farklı eğlence anlayışları ortaya koymuştur. Hiç şüphesiz bunlardan biri de meclis tertip etmektir. Divan şairleri de sanıldığının aksine hayattan kopuk olmamaları, diğer insanlarla bir araya gelip istişare etmeleri gibi sebeplerle eserlerinde teşbih, istiare, mecaz gibi söz sanatları kullanarak bu meclise ve meclis erkânına yer vermişlerdir. Muhibbî de Divan'ında bu konuya kapsamlı bir biçimde değinmiş ve şiirlerinde açıkça meclisin hem mecazi hem de hakiki manada oluşumuna yer vermiş, orada sürmekte olan gelenekleri ve bu geleneklerin ortaya çıkış biçimlerini bir sultan şair olarak gözler önüne sermiştir. Muhibbî'ye göre meclisi oluşturan unsurlar temel olarak şu şekilde sıralanmaktadır:

4.1. MECLİS/BEZM

Âşıkların sevgili ve aşk uğruna toplanıp bir araya geldikleri alandır. Genellikle iki farklı sebeple burada toplanılır. Birinci sebep sevgilinin ettiği eziyet ve cefanın hafifletilmesi, aşığın şarap içip bunları unutmasıdır.

Laʿl-i nâbun yâdına her dem gözümden hûn akar
Sanasın bezm-i mahabbetde mey-i gülgûn akar (462/2)

İkinci sebep de bahar aylarında aşk duygusuyla coşup taşan aşığın gönlünü hoş etmek için bezmi ziyaret etmesidir.

Bahâr eyyāmı bezm içre ṣafā cāmını sürdüñ tut
Dilā bu dār-ı dünyānuñ temāşāsını gördüñ tut (G:21672)

4.2. MAHBÛB (SEVGİLİ)

Arapça sevgi ve aşk anlamına gelen "hubb" sözcüğünden türetilmiş olan "mahbûb" kelimesi sevilen kişi, sevgili, maşuk yerine kullanılmakta olup aşk meclisinin vazgeçilmez bir unsuru konumundadır. Çünkü meclisteki tüm işret maşuk için olmakta, üzüntü de sevinç de sevgili için yaşanmaktadır.

Yâra kıldum bir nazar gördüm ki âhu gözlüdür
Yakdı mihriyle beni zîrâ ki ol gün yüzlüdür (G:446/1)

4.3. SAKİ

Sözlüklerde su veren, dağıtan anlamlarında kullanılan saki kelimesi, meclislerde saf şarap dağıtan yahut kadeh dolaştıran kişi anlamındadır. Meclisin en önemli unsurlarından biri sayılan saki, neşe ve mutluluk saçmaktadır. Beyitlerde sâkî-i gül-rûh, sâkî-i çeşm, sâkî-i ışk tamlamaları ile anılan saki, çoğu zaman sevgili olarak karşımıza çıkmakta ve sunduğu kadeh ile âşığın gönlünü gamdan ve pastan arındırmaktadır. Kimi zaman da âşık, sakinin elinden muhabbet kadehini içerek bela, eziyet ve üzüntüyü kendi canına ulaştırır. Fakat bu durumdan şikâyetçi değildir. Çünkü sevgili meclise saki olup eline kadeh aldığı zaman bir kadeh ile tüm ölü gönüllere can bağışlamaktadır (Canım, 2009: 13-14).

Bugün gam derdine bundan dimişler özge yok dermân
Elâ yâ eyyühe's-sakî edir kesen ve nâvilhâ (G:60/14)

Gülgûn şarâbı çünki dile eyledüm harâm
Sâkî içürse kevseri andan bulam safâ (G:32/6)

4.4. MEY, ŞARAP, KADEH

Meclisin en vazgeçilmez unsuru olarak karşımıza çıkan mey, Divan şairleri tarafından meze (âşığın gönlü) ve müzik aletleriyle birlikte anılmaktadır. Bu içeceğin rengi gül rengine yakındır ve içene hoşluk, letafet gibi özellikler katmaktadır.

Ne yitmez ehl-i ʿıyşe bu saʿâdet
Ola her câm içene bu saʿâdet (G:301/2)

Gonca mey içmiş yasagın tutmamış şâh gülün
Kokuban agzın sabâ didi bu hōd evkâr mest (G:244/6)

4.5. MUM

Beyitlerde şem yahut çerağ gibi ifadelerle karşımıza çıkan mum, meclis için önemli unsurlardandır ve yanması açısından sevgilinin aşkından tutuşan âşığın gönlünü ifade etmektedir. Mumun yanmasından çıkan o ateş yani âşığın gönül yangını o kadar fazladır ki bütün dünyayı aydınlatmaya yetecektir.

Gül yüzünsüz dil yakar ʿışk âteşi
Şemʿe olmaz gicelerde ihtiyâc (G:335/10)

Şem gibi dil çerâgın yakayın tâ subha dek
Pîr-i ışk virüp nasîhat didi yan yakıl bana (G:13/17)

4.6. ÇENG

Kanuna benzeyen, dik tutularak kullanılan bu müzik aleti ele geçirilen bir mızrap ile çalınmaktadır. Kullanılması zor ve büyük olduğu için zaman içerisinde terk edilen bu müzik aleti hem klasik Türk şiirinde hem de Muhibbi'nin Divan'ında çokça anılmaktadır.

Dönelden kâmetüm çenge gözüm yaşını târ itdüm
Kanı bir merdüm-i dânâ cihânda kîl ü kâl anlar (G:429/7)

4.7. KANUN

Kelime anlamı olarak "dikdörtgen biçiminde, bir köşesi kesik, yassı bir sandık üzerine gerilmiş tellerden oluşan, tırnak adı verilen çalgıçlarla çalınan ince saz" (Güncel Türkçe Sözlük, 2022) bilinen, günümüzde Türkler ve Araplar arasında oldukça yaygın olan ve XVI. asırda Türk musikisinde kullanılmaya başlanan bir müzik aletidir. XVII. asırda rağbet görmemiş ancak Arap ülkelerinde çalınmaya devam etmiştir. XIX. asrın ortalarında İstanbul'a getirilen bu saz, asrın sonlarına doğru Türk musikisine de yerleşmiştir. Klasik Türk şiirinde ve Muhibbî Divanı'nda sıkça karşılaştığımız bu alet hem müziği sağlayan diğer unsurlarla hem de "aşk yasası" olarak düşünüldüğünde âşığın boynunu büken bir çeng gibi de kullanılmaktadır (Karakaya, 2001: 327-328).

Bezm-i gamda kaddümi çeng ü yaşum târ eyledüm
Eylerem şimden girü çeng-ile kanûn-ıla bahs (G:319/8)

4.8. NEY

Kelime anlamı "kamış" olan ney, Türk musikisinde kullanılan nefesli bir sazdır. Tek parça dokuz boğumlu bir kamışın içi boşaltılıp üzerine (biri arka kısmında) yedi adet delik (perde) açılması suretiyle yapılır. Neyin sağlam kalmasını temin etmek için boğum yerlerine genellikle gümüş, altın veya başka madenlerden yapılmış tel sarılabilir. Neyin delikleri kızgın demirle veya özel bir keskiyle dairevi açılır. Muhibbî'nin Divan'ında en çok geçen musiki aleti şüphesiz "ney"dir. Ney bağrının delik olması, kesik acı dolu hoş ve baygın bir ses çıkarması sebebiyle âşık ile benzetme kurulmasını sağlar. Âşığın bağrı

ney gibi delinmiştir ve bu sebepten dolayı o, sevgiliye her an ah ve figan göndermektedir (Uygun, 2007: 68).

Dehr elinden cân kulagın aç işit
Nâle eyler nây u inler çeng ü ʿûd (G:390/4)

Ney gibi nâlân olur miskîn Muhibbî derdmend
Def gibi sîne dögüp efgân olupdur hûbana (G:125/12)

BEŞİNCİ BÖLÜM

MUHİBBÎ – ŞAHIS KADROSU

Geçmişten günümüze Türk Edebiyatı'nın büyük bir rolü olarak varlığını sürdürmeye devam eden Divan Edebiyatı kaynakları arasında yer alan başlıklardan biri "tarih ve mitoloji"dir. Arap/Fars kültür unsurları ve ifade şekillerinden de hatırı sayılır ölçüde etkilendiği bilinen Divan Edebiyatı elbette bu unsurlardan faydalanmış ve bununla birlikte yeni bir üslup ve ifade tarzı kazanmıştır. Böylelikle Arap/Fars edebiyatını besleyen dinî kişiler, mitolojik motifler, olaylar, efsaneler, söylentiler Eski Türk Edebiyatı'nın önemli kaynakları hâline gelmiştir. Bunlardan biri de hiç şüphesiz tarihî ve mitolojik kahramanlardır. İyi bir devlet adamı ve şair olduğunu bildiğimiz Muhibbî de Divan'ında bu tarihî şahsiyetlere yer vermiş ve onlar ile âşık, sevgili, kadeh, meclis gibi unsurları bir araya getirerek çeşitli teşbihler oluşturmuştur. Aşağıda sırasıyla yer vereceğimiz bu tarihî ve mitolojik kahramanlar şunlardır.

5.1. İSLAM DİNİ İLE İLGİLİ ŞAHISLAR

5.1.1. Allah (CC)

Allah ismi Arapçadan dilimize geçmiş olan "Elihe" sözcüğünden türemiştir. "İlah, yüce, ulu olan" *vb*. anlamlarına gelir. İslam inancına göre göğün yedi katını, gezegenleri, insanları ve diğer tüm canlıları yaratan Allah'tır. Muhibbî de Divan'ında bu yüce yaratıcıya yer vermiş, doğru yolu Hakk'ın yolu olarak söylemiştir.

İy dil geç togrı yola bak sana
Çünki gösterdi tarîk-ı Hak sana (G:34/2)

5.1.2. Hz. Muhammed

Hz. Muhammed Mustafa 571 yılında Dünya'yı şereflendiren son peygamberdir. 40 yaşında kendine yüklenen bu zorlu görevi son nefesine kadar sürdüren İslam peygamberi, Allah'ın (c.c) dostu ve sevgilisi olarak bilinir. Bu yönüyle Divan'da yer alan Hz. Peygamber şefaat etme, insanları doğru yola iletme gibi yönleriyle karşımıza çıkmaktadır.

Umaram her bir adun başka şefâat eyleye
Ahmed ü Mahmûd Ebû'l-Kâsım Muhammed Mustafâ (G:29/6)

Hak Taâlâ'nun resûli hem şefâat kânıdur
Halk-ı âlem rûz-ı mahşerde kamu muhtâc ana (G:113/7)

Hz. Muhammed (s.a.v), Allah'ın izniyle miraca (göğe) yükselmiş ve o gece olağanüstü bazı hadiselere şahitlik etmiştir. Muhibbî de şiirlerinde bu konuya değinmekte ve onun ne kadar yüce bir şahsiyet olduğunu ifade etmektedir.

Hak habîbi olmasa olur mıdı mirâc ana
Olmasa sultân-ı âlem kim virürdi tâc ana (G:113/2)

5.1.3. Hz. Yusuf

Yakup peygamberin 12 oğlundan biri olarak karşımıza çıkan Hz. Yusuf, Kur'an-ı Kerim'de tam 27 defa zikredilmiştir. Güzelliği ve iffeti ile bilinen Yusuf'un hayatının bir kısmı bu özelliklerinden dolayı zindanda geçmiş olup tüm bunlar, kendi adıyla anılan surede açıkça anlatılmaktadır. Muhibbî de Divan'ında Yusuf'u bu yönüyle ele almış; kimsesizlik, Züleyha'ya karşı namuslu oluşu ve sevgilinin güzelliğine benzeme gibi açılardan örneklendirmiştir.

Olupsın Yûsuf-ı Mısrî'den ayru
Dil-i Yaʿkûb-veş mahzûnam iy dōst (G:246/4)

5.1.4. Hz. Âdem

İlk peygamber ve Dünya üzerinde Havva ile birlikte ilk yaşayan insan olarak geçen Hz. Âdem'dir. Bütün insanların atası olarak bilinen peygamberin ismi Kur'an-ı Kerim'de 25 defa zikredilmektedir. Hz. Âdem yasak ağaçtan elma kopararak cennetten çıkarılması yönüyle Muhibbî Divanı'nda ele alınmış ve sevgilinin âşığa yasak olan beni ile Âdem'in elması tevriyeli olarak kullanılmıştır.

Meyl eyler-ise gendüm hâlüne dil ne tan
Cennetden Âdem'i çıkaran çünki dânedür (G:431/6)

5.1.5. Hz. İsa (Mesih)

Kur'an-ı Kerim'de ismi geçen 25 peygamberden biri olarak anılan, İsa veya Mesih olarak da bilinen peygamberdir. Kutsal kitap olarak İncil indirilmiş ve Hz. Muhammed'in geleceği müjdesini vermiştir. İsa, Hristiyanlıkta Tanrı'nın oğlu yani Tanrı yerine konmuştur. (Harman, 2000; 473). Divan Edebiyatı'nda genellikle hastaları iyileştiren kuvvetli nefesi yönüyle ele alınan İsa sevgiliye benzetilmektedir.

Mürde iken iy Muhibbî bana ol ʿÎsî-nefes
Muʿcize izhâr idüp gör ölmişe cân ʿarz ider (G:432/9)

5.1.6. Hz. Nuh

Kur'an-ı Kerimde adı 43 defa geçen Nuh peygamber İslam'da sabrı ile ön plana çıkmaktadır. Tam 950 sene ümmetine inancını anlatmaya çalışmış fakat topluluğun çileden çıkması sebebiyle Allah'a âcizliğini bildirince Nuh Tufanı başlamış ve ona inanan küçük topluluk ile doğadaki hayvanları gemisine alıp uzaklaşmıştır. Divan Edebiyatı'nda genellikle sabrı ve uzun ömürlü olması yönüyle anılmaktadır.

Bin yıl olursa ʿömr geçer ânîde hemân
ʿÂkil odur ki fikrin ide kanda gitdi Nûh (G:356/8)

5.1.7. Hz. Süleyman

Kur'an-ı Kerim'de 16 defa adı geçen Süleyman peygamber, Hz. Davut'un oğludur. Genellikle keskin zekâsı, engin bilgi ve hikmetleriyle bilinir. Divan Edebiyatı'nda tahtı, tacı, hükümdarlığı ve zenginliğiyle bilinen Süleyman peygamberin bir diğer meziyeti ise hayvanların dilinden anlamak ve onlarla konuşabilmektir.

Taht u tâc u saltanat berbâd olur çün ʿâkıbet
Kendüni ʿâlem serîrine Süleymân oldı tut (G:286/6)

5.1.8. Hz. Yakup

Kur'an-ı Kerim'de adı 16 defa geçen peygamber olarak karşımıza çıkan Yakup'un soyundan birçok peygamber gelmiş olmakla birlikte 12 oğlundan biri olan Yusuf'un hikâyesiyle karşımıza çıkmaktadır. Kardeşleri tarafından kıskanılan ve yıllarca babasından uzak kalan Yusuf ve Yakup'un bu hikâyesi hem adı anılan surede hem de şiirimizde Yakup'un hüzünlü yönüyle görülmesini sağlamıştır.

Gerek ʿâşık olana hüzn-i Yakûb
Gelen cevr ü cefâya sabr-ı Eyyûb (G:206/1)

5.1.9. Hz. Eyyüp

Yakup'un (a.s) kardeşlerinden biri olduğu bilinen Eyyüp döneminde kendine çok az insanın iman ettiği bir peygamber olmakla birlikte şiirimizde ömrü boyunca birçok imtihana maruz kalmış fakat hiçbirine isyan etmemesi sebebiyle de sabrı ile karşımıza çıkmaktadır.

Dilersen kim elüne gire maḥbûb
Gerekdür hüzn-i Yakûb sabr-ı Eyyûb (G:186/2)

5.1.10. Hz. Yunus

Putperest bir topluluğa iman etmeleri için gönderilen Yunus peygamber; gönderildiği topluluk onu dinlemeyince şehri terk etmek istemiş, ardından bir gemideyken denize düşmüş ve bir balığın karnında Allah'a yalvarma ve yakarışlarıyla, ondan ümidini kesmemesiyle tanınmıştır. Şiirimizde genellikle "zü'n-nûn yani balık sahibi" anlamına gelen sözcük ile anılmaktadır (Harman, 2013: 597-599).

Yaşum deryâ olalı aglamakdan
İçinde bu gönül Zü'n-nûn'a benzer (G:463/16)

5.2. MİTOLOJİK KARAKTERLER

5.2.1. Cemşid (Cem)

İran'ın önemli ailelerinden birine mensup olduğu bilinen Cem en büyük hükümdarlardan biridir. Tarih boyunca birçok farklı isim ve lakap verilen mitolojik kahraman hüküm sürdüğü dönemde yapılan yenilik ve değişimlerinde etkisiyle Tanrı olduğunu dile getirmiş ve putlarını yaptırarak birçok yere göndermiştir. Klasik İran ve Türk Edebiyatı'nda da karşımıza sıklıkla çıkan bu karakter, Muhibbî Divanı'nda özellikle şarabın mucidi, içki meclisinin vazgeçilmez unsuru olan kadeh gibi özellikleriyle anılmakta aynı zamanda güç/kudret gibi özelliklerle de karşımıza çıkmaktadır (Albayrak, 1993: 273).

Bu dünyâya gönül virme gidenler senden önürdi
Sikender Husrev ü Dârâ Ferîdûn dahı Cemlerdür (G:496/12)

Câm-ı Cem sun sâkiyâ bir de ganîmetdür hayât
Çün içer câm-ı memâtı cümle insân ʿâkıbet (G:287/11)

5.2.2. Dârâ

İran hükümdarlık sülalelerinden olan Dârâ, son hükümdar olarak bilinir. Babasından sonra tahta geçen mitolojik kahraman, tarih boyunca İskender ile yaptığı savaşlarla anılmaktadır. Bu yönüyle Divan Edebiyatı'nda genellikle dünyanın geçiciliğini vurgulamak üzere ya da Doğu'nun, Batı'nın, karaların ve denizlerin padişahı olarak gösterişli taç ve tahtı ile anılır.

Ömür dünyâ gibi çün bî-vefâdur
Dirîg itdi buna Cemşîd ü Dârâ (G:119/18)

5.2.3. İskender

İslam ve Divan Edebiyatı'nda adından en çok söz ettiren tarihî ve efsanevi karakterlerin başında gelen İskender, Makedonyalı 2. Filip'in oğlu, *MÖ* 336-323 yılları arasında yaşamış en büyük Makedonya kralı olarak adını tarihe yazdırmıştır. Divan Edebiyatı'nda İskender, Zülkarneyn ve İskender-i Zülkarneyn biçiminde üç farklı şekilde karşımıza çıkan karakter büyük bir kumandan olmasına rağmen çoğu zaman ahlaki zaafı, içkiye düşkünlüğü ve değişken karakteri yüzünden zalim biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca İskender, Hızır ve ab-ı hayat yahut İskender'in aynası biçiminde bilinen rivayetler de yine onun şiirlere yansımasını sağlamış diğer unsurlardandır (Ünver, 2000: 557).

ʿİbret al İskender ü Dârâ vü Husrev'den gönül
Kimseye mihr itmemişdür zerrece bu Zâl-i çarh (G:359/7)

Kim ki çeşmi sâgarından nûş ide hûn-ı ciger
Devlet-i ʿışkunda ol Dârâ vü İskender geçer (G:423/3)

5.2.4. Hızır

Arapça kaynaklarda hadır, hıdr şeklinde yer alır. Hadır, "yeşil, yeşilliği çok olan yer" manasındaki ahdar ile eş anlamlıdır. Bazı kaynaklarda Hızır'a bu ismin, kuru yerde oturduğunda altından otların yeşerip dalgalanması, cennet pınarından içtiği için bastığı her yerin yeşile bürünmesi sebebiyle verildiği kaydedilmektedir. Kur'an'da adı geçen İlyâs veya Elyesa'nın Hızır'ın kendisi olduğu öne sürülür.

Divan Edebiyatı'nda Hızır efsanevi kişiliğiyle folklor, tasavvuf, halk inancında geniş yer tutar (Doğru, 2020: 23). Bu durum en geniş çerçevesiyle klasik kültüre de yansımıştır. Şairler onu genellikle "ab-ı hayat" yahut sevgilinin zulmeti dolayısıyla anarak teşbih ve telmih de bulunurlar. Sevgilinin kendisi, dudakları veya yanakları "ab-ı hayat"; âşık ise onu arayan Hızır'dır. Âşığın gönlü de seyahat etmiş olan Hızır gibi düşünülür (Kurnaz, 1998: 411-412).

İy Muhibbî cüra-i câm-ı mahabbet nûş iden
Himmeti katında anun âb-ı Hızr olur şarâb (200/10)

Teşne dilven zulmet-i hicrân içinde kalmışam
Hızr olup ben kalmışa gül göstere râh iy sabâ (G:23/8)

5.2.5. Hüsrev

İmparatorluğunun sınırlarını Hindistan'a kadar genişletmiş bir İran hükümdarıdır. Divan şiirinde güç, kudret ve ihtişamın sembolü olarak anlatılır.

Hûblık mülkinde kaldurdun livâyı husrev
Virdi tablun ser-te-ser âlemlere sıyt u sadâ (G:63/7)

5.2.6. Keykûbad

İran'ın Keyaniyân sülalesinden olup "Key" lakabını ilk kullanan hükümdardır. Adaletiyle ön plana çıkan Keykubad'ın savaşlarda Efrasiyab'ı yendiği söylenmektedir. Divan şiirinde genellikle diğer büyük hükümdarlarla birlikte övüleni yüceltme amacıyla kullanılmıştır (Sümer, 2022: 357).

İy Muhibbî itme dünyâ fikrini an âhirün
Kanda gitdi Husrev ü Cemşîd ü Dârâ Keykubâd (G:369/10)

5.2.7. Câlînûs

Asıl adı Galenos olarak bilinen kişi, İslam literatüründe Câlînûs şeklinde tanınmıştır. Yaşadığı dönemde ünlü bir hekim olan Câlînûs kan dolaşımını kavramış ve hekimliğin rastgele bir iş olmadığı, bilgi/tecrübe gerektirdiğini ifade etmiştir (Kutluer, 1993: 32).

Hasta-i ışkam lebünden özge olmadı ilâc
Fâyide olmadı çok cehd itdi Câlînûs ana (G.104/4)

5.2.8. Feridun

İran mitolojisinin en önemli karakterlerinden biri olarak karşımıza çıkan Feridun, Cem'den sonra tahta geçmiş ve yaklaşık 500 yıl hükümdarlığını sürdürmüştür. Genellikle Dârâ ile yaptığı savaşlarla bilinen karakter onu yenmiş ve bir efsaneye göre bu zafer günü Nevruz Bayramı olarak kabul edilmiştir (Yazıcı, 1995:396).

Bu dünyâya gönül virme gidenler senden önürdi
Sikender Husrev ü Dârâ Ferîdûn dahı Cemlerdür(G:496/11)

5.2.9. Ehremen

Eski Zerdüşt topluluklarının inandığı iki Tanrı'dan biridir. Hürmüz adı verilen iyilik ve güzellik tanrısı ile bunun karşılığı biçiminde ortaya çıkan kötülük ve karanlık tanrısı olarak bilinir. Bu iki sembol aslında hayat ve ölüm gibi iç içedir. En sonunda Ehremen'in yok olacağı bellidir fakat bunun ne zaman ya da nasıl olacağı belli olmadığından iyilik ve güzellikleri sınırlamaktadır. (Sinanoğlu, 1998:495). Muhibbî şiirlerinde kötülük ve fenalık ifade etmesi bakımından Ehremen'i ya rakibe benzetmiş ya da dünyanın geçici ve aldatıcı olduğunu ifade etmek için kullanmayı tercih etmiştir.

Perî-rûdur anı bildüm ki bakmaz Âdemî-zâdâ
O cân incinmesün dirsen rakîb-i Ehremen'den geç (G:323/6)

5.2.10. Rüstem-i Zâl

Şehnâme'ye göre İran mitolojisinin gördüğü en büyük kahramanlardan biri olarak karşımıza çıkan Zâl, çok büyük olduğu için ancak Simurg adlı kuşun annesine yardımıyla Dünya'ya gelebilmiştir. Tüm hayatı güç, kuvvet ve dirayet içinde geçen kahraman İslamiyet sonrası kültürde ve tasavvuf kültüründe de aynı şekilde konumunu korumaya devam etmiştir. Meşrutiyet döneminin şair ve yazarlarından Meliküşşuarâ Bahâr, Rüstem'in maceralarından hareketle *Rüstemnâme* adlı mizah karışık, hayalî konuları işleyen bir kaside kaleme almış ve onu günümüze ölümsüz bir şekilde taşımayı başarmıştır (Yıldırım, 2008: 294).

Kaşlarun yayını cânâ Zâl u Rüstem çekmeye
ʿÂşık-ı dil-hastelerde var mı bu mikdâr güç (G:344/4)

5.3. MESNEVİ KARAKTERLERİ

5.3.1.Mecnun

Özellikle Arap, Türk ve Fars edebiyatlarında sıkça ele alınan aşk hikâyesinin iki kahramanından biri olan Mecnun, Leylâ'ya duyduğu aşk yüzünden aklını kaybetmiş ve bu sebeple kendisine takılan bu lakap sonraları isminin yerini almıştır. Bu önemli mesnevi karakteri Muhibbî Divanı'nda genellikle âşığın Mecnun gibi aklını yitirmesi, tıpkı Mecnun gibi âşığın da sevgiliye kavuşamaması gibi yönler ile benzerlik kurulmuş ve işlenmiştir (Ekmekçi, 2016: 206).

Gerçi kim Leylâ'ya teşbîh eylemişler zülfini
Dir gören Mecnûn'a benzer gönlüme şeydâ geçer (G:497/3)

Tan mıdur Mecnûnlayın terk eyler-isem yüz suyın
Hâk-i Leylâ'dan ire efser-durur ol toz bana (G:8/6)

Âşık sevgiliyi çok istemekte ve ondan yüz bulamadığı için de aklını yitirmektedir. Bu durumu gören halk âşığı kınamakta, yargılamakta ve onu Mecnun'a benzetmektedir.

İy saçı leylî ne tan ger bana mecnûn dişeler
Dil ise bende degül akl degül yâr bana (G:19/8)

5.3.2. Leylâ

Leylâ, Mecnun ile aynı kabileye mensup ve bir rivayete göre Mecnun'un amcasının kızı olan Leylâ bin Mehdî el-Âmiriyye'dir. Divan şiirinde genellikle Mecnun ile birlikte anılan Leyla hem sevgilinin yerine konulmuş, yani asla kavuşulamayan bir güzel olarak ifade edilmiş hem de kelime anlamı olarak "siyah, kara" anlamlarına geldiğinden sevgilinin kafirliğini ifade etmek amacıyla kullanılmıştır (Ekmekçi, 2016: 206).

Kılmayaldan ol saçı leylâ bu ben mecnûnı yâd
ʿIşk-ıla rüsvâlıgum gören ider Mecnûn'ı yâd (G:408/2)

Kûh-ı gamda key perîşân olmışam Mecnûn gibi
Ol saçı leylâ-sıfat zülf-i perîşândan cüdâ (G:92/9)

5.3.3. Ferhat

Ferhat, ilk defa Nizâmî-i Gencevî'nin *Hüsrev ü Şîrîn* adlı mesnevisinde yer almıştır. Burada, Şirin'e karşı olan aşkı dolayısıyla onu elde etmeye çalışan İran Hükümdarı Hüsrev'in kendisini ortadan kaldırmak istediği rakibi durumundadır. Ferhat; başlı başına bir mazmun teşkil ettiği divan şiirinde, sevgilisine kavuşma uğrunda gerçekleşmesi imkânsız görünen işleri göze alan, fakat aşkının derin ıstırabı içinde vuslata eremeden ölen âşığın sembolü olmuştur (Kurnaz, 1995: 383).

Tarz-ı ʿışkı sormazam Mecnûn-ıla Ferhâd'a ben
ʿÂr ider gönlüm benüm itmege mâdûn-ıla bahs (G:319/4)

Degüldür Husrev'i bil ʿâşık oldur
Ki cân terk eyledi ʿışk içre Ferhâḍ (G:391/6)

Muhibbî kendinin de Ferhat ve Mecnun yanında anılacak hatta onları da geçecek derecede âşık olduğunu ifade etmektedir. Kendi hikâyesinin ne kadar yeni ve ilgi çekici olduğunu da şiirlerinde söylemektedir.

Olup efsânesi köhne gider Ferhâd u Mecnûn'un
Muhibbî kıssası nevdür okınsun cümle mahfilhâ (G:60/12)

5.3.4. Şirin

Divan şiirinde Ferhat'ın âşık olduğu güzel konumunda karşımıza çıkan Şirin, Muhibbi Divanı'nda sevgilinin yerini tutmaktadır. Aynı zamanda bu zariflik ve güzellik dolayısıyla karşımıza sevgilinin gonca deheni (küçük ağzı) bağlamında da çıkabilmektedir. (Erkan, 1999: 53-55).

Kûh-ken kesdise kûhı n'ola Şîrîn adına
Kesmişem kûh-ı gamı bulımadum râh sana (G:108/7)

Yol bulmadı Şîrîn'e katı seng-dil imiş
Tagları kesüp eyledi reh gerçi ki Ferhâd (g:370/8)

5.3.5. Vâmuk u Azrâ

Türk Edebiyatı'nda çok bilindik bir mesnevi olarak karşımıza çıkan bu eser; karakterlerinin eserin sonunda sorunsuzca birbirine kavuşması ve mutlu olması, *Binbir*

Gece Masalları'na[1] olan benzerliği, fantastik anlatım tarzı gibi özellikleriyle hayli ilgi çekmiştir. Birçok şair tarafından yazılan mesnevi, Lâmî Çelebi tarafından Kanunî'nin emriyle Farsça'dan altı ay gibi bir sürede tercüme edilmiştir (Ayan, 2012: 504-505).

Şâh-ı ʿışkam bana Vâmık diseler tan mı lakab
Nâzenînüm hüsn ü hulkıyla bugün ʿAzrâ geçer (G:497/7).

5.4. ŞAİRLER

5.4.1. Nizami

Doğum ve ölüm tarihleri tam bilinmemekle birlikte hayatı hakkında da kesin bir bilgiye rastlanmayan şair, ilk olarak İran Edebiyatı'nda karşımıza çıkmaktadır. Manzum aşk hikâyelerinin ustası sayılmakla birlikte beş mesnevi bir araya getirilerek oluşturulan "hamse" türünün de kurucusudur. Kullandığı üslup özellikleri ve hayal gücündeki zenginlik, Divan Edebiyatı'nda onu önemli bir noktaya taşımış ve diğer tüm şairlerin ondan etkilenmesine, kendini onunla kıyaslamasına vesile olmuştur. Muhibbi de Divan'ında, Nizami'yi bu yönleriyle ele almış ve kendini de en az Nizami kadar yahut ondan çok daha güzel ve ön planda bir şair olduğunu, yani onu geride bıraktığını dile getirmektedir (Kanar, 2007: 183).

İy Muhibbî nazm-ıla burdun Nizâmî pençesin
Ehl-i nazmun arasında merdsin vallâhi merd (G:405/9)

İy Muhibbî benzedi nazmun Nizâmî nazmına
N'ola dirsem uşbu beytüne senün ben Penc Genc (G:337/9)

5.4.2. Hassân Bin Sâbit

Hz. Muhammed tarafından şiirlerine ve sanatına çok değer verilen bir şair olan Hassân Bin Sâbit, İslam'ın ilk dönemlerinden itibaren yazdığı şiir ve söylediği sözlerle hem İslam peygamberinin hem de inanan müminlerin müşriklere karşı savunulmasını sağlamıştır. Aynı zamanda Cahiliye Dönemi'nin kötü âdet ve geleneklerini eleştirmiştir. İslam Devleti'nin kurulma Dönemi'nde ise ortaya çıkan yenileşme ve değişmeler onun da tema ve söyleyişlerini daha da güzelleştirmesini sağlamıştır. Hz. Muhammed

[1] Detaylı bilgi için *bk.* S. EĞRİ, Binbir Gece Masalları Bursa Nüshası. Bursa: Bursa Kültür A.Ş. 2016, pp.702.

tarafından her zaman övülen ve güvenilen bir şair olan Hassân, onun ölümü dolaylarında iyice yaşlanmış olup sessizlik ve sakinliğe bürünmüştür (Elmalı, 1997:399).

İy Muhibbî kim ki gördiyse senün eşʿârunı
Ehl-i nazmun arasında didi kim Hassân'ıdur (G:447/10)

5.4.3. Selmân

1309 yılında Sâve şehrinde dünyaya geldiği söylenen şair hayatı boyunca hep önemli kişilerin koruyuculuklarını üstlenmiş ve sanatını devam ettirebilmiştir. Özellikle gazel türünde Mevlânâ'nın etkisinde olduğunu, onu takip ettiğini söyleyebileceğimiz şair Hâfız'a göre dönemin en önemli adamlarından olup şiir ülkesinin sultanıdır. Selmân, Türkçe ve Farsça şiir yazan birçok şair tarafından örnek alınmıştır (Karaismailoğlu, 2009:446).

Didiler şiʿr-i hayâl-engîzine tarz-ı hasen
Ol da bu dehrün kemâl-i nazm-ıla Selmân'ıdur (G:428/9)

Sen bî-vefânun yâdına didi Muhibbî bir gazel
Lahdinde ger gûş eyleye tahsîn ide Selmân ana(G:25/10)

Şiʿr-i pür-sûzun görüp tahsîn ide Husrev dahı
İy Muhibbî eyle şimden girü Selmân-ıla bahs (G:306/9)

ALTINCI BÖLÜM

MUHİBBÎ – COĞRAFİ UNSURLAR

Arap ve Fars kültür unsurlarından etkilenen, onları etkileyen bir çerçevede bulunan Divan Edebiyatı, çok geniş bir alana sahiptir. Bu kültür çerçevesi içinde eserlerini ortaya koyan şair ve yazarlar da bu geniş coğrafi sahayı şiirlerinde hem kalıplaşmış hem de yeni tasvir edilen mazmun ve benzetmeler oluşturarak kullanmışlardır. Büyük bir gelenek ve sınırları belirlenmiş bir çerçevede kendinden önceki şairleri örnek alarak yetişen Muhibbî de gazellerinde bu coğrafi unsurları kullanarak hem geçmişe ve geçmişte yaşayan önemli karakterlere, olaylara telmihte bulunmuş hem de yeni benzetme unsurları oluşturarak geleneğe katkı sağlamıştır. Bu kısımda Muhibbî'nin incelenen gazelleri içinde yer alan coğrafi bölge ve unsurlar hayali ve gerçekte bulunan yerler olarak ülke-şehir-bölge / dağ-nehir-bağ olarak iki ana gruba ayrılmış ve incelenmiştir.

ÜLKE/ŞEHİR/BÖLGE	DAĞ/NEHİR/BAĞ
Aden	Ceyhun Nehri
Bedahşân	Dicle ve Fırat Nehirleri
Çin	İrem Bağı
Hıtâ	Kâbe
İran	Kaf Dağı
Ken'ân	Nil Nehri
Rum	Kevser Irmağı
Habeşistan	
Turân	

6.1. ÜLKE/ŞEHİR/BÖLGE

6.1.1. Aden

Günümüzde Yemen Halk Cumhuriyeti'nin başkenti, tarihi bir limana adını veren körfezdir. Aden Körfezi, Hint Okyanusu'nun bir uzantısıdır ve Kızıldeniz ile Hint Okyanusu'nu birbirine bağlar. Aden Kasabası ise Umman Denizi kıyısında eski bir

şehirdir. Bu şehir ve körfez korsanları, mercan ve balıklarıyla ünlüdür. Onu en önemli yapan detay ise Dünya'nın en güzel ve özenli incilerinin buradan çıkmasıdır. Bu vesileyle Divan Edebiyatı'na da konu olan Aden coğrafyası "inci denizi ve kasabası" olarak bilinir (Bilge, 1998: 367-369).

Gözüm yaşına benzer dir-ise maksûdun iy hâce
Sefer kıl berre bu sevdâ-y-ıla bahr-i ʿAden'den geç (G:323/11)

Maʿânî bahrına taldum çıkardum nice gevherler
Küpe olsun kulagunda takın dürr-i ʿAden'den geç (G:333/8)

6.1.2. Bedahşân

Orta Asya'da Çin, Hindistan ve Türkistan arasında kalan bir bölgedir. Doğası ve güzelliğiyle meşhur olan bu bölge edebiyatımızda lâl taşının ülkesi, misk kokularının çıktığı ülkenin bir parçası ve güzellerin yaşadığı bölgedir. Bu bölge genellikle kırmızı lâl taşının çıkması sebebiyle şarabın rengi yahut sevgilinin dudağı gibi benzetme unsurlarıyla birlikte masalımsı bir anlatış için kullanılır (Uzun, 1992: 292-293).

Kim göre rengîn lebünle dōstum lüʾlüʾ dişün
Diye dürre kim bakar laʿl-i Bedahşân'dur ʿabes (G:307/10)

6.1.3. Çin

Çin, Divan şiirinde en çok adı geçen ülkelerden biridir. Fakat buradaki kullanımı günümüz sınırlarındaki ülke ile ilgili olarak değil daha çok Doğu Türkistan'da bulunan, misk kokularının çıktığı, dağlarında güzellerin koşuştuğu bölge olarak bilinir. Bununla birlikte sevgilinin put gibi bir güzelliğe sahip olması, tasvir, resim, minyatür ve sevgilinin kafirlik etmesi gibi sebeplerle de şiirde kullanıldığı görülür (Taşağıl, 1998: 251).

Çîn-i zülfündür alan Çin'den harâc
Taht-ı Rûm'un şâhıdur başında tâc (G:335/2)

6.1.4. Hıtâ

Çin'in kuzeyi ile Doğu Türkistan topraklarına bugün verilen isim olarak bildiğimiz Hıtâ; X. yüzyıldan itibaren Moğolların Hatâ kabilesinin yaşadığı bölge bu adla anılmaya başlanmıştır. Edebiyatımızda daha dar, farklı ve fantastik bir bölge olarak yer aldığı unutulmayan bu bölge güzel kokuların çıktığı ve dağlarında güzellerin dolaştığı bir yerdir (Taşağıl, 1998: 251).

Zülfüne müşg-i Hıtâ didüm hatâsın bilmedüm
Niçe yıllar gitmedi âyîne-i dilden bu gerd (G:387/10)

6.1.5. İran

Divan Edebiyatı'nın etkilendiği kültürlerden birinin sahibi olarak kabul ettiğimiz İran/Acem gerek söz dizimsel etkisi gerekse geniş mitolojisi ile şiirlerde karşımıza çıkan bir unsur durumundadır. Etkisi azımsanmayacak derecede fazla olan bu unsur bazı dönemlerde daha az bazı dönemlerde ise daha da artarak varlığını Divan şiirinin devam ettiği ve geliştiği her yüzyılda göstermeyi başarmıştır.

Her kiʿâşıkdur bilür elbetteʿışkun kadrini
Virseler virmez kamu İrân u Tûrân'ı dürüst (G:269/4)

Ger yolun düşer-ise varma tehî destʿAcem'e
Bu Muhibbî gazelin Kûm-ıla Kâşân'a ilet (G:278/9)

6.1.6. Ken'ân

Günümüzde Filistin ve İsrail'in sahip olmak için mücadele verdiği topraklar olarak bilinen bu bölge aynı zamanda Yakup ve Yusuf peygamberin memleketi olarak bilinir. Asıl adını ise Nuh peygamberin bu ismi taşıyan oğlundan aldığı söylenen ülke; Müslümanlar, Yahudiler ve Hristiyanlar için kutsal kabul edilir. Divan Edebiyatı'nda Yusuf'un kardeşleri tarafından kıskanıldığı için kuyuya atıldığı şehir olarak geçmektedir.

Agırınca dürr ü cevherlerle tartılsa n'ola
Olʿazîzüm Mısr-ı hüsnün Yûsuf-ı Kenʿân'ıdur (G:447/6)

6.1.7. Rum

Divan Edebiyatı'nda Anadolu olarak da bilinen Rum diyarı, Müslümanların yaşadığı bir coğrafyadır ve genellikle kâfir veya Hristiyanlık gibi unsurlar ile tezat oluşturacak biçimde kullanılır. Bazen de sevgilinin aşığa çektirdiği eziyet ve cefayı ifade etmek için benzetme yoluyla karşımıza çıkar.

Tagıdup gül ruhları üstinde ser-keş zülfini
Ehl-i Rûm üzre dem-â-dem Kâfir-i bî-dîn salup (G:157/3)

6.1.8. Habeşistan

Doğu Afrika'da bulunan bir ülke olarak karşımıza çıkan Habeş ülkesi, siyah tene sahip insanlarla bilinir. Tarih de Asr-ı Sâadet Dönemi'nde Hz. Muhammed'in İslam'ı uygun koşullarda geliştirebilmek için hicretiyle bilinen ülke, Divan şiirinde genellikle sabahın ve aydınlığın tersini ifade etmek için kullanılmaktadır.

Taht-ı tâc üstinde hâli san Habeş sultânıdur
Kaşları tugrâsını gördün hemân ünvânın öp (G:198/8)

Kâkülün olalı sultân-ı Habeş
Mülk-i hüsnün hâlidür şâh-ı Arab (G.199/4)

6.1.9. Tûran

Harezm Bölgesi ve Ceyhun Irmağı'na sınırları bulunan ülkenin asıl adı Tûr'dur. Bölgenin hâkimi Ferîdûn'un üç oğlu arasında toprakları paylaştırması esnasında oğlu Tûran'a düşen bölgenin ismini alması bu sebepledir. Divan şiirinde genellikle sevgilinin kapısıyla birlikte karşımıza çıkan ülke, İran ile birlikte kullanılır ve ne kadar değerli olsa da sevgilinin bir bakışı yahut ona yakın olmanın bir saniyesine değiştirilemeyecektir.

Her ki ʿâşıkdur bilür elbette ʿışkun kadrini
Virseler virmez kamu Îrân u Tûrân'ı dürüst (G:269/3)

6.2. NEHİR/IRMAK/DERE

6.2.1. Ceyhun Nehri

Bir diğer adıyla "Amuderya" olarak da bilinen Ceyhun Nehri tarih boyunca önemli yerleşim merkezlerine ev sahipliği yapmıştır. Orta Asya'nın en uzun nehri olması sebebiyle Divan Edebiyatı'nda şairler tarafından âşığın gözyaşlarıyla benzerlik kurulması amacıyla kullanılmaktadır (Esin, 1991: 98-99).

Her gice sensüz dilüm sad nâle çün gerdûn çeker
Gözlerüm yaşı yinilmez her yana Ceyhûn çeker (G:486/1)

Âb-ı Ceyhûn idi eşküm şimdi oldı cûy-ı Nîl
Mısr-ı hüsnün hakkı itsün çeşmüm ʿummân-ıla bahs (G:305/7)

6.2.2. Dicle ve Fırat Nehri

Tarihin ilk dönemlerinden beri önemli ticaret yolları ve merkezlerinin birleşim noktasında bulunan Dicle Nehri, uzunluğu ve birleştiği Fırat Nehri'yle birlikte önemini daha da arttırmış ve stratejik bir öneme ulaşmıştır. Divan şiirindeki kullanımları ise diğer nehir ve akarsular gibi âşığın gözyaşlarıyla benzerlik kurulması bakımından karşımıza çıkmaktadır.

Firâk u hasret-ile eşk-i çeşmüm
Sanasın Dicle vü ʿummândur iy dost (G:239/10)

Kûze ile laʿlüne ire diyü
Çeşmesâr-ı çeşmümi kıldum Furât (G:247/4)

6.2.3. İrem Bağı

Şeddâd adı verilen hükümdar tarafından dönemin ünlü bir mimarına yaptırılan, uzun selvi ağaçları ve gül bahçeleri ile cennet bahçelerinin bir benzeri olan İrem Bağı; İran'ın tarihî yapısını yansıtmaktadır. Divan şiirinde genellikle cennet bahçesi ile benzerlik kurularak karşımıza çıkmaktadır (Harman, 2000: 443).

Eyler heves lebünden şeftâlûya iremdir
Dîvâne dil ne bilsün yol ugragında çehdür (G:479/5)

Muhibbî niçe medh itsün nigârun hüsn-i gülzârın
Gören dir oldı dünyâda ki san bâg-ı irem peyda (G:76/17)

6.2.4. Kâbe

Mekke'de bulunan, bir diğer adıyla "Beytûllah" olarak da bilinen Kâbe-i Şerif, bugün Dünya'nın birçok yerinden ziyaretçi alan ve insanların dinî inançları için önemli gördükleri kutsal gezileri gerçekleştirdikleri yerdir. Bu önemli mevki Divan şiirinde genellikle sevgilinin semti ya da âşığın gönlü yerine benzetme unsuruyla bir arada kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra Hz. İbrahim ve Hz. İsmail tarafından yapılmış olan bu yapı, Allah'ın (c.c) bizzat kendisi tarafından oluşturulan insanların gönülleri ile karşılaştırılmış ve insan gönlü, Allah'ın inşa etmesi sebebiyle Kâbe'den daha üstün tutulmuştur.

Çün Kâbe kûyı yârun oldı Muhibbî menzil
Geh zinde gâh mürde kıl anda sen ikâmet (G:220/9)

Merve hakkı say-ile ger Kâbe kûyûnı tavâf
Eyleyem cân-ıla dil andan olurdı pür-safâ (G:4/9)

6.2.5. Kaf Dağı

Toplumların mitolojik anlayışlarına göre bütün yeryüzü bu fantastik dağa dayanmaktadır. Yaratıcı önce bu dağı yaratmış ardından da ona deniz, okyanus ve yeryüzü unsurlarını dayamıştır. Kaf Dağı'nın ardında çok farklı bir yaşam olduğu ileri sürülmekte; orada meleklerin yaşadığı, farklı boyutlara geçişlerin yapıldığı ifade edilmektedir. Edebiyatımızda da genellikle "Ankâ veya Simurg" kuşunun yuvası olarak geçen bu dağ mucizenin, büyüklüğün ve masalımsı anlatımın temelini oluşturur. Birçok şair tarafından kullanılan bu unsur hayli önemli bir yer tutmaktadır. (Demirci, 2001: 144)

Andan düşer mi âşıka Ankâ-yı Kâf iken
Dünyâ-yı denî dâmına düşüp şikâr ola (G:88/5)

6.2.6. Nil Nehri

Kaynaklarda büyüklüğü sebebiyle bir deniz olarak da geçen, birçok kolu bulunan ve bu kolların da etkisiyle Mısır'a bir can ve ekonomik özgürlük sağlayan Nil, Divan şiirinde bolca kullanılmaktadır. Özellikle tarih boyunca Nil sularının taşması ve fazlalaşması için düzenlenen törenlerin de etkisiyle âşığın gözyaşlarını temsil etmiş aynı zamanda bereket getirmesi yönüyle de kullanılmıştır (Seyyid, 2002: 144).

Mısr-ı hüsnün hakkıçün şol denlü dökdüm göz yaşın
Eylesem itmen ʿaceb ben Nîl ü Ceyhûn-ıla bahs (G:319/6)

Derdüme nisbet benüm bir zerredür bu kâyinât
Yaşumun yanında katre görinür Nîl ü Furât (G:252/1)

6.2.7. Kevser Irmağı

Tarihte Hz. Muhammet için ayrıldığı ve geri kalan tüm ırmakları beslediği söylenen, cennette yer aldığına inanılan büyük bir ırmaktır. Kevser Irmağı, Divan şiirinde genellikle âşık için önemli bir unsur olan şarap ile birlikte benzetme yapılarak ya da âşığın göz yaşlarını karşılamak amacıyla kullanılmıştır. Bunun yanında gerçek anlamda ırmak olarak da kullanıldığı unutulmamalıdır (Ertürk, 1997: 546).

İçsün şarâb-ı kevseri sen sun Muhibbî'ye
Mahşer güninde olmaya ol teşne huşk leb (G:197/10)

Kûy-ı cânân kâmeti serv-i sanavberest
Gözüm yaşı da anda akar âb-ı kevserest (G:256/1)

Mahşer güninde kevseri içem diyü
Muhib Sâkî elinden almaz ele bâde-i sabûh (G:35/10)

YEDİNCİ BÖLÜM

MUHİBBÎ – HAYVAN VE BİTKİLER

7.1. HAYVANLAR

7.1.1. Ahu

Güzel gözlü, güzel kokulu ve çekingen-korkan bir hayvan olması sebebiyle Divan şiirinde karşımıza çıkan ahu, benzetme yoluyla "sevgili" yerine kullanılmıştır. Sevgilinin âşığa uzak duruşu, baygın gözlerle âşığa az da olsa bakması bu benzetmenin temel sebeplerindendir. Bunun yanı sıra sevgilinin eşsiz güzel kokusunun ortaya çıkışının sebebi de ahu ile ilişkilendirilir.

Yâra kıldum bir nazar gördüm ki âhugözlüdür
Yakdı mihriyle beni zîrâ ki ol gün yüzlüdür (G:446/2)

Cân dimâgını muʿattar eyle irgür iy sabâ
Ol gözi âhu saçı müşg-i tatârumdan meded (G:379/7)

7.1.2. Ândelîb/Bülbül

Güzel sesi ile insanları şenlendiren, mutluluk veren bir hayvan olarak bilinen bülbül, Divan şiirinde karşımıza "âşık" tipini sembolize etmek için çıkar. Çok bilindik bir efsane olan "Gül ile Bülbül" de anlatıldığı gibi sevgili için canını veren ve gülün kırmızı rengi almasını sağlayan bir hayvan olan bülbül sevgili için canını her daim feda etmeye hazırdır (Kurnaz, 1992: 485).

Muhibbî de şiirlerinde bu şekilde kullandığı bülbülün sevgiliyi görünce yakasını yırtan âşıklar gibi olduğunu; heyecanlanıp telaşlandığını söylemektedir.

Gül gibi arz eylese dilber cemâlini
Ol dem figân u âh-ıla dil andelîb ola (G:53/5)

Gül ruhlarun anılsa gönül zâr zâr ola
Bülbül çemende nâle kılur nev-bahâr ola (G:52/2)

Herkesün bezm-i cihân içinde bir sevdâsı var
Şemʿ yanar gül güler bülbül dahı aglar mest (G:244/4)

7.1.3. Ânkebût/Örümcek

Arapça ânkebût olarak anılan sözcük, "örümcek" anlamına gelmektedir. Örümcekler, Hz. Muhammed döneminde onun müşriklerden korunmasını sağlayan ve Hira Mağarasının girişine ağ ören hayvanlardır. İşte bu sebeple hem tarihî hem de edebî bir değer olarak görülmüş ve birçok şiirde karşımıza çıkmıştır. Genellikle azla yetinen hayvanlar olarak bilinen örümcekler, Muhibbî'nin şiirlerinde de karşımıza böyle çıkmaktadır.

Dâr-ı dünyâda dilâ bir loḳmaya gel ḳâniʿ ol
Bir megesle nite kim eyler ḳanâʿat ʿankebût (G:234/6)

Örümcekler aynı zamanda Muhibbî Divanı'nda sevgilinin boynunda ya da yüzünde çıkan kara benleri ifade etmek için kullanılmaktadır. Âşık da bu benin etrafında dönüp onu avlamaya çalışan meges yani sinektir.

İy Muhibbî zülfi bendinde gören dil murgını
Dir meges gibi tolaşmış ana dâm-ı ʿankebût (G:288/9)

7.1.4. Ânka/Simurg/Hümâ

İran mitolojisinde karşımıza çıkan bu kuş türü birçok farklı özelliğe sahip olmasıyla bilinir. Bilinen en önemli özellikleri; tüylerinin çok güzel oluşu, yandıktan sonra yeniden küllerinden doğabilmesi, gözyaşlarıyla yaraları iyileştirmesidir. Bu kuşun ulaşılmaz ve efsanevi bir dağ olan Kaf Dağı'nda yaşadığı bilinir. Bu yönüyle edebiyatımızda en çok sevgili yerine kullanılmıştır (Pala, 1991: 201).

Andan düşer mi ʿâşıḳa Anḳâ-yı Ḳâf iken
Dünyâ-yı denî dâmına düşüp şikâr ola (G:88/6)

7.1.5. Arslan/Şîr

Aslanlar genellikle yırtıcı ve güçlü hayvanlar olarak bilinirler. Bu sebeple Divan şiirinde âşık yerine benzetme yoluyla kullanılan aslan; âşığın hissettiği duyguda devamlı olması ve bu zor duygunun getirdiği eziyet ile cefaya katlanmasını, bunun içinde dua etmesini sembolize eder.

Işḳ meydânında güyâ bu Muhibbî şîr olup
Âh-ı tavḳ u göz yaşı olmış-durur zencîr ana (G:83/9)

Meydân-ı mahabbetde Muhibbî gibi şîr ol
Rûbâh oluban sûfî sıfat olma muhannes (G:309/9)

7.1.6. Ejderha

Ağzından ateş çıkaran, güçlü ve öldürücü bir hayvan olarak bilinen ejderha, Divan şiirinde sevgilinin saçının kıvırcık ve uzun olması sebebiyle âşığın canını almak üzere ortaya çıkan bir motiftir. Âşığın sevgiliye yaklaşması mümkün değildir. Herhangi bir sebeple ona ya da saçının bir teline dokunmaya çalışan âşık, ejderhanın hışmına uğrayacak ve canından olacaktır. Bunun yanı sıra geçici dünyaya aldanmamak gerektiği, onun insanı yakan bir dolandırıcı olduğu da ejderha benzetmesi ile ifade edilmektedir.

Genc-i hüsne aldanup el sunma olursın helak
Bekler anun zülfini her kılı ejderhâ geçer (G:497/5)

Sakın aldanma sakın dünyâya dil virme sakın
Kamu ʿâlem halḳını bir bir olup ejder yakar (G:424/8)

7.1.7. Köpek/İt/Kelb/Seg

Divan şiirinde genellikle sevgiliye gönül veren rakipleri ifade etmek için bu benzetme kullanılır.

Günden güne ʿâşıḳ-ı dil-haste zâr olup
Yanında iti gibi raḳîb muteber ola (G:73/6)

Bunun yanında sevgilinin asla yüz vermemesi ve âşığı kapısına yaklaştırmaması âşığın kendini de sevgilinin semtinde dolaşan köpeklere benzetmesine ve bu şekilde anılmasına sebebiyet vermektedir.

İtlerinden beni add itmiş ser-i kûyında yâr
Hoş laḳab virmiş habîbüm bana gâyet fahr ola (G:74/12)

İtüm diyü bir kerre anarsa seni dildâr
ʿÂlemde Muhibbî sana besdür bu riʿâyet (G:229/9)

Sayar kendin Muhibbî seglerinden
Dimez ol halḳadan bîrûnam iy dost (G.246/9)

7.1.8. Karınca/Mûr

Karınca çalışkan, küçük bir böcektir. Tarihte "Hz. Süleyman" ile birlikte anılan karınca genellikle halini kendinden daha güçlü birine anlatmaya ve ondan yardım görmeye çalışan küçük bir varlıktır. İşte bu sebeple Divan şiirinde genellikle "âşık" için kullanılan bu kavram, onun hâlini arz etmek için sevgiliye gitmesi ve onun yanında kendine bir yer edinmek istediğini anlatmak için kullanılır.

Yüzümi pâyuna sürsem beni pâ-mâl eyleme
Mûr olur kim pend idüp eyler Süleymân-ıla bahs (G:305/4)

Bir gedâ iken idersem n'ola cânân-ıla bahs
Mûr içün dirler ider gahî Süleymân-ıla bahs (G:320/2)

7.1.9. Meges/Sinek

Divan şiirinde genellikle sevgilinin ay gibi parlak yüzünde dudağının üstüne konmuş siyah bir beni temsil etmek için kullanılan meges, sevgilinin güzellik unsurlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

İy Muhibbî zülfi bendinde gören dil murgını
Dir meges gibi tolaşmış ana dâm-ı ʿankebût (G:288/9)

Meges Muhibbî'nin şiirlerinde bazen kanaatkarlığı anlatmak için de kullanılır.

Dâr-ı dünyâda dilâ bir loḳmaya gel ḳâniʿ ol
Bir megesle nite kim eyler ḳanâʿat ʿankebût (G:234/6)

7.1.10. Pervane

Gece karanlıkta ortaya çıkıp ışığın başına toplanan küçük kanatlı bir sinek türü olarak karşımıza çıkan pervaneler, Divan şiirinde genellikle âşığın yerini tutar. Pervane nasıl ki sabaha kadar ışığın/ateşin başında dönüp yanıyor ve tutuşuyorsa âşık da sevgiliye asla ulaşamayacağını bile bile onun etrafında dönmekten ve canını bu yolda harcamaktan çekinmez.

ʿIşḳ-ıla ben tâlib-i cânâne oldum ʿâḳıbet
Şemʿ-i hüsne yanmaga pervâne oldum ʿâḳıbet (G:276/1)

Pervâne gibi odlara yana bu cân u dil
Hüsnün hayâli karşuma çün kim çerâg ola (G:54/6)

Muhibbî şiirlerinde güzellerin (sevgililerin), tabiatının âşığa cefa çektirmek olduğunu pervane olmak ile bir tutmuş ve bu şekilde de örneklendirmektedir.

Şemʿ-i ruhına karşu Muhibbî perr ü bâlün
Yansun ko seni eyledi pervâne güzeller (G:494/9)

Aynı zamanda dünyaya değer ve önem vermemek gerektiğini, benlik savaşından sağlam çıkabilmek için kendi isteğimizle nefsimizi terbiye etmemiz gerektiğini de ateşte yanan pervanelere benzemekle aynı kefeye koyan şair bu noktaya da değinmektedir.

Yak beni ʿışḳ âteşine bende benlik kalmasun
Yanmaga şemʿ-i cemâl ü hüsnüne pervâne tut (G:243/5)

7.1.11. Zag/Karga

Karga bülbülün tersine sesi hoş olmayan, sert tüylere sahip ve genellikle insanlar tarafından çok hoş karşılanmayan bir kuş türüdür. Divan şiirinde de aynı anlam çerçevesi içinde karşımıza çıkan bu kuş genellikle rakibi karşılamak üzere kullanılmaktadır. Rakip de tıpkı karga gibi âşık tarafından sevgiliye yakın olmaması istenen, gereksiz bir kişidir. Rakibin sevgili tarafından âşığı kıskandırmak için kullanılan bir karakter olduğu da unutulmamalıdır.

Muhibbî bâg-ı hüsn içre yiter bir bülbül-i gûyâ
Raḳîbe virme yol hergiz gel ol zâg u zagandan geç (G:333/9)

Gönül şahbâzına pervâz vir âfâḳı seyr itsün
Bu süflî dâmgehden per açan zâg u zagandan geç (G.323/7)

Hüsn bâgın saklayup zâg u zagandan dilberüm
Asup andan eylemişdür zülfini perr-i gurâb (G:194/10)

7.2. BİTKİ/ÇİÇEK/AĞAÇ

7.2.1. Gül

Divan şiirinde genellikle sevgiliyi ifade etmek amacıyla kullanılan gül, bir çiçek türüdür. Gülün kırmızı rengini alması âşığın kanıyla ıslanması vesilesiyle gerçekleştiği için aşkın timsali olarak karşımıza çıkan gül, genellikle misk kokusuyla sevgilinin yüzüne teşbih edilir ve onun güzellik unsurlarını tanımlamak için kullanılır (Kurnaz, 1996: 219).

Niçeye dek gül yüzünden dûr olam
Giderem ben ol semenberden yana (G:130/7)

Sorma hâlüm gül yüzünsüz dostum
Bülbülün gülzârsuz hâli n'ola (G:116/7)

Gül yüzünsüz dil yakar ʿışḳ âteşi
Şemʿe olmaz gicelerde ihtiyâc (G:335/9)

Gül bazen beyitlerde direkt Hz. Muhammed'in yüzünü, özelliklerini ve güzel kokusunu teşbih etmek için de kullanılır. Hz. Muhammed İslam dini için çok önemli bir kişidir. Allah'ın (c.c) dostu olarak bilinen peygamberin adının anılması için bile insanoğlunun ağzını önce gül suyuyla temizlemesi gerekmektedir.

Her kaçan medh eylesen sen ol nebîler serverin
Sana lâzım evvelâ agzun gül-âb-ıla yuya (G:75/6)

7.2.2. Lâle

Türk edebiyatı ve Divan şiirinde önemli bir benzetme unsuru olarak kullanılan lâle genel olarak XV. yüzyıldan itibaren karşımıza çıkmaya başlamıştır. Utangaçlık ve çekingenliğin bir sembolü olarak görülen lâle, şekli dolayısıyla mum ve sevgilinin yanağı gibi varlıkları karşılar.

Gözüm yaşıyla sînemi dâg eyleyen benüm
Ol gül-ruh u lâle gaddâr u sehî ḳadend (G:394/7)

Bübül-i şûrîde-veş feryâdumı gûş eyleyüp
Berg-i gülden tâzedür ol lâle-ruhsâr incinür (G:474/7)

Lâle haddi hasretinden bu Muhibbî hasta-dil
Sîne levhine yazar kanlu yaşıyla âh ruh (G:360/9)

Lâle aynı zamanda Muhibbî tarafından yara şekline benzetilmekte ve bu şekilde de gazellerde kullanılmaktadır.

Gülzâr-ı hüsnün var-iken gülşen temâşâ mı olur
Lâle gibi dâgum yiter gül-geşt-i sahrâ mı olur (G:489/2)

7.2.3. Nergis

Divan şairlerinin en çok ilgilendiği bitkilerden biri olma özelliği taşıyan nergis çiçeği genellikle beyaz ve sarı yaprakları, yuvarlak çiçeği, ince ve zarif görünmesi bakımından kullanılır. Bu hâliyle sevgilinin gözleriyle benzetme ilgisi kurularak karşımıza çıkmaktadır. Sevgilinin bakışları kaçamak ve baygındır. Dolayısıyla âşığa attığı hissiz, yan bakışları tıpkı nergis çiçeğinin görüntüsü gibidir. Bununla birlikte aynı çiçeğin sarhoş veya âşık tiplemesi için az da olsa kullanıldığı ifade edilmektedir.

İki gözi nergis-i şehlâyâ benzer dilberün
Bûy-ı zülfeyni dimâga bilki ʿanberden lezîz (G:419/9)

Bülbül-i şûrîde-veş efgânum işidüp benüm
Gonca agzın açuban nergis tutupdur göz bana (G:8/3)

Ḳudretini gör ki nergis nerm ider bâlînini
Lîki görinmez benüm gözüme ol derden lezîz (G:419/8)

7.2.4. Nilüfer

Divan şiirinde diğer çiçekler kadar sık karşılaşılmayan nilüfer birden fazla anlama gelecek şekilde kullanılır. Bunlardan en bilinenleri âşıklardır. Âşıklar sevgiliye kavuşamadıkları için ağlamakta ve bu yaşlar bir akarsu gibi çok olmaktadır. Bir su bitkisi olduğu bilinen nilüfer de âşığın göz yaşlarının çokluğunu ifade edebilmek için kullanılmıştır. Bunun yanında sevgilinin dudağına teşbih için de kullanıldığı söylenebilir.

Gözlerüm yaşı yinilmez oldı başdan aşdı âh
Rûy-ı zerdüm kalmış ol arada nîlûfer geçer (G:423/8)

Garḳ olalı sirişküme oldum çü nîlûfer
Gören yüzümi dir ki gül-i nesterîn tutar (G:445/7)

7.2.5. Sümbül

Divan şiirinde oldukça sık bir biçimde kullanılan sümbül genel anlamda sevgilinin saçının güzel kokusu, kıvırcıklığı, kâkülü gibi unsurlarla benzetme sağlayarak kullanılmıştır.

İy Muhibbî âh idüp niçe perîşân olmayam
Kim tegâfülle önümden ol saçı sünbül geçer (G:436/10)

Sünbül ü gül n’eylerem zülf ü ruhun besdür bana
Serv ü Tûbâdan garaz ol nahl-i nev-resdür bana (G:103/1)

N’olısar bilmezem hâlüm perîşân oluram her dem
Elinden şânesin komaz tarar ol zülf-i sünbül hâ (G:61/10)

7.2.6. Servi/Selvi

Servi ağacı tek başına yükselen, uzun ve ihtişamlı bir varlıktır. Divan şiirinin sevgili ve onu oluşturan güzellik unsurları üzerine kurulduğu da bir gerçektir. Dolayısıyla sevgilinin en önemli unsurlarından biri olarak kabul ettiğimiz boyu, servi ile benzerlik kurularak anlatılır.

Serverâ servi niçe ḳaddüne teşbîh ideyim
Aralarında tefâvüt var anun arz u semâ (G:31/8)

Oluram intizâr-ıla muḳarrer
Muʿallim itmese ol servi âzâd (G:411/8)

Ḳıyâm itse kaçan ol servi ḳâmet
Koparur başuma ol gün ḳıyâmet (G:294/2)

7.2.7. Tûbâ

Cennette olduğuna inanılan, kökü gökte dal ve yaprakları aşağı doğru sarkan bir bitki olduğu ifade edilen ağaç, Divan şiirinde genellikle gölgesi ve boyu bakımından kullanılmaktadır. Sevgilinin boyu sadece serviye değil aynı zamanda Tûbâ ağacına benzer. Bununla birlikte sevgilinin yanı, yöresi tıpkı bu ağacın gölgesi gibi dinlenilebilecek bir yerdir (Uzun, 2012: 317).

Serv ḳaddün görinür bâlâ vü Tûbâdan yana
Leblerün cânâ şarâb-ı âb-ı kevserden lezîz (G:419/11)

Sâye-i ḳaddün Muhibbî’ye yiter
Şâh-ı Tûbâ sensüzin letdür bana (G:27/10)

Sünbül ü gül n’eylerem zülf ü ruhun besdür bana
Serv ü Tûbâdan garaz ol nahl-i nev-resdür bana (G:103/2)

SEKİZİNCİ BÖLÜM

MUHİBBÎ -KALIPLAŞMIŞ SÖZ ÖBEKLERİ

8.1. DEYİMLER

Deyimler geçmişten günümüze kadar sözlü kültürde kendine yer edinmiş kalıplaşmış söz öbeklerinin başında gelir. Genellikle genel geçer durumları daha kısa ve etkileyici yollardan anlatmak için kullanılan deyimlerin büyük bir oranı mecaz anlama sahip olmakla birlikte az da olsa bir kısmı gerçek anlamada da kullanılır. İşte bu söz öbekleri her zaman kültürümüzün büyük bir parçası olarak gördüğümüz edebiyatta da sıklıkla kullanılmış, birçok yazar ve şair eserlerinde bu tür kullanımlara yer vermiştir. Hiç şüphesiz bu şairlerden biri de Muhibbî'dir. Muhibbî Divanı'nda incelenen kısımda toplam 257 deyime yer verilmiş ve bunlar tablo şeklinde aşağıda gösterilmiştir. Bunun yanında örnek olması bakımından hangi durumlarda en çok hangi deyimlerin kullanıldığı incelenmiş ve aşağıda ayrıca açıklanmıştır.

8.1.1. Gönül Vermek

İncelenen örneklerde "sevgiliye âşık olmak, tutulmak" anlamında kullanılan deyim örneği Muhibbî'nin Divan'ında "dil vermek" şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde ise benzer anlamda herhangi bir eşya yahut insana derinden bağlanmak biçiminde görülmektedir.

İy gönül zülfine dil virdün ʿaceb dîvânesin
Bir ʿaceb kuru uzun sevdâya düşdün derdmend (G:414/7)

Muhibbî bu deyimi bazı mısralarda, aşkı dünyada yiğit sayılmanın bir vasfı olarak görmekte ve mertlik gösterip bu duyguyu yaşayan âşıkların dertten kurtulmayacağını ifade etmektedir.

ʿÂşık oldur ferde dil virüp cihânda merd ola
Derdden kurtılmayup âlemde gam-perverd ola (G:71/1)

8.1.2. İbret Almak

Kullanıldığı mısralarda Allah'ın yarattığı her şer ve hayırdan bir ders çıkarılması gerektiği anlamına gelen deyimin günümüzdeki karşılığı da aynı biçimdedir.

ʿİbret al İskender ü Dârâ vü Husrev'den gönül
Kimseye mihr itmemişdür zerrece bu zâl-i çarh (G:359/7)

İy Muhibbî aç gözün dünyâya bakup ʿibret al
Dürlü dürlü gösterür nakş u ʿalâmetler gelür (G.500/13)

8.1.3. Ah Etmek

Kullanıldığı örneklerde genellikle kötü bir durumdan dolayı acı içinde kıvranmak veya kesik kesik sesler çıkarmak anlamına gelen deyim, günümüzde aynı zamanda birinin yaptığı kötülüklere karşılık ona beddua etmek, ilenmek manalarına gelmektedir.

Yagmaya virdi küllî dil mülkini Muhibbî
Gam leşkeri gelüp âh eyledi anı gâret (G:255/12)

Nâ gibi bagrum delindi çâresüz âh eylerem
Gönderürem her nefes âh-ıla efgânı sana (G:78/5)

Muhibbî bir gazelinde "ah etmek" deyimini kullanırken bütünlük içerisinde bir benzetme tablosu da çizmektedir. Bu örnek, şairin kendi sözünü övmekte ve büyük ustalarla karşılaştırmakta ne kadar haklı olduğunu gözler önüne sermektedir.

Âh eyle bulutlar gibi dursun serün üzre
Başunı belâ kuhı dü çeşmüni bınar it (G:266/9)

8.1.4. Yüz Sürmek

Kullanıldığı beyitlerde âşığın, sevgilinin eşiğine yüzünü sürüp hem orada bulunduğu için şükür etmesi hem de sevgili için yapılacak tüm fedakârlıklara hazır olduğunu bildirmesi anlamlarında kullanılır.

Kapuna hicâb-ıla yüzin sürdi Muhibbî
Kimseye degül lîk sana cân-ıla muhtâc (G:330/9)

Hâk-i râhuna varup cân-ıla kim sürdi yüzin
İki ʿâlemde saʿâdet buluban eyledi sûd (G:392/13)

8.1.5. Kurban Olmak

Kullanıldığı mısralarda sevgili yolunda kendi canını feda eden âşıkları ifade etmek için kullanılan deyim, günümüzde de aynı anlama gelecek şekilde "feda olmak" biçiminde kullanılmaktadır.

Kabe'dür kûyı Muhibbî varıcak
Ulu devletdür eger kurbân ola (G:116/10)

Ya ide zülfün hevâsı küllî cismümi heba
Ya visâlün iydine irüp bu dil kurbân ola (G:138/8)

8.1.6. Başı Göğe Ermek

Günümüzde "uygun olmayan bir şeyi gerçekleştirip bununla gurur duymak yahut mutlu olmak" anlamlarında kullanılan deyim örneği Muhibbî Divan'ında sevgiliye yaklaşabilen âşığın mutluluğunu kastetmek anlamında kullanılmıştır.

Başı eflâke irüp yimez idi zerrece gam
İşigün olsa Muhibbî'ye penâhum sanemâ (G:77/9)

8.1.7. Deva Olmak

Günümüzde bir soruna çözüm bulmak, birine yardımcı olmak anlamlarında kullanılan deyim, Muhibbî Divan'ında sevgilinin âşığın derdine derman olması yahut âşığın bu zorlu yolda derdine bir çare bir kolaylık araması olarak kullanılmıştır.

Ana ʿâşık mı dinür ışkun yolında cân ana
Yâhu derd-ile olursa derdine dermân ana (G:64/2)

Şehd-i vaslun var-iken gel sunma hicrün zehrini
Derdmendem kıl benüm derdüme dermân el-gıyâs 8G:310/8)

8.1.8. Kulağına Küpe Olmak

Başa gelen bir dert veya belayı bundan sonraki yaşamında daha dikkatli olmak için anmak, hatırlamak anlamında kullanılan deyim, Muhibbî Divanı'nda şairin kendini değerlendirmesi ve verilen nasihatleri dinlemesi olarak kullanılmıştır.

Muhibbî sözleri yigdür bugün dürr-i cevâhirden
Takup cânâ kulaguna giderme anı mengûş it (G:242/10)

8.1.9. Gam Yemek

Genellikle “gam yememek” biçiminde olumsuz olarak kullanılan deyim örneği kaygılanmamak, dert etmemek ve üzülmemek anlamlarında kullanılır. Şair âşık Muhibbî de Divan’ında halkın ve dini gösteriş için kullanan kimselerin kendini ayıplamasından gam duymamak gerektiğini, Dünya’dan kimsenin istediği alamadığını da bu deyim ile dile getirmiştir.

Gam yime iy dil seni her dem melâmet itseler
ʿÂşık olan terk-i nâmûs eyleyüp rüsvâ ola (G:55/7)

Dehr elinden iy gönül gam çekdügüme gam yime
Bunı fikr eyle kim almışdur bu dünyâdan murâd (G:369/7)

8.1.10. Talip Olmak

“Harîd olmak” ya da “müşteri olmak” biçiminde geçen deyim bir şeyi çok istemek, arzulamak anlamında kullanılır. Şair âşık Muhibbî ise önce sevgilinin aşkına sahip olmak istemiş ardından da onun vuslatına ermek istemiştir.

Nakd-i cân-ıla metâʿ-ı vasla oldum müşterî
Didiler olmaz bahâ ol gevher-i nâ-yâbdur (G:455/5)

ʿIşk bâzârında aldum derdi çün dermânuma
Almaz-ısa oluram ben nakd-i cân-ıla harîd (G:402/8)

Yukarıda kısaca açıklanan deyim örnekleriyle birlikte Muhibbî Divânı’nda yer alan diğer tüm deyimler aşağıda verilmiştir.

KULLANILAN ATASÖZÜ VE DEYİMLER	GAZEL SAYISI	ADET
Adını Anmak	351	
Afv Kıl	156	
Ah Eylemek	255	4
Aklun Başa Cem Kıl	409	
Ar Kılmak	474	4
Arz Eylemek	429	6
Arzu Etmek	382	
Aşina Olmak	131	
Ayağa Düşmek	368	
Ayıp Etmek	153	8
Bağrı Delinmek	78	2
Bağrı Kebap Olmak	213	10
Bağrı Yanmak	144	2
Baş Eğmek	388	2
Baş Kaldırmak	495	
Başa Çıkmak	44	2
Başı Göğe Ermek	495	2
Baştan Çıkarmak	231	
Bel Bağlamak	191	
Bin Yaşamak	354	
Can Almak	115	4
Can Bağışlamak	349	
Can Kulağın Açmak	390	
Canı Terk Etmek	391	4
Canım Ağzıma Geldi	183	
Cana Kasd Eylemek	89	
Çare Eylemek	356	11
Derdine Derman Olmak	156	4
Deva Olmak	475	8
Dil Almak	483	
Dil Avutmak	274	
Dil Vermek	487	13
Dil Yapmak	341	
Dile Gelmek	226	
Divane Olmak	487	9
Dil Bağlamak	35	

Eksik Etmek	372	9
El Urmak	338	2
El Uzatmak	231	4
El Vermek	347	3
Ele Almak	351	4
Eli Boş Olmak	353	
Feda Olsun	271	3
Ferah Bulmak	215	6
Feryat Etmek	313	5
Gam Yemek	369	5
Gark Olmak	328	2
Göğüs Tutmak	54	
Gönül Yıkmak	290	
Gönül Almak	45	
Gönül Vermek	361	4
Gözüne Görünmemek	343	
Göz Açmak	331	5
Gün Gibi Doğmak	121	
Gün Yüzünü Göstermek	59	4
Hakkını Teslim Etmek	46	
Hali Harap	190	3
Harap Kılmak	226	5
Hayran Olmak	96	9
Helak Eylemek	357	6
Ne Ekersen Onu Biçersin	141	
Hoş Görmek	251	3
İbret Almak	359	3
İki Gözüm İki Çeşme	463	
Irak Olmak	251	3
Kadir Olmak	149	
Boyu Bükülmek	461	
Kan Ağlamak	293	8
Kasd Eylemek	154	7
Kerem Eyle	285	2
Keşif Etmek	172	9
Kin Tutmak	445	
Kul Olmak	495	
Kulağına Koymak	374	

Kulağına Küpe Olmak	333	
Kurban Olmak	303	5
Layık Görmek	171	11
Lütuf Etmek	61	10
Mağrur Olmak	255	
Mahv Etmek	254	5
Men Etmek	158	3
Mest Olmak	110	11
Meyl Etmek	181	4
Minnet Etmek	251	
Mübtela Olmak	131	4
Muradına Ermek	151	
Nazar Etmek	38	20
Pak Etmek	153	5
Perişan Etmek	368	
Rağbet Etmek	475	4
Sabır Etmek	89	18
Sineyi Kalkan Eylemek	64	
Şad Eylemek	368	7
Talip Olmak	184	3
Ümidini Kesmek	101	2
Yad Eylemek	372	4
Yüz Sürmek	278	5
Yüzüne Bakmamak	191	
Zerre Gibi/Kadar	43	

8.2. ATASÖZLERİ

Eski çağlardan itibaren kısaca “atalarımızın söylediği sözler” biçiminde karşımıza çıkan bu kalıplaşmış ifadeler, tıpkı deyim öbekleri gibi kısa ve özlü bir anlatım gerçekleştirmek için kullanılır. Aynı zamanda kullanıldığı yerlerde estetik bir söyleyiş de yaratan atasözlerinin etkisi deyimler gibi genel geçer özelliğe sahip değildir. Atasözleri her dönemde, her mekânda, her insan için geçerli ifadelerdir. Muhibbî Divanı’ında atasözü örneklerine yer vermiştir. Örnek olarak kullanılan atasözleri hem o dönemdeki anlamıyla hem de günümüzdeki anlamı incelenerek açıklanmış ve örneklendirilmiştir.

8.2.1. Murgan Başımda Yuva Tuttu

Kullanıldığı satırda aşığın başında kuşların yuva yapmasını kasteden atasözü, ilk defa Celilî isimli bir şair tarafından "Mecnûn'un başına kuşların yuva yapması" biçiminde kullanılmıştır. Günümüzde çok uzun bir zaman diliminin geçtiğini ifade etmek için kullanılan bu atasözü eski dönemlerde sevgili, yani Leylâ ile ilgili alaka kurmak ve benzetme yapmak amacıyla kullanılmıştır (Samancı, 2017: 172).

Deşt-i gamda leylî zülfünden cüdâ Mecnûn-vâr
Kalmışam hayretde murgân tutdı başumda yuva (G:47/4)

8.2.2. Ömrün Nakdini Harc İtme

Günümüzde hayatımızı boş yere geçirmeyip yararlı işlerle meşgul olmayı ifade etmek için kullanılan kalıplaşmış söz öbeği, kullanıldığı mısrada âşığın ömrünü boş yere harcamaması, ziyan etmemesi ve sevgiliyi boş yere bekleyip üzülmemesini kastetmektedir.

Didiler yok yirlere harc itme ömrün nakdini
Bilmedüm hayf anları hakk-ı birâderdür bana (G:42/5)

8.2.3. Tabîb Ölümlü Hastaya Varmaz

Kullanıldığı mısrada artık öleceği kesinleşmiş olan hastaya doktorun hiçbir tedavi uygulayamayacağı ifade edilmektedir.

Sevdügümi bilicek hîç yüzüme bakmaz habîb
Bu mukarrerdür ölümlü hastaya varmaz tabîb (G:191/2)

8.2.4. Benüm Halüme Düşmen Güler

Kullanıldığı mısrada âşık, sevgilinin verdiği eziyet ve sıkıntıdan dolayı kötü duruma düştüğünü ve bu hâline bütün halkın hatta diğer rakiplerin güldüğünü ifade etmektedir.

Dün oldı günüm hicr-ile iy şâh-ı cefâkâr
Rahm eyle benüm hâlüme düşmen güler iy dost (G:303/6)

8.2.5. Dest-ber Bâlâ-yı Dest

Günümüzde "El elden üstündür." atasözünün karşılığı olarak karşımıza çıkan kalıplaşmış ifade Muhibbî'de de aynı anlama gelebilecek şekilde yer almaktadır. Şair burada örnek olarak sevgilinin boyunun düzgünlük ve uzunluğunu bir selvi ağacından daha zarif, hoş görmekte ve buna şaşmamalı neticede "El elden üstündür." demektedir.

Serverâ kaddün yanında serv pest
Hoş dimişler dest-ber-bâlâ-yı dest (G:302/2)

8.2.6. Divâneye Kalem Yoktur

Aslı Farsça bir ibare olarak "divâne-râ kalem nîst" biçiminde görülen söz grubu kullanıldığı beyitte "Delilere hukuk veya kanun geçmez, çünkü onların aklî melaikeleri yoktur o yüzden de akıllı kimselere uygulanan kanun ve ceza sisteminden sorumlu tutulamazlar." anlamına denk gelecek biçimde kullanılır (Bankır, 2022: 220).

Zâyiʿ itme nâsihâ yok yirlere söz nakdini
Nite kim yokdur kalem dîvâneye yok dahı pend (G:380/6)

8.2.7. Her Ne Ekersin Anı Biçersin

Kullanıldığı beyitte günümüzdeki biçimiyle iyilik yaparsan iyilik, kötülük yaparsan kötülük bulursun anlamına gelecek biçimde kullanılmaktadır.

Her ne ekersin dilâ âhir biçersin sen anı
Çünki Hak virmiş-durur her şey'e bir dürlü sebeb (G:141/5)

8.3. YEMİN VE DUA İFADELERİ

İnsanlar inançları gereği her zaman kendilerinden daha büyük ve yüce bir yaratıcı olduğunu kabul ederler. Herhangi bir anda şükran duyup af dilemek istediklerinde bu yaratıcının kapısını çalar; dilek diler, isteklerde bulunur ve yemin ederler. Hayatının her anında bunu gerçekleştiren insanoğlu yazdığı yazılarda, söylediği şiirlerde kısacası edebiyatta da bunu kullanır ve bazı kalıplaşmış ifadeler dile getirir. Muhibbî de Divan'ında bu özelliği kullanmış ve bazı yemin kalıplarıyla birlikte dua ifadelerine, sure isimlerine yer vermiştir. Aşağıda incelenen örnekler bunlardan bazılarıdır:

8.3.1. Tâllâhî

Arapçada “te” yemin harfi ile “Allah” ve “Rab” isimlerinden başka hiçbir isim üzerine yemin edilemez. Bu tür ifadelerde yemin fiili de söylenemez. Âşık da bu yemin kalıbını kullandığı beyitlerde sevgiliyi göremediği için çok özlediğini ve hasret duyduğunu ifade etmektedir. Bunun doğruluğunu ispatlamak istediğinden yemin kalıbına başvurmaktadır.

Sen serv kaddi görmeyeli iy gül-i ranâ
Ta’llâhi le-kad Tâletü’l-eşvâki aleynâ (G:117/2)

8.3.2. Ve’d-Dûhâ

Ve’d-duha tabiri Kur’an’da iki şekilde karşımıza çıkar: İlki 93. sure Duha Suresi’dir diğeri Şems Suresi 1. ayettir. Duha, kuşluk vakti manasına gelir. “Ve’d-duha” tabirinin başındaki vav’a, vav- ı kasem denir ve yemin bildirir. Allah kuşluk vaktini kutsal bir vakit saydığından kuşluk vakti üzerine yemin eder. Kuşluk vakti, bereketli ve uğurlu sayılır. Aydınlığı çağrıştırdığından genelde sevgilinin yüzüne teşbih amacıyla kullanılır (Işık, 1994: 546).

Tîre-i zülfini kim gördi didi “Ve’l-leyl” ana
Rü’yet-i hüsnüni tefsîr eyleyendür “Ve’ḍ-ḍuhâ (G:62/4)

8.3.3. Ve’ş-Şems

Kur'an'ın 91. suresidir. Sure 15 ayetten oluşur. Mekke'de indirildiğine inanılmakta olan sure ismini ilk ayette geçen ve güneş anlamına gelen *şems* kelimesinden alır. İlk ayetleri güneşe, aya, geceye, gündüze, yere ve göğe yeminle başlar. Muhibbî de şiirlerinde bu sureyi sevgilinin güzellik unsurlarından sayılan yüzünü güneşe benzetmek için kullanmaktadır (Yaşaroğlu, 2010: 510).

Yüzün “Ve’ş-şems” ü alnun “Ve’ḍ-ḍuhâ”dur
ʿAceb mi zülfün olsa leyl-i miʿrâc (G:325/3)

8.3.4. Yâ Leytenî Küntü Türâb

“Keşke toprak olsaydım.” anlamına gelen ifade Kur'an'da yer alan Nebe suresinin 40. ayetidir. Dünya hayatında iman etmeyen insanların ahireti gördüklerinde bu ifadeyi kullanacakları söylenir. Muhibbî Divanı’nda sevgilinin dudağına yaklaşıp ulaştığını ve

tıpkı şarap testisinin dibinde kalan o son değerli damlayı içtiğini bu yüzden de diğer âşıkların "keşke biz de toprak olsaydık" dediğini ifade etmektedir.

Cüra-i câm-ı lebün olalıdan bana nasîb
Ehl-i diller didiler "yâ leytenî küntü türâb" (G:194/4)

8.3.5. Yâ Nasîp

Neyin ne olacağını bilmeden konuşmamayı, başa neler geleceğini, zamanın neler göstereceğini beklemeyi öğütleyen kaderci yaklaşım yapısına sahip söz öbeğidir. Divan'da da aynı anlama gelecek şekilde kullanılmakta olan öbek hazırlanıp sevgilinin kapısına giden âşığın orada başına ne geleceğini kestiremediğini ifade etmektedir.

Azm kıldum kûy-ı yâra vâlih ü hayrân sıfat
Giderem âb-ıla hâküm mi çeküpdür yâ nasîb (G:145/4)

8.3.6. Yâ Mûcîb:

"İcâbet eden, isteyene karşılık veren, teklifleri bilen ve O'na yalvaranların isteklerine icâbet eden ve karşılık verendir" anlamında karşımıza çıkan söz öbeği Allah'a yalvarıp yakarma amacıyla Divan'da kullanılmaktadır.

Bir günehkâram günâha tevbe itdüm yâ Mucîb
Umaram kim rahmetüne idesin beni karîb (G:156/1)

8.3.7. Yâ İlâhî

"Ey Allah'ım" biçiminde duaya başlama sözüdür. Divan'da seslenme ve yakarma ifadesi olarak kullanılmaktadır.

Bu Muhibbî irmege cânâneye
Yâ İlâhî eyle sen bir feth-i bâb (G:142/10)

DOKUZUNCU BÖLÜM

MUHİBBÎ – AHENK UNSURLARI

9.1. VEZİN TABLOSU

XVI. yüzyılda ele alınan **Muhibbî Divanı** adlı eserde; 1–500. Gazeller yer almaktadır. Eserin bu kısmında toplam **17** vezin kullanılmıştır. Söz konusu vezinlerden **fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün** vezini **%54,6** oran ile **273** kez kullanılmış en fazla vezindir.

Vezinler, vezinlerin hangi şiirlerde olduğu, kaç defa geçtiği ve tüm vezinler içindeki oranı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Vezin Adı	Kulanım Sayısı	Eserde Oranı	16. yy. Oranı	Genel Oranı	Geçtiği Yerler
Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün	273	54.6			G2, G3, G4, G5, G6, G7, G8, G11, G12, G13, G14, G15, G20, G21, G22, G23, G24, G28, G29, G35, G36, G37, G38, G39, G42, G43, G45, G46, G47, G48, G49, G51, G55, G56, G58, G62, G63, G64, G66, G71, G72, G74, G75, G78, G80, G81, G82, G83, G84, G85, G90, G91, G92, G93, G95, G96, G97, G98, G100, G101, G102, G103, G104, G105, G106, G107, G109, G110, G111, G113, G114, G115, G118, G120, G121, G124, G125, G126, G128, G129, G131, G132, G133, G134, G135, G137, G138, G139, G140, G141, G145, G146, G147, G148, G150, G151, G153, G154, G155, G156, G157, G158, G159, G161, G163, G165, G166, G167, G168, G169, G170, G171, G172, G175, G177, G178, G179, G181, G182, G183, G187, G190, G191, G193, G194, G198, G200, G202, G203, G205, G207, G208, G210, G211, G212, G213, G215, G218, G219, G222, G232, G234, G237, G238, G243, G244, G252, G260, G269, G271, G274, G276, G280, G281, G282, G283, G286, G287, G288, G289, G290, G291, G292, G293, G297, G298, G304, G305, G306, G307, G308, G310, G313, G314, G315, G316, G317, G318, G319, G320, G324, G329, G332, G334, G337, G338, G339, G341, G342, G344, G345, G346, G347, G349, G350, G355,

					G357, G359, G360, G361, G363, G369, G371, G372, G373, G376, G377, G378, G379, G380, G382, G385, G386, G387, G388, G389, G393, G395, G399, G401, G402, G403, G404, G405, G408, G409, G413, G414, G417, G418, G419, G423, G424, G425, G426, G428, G432, G435, G436, G437, G438, G439, G440, G442, G443, G446, G447, G448, G449, G452, G453, G455, G458, G459, G460, G462, G464, G470, G473, G474, G477, G478, G481, G484, G485, G486, G488, G490, G492, G497, G498, G499, G500
Mefâʿi̯lün Mefâʿi̯lün Feʿûlün	52	10.4			G17, G26, G50, G68, G119, G180, G186, G204, G206, G209, G221, G227, G230, G233, G239, G240, G245, G246, G249, G250, G253, G257, G262, G263, G267, G270, G272, G273, G294, G300, G301, G311, G312, G322, G325, G326, G328, G340, G343, G365, G366, G383, G391, G396, G406, G410, G411, G412, G433, G454, G463, G471
Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün	37	7.4			G1, G27, G30, G33, G34, G41, G57, G59, G67, G69, G70, G116, G123, G127, G130, G142, G164, G185, G188, G189, G192, G199, G201, G302, G321, G331, G335, G336, G358, G367, G375, G381, G390, G444, G465, G468, G493
Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilün	24	4.8			G19, G31, G40, G77, G136, G162, G235, G259, G268, G278, G348, G352, G353, G368, G392, G398, G400, G407, G415, G416, G456, G457, G467, G487
Mef̆ûlü Mefâʿi̯lü Mefâʿi̯lü Feʿûlün	24	4.8			G44, G117, G184, G214, G217, G224, G225, G226, G228, G229, G254, G258, G261, G265, G266, G279, G296, G299, G303, G309, G330, G370, G374, G494
Mefâʿi̯lün Mefâʿi̯lün Mefâʿi̯lün Mefâʿi̯lün	22	4.4			G18, G60, G61, G65, G76, G94, G160, G216, G242, G251, G323, G333, G427, G429, G434, G441, G450, G482, G483, G491, G495, G496
Mef̆ûlü Fâʿilâtü Mefâʿi̯lü Fâʿilün	19	3.8			G9, G89, G99, G112, G195, G197, G223, G236, G256, G327, G351, G354, G356, G362, G364, G384, G431, G476, G480
Mef̆ûlü Fâʿilâtü	14	2.8			G32, G52, G53, G54, G88, G152, G176, G241, G248, G394, G397, G420, G466, G472

Mefâʿi̯lü Fâʿilün					
Mefʿûlü Mefâʿi̯lü Mefâʿi̯lü Fâ'ilün	11	2.2			G16, G73, G86, G87, G196, G231, G284, G285, G445, G461, G469
Mefʿûlü Fâʿilâtü Mefâʿi̯lü Fâʿilün	7	1.4			G10, G264, G295, G421, G430, G451, G475
Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilâtün	4	0.8			G108, G143, G144, G149
Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün	4	0.8			G25, G79, G122, G489
Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilün	3	0.6			G174, G247, G275
Mefʿûlü Fâʿilâtün Mefʿûlü Fâʿilâtün	3	0.6			G220, G277, G422
Fâʿilâtün Mefâʿilün Feʿilün	1	0.2			G173
Mefâʿi̯lün Feʿûlün Mefâʿi̯lün Feʿûlün	1	0.2			G255
Müstefʿilün Fe'ûlün Müstefʿilün Feûlün	1	0.2			G479

SONUÇ

Kanunî Sultan Süleyman, Osmanlı İmparatorluğu'nun onuncu padişahı ve yükselme döneminin en önemli ismidir. Babası Yavuz Sultan Selim'den aldığı tahtı daha da ileriye taşımış ve kendinden sonra tahta geçecek olan oğlu II. Selim'e dolu bir hazine ve sınırları genişletilmiş bir ülke bırakmıştır.

İyi bir devlet adamı ve yönetici olma dışında şair padişahların da beşincisi olarak karşımıza çıkan Kanunî Sultan Süleyman, "Muhibbî" mahlasını kullanmış ve tıpkı dedeleri Fatih, Bayezid ve babası Yavuz gibi şiir sanatıyla yakından ilgilenmiştir. Divan edebiyatında 3000 civarında gazeliyle en hacimli eserlerden birini oluşturan şairin şiirleri inceden inceye işlenmiş hayaller ve söz oyunlarıyla doludur.

Dili bu kadar iyi kullanan ve Divan'ında birçok konuya değinen şairin şiirlerinin de günümüze sağlam bir biçimde aktarılması ve şiirlerinde kullandığı kelimelerin anlamlarının iyi tahlil edilebilmesi gerekir. Divan şiirinde kullanılan sanatlı bir söyleyişin yahut mazmunun anlaşılabilmesi için de metin bağlamına göre değerlendirilmesi şarttır. Tarih boyunca bu vesileyle birçok proje geliştirilmiş ve çalışmalar yapılmıştır. Bunlardan biri de TEBDİZ projesidir. Hâlâ devam etmekte olan proje ile edebî metinlerdeki sözcüklerin anlamları bağlamdan hareketle sisteme kaydedilerek dilin tarihsel gelişimi takip edilirken metinler daha kolay anlaşılıp yorumlanmaktadır.

Çalışmamız da bu amaçla gerçekleştirilmiş olup iki ana bölümden oluşmuştur. Birinci kısımda Muhibbî'nin 500 gazeli (1- 500. Gazeller), Kemal YAVUZ ve Orhan YAVUZ tarafından neşredilen *Muhibbî Dîvânı-Bütün Şiirleri* adlı eser kaynak alınarak TEBDİZ sistemine yüklenmiştir. Sisteme yüklenen şiirlerden hareketle Divan'ı oluşturan ilk 500 gazel incelenmiştir.

Bu inceleme sonunda ikinci kısım ortaya çıkmış olup Muhibbî'nin "aşk anlayışı", "âşık ve maşuk" olarak bilinen karakterlerin özellikleri üzerinde durulmuştur. Ardından "kozmik âlem" bölümünde yıldızların âşık ve sevgili üzerindeki etkileri, sevgilinin bazen felekten etkilenip âşığa bolca cefa ve acımasızlık ettiği bazen de parlaklığı sebebiyle yüzünün güneş ve aya benzetilmesi, evreni oluşturan dört temel unsurun anıldığı görülmektedir. Devamında şairin hem Halk Edebiyatı'nda hem de Divan şiirinde kullanılan mescit, ezel meclisi, melek, cin, şeytan gibi bazı dini motif, şahıs ve unsurlara

yer verdiği, âşıklar için çok önemli bir toplanma alanı olan; derdi de mutluluğu da barındıran meclisin özelliklerinden bahsettiği; tarih boyunca hem klasik şiirde hem de klasik şiirimizin etkilendiği Arap/Fars kaynaklarında yer alan önemli şahsiyetleri işlediği (peygamberler, mitolojik karakterler, mesnevileri oluşturan ana karakterler ve şairler); nehir-dağ-ova/ülke-bölge-şehir gibi hem gerçek hem de hayal ürünü denilebilecek coğrafi unsurları kullandığı, incelenen kısımda bazen gerçek çoğu zaman da mecaz anlamıyla bir benzetme ögesi olarak karşımıza çıkan hayvan ve bitki isimlerine yer verdiği bilinmektedir. Üzerinde durulması gereken en önemli noktalardan biri de şairin, edebiyatın ister nazımda ister nesirde olsun en önemli kalıplaşmış söz varlıkları dediğimiz deyim ve atasözlerine sıkça yer verdiği ve bunları kullandığı tespit edilmiş ve bu tespitler örneklerle ortaya konmuştur. Muhibbî'nin incelenen ilk 500 gazelinde genel olarak bilinen deyim örneklerine yer verdiği (başı göğe er-, kurban ol-, kulağına küpe ol-) görülmekte fakat atasözü olarak tespit edilen söz öbeklerinde bazı dikkat çekici söylemler olarak şunları kullandığı görülmektedir:

- Halk şiirinde de kullanımı bulunan "Murgan başımda yuva tuttu" atasözü ilk defa Celilî isimli bir şair tarafından Mecnûn kastedilerek kullanılmış olup onun Leyla'yı çok beklemesi anlamına gelmektedir. Muhibbî de şiirinde bu atasözüne yer vererek aynı doğrultuda çok uzun bir zaman diliminin geçtiğini ifade etmektedir.
- Aynı şekilde "Dest-ber bâlâ-yı dest biçiminde bugün Farsçada hâlâ kullanılan atasözü bizim dilimizde "el elden üstündür" biçiminde görülmektedir. Muhibbî gazelinde bu atasözünü sevgilinin boyu ve bir servi ağacı arasında karşılaştırma yapmak için kullanmıştır.
- Benzer bir kullanım şiirlerde "Divâneye kalem yoktur" biçiminde geçmekte olup aslı yine Farsça "Divânerâ kalem nîst" biçiminde bilinen kalıplaşmış ifade, delilere hukuk kuralları geçersizdir biçiminde günümüze kadar ulaşmıştır. Muhibbî bu ifadeyi âşıkları kastederek onların yolundan dönmeyeceği dolayısıyla hiçbir kural veya nasihatin onlara işlemeyeceğini ifade etmek için tercih etmiştir.

Muhibbî'nin şairlik yönü incelenirken Farsça bir Divan oluşturacak kadar iyi bir dilbilgisi ve göreneğe sahip olduğu hatırlandığı takdirde tespit edilen noktalar daha dikkat çekici olacaktır. Tüm bu özellik ve kullanımlar göz önünde bulundurulduğunda şairin

edebî dünyası, hayat görüşü ve sosyal hayata dair izlenimleri beyitlerle detaylı bir biçimde incelenmeye çalışılmış ve aktarılmıştır.

TEBDİZ kapsamında yapılan çalışmalarda şair ve yazarların eserlerinde kullandıkları kelime ve tamlamaların dönemsel gelişimi incelenmekte, tarihî değişimleri takip edilmekte ve metinlerin daha kolay anlaşılması, yorumlanması sağlanmaktadır.

Çalışmamız bu kapsama hizmet için gerçekleştirilmiş olup hem Muhibbî'nin bağlamlı sözlüğünün çıkarılması hem de dönem ile ilgili yapılacak diğer çalışmalara katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

KAYNAKÇA

AK Coşkun, "Süleyman I (Edebi Yönü)", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, C.44, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2010, ss. 74-75.

AK Coşkun, *Muhibbî Dîvânı (İzahlı Metin) - Kanunî Sultan Süleyman*, 1. b., Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1987.

AKSOY Ömer Asım, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, C.2, İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2015.

ALBAYRAK Nurettin, "Cem (Cemşid)", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA*), C.7, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1993 ss. 279-280.

AYAN Gönül, "Vamuk u Azra", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.42, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2012, ss. 504-505.

BİLGE Mustafa, "Aden", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.1, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1988, ss. 367-369.

CANIM Rıdvan, "Sâkinâme", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.36, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2009, ss. 13-14.

CANIM Rıdvan, *Dîvân Edebiyatının Kaynakları*, 1. b., İstanbul: Akıl Fikir Yayınları, 2016.

COŞKUN Menderes, "Klasik Türk Şairinin Poetikası Üzerine", *Bilig*, S. 56, 2011, ss. 57-80.

ÇELEBİ İlyas, "Şeytan (İblis)", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA),* C.39, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2010, ss. 99-101.

ÇELEBİOĞLU Amil, "Bedir", TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA), C.5, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. ss. 324-325, 1992.

DADAŞ Cihan, *Muhibbî Dîvânı (1000-1500. Gazeller) [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]*, (Yüksek Lisans Tezi), Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

DEMİRCİ Kürşat, "Kaf Dağı", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.24, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2001, ss. 144-145.

DEVELİOĞLU Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, 30. b., Ankara: Aydın Kitabevi, 2013.

DOĞRU Fidan, "Kuanşi im Pusar'da Kavramların İşaretlenmesi"*, BUGU Dil ve Eğitim Dergisi*, 2020, S. 1, ss. 20-48.

DURMAZ Gülay, "*Divan Şiirinde Rind ve Zahid Çekişmesi"* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Bursa, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003.

EĞRİ Sadettin, *Binbir Gece Masalları Bursa Nüshası*. Bursa: Bursa Kültür A.Ş., 2016.

EĞRİ Sadettin, "*Kanunî Sultan Süleyman (Muhibbî)'in Edebi Yönü*". Uluslararası Kanunî Sultan Süleyman Sempozyumu. Bursa, 2018.

EKMEKÇİ Gülistan, "Muhibbi Divan'ında Mitolojik ve Efsanevi Kahramanlar", *Akademik Bakış Dergisi*, S. 57, 2016.

ELMALI Hüseyin, "Hassan Bin Sabit", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.16, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1997, ss. 399-402.

ERKAN Mustafa, "Hüsrev ile Şirin", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.19, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1999, ss. 53-55.

ERTÜRK Mustafa, "Havz-ı Kevser", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.16, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1997, ss. 546-549.

ESİN Emel, "Amuderya", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.3, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1991, ss. 98-99.

EYÜBOĞLU E. Kemal, *On Üçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler I. Kitap*, 1. b., İstanbul: Doğan Kardeş Matbaacılık, 1973.

GÜLENSOY Tuncer, *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü* 2 cilt, 2. b., Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2011.

HARMAN Ömer Faruk, "Hz. Yunus", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA),* C.43, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2013, ss. 597-599.

HARMAN Ömer Faruk, "İrem", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.22, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2000, ss. 443.

IŞIK Emin, "Duhâ", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.9, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1994, ss. 546.

KÂM Ömer Ferit, *Dîvân Şiirinin Dünyasına Giriş (Âsâr-ı Edebiye Tedkîkâtı)*, Haz.: Halil Çeltik, Ankara: Birleşik Yayınevi, 2008.

KANAR Nizami, "Nizami", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.33, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2007, ss. 183-185.

KAPLAN Mahmut, *Aşkın Sultanı (Muhibbî, Kanunî'yi Anlatıyor)*, 1. b., İstanbul: Etkileşim Yayınları, 2012.

KARAGÖZ İsmail, (yay. ed.), *Dinî Kavramlar Sözlüğü*, 6. b., Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2015.

KARAİSMAİLOĞLU Adnan, "Selman", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.36, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2009, ss. 446-447.

KARAKAYA Fikret, "Kanun", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.24, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2001, ss: 327-328.

KELEŞ Reyhan, *Dîvân Şiirinde Âyet ve Hadis İktibasları*, 1. b., İstanbul: Kitabevi, 2016.

KEMİKLİ Bilal, Divan Şiirinde Hastalık ve Tedavi, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi C. 16, S. 1, 2007, ss. 19-36.

KESİK Beyhan, ŞENÖDEYİCİ Özer, *Aruz Teori ve Uygulama*, 1. b., İstanbul: Kesit Yayınları, 2015.

KILAVUZ Ahmet, "Cin",*TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA),* C.8, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1993, ss. 8-10.

KURNAZ Cemal, "Andelib", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.6, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1992, ss. 485-486.

KURNAZ Cemal, "Ferhâd", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.12, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1995, ss.383.

KURNAZ Cemal, "Gül", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.14, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1996, ss. 219-222.

KURNAZ Cemal, “Hızır”, *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.17, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1998, ss: 411-412.

KUTLUER İlhan, “Câlinûs”, *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.7, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1993, ss: 32-34.

LEVEND Agah Sırrı, *Dîvân Edebiyatı, Kelimeler ve Remizler, Mazmunlar ve Mefhumlar*, 2. b., İstanbul: Dergâh Yayınları, 2017.

MACİT Muhsin, CEYLAN Ömür, YILMAZ Ozan, “Muhibbî”. *Klasik Dönem Osmanlı Nazmı*. İstanbul: Kesit Yayınları, (2013), ss. 303-8.

MACİT Muhsin, *Dîvân Şiirinde Âhenk Unsurları*, 3. b., İstanbul: Kapı Yayınları, 2016.

MENGİ Mine, “Muhibbî”. *Eski Türk Edebiyatı Tarihi (Edebiyat Tarihi-Metinler)*. Ankara: Akçağ Yayınları, (2009), s. 182.

ONAY Ahmet Talat, *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü*, Haz. C. Kurnaz, Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları, 2013.

ONAY Ahmet Talât, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, 2. b., Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1993.

ÖZERVARLI Sait, “Melek”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA),* C.29, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2004, ss.40-42.

PALA İskender, “Ankâ”, *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.3, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1991, ss. 201.

PALA İskender, *Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü*, 15. b., İstanbul: Kapı Yayınları, 2007.

PARLATIR İsmail, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, 2. b., Ankara: Yargı Yayınevi, 2017.

SEYYİD Eymen Fuad, “Nil”, *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.33, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2007, ss. 122-123.

SÜMER Faruk, “Keykubad”, *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.25, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2022, ss. 357-359.

ŞENTÜRK Ahmet Atilla, KARTAL Ahmet, “Muhibbî”. *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2015, ss. 356-58.

ŞENTÜRK Ahmet Atilla, Osmanlı Edebiyatında Felekler, Seyyare ve Sabiteler (Burçlar), *Türk Dünyası Araştırmaları*, nu. 194, 1994.

ŞENTÜRK Ahmet Atillâ, *Osmanlı Şiiri Kılavuzu 1*, 1. b., İstanbul: OSEDAM (Osmanlı Edebiyatı Araştırmaları Merkezi), 2016.

ŞENTÜRK Osman Atilla, *Osmanlı Şiiri Kılavuzu 2*, 1.b. İstanbul: OSEDAM (Osmanlı Edebiyatı Araştırmaları Merkezi), 2017.

ŞİŞMAN Bekir. KUZUBAŞ Muhammet, *Şehnâme'nin Türk Kültür ve Edebiyatına Etkileri*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2017.

TANYERİ Mehmet Ali, "Muhibbî Dîvânı Üstüne", *Dîvânlar Üstüne Eleştiriler 1*, 1. b., İstanbul: Turkuaz Yayınları, 2005.

TANYERİ Mehmet Ali, *Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler*, Ankara: Akçağ Yayınları, 1999.

TAŞAĞIL Ahmet, "Hoten", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.8, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998, ss. 251-253.

TÖKEL Dursun Ali. "Divan Şiirinde Mitolojik ve Efsânevî Şahıslar. (Yayımlanmamış Doktora Tezi)", Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, 1998.

TULUM Mertol, *Osmanlı Türkçesi Büyük El Sözlüğü*, 1. b., İstanbul: Kapı Yayınları, 2013.

TUNÇ Semra, "Muhibbî Dîvânı'nda Şiir ve Şair ile İlgili Değerlendirmeler", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 7, 2000, ss. 265-83.

UYGUN Mehmet Nuri, "Ney", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),*33.cilt, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, ss. 68-69, 2007.

UZUN Mustafa İsmet, "Aden", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.41, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2012, ss. 317-319.

UZUN Mustafa, "Bedahşan", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.5, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1992, ss. 292-293.

ÜNVER İsmail, "İskender", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.22, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2000, ss. 557-559.

YAŞAROĞLU Kamil, "Şems Sûresi", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.38, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2010, ss. 510-511.

YAVUZ Kemal, YAVUZ Orhan, *Muhibbî Dîvânı – Bütün Şiirleri (İnceleme – Tenkitli Metin)* 2 cilt, 1. b., İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2016.

YAVUZ Orhan vd., *Muhibbî Dîvânı-Bölge Yazma Eserler Nüshası (İnceleme-MetinTıpkıbasım)*, 1. b., Konya: Palet Yayınları, 2014.

YAZICI Tahsin, "Ferîdun", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.12, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1995, ss. 396.

YILDIRIM Nimet, "Rüstem-i Zâl", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA),* C.35, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2008, ss. 294-295.

YILMAZ Ahmet, "Muhibbî Dîvânı'nda Yemin Kalıpları", *İSTEM (İslâm, San'at,* 216 *Tarih, Edebiyat ve Mûsıkîsi) Dergisi*, S. 9, 2007, ss. 83-90.

YILMAZ Mehmet, Kültürümüzde Âyet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük). İstanbul: Kesit Yayınları, 2013.

ZAVOTÇU Gencay, Klasik Türk Edebiyatı Sözlüğü, İstanbul: Kesit Yayınları, 2013.

ZÜLFE Ömer, *Şiirin İzinde Sözün Gölgesinde -Osmanlı Şiirinden Kelimeler, Kavramlar, Deyimler-*, 1. b., İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları, 2011.

İnternet Kaynakları

https://www.osmanlicaturkce.com

http://www.tebdiz.com/

http://sozluk.gov.tr/ (TDK sözlük)

https://islamansiklopedisi.org.tr

http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/muhibbi

https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-240609/esrar-dede-divani.html

EKLER:

BAĞLAMLI DİZİN VE EKLER

a:

1. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 101
Mısra: **8**
" O" İşaret zamiri (Nefis mücadelesi).

Yime dehrüñ nimetini aldanursın ḥırṣ-ıla
Anı çok yiyen olur elbetde āḫir imtilā

2. **aña:**-*n, -a*
Gazel 1
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Soñ nefesde sakla īmānum benüm
Bulmaya yol aña şeyṭān-ı racīm

3. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 1
Mısra: **12**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Rūz-ı maḥşerde Muḥibbī bendeñi
Irma anı raḥmetüñden yā Raḥīm

4. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 3
Mısra: **16**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Kim bu şir-i dil-pesendi ele alup okıya
Raḥmet anuñ cānına kim beni raḥmetle aña

5. **andan:**-*n, -dan*
Gazel 4
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Merve ḥaḳḳı say-ile ger Kābe kūyūñı ṭavāf
Eyleyem cān-ıla dil andan olurdı pür-ṣafā

6. **anı:**-*nı*
Gazel 22
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Gün yüzüñ şevḳine her kim zār u giryān olmaya
Dilegüm budur anı ālemde şādān olmaya

7. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 22
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Bu Muḥibbī her zamān zülfüñ zenaḫdanuñ diler
Pes anuñ yiri n'içün bend-ile zindān olmaya

8. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 24
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Yār ilinden ayrı düşmek hey ne müşkil derd olur
İy Muḥibbī aña nisbet ölmek āsāndur baña

9. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 25
Mısra: **1**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Sevdā-yı zülfi başdadur bildüm ki yok pāyān aña
Göñlümde var çün derd-i ışḳ olmaz ebed dermān aña

10. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 25
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Sevdā-yı zülfi başdadur bildüm ki yok pāyān aña
Göñlümde var çün derd-i ışḳ olmaz ebed dermān aña

11. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 25
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Kūyına varan āşıḳı bir ġamzeden eyler helāk
Olmaz peşīmān āḳıbet n'eyler bu nā-ḥaḳ kan aña

12. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 25
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Sīnemde ışḳuñ nārını bir laḥża teskīn itmedi
Yagdurdı gerçi gözlerüm her bir nefes bārān aña

13. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 25
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Çevgān idüp zülfi nigār çün nāz-ıla olsa süvār
Top eyle başuñ gel dilā yolında kıl ġaltān aña

14. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 25
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Sen bī-vefānuñ yādına didi Muḥibbī bir ġazel
Laḥdinde ger gūş eyleye taḥsīn ide Selmān aña

15. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 27
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Kapusından beni dūr olsun dimiş
Anı ẕillet sanma izzetdür baña

16. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 29
Mısra: **7**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Çünki dinildi aña "ve'ş-şems" daḥı "ve'd-duḥā"
Rūyuña alnuña mihr ü māhı beñzetsem n'ola

17. **andan:**-*n, -dan*
Gazel 29
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Gitmesün nām-ı şerīfüñ bu dilümden bir nefes
Derdlü gönlüme devādur cān bulur andan şafā

18. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 29
Mısra: **14**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Bu Muḥibbī tevbe eyler tevbesin eyle ḳabūl
Fitne-i şeyṭāndan sakla anı yā Rabbenā

19. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 31
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Serverā servi niçe ḳaddüñe teşbīh ideyim
Aralarında tefāvüt var anuñ arż u semā

20. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 31
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Eylese nāle Muḥibbī irişür menziline
Sanmañuz nāle vü feryādı anuñ bād-ı hevā

21. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 32
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Giçe ṣırāṭı berḳ ya ḫāṭif gibi Muḥib
Luṭf-ı Ḥudā olursa eger aña rehnümā

22. **andan:**-*n, -dan*
Gazel 32
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Gülgūn şarābı çünki dile eyledüm ḥarām
Sāḳī içürse keveri andan bulam şafā

23. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 33
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Genc-i ḥüsnüñe el irmez rāyegān
Anı zülfüñ bekler olmış ejdehā

24. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 36
Mısra: **1**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Sīne gülşen olalı dīdem akıdur yaş aña
Ne aceb merdümlik itdi çeşm-i gevher-pāş aña

25. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 36
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Sīne gülşen olalı dīdem akıdur yaş aña
Ne aceb merdümlik itdi çeşm-i gevher-pāş aña

26. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 36
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Sanmañuz tenhā gide ışḳuñ beyābānına dil
Kanda gitse miḥnet ü ġamdur bile yoldaş aña

27. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 36
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ḫāne-i dil taḫtgāh iken saña iy tünd-ḫū
Yagdurursın her nefes seng-i cefādan taş aña

28. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 36
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Bu cihānı gözlerüñ siḥriyle tesḫīr eyledi
Böyle sāḥir görmedük hep didiler sābāş aña

29. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 36
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Cevher olsa her sözi itmeñ Muḥibbī'nüñ aceb
Çün sunılmışdur ezelden ṭab-ı gevher-pāş aña

30. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 38
Mısra: **1**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Umma iy dil-ḫaste seni ol ṭabīb-i cān aña
Olur-ısañ derd-ile de sanma kim dermān aña

31. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 38
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Umma iy dil-ḫaste seni ol ṭabīb-i cān aña
Olur-ısañ derd-ile de sanma kim dermān aña

32. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 38
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Yüce itmişdür felekden ḳaṣrını beñzer o māh
Anuñ-ıçundur irişmez nāle vü efġān aña

33. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 38
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Zülf-i şeb-dīz-ile koşdum bu yaşum gülgūnını
Olmadı hem-pām egerçi virmişem meydān aña

34. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 38
Mısra: **8**

"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Tāra döndi gözyaşı iñler göñül ṭanbūr-veş
Dest-i ġam mıżrābı turmaz tokınur her an aña

35. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 38
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Bu Muḥibbī eyler-idi mihr-i ḥüsnine naẓar
Perde kılmasa seḥāb-ı zülfini cānān aña

36. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 39
Mısra: **3**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Gönderürseñ ġamze okların cefā sanma anı
Hey yolında öldügüm ol rāḥat-ı cāndur baña

37. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 39
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Benüm-içün yoluña ölmez dimiş bī-dīn raḳīb
Sözine inanma anuñ kurı bühtāndur baña

38. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 40
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Dil gider gülşene görmege ruḫuñ hem-çü ṣabā
N'ola iy serv-i sehī gösteresin rūyuñ aña

39. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 40
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Lal-i dildāra Muḥib beñzedügiyçün mey-i nāb
Bezm-i şevḳ içre düşürmez anı elden ẓurefā

40. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 41
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ḫāk-i pāyuñ gözlerüme sürmedür
Sürme çeşmümden anı virsün żiyā

41. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 41
Mısra: **14**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Işḳ-ıla ḫoş-ḫāl olmışdur Muḥib
Işḳdan ayırma anı yā Rabbenā

42. **anuñ-ıla:**-*nuñ, -ıla*
Gazel 44
Mısra: **14**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Dil virme Muḥibbī yüri bu dehr-i acūza
Gör başa çıka-bildi mi anuñ-ıla Dārā

43. **anlardan:**-*n, -lar, -dan*
Gazel 48
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ṣoḥbetine zahid ile vāiẓüñ aldanma kim
Gelmez anlardan riyā ehli-durur illā riyā

44. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 49
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Jeng-i ġam gelse göñül āyīnesini kaplasa
Çāresi müldür anı nūş it olur ṣayḳal saña

45. **anuñ-ıla:**-*nuñ, -ıla*
Gazel 52
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Bundan Muḥibbī olmaya devletlü bir kişi
Ālem içinde sevdügi anuñ-ıla yār ola

46. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 53
Mısra: **7**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Her kim ki vire göñlin anuñ küfr-i züfine
Ārām u ṣabrı kalmaya her dem ġarīb ola

47. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 54
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Dil murgı gördi dāne-i ḫālüñi meyl ider
Bilmez anı ki bend ola zülfüñ duzāġ ola

48. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 54
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Her kim ki seyr-i lāle-ruḫuñdan ırag ola
Anuñ aceb mi sīnesi toptolu dāġ ola

49. **aña:**-*n, -a*
Gazel 56
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Bār-ı ġamdan aglamaz dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

50. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 56
Mısra: **3**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Bār-ı ġamdan aglamaz dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

51. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 59
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Şöyle bend itdi beni zencīr-i zülf
Añlamazam anı ayruk kurtıla

52. **anda:**-*n, -da*
Gazel 60
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Dokınup bād-ı āhumdan yaşum deryāsı mevc urdı
Kalup dil zevraḳı anda görinmez aña sāḥilhā

53. **andan:**-*n, -dan*
Gazel 60
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Egerçi ışḳuñı āsān okurlar evvelī dilhā
Velī ben görmedüm andan cihān içinde müşkilhā

54. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 62
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Nimet-i cevr ü cefānuñ leẕẕetin āşıḳ bilür
Şehd ü şekkerden gelür aña leẕīẕ ü müştehā

55. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 63
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Her ne söz ki leblerüñden gelse bir gevherdür ol
Kim-durur aña bahā bulan ki oldur bī-bahā

56. **aña:**-*n, -a*
Gazel 64
Mısra: **1**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Aña āşıḳ mı dinür ışḳuñ yolında cān aña
Yāḫu derd-ile olursa derdine dermān aña

57. **aña:**-*n, -a*
Gazel 64
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ḳahr-ıla ger öldüre luṭf ile gine dirgüre
Dimezüz çūn u çerā çün olmışuz fermān aña

58. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 64
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Top kılsun zülfi çevgānına āşıḳlar serin
Çün sunılmışdur ezelden top ile çevgān aña

59. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 64
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Çeşmesār-ı çeşmüme gelse olur ānī nihān
Ya melekdür ya perīdür dimezem insān aña

60. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 64
Mısra: **12**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

İy Muḥibbī kana girmişsin dime dildāra sen
Günde biñ kan eylese mutāddur ol kan aña

61. **anuñ-ıla:**-*nuñ, -ıla*
Gazel 65
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Egerçi ki bilür herkes ki şerden yig-durur ḫayrı
Velī hīç görmedüm ola anuñ-ıla bir āmil hā

62. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 67
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Şöyle bend itdi beni zencīr-i zülf
Añlamazam anı ayruk kurtıla

63. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 69
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Işḳ-ıla ḫoş-ḥāl olmışdur Muḥib Işḳdan ırma anı yā Rabbenā

64. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 70
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ḳaṭ iderseñ bu Muḥibbī başını Yigdür aña itme kapuñdan cüdā

65. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 71
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Āşıḳam dir kim reh-i ışḳ içre cān terk eylemez
Aña āşıḳ mı dinür nāmı anuñ nā-merd ola

66. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 72
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Bār-ı ġadan aglamaz dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

67. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 72
Mısra: **3**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Bār-ı ġadan aglamaz dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

68. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 73
Mısra: **12**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Dünyāda aceb olmaya ger olsa inḳılāb
Āḳil aña dil vire mi anda şer ola

69. **anda:**-*n, -da*
Gazel 73
Mısra: **12**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Dünyāda aceb olmaya ger olsa inḳılāb
Āḳil aña dil vire mi anda şer ola

70. **andan:**-*n, -dan*
Gazel 73
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Derd-i dilümi söyleye ḳabrümde her giyāh
Ol yār-ı cefā ugraya andan güẕer ola

71. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 74
Mısra: **14**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Tīġuñ alup gel Muḥibbī sīnesini eyle çāk
Kıl naẓar aña maḥabbetden tolı gör mihr ola

72. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 74
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Dimezem eyle vefā tek eksük olmasun cefā
Baña ol rāḥat gelür sanma ki anı ḳahr ola

73. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 76
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ser-i kūyuñda dil-ḫaste yatur bir derdmendüñdür
Ṭabībā lal-i nābuñdan aña eyle gel em peydā

74. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 76
Mısra: **13**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Lebümi agzuña alsañ anı tiryāk-durur sakla
Sakın sen zülf-i mārından ider durmaz o sem peydā

75. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 76
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Giriftār olsa dil murġı aceb mi bāġ-ı ḥüsninde
İdüpdür dām-ı zülfinden anuñ var niçe ḫam peydā

76. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 78
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Cān nedür ışḳuñ yolında virmeyem cānı saña
Cānuma minnet gelür ger terk idem anı saña

77. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 83
Mısra: **1**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Katı düşvār oldı ḥālüm n'eylesün tedbīr aña
Hey ne sengīn dil olur āh eylemez tesīr aña

78. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 83
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Katı düşvār oldı ḥālüm n'eylesün tedbīr aña
Hey ne sengīn dil olur āh eylemez tesīr aña

79. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 83
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Āyet-i ḥüsnindeki yir yir olan müşkilleri
Yazdı ḫaṭṭ-ı ġubār ḫaṭṭı-y-ıla tefsīr aña

80. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 83
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Gönderürse ol kemān ebrū eger ġamz okların
Geçürüp sīnemden idem cān içinde yir aña

81. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 83
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Cevri ādet eyleme uşşāḳa iy māhum sakın
Bir gün ola irişe bu nāle-i şebgīr aña

82. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 83
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Işḳ meydānında gūyā bu Muḥibbī şīr olup
Āh-ı ṭavḳ u göz yaşı olmış-durur zencīr aña

83. **anda:**-*n, -da*
Gazel 86
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ḫālüñ ḫayāli komadı uyḫu gözümde āh
Uyḫu yüzini kim göre anda zübāb ola

84. **andan:**-*n, -dan*
Gazel 86
Mısra: **14**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Bula Muḥibbī mürde göñül ömr-i sermedī
Īsī gibi eger baña andan ḫiṭāb ola

85. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 87
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Leylī saçuñ hevāsı ile Muḥibbī'ye
Mecnūn dinürse aña ne tañ çāk-i ceyb ola

86. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 87
Mısra: **7**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Her kim ki göñül vire anuñ küfr-i zülfine
Ārām yüzin görmeye her demde kīb ola

87. **andan:**-*n, -dan*
Gazel 88
Mısra: **5**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Andan düşer mi āşıḳa Anḳā-yı Ḳāf iken
Dünyā-yı denī dāmına düşüp şikār ola

88. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 89
Mısra: **7**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Bir cān nedür ki yoluña ben anı virmeyem
Biñ cānum olsa yoluña cümle fedā ola

89. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 96
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Baḥ dür yāruñ miyānı çün ezel uṣṣāḳ ara
Kimi inkār eyleyüp yok dir kimi dir mū aña

90. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 96
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Şöyle ḥayrān olmışam ışḳuñla iy Yūsuf-cemāl
Ḥālümi her kim görür-ise olur ḥayrān aña

91. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 96
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ol gözi cellāddan saña teraḥḥum gelmeye
Çünki kan itmek olup-durur ezelden ḫū aña

92. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 97
Mısra: **1**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ne aceb kıydı aceb ẓulm eyledi devrān aña
Virür idüm çāre ger olsa-y-ıdı ben cān aña

93. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 97
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ne aceb kıydı aceb ẓulm eyledi devrān aña
Virür idüm çāre ger olsa-y-ıdı ben cān aña

94. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 97
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Bir yire gitdi ki gelmege yine imkānı yok
Bir iki gün olmış imiş bilmedüm mihmān aña

95. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 97
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

İki ālem faḫrınuñ kıl ḥürmetine yā İlāh
Cümle İslām ehli ile raḥmetüñ bārān aña

96. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 97
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Eyle dīẕāruñ müyesser afv idüp her cürmini
Cennet-i firdevs içinde yār ola Rıḍvān aña

97. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 97
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ḳabr içinde rāḥat eyle ḫoş dutup dāyim anı
Yā İlāhī eyle her müşkil işin āsān aña

98. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 97
Mısra: **12**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Āşiyānın özledi cān murġı ḫoş pervāz idüp
Cennet ehliydi bu dünyā geldi çün zindān aña

99. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 97
Mısra: **14**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Bu-durur dāyim Muḥibbī'nüñ duāsı rūz u şeb
Raḥmetin günden güne kılsun mezīd Raḥmān aña

100. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 97
Mısra: **9**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ḳabr içinde rāḥat eyle ḫoş dutup dāyim anı
Yā İlāhī eyle her müşkil işin āsān aña

101. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 98
Mısra: **18**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Kūy-ı dilberden Muḥibbī yagsa ger seng-i cefā
Yüzini döndürmeyüp fikrinde anuñ yār ola

102. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 99
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Kim şāh-ı ışḳa cān u göñülden ġulām ola
Uyḫu yüzi ḥaşre dek aña ḥarām ola

103. **aña:**-*-ñ, --a*
Gazel 100
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Kirpügüñ siḥr oklarıdur kaşlaruñ ḳavs-i belā
Vāy aña kim dōstum ışḳuña ola mübtelā

104. **anda:**-*n, -da*
Gazel 103
Mısra: **4**

"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Gülşen-i ḥüsnüñde gördüm iki şehlā çeşmüñi
Varmadan anda murādum iki nergisdür baña

105. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 104
Mısra: **1**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Kapusında şāh-ı ışḳuñ bendedür Kāvus aña
Nālesi ser-tā nefīr ü sīne ṭabl u kūs aña

106. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 104
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Kapusında şāh-ı ışḳuñ bendedür Kāvus aña
Nālesi ser-tā nefīr ü sīne ṭabl u kūs aña

107. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 104
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ḫasta-i ışḳam lebüñden özge olmadı ilāc
Fāyide olmadı çok cehd itdi Cālīnūs aña

108. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 104
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Zülfüñ-ile şöyle zeyn itdüñ nigārā cismüñi
Bāġ-ı ḥüsnüñde görüp reşk eyledi ṭāvūs aña

109. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 104
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Işḳ ehli zāhidā eyler melāmet iḫtiyār
Dem-be-dem arż eyleme gel ār-ıla nāmūs aña

110. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 104
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Bu Muḥibbī nālesiyle āteş içre yandugın
Hind ilinde işide taḥsīn ide ḳaḳnūs aña

111. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 110
Mısra: **1**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Sanma iy dil-ḫaste kim seni ṭabīb-i cān aña
Umma iy derd-ile perverde seni dermān aña

112. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 110
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Sanma iy dil-ḫaste kim seni ṭabīb-i cān aña
Umma iy derd-ile perverde seni dermān aña

113. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 110
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Derd-i ışḳı şimdi bildüm bir devāsuz derd imiş
Bir aceb vādī imiş hicrān ki yok pāyān aña

114. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 110
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Lal-i nābı şevḳıdür her dem beni mest eyleyen
Göreli ḫaṭṭı ġubārın olmışam ḥayrān aña

115. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 110
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ḫālini top eylemiş meydān-ı ḥüsn içre nigār
Zülfini almış ele tā kim ura çevgān aña

116. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 110
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Zülf-i reyḥānı ḫayāli bir sifāl-i sīnede
Su seper solmamag içün dīde-i giryān aña

117. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 110
Mısra: **12**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Zülf-i şeb-dīzi öñine gerçi kimse geçmedi
Eşk-i gülgūnumla koşsun vireyim meydān aña

118. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 110
Mısra: **14**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Bu Muḥibbī yüz çevürmez gelse müjgān okları
İy kaşı ya eyledi çün sīnesin kalkan aña

119. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 112
Mısra: **7**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Her kim ki ḥaḳīḳī āşıḳ ola aña görinür
Nīş-i ġamı nūş bilür derdinde ol devā

120. **aña:**-*n, -a*
Gazel 112
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Yāruñ cefā vü cevri gelürse Muḥibbī'ye
Olur feraḥ zīra görinmez aña balā

121. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 113
Mısra: **1**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ḥaḳ ḥabībi olmasa olur mıdı mirāc aña
Olmasa sulṭān-ı ālem kim virürdi tāc aña

122. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 113
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ḥaḳ ḥabībi olmasa olur mıdı mirāc aña
Olmasa sulṭān-ı ālem kim virürdi tāc aña

123. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 113
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Kaplamışdı ālemi ẓulmet ser-ā-ser virdi nūr
Şem-i ruḥsārı anuñçün didiler vehhāc aña

124. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 113
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ḥaḳ yolında iḫtiyār-ı faḳr idüp faḫrum didi
Geymez-idi virseler dürr ü cevāhir tāc aña

125. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 113
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ḥaḳ Taālā'nuñ resūli hem şefāat kānıdur
Ḫalḳ-ı ālem rūz-ı maḥşerde kamu muḥtāc aña

126. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 113
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

İy Muḥibbī Ḥaḳ Taālā mucizin iẓhār ide
Cümleten ola muṭī rām ola ehl-i ḥāc aña

127. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 114
Mısra: **1**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Yaralansa cān u dil kılmaz teraḥḥum yār aña
Kana dönse göz yaşı itmez naẓar dildār aña

128. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 114
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Yaralansa cān u dil kılmaz teraḥḥum yār aña
Kana dönse göz yaşı itmez naẓar dildār aña

129. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 114
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Çün saçı zencīrine baglandı dil Mecnūnlayın
Dōstlar şimden girü pend eylemeñ zinhār aña

130. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 114
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Çün şeb-i zülfüñde tutduñ dōstum dil düzdini
Lāyıḳ oldur kim ser-i zülfüñ kılasın dār aña

131. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 114
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Buralıdan dest-i ġam bu gönlümi ṭanbūr-veş
Surḫ idüp bu gözlerüm yaşını itdüm tār aña

132. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 114
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Gül yüzüñüñ ḥasretinden bu Muḥibbī ṣubḥa dek
İñlesün bülbül gibi kim yaraşur ol zār aña

133. **aña:**-*n, -a*
Gazel 118
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Dil çeker bār-ı ġamı itmez taḥammül Ḳāf aña
Dōstlar itmez misiz billāhi diñ inṣāf aña

134. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 118
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Kūh-ı dilden derd-ile āh eylesem Ferhād-veş
Taglar ancak degül āheng ider eṭrāf aña

135. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 118
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Işḳ meydānında evvel terk-i serdür āşıḳa
Kim ki cān terk eylemez ışḳdan ne ḥācet lāf aña

136. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 118
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Jeng-i ġamdan her ki dil āyīnesin pāk isteye
Ya leb-i dilber gerek yāḫūd şarāb-ı ṣāf aña

137. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 118
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Cevher-i vaṣlı metāın sorma her nā-ehle kim
Cevherīyem sor baña kim olmışam ṣarrāf aña

138. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 118
Mısra: **12**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Lal-i nāb-ı dilbere ol dem meger irer elüm

Kūze ide topragumdan ya ḳadeḥ ḫarrāf aña

139. **anuñla:**-*nuñ, -la*
Gazel 119
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Aceb bilsem nedür başumda sevdā
Olupdur cān u dil anuñla şeydā

140. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 121
Mısra: **1**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ḫaṭṭuñı cānā görenler didiler reyḥān aña
Yüzüñe iden naẓar da dir gül-i ḫandān aña

141. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 121
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Her kaçan ben aglasam gül gibi cānānum güler
Güller açılmaga dirler ki sebeb bārān aña

142. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 121
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ḫānesinden gün gibi togup ide arż-ı cemāl
Ben degülem yaluñuz ḫalḳ-ı cihān ḥayrān aña

143. **aña:**-*n, -a*
Gazel 121
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Kabe kūyına Muḥibbī ger vara āşıḳları
Biribirinden iverler kim ola ḳurbān aña

144. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 122
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Didi Muḥibbī iy püser yoluñdadur cān-ıla ser
Bir būse luṭf itseñ eger olurdı aña çün bahā

145. **aña:**-*n, -a*
Gazel 123
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ehl-i ışḳa her dem irer ṣad belā
Çünki aña eksük olmaz biñ belā

146. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 125
Mısra: **1**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Yaş yirinde kan akar raḥm eylegil cānā aña
Gözlerümden her gice iy pādişāh-ı mehliḳā

147. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 126
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ben belā-keş oldugumı dōstlar itmeñ aceb
Kim ki āşıḳdur belā vü derd mūnisdür aña

148. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 127
Mısra: **1**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Bir daḫı sanma seni cānān aña
Terk olınmış cismi kaçan cān aña

149. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 127
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Bir daḫı sanma seni cānān aña
Terk olınmış cismi kaçan cān aña

150. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 127
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Kırmuzı güller açılur sīnede
Tokınıcak ġamzeden peykān aña

151. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 127
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Kaynadı tennūr-ı dilden çünki ışḳ
Dōstlar lā-büd dinür ṭūfān aña

152. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 127
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Dil alup ḳaṣduñ bu dem ger cān ise
Olmışam ben cān-ıla ḳurbān aña

153. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 127
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Āteş-i dilden yanardı cümle ten
Gözlerüm ger dökmese bārān aña

154. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 127
Mısra: **12**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Şir-i pür-sūzum olalıdan ḥasen
Gūş iden dir ḳıṣṣa-i Selmān aña

155. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 127
Mısra: **14**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Kabe'dür kūyı Muḥibbī varıcak
Ulu devlet olasın ḳurbān aña

156. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 128
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Kime anber kimine çenber görinür zülf-i dōst
Çeşmüme her tārı anuñ mār u ubāndur baña

157. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 132
Mısra: **1**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ne müferrāḥ virdi gevherden ṭabīb-i kān aña
Bakmagıla olmışam ben zār u sergerdān aña

158. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 132
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ne müferrāḥ virdi gevherden ṭabīb-i kān aña
Bakmagıla olmışam ben zār u sergerdān aña

159. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 132
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Sorma göñlüme cefā vü cevrini ol dilberüñ
Nūḥ devrinden uzundur bu şeb-i hicrān aña

160. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 132
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Āşıḳa yüz cān bagışlar ḫande ile ol perī
Cān nedür tuḥfe virem utanmadan bir cān aña

161. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 132
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Vaşlın umar ol perīnüñ bu göñül dīvānedür
Bakmaga ṭāḳat getürmez dīde-i giryān aña

162. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 132
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Yaluñuz bir ben degülem ol mehüñ āşüftesi
İy Muḥibbī cümle ālem bende-i fermān aña

163. **aña:**-*n, -a*
Gazel 135
Mısra: **1**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Bilmezem ġamzeñ ne siḥr itdi ne kıldı al aña
Bir naẓarla cān u dil meyl eyledi fī'l-ḥāl aña

164. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 135
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Yār tan mıdur perī-veş olsa bu gözden nihān
İki zülfi iki yañadan olupdur bāl aña

165. **aña:**-*n, -a*
Gazel 135
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Dāġlar yakdum u hem çekdüm elifler yir yirin
Sīnemüñ çākin görüp reşk ide her ābdāl aña

166. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 135
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Yazayım bir bir kamu eşkümle dil aḥvālini
Rūy-ı zerdüme bakup malūm ola tā ḥāl aña

167. **aña:**-*n, -a*
Gazel 135
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ay olur āh gün geçer görmez Muḥibbī gün yüzüñ
Ġam şebinde görinür her laḥẓa her dem sāl aña

168. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 136
Mısra: **1**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Güzel oldur ki anuñ ṭurra-i müşgīni ola
Her kılında niçe biñ āşıḳ-ı miskīni ola

169. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 136
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Çeşm-i ḫūnrīz-ile bir laḥẓada döke niçe kan
Āşıḳ-ı ḫasta-dile dāyim anuñ kīni ola

170. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 136
Mısra: **7**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Zülf-i Hindūsına anuñ niçe kāfir dimeyem
Göz göre tapa öñinde büt-i sīmīni ola

171. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 137
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Aḳl alup dil mülkine ḥükm itdi kāfir ġamzesi
Korkaram şimden girü ḳaṣdı anuñ īmān ola

172. **aña:**-*n, -a*
Gazel 140
Mısra: **5**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Bakuban aña ırakdan oluram ḥayrān-vār
Her kaçan itse perī-veş seyr-i tenhā bir yaña

173. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 149
Mısra: **3**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Almaga būse lebüñden aña kim ḳādir olur
Ḳāniyem cüraña tā kim getürem ābı be-leb

174. **anda:**-*n, -da*
Gazel 150
Mısra: **4**

"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Her ne yirde menzil eylerse bu eşk-i ḫūn-feşān
Ḫaymelerdür cā-be-cā anda ẓuhūr iden ḥabāb

175. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 154
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Didi usanmaz mısız cevr ü cefāmuzdan daḫı
Didüm aña iy cefā-cū görmişem ben anı köp

176. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 167
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ḫayme kursa sīnemüñ ṣaḥrāsına ol āfitāb
Eyleyem cān riştesinden yir yirin aña ṭınāb

177. **anda:**-*n, -da*
Gazel 180
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Aceb nergis midür bu çeşm-i şehlā
Neden baḫtum gibi var anda yā ḫ̔āb

178. **anlar:**-*n, -lar*
Gazel 190
Mısra: **12**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

İy Muḥibbī dil-rübālar cevrine incinme kim
Kim seni tedrīc-ile ögredür anlar yap yap

179. **andan:**-*n, -dan*
Gazel 194
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ḫüsn bāġın saklayup zāġ u zaġandan dilberüm
Asup andan eylemişdür zülfini perr-i ġurāb

180. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 200
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Leşker-i ġam gelse kılsa bu göñül mülkin ḫarāb
Def kılmaz anı bir vech-ile illā kim şarāb

181. **anda:**-*n, -da*
Gazel 209
Mısra: **1**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Felekdür āsitānuñ anda her şeb
Görinür eşk-i çeşm mānend-i kevkeb

182. **anda:**-*n, -da*
Gazel 212
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Gelse ger ḫāli ḫayāli çeşmüme uyḫu gider
N'eylesün cāyı megesdür mümkin olmaz anda ḫāb

183. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 213
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

İy Muḥibbī cura-i cām-ı muḥabbet nūş iden
Himmeti katında anuñ āb-ı Ḫıżr olur serāb

184. **anda:**-*n, -da*
Gazel 217
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Dünyāya göñül baglama çün ehl-i sefersin
Kim itdi ki sen eyleyesin anda iḳāmet

185. **anda:**-*n, -da*
Gazel 220
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Çün Kabe kūyı yāruñ oldı Muḥibbī menzil
Geh zinde gāh mürde kıl anda sen iḳāmet

186. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 228
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ḫāk-i ḳademüñ dīdelerümden görinür san
Bir rīkdür ol şīşe-i çeşmüm aña sāʿat

187. **andan:**-*n, -dan*
Gazel 230
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Muḥibbī cidd ü cehd-ile el irmez
Meger ola yine andan ʿināyet

188. **anda:**-*n, -da*
Gazel 234
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Emr-i Ḥaḳḳ'ı gözleyüp erkān-ı dīni bunda tut
Kim ʿadem mülkine gitseñ anda ola saña kūt

189. **andan:**-*n, -dan*
Gazel 234
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Çün ki bildüñ dār-ı dünyā kimseye kılmaz vefā
ʿĀḳil iseñ aña bakma göñlüñi andan sovut

190. **anda:**-*n, -da*
Gazel 247
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Deyre varsañ ḫüsnüñi ʿarż eyleseñ
Kuruyup anda ḳadīd olurdı Lāt

191. **anuñla:**-*nuñ, -la*
Gazel 274
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Yārı görmek ten göziyle didiler mümkin degül
Cān gözin aç kıl naẓar bārī anuñla dil avut

192. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 281
Mısra: **3**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

İy mesīḥā-dem ezilürken aña āb-ı zülāl
Kanda bir ola leb-i laʿlüñ-ile ḳand ü nebāt

193. **anuñla:**-*nuñ, -la*
Gazel 284
Mısra: **12**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Olmak Muḥibbī ister-iseñ ʿışḳ-ıla şāyiʿ
Kaldur livā-yı āhı anuñla ʿalāmet it

194. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 300
Mısra: **9**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

İden ẓulmı aña çün pādişehdür
Muḥibbī kime eylesün şikāyet

195. **anuñla:**-*nuñ, -la*
Gazel 308
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

İy Muḥibbī añma dünyāyı ki ol bir cīfedür
Pāk-dāmān ol sakın itme anuñla var baḥs

196. **anlara:**-*n, -lar, -a*
Gazel 311
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Komazdı saña ʿışḳı Ḳays u Ferhād
Muḥibbī olmasañ anlara vārīs

197. **anda:**-*n, -da*
Gazel 322
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Cihān içün dimişler çünki ḥādiṣ
Bulınursa ne tañ anda ḥavādiṣ

198. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 323
Mısra: **5**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Perī-rūdur anı bildüm ki bakmaz ādemī-zādā
O cān incinmesün dirseñ raḳīb-i Ehremen'den geç

199. **anuñla:**-*nuñ, -la*
Gazel 323
Mısra: **13**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Muḥibbī cāme-i aṭlas geyüp anuñla faḫr itme
Libās-ı müsteʿārīdür bu cān üstinde tenden geç

200. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 327
Mısra: **3**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Āhum e s er mi eyler aña seng dildür ol
Göñline beñzemez anuñ illā ḥadīd ü tuç

201. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 327
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Āhum e s er mi eyler aña seng dildür ol
Göñline beñzemez anuñ illā ḥadīd ü tuç

202. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 331
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Çünki sevdāñ-ıla sevdāyī mizāc
Oldı dil yokdur aña hergiz ʿilāc

203. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 334
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Döymeye senüñ cefā vü cevrüñe āhen daḫı
Eylemez aña taḥammül göñlüm olsa aña tuç

204. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 334
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Bir ribāṭ-ı köhne dünyā kārbān ḫalḳ-ı cihān
Kim bugün aña konarsa dirler aña arta güç

205. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 335
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Dün devā sordum ṭabībe ʿışḳ içün
Didi ölmekdür aña ancak ʿilāc

206. **anuñla:**-*nuñ, -la*
Gazel 335
Mısra: **14**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Mihrden cevri Muḥibbī ḫoş görür
İtdi anuñla ezelden imtizāc

207. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 345
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

ʿIşḳ-ıla dāmānını tutdum ölürsem komazam
Ger keserse ḥükm anuñ sulṭān beni bilmez mi hīç

208. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 351
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Bir ḥarfi keşf olmaya ḥüsnüñ kitābınuñ
Tefsīr yazup eyleseler aña biñ şürūḥ

209. **anda:**-*n, -da*
Gazel 361
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Virse dünyāya göñül senüñle degül pāyidār
Bir ribāṭ-ı köhnesin anda bir günlik konuḫ

210. **anda:**-*n, -da*
Gazel 361
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Bu Muḥibbī var iken kūyuñda n'eyler ol raḳīb
Gülşene bülbül yiter lāzım degül anda tavuḫ

211. **anda:**-*n, -da*
Gazel 365
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Dilā bunda eger ḫayr u eger şer
Sorarlar yarın anda nīk eger bed

212. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 371
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Geldügince tīri bulur mürde cismüm tāze cān
Bulsun anuñ iy Muḥibbī şaṣtı her demde küşād

213. **anda:**-*n, -da*
Gazel 373
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Bezm-i ġamda her kaçan bu ʿūd-ı sīnem çalınur
Ol dem eyler nāy-veş göñlüm benüm anda sürūd

214. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 380
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Çīn idüp zencīr-i zülfüñ boynuma dakduñ kemend
Kanda kim dīvāne olsa lāyıḳ olur aña bend

215. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 383
Mısra: **7**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Aña ʿāşıḳ mı dirler şemʿ-i ḥüsne Yanup pervāne-veş olmaya nā-būd

216. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 389
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Kirpügüm cārūb olup su saçdı dem dem kūyuña
Ḫūn-ı dilden eyledüm çün kılmadı anı meded

217. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 393
Mısra: **5**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Kanı ol muṭrib ki anuñ naġmesini gūş idüp
Raḳṣ ide kūhsār-ı eşcār cümle ẕerrāt u vücūd

218. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 396
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Muḥibbī cān-ıla ister kapuñı Kapuñdan idesin ḥāşā anı red

219. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 397
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Āh eyledükçe olsa ʿaceb mi bu çarḫ kebūd
Dem var mı aña çıkmaya dil āteşiyle dūd

220. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 412
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Dimişdi zülfe idem seni ber-dār İnanmam ben aña ger ide sevgend

221. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 417
Mısra: **14**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

İy Muḥibbī dil meẕāḳı zehr-i ġamdan telḫdür
Defʿine anuñ bulınmaz bāde-i terden leẕīẕ

222. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 420
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

İy dōst ruḫlaruñ baña oldı ġıdā-yı rūḥ
Var mı ki aña beñzeye bir būy-ı ter leẕīẕ

223. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 424
Mısra: **5**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Saḫtdur yāruñ dili itmez aña hergiz eṣer
Āhum odı ger irişe āhen ü mermer yakar

224. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 425
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

İy Muḥibbī kān-ı dilden sözlerüñ gevherlenür
Saklama cūmerdlik it çünki anı yārān umar

225. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 426
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ol ṭabīb-i cān gelüp sormaz Muḥibbī ḫastayı
Yoḫsa aña cevr ü ẓulm itmek ezelden ḫū mıdur

226. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 427
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Maḥabbet baḥrına düşmiş Muḥibbī oldı bī-pervā
İki çeşmi iki yaña anuñ beñzer kabagıdur

227. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 429
Mısra: **6**

"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ruḫuñ mirʾātına baksam gözüm merdümleri ʿaksin
Nedür ġavrına irmeyüp görenler anı ḫāl añlar

228. **anlara:**-*n, -lar, -a*
Gazel 434
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Dögerler kūy-ı dildāra varan ʿāşıḳları aʿdā
Degüldür anlara ol let ki her birine ḫilʿatdür

229. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 438
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Elde tutduguñ ḳadeḥ bil şehlerüñ topragıdur
Niçe yıllar kāse itmişler anı Kāvus'a sor

230. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 438
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Nabż-ı ʿāşıḳdan elüñ çek bilemezsin iy ṭabīb
Bī-devā derddür gerekse anı Cālīnūs'a sor

231. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 445
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Kim māyil ola dünyā metāʿına cemʿ ider
Ḳārūn-vār ʿaḳıbet anı zemīn tutar

232. **anuñla:**-*nuñ, -la*
Gazel 450
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Görinen bu felek üzre gehī ḳavs-i ḳuzaḥ sanma
Atar āh okların ʿāşıḳ anuñla katı yayıdur

233. **anda:**-*n, -da*
Gazel 453
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Dōstum kūyuñda akan gözlerümüñ ābıdur
Her dem anda iñleyen bu göñlümüñ ṭōlābıdur

234. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 455
Mısra: **10**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Sanma iy dil yaluñuz sen mübtelāsısın anuñ
Bil aña ʿāşıḳ gedā vü mīr ü şeyḫ ü şābdur

235. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 461
Mısra: **6**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ḳānūn-ı ʿışḳa uyalu çeng oldı ḳāmetüm
Mıżrab-ı ġam tokınur aña tāziyānedür

236. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 467
Mısra: **5**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Zülfini kesse nigārum göricek anı didüm
Ḳaṭʿ-ı zünnār idüben müslim olup dīne gelür

237. **anuñla:**-*nuñ, -la*
Gazel 471
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ġamuñ cānā baña mihmān-ı cāndur
Anuñla eglenür dil çok zamāndur

238. **anda:**-*n, -da*
Gazel 477
Mısra: **3**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ruḫları evrāḳ-ı güldür anda zülfi ḫāl-ile
Sakınur āhum yilinden çīn-der-çīndür

239. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 482
Mısra: **3**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Dönelden ḳāmetüm çenge aña tār eyledüm yaşum
Ko kılsun nāle vü zārī aña çün ẕikr-ile bamdur

240. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 484
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Göñlümüñ cānbāzını zülfi resen her sū çeker
Sanki mıḳnāṭīsdur turmz anı her mū çeker

241. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 487
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ḳaṭredür gerçi suḫen līk dehenden çıkıcak
Ḳıymetin kim ki bilür ol aña dür-dāne olur

242. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 489
Mısra: **5**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Ḥāşā ḫayāl-i ġayrıya dīdemde idem aña cā
Ol āşinā cāyı iken bīgāneye cā mı olur

243. **anda:**-*n, -da*
Gazel 493
Mısra: **4**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Kaʿbe'dür kūyı varan ʿāşıḳları Anda ḳurbān ḥācılar bayramıdur

244. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 493
Mısra: **5**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Rāḥat-ı cān bil anuñ düşnāmını
Gönlümüñ ḫaṭṭı anuñ düşnāmıdur

245. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 497
Mısra: **9**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Berkdür ʿışḳuñ kemānı iy dil aña urma dest
Bunca yıllar tuncı depretmedi katı ya geçer

246. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 498
Mısra: **8**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

Perde eyler geh güneş ruḫsārına kāküllerin
Beñzer ol ḫurşīde kim anuñ seḥāb üstindedür

247. **andan:**-*n, -dan*
Gazel 500
Mısra: **2**
"O" Üçüncü tekil kişi zamiri II Sevgili.

ʿIşḳ elinden sīneme gerçi cerāḥatlar gelür
Līk andan cānuma biñ dürlü ḫāletler gelür

248. **anuñ-ıçun:**-*n, -uñ, -ıçun*
Gazel 324
Mısra: **8**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Ġarra olma dār-ı dünyā bir misāfir-ḫānedür
Anuñ-ıçun ehl-i diller didiler aña sipenc

249. **anuñ-ıçun:**-*n, -uñ, -ıçun*
Gazel 370
Mısra: **4**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Mektebde meger yār okumış cevr rumūzın
Oldı bu cefā ʿilmine anuñ-ıçun üstād

250. **anuñ-ıçun:**-*n, -uñ, -ıçun*
Gazel 387
Mısra: **14**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

İy Muḥibbī eyledüñ sen seyr-i dünyāyı zebūn
Ehl-i diller anuñ-ıçun saña dirler şīr-merd

251. **anuñ-ıçun:**-*n, -uñ, -ıçun*
Gazel 409
Mısra: **6**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Ādemīnüñ yüzüñe itdügi cümle rīş-ḫand
Anuñ-ıçun kalmadı kimseye hergiz iʿtimād

252. **anuñ-ıçun:**-*n, -uñ, -ıçun*
Gazel 458
Mısra: **10**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

İy Muḥibbī çenge döndi ḳāmetüm oldı dü-tā
Anuñ-ıçun nār-ı ġam her dem benüm dūşumdadur

253. **aña:**-*n, -a*
Gazel 347
Mısra: **10**
" A-na: o-na". Üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali (muhibbi).

Ġam kilīdi açılur mı bu göñülden hergiz
Ele girürse Muḥibbī aña meydür miftāḥ

a begüm:

1. **a begüm:**-*-ü, --m*
Gazel 416
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
A Beyim! A Efendim!.

Ḥicr elinden n'ola sorsañ dil ü cān ḫastasını
Ne bulınmaz a begüm bir iki yaprak kāġıẕ

āb:

1. **āb:**
Gazel 163
Mısra: **1**
1) su 2) Âşığın gözyaşı.

Āşıḳ oldum gözlerümden ḫālī olmaz hergiz āb
Ḫ̆āb görmez gözlerüm bu vech-ile ḥālüm ḫarāb

2. **āb:**
Gazel 180
Mısra: **4**
1) su 2) Âşığın gözyaşı.

Aceb gözümden akan iki çeşme
Aceb ḫūn-ı ciger midür yāḫūd āb

3. **āb:**
Gazel 189
Mısra: **8**
1) su 2) Âşığın gözyaşı.

Ḳadeḥ devr eylesün yārān elinde
Gözümüz görmesün hergiz bizüm āb

4. **ab:**
Gazel 192
Mısra: **6**
1) su 2) Âşığın gözyaşı.

Vaṣlı-y-ıla rāḥat oldı cān u dil
Gerçi kim hicr-ile çekmişdi ta ab

5. **āb:**
Gazel 194
Mısra: **12**
1) su 2) Âşığın gözyaşı.

Vādī-i ışḳa düşelden olmışamdur teşne-dil
Gözlerümden ġayrı virmez ger ölem bir kimse āb

6. **āb:**
Gazel 201
Mısra: **1**
1) su 2) Âşığın gözyaşı.

Çarḫ-ı gerdūndur iden göz yaşın āb
Göreyim döne döne ola ḫarāb

āb akıtmaya:

1. **āb akıtmaya:**-*-ıt, --ma, --ya*
Gazel 178
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözyaşlarının kuruması kastedilir.

Kurısun ol ayn kim akıtmaya her demde āb
Oda yansun şol göñül ışḳ-ıla olmaya ḫarāb

āb dökdükçe:

1. **āb dökdükçe:**--*dük, --çe*
Gazel 164
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gözyaşı dökmek kastedilir.

Dil Muḥibbī iñiler ṭolābdur
Gözlerüm kūzekleri dökdükçe āb

āb döker:

1. **āb döker:**--*e, --r*
Gazel 189
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı dökmek.

Cemāli dūr olalı gözlerümden
Sanasın ebrdür durmaz döker āb

āb tolu:

1. **āb tolu:**--*u*
Gazel 167
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözleri suyla dolu olmak. II Âşığın sürekli gözyaşı akıtması, ağlaması.

Düşeli sevdā-yı zülfe sormañuz aḥvālümi
Serde bād u dilde āteş gözlerümdür tolu āb

āb u gülzārı:

1. **āb u gülzārı:**-*+ı*
Gazel 173
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) su bulunan sefa yerleri ve gül bahçeleri kastedilmektedir.

Kıl dilā cām-ı ḫoşgüvārı ṭaleb
Çemen ü āb u gülzārı ṭaleb

abā:

1. **abā:**
Gazel 29
Mısra: **10**
1. Yünden yapılmış kaba kumaş. 2. Bu kumaştan yapılmış bol, geniş giyecek.

Bu libās u hāy u hūy u ṭanṭana nedür dilā
Egnüñe ḫilat yiterken bir palās u bir abā

abes:

1. **ābes:**
Gazel 304
Mısra: **1**
Boş, faydasız.

ʿĀrızı devrinde yāruñ bāġ u bustāndur ābes
Leblerine nisbet itme āb-ı ḥayvāndur ʿabes

ʿabes:

1. ʿ**abes:**
Gazel 304
Mısra: **2**
Gereksiz, yersiz, boş; akla ve gerçeğe aykırı. II Gafil.

ʿĀrızı devrinde yāruñ bāġ u bustāndur ābes
Leblerine nisbet itme āb-ı ḥayvāndur ʿabes

2. ʿ**abes:**
Gazel 304
Mısra: **4**
Gereksiz, yersiz, boş; akla ve gerçeğe aykırı. II Gafil.

Çün müyesser olmaya cānān viṣāli ʿāṣıḳa
ʿĀlem içre sīnesinde turdugı cāndur ʿabes

3. ʿ**abes:**
Gazel 304
Mısra: **6**
Gereksiz, yersiz, boş; akla ve gerçeğe aykırı. II Gafil.

Cevher-i eşküme zāhid ṭaʿn iderse tañ degül
Ṭālib-i ḫar-mühreye çün laʿl ü mercāndur ʿabes

4. ʿ**abes:**
Gazel 304
Mısra: **8**
Gereksiz, yersiz, boş; akla ve gerçeğe aykırı. II Gafil.

Bülbülā maġrūr olma şāhid-i gül ḫüsnine
Çün degül vaḳti gülüñ bāḳī gülistāndur ʿabes

5. ʿ**abes:**
Gazel 304
Mısra: **10**
Gereksiz, yersiz, boş; akla ve gerçeğe aykırı. II Gafil.

Şiʿr-ile itdüñ Muḥibbī ol perī tesḫīrini
Dime şimden girü sen eşʿār u dīvāndur ʿabes

6. ʿ**abes:**
Gazel 307
Mısra: **6**
Gereksiz, yersiz, boş; akla ve gerçeğe aykırı. II Gafil.

Başum-ıla ʿışḳ meydānında zülfüñ oynasun
İtme ġayrı bāzı çün top-ıla çevgāndur ʿabes

7. ʿ**abes:**
Gazel 307
Mısra: **8**
Gereksiz, yersiz, boş; akla ve gerçeğe aykırı. II Gafil.

Sebze ḫaṭṭını görüp iy gözlerüm gel aglama
Gülşen içre her kaçan çok olsa bārāndur ʿabes

8. ʿ**abes:**
Gazel 307
Mısra: **10**
Gereksiz, yersiz, boş; akla ve gerçeğe aykırı. II Gafil.

Kim göre rengīn lebüñle dōstum lüʾlüʾ dişüñ
Diye dürre kim bakar laʿl-i Bedaḫşān'dur ʿabes

9. ʿ**abes:**
Gazel 307
Mısra: **12**
Gereksiz, yersiz, boş; akla ve gerçeğe aykırı. II Gafil.

Lebleri virür Muḥibbī mürde cisme çün ḥayāt
Ṭālib olma ẓulmet içre āb-ı ḥayvāndur ʿabes

10. ʿ**abes:**
Gazel 307
Mısra: **14**
Gereksiz, yersiz, boş; akla ve gerçeğe aykırı. II Gafil.

İki ʿālemde senüñ ben ʿāşıḳam dīdāruña
Sensüz olsa cennet ü ḥavrā vü ġılmāndur ʿabes

ʿabes cāndur:

1. ʿ**abes cāndur:**--*dur*
Gazel 307
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin olmadığı dünyada aşıkların da yer almasının lüzumsuz ve boş olduğu kastedilmektedir.

Terk-i cān it ʿışḳ yolında dime cānāndur ʿabes
Olmasa ʿālemde çün cānān ne söz cāndur ʿabes

ʿabes dime:

1. ʿ**abes dime:**--*me*
Gazel 307
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bahsedilen konu veya kavramın boş, anlamsız, saçma, gereksiz olduğunu söylemek.

Terk-i cān it ʿışḳ yolında dime cānāndur ʿabes
Olmasa ʿālemde çün cānān ne söz cāndur ʿabes

āb-ı ʿaṭañ-ıla:

1. **āb-ı ʿaṭañ-ıla:**--*a, --n, --ı, --la*
Gazel 392
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnsanın varoluşuna sebep olan meni suyu(biyolojik varlığın ilk aşaması).

Rūşen itdüñ bu cihān ẓulmetini nūruñ-ıla
Zindedür āb-ı ʿaṭañ-ıla bugün bāġ-ı vücūd

ābı be-leb:

1. **ābı be-leb:**
Gazel 149
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudağı için sunulan şarap yudumu kastedilmiştir.

Almaga būse lebüñden aña kim ḳādir olur
Ḳāniyem cüraña tā kim getürem ābı be-leb

āb-ı ceyḥūn:

1. **āb-ı ceyḥūn:**
Gazel 305
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ceyhun Irmağı. II Âşığın gözyaşları.

Āb-ı Ceyḥūn idi eşküm şimdi oldı cūy-ı Nīl
Mışr-ı ḥüsnüñ ḥaḳḳı itsün çeşmüm ʿummān-ıla baḥs

āb-ı ḥayāt:

1. **āb-ı ḥayāt:**
Gazel 210
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan efsanevi su.

Herkese bulmaga ömr-i cāvidān bir şey sebeb
Ḫıżır'a āb-ı ḥayāt u rindese āb-ı ineb

2. **āb-ı ḥayāt:**
Gazel 252
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçeni ölümsüzlüğe ulaştıran ve nerede olduğu bilinmeyen bir kaynağın suyu.

Leblerüñden bir nişān bulmadı dil İskender'i
Ẓulmet-i ḫaddüñde çün kim gizlüdür āb-ı ḥayāt

3. **āb-ı ḥayāt:**
Gazel 259
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçeni ölümsüzlüğe ulaştıran ve nerede olduğu bilinmeyen bir kaynağın suyu.

Buldı Ḫıżr emr-ile ẓulmetde varup āb-ı ḥayāt
Līk taḳdīr imiş ol yolda Sikender'e memāt

4. **āb-ı ḥayāt:**
Gazel 281
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçeni ölümsüzlüğe ulaştıran ve nerede olduğu bilinmeyen bir kaynağın suyu.

Ḳaṣd iderken laʿline zülfi tolaşdı boynuma
Dām-ı ejderde kalur kim isteye āb-ı ḥayāt

āb-ı ḥayvān:

1. **āb-ı ḥayvān:**
Gazel 286
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan hayat suyu II Sevgilinin dudağı.

Çün götürürsin ayagı bezm-i dünyādan göñül
İçdügüñ cām-ı şarābı āb-ı ḥayvān oldı tut

āb-ı ḥayvāndur:

1. **āb-ı ḥayvāndur:**
Gazel 304
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ölümsüzlük suyu. hayat suyu.

ʿĀrıżı devrinde yāruñ bāġ u bustāndur ābes
Leblerine nisbet itme āb-ı ḥayvāndur ʿabes

2. **āb-ı ḥayvāndur:**-*dur*
Gazel 84
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçildiğinde ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan efsanevi hayat suyu.

Ẓulmet-i zülfüñde lalüñ āb-ı ḥayvāndur baña
İy mesīḥā sözlerüñ derdüme dermāndur baña

3. **āb-ı ḥayvāndur:**--*dur*
Gazel 307
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçildiğinde ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan efsanevi hayat suyu.

Lebleri virür Muḥibbī mürde cisme çün ḥayāt
Ṭālib olma ẓulmet içre āb-ı ḥayvāndur ʿabes

āb-ı ḥayvānsın:

1. **āb-ı ḥayvānsın:**-*sın*
Gazel 79
Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğu edebiyatında pek çok efsanede adı geçen, içen kişiye ölümsüzlük kazandırdığına inanılan efsanevî sudur.

Hicr içre bulmışken memāt kılduñ baña çün ilṭifāt
Buldum lebüñden ben ḥayāt sen āb-ı ḥayvānsın baña

āb-ı ḫıżr:

1. **āb-ı ḫıżr:**
Gazel 213
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçene ebedî hayat bağışlayan efsanevî su, āb-ı hayat.

İy Muḥibbī cura-i cām-ı muḥabbet nūş iden
Himmeti katında anuñ āb-ı Ḫıżr olur serāb

2. **āb-ı ḫıżr:**
Gazel 200
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hızır aleyhisselamın bulduğuna inanılan ve ölümsüzlük iksiri olarak anılan su.

İy Muḥibbī cüra-i cām-ı maḥabbet nūş iden
Himmeti katında anuñ āb-ı Ḫıżr olur şarāb

ābī imiş:

1. **ābī imiş:**--*miş*
Gazel 450
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık gözlerinin sulu olduğunu,ağladığını ifade etmektedir.

Akar suya eser yile tayanma göñlüme dirdüm
Meger çeşmüm ise ābī imiş āhum hevāyīdür

āb-ı ineb:

1. **āb-ı ineb:**
Gazel 210
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzüm suyu. || Şarap.

Herkese bulmaga ömr-i cāvidān bir şey sebeb
Ḫıżır'a āb-ı ḥayāt u rindese āb-ı ineb

2. **āb-ı ineb:**
Gazel 199
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzüm suyu. || Şarap. II Sevgilinin sarhoş edici dudakları.

Kevser ü ḥavrā murādı zāhidüñ
Fikr-i āṣıḳ şāhid ü āb-ı ineb

āb-ı istiġfār-ıla:

1. **āb-ı istiġfār-ıla:**--*ı, --la*
Gazel 153
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Hakk'a edilen tövbenin suyu kastedilmiştir.

Yuya yüzüm karasını āb-ı istiġfār-ıla
Umaram ki pāk ide maḥşerde Ġaffārü'z-zünūb

āb-ı kevserest:

1. **āb-ı kevserest:**
Gazel 256
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözyaşlarının kevser ırmağı gibi aktığı ifade edilmektedir.

Kūy-ı cānān ḳāmeti serv-i ṣanavberest
Gözüm yaşı da anda akar āb-ı kevserest

āb-ı revāndur:

1. **āb-ı revāndur:**--*dur*
Gazel 471
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akarsu, ırmak.

Ayaguña eyā serv-i ḫırāmān
Gözüm yaşı akar āb-ı revāndur

āb-ı şāfīye:

1. **āb-ı şāfīye:**
Gazel 40
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saf su.

Āb-ı şāfīye müşābih yine bir şir didüñ
Didi taḥsīn kamu göricegez ehl-i ṣafā

āb-ı telḫ:

1. **āb-ı telḫ:**
Gazel 364
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acı su II Şarap.(Gözyaşıyla da bağlantı kurularak bu terkip seçilmiştir).

Baḥr olsa gözümüñ yaşı cānā ʿaceb midür
Her dem akar bu çeşme-i çeşmden āb-ı telḫ

2. **āb-ı telḫ:**
Gazel 362
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
I. Acı su. II. Gözyaşı.

İy yār ḳaṭresi lebüñüñ baḥra tamlasa
Olmaya idi ʿālem içinde hīç āb-ı telḫ

āb-ı zülāl:

1. **āb-ı zülāl:**
Gazel 281
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Berrak su ‖ 1. Sevgili'nin çok değerli ağız suyu 2. Sevgili'nin hoş sözleri ile konuşması (ohşamak ve söz bağlamında).

İy mesīḥā-dem ezilürken aña āb-ı zülāl
Kanda bir ola leb-i laʿlüñ-ile ḳand ü nebāt

ʿabīd olam:

1. ʿ**abīd olam:**--*a, --m*
Gazel 377
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kul veya köle olmak.

Pādişāh-ı ʿālem olmakdan ise yigdür baña
Ḫıdmet idüp āsitānuñda olam kemter ʿabīd

ʿabīd olur:

1. ʿ**abīd olur:**--*ur*
Gazel 402
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İbadet etmek.

Eylese cevr ü cefā artsa maḥabbet ṭañ mıdur
Çün Muḥib insān olur iḥsān-ıla dirler ʿabīd

āb-ıla giderem:

1. **āb-ıla giderem:**--*e, --rem*
Gazel 145
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gözyaşı dökerek gitmesi.

Azm kıldum kūy-ı yāra vālih ü ḥayrān ṣıfat
Giderem āb-ıla ḫāküm mi çeküpdür yā naṣīb

aç:

1. **açmaz:**-*maz*
Gazel 360
Mısra: **8**
(Bir şeyi) Kapalı, örtülü, kilitli veya bağlı durumdan çıkarmak.

Sakın aldanma cihān naṭʿına āḫir māt ider
Nāgehān açmaz yüzinden saña diye şāh ruḫ

2. **açuban:**-*uban*
Gazel 8
Mısra: **4**
Göstermek, farkına vardırmak, yöneltmek II Söylemek, anlatmak, ortaya koymak, izhar etmek.

Bülbül-i şūrīde-veş efġānum işidüp benüm
Ġonca agzın açuban nergis tutupdur göz baña

3. **açma:**-*ma*
Gazel 381
Mısra: **8**
Göstermek, farkına vardırmak, yöneltmek II Söylemek, anlatmak, ortaya koymak, izhar etmek.

Bilmedüñ ġonca dehānı sırrını
Açma āgāz eyleme yok yire ḫand

aç-:

1. **açar:**-*ar*
Gazel 453
Mısra: **7**
(Bir şeyi) Kapalı, örtülü, kilitli veya bağlı durumdan çıkarmak.

Geh niḳāb eyler yüzine zülf-ile gāhī açar
Gice zülfidür baña gündüz de ḥüsni tābıdur

aç komaduñ:

1. **aç komaduñ:**--*dun*
Gazel 340
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Allah'ın kullarını rızıksız bırakmadığı kastedilmektedir.

Yaradaldan berü hīç komaduñ aç
Beni itme İlāhī ġayra muḥtāc

aç komaz:

1. **aç komaz:**--*maz*
Gazel 332
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aç bırakmak.

Kıl tevekkül ġayrdan rızḳuñ tevaḳḳuʿ eyleme
Çünki ol Rezzāḳ'dur hīç kullarını komaz aç

aceb:

1. **aceb:**
Gazel 3
Mısra: **5**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Bassa şemsüñ nūrını nūruñ senüñ olmaz aceb
On sekiz biñ āleme sensin çü maḥbūb-ı Ḫudā

2. **aceb:**
Gazel 36
Mısra: **2**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Sīne gülşen olalı dīdem akıdur yaş aña
Ne aceb merdümlik itdi çeşm-i gevher-pāş aña

3. **aceb:**
Gazel 36
Mısra: **9**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Cevher olsa her sözi itmeñ Muḥibbī'nüñ aceb
Çün sunılmışdur ezelden ṭab-ı gevher-pāş aña

4. **aceb:**
Gazel 53
Mısra: **2**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Dilber cefā vü cevr-ile çün dil-firīb ola
Āşıḳları aceb mi eger nā-şekīb ola

5. **aceb:**
Gazel 54
Mısra: **2**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Her kim ki seyr-i lāle-ruḫuñdan ırag ola
Anuñ aceb mi sīnesi toptolu dāġ ola

6. **aceb:**
Gazel 71
Mısra: **3**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Dōstlar yaşlar döküp āh eylesem itmeñ aceb
Hīç cihānda gördüñüz mi kimsene bī-derd ola

7. **aceb:**
Gazel 74
Mısra: **9**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Eylese cevr ü cefāma pāreler olmaz aceb
Gelmez anlardan vefā anlar ki çün nā-mihr ola

8. **aceb:**
Gazel 77
Mısra: **8**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Gözlerüm eşk döker dil de ider āh u fiġān
Işḳa yitmez mi aceb iki güvāhum şanemā

9. **aceb:**
Gazel 97
Mısra: **1**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Ne aceb kıydı aceb ẓulm eyledi devrān aña
Virür idüm çāre ger olsa-y-ıdı ben cān aña

10. **aceb:**
Gazel 99
Mısra: **7**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Zāhid şarāba tevbe ne vaḳtin olur aceb
Gül mevsimi ola hem elde cām ola

11. **aceb:**
Gazel 109
Mısra: **5**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Dōstlar aġyārı görsem yār-ıla olmaz aceb
Meyl ider gülşende gül açılsa dikenden yaña

12. **aceb:**
Gazel 110
Mısra: **4**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Derd-i ışḳı şimdi bildüm bir devāsuz derd imiş
Bir aceb vādī imiş hicrān ki yok pāyān aña

13. **aceb:**
Gazel 119
Mısra: **1**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Aceb bilsem nedür başumda sevdā
Olupdur cān u dil anuñla şeydā

14. **aceb:**
Gazel 129
Mısra: **8**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Seni gözler rāstī ġayrı yaña kılmaz naẓar
Diseler bu çeşmüme olmaz aceb ḳıble-nümā

15. **aceb:**
Gazel 142
Mısra: **5**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

İñler-isem ney gibi olmaz aceb
Oldı bu sīnem benüm hem çü rebāb

16. **aceb:**
Gazel 144
Mısra: **7**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Sormasa bu derdmendüñ ḥālini olmaz aceb
Ār ider dervīşden her kandasa ālī-cenāb

17. **aceb:**
Gazel 158
Mısra: **9**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

İy Muḥibbī vaṣlını ummak aceb dīvānelik
Olasın sen bir gedā ol ola bir ālī-cenāb

18. **āceb:**
Gazel 169
Mısra: **8**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Leblerüñ üzre nigārā ḫālüñi gören dimiş
Engübīn üzre eger konsa āceb olmaz ẓübāb

19. **aceb:**
Gazel 180
Mısra: **1**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Aceb ol leb midür yāḫūd dem-i nāb
Aceb ol diş mi yā lü'lū-yi nā-yāb

20. **aceb:**
Gazel 180
Mısra: **2**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Aceb ol leb midür yāḫūd dem-i nāb
Aceb ol diş mi yā lü'lū-yi nā-yāb

21. **aceb:**
Gazel 180
Mısra: **3**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Aceb gözümden akan iki çeşme
Aceb ḫūn-ı ciger midür yāḫūd āb

22. **aceb:**
Gazel 180
Mısra: **4**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Aceb gözümden akan iki çeşme
Aceb ḫūn-ı ciger midür yāḫūd āb

23. **aceb:**
Gazel 180
Mısra: **5**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Aceb ḫaddüñ mi bu yāḫūd güneşdür
Aceb mi dir isem alnuña mehtāb

24. **aceb:**
Gazel 180
Mısra: **6**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Aceb ḫaddüñ mi bu yāḫūd güneşdür
Aceb mi dir isem alnuña mehtāb

25. **aceb:**
Gazel 180
Mısra: **7**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Aceb bu ġamze midür yāḫu ḫançer
Aceb bu zülf midür yāḫu ḳullāb

26. **aceb:**
Gazel 180
Mısra: **8**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Aceb bu ġamze midür yāḫu ḫançer
Aceb bu zülf midür yāḫu ḳullāb

27. **aceb:**
Gazel 180
Mısra: **9**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Aceb nergis midür bu çeşm-i şehlā
Neden baḫtum gibi var anda yā ḫ̌āb

28. **aceb:**
Gazel 188
Mısra: **1**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Būse ister leblerinden dil aceb
Bī-nişāndan gör nişān kılur ṭaleb

29. **aceb:**
Gazel 205
Mısra: **2**
Acaba, hayret, şaşılacak şey II öyle bir, o kadar, çok.

Olmışam bī-çāre vü dil-ḫaste vü tenhā ġarīb
Senden umarsam şifā olmaz aceb sensin ṭabīb

ʿaceb:

1. ʿ**aceb:**
Gazel 293
Mısra: **5**
"Acaba, hayret, şaşılacak şey" anlamında zarf.

Sırr-ı ʿışḳı fāş iderse göz yaşı olmaz ʿaceb
Çün olagelmişdür eyler sırrını iẓhār mest

2. ʿ**acebdür:**-*dür*
Gazel 297
Mısra: **10**
"Acaba, hayret, şaşılacak şey" anlamında zarf.

Vird idinmişdür ʿiẕāruñ ẕikr ider dāyim Muḥib
Tutar agzında ʿacebdür nār-ı sūzānı dürüst

3. ʿ**aceb:**
Gazel 317
Mısra: **2**
"Acaba, hayret, şaşılacak şey" anlamında zarf.

Ḳāmetüm dāl eyledi bir zülfi ʿanber el-ġıyāṣ
Kim ʿaceb āl eyledi ol çeşmi ʿabher el-ġıyāṣ

4. ʿ**aceb:**
Gazel 319
Mısra: **6**
"Acaba, hayret, şaşılacak şey" anlamında zarf.

Mışr-ı ḥüsnüñ ḥaḳḳıçün şol deñlü dökdüm göz yaşın
Eylesem itmeñ ʿaceb ben Nīl ü Ceyḥūn-ıla baḥṣ

5. ʿ**aceb:**
Gazel 352
Mısra: **2**
"Acaba, hayret, şaşılacak şey" anlamında zarf.

Zinde kıldı niçe ʿışḳ mürdesini hem çü mesīḥ
Dirsem olmaya ʿaceb ben leb-i cānāna melīḥ

6. ʿ**aceb:**
Gazel 359
Mısra: **2**
"Acaba, hayret, şaşılacak şey" anlamında zarf.

Eyledi ben bī-dili günden güne pā-māl-i çarḫ
Böyledür olmaz ʿaceb çünki ezelden ḥāl-i çarḫ

7. ʿ**aceb:**
Gazel 390
Mısra: **2**
"Acaba, hayret, şaşılacak şey" anlamında zarf.

Yanalı ʿışḳ āteşiyle hemçü ʿūd
Çıksa başumdan ʿaceb olmaya dūd

8. ʿ**aceb:**
Gazel 414
Mısra: **7**
"Acaba, hayret, şaşılacak şey" anlamında zarf.

İy göñül zülfine dil virdüñ ʿaceb dīvānesin
Bir ʿaceb kuru uzun sevdāya düşdüñ derdmend

9. ʿ**aceb:**
Gazel 420
Mısra: **9**
"Acaba, hayret, şaşılacak şey" anlamında zarf.

Bī-ḫod iderse ṣubḥ-ı viṣāl olmasun ʿaceb
Çünki Muḥibbī uyḫu olur çın seḥer leẕīẕ

10. ʿ**acebdür:**-*dür*
Gazel 463
Mısra: **17**
"Acaba, hayret, şaşılacak şey" anlamında zarf.

Vefā ummak güzellerden ʿacebdür
Dinür bunlara dehr-i dūna beñzer

11. ʿ**aceb:**
Gazel 480
Mısra: **2**
"Acaba, hayret, şaşılacak şey" anlamında zarf.

Cānān vücūdı şīr ü şekerden sirişte dür
Ḥūrī midür cemāli ʿaceb ya firişte dür

12. ʿ**aceb:**
Gazel 481
Mısra: **11**
"Acaba, hayret, şaşılacak şey" anlamında zarf.

Meyl iderse gözlerüm yaşına yār olmaz ʿaceb
Çünki ḳadrini bilür her biri bir dür-dānedür

13. ʿ**aceb:**
Gazel 481
Mısra: **13**
"Acaba, hayret, şaşılacak şey" anlamında zarf.

Virmese dünyāya dil itmeñ Muḥibbī siz ʿaceb
Çünki anuñ her ne iderse işi merdānedür

ʿaceb degül:

1. ʿ**aceb degül:**
Gazel 472
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılmaz, garip değil.

Dökse gözüm ṣadefleri dürler
ʿaceb degül
Zīrā ki yaşı cümle anuñ dāne dānedür

aceb itmeñ:

1. **aceb itmeñ:**--*n*
Gazel 126
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın bu dert ile eziyet ve sıkıntı içinde olduğu anlaşılmamalıdır anlamı çıkar.

Ben belā-keş oldugumı dōstlar itmeñ aceb
Kim ki āşıḳdur belā vü derd mūnisdür aña

ʿaceb itmeñüz:

1. ʿ**aceb itmeñüz:**--*me, --nüz*
Gazel 256
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşırmamak,hayret içinde kalmamak.

Ġam bārını götürür-isem itmeñüz ʿaceb
Dirler ezelde çünki baña üştür-i nerest

aceb mi:

1. **aceb mi:**
Gazel 76
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı.

Giriftār olsa dil murġı aceb mi bāġ-ı ḥüsninde
İdüpdür dām-ı zülfinden anuñ var niçe ḫam peydā

2. **aceb mi:**
Gazel 86
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı.

Bū ile eger tolsa aceb mi dimāġ-ı dehr
Işḳ āteşi ile sīnede bagrum kebāb ola

ʿaceb mi:

1. ʿ**aceb mi:**
Gazel 239
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı.

Yoluña cān fedā kılsam ʿaceb mi
Göñül taḫtında ʿışḳ sultāndur iy dōst

2. ʿ**aceb mi:**
Gazel 325
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı.

Yüzüñ "Ve'ş-şems" ü alnuñ "Ve'ḍ-ḍuḥā"dur
ʿAceb mi zülfüñ olsa leyl-i miʿrāc

3. ʿ**aceb mi:**
Gazel 397
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı.

Āh eyledükçe olsa ʿaceb mi bu çarḫ kebūd
Dem var mı aña çıkmaya dil āteşiyle dūd

4. ʿ**aceb mi:**
Gazel 246
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı.

Gözüm yaşına ġarḳ olsam ʿaceb mi
Ezelden çeşme-i Ceyḫūn'am iy dōst

5. ʿ**aceb mi:**
Gazel 455
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı.

Deyr-i ḥüsnüñde neden ebrūlaruñ kecdür didüm
Didi kec olsa ʿaceb mi kāfiri miḥrābdur

aceb midür:

1. **aceb midür:**-*mi, -dür*
Gazel 76
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı.

Niçe yıllardur olmışdur derūn-ı dilde ġam peydā
Aceb midür bu dīdemden ola her laḥẓa dem peydā

ʿaceb midür:

1. ʿ**aceb midür:**
Gazel 240
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı.

ʿAceb midür şarābı ẕemm iderse Yidügi zāhidüñ her laḥẓa beng-est

2. ʿ**aceb midür:**--*mi, --dür*
Gazel 364
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı.

Baḥr olsa gözümüñ yaşı cānā ʿaceb midür
Her dem akar bu çeşme-i çeşmden āb-ı telḫ

3. ʿ**aceb midür:**--*mi, --dür*
Gazel 423
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı? (şaşılmaz, tuhaf değil).

Yüksek uçarsa hümā gibi ʿaceb midür nigār
İki yañadan ser-i zülfini bāl ü per geçer

aceb midür güzeldür maḥcūb olsa:

1. **aceb midür güzeldür maḥcūb olsa:**--*mi, --dür, --dür, --sa--sa-dür*
Gazel 206
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) " Güzeller mahcup olsa buna şaşılır mı?" şaşılmaz manası kastedilmiştir.

İder zülfiyle pinhān gün yüzini
Aceb midür güzeldür olsa maḥcūb

aceb ne:

1. **aceb ne:**
Gazel 117
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acaba neden.

Yansañ ne aceb şevḳ-i iẕārıyla Muḥibbī
Fī-küllī zamānin ġalebe'l- ışḳu aleynā

ʿaceb neden:

1. ʿ**aceb neden:**
Gazel 413
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acaba neden.

ʿAhdine turmaz ʿaceb bilsem neden meh-pāreler
Kılmasun bunlarla kimse ʿahd ü peymānlar meded

aceb olmaya:

1. **aceb olmaya:**-*ya*
Gazel 73
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşırmak, hayret etmek, tuhaf karşılanmak.

Dünyāda aceb olmaya ger olsa inḳılāb
Āḳil aña dil vire mi anda şer ola

aceb olmaz:

1. **aceb olmaz:**--*maz*
Gazel 210
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılmaz, tuhaf değildir.

Yüz suvāl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb
Yok disem agzı Muḥibbī bu sözüm olmaz aceb

ʿaceb olmaz:

1. ʿ**aceb olmaz:**--*maz*
Gazel 449
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılmaz.

Ten libāsın çāk idersem dōstlar olmaz ʿaceb
Pīrehen dildār-ıla her gice ʿüryān sarmaşur

2. ʿ**aceb olmaz:**--*maz*
Gazel 491
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılmaz.

Eger rūşen ola çeşm-i cihān-bīnüm ʿaceb olmaz
Ġubār-ı dergeh-i cānān-ıla çünkim mükeḥḥeldür

3. ʿ**aceb olmaz:**--*maz*
Gazel 464
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılmaz, tuhaf değildir.

Secde itse dil kaşuñ miḥrābına olmaz ʿaceb
Niçe demlerdür ki ol ebrūlara peyvestedür

aceb var mı:

1. **aceb var mı:**
Gazel 61
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acaba var mıdır?.

Çeke cevr ü cefā āşıḳ idesin luṭf sen ġayra
Aceb var mı bu ẓulma hīç cihānda kimse ḳāyil hā

ʿaceb yitmez mi:

1. ʿ**aceb yitmez mi:**--*mez, --mi*
Gazel 296
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Acaba yeterli gelmez mi? Gelir anlamında kullanılmıştır.

Öldürse eger ġamzesi eyler lebi iḥyā
Meh-rūlara yitmez mi ʿaceb bunca kerāmet

ʿacem:

1. ʿ**acem'e:**-*e*
Gazel 278
Mısra: **9**
İran ülkesi.

Ger yoluñ düşer-ise varma tehī dest ʿAcem'e
Bu Muḥibbī ġazelin Kūm-ıla Kāşān'a ilet

ācīb ola:

1. **ācīb ola:**-*a*
Gazel 53
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılacak derecede, acayip olma durumu.

Leylī saçuñ hevāsı ile bu Muḥibbī'nüñ
Gün geldügince derd-ile ḥāli ācīb ola

acīb olmaz:

1. **acīb olmaz:**--*maz*
Gazel 191
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf olmak, garip olmak.

Ne acebdür şevḳı-y-ile ger yazsa cān u dil
Çünki ben pervāneyem yanmak baña olmaz acīb

açıl:

1. **açılur:**-*ur*
Gazel 403
Mısra: **5**
(Çiçek için) Büyüyüp gonca halinden çıkmak, açmak II Ortaya çıkmak, aşikar olmak.

Açılur āhum yilinden dāġ-ı sīnem gül gibi
Pes bunuñ gibi hevāda açılur bu nevʿ verd

2. **açılur:**-*ur*
Gazel 403
Mısra: **6**
(Çiçek için) Büyüyüp gonca halinden çıkmak, açmak II Ortaya çıkmak, aşikar olmak.

Açılur āhum yilinden dāġ-ı sīnem gül gibi
Pes bunuñ gibi hevāda açılur bu nevʿ verd

3. **açılmaz:**-*maz*
Gazel 425
Mısra: **7**
(Çiçek için) Büyüyüp gonca halinden çıkmak, açmak II Ortaya çıkmak, aşikar olmak.

Gül gibi gülmez açılmaz ġonca-veş dil bestedür
Bād-ı āhum isteyüp bu dīdeden bārān umar

4. **açılur:**-*ur*
Gazel 485
Mısra: **7**
(Çiçek için) Büyüyüp

gonca halinden çıkmak, açmak II Ortaya çıkmak, aşikar olmak.

Tāze güller açılur bulur gülistān revnaḳı
Her ʿaraḳ kim gülşen içre gül ruḫından çün tamar

5. **açıldı:**-*dı*
Gazel 404
Mısra: **4**
(Bir şeyin) kapalı, örtülü, kilitli veya bağlı durumdan çıkması.

Bunca eyyām bend kılmışken der-i meyḫāneyi
Māh-ı nev oldı anaḫtārı açıldı ol kilīd

açıl-:

1. **açılup:**-*up*
Gazel 192
Mısra: **4**
Açık hale gelmek, bir yolun açılması.

Şükr kim yapıldı bu ġam kapusı
Açılup göñlüme ebvāb-ı ṭarab

açılmaga sebeb:

1. **açılmaga sebeb:**
Gazel 121
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül çiçeklerinin açılma sebebi sevgiliye bağlanmıştır.

Her kaçan ben aglasam gül gibi cānānum güler
Güller açılmaga dirler ki sebeb bārān aña

açılur mı:

1. **açılur mı:**-*ıl, -ur, -mı*
Gazel 347
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bir şeyi) Kapalı, örtülü, kilitli veya bağlı durumdan çıkarmak.

Ġam kilīdi açılur mı bu göñülden hergiz
Ele girürse Muḥibbī aña meydür miftāḥ

āciz oldılar:

1. **āciz oldılar:**-*dı, -lar*
Gazel 140
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eli ermez. Kabiliyetsiz. Gücü yetmez olan.

Zülf-i anber-bārına ḳıymetde āciz oldılar
Cem olup ālemde hep alā vü ednā bir yaña

açmazdum:

1. **açmazdum:**-*maz, -du, -m*
Gazel 241
Mısra: **3**
Göstermek.

Ġamzeñ helāk itdügine açmazdum āh
Şīrīn lebüñ ger eylese bir būsesin diyet

ʿacūze köhnedür:

1. **ʿacūze köhnedür:**-*dür*
Gazel 499
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zamanı geçmiş,yaşlı kocaman kadın(dünya bağlamında).

Bir ʿacūze köhnedür dünyā Muḥibbī virme dil
Ḫayra irşād eylemez dāyim ḍalāl üstindedür

ʿad:

1. **ʿad:**
Gazel 365
Mısra: **10**
Ar. is. Sayı, sayma, tadat. Sanma, tutma, itibar ve ittihaz etme, sayma.

Dü ʿālem şāhısın çākerlerüñ çok
Kıl anlardan bu kemter bendeñi ʿad

ad:

1. **aduñ:**-*uñ*
Gazel 29
Mısra: **5**
Ad, isim, şan, şöhret, nam.

Umaram her bir aduñ başka şefāat eyleye
Aḥmed ü Maḥmūd Ebū'l-Ḳāsım Muḥammed Muṣṭafā

2. **aduña:**-*uñ, -a*
Gazel 165
Mısra: **6**
Ad, isim, şan, şöhret, nam.

Nimet-i dünyāya aldanma gözetme şehveti
Bunlara māyil olursañ aduña dirler devāb

3. **adına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 221
Mısra: **10**
Ad, isim, şan, şöhret, nam.

Gözüñ yaşı-durur bir mā-i cārī
Muḥibbī adına dirler apar dōst

4. **adı:**-*ı*
Gazel 261
Mısra: **10**
Ad, isim, şan, şöhret, nam.

Oldı Muḥibbī cürʿā-keş-i cām-ı meygede
Mey-ḫ̆ōr olanuñ āḫir olur adı mey-perest

ad idelüm:

1. **ad idelüm:**-*e, -lüm*
Gazel 368
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Düşmanlık etmek. 2)Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan isim verme.

Ser-i zülfi güc-ile çekdi lebinden dilümi
Elümüzden ne gelür nic' idelüm güce ne ad

aʿdā:

1. **aʿdā:**
Gazel 434
Mısra: **7**
Âşığa göre rakipler (sevgiliye gönlünü kaptıranların her biri). II. Düşman.

Dögerler kūy-ı dildāra varan ʿāşıḳları aʿdā
Degüldür anlara ol let ki her birine ḫilʿatdür

ādābıdur:

1. **ādābıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 453

Mısra: **10**
Usul,yol,yordam. Davranış kaideleri.

Şemʿ-i ḥüsne yaksa dil pervānesin açmam dehān
Böyle itmek dōstlar ʿışḳ ehlinüñ ādābıdur

ʿadālet:

1. ʿ**adālet:**
Gazel 257
Mısra: **8**
Adalet, adillik.

Yıkup dil kişverin vīrāne kılduñ
Kanı luṭf u kerem kanı ʿadālet

ʿadālet it:

1. ʿ**adālet it:**
Gazel 284
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Adaletli davranmak.

İy şāh-ı ḥüsün ʿāşıḳuñam gel ʿadālet it
Yaʿnī vefā vü mihrüñi göster ḥimāyet it

add itmiş:

1. **add itmiş:**-*miş*
Gazel 74
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saymak,öyle görmek.

İtlerinden beni add itmiş ser-i kūyında yār
Ḫoş laḳab virmiş ḥabībüm baña ġāyet faḫr ola

ādem:

1. **ādem'e:**-*e*
Gazel 237
Mısra: **6**
Hz. Âdem.

Baña ḫālī gendümin ḫaddinde ʿarż eyler raḳīb
Sanasın cennetde virür Ādem'e iblīs ögüt

2. **ādem'e:**-*e*
Gazel 473
Mısra: **10**
Hz. Âdem.

Ḫālini gösterse tañ mı bu Muḥibbī'ye raḳīb
Ādem'e gendüm temennāsını şeyṭān ögredür

3. **ādemden:**-*den*
Gazel 35
Mısra: **8**
Insan II âşık.

Gördi Mecnūn kim vefā būyı benī ādemde yok
Vaḥş-ıla ülfet tutup ādemden oldı hem cüdā

4. **ademden:**-*den*
Gazel 112
Mısra: **6**
Insan II âşık.

Ġarḳ-ı muḥīṭ-i ışḳ idi cān-ıla bu göñül
Olmamış idi daḫı ademden cihān peydā

5. **ādemde:**-*de*
Gazel 153
Mısra: **6**
Insan II âşık.

Yüzüñe gül saçuña sünbül disem ayb eyleme
Eksük olmaz çünki ādemde ḫaṭā-y-ıla uyūb

6. **ādemi:**-*i*
Gazel 354
Mısra: **2**
Insan II âşık.

Çarḫ-ı felek itmedi çünki beni feraḥ
Sāḳī piyāle sun ki ider ādemi feraḥ

7. **ādemden:**-*den*
Gazel 379
Mısra: **11**
Insan II âşık.

Görmedüm gelmez Muḥibbī çünki ādemden vefā
İki ʿālemde baña perverdigārumdan meded

8. **ādemüñ:**-*üñ*
Gazel 428
Mısra: **4**
Insan II âşık.

Kūy-ı dilberden beni dūr itdi ol bī-dīn raḳīb
Şimdi bildüm kim o kāfir ādemüñ şeyṭānıdur

9. **ādemi:**-*i*
Gazel 439
Mısra: **10**
Insan II âşık.

Ol saçı leylā Muḥibbī'yi ne ġam mecnūn ide
Ādemi dīvāne eyler çün perī ruḫsāreler

10. **ādem-ile:**-*ile*
Gazel 475
Mısra: **6**
Insan II âşık.

Gelse ḫayāli çeşmüme ammā görinmez āh
Kim gördi perī ādem-ile āşinā olur

ʿadem:

1. ʿ**adem:**
Gazel 233
Mısra: **6**
Adam, kişi.

Şümār eyle geçen ʿömri melūl ol
Yakındur bil ʿadem rāhına ḳurbet

2. ʿ**adem:**
Gazel 234
Mısra: **2**
Hiçlik, yokluk.

Emr-i Ḥaḳḳ'ı gözleyüp erkān-ı dīni bunda tut
Kim ʿadem mülkine gitseñ anda ola saña kūt

ʿadem mülkine:

1. ʿ**adem mülkine:**--*i, --n, --e*
Gazel 303
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yokluk ülkesi. || *Ölüm diyarı.*

Zār u ġamuñı eylemişem kendüme yoldaş
İtdükde ʿadem mülkine bundan sefer iy dōst

ādemī:

1. **ādemīnüñ:**-*nüñ*
Gazel 409

Mısra: **5**
Insan II âşık.

Ādemīnüñ yüzüñe itdügi cümle rīş-ḫand
Anuñ-ıçun kalmadı kimseye hergiz iʿtimād

2. **ādemīdür:**-*dür*
Gazel 454
Mısra: **6**
Insan II âşık.

Ḫaṭā ise seni sevmek ḥabībüm
Ḫaṭādan ḫālī olmaz ādemīdür

ādem'i cennetden çıkaran:

1. **ādem'i cennetden çıkaran:**--*i, --den, --a, --r, --a, --n*
Gazel 431
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Adem Peygamberin cennetten kovulma hikayesine telmih yapılmıştır.

Meyl eyler-ise gendüm ḫālüñe dil ne tañ
Cennetden Ādem'i çıkaran çünki dānedür

ādemī zād:

1. **ādemī zād:**
Gazel 391
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnsanoğlu.

Enīs olsa ne tañ ḥayvāna Mecnūn
Vefā kılmadı aña ādemī zād

ādemīlik eyle:

1. **ādemīlik eyle:**
Gazel 241
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnsana yaraşır biçimde davranmak.

Ādemīlik eyle kaçma iñen iy perī-şıfat
Ehl-i dilüz gel eyle bizümle muṣāḥabet

ādemī-zādā:

1. **ādemī-zādā:**--*a*
Gazel 323
Mısra: **5**
Insan II âşık.

Perī-rūdur anı bildüm ki bakmaz ādemī-zādā
O cān incinmesün dirseñ raḳīb-i Ehremen'den geç

ʿādet:

1. ʿ**ādetdür:**-*dür*
Gazel 326
Mısra: **1**
Adet etmek, alışılmış bir davranış haline getirmek, huy, tabiat.

Ezelden olmag ʿādetdür nihān genc
Nişānın sorma olur bī-nişān genc

2. ʿ**ādetdür:**-*dür*
Gazel 494
Mısra: **4**
Âdet edinmek, olağan ve alışılmış bir huy hâline getirmek.

Ḫışm-ıla n'ola ḫūnī gözüñ kanumı içse
ʿĀdetdür ezel māyil olur kana güzeller

3. ʿ**ādetdür:**-*dür*
Gazel 494
Mısra: **4**
Âdet edinmek, olağan ve alışılmış bir huy hâline getirmek.

Ḫışm-ıla n'ola ḫūnī gözüñ kanumı içse
ʿĀdetdür ezel māyil olur kana güzeller

ʿādet böyledür:

1. ʿ**ādet böyledür:**--*dür*
Gazel 250
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gelenek ve göreneklerin bu şekilde olduğu,böyle uygulandığı ifade edilmiştir.

Muḥibbī cevr-i dilberden gücenmez
Güzeller içre böyledür çü ʿādet

ʿādet budur:

1. ʿ**ādet budur:**-+*dur*
Gazel 257
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Adet böyledir.

Cefākārum ko cevr ü nāz kılsun
Budur çünki güzeller içre ʿādet

ʿādet idinme:

1. ʿ**ādet idinme:**--*in, --me*
Gazel 475
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Huy ve alışkanlık durumuna getirmek.

ʿĀdet idinme kendüñe cevri cefāyı ḫū
Nāz u girişme şīve daḫı vaḳthā olur

ʿādet it:

1. ʿ**ādet it:**
Gazel 285
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Huy ve alışkanlık durumuna getirmek.

Mihr ü vefā gelmese senden ne ġam baña
Tek cevr ü cefā itmege kendüñe ʿādet it

ʿādet oldı:

1. ʿ**ādet oldı:**--*dı*
Gazel 401
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alışkanlık haline gelmek.

ʿĀdet oldı her kaçan ʿiyd olsa iḥsān eylemek
Bu Muḥibbī bendeñe kıl būseñi iḥsān-ı ʿiyd

ʿādet olmış:

1. ʿ**ādet olmış:**--*mış*
Gazel 255
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öteden beri yapılır olmak; yapılagelmek || Bir davranışın huy, mizaç haline gelmesi.

Evvel göñül alurlar soñra cefā kılurlar

Mehrūlar içre iy dil olmış ezel
bu ʿādet

ʿādet olur:

1. **ʿādet olur:**--*ur*
Gazel 300
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Usul ve âdet olmak.

N'ola bī-mihr olursa māh-rūlar
Olur cevr ü cefā bunlara ʿādet

ādetdür noḳṭa konur:

1. **ādetdür noḳṭa konur:**-+*dür, --n, --ur*
Gazel 185
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) güzellerin dudağının kenarında nokta gibi bir ben bulunmasının bir gelenek olduğu vurgulanmıştır.

Noḳṭa ādetdür konur çün zīr-i leb
Noḳṭa-i ḫālüñ nedür bālā-yı leb

adı:

1. **aduñı:**-*ñı*
Gazel 309
Mısra: **2**
Varlıkları birbirinden ayırmaya, tek tek veya cins cins karşılamaya yarayan kelime, isim.

İtmez çü vefā kimseye bu
ʿālem-i muḥdeṡ
Meyl itme aña gel aduñı kılma
müʾenneṡ

adın añmaga:

1. **adın añmaga:**--*ı, --n, --ma, --ga*
Gazel 351
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir kimsenin ya da bir şeyin adını söyleyerek ondan söz etmek,bahsetmek.

Ḥüsnüñi görse idi eger kim
ʿazīz-i Mıṣr
Añmaga Yūsuf adın ider tevbe-i naṣūḥ

adına:

1. **adına:**
Gazel 108
Mısra: **7**
... için, anlatmak amacıyla.

Kūh-ken kesdise kūhı n'ola
Şīrīn adına
Kesmişem kūh-ı ġamı
bulımadum rāh saña

adını yazma:

1. **adını yazma:**--*ı, --n, --ı, --ma*
Gazel 364
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) rakibin ifade edilen yere adını yazmaması kastedilmektedir.

Yazma raḳīb adını gel sehv-ile sakın
Başdan ayaga yoḫsa olısar
kitāb-ı telḫ

ʿadl eyleyüben:

1. **ʿadl eyleyüben:**--*yüb, --en*
Gazel 299
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Adil olma,hakkaniyet.

Dil düzdini ʿadl eyleyüben
zülfüñe gel as
Boynuña senüñ düşmeye hergiz
güneh-i dōst

ʿadl ü dād:

1. **ʿadl ü dād:**
Gazel 409
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hakkaniyet ve (başkasından gelecek zulmü kaldıracak şekilde) adaletle muamele etme.

Dōstum ʿāṣıḳlara raḥm eyleyüp
kıl ʿadl ü dād
İster-iseñ bulasın dünyāda sen
ʿömr-i ziyād

ʿadl yigdür cevr ise ẓulm-ı ṣarīḥ:

1. **ʿadl yigdür cevr ise ẓulm-ı ṣarīḥ:**--*dür, --se--se*
Gazel 350
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayı örneklendirmek üzere: Adalet ve iyi davranış aşığa apaçık zulüm etmekten daha iyidir denilmektedir.

Bu Muḥibbī'ye cefālar eyleme eyle vefā
Çün bilürsin ʿadl yigdür cevr ise ẓulm-ı ṣarīḥ

ʿadl-ile dād:

1. **ʿadl-ile dād:**
Gazel 369
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Adalet ve doğrulukla muamelede bulunmak.

Şāh olup iy dil eger kılmayasın
ʿadl-ile dād
İki ʿālemde muḳarrer olısarsın
nā-murād

aduñ añıla:

1. **aduñ añıla:**--*u, --n, --ıl, --a*
Gazel 221
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kimsenin ya da bir şeyin adını söyleyerek ondan söz etmek.

Düriş ḫayr it ki tā ḫayr ile aduñ
Añıla olma sakın şūr u şer dōst

āfāḳ:

1. **āfāḳ:**-*ı*
Gazel 323
Mısra: **7**
1. Ufuk'lar, etraf, dünyanın köşesi bucağı. 2. Göğün etrafı, göze görünen kenarları.

Göñül şahbāzına pervāz vir
āfāḳı seyr itsün
Bu süflī dāmgehden per açan
zāġ u zaġandan geç

āferīn-bād:

1. **āferīn-bād:**
Gazel 410
Mısra: **10**
Takdir ve övgü sözü, Aferin olsun!.

Eger gūş itse bu naẓmı Niẓāmī
Diye taḥsīn Muḥibbī āferīn-bād

āfet:

1. **āfetdür:**-*dür*
Gazel 28
Mısra: **10**
Bela, musibet, felaket.

Ḫāller āşūb u gözler fitne müjgānlar belā
İy Muḥibbī her biri bir dürlü āfetdür saña

āfet-i cāndur:

1. **āfet-i cāndur:**-*dur*
Gazel 46
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cana bela veren, ıstırap çektiren.

Bir kemān ebrū güzel ẓāhirde cānāndur baña
Līk manāda yine ol āfet-i cāndur baña

āfet-i cānsın:

1. **āfet-i cānsın:**-*sın*
Gazel 79
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet veren, ıztırap çektiren güzel.

Karşuñda ben pervāneyem sen şem-i tābānsın baña
Işḳuñla hem dīvāneyem sen āfet-i cānsın baña

āfitāb:

1. **āfitāb:**
Gazel 43
Mısra: **5**
Güneş. II Sevgilinin güneş gibi aydınlık, parlak yüzü.

Ẕerre gibi eyledüm karşu semā iy āfitāb
Tā diyesin dāyimā ol zār u sergerdān baña

2. **āfitāb:**
Gazel 151
Mısra: **10**
Güneş. II Sevgilinin güneş gibi aydınlık, parlak yüzü.

İy Muḥibbī gün yüzin arż eylese dildārumuz
Ola şermende buluta gire ol dem āfitāb

3. **āfitāb:**
Gazel 164
Mısra: **8**
Güneş. II Sevgilinin güneş gibi aydınlık, parlak yüzü.

Gün yüzüñden çün münevverdür cihān
Tañ mıdur dirsem yüzine āfitāb

4. **āfitāb:**
Gazel 169
Mısra: **4**
Güneş. II Sevgilinin güneş gibi aydınlık, parlak yüzü.

Āteş-i dünyāya beñzetmeñ bu gönlüm odını
Derd-ile bir āh kılsam yana oda āfitāb

5. **āfitābuñ:**-*uñ*
Gazel 190
Mısra: **4**
Güneş. II Sevgilinin güneş gibi aydınlık, parlak yüzü.

İtse efşān zülfini dagıtsa gül yüzine yār
Aña beñzer āfitābuñ yüzini dutsa seḥāb

6. **āfitāb:**
Gazel 203
Mısra: **1**
Güneş. II Sevgilinin güneş gibi aydınlık, parlak yüzü.

Nūr ogurlar yüzüñe gelse muḳābil āfitāb
Nite kim alur şuā ı şemsden de māhitāb

7. **āfitāb:**
Gazel 298
Mısra: **5**
Güneş. II Sevgilinin güneş gibi aydınlık, parlak yüzü.

Bir gedādur kapuña geldi seḥergeh āfitāb
Vir eline anı maḥrūm itme bir nānı dürüst

8. **āfitāba:**-*a*
Gazel 440
Mısra: **9**
Güneş. II Sevgilinin güneş gibi aydınlık, parlak yüzü.

Āfitāba ben didüm ʿāşıḳ mısın dīdārına
Didi olmasam neden böyle gezerdüm derbeder

āfitāb ditrer:

1. **āfitāb ditrer:**--*r*
Gazel 208
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yüzüne bakılmasıyla gökte güneşin sarsılması,titremesi üzerinde durulmuştur.

Her kaçan kim aḳs-i ruḫsāruñla düşe aya tāb
Eylese aña naẓar ditrer felekde āfitāb

āfitāb görinsün:

1. **āfitāb görinsün:**--*in, --sün*
Gazel 446
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneşin görünmesi.

Zülfüñi refʿ it cemālüñden görinsün āfitāb
Giceler yeldā olursa ʿāḳıbet gündüzlüdür

āfitāb ola:

1. **āfitāb ola:**-*a*
Gazel 86
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş olmak.

Zülfin giderüp yār kaçan bī-niḳāb ola
Gören yüzini diye meger āfitāb ola

āfitāb togdı:

1. **āfitāb togdı:**--*dı*
Gazel 163
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş doğmak.

Ḫʷāba vardum nāgehān luṭf-ıla geldi didi yār
Bu ne ġafletdür uyan üstüñe togdı āfitāb

2. **āfitāb togdı:**--*dı*
Gazel 175
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş doğmak.

Fikre vardum tā ki ḫābuma gire ol māhitāb
Ben bu fikr içinde iken togdı nāgāh āfitāb

3. **āfitāb togdı:**--*dı*
Gazel 212
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş doğmak.

Gice ol meh menzilinden çıkdı beñzer bī-niḳāb
Sordılar cümle cihān ḫalḳı ki togdı āfitāb

āfitāb tutıldı:

1. **āfitāb tutıldı:**--*ıl, -dı*
Gazel 207
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş tutulması.(Ayın güneş ışınlarının önüne geçmesi.).

Gün yüzüñe dōstum çün eyledüñ zülfüñ niḳāb
Ḥayrete vardum hemān sandum tutıldı āfitāb

āfitāb yana:

1. **āfitāb yana:**--*a*
Gazel 150
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın ahından güneşin"âfitâb" hattının tutuşması kastedilir.

Bir ḫarāret virdi bu göñlüme ışḳuñ āteşi
Korkaram āh itmege yana felekde āfitāb

āfiyetdür:

1. **āfiyetdür:**-*dür*
Gazel 57
Mısra: **8**
Sağlıklı,sıhhatli,selamet olma hali.

Eylese cevr ü cefā ẓulm u sitem
Āfiyetdür gelmez ol baña belā

afv eyleye:

1. **afv eyleye:**--*ye*
Gazel 195
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Affetmek, bağışlamak.

Yaş dök Muḥibbī şām u seḥer āh u nāle kıl
Afv eyleye günāhuñı tā Ġāfirü'ẕ-ẕünūb

afv ide:

1. **afv ide:**-*e*
Gazel 56
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Suçunu bağışlamak, affetmek.

Ne ḳadar itseñ günāhı umaram ki afv ide
Zīra bakmaz kimsenüñ cürmine kim cōmerd ola

2. **afv ide:**-*e*
Gazel 72
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Suçunu bağışlamak, affetmek.

Ne ḳadar itsek günāhı umaram ki afv ide
Zīrā bakmaz kimsenüñ cürmine ki cōmerd ola

afv idüp:

1. **afv idüp:**--*üp*
Gazel 97
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Affetmek.

Eyle dīẕāruñ müyesser afv idüp her cürmini
Cennet-i firdevs içinde yār ola Rıḍvān aña

ʿafv it:

1. **ʿafv it:**
Gazel 393
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Affetmek.

Cān-ıla gūş it ne dir gör nāy u ʿūd
Dir günāhum çok ʿafv it yā Vedūd

afv kıl:

1. **afv kıl:**
Gazel 156
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Affet, bağışla.

Afv kıl işyānumı kim bir aduñ Ġaffār'dur
Ol Muḥammed ḥürmetine kim saña oldur ḥabīb

2. **afv kıl:**
Gazel 166
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
Affet, bağışla.

Afv kıl kapuña gelmiş cümle mücrim bendeler
İsteceb hāzā ed-duā fī şānehū yā müstecīb

afv-ı kalem:

1. **afv-ı ḳalem:**
Gazel 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kalemle af yazmak.

Sen mürüvvet kānısın cürmüme çek afv-ı ḳalem
Umaram senden şafāat idesin yevm-i cezā

afyondur:

1. **afyondur:**--*dur*
Gazel 448
Mısra: **6**
Haşhaş,hoşluk veren madde.

Herkese ḳısmet güninde oldı bir nesne naṣīb
Rinde cām-ı bāde vü zāhidlere afyondur

aġ:

1. **aga:**-*a*
Gazel 476
Mısra: **1**
Düğümlerden yapılmış kuş tuzağı.

Gīsūlarında murġ-ı dili aga saldılar
Bī-çāre niçe kurtıla dūzāġa saldılar

āgāh:

1. **āgāh:**
Gazel 23
Mısra: **2**
Haberi olan, haberdar.

Reh bulursañ kūy-ı yāra her seḥergāh iy ṣābā
Āṣıḳ-ı dil-ḫastelerden eyle āgāh iy ṣabā

2. **āgāh:**
Gazel 23
Mısra: **6**
Haberi olan, haberdar.

Eyleyen sevdā-yı zülfidür benüm ḥālüm siyāh
İtmedüñ yārı benüm ḥālümden āgāh iy ṣabā

<u>āgāh olmadı:</u>

1. **āgāh olmadı:**--*ma, --dı*
Gazel 271
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Haberi olmak, haberdar olmak.

Giceler gitmez dilümden tā seḥergeh āh dōst
N'eyleyem derdā dirīġā olmadı āgāh dōst

<u>āgāh olmasun:</u>

1. **āgāh olmasun:**--*ma, --sun*
Gazel 178
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Haberdar olmak II Bilgi sahibi olmak, III Duymak.

Her denīye söyleme ḥālüñi āgāh olmasun
Her ne eylerse Muḥibbī itsün ol ālī-cenāb

<u>āgāh olmaz:</u>

1. **āgāh olmaz:**--*maz*
Gazel 360
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vâkıf olmak.

Ne baña ṣabra taḥammül var ne ḥüsnüñde ḳarār
Hā diyince ḫaṭ gelür olmaz daḫı āgāh ruḫ

<u>āgāz eyleme:</u>

1. **āgāz eyleme:**--*me*
Gazel 381
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anlatmak, seslendirmek.

Bilmedüñ ġonca dehānı sırrını Açma āgāz eyleme yok yire ḫand

<u>āġāz ide:</u>

1. **āġāz ide:**--*de*
Gazel 188
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başlamak (anlatmaya, söze başlamak).

Türk çeşmüñ fitneye āġāz ide Şūr u şer tola Irāḳ-ıla Arab

<u>aġır:</u>

1. **agırınca:**-*ınça*
Gazel 447
Mısra: **5**
Kadar, miktar, ağırlık.

Agırınca dürr ü cevherlerle tartılsa n'ola
Ol ʿazīzüm Mıṣr-ı ḥüsnüñ Yūsuf-ı Kenʿān'ıdur

<u>aġız:</u>

1. **agız:**
Gazel 5
Mısra: **6**
Ağız (sevgilinin ağzı).

Būseye bir cān nedür biñ cān virürdüm cān-ıla
Yarım agız büse iḳrār eylese cānān baña

2. **agzuñ:**--*uñ*
Gazel 199
Mısra: **1**
Ağız (sevgilinin ağzı).

Var mıdur agzuñ didüm iy ġonca leb
Bī-nişāndan gör nişān kıldum ṭaleb

3. **agzın:**-*ın*
Gazel 244
Mısra: **6**
Ağız (sevgilinin ağzı).

Ġonca mey içmiş yasagın tutmamış şāh gülüñ
Kokuban agzın ṣabā didi bu ḫōd evkār mest

4. **agzından:**-*ın, -dan*
Gazel 485
Mısra: **10**
Ağız (sevgilinin ağzı).

Bu Muḥibbī sözlerini cān-ıla dak gūşuña
Her dem agzından anuñ çün lüʾlüʾ-i meygūn tamar

<u>agız açdukça:</u>

1. **agız açdukça:**--*duk, --ça*
Gazel 189
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağız açmak.

Agız açdukça Muḥibbī medḥüñe Anuñ-ıla medḥüñi okur rebāb

<u>agız açup:</u>

1. **agız açup:**--*up*
Gazel 435
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Konuşmaya başlama.

Her kılum agız açup derd-i dilüm taḳrīr ider
Gūşuña almaduguñ bilsem saña ḫūlar mıdur

2. **agız açup:**--*up*
Gazel 473
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Konuşmaya başlama.

Çeşm-i mestin içmege kan sanma müjgān ögredür
Agız açup gūşına ol zülf-i fettān ögredür

<u>aġla-:</u>

1. **agladı:**-*dı*
Gazel 19
Mısra: **2**
1. Acı, keder, pişmanlık ve bazen de sevinçten gözyaşı dökmek. 2. Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek. 3. Kederini dile getirmek, hâlinden şikâyet etmek.

İşidüp nālemi ebr oldı yine zār baña

Çözdi sünbül saçını agladı kühsār baña

2. **aglar:**-*r*
Gazel 244
Mısra: **4**
1. Acı, keder, pişmanlık ve bazen de sevinçten gözyaşı dökmek. 2. Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek. 3. Kederini dile getirmek, hâlinden şikâyet etmek.

Herkesüñ bezm-i cihān içinde bir sevdāsı var
Şemʿ yanar gül güler bülbül daḫı aglar mest

3. **aglar:**-*r*
Gazel 260
Mısra: **9**
1. Acı, keder, pişmanlık ve bazen de sevinçten gözyaşı dökmek. 2. Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek. 3. Kederini dile getirmek, hâlinden şikâyet etmek.

Gül yüzüñden ayru aglar giceler tā ṣubḥa dek
İy ṣabā lutf eylegil dildāra peyġāmum ilet

agla:

1. **ağlasam:**-*sa*, -*m*
Gazel 11
Mısra: **4**
1. Acı, keder, pişmanlık ve bazen de sevinçten gözyaşı dökmek. 2. Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek. 3. Kederini dile getirmek, hâlinden şikâyet etmek.

Şem-veş bezmüñde tursam bir ayag üzre senüñ
Gāh yanup yakılup kan ağlasam gāhī saña

2. **aglasam:**-*sa*, -*m*
Gazel 121
Mısra: **5**
1. Acı, keder, pişmanlık ve bazen de sevinçten gözyaşı dökmek. 2. Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek. 3. Kederini dile getirmek, hâlinden şikâyet etmek.

Her kaçan ben aglasam gül gibi cānānum güler
Güller açılmaga dirler ki sebeb bārān aña

3. **aglasam:**-*sa*, -*m*
Gazel 159
Mısra: **1**
1. Acı, keder, pişmanlık ve bazen de sevinçten gözyaşı dökmek. 2. Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek. 3. Kederini dile getirmek, hâlinden şikâyet etmek.

Aglasam kan aglasam serv-i ḫırāmānum görüp
Dōstlar ayb eylemeñ bu çeşm-i giryānum görüp

4. **aglasam:**-*sa*, -*m*
Gazel 182
Mısra: **3**
1. Acı, keder, pişmanlık ve bazen de sevinçten gözyaşı dökmek. 2. Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek. 3. Kederini dile getirmek, hâlinden şikâyet etmek.

Aglasam āh eylesem bülbülleyin olmaz aceb
Gülşen-i ḫüsn içre gül tek vird-i ḫandānuñ görüp

5. **agladugum:**-*du*, -*ġ*, -*um*
Gazel 280
Mısra: **8**
1. Acı, keder, pişmanlık ve bazen de sevinçten gözyaşı dökmek. 2. Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek. 3. Kederini dile getirmek, hâlinden şikâyet etmek.

Sīneme irdükçe tīrüñ geçdi başumdan benüm
Agladugum bu ki kalmaz dilde bir peykān-ı dōst

6. **aglar:**-*r*
Gazel 293
Mısra: **8**
1. Acı, keder, pişmanlık ve bazen de sevinçten gözyaşı dökmek. 2. Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek. 3. Kederini dile getirmek, hâlinden şikâyet etmek.

Laʿlüñi añdum feraḫdan yok yire kan agladum
Gāh olur meclis içinde yok yire aglar mest

7. **aglasam:**-*sa*, -*m*
Gazel 363
Mısra: **3**
1. Acı, keder, pişmanlık ve bazen de sevinçten gözyaşı dökmek. 2. Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek. 3. Kederini dile getirmek, hâlinden şikâyet etmek.

Aglasam bu gözlerüm yaşı baña acı gelür
Gerçek imişdür dimişler girye-i dil-sūzı telḫ

agla muḥibbī añdukça her günāhuñ agla:

1. **agla muḥibbī añdukça her günāhuñ agla:**--*duk*, --*ça*, --*ı*, --*n*
Gazel 277
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şair kendine seslenerek, işlediğin bütün günahları hatırlayıp pişman olunca aglamalisin biçiminde bir tavsiyede bulunmuştur.

Agla Muḥibbī agla añdukça her günāhuñ
Ola ki ol ḫaṭā-pūş ide saña ʿināyet

āġūşumdadur:

1. **āġūşumdadur:**--*u*, --*m*, --*da*, --*dur*
Gazel 458
Mısra: **4**
Kucak,sığınılacak yer.

Ger kenāra gelmez-ise çāre ne ol serv-ḳad
Ḳāniʿem dāyim ḫayāl-i ḳaddi āġūşumdadur

aġyār:

1. **aġyāra:**-*a*
Gazel 154
Mısra: **4**
(Ar.) (Âşığa göre) Sevgilisinin dost edindiği kimseler, rakipler; başkaları.

İñledür bülbül gibi bu āşıḳ-ı dil-ḫastesin
Gül gibi ḫāra nigār aġyāra dāyim kol salup

2. **aġyār:**
Gazel 187
Mısra: **3**
(Ar.) (Âşığa göre)

Sevgilisinin dost edindiği kimseler, rakipler; başkaları.

İñlesem aġyār elinden dōstlar olmaz aceb
Ḫār elinden dāyimā gülşende iñler andelīb

3. **aġyārdan:**-*dan*
Gazel 193
Mısra: **3**
(Ar.) (Âşığa göre) Sevgilisinin dost edindiği kimseler, rakipler; başkaları.

Kūyuña varsam olur āzürde dil aġyārdan
Yā neden dirler ki olmaz cennet içinde aẕāb

4. **aġyārdan:**-*dan*
Gazel 202
Mısra: **7**
(Ar.) (Âşığa göre) Sevgilisinin dost edindiği kimseler, rakipler; başkaları.

Kūyuña varsam kaçan āzürdeyem aġyārdan
Ya n'içün dirler ki olmaz cennet içinde aẕāb

5. **aġyārdan:**-*dan*
Gazel 203
Mısra: **5**
(Ar.) (Âşığa göre) Sevgilisinin dost edindiği kimseler, rakipler; başkaları.

Kūy-ı yārā varsam āzürdeyem aġyārdan
Ṭāliümdür gösterür baña behişt içre aẕāb

6. **aġyār:**
Gazel 344
Mısra: **2**
(Ar.) (Âşığa göre) Sevgilisinin dost edindiği kimseler, rakipler; başkaları.

Koñ baña kılsun cefālar eylesün dildār güç
Tek beni andan ayırmasun kılup aġyār güç

7. **aġyār:**
Gazel 461
Mısra: **3**
(Ar.) (Âşığa göre) Sevgilisinin dost edindiği kimseler, rakipler; başkaları.

Aġyār ire vaṣluña ben hicrüñi çekem
Cevrüñ ne deñlü var-ısa ben nā-tüvānadür

aġyārı görsem:

1. **aġyārı görsem:**--*se, --m*
Gazel 109
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın rakipleri sevgiliye yakın görmesi.

Dōstlar aġyārı görsem yār-ıla olmaz aceb
Meyl ider gülşende gül açılsa dikenden yaña

aġz:

1. **agzın:**-*ı, -n*
Gazel 8
Mısra: **4**
(Sevgilinin) ağzı.

Bülbül-i şūrīde-veş efġānum işidüp benüm
Ġonca agzın açuban nergis tutupdur göz baña

2. **agzuñ:**-*u, -ñ*
Gazel 75
Mısra: **6**
(Sevgilinin) ağzı.

Her kaçan medḥ eyleseñ sen ol nebīler serverin
Saña lāzım evvelā agzuñ gül-āb-ıla yuya

3. **agzınuñ:**-*ınuñ*
Gazel 208
Mısra: **3**
(Sevgilinin) ağzı.

Agzınuñ esrārını sordukça yok dimez nigār
Görmedüm anuñ gibi ālemde bir şīrīn cevāb

4. **agzına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 252
Mısra: **10**
Aşığın dudakları,ağzı.

Bu Muḥibbī derd-i dil ḥālini yazmag istedi
Nāmeye sıgmadı barmak kodı agzına devāt

agzı yok disem:

1. **agzı yok disem:**--*ı, --se, --m*
Gazel 210
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) anlamı tamamlamak için -acaba ağzımı yok da-bana cevap veremiyor biçiminde soru yöneltilmiştir.

Yüz suvāl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb
Yok disem agzı Muḥibbī bu sözüm olmaz aceb

agzına urılmış:

1. **agzına urılmış:**--*ı, --n, --a, --ıl, --mış*
Gazel 288
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir şeyin söylenmesinin engellenmesi kastedilmiştir.

Biñ sü'āl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb
Yok dehānı ya urılmış agzına mühr-i sükūt

agzında tutar:

1. **agzında tutar:**--*ı, --n, --da, --a, --r*
Gazel 297
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağzında tutmak.

Vird idinmişdür ʿiẕāruñ ẕikr ider dāyim Muḥib
Tutar agzında ʿacebdür nār-ı sūzānı dürüst

agzından gele:

1. **agzından gele:**-*e*
Gazel 55
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)sevgilinin ağzından bir söz çıkması anlamında.

Ṭūṭī-i nāṭıḳa bir dem ger lebüñ ḳūt idine
Her ne söz ki gele agzından o şekker-ḫā ola

agzuma mühr-i sükūt urmasaydum:

1. **agzuma mühr-i sükūt urmasaydum:**--*u, --m, --a, --ma, --sa, --y, --du, --m*
Gazel 237
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağzını mühürlemek, susmak, hiç konuşmamak.

Ṣabr-ıla ger urmasaydum agzuma mühr-i sükūt
Āhum odından düşerdi ḫırmen-i devrāna ot

agzumdaki:

1. **agzumdaki:**--*da, --ki*
Gazel 159
Mısra: **8**
Aşığın dudakları,ağızı.

Çekdi agzumdan lebin cānum bile oldı revān
Hīç taraḥḥüm mi gele agzumdaki kanum görüp

agzuñ gül-āb-ıla yu:

1. **agzuñ gül-āb-ıla yu:**--*un, --la*
Gazel 168
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) peygamberi anabilmek için önce ağzını gül suyu ile yıkamak gerektiği dile getirilmiştir.

Yu gül-āb-ıla Muḥibbī agzuñ andan nāmın añ
Soñra medḥ eyle ne deñlü dir-iseñ gözle edeb

agzuña alsañ:

1. **agzuña alsañ:**-*n*
Gazel 76
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağzına almak,beyitte aşığın sevgiliye yaklaşması anlamında kullanılmıştır.

Lebümi agzuña alsañ anı tiryāk-durur sakla
Sakın sen zülf-i mārından ider durmaz o sem peydā

agzuña mühr-i sükūt urasın:

1. **agzuña mühr-i sükūt urasın:**--*u, --n, --a, --a, --sın*
Gazel 234
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağzına mühür vurmak, susturmak.

Söyler-iseñ iy göñül elbetde rāzuñ fāş olur
Yig degül mi urasın agzuña sen mühr-i sükūt

agzuñı aç:

1. **agzuñı aç:**--*u, --nı*
Gazel 205
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İsa nefesiyle şifa olmak için sevgilinin ağzının açılması kastedilmiştir.

Teşneler bī-ḥad yatur kūyuñda iy Īsī-nefes
Aç kerāmet agzuñı bulsun şifālar an-ḳarīb

āh:

1. **āh:**
Gazel 2
Mısra: **1**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Āh kim vardur benüm başumda biñ dürlü hevā
Ger ināyet itmeseñ ömrüm olur cümle hebā

2. **āh:**
Gazel 8
Mısra: **1**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Āh kim bu ṭāliüm tutmadı hergiz yüz bāña
Ayrılalı gün yüzüñden gicedür gündüz bāña

3. **āhı:**-*ı*
Gazel 11
Mısra: **5**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Korkaram āhı tutup āşıḳlaruñ ḫaṭṭuñ gele
Koya mı ẓulmuñı hīç maẓlūmuñ Allāh'ı saña

4. **āh:**
Gazel 13
Mısra: **1**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Gün yüzüñ göster didüm āh olmaduñ māyil bāña
Kanı ṭāli olmaya zülfüñ gelüp ḫāyil bāña

5. **āh:**
Gazel 13
Mısra: **13**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Āh kim menzil baīd bār-ı girān arkamdadur
Korkaram yolda kalam bulınmaya menzil bāña

6. **āhum:**-*um*
Gazel 15
Mısra: **3**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Āhum ile seyl-i eşküm göñline kılmaz eger
Anuñ-ıçun kāfiri bünyāddur dirler bāña

7. **āh:**
Gazel 26
Mısra: **3**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Belā zencīrini Mecnūnlayın āh
Takar boynuma āḫir zülf-i Leylā

8. **āhum:**-*um*
Gazel 79
Mısra: **9**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Zülfüñe göñlüm bestedür āhum göge peyvestedür
Cānā Muḥibbī ḫastadur sen derde dermānsın bāña

9. **āh:**
Gazel 80
Mısra: **5**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Āh kim bahr-ı fırāḳuñ düşeli girdābına
Olmışam ser-geştesi peydā degül sāḥil bańa

10. **āhum:**-*um*
Gazel 81
Mısra: **1**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Başuma āhum şuāı tāc-ı efserdür bańa
Eşk-i çeşmüm virdügi ḫilat ser-ā-ser dür bańa

11. **āh:**
Gazel 83
Mısra: **2**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Katı düşvār oldı ḥālüm n'eylesün tedbīr ańa
Hey ne sengīn dil olur āh eylemez tesīr ańa

12. **āh-ı:**--*ı*
Gazel 83
Mısra: **10**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Işḳ meydānında gūyā bu Muḥibbī şīr olup
Āh-ı ṭavḳ u göz yaşı olmış-durur zencīr ańa

13. **āh:**
Gazel 85
Mısra: **1**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Āh kim āvāre düşdüm dergeh-i cānān cüdā
Ġam beyābānında kaldum bir kurı ten cān cüdā

14. **āh:**
Gazel 86
Mısra: **7**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Ḫālüñ ḫayāli komadı uyḫu gözümde āh
Uyḫu yüzini kim göre anda zübāb ola

15. **āhum:**-*um*
Gazel 90
Mısra: **1**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Hīç tesir itmez n'içün feryād-ıla āhum sańa
Yoḫsa āhenden mi virdi ḳalb Allāh'um sańa

16. **āh:**
Gazel 98
Mısra: **5**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Āh kim zülfi şebinde dutdı bu dil düzdini
Dilegüm budur ki zülfinde anuñ ber-dār ola

17. **āh:**
Gazel 98
Mısra: **13**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Uyımaz hicrüñ şebinde āşıḳ-ı dil-ḫaste āh
Tañ mıdur ki cān u dil tā ṣubḥa dek bī-dār ola

18. **āh:**
Gazel 100
Mısra: **4**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Tīr-i ġamzeñdür delen her dem dil-i mecrūḥumı
Āh kim derdā dirīġā eylemez sīnemde cā

19. **āh:**
Gazel 107
Mısra: **5**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Firḳat-ile soldı geçdi nev-bahār-ı ömrüm āh
Çehre-i zerdüm belā vü ġam ḫazānıdur bańa

20. **āh:**
Gazel 111
Mısra: **1**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Gösterelden gül yüzin āh ol gül-i ranā bańa
Olmışam şūrīde dirler bülbül-i şeydā bańa

21. **āh:**
Gazel 135
Mısra: **9**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Ay olur āh gün geçer görmez Muḥibbī gün yüzüñ
Ġam şebinde görinür her laḥẓa her dem sāl aña

22. **āhum:**-*um*
Gazel 152
Mısra: **6**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Kūyuña vardugumca naṣībüm olur hemīn
Ancak efendi āhum ile gözden akan āb

23. **āh:**
Gazel 162
Mısra: **9**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Eşküm içinde Muḥibbī bu göñül zevraḳı āh
Bād-ı āh-ıla yürür her yańa deryāya düşüp

24. **āhum:**-*um*
Gazel 167
Mısra: **3**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Āteşe dil yandugına āhum olmışdur nişān
Dūd revzenden çıkar ger āteşe yansa kebāb

25. **āh:**
Gazel 181
Mısra: **8**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Naḳd-i cāna almış iken dilberüñ bir būsesin
Āh raḳīb ortaya girdi bozdı bāzārum görüp

26. **āhuñ:**-*uñ*
Gazel 184
Mısra: **9**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Āhuñ ipini koma Muḥibbī sakın elden
Eflāke çıkarur seni āḫir elüñ alup

27. **āhuñ-ıla:**-*uñ, -ıla*
Gazel 214
Mısra: **14**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Göz yaşını akıt öte geçe tā ki semekden
Āhuñ-ıla cihān yüzini ser-cümle duman it

28. **āh:**
Gazel 241
Mısra: **3**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Ġamzeñ helāk itdügine açmazdum āh
Şīrīn lebüñ ger eylese bir būsesin diyet

29. **āh:**
Gazel 264
Mısra: **1**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Hicr içre yatur āh oluban pāy-ı dilşikest
Derdā dirīġ irmeye gibi viṣāle dest

30. **āh:**
Gazel 271
Mısra: **3**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Ben gedāya vaṣl-ı ḫānın āh inʿām itmedi
Gerçi didüm kapusında niçe kez Allāh dōst

31. **āh:**
Gazel 271
Mısra: **6**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Āhum ile göz yaşı fāş itmiş iken sırrumı
Hīç diye-bilür miyem göz yaşına ben āh dōst

32. **āhı:**-*ı*
Gazel 284
Mısra: **12**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Olmak Muḥibbī ister-iseñ ʿışḳ-ıla şāyiʿ
Kaldur livā-yı āhı anuñla ʿalāmet it

33. **āh-ıla:**--*ıla*
Gazel 285
Mısra: **10**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

ʿIşḳıyla Muḥīb oldugına mubtelā-yı ʿışḳ
İy dīde-i eşk āh-ıla gelüp şehādet it

34. **āhum:**-*um*
Gazel 303
Mısra: **4**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Bu dūd-ı dilüm gerçi ki eflāke irişdi
Sen māha velī itmedi āhum e̲ser iy dōst

35. **āhum:**-*um*
Gazel 327
Mısra: **3**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Āhum e s̲er mi eyler aña seng dildür ol
Göñline beñzemez anuñ illā ḥadīd ü tuç

36. **āhum:**-*um*
Gazel 334
Mısra: **6**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Āteş-i dilden yanar her gice bu ḳandīl-i çarḫ
Ger kebūd olsa felek tañ mı ider āhum ʿurūc

37. **āh:**
Gazel 335
Mısra: **7**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Dil niçe döysün cefā sengine āh
Hīç taḥammül ide mi senge zücāc

38. **āh:**
Gazel 346
Mısra: **8**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

İy ṭabīb-i dil meded vir ḫastayam şāfī cevāb
Bu dil-i pür-ġuṣṣamı āh ol cevāb eyler feraḥ

39. **āh:**
Gazel 360
Mısra: **2**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Gül yüzin ʿarż eylemez derdā dirīġ ol māh ruḫ
Ol sebebden gice gündüz virdüm oldı āh ruḫ

40. **āh:**
Gazel 360
Mısra: **10**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Lāle ḫaddi ḥasretinden bu Muḥibbī ḫasta-dil
Sīne levḥine yazar kanlu yaşıyla āh ruḫ

41. **āhum:**-*um*
Gazel 376
Mısra: **9**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Göz yaşıyla niçe yıldur itmedi āhum eşer
Seng midür bilimedüm ḳalbüñ şehā yoḫsa ḥadīd

42. **āh:**
Gazel 379
Mısra: **5**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Baḫr-i ʿışḳa bilmeden dil zevraḳın saldum āh
Düşdi ġam girdābına bu rūzigārumdan meded

43. **āhum:**-*um*
Gazel 402
Mısra: **4**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Derd-i dil aḥvālini iy bī-vefā sormaz mısın
Kūyuñı āhum dolanur niçe müddetdür medīd

44. **āh:**
Gazel 416
Mısra: **9**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Bu Muḥibbī yazup ʿarż eylese sūz-ı dilin āh
Kül olup elde muḳarrer oda yanmak kāġıẕ

45. **āh:**
Gazel 423
Mısra: **7**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Gözlerüm yaşı yiñilmez oldı başdan aşdı āh
Rūy-ı zerdüm kalmış ol arada nīlūfer geçer

46. **āhum:**-*um*
Gazel 450
Mısra: **8**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Akar suya eser yile tayanma göñlüme dirdüm
Meger çeşmüm ise ābī imiş āhum hevāyīdür

47. **āh-ıla:**--*ıla*
Gazel 457
Mısra: **7**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Gözlerüm baḫrına bak āh-ıla mevc urdı yine
Korkaram zevraḳ-ı dil bād-ıla sevdāya düşer

48. **āh:**
Gazel 467
Mısra: **3**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Seyl-i eşkümle eşer itmedi āhum yili āh
Bunca yıldur tokınur ol dil-i sengīne gelür

49. **āh:**
Gazel 475
Mısra: **5**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Gelse ḫayāli çeşmüme ammā görinmez āh
Kim gördi perī ādem-ile āşinā olur

50. **āhum:**-*um*
Gazel 479
Mısra: **4**
'Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi ǁ Âh ederek inlemek.

Olduguma şeh-i ġam iy dil yiter bu şāhid
Āhum ʿalem elümde yanumda eşk sipehdür

āh alemin yücelt:

1. **āh alemin yücelt:**--*t*
Gazel 108
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın feryat ve iniltilerini dile getirmesi,gönlü yandıkça ahlarının çoğalması kastedilir.

Şāh-ı ışḳ sīneñi dög didi yücelt āh alemin

Gördi lāyıḳ alem ü ṭablı dilā şāh saña

āh baña:

1. **āh baña:**
Gazel 134
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vay halime, yazık bana.

Arż idüp gün yüzini bir perī nāgāh baña
Bir daḫı görmez isem āh baña vāh baña

āh eyle serüñ üzre bulutlar gibi dursun:

1. **āh eyle serüñ üzre bulutlar gibi dursun:**--*ün, --lar, --sun*
Gazel 266
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) derdinin ateşinden öyle bir ah çek ki,bu ahlar bulutlar gibi başının üzeründe durabilsin denilmektedir.

Āh eyle bulutlar gibi dursun serüñ üzre
Başuñı belā kuhı dü çeşmüñi bıñar it

āh eyledi:

1. **āh eyledi:**--*di*
Gazel 255
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah etmek, acı ile içini çekmek.

Yagmaya virdi küllī dil mülkini Muḥibbī
Ġam leşkeri gelüp āh eyledi anı ġāret

āh eyledügüm:

1. **āh eyledügüm:**--*düg, --üm*
Gazel 108
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feryat etmek, inlemek, şikayet etmek.

Niçe şerḥ idebile derd-i dilüm nālelerüm
Çün gelür bād-ı hevā eyledügüm āh saña

āh eyledükçe:

1. **āh eyledükçe:**-*dük, --çe*
Gazel 397
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Ah çekmek, inlemek.

Āh eyledükçe olsa ʿaceb mi bu çarḫ kebūd
Dem var mı aña çıkmaya dil āteşiyle dūd

2. **āh eyledükçe:**-*dükçe*
Gazel 88
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek, ah çekmek.

Āh eyledükçe derd-i dilüm olur āşikār
Hīç saklanur mı dūd ki bir yirde nār ola

3. **āh eyledükçe:**-*-dükçe*
Gazel 101
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek, ah çekmek.

Jeng olur āh eyledükçe bu göñül āyīnesi
Līk tevḥīd eylesem ol dem hemān bulur cilā

āh eyledüm:

1. **āh eyledüm:**-*-dü, --m*
Gazel 298
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah etmek, feryâd etmek.

Şol ḳadar āh eyledüm çıkdı felekler saḳfına
Görinür çarḫuñ kebūd rengi oldı eyvānı dürüst

2. **āh eyledüm:**-*-dü, --m*
Gazel 317
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah etmek, feryâd etmek.

Şol ḳadar āh eyledüm hicrüñ beyābānında kim
Raḥm idüp ḫālüme müslim didi kāfir el-ġıyāṣ

āh eyleme:

1. **āh eyleme:**-*-me*
Gazel 234
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah etme!.

İy Muḥibbī derd-i dilden ṣabr kıl āh eyleme
ʿĀlemi efsürde eyler ẓāhir olursa ol ot

āh eylemekden:

1. **āh eylemekden:**-*-mek, --den*
Gazel 177
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) acı ile içini çekmek, yakınma sesi çıkarmak, inlemek.

Mescidi āteş kılam āh eylemekden iy ḥabīb
Minber üzre okuya ger āyet-i ḥüsnüñ ḫaṭīb

āh eylemez:

1. **āh eylemez:**-*-mez*
Gazel 185
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah etmek, sızlanmak.

Per yakar pervāne gör āh eylemez
Āşıḳa lāzım degül illā edeb

āh eylerem:

1. **āh eylerem:**-*rem*
Gazel 78
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek, ah çekmek.

Nā gibi bagrum delindi çāresüz āh eylerem
Gönderürem her nefes āh-ıla efġānı saña

2. **āh eylerem:**-*-rem*
Gazel 161
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek, ah çekmek.

Gülşen-i ḥüsnüñde görsem gül yüzüñ āh eylerem
Devr-i gülde nite kim zārīlıg eyler andelīb

āh eylesem:

1. **āh eylesem:**-*se, -m*
Gazel 71
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek, ah çekmek.

Dōstlar yaşlar döküp āh eylesem itmeñ aceb
Hīç cihānda gördüñüz mi kimsene bī-derd ola

2. **āh eylesem:**-*-se, --m*
Gazel 118
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek, ah çekmek.

Kūh-ı dilden derd-ile āh eylesem Ferhād-veş
Taglar ancak degül āheng ider eṭrāf aña

3. **āh eylesem:**-*-se, --m*
Gazel 404
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek, ah çekmek.

Ditrerem cānā cemālünī görüp āh eylesem
Lerze düşer cismüme bād-ı hevādan sanki bīd

āh eyleyüp:

1. **āh eyleyüp:**-*-y, --üp*
Gazel 338
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek, ah çekmek.

İncinür āh eyleyüp zārılık itsem ol ṣanem
Dōstlar gül yapragından terdür ol nāzük mizāc

āh ider:

1. **āh ider:**-*e, -r*
Gazel 68
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acı ile içini çekmek.

Lebüñ gelse ḫayāli āh ider dil
Muḳarrer olımaz bī-dūd ḥalvā

2. **āh ider:**--*e, --r*
Gazel 363
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek, ah çekmek.

Ġālib olsa ger ġamuñ mülk-i dile cān āh ider
Ṣāḥib-i mülke gelürmiş düşmenüñ bīrūzı telḫ

āh iderse:

1. **āh iderse:**--*e, --r, --se*
Gazel 145
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek, ah çekmek.

Gül yüzüñ karşusına ger āh iderse bu ġarīb
Tañ mıdur eyyām-ı gülde nāle eyler andelīb

āh idüp:

1. **āh idüp:**--*üp*
Gazel 432
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah çekmek, derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek.

Āh idüp kan aglaram görüp bahār-ı ḥüsnini
Ebr gibi gülşene bu dīde bārān ʿarż ider

2. **āh idüp:**--*üp*
Gazel 436
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah çekmek, derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek.

İy Muḥibbī āh idüp niçe perīşān olmayam
Kim teġāfülle öñümden ol saçı sünbül geçer

āh itmege:

1. **āh itmege:**--*ge*
Gazel 150
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek, ah çekmek.

Bir ḥarāret virdi bu göñlüme ışḳuñ āteşi
Korkaram āh itmege yana felekde āfitāb

āh kıl:

1. **āh kıl:**
Gazel 274
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek.

Her kaçan añsañ günāhuñ derd-i dilden āh kıl
Ditresün ol bāddan cismüñ ki san berg-i sögüt

āh kılmaz:

1. **āh kılmaz:**--*maz*
Gazel 382
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acı ile içini çekmek, yakınma sesi çıkarmak, inlemek.

Her nefes ben eylerem ol ṣūḫ-ı bī-pervāyı yād
Āh kılmaz yañılup bu ʿāşıḳ-ı ṣeydāyı yād

āh kılsam:

1. **āh kılsam:**--*sa, --m*
Gazel 169
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek, ah çekmek.

Āteş-i dünyāya beñzetmeñ bu göñlüm odını
Derd-ile bir āh kılsam yana oda āfitāb

2. **āh kılsam:**--*sa, --m*
Gazel 424
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derin bir keder veya özlemle içten gelerek ah demek, ah çekmek.

Āh kılsam derd-ile sūz-ı dilüm aḫter yakar
Hey ne aḫter çıkar eflāke melekde per yakar

āh kim:

1. **āh kim:**
Gazel 276
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne yazık ki.

Bir lebi şīrīn ġamıdur beni Ferhād eyleyen
Āh kim ʿālemlere efsāne oldum ʿāḳıbet

2. **āh kim:**
Gazel 407
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne yazık ki.

Ḥālümi kimsene yok ʿarż ide dildāra meded
Āh kim bulımadum derdüme bir çāre meded

3. **āh kim:**
Gazel 144
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Manevi bir acıyı, pismanlık ve ümitsizlik duygusunu pekistirmeye yarayan ses taklidi sözcük, ne yazık ki.

Āh kim oldı firāḳıyla bu dil mülki ḫarāb
Āteş-i ışk-ıla yandı oldı bu bagrum kebāb

āh okların:

1. **āh okların:**--*lar, --ı, --n*
Gazel 450
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin eziyetleri sonucunda aşığın yakarışları.

Görinen bu felek üzre gehī ḳavs-i ḳuzaḥ sanma
Atar āh okların ʿāşıḳ anuñla katı yayıdur

āh ol:

1. **āh ol:**
Gazel 426
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek.

Ḳāmet itseñ dōstum kopar ḳıyāmetler hemān
Ehl-i diller çagrışup eydürler āh ol bu mıdur

āh oldı:

1. **āh oldı:**--*dı*
Gazel 152
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzüntü bildiren ünlem ifadesi.

Zülfüñi gün yüzüñe yine eyledüñ niḳāb
Göremem yüzüñi oldı baña āh ol ḥicāb

āh u efġān eylesem:

1. **āh u efġān eylesem:**--*se, --m*
Gazel 157
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acı ile feryat ve figan etmek.

Tā ḳıyāmet kūyı içre āh u efġān eylesem
Bir işāretle yiter dimez baña kolın salup

āh u efġāndur:

1. **āh u efġāndur:**--*dur*
Gazel 102
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah etme, inlem ve feryad.

Sanma ışḳuñla beni hicrān şebi tenhā olam
Kanda olsam yār u mūnis āh u efġāndur baña

āh u efġānlar:

1. **āh u efġānlar:**--*lar*
Gazel 413
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feryat etmek, sızlanmak, bağırmak, haykırmak.

Dūr kılma gül yüzüñden bu dil-i ṣad-pāreyi
İtmesün tā ṣubḥ olınca āh u efġānlar meded

āh u eşk:

1. **āh u eşk:**
Gazel 403
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah ve gözyaşı.

Sırr-ı ʿışḳı saklamak ḳaṣd eyledüm ammā çi sūd
Ẓāhir eyler āh u eşk ü bir yaña ruḫsār-ı zerd

āh u feryād ider:

1. **āh u feryād ider:**--*e, --r*
Gazel 411
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah ve feryat etmek, inlemek.

İder dil hicr elinden āh u feryād
İrişmez n'eyleyem feryāduma dād

āh u feryād u fiġānum:

1. **āh u feryād u fiġānum:**--*um*
Gazel 160
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın kederinden dolayı ettiği feryat ve yakarışlar kastedilmiştir.

İrişür āh u feryād u fiġānum göklere her şeb
Nedendür gūşına girmez o māhuñ bilmezem yā Rab

āh u fiġān ider:

1. **āh u fiġān ider:**--*e, --r*
Gazel 363
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlamak, inlemek, feryat etmek, sızlanmak.

Bezm-i ġamda ʿūd iñler nāy ider āh u fiġān
Līk görinür Muḥibbī baña saz u sözi telḫ

āh u fiġān it:

1. **āh u fiġān it:**
Gazel 214
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah ve feryat etmek.

Gūşına ala ol ruḫı gül ola ki nāleñ
İy bülbül-i dil ṣubḥa degin āh u fiġān it

āh u fiġānı:

1. **āh u fiġānı:**--*ı*
Gazel 466
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah ve feryat.

İñlerse şevḳ-i ʿārıżuñ-ıla Muḥibbī ger
Bülbül mi s̱āli diyeler āh u fiġānı var

āh u nāle:

1. **āh u nāle:**
Gazel 195
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah etme ve inleme.

Yaş dök Muḥibbī şām u seḥer āh u nāle kıl
Afv eyleye günāhuñı tā Ġāfirü'ẕ-ẕünūb

āh u vāh:

1. **āh u vāh:**
Gazel 116
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah vâh, inleyip sızlanma.

Ḥasret-i hicrān elinden āh u vāh
Olmışam derde dirīġā mübtelā

2. **āh u vāh:**
Gazel 191
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah vâh, inleyip sızlanma.

İy Muḥibbī çarḫ-ı ġaddāruñ elinden āh u vāh
Çünki dilber vāṣıl olmaz bāri ḥelvā-yı raḳīb

āh u vāhdur:

1. **āh u vāhdur:**--*dur*
Gazel 479
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feryat ve figan etmek.

Sevmek seni nigārā yanuñda çün günehdür
Dāyim işüm anuñçün ʿālemde āh u vāhdur

āh u veh:

1. **āh u veh:**
Gazel 16
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah vah.

Sevmek seni egerçi olupdur güneh bana
Her gün ziyāde olur ise āh u veh bana

āh u zār kılmak:

1. **āh u zār kılmak:**--*mak*
Gazel 344
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feryat figan edip,inildemek (aşık bağlamında).

Gül yüzüñüñ ḥasretinden giceler bülbül gibi
Derd-ile tā ṣubḥ olınca kılmak āh u zār güç

āh u zār ola:

1. **āh u zār ola:**--*a*
Gazel 98
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cefa,eziyet ve sıkıntı(perişan) hale gelme.

Sorma cānā gül yüzüñsüz bu dil-i şūrīdenüñ
Gülden ayru bülbülüñ aḥvāli āh u zār ola

ʿahad:

1. ʿ**aḥad:**
Gazel 386
Mısra: **4**
Zat ismi; sıfatlardan, isimlerden, nispetlerden ve taayyünlerden ortaya çıkan çokluk söz konusu olmaksızın Allah'ın sırf zatının ismi.

Ḥālümi kime diyem ki yok cihānda togrı yār
Vāḳıf olmadı göñül esrārına hīç bir ʿaḥad

ʿahd dürüst olmaya īmānı olur mı:

1. ʿ**ahd dürüst olmaya īmānı olur mı:**--*ma, --y, --a, --ı, --ur, --mı*
Gazel 222
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bir önceki beyitle ilgili olarak) sözünde durmayanların imanlarının da sağlam olmayacağı kastedilmiştir.

Bī-vefā dilberlerüñ ʿahdinde yokdur hīç şebāt
Anda kim ʿahd olmaya olur mı īmānı dürüst

ʿāhd itmiş-idüm:

1. ʿ**āhd itmiş-idüm:**--*miş, --dü, --m*
Gazel 378
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söz vermek,bir şeyi yapmayacağına dair yemin etmek.

İçmeyem ʿāhd itmiş-idüm dōstlar peymāneyi
Sāḳi-i gül-ruḫ komaz sır ʿahd ü peymānum meded

ʿahd itmiş-iken:

1. ʿ**ahd itmiş-iken:**--*miş, --ken*
Gazel 468
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söz vermek,yemin etmek.

Būseye ʿahd itmiş-iken yok dime
Teng-dil itme beni iy dil-peẕīr

ʿahd ü peymānı:

1. ʿ**ahd ü peymānı:**--*ı*
Gazel 297
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yemin, and.

Cān u dil aldı lebinden būse iḳrār eyledi
Ḫūblarda olmaz imiş ʿahd ü peymānı dürüst

ʿahd ü peymānlar:

1. ʿ**ahd ü peymānlar:**--*lar*
Gazel 413
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söz verip yemin etmek.

ʿAhdine turmaz ʿaceb bilsem neden meh-pāreler
Kılmasun bunlarla kimse ʿahd ü peymānlar meded

ʿahd ü peymānum:

1. ʿ**ahd ü peymānum:**--*u, --m*
Gazel 378
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söz ve yemin etmek,ahd vermek.

İçmeyem ʿāhd itmiş-idüm dōstlar peymāneyi
Sāḳi-i gül-ruḫ komaz sır ʿahd ü peymānum meded

āhdan çeker:

1. **āhdan çeker:**--*dan, --e, --r*
Gazel 256
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keder ve tasa çekmek.

Āhdan çeker ʿalem Muḥibbī şāh-ı ʿışḳ olup
Başında şuʿle kim görinür tāc-ı ez-zerest

ʿahdine turmaz:

1. ʿ**ahdine turmaz:**--*i, --n, --e, --maz*
Gazel 413
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Verdiği sözü yerine getirmemek, verdiği sözden dönmek, verdiği sözü tutmamak (TDK).

ʿAhdine turmaz ʿaceb bilsem neden meh-pāreler
Kılmasun bunlarla kimse ʿahd ü peymānlar meded

āhen dahı:

1. **āhen daḫı:**
Gazel 334
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) demir gibi sert bir cismin bile sevgilinin eziyet ve cefasına katlanamayacağı kastedilmektedir.

Döymeye senüñ cefā vü cevrüñe āhen daḫı
Eylemez aña taḥammül göñlüm olsa aña tuç

āhen ü mermer:

1. **āhen ü mermer:**
Gazel 424
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Demir ve mermer(dayanıklılık bağlamında).

Saḫtdur yāruñ dili itmez aña hergiz eser
Āhum odı ger irişe āhen ü mermer yakar

āhenden mi ḳalb virdi:

1. **āhenden mi ḳalb virdi:**-*di*
Gazel 90
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin hiç bir şekilde aşıkla ilgilenmemesi üzerine aşık onun kalbinin demirden olduğunu söylemekte ve kastetmektedir.

Hīç tesir itmez n'içün feryād-ıla āhum saña
Yoḫsa āhenden mi virdi ḳalb Allāh'um saña

āheng ider:

1. **āheng ider:**-*de*, -*r*
Gazel 118
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eşlik etmek.

Kūh-ı dilden derd-ile āh eylesem Ferhād-veş
Taglar ancak degül āheng ider eṭrāf aña

āheste:

1. **āhestedür:**-*dür*
Gazel 464
Mısra: **1**
Far. Ağır, yavaş, acelesiz.

Cān ża'īf oldukça göñlüm nālesi āhestedür
N'eylesün söze mecāli kalmadı dil ḫastadur

āh-ı āteş-ālūd:

1. **āh-ı āteş-ālūd:**
Gazel 366
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ateşe bulanmış ah.(fazlalığından dolayı).

İrişdi çarḫa āh-ı āteş-ālūd
Melāyik gözlerin nem kıldı ol dūd

āhı eser:

1. **āhı eser:**-*ı*, -*e*, -*r*
Gazel 451
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın ah ateşinin rüzgar yoluyla taşınması.

Dil yandugına 'āşıḳa āhı eser yiter
Şāhid gerekse 'ışḳına bu çeşm-i ter yiter

āh-ı gerd:

1. **āh-ı gerd:**
Gazel 403
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dönen, kıvrılan ah.

Hicr taşın üstüme yagdurdı çarḫ-ı lāciverd
Yıkılup dil ḫānesi eflāke çıkdı āh-ı gerd

āh-ı seḥer:

1. **āh-ı seḥer:**
Gazel 303
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Seher vaktinde aşığın inlemesi, feryadı.

Çeşmüm ideli sen güle bir kez naẓar iy dōst
Cān bülbüli turmaz kılur āh-ı seḥer iy dōst

āh-ı seḥer kıl:

1. **āh-ı seḥer kıl:**
Gazel 91
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Seher vakti ağlayıp,üzülmek,bülbül kuşu gibi şakımak.

Bulmaduñ çün dāmenine destres bī-çāre dil
Bāri sen bülbül gibi āh-ı seḥer kıl dāyimā

āh-ı sehergāhı:

1. **āh-ı seḥergāhı:**-*ı*
Gazel 11
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın seher vaktindeki ahı.

Bülbülüñ irmez mi iy gül nāle vü āhı saña
İrişe korkmaz mısın āh-ı seḥergāhı saña

āh-ı sehergāhum:

1. **āh-ı sehergāhum:**-*um*
Gazel 90
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Âşığın) sabah vakti ettiği feryatlar.

Tāze gülsin gül gibi gel bülbül āhından sakın
Ḫayr kılmaz dōstum āh-ı sehergāhum saña

āh-ıla efġānı:

1. **āh-ıla efġānı:**-*ı*
Gazel 78
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acı ile bağırıp çağırmalar,feryatlar ve istimdat.

Nā gibi bagrum delindi çāresüz āh eylerem
Gönderürem her nefes āh-ıla efġānı saña

āh-ıla vā eylerem:

1. **āh-ıla vā eylerem:**-*rem*
Gazel 126
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çaresizliğini, üzüntüsünü, pişmanlığını türlü sözlerle dile getirmek.

Giceler tā ṣubḥa dek encüm sayar çeşmüm benüm
Ḫāb görmez gözlerüm ben eylerem āh-ıla vā

<u>āḫir:</u>

1. **āḫir:**
Gazel 7
Mısra: **2**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Yüzüñi gördüm ben evvel mübtelā oldum saña
Çekmeg-ile cevrüñi āḫir fedā oldum saña

2. **āḫir:**
Gazel 9
Mısra: **6**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Cevr oklarıyla ger beni öldürseñ iy ḥabīb
Āḫir nefesde eyleye cānum duā saña

3. **āḫir:**
Gazel 26
Mısra: **4**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Belā zencīrini Mecnūnlayın āh
Takar boynuma āḫir zülf-i Leylā

4. **āḫir:**
Gazel 59
Mısra: **4**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Nimet-i dünyāya gel olma ḫarīṣ
İdiserdür seni āḫir imtilā

5. **āḫir:**
Gazel 66
Mısra: **4**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Göñül alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

6. **āḫir:**
Gazel 67
Mısra: **4**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Nimet-i dünyāya gel olma ḫarīṣ
İdiserdür seni āḫir imtilā

7. **āḫir:**
Gazel 101
Mısra: **8**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Yime dehrüñ nimetini aldanursın ḥırṣ-ıla
Anı çok yiyen olur elbetde āḫir imtilā

8. **āḫir:**
Gazel 141
Mısra: **5**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Her ne ekersin dilā āḫir biçersin sen anı
Çünki Ḥaḳ virmiş-durur her şey'e bir dürlü sebeb

9. **āḫir:**
Gazel 143
Mısra: **5**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Çünki kurtılmaz kişi ecelden āḫir şöyle kim
Dilerem ide felek bārī işiginde türāb

10. **āḫir:**
Gazel 155
Mısra: **10**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

İy Muḥibbī sırr-ı ışḳı niçe yıllar sakladum
Tuydılar āḫir benüm çāk-i girībānum görüp

11. **āḫir:**
Gazel 160
Mısra: **5**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Muḳarrerdür helāk itmek beni āḫir bu zehr-i ġam
Eger tiryāk-i lalinden devā itmezse şekker-leb

12. **āḫir:**
Gazel 168
Mısra: **9**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Evvelinde şīr içürür döner āḫir sem virür
Aldanup dünyā-yı dūna eyleme anı ṭaleb

13. **āḫir:**
Gazel 179
Mısra: **9**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Vaṣl içün dirler müyesser olur āḫir ṣabr-ıla
Eylese ömrüm taḥammül itmese ecel şitāb

14. **āḫir:**
Gazel 184
Mısra: **10**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Āhuñ ipini koma Muḥibbī sakın elden
Eflāke çıkarur seni āḫir elüñ alup

15. **āḫir:**
Gazel 186
Mısra: **11**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Muḥibbī'ye cefālar itdüñ āḫir
Nedür diñ bāri evvel göñlin alup

16. **āḫir:**
Gazel 190
Mısra: **10**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Āteş-i ġamda uçan altun megesdür iy göñül
Olısardur dōstlar āḫir cihān ḥāli ḫarāb

17. **āḫir:**
Gazel 227
Mısra: **3**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Anuñ pāyına ġalṭān olsa āḫir
Bilürdüm var-ımış başumda devlet

18. **āḫir:**
Gazel 250
Mısra: **5**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Egerçi var-ımış her derde āḫir
Velī olmaz-ımış hīç ʿışḳa ġāyet

19. **āḫir:**
Gazel 272
Mısra: **7**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Düşer dilden dile elbette āḫir
İderseñ sırruñı ġayra ḥikāyet

20. **āḫir:**
Gazel 279
Mısra: **8**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Ferzende idüp baglama dil gel bu cihāna
Bir baydaḳ-ıla āḫir ider seni ol māt

21. **āḫir:**
Gazel 287
Mısra: **14**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Cürʿa-ı ʿışḳı Muḥibbī çün ezel nūş eyledi
Olısardur āḫir ol rüsvā-yı devrān ʿāḳıbet

22. **āḫir:**
Gazel 290
Mısra: **6**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Vaʿde kılduñ gerçi kim evvel viṣālüñ şerbetin
Firḳate tebdīl idüp āḫir sem itdüñ ʿāḳıbet

23. **āḫir:**
Gazel 314
Mısra: **2**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

İde-bilmez kimseler bu devr-i eyyām-ıla baḫs
Basılur elbetde āḫir kim ide cām-ıla baḫs

24. **āḫir:**
Gazel 321
Mısra: **5**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Ġarḳ ider āḫir beni bu gözyaşı
Baḥr-i bī-pāyān elinden el-ġıyāṯ

25. **āḫiri:**-*i*
Gazel 323
Mısra: **10**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Dilā aldanma gülzār-ı cihānuñ reng ü būyına
Fenādur āḫiri meyl itme gülden hem dikenden geç

26. **āḫir:**
Gazel 329
Mısra: **4**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Gerçi kim seng-i cefā sıdı bu gönlüm şīşesin
Korkaram āḫir batar pāyuña ol sınmış zücāc

27. **āḫir:**
Gazel 342
Mısra: **12**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Yok yire ḫarc itme cānā ḫāk-i pāyuñ cevherin
Niçe şehler başına āḫir olısardur bu tāc

28. **āḫiri:**-*i*
Gazel 354
Mısra: **3**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Kim biñ yaşarsa āḫiri çünki ölümlüdür
Bārī cihānda geçürelüm her demi feraḥ

29. **āḫiri:**-*i*
Gazel 357
Mısra: **5**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Çün fenādur āḫiri gel bāde tut iy pīr-i merd
Bir-durur eski sifāl ola vü yā gevher ḳadeḥ

30. **āḫir:**
Gazel 359
Mısra: **3**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Ġarra olma dehre seni āḫir ol bīdār ider
Ṣubḥgeh bir ḫāba beñzer devlet-i iḳbāl-i çarḫ

31. **āḫir:**
Gazel 360
Mısra: **7**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Sakın aldanma cihān naṭʿına āḫir māt ider
Nāgehān açmaz yüzinden saña diye şāh ruḫ

32. **āḫiri:**-*i*
Gazel 377
Mısra: **10**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Evveli ʿışḳuñ egerçi kim mülāyim görinür
Baña sorsunlar Muḥibbī āḫiri ġāyet şedīd

33. **āḫir:**
Gazel 405
Mısra: **6**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Göz yaşın dökme didiler sırrūn ifşā olmasun
Çāre yok iẓhār idiser didüm āḫir rūy-ı zerd

34. **āḫir:**
Gazel 422
Mısra: **5**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

ʿAḳlumı alduñ evvel īmāna ḳaṣduñ āḫir
Zünnār-ı zülfüñ-ile çeşmüñ Firenge beñzer

35. **āḫir:**
Gazel 456
Mısra: **3**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Leẕẕet-i tīġ-ı ġam-ı yār-ıla āḫir ölenüñ
Lāle-veş kanlu libāsı kefen-i çāke çıkar

36. **āḫiri:**-*i*
Gazel 457
Mısra: **6**

Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Arayup ġamzeñ okın sīnede bulsa dil ü cān
Birbirinden kapuşur āḫiri ġavġāya düşer

37. **āḫir:**
Gazel 458
Mısra: **2**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Ehl-i diller bendi ol zülf-i siyeh pūşumdadur
ʿĀşıḳuñ āḫir helāki çeşmi ser-ḫōşumdadur

āhir itdüñ:

1. **āḫir itdüñ:***-dü, -n*
Gazel 45
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sonu olmayan,devamlı şeyler yapmak.

Göñlüm alınca hemān ancak bāña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen bāña

āhir nefesde:

1. **āḫir nefesde:***--de*
Gazel 99
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Son nefes.

Şīrīn lebi firāḳıyla her kim ki cān vire
Āḫir nefesde menzili dār-ı selām ola

āhir olmadı:

1. **āḫir olmadı:***--ma, --dı*
Gazel 163
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) tamamlanmak,sonu gelmek anlamında kullanılmıştır.

Niçe yıldur derdi yazdum irmedi itmāmına
İrdi ancak faṣl u bāba āḫir olmadı kitāb

āhir olur:

1. **āḫir olur:***--ur*
Gazel 261
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Son bulmak, bitmek.

Oldı Muḥibbī cürʿā-keş-i cām-ı meygede
Mey-ḫˇōr olanuñ āḫir olur adı mey-perest

āḫir yire:

1. **āḫir yire:***--e*
Gazel 463
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boşuna geçen zaman,lüzumsuzca.

Olup dünyāya māyil cemʿ idenler
Geçer āḫir yire Ḳārūn'a beñzer

āhirā:

1. **āḫirā:**
Gazel 283
Mısra: **6**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Dil ser-i zülfeyn-ile düşdi zenaḫdan çāhına
Āḫirā gör mār-ıla hem-ḫāne oldı ʿāḳıbet

āhiret:

1. **āḫiret:**
Gazel 143
Mısra: **10**
Ahiret günü, hesap günü, mahşer günü.

İy Muḥibbī niçe bir cām-ıla mül zikr idesin
Āḫiret fikrini kıl çünki odur ayn-ı evāb

āhiret isterse:

1. **āḫiret isterse:***--r, --se*
Gazel 101
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) hesap yani mahşer günü kurtulmak,Allah(c.c)'ın cennetiyle müjdelenmek isteyen kimse anlamı kastedilmiştir.

Eyledi dünyāyı ẕemm ol Ḫālıḳ-ı perverdigār
Didi her kim āḫiret isterse bakmaz ol yaña

āḫiridür ḫarāb:

1. **āḫiridür ḫarāb:***--i, --dür*
Gazel 143
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sonu yıkıntı ve viran olmuş olan kişiler kastedilir.

Ārif oldur ki cihān revnaḳına virmeye dil
Evveli pest olanuñ āḫiridür yine ḫarāb

āhirüñ añ:

1. **āḫirüñ añ:***--ü, --n*
Gazel 369
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Asıl gideceğimiz yer olan ahireti hatırlamak.

İy Muḥibbī itme dünyā fikrini añ āḫirüñ
Kanda gitdi Ḫusrev ü Cemşīd ü Dārā Keyḳubād

aḥmed:

1. **aḥmed:**
Gazel 2
Mısra: **8**
"Pek çok methedilmiş, övülmüş kimse" anlamında olup Hz. Muhammed (s.a.v.)'in isimlerindendir.

Ḥa mim ḥarfi dü nāmuñdan işāretdür senüñ
Ḥāya Aḥmed didiler mīme daḫı hem Muṣṭafā

2. **aḥmed:**
Gazel 29
Mısra: **6**
"Pek çok methedilmiş, övülmüş kimse" anlamında olup Hz. Muhammed (s.a.v.)'in isimlerindendir.

Umaram her bir aduñ başka şefāat eyleye
Aḥmed ü Maḥmūd Ebū'l-Ḳāsım Muḥammed Muṣṭafā

3. **aḥmed:**
Gazel 365

Mısra: **2**
"Pek çok methedilmiş, övülmüş kimse" anlamında olup Hz. Muhammed (s.a.v.)'in isimlerindendir.

Nebīler serveridür çün Muḥammed
Anuñ bir adına da dirler Aḥmed

4. **aḥmed:**
Gazel 396
Mısra: **2**
"Pek çok methedilmiş, övülmüş kimse" anlamında olup Hz. Muhammed (s.a.v.)'in isimlerindendir.

Nebīler serveridür çün Muḥammed
Mübārek ismidür bir daḫı Aḥmed

ahsen:

1. **aḥsen:**
Gazel 329
Mısra: **5**
Çok (daha, en, pek) güzel.

Yazdı aḥsen ḥüsnüñi iy dōst ḫaṭṭāṭ-ı ezel
Ḫūblarda kalmadı bāzār-ı ḥüsn içre revāc

ahsen itdi:

1. **aḥsen itdi:**--*di*
Gazel 245
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha, en, pek güzel hale getirmek.

Ġazel ṭarzın Muḥibbī itdi aḥsen
Ki her beyti anuñ dīvāndur iy dōst

ahter yakar:

1. **aḫter yakar:**--*a, --r*
Gazel 424
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın kederinden göğe yükselen ahların yıldızları yakabileceği kastedilmektedir.

Āh kılsam derd-ile sūz-ı dilüm aḫter yakar
Hey ne aḫter çıkar eflāke melekde per yakar

āhū gözlüdür:

1. **āhū gözlüdür:**--*lü, --dür*
Gazel 446
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok güzel göz.(sevgili bağlamında).

Yāra kıldum bir naẓar gördüm ki āhū gözlüdür
Yakdı mihriyle beni zīrā ki ol gün yüzlüdür

āhūlar mıdur:

1. **āhūlar mıdur:**--*lar, --mı, --dur*
Gazel 435
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ceylanlar(gözlerinin güzelliği sebebiyle sevgili benzetilmiştir.).

İki çeşmüñ turmayup eyler naẓar ruḫsāruña
Susamış su isteyü-gelmişler āhūlar mıdur

āhūlaruñ gözlerini:

1. **āhūlaruñ gözlerini:**--*ler, --i, --ni*
Gazel 125
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin gözleri güzel gözleriyle bilinen ceylanlara benzetilmiştir.

Gözleriüñe beñzedüp gözlerini āhūlaruñ
Anuñ-ıçun taga tuşup ḫalḳdan oldum cüdā

āhum alem olmışdur:

1. **āhum alem olmışdur:**--*mış, --dur*
Gazel 126
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Aşığın hisleri o kadar yoğundur ki bundan dolayı ettiği ah ve inlemeler bütün evreni(dünyayı) kaplayacak düzeydedir.

Pādişāh-ı ışḳ olalı āhum olmışdur alem
Leşkerümdür eşk-i çeşmüm kim yürür saga sola

āhum ʿaşā vü beni pīr eyledüñ:

1. **āhum ʿaşā vü beni pīr eyledüñ:**--*u, --m--u, --m, --i, --dü, --n*
Gazel 468
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık bir önceki mısrada kastedildiği gibi taze bir delikanlıyken sevgilinin kendini yaşlı bir ihtiyara,ahlarını da bir bastona döndürdüğünü söylemektedir.

Nev-civān iken belā-yı ʿışḳ-ıla Eyledüñ āhum ʿaşā vü beni pīr

āhum göklere irdi:

1. **āhum göklere irdi:**--*u, --m, --ler, --e, --di*
Gazel 378
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin derdinden inleyip ahlar çeken aşığın sesinin feleğe kadar çıktığı kastedilmektedir.

Āhum irdi göklere iy māh-ı tābānum meded
İşidüp feryādumı raḥm eyle sulṭānum meded

āhum ile:

1. **āhum ile:**--*um, --le*
Gazel 271
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah ve figan ile birlikte.

Āhum ile göz yaşı fāş itmiş iken sırrumı
Hīç diye-bilür miyem göz yaşına ben āh dōst

2. **āhum ile:**--*um, --le*
Gazel 310
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah ve figan ile birlikte.

Ḫande kılsun gül gibi gülşende ḫaddüñ gülleri
Āhum ile eyleyem yaşumı bārān el-ġıyāṣ

3. **āhum ile:**--*u, --m*
Gazel 456
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah ve figan ile birlikte.

Her kaçan āteş-i ġam bu dil-i ġamnāke çıkar
Dūd-ı dil āhum ile ḳubbe-i eflāke çıkar

āhum livāsı:

1. **āhum livāsı:**--*u, --m, --sı*
Gazel 220
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Âşığın alevli) ahının sancağı.

Ben şāh-ı taḫt-ı ışḳam tāc-ı şeref başumda
Āhum livāsı elde yitmez mi bu alāmet

āhum odı:

1. **āhum odı:**--*u, --m, --ı*
Gazel 424
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah ateşi.

Saḫtdur yāruñ dili itmez aña hergiz eser
Āhum odı ger irişe āhen ü mermer yakar

āhum odından:

1. **āhum odından:**--*ı, --n, --dan*
Gazel 119
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âhımın ateşi.

Cehennem bir şerer āhum odından
Gözüm yaşına nisbet ḳaṭre deryā

2. **āhum odından:**--*u, --m, --ı, --n, --dan*
Gazel 237
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âhımın ateşi.

Ṣabr-ıla ger urmasaydum agzuma mühr-i sükūt
Āhum odından düşerdi ḫırmen-i devrāna ot

āhum şerārından tutışur:

1. **āhum şerārından tutışur:**--*u, --m, --ı, --n, --dan, --ış, --ur*
Gazel 378
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kastedilen şeyin aşığın ah etme kıvılcımlarından yanacağı ifade edilmiştir.

Tutışur āhum şerārından kenār-ı āsümān
Ol şererden yanısardur hey meded cānum meded

āhum sīneden çıksa:

1. **āhum sīneden çıksa:**--*u, --m, --den, --sa*
Gazel 443
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın kederden yankılanan ahlarının göğsünden çıktığı ifade edilmektedir.

Gözlerüm yaşı akar cūlar gibi deryālara
Çıksa āhum sīneden anuñ yiri eflākdür

āhum virür:

1. **āhum virür:**--*u, --m, --ür*
Gazel 441
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) çektiği eziyet ve sıkıntıdan dolayı ahlarının aşkına bir işaret olduğu ifade edilmektedir.

Nişān-ı āteşüm sorma cevābını virür āhum
Bilinür kandadur āteş çıkar çün dilde dūdum var

āhum yili:

1. **āhum yili:**--*i*
Gazel 115
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âh rüzgârı.

Sīne-i ṣad-pārede olmaz nihān āhum yili
Nitekim ḫāṣāk ü ḫes içre degül pinhān ṣabā

2. **āhum yili:**--*u, --m, --i*
Gazel 467
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Âşığın) ah rüzgârı, yeli.

Seyl-i eşkümle eser itmedi āhum yili āh
Bunca yıldur tokınur ol dil-i sengīne gelür

āhum yilidür:

1. **āhum yilidür:**--*i, --dür*
Gazel 115
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân ettiğinde oluşan rüzgar.

Kūy-ı dilberde esen āhum yilidür her seḥer
San eser gülşen içinde ṣubḥ-dem her ān ṣabā

āhum yilinden:

1. **āhum yilinden:**--*u, --m, --i, --n, --den*
Gazel 477
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah rüzgârı.

Ruḥları evrāḳ-ı güldür anda zülfi ḫāl-ile
Sakınur āhum yilinden çīn-der-çīndür

2. **āhum yilinden:**--*u, --m, --i, --n, --den*
Gazel 403
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah rüzgârı, yeli.

Açılur āhum yilinden dāġ-ı sīnem gül gibi
Pes bunuñ gibi hevāda açılur bu nevʿ verd

3. **āhum yilinden:**--*u, --m, --i, --n, --den*
Gazel 448
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah rüzgârı, yeli.

Cūş ide āhum yilinden eşk-i çeşmüm korkaram
Ġarḳ olan ol dem eñ evvel zevraḳ-ı gerdūndur

āhuñ gönder anı āteşin ot ser-ā-ser yaksun:

1. **āhuñ gönder anı āteşin ot ser-ā-ser yaksun:**--*u, --n, --in, --sın*

Gazel 274
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) duyulan üzüntü ve kederlerin ateşinin baştan başa ot gibi kastedilen kişiyi yakması dile getirilmiştir.

Çünki gördüñ kim zamāne diñlemez feryāduñı
Gönder āhuñ āteşin yaksun ser-ā-ser anı ot

āhuñ kemendin:

1. **āhuñ kemendin:**--*un, --i, --n*

Gazel 270
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın feryat ve figanlarının uzunluğundan oluşan kalın ip kastedilmiştir.

Nigāruñ ḳaṣrına āhuñ kemendin
Atuban çıkmaga gel eyle himmet

āhuñ şemini:

1. **āhuñ şemini:**

Gazel 49
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Ah ateşi 2)Âşığın keder ve hüznünün neticesinde feryat ve figân etmesi sonucu oluşan ateş.

Bezm-i ġamda gel uyandur iy dil āhuñ şemini
Ālemi rūşen kılur ḥācet degül meşal saña

āhuñı başuñ üzre seḥāb eyle:

1. **āhuñı başuñ üzre seḥāb eyle:**--*u, --n, --ı, --u, --n--un*

Gazel 224
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)aşığın ah ve inlemeleri başın üzerinde bulut olarak saklaması gerektiği kastedilmektedir.

Āhuñı seḥāb eyle başuñ üzre Muḥibbī
Başuñı belā kūhı dü çeşmüñi bıñar it

ahvāl:

1. **aḥvāli:**-*i*

Gazel 98
Mısra: **8**
"Hal, durum, vaziyet" kelimelerini karşılayan çokluk bildiren kelime, haller II bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum.

Sorma cānā gül yüzüñsüz bu dil-i şūrīdenüñ
Gülden ayru bülbülüñ aḥvāli āh u zār ola

2. **aḥvālümi:**-*üm, -i*

Gazel 167
Mısra: **7**
"Hal, durum, vaziyet" kelimelerini karşılayan çokluk bildiren kelime, haller II bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum.

Düşeli sevdā-yı zülfe sormañuz aḥvālümi
Serde bād u dilde āteş gözlerümdür tolu āb

3. **aḥvāli:**-*i*

Gazel 171
Mısra: **2**
"Hal, durum, vaziyet" kelimelerini karşılayan çokluk bildiren kelime, haller II bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum.

İtmesün cevr ü cefāyı kendüzine ḫū ḥabīb
Ḫastanuñ aḥvāli n'olur bilmeye derdin ṭabīb

4. **aḥvālini:**-*i, -n, -i*

Gazel 402
Mısra: **3**
"Hal, durum, vaziyet" kelimelerini karşılayan çokluk bildiren kelime, haller II bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum.

Derd-i dil aḥvālini iy bī-vefā sormaz mısın
Kūyuñı āhum dolanur niçe müddetdür medīd

ahvālümi bildüñ:

1. **aḥvālümi bildüñ:**--*üm, --i, --dü, --n*

Gazel 172
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığın kendisinden dolayı ne halde olduğunu bilmesi kastedilmiştir.

Derdmendem ḫastayam bī-çāreyem bu ben ġarīb
Bildüñ aḥvālümi çün tīmāra luṭf it iy ṭabīb

ahvālümi bilmedi:

1. **aḥvālümi bilmedi:**--*ü, --mi, --me, --di*

Gazel 387
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın durumundan ve üzüntüsünden haberinin olmaması kastedilmiştir(sevgili bağlamında).

Yaşum-ıla gerçi kim ẓāhir görindi rūy-ı zerd
Bilmedi aḥvālümi illā meger kim ehl-i derd

ak:

1. **akar:**-*ar*

Gazel 462
Mısra: **8**
Akıp gitmek, gönül vermek.

İy gözüm meh-rūları gördükde gel kılma naẓar
İḫtiyārı gider elden bu dil-i maḥzūn akar

2. **akar:**-*ar*

Gazel 17
Mısra: **5**
(Göz yaşı) Dökülmek, akmak, düşmek.

Müdām akar ciger ḫūnı gözümden
Uraldan kirpük okın ol kaşı ya

3. **akdı:**-*dı*

Gazel 20
Mısra: **1**
(Göz yaşı) Dökülmek, akmak, düşmek.

Akdı yaşum su gibi ol serv-i bālādan yaña
Kıldı dil murġı heves kūy-ı dil-ārādan yaña

4. **akdı:**-*dı*
Gazel 130
Mısra: **2**
(Göz yaşı) Dökülmek, akmak, düşmek.

Gitdi dil bir māh-peykerden yaña
Akdı san sudur o serverden yaña

5. **akmadı:**-*ma*, -*dı*
Gazel 218
Mısra: **3**
(Göz yaşı) Dökülmek, akmak, düşmek.

Eşk-i çeşmüm akmadı her bir yaña cūlar gibi
Görmeyince ol boyı serv-i ḫırāmānı dürüst

6. **akar:**-*ar*
Gazel 364
Mısra: **8**
(Göz yaşı) Dökülmek, akmak, düşmek.

Baḥr olsa gözümüñ yaşı cānā ʿaceb midür
Her dem akar bu çeşme-i çeşmden āb-ı telḫ

7. **akan:**-*an*
Gazel 453
Mısra: **1**
(Göz yaşı) Dökülmek, akmak, düşmek.

Dōstum kūyuñda akan gözlerümüñ ābıdur
Her dem anda iñleyen bu gönlümüñ ṭōlābıdur

8. **akar:**-*ar*
Gazel 462
Mısra: **2**
(Göz yaşı) Dökülmek, akmak, düşmek.

Laʿl-i nābuñ yādına her dem gözümden ḫūn akar
Sanasın bezm-i maḥabbetde mey-i gülgūn akar

9. **akar:**-*ar*
Gazel 462
Mısra: **10**
(Göz yaşı) Dökülmek, akmak, düşmek.

İy Muḥbbī ʿışḳ deryāsındaki ʿāşıḳları
Kim şümār ide-bilür su yirine ẕü'n-nūn akar

10. **akar:**-*ar*
Gazel 471
Mısra: **6**
(Göz yaşı) Dökülmek, akmak, düşmek.

Ayaguña eyā serv-i ḫırāmān
Gözüm yaşı akar āb-ı revāndur

11. **akdı:**-*dı*
Gazel 500
Mısra: **3**
(Göz yaşı) Dökülmek, akmak, düşmek.

Gözlerüm yaşı benüm cū oldı akdı nāgehān
Şöyle beñzer gülşene ol serv-ḳāmetler gelür

ak kāġıẕ:

1. **ak kāġıẕ:**
Gazel 416
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beyaz kağıt.

Derd-i dil ḥālini alsam ele yazmak kāġıẕ
Kanlu yaşumdan o dem surḫa döner ak kāġıẕ

aka aka:

1. **aka aka:**--*a*, --*a*
Gazel 315
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı aka aka; ağlayarak.

Aka aka cūy-iken baḥr oldı yaşum ʿāḳıbet
Maḥv olur yanına varsa itmesün enhār baḫş

akar:

1. **akar:**-*(a)r*
Gazel 256
Mısra: **2**
(Irmak, nehir için) akmak, dökülmek.

Kūy-ı cānān ḳāmeti serv-i ṣanavberest
Gözüm yaşı da anda akar āb-ı kevşerest

akar suya:

1. **akar suya:**--*a*, --*r*, --*y*, --*a*
Gazel 450
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sürekli veya zaman zaman akan su.

Akar suya eser yile tayanma göñlüme dirdüm
Meger çeşmüm ise ābī imiş āhum hevāyīdür

aḳdāḥ:

1. **aḳdāḥ:**
Gazel 347
Mısra: **8**
Kadehler, câmlar, bardaklar.

Ġuṣṣa deryāsını mümkin mi ki bir kişi geçe
Devlet el vire meger keştīler ola aḳdāḥ

ʿāḳıbet:

1. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 231
Mısra: **1**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Cevr ü cefālar eyledi cānāne ʿāḳıbet
Raḥm itmedi vü kıydı dil ü cāna ʿāḳıbet

2. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 231
Mısra: **2**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Cevr ü cefālar eyledi cānāne ʿāḳıbet
Raḥm itmedi vü kıydı dil ü cāna ʿāḳıbet

3. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 231
Mısra: **4**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Biñ pāre ola el uzadur zülf-i dilbere
Ġamdan dilümi pāreledi şāne ʿāḳıbet

4. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 231
Mısra: **6**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Ḫālini koyup zülfi dūzāġını ʿarz ider
Başdan çıkardı murġ-ı dili dāne ʿāḳıbet

5. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 231
Mısra: **8**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Gözüm yaşı ne deñlü olur-ısa pāk ü ṣāf
Ḫūnābe-i cigerle döner kana ʿāḳıbet

6. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 231
Mısra: **10**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Bulmaz Muḥibbī kimsene yol genc-i ḥüsnine
Tā kılmayıca göñlini vīrāne ʿāḳıbet

7. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 276
Mısra: **1**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

ʿIşḳ-ıla ben ṭālib-i cānāne oldum ʿāḳıbet
Şemʿ-i ḥüsne yanmaga pervāne oldum ʿāḳıbet

8. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 276
Mısra: **2**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

ʿIşḳ-ıla ben ṭālib-i cānāne oldum ʿāḳıbet
Şemʿ-i ḥüsne yanmaga pervāne oldum ʿāḳıbet

9. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 276
Mısra: **4**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Baglayaldan dil saçı zencīrine dīvāne-veş
ʿAḳl u ṣabr u hūşdan bīgāne oldum ʿāḳıbet

10. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 276
Mısra: **6**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Ola kim genc-i viṣālüñden bulam diyü nişān
Bu göñül maʿmūr iken vīrāne oldum ʿāḳıbet

11. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 276
Mısra: **8**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Bir lebi şīrīn ġamıdur beni Ferhād eyleyen
Āh kim ʿālemlere efsāne oldum ʿāḳıbet

12. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 276
Mısra: **10**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

İy Muḥibbī ister idüñ sen maḥabbet cāmını
Şükr kıl nūş eyleyüp mestāne oldum ʿāḳıbet

13. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 283
Mısra: **1**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Dil saçuñ zencīrine dīvāne oldı ʿāḳıbet
Cān u dil elden gidüp bīgāne oldı ʿāḳıbet

14. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 283
Mısra: **2**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Dil saçuñ zencīrine dīvāne oldı ʿāḳıbet
Cān u dil elden gidüp bīgāne oldı ʿāḳıbet

15. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 283
Mısra: **4**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Niçe yıldur yüz sürer turmaz ser-i kūyuñda dil
Görmedi bir kez seni cānāne oldı ʿāḳıbet

16. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 283
Mısra: **6**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Dil ser-i zülfeyn-ile düşdi zenaḫdan çāhına
Āḫirā gör mār-ıla hem-ḫāne oldı ʿāḳıbet

17. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 283
Mısra: **8**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Ḫālüm aglarsam katında ḫ̆āba varmaz çeşm-i yār
Miḥnet ü derdüm aña efsāne oldı ʿāḳıbet

18. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 283
Mısra: **10**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Bu Muḥibbī vaṣlı gencin isteyüp vīrān olur
Aña bu vīrānelık ḫum-ḫāne oldı ʿāḳıbet

19. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 286
Mısra: **5**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Taḫt u tāc u salṭanat berbād olur çün ʿāḳıbet
Kendüñi ʿālem serīrine Süleymān oldı tut

20. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 287
Mısra: **1**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Laʿl-i nābuñ fikrin itdi gözlerüm kan ʿāḳıbet
Akmag-ıla gözden ol kan oldı ʿummān ʿāḳıbet

21. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 287
Mısra: **4**

(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

İstedüm pinhān idem sīnemde ġamzeñ yarasın
Rūşen itdi ʿāleme çāk-i girībān ʿāḳıbet

22. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 287
Mısra: **6**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Ẓāhir itdi kūy-ı ʿışḳ içre cünūnum ʿāleme
Naḳş olan seng-i cefādan cism-i ʿüryān ʿāḳıbet

23. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 287
Mısra: **10**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Kim ki vaṣl isterse dilber didi itsün terk-i cān
İy Muḥib şükr it bu düşvār oldı āsān ʿāḳıbet

24. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 287
Mısra: **12**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Cām-ı Cem sun sāḳiyā bir dem ġanīmetdür ḥayāt
Çün içer cām-ı memātı cümle insān ʿāḳıbet

25. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 287
Mısra: **14**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Cürʿa-ı ʿışḳı Muḥibbī çün ezel nūş eyledi
Olısardur āḫir ol rüsvā-yı devrān ʿāḳıbet

26. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 290
Mısra: **1**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Bār-ı ġamdan ḳaddümi pīç ü ḫam itdüñ ʿāḳıbet
Eyleyüp Mecnūnlayın rüsvā hem itdüñ ʿāḳıbet

27. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 290
Mısra: **2**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Bār-ı ġamdan ḳaddümi pīç ü ḫam itdüñ ʿāḳıbet
Eyleyüp Mecnūnlayın rüsvā hem itdüñ ʿāḳıbet

28. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 290
Mısra: **4**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Ḳaddümi çeng eyleyüp takduñ aña cān rişṭesin
Nāle vü feryādumı zīr ü bam itdüñ ʿāḳıbet

29. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 290
Mısra: **6**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Vaʿde kılduñ gerçi kim evvel vişālüñ şerbetin
Firḳate tebdīl idüp āḫir sem itdüñ ʿāḳıbet

30. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 290
Mısra: **8**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Gel beni öldür baña yigdür bu dirlikden ölüm
Çün raḳīb-i rū-siyāhı maḥrem itdüñ ʿāḳıbet

31. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 290
Mısra: **10**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Sāḳiyā biñ cānum olsa yoluña olsun fedā
Bir ḳadeḥ meyle bizi sen bī-ġam itdüñ ʿāḳıbet

32. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 290
Mısra: **12**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Niçe kez yapduñ Muḥibbī göñlini yıkduñ yine
Sīnede bünyād-ı ʿışḳı muḥkem itdüñ ʿāḳıbet

33. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 315
Mısra: **13**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Aka aka cūy-iken baḥr oldı yaşum ʿāḳıbet
Maḥv olur yanına varsa itmesün enhār baḥs

34. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 351
Mısra: **6**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Yüzini süren ayaguña devlete irer
Derbān olan kapuñda bulur ʿāḳıbet fütūḥ

35. ʿ**aḳıbet:**
Gazel 445
Mısra: **6**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Kim māyil ola dünyā metāʿına cemʿ ider
Ḳārūn-vār ʿaḳıbet anı zemīn tutar

36. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 446
Mısra: **8**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Zülfüñi refʿ it cemālüñden görinsün āfitāb
Giceler yeldā olursa ʿāḳıbet gündüzlüdür

37. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 460
Mısra: **3**
(Ar.) Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

Ḫāṭırumdan bir nefes çıkmazsın ammā ʿāḳıbet
İy perī bilmem senüñ göñlüñ niçe ādemdedür

<u>āḳıbet:</u>

1. **āḳıbet:**
Gazel 25

Mısra: **4**
Son, nihâyet.

Kūyına varan āşıḳı bir
ġamzeden eyler helāk
Olmaz peşīmān āḳıbet n'eyler
bu nā-ḥaḳ kan aña

2. **āḳıbet:**
Gazel 35
Mısra: **10**
Son, nihâyet.

İy Muḥibbī baglamak dünyāya
dil lāyıḳ degül
Çünki senden olısardur āḳıbet
ālem cüdā

āḳıbet bildüm:

1. **āḳıbet bildüm:***-dü, -m*
Gazel 45
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Son,nihayet,netice bilmek.

Ben vefā umup göñül virdüm
saña iy pür-cefā
Āḳıbet bildüm vefā gelmez imiş
senden baña

āḳıbet kor gidersin:

1. **āḳıbet kor gidersin:***--e, --r, --sin*
Gazel 141
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kibirlenip,gururlanırsan halin ateşlere gitmek olur anlamı kastedilmiştir.

Māl u cāha ġarra olma kor
gidersin āḳıbet
Şöyle tut dünyāyı kim saña
musaḫḫar boldı hep

ākil:

1. **āḳil:**
Gazel 73
Mısra: **12**
Akıllı kimse.

Dünyāda aceb olmaya ger olsa
inḳılāb
Āḳil aña dil vire mi anda şer ola

ʿākil:

1. ʿ**āḳildür:***-dür*
Gazel 238
Mısra: **8**
Akıllı kimse, arif, irfan sahibi, olgun insan.

Çünki dünyā bī-vefādur var u
yogı bir gerek
Her ki ʿāḳildür anuñ yanında
birdür nīst ü hest

2. ʿ**āḳil:**
Gazel 243
Mısra: **4**
Akıllı kimse, arif, irfan sahibi, olgun insan.

Bagladum zencīr-i zülf-i yāra dil
mecnūn-vār
Nāṣiḥā beni gerek ʿāḳil gerek
dīvāne tut

3. ʿ**āḳil:**
Gazel 444
Mısra: **2**
Akıllı kimse, arif, irfan sahibi, olgun insan.

Çarḫuñ işi hemīşe şuʿbededür
ʿĀḳil añlar bunı müşāhededür

ʿākil iseñ:

1. ʿ**āḳil iseñ:***--se, --n*
Gazel 234
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uyanık, aklı başında isen.

Çün ki bildüñ dār-ı dünyā
kimseye kılmaz vefā
ʿĀḳil iseñ aña bakma göñlüñi
andan sovut

ʿākil odur ki:

1. ʿ**āḳil odur ki:***--dur*
Gazel 356
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akıllı bir kimse şöyledir ki anlamındadır.

Biñ yıl olursa ʿömr geçer ānīde
hemān
ʿĀḳil odur ki fikrin ide kanda
gitdi Nūḥ

ʿākil olan:

1. ʿ**āḳil olan:***--a, --n*
Gazel 390
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akıllı olan.

Çün beḳāsı yok cihāna virme dil
ʿĀḳil olan eylemez bunda sürūd

ʿākil olur:

1. ʿ**āḳil olur:***--ur*
Gazel 291
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akıllı olmak (aklı başına gelmek).

Şādī vü ġam iy Muḥibbī tutmadı
bir dem ḳarār
ʿĀḳil olur her birisi gelse bir ebr
boldı tut

akın salup:

1. **akın salup:***--up*
Gazel 157
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa yıldırma ve üzme amaçlı süvari yollaması kastedilir.

N'eyler ol meh bilmezem
ebrūlarına çīn salup
Bu ḫarāb olmış göñül üzre yine
akın salup

akıt-:

1. **akıt:**
Gazel 244
Mısra: **9**
Akıtmak, dökmek.

İy Muḥibbī yaşuñı sen de akıt
cūlar gibi
Yok ḳarārı suyuñ olmış ʿāşıḳ-ı
dīdār mest

akl:

1. **aḳl:**
Gazel 19
Mısra: **8**
Akıl, düşünme gücü.

İy saçı leylī ne tañ ger baña
mecnūn diseler
Dil ise bende degül aḳl degül
yār baña

2. **aḳlı:***-ı*
Gazel 93
Mısra: **3**
Akıl, düşünme gücü.

Dāmen-i ışḳı dutup aḳlı ferāmūş
eyledüm

Böyle yazdı tā ezelden alnuma Yezdān baña

ʿakl:

1. ʿ**aḳl:**
Gazel 240
Mısra: **6**
Akıl, düşünme gücü.

Ḫazān oldukda evrāḳa naẓar kıl
Al ʿibret her birinden ʿaḳl deng-est

aḳl alup:

1. **aḳl alup:**--*up*
Gazel 137
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Danışmak,birinden yol göstermesini beklemek.

Aḳl alup dil mülkine ḥükm itdi kāfir ġamzesi
Korkaram şimden girü ḳaṣdı anuñ īmān ola

ʿakl issi:

1. ʿ**aḳl issi:**--*i*
Gazel 482
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akıl sahibi.

Virür mi dār-ı dünyāya göñül fi'l-cümle ʿaḳl issi
Görürken gelse bir şādī anuñ ardınca biñ ġamdur

akl u dil gitdi:

1. **aḳl u dil gitdi:**-*di*
Gazel 45
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın aklının ve gönlünün yok olması.

Yüzini gördüm Muḥibbī gitdi benden aḳl u dil
Cān daḫı gitse naẓar kılmaz o sīmīn-ten baña

ʿakl u hūş:

1. ʿ**aḳl u hūş:**
Gazel 282
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akıl ve şuur.

Komadı tende mecāl ü sīnede hīç ʿaḳl u hūş
Dutdı cān mülkin ser-ā-ser kākül-i müşgīn-i dōst

ʿaḳl u ṣabr u hūşdan:

1. ʿ**aḳl u ṣabr u hūşdan:**--*dan*
Gazel 276
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akıl, fikir, zekâ, iyi ile kötüyü ayırma hissi.

Baglayaldan dil saçı zencīrine dīvāne-veş
ʿAḳl u ṣabr u hūşdan bīgāne oldum ʿāḳıbet

aḳldan dūr olur:

1. **aḳldan dūr olur:**--*dan, --ur*
Gazel 161
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Atasözü**
(Beyitte) aşık olanların akıldan uzak olduğu vurgulanmıştır. (Aklın baştan gitmesi bağlamında).

Ehl-i ışḳ olan meeldür kim aḳldan dūr olur
Pend-i nāṣiḥ istemez gūş eylemez ḳavl-i edīb

ʿaḳlı alur:

1. ʿ**aḳlı alur:**--*ı, --ur*
Gazel 449
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Korkmaktan dolayı şaşırmak,kendinden geçmek.

Her kaçan bād-ı seḥerden zülf-i cānān sarmaşur
Dehşet alur ʿaḳlı dil olur perīşān sarmaşur

aḳlı gitdi:

1. **aḳlı gitdi:**-*di*
Gazel 66
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendini kaybetmek, delirmek, bilincini yitirmek.

Yüzüñi gördi Muḥibbī kalmadı cāndan eser
Gitdi aḳlı bir yaña cānı bedenden bir yaña

ʿāḳlı yok:

1. ʿ**āḳlı yok:**--*ı*
Gazel 380
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aklını gereği gibi kullanamayan; Aklî melekelerden mahrum || Aklını yitirmiş.

İy göñül şeydā olup irmek dilersin vaṣlına
Mümteniʿ sevdāya düşdüñ ʿāḳlı yok hey derdmend

aḳluma ġālib olmasa:

1. **aḳluma ġālib olmasa:**-*+u, -+ma, --ma, --sa*
Gazel 184
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık bu yoğun sevginin aklından üstün geldiğini ifade etmektedir.

Derdüñe düşüp deşt-i belāda yürimez-idüm
Ger ışḳ eger olmasa bu aḳluma ġālib

ʿaklumı alduñ:

1. ʿ**aḳlumı alduñ:**--*u, --m, --ı, --du, --n*
Gazel 422
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)sevgilinin aşığın aklını aldığı kastedilmektedir.

ʿAḳlumı alduñ evvel īmāna ḳaṣduñ āḫir
Zünnār-ı zülfüñ-ile çeşmüñ Firenge beñzer

ʿakluñ başa cemʿ kıl:

1. ʿ**aḳluñ başa cemʿ kıl:**--*u, --n, --a*
Gazel 409
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aklını başına toplamak.

İy Muḥibbī ġaflet itme başa ʿaḳluñ cemʿ kıl
Kanda gitdi kandadur Keyḫusrev ü Cem Keyḳūbād

akrān-ıla:

1. **aḳrān-ıla:**--*la*
Gazel 316
Mısra: **8**
Birbirlerine derece, sınıf, liyâkat ciheti ile benzeyenler. Mümâsil. Emsal.

İtlerüñle cengümi görüp beni ʿayb eyleme
Ṣadr-içün her kişi eyler çünki aḳrān-ıla baḫs

akreb-i zülfüñ:

1. **aḳreb-i zülfüñ:**
Gazel 18
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yüzünün iki yanından sarkan zehirli ve tehlikeli saç lülesi.

Egerçi aḳreb-i zülfüñ urur zaḫmı dil ü cāna
Ne ġam tiryāk-i lalüñden olur her demde em peydā

ʿaks:

1. ʿ**aksin:**-*in*
Gazel 429
Mısra: **5**
Akis, yansıma, görüntü.

Ruḫuñ mirʾātına baksam gözüm merdümleri ʿaksin
Nedür ġavrına irmeyüp görenler anı ḫāl añlar

aks-i lebüñi:

1. **aks-i lebüñi:**-*ü(n), -i*
Gazel 10
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin dudağının yansıması.

Aks-i lebüñi gördi Muḥibbī yaşı içre
Sandı ki şafaḳdur meh-i nev eyledi peydā

aksi midür:

1. **aḳsi midür:**--*mi*, --*dür*
Gazel 202
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin gül yüzünün renginin yansıması ifade edilmiştir.

Gül yüzüñ aḳsi midür ya pīrehen gülgūn mıdur
Ya güneş şevḳı ile surḫ olur dirler seḥāb

aḳs-i ruḫsāruñla:

1. **aḳs-i ruḫsāruñla:**--*u*, --*n*, --*la*
Gazel 208
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) Yüzünün aksi.

Her kaçan kim aḳs-i ruḫsāruñla düşe aya tāb
Eylese añа naẓar ditrer felekde āfītāb

al:

1. **alur:**-+*(u)r*
Gazel 117
Mısra: **5**
Almak (canını almak).

Sordum leb-i lalüñi görüp böyle mi alur
Men evda fī fī-ke mearrıḳı raḫīḳā

2. **alup:**-*up*
Gazel 3
Mısra: **15**
(herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Kim bu şir-i dil-pesendi ele alup okıya
Raḥmet anuñ cānına kim beni raḥmetle aña

3. **ala:**-*a*
Gazel 31
Mısra: **6**
(herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Her kaçan ġonca gibi nāz-ıla güftār idesin
Şevḳden güller ala egnine kırmuzı ḳabā

4. **alur:**-*ur*
Gazel 34
Mısra: **3**
(herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Her ne kim virürse āḫir cān alur
Nesne virmez bu cihān aylak saña

5. **alup:**-*up*
Gazel 206
Mısra: **10**
(herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Muḥibbī naḳd-i cāna derd-i yārı
Ziyāde assı itdi anı alup

6. **alduñ:**-*du*, -*ñ*
Gazel 339
Mısra: **5**
(herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Kaşlaruñ çīn eyleyüp alduñ ḳarār u ṣabrumı
Ne revādur dōstum almak bu vīrāndan ḫarāc

7. **alsa:**-*sa*
Gazel 342
Mısra: **14**
(herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Bu Muḥibbī olalıdan ḫāk-i pāyuñ ḫādimi
Tañ mıdur Keyḫusrev ü Dārā'dan alsa tāc u bāc

8. **aldum:**-*du*, -*m*
Gazel 402
Mısra: **7**
(herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

ʿIşḳ bāzārında aldum derdi çün dermānuma
Almaz-ısa oluram ben naḳd-i cān-ıla ḫarīd

9. **alup:**-*up*
Gazel 414
Mısra: **3**
(herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Zülfi çevgānın alup meydān-ı ḫüsn içre nigār
Bir bölük bī-çāreler üzre yine saldı semend

10. **alur:**-*ur*
Gazel 431

Mısra: **4**
(herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Ferdāyı ḫāṭıra getürüp ẓulmı ko bugün
Komaz kimesne ḥaḳḳını alur zamānedür

11. **al-ıla:**-*-ıla*
Gazel 282
Mısra: **4**
Hile, aldatma.

Bir siyeh Hindūcadur gülzār-ı ḥüsninde görüp
Al-ıla gül dermek ister kākül-i müşgīn-i dōst

12. **āl-ıla:**-*-ıla*
Gazel 476
Mısra: **4**
Hile, aldatma.

ʿUşşāḳa gördi kim lebüñe bāde öykinür
Āl-ıla anı itmege ayaga saldılar

13. **alur:**-*ur*
Gazel 203
Mısra: **2**
(Herhangi bir şeyi) Tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak // verilen bir şeyi geri almak.

Nūr ogurlar yüzüñe gelse muḳābil āfitāb
Nite kim alur şuā ı şemsden de māhitāb

14. **al:**
Gazel 285
Mısra: **7**
(Herhangi bir şeyi) Tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak // verilen bir şeyi geri almak.

Al ḫāk-i derin elüñe andan yüzüñe sür
ʿİzzetle koyup başuña tāc-ı saʿādet it

15. **alup:**-*up*
Gazel 184
Mısra: **10**
(Elini) Tutmak.

Āhuñ ipini koma Muḥibbī sakın elden
Eflāke çıkarur seni āḫir elüñ alup

16. **alur:**-*ur*
Gazel 353
Mısra: **3**
Almak (gönül almak anlamında).

Her tolu başına bir kerre alur būsesini
Böyledür rūz-ı ezelden beri bāzār-ı ḳadeḥ

17. **aladur:**-*adur, -*
Gazel 488
Mısra: **12**
Almak (gönül almak anlamında).

İy Muḥibbī yār gönderse eger tīr-i cefā
Cān u dilden aña karşu çıkubanı aladur

18. **al:**
Gazel 499
Mısra: **1**
(sevgilinin yanağı) kırmızı.

Çeşmüñüñ bilmem ne ḥāli var ne al üstindedür
Ḫūn içer ancak bunı bildüm ḳıtāl üstindedür

19. **al:**
Gazel 135
Mısra: **1**
1) "O" zamiri. 2) "Al işte, bak!" anlamında bir söz. 3) Sevgilinin yanağı(kırmızılık bağlamında).

Bilmezem ġamzeñ ne siḥr itdi ne kıldı al aña
Bir naẓarla cān u dil meyl eyledi fī'l-ḥāl aña

20. **aldı:**-*dı*
Gazel 269
Mısra: **1**
(Bir kimseyi) beraberinde götürmek.

Naḳd-i cān ile kim aldı laʿl-i cānānı dürüst
Şübhesüz aradı buldı derde dermānı dürüst

21. **āl:**
Gazel 429
Mısra: **1**
"Buyur al, kabul et" anlamında bir hitap. (Aşığın sevgiliye olan arzularını ona iade etmesi, ondan vazgeçmesi).

Ruḫuñ alını ʿarż eyle disem dildār āl añlar
Tenüm bir kıla döndürdi ġamuñ dirsem ḫayāl añlar

al-:

1. **alurdı:**-*ur, -dı*
Gazel 410
Mısra: **7**
Temin etmek, edinmek.

Gelüp alurdı ders-i ʿışḳı benden
Kalaydı bu deme Mecnūn u Ferhād

2. **alupdur:**-*up, -dur*
Gazel 17
Mısra: **2**
(herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Olaldan ḫasta-dil ışḳıyla şeydā
Alupdur başına biñ dürlü ġavġā

3. **alaldan:**-*al, -dan*
Gazel 22
Mısra: **5**
(herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

İy kemān ebrū alaldan tīr-i ġamzeñ destüñe
Sīnem içre dem mi vardur zaḫm-ı peykān olmaya

4. **alısar:**-*ısar*
Gazel 268
Mısra: **6**
(herhangi bir şeyi) tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Eşk-i çeşm-i sipehi karşuladı ġam sipehi
Alısar mülk-i dili çünki bular şad sipehest

5. **alup:**-*up*
Gazel 3
Mısra: **11**
(Bir şeyi) Kullanmak üzere tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Elüme alup niçe kez bakaram āyīneye

Añaram işyānumı korkum bu ola yüz kara

6. **alup:**-*up*
Gazel 17
Mısra: **8**
(Bir şeyi) Kullanmak üzere tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Reh-i ışḳ içre ölsem topragumı
Alup küḥl idine cennetde ḥavrā

7. **alup:**-*up*
Gazel 330
Mısra: **4**
(Bir şeyi) Kullanmak üzere tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Dünyāya naẓar eylemedüñ faḳr idi faḫruñ
Hem geymedüñ egnüñe alup aṭlas u dībāc

8. **aldum:**-*du, -m*
Gazel 383
Mısra: **3**
(Bir şeyi) Kullanmak üzere tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak.

Virüp cān naḳdin aldum ġam metāʿın
Ezelden ehl-i ʿışḳa bu-durur sūd

9. **aldı:**-*dı*
Gazel 437
Mısra: **4**
(Aklı başından) almak, gidermek.

ʿArż kıldı gün yüzini itdi sergerdān beni
Aldı dilden komadı bir ẕerre ṣabr-ıla ḳarār

āl eyledi:

1. **āl eyledi:**--*di*
Gazel 317
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hîle yaparak aldatmak, oyun etmek.

Ḳāmetüm dāl eyledi bir zülfi ʿanber el-ġıyāş
Kim ʿaceb āl eyledi ol çeşmi ʿabher el-ġıyāş

al olalıdan:

1. **al olalıdan:**--*a, --lı, --dan*
Gazel 121
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gözyaşının rengi kanlı akması sebebiyle kırmızı renktedir.

Kan yaşumla al olalıdan benüm kirpüklerüm
Merdüm-i çeşmüm dizer her dem dür-i ġalṭān aña

ala:

1. **ala:**--*a*
Gazel 202
Mısra: **1**
Almak,toplamak,kaldırmak.

Gün yüzinden her kaçan kim ala ol dilber niḳāb
Ẕerre gibi ayb olmaz eyler-isem ıżṭırāb

alā vü ednā:

1. **alā vü ednā:**
Gazel 140
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyi ve kötü, yüce ve hakir kimse II tüm insanlar, halk.

Zülf-i anber-bārına ḳıymetde āciz oldılar
Cem olup ālemde hep alā vü ednā bir yaña

ʿalāmāt:

1. ʿ**alāmāt:**
Gazel 249
Mısra: **10**
Alamet; Belirti, işaret, iz, nişan.

Sakın beyhūde lāf urma Muḥibbī
Gerekdür ʿışḳa şāhid yā ʿalāmāt

alāmet:

1. **alāmet:**
Gazel 217
Mısra: **4**
Belirti, işaret, iz.

Eflāke çıkar āteş-i dil gice alem-vār
Yitmez mi şeh-i ışḳ olana böyle alāmet

2. **alāmet:**
Gazel 220
Mısra: **4**
Belirti, işaret, iz.

Ben şāh-ı taḫt-ı ışḳam tāc-ı şeref başumda
Āhum livāsı elde yitmez mi bu alāmet

ʿalāmet:

1. ʿ**alāmet:**
Gazel 254
Mısra: **6**
(Ar.) İşâret, belirti, nişan, emâre.

Ser çekdi yine āteş-i dil çarḫa ʿalem-vār
Yitmez mi şehīd-i ġama bu deñlü ʿalāmet

2. ʿ**alāmet:**
Gazel 294
Mısra: **4**
(Ar.) İşâret, belirti, nişan, emâre.

Eṭibbā el urup nabżuma didi Cünūn-ı ʿışḳ ancak bu ʿalāmet

ʿalāmet it:

1. ʿ**alāmet it:**
Gazel 284
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İşaret, belirti, iz, emare etmek.

Olmak Muḥibbī ister-iseñ ʿışḳ-ıla şāyiʿ
Kaldur livā-yı āhı anuñla ʿalāmet it

ʿalāmet yitmez mi:

1. ʿ**alāmet yitmez mi:**--*mez, --mi*
Gazel 296
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bir şeyi belirtmek için) iz,nişan olarak yetmez mi? Elbette yeter anlamındadır.

ʿIşḳ āteşiyle dūd-ı dilüm elde ʿalem-vār
Sulṭān-ı ġam-ı ʿışḳa bu yitmez mi ʿalāmet

alan:

1. **alan:**
Gazel 390
Mısra: **9**
Alan, elde eden (kimse).

Zülf-i leylāsıdur alan Leylī'nüñ
Ṣabr u ārām-ı dil-i Mecnūn rebūd

ʿalāyıḳ-ı mücerredend:

1. **ʿalāyıḳ-ı mücerredend:**
Gazel 394
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İlgilenilen tek şey,tek alaka.

Dirler ki ehl-i ʿışḳ ʿalāyıḳ-ı mücerredend
Ammā ki zülf-i māh-rūyān muḳayyedend

alçaġ:

1. **alçaga:**-*a*
Gazel 88
Mısra: **7**
Alçak, aşağı.

Uzatma bugün ẓulm elini senden alçaga
Añ ol demi ki sorıla yarın şümār ola

aldan-:

1. **aldanup:**-*up*
Gazel 168
Mısra: **10**
.... aldanmak, kanmak, kapılmak, oyuna gelmek.

Evvelinde şīr içürür döner āḫir sem virür
Aldanup dünyā-yı dūna eyleme anı ṭaleb

2. **aldanma:**-*ma*
Gazel 405
Mısra: **7**
.... aldanmak, kanmak, kapılmak, oyuna gelmek.

Būyına aldanma dil virme bu dünyā ḥüsnine
Cidd ü cehd eyle düriş bir yār bul kim ola ferd

aldan:

1. **aldanma:**-*ma*
Gazel 243
Mısra: **7**
.... aldanmak, kanmak, kapılmak, oyuna gelmek.

Sakın aldanma göñül virme bu ʿālem naḳşına
Çünki fānīdür beḳāsı yok hemān vīrāne tut

2. **aldanma:**-*ma*
Gazel 323
Mısra: **9**
.... aldanmak, kanmak, kapılmak, oyuna gelmek.

Dilā aldanma gülzār-ı cihānuñ reng ü būyına
Fenādur āḫiri meyl itme gülden hem dikenden geç

3. **aldanma:**-*ma*
Gazel 360
Mısra: **7**
.... aldanmak, kanmak, kapılmak, oyuna gelmek.

Sakın aldanma cihān naṭʿına āḫir māt ider
Nāgehān açmaz yüzinden saña diye şāh ruḫ

4. **aldanma:**-*ma*
Gazel 424
Mısra: **7**
.... aldanmak, kanmak, kapılmak, oyuna gelmek.

Sakın aldanma sakın dünyāya dil virme sakın
Kamu ʿālem ḫalḳını bir bir olup ejder yakar

5. **aldanup:**-*up*
Gazel 497
Mısra: **5**
.... aldanmak, kanmak, kapılmak, oyuna gelmek.

Genc-i ḥüsne aldanup el sunma olursın helāk
Bekler anuñ zülfini her kılı ejderhā geçer

alem:

1. **ālem:**
Gazel 2
Mısra: **5**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Çeşm-i ālem cümle nūruñdan münevverdür senüñ
Yoluña olsa n'ola dünyā vü māfīhā fedā

2. **āleme:**-*e*
Gazel 3
Mısra: **6**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Bassa şemsüñ nūrını nūruñ senüñ olmaz aceb
On sekiz biñ āleme sensin çü maḥbūb-ı Ḫudā

3. **ālem:**
Gazel 4
Mısra: **2**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

4. **ālem:**
Gazel 4
Mısra: **2**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

5. **ālemde:**-*de*
Gazel 22
Mısra: **2**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Gün yüzüñ şevḳine her kim zār u giryān olmaya
Dilegüm budur anı ālemde şādān olmaya

6. **ālemsin:**-*sin*
Gazel 29
Mısra: **1**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Nūr-ı ālemsin bugün sen daḫı maḥbūb-ı Ḫudā
Eyleme āşıḳlaruñ bir laḥẓa kapuñdan cüdā

7. **ālemüñ:**-*üñ*
Gazel 33
Mısra: **12**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Pādişāh olan kurı ġavġā çeker
Ālemüñ ẕevḳın sürer ḳāni gedā

8. **ālem:**
Gazel 35
Mısra: **10**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

İy Muḥibbī baglamak dünyāya dil lāyıḳ degül
Çünki senden olısardur āḳıbet ālem cüdā

9. **ālem:**
Gazel 48
Mısra: **1**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

İtmedi itmeyiserdür kimseye ālem vefā
Līk dāyim eylemek-durur işi cevr ü cefā

10. **ālemi:**-*i*
Gazel 48
Mısra: **7**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Himmetüm raḫşına binüp ālemi geşt eylesem
Açaram ġamgīn göñüller nite kim bād-ı ṣabā

11. **ālemi:**-*i*
Gazel 49
Mısra: **8**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Bezm-i ġamda gel uyandur iy dil āhuñ şemini
Ālemi rūşen kılur ḥācet degül meşal saña

12. **ālem:**
Gazel 52
Mısra: **10**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Bundan Muḥibbī olmaya devletlü bir kişi
Ālem içinde sevdügi anuñ-ıla yār ola

13. **ālemlere:**-*ler*, -*e*
Gazel 63
Mısra: **8**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Ḫūblık mülkinde kaldurduñ livāyı ḫusrevā
Virdi ṭabluñ ser-te-ser ālemlere ṣıyt u ṣadā

14. **ālemde:**-*de*
Gazel 71
Mısra: **2**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Āşıḳ oldur ferde dil virüp cihānda merd ola
Derdden kurtılmayup ālemde ġam-perverd ola

15. **ālemde:**-*de*
Gazel 76
Mısra: **16**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Eger luṭf u kerem kılsañ yiridür cümle uṣṣāḳa
Ne var şimdi mi olmışdur bu ālemde kerem peydā

16. **alem:**
Gazel 81
Mısra: **11**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

İy Muḥibbī başum üzre şule-i āhum alem
Şāh-ı ışḳam saglu sollu eşk leşkerdür baña

17. **ālem:**
Gazel 94
Mısra: **9**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Muḥibbī her gelen gitdi bu ālem yine ālemdür
Dirīġā vü dirīġ itdi eger Cemşīd eger Dārā

18. **ālemde:**-*de*
Gazel 94
Mısra: **6**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Düşüp kūh-ı belā içre gözüm yaşı baña hem-dem
Ġamuñ ālemde var olsun komaz bir dem beni tenhā

19. **āleme:**-*e*
Gazel 102
Mısra: **9**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Gül yüzüñ şevḳi ile baksam Muḥibbī āleme
Cümle ālem ser-te-ser bāġ u gülistāndur baña

20. **ālemi:**-*i*
Gazel 113
Mısra: **3**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Kaplamışdı ālemi ẓulmet ser-ā-ser virdi nūr
Şem-i ruḫsārı anuñçün didiler vehhāc aña

21. **ālemde:**-*de*
Gazel 138
Mısra: **10**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Geşt ider lali hevāsıyla Muḥibbī ālemi
Tañ mı ger sevdā-zede ālemde sergerdān ola

22. **ālemi:**-*i*
Gazel 138
Mısra: **9**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Geşt ider lali hevāsıyla Muḥibbī ālemi
Tañ mı ger sevdā-zede ālemde sergerdān ola

23. **ālemde:**-*de*
Gazel 140
Mısra: **8**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Zülf-i anber-bārına ḳıymetde āciz oldılar
Cem olup ālemde hep alā vü ednā bir yaña

24. **ālemi:**-*i*
Gazel 155
Mısra: **5**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Ehl-i diller aradılar niçe yıllar ālemi
Genc-i ışḳı buldılar bu ḳalb-i vīrānum görüp

25. **ālemde:**-*de*
Gazel 165
Mısra: **7**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Āşıḳa bundan ulu müşkil mi var ālemde kim
Kendüsi ola faḳīr ü sevdügi ālī-cenāb

26. **alem:**
Gazel 187
Mısra: **5**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Şāh-ı ışḳam şule-i āhum baña zerrīn alem
Ḫilatümdür eşk-i çeşmümden ser-ā-ser gāh şīb

27. **ālemde:**-*de*
Gazel 208
Mısra: **4**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Agzınuñ esrārını sordukça yok dimez nigār
Görmedüm anuñ gibi ālemde bir şīrīn cevāb

28. **ālemde:**-*de*
Gazel 216
Mısra: **6**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Ser-ā-ser ālemi gezdüñ tutalum olduñ Efrīdūn
Bu dehrüñ niçesin Rüstem olup ālemde burduñ tut

29. **ālemi:**-*i*
Gazel 216
Mısra: **5**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Ser-ā-ser ālemi gezdüñ tutalum olduñ Efrīdūn
Bu dehrüñ niçesin Rüstem olup ālemde burduñ tut

ʿālem:

1. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 228
Mısra: **2**
(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

ʿIşḳuñla beni ko olayım ḫalḳa melāmet
ʿĀlemde hemān tek yüri sen sag u selāmet

2. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 229
Mısra: **10**
(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

İtüm diyü bir kerre anarsa seni dildār
ʿĀlemde Muḥibbī saña besdür bu riʿāyet

3. ʿ**ālemi:**-*i*
Gazel 234
Mısra: **14**
(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

İy Muḥibbī derd-i dilden ṣabr kıl āh eyleme
ʿĀlemi efsürde eyler ẓāhir olursa ol ot

4. ʿ**alem:**
Gazel 256
Mısra: **9**
(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

Āhdan çeker ʿalem Muḥibbī şāh-ı ʿışḳ olup
Başında şuʿle kim görinür tāc-ı ez-zerest

5. ʿ**ālem:**
Gazel 262
Mısra: **6**
(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

Miyānī fikr-ile döndüm ḫayāle
Heme ʿālem bu çeşmüme ḫayālest

6. ʿ**ālemlere:**-*ler*, -*e*
Gazel 276
Mısra: **8**
(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

Bir lebi şīrīn ġamıdur beni Ferhād eyleyen
Āh kim ʿālemlere efsāne oldum ʿāḳıbet

7. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 287
Mısra: **4**
(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

İstedüm pinhān idem sīnemde ġamzeñ yarasın
Rūşen itdi ʿāleme çāk-i girībān ʿāḳıbet

8. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 287
Mısra: **5**
(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

Ẓāhir itdi kūy-ı ʿışḳ içre cünūnum ʿāleme
Naḳş olan seng-i cefādan cism-i ʿüryān ʿāḳıbet

9. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 291
Mısra: **2**
(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

Heft iḳlīmi saña cümle musaḫḫar boldı tut
ʿÖmr daḫı Ḫıżr-ıla ʿālemde hem-ser boldı tut

10. ʿ**ālemi:**-*i*
Gazel 329
Mısra: **7**
(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

Ger dilerseñ ʿālemi rūşen kılasın ser-te-ser
Gün yüzüñden burḳaʿuñ keşf eyleyüp ruḫsāruñ aç

11. ʿ**ālemi:**-*i*
Gazel 332
Mısra: **2**
(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

Zülfüñi keşf it nigārā gel ḥabībüm yüzüñ aç
Dehri tā kılsun münevver ʿālemi tutsun sirāc

12. ʿ**ālem:**
Gazel 335
Mısra: **3**
(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

Müşterī olalı ʿālem mihrüñe
Kalmadı ḫurşīd ile māha revāc

13. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 348
Mısra: **1**
(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

Görmedüm sencileyin bir mehi ʿālemde melīḥ
Eylesem tañ mı yüzüñ mihr-ile mehden tercīḥ

14. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 399
Mısra: **6**
(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

Üns dutdı cānum-ıla ḫālī olmaz bir nefes
Dilberüm ʿālemde varum hem nigārumdur nemed

15. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 432
Mısra: **4**
(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

Gösterür ʿuşşāḳa gördüm ḫüsninüñ envārını
ʿĀleme nūrı sanasın mihr-i raḫşān ʿarż ider

16. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 438
Mısra: **7**
(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

ʿIşḳumuñ şıyt u şadāsın ẓāhir itdi ʿāleme
Ṭurra-i ġamla çalınur sīnem üzre kūsa sor

17. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 442
Mısra: **6**
(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

Leylī-i zülfüñ görüp olsam ne tañ mecnūn-ı ʿışḳ
ʿĀleme dīvānelerle niçe sersemler gelür

18. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 448
Mısra: **7**
(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

Sergüzeştüm okuñuz ʿālemde bir nev-ḳıṣṣadur
Köhnemiş efsānesi Ferhād-ıla Mecnūn'dur

19. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 460
Mısra: **6**
(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

Zāhidüñ geydügi gökdür dāyimā yāḫūd siyāh
Hīç anı bilmedüm ʿālemde ne mātemdedür

20. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 478
Mısra: **7**
(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

Cān göziyle kıl naẓar meh-pārelerle ʿāleme
Yok bahāsı naḳş olınmış sanki Āzer deyridür

21. ʿ**alem:**
Gazel 479
Mısra: **4**
(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

Olduguma şeh-i ġam iy dil yiter bu şāhid
Āhum ʿalem elümde yanumda eşk sipehdür

22. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 479
Mısra: **2**
(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

Sevmek seni nigārā yanuñda çün günehdür
Dāyim işüm anuñçün ʿālemde āh u vāhdur

23. ʿ**ālem:**
Gazel 495
Mısra: **1**
(Ar.) Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

Yine gül devridür ʿālem bi-ḥamdi'llāh münevverdür
Dimāġı kūşesi dehrüñ ki bū ile muʿāṭṭardur

<u>ālem içinde:</u>

1. **ālem içinde:**--*n*, --*de*
Gazel 197
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Iki dünyada.

Yokdur naẓīr ḫüsnüñe olduñ ḥabīb-i Ḥaḳ
Ālem içinde kıldı Ḫudā seni münteḫab

<u>ʿālem içinde:</u>

1. ʿ**ālem içinde:**--*i*, --*n*, --*de*
Gazel 251
Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyada.

Ne şādān ol ne ḫod ġamgīn
Muḥibbī ʿālem içinde
Gedā mīr ü cüvān u pīr iderler çün kamu rıḥlet

2. ʿ**ālem içinde:**--*i, --n, --de*
Gazel 362
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeryüzünde, kâinatta.

İy yār ḳaṭresi lebüñüñ baḥra tamlasa
Olmaya idi ʿālem içinde hīç āb-ı telḫ

3. ʿ**ālem içinde:**--*i, --n, --de*
Gazel 403
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeryüzünde, kâinatta.

Vādi-i hicrān şebinde kalalı Mecnūn gibi
Bir benüm tek kanda var ʿālem içinde ehl-i derd

4. ʿ**ālem içinde:**--*i, --n, --de*
Gazel 421
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeryüzünde, kâinatta.

Gerçi kim ʿālem içinde olupdur şeker leẕīẕ
Ammā lebüñ gibi degül ol iy püser leẕīẕ

5. ʿ**ālem içinde:**--*i, --n, --de*
Gazel 491
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeryüzünde, kâinatta.

Ḥadī s̲ -i zülf-i dildārı didiler eyleme kūtāh
Anuñçün güft ü gūyum ʿālem içinde müselseldür

ʿālem içre:

1. ʿ**ālem içre:**-+*re*
Gazel 277
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alemde, dünyada.

Gözler mi ʿālem içre nāmūs u ʿārı ʿāşıḳ
Herkes selāmet olsun bunlar diler melāmet

2. ʿ**ālem içre:**-+*re*
Gazel 304
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alemde, dünyada.

Çün müyesser olmaya cānān viṣāli ʿāşıḳa
ʿĀlem içre sīnesinde turdugı cāndur ʿabes̲

3. ʿ**ālem içre:**
Gazel 363
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alemde, dünyada.

Zülfüñüñ fikri ile her gice gönlüm tār olur
Gün yüzüñsüzdür görinür ʿālem içre rūzı telḫ

ālem içre dāyim ḥużūr idesin:

1. **ālem içre dāyim ḥużūr idesin:**--*re, --e, --sin*
Gazel 141
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) dünya içinde sürekli huzur duymak ve böyle yaşamak istemek kastedilir.

İster-iseñ ālem içre idesin dāyim ḥużūr
Senden alçak yükseg-ile cehd eyle olma çep

ālem içre pādişā kulsuz olmaz:

1. **ālem içre pādişā kulsuz olmaz:**--*maz*
Gazel 125
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) onu delice seven aşığı olmayan bir güzel,bir sevgili olmaz bağlamında gönül alan sevgilinin birden çok aşığı vardır anlamı çıkarılabilir.

Kullaruña bir naẓar kılsañ n'ola iy şīvekār
Çün bilürsin kulsuz olmaz ālem içre pādişā

ʿālem naḳşına:

1. ʿ**ālem naḳşına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 243
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) İçinde bulunulan sahte dünyanın güzellik ve görünüşü kastedilmiştir.

Sakın aldanma göñül virme bu ʿālem naḳşına
Çünki fānīdür beḳāsı yok hemān vīrāne tut

ʿālem serīrine:

1. ʿ**ālem serīrine:**--*ir, --i, --n, --e*
Gazel 286
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya tahtı.

Taḫt u tāc u salṭanat berbād olur çün ʿāḳıbet
Kendüñi ʿālem serīrine Süleymān oldı tut

ʿālem tolar:

1. ʿ**ālem tolar:**--*a, --r*
Gazel 280
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeryüzünün bahsedilen koku ile kaplanması.

Cān u dil olur müşerref bū-y-ıla ʿālem tolar
Deprenicek ruḫlarında zülf-i misk-efşān-ı dōst

alem ü ṭablı:

1. **alem ü ṭablı:**--*ı*
Gazel 108
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyayı aydınlatan,cihanı parlatan.

Şāh-ı ışḳ sīneñi dög didi yücelt āh alemin
Gördi lāyıḳ alem ü ṭablı dilā şāh saña

ālem-ārā:

1. **ālem-ārā:**
Gazel 119
Mısra: **10**
Dünyayı süsleyen; topluluğu süsleyen, güzelleştiren.

Münevverdür dü ālem gün yüzüñden
N'ola dirsem yüzüñe ālem-ārā

ʿālemde ʿahd ü peymānı dürüst bir yār bulmadum:

1. **ʿālemde ʿahd ü peymānı dürüst bir yār bulmadum:**--*de, --ı, --ma, --du, --m*
Gazel 222
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık koca dünyada verdiği söze ve yeminine sadık kalan bir dost,sevgili görmedim diye sitem etmektedir.

Bulmadum ʿālemde bir yār ʿahd ü peymānı dürüst
Gerçi cān virdüm bu yolda aradum anı dürüst

ʿālemde cānān olmasa:

1. **ʿālemde cānān olmasa:**--*de, --ma, --sa*
Gazel 307
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birinci mısrayla bağlantılı olarak;dünyada sevilen kişinin yani maşukanın olmaması kastedilmektedir.

Terk-i cān it ʿışḳ yolında dime cānāndur ʿabeş
Olmasa ʿālemde çün cānān ne söz cāndur ʿabeş

ʿālemde tañ mı:

1. **ʿālemde tañ mı:**--*de, --mı*
Gazel 311
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birinci mısrayla ilgili olarak: bu aşk duygusu dünyada kınanacak,ayıplanacak bir şey değildir denilmektedir.

Olupdur ʿışḳ çün sevdāya bāʿiş
Bilürse tañ mı ʿālemde ḫavādiş

ālemdür:

1. **ālemdür:**--*dür*
Gazel 94
Mısra: **9**
Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

Muḥibbī her gelen gitdi bu ālem yine ālemdür
Dirīġā vü dirīġ itdi eger Cemşīd eger Dārā

āleme düşdüm:

1. **āleme düşdüm:**--*dü, --m*
Gazel 111
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) hayal dünyasına girmek,düş kurmak.

Dür dişi fikri ile düşdüm yine bir āleme
Her ṭarafdan eşk-i çeşmüm görinür deryā baña

ʿāleme saçdum:

1. **ʿāleme saçdum:**--*e, --du, --m*
Gazel 331
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözyaşlarını dünyaya dağıttığı yani çok ağladığı kastedilmektedir.

Sīm-i eşküm şöyle saçdum ʿāleme
Kalmaya şimden girü sīme revāc

ʿalem-i āhı:

1. **ʿalem-i āhı:**--*ı*
Gazel 430
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah sancağı.

Çal sīne ṭablını ʿalem-i āhı çek dilā
Ġam kişveri virildi saña bu livā yiter

ʿālem-i muḥdes:

1. **ʿālem-i muḥdeş:**
Gazel 309
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kirlenmiş,pislenmiş dünya anlamında bir olumsuz yakıştırma kastedilmektedir.

İtmez çü vefā kimseye bu ʿālem-i muḥdeş
Meyl itme aña gel aduñı kılma müʾenneş

ʿālem-i nūruñ:

1. **ʿālem-i nūruñ:**--*u, --n*
Gazel 390
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cihanın ışığı.

ʿĀlemi nūruñ münevver ideli
Raḳṣ ider her yaña ẕerrāt-ı vücūd

ālem-i ulyāyı:

1. **ālem-i ulyāyı:**-*y, -ı*
Gazel 91
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok yüksek,en yüksek meclis,şu'ra,topluluk.

Ālem-i ulyāyı seyr itmek dilerseñ iy göñül
Ḫāk-i pāy-ı dilberi küḥl-ı baṣar kıl dāyimā

ʿālemüñ ḫalḳına:

1. **ʿālemüñ ḫalḳına:**--*ü, --n, --ı, --n, --a*
Gazel 417
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyadaki insanlar.

Ben sözüm gevherlerini rāyegān ḫarc eyledüm
Görinürken ʿālemüñ ḫalḳına sīm ü zer leẕīẕ

alem-vār:

1. **alem-vār:**
Gazel 217
Mısra: **3**
Sancak gibi.

Eflāke çıkar āteş-i dil gice alem-vār
Yitmez mi şeh-i ışḳ olana böyle alāmet

ʿalem-vār:

1. **ʿalem-vār:**
Gazel 225
Mısra: **5**
Sancak gibi.

Ser çekdi bu dil āteşi eflāke ʿalem-vār

Eşküm sipehi tutdı bu dünyāyı tamāmet

2. ʿ**alem-vār:**
Gazel 254
Mısra: **5**
Sancak gibi.

Ser çekdi yine āteş-i dil çarḫa ʿalem-vār
Yitmez mi şehīd-i ġama bu deñlü ʿalāmet

3. ʿ**alem-vār:**
Gazel 265
Mısra: **7**
Sancak gibi.

Ser çekdi bu dil ʿāteş-i eflāke ʿalem-vār
Eşküm sipehi dutdı bu dünyāyı tamāmet

4. ʿ**alem-vār:**
Gazel 296
Mısra: **3**
Sancak gibi.

ʿIşḳ āteşiyle dūd-ı dilüm elde ʿalem-vār
Sulṭān-ı ġam-ı ʿışḳa bu yitmez mi ʿalāmet

āl-i abā bende-i:

1. **āl-i abā bende-i:**
Gazel 48
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hz. Peygamberin kendisi ile beraber,kızı Hz. Fâtıma Validemiz,damadı Hz. Ali ve torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'den müteşekkil heyete köle olmak.

Raġbet itmezse Muḥibbī tañ mı heft iḳlīme çün
Oldı ol cān u göñülden bende-i Āl-i Abā

ālī şehr ola:

1. **ālī şehr ola:**-*a*
Gazel 74
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Büyük,üstün,yüce şehir olmak.

Işḳ şāhı niçeye dek göndere ceyş-i ġamı
Eyleye vīrāne bu göñlümi ālī şehr ola

ālī-cenāb:

1. **ālī-cenāb:**
Gazel 144
Mısra: **8**
Iyilik sahibi, ahlâkı yüce olan; kadir ve kymeti yüksek.

Sormasa bu derdmendüñ ḥālini olmaz aceb
Ār ider dervīşden her kandasa ālī-cenāb

2. **ālī-cenāb:**
Gazel 150
Mısra: **1**
Iyilik sahibi, ahlâkı yüce olan; kadir ve kymeti yüksek.

Ḫayme kursa gelse karşumda ger ol ālī-cenāb
Eylerem bu rişte-i cānum aña yir yir ṭınāb

3. **ālī-cenāb:**
Gazel 178
Mısra: **10**
Iyilik sahibi, ahlâkı yüce olan; kadir ve kymeti yüksek.

Her denīye söyleme ḥālüñi āgāh olmasun
Her ne eylerse Muḥibbī itsün ol ālī-cenāb

4. **ālī-cenāb:**
Gazel 179
Mısra: **1**
Iyilik sahibi, ahlâkı yüce olan; kadir ve kymeti yüksek.

Gördiler ḫāk oldugum yoluñda iy ālī-cenāb
Reşk idüp dir ehl-i ışḳ "yā leytenī küntü türāb"

ālī-cenāb dirler:

1. **ālī-cenāb dirler:**--*r*, --*ler*
Gazel 175
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) dünyanın sultanına iyilik sahibi,kadir ve kymetli kişi denildiği kastedilir.

Badezīn elḳāb-ı yāra ḫusrev-i ḫūbān diñüz
Pādişāh-ı dehre dirler nite kim ālī-cenāb

ālim:

1. **alīm:**
Gazel 1
Mısra: **2**
Ar. sf. İlimli, bilen, bilgili, bilgiç.

Ẕikr-i bismillāhirraḥmānirraḥīm Āşikār u gizlüye sensin alīm

ʿālimlerden:

1. ʿ**ālimlerden:**--*ler*, --*den*
Gazel 392
Mısra: **22**
. İlimli, bilen, bilgili, bilgiç.

Sen muʿallime varup okumaduñ ḫarf ü ḥurūf
Līk ʿālimlerden oldı biñ ṭabaḳ ʿilmüñ fürūd

alın:

1. **alnuña:**-*uñ, -a*
Gazel 180
Mısra: **6**
Başın ön tarafı ve yüzün kaşlarla saç arasındaki üst kısmı. II Sevgilinin alnı.

Aceb ḫaddüñ mi bu yāḫūd güneşdür
Aceb mi dir isem alnuña mehtāb

2. **alnuñ:**-*uñ*
Gazel 325
Mısra: **3**
Başın ön tarafı ve yüzün kaşlarla saç arasındaki üst kısmı. II Sevgilinin alnı.

Yüzüñ "Ve'ş-şems" ü alnuñ "Ve'ḍ-ḍuḥā"dur
ʿAceb mi zülfüñ olsa leyl-i miʿrāc

allāh:

1. **allāh'ı:**-*ı*
Gazel 11
Mısra: **6**
Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı, Hudâ.

Korkaram āhı tutup āşıḳlaruñ ḫaṭṭuñ gele
Koya mı ẓulmuñı hīç maẓlūmuñ Allāh'ı saña

2. **allāh'um:**-*um*
Gazel 90
Mısra: **2**
Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı, Hudâ.

Hīç tesir itmez n'içün feryād-ıla āhum saña
Yoḫsa āhenden mi virdi ḳalb Allāh'um saña

3. **allāh:**
Gazel 108
Mısra: **1**
Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı, Hudâ.

Ḥüsn-ile ḫulḳı aṭā itdi çün Allāh saña
Mihr āşüfte vü germ olsa ne tañ māh saña

4. **allāh:**
Gazel 134
Mısra: **10**
Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı, Hudâ.

Tā ölince çekiser cevr ü cefāñı bu Muḥib
Şākirem ben her ne ki taḳdīr ide Allāh baña

5. **allāh:**
Gazel 271
Mısra: **4**
Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı, Hudâ.

Ben gedāya vaṣl-ı ḫānın āh inʿām itmedi
Gerçi didüm kapusında niçe kez Allāh dōst

allāhu ḫayrā:

1. **allāhu ḫayrā:**
Gazel 50
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Huda tarafından verilen hayır,güzellik,iyilik,fayda,yarar.

Muḥibbī cānını tuḥfe iletdi
Ḳabūl itdük cezāñ Allāhu ḫayrā

allāh'uñ:

1. **allāh'uñ:**-+*un*
Gazel 174
Mısra: **8**
Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı, Hudâ.

Vaṣl-ı cānān gerçi kim nā-yābdur
Virmek Allāh'uñ dilā sen kıl ṭaleb

almaz-ısa:

1. **almaz-ısa:**--*maz, --sa*
Gazel 402
Mısra: **8**
Almamak,tutmamak.

ʿIşḳ bāzārında aldum derdi çün dermānuma
Almaz-ısa oluram ben naḳd-i cān-ıla ḫarīd

almış iken:

1. **almış iken:**--*mış, --ken*
Gazel 181
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sahip olmak,almak anlamında kullanılmıştır.

Naḳd-i cāna almış iken dilberüñ bir būsesin
Āh raḳīb ortaya girdi bozdı bāzārum görüp

aln:

1. **alnuña:**-*u, -ñ, -a*
Gazel 29
Mısra: **8**
Alın.

Çünki dinildi aña "ve'ṣ-ṣems" daḫı "ve'd-duḥā"
Rūyuña alnuña mihr ü māhı beñzetsem n'ola

alnuma yazdı:

1. **alnuma yazdı:**--*dı*
Gazel 93
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alına yazılmak,kaderinde yazılı olan bir şeyin başına gelmesi.

Dāmen-i ışḳı dutup aḳlı ferāmūş eyledüm
Böyle yazdı tā ezelden alnuma Yezdān baña

alnuñ ḳamer olmasa:

1. **alnuñ ḳamer olmasa:**--*ma, -sa--nun, --ma, --sa*
Gazel 158
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin alnı aya benzetilmiştir.

Dōstum alnuñ ḳamer olmasa yüzüñ āfītāb
Olmaz-ıdı kim naẓar eylerse çeşmi tolu āb

altun megesdür:

1. **altun megesdür:**--*dür*
Gazel 190
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ateşin çevresinde dönerek uçan pervaneler.

Āteş-i ġamda uçan altun megesdür iy göñül
Olısardur dōstlar āḫir cihān ḥāli ḫarāb

altunlu şīb:

1. **altunlu şīb:**
Gazel 205
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Altın işlemeli kumaş çeşidi.

Yine teşrīfler baña inām idüp sulṭān-ı ġam
Eşk-i çeşmümden geyürdi egnüme altunlu şīb

alur mısın:

1. **alur mısın:**--*ur, --mı, --sın*
Gazel 256
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(bir bedel karşılığında) temin etmek, satın almak.

Didüm lebüñ bahāsına cānum alur mısın
Didi bahā yok aña yāḳut-ı aḥmerest

ʿām:

1. ʿ**ām-ıla:**--*ıla*
Gazel 314

Mısra: **14**
"Hâs"ın zıddı, bayağı, sıradan; halk, umum.

Bu Muḥubbī görse her şāʿir sözin iġmāż ider
ʿAybdur çün ḫāṣ olana eylemek ʿām-ıla baḥs

aʿmāl:

1. **aʿmālüñi:**-*üñi*
Gazel 254
Mısra: **13**
Ameller, işler. II Yapılan hayırlar.

Cehd eyle Muḥibbī bugün aʿmālüñi artur
Eyüler-ile ḥaşr olasın rūz-ı ḳıyāmet

amân:

1. **amān:**
Gazel 5
Mısra: **7**
"Aman, medet" anlamlarında kullanılan yardım isteme sözü.

Öldürür gerçi ki ġamzeñ āşıḳa virmez amān
Leblerüñ Īsī gibi her laḥẓa virür cān baña

amān virme:

1. **amān virme:**--*me*
Gazel 400
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Rahat bırakmamak, göz açtırmamak; acımayıp öldürmek.

Dimiş idüñ ki seni zülfüme berdār ideyim
Hīç amān virme hemān as beni ol dāra meded

âmil:

1. **āmil:**
Gazel 65
Mısra: **4**
Ar. 1. Amel edici, işleyici: İlmiyle âmil. 2. Nahvde ref', nasb, cer, cezm hâlâtından birini vukua getiren şey: âmil-i kıyasî.

Egerçi ki bilür herkes ki şerden yig-durur ḫayrı
Velī hīç görmedüm ola anuñ-ıla bir āmil hā

ammā:

1. **ammā:**
Gazel 13
Mısra: **5**
"Ama, fakat, lakin, ancak, ne çare ki" anlamlarında bir bağlaç.

Ömr naḳdin vaṣl içün ḫarc eyledüm ammā çi sūd
Sayüm oldı ancak taḥṣīl-i bī-ḥāṣıl baña

2. **ammā:**
Gazel 67
Mısra: **9**
"Ama, fakat, lakin, ancak, ne çare ki" anlamlarında bir bağlaç.

İy Muḥibbī derd ü miḥnet çekdüm ammā görmedüm
Bundan olur derd ki kişi sevdüginden ayrıla

3. **ammā:**
Gazel 71
Mısra: **6**
"Ama, fakat, lakin, ancak, ne çare ki" anlamlarında bir bağlaç.

Saklamak mümkindür eşküm virmeye ışḳdan nişān
Ẓāhir eyler çāre yok ammā ki çehrem zerd ola

4. **ammā:**
Gazel 403
Mısra: **7**
"Ama, fakat, lakin, ancak, ne çare ki" anlamlarında bir bağlaç.

Sırr-ı ʿışḳı saklamak ḳaṣd eyledüm ammā çi sūd
Ẓāhir eyler āh u eşk ü bir yaña ruḫsār-ı zerd

5. **ammā:**
Gazel 421
Mısra: **2**
"Ama, fakat, lakin, ancak, ne çare ki" anlamlarında bir bağlaç.

Gerçi kim ʿālem içinde olupdur şeker leẕīẕ
Ammā lebüñ gibi degül ol iy püser leẕīẕ

6. **ammā:**
Gazel 460
Mısra: **3**
"Ama, fakat, lakin, ancak, ne çare ki" anlamlarında bir bağlaç.

Ḫāṭırumdan bir nefes çıkmazsın ammā ʿāḳıbet
İy perī bilmem senüñ göñlüñ niçe ādemdedür

7. **ammā:**
Gazel 475
Mısra: **5**
"Ama, fakat, lakin, ancak, ne çare ki" anlamlarında bir bağlaç.

Gelse ḫayāli çeşmüme ammā görinmez āh
Kim gördi perī ādem-ile āşinā olur

ammā dōst benüm ḥālümden bī-haber:

1. **ammā dōst benüm ḥālümden bī-ḫaber:**--*üm, --ü, --m, --den*
Gazel 221
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yukarıdaki beyitle ilişkili olarak aşık; sevgilinin kendisinden habersiz olduğunu,onunla ilgilenmediğini dile getiriyor.

Baña sor yārdan ġayrı ḫaber yok
Benüm ḥālümden ammā bī-ḫaber dōst

ammā ki:

1. **ammā ki:**
Gazel 293
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ama, ne var ki.

Her kişi cām-ı mül-ile mest olur ammā ki ben
İçeli ʿışḳuñ şarābın oluram her bār mest

2. **ammā ki:**
Gazel 394

Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ama, ne var ki.

Dirler ki ehl-i ʿışḳ ʿalāyıḳ-ı mücerredend
Ammā ki zülf-i māh-rūyān muḳayyedend

<u>añ-:</u>

1. **añmayup:**-*ma, -y, -up*
Gazel 18
Mısra: **4**
1. Hatırlamak, akla getirmek, yâd etmek, tahattur etmek. 2. Adını söylemek, zikretmek.

Niçe biñ āşıḳ öldürdüñ kapuñda tīġ-ı cevr-ile
Günāhın añmayup her dem idersin biñ sitem peydā

2. **añmaya:**-*ma, -(y)a*
Gazel 397
Mısra: **7**
1. Hatırlamak, akla getirmek, yâd etmek, tahattur etmek. 2. Adını söylemek, zikretmek.

Nā-būd olursa añmaya ʿışḳ ehli būdını
Anuñ yanında bir görinür çün ziyān u sūd

<u>añ:</u>

1. **an:**
Gazel 38
Mısra: **8**
An / vakit.

Tāra döndi gözyaşı iñler göñül ṭanbūr-veş
Dest-i ġam mıżrābı turmaz tokınur her an aña

2. **añaram:**-*ar, -am*
Gazel 3
Mısra: **12**
1. Hatırlamak, akla getirmek, yâd etmek, tahattur etmek. 2. Adını söylemek, zikretmek.

Elüme alup niçe kez bakaram āyīneye
Añaram işyānumı korkum bu ola yüz kara

3. **añduñ:**-*duñ*
Gazel 28
Mısra: **7**
1. Hatırlamak, akla getirmek, yâd etmek, tahattur etmek. 2. Adını söylemek, zikretmek.

Zülfini añduñ perīşān-ḫāṭır olduñ iy göñül
Ḫaṭṭı fikrinden gelen dāyim melāmetdür saña

4. **aña:**-*a*
Gazel 64
Mısra: **1**
1. Hatırlamak, akla getirmek, yâd etmek, tahattur etmek. 2. Adını söylemek, zikretmek.

Aña āşıḳ mı dinür ışḳuñ yolında cān aña
Yāḫu derd-ile olursa derdine dermān aña

5. **añma:**-*ma*
Gazel 89
Mısra: **9**
1. Hatırlamak, akla getirmek, yâd etmek, tahattur etmek. 2. Adını söylemek, zikretmek.

Ṣabr eyle devā nāmını añma Muḥibbīyā
Āşıḳ dinür mi dilde göñülde devā ola

6. **añsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 210
Mısra: **12**
1. Hatırlamak, akla getirmek, yâd etmek, tahattur etmek. 2. Adını söylemek, zikretmek.

Dōst vaṣlından egerçi kimsene virmez nişān
Cüst ü cūsın līk añsañ eylemez ehl-i ṭaleb

7. **añsam:**-*sa, -m*
Gazel 220
Mısra: **5**
1. Hatırlamak, akla getirmek, yâd etmek, tahattur etmek. 2. Adını söylemek, zikretmek.

Añsam eger gül ü serv şirüm içinde cānā
Ḳaddüñle ārıżuñdan olur heme kināyet

8. **anarsa:**-*ar, -sa*
Gazel 229
Mısra: **9**
1. Hatırlamak, akla getirmek, yâd etmek, tahattur etmek. 2. Adını söylemek, zikretmek.

İtüm diyü bir kerre anarsa seni dildār
ʿĀlemde Muḥibbī saña besdür bu riʿāyet

9. **añdum:**-*dum*
Gazel 452
Mısra: **5**
1. Hatırlamak, akla getirmek, yâd etmek, tahattur etmek. 2. Adını söylemek, zikretmek.

Laʿlin añdum deşt-i ġamda şevḳ-ıla kan agladum
Her ne yirde kim kazarlarsa benüm kanum çıkar

10. **añ:**
Gazel 488
Mısra: **5**
1. Hatırlamak, akla getirmek, yâd etmek, tahattur etmek. 2. Adını söylemek, zikretmek.

Añ günāhuñ göz yaşuñ dök kesme luṭfından ümīd
Çünki bir māh-ṭalʿat cürmi yek sāledür

<u>añ ki:</u>

1. **añ ki:**
Gazel 240
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hatırlamak,aklına getirmek.

Muḥibbī al ele āyīneye bak
Günāhuñ añ ki mūlar çün direng-est

<u>añ ol demi ki:</u>

1. **añ ol demi ki:**
Gazel 88
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İşte o zaman,o an ki.

Uzatma bugün ẓulm elini senden alçaga

Añ ol demi ki sorıla yarın şümār ola

aña:

1. **aña:**
Gazel 3
Mısra: **8**
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri, onun.

Evveline ışḳuñuñ her kim ki basdıysa ḳadem
Dimesün ġavrına irdüm yokdur aña intihā

2. **aña:**
Gazel 6
Mısra: **1**
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri, onun.

Ol perī peyker melek kim beñzemez insān aña
Ṣad hezārān dil fedā olsun hezārān cān aña

3. **aña:**
Gazel 6
Mısra: **2**
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri, onun.

Ol perī peyker melek kim beñzemez insān aña
Ṣad hezārān dil fedā olsun hezārān cān aña

4. **aña:**
Gazel 6
Mısra: **4**
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri, onun.

Hey ne kāfirdür gelür īmāna sanmañ zülfini
Dem mi vardur ruḫları arż itmeye īmān aña

5. **aña:**
Gazel 6
Mısra: **6**
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri, onun.

Bāġ-ı ışḳında belā-keş bülbülidür bu göñül
Sīnesinde tāze dāġıdur gül-i ḫandān aña

6. **aña:**
Gazel 6
Mısra: **8**
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri, onun.

Tīr-i müjgānı gelürse cān virem şükrāne ben
Çün göreliden ya kaşını olmışam ḳurbān aña

7. **aña:**
Gazel 6
Mısra: **10**
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri, onun.

Bir devāsuz derde düşdi bu Muḥibbī ḫasta-dil
İy ṭabīb-i dil meger lalüñ ola dermān aña

8. **aña:**
Gazel 12
Mısra: **1**
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri, onun.

Kaşlaruñ yasına didüm olayım ḳurbān aña
Ḫışm-ıla dilber didi lāyıḳ mı ol ḳurbān aña

9. **aña:**
Gazel 12
Mısra: **2**
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri, onun.

Kaşlaruñ yasına didüm olayım ḳurbān aña
Ḫışm-ıla dilber didi lāyıḳ mı ol ḳurbān aña

10. **aña:**
Gazel 12
Mısra: **4**
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri, onun.

Her ṭarafdan niçe sırlar kevkebi ġaltān ola
Zülf-i anber-rīzini kılsa eger çevgān aña

11. **aña:**
Gazel 12
Mısra: **6**
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri, onun.

Cennet ü ḥavrāyı n'eyler āşıḳ-ı dīdār olan
Yig gelür biñ ravżadan bir gūşe-i vīrān aña

12. **aña:**
Gazel 12
Mısra: **8**
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri, onun.

Sīne ṣaḥrāsına ekdüm çün maḥabbet toḫmını
Dem-be-dem yagdursa tañ mı gözlerüm bārān aña

13. **aña:**
Gazel 12
Mısra: **10**
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri, onun.

İy Muḥibbī āşıḳ oldur derd-i yārı ḫoş göre
Derdden kurtılmasun derdine kim dermān aña

14. **aña:**
Gazel 60
Mısra: **6**
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri, onun.

Dokınup bād-ı āhumdan yaşum deryāsı mevc urdı
Kalup dil zevraḳı anda görinmez aña sāḥilhā

15. **aña:**--*ň, -+a*
Gazel 249
Mısra: **6**
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri, onun.

Reh-i ʿışḳı giçer ʿışḳ ehli āsān
Ne ḳaṭʿ-ı menzil aña ne maḳāmāt

16. **aña:**--*n, --a*
Gazel 288
Mısra: **10**
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri, onun.

İy Muḥibbī zülfi bendinde gören dil murġını
Dir meges gibi tolaşmış aña dām-ı ʿankebūt

17. **aña:**--*n, --a, -*
Gazel 311
Mısra: **4**
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri, onun.

Ḫabāyiṣden ider mi dilleri pāk
Neden dirler aña ümmü'l-ḫabāyiṣ

18. **aña:**--*n, --a*
Gazel 334
Mısra: **4**
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri, onun.

Döymeye senüñ cefā vü cevrüñe āhen daḫı
Eylemez aña taḥammül göñlüm olsa aña tuç

19. **aña:**--*n, --a*
Gazel 366
Mısra: **8**
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri, onun.

Ayāza kul diyü isnād iderler
Ne kul bil ki kul oldı aña Maḥmūd

20. **aña:**--*n, --a*
Gazel 367
Mısra: **2**
" O" üçüncü teklik şahıs zamiri, onun.

İy yüzi gül ḳāmeti serv-i bülend
ʿĀrıżuñ āteş aña ḫālüñ sipend

21. **aña:**-*a*
Gazel 3
Mısra: **16**
Bir kimse ya da bir şeyi anımsayarak sözünü etme.

Kim bu şir-i dil-pesendi ele alup okıya
Raḥmet anuñ cānına kim beni raḥmetle aña

22. **aña:**-*a*
Gazel 64
Mısra: **2**
Bir kimse ya da bir şeyi anımsayarak sözünü etme.

Aña āşıḳ mı dinür ışḳuñ yolında cān aña
Yāḫu derd-ile olursa derdine dermān aña

23. **aña:**--*n, --a*
Gazel 118
Mısra: **1**
"O" işaret zamiri(dert yükü).

Dil çeker bār-ı ġamı itmez taḥammül ḲāF aña
Dōstlar itmez misiz billāhi diñ inṣāf aña

24. **aña:**--*ñ, --a*
Gazel 150
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik kişi zamiri(sevgili).

Ḫayme kursa gelse karşumda ger ol ālī-cenāb
Eylerem bu rişte-i cānum aña yir yir ṭınāb

25. **aña:**--*n, --a*
Gazel 234
Mısra: **10**
" O" işaret zamiri.(Dünya.).

Çün ki bildüñ dār-ı dünyā kimseye kılmaz vefā
ʿĀḳil iseñ aña bakma göñlüñi andan sovut

26. **aña:**--*n, --a*
Gazel 251
Mısra: **3**
"O" işaret zamiri.(hırka).

Saña yitmez mi bir jende sarıl aña ḥayātuñda
Ölince tā anı ḫoş gör gel itme kimseye minnet

27. **aña:**--*n, --a*
Gazel 256
Mısra: **8**
" O " işaret zamiri (sevgilinin dudağı).

Didüm lebüñ bahāsına cānum alur mısın
Didi bahā yok aña yāḳut-ı aḥmerest

28. **aña:**--*n, --a*
Gazel 263
Mısra: **4**
" O " işaret zamiri (dert).

Benüm derd-i dilüm ġāyet üküşdür
Bulınmaz aña hergiz ḥadd ü ġāyet

29. **aña:**--*n, --a*
Gazel 290
Mısra: **3**
"O" işaret zamiri(aşığın boyu.).

Ḳaddümi çeng eyleyüp takduñ aña cān rişтesin
Nāle vü feryādumı zīr ü bam itdüñ ʿāḳıbet

30. **aña:**--*n, -a*
Gazel 311
Mısra: **8**
"O işaret zamiri" (aşk yolu).

Ṭarīḳ-ı ʿışḳ birdür iki sanup
Sakın dimeñ aña işnā vü sāliş

31. **aña:**--*n, --a*
Gazel 315
Mısra: **15**
" O " işaret zamiri(aşk hastası.).

Ḫasta-i ʿışḳdur Muḥibbī bildük aña çāre yok
Bāri itme gel ṭabībā bir ser-i bīmār baḥş

32. **aña:**--*n, --a*
Gazel 334
Mısra: **8**
İşaret zamiri(bir önceki mısrada yer alan dünya kafilesi kastedilmektedir.).

Bir ribāṭ-ı köhne dünyā kārbān ḫalḳ-ı cihān
Kim bugün aña konarsa dirler aña arta güç

33. **aña:**--*n, --a*
Gazel 356
Mısra: **10**
3.Tekil kişi işaret zamiri(aşk mihneti).

Mecnūn çıkardı gerçi ki ʿışḳ minnetini ezel
Geldi Muḥibbī yazdı aña niçe biñ şürūḥ

34. **aña:**--*n, --a*
Gazel 364
Mısra: **2**
A-na: o-na" işaret zamiri(sevgilinin dudağı).

İtsem sü'āl laʿlini virür cevāb-ı telḫ
Raġbet ider dilüm aña sanur şarāb-ı telḫ

35. **aña:**--*n, --a*
Gazel 236
Mısra: **7**
"O" işaret zamiri(sevgilinin beli).

Görüp miyān-ı yārı n’ola aña mū disem
Bir noḳṭadan da teng-durur çün dehān-ı dōst

aña āşıḳ mı dinür:

1. **aña āşıḳ mı dinür:**-*ür*
Gazel 71
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ona aşık denir mı,denmez.

Āşıḳam dir kim reh-i ışḳ içre cān terk eylemez
Aña āşıḳ mı dinür nāmı anuñ nā-merd ola

aña beñzer:

1. **aña beñzer:**--*n, --a, --zer*
Gazel 190
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ona benzeyen, onun gibi.

İtse efşān zülfini dagıtsa gül yüzine yār
Aña beñzer āfitābuñ yüzini dutsa seḥāb

aña didüm:

1. **aña didüm:**--*dü, --m*
Gazel 122
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ona söyledim ki.(Sevgili bağlamında.).

Didüm aña iy bī-vefā nedür bu itdügüñ cefā
Didi ki bil iy mübtelā benden saña oldı aṭā

aña dirler kim:

1. **aña dirler kim:**--*n, --a, --r, --ler*
Gazel 374
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ona derler ki, öyle bir kişidir ki.

Yoluña cümle varını ḫarc eyledi gözüm
Merd olsa kişi dirler aña kim budur çü merd

aña göre:

1. **aña göre:**--*n, --a*
Gazel 235
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ona göre.

Ẕerrece ārzū kalmaz dil-i ʿāşıḳda yakın
İy Muḥibbī bir olur aña göre nīst ü hest

aña irmek mümkin degül:

1. **aña irmek mümkin degül:**
Gazel 122
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliye ve onun eşiğine ulaşmanın-kavuşmanın mümkün olmaması üzerinde duruluyor.

Didüm ki çekdüm rencini bulmaga ḫüsni gencini
İrmek aña mümkin degül bekler dü zülf-i ejdehā

aña kalma:

1. **aña kalma:**--*n, --a, --ma*
Gazel 333
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bahsedilen şeyden vazgeçmek,önemsememek.

Şarāb-ı ʿışḳ-ıla mestem eger bir būseñ istersem
Katı dīvānedür göñlüm aña kalma geçenden geç

aña karşu:

1. **aña karşu:**--*n, --a*
Gazel 488
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ona karşı.

İy Muḥibbī yār gönderse eger tīr-i cefā
Cān u dilden aña karşu çıkubanı aladur

aña merḥabā diyem:

1. **aña merḥabā diyem:**-*e, -m*
Gazel 70
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliye -hoşgeldin-demesi anlamında kullanılmıştır.

Ya kaşuñdan tīr gönder sīneme Geldüginee diyem aña merḥabā

aña meyl itme:

1. **aña meyl itme:**--*n, --a, --me*
Gazel 309
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kastedilen kirlenmiş dünyaya bağlanma,ondan medet umma denilmektedir.

İtmez çü vefā kimseye bu ʿālem-i muḥdeṡ
Meyl itme aña gel aduñı kılma müʾenneṡ

aña nihāyet olmaz:

1. **aña nihāyet olmaz:**--*n, --a, --maz*
Gazel 272
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte bir önceki mısrayla ilgili olarak) aşkın bir sonunun olmadığı ve artarak devam ettiği kastedilmektedir.

Didiler ʿışḳı eyler vaṣl teskīn
Didüm artar aña olmaz nihāyet

aña nisbet bir ḳaṭre-durur:

1. **aña nisbet bir ḳaṭre-durur:**--*n, --a, --dur, --ur*
Gazel 279
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir karşılaştırma yapılarak büyük nehirler anılarak -onların suyu bile bir damladır- denilmektedir.

Yaşına Muḥibbī kuluñuñ gel naẓar eyle
Bir ḳaṭre-durur nisbet aña Nīl ü eger Şāt

ana raḥminden berü:

1. **ana raḥminden berü:**--*i, --n, --den*
Gazel 313
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ana karnından beri.||Çocuğun doğmadan önce anne karnında geçirdiği süreçten beri.

Eksük olmaz başda sevdā dilde āteş gözde āb
Ana raḥminden berü ben olmadum şād el-ġıyāṣ

aña sernüvişt olan gelür:

1. **aña sernüvişt olan gelür:**-*-n, --a, --a, --n, --ür*
Gazel 408
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kalıplaşmış bir söz olarak: "İnsanın kaderinde ne yazıyorsa bşına o gelir." biçiminde bir söz kastedilmektedir.

Sernüvişt olan gelür aña
Muḥibbī çāre yok
Eyleme hergiz şikāyet kılma dehr-i dūnı yād

anahtārı oldı:

1. **anaḫtārı oldı:**-*-ı, --dı*
Gazel 404
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin meyhane kapısının kilidini açan anahtar olması kastedilmektedir.

Bunca eyyām bend kılmışken der-i meyḫāneyi
Māh-ı nev oldı anaḫtārı açıldı ol kilīd

anamdan togaldan:

1. **anamdan togaldan:**-*dan*
Gazel 35
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Dünyaya geldiği ilk günden beri sıkıntı çekmek. 2)Elest Meclisinde yaratıcımızdan ayrıldığımızdan beri üzüntü ve sıkıntı içinde olmak.

Benden anamdan togaldan olmamışdur ġam cüdā
Ölürem derd-ile ġam benden ola bir dem cüdā

ʿanber:

1. ʿ**anber:**
Gazel 282
Mısra: **1**
Güzel koku, sevgilinin güzel kokan saçı, sevgilinin güzel kokusu.

Gül yüzinde komış ʿanber kākül-i müşgīn-i dōst
Eylemiş kendüyi çenber kākül-i müşgīn-i dōst

2. ʿ**anberden:**-*den*
Gazel 419
Mısra: **10**
Güzel koku, sevgilinin güzel kokan saçı, sevgilinin güzel kokusu.

İki gözi nergis-i şehlāyā beñzer dilberüñ
Būy-ı zülfeyni dimāġa bilki ʿanberden leẕīẕ

3. ʿ**anberīne:**-*i, -n, -e*
Gazel 465
Mısra: **4**
Güzel koku, sevgilinin güzel kokan saçı, sevgilinin güzel kokusu.

Ḫālī sanmañ ḥüsni zīverden anuñ
ʿAnberīne zülfini zīver tutar

anber:

1. **anber:**
Gazel 128
Mısra: **5**
Güzel koku.

Kime anber kimine çenber görinür zülf-i dōst
Çeşmüme her tārı anuñ mār u ubāndur baña

anber saçından:

1. **anber saçından:**-*-ı, --n, --dan*
Gazel 115
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Adabalığı ve kaşalot denilen büyük balıkların bağırsaklarında teşekkül eden güzel koku.(Sevgilinin saçı bağlamında).

Būy-ı misk-ile dimāġ-ı bāġ-ı dehr olmazdı pür
Olmasa anber saçından böyle müşk-efşān ṣabā

anber-i sārā:

1. **anber-i sārā:**
Gazel 10
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Halis, saf anber.

Ugradı meger bāḍ-ı ṣabā zülfine yāruñ
Pür itdi dimāġını dilüñ anber-i sārā

anberīn gīsūña tokındı:

1. **anberīn gīsūña tokındı:**-*+na, --ın, --dı*
Gazel 177
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin omzundan dökülen misk kokulu saçlarına rüzgarın değmesi kastedilir.

Anberīn gīsūña tokındı meger bād-ı seḥer
Kıldı bu ālem dimāġını muaṭṭar cümle ṭīb

anber-rīzini:

1. **anber-rīzini:**
Gazel 12
Mısra: **4**
Güzel kokulu Adabalığı ve Kaşalot denilen büyük balıkların bağırrsaklarında teşekkül eden güzel kokulu maddeyi döken,saçan,akıtan.

Her ṭarafdan niçe sırlar kevkebi ġaltān ola
Zülf-i anber-rīzini kılsa eger çevgān aña

anca:

1. **anca:**
Gazel 479
Mısra: **8**
"Lakin, ama, fakat, yalnız" anlamında bağlaç.

ʿĀşıḳ vişāle irmez terk itmeyince cānın
Kim bilmez-ise bilsün bu anca gizlü rehdür

ancak:

1. **ancak:**
Gazel 45
Mısra: **3**
"de/da" bağlacı.

Gönlüm alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

2. **ancak:**
Gazel 429
Mısra: **10**
"de/da" bağlacı.

Muḥibbī yine yārāna maʿānī dürlerin dökdüñ
Bu şiʿrüñ ṭarzını ancak senüñ ṣāḥib-kemāl añlar

3. **ancak:**
Gazel 453
Mısra: **4**
"de/da" bağlacı.

Ṣafḥa-i ḫaddüñde ḫāl ü ḫaṭṭuñı rūşen görüp
Didüm ancak ol kitābuñ noḳṭa vü iʿrābıdur

4. **ancak:**
Gazel 78
Mısra: **7**
"Sadece, bir tek, yalnızca" anlamlarında bağlaç.

Sanma ancak pīrehen bil sīnemi çāk eylerem
Ẓāhir itdüm lāle-veş bu dāġ-ı pinhānı saña

5. **ancak:**
Gazel 118
Mısra: **4**
"Sadece, bir tek, yalnızca" anlamlarında bağlaç.

Kūh-ı dilden derd-ile āh eylesem Ferhād-veş
Taglar ancak degül āheng ider eṭrāf aña

6. **ancak:**
Gazel 124
Mısra: **10**
"Sadece, bir tek, yalnızca" anlamlarında bağlaç.

İy Muḥibbī ışḳ ara çün yok-durur ġamdan ḫalāṣ
Çāresi anuñ hemān ancak tevekküldür baña

7. **ancak:**
Gazel 294
Mısra: **4**
"Sadece, bir tek, yalnızca" anlamlarında bağlaç.

Eṭibbā el urup nabżuma didi Cünūn-ı ʿışḳ ancak bu ʿalāmet

8. **ancak:**
Gazel 346
Mısra: **10**
"Sadece, bir tek, yalnızca" anlamlarında bağlaç.

İy Muḥibbī kapusı taşını bālīn eyle kim
ʿĀşıḳ-ı bī-dilleri ancak o bāb eyler feraḥ

9. **ancak:**
Gazel 13
Mısra: **6**
"Lakin, ama, fakat, yalnız" anlamında bağlaç.

Ömr naḳdin vaṣl içün ḫarc eyledüm ammā çi sūd
Sayüm oldı ancak taḥṣīl-i bī-ḥāṣıl baña

10. **ancak:**
Gazel 47
Mısra: **8**
"Lakin, ama, fakat, yalnız" anlamında bağlaç.

İñlerem bülbülleyin sen gülden ayru dem-be-dem
Ancak oldı nāle vü āhum benüm bād-ı hevā

11. **ancak:**
Gazel 66
Mısra: **3**
"Lakin, ama, fakat, yalnız" anlamında bağlaç.

Göñül alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

12. **ancak:**
Gazel 152
Mısra: **6**
"Lakin, ama, fakat, yalnız" anlamında bağlaç.

Kūyuña vardugumca naṣībüm olur hemīn
Ancak efendi āhum ile gözden akan āb

13. **ancak:**
Gazel 163
Mısra: **6**
"Lakin, ama, fakat, yalnız" anlamında bağlaç.

Niçe yıldur derdi yazdum irmedi itmāmına
İrdi ancak faṣl u bāba āḫir olmadı kitāb

14. **ancak:**
Gazel 196
Mısra: **4**
"Lakin, ama, fakat, yalnız" anlamında bağlaç.

Āşıḳ irişdi şıdḳ-ıla eflāke seyr ider
Ancak hemān başını zāhid çeker be ceyb

15. **ancak:**
Gazel 258
Mısra: **10**
"Lakin, ama, fakat, yalnız" anlamında bağlaç.

Her sifle kaçan duta Muḥibbī ḳanāʿati
Ancak buña mālik olur ehl-i ḥamiyyet

16. **ancak:**
Gazel 291
Mısra: **7**
"Lakin, ama, fakat, yalnız" anlamında bağlaç.

Bir avuç toprag-ıla ancak olur renc ḫāṣıluñ
Cümle ʿālem gencini saña müyesser boldı tut

17. **ancak:**
Gazel 335
Mısra: **6**
"Lakin, ama, fakat, yalnız" anlamında bağlaç.

Dün devā sordum ṭabībe ʿışḳ içün
Didi ölmekdür aña ancak ʿilāc

18. **ancak:**
Gazel 387
Mısra: **6**
"Lakin, ama, fakat, yalnız" anlamında bağlaç.

ʿIşḳ bāzārına bu dil vardı dermān arayu
Bulımadı ancak aldı derdinüñ üstine derd

19. **ancak:**
Gazel 388
Mısra: **3**
"Lakin, ama, fakat, yalnız" anlamında bağlaç.

Gözlerüm yaşı ile ancak ġam oldı ḥāṣılum
ʿIşḳ şāhı baña iḥsān itdi bir vīrāne kend

20. **ancak:**
Gazel 495
Mısra: **8**
"Lakin, ama, fakat, yalnız" anlamında bağlaç.

Benefşe başını egmiş naẓar eyler gülistāna
Gider bu zīver ü zīnet kalan ancak elemlerdür

21. **ancak:**
Gazel 497
Mısra: **14**
"Lakin, ama, fakat, yalnız" anlamında bağlaç.

Zāhidā mescidi toldurduñ yine ġavġā ile
Saña nefʿ yok hemān ancak hūy u hā geçer

22. **ancak:**
Gazel 499
Mısra: **2**
"Lakin, ama, fakat, yalnız" anlamında bağlaç.

Çeşmüñüñ bilmem ne ḥāli var ne al üstindedür
Ḫūn içer ancak bunı bildüm ḳıtāl üstindedür

ancak böyle kerāmet ʿīsī'de de bulınur:

1. **ancak böyle kerāmet ʿīsī'de de bulınur:***--de, --ın, --ur*
Gazel 225
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Bir önceki mısrayla ilgili olarak -tek sözle canlı kılmanın ancak İsa Peygambere lütfedilen bir hal olduğu- vurgulanmıştır.

Dil mürdesini eyledi bir lafẓ-ıla zinde
ʿĪsī'de de ancak bulınur böyle kerāmet

ancak hemān:

1. **ancak hemān:**
Gazel 427
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yalnız daima.

Döküben dürlü niʿmetler cihān ḫalḳın ġanī itdi
Ara yirde sınan ancak hemān Mecnūn çanagıdur

2. **ancak hemān:**
Gazel 486
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yalnız daima.

ʿIşḳ ara cān virmegi ancak hemān Ferhād ider
Bu belā vü miḥneti de dāyimā Mecnūn çeker

anda:

1. **anda:**
Gazel 191
Mısra: **10**
" O" işaret zamiri; orada.

Bu göñül ḳuyın koyup kanda vara kim bir daḫı
Her ne yirde gül açılsa anda olur andelīb

2. **anda:***--n, --da*
Gazel 245
Mısra: **6**
" O" işaret zamiri.(geçici dünya,masiva).

Sakın dehre dayanup olma maġrūr
Dil ü cān anda çün mihmāndur iy dōst

3. **anda:***--n, --da*
Gazel 256
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri(sevgilinin semti).

Kūy-ı cānān ḳāmeti serv-i şanavberest
Gözüm yaşı da anda akar āb-ı kevserest

anda kim:

1. **anda kim:***--da*
Gazel 222
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Onun için.

Bī-vefā dilberlerüñ ʿahdinde yokdur hīç şebāt
Anda kim ʿahd olmaya olur mı īmānı dürüst

andan:

1. **andan:***--n, --dan*
Gazel 168
Mısra: **11**
Ondan sonra.

Yu gül-āb-ıla Muḥibbī agzuñ andan nāmın añ
Soñra medḥ eyle ne deñlü dir-iseñ gözle edeb

2. **andan:***--n, --da, --n*
Gazel 179
Mısra: **4**
" O" işaret zamiri. (Aşk yolundaki tehlikeler).

Gerçi kim ışḳuñ ṭarīḳı pür ḫaṭār dirler velī
Göricek āşıḳlar andan eylemezler ictināb

3. **andan:***--n, --dan*
Gazel 285
Mısra: **7**
"O" işaret zamiri(sevgilinin eşiğinin tozu).

Al ḫāk-i derin elüñe andan yüzüñe sür
ʿİzzetle koyup başuña tāc-ı saʿādet it

andan ayırmasun:

1. **andan ayırmasun:***--n, --dan, --ma, --sun*
Gazel 344
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliden ayrılmak istememesi kastedilmektedir.

Koñ baña kılsun cefālar eylesün dildār güç
Tek beni andan ayırmasun kılup aġyār güç

andan berü:

1. **andan berü:***--n, --dan*
Gazel 194
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ondan beri.

Düşde gördüm gün yüzini olmışam ḫayrān u zār

Niçe yıl andan berü görmez gözüm bir ẕerre ḫˇāb

andan dahı:

1. **andan daḫı:**--*dan*
Gazel 425
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ondan sonra.

ʿĀşıḳ-ı dil-ḫasteyi öldürmegi cānān umar
Līk andan daḫı artuk ölmegi bu cān umar

andan ġayrı:

1. **andan ġayrı:**--*n, --dan, --ı*
Gazel 288
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ondan başka.

İy göñül pīr-i muġānuñ dāmenini berk tut
Çünki andan ġayrı virmez saña bir kimse ögüt

andelib:

1. **andelīb:**
Gazel 21
Mısra: **3**
Bülbül ǁ yakın dost, sırdaş.

Āşıḳ iseñ bir gül-i ranāya sen de andelīb
Okıyalum ders-i ışḳı gel sabaḳdaş ol baña

2. **andelīb:**
Gazel 166
Mısra: **10**
Bülbül ǁ yakın dost, sırdaş.

Gördi gülşende güli olmış muṣāḥib ḫār-ıla
Ṣubḥa deñlü iñleyüp zārīlıg eyler andelīb

3. **andelīb:**
Gazel 191
Mısra: **4**
Bülbül ǁ yakın dost, sırdaş.

Ney gibi bil bagladum efġāna her dem ṣubḥ u ṣām
Her gice tā ṣubḥ olınca iñlerem san andelīb

4. **andelīb:**
Gazel 161
Mısra: **8**
Bülbül.

Gülşen-i ḥüsnüñde görsem gül yüzüñ āh eylerem
Devr-i gülde nite kim zārīlıg eyler andelīb

5. **andelīb:**
Gazel 177
Mısra: **8**
Bülbül.

Ḫaddüñüñ dün ẕikrin itdüm gülşen içre ḫusrevā
Ṣāḫ-ı gülden yire düşdi vālih oldı andelīb

ʿandelīb:

1. **ʿadelīb:**
Gazel 289
Mısra: **13**
Bülbül II âşık.

Bir ḳadeḥ nūş eylemiş sanmañ çemende ʿadelīb
Būy-ı güldendür hemīşe bülbül-i gülzār mest

andelīb iñler:

1. **andelīb iñler:**--*r*
Gazel 171
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bülbülün gam ve üzüntüsünden sabaha kadar ağlayıp,inlemesi kastedilmiştir.

Tīz geçer eyyām-ı gül ardıncadur faṣl-ı ḫazān
Giceler tā ṣubḥa dek bunı dir iñler andelīb

2. **andelīb iñler:**--*ler*
Gazel 187
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bülbülün gam ve üzüntüsünden sabaha kadar ağlayıp,inlemesi kastedilmiştir.

İñlesem aġyār elinden dōstlar olmaz aceb
Ḫār elinden dāyimā gülşende iñler andelīb

andelīb nāle eyler:

1. **andelīb nāle eyler:**--*ler*
Gazel 145
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bülbüllerin gül karşısında feryat figan etmesi.

Gül yüzüñ karşusına ger āh iderse bu ġarīb
Tañ mıdur eyyām-ı gülde nāle eyler andelīb

andelīb ola:

1. **andelīb ola:**-*a*
Gazel 53
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bülbül kuşu gibi olmak.

Gül gibi arż eylese dilber cemālini
Ol dem fiġān u āh-ıla dil andelīb ola

2. **andelīb ola:**-*a*
Gazel 87
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bülbül kuşu gibi olmak.

Gül gibi eger arż ide dilber cemālini
Feryād [ü] fiġān eyleye dil andelīb ola

andelīb olur:

1. **andelīb olur:**
Gazel 191
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bülbül olmak.

Bu göñül ḳuyın koyup kanda vara kim bir daḫı
Her ne yirde gül açılsa anda olur andelīb

ʿandelīb-i dil:

1. **ʿandelīb-i dil:**
Gazel 478
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül bülbülü.

ʿAndelīb-i dil nigārā gül yüzüñden ayrıdur
Giceler tā ṣubḥ olınca iñiler bir sayrıdur

anı:

1. **ānī:**
Gazel 64

Mısra: **9**
Ansızın, bir anda.

Çeşmesār-ı çeşmüme gelse olur ānī nihān
Ya melekdür ya perīdür dimezem insān aña

2. **ānīde:**-*de*
Gazel 356
Mısra: **7**
Ansızın, bir anda.

Biñ yıl olursa ʿömr geçer ānīde hemān
ʿĀḳil odur ki fikrin ide kanda gitdi Nūḥ

3. **anı:**
Gazel 4
Mısra: **11**
" O" III. tekil şahıs zamiri.

Tuymayup anı geçem diyem ki var mıdur Ṣırāṭ
Yā Resūlü'l-ālemīn bāña olursañ rehnümā

4. **anı:**--*n*, --*ı*
Gazel 168
Mısra: **10**
" O" III. tekil şahıs zamiri.

Evvelinde şīr içürür döner āḫir sem virür
Aldanup dünyā-yı dūna eyleme anı ṭaleb

5. **anı:**--*n*, --*ı*
Gazel 179
Mısra: **12**
" O" III. tekil şahıs zamiri.

Ḫābda gördüm Muḥibbī defter olmış ḫayr u şer
Her nefes kim ışḳ-ıla geçmiş anı bildüm evāb

6. **anı:**
Gazel 187
Mısra: **10**
" O" III. tekil şahıs zamiri.

Kūy-ı yāra çünki gönderdüñ Muḥibbī gönlüñi
Bulımazsın bir daḫı anı n'idersin arayup

7. **anı:**--*n*, --*ı*
Gazel 204
Mısra: **14**
" O" III. tekil şahıs zamiri.

Muḥibbī'nüñ gören eşārın eydür Maāniyle anı itmiş müẕehheb

8. **anı:**--*n*, --*ı*
Gazel 214
Mısra: **6**
" O" III. tekil şahıs zamiri.

Niçeye degin ışḳı nihān eyleye bu dil
İy dīde anı eşküñ-ile bir demde ayān it

9. **anı:**
Gazel 216
Mısra: **4**
" O" III. tekil şahıs zamiri.

Bugün meydān-ı rifatde murāduñca atup oklar
Elüñe çekmege devlet kemānın anı kurduñ tut

10. **anı:**--*n*, --*ı*
Gazel 255
Mısra: **12**
" O" III. tekil şahıs zamiri.

Yagmaya virdi küllī dil mülkini Muḥibbī
Ġam leşkeri gelüp āh eyledi anı ġāret

11. **anı:**--*n*, --*ı*
Gazel 297
Mısra: **6**
" O" III. tekil şahıs zamiri.

Her gice bir nevʿe māhı ʿārż eyler āsümān
Gün yüzüñe beñzedimez cehd ile anı dürüst

12. **anı:**--*n*, --*ı*
Gazel 149
Mısra: **6**
"O" 3. teklik kişi zamiri(aşığın boynu,başı).

Serümi baglama fitrāküñe lāyıḳ degülem
Anı ġalṭān ideyim tā basa sümm-i merkeb

13. **anı:**--*n*, --*ı*
Gazel 179
Mısra: **8**
" O" işaret zamiri(sevgilinin yüzü).

Zülfüñi ref eyle göster gül cemālüñ Kabe'sin
Niçeye dek anı mestūr ide ol miskīn niḳāb

14. **anı:**--*n*, --*ı*
Gazel 222
Mısra: **2**
" O" III. tekil şahıs zamiri. (sevgili).

Bulmadum ʿālemde bir yār ʿahd ü peymānı dürüst
Gerçi cān virdüm bu yolda aradum anı dürüst

15. **anı:**--*n*, --*ı*
Gazel 242
Mısra: **10**
" O " işaret zamiri(Muhibbi'nin sözleri.).

Muḥibbī sözleri yigdür bugün dürr-i cevāhirden
Takup cānā kulaguña giderme anı mengūş it

16. **anı:**--*n*, --*ı*
Gazel 256
Mısra: **4**
" O" 3. teklik kişi zamiri.

Eyler cefā vü cevrini incinür sanur
Katumda anı bilmedi mihrüñ berāberest

17. **anı:**--*n*, --*ı*
Gazel 385
Mısra: **6**
" O" 3. teklik kişi zamiri.

ʿIşḳ bir gevher-durur zāhid ne bilsün ḳıymetin
ʿĀşıḳa göster anı cān-ıla olmışdur ḫarīd

18. **anı:**--*n*, --*ı*
Gazel 269
Mısra: **8**
" O " İşaret zamiri(sevgilinin yüzü).

Şuʿle virdi metn-i ḥüsnüñde senüñ Nūr āyeti
Geldi ḫaṭṭüñ yazdı tefsīr eyledi anı dürüst

19. **anı:**--*n*, --*ı*
Gazel 284
Mısra: **9**
"O" işaret zamiri(cürm).

Cürmüm katı añup anı tevbe eyledüm

Yā Rab ḳabūl eyle keremden ʿināyet it

20. **anı:**--*n, --ı*
Gazel 294
Mısra: **8**
"Bütün, tüm" anlamında belgisiz sıfat (şarap kadehi).

Ufatmak sāġarı zāhid hüner mi
Bütün kılmak-durur anı kerāmet

21. **anı:**--*n, --ı*
Gazel 368
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri(sevgilinin dudağı).

Yād ider her nefes alsa bu Muḥibbī lebüñi
Dōstlık ḥaḳḳı mıdur itmeyesin sen anı yād

22. **anı:**--*n, --ı*
Gazel 406
Mısra: **4**
" O " İşaret zamiri (aşığın gönlü).

Müzeyyen sīnem itdüm dāġlar ile
Görenler sanur anı taḫta-i nerd

23. **anı:**--*n, --ı*
Gazel 407
Mısra: **4**
" O " İşaret zamiri (aşığın gönlü).

Tutdı rehzen diyü kūyında göñül merdümini
Anı nā-ḥaḳ yire zülfinde asar dāra meded

24. **anı:**--*n, --ı*
Gazel 407
Mısra: **8**
" O " İşaret zamiri (aşığın gönlü).

Ġamzeler geldi ki tārāc ide dil kişverini
İdiser anı ḫarāb ol gözi mekkāre meded

25. **anı:**--*n, --ı*
Gazel 471
Mısra: **10**
" O " İşaret zamiri (aşığın gönlü).

Cemālüñ şemʿine karşu Muḥibbī
Özin pervāne kıldı anı yandur

26. **anı:**--*n, --ı*
Gazel 476
Mısra: **4**
" O " İşaret zamiri (aşığın gönlü).

ʿUşşāḳa gördi kim lebüñe bāde öykinür
Āl-ıla anı itmege ayaga saldılar

anı bekler:

1. **anı bekler:**-*r*
Gazel 58
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgili yolunda aşığı bekleyen tuzak ve zorluklar kastedilmiştir.

Genc-i ḥüsnüñ üzre itmişler meger zülfüñ ṭılısm
Bekler anı kimi ejderdür kimisi mār ola

anı bilmez ki:

1. **anı bilmez ki:**--*n, --ı, --mez*
Gazel 430
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Farkında değil, şunu bilmiyor ki.

Çünki Necātī örti döşek būriyā diler
Bilmez anı ki ʿāşıḳa bir kurı cā yiter

anı çıkarmaga:

1. **anı çıkarmaga:**--*n, -ı, --a, --r, --mag, --a*
Gazel 470
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak dikenin ayaktan çıkarılması kastedilmektedir.

Ḫār batsa itlerüñüñ pāyına iy şāh-ı gül
Anı çıkarmaga müjgānum benüm sūzen yiter

anı da:

1. **anı da:**--*n, --ı, --da*
Gazel 207
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Onu da.

Her nefes kim alasın ḥamdüñi artur Ḫāliḳ'a
Ekl ü şürb ise ġaraż anı da işler bil devāb

anı göricek:

1. **anı göricek:**--*n, --ı, --icek*
Gazel 352
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin ayva tüyleri kastedilerek aşk hakiminin onu görmesi kastedilmiştir.

İledüp ḥüccetini ḳāżī-iʿışḳa ḫaṭṭuñ
Göricek anı ḳabūl itdi didi naḳl-i ṣaḥīḥ

anı görüp:

1. **anı görüp:**--*n, --ı, --üp*
Gazel 358
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Onu görünce, gördüğünde.

Ġamzeñ okı geldügince sīneme
Görüp anı cān u dilden didüm oḫ

anı ister:

1. **anı ister:**
Gazel 37
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Maksat ve amacını istemek anlamında.

Herkesüñ var bir murādı dāyimā ister anı
Ārzū-yı cān u dil ol şāh-ı ḫūbāndur baña

anı kim:

1. **anı kim:**--*n, --ı*
Gazel 411
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Onu ki.

Lebüñden ayru iy şīrīn zebānum
Anı kim çekmişem çekmedi Ferhād

anı kim göre:

1. **anı kim göre:**--*n, --ı, --e*
Gazel 481
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bahsedilen unsuru kim görürse görsün denilmektedir.

Raḫne raḫne oldı ġamdan uşbu göñlüm ḫānesi
Kim göre anı ezel kalmış sanur peymānedür

anı kurtar:

1. **anı kurtar:**--*n, --ı*
Gazel 266
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Olmaması gereken,tehlikeli bir durumdan kurtarabilmek.

Niçeye degin saklayasın çāh-ı ẕeḳanda
Kurtar anı ḫayra girüp zülfüñe dār it

anı yakduñsa:

1. **anı yakduñsa:**--*n, --ı, --dun, --sa*
Gazel 285
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gönül ülkesinin yağmalanması,yakılması kastedilmiştir.

Göster yüzüñi kişver-i göñlümi ġāret it
Yakduñsa koma anı kim ḫarābe ʿimāret it

anıl-:

1. **añılsa:**-*sa*
Gazel 52
Mısra: **1**
Adı geçmek, zikredilmek, bahsedilmek, anımsanmak.

Gül ruḫlaruñ añılsa göñül zār zār ola
Bülbül çemende nāle kılur nev-bahār ola

an-karîb:

1. **an-ḳarīb:**
Gazel 205
Mısra: **4**
Yakında, çok geçmeden, bir an evvel.

Teşneler bī-ḥad yatur kūyuñda iy Īsī-nefes
Aç kerāmet agzuñı bulsun şifālar an-ḳarīb

anḳā-yı ḳāf:

1. **anḳā-yı ḳāf:**
Gazel 88
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kaf Dağı'nın Anka'sı.

Andan düşer mi āşıḳa Anḳā-yı Ḳāf iken
Dünyā-yı denī dāmına düşüp şikār ola

ʿankebūt:

1. ʿ**ankebūt:**
Gazel 234
Mısra: **6**
Örümcek.

Dār-ı dünyāda dilā bir loḳmaya gel ḳāniʿ ol
Bir megesle nite kim eyler ḳanāʿat ʿankebūt

añla:

1. **añlar:**-*r*
Gazel 56
Mısra: **1**
Anlamak, fark etmek, farkına varmak.

Ḳıymetin ışḳuñ ol añlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün şol kişi bī-derd ola

2. **añladı:**-*dı*
Gazel 181
Mısra: **2**
Anlamak, fark etmek, farkına varmak.

Rūy-ı zerdümi benüm raḥm itdi dildārum görüp
Añladı derd-i derūnum ḥālet-i zārum görüp

añla-:

1. **añlamazam:**-*maz, -am*
Gazel 59
Mısra: **6**
Anlamak, fark etmek, farkına varmak.

Şöyle bend itdi beni zencīr-i zülf
Añlamazam anı ayruk kurtıla

2. **añlamazam:**-*maz, -am*
Gazel 67
Mısra: **6**
Anlamak, fark etmek, farkına varmak.

Şöyle bend itdi beni zencīr-i zülf
Añlamazam anı ayruk kurtıla

3. **añlamazam:**-*maz, -am*
Gazel 116
Mısra: **6**
Anlamak, fark etmek, farkına varmak.

Bend-i zülfine tolaşdı çün göñül
Añlamazam daḫı ayruk kurtula

4. **añlamaz:**-*maz*
Gazel 486
Mısra: **9**
Anlamak, fark etmek, farkına varmak.

Müddeʿī bilmez Muḥibbī nüktesini añlamaz
Ṭabʿ-ı mevzūn olıcak şiʿri daḫı mevzūn çeker

añlar:

1. **añlar:**--*r*
Gazel 429
Mısra: **1**
Sanmak, zannetmek.

Ruḫuñ alını ʿarż eyle disem dildār āl añlar
Tenüm bir kıla döndürdi ġamuñ dirsem ḫayāl añlar

2. **añlar:**--*r*
Gazel 429
Mısra: **2**
Sanmak, zannetmek.

Ruḫuñ alını ʿarż eyle disem dildār āl añlar

Tenüm bir kıla döndürdi ġamuñ dirsem ḫayāl añlar

3. **añlar:**--*r*
Gazel 429
Mısra: **8**
Sanmak, zannetmek.

Dönelden ḳāmetüm çenge gözüm yaşını tār itdüm
Kanı bir merdüm-i dānā cihānda ḳīl ü ḳāl añlar

4. **añlar:**--*r*
Gazel 429
Mısra: **4**
Anlamak, fark etmek, farkına varmak.

Rumūz-ı nükte-i ʿışḳı ne bilsün zāhid-i ḫōd-bīn
Bu bir müşkil mesā'ildür mücerred ehl-i ḥāl añlar

5. **añlar:**--*r*
Gazel 429
Mısra: **10**
Anlamak, fark etmek, farkına varmak.

Muḥibbī yine yārāna maʿānī dürlerin dökdüñ
Bu şiʿrüñ ṭarzını ancak senüñ ṣāḥib-kemāl añlar

6. **añlar:**--*lar*
Gazel 444
Mısra: **2**
Anlamak, fark etmek, farkına varmak.

Çarḫuñ işi hemīşe şuʿbededür
ʿĀḳil añlar bunı müşāhededür

anlar ki:

1. **anlar ki:**
Gazel 74
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Onlar ki.

Eylese cevr ü cefāma pāreler olmaz aceb
Gelmez anlardan vefā anlar ki çün nā-mihr ola

anlardan gelmez:

1. **anlardan gelmez:**-*mez*
Gazel 74
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Onlardan gelmez,umulmaz.

Eylese cevr ü cefāma pāreler olmaz aceb
Gelmez anlardan vefā anlar ki çün nā-mihr ola

anlardan kıl:

1. **anlardan kıl:**--*n, --lar, --dan*
Gazel 365
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) peygamberimizin kul ve kölelerinden biri olabilmek kastedilmektedir.

Dü ʿālem şāhısın çākerlerüñ çok
Kıl anlardan bu kemter bendeñi ʿad

anuñ:

1. **anuñ:**--*nun*
Gazel 123
Mısra: **5**
"O" üçüncü teklik kişi zamiri(sevgili).

Vaṣlına anuñ irmek mümkin degül
Şehler ile hem-nişīn olmaz gedā

2. **anuñ:**--*nuñ*
Gazel 169
Mısra: **10**
"O" üçüncü teklik kişi zamiri(sevgili).

İy Muḥibbī ḥürmet itmez kimseye sulṭān-ı ışḳ
Bir-durur dergāh-ı ālī sen de anuñ şeyḫ ü ṣāb

3. **anuñ:**--*n, --u, --n*
Gazel 325
Mısra: **5**
"O" üçüncü teklik kişi zamiri(sevgili).

Olur ḳadri anuñ eflāke hem-ser
Başına ḫāk-i pāyüñ kim ide tāc

4. **anuñ:**--*nın*
Gazel 266
Mısra: **12**
" O" 3. tekil şahıs zamiri(hasta aşık.).

Bīmār yatur ḫasta Muḥibbī işigüñde
Derdini bilürsin sen anuñ aña tīmār it

5. **anuñ:**--*nun*
Gazel 365
Mısra: **2**
" O " üçüncü tekil şahıs zamiri(Hz. Muhammed).

Nebīler serveridür çün Muḥammed
Anuñ bir adına da dirler Aḥmed

6. **anuñ:**--*n, --u, --n*
Gazel 455
Mısra: **2**
" O " işaret zamiri(geçici dünya).

Ġarra olma dār-ı dünyā bir ḫayāl-i ḥābdur
Kim anuñ bünyādına dirler ki cāy-ı ābdur

7. **anuñ:**--*n, --u, --n*
Gazel 455
Mısra: **9**
"O" işaret zamiri(sevgili).

Sanma iy dil yaluñuz sen mübtelāsısın anuñ
Bil aña ʿāşıḳ gedā vü mīr ü şeyḫ ü şābdur

8. **anuñ:**--*n, --u, --n*
Gazel 466
Mısra: **6**
"3.tekil kişi zamiri"(Mecnun).

Mecnūn benüm bu ḫāletüm iẕʿān idinmedi
Meşhūr egerçi dilde anuñ dāsitānı var

9. **anuñ:**--*n, --u, --n*
Gazel 481
Mısra: **14**
"O" 3.tekil kişi iyelik eki(geçici dünyaya gönül veren).

Virmese dünyāya dil itmeñ Muḥibbī siz ʿaceb
Çünki anuñ her ne iderse işi merdānedür

anuñ ardınca:

1. **anuñ ardınca:**--*n, --u, --n, --ınca*
Gazel 482
Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ondan sonra.

Virür mi dār-ı dünyāya göñül fi'l-cümle ʿaḳl issi
Görürken gelse bir şādī anuñ ardınca biñ ġamdur

anuñ başı hevā ile tolu:

1. **anuñ başı hevā ile tolu:**--*nun, --ı, --le, --u*
Gazel 146
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Aşığın aklının sevgilinin arzu ve isteğiyle dolu olması kastedilmiştir.

Zülfi sevdāsın iden baş terkin ursa tañ mıdur
Çün hevā ile tolu başı anuñ hem çün ḥabāb

anuñ çāresi:

1. **anuñ çāresi:**--*si*
Gazel 124
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşk derdinin çaresi,sevgilinin eziyet ve sitemine katlanmanın tek yolunun ne olduğu söylenmiş ve kastedilmiştir.

İy Muḥibbī ışḳ ara çün yok-durur ġamdan ḫalāṣ
Çāresi anuñ hemān ancak tevekküldür bāña

anuñ çeşmine:

1. **anuñ çeşmine:**--*n, --u, --n, --i, --n, --e*
Gazel 370
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gözü.

ʿAyb olmaya bī-ʿaḳl eger olsa Muḥibbī
Çeşmine anuñ çünki görindi o perī-zād

anuñ çün:

1. **anuñ çün:**--*nun*
Gazel 485
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Onun için ll sebep.

Bu Muḥibbī sözlerini cān-ıla dak gūşuña
Her dem agzından anuñ çün lüʾlüʾ-i meygūn tamar

anuñ gibi:

1. **anuñ gibi:**
Gazel 208
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Onun gibi; ona benzer.

Agzınuñ esrārını sordukça yok dimez nigār
Görmedüm anuñ gibi ālemde bir şīrīn cevāb

2. **anuñ gibi:**--*n, --u, --n*
Gazel 420
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Onun gibi; ona benzer.

Laʿlüñ bitüre söz-ile ger meyveler leẕīẕ
Bitmeye hīç anuñ gibi cennetde bir leẕīẕ

anuñ ḫāline:

1. **anuñ ḫāline:**--*n, --u, --n, --i, --n, --e*
Gazel 241
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Sevgilinin eziyet ve cefasından dolayı aşığın içinde bulunduğu hal,durum kastedilmiştir.

Cevr ü cefāyı görme bugün ʿāşıḳa revā
Raḥm eyle ḫāline anuñ iy şāh-ı maʿdelet

anuñ her beyti:

1. **anuñ her beyti:**--*n, --u, --n, --i*
Gazel 245
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şair kendi yazdığı gazelleri kastederek her birinin bir divan güzelliğinde olduğunu kastetmektedir.

Ġazel ṭarzın Muḥibbī itdi aḥsen
Ki her beyti anuñ dīvāndur iy dōst

anuñ her bir kelāmı:

1. **anuñ her bir kelāmı:**--*n, --u, --n, --ı*
Gazel 208
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Muhibbi'nin söylediği bütün şeyler kastedilmiştir.

Penddür yārāna her dem bu Muḥibbī sözleri
Çünki olmışdur anuñ her bir kelāmı bir kitāb

anuñ içün:

1. **anuñ içün:**--*nun, --çün*
Gazel 139
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu yüzden, bundan dolayı.

Cevr ile cān almak olmışdur hemīşe ḫū saña
Anuñ içün cān ile dil virdüm iy meh-rū saña

2. **anuñ içün:**--*n, --u, --n, --çün*
Gazel 207
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu yüzden, bundan dolayı.

Var mıdur cānā dehānuñ diyü çok itdüm su'āl
Soñra bildüm yog-ımış anuñ içün virmez cevāb

3. **anuñ içün:**--*n, --u, --n*
Gazel 315
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu yüzden, bundan dolayı.

Kimisi yokdur lebüñ dir kimisi dir noḳṭadur
Eksük olmaz anuñ içün ʿışḳ ara iy yār baḫs

4. **anuñ içün:**
Gazel 443
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Onun için.

İşidelden ḫāke döker cürʿasın meh-pāreler
Bu Muḥibbī anuñ içün işiginde ḫākdür

anuñ içün dir:

1. **anuñ için dir:**-*r*
Gazel 80
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgili onun için demektedir,söylemektedir ki.

Çokdan dil gitdi benden bir daḫı añmaz beni
Anuñ içün dir ḫiṭāb idüp gören bī-dil baña

anuñ içündür:

1. **anuñ içündür:**--*n, --u, --n, --dür*
Gazel 395
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Onun içindir; o nedenledir.

Eydür bu dil tīz gör dem-be-dem dildārı yād
Anuñ içündür olur günden güne ʿışḳum ziyād

anuñ ile:

1. **anuñ ile:**
Gazel 73
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Onunla.

Yāruñ ḫayāli dīdede ger cilveger ola
Bu mürde gönül anuñ ile zinde ter ola

2. **anuñ ile:**
Gazel 178
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Onunla ‖ onun varlığıyla.

Başdan aşdugın gözüm yaşın taaccüb itmeñüz
Kim anuñ ile döner göñlüm olalıdan ṭolāb

anuñ ki:

1. **anuñ ki:**
Gazel 99
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Onun ki.

Sevdā-yı ser-i zülfine dil virse Muḥibbī
Rūşen güni tañ degül anuñ ki şam ola

anuñ mi s li:

1. **anuñ mi s li:**-*i*
Gazel 288
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ona benzer,denk ve eş.

Deyr ara bir muġbeçe gördüm ki anuñ mi s li yok
Anı bir yüzden daḫı ḫalḳ itdi ḫayy-ı Lā-yemūt

anuñ sevdügi:

1. **anuñ sevdügi:**--*un, --dü, --gi*
Gazel 138
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) onun(aşığın)sevdiği anlamında kullanılmıştır.

Tañ degül her dem gelürse derd ü miḥnet cānına
Sevdügi çünkim anuñ bir bī-vefā cānān ola

anuñ yanında:

1. **anuñ yanında:**--*n, --u, --n, --ı, --n, --da*
Gazel 397
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Onun yanında.

Nā-būd olursa añmaya ʿışḳ ehli būdını
Anuñ yanında bir görinür çün ziyān u sūd

anuñ yanında birdür nīst ü hest:

1. **anuñ yanında birdür nīst ü hest:**--*n, --u, --n, --n, --da, --dür*
Gazel 238
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgi kurularak -akıllı insanın gözünde varlık ve yokluğun tek olduğu- kastedilmiştir.

Çünki dünyā bī-vefādur var u yogı bir gerek
Her ki ʿāḳildür anuñ yanında birdür nīst ü hest

anuñ yanında yog-iken:

1. **anuñ yanında yog-iken:**--*n, --u, --n, --ı, --n, --da, --i, --ken*
Gazel 417
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin yanında olamadığı anlar kastedilmektedir.

Şemʿe gör pervāneler varın yakup eyler fedā
Yog-iken yanında anuñ bāl-ile perden leẕīẕ

anuñ yiri:

1. **anuñ yiri:**--*n, --u, --n, --i*
Gazel 443
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Onun yeri(aşığın ahı bağlamında).

Gözlerüm yaşı akar cūlar gibi deryālara
Çıksa āhum sīneden anuñ yiri eflākdür

anuñ zülfinde:

1. **anuñ zülfinde:**--*in, --de*
Gazel 98
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçı,perçemleri.

Āh kim zülfi şebinde dutdı bu dil düzdini
Dilegüm budur ki zülfinde anuñ ber-dār ola

anuñ zülfini:

1. **anuñ zülfini:**--*n, --ı, --n, --i, --n, --i*
Gazel 497
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçı.

Genc-i ḫüsne aldanup el sunma olursın helāk
Bekler anuñ zülfini her kılı ejderhā geçer

anuñçün:

1. **anuñçundur:**-*dür*
Gazel 17
Mısra: **10**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

İçüp bezm-i elestde cām-ı ışḳı
Anuñçundur Muḥibbī böyle rüsvā

2. **anuñçün:**
Gazel 113
Mısra: **4**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

Kaplamışdı ālemi ẓulmet ser-ā-ser virdi nūr
Şem-i ruḥsārı anuñçün didiler vehhāc aña

3. **anuñçün:**
Gazel 122
Mısra: **4**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

Didüm ki sensüz iy ṣanem nedür baña bu derd ü ġam
Didi anuñçün ben şehem kapumda sensin bir gedā

4. **anuñçün:**
Gazel 197
Mısra: **8**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

Tutmadı çünki cān u göñülden naṣīḥatüñ
Nār-ı caḥīme girdi anuñçün Ebūleheb

5. **anuñçün:**
Gazel 233
Mısra: **10**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

Bilür dünyāda yokdur şād-mānī
Muḥibbī eyler anuñçün ferāġat

6. **anuñçün:**
Gazel 246
Mısra: **2**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

Saçuñ leylāsına meftūnam iy dōst
Anuñçün deşt ara Mecnūn'am iy dōst

7. **anuñçün:**
Gazel 418
Mısra: **8**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

Çünki miḥnetsüz maḥabbet yok-durur ġamsuz feraḥ
Ehl-i dil olan anuñçün şādmān görmez leẕīẕ

8. **anūnçün:**
Gazel 423
Mısra: **9**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

Zülfi zencīrin anūnçün dakdı dilber boynuma
Bu Muḥibbī'yi bilür ʿışḳında şīr-i ner geçer

9. **anuñçun:**
Gazel 477
Mısra: **2**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

Ḥūblar āyīneye bakmak ezel āyīndür
Ḥüsnini gören anuñçun her biri ḫōd-bīndür

10. **anuñçün:**
Gazel 479
Mısra: **2**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

Sevmek seni nigārā yanuñda çün günehdür
Dāyim işüm anuñçün ʿālemde āh u vāhdur

11. **anuñçün:**
Gazel 491
Mısra: **4**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

Ḥadī s -i zülf-i dildārı didiler eyleme kūtāh
Anuñçün güft ü gūyum ʿālem içinde müselseldür

12. **anuñçün:**
Gazel 496
Mısra: **2**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

Feraḥ şādīnüñ ardınca gelen her laḥẓa ġamlardur
Anuñçün ḥāṣıl-ı dünyā hemān derd ü elemlerdür

13. **anuñçün:**
Gazel 496
Mısra: **10**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

Egerçi ġamze okından bu göñlüm pür cerāḥatdür
Muḥibbī'ye gelür rāḥat anuñçün derde emlerdür

anuñıçün:

1. **anuñıçun:**
Gazel 357
Mısra: **10**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

Bir nefes mest olmasa hicrān ġamı eyler helāk
Anuñıçun bu Muḥibbī nūş ider ekşer ḳadeḥ

anuñ-ıçun:

1. **anuñ-ıçun:**
Gazel 14
Mısra: **6**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

Şem-i ḥüsnüñ yakmayınca komadı cān u dili
Anuñ-ıçun dōstum pervāne söylersin baña

2. **anuñ-ıçun:**
Gazel 15
Mısra: **4**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

Āhum ile seyl-i eşküm göñline kılmaz eger
Anuñ-ıçun kāfiri bünyāddur dirler baña

3. **anuñ-ıçun:**
Gazel 18
Mısra: **10**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

Muḥibbī'nüñ murādıdur raḳībüñe ġazā kılmak
Anuñ-ıçun ki göñlinde olur azm-i serüm peydā

4. **anuñ-ıçundur:**-*dur*
Gazel 38
Mısra: **4**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

Yüce itmişdür felekden ḳaṣrını beñzer o māh
Anuñ-ıçundur irişmez nāle vü efġān aña

5. **anuñ-ıçun:**
Gazel 120
Mısra: **10**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

Gitme bir dem tā ki cān yanuñca bile gitmese
Anuñ-ıçun dir Muḥibbī dōstum rūḥum saña

6. **anuñ-ıçun:**
Gazel 125
Mısra: **6**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

Gözlerüñe beñzedüp gözlerini āhūlaruñ
Anuñ-ıçun taga tuşup ḫalḳdan oldum cüdā

7. **anuñ-ıçun:**
Gazel 128
Mısra: **8**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

Deşt-i ġamda ḥālüme raḥm eyledi çarḫ-ı felek
Anuñ-ıçun rad nālān ebr giryāndur baña

8. **anuñ-ıçun:**
Gazel 153
Mısra: **2**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

İy saçı sünbül yüzi gül lāli mül eṭvārı ḫūb
Anuñ-ıçun olduñ ehl-i ışḳa maḥbūbü'l-ḳulūb

9. **anuñ-ıçundur:**-*dur*
Gazel 170
Mısra: **6**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

Ḫıżr içelden leblerüñ koyup varup ḥayvān suyın
Anuñ-ıçundur görinmez ḫalḳdan eyler ḥicāb

10. **anuñ-ıçun:**
Gazel 350
Mısra: **8**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

Dōstum medḥüñde didüm bir niçe ġarrā ġazel
Anuñ-ıçun oldı elfāẓum benüm cümle faṣīḥ

11. **anuñ-ıçundur:**-*dur*
Gazel 372
Mısra: **2**
Onun için, ondan dolayı II Bu yüzden, bundan dolayı.

Her zamān eyler dil-i sevdā-zede dildārı yād
Anuñ-ıçundur olur günden güne ʿışḳum ziyād

anuñ-ıçundur ki:

1. **anuñ-ıçundur ki:**--*nun, --dur*
Gazel 498
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Onun içindir ki.

İy Muḥibbī şādılık gelse gelür ardınca ġam
Anuñ-ıçundur ki dünyā inḳılāb üstindedür

apar:

1. **apar:**
Gazel 221
Mısra: **10**
Götürmek II Sel suyunun önüne aldığı her şeyi götürmesi (Aşığın çok fazla gözyaşı dökmesi).

Gözüñ yaşı-durur bir mā-i cārī Muḥibbī adına dirler apar dōst

ʿār ide:

1. **ʿār ide:**--*e*
Gazel 254
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Utanmak, hicap duymak.

ʿĀṣıḳ mı-durur isteye ol rāh-ı selāmet
Ya ʿār ide ol eyleyicek anı melāmet

ār ider:

1. **ār ider:**--*e, --r*
Gazel 144
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Utanmak.

Sormasa bu derdmendüñ ḥālini olmaz aceb
Ār ider dervīşden her kandasa ālī-cenāb

ʿār ider:

1. **ʿār ider:**--*e, --r*
Gazel 433
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Utanmak.

Kulından ʿār ider çokdur cefāsı Güzeller içre ol nā-mihribāndur

2. **ʿār ider:**--*e, --r*
Gazel 319
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Utanmak, hâyâ etmek.

Ṭarz-ı ʿışḳı sormazam Mecnūn-ıla Ferhād'a ben
ʿĀr ider göñlüm benüm itmege mādūn-ıla baḥs

ʿār kılur:

1. **ʿār kılur:**--*ur*
Gazel 474
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Utanmak,mahcup olmak.

Biñ süʾāl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb
Pādişāh-ı dehrdür benden kılur ʿār incinür

ara:

1. **ara:**
Gazel 22
Mısra: **7**
(Bir şeyi) bulmaya çalışmak, elde etmeyi istemek, aramak.

Bāġ ara gül ārıżuñ ẕikr itseler iy ġōnca-fem
Kala mı gülşende gül çāk-i girībān olmaya

2. **ara:**
Gazel 96
Mısra: **1**
(Bir şeyi) bulmaya çalışmak, elde etmeyi istemek, aramak.

Baḥ dür yāruñ miyānı çün ezel uṣṣāḳ ara
Kimi inkār eyleyüp yok dir kimi dir mū aña

3. **aradılar:**-*dı, -lar*
Gazel 155
Mısra: **5**
(Bir şeyi) bulmaya çalışmak, elde etmeyi istemek, aramak.

Ehl-i diller aradılar niçe yıllar ālemi
Genc-i ışḳı buldılar bu ḳalb-i vīrānum görüp

4. **ara:**
Gazel 193
Mısra: **1**
(Bir şeyi) bulmaya çalışmak, elde etmeyi istemek, aramak.

Kalmadı cismümde cān u hicr ara cānumda tāb
Gözlerüm ḫūn-āb akıtdı oldı dil mülki ḫarāb

5. **aradı:**-*dı*
Gazel 269
Mısra: **2**
(Bir şeyi) bulmaya çalışmak, elde etmeyi istemek, aramak.

Naḳd-i cān ile kim aldı laʿl-i cānānı dürüst
Şübhesüz aradı buldı derde dermānı dürüst

6. **arar:**-*r*
Gazel 394
Mısra: **3**
(Bir şeyi) bulmaya çalışmak, elde etmeyi istemek, aramak.

Ser-keştegān seni arar mescide varup
Sensin murād ṭālib-i cānān eger ṣadend

7. **aradı:**-*dı*
Gazel 464
Mısra: **7**
(Bir şeyi) bulmaya çalışmak, elde etmeyi istemek, aramak.

Berr ü baḥrı aradı bulam diyü cānā seni
Bulımadı bu göñül daḫı yürür ser-geştedür

8. **aralarında:**-*lar, -ı, -n, -da*
Gazel 31
Mısra: **8**
(Söz konusu olan iki şeyde) Orta, beyn, mâbeyn // İki şey arasında bulunan, arada olan.

Serverā servi niçe ḳaddüñe teşbīh ideyim
Aralarında tefāvüt var anuñ arż u semā

9. **arasında:**-*sı, -n, -da*
Gazel 405
Mısra: **10**
(Söz konusu olan iki şeyde) Orta, beyn, mâbeyn // İki şey arasında bulunan, arada olan.

İy Muḥibbī naẕm-ıla burduñ Niẕāmī pençesin
Ehl-i naẕmuñ arasında merdsin vallāhi merd

10. **arasında:**-*sı, -n, -da*
Gazel 447
Mısra: **10**
(Söz konusu olan iki şeyde) Orta, beyn, mâbeyn // İki şey arasında bulunan, arada olan.

İy Muḥibbī kim ki gördiyse senüñ eṣʿāruñı
Ehl-i naẕmuñ arasında didi kim Ḥassān'ıdur

11. **ara:**
Gazel 208
Mısra: **7**
Ara sıra, biraz.

Hic ara iñlerse tañ mıdur rebābuñ sīnesi
Göñlümüñ göynüklügin añdukça kan aglar rebāb

ara-:

1. **arayup:**-*y, -up*
Gazel 187
Mısra: **10**
(Bir şeyi) bulmaya çalışmak, elde etmeyi istemek, aramak.

Kūy-ı yāra çünki gönderdüñ Muḥibbī göñlüñi
Bulımazsın bir daḫı anı n'idersin arayup

2. **aradum:**-*du, -m*
Gazel 222
Mısra: **2**
(Bir şeyi) bulmaya çalışmak, elde etmeyi istemek, aramak.

Bulmadum ʿālemde bir yār ʿahd ü peymānı dürüst
Gerçi cān virdüm bu yolda aradum anı dürüst

3. **arayup:**-*y, -up*
Gazel 457
Mısra: **5**
(Bir şeyi) bulmaya çalışmak, elde etmeyi istemek, aramak.

Arayup ġamzeñ okın sīnede bulsa dil ü cān
Birbirinden kapuşur āḫiri ġavġāya düşer

4. **aradum:**-*du, -m*
Gazel 489
Mısra: **3**
(Bir şeyi) bulmaya çalışmak, elde etmeyi istemek, aramak.

Mi s̲ lüñ diyü itdüm gümān aradum iy ārām-ı cān
Bī-mi s̲ lsin bildüm hemān bir daḫı peydā mı olur

ara yirde:

1. **ara yirde:**--*de*
Gazel 376
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ara yer.

Ġam degül ger ara yirde olsa baʿde'l-maşrıḳīn
Yiri gögi seyr ider yokdur dile bir yir baʿīd

2. **ara yirde:**--*de*
Gazel 427
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ara yerde; arada.

Döküben dürlü niʿmetler cihān ḫalḳın ġanī itdi
Ara yirde sınan ancak hemān Mecnūn çanagıdur

ara yire:

1. **ara yire:**--*e*
Gazel 106
Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Araya, ortaya.

Gün yüzini görmege varsam Muḥibbī dilberüñ
Zülfi girür ara yire gösterür şāmı bañа

arab:

1. **arab:**
Gazel 188
Mısra: **8**
Ceziret-ül Arab, Şam, Hicaz, Irak, Yemen, Mısır ve Afrika'nın şimâlinde yaşayan geniş bir kavmin adı.

Türk çeşmüñ fitneye āġāz ide Şūr u şer tola Irāḳ-ıla Arab

arada bildüm:

1. **arada bildüm:**-*dü, -m*
Gazel 84
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ara,orta(mahşer de bilmek).

Cān u dilden çeşmüñüñ cellādına sundum boyun
Arada bildüm ḥicāb olan bugün cāndur bañа

aradum bulımadum:

1. **aradum bulımadum:**--*du, --m, --ı, --ma, --du, --m*
Gazel 292
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göremedim,duyamadım,bulamadım.

Gāh mescidde gehī deyr ü gehī meyḫānede
Bulımadum aradum dildārı kıldum cümle geşt

ʿarak:

1. ʿ**araḳ:**
Gazel 228
Mısra: **7**
Ter II sevgilinin yanağından süzülen ter.

Mey içdi yüzi eyledi ol dem ʿaraḳ iẓhār
Didüm ki gelür verde ʿaraḳ bulsa ḥarāret

ʿarak bulsa:

1. ʿ**araḳ bulsa:**--*sa*
Gazel 228
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ter anlamına gelen "arak" ile rakı anlamına gelen "arak" arasında cinaslı söyleyişlere yer verilmiştir.

Mey içdi yüzi eyledi ol dem ʿaraḳ iẓhār
Didüm ki gelür verde ʿaraḳ bulsa ḥarāret

aralarında tog sen özüñi mehtāb it:

1. **aralarında tog sen özüñi mehtāb it:**--*lar, --ın, --da, --ü, --n, --i*
Gazel 226
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak dönen güzeller yıldızlara,sevgili ise onların ortasında doğan parlak bir aya benzetilmiştir.

Cemʿ eyle güzeller döneler tā ki nücūma
Tog aralarında özüñi sen mehtāb it

aram:

1. **ārām:**
Gazel 87
Mısra: **8**
Haram.

Her kim ki göñül vire anuñ küfr-i zülfine
Ārām yüzin görmeye her demde kīb ola

ārām eyle:

1. **ārām eyle:**
Gazel 193
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Durup dinlenmek, nefeslenmek, rahat, huzur bulmak.

Bir dem ārām eyle iy dilber gelüp ömrüm gibi
Öldürüp ben ḫastayı gel gitmege itme şitāb

ārām itdi mi:

1. **ārām itdi mi:**--*di, --mi*
Gazel 393
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Rahat etmek.

Kosalar şeydā Muḥibbī'ye n'ola mecnūn laḳab
İtdi mi ārām ṣabrdan zülf bir yirde rübūd

ārām u ṣabrı:

1. **ārām u ṣabrı:**-*ı*
Gazel 53
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Huzur ve dayanma gücü.

Her kim ki vire göñlin anuñ küfr-i züfine
Ārām u ṣabrı kalmaya her dem ġarīb ola

ārām-ı cān:

1. **ārām-ı cān:**
Gazel 489
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül huzuru, gönül ferahlığı, gönle huzur ve rahatlık veren II sevgili.

Mi s̲ lüñ diyü itdüm gümān aradum iy ārām-ı cān
Bī-mi s̲ lsin bildüm hemān bir daḫı peydā mı olur

ārām-ı dil-i mecnūn:

1. **ārām-ı dil-i mecnūn:**
Gazel 390
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mecnun'un gönlünün çölü.

Zülf-i leylāsıdur alan Leylī'nüñ Ṣabr u ārām-ı dil-i Mecnūn rebūd

ārām-ı kühest:

1. **ārām-ı kühest:**
Gazel 268
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dağda durup dinlenme,huzur bulma.

Kaldı vīrāne-i miḥnetde
Muḥibbī şeb ü rūz
Ḫū dutup dil ġam-ıla olalı ārām-ı kühest

ʿarʿar biter:

1. ʿ**arʿar biter:**--*e, --r*
Gazel 489
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dikenli ardıçların yetişmesi engeller bağlamında kastedilmektedir.

ʿĀşıḳ dirilen çok velī līkin fiġānda yok eli
Şaḥrāda çok ʿarʿar biter hep nāy-ı gūyā mı olur

arasañ bir ālī meşreb bulınmaz:

1. **arasañ bir ālī meşreb bulınmaz:**--*sa, --n, --ın, --maz*
Gazel 204
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki beyitin devamı olarak -bir çok farklı görüş vardır fakat yüksek,en şerefli bir huy yoktur- görüşü kastedilmiştir.

Bulınur dürlü dürlü gerçi meẕheb
Bulınmaz arasañ bir ālī meşreb

araya girdi:

1. **araya girdi:**-*+ya, --di*
Gazel 166
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayırmak, uzaklaştırmak.

Dün gice ḳaṣd eyledüm tā kim görem rūy-ı ḥabīb
Māni oldı araya girdi bulut gibi raḳīb

ʿarbede:

1. ʿ**arbededür:**-*de, -dür*
Gazel 444
Mısra: **8**
Gürültü, kavga, karışıklık.

Çeşm-i ḫūn-rīzüñüñ nedür ḳaṣdı
Her dem ʿuşşāḳa işi ʿarbededür

ʿarbede eyleye:

1. ʿ**arbede eyleye:**--*y, --e*
Gazel 327
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tartışmak,karışıklık çıkarmak,inatlaşmak.

Baş koşdı birbiriyile ebrūları yine
Beñzer Muḥibbī ʿarbede eyleye iki koç

ʿarbede iderler:

1. ʿ**arbede iderler:**--*e, --r, --ler*
Gazel 332
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Huysuzluk,geçimsizlik. Kavga içinde olmak.

Ruḫlaruñla zülfüñi gördüm iderler ʿarbede
Görmeyen kılsun naẓar bilsün nedür ceng-i Mohāc

ardınca:

1. **ardıncadur:**-*dır*
Gazel 171
Mısra: **3**
Ardı sıra, peşi sıra.

Tīz geçer eyyām-ı gül ardıncadur faṣl-ı ḫazān
Giceler tā ṣubḥa dek bunı dir iñler andelīb

2. **ardınca:**
Gazel 449
Mısra: **10**
Ardı sıra, peşi sıra.

İy Muḥibbī bir feraḥ var mı soñı ġam olmaya
Nitekim vuṣlat gele ardınca hicrān sarmaşur

3. **ardınca:**
Gazel 498
Mısra: **11**
Ardı sıra, peşi sıra.

İy Muḥibbī şādılık gelse gelür ardınca ġam
Anuñ-içundur ki dünyā inḳılāb üstindedür

4. **ardınca:**
Gazel 500
Mısra: **12**
Ardı sıra, peşi sıra.

Sakın aldanma dilā dünyā ider şād u feraḥ
Durmaz ardınca hemān ġamla nedāmetler gelür

ardınca da miḥnet:

1. **ardınca da miḥnet:**--*ınca, --da*
Gazel 270
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin muhsbbetinden sonra aşığa çektireceği eziyet ve sıkıntı kastedilmektedir.

Maḥabbet gelse ardınca da miḥnet
Dimişler bir-durur miḥnet maḥabbet

ʿārī:

1. ʿ**ārī:**
Gazel 254
Mısra: **3**
(Bir şeyden) yoksun bulunan, (-den) uzak.

Gördi ki cihān ḫalḳı kamu ʿārī vefādan
Mecnūn varuban itdi vuḫūş içre iḳāmet

arı şiʿir:

1. **arı şiʿir:**
Gazel 482
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açık ve güzel şiir.

Muḥibbī olmagıl ġāfil dilüñden koyma eşʿārı
İşidenler diye arı şiʿir saña müsellemdür

ārif oldur ki:

1. **ārif oldur ki:**--*dur, --ki*
Gazel 143
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ârif odur ki, hakkı ile bilen odur ki.

Ārif oldur ki cihān revnaḳına virmeye dil
Evveli pest olanuñ āḫiridür yine ḫarāb

ārifüñ:

1. **ārifüñ:**--*ün*
Gazel 210
Mısra: **3**
Çok bilgili, irfan sahibi kimse.

Ārifüñ gülgūn şarāb-ıla kızarmış çehresi
Ḥab yimekden zāhidüñ beñzi sararmış ḫūşk-leb

ʿārifüñ maḳṣudı dīdārdur:

1. ʿ**ārifüñ maḳṣudı dīdārdur:**--*ün, --ı, --dur*
Gazel 393
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gerçekten aşık olanların gayesinin cennet değil Allah'ın yüzünü görmeye mazhar olduğu ifade edilmektedir.

Zāhidüñ cennet diyü ʿömri ḫayāl ile geçer
ʿĀrifüñ dīdārdur maḳṣudı ol eyler sürūd

ār-ıla nāmūs:

1. **ār-ıla nāmūs:**
Gazel 104
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Edep,haya ve utanma duygusu. Irz.

Işḳ ehli zāhidā eyler melāmet iḫtiyār
Dem-be-dem arż eyleme gel ār-ıla nāmūs aña

ārız:

1. **ārıżuñ:**-*uñ*
Gazel 4
Mısra: **4**
Yanak II sevgilinin yanağı.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa "Ve'l-leyl" ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş Ve'ḍ-ḍuḥā"

2. **ārıżuñ:**-*uñ*
Gazel 4
Mısra: **4**
Yanak II sevgilinin yanağı.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa Ve'l-leyl ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş Ve'ḍ-ḍuḥā

ʿārıż:

1. ʿ**ārıżıyla:**-*ı, -y, -la*
Gazel 308
Mısra: **1**
Yanak, sevgilinin yanağı.

ʿĀrıżıyla dāyim eyler zülf-i ʿanber-bār baḫs
Nite kim İslām ile turmaz ider küffār baḫs

2. ʿ**ārıżuñ:**-*uñ*
Gazel 352
Mısra: **6**
Yanak, sevgilinin yanağı.

Serve beñzer dimezem ḳāmetüñ iy serv-i sehī
ʿĀrıżuñ eylemişemdür gül-i terden tercīḥ

3. ʿ**ārıż:**-*ı*
Gazel 381
Mısra: **2**
Yanak, sevgilinin yanağı.

Cismi gül-berg ü boyı serv-i bülend
ʿĀrıżı āteş-durur ḫāli sipend

ʿārıż-ı dilber gibi:

1. ʿ**ārıż-ı dilber gibi:**
Gazel 269
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin (ay gibi parlak) yanağı.

Görmedi gülşende bir gül ʿārıż-ı dilber gibi
Bu Muḥibbī aradı cümle gülistānı dürüst

ʿārız-ı gül:

1. ʿ**ārız-ı gül:**
Gazel 266
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül yanaklı.

Bir ʿārız-ı gül ġonca-dehen ʿışḳına iy dil
Tā ṣubḥa degin bülbül olup nāle vü zār it

ʿārıżı gül:

1. ʿ**ārıżı gül:**--*ı*
Gazel 224
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül yanaklı.

Bir ʿārıżı gül ġonca dehen ʿışḳına iy dil
Tā ṣubḥa degin bülbül olup nāle vü zār it

2. ʿ**ārıżı gül:**--*ı*
Gazel 370
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül yanaklı.

İy ʿārıżı gül lebleri ġonca boyı şimşād
Dil bülbülinüñ işi güci nāle vü feryād

ārıżı yagmacıları:

1. **ārıżı yagmacıları:**--*cı, --lar, --ı--ı, --cı, --lar, --ı*
Gazel 143
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yanağına yaklaşabilen rakipler(ona sahip olabilenler) kastedilir.

Dili yagma kılalı ārıżı yagmacıları
Gelmedi gözlerüme şām u seḥer ẕerrece ḫˇāb

ʿārıż-ı zībāya:

1. ʿ**ārıż-ı zībāya:**--*y, --a*
Gazel 457
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) Güzel, süslü yanağı.

Zülf-i müşgīn kaçan ol ʿārıż-ı zībāya düşer
Göñül āşüfte olup soñucı sevdāya düşer

ārıżuñ:

1. **ārıżuñ:**
Gazel 22
Mısra: **7**
Yanak II sevgilinin yanağı.

Bāġ ara gül ārıżuñ ẕikr itseler iy ġönca-fem
Kala mı gülşende gül çāk-i girībān olmaya

2. **ārıżuñ:**--*un*
Gazel 128
Mısra: **2**
Yanak II sevgilinin yanağı.

Zülfüñüñ būyı nigārā rāḥat-ı cāndur baña
Ārıżuñ ter tāze güllerle gülistāndur baña

ʿārıżuñ āteş:

1. ʿ**ārıżuñ āteş:**--*u, --n*
Gazel 367
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yanağı ateş gibi ((Kırmızı renginden dolayı sevgilinin yanağı için kullanılır.).

İy yüzi gül ḳāmeti serv-i bülend
ʿĀrıżuñ āteş aña ḫālüñ sipend

ārıżuñ üzre:

1. **ārıżuñ üzre:**--*un, -+re*
Gazel 170
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yüzü.

Ārıżuñ üzre didüm ḫamdur bu zülf-i müşg-i nāb
Didi āteş üzre düşse mūda olur pīç ü tāb

ārıżuñdan:

1. **ārıżuñdan:**--*u, --n, --dan*
Gazel 220
Mısra: **6**
Yanak II sevgilinin yanağı.

Añsam eger gül ü serv şirüm içinde cānā
Ḳaddüñle ārıżuñdan olur heme kināyet

arkamdadur:

1. **arkamdadur:**-*m, -da, -dur*
Gazel 13
Mısra: **13**
1)Uzakta,geride kalmak. 2)Vücûdun belden boyuna kadar olan sırt kısmı.

Āh kim menzil baīd bār-ı girān arkamdadur
Korkaram yolda kalam bulınmaya menzil baña

art-:

1. **artar:**-*ar*
Gazel 272
Mısra: **4**
Artmak, çoğalmak.

Didiler ʿışḳı eyler vaṣl teskīn
Didüm artar aña olmaz nihāyet

2. **arta:**-*a*
Gazel 334
Mısra: **8**
Artmak, çoğalmak.

Bir ribāṭ-ı köhne dünyā kārbān ḫalḳ-ı cihān
Kim bugün aña konarsa dirler aña arta güç

art:

1. **artsa:**-*sa*
Gazel 402
Mısra: **13**
Artmak, çoğalmak.

Eylese cevr ü cefā artsa maḥabbet ṭañ mıdur
Çün Muḥib insān olur iḥsān-ıla dirler ʿabīd

artat-:

1. **artadur:**
Gazel 484
Mısra: **9**
Artmak, çoğalmak.

İy Muḥibbī artadur ʿışḳuñ belāsı dem-be-dem
Ġam yime her kim ki ʿāşıḳdur belāyı o çeker

artuk:

1. **artuk:**
Gazel 59
Mısra: **9**
Artık, böylece, bundan sonra.

İy Muḥibbī bundan artuk derd yok
Kim kişi bir sevdüginden ayrıla

2. **artuk:**
Gazel 425
Mısra: **2**
-den başka, gayri.

ʿĀşıḳ-ı dil-ḫasteyi öldürmegi cānān umar
Līk andan daḫı artuk ölmegi bu cān umar

artur:

1. **artur:**
Gazel 254
Mısra: **13**
Artmasını sağlamak, çoğaltmak, yükseltmek.

Cehd eyle Muḥibbī bugün aʿmālüñi artur
Eyüler-ile ḥaşr olasın rūz-ı ḳıyāmet

artur ki:

1. **artur ki:**
Gazel 131
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çoğaltmak,fazlalaştırmak.

İster-idüñ baş açup Ḥaḳ'dan güzeller ışḳını
Şükrüñi artur ki oldı ḥācetüñ cümle revā

arz:

1. **arż:**
Gazel 20
Mısra: **5**
Sunma, gösterme.

Arż kılsañ görseler bir kez senüñ taṣvīrüñi
Varmaz idi ehl-i şirk olan kelīsādan yaña

ʿarż eyle:

1. ʿ**arż eyle:**
Gazel 429
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arz eylemek, etmek: Saygı ile anlatmak, bildirmek, ifâde etmek.

Ruḫuñ alını ʿarż eyle disem dildār āl añlar
Tenüm bir kıla döndürdi ġamuñ dirsem ḫayāl añlar

2. ʿ**arż eyle:**
Gazel 483
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arz eylemek, etmek: Saygı

ile anlatmak, bildirmek, ifâde etmek.

Zekāt-ı ḥüsnüñ ʿarż eyle şehā borcuñ edā olsun
Ele al göñlin ʿuşşāḳuñ bular hep bī-nevālardur

arż eyleme:

1. **arż eyleme:**--*me*
Gazel 104
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göstermek, sunmak, takdim etmek II söylemek, anlatmak, bildirmek.

Işḳ ehli zāhidā eyler melāmet iḫtiyār
Dem-be-dem arż eyleme gel ār-ıla nāmūs aña

ʿarż eylemez:

1. ʿ**arż eylemez:**--*mez*
Gazel 360
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söylemek, ifade etmek.

Gül yüzin ʿarż eylemez derdā dirīġ ol māh ruḫ
Ol sebebden gice gündüz virdüm oldı āh ruḫ

ʿarż eyler:

1. ʿ**arż eyler:**--*r*
Gazel 237
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sunmak, vermek.

Baña ḫālī gendümin ḫaddinde ʿarż eyler raḳīb
Sanasın cennetde virür Ādem'e iblīs ögüt

2. ʿ**ārż eyler:**--*r*
Gazel 297
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sunmak, vermek.

Her gice bir nevʿe māhı ʿārż eyler āsümān
Gün yüzüñe beñzedimez cehd ile anı dürüst

arż eylese:

1. **arż eylese:**-*se*
Gazel 53
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söylemek, açıklamak, sunmak.

Gül gibi arż eylese dilber cemālini
Ol dem fiġān u āh-ıla dil andelīb ola

2. **arż eylese:**--*se*
Gazel 151
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göstermek, sunmak, takdim etmek II söylemek, anlatmak, bildirmek.

İy Muḥibbī gün yüzin arż eylese dildārumuz
Ola şermende buluta gire ol dem āfītāb

ʿarż eylese:

1. ʿ**arż eylese:**--*se*
Gazel 416
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göstermek, sunmak, takdim etmek II söylemek, anlatmak, bildirmek.

Bu Muḥibbī yazup ʿarż eylese sūz-ı dilin āh
Kül olup elde muḳarrer oda yanmak kāġıẕ

ʿarż eylesem:

1. ʿ**arż eylesem:**--*se*, --*m*
Gazel 362
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göstermek, sunmak, takdim etmek II söylemek, anlatmak, bildirmek.

Derd-i dilümi her kaçan ʿarż eylesem saña
Gelmez dilüñden iy şanem ala cevāb-ı telḫ

ʿarz eyleseñ:

1. ʿ**arẓ eyleseñ:**--*se*, --*n*
Gazel 247
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sunmak II Göstermek.

Deyre varsañ ḥüsnüñi ʿarẓ eyleseñ
Kuruyup anda ḳadīd olurdı Lāt

arż ide:

1. **arż ide:**
Gazel 31
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göstermek, sunmak.

Niçe bir bāġa hevāñ-ıla varam hem çü ṣabā
Serverā serv-i ḳadüñ arż ide bir kerre baña

2. **arż ide:**--*e*
Gazel 214
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göstermek, sunmak.

Arż ide Muḥib ḳāmetin ol serv-i sehī-ḳad
Pāyına gözüñ yaşını cūy eyle revān it

ʿarż ide:

1. ʿ**arż ide:**--*e*
Gazel 407
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arz etmek, göstermek, sunmak.

Ḥālümi kimsene yok ʿarż ide dildāra meded
Āh kim bulımadum derdüme bir çāre meded

arż idem diyü:

1. **arż idem diyü:**--*em*, --*yü*
Gazel 152
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)aşığın vaziyetini sevgiliye anlatması kastedilir.

Vardum nigāra ḥāl-i dilüm arż idem diyü
Bir ẕerre deñlü bakmadı hīç vire mi cevāb

ʿarz ider:

1. ʿ**arz ider:**--*r*
Gazel 231
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sunmak.

Ḫālini koyup zülfi dūzāġını ʿarz ider
Başdan çıkardı murġ-ı dili dāne ʿāḳıbet

2. ʿ**arż ider:**--*e, --r*
Gazel 432
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sunmak.

Āh idüp kan aglaram görüp bahār-ı ḥüsnini
Ebr gibi gülşene bu dīde bārān ʿarż ider

3. ʿ**arż ider:**--*e, --r*
Gazel 432
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göstermek II yansıtmak.

Ruḫları zülfine her dem turmış īmān ʿarż ider
Kesdürüp zünnārını ṭarz-ı müselmān ʿarż ider

4. ʿ**arż ider:**--*e, --r*
Gazel 432
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göstermek II yansıtmak.

Ruḫları zülfine her dem turmış īmān ʿarż ider
Kesdürüp zünnārını ṭarz-ı müselmān ʿarż ider

5. ʿ**arż ider:**--*e, --r*
Gazel 432
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göstermek II yansıtmak.

Gösterür ʿuşşāḳa gördüm ḥüsninüñ envārını
ʿĀleme nūrı sanasın mihr-i raḫşān ʿarż ider

6. ʿ**arż ider:**--*e, --r*
Gazel 432
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göstermek II yansıtmak.

Bu gedāya n'ola keşf itseñ şehā esrāruñı
Gāh olur kim bendeye ḫālini sulṭān ʿarż ider

7. ʿ**arż ider:**--*e, --r*
Gazel 432
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Takdim etmek. sunmak. vermek.

Mürde iken iy Muḥibbī baña ol ʿĪsī-nefes
Muʿcize iẓhār idüp gör ölmişe cān ʿarż ider

arż ideyim:

1. **arż ideyim:**--*e, --yim*
Gazel 184
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sunmak, söylemek, belirtmek, bildirmek.

Ġavvāṣ olayın yine bu söz baḥrına dalup
Dürler çıkarup arż ideyim ger ola ṭālib

arż idüp:

1. **arż idüp:**--*düp*
Gazel 134
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anlatmak, ifade etmek, göstermek, sunmak.

Arż idüp gün yüzini bir perī nāgāh baña
Bir daḫı görmez isem āh baña vāh baña

ʿarż it:

1. ʿ**arż it:**
Gazel 466
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arz etmek, sunmak.

Didüm zekāt-ı ḥüsnüñi ʿarż it ḥaḳḳum-durur
Didi daḫı irişmedi sāla zamānı var

arż itmeye:

1. **arż itmeye:**-*me, -ye*
Gazel 6
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göstermek, sunmak, takdim etmek II söylemek, anlatmak, bildirmek.

Hey ne kāfirdür gelür īmāna sanmañ zülfini
Dem mi vardur ruḫları arż itmeye īmān aña

arż kıl:

1. **arż kıl:**
Gazel 194
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göstermek, sunmak, takdim etmek.

Hep güzeller necm Ḫālıḳ seni kılmış māhitāb
Gül cemālüñ arż kıl zülfüñi eyleme niḳāb

ʿarż kıldı:

1. ʿ**arż kıldı:**--*dı*
Gazel 437
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sunmak, takdim etmek.

ʿArż kıldı gün yüzini itdi sergerdān beni
Aldı dilden komadı bir ẕerre ṣabr-ıla ḳarār

ārz u semā:

1. **ārz u semā:**
Gazel 3
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yer ve gök.

Nefsüñe uyup Muḥibbī itme emrine ḫilāf
Emrine hergiz ḫilāf eyler mi gör ārz u semā

2. **arż u semā:**
Gazel 31
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yer ve gök.

Serverā servi niçe ḳaddüñe teşbīh ideyim
Aralarında tefāvüt var anuñ arż u semā

ʿarż u semā:

1. ʿ**arż u semā:**
Gazel 392
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yer ve gök.

Devr ider ʿarż u semā şems ü ḳamer nāmuñ-ıla

İns ü cinnüñ kamu dilinde-durur güft ü şünūd

arż-ı cemāl ide:

1. **arż-ı cemāl ide:**--*e*
Gazel 121
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğini göstermek.

Ḫānesinden gün gibi togup ide arż-ı cemāl
Ben degülem yaluñuz ḫalḳ-ı cihān ḥayrān aña

ʿarż-ı cemāl itse:

1. ʿ**arż-ı cemāl itse:**--*se*
Gazel 417
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel yüzünü göstermek.

Serv gibi salınup ʿarż-ı cemāl itse nigār
Nesne görinmez baña ol zülf-i ʿanberden leẕīẕ

arż-ı ḥāl eyler:

1. **arż-ı ḥāl eyler:**--*r*
Gazel 218
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Durumunu göstermek, sunmak.

Arż-ı ḥāl eyler Muḥibbī dāyimā meh-rūlara
Gönderür her kişvere eşār u dīvānı dürüst

ʿarż-ı ḥüsn:

1. ʿ**arż-ı ḥüsn:**
Gazel 469
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliği sunma.

Her cānibe ki cilve kılup ʿarż-ı ḥüsn ide
Ol māhtābı ʿāşıḳ-ı dīvāne seyr ider

ʿarż-ı ḥüsn itdüñ:

1. ʿ**arż-ı ḥüsn itdüñ:**--*dü, --n*
Gazel 377
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğini göstermek.

Deyre varduñ ʿarż-ı ḥüsn itdüñ ṣanemler gördiler
Her birisi kaldılar güftārdan olup ḳadīd

ārzū:

1. **ārzū:**
Gazel 335
Mısra: **11**
Arzu, istek, gönül meyli, dilek, heves.

Baña ārzū yār ḫod beddür saña
Zāhidā çün bir degüldür her mizāc

ārzū idüp:

1. **ārzū idüp:**-*üp*
Gazel 82
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arzu etmek; istek duymak, istemek.

Heykel-i zer ārzū idüp heves kılmaz göñül
Ger ola sīmīn ḫamāyil bir gün ol sāid baña

ārzū itsem:

1. **ārzū itsem:**--*se, --m*
Gazel 382
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok fazla istemek(sevgili bağlamında).

Zülf-i zünnārını itsem ārzū ʿayb olmasun
Çünki kıldum deyr ara ol dilber-i tersāyı yād

ārzū kalmaz:

1. **ārzū kalmaz:**--*maz*
Gazel 235
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İsteksiz ve ilgisiz olmak.

Ẕerrece ārzū kalmaz dil-i ʿāşıḳda yakın
İy Muḥibbī bir olur aña göre nīst ü hest

ārzū-yı cān u dil ol:

1. **ārzū-yı cān u dil ol:**
Gazel 37
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beyitte aşığın canının ve gönlünün isteği ve arzusu olmak.

Herkesüñ var bir murādı dāyimā ister anı
Ārzū-yı cān u dil ol şāh-ı ḫūbāndur baña

ārzū-yı kaʿbe-i kūyın:

1. **ārzū-yı kaʿbe-i kūyın:**--*ı, --n*
Gazel 280
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin semtini adeta Kabe-i şerif gibi arzulaması,istemesi kastedilmektedir.

Bu Muḥibbī ārzū-yı Kaʿbe-i kūyın kılup
İdiserdür cān u dilden kendüyi ḳurbān-ı dōst

aş:

1. **as:**
Gazel 226
Mısra: **10**
Asmak, bir yere tutturmak.

Dil murġı eger girmeye bāġuña dirseñ
Üstine anuñ zülfüñi as perr-i ġurāb it

2. **aş:**
Gazel 21
Mısra: **10**
Aş, yiyecek.

Bu Muḥibbī vādī-i hicre yöneldi zād içün
Ḫūn-ı dil yiter şarāb iy ġam gelüp aş ol baña

aṣ-:

1. **asup:**-*up*
Gazel 194
Mısra: **10**
Asmak, bir yere tutturmak.

Ḥüsn bāġın saklayup zāġ u zaġandan dilberüm
Asup andan eylemişdür zülfini perr-i ġurāb

2. **as:**
Gazel 299

Mısra: **7**
Asmak, bir yere tutturmak.

Dil düzdini ʿadl eyleyüben zülfüñe gel as
Boynuña senüñ düşmeye hergiz güneh-i dōst

as beni:

1. **as beni:**--*i*
Gazel 400
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgilinin saçına hemen asılmak istemektedir.

Dimiş idüñ ki seni zülfüme berdār ideyim
Hīç amān virme hemān as beni ol dāra meded

āsān:

1. **āsāndur:**-*dur*
Gazel 24
Mısra: **10**
Kolay, zahmetsiz.

Yār ilinden ayrı düşmek hey ne müşkil derd olur
İy Muḥibbī aña nisbet ölmek āsāndur baña

2. **āsāndur:**-*dur*
Gazel 46
Mısra: **4**
Kolay, zahmetsiz.

Ġamzeñi gönder bu cānı ben emānet saklaram
Ḥaḳḳını ehline teslīm itmek āsāndur baña

3. **āsān:**
Gazel 60
Mısra: **1**
Kolay, zahmetsiz.

Egerçi ışḳuñı āsān okurlar evvelī dilhā
Velī ben görmedüm andan cihān içinde müşkilhā

4. **āsān:**
Gazel 249
Mısra: **5**
Kolay, zahmetsiz.

Reh-i ʿışḳı giçer ʿışḳ ehli āsān
Ne ḳaṭʿ-ı menzil aña ne maḳāmāt

āsān oldı:

1. **āsān oldı:**--*dı*
Gazel 287
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçekleşmesi kolay ve basit olan nitelik kastedilmiştir.

Kim ki vaṣl isterse dilber didi itsün terk-i cān
İy Muḥib şükr it bu düşvār oldı āsān ʿāḳıbet

āsān sanurdum:

1. **āsān sanurdum:**--*ur, --dum*
Gazel 129
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kolay ve zahmetsiz bir durum.

Işḳı ben āsān sanurdum katı müşkil kār imiş
Cān u serden kim ki geçmez baglamasun dil aña

ʿaṣāsı ile:

1. ʿ**aṣāsı ile:**--*sı*
Gazel 226
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değnek,sopa,baston ile.

Devrān ġamı bükdi bilümi kıldı beni pīr
İy muġbeçe sun bāde ʿaṣāsı ile ṣāb it

aṣḥāb-ı caḥīm:

1. **aṣḥāb-ı caḥīm:**
Gazel 182
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Cehennem ehli. 2)Çok sıcak yerde bulunma.

Yanduñ iy dil nār-ı hicre şöyle aṣḥāb-ı caḥīm
Kendü odına ısındı nār-ı hicrānuñ görüp

aṣḥāb-ı hūcend:

1. **aṣḥāb-ı ḫūcend:**
Gazel 388
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hucend şehrinin insanları,orada yaşayanlar.

Naẓm meydānına girdüm yine cevlān eyledüm
Ṭabʿ-ı çālāküme taḥsīn itdi aṣḥāb-ı Ḫūcend

āşıḳ:

1. **āşıḳlar:**-*lar*
Gazel 3
Mısra: **2**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Dün gice nāgāh irişdi gūşuma bir ḫoş nidā
Kim-durur āşıḳlar içre eyleye cānın fedā

2. **āşıḳa:**-*a*
Gazel 5
Mısra: **7**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Öldürür gerçi ki ġamzeñ āşıḳa virmez amān
Leblerüñ Īsī gibi her laḥẓa virür cān baña

3. **āşıḳlaruñ:**-*laruñ*
Gazel 11
Mısra: **5**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Korkaram āhı tutup āşıḳlaruñ ḫaṭṭuñ gele
Koya mı ẓulmuñı hīç maẓlūmuñ Allāh'ı saña

4. **āşıḳ:**
Gazel 12
Mısra: **9**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

İy Muḥibbī āşıḳ oldur derd-i yārı ḫoş göre
Derdden kurtılmasun derdine kim dermān aña

5. **āşıḳ:**
Gazel 18
Mısra: **3**
Çok fazla seven. Mübtelâ.

Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Niçe biñ āşıḳ öldürdüñ kapuñda tīġ-ı cevr-ile
Günāhın añmayup her dem idersin biñ sitem peydā

6. **āşıḳ:**
Gazel 21
Mısra: **3**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Āşıḳ iseñ bir gül-i ranāya sen de andelīb
Okıyalum ders-i ışḳı gel sabaḳdaş ol baña

7. **āşıḳ-ı:**
Gazel 23
Mısra: **2**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Reh bulursañ kūy-ı yāra her seḥergāh iy ṣābā
Āşıḳ-ı dil-ḫastelerden eyle āgāh iy ṣabā

8. **āşıḳı:**-*ı*
Gazel 25
Mısra: **3**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Kūyına varan āşıḳı bir ġamzeden eyler helāk
Olmaz peşīmān āḳıbet n'eyler bu nā-ḥaḳ kan aña

9. **āşıḳ:**
Gazel 26
Mısra: **9**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

N'ider āşıḳ olan nāmūs u ārı
Yürür şūrīde-veş mecnūn u şeydā

10. **āşıḳlaruñ:**-*laruñ*
Gazel 29
Mısra: **2**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Nūr-ı ālemsin bugün sen daḫı maḥbūb-ı Ḫudā
Eyleme āşıḳlaruñ bir laḥẓa kapuñdan cüdā

11. **āşıḳları:**-+*lar, +ı*
Gazel 53
Mısra: **2**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Dilber cefā vü cevr-ile çün dil-firīb ola
Āşıḳları aceb mi eger nā-şekīb ola

12. **āşıḳ:**
Gazel 61
Mısra: **3**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Çeke cevr ü cefā āşıḳ idesin luṭf sen ġayra
Aceb var mı bu ẓulma hīç cihānda kimse ḳāyil hā

13. **āşıḳ:**
Gazel 62
Mısra: **7**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Nimet-i cevr ü cefānuñ leẕẕetin āşıḳ bilür
Şehd ü şekkerden gelür aña leẕīẕ ü müştehā

14. **āşıḳlar:**-*lar*
Gazel 64
Mısra: **7**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Top kılsun zülfi çevgānına āşıḳlar serin
Çün sunılmışdur ezelden top ile çevgān aña

15. **āşıḳları:**-+*lar, +ı*
Gazel 87
Mısra: **2**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Dilber cefā vü cevr-ile çün dil-firīb ola
Āşıḳları tañ mı eger nā-şekīb ola

16. **āşıḳa:**-*a*
Gazel 89
Mısra: **2**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Her yir bugün ki ḥūr-veş mehliḳā ola
Ol yir hemān āşıḳa cennet-serā ola

17. **āşıḳa:**-*a*
Gazel 118
Mısra: **5**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Işḳ meydānında evvel terk-i serdür āşıḳa
Kim ki cān terk eylemez ışḳdan ne ḥācet lāf aña

18. **āşıḳa:**-*a*
Gazel 123
Mısra: **3**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Āşıḳa çāre olur mı iy ṭabīb
Derd-i ışḳ içün dimişler bī-devā

19. **āşıḳlara:**-*lar, -a*
Gazel 124
Mısra: **3**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Saña düşer eylemek cevr ü cefā āşıḳlara
Āşıḳam her ne kılursañ kıl taḥammüldür baña

20. **āşıḳların:**-*lar, -ın*
Gazel 125
Mısra: **9**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Ḫoş tutar her dem raḳībi gözlemez āşıḳların
Bī-vefālık resmini bilsem kim örgede saña

21. **āşıḳdur:**-*dur*
Gazel 126
Mısra: **6**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Ben belā-keş oldugumı dōstlar itmeñ aceb
Kim ki āşıḳdur belā vü derd mūnisdür aña

22. **āşıḳa:**-*a*
Gazel 144
Mısra: **4**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Dün gice geçdi uyur sandı beni dilber didi
Başuña gün togdı nedür āşıḳa bu deñlü ḫ̆āb

23. **āşıḳa:**-*a*
Gazel 153
Mısra: **4**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Her kaçan kim zülfi çevgān eylese meh-pāreler
Āşıḳa lāyıḳ budur kim eyleye başını top

24. **āşıḳa:**-*a*
Gazel 165
Mısra: **7**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Āşıḳa bundan ulu müşkil mi var ālemde kim
Kendüsi ola faḳīr ü sevdügi ālī-cenāb

25. **āşıḳdur:**-*dur*
Gazel 166
Mısra: **7**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Her ki āşıḳdur ezel mest ü ḫarābātī olur
Zaḥmete girüp aña pend eyleyüp n'eyler edīb

26. **āşıḳuñ:**-*uñ*
Gazel 174
Mısra: **10**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Zülfüñ el virse irerdüm ḫaddüñe
Āşıḳuñ güni togar irişe şeb

27. **āşıḳlar:**-*lar*
Gazel 179
Mısra: **4**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Gerçi kim ışḳuñ ṭarīḳı pür ḫaṭār dirler velī
Göricek āşıḳlar andan eylemezler ictināb

28. **āşıḳlara:**-*lar, -a*
Gazel 186
Mısra: **4**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Diler zāhid cinān u ḥūr u kever
Velī āşıḳlara dīdār maṭlūb

29. **āşıḳ:**
Gazel 196
Mısra: **3**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Āşıḳ irişdi ṣıdḳ-ıla eflāke seyr ider
Ancak hemān başını zāhid çeker be ceyb

30. **āşıḳ:**
Gazel 217
Mısra: **1**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Āşıḳ dilemez ola bugün sag u selāmet
Dāyim bu-durur ḳaṣdı anuñ ola melāmet

<u>ʿāşık:</u>

1. ʿ**āşıḳlara:**-*lar, -a*
Gazel 229
Mısra: **3**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Hicrān şebi ʿāşıḳlara biñ dürlü belādur
Zīrā ki aña eyleyimez ṣubḥ sirāyet

2. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 241
Mısra: **5**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Cevr ü cefāyı görme bugün ʿāşıḳa revā
Raḥm eyle ḥāline anuñ iy şāh-ı maʿdelet

3. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 249
Mısra: **8**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Dilerseñ ʿizz ü sermed terk-i ser kıl
Bulınmaz ʿāşıḳa böyle saʿādāt

4. ʿ**āşıḳlaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 252
Mısra: **5**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Baş açarlar kūyuña varsa kaçan ʿāşıḳlaruñ
Bu umuda gösterüp yüzüñi viresin zekāt

5. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 271
Mısra: **8**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Cān u başum ister ise yolına olsun fedā
Bu ṭarīḳ-i ʿışḳda ʿāşıḳ gerek dil-ḫāh dōst

6. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 277
Mısra: **5**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Gözler mi ʿālem içre nāmūs u ʿārı ʿāşıḳ
Herkes selāmet olsun bunlar diler melāmet

7. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 277
Mısra: **8**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Zāhid nedür bu ġaflet ʿışḳa nedür bu inkār
Cān terkin urur ʿāşıḳ yitmez mi bu ʿalāmet

8. ʿ**āşıḳuñam:**-*un, -am*
Gazel 284
Mısra: **1**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

İy şāh-ı ḥüsün ʿāşıḳuñam gel ʿadālet it
Yaʿnī vefā vü mihrüñi göster ḥimāyet it

9. ʿ**āşıḳam:**-*am*
Gazel 289
Mısra: **3**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Pā-bürehne ʿāşıḳam ben laʿli şevḳıne müdām
İstemeñ benden selāmet olmışam bī-ʿār mest

10. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 304
Mısra: **3**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Çün müyesser olmaya cānān viṣāli ʿāşıḳa
ʿĀlem içre sīnesinde turdugı cāndur ʿabeş

11. ʿ**āşıḳam:**-*am*
Gazel 307
Mısra: **13**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

İki ʿālemde senüñ ben ʿāşıḳam dīdāruña
Sensüz olsa cennet ü ḥavrā vü ġılmāndur ʿabeş

12. ʿ**āşıḳam:**-*am*
Gazel 308
Mısra: **7**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

ʿĀşıḳam vīrānelerdür meskenüm Mecnūn-sıfat
ʿAyb olmasun idersem bādir ü dīvār baḥş

13. ʿ**āşıḳam:**-*am*
Gazel 337
Mısra: **7**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

ʿĀşıḳam rindem çün itdüm ben ḫarābāt iḫtiyār
Ġam degüldür zāhidā olsam kamu ḫalḳa gülenç

14. ʿ**āşıḳlara:**-*lar, -a*
Gazel 343
Mısra: **3**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Olur ʿāşıḳlara dīdār maṭlūb
Görinmez gözine olsa cihān genc

15. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 347
Mısra: **5**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Yüri ṭaʿn eyleme zāhid mey içen ʿāşıḳa gel
ʿAvn-i Ḥaḳ olmayıcak assı mıdur zühd ü ṣalāḥ

16. ʿ**āşıḳlardur:**-*lar, -dur*
Gazel 358
Mısra: **1**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Saña ʿāşıḳlardur iy maḥbūb-ı ṣūḥ
Bu cihān içre cüvān u ger şüyūḫ

17. ʿ**āşıḳlaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 361
Mısra: **7**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Kesme zülfüñ dōstum ʿömr-durur ʿāşıḳlaruñ
Bir kıluñ kem oldugın kim isteye ol ola yoḫ

18. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 380
Mısra: **9**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Kankı ʿāşıḳ kim Muḥibbī cevr-i dilberden kaça
Pāralansun tīġ-ı miḥnetle ḳalem tek bend bend

19. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 384
Mısra: **6**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Ṣūfī diler ki bula naʿīmi riyā ile ʿĀşıḳ kemāl-i luṭfına yāruñ ider ümīd

20. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 385
Mısra: **6**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

ʿIşḳ bir gevher-durur zāhid ne bilsün ḳıymetin
ʿĀşıḳa göster anı cān-ıla olmışdur ḫarīd

21. ʿ**āşıḳlara:**-*lar, -a*
Gazel 392
Mısra: **4**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Kim ire dergehüñe ire murādına o dem
Dü cihān içre çü ʿāşıḳlara sensin maḳṣūd

22. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 394
Mısra: **5**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Bed söyleme ʿāşıḳa iy zāhid-i ḫod-rū
Cān u dil ile saña ne nīg eger bedend

23. ʿ**āşıḳlara:**-*lar, -a*
Gazel 409
Mısra: **1**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Dōstum ʿāşıḳlara raḥm eyleyüp kıl ʿadl ü dād
İster-iseñ bulasın dünyāda sen ʿömr-i ziyād

24. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 421
Mısra: **7**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Cevr ü cefāñı ʿāşıḳa az itme luṭf kıl
Olmaz cihānda ehl-i dile bu ḳadar leẕīẕ

25. ʿ**āşıḳı:**-*ı*
Gazel 425
Mısra: **5**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Kūyuña varsa naẓar kıl ʿāşıḳı menʿ eyleme
Pādişehlerden kul olan dāyimā iḥsān umar

26. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 430
Mısra: **8**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Çünki Necātī örti döşek būriyā diler
Bilmez anı ki ʿāşıḳa bir kurı cā yiter

27. ʿ**āşıḳları:**-*lar, -ı*
Gazel 434
Mısra: **7**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Dögerler kūy-ı dildāra varan ʿāşıḳları aʿdā
Degüldür anlara ol let ki her birine ḫilʿatdür

28. ʿ**āşıḳlaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 439
Mısra: **7**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Mihr ü ḳahruñdan yüzin döndürmeye ʿāşıḳlaruñ
Sen tururken ḫusrevā varup kime yalvaralar

29. ʿ**āşıḳdur:**-*dur*
Gazel 441
Mısra: **9**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Muḥibbī her ki ʿāşıḳdur olur ʿışḳ içre ol nā-būd
Dimez hīç ʿāşıḳ-ı ṣadıḳ benüm bu yolda būdum var

30. ʿ**āşıḳlarını:**-*ları , -n, -ı*
Gazel 445
Mısra: **2**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Gören o yār-i dil-keşi dir bu ne dīn tutar
ʿĀşıḳlarını kırmag-ıçun tāze kīn tutar

31. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 450
Mısra: **4**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Görinen bu felek üzre gehī ḳavs-i ḳuzaḥ sanma
Atar āh okların ʿāşıḳ anuñla katı yayıdur

32. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 451
Mısra: **1**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Dil yandugına ʿāşıḳa āhı eşer yiter
Şāhid gerekse ʿışḳına bu çeşm-i ter yiter

33. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 455
Mısra: **10**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Sanma iy dil yaluñuz sen mübtelāsısın anuñ
Bil aña ʿāşıḳ gedā vü mīr ü şeyḫ ü şābdur

34. ʿ**āşıḳuñ:**-*uñ*
Gazel 458
Mısra: **2**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Ehl-i diller bendi ol zülf-i siyeh pūşumdadur
ʿĀşıḳuñ āḫir helāki çeşmi serḫōşumdadur

35. ʿ**āşıḳları:**-*lar, -ı*
Gazel 462
Mısra: **9**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

İy Muḥbbī ʿışḳ deryāsındaki ʿāşıḳları
Kim şümār ide-bilür su yirine ẕü'n-nūn akar

36. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 473
Mısra: **7**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Cān fedā itmek didiler müşkil işdür ʿāşıḳa
Yār eger ben sevdügümse didüm āsān ögredür

37. ʿ**āşıḳlaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 473
Mısra: **3**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Ḥüsn meydānında top itmiş serin ʿāşıḳlaruñ
Zülfini çevgān idüp esbine cevlān ögredür

38. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 475
Mısra: **10**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Gel iy ṭabīb çek elüñi girme zaḥmete
Ölmekden özge ʿāşıḳa sanma devā olur

39. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 479
Mısra: **7**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

ʿĀşıḳ viṣāle irmez terk itmeyince cānın
Kim bilmez-ise bilsün bu anca gizlü rehdür

40. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 480
Mısra: **7**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

ʿĀşıḳ hemīşe kūy-ı dil-ārāyı gözedür
Zühhād-vār sanma ki göñli bihiştedür

41. ʿ**āşıḳdur:**-*dur*
Gazel 484
Mısra: **10**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

İy Muḥibbī artadur ʿışḳuñ belāsı dem-be-dem
Ġam yime her kim ki ʿāşıḳdur belāyı o çeker

42. ʿ**āşıḳlara:**-*lar, -a*
Gazel 484
Mısra: **6**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

Ġamze oklarını çeşmi yanına cemʿ eyleyüp

Atmaga ʿāşıḳlara almış ele ebrū çeker

43. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 489
Mısra: **7**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

ʿĀşıḳ dirilen çok velī līkin fiġānda yok eli
Ṣaḥrāda çok ʿarʿar biter hep nāy-ı gūyā mı olur

44. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 493
Mısra: **7**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

ʿĀşıḳ içdükde maḥabbet cāmını
Heft deryā cürʿa-dān-ı cāmıdur

45. ʿ**āşıḳuz:**
Gazel 500
Mısra: **7**
'âşık: Sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

ʿĀşıḳuz rindüz biz itdük çün melāmet iḫtiyār
Zāhidā sen sālim ol saña selāmetler gelür

ʿāşık degülse:

1. ʿ**āşıḳ degülse:**--*se-se*
Gazel 449
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tutulmuş,bağlanmış.

Serv ḳaddüñe eger ʿāşıḳ degülse kākülüñ
Gerdenüñe ya neden yüz buldı her ān sarmaşur

āşık dinür mi:

1. **āşıḳ dinür mi:**-*nür, -mi*
Gazel 89
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye candan ve yürekten bağlı bir aşık denir mi,denmez.

Ṣabr eyle devā nāmını añma Muḥibbīyā
Āşıḳ dinür mi dilde göñülde devā ola

āşık gibi:

1. **āşıḳ gibi:**
Gazel 73
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Aşık olan. 2)Huy ve özellik olarak aşığa benzeyen,onunla aynı olan.

Āşıḳ gibi olmaya münim cihānda kim
Eksilmeye çeşmi tolu sīm ü zer ola

ʿāşık idüm:

1. ʿ**āşıḳ idüm:**--*dü, --m*
Gazel 337
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşık olma hali.

ʿĀşıḳ idüm ben ezelden yaradılmadan henüz
Kāyināt u nüh felek çār ʿanāṣır vaḳt-i penc

ʿāşıḳ kāmıdur:

1. ʿ**āşıḳ kāmıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 493
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşıkların istek ve arzusu.

Zülfinüñ bendi bu göñlüm dāmıdur
Terk-i cān itmek de ʿāşıḳ kāmıdur

āşık mı dinür:

1. **āşıḳ mı dinür:**-*nür*
Gazel 64
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşık(sevgiliye gönül bağı ile bağlanmış kimse) denir mi? Denmez.

Aña āşıḳ mı dinür ışḳuñ yolında cān aña
Yāḫu derd-ile olursa derdine dermān aña

ʿāşık mı dirler:

1. ʿ**āşıḳ mı dirler:**--*mı, --r, --ler*
Gazel 383
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Deli divane olmak,çok sevmek.

Aña ʿāşıḳ mı dirler şemʿ-i ḥüsne Yanup pervāne-veş olmaya nā-būd

ʿāşık mı-durur:

1. ʿ**āşıḳ mı-durur:**--*mı, --dur, --ur*
Gazel 254
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık,sevgiliyi seven kişiler kastedilmektedir.

ʿĀşıḳ mı-durur isteye ol rāh-ı selāmet
Ya ʿār ide ol eyleyicek anı melāmet

ʿāşık mısın:

1. ʿ**āşıḳ mısın:**--*mı, --sın*
Gazel 440
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok fazla sevmek,sevgiliye tutkun olmak.

Āfitāba ben didüm ʿāşıḳ mısın dīdārına
Didi olmasam neden böyle gezerdüm derbeder

ʿāşık olalı:

1. ʿ**āşıḳ olalı:**--*a, --lı*
Gazel 398
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.

Ḳamer alnuña vü gün yüzüñe ʿāşıḳ olalı
Ser-i kūyuñda yürür şām u seḥer sanki levend

āşık olan:

1. **āşıḳ olan:**-*a, -n*
Gazel 55
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âşık olmak, sevmek.

Ġam yime iy dil seni her dem melāmet itseler
Āşıḳ olan terk-i nāmūs eyleyüp rüsvā ola

ʿāşık olan:

1. ʿ**āşıḳ olan:**--*a, --n*
Gazel 264
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âşık olmak, sevmek.

Pāyuña senüñ gevher-i eşk niṣār ider
İtmez dirīġ ʿāşıḳ olan her ne ola hest

2. ʿ**āşıḳ olan:**--*a, --n*
Gazel 406
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âşık olmak, sevmek.

Yoluñda cān virem iy ruḫları verd
Gerekdür ʿāşıḳ olan ola cümerd

3. ʿ**āşıḳ olan:**--*a, --n*
Gazel 318
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye gönülden bağlanan II aşk derdine düşen II âşık.

ʿĀşıḳ olan dā'im eyler derd-i cānān-ıla baḥs
İstemez kendüzine tā kıla dermān-ıla baḥs

ʿāşık olana:

1. ʿ**āşıḳ olana:**--*a, --n, --a*
Gazel 327
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şey veya kimseye aşırı sevgi duymak, gönlünü kaptırmak.

Cānānı cān u dil ile sevmek olursa suç
Derdā ki ʿāşıḳ olana olmaya böyle güç

āşık olana:

1. **āşıḳ olana:**--*a, --na*
Gazel 206
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birine sevgiyle bağlanmak, tutulmak.

Gerek āşıḳ olana ḥüzn-i Yaḳūb
Gelen cevr ü cefāya ṣabr-ı Eyyūb

ʿāşık olanuñ:

1. ʿ**āşıḳ olanuñ:**--*a, --n, --ın*
Gazel 225
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk derdine düşen (kişi), ehl-i aşık.

Zāhid yaraşur sen yüri ol sag u selāmet
ʿĀşıḳ olanuñ faḫrı olur olsa melāmet

2. ʿ**āşıḳ olanuñ:**--*a, --nun*
Gazel 265
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk derdine düşen (kişi), ehl-i aşık.

Zāhid yaraşur sen yüri ol sag u selāmet
ʿĀşıḳ olanuñ faḫrı olur olsa melāmet

ʿāşık oldugın:

1. ʿ**āşıḳ oldugın:**--*dıg, --u, --n*
Gazel 244
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşık olmak, gönül vermek.

Bildiler dīvāne göñlüm saña ʿāşıḳ oldugın
Cünbişinden bellüdür biñ eylesün inkār mest

ʿāşık oldum:

1. ʿ**āşıḳ oldum:**--*du, --m*
Gazel 302
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kimseye aşırı sevgi duymak, gönlünü kaptırmak.

Nāṣiḥā pend eyleme itmez eser ʿĀşıḳ oldum çünki ben rūz-ı elest

āşık oldum:

1. **āşıḳ oldum:**--*du, --m*
Gazel 163
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kimseye aşırı sevgi duymak, gönlünü kaptırmak.

Āşıḳ oldum gözlerümden ḫālī olmaz hergiz āb
Ḫ̆āb görmez gözlerüm bu vech-ile ḥālüm ḫarāb

āşık oldur:

1. **āşıḳ oldur:**-*dur*
Gazel 71
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âşık odur ki.

Āşıḳ oldur ferde dil virüp cihānda merd ola
Derdden kurtılmayup ālemde ġam-perverd ola

ʿāşık oldur:

1. ʿ**āşıḳ oldur:**--*dur*
Gazel 391
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âşık o'dur.

Degüldür Ḫusrev'i bil ʿāşıḳ oldur
Ki cān terk eyledi ʿışḳ içre Ferhād

2. ʿ**āşıḳ oldur:**--*dur*
Gazel 490
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âşık o'dur.

ʿĀşıḳ oldur görmeye ẓāhir ü bāṭın ġayrı dōst
Ehl-i ḥāl olan bilür uşbu sözüm ẓāhirdedür

āşık oldur kim:

1. **āşıḳ oldur kim:**
Gazel 98
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşık odur ki,öyle olmalıdır ki.

İşiginden günde yüz biñ kez eger men itseler
Āşıḳ oldur kim yüzin döndürmeyüp bī- ār ola

āşıka dām-ı belādur:

1. **āşıḳa dām-ı belādur:**-*dur*
Gazel 63
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beyitte sevgilinin saçının aşık için felaket tuzağı olması kastedilir.

Ḥalḳa ḥalḳa āşıḳa dām-ı belādur kākülüñ
Yoḫsa ḥüsnüñ gencini bekler olupdur ejdehā

āşıḳa düşer mi:

1. **āşıḳa düşer mi:**
Gazel 88
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşıḳa sevgiliden,onun hayalinden pay düşmesi.

Andan düşer mi āşıḳa Anḳā-yı Ḳāf iken
Dünyā-yı denī dāmına düşüp şikār ola

ʿāşıḳa düşer mi:

1. ʿ**āşıḳa düşer mi:**--*a, --e, --r, --mi*
Gazel 272
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliden ve onun cefasından şikayet etmesi olur mu,olmaz biçiminde bir anlam kastedilmiştir.

Düşer mi ʿāşıḳa kılmak şikāyet
Cefā vü cevr-ile öldüre ġāyet

āşıḳa hande ile yüz cān bagışlar ol perī:

1. **āşıḳa ḫande ile yüz cān bagışlar ol perī:**--*lar*
Gazel 132
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin bir gülücük ile seven kişiye -aşığa- yüzlerce kere can vermesi kastedilmiştir.

Āşıḳa yüz cān bagışlar ḫande ile ol perī
Cān nedür tuḥfe virem utanmadan bir cān aña

āşıḳa illā edeb lāzım degül:

1. **āşıḳa illā edeb lāzım degül:**-+*a, --gül*
Gazel 185
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın bu çıldırmış hali dolayısıyla bir adaba yahut gelenek göreneğe bağlı olamayacağı kastedilmiştir.

Per yakar pervāne gör āh eylemez
Āşıḳa lāzım degül illā edeb

ʿāşıḳa sunıldı:

1. ʿ**āşıḳa sunıldı:**--*a, --ıl, --dı*
Gazel 309
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kastedilen meyin aşıklara sunulduğu ifade edilmektedir.

Gülgūn meye ṭaʿnı ko iy ṣūfī-i ḫod-rū
Mey ʿāşıḳa sunıldı ezel saña müşelleş

āşıḳam:

1. **āşıḳam:**-*am*
Gazel 71
Mısra: **7**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Āşıḳam dir kim reh-i ışḳ içre cān terk eylemez
Aña āşıḳ mı dinür nāmı anuñ nā-merd ola

2. **āşıḳam:**-*am*
Gazel 78
Mısra: **9**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Āşıḳam rindem melāmet eyledüm derdi ḳabūl
Zāhidā olsun selāmet cümle dermānı saña

3. **āşıḳam:**-*am*
Gazel 124
Mısra: **4**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Saña düşer eylemek cevr ü cefā āşıḳlara
Āşıḳam her ne kılursañ kıl taḥammüldür baña

4. **āşıḳam:**-*am*
Gazel 172
Mısra: **9**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

Āşıḳam bīmār-ı ışḳam baña sendendür ilāc
Kanda varam çünki sensin hem ṭabīb ü hem ḥabīb

ʿāşıḳāne:

1. ʿ**āşıḳānedür:**-*dür*
Gazel 461
Mısra: **12**
Âşığa yaraşır şekilde II konusu aşk olan.

Devrān içinde naẓm-ıla mümtāz olmaña
Bāʿi s budur ki her ġazelüñ ʿāşıḳānedür

2. ʿ**āşıḳānedür:**-*dür*
Gazel 431
Mısra: **10**
Âşık olana yakışacak şekilde.

Her kim okursa şiʿrini būy-ı vefā olur
Zīrā Muḥibbī sözleri hep ʿāşıḳānedür

āşikār:

1. **āşikār:**
Gazel 451
Mısra: **5**
(Ar.) Apaçık, belli.

Cānā kimem ki saña suḫen diyem āşikār
Şeb-tār içinde eyle baña bir naẓar yiter

āşikār oldı:

1. **āşikār oldı:**--*dı*
Gazel 331
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ortaya çıkmak, görünmek.

Gizlü rāzum āşikār oldı yine
Saklayamaz göñlüm olmışdur ʿzücāc

āşikār olur:

1. **āşikār olur:**-*ur*
Gazel 88
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Meydana çıkmak, belli olmak, görünmek.

Āh eyledükçe derd-i dilüm olur āşikār
Hīç saklanur mı dūd ki bir yirde nār ola

āşikār u gizlüye:

1. **āşikār u gizlüye:**-*y, -e*
Gazel 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bilinen ve bilinmeyen.

Ẕikr-i bismillāhirraḥmānirraḥīm
Āşikār u gizlüye sensin alīm

āşıḳ-ı bīçārenüñ:

1. **āşıḳ-ı bīçārenüñ:**--*nün, -*
Gazel 133
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zavallı,çaresiz aşık.

Āşıḳ-ı bīçārenüñ suçısa seni sevdügi
Ger beni ber-dār kılgıl suçlu oldum ben saña

ʿāşık-ı bī-dilleri:

1. ʿ**āşıḳ-ı bī-dilleri:**--*ler, --i*
Gazel 346
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlünü sevgiliye kaptırmış aşık.

İy Muḥibbī kapusı taşını bālīn eyle kim
ʿĀşıḳ-ı bī-dilleri ancak o bāb eyler feraḥ

ʿāşık-ı dīdār:

1. ʿ**āşıḳ-ı dīdār:**
Gazel 289
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel yüze aşık olan.

İstemez kev s er şarābın cenneti kılmaz ṭaleb
Bu Muḥibbī çünki oldı ʿāşıḳ-ı dīdār mest

2. ʿ**āşıḳ-ı dīdār:**
Gazel 382
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel yüze aşık olan.

Görse yüzüñi Muḥibbī kūyuña varmaz senüñ
ʿĀşıḳ-ı dīdār kılmaz cennet-i aʿlāyı yād

3. ʿ**āşıḳ-ı dīdār:**
Gazel 244
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın yüzü.

İy Muḥibbī yaşuñı sen de akıt cūlar gibi
Yok ḳarārı suyuñ olmış ʿāşıḳ-ı dīdār mest

āşıḳ-ı dīdār:

1. **āşıḳ-ı dīdār:**
Gazel 12
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel yüzün aşığı.

Cennet ü ḥavrāyı n'eyler āşıḳ-ı dīdār olan
Yig gelür biñ ravżadan bir gūşe-i vīrān aña

āşık-ı dil-haste:

1. **āşıḳ-ı dil-ḫaste:**
Gazel 98
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hasta gönüllü âşık.

Uyımaz hicrüñ şebinde āşıḳ-ı dil-ḫaste āh
Tañ mıdur ki cān u dil tā ṣubḥa dek bī-dār ola

2. **āşıḳ-ı dil-ḫaste:**
Gazel 73
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül hastası âşık.

Günden güne āşıḳ-ı dil-ḫaste zār olup
Yanında iti gibi raḳīb muteber ola

ʿāşık-ı dil-hastelerde:

1. ʿ**āşıḳ-ı dil-ḫastelerde:**--*ler, --de*
Gazel 344
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlü hasta aşıklar.

Kaşlaruñ yayını cānā Zāl u Rüstem çekmeye
ʿĀşıḳ-ı dil-ḫastelerde var mı bu miḳdār güç

āşıḳ-ı dil-ḫastesin:

1. **āşıḳ-ı dil-ḫastesin:**--*sin*
Gazel 154
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gönlü hasta ve harap olan aşık kastedilir.

İñledür bülbül gibi bu āşıḳ-ı dil-ḫastesin
Gül gibi ḫāra nigār aġyāra dāyim kol salup

ʿāşık-ı dil-hasteyi:

1. ʿ**āşıḳ-ı dil-ḫasteyi:**--*y, --i*
Gazel 425
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlü hasta âşık. II Sevgilinin hasretiyle acı çeken, dertli, gönlü yorgun olan âşık.

ʿĀşıḳ-ı dil-ḫasteyi öldürmegi cānān umar
Līk andan daḫı artuk ölmegi bu cān umar

ʿāşık-ı dīvāne:

1. ʿ**āşıḳ-ı dīvāne:**
Gazel 375
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aklını yitirmiş, deli âşık II derviş.

Nuṣḥuñ öz başuña it zāhid yüri
ʿĀşıḳ-ı dīvāne hīç tutar mı pend

2. ʿ**āşıḳ-ı dīvāne:**
Gazel 469
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aklını yitirmiş, deli âşık II derviş.

Her cānibe ki cilve kılup ʿarż-ı ḥüsn ide
Ol māhtābı ʿāşıḳ-ı dīvāne seyr ider

āşık-ı hasta-dile:

1. **āşıḳ-ı ḫasta-dile:**--*e*
Gazel 136
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlü hasta aşık.

Çeşm-i ḫūnrīz-ile bir laḥẓada döke niçe kan
Āşıḳ-ı ḫasta-dile dāyim anuñ kīni ola

ʿāşıḳ-ı mest:

1. ʿ**āşıḳ-ı mest:**
Gazel 235
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sarhoş âşık.

Kalmışam kūy-ı muġān içre ebed ʿāşıḳ-ı mest
Oldum āşüftesi ol muġbeçenüñ rūz-ı elest

āşık-ı miskīni ola:

1. **āşıḳ-ı miskīni ola:**--*i, --la*
Gazel 136
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin pek çok zavallı,aciz aşığının bulunduğu kastedilmiştir.

Güzel oldur ki anuñ ṭurra-i müşgīni ola
Her kılında niçe biñ āşıḳ-ı miskīni ola

āşık-ı rüsvā:

1. **āşıḳ-ı rüsvā:**
Gazel 140
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Rezil rüsva olmuş âşık. II Perişan âşık.

Cümle ālem bir yaña āşıḳ-ı rüsvā bir yaña
Dāmenin elden komaz ölince ol tā bir yaña

ʿāşık-ı şadık:

1. ʿ**āşıḳ-ı şadıḳ:**
Gazel 441
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sadık âşık II hakiki âşık.

Muḥibbī her ki ʿāşıḳdur olur ʿışḳ içre ol nā-būd
Dimez hīç ʿāşıḳ-ı ṣadıḳ benüm bu yolda būdum var

2. ʿ**āşıḳ-ı şādıḳ:**
Gazel 490
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçek âşık.

ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳ odur gelse belā ṣabr eyleye
Var-ısa cevre taḥammül uşbu ben ṣābirdedür

ʿāşık-ı şeydāyı:

1. ʿ**āşıḳ-ı şeydāyı:**--*y, --ı*
Gazel 382
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Deli divane âşık.

Her nefes ben eylerem ol şūḫ-ı bī-pervāyı yād
Āh kılmaz yañılup bu ʿāşıḳ-ı şeydāyı yād

āşıkları:

1. **āşıḳları:**-*lar, -ı*
Gazel 214
Mısra: **2**
Çok fazla seven. Mübtelâ. Birisine tutkun. Seven divan şairi. Aşık.

İy māh cemālüñe cihānı nigerān it
Göster ruḫuñ āşıḳları ḫūnın cigerān it

āşıkları ḥaccācdur:

1. **āşıḳları ḥaccācdur:**--*lar, --ı, --dur*
Gazel 219
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin semti Kabe'ye,oraya giden aşıklarda Kabe'yi tavaf etmek isteyen hacılara benzetilmiştir.

Kabe’dür kūyı gelür ḥaccācdur āşıḳları
Her birinüñ ḳaṣdı budur kim ola ḳurbān-ı dōst

āşıkları vara:

1. **āşıḳları vara:**--*a*
Gazel 121
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kapısına bütün tutkunların akın etmesi,gitmesi.

Kabe kūyına Muḥibbī ger vara āşıḳları
Biribirinden iverler kim ola ḳurbān aña

ʿāşıḳuñ faḫrı:

1. ʿ**āşıḳuñ faḫrı:**--*u, --n, --ı*
Gazel 437
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın övünmesi,büyüklenmesi.

Zahidā saña yiter ehl-i selāmet olduġuñ
ʿĀşıḳuñ faḫrı melāmet gözlemez nāmus u ʿār

aşıl mebāḥis nedür bilinmeye:

1. **aşıl mebāḥiş nedür bilinmeye:**--*dür, --in, --me, --y, --e*
Gazel 311
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak kıyamete kadar aşktan bahis açanlar,asıl konuşulanın ne olduğunu bilmeyenlerdir denilmektedir.

İderler baḥş -i ʿışḳı tā ḳıyāmet
Bilinmeye nedür aşıl mebāḥiş

āşīlere:

1. □**āşīlere:**--*ler, --e*
Gazel 168
Mısra: **3**
Baş kaldıran, isyan eden (kimse), isyankâr, serkeş II Aşıklar.

Rūz-ı maḥşerde şefāat idesin □āşīlere
Hem mürüvvet kānı sensin hem daḫı maḥbūb-ı Rab

āşīlerüñ:

1. **āşīlerüñ:**-*ler, -ü(n)*
Gazel 3
Mısra: **3**
Baş kaldıran, isyan eden (kimse), isyankâr, serkeş II Aşıklar.

Ẓulmet-i maḥşerde yolın bilmeyen āşīlerüñ
Şefḳat idüp olasın her birine sen reh-nümā

āşinā:

1. **āşinā:**
Gazel 7
Mısra: **6**
Alışıldık, tanıdık, bildik. II Dost.

Bakamazam gün yüzüñe görmesem de ölürem
Bilmezem ḥālüm n'olur kim āşinā oldum saña

2. **āşinā:**
Gazel 9
Mısra: **2**
Alışıldık, tanıdık, bildik. II Dost.

Sīnem nişāne eyledüm iy kaşı ya saña
Bu nev-ile ola kim olam āşinā saña

3. **āşinālardur:**-*lar, -dur*
Gazel 483
Mısra: **8**
Alışıldık, tanıdık, bildik. II Dost.

Maḥabbet bādesin içen olur miḥnetle her demde
Feraḥla şādīden geçmiş ġam ile āşinālardur

āşinā oldı:

1. **āşinā oldı:**--*dı*
Gazel 131
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tanışmak. II Dost olmak.

Ugramaz benden yaña bīgāne-veş turmaz kaçar
Ol perī ile olaldan oldı göñlüm āşinā

āşinā olmış-ıdum:

1. **āşinā olmış-ıdum:**--*mış, --du, --m*
Gazel 342
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tanıdık olmak,bilmek.

Olmış-ıdum ben ezelden ʿışḳuñ-ıla āşinā
Bulmamışdı daḫı ervāḥ-ıla ecsām imtizāc

āşinā olur:

1. **āşinā olur:**--*ur*
Gazel 475
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşina olmak, yakın olmak.

Gelse ḫayāli çeşmüme ammā görinmez āh
Kim gördi perī ādem-ile āşinā olur

āsitān:

1. **āsitānuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 61
Mısra: **7**
(Sevgili'nin) kapı eşiği, dergahı.

Nigārā āsitānuñda raḳībüñ beni çok görmiş
Dilegüm bu-durur Ḥaḳ'dan çekile gözine mil hā

2. **āsitānuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 81
Mısra: **6**
(Sevgili'nin) kapı eşiği, dergahı.

Taḫt-ı Keykāvūs u māl-ı Ḫusrev'e meyl itmezem
Bendelik çün āsitānuñda müyesserdür baña

3. **āsitānuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 165
Mısra: **1**
(Sevgili'nin) kapı eşiği, dergahı.

Āsitānuñda yüzümi eyledüm çün ben türāb
Ṭāliüm mesūd olup kapuñda oldı feth-i bāb

4. **āsitānuñ:**-*(u)ñ*
Gazel 209
Mısra: **1**
(Sevgili'nin) kapı eşiği, dergahı.

Felekdür āsitānuñ anda her şeb Görinür eşk-i çeşm mānend-i kevkeb

5. **āsitānuña:**-*(u)ñ, -a*
Gazel 298
Mısra: **9**
(Sevgili'nin) kapı eşiği, dergahı.

Āsitānuña Muḥibbī geldi vaṣluñ isteyü
Var mı bir mezhebde kim redd ide mihmānı dürüst

6. **āsitānuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 377
Mısra: **8**
(Sevgili'nin) kapı eşiği, dergahı.

Pādişāh-ı ʿālem olmakdan ise yigdür baña
Ḫıdmet idüp āsitānuñda olam kemter ʿabīd

āsitāna varmaga:

1. **āsitāna varmaga:**-*ga*
Gazel 86
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kapısına,eşiğine,dergahına varmak.

Raḳṣa girem döne döne Mevlevī gibi
Ol āsitāna varmaga ger feth-i bāb ola

āsitānında beni itlerinden ʿaddeylemiş:

1. **āsitānında beni itlerinden ʿaddeylemiş:**--*ı, --n, --da, --i, --ler, --i, --n, --den, --miş-i-ın, -da*
Gazel 500
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığı eşiğindeki köpeklerden biri olarak kabul ettiği kastedilmektedir.

İtlerinden āsitānında beni ʿaddeylemiş
Şāh olandan kullara dāyim ʿināyetler gelür

āsitānuñda gedā olam:

1. **āsitānuñda gedā olam:**-*a, -m*
Gazel 69
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin

kapısının eşiğinde köle ve hizmetkar olmayı dileme anlamında kullanılmıştır.

İstemem bu āleme şāh olmadan
Yigdür olam āsitānuñda gedā

āsitānuñda gedā olmak yigdür:

1. **āsitānuñda gedā olmak yigdür:**-*dür*
Gazel 41
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Atasözü**
(Sevgilinin) kapısının eşiğinde köle olmak iyidir(güzeldir).

Baña bu dünyāya sulṭān olmadan
Yigdür olmak āsitānuñda gedā

āşiyān:

1. **āşiyānıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 107
Mısra: **10**
Yuva, ev // Kuş yuvası.

Murġ-ı ġam geldi Muḥibbī eyledi gönlüm vaṭan
Didi gitmem ġayra bu ḫoş āşiyānıdur baña

āşiyān olalı:

1. **āşiyān olalı:**--*a, --lı*
Gazel 185
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Ev,yuva haline gelmek. 2) (Beyitte) her tarafı kaplamak,bezemek.

Āşiyān olalı serde dūd-ı āh
Baña Mecnūn diyü virdiler laḳab

āşiyānın özledi:

1. **āşiyānın özledi:**--*di*
Gazel 97
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1) Yuva. 2) Gönül kuşunun evi.

Āşiyānın özledi cān murġı ḫoş pervāz idüp
Cennet ehliydi bu dünyā geldi çün zindān aña

āsiyā-veş çarḫ:

1. **āsiyā-veş çarḫ:**
Gazel 442
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Su değirmenine benzeyen felek.

Āsiyā-veş çarḫ nevbetle ögidür herkesi
Raḥmeti yok birine gör niçe ādemler gelür

ʿaşk:

1. ʿ**işḳuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 228
Mısra: **1**
(sevgilinin) aşkı, aşk, candan sevme, gönül verme.

ʿIşḳuñla beni ko olayım ḫalḳa melāmet
ʿĀlemde hemān tek yüri sen sag u selāmet

aşlı:

1. **aşlı:**-*ı*
Gazel 168
Mısra: **1**
Arapça. 1. Kaynak, kök, başlangıç noktası, mebde, menşe. 2. Gerçek, hakîkat. 3. Soy, nesep. 4.Bir şeyin bizzat kendisi, zâtı.

Sensin ol nūr-ı Ḫudā aṣlı ulu nesli Arab
Cümle mürseller nebīler içre sensin münteḫāb

ʿaşr:

1. ʿ**aşrda:**-*da*
Gazel 308
Mısra: **3**
Devir, zaman, çağ.

Pehlevānam ʿaşrda tīġ-ı zebānumla bugün
Kim gele meydānuma itmeye bir miḳdār baḫs

assı:

1. **assı:**
Gazel 8
Mısra: **10**
Fayda, yarar.

Bu Muḥibbī cān virür sevdā-yı zülf-i yār içün
Zāhidā itme naṣīḥat assı itmez söz baña

assı itdi:

1. **assı itdi:**--*di, -*
Gazel 206
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fayda sağlamak,mutlu etmek.

Muḥibbī naḳd-i cāna derd-i yārı
Ziyāde assı itdi anı alup

assı itmez:

1. **assı itmez:**--*mez*
Gazel 367
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fayda etmemek, işe yaramamak.

Geldi sevdā başuma dīvāneyem
Assı itmez baña şimden girü pend

assı mıdur:

1. **assı mıdur:**--*mı, --dur*
Gazel 347
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yararlı mıdır,faydası var mıdır ? Yoktur.

Yüri ṭaʿn eyleme zāhid mey içen ʿāşıḳa gel
ʿAvn-i Ḫaḳ olmayıcak assı mıdur zühd ü ṣalāḥ

āşūb:

1. **āşūb:**
Gazel 28
Mısra: **9**
Fitne, karışıklık, kargaşa.

Ḫāller āşūb u gözler fitne müjgānlar belā
İy Muḥibbī her biri bir dürlü āfetdür saña

āşufte:

1. **āşüftesi:**-*si*
Gazel 90
Mısra: **3**
Çılgın gibi seven, aşktan perişan olan, meftun.

Cān u dilden gül yüzüñ āşüftesi şems ü ḳamer
Mihr gönder giceler ḥayrān olur māhum saña

2. **āşüfteyem:**-*y*, -*em*
Gazel 193
Mısra: **5**
Çılgın gibi seven, aşktan perişan olan, meftun.

Bir perī-rū lāli şevḳinden yine āşüfteyem
Sāḳiyā cām ı leb-ā-leb tut yürüt gülgūn şarāb

3. **āşüfteyem:**-*y*, -*em*
Gazel 203
Mısra: **7**
Çılgın gibi seven, aşktan perişan olan, meftun.

Göreli lal-i lebini şevḳden āşüfteyem
Sāḳiyā cāmı leb-ā-leb eyleyüp dök lal-i nāb

4. **āşüftesi:**-*si*
Gazel 378
Mısra: **3**
Çılgın gibi seven, aşktan perişan olan, meftun.

Gül yüzüñ āşüftesi sünbül saçuñ efgendesi
Eyle gülşen seyrini serv-i ḫırāmānum meded

<u>āşüfte olup:</u>

1. **āşüfte olup:**--*up*
Gazel 457
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1.(Birine) çılgınca, deli divane âşık olmak. Aşırı derecede sevmek 2. Perişan olmak.

Zülf-i müşgīn kaçan ol ʿārıż-ı zībāya düşer
Gönül āşüfte olup soñucı sevdāya düşer

<u>āşüfte vü germ olsa:</u>

1. **āşüfte vü germ olsa:**--*sa*
Gazel 108
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgiliye sıcaklık(yakınlık) hissetmesi ve avare olması.

Ḥüsn-ile ḫulḳı aṭā itdi çün Allāh saña
Mihr āşüfte vü germ olsa ne tañ māh saña

<u>āşüfte vü ḥayrān olalı:</u>

1. **āşüfte vü ḥayrān olalı:**--*a*, --*lı*
Gazel 115
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendinden geçmiş,çıldırmış ve şaşırmış halde olma durumu.

Gül yüzine olalı āşüfte vü ḥayrān ṣabā
San yürür dīvānedür gülşende sergerdān ṣabā

<u>āşüfte-hāl-i nā-murād:</u>

1. **āşüfte-ḥāl-i nā-murād:**
Gazel 371
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) muradına erememiş -sevgiliye kavuşamamış- sıkıntılı bir aşık kastedilmiştir.

Bir ḫayāl-i ḫūba beñzer vaṣl ol daḫı muḥāl
Ne kılam yā Rab bu ben āşüfte-ḥāl-i nā-murād

<u>āşüftesi oldum:</u>

1. **āşüftesi oldum:**--*si*, --*du*, --*m*
Gazel 235
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meftun,müptela olmak,çılgın gibi seven, aşktan perişan olan kimse;.

Kalmışam kūy-ı muġān içre ebed ʿāṣıḳ-ı mest
Oldum āşüftesi ol muġbeçenüñ rūz-ı elest

<u>āsümān:</u>

1. **āsümān:**
Gazel 297
Mısra: **5**
Gök, gökyüzü II tüm dünya; talih, felek.

Her gice bir nevʿe māhı ʿārż eyler āsümān
Gün yüzüñe beñzedimez cehd ile anı dürüst

<u>at-:</u>

1. **atuban:**-*uban*
Gazel 270
Mısra: **10**
Bir nesneyi belli bir yöne, hedefe doğru fırlatmak.

Nigāruñ ḳaşrına āhuñ kemendin Atuban çıkmaga gel eyle himmet

2. **atmaga:**-*mag*, -*a*
Gazel 484
Mısra: **6**
Bir nesneyi belli bir yöne, hedefe doğru fırlatmak.

Ġamze oklarını çeşmi yanına cemʿ eyleyüp
Atmaga ʿāṣıḳlara almış ele ebrū çeker

<u>at:</u>

1. **atar:**-*ar*
Gazel 450
Mısra: **4**
Bir nesneyi belli bir yöne, hedefe doğru fırlatmak.

Görinen bu felek üzre gehī ḳavs-i ḳuzaḥ sanma
Atar āh okların ʿāṣıḳ anuñla katı yayıdur

<u>ata anadur saña fedā:</u>

1. **ata anadur saña fedā:**--*dur*, --*a*
Gazel 431
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık anne ve babasını dahi sevgili uğrunda fedaya hazır olduğunu söylemektedir.

Māl ü menāl ü cān u dilüm yoluña fedā
Evvel bu yolda saña fedā ata anadur

<u>aṭā itdi:</u>

1. **aṭā itdi:**--*di*
Gazel 108
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Cömertçe vermek, ihsan etmek, bağışlamak.

Ḥüsn-ile ḫulḳı aṭā itdi çün Allāh saña
Mihr āşüfte vü germ olsa ne tañ māh saña

aṭā oldı:

1. **aṭā oldı:**--*dı*
Gazel 122
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lutfedilmek, hediye edilmek.

Didüm aña iy bī-vefā nedür bu itdügüñ cefā
Didi ki bil iy mübtelā benden saña oldı aṭā

ʿaṭā umaram:

1. ʿ**aṭā umaram:**--*a, --r, --am*
Gazel 492
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İhsan ümit etmek,beklemek(sevgili bağlamında).

Senden özge kimsenem yok umaram senden ʿaṭā
Vir zekāt-ı ḥüsnüñi kapuñda dil sāyil-durur

āteş:

1. **āteşiyle:**-*i, -(y)le*
Gazel 9
Mısra: **7**
Aşk, ayrılık, hasret, azap, hiddet, öfke vb. duyguların yakıcı etkisi.

Işḳ āteşiyle yakdı dili teşne eyledi
Sunup lebini dimedi bir kerre mā saña

2. **āteş:**
Gazel 75
Mısra: **8**
Aşk, ayrılık, hasret, azap, hiddet, öfke vb. duyguların yakıcı etkisi.

Işḳa düşelden benüm ḥālüm digergün olmada
Eksük olmaz dilde āteş gözde su başda hevā

3. **āteş:**
Gazel 138
Mısra: **4**
Aşk, ayrılık, hasret, azap, hiddet, öfke vb. duyguların yakıcı etkisi.

Saklayam dirdüm bu sīnem içre ışḳuñ āteşin
Penbe içre dōstlar āteş kaçan pinhān ola

4. **āteşe:**-*e*
Gazel 167
Mısra: **3**
Aşk, ayrılık, hasret, azap, hiddet, öfke vb. duyguların yakıcı etkisi.

Āteşe dil yandugına āhum olmışdur nişān
Dūd revzenden çıkar ger āteşe yansa kebāb

5. **āteşe:**-*e*
Gazel 167
Mısra: **4**
Aşk, ayrılık, hasret, azap, hiddet, öfke vb. duyguların yakıcı etkisi.

Āteşe dil yandugına āhum olmışdur nişān
Dūd revzenden çıkar ger āteşe yansa kebāb

6. **āteşe:**-*e*
Gazel 364
Mısra: **4**
Aşk, ayrılık, hasret, azap, hiddet, öfke vb. duyguların yakıcı etkisi.

Dil āteşine yandı bu bagrum döne döne
Yansa kaçan ki āteşe olur kebāb-ı telḫ

7. **āteş-durur:**-*durur*
Gazel 381
Mısra: **2**
Aşk, ayrılık, hasret, azap, hiddet, öfke vb. duyguların yakıcı etkisi.

Cismi gül-berg ü boyı serv-i bülend
ʿĀrıżı āteş-durur ḫāli sipend

āteş anuñ ini ola:

1. **āteş anuñ ini ola:**--*nun, --i, --la*
Gazel 136
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçlarını gören kişinin ateşler içinde mağaralarda kalması gerektiği kastedilir.

Sīne-i sūzında zülüfi ḫayālin didi dil
Mārı kim gördi Muḥib āteş anuñ ini ola

āteş çıkar:

1. **āteş çıkar:**--*a, --r*
Gazel 441
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ateş çıkarmak.

Nişān-ı āteşüm sorma cevābını virür āhum
Bilinür kandadur āteş çıkar çün dilde dūdum var

āteş içre yandugın:

1. **āteş içre yandugın:**--*dug, -ın*
Gazel 104
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Ateşler içinde kalmak. 2) Alev.

Bu Muḥibbī nālesiyle āteş içre yandugın
Hind ilinde işide taḥsīn ide ḳaḳnūs aña

āteş kılam:

1. **āteş kılam:**--*a, --m*
Gazel 177
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın duyduğu dert ve kederden kastedilen mescidin yanıp tutuşması kastedilmiştir.

Mescidi āteş kılam āh eylemekden iy ḫabīb
Minber üzre okuya ger āyet-i ḥüsnüñ ḫaṭīb

āteş üzre:

1. **āteş üzre:**--*re*
Gazel 165
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beyitte) ateşe yakın

olma,içinde olma anlamı kastedilmiştir.

Döne döne sīḫ-i ġamla āteş üzre çigzinür
Göz yaşı āb-ı nemekdür bagrum olaldan kebāb

2. **āteş üzre:**-+*re*
Gazel 170
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beyitte) ateşe yakın olma,içinde olma anlamı kastedilmiştir.

Ārıżuñ üzre didüm ḫamdur bu zülf-i müşg-i nāb
Didi āteş üzre düşse mūda olur pīç ü tāb

<u>āteş-i āhum:</u>

1. **āteş-i āhum:**-+*um*
Gazel 176
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Aşığın) ah ateşi.

Yaş dökdügümce āteş-i āhum füzūn olur
Bir yire cem olmaz-iken āteş-ile āb

<u>āteş-i dil:</u>

1. **āteş-i dil:**
Gazel 254
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ateşi.

Ser çekdi yine āteş-i dil çarḫa ʿalem-vār
Yitmez mi şehīd-i ġama bu deñlü ʿalāmet

<u>āteş-i dil eflāke çıkar:</u>

1. **āteş-i dil eflāke çıkar:**--*e, --a, --r*
Gazel 217
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlündeki ateşin gökyüzüne ulaşması-çok olması-kastedilmiştir.

Eflāke çıkar āteş-i dil gice alem-vār
Yitmez mi şeh-i ışḳ olana böyle alāmet

<u>āteş-i dilden:</u>

1. **āteş-i dilden:**--*den*
Gazel 127
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ateşi.

Āteş-i dilden yanardı cümle ten
Gözlerüm ger dökmese bārān aña

2. **āteş-i dilden:**--*den*
Gazel 334
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ateşi.

Āteş-i dilden yanar her gice bu ḳandīl-i çarḫ
Ger kebūd olsa felek tañ mı ider āhum ʿurūc

<u>āteş-i dünyāya beñzetmeñ:</u>

1. **āteş-i dünyāya beñzetmeñ:**--*ya, --t, --men*
Gazel 169
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) geçici dünyanın istekleri için duyulan heves kastedilmiştir.

Āteş-i dünyāya beñzetmeñ bu göñlüm odını
Derd-ile bir āh kılsam yana oda āfītāb

<u>ʿāteş-i eflāke:</u>

1. ʿ**āteş-i eflāke:**--*e*
Gazel 265
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bütün alemleri kaplayacak kadar ateş,yanıcılık kastedilmiştir.

Ser çekdi bu dil ʿāteş-i eflāke ʿalem-vār
Eşküm sipehi dutdı bu dünyāyı tamāmet

<u>āteş-i ġam:</u>

1. **āteş-i ġam:**
Gazel 456
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam ateşi.

Her kaçan āteş-i ġam bu dil-i ġamnāke çıkar
Dūd-ı dil āhum ile ḳubbe-i eflāke çıkar

<u>āteş-i ġamda:</u>

1. **āteş-i ġamda:**--*da*
Gazel 190
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzüntü, dert ateşi II aşk ateşi.

Āteş-i ġamda uçan altun megesdür iy göñül
Olısardur dōstlar āḫir cihān ḥāli ḫarāb

<u>āteş-i hicre:</u>

1. **āteş-i hicre:**--*e*
Gazel 407
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık ateşi(sevgili bağlamında).

Olmasa vaṣluñ ile ger bu Muḥibbī'ye cevāb
Āteş-i hicre yanar olmaz o bīmāra meded

<u>āteş-i hicriyle:</u>

1. **āteş-i hicriyle:**--*i(y), --le*
Gazel 137
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık ateşi.

Sāġar-ı çeşmüm cefādan niçe bir pür kan ola
Niçeye dek āteş-i hicriyle dil biryān ola

<u>āteş-i ḥüsnüñe:</u>

1. **āteş-i ḥüsnüñe:**--*ü, --n, --e*
Gazel 398
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğin harareti.

Āteş-i ḥüsnüñe karşu bugün iy dōst senüñ
Eyledüm cān u dilüm yakmag-ıçun hem çü sipend

<u>āteş-i ʿışḳ:</u>

1. **āteş-i ʿışḳ:**
Gazel 393

Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ateşi.

Şöyle yakdı āteş-i ʿışḳ uşbu gönlüm ḫānesin
Dūd-ı āhumdan göründügi budur çarḫuñ kebūd

<u>āteş-i ışk-ıla:</u>

1. **āteş-i ışk-ıla:**--*ı, --la*
Gazel 144
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ateşi.

Āh kim oldı firāḳıyla bu dil mülki ḫarāb
Āteş-i ışk-ıla yandı oldı bu bagrum kebāb

<u>āteş-i ʿışḳuñ düşelden:</u>

1. **āteş-i ʿışḳuñ düşelden:**--*un, --e, --l, --den*
Gazel 288
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin aşk ateşine düştüğü kastedilmektedir.

Āteş-i ʿışḳuñ düşelden dil ḫarāba tutdı yüz
Niçe vīrān olmasun düşdi göñül şehrine ot

<u>āteş-i ruhsārı içinde:</u>

1. **āteş-i ruḫsārı içinde:**--*ı, --i, --n, --de*
Gazel 282
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin ateş içindeki yanağı kastedilmektedir. (Sevgilinin yanağının kırmızılığı).

Āteş-i ruḫsārı içinde vaṭan dutmış yine
Sanasın olmış semender kākül-i müşgīn-i dōst

<u>āteş-i ruhsār-ı yāra:</u>

1. **āteş-i ruḫsār-ı yāra:**--*a*
Gazel 414
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yanağının ateşi.

İrmesün diyü Muḥibbī ḫüsn-i dildārā güzend
Āteş-i ruḫsār-ı yāra cān u dil oldı sipend

<u>āteş-i ruḫsārın:</u>

1. **āteş-i ruḫsārın:**--*ın*
Gazel 148
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yanağın ateşi.

Yakısardur āteş-i ruḫsārına dilber seni
İy Muḥibbī bir gün öñdin āteş-i ruḫsārın öp

<u>āteş-i ruhsārına:</u>

1. **āteş-i ruḫsārına:**--*ı, --na*
Gazel 148
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kızgın yanak, hararetli yanak.

Yakısardur āteş-i ruḫsārına dilber seni
İy Muḥibbī bir gün öñdin āteş-i ruḫsārın öp

<u>āteş-i şevḳine:</u>

1. **āteş-i şevḳine:**--*i, --ne*
Gazel 139
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşkının çekiciliği.

Āteş-i şevḳine karşu iy Muḥibbī teşnesin
Cān virürseñ virmez ol meh-rū bir içim su saña

<u>āteş-iʿışḳuñ yanaldan:</u>

1. **āteş-iʿışḳuñ yanaldan:**--*u, --n, --a, --l, --dan*
Gazel 373
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşk ateşinin aşığın göğsünde yanması kastedilmektedir.

Āteş-iʿışḳuñ yanaldan sīnem üzre çıkdı dūd
Ol sebebden görinür çarḫuñ yüzi dāyim kebūd

<u>āteş-ile āb:</u>

1. **āteş-ile āb:**
Gazel 176
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Su ve ateş.

Yaş dökdügümce āteş-i āhum füzūn olur
Bir yire cem olmaz-iken āteş-ile āb

<u>āteşīn görinür:</u>

1. **āteşīn görinür:**--*i, --n, --in, --ür*
Gazel 383
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ateşin görünür durumda olması.(sevgilinin dudağı bağlamında).

Lebi üstinde ḫāl-i ʿanber-ālūd
Görinür āteşīn laʿl üzre san dūd

<u>āteş-pāre:</u>

1. **āteş-pāreler:**-*ler*
Gazel 439
Mısra: **2**
Ateş parçası.

Câme-i al içre şehr içre gezen meh-pāreler
Kim görürse her birisin sanur āteş-pāreler

<u>aṭlas u dībāc:</u>

1. **aṭlas u dībāc:**
Gazel 330
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İpek bir kumaş ile İranlı padişahların giydiği diğer bir süslü kumaş türü.

Dünyāya naẓar eylemedüñ faḳr idi faḫruñ
Hem geymedüñ egnüñe alup aṭlas u dībāc

<u>aṭlas u fāḫir libāsı:</u>

1. **aṭlas u fāḫir libāsı:**--*ı*
Gazel 230
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İpekten yapılmış gösterişli elbise,kıyafet.

Gider bu aṭlas u fāḫir libāsı
Saña bir ḫırḳa çün eyler kifāyet

ʿaṭā:

1. **ʿaṭālardur:**-*lar, -dur*
   Gazel 483
   Mısra: **6**
   Bağış, ihsan.

Eger başuña ol dilber cefā sengini yagdursa
Kaçurma başuñı hergiz dilā saña ʿaṭālardur

avāmil:

1. **avāmil:**
   Gazel 65
   Mısra: **6**
   1)Nahiv ilmine dair bilgilerin bulunduğu kitap. 2)Birgivi Hazretlerinin "Nahiv" ilmine dâir olan kitabının ismi.

Ki çün bünyādına ilmüñ komışlar naḥv-ıla ṣarfı
Olur mı ilm hīç ḫāṣıl okınmaya avāmil hā

āvāra olmışam:

1. **āvāra olmışam:**--*mış, --am*
   Gazel 415
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Delirmiş,zavallı ve perişan halde bulunmak.

Göreli gün yüzüñ iy dōst senüñ ʿuṣṣāḳ
Olmışam ẕerre gibi her ṭarafa āvāra meded

āvāre:

1. **āvāredür:**-*dür*
   Gazel 162
   Mısra: **6**
   Boş gezen, serseri; kararsız, şaşkın II âşık.

Serv ḳaddini görüp oldı gözüm yaşı revān
Gönlüm āvāredür ol zülf-i semen-sāya düşüp

āvāre düşdüm:

1. **āvāre düşdüm:**-*dü, -m*
   Gazel 85
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   1)Çaresizliğe düşmek. 2)Başıboş olmak.

Āh kim āvāre düşdüm dergeh-i cānān cüdā
Ġam beyābānında kaldum bir kurı ten cān cüdā

āvāre oldum:

1. **āvāre oldum:**--*du, --m*
   Gazel 275
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Başı boş,serseri gibi dolaşmak gezmek.

İçeli ben anı oldum āvāre
Ne ḳarāra mecāl ü ne cāy-ı neşt

āvāze:

1. **āvāzeler:**-*ler*
   Gazel 486
   Mısra: **7**
   Ses, seda. II Feryat, inleme.

Ger ṣadā itseñ gelür kūhsārdan āvāzeler
Kūh-ken çekdügi bārı sanmañuz Hāmūn çeker

āvāzı:

1. **āvāzı:**-*ı*
   Gazel 189
   Mısra: **5**
   İsim. (Farsça āvāz – āvāze). 1. Ses, sedâ. 2. Yüksek sesle bağırma, feryat, nâra. 3. mecaz. Şöhret, ün, nam. 4. Eski nazariyat kitaplarına göre klasik Türk mûsikîsinde makamların ses özelliklerine göre ayrıldığı dört bölümden ikincisi.

Mey-ile ḥoş olur āvāzı çengüñ
Bize sun sāḳiyā durma mey-i nāb

āvāz-ı bülbüldür:

1. **āvāz-ı bülbüldür:**-*dür*
   Gazel 51
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bülbül kuşlarının feryadı.

Gülşen içre eldeki sāġar kızıl güldür baña
Hem ṣürāḥī ḳulḳulı āvāz-ı bülbüldür baña

āvāzın ider:

1. **āvāzın ider:**--*ı, --n, --e, --r*
   Gazel 367
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Feryat etmek,nara atmak(aşığın bülbül olduğu bağlamda).

Servde bülbül maḳām itmiş ider Ḳāmetüñ vaṣfında āvāzın bülend

avın almış:

1. **avın almış:**--*ı, --n, --mış*
   Gazel 419
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Beyitte) gönül kuşunu avlayan sevgili kastedilmektedir.

Pādişāhum avın almış başına şeh-per dakar
Ne takarsa başına olmaya hīç perden leẕīẕ

ʿavn-i ḥaḳ:

1. **ʿavn-i ḥaḳ:**
   Gazel 347
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Varlığı zorunlu ve gerçek olan, her şeyi hakkıyla yaratan ve her hakkın sahibi olan Allah'ın yardımı.

Yüri ṭaʿn eyleme zāhid mey içen ʿāṣıḳa gel
ʿAvn-i Ḥaḳ olmayıcak assı mıdur zühd ü ṣalāḥ

ay:

1. **ay:**
   Gazel 125
   Mısra: **8**
   Ay II Kamer.

Esbüñe nal olmak ister ayda bir kez māhitāb
Ol sebebden ki ider ḳaddini ay illā dü-tā

ay olur:

1. **ay olur:**--*ur*
   Gazel 135
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ay olur. Ay (zaman) geçer.

Ay olur āh gün geçer görmez Muḥibbī gün yüzüñ
Ġam şebinde görinür her laḥẓa her dem sāl aña

ay u yıl:

1. **ay u yıl:**
Gazel 364
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ay ve yıl.

Görmez Muḥibbī uyḫu yüzin şimdi ay u yıl
Nāgāh eger ki görse ola daḫı ḫāb-ı telḫ

aya:

1. **aya:**
Gazel 208
Mısra: **1**
1)ACABA anlamına gelen,şaşkınlık belirtici sözcük. 2)Ay (gibi parlak yüzlü sevgili).

Her kaçan kim aḳs-i ruḫsāruñla düşe aya tāb
Eylese aña naẓar ditrer felekde āfitāb

ayaġ:

1. **ayaga:**-*a*
Gazel 2
Mısra: **9**
Ayak II. Kadeh.

Tut elümi ayaga düşdüm gel iy dīn serveri
Eyleyem dīnüñ yolında cān u dil ile ġazā

2. **ayag:**
Gazel 11
Mısra: **3**
Ayak II. Kadeh.

Şem-veş bezmüñde tursam bir ayag üzre senüñ
Gāh yanup yakılup kan ağlasam gāhī saña

3. **ayagumda:**-*um, -da*
Gazel 80
Mısra: **10**
Ayak II. Kadeh.

Himmetüm bāzını saldum sen hümāyı ṣayd içün
Ayagumda nāle vü āhum olupdur zil baña

4. **ayagı:**-*ı*
Gazel 286
Mısra: **7**
Ayak II. Kadeh.

Çün götürürsin ayagı bezm-i dünyādan göñül
İçdügüñ cām-ı şarābı āb-ı ḥayvān oldı tut

5. **ayaguña:**-*u, -n, -a*
Gazel 351
Mısra: **5**
Ayak II. Kadeh.

Yüzini süren ayaguña devlete irer
Derbān olan kapuñda bulur ʿāḳıbet fütūḥ

6. **ayāġıdur:**-*ıdur*
Gazel 427
Mısra: **8**
Ayak II. Kadeh.

Felek cāmı içüp döker şuʿāʿı cürʿasın ḫāke
Elinde tutdugı mihr-i zer-efşān san ayāġıdur

7. **ayagına:**-*ı, -ñ, -a*
Gazel 433
Mısra: **2**
Ayak II. Kadeh.

Yüzi gül ġonca leb serv-i revāndur
Gözüm yaşı ayagına revāndur

ayaġ-:

1. **ayaguña:**-*(u)ñ, -a*
Gazel 471
Mısra: **5**
Ayak II. Kadeh.

Ayaguña eyā serv-i ḫırāmān
Gözüm yaşı akar āb-ı revāndur

2. **ayagına:**-*ı, -(n)a*
Gazel 241
Mısra: **7**
Ayak II Makam, huzur.

Ol serv ayagına yine iy dīde merdümi
Yaşuñ revāne olmaga gel eyle terbiyet

ayaga saldılar:

1. **ayaga saldılar:**--*a, --dı, --lar*
Gazel 476
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kadehe koymak.

ʿUşşāḳa gördi kim lebüñe bāde öykinür
Āl-ıla anı itmege ayaga saldılar

ayaguña yüz sürüp:

1. **ayaguña yüz sürüp:**-*üp*
Gazel 95
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgilinin ayağına(mahallesine varıp) yüz sürmesi kastedilmiştir.

Ḥaḳ müyesser eylese bir kez daḫı görsem seni
Yüz sürüp ayaguña dirdüm kamu derdüm saña

ayak bas:

1. **ayak bas:**
Gazel 111
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayak basmak. Ayak diremek, ısrar etmek, azmetmek (TS, 18); bir yere varmak, ulaşmak II tekme atmak, ayakla bir yere sertçe vurmak.

Aglamakdan nermdür müjgānum iy serv-i ḫırām
Zaḫm ura sanma ayak bas raḥm kıl cānā baña

ayaklara düşüp:

1. **ayaklara düşüp:**--*lar, --a, --üp*
Gazel 368
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Beyitte) aşağı insanların seviyesine düşmek,dalga geçilecek duruma gelmek kastedilmektedir.

Düşüp ayaklara pā-māl ola niçe dil ü cān
Ger perīşān ide ol zülf-i girih-gīrini bād

ʿayān:

1. ʿ**ayān:**
Gazel 326

Mısra: **6**
(Ar.) Açık, âşikâr, gözle görülür, belli.

Vişāle saʿy kıl virmek Ḫudā'nuñ
Ki saʿy-ile olur ekser ʿayān genc

ʿayān eyler:

1. ʿ**ayān eyler:**--*r*
Gazel 343
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ortaya koymak, açığa çıkarmak.

Gözüm yaşı benüm dürdānelerdür
Bu çeşmümdür ṣadef eyler ʿayān genc

ayān it:

1. **ayān it:**
Gazel 214
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözle görülür hâle getirmek, açığa vurmak.

Niçeye degin ışḳı nihān eyleye bu dil
İy dīde anı eşküñ-ile bir demde ayān it

ʿayān oldı:

1. ʿ**ayān oldı:**--*dı*
Gazel 353
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Belli olmak, ortaya çıkmak, görünmek.

Bir kadeḥ meyle cihān sırrı ʿayān oldı baña
Ben niçe olmayayım böyle hevādār-ı ḳadeḥ

2. ʿ**ayān oldı:**
Gazel 365
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Belli olmak, ortaya çıkmak, görünmek.

ʿAyān oldı ʿulūmı kāyinātuñ
Saña okutmadan mektebde ebced

ʿayān olmasun:

1. ʿ**ayān olmasun:**--*ma, --sun*
Gazel 224
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşikar. Görünür ve bilinir olmak.

Olmasun ʿayān genc-durur ḥüsnüñi sakla
Siḥr ile ṭılısm eyle aña zülfüñi mār it

2. ʿ**ayān olmasun:**--*ma, --sun*
Gazel 266
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşikar. Görünür ve bilinir olmak.

Olmasun ʿayān genc-durur ḥüsnüñi sakla
Siḥr-ile ṭılısm eyleyüben zülfüñi mār it

ayān olur:

1. **ayān olur:**-*ur*
Gazel 88
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görünmek, belli/bilinir olmak.

Ḫurşīd ṭulū itse olur ẕerreler ayān
Her kanda kim gül açıla lā-büd hezār ola

ayāz:

1. **ayāza:**-*a*
Gazel 366
Mısra: **7**
Gazneli Mahmud'un kölesi. II Mahmud u Ayaz hikayesi bağlamında.

Ayāza kul diyü isnād iderler
Ne kul bil ki kul oldı aña Maḥmūd

2. **ayāz:**
Gazel 383
Mısra: **5**
Gazneli Mahmud'un kölesi. II Mahmud u Ayaz hikayesi bağlamında.

Ayāz ẕāhirde Maḥmūd'uñ ġulāmı
Velī maʿnāda kuldur aña Maḥmūd

ʿayb:

1. ʿ**aybdur:**-*dür*
Gazel 314
Mısra: **14**
Utanç veren kusur, hata.

Bu Muḥubbī görse her şāʿir sözin iġmāż ider
ʿAybdur çün ḫāṣ olana eylemek ʿām-ıla bahs

ayb eyleme:

1. **ayb eyleme:**--*me*
Gazel 153
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kınamak, ayıplamak.

Yüzüñe gül saçuña sünbül disem ayb eyleme
Eksük olmaz çünki ādemde ḫaṭā-y-ıla uyūb

ʿayb eyleme:

1. ʿ**ayb eyleme:**--*me*
Gazel 316
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayıp etmek.

İtlerüñle cengümi görüp beni ʿayb eyleme
Ṣadr-içün her kişi eyler çünki aḳrān-ıla baḥs

ʿayb eylemeñ:

1. ʿ**ayb eylemeñ:**--*men*
Gazel 339
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayıp etmek.

Göñlümüñ peymānesin sındugını ʿayb eylemeñ
Seng-i ḫārāya taḥammül ide mi nāzük zücāc

ayb eylemeñ:

1. **ayb eylemeñ:**--*men*
Gazel 159
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayıplamak, kınamak.

Aglasam kan aglasam serv-i ḫırāmānum görüp

Dōstlar ayb eylemeñ bu çeşm-i giryānum görüp

ayb eylemez:

1. **ayb eylemez:**--*mez*
Gazel 182
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayıplamamak, ayıp olmamak.

İy Muḥibbī cān terk eyle seni ayb eylemez
Belki taḥsīn eyleye ışḳ ehli cānānuñ görüp

ʿayb itmeñüz:

1. ʿ**ayb itmeñüz:**--*me, --nüz*
Gazel 498
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yakışıksız bir biçimde düşünmek veya davranmak.

Derd-ile zārīlık itse göñlümi ʿayb itmeñüz
N'eylesün hicr-ile dāyim ol ʿaẕāb üstindedür

ayb kılma:

1. **ayb kılma:**--*ma*
Gazel 196
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayık kılmak, kusurunu ortaya çıkarmak; ayıplamak.

Didüm dehānuñ öpseydüm kılma beni ayb
Didi dehānı kimesne bilmez bu ilm-i ġayb

ayb kılmañ:

1. **ayb kılmañ:**--*man*
Gazel 146
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayıplamak.

Kim vara meyḫānelerde eline ala şarāb
Ayb kılmañ ger ola şām u seḥer mest ü ḫarāb

ʿayb oldı:

1. ʿ**ayb oldı:**--*dı*
Gazel 451
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayıba benzemek, ayıbın aynı olmak II Utanılacak bir şey haline gelmek.

Oldı Muḥibbī zühd ü ṣalāḥ ʿışḳ erine ʿayb
ʿUşşāḳ içinde bī-ser ü pālık hüner yiter

ʿayb olmasun:

1. ʿ**ayb olmasun:**--*ma, --sun*
Gazel 308
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kınanmak, ayıplanmak.

ʿĀṣıḳam vīrānelerdür meskenüm Mecnūn-sıfat
ʿAyb olmasun idersem bādir ü dīvār baḫs

2. ʿ**ayb olmasun:**--*ma, --sun*
Gazel 382
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kınanmak, ayıplanmak.

Zülf-i zünnārını itsem ārzū ʿayb olmasun
Çünki kıldum deyr ara ol dilber-i tersāyı yād

3. ʿ**ayb olmasun:**--*ma, --sun*
Gazel 458
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kınanmak, ayıplanmak.

Cām-ı ʿışḳı nūş idüp cūş eylesem ʿayb olmasun
Bilmeyen bilsün bu ḫāletler benüm nūşumdadur

ʿayb olmaya:

1. ʿ**ayb olmaya:**--*ma, --y, --a*
Gazel 370
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayıp olmak, utanılacak şey yapmak.

ʿAyb olmaya bī-ʿaḳl eger olsa Muḥibbī
Çeşmine anuñ çünki görindi o perī-zād

ayb olmaz:

1. **ayb olmaz:**--*maz*
Gazel 202
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayıp olmamak, utandıracak bir halin oluşmaması.

Gün yüzinden her kaçan kim ala ol dilber niḳāb
Ẕerre gibi ayb olmaz eyler-isem ıżṭırāb

ayb olur mı:

1. **ayb olur mı:**--*ur, --mı*
Gazel 196
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kusurlu ya da utanılacak halde olmamak.

Çün tevbe eylemez mi maşūḳa muḥtesib
Gül vaḳti tevbe sırsa Muḥibbī olur mı ayb

ayda bir kez:

1. **ayda bir kez:**
Gazel 125
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayda bir kere.

Esbüñe nal olmak ister ayda bir kez māhitāb
Ol sebebden ki ider ḳaddini ay illā dü-tā

āyet-i ḥüsnindeki:

1. **āyet-i ḥüsnindeki:**-*i, -n, -de, -ki*
Gazel 83
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzelliğinin işaret ve alameti.

Āyet-i ḥüsnindeki yir yir olan müşkilleri
Yazdı ḫaṭṭ-ı ġubār ḫaṭṭı-y-ıla tefsīr aña

āyet-i ḥüsnüñ:

1. **āyet-i ḥüsnüñ:**-+*ü, -+n*
Gazel 177
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) güzelliğinin ayeti.

Mescidi āteş kılam āh eylemekden iy ḥabīb

Minber üzre okuya ger āyet-i ḥüsnüñ ḫaṭīb

āyet-i yezdānīdür:

1. **āyet-i yezdānīdür:**--*dür*
Gazel 459
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İlahi,kutsal ayet.

Ehl-i ḥāl alur Muḥibbī her varaḳdan biñ sabaḳ
Dest-i kudretle yazılmış āyet-i Yezdānīdür

ayılmayam:

1. **ayılmayam:**--*ıl, --ma, --y, --a, --m*
Gazel 302
Mısra: **7**
1)Aklı başına gelmek,ne olduğunu anlayabilmek. 2)Baygınlık, sarhoşluk, dalgınlık, uyku gibi bir durumdan kurtulmak, kendine gelmek.

Rūz-ı maḥşerde daḫı ayılmayam
Olmışam cām-ı lebüñden eyle mest

āyīn:

1. **āyīndür:**-*dür*
Gazel 477
Mısra: **1**
Âdet, töre, usul.

Ḥūblar āyīneye bakmak ezel āyīndür
Ḥüsnini gören anuñçun her biri ḫōd-bīndür

āyīne:

1. **āyīneye:**-*ye*
Gazel 3
Mısra: **11**
Ayna ||Gönül.

Elüme alup niçe kez bakaram āyīneye
Añaram işyānumı korkum bu ola yüz kara

2. **āyīneye:**-*y, -e*
Gazel 240
Mısra: **13**
Ayna ||Gönül.

Muḥibbī al ele āyīneye bak
Günāhuñ añ ki mūlar çün direng-est

3. **āyīneye:**-*ye*
Gazel 445
Mısra: **3**
Ayna ||Gönül.

Beñzer ki yār āyīneye eylemiş naẓar
Ḥüsnin göreli kendüzini ḫīş-bīn tutar

āyīne-i dilden:

1. **āyīne-i dilden:**--*den*
Gazel 387
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül aynası II âşığın gönlü.

Zülfüñe müşg-i Ḫıtā didüm ḫaṭāsın bilmedüm
Niçe yıllar gitmedi āyīne-i dilden bu gerd

āyīne-i ṣāḥib-naẓarān it:

1. **āyīne-i ṣāḥib-naẓarān it:**
Gazel 214
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yüzünü ya da yanağını görüş gücü kuvvetli olanların aynası haline getirmesi kastedilmiştir.

Gösterme yüzüñ bī-baṣar olanlara luṭf it
Ruḫsāruñı āyīne-i ṣāḥib-naẓarān it

āyīneye bakmak:

1. **āyīneye bakmak:**--*y, --e, --mak*
Gazel 477
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aynaya bakmak.

Ḥūblar āyīneye bakmak ezel āyīndür
Ḥüsnini gören anuñçun her biri ḫōd-bīndür

āyīni ola:

1. **āyīni ola:**--*i, --la*
Gazel 136
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alışkanlık hâline getirmek.

Dilber oldur ki vefā bābını ögrenmeye hīç
Okuya cevr ü cefā eylemek āyīni ola

aylaḳ:

1. **aylak:**
Gazel 34
Mısra: **4**
Bedava, ücretsiz.

Her ne kim virürse āḫir cān alur
Nesne virmez bu cihān aylak saña

ayn:

1. **aynumdan:**-*um, -dan*
Gazel 43
Mısra: **7**
Göz II Aşığın gözü.

İki aynumdan revān oldı iki cū kim göre
Başum üzre dūd-ı āhum diye kūhistān baña

ʿayna almaz:

1. **ʿayna almaz:**--*a, --maz*
Gazel 349
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Değer, önem vermek.

ʿAyna almaz n'eylesün rindān şürāḫī ziynetin
Mey gerek birdür sifāl ola vü yāḫūd zer ḳadeḥ

ayn-ı:

1. **ayn-ı:**-*ı*
Gazel 24
Mısra: **6**
Göz II Aşığın gözü.

Derde dermān ola ġayruñdan ḳabūl itmez göñül
Her ne derd ki gelse senden ayn-ı dermāndur baña

ʿayn-ı āfetdür:

1. **ʿayn-ı āfetdür:**--*dür*
Gazel 434
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Afetin kendisi, felaket.

Nigāruñ çeşm-i fettānın
Muḥibbī'den suʾāl itseñ
Cevābı bu biri fitne birisi ʿayn-ı āfetdür

ayn-ı evvāb:

1. **ayn-ı evvāb:**
Gazel 143
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Günahlardan tevbe edip hakkı kabul etme kaynağı.

İy Muḥibbī niçe bir cām-ıla mül ẕikr idesin
Āḫiret fikrini kıl çünki odur ayn-ı evāb

ayn-ı kevserdür:

1. **ayn-ı kevserdür:**
Gazel 42
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kevser Irmağının kaynağı.

Ben niçesi olmayam pīr-i muġānuñ bendesi
Her ḳadeḥ kim reşḥa eyler ayn-ı keverdür baña

ʿayn-ı mehest:

1. ʿ**ayn-ı mehest:**
Gazel 268
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliye hitaben - ayın ta kendisi,onun gibi parlak-denilmek istenmiştir.

Yārı gördüm nāgehān didüm ki bu ʿayn-ı mehest
Geydügi zerrīn ḳabā başındaki keç külehest

ayn-ı raḥmetdür:

1. **ayn-ı raḥmetdür:**--*dür*
Gazel 148
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Rahmet kaynağı,çeşmesi.

Naḳşınuñ naḳḳāşına iy dil hezārān āferīn
Ayn-ı raḥmetdür yüri her dem ḫaṭ-ı zengārın öp

ʿayn-ı rūḥ:

1. ʿ**ayn-ı rūḥ:**
Gazel 351
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can gözü olmak.

ʿĪsī lebüñi görse idi dirdi ʿayn-ı rūḥ
Zülfüñ dırāzına n'ola dinilse ʿömr-i Nūḥ

ʿaynına almaz:

1. ʿ**aynına almaz:**--*ı, --n, --a, --maz*
Gazel 373
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Itibar etmemek, hor görmek,.

Yāra diseñ ḫālüñi almaz Muḥibbī ʿaynına
Ḥüsnine maġrūr olan ʿuşşāḳa vire mi vücūd

ayrı:

1. **ayrı:**
Gazel 24
Mısra: **9**
(Sevgiliden) Ayrı, uzak, ırak.

Yār ilinden ayrı düşmek hey ne müşkil derd olur
İy Muḥibbī aña nisbet ölmek āsāndur baña

2. **ayrıdur:**
Gazel 478
Mısra: **1**
(Sevgiliden) Ayrı, uzak, ırak.

ʿAndelīb-i dil nigārā gül yüzüñden ayrıdur
Giceler tā ṣubḥ olınca iñiler bir sayrıdur

ayrıl:

1. **ayrılalı:**-*alı*
Gazel 8
Mısra: **2**
(Sevgiliden) Ayrı, uzak, ırak.

Āh kim bu ṭāliüm tutmadı hergiz yüz baña
Ayrılalı gün yüzüñden gicedür gündüz baña

2. **ayrıla:**-*a*
Gazel 59
Mısra: **10**
(Sevgiliden) Ayrı, uzak, ırak.

İy Muḥibbī bundan artuk derd yok
Kim kişi bir sevdüginden ayrıla

ayru:

1. **ayru:**
Gazel 47
Mısra: **7**
(Sevgiliden) Ayrı, uzak, ırak.

İñlerem bülbülleyin sen gülden ayru dem-be-dem
Ancak oldı nāle vü āhum benüm bād-ı hevā

2. **ayru:**
Gazel 98
Mısra: **8**
(Sevgiliden) Ayrı, uzak, ırak.

Sorma cānā gül yüzüñsüz bu dil-i şūrīdenüñ
Gülden ayru bülbülüñ aḥvāli āh u zār ola

3. **ayru:**
Gazel 260
Mısra: **9**
(Sevgiliden) Ayrı, uzak, ırak.

Gül yüzüñden ayru aglar giceler tā ṣubḥa dek
İy ṣabā lutf eylegil dildāra peyġāmum ilet

ayru olupsın:

1. **ayru olupsın:**--*ıp, --sın*
Gazel 246
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Herhangi bir yer ya da birinden ayrı düşmek,ayrılmak kastedilmiştir.

Olupsın Yūsuf-ı Mışrī'den ayru
Dil-i Yaʿḳūb-veş maḥzūnam iy dōst

ayruk:

1. **ayruk:**
Gazel 32

Mısra: **4**
1.Başka, gayri, maada, diğer. 2. Artık, bundan sonra, bir daha.

Ḳaddi kopardı başuma bunda ḳıyāmeti
Maḥşer güninde görmeye ayruk göñül belā

2. **ayruk:**
Gazel 59
Mısra: **6**
1.Başka, gayri, maada, diğer. 2. Artık, bundan sonra, bir daha.

Şöyle bend itdi beni zencīr-i zülf
Añlamazam anı ayruk kurtıla

3. **ayruk:**
Gazel 67
Mısra: **6**
1.Başka, gayri, maada, diğer. 2. Artık, bundan sonra, bir daha.

Şöyle bend itdi beni zencīr-i zülf
Añlamazam anı ayruk kurtıla

ayruk kurtula:

1. **ayruk kurtula:**--*a*
Gazel 116
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
-Sevgiliye duyulan bu duygudan aşığın gönlünü nasıl kurtulsun- anlamı kastedilmiştir.

Bend-i zülfine tolaşdı çün göñül
Añlamazam daḫı ayruk kurtula

az:

1. **azmışlara:**-*mış, -lar, -a*
Gazel 30
Mısra: **10**
Baştan çıkan, yoldan sapan.

Bu Muḥibbī'ye ṭarīḳ-i müstaḳīm
Göster azmışlara sensin reh-nümā

az itme:

1. **az itme:**--*me*
Gazel 421
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Az etmemek II miktarını az bırakmamak.

Cevr ü cefāñı ʿāşıḳa az itme luṭf kıl
Olmaz cihānda ehl-i dile bu ḳadar leẕīẕ

ʿazāb:

1. ʿ**aẕāb:**
Gazel 498
Mısra: **4**
Azap, ceza, işkence.

Derd-ile zārīlık itse göñlümi ʿayb itmeñüz
N'eylesün hicr-ile dāyim ol ʿaẕāb üstindedür

azāb idesin:

1. **aẕāb idesin:**--*e, --sin*
Gazel 208
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet,büyük bir sıkıntı ve keder.

Raḥm kıl hicrān şebinde kurtara dil-ḫasteyi
Niçeye dek idesin bu derdmendüñe aẕāb

ʿazāb it:

1. ʿ**aẕāb it:**
Gazel 226
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İşkence etmek, eziyet etmek, acı çektirmek.

Cellād müjeñ teşne olupdur yine kana
ʿIşḳ ehlini karşuña getür bir bir ʿaẕāb it

azāb virme:

1. **aẕāb virme:**--*me*
Gazel 175
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Azap, acı vermek.

İy Muḥibbī ẓāhir eyler kendüzin kandaysa ışḳ
Saklayayım dime virme kendüzüñe gel aẕāb

ʿāzāb-ı telḫ:

1. ʿ**āẕāb-ı telḫ:**
Gazel 362
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acı verici ıstırap.

İrgür viṣālüñe beni cānā ṣevāba gir
Çün görmişem firāḳuñ odıyla ʿāẕāb-ı telḫ

āzād:

1. **āzāddur:**-*dur*
Gazel 15
Mısra: **6**
Serbest bırakılmış, kurtulmuş, hür.

Niçe yirden boynuma zencīr-i zülfi var-iken
Ḫalḳ-ı ālem bilmeden āzāddur dirler bana

āzād itmese:

1. **āzād itmese:**--*me, --se*
Gazel 411
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hür olmak,kölelikten kurtulmuş bulunmak.

Oluram intiẓār-ıla muḳarrer
Muʿallim itmese ol servi āzād

āzād itmeyesin:

1. **āzād itmeyesin:**--*me, --y, --e, --sin*
Gazel 313
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Salıvermek veya serbest bırakmak anlamlarında kullanılan bu ifade azat eylemek şeklinde de kullanılmaktadır. Daha eskilerde ise bir köle ya da cariyenin artık himayesi altında bulunduğu kişiden serbest bırakılması durumlarında kullanılmıştır.

Şöyle beñzer boynu baglu kuluñam iy ġam senüñ
Tā ölince itmeyesin gibi āzād el-ġıyāṣ

āzāde iken ʿālemi gel başuña dār it:

1. **āzāde iken ʿālemi gel başuña dār it:**--*ken, --i, --u, --n,*

--a-i-un, -a
Gazel 224
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak;bağımsızken kendini bir sevgili uğruna sıkıntılı ve kötü hale düşürmek kastedilmiştir.

Kim didi saña sev güzeli kendüñe yār it
Āzāde iken ʿālemi gel başuña dār it

āzāde iken gel ʿālemi başuña dar it:

1. **āzāde iken gel ʿālemi başuña dar it:***--ken, --i, --u, --n, --a*
Gazel 266
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak;bağımsızken kendini bir sevgili uğruna sıkıntılı ve kötü hale düşürmek kastedilmiştir.

Kim eytdi saña sev güzeli kendüñe yār it
Āzāde iken ʿālemi gel başuña dar it

āzer:

1. **āzer:**
Gazel 478
Mısra: **8**
Ateş; aşk ateşi.

Cān göziyle kıl naẕar meh-pārelerle ʿāleme
Yok bahāsı naḳş olınmış sanki Āzer deyridür

ʿazīz-i mıṣr:

1. **ʿazīz-i mıṣr:**
Gazel 351
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mısır'ın azizi.

Ḥüsnüñi görse idi eger kim ʿazīz-i Mıṣr
Añmaga Yūsuf adın ider tevbe-i naṣūḥ

azm kıldum:

1. **azm kıldum:***--dum*
Gazel 145
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kalbte devamlı kalan ve yapmaya kesin kararlı olunan düşünce, kasd, niyet, karar verme.

Azm kıldum kūy-ı yāra vālih ü ḥayrān ṣıfat
Giderem āb-ıla ḫāküm mi çeküpdür yā naṣīb

azm-i serüm:

1. **azm-i serüm:***-üm*
Gazel 18
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir uğurda başını vermek.

Muḥibbī'nüñ murādıdur raḳībüñe ġazā kılmak
Anuñ-ıçun ki göñlinde olur azm-i serüm peydā

ʿazrā:

1. **ʿaẕrā:**
Gazel 497
Mısra: **8**
Meşhur Arap aşk hikayesinin kadın karakteri (bkz. Vamık u Azra).

Şāh-ı ʿışḳam baña Vāmıḳ diseler tañ mı laḳab
Nāzenīnüm ḥüsn ü ḫulḳıyla bugün ʿAẕrā geçer

āzürde:

1. **āzürdeyem:***-yem*
Gazel 202
Mısra: **7**
Muzdarip, incinmiş, rencide.

Kūyuña varsam kaçan āzürdeyem aġyārdan
Ya n'içün dirler ki olmaz cennet içinde aẕāb

2. **āzürdeyem:***-yem*
Gazel 203
Mısra: **5**
Muzdarip, incinmiş, rencide.

Kūy-ı yārā varsam āzürdeyem aġyārdan
Ṭāliümdür gösterür baña behişt içre aẕāb

āzürde olur:

1. **āzürde olur:***--ur*
Gazel 193
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İncitilmek.

Kūyuña varsam olur āzürde dil aġyārdan
Yā neden dirler ki olmaz cennet içinde aẕāb

āhir:

1. **āḫir:**
Gazel 34
Mısra: **3**
Artık, bundan sonra; sonsuza dek, ebediyyen.

Her ne kim virürse āḫir cān alur
Nesne virmez bu cihān aylak saña

bāb:

1. **bāb:**
Gazel 346
Mısra: **10**
Kapı II sevgilinin eşiği.

İy Muḥibbī kapusı taşını bālīn eyle kim
ʿĀṣıḳ-ı bī-dilleri ancak o bāb eyler feraḥ

bāc alam:

1. **bāc alam:***--a, --m*
Gazel 340
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vergi almak.

Meger luṭfı ola baña muʿāvin
Ki ehl-i şirkden alam yine bāc

bāc aldı:

1. **bāc aldı:***--dı*
Gazel 325
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vergi almak.

Ḫaṭuñ itdi Ḫaṭā mülkini tārāc
Yidi kişverden aldı beñlerüñ bāc

2. **bāc aldı:**--*dı*
Gazel 338
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vergi almak.

Gāh ġam vīrān ider dil mülkini geh çeşm-i yār
Hey müselmānlar meded vīrāneden kim aldı bāc

bāc alınur:

1. **bāc alınur:**--*ın, --ur*
Gazel 330
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kudretli hükümdarın zayıf olan hükümdardan aldığı vergi.

Küfr-ile cihān tolmış-iken şerʿ-i şerīfüñ
Ẓāhir olalı ehl-i küfürden alınur bāc

bāc viresin:

1. **bāc viresin:**--*e, --sin*
Gazel 336
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vergi vermek.

Çü basduñ ʿışḳ rāhına ḳadem sen
Gerekdür cān-ıla dil viresin bāc

bād:

1. **bāda:**-*a*
Gazel 149
Mısra: **9**
(Fars.) Rüzgâr, yel, fırtına.

Rehn bāda kodı çün cübbe vü destārı Muḥib
Ṣaff-ı rindānda ṭursa n'ola ṣāfī-meşreb

2. **bād:**
Gazel 368
Mısra: **6**
(Fars.) Rüzgâr, yel, fırtına.

Düşüp ayaklara pā-māl ola niçe dil ü cān
Ger perīşān ide ol zülf-i girih-gīrini bād

3. **bād:**
Gazel 369
Mısra: **4**
(Fars.) Rüzgâr, yel, fırtına.

Mūr gibi pāy-māl itdürme gel miskīnleri
Salṭānat geçer Süleymān daḫı olsañ hem çü bād

4. **bād:**
Gazel 411
Mısra: **10**
(Fars.) Rüzgâr, yel, fırtına.

Ġubār itdüm özümi yollar üzre
Ümīdüm bu ki ilte kūyuña bād

5. **bād:**
Gazel 411
Mısra: **12**
(Fars.) Rüzgâr, yel, fırtına.

Muʿaṭṭar oldı yine cān dimāġı
İrişdi zülfine yāruñ meger bād

6. **bād-ıla:**--*ıla*
Gazel 457
Mısra: **8**
(Fars.) Rüzgâr, yel, fırtına.

Gözlerüm baḥrına bak āh-ıla mevc urdı yine
Korkaram zevraḳ-ı dil bād-ıla sevdāya düşer

bād u dilde āteş:

1. **bād u dilde āteş:**-+*de*
Gazel 167
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlünde ateş vardır anlamında kullanılmıştır.

Düşeli sevdā-yı zülfe sormañuz aḥvālümi
Serde bād u dilde āteş gözlerümdür tolu āb

bāde:

1. **bāde:**
Gazel 253
Mısra: **3**
(Fars.) Şarap, içki, mey.

Baña bāde yiter şāhid-perestem
Budur rind olana evrād-ı evḳāt

2. **bādede:**-*de*
Gazel 253
Mısra: **8**
(Fars.) Şarap, içki, mey.

Baña keşf oldı sırrı kāyinātuñ
Ezelden bādede var bu kerāmāt

3. **bāde:**
Gazel 258
Mısra: **1**
(Fars.) Şarap, içki, mey.

Sāḳī ele al bāde ki degmede bu furṣat
Düşmez idelüm nūş bilüp vaḳt-i ḳıymet

4. **bāde:**
Gazel 476
Mısra: **3**
(Fars.) Şarap, içki, mey.

ʿUşşāḳa gördi kim lebüñe bāde öykinür
Āl-ıla anı itmege ayaga saldılar

bāde ḥaḳḳında ḥelāl dinmiş degül ammā ṣaḥīḥ:

1. **bāde ḥaḳḳında ḥelāl dinmiş degül ammā ṣaḥīḥ:**--*ı, --n, --da, --miş*
Gazel 350
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) mecliste içilen şarap için helal dendiği tam öyle olmasa da içilmesinde bir sakınca olmadığı kastedilmiştir.

Meẕheb-i pīr-i muġāndur hem daḫı deyr-i mesīḥ
Bāde ḥaḳḳında ḥelāl dinmiş degül ammā ṣaḥīḥ

bāde iç:

1. **bāde iç:**
Gazel 243
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap içmek.

İşret-ābād ister-iseñ bāde iç peymāne tut
Bu ḫarāb-ābāda da var gūşe-i meyḫāne tut

bāde içse:

1. **bāde içse:**--*se*
Gazel 485
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap(mey) içmek kastedilmektedir.

Ḫūn-bahādur ġamzesi öldürdügi dil-ḫasteye

Bāde içse ḳaṭre-i laʿl-i lebi meygūn tamar

bāde olaldan:

1. **bāde olaldan:**--*a, --l, --dan*
Gazel 463
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mecliste sunulan mey haline gelmek.

Yaşum bāde olaldan bezm-i ġamda
Dil iñler derd-ile ḳānūna beñzer

bāde sun:

1. **bāde sun:**
Gazel 226
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap, içki sunmak.

Devrān ġamı bükdi bilümi kıldı beni pīr
İy muġbeçe sun bāde ʿaṣāsı ile ṣāb it

bāde tut:

1. **bāde tut:**
Gazel 357
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap sunmak. II Şarap içmek.

Çün fenādur āḫiri gel bāde tut iy pīr-i merd
Bir-durur eski sifāl ola vü yā gevher ḳadeḥ

bāde-i cām-ı elestden:

1. **bāde-i cām-ı elestden:**--*den*
Gazel 238
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elest Meclisinde ikram edilen,daimi sarhoşluk(aşk) veren içecek.

Bu Muḥibbī ḥaşre dek huşyār olmazsa ne tañ
Bāde-i cām-ı elestden oldı ol çün şöyle mest

bāde-i gülgūndur:

1. **bāde-i gülgūndur:**--*dur*
Gazel 448
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül renkli bade.

Mevc urur her yaña eşküm sanki bahr-ı ḫūndur
Şişe-i sebz içre yāḫūd bāde-i gülgūndur

bāde-i ḫāmrāyı:

1. **bāde-i ḫāmrāyı:**--*y, --ı*
Gazel 382
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kırmızı şarap.

Laʿl-i nābuñ mestiyem ben muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḥaḳı
Kāfirem ger eyler-isem bāde-i ḫāmrāyı yād

bāde-i ḫāmr-ıla:

1. **bāde-i ḫāmr-ıla:**--*la*
Gazel 314
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sarhoşluk veren içeçek,şarap.

Niçe tutmaz bizi zāhid biz müşelleş içmişüz
Cānı yokdur eyleye ol bāde-i ḫāmr-ıla baḫş

bāde-i nāz:

1. **bāde-i nāz:**
Gazel 98
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Naz şarabı.

Gözleri maḫmūr olupdur bāde-i nāz içmeden
Rūz u şeb kim gördügi var yāri kim huşyār ola

bāde-i ṣabūḥ:

1. **bāde-i ṣabūḥ:**
Gazel 351
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabah içilen şarap.

Maḥşer güninde kev s eri içem diyü Muḥib
Sāḳī elinden almaz ele bāde-i ṣabūḥ

bāde-i terden:

1. **bāde-i terden:**--*den*
Gazel 417
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Taze şarap.

İy Muḥibbī dil meẕāḳı zehr-i ġamdan telḫdür
Defʿine anuñ bulınmaz bāde-i terden leẕīẕ

baʿde'l-maşrıḳīn:

1. **baʿde'l-maşrıḳīn:**
Gazel 376
Mısra: **7**
Maşruk'tan sonra.

Ġam degül ger ara yirde olsa baʿde'l-maşrıḳīn
Yiri gögi seyr ider yokdur dile bir yir baʿīd

bāde-perest:

1. **bāde-perest:**
Gazel 235
Mısra: **4**
İçkiyi taparcasına seven, şarap düşkünü (kimse). II Aşka tutkun âşık.

Ser kodum çünki ṣurāḥī gibi pāy-ı ḳadeḥe
Tañ degül dirler-ise baña eger bāde-perest

bādeyi sunup:

1. **bādeyi sunup:**--*y, --i, --up*
Gazel 253
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) mecliste mey sunulması kastedilmektedir.

Sunup dün bādeyi pīr-i ḫarābāt
Didi taʿcīl-i fi't- teʾḫīr-i āfāt

badezin:

1. **badezīn:**
Gazel 175
Mısra: **5**
Bundan sonra.

Badezīn elḳāb-ı yāra ḫusrev-i ḫūbān diñüz
Pādişāh-ı dehre dirler nite kim ālī-cenāb

bād-ı āh-ıla:

1. **bād-ı āh-ıla:**--*ı, --la*
Gazel 162
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın ağzından çıkan ah rüzgarı kastedilmiştir.

Eşküm içinde Muḥibbī bu göñül zevraḳı āh
Bād-ı āh-ıla yürür her yaña deryāya düşüp

bād-ı āhum:

1. **bād-ı āhum:**-*u, -m*
Gazel 26
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah rüzgârı.

Muḥibbī baḥr-ı eşke bād-ı āhum
Tokındukça olur emvāc peydā

2. **bād-ı āhum:**--*u, --m*
Gazel 425
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah rüzgârı.

Gül gibi gülmez açılmaz ġonca-veş dil bestedür
Bād-ı āhum isteyüp bu dīdeden bārān umar

bād-ı āhumdan:

1. **bād-ı āhumdan:**-*u, -, -dan*
Gazel 60
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah rüzgarı II aşığın ahının neden olduğu rüzgar; aşk acısından kaynaklanan ah.

Dokınup bād-ı āhumdan yaşum deryāsı mevc urdı
Kalup dil zevraḳı anda görinmez aña sāḥilhā

2. **bād-ı āhumdan:**-*u, -m, -dan*
Gazel 74
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah rüzgarı II aşığın ahının neden olduğu rüzgar; aşk acısından kaynaklanan ah.

Ḳaṭre ḳaṭre eşki çeşmüm umaram ki nehr ola
Bād-ı āhumdan temevvüc eyleyüben baḥr ola

3. **bād-ı āhumdan:**--*um, --dan*
Gazel 252
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah rüzgarı II aşığın ahının neden olduğu rüzgar; aşk acısından kaynaklanan ah.

Bād-ı āhumdan benüm turmaz döner çarḫ-ı felek
Bār-ı ʿışḳumdan-durur itdügi bu yirler ṣebāt

bād-ı ecel:

1. **bād-ı ecel:**
Gazel 201
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ecel rüzgarı.

Ḫoş geçür ömri Muḥibbī dād-ıla
İtmedin bād-ı ecel cismi türāb

bād-ı ḫazān:

1. **bād-ı ḫazān:**
Gazel 436
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sonbahar rüzgarı.

Esse çün bād-ı ḫazān gülşende kalmaz gül geçer
Yirini zāġ u zaġan tutar kamu bülbül geçer

bād-ı hevā:

1. **bād-ı hevā:**
Gazel 31
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arzu ve heves yeli.

Eylese nāle Muḥibbī irişür menziline
Sanmañuz nāle vü feryādı anuñ bād-ı hevā

2. **bād-ı hevā:**
Gazel 40
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bedava // arzu ve heves yeli.

Sen güle bülbül-i dil nālesi te'īr idemez
Oldı feryād-ıla bu nālelerüm bād-ı hevā

bād-ı hevā gelür:

1. **bād-ı hevā gelür:**--*ür*
Gazel 108
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Heves,istek rüzgarının sevgiliden yana esmesi kastedilmiştir.

Niçe şerḥ idebile derd-i dilüm nālelerüm
Çün gelür bād-ı hevā eyledügüm āh saña

bād-ı hevā görinür:

1. **bād-ı hevā görinür:**-*rin*
Gazel 82
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığa her durum ve olayın heves,istek rüzgarı gibi görünmesi kastedilmiştir.

Pend ider her dem baña geç dir hevā-yı ışḳdan
Her ne dirse görinür bād-ı hevā zāhid baña

bād-ı hevā oldı:

1. **bād-ı hevā oldı:**-*dı*
Gazel 47
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın isteklerinin heves ve arzu rüzgarı haline gelmesi.

İñlerem bülbülleyin sen gülden ayru dem-be-dem
Ancak oldı nāle vü āhum benüm bād-ı hevā

bād-ı hevādan:

1. **bād-ı hevādan:**--*dan*
Gazel 404
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk rüzgarı. Arzu ve istek yeli.

Ditrerem cānā cemālünī görüp āh eylesem
Lerze düşer cismüme bād-ı hevādan sanki bīd

bād-ı ʿişyān:

1. **bād-ı ʿişyān:**
Gazel 336
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Isyan rüzgarıyla.

Sakın ġāyetde tünddür bād-ı ʿişyān
Ki ṭāʿat ḫırmenin itmeye tārāc

bād-ı nesīm:

1. **bād-ı nesīm:**
Gazel 120
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hafif esen yel.

Ḫāk-i pāyuñ göklere irişdüre bād-ı nesīm
İdine cümle melā'ik gözlerine tūtiyā

bāḍ-ı ṣabā:

1. **bāḍ-ı ṣabā:**
Gazel 10
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabah rüzgarı.

Ugradı meger bāḍ-ı ṣabā zülfine yāruñ
Pür itdi dimāġını dilüñ anber-i sārā

2. **bād-ı ṣabā:**
Gazel 48
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabah rüzgarı.

Himmetüm raḫşına binüp ālemi geşt eylesem
Açaram ġamgīn göñüller nite kim bād-ı ṣabā

3. **bād-ı ṣabā:**
Gazel 166
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabah rüzgarı.

Deprede bād-ı ṣabā gülşende ger pīrāhenüñ
Bāġ u rāġı bū ṭuta güller dimāġı ola ṭīb

4. **bād-ı ṣabā:**
Gazel 187
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nesim, yumuşak yel; lodos, kıble yeli.

Zülf-i yāra ugrayup beñzer gelür bād-ı ṣabā
Ol sebebdendür dimāġ-ı ālemi pür itdi ṭīb

5. **bād-ı ṣabā:**
Gazel 101
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gün doğusundan esen serin ve hoş sabah rüzgarı.

Cān kulagına irişdürdi seḥer bād-ı ṣabā
Ẕikr-i Ḥaḳḳ'ı koma elden olmasun ömrüñ hebā

bād-ı ṣabādan:

1. **bād-ı ṣabādan:**--*dan*
Gazel 348
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabah rüzgârı.

Bilmezem bād-ı ṣabādan kime şekvā ideyin
Virmedi ol gül-i nevres ḫaberin baña ṣaḥīḥ

bād-ı seḥer:

1. **bād-ı seḥer:**
Gazel 177
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Seher yeli, sabah esen hafif rüzgar.

Anberīn gīsūña tokındı meger bād-ı seḥer
Kıldı bu ālem dimāġını muaṭṭar cümle ṭīb

bād-ı seḥerden:

1. **bād-ı seḥerden:**--*den*
Gazel 449
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Seher yeli; bkz. 'nesīm-i seḥer' md.

Her kaçan bād-ı seḥerden zülf-i cānān sarmaşur
Dehşet alur ʿaḳlı dil olur perīşān sarmaşur

bādīde:

1. **bādīde:**-*e*
Gazel 65
Mısra: **7**
Büyük sahra,geniş çöl.

Şütürler raḳs u ger şādī urursa tañ mı bādīde
Kaçan kim Kabe-i vaṣluñ nişānın vire maḥmil hā

bādir:

1. **bādir:**
Gazel 308
Mısra: **8**
Hemen yapmak isteyen. 1)Birdenbire vuku bulan. 2)Dolunay. 3)Büyümüş (çocuk).

ʿĀşıḳam vīrānelerdür meskenüm Mecnūn-sıfat
ʿAyb olmasun idersem bādir ü dīvār baḥş

bāġ:

1. **bāġı:**-*ı*
Gazel 19
Mısra: **10**
Bağ, bahçe, yeşillik yer.

Dāġ gül gözyaşı mül eyle Muḥibbī yüri iyş
Sīnemüñ bāġı yiter çün gül ü gülzār baña

2. **bāġ:**
Gazel 22
Mısra: **7**
Bağ, bahçe, yeşillik yer.

Bāġ ara gül ārıżuñ ẕikr itseler iy ġönca-fem
Kala mı gülşende gül çāk-i girībān olmaya

3. **bāġ:**
Gazel 24
Mısra: **1**
Bağ, bahçe, yeşillik yer.

Yārsuz yazı vü tag u bāġ zindāndur baña
Ġayra ger cennet gelürse beytü'l-aḥzāndur baña

4. **bāġa:**-*a*
Gazel 31
Mısra: **1**
Bağ, bahçe, yeşillik yer.

Niçe bir bāġa hevāñ-ıla varam hem çü ṣabā
Serverā serv-i ḳadüñ arż ide bir kerre baña

5. **bāġda:**-*da*
Gazel 310
Mısra: **3**
Bağ, bahçe, yeşillik yer.

Serv gibi bāġda reftāra geldüñ nāz-ıla
Eyledüñ bu gözlerüm yaşın firāvān el-ġıyāş

6. **bāġda:**-*da*
Gazel 389
Mısra: **1**
Bağ, bahçe, yeşillik yer.

Cilve eyler bāġda gördüm yine bir serv-ḳad
Bed naẓardan saklasun didüm seni Ḥayy-ı ebed

bāġ ara:

1. **bāġ ara:**
Gazel 306
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bahçe içinde, bahçede.

Ruḫlarını bāġ ara gördükde didüm mi ş li yok
Oldı mülzem itdügümde ben gülistān-ıla baḫş

2. **bāġ ara:**
Gazel 183
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bahçe, geniş düzlük.

Cūybār olup akarsa tañ mı yaşum her ṭaraf
Bāġ ara reftār ider serv-i ḫırāmānum görüp

bāġ içre:

1. **bāġ içre:**
Gazel 380
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağ içinde, bahçe içinde.

Serv ü gül bāġ içre gördi rūyuñ ile ḳāmetüñ
Gül kızardı serv pest oldı eyā serv-i bülend

bāġ u bustāndur:

1. **bāġ u bustāndur:**--*dur*
Gazel 304
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağ ve bahçe.

ʿĀrıżı devrinde yāruñ bāġ u bustāndur ābeş

Leblerine nisbet itme āb-ı ḥayvāndur ʿabeş

bāġ u gülistāndur:

1. **bāġ u gülistāndur:**--*dur*
Gazel 102
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesi ve büyük bostan(üzüm bahçesi).

Gül yüzüñ şevḳi ile baksam Muḥibbī āleme
Cümle ālem ser-te-ser bāġ u gülistāndur baña

bāġ u rāġı:

1. **bāġ u rāġı:**-*+ı*
Gazel 166
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağaçlık, çimenlik yer; bahçe.

Deprede bād-ı ṣabā gülşende ger pīrāhenüñ
Bāġ u rāġı bū ṭuta güller dimāġı ola ṭīb

bāġ u şaḥrālarda:

1. **bāġ u şaḥrālarda:**--*lar*, --*da*
Gazel 428
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bahçe ve çöller.

Bāġ u şaḥrālarda sanmañ lālelerdür görinen
Ehl-i ʿışḳuñ bagrı ḫūnından dökilmiş kanıdur

bāġa saldılar:

1. **bāġa saldılar:**--*a*, --*dı*, --*lar*
Gazel 476
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bahçeye göndermek.

Ġam tekyesinde yakmaga maḥabbet çerāġını
Dil ṭıflını bagırda olan bāġa saldılar

bāġbān:

1. **bāġbān:**
Gazel 47
Mısra: **5**
Bağ bekçisi, bahçıvan.

Bāġbān evrāḳ-ı gülden yollaruñ zeyn eylesün
Ḥayfdur cānā koyasın sen zemīn üstine pā

bāġ-ı ḥüsn:

1. **bāġ-ı ḥüsn:**
Gazel 88
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik bahçesi.

Ger bāġ-ı ḥüsn içinde ḫaddüñ güliẕār ola
Lāyıḳ budur bülbül-i dil karşu zār ola

bāġ-ı ḥüsn içre:

1. **bāġ-ı ḥüsn içre:**
Gazel 333
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik bağında.

Muḥibbī bāġ-ı ḥüsn içre yiter bir bülbül-i gūyā
Raḳībe virme yol hergiz gel ol zāġ u zaġandan geç

bāġ-ı ḥüsne:

1. **bāġ-ı ḥüsne:**-*e*
Gazel 68
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik bağı.

El uzatdı gelüp gūşuña zülfüñ
Sakınsun bāġ-ı ḥüsne komasun pā

bāġ-ı ḥüsninde:

1. **bāġ-ı ḥüsninde:**-*in*, -*de*
Gazel 76
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik bahçesi II sevgilinin bahçe gibi çeşitli güzellik unsurlarını barındıran yüzü.

Giriftār olsa dil murġı aceb mi bāġ-ı ḥüsninde
İdüpdür dām-ı zülfinden anuñ var niçe ḫam peydā

bāġ-ı hüsnüñde:

1. **bāġ-ı ḥüsnüñde:**--*ü*, --*n*, --*de*
Gazel 104

Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğinin bahçesi.

Zülfüñ-ile şöyle zeyn itdüñ nigārā cismüñi
Bāġ-ı ḥüsnüñde görüp reşk eyledi ṭāvūs aña

bāġ-ı irem:

1. **bāġ-ı irem:**
Gazel 76
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cennet bahçesi ‖ İrem bağları.

Muḥibbī niçe medḥ itsün nigāruñ ḥüsn-i gülzārın
Gören dir oldı dünyāda ki san bāġ-ı irem peydā

bāġ-ı ışḳında:

1. **bāġ-ı ışḳında:**-*ı(n), -da*
Gazel 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Aşk bağı 2)Sevgi bahçesi.

Bāġ-ı ışḳında belā-keş bülbülidür bu göñül
Sīnesinde tāze dāġıdur gül-i ḫandān aña

bāġ-ı sīneñe:

1. **bāġ-ı sīneñe:**--*n*, --*e*
Gazel 242
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül bahçesi, aşığın kalbi.

Dilā şevḳ-ile bāġ-ı sīneñe yir yir elifler çek
Şeb-i ḥayretde ol servüñ ḫayāliyle der-āġūş it

bāġ-ı sīneye:

1. **bāġ-ı sīneye:**--*y*, --*e*
Gazel 421
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönül bağı kastedilmektedir.

Kim dikdi bāġ-ı sīneye ʿışḳuñ nihālini
Derd ü belādan özge ummasun ṣemer leẕīẕ

bāġ-ı vücūd:

1. **bāġ-ı vücūd:**
Gazel 392
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beden bahçesi. II maddi varlık.

Rūşen itdüñ bu cihān ẓulmetini nūruñ-ıla
Zindedür āb-ı ʿaṭañ-ıla bugün bāġ-ı vücūd

bağır:

1. **bagrı:**-*ı*
Gazel 232
Mısra: **2**
(Âşığın) bağrı, gönlü.

Sīnede dāġ-ı ġam-ı cānānı mihmān oldı tut
Mā-ḥażar yaşuñ şarāb u bagrı biryān oldı tut

bagırda olan:

1. **bagırda olan:**--*da*, --*a*, --*n*
Gazel 476
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın göğsü.

Ġam tekyesinde yakmaga maḥabbet çerāġını
Dil ṭıflını bagırda olan bāġa saldılar

bağlama:

1. **baglamayınca:**-*(y)ınca*
Gazel 218
Mısra: **2**
Bağlamak.

Derd-keş mey-ḫārenüñ olur mı īmānı dürüst
Baglamayınca ezel peymāne peymānı dürüst

bağr-:

1. **bagrumdaki:**-*(u)m, -da, -ki*
Gazel 183
Mısra: **1**
(Âşığın) bağrı, gönlü.

Kana döndi göz yaşı bagrumdaki kanum görüp
Geldi cānum agzuma nāgāh cānānum görüp

bağr:

1. **bagrum:**-*(u)m*
Gazel 5
Mısra: **3**
(Âşığın) bağrı, gönlü.

İñlerem ṭanbūr-veş bagrum delindi ney gibi
Bezm-i ġamda mesken oldı güşe-i hicrān baña

2. **bagrum:**-*um*
Gazel 39
Mısra: **1**
(Âşığın) bağrı, gönlü.

Tolıdur dürlerle bagrum ḫūnı mercāndur baña
Bulınur zīrā gözümüñ yaşı ummāndur baña

3. **bagrum:**-*um*
Gazel 84
Mısra: **14**
(Âşığın) bağrı, gönlü.

Gülşen-i derde Muḥibbī olalı cismüm nihāl
Mīvedür bagrum başı her berg peykāndur baña

4. **bagrumı:**-*um, -ı*
Gazel 143
Mısra: **2**
(Âşığın) bağrı, gönlü.

Kıldı fırḳat gözümüñ yaşını iy dōst şarāb
Bagrumı ḥasret odı eyledi ser-cümle kebāb

5. **bagrumı:**-*um, -ı*
Gazel 176
Mısra: **8**
(Âşığın) bağrı, gönlü.

Bezm-i ġam içre olalıdan gözi yaşı müdām
Yārān demine eylemişem bagrumı kebāb

6. **bagruñ:**-*uñ*
Gazel 203
Mısra: **12**
(Âşığın) bağrı, gönlü.

Beñzedi gülgūn şarāba çün Muḥibbī göz yaşı
Döne döne sīḫ-i miḥnetle ide bagruñ kebāb

7. **bagrum:**-*(u)m*
Gazel 239
Mısra: **2**
(Âşığın) bağrı, gönlü.

Ḫayālüñ göñlüm içre ḫāndur iy dōst
Firāḳuñla bu bagrum kandur iy dōst

8. **bagrumı:**-*um, -ı*
Gazel 289
Mısra: **6**
(Âşığın) bağrı, gönlü.

Gül gül olmış ḫaddi beñzer kanumı nūş eylemiş
Bagrumı ister kebāb ol gözleri ḫunḫˇār mest

9. **bagrına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 317
Mısra: **10**
(Âşığın) bağrı, gönlü.

Seng-i miḥnet yagdurup her dem Muḥibbī başına
Niçeye dek urasın bagrına ḫançer el-ġıyāṣ

10. **bagrumda:**-*um, -da*
Gazel 439
Mısra: **4**
(Âşığın) bağrı, gönlü.

Sīnemüñ üstinde cānā görinen ġam dāġıdur
Ḳaṭre ḳaṭre eşk-ile bagrumda biñ biñ yaralar

11. **bagrını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 488
Mısra: **2**
(Âşığın) bağrı, gönlü.

Ḫār elinden gülşen içre bülbül işi nāledür
Dehr elinden bagrını dāġ eyleyen de lāledür

bagrı hūnın eyleyüpdür:

1. **bagrı ḫūnın eyleyüpdür:**-*dür*
Gazel 49
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)kan dolu gönlün bir şeyi gerçekleştirmesi.

Dilde taṣvīr itmege cānā Muḥibbī naḳşuñı
Bagrı ḫūnın eyleyüpdür iki çeşmi ḥıl saña

bagrı hūnından:

1. **bagrı ḫūnından:**-*ı, --n, --dan*
Gazel 428
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın kalbinden dökülen kanlar kastedilmektedir.

Bāġ u ṣaḥrālarda sanmañ lālelerdür görinen
Ehl-i ʿışḳuñ bagrı ḫūnından dökilmiş kanıdur

bagrı kanıdur:

1. **bagrı kanıdur:**-*ı, --ı, --dur*
Gazel 447
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) çektiği acıdan aşığın göğsünden kanlar akmakta olduğu kastedilmektedir.

Gülşen içre giceler bülbüllerüñ efġānıdur
Jāle sanmañ çın seḥer gül üzre bagrı kanıdur

bagrını kebāb kıldı:

1. **bagrını kebāb kıldı:**-*ı, --n, --ı, --dı*
Gazel 345
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağrını yakmak II Acı çektirmek.

Bu Muḥibbī göz şarābından ḳadeḥler kıldı pür
Bagrını kıldı kebāb mestān beni bilmez mi hīç

bagrum delindi:

1. **bagrum delindi:**-*di*
Gazel 78
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağrı delinmek. II Gönlü yaralanmak.

Nā gibi bagrum delindi çāresüz āh eylerem
Gönderürem her nefes āh-ıla efġānı saña

2. **bagrum delindi:**-*-u, --m, --in, --di*
Gazel 317
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağrı delinmek. II Gönlü yaralanmak.

Bülbülem bagrum delindi ḫār elinden iñlerem
Ḥīç baña raḥm eylemez ol verd-i aḫmer el-ġıyāṣ

baġrum delmege:

1. **baġrum delmege:**-*-rum, --me, --ge*
Gazel 139
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Beyitte) sevgilinin aşığın gönlünü yaralaması kastedilir.

Her kaçan ḳaṣd eyleseñ sīnemde baġrum delmege
Tīr-i ġamzeñ gelmedin cānum çıkar karşu saña

bagrum kebāb:

1. **bagrum kebāb:**-*-u, --m*
Gazel 481
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok acı çekmek, derinden üzüntü duymak, bağrı yanmak.

Her kaçan gelse belā vü derd ü ġam kāşāneme
Mā-ḥażar bagrum kebāb çeşmüm tolu peymānedür

2. **bagrum kebāb:**-*-rum*
Gazel 163
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağrını yakmak, derinden acı çekmek.

Bezm-i ġamda içmege yārān-ıla ḫūn-ı ciger
Eylerem dil āteşine karşu bu bagrum kebāb

baġrum kebāb eyledüm:

1. **baġrum kebāb eyledüm:**-*-um, --dü, --m*
Gazel 213
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Ciğeri kebap olmak"

deyiminin karşılığı olarak büyük bir acıya uğramak, bir acıdan içi yanıyor gibi olmak anlamında kullanılmıştır II aşk acısı çekmek.

Gözlerüñ çün mest olup içmiş şarāb-ı nāzdan
Mā-ḥażar ben daḫı cānā eyledüm baġrum kebāb

bagrum kebāb itdüm:

1. **bagrum kebāb itdüm:**--*um, --dü, --m*
Gazel 212
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlünün yanıp tutuşması kastedilmiştir.

Çeşm-i maḫmūrı içelden mey yirine kanumı
Sīne tennūrında itdüm ben daḫı bagrum kebāb

bagrum kebāb ola:

1. **bagrum kebāb ola:**-*a*
Gazel 86
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok acı çekmek, içi yanmak, ıstırabı olmak.

Bū ile eger tolsa aceb mi dimāġ-ı dehr
Işḳ āteşi ile sīnede bagrum kebāb ola

bagrum kebāb-ı telh oldı:

1. **bagrum kebāb-ı telḫ oldı:**--*u, --m, --dı*
Gazel 362
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acı,tadı bozulmuş kebap olmak.

Ġam meclisinde göz yaşıdur çün şarāb-ı telḫ
Oldı firāk odı ile bagrum kebāb-ı telḫ

bagrum yandı:

1. **bagrum yandı:**--*um, --dı*
Gazel 144
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok ıztırap çekmiş, acı görmüş, dertli, kederli, bağrı kara.

Āh kim oldı firāḳıyla bu dil mülki ḫarāb
Āteş-i ışk-ıla yandı oldı bu bagrum kebāb

2. **bagrum yandı:**--*u, --m, --dı*
Gazel 364
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok ıztırap çekmiş, acı görmüş, dertli, kederli, bağrı kara.

Dil āteşine yandı bu bagrum döne döne
Yansa kaçan ki āteşe olur kebāb-ı telḫ

bagrumı kebāb itdüm:

1. **bagrumı kebāb itdüm:**--*u, --m, --ı, --dü, --m*
Gazel 200
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın canını sevgili yolunda harcaması,yanıp kül olması kastedilmektedir.

Gözlerüñ çün mest olup içmiş şarāb-ı nāzdan
Mā-ḥażar ben daḫı itdüm bagrumı cānā kebāb

bagrumı pāre pāre eyleyen:

1. **bagrumı pāre pāre eyleyen:**--*u, --m, --ı, --y, --e, --n*
Gazel 481
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlünün parça parça olması kastedilmiştir.

Ḫāṭırum olur müşevveş şāne ursañ zülfüñe
Pāre pāre eyleyen bagrumı bildüm şānedür

bagrumı pāreler:

1. **bagrumı pāreler:**--*u, --m, --ı, --ler*
Gazel 487
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlünün parça parça olması kastedilmektedir.

Pāreler bagrumı zülfini perīşān göricek
Arturan yarasını göñlümüñ ol şāne olur

bagrumuñ ḫūnı akar:

1. **bagrumuñ ḫūnı akar:**--*a, --r*
Gazel 95
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlünden kan akması.(çok üzülme sonucu ince hastalığa yakalanma.).

Bagrumuñ ḫūnı akar her dem gözümden cū gibi
Ol zamāndan ki yüzüñ görüp göñül virdüm saña

bagruñı kebāb eyle:

1. **bagruñı kebāb eyle:**--*u, --nı*
Gazel 207
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Ciğeri kebap olmak" deyiminin karşılığı olarak büyük bir acıya uğramak, bir acıdan içi yanıyor gibi olmak anlamında kullanılmıştır (aşk acısı bağlamında).

İy Muḥibbī çünki mihmān oldı geldi derd ü ġam
Gözlerüñ yaşın şarāb u bagruñı eyle kebāb

bāġuña girmeye:

1. **bāġuña girmeye:**--*u, --na, --me, --y, --e*
Gazel 226
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin bahçesine,semtine girmemek. Orada bulunmamak.

Dil murġı eger girmeye bāġuña dirseñ
Üstine anuñ zülfüñi as perr-i ġurāb it

bah:

1. **baḫ:**
Gazel 96
Mısra: **1**
"Bak!" anlamına gelen ünlem.

Baḥ dür yāruñ miyānı çün ezel uṣṣāḳ ara
Kimi inkār eyleyüp yok dir kimi dir mū aña

bahā:

1. **bahā:**
Gazel 122
Mısra: **10**
Değer, bedel, fiyat.

Didi Muḥibbī iy püser yoluñdadur cān-ıla ser
Bir būse luṭf itseñ eger olurdı aña çün bahā

2. **bahā:**
Gazel 256
Mısra: **8**
Değer, bedel, fiyat.

Didüm lebüñ bahāsına cānum alur mısın
Didi bahā yok aña yāḳut-ı aḥmerest

3. **bahā:**
Gazel 431
Mısra: **1**
Değer, bedel, fiyat.

Didüm ki cānı būseñe virem bahā nedür
Gūş eylemedi sözümi bildüm bahānedür

bahā bulan:

1. **bahā bulan:***-a, -n*
Gazel 63
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değer ölçme,kıymet biçme.

Her ne söz ki leblerüñden gelse bir gevherdür ol
Kim-durur aña bahā bulan ki oldur bī-bahā

bahā nedür:

1. **bahā nedür:***--dür*
Gazel 472
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bedel nedir? ll "Bahane" kelimesiyle "baha ne" sorusu arasında cinas vardır.

Açdı yüzini nāz-ıla didi ol dil-firīb
Biñ cān deger bunuñ naẓarına bahā nedür

bahā olmaz:

1. **bahā olmaz:***--maz*
Gazel 455
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değeri ölçülememek II karşılığı ödenememek.

Naḳd-i cān-ıla metāʿ-ı vaṣla oldum müşterī
Didiler olmaz bahā ol gevher-i nā-yābdur

bahāne:

1. **bahānedür:***-dür*
Gazel 431
Mısra: **2**
Bahane, sebep.

Didüm ki cānı būseñe virem bahā nedür
Gūş eylemedi sözümi bildüm bahānedür

bahār eyyāmı:

1. **bahār eyyāmı:***--ı*
Gazel 216
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ilkbahar günleri.

Bahār eyyāmı bezm içre ṣafā cāmını sürdüñ tut
Dilā bu dār-ı dünyānuñ temāşāsını gördüñ tut

bahār eyyāmı geldi:

1. **baḥār eyyāmı geldi:***--ı, --di*
Gazel 238
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bahar günlerinin gelmesi ll Aşk mevsiminin gelmesi kastedilmiştir.

Sāḳī-i gül-ruḥ elinden al ele gülgūn ḳadeḥ
Çün baḥār eyyāmı geldi tur oturma pāy-best

bahār eyyāmıdur:

1. **bahār eyyāmıdur:***--ı, --dur*
Gazel 436
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bahar vakti, mevsimi.

Sun ṣarābı sāḳiyā çünki bahār eyyāmıdur
Ḥayf ola bu demde ʿömr-i nāzenīn bī-mül geçer

bahār irdi:

1. **bahār irdi:***--di*
Gazel 173
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İlkbaharın gelmesi.

Geldi gül bezme bülbül itdi sürūd
Kıl bahār irdi sen de yārı ṭaleb

bahār-ı ḥüsnini:

1. **bahār-ı ḥüsnini:***--i, --n, --i*
Gazel 432
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğinin baharı.

Āh idüp kan aglaram görüp bahār-ı ḥüsnini
Ebr gibi gülşene bu dīde bārān ʿarż ider

bahār-ı ḥüsnüñi görsem:

1. **bahār-ı ḥüsnüñi görsem:***-sem*
Gazel 85
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin ilkbahara benzeyen güzelliğini görmek.

Her kaçan görsem bahār-ı ḥüsnüñi iy serv-ḳad
Olamaz bir laḥẓa çeşmümden benüm bārān cüdā

bā-hayāl:

1. **bā-ḥayāl:**
Gazel 448
Mısra: **9**
Hayal ederek.

İrmedüm vaṣla Muḥibbī līk dilde bā-ḥayāl
Mālik oldum laʿl-i yāra gevher-i maḫzūndur

baḥr:

1. **baḥrına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 11
Mısra: **9**
(Ar.) Deniz, deryâ.

İy Muḥibbī tal maḥabbet baḥrına ġavvāṣ-vār
Işḳ deryāsına düşmiş diyeler māhī saña

2. **baḥra:**-*a*
Gazel 362
Mısra: **7**
(Ar.) Deniz, deryâ.

İy yār ḳaṭresi lebüñüñ baḥra tamlasa
Olmaya idi ʿālem içinde hīç āb-ı telḫ

3. **baḥr:**
Gazel 416
Mısra: **6**
(Ar.) Deniz, deryâ.

Sıgmaya ḳıṣṣa-i ʿışḳ kātib ola ḫalḳ-ı cihān
Baḥr eger cümle mürekkeb ola yaprak kāġıẕ

baḥr eyleme:

1. **baḥr eyleme:**--*me*
Gazel 369
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Deniz haline gelmek(göz yaşının çokluğu bağlamında).

Gözi yaşın her faḳīrüñ ẓulm ile baḥr eyleme
Pādişāh-ı dehr olmakdansa yigdür yaḫşı ad

baḥr ola:

1. **baḥr ola:**-*a*
Gazel 74
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Deniz(sınırsız su birikintisi) olma durumu.

Ḳaṭre ḳaṭre eşki çeşmüm umaram ki nehr ola
Bād-ı āhumdan temevvüc eyleyüben baḥr ola

baḥr olsa:

1. **baḥr olsa:**--*sa*
Gazel 364
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Deniz,okyanus haline gelmek(göz yaşlarının çok olması bağlamında).

Baḥr olsa gözümüñ yaşı cānā ʿaceb midür
Her dem akar bu çeşme-i çeşmden āb-ı telḫ

bahr-i ʿaden'den:

1. **baḥr-i ʿaden'den:**--*den*
Gazel 323
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnci denizi.

Gözüm yaşına beñzer dir-ise maḳṣūduñ iy ḫˇāce
Sefer kıl berre bu sevdā-y-ıla baḥr-i ʿAden'den geç

bahr-i bī-pāyān:

1. **baḥr-i bī-pāyān:**
Gazel 321
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sonsuz deniz || Allah.

Ġarḳ ider āḫir beni bu gözyaşı
Baḥr-i bī-pāyān elinden el-ġıyāş

bahr-ı eşke:

1. **baḥr-ı eşke:**-*e*
Gazel 26
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı denizi.

Muḥibbī baḥr-ı eşke bād-ı āhum
Tokındukça olur emvāc peydā

bahr-ı eşkümden:

1. **baḥr-ı eşkümden:**--*ü, --m, --den*
Gazel 455
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı denizi(aşığın çok ağlaması bağlamında).

Baḥr-ı eşkümden Muḥibbī gözlerüm māhī gibi
Luʿb-ıla ṣayda çeken zülfindeki ḳullābdur

bahr-ı firāḳuñ:

1. **bahr-ı firāḳuñ:**-*u, -n*
Gazel 80
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık denizi, hicran denizi.

Āh kim bahr-ı firāḳuñ düşeli girdābına
Olmışam ser-geştesi peydā degül sāḥil bana

bahr-ı ġam:

1. **baḥr-ı ġam:**
Gazel 173
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keder denizi (Deniz, üzüntünün, sıkıntının derecesini belirtmek açısından kullanılmıştır).

Baḥr-ı ġam mevc ursa eyle hemān
Keştī-i mey eyle kenārı ṭaleb

bahr-ı ġamda:

1. **baḥr-ı ġamda:**--*da*
Gazel 485
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert, keder denizi.

Baḥr-ı ġamda bakduguñca gördügüm dür-dāneler
Dāne dāne oldı eşk-i dīde-i Mecnūn tamar

bahr-ı hūndur:

1. **bahr-ı ḫūndur:**--*dur*
Gazel 448
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın göz yaşları çokluk sebebiyle bir kan gölüne benzetilmektedir.

Mevc urur her yaña eşküm sanki bahr-ı ḫūndur
Şişe-i sebz içre yāḫūd bāde-i gülgūndur

bahr-i ʿışḳa:

1. **baḥr-i ʿışḳa:**--*a*
Gazel 379
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk denizine.

Baḥr-i ʿışḳa bilmeden dil zevraḳın saldum āh
Düşdi ġam girdābına bu rūzigārumdan meded

baḥr-ı ʿummān-ıla:

1. **baḥr-ı ʿummān-ıla:**--*ıla*
Gazel 318
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Büyük deniz. Okyanus. Hindistan ile Arabistan arasındaki büyük deniz.

İy Muḥibbī cūlar idüp her yaña göz yaşların
Cemʿ idüp bir yire idem baḥr-ı ʿummān-ıla baḥs

baḥs:

1. **baḥs:**
Gazel 305
Mısra: **2**
Bahsetmek, söz konusu etmek, konuşmak.

İdemezsiz iy güzeller siz o cānān-ıla baḥs
Kim görüpdür encüm ide māh-ı tābān-ıla baḥs

2. **baḥs:**
Gazel 315
Mısra: **2**
Bahsetmek, söz konusu etmek, konuşmak.

Zāhidā mey ḥürmetinden eyleme her bār baḥs
Ebleh olma sakla ṣoḥbet ḥürmetin biñ zār baḥs

3. **baḥs:**
Gazel 315
Mısra: **8**
Bahsetmek, söz konusu etmek, konuşmak.

Şīve-i dōlāb-ı çarḫuñ nālişin dil gösterür
Olsa ger ġam meclisinde ʿilm-i mūsīḳār baḥs

4. **baḥs:**
Gazel 315
Mısra: **12**
Bahsetmek, söz konusu etmek, konuşmak.

Kimisi yokdur lebüñ dir kimisi dir noḳṭadur
Eksük olmaz anuñ içün ʿışḳ ara iy yār baḥs

5. **baḥs:**
Gazel 316
Mısra: **6**
Bahsetmek, söz konusu etmek, konuşmak.

Hicr elinden ġam bucagında yatup bu ḫasta dil
Ney gibi durmaz kılur feryād u efġān-ıla baḥs

6. **baḥs:**
Gazel 319
Mısra: **2**
Bahsetmek, söz konusu etmek, konuşmak.

İde-bilmez hīç kes bu ḳalb-i maḥzūn-ıla baḥs
Nitekim mümkin degüldür çarḫ-ı gerdūn-ıla baḥs

baḥs eyle:

1. **baḥs eyle:**
Gazel 305
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Konuşmak, bahsetmek, hakkında söz söylemek.

Eyledüñ ṭarz-ı Niẓāmī'de Muḥibbī naẓmuñı
Şiʿr ara şimden girü var eyle Selmān-ıla baḥs

2. **baḥs eyle:**
Gazel 306
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Konuşmak, bahsetmek, hakkında söz söylemek.

Şiʿr-i pür-sūzuñ görüp taḥsīn ide Ḫusrev daḫı
İy Muḥibbī eyle şimden girü Selmān-ıla baḥs

baḥs eyledüm:

1. **baḥs eyledüm:**--*dü, --m*
Gazel 306
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şey ya da biri hakkında konuşmak.

Ben de yakdum meclis-i ġamda bu göñlüm şemʿini
Eyledüm tā ṣubḥa dek şemʿ-i şebistān-ıla baḥs

2. **baḥs eyledüm:**--*dü, --m*
Gazel 314
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şey ya da biri hakkında konuşmak.

Düşmişem hicrān şebine kimse sormaz ḥālümi
Ṣubḥ sordum bilmedi çün eyledüm şām-ıla baḥs

bahs eylegil:

1. **baḥs eylegil:**--*gil*
Gazel 320
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Konuşmak,söyleşmek.

Leblerüñüñ ḫastasıyam n'içün itmezsin devā
Eylegil ḥikmet kitābı üzre Loḳmān-ıla baḥs

bahs eyleme:

1. **baḥs eyleme:**--*me*
Gazel 315
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bir meseleden veya bir kimseden) Söz etmek, hakkında konuşmak.

Zāhidā mey ḥürmetinden eyleme her bār baḥs
Ebleh olma sakla ṣoḥbet ḥürmetin biñ zār baḥs

bahs eylemek:

1. **baḥs eylemek:**--*mek*
Gazel 314
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Konuşmak, münazara etmek.

Bu Muḥubbī görse her şāʿir sözin iġmāż ider
ʿAybdur çün ḫāṣ olana eylemek ʿām-ıla baḥs

2. **baḥs eylemek:**--*mek*
Gazel 320
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Konuşmak, münazara etmek.

Bir güzel yokdur gelüp ola muḳābil ḥüsnüñe
Eylemek encüm ne lāyıḳ māh-ı tābān-ıla baḥs

3. **baḥs eylemek:**--*mek*
Gazel 315
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir konu (aşk) üzerinde söz söylemek, konuşmak.

Mey yirine ḫūnuñ içse ġamzesinden sormagil
Meste uyup eylemek lāyıḳ degül huşyār baḥs

bahs eyler:

1. **baḥs eyler:**--*r*
Gazel 308
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Konuşmak, bahsetmek.

ʿĀrıżıyla dāyim eyler zülf-i ʿanber-bār baḥs
Nite kim İslām ile turmaz ider küffār baḥs

2. **baḥs eyler:**--*r*
Gazel 315
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Konuşmak, bahsetmek.

Ġam şebinde ruḫları yādına efġān eylesem
Ṣubḥa dek eyler benümle bülbül-i gülzār baḥs

3. **baḥs eyler:**--*r*
Gazel 316
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Konuşmak, bahsetmek.

İtlerüñle cengümi görüp beni ʿayb eyleme
Ṣadr-içün her kişi eyler çünki aḳrān-ıla baḥs

4. **baḥs eyler:**--*r*
Gazel 318
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Konuşmak, bahsetmek.

ʿĀşıḳ olan dā'im eyler derd-i cānān-ıla baḥs
İstemez kendüzine tā kıla dermān-ıla baḥs

5. **baḥs eyler:**--*r*
Gazel 305
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bir meseleden veya bir kimseden) Söz etmek, hakkında konuşmak.

Yüzümi pāyuña sürsem beni pāmāl eyleme
Mūr olur kim pend idüp eyler Süleymān-ıla baḥs

bahs eylerem:

1. **baḥs eylerem:**--*r*, --*em*
Gazel 315
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söyleşmek, konuşmak.

Leyl zülfi olalı boynumda zencīrüm benüm
Eylerem dīvāne-veş ben her der ü dīvār baḥs

2. **baḥs eylerem:**--*r*, --*em*
Gazel 316
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söyleşmek, konuşmak.

Ḫār elinden gülşen-i ḥüsnüñde her gice müdām
Bülbül-ile ṣubḥ olınca eylerem cān-ıla baḥs

3. **baḥs eylerem:**--*r*, --*em*
Gazel 319
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söyleşmek, konuşmak.

Bezm-i ġamda ḳaddümi çeng ü yaşum tār eyledüm
Eylerem şimden girü çeng-ile ḳanūn-ıla baḥs

4. **baḥs eylerem:**--*r*, --*em*
Gazel 320
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söyleşmek, konuşmak.

Gülsitān-ı ḥüsnüñe karşu senüñ bülbülleyin
Ṣubḥ olınca eylerem feryād u efġān-ıla baḥs

bahs eylerse:

1. **baḥs eylerse:**--*r*, --*se*
Gazel 314
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Konuşmak, bahsetmek.

Degme kez virmez murādın kimseye devr-i zamān
Yok yiredür her kim eylerse bugün kām-ıla baḥs

baḥs eylese:

1. **baḥs eylese:**--*se*
Gazel 319
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Konuşmak, bahsetmek, hakkında söz söylemek.

Bir gedā meyḫāne küncinde Muḥīb ger cām içe
Eylese tañ mıdur ol Cemşīd ü Ḳārūn-ıla baḥs

baḥs eylesem:

1. **baḥs eylesem:**--*se*, --*m*
Gazel 319
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Konuşmak; münazara etmek.

Mışr-ı ḥüsnüñ ḥaḳḳıçün şol deñlü dökdüm göz yaşın
Eylesem itmeñ ʿaceb ben Nīl ü Ceyḥūn-ıla baḥs

bahs eylesün:

1. **baḥs eylesün:**--*sün*
Gazel 316
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Konuşmak, sohbet etmek.

Ḥaddi mi var mihr ü māhuñ ide sen ḫan-ıla baḥs
Ẕerre niçe eylesün ḫurşīd-i raḫşān-ıla baḥs

2. **baḥs eylesün:**--*sün*
Gazel 318
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Konuşmak, sohbet etmek.

İstedükçe tāze tāze baña gevherler virür
Eylesün kimdür gelüp göñlüm gibi kān-ıla baḥs

3. **baḥs eylesün:**--*sün*
Gazel 320

Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Konuşmak, sohbet etmek.

Naẓm-ı eşʿārum görenler iy
Muḥibbī dir bana
Eylesün şimden girü şiʿr içre
Selmān-ıla baḥs

baḥs eyleye:

1. **baḥs eyleye:**--*y, --e*
Gazel 306
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bir meseleden veya bir kimseden) Söz etmek, hakkında konuşmak.

Cānı mı var kimsenüñ eyleye
cānān-ıla baḥs
Bendeye lāyıḳ mıdur kim ide
sulṭān-ıla baḥs

2. **baḥs eyleye:**--*y, --e*
Gazel 314
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Bir meseleden veya bir kimseden) Söz etmek, hakkında konuşmak.

Niçe tutmaz bizi zāhid biz
müşelleş içmişüz
Cānı yokdur eyleye ol bāde-i
ḫāmr-ıla baḥs

3. **baḥs eyleye:**--*y, --e*
Gazel 316
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir konu üzerinde söz söylemek, konuşmak, sözünü etmek .

Lā dime cevriyle öldürse
Muḥibbī seni yār
Hīç revā mıdur gedā eyleye
sulṭān-ıla baḥs

baḥs -iʿışḳı iderler:

1. **baḥs -iʿışḳı iderler:**--*ı, --e, --r, --ler*
Gazel 311
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşktan bahsetmek,söz açmak kastedilmiştir.

İderler baḥs -iʿışḳı tā ḳıyāmet
Bilinmeye nedür aṣıl mebāḥiş

baḥs ide:

1. **baḥs ide:**--*e*
Gazel 305
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Konuşmak.

Her ne emr itseñ buyur ben
turmışam fermānuña
Ḥaddi mi vardur kuluñ kim ide
sulṭān-ıla baḥs

2. **baḥs ide:**--*e*
Gazel 306
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Konuşmak.

Cānı mı var kimsenüñ eyleye
cānān-ıla baḥs
Bendeye lāyıḳ mıdur kim ide
sulṭān-ıla baḥs

3. **baḥs ide:**--*e*
Gazel 314
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çekişmek; boy ölçüşmeye kalkmak.

İde-bilmez kimseler bu devr-i
eyyām-ıla baḥs
Basılur elbetde āḫir kim ide
cām-ıla baḥs

4. **baḥs ide:**--*e*
Gazel 316
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzerinde konuşmak, tartışmak.

Ḥaddi mi var mihr ü māhuñ ide
sen ḫan-ıla baḥs
Ẕerre niçe eylesün ḫurşīd-i
raḫşān-ıla baḥs

baḥs ide-bilmez:

1. **baḥs ide-bilmez:**--*e, --bil, --mez*
Gazel 319
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
İddialaşamamak,söz açamamak,konuşamamak.

İde-bilmez hīç kes bu ḳalb-i
maḥzūn-ıla baḥs
Nitekim mümkin degüldür çarḫ-
ı gerdūn-ıla baḥs

baḥs idem:

1. **baḥs idem:**--*e, --m*
Gazel 318
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söz etmek. Konusunu açmak.

İy Muḥibbī cūlar idüp her yaña
göz yaşların
Cemʿ idüp bir yire idem baḫr-ı
ʿummān-ıla baḥs

baḥs idemezsiz:

1. **baḥs idemezsiz:**--*e, --mez, --siz*
Gazel 305
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeyin sözünü etmek,onu konuşmak ve anmak.

İdemezsiz iy güzeller siz o
cānān-ıla baḥs
Kim görüpdür encüm ide māh-ı
tābān-ıla baḥs

baḥs ider:

1. **baḥs ider:**--*e, --r*
Gazel 308
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söz etmek, konuşmak.

ʿĀrıżıyla dāyim eyler zülf-i
ʿanber-bār baḥs
Nite kim İslām ile turmaz ider
küffār baḥs

2. **baḥs ider:**--*e, --r*
Gazel 320
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söz etmek, konuşmak.

Bir gedā iken idersem n'ola
cānān-ıla baḥs
Mūr içün dirler ider gāhī
Süleymān-ıla baḥs

baḥs idersem:

1. **baḥs idersem:**--*e, --r, --se, --m*
Gazel 308
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Konuşmak.

ʿĀşıḳam vīrānelerdür meskenüm Mecnūn-sıfat
ʿAyb olmasun idersem bādir ü dīvār baḥs

2. **baḥs idersem:**--*e, --r, --se, --m*
Gazel 320
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Konuşmak.

Bir gedā iken idersem n'ola cānān-ıla baḥs
Mūr içün dirler ider gāhī Süleymān-ıla baḥs

bahs itdügümde:

1. **baḥs itdügümde:**--*dü, --gü, --m, --de*
Gazel 306
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Biri ya da herhangi bir şey hakkında konuşmak.

Ruḥlarını bāġ ara gördükde didüm mi s li yok
Oldı mülzem itdügümde ben gülistān-ıla baḥs

bahs itme:

1. **baḥs itme:**--*me*
Gazel 308
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söz etmek, anlatmak.

İy Muḥibbī añma dünyāyı ki ol bir cīfedür
Pāk-dāmān ol sakın itme anuñla var baḥs

2. **baḥs itme:**--*me*
Gazel 315
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söz etmek, anlatmak.

Ḫasta-i ʿışḳdur Muḥibbī bildük aña çāre yok
Bāri itme gel ṭabībā bir ser-i bīmār baḥs

bahs itmege:

1. **baḥs itmege:**--*me, --ge*
Gazel 319
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bir meseleden veya bir kimseden) Söz etmek, hakkında konuşmak.

Ṭarz-ı ʿışḳı sormazam Mecnūn-ıla Ferhād'a ben
ʿĀr ider gönlüm benüm itmege mādūn-ıla baḥs

bahs itmesün:

1. **baḥs itmesün:**--*me, --sün*
Gazel 314
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bahsetmek, konuşmak.

Dāne-i ḫālüñ görüp dil murġı zülfüñ dāmına
Çünki düşdi itmesün kurtılmaz ol dām-ıla baḥs

2. **baḥs itmesün:**--*me, --sün*
Gazel 315
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bir meseleden veya bir kimseden) Söz etmek, hakkında konuşmak.

Aka aka cūy-iken baḥr oldı yaşum ʿāḳıbet
Maḥv olur yanına varsa itmesün enhār baḥs

bahs itmeye:

1. **baḥs itmeye:**--*me, --y, --e*
Gazel 308
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söz açmak,kastedilen şey hakkında konuşmak.

Pehlevānam ʿaṣrda tīġ-ı zebānumla bugün
Kim gele meydānuma itmeye bir miḳdār baḥs

bahs itmez:

1. **baḥs itmez:**--*mez*
Gazel 308
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söz etmek, konuşmak.

Ġıybetümde n'ola ḥāsid söylese ḥarf-i dürūġ
Rū-be-rū itmez benüm-ile o bed-güftār baḥs

bahs itmezler:

1. **baḥs itmezler:**--*mez, --ler*
Gazel 314
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir konu hakkında konuşmak,söyleşmek.

Gül ḫacīl olur kızarur görse ḫaddī gülleri
Ġoncalar dem-beste itmezler o gül-fām-ıla baḥs

bahs itseler:

1. **baḥs itseler:**--*se, --ler*
Gazel 318
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Konuşmak,söyleşmek.

Müftī vü vāʿiẓ müderris cümlesi mest olalar
İtseler laʿl-i lebüñ keyfiyyetin cān-ıla baḥs

bahs itsem:

1. **baḥs itsem:**--*se, --m*
Gazel 318
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Konuşmak, söyleşmek.

İy şeker-leb lezzeti şehd ü şekerden yig gelür
Nükte-i laʿlüñden itsem ehl-i ʿirfān-ıla baḥs

bahs itsün:

1. **baḥs itsün:**--*sün*
Gazel 305
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bir meseleden veya bir kimseden) Söz etmek, hakkında konuşmak.

Āb-ı Ceyḥūn idi eşküm şimdi oldı cūy-ı Nīl
Mışr-ı ḫüsnüñ ḥaḳḳı itsün çeşmüm ʿummān-ıla baḥs

bahs kıla:

1. **baḥs kıla:**--*a*
Gazel 318
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söylemek, bahsetmek.

ʿĀşıḳ olan dā'im eyler derd-i cānān-ıla baḥs

İstemez kendüzine tā kıla dermān-ıla baḥs

baḫt-ı naḥs:

1. **baḫt-ı naḥs:**
Gazel 379
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kötü talih.

Gün yüzine gāh eşküm gāh zülf olur ḥicāb
N'eyleyem bu baḫt-ı naḥs u bī-ḳarārumdan meded

baḫt-ı saʿīd:

1. **baḫt-ı saʿīd:**
Gazel 402
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kutlu, uğurlu talih.

İtüñ olsam ḳūyuñ içre irer idüm devlete
Baña olmadı müyesser līk ol baḫt-ı saʿīd

bahtum gibi ḫ̌āb var:

1. **baḫtum gibi ḫ̌āb var:**-+*um*
Gazel 180
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin hafif şaşı gözlerinde,aşığın bir türlü gülmeyen kaderi gibi bir uyku hali olduğu ifade edilmiştir.

Aceb nergis midür bu çeşm-i şehlā
Neden baḫtum gibi var anda yā ḫ̌āb

baʿīd:

1. **baʿīd:**
Gazel 376
Mısra: **8**
(Ar.) Uzak, ırak.

Ġam degül ger ara yirde olsa baʿde'l-maşrıḳīn
Yiri gögi seyr ider yokdur dile bir yir baʿīd

baîd:

1. **baīd:**
Gazel 13
Mısra: **13**
Uzak.

Āh kim menzil baīd bār-ı girān arkamdadur
Korkaram yolda kalam bulınmaya menzil baña

baʿīd oldı:

1. **baʿīd oldı:**--*dı*
Gazel 402
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzak olmak.

Bir perī gördüm gezer seyrāna çıkmış rūz-ı ʿiyd
Yakın olmak istedükçe oldı ol benden baʿīd

bāʿis:

1. **bāʿiṣ:**
Gazel 461
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ar. Sebep olucu, olan, bâdî.

Devrān içinde naẓm-ıla mümtāz olmaña
Bāʿi ṣ budur ki her ġazelüñ ʿāşıḳānedür

bāʿis olur:

1. **bāʿiṣ olur:**--*ur*
Gazel 322
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sebep olmak.

Gözüm mest oldı diler kanum içe
Olur mey fitneye elbette bāʿiṣ

bāʿis olurlar:

1. **bāʿiṣ olurlar:**--*ur, --lar*
Gazel 312
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sebep olmak.

Saçı ẓālim ḥabībüñ çeşmi āfet
Olurlar fitneye her biri bāʿiṣ

bak:

1. **bakaram:**-*ar, -am*
Gazel 3
Mısra: **11**
1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazarîtibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

Elüme alup niçe kez bakaram āyīneye
Añaram işyānumı korkum bu ola yüz kara

2. **bakamazam:**-*a, -maz, -am*
Gazel 7
Mısra: **5**
1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazarîtibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

Bakamazam gün yüzüñe görmesem de ölürem
Bilmezem ḥālüm n'olur kim āşinā oldum saña

3. **baksam:**-*sa, -m*
Gazel 17
Mısra: **4**
1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazarîtibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

Bugün ışḳ-ıla çün Mecnūn-ı dehrem
Görinür kanda baksam rūy-ı Leylā

4. **bakdı:**-*dı*
Gazel 19
Mısra: **5**
1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazarîtibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

Yüzümüñ zerdine bakdı bu gözüm merdümi çün
Ḫarc için virdi bu yolda niçe dīnār baña

5. **bakmaz:**-*maz*
Gazel 26

Mısra: **11**

1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazarıîtibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

Gözüm yaşına bakmaz cevher olsa
Ne kılam n'eyleyem derdā dirīġā

6. **bak:**
Gazel 34
Mısra: **1**

1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazarıîtibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

İy dil geç togrı yola bak saña
Çünki gösterdi ṭarīḳı Ḥaḳ saña

7. **bakmaga:**-*maġa*
Gazel 45
Mısra: **6**

1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazarıîtibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

Dāġlar yakdum temāşā eyleyem sen gül ruḫı
Bakmaga her yaña oldı her biri revzen baña

8. **bakmaga:**-*maġa*
Gazel 66
Mısra: **8**

1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazarıîtibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

Dāġlar yakdum temāşā eyleyem sen gül-ruḫı
Bakmaga her yaña oldı her biri revzen baña

9. **baksam:**-*sa, -m*
Gazel 102
Mısra: **9**

1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazarıîtibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

Gül yüzüñ şevḳi ile baksam Muḥibbī āleme
Cümle ālem ser-te-ser bāġ u gülistāndur baña

10. **bakmaga:**-*maġa*
Gazel 132
Mısra: **8**

1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazarıîtibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

Vaṣlın umar ol perīnüñ bu göñül dīvānedür
Bakmaga ṭāḳat getürmez dīde-i giryān aña

11. **bakmagıla:**-*maġıla*
Gazel 132
Mısra: **2**

1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazarıîtibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

Ne müferrāḥ virdi gevherden ṭabīb-i kān aña
Bakmagıla olmışam ben zār u sergerdān aña

12. **bakma:**-*ma*
Gazel 234
Mısra: **10**

1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazarıîtibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

Çün ki bildüñ dār-ı dünyā kimseye kılmaz vefā
ʿĀḳil iseñ aña bakma göñlüñi andan sovut

13. **bak:**
Gazel 240
Mısra: **1**

1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazarıîtibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

Dilā bak rāh-ı ʿışḳ ġayetde teng-est
Neşībiyle firāzı cümle seng-est

14. **bak:**
Gazel 240
Mısra: **13**

1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazarıîtibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

Muḥibbī al ele āyīneye bak Günāhuñ añ ki mūlar çün direng-est

15. **baksa:**-*sa*
Gazel 267
Mısra: **10**

1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazarıîtibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

Ḥaḳīḳī oldugıyçün şiʿr-i Saʿdī
Görür her kimse baksa istiḳāmet

16. **bakmaz:**-*maz*
Gazel 269
Mısra: **6**

1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazarıîtibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

Pertev-i ḥüsnüñle cānā dil münevver eyleyen
Bir naẓar bakmaz göre ḫurşīd-i raḫşānı dürüst

17. **bakmaz:**-*maz*
Gazel 323
Mısra: **5**
1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazarıîtibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

Perī-rūdur anı bildüm ki bakmaz ādemī-zādā
O cān incinmesün dirseñ raḳīb-i Ehremen'den geç

18. **bak:**
Gazel 392
Mısra: **25**
1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazarıîtibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

Bak Muḥammmed nūrına bakma yüzüm karasına
Ola ol nūr Muḥibbī'ye şefīʿ yā Maʿbūd

19. **baksam:**-*sa*, -*m*
Gazel 429
Mısra: **5**
1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazarıîtibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

Ruḫuñ mirʾātına baksam gözüm merdümleri ʿaksin
Nedür ġavrına irmeyüp görenler anı ḫāl añlar

20. **bak:**
Gazel 457
Mısra: **7**
1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazarıîtibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

Gözlerüm baḥrına bak āh-ıla mevc urdı yine
Korkaram zevraḳ-ı dil bād-ıla sevdāya düşer

21. **bakup:**-*up*
Gazel 500
Mısra: **13**
1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazarıîtibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

İy Muḥibbī aç gözüñ dünyāya bakup ʿibret al
Dürlü dürlü gösterür naḳş u ʿalāmetler gelür

bak-:

1. **bakma:**--*ma*
Gazel 480
Mısra: **9**
1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazarıîtibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

Bakma Muḥibbī ḫūba dilerseñ selāmeti
Zīrā ki meyl kişide evvel görişdedür

2. **bakduguñca:**-*duġ*, -*unca*
Gazel 485
Mısra: **3**
1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek. 2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. Üzerinde durmak, önem vermek, göz önünde bulundurmak, nazarıîtibâra almak. 5. İlgilenmek, meşgul olmak.

Baḥr-ı ġamda bakduguñca gördügüm dür-dāneler
Dāne dāne oldı eşk-i dīde-i Mecnūn tamar

bāḳī:

1. **bāḳī:**
Gazel 304
Mısra: **8**
1)Sürekli kalıcı olan,ebedi. 2)Ağlayan.

Bülbülā maġrūr olma şāhid-i gül ḥüsnine
Çün degül vaḳti gülüñ bāḳī gülistāndur ʿabeş

bakıl:

1. **bakılmaz:**-*maz*
Gazel 174
Mısra: **11**
Bakmadı, görmedi, dikkat etmedi anlamında kullanılmıştır.

Nesle bakılmaz Muḥib faḫr eyleme
Fāyide itmez kişiye ümm ü eb

bakmadı:

1. **bakmadı:**--*ma*, --*dı*
Gazel 152
Mısra: **8**
Bakmadı, görmedi, dikkat etmedi anlamında kullanılmıştır.

Vardum nigāra ḥāl-i dilüm arż idem diyü
Bir zerre deñlü bakmadı hīç vire mi cevāb

bakmag ile:

1. **bakmag ile:**--*mag*
Gazel 389
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakış atmak.

Gün yüzüñe bakmag ile żaʿf geldi çeşmüme
Ḫāk-i pāyuñ komag ile defʿ oldı ol remed

bāl olupdur:

1. **bāl olupdur:**--*up*, --*dur*
Gazel 135
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kol,kanat olmak.

Yār tan mıdur perī-veş olsa bu gözden nihān
İki zülfi iki yañadan olupdur bāl aña

bāl ü per:

1. **bāl ü per:**
Gazel 397
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kol ve kanat.

Pervāne görse şemʿi hemān bāl ü per yakar
Bülbül çemende şevḳ-i gül ile ider sürūd

2. **bāl ü per:**
Gazel 423
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kol ve kanat.

Yüksek uçarsa hümā gibi ʿaceb midür nigār
İki yañadan ser-i zülfini bāl ü per geçer

balā görinmez:

1. **balā görinmez:**--*in, --mez*
Gazel 112
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa çektirdiği eziyet ve sıkıntılar musibet olarak görülmez.

Yāruñ cefā vü cevri gelürse Muḥibbī'ye
Olur feraḥ zīra görinmez aña balā

bālā vü ṭūbādan:

1. **bālā vü ṭūbādan:**--*dan*
Gazel 419
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
) Cennette bulunduğuna ve bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda, dalları aşağıda büyük ağaç.

Serv ḳaddüñ görinür bālā vü ṭūbādan yaña
Leblerüñ cānā şarāb-ı āb-ı kevs erden leẕīẕ

bālā-yı leb:

1. **bālā-yı leb:**
Gazel 185
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin değerli,ulaşılmaz dudakları kastedilmiştir.

Noḳṭa ādetdür konur çün zīr-i leb
Noḳṭa-i ḫālüñ nedür bālā-yı leb

bāl-ile perden:

1. **bāl-ile perden:**--*den*
Gazel 417
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ve kanat(pervaneler ve aşık bağlamında).

Şemʿe gör pervāneler varın yakup eyler fedā
Yog-iken yanında anuñ bāl-ile perden leẕīẕ

bālīn:

1. **bālin:**
Gazel 151
Mısra: **4**
Yastık, kalın minder yastığı II yumuşak, rahat.

Bister-i gülde yatursın sen ferāġatla müdām
Sengi bālin eyledüm sanma benüm ḥālüm ḫarāb

2. **bālīnini:**-*in, -i*
Gazel 419
Mısra: **7**
Yastık, kalın minder yastığı II yumuşak, rahat.

Ḳudretini gör ki nergis nerm ider bālīnini
Līki görinmez benüm gözüme ol derden leẕīẕ

bālīn eyle:

1. **bālīn eyle:**
Gazel 346
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yastık eylemek, yastık yapmak.

İy Muḥibbī kapusı taşını bālīn eyle kim
ʿĀşıḳ-ı bī-dilleri ancak o bāb eyler feraḥ

bam:

1. **bamdur:**
Gazel 482
Mısra: **4**
Kubbe.

Dönelden ḳāmetüm çenge añā tār eyledüm yaşum
Ko kılsun nāle vü zārī aña çün ẕikr-ile bamdur

bañ:

1. **baña:**--*a, -*
Gazel 79
Mısra: **8**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Hicr içre bulmışken memāt kılduñ baña çün ilṭifāt
Buldum lebüñden ben ḥayāt sen āb-ı ḥayvānsın baña

baña:

1. **baña:**
Gazel 8
Mısra: **1**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Āh kim bu ṭāliüm tutmadı hergiz yüz baña
Ayrılalı gün yüzüñden gicedür gündüz baña

2. **baña:**
Gazel 8
Mısra: **2**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Āh kim bu ṭāliüm tutmadı hergiz yüz baña
Ayrılalı gün yüzüñden gicedür gündüz baña

3. **baña:**
Gazel 8
Mısra: **4**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Bülbül-i şūrīde-veş efġānum işidüp benüm
Ġonca agzın açuban nergis tutupdur göz baña

4. **baña:**
Gazel 8
Mısra: **6**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Tañ mıdur Mecnūnlayın terk eyler-isem yüz suyın
Ḫāk-i Leylā'dan ire efser-durur ol toz baña

5. **baña:**
Gazel 8
Mısra: **8**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Derd-i hicrüñle şehā şöyle enīs oldı göñül
Bu cihānuñ derdleri dermān gelür düpdüz baña

6. **baña:**
Gazel 8
Mısra: **10**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Bu Muḥibbī cān virür sevdā-yı zülf-i yār içün
Zāhidā itme naṣīḥat assı itmez söz baña

7. **baña:**
Gazel 13
Mısra: **1**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Gün yüzüñ göster didüm āh olmaduñ māyil baña
Kanı ṭāli olmaya zülfüñ gelüp ḫāyil baña

8. **baña:**
Gazel 13
Mısra: **2**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Gün yüzüñ göster didüm āh olmaduñ māyil baña
Kanı ṭāli olmaya zülfüñ gelüp ḫāyil baña

9. **baña:**
Gazel 13
Mısra: **4**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Ejder-i ışḳ öldürür didüm maḥabbet ehlini
İşidüp cān-ıla göñlüm oldılar ḳāyil baña

10. **baña:**
Gazel 13
Mısra: **6**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Ömr naḳdin vaṣl içün ḫarc eyledüm ammā çi sūd
Sayüm oldı ancak taḥṣīl-i bī-ḥāṣıl baña

11. **bana:**
Gazel 13
Mısra: **8**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Leylī zülfüñ göreli göñlümi mecnūn eyledüm
Ola ki zencīr ola boynuma ol kākül bana

12. **baña:**
Gazel 13
Mısra: **10**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

İçeli rūz-ı ezel cām-ı maḥabbet cürasın
Kim göre mesti ḫarābam didi ol kanzil baña

13. **baña:**
Gazel 13
Mısra: **12**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Vādi-i ışḳa düşüp dīvāne itdüm kendümi
Fāriġam her ne ki dirlerse disünler il baña

14. **baña:**
Gazel 13
Mısra: **14**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Āh kim menzil baīd bār-ı girān arkamdadur
Korkaram yolda kalam bulınmaya menzil baña

15. **baña:**
Gazel 13
Mısra: **16**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Ġarḳa-i deryā-yı ışḳ oldum Muḥibbī çün ezel
İstemem kim görine her yañadan sāḥil baña

16. **baña:**
Gazel 13
Mısra: **18**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Şem gibi dil çerāġın yakayın tā ṣubḥa dek
Pīr-i ışḳ virüp naṣīḥat didi yan yakıl baña

17. **baña:**
Gazel 14
Mısra: **1**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

İy göñül n'olduñ yine dīvāne söylersin baña
Beñzer ışḳına tolaşduñ ya ne söylersin baña

18. **baña:**
Gazel 14
Mısra: **2**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

İy göñül n'olduñ yine dīvāne söylersin baña
Beñzer ışḳına tolaşduñ ya ne söylersin baña

19. **baña:**
Gazel 14
Mısra: **4**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Zülfüñüñ zencīrine bend eyle didüm göñlümi
Didi hey dīvāne hey şūrīde söylersin baña

20. **baña:**
Gazel 14
Mısra: **6**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Şem-i ḫüsnüñ yakmayınca komadı cān u dili
Anuñ-ıçun dōstum pervāne söylersin baña

21. **baña:**
Gazel 14
Mısra: **8**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Pāyuña gel süreyim yüzüm didüm ol şeh didi
Bir gedāsın sözi küstāḫāne söylersin baña

22. **baña:**
Gazel 14
Mısra: **10**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Zülfi ile dün gice didüm muṭavvel ḳıṣṣamı
Didi dilber bir uzun efsāne söylersin baña

23. **baña:**
Gazel 14
Mısra: **12**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Cām-ı laüñ sun lebüñden beni mest eyle didüm
Didi çeşmi ḫışm-ıla mestāne söylersin baña

24. **baña:**
Gazel 14
Mısra: **14**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Zülfi çevgānına top it başuñı meydāna gel
Çün Muḥibbī kendüñi merdāne söylersin baña

25. **baña:**
Gazel 15
Mısra: **1**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Nāle kılsam hey bu ne feryāddur dirler baña
Sen lebi şīrīn içün Ferhād'dur dirler baña

26. **baña:**
Gazel 15
Mısra: **2**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Nāle kılsam hey bu ne feryāddur dirler baña
Sen lebi şīrīn içün Ferhād'dur dirler baña

27. **baña:**
Gazel 15
Mısra: **4**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Āhum ile seyl-i eşküm göñline kılmaz eger
Anuñ-ıçun kāfiri bünyāddur dirler baña

28. **baña:**
Gazel 15
Mısra: **6**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Niçe yirden boynuma zencīr-i zülfi var-iken
Ḫalḳ-ı ālem bilmeden āzāddur dirler baña

29. **baña:**
Gazel 15
Mısra: **8**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Sanma kim cevr ü cefādan iy ṣanem yüz döndürem
Çün ezelden cevrüñe mutāddur dirler baña

30. **baña:**
Gazel 15
Mısra: **10**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Ger lisān-ı ġaybdan gelse Muḥibbī'den ġazel
Rūḥ-ı Ḥāfıẓ'dan bir istimdāddur dirler baña

31. **baña:**
Gazel 16
Mısra: **1**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Sevmek seni egerçi olupdur güneh baña
Her gün ziyāde olur ise āh u veh baña

32. **baña:**
Gazel 16
Mısra: **2**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Sevmek seni egerçi olupdur güneh baña
Her gün ziyāde olur ise āh u veh baña

33. **baña:**
Gazel 16
Mısra: **4**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Ben şāh-ı ışḳ olduguma bu yiter delīl
Her dem yanumca gözyaşı olur sipeh baña

34. **baña:**
Gazel 16
Mısra: **6**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Hicrān şebinde kalmaz idüm tīre rūzigār
İtseñ ṭulū gün gibi iy yüzi meh baña

35. **baña:**
Gazel 16
Mısra: **8**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Şāhid degül mi ışḳuma zāhid bu rūy-ı zerd
Yitmez mi saña göz yaşı olsa güveh baña

36. **baña:**
Gazel 16
Mısra: **10**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

İrer Muḥibbī iki cihānda murādına
Bir kez eger eyleyesin sen nigeh baña

37. **baña:**
Gazel 23
Mısra: **10**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Bu Muḥibbī hicr-ile oldı bugün Mecnūn-ṣıfat
Olmaduñ bu yolda sen de baña hem-rāh iy ṣabā

38. **baña:**
Gazel 24
Mısra: **1**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Yārsuz yazı vü tag u bāġ zindāndur baña
Ġayra ger cennet gelürse beytü'l-aḥzāndur baña

39. **baña:**
Gazel 24
Mısra: **2**

" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Yārsuz yazı vü tag u bāġ zindāndur baña
Ġayra ger cennet gelürse beytü'l-aḥzāndur baña

40. **baña:**
Gazel 24
Mısra: **4**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Giceler eflākde sūzān olan encüm degül
Taña kalmışdur gök ehli çeşmi ḥayrāndur baña

41. **baña:**
Gazel 24
Mısra: **6**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Derde dermān ola ġayruñdan ḳabūl itmez göñül
Her ne derd ki gelse senden ayn-ı dermāndur baña

42. **baña:**
Gazel 24
Mısra: **8**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Firḳatiyle gice gündüz teşnedür cān u göñül
Gel benüm şāḥum viṣālüñ şerbetin kandur baña

43. **baña:**
Gazel 24
Mısra: **10**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Yār ilinden ayrı düşmek hey ne müşkil derd olur
İy Muḥibbī aña nisbet ölmek āsāndur baña

44. **baña:**--*a*
Gazel 152
Mısra: **2**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Zülfüñi gün yüzüñe yine eyledüñ niḳāb
Göremem yüzüñi oldı baña āh ol ḥicāb

45. **baña:**
Gazel 167
Mısra: **6**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Umar-ıdum göre idi dīdeler düşde seni
Geçdi ömrüm bu ḥayāl-ile görinmez baña ḫ̔āb

46. **baña:**--*a*
Gazel 256
Mısra: **6**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Ġam bārını götürür-isem itmeñüz ʿaceb
Dirler ezelde çünki baña üştür-i nerest

47. **baña:**
Gazel 268
Mısra: **7**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Şeb-i firḳatde görinmedi baña rūz-ı viṣāl
N'eyleyem derdā dirīġā ki bu necm-i Tīhest

48. **baña:**--*a*
Gazel 278
Mısra: **1**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Rehber ol baña ṣabā gel der-i cānāna ilet
Yaʿnī cān bülbülini tāze gülistāna ilet

49. **baña:**--*a*
Gazel 281
Mısra: **8**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

ʿIşḳuñ-ıla cān u dil şöyle faḳīr oldı bugün
Benden özge müsteḥaḳ yokdur baña virgil zekāt

50. **baña:**--*a*
Gazel 335
Mısra: **11**
" Ben" birinci tekil kişi zamir. (Aşık).

Baña ārzū yār ḥod beddür saña Zāhidā çün bir degüldür her mizāc

baña acı gelür:

1. **baña acı gelür:**--*a, --ür*
Gazel 363
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık ağladığında göz yaşlarının da acı olduğunu söylemektedir.

Aglasam bu gözlerüm yaşı baña acı gelür
Gerçek imişdür dimişler girye-i dil-sūzı telḫ

baña belā imiş ol serv-i ḳāmet:

1. **baña belā imiş ol serv-i ḳāmet:**--*a, --miş*
Gazel 300
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) boyu düzgün ve uzun bir serviye benzetilen sevgilinin aşığın başına bela olduğu kastedilmektedir.

Belā imiş baña ol serv-i ḳāmet
Koparur başuma her dem kıyāmet

baña cān gerekmez:

1. **baña cān gerekmez:**-*mez*
Gazel 43
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgili olmadan aşığın yaşamasına gerek olmadığı anlamında.

Sensüz iy cān u cihān hergiz gerekmez cān baña
Sīnede cāndan ivāż çünki yiter cānān baña

baña cevr ü cefā itdügi vefādan yig gelür:

1. **baña cevr ü cefā itdügi vefādan yig gelür:**--*a, --dü, --gi, --dan, --ür*
Gazel 306
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgilinin vefa ve dostluğundan ziyade eziyet ve cefa çektirmesi daha iyidir demektedir.

İtdügi cevr ü cefā baña vefādan yig gelür
Ḳıymet-i derdi bilen ider mi dermān-ıla baḥs

baña gönder:

1. **baña gönder:**
Gazel 129
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçının kokusunun rüzgar ile kendisine ulaşmasını bekleyen aşığın dileği.

Būy-ı zülfüñi ṣabā yili ile gönder baña
Ben daḫı göndereyim cān u dilüm senden yaña

baña gülşen külhen gelür:

1. **baña gülşen külḫen gelür:**-*ür*
Gazel 66
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Sevgilinin yokluğundan duyulan üzütüyle gül bahçelerinin bile aşığa ateş yeri olarak görünmesi kastedilir.

Dōstum sen olmasañ gülşen gelür külḫen baña
Senüñ-ile olıcak külḫen olur gülşen baña

baña iy muḥibbī dir:

1. **baña iy muḥibbī dir:**--*a, --r-a-r*
Gazel 320
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şair kendisine seslenildiğini dile getirmektedir.

Naẓm-ı eşʿārum görenler iy Muḥibbī dir baña
Eylesün şimden girü şiʿr içre Selmān-ıla baḥs

baña mecnūn didiler:

1. **baña mecnūn didiler:**-+*a, --di, --ler*
Gazel 183
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın aşkı dolayısıyla ünlü mesnevinin erkek kahramanına benzetilmesi kastedilmiştir.

Bir saçı leylī-veşi gördüm yakam çāk eyledüm
Didiler mecnūn baña bu cism-i üryānum görüp

baña müyesserdür:

1. **baña müyesserdür:**-*dür*
Gazel 42
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşkının aşığa nasip olması.

Ḥamdü-lillāh devlet-i ışḳuñ müyesserdür baña
Elde tutdugum lebüñ yādına sāġardur baña

baña nesne görinmez:

1. **baña nesne görinmez:**--*a, --in, --mez*
Gazel 417
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığa sevgilinin amber kokulu saçından daha güzel hiç bir şeyin görünmeyeceği kastedilmektedir.

Serv gibi salınup ʿarż-ı cemāl itse nigār
Nesne görinmez baña ol zülf-i ʿanberden leẕīẕ

baña n'eyler:

1. **baña n'eyler:**--*a, --ler*
Gazel 282
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgiliye hitaben -bana ne yapıyor- diye sormaktadır.

Görmeyicek ölürem göricek ḫayrān oluram
Bilmezem kim baña n'eyler kākül-i müşgīn-i dōst

baña ölüm bu dirlikden yigdür:

1. **baña ölüm bu dirlikden yigdür:**--*a, --den, --dür-dür*
Gazel 290
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık ölmenin yaşamaktan daha üstün ve iyi olduğunu söylemekte,sevgilinin onu öldürmesini istemektedir.

Gel beni öldür baña yigdür bu dirlikden ölüm
Çün raḳīb-i rū-siyāhı maḥrem itdüñ ʿāḳıbet

baña senden gelmese:

1. **baña senden gelmese:**--*a, --den, --me, --se*
Gazel 285
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Beyitte) aşık sevgiliye hitaben sevgi ve dostluk göstermesen de benim için önemli değil demektedir.

Mihr ü vefā gelmese senden ne ġam baña
Tek cevr ü cefā itmege kendüñe ʿādet it

baña sensin baña sensin:

1. **baña sensin baña sensin:**--*a, --sin, --a, --sin*
Gazel 415
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık dermanının sadece sevgiliden geleceğini dile getirmektedir.

Baña sensin baña sensin yine raḥm eyleyecek
Senden özge kimi vardur vara yalvara meded

baña sor yārdan ġayrı haber yok:

1. **baña sor yārdan ġayrı ḫaber yok:**--*a, --dan*
Gazel 221
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Aşık kendisinin sevgiliden başkasını düşünmediğini ifade etmek için-onun dışında bir şeyden haberim yok- demektedir.

Baña sor yārdan ġayrı ḫaber yok
Benüm ḥālümden ammā bī-ḫaber dōst

baña yiter o genc:

1. **baña yiter o genc:**--*e, --r*
Gazel 326
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık bana hazine olarak sevgili yeter demek istemektedir.

Olupdur her kişi bir gence mālik
Yiter baña o yār-ı mihribān genc

bār:

1. **bārı:**-*ı*
Gazel 486
Mısra: **8**
Ağırlık, yük II sıkıntı; sorumluluk.

Ger ṣadā itseñ gelür kūhsārdan āvāzeler
Kūh-ken çekdügi bārı sanmañuz Hāmūn çeker

bārān:

1. **bārān:**
Gazel 12
Mısra: **8**
I. Yağmur. II. Âşığın gözyaşı.

Sīne ṣaḥrāsına ekdüm çün maḥabbet toḫmını
Dem-be-dem yagdursa tañ mı gözlerüm bārān aña

2. **bārān:**
Gazel 25
Mısra: **6**
I. Yağmur. II. Âşığın gözyaşı.

Sīnemde ışḳuñ nārını bir laḥża teskīn itmedi
Yagdurdı gerçi gözlerüm her bir nefes bārān aña

3. **bārān:**
Gazel 121
Mısra: **6**
I. Yağmur. II. Âşığın gözyaşı.

Her kaçan ben aglasam gül gibi cānānum güler
Güller açılmaga dirler ki sebeb bārān aña

4. **bārāndur:**-*dur*
Gazel 245
Mısra: **8**
I. Yağmur. II. Âşığın gözyaşı.

Açılsa gül gibi yār itse ḫande
Benüm yaşum n'ola bārāndur iy dōst

5. **bārāndur:**-*dur*
Gazel 307
Mısra: **8**
I. Yağmur. II. Âşığın gözyaşı.

Sebze ḫaṭṭını görüp iy gözlerüm gel aglama
Gülşen içre her kaçan çok olsa bārāndur ʿabeṣ

6. **bārān:**
Gazel 432
Mısra: **6**
I. Yağmur. II. Âşığın gözyaşı.

Āh idüp kan aglaram görüp bahār-ı ḥüsnini
Ebr gibi gülşene bu dīde bārān ʿarż ider

bārān dökmese:

1. **bārān dökmese:**--*me, --se*
Gazel 127
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gözlerinin yağmur kadar çok yaş dökmesi.

Āteş-i dilden yanardı cümle ten
Gözlerüm ger dökmese bārān aña

bārān eyleyem:

1. **bārān eyleyem:**--*y, --e, --m*
Gazel 310
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yağmur gibi göz yaşlarının bolca dökülmesi.

Ḫande kılsun gül gibi gülşende ḫaddüñ gülleri
Āhum ile eyleyem yaşumı bārān el-ġıyāṣ

bārān ola:

1. **bārān ola:**--*a*
Gazel 138
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gözünden yağmur gibi gözyaşı akması.

Ebr-i āhumdan gözüm yaşı kaçan bārān ola
Açılup gülşende dilber gül gibi ḫandān ola

bārān olamaz:

1. **bārān olamaz:**-*a, -maz*
Gazel 85
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gözünden yağmur gibi gözyaşı akması.

Her kaçan görsem bahār-ı ḥüsnüñi iy serv-ḳad
Olamaz bir laḥża çeşmümden benüm bārān cüdā

bārān olmasaydı:

1. **bārān olmasaydı:**--*sa, -(y)dı*
Gazel 93
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözyaşlarının yağmur gibi durmadan akması kastedilmiştir.

Dutışup ışḳ āteşine yanar-ıdum ser-te-ser
Olmasaydı eşk-i çeşmüm dem-be-dem bārān baña

bārān umar:

1. **bārān umar:**--*a, --r*
Gazel 425
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yağmur ummak(göz yaşı bağlamında).

Gül gibi gülmez açılmaz ġoncaveş dil bestedür
Bād-ı āhum isteyüp bu dīdeden bārān umar

bārān yagdursa:

1. **bārān yagdursa:**--*dur, --sa*
Gazel 115
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yağmur(rahmet)yağması.

Mezra-ı dilde çün ekdüm ben maḥabbet toḫmını

Ebr-i āhumdan ne tañ yagdursa ger bārān ṣabā

bārān-ı raḥmet:

1. **bārān-ı raḥmet:**
Gazel 495
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Rahmet yağmuru.

Yagup bārān-ı raḥmet yir yirin baş kaldurup ezhār
Zebān-ı ḥāl-ile eydür bu demler özge demlerdür

bārī:

1. **bāri:**
Gazel 91
Mısra: **10**
"Hiç olmazsa, en azından" anlamlarında bir zarf.

Bulmaduñ çün dāmenine dest-res bī-çāre dil
Bāri sen bülbül gibi āh-ı seḥer kıl dāyimā

2. **bāri:**
Gazel 96
Mısra: **5**
"Hiç olmazsa, en azından" anlamlarında bir zarf.

Çünki raḥmuñ yok nigārā bāri gel öldür beni
Bu dil-i bī-çārenüñ ḥālini eyle bir yaña

3. **bārī:**
Gazel 143
Mısra: **6**
"Hiç olmazsa, en azından" anlamlarında bir zarf.

Çünki kurtılmaz kişi ecelden āḫir şöyle kim
Dilerem ide felek bārī işiginde türāb

4. **bāri:**
Gazel 163
Mısra: **9**
"Hiç olmazsa, en azından" anlamlarında bir zarf.

Çünki ḫayruñ yok Muḥibbī bāri gel şerden sakın
Ger bu sözüm tutmayasın yig olur senden devāb

5. **bāri:**
Gazel 186
Mısra: **12**
"Hiç olmazsa, en azından" anlamlarında bir zarf.

Muḥibbī'ye cefālar itdüñ āḫir
Nedür diñ bāri evvel göñlin alup

6. **bāri:**
Gazel 191
Mısra: **12**
"Hiç olmazsa, en azından" anlamlarında bir zarf.

İy Muḥibbī çarḫ-ı ġaddāruñ elinden āh u vāh
Çünki dilber vāṣıl olmaz bāri ḥelvā-yı raḳīb

7. **bārī:**
Gazel 202
Mısra: **6**
"Hiç olmazsa, en azından" anlamlarında bir zarf.

Sāḳiyā sun bir ḳadeḥ hicrān beni ḫāk itmedin
Çün ḫarāb eyler olayın bārī ben mest ü ḫarāb

8. **bārī:**
Gazel 274
Mısra: **6**
"Hiç olmazsa, en azından" anlamlarında bir zarf.

Yārı görmek ten göziyle didiler mümkin degül
Cān gözin aç kıl naẓar bārī anuñla dil avut

9. **bāri:**
Gazel 315
Mısra: **16**
"Hiç olmazsa, en azından" anlamlarında bir zarf.

Ḫasta-i ʿışḳdur Muḥibbī bildük aña çāre yok
Bāri itme gel ṭabībā bir ser-i bīmār baḥs

10. **bārī:**
Gazel 353
Mısra: **2**
"Hiç olmazsa, en azından" anlamlarında bir zarf.

Meclis-i meyde öper çün leb-i dildārı ḳadeḥ
Ölicek eyleyeler topragumı bārī ḳadeḥ

11. **bārī:**
Gazel 353
Mısra: **14**
"Hiç olmazsa, en azından" anlamlarında bir zarf.

Çāre olmadı lebin öpmege cān geldi lebe
İy Muḥibbī içelüm yādına gel bārī ḳadeḥ

12. **bārī:**
Gazel 354
Mısra: **4**
"Hiç olmazsa, en azından" anlamlarında bir zarf.

Kim biñ yaşarsa āḫiri çünki ölümlüdür
Bārī cihānda geçürelüm her demi feraḥ

bār-ı ġadan:

1. **bār-ı ġadan:**-*dan*
Gazel 72
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) yarının yük ve ağırlığı-geçici dünyanın göz boyayan nimetleri-kastedilmiştir.

Bār-ı ġadan aglamaz dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

bār-ı ġam:

1. **bār-ı ġam:**
Gazel 124
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam yükü.

Kān-ı dilden ḫ̆āce-i ışḳam gözüm gevher tolu
Bār-ı ġam derd ü elem cümle tecemmüldür baña

bār-ı ġamdan:

1. **bār-ı ġamdan:**--*dan*
Gazel 290
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert yükü, gam yükü.

Bār-ı ġamdan ḳaddümi pīç ü ḫam itdüñ ʿāḳıbet

Eyleyüp Mecnūnlayın rüsvā hem itdüñ ʿāḳıbet

bār-ı ġamdan aglamaz:

1. **bār-ı ġamdan aglamaz:**-*maz*
Gazel 56
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) eziyet ve cefa yükünden dolayı ağlamamak kastedilir.

Bār-ı ġamdan aglamaz dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

bār-ı ġamı:

1. **bār-ı ġamı:**-*ı*
Gazel 81
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert yükü.

Kūhlar itmez taḥammül dil çeker bār-ı ġamı
Ehl-i ışḳ içinde tañ mı diyeler nerdür baña

2. **bār-ı ġamı:**--*ı*
Gazel 118
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert yükü.

Dil çeker bār-ı ġamı itmez taḥammül Ḳāf aña
Dōstlar itmez misiz billāhi diñ inṣāf aña

bār-ı girān:

1. **bār-ı girān:**
Gazel 13
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağır yük.

Āh kim menzil baīd bār-ı girān arkamdadur
Korkaram yolda kalam bulınmaya menzil baña

bār-ı ʿışḳumdan-durur:

1. **bār-ı ʿışḳumdan-durur:**--*um, --dan, --ur*
Gazel 252
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkın eziyet ve sıkıntısı kastedilmiştir.

Bād-ı āhumdan benüm turmaz döner çarḫ-ı felek
Bār-ı ʿışḳumdan-durur itdügi bu yirler sebāt

barmak kodı:

1. **barmak kodı:**--*dı*
Gazel 252
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağzına parmak koymak II şaşkınlık ve hayret sonucunda yapılan bir eylem.

Bu Muḥibbī derd-i dil ḥālini yazmag istedi
Nāmeye sıgmadı barmak kodı agzına devāt

baş:

1. **bassa:**-*sa*
Gazel 3
Mısra: **5**
Zapt etme, tutma.

Bassa şemsüñ nūrını nūruñ senüñ olmaz aceb
On sekiz biñ āleme sensin çü maḥbūb-ı Ḫudā

2. **basılur:**-*ıl, -ur*
Gazel 314
Mısra: **2**
Zapt etme, tutma.

İde-bilmez kimseler bu devr-i eyyām-ıla baḫs
Basılur elbetde āḫir kim ide cām-ıla baḫs

3. **başdadur:**-*da, -dur*
Gazel 25
Mısra: **1**
Ilk, öncelikli.

Sevdā-yı zülfi başdadur bildüm ki yok pāyān aña
Göñlümde var çün derd-i ışḳ olmaz ebed dermān aña

4. **başından:**-*ından*
Gazel 486
Mısra: **4**
Baş, başlangıç, evvel.

Dil kebāb itdi ciger mihmān idüp derd ü ġamı
Sāḳī-i çeşmüm şarāb-ıçun başından ḫūn çeker

5. **basmazdı:**-*maz, -dı*
Gazel 109
Mısra: **8**
(Ayak) basmak II üzerine basmak.

Ger tecellī itmese Mūsā'ya nūr-ı nār-ı ışḳ
Bir ḳadem basmazdı ol vādī-i eymenden yaña

6. **basup:**-+*up*
Gazel 456
Mısra: **6**
(Ayak) basmak II üzerine basmak.

Dīdemi ferş-i rehüñ eyleyem iy serv-i ḫırām
Pāyuña ḫayf degül mi ki basup ḫāke çıkar

7. **başına:**--*ı, --(n)a*
Gazel 17
Mısra: **2**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Olaldan ḫasta-dil ışḳıyla şeydā
Alupdur başına biñ dürlü ġavġā

8. **başuñ:**-*uñ*
Gazel 25
Mısra: **8**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Çevgān idüp zülfi nigār çün nāz-ıla olsa süvār
Top eyle başuñ gel dilā yolında kıl ġaltān aña

9. **başuma:**-*um, -a*
Gazel 32
Mısra: **3**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Ḳaddi kopardı başuma bunda ḳıyāmeti
Maḥşer güninde görmeye ayruk göñül belā

10. **başum:**-*(u)m*
Gazel 41
Mısra: **7**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Tīġ-ı cevr-ile başum ḳaṭ eyleseñ
Rāżıyam tek kılma kapuñdan cüdā

11. **başumda:**-*um, -da*
Gazel 41
Mısra: **2**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Geh ḫayālüñ dilde geh çeşmümde cā
İdeli başumda vardur biñ hevā

12. **başumdan:**-*um, -dan*
Gazel 47
Mısra: **2**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Niçeye dek yüriyem ışḳuñla olup mübtelā
Gitmeye sevdā-yı zülfüñle başumdan bu hevā

13. **başum:**-*(u)m*
Gazel 55
Mısra: **1**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Zülfüñüñ ẕikri ile başum tolu sevdā ola
Tolaşa bend-i belāya cān u dil şeydā ola

14. **başını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 70
Mısra: **9**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Ḳaṭ iderseñ bu Muḥibbī başını
Yigdür aña itme kapuñdan cüdā

15. **başı:**-*ı*
Gazel 77
Mısra: **9**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Başı eflāke irüp yimez idi ẕerrece ġam
İşigüñ olsa Muḥibbī'ye penāhum ṣanemā

16. **başuma:**-*uma*
Gazel 81
Mısra: **1**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Başuma āhum şuāı tāc-ı efserdür baña
Eşk-i çeşmüm virdügi ḫilat ser-ā-ser dür baña

17. **başı:**-*ı*
Gazel 84
Mısra: **14**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Gülşen-i derde Muḥibbī olalı cismüm nihāl
Mīvedür bagrum başı her berg peykāndur baña

18. **başuñı:**-*un, -ı*
Gazel 85
Mısra: **6**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Terk-i cān kıl iy dil-i şūrīde ger şemşīr-i āşḳ
Her gün itse başuñı tenden derin meydān cüdā

19. **başuma:**-*um, -a*
Gazel 94
Mısra: **2**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Şarāb-ı lal-i nābuñdur iden ben bī-dili şeydā
Ser-i zülf-i siyāhuñdur getüren başuma ġavġā

20. **başa:**-*a*
Gazel 95
Mısra: **9**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Rāh-ı ışḳ içre Muḥibbī başa cāna kalma kim
Tā ki hīç bir vech-ile ṭan itmeye merdüm saña

21. **başını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 153
Mısra: **10**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Tīġ-ı ışḳ-ıla Muḥubbī'yi eger kılsañ helāk
Şems gibi raḳṣ ura eline başını alup

22. **başuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 186
Mısra: **10**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Ser-i zülfini çevgān itse dilber
Dilā sen daḫı eyle başuñı top

23. **başı:**-*ı*
Gazel 195
Mısra: **6**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Zülfini kaçan elde o çevgāna beñzede
Meydān içinde başı dilā sen de eyle top

24. **başda:**-*da*
Gazel 217
Mısra: **5**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Bir bāde ile def ider başda ḫumārum
Ger pīr-i muġān itse ne tañ keşf-i kerāmet

25. **başumda:**-*(u)m, -da*
Gazel 220
Mısra: **3**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Ben şāh-ı taḫt-ı ışḳam tāc-ı şeref başumda
Āhum livāsı elde yitmez mi bu alāmet

26. **başumda:**-*(u)m, -da*
Gazel 227
Mısra: **4**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Anuñ pāyına ġalṭān olsa āḫir
Bilürdüm var-ımış başumda devlet

27. **başında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 256
Mısra: **10**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Āhdan çeker ʿalem Muḥibbī şāh-ı ʿışḳ olup
Başında şuʿle kim görinür tāc-ı ez-zerest

28. **başumdan:**-*um, -dan*
Gazel 267
Mısra: **3**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Bu dil yanup başumdan dūd-ı āhum
Çıkar mı ʿışḳda olmasa ḥarāret

29. **başındaki:**-*ı, -(n)da, -ki*
Gazel 268
Mısra: **2**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Yārı gördüm nāgehān didüm ki bu ʿayn-ı mehest
Geydügi zerrīn ḳabā başındaki keç külehest

30. **başuma:**-*um, -a*
Gazel 270
Mısra: **12**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Elüme girse eger ḫāk-i pāyuñ
Olurdı başuma ol tāc-ı devlet

31. **başuma:**-*um, -a*
Gazel 273
Mısra: **5**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Başuma ḫāk-i pāyuñdur saʿādet
Dirīġā kanı başumda o devlet

32. **başumdan:**-*um, -dan*
Gazel 280
Mısra: **7**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Sīneme irdükçe tīrüñ geçdi başumdan benüm
Agladugum bu ki kalmaz dilde bir peykān-ı dōst

33. **başuma:**-*um, -a*
Gazel 294
Mısra: **2**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Ḳıyām itse kaçan ol servi ḳāmet
Koparur başuma ol gün ḳıyāmet

34. **başumı:**-*um, -ı*
Gazel 299
Mısra: **3**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Öpmege elüñ eylemişem başumı tuḫfe
Öpülmez imiş şehler eli çünki tehī dōst

35. **başuma:**-*um, -a*
Gazel 300
Mısra: **2**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Belā imiş baña ol serv-i ḳāmet
Koparur başuma her dem kıyāmet

36. **başına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 317
Mısra: **9**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Seng-i miḥnet yagdurup her dem Muḥibbī başına
Niçeye dek urasın bagrına ḫançer el-ġıyāṣ

37. **başına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 325
Mısra: **6**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Olur ḳadri anuñ eflāke hem-ser
Başına ḫāk-i pāyüñ kim ide tāc

38. **başumda:**-*(u)m, -da*
Gazel 338
Mısra: **1**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Şāh-ı ʿışḳam şuʿle-i āhum benüm başumda tāc
Geymişem ġam ḫilʿatini kimseye yok iḫtiyāc

39. **başına:**--*ı, --(n)a*
Gazel 353
Mısra: **3**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Her tolu başına bir kerre alur būsesini
Böyledür rūz-ı ezelden beri bāzār-ı ḳadeḥ

40. **başuñ:**-*uñ*
Gazel 397
Mısra: **9**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

İtme dirīġ cān-ıla başuñ Muḥibbī gel
Tā ki saña merd diyeler cümle ehl-i cūd

41. **başuñda:**-*(u)ñ, -da*
Gazel 438
Mısra: **9**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Öpebilseñ destini başuñda ol devlet mi var
İy Muḥibbī gel ʿicāzet var mı bir pā-būsa sor

42. **başumda:**-*(u)m, -da*
Gazel 441
Mısra: **1**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Benüm sevdā-yı zülfüñle şehā başumda sūdum var
Eger cevr ü eger mihrüñ ne kim gelse sürūdum var

43. **başuña:**-*u, -ñ, -a*
Gazel 483
Mısra: **5**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Eger başuña ol dilber cefā sengini yagdursa
Kaçurma başuñı hergiz dilā saña ʿaṭālardur

44. **başumda:**-*um, -da*
Gazel 2
Mısra: **1**
Alın (talihin yazıldığı yer bağlamında).

Āh kim vardur benüm başumda biñ dürlü hevā
Ger ināyet itmeseñ ömrüm olur cümle hebā

45. **başumda:**-*um, -da*
Gazel 119
Mısra: **1**
Alın (talihin yazıldığı yer bağlamında).

Aceb bilsem nedür başumda sevdā
Olupdur cān u dil anuñla şeydā

46. **başuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 14
Mısra: **13**
Baş, kafa || Üzeri.

Zülfi çevgānına top it başuñı meydāna gel
Çün Muḥibbī kendüñi merdāne söylersin baña

47. **başında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 159
Mısra: **10**
Baş, bir şeyin yakını veya çevresi.

İy Muḥibbī dürdi şirüñ defterini ehl-i naẓm
Gül gibi her yıl başında tāze dīvānum görüp

<u>baş-:</u>

1. **basduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 336
Mısra: **9**
Basmak ll koymak, ayak basmak bağlamında ulaşmak.

Çü basduñ ʿışḳ rāhına ḳadem sen
Gerekdür cān-ıla dil viresin bāc

2. **başuñda:**-*(u)ñ, -da*
Gazel 216
Mısra: **9**
Akıl, fikir, şuur, zihin.

Senüñ iy bu'l-heves n'eyler başuñda bunca sevdālar
Muḥibbī bir gün ölürsin kayır irkence yurduñ tut

baş açarlar:

1. **baş açarlar:**--*a, --r, --lar*
Gazel 252
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir işi yapmaya büyük bir istekle koşma durumu.

Baş açarlar kūyuña varsa kaçan ʿāşıḳlaruñ
Bu umuda gösterüp yüzüñi viresin zekāt

baş açup:

1. **baş açup:**--*up*
Gazel 131
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başını açmak (İnsanların dua ederken samimiyetlerini ifade etmek için başlarındaki serpuşu çıkarmaları bağlamında).

İster-idüñ baş açup Ḥaḳ'dan güzeller ışḳını
Şükrüñi artur ki oldı ḥācetüñ cümle revā

baş başa ururlar:

1. **baş başa ururlar:**--*a, --ur, --lar*
Gazel 238
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güreşen iki kişinin de birbirine denk kuvvette olması anlamında kullanılmıştır.

Çīn ider ebrūların ol meh kaçan kim ola mest
Pehlevānlar gibi baş başa ururlar dest-be-dest

baş egmem:

1. **baş egmem:**--*me, --m*
Gazel 388
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anlamı:Direnmekte vazgeçip güçlünün buyruğuna girmek, teslim olmak anlamlarında kullanılan bir deyimdir. İtaat etmek, emirlere razı gelmek anlamlarında da kullanılır.

Sen tururken ṭūbīye baş egmem iy serv-i bülend
Var-iken şekker lebüñ baña gerekmez şehd ü ḳand

baş egmeseler:

1. **baş egmeseler:**--*me, --se, --ler*
Gazel 494
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Direnmekte vazgeçip güçlünün buyruğuna girmek, teslim olmak anlamlarında kullanılan bir deyimdir. İtaat etmek, emirlere razı gelmek anlamlarında da kullanılır.

Baş egmeseler pes n'ola sulṭāna güzeller
Bir būse satarlar yine biñ cāna güzeller

2. **baş egmeseler:**--*me, --se, --ler*
Gazel 494
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Direnmekte vazgeçip güçlünün buyruğuna girmek, teslim olmak anlamlarında kullanılan bir deyimdir. İtaat etmek, emirlere razı gelmek anlamlarında da kullanılır.

Baş egmeseler pes n'ola sulṭāna güzeller
Bir būse satarlar yine biñ cāna güzeller

baş kaldurup:

1. **baş kaldurup:**--*dur, --up*
Gazel 495
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Topraktan başını kaldırmak II dirilmek, canlanmak.

Yagup bārān-ı raḥmet yir yirin baş kaldurup ezhār
Zebān-ı ḥāl-ile eydür bu demler özge demlerdür

2. **baş kaldurup:**--*dur, --up*
Gazel 327
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İsyan etmek, ayaklanma çıkarmak, yönetime karşı gelmek.

Kāfir ḥaṭını gör nice İslāma ḳaṣd ider
Ḥāżırlanur ki eyleye baş kaldurup ḫurūc

baş koşdı:

1. **baş koşdı:**--*dı*
Gazel 327
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yarışmak.

Baş koşdı birbiriyile ebrūları yine
Beñzer Muḥibbī ʿarbede eyleye iki koç

baş terkin ursa:

1. **baş terkin ursa:**--*i, --n, --sa*
Gazel 146
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canını ve başını terk etmek. II Kendinden vazgeçmek, kendini feda etmek.

Zülfi sevdāsın iden baş terkin ursa tañ mıdur
Çün hevā ile tolu başı anuñ hem çün ḥabāb

başa çıka-bildi mi:

1. **başa çıka-bildi mi:**
Gazel 44
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Alt etmek,üstesinden gelmek,gücü yetmek,yenmek.

Dil virme Muḥibbī yüri bu dehr-i acūza
Gör başa çıka-bildi mi anuñ-ıla Dārā

başa kalmasañ:

1. **başa kalmasañ:**--*a, --ma, --sa, --n*
Gazel 387
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(iki kimse) yanlarındakiler gidip yalnız birbiriyle kalmak.

ʿIşḳ yolında cāna başa kalmasañ iy dil n'ola
Gerçek ʿāşıḳ olan elbette ol olur cömerd

başa neler getüriser:

1. **başa neler getüriser:**--*a, --i, --ser*
Gazel 134
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgiliye bu düşkünlüğü sebebiyle başına her türlü eziyet ve sıkıntının gelmesi kastedilmiştir.

Zülfi sevdāsı-y-ıla başa neler getüriser
Bu kara baḫtum ile ṭāli-i gümrāh bañа

başda hevā:

1. **başda hevā:**
Gazel 75
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın aklında ve hayalinde yer eden arzu,istekler.

Işḳa düşelden benüm ḥālüm digergün olmada
Eksük olmaz dilde āteş gözde su başda hevā

başda sevdā:

1. **başda sevdā:**-*+da*
Gazel 164
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevdaya tutulmuş olması kastedilir.

Başda sevdā dilde ġavġā gözde āb
Kim sora ḥālüm direm ġāyet ḫarāb

2. **başda sevdā:**--*da*
Gazel 313
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevdaya tutulmuş olması kastedilir.

Eksük olmaz başda sevdā dilde āteş gözde āb
Ana raḥminden berü ben olmadum şād el-ġıyāṣ

başdan aşdı:

1. **başdan aşdı:**--*dan, --dı*
Gazel 423
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Baştan aşmak; pek çok olmak, pek çoğalmak.

Gözlerüm yaşı yiñilmez oldı başdan aşdı āh
Rūy-ı zerdüm kalmış ol arada nīlūfer geçer

başdan aşdugın:

1. **başdan aşdugın:**-*+dan, --du, --gın*
Gazel 178
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Beyitte) aşığın gözyaşlarının çok olması,insan boyunu aşması manasında abartı anlamı kastedilmiştir.

Başdan aşdugın gözüm yaşın taaccüb itmeñüz
Kim anuñ ile döner göñlüm olalıdan ṭolāb

başdan ayaga:

1. **başdan ayaga:**--*dan, --a*
Gazel 364
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Baştan aşağı;Bütünüyle, tamamıyla.

Yazma raḳīb adını gel sehv-ile sakın
Başdan ayaga yoḫsa olısar kitāb-ı telḫ

başdan çıkar:

1. **başdan çıkar:**-*+dan, --ar*
Gazel 176
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayartmak, doğru yoldan çıkarmak, kötüyola sürüklemek.

Fikr-i lebüñ ki eyledi göñlüm evin ḫarāb
Başdan çıkar her kim ola müdmin şarāb

başdan çıkardı:

1. **başdan çıkardı:**--*dan, --a, --r, --dı*
Gazel 231
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Baştan çıkarmak; kötü yola sürüklemek, doğru yoldan saptırmak.

Ḫālini koyup zülfi dūzāġını ʿarz ider
Başdan çıkardı murġ-ı dili dāne ʿāḳıbet

basdıysa:

1. **basdıysa:**-*dı, -(y)sa*
Gazel 3
Mısra: **7**
Ayak tabanını, gövdenin ya da bacağın ağırlığını verecek biçimde, bir şeyin üstüne koymak.

Evveline ışḳuñuñ her kim ki basdıysa ḳadem
Dimesün ġavrına irdüm yokdur aña intihā

başı göge irse:

1. **başı göge irse:**--*ı, --e, --se*
Gazel 495
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok istediği bir şeye kavuşmaktan veya bir iltifattan dolayı çok sevinmek, büyük bir sevinç duymak.

Muḥibbī ʿışḳa kul oldı göge irse eger başı
Kapusında şeh-i ʿışḳuñ kemer bir beste çākerdür

başın top eyleye:

1. **başın top eyleye:**--*ın, --ye*
Gazel 206
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cirit oyununda başını top yerine sevgilinin uğruna feda etme.

Kaçan yāruñ göre zülfini çevgān
Gerekdür eyleye başın hemān top

başına ne takarsa:

1. **başına ne takarsa:**--*ı, --n, --a, --a, --r, --sa*
Gazel 419
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) birinci mısrayı desteklemek için sevgilinin başına taktığı kuş tüyü kastedilmiştir.

Pādişāhum avın almış başına şeh-per dakar

Ne takarsa başına olmaya hīç perden leẕīẕ

başına şeh-per dakar:

1. **başına şeh-per dakar:**--*ı, --n, --a, --a, --r*
Gazel 419
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin başına uzun kuş tüyü taktığı ifade edilmektedir.

Pādişāhum avın almış başına şeh-per dakar
Ne takarsa başına olmaya hīç perden leẕīẕ

başına tāc itdi:

1. **başına tāc itdi:**--*ı, --n, --a, --di*
Gazel 330
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok sevmek ve saymak, el üstünde tutmak.

Bindüñ çü Burāḳ'a gice oldı saña miʿrāc
Ḫāk-i rehüñi itdi melāyik başına tāc

başında:

1. **başında:**--*ı, --n, --da*
Gazel 335
Mısra: **2**
Baş,tepe,kafa(sevgilinin başındaki taç kastedilmektedir.).

Çīn-i zülfüñdür alan Çin'den ḫarāc
Taḫt-ı Rūm'uñ şāhıdur başında tāc

başında hevā var:

1. **başında hevā var:**--*ı, --n, --da*
Gazel 289
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başında hava olmak II aşk hevesine tutulmak.

Būy-ı zülfüñden hevā başında var servüñ meger
Raḳṣa girmiş ol hevādan şöyle kim oynar mest

başında nergis:

1. **başında nergis:**--*ı, --n, --da*
Gazel 459
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nöbetçi olarak nergis çiçeğinin beklemesi kastedilmektedir.

Tāc-ı zer başında nergis ḫıdmete bil baglamış
Sūsen almış tīġ ele san gülşenüñ der-bānıdur

başını egmiş:

1. **başını egmiş:**--*ı, --n, --ı, --miş*
Gazel 495
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaklaşmak,eğilmek anlamında kullanılmıştır.

Benefşe başını egmiş naẓar eyler gülistāna
Gider bu zīver ü zīnet kalan ancak elemlerdür

başını top eyleye:

1. **başını top eyleye:**--*ı, --nı, --ye*
Gazel 153
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Çevgan oyununda kullanılan top, guy,(aşığın feda etmeye hazır olduğu başı) kastedilir. 2)Başını top yapmak, başıyla oynamak.

Her kaçan kim zülfi çevgān eylese meh-pāreler
Āşıḳa lāyıḳ budur kim eyleye başını top

başını top ider:

1. **başını top ider:**--*ı, --nı, --e, --r*
Gazel 154
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın başını çevgan oyununda kullanılan top haline getirmesi yani feda etmesi kastedilmiştir.

Zülfi çevgānı elinde görse dil bir yār-ı ḫūb
Ol zamān meydān-ı ışḳ içre ider başını top

başını top itdi:

1. **başını top itdi:**--*ı, --n, --ı, --di*
Gazel 475
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) oyun meydanında aşığın başını feda etmesi kastedilmektedir.

Çevgān-ı zülfe itdi Muḥibbī başını top
Meydān-ı ʿışḳa kim gire cānı fedā olur

başını zāhid çeker:

1. **başını zāhid çeker:**--*ı, --nı, --er*
Gazel 196
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herhangi bir olay ya da vakada başlangıç noktası olmak,ilk olarak gerçekleştirmek.

Āşıḳ irişdi şıdḳ-ıla eflāke seyr ider
Ancak hemān başını zāhid çeker be ceyb

başka:

1. **başka:**
Gazel 29
Mısra: **5**
1.Bilinenden gayri, diğer, sâir. 2.Bilinenlere benzemeyen, farklı, değişik.

Umaram her bir aduñ başka şefāat eyleye
Aḥmed ü Maḥmūd Ebū'l-Ḳāsım Muḥammed Muṣṭafā

başum üzre:

1. **başum üzre:**
Gazel 43
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başımın üzerinde II Başımda.

İki aynumdan revān oldı iki cū kim göre
Başum üzre dūd-ı āhum diye kūhistān baña

2. **başum üzre:**
Gazel 81
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başımın üzerinde II Başımda.

İy Muḥibbī başum üzre şule-i āhum alem
Şāh-ı ışḳam saglu sollu eşk leşkerdür baña

başuma geldi:

1. **başuma geldi:**--*u, --ma, --di*
Gazel 367
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kötü bir durumla karşılaşmak, beklenmedik, şaşırtıcıbir olay veya durumla karşılaşmak.

Geldi sevdā başuma dīvāneyem
Assı itmez baña şimden girü pend

başuma koyup:

1. **başuma koyup:**--*u, --m, --a, --up*
Gazel 228
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliye ait unsurları verdiği değerden başının üstünde taşıması kastedilmiştir.

Ger ḫāk-i derūñ bulsa idüm tutup el üzre
Başuma koyup eyler-idüm tāc-ı saʿādet

başuma yazmış:

1. **başuma yazmış:**--*mış*
Gazel 120
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kişinin kader(alın yazısı).

Kime ġam kime feraḥ yazmış çü ḫaṭṭāṭ-ı ezel
Bunı yazmış başuma senden olam dāyim cüdā

başumda:

1. **başumda:**--*um, --da*
Gazel 126
Mısra: **1**
Baş, kafa ǁ fikir, düşünce.

Dilde āteş gözde nem başumda zülfinden hevā
N'ola ḫālüm bilmezem ışḳ-ıla oldum mübtelā

başumda līkin hevā var:

1. **başumda līkin hevā var:**
Gazel 70
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın aklı ve hayalinde sevgiliye dair istek,heves ve arzuların yer alması anlamında kullanılmıştır.

Geh ḫayālüñ dilde geh çeşmümde cā
Eylerem başumda var līkin hevā

başumdan çıksa:

1. **başumdan çıksa:**--*u, --m, --dan, --sa*
Gazel 390
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın başından duman çıkması ifade edilmektedir.

Yanalı ʿışḳ āteşiyle hemçü ʿūd
Çıksa başumdan ʿaceb olmaya dūd

başumı top eyledüm:

1. **başumı top eyledüm:**--*dü, --m--um, --ı, --di, --m*
Gazel 182
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başını top eylemek, çevgan oyunundaki top gibi ortaya koymak; canını feda etmek.

Başumı top eyledüm meydān-ı ışḳuñda senüñ
Esb-i nāz üzre elüñde zülf-i çevgānuñ görüp

başum-ıla:

1. **başum-ıla:**--*u, --m, --ı, --la*
Gazel 307
Mısra: **5**
Baş, kafa ǁ fikir, düşünce.

Başum-ıla ʿışḳ meydānında zülfüñ oynasun
İtme ġayrı bāzı çün top-ıla çevgāndur ʿabeş

başuña belālar getürür:

1. **başuña belālar getürür:**--*u, --n, --a, --lar, --ür*
Gazel 281
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın başına çok sıkıntılı ve hallolmaz işlerin açılması kastedilmektedir.

İy Muḥibbī yār-ı cevr-ile bugün hem-dem iseñ
Çok belālar getürür başuña senüñ kāyināt

başuña gün togdı:

1. **başuña gün togdı:**--*u, --na, --dı*
Gazel 144
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
İstediklerini yapmak için iyi bir duruma erişmek ya da eline olağanüstü bir fırsat geçmek.

Dün gice geçdi uyur sandı beni dilber didi
Başuña gün togdı nedür āşıḳa bu deñlü ḫˇāb

başuña koyup:

1. **başuña koyup:**--*u, --n, --a, --up*
Gazel 285
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bahsedilen tacın başa konması kastedilmektedir.

Al ḫāk-i derin elüñe andan yüzüñe sür
ʿİzzetle koyup başuña tāc-ı saʿādet it

başuña tāc uralıdan:

1. **başuña tāc uralıdan:**--*u, --n, --a--u, --n, --a, --a, --lı, --dan*
Gazel 339
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Talihi dönmek, birinin hayatı güzel bir hale gelmek.

Uralıdan dilberā devletle sen başuña tāc
Cümle ʿālem saña dāyim gösterürler iḫtiyāc

başuña tāc virildi:

1. **başuña tāc virildi:**--*u, --n, --a--u, --n, --a, --il, --di*
Gazel 328
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hükümdarların başlarına giydikleri mücevherli ve kıymetli taşlarla süslü başlık kastedilerek (peygamberin başına) bu tacın giydirildiği söylenmektedir.

Virildi başuña ʿizzetle çün tāc
Olısar ins-ile cin saña muḥtac

başuñda devlet var-ımış:

1. **başuñda devlet var-ımış:**--*u, --n, --da, --ı, --mış*
Gazel 147
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın başına talik kuşu konduğu yani şanslı olduğu kastedilir.

Var-ımış başuñda devlet çünki irdüñ pāyına
Agzuña alup lebin bir kez ol ādem cānın öp

başuñı:

1. **başuñı:**--*u, --n, --ı*
Gazel 224
Mısra: **10**
Baş, kafa ǁ fikir, düşünce.

Āhuñı seḥāb eyle başuñ üzre Muḥibbī
Başuñı belā kūhı dü çeşmüñi bıñar ıt

2. **başuñı:**--*u, --n, --ı*
Gazel 266
Mısra: **10**
Baş, kafa ǁ fikir, düşünce.

Āh eyle bulutlar gibi dursun serüñ üzre
Başuñı belā kuhı dü çeşmüñi bıñar ıt

3. **başuñı:**--*u, --n, --ı*
Gazel 278
Mısra: **8**
Baş, kafa ǁ fikir, düşünce.

Ola kim oyna gelüp zülfini çevgān ide yār
Top idüp sen de dilā başuñı meydāna ilet

4. **başuñı:**--*u, --n, --ı*
Gazel 483
Mısra: **6**
Baş, kafa ǁ fikir, düşünce.

Eger başuña ol dilber cefā sengini yagdursa
Kaçurma başuñı hergiz dilā saña ʿaṭālardur

başuñı yirden kaldurma:

1. **başuñı yirden kaldurma:**--*u, --nı, --den, --ma*
Gazel 210
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Beyitte) sevgiliyi görünce aşığın -onun karşısında-başını yerden kaldırıp saygısızlık etmemesi kastedilmiştir.

Ṭāḳ-ı ebrūsın görüp kaldurma yirden başuñı
Işḳ kitābında yazılmış secde itmek müsteḥab

batn-ı ḥūt:

1. **baṭn-ı ḥūt:**
Gazel 234
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Balığın karnı.

Ġaflet itme ẓulmet-i şebde uyan añ yāruñı
Kesmedi ẕikrini Yūnus mesken iken baṭn-ı ḥūt

bâver:

1. **bāver:**
Gazel 381
Mısra: **6**
Doğru, gerçek.

Serv-i bālāsında gördüm bülbüli
Vaṣf ider ḳaddin bāver bülend

bāver itme:

1. **bāver itme:**-*me*
Gazel 84
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnanmak, doğru bulmak.

Cān fedā itmez dir-imiş yoluña bī-dīn raḳīb
Bāver itme dōstum vallāhi bühtāndur baña

bay u fakīr:

1. **bay u faḳīr:**
Gazel 196
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zengin ve fakir.

Her kim ki göre lalüñi ol mey-perest olur
Mīr ü gedā vü bay u faḳīr ü civān ü şeyb

bāz:

1. **bāza:**-*a*
Gazel 75
Mısra: **3**
Doğan denilen yırtıcı kuş.

Bāza beñzetdüm bu göñlüm seni itmege şikār
Bildüm fikr-i muḥāl imiş ki sensin bir hümā

2. **bāzına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 179
Mısra: **5**
Doğan denilen yırtıcı kuş.

Himmetüm bāzına olmaz hīç bir murġ hem-cenāḥ
Zīra pervāz eylemez şahbāz-ıla her bir ġurāb

3. **bāzı:**-*ı*
Gazel 307
Mısra: **6**
Oynamak, oyun // İş // Bir başka yol, çıkış.

Başum-ıla ʿışḳ meydānında zülfüñ oynasun
İtme ġayrı bāzı çün top-ıla çevgāndur ʿabeş

bāzār-ı ḥüsn içre:

1. **bāzār-ı ḥüsn içre:**
Gazel 329
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik çarşısı (bütün güzeller içinde en iyisinin sevgili olduğu kastedilmektedir.).

Yazdı aḥsen ḥüsnüñi iy dōst ḫaṭṭāṭ-ı ezel
Ḫūblarda kalmadı bāzār-ı ḥüsn içre revāc

bāzār-ı kadeh:

1. **bāzār-ı ḳadeḥ:**
Gazel 353
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kadeh pazarı,hangi mey diye çekişmek pazarlık etmek.

Her tolu başına bir kerre alur būsesini
Böyledür rūz-ı ezelden beri bāzār-ı ḳadeḥ

bāzārum görüp bozdı:

1. **bāzārum görüp bozdı:**-*+um, --üp, --dı*
Gazel 181
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgili ve aşığın sohbetini gören rakibin ortaya engeller çıkarması kastedilmiştir.

Naḳd-i cāna almış iken dilberüñ bir būsesin
Āh raḳīb ortaya girdi bozdı bāzārum görüp

bāzını saldum:

1. **bāzını saldum:**-*du, -m*
Gazel 80
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğan denilen yırtıcı kuşu gökyüzüne salmak,serbest bırakmak.

Himmetüm bāzını saldum sen hümāyı ṣayd içün
Ayagumda nāle vü āhum olupdur zil baña

bāzū-bend dakdı:

1. **bāzū-bend dakdı:**-*-dı*
Gazel 398
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kol bağı,nazar değmemesi için bileklik.

Zaḫm-ı çeşm irmemek içün yine sulṭān-ı gülüñ
Ġoncadan dakdı felek gerdenine bāzū-bend

be:

1. **be:**
Gazel 196
Mısra: **4**
"Ey, hey" anlamında kullanılan bir seslenme sözü.

Āşıḳ irişdi ṣıdḳ-ıla eflāke seyr ider
Ancak hemān başını zāhid çeker be ceyb

bebr ü pelenge:

1. **bebr ü pelenge:**-*-e*
Gazel 422
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yırtıcı bir hayvan olan böbür ve kaplan(aşık yaraları sebebiyle kaplan gibi yırtıcı ve vahşidir.).

Dāġ-ı elifle sīnem bebr ü pelenge beñzer
Deryā-yı eşküm içre göñlüm nehenge beñzer

bed:

1. **beddür:**-*dür*
Gazel 335
Mısra: **11**
Kötü sözler,lakırdılar.

Baña ārzū yār ḫod beddür saña
Zāhidā çün bir degüldür her mizāc

bed nazardan saklasun:

1. **bed naẓardan saklasun:**-*-dan, --sun*
Gazel 389
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
(Beyitte) sevgilinin kötü nazardan saklanması için dua edilmektedir.

Cilve eyler bāġda gördüm yine bir serv-ḳad
Bed naẓardan saklasun didüm seni Ḥayy-ı ebed

bed söyleme:

1. **bed söyleme:**-*-me*
Gazel 394
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kötü,çirkin söylemek.

Bed söyleme ʿāşıḳa iy zāhid-i ḫod-rū
Cān u dil ile saña ne nīg eger bedend

bedel:

1. **bedel:**
Gazel 421
Mısra: **3**
Bir şeyin yerine verilen ve yerini tutan şey, karşılık, ivaz.

Olmaz bihişt mīvelerinden biri bedel
Vaṣluñ naʿim bitüre ḫurmā-yı ter leẕīẕ

beden:

1. **bedenden:**-*den*
Gazel 66
Mısra: **10**
Beden, vücut, cisim, ten.

Yüzüñi gördi Muḥibbī kalmadı cāndan eser
Gitdi aḳlı bir yaña cānı bedenden bir yaña

2. **bedenden:**-*den*
Gazel 333
Mısra: **4**
Beden, vücut, cisim, ten.

Eger cānāne vaṣlına olursañ cān-ıla ṭālib
Saña bil perde olmışdur hemān terk it bedenden geç

3. **bedende:**-*de*
Gazel 377
Mısra: **4**
Beden, vücut, cisim, ten.

Bir göz-ile görmege cānum seni ḳāyil degül
Dāġlar yakdum bedende oldı çok gözler bedīd

bedend:

1. **bedend:**
Gazel 394
Mısra: **6**
Beden, vücut, cisim, ten.

Bed söyleme ʿāşıḳa iy zāhid-i ḫod-rū
Cān u dil ile saña ne nīg eger bedend

bed-güftār:

1. **bed-güftār:**
Gazel 308
Mısra: **6**
Kötü sözler,lakırdılar.

Ġıybetümde n'ola ḥāsid söylese ḥarf-i dürūġ
Rū-be-rū itmez benüm-ile o bed-güftār baḫş

bed-ḥālem:

1. **bed-ḥālem:**--*em*
Gazel 172
Mısra: **6**
Kötü bir halde olma.

Çün ḫalel virmez senüñ ululuguña nīg ü bed
Gerçi bed-ḥālem umaram olmayam ben bī-naṣīb

bed-hū:

1. **bed-ḫū:**
Gazel 105
Mısra: **2**
Kötü huylu sevgili.

Ḥāṣılum derd oldı tā gösterdi ol meh rū baña
Kāşkī göstermeye-y-di rūyın ol bed-ḫū baña

bedīd kıldı:

1. **bedīd kıldı:**--*dı*
Gazel 385
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görünmek,ortaya çıkmak.

Dāġlar her bir ṭarafdan dīdeler kıldı bedīd
Şāyed ola kim hilāl ebrūñı görem olaʿiyd

bedīd oldı:

1. **bedīd oldı:**--*dı*
Gazel 377
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görünür olmak.

Bir göz-ile görmege cānum seni ḳāyil degül
Dāġlar yakdum bedende oldı çok gözler bedīd

bed-nām-ı ḥalḳ olmışam:

1. **bed-nām-ı ḥalḳ olmışam:**--*mış, --am*
Gazel 106
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Halk içinde kötü bir ün sahibi olma(kötü isimle anılma).

Terk idüp nāmūs u nāmı olmışam bed-nām-ı ḥalḳ
Koyalı meh-pāreler rüsvā diyü nāmı baña

bedraḳa-i rāhum:

1. **bedraḳa-i rāhum:**--*u, --m*
Gazel 229
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yol gösteren.

Rūşen kıluram gözlerümi ḫāk-i derinden
Ger bedraḳa-i rāhum ola nūr-ı hidāyet

bedr-i dücā:

1. **bedr-i dücā:**
Gazel 62
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karanlığı aydınlatan dolunay.

Gün gibi dogsa eger üstüme ol bedr-i dücā
Ḫāṭırum olur münevver cān u dil bulur şafā

bedr-i münīr:

1. **bedr-i münīr:**
Gazel 488
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parlak ay II sevgili.

Ḫānesinden çün ṭulūʿ eyleye ol bedr-i münīr
Gönlümi alan benüm didüm çehār-deh sāledür

be-güş:

1. **be-güş:**
Gazel 356
Mısra: **1**
Kulağa.

Nāgeh nidā irseydi seḥergeh be-güş rūḥ
Her kim ḫumāra çāre diler eylesün şabūḥ

beharem:

1. **be-ḥarem:**
Gazel 259
Mısra: **9**
Kırmızı gül.

Ger nidā ola eger nām-ı şerīfüñ be-ḥarem
Her yana çagura "lebbeyk" ehl-i ʿArafāt

behişt içre azāb gösterür:

1. **behişt içre aẕāb gösterür:**--*ür*
Gazel 203
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) "Cennet içinde azap vardır." ayeti kastedilmiştir.

Kūy-ı yārā varsam āzürdeyem aġyārdan
Ṭāliümdür gösterür baña behişt içre aẕāb

behişt olmasa:

1. **behişt olmasa:**--*ma, --sa*
Gazel 350
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin güzelliğinin gül bahçesi cennet bahçesine benzetilmektedir.

Gülşen-i ḫüsnüñ eger olmasa iy ḫūrī behişt
Şerbet-i laʿl-i lebüñ olur mıdı böyle melīḥ

behişte bū iledürse:

1. **behişte bū iledürse:**--*dür, --se*
Gazel 120
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sabah rüzgarının sevgilinin cennet gibi kokusunu aşığa ulaştırması kastedilmiştir.

İledürse būy-ı zülfüñden behişte bū ṣabā
Ravżadan Rıḍvān diye ehlen ü sehlen merḥabā

bekā mülkinde:

1. **bekā mülkinde:**--*i, --n, --de*
Gazel 251
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ölümsüzlük mülkü,diyarı.

Ẕelīl olup gedā-yı ʿışḳ dünyāda çeke miḥnet
Bekā mülkinde ol sulṭān olup bulur niçe ʿizzet

beḳāsı yok:

1. **beḳāsı yok:**--*s, --ı*
Gazel 390
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kalıcılığı olmamak.

Çün beḳāsı yok cihāna virme dil
ʿĀḳil olan eylemez bunda sürūd

2. **beḳāsı yok:**--*s, --ı*
Gazel 243
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kalıcılığı olmayan dünya.

Sakın aldanma göñül virme bu ʿālem naḳşına
Çünki fānīdür beḳāsı yok hemān vīrāne tut

bekle:

1. **bekler:**-*r*
Gazel 122
Mısra: **8**
(Bir kimsenin gelmesini veya bir işin olması için) gözler vaziyette olmak, durup kollamak II Ummak, ümit etmek.

Didüm ki çekdüm rencini bulmaga ḥüsni gencini
İrmek aña mümkin degül bekler dü zülf-i ejdehā

2. **bekler:**-*r*
Gazel 497
Mısra: **6**
(Bir kimsenin gelmesini veya bir işin olması için) gözler vaziyette olmak, durup kollamak II Ummak, ümit etmek.

Genc-i ḥüsne aldanup el sunma olursın helāk
Bekler anuñ zülfini her kılı ejderhā geçer

bekler olmış:

1. **bekler olmış:**-*mış*
Gazel 33
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeyin oluşmasını veya gerçekleşmesini beklemek.

Genc-i ḥüsnüñe el irmez rāyegān
Anı zülfüñ bekler olmış ejdehā

bekler olupdur:

1. **bekler olupdur:**-*dur*
Gazel 63
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeyin gerçekleşmesini ya da olmasını beklemek.

Ḥalḳa ḥalḳa āşıḳa dām-ı belādur kākülüñ
Yoḫsa ḥüsnüñ gencini bekler olupdur ejdehā

belā:

1. **belā:**
Gazel 26
Mısra: **3**
1. İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, bâdire, dert, gam, keder. 2. Büyük sıkıntıya ve zarara sebep olan olay, âfet, musîbet, felâket. 3. Başa dert olan, insanı çok üzen kimse veya şey.

Belā zencīrini Mecnūnlayın āh
Takar boynuma āḫir zülf-i Leylā

2. **belā:**
Gazel 28
Mısra: **9**
1. İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, bâdire, dert, gam, keder. 2. Büyük sıkıntıya ve zarara sebep olan olay, âfet, musîbet, felâket. 3. Başa dert olan, insanı çok üzen kimse veya şey.

Ḫāller āşūb u gözler fitne müjgānlar belā
İy Muḥibbī her biri bir dürlü āfetdür saña

3. **belā:**
Gazel 32
Mısra: **4**
1. İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, bâdire, dert, gam, keder. 2. Büyük sıkıntıya ve zarara sebep olan olay, âfet, musîbet, felâket. 3. Başa dert olan, insanı çok üzen kimse veya şey.

Ḳaddi kopardı başuma bunda ḳıyāmeti
Maḥşer güninde görmeye ayruk göñül belā

4. **belā:**
Gazel 55
Mısra: **9**
1. İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, bâdire, dert, gam, keder. 2. Büyük sıkıntıya ve zarara sebep olan olay, âfet, musîbet, felâket. 3. Başa dert olan, insanı çok üzen kimse veya şey.

Eksük olmaz derd ü ġam miḥnet belā her dem gelür
Sanmañuz kim tekye-i göñlüm benüm tenhā ola

5. **belā:**
Gazel 57
Mısra: **1**
1. İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, bâdire, dert, gam, keder. 2. Büyük sıkıntıya ve zarara sebep olan olay, âfet, musîbet, felâket. 3. Başa dert olan, insanı çok üzen kimse veya şey.

Ruḥları fitne ḳad-i bālā belā
Eksük olmaz dilde fitne ya belā

6. **belā:**
Gazel 57
Mısra: **2**
1. İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, bâdire, dert, gam, keder. 2. Büyük sıkıntıya ve zarara sebep olan olay, âfet, musîbet, felâket. 3. Başa dert olan, insanı çok üzen kimse veya şey.

Ruḥları fitne ḳad-i bālā belā
Eksük olmaz dilde fitne ya belā

7. **belā:**
Gazel 57
Mısra: **4**
1. İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, bâdire, dert, gam, keder. 2. Büyük sıkıntıya ve zarara sebep olan olay, âfet, musîbet, felâket. 3. Başa dert olan, insanı çok üzen kimse veya şey.

Zülf-ile ġamzeñ bile ebrūlaruñ
Oldı bunlar cümle ser-tā-pā belā

8. **belā:**
Gazel 57
Mısra: **6**
1. İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, bâdire, dert, gam, keder. 2. Büyük sıkıntıya ve zarara sebep olan olay, âfet, musîbet, felâket. 3. Başa dert olan, insanı çok üzen kimse veya şey.

Eylemek ister yine ḫaṭṭuñ urūc
Oldı her mūyı dile cānā belā

9. **belā:**
Gazel 57
Mısra: **8**
1. İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, bâdire, dert, gam, keder. 2. Büyük sıkıntıya ve zarara sebep olan olay, âfet, musîbet, felâket. 3. Başa dert olan, insanı çok üzen kimse veya şey.

Eylese cevr ü cefā ẓulm u sitem
Āfiyetdür gelmez ol baña belā

10. **belā:**
Gazel 57
Mısra: **10**
1. İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, bâdire, dert, gam, keder. 2. Büyük sıkıntıya ve zarara sebep olan olay, âfet, musîbet, felâket. 3. Başa dert olan, insanı çok üzen kimse veya şey.

İy Muḥibbī virme bu dünyāya dil
Saña inām eylemez illā belā

11. **belādur:**-*dur*
Gazel 229
Mısra: **3**
1. İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, bâdire, dert, gam, keder. 2. Büyük sıkıntıya ve zarara sebep olan olay, âfet, musîbet, felâket. 3. Başa dert olan, insanı çok üzen kimse veya şey.

Hicrān şebi ʿāşıḳlara biñ dürlü belādur
Zīrā ki aña eyleyimez ṣubḥ sirāyet

12. **belā:**
Gazel 482
Mısra: **6**
1. İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, bâdire, dert, gam, keder. 2. Büyük sıkıntıya ve zarara sebep olan olay, âfet, musîbet, felâket. 3. Başa dert olan, insanı çok üzen kimse veya şey.

Düşüp miḥnet bucagına beni siz sanmañuz tenhā
Belā eksük degül bir dem gelür ġam daḫı maḥremdür

13. **belāyı:**-*y, -ı*
Gazel 484
Mısra: **10**
1. İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, bâdire, dert, gam, keder. 2. Büyük sıkıntıya ve zarara sebep olan olay, âfet, musîbet, felâket. 3. Başa dert olan, insanı çok üzen kimse veya şey.

İy Muḥibbī artadur ʿışḳuñ belāsı dem-be-dem
Ġam yime her kim ki ʿāşıḳdur belāyı o çeker

belā çekdügini:

1. **belā çekdügini:**--*düg, --i, --ni*
Gazel 108
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın felaket ve afetlere batması(gark olması).

Derd-i ışḳuñdan Muḥibbī ne belā çekdügini
Kimsenem yokdur ide ḥālümi āgāh saña

belā gelse:

1. **belā gelse:**--*se*
Gazel 490
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Felakete maruz kalmak.

ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳ odur gelse belā ṣabr eyleye
Var-ısa cevre taḥammül uşbu ben şābirdedür

belā irer:

1. **belā irer:**--*e, --r*
Gazel 123
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bela gelmek.

Ehl-i ışḳa her dem irer ṣad belā
Çünki aña eksük olmaz biñ belā

belā kūhı:

1. **belā kūhı:**--*ı*
Gazel 224
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bela dağı.

Āhuñı seḥāb eyle başuñ üzre Muḥibbī
Başuñı belā kūhı dü çeşmüñi bıñar it

2. **belā kuhı:**--*ı*
Gazel 266
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bela dağı.

Āh eyle bulutlar gibi dursun serüñ üzre
Başuñı belā kuhı dü çeşmüñi bıñar it

belā kūhı içinde:

1. **belā kūhı içinde:**--*n, --de*
Gazel 119
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bela(eziyet) dağı içinde yer almak.

Belā kūhı içinde seng-i ġamdan
Yatur mecrūḥ olup dil bī-ser ü pā

belā kūhında:

1. **belā kūhında:**--*ı, --n, --da*
Gazel 94
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bela dağı.

Leb-i şīrīnüñi gördüm belā kūhında Ferhād'am
Yoluñda n'ola cān virsem bugün ben bī-ser ü bī-pā

belā tīrine:

1. **belā tīrine:**--*i, --ne*
Gazel 119
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bela-sıkıntı okları.

Siper kıldı belā tīrine sīnem
Kılan kirpüklerüñ ok kaşlaruñ ya

belā vü derd:

1. **belā vü derd:**
Gazel 126
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Istırap ve keder.

Ben belā-keş oldugumı dōstlar itmeñ aceb
Kim ki āşıḳdur belā vü derd mūnisdür aña

belā vü derd ü ġam:

1. **belā vü derd ü ġam:**
Gazel 481
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıkıntı, dert ve keder.

Her kaçan gelse belā vü derd ü ġam kāşāneme
Mā-ḥażar bagrum kebāb çeşmüm tolu peymānedür

belā vü derd ü miḥnet:

1. **belā vü derd ü miḥnet:**
Gazel 410
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bela, dert ve sıkıntı.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳ müşkildür varılmaz
Belā vü derd ü miḥnet olmasa zād

belā vü derd ü miḥnetde:

1. **belā vü derd ü miḥnetde:**--*de*
Gazel 440
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert,eziyet ve sıkıntı.

Ben belā vü derd ü miḥnetde olup ʿışḳa esīr
Her kişi der-fikr ü der-ʿiyş ü temāşāya deger

belā vü ġam ḫazānıdur:

1. **belā vü ġam ḫazānıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 107
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sararıp solmuş yüzü bela ve sıkıntı sonbaharını hatırlatır. Yani beyitte sonbahar mevsiminde yaprakların sararması ve ölmesi ile aşığı yüzündeki solgunluk arasında bir ilişki kurulmuştur.

Firḳat-ile soldı geçdi nev-bahār-ı ömrüm āh
Çehre-i zerdüm belā vü ġam ḫazānıdur baña

belā vü miḥnet ü ġam:

1. **belā vü miḥnet ü ġam:**
Gazel 312
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert, bela, sıkıntı ve keder.

Baña degdi belā vü miḥnet ü ġam
Olaldan dōstlar Mecnūn'a vāriş

belā vü miḥneti de:

1. **belā vü miḥneti de:**--*i, --de*
Gazel 486
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet,sıkıntı.

ʿIşḳ ara cān virmegi ancak hemān Ferhād ider
Bu belā vü miḥneti de dāyimā Mecnūn çeker

belā-ender-belā olmışdur:

1. **belā-ender-belā olmışdur:**--*mış, --dır*
Gazel 116
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Felaket içinde felaket, belalar içinde boğulmuş durumda olmak.(Sevgilinin eziyet ve cefaları bağlamında.).

Göz kara vü kaş kara kirpük kara
Baña olmışdur belā-ender-belā

belā-keş:

1. **belā-keş:**
Gazel 6
Mısra: **5**
Bela çeken, belaya katlanan, sıkıntı çeken.

Bāġ-ı ışḳında belā-keş bülbülidür bu gönül
Sīnesinde tāze dāġıdur gül-i ḫandān aña

belā-keş oldugumı:

1. **belā-keş oldugumı:**--*dug, --um, --ı*
Gazel 126
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve sıkıntı içinde olan.

Ben belā-keş oldugumı dōstlar itmeñ aceb
Kim ki āşıḳdur belā vü derd mūnisdür aña

belā-yı ʿışḳ-ıla:

1. **belā-yı ʿışḳ-ıla:**--*la*
Gazel 468
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk belası.

Nev-civān iken belā-yı ʿışḳ-ıla
Eyledüñ āhum ʿaşā vü beni pīr

belki:

1. **belki:**
Gazel 182
Mısra: **14**
"Bir ihtimal" anlamında kullanılan zarf.

İy Muḥibbī cān terk eyle seni ayb eylemez
Belki taḥsīn eyleye ışḳ ehli cānānuñ görüp

2. **belki:**
Gazel 434
Mısra: **2**
"Bir ihtimal" anlamında kullanılan zarf.

Nesi var dār-ı dünyānuñ hemen içinde ṣıḥḥatdür
Benüm yanumda bu rifʿat degüldür belki ẕilletdür

bellü:

1. **bellüdür:**-*dür*
Gazel 244
Mısra: **8**
Âşikâr, mâlûm, anlaşılır.

Bildiler dīvāne göñlüm saña ʿāşıḳ oldugın
Cünbişinden bellüdür biñ eylesün inkār mest

beñ-:

1. **beñlerüñ:**-*ler, -(ü)ñ*
Gazel 325
Mısra: **2**
Yüzde ve vücutta bulunan tabiî ufak ve siyah noktalar, ben, hâl.

Ḫaṭuñ itdi Ḫaṭā mülkini tārāc
Yidi kişverden aldı beñlerüñ bāc

ben:

1. **benüm:**-*üm*
Gazel 1
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Soñ nefesde sakla īmānum benüm
Bulmaya yol aña şeyṭān-ı racīm

2. **ben:**
Gazel 2
Mısra: **11**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Her ne kim itdüm günāhı olmışam ben muterif
Tevbeye geldüm ḳabūl it tevbemi yā Rabbenā

3. **benüm:**-*üm*
Gazel 2
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Āh kim vardur benüm başumda biñ dürlü hevā
Ger ināyet itmeseñ ömrüm olur cümle hebā

4. **beni:**-*i*
Gazel 3
Mısra: **16**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Kim bu şir-i dil-pesendi ele alup okıya
Raḥmet anuñ cānına kim beni raḥmetle aña

5. **baña:**--*a, -*
Gazel 4
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gerçi dünyā ḫalḳı māyil dürlü dürlü nimete
Baña gelmez ḫūn-ı dilden özgeye hīç iştihā

6. **baña:**-*a*
Gazel 4
Mısra: **12**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Tuymayup anı geçem diyem ki var mıdur Ṣırāṭ
Yā Resūlü'l-ālemīn baña olursañ rehnümā

7. **baña:**-*a*
Gazel 5
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Pādişāh-ı ışḳam u dil defter ü dīvān baña
Derd ü miḥnet sözlerin yazdum yiter ünvān baña

8. **baña:**-*a*
Gazel 5
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Pādişāh-ı ışḳam u dil defter ü dīvān baña
Derd ü miḥnet sözlerin yazdum yiter ünvān baña

9. **baña:**-*a*
Gazel 5
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İñlerem ṭanbūr-veş bagrum delindi ney gibi
Bezm-i ġamda mesken oldı güşe-i hicrān baña

10. **baña:**-*a*
Gazel 5
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Būseye bir cān nedür biñ cān virürdüm cān-ıla
Yarım agız būse iḳrār eylese cānān baña

11. **baña:**-*a*
Gazel 5
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Öldürür gerçi ki ġamzeñ āşıḳa virmez amān
Leblerüñ Īsī gibi her laḥẓa virür cān baña

12. **baña:**-*a*
Gazel 5
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Yanayım pervāne-veş şem-i cemāli nūrına
Şem-i ḥüsne çün Muḥibbī didi dilber yan baña

13. **ben:**
Gazel 6
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Tīr-i müjgānı gelürse cān virem şükrāne ben
Çün göreliden ya kaşını olmışam ḳurbān aña

14. **baña:**-*a*
Gazel 7
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Şem-i ḥüsnine naẓar kıldum tutuşdı cān u ten
Ben baña kaldum ki iy dil rehnümā oldum saña

15. **ben:**
Gazel 7
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Yüzüñi gördüm ben evvel mübtelā oldum saña
Çekmeg-ile cevrüñi āḫir fedā oldum saña

16. **ben:**
Gazel 7
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Şem-i ḥüsnine naẓar kıldum tutuşdı cān u ten
Ben baña kaldum ki iy dil reh-nümā oldum saña

17. **benüm:**-*üm*
Gazel 8
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bülbül-i şūrīde-veş efġānum işidüp benüm
Ġonca agzın açuban nergis tutupdur göz baña

18. **beni:**-*i*
Gazel 9
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Cevr oklarıyla ger beni öldürseñ iy ḥabīb
Āḫir nefesde eyleye cānum duā saña

19. **beni:**-*i*
Gazel 14
Mısra: **11**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Cām-ı laüñ sun lebüñden beni mest eyle didüm
Didi çeşmi ḫışm-ıla mestāne söylersin baña

20. **ben:**
Gazel 16
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ben şāh-ı ışḳ olduguma bu yiter delīl
Her dem yanumca gözyaşı olur sipeh baña

21. **baña:**-*a*
Gazel 19
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İşidüp nālemi ebr oldı yine zār baña
Çözdi sünbül saçını agladı kühsār baña

22. **baña:**-*a*
Gazel 19
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İşidüp nālemi ebr oldı yine zār baña
Çözdi sünbül saçını agladı kühsār baña

23. **baña:**-*a*
Gazel 19
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Lebleri dār-ı şifāsında bu dil ḫasta olup
Niçe yıldur ki yaturam itmedi tīmār baña

24. **baña:**-*a*
Gazel 19
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Yüzümüñ zerdine bakdı bu gözüm merdümi çün
Ḫarc içün virdi bu yolda niçe dīnār baña

25. **baña:**-*a*
Gazel 19
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İy saçı leylī ne tañ ger baña mecnūn diseler
Dil ise bende degül aḳl degül yār baña

26. **baña:**-*a*
Gazel 19
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İy saçı leylī ne tañ ger baña mecnūn diseler
Dil ise bende degül aḳl degül yār baña

27. **baña:**-*a*
Gazel 19
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dāġ gül gözyaşı mül eyle Muḥibbī yüri iyş
Sīnemüñ bāġı yiter çün gül ü gülzār baña

28. **bende:**-*de*
Gazel 19
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İy saçı leylī ne tañ ger baña mecnūn diseler
Dil ise bende degül aḳl degül yār baña

29. **baña:**-*a*
Gazel 21
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bezm-i ġamda nāle kıl iy nāy ḥāldaş ol baña
Çarḫ elinden iñleyem bir laḥẓa yoldaş ol baña

30. **baña:**-*a*
Gazel 21
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bezm-i ġamda nāle kıl iy nāy ḥāldaş ol baña
Çarḫ elinden iñleyem bir laḥẓa yoldaş ol baña

31. **baña:**-*a*
Gazel 21
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Āşıḳ iseñ bir gül-i ranāya sen de andelīb
Okıyalum ders-i ışḳı gel sabaḳdaş ol baña

32. **baña:**-*a*
Gazel 21
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Işḳ şāhī çün baña virdi ġamuñ sulṭānlıgın
İy gözüm saḳḳālıg it iy ġamze ferrāş ol baña

33. **baña:**-*a*
Gazel 21
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Işḳ şāhī çün baña virdi ġamuñ sulṭānlıgın

İy gözüm saḳḳālıg it iy ġamze ferrāş ol baña

34. **baña:**-*a*
Gazel 21
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gülşen-i kūyın tolanmaga nigāruñ ṣubḥa dek
İy ṣabā merdümlik it bir gice yoldaş ol baña

35. **baña:**-*a*
Gazel 21
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bu Muḥibbī vādī-i hicre yöneldi zād içün
Ḫūn-ı dil yiter ṣarāb iy ġam gelüp aş ol baña

36. **benüm:**-*(ü)m*
Gazel 22
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gitmedi zülfüñ ḫayāli kılca yādumdan benüm
İy saçı sünbül göñül neyçün perīşān olmaya

37. **ben:**
Gazel 23
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Teşne dilven ẓulmet-i hicrān içinde kalmışam
Ḫıżr olup ben kalmışa gül göstere rāh iy ṣabā

38. **benden:**-*den*
Gazel 23
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dāmenine el irerse öp benden dāmenin
İrmez-iseñ dāmenine öpesin rāh iy ṣabā

39. **benüm:**-*üm*
Gazel 23
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Eyleyen sevdā-yı zülfidür benüm ḥālüm siyāh
İtmedüñ yārı benüm ḥālümden āgāh iy ṣabā

40. **benüm:**-*üm*
Gazel 23
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Eyleyen sevdā-yı zülfidür benüm ḥālüm siyāh
İtmedüñ yārı benüm ḥālümden āgāh iy ṣabā

41. **benüm:**-*üm*
Gazel 24
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Firḳatiyle gice gündüz teşnedür cān u göñül
Gel benüm şāḥum viṣālüñ şerbetin kandur baña

42. **baña:**-*a*
Gazel 26
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Benüm ömrüm ömür ferdāya güymez
Disem bir būse vir sen baña ferdā

43. **benüm:**-*üm*
Gazel 26
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Benüm ömrüm ömür ferdāya güymez
Disem bir būse vir sen baña ferdā

44. **baña:**-*a*
Gazel 27
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bilmezem kim bu ne ḥāletdür baña
Ḳāmetüñ her dem ḳıyāmetdür baña

45. **baña:**-*a*
Gazel 27
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bilmezem kim bu ne ḥāletdür baña
Ḳāmetüñ her dem ḳıyāmetdür baña

46. **baña:**-*a*
Gazel 27
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gāh cevr ider gözüñ gāhī kaşuñ
Çün ire sehm saādetdür baña

47. **baña:**-*a*
Gazel 27
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Kapusından beni dūr olsun dimiş
Anı ẕillet sanma izzetdür baña

48. **baña:**-*a*
Gazel 27
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ḫışm-ıla çeşmüñ dökerse kanumı
Ḥamdü-lillāh kim ināyetdür baña

49. **baña:**-*a*
Gazel 27
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Sāye-i ḳaddüñ Muḥibbī'ye yiter
Şāḫ-ı ṭūbā sensüzin letdür baña

50. **beni:**-*i*
Gazel 27
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Kapusından beni dūr olsun dimiş
Anı ẕillet sanma izzetdür baña

51. **baña:**-*a*
Gazel 31
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Niçe bir bāġa hevāñ-ıla varam hem çü ṣabā
Serverā serv-i ḳadüñ arż ide bir kerre baña

52. **baña:**-*a*
Gazel 33
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bilmedüm virdüm göñül cānā saña
Her ne itdüm ise ben itdüm baña

53. **benüm:**-*üm*
Gazel 34
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ger benüm pendümi gūş itmez iseñ
Direm iy dil olmış olacak saña

54. **benden:**-*den*
Gazel 35
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Benden anamdan togaldan olmamışdur ġam cüdā
Ölürem derd-ile ġam benden ola bir dem cüdā

55. **benden:**-*den*
Gazel 35
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Benden anamdan togaldan olmamışdur ġam cüdā
Ölürem derd-ile ġam benden ola bir dem cüdā

56. **baña:**-*a*
Gazel 37
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Vaṣl umarken ben naṣīb olan çü hicrāndur baña
Derd-i ışḳı ḫoş görelüm derd dermāndur baña

57. **baña:**-*a*
Gazel 37
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Vaṣl umarken ben naṣīb olan çü hicrāndur baña
Derd-i ışḳı ḫoş görelüm derd dermāndur baña

58. **baña:**-*a*
Gazel 37
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ḫāṭırum cemiyyetini sorma benden iy refīḳ
Çün ḫayāl ü fikr ol zülf-i perīşāndur baña

59. **baña:**-*a*
Gazel 37
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dōstlar yitmez mi bu deñlü nümūne ışḳuma
Dest-i ġamla çāk olan ceyb ü girībāndur baña

60. **baña:**-*a*
Gazel 37
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Herkesüñ var bir murādı dāyimā ister anı
Ārzū-yı cān u dil ol şāh-ı ḫūbāndur baña

61. **baña:**-*a*
Gazel 37
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bu Muhibbī'ye cefā kılsañ veyā cevr ü sitem
Çünki senden irişe luṭf-ıla iḥsāndur baña

62. **ben:**
Gazel 37
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Vaṣl umarken ben naṣīb olan çü hicrāndur baña
Derd-i ışḳı ḫoş görelüm derd dermāndur baña

63. **benden:**-*den*
Gazel 37
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ḫāṭırum cemiyyetini sorma benden iy refīḳ
Çün ḫayāl ü fikr ol zülf-i perīşāndur baña

64. **baña:**-*a*
Gazel 39
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Tolıdur dürlerle bagrum ḫūnı mercāndur baña
Bulınur zīrā gözümüñ yaşı ummāndur baña

65. **baña:**-*a*
Gazel 39
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Tolıdur dürlerle bagrum ḫūnı mercāndur baña
Bulınur zīrā gözümüñ yaşı ummāndur baña

66. **baña:**-*a*
Gazel 39
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gönderürseñ ġamze okların cefā sanma anı
Hey yolında öldügüm ol rāḥat-ı cāndur baña

67. **baña:**-*a*
Gazel 39
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Benüm-içün yoluña ölmez dimiş bī-dīn raḳīb
Sözine inanma anuñ kurı bühtāndur baña

68. **baña:**-*a*
Gazel 39
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dāda vardum kapusına ol güzeller şāhınuñ
Ola kim dād eyleye kulına sulṭāndur baña

69. **baña:**-*a*
Gazel 39
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Rāḥat olurdum Muḥibbī cevr okın yagdursa yār
Niçe rāḥat olmayam ol ḫ̆āb-ı bārāndur baña

70. **benüm-içün:**-*üm, --içün*
Gazel 39
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Benüm-içün yoluña ölmez dimiş bī-dīn raḳīb
Sözine inanma anuñ kurı bühtāndur baña

71. **baña:**-*a*
Gazel 41
Mısra: **11**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Baña bu dünyāya sulṭān olmadan
Yigdür olmak āsitānuñda gedā

72. **baña:**-*a*
Gazel 42
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ḥamdü-lillāh devlet-i ışḳuñ müyesserdür baña
Elde tutdugum lebüñ yādına sāġardur baña

73. **baña:**-*a*
Gazel 42
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ben niçesi olmayam pīr-i muġānuñ bendesi
Her ḳadeḥ kim reşḥa eyler ayn-ı keverdür baña

74. **baña:**-*a*
Gazel 42
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Didiler yok yirlere ḫarc itme ömrüñ naḳdini
Bilmedüm ḫayf anları ḥaḳḳ-ı birāderdür baña

75. **baña:**-*a*
Gazel 42
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Zāhidā sanma esāsı yok-durur bu ışḳumuñ
Şöyle muḥkemdür ki bir sedd-i Sikender'dür baña

76. **baña:**-*a*
Gazel 42
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Kāküline kimi reyḥān dir Muḥibbī kimi misk
Ko ne dirlerse disünler zülf-i anberdür baña

77. **ben:**
Gazel 42
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ben niçesi olmayam pīr-i muġānuñ bendesi
Her ḳadeḥ kim reşḥa eyler ayn-ı keverdür baña

78. **baña:**-*a*
Gazel 43
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Sensüz iy cān u cihān hergiz gerekmez cān baña
Sīnede cāndan ivāż çünki yiter cānān baña

79. **baña:**-*a*
Gazel 43
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ben senüñ ḥüsn-i cihān-efrūzuña ḫayrān iken
Merd ü zen bu ḥāle bakup oldılar ḫayrān baña

80. **baña:**-*a*
Gazel 43
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ẕerre gibi eyledüm karşu semā iy āfītāb
Tā diyesin dāyimā ol zār u sergerdān baña

81. **baña:**-*a*
Gazel 43
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İki aynumdan revān oldı iki cū kim göre
Başum üzre dūd-ı āhum diye kūhistān baña

82. **baña:**-*a*
Gazel 43
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İy Muḥibbī maḫzen-i dilden çıkar söz gevherin
Ḫarc kıl çünki sunıldı genc-i bī-pāyān baña

83. **ben:**
Gazel 43
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ben senüñ ḥüsn-i cihān-efrūzuña ḫayrān iken
Merd ü zen bu ḥāle bakup oldılar ḫayrān baña

84. **baña:**-*a*
Gazel 45
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dōstum sen olmasañ gülşen gelür külḫān baña
Senüñ-ile olıcak külḫān olur gülşen baña

85. **baña:**-*a*
Gazel 45
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dōstum sen olmasañ gülşen gelür külḫān baña
Senüñ-ile olıcak külḫān olur gülşen baña

86. **baña:**-*a*
Gazel 45
Mısra: **3**

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gönlüm alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

87. **baña:**-*a*
Gazel 45
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gönlüm alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

88. **baña:**-*a*
Gazel 45
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dāġlar yakdum temāşā eyleyem sen gül ruḫı
Bakmaga her yaña oldı her biri revzen baña

89. **baña:**-*a*
Gazel 45
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ben vefā umup göñül virdüm saña iy pür-cefā
Āḳıbet bildüm vefā gelmez imiş senden baña

90. **baña:**-*a*
Gazel 45
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Yüzini gördüm Muḥibbī gitdi benden aḳl u dil
Cān daḫı gitse naẓar kılmaz o sīmīn-ten baña

91. **ben:**
Gazel 45
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ben vefā umup göñül virdüm saña iy pür-cefā
Āḳıbet bildüm vefā gelmez imiş senden baña

92. **benden:**-*den*
Gazel 45
Mısra: **9**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Yüzini gördüm Muḥibbī gitdi benden aḳl u dil
Cān daḫı gitse naẓar kılmaz o sīmīn-ten baña

93. **baña:**-*a*
Gazel 46
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bir kemān ebrū güzel ẓāhirde cānāndur baña
Līk manāda yine ol āfet-i cāndur baña

94. **baña:**-*a*
Gazel 46
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bir kemān ebrū güzel ẓāhirde cānāndur baña
Līk manāda yine ol āfet-i cāndur baña

95. **baña:**-*a*
Gazel 46
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ġamzeñi gönder bu cānı ben emānet saklaram
Ḥaḳḳını ehline teslīm itmek āsāndur baña

96. **baña:**-*a*
Gazel 46
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bilüme zünnār iderdüm küfr-i zülfüñ iy ṣanem
Diyeler korkum budur ki nā-müselmāndur baña

97. **baña:**-*a*
Gazel 46
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Maḫzen-i dilden çıkarsam ġam degül söz gevherin
Eksük olmaz ne ḳadar ḫarc eylesem kāndur baña

98. **baña:**-*a*
Gazel 46
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Tekye-i dilde Muḥibbī cem idüp derd ü belā
Eglenürsem tañ mı bunlar çünki mihmāndur baña

99. **ben:**
Gazel 46
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ġamzeñi gönder bu cānı ben emānet saklaram
Ḥaḳḳını ehline teslīm itmek āsāndur baña

100. **benüm:**-*üm*
Gazel 47
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İñlerem bülbülleyin sen gülden ayru dem-be-dem
Ancak oldı nāle vü āhum benüm bād-ı hevā

101. **baña:**-*a*
Gazel 51
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gülşen içre eldeki sāġar kızıl güldür baña
Hem ṣürāḥī ḳulḳulı āvāz-ı bülbüldür baña

102. **baña:**-*a*
Gazel 51
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gülşen içre eldeki sāġar kızıl güldür baña
Hem ṣürāḥī ḳulḳulı āvāz-ı bülbüldür baña

103. **baña:**-*a*
Gazel 51
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dürr ü cevherdür gözüm yaşı niār itdüm yine
Ḫˇāce-i ışḳam ġam u ġuṣṣa tecemmüldür baña

104. **baña:**-*a*
Gazel 51
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bilmedüm cānā murāduñ rūmı öldürmek midür
Her ne kim maḳṣūduñ oldıysa düşen oldur baña

105. **baña:**-*a*
Gazel 51
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ḫālüñi añdukça cānā dil ḥarāret baglasa
Tañ mı her bir dānesi çün dār-ı fülfüldür baña

106. **baña:**-*a*
Gazel 51
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dār-ı dünyāda Muḥibbī çünki yok ġamdan ḫalāṣ
Çāresi nedür sorarsañ nūş kıl müldür baña

107. **benüm:**-*üm*
Gazel 55
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Eksük olmaz derd ü ġam miḥnet belā her dem gelür
Sanmañuz kim tekye-i göñlüm benüm tenhā ola

108. **baña:**-*a*
Gazel 57
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Eylese cevr ü cefā ẓulm u sitem
Āfiyetdür gelmez ol baña belā

109. **ben:**
Gazel 60
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Egerçi ışḳuñı āsān okurlar evvelī dilhā
Velī ben görmedüm andan cihān içinde müşkilhā

110. **benden:**-*den*
Gazel 60
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gidüpdür küllī dil benden digergūn gün-be-gün ḥālüm
Niçe taḳrīr idem yā Rab derūn-ı derdidür dilhā

111. **ben:**
Gazel 61
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İşitdüm ben civān ü pīr didi bu söz mücmil hā
Görinür gerçi ışḳ āsān velīkin soñı müşkil hā

112. **ben:**
Gazel 63
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Sen güzeller şāhısın ben ışḳuñ-ıla mübtelā
Hīç olur mı ki muḳārin ola şāh-ıla gedā

113. **baña:**-*a*
Gazel 66
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dōstum sen olmasañ gülşen gelür külḫen baña
Senüñ-ile olıcak külḫen olur gülşen baña

114. **baña:**-*a*
Gazel 66
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Göñül alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

115. **baña:**-*a*
Gazel 66
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Göñül alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

116. **baña:**-*a*
Gazel 66
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Göñül ben virdüm bunda yok günāhı kimsenüñ
Ben baña itdüm ki bakdum dōstum senden yaña

117. **baña:**-*a*
Gazel 66
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dāġlar yakdum temāşā eyleyem sen gül-ruḫı
Bakmaga her yaña oldı her biri revzen baña

118. **ben:**
Gazel 66
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Göñül ben virdüm bunda yok günāhı kimsenüñ
Ben baña itdüm ki bakdum dōstum senden yaña

119. **ben:**
Gazel 66
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Göñül ben virdüm bunda yok günāhı kimsenüñ
Ben baña itdüm ki bakdum dōstum senden yaña

120. **beni:**-*i*
Gazel 67
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Şöyle bend itdi beni zencīr-i zülf
Añlamazam anı ayruk kurtıla

121. **beni:**-*i*
Gazel 68
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Beni ferdāya salma vaṣla irgür
Mebādā irmeye bu ömr ferdā

122. **ben:**
Gazel 69
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ben nedīm-i kemterīn bir bendeyem
Ḥükm ide mi bendeye bir pādişā

123. **baña:**-*a*
Gazel 74
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dimezem eyle vefā tek eksük olmasun cefā
Baña ol rāḥat gelür sanma ki anı ḳahr ola

124. **baña:**-*a*
Gazel 74
Mısra: **12**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İtlerinden beni add itmiş ser-i kūyında yār
Ḫoş laḳab virmiş ḥabībüm baña ġāyet faḫr ola

125. **beni:**-*i*
Gazel 74
Mısra: **11**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İtlerinden beni add itmiş ser-i kūyında yār
Ḫoş laḳab virmiş ḥabībüm baña ġāyet faḫr ola

126. **baña:**-*a*
Gazel 75
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gün yüzüñe māh-tābı beñzedüp sorsañ baña
Saña budurur cevābum “beyne arż u ve’s-samā”

127. **baña:**-*a*
Gazel 78
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Çün ezel ḳassāmı ḳısmet eylemiş iy güliẕār
Baña bülbül nālesin gül gibi ḥandānı saña

128. **baña:**-*a*
Gazel 79
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Karşuñda ben pervāneyem sen şem-i tābānsın baña
Işḳuñla hem dīvāneyem sen āfet-i cānsın baña

129. **baña:**-*a*
Gazel 79
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Karşuñda ben pervāneyem sen şem-i tābānsın baña
Işḳuñla hem dīvāneyem sen āfet-i cānsın baña

130. **baña:**-*a*
Gazel 79
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Cevr ü cefā kahr u sitem mihr ü vefā cūd u kerem
Ben bende-i fermānuñam sen şāh-ı sulṭānsın baña

131. **baña:**-*a*
Gazel 79
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bir bülbül-i nālānuñam tā ṣubḥa dek giryānuñam
Şöyle senüñ ḥayrānuñam sen daḫı ḥayrānsın baña

132. **baña:**-*a*
Gazel 79
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Hicr içre bulmışken memāt kılduñ baña çün ilṭifāt
Buldum lebüñden ben ḥayāt sen āb-ı ḥayvānsın baña

133. **baña:**-*a*
Gazel 79
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Zülfüñe gönlüm bestedür āhum göge peyvestedür
Cānā Muḥibbī ḫastadur sen derde dermānsın baña

134. **ben:**
Gazel 79
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Karşuñda ben pervāneyem sen şem-i tābānsın baña
Işḳuñla hem dīvāneyem sen āfet-i cānsın baña

135. **ben:**
Gazel 79
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Cevr ü cefā kahr u sitem mihr ü vefā cūd u kerem
Ben bende-i fermānuñam sen şāh-ı sulṭānsın baña

136. **ben:**
Gazel 79
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Hicr içre bulmışken memāt kılduñ baña çün ilṭifāt
Buldum lebüñden ben ḥayāt sen āb-ı ḥayvānsın baña

137. **baña:**-*a*
Gazel 80
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gün yüzüñ görmez-isem zülfüñ olur ḫāyil baña
Geçdi ömrüm iy dirīġā olmaduñ māyil baña

138. **baña:**-*a*
Gazel 80
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gün yüzüñ görmez-isem zülfüñ olur ḫāyil baña
Geçdi ömrüm iy dirīġā olmaduñ māyil baña

139. **baña:**-*a*
Gazel 80
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Çokdan dil gitdi benden bir daḫı añmaz beni
Anuñ içün dir ḫiṭāb idüp gören bī-dil baña

140. **baña:**-*a*
Gazel 80
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Āh kim bahr-ı fırāḳuñ düşeli girdābına
Olmışam ser-geştesi peydā degül sāḥil baña

141. **baña:**-*a*
Gazel 80
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Rāh-ı ışḳuñda senüñ sehl ola itmek terk-i ser
Işḳuñı terk eylemeklik līk gelür müşkil baña

142. **baña:**-*a*
Gazel 80
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Himmetüm bāzını saldum sen hümāyı ṣayd içün
Ayagumda nāle vü āhum olupdur zil baña

143. **baña:**-*a*
Gazel 80
Mısra: **14**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Derd-i ışḳumı Muḥibbī görse ger Ferhād u Ḳays
Olur idi ışḳuma baş egdürüp ḳāyil baña

144. **baña:**-*a*
Gazel 81
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Başuma āhum şuāı tāc-ı efserdür baña
Eşk-i çeşmüm virdügi ḫilat ser-ā-ser dür baña

145. **baña:**-*a*
Gazel 81
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Başuma āhum şuāı tāc-ı efserdür baña
Eşk-i çeşmüm virdügi ḫilat ser-ā-ser dür baña

146. **baña:**-*a*
Gazel 81
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ursa deryāyı ḥāvādi mevc gitmem bir yaña
Keştī-i ışḳuñ bi-ḥamdi'llāh ki lengerdür baña

147. **baña:**-*a*
Gazel 81
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Taḫt-ı Keykāvūs u māl-ı Ḫusrev'e meyl itmezem
Bendelik çün āsitānuñda müyesserdür baña

148. **baña:**-*a*
Gazel 81
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Eyleseñ gāhī vefā gāhī dönüp cevr ü cefā
Dōstum senden gelen cümle berāberdür baña

149. **baña:**-*a*
Gazel 81
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Kūhlar itmez taḥammül dil çeker bār-ı ġamı
Ehl-i ışḳ içinde tañ mı diyeler nerdür baña

150. **baña:**-*a*
Gazel 81
Mısra: **12**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İy Muḥibbī başum üzre şule-i āhum alem
Ṣāh-ı ışḳam saglu sollu eşk leşkerdür baña

151. **baña:**-*a*
Gazel 82
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ger çeke tīġ-ı cefāsın dem dem ol şāhid baña
Ben şehīd-i ışk olam cümle cihān şāhid baña

152. **baña:**-*a*
Gazel 82
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ger çeke tīġ-ı cefāsın dem dem ol şāhid baña
Ben şehīd-i ışk olam cümle cihān şāhid baña

153. **baña:**-*a*
Gazel 82
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Heykel-i zer ārzū idüp heves kılmaz göñül
Ger ola sīmīn ḫamāyil bir gün ol sāid baña

154. **baña:**-*a*
Gazel 82
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Nāmede cevr ü cefāsın yād idüp gönderdi yār
Nefḥa-i Rūḥu'l-ḳudüs san oldı ol ḳāṣid baña

155. **baña:**-*a*
Gazel 82
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Pend ider her dem baña geç dir hevā-yı ışḳdan

Her ne dirse görinür bād-ı hevā zāhid baña

156. **baña:**-*a*
Gazel 82
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Pend ider her dem baña geç dir hevā-yı ışḳdan
Her ne dirse görinür bād-ı hevā zāhid baña

157. **baña:**-*a*
Gazel 82
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Secde kıldı ṭāḳ-ı ebrūña Muḥibbī cān-ıla
Yaraşur miḥrāb-ı mescid dir-ise sācid baña

158. **ben:**
Gazel 82
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ger çeke tīġ-ı cefāsın dem dem ol şāhid baña
Ben şehīd-i ışk olam cümle cihān şāhid baña

159. **baña:**-*a*
Gazel 84
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ẓulmet-i zülfüñde lalüñ āb-ı ḥayvāndur baña
İy mesīḥā sözlerüñ derdüme dermāndur baña

160. **baña:**-*a*
Gazel 84
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ẓulmet-i zülfüñde lalüñ āb-ı ḥayvāndur baña
İy mesīḥā sözlerüñ derdüme dermāndur baña

161. **baña:**-*a*
Gazel 84
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gül açılsa ḫalḳ-ı ālem gül gibi ḫandān olur
Sensüzin gülzār-ı ālem cümle zindāndur baña

162. **baña:**-*a*
Gazel 84
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Cān u dilden çeşmüñüñ cellādına sundum boyun
Arada bildüm ḥicāb olan bugün cāndur baña

163. **baña:**-*a*
Gazel 84
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Rūz-ı hicrüñde görenler beni tenhā sanmasun
Ġuṣṣa ġam durmaz gelür her biri mihmāndur baña

164. **baña:**-*a*
Gazel 84
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Saçalıdan mezra-ı dilde maḥabbet toḫmını
Dūd-ı āhum ebr olup göz yaşı bārāndur baña

165. **baña:**-*a*
Gazel 84
Mısra: **12**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Cān fedā itmez dir-imiş yoluña bī-dīn raḳīb
Bāver itme dōstum vallāhi bühtāndur baña

166. **baña:**-*a*
Gazel 84
Mısra: **14**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gülşen-i derde Muḥibbī olalı cismüm nihāl
Mīvedür bagrum başı her berg peykāndur baña

167. **baña:**-*a*
Gazel 86
Mısra: **14**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bula Muḥibbī mürde göñül ömr-i sermedī
Īsī gibi eger baña andan ḫiṭāb ola

168. **baña:**-*a*
Gazel 89
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ya çeşmüñe di eylemesün ḳaṣd cānuma
Ya būseñi vir tā ki baña ḫūn-bahā ola

169. **ben:**
Gazel 89
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bir cān nedür ki yoluña ben anı virmeyem
Biñ cānum olsa yoluña cümle fedā ola

170. **baña:**-*a*
Gazel 93
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Kanda beñzer dōstlar Mecnūn-ı sergerdān baña
Bu zamāna kalsa ger kalurdı ol ḥayrān baña

171. **baña:**-*a*
Gazel 93
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Kanda beñzer dōstlar Mecnūn-ı sergerdān baña
Bu zamāna kalsa ger kalurdı ol ḥayrān baña

172. **baña:**-*a*
Gazel 93
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dāmen-i ışḳı dutup aḳlı ferāmūş eyledüm
Böyle yazdı tā ezelden alnuma Yezdān baña

173. **baña:**-*a*
Gazel 93
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Lal-i nābuñ ḥasretinden ḫastayam iy dil-firīb
Leblerüñ dārü'ş-şifāsından buyur dermān baña

174. **baña:**-*a*
Gazel 93
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dutışup ışḳ āteşine yanar-ıdum ser-te-ser
Olmasaydı eşk-i çeşmüm dem-be-dem bārān baña

175. **baña:**-*a*
Gazel 93
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İrgürürdüm göklere cānā maḥabbet topını
İy güzeller şāhı olsañ bir gice mihmān baña

176. **baña:**-*a*
Gazel 93
Mısra: **12**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Vādi-i ġamda kalup bī-çāre dil Mecnūn gibi
Kim dimez bilsem Muḥibbī zār u sergerdān baña

177. **baña:**-*a*
Gazel 94
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Düşüp kūh-ı belā içre gözüm yaşı baña hem-dem
Ġamuñ ālemde var olsun komaz bir dem beni tenhā

178. **ben:**
Gazel 94
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Şarāb-ı lal-i nābuñdur iden ben bī-dili şeydā
Ser-i zülf-i siyāhuñdur getüren başuma ġavġā

179. **ben:**
Gazel 94
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Leb-i şīrīnüñi gördüm belā kūhında Ferhād'am
Yoluñda n'ola cān virsem bugün ben bī-ser ü bī-pā

180. **benem:**-*e, -m*
Gazel 94
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Görelden ḫāl-i Hindūñı dolaşdum leylī zülfüñe
Bugün ṣahrā-yı miḥnetde benem Mecnuñ gibi rüsvā

181. **beni:**-*i*
Gazel 94
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Düşüp kūh-ı belā içre gözüm yaşı baña hem-dem
Ġamuñ ālemde var olsun komaz bir dem beni tenhā

182. **beni:**-*i*
Gazel 96
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Çünki raḥmuñ yok nigārā bāri gel öldür beni
Bu dil-i bī-çārenüñ ḥālini eyle bir yaña

183. **ben:**
Gazel 97
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ne aceb kıydı aceb ẓulm eyledi devrān aña
Virür idüm çāre ger olsa-y-ıdı ben cān aña

184. **benüm-için:**-*üm, --için*
Gazel 98
Mısra: **9**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Eksük itmez benüm-içün her gice yaşlar döker
Göreyim ki merdüm-i çeşmümi ber-ḫūrdār ola

185. **benüm:**-*üm*
Gazel 100
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Niçe bir öldüre ġamzeñ bu Muḥibbī kuluñı
Ya benüm kāse-i çeşmüm niçe kan-ıla tola

186. **baña:**-*a*
Gazel 102
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Tīr ü peykānuñ nigārā rāḥat-ı cāndur baña
Dōstum dil teşnedür lal-i lebüñ kāndur baña

187. **baña:**-*a*
Gazel 102
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Tīr ü peykānuñ nigārā rāḥat-ı cāndur baña
Dōstum dil teşnedür lal-i lebüñ kāndur baña

188. **baña:**-*a*
Gazel 102
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Sen şarāb iç gülşen içre lāle-veş ben kan yudam
Ḳısmetüm rūz-ı ezelde var-ısa kandur baña

189. **baña:**-*a*
Gazel 102
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Şöyle rüsvā eyledi ışḳuñ bu ben dīvāneyi
Ḥayret alur sāyemi karşumda ḫayrāndur baña

190. **baña:**-*a*
Gazel 102
Mısra: **8**

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Sanma ışḳuñla beni hicrān şebi tenhā olam
Kanda olsam yār u mūnis āh u efġāndur baña

191. **baña:**-*a*
Gazel 102
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gül yüzüñ şevḳi ile baksam Muḥibbī āleme
Cümle ālem ser-te-ser bāġ u gülistāndur baña

192. **ben:**
Gazel 102
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Sen şarāb iç gülşen içre lāle-veş ben kan yudam
Ḳısmetüm rūz-ı ezelde var-ısa kandur baña

193. **ben:**
Gazel 102
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Şöyle rüsvā eyledi ışḳuñ bu ben dīvāneyi
Ḥayret alur sāyemi karşumda ḥayrāndur baña

194. **beni:**-*i*
Gazel 102
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Sanma ışḳuñla beni hicrān şebi tenhā olam
Kanda olsam yār u mūnis āh u efġāndur baña

195. **baña:**-*a*
Gazel 103
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Sünbül ü gül n'eylerem zülf ü ruḫuñ besdür baña
Serv ü ṭūbādan ġaraż ol naḫl-i nev-resdür baña

196. **baña:**-*a*
Gazel 103
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Sünbül ü gül n'eylerem zülf ü ruḫuñ besdür baña
Serv ü ṭūbādan ġaraż ol naḫl-i nev-resdür baña

197. **baña:**-*a*
Gazel 103
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gülşen-i ḥüsnüñde gördüm iki şehlā çeşmüñi
Varmadan anda murādum iki nergisdür baña

198. **baña:**-*a*
Gazel 103
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Niçe demlerdür ki ben kūyında derbān olmışam
Yañılup bir gün benümçün dimedi kesdür baña

199. **baña:**-*a*
Gazel 103
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gel temāşā eyle cānā yine göñlüm ḫānesin
Ḫūn-ıla mersūm bir ṭāḳ-ı muḳarnesdür baña

200. **baña:**-*a*
Gazel 103
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bu Muḥibbī çün libās-ı faḳrı kıldı iḫtiyār
Sanmañuz zer-baft ü dībā fikr-i aṭlasdur baña

201. **ben:**
Gazel 103
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Niçe demlerdür ki ben kūyında derbān olmışam
Yañılup bir gün benümçün dimedi kesdür baña

202. **benümçün:**-*üm, -çün*
Gazel 103
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Niçe demlerdür ki ben kūyında derbān olmışam
Yañılup bir gün benümçün dimedi kesdür baña

203. **baña:**-*a*
Gazel 105
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ḫāṣılum derd oldı tā gösterdi ol meh rū baña
Kāşkī göstermeye-y-di rūyın ol bed-ḫū baña

204. **baña:**-*a*
Gazel 105
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ḫāṣılum derd oldı tā gösterdi ol meh rū baña
Kāşkī göstermeye-y-di rūyın ol bed-ḫū baña

205. **baña:**-*a*
Gazel 105
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bulmadı cevr ü cefādan özge bu ġamgīn göñül
Arturur günden güne cevrini ol meh-rū baña

206. **baña:**-*a*
Gazel 105
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Şādmānam kim ṣabā urdukça şāne zülfine
Cān dimāġın ter kılur irişüp ol ḫoş-bū baña

207. **baña:**-*a*
Gazel 105
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dīdi kūyuñda kaluban öldi ḥasretle göñül
Kimseler bilmez ne işler eyledi ol gū baña

208. **baña:**-*a*
Gazel 105
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Hīç olam mı iy Muḥibbī bend-i zülfinden ḫalāṣ
Niçe yirden bend ü zencīr oldı her bir mū baña

209. **baña:**-*a*
Gazel 106
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Eyledüñ rüsvā-yı ālem virmedüñ kāmı baña
Komadı hicr āteşi hergiz dil-ārāmı baña

210. **baña:**-*a*
Gazel 106
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Eyledüñ rüsvā-yı ālem virmedüñ kāmı baña
Komadı hicr āteşi hergiz dil-ārāmı baña

211. **baña:**-*a*
Gazel 106
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bir yaña ġamdur çeken bir yaña derd ü ġuṣṣadur
Niçeye dek çekdürürler bu serencāmı baña

212. **baña:**-*a*
Gazel 106
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Terk idüp nāmūs u nāmı olmışam bed-nām-ı ḫalḳ
Koyalı meh-pāreler rüsvā diyü nāmı baña

213. **baña:**-*a*
Gazel 106
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bir nefes bu dil maḥabbetden daḫı şād olmadı
Ḥāṣıl oldı derd ü ġamla miḥnet eyyāmı baña

214. **baña:**-*a*
Gazel 106
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gün yüzini görmege varsam Muḥibbī dilberüñ
Zülfi girür ara yire gösterür şāmı baña

215. **baña:**-*a*
Gazel 107
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Sīnem üzre dāġlar ışḳuñ nişānıdur baña
Zülfüñ uzun fikr ü ömr cāvidānıdur baña

216. **baña:**-*a*
Gazel 107
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Sīnem üzre dāġlar ışḳuñ nişānıdur baña
Zülfüñ uzun fikr ü ömr cāvidānıdur baña

217. **baña:**-*a*
Gazel 107
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Derd-ile āh eylesem her yaña saçılur şerer
Bu şikāf-ı sīne san ejder dehānıdur baña

218. **baña:**-*a*
Gazel 107
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Firḳat-ile soldı geçdi nev-bahār-ı ömrüm āh
Çehre-i zerdüm belā vü ġam ḫazānıdur baña

219. **baña:**-*a*
Gazel 107
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gelse biñ tīġ-ı cefā ẓāhir görinmez yarası
Yaksa biñ nār-ı sitem daġ-ı nihānīdür baña

220. **baña:**-*a*
Gazel 107
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Murġ-ı ġam geldi Muḥibbī eyledi göñlüm vaṭan
Didi gitmem ġayra bu ḫoş āşiyānıdur baña

221. **beni:**-*i*
Gazel 110
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Lal-i nābı şevḳıdür her dem beni mest eyleyen
Göreli ḫaṭṭı ġubārın olmışam ḫayrān aña

222. **baña:**-*a*
Gazel 111
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gösterelden gül yüzin āh ol gül-i ranā baña
Olmışam şūrīde dirler bülbül-i şeydā baña

223. **baña:**-*a*
Gazel 111
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gösterelden gül yüzin āh ol gül-i ranā baña
Olmışam şūrīde dirler bülbül-i şeydā baña

224. **baña:**-*a*
Gazel 111
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dür dişi fikri ile düşdüm yine bir āleme

Her ṭarafdan eşk-i çeşmüm görinür deryā bāña

225. **bāña:**-*a*
Gazel 111
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Kūhken kūh-ı belā içinde şākirdüm geçer
Dest-i ġamda olmadı Mecnūn daḫı hemtā bāña

226. **bāña:**-*a*
Gazel 111
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Aglamakdan nermdür müjgānum iy serv-i ḫırām
Zaḫm ura sanma ayak bas raḫm kıl cānā bāña

227. **bāña:**-*a*
Gazel 111
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Naḳd-i cān iltüp Muḥibbī istesem bir būsesin
Ya cevāb itmez ve yāḫūd gösterür ferdā bāña

228. **bāña:**-*a*
Gazel 115
Mısra: **14**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gönderürdüm yāra ben dāyim maḥabbet-nāmeler
İy Muḥibbī olsa idi ger bāña fermān ṣabā

229. **ben:**
Gazel 115
Mısra: **11**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Mezra-ı dilde çün ekdüm ben maḥabbet toḫmını
Ebr-i āhumdan ne tañ yagdursa ger bārān ṣabā

230. **ben:**
Gazel 115
Mısra: **13**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gönderürdüm yāra ben dāyim maḥabbet-nāmeler
İy Muḥibbī olsa idi ger bāña fermān ṣabā

231. **bāña:**-*a*
Gazel 116
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Göz kara vü kaş kara kirpük kara
Bāña olmışdur belā-ender-belā

232. **bāña:**-*a*
Gazel 118
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Cevher-i vaṣlı metāın sorma her nā-ehle kim
Cevherīyem sor bāña kim olmışam ṣarrāf āña

233. **ben:**
Gazel 121
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Her kaçan ben aglasam gül gibi cānānum güler
Güller açılmaga dirler ki sebeb bārān āña

234. **benüm:**-*üm*
Gazel 121
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Kan yaşumla al olalıdan benüm kirpüklerüm
Merdüm-i çeşmüm dizer her dem dür-i ġalṭān āña

235. **bāña:**-*a*
Gazel 122
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Didüm ki sensüz iy ṣanem nedür bāña bu derd ü ġam
Didi anuñçün ben şehem kapumda sensin bir gedā

236. **ben:**
Gazel 122
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Didüm ki sensüz iy ṣanem nedür bāña bu derd ü ġam
Didi anuñçün ben şehem kapumda sensin bir gedā

237. **benden:**-*den*
Gazel 122
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Didüm aña iy bī-vefā nedür bu itdügüñ cefā
Didi ki bil iy mübtelā benden saña oldı aṭā

238. **beni:**-*i*
Gazel 123
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gitdi hūşum beni mecnūn eyledi Işḳdan gūşuma girdi bir ṣadā

239. **bāña:**-*a*
Gazel 124
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gülşen-i ḫüsnüñde ḫaddüñ bir kızıl güldür bāña
Murġ-ı dil āvāzesi feryād-ı bülbüldür bāña

240. **bāña:**-*a*
Gazel 124
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gülşen-i ḫüsnüñde ḫaddüñ bir kızıl güldür bāña
Murġ-ı dil āvāzesi feryād-ı bülbüldür bāña

241. **bāña:**-*a*
Gazel 124
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Saña düşer eylemek cevr ü cefā āşıḳlara
Āşıḳam her ne kılursañ kıl taḥammüldür bāña

242. **bāña:**-*a*
Gazel 124
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Kān-ı dilden ḫˇāce-i ışḳam
gözüm gevher tolu
Bār-ı ġam derd ü elem cümle
tecemmüldür baña

243. **baña:**-*a*
Gazel 124
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Düşürüp sevdāya şeydā eyleyen
Mecnūn-vār
Boynuma zencīr olan zülf-ile
kāküldür baña

244. **baña:**-*a*
Gazel 124
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İy Muḥibbī ışḳ ara çün yok-
durur ġamdan ḫalāṣ
Çāresi anuñ hemān ancak
tevekküldür baña

245. **baña:**-*a*
Gazel 125
Mısra: **12**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ney gibi nālān olur miskīn
Muḥibbī derdmend
Def gibi sīne dögüp efġān
olupdur ḫū baña

246. **ben:**
Gazel 126
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ben belā-keş oldugumı dōstlar
itmeñ aceb
Kim ki āşıḳdur belā vü derd
mūnisdür aña

247. **ben:**
Gazel 126
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Giceler tā ṣubḥa dek encüm
sayar çeşmüm benüm
Ḫāb görmez gözlerüm ben
eylerem āh-ıla vā

248. **benüm:**-*üm*
Gazel 126
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Giceler tā ṣubḥa dek encüm
sayar çeşmüm benüm
Ḫāb görmez gözlerüm ben
eylerem āh-ıla vā

249. **ben:**
Gazel 127
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dil alup ḳaṣduñ bu dem ger cān
ise
Olmışam ben cān-ıla ḳurbān aña

250. **baña:**-*a*
Gazel 128
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Zülfüñüñ būyı nigārā rāḥat-ı
cāndur baña
Ārıżuñ ter tāze güllerle
gülistāndur baña

251. **baña:**-*a*
Gazel 128
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Zülfüñüñ būyı nigārā rāḥat-ı
cāndur baña
Ārıżuñ ter tāze güllerle
gülistāndur baña

252. **baña:**-*a*
Gazel 128
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Olmışam diyü raḳībüñ mekr ü
şerrinden emīn
Dāġ-ı ġam sīnemde san mühr-i
Süleymān'dur baña

253. **baña:**-*a*
Gazel 128
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Kime anber kimine çenber
görinür zülf-i dōst
Çeşmüme her tārı anuñ mār u
ubāndur baña

254. **baña:**-*a*
Gazel 128
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Deşt-i ġamda ḫālüme raḥm
eyledi çarḫ-ı felek
Anuñ-içun rad nālān ebr
giryāndur baña

255. **baña:**-*a*
Gazel 128
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İy Muḥibbī gün yüzine şöyle
ḫayrān olmışam
Kim göre bu ḫālümi elbette
ḫayrāndur baña

256. **ben:**
Gazel 129
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Būy-ı zülfüñi ṣabā yili ile
gönder baña
Ben daḫı göndereyim cān u
dilüm senden yaña

257. **ben:**
Gazel 129
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Işḳı ben āsān sanurdum katı
müşkil kār imiş
Cān u serden kim ki geçmez
baglamasun dil aña

258. **ben:**
Gazel 132
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ne müferrāḥ virdi gevherden
ṭabīb-i kān aña
Bakmagıla olmışam ben zār u
sergerdān aña

259. **baña:**-*a*
Gazel 133
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Sen gül içün ḫalḳ-ı ālem cümle
düşmendür baña

Ẕerre gelmez aynuma ger yār olasın sen baña

260. **baña:**-*a*
Gazel 133
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Sen gül içün ḫalḳ-ı ālem cümle düşmendür baña
Ẕerre gelmez aynuma ger yār olasın sen baña

261. **ben:**
Gazel 133
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ḥaḳ naṣīb ide mi ki kokulayam ben sen güli
Bülbül-i şūrīdeveş ḫayrānuñam öñdin soña

262. **ben:**
Gazel 133
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Āşıḳ-ı bīçārenüñ suçısa seni sevdügi
Ger beni ber-dār kılgıl suçlu oldum ben saña

263. **beni:**-*i*
Gazel 133
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Āşıḳ-ı bīçārenüñ suçısa seni sevdügi
Ger beni ber-dār kılgıl suçlu oldum ben saña

264. **baña:**-*a*
Gazel 134
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Arż idüp gün yüzini bir perī nāgāh baña
Bir daḫı görmez isem āh baña vāh baña

265. **baña:**-*a*
Gazel 134
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Zülfi sevdāsı-y-ıla başa neler getüriser
Bu kara baḫtum ile ṭāli-i gümrāh baña

266. **baña:**-*a*
Gazel 134
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İstemem raḥm idüben mihr ü vefālar idesin
Gönderüp cevr ü cefāñı n'ola her gāh baña

267. **baña:**-*a*
Gazel 134
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Tā ölince çekiser cevr ü cefāñı bu Muḥib
Şākirem ben her ne ki taḳdīr ide Allāh baña

268. **baña:**-*a*
Gazel 145
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ḫasta dilven baña sun sen lal-i nābuñ cürasın
Cān u dil hicrüñ odına yanmadın iy dil-firīb

269. **baña:**-*a*
Gazel 145
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Işḳdan özge bugün ögrenmedüm bir ḥarf-i rāst
Baña irşādı bu yoldan böyle virmişdür edīb

270. **benüm:**-*üm*
Gazel 145
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bu Muḥibbī giceler efġān ider bülbül gibi
N'içün efġānum benüm gül gibi gūş itmez ḥabīb

271. **beni:**-*i*
Gazel 149
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ġam-ı hicrüñde eger ḥālümi sorsañ her şeb
Ditrerem ışḳuñ-ıla sanki tutupdur beni teb

272. **ben:**
Gazel 151
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gel beni öldür irişem tā viṣālüñ bāġına
Ben murāduma irem hem bulasın tā sen evāb

273. **ben:**
Gazel 154
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Didi usanmaz mısız cevr ü cefāmuzdan daḫı
Didüm aña iy cefā-cū görmişem ben anı köp

274. **beni:**-*i*
Gazel 155
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Rehgüẕārında beni yār-ı perīşānum görüp
Bir naẕar raḥm eyledi ḥāl-i perīşānum görüp

275. **benüm:**-*üm*
Gazel 155
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İy Muḥibbī sırr-ı ışḳı niçe yıllar sakladum
Tuydılar āḫir benüm çāk-i girībānum görüp

276. **beni:**-*i*
Gazel 156
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bir günehkāram günāha tevbe itdüm yā Mucīb
Umaram kim raḥmetüñe idesin beni ḳarīb

277. **baña:**-*a*
Gazel 159
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bir saçı leylā sevüp dīvāne olsam dehr ara
Baña mecnūn diyesiz çāk-i girībānum görüp

278. **beni:**-*i*
Gazel 159
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dün beni öldürdügine döndi inkār eyledi
Ḫançerinde buña ne şāhid gerek kanum görüp

279. **beni:**-*i*
Gazel 160
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Muḳarrerdür helāk itmek beni āḫir bu zehr-i ġam
Eger tiryāk-i lalinden devā itmezse şekker-leb

280. **baña:**-*a*
Gazel 161
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Rāżıyam her ne gelür senden cefā cevr ü elem
Çün ezelden derdüñi çekmek baña olmış naṣīb

281. **baña:**-*a*
Gazel 161
Mısra: **9**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İy Muḥibbī yārdan ger baña olursa naẓar
Ġam degül düşmen cefāsından ko cevr itsün raḳīb

282. **ben:**
Gazel 165
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Āsitānuñda yüzümi eyledüm çün ben türāb
Ṭāliüm mesūd olup kapuñda oldı feṭḥ-i bāb

283. **ben:**
Gazel 169
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dil kebābın eyledüm ben māḥażar yārān içün
Sīnemi kıldum kebāb u gözlerüm yaşın şarāb

284. **baña:**-*a*
Gazel 172
Mısra: **9**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Āşıḳam bīmār-ı ışḳam baña sendendür ilāc
Kanda varam çünki sensin hem ṭabīb ü hem ḥabīb

285. **ben:**
Gazel 172
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Çün ḫalel virmez senüñ ululuguña nīg ü bed
Gerçi bed-ḥālem umaram olmayam ben bī-naṣīb

286. **beni:**-*i*
Gazel 174
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gün yüzi virdi ḫarāret göñlüme
Ṭañ mıdur ışḳ içre tutsa beni teb

287. **ben:**
Gazel 175
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Fikre vardum tā ki ḫābuma gire ol māhitāb
Ben bu fikr içinde iken togdı nāgāh āfitāb

288. **baña:**-*a*
Gazel 184
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ben maḥkeme-i ışḳa ḳażā ile gelince
Ferhād baña muḥżır u Mecnūn ola nāyib

289. **ben:**
Gazel 184
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ben maḥkeme-i ışḳa ḳażā ile gelince
Ferhād baña muḥżır u Mecnūn ola nāyib

290. **beni:**-*i*
Gazel 184
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Biñ kerre didüñ öldüreyim yine dönersin
İy dōst niçe bir beni ferdālara salup

291. **baña:**-*a*
Gazel 185
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Āşiyān olalı serde dūd-ı āh
Baña Mecnūn diyü virdiler laḳab

292. **baña:**-*a*
Gazel 187
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Şāh-ı ışḳam şule-i āhum baña zerrīn alem
Ḫilatümdür eşk-i çeşmümden ser-ā-ser gāh şīb

293. **baña:**-*a*
Gazel 188
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İçeliden dōstlar ġam şerbetin
Baña teng olmış-durur iyş ü ṭarab

294. **baña:**-*a*
Gazel 188
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Leylī zülfüñ olalı dīvānesi
Virdiler Mecnūn diyü baña laḳab

295. **ben:**
Gazel 188
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Olmışam ḥayrān zülf ü rūyına
İñler-isem ṭañ mıdur ben rūz u şeb

296. **baña:**-*a*
Gazel 191
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ne acebdür şevḳı-y-ile ger yazsa cān u dil
Çünki ben pervāneyem yanmak baña olmaz acīb

297. **baña:**-*a*
Gazel 191
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Yārı gözler dem-be-dem ḳıble-nümādur gözlerüm
Fāyide yok çün ezelden baña olmadı naṣīb

298. **ben:**
Gazel 191
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ne acebdür şevḳı-y-ile ger yazsa cān u dil
Çünki ben pervāneyem yanmak baña olmaz acīb

299. **ben:**
Gazel 192
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İster-idüm zülf ü ruḫ ben rūz u şeb
Ḥamdü-lillāh kim irişdüm ben ṭaleb

300. **ben:**
Gazel 192
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İster-idüm zülf ü ruḫ ben rūz u şeb
Ḥamdü-lillāh kim irişdüm ben ṭaleb

301. **ben:**
Gazel 193
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bir dem ārām eyle iy dilber gelüp ömrüm gibi
Öldürüp ben ḫastayı gel gitmege itme şitāb

302. **benüm:**-*üm*
Gazel 193
Mısra: **9**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Göñlümüñ vīrānesin gel rūşen it māhum benüm
Gicelerde şem olur vīrāneye çün māhitāb

303. **baña:**-*a*
Gazel 194
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Cüra-i cām-ı lebüñ olalıdan baña naṣīb
Ehl-i diller didiler "yā leytenī küntü türāb"

304. **baña:**-*a*
Gazel 195
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Didi cefā vü cevrüm-ile yine niçesin
Didüm baña o mihr gelür gördüm anı köp

305. **beni:**-*i*
Gazel 196
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Didüm dehānuñ öpseydüm kılma beni ayb
Didi dehānı kimesne bilmez bu ilm-i ġayb

306. **ben:**
Gazel 202
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Sāḳiyā sun bir ḳadeḥ hicrān beni ḫāk itmedin
Çün ḫarāb eyler olayın bārī ben mest ü ḫarāb

307. **beni:**-*i*
Gazel 202
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Sāḳiyā sun bir ḳadeḥ hicrān beni ḫāk itmedin
Çün ḫarāb eyler olayın bārī ben mest ü ḫarāb

308. **baña:**-*a*
Gazel 203
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Kūy-ı yārā varsam āzürdeyem aġyārdan
Ṭāliümdür gösterür baña behişt içre aẕāb

309. **baña:**-*a*
Gazel 205
Mısra: **9**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Yine teşrīfler baña inām idüp sulṭān-ı ġam
Eşk-i çeşmümden geyürdi egnüme altunlu şīb

310. **baña:**-*a*
Gazel 210
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ol saçı leylā bu ben dīvāneye mecnūn dimiş
Şādam ol günden berü kim baña ḫoş komış laḳab

311. **ben:**
Gazel 213
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Sāye salsañ n'ola ben ḫāke eyā serv-i revān
Sāye düşmez kanda ise didiler illā türāb

312. **baña:**-*a*
Gazel 220
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Sundı bir ġam zāhid mey-i pīr-i deyr baña
Her kimde kim kerem var ẕāhir kılur kerāmet

313. **ben:**
Gazel 220
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ben şāh-ı taḫt-ı ışḳam tāc-ı şeref başumda
Āhum livāsı elde yitmez mi bu alāmet

314. **ben:**
Gazel 222
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Okudum ʿışḳuñ kitābın ser-te-ser ben mübtedī
Gerçi kim ben bilmezem bir ḥarf-i Ḳurʾān'ı dürüst

315. **ben:**
Gazel 222
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Okudum ʿışḳuñ kitābın ser-te-ser ben mübtedī
Gerçi kim ben bilmezem bir ḥarf-i Ḳurʾān'ı dürüst

316. **beni:**-*i*
Gazel 226
Mısra: **11**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Devrān ġamı bükdi bilümi kıldı beni pīr
İy muġbeçe sun bāde ʿaṣāsı ile şāb it

317. **beni:**-*i*
Gazel 228
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

ʿIşḳuñla beni ko olayım ḫalḳa melāmet
ʿĀlemde hemān tek yüri sen sag u selāmet

318. **ben:**
Gazel 229
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bir cevr ü cefā eylese biñ şükr iderem ben
ʿĀşıḳ mıdur ol eyleye bir ẕerre şikāyet

319. **baña:**-*a*
Gazel 235
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ser kodum çünki ṣurāḥī gibi pāy-ı ḳadeḥe
Tañ degül dirler-ise baña eger bāde-perest

320. **baña:**-*a*
Gazel 237
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Baña ḫālī gendümin ḫaddinde ʿarż eyler raḳīb
Sanasın cennetde virür Ādem'e iblīs ögüt

321. **baña:**-*a*
Gazel 239
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Kara zülfüñ ne ġam dīvāne kılsa
Zenaḫdānuñ baña zindāndur iy dōst

322. **bende:**-*de*
Gazel 243
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Yak beni ʿışḳ āteşine bende benlik kalmasun
Yanmaga şemʿ-i cemāl ü ḫüsnüñe pervāne tut

323. **beni:**-*i*
Gazel 243
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bagladum zencīr-i zülf-i yāra dil mecnūn-vār
Nāṣiḥā beni gerek ʿāḳil gerek dīvāne tut

324. **baña:**-*a*
Gazel 245
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Senüñ derdüñ baña dermāndur iy dōst
Ġamuñ da sīnem içre cāndur iy dōst

325. **ben:**
Gazel 247
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Virmek isterseñ ẕekāt-ı ḫüsnüñi
Ben faḳīrem müstaḥaḳḳam vir zekāt

326. **benüm:**-*üm*
Gazel 252
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bād-ı āhumdan benüm turmaz döner çarḫ-ı felek
Bār-ı ʿışḳumdan-durur itdügi bu yirler ṣebāt

327. **baña:**-*a*
Gazel 253
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Baña bāde yiter şāhid-perestem
Budur rind olana evrād-ı evḳāt

328. **baña:**-*a*
Gazel 253
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Baña keşf oldı sırrı kāyinātuñ
Ezelden bādede var bu kerāmāt

329. **baña:**-*a*
Gazel 253
Mısra: **12**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Eger ḫāk-i derüñ mesken olursa
Yiter dünyāda baña bu maḳāmāt

330. **ben:**
Gazel 260
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ben duʿā-yı devletüñi eylerem her ṣubḥ u şām
Umaram ola ḳabūl gel ṣubḥ-ıla şāmum ilet

331. **benüm:**-*üm*
Gazel 260
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İy ṣabā luṭf eylegil dildāra peyġāmum ilet
Di senüñ kūyuñ-durur bilsün benüm nāmum ilet

332. **baña:**-*a*
Gazel 261
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Cān naḳd ile būseñe dil müşterī olur
Cāndan olur mı diye baña bir kimse diye hest

333. **benüm:**-*üm*
Gazel 263
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Benüm derd-i dilüm ġāyet üküşdür
Bulınmaz aña hergiz ḥadd ü ġāyet

334. **ben:**
Gazel 271
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Āhum ile göz yaşı fāş itmiş iken sırrumı
Hīç diye-bilür miyem göz yaşına ben āh dōst

335. **baña:**-*a*
Gazel 273
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Maḥabbet senden olmayınca iy dōst
Baña birdür hemān miḥnet maḥabbet

336. **baña:**-*a*
Gazel 273
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Muḥibbī ḳāmetin gördi nigāruñ
Didi bugün-durur baña ḳıyāmet

337. **baña:**-*a*
Gazel 275
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Baña sunıldı ezel cām-ı elest
Oldum ol cāmı içüp vālih ü mest

338. **ben:**
Gazel 276
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

ʿIşḳ-ıla ben ṭālib-i cānāne oldum ʿāḳıbet
Şemʿ-i ḥüsne yanmaga pervāne oldum ʿāḳıbet

339. **beni:**-*i*
Gazel 280
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Yandurup ger kül ide her dem beni hicrān-ı dōst
Nuṭḳa ger ḳudret bulam derd-ile diyem kanı dōst

340. **benüm:**-*üm*
Gazel 280
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Sīneme irdükçe tīrüñ geçdi başumdan benüm
Agladugum bu ki kalmaz dilde bir peykān-ı dōst

341. **baña:**-*a*
Gazel 288
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Biñ sü'āl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb
Yok dehānı ya urılmış agzına mühr-i sükūt

342. **ben:**
Gazel 289
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Pā-bürehne ʿāşıḳam ben laʿli şevḳıne müdām
İstemeñ benden selāmet olmışam bī-ʿār mest

343. **benden:**-*den*
Gazel 289
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Pā-bürehne ʿāşıḳam ben laʿli şevḳıne müdām
İstemeñ benden selāmet olmışam bī-ʿār mest

344. **beni:**-*i*
Gazel 290
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gel beni öldür baña yigdür bu dirlikden ölüm
Çün raḳīb-i rū-siyāhı maḥrem itdüñ ʿāḳıbet

345. **beni:**-*i*
Gazel 292
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Zāhidā sanma beni mest-i mey-i engūr olam
İçmişem cām-ı maḥabbet cürʿasın rūz-ı elest

346. **ben:**
Gazel 293
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Olmışam cām-ı lebüñden ben senüñ iy yār mest
Nitekim būy-ı gül ile bülbül-i gülzār mest

347. **ben:**
Gazel 293
Mısra: **3**

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Her kişi cām-ı mül-ile mest olur ammā ki ben
İçeli ʿışḳuñ şarābın oluram her bār mest

348. **baña:**-*a*
Gazel 294
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Olam sālim baña kılmañ duʿāyı
Selāmet istemez ehl-i melāmet

349. **ben:**
Gazel 297
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dün gice geşt eyledüm ben kūy-ı cānānı dürüst
Bir ramaḳ kaldı bu yolda kim virem cānı dürüst

350. **ben:**
Gazel 302
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Nāṣiḥā pend eyleme itmez eser
ʿĀşıḳ oldum çünki ben rūz-ı elest

351. **baña:**-*a*
Gazel 303
Mısra: **14**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bir gün dimedüñ ḫasta
Muḥibbī'ye nedür ḥāl
Bildüm ki baña ẕerrece yokdur naẓar iy dōst

352. **ben:**
Gazel 303
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gönlümi alup şimdi eger kaṣdūn-ısa cān
Çokdan komışam yoluña ben cān u ser iy dōst

353. **ben:**
Gazel 305
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Her ne emr itseñ buyur ben turmışam fermānuña
Ḥaddi mi vardur kuluñ kim ide sulṭān-ıla baḥs

354. **beni:**-*i*
Gazel 305
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Yüzümi pāyuña sürsem beni pā-māl eyleme
Mūr olur kim pend idüp eyler Süleymān-ıla baḥs

355. **ben:**
Gazel 306
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ruḫlarını bāġ ara gördükde didüm mi s li yok
Oldı mülzem itdügümde ben gülistān-ıla baḥs

356. **ben:**
Gazel 307
Mısra: **13**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İki ʿālemde senüñ ben ʿāşıḳam dīdāruña
Sensüz olsa cennet ü ḥavrā vü ġılmāndur ʿabeş

357. **benüm-ile:**-*üm, --ile*
Gazel 308
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ġıybetümde n'ola ḫāsid söylese ḥarf-i dürūġ
Rū-be-rū itmez benüm-ile o bed-güftār baḥs

358. **benüm:**-*üm*
Gazel 310
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Şehd-i vaṣluñ var-iken gel sunma hicrüñ zehrini
Derdmendem kıl benüm derdüme dermān el-ġıyāş

359. **baña:**-*a*
Gazel 312
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Baña degdi belā vü miḥnet ü ġam
Olaldan dōstlar Mecnūn'a vāriş

360. **ben:**
Gazel 312
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Kapuñdan beni dūr itmek murādı
Raḳībe dir-isem ben tañ mı ḥāriş

361. **beni:**-*i*
Gazel 312
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Kapuñdan beni dūr itmek murādı
Raḳībe dir-isem ben tañ mı ḥāriş

362. **ben:**
Gazel 313
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Eksük olmaz başda sevdā dilde āteş gözde āb
Ana raḥminden berü ben olmadum şād el-ġıyāş

363. **ben:**
Gazel 315
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Leyl zülfi olalı boynumda zencīrüm benüm
Eylerem dīvāne-veş ben her der ü dīvār baḥs

364. **benümle:**-*ü, -m, -le*
Gazel 315
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ġam şebinde ruḫları yādına efġān eylesem
Ṣubḥa dek eyler benümle bülbül-i gülzār baḥs

365. **baña:**-*a*
Gazel 317
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bülbülem bagrum delindi ḫār elinden iñlerem
Ḥīç baña raḥm eylemez ol verd-i aḫmer el-ġıyāṣ

366. **baña:**-*a*
Gazel 318
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İstedükçe tāze tāze baña gevherler virür
Eylesün kimdür gelüp göñlüm gibi kān-ıla baḥṣ

367. **ben:**
Gazel 319
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ṭarz-ı ʿışḳı sormazam Mecnūn-ıla Ferhād'a ben
ʿĀr ider göñlüm benüm itmege mādūn-ıla baḥṣ

368. **ben:**
Gazel 319
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Mışr-ı ḥüsnüñ ḥaḳḳıçün şol deñlü dökdüm göz yaşın
Eylesem itmeñ ʿaceb ben Nīl ü Ceyḥūn-ıla baḥṣ

369. **baña:**-*a*
Gazel 321
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ḫasta-i ʿışḳam baña olmaz devā Derd-i bī-dermān elinden el-ġıyāṣ

370. **beni:**-*i*
Gazel 321
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ġarḳ ider āḫir beni bu gözyaşı Baḥr-i bī-pāyān elinden el-ġıyāṣ

371. **beni:**-*i*
Gazel 322
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Cüdā eyler beni kūyında görse Raḳībe yiridür dirlerse ḥāriṣ

372. **beni:**-*i*
Gazel 325
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Çıkardı Ādem'i cennetden İblīs Raḳīb itdi beni kūyından iḫrāc

373. **beni:**-*i*
Gazel 328
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ümīdüm yok tapuñdan ġayrı yirden
Şefāʿatden beni gel itme iḫrāc

374. **ben:**
Gazel 334
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Seni cāndan sevdügüm cānā ola yanuñda suç
Ben bu suç-ıla cemālüñden ırag olmak ne güç

375. **ben:**
Gazel 337
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

ʿĀşıḳ idüm ben ezelden yaradılmadan henūz
Kāyināt u nüh felek çār ʿanāṣır vaḳt-i penc

376. **ben:**
Gazel 337
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

ʿĀşıḳam rindem çün itdüm ben ḫarābāt iḫtiyār
Ġam degüldür zāhidā olsam kamu ḫalḳa gülenç

377. **ben:**
Gazel 337
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İy Muḥibbī beñzedi naẓmuñ Niẓāmī naẓmına
N'ola dirsem uşbu beytüñe senüñ ben Penc Genc

378. **baña:**-*a*
Gazel 338
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ḫasta dilven nabżuma el urma epsem iy ṭabīb
Laʿl-i dilber olmasa yokdur baña hergiz ʿilāc

379. **benüm:**-*üm*
Gazel 338
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Şāh-ı ʿışḳam şuʿle-i āhum benüm başumda tāc
Geymişem ġam ḫilʿatini kimseye yok iḫtiyāc

380. **baña:**-*a*
Gazel 340
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Meger luṭfı ola baña muʿāvin Ki ehl-i şirkden alam yine bāc

381. **beni:**-*i*
Gazel 340
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Yaradaldan berü hīç komaduñ aç
Beni itme İlāhī ġayra muḥtāc

382. **ben:**
Gazel 341
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḥaḳı ben togrıyam ḳaddüñ gibi
Kāfirem zülfüñ gibi ger var-ısa göñlümde kec

383. **bende:**-*de*
Gazel 341

Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İy güzeller şāhı kılmazsın benümle çok kelec
Şimdi bildüm bende var mihr ü maḥabbet sende lec

384. **benümle:**-*üm, -le*
Gazel 341
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İy güzeller şāhı kılmazsın benümle çok kelec
Şimdi bildüm bende var mihr ü maḥabbet sende lec

385. **ben:**
Gazel 342
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Olmış-ıdum ben ezelden ʿışḳuñ-ıla āşinā
Bulmamışdı daḫı ervāḥ-ıla ecsām imtizāc

386. **baña:**-*a*
Gazel 343
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ṭaleb kılmaz bu cān-ı nātüvān genc
Baña mihrüñ yiter iy dilsitān genc

387. **baña:**-*a*
Gazel 343
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Baña şemʿ ü şarāb u nuḳl şāhid
Saña zāhid ser-ā-ser bu cihān genc

388. **benüm:**--*üm, -*
Gazel 343
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gözüm yaşı benüm dürdānelerdür
Bu çeşmümdür ṣadef eyler ʿayān genc

389. **baña:**-*a*
Gazel 344
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Koñ baña kılsun cefālar eylesün dildār güç
Tek beni andan ayırmasun kılup aġyār güç

390. **beni:**-*i*
Gazel 344
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Koñ baña kılsun cefālar eylesün dildār güç
Tek beni andan ayırmasun kılup aġyār güç

391. **ben:**
Gazel 345
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Delüye dermān gerekmez derdi dermāndur anuñ
Çekerem cevrini ben cānān beni bilmez mi hīç

392. **baña:**-*a*
Gazel 347
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Sen ḥarām itmiş-iken baña lebüñ cürʿasını
Kanumı ġamzeñe ben eyledüm iy dōst mubāḥ

393. **ben:**
Gazel 347
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Sen ḥarām itmiş-iken baña lebüñ cürʿasını
Kanumı ġamzeñe ben eyledüm iy dōst mubāḥ

394. **baña:**-*a*
Gazel 348
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Rişte-i cānuma dizdüm yine eşküm güherin
Lebüñüñ ẕikri ile oldı baña ol tesbīḥ

395. **baña:**-*a*
Gazel 348
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bilmezem bād-ı ṣabādan kime şekvā ideyin
Virmedi ol gül-i nevres ḫaberin baña ṣaḥīḥ

396. **ben:**
Gazel 349
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Kāşki ḫāk olsa idüm ben der-i meyḫānede
Māh-rūlar içdüginee her yaña serper ḳadeḥ

397. **baña:**-*a*
Gazel 352
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Cümle ʿuşşāḳını ḳatl eyledi dilber didiler
Kıymadı ben kulına itdi baña ẓulm-ı ṣarīḥ

398. **ben:**
Gazel 352
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Zinde kıldı niçe ʿışḳ mürdesini hem çü mesīḥ
Dirsem olmaya ʿaceb ben leb-i cānāna melīḥ

399. **baña:**-*a*
Gazel 353
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Baña nevbet gelicek eyledi iḥmāl sāḳī
Niçe bir katlana dil olubanı zār-ı ḳadeḥ

400. **baña:**-*a*
Gazel 353
Mısra: **9**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bir kadeḥ meyle cihān sırrı ʿayān oldı baña
Ben niçe olmayayım böyle hevādār-ı ḳadeḥ

401. **ben:**
Gazel 353
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bir kadeḥ meyle cihān sırrı ʿayān oldı baña
Ben niçe olmayayım böyle hevādār-ı ḳadeḥ

402. **baña:**-*a*
Gazel 354
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ögrendi cevr ü cefāsı nigāruñ baña gelür
Cevr ü vefā vü miḥnet ile her ġamı feraḥ

403. **beni:**-*i*
Gazel 354
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Çarḫ-ı felek itmedi çünki beni feraḥ
Sāḳī piyāle sun ki ider ādemi feraḥ

404. **baña:**-*a*
Gazel 357
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İçmeyem mey ger baña ḫurşīd ola enver ḳadeḥ
Meclis içre kim meger ele ala dilber ḳadeḥ

405. **ben:**
Gazel 357
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ben ḫarābāt ehli oldum dōstlar şimden girü
Çünki biñ nāzıla sundı bir perī-peyker ḳadeḥ

406. **baña:**-*a*
Gazel 360
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ne baña ṣabra taḥammül var ne ḥüsnüñde ḳarār
Hā diyince ḫaṭ gelür olmaz daḫı āgāh ruḥ

407. **beni:**-*i*
Gazel 362
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İrgür viṣālüñe beni cānā ṣevāba gir
Çün görmişem firāḳuñ odıyla ʿāẕāb-ı telḫ

408. **baña:**-*a*
Gazel 363
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bezm-i ġamda ʿūd iñler nāy ider āh u fiġān
Līk görinür Muḥibbī baña saz u sözi telḫ

409. **baña:**-*a*
Gazel 365
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Cihānda her kişinüñ mesnedi var
Baña yok ġayrı senden özge mesned

410. **baña:**-*a*
Gazel 367
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Geldi sevdā başuma dīvāneyem
Assı itmez baña şimden girü pend

411. **baña:**-*a*
Gazel 371
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ġam baña mūnis yiter ġayr-ıla yok ünsüm benüm
Ben ġam-ıla şādmānam ġam daḫı benümle şād

412. **baña:**-*a*
Gazel 371
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Baña yiter kūy-ı dilberde ger olsam bir gedā
İstemem ben taḫt-ı Keykāvus u mülk-i Keyḳubād

413. **ben:**
Gazel 371
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ġam baña mūnis yiter ġayr-ıla yok ünsüm benüm
Ben ġam-ıla şādmānam ġam daḫı benümle şād

414. **ben:**
Gazel 371
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Baña yiter kūy-ı dilberde ger olsam bir gedā
İstemem ben taḫt-ı Keykāvus u mülk-i Keyḳubād

415. **benümle:**-*ü, -m, -le*
Gazel 371
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ġam baña mūnis yiter ġayr-ıla yok ünsüm benüm
Ben ġam-ıla şādmānam ġam daḫı benümle şād

416. **benüm:**--*üm,* -
Gazel 373
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bezm-i ġamda her kaçan bu ʿūd-ı sīnem çalınur
Ol dem eyler nāy-veş göñlüm benüm anda sürūd

417. **baña:**-*a*
Gazel 374
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dermānı kodum ʿışḳ-ıla kıldum ḳabūl-i derd

Kimdür dimeye maʿreke-i ʿışḳda bana merd

418. **bana:**-*a*
Gazel 375
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Boynuma eyle ser-i zülfüñ kemend
Olmışam dīvāne lāyıḳ bana bend

419. **beni:**-*i*
Gazel 376
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bu ṭarīḳ-i ʿışḳdur luṭf eyle öldür gel beni
Ġāzi ol sen gir s̲ evāba ben daḫı olam şehīd

420. **beni:**-*i*
Gazel 376
Mısra: **11**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Beni dūr itdi kapuñdan dünyede bī-dīn raḳīb
Dilegüm budur Ḫudā'dan ol da ola nā-bedīd

421. **bana:**-*a*
Gazel 377
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Pādişāh-ı ʿālem olmakdan ise yigdür baña
Ḫıdmet idüp āsitānuñda olam kemter ʿabīd

422. **bana:**-*a*
Gazel 377
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Evveli ʿışḳuñ egerçi kim mülāyim görinür
Baña sorsunlar Muḥibbī āḫiri ġāyet şedīd

423. **baña:**-*a*
Gazel 379
Mısra: **12**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Görmedüm gelmez Muḥibbī çünki ādemden vefā
İki ʿālemde baña perverdigārumdan meded

424. **ben:**
Gazel 382
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Her nefes ben eylerem ol şūḫ-ı bī-pervāyı yād
Āh kılmaz yañılup bu ʿāşıḳ-ı şeydāyı yād

425. **ben:**
Gazel 382
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Laʿl-i nābuñ mestiyem ben muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḥaḳı
Kāfirem ger eyler-isem bāde-i ḫāmrāyı yād

426. **ben:**
Gazel 384
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Cān naḳdi ile gördi ki ben olmışam ḫarīd
İtdi metāʿ-ı būsesinüñ ḳıymetin mezīd

427. **baña:**-*a*
Gazel 388
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Sen tururken ṭūbīye baş egmem iy serv-i bülend
Var-iken şekker lebüñ baña gerekmez şehd ü ḳand

428. **baña:**-*a*
Gazel 388
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gözlerüm yaşı ile ancak ġam oldı ḥāṣılum
ʿIşḳ şāhı baña iḥsān itdi bir vīrāne kend

429. **ben:**
Gazel 391
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dirīġā kılmadı dilber beni yād
İdersem rūz u şeb ben böyle feryād

430. **beni:**-*i*
Gazel 391
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dirīġā kılmadı dilber beni yād
İdersem rūz u şeb ben böyle feryād

431. **benüm:**--*üm,* -
Gazel 394
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gözüm yaşıyla sīnemi dāġ eyleyen benüm
Ol gül-ruḫ u lāle ġaddār u sehī ḳadend

432. **baña:**-*a*
Gazel 396
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gözüm yaşı gibi oldum revāne
Umaram ola kūyuñ baña maʿbed

433. **baña:**-*a*
Gazel 398
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Kulagum toptoludur ʿışḳ-ıla tā rūz-ı ezel
Zāhidā itme naṣīḥat baña kār itmez pend

434. **beni:**-*i*
Gazel 401
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Niçe bir cevr-ile zecrüñe döye bu ḫasta dil
Gel s̲ evāba gir bugün kılgıl beni ḳurbān-ı ʿiyd

435. **baña:**-*a*
Gazel 402
Mısra: **6**

"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İtüñ olsam ḳūyuñ içre irer idüm devlete
Baña olmadı müyesser līk ol baḫt-ı saʿīd

436. **ben:**
Gazel 402
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

ʿIşḳ bāzārında aldum derdi çün dermānuma
Almaz-ısa oluram ben naḳd-i cān-ıla ḫarīd

437. **ben:**
Gazel 402
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Tāb-ı ḥüsnüñ bir ḥarāret virdi kim bu ḫastaya
Teb dutmış gibi her dem ditrerem ben hem çü bīd

438. **ben:**
Gazel 402
Mısra: **12**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Öldürürseñ kūyuña varan n'ola ʿāşıḳları
Sen olursın dōstum ġāzī ben oluram şehīd

439. **benden:**-*den*
Gazel 402
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bir perī gördüm gezer seyrāna çıkmış rūz-ı ʿiyd
Yakın olmak istedükçe oldı ol benden baʿīd

440. **baña:**-*a*
Gazel 404
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

ʿİyd-ile olmaz feraḥ göñli Muḥibbī bendeñüñ
Her kaçan yüzüñ görem ol gün olur baña saʿīd

441. **ben:**
Gazel 404
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gel beni öldür ṣevāba gir ko kanum fikrini
Bu ṭarīḳ-ı ʿışḳdur sen ġāzi ben olam şehīd

442. **beni:**-*i*
Gazel 404
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gel beni öldür ṣevāba gir ko kanum fikrini
Bu ṭarīḳ-ı ʿışḳdur sen ġāzi ben olam şehīd

443. **benüm:**--*üm,* -
Gazel 405
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Senden ayru kūh-ı ġamda iy yüzi māhum benüm
Seng-i miḥnetle dögüp oldı bu cismüm lāciverd

444. **ben:**
Gazel 408
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Sāġar-ı çeşmüm tolar ol dem feraḥdan kan-ıla
Ruḫlarıyla eylesem ben ol leb-i meygūnı yād

445. **ben:**
Gazel 408
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Seyr-i gülşen göñlüm almaz serv ü şimşād istemez
Eylesem ben ḫasta dil ol ḳāmet-i mevzūnı yād

446. **benden:**-*den*
Gazel 410
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gelüp alurdı ders-i ʿışḳı benden Kalaydı bu deme Mecnūn u Ferhād

447. **beni:**-*i*
Gazel 410
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Elüñden hey vefāsuz dād u feryād
Beni sen kılmaduñ bir laḥẓa dil-şād

448. **ben:**
Gazel 412
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dimişdi zülfe idem seni ber-dār İnanmam ben aña ger ide sevgend

449. **benüm:**--*üm,* -
Gazel 413
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dōstlık ḥaḳḳı mıdur yoluñda Ferhād oldugum
İtmeyesin bu benüm derdüme dermānlar meded

450. **baña:**-*a*
Gazel 414
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dōstum boynuñda n'eyler kākül-i müşgīn kemend
Çünki ben dīvāneyem lāyıḳ-durur baña o bend

451. **baña:**-*a*
Gazel 414
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

ʿIşḳa tolaşdı göñül dönmez mey ü maḥbūbdan
Zāhidā itmez eser baña naṣīḥat kılma pend

452. **ben:**
Gazel 414
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dōstum boynuñda n’eyler kākül-i müşgīn kemend
Çünki ben dīvāneyem lāyıḳ-durur baña o bend

453. **baña:**-*a*
Gazel 417
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Dōstum şīrīn kelāmuñ şehd ü şekkerden leẕīẕ
Görinür gülgūn ruḫuñ baña gül-i terden leẕīẕ

454. **ben:**
Gazel 417
Mısra: **11**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ben sözüm gevherlerini rāyegān ḫarc eyledüm
Görinürken ʿālemüñ ḫalḳına sīm ü zer leẕīẕ

455. **ben:**
Gazel 419
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ḫalḳ-ı ʿālem dir bulınmaz şehd ü şekkerden leẕīẕ
Sorsalar yok dir idüm ben laʿl-i dilberden leẕīẕ

456. **benüm:**-*-üm,* -
Gazel 419
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Pādişāhā tuḫfe itdüm cān u dil eyle ḳabūl
Çünki yok katumda hīç nesne benüm serden leẕīẕ

457. **baña:**-*a*
Gazel 420
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İy dōst ruḫlaruñ baña oldı ġıdā-yı rūḥ
Var mı ki aña beñzeye bir būy-ı ter leẕīẕ

458. **beni:**-*i*
Gazel 428
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Kūy-ı dilberden beni dūr itdi ol bī-dīn raḳīb
Şimdi bildüm kim o kāfir ādemüñ şeyṭānıdur

459. **benüm:**-*üm*
Gazel 430
Mısra: **2**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İy pādişāh-ı ḥüsn güzellik saña yiter
Sorma benüm bu derdümi derdüm baña yiter

460. **baña:**-*a*
Gazel 432
Mısra: **9**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Mürde iken iy Muḥibbī baña ol ʿĪsī-nefes
Muʿcize iẓhār idüp gör ölmişe cān ʿarż ider

461. **baña:**-*a*
Gazel 433
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ḳadeḥ içdi baña bir cürʿa sundı
Didi iç bunı ʿömr-i cāvidāndur

462. **ben:**
Gazel 434
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Kaçan ki görse ʿuşşāḳı ḥasedden yāra ġamz eyler
Raḳībi bilmedüm hergiz cihānda ben ne milletdür

463. **baña:**-*a*
Gazel 435
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Kaşı yayı ġamze okın gizlü atar sīneme
Baña bu bendi geçen bilsem ki ebrūlar mıdur

464. **beni:**-*i*
Gazel 437
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

ʿArż kıldı gün yüzini itdi sergerdān beni
Aldı dilden komadı bir ẕerre ṣabr-ıla ḳarār

465. **benüm:**-*-üm,* -
Gazel 437
Mısra: **9**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Pādişāhā senden özge yok benüm bir kimsenem
Bu Muḥibbī gibi kapuñda senüñ biñ bende var

466. **baña:**-*a*
Gazel 439
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Niçe kez vardum kapuña baña yüz göstermedüñ
N’eylesün derdine çāre bulmadı bī-çāreler

467. **ben:**
Gazel 440
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ben belā vü derd ü miḥnetde olup ʿışḳa esīr
Her kişi der-fikr ü der-ʿiyş ü temāşāya deger

468. **ben:**
Gazel 440
Mısra: **9**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Āfitāba ben didüm ʿāşıḳ mısın dīdārına
Didi olmasam neden böyle gezerdüm derbeder

469. **baña:**-*a*
Gazel 441
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Bi-ḥamdi’llāh ki kūyında baña yir virdi dildārum
Şikāyet itmezem hergiz egerçi biñ ḥasūdum var

470. **benüm:**-*üm*
Gazel 441
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Benüm sevdā-yı zülfüñle şehā başumda sūdum var
Eger cevr ü eger mihrüñ ne kim gelse sürūdum var

471. **benüm:**--*üm,* -
Gazel 441
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Muḥibbī her ki ʿāşıḳdur olur ʿışḳ içre ol nā-būd
Dimez hīç ʿāşıḳ-ı ṣadıḳ benüm bu yolda būdum var

472. **ben:**
Gazel 447
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ṣayd idersem tañ degül ben ol ġazāl-ı vaḥşiyi
Pīşe-i ʿışḳuñ bu dil çün bir kagan arslanıdur

473. **baña:**-*a*
Gazel 451
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Cānā kimem ki saña suḫen diyem āşikār
Şeb-tār içinde eyle baña bir naẓar yiter

474. **beni:**-*i*
Gazel 451
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Var iy ṭabīb sen beni ko kendü ḥālüme
Hicrān ġamı bu ḫasta dile derd-i ser yiter

475. **baña:**-*a*
Gazel 453
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Geh niḳāb eyler yüzine zülf-ile gāhī açar
Gice zülfidür baña gündüz de ḫüsni tābıdur

476. **beni:**-*i*
Gazel 453
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Nāgehān bir şeb uyudum yārı gördüm ḫ̆ābda
Niçe yıllar beni bī-dār iden ol şeb ḫābıdur

477. **beni:**-*i*
Gazel 454
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ġam-ı hicrüñ beni her laḥza ḫālī
Komaz zīrā ki eski hem-demidür

478. **baña:**-*a*
Gazel 456
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Esb-i nāz-ıla gelüp ü yār beni öldüre ger
Baña devlet bu serüm ḥalḳa-i fitrāke çıkar

479. **benüm:**--*üm,* -
Gazel 458
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Cām-ı ʿışḳı nūş idüp cūş eylesem ʿayb olmasun
Bilmeyen bilsün bu ḫāletler benüm nūşumdadur

480. **benüm:**--*üm,* -
Gazel 458
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İy Muḥibbī çenge döndi ḳāmetüm oldı dü-tā
Anuñ-ıçun nār-ı ġam her dem benüm dūşumdadur

481. **benden:**-*den*
Gazel 459
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Yūsufʾa kim beñzedür seni berāber tartıla
Al ḫaber benden ḫabībüm gözlerüm mīzānıdur

482. **ben:**
Gazel 461
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Aġyār ire vaṣluña ben hicrüñi çekem
Cevrüñ ne deñlü var-ısa ben nā-tüvānadür

483. **ben:**
Gazel 461
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Aġyār ire vaṣluña ben hicrüñi çekem
Cevrüñ ne deñlü var-ısa ben nā-tüvānadür

484. **baña:**-*a*
Gazel 464
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ruḫları yiter baña gülşen temāşāsın göñül
İstemez ol ġonca-leb çün bir gül-i nev-restedür

485. **beni:**-*i*
Gazel 468
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Būseye ʿahd itmiş-iken yok dime
Teng-dil itme beni iy dil-peẕīr

486. **baña:**-*a*
Gazel 470
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Her yañadan ẓāhir olsa dehri kaplasa fiten
Gūşe-i meyḫāne olmaga baña meʾmen yiter

487. **benüm:**--*üm,* -
Gazel 470
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Togsa ḫurşīd açılur
merdümlerüñ göñli gözi
Bu benüm açmaga gözüm ol
ruḫ-ı rūşen yiter

488. **benüm:**--*üm, -*
Gazel 470
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ḫār batsa itlerüñüñ pāyına iy
şāh-ı gül
Anı çıkarmaga müjgānum
benüm sūzen yiter

489. **baña:**-*a*
Gazel 471
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ġamuñ cānā baña mihmān-ı
cāndur
Anuñla eglenür dil çok
zamāndur

490. **baña:**-*a*
Gazel 474
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Sevdügüm cānum didükçe baña
dildār incinür
Raḥm kılmaz ṭāliʿümdendür ki
her bār incinür

491. **baña:**-*a*
Gazel 474
Mısra: **9**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Biñ süʾāl itsem dönüp virmez
baña bir kez cevāb
Pādişāh-ı dehrdür benden kılur
ʿār incinür

492. **benden:**-*den*
Gazel 474
Mısra: **10**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Biñ süʾāl itsem dönüp virmez
baña bir kez cevāb
Pādişāh-ı dehrdür benden kılur
ʿār incinür

493. **beni:**-*i*
Gazel 482
Mısra: **5**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Düşüp miḥnet bucagına beni siz
sanmañuz tenhā
Belā eksük degül bir dem gelür
ġam daḫı maḥremdür

494. **baña:**-*a*
Gazel 487
Mısra: **6**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

ʿIşḳ nārını şu kim yakdı ezel
sīnesine
Yanmayup ol gice gündüz baña
diñ yā ne olur

495. **benüm:**--*üm, -*
Gazel 488
Mısra: **4**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Ḫānesinden çün ṭulūʿ eyleye ol
bedr-i münīr
Göñlümi alan benüm didüm
çehār-deh sāledür

496. **ben:**
Gazel 490
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳ odur gelse belā
ṣabr eyleye
Var-ısa cevre taḥammül uşbu
ben ṣābirdedür

497. **baña:**-*a*
Gazel 496
Mısra: **8**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Meded tiryāk-i laʿlüñden irişdür
yā helāk oldum
İrişen mār-ı zülfüñden bu demde
baña semlerdür

498. **baña:**-*a*
Gazel 497
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Şāh-ı ʿışḳam baña Vāmıḳ diseler
tañ mı laḳab
Nāzenīnüm ḥüsn ü ḫulḳıyla
bugün ʿAẕrā geçer

499. **benden:**-*den*
Gazel 497
Mısra: **15**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gül yüzi vaṣfını benden işidüp
dilber didi
Bu Muḥibbī gülşenümde bülbül-
i gūyā geçer

500. **benüm:**--*üm, -*
Gazel 500
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Gözlerüm yaşı benüm cū oldı
akdı nāgehān
Şöyle beñzer gülşene ol serv-
ḳāmetler gelür

ben anı içeli:

1. **ben anı içeli:**--*n, --ı, --e, --li*
Gazel 275
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Verilen kadehte sunulan şarabı yudumlamak.

İçeli ben anı oldum āvāre
Ne ḳarāra mecāl ü ne cāy-ı neşt

ben bī-dili:

1. **ben bī-dili:**--*i*
Gazel 359
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aklı gitmiş,gönlünü vermiş aşık.

Eyledi ben bī-dili günden güne
pā-māl-i çarḫ
Böyledür olmaz ʿaceb çünki
ezelden ḫāl-i çarḫ

ben daḫı:

1. **ben daḫı:**
Gazel 200
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ben dahi, ben de.

Gözlerüñ çün mest olup içmiş
şarāb-ı nāzdan
Mā-ḥażar ben daḫı itdüm
bagrumı cānā kebāb

2. **ben daḫı:**
Gazel 212

Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ben dahi, ben de.

Çeşm-i maḫmūrı içelden mey yirine kanumı
Sīne tennūrında itdüm ben daḫı bagrum kebāb

3. **ben daḫı:**
Gazel 213
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ben dahi, ben de.

Gözlerüñ çün mest olup içmiş şarāb-ı nāzdan
Mā-ḥażar ben daḫı cānā eyledüm bagrum kebāb

4. **ben daḫı:**
Gazel 376
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ben dahi, ben de.

Bu ṭarīḳ-i ʿışḳdur luṭf eyle öldür gel beni
Ġāzi ol sen gir s evāba ben daḫı olam şehīd

ben de:

1. **ben de:**
Gazel 229
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ben de.

İtmezse eger yār baña luṭf u ʿināyet
Ümmīd-i viṣāl-ile olam ben de nihāyet

2. **ben de:**--*de*
Gazel 306
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ben de.

Ben de yakdum meclis-i ġamda bu göñlüm şemʿini
Eyledüm tā ṣubḥa dek şemʿ-i şebistān-ıla baḫs

3. **ben de:**--*de*
Gazel 437
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ben de.

Kūh-kenlik sanʿatında ben de Ferhād olmışam
Tīşe ursam iñlesem yanumca iñler kūhsār

ben didüm:

1. **ben didüm:**
Gazel 33
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendi kendine söylemek,dile getirmek.

Ġamzem oklarına dir tut sīneñi
Ben didüm ehlen ve sehlen merḥabā

ben dīvāneden:

1. **ben dīvāneden:**--*den*
Gazel 440
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mecnun gibi aşktan kendinden geçmiş(aşık bağlamında).

İy saçı leylā ḫaber sorma bu ben dīvāneden
Mest-i ʿışḳam kendüzüm bilmem niçe virem ḫaber

ben dīvānesin:

1. **ben dīvānesin:**--*s, --i, --n*
Gazel 458
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk derdiyle delirmiş aşık.

Ol saçı leylā görüp vādīde ben dīvānesin
Didi zencīr-i belā bu zār-ı medhūşumdadur

ben dīvāneye:

1. **ben dīvāneye:**--*y, --e*
Gazel 210
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkından delirmiş olan kişi.

Ol saçı leylā bu ben dīvāneye mecnūn dimiş
Şādam ol günden berü kim baña ḫoş komış laḳab

ben ġarīb:

1. **ben ġarīb:**
Gazel 172
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ben zavallı, biçare.

Derdmendem ḫastayam bī-çāreyem bu ben ġarīb
Bildüñ aḥvālümi çün tīmāra luṭf it iy ṭabīb

ben gedāya:

1. **ben gedāya:**--*y, --a*
Gazel 271
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Düşkün, zavallı ben;ben kulun.

Ben gedāya vaṣl-ı ḫānın āh inʿām itmedi
Gerçi didüm kapusında niçe kez Allāh dōst

2. **ben gedāya:**--*y, --a*
Gazel 399
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Düşkün, zavallı ben;ben kulun.

Ben gedāya lāyıḳ olmaz dünyāda illā ki bu
Ḫilʿat ü tāc u ḳabā ʿizz ü vaḳārumdur nemed

ben göñlümi göndermişem:

1. **ben göñlümi göndermişem:**--*miş, --em*
Gazel 109
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlünün sevgiliden yana akması,meyletmesi.

Göñlümi göndermişem ben dōstum senden yaña
Bir daḫı mümkin midür kim ol gele benden yaña

ben hāke:

1. **ben ḫāke:**
Gazel 200
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değersiz kişi(aşık bağlamında).

Sāye salsañ n'ola ben ḫāke eyā serv-i revān
Sāye salmaya münāsibdür şehā rūy-ı türāb

ben hastaya:

1. **ben ḫastaya:**-*ya*
Gazel 87
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşık. Gönül hastası.

Derd-i dilüm ḥālini bir bir didüm saña
Ben ḫastaya lalüñ umaram ṭabīb ola

ben hastayı:

1. **ben ḫastayı:**--*(y)ı*
Gazel 117
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gönül hastası olarak aşık kastedilmektedir.

Ben ḫastayı ġamzeñ niçe bir öldürdi iy dōst
Mevlāyıfe-küm taḳtül ayneke ḳatīlā

ben itdüm:

1. **ben itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 33
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ben yaptım.

Bilmedüm virdüm göñül cānā saña
Her ne itdüm ise ben itdüm baña

ben kulına:

1. **ben kulına:**--*ı, --n, --a-ı, -n, -a*
Gazel 352
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşık,köle.

Cümle ʿuşşāḳını ḳatl eyledi dilber didiler
Kıymadı ben kulına itdi baña ẓulm-ı ṣarīḥ

ben mecnūnı:

1. **ben mecnūnı:**--*ı*
Gazel 408
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Leyla ve Mecnun mesnevisinin erkek kahramanı(aşık).

Kılmayaldan ol saçı leylā bu ben mecnūnı yād
ʿIşḳ-ıla rüsvālıgum gören ider Mecnūn'ı yād

ben ol semenberden yaña giderem:

1. **ben ol semenberden yaña giderem:**--*e, --rem*
Gazel 130
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın yasemin göğüslü sevgilinin yöresine ve yamacına gitmesi,orada kalması kastedilir.

Niçeye dek gül yüzüñden dūr olam
Giderem ben ol semenberden yaña

ben şākirem:

1. **ben şākirem:**--*em*
Gazel 134
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın şükür ve hamt eden olma durumu kastedilir.

Tā ölince çekiser cevr ü cefāñı bu Muḥib
Şākirem ben her ne ki taḳdīr ide Allāh baña

ben sīne hançerden yaña tutmışam:

1. **ben sīne ḫançerden yaña tutmışam:**--*mış, --am*
Gazel 130
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın böyle kızgın ve yüz vermeyen bir sevgiliye tutulmakla gönlünü sanki can yakan,kesik yarası açan bir hançere teslim etmiş olması kastedilir.

Çeşm-i mestüñ ḫışm-ıla kılsa naẓar
Tutmışam ben sīne ḫançerden yaña

be-nām ola:

1. **be-nām ola:**--*a*
Gazel 99
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şöhret sahibi olmak,namlı-tanınmış olmak.

Bir māh-rūya vire göñül terk-i cān ide
Bu silsile-i ışḳ içinde ol be-nām ola

bencileyin:

1. **bencileyin:**
Gazel 89
Mısra: **6**
Benim gibi, bana benzer.

Bir dem dilüm derd ü ġamuñdan cüdā degül
Var mı göñül ki bencileyin mübtelā ola

bend:

1. **bend-ile:**--*ile*
Gazel 22
Mısra: **10**
Bağ, düğüm; engel, güçlük.

Bu Muḥibbī her zamān zülfüñ zenaḫdanuñ diler
Pes anuñ yiri n'içün bend-ile zindān olmaya

2. **bend:**
Gazel 380
Mısra: **2**
Bağ, düğüm; engel, güçlük.

Çīn idüp zencīr-i zülfüñ boynuma dakduñ kemend
Kanda kim dīvāne olsa lāyıḳ olur aña bend

3. **bendi:**-*i*
Gazel 458
Mısra: **1**
Bağ, düğüm; engel, güçlük.

Ehl-i diller bendi ol zülf-i siyeh pūşumdadur
ʿĀşıḳuñ āḫir helāki çeşmi ser-ḫōşumdadur

bend bend:

1. **bend bend:**
Gazel 380
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bölük bölük, dilim dilim.

Kankı ʿāşıḳ kim Muḥibbī cevr-i dilberden kaça

Pāralansun tīġ-ı miḥnetle ḳalem tek bend bend

bend birakdı:

1. **bend birakdı:**-*dı*
Gazel 412
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın boynuna sevgilinin saçını zincir etmesi kastedilmektedir.

Müselmānlar yine bir şūḫ-ı dil-bend
Birakdı gerdenüme nāgehān bend

bend eyle:

1. **bend eyle:**
Gazel 14
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağla (emir kipi).

Zülfüñüñ zencīrine bend eyle didüm göñlümi
Didi hey dīvāne hey şūrīde söylersin baña

bend eyledi:

1. **bend eyledi:**-*di*
Gazel 398
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Köle etmek, bağlamak.

Saldı dil gerdenine zülfüñ eyā dōst kemend
Eyledi ʿömri dırāz ola bu dīvāneye bend

bend itdi:

1. **bend itdi:**-*di*
Gazel 67
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın zincirlenmesi,bağlanması anlamında kullanılır.

Şöyle bend itdi beni zencīr-i zülf
Añlamazam anı ayruk kurtıla

bend kılmışken:

1. **bend kılmışken:**-*mış, -ken*
Gazel 404
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağlamak(Ramazan ayında meyhanelerin kapalı olması kastedilmektedir.).

Bunca eyyām bend kılmışken der-i meyḫāneyi
Māh-ı nev oldı anaḫtārı açıldı ol kilīd

bend lāyık:

1. **bend lāyıḳ:**
Gazel 375
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgilinin aşkından delirdiğini o yüzden boynuna zincir vurulması gerektiğini dile getirmektedir.

Boynuma eyle ser-i zülfüñ kemend
Olmışam dīvāne lāyıḳ baña bend

bend ola:

1. **bend ola:**-*a*
Gazel 54
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dolanmak, bağlanmak.

Dil murgı gördi dāne-i ḫālüñi meyl ider
Bilmez anı ki bend ola zülfüñ duzāġ ola

bend oldı:

1. **bend oldı:**-*dı*
Gazel 469
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağ olmak.

Ḫālin gözetdi zülfine bend oldı bu göñül
Kanda olursa murġ hemān dāne seyr ider

bend olur:

1. **bend olur:**-*ur*
Gazel 381
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağlanmak II toparlanmak.

Gördi ḫālin dil tolaşdı zülfine
Dāne ile ek s er olur murġ bend
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

bend ü zencīr oldı:

1. **bend ü zencīr oldı:**-*dı*
Gazel 105
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağ ve zincir.

Hīç olam mı iy Muḥibbī bend-i zülfinden ḫalāṣ
Niçe yirden bend ü zencīr oldı her bir mū baña

bende:

1. **bendeleri:**-*ler, -i*
Gazel 1
Mısra: **6**
Kul, köle II âşık.

Ḥamdülillāh kim Muḥammed ümmeti
Eyledüñ bu bendeleri yā Kerīm

2. **bendesi:**-*si*
Gazel 42
Mısra: **3**
Kul, köle II âşık.

Ben niçesi olmayam pīr-i muġānuñ bendesi
Her ḳadeḥ kim reşḥa eyler ayn-ı keverdür baña

3. **bendeye:**-*y, -e*
Gazel 69
Mısra: **6**
Kul, köle II âşık.

Ben nedīm-i kemterīn bir bendeyem
Ḥükm ide mi bendeye bir pādişā

4. **bendeñem:**-*ñ, -em*
Gazel 70
Mısra: **5**
Kul, köle II âşık.

Bendeñem yārā bilürsin sen dilā
Ḥükm ide mi pādişāha hīç gedā

5. **bendeye:**-*y, -e*
Gazel 306
Mısra: **2**
Kul, köle II âşık.

Cānı mı var kimsenüñ eyleye cānān-ıla baḥs
Bendeye lāyıḳ mıdur kim ide sulṭān-ıla baḥs

6. **bendeñi:**-*ñ, -i*
Gazel 367
Mısra: **9**
Kul, köle II âşık.

Kim-durur sorsañ Muḥibbī bendeñi
ʿIşḳuñuñ ser-keştesi bir derdmend

7. **bendeñe:**-*ñ, -e*
Gazel 401
Mısra: **10**
Kul, köle II âşık.

ʿĀdet oldı her kaçan ʿiyd olsa iḥsān eylemek
Bu Muḥibbī bendeñe kıl būseñi iḥsān-ı ʿiyd

8. **bendeñüñ:**-*ñ, -üñ*
Gazel 404
Mısra: **9**
Kul, köle II âşık.

ʿİyd-ile olmaz feraḥ göñli Muḥibbī bendeñüñ
Her kaçan yüzüñ görem ol gün olur baña saʿīd

9. **bendeye:**-*y, -e*
Gazel 432
Mısra: **8**
Kul, köle II âşık.

Bu gedāya n'ola keşf itseñ şehā esrāruñı
Gāh olur kim bendeye ḥālini sulṭān ʿarż ider

10. **bendeñi:**-*ñ, -i*
Gazel 1
Mısra: **11**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Rūz-ı maḥşerde Muḥibbī bendeñi
Irma anı raḥmetüñden yā Raḥīm

bende-i fermān:

1. **bende-i fermān:**
Gazel 132
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Emir kulu, fermanlı köle.

Yaluñuz bir ben degülem ol mehüñ āşüftesi
İy Muḥibbī cümle ālem bende-i fermān aña

bende-i fermānuñam:

1. **bende-i fermānuñam:**-*u, -nam*
Gazel 79
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fermanlı,buyruklu köle(emir sahibi kimsenindir)anlamında kullanılmıştır.

Cevr ü cefā kahr u sitem mihr ü vefā cūd u kerem
Ben bende-i fermānuñam sen şāh-ı sulṭānsın baña

bende-i mahlaş:

1. **bende-i maḫlaş:**
Gazel 172
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) "Bu garibin, kölenin takma adı." anlamında kullanılmıştır.

Bende-i maḫlaş Muḥibbī bendeñ olmışdur senüñ
Bendelikden çıkmasun budur duāmuz yā Mucīb

bendelik:

1. **bendelik:**
Gazel 81
Mısra: **6**
Kul, köle II âşık.

Taḫt-ı Keykāvūs u māl-ı Ḫusrev'e meyl itmezem
Bendelik çün āsitānuñda müyesserdür baña

2. **bendelikden:**-*den*
Gazel 172
Mısra: **12**
Kul, köle II âşık.

Bende-i maḫlaş Muḥibbī bendeñ olmışdur senüñ
Bendelikden çıkmasun budur duāmuz yā Mucīb

benden:

1. **benden:**--*den*
Gazel 198
Mısra: **1**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İy ṣabā benden varup yāruñ der ü eyvānın öp
Ḫāk-i pāyına yüzüñ sürer gibi dāmānın öp

2. **benden:**--*den*
Gazel 359
Mısra: **9**
" Ben" birinci tekil kişi zamiri(felek).

İy Muḥibbī dir ki kimse ummasun benden vefā
Çagurup her rūz u şeb feryād ider dellāl-ı çarḫ

benden ḫayāt ummañ ki ben oldum memāt:

1. **benden ḫayāt ummañ ki ben oldum memāt:**--*den, --man, --dum*
Gazel 281
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık bir önceki mısraya hitaben;sevgiliye tutulduğum için beni yaşıyor sanmayın aslında ben bir ölüyüm demektedir.

Zülfine cānum tolaşaldan bulımazam necāt
Dōstlar benden ḫayāt ummañ ki ben oldum memāt

benden özge:

1. **benden özge:**--*den*
Gazel 281
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Benden başka.

ʿIşḳuñ-ıla cān u dil şöyle faḳīr oldı bugün
Benden özge müsteḥaḳ yokdur baña virgil zekāt

benden yaña ugramaz:

1. **benden yaña ugramaz:**--*maz*
Gazel 131
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın olduğu yönde durmamak,ondan kaçmak kastedilmiştir.

Ugramaz benden yaña bīgāne-veş turmaz kaçar
Ol perī ile olaldan oldı göñlüm āşinā

bend-i belāya:

1. **bend-i belāya:**--*y, --a*
Gazel 223
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bela/keder bağı.

Ḫālini dāne sandı vü tutıldı zülfine
Bend-i belāya murġ-ı dilüm oldı pāy-best

bend-i belāya tolaşa:

1. **bend-i belāya tolaşa:**-*şa*
Gazel 55
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert ve gam zincirine dolanmak,tutulmak.

Zülfüñüñ ẕikri ile başum tolu sevdā ola
Tolaşa bend-i belāya cān u dil şeydā ola

bend-i zülf-i dilbere dolaşduñ:

1. **bend-i zülf-i dilbere dolaşduñ:**--*e, --aş, --dun*
Gazel 139
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçının zincirine yakalanmak,tutulmak kastedilir.

İy göñül çünki dolaşduñ bend-i zülf-i dilbere
İy gözüm şimden girü olsun ḥarām uyḫū saña

bend-i zülfinden:

1. **bend-i zülfinden:**--*in, --den*
Gazel 105
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saçın bağı.

Hīç olam mı iy Muḥibbī bend-i zülfinden ḫalāṣ
Niçe yirden bend ü zencīr oldı her bir mū baña

bend-i zülfine tolaşdı:

1. **bend-i zülfine tolaşdı:**--*aş, --dı*
Gazel 116
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçının zincirine aşığın gönlünün takılı kalması(aşk bağlamında).

Bend-i zülfine tolaşdı çün göñül Añlamazam daḫı ayruk kurtula

bend-i zülfüñde:

1. **bend-i zülfüñde:**--*ü, --n, --de*
Gazel 468
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) saçının kıvrımı.

Bend-i zülfüñde niçe diller esīr
Her ne ḥükm itseñ şehā sensin emīr

benefşe:

1. **benefşe:**
Gazel 459
Mısra: **2**
Baharın habercisi olan, mor renkli ve güzel kokulu çiçek, menekşe, sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüylerine benzetilir.

Cümle ezhāra naẓar kıl gül çemen sulṭānıdur
Şeb-külāhıyla benefşe san levend oglanıdur

2. **benefşe:**
Gazel 495
Mısra: **7**
Baharın habercisi olan, mor renkli ve güzel kokulu çiçek, menekşe, sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüylerine benzetilir.

Benefşe başını egmiş naẓar eyler gülistāna
Gider bu zīver ü zīnet kalan ancak elemlerdür

beng:

1. **benge:**
Gazel 422
Mısra: **8**
Esrar, haşhaş.

Zāhid şarāb-ı nābuñ ẕemmine oldı meşġūl
Keyfiyyetin ne bilsün sanur ki benge beñzer

beng-est:

1. **beng-est:**
Gazel 240
Mısra: **12**
(Beyitte) "Keyif verici madde,esrardır" anlamında kullanılmıştır.

ʿAceb midür şarābı ẕemm iderse Yidügi zāhidüñ her laḥẓa beng-est

beni:

1. **beni:**--*i*
Gazel 316
Mısra: **7**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

İtlerüñle cengümi görüp beni ʿayb eyleme
Ṣadr-içün her kişi eyler çünki aḳrān-ıla baḫs

2. **beni:**--*i*
Gazel 376
Mısra: **3**
"Ben" birinci tekil şahıs zamiri (Âşık, şâir).

Fenn-i ʿışḳı okudum sanmañ beni siz mübtedī
Buldum istiʿdād-ı tāmmı şimdi oldum müstefīd

benī ādemde:

1. **benī ādemde:**-*de*
Gazel 35
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âdemoğulları, insanlar.

Gördi Mecnūn kim vefā būyı benī ādemde yok
Vaḫş-ıla ülfet tutup ādemden oldı hem cüdā

beni añmaz:

1. **beni añmaz:**-*maz*
Gazel 80
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığı hiç bir şekilde hatırlamaması kastedilir.

Çokdan dil gitdi benden bir daḫı añmaz beni

Anuñ içün dir ḫiṭāb idüp gören
bī-dil baña

beni bend itdi:

1. **beni bend itdi:**-*di*
Gazel 59
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın zincirlenmesi,bağlanması anlamında kullanılır.

Şöyle bend itdi beni zencīr-i zülf
Añlamazam anı ayruk kurtıla

beni çok görmiş:

1. **beni çok görmiş:**-*miş*
Gazel 61
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sürekli sevgilinin kapı eşiğinde olması kastedilir.

Nigārā āsitānuñda raḳībüñ beni çok görmiş
Dilegüm bu-durur Ḥaḳ'dan çekile gözine mil hā

beni ferhād eyleyen bir lebi şīrīn ġamıdur:

1. **beni ferhād eyleyen bir lebi şīrīn ġamıdur:**--*i, --yen, --ı, --dur*
Gazel 276
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık kendini Ferhat'ın yerine koyarak-beni bu hale düşüren Şirin'in tatlı güzelliğine,dudağına ulaşamamın verdiği acıdır-diye söylenmektedir.

Bir lebi şīrīn ġamıdur beni Ferhād eyleyen
Āh kim ʿālemlere efsāne oldum ʿāḳıbet

beni ġamzeñ öldürdi:

1. **beni ġamzeñ öldürdi:**--*i, --n, --dür, --di*
Gazel 300
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin yan bakış okuyla canından olduğu kastedilmektedir.

Bi-ḥamdi'illāh beni öldürdi ġamzeñ
Dilerdüm dāyimā Ḥaḳ'dan şehādet

beni görenler:

1. **beni görenler:**-*e, -n, -ler*
Gazel 84
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığı sevgiliden ayrılık gününde görenler.

Rūz-ı hicrüñde görenler beni tenhā sanmasun
Ġuṣṣa ġam durmaz gelür her biri mihmāndur baña

beni mihriyle yakdı:

1. **beni mihriyle yakdı:**--*i, --i, --y, --le, --dı*
Gazel 446
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığı aşk ateşiyle yakması kastedilmektedir.

Yāra kıldum bir naẓar gördüm ki āhū gözlüdür
Yakdı mihriyle beni zīrā ki ol gün yüzlüdür

beni sorarsañ:

1. **beni sorarsañ:**--*i, --a, --r, --sa, --n*
Gazel 471
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşığın halini ve durumunu sorması kastedilmektedir.

Ne nāmūs isterem ne neng ü nāmı
Sorarsañ beni rüsvā-yı cihāndur

beni uyur sandı didi:

1. **beni uyur sandı didi:**--*i, --u, --r, --dı, --di*
Gazel 144
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığın gece vakti rahatça uyuduğunu düşünmesi kastedilir.

Dün gice geçdi uyur sandı beni dilber didi
Başuña gün togdı nedür āşıḳa bu deñlü ḫˇāb

beni yak:

1. **beni yak:**--*i*
Gazel 243
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ateşe vermek. II Yok etmek. Hak'ta fenâya ermek..

Yak beni ʿışḳ āteşine bende benlik kalmasun
Yanmaga şemʿ-i cemāl ü ḥüsnüñe pervāne tut

benlik:

1. **benligi:**-*i*
Gazel 215
Mısra: **7**
Bir kimsenin öz varlığı. II Nefis.

Benligi terk itmez-iseñ iremezsin vaḥdete
Tā senüñ yanuñda bir görinmeye nist ile hest

2. **benlik:**
Gazel 243
Mısra: **5**
Bir kimsenin öz varlığı. II Nefis.

Yak beni ʿışḳ āteşine bende benlik kalmasun
Yanmaga şemʿ-i cemāl ü ḥüsnüñe pervāne tut

3. **benlikden:**-*den*
Gazel 499
Mısra: **9**
Bir kimsenin öz varlığı. II Nefis.

Yan maḥabbet nārına kalmaya benlikden nişān
Zer ṣāf olmak içün her laḥẓa ḳāl üstindedür

bennā:

1. **bennā:**
Gazel 44
Mısra: **12**
Binâ yapan kimse, mîmar, kalfa.

Kūyuñda yatan seng midür ya ser-i uṣṣāḳ

Işḳ ḫānesini yapsa ser-ile n’ola bennā

benüm başumda:

1. **benüm başumda:**--*üm, --ı, --m, --da*
Gazel 300
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın kendisi kastedilmektedir.

Saʿādet buldı koyan pāyına ser
Benüm başumda yokdur bu saʿādet

benüm boynumda:

1. **benüm boynumda:**--*üm, --u, --m, --da*
Gazel 315
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Âşığın) boynu.

Leyl zülfi olalı boynumda zencīrüm benüm
Eylerem dīvāne-veş ben her der ü dīvār baḫs

benüm bu ḫāletüm:

1. **benüm bu ḫāletüm:**--*üm, --ü, --m*
Gazel 466
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık içinde bulunduğu hali kastederek,bu halin örnek alınmadığını söylemektedir(eriyip yok olma).

Mecnūn benüm bu ḫāletüm iẕʿān idinmedi
Meşhūr egerçi dilde anuñ dāsitānı var

benüm bu sīnem:

1. **benüm bu sīnem:**--*üm*
Gazel 142
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın duygu merkezi,gönül.

İñler-isem ney gibi olmaz aceb
Oldı bu sīnem benüm hem çü rebāb

benüm çeşmümden:

1. **benüm çeşmümden:**-*üm, -den*
Gazel 85
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gözleri.

Her kaçan görsem bahār-ı ḫüsnüñi iy serv-ḳad
Olamaz bir laḥẓa çeşmümden benüm bārān cüdā

benüm cürmüme:

1. **benüm cürmüme:**--*üm, --ü, --me, -, -*
Gazel 267
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Benim günahım,hata ve kusurlarım.

Umar senden kerīm işi keremdür
İdenüñ cürmüme benüm şefāʿat

benüm derdüme nisbet bu kāyināt bir zerredür:

1. **benüm derdüme nisbet bu kāyināt bir ẕerredür:**--*üm, --ü, --m, --e, --dir*
Gazel 252
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık kendi derdi ile Dünyayı kıyaslayarak;benim derdimin büyüklüğü karşısında bütün kainat ancak ufak bir zerredir imasında bulunmaktadır.

Derdüme nisbet benüm bir ẕerredür bu kāyināt
Yaşumuñ yanında ḳaṭre görinür Nīl ü Furāt

benüm elfāẕum:

1. **benüm elfāẕum:**--*üm, ---üm, --um*
Gazel 350
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın-şairin-siiri,sözleri kastedilmektedir.

Dōstum medḥüñde didüm bir niçe ġarrā ġazel
Anuñ-ıçun oldı elfāẕum benüm cümle faṣīḥ

benüm eşküm:

1. **benüm eşküm:**--*üm, --ü, --m*
Gazel 485
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın göz yaşları.

Dīdeden eşküm benüm turmayuban her gün tamar
Görmese gül yüzini bu gözlerümden ḫūn tamar

benüm gerdenüm:

1. **benüm gerdenüm:**-*+üm, -+üm*
Gazel 258
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın boynu kastedilmektedir.

Kūyuñda serüm ḳaṭʿ ideliden berü iy dōst
Tīġuña benüm gerdenüm eyler niçe minnet

benüm gönlüm:

1. **benüm gönlüm:**--*üm, --üm*
Gazel 151
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Benim gönlüm.

Her ne dem kim iñlesem gönlüm benüm ṭolāb olur
Gözlerem güz güllerinden dökilür her yaña āb

2. **benüm gönlüm:**--*üm, --ü, --m*
Gazel 455
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Benim gönlüm II Âşığın gönlü.

Gözlerüm gözgülerinden yaşum olmışdur revān
İñlerem gönlüm benüm durmaz döner dōlābdur

benüm gönlüm yapılsun:

1. **benüm gönlüm yapılsun:**--*üm, --üm, --ıl, --sın*
Gazel 158
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık kendine hitaben sevgilinin lütfuyla gönlünün hoş olacağını söylemektedir.

Vir zekāt-ı ḥüsnüñi men itme bu dervīşden
Hem benüm göñlüm yapılsun hem saña olsun evāb

benüm gözüme:

1. **benüm gözüme:**--*üm, --ü, --m, --e*
Gazel 419
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bana göre,bence.

Ḳudretini gör ki nergis nerm ider bālīnini
Līki görinmez benüm gözüme ol derden leẕīẕ

benüm gözümi kan iden:

1. **benüm gözümi kan iden:**--*üm, --ü, --mi, --e, --n*
Gazel 354
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliden ayrıldığı için ağlamaktan aşığın gözlerinden artık kan geldiği kastedilir.

Firḳat belāsıdur gözümi kan iden benüm
Vuṣlat ümmīdi eyleyiser cānumı feraḥ

benüm ḥālüm:

1. **benüm ḥālüm:**-*ü, -m*
Gazel 75
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Aşığın içine düştüğü hal ve vaziyetler. 2)Durumlar.

Işḳa düşelden benüm ḥālüm digergün olmada
Eksük olmaz dilde āteş gözde su başda hevā

2. **benüm ḥālüm:**--*üm, --üm*
Gazel 190
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Aşığın içine düştüğü hal ve vaziyetler. 2)Durumlar.

Çeşm-i mestüñ dilberā kıldı benüm ḥālüm ḫarāb
Lal-i nābuñ eylemişdür gözlerüm yaşın şarāb

benüm ḥālüm ḫarāb:

1. **benüm ḥālüm ḫarāb:**--*üm, --üm*
Gazel 151
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın halinin viran ve perişan olması kastedilir.

Bister-i gülde yatursın sen ferāġatla müdām
Sengi bālin eyledüm sanma benüm ḥālüm ḫarāb

benüm ḥālüme düşmen güler:

1. **benüm ḥālüme düşmen güler:**--*üm, --üm, --e, --e, --r*
Gazel 303
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Atasözü**
(Beyitte) aşık sevgiliye hitaben:halim o kadar kötü ki rakip ve düşmanlar bile benim bu halime güler demekte ve çektiği eziyet için merhamet dilemektedir.

Dün oldı günüm hicr-ile iy şāh-ı cefākār
Raḥm eyle benüm ḥālüme düşmen güler iy dōst

benüm ḥālümi:

1. **benüm ḥālümi:**--*ü, --m, --ü, --m, --i*
Gazel 406
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın içinde bulunduğu durum,vaziyet.

Benüm ḥālümi tañ mı bilmese ḫalḳ
Ne bilsün derdümi kim ola bī-derd

benüm ʿışḳuma:

1. **benüm ʿışḳuma:**--*üm, --u, --m, --a*
Gazel 461
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın hissettiği duygular(sevgili bağlamında).

Gel isteme Muḥibbī benüm ʿışḳuma güvāh
Ruḫsār-ı zerdüm-ile sirişküm nişānedür

benüm kanum:

1. **benüm kanum:**--*üm, --u, --m*
Gazel 452
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Benim kanım.

Laʿlin añdum deşt-i ġamda şevḳ-ıla kan agladum
Her ne yirde kim kazarlarsa benüm kanum çıkar

benüm kūyum:

1. **benüm kūyum:**--*üm, --u, --m*
Gazel 481
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin semti,mahallesi.

Didüm iy dilber neden ʿuşşāḳı ḳurbān eyledüñ
Didi kim bilmez misin kūyum benüm ser-ḫānedür

benüm rūy-ı zerdümi:

1. **benüm rūy-ı zerdümi:**-+*üm, --ü, --mi*
Gazel 181
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sararıp solmuş yüzü kastedilmiştir.

Rūy-ı zerdümi benüm raḥm itdi dildārum görüp
Añladı derd-i derūnum ḥālet-i zārum görüp

benüm sīnemdeki:

1. **benüm sīnemdeki:**--*üm, --m, --de, --ki*
Gazel 317
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlü,kalbi.

Görse idi bu benüm sīnemdeki ʿışḳ āteşin
Ḥāline şükr eyleyüp iderdi micmer el-ġıyāṯ

benüm yanumda:

1. **benüm yanumda:**--*üm, --um, --da*
Gazel 204
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Benim yanımda, beraberimde.

Ne bilsün ışḳı Mecnūn baña sor gel
Benüm yanumda ol bir ṭıfl-ı mekteb

2. **benüm yanumda:**-*-üm, --u, --m, --da*
Gazel 434
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Benim yanımda, beraberimde.

Nesi var dār-ı dünyānuñ hemen içinde ṣıḥḥatdür
Benüm yanumda bu rifʿat degüldür belki z̲illetdür

benüm yaşum:

1. **benüm yaşum:**-*-üm, --u, --m-(u)m*
Gazel 245
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Aşığın) gözyaşı.

Açılsa gül gibi yār itse ḫande
Benüm yaşum n'ola bārāndur iy dōst

benümle mi:

1. **benümle mi:**-*-üm, --le, --mi*
Gazel 322
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşık.

Ulu devlet-durur Gülşen bucagı
Benümle mi ola maḥbūbda s̲āli̲s̲

beñze-:

1. **beñzer:**-*r*
Gazel 38
Mısra: **3**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Yüce itmişdür felekden ḳaṣrını beñzer o māh
Anuñ-içundur irişmez nāle vü efġān aña

2. **beñzer:**-*r*
Gazel 50
Mısra: **7**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Dimiş ḥavrāya beñzer yāri zāhid
Berāber kandadur ḥāşā vü kellā

3. **beñzer:**-*r*
Gazel 93
Mısra: **1**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Kanda beñzer dōstlar Mecnūn-ı sergerdān baña
Bu zamāna kalsa ger kalurdı ol ḥayrān baña

4. **beñzer:**-*r*
Gazel 267
Mısra: **5**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Yine cemʿ itdi beñzer leşkerin ġam
İdiserdür bu dil mülkini ġāret

5. **beñzer:**-*r*
Gazel 289
Mısra: **5**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Gül gül olmış ḫaddi beñzer kanumı nūş eylemiş
Bagrumı ister kebāb ol gözleri ḫunḫ̆ār mest

6. **beñzer:**-*r*
Gazel 323
Mısra: **11**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Gözüm yaşına beñzer dir-ise maḳṣūduñ iy ḫ̆āce
Sefer kıl berre bu sevdā-y-ıla baḥr-i ʿAden'den geç

7. **beñzer:**-*r*
Gazel 327
Mısra: **10**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Baş koşdı birbiriyile ebrūları yine
Beñzer Muḥibbī ʿarbede eyleye iki koç

8. **beñzedi:**-*di*
Gazel 337
Mısra: **9**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

İy Muḥibbī beñzedi naẓmuñ Niẓāmī naẓmına
N'ola dirsem uşbu beytüñe senüñ ben Penc Genc

9. **beñzer:**-*r*
Gazel 371
Mısra: **5**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Bir ḫayāl-i ḫūba beñzer vaṣl ol daḫı muḥāl
Ne kılam yā Rab bu ben āşüfte-ḥāl-i nā-murād

10. **beñzer:**-*r*
Gazel 419
Mısra: **9**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

İki gözi nergis-i şehlāyā beñzer dilberüñ
Būy-ı zülfeyni dimāġa bilki ʿanberden leẕīẕ

11. **beñzer:**-*r*
Gazel 463
Mısra: **8**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Lebüñ öpdükçe ġāyet mest oldum
Didüm el-ḥaḳ mey-i gülgūna beñzer

beñze:

1. **beñzemez:**-*mez*
Gazel 6
Mısra: **1**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Ol perī peyker melek kim
beñzemez insān aña
Ṣad hezārān dil fedā olsun
hezārān cān aña

2. **beñzedügiyçün:**-*düg, -i, -y, -çün*
Gazel 40
Mısra: **9**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Lal-i dildāra Muḥib
beñzedügiyçün mey-i nāb
Bezm-i şevḳ içre düşürmez anı
elden ẕurefā

3. **beñzedi:**-*di*
Gazel 203
Mısra: **11**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Beñzedi gülgūn şarāba çün
Muḥibbī göz yaşı
Döne döne sīḫ-i miḥnetle ide
bagruñ kebāb

4. **beñzemez:**-*mez*
Gazel 327
Mısra: **4**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Āhum e s̲er mi eyler aña seng dildür ol
Gönline beñzemez anuñ illā ḥadīd ü tuç

5. **beñzeye:**-*y, -e*
Gazel 420
Mısra: **6**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

İy dōst ruḫlaruñ baña oldı ġıdā-yı rūḥ
Var mı ki aña beñzeye bir būy-ı ter leẕīẕ

6. **beñzer:**-*r*
Gazel 422
Mısra: **1**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Dāġ-ı elifle sīnem bebr ü pelenge beñzer
Deryā-yı eşküm içre göñlüm nehenge beñzer

7. **beñzer:**-*r*
Gazel 422
Mısra: **4**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Ya kaşlaruñ kuraldan ḳurbānuñ oldum iy dōst
Bu sīne tīrkeşidür ġamzeñ ḫadenge beñzer

8. **beñzer:**-*r*
Gazel 422
Mısra: **6**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

ʿAḳlumı alduñ evvel īmāna ḳaṣduñ āḫir
Zünnār-ı zülfüñ-ile çeşmüñ Firenge beñzer

9. **beñzer:**-*r*
Gazel 422
Mısra: **8**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Zāhid şarāb-ı nābuñ ẕemmine oldı meşġūl
Keyfiyyetin ne bilsün sanur ki benge beñzer

10. **beñzer:**-*r*
Gazel 422
Mısra: **10**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Kim görse rūy-ı zerdüm sanur Muḥibbī şīrem
Dāġumla kūh-ı ġamda dirler pelenge beñzer

11. **beñzer:**-*r*
Gazel 427
Mısra: **10**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Maḥabbet baḫrına düşmiş Muḥibbī oldı bī-pervā
İki çeşmi iki yaña anuñ beñzer kabagıdur

12. **beñze:**
Gazel 463
Mısra: **14**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

İki çeşmüm iki cārī bıñardur Ġamām üzre yaşı Hāmūn'a beñze

13. **beñzer:**-*r*
Gazel 463
Mısra: **12**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Olup dünyāya māyil cemʿ idenler
Geçer āḫir yire Ḳārūn'a beñzer

14. **beñzer:**-*r*
Gazel 463
Mısra: **16**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Yaşum deryā olalı aglamakdan İçinde bu göñül Ẕü'n-nūn'a beñzer

15. **beñzer:**-*r*
Gazel 463
Mısra: **18**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Vefā ummak güzellerden ʿacebdür

Dinür bunlara dehr-i dūna beñzer

16. **beñzer:**-*r*
Gazel 498
Mısra: **8**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Perde eyler geh güneş ruḫsārına kāküllerin
Beñzer ol ḫurşīde kim anuñ seḥāb üstindedür

17. **beñzer:**-*r*
Gazel 14
Mısra: **2**
(İki kimse veya şey arasında) Birbirine uygun ve ortak taraflar bulunmak ve ortak tarafları sebebiyle birbirini hatırlatmak, andırmak.

İy göñül n'olduñ yine dīvāne söylersin baña
Beñzer ışḳına tolaşduñ ya ne söylersin baña

beñzed:

1. **beñzedüp:**-*üp*
Gazel 125
Mısra: **5**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Gözlerüñe beñzedüp gözlerini āhūlaruñ
Anuñ-ıçun taga tuşup ḫalḳdan oldum cüdā

2. **beñzede:**-*e*
Gazel 195
Mısra: **5**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Zülfini kaçan elde o çevgāna beñzede
Meydān içinde başı dilā sen de eyle top

3. **beñzedimez:**-*i, -mez*
Gazel 297
Mısra: **6**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Her gice bir nevʿe māhı ʿārż eyler āsümān
Gün yüzüñe beñzedimez cehd ile anı dürüst

4. **beñzedür:**-*ür*
Gazel 459
Mısra: **3**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Yūsuf'a kim beñzedür seni berāber tartıla
Al ḫaber benden ḫabībüm gözlerüm mīzānıdur

beñzer gelür:

1. **beñzer gelür:**--*ür*
Gazel 187
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Benzemek,andırmak,şanı uyandırmak.

Zülf-i yāra ugrayup beñzer gelür bād-ı ṣabā
Ol sebebdendür dimāġ-ı ālemi pür itdi ṭīb

beñzer gördi:

1. **beñzer gördi:**--*r, --di*
Gazel 497
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Benzetmek.

Yüzini göstermiş iken itdi pinhān yine zülf
Beñzer gördi raḳībi ol yüzi kara geçer

beñzer ki:

1. **beñzer ki:**--*r*
Gazel 445
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öyle anlaşılıyor ki, Öyle görünüyor ki.

Beñzer ki yār āyīneye eylemiş naẓar
Ḥüsnin göreli kendüzini ḫīş-bīn tutar

beñzet-:

1. **beñzetdüm:**-*dü, -m*
Gazel 75
Mısra: **3**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Bāza beñzetdüm bu göñlüm seni itmege şikār
Bildüm fikr-i muḥāl imiş ki sensin bir hümā

beñzet:

1. **beñzetsem:**-*se, -m*
Gazel 29
Mısra: **8**
(Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

Çünki dinildi aña "ve'ş-şems" dahı "ve'd-duḥā"
Rūyuña alnuña mihr ü māhı beñzetsem n'ola

beñzeye mi:

1. **beñzeye mi:**--*y, --e, --mi*
Gazel 259
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Benzemek,eşit yahut denk olmak.

Meşreb-i zāhid-ile meşereb-i ʿışḳ bir mi olur
Hīç deryā suyına beñzeye mi mā-i Furāt

beñzi sararmış:

1. **beñzi sararmış:**--*i, --ar, --mış*
Gazel 210
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüzünün rengi solmak.

Ārifüñ gülgūn şarāb-ıla kızarmış çehresi
Ḫab yimekden zāhidüñ beñzi sararmış ḫūşk-leb

berāber:

1. **berāber:**
Gazel 50
Mısra: **8**
1)Birlikte bulunan.

2)Müsavi, eşit. 3)Bir hizada olan. 4)Refakat, birlik.

Dimiş ḥavrāya beñzer yāri zāhid
Berāber kandadur ḥāşā vü kellā

2. **berāberdür:**-*dür*
Gazel 81
Mısra: **8**
1)Birlikte bulunan. 2)Müsavi, eşit. 3)Bir hizada olan. 4)Refakat, birlik.

Eyleseñ gāhī vefā gāhī dönüp cevr ü cefā
Dōstum senden gelen cümle berāberdür baña

3. **berāber:**
Gazel 459
Mısra: **3**
1)Birlikte bulunan. 2)Müsavi, eşit. 3)Bir hizada olan. 4)Refakat, birlik.

Yūsuf'a kim beñzedür seni berāber tartıla
Al ḫaber benden ḥabībüm gözlerüm mīzānıdur

berāberest:

1. **berāberest:**
Gazel 256
Mısra: **4**
1)Birlikte bulunan. 2)Müsavi, eşit. 3)Bir hizada olan. 4)Refakat, birlik.

Eyler cefā vü cevrini incinür sanur
Katumda anı bilmedi mihrüñ berāberest

berbād olur:

1. **berbād olur:**--*ur*
Gazel 286
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Perişan olmak, mahvolmak, harap olmak, yok olmak.

Taḥt u tāc u salṭanat berbād olur çün ʿāḳıbet
Kendüñi ʿālem serīrine Süleymān oldı tut

ber-dār idem:

1. **ber-dār idem:**--*e, --m*
Gazel 412
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Asmak.

Dimişdi zülfe idem seni ber-dār İnanmam ben aña ger ide sevgend

ber-dār ideyim:

1. **ber-dār ideyim:**--*e, --y, --im*
Gazel 400
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Asmak.

Dimiş idüñ ki seni zülfüme ber-dār ideyim
Hīç amān virme hemān as beni ol dāra meded

ber-dār kılgıl:

1. **ber-dār kılgıl:**--*gıl*
Gazel 133
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığı suçlu bulup.idam mahkumu haline getirmesi.

Āşıḳ-ı bīçārenüñ suçısa seni sevdügi
Ger beni ber-dār kılgıl suçlu oldum ben saña

ber-dār ola:

1. **ber-dār ola:**--*a*
Gazel 98
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Asılmak, idam edilmek.

Āh kim zülfi şebinde dutdı bu dil düzdini
Dilegüm budur ki zülfinde anuñ ber-dār ola

ber-dār olam:

1. **ber-dār olam:**--*a, --m*
Gazel 375
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Darağacına asılmak.

Umaram ki zülfüñe ber-dār olam
Her kişinüñ himmeti olur bülend

berg:

1. **berg:**
Gazel 84
Mısra: **14**
Yaprak. II Sevgilinin parlak yüzü.

Gülşen-i derde Muḥibbī olalı cismüm nihāl
Mīvedür bagrum başı her berg peykāndur baña

berg-i gülden:

1. **berg-i gülden:**--*den*
Gazel 474
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Taze gül yaprağı.

Bübül-i şūrīde-veş feryādumı gūş eyleyüp
Berg-i gülden tāzedür ol lāle-ruḫsār incinür

ber-hūrdār ola:

1. **ber-ḫūrdār ola:**--*a*
Gazel 98
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Muradına ermek,istediğine kavuşmak.

Eksük itmez benüm-içün her gice yaşlar döker
Göreyim ki merdüm-i çeşmümi ber-ḫūrdār ola

berk:

1. **berḳ:**
Gazel 32
Mısra: **9**
Ar. is. Şimşek, şimşek parıltısı. seyyâle-i berkiyye elektrik.

Giçe şırāṭı berḳ ya ḫāṭif gibi Muḥib
Luṭf-ı Ḥudā olursa eger aña reh-nümā

2. **berḳ-ile:**-*ile*
Gazel 399
Mısra: **7**
Ar. is. Şimşek, şimşek parıltısı. seyyâle-i berkiyye elektrik.

İy felek berḳ-ile pür kılsañ cihānı ġam degül
Ḫāne-i vīrān içinde germ nārumdur nemed

3. **berkdür:**-*dür*
Gazel 497
Mısra: **9**
Sağlam, katı, sert, sıkı.

Berkdür ʿışḳuñ kemānı iy dil aña urma dest
Bunca yıllar tuncı depretmedi katı ya geçer

berk tut:

1. **berk tut:**
Gazel 237
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sağlam tutmak. II Sıkıca sarılmak, sahip çıkmak.

Ger irişdüre dilerseñ seni cānān mülkine
Dāmen-i ʿışḳı ölince koma elden berk tut

2. **berk tut:**
Gazel 288
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sağlam tutmak. II Sıkıca sarılmak, sahip çıkmak.

İy göñül pīr-i muġānuñ dāmenini berk tut
Çünki andan ġayrı virmez saña bir kimse ögüt

berḳ urur:

1. **berḳ urur:**--*ur*
Gazel 263
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parlamak.

Ḫudā cemʿ eylemiş sende melāḥat
Yüzüñden berḳ urur nūr-ı hidāyet

berr:

1. **berre:**--*e*
Gazel 323
Mısra: **12**
Toprak, kara. II Çöl.

Gözüm yaşına beñzer dir-ise maḳṣūduñ iy ḫˇāce
Sefer kıl berre bu sevdā-y-ıla baḥr-i ʿAden'den geç

berr ü bahrı:

1. **berr ü baḥrı:**--*ı*
Gazel 464
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyanın kara ve denizi II tüm evren.

Berr ü baḥrı aradı bulam diyü cānā seni
Bulımadı bu göñül daḥı yürür ser-geştedür

berr ü bahruñ:

1. **berr ü baḥruñ:**--*u*, --*n*
Gazel 428
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyada bulunan bütün kara ve deniz parçaları.

Şol gedā kim kūy-ı dildāruñ bugün derbānıdur
Berr ü baḥruñ pādişāhıdur cihān sulṭānıdur

berü:

1. **berü:**
Gazel 195
Mısra: **1**
"...den beri"; bu yana.

Sāḳī müdām sun berü sen rāḥatü'l-ḳulūb
Nūş eyleyelüm itmeden ömrüñ güni ġurūb

2. **berü:**
Gazel 100
Mısra: **5**
İki uzaklıktan daha yakın olanı, yakın, daha yakın yer. || Bu tarafa, bu yana, buraya.

Jeng-i ġam dutdı göñül āyīnesini berü sun
Sāḳiyā çün mey-i nāb-ıla olur ḳalbe cilā

berü gel:

1. **berü gel:**
Gazel 347
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaklaş!, beriye gel!, bu tarafa gel!.

Dil ṣafā kesb idemez içmeyicek cām-ıla rāḥ
Sāḳiyā ʿiyş idelüm sun berü gel şām u ṣabāḥ

bes:

1. **besdür:**-*dür*
Gazel 103
Mısra: **1**
(f.e.) Yeter, yetişir, tamam, kâfi 2. Çok.

Sünbül ü gül n'eylerem zülf ü ruḫuñ besdür baña
Serv ü ṭūbādan ġaraż ol naḫl-i nev-resdür baña

2. **besdür:**-*dür*
Gazel 229
Mısra: **10**
(f.e.) Yeter, yetişir, tamam, kâfi 2. Çok.

İtüm diyü bir kerre anarsa seni dildār
ʿĀlemde Muḥibbī saña besdür bu riʿāyet

best oldı:

1. **best oldı:**--*dı*
Gazel 248
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tutulmak,ayağı bağlanmak.

Pervāz iderken evc-i hevā üzre murġ-ı dil
Ḫālüñi gördi dāne sanup zülfe oldı best

beste:

1. **bestedür:**-*dür*
Gazel 79
Mısra: **9**
Bağlanmış, bağlı. II Âşık, tutkun.

Zülfüñe göñlüm bestedür āhum göge peyvestedür
Cānā Muḥibbī ḫastadur sen derde dermānsın baña

2. **bestedür:**-*dür*
Gazel 425
Mısra: **7**
Bağlanmış, bağlı. II Âşık, tutkun.

Gül gibi gülmez açılmaz ġonca-veş dil bestedür
Bād-ı āhum isteyüp bu dīdeden bārān umar

3. **bestedür:**-*dür*
Gazel 464
Mısra: **10**
Bağlanmış, bağlı. II Âşık, tutkun.

Zülf-i müşgīne Muḥibbī el uzat tā iresin
Ruḫlarında dilberüñ iḳbāl ü devlet bestedür

beste çākerdür:

1. **beste çākerdür:**--*dür*
Gazel 495
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağlanmış bir köle.

Muḥibbī ʿışḳa kul oldı göge irse eger başı
Kapusında şeh-i ʿışḳuñ kemer bir beste çākerdür

bet:

1. **bet:**
Gazel 237
Mısra: **4**
1)Çehre rengi, beniz. 2)Kötü,fena.

Deyr içinde gördiler reftāruñ iy serv-i ḫırām
Turdugı yirde ḳadīd oldı vü kıldı bet sükūt

beter:

1. **beter:**
Gazel 443
Mısra: **4**
Beter, daha kötü.

İsterem kim bu dil-i ġamnāki idem şādmān
Cidd ü cehd itdükçe ol daḫı beter ġamnākdür

beyhūde:

1. **beyhūde:**
Gazel 249
Mısra: **9**
Beyhude, boş yere.

Sakın beyhūde lāf urma Muḥibbī
Gerekdür ʿışḳa şāhid yā ʿalāmāt

"beyne arż u ve's-samā":

1. **"beyne arż u ve's-samā":**
Gazel 75
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yer ile gök arası.

Gün yüzüñe māh-tābı beñzedüp sorsañ baña
Saña budurur cevābum "beyne arż u ve's-samā"

beyt:

1. **beyti:**-*i*
Gazel 178
Mısra: **8**
Beyit, nazım birimi. II Bu şiir.

Sūz-ı dilden gerçi niçe söyledüm ranā ġazel
Līk kıldum içlerinden uşbu beyti intiḫāb

beytü'l-aḥzān:

1. **beytü'l-aḥzāndur:**
Gazel 24
Mısra: **2**
Gam evi.

Yārsuz yazı vü tag u bāġ zindāndur baña
Ġayra ger cennet gelürse beytü'l-aḥzāndur baña

bezm:

1. **bezmüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 11
Mısra: **3**
(Fars.) İçkili, eğlenceli yiyip içme ve sohbet meclisi.

Şem-veş bezmüñde tursam bir ayag üzre senüñ
Gāh yanup yakılup kan ağlasam gāhī saña

2. **bezme:**-*e*
Gazel 461
Mısra: **7**
(Fars.) İçkili, eğlenceli yiyip içme ve sohbet meclisi.

Sīnem kemānçe bezme gözüm yaşı tārdur
N'eyler sürūdı nālelerüm çün tezānedür

bezm içre:

1. **bezm içre:**--*re*
Gazel 216
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meclis içinde, mecliste.

Bahār eyyāmı bezm içre ṣafā cāmını sürdüñ tut
Dilā bu dār-ı dünyānuñ temāşāsını gördüñ tut

bezme geldi:

1. **bezme geldi:**--*e, --di*
Gazel 173
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) güle benzetilen sevgilinin meclise gelmesi kastedilmiştir.

Geldi gül bezme bülbül itdi sürūd
Kıl bahār irdi sen de yārı ṭaleb

bezm-i cihān içinde:

1. **bezm-i cihān içinde:**--*i, --n, --de*
Gazel 244
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya meclisi içinde. ‖ Dünya içinde.

Herkesüñ bezm-i cihān içinde bir sevdāsı var
Şemʿ yanar gül güler bülbül daḫı aglar mest

bezm-i dünyādan:

1. **bezm-i dünyādan:**--*dan*
Gazel 286
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya meclisi, fani dünya.

Çün götürürsin ayagı bezm-i dünyādan göñül
İçdügüñ cām-ı şarābı āb-ı ḥayvān oldı tut

bezm-i elestde:

1. **bezm-i elestde:**-*de*
Gazel 17
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elest meclisi || Allah ruhlar alemini yarattığı vakit onlara "Elestü b.-Rabbiküm" (Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?) dediği;

ruhlar da O'na; "Kalü bela" (Evet, Rabb'imizsin.) diye cevap verdiği meclis.

İçüp bezm-i elestde cām-ı ışḳı
Anuñçundur Muḥibbī böyle rüsvā

bezm-i ġam içre:

1. **bezm-i ġam içre:**-+*re*
   Gazel 176
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gam meclisinin içinde.

Bezm-i ġam içre olalıdan gözi yaşı müdām
Yārān demine eylemişem bagrumı kebāb

2. **bezm-i ġam içre:**
   Gazel 242
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gam meclisinin içinde.

Gehī nālān gehī giryān geh eyle sīneñi biryān
Ciger ḫūnābesin bezm-i ġam içre dāyimā nūş it

bezm-i ġamda:

1. **bezm-i ġamda:**
   Gazel 5
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gam, keder meclisi.

İñlerem ṭanbūr-veş bagrum delindi ney gibi
Bezm-i ġamda mesken oldı gūşe-i hicrān baña

2. **bezm-i ġamda:**-*da*
   Gazel 20
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gam, keder meclisi.

Bezm-i ġamda bilmek isterseñ eger nālişlerüm
Dōstum bir kez kulak tut nāy-ı gūyādan yaña

3. **bezm-i ġamda:**
   Gazel 21
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gam, keder meclisi.

Bezm-i ġamda nāle kıl iy nāy ḫāldaş ol baña
Çarḫ elinden iñleyem bir laḥẓa yoldaş ol baña

4. **bezm-i ġamda:**-*da*
   Gazel 49
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gam, keder meclisi.

Bezm-i ġamda gel uyandur iy dil āhuñ şemini
Ālemi rūşen kılur ḥācet degül meşal saña

5. **bezm-i ġamda:**--*da*
   Gazel 146
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gam, keder meclisi.

İy refīḳān bezm-i ġamda ḫūn-ı dil nūş ideli
Ḳāmetüm çeng ü dilüm ney sīnem olmışdur rebāb

6. **bezm-i ġamda:**--*da*
   Gazel 363
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gam meclisi.

Bezm-i ġamda ʿūd iñler nāy ider āh u fiġān
Līk görinür Muḥibbī baña saz u sözi telḫ

7. **bezm-i ġamda:**--*da*
   Gazel 373
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gam meclisi.

Bezm-i ġamda her kaçan bu ʿūd-ı sīnem çalınur
Ol dem eyler nāy-veş göñlüm benüm anda sürūd

8. **bezm-i ġamda:**--*da*
   Gazel 163
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gam meclisi.

Bezm-i ġamda içmege yārān-ıla ḫūn-ı ciger
Eylerem dil āteşine karşu bu bagrum kebāb

9. **bezm-i ġamda:**--*da*
   Gazel 463
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gam meclisi.

Yaşum bāde olaldan bezm-i ġamda
Dil iñler derd-ile ḳānūna beñzer

10. **bezm-i ġamda:**--*da*
    Gazel 164
    Mısra: **5**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Gam meclisi.

Bezm-i ġamda dil kebāb yārān içün
Eyledüm bu gözlerüm yaşın şarāb

11. **bezm-i ġamda:**--*da*
    Gazel 346
    Mısra: **5**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Gam meclisi.

Bezm-i ġamda nāliş itsem cān u dil eyler semāʿ
Meclis ehlin nite kim nāy u rebāb eyler feraḥ

12. **bezm-i ġamda:**--*da*
    Gazel 319
    Mısra: **7**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Üzüntü/keder meclisi/ortamı.

Bezm-i ġamda ḳaddümi çeng ü yaşum tār eyledüm
Eylerem şimden girü çeng-ile ḳanūn-ıla baḫş

bezm-i maḥabbetde:

1. **bezm-i maḥabbetde:**--*de*
   Gazel 462
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Aşk meclisi ǁ sohbet meclisi.

Laʿl-i nābuñ yādına her dem gözümden ḫūn akar
Sanasın bezm-i maḥabbetde mey-i gülgūn akar

bezm-i şevḳ:

1. **bezm-i şevḳ:**
   Gazel 40
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Şevk, arzu meclisi.

Lal-i dildāra Muḥib
beñzedügiyçün mey-i nāb
Bezm-i şevḳ içre düşürmez anı
elden ẓurefā

bī- ār ola:

1. **bī- ār ola:**--*a*
Gazel 98
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Utanmaz-hayasız olmak,sevgilinin kapısında beklemeye devam etmek.

İşiginden günde yüz biñ kez eger men itseler
Āşıḳ oldur kim yüzin döndürmeyüp bī- ār ola

bī-aġyār ola:

1. **bī-aġyār ola:**--*a*
Gazel 98
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Rakipsiz olmak.

İy dirīġā kanı bir dilber ki bī-aġyār ola
Var mı bir gül bu cihān bāġında ol bī-ḫār ola

bī-ʿaḳl olsa:

1. **bī-ʿaḳl olsa:**--*sa*
Gazel 370
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akılsız,kendinden geçmiş bir vaziyette olmak(aşık bağlamında).

ʿAyb olmaya bī-ʿaḳl eger olsa Muḥibbī
Çeşmine anuñ çünki görindi o perī-zād

bī-ʿār:

1. **bī-ʿār:**
Gazel 289
Mısra: **4**
Arsız, utanmaz (âşık).

Pā-bürehne ʿāşıḳam ben laʿli şevḳıne müdām
İstemeñ benden selāmet olmışam bī-ʿār mest

bî-bahâ:

1. **bī-bahā:**
Gazel 63
Mısra: **4**
Benzersiz, paha biçilemez.

Her ne söz ki leblerüñden gelse bir gevherdür ol
Kim-durur aña bahā bulan ki oldur bī-bahā

2. **bī-bahā:**
Gazel 232
Mısra: **4**
Benzersiz, paha biçilemez.

Ḳaṭre ḳaṭre kanlu yaşuñ rişte-i cān üzere diz
Her birisi bī-bahā laʿl-i Bedaḫşān oldı tut

bī-bāk:

1. **bī-bākdür:**-*dur*
Gazel 443
Mısra: **6**
Korkusuz.

Mey yirine kanum içse tañ mıdur ol çeşmi mest
Māh-rūlar ḫūn-ı ʿāşıḳ dökmede bī-bākdür

bī-başar olanlara:

1. **bī-başar olanlara:**--*a, --n, --lar, --a*
Gazel 214
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Basiretsiz, görüş gücü zayıf olan.

Gösterme yüzüñ bī-başar olanlara luṭf it
Ruḫsāruñı āyīne-i ṣāḥib-naẓarān it

bī-çāre:

1. **bī-çāreyem:**-*yem*
Gazel 172
Mısra: **1**
Çaresiz, düşkün, zavallı II âşık.

Derdmendem ḫastayam bī-çāreyem bu ben ġarīb
Bildüñ aḥvālümi çün tīmāra luṭf it iy ṭabīb

2. **bī-çāre:**
Gazel 177
Mısra: **10**
Çaresiz, düşkün, zavallı II âşık.

İy Muḥibbī çāre yok bīmār-ı ışḳa bilmiş ol
Tutmasun nabżuñ gelüp yok yire bī-çāre ṭabīb

3. **bī-çāreler:**-*ler*
Gazel 414
Mısra: **4**
Çaresiz, düşkün, zavallı II âşık.

Zülfi çevgānın alup meydān-ı ḥüsn içre nigār
Bir bölük bī-çāreler üzre yine saldı semend

4. **bī-çāreler:**-*ler*
Gazel 439
Mısra: **6**
Çaresiz, düşkün, zavallı II âşık.

Niçe kez vardum kapuña baña yüz göstermedüñ
N'eylesün derdine çāre bulmadı bī-çāreler

5. **bī-çāre:**
Gazel 476
Mısra: **2**
Çaresiz, düşkün, zavallı II âşık.

Gīsūlarında murġ-ı dili aga saldılar
Bī-çāre niçe kurtıla dūzāġa saldılar

bī-çāre dil:

1. **bī-çāre dil:**
Gazel 91
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Âşığın) çaresiz, zavallı gönlü.

Bulmaduñ çün dāmenine dest-res bī-çāre dil
Bāri sen bülbül gibi āh-ı seḥer kıl dāyimā

2. **bī-çāre dil:**
Gazel 93
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Âşığın) çaresiz, zavallı gönlü.

Vādi-i ġamda kalup bī-çāre dil Mecnūn gibi
Kim dimez bilsem Muḥibbī zār u sergerdān baña

bī-çāre vü dil-ḫaste:

1. **bī-çāre vü dil-ḫaste:**
Gazel 205
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlü yaralı ve çaresiz hale dönmesi.

Olmışam bī-çāre vü dil-ḫaste vü tenhā ġarīb
Senden umarsam şifā olmaz aceb sensin ṭabīb

bīd:

1. **bīd:**
Gazel 402
Mısra: **10**
Söğüt ağacı(na meyletmek, yönelmek).

Tāb-ı ḥüsnüñ bir ḥarāret virdi kim bu ḫastaya
Teb dutmış gibi her dem ditrerem ben hem çü bīd

2. **bīd:**
Gazel 404
Mısra: **8**
Söğüt ağacı(na meyletmek, yönelmek).

Ditrerem cānā cemālünī görüp āh eylesem
Lerze düşer cismüme bād-ı hevādan sanki bīd

bī-dār iden:

1. **bī-dār iden:**--*e, --n*
Gazel 453
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uykusuz bırakmak.

Nāgehān bir şeb uyudum yārı gördüm ḫ̆ābda
Niçe yıllar beni bī-dār iden ol şeb ḫābıdur

bīdār ider:

1. **bīdār ider:**--*e, --r*
Gazel 359
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uykusuz bırakmak.

Ġarra olma dehre seni āḫir ol bīdār ider
Ṣubḥgeh bir ḫāba beñzer devlet-i iḳbāl-i çarḫ

bī-dār ola:

1. **bī-dār ola:**--*a*
Gazel 98
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uyanık olmak, uykusuz olmak. II Âşığın uyanık olması, gözüne uyku girmemesi.

Uyımaz hicrüñ şebinde āşıḳ-ı dil-ḫaste āh
Tañ mıdur ki cān u dil tā ṣubḥa dek bī-dār ola

bī-derd ola:

1. **bī-derd ola:**-*a*
Gazel 56
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dertsiz, aşk acısını bilmeyen ve çekmeyen (kişi),ham olma durumu.

Ḳıymetin ışḳuñ ol añlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün şol kişi bī-derd ola

2. **bī-derd ola:**-*a*
Gazel 71
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dertsiz, aşk acısını bilmeyen ve çekmeyen (kişi),ham olma durumu.

Dōstlar yaşlar döküp āh eylesem itmeñ aceb
Hīç cihānda gördüñüz mi kimsene bī-derd ola

3. **bī-derd ola:**-*a*
Gazel 72
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dertsiz, aşk acısını bilmeyen ve çekmeyen (kişi),ham olma durumu.

Ḳıymetini ışḳuñ anlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün ol ki hem bī-derd ola

4. **bī-derd ola:**--*a*
Gazel 406
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dertsiz, aşk acısını bilmeyen ve çekmeyen (kişi),ham olma durumu.

Benüm ḥālümi tañ mı bilmese ḫalḳ
Ne bilsün derdümi kim ola bī-derd

bī-devā:

1. **bī-devā:**
Gazel 123
Mısra: **4**
Çaresiz, düşkün, zavallı II âşık.

Āşıḳa çāre olur mı iy ṭabīb
Derd-i ışḳ içün dimişler bī-devā

bī-devā derddür:

1. **bī-devā derddür:**--*dür*
Gazel 438
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dermansız,çaresiz dert.

Nabż-ı ʿāşıḳdan elüñ çek bilemezsin iy ṭabīb
Bī-devā derddür gerekse anı Cālīnūs'a sor

bī-dil:

1. **bī-dil:**
Gazel 80
Mısra: **4**
Âşık, tutkun.

Çokdan dil gitdi benden bir daḫı añmaz beni
Anuñ içün dir ḫiṭāb idüp gören bī-dil baña

2. **bī-dili:**-*i*
Gazel 94
Mısra: **1**
Âşık, tutkun.

Şarāb-ı lal-i nābuñdur iden ben bī-dili şeydā
Ser-i zülf-i siyāhuñdur getüren başuma ġavġā

bī-dīn rakīb:

1. **bī-dīn raḳīb:**
Gazel 39
Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dinsiz, kafir rakip.

Benüm-içün yoluña ölmez dimiş bī-dīn raḳīb
Sözine inanma anuñ kurı bühtāndur baña

2. **bī-dīn raḳīb:**
Gazel 84
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dinsiz, kafir rakip.

Cān fedā itmez dir-imiş yoluña bī-dīn raḳīb
Bāver itme dōstum vallāhi bühtāndur baña

3. **bī-dīn raḳīb:**
Gazel 376
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dinsiz, kafir rakip.

Beni dūr itdi kapuñdan dünyede bī-dīn raḳīb
Dilegüm budur Ḫudā'dan ol da ola nā-bedīd

4. **bī-dīn raḳīb:**
Gazel 428
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dinsiz, kafir rakip.

Kūy-ı dilberden beni dūr itdi ol bī-dīn raḳīb
Şimdi bildüm kim o kāfir ādemüñ şeyṭānıdur

bī-dūd:

1. **bī-dūd:**
Gazel 50
Mısra: **4**
Dumansız.

Lebüñ gelse ḫayāle āh ider dil
Anuñçun bişmedi bī-dūd ḥalvā

2. **bī-dūd:**
Gazel 68
Mısra: **4**
Dumansız.

Lebüñ gelse ḫayāli āh ider dil
Muḳarrer olımaz bī-dūd ḥalvā

bīd-veş:

1. **bīd-veş:**
Gazel 160
Mısra: **10**
Söğüt ağacı gibi.Söğüt su kenarında oluşu ve yapraklarının yapraklarının titreyişi bakımından divan edebiyatında teşbihlere konu olmuştur.

Nigārā tāb-ı ḥüsnüñden yanup ḫālüm ḫarāb oldı
İderem bīd-veş lerze sanasın kim tutupdur teb

bī-edeb maḥrūm:

1. **bī-edeb maḥrūm:**
Gazel 192
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Edepten yoksun ve uzak kişi.

Gül dimek yüzine çün degül edeb
Bī-edeb maḥrūm şod ez-luṭf-ı Rab

bī-emān:

1. **bī-emāndur:**-*dur*
Gazel 471
Mısra: **8**
Amansız, acımasız, zalim // sevgilinin gözleri.

Dilā cellād çeşminden ḫaẕer kıl
Niçe kanlar döker ol bī-emāndur

bī-ġam itdüñ:

1. **bī-ġam itdüñ:**--*dü, --n*
Gazel 290
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert ve tasa sahibi haline getirmek.

Sāḳiyā biñ cānum olsa yoluña olsun fedā
Bir ḳadeḥ meyle bizi sen bī-ġam itdüñ ʿāḳıbet

bīgāne:

1. **bīgāneye:**-*y, -e*
Gazel 489
Mısra: **6**
(Fars.) Yabancı, âşinâ olmayan.

Ḥāşā ḫayāl-i ġayrıya dīdemde idem aña cā
Ol āşinā cāyı iken bīgāneye cā mı olur

bīgāne oldı:

1. **bīgāne oldı:**--*dı*
Gazel 283
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yabancı olmak, kayıtsız kalmak.

Dil saçuñ zencīrine dīvāne oldı ʿāḳıbet
Cān u dil elden gidüp bīgāne oldı ʿāḳıbet

bīgāne oldum:

1. **bīgāne oldum:**--*du, --m*
Gazel 276
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kayıtsız, ilgisiz, yabancı olmak.

Baglayaldan dil saçı zencīrine dīvāne-veş
ʿAḳl u ṣabr u hūşdan bīgāne oldum ʿāḳıbet

bīgāne-veş:

1. **bīgāne-veş:**
Gazel 131
Mısra: **3**
(Fars.) Yabancı, âşinâ olmayan.

Ugramaz benden yaña bīgāne-veş turmaz kaçar
Ol perī ile olaldan oldı göñlüm āşinā

bī-haber ola:

1. **bī-ḫaber ola:**-*a*
Gazel 73
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Habersiz olmak.

Zülfüñ-ile ḫaṭṭuñ eyleye fitneler iẓhār
Çeşmüñ ne aceb bilmeye ya bī-ḫaber ola

bī-had:

1. **bī-ḫad:**
Gazel 205
Mısra: **3**

Hadsiz, hadsiz hudutsuz, pek çok.

Teşneler bī-ḥad yatur kūyuñda iy Īsī-nefes
Aç kerāmet agzuñı bulsun şifālar an-ḳarīb

bi-ḥaḳḳ:

1. **bi-ḥaḳḳın:**-*ın*
Gazel 441
Mısra: **6**
(Ayetin) Hakkı için.

Degüldür ġayra dil māyil yöneldüm ḳıbledür kūyuñ
Bi-ḥaḳḳın Kaʿbe-i ʿulyā dimeñ ġayra sücūdum var

bi-ḥamdi'illāh:

1. **bi-ḥamdi'illāh:**
Gazel 300
Mısra: **7**
"Allah'a şükürler olsun" anlamında, Allah'ın nimetlerine ve lütuflarına minnet ve teşekkürü bildirmek üzere kullanılan bir ifadedir.

Bi-ḥamdi'illāh beni öldürdi ġamzeñ
Dilerdüm dāyimā Ḥaḳ'dan şehādet

bi-ḥamdi'llāh:

1. **bi-ḥamdi'llāh:**
Gazel 81
Mısra: **4**
"Allah'a şükürler olsun" anlamında, Allah'ın nimetlerine ve lütuflarına minnet ve teşekkürü bildirmek üzere kullanılan bir ifadedir.

Ursa deryāyı ḥāvādi mevc gitmem bir yaña
Keştī-i ışḳuñ bi-ḥamdi'llāh ki lengerdür baña

2. **bi-ḥamdi'llāh:**
Gazel 495
Mısra: **1**
"Allah'a şükürler olsun" anlamında, Allah'ın nimetlerine ve lütuflarına minnet ve teşekkürü bildirmek üzere kullanılan bir ifadedir.

Yine gül devridür ʿālem bi-ḥamdi'llāh münevverdür
Dimāġı kūşesi dehrüñ ki bū ile muʿāṭṭardur

bi-ḥamdi'llāh ki:

1. **bi-ḥamdi'llāh ki:**
Gazel 441
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'a şükürler olsun ki.

Bi-ḥamdi'llāh ki kūyında baña yir virdi dildārum
Şikāyet itmezem hergiz egerçi biñ ḥasūdum var

bī-ḥār ola:

1. **bī-ḫār ola:**-*-a*
Gazel 98
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dikensiz, yumuşak huylu, merhametli,zulmetmeyen.

İy dirīġā kanı bir dilber ki bī-aġyār ola
Var mı bir gül bu cihān bāġında ol bī-ḫār ola

bī-ḥāṣıl:

1. **bī-ḥāṣıl:**
Gazel 13
Mısra: **6**
Ebedi, sonsuz, nihayetsiz, baki.

Ömr naḳdin vaṣl içün ḥarc eyledüm ammā çi sūd
Sayüm oldı ancak taḥṣīl-i bī-ḥāṣıl baña

bihişt mīvelerinden:

1. **bihişt mīvelerinden:**-*-ler, -i, -n, -den*
Gazel 421
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cennet meyveleri.

Olmaz bihişt mīvelerinden biri bedel
Vaṣluñ naʿim bitüre ḥurmā-yı ter leẕīẕ

bihiştedür:

1. **bihiştedür:**-*-e, -dür*
Gazel 480
Mısra: **8**
Cennet.

ʿĀṣıḳ hemīşe kūy-ı dil-ārāyı gözedür
Zühhād-vār sanma ki göñli bihiştedür

bī-ḥod iderse:

1. **bī-ḫod iderse:**-*-e, -r, -se*
Gazel 420
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendinden geçmek.

Bī-ḫod iderse ṣubḥ-ı viṣāl olmasun ʿaceb
Çünki Muḥibbī uyḫu olur çın seḥer leẕīẕ

bī-ihtiyār ola:

1. **bī-iḫtiyār ola:**-*a*
Gazel 52
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elinde olmayarak, istemsiz bir biçimde herhangi bir olay ya da durumu gerçekleştirmek.

Zāhid şarāb u şāhide gör tevbe ārż ider
Tevbe olur mı bir kişi bī-iḫtiyār ola

bī-karārumdan:

1. **bī-ḳarārumdan:**
Gazel 379
Mısra: **4**
Kararsızlık hali.

Gün yüzine gāh eşküm gāh zülf olur ḥicāb
N'eyleyem bu baḫt-ı naḥs u bī-ḳarārumdan meded

bil-:

1. **bilmezem:**-*mez, -em*
Gazel 7
Mısra: **6**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Bakamazam gün yüzüñe görmesem de ölürem
Bilmezem ḥālüm n'olur kim āşinā oldum saña

2. **bildüm:**-*dü, -m*
Gazel 25
Mısra: **1**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Sevdā-yı zülfi başdadur bildüm ki yok pāyān aña
Gönlümde var çün derd-i ışḳ olmaz ebed dermān aña

3. **bilmeye:**-*me, -ye*
Gazel 73
Mısra: **4**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Zülfüñ-ile ḫaṭṭuñ eyleye fitneler iẓhār
Çeşmüñ ne aceb bilmeye ya bī-ḫaber ola

4. **bilmeye:**-*me, -ye*
Gazel 73
Mısra: **14**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Dilber dimiş ḫasta Muḥīb kandadur aceb
Yıllar geçe bilmeye ol ḫāk-i der ola

5. **bildüm:**-*dü, -m*
Gazel 75
Mısra: **4**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Bāza beñzetdüm bu gönlüm seni itmege şikār
Bildüm fikr-i muḥāl imiş ki sensin bir hümā

6. **bilmedüm:**-*me, -dü, -m*
Gazel 97
Mısra: **4**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Bir yire gitdi ki gelmege yine imkānı yok
Bir iki gün olmış imiş bilmedüm mihmān aña

7. **bildüm:**-*dü, -m*
Gazel 207
Mısra: **8**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Var mıdur cānā dehānuñ diyü çok itdüm su'āl
Soñra bildüm yog-ımış anuñ içün virmez cevāb

8. **bilürdüm:**-*ür, -dü, -m*
Gazel 227
Mısra: **4**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Anuñ pāyına ġalṭān olsa āḫir
Bilürdüm var-ımış başumda devlet

9. **bildüñ:**-*dü, -n*
Gazel 234
Mısra: **9**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Çün ki bildüñ dār-ı dünyā kimseye kılmaz vefā
ʿĀḳil iseñ aña bakma gönlüñi andan sovut

10. **bildiler:**-*di, -ler*
Gazel 244
Mısra: **7**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Bildiler dīvāne gönlüm sanā ʿāşıḳ oldugın
Cünbişinden bellüdür biñ eylesün inkār mest

11. **bildük:**-*dü, -k*
Gazel 315
Mısra: **15**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Ḫasta-i ʿışḳdur Muḥibbī bildük aña çāre yok
Bāri itme gel ṭabībā bir ser-i bīmār baḥs

12. **bilmeden:**-*me, -den*
Gazel 379
Mısra: **5**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Baḥr-i ʿışḳa bilmeden dil zevraḳın saldum āh
Düşdi ġam girdābına bu rūzigārumdan meded

13. **bilmedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Gazel 381
Mısra: **7**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Bilmedüñ ġonca dehānı sırrını Açma āgāz eyleme yok yire ḫand

14. **bilsem:**-*se, -m*
Gazel 413
Mısra: **3**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

ʿAhdine turmaz ʿaceb bilsem neden meh-pāreler
Kılmasun bunlarla kimse ʿahd ü peymānlar meded

15. **bildüm:**-*dü, -m*
Gazel 431
Mısra: **2**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Didüm ki cānı būseñe virem bahā nedür
Güş eylemedi sözümi bildüm bahānedür

16. **bilemezsin:**-*e, -mez, -sin*
Gazel 438
Mısra: **5**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Nabż-ı ʿāşıḳdan elüñ çek bilemezsin iy ṭabīb
Bī-devā derddür gerekse anı Cālīnūs'a sor

17. **bildüm:**-*dü, -m*
Gazel 475
Mısra: **2**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Kimden vefā vü mihr umaram bī-vefā olur
Bildüm zamāne ḫūbları hep bī-vefā olur

18. **bildüm:**-*dü, -m*
Gazel 481
Mısra: **6**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Ḫāṭırum olur müşevveş şāne ursañ zülfüñe
Pāre pāre eyleyen bagrumı bildüm şānedür

19. **bildüm:**-*dü, -m*
Gazel 489
Mısra: **4**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Mi s lüñ diyü itdüm gümān aradum iy ārām-ı cān
Bī-mi s lsin bildüm hemān bir daḫı peydā mı olur

20. **bildüm:**-*dü, -m*
Gazel 499
Mısra: **2**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Çeşmüñüñ bilmem ne ḥāli var ne al üstindedür
Ḫūn içer ancak bunı bildüm ḳıtāl üstindedür

21. **bilürem:**-*(ü)r, -(e)m*
Gazel 278
Mısra: **4**
... olarak görmek, farz etmek.

Küḥl içün ḫāk-i derin çünki getürdüñ gözüme
Bilürem degül ʿivaż cānı faḳīrāne ilet

22. **bilmezem:**-*mez, -em*
Gazel 126
Mısra: **2**
(Sonucu) bilememek, tahmin edememek; kararsız kalmak.

Dilde āteş gözde nem başumda zülfinden hevā
N'ola ḥālüm bilmezem ışḳ-ıla oldum mübtelā

23. **bilmezem:**-*mez, -em*
Gazel 222
Mısra: **6**
(Sonucu) bilememek, tahmin edememek; kararsız kalmak.

Okudum ʿışḳuñ kitābın ser-te-ser ben mübtedī
Gerçi kim ben bilmezem bir ḥarf-i Ḳurʾān'ı dürüst

24. **bilmezem:**-*mez, -e, -m*
Gazel 348
Mısra: **5**
(Sonucu) bilememek, tahmin edememek; kararsız kalmak.

Bilmezem bād-ı ṣabādan kime şekvā ideyin
Virmedi ol gül-i nevres ḫaberin baña ṣaḥīḥ

bil:

1. **bilmeden:**-*meden*
Gazel 15
Mısra: **6**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Niçe yirden boynuma zencīr-i zülfi var-iken
Ḫalḳ-ı ālem bilmeden āzāddur dirler baña

2. **bilmek:**-*mek*
Gazel 20
Mısra: **7**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Bezm-i ġamda bilmek isterseñ eger nālişlerüm

Dōstum bir kez kulak tut nāy-ı gūyādan yaña

3. **bil:**
Gazel 78
Mısra: **7**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Sanma ancak pīrehen bil sīnemi çāk eylerem
Ẓāhir itdüm lāle-veş bu dāġ-ı pinhānı saña

4. **bildüm:**-*dü, -m*
Gazel 110
Mısra: **3**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Derd-i ışḳı şimdi bildüm bir devāsuz derd imiş
Bir aceb vādī imiş hicrān ki yok pāyān aña

5. **bil:**
Gazel 122
Mısra: **2**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Didüm aña iy bī-vefā nedür bu itdügüñ cefā
Didi ki bil iy mübtelā benden saña oldı aṭā

6. **bilürsin:**-*ür, -sin*
Gazel 125
Mısra: **4**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Kullaruña bir naẓar kılsañ n'ola iy şīvekār
Çün bilürsin kulsuz olmaz ālem içre pādişā

7. **bilmezem:**-*mez, -em*
Gazel 135
Mısra: **1**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Bilmezem ġamzeñ ne siḥr itdi ne kıldı al aña
Bir naẓarla cān u dil meyl eyledi fī'l-ḥāl aña

8. **bildüm:**-*dü, -m*
Gazel 174
Mısra: **6**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Eyledüñ cevr ü cefālar cānuma
Seni çün sevmek imiş bildüm sebeb

9. **bilmez:**-*mez*
Gazel 196
Mısra: **2**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Didüm dehānuñ öpseydüm kılma beni ayb
Didi dehānı kimesne bilmez bu ilm-i ġayb

10. **bil:**
Gazel 223
Mısra: **7**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Māl ü menāl yoluña bil cān u ser daḫı
Senden dirīġ olmaya iy dōst herçi hest

11. **bil:**
Gazel 233
Mısra: **6**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Şümār eyle geçen ʿömri melūl ol
Yakındur bil ʿadem rāhına ḳurbet

12. **bilür:**-*ür*
Gazel 233
Mısra: **9**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Bilür dünyāda yokdur şād-mānī
Muḥibbī eyler anuñçün ferāġat

13. **bilenler:**-*en, -ler*
Gazel 257
Mısra: **9**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Muḥibbī lezzet-i ʿışḳı bilenler
Didiler yok şekerde bu ḥālāvet

14. **bilürsin:**-*ür, -sin*
Gazel 266
Mısra: **12**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Bīmār yatur ḫasta Muḥibbī işigüñde
Derdini bilürsin sen anuñ aña tīmār it

15. **bilür:**-*ür*
Gazel 269
Mısra: **3**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Her ki ʿāşıḳdur bilür elbette ʿışḳuñ ḳadrini
Virseler virmez kamu Īrān u Tūrān'ı dürüst

16. **bil:**
Gazel 274
Mısra: **12**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Söyleseñ bir ḥaḳ sözi ḫalḳ alur anı ʿaḳsine
Olıcaḳ bu vech-ile yigdür Muḥibbī bil sükūt

17. **bilürsin:**-*ür, -sin*
Gazel 292
Mısra: **10**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

İy Muḥibbī key sakın ḥadden tecāvüz eyleme
Çün bilürsin bir daḫı girmez ele ʿömr-i güzeşt

18. **bilsem:**-*se, -m*
Gazel 296
Mısra: **7**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Derdā vü dirīġā n'olısar ḥālümi bilsem
Ger nāme-i ṭāʿat ne resed rūz-ı ḳıyāmet

19. **bilürse:**-*ür, -se*
Gazel 311
Mısra: **2**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Olupdur ʿışḳ çün sevdāya bāʿiş
Bilürse tañ mı ʿālemde ḥavādiş

20. **bil:**
Gazel 333
Mısra: **4**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Eger cānāne vaṣlına olursañ cān-ıla ṭālib
Saña bil perde olmışdur hemān terk it bedenden geç

21. **bilürsin:**-*ür, -sin*
Gazel 350
Mısra: **10**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Bu Muḥibbī'ye cefālar eyleme eyle vefā
Çün bilürsin ʿadl yigdür cevr ise ẓulm-ı ṣarīḥ

22. **bil:**
Gazel 391
Mısra: **5**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Degüldür Ḫusrev'i bil ʿāşıḳ oldur
Ki cān terk eyledi ʿışḳ içre Ferhāḏ

23. **bildük:**-*dü, -k*
Gazel 403
Mısra: **10**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Bī-vefā dünyāya dil virme Muḥibbī key sakın
Çünki bildük bīvedür dil vire mi hīç aña merd

24. **bilmedüm:**-*me, -dü, -m*
Gazel 415
Mısra: **1**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Bilmedüm sundum elüm zülf-i siyehkāra meded
Göre dīvāne dili sundı elin nāra meded

25. **bil:**
Gazel 418
Mısra: **4**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Ḫˇāb-ı ġafletden uyan yārān kamu göçmekdedür
Çın seḥer uyḫusını bil kārbān görmez leẕīẕ

26. **bilki:**-*ki*
Gazel 419
Mısra: **10**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

İki gözi nergis-i şehlāyā beñzer dilberüñ
Būy-ı zülfeyni dimāġa bilki ʿanberden leẕīẕ

27. **bilür:**-*ür*
Gazel 423

Mısra: **10**

1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Zülfi zencīrin anūnçün dakdı dilber boynuma
Bu Muḥibbī'yi bilür ʿışḳında şīr-i ner geçer

28. **bilmedüm:**-*me, -dü, -m*
Gazel 426
Mısra: **3**

1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Bilmedüm nergis midür ya fitne-i āḫir zamān
Siḥr-ile yakduñ cihānı gözlerüñ cāẕū mıdur

29. **bilsem:**-*se, -m*
Gazel 435
Mısra: **6**

1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Her kılum agız açup derd-i dilüm taḳrīr ider
Gūşuña almaduguñ bilsem saña ḫūlar mıdur

30. **bil:**
Gazel 438
Mısra: **3**

1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Elde tutduguñ ḳadeḥ bil şehlerüñ topragıdur
Niçe yıllar kāse itmişler anı Kāvus'a sor

31. **bil:**
Gazel 455
Mısra: **10**

1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Sanma iy dil yaluñuz sen mübtelāsısın anuñ
Bil aña ʿāşıḳ gedā vü mīr ü şeyḫ ü şābdur

32. **bil:**
Gazel 459
Mısra: **7**

1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Tāc-ı zer başında nergis ḫıdmete bil baglamış
Sūsen almış tīġ ele san gülşenüñ der-bānıdur

33. **bilmez:**-*mez*
Gazel 486
Mısra: **9**

1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Müddeʿī bilmez Muḥibbī nüktesini añlamaz
Ṭabʿ-ı mevzūn olıcak şiʿri daḫı mevzūn çeker

34. **bilür:**-*ür*
Gazel 487
Mısra: **4**

1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Ḳatredür gerçi suḫen līk dehenden çıkıcak
Ḳıymetin kim ki bilür ol aña dür-dāne olur

35. **bilür:**-*ür*
Gazel 490
Mısra: **4**

1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

ʿĀşıḳ oldur görmeye ẓāhir ü bāṭın ġayrı dōst
Ehl-i ḥāl olan bilür uşbu sözüm ẓāhirdedür

36. **bilürsin:**-*ür, -sin*
Gazel 491
Mısra: **7**

1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Göñül virme bu dünyāya bilürsin pāyidār olmaz
Geçer turmaz ḳarārı yok sanasın bir eser yildür

37. **bil:**
Gazel 493
Mısra: **5**

1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Rāḥat-ı cān bil anuñ düşnāmını
Göñlümüñ ḫaṭṭı anuñ düşnāmıdur

38. **bilmez:**-*mez*
Gazel 499
Mısra: **7**

1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. 2. Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. 3. Bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

Çekdügüm derd ü ġamı bilmez Ḫudā'dan ġayrı kes
Añlamazlar saglar ḫasta ne ḥāl üstindedür

39. **bilmeyen:**-*me, -y, -en*
Gazel 3
Mısra: **3**

... olarak görmek, kabul etmek, farz etmek.

Ẓulmet-i maḥşerde yolın bilmeyen āṣīlerüñ
Şefḳat idüp olasın her birine sen reh-nümā

40. **bilmezem:**-*mez, -em*
Gazel 27
Mısra: **1**
(Sonucu) bilememek, tahmin edememek; kararsız kalmak.

Bilmezem kim bu ne ḥāletdür baña
Ḳāmetüñ her dem ḳıyāmetdür baña

41. **bilmezem:**-*mez, -em*
Gazel 157
Mısra: **1**
(Sonucu) bilememek, tahmin edememek; kararsız kalmak.

N'eyler ol meh bilmezem ebrūlarına çīn salup
Bu ḫarāb olmış göñül üzre yine akın salup

42. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 440
Mısra: **8**
(Sonucu) bilememek, tahmin edememek; kararsız kalmak.

İy saçı leylā ḫaber sorma bu ben dīvāneden
Mest-i ʿışḳam kendüzüm bilmem niçe virem ḫaber

43. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 460
Mısra: **4**
(Sonucu) bilememek, tahmin edememek; kararsız kalmak.

Ḫāṭırumdan bir nefes çıkmazsın ammā ʿāḳıbet
İy perī bilmem senüñ göñlüñ niçe ādemdedür

44. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 499
Mısra: **1**
(Sonucu) bilememek, tahmin edememek; kararsız kalmak.

Çeşmüñüñ bilmem ne ḥāli var ne al üstindedür
Ḫūn içer ancak bunı bildüm ḳıtāl üstindedür

bil bagladum:

1. **bil bagladum:**--*la, --dum*
Gazel 191
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Birisinin kendisine yardımcı olacağına inanmak, güvenmek.

Ney gibi bil bagladum efġāna her dem ṣubḥ u şām
Her gice tā ṣubḥ olınca iñlerem san andelīb

bil ki:

1. **bil ki:**
Gazel 185
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bil ki, anla ki.

Sanma kim sensüz günüm olur siyāh
Bil ki rūşendür günümden tīre şeb

2. **bil ki:**
Gazel 366
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bil ki, anla ki.

Ayāza kul diyü isnād iderler
Ne kul bil ki kul oldı aña
Maḥmūd

3. **bil ki:**
Gazel 461
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bil ki, anla ki.

Ġamz oklarına sīnede bu dil nişānedür
Ḳaṣd eyledügi sīne degül bil ki cānadur

bildüm ki:

1. **bildüm ki:**--*dü, --m, --ki*
Gazel 303
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anladım ki!.

Bir gün dimedüñ ḫasta Muḥibbī'ye nedür ḥāl
Bildüm ki baña ẕerrece yokdur naẓar iy dōst

2. **bildüm ki:**--*dü, --m, --ki*
Gazel 323
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anladım ki, farkına vardım.

Perī-rūdur anı bildüm ki bakmaz ādemī-zādā
O cān incinmesün dirseñ raḳīb-i Ehremen'den geç

bildüm kim:

1. **bildüm kim:**--*dü, --m*
Gazel 428
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anlamak,idrak etmek,farkına varmak.

Kūy-ı dilberden beni dūr itdi ol bī-dīn raḳīb
Şimdi bildüm kim o kāfir ādemüñ şeyṭānıdur

bile:

1. **bile:**
Gazel 36
Mısra: **4**
"-dA, dahi" anlamlarındaki bağlaç.

Sanmañuz tenhā gide ışḳuñ beyābānına dil
Kanda gitse miḥnet ü ġamdur bile yoldaş aña

2. **bile:**
Gazel 57
Mısra: **3**
"-dA, dahi" anlamlarındaki bağlaç.

Zülf-ile ġamzeñ bile ebrūlaruñ
Oldı bunlar cümle ser-tā-pā belā

3. **bile:**
Gazel 120
Mısra: **9**
"-dA, dahi" anlamlarındaki bağlaç.

Gitme bir dem tā ki cān yanuñca bile gitmese
Anuñ-ıçun dir Muḥibbī dōstum rūḥum saña

4. **bile:**
Gazel 159
Mısra: **7**
"-dA, dahi" anlamlarındaki bağlaç.

Çekdi agzumdan lebin cānum bile oldı revān
Hīç taraḥḥüm mi gele agzumdaki kanum görüp

5. **bile:**
Gazel 452
Mısra: **2**
"-dA, dahi" anlamlarındaki bağlaç.

Ḫānesinden her kaçan serv-i ḫırāmānum çıkar
Gözlerüm yaşı revān olup bile cānum çıkar

bili-:

1. **bilimedüm:***-me, -dü, -m*
Gazel 376
Mısra: **10**
Anlamamak, idrak etmemek,farkına varamamak.

Göz yaşıyla niçe yıldur itmedi āhum eşer
Seng midür bilimedüm ḳalbüñ şehā yoḫsa ḥadīd

billāhi:

1. **billāhi:**
Gazel 118
Mısra: **2**
"Allah için, Allah hakkı için" anlamında bir yemin sözü.

Dil çeker bār-ı ġamı itmez taḥammül Ḳāf aña
Dōstlar itmez misiz billāhi diñ inṣāf aña

2. **billāhi:**
Gazel 228
Mısra: **10**
"Allah için, Allah hakkı için" anlamında bir yemin sözü.

Derdüñle senüñ ḫastadur iy dōst Muḥibbī
Billāhi ḳadem rence kılup eyle ʿiyādet

billūra beñzer:

1. **billūra beñzer:***--a, --r*
Gazel 412
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin teni parlaklığı sebebiyle billura benzetilmiştir.

Lebi san laʿl-i aḥmerdür o yāruñ
Teni billūra beñzer sözleri ḳand

bilme:

1. **bilmedüm:***-dü, -m*
Gazel 33
Mısra: **3**
Anlamamak, idrak etmemek,farkına varamamak.

Bilmedüm virdüm göñül cānā saña
Her ne itdüm ise ben itdüm baña

2. **bilmedüm:***-dü, -m*
Gazel 42
Mısra: **6**
Anlamamak, idrak etmemek,farkına varamamak.

Didiler yok yirlere ḫarc itme ömrüñ naḳdini
Bilmedüm ḥayf anları ḥaḳḳ-ı birāderdür baña

3. **bilmedüm:***-dü, -m*
Gazel 51
Mısra: **5**
Anlamamak, idrak etmemek,farkına varamamak.

Bilmedüm cānā murāduñ rūmı öldürmek midür
Her ne kim maḳṣūduñ oldıysa düşen oldur baña

4. **bilmez:***-me, -z*
Gazel 54
Mısra: **8**
Anlamamak, idrak etmemek,farkına varamamak.

Dil murgı gördi dāne-i ḫālüñi meyl ider
Bilmez anı ki bend ola zülfüñ duzāġ ola

5. **bilmedüm:***-dü, -m*
Gazel 77
Mısra: **2**
Anlamamak, idrak etmemek,farkına varamamak.

Her gice göge çıkar şule-i āhum şanemā
Bilmedüm neden irişmez saña vāhum şanemā

6. **bilmese:***-se*
Gazel 386
Mısra: **6**
Anlamamak, idrak etmemek,farkına varamamak.

Noḳṭa dinmez laʿline kıldan miyānı incedür
Bilmese tañ mı anuñ māḥiyyetin ehl-i ḫıred

7. **bilmese:***-se*
Gazel 406
Mısra: **7**
Anlamamak, idrak etmemek,farkına varamamak.

Benüm ḥālümi tañ mı bilmese ḫalḳ
Ne bilsün derdümi kim ola bī-derd

bilmedi:

1. **bilmedi:***--me, --di*
Gazel 256
Mısra: **4**
Anlamamak, idrak etmemek,farkına varamamak.

Eyler cefā vü cevrini incinür sanur
Katumda anı bilmedi mihrüñ berāberest

bilmeyen bilsün:

1. **bilmeyen bilsün:***--me, --y, --e, --n, --sün*
Gazel 458
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Duymayan duysun, herkesin haberi olsun.

Cām-ı ʿışḳı nūş idüp cūş eylesem ʿayb olmasun
Bilmeyen bilsün bu ḥāletler benüm nūşumdadur

bilmez:

1. **bilmezem:***-em*
Gazel 160
Mısra: **2**
Anlamamak, idrak etmemek,farkına varamamak.

İrişür āh u feryād u fiġānum göklere her şeb
Nedendür gūşına girmez o māhuñ bilmezem yā Rab

bilmez misin:

1. **bilmez misin:**--*mez, --mi, --sin*
Gazel 481
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bilmiyor musun, anlamıyor musun.

Didüm iy dilber neden ʿuşşāḳı ḳurbān eyledüñ
Didi kim bilmez misin kūyum benüm ser-ḫānedür

bilmez sanur:

1. **bilmez sanur:**--*mez, --ur*
Gazel 450
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bilir ama bilmezlikten gelir.

Muḥibbī her sözin dil-keş özinden iḫtirāʿ itdi
Velī nādān olan bilmez sanur ṭarz-ı Nevāyī'dür

bilmezem kim:

1. **bilmezem kim:**--*mez, --em*
Gazel 282
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bilmiyorum ki, bilmem ki.

Görmeyicek ölürem göricek ḫayrān oluram
Bilmezem kim baña n'eyler kākül-i müşgīn-i dōst

bilmez-ise bilsün:

1. **bilmez-ise bilsün:**--*mez, --sün--sün*
Gazel 479
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bilmeyen herkes bilsün,duymayan herkes duysun anlamında kullanılmıştır.

ʿĀşıḳ vişāle irmez terk itmeyince cānın
Kim bilmez-ise bilsün bu anca gizlü rehdür

bilmiş ol:

1. **bilmiş ol:**--*miş*
Gazel 177
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Haberin olsun!, iyi bil!.

İy Muḥibbī çāre yok bīmār-ı ışḳa bilmiş ol
Tutmasun nabżuñ gelüp yok yire bī-çāre ṭabīb

bilsem:

1. **bilsem:**
Gazel 93
Mısra: **12**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

Vādi-i ġamda kalup bī-çāre dil Mecnūn gibi
Kim dimez bilsem Muḥibbī zār u sergerdān baña

2. **bilsem:**
Gazel 125
Mısra: **10**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

Ḫoş tutar her dem raḳībi gözlemez āşıḳların
Bī-vefālık resmini bilsem kim örgede saña

bilsem ki:

1. **bilsem ki:**--*se, --m, --ki*
Gazel 435
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bilsem ki. II Bilmiyorum.

Cān ugurlar gözlerüñ bilsem ki ebrūlar mıdur
Dilleri tesḫīr iderler yoḫsa cāẕūlar mıdur

2. **bilsem ki:**--*se, --m, --ki*
Gazel 435
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bilsem ki. II Bilmiyorum.

Kaşı yayı ġamze okın gizlü atar sīneme
Baña bu bendi geçen bilsem ki ebrūlar mıdur

bilsün:

1. **bilsün:**--*sün*
Gazel 260
Mısra: **2**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

İy ṣabā luṭf eylegil dildāra peyġāmum ilet
Di senüñ kūyuñ-durur bilsün benüm nāmum ilet

2. **bilsün:**--*sün*
Gazel 332
Mısra: **6**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

Ruḫlaruñla zülfüñi gördüm iderler ʿarbede
Görmeyen kılsun naẓar bilsün nedür ceng-i Mohāc

bilüme zünnār iderdüm:

1. **bilüme zünnār iderdüm:**-*dü, -m*
Gazel 46
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın beline papazların bağladıkları kuşaktan bağlaması.

Bilüme zünnār iderdüm küfr-i zülfüñ iy ṣanem
Diyeler korkum budur ki nā-müselmāndur baña

bilümi bükdi:

1. **bilümi bükdi:**--*ü, --mi, --di*
Gazel 226
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(bir şey birinin) belini bükmek, çaresizlik içinde bırakmak.

Devrān ġamı bükdi bilümi kıldı beni pīr
İy muġbeçe sun bāde ʿaṣāsı ile ṣāb it

bilüñe zülfini zünnār gibi bagla:

1. **bilüñe zülfini zünnār gibi bagla:**--*ü, --ne, --i, --ni, --la*
Gazel 162
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin siyah saçını,Hristiyan papazların

beline bağladıkları kuşak gibi indirmesi,dolaması kastedilir.

Bagla evvel bilüñe zülfini zünnār gibi
Secde kıl ol ṣaneme deyr-i mesīḥāya düşüp

bilür:

1. **bilür:**
Gazel 62
Mısra: **7**
(Kıymetini) bilmek, idrak etmek.

Nimet-i cevr ü cefānuñ leẕẕetin āşıḳ bilür
Şehd ü şekkerden gelür aña leẕīẕ ü müştehā

bilürsin:

1. **bilürsin:**
Gazel 193
Mısra: **12**
1. Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmâtı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

Ṣādīye ṣād olma iy dil gelse ġam hem muẕṭarib
Çün bilürsin kāyināt içinde vardur inḳılāb

bīmār:

1. **bīmārum:**-*um*
Gazel 181
Mısra: **4**
Hasta II Âşık.

Kūy içre olmış iken dürlü derde mübtelā
Ol ṭabīb itdi ilācum dilde bīmārum görüp

2. **bīmār:**
Gazel 266
Mısra: **11**
Hasta II Âşık.

Bīmār yatur ḫasta Muḥibbī işigüñde
Derdini bilürsin sen anuñ aña tīmār it

3. **bīmāra:**-*a*
Gazel 407
Mısra: **10**
Hasta II Âşık.

Olmasa vaṣluñ ile ger bu Muḥibbī'ye cevāb
Āteş-i hicre yanar olmaz o bīmāra meded

4. **bīmār:**
Gazel 474
Mısra: **6**
Hasta II Âşık.

Ġam şebinde zülfini añsam gelür cānum lebe
Giceler olsa uzun nite ki bīmār incinür

bīmār ola:

1. **bīmār ola:**-*a*
Gazel 58
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hastalanmak.

Dil ṭabībi olasın dārü'ş-şifādur çün kapuñ
Hīç revā mı işigüñde ehl-i dil bīmār ola

2. **bīmār ola:**--*a*
Gazel 98
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hastalanmak.

Kūh-ı ġamda yasdugum iy dōst seng-i ḫāredür
Ġurbet içinde kişi düşvārdur bīmār ola

bīmār-ı ışḳa:

1. **bīmār-ı ışḳa:**-+*a*
Gazel 177
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk hastalığı.

İy Muḥibbī çāre yok bīmār-ı ışḳa bilmiş ol
Tutmasun nabżuñ gelüp yok yire bī-çāre ṭabīb

bīmār-ı ışḳam:

1. **bīmār-ı ışḳam:**-+*am*
Gazel 172
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk derdiyle hasta ve çaresiz düşmüş kişi.

Āşıḳam bīmār-ı ışḳam baña sendendür ilāc
Kanda varam çünki sensin hem ṭabīb ü hem ḥabīb

bī-mihr olursa:

1. **bī-mihr olursa:**--*ur*, --*sa*
Gazel 300
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şefkat ve merhametten yoksun olma(sevgili bağlamında).

N'ola bī-mihr olursa māh-rūlar
Olur cevr ü cefā bunlara ʿādet

bī-mis:

1. **bī-miş:**
Gazel 489
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eşsiz, benzersiz; emsalsiz.

Mi ş lüñ diyü itdüm gümān aradum iy ārām-ı cān
Bī-mi ş lsin bildüm hemān bir daḫı peydā mı olur

bī-mül geçer:

1. **bī-mül geçer:**--*e*, --*r*
Gazel 436
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ömrün en güzel günlerinin şarapsız geçmesi.

Sun ṣarābı sāḳiyā çünki bahār eyyāmıdur
Ḥayf ola bu demde ʿömr-i nāzenīn bī-mül geçer

biñ:

1. **biñ:**
Gazel 2
Mısra: **1**
"Pek çok, sayıca çok" anlamları içeren sayı sıfatı.

Āh kim vardur benüm başumda biñ dürlü hevā
Ger ināyet itmeseñ ömrüm olur cümle hebā

2. **biñ:**
Gazel 3
Mısra: **6**
"Pek çok, sayıca çok" anlamları içeren sayı sıfatı.

Bassa şemsüñ nūrını nūruñ senüñ olmaz aceb
On sekiz biñ āleme sensin çü maḥbūb-ı Ḫudā

3. **biñ:**
Gazel 5
Mısra: **5**
"Pek çok, sayıca çok" anlamları içeren sayı sıfatı.

Būseye bir cān nedür biñ cān virürdüm cān-ıla
Yarım agız būse iḳrār eylese cānān baña

4. **biñ:**
Gazel 12
Mısra: **6**
"Pek çok, sayıca çok" anlamları içeren sayı sıfatı.

Cennet ü ḥavrāyı n'eyler āşıḳ-ı dīdār olan
Yig gelür biñ ravżadan bir gūşe-i vīrān aña

5. **biñ:**
Gazel 17
Mısra: **2**
"Pek çok, sayıca çok" anlamları içeren sayı sıfatı.

Olaldan ḥasta-dil ışḳıyla şeydā
Alupdur başına biñ dürlü ġavġā

6. **biñ:**
Gazel 18
Mısra: **3**
"Pek çok, sayıca çok" anlamları içeren sayı sıfatı.

Niçe biñ āşıḳ öldürdüñ kapuñda tīġ-ı cevr-ile
Günāhın añmayup her dem idersin biñ sitem peydā

7. **biñ:**
Gazel 18
Mısra: **4**
"Pek çok, sayıca çok" anlamları içeren sayı sıfatı.

Niçe biñ āşıḳ öldürdüñ kapuñda tīġ-ı cevr-ile
Günāhın añmayup her dem idersin biñ sitem peydā

8. **biñ:**
Gazel 41
Mısra: **2**
"Pek çok, sayıca çok" anlamları içeren sayı sıfatı.

Geh ḫayālüñ dilde geh çeşmümde cā
İdeli başumda vardur biñ hevā

9. **biñ:**
Gazel 45
Mısra: **4**
"Pek çok, sayıca çok" anlamları içeren sayı sıfatı.

Göñlüm alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

10. **biñ:**
Gazel 66
Mısra: **4**
"Pek çok, sayıca çok" anlamları içeren sayı sıfatı.

Göñül alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

11. **biñ:**
Gazel 107
Mısra: **8**
"Pek çok, sayıca çok" anlamları içeren sayı sıfatı.

Gelse biñ tīġ-ı cefā ẓāhir görinmez yarası
Yaksa biñ nār-ı sitem dağ-ı nihānīdür baña

12. **biñ:**
Gazel 136
Mısra: **2**
"Pek çok, sayıca çok" anlamları içeren sayı sıfatı.

Güzel oldur ki anuñ ṭurra-i müşgīni ola
Her kılında niçe biñ āşıḳ-ı miskīni ola

13. **biñ:**
Gazel 144
Mısra: **6**
"Pek çok, sayıca çok" anlamları içeren sayı sıfatı.

Bu ne istiġnā-yı ḥüsn olur bunı kim gördi kim
Biñ suvāl itsem dönüp bir kez baña virmez cevāb

14. **biñ:**
Gazel 351
Mısra: **8**
"Pek çok, sayıca çok" anlamları içeren sayı sıfatı.

Bir ḥarfi keşf olmaya ḥüsnüñ kitābınuñ
Tefsīr yazup eyleseler aña biñ şürūḥ

bin-:

1. **bindüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 330
Mısra: **1**
(Bir şeyin veya bir hayvanın üzerine çıkıp) Ayakları sarkıtarak oturmak.

Bindüñ çü Burāḳ'a gice oldı saña miʿrāc
Ḫāk-i rehüñi itdi melāyik başına tāc

biñ ʿāşıḳı:

1. **biñ ʿāşıḳı:**--*ı*
Gazel 302
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bütün aşıklar kastedilmektedir.

Tīr-i ġamzeñ öldürür biñ ʿāşıḳı
Kimde vardur iy kemān ebrū bu şest

biñ belā:

1. **biñ belā:**
Gazel 123
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok fazla dert ve bela.

Ehl-i ışḳa her dem irer ṣad belā
Çünki aña eksük olmaz biñ belā

biñ bende:

1. **biñ bende:**
Gazel 437
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bin aşık(bin köle).

Pādişāhā senden özge yok benüm bir kimsenem
Bu Muḥibbī gibi kapuñda senüñ biñ bende var

biñ biñ:

1. **biñ biñ:**
Gazel 439
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Binlerce, pek çok.

Sīnemüñ üstinde cānā görinen ġam dāġıdur
Ḳaṭre ḳaṭre eşk-ile bagrumda biñ biñ yaralar

biñ cān deger:

1. **biñ cān deger:**--*e, --r*
Gazel 472
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok değerli olmak, karşılığında binlerce can verilebilmek.

Açdı yüzini nāz-ıla didi ol dil-firīb
Biñ cān deger bunuñ naẓarına bahā nedür

biñ cāna:

1. **biñ cāna:**--*a*
Gazel 494
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bin can. II bin can karşılığında satın almak.

Baş egmeseler pes n'ola sulṭāna güzeller
Bir būse satarlar yine biñ cāna güzeller

biñ cāna bir būse satarlar:

1. **biñ cāna bir būse satarlar:**--*a, --a, --r, --lar*
Gazel 494
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşığın canı karşılığı ancak bir öpücük verebileceği kastedilmektedir.

Baş egmeseler pes n'ola sulṭāna güzeller
Bir būse satarlar yine biñ cāna güzeller

biñ cānum olsa:

1. **biñ cānum olsa:**-*sa*
Gazel 89
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bin canım olsa. II Çok istemek.

Bir cān nedür ki yoluña ben anı virmeyem
Biñ cānum olsa yoluña cümle fedā ola

2. **biñ cānum olsa:**--*um, --sa*
Gazel 290
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bin, binlerce canım olsa.

Sāḳiyā biñ cānum olsa yoluña olsun fedā
Bir ḳadeḥ meyle bizi sen bī-ġam itdüñ ʿāḳıbet

biñ dād idersem:

1. **biñ dād idersem:**--*e, --r, --se, --m*
Gazel 175
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığı ezmesinden dolayı sızlanması,yardım dilemesi kastedilmiştir.

Ḥüsnine maġrūrdur uşşāḳı eyler pāymāl
Çagurup biñ dād idersem gūş idüp virmez cevāb

biñ dürlü:

1. **biñ dürlü:**
Gazel 229
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir türlü, bin çeşit.

Hicrān şebi ʿāşıḳlara biñ dürlü belādur
Zīrā ki aña eyleyimez ṣubḥ sirāyet

2. **biñ dürlü:**--*lü*
Gazel 500
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir türlü, bin çeşit.

ʿIşḳ elinden sīneme gerçi cerāḥatlar gelür
Līk andan cānuma biñ dürlü ḥāletler gelür

biñ ġamdur:

1. **biñ ġamdur:**--*dur*
Gazel 482
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok fazla keder,üzüntü.

Virür mi dār-ı dünyāya göñül fi'l-cümle ʿaḳl issi
Görürken gelse bir şādī anuñ ardınca biñ ġamdur

biñ ḥasūdum var:

1. **biñ ḥasūdum var:**--*u, --m*
Gazel 441
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık onun yerinde olmak isteyen binlerce kıskanç rakibin olduğunu söylemektedir.

Bi-ḥamdi'llāh ki kūyında baña yir virdi dildārum
Şikāyet itmezem hergiz egerçi biñ ḥasūdum var

biñ inkār:

1. **biñ inkār:**
Gazel 244
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bin kez inkar etmek, yalanlamak, kabul etmemek.

Bildiler dīvāne göñlüm saña ʿāşıḳ oldugın
Cünbişinden bellüdür biñ eylesün inkār mest

biñ kan eylese:

1. **biñ kan eylese:**-*se*
Gazel 64
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin günde bin kişiyi öldürmesi yahut canından bezdirmesi kastedilir.

İy Muḥibbī kana girmişsin dime dildāra sen
Günde biñ kan eylese mutāddur ol kan aña

biñ kerre:

1. **biñ kerre:**
Gazel 184
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bin defa, pek çok.

Biñ kerre didüñ öldüreyim yine dönersin
İy dōst niçe bir beni ferdālara salup

2. **biñ kerre:**
Gazel 392
Mısra: **28**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bin defa, pek çok.

Eydelüm cān-ıla biz de ezelī eyledi Ḥaḳ
Saña vü ālüñe aṣḥābuña biñ kerre dürūd

biñ nāzıla:

1. **biñ nāzıla:**--*ı, --la*
Gazel 357
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliden gelen naz ve niyazlar kastedilmektedir.

Ben ḫarābāt ehli oldum dōstlar şimden girü
Çünki biñ nāzıla sundı bir perī-peyker ḳadeḥ

biñ pāre ola:

1. **biñ pāre ola:**--*a*
Gazel 231
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bin parçaya bölünmek,parça parça olmak.

Biñ pāre ola el uzadur zülf-i dilbere
Ġamdan dilümi pāreledi şāne ʿāḳıbet

biñ sabaḳ alur:

1. **biñ sabaḳ alur:**--*ur*
Gazel 459
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir çok ders çıkarmak.

Ehl-i ḥāl alur Muḥibbī her varaḳdan biñ sabaḳ
Dest-i kudretle yazılmış āyet-i Yezdānīdür

biñ süʾāl itsem:

1. **biñ süʾāl itsem:**--*se, --m*
Gazel 474
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok fazla miktarda soru sormak,sorgulamak.

Biñ süʾāl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb
Pādişāh-ı dehrdür benden kılur ʿār incinür

biñ sü'āl itsem:

1. **biñ sü'āl itsem:**--*se, --m*
Gazel 288
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok fazla miktarda soru sormak,sorgulamak.

Biñ sü'āl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb
Yok dehānı ya urılmış agzına mühr-i sükūt

biñ şükr iderem:

1. **biñ şükr iderem:**--*e, --rem*
Gazel 229
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Her şey için Allah'a şükranını, minnet duygusunu sunmak. 2)Bir kimseye, bir şeye gönülden şükran duymak.

Bir cevr ü cefā eylese biñ şükr iderem ben
ʿĀşıḳ mıdur ol eyleye bir ẕerre şikāyet

biñ şürūḥ:

1. **biñ şürūḥ:**
Gazel 356
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşk hakkında Muhibbi'nin yazdığı şerhler ve açıklamalar kastedilmektedir.

Mecnūn çıkardı gerçi ki ʿışḳ minnetini ezel
Geldi Muḥibbī yazdı aña niçe biñ şürūḥ

biñ ṭabaḳ:

1. **biñ ṭabaḳ:**
Gazel 392
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bin mertebe.

Sen muʿallime varup okumaduñ ḫarf ü ḥurūf
Līk ʿālimlerden oldı biñ ṭabaḳ ʿilmüñ fürūd

biñ tīġ-ı cefā gelse:

1. **biñ tīġ-ı cefā gelse:**--*se*
Gazel 107
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliden gelen eza ve cefa kastedilerek -bana binlerce sıkıntı oku fırlatsa da ondan geldiği için hiç bir şey demem bilakis sevinirim-diyerek aşık göğsünü siper eder.

Gelse biñ tīġ-ı cefā ẓāhir görinmez yarası
Yaksa biñ nār-ı sitem daġ-ı nihānīdür baña

biñ yaşarsa:

1. **biñ yaşarsa:**--*r, --sa*
Gazel 354
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bin yıl yaşamak. II Uzun ömür sürmek.

Kim biñ yaşarsa āḫiri çünki ölümlüdür
Bārī cihānda geçürelüm her demi feraḥ

biñ yıl olursa:

1. **biñ yıl olursa:**--*ur, --sa*
Gazel 356
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bin yıl (uzun bir süre.).

Biñ yıl olursa ʿömr geçer ānīde hemān
ʿĀḳil odur ki fikrin ide kanda gitdi Nūḥ

biñ zār:

1. **biñ zār:**
Gazel 315
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bin kaygı ve zillet.

Zāhidā mey ḫürmetinden eyleme her bār baḫs
Ebleh olma sakla ṣoḥbet ḫürmetin biñ zār baḫs

bī-nāmūsa:

1. **bī-nāmūsa:**--*a*
Gazel 438
Mısra: **2**
Namussuz.

Ḫırḳa içre ʿömri geçen sūfī-i sālūsa sor

Kim n'içün terk-i riyā itmez o
bī-nāmūsa sor

bıñar it:

1. **bıñar it:**
Gazel 224
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın çok ağlaması bağlamında gözlerinin akarsuya dönüşmesi kastedilmiştir.

Āhuñı seḥāb eyle başuñ üzre
Muḥibbī
Başuñı belā kūhı dü çeşmüñi
bıñar it

2. **bıñar it:**
Gazel 266
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın çok ağlaması bağlamında gözlerinin akarsuya dönüşmesi kastedilmiştir.

Āh eyle bulutlar gibi dursun
serüñ üzre
Başuñı belā kuhı dü çeşmüñi
bıñar it

bī-naṣīb ola:

1. **bī-naṣīb ola:**--*a*
Gazel 205
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fayda vermemek.

Nīg ü bed deryā-yı fażluñdan
olupdur ḥiṣṣedār
Ḥāṣa bu mücrim kuluñ
luṭfuñdan ola bī-naṣīb

bī-naṣīb olmayam:

1. **bī-naṣīb olmayam:**--*ma, --ya, --m*
Gazel 172
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kadersiz ve talihsiz olmak kastedilir.

Çün ḫalel virmez senüñ
ululuguña nīg ü bed
Gerçi bed-ḥālem umaram
olmayam ben bī-naṣīb

bī-nevā:

1. **bī-nevālardur:**-*lar, -dur*
Gazel 483
Mısra: **4**
Sessiz sedasız II Zavallı.

Zekāt-ı ḥüsnüñ ʿarż eyle şehā
borcuñ edā olsun
Ele al göñlin ʿuṣṣāḳuñ bular hep
bī-nevālardur

bī-niḳāb:

1. **bī-niḳāb:**
Gazel 212
Mısra: **1**
Yüz örtüsüz, peçesiz olmak; yüzünü açmak.

Gice ol meh menzilinden çıkdı
beñzer bī-niḳāb
Sordılar cümle cihān ḫalḳı ki
togdı āfītāb

bī-nikāb ola:

1. **bī-niḳāb ola:**-*a*
Gazel 86
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Örtüsüz,peçesiz,perdesiz olmak. 2)Görünür olmak.

Zülfin giderüp yār kaçan bī-
niḳāb ola
Gören yüzini diye meger āfītāb
ola

bī-nişān:

1. **bī-nişāndan:**-*dan*
Gazel 188
Mısra: **2**
Belirsiz, görünmeyen, kayıp olan.

Būse ister leblerinden dil aceb
Bī-nişāndan gör nişān kılur ṭaleb

2. **bī-nişāndan:**-*dan*
Gazel 199
Mısra: **2**
Belirsiz, görünmeyen, kayıp olan.

Var mıdur agzuñ didüm iy
ġonca leb
Bī-nişāndan gör nişān kıldum
ṭaleb

bī-pervā oldı:

1. **bī-pervā oldı:**--*dı*
Gazel 427
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Korkusuz olmak.

Maḥabbet baḥrına düşmiş
Muḥibbī oldı bī-pervā
İki çeşmi iki yaña anuñ beñzer
kabagıdur

bir:

1. **bir-durur:**--*durur*
Gazel 219
Mısra: **6**
T. Aynı, benzer.

Ḫānemüz ġamla müşerrefdür
gelür derd ü belā
Luṭf u ḳahrı bir-durur biz
olmışuz derbān-ı dōst

2. **bir-durur:**--*durur*
Gazel 357
Mısra: **6**
T. Aynı, benzer.

Çün fenādur āḫiri gel bāde tut iy
pīr-i merd
Bir-durur eski sifāl ola vü yā
gevher ḳadeḥ

3. **bir-durur:**--*dur, -ur*
Gazel 169
Mısra: **10**
Eşi benzeri bulunmayan, tek (Allah için).

İy Muḥibbī ḥürmet itmez
kimseye sulṭān-ı ışḳ
Bir-durur dergāh-ı ālī sen de
anuñ şeyḫ ü şāb

4. **bir:**
Gazel 21
Mısra: **2**
Defa, kez.

Bezm-i ġamda nāle kıl iy nāy
ḥāldaş ol baña
Çarḫ elinden iñleyem bir laḥẓa
yoldaş ol baña

5. **birdür:**-*dür*
Gazel 311
Mısra: **7**
"Bir tek" anlamında sayı sıfatı.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳ birdür iki sanup
Sakın dimeñ aña işnā vü sāliş

6. **bir:**
Gazel 3

Mısra: **1**
" Bir" belgisiz sıfat.

Dün gice nāgāh irişdi gūşuma bir ḫoş nidā
Kim-durur āşıḳlar içre eyleye cānın fedā

7. **bir:**
Gazel 6
Mısra: **9**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bir devāsuz derde düşdi bu Muḥibbī ḫasta-dil
İy ṭabīb-i dil meger lalüñ ola dermān aña

8. **bir:**
Gazel 9
Mısra: **8**
" Bir" belgisiz sıfat.

Işḳ āteşiyle yakdı dili teşne eyledi
Sunup lebini dimedi bir kerre mā saña

9. **bir:**
Gazel 10
Mısra: **2**
" Bir" belgisiz sıfat.

Lal-i lebüñe ger dir-isem n'ola Mesīḥā
Bir ġamze ile öldürüp eyler yine iḥyā

10. **bir:**
Gazel 11
Mısra: **3**
" Bir" belgisiz sıfat.

Şem-veş bezmüñde tursam bir ayag üzre senüñ
Gāh yanup yakılup kan ağlasam gāhī saña

11. **bir:**
Gazel 12
Mısra: **6**
" Bir" belgisiz sıfat.

Cennet ü ḥavrāyı n'eyler āşıḳ-ı dīdār olan
Yig gelür biñ ravżadan bir gūşe-i vīrān aña

12. **bir:**
Gazel 14
Mısra: **8**
" Bir" belgisiz sıfat.

Pāyuña gel süreyim yüzüm didüm ol şeh didi
Bir gedāsın sözi küstāḫāne söylersin baña

13. **bir:**
Gazel 14
Mısra: **10**
" Bir" belgisiz sıfat.

Zülfi ile dün gice didüm muṭavvel ḳıṣṣamı
Didi dilber bir uzun efsāne söylersin baña

14. **bir:**
Gazel 15
Mısra: **10**
" Bir" belgisiz sıfat.

Ger lisān-ı ġaybdan gelse Muḥibbī'den ġazel
Rūḥ-ı Ḥāfıẓ'dan bir istimdāddur dirler baña

15. **bir:**
Gazel 16
Mısra: **10**
" Bir" belgisiz sıfat.

İrer Muḥibbī iki cihānda murādına
Bir kez eger eyleyesin sen nigeh baña

16. **bir:**
Gazel 20
Mısra: **3**
" Bir" belgisiz sıfat.

Tīr-i āha ḳaddüñi bük eyle bir çāḫı kemān
Kim güzeller māyil olur ok-ıla yadan yaña

17. **bir:**
Gazel 20
Mısra: **5**
" Bir" belgisiz sıfat.

Arż kılsañ görseler bir kez senüñ taṣvīrüñi
Varmaz idi ehl-i şirk olan kelīsādan yaña

18. **bir:**
Gazel 20
Mısra: **8**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bezm-i ġamda bilmek isterseñ eger nālişlerüm
Dōstum bir kez kulak tut nāy-ı gūyādan yaña

19. **bir:**
Gazel 21
Mısra: **3**
" Bir" belgisiz sıfat.

Āşıḳ iseñ bir gül-i ranāya sen de andelīb
Okıyalum ders-i ışḳı gel sabaḳdaş ol baña

20. **bir:**
Gazel 21
Mısra: **8**
" Bir" belgisiz sıfat.

Gülşen-i kūyın tolanmaga nigāruñ şubḥa dek
İy ṣabā merdümlik it bir gice yoldaş ol baña

21. **bir:**
Gazel 25
Mısra: **3**
" Bir" belgisiz sıfat.

Kūyına varan āşıḳı bir ġamzeden eyler helāk
Olmaz peşīmān āḳıbet n'eyler bu nā-ḥaḳ kan aña

22. **bir:**
Gazel 25
Mısra: **5**
" Bir" belgisiz sıfat.

Sīnemde ışḳuñ nārını bir laḥża teskīn itmedi
Yagdurdı gerçi gözlerüm her bir nefes bārān aña

23. **bir:**
Gazel 25
Mısra: **6**
" Bir" belgisiz sıfat.

Sīnemde ışḳuñ nārını bir laḥża teskīn itmedi
Yagdurdı gerçi gözlerüm her bir nefes bārān aña

24. **bir:**
Gazel 25
Mısra: **9**
" Bir" belgisiz sıfat.

Sen bī-vefānuñ yādına didi Muḥibbī bir ġazel
Laḥdinde ger gūş eyleye taḥsīn ide Selmān aña

25. **bir:**
Gazel 26
Mısra: **6**
" Bir" belgisiz sıfat.

Viṣāl-i ḫüsnüñi şey-lillāh itdüm
Dilüñden gelmedi bir söz meger

26. **bir:**
Gazel 26
Mısra: **8**
" Bir" belgisiz sıfat.

Benüm ömrüm ömür ferdāya güymez
Disem bir būse vir sen baña ferdā

27. **bir:**
Gazel 26
Mısra: **14**
" Bir" belgisiz sıfat.

Diyesin iy ṣabā Ferhād u Ḳays'a
Felek bir tāze mecnūn itdi peydā

28. **bir:**
Gazel 28
Mısra: **4**
" Bir" belgisiz sıfat.

Sīneme gönderdi dilber ġamzesin döndi didi
Cān içinde sakla kim bir ulu himmetdür saña

29. **bir:**
Gazel 28
Mısra: **10**
" Bir" belgisiz sıfat.

Ḫāller āşūb u gözler fitne müjgānlar belā
İy Muḥibbī her biri bir dürlü āfetdür saña

30. **biri:**-*i*
Gazel 28
Mısra: **10**
" Bir" belgisiz sıfat.

Ḫāller āşūb u gözler fitne müjgānlar belā
İy Muḥibbī her biri bir dürlü āfetdür saña

31. **bir:**
Gazel 29
Mısra: **2**
" Bir" belgisiz sıfat.

Nūr-ı ālemsin bugün sen daḫı maḥbūb-ı Ḫudā
Eyleme āşıḳlaruñ bir laḥẓa kapuñdan cüdā

32. **bir:**
Gazel 29
Mısra: **3**
" Bir" belgisiz sıfat.

Gitmesün nām-ı şerīfüñ bu dilümden bir nefes
Derdlü göñlüme devādur cān bulur andan ṣafā

33. **bir:**
Gazel 29
Mısra: **5**
" Bir" belgisiz sıfat.

Umaram her bir aduñ başka şefāat eyleye
Aḥmed ü Maḥmūd Ebū'l-Ḳāsım Muḥammed Muṣṭafā

34. **bir:**
Gazel 29
Mısra: **10**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bu libās u hāy u hūy u ṭanṭana nedür dilā
Egnüñe ḫilat yiterken bir palās u bir abā

35. **bir:**
Gazel 29
Mısra: **10**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bu libās u hāy u hūy u ṭanṭana nedür dilā
Egnüñe ḫilat yiterken bir palās u bir abā

36. **bir:**
Gazel 31
Mısra: **1**
" Bir" belgisiz sıfat.

Niçe bir bāġa hevāñ-ıla varam hem çü ṣabā
Serverā serv-i ḳadüñ arż ide bir kerre baña

37. **bir:**
Gazel 31
Mısra: **2**
" Bir" belgisiz sıfat.

Niçe bir bāġa hevāñ-ıla varam hem çü ṣabā
Serverā serv-i ḳadüñ arż ide bir kerre baña

38. **bir:**
Gazel 40
Mısra: **11**
" Bir" belgisiz sıfat.

Āb-ı şāfīye müşābih yine bir şir didüñ
Didi taḥsīn kamu göricegez ehl-i ṣafā

39. **biri:**-*i*
Gazel 40
Mısra: **4**
" Bir" belgisiz sıfat.

Ger ḫırām-ı ḳad-ile seyr-i gülistān kılsañ
Goncalar şevḳe gelüp her biri çāk ide ḳabā

40. **bir:**
Gazel 42
Mısra: **8**
" Bir" belgisiz sıfat.

Zāhidā sanma esāsı yok-durur bu ışḳumuñ
Şöyle muḥkemdür ki bir sedd-i Sikender'dür baña

41. **bir:**
Gazel 44
Mısra: **6**
" Bir" belgisiz sıfat.

Derdā ki göñül şehrini eşk virdi ḫarāba
Gūyā ki bir ḫāne-i seyl eyledi ifnā

42. **bir:**
Gazel 46
Mısra: **1**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bir kemān ebrū güzel ẓāhirde cānāndur baña
Līk manāda yine ol āfet-i cāndur baña

43. **bir:**
Gazel 51
Mısra: **8**
" Bir" belgisiz sıfat.

Ḫālüñi añdukça cānā dil ḥarāret baglasa
Tañ mı her bir dānesi çün dār-ı fülfüldür baña

44. **bir:**
Gazel 52

Mısra: **4**
" Bir" belgisiz sıfat.

Oldı ḫāmūş göreliden ġonca leblerüñ
Gelmez kelāma bir kişinüñ göñli dar ola

45. **bir:**
Gazel 52
Mısra: **8**
" Bir" belgisiz sıfat.

Zāhid şarāb u şāhide gör tevbe ārż ider
Tevbe olur mı bir kişi bī-iḫtiyār ola

46. **bir:**
Gazel 52
Mısra: **9**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bundan Muḥibbī olmaya devletlü bir kişi
Ālem içinde sevdügi anuñ-ıla yār ola

47. **bir:**
Gazel 55
Mısra: **5**
" Bir" belgisiz sıfat.

Ṭūṭī-i nāṭıḳa bir dem ger lebüñ ḳūt idine
Her ne söz ki gele agzından o şekker-ḫā ola

48. **bir:**
Gazel 56
Mısra: **4**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bār-ı ġamdan aglamaz dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

49. **bir:**
Gazel 58
Mısra: **9**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bir devāsuz derde düşmişdür Muḥibbī derdmend
Kimseden bulmaz devā senden meger tīmār ola

50. **bir:**
Gazel 59
Mısra: **10**
" Bir" belgisiz sıfat.

İy Muḥibbī bundan artuk derd yok
Kim kişi bir sevdüginden ayrıla

51. **bir:**
Gazel 60
Mısra: **10**
" Bir" belgisiz sıfat.

Şu deñlü dīdeler dökdi zemīn üzre gözüm yaşı
Komadı bir ḳadem basam kalupdur pāy-dergilhā

52. **bir:**
Gazel 63
Mısra: **3**
" Bir" belgisiz sıfat.

Her ne söz ki leblerüñden gelse bir gevherdür ol
Kim-durur aña bahā bulan ki oldur bī-bahā

53. **bir:**
Gazel 65
Mısra: **4**
" Bir" belgisiz sıfat.

Egerçi ki bilür herkes ki şerden yig-durur ḫayrı
Velī hīç görmedüm ola anuñ-ıla bir āmil hā

54. **bir:**
Gazel 69
Mısra: **6**
" Bir" belgisiz sıfat.

Ben nedīm-i kemterīn bir bendeyem
Ḥükm ide mi bendeye bir pādişā

55. **bir:**
Gazel 72
Mısra: **4**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bār-ı ġadan aglamaz dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

56. **bir:**
Gazel 75
Mısra: **4**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bāza beñzetdüm bu göñlüm seni itmege şikār
Bildüm fikr-i muḫāl imiş ki sensin bir hümā

57. **bir:**
Gazel 76
Mısra: **7**
" Bir" belgisiz sıfat.

Ser-i kūyuñda dil-ḫaste yatur bir derdmendüñdür
Ṭabībā lal-i nābuñdan aña eyle gel em peydā

58. **bir:**
Gazel 79
Mısra: **5**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bir bülbül-i nālānuñam tā ṣubḥa dek giryānuñam
Şöyle senüñ ḫayrānuñam sen daḫı ḫayrānsın baña

59. **bir:**
Gazel 92
Mısra: **2**
" Bir" belgisiz sıfat.

İñlerem ney gibi her dem rūy-ı cānāndan cüdā
Bir kuru cismem ki düşdüm dōstlar cāndan cüdā

60. **bir:**
Gazel 99
Mısra: **3**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bir māh-rūya vire göñül terk-i cān ide
Bu silsile-i ışḳ içinde ol be-nām ola

61. **bir:**
Gazel 100
Mısra: **9**
" Bir" belgisiz sıfat.

Niçe bir öldüre ġamzeñ bu Muḥibbī kuluñı
Ya benüm kāse-i çeşmüm niçe kan-ıla tola

62. **bir:**
Gazel 103
Mısra: **8**
" Bir" belgisiz sıfat.

Gel temāşā eyle cānā yine göñlüm ḫānesin
Ḫūn-ıla mersūm bir ṭāḳ-ı muḳarnesdür baña

63. **bir:**
Gazel 110

Mısra: **3**
" Bir" belgisiz sıfat.

Derd-i ışḳı şimdi bildüm bir devāsuz derd imiş
Bir aceb vādī imiş hicrān ki yok pāyān aña

64. **bir:**
Gazel 110
Mısra: **4**
" Bir" belgisiz sıfat.

Derd-i ışḳı şimdi bildüm bir devāsuz derd imiş
Bir aceb vādī imiş hicrān ki yok pāyān aña

65. **bir:**
Gazel 110
Mısra: **9**
" Bir" belgisiz sıfat.

Zülf-i reyḥānı ḫayāli bir sifāl-i sīnede
Su seper solmamag içün dīde-i giryān aña

66. **bir:**
Gazel 111
Mısra: **3**
" Bir" belgisiz sıfat.

Dür dişi fikri ile düşdüm yine bir āleme
Her ṭarafdan eşk-i çeşmüm görinür deryā baña

67. **bir:**
Gazel 111
Mısra: **9**
" Bir" belgisiz sıfat.

Naḳd-i cān iltüp Muḥibbī istesem bir būsesin
Ya cevāb itmez ve yāḫūd gösterür ferdā baña

68. **bir:**
Gazel 122
Mısra: **4**
" Bir" belgisiz sıfat.

Didüm ki sensüz iy ṣanem nedür baña bu derd ü ġam
Didi anuñçün ben şehem kapumda sensin bir gedā

69. **bir:**
Gazel 124
Mısra: **1**
" Bir" belgisiz sıfat.

Gülşen-i ḥüsnüñde ḫaddüñ bir kızıl güldür baña
Murġ-ı dil āvāzesi feryād-ı bülbüldür baña

70. **bir:**
Gazel 138
Mısra: **6**
" Bir" belgisiz sıfat.

Tañ degül her dem gelürse derd ü miḥnet cānına
Sevdügi çünkim anuñ bir bī-vefā cānān ola

71. **bir:**
Gazel 142
Mısra: **10**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bu Muḥibbī irmege cānāneye
Yā İlāhī eyle sen bir feṭḥ-i bāb

72. **bir:**
Gazel 154
Mısra: **1**
" Bir" belgisiz sıfat.

Zülfi çevgānı elinde görse dil bir yār-ı ḫūb
Ol zamān meydān-ı ışḳ içre ider başını top

73. **bir:**
Gazel 155
Mısra: **2**
" Bir" belgisiz sıfat.

Rehgüẕārında beni yār-ı perīşānum görüp
Bir naẓar raḥm eyledi ḥāl-i perīşānum görüp

74. **bir:**
Gazel 159
Mısra: **3**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bir saçı leylā sevüp dīvāne olsam dehr ara
Baña mecnūn diyesiz çāk-i girībānum görüp

75. **bir:**
Gazel 169
Mısra: **4**
" Bir" belgisiz sıfat.

Āteş-i dünyāya beñzetmeñ bu göñlüm odını
Derd-ile bir āh kılsam yana oda āfitāb

76. **bir:**
Gazel 183
Mısra: **7**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bir saçı leylī-veşi gördüm yakam çāk eyledüm
Didiler mecnūn baña bu cism-i üryānum görüp

77. **bir:**
Gazel 183
Mısra: **10**
" Bir" belgisiz sıfat.

Ehl-i naẓmuñ her biri şābāş iderse ṭañ mıdur
İy Muḥibbī gül gibi bir tāze dīvānum görüp

78. **bir:**
Gazel 190
Mısra: **8**
" Bir" belgisiz sıfat.

Niçe yıllardur şehā vaṣluñ temennā eylerem
N'eyleyem derdā dirīġā olmadı bir feṭḥ-i bāb

79. **bir:**
Gazel 193
Mısra: **5**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bir perī-rū lāli şevḳinden yine āşüfteyem
Sāḳiyā cām ı leb-ā-leb tut yürüt gülgūn şarāb

80. **bir:**
Gazel 202
Mısra: **5**
" Bir" belgisiz sıfat.

Sāḳiyā sun bir ḳadeḥ hicrān beni ḫāk itmedin
Çün ḫarāb eyler olayın bārī ben mest ü ḫarāb

81. **bir:**
Gazel 203
Mısra: **3**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bir perī-peyker ḫayāli geleliden çeşmüme
Dilde ṭāḳat kalmadı bu cāna düşdi ıżṭırāb

82. **bir:**
Gazel 203

Mısra: **10**
" Bir" belgisiz sıfat.

Çün ḥavāle eyledüñ hicrāna şekvā eyleme
Ṣabr kıl vaṣlına tā kim bulasın bir feṯḥ-i bāb

83. **bir:**
Gazel 204
Mısra: **12**
" Bir" belgisiz sıfat.

Ne bilsün ışḳı Mecnūn baña sor gel
Benüm yanumda ol bir ṭıfl-ı mekteb

84. **bir:**
Gazel 208
Mısra: **4**
" Bir" belgisiz sıfat.

Agzınuñ esrārını sordukça yok dimez nigār
Görmedüm anuñ gibi ālemde bir şīrīn cevāb

85. **bir:**
Gazel 208
Mısra: **10**
" Bir" belgisiz sıfat.

Penddür yārāna her dem bu Muḥibbī sözleri
Çünki olmışdur anuñ her bir kelāmı bir kitāb

86. **bir:**
Gazel 213
Mısra: **3**
" Bir" belgisiz sıfat.

Furṣatı elden düşürme bir muṣāḥib yār ile
Geşt-i gülşen kıl degül ḫālī felekden inḳılāb

87. **bir:**
Gazel 222
Mısra: **6**
" Bir" belgisiz sıfat.

Okudum ʿışḳuñ kitābın ser-te-ser ben mübtedī
Gerçi kim ben bilmezem bir ḥarf-i Ḳurʾān'ı dürüst

88. **bir:**
Gazel 224
Mısra: **3**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bir ʿārıżı gül ġonca dehen ʿışḳına iy dil
Tā ṣubḥa degin bülbül olup nāle vü zār it

89. **bir:**
Gazel 229
Mısra: **7**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bir cevr ü cefā eylese biñ şükr iderem ben
ʿĀṣıḳ mıdur ol eyleye bir ẕerre şikāyet

90. **bir:**
Gazel 234
Mısra: **6**
" Bir" belgisiz sıfat.

Dār-ı dünyāda dilā bir loḳmaya gel ḳāniʿ ol
Bir megesle nite kim eyler ḳanāʿat ʿankebūt

91. **bir:**
Gazel 244
Mısra: **3**
" Bir" belgisiz sıfat.

Herkesüñ bezm-i cihān içinde bir sevdāsı var
Şemʿ yanar gül güler bülbül daḫı aglar mest

92. **bir:**
Gazel 262
Mısra: **4**
" Bir" belgisiz sıfat.

Şikārıdur dem-ā-dem şīr-i nerler
Ḥābībüm gerçi bir şīrīn ġazālest

93. **bir:**
Gazel 262
Mısra: **10**
" Bir" belgisiz sıfat.

Nedür bu şiʿr-engīzüñ Muḥibbī
Meger yārān içün bir ḥasb-i ḥālest

94. **bir:**
Gazel 266
Mısra: **3**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bir ʿārız-ı gül ġonca-dehen ʿışḳına iy dil
Tā ṣubḥa degin bülbül olup nāle vü zār it

95. **bir:**
Gazel 280
Mısra: **8**
" Bir" belgisiz sıfat.

Sīneme irdükçe tīrüñ geçdi başumdan benüm
Agladugum bu ki kalmaz dilde bir peykān-ı dōst

96. **bir:**
Gazel 286
Mısra: **1**
" Bir" belgisiz sıfat.

Hem-demüñ dünyāda bir gün yüzlü cānān oldı tut
Maḥremüñ dün gün meh ü ḫurşīd-i raḫşān oldı tut

97. **bir:**
Gazel 286
Mısra: **4**
" Bir" belgisiz sıfat.

Çünki degmez hicrine vaṣlı ṣanavber ḳadlerüñ
Her elif sīneñde bir serv-i ḫırāmān oldı tut

98. **bir:**
Gazel 315
Mısra: **16**
" Bir" belgisiz sıfat.

Ḫasta-i ʿışḳdur Muḥibbī bildük aña çāre yok
Bāri itme gel ṭabībā bir ser-i bīmār baḫs

99. **bir:**
Gazel 317
Mısra: **1**
" Bir" belgisiz sıfat.

Ḳāmetüm dāl eyledi bir zülfi ʿanber el-ġıyāṣ
Kim ʿaceb āl eyledi ol çeşmi ʿabher el-ġıyāṣ

100. **bir:**
Gazel 324
Mısra: **2**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bu ṭılısmāt-ı cihān içinde çekdüm niçe renc
Ḥāṣıl itdüm ḥamdü-lillāh ʿışḳ gibi bir ulu renc

101. **bir:**
Gazel 324

Mısra: **7**
" Bir" belgisiz sıfat.

Ġarra olma dār-ı dünyā bir misāfir-ḫānedür
Anuñ-içun ehl-i diller didiler aña sipenc

102. **bir:**
Gazel 326
Mısra: **10**
" Bir" belgisiz sıfat.

Muḥibbī ʿışḳ mihrin rūşen eyle
Diyeler buldı bir şāh-ı cihān genc

103. **bir:**
Gazel 329
Mısra: **1**
" Bir" belgisiz sıfat.

Sīneme tīrüñle cānā gel bugün bir kapu aç
Ol kapudan pādişāhum alasın cānı ḫarāc

104. **bir:**
Gazel 333
Mısra: **9**
" Bir" belgisiz sıfat.

Muḥibbī bāġ-ı ḥüsn içre yiter bir bülbül-i gūyā
Raḳībe virme yol hergiz gel ol zāġ u zaġandan geç

105. **bir:**
Gazel 334
Mısra: **7**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bir ribāṭ-ı köhne dünyā kārbān ḫalḳ-ı cihān
Kim bugün aña konarsa dirler aña arta güç

106. **bir:**
Gazel 357
Mısra: **8**
" Bir" belgisiz sıfat.

Ben ḫarābāt ehli oldum dōstlar şimden girü
Çünki biñ nāzıla sundı bir perī-peyker ḳadeḥ

107. **bir:**
Gazel 359
Mısra: **4**
" Bir" belgisiz sıfat.

Ġarra olma dehre seni āḫir ol bīdār ider
Ṣubḥgeh bir ḫāba beñzer devlet-i iḳbāl-i çarḫ

108. **bir:**
Gazel 361
Mısra: **6**
" Bir" belgisiz sıfat.

Virse dünyāya göñül senüñle degül pāyidār
Bir ribāṭ-ı köhnesin anda bir günlik konuḫ

109. **bir:**
Gazel 371
Mısra: **5**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bir ḫayāl-i ḫūba beñzer vaṣl ol daḫı muḥāl
Ne kılam yā Rab bu ben āşüfte-ḥāl-i nā-murād

110. **bir:**
Gazel 376
Mısra: **2**
" Bir" belgisiz sıfat.

Gülşen içre gül gibi gül devlet ü baḫtuñ saʿīd
Saña bir nevrūz-ıla olsun mübārek iki ʿiyd

111. **bir:**
Gazel 420
Mısra: **6**
" Bir" belgisiz sıfat.

İy dōst ruḫlaruñ baña oldı ġıdā-yı rūḥ
Var mı ki aña beñzeye bir būy-ı ter leẕīẕ

112. **biri:**-*i*
Gazel 421
Mısra: **3**
" Bir" belgisiz sıfat.

Olmaz bihişt mīvelerinden biri bedel
Vaṣluñ naʿim bitüre ḥurmā-yı ter leẕīẕ

113. **bir:**
Gazel 425
Mısra: **3**
" Bir" belgisiz sıfat.

İy ṭabīb-i cān bu göñlüm bir ölümlü ḫastadur
Leblerüñden bir cevāb eyt derdine dermān umar

114. **bir:**
Gazel 429
Mısra: **4**
" Bir" belgisiz sıfat.

Rumūz-ı nükte-i ʿışḳı ne bilsün zāhid-i ḫōd-bīn
Bu bir müşkil mesā'ildür mücerred ehl-i ḥāl añlar

115. **bir:**
Gazel 429
Mısra: **8**
" Bir" belgisiz sıfat.

Dönelden ḳāmetüm çenge gözüm yaşını tār itdüm
Kanı bir merdüm-i dānā cihānda ḳīl ü ḳāl añlar

116. **bir:**
Gazel 438
Mısra: **10**
" Bir" belgisiz sıfat.

Öpebilseñ destini başuñda ol devlet mi var
İy Muḥibbī gel ʿicāzet var mı bir pā-būsa sor

117. **bir:**
Gazel 447
Mısra: **3**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bir lebi şīrīn-suḫen meh-pārenüñ Ferhād-veş
Bu göñül kūh-ı belāda zār u sergerdānıdur

118. **bir:**
Gazel 447
Mısra: **8**
" Bir" belgisiz sıfat.

Ṣayd idersem tañ degül ben ol ġazāl-ı vaḥşiyi
Pīşe-i ʿışḳuñ bu dil çün bir kagan arslanıdur

119. **bir:**
Gazel 448
Mısra: **7**
" Bir" belgisiz sıfat.

Sergüzeştüm okuñuz ʿālemde bir nev-ḳıṣṣadur
Köhnemiş efsānesi Ferhād-ıla Mecnūn'dur

120. **bir:**
Gazel 449
Mısra: **9**
" Bir" belgisiz sıfat.

İy Muḥibbī bir feraḥ var mı soñı ġam olmaya
Nitekim vuṣlat gele ardınca hicrān sarmaşur

121. **bir:**
Gazel 452
Mısra: **7**
" Bir" belgisiz sıfat.

Cān u dilden deyr ara sevdüm yine bir muġbeçe
Deyrden dūr oluban çıkmam meger cānum çıkar

122. **bir:**
Gazel 455
Mısra: **1**
" Bir" belgisiz sıfat.

Ġarra olma dār-ı dünyā bir ḫayāl-i ḫābdur
Kim anuñ bünyādına dirler ki cāy-ı ābdur

123. **bir:**
Gazel 464
Mısra: **4**
" Bir" belgisiz sıfat.

Ruḫları yiter baña gülşen temāşāsın göñül
İstemez ol ġonca-leb çün bir gül-i nev-restedür

124. **bir:**
Gazel 468
Mısra: **14**
" Bir" belgisiz sıfat.

Eylegil şiʿr-i Muḥibbī'yi ḳabūl
Gerçi kim bir tuḥfedür illā ḥaḳīr

125. **bir:**
Gazel 472
Mısra: **8**
" Bir" belgisiz sıfat.

Ġam merdümine taḫliye itdüm bu göñlümi
Ḳudret eliyle yapulu bir vaḳf-ḫānedür

126. **bir:**
Gazel 481
Mısra: **12**
" Bir" belgisiz sıfat.

Meyl iderse gözlerüm yaşına yār olmaz ʿaceb
Çünki ḳadrini bilür her biri bir dür-dānedür

127. **bir:**
Gazel 488
Mısra: **6**
" Bir" belgisiz sıfat.

Añ günāhuñ göz yaşuñ dök kesme luṭfından ümīd
Çünki bir māh-ṭalʿat cürmi yek sāledür

128. **bir:**
Gazel 488
Mısra: **10**
" Bir" belgisiz sıfat.

Ol mücerred cān-ıla dünyā-yı dūna vir ṭalāḳ
Nev-ʿarūs-ı dehr bir mekkāre vü muḥtāladur

129. **bir:**
Gazel 491
Mısra: **8**
" Bir" belgisiz sıfat.

Göñül virme bu dünyāya bilürsin pāyidār olmaz
Geçer turmaz ḳarārı yok sanasın bir eser yildür

130. **bir:**
Gazel 495
Mısra: **12**
" Bir" belgisiz sıfat.

Muḥibbī ʿışḳa kul oldı göge irse eger başı
Kapusında şeh-i ʿışḳuñ kemer bir beste çākerdür

131. **bir:**
Gazel 499
Mısra: **13**
" Bir" belgisiz sıfat.

Bir ʿacūze köhnedür dünyā Muḥibbī virme dil
Ḫayra irşād eylemez dāyim ḍalāl üstindedür

132. **bir:**
Gazel 5
Mısra: **5**
" Bir" sayı sıfatı.

Būseye bir cān nedür biñ cān virürdüm cān-ıla
Yarım agız būse iḳrār eylese cānān baña

133. **bir:**
Gazel 125
Mısra: **3**
" Bir" sayı sıfatı.

Kullaruña bir naẓar kılsañ n'ola iy şīvekār
Çün bilürsin kulsuz olmaz ālem içre pādişā

134. **birdür:**-*dür*
Gazel 172
Mısra: **7**
" Bir" sayı sıfatı.

Rāh birdür iki sanma zāhidā inkārı ko
Bu sebebden key sakın boynuña asılur ṣalīb

135. **bir:**
Gazel 333
Mısra: **5**
" Bir" sayı sıfatı.

Şarāb-ı ʿışḳ-ıla mestem eger bir būseñ istersem
Katı dīvānedür göñlüm aña kalma geçenden geç

136. **bir:**
Gazel 451
Mısra: **6**
" Bir" sayı sıfatı.

Cānā kimem ki saña suḫen diyem āşikār
Şeb-tār içinde eyle baña bir naẓar yiter

137. **birdür:**-*dür*
Gazel 273
Mısra: **8**
Aynı, benzer, eş, denk.

Maḥabbet senden olmayınca iy dōst
Baña birdür hemān miḥnet maḥabbet

138. **bir:**
Gazel 88
Mısra: **12**
" Bir sayı sıfatı" (Sevgiliden gelen bakış).

Ġamze oklarını atsa Muḥibbī saña nigār
Sakla cigerde her biri bir yādigār ola

bir ʿaceb:

1. **bir ʿaceb:**
Gazel 481
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir hoş, bir tuhaf.

Dil cemālüñi görelden bir ʿaceb dīvānedür
Şemʿ-i ḥüsnüñ şevḳine cāndan yanar pervānedür

2. **bir ʿaceb:**
Gazel 414
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şaşırtan II bir hayrette bırakan.

İy göñül zülfine dil virdüñ ʿaceb dīvānesin
Bir ʿaceb kuru uzun sevdāya düşdüñ derdmend

bir adına da:

1. **bir adına da:**--*ı, --n, --a, --da*
Gazel 365
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Hz. Muhammed s.a.v.'in bir diğer ismi kastedilmektedir.

Nebīler serveridür çün Muḥammed
Anuñ bir adına da dirler Aḥmed

bir aduñ:

1. **bir aduñ:**--*un*
Gazel 156
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir ismin.

Afv kıl işyānumı kim bir aduñ Ġaffār'dur
Ol Muḥammed ḥürmetine kim saña oldur ḥabīb

2. **bir aduñ:**--*u, --n*
Gazel 392
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir ismin.

Tañrı'nuñ ḫāṣ kulısın bir aduñ oldı Maḥmūd
Sende cemʿ oldı seḫā vü kerem iḥsān-ıla cūd

bir āh-ı serd var:

1. **bir āh-ı serd var:**
Gazel 387
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Soğuk feryat II insanın içini ürperten inilti.

Ehl-i ʿışḳa zāhidā sanma sözüñ teʾsīr ider
Sende yok ẕerre ḥarāret var hemān bir āh-ı serd

bir ālī-cenāb:

1. **bir ālī-cenāb:**
Gazel 158
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgili için iyilik sahibi, ahlâkı yüce olan; kadir ve kıymeti yüksek kişidir anlamı kastedilmiştir.

İy Muḥibbī vaṣlını ummak aceb dīvānelik
Olasın sen bir gedā ol ola bir ālī-cenāb

bir āsiyāb döner sanasın:

1. **bir āsiyāb döner sanasın:**--*e, --r, --a, --sın*
Gazel 146
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kişinin şaşkınlığından dolayı dünyanın döndüğünü söylemesi.

Eşk-i çeşmüm cū olaldan iñlerem dolāb-veş
Olmışam ser-geşte döner sanasın bir āsiyāb

bir avuç toprag-ıla:

1. **bir avuç toprag-ıla:**--*la*
Gazel 291
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir avuç toprak ile.

Bir avuç toprag-ıla ancak olur renc ḫāṣıluñ
Cümle ʿālem gencini saña müyesser boldı tut

bir azīne güni:

1. **bir azīne güni:**-+*i*
Gazel 166
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir cuma günü.

Düşdi yolum bir azīne güni vardum mescide
Minber üzre ḫuṭbe-i ḥüsnüñ okur gördüm ḫaṭīb

bir bāde ile:

1. **bir bāde ile:**
Gazel 217
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir kadeh insanı mest eden şarap kastedilmiştir.

Bir bāde ile def ider başda ḫumārum
Ger pīr-i muġān itse ne tañ keşf-i kerāmet

bir baydaḳ-ıla:

1. **bir baydaḳ-ıla:**--*ı, --la*
Gazel 279
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Piyade dedikleri nesne. (Satranç âletlerindendir.).

Ferzende idüp baglama dil gel bu cihāna
Bir baydaḳ-ıla āḫir ider seni ol māt

bir bendeyem:

1. **bir bendeyem:**-*yem*
Gazel 69
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir köle,hizmetkar.

Ben nedīm-i kemterīn bir bendeyem
Ḥükm ide mi bendeye bir pādişā

bir benüm tek:

1. **bir benüm tek:**--*üm*
Gazel 403
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Aşık bağlamında) sadece benim,benden başkası yok anlamında kullanılır.

Vādi-i hicrān şebinde kalalı Mecnūn gibi

Bir benüm tek kanda var ʿālem içinde ehl-i derd

bir bir:

1. **bir bir:**
   Gazel 87
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Tek tek, Birer birer.

Derd-i dilüm ḥālini bir bir didüm saña
Ben ḫastaya lalüñ umaram ṭabīb ola

2. **bir bir:**
   Gazel 135
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Tek tek, Birer birer.

Yazayım bir bir kamu eşkümle dil aḥvālini
Rūy-ı zerdüme bakup malūm ola tā ḥāl aña

3. **bir bir:**
   Gazel 226
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Tek tek, Birer birer.

Cellād müjeñ teşne olupdur yine kana
ʿIşḳ ehlini karşuña getür bir bir ʿaẕāb it

4. **bir bir:**
   Gazel 424
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Tek tek, Birer birer.

Sakın aldanma sakın dünyāya dil virme sakın
Kamu ʿālem ḫalḳını bir bir olup ejder yakar

bir bir didüm:

1. **bir bir didüm:***-dü, -m*
   Gazel 53
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir bir söylemek.

Dil derdi ḥāletini çü bir bir didüm saña
Lalüñ bu ḫasta cāna umaram ṭabīb ola

bir bölük:

1. **bir bölük:**
   Gazel 414
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir bölük/kısım.

Zülfi çevgānın alup meydān-ı ḥüsn içre nigār
Bir bölük bī-çāreler üzre yine saldı semend

bir būse:

1. **bir būse:**
   Gazel 494
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir öpücük.

Baş egmeseler pes n'ola sulṭāna güzeller
Bir būse satarlar yine biñ cāna güzeller

2. **bir būse:**
   Gazel 122
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir öpücük ucu. II Sevgilinin küçük bir öpücüğü.

Didi Muḥibbī iy püser yoluñdadur cān-ıla ser
Bir būse luṭf itseñ eger olurdı aña çün bahā

bir būsesin:

1. **bir būsesin:***--si, --n*
   Gazel 241
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Beyitte) Sevgilinin aşığa bir öpücük vermesi.

Ġamzeñ helāk itdügine açmazdum āh
Şīrīn lebüñ ger eylese bir būsesin diyet

bir cān:

1. **bir cān:**
   Gazel 89
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Tek can, sadece can.

Bir cān nedür ki yoluña ben anı virmeyem
Biñ cānum olsa yoluña cümle fedā ola

2. **bir cān:**
   Gazel 132
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Aşığın canı.

Āşıḳa yüz cān bagışlar ḫande ile ol perī
Cān nedür tuḥfe virem utanmadan bir cān aña

bir cevāb:

1. **bir cevāb:**
   Gazel 176
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Beyitte) sevgiliden işitilen bir cevap,bir söz kastedilmiştir.

Oldı Muḥibbī derdüñ-ile katı mübtelā
İy dil tabībi eyle meded aña bir cevāb

2. **bir cevāb:**
   Gazel 425
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Beyitte) sevgiliden işitilen bir cevap,bir söz kastedilmiştir.

İy ṭabīb-i cān bu göñlüm bir ölümlü ḫastadur
Leblerüñden bir cevāb eyt derdine dermān umar

bir cevāb-ıla:

1. **bir cevāb-ıla:***--ı, --la*
   Gazel 475
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir cevap.

Bulur şifāyı ḫasta göñül bir cevāb-ıla
Ol laʿli nābı gör ki niçe cān-fezā olur

bir cīfedür:

1. **bir cīfedür:***--dür*
   Gazel 308
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Beyitte) Dünya'nın bir eziyet,cefa ve sıkıntı yeri olduğu vurgulanmaktadır.

İy Muḥibbī añma dünyāyı ki ol bir cīfedür

Pāk-dāmān ol sakın itme anuñla var baḥs

bir çöpe almazlanur:

1. **bir çöpe almazlanur:**--*e, --maz, --lanur*
Gazel 345
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak;sevgilinin aşığı bunca bekleyişe rağmen kapısında bir çöpten bile değersiz görmesi kastedilmektedir.

Bunca yıldur kūy-ı dilberde yanaram şemʿ-vār
Bir çöpe almazlanur yārān beni bilmez mi hīç

bir cürʿa sundı:

1. **bir cürʿa sundı:**--*dı*
Gazel 433
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin kendi içtiği bir kadeh şaraptan aşığa bir yudum sunduğu ifade edilmektedir.

Ḳadeḥ içdi baña bir cürʿa sundı
Didi iç bunı ʿömr-i cāvidāndur

bir dahı:

1. **bir daḫı:**
Gazel 80
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir daha, artık, bundan sonra.

Çokdan dil gitdi benden bir daḫı añmaz beni
Anuñ içün dir ḫiṭāb idüp gören bī-dil baña

2. **bir daḫı:**
Gazel 109
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir daha, artık, bundan sonra.

Gönlümi göndermişem ben dōstum senden yaña
Bir daḫı mümkin midür kim ol gele benden yaña

3. **bir daḫı:**
Gazel 127
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir daha, artık, bundan sonra.

Bir daḫı sanma seni cānān aña
Terk olınmış cismi kaçan cān aña

4. **bir daḫı:**
Gazel 134
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir daha, artık, bundan sonra.

Arż idüp gün yüzini bir perī nāgāh baña
Bir daḫı görmez isem āh baña vāh baña

5. **bir daḫı:**
Gazel 148
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir daha, artık, bundan sonra.

Yüzine sür yüzüñ iy dil kim müyesser bir daḫı
Ola mı pes kim bilür varup gül-i ruḫsārın öp

6. **bir daḫı:**
Gazel 187
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir daha, artık, bundan sonra.

Kūy-ı yāra çünki gönderdüñ Muḥibbī gönlüñi
Bulımazsın bir daḫı anı n'idersin arayup

7. **bir daḫı:**
Gazel 396
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir daha, artık, bundan sonra.

Nebīler serveridür çün Muḥammed
Mübārek ismidür bir daḫı Aḥmed

8. **bir daḫı:**
Gazel 442
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir daha, artık, bundan sonra.

Vuṣlat eyyāmına kim irişdi bilsün ḳadrini
Ġaflet idüp sanmasun bir daḫı bu demler gelür

9. **bir daḫı:**
Gazel 489
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir daha, artık, bundan sonra.

Mi s lüñ diyü itdüm gümān aradum iy ārām-ı cān
Bī-mi s lsin bildüm hemān bir daḫı peydā mı olur

10. **bir daḫı:**
Gazel 168
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kez bile.

Gelmemişdür saña beñzer bir daḫı bu āleme
Konmamışdur zīrā hīç bir kimsene ebṭaḥī laḳab

11. **bir daḫı:**
Gazel 191
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir daha, artık, bundan sonra.

Bu göñül ḳuyın koyup kanda vara kim bir daḫı
Her ne yirde gül açılsa anda olur andelīb

12. **bir daḫı:**
Gazel 292
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir daha, yeniden, tekrar.

İy Muḥibbī key sakın ḥadden tecāvüz eyleme
Çün bilürsin bir daḫı girmez ele ʿömr-i güzeşt

bir degüldür:

1. **bir degüldür:**--*dür*
Gazel 335
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aynı değil.

Baña ārzū yār ḫod beddür saña
Zāhidā çün bir degüldür her mizāc

bir dem:

1. **bir dem:**
Gazel 94
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir nefeslik zaman, bir an.

Düşüp kūh-ı belā içre gözüm yaşı baña hem-dem
Ġamuñ ālemde var olsun komaz bir dem beni tenhā

2. **bir dem:**
Gazel 120
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir nefeslik zaman, bir an.

Gitme bir dem tā ki cān yanuñca bile gitmese
Anuñ-ıçun dir Muḥibbī dōstum rūḥum saña

3. **bir dem:**
Gazel 133
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir nefeslik zaman, bir an.

Sen perīden def kılmaga ne var göz şerrini
Kollarum itse idüm bir dem ḥamāyil boynuña

4. **bir dem:**
Gazel 499
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir nefeslik zaman, bir an.

Sırr-ı ʿışḳı sordum kimse cevābın virmedi
Daḫı dil bir dem ḳarār itmez suvāl üstindedür

5. **bir dem:**
Gazel 146
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir zaman.

Yār vaṣlın vade kılmışdur Muḥibbī ḫastaya
İy ecel bir dem taḥammül eyle gel itme şitāb

6. **bir dem:**
Gazel 482
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir zaman.

Düşüp miḥnet bucagına beni siz sanmañuz tenhā
Belā eksük degül bir dem gelür ġam daḫı maḥremdür

7. **bir dem:**
Gazel 89
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, hiçbir zaman.

Bir dem dilüm derd ü ġamuñdan cüdā degül
Var mı göñül ki bencileyin mübtelā ola

8. **bir dem:**
Gazel 379
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, hiçbir zaman.

Olmaya bir dem eger ol gülʿiẕārumdan meded
İñlerem bülbül gibi her gice zārumdan meded

9. **bir dem:**
Gazel 401
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an.

Ḫilʿat-i ḥüsnüñ nigārā ḫūb yaraşur ḳaddüñe
N'ola bir dem eyleseñ ṭāvūs-veş cevlān-ı ʿiyd

10. **bir dem:**
Gazel 193
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an.

Bir dem ārām eyle iy dilber gelüp ömrüm gibi
Öldürüp ben ḫastayı gel gitmege itme şitāb

11. **bir dem:**
Gazel 287
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an.

Cām-ı Cem sun sāḳiyā bir dem ġanīmetdür ḥayāt
Çün içer cām-ı memātı cümle insān ʿāḳıbet

12. **bir dem:**
Gazel 291
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an.

Şādī vü ġam iy Muḥibbī tutmadı bir dem ḳarār
ʿĀḳil olur her birisi gelse bir ebr boldı tut

13. **bir dem:**
Gazel 150
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir zaman, bir an.

Bu Muḥibbī yār vaṣlın istedi ferdā didi
İy ecel bir dem taḥammül eyle gel itme şitāb

bir dem cüdā ola:

1. **bir dem cüdā ola:**
Gazel 35
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıkıntı ve üzüntüden kısacık bir an uzak olmak.

Benden anamdan togaldan olmamışdur ġam cüdā
Ölürem derd-ile ġam benden ola bir dem cüdā

bir demde:

1. **bir demde:**--*de*
Gazel 214
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir anda.

Niçeye degin ışḳı nihān eyleye bu dil
İy dīde anı eşküñ-ile bir demde ayān it

bir derdmend:

1. **bir derdmend:**
Gazel 367
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dertli,üzüntülü bir aşık.

Kim-durur sorsañ Muḥibbī bendeñi
ʿIşḳuñuñ ser-keştesi bir derdmend

bir devāsuz derd-imiş:

1. **bir devāsuz derd-imiş:**--*i, --miş*
   Gazel 131
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Çaresi olmayan bir sıkıntı.

İy Muḥibbī bir devāsuz derd-imiş bu derd-i ışḳ
Derdden kurtılmasun derdine kim dermān aña

bir dilber ki:

1. **bir dilber ki:**
   Gazel 98
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Aşık olunan,sevilen.maşuk.

İy dirīġā kanı bir dilber ki bī-aġyār ola
Var mı bir gül bu cihān bāġında ol bī-ḫār ola

bir dīndür:

1. **bir dīndür:**--*dür*
   Gazel 477
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Din,inanış.

Dökmez-idüm ḫūn-ı murdārın rāḳīb-i kāfirüñ
Ruḫların egmiş işitdüm ġayretüm bir dīndür

bir ebr gelse boldı tut:

1. **bir ebr gelse boldı tut:**--*se, --dı*
   Gazel 291
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Beyitte) bir bulutun geldiğini varsaymak anlamı kastedilmiştir.

Şādī vü ġam iy Muḥibbī tutmadı bir dem ḳarār
ʿĀḳil olur her birisi gelse bir ebr boldı tut

bir ġam:

1. **bir ġam:**
   Gazel 220
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Keder ve üzüntü.

Sundı bir ġam zāhid mey-i pīr-i deyr baña
Her kimde kim kerem var ẓāhir kılur kerāmet

bir gedā:

1. **bir gedā:**
   Gazel 319
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Çaresiz, zavallı bir köle.

Bir gedā meyḫāne küncinde Muḥīb ger cām içe
Eylese tañ mıdur ol Cemşīd ü Ḳārūn-ıla baḫs

bir gedā iken:

1. **bir gedā iken:**--*ken*
   Gazel 320
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir köle iken(sevgiliye denk olmama anlamında.).

Bir gedā iken idersem n'ola cānān-ıla baḫs
Mūr içün dirler ider gāhī Süleymān-ıla baḫs

bir gedā olsam:

1. **bir gedā olsam:**--*sa, --m*
   Gazel 371
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Sevgilinin mahallesinde köle olma isteği.

Baña yiter kūy-ı dilberde ger olsam bir gedā
İstemem ben taḫt-ı Keykāvus u mülk-i Keyḳubād

bir gedādur:

1. **bir gedādur:**--*dur*
   Gazel 298
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Şair, aşık bağışlanma isteyen) bir dilencidir.

Bir gedādur kapuña geldi seḥergeh āfitāb
Vir eline anı maḥrūm itme bir nānı dürüst

bir gedāyı:

1. **bir gedāyı:**--*y, --ı*
   Gazel 355
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Çaresiz, zavallı bir köle.

Bir gedāyı hem-ser eyler heft kişver şāhına
Şöyle beñzer şīşe ile eylemiş efsūn ḳadeḥ

bir gence:

1. **bir gence:**--*e*
   Gazel 326
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Bir hazine-sevgili-bağlamında.).

Olupdur her kişi bir gence mālik Yiter baña o yār-ı mihribān genc

bir gice:

1. **bir gice:**
   Gazel 93
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir gece.

İrgürürdüm göklere cānā maḥabbet topını
İy güzeller şāhı olsañ bir gice mihmān baña

bir görinmeye:

1. **bir görinmeye:**--*in, --me, --ye*
   Gazel 215
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Beyitte) yakınında uygunsuz bir şeyin olmaması,bulunmaması kastedilmiştir.

Benligi terk itmez-iseñ iremezsin vaḥdete
Tā senüñ yanuñda bir görinmeye nist ile hest

bir görinür:

1. **bir görinür:**--*in, --ür*
   Gazel 397
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Aynı görünmek.

Nā-būd olursa añmaya ʿışḳ ehli būdını
Anuñ yanında bir görinür çün ziyān u sūd

bir gül:

1. **bir gül:**
Gazel 98
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir gül || Sevgili, güzel.

İy dirīġā kanı bir dilber ki bī-aġyār ola
Var mı bir gül bu cihān bāġında ol bī-ḫār ola

2. **bir gül:**
Gazel 269
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir gül || Sevgili, güzel.

Görmedi gülşende bir gül ʿārıż-ı dilber gibi
Bu Muḥibbī aradı cümle gülistānı dürüst

bir gül kalmadı:

1. **bir gül kalmadı:**--*ma, --dı*
Gazel 297
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gül bahçesinde bir tane bile gül çiçeğinin kalmayışından bahsedilmiştir. (sevgili,güzel manasında).

Okuyaldan gülşen içre medḥüñi sen gül-ruḫuñ
Gülsitānda kalmadı bir gül girībānı dürüst

bir gün:

1. **bir gün:**
Gazel 119
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sonra, ilerde, eninde sonunda, mutlaka.

İrersem menzil-i cānāna bir gün
Hemān teslīm-i cān itmekdür evlā

2. **bir gün:**
Gazel 148
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sonra, ilerde, eninde sonunda, mutlaka.

Yakısardur āteş-i ruḫsārına dilber seni
İy Muḥibbī bir gün öñdin āteş-i ruḫsārın öp

3. **bir gün:**
Gazel 255
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sonra, ilerde, eninde sonunda, mutlaka.

İy dil ġıdā olursın bir gün bu mār u mūra
Bu hāy u hūya maġrūr olma idüp şeṭaret

4. **bir gün:**
Gazel 82
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir gün, bir zaman.

Heykel-i zer ārzū idüp heves kılmaz göñül
Ger ola sīmīn ḫamāyil bir gün ol sāid baña

5. **bir gün:**
Gazel 103
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir gün, bir zaman.

Niçe demlerdür ki ben kūyında derbān olmışam
Yañılup bir gün benümçün dimedi kesdür baña

6. **bir gün:**
Gazel 216
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir gün, bir zaman.

Senüñ iy bu'l-heves n'eyler başuñda bunca sevdālar
Muḥibbī bir gün ölürsin kayır irkence yurduñ tut

7. **bir gün:**
Gazel 257
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir gün, bir zaman.

Kamu aḥvālüñi şiʿrüñde şerḥ it
Ola bir gün yāra irişe şāyet

8. **bir gün:**
Gazel 303
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir gün, bir zaman.

Bir gün dimedüñ ḫasta Muḥibbī'ye nedür ḥāl
Bildüm ki baña ẕerrece yokdur naẓar iy dōst

9. **bir gün:**
Gazel 90
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sonra, ilerde, eninde sonunda, mutlaka.

Niçe yıldur peyk-i āhı gönderürem kūyuña
Olmadı bir gün müyesser irgüre rāhum saña

bir gün ola:

1. **bir gün ola:**-*a*
Gazel 83
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir gün olur.

Cevri ādet eyleme uṣṣāḳa iy māhum sakın
Bir gün ola irişe bu nāle-i şebgīr aña

2. **bir gün ola:**--*a*
Gazel 416
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir gün olur, bir gün gelir, gün gelir.

ʿIşḳ tomarına cān riştesini bagla göñül
Yār eline düşe bir gün ola varmak kāġıẕ

3. **bir gün ola:**--*a*
Gazel 137
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir gün olur; vakit gelir.

Nā-ümīd olma Muḥibbī vaṣlın iste rūz u şeb
Bir gün ola irişüp luṭf-ı Ḫudā mihmān ola

bir günehkāram:

1. **bir günehkāram:**--*am*
Gazel 156

Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Günah işleyen,hatalı,suçlu olan.

Bir günehkāram günāha tevbe itdüm yā Mucīb
Umaram kim raḥmetüñe idesin beni ḳarīb

bir günlik:

1. **bir günlik:**--*lik*
Gazel 361
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir günlük(geçici,kalıcı olmayan).

Virse dünyāya göñül senüñle degül pāyidār
Bir ribāṭ-ı köhnesin anda bir günlik konuḫ

bir güzel yokdur:

1. **bir güzel yokdur:**--*dur*
Gazel 320
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzelliğine denk başka birinin olmadığı ifade edilmektedir.

Bir güzel yokdur gelüp ola muḳābil ḥüsnüñe
Eylemek encüm ne lāyıḳ māh-ı tābān-ıla baḫs

bir ḥaḳ sözi söyleseñ ḫalḳ anı ʿaḳsine alur:

1. **bir ḥaḳ sözi söyleseñ ḫalḳ anı ʿaḳsine alur:**--*i, --se, --n, --n, --ı, --n, --e, --ur*
Gazel 274
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) doğru bir şeyler söylense bile halkın onun tam tersini anlayıp ondan öğüt almaması kastedilir.

Söyleseñ bir ḥaḳ sözi ḫalḳ alur anı ʿaḳsine
Olıcaḳ bu vech-ile yigdür Muḥibbī bil sükūt

bir ḥarāret virdi:

1. **bir ḥarāret virdi:**--*di*
Gazel 402
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beyitte) sevgilinin güzelliğinin ateşi,aşığın gönlüne bir sıcaklık, bir coşkunluk verdi anlamında kullanılmıştır.

Tāb-ı ḥüsnüñ bir ḥarāret virdi kim bu ḫastaya
Teb dutmış gibi her dem ditrerem ben hem çü bīd

bir ḥarfi:

1. **bir ḥarfi:**--*i*
Gazel 351
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzellik kitabının bir harfi kastedilmektedir.

Bir ḥarfi keşf olmaya ḥüsnüñ kitābınuñ
Tefsīr yazup eyleseler aña biñ şürūḥ

bir ḥarf-i rāst ögrenmedüm:

1. **bir ḥarf-i rāst ögrenmedüm:**--*me, --düm*
Gazel 145
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevdadan başka bir doğru söz bilmediği kastedilir.

Işḳdan özge bugün ögrenmedüm bir ḥarf-i rāst
Baña irşādı bu yoldan böyle virmişdür edīb

bir himmeti:

1. **bir himmeti:**--*i*
Gazel 394
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir iyilik,yardım.

Kimdür Muḥibbī dirseñ iy şāh-ı ḫusrevān
İrmek diler vaṣluña ki bir himmeti bülend

bir hindūya:

1. **bir hindūya:**--*y, --a*
Gazel 360
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir Hintli.

Gülşen-i ḥüsnini gördüm seyr ider ḫāl-i siyāh
Hīç revā mı vire bir Hindūya her dem rāh ruḫ

bir ḥırḳa:

1. **bir ḫırḳa:**
Gazel 230
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kumaş parçası, yamalık; yamalı ve eski elbise. (Az şeyle yetinmek.).

Gider bu aṭlas u fāḫir libāsı
Saña bir ḫırḳa çün eyler kifāyet

bir içim su virmez:

1. **bir içim su virmez:**--*im, --mez*
Gazel 139
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşığa bir yudum su vermemesi kastedilir.

Āteş-i şevḳine karşu iy Muḥibbī teşnesin
Cān virürseñ virmez ol meh-rū bir içim su saña

bir iki gün olmış imiş:

1. **bir iki gün olmış imiş:**--*mış, --i, --miş*
Gazel 97
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir iki gün zaman geçmiş,müddet dolmuş anlamında kullanılmıştır.

Bir yire gitdi ki gelmege yine imkānı yok
Bir iki gün olmış imiş bilmedüm mihmān aña

bir iki yaprak:

1. **bir iki yaprak:**
Gazel 416
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir iki tane.

Ḥicr elinden n'ola sorsañ dil ü cān ḫastasını
Ne bulınmaz a begüm bir iki yaprak kāġıẕ

bir işāretle:

1. **bir işāretle:**--*le*
Gazel 157
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
-Bir şeyi parmağıyla gösterme, işaret etme.

Tā ḳıyāmet kūyı içre āh u efġān eylesem
Bir işāretle yiter dimez baña kolın salup

bir ʿışḳa:

1. **bir ʿışḳa:**--*a*
Gazel 384
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk uğrunda,aşk için anlamlarında kullanılmıştır.

Cān terkin eylese reh-i ʿışḳ içre tañ mıdur
Her kimse ki bir ʿışḳa ola cān-ıla mürīd

bir jende:

1. **bir jende:**
Gazel 251
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) dervişlerin giydiği eski püskü,yamalı hırka kastedilmiştir.

Saña yitmez mi bir jende sarıl aña ḥayātuñda
Ölince tā anı ḫoş gör gel itme kimseye minnet

bir ḳadeḥ:

1. **bir ḳadeḥ:**
Gazel 289
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kadeh, bir kase.

Bir ḳadeḥ nūş eylemiş sanmañ çemende ʿadelīb
Būy-ı güldendür hemīşe bülbül-i gülzār mest

2. **bir ḳadeḥ:**
Gazel 484
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kadeh, bir kase.

Bir ḳadeḥ her kim ki nūş itdi maḥabbet cürʿasın
Mest-i lā-yaʿḳıl olup dehr içre her dem hū çeker

bir ḳadeḥ ile:

1. **bir ḳadeḥ ile:**
Gazel 254
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kadeh mey.

Her ḫasta dili zinde kılur bir ḳadeḥ ile
Bu deñlü olur kūy-ı ḫarābātda kerāmet

bir ḳadeḥ meyle:

1. **bir ḳadeḥ meyle:**--*le*
Gazel 290
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kadeh şarap.

Sāḳiyā biñ cānum olsa yoluña olsun fedā
Bir ḳadeḥ meyle bizi sen bī-ġam itdüñ ʿāḳıbet

2. **bir ḳadeḥ meyle:**--*le*
Gazel 353
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kadeh şarap.

Bir kadeḥ meyle cihān sırrı ʿayān oldı baña
Ben niçe olmayayım böyle hevādār-ı ḳadeḥ

bir ḳadeḥle:

1. **bir ḳadeḥle:**--*le*
Gazel 249
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir bardak mey kastedilmistir.

İder seyrin cihānuñ bir ḳadeḥle
Ne yitmez rinde bu keşf ü kerāmāt

bir ḳadem:

1. **bir ḳadem:**
Gazel 109
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir adım II bir an.

Ger tecellī itmese Mūsā'ya nūr-ı nār-ı ışḳ
Bir ḳadem basmazdı ol vādī-i eymenden yaña

bir kāfir:

1. **bir kāfir:**
Gazel 413
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir dinsiz kafir(sevgili bağlamında).

Aldı bir kāfir yine göñlüm müselmānlar meded
Zülfinüñ her bir kılında çagrışur cānlar meded

bir ḳarār üzre:

1. **bir ḳarār üzre:**
Gazel 359
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aynı durumunu koruyarak, belli durumunu değiştirmeden.

Bir niçe gün şād idüp döner yine ġamgīn ider
Bir ḳarār üzre degül her rūz her meh sāl-i çarḫ

bir kerre:

1. **bir kerre:**
Gazel 229
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir defacık.

İtüm diyü bir kerre anarsa seni dildār
ʿĀlemde Muḥibbī saña besdür bu riʿāyet

2. **bir kerre:**
Gazel 353
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir defacık.

Her tolu başına bir kerre alur būsesini
Böyledür rūz-ı ezelden beri bāzār-ı ḳadeḥ

bir kez:

1. **bir kez:**
Gazel 95
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir defa, bir kerecik, bir defa olsun.

Ḥaḳ müyesser eylese bir kez daḫı görsem seni
Yüz sürüp ayaguña dirdüm kamu derdüm saña

2. **bir kez:**
Gazel 147
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir defa, bir kerecik, bir defa olsun.

Var-ımış başuñda devlet çünki irdüñ pāyına
Agzuña alup lebin bir kez ol ādem cānın öp

3. **bir kez:**
Gazel 158
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir defa, bir kerecik, bir defa olsun.

Leblerüñ dārü'ş-şifāsından dil-i bīmāruma
İy ṭabīb-i cān neden göndermedüñ bir kez cevāb

4. **bir kez:**
Gazel 283
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir defa, bir kerecik, bir defa olsun.

Niçe yıldur yüz sürer turmaz ser-i kūyuñda dil
Görmedi bir kez seni cānāne oldı ʿāḳıbet

5. **bir kez:**
Gazel 288
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir defa, bir kerecik, bir defa olsun.

Biñ sü'āl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb
Yok dehānı ya urılmış agzına mühr-i sükūt

6. **bir kez:**
Gazel 474
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir defa, bir kerecik, bir defa olsun.

Biñ süʾāl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb
Pādişāh-ı dehrdür benden kılur ʿār incinür

7. **bir kez:**
Gazel 303
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir defa.

Çeşmüm ideli sen güle bir kez naẓar iy dōst
Cān bülbüli turmaz kılur āh-ı seḥer iy dōst

bir kez baña cevāb virmez:

1. **bir kez baña cevāb virmez:**--*mez*
Gazel 144
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa bir kere bile cevap vermeye tenezzül etmemesi kastedilir.

Bu ne istiġnā-yı ḥüsn olur bunı kim gördi kim
Biñ suvāl itsem dönüp bir kez baña virmez cevāb

bir kıla beñzer:

1. **bir kıla beñzer:**--*a, --r*
Gazel 466
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İncecik,bir kıl tanesi kadar zayıf,görünmesi zor.

Cismüm ḫayāle dönse firāḳıyla tañ degül
Cānānumuñ çü bir kıla beñzer miyānı var

bir kılı:

1. **bir kılı:**--*ı*
Gazel 389
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir tüy(ince).

Virmedi kimse Muḥibbī hīç miyānından ḫaber
Gerçi bir kılı niçe yirden yarar ehl-i ḫıred

bir kıluñ:

1. **bir kıluñ:**--*u, --n*
Gazel 361
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçının tek bir tanesi.

Kesme zülfüñ dōstum ʿömr-durur ʿāşıḳlaruñ
Bir kıluñ kem oldugın kim isteye ol ola yoḫ

bir kimse:

1. **bir kimse:**
Gazel 194
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiçbir kimse.

Vādī-i ışḳa düşelden olmışamdur teşne-dil
Gözlerümden ġayrı virmez ger ölem bir kimse āb

2. **bir kimse:**
Gazel 442
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiçbir kimse.

İrmedi bir kimse hergiz bu cihānuñ ġavrına
Niçe ʿālimler gelüpdür niçe aʿlemler gelür

3. **bir kimse:**
Gazel 288
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kişi bile.

İy göñül pīr-i muġānuñ dāmenini berk tut
Çünki andan ġayrı virmez saña bir kimse ögüt

4. **bir kimse:**
Gazel 261
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Belgisiz zamir.

Cān naḳd ile būseñe dil müşterī olur
Cāndan olur mı diye baña bir kimse diye hest

bir kimsenem yok:

1. **bir kimsenem yok:**--*em*
Gazel 437
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgiliden başka kimsesi olmadığını dile getirmektedir.

Pādişāhā senden özge yok benüm bir kimsenem

Bu Muḥibbī gibi kapuñda senüñ biñ bende var

bir kişi:

1. **bir kişi:**
Gazel 395
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herhangi bir kişi.

Sāğarı dilberden alup nūş itse bir kişi
Gitmeyüp tā ḥaşr olınca kala agzında o dad

2. **bir kişi:**
Gazel 347
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herhangi bir aşık.

Ġuṣṣa deryāsını mümkin mi ki bir kişi geçe
Devlet el vire meger keştīler ola aḳdāḥ

3. **bir kişi:**
Gazel 372
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kişi(aşık).

Sāğarı dilberden alup nūş kılsa bir kişi
Gitmeye tā ḥaşr olınca kala agzında o dad

bir ḳıṣṣadur:

1. **bir ḳıṣṣadur:**--*dur*
Gazel 255
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) -bir hikayedir- anlamında kullanılmıştır.

Bir ḳıṣṣadur muṭavvel zülfüñle derdüm iy dōst
Tā ḥaşre dek dinilse diñmeye bu ḥikāyet

bir kitāb:

1. **bir kitāb:**
Gazel 152
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kitap.

Yazdı debīr-i çarḫ Muḥibbī varaḳlara
Şerḥ oldı metn-i ḥüsni tamām oldı bir kitāb

bir kurı cā:

1. **bir kurı cā:**
Gazel 430
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir kuru toprak parçasının aşık için yeterli olduğu kastedilmektedir.

Çünki Necātī örti döşek būriyā diler
Bilmez anı ki ʿāşıḳa bir kurı cā yiter

bir kurı ten cān:

1. **bir kurı ten cān:**
Gazel 85
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın dert ve sıkıntılardan ötürü hissiz,duygusuz ve akılsız sadece nefesten ibaret olması.

Āh kim āvāre düşdüm dergeh-i cānān cüdā
Ġam beyābānında kaldum bir kurı ten cān cüdā

bir laḥẓa:

1. **bir laḥẓa:**
Gazel 85
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an.

Her kaçan görsem bahār-ı ḥüsnüñi iy serv-ḳad
Olamaz bir laḥẓa çeşmümden benüm bārān cüdā

2. **bir laḥẓa:**
Gazel 410
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an.

Elüñden hey vefāsuz dād u feryād
Beni sen kılmaduñ bir laḥẓa dil-şād

bir laḥẓada:

1. **bir laḥẓada:**--*da*
Gazel 136
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok kısa bir an.

Çeşm-i ḫūnrīz-ile bir laḥẓada döke niçe kan
Āşıḳ-ı ḫasta-dile dāyim anuñ kīni ola

bir loḳma:

1. **bir loḳma:**
Gazel 272
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir parça, çok az.

Dilā luṭf eyle geç ṭūl-ı emelden
Saña yitmez mi bir loḳma kifāyet

bir mehi:

1. **bir mehi:**--*i*
Gazel 348
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir ay(sevgili) bağlamında.

Görmedüm sencileyin bir mehi ʿālemde melīḥ
Eylesem tañ mı yüzüñ mihr-ile mehden tercīḥ

bir mezhebde var mı kim:

1. **bir mezhebde var mı kim:**--*de, --mı, --ki*
Gazel 298
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bahsedilen şey hiç bir inanışta yoktur manası kastedilmektedir.

Āsitānuña Muḥibbī geldi vaṣluñ isteyü
Var mı bir mezhebde kim redd ide mihmānı dürüst

bir mi olur:

1. **bir mi olur:**--*mi, --ur*
Gazel 259
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eşit, denk olmak.

Meşreb-i zāhid-ile meşereb-i ʿışḳ bir mi olur
Hīç deryā suyına beñzeye mi mā-i Furāt

bir miḥnet maḥabbet yazılur mıydı:

1. **bir miḥnet maḥabbet yazılur mıydı:***--ıl, --ur, --mı, --y, --dı-y, -dı*
    Gazel 227
    Mısra: **6**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    (Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak -aşk sıkıntı ve keder olmasaydı Elest Meclisi'nde bir üzüntü,bir yarenlik kaderimize yazılır mıydı- denilmektedir.

Ġam u derd ü belā olmasa ger ʿışḳ
Yazılur mıydı bir miḥnet maḥabbet

bir miḳdār:

1. **bir miḳdār:**
    Gazel 308
    Mısra: **4**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Bir miktar, biraz.

Pehlevānam ʿaṣrda tīġ-ı zebānumla bugün
Kim gele meydānuma itmeye bir miḳdār baḥs

bir muġbeçe gördüm ki:

1. **bir muġbeçe gördüm ki:***--dü, --m, --ki*
    Gazel 288
    Mısra: **3**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    1)Mecusi tapınaklarında görevli çocuk. 2)Meyhana çalışanı. Ayak işlerine bakan, ortalığı toparlayan kapanışta sarhoşları evlerine kadar geçiren meyhana çırakları.

Deyr ara bir muġbeçe gördüm ki anuñ mi s li yok
Anı bir yüzden daḫı ḫalḳ itdi ḥayy-ı Lā-yemūt

bir murādı var:

1. **bir murādı var:**
    Gazel 37
    Mısra: **7**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Gaye,maksat,emel sahibi olmak.

Herkesüñ var bir murādı dāyimā ister anı
Ārzū-yı cān u dil ol şāh-ı ḫūbāndur baña

bir nānı:

1. **bir nānı:***--ı*
    Gazel 298
    Mısra: **6**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Ekmek. (Gam, keder azığı bağlamında).

Bir gedādur kapuña geldi seḥergeh āfitāb
Vir eline anı maḥrūm itme bir nānı dürüst

bir naẓar:

1. **bir naẓar:**
    Gazel 269
    Mısra: **6**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Bir an olsun.

Pertev-i ḫüsnüñle cānā dil münevver eyleyen
Bir naẓar bakmaz göre ḫurşīd-i raḫşānı dürüst

2. **bir naẓar:**
    Gazel 221
    Mısra: **2**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Bir an, bir an olsun.

Gerekdür iñleyüp dimek ḥer dōst
Ola kim raḥm kıla bir naẓar dōst

bir naẓar kıldum:

1. **bir naẓar kıldum:***--du, --m*
    Gazel 446
    Mısra: **1**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Bakış atmak,bakmak.

Yāra kıldum bir naẓar gördüm ki āhū gözlüdür
Yakdı mihriyle beni zīrā ki ol gün yüzlüdür

bir nazarla:

1. **bir naẓarla:***--la*
    Gazel 135
    Mısra: **2**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Bir kez bakarak, bir bakışta.

Bilmezem ġamzeñ ne siḥr itdi ne kıldı al aña
Bir naẓarla cān u dil meyl eyledi fī'l-ḥāl aña

bir nefes:

1. **bir nefes:**
    Gazel 282
    Mısra: **13**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Bir an.

Bir nefes yokdur Muḥibbī zār u ġamgīn olmaya
Eyledi ḥālin mükedder kākül-i müşgīn-i dōst

2. **bir nefes:**
    Gazel 379
    Mısra: **9**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Bir an.

Dōstlar bu cān u dil çıkmazdan öñdin bir nefes
Ol Mesīḥā-dem melek yüzlü nigārumdan meded

3. **bir nefes:**
    Gazel 399
    Mısra: **5**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Bir an.

Üns dutdı cānum-ıla ḫālī olmaz bir nefes
Dilberüm ʿālemde varum hem nigārumdur nemed

4. **bir nefes:**
    Gazel 408
    Mısra: **8**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Bir an.

Ger müyesser olsa içsem laʿl-i nābuñ cāmını
Kılmaz idüm bir nefes bu gerdiş-i gerdūnı yād

5. **bir nefes:**
    Gazel 460
    Mısra: **3**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Bir an.

Ḫāṭırumdan bir nefes çıkmazsın ammā ʿāḳıbet
İy perī bilmem senüñ göñlüñ niçe ādemdedür

6. **bir nefes:**
Gazel 357
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an.

Bir nefes mest olmasa hicrān ġamı eyler helāk
Anuñıçun bu Muḥibbī nūş ider ekşer ḳadeḥ

7. **bir nefes:**
Gazel 106
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an.

Bir nefes bu dil maḥabbetden daḫı şād olmadı
Ḥāṣıl oldı derd ü ġamla miḥnet eyyāmı baña

bir nefes kaldı ki cānı yoluña dürüst vire:

1. **bir nefes kaldı ki cānı yoluña dürüst vire:***--dı, --ı, --u, --n, --a, --e*
Gazel 222
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyit) aşığın sevgilinin yoluna kalan son nefesini de baştan başa vereceğini kastediyor.

Şöyle mecrūḥ itdi bu dil-ḫasteyi ʿışḳuñ şehā
Bir nefes kaldı ki vire yoluña cānı dürüst

bir nesne:

1. **bir nesne:**
Gazel 448
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şey (geçinebilecek derecede elde edilecek para, yemek vs. belirtmek bağlamında).

Herkese ḳısmet güninde oldı bir nesne naṣīb
Rinde cām-ı bāde vü zāhidlere afyondur

bir nevʿe:

1. **bir nevʿe:**
Gazel 297
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şekil, tarz, biçim.

Her gice bir nevʿe māhı ʿārż eyler āsümān
Gün yüzüñe beñzedimez cehd ile anı dürüst

bir niçe:

1. **bir niçe:**
Gazel 350
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birkaç, birçok.

Dōstum medḥüñde didüm bir niçe ġarrā ġazel
Anuñ-ıçun oldı elfāẕum benüm cümle faṣīḥ

bir niçe gün:

1. **bir niçe gün:**
Gazel 232
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir çok gün, pek çok zaman.

Vaṣl el virmez Muḥibbī gel ḫayāle ḳāniʿ ol
Bir niçe gün iñle dil derdüñe dermān oldı tut

2. **bir niçe gün:**
Gazel 359
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birçok gün, pek çok zaman.

Bir niçe gün şād idüp döner yine ġamgīn ider
Bir ḳarār üzre degül her rūz her meh sāl-i çarḫ

bir nigār:

1. **bir nigār:**
Gazel 195
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir resim gibi güzel sevgili.

Gül mevsiminde tevbeyi dil tārumār ider
Meclisde sāḳī ola eger bir nigār ḫūb

bir nişān:

1. **bir nişān:**
Gazel 252
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tek bir iz, belirti.

Leblerüñden bir nişān bulmadı dil İskender'i
Ẓulmet-i ḫaddüñde çün kim gizlüdür āb-ı ḥayāt

bir noḳṭadan da:

1. **bir noḳṭadan da:***--dan*
Gazel 236
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin ağzı küçücük bir noktaya benzetilmiştir.

Görüp miyān-ı yārı n'ola aña mū disem
Bir noḳṭadan da teng-durur çün dehān-ı dōst

bir ola:

1. **bir ola:***--a*
Gazel 281
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Denk olmak, eşit olmak.

İy mesīḥā-dem ezilürken aña āb-ı zülāl
Kanda bir ola leb-i laʿlüñ-ile ḳand ü nebāt

bir olmaya:

1. **bir olmaya:***--ma, --ya*
Gazel 141
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir olmak, birlikte olmak.

İtmeyince terk-i dünyā iremezsin Ḥaḳḳ'a sen
Tā ki yanuñda senüñ bir olmaya ḫāk ü ẕeheb

bir olur:

1. **bir olur:***--ur*
Gazel 235
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aynı, bir olmak.

Ẕerrece ārzū kalmaz dil-i ʿāşıḳda yakın
İy Muḥibbī bir olur aña göre nīst ü hest

bir perī:

1. **bir perī:**
   Gazel 134
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir peri II Sevgili.

Arż idüp gün yüzini bir perī nāgāh baña
Bir daḫı görmez isem āh baña vāh baña

2. **bir perī:**
   Gazel 375
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir peri II Sevgili.

Her ki diler bir perī tesḫīr ide
Eylesün ʿışḳ odına cānı sipend

bir perī gördüm:

1. **bir perī gördüm:**--*dü, --m*
   Gazel 402
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Beyitte) sevgili güzelliği sebebiyle bir periye benzetilmekte ve görüldüğü söylenmektedir.

Bir perī gördüm gezer seyrāna çıkmış rūz-ı ʿiyd
Yakın olmak istedükçe oldı ol benden baʿīd

bir ramaḳ kaldı:

1. **bir ramaḳ kaldı:**--*dı*
   Gazel 297
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Çok az kaldı, az kalsın olacaktı.

Dün gice geşt eyledüm ben kūy-ı cānānı dürüst
Bir ramaḳ kaldı bu yolda kim virem cānı dürüst

bir rīkdür:

1. **bir rīkdür:**--*dür*
   Gazel 228
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kum tanesi.

Ḫāk-i ḳademüñ dīdelerümden görinür san
Bir rīkdür ol şīşe-i çeşmüm aña sāʿat

bir rū:

1. **bir rū:**
   Gazel 484
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir yüz.

Rūz-ı baḫtum tīre vü hicrān şebi ġāyet dırāz
Her kaçan ol meh niḳāb-ı zülfini bir rū çeker

bir şadā girdi:

1. **bir şadā girdi:**--*di*
   Gazel 123
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Beyitte) bir ses duymak,işitmek anlamı kastedilmiştir.

Gitdi hūşum beni mecnūn eyledi
Işḳdan gūşuma girdi bir ṣadā

bir şādī:

1. **bir şādī:**
   Gazel 482
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir sevinecek durum,hal.

Virür mi dār-ı dünyāya göñül fi'l-cümle ʿaḳl issi
Görürken gelse bir şādī anuñ ardınca biñ ġamdur

bir şanem:

1. **bir şanem:**
   Gazel 284
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir put.

Girse elüñe bir ṣanem yār yār-ı nāzenīn
Yiter saña cümle cihāndan ferāġat it

bir sayrıdur:

1. **bir sayrıdur:**--*dur*
   Gazel 478
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gönül kuşu(aşık) hastaya benzetilmiştir.

ʿAndelīb-i dil nigārā gül yüzüñden ayrıdur
Giceler tā ṣubḥ olınca iñiler bir sayrıdur

bir şeb:

1. **bir şeb:**
   Gazel 453
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir gece.

Nāgehān bir şeb uyudum yārı gördüm ḫᵛābda
Niçe yıllar beni bī-dār iden ol şeb ḫābıdur

bir şemmesi:

1. **bir şemmesi:**--*sa, --i*
   Gazel 424
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Küçük bir zerre,kısım.

Münkir olma sūz-ı āh-ı ʿāşıḳa gel vāʿiẓā
Korkaram bir şemmesi mescid ile minber yakar

bir şerer:

1. **bir şerer:**
   Gazel 119
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir kıvılcım.

Cehennem bir şerer āhum odından
Gözüm yaşına nisbet ḳaṭre deryā

bir serv-ḳad:

1. **bir serv-ḳad:**
   Gazel 389
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir selvi boylu sevgili.

Cilve eyler bāġda gördüm yine bir serv-ḳad
Bed naẓardan saklasun didüm seni Ḥayy-ı ebed

bir şey sebeb:

1. **bir şey sebeb:**
   Gazel 210
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Beyitte) herkese ölümsüz

olmak için bir sebep bulmak kastedilmiştir.

Herkese bulmaga ömr-i cāvidān bir şey sebeb
Ḫıżır'a āb-ı ḥayāt u rindese āb-ı ineb

bir şīşe:

1. **bir şīşe:**
Gazel 238
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şişe.

Tīġ-ı ġam çāk itse göñlüm yok-durur aña ʿilāc
Kim dürüst ider kaçan kim ola bir şīşe şikest

bir siyeh hindūcadur:

1. **bir siyeh hindūcadur:**--*ca, --dur*
Gazel 282
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin siyah renkteki et beni kastedilmektedir.

Bir siyeh Hindūcadur gülzār-ı ḥüsninde görüp
Al-ıla gül dermek ister kākül-i müşgīn-i dōst

bir ṭabīb bulınmaz:

1. **bir ṭabīb bulınmaz:**--*ın, --maz*
Gazel 161
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşk derdini iyileştirecek bir hekimin olmadığı kastedimiştir.

Derd-i ışḳa dōstlar hergiz bulınmaz bir ṭabīb
Derdmend-i ışḳ her kanda ola olur ġarīb

bir taş üzre taşı koma:

1. **bir taş üzre taşı koma:**--*ı, --a*
Gazel 267
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) her yeri dağıtmak. 2)Yıkıp baştan yapmak.

Koma dünyāda bir taş üzre taşı
Sınuk göñülleri eyle ʿimāret

bir togrı:

1. **bir togrı:**
Gazel 273
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğru.

Ḫaṭuñ tezvīrine kaşuñla zülfüñ
Görüñ eyler mi bir togrı şehādet

bir vech-ile:

1. **bir vech-ile:**
Gazel 200
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir sebeple.

Leşker-i ġam gelse kılsa bu göñül mülkin ḫarāb
Def kılmaz anı bir vech-ile illā kim şarāb

2. **bir vech-ile:**--*le*
Gazel 280
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir sebeple.

Kovma ḥüsnüñ gülşeninden dilberā dil bülbülin
Yok-durur bir vech-ile redd eylemek mihmān-ı dōst

bir vīrāne kend:

1. **bir vīrāne kend:**
Gazel 388
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Virane bir şehir(gönül ülkesi bağlamında).

Gözlerüm yaşı ile ancak ġam oldı ḥāṣılum
ʿIşḳ şāhı baña iḥsān itdi bir vīrāne kend

bir yaña:

1. **bir yaña:**
Gazel 66
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir tarafa.

Yüzüñi gördi Muḥibbī kalmadı cāndan eser
Gitdi aḳlı bir yaña cānı bedenden bir yaña

2. **bir yaña:**--*a*
Gazel 131
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir tarafa.

Niçe yıldur pend iderler pend gūş itmez göñül
Cümle ālem bir yaña ışḳ-ıla bu dil bir yaña

3. **bir yaña:**--*a*
Gazel 403
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir tarafa.

Sırr-ı ʿışḳı saklamak ḳaṣd eyledüm ammā çi sūd
Ẓāhir eyler āh u eşk ü bir yaña ruḫsār-ı zerd

4. **bir yaña:**
Gazel 442
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir tarafa.

Bir yaña hicrān cefāsı bir yaña devrān ġamı
Her yañadan ehl-i ʿışḳ olana verhemler gelür

5. **bir yaña:**-*a*
Gazel 81
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yana,tarafa.

Ursa deryāyı ḥāvādi mevc gitmem bir yaña
Keştī-i ışḳuñ bi-ḥamdi'llāh ki lengerdür baña

6. **bir yaña:**--*a*
Gazel 106
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yana,tarafa.

Bir yaña ġamdur çeken bir yaña derd ü ġuṣṣadur
Niçeye dek çekdürürler bu serencāmı baña

7. **bir yaña:**--*a*
Gazel 140
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yana,tarafa.

Cümle ālem bir yaña āşıḳ-ı rüsvā bir yaña
Dāmenin elden komaz ölince ol tā bir yaña

8. **bir yaña:**
Gazel 140
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yana,tarafa.

Cümle ālem bir yaña āşıḳ-ı rüsvā bir yaña
Dāmenin elden komaz ölince ol tā bir yaña

9. **bir yaña:**
Gazel 140
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yana,tarafa.

Cümle ālem bir yaña āşıḳ-ı rüsvā bir yaña
Dāmenin elden komaz ölince ol tā bir yaña

10. **bir yaña:**
Gazel 140
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yana,tarafa.

Ḳaddi reftārı yanında hīçe saymazlar anı
Serv ü arar bir yaña ol ḳadd-i bālā bir yaña

11. **bir yaña:**
Gazel 140
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yana,tarafa.

Bakuban aña ırakdan oluram ḫayrān-vār
Her kaçan itse perī-veş seyr-i tenhā bir yaña

12. **bir yaña:**
Gazel 140
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yana,tarafa.

Zülf-i anber-bārına ḳıymetde āciz oldılar
Cem olup ālemde hep alā vü ednā bir yaña

13. **bir yaña:**
Gazel 140
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yana,tarafa.

Ġamze-i ḫūn-rīzidür alan Muḥibbī cānını
Māni olma iy leb-i lāli Mesīḥā bir yaña

bir yaña eyle:

1. **bir yaña eyle:**
Gazel 96
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir tarafa at, kaldır.

Çünki raḥmuñ yok nigārā bāri gel öldür beni
Bu dil-i bī-çārenüñ ḥālini eyle bir yaña

bir yār:

1. **bir yār:**
Gazel 405
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir sevgili.

Būyına aldanma dil virme bu dünyā ḥüsnine
Cidd ü cehd eyle düriş bir yār bul kim ola ferd

bir yār-ıla:

1. **bir yār-ıla:**
Gazel 200
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir güzel,sevgili anlamında kullanılmıştır.

Furṣatı elden düşürme bir muṣāḥib yār-ıla
Geşt-i gülşen kıl degül ḫālī felekden āfītāb

bir yir:

1. **bir yir:**
Gazel 376
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yer, herhangi bir yer.

Ġam degül ger ara yirde olsa baʿde'l-maşrıḳīn
Yiri gögi seyr ider yokdur dile bir yir baʿīd

bir yir dahı:

1. **bir yir daḫı:**
Gazel 462
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her yerin aşığın kanlı göz yaşlarıyla dolduğu dile getirilmektedir.

Şöyle toldı ḫāne-i dil bu ciger ḫūnı ile
Kalmadı bir yir daḫı bu dīdeden bīrūn akar

bir yirde:

1. **bir yirde:**-*de*
Gazel 88
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde.

Āh eyledükçe derd-i dilüm olur āşikār
Hīç saklanur mı dūd ki bir yirde nār ola

2. **bir yirde:**--*de*
Gazel 393
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yer.

Kosalar şeydā Muḥibbī'ye n'ola mecnūn laḳab
İtdi mi ārām ṣabrdan zülf bir yirde rübūd

bir yire:

1. **bir yire:**--*e*
Gazel 97
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yere.

Bir yire gitdi ki gelmege yine imkānı yok
Bir iki gün olmış imiş bilmedüm mihmān aña

2. **bir yire:**-+*e*
Gazel 176
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir araya/yere.

Yaş dökdügümce āteş-i āhum füzūn olur
Bir yire cem olmaz-iken āteş-ile āb

3. **bir yire:**--*e*
Gazel 318

Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir araya/yere.

İy Muḥibbī cūlar idüp her yaña göz yaşların
Cemʿ idüp bir yire idem baḥr-ı ʿummān-ıla baḥs

bir yüzden:

1. **bir yüzden:**--*den*
Gazel 288
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir sebeple.

Deyr ara bir muġbeçe gördüm ki anuñ mi s li yok
Anı bir yüzden daḫı ḫalḳ itdi ḥayy-ı Lā-yemūt

bir zerre:

1. **bir ẕerre:**
Gazel 152
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Zerre kadar" deyiminin karşılığı olarak hiç mi hiç anlamında kullanılmıştır.

Vardum nigāra ḥāl-i dilüm arż idem diyü
Bir ẕerre deñlü bakmadı hīç vire mi cevāb

2. **bir ẕerre:**
Gazel 261
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Zerre kadar" deyiminin karşılığı olarak hiç mi hiç anlamında kullanılmıştır.

Koymaz fiġān u nāleñi bir ẕerre gūşına
Ḫaḳdur zamāne ḥaḳḳına ger diseler kerest

3. **bir ẕerre:**
Gazel 437
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Zerre kadar" deyiminin karşılığı olarak hiç mi hiç anlamında kullanılmıştır.

ʿArż kıldı gün yüzini itdi sergerdān beni
Aldı dilden komadı bir ẕerre ṣabr-ıla ḳarār

4. **bir ẕerre:**
Gazel 475
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birazcık.

Bir ẕerre deñlü küḥle göñül raġbet eylemez
İzüñ tozı-y-ıla dīdelerüm rūşenā olur

5. **bir ẕerre:**
Gazel 194
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zerre kadar, bir parça, çok az.

Düşde gördüm gün yüzini olmışam ḥayrān u zār
Niçe yıl andan berü görmez gözüm bir ẕerre ḫˇāb

6. **bir ẕerre:**
Gazel 201
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zerre kadar, bir parça, çok az.

Gün yüzin görür idüm düşde eger
Gire idi gözüme bir ẕerre ḫāb

bir zerre eksilmez:

1. **bir ẕerre eksilmez:**-*mez*
Gazel 76
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir ufacık,küçücük parça yok olmaz(boşa gitmez).

İçilse sāġar-ı çeşmüm tolu bir ẕerre eksilmez
Olupdur sanasın şimdi yine pür cām-ı Cem peydā

birbiri:

1. **birbiriyile:**-*y, -ile*
Gazel 327
Mısra: **9**
Birbiri.

Baş koşdı birbiriyile ebrūları yine
Beñzer Muḥibbī ʿarbede eyleye iki koç

2. **birbirinden:**-*nden*
Gazel 457
Mısra: **6**
Birbiri ile, karşılıklı olarak.

Arayup ġamzeñ okın sīnede bulsa dil ü cān
Birbirinden kapuşur āḫiri ġavġāya düşer

birez:

1. **birez:**
Gazel 76
Mısra: **11**
Biraz.

Ġamuñ ḳaddümi çeng itdi birez nālişlerüm diñle
Gözüm yaşını tār itdi ider gör zīr ü ġam peydā

biri:

1. **birine:**-*n, -e*
Gazel 3
Mısra: **4**
"Bir diğeri" anlamına belgisiz zamir.

Ẓulmet-i maḥşerde yolın bilmeyen āṣīlerüñ
Şefḳat idüp olasın her birine sen reh-nümā

2. **birisi:**-*si*
Gazel 434
Mısra: **10**
"Bir diğeri" anlamına belgisiz zamir.

Nigāruñ çeşm-i fettānın Muḥibbī'den suʾāl itseñ
Cevābı bu biri fitne birisi ʿayn-ı āfetdür

biribirinden:

1. **biribirinden:**
Gazel 121
Mısra: **10**
Birbiri, birbirlerinden.

Kabe kūyına Muḥibbī ger vara āṣıḳları
Biribirinden iverler kim ola ḳurbān aña

birine biñ virilür:

1. **birine biñ virilür:**--*i, --n, --e, --il, --ür*
Gazel 372
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Beyitte) işlenilen bir hayıra bin kat sevap verilmesi kastedilerek sevgilinin aşığa yüz vermesi söylenmiştir.

Bu Muḥibbī'nüñ ele al göñlini şād eylegil
Birine biñ virilür olsa faḳīrüñ göñli şād

2. **birine biñ virilür:**--*i, --n, --e, --il, --ür*
Gazel 395
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) işlenilen bir hayıra bin kat sevap verilmesi kastedilerek sevgilinin aşığa yüz vermesi söylenmiştir.

Bu Muḥibbī'nüñ ele al göñlini şād eyle gel
Birine biñ virilür olsa faḳīrüñ göñli şād

bī-riyā:

1. **bī-riyā:**
Gazel 33
Mısra: **14**
Riyasız, samimi, dürüst.

İñleyen kapumda kim didi didüm
Bu Muḥibbī ḫasta-dildür bī-riyā

bī-riyā ola:

1. **bī-riyā ola:**--*a*
Gazel 141
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçi dışı bir,samimi,dürüst olma hali.

Giceler tā ṣubḥa dek kıl raḥmet-i Ḥaḳḳ'ı ṭaleb
Her ṭaleb kim bī-riyā ola virür anı da Rab

birle:

1. **birle:**
Gazel 348
Mısra: **7**
"birlikte, beraber, ile" anlamında bir edat.

Cān u dil oldı şehā tīr-i müjeñ birle helāk
Her ne kim senden ire ḫūbdur olmaz o ḳabīḥ

bīrūn:

1. **bīrūnam:**-*am*
Gazel 246
Mısra: **10**
1. Dış. 2. zf. Dışarı, dışarıya. 3. sıf. Fazla, aşkın. 4. Uzak.

Sayar kendin Muḥibbī seglerinden
Dimez ol ḫalḳadan bīrūnam iy dōst

bīrūn akar:

1. **bīrūn akar:**--*a, --r*
Gazel 462
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok fazla olması ve dışarı akması(aşığın göz yaşı bağlamında).

Şöyle toldı ḫāne-i dil bu ciger ḫūnı ile
Kalmadı bir yir daḫı bu dīdeden bīrūn akar

biryān eyle:

1. **biryān eyle:**
Gazel 242
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlü kebap gibi yakmak, acı vermek.

Gehī nālān gehī giryān geh eyle sīneñi biryān
Ciger ḫūnābesin bezm-i ġam içre dāyimā nūş it

biryān ola:

1. **biryān ola:**--*a*
Gazel 137
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1) Kebap gibi olmak 2) Yanıp tutuşmak.

Sāġar-ı çeşmüm cefādan niçe bir pür kan ola
Niçeye dek āteş-i hicriyle dil biryān ola

biryān oldı:

1. **biryān oldı:**--*dı*
Gazel 232
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kebap olmak, kavrulmak, yanmak. II Aşk ateşiyle yanmak, çok acı ve ıstırap çekmek.

Sīnede dāġ-ı ġam-ı cānānı mihmān oldı tut
Mā-ḥażar yaşuñ şarāb u bagrı biryān oldı tut

biş:

1. **bişmedi:**-*me, -di*
Gazel 50
Mısra: **4**
Ateşte, fırında, kaynar suda veya yağda ısı etkisiyle yenilebilir duruma gelmek.

Lebüñ gelse ḫayāle āh ider dil
Anuñçun bişmedi bī-dūd ḫalvā

bī-ser ü bī-pā:

1. **bī-ser ü bī-pā:**
Gazel 94
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başsız ve ayaksız. II perişan ve akılsız.

Leb-i şīrīnüñi gördüm belā kūhında Ferhād'am
Yoluñda n'ola cān virsem bugün ben bī-ser ü bī-pā

bī-ser ü pā:

1. **bī-ser ü pā:**
Gazel 119
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)başsız-ayaksız kimse, somut varlığını kaybetmiş kimse ('aşk meydânında ser'i ve pâ'yı terk etmeden ve maddi varlıktan soyutlanmadan herhangi bir faaliyet düşünülemez.) 2)Perişan,zavallı,sefil.

Belā kūhı içinde seng-i ġamdan
Yatur mecrūḥ olup dil bī-ser ü pā

bī-ser ü pālık:

1. **bī-ser ü pālık:**
Gazel 451
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akılsızlık,perişanlık ve dağınıklık, Kabadayılık.

Oldı Muḥibbī zühd ü ṣalāḥ ʿışḳ erine ʿayb
ʿUṣṣāḳ içinde bī-ser ü pālık hüner yiter

bister-i ġamda yatup:

1. **bister-i ġamda yatup:**--*da*--*da*, --*up*
Gazel 344
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam, keder döşeği, yatağında yatmak.

Kıl devā laʿl-i lebüñden bu Muḥibbī ḫastaya
Bister-i ġamda yatup olmak katı düşvār güç

bister-i gülde:

1. **bister-i gülde:**--*de*
Gazel 151
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül yatağı.

Bister-i gülde yatursın sen ferāġatla müdām
Sengi bālin eyledüm sanma benüm ḫālüm ḫarāb

bit:

1. **bitmeye:**-*ye*, -*me*
Gazel 420
Mısra: **2**
(Tohum için) Filizlenip topraktan dışarıya çıkmak, yeşermek, yetişmek, büyümek.

Laʿlüñ bitüre söz-ile ger meyveler leẕīẕ
Bitmeye hīç anuñ gibi cennetde bir leẕīẕ

bit-:

1. **biterse:**-*er*, -*se*
Gazel 420
Mısra: **8**
(Tohum için) Filizlenip topraktan dışarıya çıkmak, yeşermek, yetişmek, büyümek.

Tomar-ı şiʿrümi n'ola elden komayalar
Her kanda kim biterse olur ney-şeker leẕīẕ

bitür:

1. **bitüre:**-*e*
Gazel 420
Mısra: **1**
Bitmesini sağlamak, sona erdirmek, tüketmek, tamamlamak, sonuçlandırmak.

Laʿlüñ bitüre söz-ile ger meyveler leẕīẕ
Bitmeye hīç anuñ gibi cennetde bir leẕīẕ

2. **bitüre:**-*e*
Gazel 421
Mısra: **4**
Bitirmek, sona erdirmek.

Olmaz bihişt mīvelerinden biri bedel
Vaṣluñ naʿim bitüre ḥurmā-yı ter leẕīẕ

bīve:

1. **bīvedür:**-*dür*
Gazel 403
Mısra: **10**
Dul, zevci vefat etmiş veya zevcinden ayrılmış hatun.

Bī-vefā dünyāya dil virme Muḥibbī key sakın
Çünki bildük bīvedür dil vire mi hīç aña merd

bī-vefā:

1. **bī-vefānuñ:**-*nuñ*
Gazel 25
Mısra: **9**
Far. Vefasız, sözünde, muhabbetinde sebatı olmayan adam (sevgili bağlamında).

Sen bī-vefānuñ yādına didi Muḥibbī bir ġazel
Laḥdinde ger gūş eyleye taḥsīn ide Selmān aña

2. **bī-vefādur:**-*dur*
Gazel 119
Mısra: **17**
Far. Vefasız, sözünde, muhabbetinde sebatı olmayan adam (sevgili bağlamında).

Ömür dünyā gibi çün bī-vefādur
Dirīg itdi buña Cemşīd ü Dārā

3. **bī-vefā:**
Gazel 122
Mısra: **1**
Far. Vefasız, sözünde, muhabbetinde sebatı olmayan adam (sevgili bağlamında).

Didüm aña iy bī-vefā nedür bu itdügüñ cefā
Didi ki bil iy mübtelā benden saña oldı aṭā

4. **bī-vefālık:**-*lık*
Gazel 125
Mısra: **10**
Far. Vefasız, sözünde, muhabbetinde sebatı olmayan adam (sevgili bağlamında).

Ḫoş tutar her dem raḳībi gözlemez āşıḳların
Bī-vefālık resmini bilsem kim örgede saña

5. **bī-vefā:**
Gazel 138
Mısra: **6**
Far. Vefasız, sözünde, muhabbetinde sebatı olmayan adam (sevgili bağlamında).

Tañ degül her dem gelürse derd ü miḥnet cānına
Sevdügi çünkim anuñ bir bī-vefā cānān ola

6. **bī-vefādur:**-*dur*
Gazel 227
Mısra: **7**
Far. Vefasız, sözünde, muhabbetinde sebatı olmayan adam (sevgili bağlamında).

Göñül virme bu dünyā bī-vefādur
Ki bundan görmedi kimse ḥaḳīḳat

7. **bī-vefādur:**-*dur*
Gazel 238
Mısra: **7**
Far. Vefasız, sözünde, muhabbetinde sebatı olmayan adam (sevgili bağlamında).

Çünki dünyā bī-vefādur var u yogı bir gerek
Her ki ʿāḳildür anuñ yanında birdür nīst ü hest

8. **bī-vefādan:**-*dan*
Gazel 325
Mısra: **9**
Far. Vefasız, sözünde, muhabbetinde sebatı olmayan adam (sevgili bağlamında).

Vefā umma Muḥibbī bī-vefādan Sakın dünyāya aldanma gözüñ aç

9. **bī-vefā:**
Gazel 402
Mısra: **3**
Far. Vefasız, sözünde, muhabbetinde sebatı olmayan adam (sevgili bağlamında).

Derd-i dil aḥvālini iy bī-vefā sormaz mısın
Kūyuñı āhum dolanur niçe müddetdür medīd

bī-vefā dilberlerüñ ʿahdinde hīç sebāt yokdur:

1. **bī-vefā dilberlerüñ ʿahdinde hīç sebāt yokdur:**--*i, --n, --de, --dur--ler, --ü, --n, --i, --n, --de, --dur*
Gazel 222
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) vefasız güzellerin sözlerinde hiç kararlı olmadıkları,yeminlerini tutmadıkları kastediliyor.

Bī-vefā dilberlerüñ ʿahdinde yokdur hīç sebāt
Anda kim ʿahd olmaya olur mı īmānı dürüst

bī-vefā dünyāya:

1. **bī-vefā dünyāya:**--*y, --a*
Gazel 403
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gelip geçici vefasız dünya.

Bī-vefā dünyāya dil virme Muḥibbī key sakın
Çünki bildük bīvedür dil vire mi hīç aña merd

bī-vefā olur:

1. **bī-vefā olur:**--*ur*
Gazel 475
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vefasız olmak.

Kimden vefā vü mihr umaram bī-vefā olur
Bildüm zamāne ḫūbları hep bī-vefā olur

2. **bī-vefā olur:**--*ur*
Gazel 475
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vefasız olmak.

Kimden vefā vü mihr umaram bī-vefā olur
Bildüm zamāne ḫūbları hep bī-vefā olur

bī-vefālık resmini:

1. **bī-vefālık resmini:**--*lık, --i, --n, --i*
Gazel 497
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vefasızlık resmi.

Cevr ider kılmaz vefā ol dilber-i raʿnā geçer
Bī-vefālık resmini kılmakda san dünyā geçer

biz:

1. **bizüm:**-*üm*
Gazel 58
Mısra: **12**
"Ben" anlamında birinci çoğul şahıs zamiri; şâir. II Âşıklar.

Cennet ü ḥavrāyı virdük zāhide biz n'eylerüz
Ehl-i ışḳuz fikr ü zikrümüz bizüm dīdār ola

2. **bize:**-*e*
Gazel 189
Mısra: **6**
"Ben" anlamında birinci çoğul şahıs zamiri; şâir. II Âşıklar.

Mey-ile ḫoş olur āvāzı çengüñ Bize sun sāḳiyā durma mey-i nāb

3. **bizüm:**-*üm*
Gazel 189
Mısra: **8**
"Ben" anlamında birinci çoğul şahıs zamiri; şâir. II Âşıklar.

Ḳadeḥ devr eylesün yārān elinde Gözümüz görmesün hergiz bizüm āb

4. **biz:**
Gazel 219
Mısra: **6**
"Ben" anlamında birinci çoğul şahıs zamiri; şâir. II Âşıklar.

Ḫānemüz ġamla müşerrefdür gelür derd ü belā
Luṭf u ḳahrı bir-durur biz olmışuz derbān-ı dōst

5. **bizümle:**-*üm, -le*
Gazel 241
Mısra: **2**
"Ben" anlamında birinci çoğul şahıs zamiri; şâir. II Âşıklar.

Ādemīlik eyle kaçma iñen iy perī-ṣıfat
Ehl-i dilüz gel eyle bizümle muṣāḥabet

6. **bizi:**-*i*
Gazel 255
Mısra: **9**
"Ben" anlamında birinci çoğul şahıs zamiri; şâir. II Âşıklar.

Kapumda itlerümden kimdür dimiş bizi yār
ʿÖmri çok olsun itmiş yine bizi riʿāyet

7. **bizi:**-*i*
Gazel 255
Mısra: **10**
"Ben" anlamında birinci çoğul şahıs zamiri; şâir. II Âşıklar.

Kapumda itlerümden kimdür dimiş bizi yār
ʿÖmri çok olsun itmiş yine bizi riʿāyet

8. **bizi:**-*i*
Gazel 290
Mısra: **10**
"Ben" anlamında birinci çoğul şahıs zamiri; şâir. II Âşıklar.

Sāḳiyā biñ cānum olsa yoluña olsun fedā
Bir ḳadeḥ meyle bizi sen bī-ġam itdüñ ʿāḳıbet

9. **biz:**
Gazel 314
Mısra: **3**
"Ben" anlamında birinci çoğul şahıs zamiri; şâir. II Âşıklar.

Niçe tutmaz bizi zāhid biz müşelleş içmişüz
Cānı yokdur eyleye ol bāde-i ḫāmr-ıla baḫş

10. **bize:**-*e*
Gazel 392
Mısra: **23**
"Ben" anlamında birinci çoğul şahıs zamiri; şâir. II Âşıklar.

Umaruz bize şefāʿat idesin yevm-i cezā
Tā ola menzilümüz dār-ı sürūr-ıla ḫulūd

11. **biz:**
Gazel 500
Mısra: **7**
"Ben" anlamında birinci çoğul şahıs zamiri; şâir. II Âşıklar.

ʿĀşıḳuz rindüz biz itdük çün melāmet iḫtiyār
Zāhidā sen sālim ol saña selāmetler gelür

biz de:

1. **biz de:**
Gazel 392
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Biz de.

Eydelüm cān-ıla biz de ezelī eyledi Ḥaḳ
Saña vü ālüñe aṣḥābuña biñ kerre dürūd

biz n'eylerüz:

1. **biz n'eylerüz:**
Gazel 58
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne yaparız,hiç bir şey yapamayız.

Cennet ü ḥavrāyı virdük zāhide biz n'eylerüz
Ehl-i ışḳuz fikr ü ẕikrümüz bizüm dīdār ola

bize ṭaʿnı ko var sen selāmet it:

1. **bize ṭaʿnı ko var sen selāmet it:**--*e, --ı-ı*
Gazel 284
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sofulara hitaben;bize ayıplanmayı bırak sen rahata kavuş denmektedir.

ʿIşḳ ehli n'ola oldılarsa melāmetī
Zāhid bize ṭaʿnı ko var sen selāmet it

bizi hālümüze ko:

1. **bizi ḥālümüze ko:**-+*i, -+ü, -+müz, -+e*
Gazel 258
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bizi kendimizle baş başa bırak,boşver anlamında kullanılmıştır.

Nāṣıḥ ko bizi ḥālümüze ol yüri fāriġ
Pend itme degül çünki bu dem cāy-ı naṣīḥāt

bizi tutmaz:

1. **bizi tutmaz:**--*i, --maz*
Gazel 314
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık için (içki) aşırı derece sarhoş etmek; dokunmak etkisini göstermek, etkilemek.

Niçe tutmaz bizi zāhid biz müşelleş içmişüz
Cānı yokdur eyleye ol bāde-i ḫāmr-ıla baḫş

borc:

1. **borcumı:**-*um, -ı*
Gazel 44
Mısra: **8**
Borç.

Cānumı lebüñ yādına ten dāma alupdur
Tīġuña fedā eyledüm ol borcumı cānā

2. **borcuñ:**-*uñ*
Gazel 483
Mısra: **3**
Borç.

Zekāt-ı ḥüsnüñ ʿarż eyle şehā borcuñ edā olsun
Ele al göñlin ʿuşşāḳuñ bular hep bī-nevālardur

boy:

1. **boyı:**-*ı*
Gazel 218
Mısra: **4**
Boy-pos,endâm.

Eşk-i çeşmüm akmadı her bir yaña cūlar gibi
Görmeyince ol boyı serv-i ḫırāmānı dürüst

2. **boyuña:**-*uñ, -a*
Gazel 239
Mısra: **8**
Boy-pos,endâm.

Yañaguñ tāzedür verd-i iremden
Boyuña ṭūbī sergerdāndur iy dōst

3. **boyı:**-*ı*
Gazel 381
Mısra: **1**
Boy-pos,endâm.

Cismi gül-berg ü boyı serv-i bülend
ʿĀrıżı āteş-durur ḫāli sipend

4. **boyuña:**-*uñ, -a*
Gazel 411
Mısra: **6**
Boy-pos,endâm.

Olur şermende gül görse yüzüñi
Ṭapu ider boyuña serv ü şimşād

boyı servüm:

1. **boyı servüm:**--*üm*
Gazel 109
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boyu servi ağacı gibi olan (sevgili).

İy boyı servüm Muḥibbī göreliden gün yüzüñ
İtmedi hergiz heves kim vara gülşenden yaña

boyı şimşād:

1. **boyı şimşād:**--*ı*
Gazel 370
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boyu şimşir ağacı gibi olan güzel/sevgili.

İy ʿārıżı gül lebleri ġonca boyı şimşād
Dil bülbülinüñ işi güci nāle vü feryād

boyın sunmadısa:

1. **boyın sunmadısa:**--*ı, --n, --ma, --dı, --sa*
Gazel 392
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgili yolunda canını ve kanını ortaya koymayanlar kastedilmektedir.

Kim boyın sunmadısa emrüñe iy şāh-ı güzīn
Eyleye anı Ḫudā ḳahr-ıla çün ḳavm-i Semūd

böyle:

1. **böyle:**
Gazel 17
Mısra: **10**
"Böyle, bu şekilde, buna benzer" anlamına gelen bir durum zarfı.

İçüp bezm-i elestde cām-ı ışḳı
Anuñçundur Muḥibbī böyle rüsvā

2. **böyle:**
Gazel 36
Mısra: **8**
"Böyle, bu şekilde, buna benzer" anlamına gelen bir durum zarfı.

Bu cihānı gözlerüñ siḥriyle tesḫīr eyledi
Böyle sāḥir görmedük hep didiler sābāş aña

3. **böyle:**
Gazel 93
Mısra: **4**
"Böyle, bu şekilde, buna benzer" anlamına gelen bir durum zarfı.

Dāmen-i ışḳı dutup aḳlı ferāmūş eyledüm
Böyle yazdı tā ezelden alnuma Yezdān baña

4. **böyle:**
Gazel 112
Mısra: **2**
"Böyle, bu şekilde, buna benzer" anlamına gelen bir durum zarfı.

Rūşen budur ki mihr yüzüñden alur ḥayā
Yoḫsa ḳamer olmaz idi böyle rūşenā

5. **böyle:**
Gazel 115
Mısra: **4**
"Böyle, bu şekilde, buna benzer" anlamına gelen bir durum zarfı.

Būy-ı misk-ile dimāġ-ı bāġ-ı dehr olmazdı pür
Olmasa anber saçından böyle müşk-efşān ṣabā

6. **böyle:**
Gazel 166
Mısra: **14**
"Böyle, bu şekilde, buna benzer" anlamına gelen bir durum zarfı.

İy Muḥibbī şir-i dil-sūzuñ senüñ gūş itseler
Diyeler işitmedük böyle ḥayālāt-ı ġarīb

7. **böyle:**
Gazel 217
Mısra: **4**
"Böyle, bu şekilde, buna benzer" anlamına gelen bir durum zarfı.

Eflāke çıkar āteş-i dil gice alem-vār
Yitmez mi şeh-i ışḳ olana böyle alāmet

8. **böyle:**
Gazel 249
Mısra: **8**
"Böyle, bu şekilde, buna benzer" anlamına gelen bir durum zarfı.

Dilerseñ ʿizz ü sermed terk-i ser kıl
Bulınmaz ʿāşıḳa böyle saʿādāt

9. **böyle:**
Gazel 350
Mısra: **6**
"Böyle, bu şekilde, buna benzer" anlamına gelen bir durum zarfı.

Gülşen-i ḥüsnüñ eger olmasa iy ḥūrī behişt
Şerbet-i laʿl-i lebüñ olur mıdı böyle melīḥ

10. **böyle:**
Gazel 353
Mısra: **10**
"Böyle, bu şekilde, buna benzer" anlamına gelen bir durum zarfı.

Bir kadeḥ meyle cihān sırrı ʿayān oldı baña
Ben niçe olmayayım böyle hevādār-ı ḳadeḥ

11. **böyle-durur:**-*dur, -ur*
Gazel 353
Mısra: **12**
"Böyle, bu şekilde, buna benzer" anlamına gelen bir durum zarfı.

Mey meḥekdür kişinüñ içerisin taşra kılur
Nīk ü bed ẓāhir olur böyle-durur kār-ı ḳadeḥ

12. **böyledür:**-*dür*
Gazel 353
Mısra: **4**
"Böyle, bu şekilde, buna benzer" anlamına gelen bir durum zarfı.

Her tolu başına bir kerre alur būsesini
Böyledür rūz-ı ezelden beri bāzār-ı ḳadeḥ

13. **böyledür:**-*dür*
Gazel 359
Mısra: **2**
"Böyle, bu şekilde, buna benzer" anlamına gelen bir durum zarfı.

Eyledi ben bī-dili günden güne pā-māl-i çarḫ
Böyledür olmaz ʿaceb çünki ezelden ḥāl-i çarḫ

14. **böyle:**
Gazel 391
Mısra: **2**
"Böyle, bu şekilde, buna benzer" anlamına gelen bir durum zarfı.

Dirīġā kılmadı dilber beni yād
İdersem rūz u şeb ben böyle feryād

15. **böyle:**
Gazel 436
Mısra: **4**
"Böyle, bu şekilde, buna benzer" anlamına gelen bir durum zarfı.

Cān fedādur çeşm-i şūḫuña senüñ iy dil-firīb
Göñlümi böyle perīşān iden ol ḳākül geçer

16. **böyle:**
Gazel 440
Mısra: **10**
"Böyle, bu şekilde, buna benzer" anlamına gelen bir durum zarfı.

Āfitāba ben didüm ʿāşıḳ mısın dīdārına
Didi olmasam neden böyle gezerdüm derbeder

böyle güç olmaya:

1. **böyle güç olmaya:**--*ma, --y, --a*
Gazel 327
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağır ve yorucu emekle yapılan, çetin, müşkül, kolay karşıtı II imkansız.

Cānānı cān u dil ile sevmek olursa suç
Derdā ki ʿāşıḳ olana olmaya böyle güç

böyle itmek:

1. **böyle itmek:**--*mek*
Gazel 453
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde davranmak.

Şemʿ-i ḥüsne yaksa dil pervānesin açmam dehān
Böyle itmek dōstlar ʿışḳ ehlinüñ ādābıdur

böyle mi:

1. **böyle mi:**
Gazel 117
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle mi? Bu şekilde mi?.

Sordum leb-i lalüñi görüp böyle mi alur
Men evda fī fī-ke mearrıḳı raḥīḳā

böyle olmış:

1. **böyle olmış:**--*mış*
Gazel 444
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bunun gibi olmak.

Eylemez kimseye bu dehr vefā
Böyle olmış ezelde ḳāʿidedür

boyn:

1. **boynumı:**-*um, -ı*
Gazel 68
Mısra: **2**
Boyun II aşığın boynu.

Eger ḳaṣd eyleseñ tīġuñla cāna
Öñüñden ırmayam boynumı ḳaṭā

2. **boynına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 187
Mısra: **2**
Boyun II aşığın boynu.

Gördi kūyında göñül dīvānesini ol ḥabīb
Dakdı zülfinüñ kemendinden hemān boynına ip

3. **boynuma:**-*(u)m, -a*
Gazel 375
Mısra: **1**
Boyun II aşığın boynu.

Boynuma eyle ser-i zülfüñ kemend
Olmışam dīvāne lāyıḳ baña bend

4. **boynuma:**-*(u)m, -a*
Gazel 380
Mısra: **1**
Boyun II aşığın boynu.

Çīn idüp zencīr-i zülfüñ boynuma dakduñ kemend
Kanda kim dīvāne olsa lāyıḳ olur aña bend

boynına bag ola:

1. **boynına bag ola:**-*a*
Gazel 54
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Beyitte)sevgilinin saçının aşığın boynuna ip olması. (Aşığın o saçlara asılı kalması gibi bir görüntü oluşmaktadır.).

Mecnūnuñ oldı iy saçı leylī Muḥibbī çün
İster kemend-i zülfüñi boynına bag ola

boynına bend idüñ:

1. **boynına bend idüñ:**--*ı, --n, --a, --ün*
Gazel 388
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın boynuna sevgilinin saç zincirinin dolanması kastedilmektedir.

Gördi kūyında yürür şūrīde bu dīvānesin
Zülfinüñ zencīrini didi idüñ boynına bend

boynu baglu kuluñam:

1. **boynu baglu kuluñam:**--*u, --lu, --u, --n, --am*
Gazel 313
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hizmetli bir köle haline getirmek.

Şöyle beñzer boynu baglu kuluñam iy ġam senüñ
Tā ölince itmeyesin gibi āzād el-ġıyāṣ

boynuma dakdı:

1. **boynuma dakdı:**--*u, --m, --a, --dı*
Gazel 423
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçlarını aşığın boynuna dolaması kastedilmektedir.

Zülfi zencīrin anūnçün dakdı dilber boynuma
Bu Muḥibbī'yi bilür ʿışḳında şīr-i ner geçer

boynuma taksa:

1. **boynuma taksa:**--*u, --m, --a, --sa*
Gazel 457
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Beyitte) sevgilinin saçını urgan gibi aşığın boynuna geçirmesi kastedilmektedir.

Zülfi zencīrini taksa n'ola boynuma nigār
Gördi dīvāneligi bu dil-i şeydāya düşer

boynuma zencīr olan:

1. **boynuma zencīr olan:**-*-a, --n*
Gazel 124
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)sevgilinin kara saçlarının aşığı esir alan bir zincir(bend) olduğu kastedilmiştir.

Düşürüp sevdāya şeydā eyleyen Mecnūn-vār
Boynuma zencīr olan zülf-ile kāküldür baña

2. **boynuma zencīr olan:**-*-a, --n--u, --m, --a, --a, --n*
Gazel 477
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)sevgilinin kara saçlarının aşığı esir alan bir zincir(bend) olduğu kastedilmiştir.

İy Muḥibbī kim ḫalāṣ eyler dil-i dīvāneyi
Boynuma zencīr olan ol kākül-i müşgīndür

boynuma zülfi tolaşdı:

1. **boynuma zülfi tolaşdı:**-*-u, --ma, --i, --aş, --dı*
Gazel 281
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudağına ulaşmaya çalışan aşık boynuma onun saçları dolandı,bana engel oldu demektedir.

Ḳaṣd iderken laʿline zülfi tolaşdı boynuma
Dām-ı ejderde kalur kim isteye āb-ı ḥayāt

boynumuz bir kılcadur:

1. **boynumuz bir kılcadur:**-*-nu, --muz, --ca, --dur*
Gazel 133
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir durum karşısında her şeye razı olmak, adil olunmasını istemek.

Sen Muḥibbī ḳuluñı cevrüñe döymez diriseñ
Boynumuz bir kılcadur ḥükmüñ buyur olur revā

boynuñda:

1. **boynuñda:**-*-u, --n, --da*
Gazel 414
Mısra: **1**
Boyun II aşığın boynu.

Dōstum boynuñda n'eyler kākül-i müşgīn kemend
Çünki ben dīvāneyem lāyıḳ-durur baña o bend

boyun:

1. **boynuña:**-*-uñ, -a*
Gazel 133
Mısra: **4**
Boyun II sevgilinin boynu.

Sen perīden def kılmaga ne var göz şerrini
Kollarum itse idüm bir dem ḥamāyil boynuña

2. **boynuma:**-*-um, -a*
Gazel 13
Mısra: **8**
Boyun II aşığın boynu.

Leylī zülfüñ göreli göñlümi mecnūn eyledüm
Ola ki zencīr ola boynuma ol kākül bana

3. **boynuma:**-*-um, -a*
Gazel 15
Mısra: **5**
Boyun II aşığın boynu.

Niçe yirden boynuma zencīr-i zülfi var-iken
Ḫalḳ-ı ālem bilmeden āzāddur dirler baña

4. **boynuma:**-*-um, -a*
Gazel 26
Mısra: **4**
Boyun II aşığın boynu.

Belā zencīrini Mecnūnlayın āh
Takar boynuma āḫir zülf-i Leylā

5. **boynuña:**-*-u, -n, -a*
Gazel 172
Mısra: **8**
Boyun II aşığın boynu.

Rāh birdür iki sanma zāhidā inkārı ko
Bu sebebden key sakın boynuña asılur ṣalīb

6. **boynına:**-*-ı, -n, -a*
Gazel 472
Mısra: **9**
Boyun II aşığın boynu.

Didüm Muḥibbī boynına zencīr-i zülfüñi
Dakmaz mısın didi bu sözüñ hep yabānadur

boyun sundum:

1. **boyun sundum:**-*-du, -m*
Gazel 84
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)İtaat etmek. 2)Sevgili uğruna canını feda etmek.

Cān u dilden çeşmüñüñ cellādına sundum boyun
Arada bildüm ḥicāb olan bugün cāndur baña

bu:

1. **bū-y-ıla:**-*-y, -ıla*
Gazel 280
Mısra: **5**
Koku.

Cān u dil olur müşerref bū-y-ıla ʿālem tolar
Deprenicek ruḫlarında zülf-i misk-efşān-ı dōst

2. **bu:**
Gazel 3
Mısra: **12**
"Bu" işaret zamiri.

Elüme alup niçe kez bakaram āyīneye
Añaram işyānumı korkum bu ola yüz kara

3. **bu:**
Gazel 15
Mısra: **1**
"Bu" işaret zamiri.

Nāle kılsam hey bu ne feryāddur dirler baña

Sen lebi şīrīn içün Ferhād'dur dirler baña

4. **bu:**
Gazel 16
Mısra: **3**
"Bu" işaret zamiri.

Ben şāh-ı ışḳ olduguma bu yiter delīl
Her dem yanumca gözyaşı olur sipeh baña

5. **bu:**
Gazel 27
Mısra: **1**
"Bu" işaret zamiri.

Bilmezem kim bu ne ḥāletdür baña
Ḳāmetüñ her dem ḳıyāmetdür baña

6. **bu:**
Gazel 33
Mısra: **2**
"Bu" işaret zamiri.

Yār olmazsın didüm iy pür-cefā
Didi kim gördi bu dünyādan vefā

7. **bunlar:**-*n, -lar*
Gazel 57
Mısra: **4**
"Bu" işaret zamiri.

Zülf-ile ġamzeñ bile ebrūlaruñ
Oldı bunlar cümle ser-tā-pā belā

8. **bundan:**-*n, -dan*
Gazel 60
Mısra: **13**
"Bu" işaret zamiri.

Bugün ġam derdine bundan dimişler özge yok dermān
Elā yā eyyühe's-sāḳī edir kesen ve nāvilhā

9. **bunda:**-*(n)da*
Gazel 66
Mısra: **5**
"Bu" işaret zamiri.

Göñül ben virdüm bunda yok günāhı kimsenüñ
Ben baña itdüm ki bakdum dōstum senden yaña

10. **bunuñ-ıla:**-*nuñ, -ıla*
Gazel 69
Mısra: **4**
"Bu" işaret zamiri.

Ḫāk-i pāyuñ gözlerüme sürmedür
Bunuñ-ıla çeşmüm bulur żiyā

11. **bu-durur:**-*durur*
Gazel 97
Mısra: **13**
"Bu" işaret zamiri.

Bu-durur dāyim Muḥibbī'nüñ duāsı rūz u şeb
Raḥmetin günden güne kılsun mezīd Raḥmān aña

12. **bu:**
Gazel 144
Mısra: **5**
"Bu" işaret zamiri.

Bu ne istiġnā-yı ḥüsn olur bunı kim gördi kim
Biñ suvāl itsem dönüp bir kez baña virmez cevāb

13. **bunı:**-*nı*
Gazel 144
Mısra: **5**
"Bu" işaret zamiri.

Bu ne istiġnā-yı ḥüsn olur bunı kim gördi kim
Biñ suvāl itsem dönüp bir kez baña virmez cevāb

14. **bu:**
Gazel 154
Mısra: **3**
"Bu" işaret zamiri.

İñledür bülbül gibi bu āşıḳ-ı dil-ḫastesin
Gül gibi ḫāra nigār aġyāra dāyim kol salup

15. **bunlara:**-*n, -lar, -a*
Gazel 165
Mısra: **6**
"Bu" işaret zamiri.

Nimet-i dünyāya aldanma gözetme şehveti
Bunlara māyil olursañ aduña dirler devāb

16. **bunı:**-*(n)ı*
Gazel 171
Mısra: **4**
"Bu" işaret zamiri.

Tīz geçer eyyām-ı gül ardıncadur faṣl-ı ḫazān
Giceler tā ṣubḥa dek bunı dir iñler andelīb

17. **bu:**
Gazel 180
Mısra: **5**
"Bu" işaret zamiri.

Aceb ḫaddüñ mi bu yāḫūd güneşdür
Aceb mi dir isem alnuña mehtāb

18. **bu:**
Gazel 180
Mısra: **7**
"Bu" işaret zamiri.

Aceb bu ġamze midür yāḫu ḫançer
Aceb bu zülf midür yāḫu ḳullāb

19. **bu:**
Gazel 180
Mısra: **8**
"Bu" işaret zamiri.

Aceb bu ġamze midür yāḫu ḫançer
Aceb bu zülf midür yāḫu ḳullāb

20. **bu:**
Gazel 188
Mısra: **13**
"Bu" işaret zamiri.

Bu Muḥibbī lal-i nābı şevḳıne
Komaz elden nūş ider mā-i ineb

21. **bu-durur:**-*durur*
Gazel 217
Mısra: **2**
"Bu" işaret zamiri.

Āşıḳ dilemez ola bugün sag u selāmet
Dāyim bu-durur ḳaṣdı anuñ ola melāmet

22. **bundan:**-*n, -dan*
Gazel 227
Mısra: **8**
"Bu" işaret zamiri.

Göñül virme bu dünyā bī-vefādur
Ki bundan görmedi kimse ḥaḳīḳat

23. **bular:**-*lar*
Gazel 268

Mısra: **6**
"Bu" işaret zamiri.

Eşk-i çeşm-i sipehi karşuladı ġam sipehi
Alısar mülk-i dili çünki bular ṣad sipehest

24. **bu:**
Gazel 291
Mısra: **4**
"Bu" işaret zamiri.

Niçelerden kaldı dünyā kalısar senden daḫı
Bu ribāṭa kim kona göçmek muḳarrer boldı tut

25. **bunda:**-*(n)da*
Gazel 312
Mısra: **2**
"Bu" işaret zamiri.

Cihān içün dimişler çünki ḥādiṯ
Bulınsa tañ mıdur bunda ḥavādiṯ

26. **budur:**-*dur*
Gazel 374
Mısra: **4**
"Bu" işaret zamiri.

Yoluña cümle varını ḫarc eyledi gözüm
Merd olsa kişi dirler aña kim budur çü merd

27. **bu-durur:**-*durur*
Gazel 383
Mısra: **4**
"Bu" işaret zamiri.

Virüp cān naḳdin aldum ġam metāʿın
Ezelden ehl-i ʿışḳa bu-durur sūd

28. **bunda:**-*(n)da*
Gazel 390
Mısra: **6**
"Bu" işaret zamiri.

Çün beḳāsı yok cihāna virme dil
ʿĀḳil olan eylemez bunda sürūd

29. **bu:**
Gazel 399
Mısra: **3**
"Bu" işaret zamiri.

Ben gedāya lāyıḳ olmaz dünyāda illā ki bu
Ḫilʿat ü tāc u ḳabāʿizz ü vaḳārumdur nemed

30. **bunlarla:**-*n, -lar, -la*
Gazel 413
Mısra: **4**
"Bu" işaret zamiri.

ʿAhdine turmaz ʿaceb bilsem neden meh-pāreler
Kılmasun bunlarla kimse ʿahd ü peymānlar meded

31. **bunlara:**-*n, -lar, -a*
Gazel 463
Mısra: **18**
"Bu" işaret zamiri.

Vefā ummak güzellerden ʿacebdür
Dinür bunlara dehr-i dūna beñzer

32. **bular:**-*lar*
Gazel 483
Mısra: **4**
"Bu" işaret zamiri.

Zekāt-ı ḥüsnüñ ʿarż eyle şehā borcuñ edā olsun
Ele al göñlin ʿuşşāḳuñ bular hep bī-nevālardur

33. **bu:**
Gazel 1
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḥamdülillāh kim Muḥammed ümmeti
Eyledüñ bu bendeleri yā Kerīm

34. **bu:**
Gazel 3
Mısra: **15**
"Bu" işaret sıfatı.

Kim bu şir-i dil-pesendi ele alup okıya
Raḥmet anuñ cānına kim beni raḥmetle aña

35. **bu:**
Gazel 4
Mısra: **13**
"Bu" işaret sıfatı.

Okusun naẓm ehli bu şirüm nevāda rāstı
İy Muḥibbī eyledüñ çünki bunı şīrīn-edā

36. **bunı:**-*nı*
Gazel 4
Mısra: **14**
"Bu" işaret sıfatı.

Okusun naẓm ehli bu şirüm nevāda rāstı
İy Muḥibbī eyledüñ çünki bunı şīrīn-edā

37. **bu:**
Gazel 6
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Bāġ-ı ışkında belā-keş bülbülidür bu göñül
Sīnesinde tāze dāġıdur gül-i ḫandān aña

38. **bu:**
Gazel 6
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bir devāsuz derde düşdi bu Muḥibbī ḫasta-dil
İy ṭabīb-i dil meger lalüñ ola dermān aña

39. **bu:**
Gazel 8
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Āh kim bu ṭāliüm tutmadı hergiz yüz baña
Ayrılalı gün yüzüñden gicedür gündüz baña

40. **bu:**
Gazel 8
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Derd-i hicrüñle şehā şöyle enīs oldı göñül
Bu cihānuñ derdleri dermān gelür düpdüz baña

41. **bu:**
Gazel 8
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī cān virür sevdā-yı zülf-i yār içün
Zāhidā itme naṣīḥat assı itmez söz baña

42. **bu:**
Gazel 9
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Sīnem nişāne eyledüm iy kaşı ya saña
Bu nev-ile ola kim olam āşinā saña

43. **bu:**
Gazel 9
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Vardur cihānda gerçi ki meh-pāreler velī
Māyil degül bu göñlümüz illā saña saña

44. **bu:**
Gazel 16
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Şāhid degül mi ışḳuma zāhid bu rūy-ı zerd
Yitmez mi saña göz yaşı olsa güveh baña

45. **bu:**
Gazel 19
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Lebleri dār-ı şifāsında bu dil ḫasta olup
Niçe yıldur ki yaturam itmedi tīmār baña

46. **bu:**
Gazel 19
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Yüzümüñ zerdine bakdı bu gözüm merdümi çün
Ḫarc içün virdi bu yolda niçe dīnār baña

47. **bu:**
Gazel 19
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Yüzümüñ zerdine bakdı bu gözüm merdümi çün
Ḫarc içün virdi bu yolda niçe dīnār baña

48. **bu:**
Gazel 21
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī vādī-i hicre yöneldi zād içün
Ḫūn-ı dil yiter şarāb iy ġam gelüp aş ol baña

49. **bu:**
Gazel 22
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī her zamān zülfüñ zenaḫdanuñ diler
Pes anuñ yiri n'içün bend-ile zindān olmaya

50. **bu:**
Gazel 23
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī hicr-ile oldı bugün Mecnūn-ṣıfat
Olmaduñ bu yolda sen de baña hem-rāh iy ṣabā

51. **bu:**
Gazel 23
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī hicr-ile oldı bugün Mecnūn-ṣıfat
Olmaduñ bu yolda sen de baña hem-rāh iy ṣabā

52. **bu:**
Gazel 25
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Kūyına varan āşıḳı bir ġamzeden eyler helāk
Olmaz peşīmān āḳıbet n'eyler bu nā-ḥaḳ kan aña

53. **bu:**
Gazel 29
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Gitmesün nām-ı şerīfüñ bu dilümden bir nefes
Derdlü göñlüme devādur cān bulur andan ṣafā

54. **bu:**
Gazel 29
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu libās u hāy u hūy u ṭanṭana nedür dilā
Egnüñe ḫilat yiterken bir palās u bir abā

55. **bu:**
Gazel 29
Mısra: **13**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī tevbe eyler tevbesin eyle ḳabūl
Fitne-i şeyṭāndan sakla anı yā Rabbenā

56. **bu:**
Gazel 30
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī'ye ṭarīḳ-i müstaḳīm Göster azmışlara sensin reh-nümā

57. **bu:**
Gazel 33
Mısra: **14**
"Bu" işaret sıfatı.

İñleyen kapumda kim didi didüm
Bu Muḥibbī ḫasta-dildür bī-riyā

58. **bu:**
Gazel 34
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Her ne kim virürse āḫir cān alur Nesne virmez bu cihān aylak saña

59. **bu:**
Gazel 34
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Yüz karasını yuyup gidermeye Olsa ger bu gözyaşı ırmak saña

60. **bu:**
Gazel 35
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Hey neler eyler bu kara günlüye fırḳat şebi
Ḫaṭ cüdā kākül cüdā ol zülf-i ḫam-der-ḫam cüdā

61. **bu:**
Gazel 36
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu cihānı gözlerüñ siḥriyle tesḫīr eyledi

Böyle sāḥir görmedük hep didiler sābāş aña

62. **bu:**
Gazel 37
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muhibbī'ye cefā kılsañ veyā cevr ü sitem
Çünki senden irişe luṭf-ıla iḥsāndur baña

63. **bu:**
Gazel 38
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Zülf-i şeb-dīz-ile koşdum bu yaşum gülgūnını
Olmadı hem-pām egerçi virmişem meydān aña

64. **bu:**
Gazel 38
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī eyler-idi mihr-i ḥüsnine naẓar
Perde kılmasa seḥāb-ı zülfini cānān aña

65. **bu:**
Gazel 40
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Sen güle bülbül-i dil nālesi te'īr idemez
Oldı feryād-ıla bu nālelerüm bād-ı hevā

66. **bu:**
Gazel 41
Mısra: **11**
"Bu" işaret sıfatı.

Baña bu dünyāya sulṭān olmadan
Yigdür olmak āsitānuñda gedā

67. **bu:**
Gazel 42
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Zāhidā sanma esāsı yok-durur bu ışḳumuñ
Şöyle muḥkemdür ki bir sedd-i Sikender'dür baña

68. **bu:**
Gazel 43
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Ben senüñ ḥüsn-i cihān-efrūzuña ḥayrān iken
Merd ü zen bu ḥāle bakup oldılar ḥayrān baña

69. **bu:**
Gazel 44
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Eşk itdi ḫarābe bu göñül şehrini ḫayfā
Bu ḫāne-i seyl eyledi gūyā yine ifnā

70. **bu:**
Gazel 44
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Eşk itdi ḫarābe bu göñül şehrini ḫayfā
Bu ḫāne-i seyl eyledi gūyā yine ifnā

71. **bu:**
Gazel 44
Mısra: **13**
"Bu" işaret sıfatı.

Dil virme Muḥibbī yüri bu dehr-i acūza
Gör başa çıka-bildi mi anuñ-ıla Dārā

72. **bu:**
Gazel 46
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Ġamzeñi gönder bu cānı ben emānet saklaram
Ḥaḳḳını ehline teslīm itmek āsāndur baña

73. **bu:**
Gazel 47
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Niçeye dek yüriyem ışḳuñla olup mübtelā
Gitmeye sevdā-yı zülfüñle başumdan bu hevā

74. **bu:**
Gazel 47
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī ṣāf-dil didi yine şīrīn ġazel
Leẕẕetin ḳand ü aselden gördi yig ehl-i ṣafā

75. **bu:**
Gazel 53
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Dil derdi ḫāletini çü bir bir didüm saña
Lalüñ bu ḫasta cāna umaram ṭabīb ola

76. **bu:**
Gazel 53
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Leylī saçuñ hevāsı ile bu Muḥibbī'nüñ
Gün geldügince derd-ile ḫāli ācīb ola

77. **bu:**
Gazel 54
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Pervāne gibi odlara yana bu cān u dil
Ḥüsnüñ ḫayāli karşuma çün kim çerāġ ola

78. **bu:**
Gazel 55
Mısra: **11**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī ḫasretiyle şol ḳadar kan agladı
Lālelerden ḫūna ġarḳ olan tolu ṣaḥrā ola

79. **bu:**
Gazel 56
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

İy ṣabā olsun vaṣiyyet kūy-ı yāra iltesin
Dögilüp seng-i cefādan ger bu cismüm gerd ola

80. **bu:**
Gazel 59
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Döşedi bu dil yine dām-ı belā
Çagurup ışḳ ehline itdi ṣalā

81. **bu:**
Gazel 61
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

İşitdüm ben civān ü pīr didi bu söz mücmil hā
Görinür gerçi ışḳ āsān velīkin soñı müşkil hā

82. **bu:**
Gazel 61
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Çeke cevr ü cefā āşıḳ idesin luṭf sen ġayra
Aceb var mı bu ẓulma hīç cihānda kimse ḳāyil hā

83. **bu:**
Gazel 64
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Kaşı yayından gelüp togrılsa tīr-i ġamzesi
Cān u dilden eyleyem bu sīnemi kalkan aña

84. **bu:**
Gazel 67
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Döşedi bu dil yine ḫān-ı belā
Çagurup ışḳ ehline itdi ṣalā

85. **bundan:**-*n, -dan*
Gazel 67
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

İy Muḥibbī derd ü miḥnet çekdüm ammā görmedüm
Bundan olur derd ki kişi sevdüginden ayrıla

86. **bu:**
Gazel 70
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḳaṭ iderseñ bu Muḥibbī başını
Yigdür aña itme kapuñdan cüdā

87. **bu:**
Gazel 73
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Yāruñ ḫayāli dīdede ger cilveger ola
Bu mürde gönül anuñ ile zinde ter ola

88. **bu:**
Gazel 74
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Işḳ şāhı niçeye dek göndere ceyş-i ġamı
Eyleye vīrāne bu gönlümi ālī şehr ola

89. **bu:**
Gazel 75
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī gerçi kan aglar günāhın añıcak
Līk kesmez raḥmetüñden ümmīdin yā Rabbenā

90. **bu:**
Gazel 76
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Niçe yıllardur olmışdur derūn-ı dilde ġam peydā
Aceb midür bu dīdemden ola her laḥẓa dem peydā

91. **bu:**
Gazel 76
Mısra: **16**
"Bu" işaret sıfatı.

Eger luṭf u kerem kılsañ yiridür cümle uṣṣāḳa
Ne var şimdi mi olmışdur bu ālemde kerem peydā

92. **bu:**
Gazel 78
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Sanma ancak pīrehen bil sīnemi çāk eylerem
Ẓāhir itdüm lāle-veş bu dāġ-ı pinhānı saña

93. **bu:**
Gazel 78
Mısra: **13**
"Bu" işaret sıfatı.

Şöyle şīrīn yaz Muḥibbī bu maānī naḳşını
İşidenler okıyanlar diyeler māni saña

94. **bu:**
Gazel 83
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Işḳ meydānında gūyā bu Muḥibbī şīr olup
Āh-ı ṭavḳ u göz yaşı olmış-durur zencīr aña

95. **bu:**
Gazel 92
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Gülşen-i kūyuñda bu cān bülbüli şādān-iken
Çarḫ-ı ẓālim eyledi sen verd-i ḫandāndan cüdā

96. **bu:**
Gazel 93
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Kanda beñzer dōstlar Mecnūn-ı sergerdān baña
Bu zamāna kalsa ger kalurdı ol ḥayrān baña

97. **bu:**
Gazel 94
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Muḥibbī her gelen gitdi bu ālem yine ālemdür
Dirīġā vü dirīġ itdi eger Cemşīd eger Dārā

98. **bu:**
Gazel 96
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Çünki raḥmuñ yok nigārā bāri gel öldür beni
Bu dil-i bī-çārenüñ ḥālini eyle bir yaña

99. **bu:**
Gazel 98
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Āh kim zülfi şebinde dutdı bu dil düzdini
Dilegüm budur ki zülfinde anuñ ber-dār ola

100. **bu:**
Gazel 98
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Sorma cānā gül yüzüñsüz bu dil-i şūrīdenüñ
Gülden ayru bülbülüñ aḥvāli āh u zār ola

101. **bu:**
Gazel 99
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Bir māh-rūya vire göñül terk-i cān ide
Bu silsile-i ışḳ içinde ol be-nām ola

102. **bu:**
Gazel 100
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Niçe bir öldüre ġamzeñ bu Muḥibbī kuluñı
Ya benüm kāse-i çeşmüm niçe kan-ıla tola

103. **bu:**
Gazel 101
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Jeng olur āh eyledükçe bu göñül āyīnesi
Līk tevḥīd eylesem ol dem hemān bulur cilā

104. **bu:**
Gazel 102
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Şöyle rüsvā eyledi ışḳuñ bu ben dīvāneyi
Ḥayret alur sāyemi karşumda ḥayrāndur baña

105. **bu:**
Gazel 103
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī çün libās-ı faḳrı kıldı iḫtiyār
Sanmañuz zer-baft ü dībā fikr-i aṭlasdur baña

106. **bu:**
Gazel 104
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī nālesiyle āteş içre yandugın
Hind ilinde işide taḥsīn ide ḳaḳnūs aña

107. **bu:**
Gazel 105
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Bulmadı cevr ü cefādan özge bu ġamgīn göñül
Arturur günden güne cevrini ol meh-rū baña

108. **bu:**
Gazel 106
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Bir yaña ġamdur çeken bir yaña derd ü ġuṣṣadur
Niçeye dek çekdürürler bu serencāmı baña

109. **bu:**
Gazel 107
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Derd-ile āh eylesem her yaña saçılur şerer
Bu şikāf-ı sīne san ejder dehānıdur baña

110. **bu:**
Gazel 107
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Murġ-ı ġam geldi Muḥibbī eyledi göñlüm vaṭan
Didi gitmem ġayra bu ḫoş āşiyānıdur baña

111. **bu:**
Gazel 110
Mısra: **13**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī yüz çevürmez gelse müjgān okları
İy kaşı ya eyledi çün sīnesin kalkan aña

112. **bu:**
Gazel 112
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Ġarḳ-ı muḥīṭ-i ışḳ idi cān-ıla bu göñül
Olmamış idi daḫı ademden cihān peydā

113. **bu:**
Gazel 114
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Buralıdan dest-i ġam bu göñlümi ṭanbūr-veş
Surḫ idüp bu gözlerüm yaşını itdüm tār aña

114. **bu:**
Gazel 114
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Buralıdan dest-i ġam bu göñlümi ṭanbūr-veş
Surḫ idüp bu gözlerüm yaşını itdüm tār aña

115. **bu:**
Gazel 114
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Gül yüzüñüñ ḥasretinden bu Muḥibbī şubḥa dek
İñlesün bülbül gibi kim yaraşur ol zār aña

116. **buña:**-*n, -a*
Gazel 119
Mısra: **18**
"Bu" işaret sıfatı.

Ömür dünyā gibi çün bī-vefādur
Dirīg itdi buña Cemşīd ü Dārā

117. **bunı:**-*nı*
Gazel 120
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Kime ġam kime feraḥ yazmış çü ḫaṭṭāṭ-ı ezel
Bunı yazmış başuma senden olam dāyim cüdā

118. **bu:**
Gazel 122
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Didüm aña iy bī-vefā nedür bu itdügüñ cefā
Didi ki bil iy mübtelā benden saña oldı aṭā

119. **bu:**
Gazel 122
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Didüm ki sensüz iy ṣanem nedür
baña bu derd ü ġam
Didi anuñçün ben şehem
kapumda sensin bir gedā

120. **bu:**
Gazel 128
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

İy Muḥibbī gün yüzine şöyle
ḫayrān olmışam
Kim göre bu ḥālümi elbette
ḫayrāndur baña

121. **bu:**
Gazel 129
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Seni gözler rāstī ġayrı yaña
kılmaz naẓar
Diseler bu çeşmüme olmaz aceb
ḳıble-nümā

122. **bu:**
Gazel 129
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī ışḳuñ-ıla key
ölümlü ḫastadur
İy ṭabīb-i dil meger ire lebüñden
bir devā

123. **bu:**
Gazel 131
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

İy Muḥibbī bir devāsuz derd-
imiş bu derd-i ışḳ
Derdden kurtılmasun derdine
kim dermān aña

124. **bu:**
Gazel 132
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Sorma göñlüme cefā vü cevrini
ol dilberüñ
Nūḥ devrinden uzundur bu şeb-i
hicrān aña

125. **bu:**
Gazel 134
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Zülfī sevdāsı-y-ıla başa neler
getüriser
Bu kara baḫtum ile ṭāli-i gümrāh
baña

126. **bu:**
Gazel 134
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Tā ölince çekiser cevr ü cefāñı
bu Muḥib
Şākirem ben her ne ki taḳdīr ide
Allāh baña

127. **bu:**
Gazel 135
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Yār tan mıdur perī-veş olsa bu
gözden nihān
İki zülfī iki yañadan olupdur bāl
aña

128. **bu:**
Gazel 138
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Saklayam dirdüm bu sīnem içre
ışḳuñ āteşin
Penbe içre dōstlar āteş kaçan
pinhān ola

129. **bu:**
Gazel 142
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī irmege cānāneye
Yā İlāhī eyle sen bir feṯḥ-i bāb

130. **bu:**
Gazel 144
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Āh kim oldı firāḳıyla bu dil
mülki ḫarāb
Āteş-i ışk-ıla yandı oldı bu
bagrum kebāb

131. **bu:**
Gazel 144
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Āh kim oldı firāḳıyla bu dil
mülki ḫarāb
Āteş-i ışk-ıla yandı oldı bu
bagrum kebāb

132. **bu:**
Gazel 145
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī giceler efġān ider
bülbül gibi
N'içün efġānum benüm gül gibi
gūş itmez ḫabīb

133. **bu:**
Gazel 150
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḫayme kursa gelse karşumda
ger ol ālī-cenāb
Eylerem bu rişte-i cānum aña
yir yir ṭınāb

134. **bu:**
Gazel 150
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Her ne yirde menzil eylerse bu
eşk-i ḫūn-feşān
Ḫaymelerdür cā-be-cā anda
ẓuhūr iden ḫabāb

135. **bu:**
Gazel 150
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī yār vaṣlın istedi
ferdā didi
İy ecel bir dem taḥammül eyle
gel itme şitāb

136. **bu:**
Gazel 155
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Ehl-i diller aradılar niçe yıllar
ālemi
Genc-i ışḳı buldılar bu ḳalb-i
vīrānum görüp

137. **bu:**
Gazel 156
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī ḫasta-dildür
derdine dermān umar
Derdmend olanlara yok senden
özge çün ṭabīb

138. **bu:**
Gazel 157
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

N’eyler ol meh bilmezem ebrūlarına çīn salup
Bu ḫarāb olmış göñül üzre yine akın salup

139. **bu:**
Gazel 158
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Vir zekāt-ı ḥüsnüñi men itme bu dervīşden
Hem benüm göñlüm yapılsun hem saña olsun evāb

140. **bu:**
Gazel 159
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Aglasam kan aglasam serv-i ḫırāmānum görüp
Dōstlar ayb eylemeñ bu çeşm-i giryānum görüp

141. **buña:**-*n, -a*
Gazel 159
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Dün beni öldürdügine döndi inkār eyledi
Ḫançerinde buña ne şāhid gerek kanum görüp

142. **bu:**
Gazel 160
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Muḳarrerdür helāk itmek beni āḫir bu zehr-i ġam
Eger tiryāk-i lalinden devā itmezse şekker-leb

143. **bu:**
Gazel 162
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Eşküm içinde Muḥibbī bu göñül zevraḳı āh
Bād-ı āh-ıla yürür her yaña deryāya düşüp

144. **bu:**
Gazel 163
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Āşıḳ oldum gözlerümden ḫālī olmaz hergiz āb
Ḫˇāb görmez gözlerüm bu vech-ile ḥālüm ḫarāb

145. **bu:**
Gazel 163
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Bezm-i ġamda içmege yārān-ıla ḫūn-ı ciger
Eylerem dil āteşine karşu bu bagrum kebāb

146. **bu:**
Gazel 163
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Çünki ḫayruñ yok Muḥibbī bāri gel şerden sakın
Ger bu sözüm tutmayasın yig olur senden devāb

147. **bu:**
Gazel 164
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Bezm-i ġamda dil kebāb yārān içün
Eyledüm bu gözlerüm yaşın şarāb

148. **bundan:**-*n, -dan*
Gazel 165
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Āşıḳa bundan ulu müşkil mi var ālemde kim
Kendüsi ola faḳīr ü sevdügi ālī-cenāb

149. **bu:**
Gazel 167
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Umar-ıdum göre idi dīdeler düşde seni
Geçdi ömrüm bu ḫayāl-ile görinmez baña ḫˇāb

150. **bu:**
Gazel 167
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Meclis-i ġam içre göñli nāle eyler ney gibi
Bu Muḥibbī ideli yārān içün yaşın şarāb

151. **bu:**
Gazel 168
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Tevbe eyle göz yaşıyla yu bu yüzüñ karasın
Yoḫsa yanmaga caḥīm içre olursın bir ḥaṭab

152. **bu:**
Gazel 169
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Āteş-i dünyāya beñzetmeñ bu göñlüm odını
Derd-ile bir āh kılsam yana oda āfitāb

153. **bu:**
Gazel 170
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Ārıżuñ üzre didüm ḫamdur bu zülf-i müşg-i nāb
Didi āteş üzre düşse mūda olur pīç ü tāb

154. **bu:**
Gazel 172
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Derdmendem ḫastayam bī-çāreyem bu ben ġarīb
Bildüñ aḥvālümi çün tīmāra luṭf it iy ṭabīb

155. **bu:**
Gazel 178
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Ehl-i ışḳuñ ne bilür derd ü belā vü miḥnetin
Döne döne olmayan bu sīḫ-i miḥnetle kebāb

156. **bu:**
Gazel 181
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Dakdı dilber gūşına bu sözlerüm dürler gibi

Eyledi taḥsīn Muḥibbī'ye bu eşārum görüp

157. **bu:**
Gazel 183
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Bir saçı leylī-veşi gördüm yakam çāk eyledüm
Didiler mecnūn baña bu cism-i üryānum görüp

158. **bu:**
Gazel 184
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Ġavvāṣ olayın yine bu söz baḥrına dalup
Dürler çıkarup arż ideyim ger ola ṭālib

159. **bu:**
Gazel 184
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Derdüñe düşüp deşt-i belāda yürimez-idüm
Ger ışḳ eger olmasa bu aḳluma ġālib

160. **bu:**
Gazel 185
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

N'eylesün dermānı derdüñ var iken
Bu Muḥibbī derdüñi eyler ṭaleb

161. **bu:**
Gazel 190
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Şol ḳadar kan agladum zülfüñ ucından dōstum
Ġarḳa virdi bu vücūdum zevraḳın kıldı tınāb

162. **bu:**
Gazel 192
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Şükr kim yapıldı bu ġam kapusı
Açılup göñlüme ebvāb-ı ṭarab

163. **bu:**
Gazel 192
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Ruḫlarına cān u dil pervānedür
Yanar-ısa bu Muḥibbī ne aceb

164. **bu:**
Gazel 196
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Didüm dehānuñ öpseydüm kılma beni ayb
Didi dehānı kimesne bilmez bu ilm-i ġayb

165. **bu:**
Gazel 200
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Leşker-i ġam gelse kılsa bu göñül mülkin ḫarāb
Def kılmaz anı bir vech-ile illā kim şarāb

166. **bu:**
Gazel 205
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Nīg ü bed deryā-yı fażluñdan olupdur ḥiṣṣedār
Ḥāşa bu mücrim kuluñ luṭfuñdan ola bī-naṣīb

167. **bu:**
Gazel 205
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Işḳ elinden muḫtel olmışdur bu cism-i nātüvān
Senden umaram ilāc sensin ṭabībüm iy ḥabīb

168. **bu:**
Gazel 208
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Raḥm kıl hicrān şebinde kurtara dil-ḫasteyi
Niçeye dek idesin bu derdmendüñe aẕāb

169. **bu:**
Gazel 208
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Penddür yārāna her dem bu Muḥibbī sözleri
Çünki olmışdur anuñ her bir kelāmı bir kitāb

170. **bu:**
Gazel 210
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Ol saçı leylā bu ben dīvāneye mecnūn dimiş
Şādam ol günden berü kim baña ḫoş komış laḳab

171. **bu:**
Gazel 213
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Leşker-i ġam gelse kılmaga bu dil mülkin ḫarāb
Def kılmaz anı hīç bir vech ile illā şarāb

172. **bu:**
Gazel 216
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Bahār eyyāmı bezm içre ṣafā cāmını sürdüñ tut
Dilā bu dār-ı dünyānuñ temāşāsını gördüñ tut

173. **bu:**
Gazel 218
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Gerçi zāhid künc-i mescidde olur ḫalvet-nişīn
Bu riyā ile velī olmaz müselmānı dürüst

174. **bu:**
Gazel 219
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Öldürürse derd-i dil bu ḫaste-i hicrān-ı dōst
Yüzümü döndürmezem her ne ise fermān-ı dōst

175. **bu:**
Gazel 219
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī şöyle muḥkem tutdı ışḳuñ dāmenin
Bulına maḥşer güni destinde de dāmān-ı dōst

176. **bu:**
Gazel 220
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Ben şāh-ı taḫt-ı ışḳam tāc-ı şeref başumda
Āhum livāsı elde yitmez mi bu alāmet

177. **bu:**
Gazel 222
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Şöyle mecrūḥ itdi bu dil-ḫasteyi ʿışḳuñ şehā
Bir nefes kaldı ki vire yoluña cānı dürüst

178. **bu:**
Gazel 222
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Ẕerre gibi zār u sergerdān olup gün şevḳına
Bu Muḥibbī virdi cān bulmadı cānānı dürüst

179. **bu:**
Gazel 225
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Ser çekdi bu dil āteşi eflāke ʿalem-vār
Eşküm sipehi tutdı bu dünyāyı tamāmet

180. **bu:**
Gazel 225
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Ser çekdi bu dil āteşi eflāke ʿalem-vār
Eşküm sipehi tutdı bu dünyāyı tamāmet

181. **bu:**
Gazel 229
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

İtüm diyü bir kerre anarsa seni dildār
ʿĀlemde Muḥibbī saña besdür bu riʿāyet

182. **bu:**
Gazel 230
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Gider bu aṭlas u fāḫir libāsı
Saña bir ḫırḳa çün eyler kifāyet

183. **bu:**
Gazel 233
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Ger olsa bu cihān içre iḳāmet
Çalınmaz idi her ṣubḥ kūs-ı rıḥlet

184. **bunda:***-n, -da*
Gazel 234
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Emr-i Ḥaḳḳ'ı gözleyüp erkān-ı dīni bunda tut
Kim ʿadem mülkine gitseñ anda ola saña kūt

185. **bu:**
Gazel 238
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī ḥaşre dek huşyār olmazsa ne tañ
Bāde-i cām-ı elestden oldı ol çün şöyle mest

186. **bu:**
Gazel 239
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḫayālüñ göñlüm içre ḫāndur iy dōst
Firāḳuñla bu bagrum kandur iy dōst

187. **bu:**
Gazel 240
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Lebi yādına dil gitdi bu cān da
Bu da gitmek diler yok yire ceng-est

188. **bu:**
Gazel 243
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

İşret-ābād ister-iseñ bāde iç peymāne tut
Bu ḫarāb-ābāda da var gūşe-i meyḫāne tut

189. **bu:**
Gazel 243
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Sakın aldanma göñül virme bu ʿālem naḳşına
Çünki fānīdür beḳāsı yok hemān vīrāne tut

190. **bu:**
Gazel 244
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Ġonca mey içmiş yasagın tutmamış şāh gülüñ
Kokuban agzın ṣabā didi bu ḫōd evkār mest

191. **bu:**
Gazel 246
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Ko kılsun seng-i kūyuñ laʿl ü mercān
Dökilsün her yaña bu ḫūnum iy dōst

192. **bu:**
Gazel 248
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḫār-ıla oldı iy gül-i ter pāy-ı dil şikest
Derdā dirīġ vaṣluña iremedi bu dest

193. **bu:**
Gazel 249
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

İder seyrin cihānuñ bir ḳadeḥle
Ne yitmez rinde bu keşf ü kerāmāt

194. **bu:**
Gazel 252
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī derd-i dil ḫālini yazmag istedi
Nāmeye sıgmadı barmak kodı agzına devāt

195. **bu:**
Gazel 253

Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Ruḫuñla zülüfüñ gitmez dilümden
Yiter rindāna bu keşf-i kerāmāt

196. **bu:**
Gazel 253
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Baña keşf oldı sırrı kāyinātuñ
Ezelden bādede var bu kerāmāt

197. **bu:**
Gazel 253
Mısra: **12**
"Bu" işaret sıfatı.

Eger ḫāk-i derüñ mesken olursa
Yiter dünyāda baña bu maḳāmāt

198. **bu:**
Gazel 255
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Ne hicre var nihāyet ne ḫōd bu cevre ġāyet
Öldürse daḫı ġamzeñ itmeye dil şikāyet

199. **bu:**
Gazel 255
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Bir ḳıṣṣadur muṭavvel zülfüñle derdüm iy dōst
Tā ḥaşre dek dinilse diñmeye bu ḥikāyet

200. **bu:**
Gazel 255
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Evvel göñül alurlar soñra cefā kılurlar
Mehrūlar içre iy dil olmış ezel bu ʿādet

201. **bu:**
Gazel 255
Mısra: **13**
"Bu" işaret sıfatı.

İy dil ġıdā olursın bir gün bu mār u mūra
Bu hāy u hūya maġrūr olma idüp şeṭaret

202. **bu:**
Gazel 255
Mısra: **14**
"Bu" işaret sıfatı.

İy dil ġıdā olursın bir gün bu mār u mūra
Bu hāy u hūya maġrūr olma idüp şeṭaret

203. **bu:**
Gazel 258
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Sāḳī ele al bāde ki degmede bu furṣat
Düşmez idelüm nūş bilüp vaḳt-i ḳıymet

204. **bu:**
Gazel 260
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Kirpügüm yazdı yine ruḫsārına dil derdini
Defter-i rengīn-durur bu eşk-i gülfāmum ilet

205. **bu:**
Gazel 260
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Hīç olur mı kim Muḥibbī ḫastaya idüp devā
Diye dildār remz-ile bu cürʿa-i cāmum ilet

206. **bu:**
Gazel 261
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Oldı cefā vü seng-ile dil şīşesi şikest
İrmeye eger vaṣl-ı nigāra dirīġ bu dest

207. **bu:**
Gazel 263
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Dilin yapsun yiter bu derdmendüñ
Degül ḥācet yapa mescid ʿīmāret

208. **bu:**
Gazel 263
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Gelür yagmaya her dem leşker-i ġam
İder bu cān u dil mülkini ġāret

209. **bu:**
Gazel 269
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Görmedi gülşende bir gül ʿārıż-ı dilber gibi
Bu Muḥibbī aradı cümle gülistānı dürüst

210. **bu:**
Gazel 271
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Cān u başum ister ise yolına olsun fedā
Bu ṭarīḳ-i ʿışḳda ʿāşıḳ gerek dil-ḫāh dōst

211. **bu:**
Gazel 274
Mısra: **12**
"Bu" işaret sıfatı.

Söyleseñ bir ḥaḳ sözi ḫalḳ alur anı ʿaḳsine
Olıcaḳ bu vech-ile yigdür Muḥibbī bil sükūt

212. **bu:**
Gazel 280
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī ārzū-yı Kaʿbe-i kūyın kılup
İdiserdür cān u dilden kendüyi ḳurbān-ı dōst

213. **bu:**
Gazel 283
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī vaṣlı gencin isteyüp vīrān olur
Aña bu vīrānelık ḫum-ḫāne oldı ʿāḳıbet

214. **bu:**
Gazel 287
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Firḳatüñ virdi ḫalel gerçi bu dil bünyādına
Leşker-i ġam geldi itdi cümle vīrān ʿāḳıbet

215. **bu:**
Gazel 289
Mısra: **18**
"Bu" işaret sıfatı.

İstemez kev s er şarābın cenneti kılmaz ṭaleb
Bu Muḥibbī çünki oldı ʿāşıḳ-ı dīdār mest

216. **bu:**
Gazel 293
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Gözleri tārāca virdi yine bu dil şehrini
Şöyle beñzer kim Muḥibbī olmış ol güftār mest

217. **bu:**
Gazel 294
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Eṭibbā el urup nabżuma didi
Cünūn-ı ʿışḳ ancak bu ʿalāmet

218. **bu:**
Gazel 295
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḫār-ı cefāñ-ıla oluban pāy-ı dil şikest
Vaṣluñ güline irmedi iy bī-vefā bu dest

219. **bu:**
Gazel 295
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Evc-i felekde seyrān iderken bu murġ-ı dil
Oldı hevā-yı zülfi ile ḫāl yāra pest

220. **bu:**
Gazel 295
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Meclisde būseñe bu Muḥibbī olursa germ
Maʿẕūr ola ki şevḳ-ile oldı ziyāde mest

221. **bu:**
Gazel 296
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

ʿIşḳ āteşiyle dūd-ı dilüm elde ʿalem-vār
Sulṭān-ı ġam-ı ʿışḳa bu yitmez mi ʿalāmet

222. **bu:**
Gazel 303
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu dūd-ı dilüm gerçi ki eflāke irişdi
Sen māha velī itmedi āhum eser iy dōst

223. **bu:**
Gazel 309
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu zerḳ u riyā ile diler cennet ü ḥavrā
Bu devlete lāyıḳ mı-durur zāhid-i aḫbes

224. **bu:**
Gazel 309
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu zerḳ u riyā ile diler cennet ü ḥavrā
Bu devlete lāyıḳ mı-durur zāhid-i aḫbes

225. **bu:**
Gazel 310
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Serv gibi bāġda reftāra geldüñ nāz-ıla
Eyledüñ bu gözlerüm yaşın firāvān el-ġıyās

226. **bu:**
Gazel 310
Mısra: **11**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī'ye şefāʿat eyle şefḳat kānısın
Umaram itdürmeyesin aña her an el-ġıyās

227. **bu:**
Gazel 314
Mısra: **13**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥubbī görse her şāʿir sözin iġmāż ider
ʿAybdur çün ḫāṣ olana eylemek ʿām-ıla bahs

228. **bu:**
Gazel 316
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Hicr elinden ġam bucagında yatup bu ḫasta dil
Ney gibi durmaz kılur feryād u efġān-ıla baḥs

229. **bu:**
Gazel 317
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Görse idi bu benüm sīnemdeki ʿışḳ āteşin
Ḥāline şükr eyleyüp iderdi micmer el-ġıyās

230. **bu:**
Gazel 319
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

İde-bilmez hīç kes bu ḳalb-i maḥzūn-ıla baḥs
Nitekim mümkin degüldür çarḫ-ı gerdūn-ıla baḥs

231. **bu:**
Gazel 323
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Göñül şahbāzına pervāz vir āfāḳı seyr itsün
Bu süflī dāmgehden per açan zāġ u zaġandan geç

232. **bu:**
Gazel 323
Mısra: **12**
"Bu" işaret sıfatı.

Gözüm yaşına beñzer dir-ise maḳṣūduñ iy ḫˇāce
Sefer kıl berre bu sevdā-y-ıla baḥr-i ʿAden'den geç

233. **bu:**
Gazel 323
Mısra: **14**
"Bu" işaret sıfatı.

Muḥibbī câme-i aṭlas geyüp anuñla faḫr itme
Libās-ı müsteʿārīdür bu cān üstinde tenden geç

234. **bu:**
Gazel 324
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu ṭılısmāt-ı cihān içinde çekdüm niçe renc
Ḥāṣıl itdüm ḥamdü-lillāh ʿışḳ gibi bir ulu renc

235. **bu:**
Gazel 329
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Gerçi kim seng-i cefā sıdı bu göñlüm şīşesin
Korkaram āḫir batar pāyuña ol sınmış zücāc

236. **bu:**
Gazel 334
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Āteş-i dilden yanar her gice bu ḳandīl-i çarḫ
Ger kebūd olsa felek tañ mı ider āhum ʿurūc

237. **bu:**
Gazel 337
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Niçe bir cellād ġamzeñ eline ḫançer alup
Dāyimā bu cān-ı mecrūhuma eyleye şikenc

238. **bu:**
Gazel 339
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Göñlümi şeydā kılan yāruñ müselsel zülfidür
Bu dil-i dīvāneye zencīr-ile kılmañ ʿilāc

239. **bu:**
Gazel 339
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Kaşlaruñ çīn eyleyüp alduñ ḳarār u ṣabrumı
Ne revādur dōstum almak bu vīrāndan ḫarāc

240. **bu:**
Gazel 339
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Küfr-i zülfüñ ġaret ider bu Muḥibbī göñlini
Hīç revā mıdur ala kāfir müselmāndan ḫarāc

241. **bu:**
Gazel 340
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Mübārek eyle yā Rab bu ġazāmı Muḥibbī bula furṣat nite Mīhāc

242. **bu:**
Gazel 342
Mısra: **12**
"Bu" işaret sıfatı.

Yok yire ḫarc itme cānā ḫāk-i pāyuñ cevherin
Niçe şehler başına āḫir olısardur bu tāc

243. **bu:**
Gazel 342
Mısra: **13**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī olalıdan ḫāk-i pāyuñ ḫādimi
Tañ mıdur Keyḫusrev ü Dārā'dan alsa tāc u bāc

244. **bu:**
Gazel 343
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Ṭaleb kılmaz bu cān-ı nātüvān genc
Baña mihrüñ yiter iy dilsitān genc

245. **bu:**
Gazel 343
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Baña şemʿ ü şarāb u nuḳl şāhid
Saña zāhid ser-ā-ser bu cihān genc

246. **bu:**
Gazel 344
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Kıl devā laʿl-i lebüñden bu Muḥibbī ḫastaya
Bister-i ġamda yatup olmak katı düşvār güç

247. **bu:**
Gazel 345
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī göz şarābından ḳadeḥler kıldı pür
Bagrını kıldı kebāb mestān beni bilmez mi hīç

248. **bu:**
Gazel 346
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu dil-i ġamgīnümi sanmañ şarāb eyler feraḥ
Leblerin ẕikr eylesem ol laʿl-i nāb eyler feraḥ

249. **bu:**
Gazel 346
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

İy ṭabīb-i dil meded vir ḫastayam şāfī cevāb
Bu dil-i pür-ġuṣṣamı āh ol cevāb eyler feraḥ

250. **bu:**
Gazel 347
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Ġam kilīdi açılur mı bu göñülden hergiz
Ele girürse Muḥibbī aña meydür miftāḥ

251. **bu:**
Gazel 350
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī'ye cefālar eyleme eyle vefā
Çün bilürsin ʿadl yigdür cevr ise ẓulm-ı ṣarīḥ

252. **bu:**
Gazel 352
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī'ye lebüñ ẕikrini evrād ideli
Didiler mīr-i kelām şiʿrine hem şiʿr-i faṣīḥ

253. **bu:**
Gazel 355
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Bil ġanīmet ʿömri fevt itme elüñden sāġarı
İtmedin bu çarḫ-ı ẓālim kelleyi pürḫūn ḳadeḥ

254. **bu:**
Gazel 355
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī niçe bülbül gibi kanlar yutmasun
Gülşen-i ḥüsninde yāruñ nūş ider her gün ḳadeḥ

255. **bu:**
Gazel 356
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Her bir ḳadeḥ ki pīr-i muġān vire nūş idem
Meftūḥ olur bu göñlüme niçedür fütūḥ

256. **bu:**
Gazel 357
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Bir nefes mest olmasa hicrān ġamı eyler helāk
Anuñıçun bu Muḥibbī nūş ider ekṣer ḳadeḥ

257. **bu:**
Gazel 358
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Saña ʿāşıḳlardur iy maḥbūb-ı şūḫ
Bu cihān içre cüvān u ger şüyūḫ

258. **bu:**
Gazel 358
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī sevdügi bir ḫūbdur Ṣīvesi çok nāzı bī-ḥad kendü şūḫ

259. **bu:**
Gazel 359
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

ʿİbret al İskender ü Dārā vü Ḫusrev'den göñül
Kimseye mihr itmemişdür ẕerrece bu Zāl-i çarḫ

260. **bu:**
Gazel 360
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Lāle ḫaddi ḥasretinden bu Muḥibbī ḫasta-dil
Sīne levḥine yazar kanlu yaşıyla āh ruḫ

261. **bu:**
Gazel 361
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī var iken kūyuñda n'eyler ol raḳīb
Gülşene bülbül yiter lāzım degül anda tavuḫ

262. **bu:**
Gazel 363
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Aglasam bu gözlerüm yaşı baña acı gelür
Gerçek imişdür dimişler girye-i dil-sūzı telḫ

263. **bu:**
Gazel 364
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Dil āteşine yandı bu bagrum döne döne
Yansa kaçan ki āteşe olur kebāb-ı telḫ

264. **bu:**
Gazel 364
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Baḫr olsa gözümüñ yaşı cānā ʿaceb midür
Her dem akar bu çeşme-i çeşmden āb-ı telḫ

265. **bu:**
Gazel 365
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Dü ʿālem şāhısın çākerlerüñ çok
Kıl anlardan bu kemter bendeñi ʿad

266. **bunda:**-*n, -da*
Gazel 365
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Dilā bunda eger ḫayr u eger şer
Sorarlar yarın anda nīk eger bed

267. **bu:**
Gazel 368
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Ẕikr kıl laʿl-i lebüñ eyle bu ġamgīn dili şād
Zülfine bagla göñül tā bulasın ʿömr-i ziyād

268. **bu:**
Gazel 368
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Yād ider her nefes alsa bu Muḥibbī lebüñi
Dōstlık ḥaḳḳı mıdur itmeyesin sen anı yād

269. **bunı:**-*n, -ı*
Gazel 369
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Dehr elinden iy göñül ġam çekdügüme ġam yime
Bunı fikr eyle kim almışdur bu dünyādan murād

270. **bu:**
Gazel 370
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Mektebde meger yār okumış cevr rumūzın
Oldı bu cefā ʿilmine anuñ-ıçun üstād

271. **bu:**
Gazel 370
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Sünbül saçını dām kılup ḫālini dāne

Dil murġını bu vech-ile ṣayd itdi o ṣayyād

272. **bu:**
Gazel 371
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Rāz-ı ʿışḳum fāş kıldı eşk-i çeşm-i ḫūn-nihād
Yog-ımış bu merdümān-ı çeşme hergiz iʿtimād

273. **bu:**
Gazel 372
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī'nüñ ele al göñlini şād eylegil
Birine biñ virilür olsa faḳīrüñ göñli şād

274. **bu:**
Gazel 373
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Māyil olma ḫāce-i dünyā gibi sīm ü zere
İtmemişdür bu fenā dārında hīç bir kimse sūd

275. **bu:**
Gazel 373
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Bezm-i ġamda her kaçan bu ʿūd-ı sīnem çalınur
Ol dem eyler nāy-veş göñlüm benüm anda sürūd

276. **bu:**
Gazel 374
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

ʿİbret degül mi gör ne bu ḳubbe-i bī-sütūn
Ḥikmet degül mi naḳş ola bu levḥ-i lāciverd

277. **bu:**
Gazel 374
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

ʿİbret degül mi gör ne bu ḳubbe-i bī-sütūn
Ḥikmet degül mi naḳş ola bu levḥ-i lāciverd

278. **bu:**
Gazel 375
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Dir ġazel şīrīn lebüñçün bu Muḥib
Söyledi ṭūṭī gibi san yidi ḳand

279. **bu:**
Gazel 376
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu ṭarīḳ-i ʿışḳdur luṭf eyle öldür gel beni
Ġāzi ol sen gir ş evāba ben daḫı olam şehīd

280. **bu:**
Gazel 378
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

İy ṭabīb-i dil iriş ḥālüm mükedder olmadan
Bu Muḥibbī'nüñ gel it derdine dermānum meded

281. **bu:**
Gazel 379
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Gün yüzine gāh eşküm gāh zülf olur ḥicāb
N'eyleyem bu baḫt-ı naḥs u bī-ḳarārumdan meded

282. **bu:**
Gazel 379
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Baḥr-i ʿışḳa bilmeden dil zevraḳın saldum āh
Düşdi ġam girdābına bu rūzigārumdan meded

283. **bu:**
Gazel 379
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Dōstlar bu cān u dil çıkmazdan öñdin bir nefes
Ol Mesīḥā-dem melek yüzlü nigārumdan meded

284. **bu:**
Gazel 382
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Her nefes ben eylerem ol şūḫ-ı bī-pervāyı yād
Āh kılmaz yañılup bu ʿāşıḳ-ı şeydāyı yād

285. **bu:**
Gazel 385
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu ḥarīm-i sīneme tīrüñ irişdükde şehā
Çagrışur cān u göñül her biri dir "hel min mezīd"

286. **bu:**
Gazel 386
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Pādişāhā ṣıdḳ u iḫlāṣum saña maʿlūm iken
Dergehüñden bu Muḥibbī kuluñı gel kılma red

287. **bu:**
Gazel 392
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Rūşen itdüñ bu cihān ẓulmetini nūruñ-ıla
Zindedür āb-ı ʿaṭañ-ıla bugün bāġ-ı vücūd

288. **bu:**
Gazel 395
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī'nüñ ele al göñlini şād eyle gel
Birine biñ virilür olsa faḳīrüñ göñli şād

289. **bu:**
Gazel 398
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Saldı dil gerdenine zülfüñ eyā dōst kemend
Eyledi ʿömri dırāz ola bu dīvāneye bend

290. **bu:**
Gazel 400
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Yüzini görmeyeli bu dil-i āvāre meded

Öliserdür derd-ile irmedin ol yāra meded

291. **bu:**
Gazel 400
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Mürdeler bula şifā ger içe laʿlüñ suyını
Yiridür eyler-iseñ bu dil-i bīmāra meded

292. **bu:**
Gazel 400
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī öliyor derd-i firāḳ-ıla bugün
Çıkmadın cānı irişsün diñüz ol yāra meded

293. **bu:**
Gazel 401
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Niçe bir cevr-ile zecrüñe döye bu ḫasta dil
Gel s̲ evāba gir bugün kılgıl beni ḳurbān-ı ʿiyd

294. **bu:**
Gazel 401
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

ʿĀdet oldı her kaçan ʿiyd olsa iḥsān eylemek
Bu Muḥibbī bendeñe kıl būseñi iḥsān-ı ʿiyd

295. **bu:**
Gazel 403
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Açılur āhum yilinden dāġ-ı sīnem gül gibi
Pes bunuñ gibi hevāda açılur bu nevʿ verd

296. **bu:**
Gazel 404
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Gel beni öldür s̲evāba gir ko kanum fikrini
Bu ṭarīḳ-ı ʿışḳdur sen ġāzi ben olam şehīd

297. **bu:**
Gazel 405
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Senden ayru kūh-ı ġamda iy yüzi māhum benüm
Seng-i miḥnetle dögüp oldı bu cismüm lāciverd

298. **bu:**
Gazel 405
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Būyına aldanma dil virme bu dünyā ḥüsnine
Cidd ü cehd eyle düriş bir yār bul kim ola ferd

299. **bu:**
Gazel 407
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Feyż uma-geldi yine pīr-i muġān dergehine
Eyle iy muġbeçe gel bu dil-i ġamḫāra meded

300. **bu:**
Gazel 407
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Olmasa vaṣluñ ile ger bu Muḥibbī'ye cevāb
Āteş-i hicre yanar olmaz o bīmāra meded

301. **bu:**
Gazel 408
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Kılmayaldan ol saçı leylā bu ben mecnūnı yād
ʿIşḳ-ıla rüsvālıgum gören ider Mecnūn'ı yād

302. **bu:**
Gazel 408
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Ger müyesser olsa içsem laʿl-i nābuñ cāmını
Kılmaz idüm bir nefes bu gerdiş-i gerdūnı yād

303. **bu:**
Gazel 409
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Her ne deñlü gelse cevr-ile cefāya ṣabr kıl
Bu ḫarāb illerde çün hīç olmamışdur kimse şād

304. **bu:**
Gazel 410
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Eger gūş itse bu naẓmı Niẓāmī
Diye taḥsīn Muḥibbī āferīn-bād

305. **bu:**
Gazel 413
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Dōstlık ḥaḳḳı mıdur yoluñda Ferhād oldugum
İtmeyesin bu benüm derdüme dermānlar meded

306. **bu:**
Gazel 413
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Dūr kılma gül yüzüñden bu dil-i ṣad-pāreyi
İtmesün tā ṣubḥ olınca āh u efġānlar meded

307. **bu:**
Gazel 416
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī yazup ʿarż eylese sūz-ı dilin āh
Kül olup elde muḳarrer oda yanmak kāġız̲

308. **bu:**
Gazel 422
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Ya kaşlaruñ kuraldan ḳurbānuñ oldum iy dōst
Bu sīne tīrkeşidür ġamzeñ ḫadenge beñzer

309. **bu:**
Gazel 423
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Zülfi zencīrin anūnçün dakdı dilber boynuma

Bu Muḥibbī'yi bilür ʿışḳında şīr-i ner geçer

310. **bu:**
Gazel 426
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Noḳṭa mıdur leb midür bu yoḫsa laʿlīn ḫoḳḳadur
Diş midür pinhān olan ol ḫoḳḳada lüʾlüʾ midür

311. **bu:**
Gazel 429
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Rumūz-ı nükte-i ʿışḳı ne bilsün zāhid-i ḫōd-bīn
Bu bir müşkil mesā'ildür mücerred ehl-i ḥāl añlar

312. **bu:**
Gazel 429
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Muḥibbī yine yārāna maʿānī dürlerin dökdüñ
Bu şiʿrüñ ṭarzını ancak senüñ ṣāḥib-kemāl añlar

313. **bu:**
Gazel 430
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Çal sīne ṭablını ʿalem-i āhı çek dilā
Ġam kişveri virildi saña bu livā yiter

314. **bu:**
Gazel 430
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Kūyında sehv-ile didi ol mübtelā kanı
Tā ḥaşre deñlü saña bu ẕevḳ u ṣafā yiter

315. **bu:**
Gazel 434
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Nesi var dār-ı dünyānuñ hemen içinde ṣıḥḥatdür
Benüm yanumda bu rifʿat degüldür belki ẕilletdür

316. **bu:**
Gazel 437
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Pādişāhā senden özge yok benüm bir kimsenem
Bu Muḥibbī gibi kapuñda senüñ biñ bende var

317. **bu:**
Gazel 440
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

İy saçı leylā ḫaber sorma bu ben dīvāneden
Mest-i ʿışḳam kendüzüm bilmem niçe virem ḫaber

318. **bu:**
Gazel 442
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Yaş yirine gözlerümden dem-be-dem demler gelür
Gülmesün mi bu dil-i ġam-dīdeme ġamlar gelür

319. **bu:**
Gazel 443
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Dest-i ʿışḳuñla egerçi kim bu sīnem çākdür
Ġıll ü ġışdan ḥamdülillāh kim bu göñlüm pākdür

320. **bu:**
Gazel 443
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

İsterem kim bu dil-i ġamnāki idem şādmān
Cidd ü cehd itdükçe ol daḫı beter ġamnākdür

321. **bu:**
Gazel 443
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

İşidelden ḫāke döker cürʿasın meh-pāreler
Bu Muḥibbī anuñ içün işiginde ḫākdür

322. **bunı:**-*n, -ı*
Gazel 444
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Çarḫuñ işi hemīşe şuʿbededür
ʿĀḳil añlar bunı müşāhededür

323. **bu:**
Gazel 446
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī niçe cāna kıymasun Ferhād-veş
Söze gelse dilberüm ġāyet de şīrīn sözlüdür

324. **bu:**
Gazel 451
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Dil yandugına ʿāşıḳa āhı eser yiter
Şāhid gerekse ʿışḳına bu çeşm-i ter yiter

325. **bu:**
Gazel 451
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Var iy ṭabīb sen beni ko kendü ḥālüme
Hicrān ġamı bu ḫasta dile derd-i ser yiter

326. **bu:**
Gazel 453
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Dōstum kūyuñda akan gözlerümüñ ābıdur
Her dem anda iñleyen bu göñlümüñ ṭōlābıdur

327. **bu:**
Gazel 454
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Görinen laʿli bu çeşmüm demidür
Nigīni ehl-i ʿışḳuñ ḫātemidür

328. **bu:**
Gazel 456
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Her kaçan āteş-i ġam bu dil-i ġamnāke çıkar

Dūd-ı dil āhum ile ḳubbe-i eflāke çıkar

329. **bu:**
Gazel 457
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Zülfi zencīrini taksa n'ola boynuma nigār
Gördi dīvāneligi bu dil-i şeydāya düşer

330. **bu:**
Gazel 458
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Cām-ı ʿışḳı nūş idüp cūş eylesem ʿayb olmasun
Bilmeyen bilsün bu ḥāletler benüm nūşumdadur

331. **bu:**
Gazel 458
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Ol saçı leylā görüp vādīde ben dīvānesin
Didi zencīr-i belā bu zār-ı medhūşumdadur

332. **bu:**
Gazel 462
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Şöyle toldı ḫāne-i dil bu ciger ḫūnı ile
Kalmadı bir yir daḫı bu dīdeden bīrūn akar

333. **bu:**
Gazel 462
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

İy gözüm meh-rūları gördükde gel kılma naẓar
İḫtiyārı gider elden bu dil-i maḥzūn akar

334. **bu:**
Gazel 465
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Çeşmi yine bu Muḥibbī ḳaṣdına
Elde ḫūnın dökmege ḫançer tutar

335. **bu:**
Gazel 467
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Her kaçan fikrümüz ol kākül-i müşgīne gelür
Elem ü derd ü belā bu dil-i miskīne gelür

336. **bu:**
Gazel 467
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī'ye vefā eyle cefā itme disem
Çīn ider ebrūların ḫışm idüben kīne gelür

337. **bu:**
Gazel 470
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Togsa ḫurşīd açılur merdümlerüñ göñli gözi
Bu benüm açmaga gözüm ol ruḫ-ı rūşen yiter

338. **bunuñ:**-*n, -un*
Gazel 472
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Açdı yüzini nāz-ıla didi ol dil-firīb
Biñ cān deger bunuñ naẓarına bahā nedür

339. **bu:**
Gazel 473
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḫālini gösterse tañ mı bu Muḥibbī'ye raḳīb
Ādem'e gendüm temennāsını şeyṭān ögredür

340. **bu:**
Gazel 474
Mısra: **11**
"Bu" işaret sıfatı.

İy ṭabīb-i dil lebüñden bu Muḥibbī ḫastaya
Ölmeden disem aña gel eyle tīmār incinür

341. **bu:**
Gazel 479
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Olduguma şeh-i ġam iy dil yiter bu şāhid
Āhum ʿalem elümde yanumda eşk sipehdür

342. **bu:**
Gazel 479
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

ʿĀşıḳ vişāle irmez terk itmeyince cānın
Kim bilmez-ise bilsün bu anca gizlü rehdür

343. **bu:**
Gazel 485
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Muḥibbī sözlerini cān-ıla dak gūşuña
Her dem agzından anuñ çün lüʾlüʾ-i meygūn tamar

344. **bu:**
Gazel 486
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

ʿIşḳ ara cān virmegi ancak hemān Ferhād ider
Bu belā vü miḥneti de dāyimā Mecnūn çeker

345. **bu:**
Gazel 492
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Gün yüzüñi görmege bu cān u dil māyil-durur
Līk zülfüñ çün seḥāb ol niʿmete ḫāyil-durur

346. **bu:**
Gazel 495
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Benefşe başını egmiş naẓar eyler gülistāna
Gider bu zīver ü zīnet kalan ancak elemlerdür

347. **bu:**
Gazel 497
Mısra: **16**
"Bu" işaret sıfatı.

Gül yüzi vaṣfını benden işidüp dilber didi
Bu Muḥibbī gülşenümde bülbül-i gūyā geçer

348. **bunı:**-*n, -ı*
Gazel 499
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Çeşmüñüñ bilmem ne ḥāli var ne al üstindedür
Ḫūn içer ancak bunı bildüm ḳıtāl üstindedür

349. **budur:**-*dur*
Gazel 22
Mısra: **2**
"Böyledir, bu şekildedir, böyle olmalıdır" anlamlarına gelen "bu" işaret sıfatının bildirme eki almış şekli.

Gün yüzüñ şevḳine her kim zār u giryān olmaya
Dilegüm budur anı ālemde şādān olmaya

350. **budur:**-*dur*
Gazel 32
Mısra: **2**
"Böyledir, bu şekildedir, böyle olmalıdır" anlamlarına gelen "bu" işaret sıfatının bildirme eki almış şekli.

Devrān cefā vü cevr-ile itdi bugün cezā
Budur ümīdüm eyleye raḥmet yarın Ḫudā

351. **budur:**-*dur*
Gazel 172
Mısra: **12**
"Böyledir, bu şekildedir, böyle olmalıdır" anlamlarına gelen "bu" işaret sıfatının bildirme eki almış şekli.

Bende-i maḫlaṣ Muḥibbī bendeñ olmışdur senüñ
Bendelikden çıkmasun budur duāmuz yā Mucīb

352. **bunda:**-*n, -da*
Gazel 32
Mısra: **3**
Buraya, burada.

Ḳaddi kopardı başuma bunda ḳıyāmeti
Maḥşer güninde görmeye ayruk göñül belā

353. **budur:**-*dur*
Gazel 46
Mısra: **6**
"Böyledir, bu şekildedir" anlamlarına gelen "bu" işaret sıfatının bildirme eki almış şekli.

Bilüme zünnār iderdüm küfr-i zülfüñ iy ṣanem
Diyeler korkum budur ki nā-müselmāndur baña

354. **budur:**-*dur*
Gazel 58
Mısra: **1**
"Böyledir, bu şekildedir" anlamlarına gelen "bu" işaret sıfatının bildirme eki almış şekli.

Bülbüle lāyıḳ budur kim çın seḥer ger zār ola
Yiridür pervānenüñ her şeb mekānı nār ola

355. **budur:**-*dur*
Gazel 119
Mısra: **20**
"Böyledir, bu şekildedir" anlamlarına gelen "bu" işaret sıfatının bildirme eki almış şekli.

Şehīd-i ışḳ olsa ger yoluñda Muḥibbī'ye budur maṭlūb-ı ālā

356. **budur:**--*dur*
Gazel 164
Mısra: **4**
"Böyledir, bu şekildedir" anlamlarına gelen "bu" işaret sıfatının bildirme eki almış şekli.

Yüzüm üzre ola kim pā koyasın Yoluñ üzre budur oldugum türāb

357. **budur:**-*dur*
Gazel 253
Mısra: **4**
"Böyledir, bu şekildedir" anlamlarına gelen "bu" işaret sıfatının bildirme eki almış şekli.

Baña bāde yiter şāhid-perestem Budur rind olana evrād-ı evḳāt

358. **budur:**-*dur*
Gazel 366
Mısra: **4**
"Böyledir, bu şekildedir" anlamlarına gelen "bu" işaret sıfatının bildirme eki almış şekli.

Ṭavāf itmek dilerler Kaʿbe-kūyuñ
Dü ʿālemde budur ʿuṣṣāḳa maḳṣūd

359. **budur:**-*dur*
Gazel 393
Mısra: **4**
"Böyledir, bu şekildedir" anlamlarına gelen "bu" işaret sıfatının bildirme eki almış şekli.

Şöyle yakdı āteş-i ʿışḳ uşbu göñlüm ḫānesin
Dūd-ı āhumdan göründügi budur çarḫuñ kebūd

360. **bundan:**-*n, -dan*
Gazel 303
Mısra: **12**
Bu yüzden.

Zār u ġamuñı eylemişem kendüme yoldaş
İtdükde ʿadem mülkine bundan sefer iy dōst

361. **bu:**
Gazel 251
Mısra: **6**
" Bir " belgisiz sıfat.

Togar gör zindeden mürde gelür her mürdeden zinde
Gözüñ aç saña yitmez mi cihān içinde bu ʿibret

362. **bu:**
Gazel 252
Mısra: **8**
" Bir " belgisiz sıfat.

Bād-ı āhumdan benüm turmaz döner çarḫ-ı felek
Bār-ı ʿışḳumdan-durur itdügi bu yirler sebāt

363. **bu:**
Gazel 254
Mısra: **10**
" Bir " belgisiz sıfat.

Her laḥẓa ki müje ḥālümi ruḫsāruma yazdı
Maḥv itdi anı yuyup bu eşk-i nedāmet

364. **bu:**
Gazel 262
Mısra: **6**
" Bir " belgisiz sıfat.

Miyānī fikr-ile döndüm ḫayāle
Heme ʿālem bu çeşmüme ḫayālest

365. **bu:**
Gazel 262
Mısra: **9**
" Bir " belgisiz sıfat.

Nedür bu şiʿr-engīzüñ Muḥibbī
Meger yārān içün bir ḥasb-i ḥālest

366. **bu:**
Gazel 268
Mısra: **1**
" Bir " belgisiz sıfat.

Yārı gördüm nāgehān didüm ki bu ʿayn-ı mehest
Geydügi zerrīn ḳabā başındaki keç külehest

367. **bu:**
Gazel 268
Mısra: **3**
" Bir " belgisiz sıfat.

Sende bu ḥüsn ü leṭāfetle melāḥat görinür
Dir-isem tañ mı saña dehrüñ mehi çārdehest

368. **bu:**
Gazel 268
Mısra: **8**
" Bir " belgisiz sıfat.

Şeb-i firḳatde görinmedi baña rūz-ı viṣāl
N'eyleyem derdā dirīġā ki bu necm-i Tīhest

369. **bu:**
Gazel 277
Mısra: **11**
" Bir " belgisiz sıfat.

Bu defter-i ḥadī s üm ḫūn-ı dil ile yazdum
Her kim okursa lā-büd ider aña sirāyet

370. **bu:**
Gazel 278
Mısra: **10**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ger yoluñ düşer-ise varma tehī dest ʿAcem'e
Bu Muḥibbī ġazelin Kūm-ıla Kāşān'a ilet

371. **bu:**
Gazel 309
Mısra: **1**
" Bir " belgisiz sıfat.

İtmez çü vefā kimseye bu ʿālem-i muḥdes
Meyl itme aña gel aduñı kılma müʾennes

bu ācebdür:

1. **bu ācebdür:**--*dür*
Gazel 474
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok ilginç, ne garip ki.

Cān-ıla kimdür metāʿ-ı būseye dirken ḫarīd
Bu ācebdür her kaçan olsam ḫarīdār incinür

bu ʿalāmet:

1. **bu ʿalāmet:**
Gazel 277
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu iz,belirti,işaret.

Zāhid nedür bu ġaflet ʿışḳa nedür bu inkār
Cān terkin urur ʿāşıḳ yitmez mi bu ʿalāmet

bu ālem:

1. **bu ālem:**
Gazel 177
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu âlem, dünya.

Anberīn gīsūña tokındı meger bād-ı seḥer
Kıldı bu ālem dimāġını muaṭṭar cümle ṭīb

bu ʿālemdedür:

1. **bu ʿālemdedür:**--*de*, --*dür*
Gazel 460
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu dünya(geçici,fanilik bağlamında).

Yazılısar her ne eylerseñ bugün sen ḫayr u şer
Cidd ü cehd-ile ne taḥṣīl olsa bu ʿālemdedür

bu āleme:

1. **bu āleme:**-*e*
Gazel 69
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu dünya, dünya.

İstemem bu āleme şāh olmadan
Yigdür olam āsitānuñda gedā

2. **bu āleme:**--*e*
Gazel 168
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu dünya.

Gelmemişdür saña beñzer bir daḫı bu āleme
Konmamışdur zīrā hīç bir kimsene ebṭaḥī laḳab

bu ʿālemi:

1. **bu ʿālemi:**--*i*
Gazel 430
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu âlem, dünya.

Ġarḳ itdi gözyaşıyla Muḥibbī bu ʿālemi
İy dīde daḫı gel kerem it dökme mā yiter

bū alup:

1. **bū alup:**--*up*
Gazel 333
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) koku almak,kokunun burnuna gelmesi kastedilmektedir.

Alup bū çīn-i zülfinden dilā müşg-i Ḫoten'den geç
Görüp gülzār-ı ḫüsninde ḫaṭın şaḫn-ı çemenden geç

bu ben:

1. **bu ben:**
Gazel 470
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu ben aşığını, beni.

Dōstum kūyuñ bu ben dil-ḫasteye mesken yiter
Bülbül-i bī-çāreye cā olmaga gülşen yiter

2. **bu ben:**
Gazel 371
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu ben beni.

Bir ḫayāl-i ḫūba beñzer vaṣl ol daḫı muḥāl
Ne kılam yā Rab bu ben āṣüfte-ḥāl-i nā-murād

bu ben dil-ḥasteyi:

1. **bu ben dil-ḫasteyi:**--*y, --i*
Gazel 313
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönlü hasta beni.

İtmedüñ hergiz bu ben dil-ḫasteyi yād el-ġıyāṣ
Gerçi itdüm işigüñde çagurup dād el-ġıyāṣ

bu bendi:

1. **bu bendi:**--*i*
Gazel 435
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zincir.(aşığı bağlama anlamında kullanılmıştır.).

Kaşı yayı ġamze okın gizlü atar sīneme
Baña bu bendi geçen bilsem ki ebrūlar mıdur

bu biri:

1. **bu biri:**--*i*
Gazel 434
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Biri. II Bunlardan birisi.

Nigāruñ çeşm-i fettānın Muḥibbī'den suʾāl itseñ
Cevābı bu biri fitne birisi ʿayn-ı āfetdür

bu bu:

1. **bu bu:**
Gazel 254
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu... bu...

Bu ḳadd-ile bu ḳāmeti gördükde müʾezzin
Ḥayrān oluban kalmadı ḳudret ide ḳāmet

bu cān:

1. **bu cān:**
Gazel 425
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu cān.

ʿĀşıḳ-ı dil-ḫasteyi öldürmegi cānān umar
Līk andan daḫı artuk ölmegi bu cān umar

2. **bu cān:**
Gazel 449
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu cān.

İy ṭabīb-i dil n'ola senden ümīd itsem ʿilāc
Derdümüñ dermānı sensin saña bu cān sarmaşur

bu cāna:

1. **bu cāna:**--*a*
Gazel 203
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu cana, bu ruha, bu bedene.

Bir perī-peyker ḫayāli geleliden çeşmüme
Dilde ṭāḳat kalmadı bu cāna düşdi ıżṭırāb

bu çarḫ:

1. **bu çarḫ:**
Gazel 397
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu felek,gökyüzü.

Āh eyledükçe olsa ʿaceb mi bu çarḫ kebūd
Dem var mı aña çıkmaya dil āteşiyle dūd

bu çeşm-i şehlā:

1. **bu çeşm-i şehlā:**
Gazel 180
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kusur değil güzellik sayılabilecek şekilde şaşı, hafif şaşı (göz).

Aceb nergis midür bu çeşm-i şehlā
Neden baḫtum gibi var anda yā ḫ̆āb

bu çeşmümdür:

1. **bu çeşmümdür:**--*ü, --m, --dür*
Gazel 343
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözleri kastedilmektedir.

Gözüm yaşı benüm dürdānelerdür
Bu çeşmümdür ṣadef eyler ʿayān genc

bu cihān bāġında:

1. **bu cihān bāġında:**--*ı, --n, --da*
Gazel 98
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu dünya bahçesi.

İy dirīġā kanı bir dilber ki bī-aġyār ola
Var mı bir gül bu cihān bāġında ol bī-ḫār ola

bu cihāna:

1. **bu cihāna:**--*a*
Gazel 279
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu dünya.

Ferzende idüp baglama dil gel bu cihāna
Bir baydaḳ-ıla āḫir ider seni ol māt

bu cihānuñ:

1. **bu cihānuñ:**--*u, --n*
Gazel 442
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeryüzü,dünya.

İrmedi bir kimse hergiz bu cihānuñ ġavrına
Niçe ʿālimler gelüpdür niçe aʿlemler gelür

bu cihānuñ hāline dīde toymaz:

1. **bu cihānuñ ḥāline dīde toymaz:**-*maz*
Gazel 67
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) geçici alemin,masivanın nimet ve güzelliklerine insan gönlü ve gözünün doymaması anlamında kullanılmıştır.

Dīde toymaz bu cihānuñ ḥāline
Toyar ol vaḳt kim gözi toprak tola

bu cū degül:

1. **bu cū degül:**--*gül*
Gazel 489
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın göz yaşlarının ırmak kadar az olmadığı kastedilmektedir.

Dökdüñ Muḥibbī gözyaşın şol deñlü serv ayagına
Kim görse diye cū degül bu yoḫsa deryā mı olur

bu da:

1. **bu da:**
Gazel 240
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu da, bu dahi.

Lebi yādına dil gitdi bu cān da
Bu da gitmek diler yok yire ceng-est

bu dehr:

1. **bu dehr:**
Gazel 444
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu dünya.

Eylemez kimseye bu dehr vefā
Böyle olmış ezelde ḳāʿidedür

bu dehrüñ:

1. **bu dehrüñ:**--*ün*
Gazel 216
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu dünya, bu devir.

Ser-ā-ser ālemi gezdüñ tutalum olduñ Efrīdūn
Bu dehrüñ niçesin Rüstem olup ālemde burduñ tut

2. **bu dehrüñ:**--*ü, --n*
Gazel 428
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu dünya, bu devir.

Didiler şiʿr-i ḫayāl-engīzine ṭarz-ı ḥasen
Ol da bu dehrüñ kemāl-i naẓm-ıla Selmān'ıdur

bu dem:

1. **bu dem:**
Gazel 258
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu zaman.

Nāṣıḥ ko bizi ḥālümüze ol yüri fārig̱
Pend itme degül çünki bu dem cāy-ı naṣīḥāt

2. **bu dem:**
Gazel 127
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu zaman; şimdi.

Dil alup ḳaṣduñ bu dem ger cān ise
Olmışam ben cān-ıla ḳurbān aña

bu demde:

1. **bu demde:**--*de*
Gazel 496
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu zamanda, şimdi.

Meded tiryāk-i laʿlüñden irişdür yā helāk oldum
İrişen mār-ı zülfüñden bu demde baña semlerdür

2. **bu demde:**--*de*
Gazel 436
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu zamanda,şimdi, bu mevsimde.

Sun şarābı sāḳiyā çünki bahār eyyāmıdur
Ḥayf ola bu demde ʿömr-i nāzenīn bī-mül geçer

bu deme:

1. **bu deme:**--*e*
Gazel 410
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu zaman, bu çağ.

Gelüp alurdı ders-i ʿışḳı benden
Kalaydı bu deme Mecnūn u Ferhād

bu demler:

1. **bu demler:**--*ler*
Gazel 495
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu zamanlar.

Yagup bārān-ı raḥmet yir yirin baş kaldurup ezhār
Zebān-ı ḥāl-ile eydür bu demler özge demlerdür

2. **bu demler:**--*ler*
Gazel 442
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu zamanlar, dönemler.

Vuṣlat eyyāmına kim irişdi bilsün ḳadrini
Ġaflet idüp sanmasun bir daḫı bu demler gelür

bu deñlü:

1. **bu deñlü:**
Gazel 37
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu kadar çok.

Dōstlar yitmez mi bu deñlü nümūne ışḳuma
Dest-i ġamla çāk olan ceyb ü girībāndur baña

2. **bu deñlü:**
Gazel 144
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu kadar çok.

Dün gice geçdi uyur sandı beni dilber didi
Başuña gün togdı nedür āşıḳa bu deñlü ḫ̆āb

3. **bu deñlü:**
Gazel 254
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, bu kadar çok.

Ser çekdi yine āteş-i dil çarḫa ʿalem-vār
Yitmez mi şehīd-i ġama bu deñlü ʿalāmet

4. **bu deñlü:**
Gazel 254
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bu kadar.

Her ḫasta dili zinde kılur bir ḳadeḥ ile
Bu deñlü olur kūy-ı ḫarābātda kerāmet

bu derde:

1. **bu derde:**--*e*
Gazel 277
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu sıkıntı.

Ne ʿışḳa var nihāyet ne ḫōd bu derde ġāyet
ʿIşḳdan sakın dem urma ger idesin şikāyet

bu derde ʿilāc:

1. **bu derde ʿilāc:**--*e*
Gazel 329
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın derdinin tek dermanının sevgiliye kavuşma olduğu kastedilmektedir.

Ḫasta-i ʿışḳam Muḥibbī kimseden olmaz devā
Vaṣl-ı dilberdür hemān var-ısa bu derde ʿilāc

bu derdmendüñ ḥālini:

1. **bu derdmendüñ ḥālini:**--*ün, --i, --ni*
Gazel 144
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık kastedilerek dertli,üzüntülü kişinin tasası kastedilir.

Sormasa bu derdmendüñ ḥālini olmaz aceb
Ār ider dervīşden her kandasa ālī-cenāb

bu derdümi:

1. **bu derdümi:**--*ü, --m, --i, -, -*
Gazel 430
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın içinde bulunduğu koşullardaki dert ve tasası kastedilmektedir.

İy pādişāh-ı ḥüsn güzellik saña yiter
Sorma benüm bu derdümi derdüm baña yiter

bu dīde:

1. **bu dīde:**
Gazel 432
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gözler(aşığın gözleri.

Āh idüp kan aglaram görüp bahār-ı ḥüsnini
Ebr gibi gülşene bu dīde bārān ʿarż ider

2. **bu dīde:**
Gazel 460
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gözler(aşığın gözleri.

Ġuṣṣadan ḫālī degül her laḥẓa göñlüm ġamdadur
Müstedām olsun bu dīde daḫı dāyim nemdedür

bu dīdeden:

1. **bu dīdeden:**--*den*
Gazel 425
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gözler(aşığın gözleri.

Gül gibi gülmez açılmaz ġoncaveş dil bestedür
Bād-ı āhum isteyüp bu dīdeden bārān umar

2. **bu dīdeden:**--*den*
Gazel 462
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gözler(aşığın gözleri.

Şöyle toldı ḫāne-i dil bu ciger ḫūnı ile
Kalmadı bir yir daḫı bu dīdeden bīrūn akar

bu dil:

1. **bu dil:**
Gazel 106
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönül.

Bir nefes bu dil maḥabbetden daḫı şād olmadı
Ḥāṣıl oldı derd ü ġamla miḥnet eyyāmı baña

2. **bu dil:**
Gazel 131
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönül.

Niçe yıldur pend iderler pend gūş itmez göñül
Cümle ālem bir yaña ışḳ-ıla bu dil bir yaña

3. **bu dil:**
Gazel 138
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönül.

Ya ide zülfüñ hevāsı küllī cismümi hebā
Ya viṣālüñ iydine irüp bu dil ḳurbān ola

4. **bu dil:**
Gazel 214
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönül.

Niçeye degin ışḳı nihān eyleye bu dil
İy dīde anı eşküñ-ile bir demde ayān it

5. **bu dil:**
Gazel 265
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönül.

Ḥayret basup göz yaşına ġarḳ ola bu dil
Bulmaya eger ḫayr-ı ʿamel rūz-ı ḳıyāmet

6. **bu dil:**
Gazel 265
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönül.

Ser çekdi bu dil ʿāteş-i eflāke ʿalem-vār

Eşküm sipehi dutdı bu dünyāyı tamāmet

7. **bu dil:**
Gazel 267
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönül.

Bu dil yanup başumdan dūd-ı āhum
Çıkar mı ʿışḳda olmasa ḥarāret

8. **bu dil:**
Gazel 395
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönül.

Eydür bu dil tīz gör dem-be-dem dildārı yād
Anuñ içündür olur günden güne ʿışḳum ziyād

9. **bu dil:**
Gazel 447
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönül.

Şayd idersem tañ degül ben ol ġazāl-ı vaḥşiyi
Pīşe-i ʿışḳuñ bu dil çün bir kagan arslanıdur

10. **bu dil:**
Gazel 461
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönül.

Ġamz oklarına sīnede bu dil nişānedür
Ḳaṣd eyledügi sīne degül bil ki cānadur

bu dil mülkini:

1. **bu dil mülkini:**--*i, --n, --i*
Gazel 267
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Bu gönül ülkesi" diyerek aşığın kalbi kastedilmiştir.

Yine cemʿ itdi beñzer leşkerin ġam
İdiserdür bu dil mülkini ġāret

bu dil vardı:

1. **bu dil vardı:**--*dı*
Gazel 387
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gönlün aşk pazarına gitmesi kastedilmektedir.

ʿIşḳ bāzārına bu dil vardı dermān arayu
Bulımadı ancak aldı derdinüñ üstine derd

bu dilden:

1. **bu dilden:**--*den*
Gazel 262
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönül,aşığın kalbi.

Civāndur bu göñül ʿömr çend sālest
Bu dilden gitmez ol nāzük nihālest

bu dīvānesin:

1. **bu dīvānesin:**--*s, --i, --n*
Gazel 388
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşkından çılgına dönmüş aşık.

Gördi kūyında yürür şūrīde bu dīvānesin
Zülfinüñ zencīrini didi idüñ boynına bend

bu dünyā:

1. **bu dünyā:**
Gazel 97
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu dünya, yaşadığımız geçici dünya, fani dünya.

Āṣiyānın özledi cān murġı ḫoş pervāz idüp
Cennet ehliydi bu dünyā geldi çün zindān aña

2. **bu dünyā:**
Gazel 227
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu dünya, yaşadığımız geçici dünya, fani dünya.

Göñül virme bu dünyā bī-vefādur
Ki bundan görmedi kimse ḥaḳīḳat

3. **bu dünyā:**
Gazel 454
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu dünya, yaşadığımız geçici dünya, fani dünya.

Degül perr-i megesden yig bu dünyā
Muḥibbī çekdügüm uḫrā ġamıdur

bu dünyādan:

1. **bu dünyādan:**--*dan*
Gazel 369
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Geçici dünya.

Dehr elinden iy göñül ġam çekdügüme ġam yime
Bunı fikr eyle kim almışdur bu dünyādan murād

bu dünyāya:

1. **bu dünyāya:**--*y, --a*
Gazel 396
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bu dünyaya çok bağlanmamak,bu dünyayı düşünmemek bağlamında kullanılmıştır.

Çü dutduñ dāmenini cān u dilden
Sakın olma bu dünyāya muḳayyed

bu dünyāya dil virme:

1. **bu dünyāya dil virme:**-*me*
Gazel 57
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bu dünyaya çok bağlanmamak,bu dünyayı düşünmemek bağlamında kullanılmıştır.

İy Muḥibbī virme bu dünyāya dil
Saña inām eylemez illā belā

bu dünyāya göñül virme:

1. **bu dünyāya göñül virme:**--*y, --a--y, --a, --me*
Gazel 491
Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bu dünyaya çok bağlanmamak,bu dünyayı düşünmemek bağlamında kullanılmıştır.

Göñül virme bu dünyāya bilürsin pāyidār olmaz
Geçer turmaz ḳarārı yok sanasın bir eser yildür

2. **bu dünyāya göñül virme:**--*y, --a, --me*
Gazel 496
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bu dünyaya çok bağlanmamak,bu dünyayı düşünmemek bağlamında kullanılmıştır.

Bu dünyāya göñül virme gidenler senden öñürdi
Sikender Ḫusrev ü Dārā Ferīdūn daḫı Cemlerdür

bu dünyāyı:

1. **bu dünyāyı:**--*y, --ı*
Gazel 265
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu dünya.

Ser çekdi bu dil ʿāteş-i eflāke ʿalem-vār
Eşküm sipehi dutdı bu dünyāyı tamāmet

bu düşvār:

1. **bu düşvār:**
Gazel 287
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçekleşmesi zor olan nitelik kastedilmektedir.

Kim ki vaṣl isterse dilber didi itsün terk-i cān
İy Muḥib şükr it bu düşvār oldı āsān ʿāḳıbet

bu fende:

1. **bu fende:**--*de*
Gazel 384
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu ilimde, hünerde, sanatta.

ʿIşḳuñ Muḥibbī okıdı naḥv-ile ṣarfını
Dil suḫtesi bu fende daḫı oldı müstefīd

bu fikr içinde iken:

1. **bu fikr içinde iken:**--*de, --ken*
Gazel 175
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın düşünceler içinde olması kastedilmiştir.

Fikre vardum tā ki ḫābuma gire ol māhitāb
Ben bu fikr içinde iken togdı nāgāh āfitāb

bu ġaflet nedür:

1. **bu ġaflet nedür:**--*dür*
Gazel 277
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dini sadece şekil olarak yaşayan kaba sofuların aşka olan ilgisizliği ve aymazliği sorgulanmaktadir.

Zāhid nedür bu ġaflet ʿışḳa nedür bu inkār
Cān terkin urur ʿāşıḳ yitmez mi bu ʿalāmet

bu ġamdan gel beni kurtar:

1. **bu ġamdan gel beni kurtar:**--*dsn, --i-dan*
Gazel 230
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık,sevgiliye -gel beni bu eziyet ve sıkıntıdan kurtar- diye seslenmektedir.

Bu ġamdan gel beni kurtar kerem kıl
Görenler diyeler buldı hidāyet

bu ġarīb:

1. **bu ġarīb:**
Gazel 145
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Garip(aşık kastedilerek).

Gül yüzüñ karşusına ger āh iderse bu ġarīb
Tañ mıdur eyyām-ı gülde nāle eyler andelīb

2. **bu ġarīb:**
Gazel 177
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Garip(aşık kastedilerek).

Leblerüñ ẕikr eylesem cānā gözüñ ḫışm itmesün
N'eylesün maḫmūrdur iy pādişāhum bu ġarīb

bu gedāya:

1. **bu gedāya:**--*y, --a*
Gazel 432
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu köle(aşık bağlamında).

Bu gedāya n'ola keşf itseñ şehā esrāruñı
Gāh olur kim bendeye ḫālini sulṭān ʿarż ider

bu gerd:

1. **bu gerd:**
Gazel 387
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu dert,tasa(yok olmak bağlamında).

Zülfüñe müşg-i Ḫıṭā didüm ḫaṭāsın bilmedüm
Niçe yıllar gitmedi āyīne-i dilden bu gerd

bu göñlüm:

1. **bu göñlüm:**-*ü, -m*
Gazel 75
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönül(aşığın gönlü).

Bāza beñzetdüm bu göñlüm seni itmege şikār
Bildüm fikr-i muḥāl imiş ki sensin bir hümā

2. **bu göñlüm:**--*ü, --m*
Gazel 425
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönül(aşığın gönlü).

İy ṭabīb-i cān bu göñlüm bir ölümlü ḫastadur
Leblerüñden bir cevāb eyt derdine dermān umar

3. **bu gönlüm:**--*ü, --m*
Gazel 443
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönül(aşığın gönlü).

Dest-i ʿışḳuñla egerçi kim bu sīnem çākdür
Ġıll ü ġışdan ḥamdülillāh kim bu gönlüm pākdür

4. **bu gönlüm:**--*ü, --m*
Gazel 493
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönül(aşığın gönlü).

Zülfinüñ bendi bu gönlüm dāmıdur
Terk-i cān itmek de ʿāşıḳ kāmıdur

5. **bu gönlüm:**--*ü, -*
Gazel 496
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönül(aşığın gönlü).

Egerçi ġamze okından bu gönlüm pür cerāḥatdür
Muḥibbī'ye gelür rāḥat anuñçün derde emlerdür

bu gönlüm hasta dive:

1. **bu gönlüm ḫasta diye:**--*ü, --m, --y, --e*
Gazel 372
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgilinin onu duymayışından dolayı hasta olduğunu söylemektedir.

Gūşa almaz gül gibi dil bübülinüñ nālesin
Niçeye dek çagurup bu ḫasta gönlüm diye dād

bu gönlüm şemʿini yakdum:

1. **bu gönlüm şemʿini yakdum:**--*ü, --m, --i, --n, --i, --du, --m*
Gazel 306
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık kendi gönül ateşinin yandığını ifade etmektedir.

Ben de yakdum meclis-i ġamda bu gönlüm şemʿini Eyledüm tā ṣubḥa dek şemʿ-i şebistān-ıla baḫs

bu gönlüme ışkuñ āteşi bir harāret virdi:

1. **bu gönlüme ışḳuñ āteşi bir ḫarāret virdi:**--*me, --un, -+i, --di*
Gazel 150
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşkının ateşi,aşığın gönlüne bir sıcaklık, bir coşkunluk verdi anlamında kullanılmıştır.

Bir ḫarāret virdi bu gönlüme ışḳuñ āteşi
Korkaram āh itmege yana felekde āfitāb

bu gönlümi:

1. **bu gönlümi:**--*ü, --m, --i*
Gazel 472
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlü kastedilmektedir.

Ġam merdümine taḫliye itdüm bu gönlümi
Ḳudret eliyle yapulu bir vaḳf-ḫānedür

bu gönül:

1. **bu gönül:**
Gazel 191
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönül.

Bu gönül ḳuyın koyup kanda vara kim bir daḫı
Her ne yirde gül açılsa anda olur andelīb

2. **bu gönül:**
Gazel 262
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönül.

Civāndur bu gönül ʿömr çend sālest
Bu dilden gitmez ol nāzük nihālest

3. **bu gönül:**
Gazel 276
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönül.

Ola kim genc-i viṣālüñden bulam diyü nişān
Bu gönül maʿmūr iken vīrāne oldum ʿāḳıbet

4. **bu gönül:**
Gazel 447
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönül.

Bir lebi şīrīn-suḫen meh-pārenüñ Ferhād-veş
Bu gönül kūh-ı belāda zār u sergerdānıdur

5. **bu gönül:**
Gazel 463
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönül.

Yaşum deryā olalı aglamakdan İçinde bu gönül Ẕü'n-nūn'a beñzer

6. **bu gönül:**
Gazel 464
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönül.

Berr ü baḥrı aradı bulam diyü cānā seni
Bulımadı bu gönül daḫı yürür ser-geştedür

7. **bu gönül:**
Gazel 469
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu gönül.

Ḫālin gözetdi zülfine bend oldı bu gönül
Kanda olursa murġ hemān dāne seyr ider

bu gönül dīvānedür:

1. **bu gönül dīvānedür:**--*dür*
Gazel 132
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Coşkun,meczup gönül(aşık).

Vaṣlın umar ol perīnüñ bu gönül dīvānedür

Bakmaga ṭāḳat getürmez dīde-i giryān aña

bu gözlerümden:

1. **bu gözlerümden:**--*ler, --ü, --m, --den*
Gazel 485
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gözleri.

Dīdeden eşküm benüm turmayuban her gün tamar
Görmese gül yüzini bu gözlerümden ḫūn tamar

bu gözüm yaşı şarāb:

1. **bu gözüm yaşı şarāb:**--*üm, --ı*
Gazel 142
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliden ayrılmanın acısıyla aşığın gözyaşlarının kanlı akması kastedilir.

Hicr-ile cān u ciger oldı kebāb
Ḥasretiyle bu gözüm yaşı şarāb

bu gözyaşı:

1. **bu gözyaşı:**
Gazel 321
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gözünden akan yaş.

Ġarḳ ider āḫir beni bu gözyaşı
Baḥr-i bī-pāyān elinden el-ġıyāṣ

bu ḥasta gönlüm:

1. **bu ḫasta gönlüm:**--*ü, --m*
Gazel 395
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk hastalığı(sevgili bağlamında).

Gūşa almaz gül gibi dil bülbülinüñ nālesin
Niçeye dek çagura bu ḫasta gönlüm dād dād

bu hastaya:

1. **bu ḫastaya:**--*y, --a*
Gazel 402
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık aşk hastası olarak kastedilmektedir.

Tāb-ı ḫüsnüñ bir ḥarāret virdi kim bu ḫastaya
Teb dutmış gibi her dem ditrerem ben hem çü bīd

bu idi:

1. **bu idi:**--*i*
Gazel 236
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu idi.

Yāruñ gümānı bu idi yolında cān virem
Şükr-i Ḫudā ki rāst olupdur gümān-ı dōst

bū ile:

1. **bū ile:**
Gazel 495
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel koku(misk).

Yine gül devridür ʿālem bi-ḥamdi'llāh münevverdür
Dimāġı kūşesi dehrüñ ki bū ile muʿāṭṭardur

bū ile tolsa:

1. **bū ile tolsa:**-*sa*
Gazel 86
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın aklının ve gönlünün sevgilinin misk kokosu ile dolu olması.

Bū ile eger tolsa aceb mi dimāġ-ı dehr
Işḳ āteşi ile sīnede bagrum kebāb ola

bu ʿışḳuñ evveli var āḫirine irişilmez dinür:

1. **bu ʿışḳuñ evveli var āḫirine irişilmez dinür:**--*ın, --i, --i, --n, --e, --ıl, --maz, --ir-i*
Gazel 230
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Bu aşkın başlangıcı var ama hiç bir zaman sona ermeyecek anlamında ahirinin yok olduğu kastedilmektedir.

Bu ʿışḳuñ evveli var āḫirine İrişilmez dinür yok aña ġāyet

bu ḳadar:

1. **bu ḳadar:**
Gazel 451
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu ölçüde, bu miktarda.

Hem-ser olurısam seg-i kūyuñ-ıla her gice
Yanuñda ḳadr ü ḳıymet ise bu ḳadar yiter

2. **bu ḳadar:**
Gazel 421
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bunca, bu kadar çok.

Cevr ü cefāñı ʿāşıḳa az itme luṭf kıl
Olmaz cihānda ehl-i dile bu ḳadar leẕīẕ

bu ki:

1. **bu ki:**
Gazel 280
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu ki.

Sīneme irdükçe tīrüñ geçdi başumdan benüm
Agladugum bu ki kalmaz dilde bir peykān-ı dōst

2. **bu ki:**
Gazel 411
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu ki.

Ġubār itdüm özümi yollar üzre
Ümīdüm bu ki ilte kūyuña bād

bu meclis:

1. **bu meclis:**
Gazel 434
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu meclis(dergah).

Ciger-pārem kebāb u eşk-i ḫūnīnüm şarāb itdüm
Bu meclis ulu meclisdür ġamuñ şāh-ıla ṣoḥbetdür

bu mıdur:

1. **bu mıdur:**--*mı, --dur*
Gazel 426
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu değildir!.

Ḳāmet itseñ dōstum kopar ḳıyāmetler hemān
Ehl-i diller çagrışup eydürler āh ol bu mıdur

bu miḳdār güç:

1. **bu miḳdār güç:**
Gazel 344
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşıkların bu hasret ve acıdan takatsiz,güçsüz olduğu kastedilmektedir.

Kaşlaruñ yayını cānā Zāl u Rüstem çekmeye
ʿĀşıḳ-ı dil-ḫastelerde var mı bu miḳdār güç

bu muḳarrerdür:

1. **bu muḳarrerdür:**--*dür*
Gazel 191
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şurası kesindir ki, şunda şüphe yok ki.

Sevdügümi bilicek hīç yüzüme bakmaz ḥabīb
Bu muḳarrerdür ölümlü ḫastaya varmaz ṭabīb

bu mülküñ soñı irişe:

1. **bu mülküñ soñı irişe:**--*ün, --ı, --iş, --e*
Gazel 216
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir özlü siz örneği olarak: Her şey gibi varlığın,makam ve mülkün de sonunun geleceği kastedilmiştir.

Ġazeldür soñı bu mülküñ irişe çün ecel vaḳti
Sikender Ḫıżr olup mülk-i cihānda ömr sürdüñ tut

bu nāle-i şebgīr irişe:

1. **bu nāle-i şebgīr irişe:**-*işe*
Gazel 83
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu uykusuz aşıkların inltisi.

Cevri ādet eyleme uşşāḳa iy māhum sakın
Bir gün ola irişe bu nāle-i şebgīr aña

bu ne:

1. **bu ne:**
Gazel 445
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu nasıl.

Gören o yār-i dil-keşi dir bu ne dīn tutar
ʿĀşıḳlarını kırmag-ıçun tāze kīn tutar

bu ne ġafletdür:

1. **bu ne ġafletdür:**--*dür*
Gazel 163
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) dikkatsizlik ve vurdumduymazlık kastedilmiştir.

Ḫˇāba vardum nāgehān luṭf-ıla geldi didi yār
Bu ne ġafletdür uyan üstüñe togdı āfitāb

bu ömr:

1. **bu ömr:**
Gazel 68
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ömür,yaşam süresi.

Beni ferdāya salma vaṣla irgür Mebādā irmeye bu ömr ferdā

bu saʿādet:

1. **bu saʿādet:**
Gazel 301
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Bu" işaret sıfatı (mutluluk).

Ne yitmez ehl-i ʿıyşe bu saʿādet
Ola her cām içene bu saʿādet

2. **bu saʿādet:**
Gazel 301
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Bu" işaret sıfatı (mutluluk).

Ne yitmez ehl-i ʿıyşe bu saʿādet
Ola her cām içene bu saʿādet

bu saʿādet yokdur:

1. **bu saʿādet yokdur:**--*dur*
Gazel 300
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısraya hitaben;aşığın akıllıca düşünemediği,mantıkla hareket edip edemediği vurgulanmaktadır.

Saʿādet buldı koyan pāyına ser
Benüm başumda yokdur bu saʿādet

bu sebebden:

1. **bu sebebden:**-+*den*
Gazel 172
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu nedenle, bundan dolayı.

Rāh birdür iki sanma zāhidā inkārı ko
Bu sebebden key sakın boynuña asılur ṣalīb

bu şest:

1. **bu şest:**
Gazel 302
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Okçuların sağ ellerinin başparmağına taktıkları, kirişin titremesini önleyen ve okun hedefi bulacak şekilde düz gitmesini sağlayan yüzük, zıhgir, küştiban (sevgilinin yan bakışı ile aşığı etkilemesi kastedilerek.).

Tīr-i ġamzeñ öldürür biñ ʿāşıḳı Kimde vardur iy kemān ebrū bu şest

bu sözi ḥaḳ dimişler:

1. **bu sözi ḥaḳ dimişler:**--*i, --miş, --ler*
Gazel 341
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) örnek verilecek bir söz için,doğru

söylenmiştir;bu sözün söylenmesi doğrudur anlamı kastedilmiştir.

Miḥnete ṣabr it Muḥibbī tā
iresin rāḥata
Ḥaḳ dimişler bu sözi "e'ṣ-ṣabru miftāḥü'l-ferec"

bu sözlerüm:

1. **bu sözlerüm:**-+*üm*
Gazel 181
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın dilinden sevgili için dökülen sözler.

Dakdı dilber gūşına bu sözlerüm dürler gibi
Eyledi taḥsīn Muḥibbī'ye bu eşārum görüp

bu sözüm:

1. **bu sözüm:**--*üm*
Gazel 210
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu söylediklerim.

Yüz suvāl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb
Yok disem agzı Muḥibbī bu sözüm olmaz aceb

bu sözüñ:

1. **bu sözüñ:**--*ü, --n*
Gazel 472
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söz.

Didüm Muḥibbī boynına zencīr-i zülfüñi
Dakmaz mısın didi bu sözüñ hep yabānadur

bu suç-ıla:

1. **bu suç-ıla:**--*la*
Gazel 334
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrada kastedilen sevgilinin yanında olmanın suç olduğu hatırlatılmaktadır.

Seni cāndan sevdügüm cānā ola yanuñda suç
Ben bu suç-ıla cemālüñden ırag olmak ne güç

bū ṭuta:

1. **bū ṭuta:**--*a*
Gazel 166
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Koku tutmak; kaplamak.

Deprede bād-ı ṣabā gülşende ger pīrāhenüñ
Bāġ u rāġı bū ṭuta güller dimāġı ola ṭīb

bu umuda:

1. **bu umuda:**--*a*
Gazel 252
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kişinin yaşamındaki olay ve durumlarla ilgili olumlu sonuçlar çıkabileceği ihtimali.

Baş açarlar kūyuña varsa kaçan ʿāşıḳlaruñ
Bu umuda gösterüp yüzüñi viresin zekāt

bu vīrānelık:

1. **bu vīrānelık:**--*e, --lik*
Gazel 283
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıkılmış,kırılmış.

Bu Muḥibbī vaṣlı gencin isteyüp vīrān olur
Aña bu vīrānelık ḫum-ḫāne oldı ʿāḳıbet

bu yolda:

1. **bu yolda:**-*da*
Gazel 61
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu yolda II Bu uğurda.

Egerçi Kabe'ye iy dil gelesin olmaya şevḳuñ
Bu yolda zaḥmet ü miḥnet kamusı ola zāyil hā

2. **bu yolda:**--*da*
Gazel 222
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu yolda II Bu uğurda.

Bulmadum ʿālemde bir yār ʿahd ü peymānı dürüst
Gerçi cān virdüm bu yolda aradum anı dürüst

3. **bu yolda:**--*da*
Gazel 431
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu yolda II Bu uğurda.

Māl ü menāl ü cān u dilüm yoluña fedā
Evvel bu yolda saña fedā ata anadur

4. **bu yolda:**--*da*
Gazel 441
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu yolda II Bu uğurda.

Muḥibbī her ki ʿāşıḳdur olur ʿışḳ içre ol nā-būd
Dimez hīç ʿāşıḳ-ı ṣadıḳ benüm bu yolda būdum var

bu yolda kim:

1. **bu yolda kim:**--*da*
Gazel 297
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bahsedilen yol ve istikamet kastedilmektedir.

Dün gice geşt eyledüm ben kūy-ı cānānı dürüst
Bir ramaḳ kaldı bu yolda kim virem cānı dürüst

bu yoldan:

1. **bu yoldan:**-+*dan*
Gazel 145
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu yolla ll böylece.

Işḳdan özge bugün ögrenmedüm bir ḥarf-i rāst
Baña irşādı bu yoldan böyle virmişdür edīb

bübül-i şūrīde-veş:

1. **bübül-i şūrīde-veş:**
Gazel 474
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Perişan,aşık bülbül.

Bübül-i şūrīde-veş feryādumı gūş eyleyüp
Berg-i gülden tāzedür ol lāle-ruḫsār incinür

būdını:

1. **būdını:**--*ı, --n, --ı*
Gazel 397
Mısra: **7**
Vücut, keynûnet, varlık.

Nā-būd olursa añmaya ʿışḳ ehli būdını
Anuñ yanında bir görinür çün ziyān u sūd

būdum var:

1. **būdum var:**--*u, --m*
Gazel 441
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın bütün benliğini ortaya koyması kastedilmiştir.

Muḥibbī her ki ʿāşıḳdur olur ʿışḳ içre ol nā-būd
Dimez hīç ʿāşıḳ-ı ṣadıḳ benüm bu yolda būdum var

budur ki:

1. **budur ki:**--*dur*
Gazel 223
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sebebi ki.

Zāhid Muḥibbī ʿışḳ-ıla oldı Melāmetī
Şükri budur ki olmadı maġrūr u ḫod-perest

2. **budur ki:**--*dur*
Gazel 461
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sebebi ki.

Devrān içinde naẓm-ıla mümtāz olmaña
Bāʿi s budur ki her ġazelüñ ʿāşıḳānedür

3. **budur ki:**
Gazel 112
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Budur ki, sebebi.

Rūşen budur ki mihr yüzüñden alur ḥayā
Yoḫsa ḳamer olmaz idi böyle rūşenā

bu-durur:

1. **bu-durur:**
Gazel 160
Mısra: **12**
Böyledir, bu şekildedir.

Muḥibbī cürm ü işyānın añup her dem duā eyler
Duāsın müstecāb eyle dilegüm bu-durur yā Rab

2. **bu-durur:**--*dur, --ur*
Gazel 401
Mısra: **2**
Böyledir, bu şekildedir.

Yüzüñ aç kim cümle ʿālem olalar şādān-ı ʿiyd
Merḥabā kıl dōstum kim bu-durur erkān-ı ʿiyd

bugün:

1. **bugün:**
Gazel 17
Mısra: **3**
Bu devirde, bu zamanda. || *Bu dünyada.*

Bugün ışḳ-ıla çün Mecnūn-ı dehrem
Görinür kanda baksam rūy-ı Leylā

2. **bugün:**
Gazel 23
Mısra: **9**
Bu devirde, bu zamanda. || *Bu dünyada.*

Bu Muḥibbī hicr-ile oldı bugün Mecnūn-ṣıfat
Olmaduñ bu yolda sen de baña hem-rāh iy ṣabā

3. **bugün:**
Gazel 29
Mısra: **1**
Bu devirde, bu zamanda. || *Bu dünyada.*

Nūr-ı ālemsin bugün sen daḫı maḥbūb-ı Ḫudā
Eyleme āşıḳlaruñ bir laḥẓa kapuñdan cüdā

4. **bugün:**
Gazel 32
Mısra: **1**
Bu devirde, bu zamanda. || *Bu dünyada.*

Devrān cefā vü cevr-ile itdi bugün cezā
Budur ümīdüm eyleye raḥmet yarın Ḫudā

5. **bugün:**
Gazel 60
Mısra: **13**
Bu devirde, bu zamanda. || *Bu dünyada.*

Bugün ġam derdine bundan dimişler özge yok dermān
Elā yā eyyühe's-sāḳī edir kesen ve nāvilhā

6. **bugün:**
Gazel 84
Mısra: **6**
Bu devirde, bu zamanda. || *Bu dünyada.*

Cān u dilden çeşmüñüñ cellādına sundum boyun
Arada bildüm ḥicāb olan bugün cāndur baña

7. **bugün:**
Gazel 88
Mısra: **7**
Bu devirde, bu zamanda. || *Bu dünyada.*

Uzatma bugün ẓulm elini senden alçaga
Añ ol demi ki sorıla yarın şümār ola

8. **bugün:**
Gazel 89
Mısra: **1**
Bu devirde, bu zamanda. || *Bu dünyada.*

Her yir bugün ki ḥūr-veş mehliḳā ola
Ol yir hemān āşıḳa cennet-serā ola

9. **bugün:**
Gazel 94
Mısra: **4**
Bu devirde, bu zamanda. || *Bu dünyada.*

Görelden ḫāl-i Hindūñı dolaşdum leylī zülfüñe
Bugün ṣahrā-yı miḥnetde benem Mecnuñ gibi rüsvā

10. **bugün:**
Gazel 94
Mısra: **8**
Bu devirde, bu zamanda. ||
Bu dünyada.

Leb-i şīrīnüñi gördüm belā kūhında Ferhād'am
Yoluñda n'ola cān virsem bugün ben bī-ser ü bī-pā

11. **bugün:**
Gazel 145
Mısra: **7**
Bu devirde, bu zamanda. ||
Bu dünyada.

Işḳdan özge bugün ögrenmedüm bir ḥarf-i rāst
Baña irşādı bu yoldan böyle virmişdür edīb

12. **bugün:**
Gazel 216
Mısra: **3**
Bu devirde, bu zamanda. ||
Bu dünyada.

Bugün meydān-ı rifatde murāduñca atup oklar
Elüñe çekmege devlet kemānın anı kurduñ tut

13. **bugün:**
Gazel 217
Mısra: **1**
Bu devirde, bu zamanda. ||
Bu dünyada.

Āşıḳ dilemez ola bugün sag u selāmet
Dāyim bu-durur ḳaşdı anuñ ola melāmet

14. **bugün:**
Gazel 241
Mısra: **5**
Bu devirde, bu zamanda. ||
Bu dünyada.

Cevr ü cefāyı görme bugün ʿāşıḳa revā
Raḥm eyle ḥāline anuñ iy şāh-ı maʿdelet

15. **bugün:**
Gazel 242
Mısra: **9**
Bu devirde, bu zamanda. ||
Bu dünyada.

Muḥibbī sözleri yigdür bugün dürr-i cevāhirden
Takup cānā kulaguña giderme anı mengūş it

16. **bugün:**
Gazel 254
Mısra: **13**
Bu devirde, bu zamanda. ||
Bu dünyada.

Cehd eyle Muḥibbī bugün aʿmālüñi artur
Eyüler-ile ḥaşr olasın rūz-ı ḳıyāmet

17. **bugün:**
Gazel 270
Mısra: **3**
Bu devirde, bu zamanda. ||
Bu dünyada.

Bugün ḫayr eyle yarın sorılursın
Cevāba ḳādir olmaz olsa şirret

18. **bugün:**
Gazel 281
Mısra: **7**
Bu devirde, bu zamanda. ||
Bu dünyada.

ʿIşḳuñ-ıla cān u dil şöyle faḳīr oldı bugün
Benden özge müsteḥaḳ yokdur baña virgil zekāt

19. **bugün:**
Gazel 281
Mısra: **13**
Bu devirde, bu zamanda. ||
Bu dünyada.

İy Muḥibbī yār-ı cevr-ile bugün hem-dem iseñ
Çok belālar getürür başuña senüñ kāyināt

20. **bugün:**
Gazel 308
Mısra: **3**
Bu devirde, bu zamanda. ||
Bu dünyada.

Pehlevānam ʿaşrda tīġ-ı zebānumla bugün
Kim gele meydānuma itmeye bir miḳdār baḫs

21. **bugün:**
Gazel 309
Mısra: **7**
Bu devirde, bu zamanda. ||
Bu dünyada.

Dünyāya bugün meyl ideyim dime ḫaṭādur
Dil ḫānesini eyleme iy dōst mülevves

22. **bugün:**
Gazel 314
Mısra: **12**
Bu devirde, bu zamanda. ||
Bu dünyada.

Degme kez virmez murādın kimseye devr-i zamān
Yok yiredür her kim eylerse bugün kām-ıla baḫs

23. **bugün:**
Gazel 329
Mısra: **1**
Bu devirde, bu zamanda. ||
Bu dünyada.

Sīneme tīrüñle cānā gel bugün bir kapu aç
Ol kapudan pādişāhum alasın cānı ḫarāc

24. **bugün:**
Gazel 334
Mısra: **8**
Bu devirde, bu zamanda. ||
Bu dünyada.

Bir ribāṭ-ı köhne dünyā kārbān ḫalḳ-ı cihān
Kim bugün aña konarsa dirler aña arta güç

25. **bugün:**
Gazel 373
Mısra: **7**
Bu devirde, bu zamanda. ||
Bu dünyada.

Nāle kılma ʿışḳı ögren gel bugün pervāneden
Hīç kaçar mı şemʿden feryād ider mi yaksa od

26. **bugün:**
Gazel 392
Mısra: **5**
Bu devirde, bu zamanda. ||
Bu dünyada.

Daʿvet-i Ḥaḳḳ'a yiter gerçi bugün iki güvāh
Ḥaḳ resūl olduguña çār kitāb oldı şühūd

27. **bugün:**
Gazel 392
Mısra: **10**

Bu devirde, bu zamanda. || *Bu dünyada.*

Rūşen itdüñ bu cihān ẓulmetini nūruñ-ıla
Zindedür āb-ı ʿaṭañ-ıla bugün bāġ-ı vücūd

28. **bugün:**
Gazel 398
Mısra: **3**
Bu devirde, bu zamanda. || *Bu dünyada.*

Āteş-i ḥüsnüñe karşu bugün iy dōst senüñ
Eyledüm cān u dilüm yakmag-ıçun hem çü sipend

29. **bugün:**
Gazel 400
Mısra: **9**
Bu devirde, bu zamanda. || *Bu dünyada.*

Bu Muḥibbī öliyor derd-i firāḳ-ıla bugün
Çıkmadın cānı irişsün diñüz ol yāra meded

30. **bugün:**
Gazel 401
Mısra: **8**
Bu devirde, bu zamanda. || *Bu dünyada.*

Niçe bir cevr-ile zecrüñe döye bu ḫasta dil
Gel s̲ evāba gir bugün kılgıl beni ḳurbān-ı ʿiyd

31. **bugün:**
Gazel 428
Mısra: **1**
Bu devirde, bu zamanda. || *Bu dünyada.*

Şol gedā kim kūy-ı dildāruñ bugün derbānıdur
Berr ü baḥruñ pādişāhıdur cihān sulṭānıdur

32. **bugün:**
Gazel 431
Mısra: **3**
Bu devirde, bu zamanda. || *Bu dünyada.*

Ferdāyı ḫāṭıra getürüp ẓulmı ko bugün
Komaz kimesne ḥaḳḳını alur zamānedür

33. **bugün:**
Gazel 497
Mısra: **8**
Bu devirde, bu zamanda. || *Bu dünyada.*

Şāh-ı ʿışḳam baña Vāmıḳ diseler tañ mı laḳab
Nāzenīnüm ḥüsn ü ḫulḳıyla bugün ʿAẕrā geçer

bugün her ne eylerseñ yazılısar:

1. **bugün her ne eylerseñ yazılısar:**--*r, --se, --n, --ıl, --ısar*
Gazel 460
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) tüm insanların yaptığı iyilik ve kötülüklerin,her şeyin kayıt altında olduğu ifade edilmektedir.

Yazılısar her ne eylerseñ bugün sen ḫayr u şer
Cidd ü cehd-ile ne taḥṣīl olsa bu ʿālemdedür

bugün-durur:

1. **bugün-durur:**--*dur, --ur*
Gazel 273
Mısra: **10**
Bu devirde, bu zamanda. || *Bu dünyada.*

Muḥibbī ḳāmetin gördi nigāruñ
Didi bugün-durur baña ḳıyāmet

bühtān:

1. **bühtāndur:**-*dur*
Gazel 84
Mısra: **12**
Birine yalandan bir şey isnat etmek, iftira.

Cān fedā itmez dir-imiş yoluña bī-dīn raḳīb
Bāver itme dōstum vallāhi bühtāndur baña

bük:

1. **bük:**
Gazel 20
Mısra: **3**
Bir yöne döndürmek,çevirmek,eğmek.

Tīr-i āha ḳaddüñi bük eyle bir çāḥı kemān
Kim güzeller māyil olur ok-ıla yadan yaña

bul-:

1. **bulursañ:**-*ur, -sa, -ñ*
Gazel 23
Mısra: **1**
(Arayarak veya rastgele) Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

Reh bulursañ kūy-ı yāra her seḥergāh iy ṣābā
Āşıḳ-ı dil-ḫastelerden eyle āgāh iy ṣabā

2. **bulur:**-*ur*
Gazel 29
Mısra: **4**
(Arayarak veya rastgele) Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

Gitmesün nām-ı şerīfüñ bu dilümden bir nefes
Derdlü göñlüme devādur cān bulur andan şafā

3. **bula:**-*a*
Gazel 86
Mısra: **13**
(Arayarak veya rastgele) Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

Bula Muḥibbī mürde göñül ömr-i sermedī
Īsī gibi eger baña andan ḫiṭāb ola

4. **bulmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 252
Mısra: **3**
(Arayarak veya rastgele) Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

Leblerüñden bir nişān bulmadı dil İskender'i
Ẓulmet-i ḫaddüñde çün kim gizlüdür āb-ı ḥayāt

bul:

1. **bulmışken:**-*mış, -ken*
Gazel 79
Mısra: **7**
Elde etmek, ulaşmak.

Hicr içre bulmışken memāt kılduñ baña çün ilṭifāt

Buldum lebüñden ben ḥayāt sen
āb-ı ḥayvānsın baña

2. **bulınsa:**-*ın, -sa*
Gazel 312
Mısra: **2**
Var olmak, mevcut olmak.

Cihān içün dimişler çünki ḥādiṣ
Bulınsa tañ mıdur bunda
ḥavādiṣ

3. **bulmaya:**-*ma, -ya*
Gazel 1
Mısra: **8**
(Arayarak veya rastgele)
Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

Soñ nefesde sakla īmānum
benüm
Bulmaya yol aña şeyṭān-ı racīm

4. **bulınmaya:**-*ı, -n, -ma, -y, -a*
Gazel 13
Mısra: **14**
(Arayarak veya rastgele)
Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

Āh kim menzil baīd bār-ı girān
arkamdadur
Korkaram yolda kalam
bulınmaya menzil baña

5. **bulınur:**-*ı, -n, -ur*
Gazel 39
Mısra: **2**
(Arayarak veya rastgele)
Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

Tolıdur dürlerle bagrum ḫūnı
mercāndur baña
Bulınur zīrā gözümüñ yaşı
ummāndur baña

6. **buldılar:**-*dı, -lar*
Gazel 155
Mısra: **6**
(Arayarak veya rastgele)
Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

Ehl-i diller aradılar niçe yıllar
ālemi
Genc-i ışḳı buldılar bu ḳalb-i
vīrānum görüp

7. **bulımazsın:**-*ı, -maz, -sın*
Gazel 187
Mısra: **10**
(Arayarak veya rastgele)
Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

Kūy-ı yāra çünki gönderdüñ
Muḥibbī göñlüñi
Bulımazsın bir daḫı anı
n'idersin arayup

8. **bulasın:**-*a, -sın*
Gazel 203
Mısra: **10**
(Arayarak veya rastgele)
Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

Çün ḥavāle eyledüñ hicrāna
şekvā eyleme
Ṣabr kıl vaṣlına tā kim bulasın
bir feṯḥ-i bāb

9. **bulmaga:**-*ma, -ġa*
Gazel 210
Mısra: **1**
(Arayarak veya rastgele)
Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

Herkese bulmaga ömr-i cāvidān
bir şey sebeb
Ḫıżır'a āb-ı ḥayāt u rindese āb-ı
ineb

10. **bulınmaz:**-*ın, -maz*
Gazel 249
Mısra: **8**
(Arayarak veya rastgele)
Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

Dilerseñ ʿizz ü sermed terk-i ser
kıl
Bulınmaz ʿāşıḳa böyle saʿādāt

11. **buldı:**-*dı*
Gazel 259
Mısra: **1**
(Arayarak veya rastgele)
Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

Buldı Ḫıżr emr-ile ẓulmetde
varup āb-ı ḥayāt
Līk taḳdīr imiş ol yolda
Sikender'e memāt

12. **bulınmaz:**-*ın, -maz*
Gazel 263
Mısra: **4**
(Arayarak veya rastgele)
Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

Benüm derd-i dilüm ġāyet
üküşdür
Bulınmaz aña hergiz ḥadd ü
ġāyet

13. **bulmaya:**-*ma, -y, -a*
Gazel 265
Mısra: **6**
(Arayarak veya rastgele)
Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

Ḥayret basup göz yaşına ġarḳ
ola bu dil
Bulmaya eger ḫayr-ı ʿamel rūz-ı
ḳıyāmet

14. **bulmazsın:**-*maz, -sın*
Gazel 271
Mısra: **10**
(Arayarak veya rastgele)
Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

İy Muḥibbī ġamdan özge yār-ı
ṣādıḳ var mıdur
Zīra bulmazsın bulınmaz ola her
hem-rāh dōst

15. **bulına:**-*ına*
Gazel 292
Mısra: **4**
(Arayarak veya rastgele)
Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

İy cefā-ḫū cevr idersin
Tañrı'dan korkmaz mısın
Rūz-ı maḥşerde bulına
dāmenüñde niçe dest

16. **buldı:**-*dı*
Gazel 326
Mısra: **10**
(Arayarak veya rastgele)
Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

Muḥibbī ʿışḳ mihrin rūşen eyle
Diyeler buldı bir şāh-ı cihān
genc

17. **buldum:**-*du, -m*
Gazel 376
Mısra: **4**
(Arayarak veya rastgele)
Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

Fenn-i ʿışḳı okudum sanmañ
beni siz mübtedī
Buldum istiʿdād-ı tāmmı şimdi
oldum müstefīd

18. **bula:**-*a*
Gazel 384
Mısra: **5**
(Arayarak veya rastgele)
Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

Ṣūfī diler ki bula naʿīmi riyā ile
ʿĀşıḳ kemāl-i luṭfına yāruñ ider ümīd

19. **bulımadı:**-*ıma, -dı*
Gazel 387
Mısra: **6**
(Arayarak veya rastgele)
Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

ʿIşḳ bāzārına bu dil vardı dermān arayu
Bulımadı ancak aldı derdinüñ üstine derd

20. **bul:**
Gazel 405
Mısra: **8**
(Arayarak veya rastgele)
Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

Būyına aldanma dil virme bu dünyā ḥüsnine
Cidd ü cehd eyle düriş bir yār bul kim ola ferd

21. **bulasın:**-*a, -sın*
Gazel 409
Mısra: **2**
(Arayarak veya rastgele)
Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

Dōstum ʿāşıḳlara raḥm eyleyüp kıl ʿadl ü dād
İster-iseñ bulasın dünyāda sen ʿömr-i ziyād

22. **bulınmaz:**-*ın, -maz*
Gazel 417
Mısra: **14**
(Arayarak veya rastgele)
Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

İy Muḥibbī dil meẕāḳı zehr-i ġamdan telḫdür
Defʿine anuñ bulınmaz bāde-i terden leẕīẕ

23. **bulsa:**-*sa*
Gazel 457
Mısra: **5**
(Arayarak veya rastgele)
Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

Arayup ġamzeñ okın sīnede bulsa dil ü cān
Birbirinden kapuşur āḫiri ġavġāya düşer

24. **bulımadı:**-*ıma, -dı*
Gazel 464
Mısra: **8**
(Arayarak veya rastgele)
Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

Berr ü baḥrı aradı bulam diyü cānā seni
Bulımadı bu göñül daḫı yürür ser-geştedür

25. **bulmaga:**-*maġ, -a*
Gazel 469
Mısra: **7**
(Arayarak veya rastgele)
Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

Bulmaga genc-i vaṣluñı şām u seḥer gezer
Dīvāne olup gör dil-i vīrāne seyr ider

bulam diyü:

1. **bulam diyü:**-*-a, --m, --y, --ü*
Gazel 464
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Ola ki) bulurum diye.

Berr ü baḥrı aradı bulam diyü cānā seni
Bulımadı bu göñül daḫı yürür ser-geştedür

bülbül:

1. **bülbülidür:**-*i, -dür*
Gazel 6
Mısra: **5**
(Fars.) Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş II. Aşık.

Bāġ-ı ışḳında belā-keş bülbülidür bu göñül
Sīnesinde tāze dāġıdur gül-i ḫandān aña

2. **bülbülüñ:**-*ün*
Gazel 11
Mısra: **1**
(Fars.) Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş II. Aşık.

Bülbülüñ irmez mi iy gül nāle vü āhı saña
İrişe korkmaz mısın āh-ı seḥergāhı saña

3. **bülbül:**
Gazel 52
Mısra: **2**
(Fars.) Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş II. Aşık.

Gül ruḫlaruñ añılsa göñül zār zār ola
Bülbül çemende nāle kılur nev-bahār ola

4. **bülbüle:**-*e*
Gazel 58
Mısra: **1**
(Fars.) Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş II. Aşık.

Bülbüle lāyıḳ budur kim çın seḥer ger zār ola
Yiridür pervānenüñ her şeb mekānı nār ola

5. **bülbülüñ:**-*ün*
Gazel 98
Mısra: **8**
(Fars.) Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş II. Aşık.

Sorma cānā gül yüzüñsüz bu dil-i şūrīdenüñ
Gülden ayru bülbülüñ aḥvāli āh u zār ola

6. **bülbül:**
Gazel 112
Mısra: **4**
(Fars.) Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş II. Aşık.

Gerçek yüzüñüñ leṭāfetini gülde görmese
Bülbül fiġāna başlayu eyler mi idi ṣadā

7. **bülbülüñ:**-*ün*
Gazel 116
Mısra: **8**
(Fars.) Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş II. Aşık.

Sorma ḥālüm gül yüzüñsüz dōstum
Bülbülüñ gülzārsuz ḥāli n'ola

8. **bülbül:**
Gazel 173
Mısra: **5**
(Fars.) Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş II. Aşık.

Geldi gül bezme bülbül itdi sürūd
Kıl bahār irdi sen de yārı ṭaleb

9. **bülbül:**
Gazel 244
Mısra: **2**
(Fars.) Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş II. Aşık.

İçmeden dil leblerüñden oldı çün iy yār mest
Būy-ı gülden nite kim bülbül olur her bār mest

10. **bülbül:**
Gazel 244
Mısra: **4**
(Fars.) Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş II. Aşık.

Herkesüñ bezm-i cihān içinde bir sevdāsı var
Şemʿ yanar gül güler bülbül daḫı aglar mest

11. **bülbülleyin:**-*leyin*
Gazel 313
Mısra: **4**
(Fars.) Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş II. Aşık.

Gül gibi gūş eylemezsin ehl-i ʿışḳuñ nālesin
Eylerem bülbülleyin her gice feryād el-ġıyāṣ

12. **bülbül-ile:**--*ile*
Gazel 316
Mısra: **4**
(Fars.) Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş II. Aşık.

Ḫār elinden gülşen-i ḥüsnüñde her gice müdām
Bülbül-ile ṣubḥ olınca eylerem cān-ıla baḥṣ

13. **bülbülem:**-*em*
Gazel 317
Mısra: **3**
(Fars.) Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş II. Aşık.

Bülbülem bagrum delindi ḫār elinden iñlerem
Ḥīç baña raḥm eylemez ol verd-i aḫmer el-ġıyāṣ

14. **bülbülleyin:**-*leyin*
Gazel 320
Mısra: **3**
(Fars.) Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş II. Aşık.

Gülsitān-ı ḥüsnüñe karşu senüñ bülbülleyin
Ṣubḥ olınca eylerem feryād u efġān-ıla baḥṣ

15. **bülbül:**
Gazel 367
Mısra: **7**
(Fars.) Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş II. Aşık.

Servde bülbül maḳām itmiş ider Ḳāmetüñ vaṣfında āvāzın bülend

16. **bülbüli:**-*i*
Gazel 381
Mısra: **5**
(Fars.) Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş II. Aşık.

Serv-i bālāsında gördüm bülbüli Vaṣf ider ḳaddin bāver bülend

17. **bülbül:**
Gazel 397
Mısra: **6**
(Fars.) Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş II. Aşık.

Pervāne görse şemʿi hemān bāl ü per yakar
Bülbül çemende şevḳ-i gül ile ider sürūd

bülbül āhından:

1. **bülbül āhından:**-*ı, -n, -dan*
Gazel 90
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bülbül(ün) ahı.

Tāze gülsin gül gibi gel bülbül āhından sakın
Ḫayr kılmaz dōstum āh-ı sehergāhum saña

bülbül gibi:

1. **bülbül gibi:**
Gazel 91
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bülbül gibi (bülbülün vasfı olan inlemek).

Bulmaduñ çün dāmenine destres bī-çāre dil
Bāri sen bülbül gibi āh-ı seḥer kıl dāyimā

2. **bülbül gibi:**
Gazel 154
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bülbül gibi (bülbülün vasfı olan inlemek).

İñledür bülbül gibi bu āşıḳ-ı dil-ḫastesin
Gül gibi ḫāra nigār aġyāra dāyim kol salup

3. **bülbül gibi:**
Gazel 344
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bülbül gibi (bülbülün vasfı olan inlemek).

Gül yüzüñüñ ḥasretinden giceler bülbül gibi
Derd-ile tā ṣubḥ olınca kılmak āh u zār güç

4. **bülbül gibi:**
Gazel 379
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bülbül gibi (bülbülün vasfı olan inlemek).

Olmaya bir dem eger ol gülʿiẕārumdan meded
İñlerem bülbül gibi her gice zārumdan meded

5. **bülbül gibi:**
Gazel 355
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Bülbüle benzer, bülbül gibi.

Bu Muḥibbī niçe bülbül gibi kanlar yutmasun
Gülşen-i ḥüsninde yāruñ nūş ider her gün ḳadeḥ

bülbül gibi iñlesün:

1. **bülbül gibi iñlesün:**--*sün*
Gazel 114
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın güzel sesli bülbül kuşu gibi yanıp,yıkılıp feryat etmesi kastedilir.

Gül yüzüñüñ ḥasretinden bu Muḥibbī ṣubḥa dek
İñlesün bülbül gibi kim yaraşur ol zār aña

bülbül işi:

1. **bülbül işi:**--*i*
Gazel 488
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bülbülün işi(aşık kastedilerek).

Ḫār elinden gülşen içre bülbül işi nāledür
Dehr elinden bagrını dāġ eyleyen de lāledür

bülbül mi s āli diyeler:

1. **bülbül mi s āli diyeler:**--*i, --y, --e, --ler*
Gazel 466
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bülbül kuşunun inlemelerine benzer şekilde.

İñlerse şevḳ-i ʿārıżuñ-ıla Muḥibbī ger
Bülbül mi s āli diyeler āh u fiġānı var

bülbül nālesin:

1. **bülbül nālesin:**-*sin*
Gazel 78
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bülbül kuşunun inilti ve figan etmesi.

Çün ezel ḳassāmı ḳısmet eylemiş iy güliẕār
Baña bülbül nālesin gül gibi ḫandānı saña

bülbül olup:

1. **bülbül olup:**--*up*
Gazel 266
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bülbül olmak. II Âşık olmak.

Bir ʿārız-ı gül ġonca-dehen ʿışḳına iy dil
Tā ṣubḥa degin bülbül olup nāle vü zār it

2. **bülbül olup:**--*up*
Gazel 224
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bülbül gibi olmak. II Güzel şiir söyleyen şair olmak.

Bir ʿārıżı gül ġonca dehen ʿışḳına iy dil
Tā ṣubḥa degin bülbül olup nāle vü zār it

bülbül yiter:

1. **bülbül yiter:**--*e, --r*
Gazel 361
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş(aşık bağlamında).

Bu Muḥibbī var iken kūyuñda n'eyler ol raḳīb
Gülşene bülbül yiter lāzım degül anda tavuḫ

bülbülā:

1. **bülbülā:**
Gazel 304
Mısra: **7**
(Fars.) Çok güzel öten, sesinin güzelliğiyle meşhur küçük kuş II. Aşık.

Bülbülā maġrūr olma şāhid-i gül ḥüsnine
Çün degül vaḳti gülüñ bāḳī gülistāndur ʿabes

bülbül-i bī-çāreye:

1. **bülbül-i bī-çāreye:**--*ye*
Gazel 157
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çaresiz bülbül ll âşık.

Zülfi şahbāzına kapdurmak diler dil murġını
Bülbül-i bī-çāreye n'eyler aceb şāhin salup

2. **bülbül-i bī-çāreye:**--*y, --e*
Gazel 470
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çaresiz bülbül ll âşık.

Dōstum kūyuñ bu ben dil-ḫasteye mesken yiter
Bülbül-i bī-çāreye cā olmaga gülşen yiter

bülbül-i dil:

1. **bülbül-i dil:**
Gazel 236
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kuşu.

Şevḳ-ile bülbül-i dil ider göz yaşın revān
Gül gibi ḫande ide kaçan būstān-ı dōst

2. **bülbül-i dil:**
Gazel 88
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kuşu (Aşık).

Ger bāġ-ı ḥüsn içinde ḫaddüñ güliẕār ola
Lāyıḳ budur bülbül-i dil karşu zār ola

3. **bülbül-i dil:**
Gazel 310
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül bülbülü, gönül kuşu; bülbül gibi şakıyan dil II aşık; şair.

Gül yüzüñ göstermedüñ iy verd-i ḫandān el-ġıyās
Bülbül-i dil oldı her şeb zār u nālān el-ġıyās

bülbül-i dil nālesi:

1. **bülbül-i dil nālesi:**
Gazel 40
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gönül bülbülünün inleyişleri.

Sen güle bülbül-i dil nālesi te'īr idemez
Oldı feryād-ıla bu nālelerüm bād-ı hevā

bülbül-i gülzār:

1. **bülbül-i gülzār:**
Gazel 293
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesinin bülbülü.

Olmışam cām-ı lebüñden ben senüñ iy yār mest
Nitekim būy-ı gül ile bülbül-i gülzār mest

2. **bülbül-i gülzār:**
Gazel 315
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesinin bülbülü.

Ġam şebinde ruḫları yādına efġān eylesem
Şubḥa dek eyler benümle bülbül-i gülzār baḥs

3. **bülbül-i gülzār:**
Gazel 289
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesinin bülbülü (olmaktan); sevgilinin gözde aşığı (olmaktan).

Bir ḳadeḥ nūş eylemiş sanmañ çemende ʿadelīb
Būy-ı güldendür hemīşe bülbül-i gülzār mest

bülbül-i gūyā:

1. **bülbül-i gūyā:**
Gazel 497
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söyleyen bülbül, konuşan bülbül.

Gül yüzi vaşfını benden işidüp dilber didi
Bu Muḥibbī gülşenümde bülbül-i gūyā geçer

2. **bülbül-i gūyā:**--*a*
Gazel 333
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söyleyen, şakıyan bülbül || 'âşık.

Muḥibbī bāġ-ı ḥüsn içre yiter bir bülbül-i gūyā
Raḳībe virme yol hergiz gel ol zāġ u zaġandan geç

bülbül-i nālānuñam:

1. **bülbül-i nālānuñam:**-*u, -n, -am*
Gazel 79
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnildeyen bülbül kuşu.

Bir bülbül-i nālānuñam tā ṣubḥa dek giryānuñam
Şöyle senüñ ḫayrānuñam sen daḫı ḫayrānsın baña

bülbül-i şeydā dirler:

1. **bülbül-i şeydā dirler:**--*r, --ler*
Gazel 111
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkının çokluğundan aklı başından gitmiş, kendini duygularının coşkunluğuna bırakmış (kimse), çılgın, dîvâne, meczup bir bübl bül gibi inlemek,feryad etmek kastedilmiştir.

Gösterelden gül yüzin āh ol gül-i ranā baña
Olmışam şūrīde dirler bülbül-i şeydā baña

bülbül-i şūrīde-veş:

1. **bülbül-i şūrīde-veş:**
Gazel 8
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zavallı, perişan, aşık bülbül gibi.

Bülbül-i şūrīde-veş efġānum işidüp benüm
Ġonca agzın açuban nergis tutupdur göz baña

bülbül-i şūrīdeveş:

1. **bülbül-i şūrīdeveş:**
Gazel 133
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zavallı, perişan, aşık bülbül gibi.

Ḫaḳ naṣīb ide mi ki kokulayam ben sen güli
Bülbül-i şūrīdeveş ḫayrānuñam öñdin soña

bülbüller gibi:

1. **bülbüller gibi:**--*ler*
Gazel 405
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel sesli kuş,andelibe olan benzerlik kastedilmiştir.

Çünki oldı gülşen-i ḥüsnüñde ḫaddüñ vird-i verd
Yine bülbüller gibi feryāda gelsün ehl-i derd

bülbüllerüñ efġānıdur:

1. **bülbüllerüñ efġānıdur:**--*ler, --i, --n, --ı, --dur*
Gazel 447
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bülbül ile aşık kastedilerek aşk derdinden ah ve figan ettiği söylenmektedir.

Gülşen içre giceler bülbüllerüñ efġānıdur
Jāle sanmañ çın seḥer gül üzre bagrı kanıdur

bülbülleyin āh eylesem:

1. **bülbülleyin āh eylesem:**-*+leyin, --se, --m*
Gazel 182
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bülbül kuşu gibi ince ve acılı sesler çıkarmak, üzülüp ah eylemek.

Aglasam āh eylesem bülbülleyin olmaz aceb
Gülşen-i ḥüsn içre gül tek vird-i ḫandānuñ görüp

bülbülleyin iñlerem:

1. **bülbülleyin iñlerem:**
Gazel 47
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bülbül gibi acı acı sesler çıkarmak.

İñlerem bülbülleyin sen gülden ayru dem-be-dem
Ancak oldı nāle vü āhum benüm bād-ı hevā

bülbülüñ ʿışḳı:

1. **bülbülüñ ʿışḳı:**--*ü, --n, --ı*
Gazel 446
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bülbül kuşunun çok bilinen meşhur aşkı.

Gel ḥaḳīḳī ʿışḳı ögren şemʿ-ile pervāneden
Bülbülüñ ʿışḳı mecāzīdür ü hem çok sözlüdür

büleheb:

1. **büleheb:**
Gazel 199
Mısra: **8**
Hz. Muhammed'in amcası. Hz. Muhammed yakınlarını çağırıp onları İslâm'a davet ettiği zaman ona riayet etmeyen ve eline bir taş alıp ona atmak için teşebbüs eden kimse. İslâm dinine olan düşmanlığı ile ünlüdür.

Kūyuña koma raḳīb-i kāfiri
Cennete lāyıḳ degüldür Büleheb

bülend:

1. **bülend:**
Gazel 381
Mısra: **6**
1. yüce 2. uzun 3. yüksek 4. fazla, çok.

Serv-i bālāsında gördüm bülbüli
Vaṣf ider ḳaddin bāver bülend

2. **bülend:**
Gazel 394
Mısra: **10**
1. yüce 2. uzun 3. yüksek 4. fazla, çok.

Kimdür Muḥibbī dirseñ iy şāh-ı ḫusrevān
İrmek diler vaṣluña ki bir himmeti bülend

3. **bülend:**
Gazel 367
Mısra: **8**
Gür, yüksek ses tonu.

Servde bülbül maḳām itmiş ider
Ḳāmetüñ vaṣfında āvāzın bülend

bülend itdüm:

1. **bülend itdüm:**--*dü, --m*
Gazel 295
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüksek ve büyük bir hale gelmek.

Zāhid gibi şükr ki denī-himmet oladum
İtdüm bülend himmeti buldum murāda dest

bülend itdüñ:

1. **bülend itdüñ:**--*dü, --n*
Gazel 215
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüceltmek,saygın hale getirmek.

Çünki yüceldüp bülend itdüñ livā-yı Aḥmed'i
Tā ḳıyāmet olısardur ser-te-ser edyān pest

bülend olur:

1. **bülend olur:**--*ur*
Gazel 375
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüce // Değerli // Âlâ // Yüksek olmak.

Umaram ki zülfüñe ber-dār olam
Her kişinüñ himmeti olur bülend

bulın:

1. **bulına:**-*a*
Gazel 219
Mısra: **10**
Bulunmak, mevcut olmak; görünmek.

Bu Muḥibbī şöyle muḥkem tutdı ışḳuñ dāmenin
Bulına maḥşer güni destinde de dāmān-ı dōst

2. **bulınursa:**-*ur, -sa*
Gazel 322
Mısra: **2**
Bulunmak, mevcut olmak; görünmek.

Cihān içün dimişler çünki ḥādiṣ
Bulınursa ne tañ anda ḥavādiṣ

bulınmaz ola:

1. **bulınmaz ola:**--*ın, --maz, --a*
Gazel 271
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Arayarak veya rastgele) Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak II ermek, elde etmek, ulaşmak.

İy Muḥibbī ġamdan özge yār-ı ṣādıḳ var mıdur
Zīra bulmazsın bulınmaz ola her hem-rāh dōst

bulıtdan çıksa:

1. **bulıtdan çıksa:**--*dan, --sa*
Gazel 218
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bulutun içinden ayrılıp görünür olması.

Keşf-i burḳa eyleyüp çıksa bulıtdan gün gibi
Çāk olur ışḳ ehlinüñ kalmaz girībānı dürüst

bulmadı:

1. **bulmadı:**--*ma, --dı*
Gazel 105
Mısra: **3**
Arayarak veya rastgele bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmamak.

Bulmadı cevr ü cefādan özge bu ġamgīn göñül
Arturur günden güne cevrini ol meh-rū baña

bulmış ol:

1. **bulmış ol:**--*mış*
Gazel 358
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bulmuş, ulaşmış olmak.

Tünddür rāh-ı vefāda yār līk
Bulmış ol rāh-ı cefā içre rüsūḫ

bulsa idüm:

1. **bulsa idüm:**--*sa, --dü, --m*
Gazel 228
Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aranılan,istenilen şeyi bulabilmek.

Ger ḫāk-i derüñ bulsa idüm tutup el üzre
Başuma koyup eyler-idüm tāc-ı saʿādet

bulut gibi:

1. **bulut gibi:**
Gazel 166
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bulut gibi.

Dün gice ḳaṣd eyledüm tā kim görem rūy-ı ḥabīb
Māni oldı araya girdi bulut gibi raḳīb

buluta gire:

1. **buluta gire:**--*a, --e*
Gazel 151
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Buluta girmek. ll Utançtan saklanmak (tevriye).

İy Muḥibbī gün yüzin arż eylese dildārumuz
Ola şermende buluta gire ol dem āfitāb

buña:

1. **buña:**--*n, --a*
Gazel 258
Mısra: **10**
" Bu" işaret adılı (zamir).

Her sifle kaçan duta Muḥibbī ḳanāʿati
Ancak buña mālik olur ehl-i ḥamiyyet

bunca:

1. **bunca:**
Gazel 156
Mısra: **3**
"Bu kadar, böylesi, çok" anlamında zarf.

Bunca mücrim kullaruñuñ cürmini setr eyleyüp
Eyledüñ her birine luṭf u seḫāñı sen naṣīb

2. **bunca:**
Gazel 296
Mısra: **6**
"Bu kadar çok, pek çok" , belgisiz sıfat.

Öldürse eger ġamzesi eyler lebi iḥyā
Meh-rūlara yitmez mi ʿaceb bunca kerāmet

bunca eyyām:

1. **bunca eyyām:**--*n, --ca*
Gazel 404
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar zaman(geçen zamanın çok oluşu kastedilmektedir.).

Bunca eyyām bend kılmışken der-i meyḫāneyi
Māh-ı nev oldı anaḫtārı açıldı ol kilīd

bunca sevdālar:

1. **bunca sevdālar:**--*ca, --lar*
Gazel 216
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Pek çok heves, istek arzu.

Senüñ iy bu'l-heves n'eyler başuñda bunca sevdālar
Muḥibbī bir gün ölürsin kayır irkence yurduñ tut

bunca yıl:

1. **bunca yıl:**--*n, --ca*
Gazel 289
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar yıl boyunca, eskiden beri, yıllardır.

Ben degülem yaluñuz ʿışḳuñla sergerdān senüñ
Bunca yıl serkeşte durur künbed-i devvār mest

bunca yıldur:

1. **bunca yıldur:**--*dur*
Gazel 345
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun zamandan beri, yıllardır.

Bunca yıldur kūy-ı dilberde yanaram şemʿ-vār
Bir çöpe almazlanur yārān beni bilmez mi hīç

2. **bunca yıldur:**--*dur*
Gazel 467
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun zamandan beri, yıllardır.

Seyl-i eşkümle eşer itmedi āhum yili āh
Bunca yıldur tokınur ol dil-i sengīne gelür

bunca yıllar:

1. **bunca yıllar:**--*n, --ca, --lar*
Gazel 497
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bunca yıldır.

Berkdür ʿışḳuñ kemānı iy dil aña urma dest
Bunca yıllar tuncı depretmedi katı ya geçer

bundan:

1. **bundan:**
Gazel 52
Mısra: **9**
Bu durumdan.

Bundan Muḥibbī olmaya devletlü bir kişi
Ālem içinde sevdügi anuñ-ıla yār ola

2. **bundan:**-*n, -dan*
Gazel 59
Mısra: **9**
Bu anlatılandan,bu zamandan sonra.

İy Muḥibbī bundan artuk derd yok
Kim kişi bir sevdüginden ayrıla

bundan özge:

1. **bundan özge:**--*n, --dan*
Gazel 341
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan başka.

ʿIşḳuma şāhid degül mi eşk-i surḫ u rūy-ı zerd
Bundan özge dōstlar olmaya ʿuşşāḳa ḥucac

bunı iç:

1. **bunı iç:**--*n, --ı*
Gazel 433
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa uzattığı kadehten içmesini söylediği kastedilmektedir.

Ḳadeḥ içdi baña bir cürʿa sundı
Didi iç bunı ʿömr-i cāvidāndur

bunı işidüp:

1. **bunı işidüp:**--*üp*
Gazel 120
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Duymak,dinlemek.

Serv görse ḳaddüñi diye saña
ömr-i dırāz
İşidüp bunı çınār el kaldurup
itdi duā

bunlar:

1. **bunlar:**
Gazel 46
Mısra: **10**
"Bu" işaret zamiri(dert ve tasa).

Tekye-i dilde Muḥibbī cem idüp derd ü belā
Eglenürsem tañ mı bunlar çünki mihmāndur baña

2. **bunlar:**--*lar*
Gazel 277
Mısra: **6**
Aşıklar.

Gözler mi ʿālem içre nāmūs u ʿārı ʿāşıḳ
Herkes selāmet olsun bunlar diler melāmet

bunlar içre:

1. **bunlar içre:**-+*lar, -+re*
Gazel 221
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bunların içinde,dahilinde.

Yiter ʿuṣṣāḳa yaşı rūy-ı zerdi
Ki bunlar içre olmaz sīm ü zer dōst

bunlara:

1. **bunlara:**--*n, --lar, --a*
Gazel 300
Mısra: **6**
"Bu" işaret zamiri(güzeller,sevgili bağlamında).

N'ola bī-mihr olursa māh-rūlar
Olur cevr ü cefā bunlara ʿādet

bunuñ gibi:

1. **bunuñ gibi:**--*u, --n*
Gazel 403
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bunun gibi, böylesi.

Açılur āhum yilinden dāġ-ı sīnem gül gibi
Pes bunuñ gibi hevāda açılur bu nevʿ verd

bünyād:

1. **bünyāddur:**--*dur, -*
Gazel 15
Mısra: **4**
Asıl, esas, temel.

Āhum ile seyl-i eşküm göñline kılmaz eger
Anuñ-ıçun kāfiri bünyāddur dirler baña

2. **bünyādına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 455
Mısra: **2**
Asıl, esas, temel.

Ġarra olma dār-ı dünyā bir ḫayāl-i ḫābdur
Kim anuñ bünyādına dirler ki cāy-ı ābdur

bünyād-ı ʿışḳı:

1. **bünyād-ı ʿışḳı:**--*ı*
Gazel 290
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk binası.

Niçe kez yapduñ Muḥibbī göñlini yıkduñ yine
Sīnede bünyād-ı ʿışḳı muḥkem itdüñ ʿāḳıbet

bünyādına ilmüñ komışlar:

1. **bünyādına ilmüñ komışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 65
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elest Meclisinde insanoğlu yaratılırken ilahi güç tarafından ilim ile yoğrulmak,bilgi ve bilim sahibi olmak anlamında kullanılmıştır.

Ki çün bünyādına ilmüñ komışlar naḥv-ıla ṣarfı
Olur mı ilm hīç ḥāṣıl okınmaya avāmil hā

bur:

1. **burduñ:**-*duñ*
Gazel 216
Mısra: **6**
Bükmek, çevirmek.

Ser-ā-ser ālemi gezdüñ tutalum olduñ Efrīdūn
Bu dehrüñ niçesin Rüstem olup ālemde burduñ tut

2. **burduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 405
Mısra: **9**
Bükmek, çevirmek.

İy Muḥibbī naẓm-ıla burduñ Niẓāmī pençesin
Ehl-i naẓmuñ arasında merdsin vallāhi merd

bura:

1. **buradan:**-*dan*
Gazel 20
Mısra: **10**
Bu yer.

Naḳd-i cāna būseñi re'y eyledüm didüm didi
İy Muḥibbī key sakın ugrama buradan yaña

2. **buralıdan:**-*lı, -dan*
Gazel 114
Mısra: **7**
Bu yer.

Buralıdan dest-i ġam bu göñlümi ṭanbūr-veş
Surḥ idüp bu gözlerüm yaşını itdüm tār aña

burak:

1. **burāḳ'a:**-*'a*
Gazel 330
Mısra: **1**

Hz. Muhammed'in Mîraç'ta bindiği binek.

Bindüñ çü Burāḳ'a gice oldı saña miʿrāc
Ḫāk-i rehüñi itdi melāyik başına tāc

<u>būriyā:</u>

1. **būriyā:**
Gazel 430
Mısra: **7**
Hasır (Osmanlı döneminde derdini padişaha açıklamak isteyen kişinin başında hasır yakması adetine telmih vardır).

Çünki Necātī örti döşek būriyā diler
Bilmez anı kiʿāşıḳa bir kurı cā yiter

<u>burḳa:</u>

1. **burḳaı:**
Gazel 60
Mısra: **4**
Örtü, peçe.

Zekāt-ı ḥüsnüñi kāmil olup dur gel edā eyle
Yüzüñden burḳaı keşf it ki var kapuñda sāyilhā

<u>bürkaʿ:</u>

1. **burḳaʿuñ:**-*uñ*
Gazel 329
Mısra: **8**
Örtü, peçe.

Ger dilerseñ ʿālemi rūşen kılasın ser-te-ser
Gün yüzüñden burḳaʿuñ keşf eyleyüp ruḫsāruñ aç

<u>burka aç:</u>

1. **burḳa aç:**
Gazel 52
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) örtü ve yaşmak adı verilen insanın bedenini kapatan şeyi açmak.

Aç burḳa uñı gülşene göster cemālüñi
Gül ruḫlaruñı göricegez şermsār ola

<u>burun:</u>

1. **burundur:**-*dur*
Gazel 29
Mısra: **11**
Fazla, çok.

Cürm ü işyānum burundur gerçi ḥadden sır vire
Sen şefāat kānısın geldüm saña şefḳat uma

<u>būse:</u>

1. **būse:**
Gazel 5
Mısra: **6**
Öpme, öpücük.

Būseye bir cān nedür biñ cān virürdüm cān-ıla
Yarım agız būse iḳrār eylese cānān baña

2. **būseye:**-*ye*
Gazel 5
Mısra: **5**
Öpme, öpücük.

Būseye bir cān nedür biñ cān virürdüm cān-ıla
Yarım agız būse iḳrār eylese cānān baña

3. **būseñi:**-*ñi, -i*
Gazel 20
Mısra: **9**
Öpme, öpücük.

Naḳd-i cāna būseñi re'y eyledüm didüm didi
İy Muḥibbī key sakın ugrama buradan yaña

4. **būse:**
Gazel 26
Mısra: **8**
Öpme, öpücük.

Benüm ömrüm ömür ferdāya güymez
Disem bir būse vir sen baña ferdā

5. **būse:**
Gazel 198
Mısra: **6**
Öpme, öpücük.

Göz karasın ḥall idüp yazdum nigāra nāmesin
Okudukça būse cerr eyle leb-i ḫandānın öp

6. **būseñe:**-*(ñ)e*
Gazel 261
Mısra: **5**
Öpme, öpücük.

Cān naḳd ile būseñe dil müşterī olur
Cāndan olur mı diye baña bir kimse diye hest

7. **būseñe:**-*(ñ)e*
Gazel 295
Mısra: **9**
Öpme, öpücük.

Meclisde būseñe bu Muḥibbī olursa germ
Maʿẕūr ola ki şevḳ-ile oldı ziyāde mest

8. **būsesini:**-*si, -ni*
Gazel 353
Mısra: **3**
Öpme, öpücük.

Her tolu başına bir kerre alur būsesini
Böyledür rūz-ı ezelden beri bāzār-ı ḳadeḥ

9. **būseye:**-*ye*
Gazel 468
Mısra: **7**
Öpme, öpücük.

Būseye ʿahd itmiş-iken yok dime
Teng-dil itme beni iy dil-peẕīr

<u>būse ister:</u>

1. **būse ister:**--*r*
Gazel 188
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliden öpücük istemesi kastedilmiştir.

Būse ister leblerinden dil aceb
Bī-nişāndan gör nişān kılur ṭaleb

<u>būseñ istersem:</u>

1. **būseñ istersem:**--*n, --r, --se, --m*
Gazel 333
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliden öpücük istemek,ona yakın olmayı istemek kastedilmektedir.

Şarāb-ı ʿışḳ-ıla mestem eger bir büseñ istersem
Katı dīvānedür gönlüm aña kalma geçenden geç

büseñi iḥsān-ı ʿiyd kıl:

1. **büseñi iḥsān-ı ʿiyd kıl:**--*n, --i*
Gazel 401
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa bayram hediyesi olarak bir öpücük hediye etmesi kastedilmektedir.

ʿĀdet oldı her kaçan ʿiyd olsa iḥsān eylemek
Bu Muḥibbī bendeñe kıl büseñi iḥsān-ı ʿiyd

büseñi vir:

1. **büseñi vir:**
Gazel 89
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kırmızı dudaklarıyla aşığa yaklaşması,ona dudaklarını ihsan etmesi kastedilir.(Divan edebiyatında aşığın sevgiliye bu cümleyi söyleyebilecek kadar yahut talep edebilecek kadar cesareti olması vuslata yakın olduğunun da göstergesidir.).

Ya çeşmüñe di eylemesün ḳaṣd cānuma
Ya büseñi vir tā ki baña ḫūn-bahā ola

büsesin istesem:

1. **büsesin istesem:**--*sem*
Gazel 111
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın canını feda etme koşuluyla sevgiliden bir öpücük(bir yakınlaşma) istemesi.

Naḳd-i cān iltüp Muḥibbī istesem bir büsesin
Ya cevāb itmez ve yāḫūd gösterür ferdā baña

büs-ı riḳāb ideyim:

1. **büs-ı riḳāb ideyim:**--*e, --yim*
Gazel 150
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Makam sahibinin bindiğiatın üzengisini öpmek. II Sevgiliye mutlak bağlılığını göstermek.

Esb-i nāz-ıla kaçan karşumda cevlān eylese
Direm aña çek inānuñ ideyim büs-ı riḳāb

büstān-ı dōst:

1. **büstān-ı dōst:**
Gazel 236
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin bahçesi(gül bahçesi).

Şevḳ-ile bülbül-i dil ider göz yaşın revān
Gül gibi ḫande ide kaçan büstān-ı dōst

büt-i sīmīni ola:

1. **büt-i sīmīni ola:**--*i, --la*
Gazel 136
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin önünde gümüşten bir heykel gibi durma.

Zülf-i Hindūsına anuñ niçe kāfir dimeyem
Göz göre tapa öñinde büt-i sīmīni ola

bütün:

1. **bütün:**
Gazel 235
Mısra: **5**
Eksiksiz, tam, yekpare.

Niçe yıllar geçe devr eyleye olmaya bütün
Gönlümüñ şīşesini eyleme iy dōst şikest

bütün kılmak-durur:

1. **bütün kılmak-durur:**--*mak, --dur, --ur*
Gazel 294
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak;önemli olanın şarap kasesinden kaçmak değil,elindeyken onu reddetmekten geçtiği ifade edilmektedir.

Ufatmak sāġarı zāhid hüner mi
Bütün kılmak-durur anı kerāmet

būy:

1. **būyına:**-*ın, -a*
Gazel 405
Mısra: **7**
Koku, rayiha; güzel koku II sevgilinin saç kokusu.

Būyına aldanma dil virme bu dünyā ḫüsnine
Cidd ü cehd eyle düriş bir yār bul kim ola ferd

būy-ı gül:

1. **būy-ı gül:**
Gazel 293
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül kokusu.

Olmışam cām-ı lebüñden ben senüñ iy yār mest
Nitekim būy-ı gül ile bülbül-i gülzār mest

būy-ı gülden:

1. **būy-ı gülden:**--*den*
Gazel 244
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül kokusu. II Sevgilinin gül gibi kokan teninin kokusu.

İçmeden dil leblerüñden oldı çün iy yār mest
Būy-ı gülden nite kim bülbül olur her bār mest

būy-ı güldendür:

1. **būy-ı güldendür:**--*den, --dür*
Gazel 289
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gülün kokusu.(o sebepledir ki anlamında.).

Bir ḳadeḥ nūş eylemiş sanmañ çemende ʿadelīb
Būy-ı güldendür hemīşe bülbül-i gülzār mest

būy-ı misk-ile:

1. **būy-ı misk-ile:**--*le*
Gazel 115
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Asya'nın büyük dağlarında yaşayan bir cins erkek ceylanın karınderisi altındaki bir bezden çıkarılan bir cins güzel koku.

Būy-ı misk-ile dimāġ-ı bāġ-ı dehr olmazdı pür
Olmasa anber saçından böyle müşk-efşān ṣabā

<u>būy-ı ter:</u>

1. **būy-ı ter:**
Gazel 420
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Taze koku.

İy dōst ruḫlaruñ baña oldı ġıdā-yı rūḥ
Var mı ki aña beñzeye bir būy-ı ter leẕīẕ

<u>būy-ı vefā:</u>

1. **būy-ı vefā:**
Gazel 286
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vefa kokusu.

Dehr bāġında Muḥibbī çünki yok būy-ı vefā
Dāġlar cismüñde yir yir vird-i ḫandān oldı tut

2. **būy-ı vefā:**
Gazel 431
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vefa kokusu.

Her kim okursa şiʿrini būy-ı vefā olur
Zīrā Muḥibbī sözleri hep ʿāşıḳānedür

3. **būy-ı vefā:**
Gazel 259
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vefa kokusu (Tanıkta, sevgiyi sürdürme, Hz. Peygamber'e bağlılığı gösterme bağlamında kullanılır).

Niçe yıllar geçe irişe daḫı būy-ı vefā
Derd-i hicrüñle eger irse Muḥibbī'ye vefāt

<u>būy-ı zülfeyni:</u>

1. **būy-ı zülfeyni:**--*i*
Gazel 419
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçının kokusu.

İki gözi nergis-i şehlāyā beñzer dilberüñ
Būy-ı zülfeyni dimāġa bilki ʿanberden leẕīẕ

<u>būy-ı zülfini getürdüñ:</u>

1. **būy-ı zülfini getürdüñ:**--*dü, --n*
Gazel 126
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçının mis kokusunu sabah rüzgarının taşıması kastedilir.

Ölmiş iken tāze cān buldı Muḥibbī ḫasta dil
Būy-ı zülfini getürdüñ müstedām ol iy ṣabā

<u>būy-ı zülfüñden:</u>

1. **būy-ı zülfüñden:**--*ü, --n, --den*
Gazel 120
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zülfün kokusu.

İledürse būy-ı zülfüñden behişte bū ṣabā
Ravżadan Rıḍvān diye ehlen ü sehlen merḥabā

2. **būy-ı zülfüñden:**--*ü, --n, --den*
Gazel 289
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zülfün kokusu.

Būy-ı zülfüñden hevā başında var servüñ meger
Raḳṣa girmiş ol hevādan şöyle kim oynar mest

<u>būy-ı zülfüñi:</u>

1. **būy-ı zülfüñi:**--*ü, --n, --i*
Gazel 129
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçının kokusu.

Būy-ı zülfüñi ṣabā yili ile gönder baña
Ben daḫı göndereyim cān u dilüm senden yaña

<u>buyur:</u>

1. **buyur:**-*sun*
Gazel 305
Mısra: **5**
"Söyleyiniz, emrediniz!" anlamında kullanılan bir seslenme sözü.

Her ne emr itseñ buyur ben turmışam fermānuña
Ḥaddi mi vardur kuluñ kim ide sulṭān-ıla baḫs

<u>cā:</u>

1. **cā:**
Gazel 41
Mısra: **1**
Far. Yer, makam, mahal, mevki.

Geh ḫayālüñ dilde geh çeşmümde cā
İdeli başumda vardur biñ hevā

2. **cā:**
Gazel 69
Mısra: **1**
Far. Yer, makam, mahal, mevki.

Gāh dildür gāh dīde saña cā
Hep senüñ emrüñdedür tek eyle cā

3. **cā:**
Gazel 70
Mısra: **1**
Far. Yer, makam, mahal, mevki.

Geh ḫayālüñ dilde geh çeşmümde cā
Eylerem başumda var līkin hevā

4. **cā:**
Gazel 100
Mısra: **4**
Far. Yer, makam, mahal, mevki.

Tīr-i ġamzeñdür delen her dem dil-i mecrūḥumı

Āh kim derdā dirīġā eylemez sīnemde cā

5. **cāyı:**-*yı*
Gazel 212
Mısra: **4**
Far. Yer, makam, mahal, mevki.

Gelse ger ḫāli ḫayāli çeşmüme uyḫu gider
N'eylesün cāyı megesdür mümkin olmaz anda ḫāb

cā eyle:

1. **cā eyle:**
Gazel 30
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Makam eyle.

Gāh gözde gāh dilde eyle cā
Menzilüñdür cümle iy nūr-ı Ḫudā

2. **cā eyle:**
Gazel 69
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yer vermek, makam tayin etmek.

Gāh dildür gāh dīde saña cā
Hep senüñ emrüñdedür tek eyle cā

cā idem:

1. **cā idem:**--*e, --m*
Gazel 489
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yer etmek,mevki sahibi olmak.

Ḫāṣā ḫayāl-i ġayrıya dīdemde idem aña cā
Ol āşinā cāyı iken bīgāneye cā mı olur

cā mı olur:

1. **cā mı olur:**--*ur*
Gazel 489
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tanıdık,bildik olmayan. Sevgiliden gayrısı anlamında kullanılmıştır.

Ḫāṣā ḫayāl-i ġayrıya dīdemde idem aña cā
Ol āşinā cāyı iken bīgāneye cā mı olur

cā olmaga:

1. **cā olmaga:**--*mag, --a*
Gazel 470
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mekan,mevki olmak.

Dōstum kūyuñ bu ben dil-ḫasteye mesken yiter
Bülbül-i bī-çāreye cā olmaga gülşen yiter

cā-be-cā:

1. **cā-be-cā:**
Gazel 150
Mısra: **4**
Far. Yer, makam, mahal, mevki.

Her ne yirde menzil eylerse bu eşk-i ḫūn-feşān
Ḫaymelerdür cā-be-cā anda ẓuhūr iden ḥabāb

caḥīm içre bir ḥaṭab olursın:

1. **caḥīm içre bir ḥaṭab olursın:**--*ur, --sın*
Gazel 168
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) cehennemin içinde yanacak bir odun olmak kastedilmiştir.

Tevbe eyle göz yaşıyla yu bu yüzüñ karasın
Yoḫsa yanmaga caḥīm içre olursın bir ḥaṭab

cālīnūs:

1. **cālīnūs:**
Gazel 104
Mısra: **4**
(Kalinos) yun. İlk devirlerde yaşamış olan bir Yunan Filozofunun adı.

Ḫasta-i ışḳam lebüñden özge olmadı ilāc
Fāyide olmadı çok cehd itdi Cālīnūs aña

cālīnūs'a:

1. **cālīnūs'a:**
Gazel 438
Mısra: **6**
(Kalinos) yun. İlk devirlerde yaşamış olan bir Yunan Filozofunun adı.

Nabż-ı ʿāşıḳdan elüñ çek bilemezsin iy ṭabīb
Bī-devā derddür gerekse anı Cālīnūs'a sor

cām:

1. **cāmını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 261
Mısra: **12**
Sırça, cam; bardak, kadeh, şişe ve toprak cinsinden şarap kadehi. II Sevgilinin ağzı, dudağı.

Yevm-i cezādan tañ mı olam hūşdan cüdā
ʿIşḳuñ ezel cāmını içdüm çün elest

2. **cām-ıla:**-*ıla*
Gazel 314
Mısra: **2**
Sırça, cam; bardak, kadeh, şişe ve toprak cinsinden şarap kadehi. II Sevgilinin ağzı, dudağı.

İde-bilmez kimseler bu devr-i eyyām-ıla baḫs
Basılur elbetde āḫir kim ide cām-ıla baḫs

3. **cām-ıla:**-*ıla*
Gazel 347
Mısra: **1**
Sırça, cam; bardak, kadeh, şişe ve toprak cinsinden şarap kadehi. II Sevgilinin ağzı, dudağı.

Dil ṣafā kesb idemez içmeyicek cām-ıla rāḥ
Sāḳiyā ʿiyş idelüm sun berü gel şām u ṣabāḥ

cām ı leb-ā-leb:

1. **cām ı leb-ā-leb:**
Gazel 193
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağzına kadar dolu kadeh.

Bir perī-rū lāli şevḳinden yine āşüfteyem
Sāḳiyā cām ı leb-ā-leb tut yürüt gülgūn şarāb

cām içe:

1. **cām içe:**--*e*
Gazel 319
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap içmek.

Bir gedā meyḫāne küncinde
Muḥīb ger cām içe
Eylese tañ mıdur ol Cemşīd ü
Ḳārūn-ıla baḥs

cāme-i al içre:

1. **cāme-i al içre:**
Gazel 439
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kırmızı elbise içinde dolanan sevgili kastedilmektedir.

Cāme-i al içre şehr içre gezen meh-pāreler
Kim görürse her birisin sanur āteş-pāreler

cāme-i atlas geyüp:

1. **cāme-i aṭlas geyüp:**--*üp*
Gazel 323
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) atlas denilen kıymetli kumaştan yapılan elbiselerin giyilmesi kastedilmektedir.

Muḥibbī cāme-i aṭlas geyüp anuñla faḫr itme
Libās-ı müsteʿārīdür bu cān üstinde tenden geç

cām-ı bāde:

1. **cām-ı bāde:**
Gazel 448
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap kadehi.

Herkese ḳısmet güninde oldı bir nesne naṣīb
Rinde cām-ı bāde vü zāhidlere afyondur

cām-ı cem:

1. **cām-ı cem:**
Gazel 18
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarabın mucidi eski İran padişahlarından Cem'in içki kadehi.

Sifāl-ı köhne rindāna yiter meyḫāne küncinde
Elin sunmaya ger olsa öñinde cām-ı Cem peydā

2. **cām-ı cem:**
Gazel 287
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarabı icat eden Cem'in sihirli kadehi; [tas.] gönül. Bir kır gezintisi esnasında Cem, ayaklarına yılan dolanmış bir kuş görür. Okuyla kuşu, yılandan kurtarır. Kuşun ağzından yere bıraktığı çekirdekten asma büyür, o asmadan ilk şarap elde edilir. Cem'in kadehi, üzerinde yedi hikmeti bildiren yazılar bulunan bir kadehtir. İskender'in aynası gibi mevhum bir nesnedir. Cām-ı Cem, bütün evrendeki durumu, yedi feleğin sırrını açık ve ayrıntılı biçimde gösteren bir kadeh sayılır. Cem, başka bir meziyeti olmadığı hâlde, şarap mucidi olarak edebiyata girmiş ve adını baki kılmıştır.

Cām-ı Cem sun sāḳiyā bir dem ġanīmetdür ḥayāt
Çün içer cām-ı memātı cümle insān ʿāḳıbet

cām-ı elest:

1. **cām-ı elest:**
Gazel 275
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elest kadehi. II Kur'an-ı Kerim'de bildirildiği üzere Allah'ın ruhları yarattıktan sonra sorduğu, "Elestü bi-rabbiküm" Ben sizin Rabbiniz değil miyim? sorusunun kısaltılmış şekli.

Baña sunıldı ezel cām-ı elest
Oldum ol cāmı içüp vālih ü mest

cām-ı ḫoşgüvārı:

1. **cām-ı ḫoşgüvārı:**--*ı*
Gazel 173
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hoş içimli lezzetli şarap. II. Fani dünyanın nimetleri.

Kıl dilā cām-ı ḫoşgüvārı ṭaleb
Çemen ü āb u gülzārı ṭaleb

cāmı içüp:

1. **cāmı içüp:**--*ı, --üp*
Gazel 427
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) birinci mısrada belirtilen kadehten sunulan şeyin içilmesi kastedilmiştir.

Felek cāmı içüp döker şuʿāʿı cürʿasın ḫāke
Elinde tutdugı mihr-i zer-efşān san ayāġıdur

cām-ı ʿışḳı:

1. **cām-ı ʿışḳı:**--*ı*
Gazel 458
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk kadehi.

Cām-ı ʿışḳı nūş idüp cūş eylesem ʿayb olmasun
Bilmeyen bilsün bu ḥāletler benüm nūşumdadur

cām-ı ışḳı:

1. **cām-ı ışḳı:**-*ı*
Gazel 17
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk kadehi, aşk şarabı.

İçüp bezm-i elestde cām-ı ışḳı
Anuñçundur Muḥibbī böyle rüsvā

2. **cām-ı ışḳı:**--*ı*
Gazel 209
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk kadehi, aşk şarabı.

Muḥibbī koma elden cām-ı ışḳı
Gerekmez rind olana illā meşreb

cām-ı laüñ:

1. **cām-ı laüñ:**-*ün*
Gazel 14
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(sevgilinin) kırmızı dudaklarının kadehi.

Cām-ı laüñ sun lebüñden beni mest eyle didüm
Didi çeşmi ḫışm-ıla mestāne söylersin bana

cāmı leb-ā-leb eyleyüp:

1. **cāmı leb-ā-leb eyleyüp:**--*ı, --yüp*
Gazel 203
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kadehin ağzına kadar doldurulması kastedilmektedir.

Göreli lal-i lebini şevḳden āşüfteyem
Sāḳiyā cāmı leb-ā-leb eyleyüp dök lal-i nāb

cām-ı lebüñden:

1. **cām-ı lebüñden:**--*ü, --n, --den*
Gazel 293
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dudak kadehi II şarap renkli dudak.

Olmışam cām-ı lebüñden ben senüñ iy yār mest
Nitekim būy-ı gül ile bülbül-i gülzār mest

2. **cām-ı lebüñden:**--*ü, --n, --den*
Gazel 302
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dudak kadehi II şarap renkli dudak.

Rūz-ı maḥşerde daḫı ayılmayam
Olmışam cām-ı lebüñden eyle mest

cām-ı lebüñle:

1. **cām-ı lebüñle:**--*ü, --n, --le*
Gazel 301
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dudağın kadehinin yudumu, içimi.

Cihān keyfiyyetinden cümle geçdi
O kim cām-ı lebüñle buldı rāḥat

cām-ı maḥabbet:

1. **cām-ı maḥabbet:**
Gazel 13
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Muhabbet kadehi.

İçeli rūz-ı ezel cām-ı maḥabbet cürasın
Kim göre mesti ḫarābam didi ol kanzil bana

cām-ı maḥabbet cürʿasın:

1. **cām-ı maḥabbet cürʿasın:**--*ı, --n*
Gazel 292
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Muhabbet şarabının yudumu.

Zāhidā sanma beni mest-i mey-i engūr olam
İçmişem cām-ı maḥabbet cürʿasın rūz-ı elest

cām-ı memātı:

1. **cām-ı memātı:**--*ı*
Gazel 287
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ölüm kadehi.

Cām-ı Cem sun sāḳiyā bir dem ġanīmetdür ḥayāt
Çün içer cām-ı memātı cümle insān ʿāḳıbet

cām-ı mül-ile:

1. **cām-ı mül-ile:**--*le*
Gazel 293
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kastedilen şey;şarap kadehidir.

Her kişi cām-ı mül-ile mest olur ammā ki ben
İçeli ʿışḳuñ şarābın oluram her bār mest

cām-ı şarābı:

1. **cām-ı şarābı:**--*ı*
Gazel 286
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap kadehi.

Çün götürürsin ayagı bezm-i dünyādan göñül
İçdügüñ cām-ı şarābı āb-ı ḥayvān oldı tut

cāmi-i ḥüsninde:

1. **cāmi-i ḥüsninde:**--*i, --n, --de*
Gazel 205
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzelliğinin toplandığı yer.

İy Muḥibbī cāmi-i ḥüsninde yāruñ Cuma gün
Ḫoş edā ile okudı ḫuṭbe-i ḥüsnin ḫaṭīb

cām-ıla mül:

1. **cām-ıla mül:**
Gazel 143
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kadeh ve şarap.

İy Muḥibbī niçe bir cām-ıla mül ẕikr idesin
Āḫiret fikrini kıl çünki odur ayn-ı evāb

cān:

1. **cānın:**-*ın*
Gazel 3
Mısra: **2**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Dün gice nāgāh irişdi gūşuma bir ḫoş nidā
Kim-durur āşıḳlar içre eyleye cānın fedā

2. **cānına:**-*ın, -a*
Gazel 3
Mısra: **16**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Kim bu şir-i dil-pesendi ele alup okıya
Raḥmet anuñ cānına kim beni raḥmetle aña

3. **cān-ıla:**--*ıla*
Gazel 4
Mısra: **10**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Merve ḥaḳḳı say-ile ger Kābe kūyūñı ṭavāf

Eyleyem cān-ıla dil andan olurdı pür-ṣafā

4. **cān:**
Gazel 5
Mısra: **5**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Būseye bir cān nedür biñ cān virürdüm cān-ıla
Yarım agız būse iḳrār eylese cānān baña

5. **cān:**
Gazel 5
Mısra: **5**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Būseye bir cān nedür biñ cān virürdüm cān-ıla
Yarım agız būse iḳrār eylese cānān baña

6. **cān:**
Gazel 5
Mısra: **8**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Öldürür gerçi ki ġamzeñ āşıḳa virmez amān
Leblerüñ Īsī gibi her laḥẓa virür cān baña

7. **cān-ıla:**-*ıla*
Gazel 5
Mısra: **5**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Būseye bir cān nedür biñ cān virürdüm cān-ıla
Yarım agız būse iḳrār eylese cānān baña

8. **cān:**
Gazel 6
Mısra: **2**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Ol perī peyker melek kim beñzemez insān aña
Ṣad hezārān dil fedā olsun hezārān cān aña

9. **cān:**
Gazel 6
Mısra: **7**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Tīr-i müjgānı gelürse cān virem şükrāne ben
Çün göreliden ya kaşını olmışam ḳurbān aña

10. **cānum:**-*(u)m*
Gazel 9
Mısra: **6**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Cevr oklarıyla ger beni öldürseñ iy ḥabīb
Āḫir nefesde eyleye cānum duā saña

11. **cān-ıla:**-*ıla*
Gazel 13
Mısra: **4**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Ejder-i ışḳ öldürür didüm maḥabbet ehlini
İşidüp cān-ıla göñlüm oldılar ḳāyil baña

12. **cān:**
Gazel 28
Mısra: **4**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Sīneme gönderdi dilber ġamzesin döndi didi
Cān içinde sakla kim bir ulu himmetdür saña

13. **cān:**
Gazel 29
Mısra: **4**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Gitmesün nām-ı şerīfüñ bu dilümden bir nefes
Derdlü göñlüme devādur cān bulur andan ṣafā

14. **cān:**
Gazel 34
Mısra: **3**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Her ne kim virürse āḫir cān alur
Nesne virmez bu cihān aylak saña

15. **cānum:**-*(u)m*
Gazel 41
Mısra: **6**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Ya kaşuñdan tīr gönderseñ dile
Karşu çıkup cānum eydür merḥabā

16. **cāndan:**-*dan*
Gazel 43
Mısra: **2**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Sensüz iy cān u cihān hergiz gerekmez cān baña
Sīnede cāndan ivāż çünki yiter cānān baña

17. **cānumı:**-*(u)m, -ı*
Gazel 44
Mısra: **7**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Cānumı lebüñ yādına ten dāma alupdur
Tīġuña fedā eyledüm ol borcumı cānā

18. **cān:**
Gazel 45
Mısra: **10**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Yüzini gördüm Muḥibbī gitdi benden aḳl u dil
Cān daḫı gitse naẓar kılmaz o sīmīn-ten baña

19. **cānı:**-*ı*
Gazel 46
Mısra: **3**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Ġamzeñi gönder bu cānı ben emānet saklaram
Ḥaḳḳını ehline teslīm itmek āsāndur baña

20. **cānını:**-*ın, -ı*
Gazel 50
Mısra: **9**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Muḥibbī cānını tuḥfe iletdi
Ḳabūl itdük cezāñ Allāhu ḫayrā

21. **cāna:**-*a*
Gazel 53
Mısra: **4**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Dil derdi ḥāletini çü bir bir didüm saña
Lalüñ bu ḫasta cāna umaram ṭabīb ola

22. **cān:**
Gazel 56
Mısra: **4**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Bār-ı ġamdan aglamaz dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

23. **cān:**
Gazel 64
Mısra: **1**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Aña āşıḳ mı dinür ışḳuñ yolında cān aña
Yāḫu derd-ile olursa derdine dermān aña

24. **cāna:**-*a*
Gazel 68
Mısra: **1**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Eger ḳaṣd eyleseñ tīġuñla cāna
Öñüñden ırmayam boynumı ḳaṭā

25. **cān:**
Gazel 71
Mısra: **7**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Āşıḳam dir kim reh-i ışḳ içre cān terk eylemez
Aña āşıḳ mı dinür nāmı anuñ nā-merd ola

26. **cān:**
Gazel 78
Mısra: **1**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Cān nedür ışḳuñ yolında virmeyem cānı saña
Cānuma minnet gelür ger terk idem anı saña

27. **cāndur:**-*dur*
Gazel 84
Mısra: **6**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Cān u dilden çeşmüñüñ cellādına sundum boyun
Arada bildüm ḥicāb olan bugün cāndur baña

28. **cān:**
Gazel 97
Mısra: **2**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Ne aceb kıydı aceb ẓulm eyledi devrān aña
Virür idüm çāre ger olsa-y-ıdı ben cān aña

29. **cān-ıla:**-*ıla*
Gazel 112
Mısra: **5**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Ġarḳ-ı muḥīṭ-i ışḳ idi cān-ıla bu göñül
Olmamış idi daḫı ademden cihān peydā

30. **cān:**
Gazel 127
Mısra: **7**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Dil alup ḳaṣduñ bu dem ger cān ise
Olmışam ben cān-ıla ḳurbān aña

31. **cān-ıla:**-*ıla*
Gazel 127
Mısra: **8**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Dil alup ḳaṣduñ bu dem ger cān ise
Olmışam ben cān-ıla ḳurbān aña

32. **cānına:**-*ı, -na*
Gazel 138
Mısra: **5**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Tañ degül her dem gelürse derd ü miḥnet cānına
Sevdügi çünkim anuñ bir bī-vefā cānān ola

33. **cānum:**-*(u)m*
Gazel 159
Mısra: **7**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Çekdi agzumdan lebin cānum bile oldı revān
Hīç taraḥḥüm mi gele agzumdaki kanum görüp

34. **cānum:**-*um*
Gazel 170
Mısra: **8**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Gelse tīrüñ sīneme geçer o dem itmez ḳarār
Tende cānum gibidür kim gitmege eyler ṣıtāb

35. **cānuma:**-*uma*
Gazel 174
Mısra: **5**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Eyledüñ cevr ü cefālar cānuma
Seni çün sevmek imiş bildüm sebeb

36. **cānumda:**-*um, -da*
Gazel 193
Mısra: **1**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Kalmadı cismümde cān u hicr ara cānumda tāb
Gözlerüm ḫūn-āb akıtdı oldı dil mülki ḫarāb

37. **cānuñ:**-*(u)ñ*
Gazel 215
Mısra: **10**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Gitmesün dilden Muḥibbī dāyimā medḥ-i Resūl
Okıdukça dil feraḥ bula vü cānuñ ola mest

38. **cān-ıla:**-*ıla*
Gazel 232
Mısra: **5**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Sīne ṣaḥrāsında eyle cān-ıla göñlüñ nişān
Ġamze okların ele al tolu peykān oldı tut

39. **cāndur:**-*dur*
Gazel 245
Mısra: **2**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Senüñ derdüñ baña dermāndur iy dōst
Ġamuñ da sīnem içre cāndur iy dōst

40. **cān:**
Gazel 255
Mısra: **6**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Ġamzeñ okı gelelden sanma cerāḥat oldı
Buldı murādını dil cān oldı daḫı rāḥat

41. **cānum:**-*(u)m*
Gazel 256
Mısra: **7**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Didüm lebüñ bahāsına cānum alur mısın
Didi bahā yok aña yāḳut-ı aḥmerest

42. **cān:**
Gazel 303
Mısra: **9**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Gönlümi alup şimdi eger kaṣdūn-ısa cān
Çokdan komışam yoluña ben cān u ser iy dōst

43. **cān-ıla:**-*ıla*
Gazel 318
Mısra: **6**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Müftī vü vāʿiẓ müderris cümlesi mest olalar
İtseler laʿl-i lebüñ keyfiyyetin cān-ıla baḥs

44. **cān:**
Gazel 323
Mısra: **6**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Perī-rūdur anı bildüm ki bakmaz ādemī-zādā
O cān incinmesün dirseñ raḳīb-i Ehremen'den geç

45. **cānı:**-*ı*
Gazel 329
Mısra: **2**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Sīneme tīrüñle cānā gel bugün bir kapu aç
Ol kapudan pādişāhum alasın cānı ḫarāc

46. **cānuña:**-*uñ, -a*
Gazel 342
Mısra: **9**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Mārdur zülfi dilā ḳaṣd itse her dem cānuña
Ġam degül tiryākdür laʿl-i lebüñden yaña kaç

47. **cānumı:**-*-um, -ı*
Gazel 354
Mısra: **6**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Firḳat belāsıdur gözümi kan iden benüm
Vuṣlat ümmīdi eyleyiser cānumı feraḥ

48. **cān:**
Gazel 363
Mısra: **5**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Ġālib olsa ger ġamuñ mülk-i dile cān āh ider
Ṣāḥib-i mülke gelürmiş düşmenüñ bīrūzı telḫ

49. **cānı:**-*ı*
Gazel 375
Mısra: **6**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Her ki diler bir perī tesḫīr ide
Eylesün ʿışḳ odına cānı sipend

50. **cān:**
Gazel 384
Mısra: **3**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Cān terkin eylese reh-i ʿışḳ içre tañ mıdur
Her kimse ki bir ʿışḳa ola cān-ıla mürīd

51. **cānı:**-*ı*
Gazel 384
Mısra: **7**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Sāḳī şarāb-ı ṣāfı getür cānı tāze kıl
Ḫalvetde kor ḫūbb-ıla zāhid ola ḳadīḍ

52. **cān-ıla:**-*ıla*
Gazel 385
Mısra: **6**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

ʿIşḳ bir gevher-durur zāhid ne bilsün ḳıymetin
ʿĀşıḳa göster anı cān-ıla olmışdur ḫarīd

53. **cānā:**-*a*
Gazel 426
Mısra: **1**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Yir yirin cānā lebüñ üzre görinen mū mıdur
Yoḫsa yañlış añladum ol sāye-i ebrū mıdur

54. **cān:**
Gazel 432
Mısra: **10**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Mürde iken iy Muḥibbī baña ol ʿĪsī-nefes
Muʿcize iẓhār idüp gör ölmişe cān ʿarż ider

55. **cānadur:**-*a, -dur*
Gazel 461
Mısra: **2**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Ġamz oklarına sīnede bu dil nişānedür
Ḳaṣd eyledügi sīne degül bil ki cānadur

56. **cān:**
Gazel 464
Mısra: **1**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Cān ża'īf oldukça gönlüm nālesi āhestedür
N'eylesün söze mecāli kalmadı dil ḫastadur

57. **cān-ıla:**-*ıla*
Gazel 474
Mısra: **3**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Cān-ıla kimdür metāʿ-ı būseye dirken ḫarīd
Bu ācebdür her kaçan olsam ḫarīdār incinür

58. **cānın:**-*ı, -n*
Gazel 479
Mısra: **7**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

ʿĀşıḳ vişāle irmez terk itmeyince cānın
Kim bilmez-ise bilsün bu anca gizlü rehdür

59. **cān-ıla:**-*ıla*
Gazel 488
Mısra: **9**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

Ol mücerred cān-ıla dünyā-yı dūna vir ṭalāḳ
Nev-ʿarūs-ı dehr bir mekkāre vü muḥtāladur

60. **cānuma:**-*uma*
Gazel 500
Mısra: **2**
"Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

ʿIşḳ elinden sīneme gerçi cerāḥatlar gelür
Līk andan cānuma biñ dürlü ḫāletler gelür

cān almışdur:

1. **cān almışdur:**-*mış, --dur*
Gazel 115
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaşama yeniden dönmek,umut ve mutluluk sahibi olmak.

Esdügince ṣubḥ-dem virür nebātāta ḥayāt
Lal-i cān-baḫşından almışdur meger kim cān ṣabā

cān bagışlar:

1. **cān bagışlar:**-*-lar*
Gazel 349
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canına can katmak, can vermek.

Sāḳī olup meclise alsa ele dilber ḳadeḥ
Cān bagışlar mürde-dil olanlara yekser ḳadeḥ

cān bülbüli:

1. **cān bülbüli:**-*+i*
Gazel 92
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül bülbülü; aşık, seven.

Gülşen-i kūyuñda bu cān bülbüli ṣādān-iken
Çarḫ-ı ẓālim eyledi sen verd-i ḫandāndan cüdā

2. **cān bülbüli:**-*-i*
Gazel 303
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül bülbülü; aşık, seven.

Çeşmüm ideli sen güle bir kez naẓar iy dōst
Cān bülbüli turmaz kılur āh-ı seḥer iy dōst

cān bülbülini:

1. **cān bülbülini:**-*-i, --n, --i*
Gazel 278
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) can kuşu denilerek şair ve gönlü kastedilmiştir.

Rehber ol baña ṣabā gel der-i cānāna ilet
Yaʿnī cān bülbülini tāze gülistāna ilet

cān da:

1. **cān da:**
Gazel 240
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın canının elden gitmesi.

Lebi yādına dil gitdi bu cān da
Bu da gitmek diler yok yire ceng-est

cān dimāġı:

1. **cān dimāġı:**-*-ı*
Gazel 411
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlün aklında kalmak,daima hatırlanmak.

Muʿaṭṭar oldı yine cān dimāġı
İrişdi zülfine yāruñ meger bād

cān dimāġın:

1. **cān dimāġın:**-*-gı, --n*
Gazel 105
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlün aklında kalmak,daima hatırlanmak.

Şādmānam kim ṣabā urdukça şāne zülfine
Cān dimāġın ter kılur irişüp ol ḫoş-bū baña

cān dimāġını:

1. **cān dimāġını:**-*-ı, --n, --ı*
Gazel 379
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül hafızası.

Cān dimāġını muʿaṭṭar eyle irgür iy ṣabā
Ol gözi āhū saçı müşg-i tatārumdan meded

cān fedā itmek:

1. **cān fedā itmek:**-*-mek*
Gazel 473
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uğruna canını feda etmek.

Cān fedā itmek didiler müşkil işdür ʿāşıḳa
Yār eger ben sevdügümse didüm āsān ögredür

cān fedādur:

1. **cān fedādur:**-*-dur*
Gazel 436
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Candan geçme, canını uğruna verme.

Cān fedādur çeşm-i şūḫuña senüñ iy dil-firīb
Gönlümi böyle perīşān iden ol ḳākül geçer

cān geldi:

1. **cān geldi:**--*di*
Gazel 353
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canlanmak, güçlenmek.

Çāre olmadı lebin öpmege cān geldi lebe
İy Muḥibbī içelüm yādına gel bārī ḳadeḥ

cān gözin aç:

1. **cān gözin aç:**--*i, --n*
Gazel 274
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kalp gözünü açmak yani masivadan geçip asıl gerçeğe ulaşmak kastedilmektedir.

Yārı görmek ten göziyle didiler mümkin degül
Cān gözin aç kıl naẓar bārī anuñla dil avut

cān göziyle:

1. **cān göziyle:**--*i, --y, --le*
Gazel 478
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül gözü.

Cān göziyle kıl naẓar meh-pārelerle ʿāleme
Yok bahāsı naḳş olınmış sanki Āzer deyridür

2. **cān göziyle:**--*i, --y, --le*
Gazel 350
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnsanda gözle görünmeyeni gören, sezen, hisseden mânevî güç, uyanıklılık, basîret.

Cān göziyle kıl naẓar hüsnin el-ʿilmü ḥasen
Der cihān ḥalḳına sor cümlesi el-cehlü ḳabīḥ

cān içinde:

1. **cān içinde:**
Gazel 83
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül içinde, yürekte.

Gönderürse ol kemān ebrū eger ġamz okların
Geçürüp sīnemden idem cān içinde yir aña

cān ile dil virdüm:

1. **cān ile dil virdüm:**--*düm*
Gazel 139
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliye canını ve gönlünü vermesi.

Cevr ile cān almak olmışdur hemīşe ḫū saña
Anuñ içün cān ile dil virdüm iy meh-rū saña

cān ḳaşdın eyler:

1. **cān ḳaşdın eyler:**--*ı, --n, --r*
Gazel 480
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öldürmek.

Çeşmi eline yayını almış kemīn ider
Cān ḳaşdın eyler okını gezler kiriştedür

cān ki:

1. **cān ki:**
Gazel 72
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öyle bir can ki.

Bār-ı ġadan aglamaz dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

cān kulagın aç:

1. **cān kulagın aç:**--*ı, --n*
Gazel 390
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dikkat kesilerek dinlemek, iyice kulak vermek.

Dehr elinden cān kulagın aç işit
Nāle eyler nāy u iñler çeng ü ʿūd

cān kulagına:

1. **cān kulagına:**--*ı, --na*
Gazel 101
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can kulağı. II İnsanın hissetme yetisinin ana merkezi, gönül.

Cān kulagına irişdürdi seḥer bād-ı ṣabā
Ẕikr-i Ḥaḳḳ'ı koma elden olmasun ömrüñ hebā

cān mülkin:

1. **cān mülkin:**--*i, --n*
Gazel 282
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canevi, kalp, yürek, gönül ülkesi.

Komadı tende mecāl ü sīnede hīç ʿaḳl u hūş
Dutdı cān mülkin ser-ā-ser kākül-i müşgīn-i dōst

cān murġı:

1. **cān murġı:**--*ı*
Gazel 97
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kuşu.

Āşiyānın özledi cān murġı ḫoş pervāz idüp
Cennet ehliydi bu dünyā geldi çün zindān aña

cān naḳd:

1. **cān naḳd:**--*le*
Gazel 261
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can sermayesi.

Cān naḳd ile būseñe dil müşterī olur
Cāndan olur mı diye baña bir kimse diye hest

cān nakdi ile:

1. **cān naḳdi ile:**--*i*
Gazel 384
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can sermayesi.

Cān naḳdi ile gördi ki ben olmışam ḫarīd

İtdi metāʿ-ı būsesinüñ ḳıymetin mezīd

cān naḳdin:

1. **cān naḳdin:**--*i, --n*
Gazel 383
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can sermayesi, varlığı.

Virüp cān naḳdin aldum ġam metāʿın
Ezelden ehl-i ʿışḳa bu-durur sūd

cān nedür:

1. **cān nedür:**--*dür*
Gazel 132
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgili için feda edilen can aşık için nedir ki manası kastedilmiştir.

Āşıḳa yüz cān bagışlar ḫande ile ol perī
Cān nedür tuḥfe virem utanmadan bir cān aña

cān riştesin:

1. **cān riştesin:**--*si, --n*
Gazel 290
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Aşığın) can ipliği,ruh teli.

Ḳaddümi çeng eyleyüp takduñ aña cān riştesin
Nāle vü feryādumı zīr ü bam itdüñ ʿāḳıbet

cān riştesinden:

1. **cān riştesinden:**--*si, --n, --den*
Gazel 167
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Aşığın) can ipliği,ruh teli.

Ḫayme kursa sīnemüñ ṣaḥrāsına ol āfītāb
Eyleyem cān riştesinden yir yirin aña ṭınāb

cān riştesine:

1. **cān riştesine:**--*si, --ne*
Gazel 155
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül bağı. II Âşığın gönlü.

Gördiler cān riştesine dizdügüm söz dürlerin
Didiler mīr-i suḫen eşār u dīvānum görüp

cān riştesini:

1. **cān riştesini:**--*s, --i, --n, --i*
Gazel 416
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Âşığın) gönül ipi, bağı.

ʿIşḳ tomarına cān riştesini bagla göñül
Yār eline düşe bir gün ola varmak kāġıẕ

cān terk eyle:

1. **cān terk eyle:**
Gazel 182
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgili uğrunda canını ve gönlünü bırakması,feda etmesi.

İy Muḥibbī cān terk eyle seni ayb eylemez
Belki taḥsīn eyleye ışḳ ehli cānānuñ görüp

cān terk eyledi:

1. **cān terk eyledi:**--*di*
Gazel 391
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canından olmak,ölmek(aşık bağlamında).

Degüldür Ḫusrev'i bil ʿāşıḳ oldur
Ki cān terk eyledi ʿışḳ içre Ferhāḍ

cān terk eylemez:

1. **cān terk eylemez:**--*mez*
Gazel 118
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkı uğruna canını bırakmaya(başından olmaya) cesaret edememek.

Işḳ meydānında evvel terk-i serdür āşıḳa
Kim ki cān terk eylemez ışḳdan ne ḥācet lāf aña

cān terk eylesem:

1. **cān terk eylesem:**--*se, --m*
Gazel 342
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canından olmak,sevgili uğruna ölmek.

Tañ mı ruḫsāruñ görüp zülf içre cān terk eylesem
Gicelerde per yakar pervāne ger görse sirāc

cān terkin urur:

1. **cān terkin urur:**--*ur*
Gazel 277
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canını terk etmek, vazgeçmek.

Zāhid nedür bu ġaflet ʿışḳa nedür bu inkār
Cān terkin urur ʿāşıḳ yitmez mi bu ʿalāmet

cān u başa:

1. **cān u başa:**--*a*
Gazel 406
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canla başla.

Muḥibbī cān u başa kalmaduñ çün
Ko şimden girü disünler saña merd

cān u başum ister ise:

1. **cān u başum ister ise:**--*um, --r, --se*
Gazel 271
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığın canını ve başını istemesi kastedilmektedir.

Cān u başum ister ise yolına olsun fedā
Bu ṭarīḳ-i ʿışḳda ʿāşıḳ gerek dil-ḫāh dōst

cān u ciger:

1. **cān u ciger:**
Gazel 142
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve ciğer.

Hicr-ile cān u ciger oldı kebāb
Ḥasretiyle bu gözüm yaşı şarāb

cān u cihān:

1. **cān u cihān:**
Gazel 43
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tüm canlılar ve dünya II bütün her şey.

Sensüz iy cān u cihān hergiz gerekmez cān bana
Sīnede cāndan ivāż çünki yiter cānān bana

cān u dil:

1. **cān u dil:**
Gazel 2
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

Tut elümi ayaga düşdüm gel iy dīn serveri
Eyleyem dīnüñ yolında cān u dil ile ġazā

2. **cān u dil:**
Gazel 55
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

Zülfüñüñ ẕikri ile başum tolu sevdā ola
Tolaşa bend-i belāya cān u dil şeydā ola

3. **cān u dil:**
Gazel 98
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

Uyımaz hicrüñ şebinde āşıḳ-ı dil-ḫaste āh
Tañ mıdur ki cān u dil tā ṣubḥa dek bī-dār ola

4. **cān u dil:**
Gazel 119
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

Aceb bilsem nedür başumda sevdā
Olupdur cān u dil anuñla şeydā

5. **cān u dil:**
Gazel 135
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

Bilmezem ġamzeñ ne siḥr itdi ne kıldı al aña
Bir naẕarla cān u dil meyl eyledi fī'l-ḥāl aña

6. **cān u dil:**
Gazel 192
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

Vaṣlı-y-ıla rāḥat oldı cān u dil
Gerçi kim hicr-ile çekmişdi ta ab

7. **cān u dil:**
Gazel 283
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

Dil saçuñ zencīrine dīvāne oldı ʿāḳıbet
Cān u dil elden gidüp bīgāne oldı ʿāḳıbet

8. **cān u dil:**
Gazel 346
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

Bezm-i ġamda nāliş itsem cān u dil eyler semāʿ
Meclis ehlin nite kim nāy u rebāb eyler feraḥ

9. **cān u dil:**
Gazel 394
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

Bed söyleme ʿāşıḳa iy zāhid-i ḫod-rū
Cān u dil ile saña ne nīg eger bedend

10. **cān u dil:**
Gazel 414
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

İrmesün diyü Muḥibbī ḥüsn-i dildārā güzend
Āteş-i ruḫsār-ı yāra cān u dil oldı sipend

11. **cān u dil:**
Gazel 419
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

Pādişāhā tuḫfe itdüm cān u dil eyle ḳabūl
Çünki yok katumda hīç nesne benüm serden leẕīẕ

12. **cān u dil:**
Gazel 440
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

Ger murādı sīm-i eşk u çehre zerd idesin
Cān u dil olsun fedā yoluñda n'olur sīm ü zer

13. **cān u dil:**
Gazel 492
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

Gün yüzüñi görmege bu cān u dil māyil-durur
Līk zülfüñ çün seḥāb ol niʿmete ḥāyil-durur

14. **cān u dil:**
Gazel 327
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönülden, bütün benliğiyle sevmek.

Cānānı cān u dil ile sevmek olursa suç
Derdā ki ʿāşıḳ olana olmaya böyle güç

15. **cān u dil:**
Gazel 54
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

Pervāne gibi odlara yana bu cān u dil
Ḥüsnüñ ḫayāli karşuma çün kim çerāġ ola

16. **cān u dil:**
Gazel 145
Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

Ḫasta dilven baña sun sen lal-i nābuñ cürasın
Cān u dil hicrüñ odına yanmadın iy dil-firīb

17. **cān u dil:**
Gazel 192
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

Ruḫlarına cān u dil pervānedür
Yanar-ısa bu Muḥibbī ne aceb

18. **cān u dil:**
Gazel 280
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

Cān u dil olur müşerref bū-y-ıla ʿālem tolar
Deprenicek ruḫlarında zülf-i misk-efşān-ı dōst

19. **cān u dil:**
Gazel 281
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

ʿIşḳuñ-ıla cān u dil şöyle faḳīr oldı bugün
Benden özge müsteḥaḳ yokdur baña virgil zekāt

20. **cān u dil:**
Gazel 297
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

Cān u dil aldı lebinden būse iḳrār eyledi
Ḫūblarda olmaz imiş ʿahd ü peymānı dürüst

21. **cān u dil:**
Gazel 348
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

Cān u dil oldı şehā tīr-i müjeñ birle helāk
Her ne kim senden ire ḫūbdur olmaz o ḳabīḥ

22. **cān u dil:**
Gazel 379
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

Dōstlar bu cān u dil çıkmazdan öñdin bir nefes
Ol Mesīḥā-dem melek yüzlü nigārumdan meded

23. **cān u dil:**
Gazel 191
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Gönülden, bütün benliğiyle sevmek. 2)Can ve gönül.

Ne acebdür şevḳı-y-ile ger yazsa cān u dil
Çünki ben pervāneyem yanmak baña olmaz acīb

cān u dil baglandı:

1. **cān u dil baglandı:**--*lan, --dı*
Gazel 96
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saç tellerine aşığın maddi ve manevi bütün varlığıyla yani (can ve ruhuyla) bağlandığı kastedilmiştir.

Zülfinüñ zencīrine baglandı çünki cān u dil
İy Muḥibbī tā ebed kurtılmak olmaya saña

cān u dil mülkini:

1. **cān u dil mülkini:**--*i, --n, --i*
Gazel 263
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ruh ve gönül ülkesi.

Gelür yagmaya her dem leşker-i ġam
İder bu cān u dil mülkini ġāret

cān u dil şafā bulur:

1. **cān u dil şafā bulur:**-*ur*
Gazel 62
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın canının ve gönlünün manevi bir huzur bulması kastedilir.

Gün gibi dogsa eger üstüme ol bedr-i dücā
Ḫātırum olur münevver cān u dil bulur ṣafā

cān u dil yaralansa:

1. **cān u dil yaralansa:**--*a, --la, --n, --sa*
Gazel 114
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın maddi ve manevi tüm varlığının(canının ve gönlünün) yaralanması,hasta olması kastedilir.

Yaralansa cān u dil kılmaz teraḥḥum yār aña
Kana dönse göz yaşı itmez naẓar dildār aña

cān u dilden:

1. **cān u dilden:**-*den*
Gazel 64
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Candan ve gönülden.

Kaşı yayından gelüp togrılsa tīr-i ġamzesi
Cān u dilden eyleyem bu sīnemi kalkan aña

2. **cān u dilden:**-*den*
Gazel 84
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Candan ve gönülden.

Cān u dilden çeşmüñüñ cellādına sundum boyun
Arada bildüm ḥicāb olan bugün cāndur baña

3. **cān u dilden:**-*den*
Gazel 90
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Candan ve gönülden.

Cān u dilden gül yüzüñ āşüftesi şems ü ḳamer
Mihr gönder giceler ḥayrān olur māhum saña

4. **cān u dilden:**--*den*
Gazel 396
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Candan ve gönülden.

Çü dutduñ dāmenini cān u dilden

Sakın olma bu dünyāya muḳayyed

5. **cān u dilden:**--*den*
Gazel 336
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçten, samimiyetle, bütün benlikle.

Muḥibbī'ye şefāʿat kıl şefīʿ ol
Olupdur cān u dilden saña muḥtāc

6. **cān u dilden:**--*den*
Gazel 452
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçten, samimiyetle, bütün benlikle.

Cān u dilden deyr ara sevdüm yine bir muġbeçe
Deyrden dūr oluban çıkmam meger cānum çıkar

7. **cān u dilden:**--*den*
Gazel 488
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçten, samimiyetle, bütün benlikle.

İy Muḥibbī yār gönderse eger tīr-i cefā
Cān u dilden aña karşu çıkubanı aladur

8. **cān u dilden:**--*den*
Gazel 280
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Candan gönülden, içten bir şekilde, samimiyetle, bütün benlikle.

Bu Muḥibbī ārzū-yı Kaʿbe-i kūyın kılup
İdiserdür cān u dilden kendüyi ḳurbān-ı dōst

9. **cān u dilden:**--*den*
Gazel 358
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Candan gönülden, içten bir şekilde, samimiyetle, bütün benlikle.

Ġamzeñ okı geldügince sīneme
Görüp anı cān u dilden didüm oḫ

cān u dildendür:

1. **cān u dildendür:**--*den, --dür*
Gazel 263
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) içten gelerek,samimiyetle yapılan anlamında kullanılmıştır.

Muḥibbī cān u dildendür muḥibbüñ
Umaram idesin aña şefāʿat

cān u dili:

1. **cān u dili:**-*i*
Gazel 14
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

Şem-i ḥüsnüñ yakmayınca komadı cān u dili
Anuñ-ıçun dōstum pervāne söylersin baña

cān u dilüm:

1. **cān u dilüm:**--*ü, --m*
Gazel 129
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

Būy-ı zülfüñi ṣabā yili ile gönder baña
Ben daḫı göndereyim cān u dilüm senden yaña

2. **cān u dilüm:**--*ü, --m*
Gazel 398
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

Āteş-i ḥüsnüñe karşu bugün iy dōst senüñ
Eyledüm cān u dilüm yakmag-ıçun hem çü sipend

3. **cān u dilüm:**--*ü, --m*
Gazel 431
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.

Māl ü menāl ü cān u dilüm yoluña fedā
Evvel bu yolda saña fedā ata anadur

cān u dilüñi:

1. **cān u dilüñi:**--*ü, --n, --i*
Gazel 353
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgili için canını ve gönlünü feda etmesi kastedilmiştir.

Eli boş varma sakın ṣoḥbetine muġbeçenüñ
Eyle cān u dilüñi yolına īs̱ār-ı ḳadeḥ

cān u gönül:

1. **cān u gönül:**
Gazel 24
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül; ruh ve gönül.

Firḳatiyle gice gündüz teşnedür cān u gönül
Gel benüm şāḥum viṣālüñ şerbetin kandur baña

2. **cān u gönül:**
Gazel 385
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül; ruh ve gönül.

Bu ḥarīm-i sīneme tīrüñ irişdükde şehā
Çagrışur cān u gönül her biri dir "hel min mezīd"

cān u gönülden:

1. **cān u gönülden:**-*den*
Gazel 48
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Candan-yürekten, büyük bir arzuyla.

Raġbet itmezse Muḥibbī tañ mı heft iḳlīme çün
Oldı ol cān u gönülden bende-i Āl-i Abā

2. **cān u gönülden:**--*den*
Gazel 99
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Candan-yürekten, büyük bir arzuyla.

Kim şāh-ı ışḳa cān u gönülden ġulām ola

Uyḫu yüzi ḥaşre dek aña ḥarām ola

3. **cān u gönülden:**--*den*
Gazel 197
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Candan-yürekten, büyük bir arzuyla.

Tutmadı çünki cān u göñülden naṣīḥatüñ
Nār-ı caḥīme girdi anuñçün Ebūleheb

cān u hicr:

1. **cān u hicr:**
Gazel 193
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın artık can neşesi ve başkalarından üstün,ayrı bir yönü olmadığı ifade edilmiştir.

Kalmadı cismümde cān u hicr ara cānumda tāb
Gözlerüm ḫūn-āb akıtdı oldı dil mülki ḫarāb

cān u ser:

1. **cān u ser:**
Gazel 90
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve baş.

Dir imişsin ki Muḥibbī terk kılmaz cān u ser
Ölür-isem yoluña ḳurbān idem cānum saña

2. **cān u ser:**
Gazel 223
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve baş.

Māl ü menāl yoluña bil cān u ser daḫı
Senden dirīġ olmaya iy dōst herçi hest

3. **cān u ser:**
Gazel 303
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve baş.

Göñlümi alup şimdi eger kaṣdūn-ısa cān
Çokdan komışam yoluña ben cān u ser iy dōst

cān u ten:

1. **cān u ten:**
Gazel 7
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Argo**
Ruh ve beden.

Şem-i ḥüsnine naẓar kıldum tutuşdı cān u ten
Ben baña kaldum ki iy dil reh-nümā oldum saña

cān ugurlar:

1. **cān ugurlar:**--*lar*
Gazel 435
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canı, gönlü uğrulamak, çalmak.

Cān ugurlar gözlerüñ bilsem ki ebrūlar mıdur
Dilleri tesḫīr iderler yoḫsa cāẕūlar mıdur

cān üstinde:

1. **cān üstinde:**--*i*, --*n*, --*de*
Gazel 323
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Manevi olarak ruh kastedilmiştir.

Muḥibbī câme-i aṭlas geyüp anuñla faḫr itme
Libās-ı müsteʿārīdür bu cān üstinde tenden geç

cān virdi:

1. **cān virdi:**--*di*
Gazel 222
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ölmek.

Ẕerre gibi zār u sergerdān olup gün şevḳına
Bu Muḥibbī virdi cān bulmadı cānānı dürüst

cān virdüm:

1. **cān virdüm:**--*dü*, --*m*
Gazel 222
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir amaç uğruna canından olmak.

Bulmadum ʿālemde bir yār ʿahd ü peymānı dürüst
Gerçi cān virdüm bu yolda aradum anı dürüst

cān vire:

1. **cān vire:**--*e*
Gazel 99
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can veren, can veren kişi.

Şīrīn lebi firāḳıyla her kim ki cān vire
Āḫir nefesde menzili dār-ı selām ola

cān virem:

1. **cān virem:**--*e*, --*m*
Gazel 236
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can vermek, can bağışlamak; ...uğrunda canından geçmek, kendini feda etmek, hiçbir şey esirgememek II ölmek, ruhunu teslim etmek.

Yāruñ gümānı bu idi yolında cān virem
Şükr-i Ḫudā ki rāst olupdur gümān-ı dōst

2. **cān virem:**--*e*, --*m*
Gazel 406
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can vermek, can bağışlamak; ...uğrunda canından geçmek, kendini feda etmek, hiçbir şey esirgememek II ölmek, ruhunu teslim etmek.

Yoluñda cān virem iy ruḫları verd
Gerekdür ʿāşıḳ olan ola cūmerd

cān virmegi:

1. **cān virmegi:**--*meg*, --*i*
Gazel 486
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can vermek, can bağışlamak; ...uğrunda canından geçmek, kendini feda etmek, hiçbir şey esirgememek II ölmek, ruhunu teslim etmek.

ʿIşḳ ara cān virmegi ancak hemān Ferhād ider
Bu belā vü miḥneti de dāyimā Mecnūn çeker

cān virür:

1. **cān virür:**-*ür*
Gazel 8
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ölmek.

Bu Muḥibbī cān virür sevdā-yı zülf-i yār içün
Zāhidā itme naṣīḥat assı itmez söz baña

cān virürseñ:

1. **cān virürseñ:**--*ür, --sen*
Gazel 139
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şey ya da bir kimse için hayatını feda etmek, ölmek.

Āteş-i şevḳine karşu iy Muḥibbī teşnesin
Cān virürseñ virmez ol meh-rū bir içim su saña

cān yaka:

1. **cān yaka:**--*a*
Gazel 487
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karşısındakini üzmek, birine zarar vermek, birini sıkıntıya sokmak.

Saçı zencīrine kim dil virdi dīvāne olur
Şemʿ-i ḥüsnine de kim cān yaka pervāne olur

cān yanuñca:

1. **cān yanuñca:**--*unca*
Gazel 120
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) mahşer günü aşığın canı paramparça olup yandığında bile sevgiliden ayrılmak istemediği ve onun yardımına(şefaatine) muhtaç olduğu belirtilir.

Gitme bir dem tā ki cān yanuñca bile gitmese
Anuñ-ıçun dir Muḥibbī dōstum rūḥum saña

cānā:

1. **cānā:**
Gazel 28
Mısra: **1**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Her ġazel kim söyledüm cānā hikāyetdür saña
Ḳıṣṣa-i derd-i derūnumdan şikāyetdür saña

2. **cānā:**
Gazel 33
Mısra: **3**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Bilmedüm virdüm göñül cānā saña
Her ne itdüm ise ben itdüm baña

3. **cānā:**
Gazel 44
Mısra: **8**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Cānumı lebüñ yādına ten dāma alupdur
Tīġuña fedā eyledüm ol borcumı cānā

4. **cānā:**
Gazel 47
Mısra: **6**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Bāġbān evrāḳ-ı gülden yollaruñ zeyn eylesün
Ḥayfdur cānā koyasın sen zemīn üstine pā

5. **cānā:**
Gazel 49
Mısra: **9**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Dilde taṣvīr itmege cānā Muḥibbī naḳşuñı
Bagrı ḫūnın eyleyüpdür iki çeşmi ḥıl saña

6. **cānā:**
Gazel 50
Mısra: **1**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Eger her dem urasın tīġı cānā Kaçuram gerdenümi sanma ḳaṭā

7. **cānā:**
Gazel 51
Mısra: **5**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Bilmedüm cānā murāduñ rūmı öldürmek midür
Her ne kim maḳṣūduñ oldıysa düşen oldur baña

8. **cānā:**
Gazel 51
Mısra: **7**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Ḫālüñi añdukça cānā dil ḥarāret baglasa
Tañ mı her bir dānesi çün dār-ı fülfüldür baña

9. **cānā:**
Gazel 57
Mısra: **6**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Eylemek ister yine ḫaṭṭuñ urūc Oldı her mūyı dile cānā belā

10. **cānā:**
Gazel 79
Mısra: **10**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Zülfüñe göñlüm bestedür āhum göge peyvestedür
Cānā Muḥibbī ḫastadur sen derde dermānsın baña

11. **cānā:**
Gazel 93
Mısra: **9**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

İrgürürdüm göklere cānā maḥabbet topını
İy güzeller şāhı olsañ bir gice mihmān baña

12. **cāna:**
Gazel 95
Mısra: **9**

Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Rāh-ı ışḳ içre Muḥibbī başa cāna kalma kim
Tā ki hīç bir vech-ile ṭan itmeye merdüm saña

13. **cānā:**
Gazel 98
Mısra: **7**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Sorma cānā gül yüzüñsüz bu dil-i ṣūrīdenüñ
Gülden ayru bülbülüñ aḥvāli āh u zār ola

14. **cānā:**
Gazel 103
Mısra: **7**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Gel temāşā eyle cānā yine göñlüm ḫānesin
Ḫūn-ıla mersūm bir ṭāḳ-ı muḳarnesdür baña

15. **cānā:**
Gazel 111
Mısra: **8**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Aglamakdan nermdür müjgānum iy serv-i ḫırām
Zaḫm ura sanma ayak bas raḥm kıl cānā baña

16. **cānā:**
Gazel 121
Mısra: **1**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Ḫaṭṭuñı cānā görenler didiler reyḥān aña
Yüzüñe iden naẓar da dir gül-i ḫandān aña

17. **cānā:**
Gazel 125
Mısra: **1**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Yaş yirinde kan akar raḥm eylegil cānā aña
Gözlerümden her gice iy pādişāh-ı mehliḳā

18. **cānā:**
Gazel 177
Mısra: **3**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Leblerüñ ẕikr eylesem cānā gözüñ ḫışm itmesün
N'eylesün maḫmūrdur iy pādişāhum bu ġarīb

19. **cānā:**
Gazel 200
Mısra: **6**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Gözlerüñ çün mest olup içmiş şarāb-ı nāzdan
Mā-ḥażar ben daḫı itdüm bagrumı cānā kebāb

20. **cānā:**
Gazel 207
Mısra: **7**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Var mıdur cānā dehānuñ diyü çok itdüm su'āl
Soñra bildüm yog-ımış anuñ içün virmez cevāb

21. **cānā:**
Gazel 213
Mısra: **6**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Gözlerüñ çün mest olup içmiş şarāb-ı nāzdan
Mā-ḥażar ben daḫı cānā eyledüm baġrum kebāb

22. **cānā:**
Gazel 220
Mısra: **5**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Añsam eger gül ü serv şirüm içinde cānā
Ḳaddüñle ārıżuñdan olur heme kināyet

23. **cānā:**
Gazel 242
Mısra: **10**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Muḥibbī sözleri yigdür bugün dürr-i cevāhirden
Takup cānā kulaguña giderme anı mengūş it

24. **cānā:**
Gazel 269
Mısra: **5**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Pertev-i ḥüsnüñle cānā dil münevver eyleyen
Bir naẓar bakmaz göre ḫurşīd-i raḫşānı dürüst

25. **cānā:**
Gazel 329
Mısra: **1**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Sīneme tīrüñle cānā gel bugün bir kapu aç
Ol kapudan pādişāhum alasın cānı ḫarāc

26. **cānā:**
Gazel 334
Mısra: **1**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Seni cāndan sevdügüm cānā ola yanuñda suç
Ben bu suç-ıla cemālüñden ırag olmak ne güç

27. **cānā:**
Gazel 342
Mısra: **11**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Yok yire ḫarc itme cānā ḫāk-i pāyuñ cevherin
Niçe şehler başına āḫir olısardur bu tāc

28. **cānā:**
Gazel 344
Mısra: **3**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Kaşlaruñ yayını cānā Zāl u Rüstem çekmeye
ʿĀşıḳ-ı dil-ḫastelerde var mı bu miḳdār güç

29. **cānā:**
Gazel 362
Mısra: **5**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

İrgür vişālüñe beni cānā ş̲evāba gir
Çün görmişem firāḳuñ odıyla ʿāz̲āb-ı telḫ

30. **cānā:**
Gazel 364
Mısra: **7**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Baḥr olsa gözümüñ yaşı cānā ʿaceb midür
Her dem akar bu çeşme-i çeşmden āb-ı telḫ

31. **cāna:**
Gazel 387
Mısra: **11**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

ʿIşḳ yolında cāna başa kalmasañ iy dil n'ola
Gerçek ʿāşıḳ olan elbette ol olur cömerd

32. **cānā:**
Gazel 404
Mısra: **7**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Ditrerem cānā cemālünī görüp āh eylesem
Lerze düşer cismüme bād-ı hevādan sanki bīd

33. **cānā:**
Gazel 419
Mısra: **12**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Serv ḳaddüñ görinür bālā vü ṭūbādan yaña
Leblerüñ cānā şarāb-ı āb-ı kev s̲erden le̲zīz̲

34. **cānā:**
Gazel 439
Mısra: **3**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Sīnemüñ üstinde cānā görinen ġam dāġıdur
Ḳaṭre ḳaṭre eşk-ile bagrumda biñ biñ yaralar

35. **cānā:**
Gazel 451
Mısra: **5**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Cānā kimem ki saña suḫen diyem āşikār
Şeb-tār içinde eyle baña bir naẓar yiter

36. **cānā:**
Gazel 464
Mısra: **7**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Berr ü baḥrı aradı bulam diyü cānā seni
Bulımadı bu göñül daḫı yürür ser-geştedür

37. **cānā:**
Gazel 471
Mısra: **1**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Ġamuñ cānā baña mihmān-ı cāndur
Anuñla eglenür dil çok zamāndur

38. **cāna:**
Gazel 500
Mısra: **10**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Çeşm-i cellādını gördükde hemān ditrer yürek
Tiġını elde görüp cāna mehābetler gelür

cānā dimedüm:

1. **cānā dimedüm:**--*me, --dü, --m*
Gazel 95
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye söylememek,iletmemek.

Dimedüm cānā ġamuñdan gerçi kim derdüm saña
Gün gibi rūşen degül mi çehre-i zerdüm saña

cānān:

1. **cānān:**
Gazel 5
Mısra: **6**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Būseye bir cān nedür biñ cān virürdüm cān-ıla
Yarım agız būse iḳrār eylese cānān baña

2. **cānān:**
Gazel 38
Mısra: **10**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Bu Muḥibbī eyler-idi mihr-i ḥüsnine naẓar
Perde kılmasa seḫāb-ı zülfini cānān aña

3. **cānāndur:**-*dur*
Gazel 46
Mısra: **1**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Bir kemān ebrū güzel ẓāhirde cānāndur baña
Līk manāda yine ol āfet-i cāndur baña

4. **cānānum:**-*um*
Gazel 121
Mısra: **5**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Her kaçan ben aglasam gül gibi cānānum güler
Güller açılmaga dirler ki sebeb bārān aña

5. **cānān:**
Gazel 138
Mısra: **6**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Tañ degül her dem gelürse derd ü miḥnet cānına
Sevdügi çünkim anuñ bir bī-vefā cānān ola

6. **cānānum:**-*um*
Gazel 183
Mısra: **2**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Kana döndi göz yaşı bagrumdaki kanum görüp
Geldi cānum agzuma nāgāh cānānum görüp

7. **cānāne:**-*e*
Gazel 231
Mısra: **1**

Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Cevr ü cefālar eyledi cānāne ʿāḳıbet
Raḥm itmedi vü kıydı dil ü cāna ʿāḳıbet

8. **cānān-ıla:**--*ıla*
Gazel 306
Mısra: **1**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Cānı mı var kimsenüñ eyleye cānān-ıla baḥs
Bendeye lāyıḳ mıdur kim ide sulṭān-ıla baḥs

9. **cānāndur:**-*dur*
Gazel 307
Mısra: **1**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Terk-i cān it ʿışḳ yolında dime cānāndur ʿabeş
Olmasa ʿālemde çün cānān ne söz cāndur ʿabeş

10. **cānān-ıla:**--*ıla*
Gazel 320
Mısra: **1**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Bir gedā iken idersem n'ola cānān-ıla baḥs
Mūr içün dirler ider gāhī Süleymān-ıla baḥs

11. **cānānı:**-*ı*
Gazel 327
Mısra: **1**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Cānānı cān u dil ile sevmek olursa suç
Derdā ki ʿāşıḳ olana olmaya böyle güç

12. **cānān:**
Gazel 425
Mısra: **1**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

ʿĀşıḳ-ı dil-ḫasteyi öldürmegi cānān umar
Līk andan daḥı artuk ölmegi bu cān umar

13. **cānānumuñ:**-*um, -uñ*
Gazel 466
Mısra: **4**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

Cismüm ḫayāle dönse firāḳıyla tañ degül
Cānānumuñ çü bir kıla beñzer miyānı var

cānān beni bilmez mi hīç:

1. **cānān beni bilmez mi hīç:**--*i, --mez, --mi*
Gazel 345
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) mısranın başına hitaben;sevgili onu ne kadar sevdiğimi,yolunda canımı verebileceğimi bilmez mi diye sormaktadır.

Derdlü oldum dōstlar dermān beni bilmez mi hīç
Cān virürdüm yolına cānān beni bilmez mi hīç

2. **cānān beni bilmez mi hīç:**--*i, --mez, --mi*
Gazel 345
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) mısranın başına hitaben;sevgili onu ne kadar sevdiğimi,yolunda canımı verebileceğimi bilmez mi diye sormaktadır.

Delüye dermān gerekmez derdi dermāndur anuñ
Çekerem cevrini ben cānān beni bilmez mi hīç

cānān elinden:

1. **cānān elinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 321
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin eli.

Cevri çok cānān elinden el-ġıyāş
Gözleri ḳattāl elinden el-ġıyāş

cānān mülkine irişdüre dilerseñ:

1. **cānān mülkine irişdüre dilerseñ:**--*i, --n, --e, --üş, --dür, --e, --r, --se, --n*
Gazel 237
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin semtine ulaşmayı istemesi,arzu etmesi kastedilmektedir.

Ger irişdüre dilerseñ seni cānān mülkine
Dāmen-i ʿışḳı ölince koma elden berk tut

cānān sanma:

1. **cānān sanma:**--*ma*
Gazel 127
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) o sevgilinin sana yar,yoldaş olur sanma anlamı kastedilmiştir.

Bir daḥı sanma seni cānān aña
Terk olınmış cismi kaçan cān aña

cānān vişāli:

1. **cānān vişāli:**--*i*
Gazel 304
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye kavuşma.

Çün müyesser olmaya cānān vişāli ʿāşıḳa
ʿĀlem içre sīnesinde turdugı cāndur ʿabeş

cānān vücūdı:

1. **cānān vücūdı:**--*ı*
Gazel 480
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin varlığı,vücudu.

Cānān vücūdı şīr ü şekerden sirişdür
Ḫūrī midür cemāli ʿaceb ya firişdür

cānān yiter:

1. **cānān yiter:**-*er*
Gazel 43
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığa sadece sevgilinin olması yeter anlamında.

Sensüz iy cān u cihān hergiz gerekmez cān baña

Sīnede cāndan ivāż çünki yiter
cānān baña

cānāne oldı:

1. **cānāne oldı:**--*dı*
Gazel 283
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
*1)Sevgili, güzel.
2),Canlar,ruhlar.*

Niçe yıldur yüz sürer turmaz
ser-i kūyuñda dil
Görmedi bir kez seni cānāne
oldı ʿāḳıbet

cānāne vaṣlına:

1. **cānāne vaṣlına:**--*e, --ı, --n, --a*
Gazel 333
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye kavuşma özlemi.

Eger cānāne vaṣlına olursañ
cān-ıla ṭālib
Saña bil perde olmışdur hemān
terk it bedenden geç

cānāneye irmege:

1. **cānāneye irmege:**--*ye, --me, --ge*
Gazel 142
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Aşığın) sevgiliye ulaşabilmesi,erişmesi kastedilmiştir.

Bu Muḥibbī irmege cānāneye
Yā İlāhī eyle sen bir feṭḥ-i bāb

cānānı dürüst bulmadı:

1. **cānānı dürüst bulmadı:**--*ı, --ma, --dı*
Gazel 222
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgili yoluna canını verdiği fakat sevgilinin buna karşılık sağlam ve doğru olmadığı kastediliyor.

Ẕerre gibi zār u sergerdān olup
gün şevḳıne
Bu Muḥibbī virdi cān bulmadı
cānānı dürüst

cānānuñ:

1. **cānānuñ:**-*uñ*
Gazel 182
Mısra: **14**
Gönülden sevilen, gönül verilmiş olan güzel, sevgili.

İy Muḥibbī cān terk eyle seni
ayb eylemez
Belki taḥsīn eyleye ışḳ ehli
cānānuñ görüp

candan:

1. **cāndan:**-*dan*
Gazel 261
Mısra: **6**
Büyük bir gayret ve istek ile.

Cān naḳd ile būseñe dil müşterī
olur
Cāndan olur mı diye baña bir
kimse diye hest

2. **cāndan:**-*dan*
Gazel 481
Mısra: **2**
Büyük bir gayret ve istek ile.

Dil cemālüñi görelden bir ʿaceb
dīvānedür
Şemʿ-i ḥüsnüñ şevḳine cāndan
yanar pervānedür

cāndan cüdā düşdüm:

1. **cāndan cüdā düşdüm:**--*dü, --m*
Gazel 92
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliden ayrı kalmak,uzak düşmek.

İñlerem ney gibi herʿdem rūy-ı
cānāndan cüdā
Bir kuru cismem ki düşdüm
dōstlar cāndan cüdā

cāndan eser kalmadı:

1. **cāndan eser kalmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 66
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliden dolayı bi-hal olması,eski halinden eser kalmaması.

Yüzüñi gördi Muḥibbī kalmadı
cāndan eser
Gitdi aḳlı bir yaña cānı
bedenden bir yaña

cāndan özge nesne yokdur:

1. **cāndan özge nesne yokdur:**-*+dan, --dur*
Gazel 186
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliye canından daha değerli başka bir hediye bulmasının imkansızlığı kastedilir.

İlet kūy-ı nigāra cānı tuḥfe
Ki yokdur cāndan özge nesne
merġūb

cāndan sevdügüm:

1. **cāndan sevdügüm:**--*dan, --düg, --ü, --m*
Gazel 334
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Candan sevmek, yürekten, tüm kalbiyle sevmek.

Seni cāndan sevdügüm cānā ola
yanuñda suç
Ben bu suç-ıla cemālüñden ırag
olmak ne güç

cān-fezā olur:

1. **cān-fezā olur:**--*ur*
Gazel 475
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığa gönül ferahlığı veren sevgili.

Bulur şifāyı ḫasta göñül bir
cevāb-ıla
Ol laʿli nābı gör ki niçe cān-fezā
olur

cānı:

1. **cānı:**-*ı*
Gazel 66
Mısra: **10**
(Âşığın) canı, gönlü.

Yüzüñi gördi Muḥibbī kalmadı
cāndan eser
Gitdi aḳlı bir yaña cānı
bedenden bir yaña

2. **cānı:**-*ı*
Gazel 278

Mısra: **4**
(Âşığın) canı, gönlü.

Küḥl içün ḫāk-i derin çünki getürdüñ gözüme
Bilürem degül ʿivaż cānı faḳīrāne ilet

cānı būseñe virem virem:

1. **cānı būseñe virem virem:**--*ı, --n, --e, --e, --m-em*
Gazel 431
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın canını sevgilinin bir busesi için feda etmesi kastedilmektedir.

Didüm ki cānı būseñe virem bahā nedür
Güş eylemedi sözümi bildüm bahānedür

cānı çıkmadın:

1. **cānı çıkmadın:**--*ı, --ma, --dın*
Gazel 400
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Ölmek. 2)Yaptığı bir işte çok zorluk çekmek.

Bu Muḥibbī öliyor derd-i firāḳ-ıla bugün
Çıkmadın cānı irişsün diñüz ol yāra meded

cānı fedā olur:

1. **cānı fedā olur:**--*ı, --ur*
Gazel 475
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canından olmak,başını feda etmek(aşık bağlamında).

Çevgān-ı zülfe itdi Muḥibbī başını top
Meydān-ı ʿışḳa kim gire cānı fedā olur

cān-ı girān:

1. **cān-ı girān:**
Gazel 418
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıymetli gönül.

Zühd ü ẕikr ü ṭāʿati ehl-i zamān görmez leẕīẕ
Gerçi nāfiʿdür velī cān-ı girān görmez leẕīẕ

cān-ı mecrūhuma:

1. **cān-ı mecrūhuma:**--*u, --m, --a*
Gazel 337
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın yaralanmış ruhu,canı kastedilir.

Niçe bir cellād ġamzeñ eline ḫançer alup
Dāyimā bu cān-ı mecrūhuma eyleye şikenc

cānı mı var:

1. **cānı mı var:**--*ı, --mı*
Gazel 306
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Takati olmamak, mecali kalmamak.

Cānı mı var kimsenüñ eyleye cānān-ıla baḥs
Bendeye lāyıḳ mıdur kim ide sulṭān-ıla baḥs

cān-ı nātüvān:

1. **cān-ı nātüvān:**
Gazel 343
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güçsüz can II Âşığın güçsüz canı.

Ṭaleb kılmaz bu cān-ı nātüvān genc
Baña mihrüñ yiter iy dilsitān genc

cān-ı tuḥfe:

1. **cān-ı tuḥfe:**
Gazel 186
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın canını sevgiliye hediye etmesi, uğrunda canını vermesi kastedilmiştir.

İlet kūy-ı nigāra cānı tuḥfe
Ki yokdur cāndan özge nesne merġūb

cānı virem:

1. **cānı virem:**--*ı, --e, --m*
Gazel 297
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can vermek, can bağışlamak; ...uğrunda canından geçmek, kendini feda etmek, hiçbir şey esirgememek II ölmek, ruhunu teslim etmek.

Dün gice geşt eyledüm ben kūy-ı cānānı dürüst
Bir ramaḳ kaldı bu yolda kim virem cānı dürüst

cānı virmeyem:

1. **cānı virmeyem:**-*me, -ye, -m*
Gazel 78
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgili yolunda canını,başını vermesi.

Cān nedür ışḳuñ yolında virmeyem cānı saña
Cānuma minnet gelür ger terk idem anı saña

cānı yokdur:

1. **cānı yokdur:**--*ı, --dur*
Gazel 314
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canlı değil. II Gücü yok, cesareti yok, değeri yok.

Niçe tutmaz bizi zāhid biz müselles içmişüz
Cānı yokdur eyleye ol bāde-i ḫāmr-ıla baḥs

cānib:

1. **cānibe:**-*e*
Gazel 490
Mısra: **5**
Ar. Taraf, cihet, yan.

Meclis-i cānāna varduñ bakma sen her cānibe
Sen edep gözle ki ol manẓūr u hem nāẓırdadur

cān-ıla:

1. **cān-ıla:**
Gazel 82
Mısra: **9**
Büyük bir gayret ve istek ile.

Secde kıldı ṭāḳ-ı ebrūña
Muḥibbī cān-ıla
Yaraşur miḥrāb-ı mescid dir-ise sācid bāña

2. **cān-ıla:**
Gazel 303
Mısra: **7**
Büyük bir gayret ve istek ile.

Ya kaşlaruña cān-ıla ḳurbān olalıdan
Ġamzeñ okına sīnemi itdüm siper iy dōst

3. **cān-ıla:**--*la*
Gazel 316
Mısra: **4**
Büyük bir gayret ve istek ile.

Ḫār elinden gülşen-i ḥüsnüñde her gice müdām
Bülbül-ile ṣubḥ olınca eylerem cān-ıla baḥs

4. **cān-ıla:**--*la*
Gazel 330
Mısra: **10**
Büyük bir gayret ve istek ile.

Kapuña hicāb-ıla yüzin sürdi Muḥibbī
Kimseye degül līk saña cān-ıla muḥtāc

5. **cān-ıla:**--*la*
Gazel 333
Mısra: **3**
Büyük bir gayret ve istek ile.

Eger cānāne vaṣlına olursañ cān-ıla ṭālib
Saña bil perde olmışdur hemān terk it bedenden geç

6. **cān-ıla:**--*la*
Gazel 366
Mısra: **9**
Büyük bir gayret ve istek ile.

Muḥibbī cān-ıla sevdā-yı zülfüñ Ṭaleb kıl tā müyesser ola ol sūd

7. **cān-ıla:**--*la*
Gazel 384
Mısra: **4**
Büyük bir gayret ve istek ile.

Cān terkin eylese reh-i ʿışḳ içre tañ mıdur
Her kimse ki bir ʿışḳa ola cān-ıla mürīd

8. **cān-ıla:**--*la*
Gazel 392
Mısra: **13**
Büyük bir gayret ve istek ile.

Ḫāk-i rāhuña varup cān-ıla kim sürdi yüzin
İki ʿālemde saʿādet buluban eyledi sūd

9. **cān-ıla:**--*la*
Gazel 392
Mısra: **27**
Büyük bir gayret ve istek ile.

Eydelüm cān-ıla biz de ezelī eyledi Ḫaḳ
Saña vü ālüñe aṣḥābuña biñ kerre dürūd

10. **cān-ıla:**--*la*
Gazel 393
Mısra: **1**
Büyük bir gayret ve istek ile.

Cān-ıla gūş it ne dir gör nāy u ʿūd
Dir günāhum çok ʿafv it yā Vedūd

11. **cān-ıla:**--*la*
Gazel 396
Mısra: **9**
Büyük bir gayret ve istek ile.

Muḥibbī cān-ıla ister kapuñı Kapuñdan idesin ḥāşā anı red

12. **cān-ıla:**--*la*
Gazel 397
Mısra: **9**
Büyük bir gayret ve istek ile.

İtme dirīġ cān-ıla başuñ Muḥibbī gel
Tā ki saña merd diyeler cümle ehl-i cūd

cānıla:

1. **cānıla:**--*ıla*
Gazel 182
Mısra: **2**
Can ile, canıyla, candan, büyük gayret ve istekle, gönülden.

Göz yaşın cū eyledüm serv-i ḫırāmānuñ görüp
Cānıla oldum esīrüñ zülf-i reyḥānuñ görüp

cān-ıla dil:

1. **cān-ıla dil:**
Gazel 119
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ruh ile gönül.

Olurdı cān-ıla dil ḳıblegāhı
Görinse gözüme ebrū-yı ġarrā

2. **cān-ıla dil:**--*ı, --la*
Gazel 336
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ruh ile gönül.

Çü basduñ ʿışḳ rāhına ḳadem sen
Gerekdür cān-ıla dil viresin bāc

cān-ıla ser püser yoluñdadur:

1. **cān-ıla ser püser yoluñdadur:**--*u, --n, --da, --dır*
Gazel 122
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın canını,ruhunu ve başını sevgilinin yolunda feda etmeye hazır olduğu kastedilmiştir.

Didi Muḥibbī iy püser yoluñdadur cān-ıla ser
Bir būse luṭf itseñ eger olurdı aña çün bahā

cān-ıla serden:

1. **cān-ıla serden:**--*ı, --la, --den*
Gazel 417
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve baş.(aşık bağlamında).

Naḳd-i cān-ıla metāʿ-ı vaṣluña oldum ḫarīd
Gel ḳabūl it çünki yokdur cān-ıla serden leẕīẕ

cānın öp:

1. **cānın öp:**--*ın*
Gazel 147
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudağını aşığın öpmesi kastedilmiştir.

Var-ımış başuñda devlet çünki irdüñ pāyına
Agzuña alup lebin bir kez ol ādem cānın öp

cānını alan:

1. **cānını alan:**--*ı, --nı, --a, --n*
Gazel 140
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birinin yaşamına son vermek.

Ġamze-i ḫūn-rīzidür alan Muḥibbī cānını
Māni olma iy leb-i lāli Mesīḥā bir yaña

cānını sakınur:

1. **cānını sakınur:**--*ı, --n, --ı, --ur*
Gazel 239
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliden canını sakınacağı gibi bir yalan söz söylendiği ifade edilmektedir.

Sakınur cānını senden dimişler Muḥibbī'ye kurı bühtāndur iy dōst

cānlar çagrışur:

1. **cānlar çagrışur:**--*lar, --ış, --ur*
Gazel 413
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçında asılı duran aşıkların hep bir ağızdan bağırarak yardım istemesi kastedilmektedir.

Aldı bir kāfir yine göñlüm müselmānlar meded
Zülfinüñ her bir kılında çagrışur cānlar meded

cānum agzuma geldi:

1. **cānum agzuma geldi:**-+*um, -+ı, -+ma, --üp*
Gazel 183
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Beyitte) aşığın sevgiliyi görünce çok heyecanlanması kastedilmiştir.

Kana döndi göz yaşı bagrumdaki kanum görüp
Geldi cānum agzuma nāgāh cānānum görüp

cānum çıkar:

1. **cānum çıkar:**--*um, --a, --r*
Gazel 139
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ölürüm, can veririm.

Her kaçan ḳaṣd eyleseñ sīnemde baġrum delmege
Tīr-i ġamzeñ gelmedin cānum çıkar karşu saña

2. **cānum çıkar:**--*u, --m, --a, --r*
Gazel 452
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaşamaz olmak, can vermek.

Ḫānesinden her kaçan serv-i ḫırāmānum çıkar
Gözlerüm yaşı revān olup bile cānum çıkar

3. **cānum çıkar:**--*u, --m, --a, --r*
Gazel 452
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaşamaz olmak, can vermek.

Cān u dilden deyr ara sevdüm yine bir muġbeçe
Deyrden dūr oluban çıkmam meger cānum çıkar

cānum didükçe:

1. **cānum didükçe:**--*um, --dük, --çe*
Gazel 474
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Canım, ruhum" anlamında muhataba olan sevgi ve yakınlığı ifade eden bir hitap sözü.

Sevdügüm cānum didükçe baña dildār incinür
Raḥm kılmaz ṭāliʿümdendür ki her bār incinür

cānum ḳurbān idem:

1. **cānum ḳurbān idem:**-*de, -m*
Gazel 90
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgili yolunda canını ve başını gözünü kırpmadan feda etmek.

Dir imişsin ki Muḥibbī terk kılmaz cān u ser
Ölür-isem yoluña ḳurbān idem cānum saña

cānum lebe gelür:

1. **cānum lebe gelür:**--*um, --e, --ür*
Gazel 474
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Büyük bir tehlike karşısında ölecekmiş gibi bir korkuya kapılmak.

Ġam şebinde zülfini añsam gelür cānum lebe
Giceler olsa uzun nite ki bīmār incinür

cānum meded:

1. **cānum meded:**--*u, --m*
Gazel 378
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aman medet,imdat,yetiş anlamlarında kullanılan yardım sözleri.

Tutışur āhum şerārından kenār-ı āsümān
Ol şererden yanısardur hey meded cānum meded

cānum seni bir göz-ile görmege kāyil degül:

1. **cānum seni bir göz-ile görmege ḳāyil degül:**--*u, --m, --i, --meg, --e*
Gazel 377
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgiliye istinaden: ben seni sadece göz

ile görmek istemiyorum demektedir.

Bir göz-ile görmege cānum seni ḳāyil degül
Dāġlar yakdum bedende oldı çok gözler bedīd

cānum tolaşaldan:

1. **cānum tolaşaldan:**--*um, --a, --ş, --al, --dan*
Gazel 281
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin saçına gönül vermesi,bağlanması kastedilmektedir.

Zülfine cānum tolaşaldan bulımazam necāt
Dōstlar benden ḥayāt ummañ ki ben oldum memāt

cānuma ḳaṣd eylemesün:

1. **cānuma ḳaṣd eylemesün:**--*me, -sün*
Gazel 89
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Beyitte) sevgilinin can alıcı bakışlarıyla aşığı öldürmeye çalışması kastedilmiştir.

Ya çeşmüñe di eylemesün ḳaṣd cānuma
Ya būseñi vir tā ki baña ḫūn-bahā ola

cānuma minnet:

1. **cānuma minnet:**
Gazel 78
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canıma minnet, bana bir lütuftur.

Cān nedür ışḳuñ yolında virmeyem cānı saña
Cānuma minnet gelür ger terk idem anı saña

cānum-ıla:

1. **cānum-ıla:**--*la*
Gazel 399
Mısra: **5**
Aşığın canı.

Üns dutdı cānum-ıla ḫālī olmaz bir nefes
Dilberüm ʿālemde varum hem nigārumdur nemed

cārūb:

1. **cārūb:**
Gazel 186
Mısra: **6**
Süpürmek.

Silüp pāk itmek içün kūy-ı yārı
Yaşum saḳḳā olupdur müje cārūb

cārūb olup:

1. **cārūb olup:**--*up*
Gazel 389
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Süpürge olmak, süpürge haline gelmek II özveriyle hizmet etmek.

Kirpügüm cārūb olup su saçdı dem dem kūyuña
Ḫūn-ı dilden eyledüm çün kılmadı anı meded

cāy-ı ābdur:

1. **cāy-ı ābdur:**--*dur*
Gazel 455
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik makamı(dünya hevesleri bağlamında). Su makamı.(geçicilik bağlamında).

Ġarra olma dār-ı dünyā bir ḫayāl-i ḥābdur
Kim anuñ bünyādına dirler ki cāy-ı ābdur

cāy-i ḫālī:

1. **cāy-i ḫālī:**
Gazel 312
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tenha, ıssız yer.

Gerekdür gülşen içre cāy-i ḫālī
Muḥibbī yār ola olmaya ṣāliṣ

cāyı iken:

1. **cāyı iken:**--*ı, --ken*
Gazel 489
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yer etmiş,aşığın gözünde önemli bir yerdeyken anlamında kullanılmıştır.

Ḫāşā ḫayāl-i ġayrıya dīdemde idem aña cā
Ol āşinā cāyı iken bīgāneye cā mı olur

cāy-ı naṣīḥāt:

1. **cāy-ı naṣīḥāt:**
Gazel 258
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) öğüt verme yeri,mekanı anlamında kullanılmıştır.

Nāṣıḥ ko bizi ḫālümüze ol yüri fāriġ
Pend itme degül çünki bu dem cāy-ı naṣīḥāt

cāy-ı neşt:

1. **cāy-ı neşt:**
Gazel 275
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir yerden başka yere gidecek kadar güçlü olamamak kastedilir.

İçeli ben anı oldum āvāre
Ne ḳarāra mecāl ü ne cāy-ı neşt

cāy-ı zübāb olıcak:

1. **cāy-ı zübāb olıcak:**--*ı, --cak*
Gazel 151
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) uyku makamından kovulmak.

Ḫālüñi fikr eyledügüm demde gelmez çeşme ḫāb
Ḫāb yüzin kimse göremez olıcak cāy-ı zübāb

cāzū mıdur:

1. **cāẕū mıdur:**--*mı, --dur*
Gazel 426
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin gözleri efsunlayan cadıya benzetilmiştir.

Bilmedüm nergis midür ya fitne-i āḫir zamān

Siḥr-ile yakduñ cihānı gözlerüñ cāz̲ū mıdur

cāzūlar mıdur:

1. **cāz̲ūlar mıdur:**--*lar, --mı, --dur*
Gazel 435
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Büyücü,sihir yapan(sevgilinin gözleri bağlamında).

Cān ugurlar gözlerüñ bilsem ki ebrūlar mıdur
Dilleri tesḫīr iderler yoḫsa cāz̲ūlar mıdur

cedīd evlānuñ lezzeti artukdur:

1. **cedīd evlānuñ lez̲z̲eti artukdur:**--*n, --un, --i, --dur*
Gazel 376
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) özlü söz bağlamında bir önceki mısrayla ilgili: Yeni olanın lezzeti daha fazladır biçiminde bir söz kastedilmektedir.

Saḳiyā gel sun Muḥibbī'ye şarābuñ tāzesin
Ḥaḳ dimişler lez̲z̲eti artukdur evlānuñ cedīd

cefā:

1. **cefā:**
Gazel 39
Mısra: **3**
(□□□) i. (Ar. cefā')
Eziyet, sıkıntı, ezâ, cevr.

Gönderürseñ ġamze okların cefā sanma anı
Hey yolında öldügüm ol rāḥat-ı cāndur baña

2. **cefā:**
Gazel 122
Mısra: **1**
(□□□) i. (Ar. cefā')
Eziyet, sıkıntı, ezâ, cevr.

Didüm aña iy bī-vefā nedür bu itdügüñ cefā
Didi ki bil iy mübtelā benden saña oldı aṭā

3. **cefādan:**-*dan*
Gazel 137
Mısra: **1**
(□□□) i. (Ar. cefā')
Eziyet, sıkıntı, ezâ, cevr.

Sāġar-ı çeşmüm cefādan niçe bir pür kan ola
Niçeye dek āteş-i hicriyle dil biryān ola

4. **cefā:**
Gazel 195
Mısra: **7**
(□□□) i. (Ar. cefā')
Eziyet, sıkıntı, ezâ, cevr.

Didi cefā vü cevrüm-ile yine niçesin
Didüm baña o mihr gelür gördüm anı köp

5. **cefāda:**-*da*
Gazel 468
Mısra: **12**
(□□□) i. (Ar. cefā')
Eziyet, sıkıntı, ezâ, cevr.

İtmedüñ mihr ü vefā ʿışḳ erine
Kılmaduñ līk cefāda taḳṣīr

cefā cevr ü elem:

1. **cefā cevr ü elem:**
Gazel 161
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet,sıkıntı ve acı.

Rāżıyam her ne gelür senden cefā cevr ü elem
Çün ezelden derdüñi çekmek baña olmış naṣīb

cefā eksük olmasun:

1. **cefā eksük olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 74
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin eziyet ve derdinin hep aşığın yanı başında olması kastedilmiştir.

Dimezem eyle vefā tek eksük olmasun cefā
Baña ol rāḥat gelür sanma ki anı ḳahr ola

cefā ʿilmine:

1. **cefā ʿilmine:**--*i, --n, --e*
Gazel 370
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığa eziyet ve sıkıntı çektirme dersi.

Mektebde meger yār okumış cevr rumūzın
Oldı bu cefā ʿilmine anuñ-ıçun üstād

cefā itme:

1. **cefā itme:**--*me*
Gazel 467
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet etmek,sıkıntı vermek.

Bu Muḥibbī'ye vefā eyle cefā itme disem
Çīn ider ebrūların ḫışm idüben kīne gelür

cefā kılsañ:

1. **cefā kılsañ:**-*san*
Gazel 37
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzmek, eziyet etmek, azap vermek.

Bu Muhibbī'ye cefā kılsañ veyā cevr ü sitem
Çünki senden irişe luṭf-ıla iḥsāndur baña

cefā kılurlar:

1. **cefā kılurlar:**--*ur, --lar*
Gazel 255
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa eziyet ve sıkıntı vermesi kastedilmektedir.

Evvel göñül alurlar soñra cefā kılurlar
Mehrūlar içre iy dil olmış ezel bu ʿādet

cefā ögretdi:

1. **cefā ögretdi:**--*t, --di*
Gazel 149
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgili yüzünden eziyet ve sıkıntı öğrenmek kastedilir.

Meger okıtmadı ol ṭıfla vefā meselesin
Līk ögretdi cefā fennin edīb-i mekteb

cefā sengine:

1. **cefā sengine:**--*i, --n, --e*
Gazel 335
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cefa taşı.

Dil niçe döysün cefā sengine āh
Hīç taḥammül ide mi senge zücāc

cefā sengini:

1. **cefā sengini:**--*i, --n, --i*
Gazel 483
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet, sıkıntı taşı.

Eger başuña ol dilber cefā sengini yagdursa
Kaçurma başuñı hergiz dilā saña ʿaṭālardur

cefā sitem:

1. **cefā sitem:**
Gazel 344
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet etmek ve sitem etmek (sevgili-aşık bağlamında).

Gāh nāz u gāh şīve geh cefā gāhī sitem
Dem mi vardur kılmaya ol gözleri mekkār güç

cefā vü cevr ide:

1. **cefā vü cevr ide:**--*e*
Gazel 123
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve sıkıntı vermek, sevgilinin aşığa cevr ü sitemi.

İy Muḥibbī koma elden dāmenin
Ger cefā vü cevr ide vü ger vefā

cefā vü cevri:

1. **cefā vü cevri:**--*i*
Gazel 112
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve sıkıntı.

Yāruñ cefā vü cevri gelürse Muḥibbī'ye
Olur feraḥ zīra görinmez aña balā

cefā vü cevr-ile:

1. **cefā vü cevr-ile:**
Gazel 32
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve sıkıntı ile.

Devrān cefā vü cevr-ile itdi bugün cezā
Budur ümīdüm eyleye raḥmet yarın Ḫudā

2. **cefā vü cevr-ile:**
Gazel 53
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve sıkıntı ile.

Dilber cefā vü cevr-ile çün dil-firīb ola
Āşıḳları aceb mi eger nā-şekīb ola

3. **cefā vü cevr-ile:**
Gazel 87
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve sıkıntı ile.

Dilber cefā vü cevr-ile çün dil-firīb ola
Āşıḳları tañ mı eger nā-şekīb ola

4. **cefā vü cevr-ile:**--*le*
Gazel 272
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve sıkıntı ile.

Düşer mi ʿāşıḳa kılmak şikāyet
Cefā vü cevr-ile öldüre ġāyet

cefā vü cevrini:

1. **cefā vü cevrini:**--*i, --n, --i*
Gazel 256
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet çekmek, sıkıntı çekmek.

Eyler cefā vü cevrini incinür sanur
Katumda anı bilmedi mihrüñ berāberest

2. **cefā vü cevrini:**--*i, --ni*
Gazel 132
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve sıkıntı çekmek, eziyet ve sıkıntıya katlanmak.

Sorma göñlüme cefā vü cevrini ol dilberüñ
Nūḥ devrinden uzundur bu şeb-i hicrān aña

cefā vü cevrüñe:

1. **cefā vü cevrüñe:**--*ü, --n, --e*
Gazel 334
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve zulüm.

Döymeye senüñ cefā vü cevrüñe āhen daḫı
Eylemez aña taḥammül göñlüm olsa aña tuç

cefā vü seng-ile:

1. **cefā vü seng-ile:**--*le*
Gazel 261
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cefa ve taş, cefa taşı.

Oldı cefā vü seng-ile dil şīşesi şikest
İrmeye eger vaṣl-ı nigāra dirīġ bu dest

cefā-cū:

1. **cefā-cū:**
Gazel 154
Mısra: **6**
Cefa edecek kişi arayan; zalim, gaddar, insafsız; cefa eden, üzen.

Didi usanmaz mısız cevr ü cefāmuzdan daḫı
Didüm aña iy cefā-cū görmişem ben anı köp

cefā-hū cevr idersin:

1. **cefā-ḫū cevr idersin:**--*e, --r, --sin*
Gazel 292
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve sıkıntı vermek.

İy cefā-ḫū cevr idersin Tañrı'dan korkmaz mısın

Rūz-ı maḥşerde bulına
dāmenüñde niçe dest

cefākārum:

1. **cefākārum:**--*um*
Gazel 257
Mısra: **5**
(Beyitte) eziyet ve sıkıntı çeken aşık manasında.

Cefākārum ko cevr ü nāz kılsun
Budur çünki güzeller içre ʿādet

cefālar eyleme:

1. **cefālar eyleme:**--*lar, --me*
Gazel 350
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşığa eziyet ve sıkıntı vermesi.

Bu Muḥibbī'ye cefālar eyleme eyle vefā
Çün bilürsin ʿadl yigdür cevr ise ẓulm-ı ṣarīḥ

cefālar itdüñ:

1. **cefālar itdüñ:**-+*lar, --dün*
Gazel 186
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve cefa etmek.

Muḥibbī'ye cefālar itdüñ āḫir
Nedür diñ bāri evvel göñlin alup

cefālar kılsun:

1. **cefālar kılsun:**--*lar, --sun*
Gazel 344
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa eziyet ve sıkıntı vermesi kastedilmektedir.

Koñ baña kılsun cefālar eylesün dildār güç
Tek beni andan ayırmasun kılup aġyār güç

cefāñuñ ḥaddi yok:

1. **cefāñuñ ḥaddi yok:**--*n, --un, --i*
Gazel 468
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşığa gösterdiği eziyet ve sıkıntının bir sınırı olmaması kastedilmektedir.

Mihrüñ endekdür cefāñuñ ḥaddi yok
Saña ʿarżum bu ḳalīl ü ger keşīr

cefāsı çokdur:

1. **cefāsı çokdur:**--*s, --ı, --dur*
Gazel 433
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin eziyet ve cefasının çok olduğu kastedilmektedir.

Kulından ʿār ider çokdur cefāsı
Güzeller içre ol nā-mihribāndur

cehd:

1. **cehd-ile:**--*ile*
Gazel 62
Mısra: **5**
Çalışıp çabalama, büyük gayret sarfetme, uğraşma.

Vuṣlatı cehd-ile ḥāṣıl ola mı yā Rab didüm
Ġaybdan geldi nidā olur "illā mā-saā"

cehd eyle:

1. **cehd eyle:**
Gazel 141
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çalışıp çabalamak, uğraşmak.

İster-iseñ ālem içre idesin dāyim ḥużūr
Senden alçak yükseg-ile cehd eyle olma çep

2. **cehd eyle:**
Gazel 254
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çalışıp çabalamak ‖ (bir amaca ulaşmak için) azmetmek.

Cehd eyle Muḥibbī bugün aʿmālüñi artur
Eyüler-ile ḥaşr olasın rūz-ı ḳıyāmet

cehd eylese:

1. **cehd eylese:**--*se*
Gazel 412
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çalışma,güç ve kuvvet sarfetme.

Tolaşdı murġ-ı dil zülfi agına
Ḫalāṣ olmaz niçe cehd eylese çend

cehd eyleyüp:

1. **cehd eyleyüp:**--*y, --üp*
Gazel 409
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gayret göstermek.

İster-iseñ ölmeyüp tā ḥaşr zinde kalasın
Cidd-ile cehd eyleyüp dünyāda kazan yaḫşı ad

cehd ile:

1. **cehd ile:**--*le*
Gazel 297
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çaba ile.

Her gice bir nevʿe māhı ʿārż eyler āsümān
Gün yüzüñe beñzedimez cehd ile anı dürüst

cehd itdi:

1. **cehd itdi:**--*di*
Gazel 104
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fedakarlık yapmak,azim ve çaba göstermek.

Ḫasta-i ışḳam lebüñden özge olmadı ilāc
Fāyide olmadı çok cehd itdi Cālīnūs aña

cehennem:

1. **cehennem:**
Gazel 119
Mısra: **7**
Ahirette günahkârların ceza ve azap görecekleri yer, cehennem.

Cehennem bir şerer āhum odından
Gözüm yaşına nisbet ḳaṭre deryā

cellād:

1. **cellād:**
Gazel 232
Mısra: **7**
Can alıcı kimse veya şey || Sevgilinin kara gözleri.

Ehl-i ʿışḳı eylesün cellād çeşmüñ ko helāk
Kaʿbedür kūyuñ kamu anları ḳurbān oldı tut

cellād çeşminden:

1. **cellād çeşminden:**--*i, --n, --den*
Gazel 471
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin öldürücü yan bakışları.

Dilā cellād çeşminden ḥaẕer kıl
Niçe kanlar döker ol bī-emāndur

cellād müjeñ yine kana teşne olupdur:

1. **cellād müjeñ yine kana teşne olupdur:**--*n, --a, --up, --dur-ñ*
Gazel 226
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin can alıcı-ok gibi- kirpiklerinin can alan cellatlar gibi kana susaması kastedilmiştir.

Cellād müjeñ teşne olupdur yine kana
ʿIşḳ ehlini karşuña getür bir bir ʿaẕāb it

cellād-ı ışḳ:

1. **cellād-ı ışḳ:**
Gazel 85
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk celladı II Sevgili.

İy Muḥibbī ele alsun tīġını cellād-ı ışḳ
Ḳaṭ kılsun elüñi kılsañ eger dāmān cüdā

cemʿ eyle:

1. **cemʿ eyle:**
Gazel 226
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Toplamak, bir araya getirmek.

Cemʿ eyle güzeller döneler tā ki nücūma
Tog aralarında özüñi sen mehtāb it

cemʿ eylemiş:

1. **cemʿ eylemiş:**--*miş*
Gazel 263
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Toplamak, bir araya getirmek.

Ḫudā cemʿ eylemiş sende melāḥat
Yüzüñden berḳ urur nūr-ı hidāyet

cemʿ eyleyüp:

1. **cemʿ eyleyüp:**--*y, --üp*
Gazel 484
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Toplamak, birleştirmek, bir araya getirmek.

Ġamze oklarını çeşmi yanına cemʿ eyleyüp
Atmaga ʿāşıḳlara almış ele ebrū çeker

cemʿ idenler:

1. **cemʿ idenler:**--*e, --n, --ler*
Gazel 463
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Toplanma,bir araya gelme.

Olup dünyāya māyil cemʿ idenler
Geçer āḫir yire Ḳārūn'a beñzer

cemʿ ider:

1. **cemʿ ider:**--*e, --r*
Gazel 445
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Toplamak, bir araya getirmek.

Kim māyil ola dünyā metāʿına cemʿ ider
Ḳārūn-vār ʿakıbet anı zemīn tutar

cem idüp:

1. **cem idüp:**-*üp*
Gazel 46
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Toplamak, bir araya getirmek.

Tekye-i dilde Muḥibbī cem idüp derd ü belā
Eglenürsem tañ mı bunlar çünki mihmāndur baña

cemʿ idüp:

1. **cemʿ idüp:**--*üp*
Gazel 318
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Toplamak, bir araya getirmek.

İy Muḥibbī cūlar idüp her yaña göz yaşların
Cemʿ idüp bir yire idem baḫr-ı ʿummān-ıla baḫs

cemʿ itdi:

1. **cemʿ itdi:**--*di*
Gazel 267
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Toplamak, bir araya getirmek.

Yine cemʿ itdi beñzer leşkerin ġam
İdiserdür bu dil mülkini ġāret

cem ola:

1. **cem ola:**-*a*
Gazel 77
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir arada olmak.

Dutdı eşküm sipehi cümle cihānı düpdüz
Cem ola ġarḳ ide dünyāyı sipāhum ṣanemā

cemʿ oldı:

1. **cemʿ oldı:**--*dı*
Gazel 392
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derlenip toplanmak.

Tañrı'nuñ ḫāṣ kulısın bir aduñ oldı Maḥmūd

Sende cemʿ oldı seḫā vü kerem iḥsān-ıla cūd

cem olmaz-iken:

1. **cem olmaz-iken:**-*-maz, --i, --ken*
Gazel 176
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir araya gelememek,toplanamamak kastedilmiştir.

Yaş dökdügümce āteş-i āhum füzūn olur
Bir yire cem olmaz-iken āteş-ile āb

cem olup:

1. **cem olup:**-*-up*
Gazel 140
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Toplanmak.

Zülf-i anber-bārına ḳıymetde āciz oldılar
Cem olup ālemde hep alā vü ednā bir yaña

cemāl:

1. **cemālini:**-*+i, -+(n)i*
Gazel 53
Mısra: **5**
Güzellik || Sevgilinin güzel yüzü.

Gül gibi arż eylese dilber cemālini
Ol dem fiġān u āh-ıla dil andelīb ola

2. **cemāli:**-*i*
Gazel 189
Mısra: **3**
Güzellik || Sevgilinin güzel yüzü.

Cemāli dūr olalı gözlerümden
Sanasın ebrdür durmaz döker āb

3. **cemālüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 214
Mısra: **1**
Güzellik || Sevgilinin güzel yüzü.

İy māh cemālüñe cihānı nigerān it
Göster ruḫuñ āşıḳları ḫūnın cigerān it

4. **cemālin:**-*i, -n*
Gazel 279
Mısra: **3**
Güzellik || Sevgilinin güzel yüzü.

Zülfini gider dilden ü fikr eyle cemālin
Dil ḫānesini mesken ider yoḫsa sakın Lāt

5. **cemālüñden:**-*üñden*
Gazel 334
Mısra: **2**
Güzellik || Sevgilinin güzel yüzü.

Seni cāndan sevdügüm cānā ola yanuñda suç
Ben bu suç-ıla cemālüñden ırag olmak ne güç

6. **cemālüñden:**-*üñden*
Gazel 446
Mısra: **7**
Güzellik || Sevgilinin güzel yüzü.

Zülfüñi refʿ it cemālüñden görinsün āfitāb
Giceler yeldā olursa ʿāḳıbet gündüzlüdür

cemāl-i āfitāb:

1. **cemāl-i āfitāb:**
Gazel 189
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneşin güzelliği.

Her kaçan kim gide yüzüñden niḳāb
Münfail olur cemāl-i āfitāb

cemāli ḥūrī midür:

1. **cemāli ḥūrī midür:**-*-i, --mi, --dür*
Gazel 480
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin görünüşü perilere benzetilmiştir.

Cānān vücūdı şīr ü şekerden siriştedür
Ḥūrī midür cemāli ʿaceb ya firiştedür

cemālini arż ide:

1. **cemālini arż ide:**-*e*
Gazel 87
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzelliğini ve endamını aşığa sunması,ihsan etmesi kastedilmiştir.

Gül gibi eger arż ide dilber cemālini
Feryād [ü] fiġān eyleye dil andelīb ola

cemālüñ şemʿine:

1. **cemālüñ şemʿine:**-*-ü, --n, --i, --n, --e*
Gazel 471
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) güzel yüzünün mumu. II Sevgilinin güzel yüzünün parlaklığı.

Cemālüñ şemʿine karşu Muḥibbī
Özin pervāne kıldı anı yandur

cemālüñi görelden:

1. **cemālüñi görelden:**-*-ü, --n, --i, --e, --l, --den*
Gazel 481
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin gül yüzünün görüldüğü zaman,an kastedilmektedir.

Dil cemālüñi görelden bir ʿaceb dīvānedür
Şemʿ-i ḥüsnüñ şevḳine cāndan yanar pervānedür

cemālünī görüp:

1. **cemālünī görüp:**-*-ü, --n, --i, --üp*
Gazel 404
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin güzel yüzünün aşık tarafından görülmesi kastedilmektedir.

Ditrerem cānā cemālünī görüp āh eylesem
Lerze düşer cismüme bād-ı hevādan sanki bīd

cemālüñi göster:

1. **cemālüñi göster:**
Gazel 52
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüzünü göstermek.

Aç burḳa uñı gülşene göster cemālüñi
Gül ruḫlaruñı göricegez şermsār ola

cemiyyet:

1. **cemiyyetini:***-i, -n, -i*
Gazel 37
Mısra: **3**
Topluluk.

Ḫāṭırum cemiyyetini sorma benden iy refīḳ
Çün ḫayāl ü fikr ol zülf-i perīşāndur bāña

cemlerdür:

1. **cemlerdür:***--ler, --dür*
Gazel 495
Mısra: **6**
II. Cemşid; İran hükümdar sülalelerinden Pişdadiyan'a mensup olup uzun yıllar ülkesini esenlik içerisinde yöneten şarabın mucidi padişah.

Çemende sāġar almışdur eline
ʿiyş ider lāle
İderler ʿiyş ü ʿişretler çiçekler sanki cemlerdür

2. **cemlerdür:***--ler, --dür*
Gazel 496
Mısra: **12**
II. Cemşid; İran hükümdar sülalelerinden Pişdadiyan'a mensup olup uzun yıllar ülkesini esenlik içerisinde yöneten şarabın mucidi padişah.

Bu dünyāya göñül virme gidenler senden öñürdi
Sikender Ḫusrev ü Dārā Ferīdūn daḫı Cemlerdür

cemşīd:

1. **cemşīd:**
Gazel 94
Mısra: **10**
1)İran hükümdar sülalelerinden Pişdadiyan'a mensup olup uzun yıllar ülkesini esenlik içerisinde yönetir. Azerbaycan'a gelince güneşin doğuşuna yakın yüksek bir yere tahtını kurdurur ve güneşin doğuşu ile tahtı ve üzeri mücevherlerle süslü kaftanı parlamaya başlayınca kendisine Cemşid denilir. İdris peygamberin şeratine göre amel eden Cemşid, sonraları saltanatına güvenerek tanrılık iddiasında bulunur ve bu yüzden halkı kendisinden yüz çevirir. Dahhak, kendisinden sonra tahta geçer. Şarabın mucididir. Ayrıca meşhur bir kasesinin olduğu ve o kase ile dünyanın çeşitli yerlerini seyredebildiği söylenir. 2)Cemasb'ın babası. 3)Güneş.

Muḥibbī her gelen gitdi bu ālem yine ālemdür
Dirīġā vü dirīġ itdi eger Cemşīd eger Dārā

2. **cemşīd:**
Gazel 313
Mısra: **10**
1)İran hükümdar sülalelerinden Pişdadiyan'a mensup olup uzun yıllar ülkesini esenlik içerisinde yönetir. Azerbaycan'a gelince güneşin doğuşuna yakın yüksek bir yere tahtını kurdurur ve güneşin doğuşu ile tahtı ve üzeri mücevherlerle süslü kaftanı parlamaya başlayınca kendisine Cemşid denilir. İdris peygamberin şeratine göre amel eden Cemşid, sonraları saltanatına güvenerek tanrılık iddiasında bulunur ve bu yüzden halkı kendisinden yüz çevirir. Dahhak, kendisinden sonra tahta geçer. Şarabın mucididir. Ayrıca meşhur bir kasesinin olduğu ve o kase ile dünyanın çeşitli yerlerini seyredebildiği söylenir. 2)Cemasb'ın babası. 3)Güneş.

İy Muḥibbī dehr elinden pādişehlerdür zebūn
Eyledi Keyḫusrev ü Cemşīd ü Şeddād el-ġıyāṣ

cemşīd ü dārā:

1. **cemşīd ü dārā:**
Gazel 119
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cemşid ve Dara (Klasik Fars ve Türk edebiyatlarında çokça anılan efsanevî İran hükümdarları).

Ömür dünyā gibi çün bī-vefādur
Dirīg itdi buña Cemşīd ü Dārā

cemşīd ü ḳārūn-ıla:

1. **cemşīd ü ḳārūn-ıla:***--ıla*
Gazel 319
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cemşid ve Karun ile.(Tarihte ünlü isim ve hükümdarlar).

Bir gedā meyḫāne küncinde
Muḫīb ger cām içe
Eylese tañ mıdur ol Cemşīd ü Ḳārūn-ıla baḫṣ

ceng-est:

1. **ceng-est:**
Gazel 240
Mısra: **8**
(Beyitte) "Savaştır" anlamında kullanılmıştır.

Lebi yādına dil gitdi bu cān da
Bu da gitmek diler yok yire ceng-est

ceng-i mohāc:

1. **ceng-i mohāc:**
Gazel 332
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mohaç Savaşı kastedilmektedir.

Ruḫlaruñla zülfüñi gördüm iderler ʿarbede
Görmeyen kılsun naẓar bilsün nedür ceng-i Mohāc

cennet:

1. **cennet:**
Gazel 12
Mısra: **5**
Ahirette iyi, dindar insanlara mev'ûd olan mekân-ı ma'nevî; çok güzel, ferah bahçe.

Cennet ü ḫavrāyı n'eyler āşıḳ-ı dīdār olan
Yig gelür biñ ravżadan bir gūşe-i vīrān aña

2. **cennetde:**-*de*
Gazel 17
Mısra: **8**
Ahirette iyi, dindar insanlara mev'ûd olan mekân-ı ma'nevî; çok güzel, ferah bahçe.

Reh-i ışḳ içre ölsem topragumı
Alup küḥl idine cennetde ḥavrā

3. **cennet:**
Gazel 24
Mısra: **2**
Ahirette iyi, dindar insanlara mev'ûd olan mekân-ı ma'nevî; çok güzel, ferah bahçe.

Yārsuz yazı vü tag u bāġ zindāndur baña
Ġayra ger cennet gelürse beytü'l-aḥzāndur baña

4. **cennete:**-*e*
Gazel 199
Mısra: **8**
Ahirette iyi, dindar insanlara mev'ûd olan mekân-ı ma'nevî; çok güzel, ferah bahçe.

Kūyuña koma raḳīb-i kāfiri
Cennete lāyıḳ degüldür Būleheb

5. **cennetde:**-*de*
Gazel 237
Mısra: **6**
Ahirette iyi, dindar insanlara mev'ûd olan mekân-ı ma'nevî; çok güzel, ferah bahçe.

Baña ḫālī gendümin ḫaddinde
ʿarż eyler raḳīb
Sanasın cennetde virür Ādem'e iblīs ögüt

6. **cenneti:**-*i*
Gazel 289
Mısra: **17**
Ahirette iyi, dindar insanlara mev'ûd olan mekân-ı ma'nevî; çok güzel, ferah bahçe.

İstemez kev s er şarābın cenneti kılmaz ṭaleb
Bu Muḥibbī çünki oldı ʿāşıḳ-ı dīdār mest

7. **cennetde:**-*de*
Gazel 420
Mısra: **2**
Ahirette iyi, dindar insanlara mev'ûd olan mekân-ı ma'nevî; çok güzel, ferah bahçe.

Laʿlüñ bitüre söz-ile ger meyveler leẕīẕ
Bitmeye hīç anuñ gibi cennetde bir leẕīẕ

cennet diyü:

1. **cennet diyü:**-*y, --ü*
Gazel 393
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'a (C.C.) inanan ve O'na ibadet ve itaat edenlerin, iman ve İslâmiyyet'e ihlâs ve sadâkatle hizmet edenlerin, Kur'ana bir hizb-ül Kur'ân olarak mücâhidâne bir sûrette hizmetkâr olan mücâhidlerin, cihâd-ı diniyye erlerinin âhirette fazl-i İlâhi ile gidip ebediyyen içinde kalacakları mekân ve mesken.

Zāhidüñ cennet diyü ʿömri ḫayāl ile geçer
ʿĀrifüñ dīdārdur maḳṣudı ol eyler sürūd

cennet ehliydi:

1. **cennet ehliydi:**-*y, --di*
Gazel 97
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cennet sahipleri,cennet -i alaya girecek insanlar.

Āşiyānın özledi cān murġı ḫoş pervāz idüp
Cennet ehliydi bu dünyā geldi çün zindān aña

cennet içinde azāb olmaz:

1. **cennet içinde aẕāb olmaz:**-*-i, --n, --de--in, --de, --maz*
Gazel 193
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Hadis**
(Beyitte) "cennet içinde azap olmaz." hadisi kastedilmiştir.

Kūyuña varsam olur āzürde dil aġyārdan
Yā neden dirler ki olmaz cennet içinde aẕāb

2. **cennet içinde aẕāb olmaz:**-*-i, --n, --de, --maz*
Gazel 202
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) "cennet içinde azap olmaz." hadisi kastedilmiştir.

Kūyuña varsam kaçan āzürdeyem aġyārdan
Ya n'içün dirler ki olmaz cennet içinde aẕāb

cennet içre:

1. **cennet içre:**
Gazel 459
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cennet içinde.

Sensüz iy gül-çehre yok ẕerre ṣafāsı gülşenüñ
Külḫen olursa senüñle cennet içre sānīdür

cennet ü ḥavrā:

1. **cennet ü ḥavrā:**
Gazel 309
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyi insanların öldükten sonra gideceğine inanılan,içinde çeşitli ve sonsuz nimetlerin yer aldığı sonsuz mekan ve buradaki ahu gözlü kızlar.(Cennetteki Huri adı verilen kızlar.).

Bu zerḳ u riyā ile diler cennet ü ḥavrā
Bu devlete lāyıḳ mı-durur zāhid-i aḫbes

cennet ü ḥavrā vü ġılmāndur:

1. **cennet ü ḥavrā vü ġılmāndur:**-*dur*
Gazel 307
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyi insanların öldükten sonra gideceğine inanılan,içinde çeşitli ve sonsuz nimetlerin yer aldığı sonsuz mekan ve buradaki ahu gözlü kızlar.(Cennetteki Huri adı verilen kızlar.) ve bıyığı yeni terlemiş hizmet gören delikanlılar.

İki ʿālemde senüñ ben ʿāşıḳam dīdāruña
Sensüz olsa cennet ü ḥavrā vü ġılmāndur ʿabes

cennet ü ḥavrāyı:

1. **cennet ü ḥavrāyı:**-*yı*
Gazel 58
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyi insanların öldükten sonra gideceğine inanılan,içinde çeşitli ve sonsuz nimetlerin yer aldığı sonsuz mekan ve buradaki ahu gözlü kızlar.(Cennetteki Huri adı verilen kızlar.).

Cennet ü ḥavrāyı virdük zāhide biz n'eylerüz
Ehl-i ışḳuz fikr ü ẕikrümüz bizüm dīdār ola

cennet-i aʿlāyı:

1. **cennet-i aʿlāyı:**--*y*, --*ı*
Gazel 382
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cennet bahçesi.

Görse yüzüñi Muḥibbī kūyuña varmaz senüñ
ʿĀşıḳ-ı dīdār kılmaz cennet-i aʿlāyı yād

cennet-i firdevs içinde:

1. **cennet-i firdevs içinde:**
Gazel 97
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cennetin en güzel bahçesinin içi.

Eyle dīẕāruñ müyesser afv idüp her cürmini
Cennet-i firdevs içinde yār ola Rıḍvān aña

cennet-serā ola:

1. **cennet-serā ola:**-*a*
Gazel 89
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cennet bahçesine dönüşmek anlamında kullanılmıştır.

Her yir bugün ki ḥūr-veş mehliḳā ola
Ol yir hemān āşıḳa cennet-serā ola

cerāḥat ola:

1. **cerāḥat ola:**--*a*
Gazel 258
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaralı olmak.

Ḫışm-ıla eger gönderesin sīneme ġamzeñ
Rāḥat görine sanma anı ola cerāḥat

cerāḥat oldı:

1. **cerāḥat oldı:**--*dı*
Gazel 255
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yara ‖ muhkem ve aşk meydanı bağlamında 'âşığın gönlündeki derin aşk yarası.

Ġamzeñ okı gelelden sanma cerāḥat oldı
Buldı murādını dil cān oldı daḫı rāḥat

cerāḥatlar gelür:

1. **cerāḥatlar gelür:**--*lar*, --*ür*
Gazel 500
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaralar açılması(aşığın gönlü bağlamında).

ʿIşḳ elinden sīneme gerçi cerāḥatlar gelür
Līk andan cānuma biñ dürlü ḥāletler gelür

cerr eyle:

1. **cerr eyle:**
Gazel 198
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Toplamak,direnmek.

Göz karasın ḫall idüp yazdum nigāra nāmesin
Okudukça būse cerr eyle leb-i ḫandānın öp

cevāb:

1. **cevāb:**
Gazel 158
Mısra: **8**
Bir soruya, bir isteğe, bir söz, bir davranış veya yazıya verilen karşılık, yanıt.

Leblerüñ dārü'ş-şifāsından dil-i bīmāruma
İy ṭabīb-i cān neden göndermedüñ bir kez cevāb

2. **cevāba:**-*a*
Gazel 270
Mısra: **4**
Bir soruya, bir isteğe, bir söz, bir davranış veya yazıya verilen karşılık, yanıt.

Bugün ḫayr eyle yarın sorılursın
Cevāba ḳādir olmaz olsa şirret

cevāb eyler:

1. **cevāb eyler:**--*r*
Gazel 346
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cevaplamak, cevap vermek.

İy ṭabīb-i dil meded vir ḫastayam şāfī cevāb
Bu dil-i pür-ġuṣṣamı āh ol cevāb eyler feraḥ

cevāb itmez:

1. **cevāb itmez:**--*mez*
Gazel 111
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cevap vermemek,açıklama yapmamak.

Naḳd-i cān iltüp Muḥibbī istesem bir būsesin
Ya cevāb itmez ve yāḫūd gösterür ferdā baña

cevāb olmasa:

1. **cevāb olmasa:**--*ma*, --*sa*
Gazel 407
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığa verilen bir karşılık anlamında kullanılmıştır.

Olmasa vaṣluñ ile ger bu Muḥibbī'ye cevāb
Āteş-i hicre yanar olmaz o bīmāra meded

cevāb vir:

1. **cevāb vir:**
Gazel 346
Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karşılık vermek, icabet etmek.

İy ṭabīb-i dil meded vir
ḫastayam ṣāfī cevāb
Bu dil-i pür-ġuṣṣamı āh ol cevāb eyler feraḥ

cevāb vire mi:

1. **cevāb vire mi:**--*e, --mi*
Gazel 152
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa cevap vermemesi kastedilir.

Vardum nigāra ḥāl-i dilüm arż idem diyü
Bir ẕerre deñlü bakmadı hīç vire mi cevāb

cevāb virmez:

1. **cevāb virmez:**--*mez*
Gazel 175
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cevaplamamak II yanıt vermemek.

Ḥüsnine maġrūrdur uṣṣāḳı eyler pāymāl
Çagurup biñ dād idersem gūş idüp virmez cevāb

2. **cevāb virmez:**--*mez*
Gazel 207
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cevaplamamak II yanıt vermemek.

Var mıdur cānā dehānuñ diyü çok itdüm su'āl
Soñra bildüm yog-ımış anuñ içün virmez cevāb

3. **cevāb virmez:**--*mez*
Gazel 288
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cevaplamamak II yanıt vermemek.

Biñ sü'āl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb
Yok dehānı ya urılmış agzına mühr-i sükūt

4. **cevāb virmez:**--*mez*
Gazel 474
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cevaplamak, cevaplandırmak, karşılık vermek.

Biñ süʾāl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb
Pādişāh-ı dehrdür benden kılur ʿār incinür

cevāb-ı telḫ ala:

1. **cevāb-ı telḫ ala:**--*a*
Gazel 362
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dilinden aşığı memnun etmeyecek acı bir cevap çıkması kastedilmektedir.

Derd-i dilümi her kaçan ʿarż eylesem saña
Gelmez dilüñden iy ṣanem ala cevāb-ı telḫ

cevāb-ı telḫ virür:

1. **cevāb-ı telḫ virür:**--*ür*
Gazel 364
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sorulan soruya acı bir cevap verilmesi kastedilmektedir.

İtsem sü'āl laʿlini virür cevāb-ı telḫ
Raġbet ider dilüm aña sanur ṣarāb-ı telḫ

cevābın virmedi:

1. **cevābın virmedi:**--*ı, --n, --me, --di*
Gazel 499
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yanıt vermek, karşılık vermek.

Sırr-ı ʿışḳı sordum kimse cevābın virmedi
Daḫı dil bir dem ḳarār itmez suvāl üstindedür

cevābını sorma:

1. **cevābını sorma:**--*ı, --n, --ı, --ma*
Gazel 441
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık aşkının nişanesinin sorulmaması gerektiğini ifade etmektedir.

Nişān-ı āteşüm sorma cevābını virür āhum
Bilinür kandadur āteş çıkar çün dilde dūdum var

cevābum budurur:

1. **cevābum budurur:**-*dur, -ur*
Gazel 75
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cevabım budur ki.

Gün yüzüñe māh-tābı beñzedüp sorsañ baña
Saña budurur cevābum "beyne arż u ve's-samā"

cevap:

1. **cevābı:**-*ı*
Gazel 434
Mısra: **10**
Bir soruya, bir isteğe, bir söz, bir davranış veya yazıya verilen karşılık, yanıt.

Nigāruñ çeşm-i fettānın Muḥibbī'den suʾāl itseñ
Cevābı bu biri fitne birisi ʿayn-ı āfetdür

cevher:

1. **cevher:**
Gazel 26
Mısra: **11**
Değerli süs taşı, mücevher.

Gözüm yaşına bakmaz cevher olsa
Ne kılam n'eyleyem derdā dirīġā

2. **cevherīyem:**-*ī, -(y)em*
Gazel 118
Mısra: **10**
Değerli süs taşı, mücevher.

Cevher-i vaṣlı metāın sorma her nā-ehle kim
Cevherīyem sor baña kim olmışam ṣarrāf aña

3. **cevherin:**-*i, -n*
Gazel 342
Mısra: **11**
Değerli süs taşı, mücevher.

Yok yire ḫarc itme cānā ḫāk-i pāyuñ cevherin
Niçe şehler başına āḫir olısardur bu tāc

cevher olsa:

1. **cevher olsa:**-*sa*
Gazel 36
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıymetli bir taş,mücevher olma.

Cevher olsa her sözi itmeñ Muḥibbī'nüñ aceb
Çün sunılmışdur ezelden ṭab-ı gevher-pāş aña

cevher-i eşki:

1. **cevher-i eşki:**-*i*
Gazel 76
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Aşkın özü,esası.
2)Kıymetli bir aşk.

Niār eyle ayagına nigāruñ cevher-i eşki
Dükenür sanma iy göñlüm ider çeşmüm o dem peydā

cevher-i eşküme:

1. **cevher-i eşküme:**--*üm, --e*
Gazel 304
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözyaşlarının kaynağı-özü kastedilmektedir.

Cevher-i eşküme zāhid ṭaʿn iderse tañ degül
Ṭālib-i ḫar-mühreye çün laʿl ü mercāndur ʿabeş

cevher-i vaşlı:

1. **cevher-i vaşlı:**--*ı*
Gazel 118
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıymetli taşa ulaşma arzusu,kavuşmak.

Cevher-i vaşlı metāın sorma her nā-ehle kim
Cevherīyem sor baña kim olmışam ṣarrāf aña

cevlân:

1. **cevlān:**
Gazel 473
Mısra: **4**
Ar. Dolanma, gezinme, gezinti.

Ḥüsn meydānında top itmiş serin ʿāşıḳlaruñ
Zülfini çevgān idüp esbine cevlān ögredür

cevlān eyledüm:

1. **cevlān eyledüm:**--*dü, --m*
Gazel 388
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dolaşmak,gezinmek.

Naẓm meydānına girdüm yine cevlān eyledüm
Ṭabʿ-ı çālāküme taḥsīn itdi aṣḥāb-ı Ḫūcend

cevlān eylese:

1. **cevlān eylese:**--*se*
Gazel 150
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dolaşmak, gezinmek.

Esb-i nāz-ıla kaçan karşumda cevlān eylese
Direm aña çek inānuñ ideyim būs-ı riḳāb

cevlān-ı ʿiyd:

1. **cevlān-ı ʿiyd:**
Gazel 401
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bayram gezmesi.

Ḫilʿat-i ḥüsnüñ nigārā ḫūb yaraşur ḳaddüñe
N'ola bir dem eyleseñ ṭāvūs-veş cevlān-ı ʿiyd

cevr:

1. **cevrüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 7
Mısra: **2**
Cefa, elem, eziyet, eza. II Sevgilinin âşığa eziyeti.

Yüzüñi gördüm ben evvel mübtelā oldum saña
Çekmeg-ile cevrüñi āḫir fedā oldum saña

2. **cevr:**
Gazel 9
Mısra: **5**
Cefa, elem, eziyet, eza. II Sevgilinin âşığa eziyeti.

Cevr oklarıyla ger beni öldürseñ iy ḥabīb
Āḫir nefesde eyleye cānum duā saña

3. **cevrüñe:**-*ü, -ñ, -e*
Gazel 15
Mısra: **8**
Cefa, elem, eziyet, eza. II Sevgilinin âşığa eziyeti.

Sanma kim cevr ü cefādan iy ṣanem yüz döndürem
Çün ezelden cevrüñe mutāddur dirler baña

4. **cevr:**
Gazel 27
Mısra: **3**
Cefa, elem, eziyet, eza. II Sevgilinin âşığa eziyeti.

Gāh cevr ider gözüñ gāhī kaşuñ
Çün ire sehm saādetdür baña

5. **cevri:**
Gazel 83
Mısra: **7**
Cefa, elem, eziyet, eza. II Sevgilinin âşığa eziyeti.

Cevri ādet eyleme uşşāḳa iy māhum sakın
Bir gün ola irişe bu nāle-i şebgīr aña

6. **cevrine:**-*i, -n, -e*
Gazel 190
Mısra: **11**
Cefa, elem, eziyet, eza. II Sevgilinin âşığa eziyeti.

İy Muḥibbī dil-rübālar cevrine incinme kim
Kim seni tedrīc-ile ögredür anlar yap yap

7. **cevre:**-*e*
Gazel 255
Mısra: **1**
Cefa, elem, eziyet, eza. II Sevgilinin âşığa eziyeti.

Ne hicre var nihāyet ne ḫōd bu cevre ġāyet
Öldürse daḥı ġamzeñ itmeye dil şikāyet

8. **cevri:**
Gazel 335
Mısra: **13**
Cefa, elem, eziyet, eza. II Sevgilinin âşığa eziyeti.

Mihrden cevri Muḥibbī ḫoş görür
İtdi anuñla ezelden imtizāc

9. **cevr-ile:**-*ile*
Gazel 401
Mısra: **7**
Cefa, elem, eziyet, eza. II Sevgilinin âşığa eziyeti.

Niçe bir cevr-ile zecrüñe döye bu ḫasta dil
Gel s̱ evāba gir bugün kılgıl beni ḳurbān-ı ʿiyd

10. **cevrüñ:**-*üñ*
Gazel 461
Mısra: **4**
Cefa, elem, eziyet, eza. II Sevgilinin âşığa eziyeti.

Aġyār ire vaṣluña ben hicrüñi çekem
Cevrüñ ne deñlü var-ısa ben nā-tüvānadür

cevr ider:

1. **cevr ider:**--*e, --r*
Gazel 497
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet etmek, haksızlık ederek incitmek, zulmetmek.

Cevr ider kılmaz vefā ol dilber-i raʿnā geçer
Bī-vefālık resmini kılmakda san dünyā geçer

cevr ile cān almak:

1. **cevr ile cān almak:**--*le, --mak*
Gazel 139
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin eziyet ve cefa ile aşığın canına kastetmesi kastedilir.

Cevr ile cān almak olmışdur hemīşe ḫū saña
Anuñ içün cān ile dil virdüm iy meh-rū saña

cevr itsün:

1. **cevr itsün:**--*sün*
Gazel 161
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve sıkıntı çekmek.

İy Muḥibbī yārdan ger baña olursa naẓar
Ġam degül düşmen cefāsından ko cevr itsün raḳīb

cevr okın yagdursa:

1. **cevr okın yagdursa:**
Gazel 39
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beyitte sevgilinin aşığa eziyet ve cefalı davranması.

Rāḥat olurdum Muḥibbī cevr okın yagdursa yār
Niçe rāḥat olmayam ol ḫˇāb-ı bārāndur baña

cevr rumūzın okumış:

1. **cevr rumūzın okumış:**--*ı, --n, --muş*
Gazel 370
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa bu kadar eziyet etmesinin sebebi okulda öğrendiği aşığı incitme ve sıkıntı verme dersindenmiş anlamı kastedilir.

Mektebde meger yār okumış cevr rumūzın
Oldı bu cefā ʿilmine anuñ-içun üstād

cevr ü cefā:

1. **cevr ü cefā:**
Gazel 175
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İncitici söz veya davranışlar (sevgiliden gelen).

Eksük itmez gönderürsin niçe döysün ḫasta dil
Gāh cevr ü geh cefā geh ḫışm u geh nāz ü itāb

2. **cevr ü cefā:**
Gazel 48
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Incitici söz veya davranışlar, eziyet ve zulüm.

İtmedi itmeyiserdür kimseye ālem vefā
Līk dāyim eylemek-durur işi cevr ü cefā

3. **cevr ü cefā:**
Gazel 81
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Incitici söz veya davranışlar, eziyet ve zulüm.

Eyleseñ gāhī vefā gāhī dönüp cevr ü cefā
Dōstum senden gelen cümle berāberdür baña

4. **cevr ü cefā:**
Gazel 300
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Incitici söz veya davranışlar, eziyet ve zulüm.

N'ola bī-mihr olursa māh-rūlar
Olur cevr ü cefā bunlara ʿādet

5. **cevr ü cefā:**
Gazel 79
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İncitici söz veya davranışlar.

Cevr ü cefā kahr u sitem mihr ü vefā cūd u kerem
Ben bende-i fermānuñam sen şāh-ı sulṭānsın baña

6. **cevr ü cefā:**
Gazel 402
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İncitici söz veya davranışlar.

Eylese cevr ü cefā artsa maḥabbet ṭañ mıdur
Çün Muḥib insān olur iḥsān-ıla dirler ʿabīd

cevr ü cefā çeke:

1. **cevr ü cefā çeke:**-*e*
Gazel 61
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın eziyet ve sıkıntı içinde olması,dert çekmesi.

Çeke cevr ü cefā āşıḳ idesin luṭf sen ġayra
Aceb var mı bu ẓulma hīç cihānda kimse ḳāyil hā

cevr ü cefā eylemek:

1. **cevr ü cefā eylemek:**
Gazel 124
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İncitici söz söylemek veya davranışlar yapmak.

Saña düşer eylemek cevr ü cefā āşıḳlara
Āşıḳam her ne kılursañ kıl taḥammüldür baña

2. **cevr ü cefā eylemek:**--*mek*
Gazel 136
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İncitici söz söylemek veya davranışlar yapmak.

Dilber oldur ki vefā bābını ögrenmeye hīç
Okuya cevr ü cefā eylemek āyīni ola

cevr ü cefā eylese:

1. **cevr ü cefā eylese:**-*se*
Gazel 57
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzmek, eziyet etmek, azap vermek.

Eylese cevr ü cefā ẓulm u sitem Āfiyetdür gelmez ol baña belā

2. **cevr ü cefā eylese:**--*se*
Gazel 229
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzmek, eziyet etmek, azap vermek.

Bir cevr ü cefā eylese biñ şükr iderem ben
ʿĀşıḳ mıdur ol eyleye bir ẕerre şikāyet

cevr ü cefā itmege:

1. **cevr ü cefā itmege:**--*me, --ge*
Gazel 285
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zulüm ve eziyet etmek.

Mihr ü vefā gelmese senden ne ġam baña
Tek cevr ü cefā itmege kendüñe ʿādet it

cevr ü cefādan:

1. **cevr ü cefādan:**-*dan*
Gazel 15
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve sıkıntı.

Sanma kim cevr ü cefādan iy ṣanem yüz döndürem
Çün ezelden cevrüñe mutāddur dirler baña

2. **cevr ü cefādan:**--*dan*
Gazel 105
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgili'den gelen) eziyet ve sıkıntı.

Bulmadı cevr ü cefādan özge bu ġamgīn göñül
Arturur günden güne cevrini ol meh-rū baña

cevr ü cefālar:

1. **cevr ü cefālar:**--*lar*
Gazel 307
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bela ve eziyet etmek.

Her ne kim senden gele cevr ü cefālar rāżıyam
Derdüñi ḫoş göreliden baña dermāndur ʿabeş

2. **cevr ü cefālar:**-*lar*
Gazel 45
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eza ve eziyet.

Göñlüm alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

3. **cevr ü cefālar:**-*lar*
Gazel 66
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eza ve eziyet.

Göñül alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

cevr ü cefālar eyledi:

1. **cevr ü cefālar eyledi:**--*lar, --di*
Gazel 231
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa eziyet ve sıkıntı çektirdiği kastedilmektedir.

Cevr ü cefālar eyledi cānāne ʿāḳıbet
Raḥm itmedi vü kıydı dil ü cāna ʿāḳıbet

cevr ü cefālar eyledüñ:

1. **cevr ü cefālar eyledüñ:**-*+lar, --dün*
Gazel 174
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığın gönlüne eziyet ve sıkıntı vermesi kastedilmiştir.

Eyledüñ cevr ü cefālar cānuma Seni çün sevmek imiş bildüm sebeb

cevr ü cefālar eyleyesin:

1. **cevr ü cefālar eyleyesin:**--*lar, --y, --e, --sin*
Gazel 299
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bela ve eziyet etmek.

Lāyıḳ saña kim eyleyesin cevr ü cefālar
Mihr eyleyesin yañıluban gāh gehī dōst

cevr ü cefāma:

1. **cevr ü cefāma:**-*ma*
Gazel 74
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve sıkıntı.

Eylese cevr ü cefāma pāreler olmaz aceb
Gelmez anlardan vefā anlar ki çün nā-mihr ola

cevr ü cefāmuzdan:

1. **cevr ü cefāmuzdan:**--*muz, --dan*
Gazel 154
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve sitem.

Didi usanmaz mısız cevr ü cefāmuzdan daḫı
Didüm aña iy cefā-cū görmişem ben anı köp

cevr ü cefāñı:

1. **cevr ü cefāñı:**--*nı*
Gazel 134
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Incitici söz veya davranışlar (sevgiliden gelen).

İstemem raḥm idüben mihr ü vefālar idesin
Gönderüp cevr ü cefāñı n'ola her gāh baña

2. **cevr ü cefāñı:**--*nı*
Gazel 134
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Incitici söz veya davranışlar (sevgiliden gelen).

Tā ölince çekiser cevr ü cefāñı bu Muḥib
Şākirem ben her ne ki taḳdīr ide Allāh baña

3. **cevr ü cefāñı:**--*n, --ı*
Gazel 421
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Incitici söz veya davranışlar (sevgiliden gelen).

Cevr ü cefāñı ʿāşıḳa az itme luṭf kıl
Olmaz cihānda ehl-i dile bu ḳadar leẕīẕ

cevr ü cefāsı:

1. **cevr ü cefāsı:**--*s, --ı*
Gazel 354
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve zulüm, incitici söz veya davranışlar (sevgiliden gelen).

Ögrendi cevr ü cefāsı nigāruñ baña gelür
Cevr ü vefā vü miḥnet ile her ġamı feraḥ

2. **cevr ü cefāsı:**--*s, --ı*
Gazel 361
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve zulüm, incitici söz veya davranışlar (sevgiliden gelen).

Ehl-i ʿışḳuñ var-ısa dāyim niyāz u giryesi
Sen güzeller şāhınuñ cevr ü cefāsı nāzı çoḫ

cevr ü cefāsın:

1. **cevr ü cefāsın:**-*sın*
Gazel 82
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve zulüm.

Nāmede cevr ü cefāsın yād idüp gönderdi yār
Nefḥa-i Rūḥu'l-ḳudüs san oldı ol ḳāṣid baña

cevr ü cefāya:

1. **cevr ü cefāya:**--*ya*
Gazel 206
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve zulüm, incitici söz veya davranışlar (sevgiliden gelen).

Gerek āşıḳ olana ḥüzn-i Yaḳūb
Gelen cevr ü cefāya ṣabr-ı Eyyūb

cevr ü cefāyı:

1. **cevr ü cefāyı:**--*y, --ı*
Gazel 241
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve zulüm, incitici söz veya davranışlar (sevgiliden gelen).

Cevr ü cefāyı görme bugün ʿāşıḳa revā
Raḥm eyle ḥāline anuñ iy şāh-ı maʿdelet

cevr ü mihrüñ:

1. **cevr ü mihrüñ:**--*ü, --n*
Gazel 441
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve şefkat.

Benüm sevdā-yı zülfüñle şehā başumda sūdum var
Eger cevr ü eger mihrüñ ne kim gelse sürūdum var

cevr ü nāz kılsun:

1. **cevr ü nāz kılsun:**--*sun*
Gazel 257
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa sıkıntı çektirmesi ve naz yapması kastedilmiştir.

Cefākārum ko cevr ü nāz kılsun
Budur çünki güzeller içre ʿādet

cevr ü sitem:

1. **cevr ü sitem:**
Gazel 37
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Incitici söz veya davranışlar.

Bu Muhibbī'ye cefā kılsañ veyā cevr ü sitem
Çünki senden irişe luṭf-ıla iḥsāndur baña

cevr ü vefā vü miḥnet ile:

1. **cevr ü vefā vü miḥnet ile:**
Gazel 354
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliden gelen bütün eziyet,sıkıntı,aşığa gösterdiği vefa kastedilmiştir.

Ögrendi cevr ü cefāsı nigāruñ baña gelür
Cevr ü vefā vü miḥnet ile her ġamı feraḥ

cevr ü zulm itmek:

1. **cevr ü ẓulm itmek:**--*mek*
Gazel 426
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve zülum etmek.

Ol ṭabīb-i cān gelüp sormaz Muḥibbī ḫastayı
Yoḫsa aña cevr ü ẓulm itmek ezelden ḫū mıdur

cevre taḥammül var-ısa:

1. **cevre taḥammül var-ısa:**--*e, --sa*
Gazel 490
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve sıkıntıya katlanmak kastedilmektedir.

ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳ odur gelse belā ṣabr eyleye
Var-ısa cevre taḥammül uşbu ben ṣābirdedür

cevri cefāyı:

1. **cevri cefāyı:**--*i, --y, --ı*
Gazel 475
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin eziyet ve ızdırap çektirmesi.

ʿĀdet idinme kendüñe cevri cefāyı ḫū
Nāz u girişme şīve daḫı vaḳthā olur

cevri çok:

1. **cevri çok:**--*i*
Gazel 321
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cefası çok olan, çok eziyet eden II sevgili.

Cevri çok cānān elinden el-ġıyāṣ
Gözleri ḳattāl elinden el-ġıyāṣ

cevr-i dilberden:

1. **cevr-i dilberden:**--*den*
Gazel 250
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin cefası.

Muḥibbī cevr-i dilberden gücenmez
Güzeller içre böyledür çü ʿādet

2. **cevr-i dilberden:**--*den*
Gazel 380
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin cefası.

Kankı ʿāşıḳ kim Muḥibbī cevr-i dilberden kaça
Pāralansun tīġ-ı miḥnetle ḳalem tek bend bend

cevr-ile cefāya:

1. **cevr-ile cefāya:**--*y, --a*
Gazel 409
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliden gelen eziyet ve sıkıntı.

Her ne deñlü gelse cevr-ile cefāya ṣabr kıl
Bu ḫarāb illerde çün hīç olmamışdur kimse ṣād

cevr-ile öle:

1. **cevr-ile öle:**--*i, --le, --e-e*
Gazel 227
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin yaptığı) eziyetler ile hayatın sona ermesi.

Nihāyetsüz cefā vü cevr iderseñ
Muḥibbī cevr-ile öle nihāyet

cevrini arturur:

1. **cevrini arturur:**--*ur, --ur*
Gazel 105
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin eziyet ve sıkıntıları arttırması,aşığı daha çok zorlaması.

Bulmadı cevr ü cefādan özge bu ġamgīn göñül
Arturur günden güne cevrini ol meh-rū bāña

cevrini çekerem:

1. **cevrini çekerem:**--*i, --n, --i, --e, --r, --em*
Gazel 345
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin eziyet ve sıkıntıya katlandığı ifade edilmektedir.

Delüye dermān gerekmez derdi dermāndur anuñ
Çekerem cevrini ben cānān beni bilmez mi hīç

cevriyle öldürse:

1. **cevriyle öldürse:**--*i, --y, --le, --dür, --se*
Gazel 316
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) eziyet ve cefa ile sevgilinin aşığı öldürmesi kastedilmektedir.

Lā dime cevriyle öldürse Muḥibbī seni yār
Hīç revā mıdur gedā eyleye sulṭān-ıla baḫş

cevrüm-ile:

1. **cevrüm-ile:**--*üm, --le*
Gazel 195
Mısra: **7**
Cefa, elem, eziyet, eza. II Sevgilinin âşığa eziyeti.

Didi cefā vü cevrüm-ile yine niçesin
Didüm baña o mihr gelür gördüm anı köp

cevrüñe döymez:

1. **cevrüñe döymez:**--*ü, --ne, --mez*
Gazel 133
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgilinin sitem ve eziyetlerine doymaması,sürekli daha fazlasını istemesi.

Sen Muḥibbī ḳuluñı cevrüñe döymez diriseñ
Boynumuz bir kılcadur ḥükmüñ buyur olur revā

ceyb:

1. **ceyb:**
Gazel 196
Mısra: **4**
Yaka. II kucak, koyun.

Āşıḳ irişdi şıdḳ-ıla eflāke seyr ider
Ancak hemān başını zāhid çeker be ceyb

ceyb ü girībāndur:

1. **ceyb ü girībāndur:**-*dur*
Gazel 37
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cep ve yaka.

Dōstlar yitmez mi bu deñlü nümūne ışḳuma
Dest-i ġamla çāk olan ceyb ü girībāndur baña

ceyḥūn:

1. **ceyḥūn:**
Gazel 486
Mısra: **2**
Asya'nın en büyük nehirlerinden biri olan Ceyhun nehri (Divan şiirinde suları çok ve azgın bir biçimde aktığı için göz yaşlarının akışı Ceyhun'a benzetilir).

Her gice sensüz dilüm ṣad nāle çün gerdūn çeker
Gözlerüm yaşı yiñilmez her yaña Ceyḥūn çeker

ceyḥūn akar:

1. **ceyḥūn akar:**--*a*, --*r*
Gazel 462
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Asya'nın en büyük nehirlerinden biri olan Ceyhun nehri (Divan şiirinde suları çok ve azgın bir biçimde aktığı için göz yaşlarının akışı Ceyhun'a benzetilir).

Diñlemezsin nālemi gūş itmeyüp efġānumı
İñlese ṭōlāb-ı dil gözden hemān Ceyḥūn akar

ceyḥūn'a beñzer:

1. **ceyḥūn'a beñzer:**--*a*, --*r*
Gazel 463
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın göz yaşının Ceyhun Nehri kadar gür ve kabarık bir şekilde akması kastedilmektedir.

Ser-i zülfiyle dil mecnūna beñzer
Gözüm yaşı daḫı Ceyḥūn'a beñzer

ceyş-i ġamı göndere:

1. **ceyş-i ġamı göndere:**-*e*
Gazel 74
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam ordusu askerleri.

Işḳ şāhı niçeye dek göndere ceyş-i ġamı
Eyleye vīrāne bu gönlümi ālī şehr ola

cezā:

1. **cezā:**
Gazel 2
Mısra: **4**
Ceza, kötü karşılık, mükafat.

Sen mürüvvet kānısın cürmüme çek afv-ı ḳalem
Umaram senden şafāat idesin yevm-i cezā

2. **cezā:**
Gazel 32
Mısra: **1**
Ceza, kötü karşılık, mükafat.

Devrān cefā vü cevr-ile itdi bugün cezā
Budur ümīdüm eyleye raḥmet yarın Ḫudā

3. **cezāñ:**-*ñ*
Gazel 50
Mısra: **10**
Ceza, kötü karşılık, mükafat.

Muḥibbī cānını tuḥfe iletdi
Ḳabūl itdük cezāñ Allāhu ḫayrā

cibrīl:

1. **cibrīl:**
Gazel 336
Mısra: **5**
Allah'ın vahyini peygamberlere ulaştırmakla görevli olan melek.

Getürdi saña Cibrīl tācla ḥulle
Ḫudā'dan saña iḥsān oldı miʿrāc

cidd:

1. **cidd-ile:**-*i*, -*le*
Gazel 409
Mısra: **8**
Çabalama, uğraşma.

İster-iseñ ölmeyüp tā ḥaşr zinde kalasın
Cidd-ile cehd eyleyüp dünyāda kazan yaḫşı ad

cidd ü cehd:

1. **cidd ü cehd:**
Gazel 443
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gayret ve çabalama; gayret ve uğraşma.

İsterem kim bu dil-i ġamnāki idem şādmān
Cidd ü cehd itdükçe ol daḫı beter ġamnākdür

cidd ü cehd eyle:

1. **cidd ü cehd eyle:**
Gazel 405
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çalışıp çabalamak.

Būyına aldanma dil virme bu dünyā ḥüsnine
Cidd ü cehd eyle düriş bir yār bul kim ola ferd

cidd ü cehd-ile:

1. **cidd ü cehd-ile:**--*le*
Gazel 230
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Ar.) Çabalama, uğraşma.

Muḥibbī cidd ü cehd-ile el irmez
Meger ola yine andan ʿināyet

2. **cidd ü cehd-ile:**--*le*
Gazel 460
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Ar.) Çabalama, uğraşma.

Yazılısar her ne eylerseñ bugün sen ḫayr u şer
Cidd ü cehd-ile ne taḥṣīl olsa bu ʿālemdedür

3. **cidd ü cehd-ile:**
Gazel 4
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ciddîlik, gerçekten çalışıp çabalama ile.

Cidd ü cehd-ile nigāra didüm el irmiş midür
Geldi hātifden nidā eydür ki illā mā-saā

ciger:

1. **ciger:**
Gazel 17
Mısra: **5**
(Âşığın) bağrı, yüreği.

Müdām akar ciger ḫūnı gözümden
Uraldan kirpük okın ol kaşı ya

2. **ciger:**
Gazel 486
Mısra: **3**
(Âşığın) bağrı, yüreği.

Dil kebāb itdi ciger mihmān idüp derd ü ġamı
Sāḳī-i çeşmüm şarāb-ıçun başından ḫūn çeker

ciger biryānını:

1. **ciger biryānını:**--*ı, --n, --ı*
Gazel 498
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ciğer kebabı (âşığın aşk ateşiyle yanıp kebap olmuş ciğeri).

Kanum içse ġamzeler ister ciger biryānını
Ḥaḳ dimişler serḫoşuñ meyli kebāb üstindedür

ciger hūnābesin:

1. **ciger ḫūnābesin:**--*s, --i, --n*
Gazel 242
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kanı. II Âşığın aşk aşk acısından dolayı kanlanmış gönlü.

Gehī nālān gehī giryān geh eyle sīneñi biryān
Ciger ḫūnābesin bezm-i ġam içre dāyimā nūş it

ciger hūnı:

1. **ciger ḫūnı:**--*ı*
Gazel 462
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ciğer kanı.

Şöyle toldı ḫāne-i dil bu ciger ḫūnı ile
Kalmadı bir yir daḫı bu dīdeden bīrūn akar

cigerān it:

1. **cigerān it:**
Gazel 214
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yanağını gören aşıkların yanıp kül olması kastedilmiştir.

İy māh cemālüñe cihānı nigerān it
Göster ruḫuñ āşıḳları ḫūnın cigerān it

cigerde sakla:

1. **cigerde sakla:**-*la*
Gazel 88
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yürekte saklamak.

Ġamze oklarını atsa Muḥibbī saña nigār
Sakla cigerde her biri bir yādigār ola

ciger-pāre:

1. **ciger-pārem:**--*m*
Gazel 434
Mısra: **3**
(Fars. ciger ve pāre "parça" ile ciger-pāre) mec. İnsanın ciğerinin köşesi gibi sevdiği kimse,.

Ciger-pārem kebāb u eşk-i ḫūnīnüm şarāb itdüm
Bu meclis ulu meclisdür ġamuñ şāh-ıla ṣoḥbetdür

cihān:

1. **cihānda:**-*da*
Gazel 9
Mısra: **3**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

Vardur cihānda gerçi ki meh-pāreler velī
Māyil degül bu göñlümüz illā saña saña

2. **cihān:**
Gazel 34
Mısra: **4**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

Her ne kim virürse āḫir cān alur
Nesne virmez bu cihān aylak saña

3. **cihānı:**-+*i*
Gazel 36
Mısra: **7**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

Bu cihānı gözlerüñ siḥriyle teshīr eyledi
Böyle sāḥir görmedük hep didiler sābāş aña

4. **cihānda:**-*da*
Gazel 56
Mısra: **1**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

Ḳıymetin ışḳuñ ol añlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün şol kişi bī-derd ola

5. **cihānda:**-*da*
Gazel 61
Mısra: **4**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

Çeke cevr ü cefā āşıḳ idesin luṭf sen ġayra
Aceb var mı bu ẓulma hīç cihānda kimse ḳāyil hā

6. **cihānda:**-*da*
Gazel 71
Mısra: **1**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

Āşıḳ oldur ferde dil virüp cihānda merd ola
Derdden kurtılmayup ālemde ġam-perverd ola

7. **cihānda:**-*da*
Gazel 71
Mısra: **4**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

Dōstlar yaşlar döküp āh eylesem itmeñ aceb
Hīç cihānda gördüñüz mi kimsene bī-derd ola

8. **cihānda:**-*da*
Gazel 72
Mısra: **1**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

Ḳıymetini ışḳuñ anlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün ol ki hem bī-derd ola

9. **cihān:**
Gazel 164
Mısra: **7**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

Gün yüzüñden çün münevverdür cihān
Tañ mıdur dirsem yüzine āfītāb

10. **cihāndan:**-*dan*
Gazel 180
Mısra: **13**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

Bulurdı ger vefā gelse cihāndan
Sikender Ḫusrev ü Cemşīd ü Dārāb

11. **cihān:**
Gazel 190
Mısra: **10**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

Āteş-i ġamda uçan altun megesdür iy göñül
Olısardur dōstlar āḫir cihān ḥāli ḫarāb

12. **cihān:**
Gazel 197
Mısra: **1**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

Rūşen ter itdüñ uşbu cihān ẓulmetini hep
Rūḥī fedāk iy ṣanem-i ebṭaḥī laḳab

13. **cihānı:**-*ı*
Gazel 214
Mısra: **1**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

İy māh cemālüñe cihānı nigerān it
Göster ruḫuñ āşıḳları ḫūnın cigerān it

14. **cihānuñ:**-*uñ*
Gazel 249
Mısra: **3**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

İder seyrin cihānuñ bir ḳadeḫle
Ne yitmez rinde bu keşf ü kerāmāt

15. **cihānda:**-*da*
Gazel 354
Mısra: **4**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

Kim biñ yaşarsa āḫiri çünki ölümlüdür
Bārī cihānda geçürelüm her demi feraḥ

16. **cihānda:**-*da*
Gazel 358
Mısra: **8**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

Mānīʿ olur kūyına varsam raḳīb
Dilegüm budur cihānda ola yoḫ

17. **cihānda:**-*da*
Gazel 365
Mısra: **5**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

Cihānda her kişinüñ mesnedi var
Baña yok ġayrı senden özge mesned

18. **cihānı:**-*ı*
Gazel 399
Mısra: **7**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

İy felek berḳ-ile pür kılsañ cihānı ġam degül
Ḫāne-i vīrān içinde germ nārumdur nemed

19. **cihānda:**-*da*
Gazel 420
Mısra: **4**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

Şīrīn lebüñ kelāmını tekrār ider göñül
Olur cihānda ḳand-i mükerrer meger leẕīẕ

20. **cihānda:**-*da*
Gazel 421
Mısra: **8**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

Cevr ü cefāñı ʿāşıḳa az itme luṭf kıl
Olmaz cihānda ehl-i dile bu ḳadar leẕīẕ

21. **cihānda:**-*da*
Gazel 429
Mısra: **8**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

Dönelden ḳāmetüm çenge gözüm yaşını tār itdüm
Kanı bir merdüm-i dānā cihānda ḳīl ü ḳāl añlar

22. **cihānda:**-*da*
Gazel 434
Mısra: **6**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

Kaçan ki görse ʿuşşāḳı ḥasedden yāra ġamz eyler
Raḳībi bilmedüm hergiz cihānda ben ne milletdür

23. **cihānda:**-*da*
Gazel 496
Mısra: **3**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

Egerçi ki günāhum çok cihānda kul ḫaṭāsuz yok
Velī senden umar şefḳat daḫı luṭf u keremlerdür

<u>cihān genc:</u>

1. **cihān genc:**
Gazel 343
Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cihan hazinesi.

Olur ʿāşıḳlara dīdār maṭlūb
Görinmez gözine olsa cihān genc

2. **cihān genc:**
Gazel 343
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cihan hazinesi.

Baña şemʿ ü şarāb u nuḳl şāhid
Saña zāhid ser-ā-ser bu cihān genc

cihān ḫalḳı:

1. **cihān ḫalḳı:**-+*ı*
Gazel 254
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya üzerinde yaşayan herkes, insanlar.

Gördi ki cihān ḫalḳı kamu ʿārī vefādan
Mecnūn varuban itdi vuḥūş içre iḳāmet

cihān halkın:

1. **cihān ḫalḳın:**--*ı, --n*
Gazel 427
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cümle âlem.

Döküben dürlü niʿmetler cihān ḫalḳın ġanī itdi
Ara yirde sınan ancak hemān Mecnūn çanagıdur

cihān halkına:

1. **cihān ḫalḳına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 350
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya halkı; herkes.

Cān göziyle kıl naẓar hüsnin el-ʿilmü ḥasen
Der cihān ḫalḳına sor cümlesi el-cehlü ḳabīḥ

cihān içinde:

1. **cihān içinde:**--*i, --n, --de*
Gazel 251
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyada, bu dünyada.

Togar gör zindeden mürde gelür her mürdeden zinde
Gözüñ aç saña yitmez mi cihān içinde bu ʿibret

2. **cihān içinde:**
Gazel 60
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu dünyada; bütün dünyada bulunan kişiler ve varlıklar.

Egerçi ışḳuñı āsān okurlar evvelī dilhā
Velī ben görmedüm andan cihān içinde müşkilhā

cihān içre:

1. **cihān içre:**
Gazel 233
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya içerisinde, içinde.

Ger olsa bu cihān içre iḳāmet
Çalınmaz idi her ṣubḥ kūs-ı rıḥlet

2. **cihān içre:**
Gazel 358
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya içerisinde, içinde.

Saña ʿāşıḳlardur iy maḥbūb-ı ṣūḥ
Bu cihān içre cüvān u ger şüyūḫ

cihān için:

1. **cihān için:**--*çün*
Gazel 312
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya için; doğrusu, gerçekten.

Cihān için dimişler çünki ḥādiṣ
Bulınsa tañ mıdur bunda ḥavādiṣ

2. **cihān için:**
Gazel 322
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya için; doğrusu, gerçekten.

Cihān için dimişler çünki ḥādiṣ
Bulınursa ne tañ anda ḥavādiṣ

cihān keyfiyyetinden:

1. **cihān keyfiyyetinden:**--*yet, --i, --n, --den*
Gazel 301
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya'nın rahatı,sefası ve mutluluğu kastedilmektedir.

Cihān keyfiyyetinden cümle geçdi
O kim cām-ı lebüñle buldı rāḥat

cihān naṭʿına:

1. **cihān naṭʿına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 360
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Dünyanın övülmesi,medhi. 2)Satranç tahtası.

Sakın aldanma cihān naṭʿına āḫir māt ider
Nāgehān açmaz yüzinden saña diye şāh ruḫ

cihān peydā olmamış idi:

1. **cihān peydā olmamış idi:**--*di*
Gazel 112
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) dünya'nın oluşmaması,ortaya çıkmaması kastedilmiştir.

Ġarḳ-ı muḥīṭ-i ışḳ idi cān-ıla bu göñül
Olmamış idi daḫı ademden cihān peydā

cihān revnakına dil virmeye:

1. **cihān revnaḳına dil virmeye:**--*ı, --na, --me, --ye*
Gazel 143
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyanın çekicilik ve güzelliğine gönül vermemeli anlamı kastedilmiştir.

Ārif oldur ki cihān revnaḳına virmeye dil
Evveli pest olanuñ āḫiridür yine ḫarāb

cihān sırrı:

1. **cihān sırrı:**--*ı*
Gazel 353
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün kainatın sırrı.

Bir kadeḥ meyle cihān sırrı ʿayān oldı baña
Ben niçe olmayayım böyle hevādār-ı ḳadeḥ

cihān sulṭānıdur:

1. **cihān sulṭānıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 428
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya sultanı.

Şol gedā kim kūy-ı dildāruñ bugün derbānıdur
Berr ü baḥruñ pādişāhıdur cihān sulṭānıdur

cihān yüzini:

1. **cihān yüzini:**--*i, --n, --i*
Gazel 214
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyadaki her yer ve her şey kastedilmiştir.

Göz yaşını akıt öte geçe tā ki semekden
Āhuñ-ıla cihān yüzini ser-cümle duman it

cihān ẓulmetini:

1. **cihān ẓulmetini:**--*i, --n, --i*
Gazel 392
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Geçici alemin karanlığı ve zorluğu.

Rūşen itdüñ bu cihān ẓulmetini nūruñ-ıla
Zindedür āb-ı ʿaṭañ-ıla bugün bāġ-ı vücūd

cihāna dil virme:

1. **cihāna dil virme:**--*a, --me*
Gazel 390
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Geçici dünyaya gönül vermemek anlamında kullanılmıştır.

Çün beḳāsı yok cihāna virme dil ʿĀḳil olan eylemez bunda sürūd

cihānda ġamdan āzād kimse yokdur:

1. **cihānda ġamdan āzād kimse yokdur:**--*da, --dan, --dur*
Gazel 391
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Dünya'da eziyet ve keder çekmeyen aşık yoktur anlamında kullanılmıştır.

Melūl olma dilā ġam gelse her dem
Cihānda kimse yokdur ġamdan āzād

cihānda güzel hep böyle mi olur:

1. **cihānda güzel hep böyle mi olur:**--*da, --mi, --ur--mi, --ur*
Gazel 209
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bütün sevgililerin vefadan yoksun olup olmadığı soruluyor.

Vefādan ārisin iy dōst ārī
Cihānda böyle mi olur güzel hep

cihānda yok:

1. **cihānda yok:**--*da*
Gazel 386
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyada yoktur.

Ḥālümi kime diyem ki yok cihānda togrı yār
Vāḳıf olmadı göñül esrārına hīç bir ʿaḥad

cihānı geşt eyledüm:

1. **cihānı geşt eyledüm:**--*ı, --dü, --m*
Gazel 223
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık bütün dünyayı gezip dolaştığını söylemektedir.

Geşt eyledüm cihānı olup pāy-ı dil-şikest
İrgürmedüm viṣāline yāruñ dirīġ dest

cihānı yakduñ:

1. **cihānı yakduñ:**--*ı, --du, --n*
Gazel 426
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya'nın yanması.

Bilmedüm nergis midür ya fitne-i āḫir zamān
Siḥr-ile yakduñ cihānı gözlerüñ cāẕū mıdur

cihānuñ:

1. **cihānuñ:**-*uñ*
Gazel 8
Mısra: **8**
1. Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat. 2. Dünya, yeryüzü.

Derd-i hicrüñle şehā şöyle enīs oldı göñül
Bu cihānuñ derdleri dermān gelür düpdüz baña

cihānuñ ālına:

1. **cihānuñ ālına:**--*u, --n, --ı, --n, --a*
Gazel 453
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyanın hilesine.

İy Muḥibbī sakın aldanma cihānuñ ālına
Şöyle tut kendüñi kim şevḳ ehlinüñ tarabıdur

cilā bulur:

1. **cilā bulur:**--*ur*
Gazel 101
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlün parlaklık kazanması;aydınlanması ve temizlenmesi.

Jeng olur āh eyledükçe bu göñül āyīnesi
Līk tevḥīd eylesem ol dem hemān bulur cilā

cilve eyler:

1. **cilve eyler:**--*r*
Gazel 389
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tatlı, hoş görünmek ve ilgi çekmek için yapılan davranış.

Cilve eyler bāġda gördüm yine bir serv-ḳad
Bed naẓardan saklasun didüm seni Ḥayy-ı ebed

cilve kılup:

1. **cilve kılup:**--*up*
Gazel 469
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hoşa gitmek, ilgi çekmek için çekici tavır takınmak, edâlı davranmak, kırıtmak, naz yapmak II hoş ve latif bir şekilde görünmek, ortaya çıkmak, tecellî etmek.

Her cānibe ki cilve kılup ʿarż-ı ḥüsn ide
Ol māhtābı ʿāşıḳ-ı dīvāne seyr ider

cilveger ola:

1. **cilveger ola:**-*a*
Gazel 73
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görünmek, yer etmek.

Yāruñ ḥayāli dīdede ger cilveger ola
Bu mürde gönül anuñ ile zinde ter ola

cinān:

1. **cinān:**
Gazel 186
Mısra: **3**
Cennet.

Diler zāhid cinān u ḥūr u kever
Velī āşıḳlara dīdār maṭlūb

cism:

1. **cismüm:**-*üm*
Gazel 56
Mısra: **6**
Beden, gövde, vücut. II Âşığın vücudu.

İy ṣabā olsun vaṣiyyet kūy-ı yāra iltesin
Dögilüp seng-i cefādan ger bu cismüm gerd ola

2. **cismem:**-*em*
Gazel 92
Mısra: **2**
Beden, gövde, vücut. II Âşığın vücudu.

İñlerem ney gibi her dem rūy-ı cānāndan cüdā
Bir kuru cismem ki düşdüm dōstlar cāndan cüdā

3. **cismüñi:**-*ün, -i*
Gazel 104
Mısra: **5**
Beden, gövde, vücut. II Âşığın vücudu.

Zülfüñ-ile şöyle zeyn itdüñ nigārā cismüñi
Bāġ-ı ḥüsnüñde görüp reşk eyledi ṭāvūs aña

4. **cismümde:**-*üm, -de*
Gazel 193
Mısra: **1**
Beden, gövde, vücut. II Âşığın vücudu.

Kalmadı cismümde cān u hicr ara cānumda tāb
Gözlerüm ḫūn-āb akıtdı oldı dil mülki ḫarāb

5. **cismüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 286
Mısra: **10**
Beden, gövde, vücut. II Âşığın vücudu.

Dehr bāġında Muḥibbī çünki yok būy-ı vefā
Dāġlar cismüñde yir yir vird-i ḫandān oldı tut

6. **cismüm:**-*(ü)m*
Gazel 405
Mısra: **4**
Beden, gövde, vücut. II Âşığın vücudu.

Senden ayru kūh-ı ġamda iy yüzi māhum benüm
Seng-i miḥnetle dögüp oldı bu cismüm lāciverd

7. **cismini:**-*i, -(n)i*
Gazel 498
Mısra: **10**
Beden, gövde, vücut. II Âşığın vücudu.

Dāġlarla dir gören ṣaḥrā-yı miḥnetde tenüm
Yimek içün cismini üşmiş ġurāb üstindedür

cismi gül-berg:

1. **cismi gül-berg:**--*i*
Gazel 381
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül yaprağı(sevgilinin bedeni bağlamında).

Cismi gül-berg ü boyı serv-i bülend
ʿĀrıżı āteş-durur ḫāli sipend

cismi kaçan cān:

1. **cismi kaçan cān:**
Gazel 127
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın ruhunun bedeninden ayrılması,(tenin candan çıkması).

Bir daḫı sanma seni cānān aña
Terk olınmış cismi kaçan cān aña

cism-i nātüvān:

1. **cism-i nātüvān:**
Gazel 205
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güçsüz, bakımsız ve zayıf vücut (âşığın bedeni bağlamında).

Işḳ elinden muḫtel olmışdur bu cism-i nātüvān
Senden umaram ilāc sensin ṭabībüm iy ḥabīb

cismi türāb:

1. **cismi türāb:**
Gazel 201
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) cismin-vücudun-toprak haline gelmesi,yok olması kastedilmiştir.

Ḫoş geçür ömri Muḥibbī dād-ıla
İtmedin bād-ı ecel cismi türāb

cism-i ʿüryān:

1. **cism-i ʿüryān:**
Gazel 287
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çıplak vücut.

Ẓāhir itdi kūy-ı ʿışḳ içre cünūnum ʿāleme
Naḳş olan seng-i cefādan cism-i ʿüryān ʿāḳıbet

cism-i üryānum:

1. **cism-i üryānum:**-+*um*
Gazel 183
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çıplak beden.

Bir saçı leylī-veşi gördüm yakam çāk eyledüm
Didiler mecnūn baña bu cism-i üryānum görüp

cismüm ḫayāle dönse:

1. **cismüm ḫayāle dönse:**--*ü, --m, --e, --se*
Gazel 466
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık bedeninin varla yok arası durumunu yani eriyip yok olma derecesine gelmesini kastetmektedir.

Cismüm ḫayāle dönse firāḳıyla tañ degül
Cānānumuñ çü bir kıla beñzer miyānı var

cismüm nihāl olalı:

1. **cismüm nihāl olalı:**-*a, -lı*
Gazel 84
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin bahşettiği eziyet ve sıkıntının bahçesinde düzgün bir fidan olması kastedilmiştir.

Gülşen-i derde Muḥibbī olalı cismüm nihāl
Mīvedür bagrum başı her berg peykāndur baña

cismüme lerze düşer:

1. **cismüme lerze düşer:**--*ü, --m, --e, --r*
Gazel 404
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın vücudunu bir titremenin alması kastedilmektedir.

Ditrerem cānā cemālünī görüp āh eylesem
Lerze düşer cismüme bād-ı hevādan sanki bīd

cismüñ ol bāddan ditresün ki berg-i sögüt san:

1. **cismüñ ol bāddan ditresün ki berg-i sögüt san:**--*ü, --n, --dan, --sün, --ki*
Gazel 274
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) vücudun öyle bir titresin ki bu sarsılma ile sanki bir söğüt yaprağı gibi hissedesin denilmek istenmiştir.

Her kaçan añsañ günāhuñ derd-i dilden āh kıl
Ditresün ol bāddan cismüñ ki san berg-i sögüt

civān:

1. **civāndur:**-*dur*
Gazel 262
Mısra: **1**
Genç, taze delikanlı.

Civāndur bu göñül ʿömr çend sālest
Bu dilden gitmez ol nāzük nihālest

civān ü pīr didi:

1. **civān ü pīr didi:**-*di*
Gazel 61
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)genç ve yaşlı(olgun) birinin söz söylemesi.

İşitdüm ben civān ü pīr didi bu söz mücmil hā
Görinür gerçi ışḳ āsān velīkin soñı müşkil hā

civān ü şeyb:

1. **civān ü şeyb:**
Gazel 196
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Genç ve yaşlı.

Her kim ki göre lalüñi ol mey-perest olur
Mīr ü gedā vü bay u faḳīr ü civān ü şeyb

cömerd ola:

1. **cömerd ola:**-*a*
Gazel 56
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eli açık,ikramcı,kerem sahibi olma durumu.

Ne ḳadar itseñ günāhı umaram ki afv ide
Zīra bakmaz kimsenüñ cürmine kim cömerd ola

2. **cömerd ola:**-*a*
Gazel 72
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eli açık,ikramcı,kerem sahibi olma durumu.

Ne ḳadar itsek günāhı umaram ki afv ide
Zīrā bakmaz kimsenüñ cürmine ki cömerd ola

cömerd olur:

1. **cömerd olur:**--*ur*
Gazel 387
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yardım eli uzatan.

ʿIşḳ yolında cāna başa kalmasañ iy dil n'ola
Gerçek ʿāşıḳ olan elbette ol olur cömerd

cū eyledüm:

1. **cū eyledüm:**--*dü, --m*
Gazel 182
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gözyaşlarının çok olması kastedilir.

Göz yaşın cū eyledüm serv-i ḫırāmānuñ görüp
Cānıla oldum esīrüñ zülf-i reyḥānuñ görüp

cū gibi:

1. **cū gibi:**
Gazel 95
Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akarsu,ırmak,nehir haline gelmek.(Aşığın çok fazla gözyaşı akıtması bağlamında).

Bagrumuñ ḫūnı akar her dem gözümden cū gibi
Ol zamāndan ki yüzüñ görüp göñül virdüm saña

cū gibi oldı:

1. **cū gibi oldı:**--*dı*
Gazel 92
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akarsu,ırmak,nehir haline gelmek.(Aşığın çok fazla gözyaşı akıtması bağlamında).

Eşk-i çeşmüm ḥasretiyle cū gibi oldı revān
Ol şanavber ḳāmet ü serv-i ḫırāmāndan cüdā

cū olaldan:

1. **cū olaldan:**--*dan*
Gazel 146
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşlarının ırmak gibi fazla olması durumu.

Eşk-i çeşmüm cū olaldan iñlerem dolāb-veş
Olmışam ser-geşte döner sanasın bir āsiyāb

cū oldı:

1. **cū oldı:**--*dı*
Gazel 500
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Irmak haline gelmek(göz yaşlarının çokluğu bağlamında).

Gözlerüm yaşı benüm cū oldı akdı nāgehān
Şöyle beñzer gülşene ol serv-ḳāmetler gelür

cübbe vü destārı:

1. **cübbe vü destārı:**-+*ı*
Gazel 149
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cüppe ve sarık; 'Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü'nde cüppe ve beyaz tülbend sarığın, ilmiye sınıfına yani medrese softalarına, cami ve mescitlerdeki imam, müezzin ve kayyum efendilere ait ayıredici bir özellik, bir nişan olduğu yazılıdır. Krş. KOÇU, s. 57-58. Beyitte bu bilgilere paralel, zahid tipinin ayırdedici simgesi olan aksesuarlar bağlamında yer almaktadır.

Rehn bāda kodı çün cübbe vü destārı Muḥib
Ṣaff-ı rindānda ṭurursa n'ola ṣāfī-meşreb

cūd u kerem:

1. **cūd u kerem:**
Gazel 79
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cömertlik ve eli açıklık II kabiliyetli, yetenekli.

Cevr ü cefā kahr u sitem mihr ü vefā cūd u kerem
Ben bende-i fermānuñam sen ṣāh-ı sulṭānsın baña

cüdâ:

1. **cüdā:**
Gazel 29
Mısra: **2**
Ayrı düşmek, uzak kalmak. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.

Nūr-ı ālemsin bugün sen daḫı maḥbūb-ı Ḫudā
Eyleme āşıḳlaruñ bir laḥẓa kapuñdan cüdā

2. **cüdā:**
Gazel 35
Mısra: **1**
Ayrı düşmek, uzak kalmak. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.

Benden anamdan togaldan olmamışdur ġam cüdā
Ölürem derd-ile ġam benden ola bir dem cüdā

3. **cüdā:**
Gazel 35
Mısra: **6**
Ayrı düşmek, uzak kalmak. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.

Hey neler eyler bu kara günlüye firḳat şebi
Ḫaṭ cüdā kākül cüdā ol zülf-i ḫam-der-ḫam cüdā

4. **cüdā:**
Gazel 35
Mısra: **6**
Ayrı düşmek, uzak kalmak. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.

Hey neler eyler bu kara günlüye firḳat şebi
Ḫaṭ cüdā kākül cüdā ol zülf-i ḫam-der-ḫam cüdā

5. **cüdā:**
Gazel 35
Mısra: **6**
Ayrı düşmek, uzak kalmak. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.

Hey neler eyler bu kara günlüye firḳat şebi
Ḫaṭ cüdā kākül cüdā ol zülf-i ḫam-der-ḫam cüdā

6. **cüdā:**
Gazel 35
Mısra: **8**
Ayrı düşmek, uzak kalmak. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.

Gördi Mecnūn kim vefā būyı benī ādemde yok
Vaḥş-ıla ülfet tutup ādemden oldı hem cüdā

7. **cüdā:**
Gazel 35
Mısra: **10**
Ayrı düşmek, uzak kalmak. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.

İy Muḥibbī baglamak dünyāya dil lāyıḳ degül
Çünki senden olısardur āḳıbet ālem cüdā

8. **cüdā:**
Gazel 47
Mısra: **3**
Ayrı düşmek, uzak kalmak. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.

Deşt-i gamda leylī zülfüñden cüdā Mecnūn-vār
Kalmışam ḥayretde murġān tutdı başumda yuva

9. **cüdā:**
Gazel 85
Mısra: **1**
Ayrı düşmek, uzak kalmak. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.

Āh kim āvāre düşdüm dergeh-i cānān cüdā
Ġam beyābānında kaldum bir kurı ten cān cüdā

10. **cüdā:**
Gazel 85
Mısra: **2**
Ayrı düşmek, uzak kalmak. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.

Āh kim āvāre düşdüm dergeh-i cānān cüdā
Ġam beyābānında kaldum bir kurı ten cān cüdā

11. **cüdā:**
Gazel 85
Mısra: **4**
Ayrı düşmek, uzak kalmak. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.

Miḥnet-ile şöyle ḫū dutdum ki şebhā-yı firāḳ
Aluram ol dem helāk olsam eger hicrān cüdā

12. **cüdā:**
Gazel 85
Mısra: **6**
Ayrı düşmek, uzak kalmak. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.

Terk-i cān kıl iy dil-i şūrīde ger şemşīr-i āşḳ
Her gün itse başuñı tenden derin meydān cüdā

13. **cüdā:**
Gazel 85
Mısra: **8**
Ayrı düşmek, uzak kalmak. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.

Her kaçan görsem bahār-ı ḫüsnüñi iy serv-ḳad
Olamaz bir laḥẓa çeşmümden benüm bārān cüdā

14. **cüdā:**
Gazel 92
Mısra: **4**
Ayrı düşmek, uzak kalmak. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.

Gülşen-i kūyuñda bu cān bülbüli şādān-iken
Çarḫ-ı ẓālim eyledi sen verd-i ḫandāndan cüdā

15. **cüdā:**
Gazel 92
Mısra: **6**
Ayrı düşmek, uzak kalmak. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.

Eşk-i çeşmüm ḥasretiyle cū gibi oldı revān
Ol ṣanavber ḳāmet ü serv-i ḫırāmāndan cüdā

16. **cüdā:**
Gazel 92
Mısra: **8**
Ayrı düşmek, uzak kalmak. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.

Şem gibi gözlerüm yaşı yiñilmez tā seḥer
Düşeli ol ruḫları şem-i şebistāndan cüdā

17. **cüdā:**
Gazel 92
Mısra: **10**
Ayrı düşmek, uzak kalmak. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.

Kūh-ı ġamda key perīşān olmışam Mecnūn gibi
Ol saçı leylā-ṣıfat zülf-i perīşāndan cüdā

18. **cüdā:**
Gazel 261
Mısra: **11**
Ayrı düşmek, uzak kalmak. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.

Yevm-i cezādan tañ mı olam hūşdan cüdā
ʿIşḳuñ ezel cāmını içdüm çün elest

cüdā degül:

1. **cüdā degül:**-*gül*
Gazel 89
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrı, farklı değil.

Bir dem dilüm derd ü ġamuñdan cüdā degül
Var mı göñül ki bencileyin mübtelā ola

cüdā eyler:

1. **cüdā eyler:**--*r*
Gazel 322
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayırmak.

Cüdā eyler beni kūyında görse Raḳībe yiridür dirlerse ḥāriş

cüdā kılsañ:

1. **cüdā kılsañ:**-*san*
Gazel 85
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılmak,ayrı kılmak.

İy Muḥibbī ele alsun tīġını cellād-ı ışḳ
Ḳaṭ kılsun elüñi kılsañ eger dāmān cüdā

cüdā olalı:

1. **cüdā olalı:**--*a, --lı*
Gazel 463
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılmak, ayrı kalmak, ayrı düşmek, uzak olmak, mahrum olmak.

Cüdā olalı Mışr'uñ Yūsuf'ından Göñül Yaʿḳūb-veş maḥzūna beñzer

cüdā oldum:

1. **cüdā oldum:**--*du, --m*
Gazel 125
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılmak, uzaklasmak.

Gözlerüñe beñzedüp gözlerini āhūlaruñ
Anuñ-içun taga tuşup ḫalḳdan oldum cüdā

cūlar gibi:

1. **cūlar gibi:**--*lar*
Gazel 443

Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nehirler gibi.

Gözlerüm yaşı akar cūlar gibi deryālara
Çıksa āhum sīneden anuñ yiri eflākdür

2. **cūlar gibi:**--*lar*
Gazel 244
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akarsular, ırmaklar, nehirler, çaylar gibi.

İy Muḥibbī yaşuñı sen de akıt cūlar gibi
Yok ḳarārı suyuñ olmış ʿāşıḳ-ı dīdār mest

cuma gün:

1. **cuma gün:**
Gazel 205
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Müslümanların kutsi günü.

İy Muḥibbī cāmi-i ḥüsninde yāruñ Cuma gün
Ḫoş edā ile okudı ḫuṭbe-i ḥüsnin ḫaṭīb

cümerd ola:

1. **cümerd ola:**--*a*
Gazel 406
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eli açık,kerem sahibi.

Yoluñda cān virem iy ruḫları verd
Gerekdür ʿāşıḳ olan ola cümerd

cümerdlik it:

1. **cümerdlik it:**--*lik*
Gazel 425
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İkram,ihsan ve yardım etme.

İy Muḥibbī kān-ı dilden sözlerüñ gevherlenür
Saklama cümerdlik it çünki anı yārān umar

cümle:

1. **cümle:**
Gazel 2
Mısra: **2**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Āh kim vardur benüm başumda biñ dürlü hevā
Ger ināyet itmeseñ ömrüm olur cümle hebā

2. **cümle:**
Gazel 2
Mısra: **5**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Çeşm-i ālem cümle nūruñdan münevverdür senüñ
Yoluña olsa n'ola dünyā vü māfīhā fedā

3. **cümle:**
Gazel 4
Mısra: **2**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫātırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

4. **cümle:**
Gazel 4
Mısra: **2**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫātırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

5. **cümle:**
Gazel 30
Mısra: **2**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Gāh gözde gāh dilde eyle cā
Menzilüñdür cümle iy nūr-ı Ḫudā

6. **cümle:**
Gazel 49
Mısra: **1**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Gül ruḫuñ gördükde ḥayrān kaldı cümle el saña

Degmesün göz diyü asdı ġoncalar heykel saña

7. **cümle:**
Gazel 57
Mısra: **4**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Zülf-ile ġamzeñ bile ebrūlaruñ
Oldı bunlar cümle ser-tā-pā belā

8. **cümle:**
Gazel 65
Mısra: **2**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Düşürme elden sāḳī şarāb-ı rāḥat-ı dil hā
Ki dirler dāfī-i ġamdur ki ….. cümle maḥfil hā

9. **cümle:**
Gazel 81
Mısra: **8**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Eyleseñ gāhī vefā gāhī dönüp cevr ü cefā
Dōstum senden gelen cümle berāberdür baña

10. **cümle:**
Gazel 89
Mısra: **8**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Bir cān nedür ki yoluña ben anı virmeyem
Biñ cānum olsa yoluña cümle fedā ola

11. **cümle:**
Gazel 124
Mısra: **6**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Kān-ı dilden ḫˇāce-i ışḳam gözüm gevher tolu
Bār-ı ġam derd ü elem cümle tecemmüldür baña

12. **cümle:**
Gazel 131
Mısra: **8**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

İster-idüñ baş açup Ḫaḳ'dan güzeller ışḳını
Şükrüñi artur ki oldı ḥācetüñ cümle revā

13. **cümle:**
Gazel 133
Mısra: **1**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Sen gül içün ḫalḳ-ı ālem cümle düşmendür baña
Ẕerre gelmez aynuma ger yār olasın sen baña

14. **cümleten:**-*t, -en*
Gazel 158
Mısra: **3**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Sen gereksin meclis esbābı müheyyā cümleten
Dil kebāb yaşum şarāb olmış-durur sīnem rebāb

15. **cümle:**
Gazel 168
Mısra: **2**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Sensin ol nūr-ı Ḫudā aşlı ulu nesli Arab
Cümle mürseller nebīler içre sensin münteḫāb

16. **cümlesinden:**-*si, -(n), -den*
Gazel 170
Mısra: **4**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Nāme-i ḥüsni ezelden kilk-i ḳudret yazıcak
Cümlesinden eylemiş ḥüsnüñ kitābın intiḫāb

17. **cümle:**
Gazel 177
Mısra: **6**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Anberīn gīsūña tokındı meger bād-ı seḥer
Kıldı bu ālem dimāġını muaṭṭar cümle ṭīb

18. **cümle:**
Gazel 182
Mısra: **7**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Oldılar emrüñe rām ins-ile cin cümle ṭuyūr
Ḫātem-i lal-i leb ü mühr-i Süleymān'uñ görüp

19. **cümle:**
Gazel 240
Mısra: **2**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Dilā bak rāh-ı ʿışḳ ġayetde teng-est
Neşībiyle firāzı cümle seng-est

20. **cümle:**
Gazel 291
Mısra: **1**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Heft iḳlīmi saña cümle musaḫḫar boldı tut
ʿÖmr daḫı Ḫıżr-ıla ʿālemde hem-ser boldı tut

21. **cümle:**
Gazel 292
Mısra: **8**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Gāh mescidde gehī deyr ü gehī meyḫānede
Bulımadum aradum dildārı kıldum cümle geşt

22. **cümlesi:**-*s, -i*
Gazel 295
Mısra: **3**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Şevḳ-i lebüñle mest geçinür cümlesi müdām
Ger şeyḫ-i şehr ü zāhid görinür mey-perest

23. **cümle:**
Gazel 301
Mısra: **7**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Cihān keyfiyyetinden cümle geçdi
O kim cām-ı lebüñle buldı rāḥat

24. **cümlesi:**-*s, -i*
Gazel 318
Mısra: **5**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Müftī vü vāʿiẓ müderris cümlesi mest olalar
İtseler laʿl-i lebüñ keyfiyyetin cān-ıla baḥs

25. **cümle:**
Gazel 340
Mısra: **6**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Ḫudā emriyle aña tīġ inelden
Kılupdur ehl-i küfri cümle tārāc

26. **cümlesi:**-*s, -i*
Gazel 350
Mısra: **4**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Cān göziyle kıl naẓar hüsnin el-ʿilmü ḥasen
Der cihān ḫalḳına sor cümlesi el-cehlü ḳabīḥ

27. **cümle:**
Gazel 393
Mısra: **6**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Kanı ol muṭrib ki anuñ naġmesini gūş idüp
Raḳṣ ide kūhsār-ı eşcār cümle ẕerrāt u vücūd

28. **cümle:**
Gazel 397
Mısra: **10**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

İtme dirīġ cān-ıla başuñ Muḥibbī gel
Tā ki saña merd diyeler cümle ehl-i cūd

29. **cümle:**
Gazel 409
Mısra: **5**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Ādemīnüñ yüzüñe itdügi cümle rīş-ḫand
Anuñ-ıçun kalmadı kimseye hergiz iʿtimād

30. **cümle:**
Gazel 416
Mısra: **6**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Sıgmaya ḳıṣṣa-i ʿışḳ kātib ola ḫalḳ-ı cihān
Baḥr eger cümle mürekkeb ola yaprak kāġıẕ

31. **cümlesi:**-*s*, -*i*
Gazel 492
Mısra: **6**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

Mihr ü māh u nüh felek encüm kamu ḥūr u melek
Sen güzeller ḫusrevine cümlesi ḳāyil-durur

cümle ʿālem:

1. **cümle ʿālem:**
Gazel 339
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün dünya, her taraf.

Uralıdan dilberā devletle sen başuña tāc
Cümle ʿālem saña dāyim gösterürler iḥtiyāc

2. **cümle ʿālem:**
Gazel 291
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes, yaratılan her şey.

Bir avuç toprag-ıla ancak olur renc ḥāṣıluñ
Cümle ʿālem gencini saña müyesser boldı tut

3. **cümle ʿālem:**
Gazel 401
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün insanlar; bütün dünya.

Yüzüñ aç kim cümle ʿālem olalar şādān-ı ʿiyd
Merḥabā kıl dōstum kim bu-durur erkān-ı ʿiyd

cümle ālem:

1. **cümle ālem:**
Gazel 102
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün dünya, her taraf.

Gül yüzüñ şevḳi ile baksam Muḥibbī āleme
Cümle ālem ser-te-ser bāġ u gülistāndur baña

2. **cümle ālem:**
Gazel 131
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün dünya, her taraf.

Niçe yıldur pend iderler pend güş itmez göñül
Cümle ālem bir yaña ışḳ-ıla bu dil bir yaña

3. **cümle ālem:**
Gazel 132
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün dünya, her taraf.

Yaluñuz bir ben degülem ol mehüñ āşüftesi
İy Muḥibbī cümle ālem bende-i fermān aña

4. **cümle ālem:**
Gazel 140
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün dünya, her taraf.

Cümle ālem bir yaña āşıḳ-ı rüsvā bir yaña
Dāmenin elden komaz ölince ol tā bir yaña

cümle cihān:

1. **cümle cihān:**
Gazel 82
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün dünya, herkes.

Ger çeke tīġ-ı cefāsın dem dem ol şāhid baña
Ben şehīd-i ışḳ olam cümle cihān şāhid baña

cümle cihān ḫalḳı:

1. **cümle cihān ḫalḳı:**--*ı*
Gazel 212
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün dünya halkı; herkes.

Gice ol meh menzilinden çıkdı beñzer bī-niḳāb
Sordılar cümle cihān ḫalḳı ki togdı āfītāb

cümle cihāndan:

1. **cümle cihāndan:**--*dan*
Gazel 284
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün dünya,dünyadaki bütün varlık ve nesneler.

Girse elüñe bir ṣanem yār yār-ı nāzenīn
Yiter saña cümle cihāndan ferāġat it

cümle cihānı:

1. **cümle cihānı:**-*ı*
Gazel 77
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün dünya ve içindeki canlı,cansız varlıklar.

Dutdı eşküm sipehi cümle cihānı düpdüz
Cem ola ġarḳ ide dünyāyı sipāhum ṣanemā

cümle dermānı:

1. **cümle dermānı:**-*ı*
Gazel 78
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün çare,ilaç,kuvvet ve kurtuluş sebepleri kastedilir.

Āşıḳam rindem melāmet eyledüm derdi ḳabūl
Zāhidā olsun selāmet cümle dermānı saña

cümle ezhāra:

1. **cümle ezhāra:**--*a*
Gazel 459
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün çiçekler.

Cümle ezhāra naẓar kıl gül çemen sulṭānıdur
Şeb-külāhıyla benefşe san levend oglanıdur

cümle faṣīh oldı:

1. **cümle faṣīḥ oldı:**--*dı*
Gazel 350
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şairin-aşığın-bütün sözlerinin etkileyici ve düzgün olduğu kastedilmektedir.

Dōstum medḥüñde didüm bir niçe ġarrā ġazel
Anuñ-ıçun oldı elfāẕum benüm cümle faṣīḥ

cümle giyāhum:

1. **cümle giyāhum:**-*u, -m*
Gazel 77
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün nebat,bitki,ot çeşitleri.

Ḳabrüm üzre gelicek nāz-ıla iy serv-i sehī
İdeler saña duā cümle giyāhum ṣanemā

cümle insān:

1. **cümle insān:**
Gazel 287
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tüm insanlar, yaratılan herkes.

Cām-ı Cem sun sāḳiyā bir dem ġanīmetdür ḥayāt
Çün içer cām-ı memātı cümle insān ʿāḳıbet

cümle islām ehli ile:

1. **cümle islām ehli ile:**
Gazel 97
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün İslam dini büyükleri.

İki ālem faḫrınuñ kıl ḥürmetine yā İlāh
Cümle İslām ehli ile raḥmetüñ bārān aña

cümle maḥfilhā:

1. **cümle maḥfilhā:**
Gazel 60
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün meclis,toplantı ve görüşme yerleri.

Olup efsānesi köhne gider Ferhād u Mecnūn'uñ
Muḥibbī ḳıṣṣası nevdür okınsun cümle maḥfilhā

cümle melā'ik:

1. **cümle melā'ik:**
Gazel 120
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün melekler.

Ḫāk-i pāyuñ göklere irişdüre bād-ı nesīm
İdine cümle melā'ik gözlerine tūtiyā

cümle mücrim bendeler:

1. **cümle mücrim bendeler:**--*ler*
Gazel 166
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün günahkar kullar.

Afv kıl kapuña gelmiş cümle mücrim bendeler
İsteceb hāzā ed-duā fī şānehū yā müstecīb

cümle mülk-i dili:

1. **cümle mülk-i dili:**--*i*
Gazel 142
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün gönül ülkeleri,aşıkların gönülleri kastedilmiştir.

Kondı sīnem üstine ġam leşkeri İdiser mülk-i dili cümle ḫarāb

cümle şīşe-i ʿār şikest gerek:

1. **cümle şīşe-i ʿār şikest gerek:**
Gazel 275
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısraya istinaden aşık - beni ayıplayıp kınayan kişilerin hepsi aslında utanma ve mahcup olmayı- çoktan bırakmış demektedir.

N'ola ḫalḳ atsa saña ṭaʿna daşın Şīşe-i ʿār gerek cümle şikest

cümle ten yanardı:

1. **cümle ten yanardı:**--*a, --r, --dı*
Gazel 127
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlündeki ateşle bütün maddi ve manevi varlığının(cisminin)yanıp,kül olması kastedilir.

Āteş-i dilden yanardı cümle ten Gözlerüm ger dökmese bārān aña

cümle ʿuşşāk:

1. **cümle ʿuşşāḳ:**
Gazel 253
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün aşıklar.

Sen olduñ ḥüsn-ile ḫurşīd-i enver
Kapuñda cümle ʿuşşāḳ oldı ẕerrāt

cümle uşşāḳa:

1. **cümle uşşāḳa:**-*a*
Gazel 76
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün aşıklar.

Eger luṭf u kerem kılsañ yiridür cümle uşşāḳa
Ne var şimdi mi olmışdur bu ālemde kerem peydā

cümle ʿuşşākını:

1. **cümle ʿuşşāḳını:**--*ı, --n, --ı*
Gazel 352
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bütün aşıklar kastedilir. (sevgili bağlamında).

Cümle ʿuşşākını ḳatl eyledi dilber didiler
Kıymadı ben kulına itdi baña ẓulm-ı ṣarīḥ

cümle varını:

1. **cümle varını:**--*ı, --n, --ı*
Gazel 374
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün varlığı.

Yoluña cümle varını ḫarc eyledi gözüm
Merd olsa kişi dirler aña kim budur çü merd

cümle yaşı:

1. **cümle yaşı:**--*ı*
Gazel 472
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın bütün göz yaşları.

Dökse gözüm ṣadefleri dürler ʿaceb degül
Zīrā ki yaşı cümle anuñ dāne dānedür

cümle zerrāt:

1. **cümle ẕerrāt:**
Gazel 196
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyanın bütün zerreleri, dünyadaki her şey.

Ẕerrāt cümle ḥüsnüñe şāhid yiter senüñ
Gün şulesine itmedi kimse gümān u reyb

cümle zindāndur:

1. **cümle zindāndur:**-*dur*
Gazel 84
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman,her an aşığın sevgiliyi görmediği zaman zindanda olduğu kastedilmiştir.

Gül açılsa ḫalḳ-ı ālem gül gibi ḫandān olur
Sensüzin gülzār-ı ālem cümle zindāndur baña

cümleten:

1. **cümleten:**
Gazel 113
Mısra: **10**
"Bütün, hep, tüm" anlamında belgisiz sıfat.

İy Muḥibbī Ḥaḳ Taālā mucizin iẓhār ide
Cümleten ola muṭī rām ola ehl-i ḥāc aña

cünbiş:

1. **cünbişinden:**-*in, -den*
Gazel 244
Mısra: **8**
Şevk, neşe ve coşkunluk dolu hareket, kaynaşma II eğlence, âlem, zevk ve eğlence toplantısı, eğlenti, âhenk.

Bildiler dīvāne göñlüm saña ʿāşıḳ oldugın
Cünbişinden bellüdür biñ eylesün inkār mest

cünūd oldı:

1. **cünūd oldı:**--*dı*
Gazel 392
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Asker olmak,bir ordu gibi toplanmak.

Yidi iḳlīmi musaḫḫar idesin himmet ile
Emr-i Ḥaḳḳ-ıla melekler saña çün oldı cünūd

cünūn:

1. **cünūnum:**-*(u)m*
Gazel 287
Mısra: **5**
(Aşkın verdiği) delilik, çılgınlık.

Ẓāhir itdi kūy-ı ʿışḳ içre cünūnum ʿāleme
Naḳş olan seng-i cefādan cism-i ʿüryān ʿāḳıbet

cünūn-ı ʿışk:

1. **cünūn-ı ʿışḳ:**
Gazel 294
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk çılgınlığı.

Eṭibbā el urup nabżuma didi
Cünūn-ı ʿışḳ ancak bu ʿalāmet

cürʿa-dān-ı cāmıdur:

1. **cürʿa-dān-ı cāmıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 493
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kadehin dibi,son yudum.

ʿĀşıḳ içdükde maḥabbet cāmını
Heft deryā cürʿa-dān-ı cāmıdur

cürʿa-i cāmı:

1. **cürʿa-i cāmı:**--*ı*
Gazel 289
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Içki kadehinin bir yudumu.

Cürʿa-i cāmı ezelden kim ezel nūş eyledi
Tañ degüldür tā ḳıyāmet gözine her bār mest

cüra-i cām-ı lebüñ:

1. **cüra-i cām-ı lebüñ:**--*ün*
Gazel 194
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dudağının kadehinin bir damlası.

Cüra-i cām-ı lebüñ olalıdan baña naṣīb
Ehl-i diller didiler "yā leytenī küntü türāb"

cüra-i cām-ı maḥabbet:

1. **cüra-i cām-ı maḥabbet:**
Gazel 200
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk kadehinin (son) damlası.

İy Muḥibbī cüra-i cām-ı maḥabbet nūş iden
Himmeti katında anuñ āb-ı Ḫıżr olur şarāb

cura-i cām-ı muḥabbet:

1. **cura-i cām-ı muḥabbet:**
Gazel 213
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgi kadehinin bir yudumu.

İy Muḥibbī cura-i cām-ı muḥabbet nūş iden
Himmeti katında anuñ āb-ı Ḫıżr olur serāb

cürʿa-i cāmum:

1. **cürʿa-i cāmum:**--*um*
Gazel 260
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kadehin dibinde kalan son

yudum. (Beyitte) sevgilinin aşığa gizlice deva göndermesi kastedilmektedir.

Hīç olur mı kim Muḥibbī
ḫastaya idüp devā
Diye dildār remz-ile bu cürʿa-i cāmum ilet

cürʿa-ı ʿışḳı:

1. **cürʿa-ı ʿışḳı:**--*ı*
Gazel 287
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk yudumu.

Cürʿa-ı ʿışḳı Muḥibbī çün ezel nūş eyledi
Olısardur āḫir ol rüsvā-yı devrān ʿāḳıbet

cürʿa-i laʿlüñ:

1. **cürʿa-i laʿlüñ:**--*ü, --n*
Gazel 223
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin şarap gibi kırmızı dudağının bir yudumu, bir damlası.

Her kim var-ısa cürʿa-i laʿlüñ ṭaleb ider
Ger şeyḫ-i şehr ola vü eger rind-i mey-perest

2. **cürʿa-i laʿlüñ:**--*ü, --n*
Gazel 264
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin şarap gibi kırmızı dudağının bir yudumu, bir damlası.

Her kim ki var cürʿa-i laʿlüñ ider ṭaleb
Ger şeyḫ-i şehr eger rind ü mey-perest

cürʿā-keş-i cām-ı meygede:

1. **cürʿā-keş-i cām-ı meygede:**--*de--ge, --de*
Gazel 261
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Meyveli kadehte kalan son yudumla sarhoş olmak kastedilmistir.

Oldı Muḥibbī cürʿā-keş-i cām-ı meygede
Mey-ḫˇōr olanuñ āḫir olur adı mey-perest

cüraña:

1. **cüraña:**--*na*
Gazel 149
Mısra: **4**
İçki kabının dibinde kalan son yudum.

Almaga būse lebüñden aña kim ḳādir olur
Ḳāniyem cüraña tā kim getürem ābı be-leb

cürʿañı içe:

1. **cürʿañı içe:**--*n, --ı, --e*
Gazel 248
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yudum, bir yudum. || İçki kabının dibinde kalan son yudumun içilmesi.

Herkes ki içe cürʿañı hergiz eylemeye
Ger şeyḫ-i şehr ola vü eger rind-i mey-perest

cürasın:

1. **cürasın:**-*sın*
Gazel 13
Mısra: **9**
İçki kabının dibinde kalan son yudum.

İçeli rūz-ı ezel cām-ı maḥabbet cürasın
Kim göre mesti ḫarābam didi ol kanzil baña

cürʿasın döker:

1. **cürʿasın döker:**--*s, --ı, --n, --e, --r*
Gazel 443
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şarabın son yudumunun(tortu) toprağa döküldüğü ifade edilmektedir.

İşidelden ḫāke döker cürʿasın meh-pāreler
Bu Muḥibbī anuñ içün işiginde ḫākdür

cürm:

1. **cürmüme:**-*üm, -e*
Gazel 2
Mısra: **3**
Suç / kabahat. II Günah.

Sen mürüvvet kānısın cürmüme çek afv-ı ḳalem
Umaram senden şafāat idesin yevm-i cezā

2. **cürm:**
Gazel 29
Mısra: **11**
Suç / kabahat. II Günah.

Cürm ü işyānum burundur gerçi ḥadden sır vire
Sen şefāat kānısın geldüm saña şefḳat uma

3. **cürmini:**-*i, -n, -i*
Gazel 156
Mısra: **3**
Suç / kabahat. II Günah.

Bunca mücrim kullaruñuñ cürmini setr eyleyüp
Eyledüñ her birine luṭf u seḫāñı sen naṣīb

4. **cürmi:**-*i*
Gazel 385
Mısra: **9**
Suç / kabahat. II Günah.

Cürmi çok geldi Muḥibbī kapuña redd eyleme
Kanda varsun pādişāhum saña tutmışdur ümīd

5. **cürmi:**-*i*
Gazel 488
Mısra: **6**
Suç / kabahat. II Günah.

Añ günāhuñ göz yaşuñ dök kesme luṭfından ümīd
Çünki bir māh-ṭalʿat cürmi yek sāledür

cürm ü işyānın añup:

1. **cürm ü işyānın añup:**--*ın, --up*
Gazel 160
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın günah ve hatalarını,isyanlarını düşünmesi kastedilir.

Muḥibbī cürm ü işyānın añup her dem duā eyler

Duāsın müstecāb eyle dilegüm bu-durur yā Rab

cürm ü işyānuña:

1. **cürm ü işyānuña:**--*u, --na*
Gazel 101
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Kabaat,kusur ve itaatsizlik. 2)Günah.

İy Muḥibbī cürm ü işyānuña olduñ mu terif
Ümmete kesme ümīd eyler şefāat Muṣṭafā

cürmüm katı añup:

1. **cürmüm katı añup:**--*üm, --up--up*
Gazel 284
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Günah ve suçların sert bir şekilde hatırlanması.

Cürmüm katı añup anı tevbe eyledüm
Yā Rab ḳabūl eyle keremden ʿināyet it

cürmüñ añup:

1. **cürmüñ añup:**--*ün, --up*
Gazel 144
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Suç ve günahı anmak.

İy Muḥibbī cürmüñ añup sakın olma nā-ümīd
Ger günāhuñ çogısa luṭfı Ḫudā'nuñ bī-ḥisāb

cüş eylesem:

1. **cüş eylesem:**--*se, --m*
Gazel 458
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Coşmak, hareketlenmek, galeyana gelmek.

Cām-ı ʿışḳı nūş idüp cüş eylesem ʿayb olmasun
Bilmeyen bilsün bu ḥāletler benüm nūşumdadur

cüş ide:

1. **cüş ide:**--*e*
Gazel 448
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Coşmak, taşmak, kaynamak.

Cüş ide āhum yilinden eşk-i çeşmüm korkaram
Ġarḳ olan ol dem eñ evvel zevraḳ-ı gerdündur

cüş it:

1. **cüş it:**
Gazel 242
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Coşmak, (dalga) birdenbire çoğalıp hızlanmak II heyecanlanmak, içten içe kaynamak, aşırı duygulanmak.

Olup mest ü ḫarābātī maḥabbet cāmını nūş it
Ḫum-ı mey-ḫāne-veş her dem ṣafādan kaynayup cüş it

cüst ü cüsın:

1. **cüst ü cüsın:**--*sın*
Gazel 210
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Araştırma, arayıp tarama.

Dōst vaṣlından egerçi kimsene virmez nişān
Cüst ü cüsın līk añsañ eylemez ehl-i ṭaleb

cüvān:

1. **cüvān:**
Gazel 251
Mısra: **10**
Far. Genç. II Derviş, sâlik.

Ne ṣādān ol ne ḫod ġamgīn
Muḥibbī ʿālem içinde
Gedā mīr ü cüvān u pīr iderler çün kamu rıḥlet

cüvān u ger şüyūḥ:

1. **cüvān u ger şüyūḫ:**
Gazel 358
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya'da yaşayan bütün gençler ve yaşlılar.

Saña ʿāşıḳlardur iy maḥbūb-ı şūḫ
Bu cihān içre cüvān u ger şüyūḫ

cüy eyle:

1. **cüy eyle:**
Gazel 214
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Irmak haline gelmek.

Arż ide Muḥib ḳāmetin ol serv-i sehī-ḳad
Pāyına gözüñ yaşını cüy eyle revān it

cüy kıl:

1. **cüy kıl:**
Gazel 278
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akarsu su gibi olmak. II Akıp, gitmek.

Cüy kıl kanlu yaşuñ tā ki ire işigine
Pāyına yüz sürüp ol serv-i ḫırāmāna ilet

cüybār ile:

1. **cüybār ile:**
Gazel 342
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Irmak, nehir, akarsu II aşığın gözyaşları.

Güñlümi şeydā kılaldan turmaz aglar gözlerüm
Cüybār ile olur çün defʿ-i sevdāya ʿilāc

cüybār olup:

1. **cüybār olup:**--*up*
Gazel 183
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) akan gözyaşları çokluğu nedeniyle akarsu ve ırmağa benzetilmiştir.

Cüybār olup akarsa tañ mı yaşum her ṭaraf
Bāġ ara reftār ider serv-i ḫırāmānum görüp

cüy-ı nīl:

1. **cüy-ı nīl:**
Gazel 305
Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nil nehri.

Āb-ı Ceyḥūn idi eşküm şimdi oldı cūy-ı Nīl
Mıṣr-ı ḥüsnüñ ḥaḳḳı itsün çeşmüm ʿummān-ıla baḥs

cūy-iken:

1. **cūy-iken:**-*-ken*
Gazel 315
Mısra: **13**
Irmak,nehir.

Aka aka cūy-iken baḥr oldı yaşum ʿāḳıbet
Maḥv olur yanına varsa itmesün enhār baḥs

çağ:

1. **çagıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 427
Mısra: **6**
Dönem, vakit, devir, zaman.

Güzeller pādişāhıdur niyāz ehline nāz itsün
Anuñ ḥüsnine kimse lā dimez ḥaḳ ḥüsni çagıdur

çağrış:

1. **çagrışur:**-*ur*
Gazel 385
Mısra: **8**
Hep bir ağızdan bağırmak, yüksek sesle söyleşmek.

Bu ḥarīm-i sīneme tīrüñ irişdükde şehā
Çagrışur cān u göñül her biri dir "hel min mezīd"

çağrış-:

1. **çagrışup:**-*up*
Gazel 426
Mısra: **8**
Hep bir ağızdan bağırmak, yüksek sesle söyleşmek.

Ḳāmet itseñ dōstum kopar ḳıyāmetler hemān
Ehl-i diller çagrışup eydürler āh ol bu mıdur

çagur:

1. **çagurup:**-*up*
Gazel 359
Mısra: **10**
Bir kimseye gelmesinin istendiğini bildirmek, davet etmek.

İy Muḥibbī dir ki kimse ummasun benden vefā
Çagurup her rūz u şeb feryād ider dellāl-ı çarḫ

2. **çagurup:**-*up*
Gazel 372
Mısra: **8**
Bir kimseye gelmesinin istendiğini bildirmek, davet etmek.

Gūşa almaz gül gibi dil bübülinüñ nālesin
Niçeye dek çagurup bu ḫasta göñlüm diye dād

3. **çagura:**-*a*
Gazel 259
Mısra: **10**
Hep bir ağızdan bağırmak, yüksek sesle söyleşmek.

Ger nidā ola eger nām-ı şerīfüñ be-ḥarem
Her yana çagura "lebbeyk" ehl-i ʿArafāt

4. **çagurup:**-*up*
Gazel 313
Mısra: **2**
Hep bir ağızdan bağırmak, yüksek sesle söyleşmek.

İtmedüñ hergiz bu ben dil-ḫasteyi yād el-ġıyāṣ
Gerçi itdüm işigüñde çagurup dād el-ġıyāṣ

5. **çagura:**-*a*
Gazel 395
Mısra: **8**
Hep bir ağızdan bağırmak, yüksek sesle söyleşmek.

Gūşa almaz gül gibi dil bülbülinüñ nālesin
Niçeye dek çagura bu ḫasta göñlüm dād dād

çagur-:

1. **çagurup:**-*up*
Gazel 59
Mısra: **2**
Bir kimseye gelmesinin istendiğini bildirmek, davet etmek.

Döşedi bu dil yine dām-ı belā Çagurup ışḳ ehline itdi ṣalā

2. **çagurup:**-*up*
Gazel 67
Mısra: **2**
Bir kimseye gelmesinin istendiğini bildirmek, davet etmek.

Döşedi bu dil yine ḫān-ı belā Çagurup ışḳ ehline itdi ṣalā

3. **çagurup:**-*up*
Gazel 175
Mısra: **4**
Bir kimseye gelmesinin istendiğini bildirmek, davet etmek.

Ḥüsnine maġrūrdur uşşāḳı eyler pāymāl
Çagurup biñ dād idersem gūş idüp virmez cevāb

4. **çagurur:**-*ur*
Gazel 391
Mısra: **10**
Hep bir ağızdan bağırmak, yüksek sesle söyleşmek.

Niçe yıldur ki girmez gūşuña hīç
Muḥibbī çagurur hey dād u bī-dād

çāh:

1. **çāḫı:**-*ı*
Gazel 20
Mısra: **3**
Kuyu. (Sevgilinin büyü yapıp aşığı hapseden çene çukuru bağlamında).

Tīr-i āha ḳaddüñi bük eyle bir çāḫı kemān
Kim güzeller māyil olur ok-ıla yadan yaña

2. **çāhdur:**-*dur*
Gazel 160
Mısra: **8**
Kuyu. (Sevgilinin büyü yapıp aşığı hapseden çene çukuru bağlamında).

Lebi şeftālüsin gördük dil ü cān-ıla meyl itdük

Elüñ sunma ḫaẕer eyle öñüñde
çāhdur ġabġab

çāh-ı zekanda:

1. **çāh-ı ẕeḳanda:**--*n, --da*
Gazel 266
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çene çukuru.

Niçeye degin saklayasın çāh-ı
ẕeḳanda
Kurtar anı ḫayra girüp zülfüñe
dār it

çāh-ı zenahdān içre:

1. **çāh-ı zenaḫdān içre:**--*dan*
Gazel 386
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşıkların sevgilinin gamzesinin çukuruna düşmesi kastedilmiştir.

Zülfüñüñ bendinde diller
çagrışup dirler meded
Kim düşe çāh-ı zenaḫdān içre ol
çıkmaz ebed

çāh-ı zenahdānuñ:

1. **çāh-ı zenaḫdānuñ:**
Gazel 182
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çene çukuru.

Gerçi vardum kūyuña evvel
dutıldum zülfüñe
Soñra ḥabs oldum ebed çāh-ı
zenaḫdānuñ görüp

çāk:

1. **çākdür:**-*dür*
Gazel 443
Mısra: **1**
Parça parça, yarık, yırtık.

Dest-i ʿışḳuñla egerçi kim bu
sīnem çākdür
Ġıll ü ġışdan ḥamdülillāh kim
bu göñlüm pākdür

çāk çāk olsa:

1. **çāk çāk olsa:**--*sa*
Gazel 478
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parçalanmak.

İy Muḥibbī çāk çāk olsa
girībānum ne tañ
Gülşen içre kıldugum ol serv-i
nāzum seyridür

çāk eyle:

1. **çāk eyle:**
Gazel 74
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parçalamak,paramparça etmek.

Tīġuñ alup gel Muḥibbī sīnesini
eyle çāk
Kıl naẓar aña maḥabbetden tolı
gör mihr ola

çāk eyledüm:

1. **çāk eyledüm:**--*dü, --m*
Gazel 183
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yırtmak, yarmak.

Bir saçı leylī-veşi gördüm
yakam çāk eyledüm
Didiler mecnūn baña bu cism-i
üryānum görüp

çāk ide:

1. **çāk ide:**
Gazel 40
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parçalanmak, goncaların yaprak açması.

Ger ḫırām-ı ḳad-ile seyr-i
gülistān kılsañ
Ġoncalar şevḳe gelüp her biri
çāk ide ḳabā

çāk idersem:

1. **çāk idersem:**--*e, --r, --se, --m*
Gazel 449
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parçalanmak,yırtmak.(aşık bağlamında).

Ten libāsın çāk idersem dōstlar
olmaz ʿaceb
Pīrehen dildār-ıla her gice
ʿüryān sarmaşur

çāk itse:

1. **çāk itse:**--*se*
Gazel 238
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parçalamak, yırtmak.

Tīġ-ı ġam çāk itse göñlüm yok-
durur aña ʿilāc
Kim dürüst ider kaçan kim ola
bir şīşe şikest

çāk olan:

1. **çāk olan:**-*an*
Gazel 37
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yırtılan, parçalanan.

Dōstlar yitmez mi bu deñlü
nümūne ışḳuma
Dest-i ġamla çāk olan ceyb ü
girībāndur baña

çāk olmaduk:

1. **çāk olmaduk:**--*ma, --du, --k*
Gazel 413
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parça parça olmak,bölünmek.

Ḫānesinden yār eger togsa
Muḥibbī gün gibi
Kalmaya çāk olmaduk hīç bir
girībānlar meded

çāk olmış:

1. **çāk olmış:**--*mış*
Gazel 452
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yırtılmak, parçalanmak.

Tīr-i ġamzeñden Muḥibbī yine
çāk olmış yatur
Rāḥatumdur ol benüm dimem ki
peykānum çıkar

çāk olur:

1. **çāk olur:**--*ur*
Gazel 218
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yırtılmak, parçalanmak II yok olmak.

Keşf-i burḳa eyleyüp çıksa
bulıtdan gün gibi

Çāk olur ışḳ ehlinüñ kalmaz girībānı dürüst

çākerlerüñ çok:

1. **çākerlerüñ çok:**--*ler, --ü, --n*
Gazel 365
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Peygamberimizin yüce olduğunu ve kul ve kölelerinin de çok olduğu kastedilmektedir.

Dü ʿālem şāhısın çākerlerüñ çok
Kıl anlardan bu kemter bendeñi ʿad

çāk-i ceyb ola:

1. **çāk-i ceyb ola:**-*a*
Gazel 87
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yakasını,paçasını yırtıp atmış çılgın aşık olması kastedilir.

Leylī saçuñ hevāsı ile Muḥibbī'ye
Mecnūn dinürse aña ne tañ çāk-i ceyb ola

çāk-i girībān:

1. **çāk-i girībān:**
Gazel 22
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaka yırtmak.

Bāġ ara gül ārızuñ ẕikr itseler iy ġönca-fem
Kala mı gülşende gül çāk-i girībān olmaya

2. **çāk-i girībān:**
Gazel 287
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaka parçalamak, yırtmak.

İstedüm pinhān idem sīnemde ġamzeñ yarasın
Rūşen itdi ʿāleme çāk-i girībān ʿāḳıbet

çāk-i girībān eyledüm:

1. **çāk-i girībān eyledüm:**--*dü, --m*
Gazel 310
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzüntü ve kederle yakasını parçalamak.

Nāgehān maḫfī naẓar kıldum güneş ruḫsāruña
Eyledüm ol dem hemān çāk-i girībān el-ġıyāṣ

çāk-i girībānum:

1. **çāk-i girībānum:**--*um*
Gazel 155
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beiytte) aşığın yarık,perişan elbisesinin yakası kastedilmiştir.

İy Muḥibbī sırr-ı ışḳı niçe yıllar sakladum
Tuydılar āḫir benüm çāk-i girībānum görüp

2. **çāk-i girībānum:**--*um*
Gazel 159
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın yarık,perişan elbisesinin yakası kastedilmiştir. (delilik,perişanlık anlamında.).

Bir saçı leylā sevüp dīvāne olsam dehr ara
Baña mecnūn diyesiz çāk-i girībānum görüp

3. **çāk-i girībānum:**-+*um*
Gazel 183
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın yarık,perişan elbisesinin yakası kastedilmiştir. (delilik,perişanlık anlamında.).

Pāre pāre göz yaşından lale döndi dāmenüm
Ẓāhir oldı derd-i dil çāk-i girībānum görüp

çākin görüp:

1. **çākin görüp:**--*in, --üp*
Gazel 135
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlün parça parça,bölük pörçük olduğunu görmek.

Dāġlar yakdum u hem çekdüm elifler yir yirin
Sīnemüñ çākin görüp reşk ide her ābdāl aña

çal:

1. **çalınur:**-*ın, -ur*
Gazel 438
Mısra: **8**
Vurmak, darbe indirmek.

ʿIşḳumuñ ṣıyt u ṣadāsın ẓāhir itdi ʿāleme
Ṭurra-i ġamla çalınur sīnem üzre kūsa sor

2. **çalınur:**-*ı, -n, -ur*
Gazel 373
Mısra: **5**
(Bir müzik aleti) Çalmak.

Bezm-i ġamda her kaçan bu ʿūd-ı sīnem çalınur
Ol dem eyler nāy-veş göñlüm benüm anda sürūd

3. **çalar:**-*ar*
Gazel 383
Mısra: **10**
(Bir müzik aleti) Çalmak.

Muḥibbī sīnesin mıżrāb-ı ġamla Çalar turmaz sanasın iñiler ʿūd

4. **çal:**
Gazel 430
Mısra: **3**
(Bir müzik aleti) Çalmak.

Çal sīne ṭablını ʿalem-i āhı çek dilā
Ġam kişveri virildi saña bu livā yiter

çanaġ:

1. **çanagıdur:**-*ıdur*
Gazel 427
Mısra: **4**
Çukur kap.

Döküben dürlü niʿmetler cihān ḫalḳın ġanī itdi
Ara yirde sınan ancak hemān Mecnūn çanagıdur

çār ʿanāṣır:

1. **çār ʿanāṣır:**
Gazel 337
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dört unsur || Ateş, hava, su ve topraktan oluşan dört unsur.

ʿĀşıḳ idüm ben ezelden yaradılmadan henüz
Kāyināt u nüh felek çār ʿanāṣır vaḳt-i penc

çār kitāb:

1. **çār kitāb:**
Gazel 392
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dört ilahi kitap.

Daʿvet-i Ḥaḳḳ'a yiter gerçi bugün iki güvāh
Ḥaḳ resūl olduguña çār kitāb oldı şühūd

çāre:

1. **çāresi:**-*si*
Gazel 49
Mısra: **4**
Bir sonuca varmak, ortadaki engelleri kaldırmak için tutulması gereken yol, çıkar yol, çözüm yolu; tedavi yolu, deva.

Jeng-i ġam gelse göñül āyīnesini kaplasa
Çāresi müldür anı nūş it olur ṣayḳal saña

2. **çāresi:**-*si*
Gazel 51
Mısra: **10**
Bir sonuca varmak, ortadaki engelleri kaldırmak için tutulması gereken yol, çıkar yol, çözüm yolu; tedavi yolu, deva.

Dār-ı dünyāda Muḥibbī çünki yok ġamdan ḫalāṣ
Çāresi nedür sorarsañ nūş kıl müldür baña

çāre eylesün:

1. **çāre eylesün:**--*sün*
Gazel 356
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Derman olmak(beyitte baş ağrısını dindirmek için sabah bahsedilen o meyi aşığa vermek.).

Nāgeh nidā irseydi seḥergeh begūş rūḥ
Her kim ḫumāra çāre diler eylesün ṣabūḥ

çāre idesin:

1. **çāre idesin:**--*e*, --*sin*
Gazel 415
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derdine derman olmak,bir çıkar yol göstermek.

Çāresüz kaldı ise yine ümīẕi sañadur
Demidür ki idesin Muḥibbī'ye çāre meded

çāre olmadı:

1. **çāre olmadı:**--*ma*, --*dı*
Gazel 353
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derman, deva olmak.

Çāre olmadı lebin öpmege cān geldi lebe
İy Muḥibbī içelüm yādına gel bārī ḳadeḥ

çāre olur mı:

1. **çāre olur mı:**--*ur*, --*mı*
Gazel 123
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çare olur mu, olmaz.

Āşıḳa çāre olur mı iy ṭabīb
Derd-i ışḳ içün dimişler bī-devā

çāre virür idüm:

1. **çāre virür idüm:**--*i*, --*düm*
Gazel 97
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir sonuca varmak, ortadaki engelleri kaldırmak için tutulması gereken yol, çıkar yol, çözüm yolu; tedavi yolu, deva vermek(göstermek).

Ne aceb kıydı aceb ẓulm eyledi devrān aña
Virür idüm çāre ger olsa-y-ıdı ben cān aña

çāre yok:

1. **çāre yok:**
Gazel 65
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çözümün, yolunun olmaması.

Yaşuñ girdābına düşdüñ Muḥibbī çāre yok hergiz
Çıkar şimden girü dilden ḫalāṣ-ı fikr-i sāḥil hā

2. **çāre yok:**
Gazel 405
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çözümün, yolunun olmaması.

Göz yaşın dökme didiler sırrūn ifşā olmasun
Çāre yok iẓhār idiser didüm āḫir rūy-ı zerd

3. **çāre yok:**
Gazel 71
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çözümün, yolunun olmaması.

Saklamak mümkindür eşküm virmeye ışḳdan nişān
Ẓāhir eyler çāre yok ammā ki çehrem zerd ola

4. **çāre yok:**
Gazel 408
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çözümün, yolunun olmaması.

Sernüvişt olan gelür aña Muḥibbī çāre yok
Eyleme hergiz şikāyet kılma dehr-i dūnı yād

5. **çāre yok:**
Gazel 440
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çözümün, yolunun olmaması.

ʿIşḳ müşkildür Muḥibbī çünki ṣabra çāre yok
Saña lāzım oldı şimden girü idesin sefer

6. **çāre yok:**
Gazel 177
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çözüm yolunun, çıkar yolunun bulunmaması.

İy Muḥibbī çāre yok bīmār-ı ışḳa bilmiş ol
Tutmasun nabżuñ gelüp yok yire bī-çāre ṭabīb

7. **çāre yok:**
Gazel 315
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çözüm yolunun, çıkar yolunun bulunmaması.

Ḫasta-i ʿışḳdur Muḥibbī bildük aña çāre yok
Bāri itme gel ṭabībā bir ser-i bīmār baḫs

çāresüz:

1. **çāresüz:**-*süz*
Gazel 78
Mısra: **5**
İstediğine erişmek hususunda elinde bir çaresi olmayan, elinden bir şey gelmeyen, aciz, zavallı, biçare.

Nā gibi bagrum delindi çāresüz āh eylerem
Gönderürem her nefes āh-ıla efġānı saña

çāresüz kaldı ise:

1. **çāresüz kaldı ise:**--*süz, --dı, --se*
Gazel 415
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kötü,biçare bir durumda bulunmak.

Çāresüz kaldı ise yine ümīẕi sañadur
Demidür ki idesin Muḥibbī'ye çāre meded

çarh:

1. **çarḫ:**
Gazel 21
Mısra: **2**
(Fars.) Gökyüzü, kâinat, felek, âlem, dünya.

Bezm-i ġamda nāle kıl iy nāy ḫāldaş ol baña
Çarḫ elinden iñleyem bir laḥẓa yoldaş ol baña

2. **çarḫa:**-*a*
Gazel 254
Mısra: **5**
(Fars.) Gökyüzü, kâinat, felek, âlem, dünya.

Ser çekdi yine āteş-i dil çarḫa ʿalem-vār
Yitmez mi şehīd-i ġama bu deñlü ʿalāmet

3. **çarḫuñ:**-*uñ*
Gazel 298
Mısra: **4**
(Fars.) Gökyüzü, kâinat, felek, âlem, dünya.

Şol ḳadar āh eyledüm çıkdı felekler saḳfına
Görinür çarḫuñ kebūd rengi oldı eyvānı dürüst

4. **çarḫuñ:**-*uñ*
Gazel 393
Mısra: **4**
(Fars.) Gökyüzü, kâinat, felek, âlem, dünya.

Şöyle yakdı āteş-i ʿışḳ uşbu gönlüm ḫānesin
Dūd-ı āhumdan göründügi budur çarḫuñ kebūd

çarḫa irişdi:

1. **çarḫa irişdi:**--*a, --iş, --di*
Gazel 366
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feleğe erişmek.

İrişdi çarḫa āh-ı āteş-ālūd
Melāyik gözlerin nem kıldı ol dūd

çarh-ı felek:

1. **çarḫ-ı felek:**
Gazel 128
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feleğin çarkı, baht, talih, çarkıfelek.

Deşt-i ġamda ḫālüme raḥm eyledi çarḫ-ı felek
Anuñ-ıçun rad nālān ebr giryāndur baña

2. **çarḫ-ı felek:**
Gazel 252
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feleğin çarkı, çarkıfelek II baht, talih.

Bād-ı āhumdan benüm turmaz döner çarḫ-ı felek
Bār-ı ʿışḳumdan-durur itdügi bu yirler sebāt

3. **çarḫ-ı felek:**
Gazel 354
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feleğin çarkı, çarkıfelek II baht, talih.

Çarḫ-ı felek itmedi çünki beni feraḥ
Sāḳī piyāle sun ki ider ādemi feraḥ

çarh-ı ġaddāruñ:

1. **çarḫ-ı ġaddāruñ:**--*un*
Gazel 191
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Merhametsiz felek.

İy Muḥibbī çarḫ-ı ġaddāruñ elinden āh u vāh
Çünki dilber vāṣıl olmaz bāri ḥelvā-yı raḳīb

çarh-ı gerdūndur:

1. **çarḫ-ı gerdūndur:**--*dur*
Gazel 201
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) feleğin dönme özelliğine sahip olması kastedilmiştir.

Çarḫ-ı gerdūndur iden göz yaşın āb
Göreyim döne döne ola ḫarāb

çarh-ı gerdūn-ıla:

1. **çarḫ-ı gerdūn-ıla:**--*ıla*
Gazel 319
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dönen felek(insanın kaderini belirleyen,olumsuz olarak ağ ören felek kastedilmiştir.).

İde-bilmez hīç kes bu ḳalb-i maḥzūn-ıla baḫs
Nitekim mümkin degüldür çarḫ-ı gerdūn-ıla baḫs

çarh-ı lāciverd:

1. **çarḫ-ı lāciverd:**
Gazel 403
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lacivert renkte, koyu mavi gök II gökyüzü.

Hicr taşın üstüme yagdurdı çarḫ-ı lāciverd
Yıkılup dil ḫānesi eflāke çıkdı āh-ı gerd

çarh-ı ẓālim:

1. **çarḫ-ı ẓālim:**
Gazel 355
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zalim felek. II Kötü talih, baht.

Bil ġanīmet ʿömri fevt itme elüñden sāġarı
İtmedin bu çarḫ-ı ẓālim kelleyi pürḫūn ḳadeḥ

çarḫ-ı ẓālim eyledi:

1. **çarḫ-ı ẓālim eyledi:**--*di*
Gazel 92
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığı sevgiliden ayrı kılan "zalim,acımasız felek" anlamı kastedilmiştir.

Gülşen-i kūyuñda bu cān bülbüli şādān-iken
Çarḫ-ı ẓālim eyledi sen verd-i ḫandāndan cüdā

çarhuñ işi:

1. **çarḫuñ işi:**--*u*, --*n*, --*i*
Gazel 444
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feleğin işi,uğraşı.

Çarḫuñ işi hemīşe şuʿbededür
ʿĀḳil añlar bunı müşāhededür

çarhuñ yüzi:

1. **çarḫuñ yüzi:**--*i*
Gazel 373
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feleğin yüzü.

Āteş-iʿışḳuñ yanaldan sīnem üzre çıkdı dūd
Ol sebebden görinür çarḫuñ yüzi dāyim kebūd

çeh:

1. **çehdür:**-*dür*
Gazel 479
Mısra: **6**
Kuyu, çukur. II Sevgilinin çene çukuru.

Eyler heves lebüñden şeftālūya irem dir
Dīvāne dil ne bilsün yol ugragında çehdür

çehār-deh:

1. **çehār-deh:**
Gazel 488
Mısra: **4**
Ayın ön dördü.

Ḫānesinden çün ṭulūʿ eyleye ol bedr-i münīr
Göñlümi alan benüm didüm çehār-deh sāledür

çehre:

1. **çehrem:**--*m*, -
Gazel 71
Mısra: **6**
Yüz, surat, sîmâ.

Saklamak mümkindür eşküm virmeye ışḳdan nişān
Ẓāhir eyler çāre yok ammā ki çehrem zerd ola

2. **çehresi:**-*s*, -*i*
Gazel 406
Mısra: **6**
Yüz, surat, sîmâ.

Gözi yaşlu olur ḫūn-ı cigerden Daḫı hem ehl-i ʿışḳuñ çehresi zerd

3. **çehre:**
Gazel 440
Mısra: **5**
Yüz, surat, sîmâ.

Ger murādı sīm-i eşk u çehre zerd idesin
Cān u dil olsun fedā yoluñda n'olur sīm ü zer

çehre-i zerdüm:

1. **çehre-i zerdüm:**--*üm*
Gazel 95
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sararıp,solmuş yüzü.

Dimedüm cānā ġamuñdan gerçi kim derdüm saña
Gün gibi rūşen degül mi çehre-i zerdüm saña

2. **çehre-i zerdüm:**--*ü*, --*m*
Gazel 107
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sararıp,solmuş yüzü.

Firḳat-ile soldı geçdi nev-bahār-ı ömrüm āh
Çehre-i zerdüm belā vü ġam ḫazānıdur baña

çehresi kızarmış:

1. **çehresi kızarmış:**--*si*, --*a*, --*r*, --*mış*
Gazel 210
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüzün(simanın) kızarmış olması.

Ārifüñ gülgün şarāb-ıla kızarmış çehresi
Ḥab yimekden zāhidüñ beñzi sararmış ḫūşk-leb

çek:

1. **çeker:**-*er*
Gazel 33
Mısra: **11**
(İstenilmeyen bir durum ve olayı) yaşamak zorunda kalmak.

Pādişāh olan kurı ġavġā çeker
Ālemüñ ẕevḳın sürer ḳāni gedā

2. **çekmişem:**-*miş*, -*em*
Gazel 411
Mısra: **4**
(İstenilmeyen bir durum ve olayı) yaşamak zorunda kalmak.

Lebüñden ayru iy şīrīn zebānum Anı kim çekmişem çekmedi Ferhād

3. **çekdügi:**-*düg*, -*i*
Gazel 486
Mısra: **8**
(İstenilmeyen bir durum ve olayı) yaşamak zorunda kalmak.

Ger ṣadā itseñ gelür kūhsārdan āvāzeler
Kūh-ken çekdügi bārı sanmañuz Hāmūn çeker

4. **çeker:**-*er*
Gazel 486
Mısra: **6**
(İstenilmeyen bir durum ve olayı) yaşamak zorunda kalmak.

ʿIşḳ ara cān virmegi ancak hemān Ferhād ider
Bu belā vü miḥneti de dāyimā Mecnūn çeker

5. **çek:**
Gazel 2
Mısra: **3**
Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

Sen mürüvvet kānısın cürmüme çek afv-ı ḳalem
Umaram senden şafāat idesin yevm-i cezā

6. **çeken:**-*en*
Gazel 106
Mısra: **3**
Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

Bir yaña ġamdur çeken bir yaña derd ü ġuṣṣadur
Niçeye dek çekdürürler bu serencāmı baña

7. **çek:**
Gazel 430
Mısra: **3**
Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

Çal sīne ṭablını ʿalem-i āhı çek dilā
Ġam kişveri virildi saña bu livā yiter

8. **çeker:**-*er*
Gazel 484
Mısra: **1**
Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

Gönlümüñ cānbāzını zülfi resen her sū çeker
Sanki mıḳnāṭīsdur turmz anı her mū çeker

9. **çeker:**-*er*
Gazel 484
Mısra: **2**
Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

Gönlümüñ cānbāzını zülfi resen her sū çeker
Sanki mıḳnāṭīsdur turmz anı her mū çeker

10. **çeker:**-*er*
Gazel 484
Mısra: **4**
Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

Rūz-ı baḫtum tīre vü hicrān şebi ġāyet dırāz
Her kaçan ol meh niḳāb-ı zülfini bir rū çeker

11. **çeker:**-*er*
Gazel 484
Mısra: **10**
Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

İy Muḥibbī artadur ʿışḳuñ belāsı dem-be-dem
Ġam yime her kim ki ʿāşıḳdur belāyı o çeker

12. **çekdüm:**-*dü, -m*
Gazel 122
Mısra: **7**
Giymek.

Didüm ki çekdüm rencini bulmaga ḥüsni gencini
İrmek aña mümkin degül bekler dü zülf-i ejdehā

<u>çek-:</u>

1. **çekdügüm:**-*düg, -üm*
Gazel 454
Mısra: **10**
(İstenilmeyen bir durum ve olayı) yaşamak zorunda kalmak.

Degül perr-i megesden yig bu dünyā
Muḥibbī çekdügüm uḫrā ġamıdur

2. **çeker:**-*er*
Gazel 486
Mısra: **1**
(İstenilmeyen bir durum ve olayı) yaşamak zorunda kalmak.

Her gice sensüz dilüm ṣad nāle çün gerdūn çeker
Gözlerüm yaşı yiñilmez her yaña Ceyḥūn çeker

3. **çekdügüm:**-*düg, -üm*
Gazel 499
Mısra: **7**
(İstenilmeyen bir durum ve olayı) yaşamak zorunda kalmak.

Çekdügüm derd ü ġamı bilmez Ḫudā'dan ġayrı kes
Añlamazlar saglar ḥasta ne ḥāl üstindedür

4. **çeküpdür:**-*üpdür*
Gazel 145
Mısra: **4**
Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

Azm kıldum kūy-ı yāra vālih ü ḥayrān ṣıfat
Giderem āb-ıla ḫāküm mi çeküpdür yā naṣīb

5. **çekmişdi:**-*mişdi*
Gazel 192
Mısra: **6**
Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

Vaṣlı-y-ıla rāḥat oldı cān u dil Gerçi kim hicr-ile çekmişdi ta ab

6. **çekmege:**-*meg, -e*
Gazel 216
Mısra: **4**
Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

Bugün meydān-ı rifatde murāduñca atup oklar
Elüñe çekmege devlet kemānın anı kurduñ tut

7. **çeker:**--*er*
Gazel 486
Mısra: **10**
(Bestelenmiş eser, musiki parçası manasında gazel vb.) seslendirmek, yüksek sesle taksim ederek musiki kaidesine göre okumak.

Müddeʿī bilmez Muḥibbī nüktesini añlamaz
Ṭabʿ-ı mevzūn olıcak şiʿri daḫı mevzūn çeker

8. **çeker:**-*er*
Gazel 486
Mısra: **2**
Almak, dahil etmek.

Her gice sensüz dilüm ṣad nāle çün gerdūn çeker
Gözlerüm yaşı yiñilmez her yaña Ceyḥūn çeker

9. **çeker:**-*er*
Gazel 486
Mısra: **4**
(Bir duyguyu içinde) Yaşatmak.

Dil kebāb itdi ciger mihmān idüp derd ü ġamı
Sāḳī-i çeşmüm ṣarāb-ıçun başından ḫūn çeker

10. **çeker:**-*er*
Gazel 486
Mısra: **8**
(Bir duyguyu içinde) Yaşatmak.

Ger ṣadā itseñ gelür kūhsārdan āvāzeler
Kūh-ken çekdügi bārı sanmañuz Hāmūn çeker

çekil:

1. **çekile:**-*e*
Gazel 270
Mısra: **8**
(İstenilmeyen bir durum ve olayı) yaşamak zorunda kalmak.

Çekilmez katıdur ʿışḳuñ kemānı
Ne ṭāḳat var çekile vü ne ḳudret

2. **çekilmez:**-*mez*
Gazel 270
Mısra: **7**
(İstenilmeyen bir durum ve olayı) yaşamak zorunda kalmak.

Çekilmez katıdur ʿışḳuñ kemānı
Ne ṭāḳat var çekile vü ne ḳudret

çekiş:

1. **çekişme:**-*me*
Gazel 141
Mısra: **13**
Anlaşmazlık içinde bulunmak, tartışmak, münâkaşa etmek:.

Yir çekişme kanda varsañ zīr ü bālā isteme
Tāc-ı devletdür Muḥibbī kimde var-ısa edeb

çekmeg-ile:

1. **çekmeg-ile:**
Gazel 7
Mısra: **2**
(İstenilmeyen bir durum ve olayı) yaşamak zorunda kalmak.

Yüzüñi gördüm ben evvel mübtelā oldum saña
Çekmeg-ile cevrüñi āḫir fedā oldum saña

çekmeye:

1. **çekmeye:**-*me, -y, -e*
Gazel 344
Mısra: **3**
(Beyitte) aşığı öldürecek okun yayını çekmek,asılmak kastedilmektedir.

Kaşlaruñ yayını cānā Zāl u Rüstem çekmeye
ʿĀşıḳ-ı dil-ḫastelerde var mı bu miḳdār güç

çemen:

1. **çemende:**-*de*
Gazel 52
Mısra: **2**
Ağaçlı ve çiçekli yeşil alan, çayır, çimen. II Gezinti, seyir yeri; sevgilinin bulunduğu yer.

Gül ruḫlaruñ añılsa göñül zār zār ola
Bülbül çemende nāle kılur nev-bahār ola

2. **çemen:**
Gazel 173
Mısra: **2**
Ağaçlı ve çiçekli yeşil alan, çayır, çimen. II Gezinti, seyir yeri; sevgilinin bulunduğu yer.

Kıl dilā cām-ı ḫoşgüvārı ṭaleb
Çemen ü āb u gülzārı ṭaleb

3. **çemende:**-*de*
Gazel 289
Mısra: **13**
Ağaçlı ve çiçekli yeşil alan, çayır, çimen. II Gezinti, seyir yeri; sevgilinin bulunduğu yer.

Bir ḳadeḥ nūş eylemiş sanmañ çemende ʿadelīb
Būy-ı güldendür hemīşe bülbül-i gülzār mest

4. **çemenden:**-*den*
Gazel 323
Mısra: **4**
Ağaçlı ve çiçekli yeşil alan, çayır, çimen. II Gezinti, seyir yeri; sevgilinin bulunduğu yer.

Görüp her serv-i bālāyı gözüñ yaşın revān itme
Gül-i dehrüñ vefāsı yok ṣafā virmez çemenden geç

5. **çemende:**-*de*
Gazel 397
Mısra: **6**
Ağaçlı ve çiçekli yeşil alan, çayır, çimen. II Gezinti, seyir yeri; sevgilinin bulunduğu yer.

Pervāne görse şemʿi hemān bāl ü per yakar
Bülbül çemende şevḳ-i gül ile ider sürūd

6. **çemende:**-*de*
Gazel 495
Mısra: **5**
Ağaçlı ve çiçekli yeşil alan, çayır, çimen. II Gezinti, seyir yeri; sevgilinin bulunduğu yer.

Çemende sāġar almışdur eline ʿiyş ider lāle
İderler ʿiyş ü ʿişretler çiçekler sanki cemlerdür

çemen sulṭānıdur:

1. **çemen sulṭānıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 459
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) benzetme yoluyla sevgilinin bütün güzeller içinde tek olduğu söylenmektedir.

Cümle ezhāra naẓar kıl gül çemen sulṭānıdur
Şeb-külāhıyla benefşe san levend oglanıdur

çenber:

1. **çenber:**
Gazel 128
Mısra: **5**
Canbazların gösteri yaptığı halka ‖ güzelin saç kıvrımı.

Kime anber kimine çenber görinür zülf-i dōst
Çeşmüme her tārı anuñ mār u ubāndur baña

çenber eylemiş:

1. **çenber eylemiş:**--*miş*
Gazel 282
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Baş veya boya bağlanan yemeni. 2)Köle veya tutsak olmak.

Gül yüzinde komış ʿanber kākül-i müşgīn-i dōst
Eylemiş kendüyi çenber kākül-i müşgīn-i dōst

çend:

1. **çend:**
Gazel 412
Mısra: **4**
Birkaç II Nice, çok.

Tolaşdı murġ-ı dil zülfi agına
Ḫalāṣ olmaz niçe cehd eylese çend

2. **çend:**
Gazel 262
Mısra: **1**
Ne kadar?.

Civāndur bu göñül ʿömr çend sālest
Bu dilden gitmez ol nāzük nihālest

çeng:

1. **çengüñ:**-*üñ*
Gazel 189
Mısra: **5**
Klâsik Türk müziğinde 18. yüzyıla kadar kullanılmış telli çalgı. Parmakla veya mızrapla çalınan farklı sayılardaki pek çok telden meydana getirilmiştir.

Mey-ile ḫoş olur āvāzı çengüñ
Bize sun sāḳiyā durma mey-i nāb

2. **çeng:**
Gazel 319
Mısra: **7**
Klâsik Türk müziğinde 18. yüzyıla kadar kullanılmış telli çalgı. Parmakla veya mızrapla çalınan farklı sayılardaki pek çok telden meydana getirilmiştir.

Bezm-i ġamda ḳaddümi çeng ü yaşum tār eyledüm
Eylerem şimden girü çeng-ile ḳanūn-ıla baḥs

3. **çeng-ile:**-*ile*
Gazel 319
Mısra: **8**
Klâsik Türk müziğinde 18. yüzyıla kadar kullanılmış telli çalgı. Parmakla veya mızrapla çalınan farklı sayılardaki pek çok telden meydana getirilmiştir.

Bezm-i ġamda ḳaddümi çeng ü yaşum tār eyledüm
Eylerem şimden girü çeng-ile ḳanūn-ıla baḥs

4. **çeng:**
Gazel 366
Mısra: **6**
Klâsik Türk müziğinde 18. yüzyıla kadar kullanılmış telli çalgı. Parmakla veya mızrapla çalınan farklı sayılardaki pek çok telden meydana getirilmiştir.

Zebān-ı ḥāl-ile her biri tesbīḥ
İder çeng ü eger nāy u eger ʿūd

5. **çenge:**-*e*
Gazel 429
Mısra: **7**
Klâsik Türk müziğinde 18. yüzyıla kadar kullanılmış telli çalgı. Parmakla veya mızrapla çalınan farklı sayılardaki pek çok telden meydana getirilmiştir.

Dönelden ḳāmetüm çenge
gözüm yaşını tār itdüm
Kanı bir merdüm-i dānā cihānda ḳīl ü ḳāl añlar

6. **cengümi:**-*üm, -i*
Gazel 316
Mısra: **7**
Mücadele, kavga, çekişme.

İtlerüñle cengümi görüp beni ʿayb eyleme
Ṣadr-içün her kişi eyler çünki aḳrān-ıla baḥs

çeng eyleyüp:

1. **çeng eyleyüp:**--*y*, --*üp*
Gazel 290
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çeng haline getirmek, çeng gibi iki büklüm etmek II eğmek, iki büklüm etmek II (çeng: Yay şeklinde eğri, Türk musikisinde kullanılmış bir âlet).

Ḳaddümi çeng eyleyüp takduñ aña cān riştesin
Nāle vü feryādumı zīr ü bam itdüñ ʿāḳıbet

çeng itdi:

1. **çeng itdi:**-*di*
Gazel 76
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Savaşmak.

Ġamuñ ḳaddümi çeng itdi birez nālişlerüm diñle
Gözüm yaşını tār itdi ider gör zīr ü ġam peydā

çeng ü dilüm ney:

1. **çeng ü dilüm ney:**--*ü, --m*
Gazel 146
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın iki büklüm olmuş beli ve gönlünün kederinden çıkardığı sesler ney çalgısına benzetilmiştir.

İy refīḳān bezm-i ġamda ḫūn-ı dil nūş ideli
Ḳāmetüm çeng ü dilüm ney sīnem olmışdur rebāb

çeng ü ʿūd:

1. **çeng ü ʿūd:**
Gazel 390
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Harba benzeyen bir çeşit telli çalgı ve mızrapla çalınan bir çalgı.

Dehr elinden cān kulagın aç işit
Nāle eyler nāy u iñler çeng ü ʿūd

çenge döndi:

1. **çenge döndi:**--*e, --di*
Gazel 458
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğilip bükülmüş olmak.(aşığın boyu bağlamında).

İy Muḥibbī çenge döndi ḳāmetüm oldı dü-tā
Anuñ-ıçun nār-ı ġam her dem benüm dūşumdadur

<u>çep olma:</u>

1. **çep olma:**-*-ma*
Gazel 141
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yanlış olmak ve davranmak.

İster-iseñ ālem içre idesin dāyim ḥużūr
Senden alçak yükseg-ile cehd eyle olma çep

<u>çerāġ:</u>

1. **çerāġın:**-*ın*
Gazel 13
Mısra: **17**
Çıra, kandil, mum.

Şem gibi dil çerāġın yakayın tā ṣubḥa dek
Pīr-i ışḳ virüp naṣīḥat didi yan yakıl baña

2. **çerāġıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 427
Mısra: **2**
Çıra, kandil, mum.

Kılan dil ḫānesin rūşen nigāruñ tāze dāġıdur
Ko yansun tekye-i ʿışḳuñ söyinmesün çerāġıdur

<u>çerāġ ola:</u>

1. **çerāġ ola:**-*a*
Gazel 54
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kandil,mum,alev(ateş) olmak.

Pervāne gibi odlara yana bu cān u dil
Ḫüsnüñ ḫayāli karşuma çün kim çerāġ ola

<u>çerāġ yakduñ:</u>

1. **çerāġ yakduñ:**-*-du, --n*
Gazel 388
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ateş yakmak,tutuşturmak.

İy Muḥibbī sūz-ı Ḫusrev'den yine yakduñ çerāġ
Kim ki rūşen gördi maʿnā cevherin itdi pesend

<u>çerāġı yansun:</u>

1. **çerāġı yansun:**-*-ı, --sun*
Gazel 478
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ateşin sönmemesi(aşığın gönlü bağlamında).

Tekye-i dilde ebed yansun çerāġı sīnemüñ
Kim maḥabbet şāhınuñ konmış ezelden ḫayrıdur

<u>çeşm:</u>

1. **çeşmi:**-*i*
Gazel 14
Mısra: **12**
Görme organı, dide, ayn.

Cām-ı laüñ sun lebüñden beni mest eyle didüm
Didi çeşmi ḫışm-ıla mestāne söylersin baña

2. **çeşmi:**-*i*
Gazel 24
Mısra: **4**
(Âşığın) gözü.

Giceler eflākde sūzān olan encüm degül
Taña kalmışdur gök ehli çeşmi ḫayrāndur baña

3. **çeşmüñ:**-*üñ*
Gazel 27
Mısra: **7**
(Âşığın) gözü.

Ḫışm-ıla çeşmüñ dökerse kanumı
Ḥamdü-lillāh kim ināyetdür baña

4. **çeşmümde:**-*(ü)m, -de*
Gazel 41
Mısra: **1**
(Âşığın) gözü.

Geh ḫayālüñ dilde geh çeşmümde cā
İdeli başumda vardur biñ hevā

5. **çeşmümden:**-*üm, -den*
Gazel 41
Mısra: **10**
(Âşığın) gözü.

Ḫāk-i pāyuñ gözlerüme sürmedür
Sürme çeşmümden anı virsün żiyā

6. **çeşmi:**-*i, -*
Gazel 49
Mısra: **10**
(Âşığın) gözü.

Dilde taṣvīr itmege cānā Muḥibbī naḳşuñı
Bagrı ḫūnın eyleyüpdür iki çeşmi ḥıl saña

7. **çeşmüm:**-*(ü)m*
Gazel 69
Mısra: **4**
(Âşığın) gözü.

Ḫāk-i pāyuñ gözlerüme sürmedür
Bunuñ-ıla çeşmüm bulur żiyā

8. **çeşmümde:**-*(ü)m, -de*
Gazel 70
Mısra: **1**
(Âşığın) gözü.

Geh ḫayālüñ dilde geh çeşmümde cā
Eylerem başumda var līkin hevā

9. **çeşmüme:**-*(ü)m, -e*
Gazel 70
Mısra: **3**
(Âşığın) gözü.

Küḥl idem çeşmüme ḫāk-i rāhını
Luṭf idüp getür ġubārın iy ṣabā

10. **çeşmüm:**-*(ü)m*
Gazel 72
Mısra: **6**
(Âşığın) gözü.

İy ṣabā olsun vaṣiyyet kūy-ı yāra iltesin
Dökilüp seng-i cefādan uşbu çeşmüm gerd ola

11. **çeşmüñ:**-*üñ*
Gazel 73
Mısra: **4**
(Âşığın) gözü.

Zülfüñ-ile ḫaṭṭuñ eyleye fitneler iẓhār

Çeşmüñ ne aceb bilmeye ya bī-ḫaber ola

12. **çeşmüm:**-*(ü)m*
Gazel 76
Mısra: **6**
(Âşığın) gözü.

Niār eyle ayagına nigāruñ cevher-i eşki
Dükenür sanma iy göñlüm ider çeşmüm o dem peydā

13. **çeşmüñe:**-*ü, -ñ, -e*
Gazel 89
Mısra: **3**
(Âşığın) gözü.

Ya çeşmüñe di eylemesün ḳaṣd cānuma
Ya būseñi vir tā ki baña ḫūn-bahā ola

14. **çeşmüm:**-*(ü)m*
Gazel 126
Mısra: **7**
(Âşığın) gözü.

Giceler tā ṣubḥa dek encüm sayar çeşmüm benüm
Ḫāb görmez gözlerüm ben eylerem āh-ıla vā

15. **çeşmüme:**-*(ü)m, -e*
Gazel 128
Mısra: **6**
(Âşığın) gözü.

Kime anber kimine çenber görinür zülf-i dōst
Çeşmüme her tārı anuñ mār u ubāndur baña

16. **çeşmüme:**-*(ü)m, -e*
Gazel 129
Mısra: **8**
(Âşığın) gözü.

Seni gözler rāstī ġayrı yaña kılmaz naẓar
Diseler bu çeşmüme olmaz aceb ḳıble-nümā

17. **çeşmi:**-*i*
Gazel 162
Mısra: **7**
(Âşığın) gözü.

Çeşmi ya atdı fiten ġamzesini itdi ḫadeng
Ḫūnum içmege heves kıldı ok u yaya düşüp

18. **çeşmüñ:**-*üñ*
Gazel 188
Mısra: **7**
(Âşığın) gözü.

Türk çeşmüñ fitneye āġāz ide Şūr u şer tola Irāḳ-ıla Arab

19. **çeşmüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 225
Mısra: **3**
(Âşığın) gözü.

Rūyuñda kaşuñ ṭāḳına çeşmüñ naẓar itdi
Mestāne geçüp eyledi miḥrāba imāmet

20. **çeşmüñ:**-*üñ*
Gazel 232
Mısra: **7**
(Âşığın) gözü.

Ehl-i ʿışḳı eylesün cellād çeşmüñ ko helāk
Kaʿbedür kūyuñ kamu anları ḳurbān oldı tut

21. **çeşmüme:**-*(ü)m, -e*
Gazel 262
Mısra: **6**
(Âşığın) gözü.

Miyānī fikr-ile döndüm ḫayāle Heme ʿālem bu çeşmüme ḫayālest

22. **çeşmüñ:**-*üñ*
Gazel 265
Mısra: **3**
(Âşığın) gözü.

Rūyuñda kaşuñ ṭāḳına çeşmüñ naẓar itdi
Mestāne geçüp eyledi miḥrāba imāmet

23. **çeşmüm:**-*(ü)m*
Gazel 303
Mısra: **1**
(Âşığın) gözü.

Çeşmüm ideli sen güle bir kez naẓar iy dōst
Cān bülbüli turmaz kılur āh-ı seḥer iy dōst

24. **çeşmüm:**-*(ü)m*
Gazel 305
Mısra: **8**
(Âşığın) gözü.

Āb-ı Ceyḥūn idi eşküm şimdi oldı cūy-ı Nīl
Mıṣr-ı ḥüsnüñ ḥaḳḳı itsün çeşmüm ʿummān-ıla baḥs

25. **çeşmüme:**-*(ü)m, -e*
Gazel 389
Mısra: **3**
(Âşığın) gözü.

Gün yüzüñe bakmag ile żaʿf geldi çeşmüme
Ḫāk-i pāyuñ komag ile defʿ oldı ol remed

26. **çeşmüñ:**-*üñ*
Gazel 422
Mısra: **6**
(Âşığın) gözü.

ʿAḳlumı alduñ evvel īmāna ḳaṣduñ āḫir
Zünnār-ı zülfüñ-ile çeşmüñ Firenge beñzer

27. **çeşmine:**-*i, -n, -e*
Gazel 435
Mısra: **9**
(Âşığın) gözü.

İy ṣabā irgür Muḥibbī çeşmine ḫāk-i derin
Tūtiyādan yig görinür yoḫsa dārūlar mıdur

28. **çeşmini:**-*i, -ñ, -i*
Gazel 440
Mısra: **2**
(Âşığın) gözü.

Ruḫlaruñ ḫayrānıdur her gice iy reşk-i ḳamer
Tā seḥer yummaz kevākib çeşmini eyler naẓar

29. **çeşmi:**-*i*
Gazel 445
Mısra: **9**
(Âşığın) gözü.

Çeşmi ilerü gitdi meger diller almaga
Turmış kafada perçemi yāruñ kemīn tutar

30. **çeşmi:**-*i*
Gazel 465
Mısra: **9**
(Âşığın) gözü.

Çeşmi yine bu Muḥibbī ḳaṣdına Elde ḫūnın dökmege ḫançer tutar

31. **çeşmi:**-*i*
Gazel 480
Mısra: **3**
(Âşığın) gözü.

Çeşmi eline yayını almış kemīn ider
Cān ḳaṣdın eyler okını gezler kiriştedür

32. **çeşmüm:**-*(ü)m*
Gazel 481
Mısra: **8**
(Âşığın) gözü.

Her kaçan gelse belā vü derd ü ġam kāşāneme
Mā-ḥażar bagrum kebāb çeşmüm tolu peymānedür

33. **çeşmi:**-*i*
Gazel 484
Mısra: **5**
(Âşığın) gözü.

Ġamze oklarını çeşmi yanına cemʿ eyleyüp
Atmaga ʿāşıḳlara almış ele ebrū çeker

34. **çeşmini:**-*i, -(n)i*
Gazel 487
Mısra: **10**
(Âşığın) gözü.

Gözyaşın nūş ideli olsa Muḥibbī n'ola mest
Çeşmini alsa eline tolu peymāne olur

35. **çeşmüñüñ:**-*üñ, -üñ*
Gazel 499
Mısra: **1**
(Âşığın) gözü.

Çeşmüñüñ bilmem ne ḥāli var ne al üstindedür
Ḫūn içer ancak bunı bildüm ḳıtāl üstindedür

<u>çeşme ḫāb gelmez:</u>

1. **çeşme ḫāb gelmez:**--*mez*
Gazel 151
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözüne uyku girmemesi kastedilmiştir.

Ḫālüñi fikr eyledügüm demde gelmez çeşme ḫāb
Ḫāb yüzin kimse göremez olıcak cāy-ı zübāb

<u>çeşme-i çeşmden:</u>

1. **çeşme-i çeşmden:**--*den*
Gazel 364
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz çeşmesi. || Aşığın ağlamaktan çeşmeye dönmüş gözleri.

Baḥr olsa gözümüñ yaşı cānā ʿaceb midür
Her dem akar bu çeşme-i çeşmden āb-ı telḫ

<u>çeşme-i ceyḥūn'am:</u>

1. **çeşme-i ceyḫūn'am:**--*am*
Gazel 246
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tevrat'a göre cennette yer alan dört kutsal ırmaktan biri.

Gözüm yaşına ġarḳ olsam ʿaceb mi
Ezelden çeşme-i Ceyḫūn'am iy dōst

<u>çeşmesār-ı çeşmüme:</u>

1. **çeşmesār-ı çeşmüme:**-*ü, -me*
Gazel 64
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı çeşmesi(çok akan gözyaşı).

Çeşmesār-ı çeşmüme gelse olur ānī nihān
Ya melekdür ya perīdür dimezem insān aña

<u>çeşmesār-ı çeşmümi:</u>

1. **çeşmesār-ı çeşmümi:**--*ü, --m, --i*
Gazel 247
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözlerinden çok yaş geldiğini ifade edebilmek için gözyaşı çeşmesi benzetmesi kullanılmıştır.

Kūze ile laʿlüñe ire diyü Çeşmesār-ı çeşmümi kıldum Furāt

<u>çeşm-i:</u>

1. **çeşm-i:**
Gazel 2
Mısra: **5**
Görme organı, göz. II Sevgilinin gözü.

Çeşm-i ālem cümle nūruñdan münevverdür senüñ
Yoluña olsa n'ola dünyā vü māfīhā fedā

<u>çeşmi ʿabher:</u>

1. **çeşmi ʿabher:**
Gazel 317
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nergis gözlü.

Ḳāmetüm dāl eyledi bir zülfi ʿanber el-ġıyā<u>s</u>
Kim ʿaceb āl eyledi ol çeşmi ʿabher el-ġıyā<u>s</u>

<u>çeşmi āfet:</u>

1. **çeşmi āfet:**--*i*
Gazel 312
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Belalı, tehlikeli göz || Sevgili.

Saçı ẕālim ḥabībüñ çeşmi āfet
Olurlar fitneye her biri bāʿi<u>s</u>

<u>çeşm-i cellādını:</u>

1. **çeşm-i cellādını:**--*ı, --n, --ı*
Gazel 500
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Merhametsiz göz(aşığı öldüren sevgilinin bakışları).

Çeşm-i cellādını gördükde hemān ditrer yürek
Tīġını elde görüp cāna mehābetler gelür

<u>çeşm-i cihān-bīnüm:</u>

1. **çeşm-i cihān-bīnüm:**--*ü, --m*
Gazel 491
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyayı gören göz.

Eger rūşen ola çeşm-i cihān-bīnüm ʿaceb olmaz
Ġubār-ı dergeh-i cānān-ıla çünkim mükeḥḥeldür

çeşmi eksilmeye:

1. **çeşmi eksilmeye:**-*me, -ye*
Gazel 73
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözündeki yaş eksilmesin anlamında kullanılmıştır.

Āşıḳ gibi olmaya münim cihānda kim
Eksilmeye çeşmi tolu sīm ü zer ola

çeşm-i fettānın:

1. **çeşm-i fettānın:**--*ı, --n*
Gazel 434
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Büyüleyici ve çekici bakış.

Nigāruñ çeşm-i fettānın Muḥibbī'den suʾāl itseñ
Cevābı bu biri fitne birisi ʿayn-ı āfetdür

çeşm-i gevher-pāş:

1. **çeşm-i gevher-pāş:**
Gazel 36
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnci saçan göz. (Gözyaşı kast edilmiştir.).

Sīne gülşen olalı dīdem akıdur yaş aña
Ne aceb merdümlik itdi çeşm-i gevher-pāş aña

çeşm-i giryānum:

1. **çeşm-i giryānum:**--*um*
Gazel 155
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlayan göz.

Ebr-i miḥnet sandılar gördükde dūd-ı āhumı
Didiler seyl-i belādur çeşm-i giryānum görüp

2. **çeşm-i giryānum:**--*um*
Gazel 159
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlayan göz.

Aglasam kan aglasam serv-i ḫırāmānum görüp
Dōstlar ayb eylemeñ bu çeşm-i giryānum görüp

çeşm-i ḫumār:

1. **çeşm-i ḫumār:**
Gazel 437
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Baygın göz.

Fitne-i ʿālem-durur her dem o zülf-i müşg-bār
Ḫˇāb yüzin merdüme göstermez ol çeşmi ḫumār

çeşm-i hūnrīz-ile:

1. **çeşm-i ḫūnrīz-ile:**--*le*
Gazel 136
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kan dökücü yan bakışları kastedilmiştir.

Çeşm-i ḫūnrīz-ile bir laḥẓada döke niçe kan
Āşıḳ-ı ḫasta-dile dāyim anuñ kīni ola

çeşm-i hūn-rīzüñüñ:

1. **çeşm-i ḫūn-rīzüñüñ:**--*u, --n*
Gazel 444
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kan döken gözleri.

Çeşm-i ḫūn-rīzüñüñ nedür ḳaṣdı
Her dem ʿuṣṣāḳa işi ʿarbededür

çeşm-i küşād:

1. **çeşm-i küşād:**
Gazel 368
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açılmış, bakan.göz.

Döymeye ġamzeleri tīrine sīnem siperi
Her kaçan vire kaşı yayına ol çeşmi küşād

çeşm-i mahmūrı:

1. **çeşm-i maḫmūrı:**--*ı*
Gazel 212
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Putların baygın, süzgün gözü II güzel sevgililerin baygın bakışı.

Çeşm-i maḫmūrı içelden mey yirine kanumı
Sīne tennūrında itdüm ben daḫı bagrum kebāb

çeşm-i mecnūn:

1. **çeşm-i mecnūn:**
Gazel 188
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mecnun'un gözleri.

Çeşm-i Mecnūn Leyli'ye ḫargāhdur
Eylemişdür kirpügin aña ṭınab

çeşmi mest:

1. **çeşmi mest:**
Gazel 292
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mahmur/baygın göz.

Eline aldı yine seng-i cefā ol çeşmi mest
İdiserdür vā dirīġā şīşe-i göñlüm şikest

çeşm-i mest:

1. **çeşm-i mest:**
Gazel 443
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mahmur/baygın göz.

Mey yirine kanum içse tañ mıdur ol çeşmi mest
Māh-rūlar ḫūn-ı ʿāşıḳ dökmede bī-bākdür

çeşm-i mestin:

1. **çeşm-i mestin:**--*i, --n*
Gazel 473
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin mest edici gözleri, sevgilinin âşığı kendinden alan, mest eden bakışları. II İlahi sevgilinin tecellisi ile ortaya çıkan kesret âlemi (tasavvufî bağlamda).

Çeşm-i mestin içmege kan sanma müjgān ögredür

Agız açup gūşına ol zülf-i fettān ögredür

çeşm-i mestüñ:

1. **çeşm-i mestüñ:**--*ü, --n*
Gazel 130
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sarhoş göz, kendinden geçmiş göz.

Çeşm-i mestüñ ḫışm-ıla kılsa naẓar
Tutmışam ben sīne ḫançerden yaña

2. **çeşm-i mestüñ:**--*ün*
Gazel 190
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sarhoş göz, kendinden geçmiş göz.

Çeşm-i mestüñ dilberā kıldı benüm ḫālüm ḫarāb
Lal-i nābuñ eylemişdür gözlerüm yaşın şarāb

çeşmi sāġarından:

1. **çeşmi sāġarından:**--*ı, --n, --dan*
Gazel 423
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz yaşı kadehi.

Kim ki çeşmi sāġarından nūş ide ḫūn-ı ciger
Devlet-i ʿışḳuñda ol Dārā vü İskender geçer

çeşmi ser-hōşumdadur:

1. **çeşmi ser-ḫōşumdadur:**--*u, --m, --da, --dır*
Gazel 458
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin baygın-sarhoş olmuş gözleri kastedilmektedir.

Ehl-i diller bendi ol zülf-i siyeh pūşumdadur
ʿĀşıḳuñ āḫir helāki çeşmi ser-ḫōşumdadur

çeşmi sihre bünyād kılsa:

1. **çeşmi siḥre bünyād kılsa:**--*i, --e, --sa-e-i*
Gazel 410
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin gözlerinin sihir yapması kastedilmektedir.

Olur her bir kılı zülfinüñ ejder
Kaçan kim kılsa çeşmi siḥre bünyād

çeşm-i siyāh:

1. **çeşm-i siyāh:**
Gazel 374
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Siyah,kara göz(sevgilinin - fitne saçan-gözleri).

Çeşm-i siyāh ḫūn-ı cigerle görindi surḫ
Mūy-ı sefīd ẓāhir olup oldı rūy-ı zerd

çeşm-i şūḫuña:

1. **çeşm-i şūḫuña:**--*u, --n, --a*
Gazel 436
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin baygın ve etkileyici gözleri.

Cān fedādur çeşm-i şūḫuña senüñ iy dil-firīb
Gönlümi böyle perīşān iden ol ḳākül geçer

çeşm-i ter:

1. **çeşm-i ter:**
Gazel 451
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlayan göz.

Dil yandugına ʿāşıḳa āhı eşer yiter
Şāhid gerekse ʿışḳına bu çeşm-i ter yiter

çeşmi tolu āb:

1. **çeşmi tolu āb:**--*i, --u*
Gazel 158
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) güzelliği ve parlaklığı sebebiyle sevgiliye bakanların gözlerinin sulandığı kastedilmiştir.

Dōstum alnuñ ḳamer olmasa yüzüñ āfītāb
Olmaz-ıdı kim naẓar eylerse çeşmi tolu āb

çeşm-i yār:

1. **çeşm-i yār:**
Gazel 283
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin gözleri.

Ḫālüm aglarsam katında ḫˇāba varmaz çeşm-i yār
Miḥnet ü derdüm aña efsāne oldı ʿāḳıbet

2. **çeşm-i yār:**
Gazel 338
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin (kan dökücü) gözü.

Gāh ġam vīrān ider dil mülkini geh çeşm-i yār
Hey müselmānlar meded vīrāneden kim aldı bāc

çeşmüm demidür:

1. **çeşmüm demidür:**--*ü, --m, --i, --dür*
Gazel 454
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin kanlı gözleri(çok ağlamaktan kanlı akan göz yaşı) kastedilmektedir.

Görinen laʿli bu çeşmüm demidür
Nigīni ehl-i ʿışḳuñ ḫātemidür

çeşmüm ise:

1. **çeşmüm ise:**--*ü, --m*
Gazel 450
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gözleri.

Akar suya eser yile tayanma göñlüme dirdüm
Meger çeşmüm ise ābī imiş āhum hevāyīdür

çeşmüm merdümi:

1. **çeşmüm merdümi:**--*ü, --m, --i*
Gazel 385

Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz bebeği.

Niçe yıllardur yanur eşkümle çeşmüm merdümi
Yunmag-ıla olmazımış dōstlar Hindū sefīd

<u>çeşmüm pāyına dürler döküben:</u>

1. **çeşmüm pāyına dürler döküben:**--*ü, --m, --ı, --n, --a, --ler, --üben*
Gazel 494
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgilinin eşiğine inciye benzetilen göz yaşlarını dökmeyi ifade etmektedir.

Dürler döküben pāyına ī s̲ ār ide çeşmüm
Nāz-ıla kaçan ḳaṣd ide seyrāna güzeller

2. **çeşmüm pāyına dürler döküben:**--*ü, --m, --ı, --n, --a, --ler, --üben*
Gazel 494
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgilinin eşiğine inciye benzetilen göz yaşlarını dökmeyi ifade etmektedir.

Dürler döküben pāyına īs̲ār ide çeşmüm
Nāz-ıla kaçan ḳaṣd ide seyrāna güzeller

<u>çeşmüme geleliden:</u>

1. **çeşmüme geleliden:**--*ü, --me, --e, --li, --den*
Gazel 203
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin suretinin aşığın gözünün önüne gelmesi kastedilmiştir.

Bir perī-peyker ḫayāli geleliden çeşmüme
Dilde ṭāḳat kalmadı bu cāna düşdi iżṭırāb

<u>çeşmüme hayāli gelse:</u>

1. **çeşmüme ḫayāli gelse:**--*ü, --m, --e, --i, --se*
Gazel 475
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık gözüne sevgilinin hayalinin geldiğini kastetmektedir.

Gelse ḫayāli çeşmüme ammā görinmez āh
Kim gördi perī ādem-ile āşinā olur

<u>çeşmümüñ nigāhı:</u>

1. **çeşmümüñ nigāhı:**--*ü, --m, --ün, --ı*
Gazel 488
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin gözlerinin bakışı(karışıklık çıkarma bağlamında).

Ġayrıya kılmaz naẓar ger mihr ü māh olursa da
Çün nigāhı çeşmümüñ ol rūy-ı ferrūḫ-fāladur

<u>çeşmüñüñ cellādına:</u>

1. **çeşmüñüñ cellādına:**-*ı, -na*
Gazel 84
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin delici bakışlarının aşığı öldürmesi kastedilmiştir.

Cān u dilden çeşmüñüñ cellādına sundum boyun
Arada bildüm ḥicāb olan bugün cāndur baña

<u>çevgān:</u>

1. **çevgān:**
Gazel 12
Mısra: **4**
Çevgan oyununda kullanılan ucu eğri değnek.

Her ṭarafdan niçe sırlar kevkebi ġaltān ola
Zülf-i anber-rīzini kılsa eger çevgān aña

2. **çevgānına:**-*ı, -na*
Gazel 14
Mısra: **13**
Çevgan oyununda kullanılan ucu eğri değnek.

Zülfi çevgānına top it başuñı meydāna gel
Çün Muḥibbī kendüñi merdāne söylersin baña

3. **çevgān:**
Gazel 25
Mısra: **7**
Çevgan oyununda kullanılan ucu eğri değnek.

Çevgān idüp zülfi nigār çün nāz-ıla olsa süvār
Top eyle başuñ gel dilā yolında kıl ġaltān aña

4. **çevgāna:**-*a*
Gazel 195
Mısra: **5**
Çevgan oyununda kullanılan ucu eğri değnek.

Zülfini kaçan elde o çevgāna beñzede
Meydān içinde başı dilā sen de eyle top

5. **çevgānın:**-*ı, -n*
Gazel 198
Mısra: **4**
Çevgan oyununda kullanılan ucu eğri değnek.

Işḳ meydānında top it oynasun dilber serüñ
Furṣat el virdükçe maḫfī zülfinüñ çevgānın öp

<u>çevgān eylese:</u>

1. **çevgān eylese:**--*se*
Gazel 153
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçını cirit oyunlarında atlıların birbirlerine attıkları değnek haline getirmek.

Her kaçan kim zülfi çevgān eylese meh-pāreler
Āşıḳa lāyıḳ budur kim eyleye başını top

<u>çevgān göre:</u>

1. **çevgān göre:**--*e*
Gazel 206
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cirit oyununda kullanılan ucu eğri değnek(sevgilinin saçına benzetiliyor.).

Kaçan yāruñ göre zülfini çevgān
Gerekdür eyleye başın hemān
top

<u>çevgān ide:</u>

1. **çevgān ide:**--*e*
Gazel 278
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çevgan oyunu gibi oynamak.

Ola kim oyna gelüp zülfini
çevgān ide yār
Top idüp sen de dilā başuñı
meydāna ilet

<u>çevgān idüp:</u>

1. **çevgān idüp:**--*üp*
Gazel 401
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cirirt oyununda kullanılan ucu eğri değnek(sevgilinin saçına benzetiliyor.).

Ol yüzi gül zülfini çevgān idüp
aldı ele
Top olısar niçe serler ger kıla
meydān-ı ʿiyd

2. **çevgān idüp:**--*üp*
Gazel 473
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cirirt oyununda kullanılan ucu eğri değnek(sevgilinin saçına benzetiliyor.).

Ḥüsn meydānında top itmiş
serin ʿāşıḳlaruñ
Zülfini çevgān idüp esbine
cevlān ögredür

<u>çevgān itse:</u>

1. **çevgān itse:**--*se*
Gazel 186
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çevgan etmek.(Değnek yapmak.).

Ser-i zülfini çevgān itse dilber
Dilā sen daḫı eyle başuñı top

<u>çevgān-ı zülfe:</u>

1. **çevgān-ı zülfe:**--*e*
Gazel 475
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çevgana benzeyen saç.II Saç sopası.

Çevgān-ı zülfe itdi Muḥibbī
başını top
Meydān-ı ʿışḳa kim gire cānı
fedā olur

<u>çi:</u>

1. **çi:**
Gazel 13
Mısra: **5**
'ne çare, ne fayda' anlamına gelen soru edatı.

Ömr naḳdin vaṣl içün ḫarc
eyledüm ammā çi sūd
Sayüm oldı ancak taḥṣīl-i bī-
ḥāṣıl bāña

<u>çi sūd:</u>

1. **çi sūd:**
Gazel 403
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne fayda.

Sırr-ı ʿışḳı saklamak ḳaṣd
eyledüm ammā çi sūd
Ẓāhir eyler āh u eşk ü bir yaña
ruḫsār-ı zerd

<u>çiçek:</u>

1. **çiçekler:**-*ler*
Gazel 495
Mısra: **6**
Çiçek, güzeller.

Çemende sāġar almışdur eline
ʿiyş ider lāle
İderler ʿiyş ü ʿişretler çiçekler
sanki cemlerdür

<u>çigzin:</u>

1. **çigzinür:**-*ür*
Gazel 165
Mısra: **3**
Dönmek, dolaşmak.

Döne döne sīḫ-i ġamla āteş üzre
çigzinür
Göz yaşı āb-ı nemekdür bagrum
olaldan kebāb

<u>çık-:</u>

1. **çıkar:**-*ar*
Gazel 452
Mısra: **1**
(Bir yerden) Uzaklaşmak, ayrılmak, (bir yeri) terketmek.

Ḫānesinden her kaçan serv-i
ḫırāmānum çıkar
Gözlerüm yaşı revān olup bile
cānum çıkar

<u>çık:</u>

1. **çıkmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 172
Mısra: **12**
(Bir yerden) Uzaklaşmak, ayrılmak, (bir yeri) terketmek.

Bende-i maḫlaṣ Muḥibbī bendeñ
olmışdur senüñ
Bendelikden çıkmasun budur
duāmuz yā Mucīb

2. **çıkmazdan:**-*maz, -dan*
Gazel 379
Mısra: **9**
(Bir yerden) Uzaklaşmak, ayrılmak, (bir yeri) terketmek.

Dōstlar bu cān u dil çıkmazdan
öñdin bir nefes
Ol Mesīḥā-dem melek yüzlü
nigārumdan meded

3. **çıkmaz:**-*maz*
Gazel 386
Mısra: **2**
(Bir yerden) Uzaklaşmak, ayrılmak, (bir yeri) terketmek.

Zülfüñüñ bendinde diller
çagrışup dirler meded
Kim düşe çāh-ı zenaḫdān içre ol
çıkmaz ebed

4. **çıkar:**-*ar*
Gazel 452
Mısra: **6**
(Bir yerden) Uzaklaşmak, ayrılmak, (bir yeri) terketmek.

Laʿlin añdum deşt-i ġamda
şevḳ-ıla kan agladum
Her ne yirde kim kazarlarsa
benüm kanum çıkar

5. **çıkmam:**-*ma, -m*
Gazel 452
Mısra: **8**
(Bir yerden) Uzaklaşmak, ayrılmak, (bir yeri) terketmek.

Cān u dilden deyr ara sevdüm
yine bir muġbeçe

Deyrden dūr oluban çıkmam meger cānum çıkar

6. **çıkar:**-*ar*
Gazel 452
Mısra: **10**
(Bir şeyin içinden) Bir miktârı ayrılmak, bir miktârı eksilmek.

Tīr-i ġamzeñden Muḥibbī yine çāk olmış yatur
Rāḥatumdur ol benüm dimem ki peykānum çıkar

7. **çık:**
Gazel 11
Mısra: **8**
(Yüksek bir yere varmak için) Yukarı doğru gitmek, yüksekteki bir yere erişmek.

Çün güzeller pādişāhısın virildi şāhlık
Çık serīr-i ḥüsne dinsün ḫūblar şāhı saña

8. **çıkmaga:**-*maġ, -a*
Gazel 270
Mısra: **10**
(Yüksek bir yere varmak için) Yukarı doğru gitmek, yüksekteki bir yere erişmek.

Nigāruñ ḳaṣrına āhuñ kemendin
Atuban çıkmaga gel eyle himmet

9. **çıkar:**--*ar*
Gazel 456
Mısra: **2**
(Yüksek bir yere varmak için) Yukarı doğru gitmek, yüksekteki bir yere erişmek.

Her kaçan āteş-i ġam bu dil-i ġamnāke çıkar
Dūd-ı dil āhum ile ḳubbe-i eflāke çıkar

10. **çıkar:**--*ar*
Gazel 456
Mısra: **4**
(Yüksek bir yere varmak için) Yukarı doğru gitmek, yüksekteki bir yere erişmek.

Leẕẕet-i tīġ-ı ġam-ı yār-ıla āḫir ölenüñ
Lāle-veş kanlu libāsı kefen-i çāke çıkar

11. **çıkar:**--*ar*
Gazel 456
Mısra: **6**
(Yüksek bir yere varmak için) Yukarı doğru gitmek, yüksekteki bir yere erişmek.

Dīdemi ferş-i rehüñ eyleyem iy serv-i ḫırām
Pāyuña ḫayf degül mi ki basup ḫāke çıkar

12. **çıkar:**-*ar*
Gazel 65
Mısra: **10**
(Bir şeyi) ortaya çıkarmak.

Yaşuñ girdābına düşdüñ Muḥibbī çāre yok hergiz
Çıkar şimden girü dilden ḫalāṣ-ı fikr-i sāḥil hā

13. **çıkar:**-*ar*
Gazel 452
Mısra: **4**
(Bir şeyi) ortaya çıkarmak.

Sıgmaya tomāra yazsam zülfinüñ evṣāfını
Gül yüzi medḥinde her yıl tāze dīvānum çıkar

14. **çıkar:**-*ar*
Gazel 456
Mısra: **1**
(Bir şeyi) ortaya çıkarmak.

Her kaçan āteş-i ġam bu dil-i ġamnāke çıkar
Dūd-ı dil āhum ile ḳubbe-i eflāke çıkar

15. **çıkar:**-*ar*
Gazel 456
Mısra: **8**
(Bir şeyi) ortaya çıkarmak.

Esb-i nāz-ıla gelüp ü yār beni öldüre ger
Baña devlet bu serüm ḫalḳa-i fitrāke çıkar

<u>çıkar:</u>

1. **çıkarur:**-*u, -r*
Gazel 184
Mısra: **10**
(Yüksek bir yere varmak için) Yukarı doğru gitmek, yüksekteki bir yere erişmek.

Āhuñ ipini koma Muḥibbī sakın elden
Eflāke çıkarur seni āḫir elüñ alup

2. **çıkardum:**-*du, -m*
Gazel 417
Mısra: **9**
(Bir şeyi) ortaya çıkarmak.

Maḫzen-i dilden çıkardum yine söz gevherlerin
Oldı söz ehli yanında maʿnī gevherden leẕīẕ

<u>çıkar mı:</u>

1. **çıkar mı:**--*a, --r, --mı*
Gazel 267
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın başından ah dumanlarının çıkması - olur mu,olmaz mı- biçiminde kastedilmiştir.

Bu dil yanup başumdan dūd-ı āhum
Çıkar mı ʿışḳda olmasa ḥarāret

<u>çıkubanı:</u>

1. **çıkubanı:**--*uban, --ı*
Gazel 488
Mısra: **12**
(Beyitte) sevgiliye karşı çıkan,ona katılmayan anlamında kullanılmıştır.

İy Muḥibbī yār gönderse eger tīr-i cefā
Cān u dilden aña karşu çıkubanı aladur

<u>çın:</u>

1. **çin'den:**
Gazel 335
Mısra: **1**
Sevgilinin saçının kokusu olan miskin çıkarıldığı Çin ülkesi.

Çīn-i zülfüñdür alan Çin'den ḫarāc
Taḫt-ı Rūm'uñ şāhıdur başında tāc

2. **cin:**
Gazel 182
Mısra: **7**
(Ar. cinn) İnsanlar tarafından görülmeyip çeşitli biçimlere girerek ancak kendileriyle ilgi kuranlara veya istedikleri kimselere göründüklerine ve olağanüstü

sayılan bâzı işleri yapacak güce sâhip bulunduklarına inanılan gizli yaratıklara verilen isim.

Oldılar emrüñe rām ins-ile cin cümle ṭuyūr
Ḫātem-i lal-i leb ü mühr-i Süleymān'uñ görüp

3. **çın:**
Gazel 58
Mısra: **1**
Gerçekten, asıl, hakiki.

Bülbüle lāyıḳ budur kim çın seḥer ger zār ola
Yiridür pervānenüñ her şeb mekānı nār ola

4. **çın:**
Gazel 418
Mısra: **4**
Gerçekten, asıl, hakiki.

Ḫˇāb-ı ġafletden uyan yārān kamu göçmekdedür
Çın seḥer uyḫusını bil kārbān görmez leẕīẕ

5. **çın:**
Gazel 420
Mısra: **10**
Gerçekten, asıl, hakiki.

Bī-ḫod iderse ṣubḥ-ı viṣāl olmasun ʿaceb
Çünki Muḥibbī uyḫu olur çın seḥer leẕīẕ

6. **çın:**
Gazel 447
Mısra: **2**
Gerçekten, asıl, hakiki.

Gülşen içre giceler bülbüllerüñ efġānıdur
Jāle sanmañ çın seḥer gül üzre bagrı kanıdur

<u>çīn ider:</u>

1. **çīn ider:**--*e, --r*
Gazel 238
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıvırmak, kıvrımlandırmak.

Çīn ider ebrūların ol meh kaçan kim ola mest
Pehlevānlar gibi baş başa ururlar dest-be-dest

<u>çīn idüp:</u>

1. **çīn idüp:**--*üp*
Gazel 380
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıvrım kıvrım etmek.

Çīn idüp zencīr-i zülfüñ boynuma dakduñ kemend
Kanda kim dīvāne olsa lāyıḳ olur aña bend

<u>çınār:</u>

1. **çınār:**
Gazel 120
Mısra: **6**
Gövdesi kalın, yaprakları parçalı, uzun ömürlü, gölgesi koyu olduğu için bahçe ve parklara süs ağacı olarak dikilen büyük ağaç.

Serv görse ḳaddüñi diye saña ömr-i dırāz
İşidüp bunı çınār el kaldurup itdi duā

<u>çīn-der-çīndür:</u>

1. **çīn-der-çīndür:**--*dür*
Gazel 477
Mısra: **4**
Büklüm büklüm,kıvır kıvır.

Ruḫları evrāḳ-ı güldür anda zülfi ḫāl-ile
Sakınur āhum yilinden çīn-der-çīndür

<u>çīn-i zülfinden:</u>

1. **çīn-i zülfinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 333
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saç kıvrımı II saç büklümü.

Alup bū çīn-i zülfinden dilā müşg-i Ḫoten'den geç
Görüp gülzār-ı ḥüsninde ḫaṭın ṣaḥn-ı çemenden geç

<u>çīn-i zülfüñdür:</u>

1. **çīn-i zülfüñdür:**--*ü, --n, --dür*
Gazel 335
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin kıvrım kıvrım olmuş saçları kastedilmektedir.

Çīn-i zülfüñdür alan Çin'den ḫarāc
Taḫt-ı Rūm'uñ şāhıdur başında tāc

<u>çoh:</u>

1. **çoḫ:**
Gazel 361
Mısra: **4**
"Aşırı bir biçimde" anlamında zarf.

Ehl-i ʿışḳuñ var-ısa dāyim niyāz u giryesi
Sen güzeller şāhınuñ cevr ü cefāsı nāzı çoḫ

<u>çok-:</u>

1. **çokdan:**-*dan*
Gazel 80
Mısra: **3**
(-dan) çok zaman önce.

Çokdan dil gitdi benden bir daḫı añmaz beni
Anuñ içün dir ḫiṭāb idüp gören bī-dil baña

2. **çokdan:**-*dan*
Gazel 303
Mısra: **10**
(-dan) çok zaman önce.

Göñlümi alup şimdi eger kaşdūn-ısa cān
Çokdan komışam yoluña ben cān u ser iy dōst

<u>çok:</u>

1. **çok:**
Gazel 104
Mısra: **4**
"Aşırı bir biçimde" anlamında zarf.

Ḫasta-i ışḳam lebüñden özge olmadı ilāc
Fāyide olmadı çok cehd itdi Cālīnūs aña

2. **çok:**
Gazel 207
Mısra: **7**
"Aşırı bir biçimde" anlamında zarf.

Var mıdur cānā dehānuñ diyü çok itdüm su’āl
Soñra bildüm yog-ımış anuñ içün virmez cevāb

3. **çok:**
Gazel 281
Mısra: **14**
"Aşırı bir biçimde" anlamında zarf.

İy Muḥibbī yār-ı cevr-ile bugün hem-dem iseñ
Çok belālar getürür başuña senüñ kāyināt

4. **çok:**
Gazel 307
Mısra: **8**
"Aşırı bir biçimde" anlamında zarf.

Sebze ḫaṭṭını görüp iy gözlerüm gel aglama
Gülşen içre her kaçan çok olsa bārāndur ʿabeş

5. **çok:**
Gazel 341
Mısra: **1**
"Aşırı bir biçimde" anlamında zarf.

İy güzeller şāhı kılmazsın benümle çok kelec
Şimdi bildüm bende var mihr ü maḥabbet sende lec

6. **çok:**
Gazel 489
Mısra: **8**
"Aşırı bir biçimde" anlamında zarf.

ʿĀşıḳ dirilen çok velī līkin fiġānda yok eli
Ṣaḥrāda çok ʿarʿar biter hep nāy-ı gūyā mı olur

çok geldi:

1. **çok geldi:**--*di*
Gazel 385
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Günah ve hataların çok olması kastedilmiştir.

Cürmi çok geldi Muḥibbī kapuña redd eyleme
Kanda varsun pādişāhum saña tutmışdur ümīd

çok gözler:

1. **çok gözler:**--*ler*
Gazel 377
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın vücudunda yaralardan dolayı göz göz izler olması kastedilmektedir.

Bir göz-ile görmege cānum seni ḳāyil degül
Dāġlar yakdum bedende oldı çok gözler bedīd

çok sözlüdür:

1. **çok sözlüdür:**--*dür*
Gazel 446
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Tatlı dilli olmak. 2)Fazla konuşmak.

Gel ḫaḳīḳī ʿışḳı ögren şemʿ-ile pervāneden
Bülbülüñ ʿışḳı mecāzīdür ü hem çok sözlüdür

çok velī:

1. **çok velī:**
Gazel 489
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık olduğunu sanan bir çok din adamı kastedilmektedir.

ʿĀşıḳ dirilen çok velī līkin fiġānda yok eli
Ṣaḥrāda çok ʿarʿar biter hep nāy-ı gūyā mı olur

çok yiyen:

1. **çok yiyen:**--*(y)en*
Gazel 101
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) çok fazla dünya nimetlerine arzu ve istek duyan kişiler kastedilmiştir.

Yime dehrüñ nimetini aldanursın ḥırṣ-ıla
Anı çok yiyen olur elbetde āḫir imtilā

çok zamāndur:

1. **çok zamāndur:**--*dur*
Gazel 471
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzunca bir süredir.

Ġamuñ cānā baña mihmān-ı cāndur
Anuñla eglenür dil çok zamāndur

çok-durur diyü günāhum:

1. **çok-durur diyü günāhum:**--*durur, --yü, --um*
Gazel 154
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık çok fazla günahının olduğunu kasteder.

İy Muḥibbī çok-durur diyü günāhum ġam yime
Çün kerem kānı efendüñdür o Ġaffārü’z-zünūb

çözdi:

1. **çözdi:**-*di*
Gazel 19
Mısra: **2**
Örülmüş saçı açmak.

İşidüp nālemi ebr oldı yine zār baña
Çözdi sünbül saçını agladı kühsār baña

çü:

1. **çü:**
Gazel 31
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Niçe bir bāġa hevāñ-ıla varam hem çü ṣabā
Serverā serv-i ḳadüñ arż ide bir kerre baña

2. **çü:**
Gazel 37
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Vaṣl umarken ben naṣīb olan çü hicrāndur baña
Derd-i ışḳı ḫoş görelüm derd dermāndur baña

3. **çü:**
Gazel 53
Mısra: **3**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Dil derdi ḥāletini çü bir bir didüm saña
Lalüñ bu ḫasta cāna umaram ṭabīb ola

4. **çü:**
Gazel 176
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Lalüñ tuyurdı sırr-ı dehānuñı illere
İẓhār ider çü gizlü işi san şarāb-ı nāb

5. **çü:**
Gazel 250
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Muḥibbī cevr-i dilberden gücenmez
Güzeller içre böyledür çü ʿādet

6. **çü:**
Gazel 309
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

İtmez çü vefā kimseye bu ʿālem-i muḥdeş
Meyl itme aña gel aduñı kılma müʾenneş

7. **çü:**
Gazel 336
Mısra: **9**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çü basduñ ʿışḳ rāhına ḳadem sen
Gerekdür cān-ıla dil viresin bāc

8. **çü:**
Gazel 392
Mısra: **4**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Kim ire dergehüñe ire murādına o dem
Dü cihān içre çü ʿāşıḳlara sensin maḳṣūd

9. **cūlar:**-*lar*
Gazel 218
Mısra: **3**
Akarsu, dere, nehir, çay.

Eşk-i çeşmüm akmadı her bir yaña cūlar gibi
Görmeyince ol boyı serv-i ḫırāmānı dürüst

10. **çü:**
Gazel 3
Mısra: **6**
"-dığında, -dığı zaman, -dığı için" anlamında bağlaç.

Bassa şemsüñ nūrını nūruñ senüñ olmaz aceb
On sekiz biñ āleme sensin çü maḥbūb-ı Ḫudā

11. **çü:**
Gazel 120
Mısra: **7**
"-dığında, -dığı zaman, -dığı için" anlamında bağlaç.

Kime ġam kime feraḥ yazmış çü ḫaṭṭāṭ-ı ezel
Bunı yazmış başuma senden olam dāyim cüdā

12. **çü:**
Gazel 248
Mısra: **10**
"-dığında, -dığı zaman, -dığı için" anlamında bağlaç.

Pāy-ı ḫuma sebū gibi ser ko Muḥibbī var
Olur çü soñra ḥādi s eden kāseler şikest

13. **çü:**
Gazel 330
Mısra: **1**
"-dığında, -dığı zaman, -dığı için" anlamında bağlaç.

Bindüñ çü Burāḳ'a gice oldı saña miʿrāc
Ḫāk-i rehüñi itdi melāyik başına tāc

14. **çü:**
Gazel 374
Mısra: **4**
"-dığında, -dığı zaman, -dığı için" anlamında bağlaç.

Yoluña cümle varını ḫarc eyledi gözüm
Merd olsa kişi dirler aña kim budur çü merd

15. **çü:**
Gazel 396
Mısra: **3**
"-dığında, -dığı zaman, -dığı için" anlamında bağlaç.

Çü dutduñ dāmenini cān u dilden
Sakın olma bu dünyāya muḳayyed

16. **çü:**
Gazel 445
Mısra: **7**
"-dığında, -dığı zaman, -dığı için" anlamında bağlaç.

Ġarḳ olalı sirişküme oldum çü nīlūfer
Gören yüzümi dir ki gül-i nesterīn tutar

17. **çü:**
Gazel 466
Mısra: **4**
"-dığında, -dığı zaman, -dığı için" anlamında bağlaç.

Cismüm ḫayāle dönse firāḳıyla tañ degül
Cānānumuñ çü bir kıla beñzer miyānı var

18. **çü:**
Gazel 479
Mısra: **12**
"-dığında, -dığı zaman, -dığı için" anlamında bağlaç.

Vīrānedür Muḥibbī gönlini rūşen eyle
Göster yüzüñi rūşen vīrāneye çü mehdür

<u>cün:</u>

1. **cün:**
Gazel 5
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Yanayım pervāne-veş şem-i cemāli nūrına
Şem-i ḫüsne cün Muḥibbī didi dilber yan baña

2. **cün:**
Gazel 6
Mısra: **8**

"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Tīr-i müjgānı gelürse cān virem şükrāne ben
Çün göreliden ya kaşını olmışam ḳurbān aña

3. **çün:**
Gazel 7
Mısra: **4**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Perçemüñ zülfüñ hümā-veş sāye saldı üstüme
Pādişāh-ı ālem oldum çün gedā oldum saña

4. **çün:**
Gazel 11
Mısra: **7**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çün güzeller pādişāhısın virildi şāhlık
Çık serīr-i ḥüsne dinsün ḫūblar şāhı saña

5. **çün:**
Gazel 12
Mısra: **7**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Sīne ṣaḥrāsına ekdüm çün maḥabbet toḫmını
Dem-be-dem yagdursa tañ mı gözlerüm bārān aña

6. **çün:**
Gazel 13
Mısra: **15**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Ġarḳa-i deryā-yı ışḳ oldum Muḥibbī çün ezel
İstemem kim görine her yañadan sāḥil baña

7. **çün:**
Gazel 14
Mısra: **14**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Zülfi çevgānına top it başuñı meydāna gel
Çün Muḥibbī kendüñi merdāne söylersin baña

8. **çün:**
Gazel 15
Mısra: **8**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Sanma kim cevr ü cefādan iy ṣanem yüz döndürem
Çün ezelden cevrüñe mutāddur dirler baña

9. **çün:**
Gazel 17
Mısra: **3**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Bugün ışḳ-ıla çün Mecnūn-ı dehrem
Görinür kanda baksam rūy-ı Leylā

10. **çün:**
Gazel 19
Mısra: **5**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Yüzümüñ zerdine bakdı bu gözüm merdümi çün
Ḫarc içün virdi bu yolda niçe dīnār baña

11. **çün:**
Gazel 19
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Dāġ gül gözyaşı mül eyle Muḥibbī yüri iyş
Sīnemüñ bāġı yiter çün gül ü gülzār baña

12. **çün:**
Gazel 21
Mısra: **5**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Işḳ şāhī çün baña virdi ġamuñ sulṭānlıgın
İy gözüm saḳḳālıg it iy ġamze ferrāş ol baña

13. **çün:**
Gazel 25
Mısra: **2**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Sevdā-yı zülfi başdadur bildüm ki yok pāyān aña
Göñlümde var çün derd-i ışḳ olmaz ebed dermān aña

14. **çün:**
Gazel 25
Mısra: **7**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çevgān idüp zülfi nigār çün nāz-ıla olsa süvār
Top eyle başuñ gel dilā yolında kıl ġaltān aña

15. **çün:**
Gazel 26
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Yine çün sīnede ışḳ oldı peydā
Olursa ḫasta göñlüm tañ mı ṣeydā

16. **çün:**
Gazel 27
Mısra: **4**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Gāh cevr ider gözüñ gāhī kaşuñ
Çün ire sehm saādetdür baña

17. **çün:**
Gazel 28
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Yaraşur serv-i sehī gibi salınsañ nāz-ıla
Gökden inmiş çün ezelden nār ḫilatdür saña

18. **çün:**
Gazel 36
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Cevher olsa her sözi itmeñ Muḥibbī'nüñ aceb
Çün sunılmışdur ezelden ṭab-ı gevher-pāş aña

19. **çün:**
Gazel 37
Mısra: **4**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Ḫāṭırum cemiyyetini sorma benden iy refīḳ

Çün ḫayāl ü fikr ol zülf-i perīşāndur bana

20. **çün:**
Gazel 48
Mısra: **9**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Raġbet itmezse Muḥibbī tañ mı heft iḳlīme çün
Oldı ol cān u göñülden bende-i Āl-i Abā

21. **çün:**
Gazel 49
Mısra: **5**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çün ḫaṭuñ ḥüsnüñ kitābın yazdı taḥrīr eyledi
Kākülüñ müşg-i siyehle çekdi ḫoş cedvel sağa

22. **çün:**
Gazel 51
Mısra: **8**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Ḫālüñi añdukça cānā dil ḥarāret baglasa
Tañ mı her bir dānesi çün dār-ı fülfüldür bana

23. **çün:**
Gazel 53
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Dilber cefā vü cevr-ile çün dil-firīb ola
Āşıḳları aceb mi eger nā-şekīb ola

24. **çün:**
Gazel 54
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Pervāne gibi odlara yana bu cān u dil
Ḥüsnüñ ḫayāli karşuma çün kim çerāġ ola

25. **çün:**
Gazel 54
Mısra: **9**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Mecnūnuñ oldı iy saçı leylī Muḥibbī çün
İster kemend-i zülfüñi boynına bag ola

26. **çün:**
Gazel 58
Mısra: **5**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Dil ṭabībi olasın dārü'ş-şifādur çün kapuñ
Hīç revā mı işigüñde ehl-i dil bīmār ola

27. **çün:**
Gazel 64
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Ḳahr-ıla ger öldüre luṭf ile gine dirgüre
Dimezüz çūn u çerā çün olmışuz fermān aña

28. **çün:**
Gazel 64
Mısra: **8**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Top kılsun zülfi çevgānına āşıḳlar serin
Çün sunılmışdur ezelden top ile çevgān aña

29. **çün:**
Gazel 65
Mısra: **5**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Ki çün bünyādına ilmüñ komışlar naḥv-ıla ṣarfı
Olur mı ilm hīç ḥāṣıl okınmaya avāmil hā

30. **çün:**
Gazel 74
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Eylese cevr ü cefāma pāreler olmaz aceb
Gelmez anlardan vefā anlar ki çün nā-mihr ola

31. **çün:**
Gazel 78
Mısra: **3**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çün ezel ḳassāmı ḳısmet eylemiş iy güliẕār
Baña bülbül nālesin gül gibi ḫandānı saña

32. **çün:**
Gazel 78
Mısra: **11**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Gitdi çün rāh-ı fenāya iy göñül Ferhād u Ḳays
Dökdi ġam kūh-ı belā miḥnet bayābānı saña

33. **çün:**
Gazel 79
Mısra: **7**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Hicr içre bulmışken memāt kılduñ baña çün ilṭifāt
Buldum lebüñden ben ḫayāt sen āb-ı ḫayvānsın baña

34. **çün:**
Gazel 81
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Taḫt-ı Keykāvūs u māl-ı Ḫusrev'e meyl itmezem
Bendelik çün āsitānuñda müyesserdür baña

35. **çün:**
Gazel 87
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Dilber cefā vü cevr-ile çün dil-firīb ola
Āşıḳları tañ mı eger nā-şekīb ola

36. **çün:**
Gazel 91
Mısra: **5**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Kaşı yayına komış ġamz okını çün ol ḫabīb
Rāḥat-ı dil dileseñ sineñ siper kıl dāyimā

37. **çün:**
Gazel 91
Mısra: **9**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Bulmaduñ çün dāmenine dest-res bī-çāre dil
Bāri sen bülbül gibi āh-ı seḥer kıl dāyimā

38. **çün:**
Gazel 96
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Baḥ dür yāruñ miyānı çün ezel uṣṣāḳ ara
Kimi inkār eyleyüp yok dir kimi dir mū aña

39. **çün:**
Gazel 97
Mısra: **12**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Āṣiyānın özledi cān murġı ḫoş pervāz idüp
Cennet ehliydi bu dünyā geldi çün zindān aña

40. **çün:**
Gazel 100
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Jeng-i ġam dutdı göñül āyīnesini berü sun
Sāḳiyā çün mey-i nāb-ıla olur ḳalbe cilā

41. **çün:**
Gazel 103
Mısra: **9**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Bu Muḥibbī çün libās-ı faḳrı kıldı iḫtiyār
Sanmañuz zer-baft ü dībā fikr-i aṭlasdur baña

42. **çün:**
Gazel 108
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Ḥüsn-ile ḫulḳı aṭā itdi çün Allāh saña
Mihr āṣüfte vü germ olsa ne tañ māh saña

43. **çün:**
Gazel 108
Mısra: **4**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Niçe şerḥ idebile derd-i dilüm nālelerüm
Çün gelür bād-ı hevā eyledügüm āh saña

44. **çün:**
Gazel 110
Mısra: **14**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Bu Muḥibbī yüz çevürmez gelse müjgān okları
İy kaşı ya eyledi çün sīnesin kalkan aña

45. **çün:**
Gazel 114
Mısra: **3**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çün saçı zencīrine baglandı dil Mecnūnlayın
Dōstlar şimden girü pend eylemeñ zinhār aña

46. **çün:**
Gazel 114
Mısra: **5**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çün şeb-i zülfüñde tutduñ dōstum dil düzdini
Lāyıḳ oldur kim ser-i zülfüñ kılasın dār aña

47. **çün:**
Gazel 115
Mısra: **11**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Mezra-ı dilde çün ekdüm ben maḥabbet toḫmını
Ebr-i āhumdan ne tañ yagdursa ger bārān ṣabā

48. **çün:**
Gazel 116
Mısra: **5**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Bend-i zülfine tolaşdı çün göñül Añlamazam daḫı ayruk kurtula

49. **çün:**
Gazel 119
Mısra: **17**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Ömür dünyā gibi çün bī-vefādur Dirīg itdi buña Cemşīd ü Dārā

50. **çün:**
Gazel 122
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Didi Muḥibbī iy püser yoluñdadur cān-ıla ser
Bir būse luṭf itseñ eger olurdı aña çün bahā

51. **çün:**
Gazel 124
Mısra: **9**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

İy Muḥibbī ışḳ ara çün yok-durur ġamdan ḫalāṣ
Çāresi anuñ hemān ancak tevekküldür baña

52. **çün:**
Gazel 125
Mısra: **4**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Kullaruña bir naẓar kılsañ n'ola iy ṣīvekār
Çün bilürsin kulsuz olmaz ālem içre pādişā

53. **çün:**
Gazel 146
Mısra: **4**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Zülfi sevdāsın iden baş terkin ursa tañ mıdur
Çün hevā ile tolu başı anuñ hem çün ḫabāb

54. **çün:**
Gazel 146
Mısra: **4**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Zülfi sevdāsın iden baş terkin ursa tañ mıdur
Çün hevā ile tolu başı anuñ hem çün ḥabāb

55. **çün:**
Gazel 148
Mısra: **2**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Gül yüzinden keşf idüp şol ṭurra-i ṭarrārın öp
Ḫasta cāna çün şifādur ḫāl-i anber-bārın öp

56. **çün:**
Gazel 149
Mısra: **9**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Rehn bāda kodı çün cübbe vü destārı Muḥib
Ṣaff-ı rindānda ṭurursa n'ola ṣāfī-meşreb

57. **çün:**
Gazel 154
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

İy Muḥibbī çok-durur diyü günāhum ġam yime
Çün kerem kānı efendüñdür o Ġaffārü'ẕ-ẕünūb

58. **çün:**
Gazel 161
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Rāżıyam her ne gelür senden cefā cevr ü elem
Çün ezelden derdüñi çekmek baña olmış naṣīb

59. **çün:**
Gazel 164
Mısra: **7**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Gün yüzüñden çün münevverdür cihān
Tañ mıdur dirsem yüzine āfitāb

60. **çün:**
Gazel 165
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Āsitānuñda yüzümi eyledüm çün ben türāb
Ṭāliüm mesūd olup kapuñda oldı feṭḥ-i bāb

61. **çün:**
Gazel 172
Mısra: **2**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Derdmendem ḫastayam bī-çāreyem bu ben ġarīb
Bildüñ aḥvālümi çün tīmāra luṭf it iy ṭabīb

62. **çün:**
Gazel 172
Mısra: **5**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çün ḫalel virmez senüñ ululuguña nīg ü bed
Gerçi bed-ḫālem umaram olmayam ben bī-naṣīb

63. **çün:**
Gazel 174
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Eyledüñ cevr ü cefālar cānuma Seni çün sevmek imiş bildüm sebeb

64. **çün:**
Gazel 185
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Noḳṭa ādetdür konur çün zīr-i leb
Noḳṭa-i ḫālüñ nedür bālā-yı leb

65. **çün:**
Gazel 191
Mısra: **8**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Yārı gözler dem-be-dem ḳıble-nümādur gözlerüm
Fāyide yok çün ezelden baña olmadı naṣīb

66. **çün:**
Gazel 192
Mısra: **7**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Gül dimek yüzine çün degül edeb
Bī-edeb maḥrūm şod ez-luṭf-ı Rab

67. **çün:**
Gazel 193
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Gönlümüñ vīrānesin gel rūşen it māhum benüm
Gicelerde şem olur vīrāneye çün māhitāb

68. **çün:**
Gazel 193
Mısra: **12**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Ṣādīye ṣād olma iy dil gelse ġam hem muẓṭarib
Çün bilürsin kāyināt içinde vardur inḳılāb

69. **çün:**
Gazel 196
Mısra: **9**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çün tevbe eylemez mi maşūḳa muḥtesib
Gül vaḳti tevbe sırsa Muḥibbī olur mı ayb

70. **çün:**
Gazel 200
Mısra: **5**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Gözlerüñ çün mest olup içmiş şarāb-ı nāzdan
Mā-ḥażar ben daḫı itdüm bagrumı cānā kebāb

71. **çün:**
Gazel 202
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Sāḳiyā sun bir ḳadeḥ hicrān beni ḫāk itmedin
Çün ḫarāb eyler olayın bārī ben mest ü ḫarāb

72. **çün:**
Gazel 203
Mısra: **9**

"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çün ḥavāle eyledüñ hicrāna şekvā eyleme
Ṣabr kıl vaṣlına tā kim bulasın bir feṯḥ-i bāb

73. **çün:**
Gazel 203
Mısra: **11**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Beñzedi gülgūn şarāba çün
Muḥibbī göz yaşı
Döne döne sīḫ-i miḥnetle ide bagruñ kebāb

74. **çün:**
Gazel 206
Mısra: **8**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Olursam tañ mıdur sen ḫūba māyil
Çün oldı ḫūblar her yirde maṭlūb

75. **çün:**
Gazel 207
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Gün yüzüñe dōstum çün eyledüñ zülfüñ niḳāb
Ḥayrete vardum hemān sandum tutıldı āfitāb

76. **çün:**
Gazel 213
Mısra: **5**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Gözlerüñ çün mest olup içmiş şarāb-ı nāzdan
Mā-ḥażar ben daḫı cānā eyledüm baġrum kebāb

77. **çün:**
Gazel 216
Mısra: **7**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Ġazeldür soñı bu mülküñ irişe çün ecel vaḳti
Sikender Ḫıżr olup mülk-i cihānda ömr sürdüñ tut

78. **çün:**
Gazel 217
Mısra: **7**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Dünyāya göñül baglama çün ehl-i sefersin
Kim itdi ki sen eyleyesin anda iḳāmet

79. **çün:**
Gazel 220
Mısra: **9**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çün Kabe kūyı yāruñ oldı Muḥibbī menzil
Geh zinde gāh mürde kıl anda sen iḳāmet

80. **çün:**
Gazel 230
Mısra: **4**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Gider bu aṭlas u fāḫir libāsı
Saña bir ḫırḳa çün eyler kifāyet

81. **çün:**
Gazel 236
Mısra: **8**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Görüp miyān-ı yārı n'ola aña mū disem
Bir noḳṭadan da teng-durur çün dehān-ı dōst

82. **çün:**
Gazel 238
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Sāḳī-i gül-ruḫ elinden al ele gülgūn ḳadeḥ
Çün baḥār eyyāmı geldi tur oturma pāy-best

83. **çün:**
Gazel 238
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Bu Muḥibbī ḥaşre dek huşyār olmazsa ne tañ
Bāde-i cām-ı elestden oldı ol çün şöyle mest

84. **çün:**
Gazel 240
Mısra: **14**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Muḥibbī al ele āyīneye bak
Günāhuñ añ ki mūlar çün direng-est

85. **çün:**
Gazel 244
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

İçmeden dil leblerüñden oldı çün iy yār mest
Būy-ı gülden nite kim bülbül olur her bār mest

86. **çün:**
Gazel 245
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Sakın dehre dayanup olma maġrūr
Dil ü cān anda çün mihmāndur iy dōst

87. **çün:**
Gazel 251
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Ne şādān ol ne ḫod ġamgīn Muḥibbī ʿālem içinde
Gedā mīr ü cüvān u pīr iderler çün kamu rıḥlet

88. **çün:**
Gazel 252
Mısra: **4**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Leblerüñden bir nişān bulmadı dil İskender'i
Ẓulmet-i ḫaddüñde çün kim gizlüdür āb-ı ḥayāt

89. **çün:**
Gazel 261
Mısra: **12**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Yevm-i cezādan tañ mı olam hūşdan cüdā

ʿIşḳuñ ezel cāmını içdüm çün elest

90. **çün:**
Gazel 272
Mısra: **9**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Muḥibbī sevdügüñ çün Muṣṭafā'dur
Gerekdür şerʿini itmek riʿāyet

91. **çün:**
Gazel 281
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Yār eger zülfin giderse gül yüzinden ġam degül
Çün Muḥammed devridür küfre ne ḥācet iltifāt

92. **çün:**
Gazel 286
Mısra: **5**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Taḫt u tāc u salṭanat berbād olur çün ʿāḳıbet
Kendüñi ʿālem serīrine Süleymān oldı tut

93. **çün:**
Gazel 286
Mısra: **7**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çün götürürsin ayagı bezm-i dünyādan göñül
İçdügüñ cām-ı şarābı āb-ı ḥayvān oldı tut

94. **çün:**
Gazel 287
Mısra: **12**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Cām-ı Cem sun sāḳiyā bir dem ġanīmetdür ḥayāt
Çün içer cām-ı memātı cümle insān ʿāḳıbet

95. **çün:**
Gazel 287
Mısra: **13**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Cürʿa-ı ʿışḳı Muḥibbī çün ezel nūş eyledi
Olısardur āḫir ol rüsvā-yı devrān ʿāḳıbet

96. **çün:**
Gazel 290
Mısra: **8**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Gel beni öldür bana yigdür bu dirlikden ölüm
Çün raḳīb-i rū-siyāhı maḥrem itdüñ ʿāḳıbet

97. **çün:**
Gazel 291
Mısra: **5**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çün saña kalmaz ne lāzım ṭāḳuñı kılmak yüce
Ḫışt eyvānuñ kimi sīm ü kimi zer boldı tut

98. **çün:**
Gazel 292
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

İy Muḥibbī key sakın ḥadden tecāvüz eyleme
Çün bilürsin bir daḫı girmez ele ʿömr-i güzeşt

99. **çün:**
Gazel 293
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Sırr-ı ʿışḳı fāş iderse göz yaşı olmaz ʿaceb
Çün olagelmişdür eyler sırrını iẓhār mest

100. **çün:**
Gazel 300
Mısra: **9**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

İden ẓulmı aña çün pādişehdür Muḥibbī kime eylesün şikāyet

101. **çün:**
Gazel 304
Mısra: **3**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çün müyesser olmaya cānān viṣāli ʿāşıḳa
ʿĀlem içre sīnesinde turdugı cāndur ʿabes

102. **çün:**
Gazel 304
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Cevher-i eşküme zāhid ṭaʿn iderse tañ degül
Ṭālib-i ḫar-mühreye çün laʿl ü mercāndur ʿabes

103. **çün:**
Gazel 304
Mısra: **8**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Bülbülā maġrūr olma şāhid-i gül ḥüsnine
Çün degül vaḳti gülüñ bāḳī gülistāndur ʿabes

104. **çün:**
Gazel 307
Mısra: **2**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Terk-i cān it ʿışḳ yolında dime cānāndur ʿabes
Olmasa ʿālemde çün cānān ne söz cāndur ʿabes

105. **çün:**
Gazel 307
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Başum-ıla ʿışḳ meydānında zülfüñ oynasun
İtme ġayrı bāzı çün top-ıla çevgāndur ʿabes

106. **çün:**
Gazel 307
Mısra: **11**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Lebleri virür Muḥibbī mürde cisme çün ḥayāt
Ṭālib olma ẓulmet içre āb-ı ḥayvāndur ʿabes

107. **çün:**
Gazel 314
Mısra: **8**

"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Düşmişem hicrān şebine kimse sormaz ḥālümi
Ṣubḥ sordum bilmedi çün eyledüm şām-ıla baḥs

108. **çün:**
Gazel 314
Mısra: **14**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Bu Muḥubbī görse her şāʿir sözin iġmāż ider
ʿAybdur çün ḫāṣ olana eylemek ʿām-ıla baḥs

109. **çün:**
Gazel 322
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

İdüp Mecnūn Muḥibbī'ye vaṣiyyet
Metaʿ-ı ʿışḳına çün itdi vāriṣ

110. **çün:**
Gazel 328
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Virildi başuña ʿizzetle çün tāc
Olısar ins-ile cin saña muḥtac

111. **çün:**
Gazel 335
Mısra: **12**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Baña ārzū yār ḫod beddür saña
Zāhidā çün bir degüldür her mizāc

112. **çün:**
Gazel 337
Mısra: **7**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

ʿĀṣıḳam rindem çün itdüm ben ḫarābāt iḫtiyār
Ġam degüldür zāhidā olsam kamu ḫalḳa gülenç

113. **çün:**
Gazel 342
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Güñlümi şeydā kılaldan turmaz aglar gözlerüm
Cūybār ile olur çün defʿ-i sevdāya ʿilāc

114. **çün:**
Gazel 350
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Bu Muḥibbī'ye cefālar eyleme eyle vefā
Çün bilürsin ʿadl yigdür cevr ise ẓulm-ı ṣarīḥ

115. **çün:**
Gazel 353
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Meclis-i meyde öper çün leb-i dildārı ḳadeḥ
Ölicek eyleyeler topragumı bārī ḳadeḥ

116. **çün:**
Gazel 357
Mısra: **5**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çün fenādur āḫiri gel bāde tut iy pīr-i merd
Bir-durur eski sifāl ola vü yā gevher ḳadeḥ

117. **çün:**
Gazel 362
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Ġam meclisinde göz yaşıdur çün ṣarāb-ı telḫ
Oldı firāk odı ile bagrum kebāb-ı telḫ

118. **çün:**
Gazel 362
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

İrgür viṣālüñe beni cānā ṣevāba gir
Çün görmişem firāḳuñ odıyla ʿāẕāb-ı telḫ

119. **çün:**
Gazel 365
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Nebīler serveridür çün Muḥammed
Anuñ bir adına da dirler Aḥmed

120. **çün:**
Gazel 389
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Kirpügüm cārūb olup su saçdı dem dem kūyuña
Ḫūn-ı dilden eyledüm çün kılmadı anı meded

121. **çün:**
Gazel 390
Mısra: **5**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çün beḳāsı yok cihāna virme dil ʿĀḳil olan eylemez bunda sürūd

122. **çün:**
Gazel 392
Mısra: **18**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Kim boyın sunmadısa emrüñe iy şāh-ı güzīn
Eyleye anı Ḫudā ḳahr-ıla çün ḳavm-i Semūd

123. **çün:**
Gazel 392
Mısra: **20**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Yidi iḳlīmi musaḫḫar idesin himmet ile
Emr-i Ḫaḳḳ-ıla melekler saña çün oldı cünūd

124. **çün:**
Gazel 396
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Nebīler serveridür çün Muḥammed
Mübārek ismidür bir daḫı Aḥmed

125. **çün:**
Gazel 397
Mısra: **8**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Nā-būd olursa añmaya ʿışḳ ehli būdını
Anuñ yanında bir görinür çün ziyān u sūd

126. **çün:**
Gazel 402
Mısra: **7**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

ʿIşḳ bāzārında aldum derdi çün dermānuma
Almaz-ısa oluram ben naḳd-i cān-ıla ḫarīd

127. **çün:**
Gazel 402
Mısra: **14**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Eylese cevr ü cefā artsa maḥabbet ṭañ mıdur
Çün Muḥib insān olur iḥsān-ıla dirler ʿabīd

128. **çün:**
Gazel 406
Mısra: **9**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Muḥibbī cān u başa kalmaduñ çün
Ko şimden girü disünler saña merd

129. **çün:**
Gazel 409
Mısra: **4**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Her ne deñlü gelse cevr-ile cefāya ṣabr kıl
Bu ḫarāb illerde çün hīç olmamışdur kimse ṣād

130. **çün:**
Gazel 411
Mısra: **14**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Dilā dermānı ko derdi ḳabūl it
Muḥibbī oldı çün derd-ile muʿtād

131. **çün:**
Gazel 418
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Ḫūn-ı dil nūş itmeyince vaṣla irmez ehl-i ʿışḳ
Rāyegān vaṣlını çün ol mihribān görmez leẕīẕ

132. **çün:**
Gazel 436
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Esse çün bād-ı ḫazān gülşende kalmaz gül geçer
Yirini zāġ u zaġan tutar kamu bülbül geçer

133. **çün:**
Gazel 439
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Ol saçı leylā Muḥibbī'yi ne ġam mecnūn ide
Ādemi dīvāne eyler çün perī ruḫsāreler

134. **çün:**
Gazel 441
Mısra: **4**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Nişān-ı āteşüm sorma cevābını virür āhum
Bilinür kandadur āteş çıkar çün dilde dūdum var

135. **çün:**
Gazel 447
Mısra: **8**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Ṣayd idersem tañ degül ben ol ġazāl-ı vaḥşiyi
Pīşe-i ʿışḳuñ bu dil çün bir kagan arslanıdur

136. **çün:**
Gazel 461
Mısra: **8**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Sīnem kemānçe bezme gözüm yaşı tārdur
N'eyler sürūdı nālelerüm çün tezānedür

137. **çün:**
Gazel 464
Mısra: **4**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Ruḫları yiter bāña gülşen temāşāsın göñül
İstemez ol ġonca-leb çün bir gül-i nev-restedür

138. **çün:**
Gazel 479
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Sevmek seni nigārā yanuñda çün günehdür
Dāyim işüm anuñçün ʿālemde āh u vāhdur

139. **çün:**
Gazel 482
Mısra: **4**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Dönelden ḳāmetüm çenge aña tār eyledüm yaşum
Ko kılsun nāle vü zārī aña çün ẕikr-ile bamdur

140. **çün:**
Gazel 483
Mısra: **9**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Muḥibbī dil ne ġam gitse yirine çün kalur ʿışḳı ʿuşşāḳa alur dil dil-rübālardur

141. **çün:**
Gazel 485
Mısra: **8**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Tāze güller açılur bulur gülistān revnaḳı
Her ʿaraḳ kim gülşen içre gül ruḫından çün tamar

142. **çün:**
Gazel 486
Mısra: **1**

"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Her gice sensüz dilüm ṣad nāle çün gerdūn çeker
Gözlerüm yaşı yiñilmez her yaña Ceyḥūn çeker

143. **çün:**
Gazel 488
Mısra: **3**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Ḫānesinden çün ṭulūʿ eyleye ol bedr-i münīr
Gönlümi alan benüm didüm çehār-deh sāledür

144. **çün:**
Gazel 488
Mısra: **8**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Ġayrıya kılmaz naẓar ger mihr ü māh olursa da
Çün nigāhı çeşmümüñ ol rūy-ı ferrūḫ-fāladur

145. **çün:**
Gazel 493
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Niçe medḥ itsün Muḥibbī rūyuñı
Ḫıṭbe-i ḫūbı çün anuñ nāmıdur

146. **çün:**
Gazel 500
Mısra: **7**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

ʿĀṣıḳuz rindüz biz itdük çün melāmet iḫtiyār
Zāhidā sen sālim ol saña selāmetler gelür

<u>çün ʿışḳ sevdāya bāʿis olupdur:</u>

1. **çün ʿışḳ sevdāya bāʿis olupdur:**--*y, --a, --up, --dur*
Gazel 311
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevdaya düşmeye sebep olan şeyin aşk duygusu olduğu kastedilmektedir.

Olupdur ʿışḳ çün sevdāya bāʿis
Bilürse tañ mı ʿālemde ḥavādis

<u>çün ki:</u>

1. **çün ki:**
Gazel 234
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çünkü.

Çün ki bildüñ dār-ı dünyā kimseye kılmaz vefā
ʿĀḳil iseñ aña bakma gönlüñi andan sovut

<u>çün kim:</u>

1. **çün kim:**
Gazel 180
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çünkü.

Muḥibbī uy imām-ı çeşme çün kim
Olupdur kaşları karşuñda miḥrāb

<u>çün senden özge ṭabīb yok:</u>

1. **çün senden özge ṭabīb yok:**--*den*
Gazel 156
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Allah(c.c)'a hitaben dertli kullara senden başka iyileştirici,derman olan yok anlamı kastedilmiştir.

Bu Muḥibbī ḥasta-dildür derdine dermān umar
Derdmend olanlara yok senden özge çün ṭabīb

<u>çūn u çerā:</u>

1. **çūn u çerā:**
Gazel 64
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeyin sebebini ve keyfiyetini anlamak için sorulan "nasıl ve niçin?" anlamında bir deyim.

Ḳahr-ıla ger öldüre luṭf ile gine dirgüre
Dimezüz çūn u çerā çün olmışuz fermān aña

<u>çūn u çerā eyleme:</u>

1. **çūn u çerā eyleme:**-*me*
Gazel 48
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sorgu ve sualle bir şey hakkında bilgi almaya çalışmak.

Su gibi ṣāf eyle ḳalbüñ yüzüñi sür yirlere
Kimsenüñ ḥaḳḳında sakın eyleme çūn u çerā

<u>çünki:</u>

1. **çünki:**
Gazel 4
Mısra: **14**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Okusun naẓm ehli bu şirüm nevāda rāstı
İy Muḥibbī eyledüñ çünki bunı şīrīn-edā

2. **çünki:**
Gazel 9
Mısra: **9**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çünki Muḥibbī kūy-ı maḥabbet gedāsısın
Dehr içre tañ mı ger diseler pādişā saña

3. **çünki:**
Gazel 10
Mısra: **7**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Leylī saçına çünki tolaşdı dil-i Mecnūn
Dīvāne gibi olsa ne tañ vālih ü şeydā

4. **çünki:**
Gazel 29
Mısra: **7**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çünki dinildi aña "ve'ş-şems" daḥı "ve'd-duḥā"
Rūyuña alnuña mihr ü māhı beñzetsem n'ola

5. **çünki:**
Gazel 32
Mısra: **5**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Gülgūn şarābı çünki dile eyledüm ḥarām
Sāḳī içürse keveri andan bulam ṣafā

6. **çünki:**
Gazel 34
Mısra: **2**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

İy dil geç togrı yola bak saña
Çünki gösterdi ṭarīḳı Ḥaḳ saña

7. **çünki:**
Gazel 35
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

İy Muḥibbī baglamak dünyāya dil lāyıḳ degül
Çünki senden olısardur āḳıbet ālem cüdā

8. **çünki:**
Gazel 37
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Bu Muhibbī'ye cefā kılsañ veyā cevr ü sitem
Çünki senden irişe luṭf-ıla iḥsāndur baña

9. **çünki:**
Gazel 43
Mısra: **2**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Sensüz iy cān u cihān hergiz gerekmez cān baña
Sīnede cāndan ivāż çünki yiter cānān baña

10. **çünki:**
Gazel 43
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

İy Muḥibbī maḥzen-i dilden çıkar söz gevherin
Ḥarc kıl çünki sunıldı genc-i bī-pāyān baña

11. **çünki:**
Gazel 46
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Tekye-i dilde Muḥibbī cem idüp derd ü belā
Eglenürsem tañ mı bunlar çünki mihmāndur baña

12. **çünki:**
Gazel 51
Mısra: **9**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Dār-ı dünyāda Muḥibbī çünki yok ġamdan ḫalāṣ
Çāresi nedür sorarsañ nūş kıl müldür baña

13. **çünki:**
Gazel 58
Mısra: **4**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Göñlümi seng-i cefā-y-ıla n'ola yıksa nigār
Ġam degül çünki yıkan yine yapar mimār ola

14. **çünki:**
Gazel 59
Mısra: **8**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Varayım kūyuña göster gün yüzüñ
Çünki sendendür kula itmek ṣalā

15. **çünki:**
Gazel 67
Mısra: **8**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Varayım kūyuña göster gün yüzüñ
Çünki sünnetdür kula itmek ṣılā

16. **çünki:**
Gazel 96
Mısra: **5**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çünki raḥmuñ yok nigārā bāri gel öldür beni
Bu dil-i bī-çārenüñ ḥālini eyle bir yaña

17. **çünki:**
Gazel 96
Mısra: **8**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Ol gözi cellāddan saña teraḥḥum gelmeye
Çünki kan itmek olup-durur ezelden ḫū aña

18. **çünki:**
Gazel 96
Mısra: **9**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Zülfinüñ zencīrine baglandı çünki cān u dil
İy Muḥibbī tā ebed kurtılmak olmaya saña

19. **çünki:**
Gazel 118
Mısra: **13**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

İy Muḥibbī çünki dildāruñda hīç inṣāf yok
Çāre ne ṣabr eyle tā kim Ḥaḳ vire inṣāf aña

20. **çünki:**
Gazel 123
Mısra: **2**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Ehl-i ışḳa her dem irer ṣad belā
Çünki aña eksük olmaz biñ belā

21. **çünki:**
Gazel 127
Mısra: **5**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Kaynadı tennūr-ı dilden çünki ışḳ
Dōstlar lā-büd dinür ṭūfān aña

22. **çünkim:**-*m*
Gazel 138
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Tañ degül her dem gelürse derd ü miḥnet cānına
Sevdügi çünkim anuñ bir bī-vefā cānān ola

23. **çünki:**
Gazel 139
Mısra: **5**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

İy göñül çünki dolaşduñ bend-i zülf-i dilbere
İy gözüm şimden girü olsun ḥarām uyḫū saña

24. **çünki:**
Gazel 141
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Her ne ekersin dilā āḫir biçersin sen anı
Çünki Ḥaḳ virmiş-durur her şey'e bir dürlü sebeb

25. **çünki:**
Gazel 143
Mısra: **5**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çünki kurtılmaz kişi ecelden āḫir şöyle kim
Dilerem ide felek bārī işiginde türāb

26. **çünki:**
Gazel 143
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

İy Muḥibbī niçe bir cām-ıla mül ẕikr idesin
Āḫiret fikrini kıl çünki odur ayn-ı evāb

27. **çünki:**
Gazel 147
Mısra: **3**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Var-ımış başuñda devlet çünki irdüñ pāyına
Agzuña alup lebin bir kez ol ādem cānın öp

28. **çünki:**
Gazel 153
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Yüzüñe gül saçuña sünbül disem ayb eyleme
Eksük olmaz çünki ādemde ḫaṭā-y-ıla uyūb

29. **çünki:**
Gazel 163
Mısra: **9**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çünki ḫayruñ yok Muḥibbī bāri gel şerden sakın
Ger bu sözüm tutmayasın yig olur senden devāb

30. **çünki:**
Gazel 171
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Olma işyānuñ görüben iy Muḥibbī nā-ümīd
Çünki dermānsuzlara dermān ider ḥāẕıḳ ṭabīb

31. **çünki:**
Gazel 172
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Āşıḳam bīmār-ı ışḳam baña sendendür ilāc
Kanda varam çünki sensin hem ṭabīb ü hem ḥabīb

32. **çünki:**
Gazel 187
Mısra: **9**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Kūy-ı yāra çünki gönderdüñ Muḥibbī göñlüñi
Bulımazsın bir daḫı anı n'idersin arayup

33. **çünki:**
Gazel 191
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Ne acebdür şevḳı-y-ile ger yazsa cān u dil
Çünki ben pervāneyem yanmak baña olmaz acīb

34. **çünki:**
Gazel 191
Mısra: **12**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

İy Muḥibbī çarḫ-ı ġaddāruñ elinden āh u vāh
Çünki dilber vāṣıl olmaz bāri ḥelvā-yı raḳīb

35. **çünki:**
Gazel 197
Mısra: **7**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Tutmadı çünki cān u göñülden naṣīḥatüñ
Nār-ı caḥīme girdi anuñçün Ebūleheb

36. **çünki:**
Gazel 207
Mısra: **13**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

İy Muḥibbī çünki mihmān oldı geldi derd ü ġam
Gözlerüñ yaşın şarāb u bagruñı eyle kebāb

37. **çünki:**
Gazel 208
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Penddür yārāna her dem bu Muḥibbī sözleri
Çünki olmışdur anuñ her bir kelāmı bir kitāb

38. **çünki:**
Gazel 215
Mısra: **5**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çünki yüceldüp bülend itdüñ livā-yı Aḥmed'i
Tā ḳıyāmet olısardur ser-te-ser edyān pest

39. **çünki:**
Gazel 235
Mısra: **3**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Ser kodum çünki ṣurāḥī gibi pāy-ı ḳadeḥe
Tañ degül dirler-ise baña eger bāde-perest

40. **çünki:**
Gazel 238
Mısra: **7**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çünki dünyā bī-vefādur var u yogı bir gerek

Her ki ʿāḳildür anuñ yanında
birdür nīst ü hest

41. **çünki:**
Gazel 243
Mısra: **8**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Sakın aldanma göñül virme bu ʿālem naḳşına
Çünki fānīdür beḳāsı yok hemān vīrāne tut

42. **çünki:**
Gazel 256
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Ġam bārını götürür-isem itmeñüz ʿaceb
Dirler ezelde çünki baña üştür-i nerest

43. **çünki:**
Gazel 257
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Cefākārum ko cevr ü nāz kılsun
Budur çünki güzeller içre ʿādet

44. **çünki:**
Gazel 258
Mısra: **4**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Nāṣıḥ ko bizi ḥālümüze ol yüri fāriġ
Pend itme degül çünki bu dem cāy-ı naṣīḥāt

45. **çünki:**
Gazel 268
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Eşk-i çeşm-i sipehi karşuladı ġam sipehi
Alısar mülk-i dili çünki bular ṣad sipehest

46. **çünki:**
Gazel 270
Mısra: **14**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Muḥibbī ṣabr eyle zecr-i ʿışḳa
Gerekdür er olanda çünki ġayret

47. **çünki:**
Gazel 274
Mısra: **9**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çünki gördüñ kim zamāne diñlemez feryāduñı
Gönder āhuñ āteşin yaksun ser-ā-ser anı ot

48. **çünki:**
Gazel 278
Mısra: **3**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Küḥl içün ḫāk-i derin çünki getürdüñ gözüme
Bilürem degül ʿivaż cānı faḳīrāne ilet

49. **çünki:**
Gazel 286
Mısra: **3**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çünki degmez hicrine vaṣlı ṣanavber ḳadlerüñ
Her elif sīneñde bir serv-i ḫırāmān oldı tut

50. **çünki:**
Gazel 286
Mısra: **9**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Dehr bāġında Muḥibbī çünki yok būy-ı vefā
Dāġlar cismüñde yir yir vird-i ḫandān oldı tut

51. **çünki:**
Gazel 288
Mısra: **2**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

İy göñül pīr-i muġānuñ dāmenini berk tut
Çünki andan ġayrı virmez saña bir kimse ögüt

52. **çünki:**
Gazel 289
Mısra: **18**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

İstemez kev s̲ er şarābın cenneti kılmaz ṭaleb
Bu Muḥibbī çünki oldı ʿāşıḳ-ı dīdār mest

53. **çünki:**
Gazel 299
Mısra: **4**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Öpmege elüñ eylemişem başumı tuḥfe
Öpülmez imiş şehler eli çünki tehī dōst

54. **çünki:**
Gazel 302
Mısra: **4**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Nāṣiḥā pend eyleme itmez e̲ser ʿĀşıḳ oldum çünki ben rūz-ı elest

55. **çünki:**
Gazel 312
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Cihān içün dimişler çünki ḥādi̲s
Bulınsa tañ mıdur bunda ḥavādi̲s

56. **çünki:**
Gazel 314
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Dāne-i ḫālüñ görüp dil murġı zülfüñ dāmına
Çünki düşdi itmesün kurtılmaz ol dām-ıla baḥs̲

57. **çünki:**
Gazel 316
Mısra: **8**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

İtlerüñle cengümi görüp beni ʿayb eyleme
Ṣadr-içün her kişi eyler çünki aḳrān-ıla baḥs̲

58. **çünki:**
Gazel 322
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Cihān içün dimişler çünki ḥādiṯ
Bulınursa ne tañ anda ḥavādiṯ

59. **çünki:**
Gazel 331
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çünki sevdāñ-ıla sevdāyī mizāc
Oldı dil yokdur aña hergiz ʿilāc

60. **çünki:**
Gazel 332
Mısra: **4**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Kıl tevekkül ġayrdan rızḳuñ tevaḳḳuʿ eyleme
Çünki ol Rezzāḳ'dur hīç kullarını komaz aç

61. **çünki:**
Gazel 334
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

N'eylesün n'itsün Muḥibbī yā niçe yazsun ġamı
Seni cāndan sevdügi çünki olur yanuñda suç

62. **çünki:**
Gazel 354
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çarḫ-ı felek itmedi çünki beni feraḥ
Sāḳī piyāle sun ki ider ādemi feraḥ

63. **çünki:**
Gazel 354
Mısra: **3**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Kim biñ yaşarsa āḫiri çünki ölümlüdür
Bārī cihānda geçürelüm her demi feraḥ

64. **çünki:**
Gazel 357
Mısra: **8**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Ben ḫarābāt ehli oldum dōstlar şimden girü
Çünki biñ nāzıla sundı bir perī-peyker ḳadeḥ

65. **çünki:**
Gazel 359
Mısra: **2**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Eyledi ben bī-dili günden güne pā-māl-i çarḫ
Böyledür olmaz ʿaceb çünki ezelden ḥāl-i çarḫ

66. **çünki:**
Gazel 370
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

ʿAyb olmaya bī-ʿaḳl eger olsa Muḥibbī
Çeşmine anuñ çünki görindi o perī-zād

67. **çünki:**
Gazel 379
Mısra: **11**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Görmedüm gelmez Muḥibbī çünki ādemden vefā
İki ʿālemde baña perverdigārumdan meded

68. **çünki:**
Gazel 382
Mısra: **4**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Zülf-i zünnārını itsem ārzū ʿayb olmasun
Çünki kıldum deyr ara ol dilber-i tersāyı yād

69. **çünki:**
Gazel 403
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Bī-vefā dünyāya dil virme Muḥibbī key sakın
Çünki bildük bīvedür dil vire mi hīç aña merd

70. **çünki:**
Gazel 405
Mısra: **1**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çünki oldı gülşen-i ḥüsnüñde ḫaddüñ vird-i verd
Yine bülbüller gibi feryāda gelsün ehl-i derd

71. **çünki:**
Gazel 414
Mısra: **2**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Dōstum boynuñda n'eyler kākül-i müşgīn kemend
Çünki ben dīvāneyem lāyıḳ-durur baña o bend

72. **çünki:**
Gazel 417
Mısra: **4**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Naḳd-i cān-ıla metāʿ-ı vaṣluña oldum ḫarīd
Gel ḳabūl it çünki yokdur cān-ıla serden leẕīẕ

73. **çünki:**
Gazel 418
Mısra: **7**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çünki miḥnetsüz maḥabbet yok-durur ġamsuz feraḥ
Ehl-i dil olan anuñçün şādmān görmez leẕīẕ

74. **çünki:**
Gazel 419
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Pādişāhā tuḫfe itdüm cān u dil eyle ḳabūl
Çünki yok katumda hīç nesne benüm serden leẕīẕ

75. **çünki:**
Gazel 420
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Bī-ḫod iderse ṣubḥ-ı viṣāl olmasun ʿaceb
Çünki Muḥibbī uyḫu olur çın seḥer leẕīẕ

76. **çünki:**
Gazel 421
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Vaṣf-ı lebini itme muṭavvel kıl iḫtiṣār
Sözde Muḥibbī çünki olur muḫtaṣar leẕīẕ

77. **çünki:**
Gazel 425
Mısra: **10**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

İy Muḥibbī kān-ı dilden sözlerüñ gevherlenür
Saklama cümerdlik it çünki anı yārān umar

78. **çünki:**
Gazel 430
Mısra: **7**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Çünki Necātī örti döşek būriyā diler
Bilmez anı ki ʿāşıḳa bir kurı cā yiter

79. **çünki:**
Gazel 431
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Meyl eyler-ise gendüm ḫālüñe dil ne tañ
Cennetden Ādem'i çıkaran çünki dānedür

80. **çünki:**
Gazel 436
Mısra: **5**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Sun şarābı sāḳiyā çünki bahār eyyāmıdur
Ḥayf ola bu demde ʿömr-i nāzenīn bī-mül geçer

81. **çünki:**
Gazel 440
Mısra: **13**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

ʿIşḳ müşkildür Muḥibbī çünki ṣabra çāre yok
Saña lāzım oldı şimden girü idesin sefer

82. **çünki:**
Gazel 446
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Niʿmet-i vaṣla ziyāde katma hicrān milḥini
İdemez kimse taḥammül çünki ġāyet tuzludur

83. **çünki:**
Gazel 481
Mısra: **12**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Meyl iderse gözlerüm yaşına yār olmaz ʿaceb
Çünki ḳadrini bilür her biri bir dür-dānedür

84. **çünki:**
Gazel 481
Mısra: **14**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Virmese dünyāya dil itmeñ Muḥibbī siz ʿaceb
Çünki anuñ her ne iderse işi merdānedür

85. **çünki:**
Gazel 488
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Añ günāhuñ göz yaşuñ dök kesme luṭfından ümīd
Çünki bir māh-ṭalʿat cürmi yek sāledür

<u>çünki ḥokka-i ġaybuñda devā medfūndur:</u>

1. **çünki ḥoḳḳa-i ġaybuñda devā medfūndur:**--*u(n), --da, --dur-dur*
Gazel 172
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Allah'ın bilinmezlik kutusu(gayb aleminde yazdıkları) içinde aşığa da bir deva olması kastedilir.

Ḥoḳḳa-i ġaybuñda çünki devā medfūndur
Ḥoḳḳayı keşf it şifā rūzī saña olsun ḳarīb

<u>çünkim:</u>

1. **çünkim:**
Gazel 491
Mısra: **6**
"Çünkü" bundan dolayı, bu yüzden anlamlarında bağlaç.

Eger rūşen ola çeşm-i cihān-bīnüm ʿaceb olmaz
Ġubār-ı dergeh-i cānān-ıla çünkim mükeḥḥeldür

<u>da:</u>

1. **da:**
Gazel 121
Mısra: **2**
"-ArAk" anlamı katan bağlaç.

Ḫaṭṭuñı cānā görenler didiler reyḥān aña
Yüzüñe iden naẓar da dir gül-i ḫandān aña

2. **da:**
Gazel 243
Mısra: **2**
"-da, -de" bağlacı.

İşret-ābād ister-iseñ bāde iç peymāne tut
Bu ḫarāb-ābāda da var gūşe-i meyḫāne tut

<u>dād:</u>

1. **dāda:**-*a*
Gazel 39
Mısra: **7**
1.adalet. 2.iyilik, ihsan.

Dāda vardum kapusına ol güzeller şāhınuñ
Ola kim dād eyleye kulına sulṭāndur baña

2. **dād-ıla:**--*ıla*
Gazel 201
Mısra: **9**
1.adalet. 2.iyilik, ihsan.

Ḫoş geçür ömri Muḥibbī dād-ıla
İtmedin bād-ı ecel cismi türāb

3. **dād:**
Gazel 372
Mısra: **8**
1.adalet. 2.iyilik, ihsan.

Gūşa almaz gül gibi dil bübülinüñ nālesin
Niçeye dek çagurup bu ḫasta gönlüm diye dād

dād dād:

1. **dād dād:**
Gazel 395
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meded…meded!, ʻinsaf….insaf!.

Gūşa almaz gül gibi dil bülbülinüñ nālesin
Niçeye dek çagura bu ḫasta gönlüm dād dād

dād eylemez:

1. **dād eylemez:**-*-mez*
Gazel 321
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Adaletle, iyilikle muamele etmek. II Âşığına ilgi göstermek.

Kulları ḫālin bilür dād eylemez
Ẓulmı bī-ḥad ḫan elinden el-ġıyāṯ

dād irişmez:

1. **dād irişmez:**-*-iş, --mez*
Gazel 411
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık feryadına karşılık verilmediğini ifade etmektedir.

İder dil hicr elinden āh u feryād
İrişmez n'eyleyem feryāduma dād

dād itdüm:

1. **dād itdüm:**-*-dü, --m*
Gazel 313
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feryat etmek,yardım dilemek.

İtmedüñ hergiz bu ben dil-ḫasteyi yād el-ġıyāṯ
Gerçi itdüm işigüñde çagurup dād el-ġıyāṯ

dād u bī-dād:

1. **dād u bī-dād:**
Gazel 391
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şikayet etmek, yakınmak. II Âşığın felekten şikayet etmesi.

Niçe yıldur ki girmez gūşuña hīç
Muḥibbī çagurur hey dād u bī-dād

dād u feryād:

1. **dād u feryād:**
Gazel 410
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yardım istemek, feryat etmek.

Elüñden hey vefāsuz dād u feryād
Beni sen kılmaduñ bir laḥẓa dil-şād

dād-ı hudā:

1. **dād-ı ḫudā:**
Gazel 277
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah vergisi.

Dād-ı Ḫudā dimişler kesbī degül-durur ʿışḳ
Taḥṣīli katı müşkil olmayıcak liyāḳat

dāfi-i ġamdur:

1. **dāfi-i ġamdur:**-*dur*
Gazel 65
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gamı uzaklaştırıp kovan şey veya kimse.

Düşürme elden sāḳī şarāb-ı rāḥat-ı dil hā
Ki dirler dāfi-i ġamdur ki ….. cümle maḥfil hā

dāġ:

1. **dāġ:**
Gazel 19
Mısra: **9**
1. Kızgın demirle vücûda vurulan damga, işâret, nişan. 2. Tedâvi için vücutta kızgın bir demirle oluşturulan yanık. 3. mec. Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların verdiği yanıklık, yara.

Dāġ gül gözyaşı mül eyle Muḥibbī yüri iyş
Sīnemüñ bāġı yiter çün gül ü gülzār baña

2. **dāġlar:**-*lar*
Gazel 66
Mısra: **7**
1. Kızgın demirle vücûda vurulan damga, işâret, nişan. 2. Tedâvi için vücutta kızgın bir demirle oluşturulan yanık. 3. mec. Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların verdiği yanıklık, yara.

Dāġlar yakdum temāşā eyleyem sen gül-ruḫı
Bakmaga her yaña oldı her biri revzen baña

3. **dāġlar:**-*lar*
Gazel 286
Mısra: **10**
1. Kızgın demirle vücûda vurulan damga, işâret, nişan. 2. Tedâvi için vücutta kızgın bir demirle oluşturulan yanık. 3. mec. Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların verdiği yanıklık, yara.

Dehr bāġında Muḥibbī çünki yok būy-ı vefā
Dāġlar cismüñde yir yir vird-i ḫandān oldı tut

4. **dāġlar:**-*lar*
Gazel 324
Mısra: **3**
1. Kızgın demirle vücûda vurulan damga, işâret, nişan. 2. Tedâvi için vücutta kızgın bir demirle oluşturulan yanık. 3. mec. Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların verdiği yanıklık, yara.

Sīnem üzre pullarumdur dāġlar surḫ u siyāh
Oynayaldan nerd-i ʿışḳı oldı derdüm şeş ü penc

5. **dāġlar:**-*lar*
Gazel 385
Mısra: **1**

1. Kızgın demirle vücûda vurulan damga, işâret, nişan. 2. Tedâvi için vücutta kızgın bir demirle oluşturulan yanık. 3. mec. Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların verdiği yanıklık, yara.

Dāġlar her bir ṭarafdan dīdeler kıldı bedīd
Şāyed ola kim hilāl ebrūñı görem ola ʿiyd

6. **dāġumla:**-*um, -la*
Gazel 422
Mısra: **10**
1. Kızgın demirle vücûda vurulan damga, işâret, nişan. 2. Tedâvi için vücutta kızgın bir demirle oluşturulan yanık. 3. mec. Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların verdiği yanıklık, yara.

Kim görse rūy-ı zerdüm sanur Muḥibbī ṣīrem
Dāġumla kūh-ı ġamda dirler pelenge beñzer

7. **dāġum:**-*um*
Gazel 489
Mısra: **2**
1. Kızgın demirle vücûda vurulan damga, işâret, nişan. 2. Tedâvi için vücutta kızgın bir demirle oluşturulan yanık. 3. mec. Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların verdiği yanıklık, yara.

Gülzār-ı ḥüsnüñ var-iken gülşen temāşā mı olur
Lāle gibi dāġum yiter gül-geşt-i ṣaḥrā mı olur

8. **dāġlarla:**-*lar, -la*
Gazel 498
Mısra: **9**
1. Kızgın demirle vücûda vurulan damga, işâret, nişan. 2. Tedâvi için vücutta kızgın bir demirle oluşturulan yanık. 3. mec. Aşk, elem, keder vb. içe işleyen duyguların verdiği yanıklık, yara.

Dāġlarla dir gören ṣaḥrā-yı miḥnetde tenüm
Yimek içün cismini üşmiş ġurāb üstindedür

dāġ eyleyen:

1. **dāġ eyleyen:**-*y, --e, --n*
Gazel 394
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın göğsünde yara açan.

Gözüm yaşıyla sīnemi dāġ eyleyen benüm
Ol gül-ruḫ u lāle ġaddār u sehī ḳadend

dāġ eyleyen de:

1. **dāġ eyleyen de:**-*y, --e, --n*
Gazel 488
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlünde yaralar açan sebepler kastedilmektedir.

Ḫār elinden gülşen içre bülbül işi nāledür
Dehr elinden bagrını dāġ eyleyen de lāledür

dāġ ola:

1. **dāġ ola:**-*a*
Gazel 54
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yanık ve yaralı olma.

Her kim ki seyr-i lāle-ruḫuñdan ırag ola
Anuñ aceb mi sīnesi toptolu dāġ ola

dāġa baksun:

1. **dāġa baksun:**-*a, --sun*
Gazel 479
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk yarasına bakmak,göz görmek.

Sīnemdeki elifden derdüm gören sanur bir
Yanında dāġa baksun ol vaḳt diye ki vehdür

dağı:

1. **dāġıdur:**-*dur*
Gazel 6
Mısra: **6**
1. İnsan ve hayvanın cisminde kızgın demir vesaire ile edilen nişan, yakı. 2. Kızdırılıp vurulan demir.

Bāġ-ı ışkında belā-keş bülbülidür bu gönül
Sīnesinde tāze dāġıdur gül-i ḫandān aña

dāġ-ı elifle:

1. **dāġ-ı elifle:**-*le*
Gazel 422
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dostun yarası.

Dāġ-ı elifle sīnem bebr ü pelenge beñzer
Deryā-yı eşküm içre göñlüm nehenge beñzer

dāġ-ı ġam:

1. **dāġ-ı ġam:**
Gazel 128
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam/keder yarası.

Olmışam diyü raḳībüñ mekr ü şerrinden emīn
Dāġ-ı ġam sīnemde san mühr-i Süleymān'dur baña

dāġ-ı ġam-ı cānānı:

1. **dāġ-ı ġam-ı cānānı:**-*ı*
Gazel 232
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliden kaynaklanan-onun sebep olduğu gönül yarası-kastedilmiştir.

Sīnede dāġ-ı ġam-ı cānānı mihmān oldı tut
Mā-ḥażar yaşuñ şarāb u bagrı biryān oldı tut

dağ-ı nihānīdür:

1. **dağ-ı nihānīdür:**-*i, --dür*
Gazel 107
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gizli yara.

Gelse biñ tīġ-ı cefā ẓāhir görinmez yarası
Yaksa biñ nār-ı sitem dağ-ı nihānīdür baña

dāġ-ı pinhānı:

1. **dāġ-ı pinhānı:**-*ı*
Gazel 78

Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gizli,görülmez yaralar(aşığın bağrında olan).

Sanma ancak pīrehen bil sīnemi çāk eylerem
Ẓāhir itdüm lāle-veş bu dāġ-ı pinhānı saña

dāġ-ı sīnem:

1. **dāġ-ı sīnem:**
Gazel 403
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sinedeki yara || Gönül yarası, gönül derdi.

Açılur āhum yilinden dāġ-ı sīnem gül gibi
Pes bunuñ gibi hevāda açılur bu nevʿ verd

dāġlar ile:

1. **dāġlar ile:**--*lar*
Gazel 406
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk yarası,yanık yarası.

Müzeyyen sīnem itdüm dāġlar ile
Görenler sanur anı taḫta-i nerd

dāġlar yakdum:

1. **dāġlar yakdum:**--*lar, --dum*
Gazel 135
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dağlamak, ateşle yara açmak (sine bağlamında).

Dāġlar yakdum u hem çekdüm elifler yir yirin
Sīnemüñ çākin görüp reşk ide her ābdāl aña

2. **dāġlar yakdum:**-*du, -m*
Gazel 45
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Dağlamak, ateşle yara açmak. 2)Ateş yakmak.

Dāġlar yakdum temāşā eyleyem sen gül ruḫı
Bakmaga her yaña oldı her biri revzen baña

3. **dāġlar yakdum:**--*lar, --du, --m*
Gazel 377
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Dağlamak, ateşle yara açmak. 2)Ateş yakmak.

Bir göz-ile görmege cānum seni ḳāyil degül
Dāġlar yakdum bedende oldı çok gözler bedīd

dahı:

1. **daḫı:**
Gazel 29
Mısra: **7**
"Ve" bağlacı.

Çünki dinildi aña “ve’ş-şems” daḫı “ve’d-duḥā”
Rūyuña alnuña mihr ü māhı beñzetsem n’ola

2. **daḫı:**
Gazel 2
Mısra: **8**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Ḥa mim ḥarfi dü nāmuñdan işāretdür senüñ
Ḥāya Aḥmed didiler mīme daḫı hem Muṣṭafā

3. **daḫı:**
Gazel 29
Mısra: **1**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Nūr-ı ālemsin bugün sen daḫı maḥbūb-ı Ḫudā
Eyleme āşıḳlaruñ bir laḥẓa kapuñdan cüdā

4. **daḫı:**
Gazel 45
Mısra: **10**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Yüzini gördüm Muḥibbī gitdi benden aḳl u dil
Cān daḫı gitse naẓar kılmaz o sīmīn-ten baña

5. **daḫı:**
Gazel 79
Mısra: **6**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Bir bülbül-i nālānuñam tā ṣubḥa dek giryānuñam
Şöyle senüñ ḥayrānuñam sen daḫı ḥayrānsın baña

6. **daḫı:**
Gazel 95
Mısra: **7**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Ḥaḳ müyesser eylese bir kez daḫı görsem seni
Yüz sürüp ayaguña dirdüm kamu derdüm saña

7. **daḫı:**
Gazel 106
Mısra: **7**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Bir nefes bu dil maḥabbetden daḫı şād olmadı
Ḥāṣıl oldı derd ü ġamla miḥnet eyyāmı baña

8. **daḫı:**
Gazel 111
Mısra: **6**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Kūhken kūh-ı belā içinde şākirdüm geçer
Dest-i ġamda olmadı Mecnūn daḫı hemtā baña

9. **daḫı:**
Gazel 112
Mısra: **6**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Ġarḳ-ı muḥīṭ-i ışḳ idi cān-ıla bu göñül
Olmamış idi daḫı ademden cihān peydā

10. **daḫı:**
Gazel 129
Mısra: **2**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Būy-ı zülfüñi ṣabā yili ile gönder baña
Ben daḫı göndereyim cān u dilüm senden yaña

11. **daḫı:**
Gazel 154
Mısra: **5**

"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Didi usanmaz mısız cevr ü cefāmuzdan daḫı
Didüm aña iy cefā-cū görmişem ben anı köp

12. **daḫı:**
Gazel 168
Mısra: **4**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Rūz-ı maḥşerde şefāat idesin □āṣīlere
Hem mürüvvet kānı sensin hem daḫı maḥbūb-ı Rab

13. **daḫı:**
Gazel 205
Mısra: **12**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Heybet-i ışḳa taḥammül eylemez hīç kimsene
San anı şīr-ile ejderden daḫı gördüm mehīb

14. **daḫı:**
Gazel 223
Mısra: **7**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Māl ü menāl yoluña bil cān u ser daḫı
Senden dirīġ olmaya iy dōst herçi hest

15. **daḫı:**
Gazel 244
Mısra: **4**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Herkesüñ bezm-i cihān içinde bir sevdāsı var
Şemʿ yanar gül güler bülbül daḫı aglar mest

16. **daḫı:**
Gazel 255
Mısra: **6**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Ġamzeñ okı gelelden sanma cerāḥat oldı
Buldı murādını dil cān oldı daḫı rāḥat

17. **daḫı:**
Gazel 257
Mısra: **2**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Gözi tātārı işi güci ġāret
İder kanlar daḫı işi ḫasāret

18. **daḫı:**
Gazel 259
Mısra: **13**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Niçe yıllar geçe irişe daḫı būy-ı vefā
Derd-i hicrüñle eger irse Muḥibbī'ye vefāt

19. **daḫı:**
Gazel 288
Mısra: **4**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Deyr ara bir muġbeçe gördüm ki anuñ mi s̲ li yok
Anı bir yüzden daḫı ḫalḳ itdi ḫayy-ı Lā-yemūt

20. **daḫı:**
Gazel 342
Mısra: **4**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Olmış-ıdum ben ezelden ʿışḳuñ-ıla āşinā
Bulmamışdı daḫı ervāḥ-ıla ecsām imtizāc

21. **daḫı:**
Gazel 360
Mısra: **6**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Ne baña ṣabra taḥammül var ne ḫüsnüñde ḳarār
Hā diyince ḫaṭ gelür olmaz daḫı āgāh ruḫ

22. **daḫı:**
Gazel 364
Mısra: **10**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Görmez Muḥibbī uyḫu yüzin şimdi ay u yıl
Nāgāh eger ki görse ola daḫı ḫāb-ı telḫ

23. **daḫı:**
Gazel 371
Mısra: **5**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Bir ḫayāl-i ḫūba beñzer vaṣl ol daḫı muḥāl
Ne kılam yā Rab bu ben āṣüfte-ḥāl-i nā-murād

24. **daḫı:**
Gazel 377
Mısra: **2**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Rūze-i hicrān gidüp yüzüñ görindi oldı ʿīyd
Devletüñ pāyende olsun daḫı ʿömrüñ ber-mezīd

25. **daḫı:**
Gazel 380
Mısra: **6**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Żāyiʿ itme nāṣiḥā yok yirlere söz naḳdini
Nite kim yokdur ḳalem dīvāneye yok daḫı pend

26. **daḫı:**
Gazel 384
Mısra: **10**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

ʿIşḳuñ Muḥibbī okıdı naḥv-ile ṣarfını
Dil suḫtesi bu fende daḫı oldı müstefīd

27. **daḫı:**
Gazel 399
Mısra: **10**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

İy Muḥibbī yār kūyına seni iletmege
Hem resūlüm hem ṭarīḳum daḫı varumdur nemed

28. **daḫı:**
Gazel 406
Mısra: **6**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Gözi yaşlu olur ḫūn-ı cigerden
Daḫı hem ehl-i ʿışḳuñ çehresi zerd

29. **daḫı:**
Gazel 460
Mısra: **2**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Ġuṣṣadan ḫālī degül her laḥẓa göñlüm ġamdadur
Müstedām olsun bu dīde daḫı dāyim nemdedür

30. **daḫı:**
Gazel 463
Mısra: **2**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Ser-i zülfiyle dil mecnūna beñzer
Gözüm yaşı daḫı Ceyḥūn'a beñzer

31. **daḫı:**
Gazel 464
Mısra: **8**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Berr ü baḥrı aradı bulam diyü cānā seni
Bulımadı bu göñül daḫı yürür ser-geştedür

32. **daḫı:**
Gazel 466
Mısra: **8**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Didüm zekāt-ı ḥüsnüñi ʿarż it ḥaḳḳum-durur
Didi daḫı irişmedi sāla zamānı var

33. **daḫı:**
Gazel 475
Mısra: **4**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

ʿĀdet idinme kendüñe cevri cefāyı ḫū
Nāz u girişme şīve daḫı vaḳthā olur

34. **daḫı:**
Gazel 486
Mısra: **10**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Müddeʿī bilmez Muḥibbī nüktesini añlamaz
Ṭabʿ-ı mevzūn olıcak şiʿri daḫı mevzūn çeker

35. **daḫı:**
Gazel 496
Mısra: **4**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Egerçi ki günāhum çok cihānda kul ḫaṭāsuz yok
Velī senden umar şefḳat daḫı luṭf u keremlerdür

36. **daḫı:**
Gazel 496
Mısra: **12**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Bu dünyāya göñül virme gidenler senden öñürdi
Sikender Ḫusrev ü Dārā Ferīdūn daḫı Cemlerdür

37. **daḫı:**
Gazel 499
Mısra: **6**
"Bile, da/de" anlamlarına gelen bağlaç.

Sırr-ı ʿışḳı sordum kimse cevābın virmedi
Daḫı dil bir dem ḳarār itmez suvāl üstindedür

38. **daḫı:**
Gazel 116
Mısra: **6**
"Bundan başka, bundan sonra , artık" anlamına gelen edat.

Bend-i zülfine tolaşdı çün göñül Añlamazam daḫı ayruk kurtula

dā'im:

1. **dā'im:**
Gazel 318
Mısra: **1**
Daima, her zaman.

ʿĀşıḳ olan dā'im eyler derd-i cānān-ıla baḫş
İstemez kendüzine tā kıla dermān-ıla baḫş

dakmaz mısın:

1. **dakmaz mısın:**--*maz, --mı, --sın*
Gazel 472
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Önemsemek,takmak. Başka bir yere yerleştirmek.

Didüm Muḥibbī boynına zencīr-i zülfüñi
Dakmaz mısın didi bu sözüñ hep yabānadur

dal:

1. **dalup:**-*up*
Gazel 184
Mısra: **1**
Dalmak, hamle yapmak.

Ġavvāṣ olayın yine bu söz baḥrına dalup
Dürler çıkarup arż ideyim ger ola ṭālib

dalāl:

1. **ḍalāl:**
Gazel 499
Mısra: **14**
Doğru yoldan ayrılma.

Bir ʿacūze köhnedür dünyā Muḥibbī virme dil
Ḫayra irşād eylemez dāyim ḍalāl üstindedür

dām:

1. **dāmıdur:**--*ı, -dur*
Gazel 493
Mısra: **1**
I. Tuzak. II. Sevgilinin saçı.

Zülfinüñ bendi bu göñlüm dāmıdur
Terk-i cān itmek de ʿāşıḳ kāmıdur

dām kılup:

1. **dām kılup:**--*up*
Gazel 370
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuzak haline getirmek(sevgilinin saçı bağlamında).

Sünbül saçını dām kılup ḫālini dāne
Dil murġını bu vech-ile ṣayd itdi o ṣayyād

dāmān:

1. **dāmān:**
Gazel 85
Mısra: **10**
Elbise, etek II etek, uç, kenar.

İy Muḥibbī ele alsun tīġını cellād-ı ışḳ
Ḳaṭ kılsun elüñi kılsañ eger dāmān cüdā

dāmān-ı:

1. **dāmān-ı:**
Gazel 219
Mısra: **10**
Elbise, etek II etek, uç, kenar.

Bu Muḥibbī şöyle muḥkem tutdı ışḳuñ dāmenin
Bulına maḥşer güni destinde de dāmān-ı dōst

dāmānın öp:

1. **dāmānın öp:**--*ın*
Gazel 198
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Etek ucu öpmek (hürmet belirtisi).

İy ṣabā benden varup yāruñ der ü eyvānın öp
Ḫāk-i pāyına yüzüñ sürer gibi dāmānın öp

dāmānını tutdum:

1. **dāmānını tutdum:**--*ı, --n, --ı, --du, --m*
Gazel 345
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eteğinin kenarını tutmak.

ʿIşḳ-ıla dāmānını tutdum ölürsem komazam
Ger keserse ḥükm anuñ sulṭān beni bilmez mi hīç

dāmen:

1. **dāmenin:**-*in*
Gazel 23
Mısra: **3**
Elbise, etek II etek, uç, kenar.

Dāmenine el irerse öp benden dāmenin
İrmez-iseñ dāmenine öpesin rāh iy ṣabā

2. **dāmenine:**-*i, -n, -e*
Gazel 23
Mısra: **3**
Elbise, etek II etek, uç, kenar.

Dāmenine el irerse öp benden dāmenin
İrmez-iseñ dāmenine öpesin rāh iy ṣabā

3. **dāmenine:**-*i, -n, -e*
Gazel 23
Mısra: **4**
Elbise, etek II etek, uç, kenar.

Dāmenine el irerse öp benden dāmenin
İrmez-iseñ dāmenine öpesin rāh iy ṣabā

4. **dāmenin:**-*i, -n*
Gazel 123
Mısra: **9**
Elbise, etek II etek, uç, kenar.

İy Muḥibbī koma elden dāmenin
Ger cefā vü cevr ide vü ger vefā

5. **dāmenin:**-*i, -n*
Gazel 140
Mısra: **2**
Elbise, etek II etek, uç, kenar.

Cümle ālem bir yaña āşıḳ-ı rüsvā bir yaña
Dāmenin elden komaz ölince ol tā bir yaña

6. **dāmenini:**-*i, -n, -i*
Gazel 288
Mısra: **1**
Elbise, etek II etek, uç, kenar.

İy gönül pīr-i muġānuñ dāmenini berk tut
Çünki andan ġayrı virmez saña bir kimse ögüt

7. **dāmenüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 292
Mısra: **4**
Elbise, etek II etek, uç, kenar.

İy cefā-ḫū cevr idersin Tañrı'dan korkmaz mısın
Rūz-ı maḥşerde bulına dāmenüñde niçe dest

dāmen-i ʿışḳı:

1. **dāmen-i ʿışḳı:**--*ı*
Gazel 237
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mecazi olarak aşk eteğini tutmak.

Ger irişdüre dilerseñ seni cānān mülkine
Dāmen-i ʿışḳı ölince koma elden berk tut

dāmen-i ışḳı dutup:

1. **dāmen-i ışḳı dutup:**--*up*
Gazel 93
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mecazi olarak aşk eteğini tutmak.

Dāmen-i ışḳı dutup aḳlı ferāmūş eyledüm
Böyle yazdı tā ezelden alnuma Yezdān baña

dāmenine dest-res bulmaduñ:

1. **dāmenine dest-res bulmaduñ:**--*ma, --du, --n*
Gazel 91
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin eteğini öpebilecek kadar yaklaşamadın mantığyla aşığın sevgiliye hep uzak olmak zorunda kalması vurgulanmıştır.

Bulmaduñ çün dāmenine dest-res bī-çāre dil
Bāri sen bülbül gibi āh-ı seḥer kıl dāyimā

dāmenini dutduñ:

1. **dāmenini dutduñ:**--*i, --n, -i, --dun*
Gazel 396
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) peygamberin etek ucunu tutmak yani onun yolundan gitmek,doğru yolu bulmak kastedilmektedir.

Çü dutduñ dāmenini cān u dilden
Sakın olma bu dünyāya muḳayyed

dāmenini vire:

1. **dāmenini vire:**--*e*
Gazel 99
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elbisenin ucu,eteğin ucu.

Hercāyī olana virme göñül ki gül gibi
Her ḫār eline dāmenini vire rām ola

dāmenüm lale döndi:

1. **dāmenüm lale döndi:**-*+üm, --e, --di*
Gazel 183
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın kanlı gözyaşlarının akmasıyla elbisesinin bile kırmızı renk alması kastedilir.

Pāre pāre göz yaşından lale döndi dāmenüm
Ẓāhir oldı derd-i dil çāk-i girībānum görüp

dām-ı ʿankebūt:

1. **dām-ı ʿankebūt:**
Gazel 288
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Örümcek ağı II sevgilinin tuzağı, sevgilinin saçının tuzağı.

İy Muḥibbī zülfi bendinde gören dil murġını
Dir meges gibi tolaşmış aña dām-ı ʿankebūt

dām-ı belā:

1. **dām-ı belā:**
Gazel 59
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bela, hile tuzağı.

Döşedi bu dil yine dām-ı belā
Çagurup ışḳ ehline itdi şalā

dām-ı ejderde:

1. **dām-ı ejderde:**--*de*
Gazel 281
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Büyük bir yılanın(canavar) tuzağı.

Ḳaṣd iderken laʿline zülfi tolaşdı boynuma
Dām-ı ejderde kalur kim isteye āb-ı ḥayāt

dām-ı zülfinden:

1. **dām-ı zülfinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 76
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zülfün tuzağı.

Giriftār olsa dil murġı aceb mi bāġ-ı ḥüsninde
İdüpdür dām-ı zülfinden anuñ var niçe ḫam peydā

dām-ıla düşdi:

1. **dām-ıla düşdi:**--*ıla--la, --di*
Gazel 314
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçının ağına(tuzağına) düşmek.

Dāne-i ḫālüñ görüp dil murġı zülfüñ dāmına
Çünki düşdi itmesün kurtılmaz ol dām-ıla baḥs

dāne:

1. **dānesi:**-*si*
Gazel 51
Mısra: **8**
Tohum gibi ufak, yuvarlak şeyler için kullanılır, tâne; ben.

Ḫālüñi añdukça cānā dil ḥarāret baglasa
Tañ mı her bir dānesi çün dār-ı fülfüldür baña

2. **dāne:**
Gazel 223
Mısra: **3**
Tohum gibi ufak, yuvarlak şeyler için kullanılır, tâne; ben.

Ḫālini dāne sandı vü tutıldı zülfine
Bend-i belāya murġ-ı dilüm oldı pāy-best

3. **dāne:**
Gazel 367
Mısra: **4**
Tohum gibi ufak, yuvarlak şeyler için kullanılır, tâne; ben.

Dil esīr-i zülfdür ḫālüñ görüp
Murġ görse dāne olur pāy-bend

4. **dāne:**
Gazel 381
Mısra: **4**
Tohum gibi ufak, yuvarlak şeyler için kullanılır, tâne; ben.

Gördi ḫālin dil tolaşdı zülfine
Dāne ile ek s er olur murġ bend

5. **dānedür:**-*dür*
Gazel 431
Mısra: **6**
Tohum gibi ufak, yuvarlak şeyler için kullanılır, tâne; ben.

Meyl eyler-ise gendüm ḫālüñe dil ne tañ
Cennetden Ādem'i çıkaran çünki dānedür

6. **dāne:**
Gazel 469
Mısra: **6**
Tohum gibi ufak, yuvarlak şeyler için kullanılır, tâne; ben.

Ḫālin gözetdi zülfine bend oldı bu göñül
Kanda olursa murġ hemān dāne seyr ider

dāne dāne oldı:

1. **dāne dāne oldı:**--*dı*
Gazel 485
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tane tane,damla damla olmak(göz yaşı bağlamında).

Baḥr-ı ġamda bakduguñca gördügüm dür-dāneler
Dāne dāne oldı eşk-i dīde-i Mecnūn tamar

dāne dānedür:

1. **dāne dānedür:**--*dür*
Gazel 472
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tane tane, tek tek, damla damla, birer birer, sıra ile.

Dökse gözüm ṣadefleri dürler ʿaceb degül
Zīrā ki yaşı cümle anuñ dāne dānedür

dāne sanup:

1. **dāne sanup:**--*up*
Gazel 248
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın bir gönül kuşu olarak sevgilinin benini yem tanesine benzetmesi kastedilmiştir.

Pervāz iderken evc-i hevā üzre murġ-ı dil
Ḫālüñi gördi dāne sanup zülfe oldı best

dāne-i hālüñ:

1. **dāne-i ḫālüñ:**--*ü, --n*
Gazel 314
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) ben tanesi.

Dāne-i ḫālüñ görüp dil murġı zülfüñ dāmına
Çünki düşdi itmesün kurtılmaz ol dām-ıla baḫs

dāne-i hālüñi gördi:

1. **dāne-i ḫālüñi gördi:**-*di*
Gazel 54
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) tane tane benlerini görmek. Sevgiliye yaklaşmak.

Dil murgı gördi dāne-i ḫālüñi meyl ider
Bilmez anı ki bend ola zülfüñ duzāġ ola

dār:

1. **dāra:**-*a*
Gazel 400
Mısra: **4**
Darağacı, idama mahkum olanları asmak için dikilen direk.

Dimiş idüñ ki seni zülfüme ber-dār ideyim
Hīç amān virme hemān as beni ol dāra meded

dār it:

1. **dār it:**
Gazel 224
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Huzursuz etmek, zor durumda bırakmak.

Niçeye degin saklayasın cānı zeḳanda
Gel ḫayra girüp kurtar aña zülfüñi dār it

2. **dār it:**
Gazel 266
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mekan tutmak.

Niçeye degin saklayasın çāh-ı zeḳanda
Kurtar anı ḫayra girüp zülfüñe dār it

dār kılasın:

1. **dār kılasın:**--*a, --sın*
Gazel 114
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçında hapis kalan aşığa orayı dar etmesi yahut asılacağı dar ağacına benzetmesi kastedilir.

Çün şeb-i zülfüñde tutduñ dōstum dil düzdini
Lāyıḳ oldur kim ser-i zülfüñ kılasın dār aña

dar ola:

1. **dar ola:**-*a*
Gazel 52
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yetersiz,geniş olmama durumu.

Oldı ḫāmūş göreliden ġonca leblerüñ
Gelmez kelāma bir kişinüñ göñli dar ola

dārā:

1. **dārā:**
Gazel 44
Mısra: **14**
Büyük İran hükümdarı. Edebiyatımızda İskender'le yaptığı savaş münasebeti, gücü ve zenginliğiyle anılır.

Dil virme Muḥibbī yüri bu dehr-i acūza
Gör başa çıka-bildi mi anuñ-ıla Dārā

2. **dārā:**
Gazel 94
Mısra: **10**
Büyük İran hükümdarı. Edebiyatımızda İskender'le yaptığı savaş münasebeti, gücü ve zenginliğiyle anılır.

Muḥibbī her gelen gitdi bu ālem yine ālemdür
Dirīġā vü dirīġ itdi eger Cemşīd eger Dārā

3. **dārā'dan:**-*dan*
Gazel 342
Mısra: **14**
Büyük İran hükümdarı. Edebiyatımızda İskender'le yaptığı savaş münasebeti, gücü ve zenginliğiyle anılır.

Bu Muḥibbī olalıdan ḫāk-i pāyuñ ḫādimi
Tañ mıdur Keyḫusrev ü Dārā'dan alsa tāc u bāc

4. **dārā:**
Gazel 369
Mısra: **10**
Büyük İran hükümdarı. Edebiyatımızda İskender'le yaptığı savaş münasebeti, gücü ve zenginliğiyle anılır.

İy Muḥibbī itme dünyā fikrini añ āḫirüñ
Kanda gitdi Ḫusrev ü Cemşīd ü Dārā Keyḳubād

dāra asar:

1. **dāra asar:**--*a, --a, --r*
Gazel 407
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçı dar ağacına benzetilerek aşığın gönlünün oraya asıldığı kastedilmektedir.

Tutdı rehzen diyü kūyında göñül merdümini
Anı nā-ḥaḳ yire zülfinde asar dāra meded

dārā vü iskender:

1. **dārā vü iskender:**
Gazel 423
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cem,Dara ve İskender.

Kim ki çeşmi sāġarından nūş ide ḫūn-ı ciger
Devlet-i ʿışḳuñda ol Dārā vü İskender geçer

dārāb:

1. **dārāb:**
Gazel 180
Mısra: **14**
Büyük İran hükümdarı. Edebiyatımızda İskender'le yaptığı savaş münasebeti, gücü ve zenginliğiyle anılır.

Bulurdı ger vefā gelse cihāndan Sikender Ḫusrev ü Cemşīd ü Dārāb

dār-ı dünyā:

1. **dār-ı dünyā:**
Gazel 324
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya evi ǁ fâni mekan.

Ġarra olma dār-ı dünyā bir misāfir-ḫānedür
Anuñ-ıçun ehl-i diller didiler aña sipenc

2. **dār-ı dünyā:**
Gazel 234
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya evi, dünya.

Çün ki bildüñ dār-ı dünyā kimseye kılmaz vefā
ʿĀḳil iseñ aña bakma göñlüñi andan sovut

3. **dār-ı dünyā:**
Gazel 455
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya evi, dünya.

Ġarra olma dār-ı dünyā bir ḫayāl-i ḫābdur
Kim anuñ bünyādına dirler ki cāy-ı ābdur

dār-ı dünyāda:

1. **dār-ı dünyāda:**-*da*
Gazel 51
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya yurdu, yeryüzü.

Dār-ı dünyāda Muḥibbī çünki yok ġamdan ḫalāṣ
Çāresi nedür sorarsañ nūş kıl müldür baña

dār-ı dünyādan:

1. **dār-ı dünyādan:**--*dan*
Gazel 251
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya evi, yeryüzü.

Eger dirseñ ḥuẓūr idem dilā kıl dāyimā ʿuzlet
Irag ol dār-ı dünyādan bulasın tā Ḥaḳ'a ḳurbet

dār-ı dünyānuñ:

1. **dār-ı dünyānuñ:**--*nun*
Gazel 216
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya mekanı,yeryüzü.

Bahār eyyāmı bezm içre ṣafā cāmını sürdüñ tut
Dilā bu dār-ı dünyānuñ temāşāsını gördüñ tut

2. **dār-ı dünyānuñ:**--*n, --u, --n*
Gazel 434
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya mekanı,yeryüzü.

Nesi var dār-ı dünyānuñ hemen içinde ṣıḥḥatdür
Benüm yanumda bu rifʿat degüldür belki ẕilletdür

dār-ı dünyāya:

1. **dār-ı dünyāya:**--*y, --a*
Gazel 482
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya evi, dünya yurdu, yeryüzü II fani dünya.

Virür mi dār-ı dünyāya göñül fi'l-cümle ʿaḳl issi
Görürken gelse bir şādī anuñ ardınca biñ ġamdur

2. **dār-ı dünyāya:**--*y, --a*
Gazel 274
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya, yeryüzü.

Dār-ı dünyāya göñül virme saña budur ögüt
Ger dilerseñ ʿāḳıbetüñ ḫayr ola bu sözi tut

dār-ı fülfüldür:

1. **dār-ı fülfüldür:**-*dür*
Gazel 51
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)karabiber tanesi gibi benlerin evi,yurdu anlamında.

Ḫālüñi añdukça cānā dil ḫarāret baglasa
Tañ mı her bir dānesi çün dār-ı fülfüldür baña

dār-ı selām ola:

1. **dār-ı selām ola:**--*a*
Gazel 99
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) cennet kapılarından olan bir kapı kastedilerek iyi temnnilerde bulunulmuştur.

Şīrīn lebi firāḳıyla her kim ki cān vire
Āḫir nefesde menzili dār-ı selām ola

dār-ı şifāsında:

1. **dār-ı şifāsında:**-*sı(n), -da*
Gazel 19
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şifa kapısı.

Lebleri dār-ı şifāsında bu dil ḫasta olup
Niçe yıldur ki yaturam itmedi tīmār baña

dār-ı sürūr-ıla:

1. **dār-ı sürūr-ıla:**
Gazel 392
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Neşeli,eğlenceli konak.

Taht,mekan anlamında da kullanılmıştır.

Umaruz bize şefāʿat idesin yevm-i cezā
Tā ola menzilümüz dār-ı sürūr-ıla ḫulūd

dārūlar mıdur:

1. **dārūlar mıdur:**--*lar, --mı, --dur*
Gazel 435
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İlaç,deva,tiryak.

İy ṣabā irgür Muḥibbī çeşmine ḫāk-i derin
Tūtiyādan yig görinür yoḫsa dārūlar mıdur

dārü'ş-şifā:

1. **dārü'ş-şifādur:**-*dur*
Gazel 58
Mısra: **5**
Hastane, şifahane.

Dil ṭabībi olasın dārü'ş-şifādur çün kapuñ
Hīç revā mı işigüñde ehl-i dil bīmār ola

2. **dārü'ş-şifāsından:**-*sı, -n, -dan*
Gazel 158
Mısra: **7**
Hastane, şifahane.

Leblerüñ dārü'ş-şifāsından dil-i bīmāruma
İy ṭabīb-i cān neden göndermedüñ bir kez cevāb

dāsitān:

1. **dāsitānı:**-*ı*
Gazel 466
Mısra: **6**
Destan, hikaye.

Mecnūn benüm bu ḫāletüm iẕʿān idinmedi
Meşhūr egerçi dilde anuñ dāsitānı var

daʿvet-i ḥakk'a:

1. **daʿvet-i ḥaḳḳ'a:**--*a*
Gazel 392
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hakkın daveti.

Daʿvet-i Ḥaḳḳ'a yiter gerçi bugün iki güvāh
Ḥaḳ resūl olduguña çār kitāb oldı şühūd

dayan:

1. **dayanup:**-*up*
Gazel 245
Mısra: **5**
Yaslanmak.

Sakın dehre dayanup olma maġrūr
Dil ü cān anda çün mihmāndur iy dōst

dāyim:

1. **dāyim:**
Gazel 28
Mısra: **8**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Zülfini añduñ perīşān-ḫāṭır olduñ iy göñül
Ḥaṭṭı fikrinden gelen dāyim melāmetdür saña

2. **dāyim:**
Gazel 48
Mısra: **2**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

İtmedi itmeyiserdür kimseye ālem vefā
Līk dāyim eylemek-durur işi cevr ü cefā

3. **dāyim:**
Gazel 97
Mısra: **9**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Ḳabr içinde rāḥat eyle ḫoş dutup dāyim anı
Yā İlāhī eyle her müşkil işin āsān aña

4. **dāyim:**
Gazel 97
Mısra: **13**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Bu-durur dāyim Muḥibbī'nüñ duāsı rūz u şeb
Raḥmetin günden güne kılsun mezīd Raḥmān aña

5. **dāyim:**
Gazel 115
Mısra: **13**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Gönderürdüm yāra ben dāyim maḥabbet-nāmeler
İy Muḥibbī olsa idi ger baña fermān ṣabā

6. **dāyim:**
Gazel 120
Mısra: **8**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Kime ġam kime feraḥ yazmış çü ḫaṭṭāṭ-ı ezel
Bunı yazmış başuma senden olam dāyim cüdā

7. **dāyim:**
Gazel 136
Mısra: **6**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Çeşm-i ḫūnrīz-ile bir laḥẓada döke niçe kan
Āşıḳ-ı ḫasta-dile dāyim anuñ kīni ola

8. **dāyim:**
Gazel 154
Mısra: **4**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

İñledür bülbül gibi bu āşıḳ-ı dil-ḫastesin
Gül gibi ḫāra nigār aġyāra dāyim kol salup

9. **dāyim:**
Gazel 204
Mısra: **8**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Nedendür ehl-i ışḳı dūr idersin Raḳībi idesin dāyim muḳarreb

10. **dāyim:**
Gazel 217
Mısra: **2**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Āşıḳ dilemez ola bugün sag u selāmet
Dāyim bu-durur ḳaṣdı anuñ ola melāmet

11. **dāyim:**
Gazel 297
Mısra: **9**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Vird idinmişdür ʿiẕāruñ ẕikr ider dāyim Muḥib
Tutar agzında ʿacebdür nār-ı sūzānı dürüst

12. **dāyim:**
Gazel 308
Mısra: **1**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

ʿĀrıżıyla dāyim eyler zülf-i ʿanber-bār baḥs
Nite kim İslām ile turmaz ider küffār baḥs

13. **dāyim:**
Gazel 324
Mısra: **5**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Ṭaʿn kılma zāhidā dāyim ḫarābāt ehline
Rūz-ı maḥşerde riyā ile olursın sen gülenç

14. **dāyim:**
Gazel 339
Mısra: **2**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Uralıdan dilberā devletle sen başuña tāc
Cümle ʿālem saña dāyim gösterürler iḥtiyāc

15. **dāyim:**
Gazel 361
Mısra: **3**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Ehl-i ʿışḳuñ var-ısa dāyim niyāz u giryesi
Sen güzeller şāhınuñ cevr ü cefāsı nāzı çoḫ

16. **dāyim:**
Gazel 373
Mısra: **2**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Āteş-iʿışḳuñ yanaldan sīnem üzre çıkdı dūd
Ol sebebden görinür çarḫuñ yüzi dāyim kebūd

17. **dāyim:**
Gazel 458
Mısra: **4**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Ger kenāra gelmez-ise çāre ne ol serv-ḳad
Ḳāniʿem dāyim ḫayāl-i ḳaddi āġūşumdadur

18. **dāyim:**
Gazel 477
Mısra: **6**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Mest-i çeşmi her kaçan görse diler kanum içe
Ḫançeri gitmez elinden dāyim işi kīndür

19. **dāyim:**
Gazel 479
Mısra: **2**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Sevmek seni nigārā yanuñda çün günehdür
Dāyim işüm anuñçün ʿālemde āh u vāhdur

20. **dāyim:**
Gazel 490
Mısra: **2**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Yār ġāyiblik mihri rūz u şeb ḫāṭırdadur
Hey ḫaṭā didüm ne ġāyib dāyim ol ḫāṭırdadur

21. **dāyim:**
Gazel 499
Mısra: **14**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Bir ʿacūze köhnedür dünyā Muḥibbī virme dil
Ḫayra irşād eylemez dāyim ḍalāl üstindedür

22. **dāyim:**
Gazel 500
Mısra: **6**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

İtlerinden āsitānında beni ʿaddeylemiş
Şāh olandan kullara dāyim ʿināyetler gelür

dāyim nemdedür:

1. **dāyim nemdedür:**--*de*, --*dür*
Gazel 460
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sürekli ağladığı kastedilmektedir.

Ġuṣṣadan ḫālī degül her laḥẓa gönlüm ġamdadur
Müstedām olsun bu dīde daḫı dāyim nemdedür

dāyim ol:

1. **dāyim ol:**
Gazel 498
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Devamlı, sürekli, kalıcı olmak.

Derd-ile zārīlık itse gönlümi ʿayb itmeñüz
N'eylesün hicr-ile dāyim ol ʿaẕāb üstindedür

dāyim ola:

1. **dāyim ola:**--*a*
Gazel 296
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Devam etmek, sürmek, sürüp gitmek.

Maḳṣūd bu ki iy yār olasın sag u selāmet
ʿIşḳ ehline dāyim yaraşur ola melāmet

dāyimā:

1. **dāyimā:**
Gazel 37
Mısra: **7**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Herkesüñ var bir murādı dāyimā ister anı

Ārzū-yı cān u dil ol şāh-ı ḫūbāndur baña

2. **dāyimā:**
Gazel 43
Mısra: **6**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Ẕerre gibi eyledüm karşu semā iy āfitāb
Tā diyesin dāyimā ol zār u sergerdān baña

3. **dāyimā:**
Gazel 91
Mısra: **1**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Gel saçı leylāsına iy dil naẓar kıl dāyimā
Gönlüñi Mecnūn gibi zīr ü zeber kıl dāyimā

4. **dāyimā:**
Gazel 91
Mısra: **2**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Gel saçı leylāsına iy dil naẓar kıl dāyimā
Gönlüñi Mecnūn gibi zīr ü zeber kıl dāyimā

5. **dāyimā:**
Gazel 91
Mısra: **4**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Ālem-i ulyāyı seyr itmek dilerseñ iy gönül
Ḫāk-i pāy-ı dilberi küḥl-ı baṣar kıl dāyimā

6. **dāyimā:**
Gazel 91
Mısra: **6**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Kaşı yayına komış ġamz okını çün ol ḥabīb
Rāḥat-ı dil dileseñ sineñ siper kıl dāyimā

7. **dāyimā:**
Gazel 91
Mısra: **8**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Ḫāk olursa zecr ü hicrinden Muḥibbī ḥasta dil
İy ṣabā merdümlik it yāra ḫaber kıl dāyimā

8. **dāyimā:**
Gazel 91
Mısra: **10**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Bulmaduñ çün dāmenine destres bī-çāre dil
Bāri sen bülbül gibi āh-ı seḥer kıl dāyimā

9. **dāyimā:**
Gazel 187
Mısra: **4**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

İñlesem aġyār elinden dōstlar olmaz aceb
Ḫār elinden dāyimā gülşende iñler andelīb

10. **dāyimā:**
Gazel 215
Mısra: **9**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Gitmesün dilden Muḥibbī dāyimā medḥ-i Resūl
Okıdukça dil feraḥ bula vü cānuñ ola mest

11. **dāyimā:**
Gazel 218
Mısra: **9**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Arż-ı ḥāl eyler Muḥibbī dāyimā meh-rūlara
Gönderür her kişvere eşār u dīvānı dürüst

12. **dāyimā:**
Gazel 242
Mısra: **8**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Gehī nālān gehī giryān geh eyle sīneñi biryān
Ciger ḫūnābesin bezm-i ġam içre dāyimā nūş it

13. **dāyimā:**
Gazel 251
Mısra: **1**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Eger dirseñ ḥuẓūr idem dilā kıl dāyimā ʿuzlet
Irag ol dār-ı dünyādan bulasın tā Ḥaḳ'a ḳurbet

14. **dāyimā:**
Gazel 300
Mısra: **8**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Bi-ḥamdi'illāh beni öldürdi ġamzeñ
Dilerdüm dāyimā Ḥaḳ'dan şehādet

15. **dāyimā:**
Gazel 337
Mısra: **6**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Niçe bir cellād ġamzeñ eline ḫançer alup
Dāyimā bu cān-ı mecrūhuma eyleye şikenc

16. **dāyimā:**
Gazel 343
Mısra: **10**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Muḥibbī sakla ʿışḳı müddeʿīden
Ki ḫoşdur dāyimā olmak nihān genc

17. **dāyimā:**
Gazel 425
Mısra: **6**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Kūyuña varsa naẓar kıl ʿāşıḳı menʿ eyleme
Pādişehlerden kul olan dāyimā iḥsān umar

18. **dāyimā:**
Gazel 460
Mısra: **5**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

Zāhidüñ geydügi gökdür dāyimā yāḫūd siyāh
Hīç anı bilmedüm ʿālemde ne mātemdedür

19. **dāyimā:**
Gazel 486
Mısra: **6**
Devamlı olarak, her zaman, sürekli.

ʿIşḳ ara cān virmegi ancak hemān Ferhād ider
Bu belā vü miḥneti de dāyimā Mecnūn çeker

dāne:

1. **dāne:**
Gazel 231
Mısra: **6**
Tohum gibi ufak, yuvarlak şeyler için kullanılır, tâne; ben.

Ḫālini koyup zülfi dūzāġını ʿarz ider
Başdan çıkardı murġ-ı dili dāne ʿāḳıbet

de:

1. **de:**
Gazel 7
Mısra: **5**
"Dahi, bile" anlamında bağlaç.

Bakamazam gün yüzüñe görmesem de ölürem
Bilmezem ḥālüm n'olur kim āşinā oldum saña

2. **de:**
Gazel 21
Mısra: **3**
"Dahi, bile" anlamında bağlaç.

Āşıḳ iseñ bir gül-i ranāya sen de andelīb
Okıyalum ders-i ışḳı gel sabaḳdaş ol baña

3. **de:**
Gazel 23
Mısra: **10**
"Dahi, bile" anlamında bağlaç.

Bu Muḥibbī hicr-ile oldı bugün Mecnūn-ṣıfat
Olmaduñ bu yolda sen de baña hem-rāh iy ṣabā

4. **de:**
Gazel 38
Mısra: **2**
"Dahi, bile" anlamında bağlaç.

Umma iy dil-ḫaste seni ol ṭabīb-i cān aña
Olur-ısañ derd-ile de sanma kim dermān aña

5. **de:**
Gazel 207
Mısra: **4**
"Dahi, bile" anlamında bağlaç.

Ḫaymedür ṣaḥrā-yı dilde gözlerüm gel kıl nüzūl
Eyledüm ol ḫaymeye kirpüklerümden de ṭınāb

6. **de:**
Gazel 219
Mısra: **10**
"Dahi, bile" anlamında bağlaç.

Bu Muḥibbī şöyle muḥkem tutdı ışḳuñ dāmenin
Bulına maḥşer güni destinde de dāmān-ı dōst

7. **diye:**-*y*, -*e*
Gazel 261
Mısra: **6**
"Dahi, bile" anlamında bağlaç.

Cān naḳd ile būseñe dil müşterī olur
Cāndan olur mı diye baña bir kimse diye hest

8. **diye:**-*y*, -*e*
Gazel 360
Mısra: **8**
"Dahi, bile" anlamında bağlaç.

Sakın aldanma cihān naṭʿına āḫir māt ider
Nāgehān açmaz yüzinden saña diye şāh ruḫ

9. **diye:**-*y*, -*e*
Gazel 398
Mısra: **10**
"Dahi, bile" anlamında bağlaç.

Pārs ehline eger irse Muḥibbī şiʿiri
İşidüp ḳabri içinde diye taḥsīn ḫūcend

10. **diye:**-*y*, -*e*
Gazel 410
Mısra: **10**
"Dahi, bile" anlamında bağlaç.

Eger gūş itse bu naẓmı Niẓāmī
Diye taḥsīn Muḥibbī āferīn-bād

11. **de:**
Gazel 453
Mısra: **8**
"Dahi, bile" anlamında bağlaç.

Geh niḳāb eyler yüzine zülf-ile gāhī açar
Gice zülfidür baña gündüz de ḥüsni tābıdur

de-:

1. **der:**-*r*
Gazel 350
Mısra: **4**
"Dahi, bile" anlamında bağlaç.

Cān göziyle kıl naẓar hüsnin el-ʿilmü ḥasen
Der cihān ḫalḳına sor cümlesi el-cehlü ḳabīḥ

debīr-i çarḫ:

1. **debīr-i çarḫ:**
Gazel 152
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feleğin katibi.

Yazdı debīr-i çarḫ Muḥibbī varaḳlara
Şerḥ oldı metn-i ḥüsni tamām oldı bir kitāb

def:

1. **def:**
Gazel 125
Mısra: **12**
Bir tür vurmalı çalgı.

Ney gibi nālān olur miskīn Muḥibbī derdmend
Def gibi sīne dögüp efġān olupdur ḫū baña

defʿ:

1. **defʿine:**-*i*, -*n*, -*e*
Gazel 417
Mısra: **14**

Def etme, savma, ortadan kaldırma.

İy Muḥibbī dil meẕāḳı zehr-i ġamdan telḫdür
Defʿine anuñ bulınmaz bāde-i terden leẕīẕ

def ider:

1. **def ider:**--*e, --r*
Gazel 217
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Defetmek, ortadan kaldırmak.

Bir bāde ile def ider başda ḫumārum
Ger pīr-i muġān itse ne tañ keşf-i kerāmet

def kılmaga:

1. **def kılmaga:**--*ma, --ga*
Gazel 133
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Ar.)Def et-: Uzaklaştır-, gider- .

Sen perīden def kılmaga ne var göz şerrini
Kollarum itse idüm bir dem ḫamāyil boynuña

def kılmaz:

1. **def kılmaz:**--*maz*
Gazel 200
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kovmak,savuşturmak,uzaklaştırmak.

Leşker-i ġam gelse kılsa bu göñül mülkin ḫarāb
Def kılmaz anı bir vech-ile illā kim şarāb

2. **def kılmaz:**--*maz*
Gazel 213
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kovmak,savuşturmak,uzaklaştırmak.

Leşker-i ġam gelse kılmaga bu dil mülkin ḫarāb
Def kılmaz anı hīç bir vech ile illā şarāb

defʿ oldı:

1. **defʿ oldı:**--*dı*
Gazel 389
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Defedilmek, gönderilmek, son verilmek.

Gün yüzüñe bakmag ile żaʿf geldi çeşmüme
Ḫāk-i pāyuñ komag ile defʿ oldı ol remed

defʿ-i sevdāya:

1. **defʿ-i sevdāya:**--*y, --a*
Gazel 342
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevdanın ortadan kaldırılması.

Güñlümi şeydā kılaldan turmaz aglar gözlerüm
Cüybār ile olur çün defʿ-i sevdāya ʿilāc

defter ḫayr u şer olmış:

1. **defter ḫayr u şer olmış:**--*mış*
Gazel 179
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kişinin günah ve sevaplarının yazıldığı amel defterinin iyilik ve kötülüklerle dolu olması kastedilmiştir.

Ḫābda gördüm Muḥibbī defter olmış ḫayr u şer
Her nefes kim ışḳ-ıla geçmiş anı bildüm evāb

defter ü dīvān:

1. **defter ü dīvān:**
Gazel 5
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Defter ve divan.

Pādişāh-ı ışḳam u dil defter ü dīvān baña
Derd ü miḥnet sözlerin yazdum yiter ünvān baña

defter-i ḥadīsüm:

1. **defter-i ḥadīṣüm:**--*üm*
Gazel 277
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Amel defteri, günah ve sevaplarim yazıldığı defter.

Bu defter-i ḥadī s üm ḫūn-ı dil ile yazdum
Her kim okursa lā-büd ider aña sirāyet

defter-i rengīn-durur:

1. **defter-i rengīn-durur:**--*dur, --ur*
Gazel 260
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parlak renkli,hoş süslü,latif aşk defteri(aşığın sevgiliye olan duyguları bu defter ile ifade edilmektedir.).

Kirpügüm yazdı yine ruḥsārına dil derdini
Defter-i rengīn-durur bu eşk-i gülfāmum ilet

deg:

1. **degmez:**-*mez*
Gazel 286
Mısra: **3**
"Değmek"; eş kıymette olmak, karşılık teşkil edecek değerde bulunmak, denk olmak.

Çünki degmez hicrine vaṣlı ṣanavber ḳadlerüñ
Her elif sīneñde bir serv-i ḫırāmān oldı tut

2. **deger:**-*er*
Gazel 440
Mısra: **4**
"Değmek"; eş kıymette olmak, karşılık teşkil edecek değerde bulunmak, denk olmak.

Ben belā vü derd ü miḥnetde olup ʿışḳa esīr
Her kişi der-fikr ü der-ʿiyş ü temāşāya deger

deg-:

1. **degdi:**-*di*
Gazel 312
Mısra: **7**
Değmek, dokunmak. II Erişmek, isabet etmek.

Baña degdi belā vü miḥnet ü ġam
Olaldan dōstlar Mecnūn'a vāriṣ

degme kez:

1. **degme kez:**--*me*
Gazel 314
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herhangi bir defa, kaç defa II her zaman.

Degme kez virmez murādın kimseye devr-i zamān
Yok yiredür her kim eylerse bugün kām-ıla baḫs

degmede:

1. **degmede:**--*de*
Gazel 258
Mısra: **1**
Değmek, dokunmak. II Erişmek, isabet etmek.

Sāḳī ele al bāde ki degmede bu furṣat
Düşmez idelüm nūş bilüp vaḳt-i ḳıymet

degül:

1. **degül:**
Gazel 9
Mısra: **4**
"Değil" edatı (bulunduğu cümledeki bir hususu ret anlamında kullanır).

Vardur cihānda gerçi ki meh-pāreler velī
Māyil degül bu göñlümüz illā saña saña

2. **degül:**
Gazel 19
Mısra: **8**
"Değil" edatı (bulunduğu cümledeki bir hususu ret anlamında kullanır).

İy saçı leylī ne tañ ger baña mecnūn diseler
Dil ise bende degül aḳl degül yār baña

3. **degül:**
Gazel 19
Mısra: **8**
"Değil" edatı (bulunduğu cümledeki bir hususu ret anlamında kullanır).

İy saçı leylī ne tañ ger baña mecnūn diseler
Dil ise bende degül aḳl degül yār baña

4. **degül:**
Gazel 24
Mısra: **3**
"Değil" edatı (bulunduğu cümledeki bir hususu ret anlamında kullanır).

Giceler eflākde sūzān olan encüm degül
Taña kalmışdur gök ehli çeşmi ḫayrāndur baña

5. **degül:**
Gazel 80
Mısra: **6**
"Değil" edatı (bulunduğu cümledeki bir hususu ret anlamında kullanır).

Āh kim bahr-ı firāḳuñ düşeli girdābına
Olmışam ser-geştesi peydā degül sāḥil baña

6. **degül:**
Gazel 118
Mısra: **4**
"Değil" edatı (bulunduğu cümledeki bir hususu ret anlamında kullanır).

Kūh-ı dilden derd-ile āh eylesem Ferhād-veş
Taglar ancak degül āheng ider eṭrāf aña

7. **degül:**
Gazel 213
Mısra: **4**
"Değil" edatı (bulunduğu cümledeki bir hususu ret anlamında kullanır).

Furṣatı elden düşürme bir muṣāḥib yār ile
Geşt-i gülşen kıl degül ḫālī felekden inḳılāb

8. **degül:**
Gazel 258
Mısra: **4**
"Değil" edatı (bulunduğu cümledeki bir hususu ret anlamında kullanır).

Nāṣıḥ ko bizi ḥālümüze ol yüri fāriġ
Pend itme degül çünki bu dem cāy-ı naṣīḥāt

9. **degül:**
Gazel 278
Mısra: **4**
"Değil" edatı (bulunduğu cümledeki bir hususu ret anlamında kullanır).

Küḥl içün ḫāk-i derin çünki getürdüñ gözüme
Bilürem degül ʿivaż cānı faḳīrāne ilet

10. **degül:**
Gazel 304
Mısra: **8**
"Değil" edatı (bulunduğu cümledeki bir hususu ret anlamında kullanır).

Bülbülā maġrūr olma şāhid-i gül ḥüsnine
Çün degül vaḳti gülüñ bāḳī gülistāndur ʿabeş

11. **degül:**
Gazel 359
Mısra: **6**
"Değil" edatı (bulunduğu cümledeki bir hususu ret anlamında kullanır).

Bir niçe gün şād idüp döner yine ġamgīn ider
Bir ḳarār üzre degül her rūz her meh sāl-i çarḫ

12. **degüldür:**-*dür*
Gazel 391
Mısra: **5**
"Değil" edatı (bulunduğu cümledeki bir hususu ret anlamında kullanır).

Degüldür Ḫusrev'i bil ʿāşıḳ oldur
Ki cān terk eyledi ʿışḳ içre Ferhāḍ

13. **degül:**
Gazel 421
Mısra: **2**
"Değil" edatı (bulunduğu cümledeki bir hususu ret anlamında kullanır).

Gerçi kim ʿālem içinde olupdur şeker leẕīẕ
Ammā lebüñ gibi degül ol iy püser leẕīẕ

14. **degüldür:**-*dür*
Gazel 434
Mısra: **8**
"Değil" edatı (bulunduğu cümledeki bir hususu ret anlamında kullanır).

Dögerler kūy-ı dildāra varan
ʿāşıḳları aʿdā
Degüldür anlara ol let ki her
birine ḫilʿatdür

15. **degül:**
Gazel 454
Mısra: **9**
"Değil" edatı (bulunduğu cümledeki bir hususu ret anlamında kullanır).

Degül perr-i megesden yig bu
dünyā
Muḥibbī çekdügüm uḫrā
ġamıdur

16. **degül:**
Gazel 16
Mısra: **7**
"Değil" anlamına gelen soru eki.

Şāhid degül mi ışḳuma zāhid bu
rūy-ı zerd
Yitmez mi saña göz yaşı olsa
güveh baña

degül mi:

1. **degül mi:**
Gazel 54
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değil mi.

Evreng degül mi tīġ-ı cefāya
gögüs tutar
İy dil seni gören kişi dir yüzi ag
ola

dehān:

1. **dehānı:**-*ı*
Gazel 196
Mısra: **2**
Ağız II sevgilinin küçük ağzı, sevgilinin tatlı ağzı (dudağı).

Didüm dehānuñ öpseydüm
kılma beni ayb
Didi dehānı kimesne bilmez bu
ilm-i ġayb

2. **dehānuñ:**-*uñ*
Gazel 207
Mısra: **7**
Ağız II sevgilinin küçük ağzı, sevgilinin tatlı ağzı (dudağı).

Var mıdur cānā dehānuñ diyü
çok itdüm su'āl
Soñra bildüm yog-ımış anuñ
içün virmez cevāb

3. **dehānı:**-*ı*
Gazel 288
Mısra: **8**
Ağız II sevgilinin küçük ağzı, sevgilinin tatlı ağzı (dudağı).

Biñ sü'āl itsem dönüp virmez
baña bir kez cevāb
Yok dehānı ya urılmış agzına
mühr-i sükūt

4. **dehānuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 491
Mısra: **1**
Ağız II sevgilinin küçük ağzı, sevgilinin tatlı ağzı (dudağı).

Egerçi kim dehānuñla miyānuñ
sırrı mücmeldür
Velīkin yazsalar ḫāl ü ḫaṭ u
zülfüñ mufaṣṣaldur

dehān açmam:

1. **dehān açmam:**-*-ma, --m*
Gazel 453
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ses çıkarmamak,itiraz etmemek.

Şemʿ-i ḥüsne yaksa dil
pervānesin açmam dehān
Böyle itmek dōstlar ʿışḳ ehlinüñ
ādābıdur

dehān-ı dōst:

1. **dehān-ı dōst:**
Gazel 236
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dostun ağzı.

Görüp miyān-ı yārı n'ola aña
mū disem
Bir noḳṭadan da teng-durur çün
dehān-ı dōst

dehānuñ öpseydüm:

1. **dehānuñ öpseydüm:**-*-un, --se(y), --di, --m*
Gazel 196
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin dudaklarını öpmek istemesi kastedilmektedir.

Didüm dehānuñ öpseydüm
kılma beni ayb
Didi dehānı kimesne bilmez bu
ilm-i ġayb

dehenden çıkıcak:

1. **dehenden çıkıcak:**-*-den, --ı, --cak*
Gazel 487
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağızdan çıkmak(söz,şiir manasında).

Ḳaṭredür gerçi suḫen līk
dehenden çıkıcak
Ḳıymetin kim ki bilür ol aña
dür-dāne olur

dehr:

1. **dehr:**
Gazel 9
Mısra: **10**
(Ar.) Dünya, cihan, âlem.

Çünki Muḥibbī kūy-ı maḥabbet
gedāsısın
Dehr içre tañ mı ger diseler
pādişā saña

2. **dehre:**-*e*
Gazel 245
Mısra: **5**
(Ar.) Dünya, cihan, âlem.

Sakın dehre dayanup olma
maġrūr
Dil ü cān anda çün mihmāndur
iy dōst

3. **dehrüñ:**-*üñ*
Gazel 268
Mısra: **4**
(Ar.) Dünya, cihan, âlem.

Sende bu ḥüsn ü leṭāfetle
melāḥat görinür
Dir-isem tañ mı saña dehrüñ
mehi çārdehest

4. **dehri:**-*i*
Gazel 332
Mısra: **2**
(Ar.) Dünya, cihan, âlem.

Zülfüñi keşf it nigārā gel
ḥabībüm yüzüñ aç

Dehri tā kılsun münevver ʿālemi tutsun sirāc

5. **dehre:**-*e*
Gazel 359
Mısra: **3**
(Ar.) Dünya, cihan, âlem.

Ġarra olma dehre seni āḫir ol bīdār ider
Ṣubḥgeh bir ḫāba beñzer devlet-i iḳbāl-i çarḫ

dehr ara:

1. **dehr ara:**
Gazel 159
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyada.

Bir saçı leylā sevüp dīvāne olsam dehr ara
Baña mecnūn diyesiz çāk-i girībānum görüp

2. **dehr ara:**
Gazel 298
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyada.

Gerçi kim yāḳūt içün ḫaṭṭāṭ dirler dehr ara
Nerm-idi ḫaṭṭuñ mi s̲ āli ḫaṭṭ-ı reyḥānı dürüst

dehr bāġında:

1. **dehr bāġında:**--*ı, --n, --da*
Gazel 286
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya bahçesi, dünya.

Dehr bāġında Muḥibbī çünki yok būy-ı vefā
Dāġlar cismüñde yir yir vird-i ḫandān oldı tut

dehr elinden:

1. **dehr elinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 313
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya elinden II talihsizlik yüzünden.

İy Muḥibbī dehr elinden pādişehlerdür zebūn
Eyledi Keyḫusrev ü Cemşīd ü Şeddād el-ġıyā̲s

2. **dehr elinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 369
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya elinden II talihsizlik yüzünden.

Dehr elinden iy gönül ġam çekdügüme ġam yime
Bunı fikr eyle kim almışdur bu dünyādan murād

3. **dehr elinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 390
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya elinden II talihsizlik yüzünden.

Dehr elinden cān kulagın aç işit
Nāle eyler nāy u iñler çeng ü ʿūd

4. **dehr elinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 488
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya elinden II talihsizlik yüzünden.

Ḫār elinden gülşen içre bülbül işi nāledür
Dehr elinden bagrını dāġ eyleyen de lāledür

dehr içre:

1. **dehr içre:**
Gazel 484
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyada.

Bir ḳadeḥ her kim ki nūş itdi maḥabbet cürʿasın
Mest-i lā-yaʿḳıl olup dehr içre her dem hū çeker

dehrem:

1. **dehrem:**-*e(m)*
Gazel 17
Mısra: **3**
(Ar.) Dünya, cihan, âlem.

Bugün ışḳ-ıla çün Mecnūn-ı dehrem
Görinür kanda baksam rūy-ı Leylā

dehr-i acūza:

1. **dehr-i acūza:**-*a*
Gazel 44
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaşlanmış ve geçimsiz olan dünya.

Dil virme Muḥibbī yüri bu dehr-i acūza
Gör başa çıka-bildi mi anuñ-ıla Dārā

dehr-i dūna:

1. **dehr-i dūna:**--*a*
Gazel 463
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşağılık dünya.

Vefā ummak güzellerden ʿacebdür
Dinür bunlara dehr-i dūna beñzer

dehr-i dūnı:

1. **dehr-i dūnı:**--*ı*
Gazel 408
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aciz, aşağı dünya.

Sernüvişt olan gelür aña Muḥibbī çāre yok
Eyleme hergiz şikāyet kılma dehr-i dūnı yād

dehri dutsun:

1. **dehri dutsun:**--*i, --sun*
Gazel 267
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Tüm dünyayı tutmak. 2)Çok uzun zaman.

Muḥibbī şiʿrüñi yārāna gönder Ko dutsun dehri ser-tā-ser tamāmet

dehri fiten kaplasa:

1. **dehri fiten kaplasa:**--*i, --la, --sa*
Gazel 470
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) dünyayı fitne yani ara bozuculuğun kaplaması kastedilmektedir.

Her yañadan ẓāhir olsa dehri kaplasa fiten
Gūşe-i meyḫāne olmaga bāña meʾmen yiter

dehrüñ ki:

1. **dehrüñ ki:**--*ü, --n*
Gazel 495
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya,cihan,alem.

Yine gül devridür ʿālem bi-ḥamdi'llāh münevverdür
Dimāġı kūşesi dehrüñ ki bū ile muʿāṭṭardur

dehrüñ nimetini yime:

1. **dehrüñ nimetini yime:**--*me*
Gazel 101
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüzyıllardır yaşayan dünyanın geçici nimet ve güzelliklerine aldanmak.

Yime dehrüñ nimetini aldanursın ḥırṣ-ıla
Anı çok yiyen olur elbetde āḫir imtilā

dehşet:

1. **dehşet:**
Gazel 449
Mısra: **2**
Ar. Ürküntü; şaşkınlık.

Her kaçan bād-ı seḥerden zülf-i cānān sarmaşur
Dehşet alur ʿaḳlı dil olur perīşān sarmaşur

dek:

1. **dek:**
Gazel 13
Mısra: **17**
"–e kadar, –e değin" anlamına gelen edat.

Şem gibi dil çerāġın yakayın tā ṣubḥa dek
Pīr-i ışḳ virüp naṣīḥat didi yan yakıl bāña

2. **dek:**
Gazel 21
Mısra: **7**
"–e kadar, –e değin" anlamına gelen edat.

Gülşen-i kūyın tolanmaga nigāruñ ṣubḥa dek
İy ṣabā merdümlik it bir gice yoldaş ol bāña

3. **dek:**
Gazel 30
Mısra: **8**
"–e kadar, –e değin" anlamına gelen edat.

Zülfüñi ref it görinsün gün yüzüñ
Niçeye dek ol niḳāb-ıla tura

4. **dek:**
Gazel 47
Mısra: **1**
"–e kadar, –e değin" anlamına gelen edat.

Niçeye dek yüriyem ışḳuñla olup mübtelā
Gitmeye sevdā-yı zülfüñle başumdan bu hevā

del:

1. **delen:**-*en*
Gazel 100
Mısra: **3**
Üzerinde delik açmak, yırtmak, parçalamak II nüfuz etmek, işlemek.

Tīr-i ġamzeñdür delen her dem dil-i mecrūḥumı
Āh kim derdā dirīġā eylemez sīnemde cā

delīl:

1. **delīl:**
Gazel 16
Mısra: **3**
Bir dava ve meseleyi ispata yarayan şey, burhan. Nişan, alâmet.

Ben şāh-ı ışḳ olduguma bu yiter delīl
Her dem yanumca gözyaşı olur sipeh bāña

delīl istemeñ:

1. **delīl istemeñ:**--*men*
Gazel 390
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeyin gerçekten var olduğuna dair kanıt.

İstemeñ ʿışḳa Muḥibbī'den delīl
Eşk ü āhı aña yitmez mi şühūd

delin-:

1. **delindi:**-*di*
Gazel 5
Mısra: **3**
Delinmek, parçalanmak.

İñlerem ṭanbūr-veş bagrum delindi ney gibi
Bezm-i ġamda mesken oldı gūşe-i hicrān bāña

dellāl-ı çarḫ:

1. **dellāl-ı çarḫ:**
Gazel 359
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feleğin yüksek sesle çağırması.

İy Muḥibbī dir ki kimse ummasun benden vefā
Çagurup her rūz u şeb feryād ider dellāl-ı çarḫ

delüye dermān gerekmez anuñ derdi dermāndur:

1. **delüye dermān gerekmez anuñ derdi dermāndur:**--*y, -e, --mez, --n, --u, --n, --i, --dır*
Gazel 345
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Atasözü**
(Beyitte) örnek vermek amacıyla; Aşk derdine düşüp aklını kaybedenlere ilaç gerekmez çünkü onların dermanı zaten o hastalıktır yani aşktır denilmektedir.

Delüye dermān gerekmez derdi dermāndur anuñ
Çekerem cevrini ben cānān beni bilmez mi hīç

dem:

1. **dem:**
Gazel 6
Mısra: **4**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

Hey ne kāfirdür gelür īmāna sanmañ zülfini
Dem mi vardur ruḫları arż itmeye īmān aña

2. **dem:**
Gazel 16
Mısra: **4**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

Ben şāh-ı ışḳ olduguma bu yiter delīl
Her dem yanumca gözyaşı olur sipeh baña

3. **dem:**
Gazel 18
Mısra: **4**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

Niçe biñ āşıḳ öldürdüñ kapuñda tīġ-ı cevr-ile
Günāhın añmayup her dem idersin biñ sitem peydā

4. **demde:**-*de*
Gazel 18
Mısra: **8**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

Egerçi aḳreb-i zülfüñ urur zaḫmı dil ü cāna
Ne ġam tiryāk-i lalüñden olur her demde em peydā

5. **dem:**
Gazel 22
Mısra: **6**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

İy kemān ebrū alaldan tīr-i ġamzeñ destüñe
Sīnem içre dem mi vardur zaḫm-ı peykān olmaya

6. **dem:**
Gazel 27
Mısra: **2**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

Bilmezem kim bu ne ḥāletdür baña
Ḳāmetüñ her dem ḳıyāmetdür baña

7. **dem:**
Gazel 50
Mısra: **1**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

Eger her dem urasın tīġı cānā
Kaçuram gerdenümi sanma ḳaṭā

8. **dem:**
Gazel 53
Mısra: **6**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

Gül gibi arż eylese dilber cemālini
Ol dem fiġān u āh-ıla dil andelīb ola

9. **dem:**
Gazel 53
Mısra: **8**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

Her kim ki vire göñlin anuñ küfr-i züfine
Ārām u ṣabrı kalmaya her dem ġarīb ola

10. **dem:**
Gazel 55
Mısra: **5**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

Ṭūṭī-i nāṭıḳa bir dem ger lebüñ ḳūt idine
Her ne söz ki gele agzından o şekker-ḫā ola

11. **dem:**
Gazel 55
Mısra: **7**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

Ġam yime iy dil seni her dem melāmet itseler
Āşıḳ olan terk-i nāmūs eyleyüp rüsvā ola

12. **dem:**
Gazel 55
Mısra: **9**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

Eksük olmaz derd ü ġam miḥnet belā her dem gelür
Sanmañuz kim tekye-i göñlüm benüm tenhā ola

13. **demine:**-*i, -n, -e*
Gazel 176
Mısra: **8**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

Bezm-i ġam içre olalıdan gözi yaşı müdām
Yārān demine eylemişem bagrumı kebāb

14. **demdür:**-*dür*
Gazel 482
Mısra: **2**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

Görelden ṭāḳ-ı ebrūñı nigārā ṭāḳatum ḥamdur
İdelden laʿlüñüñ ẕikrin gözümüñ yaşları demdür

15. **demlerdür:**-*ler, -dür*
Gazel 495
Mısra: **4**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

Yagup bārān-ı raḥmet yir yirin baş kaldurup ezhār
Zebān-ı ḥāl-ile eydür bu demler özge demlerdür

dem dem:

1. **dem dem:**
Gazel 82
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zaman zaman.

Ger çeke tīġ-ı cefāsın dem dem ol şāhid baña
Ben şehīd-i ışk olam cümle cihān şāhid baña

2. **dem dem:**
Gazel 389
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ara sıra.

Kirpügüm cārūb olup su saçdı dem dem kūyuña
Ḫūn-ı dilden eyledüm çün kılmadı anı meded

dem mi vardur:

1. **dem mi vardur:**-*-mi, --dur*
Gazel 344
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, zaman mı var? II Bir an bile yok.

Gāh nāz u gāh şīve geh cefā gāhī sitem

Dem mi vardur kılmaya ol gözleri mekkār güç

dem peydā ola:

1. **dem peydā ola:**-*a*
Gazel 76
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözünde çok ağlamaktan kanlı gözyaşının oluşması kastedilmiştir.

Niçe yıllardur olmışdur derūn-ı dilde ġam peydā
Aceb midür bu dīdemden ola her laḥẓa dem peydā

dem urma:

1. **dem urma:**--*ma*
Gazel 277
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
-den bahsetmek, söz etmek (âşık için imkânsız olan bir şeyden).

Ne ʿışḳa var nihāyet ne ḫōd bu derde ġāyet
ʿIşḳdan sakın dem urma ger idesin şikāyet

dem var mı:

1. **dem var mı:**
Gazel 397
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zaman var mı anlamında kullanılmıştır.

Āh eyledükçe olsa ʿaceb mi bu çarḫ kebūd
Dem var mı aña çıkmaya dil āteşiyle dūd

dem-ā-dem:

1. **dem-ā-dem:**
Gazel 157
Mısra: **4**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

Tagıdup gül ruḫları üstinde serkeş zülfini
Ehl-i Rūm üzre dem-ā-dem kāfir-i bī-dīn salup

2. **dem-ā-dem:**
Gazel 262
Mısra: **3**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

Şikārıdur dem-ā-dem şīr-i nerler Ḥābībüm gerçi bir şīrīn ġazālest

dem-be-dem:

1. **dem-be-dem:**
Gazel 12
Mısra: **8**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

Sīne ṣaḥrāsına ekdüm çün maḥabbet toḫmını
Dem-be-dem yagdursa tañ mı gözlerüm bārān aña

2. **dem-be-dem:**
Gazel 47
Mısra: **7**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

İñlerem bülbülleyin sen gülden ayru dem-be-dem
Ancak oldı nāle vü āhum benüm bād-ı hevā

3. **dem-be-dem:**
Gazel 93
Mısra: **8**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

Dutışup ışḳ āteşine yanar-ıdum ser-te-ser
Olmasaydı eşk-i çeşmüm dem-be-dem bārān baña

4. **dem-be-dem:**
Gazel 104
Mısra: **8**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

Işḳ ehli zāhidā eyler melāmet iḫtiyār
Dem-be-dem arż eyleme gel ār-ıla nāmūs aña

5. **dem-be-dem:**
Gazel 191
Mısra: **7**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

Yārı gözler dem-be-dem ḳıble-nümādur gözlerüm
Fāyide yok çün ezelden baña olmadı naṣīb

6. **dem-be-dem:**
Gazel 395
Mısra: **1**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

Eydür bu dil tīz gör dem-be-dem dildārı yād
Anuñ içündür olur günden güne ʿışḳum ziyād

7. **dem-be-dem:**
Gazel 442
Mısra: **1**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

Yaş yirine gözlerümden dem-be-dem demler gelür
Gülmesün mi bu dil-i ġam-dīdeme ġamlar gelür

8. **dem-be-dem:**
Gazel 484
Mısra: **9**
(Fars.) Her vakit, dâima, her an.

İy Muḥibbī artadur ʿışḳuñ belāsı dem-be-dem
Ġam yime her kim ki ʿāşıḳdur belāyı o çeker

dem-beste:

1. **dem-beste:**
Gazel 314
Mısra: **10**
Far. Nefesi kesilmiş, susmuş, sessiz.

Gül ḫacīl olur kızarur görse ḫaddī gülleri
Ġoncalar dem-beste itmezler o gül-fām-ıla baḥs

dem-i nāb:

1. **dem-i nāb:**
Gazel 180
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saf,hâlisane nefesi kastedilmektedir.

Aceb ol leb midür yāḫūd dem-i nāb
Aceb ol diş mi yā lü'lū-yi nāyāb

demidür ki:

1. **demidür ki:**--*i, --dür, --ki*
Gazel 415
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdi,şu an. Bu vakit.

Çāresüz kaldı ise yine ümīẕi sañadur
Demidür ki idesin Muḥibbī'ye çāre meded

deng-est:

1. **deng-est:**
Gazel 240
Mısra: **6**
(Beyitte) şaşkın olma anlamında kullanılmıştır.

Ḫazān oldukda evrāḳa naẓar kıl
Al ʿibret her birinden ʿaḳl deng-est

denī-:

1. **denīye:**-*(y)e*
Gazel 178
Mısra: **9**
Alçak, kötü ǁ rakip.

Her denīye söyleme ḥālüñi āgāh olmasun
Her ne eylerse Muḥibbī itsün ol ālī-cenāb

denī-himmet oladum:

1. **denī-himmet oladum:**--*a, --du, --m*
Gazel 295
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alçak gaye,düşük bir hedef sahibi olmak.

Zāhid gibi şükr ki denī-himmet oladum
İtdüm bülend himmeti buldum murāda dest

deñlü:

1. **deñlü:**
Gazel 60
Mısra: **9**
"Kadar" anlamında üstünlük derecesini belirten bir söz II Şekilde, ölçüde.

Şu deñlü dīdeler dökdi zemīn üzre gözüm yaşı
Komadı bir ḳadem basam kalupdur pāy-dergilhā

2. **deñlü:**
Gazel 152
Mısra: **8**
"Kadar" anlamında üstünlük derecesini belirten bir söz II Şekilde, ölçüde.

Vardum nigāra ḥāl-i dilüm arż idem diyü
Bir ẕerre deñlü bakmadı hīç vire mi cevāb

3. **deñlü:**
Gazel 475
Mısra: **7**
"Kadar" anlamında üstünlük derecesini belirten bir söz II Şekilde, ölçüde.

Bir ẕerre deñlü küḥle göñül raġbet eylemez
İzüñ tozı-y-ıla dīdelerüm rūşenā olur

depred-:

1. **deprede:**-*e*
Gazel 166
Mısra: **5**
Sarsma, hareket ettirme, zelzele, tahrik.

Deprede bād-ı ṣabā gülşende ger pīrāhenüñ
Bāġ u rāġı bū ṭuta güller dimāġı ola ṭīb

depretmedi:

1. **depretmedi:**--*me, --di*
Gazel 497
Mısra: **10**
Sarsma, hareket ettirme, zelzele, tahrik.

Berkdür ʿışḳuñ kemānı iy dil aña urma dest
Bunca yıllar tuncı depretmedi katı ya geçer

der:

1. **derin:**-*in*
Gazel 85
Mısra: **6**
Kapı, eşik || Sevgilinin kapısı, eşiği.

Terk-i cān kıl iy dil-i şūrīde ger şemşīr-i āşḳ
Her gün itse başuñı tenden derin meydān cüdā

2. **derden:**-*den*
Gazel 419
Mısra: **8**
Kapı, eşik || Sevgilinin kapısı, eşiği.

Ḳudretini gör ki nergis nerm ider bālīnini
Līki görinmez benüm gözüme ol derden leẕīẕ

der ü dīvār:

1. **der ü dīvār:**
Gazel 315
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kapı ve duvar.

Leyl zülfi olalı boynumda zencīrüm benüm
Eylerem dīvāne-veş ben her der ü dīvār baḥs

der ü eyvānın:

1. **der ü eyvānın:**--*ın*
Gazel 198
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin köşkünün eşiğinin öpülmesi kastedilmiştir.

İy ṣabā benden varup yāruñ der ü eyvānın öp
Ḫāk-i pāyına yüzüñ sürer gibi dāmānın öp

der-āġūş it:

1. **der-āġūş it:**
Gazel 242
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sarılmak, kucaklamak, bağrına basmak.

Dilā şevḳ-ile bāġ-ı sīneñe yir yir elifler çek
Şeb-i ḥayretde ol servüñ ḫayāliyle der-āġūş it

derbān:

1. **derbānıdur:**-*ıdur*
Gazel 428
Mısra: **1**
Kapıcı, kapıda duran görevli, bevvâb.

Şol gedā kim kūy-ı dildāruñ
bugün derbānıdur
Berr ü baḥruñ pādişāhıdur cihān
sulṭānıdur

der-bān:

1. **der-bānıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 459
Mısra: **8**
Kapıcı.

Tāc-ı zer başında nergis ḫıdmete
bil baglamış
Sūsen almış tīġ ele san gülşenüñ
der-bānıdur

derbān olmışam:

1. **derbān olmışam:**--*mış, --am*
Gazel 103
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin dergahında kapıcı olmak.

Niçe demlerdür ki ben kūyında
derbān olmışam
Yañılup bir gün benümçün
dimedi kesdür baña

derbān-ı olmışuz:

1. **derbān-ı olmışuz:**--*ı, --mış, --uz*
Gazel 219
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kapıya bakan,kapıcı haline gelmek.

Ḫānemüz ġamla müşerrefdür
gelür derd ü belā
Luṭf u ḳahrı bir-durur biz
olmışuz derbān-ı dōst

derbeder gezerdüm:

1. **derbeder gezerdüm:**--*e, --r, --dü, --m*
Gazel 440
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dağınık ve perişan halde bulunmak.

Āfitāba ben didüm ʿāşıḳ mısın
dīdārına
Didi olmasam neden böyle
gezerdüm derbeder

derd:

1. **derdüme:**-*üm, -e*
Gazel 1
Mısra: **3**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Derdmendem derdüme eyle devā
Kim kamu ḫastalara sensin ḥakīm

2. **derde:**-*e*
Gazel 6
Mısra: **9**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Bir devāsuz derde düşdi bu
Muḥibbī ḫasta-dil
İy ṭabīb-i dil meger lalüñ ola
dermān aña

3. **derdleri:**-*ler, -i*
Gazel 8
Mısra: **8**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Derd-i hicrüñle şehā şöyle enīs
oldı göñül
Bu cihānuñ derdleri dermān
gelür düpdüz baña

4. **derdden:**-*den*
Gazel 12
Mısra: **10**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

İy Muḥibbī āşıḳ oldur derd-i
yārı ḫoş göre
Derdden kurtılmasun derdine
kim dermān aña

5. **derdine:**-*i, -ne*
Gazel 12
Mısra: **10**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

İy Muḥibbī āşıḳ oldur derd-i
yārı ḫoş göre
Derdden kurtılmasun derdine
kim dermān aña

6. **derde:**-*e*
Gazel 18
Mısra: **2**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Göñül zārīlık itdükçe olur
gözümde nem peydā
Oñulmaz derde sataşdum olur
her laḥẓa ġam peydā

7. **derd:**
Gazel 24
Mısra: **6**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Derde dermān ola ġayruñdan
ḳabūl itmez göñül
Her ne derd ki gelse senden ayn-
ı dermāndur baña

8. **derd:**
Gazel 24
Mısra: **9**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Yār ilinden ayrı düşmek hey ne
müşkil derd olur
İy Muḥibbī aña nisbet ölmek
āsāndur baña

9. **derde:**-*e*
Gazel 24
Mısra: **5**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Derde dermān ola ġayruñdan
ḳabūl itmez göñül
Her ne derd ki gelse senden ayn-
ı dermāndur baña

10. **derdlü:**-*lü*
Gazel 29
Mısra: **4**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Gitmesün nām-ı şerīfüñ bu
dilümden bir nefes

Derdlü gönlüme devādur cān bulur andan ṣafā

11. **derd-ile:**-*-ile*
Gazel 35
Mısra: **2**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Benden anamdan togaldan olmamışdur ġam cüdā
Ölürem derd-ile ġam benden ola bir dem cüdā

12. **derd:**
Gazel 37
Mısra: **2**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Vaṣl umarken ben naṣīb olan çü hicrāndur baña
Derd-i ışḳı ḫoş görelüm derd dermāndur baña

13. **derd-ile:**-*-ile*
Gazel 38
Mısra: **2**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Umma iy dil-ḫaste seni ol ṭabīb-i cān aña
Olur-ısañ derd-ile de sanma kim dermān aña

14. **derd-ile:**-*-ile*
Gazel 53
Mısra: **10**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Leylī saçuñ hevāsı ile bu Muḥibbī'nüñ
Gün geldügince derd-ile ḥāli ācīb ola

15. **derdi:**-*i*
Gazel 53
Mısra: **3**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Dil derdi ḥāletini çü bir bir didüm saña
Lalüñ bu ḫasta cāna umaram ṭabīb ola

16. **derdüñ:**-*üñ*
Gazel 56
Mısra: **2**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Ḳıymetin ışḳuñ ol añlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün şol kişi bī-derd ola

17. **derd-ile:**-*-ile*
Gazel 64
Mısra: **2**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Aña āşıḳ mı dinür ışḳuñ yolında cān aña
Yāḫu derd-ile olursa derdine dermān aña

18. **derdi:**-*i*
Gazel 78
Mısra: **9**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Āşıḳam rindem melāmet eyledüm derdi ḳabūl
Zāhidā olsun selāmet cümle dermānı saña

19. **derdüm:**-*üm*
Gazel 95
Mısra: **1**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Dimedüm cānā ġamuñdan gerçi kim derdüm saña
Gün gibi rūşen degül mi çehre-i zerdüm saña

20. **derde:**-*e*
Gazel 116
Mısra: **4**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Ḫasret-i hicrān elinden āh u vāh Olmışam derde dirīġā mübtelā

21. **derd-ile:**-*-ile*
Gazel 118
Mısra: **3**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Kūh-ı dilden derd-ile āh eylesem Ferhād-veş
Taglar ancak degül āheng ider eṭrāf aña

22. **derdden:**-*den*
Gazel 131
Mısra: **10**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

İy Muḥibbī bir devāsuz derd-imiş bu derd-i ışḳ
Derdden kurtılmasun derdine kim dermān aña

23. **derdine:**-*i*, -*ne*
Gazel 131
Mısra: **10**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

İy Muḥibbī bir devāsuz derd-imiş bu derd-i ışḳ
Derdden kurtılmasun derdine kim dermān aña

24. **derdi:**-*i*
Gazel 137
Mısra: **4**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

İy ṭabībā çek elüñ olmaz şifā Ḳānūn-ıla
Ḫasta-i ışḳa meger derdi yine dermān ola

25. **derdi:**-*i*
Gazel 163
Mısra: **5**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Niçe yıldur derdi yazdum irmedi itmāmına
İrdi ancak faṣl u bāba āḫir olmadı kitāb

26. **derd-ile:**-*-ile*
Gazel 169
Mısra: **4**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Āteş-i dünyāya beñzetmeñ bu göñlüm odını
Derd-ile bir āh kılsam yana oda āfitāb

27. **derdüñ-ile:**-*üñ, -ile*
Gazel 176
Mısra: **11**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Oldı Muḥibbī derdüñ-ile katı mübtelā
İy dil tabībi eyle meded aña bir cevāb

28. **derdüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 184
Mısra: **3**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Derdüñe düşüp deşt-i belāda yürimez-idüm
Ger ışḳ eger olmasa bu aḳluma ġālib

29. **derdüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 185
Mısra: **9**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

N'eylesün dermānı derdüñ var iken
Bu Muḥibbī derdüñi eyler ṭaleb

30. **derdüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 185
Mısra: **10**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

N'eylesün dermānı derdüñ var iken
Bu Muḥibbī derdüñi eyler ṭaleb

31. **derdümi:**-*üm, -i*
Gazel 250
Mısra: **1**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Eger derdümi eylersem ḥikāyet
Dükenmeye ola rūz-ı ḳıyāmet

32. **derdüm:**-*üm*
Gazel 255
Mısra: **3**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Bir ḳıṣṣadur muṭavvel zülfüñle derdüm iy dōst
Tā ḥaşre dek dinilse diñmeye bu ḥikāyet

33. **derdini:**-*i, -n, -i*
Gazel 266
Mısra: **12**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Bīmār yatur ḫasta Muḥibbī işigüñde
Derdini bilürsin sen anuñ aña tīmār it

34. **derd-ile:**-*-ile*
Gazel 280
Mısra: **2**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Yandurup ger kül ide her dem beni hicrān-ı dōst
Nuṭḳa ger ḳudret bulam derd-ile diyem kanı dōst

35. **derd-ile:**-*ile*
Gazel 344
Mısra: **6**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Gül yüzüñüñ ḥasretinden giceler bülbül gibi
Derd-ile tā ṣubḥ olınca kılmak āh u zār güç

36. **derd-ile:**-*ile*
Gazel 400
Mısra: **2**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Yüzini görmeyeli bu dil-i āvāre meded
Öliserdür derd-ile irmedin ol yāra meded

37. **derdümi:**-*üm, -i*
Gazel 406
Mısra: **8**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Benüm ḥālümi tañ mı bilmese ḫalḳ
Ne bilsün derdümi kim ola bī-derd

38. **derd-ile:**-*ile*
Gazel 411
Mısra: **14**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Dilā dermānı ko derdi ḳabūl it Muḥibbī oldı çün derd-ile muʿtād

39. **derd-ile:**-*ile*
Gazel 424
Mısra: **1**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Āh kılsam derd-ile sūz-ı dilüm aḫter yakar
Hey ne aḫter çıkar eflāke melekde per yakar

40. **derde:**-*e*
Gazel 496
Mısra: **10**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Egerçi ġamze okından bu göñlüm pür cerāḥatdür

Muḥibbī'ye gelür rāḥat anuñçün derde emlerdür

41. **derd-ile:**-*ile*
Gazel 498
Mısra: **3**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Derd-ile zārīlık itse göñlümi
ʿayb itmeñüz
N'eylesün hicr-ile dāyim ol
ʿaẕāb üstindedür

derd ki:

1. **derd ki:**
Gazel 67
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert,tasa,eziyet,cefa.

İy Muḥibbī derd ü miḥnet çekdüm ammā görmedüm
Bundan olur derd ki kişi sevdüginden ayrıla

derd oldı:

1. **derd oldı:**--*dı*
Gazel 105
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert sebebi olmak.

Ḥāṣılum derd oldı tā gösterdi ol meh rū baña
Kāşkī göstermeye-y-di rūyın ol bed-ḫū baña

derd ü:

1. **derd ü:**
Gazel 122
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Dert ve bela.

Didüm ki sensüz iy ṣanem nedür baña bu derd ü ġam
Didi anuñçün ben şehem kapumda sensin bir gedā

derd ü belā:

1. **derd ü belā:**
Gazel 131
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert ve bela.

Zülfi zencīrine tolaşdı dil oldı mübtelā
Eksük olmaz kandasa dīvāneye derd ü belā

2. **derd ü belā:**
Gazel 46
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keder ve sıkıntı.

Tekye-i dilde Muḥibbī cem idüp derd ü belā
Eglenürsem tañ mı bunlar çünki mihmāndur baña

3. **derd ü belā:**
Gazel 219
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keder ve sıkıntı.

Ḫānemüz ġamla müşerrefdür gelür derd ü belā
Lutf u ḳahrı bir-durur biz olmışuz derbān-ı dōst

derd ü belā vü miḥnetin:

1. **derd ü belā vü miḥnetin:**-*+in-i, -n*
Gazel 178
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet,dert,keder ve sıkıntı.

Ehl-i ışḳuñ ne bilür derd ü belā vü miḥnetin
Döne döne olmayan bu sīḫ-i miḥnetle kebāb

derd ü belādan:

1. **derd ü belādan:**--*dan*
Gazel 421
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert, keder, sıkıntı.

Kim dikdi bāġ-ı sīneye ʿışḳuñ nihālini
Derd ü belādan özge ummasun semer leẕīẕ

derd ü elem:

1. **derd ü elem:**
Gazel 124
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keder ve acı.

Kān-ı dilden ḫˇāce-i ışḳam gözüm gevher tolu
Bār-ı ġam derd ü elem cümle tecemmüldür baña

derd ü elemlerdür:

1. **derd ü elemlerdür:**--*ler*, --*dür*
Gazel 496
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve sıkıntı.

Feraḥ şādīnüñ ardınca gelen her laḥẓa ġamlardur
Anuñçün ḥāṣıl-ı dünyā hemān derd ü elemlerdür

derd ü ġam:

1. **derd ü ġam:**
Gazel 55
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıkıntı ve keder.

Eksük olmaz derd ü ġam miḥnet belā her dem gelür
Sanmañuz kim tekye-i göñlüm benüm tenhā ola

2. **derd ü ġam:**
Gazel 207
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıkıntı ve keder.

İy Muḥibbī çünki mihmān oldı geldi derd ü ġam
Gözlerüñ yaşın şarāb u bagruñı eyle kebāb

derd ü ġamı:

1. **derd ü ġamı:**--*ı*
Gazel 486
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keder ve tasa.

Dil kebāb itdi ciger mihmān idüp derd ü ġamı
Sāḳī-i çeşmüm şarāb-ıçun başından ḫūn çeker

2. **derd ü ġamı:**--*ı*
Gazel 499
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keder ve tasa.

Çekdügüm derd ü ġamı bilmez Ḫudā'dan ġayrı kes
Añlamazlar saglar ḫasta ne ḥāl üstindedür

derd ü ġamla:

1. **derd ü ġamla:**--*la*
Gazel 106
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert ve tasa, sıkıntı, üzüntü.

Bir nefes bu dil maḥabbetden daḫı şād olmadı
Ḥāṣıl oldı derd ü ġamla miḥnet eyyāmı baña

derd ü ġamuñdan:

1. **derd ü ġamuñdan:**-*u(n), -dan*
Gazel 89
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliden gelen her türlü eziyet,cefa ve sıkıntılar.

Bir dem dilüm derd ü ġamuñdan cüdā degül
Var mı göñül ki bencileyin mübtelā ola

derd ü ġuṣṣadur:

1. **derd ü ġuṣṣadur:**--*dur*
Gazel 106
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönle gelen sıkıntı,keder ve tasa.

Bir yaña ġamdur çeken bir yaña derd ü ġuṣṣadur
Niçeye dek çekdürürler bu serencāmı baña

derd ü miḥnet:

1. **derd ü miḥnet:**
Gazel 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert ve tasa içinde olmak.

Pādişāh-ı ışḳam u dil defter ü dīvān baña
Derd ü miḥnet sözlerin yazdum yiter ünvān baña

2. **derd ü miḥnet:**
Gazel 138
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert ve sıkıntı.

Tañ degül her dem gelürse derd ü miḥnet cānına
Sevdügi çünkim anuñ bir bī-vefā cānān ola

derd ü miḥnet çekdüm:

1. **derd ü miḥnet çekdüm:**-*dü, -m*
Gazel 67
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın eziyet ve cefa çekmesi.

İy Muḥibbī derd ü miḥnet çekdüm ammā görmedüm
Bundan olur derd ki kişi sevdüginden ayrıla

derd ü miḥnet ü ḳahr u elem:

1. **derd ü miḥnet ü ḳahr u elem:**
Gazel 234
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert,eziyet,sıkıntı,üzüntü ve elem.

Yüz çevürme gelse derd ü miḥnet ü ḳahr u elem
Her ne kim gökden inerse yir gibi haẕm eyle yut

derd yok:

1. **derd yok:**
Gazel 59
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet,cefa ve sıkıntının sona ermesi durumu.

İy Muḥibbī bundan artuk derd yok
Kim kişi bir sevdüginden ayrıla

derdâ:

1. **derdā:**
Gazel 100
Mısra: **4**
1. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü 2. Devam eden, geçmeyen hastalık, illet, ağrı sızı.

Tīr-i ġamzeñdür delen her dem dil-i mecrūḥumı
Āh kim derdā dirīġā eylemez sīnemde cā

2. **derdā:**
Gazel 26
Mısra: **12**
"Eyvahlar olsun" anlamında ünlem.

Gözüm yaşına bakmaz cevher olsa
Ne kılam n'eyleyem derdā dirīġā

3. **derdā:**
Gazel 44
Mısra: **5**
"Eyvahlar olsun" anlamında ünlem.

Derdā ki göñül şehrini eşk virdi ḫarāba
Gūyā ki bir ḫāne-i seyl eyledi ifnā

4. **derdā:**
Gazel 190
Mısra: **8**
"Eyvahlar olsun" anlamında ünlem.

Niçe yıllardur şehā vaṣluñ temennā eylerem
N'eyleyem derdā dirīġā olmadı bir feṯḥ-i bāb

5. **derdā:**
Gazel 248
Mısra: **2**
"Eyvahlar olsun" anlamında ünlem.

Ḫār-ıla oldı iy gül-i ter pāy-ı dil şikest
Derdā dirīġ vaṣluña iremedi bu dest

6. **derdā:**
Gazel 264
Mısra: **2**
"Eyvahlar olsun" anlamında ünlem.

Hicr içre yatur āh oluban pāy-ı dilşikest
Derdā dirīġ irmeye gibi viṣāle dest

7. **derdā:**
Gazel 268
Mısra: **8**

"Eyvahlar olsun" anlamında ünlem.

Şeb-i fırḳatde görinmedi baña rūz-ı viṣāl
N'eyleyem derdā dirīġā ki bu necm-i Tīhest

8. **derdā:**
Gazel 271
Mısra: **2**
"Eyvahlar olsun" anlamında ünlem.

Giceler gitmez dilümden tā seḥergeh āh dōst
N'eyleyem derdā dirīġā olmadı āgāh dōst

9. **derdā:**
Gazel 360
Mısra: **1**
"Eyvahlar olsun" anlamında ünlem.

Gül yüzin ʿarż eylemez derdā dirīġ ol māh ruḫ
Ol sebebden gice gündüz virdüm oldı āh ruḫ

derdā ki:

1. **derdā ki:**
Gazel 327
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eyvah ki, yazık ki.

Cānānı cān u dil ile sevmek olursa suç
Derdā ki ʿāṣıḳ olana olmaya böyle güç

derdā vü dirīġā:

1. **derdā vü dirīġā:**
Gazel 296
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eyvah,yazıklar olsun.

Derdā vü dirīġā n'olısar ḥālümi bilsem
Ger nāme-i ṭāʿat ne resed rūz-ı ḳıyāmet

derdden kurtılmayup:

1. **derdden kurtılmayup:**-*ma, -yup*
Gazel 71
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tasa ve elemden kurtulamama,hep cefa içinde kalma durumu.

Āṣıḳ oldur ferde dil virüp cihānda merd ola
Derdden kurtılmayup ālemde ġam-perverd ola

derde dermānı buldı:

1. **derde dermānı buldı:**--*e, --ı, --dı*
Gazel 269
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir sıkıntıya, bir soruna çözüm bulmak.

Naḳd-i cān ile kim aldı laʿl-i cānānı dürüst
Şübhesüz aradı buldı derde dermānı dürüst

derde dermānsın:

1. **derde dermānsın:**-*sın*
Gazel 79
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir sıkıntı veya sorunun çözümü olmak. (Beyitte aşığın dermanının sevgili olması kastedilmiştir.).

Zülfüñe göñlüm bestedür āhum göge peyvestedür
Cānā Muḥibbī ḫastadur sen derde dermānsın baña

derde ṣābir olmayan dermān-ı nedür bilmez:

1. **derde ṣābir olmayan dermān-ı nedür bilmez:**--*e, --ma, --y, --an, --dür, --mez*
Gazel 219
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) "Başına gelen dertlere sabretmeyi bilmeyenler,o derdin ilaç ya da çaresini de bilmezler." denmek istenmiştir.

Çekmeyen hicrān ġamın bilmez viṣālüñ ḳıymetin
Derde ṣābir olmayan bilmez nedür dermān-ı dōst

derd-i āsitān-ı dōst:

1. **derd-i āsitān-ı dōst:**
Gazel 236
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin eşiğinin derdi(aşık bağlamında sevgilinin kapısında beklemesi,içeri alınmaması kastedilmektedir.).

Dilden giderme söyle derd-i āsitān-ı dōst
Ola ki gire gūşuña nite ki zebān-ı dōst

derd-i bī-dermān elinden:

1. **derd-i bī-dermān elinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 321
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çaresi(karşılığı)olmayan aşk derdini veren sevgili kastedilmektedir.

Ḫasta-i ʿışḳam baña olmaz devā
Derd-i bī-dermān elinden el-ġıyāṣ

derd-i cānān-ıla:

1. **derd-i cānān-ıla:**--*la*
Gazel 318
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin derdi(onu düşünmek,tasalanmak)anlamında kullanılmıştır.

ʿĀṣıḳ olan dā'im eyler derd-i cānān-ıla baḥṣ
İstemez kendüzine tā kıla dermān-ıla baḥṣ

derd-i derūnum:

1. **derd-i derūnum:**-+*um*
Gazel 181
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül/iç derdi.

Rūy-ı zerdümi benüm raḥm itdi dildārum görüp
Añladı derd-i derūnum ḥālet-i zārum görüp

derd-i dil:

1. **derd-i dil:**
Gazel 252
Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül derdi.

Bu Muḥibbī derd-i dil ḥālini yazmag istedi
Nāmeye sıgmadı barmak kodı agzına devāt

2. **derd-i dil:**
Gazel 183
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül derdi II aşk, muhabbet.

Pāre pāre göz yaşından lale döndi dāmenüm
Ẓāhir oldı derd-i dil çāk-i girībānum görüp

3. **derd-i dil:**
Gazel 416
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül derdi II aşk, muhabbet.

Derd-i dil ḥālini alsam ele yazmak kāġıẕ
Kanlu yaşumdan o dem surḫa döner ak kāġıẕ

4. **derd-i dil:**
Gazel 219
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül derdi gönül belası karşılığı kullanılmış. Gönül belası: Aşk yüzünden çekilen sıkıntı.

Öldürürse derd-i dil bu ḫaste-i hicrān-ı dōst
Yüzümü döndürmezem her ne ise fermān-ı dōst

5. **derd-i dil:**
Gazel 402
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül derdi gönül belası karşılığı kullanılmış. Gönül belası: Aşk yüzünden çekilen sıkıntı.

Derd-i dil aḥvālini iy bī-vefā sormaz mısın
Kūyuñı āhum dolanur niçe müddetdür medīd

derd-i dilden:

1. **derd-i dilden:**--*den*
Gazel 234
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül tasası, gönül gamı.

İy Muḥibbī derd-i dilden ṣabr kıl āh eyleme
ʿĀlemi efsürde eyler ẓāhir olursa ol ot

2. **derd-i dilden:**--*den*
Gazel 274
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül tasası, gönül gamı.

Her kaçan añsañ günāhuñ derd-i dilden āh kıl
Ditresün ol bāddan cismüñ ki san berg-i sögüt

derd-i dilüm:

1. **derd-i dilüm:**-*üm*
Gazel 87
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül derdi II aşığın gönül derdi.

Derd-i dilüm ḥālini bir bir didüm saña
Ben ḫastaya lalüñ umaram ṭabīb ola

2. **derd-i dilüm:**-*üm*
Gazel 88
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül derdi II aşığın gönül derdi.

Āh eyledükçe derd-i dilüm olur āşikār
Hīç saklanur mı dūd ki bir yirde nār ola

3. **derd-i dilüm:**--*üm*
Gazel 108
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül derdi II aşığın gönül derdi.

Niçe şerḥ idebile derd-i dilüm nālelerüm
Çün gelür bād-ı hevā eyledügüm āh saña

4. **derd-i dilüm:**--*ü, --m*
Gazel 263
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül derdi II aşığın gönül derdi.

Benüm derd-i dilüm ġāyet üküşdür
Bulınmaz aña hergiz ḥadd ü ġāyet

5. **derd-i dilüm:**--*ü, --m*
Gazel 435
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül derdi II aşığın gönül derdi.

Her kılum agız açup derd-i dilüm taḳrīr ider
Gūşuña almaduguñ bilsem saña ḫūlar mıdur

derd-i dilümi:

1. **derd-i dilümi:**-*ü, -mi*
Gazel 73
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül, yürek acısı.

Derd-i dilümi söyleye ḳabrümde her giyāh
Ol yār-ı cefā ugraya andan güẕer ola

2. **derd-i dilümi:**--*ü, --m, --i*
Gazel 468
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül, yürek acısı.

Eşk-i surḫ ile ruḫ-ı zerd üzere
Eyledüm derd-i dilümi taḥrīr

3. **derd-i dilümi:**--*ü, --mi*
Gazel 362
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül derdi.

Derd-i dilümi her kaçan ʿarż eylesem saña
Gelmez dilüñden iy ṣanem ala cevāb-ı telḫ

derd-i firāḳ-ıla:

1. **derd-i firāḳ-ıla:**
Gazel 400
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliden ayrılık acısı.

Bu Muḥibbī öliyor derd-i firāḳ-ıla bugün
Çıkmadın cānı irişsün diñüz ol yāra meded

derd-i ḫ̆ārı:

1. **derd-i ḫ̆ārı:**-+*ı*
Gazel 173
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) -dikenli dertler- denerek sıkıntıların zorlukları vurgulanmıştır.

Eyleme ṣūfīnüñ kelāmını gūş
Rind olup eyle derd-i ḫ̆ārı ṭaleb

derd-i hicrüñle:

1. **derd-i hicrüñle:**-*ü(n), -le*
Gazel 8
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılığın derdi.

Derd-i hicrüñle şehā şöyle enīs oldı göñül
Bu cihānuñ derdleri dermān gelür düpdüz baña

2. **derd-i hicrüñle:**--*ü, --n, --le*
Gazel 259
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgiliden) Ayrılığın derdi.

Niçe yıllar geçe irişe daḫı būy-ı vefā
Derd-i hicrüñle eger irse Muḥibbī'ye vefāt

derd-i ışk:

1. **derd-i ışḳ:**
Gazel 25
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk derdi.

Sevdā-yı zülfi başdadur bildüm ki yok pāyān aña
Göñlümde var çün derd-i ışḳ olmaz ebed dermān aña

2. **derd-i ışḳ:**
Gazel 123
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk derdi.

Āşıḳa çāre olur mı iy ṭabīb
Derd-i ışḳ içün dimişler bī-devā

3. **derd-i ışḳ:**
Gazel 131
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk derdi.

İy Muḥibbī bir devāsuz derd-imiş bu derd-i ışḳ
Derdden kurtılmasun derdine kim dermān aña

derd-i ışḳa:

1. **derd-i ışḳa:**--*a*
Gazel 161
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk derdi.

Derd-i ışḳa dōstlar hergiz bulınmaz bir ṭabīb
Derdmend-i ışḳ her kanda ola olur ġarīb

derd-i ışḳı:

1. **derd-i ışḳı:**-*ı*
Gazel 37
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk derdi.

Vaṣl umarken ben naṣīb olan çü hicrāndur baña
Derd-i ışḳı ḫoş görelüm derd dermāndur baña

2. **derd-i ışḳı:**--*ı*
Gazel 110
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk derdi.

Derd-i ışḳı şimdi bildüm bir devāsuz derd imiş
Bir aceb vādī imiş hicrān ki yok pāyān aña

derd-i ışḳumı:

1. **derd-i ışḳumı:**-*um, -u*
Gazel 80
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk sıkıntısı.

Derd-i ışḳumı Muḥibbī görse ger Ferhād u Ḳays
Olur idi ışḳuma baş egdürüp ḳāyil baña

derd-i ışḳuñdan:

1. **derd-i ışḳuñdan:**--*ı, --n, --dan*
Gazel 108
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkının derdinden.

Derd-i ışḳuñdan Muḥibbī ne belā çekdügini
Kimsenem yokdur ide ḥālümi āgāh saña

derd-i ser:

1. **derd-i ser:**
Gazel 451
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kafa derdi, bir şeyi dert edinmek.

Var iy ṭabīb sen beni ko kendü ḥālüme
Hicrān ġamı bu ḫasta dile derd-i ser yiter

derdi sola ġamı saga saldılar:

1. **derdi sola ġamı saga saldılar:**--*i, --a, --ı, --a, --dı, --lar*
Gazel 476
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliden gelen derdi sol tarafa,eziyet ve sıkıntıyı sağ tarafa bıraktılar anlamında kullanılmıştır.

Sulṭān-ı ʿışḳ tutmag-ıçun kişver-i dili
Derdi Muḥibbī sola ġamı saga saldılar

derd-i yārı:

1. **derd-i yārı:**-*ı*
Gazel 12
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin derdi.

İy Muḥibbī āşıḳ oldur derd-i yārı ḫoş göre
Derdden kurtılmasun derdine kim dermān aña

2. **derd-i yārı:**--*ı*
Gazel 206
Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin derdi.

Muḥibbī naḳd-i cāna derd-i yārı
Ziyāde assı itdi anı alup

derd-ile āh eylesem:

1. **derd-ile āh eylesem:**--*sem*
Gazel 107
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sıkıntı ve keder ile üzüntü ve acıdan ah etmesi kastedilmiştir.

Derd-ile āh eylesem her yaña saçılur şerer
Bu şikāf-ı sīne san ejder dehānıdur baña

derd-ile perverde:

1. **derd-ile perverde:**
Gazel 110
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert ve eziyet ile beslenmiş,terbiye olmuş aşık.

Sanma iy dil-ḫaste kim seni ṭabīb-i cān aña
Umma iy derd-ile perverde seni dermān aña

derd-ile yürürem:

1. **derd-ile yürürem:**--*i, --le, --rem*
Gazel 162
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gam ve kederle dolu olma hali.

Leylī zülfi hevāsıyla yine sevdāya düşüp
Yürürem derd-ile Mecnūn gibi ṣaḥrāya düşüp

derdinde nūş bilür:

1. **derdinde nūş bilür:**--*ür*
Gazel 112
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) "sevgilinin dert ve tasa zehrine katlanmak aşık için bir aşk şarabı yerine geçmektedir. Zevk ve şevk ile o tasaları yüklenmektedir". anlamı kastedilir.

Her kim ki ḥaḳīḳī āşıḳ ola aña görinür
Nīş-i ġamı nūş bilür derdinde ol devā

derdine çāre bulmadı:

1. **derdine çāre bulmadı:**--*i, --n, --e, --ma, --dı*
Gazel 439
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıkıntıyı çözümlemek, atlatmak, çaresizliği yenmek.

Niçe kez vardum kapuña baña yüz göstermedüñ
N'eylesün derdine çāre bulmadı bī-çāreler

derdine dermān olursa:

1. **derdine dermān olursa:**-*ur, -sa*
Gazel 64
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derde deva olmak. Şifa ve ilaç olmak.

Aña āşıḳ mı dinür ışḳuñ yolında cān aña
Yāḫu derd-ile olursa derdine dermān aña

derdine dermān umar:

1. **derdine dermān umar:**--*i, --ne, --ar*
Gazel 156
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Beyitte) aşığın derdine derman umut etmesi kastedilir.

Bu Muḥibbī ḫasta-dildür derdine dermān umar
Derdmend olanlara yok senden özge çün ṭabīb

2. **derdine dermān umar:**--*i, --n, --e, --a, --r*
Gazel 425
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın derdine derman umut etmesi kastedilir.

İy ṭabīb-i cān bu göñlüm bir ölümlü ḫastadur
Leblerüñden bir cevāb eyt derdine dermān umar

derdine dermānum:

1. **derdine dermānum:**--*i, --n, --e, --u, --m*
Gazel 378
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın derdine derman olmak kastedilmektedir(sevgili bağlamında).

İy ṭabīb-i dil iriş ḫālüm mükedder olmadan
Bu Muḥibbī'nüñ gel it derdine dermānum meded

derdinüñ üstine derd aldı:

1. **derdinüñ üstine derd aldı:**--*i, --n, --ün, --i, --n, --e, --dı*
Gazel 387
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) derdin kederin üzerine yenisinin eklendiği,azalmadığı ifade edilmektedir.

ʿIşḳ bāzārına bu dil vardı dermān arayu
Bulımadı ancak aldı derdinüñ üstine derd

derd-keş mey-ḫārenüñ:

1. **derd-keş mey-ḫārenüñ:**--*nün*
Gazel 218
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) dert çeken sarhoş anlamında kullanılmıştır.

Derd-keş mey-ḫārenüñ olur mı īmānı dürüst
Baglamayınca ezel peymāne peymānı dürüst

derdlü oldum:

1. **derdlü oldum:**--*lü, --du, --m*
Gazel 345
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Aşık bağlamında) sevgilinin derdine düşmek,sevdaya düşmek kastedilmektedir.

Derdlü oldum dōstlar dermān beni bilmez mi hīç

Cān virürdüm yolına cānān beni bilmez mi hīç

derdmend:

1. **derdmend:**
Gazel 58
Mısra: **9**
Derdi olan, dertli, üzüntülü II âşık.

Bir devāsuz derde düşmişdür Muḥibbī derdmend
Kimseden bulmaz devā senden meger tīmār ola

2. **derdmendüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 76
Mısra: **7**
Derdi olan, dertli, üzüntülü II âşık.

Ser-i kūyuñda dil-ḫaste yatur bir derdmendüñdür
Ṭabībā lal-i nābuñdan aña eyle gel em peydā

3. **derdmend:**
Gazel 125
Mısra: **11**
Derdi olan, dertli, üzüntülü II âşık.

Ney gibi nālān olur miskīn Muḥibbī derdmend
Def gibi sīne dögüp efġān olupdur ḫū baña

4. **derdmendi:**-*i*
Gazel 157
Mısra: **10**
Derdi olan, dertli, üzüntülü II âşık.

Rāh-ı ışḳında fiġānum işidüp yār incinür
Öldüriserdür Muḥibbī derdmendi kīn salup

5. **derdmendüñe:**-*üñe*
Gazel 208
Mısra: **6**
Derdi olan, dertli, üzüntülü II âşık.

Raḥm kıl hicrān şebinde kurtara dil-ḫasteyi
Niçeye dek idesin bu derdmendüñe aẕāb

6. **derdmendüñ:**-*üñ*
Gazel 263
Mısra: **5**
Derdi olan, dertli, üzüntülü II âşık.

Dilin yapsun yiter bu derdmendüñ
Degül ḥācet yapa mescid ʿīmāret

7. **derdmend:**
Gazel 380
Mısra: **4**
Derdi olan, dertli, üzüntülü II âşık.

İy göñül şeydā olup irmek dilersin vaṣlına
Mümteniʿ sevdāya düşdüñ ʿāḳlı yok hey derdmend

8. **derdmend:**
Gazel 414
Mısra: **8**
Derdi olan, dertli, üzüntülü II âşık.

İy göñül zülfine dil virdüñ ʿaceb dīvānesin
Bir ʿaceb kuru uzun sevdāya düşdüñ derdmend

derdmend-:

1. **derdmendem:**-*(e)m*
Gazel 1
Mısra: **3**
Derdi olan, dertli, üzüntülü II âşık.

Derdmendem derdüme eyle devā
Kim kamu ḫastalara sensin ḥakīm

2. **derdmendem:**-*(e)m*
Gazel 172
Mısra: **1**
Derdi olan, dertli, üzüntülü II âşık.

Derdmendem ḫastayam bī-çāreyem bu ben ġarīb
Bildüñ aḥvālümi çün tīmāra luṭf it iy ṭabīb

3. **derdmendem:**-*(e)m*
Gazel 310
Mısra: **8**
Derdi olan, dertli, üzüntülü II âşık.

Şehd-i vaṣluñ var-iken gel sunma hicrüñ zehrini
Derdmendem kıl benüm derdüme dermān el-ġıyāṣ

derdmend olanlara:

1. **derdmend olanlara:**--*an, --lar, --a*
Gazel 156
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dertli ve üzüntülü olan kimse,aşık.

Bu Muḥibbī ḫasta-dildür derdine dermān umar
Derdmend olanlara yok senden özge çün ṭabīb

derdmend-i ışḳ:

1. **derdmend-i ışḳ:**
Gazel 161
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk derdinden muzdarip olan kimse II âşık.

Derd-i ışḳa dōstlar hergiz bulınmaz bir ṭabīb
Derdmend-i ışḳ her kanda ola olur ġarīb

derdüm baña yiter:

1. **derdüm baña yiter:**--*ü, --m, --a, --e, --r*
Gazel 430
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Benim derdim bana yeter, takatsiz olmak (ARMAĞAN).

İy pādişāh-ı ḥüsn güzellik saña yiter
Sorma benüm bu derdümi derdüm baña yiter

derdüm bir idi:

1. **derdüm bir idi:**--*ü, --m, --di*
Gazel 463
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlünü kederlendiren tek bir derdin olması kastedilmiştir.

Elifken sīnede bir idi derdüm
Yakaldan yanına dāġ ona beñzer

derdüm oldı:

1. **derdüm oldı:**--*ü, --m, --dı-üm*
Gazel 324
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Amaç ve maksat haline gelmek(beyitte aşk oyunu ile ilgili olarak kullanılmıştır.).

Sīnem üzre pullarumdur dāġlar surḫ u siyāh
Oynayaldan nerd-i ʿışḳı oldı derdüm şeş ü penc

derdüme bir çāre bulımadum:

1. **derdüme bir çāre bulımadum:**--*ü, --m, --e, --ı, --ma, --du, --m*
Gazel 407
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın aşk derdine bir çıkar yol bulamadığı ifade edilmektedir.

Ḥālümi kimsene yok ʿarż ide dildāra meded
Āh kim bulımadum derdüme bir çāre meded

derdüme dermān kıl:

1. **derdüme dermān kıl:**--*ü, --m, --e*
Gazel 310
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Derde deva olmak.

Şehd-i vaṣluñ var-iken gel sunma hicrüñ zehrini
Derdmendem kıl benüm derdüme dermān el-ġıyāṣ

derdüme dermānlar itmeyesin:

1. **derdüme dermānlar itmeyesin:**--*ü, --m, --e, --lar, --me, --y, --e, --sin*
Gazel 413
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk yolunda aşığın derdine derman olmak,sevgilinin ona yüz vermesi kastedilmektedir.

Dōstlık ḥaḳḳı mıdur yoluñda Ferhād oldugum
İtmeyesin bu benüm derdüme dermānlar meded

derdümüñ dermānı sensin:

1. **derdümüñ dermānı sensin:**--*ü, --m, --in, --ı, --sin*
Gazel 449
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Soruna çözüm bulmak, sıkıntıyı geçirmeye çare göstermek. (aşık bağlamında).

İy ṭabīb-i dil n'ola senden ümīd itsem ʿilāc
Derdümüñ dermānı sensin saña bu cān sarmaşur

derdüñe dermān oldı:

1. **derdüñe dermān oldı:**--*ü, --n, --e, --dı*
Gazel 232
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir sıkıntıya,bir soruna çözüm bulmak.

Vaṣl el virmez Muḥibbī gel ḫayāle ḳānīʿ ol
Bir niçe gün iñle dil derdüñe dermān oldı tut

derdüñi çekmek:

1. **derdüñi çekmek:**--*ü, --ni, --mek*
Gazel 161
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin eziyet ve zulümlerine katlanmak kastedilmiştir.

Rāżıyam her ne gelür senden cefā cevr ü elem
Çün ezelden derdüñi çekmek baña olmış naṣīb

derdüñi hoş göreliden baña dermāndur ʿabes:

1. **derdüñi ḫoş göreliden baña dermāndur ʿabes:**--*ü, --n, --i, --e, --li, --den, --a, --dur*
Gazel 307
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla bağlantılı olarak;sevgiliden gelen cefaları kabul ettiğinden beri dermanın aşığa boş,gereksiz gelmesi kastedilmektedir.

Her ne kim senden gele cevr ü cefālar rāżıyam
Derdüñi ḫoş göreliden baña dermāndur ʿabes

der-fikr:

1. **der-fikr:**
Gazel 440
Mısra: **4**
Düşünce,düşünmek.

Ben belā vü derd ü miḥnetde olup ʿışḳa esīr
Her kişi der-fikr ü der-ʿiyş ü temāşāya deger

dergāh-ı ālī:

1. **dergāh-ı ālī:**
Gazel 169
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüce kapı, eşik.

İy Muḥibbī ḫürmet itmez kimseye sulṭān-ı ışḳ
Bir-durur dergāh-ı ālī sen de anuñ şeyḫ ü şāb

dergeh:

1. **dergehüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 365
Mısra: **12**
(Sevgilinin) kapısı, eşiği.

Umaram ki Muḥibbī'ye şefāʿat İdesin dergehüñden itmeyüp red

2. **dergehüñden:**-*üñden*
Gazel 386
Mısra: **10**
(Sevgilinin) kapısı, eşiği.

Pādişāhā ṣıdḳ u iḫlāṣum saña maʿlūm iken
Dergehüñden bu Muḥibbī kuluñı gel kılma red

3. **dergehüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 392
Mısra: **3**
(Sevgilinin) kapısı, eşiği.

Kim ire dergehüñe ire murādına o dem
Dü cihān içre çü ʿāşıḳlara sensin maḳṣūd

4. **dergehine:**-*in, -e*
Gazel 407

Mısra: **5**
(Sevgilinin) kapısı, eşiği.

Feyż uma-geldi yine pīr-i muġān dergehine
Eyle iy muġbeçe gel bu dil-i ġamḫāra meded

dergeh-i cānān:

1. **dergeh-i cānān:**
Gazel 85
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin dergahı, kapısının önü.

Āh kim āvāre düşdüm dergeh-i cānān cüdā
Ġam beyābānında kaldum bir kurı ten cān cüdā

der-i cānāna:

1. **der-i cānāna:**--*a*
Gazel 278
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kapısı.

Rehber ol baña ṣabā gel der-i cānāna ilet
Yaʿnī cān bülbülini tāze gülistāna ilet

der-i meyḫānede:

1. **der-i meyḫānede:**--*de*
Gazel 349
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meyhane kapısı.

Kāşki ḫāk olsa idüm ben der-i meyḫānede
Māh-rūlar içdüginice her yaña serper ḳadeḥ

der-i meyḫāneyi:

1. **der-i meyḫāneyi:**--*y*, --*i*
Gazel 404
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meyhanenin kapısını açmak.

Bunca eyyām bend kılmışken der-i meyḫāneyi
Māh-ı nev oldı anaḫtārı açıldı ol kilīd

der-ʿiyş:

1. **der-ʿiyş:**
Gazel 440
Mısra: **4**
Yaşamak,gıda.

Ben belā vü derd ü miḥnetde olup ʿışḳa esīr
Her kişi der-fikr ü der-ʿiyş ü temāşāya deger

dermān:

1. **dermān:**
Gazel 6
Mısra: **10**
(Fars.) İlâç, şifâ, devâ, çâre.

Bir devāsuz derde düşdi bu Muḥibbī ḫasta-dil
İy ṭabīb-i dil meger lalüñ ola dermān aña

2. **dermān:**
Gazel 8
Mısra: **8**
(Fars.) İlâç, şifâ, devâ, çâre.

Derd-i hicrüñle şehā şöyle enīs oldı göñül
Bu cihānuñ derdleri dermān gelür düpdüz baña

3. **dermān:**
Gazel 12
Mısra: **10**
(Fars.) İlâç, şifâ, devâ, çâre.

İy Muḥibbī āşıḳ oldur derd-i yārı ḫoş göre
Derdden kurtılmasun derdine kim dermān aña

4. **dermān:**
Gazel 24
Mısra: **5**
(Fars.) İlâç, şifâ, devâ, çâre.

Derde dermān ola ġayruñdan ḳabūl itmez göñül
Her ne derd ki gelse senden aynı dermāndur baña

5. **dermāndur:**-*dur*
Gazel 24
Mısra: **6**
(Fars.) İlâç, şifâ, devâ, çâre.

Derde dermān ola ġayruñdan ḳabūl itmez göñül
Her ne derd ki gelse senden aynı dermāndur baña

6. **dermān:**
Gazel 25
Mısra: **2**
(Fars.) İlâç, şifâ, devâ, çâre.

Sevdā-yı zülfi başdadur bildüm ki yok pāyān aña
Göñlümde var çün derd-i ışḳ olmaz ebed dermān aña

7. **dermāndur:**-*dur*
Gazel 37
Mısra: **2**
(Fars.) İlâç, şifâ, devâ, çâre.

Vaṣl umarken ben naṣīb olan çü hicrāndur baña
Derd-i ışḳı ḫoş görelüm derd dermāndur baña

8. **dermān:**
Gazel 38
Mısra: **2**
(Fars.) İlâç, şifâ, devâ, çâre.

Umma iy dil-ḫaste seni ol ṭabīb-i cān aña
Olur-ısañ derd-ile de sanma kim dermān aña

9. **dermān:**
Gazel 110
Mısra: **2**
(Fars.) İlâç, şifâ, devâ, çâre.

Sanma iy dil-ḫaste kim seni ṭabīb-i cān aña
Umma iy derd-ile perverde seni dermān aña

10. **dermānı:**-*ı*
Gazel 185
Mısra: **9**
(Fars.) İlâç, şifâ, devâ, çâre.

N'eylesün dermānı derdüñ var iken
Bu Muḥibbī derdüñi eyler ṭaleb

11. **dermāndur:**-*dur*
Gazel 245
Mısra: **1**
(Fars.) İlâç, şifâ, devâ, çâre.

Senüñ derdüñ baña dermāndur iy dōst
Ġamuñ da sīnem içre cāndur iy dōst

12. **dermānuma:**-*um, -a*
Gazel 402
Mısra: **7**
(Fars.) İlâç, şifâ, devâ, çâre.

ʿIşḳ bāzārında aldum derdi çün dermānuma
Almaz-ısa oluram ben naḳd-i cān-ıla ḫarīd

dermān aña:

1. **dermān aña:**--*a*
Gazel 131
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıkıntısı için çare bulmayı umut eden.

İy Muḥibbī bir devāsuz derd-imiş bu derd-i ışḳ
Derdden kurtılmasun derdine kim dermān aña

dermān arayu:

1. **dermān arayu:**--*y, --u*
Gazel 387
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derman aramak.

ʿIşḳ bāzārına bu dil vardı dermān arayu
Bulımadı ancak aldı derdinüñ üstine derd

dermān beni bilmez mi hīç:

1. **dermān beni bilmez mi hīç:**--*i, --mez, --mi*
Gazel 345
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın hastalığına bir çözüm olmadığı,sevgilinin ona derman vermediği kastedilmektedir.

Derdlü oldum dōstlar dermān beni bilmez mi hīç
Cān virürdüm yolına cānān beni bilmez mi hīç

dermān buyur:

1. **dermān buyur:**
Gazel 93
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir sıkıntıya ve soruna çözüm olmak.

Lal-i nābuñ ḥasretinden ḫastayam iy dil-firīb
Leblerüñ dārü'ş-şifāsından buyur dermān baña

dermān ider:

1. **dermān ider:**--*e, --r*
Gazel 171
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şifa vermek, iyileştirmek II çare bulmak, sıkıntısını gidermek, çözüm üretmek.

Olma işyānuñ görüben iy Muḥibbī nā-ümīd
Çünki dermānsuzlara dermān ider ḥāzıḳ ṭabīb

dermān ola:

1. **dermān ola:**--*a*
Gazel 137
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şifa vermek.

İy ṭabībā çek elüñ olmaz şifā Ḳānūn-ıla
Ḫasta-i ışḳa meger derdi yine dermān ola

dermān yok:

1. **dermān yok:**
Gazel 60
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çare ya da ilaç yok anlamında.

Bugün ġam derdine bundan dimişler özge yok dermān
Elā yā eyyühe's-sāḳī edir kesen ve nāvilhā

dermānı ko:

1. **dermānı ko:**--*ı*
Gazel 411
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Aşk) hastalığının dermanını bir kenara bırakmak,boşvermek,terk etmek.

Dilā dermānı ko derdi ḳabūl it Muḥibbī oldı çün derd-ile muʿtād

dermānı kodum:

1. **dermānı kodum:**--*ı, --du, --m*
Gazel 374
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Aşk) hastalığının dermanını bir kenara bırakmak,boşvermek,terk etmek.

Dermānı kodum ʿışḳ-ıla kıldum ḳabūl-i derd
Kimdür dimeye maʿreke-i ʿışḳda baña merd

dermān-ıla:

1. **dermān-ıla:**--*la*
Gazel 318
Mısra: **2**
(Fars.) İlâç, şifâ, devâ, çâre.

ʿĀşıḳ olan dā'im eyler derd-i cānān-ıla baḥs
İstemez kendüzine tā kıla dermān-ıla baḥs

dermānsuzlara:

1. **dermānsuzlara:**--*suz, --lar, --a*
Gazel 171
Mısra: **10**
Çaresiz,güçsüz-kuvvetsiz.

Olma işyānuñ görüben iy Muḥibbī nā-ümīd
Çünki dermānsuzlara dermān ider ḥāzıḳ ṭabīb

dermen:

1. **dermenden:**-*den*
Gazel 109
Mısra: **4**
Ok, mızrak vb. şeylerin ucundaki sivri demir.

İy kaşı ya her kaçan togrılsa tīrüñ sīneme
Olmayam merd germeyem gögüs o dermenden yaña

ders-i ʿışḳı:

1. **ders-i ʿışḳı:**--*ı*
Gazel 410

Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk dersi.

Gelüp alurdı ders-i ʿışḳı benden
Kalaydı bu deme Mecnūn u Ferhād

ders-i ışḳı:

1. **ders-i ışḳı:**-*ı*
Gazel 21
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk dersi.

Āşıḳ iseñ bir gül-i ranāya sen de andelīb
Okıyalum ders-i ışḳı gel sabaḳdaş ol baña

dert:

1. **derdi:**-*i*
Gazel 402
Mısra: **7**
(Aşkın neden olduğu) keder, üzüntü, sıkıntı.

ʿIşḳ bāzārında aldum derdi çün dermānuma
Almaz-ısa oluram ben naḳd-i cān-ıla ḫarīd

2. **derdi:**-*i*
Gazel 411
Mısra: **13**
(Aşkın neden olduğu) keder, üzüntü, sıkıntı.

Dilā dermānı ko derdi ḳabūl it
Muḥibbī oldı çün derd-ile muʿtād

derūn:

1. **derūnumı:**-*um, -ı*
Gazel 32
Mısra: **8**
Gönül, insanın iç alemi.

Ẓulmāt-ı nefs içinde koma dest-gīrüm ol
Rūşen kılup derūnumı yā Rabb vir żiyā

derūn-ı dilde:

1. **derūn-ı dilde:**-*de*
Gazel 76
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlün derinlikleri.

Niçe yıllardur olmışdur derūn-ı dilde ġam peydā
Aceb midür bu dīdemden ola her laḥẓa dem peydā

derūnum derdini ḥikāyet itsem:

1. **derūnum derdini ḥikāyet itsem:**-*um, --i, --n, --i, --se, --m*
Gazel 230
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Aşık gönlüne hitaben: İçindeki derdi anlatmaya çalışsam biçiminde bir giriş yapmaktadır.

Derūnum derdini itsem ḥikāyet
Ola ḥaşr olmaya aña nihāyet

dervīş:

1. **dervīşden:**-*den*
Gazel 158
Mısra: **5**
Fakir ve muhtaç adam, yoksul, dilenci II aşık.

Vir zekāt-ı ḫüsnüñi men itme bu dervīşden
Hem benüm göñlüm yapılsun hem saña olsun evāb

dervīş-:

1. **dervīşden:**-*den*
Gazel 144
Mısra: **8**
Fakir ve muhtaç adam, yoksul, dilenci II aşık.

Sormasa bu derdmendüñ ḥālini olmaz aceb
Ār ider dervīşden her kandasa ālī-cenāb

deryā:

1. **deryāsına:**-*sı, -n, -a*
Gazel 11
Mısra: **10**
Bahr, deniz.

İy Muḥibbī tal maḥabbet baḥrına ġavvāṣ-vār
Işḳ deryāsına düşmiş diyeler māhī saña

2. **deryāsı:**-*sı*
Gazel 60
Mısra: **5**
Bahr, deniz.

Dokınup bād-ı āhumdan yaşum deryāsı mevc urdı
Kalup dil zevraḳı anda görinmez aña sāḥilhā

deryā görinür:

1. **deryā görinür:**-*in, --ür*
Gazel 111
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözyaşlarının deniz ve okyanuslar kadar çok olması anlamı kastedilmiştir.

Dür dişi fikri ile düşdüm yine bir āleme
Her ṭarafdan eşk-i çeşmüm görinür deryā baña

deryā mı:

1. **deryā mı:**
Gazel 489
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Deniz gibi.

Dökdüñ Muḥibbī gözyaşın şol deñlü serv ayagına
Kim görse diye cū degül bu yoḫsa deryā mı olur

deryā suyına:

1. **deryā suyına:**-*y, --ı, --n, --a*
Gazel 259
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Deniz suyu.

Meşreb-i zāhid-ile meşereb-i ʿışḳ bir mi olur
Hīç deryā suyına beñzeye mi mā-i Furāt

deryālara akar:

1. **deryālara akar:**-*lar, --a, --a, --r*
Gazel 443
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Denize dökülmek(aşığın göz yaşı bağlamında).

Gözlerüm yaşı akar cūlar gibi deryālara
Çıksa āhum sīneden anuñ yiri eflākdür

deryāya düşüp:

1. **deryāya düşüp:**--*ya, --üp*
Gazel 162
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Deryada yol almak.

Eşküm içinde Muḥibbī bu göñül zevraḳı āh
Bād-ı āh-ıla yürür her yaña deryāya düşüp

deryā-yı eşküm:

1. **deryā-yı eşküm:**--*y, --ı*
Gazel 422
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz yaşı denizi (Göz yaşının çokluğu veya yoğunluğu bağlamında).

Dāġ-ı elifle sīnem bebr ü pelenge beñzer
Deryā-yı eşküm içre gönlüm nehenge beñzer

deryā-yı fażluñdan:

1. **deryā-yı fażluñdan:**--*un, --dan*
Gazel 205
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin herkese yardım elini uzatması(cömertlik denizi).

Nīg ü bed deryā-yı fażluñdan olupdur ḥiṣṣedār
Ḥāṣa bu mücrim kuluñ luṭfuñdan ola bī-naṣīb

deryāyı ursa:

1. **deryāyı ursa:**-*sa*
Gazel 81
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Su birikintisinde(denizde) bir şeyin meydana gelmesi,oluşması.

Ursa deryāyı ḥāvādi mevc gitmem bir yaña
Keştī-i ışḳuñ bi-ḥamdi'llāh ki lengerdür baña

dest-:

1. **destümde:**-*(ü)m, -de*
Gazel 349
Mısra: **6**
Far. El, yed.

Leb kodugın sāġar üstine görelden dilberüñ
Reşkden destümde eşkümle tolar ek s̲ er ḳadeḥ

dest:

1. **destüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 22
Mısra: **5**
Far. El, yed.

İy kemān ebrū alaldan tīr-i ġamzeñ destüñe
Sīnem içre dem mi vardur zaḫm-ı peykān olmaya

2. **destinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 219
Mısra: **10**
Far. El, yed.

Bu Muḥibbī şöyle muḥkem tutdı ışḳuñ dāmenin
Bulına maḥşer güni destinde de dāmān-ı dōst

3. **dest:**
Gazel 223
Mısra: **2**
Far. El, yed.

Geşt eyledüm cihānı olup pāy-ı dil-şikest
İrgürmedüm viṣāline yāruñ dirīġ dest

4. **dest:**
Gazel 248
Mısra: **2**
Far. El, yed.

Ḫār-ıla oldı iy gül-i ter pāy-ı dil şikest
Derdā dirīġ vaṣluña iremedi bu dest

5. **dest:**
Gazel 261
Mısra: **2**
Far. El, yed.

Oldı cefā vü seng-ile dil şīşesi şikest
İrmeye eger vaṣl-ı nigāra dirīġ bu dest

6. **dest:**
Gazel 264
Mısra: **2**
Far. El, yed.

Hicr içre yatur āh oluban pāy-ı dilşikest
Derdā dirīġ irmeye gibi viṣāle dest

7. **dest:**
Gazel 295
Mısra: **8**
Far. El, yed.

Zāhid gibi şükr ki denī-himmet oladum
İtdüm bülend himmeti buldum murāda dest

deşt ara:

1. **deşt ara:**
Gazel 246
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çöllere düşmek.

Saçuñ leylāsına meftūnam iy dōst
Anuñçün deşt ara Mecnūn'am iy dōst

dest irmedi:

1. **dest irmedi:**--*me, --di*
Gazel 295
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
El erdirememek: Ulaşamamak,kavuşamamak anlamında sevgili kastedilerek kullanılmıştır.

Ḫār-ı cefāñ-ıla oluban pāy-ı dil şikest
Vaṣluñ güline irmedi iy bī-vefā bu dest

dest suna:

1. **dest suna:**--*a*
Gazel 215
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Allah'a el açmak, ona sığınmak kastedilmiştir.

Enbiyānuñ ḫātemisin hem nebīler serveri
Devlet-i sermed bulur her kim ki saña suna dest

dest urduñ:

1. **dest urduñ:**--*u, --n*
Gazel 428
Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir işi yapmak,gerçekleştirmek.

İy Muḥibbī ʿışḳa dest urduñ gerekdür terk-i ser
Ġaflet itme girdügüñ merdāneler meydānıdur

dest urma:

1. **dest urma:**--*ma*
Gazel 497
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
El vurmak, dokunmak.

Berkdür ʿışḳuñ kemānı iy dil aña urma dest
Bunca yıllar tuncı depretmedi katı ya geçer

2. **dest urma:**--*ma*
Gazel 235
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elini sürmek, dokunmak.

Ṣanʿat-ı ʿışḳuñ egerçi öñi āsān görinür
Soñı müşkildür aña urma dilā gel sen dest

dest-bāzī eyler-iken sal koluñı boynına:

1. **dest-bāzī eyler-iken sal koluñı boynına:**--*r, --ken, --u, --nu, --na*
Gazel 147
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin elleriyle oynarken aşığın kolunu onun boynuna dolaması kastedilir.

Dest-bāzī eyler-iken sal koluñı boynına
El uzadup zülfine ebrū-yı müşg-efşānın öp

dest-be-dest:

1. **dest-be-dest:**
Gazel 238
Mısra: **2**
El ele // Elden ele.

Çīn ider ebrūların ol meh kaçan kim ola mest
Pehlevānlar gibi baş başa ururlar dest-be-dest

dest-ber-bālā-yı dest:

1. **dest-ber-bālā-yı dest:**--*y, --ı*
Gazel 302
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Atasözü**
El elden üstündür.

Serverā ḳaddüñ yanında serv pest
Ḫōş dimişler dest-ber-bālā-yı dest

dest-gīrüm ol:

1. **dest-gīrüm ol:**
Gazel 32
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yardımcısı(elinden tutan)olmak.

Ẓulmāt-ı nefs içinde koma dest-gīrüm ol
Rūşen kılup derūnumı yā Rabb vir żiyā

deşt-i belāda:

1. **deşt-i belāda:**-+*da*
Gazel 184
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Belâ ve keder çölü.

Derdüñe düşüp deşt-i belāda yürimez-idüm
Ger ışḳ eger olmasa bu aḳluma ġālib

dest-i ġam:

1. **dest-i ġam:**
Gazel 114
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam eli.

Buralıdan dest-i ġam bu göñlümi ṭanbūr-veş
Surḫ idüp bu gözlerüm yaşını itdüm tār aña

dest-i ġam mıżrābı:

1. **dest-i ġam mıżrābı:**-*ı*
Gazel 38
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Keder elinin çalgıçı.) Derdin ortaya çıkmasını sağlayan kemik, maden, plastik veya özellikle kiraz ağacından yapılan alet.(beyitte).

Tāra döndi gözyaşı iñler göñül ṭanbūr-veş
Dest-i ġam mıżrābı turmaz tokınur her an aña

deşt-i gamda:

1. **deşt-i ġamda:**--*da*
Gazel 128
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) Gam eli.

Deşt-i ġamda ḥālüme raḥm eyledi çarḫ-ı felek
Anuñ-ıçun rad nālān ebr giryāndur bāña

2. **deşt-i ġamda:**--*da*
Gazel 452
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keder çölü.

Laʿlin añdum deşt-i ġamda şevḳ-ıla kan agladum
Her ne yirde kim kazarlarsa benüm kanum çıkar

3. **deşt-i gamda:**-*da*
Gazel 47
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam, keder çölü.

Deşt-i gamda leylī zülfüñden cüdā Mecnūn-vār
Kalmışam ḥayretde murġān tutdı başumda yuva

4. **deşt-i ġamda:**--*da*
Gazel 111
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam sahrası, gam çölü.

Kūhken kūh-ı belā içinde şākirdüm geçer
Dest-i ġamda olmadı Mecnūn daḫı hemtā bāña

dest-i ġamla:

1. **dest-i ġamla:**-*la*
Gazel 37
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam eli. II kederli durum, hal.

Dōstlar yitmez mi bu deñlü nümūne ışḳuma
Dest-i ġamla çāk olan ceyb ü girībāndur baña

dest-i ʿışḳuñla:

1. **dest-i ʿışḳuñla:**--*u, --n, --la*
Gazel 443
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliden gelen aşkın hileleri.

Dest-i ʿışḳuñla egerçi kim bu sīnem çākdür
Ġıll ü ġışdan ḥamdülillāh kim bu gönlüm pākdür

dest-i kudretle:

1. **dest-i kudretle:**--*le*
Gazel 459
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kudretli el Allah'ın eli.

Ehl-i ḥāl alur Muḥibbī her varaḳdan biñ sabaḳ
Dest-i kudretle yazılmış āyet-i Yezdānīdür

destine sāġar alsa:

1. **destine sāġar alsa:**--*i, --n, --e, --sa*
Gazel 390
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ele kadeh almak(meclis bağlamında).

Sāġar alsa māh-rūlar destine
Sen ṣürāḥī-veş dilā eyle sücūd

destini öpebilseñ:

1. **destini öpebilseñ:**--*i, --n, --i, --ebil, --se, --n*
Gazel 438
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin elini öpme şerefine kavuşmak kastedilir.

Öpebilseñ destini başuñda ol devlet mi var
İy Muḥibbī gel ʿicāzet var mı bir pā-būsa sor

devā:

1. **devādur:**
Gazel 29
Mısra: **4**
Derman, çare, ilaç.

Gitmesün nām-ı şerīfüñ bu dilümden bir nefes
Derdlü göñlüme devādur cān bulur andan ṣafā

2. **devā:**
Gazel 89
Mısra: **9**
Derman, çare, ilaç.

Ṣabr eyle devā nāmını añma Muḥibbīyā
Āşıḳ dinür mi dilde göñülde devā ola

3. **devā:**
Gazel 112
Mısra: **8**
Derman, çare, ilaç.

Her kim ki ḥaḳīḳī āşıḳ ola aña görinür
Nīş-i ġamı nūş bilür derdinde ol devā

devā bulmaz:

1. **devā bulmaz:**-*maz*
Gazel 58
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çare,derman bulamamak. Aşk hastalığına sevgili dışında bir çare olmaması.

Bir devāsuz derde düşmişdür Muḥibbī derdmend
Kimseden bulmaz devā senden meger tīmār ola

devā idüp:

1. **devā idüp:**--*üp*
Gazel 260
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk hastalığının iyi olmasına sebep olan ilaç yahut durum.

Hīç olur mı kim Muḥibbī ḥastaya idüp devā
Diye dildār remz-ile bu cürʿa-i cāmum ilet

devā itmezse:

1. **devā itmezse:**--*mez, --se*
Gazel 160
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şifa vermemek,derde çare olmamak.

Muḳarrerdür helāk itmek beni āḥir bu zehr-i ġam
Eger tiryāk-i lalinden devā itmezse şekker-leb

devā itmezsin:

1. **devā itmezsin:**--*mez, --sin*
Gazel 320
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın derdine çare olmak,iyileştirmek.

Leblerüñüñ ḥastasıyam n'içün itmezsin devā
Eylegil ḥikmet kitābı üzre Loḳmān-ıla baḥs

devā kıl:

1. **devā kıl:**
Gazel 344
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çare bulmak.

Kıl devā laʿl-i lebüñden bu Muḥibbī ḥastaya
Bister-i ġamda yatup olmak katı düşvār güç

devā ola:

1. **devā ola:**-*a*
Gazel 89
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çare,ilaç,derman olmak.

Ṣabr eyle devā nāmını añma Muḥibbīyā
Āşıḳ dinür mi dilde göñülde devā ola

devā olmaz:

1. **devā olmaz:**--*maz*
Gazel 321
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şifa olmak, iyileştirilmek II çare bulunmak, tedbir alınmak II rahatsızlığı giderilmek, iyilik, ihsanda bulunmak.

Ḫasta-i ʿışḳam baña olmaz devā
Derd-i bī-dermān elinden el-ġıyāṣ

2. **devā olmaz:**--*maz*
Gazel 329
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şifa olmak, iyileştirilmek II çare bulunmak, tedbir alınmak II rahatsızlığı giderilmek, iyilik, ihsanda bulunmak.

Ḫasta-i ʿışḳam Muḥibbī kimseden olmaz devā
Vaṣl-ı dilberdür hemān var-ısa bu derde ʿilāc

devā olur:

1. **devā olur:**--*ur*
Gazel 475
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şifa olmak.

Gel iy ṭabīb çek elüñi girme zaḥmete
Ölmekden özge ʿāṣıḳa sanma devā olur

devā sordum:

1. **devā sordum:**--*du, --m*
Gazel 335
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çare bulmak,iyileşmek için derman aramak.

Dün devā sordum ṭabībe ʿışḳ içün
Didi ölmekdür aña ancak ʿilāc

devāb:

1. **devāb:**
Gazel 163
Mısra: **10**
Yük ve binek hayvanları.

Çünki ḫayruñ yok Muḥibbī bāri gel şerden sakın
Ger bu sözüm tutmayasın yig olur senden devāb

devāb ābdan ġayrı şarābuñ lezzetin bilmez:

1. **devāb ābdan ġayrı şarābuñ lezzetin bilmez:**--*dan, --ı, --un, --i, --n, --mez*
Gazel 212
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yukarıdaki beyite istinaden;zahid ve rind karşılaştırması yapılarak "hayvanlar sudan başka asıl lezzet verici şarabın zevkini bilmez." denmiştir.

Sorma keyfiyyetini zāhid ne bilsün rinde sor
Ābdan ġayrı şarābuñ leẕẕetin bilmez devāb

devāb bil:

1. **devāb bil:**
Gazel 207
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) binek hayvanı.

Her nefes kim alasın ḥamdüñi artur Ḫāliḳ'a
Ekl ü şürb ise ġaraż anı da işler bil devāb

devāb dirler:

1. **devāb dirler:**--*r, --ler*
Gazel 165
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir lakap olarak -hayvan- kastedilmiştir.

Nimet-i dünyāya aldanma gözetme şehveti
Bunlara māyil olursañ aduña dirler devāb

devāsuz:

1. **devāsuz:**
Gazel 6
Mısra: **9**
Çaresiz, şifa bulmaz, onulmaz.

Bir devāsuz derde düşdi bu Muḥibbī ḫasta-dil
İy ṭabīb-i dil meger lalüñ ola dermān aña

devāsuz derd imiş:

1. **devāsuz derd imiş:**--*miş*
Gazel 110
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çaresiz(iyileşmesi mümkün olmayan) dert ve tasa.

Derd-i ışḳı şimdi bildüm bir devāsuz derd imiş
Bir aceb vādī imiş hicrān ki yok pāyān aña

devāsuz derde düşmişdür:

1. **devāsuz derde düşmişdür:**-*miş, -dür*
Gazel 58
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çaresi,hiç bir çıkış yolu olmayan bir sıkıntıya düşmek.

Bir devāsuz derde düşmişdür Muḥibbī derdmend
Kimseden bulmaz devā senden meger tīmār ola

devāt:

1. **devāt:**
Gazel 252
Mısra: **10**
Divit, içine mürekkep konan ufak hokka, kap II gönül; zihin; yazılan/söylenen şiirin her bir kelime ve cümlesi.

Bu Muḥibbī derd-i dil ḥālini yazmag istedi
Nāmeye sıgmadı barmak kodı agzına devāt

devlet:

1. **devletlü:**-*lü*
Gazel 52
Mısra: **9**
Baht, talih, büyük saadet, kut, büyük mutluluk.

Bundan Muḥibbī olmaya devletlü bir kişi
Ālem içinde sevdügi anuñ-ıla yār ola

2. **devletdür:**-*dür*
Gazel 116
Mısra: **10**
Baht, talih, büyük saadet, kut, büyük mutluluk.

Kabe'dür kūyı Muḥibbī varıcak
Ulu devletdür eger ḳurbān ola

3. **devlet:**
Gazel 216
Mısra: **4**
Baht, talih, büyük saadet, kut, büyük mutluluk.

Bugün meydān-ı rifatde murāduñca atup oklar
Elüñe çekmege devlet kemānın anı kurduñ tut

4. **devlet:**
Gazel 227
Mısra: **4**
Baht, talih, büyük saadet, kut, büyük mutluluk.

Anuñ pāyına ġalṭān olsa āḫir
Bilürdüm var-ımış başumda devlet

5. **devlete:**-*e*
Gazel 309
Mısra: **6**
Baht, talih, büyük saadet, kut, büyük mutluluk.

Bu zerḳ u riyā ile diler cennet ü ḥavrā
Bu devlete lāyıḳ mı-durur zāhid-i aḫbeş

6. **devletle:**-*le*
Gazel 339
Mısra: **1**
Baht, talih, büyük saadet, kut, büyük mutluluk.

Uralıdan dilberā devletle sen başuña tāc
Cümle ʿālem saña dāyim gösterürler iḫtiyāc

7. **devlet:**
Gazel 347
Mısra: **8**
Baht, talih, büyük saadet, kut, büyük mutluluk.

Ġuṣṣa deryāsını mümkin mi ki bir kişi geçe
Devlet el vire meger keştīler ola aḳdāḥ

devlet bu:

1. **devlet bu:**
Gazel 456
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Büyük bir mutluluğa sevince erişmek; beklediği ve istediği bir şeye nail olmak (ŞAKAR).

Esb-i nāz-ıla gelüp ü yār beni öldüre ger
Baña devlet bu serüm ḥalḳa-i fitrāke çıkar

devlet mi var:

1. **devlet mi var:**
Gazel 438
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Önemli ve değerli bir şeyi yapabilmekten doğan şans.

Öpebilseñ destini başuñda ol devlet mi var
İy Muḥibbī gel ʿicāzet var mı bir pā-būsa sor

devlet ü baḫtuñ:

1. **devlet ü baḫtuñ:**--*u*, --*n*
Gazel 376
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şans,kader ve talih.

Gülşen içre gül gibi gül devlet ü baḫtuñ saʿīd
Saña bir nevrūz-ıla olsun mübārek iki ʿiyd

devlete irer:

1. **devlete irer:**--*e*, --*e*, --*r*
Gazel 351
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutluluğa erişmek.

Yüzini süren ayaguña devlete irer
Derbān olan kapuñda bulur ʿāḳıbet fütūḥ

devlete irer idüm:

1. **devlete irer idüm:**--*e*, --*e*, --*r*, --*dü*, --*m*
Gazel 402
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutluluk ve şenlik içinde olmak. Bahtiyar olmak.

İtüñ olsam ḳūyuñ içre irer idüm devlete
Baña olmadı müyesser līk ol baḫt-ı saʿīd

devlet-i ikbāl-i çarḫ:

1. **devlet-i iḳbāl-i çarḫ:**
Gazel 359
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feleğin baht açıklığı.

Ġarra olma dehre seni āḫir ol bīdār ider
Ṣubḥgeh bir ḫāba beñzer devlet-i iḳbāl-i çarḫ

devlet-i ışḳuñ:

1. **devlet-i ışḳuñ:**-*un*
Gazel 42
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Senin- sevgilinin) aşkının devletinde.

Ḥamdü-lillāh devlet-i ışḳuñ müyesserdür baña
Elde tutdugum lebüñ yādına sāġardur baña

devlet-i ʿışḳuñda:

1. **devlet-i ʿışḳuñda:**--*u*, --*n*, --*da*
Gazel 423
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Senin- sevgilinin) aşkının devletinde.

Kim ki çeşmi sāġarından nūş ide ḫūn-ı ciger
Devlet-i ʿışḳuñda ol Dārā vü İskender geçer

devlet-i sermed bulur:

1. **devlet-i sermed bulur:**--*ur*, -
Gazel 215
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) ebedi mutluluk bulmak.

Enbiyānuñ ḫātemisin hem nebīler serveri
Devlet-i sermed bulur her kim ki saña suna dest

devletüñ pāyende olsun:

1. **devletüñ pāyende olsun:**--*ü*, --*n*, --*sun*
Gazel 377
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saltanatın daim olsun.

Rūze-i hicrān gidüp yüzüñ görindi oldı ʿīyd
Devletüñ pāyende olsun daḫı ʿömrüñ ber-mezīd

devr:

1. **devrinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 304
Mısra: **1**
Dönem, çağ, vakit; sevgilinin yanağının ortaya çıktığı, görünür olduğu vakit.

ʿĀrıżı devrinde yāruñ bāġ u bustāndur ābeş
Leblerine nisbet itme āb-ı ḥayvāndur ʿabeş

devr eylemişdür:

1. **devr eylemişdür:**--*miş, --dür*
Gazel 298
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendi ekseni etrafında dönme,çevresini dolaşma.

Ḫaṭ gelüp itmiş iḥāṭa ḥadd-i cānānı dürüst
Hāledür devr eylemişdür māh-ı tābānı dürüst

devr eylesün:

1. **devr eylesün:**--*sün*
Gazel 189
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dönmek, devran etmek, dolaşmak, elden ele geçmek II kadeh dolaştırma.

Ḳadeḥ devr eylesün yārān elinde
Gözümüz görmesün hergiz bizüm āb

2. **devr eylesün:**--*sün*
Gazel 355
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dönmek, devran etmek, dolaşmak, elden ele geçmek II kadeh dolaştırma.

Rūze geçdi sāḳiyā al elüñe gülgūn ḳadeḥ
Durmasun devr eylesün meclisde günāgūn ḳadeḥ

devr eyleye:

1. **devr eyleye:**--*y, --e*
Gazel 235
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Devretmek, halef selef olmak.

Niçe yıllar geçe devr eyleye olmaya bütün
Göñlümüñ şīşesini eyleme iy dōst şikest

devr ider:

1. **devr ider:**--*e, --r*
Gazel 392
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dönüp dolaşmak, (kendi etrafında) hareket etmek.

Devr ider ʿarż u semā şems ü ḳamer nāmuñ-ıla
İns ü cinnüñ kamu dilinde-durur güft ü şünūd

devran:

1. **devrān:**
Gazel 32
Mısra: **1**
1) Felek. 2. (mec.) Kader, tâlih, baht.

Devrān cefā vü cevr-ile itdi bugün cezā
Budur ümīdüm eyleye raḥmet yarın Ḫudā

devrān ġamı:

1. **devrān ġamı:**--*ı*
Gazel 226
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zamanın gamı, kederi.

Devrān ġamı bükdi bilümi kıldı beni pīr
İy muġbeçe sun bāde ʿaṣāsı ile şāb it

2. **devrān ġamı:**--*ı*
Gazel 442
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zamanın gamı, kederi.

Bir yaña hicrān cefāsı bir yaña devrān ġamı
Her yañadan ehl-i ʿışḳ olana verhemler gelür

devrān içinde:

1. **devrān içinde:**--*i, --n, --de*
Gazel 461
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya üzerinde, dünyada.

Devrān içinde naẓm-ıla mümtāz olmaña
Bāʿi ş budur ki her ġazelüñ ʿāşıḳānedür

devrān kıydı:

1. **devrān kıydı:**--*dı*
Gazel 97
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) feleğin yani kaderin aşığın yüzünü güldürmemesi,ona şans vermemesi kastedilir.

Ne aceb kıydı aceb ẓulm eyledi devrān aña
Virür idüm çāre ger olsa-y-ıdı ben cān aña

devrān-ı cismüñ:

1. **devrān-ı cismüñ:**-*mü, -n*
Gazel 71
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) belirli bir süre-yaşam boyunca-hayatta kalan aşığın maddi ve manevi bütün varlığı,kendisi.

Yüzüñe ol vaḳt basar pāyın Muḥib ol dil-fírīb
Yollarında ḫāk idüp devrān-ı cismüñ gerd ola

devr-i gülde:

1. **devr-i gülde:**--*de*
Gazel 161
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül vakti, ilkbahar II İçki zamanı.

Gülşen-i ḥüsnüñde görsem gül yüzüñ āh eylerem
Devr-i gülde nite kim zārīlıg eyler andelīb

devr-i menzil:

1. **devr-i menzil:**
Gazel 204
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Dünyadaki zamanın sona ermesi kastedilmektedir.

Zevāde yok olupdur devr-i menzil

Varılmaz menzile leng ola merkeb

devr-i zamān:

1. **devr-i zamān:**
   Gazel 314
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Belirli bir zaman dilimi.

Degme kez virmez murādın kimseye devr-i zamān
Yok yiredür her kim eylerse bugün kām-ıla baḥs

devr-i zamān içre:

1. **devr-i zamān içre:**
   Gazel 445
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   İçinde bulunulan zamanda.

Görmez Muḥibbī devr-i zamān içre togrı yār
Ḫalḳ-ı zamāne kendüyi gerçi emīn tutar

deyr:

1. **deyre:**-*e*
   Gazel 247
   Mısra: **7**
   Kilise, manastır.

Deyre varsañ ḥüsnüñi ʿarẓ eyleseñ
Kuruyup anda ḳadīd olurdı Lāt

2. **deyr:**
   Gazel 292
   Mısra: **7**
   Kilise, manastır.

Gāh mescidde gehī deyr ü gehī meyḫānede
Bulımadum aradum dildārı kıldum cümle geşt

3. **deyrden:**-*den*
   Gazel 452
   Mısra: **8**
   Kilise, manastır.

Cān u dilden deyr ara sevdüm yine bir muġbeçe
Deyrden dūr oluban çıkmam meger cānum çıkar

deyr ara:

1. **deyr ara:**
   Gazel 382
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Dünya meyhanesinde.

Zülf-i zünnārını itsem ārzū ʿayb olmasun
Çünki kıldum deyr ara ol dilber-i tersāyı yād

2. **deyr ara:**
   Gazel 452
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Meyhane içinde.

Cān u dilden deyr ara sevdüm yine bir muġbeçe
Deyrden dūr oluban çıkmam meger cānum çıkar

3. **deyr ara:**
   Gazel 288
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   1)Tapınak,meyhane.

Deyr ara bir muġbeçe gördüm ki anuñ mi s li yok
Anı bir yüzden daḫı ḫalḳ itdi ḥayy-ı Lā-yemūt

deyr içinde:

1. **deyr içinde:**--*i, --n, --de*
   Gazel 237
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Dünya meyhanesinde.

Deyr içinde gördiler reftāruñ iy serv-i ḫırām
Turdugı yirde ḳadīd oldı vü kıldı bet sükūt

deyre varduñ:

1. **deyre varduñ:**--*e, --du, --n*
   Gazel 377
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Beyitte) sevgiliye hitaben dünyaya gittiği ifade edilmektedir.

Deyre varduñ ʿarż-ı ḥüsn itdüñ ṣanemler gördiler
Her birisi kaldılar güftārdan olup ḳadīd

deyr-i ḥüsnüñde:

1. **deyr-i ḥüsnüñde:**--*ü, --n, --de*
   Gazel 455
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Güzellik meyhanesi.

Deyr-i ḥüsnüñde neden ebrūlaruñ kecdür didüm
Didi kec olsa ʿaceb mi kāfiri miḥrābdur

deyr-i mesīḥ:

1. **deyr-i mesīḥ:**
   Gazel 350
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hz. İsa'nın kilisesi.

Meẕheb-i pīr-i muġāndur hem daḫı deyr-i mesīḥ
Bāde ḥaḳḳında ḥelāl dinmiş degül ammā ṣaḥīḥ

deyr-i mesīḥāya:

1. **deyr-i mesīḥāya:**--*ya*
   Gazel 162
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hz. İsa'nın kilisesi.

Bagla evvel bilüñe zülfini zünnār gibi
Secde kıl ol ṣaneme deyr-i mesīḥāya düşüp

deyridür:

1. **deyridür:**--*i, --dür*
   Gazel 478
   Mısra: **8**
   Kilise, manastır.

Cān göziyle kıl naẓar meh-pārelerle ʿāleme
Yok bahāsı naḳş olınmış sanki Āzer deyridür

di-:

1. **dime:**-*me*
   Gazel 309
   Mısra: **7**
   Deme, kabul etmek.

Dünyāya bugün meyl ideyim dime ḫaṭādur
Dil ḫānesini eyleme iy dōst mülevves

2. **didiler:**--*di*, --*ler*
Gazel 2
Mısra: **8**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ḥa mim ḥarfi dü nāmuñdan işāretdür senüñ
Ḥāya Aḥmed didiler mīme daḫı hem Muṣṭafā

3. **dimesün:**-*me*, -*sün*
Gazel 3
Mısra: **8**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Evveline ışḳuñuñ her kim ki basdıysa ḳadem
Dimesün ġavrına irdüm yokdur aña intihā

4. **didüm:**--*dü*, --*m*
Gazel 4
Mısra: **5**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Cidd ü cehd-ile nigāra didüm el irmiş midür
Geldi hātifden nidā eydür ki illā mā-saā

5. **didi:**--*di*, -
Gazel 5
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Yanayım pervāne-veş şem-i cemāli nūrına
Şem-i ḥüsne çün Muḥibbī didi dilber yan baña

6. **diseler:**-*se*, -*ler*
Gazel 9
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Çünki Muḥibbī kūy-ı maḥabbet gedāsısın
Dehr içre tañ mı ger diseler pādişā saña

7. **diyeler:**--*(y)e*, --*ler*
Gazel 11
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

İy Muḥibbī tal maḥabbet baḥrına ġavvāṣ-vār
Işḳ deryāsına düşmiş diyeler māhī saña

8. **didi:**--*di*, -
Gazel 12
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Kaşlaruñ yasına didüm olayım ḳurbān aña
Ḫışm-ıla dilber didi lāyıḳ mı ol ḳurbān aña

9. **didüm:**--*dü*, --*m*
Gazel 12
Mısra: **1**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Kaşlaruñ yasına didüm olayım ḳurbān aña
Ḫışm-ıla dilber didi lāyıḳ mı ol ḳurbān aña

10. **didi:**--*di*, -
Gazel 13
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

İçeli rūz-ı ezel cām-ı maḥabbet cürasın
Kim göre mesti ḥarābam didi ol kanzil baña

11. **didi:**--*di*, -
Gazel 13
Mısra: **18**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Şem gibi dil çerāġın yakayın tā ṣubḥa dek
Pīr-i ışḳ virüp naṣīḥat didi yan yakıl baña

12. **didüm:**--*dü*, --*m*
Gazel 13
Mısra: **1**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Gün yüzüñ göster didüm āh olmaduñ māyil baña
Kanı ṭāli olmaya zülfüñ gelüp ḥāyil baña

13. **didüm:**--*dü*, --*m*
Gazel 13
Mısra: **3**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ejder-i ışḳ öldürür didüm maḥabbet ehlini
İşidüp cān-ıla gönlüm oldılar ḳāyil baña

14. **dirlerse:**-*r*, -*ler*, -*se*
Gazel 13
Mısra: **12**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Vādi-i ışḳa düşüp dīvāne itdüm kendümi
Fāriġam her ne ki dirlerse disünler il baña

15. **disünler:**-*sünler*
Gazel 13
Mısra: **12**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Vādi-i ışḳa düşüp dīvāne itdüm kendümi
Fāriġam her ne ki dirlerse disünler il baña

16. **didi:**--*di*, -
Gazel 14
Mısra: **4**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Zülfüñüñ zencīrine bend eyle didüm gönlümi
Didi hey dīvāne hey şūrīde söylersin baña

17. **didi:**--*di*, -
Gazel 14
Mısra: **7**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Pāyuña gel süreyim yüzüm didüm ol şeh didi
Bir gedāsın sözi küstāḫāne söylersin baña

18. **didi:**--*di*, -
Gazel 14
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Zülfi ile dün gice didüm muṭavvel ḳıṣṣamı
Didi dilber bir uzun efsāne söylersin baña

19. **didi:**--*di*, -
Gazel 14
Mısra: **12**

"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Cām-ı laüñ sun lebüñden beni mest eyle didüm
Didi çeşmi ḫışm-ıla mestāne söylersin baña

20. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 14
Mısra: **3**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Zülfüñüñ zencīrine bend eyle didüm göñlümi
Didi hey dīvāne hey şūrīde söylersin baña

21. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 14
Mısra: **7**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Pāyuña gel süreyim yüzüm didüm ol şeh didi
Bir gedāsın sözi küstāḫāne söylersin baña

22. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 14
Mısra: **9**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Zülfi ile dün gice didüm muṭavvel ḳıṣṣamı
Didi dilber bir uzun efsāne söylersin baña

23. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 14
Mısra: **11**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Cām-ı laüñ sun lebüñden beni mest eyle didüm
Didi çeşmi ḫışm-ıla mestāne söylersin baña

24. **dirler:**--*r, --ler*
Gazel 15
Mısra: **1**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Nāle kılsam hey bu ne feryāddur dirler baña
Sen lebi şīrīn içün Ferhād'dur dirler baña

25. **dirler:**--*r, --ler*
Gazel 15
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Nāle kılsam hey bu ne feryāddur dirler baña
Sen lebi şīrīn içün Ferhād'dur dirler baña

26. **dirler:**--*r, --ler*
Gazel 15
Mısra: **4**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Āhum ile seyl-i eşküm göñline kılmaz eger
Anuñ-ıçun kāfiri bünyāddur dirler baña

27. **dirler:**--*r, --ler*
Gazel 15
Mısra: **6**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Niçe yirden boynuma zencīr-i zülfi var-iken
Ḫalḳ-ı ālem bilmeden āzāddur dirler baña

28. **dirler:**--*r, --ler*
Gazel 15
Mısra: **8**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Sanma kim cevr ü cefādan iy şanem yüz döndürem
Çün ezelden cevrüñe mutāddur dirler baña

29. **dirler:**--*r, --ler*
Gazel 15
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ger lisān-ı ġaybdan gelse Muḥibbī'den ġazel
Rūḥ-ı Ḥāfıẓ'dan bir istimdāddur dirler baña

30. **diseler:**-*se, -ler*
Gazel 19
Mısra: **7**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

İy saçı leylī ne tañ ger baña mecnūn diseler
Dil ise bende degül aḳl degül yār baña

31. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 20
Mısra: **9**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Naḳd-i cāna būseñi re'y eyledüm didüm didi
İy Muḥibbī key sakın ugrama buradan yaña

32. **didi:**--*di, -*
Gazel 25
Mısra: **9**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Sen bī-vefānuñ yādına didi Muḥibbī bir ġazel
Laḥdinde ger gūş eyleye taḥsīn ide Selmān aña

33. **disem:**-*se, -m*
Gazel 26
Mısra: **8**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Benüm ömrüm ömür ferdāya güymez
Disem bir būse vir sen baña ferdā

34. **diyesin:**-*(y)e, -sin*
Gazel 26
Mısra: **13**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Diyesin iy şabā Ferhād u Ḳays'a Felek bir tāze mecnūn itdi peydā

35. **dimiş:**-*miş*
Gazel 27
Mısra: **5**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Kapusından beni dūr olsun dimiş
Anı ẕillet sanma izzetdür baña

36. **didi:**--*di, -*
Gazel 28
Mısra: **3**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Sīneme gönderdi dilber ġamzesin döndi didi

Cān içinde sakla kim bir ulu himmetdür saña

37. **didi:**--*di, -*
Gazel 33
Mısra: **13**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

İñleyen kapumda kim didi didüm
Bu Muḥibbī ḫasta-dildür bī-riyā

38. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 33
Mısra: **1**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Yār olmazsın didüm iy pür-cefā
Didi kim gördi bu dünyādan vefā

39. **dir:**-*r*
Gazel 33
Mısra: **5**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ġamzem oklarına dir tut sīneñi
Ben didüm ehlen ve sehlen merḥabā

40. **direm:**-*r, -em*
Gazel 34
Mısra: **6**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ger benüm pendümi gūş itmez iseñ
Direm iy dil olmış olacak saña

41. **diyeler:**--*(y)e, --ler*
Gazel 34
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

İy Muḥib ḫayr eyle kıl şerden ḫaẕer
Diyeler maḥşerde yüzi ak saña

42. **didiler:**--*di, --ler*
Gazel 36
Mısra: **8**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Bu cihānı gözlerüñ siḥriyle teshīr eyledi
Böyle sāḥir görmedük hep didiler sābāş aña

43. **dimiş:**-*miş*
Gazel 39
Mısra: **5**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Benüm-içün yoluña ölmez dimiş bī-dīn raḳīb
Sözine inanma anuñ kurı bühtāndur baña

44. **didiler:**--*di, --ler*
Gazel 42
Mısra: **5**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Didiler yok yirlere ḫarc itme ömrüñ naḳdini
Bilmedüm ḫayf anları ḥaḳḳ-ı birāderdür baña

45. **diyesin:**-*(y)e, -sin*
Gazel 43
Mısra: **6**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ẕerre gibi eyledüm karşu semā iy āfītāb
Tā diyesin dāyimā ol zār u sergerdān baña

46. **diyeler:**--*(y)e, --ler*
Gazel 46
Mısra: **6**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Bilüme zünnār iderdüm küfr-i zülfüñ iy ṣanem
Diyeler korkum budur ki nā-müselmāndur baña

47. **dimiş:**-*miş*
Gazel 50
Mısra: **7**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Dimiş ḫavrāya beñzer yāri zāhid
Berāber kandadur ḫāşā vü kellā

48. **dir:**-*r*
Gazel 54
Mısra: **4**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Evreng degül mi tīġ-ı cefāya gögüs tutar

İy dil seni gören kişi dir yüzi ag ola

49. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 55
Mısra: **3**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Zülfüñi gider didüm tā açıla ṣubḥuñ yüzi
Didi uzun ola ol şeb kim şeb-i yeldā ola

50. **dimişler:**--*miş, --ler*
Gazel 60
Mısra: **13**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Bugün ġam derdine bundan dimişler özge yok dermān
Elā yā eyyühe's-sāḳī edir kesen ve nāvilhā

51. **didi:**--*di, -*
Gazel 62
Mısra: **3**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Tīre-i zülfini kim gördi didi "Ve'l-leyl" aña
Rü'yet-i ḫüsnüñi tefsīr eyleyendür "Ve'ḍ-ḍuḥā"

52. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 62
Mısra: **5**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Vuṣlatı cehd-ile ḥāṣıl ola mı yā Rab didüm
Ġaybdan geldi nidā olur "illā mā-saā"

53. **dirler:**--*r, --ler*
Gazel 65
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Düşürme elden sāḳī şarāb-ı rāḥat-ı dil hā
Ki dirler dāfi-i ġamdur ki ….. cümle maḥfil hā

54. **dir:**-*r*
Gazel 71
Mısra: **7**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Āşıḳam dir kim reh-i ışḳ içre cān terk eylemez
Aña āşıḳ mı dinür nāmı anuñ nā-merd ola

55. **dimezem:**-*-mez, --em*
Gazel 74
Mısra: **7**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Dimezem eyle vefā tek eksük olmasun cefā
Baña ol rāḥat gelür sanma ki anı ḳahr ola

56. **diyeler:**-*-(y)e, --ler*
Gazel 78
Mısra: **14**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Şöyle şīrīn yaz Muḥibbī bu maānī nakşını
İşidenler okıyanlar diyeler māni saña

57. **dir:**-*r*
Gazel 82
Mısra: **7**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Pend ider her dem baña geç dir hevā-yı ışḳdan
Her ne dirse görinür bād-ı hevā zāhid baña

58. **dir-imiş:**-*r, -imiş*
Gazel 84
Mısra: **11**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Cān fedā itmez dir-imiş yoluña bī-dīn raḳīb
Bāver itme dōstum vallāhi bühtāndur baña

59. **di:**
Gazel 89
Mısra: **3**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ya çeşmüñe di eylemesün ḳaṣd cānuma
Ya būseñi vir tā ki baña ḫūn-bahā ola

60. **dir:**-*r*
Gazel 96
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Baḥ dür yāruñ miyānı çün ezel uşşāḳ ara
Kimi inkār eyleyüp yok dir kimi dir mū aña

61. **didi:**-*-di, -*
Gazel 101
Mısra: **4**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Eyledi dünyāyı ẕemm ol Ḫālıḳ-ı perverdigār
Didi her kim āḫiret isterse bakmaz ol yaña

62. **dīdi:**-*-di, -*
Gazel 105
Mısra: **7**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Dīdi kūyuñda kaluban öldi ḥasretle göñül
Kimseler bilmez ne işler eyledi ol gū baña

63. **didi:**-*-di, -*
Gazel 107
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Murġ-ı ġam geldi Muḥibbī eyledi göñlüm vaṭan
Didi gitmem ġayra bu ḫoş āşiyānıdur baña

64. **dirsem:**-*r, -se, -m*
Gazel 119
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Münevverdür dü ālem gün yüzüñden
N'ola dirsem yüzüñe ālem-ārā

65. **dir:**-*r*
Gazel 120
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Gitme bir dem tā ki cān yanuñca bile gitmese
Anuñ-ıçun dir Muḥibbī dōstum rūḥum saña

66. **diye:**-*(y)e*
Gazel 120
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

İledürse būy-ı zülfüñden behişte bū ṣabā
Ravżadan Rıḍvān diye ehlen ü sehlen merḥabā

67. **diye:**-*(y)e*
Gazel 120
Mısra: **5**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Serv görse ḳaddüñi diye saña ömr-i dırāz
İşidüp bunı çınār el kaldurup itdi duā

68. **dir:**-*r*
Gazel 121
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ḫaṭṭuñı cānā görenler didiler reyḥān aña
Yüzüñe iden naẓar da dir gül-i ḫandān aña

69. **didi:**-*-di, -*
Gazel 122
Mısra: **4**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Didüm ki sensüz iy ṣanem nedür baña bu derd ü ġam
Didi anuñçün ben şehem kapumda sensin bir gedā

70. **didi:**-*-di, -*
Gazel 122
Mısra: **6**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Didüm ne iy nā-mihribān ışḳ ehli ider terk-i cān
Didi sakın sırrı nihān itme olur ışḳuñ hebā

71. **didi:**-*-di, -*
Gazel 122
Mısra: **9**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Didi Muḥibbī iy püser yoluñdadur cān-ıla ser

Bir būse luṭf itseñ eger olurdı
aña çün bahā

72. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 122
Mısra: **5**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Didüm ne iy nā-mihribān ışḳ
ehli ider terk-i cān
Didi sakın sırrı nihān itme olur
ışḳuñ hebā

73. **dimişler:**--*miş, --ler*
Gazel 123
Mısra: **4**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Āşıḳa çāre olur mı iy ṭabīb
Derd-i ışḳ içün dimişler bī-devā

74. **dir:**-*r*
Gazel 127
Mısra: **12**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Şir-i pür-sūzum olalıdan ḥasen
Güş iden dir ḳıṣṣa-i Selmān aña

75. **diseler:**-*se, -ler*
Gazel 129
Mısra: **8**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Seni gözler rāstī ġayrı yaña
kılmaz naẓar
Diseler bu çeşmüme olmaz aceb
ḳıble-nümā

76. **diriseñ:**-*r, -isen*
Gazel 133
Mısra: **9**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Sen Muḥibbī ḳuluñı cevrüñe
döymez diriseñ
Boynumuz bir kılcadur ḥükmüñ
buyur olur revā

77. **didi:**--*di, -*
Gazel 136
Mısra: **9**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Sīne-i sūzında zülüfi ḫayālin
didi dil
Mārı kim gördi Muḥib āteş anuñ
ini ola

78. **dirdüm:**-*r, -dü, -m*
Gazel 138
Mısra: **3**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Saklayam dirdüm bu sīnem içre
ışḳuñ āteşin
Penbe içre dōstlar āteş kaçan
pinhān ola

79. **didi:**--*di, -*
Gazel 150
Mısra: **9**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Bu Muḥibbī yār vaṣlın istedi
ferdā didi
İy ecel bir dem taḥammül eyle
gel itme şitāb

80. **direm:**-*r, -em*
Gazel 150
Mısra: **6**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Esb-i nāz-ıla kaçan karşumda
cevlān eylese
Direm aña çek inānuñ ideyim
būs-ı riḳāb

81. **didi:**--*di, -*
Gazel 154
Mısra: **5**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Didi usanmaz mısız cevr ü
cefāmuzdan daḫı
Didüm aña iy cefā-cū görmişem
ben anı köp

82. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 154
Mısra: **6**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Didi usanmaz mısız cevr ü
cefāmuzdan daḫı
Didüm aña iy cefā-cū görmişem
ben anı köp

83. **didiler:**--*di, --ler*
Gazel 155
Mısra: **4**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ebr-i miḥnet sandılar gördükde
dūd-ı āhumı
Didiler seyl-i belādur çeşm-i
giryānum görüp

84. **didiler:**--*di, --ler*
Gazel 155
Mısra: **8**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Gördiler cān riştesine dizdügüm
söz dürlerin
Didiler mīr-i suḫen eşār u
dīvānum görüp

85. **didi:**--*di, -*
Gazel 163
Mısra: **7**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ḫ̆āba vardum nāgehān luṭf-ıla
geldi didi yār
Bu ne ġafletdür uyan üstüñe
togdı āfitāb

86. **direm:**-*r, -em*
Gazel 164
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Başda sevdā dilde ġavġā gözde
āb
Kim sora ḥālüm direm ġāyet
ḫarāb

87. **dirsem:**-*r, -se, -m*
Gazel 164
Mısra: **8**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Gün yüzüñden çün
münevverdür cihān
Tañ mıdur dirsem yüzine āfitāb

88. **diyeler:**--*(y)e, --ler*
Gazel 166
Mısra: **14**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

İy Muḥibbī şir-i dil-sūzuñ senüñ
güş itseler
Diyeler işitmedük böyle
ḫayālāt-ı ġarīb

89. **dir-iseñ:**-*r, -i, -se, -ñ*
Gazel 168
Mısra: **12**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Yu gül-āb-ıla Muḥibbī agzuñ andan nāmın añ
Soñra medḥ eyle ne deñlü dir-iseñ gözle edeb

90. **dimiş:**-*miş*
Gazel 169
Mısra: **7**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Leblerüñ üzre nigārā ḫālüñi gören dimiş
Engübīn üzre eger konsa āceb olmaz ẕübāb

91. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 170
Mısra: **1**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ārıżuñ üzre didüm ḫamdur bu zülf-i müşg-i nāb
Didi āteş üzre düşse mūda olur pīç ü tāb

92. **dir:**-*r*
Gazel 179
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Gördiler ḫāk oldugum yoluñda iy ālī-cenāb
Reşk idüp dir ehl-i ışḳ "yā leytenī küntü türāb"

93. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 179
Mısra: **3**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Gerçi kim ışḳuñ ṭarīḳı pür ḫaṭār dirler velī
Göricek āşıḳlar andan eylemezler ictināb

94. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 179
Mısra: **9**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Vaṣl içün dirler müyesser olur āḫir ṣabr-ıla
Eylese ömrüm taḥammül itmese ecel ṣitāb

95. **didiler:**--*di, --ler*
Gazel 194
Mısra: **4**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Cüra-i cām-ı lebüñ olalıdan baña naṣīb
Ehl-i diller didiler "yā leytenī küntü türāb"

96. **direm:**-*r, -em*
Gazel 194
Mısra: **6**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Sīne sūzān dīde giryān olalıdan ışḳ-ıla
Kim sorarsa ḫālümi ḫālüm direm ġāyet ḫarāb

97. **didi:**--*di, -*
Gazel 195
Mısra: **7**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Didi cefā vü cevrüm-ile yine niçesin
Didüm baña o mihr gelür gördüm anı köp

98. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 195
Mısra: **8**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Didi cefā vü cevrüm-ile yine niçesin
Didüm baña o mihr gelür gördüm anı köp

99. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 196
Mısra: **1**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Didüm dehānuñ öpseydüm kılma beni ayb
Didi dehānı kimesne bilmez bu ilm-i ġayb

100. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 202
Mısra: **4**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Gül yüzüñ aḳsi midür ya pīrehen gülgūn mıdur
Ya güneş şevḳı ile surḫ olur dirler seḥāb

101. **dirdüm:**-*r, -dü, -m*
Gazel 207
Mısra: **9**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ḳāni idüm düşde görsem dirdüm iy dilber seni
Didi ışḳ ehli olan hīç gözine ister mi ḫ̆āb

102. **dimez:**-*mez*
Gazel 208
Mısra: **3**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Agzınuñ esrārını sordukça yok dimez nigār
Görmedüm anuñ gibi ālemde bir şīrīn cevāb

103. **didiler:**--*di, --ler*
Gazel 213
Mısra: **8**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Sāye salsañ n'ola ben ḫāke eyā serv-i revān
Sāye düşmez kanda ise didiler illā türāb

104. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 221
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Gözüñ yaşı-durur bir mā-i cārī
Muḥibbī adına dirler apar dōst

105. **diyeler:**--*(y)e, --ler*
Gazel 230
Mısra: **8**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Bu ġamdan gel beni kurtar kerem kıl
Görenler diyeler buldı hidāyet

106. **dimişler:**-*miş, -ler*
Gazel 239
Mısra: **11**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Sakınur cānını senden dimişler
Muḥibbī'ye kurı bühtāndur iy dōst

107. **didi:**--*di, -*
Gazel 244
Mısra: **6**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ġonca mey içmiş yasagın tutmamış şāh gülüñ
Kokuban agzın ṣabā didi bu ḫōd evkār mest

108. **dirseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 251
Mısra: **1**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Eger dirseñ ḥuẕūr idem dilā kıl dāyimā ʿuzlet
Irag ol dār-ı dünyādan bulasın tā Ḥaḳ'a ḳurbet

109. **didi:**--*di, -*
Gazel 253
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Sunup dün bādeyi pīr-i ḫarābāt
Didi taʿcīl-i fi't- teʾḫīr-i āfāt

110. **dimiş:**-*miş*
Gazel 255
Mısra: **9**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Kapumda itlerümden kimdür dimiş bizi yār
ʿÖmri çok olsun itmiş yine bizi riʿāyet

111. **didiler:**--*di, --ler*
Gazel 257
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Muḥibbī leẕẕet-i ʿışḳı bilenler
Didiler yok şekerde bu ḥālāvet

112. **di:**
Gazel 260
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

İy ṣabā luṭf eylegil dildāra peyġāmum ilet
Di senüñ kūyuñ-durur bilsün benüm nāmum ilet

113. **diyeler:**--*(y)e, --ler*
Gazel 270
Mısra: **6**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Dilā ḫayr eyle diller rāḥat olsun
Diyeler togurana saña raḥmet

114. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 271
Mısra: **4**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ben gedāya vaṣl-ı ḫānın āh inʿām itmedi
Gerçi didüm kapusında niçe kez Allāh dōst

115. **didiler:**--*di, --ler*
Gazel 272
Mısra: **3**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Didiler ʿışḳı eyler vaṣl teskīn
Didüm artar aña olmaz nihāyet

116. **dir:**-*r*
Gazel 288
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

İy Muḥibbī zülfi bendinde gören dil murġını
Dir meges gibi tolaşmış aña dām-ı ʿankebūt

117. **dime:**-*me*
Gazel 304
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Şiʿr-ile itdüñ Muḥibbī ol perī teshīrini
Dime şimden girü sen eşʿār u dīvāndur ʿabeş

118. **didüm:**--*dü, --m, -*
Gazel 306
Mısra: **7**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ruḫlarını bāġ ara gördükde didüm mi ş li yok
Oldı mülzem itdügümde ben gülistān-ıla baḥş

119. **dimeñ:**-*me, -n*
Gazel 311
Mısra: **8**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳ birdür iki sanup
Sakın dimeñ aña işnā vü şāliş

120. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 311
Mısra: **4**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ḫabāyişden ider mi dilleri pāk
Neden dirler aña ümmü'l-ḫabāyiş

121. **dimişler:**-*miş, -ler*
Gazel 312
Mısra: **1**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Cihān içün dimişler çünki ḥādiş
Bulınsa tañ mıdur bunda ḥavādiş

122. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 320
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Bir gedā iken idersem n'ola cānān-ıla baḥş
Mūr içün dirler ider gāhī Süleymān-ıla baḥş

123. **dimişler:**-*miş, -ler*
Gazel 322
Mısra: **1**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Cihān içün dimişler çünki ḥādiş
Bulınursa ne tañ anda ḥavādiş

124. **dir-ise:**-*r-ise*
Gazel 323
Mısra: **11**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Gözüm yaşına beñzer dir-ise maḳṣūduñ iy ḫˇāce
Sefer kıl berre bu sevdā-y-ıla baḥr-i ʿAden'den geç

125. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 334
Mısra: **8**

"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Bir ribāṭ-ı köhne dünyā kārbān ḫalḳ-ı cihān
Kim bugün aña konarsa dirler aña arta güç

126. **dirsem:**-*r, -se, -m*
Gazel 337
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

İy Muḥibbī beñzedi naẓmuñ Niẓāmī naẓmına
N'ola dirsem uşbu beytüñe senüñ ben Penc Genc

127. **didi:**--*di, -*
Gazel 352
Mısra: **4**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

İledüp ḥüccetini ḳāżī-iʿışḳa ḫaṭṭuñ
Göricek anı ḳabūl itdi didi naḳl-i ṣaḥīḥ

128. **didiler:**-*di, -ler*
Gazel 352
Mısra: **7**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Cümle ʿuşşāḳını ḳatl eyledi dilber didiler
Kıymadı ben kulına itdi baña ẓulm-ı ṣarīḥ

129. **didiler:**--*di, --ler*
Gazel 352
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Bu Muḥibbī'ye lebüñ ẕikrini evrād ideli
Didiler mīr-i kelām şiʿrine hem şiʿr-i faṣīḥ

130. **dirsem:**-*r, -se, -m*
Gazel 352
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Zinde kıldı niçe ʿışḳ mürdesini hem çü mesīḥ
Dirsem olmaya ʿaceb ben leb-i cānāna melīḥ

131. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 358
Mısra: **4**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ġamzeñ okı geldügince sīneme Görüp anı cān u dilden didüm oḫ

132. **dimişler:**-*miş, -ler*
Gazel 363
Mısra: **4**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Aglasam bu gözlerüm yaşı baña acı gelür
Gerçek imişdür dimişler girye-i dil-sūzı telḫ

133. **dir:**-*r*
Gazel 375
Mısra: **9**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Dir ġazel şīrīn lebüñçün bu Muḥib
Söyledi ṭūṭī gibi san yidi ḳand

134. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 386
Mısra: **1**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Zülfüñüñ bendinde diller çagrışup dirler meded
Kim düşe çāh-ı zenaḫdān içre ol çıkmaz ebed

135. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 389
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Cilve eyler bāġda gördüm yine bir serv-ḳad
Bed naẓardan saklasun didüm seni Ḥayy-ı ebed

136. **dir:**-*r*
Gazel 393
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Cān-ıla gūş it ne dir gör nāy u ʿūd
Dir günāhum çok ʿafv it yā Vedūd

137. **diñüz:**-*ñ, -(ü)z*
Gazel 400
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Bu Muḥibbī öliyor derd-i fırāḳ-ıla bugün
Çıkmadın cānı irişsün diñüz ol yāra meded

138. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 402
Mısra: **14**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Eylese cevr ü cefā artsa maḥabbet ṭañ mıdur
Çün Muḥib insān olur iḥsān-ıla dirler ʿabīd

139. **didiler:**--*di, --ler*
Gazel 405
Mısra: **5**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Göz yaşın dökme didiler sırrūn ifşā olmasun
Çāre yok iẓhār idiser didüm āḫir rūy-ı zerd

140. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 405
Mısra: **6**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Göz yaşın dökme didiler sırrūn ifşā olmasun
Çāre yok iẓhār idiser didüm āḫir rūy-ı zerd

141. **didi:**--*di, -*
Gazel 419
Mısra: **14**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

İy Muḥibbī dişleriyle leblerin ẕikr eyledüñ
İşiden didi kelāmuñ dürr ü gevherden leẕīẕ

142. **dir:**-*r*
Gazel 419
Mısra: **1**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ḫalḳ-ı ʿālem dir bulınmaz şehd ü şekkerden leẕīẕ
Sorsalar yok dir idüm ben laʿl-i dilberden leẕīẕ

143. **dirsem:**-*r, -se, -m*
Gazel 429
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ruḫuñ alını ʿarż eyle disem dildār āl añlar
Tenüm bir kıla döndürdi ġamuñ dirsem ḫayāl añlar

144. **disem:**-*se, -m*
Gazel 429
Mısra: **1**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ruḫuñ alını ʿarż eyle disem dildār āl añlar
Tenüm bir kıla döndürdi ġamuñ dirsem ḫayāl añlar

145. **didi:**--*di, -*
Gazel 430
Mısra: **5**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Kūyında sehv-ile didi ol mübtelā kanı
Tā ḥaşre deñlü saña bu ẕevḳ u ṣafā yiter

146. **didi:**--*di, -*
Gazel 433
Mısra: **6**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ḳadeḥ içdi baña bir cürʿa sundı
Didi iç bunı ʿömr-i cāvidāndur

147. **didiler:**--*di, --ler*
Gazel 440
Mısra: **11**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Didiler terk eyledi kūyını dildāruñ raḳīb
İşidüp ḥamd eyleyüp didüm ki fī'-nāri's-saḳar

148. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 440
Mısra: **9**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Āfitāba ben didüm ʿāşıḳ mısın dīdārına
Didi olmasam neden böyle gezerdüm derbeder

149. **dimeñ:**-*me, -n*
Gazel 441
Mısra: **6**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Degüldür ġayra dil māyil yöneldüm ḳıbledür kūyuñ
Bi-ḥaḳḳın Kaʿbe-i ʿulyā dimeñ ġayra sücūdum var

150. **dirdüm:**-*r, -dü, -m*
Gazel 450
Mısra: **7**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Akar suya eser yile tayanma göñlüme dirdüm
Meger çeşmüm ise ābī imiş āhum hevāyīdür

151. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 453
Mısra: **4**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ṣafḥa-i ḫaddüñde ḫāl ü ḫaṭṭuñı rūşen görüp
Didüm ancak ol kitābuñ noḳṭa vü iʿrābıdur

152. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 455
Mısra: **7**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Deyr-i ḫüsnüñde neden ebrūlaruñ kecdür didüm
Didi kec olsa ʿaceb mi kāfiri miḥrābdur

153. **didi:**--*di, -*
Gazel 458
Mısra: **8**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ol saçı leylā görüp vādīde ben dīvānesin
Didi zencīr-i belā bu zār-ı medhūşumdadur

154. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 463
Mısra: **8**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Lebüñ öpdükçe ġāyet mest oldum
Didüm el-ḥaḳ mey-i gülgūna beñzer

155. **didi:**--*di, -*
Gazel 466
Mısra: **8**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Didüm zekāt-ı ḥüsnüñi ʿarż it ḫaḳḳum-durur
Didi daḫı irişmedi sāla zamānı var

156. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 466
Mısra: **7**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Didüm zekāt-ı ḥüsnüñi ʿarż it ḫaḳḳum-durur
Didi daḫı irişmedi sāla zamānı var

157. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 467
Mısra: **5**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Zülfini kesse nigārum göricek anı didüm
Ḳaṭʿ-ı zünnār idüben müslim olup dīne gelür

158. **disem:**-*se, -m*
Gazel 467
Mısra: **9**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Bu Muḥibbī'ye vefā eyle cefā itme disem
Çīn ider ebrūların ḫışm idüben kīne gelür

159. **didi:**--*di, -*
Gazel 472
Mısra: **3**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Açdı yüzini nāz-ıla didi ol dil-firīb
Biñ cān deger bunuñ naẓarına bahā nedür

160. **didi:**--*di, -*
Gazel 472
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Didüm Muḥibbī boynına zencīr-i zülfüñi
Dakmaz mısın didi bu sözüñ hep yabānadur

161. **didüm:**-*dü, -m*
Gazel 472
Mısra: **9**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Didüm Muḥibbī boynına zencīr-i zülfüñi
Dakmaz mısın didi bu sözüñ hep yabānadur

162. **didiler:**--*di, --ler*
Gazel 473
Mısra: **7**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Cān fedā itmek didiler müşkil işdür ʿāşıḳa
Yār eger ben sevdügümse didüm āsān ögredür

163. **disem:**-*se, -m*
Gazel 474
Mısra: **12**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

İy ṭabīb-i dil lebüñden bu Muḥibbī ḫastaya
Ölmeden disem aña gel eyle tīmār incinür

164. **didüm:**--*dü, --m, -*
Gazel 481
Mısra: **9**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Didüm iy dilber neden ʿuşşāḳı ḳurbān eledüñ
Didi kim bilmez misin kūyum benüm ser-ḫānedür

165. **diñ:**-*ñ*
Gazel 487
Mısra: **6**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

ʿIşḳ nārını şu kim yakdı ezel sīnesine
Yanmayup ol gice gündüz baña diñ yā ne olur

166. **didüm:**--*dü, --m*
Gazel 488
Mısra: **4**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ḫānesinden çün ṭulūʿ eyleye ol bedr-i münīr
Göñlümi alan benüm didüm çehār-deh sāledür

167. **diyü:**--*(y)ü, -*
Gazel 489
Mısra: **3**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Mi s lüñ diyü itdüm gümān aradum iy ārām-ı cān
Bī-mi s lsin bildüm hemān bir daḫı peydā mı olur

168. **didüm:**-*dü, -m*
Gazel 490
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Yār ġāyiblik mihri rūz u şeb ḫāṭırdadur
Hey ḫaṭā didüm ne ġāyib dāyim ol ḫāṭırdadur

169. **didiler:**--*di, --ler*
Gazel 491
Mısra: **3**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ḥadī s -i zülf-i dildārı didiler eyleme kūtāh
Anuñçün güft ü gūyum ʿālem içinde müselseldür

170. **didi:**--*di, -*
Gazel 497
Mısra: **15**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Gül yüzi vaṣfını benden işidüp dilber didi
Bu Muḥibbī gülşenümde bülbül-i gūyā geçer

di:

1. **dimişler:**-*miş, -ler*
Gazel 277
Mısra: **3**
Ad vermek.

Dād-ı Ḫudā dimişler kesbī degül-durur ʿışḳ
Taḥṣīli katı müşkil olmayıcak liyāḳat

2. **dime:**-*me*
Gazel 64
Mısra: **11**
Düşünmek, zannetmek.

İy Muḥibbī kana girmişsin dime dildāra sen
Günde biñ kan eylese mutāddur ol kan aña

3. **dimiş:**-*miş*
Gazel 210
Mısra: **5**
... diye adlandırmak, ... diye vasıflandırmak.

Ol saçı leylā bu ben dīvāneye mecnūn dimiş
Şādam ol günden berü kim baña ḫoş komış laḳab

4. **dinse:**-*n, -se*
Gazel 253
Mısra: **14**
... diye adlandırmak, ... diye vasıflandırmak.

Muḥibbī ḫāk-i pāyüñ kıldı sertāc
Ne ġam dinse aña ehl-i saʿādāt

5. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 256
Mısra: **6**
... diye adlandırmak, ... diye vasıflandırmak.

Ġam bārını götürür-isem itmeñüz ʿaceb
Dirler ezelde çünki baña üştür-i nerest

6. **dirlerse:**-*r, -ler, -se*
Gazel 322
Mısra: **6**
... diye adlandırmak, ... diye vasıflandırmak.

Cüdā eyler beni kūyında görse Raḳībe yiridür dirlerse ḫāriş

7. **didiler:**-*di, -ler*
Gazel 324
Mısra: **8**

... diye adlandırmak, ... diye vasıflandırmak.

Ġarra olma dār-ı dünyā bir misāfir-ḫānedür
Anuñ-ıçun ehl-i diller didiler aña sipenc

8. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 365
Mısra: **2**
... diye adlandırmak, ... diye vasıflandırmak.

Nebīler serveridür çün Muḥammed
Anuñ bir adına da dirler Aḥmed

9. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 387
Mısra: **14**
... diye adlandırmak, ... diye vasıflandırmak.

İy Muḥibbī eyledüñ sen seyr-i dünyāyı zebūn
Ehl-i diller anuñ-ıçun saña dirler şīr-merd

10. **dirseñ:**-*r, -señ*
Gazel 394
Mısra: **9**
... diye adlandırmak, ... diye vasıflandırmak.

Kimdür Muḥibbī dirseñ iy şāh-ı ḫusrevān
İrmek diler vaṣluña ki bir himmeti bülend

11. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 422
Mısra: **10**
... diye adlandırmak, ... diye vasıflandırmak.

Kim görse rūy-ı zerdüm sanur Muḥibbī şīrem
Dāġumla kūh-ı ġamda dirler pelenge beñzer

12. **didiler:**-*di, -ler*
Gazel 428
Mısra: **9**
... diye adlandırmak, ... diye vasıflandırmak.

Didiler şiʿr-i ḫayāl-engīzine ṭarz-ı ḫasen
Ol da bu dehrüñ kemāl-i naẓm-ıla Selmān'ıdur

13. **dirseñ:**-*r, -se, -n*
Gazel 323
Mısra: **6**
Demek || istemek, ummak.

Perī-rūdur anı bildüm ki bakmaz ādemī-zādā
O cān incinmesün dirseñ raḳīb-i Ehremen'den geç

14. **diyem:**-*ye, -m*
Gazel 4
Mısra: **11**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Tuymayup anı geçem diyem ki var mıdur Ṣırāṭ
Yā Resūlü'l-ālemīn baña olursañ rehnümā

15. **dimedi:**-*me, -di*
Gazel 9
Mısra: **8**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Işḳ āteşiyle yakdı dili teşne eyledi
Sunup lebini dimedi bir kerre mā saña

16. **dir-isem:**-*r, -i, -se, -m*
Gazel 10
Mısra: **1**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Lal-i lebüñe ger dir-isem n'ola Mesīḥā
Bir ġamze ile öldürüp eyler yine iḥyā

17. **didi:**-*di*
Gazel 20
Mısra: **9**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Naḳd-i cāna būseñi re'y eyledüm didüm didi
İy Muḥibbī key sakın ugrama buradan yaña

18. **didi:**-*di*
Gazel 33
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Yār olmazsın didüm iy pür-cefā Didi kim gördi bu dünyādan vefā

19. **didüm:**-*dü, -m*
Gazel 33
Mısra: **13**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

İñleyen kapumda kim didi didüm
Bu Muḥibbī ḫasta-dildür bī-riyā

20. **diyü:**-*yü*
Gazel 49
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Gül ruḫuñ gördükde ḫayrān kaldı cümle el saña
Degmesün göz diyü asdı ġoncalar heykel saña

21. **dir-ise:**-*r, --ise*
Gazel 82
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Secde kıldı ṭāḳ-ı ebrūña Muḥibbī cān-ıla
Yaraşur miḥrāb-ı mescid dir-ise sācid baña

22. **dirdüm:**-*r, -dü, -m*
Gazel 95
Mısra: **8**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ḥaḳ müyesser eylese bir kez daḫı görsem seni
Yüz sürüp ayaguña dirdüm kamu derdüm saña

23. **diñ:**-*ñ*
Gazel 118
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Dil çeker bār-ı ġamı itmez taḥammül Ḳāf aña
Dōstlar itmez misiz billāhi diñ inṣāf aña

24. **diyü:**-*yü*
Gazel 128
Mısra: **3**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Olmışam diyü raḳībüñ mekr ü şerrinden emīn

Dāġ-ı ġam sīnemde san mühr-i Süleymān'dur baña

25. **diyesiz:**-*yesiz*
Gazel 159
Mısra: **4**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Bir saçı leylā sevüp dīvāne olsam dehr ara
Baña mecnūn diyesiz çāk-i girībānum görüp

26. **didi:**-*di*
Gazel 170
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ārıżuñ üzre didüm ḫamdur bu zülf-i müşg-i nāb
Didi āteş üzre düşse mūda olur pīç ü tāb

27. **dir:**-*r*
Gazel 171
Mısra: **4**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Tīz geçer eyyām-ı gül ardıncadur faṣl-ı ḫazān
Giceler tā ṣubḥa dek bunı dir iñler andelīb

28. **diñüz:**-*ñüz*
Gazel 175
Mısra: **5**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Badezīn elḳāb-ı yāra ḫusrev-i ḫūbān diñüz
Pādişāh-ı dehre dirler nite kim ālī-cenāb

29. **diñ:**-*ñ*
Gazel 186
Mısra: **12**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Muḥibbī'ye cefālar itdüñ āḫir
Nedür diñ bāri evvel göñlin alup

30. **dimek:**-*mek*
Gazel 192
Mısra: **7**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Gül dimek yüzine çün degül edeb
Bī-edeb maḥrūm ṣod ez-luṭf-ı Rab

31. **didiler:**-*di, -ler*
Gazel 194
Mısra: **14**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

İy Muḥibbī ṣubḥ-ı vaṣlın isteyüp eyle niyāz
Didiler olur seḥergehler duālar müstecāb

32. **didi:**-*di*
Gazel 196
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Didüm dehānuñ öpseydüm kılma beni ayb
Didi dehānı kimesne bilmez bu ilm-i ġayb

33. **didüm:**-*düm*
Gazel 199
Mısra: **1**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Var mıdur agzuñ didüm iy ġonca leb
Bī-nişāndan gör nişān kıldum ṭaleb

34. **didi:**-*di*
Gazel 207
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ḳāni idüm düşde görsem dirdüm iy dilber seni
Didi ışḳ ehli olan hīç gözine ister mi ḫ̆āb

35. **dirseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 226
Mısra: **9**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Dil murġı eger girmeye bāġuña dirseñ
Üstine anuñ zülfüñi as perr-i ġurāb it

36. **dir-isem:**-*r, -i, -se, -m*
Gazel 247
Mısra: **1**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Lebleriüñe dir-isem n'ola nebāt
Mürdeler nūş ide ger bula ḥayāt

37. **dinilse:**-*n, -il, -se*
Gazel 255
Mısra: **4**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Bir ḳıṣṣadur muṭavvel zülfüñle derdüm iy dōst
Tā ḥaşre dek dinilse diñmeye bu ḥikāyet

38. **didi:**-*di*
Gazel 256
Mısra: **8**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Didüm lebüñ bahāsına cānum alur mısın
Didi bahā yok aña yāḳut-ı aḥmerest

39. **didüm:**-*düm*
Gazel 256
Mısra: **7**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Didüm lebüñ bahāsına cānum alur mısın
Didi bahā yok aña yāḳut-ı aḥmerest

40. **didüm:**-*dü, -m*
Gazel 272
Mısra: **4**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Didiler ʿışḳı eyler vaṣl teskīn
Didüm artar aña olmaz nihāyet

41. **didi:**-*di*
Gazel 273
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Muḥibbī ḳāmetin gördi nigāruñ
Didi bugün-durur baña ḳıyāmet

42. **diyü:**-*yü*
Gazel 276
Mısra: **5**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Ola kim genc-i viṣālüñden bulam diyü nişān
Bu gönül maʿmūr iken vīrāne oldum ʿāḳıbet

43. **didi:**-*di*
Gazel 279
Mısra: **1**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Yüzüñde şehā noḳṭa mı didüm didi ḥālāt
İrer mi ser-i zülfüñe elüm didi heyhāt

44. **didi:**-*di*
Gazel 279
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Yüzüñde şehā noḳṭa mı didüm didi ḥālāt
İrer mi ser-i zülfüñe elüm didi heyhāt

45. **diyem:**-*ye, -m*
Gazel 280
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Yandurup ger kül ide her dem beni hicrān-ı dōst
Nuṭḳa ger ḳudret bulam derd-ile diyem kanı dōst

46. **didi:**-*di*
Gazel 287
Mısra: **9**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Kim ki vaṣl isterse dilber didi itsün terk-i cān
İy Muḥib şükr it bu düşvār oldı āsān ʿāḳıbet

47. **didi:**-*di*
Gazel 294
Mısra: **3**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Eṭibbā el urup nabżuma didi Cünūn-ı ʿışḳ ancak bu ʿalāmet

48. **dimedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Gazel 303
Mısra: **13**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Bir gün dimedüñ ḥasta Muḥibbī'ye nedür ḥāl
Bildüm ki baña ẕerrece yokdur naẕar iy dōst

49. **diye:**-*ye*
Gazel 307
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Kim göre rengīn lebüñle dōstum lüʾlüʾ dişüñ
Diye dürre kim bakar laʿl-i Bedaḫşān'dur ʿabeş

50. **didi:**-*di*
Gazel 317
Mısra: **8**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Şol ḳadar āh eyledüm hicrüñ beyābānında kim
Raḥm idüp ḥālüme müslim didi kāfir el-ġıyāş

51. **diyeler:**-*y, -e, -ler*
Gazel 326
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Muḥibbī ʿışḳ mihrin rūşen eyle Diyeler buldı bir şāh-ı cihān genc

52. **didi:**-*di*
Gazel 335
Mısra: **6**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Dün devā sordum ṭabībe ʿışḳ içün
Didi ölmekdür aña ancak ʿilāc

53. **didüm:**-*dü, -m*
Gazel 350
Mısra: **7**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Dōstum medḥüñde didüm bir niçe ġarrā ġazel
Anuñ-ıçun oldı elfāẕum benüm cümle faṣīḥ

54. **dinilse:**-*n, -il, -se*
Gazel 351
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

ʿĪsī lebüñi görse idi dirdi ʿayn-ı rūḥ
Zülfüñ dırāzına n'ola dinilse ʿömr-i Nūḥ

55. **dirdi:**-*r, -di*
Gazel 351
Mısra: **1**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

ʿĪsī lebüñi görse idi dirdi ʿayn-ı rūḥ
Zülfüñ dırāzına n'ola dinilse ʿömr-i Nūḥ

56. **dimeye:**-*meye*
Gazel 374
Mısra: **2**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Dermānı kodum ʿışḳ-ıla kıldum ḳabūl-i derd
Kimdür dimeye maʿreke-i ʿışḳda baña merd

57. **dir:**-*r*
Gazel 385
Mısra: **8**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Bu ḥarīm-i sīneme tīrüñ irişdükde şehā
Çagrışur cān u gönül her biri dir "hel min mezīd"

58. **didüm:**-*düm*
Gazel 387
Mısra: **9**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Zülfüñe müşg-i Ḫıṭā didüm ḫaṭāsın bilmedüm
Niçe yıllar gitmedi āyīne-i dilden bu gerd

59. **didi:**-*di*
Gazel 388
Mısra: **6**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Gördi kūyında yürür şūrīde bu dīvānesin
Zülfinüñ zencīrini didi idüñ boynına bend

60. **disünler:**-*sün, -ler*
Gazel 406
Mısra: **10**

"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Muḥibbī cān u başa kalmaduñ çün
Ko şimden girü disünler saña merd

61. **dimişdi:**-*miş, -di*
Gazel 412
Mısra: **7**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Dimişdi zülfe idem seni ber-dār
İnanmam ben aña ger ide sevgend

62. **didi:**-*di*
Gazel 440
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Āfitāba ben didüm ʿāşıḳ mısın dīdārına
Didi olmasam neden böyle gezerdüm derbeder

63. **dir:**-*r*
Gazel 445
Mısra: **1**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Gören o yār-i dil-keşi dir bu ne dīn tutar
ʿĀşıḳlarını kırmag-ıçun tāze kīn tutar

64. **didi:**-*di*
Gazel 455
Mısra: **8**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Deyr-i ḥüsnüñde neden ebrūlaruñ kecdür didüm
Didi kec olsa ʿaceb mi kāfiri miḥrābdur

65. **didiler:**-*di*, -*ler*
Gazel 455
Mısra: **6**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Naḳd-i cān-ıla metāʿ-ı vaṣla oldum müşterī
Didiler olmaz bahā ol gevher-i nā-yābdur

66. **dirken:**-*r, -ken*
Gazel 474
Mısra: **3**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Cān-ıla kimdür metāʿ-ı būseye dirken ḫarīd
Bu ācebdür her kaçan olsam ḫarīdār incinür

67. **dir:**-*r*
Gazel 479
Mısra: **5**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Eyler heves lebüñden şeftālūya irem dir
Dīvāne dil ne bilsün yol ugragında çehdür

68. **diye:**-*ye*
Gazel 482
Mısra: **10**
"Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.

Muḥibbī olmagıl ġāfil dilüñden koyma eşʿārı
İşidenler diye arı şiʿir saña müsellemdür

dicle vü ʿummāndur:

1. **dicle vü ʿummāndur:**--*dur*
Gazel 239
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözyaşları çokluğu sebebiyle Dicle Nehrine ve denize benzetilmiştir.

Firāḳ u ḥasret-ile eşk-i çeşmüm
Sanasın Dicle vü ʿummāndur iy dōst

dīdār:

1. **dīdār:**
Gazel 186
Mısra: **4**
Güzel yüz, çehre. II Sevgilinin yüzü.

Diler zāhid cinān u ḥūr u kever
Velī āşıḳlara dīdār maṭlūb

2. **dīdāruña:**-*(u)ñ, -a*
Gazel 307
Mısra: **13**
Güzel yüz, çehre. II Sevgilinin yüzü.

İki ʿālemde senüñ ben ʿāşıḳam dīdāruña
Sensüz olsa cennet ü ḥavrā vü ġılmāndur ʿabeş

3. **dīdār:**
Gazel 343
Mısra: **3**
Güzel yüz, çehre. II Sevgilinin yüzü.

Olur ʿāşıḳlara dīdār maṭlūb
Görinmez gözine olsa cihān genc

4. **dīdārına:**-*ın, -a*
Gazel 440
Mısra: **9**
Güzel yüz, çehre. II Sevgilinin yüzü.

Āfitāba ben didüm ʿāşıḳ mısın dīdārına
Didi olmasam neden böyle gezerdüm derbeder

dīdār ola:

1. **dīdār ola:**-*a*
Gazel 58
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meydana çıkmak, belli olmak.

Cennet ü ḥavrāyı virdük zāhide biz n'eylerüz
Ehl-i ışḳuz fikr ü żikrümüz bizüm dīdār ola

dīde:

1. **dīde:**
Gazel 69
Mısra: **1**
(Âşığın) gözü.

Gāh dildür gāh dīde saña cā
Hep senüñ emrüñdedür tek eyle cā

2. **dīdede:**-*de*
Gazel 73
Mısra: **1**
(Âşığın) gözü.

Yāruñ ḫayāli dīdede ger cilveger ola
Bu mürde gönül anuñ ile zinde ter ola

3. **dīdemden:**-*m, -den*
Gazel 76

Mısra: **2**
(Âşığın) gözü.

Niçe yıllardur olmışdur derūn-ı dilde ġam peydā
Aceb midür bu dīdemden ola her laḥẓa dem peydā

4. **dīdelerümden:**-*ler, -üm, -den*
Gazel 228
Mısra: **3**
(Âşığın) gözü.

Ḫāk-i ḳademüñ dīdelerümden görinür san
Bir rīkdür ol şīşe-i çeşmüm aña sāʿat

5. **dīdeler:**-*ler*
Gazel 385
Mısra: **1**
(Âşığın) gözü.

Dāġlar her bir ṭarafdan dīdeler kıldı bedīd
Şāyed ola kim hilāl ebrūñı görem ola ʿiyd

6. **dīde:**
Gazel 430
Mısra: **10**
(Âşığın) gözü.

Ġarḳ itdi gözyaşıyla Muḥibbī bu ʿālemi
İy dīde daḫı gel kerem it dökme mā yiter

7. **dīdemi:**-*m, -i*
Gazel 456
Mısra: **5**
(Âşığın) gözü.

Dīdemi ferş-i rehüñ eyleyem iy serv-i ḫırām
Pāyuña ḫayf degül mi ki basup ḫāke çıkar

8. **dīdelerüm:**-*ler, -üm*
Gazel 475
Mısra: **8**
(Âşığın) gözü.

Bir ẕerre deñlü küḥle göñül raġbet eylemez
İzüñ tozı-y-ıla dīdelerüm rūşenā olur

9. **dīdeden:**-*den*
Gazel 485
Mısra: **1**
(Âşığın) gözü.

Dīdeden eşküm benüm turmayuban her gün tamar
Görmese gül yüzini bu gözlerümden ḫūn tamar

10. **dīdemde:**-*m, -de*
Gazel 489
Mısra: **5**
(Âşığın) gözü.

Ḫāşā ḫayāl-i ġayrıya dīdemde idem aña cā
Ol āşinā cāyı iken bīgāneye cā mı olur

dīde giryān:

1. **dīde giryān:**
Gazel 194
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözü yaşlı.

Sīne sūzān dīde giryān olalıdan ışḳ-ıla
Kim sorarsa ḥālümi ḥālüm direm ġāyet ḫarāb

dīde merdümi:

1. **dīde merdümi:**-*-i*
Gazel 241
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz bebeği.

Ol serv ayagına yine iy dīde merdümi
Yaşuñ revāne olmaga gel eyle terbiyet

dīde-i ġam-dīdeme:

1. **dīde-i ġam-dīdeme:**
Gazel 41
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kederli göz.

Küḥl ideyim dīde-i ġam-dīdeme Ḫāk-i rāhından meded kıl iy ṣabā

dīde-i giryān:

1. **dīde-i giryān:**
Gazel 110
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlayan göz, yaşlı göz.

Zülf-i reyḥānı ḫayāli bir sifāl-i sīnede
Su seper solmamag içün dīde-i giryān aña

2. **dīde-i giryān:**
Gazel 132
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlayan göz, yaşlı göz.

Vaṣlın umar ol perīnüñ bu göñül dīvānedür
Bakmaga ṭāḳat getürmez dīde-i giryān aña

dīdeler dökdi:

1. **dīdeler dökdi:**-*di*
Gazel 60
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı dökmek.

Şu deñlü dīdeler dökdi zemīn üzre gözüm yaşı
Komadı bir ḳadem basam kalupdur pāy-dergilhā

dīdeler göre idi seni düşde:

1. **dīdeler göre idi seni düşde:**-*+ler, --e, --di, -+i, -+de*
Gazel 167
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık rüyasında sevgiliyi görmek istediğini (beklediğini) dile getirir.

Umar-ıdum göre idi dīdeler düşde seni
Geçdi ömrüm bu ḫayāl-ile görinmez baña ḫ̔āb

dīdeler ḥasret yaşını döksün:

1. **dīdeler ḥasret yaşını döksün:**-*sün*
Gazel 61
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgili uğrunda aşığın gözünden dökülen özleyiş ve kavuşamama yaşları.

Yolında dīdeler ḥasret Muḥibbī yaşını döksün
Ola ki semmi esbinüñ nişānını görem gil hā

dīdelerüm encüm sayarsa:

1. **dīdelerüm encüm sayarsa:**-*+ler, -+im, --a, --r, --sa*

Gazel 176
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın uyuyamaması ve sabaha kadar yıldızları sayması kastedilmiştir.

Encüm sayarsa dīdelerüm tā seḥer ne tañ
Sevdā-zede olan gözine hīç gele mi ḫāb

dīdem yaş akıdur:

1. **dīdem yaş akıdur:**-*ur*
Gazel 36
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözlerden sürekli yaş gelmesi,devamlı ağlamak.

Sīne gülşen olalı dīdem akıdur yaş aña
Ne aceb merdümlik itdi çeşm-i gevher-pāş aña

didi:

1. **didi:**-*i*
Gazel 55
Mısra: **4**
Cevap vermek.

Zülfüñi gider didüm tā açıla ṣubḥuñ yüzi
Didi uzun ola ol şeb kim şeb-i yeldā ola

didi ki:

1. **didi ki:**
Gazel 122
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dedi ki, söyledi ki.

Didüm aña iy bī-vefā nedür bu itdügüñ cefā
Didi ki bil iy mübtelā benden saña oldı aṭā

didi kim:

1. **didi kim:**--*di*
Gazel 481
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dedi ki.

Didüm iy dilber neden ʿuṣṣāḳı ḳurbān eledüñ
Didi kim bilmez misin kūyum benüm ser-ḫānedür

2. **didi kim:**
Gazel 447
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dedi ki.

İy Muḥibbī kim ki gördiyse senüñ eṣʿāruñı
Ehl-i naẓmuñ arasında didi kim Ḥassān'ıdur

didiler yārı görmek ten göziyle mümkin degül:

1. **didiler yārı görmek ten göziyle mümkin degül:**--*di, --ler, --ı, --i, --y, --le*
Gazel 274
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliyi görmenin ten ile yani masiva-yalancı-gözle görmenin mümkün olmadığı kastediliyor.

Yārı görmek ten göziyle didiler mümkin degül
Cān gözin aç kıl naẓar bārī anuñla dil avut

didüm ki:

1. **didüm ki:**--*dü, --m*
Gazel 440
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şöyle söyledim, ... dedim.

Didiler terk eyledi kūyını dildāruñ raḳīb
İşidüp ḥamd eyleyüp didüm ki fī'-nāri's-saḳar

2. **didüm ki:**--*dü, --m, --ki*
Gazel 431
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şöyle söyledim, ... dedim.

Didüm ki cānı būseñe virem bahā nedür
Güş eylemedi sözümi bildüm bahānedür

3. **didüm ki:**
Gazel 122
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şunu söyledim: "... " dedim.

Didüm ki sensüz iy şanem nedür baña bu derd ü ġam
Didi anuñçün ben şehem kapumda sensin bir gedā

4. **didüm ki:**
Gazel 122
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şunu söyledim: "... " dedim.

Didüm ki çekdüm rencini bulmaga ḥüsni gencini
İrmek aña mümkin degül bekler dü zülf-i ejdehā

5. **didüm ki:**--*dü, --m, --ki*
Gazel 268
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şunu söyledim: "... " dedim.

Yārı gördüm nāgehān didüm ki bu ʿayn-ı mehest
Geydügi zerrīn ḳabā başındaki keç külehest

6. **didüm ki:**--*dü, --m*
Gazel 207
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dedim ki, şöyle söyledim.

Metn-i ḥüsnüñe şahā ḫaṭṭuñ yazaldan ḥāşiye
Faṣl u bābın okudum didüm ki ḫatm oldı kitāb

7. **didüm ki:**--*dü, --m, --ki*
Gazel 228
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dedim ki, şöyle söyledim.

Mey içdi yüzi eyledi ol dem ʿaraḳ izhār
Didüm ki gelür verde ʿaraḳ bulsa ḫarāret

digergūn:

1. **digergūn:**
Gazel 60
Mısra: **7**
(Fars. diger ve gūn "renk" ile diger-gūn) Başka türlü, başka şekil üzre, değişmiş durumda. Diğergûn olmak: Değişmek, başka bir şekil almak.

Gidüpdür küllī dil benden digergün gün-be-gün ḥālüm
Niçe taḳrīr idem yā Rab derūn-ı derdidür dilhā

digergün olmada:

1. **digergün olmada:**-*ma, -da*
Gazel 75
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değişmiş, başkalaşmış, perişan olmuş halde bulunma.

Işḳa düşelden benüm ḥālüm digergün olmada
Eksük olmaz dilde āteş gözde su başda hevā

dik:

1. **dikdi:**-*di*
Gazel 421
Mısra: **5**
Yerleştirmek.

Kim dikdi bāġ-ı sīneye ʿışḳuñ nihālini
Derd ü belādan özge ummasun s̱emer le.z̄īz̲

diken:

1. **dikenden:**--*den*
Gazel 109
Mısra: **6**
1- Kimi bitkilerin dal, yaprak, meyve kabuğu gibi bölümlerinde ve kimi hayvanların derisinde bulunan sert, ucu sivri ve batıcı çıkıntılardan her biri, har. 2- Rakip.

Dōstlar aġyārı görsem yār-ıla olmaz aceb
Meyl ider gülşende gül açılsa dikenden yaña

2. **dikenden:**-*den*
Gazel 323
Mısra: **10**
1- Kimi bitkilerin dal, yaprak, meyve kabuğu gibi bölümlerinde ve kimi hayvanların derisinde bulunan sert, ucu sivri ve batıcı çıkıntılardan her biri, har. 2- Rakip.

Dilā aldanma gülzār-ı cihānuñ reng ü būyına
Fenādur āḫiri meyl itme gülden hem dikenden geç

dil:

1. **dil:**
Gazel 4
Mısra: **10**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Merve ḥaḳḳı say-ile ger Kābe kūyūñı ṭavāf
Eyleyem cān-ıla dil andan olurdı pür-şafā

2. **dil:**
Gazel 5
Mısra: **1**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Pādişāh-ı ışḳam u dil defter ü dīvān baña
Derd ü miḥnet sözlerin yazdum yiter ünvān baña

3. **dil:**
Gazel 6
Mısra: **2**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Ol perī peyker melek kim beñzemez insān aña
Ṣad hezārān dil fedā olsun hezārān cān aña

4. **dil:**
Gazel 7
Mısra: **8**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Şem-i ḥüsnine naẓar kıldum tutuşdı cān u ten
Ben baña kaldum ki iy dil rehnümā oldum saña

5. **dili:**-*i*
Gazel 9
Mısra: **7**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Işḳ āteşiyle yakdı dili teşne eyledi
Sunup lebini dimedi bir kerre mā saña

6. **dilüñ:**-*üñ*
Gazel 10
Mısra: **4**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Ugradı meger bāḍ-ı ṣabā zülfine yāruñ
Pür itdi dimāġını dilüñ anber-i sārā

7. **dil:**
Gazel 13
Mısra: **17**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Şem gibi dil çerāġın yakayın tā ṣubḥa dek
Pīr-i ışḳ virüp naṣīḥat didi yan yakıl baña

8. **dil:**
Gazel 19
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Lebleri dār-ı şifāsında bu dil ḫasta olup
Niçe yıldur ki yaturam itmedi tīmār baña

9. **dil:**
Gazel 19
Mısra: **8**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

İy saçı leylī ne tañ ger baña mecnūn diseler
Dil ise bende degül aḳl degül yār baña

10. **dilüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 26
Mısra: **6**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Viṣāl-i ḥüsnüñi şey-lillāh itdüm
Dilüñden gelmedi bir söz meger

11. **dilümden:**-*ümden*
Gazel 29
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Gitmesün nām-ı şerīfüñ bu dilümden bir nefes
Derdlü göñlüme devādur cān bulur andan ṣafā

12. **dilde:**-*de*
Gazel 30
Mısra: **1**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Gāh gözde gāh dilde eyle cā
Menzilüñdür cümle iy nūr-ı Ḫudā

13. **dile:**-*e*
Gazel 32

Mısra: **5**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Gülgūn şarābı çünki dile eyledüm ḥarām
Sāḳī içürse keveri andan bulam ṣafā

14. **dil:**
Gazel 34
Mısra: **1**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

İy dil geç togrı yola bak saña
Çünki gösterdi ṭarīḳı Ḥaḳ saña

15. **dil:**
Gazel 34
Mısra: **6**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Ger benüm pendümi gūş itmez iseñ
Direm iy dil olmış olacak saña

16. **dil:**
Gazel 36
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Sanmañuz tenhā gide ışḳuñ beyābānına dil
Kanda gitse miḥnet ü ġamdur bile yoldaş aña

17. **dilde:**-*de*
Gazel 41
Mısra: **1**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Geh ḫayālüñ dilde geh çeşmümde cā
İdeli başumda vardur biñ hevā

18. **dile:**-*e*
Gazel 41
Mısra: **5**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Ya kaşuñdan tīr gönderseñ dile
Karşu çıkup cānum eydür merḥabā

19. **dil:**
Gazel 49
Mısra: **7**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Bezm-i ġamda gel uyandur iy dil āhuñ şemini
Ālemi rūşen kılur ḫācet degül meşal saña

20. **dilde:**-*de*
Gazel 49
Mısra: **9**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Dilde taṣvīr itmege cānā
Muḥibbī naḳşuñı
Bagrı ḫūnın eyleyüpdür iki çeşmi ḥıl saña

21. **dil:**
Gazel 51
Mısra: **7**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Ḫālüñi añdukça cānā dil ḥarāret baglasa
Tañ mı her bir dānesi çün dār-ı fülfüldür baña

22. **dil:**
Gazel 53
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Dil derdi ḥāletini çü bir bir didüm saña
Lalüñ bu ḫasta cāna umaram ṭabīb ola

23. **dil:**
Gazel 53
Mısra: **6**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Gül gibi arż eylese dilber cemālini
Ol dem fiġān u āh-ıla dil andelīb ola

24. **dil:**
Gazel 54
Mısra: **4**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Evreng degül mi tīġ-ı cefāya gögüs tutar
İy dil seni gören kişi dir yüzi ag ola

25. **dil:**
Gazel 55
Mısra: **7**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Ġam yime iy dil seni her dem melāmet itseler
Āşıḳ olan terk-i nāmūs eyleyüp rüsvā ola

26. **dilde:**-*de*
Gazel 57
Mısra: **2**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Ruḫları fitne ḳad-i bālā belā
Eksük olmaz dilde fitne ya belā

27. **dile:**-*e*
Gazel 57
Mısra: **6**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Eylemek ister yine ḫaṭṭuñ urūc
Oldı her mūyı dile cānā belā

28. **dil:**
Gazel 59
Mısra: **1**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Döşedi bu dil yine dām-ı belā
Çagurup ışḳ ehline itdi ṣalā

29. **dilden:**
Gazel 65
Mısra: **10**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Yaşuñ girdābına düşdüñ
Muḥibbī çāre yok hergiz
Çıkar şimden girü dilden ḫalāṣ-ı fikr-i sāḥil hā

30. **dil:**
Gazel 67
Mısra: **1**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Döşedi bu dil yine ḫān-ı belā
Çagurup ışḳ ehline itdi ṣalā

31. **dil:**
Gazel 68
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Lebüñ gelse ḫayāli āh ider dil
Muḳarrer olımaz bī-dūd ḥalvā

32. **dildür:**-*dür*
Gazel 69
Mısra: **1**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Gāh dildür gāh dīde saña cā
Hep senüñ emrüñdedür tek eyle cā

33. **dilde:**-*de*
Gazel 70
Mısra: **1**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Geh ḫayālüñ dilde geh çeşmümde cā
Eylerem başumda var līkin hevā

34. **dil:**
Gazel 87
Mısra: **6**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Gül gibi eger arż ide dilber cemālini
Feryād [ü] fiġān eyleye dil andelīb ola

35. **dilde:**-*de*
Gazel 89
Mısra: **10**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Ṣabr eyle devā nāmını añma Muḥibbīyā
Āşıḳ dinür mi dilde göñülde devā ola

36. **dilüm:**-*üm*
Gazel 89
Mısra: **5**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Bir dem dilüm derd ü ġamuñdan cüdā degül
Var mı göñül ki bencileyin mübtelā ola

37. **dil:**
Gazel 114
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Çün saçı zencīrine baglandı dil Mecnūnlayın
Dōstlar şimden girü pend eylemeñ zinhār añа

38. **dil:**
Gazel 119
Mısra: **4**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Belā kūhı içinde seng-i ġamdan
Yatur mecrūḥ olup dil bī-ser ü pā

39. **dil:**
Gazel 136
Mısra: **9**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Sīne-i sūzında zülüfi ḫayālin didi dil
Mārı kim gördi Muḥib āteş anuñ ini ola

40. **dil:**
Gazel 137
Mısra: **2**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Sāġar-ı çeşmüm cefādan niçe bir pür kan ola
Niçeye dek āteş-i hicriyle dil biryān ola

41. **dilā:**-*ā*
Gazel 141
Mısra: **5**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Her ne ekersin dilā āḫir biçersin sen anı
Çünki Ḥaḳ virmiş-durur her şey'e bir dürlü sebeb

42. **dil:**
Gazel 164
Mısra: **9**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Dil Muḥibbī iñiler ṭolābdur Gözlerüm kūzekleri dökdükçe āb

43. **dil:**
Gazel 167
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Āteşe dil yandugına āhum olmışdur nişān
Dūd revzenden çıkar ger āteşe yansa kebāb

44. **dilde:**-*de*
Gazel 181
Mısra: **4**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Kūy içre olmış iken dürlü derde mübtelā
Ol ṭabīb itdi ilācum dilde bīmārum görüp

45. **dil:**
Gazel 188
Mısra: **1**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Būse ister leblerinden dil aceb
Bī-nişāndan gör nişān kılur ṭaleb

46. **dil:**
Gazel 193
Mısra: **2**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Kalmadı cismümde cān u hicr ara cānumda tāb
Gözlerüm ḫūn-āb akıtdı oldı dil mülki ḫarāb

47. **dil:**
Gazel 193
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Kūyuña varsam olur āzürde dil aġyārdan
Yā neden dirler ki olmaz cennet içinde aẕāb

48. **dil:**
Gazel 195
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Gül mevsiminde tevbeyi dil tārumār ider
Meclisde sāḳī ola eger bir nigār ḫūb

49. **dil:**
Gazel 201
Mısra: **8**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Ḫāne-i dilde gelüñ iyş idelüm
Dil kebāb oldı vü göz yaşı şarāb

50. **dilden:**
Gazel 204
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Gözünden ḫāb dilden gitdi ṣabrum
Ne gündüz rāḥat oluram ne ḫod şeb

51. **dilden:**
Gazel 215
Mısra: **9**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Gitmesün dilden Muḥibbī dāyimā medḥ-i Resūl
Okıdukça dil feraḥ bula vü cānuñ ola mest

52. **dil:**
Gazel 232
Mısra: **10**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Vaṣl el virmez Muḥibbī gel ḫayāle ḳāniʿ ol
Bir niçe gün iñle dil derdüñe dermān oldı tut

53. **dilde:**-*de*
Gazel 237
Mısra: **10**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Var-iken ḳudret geçür ʿömrüñi var Allāh ile
İy Muḥibbī ẕikrüñ olsun dilde ḥayy-ı lā-yemūt

54. **dil:**
Gazel 244
Mısra: **1**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

İçmeden dil leblerüñden oldı çün iy yār mest
Būy-ı gülden nite kim bülbül olur her bār mest

55. **dil:**
Gazel 252
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Leblerüñden bir nişān bulmadı dil İskender'i
Ẓulmet-i ḫaddüñde çün kim gizlüdür āb-ı ḥayāt

56. **dil:**
Gazel 255
Mısra: **2**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Ne hicre var nihāyet ne ḫōd bu cevre ġāyet
Öldürse daḫı ġamzeñ itmeye dil şikāyet

57. **dil:**
Gazel 261
Mısra: **5**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Cān naḳd ile būseñe dil müşterī olur
Cāndan olur mı diye baña bir kimse diye hest

58. **dil:**
Gazel 268
Mısra: **10**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Kaldı vīrāne-i miḫnetde Muḥibbī şeb ü rūz
Ḫū dutup dil ġam-ıla olalı ārām-ı kühest

59. **dil:**
Gazel 269
Mısra: **5**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Pertev-i ḥüsnüñle cānā dil münevver eyleyen
Bir naẓar bakmaz göre ḫurşīd-i raḫşānı dürüst

60. **diller:**-*ler*
Gazel 270
Mısra: **5**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Dilā ḫayr eyle diller rāḥat olsun
Diyeler togurana saña raḥmet

61. **dil:**
Gazel 283
Mısra: **1**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Dil saçuñ zencīrine dīvāne oldı ʿāḳıbet
Cān u dil elden gidüp bīgāne oldı ʿāḳıbet

62. **dil:**
Gazel 283
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Niçe yıldur yüz sürer turmaz ser-i kūyuñda dil
Görmedi bir kez seni cānāne oldı ʿāḳıbet

63. **dil:**
Gazel 283
Mısra: **5**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Dil ser-i zülfeyn-ile düşdi zenaḫdan çāhına
Āḫirā gör mār-ıla hem-ḫāne oldı ʿāḳıbet

64. **dil:**
Gazel 288
Mısra: **5**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Āteş-i ʿışḳuñ düşelden dil ḫarāba tutdı yüz
Niçe vīrān olmasun düşdi göñül şehrine ot

65. **dilleri:**-*ler*, -*i*
Gazel 311
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Ḫabāyiṣden ider mi dilleri pāk
Neden dirler aña ümmü'l-ḫabāyiṣ

66. **dil:**
Gazel 315
Mısra: **7**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Şīve-i dōlāb-ı çarḫuñ nālişin dil gösterür
Olsa ger ġam meclisinde ʿilm-i mūsīḳār baḥṣ

67. **dildür:**-*dür*
Gazel 327
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Āhum e ṣer mi eyler aña seng dildür ol
Göñline beñzemez anuñ illā ḥadīd ü tuç

68. **dil:**
Gazel 331
Mısra: **2**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Çünki sevdāñ-ıla sevdāyī mizāc
Oldı dil yokdur aña hergiz ʿilāc

69. **dil:**
Gazel 335
Mısra: **9**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Gül yüzüñsüz dil yakar ʿışḳ āteşi
Şemʿe olmaz gicelerde iḥtiyāc

70. **dil:**
Gazel 347
Mısra: **1**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Dil ṣafā kesb idemez içmeyicek cām-ıla rāḥ
Sāḳiyā ʿiyş idelüm sun berü gel şām u ṣabāḥ

71. **dil:**
Gazel 353
Mısra: **8**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Baña nevbet gelicek eyledi iḫmāl sāḳī
Niçe bir katlana dil olubanı zār-ı ḳadeḥ

72. **dilüm:**-*(ü)m*
Gazel 364

Mısra: **2**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

İtsem sü’āl laʿlini virür cevāb-ı telḫ
Raġbet ider dilüm aña sanur şarāb-ı telḫ

73. **dil:**
Gazel 367
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Dil esīr-i zülfdür ḫālüñ görüp
Murġ görse dāne olur pāy-bend

74. **dilümi:**-*i*, -*üm*
Gazel 368
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Ser-i zülfi güc-ile çekdi lebinden dilümi
Elümüzden ne gelür nic’ idelüm güce ne ad

75. **dile:**-*e*
Gazel 376
Mısra: **8**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Ġam degül ger ara yirde olsa baʿde’l-maşrıḳīn
Yiri gögi seyr ider yokdur dile bir yir baʿīd

76. **dil:**
Gazel 381
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Gördi ḫālin dil tolaşdı zülfine
Dāne ile ek s̲er olur murġ bend

77. **dil:**
Gazel 381
Mısra: **9**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

İy Muḥibbī dil niçe olsun ḫalāṣ
Gözleri ḫançer çeker zülfi kemend

78. **dil:**
Gazel 411
Mısra: **1**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

İder dil hicr elinden āh u feryād
İrişmez n’eyleyem feryāduma dād

79. **dil:**
Gazel 431
Mısra: **5**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Meyl eyler-ise gendüm ḫālüñe dil ne tañ
Cennetden Ādem’i çıkaran çünki dānedür

80. **dilleri:**-*ler*, -*i*
Gazel 435
Mısra: **2**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Cān ugurlar gözlerüñ bilsem ki ebrūlar mıdur
Dilleri tesḫīr iderler yoḫsa cāz̲ūlar mıdur

81. **dilden:**-*den*
Gazel 437
Mısra: **4**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

ʿArż kıldı gün yüzini itdi sergerdān beni
Aldı dilden komadı bir z̲erre ṣabr-ıla ḳarār

82. **dil:**
Gazel 441
Mısra: **5**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Degüldür ġayra dil māyil yöneldüm ḳıbledür kūyuñ
Bi-ḥaḳḳın Kaʿbe-i ʿulyā dimeñ ġayra sücūdum var

83. **dilde:**-*de*
Gazel 448
Mısra: **9**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

İrmedüm vaṣla Muḥibbī līk dilde bā-ḫayāl
Mālik oldum laʿl-i yāra gevher-i maḫzūndur

84. **dil:**
Gazel 449
Mısra: **2**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Her kaçan bād-ı seḥerden zülf-i cānān sarmaşur
Dehşet alur ʿaḳlı dil olur perīşān sarmaşur

85. **dilüm:**-*(ü)m*
Gazel 454
Mısra: **7**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Dilüm miḥnet demin dünyāya virmez
Bilür ḳadrin maḥabbet ʿālemidür

86. **dil:**
Gazel 463
Mısra: **1**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Ser-i zülfiyle dil mecnūna beñzer
Gözüm yaşı daḫı Ceyḥūn’a beñzer

87. **dil:**
Gazel 464
Mısra: **5**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Secde itse dil kaşuñ miḥrābına olmaz ʿaceb
Niçe demlerdür ki ol ebrūlara peyvestedür

88. **dilde:**-*de*
Gazel 466
Mısra: **2**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Ebrū-yı yāruñ elde kurılmış kemānı var
Tīri gelürse sīneme dilde nişānı var

89. **dilde:**-*de*
Gazel 466
Mısra: **6**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Mecnūn benüm bu ḫāletüm iz̲ʿān idinmedi
Meşhūr egerçi dilde anuñ dāsitānı var

90. **dil:**
Gazel 481
Mısra: **1**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Dil cemālüñi görelden bir ʿaceb dīvānedür
Şemʿ-i ḥüsnüñ şevḳine cāndan yanar pervānedür

91. **dilüñden:**-*üñ*, -*den*
Gazel 482
Mısra: **9**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Muḥibbī olmagıl ġāfil dilüñden koyma eşʿārı
İşidenler diye arı şiʿir saña müsellemdür

92. **dil:**
Gazel 483
Mısra: **9**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Muḥibbī dil ne ġam gitse yirine çün kalur ʿışḳı
Virürler ʿışḳı ʿuşşāḳa alur dil dil-rübālardur

93. **dil:**
Gazel 486
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Dil kebāb itdi ciger mihmān idüp derd ü ġamı
Sāḳī-i çeşmüm şarāb-ıçun başından ḫūn çeker

94. **dilüm:**-*(ü)m*
Gazel 486
Mısra: **1**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Her gice sensüz dilüm ṣad nāle çün gerdūn çeker
Gözlerüm yaşı yiñilmez her yaña Ceyḥūn çeker

95. **dil:**
Gazel 492
Mısra: **8**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Senden özge kimsenem yok umaram senden ʿaṭā
Vir zekāt-ı ḥüsnüñi kapuñda dil sāyil-durur

96. **dil:**
Gazel 498
Mısra: **1**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

İñiler dōlāb-veş dil ıżṭırāb üstindedür
Gözelerdür gözlerüm san kim ṭōlāb üstindedür

97. **dil:**
Gazel 499
Mısra: **6**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Sırr-ı ʿışḳı sordum kimse cevābın virmedi
Daḫı dil bir dem ḳarār itmez suvāl üstindedür

dil aglamaz:

1. **dil aglamaz:**-*maz*
Gazel 72
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlünün üzülmemesi,gözyaşı dökmemesi.

Bār-ı ġadan aglamaz dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

dil āh ider:

1. **dil āh ider:**-*er*
Gazel 50
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlünün feryat,figan etmesi.

Lebüñ gelse ḫayāle āh ider dil
Anuñçun bişmedi bī-dūd ḥalvā

dil aḥvālini:

1. **dil aḥvālini:**--*i, --ni*
Gazel 135
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül derdi.

Yazayım bir bir kamu eşkümle dil aḥvālini
Rūy-ı zerdüme bakup malūm ola tā ḥāl aña

dil alup:

1. **dil alup:**--*up*
Gazel 127
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşığı kendine çekmesi,aşık etmesi.

Dil alup ḳaṣduñ bu dem ger cān ise
Olmışam ben cān-ıla ḳurbān aña

dil alur:

1. **dil alur:**--*ur*
Gazel 483
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü cezbetmek, gönlü kendine aşık etmek.

Muḥibbī dil ne ġam gitse yirine çün kalur ʿışḳı
Virürler ʿışḳı ʿuşşāḳa alur dil dil-rübālardur

dil āteşi:

1. **dil āteşi:**--*i*
Gazel 225
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ateşi II aşk sebebiyle gönülde yanan ateş.

Ser çekdi bu dil āteşi eflāke ʿalem-vār
Eşküm sipehi tutdı bu dünyāyı tamāmet

dil āteşine:

1. **dil āteşine:**--*ne*
Gazel 163
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gönül ateşi.

Bezm-i ġamda içmege yārān-ıla ḫūn-ı ciger
Eylerem dil āteşine karşu bu bagrum kebāb

2. **dil āteşine:**--*i, --n, --e*
Gazel 364
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gönül ateşi.

Dil āteşine yandı bu bagrum döne döne
Yansa kaçan ki āteşe olur kebāb-ı telḫ

dil āteşiyle:

1. **dil āteşiyle:**--*i, --y, --le*
Gazel 397
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ateşi.

Āh eyledükçe olsa ʿaceb mi bu çarḫ kebūd
Dem var mı aña çıkmaya dil āteşiyle dūd

dil avut:

1. **dil avut:**
Gazel 274
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül avutmak.

Yārı görmek ten göziyle didiler mümkin degül
Cān gözin aç kıl naẓar bārī anuñla dil avut

dil āyīnesin:

1. **dil āyīnesin:**--*n*
Gazel 118
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül aynası. (Tasavvufta gönül aynaya benzetilmiştir. Haset, kibir, riya gibi kötü duyguların bulunduğu gönül pas tutmuş bir aynaya benzetilir. Kötü duygulardan ve dünyaya ait her şeyden arındırılarak içinde sadece Allah aşkına yer verilen gönül ise pasları temizlenmiş bir aynaya benzetilir).

Jeng-i ġamdan her ki dil āyīnesin pāk isteye
Ya leb-i dilber gerek yāḫūd ṣarāb-ı ṣāf aña

dil bagladum:

1. **dil bagladum:**--*la, --du, --m*
Gazel 243
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül bağlamak. II Aşık olmak.

Bagladum zencīr-i zülf-i yāra dil mecnūn-vār
Nāṣiḥā beni gerek ʿāḳil gerek dīvāne tut

dil baglama:

1. **dil baglama:**--*la, --ma*
Gazel 279
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül vermemek,meyletmemek.

Ferzende idüp baglama dil gel bu cihāna
Bir baydaḳ-ıla āḫir ider seni ol māt

dil baglamasun:

1. **dil baglamasun:**--*la, --ma, --sun*
Gazel 129
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül vermemek,meyletmemek.

Işḳı ben āsān sanurdum katı müşkil kār imiş
Cān u serden kim ki geçmez baglamasun dil aña

dil baglayaldan:

1. **dil baglayaldan:**--*la, --yal, --dan*
Gazel 276
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye gönül verilen zamandan beri.

Baglayaldan dil saçı zencīrine dīvāne-veş
ʿAḳl u ṣabr u hūşdan bīgāne oldum ʿāḳıbet

dil benden gitdi:

1. **dil benden gitdi:**-*di*
Gazel 80
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin gönlünün aşık için çarpmaması,ona yüz vermemesi.

Çokdan dil gitdi benden bir daḫı añmaz beni
Anuñ içün dir ḫiṭāb idüp gören bī-dil baña

dil bir māh-peykerden yaña gitdi:

1. **dil bir māh-peykerden yaña gitdi:**--*di*
Gazel 130
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlünün yüzü ay gibi parlak ve güzel olan sevgiliye dolandığını,ona tutulduğunu kastediyor.

Gitdi dil bir māh-peykerden yaña
Akdı san sudur o serverden yaña

dil bübülinüñ:

1. **dil bübülinüñ:**--*i, --n, --ün*
Gazel 372
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kuşu(aşık).

Gūşa almaz gül gibi dil bübülinüñ nālesin
Niçeye dek çagurup bu ḫasta gönlüm diye dād

dil bülbülin ḫüsnüñ gülşeninden kovma:

1. **dil bülbülin ḫüsnüñ gülşeninden kovma:**--*i, --n, --ü, --n, --in, --den, --ma--ü, --n, --i, --n, --den*
Gazel 280
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık kendini kastederek sevgilinin güzellik bahçesinden gönül bülbülünün kovulmamasını dilemektedir.

Kovma ḫüsnüñ gülşeninden dilberā dil bülbülin
Yok-durur bir vech-ile redd eylemek mihmān-ı dōst

dil bülbülinüñ:

1. **dil bülbülinüñ:**--*i, --n, --ün*
Gazel 370
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kuşu(aşık bağlamında).

İy ʿārıżı gül lebleri ġonca boyı şimşād
Dil bülbülinüñ işi güci nāle vü feryād

2. **dil bülbülinüñ:**--*i, --n, --ün*
Gazel 395
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kuşu(aşık bağlamında).

Gūşa almaz gül gibi dil bülbülinüñ nālesin
Niçeye dek çagura bu ḫasta gönlüm dād dād

dil bünyādına:

1. **dil bünyādına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 287
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dil binası.(aşığın gönül yapısı.).

Firḳatüñ virdi ḫalel gerçi bu dil bünyādına

Leşker-i ġam geldi itdi cümle vīrān ʿāḳıbet

dil çeker:

1. **dil çeker:**-*e, -r*
Gazel 81
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün eziyet ve cefaya aşığın gönlünün katlanması kastedilir.

Kūhlar itmez taḥammül dil çeker bār-ı ġamı
Ehl-i ışḳ içinde tañ mı diyeler nerdür baña

2. **dil çeker:**--*e, --r*
Gazel 118
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün eziyet ve cefaya aşığın gönlünün katlanması kastedilir.

Dil çeker bār-ı ġamı itmez taḥammül Ḳāf aña
Dōstlar itmez misiz billāhi diñ inṣāf aña

dil de āh u fiġān ider:

1. **dil de āh u fiġān ider:**-*e, -r*
Gazel 77
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlünün sürekli ağlayıp sızlaması,bağırıp çağırması.

Gözlerüm eşk döker dil de ider āh u fiġān
Işḳa yitmez mi aceb iki güvāhum ṣanemā

dil derd-ile iñler ḳānūna beñzer:

1. **dil derd-ile iñler ḳānūna beñzer:**--*r, --a, --r*
Gazel 463
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlünün keder ve gamdan inleyip sızlanarak adeta bir yaylı çalgı olan kanuna benzediği söylenmektedir.

Yaşum bāde olaldan bezm-i ġamda
Dil iñler derd-ile ḳānūna beñzer

dil derdini:

1. **dil derdini:**--*i, --n, --i*
Gazel 260
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül derdi II Aşk yüzünden çekilen sıkıntı (Gönül belası).

Kirpügüm yazdı yine ruḫsārına dil derdini
Defter-i rengīn-durur bu eşk-i gülfāmum ilet

dil düzdini:

1. **dil düzdini:**--*i, --n, --i*
Gazel 299
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül hırsızı.

Dil düzdini ʿadl eyleyüben zülfüñe gel as
Boynuña senüñ düşmeye hergiz güneh-i dōst

dil düzdini dutdı:

1. **dil düzdini dutdı:**--*dı*
Gazel 98
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hırsız,çalan kimseyi (âşığın gönlü) engellemek.

Āh kim zülfi şebinde dutdı bu dil düzdini
Dilegüm budur ki zülfinde anuñ ber-dār ola

dil düzdini tutduñ:

1. **dil düzdini tutduñ:**--*du, --n*
Gazel 114
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin gönlüne sahip olmak,onu çalmak isteyen aşıkların onun gece kadar karanlık saçında tutulup kaldığı kastedilir.

Çün şeb-i zülfüñde tutduñ dōstum dil düzdini
Lāyıḳ oldur kim ser-i zülfüñ kılasın dār aña

dil eglenür:

1. **dil eglenür:**--*n, --ür*
Gazel 471
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın kalbinin sevgiliden gelen dert ve tasa ile oyalanıp vakit geçirdiği ifade edilmektedir.

Ġamuñ cānā baña mihmān-ı cāndur
Anuñla eglenür dil çok zamāndur

dil gelse:

1. **dil gelse:**-*se*
Gazel 56
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gönlün gelmesi,bahsedilen yerde ve zamanda bulunması.

Bār-ı ġamdan aglamaz dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

dil gerdenine:

1. **dil gerdenine:**--*i, --n, --e*
Gazel 398
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlün boynu.

Saldı dil gerdenine zülfüñ eyā dōst kemend
Eyledi ʿömri dırāz ola bu dīvāneye bend

dil gider:

1. **dil gider:**-*er*
Gazel 40
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Aşığın)gönlünün sevgiliye doğru yönelmesi.

Dil gider gülşene görmege ruḫuñ hem-çü ṣabā
N'ola iy serv-i sehī gösteresin rūyuñ aña

dil gitdi:

1. **dil gitdi:**--*di*
Gazel 240
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül gitti, kayboldu.

Lebi yādına dil gitdi bu cān da
Bu da gitmek diler yok yire ceng-est

dil ḫānesi:

1. **dil ḫānesi:**--*s, --i*
Gazel 403
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül evi; aşığın gönlü.

Hicr taşın üstüme yagdurdı çarḫ-ı lāciverd
Yıkılup dil ḫānesi eflāke çıkdı āh-ı gerd

dil ḫānesin:

1. **dil ḫānesin:**--*s, --i, --n*
Gazel 427
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül yuvası. gönül hanesi.

Kılan dil ḫānesin rūşen nigāruñ tāze dāġıdur
Ko yansun tekye-i ʿışḳuñ söyinmesün çerāġıdur

dil hānesini:

1. **dil ḫānesini:**--*si, --n, --i*
Gazel 279
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül evi.

Zülfini gider dilden ü fikr eyle cemālin
Dil ḫānesini mesken ider yoḫsa sakın Lāt

2. **dil ḫānesini:**--*s, --i, --n, --i*
Gazel 309
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül evi.

Dünyāya bugün meyl ideyim dime ḫaṭādur
Dil ḫānesini eyleme iy dōst mülevves

dil ḫastadur:

1. **dil ḫastadur:**--*dur*
Gazel 464
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşık gönlünün hasta olduğunu,kalbinin acıdığını dile getirmektedir.

Cān żaʿīf oldukça göñlüm nālesi āhestedür
N'eylesün söze mecāli kalmadı dil ḫastadur

dil kebāb:

1. **dil kebāb:**
Gazel 158
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Büyük bir acıya uğramak, yüreği yanmak.

Sen gereksin meclis esbābı müheyyā cümleten
Dil kebāb yaşum şarāb olmış-durur sīnem rebāb

2. **dil kebāb:**
Gazel 164
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Büyük bir acıya uğramak, yüreği yanmak.

Bezm-i ġamda dil kebāb yārān içün
Eyledüm bu gözlerüm yaşın şarāb

dil kebābın eyledüm:

1. **dil kebābın eyledüm:**--*ın, --dü, --m*
Gazel 169
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gönlün yanıp tutuşmaktan kebaba dönmesi kastedilmiştir.

Dil kebābın eyledüm ben māḥażar yārān içün
Sīnemi kıldum kebāb u gözlerüm yaşın şarāb

dil kişverin:

1. **dil kişverin:**-+*i, --n*
Gazel 257
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ülkesi, gönül memleketi.

Yıkup dil kişverin vīrāne kılduñ
Kanı luṭf u kerem kanı ʿadālet

dil kişverini:

1. **dil kişverini:**--*i, --n, --i*
Gazel 407
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ülkesi.

Ġamzeler geldi ki tārāc ide dil kişverini
İdiser anı ḫarāb ol gözi mekkāre meded

dil kūyuñdan ırag eyledi cānını teslīm:

1. **dil kūyuñdan ırag eyledi cānını teslīm:**--*di-uñdan*
Gazel 117
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Aşığın) gönlü canını teslim ederken(ölürken) sevgilinin semtinden(eşiğinden) uzakta kalmıştı anlamı kastedilir.

Kūyuñdan ırag eyledi dil cānını teslīm
Men māte ġarīben hüve ḳad māte şehīdā

dil mecnūnuñ olur:

1. **dil mecnūnuñ olur:**-*ur*
Gazel 44
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Sevgilinin deli divane aşığı olmak,hep onu düşünmek. 2)Leyla ve Mecnun hikayesinin erkek baş kahramanı gibi olmak.

Leylī saçuñı göreli mecnūnuñ olur dil
Ḫaṭṭuñ hevāsı eyledi başum tolu sevdā

dil mezāḳı:

1. **dil mezāḳı:**--*ı*
Gazel 417
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlünün tadı.

İy Muḥibbī dil mezāḳı zehr-i ġamdan telḫdür
Defʿine anuñ bulınmaz bāde-i terden lezīz

dil mülki:

1. **dil mülki:**--*i*
Gazel 137
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül mülkü.

Pādişāh-ı ḥüsn olasın hīç revā mıdur saña
Yüz ḫarāba tuta dil mülki kamu vīrān ola

2. **dil mülki:**-+*i*
Gazel 144
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ülkesi.

Āh kim oldı firāḳıyla bu dil mülki ḫarāb
Āteş-i ışk-ıla yandı oldı bu bagrum kebāb

dil mülkin:

1. **dil mülkin:**--*i, --n*
Gazel 213
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül mülkü.

Leşker-i ġam gelse kılmaga bu dil mülkin ḫarāb
Def kılmaz anı hīç bir vech ile illā şarāb

dil mülkine:

1. **dil mülkine:**--*i, --ne*
Gazel 137
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül mülkü, gönül ülkesi.

Aḳl alup dil mülkine ḥükm itdi kāfir ġamzesi
Korkaram şimden girü ḳaṣdı anuñ īmān ola

dil mülkini:

1. **dil mülkini:**--*i, --n, --i*
Gazel 255
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül mülkü, gönül ülkesi.

Yagmaya virdi küllī dil mülkini Muḥibbī
Ġam leşkeri gelüp āh eyledi anı ġāret

2. **dil mülkini:**--*i, --n, --i*
Gazel 338
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül mülkü, gönül ülkesi.

Gāh ġam vīrān ider dil mülkini geh çeşm-i yār
Hey müselmānlar meded vīrāneden kim aldı bāc

dil murādını buldı:

1. **dil murādını buldı:**--*ı, --n, --ı, --dı*
Gazel 255
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gönlün isteğine,amacına ulaştığı;arzusunun gerçekleştiği kastedilmektedir.

Ġamzeñ okı gelelden sanma cerāḥat oldı
Buldı murādını dil cān oldı daḫı rāḥat

dil mürdesini bir lafẓ-ıla zinde eyledi:

1. **dil mürdesini bir lafẓ-ıla zinde eyledi:**--*de, --di--si, --n, --i, --ı, --la, --de, --di*
Gazel 225
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte): Ölmüş gönlün bir tek söz ile canlı ve diri hale getirilmesi kastedilmiştir.

Dil mürdesini eyledi bir lafẓ-ıla zinde
ʿĪsī'de de ancak bulınur böyle kerāmet

2. **dil mürdesini bir lafẓ-ıla zinde eyledi:**--*di--si, --ni, --la, --di*
Gazel 265
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte): Ölmüş gönlün bir tek söz ile canlı ve diri hale getirilmesi kastedilmiştir.

Dil mürdesini eyledi bir lafẓ-ıla zinde
ʿĪsī'de de ancak bulınur böyle kerāmet

dil murġı:

1. **dil murġı:**-*ı*
Gazel 20
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kuşu.

Akdı yaşum su gibi ol serv-i bālādan yaña
Kıldı dil murġı heves kūy-ı dil-ārādan yaña

2. **dil murġı:**-*ı*
Gazel 76
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kuşu.

Giriftār olsa dil murġı aceb mi bāġ-ı ḥüsninde
İdüpdür dām-ı zülfinden anuñ var niçe ḫam peydā

3. **dil murġı:**--*ı*
Gazel 226
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kuşu.

Dil murġı eger girmeye bāġuña dirseñ
Üstine anuñ zülfüñi as perr-i ġurāb it

4. **dil murgı:**-*ı*
Gazel 54
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kuşu II aşık.

Dil murgı gördi dāne-i ḫālüñi meyl ider
Bilmez anı ki bend ola zülfüñ duzāġ ola

5. **dil murġı:**--*ı*
Gazel 314
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kuşu II aşık.

Dāne-i ḫālüñ görüp dil murġı zülfüñ dāmına
Çünki düşdi itmesün kurtılmaz ol dām-ıla baḫs

dil murġını:

1. **dil murġını:**--*ı, --nı*
Gazel 157
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kuşu II âşığın gönlü.

Zülfi şahbāzına kapdurmak diler dil murġını

Bülbül-i bī-çāreye n'eyler aceb şāhin salup

2. **dil murġını:**--*ı, --n, --ı*
Gazel 288
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kuşu II âşığın gönlü.

İy Muḥibbī zülfi bendinde gören dil murġını
Dir meges gibi tolaşmış aña dām-ı ʿankebūt

3. **dil murġını:**--*ı, --n, --ı*
Gazel 370
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kuşu II âşığın gönlü.

Sünbül saçını dām kılup ḫālini dāne
Dil murġını bu vech-ile ṣayd itdi o ṣayyād

dil niçe döysün:

1. **dil niçe döysün:**--*sün*
Gazel 335
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül nasıl dayansın?.

Dil niçe döysün cefā sengine āh
Hīç taḥammül ide mi senge zücāc

dil okıdukça:

1. **dil okıdukça:**--*duk, --ça*
Gazel 215
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları çözümlemek veya seslendirmek.

Gitmesün dilden Muḥibbī dāyimā medḥ-i Resūl
Okıdukça dil feraḥ bula vü cānuñ ola mest

dil pervānesin:

1. **dil pervānesin:**--*s, --i, --n*
Gazel 453
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül pervanesi(sevgilinin güzelliğinin ateşi çevresinde dolaşan).

Şemʿ-i ḥüsne yaksa dil pervānesin açmam dehān
Böyle itmek dōstlar ʿışḳ ehlinüñ ādābıdur

dil şehrini:

1. **dil şehrini:**--*i, --n, --i*
Gazel 293
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül şehri (aşığın sinesi.).

Gözleri tārāca virdi yine bu dil şehrini
Şöyle beñzer kim Muḥibbī olmış ol güftār mest

dil şīşesi:

1. **dil şīşesi:**--*si*
Gazel 261
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül şişesi.

Oldı cefā vü seng-ile dil şīşesi şikest
İrmeye eger vaṣl-ı nigāra dirīġ bu dest

dil suhtesi:

1. **dil suḫtesi:**--*s, --i*
Gazel 384
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ilminin öğrencisi.

ʿIşḳuñ Muḥibbī okıdı naḥv-ile ṣarfını
Dil suḫtesi bu fende daḫı oldı müstefīd

dil ṭabībi olasın:

1. **dil ṭabībi olasın:**-*a, -sın*
Gazel 58
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül doktoru olma hali.

Dil ṭabībi olasın dārü'ş-şifādur çün kapuñ
Hīç revā mı işigüñde ehl-i dil bīmār ola

dil teşnedür:

1. **dil teşnedür:**--*dür*
Gazel 102
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlünün çok susamış,hasret ve sevda içinde olması kastedilir.

Tīr ü peykānuñ nigārā rāḥat-ı cāndur baña
Dōstum dil teşnedür lal-i lebüñ kāndur baña

dil ṭıflını:

1. **dil ṭıflını:**--*ı, --n, --ı*
Gazel 476
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül çocuğu.

Ġam tekyesinde yakmaga maḥabbet çerāġını
Dil ṭıflını bagırda olan bāġa saldılar

dil tolaşdı:

1. **dil tolaşdı:**--*aş, --dı*
Gazel 131
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül vermek, bağlanmak.

Zülfi zencīrine tolaşdı dil oldı mübtelā
Eksük olmaz kandasa dīvāneye derd ü belā

dil ü cān:

1. **dil ü cān:**
Gazel 299
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ve can.

Raḥm eyle Muḥibbī kuluña kim ġam-ı ʿışḳuñ
Ġāret-i dil ü cān itmegi saldı sipeh-i dōst

2. **dil ü cān:**
Gazel 368
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ve can.

Düşüp ayaklara pā-māl ola niçe dil ü cān
Ger perīşān ide ol zülf-i girih-gīrini bād

3. **dil ü cān:**
Gazel 400
Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ve can.

Dil ü cān ġamzeleri tīri-y-ile oldı ża'īf
Dōstlar yalvaralum ol gözi mekkāra meded

4. **dil ü cān:**
Gazel 457
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ve can.

Arayup ġamzeñ okın sīnede bulsa dil ü cān
Birbirinden kapuşur āḫiri ġavġāya düşer

5. **dil ü cān:**
Gazel 245
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ve can.

Sakın dehre dayanup olma maġrūr
Dil ü cān anda çün mihmāndur iy dōst

dil ü cān ḫastasını:

1. **dil ü cān ḫastasını:**--*s, --ı, --n, --ı*
Gazel 416
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül hastası(aşık bağlamında).

Ḥicr elinden n'ola sorsañ dil ü cān ḫastasını
Ne bulınmaz a begüm bir iki yaprak kāġıẕ

dil ü cān it:

1. **dil ü cān it:**
Gazel 214
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül haline getirmek.

Şek nīst ki ser-fitne-i ḫūbān-ı cihānsın
Gel ḳāmet ü reftār-ı belāyı dil ü cān it

dil ü cāna:

1. **dil ü cāna:**
Gazel 18
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ve can.

Egerçi aḳreb-i zülfüñ urur zaḫmı dil ü cāna
Ne ġam tiryāk-i lalüñden olur her demde em peydā

dil ü cāna kıydı:

1. **dil ü cāna kıydı:**--*a--a, --dı*
Gazel 231
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Âşığın) gönlü ve bedenine kıymak.

Cevr ü cefālar eyledi cānāne 'āḳıbet
Raḥm itmedi vü kıydı dil ü cāna 'āḳıbet

dil ü cān-ıla:

1. **dil ü cān-ıla:**--*ı, --la*
Gazel 160
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ve can.

Lebi şeftālüsin gördük dil ü cān-ıla meyl itdük
Elüñ sunma ḫaẕer eyle öñüñde çāhdur ġabġab

dil virdi:

1. **dil virdi:**--*di*
Gazel 487
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, sevmek, âşık olmak.

Saçı zencīrine kim dil virdi dīvāne olur
Şem'-i ḫüsnine de kim cān yaka pervāne olur

dil virdüñ:

1. **dil virdüñ:**--*dü, --n*
Gazel 414
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek,bağlanmak,tutulmak.

İy göñül zülfine dil virdüñ 'aceb dīvānesin
Bir 'aceb kuru uzun sevdāya düşdüñ derdmend

dil vire mi:

1. **dil vire mi:**
Gazel 73
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül vermek,sevmek.

Dünyāda aceb olmaya ger olsa inḳılāb
Āḳil aña dil vire mi anda şer ola

dil vireliden:

1. **dil vireliden:**--*eli, --den*
Gazel 412
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye gönül düşürmek,aşık olmak.

Muḥibbī zülfine dil vireliden
Yürür dīvānedür mecnūn mānend

dil virme:

1. **dil virme:**--*me*
Gazel 499
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek.

Bir 'acūze köhnedür dünyā
Muḥibbī virme dil
Ḫayra irşād eylemez dāyim ḍalāl üstindedür

2. **dil virme:**-*me*
Gazel 44
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül vermek. II dünyâ-i dûn bağlamında "kanmak, bağlanmak.".

Dil virme Muḥibbī yüri bu dehr-i acūza
Gör başa çıka-bildi mi anuñ-ıla Dārā

3. **dil virme:**--*me*
Gazel 403
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül vermek. II dünyâ-i dûn bağlamında "kanmak, bağlanmak.".

Bī-vefā dünyāya dil virme Muḥibbī key sakın

Çünki bildük bīvedür dil vire mi hīç aña merd

4. **dil virme:**--*me*
Gazel 405
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül vermek. II dünyâ-i dûn bağlamında "kanmak, bağlanmak.".

Būyına aldanma dil virme bu dünyā ḫüsnine
Cidd ü cehd eyle düriş bir yār bul kim ola ferd

5. **dil virme:**--*me*
Gazel 424
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek. II dünyâ-i dûn bağlamında "kanmak, bağlanmak.".

Sakın aldanma sakın dünyāya dil virme sakın
Kamu ʿālem ḫalḳını bir bir olup ejder yakar

dil virmese:

1. **dil virmese:**--*me, --se*
Gazel 481
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül vermek, sevmek, aşık olmak.

Virmese dünyāya dil itmeñ Muḥibbī siz ʿaceb
Çünki anuñ her ne iderse işi merdānedür

dil virse:

1. **dil virse:**--*se*
Gazel 99
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül vermek, sevmek, âşık olmak.

Sevdā-yı ser-i zülfine dil virse Muḥibbī
Rūşen güni tañ degül anuñ ki şam ola

dil virüp:

1. **dil virüp:**-*üp*
Gazel 71
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül vermek II sevmek, âşık olmak; bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelmek; düşkün olmak.

Āşıḳ oldur ferde dil virüp cihānda merd ola
Derdden kurtılmayup ālemde ġam-perverd ola

dil yandugına:

1. **dil yandugına:**--*dug, --ı, --n, --a*
Gazel 451
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlünün çok ıztırap çektiği, büyük bir acı içinde olduğu ifade edilmektedir.

Dil yandugına ʿāşıḳa āhı eser yiter
Şāhid gerekse ʿışḳına bu çeşm-i ter yiter

dil yap:

1. **dil yap:**
Gazel 341
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül almak,birini sevindirmek yahut mutlu etmek.

Ḥaḳ katında bir göñül yapmak revādur Kaʿbe'den
Dōstum dil yap ṭavāf-ı Kaʿbe kılma itme ḥac

dil zevraḳı:

1. **dil zevraḳı:**-*ı*
Gazel 60
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül sandalı; aşığın gönlü.

Dokınup bād-ı āhumdan yaşum deryāsı mevc urdı
Kalup dil zevraḳı anda görinmez aña sāḥilhā

dil zevrakın:

1. **dil zevraḳın:**--*ı, --n*
Gazel 379
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül sandalı.

Baḥr-i ʿışḳa bilmeden dil zevraḳın saldum āh
Düşdi ġam girdābına bu rūzigārumdan meded

dilā:

1. **dilā:**-, -
Gazel 25
Mısra: **8**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Çevgān idüp zülfi nigār çün nāz-ıla olsa süvār
Top eyle başuñ gel dilā yolında kıl ġaltān aña

2. **dilā:**
Gazel 29
Mısra: **9**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Bu libās u hāy u hūy u ṭanṭana nedür dilā
Egnüñe ḫilat yiterken bir palās u bir abā

3. **dilā:**
Gazel 70
Mısra: **5**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Bendeñem yārā bilürsin sen dilā
Ḥükm ide mi pādişāha hīç gedā

4. **dilā:**
Gazel 108
Mısra: **6**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Şāh-ı ışḳ sīneñi dög didi yücelt āh alemin
Gördi lāyıḳ alem ü ṭablı dilā şāh saña

5. **dilā:**
Gazel 173
Mısra: **1**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Kıl dilā cām-ı ḫoşgüvārı ṭaleb
Çemen ü āb u gülzārı ṭaleb

6. **dilā:**
Gazel 174
Mısra: **8**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Vaṣl-ı cānān gerçi kim nā-yābdur
Virmek Allāh'uñ dilā sen kıl ṭaleb

7. **dilā:**
Gazel 186
Mısra: **10**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Ser-i zülfini çevgān itse dilber
Dilā sen daḫı eyle başuñı top

8. **dilā:**
Gazel 195
Mısra: **6**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Zülfini kaçan elde o çevgāna beñzede
Meydān içinde başı dilā sen de eyle top

9. **dilā:**
Gazel 216
Mısra: **2**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Bahār eyyāmı bezm içre ṣafā cāmını sürdüñ tut
Dilā bu dār-ı dünyānuñ temāşāsını gördüñ tut

10. **dilā:**
Gazel 235
Mısra: **8**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Ṣanʿat-ı ʿışḳuñ egerçi öñi āsān görinür
Soñı müşkildür aña urma dilā gel sen dest

11. **dilā:**
Gazel 240
Mısra: **1**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Dilā bak rāh-ı ʿışḳ ġayetde teng-est
Neşībiyle fırāzı cümle seng-est

12. **dilā:**
Gazel 242
Mısra: **5**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Dilā şevḳ-ile bāġ-ı sīneñe yir yir elifler çek
Ṣeb-i ḥayretde ol servüñ ḥayāliyle der-āġūş it

13. **dilā:**
Gazel 251
Mısra: **1**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Eger dirseñ ḥuẓūr idem dilā kıl dāyimā ʿuzlet
Irag ol dār-ı dünyādan bulasın tā Ḥaḳ'a ḳurbet

14. **dilā:**
Gazel 270
Mısra: **5**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Dilā ḫayr eyle diller rāḥat olsun
Diyeler togurana saña raḥmet

15. **dilā:**
Gazel 272
Mısra: **5**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Dilā luṭf eyle geç ṭūl-ı emelden
Saña yitmez mi bir loḳma kifāyet

16. **dilā:**
Gazel 274
Mısra: **3**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Ebr-i āhuñla dilā kesme gözüñ yagmurını
Şöyle yagdur dökmemiş ola o bārānı bulut

17. **dilā:**
Gazel 278
Mısra: **8**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Ola kim oyna gelüp zülfini çevgān ide yār
Top idüp sen de dilā başuñı meydāna ilet

18. **dilā:**
Gazel 323
Mısra: **1**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Dilā Mecnūn-ṣıfat ʿüryān oluban pīrehenden geç
Şehīd-i ʿışḳ olmaklık dilersen gel kefenden geç

19. **dilā:**
Gazel 323
Mısra: **9**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Dilā aldanma gülzār-ı cihānuñ reng ü būyına
Fenādur āḫiri meyl itme gülden hem dikenden geç

20. **dilā:**
Gazel 333
Mısra: **1**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Alup bū çīn-i zülfinden dilā müşg-i Ḫoten'den geç
Görüp gülzār-ı ḫüsninde ḫaṭın ṣaḫn-ı çemenden geç

21. **dilā:**
Gazel 342
Mısra: **9**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Mārdur zülfi dilā ḳaṣd itse her dem cānuña
Ġam degül tiryākdür laʿl-i lebüñden yaña kaç

22. **dilā:**
Gazel 365
Mısra: **7**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Dilā bunda eger ḫayr u eger şer
Sorarlar yarın anda nīk eger bed

23. **dilā:**
Gazel 390
Mısra: **12**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Sāġar alsa māh-rūlar destine
Sen ṣürāḥī-veş dilā eyle sücūd

24. **dilā:**
Gazel 391
Mısra: **3**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Melūl olma dilā ġam gelse her dem
Cihānda kimse yokdur ġamdan āzād

25. **dilā:**
Gazel 411
Mısra: **13**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Dilā dermānı ko derdi ḳabūl it
Muḥibbī oldı çün derd-ile muʿtād

26. **dilā:**
Gazel 430
Mısra: **3**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Çal sīne ṭablını ʿalem-i āhı çek dilā
Ġam kişveri virildi saña bu livā yiter

27. **dilā:**
Gazel 471
Mısra: **7**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Dilā cellād çeşminden ḥaẕer kıl
Niçe kanlar döker ol bī-emāndur

28. **dilā:**
Gazel 483
Mısra: **6**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Eger başuña ol dilber cefā sengini yagdursa
Kaçurma başuñı hergiz dilā saña ʿaṭālardur

29. **dilā:**
Gazel 500
Mısra: **11**
"Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı (tecrid).

Sakın aldanma dilā dünyā ider şād u feraḥ
Durmaz ardınca hemān ġamla nedāmetler gelür

dilā dār-ı dünyāda gel bir loḳmaya ḳāniʿ ol:

1. **dilā dār-ı dünyāda gel bir loḳmaya ḳāniʿ ol:**--*da, --y, --a*
Gazel 234
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şair gönlüne hitaben;bu geçici dünya ülkesinde azıcık nimete gel razı ol,onu yeterli bul diye öneride bulunmaktadır.

Dār-ı dünyāda dilā bir loḳmaya gel ḳāniʿ ol
Bir megesle nite kim eyler ḳanāʿat ʿankebūt

dil-ārām:

1. **dil-ārāmı:**-*ı*
Gazel 106
Mısra: **2**
Gönle rahatlık veren, gönlü dinlendiren sevgili.

Eyledüñ rüsvā-yı ālem virmedüñ kāmı baña
Komadı hicr āteşi hergiz dil-ārāmı baña

dilber:

1. **dilber:**
Gazel 5
Mısra: **10**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Yanayım pervāne-veş şem-i cemāli nūrına
Şem-i ḥüsne çün Muḥibbī didi dilber yan baña

2. **dilber:**
Gazel 12
Mısra: **2**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Kaşlaruñ yasına didüm olayım ḳurbān aña
Ḫışm-ıla dilber didi lāyıḳ mı ol ḳurbān aña

3. **dilber:**
Gazel 14
Mısra: **10**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Zülfi ile dün gice didüm muṭavvel ḳıṣṣamı
Didi dilber bir uzun efsāne söylersin baña

4. **dilber:**
Gazel 28
Mısra: **3**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Sīneme gönderdi dilber ġamzesin döndi didi
Cān içinde sakla kim bir ulu himmetdür saña

5. **dilber:**
Gazel 53
Mısra: **1**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Dilber cefā vü cevr-ile çün dil-firīb ola
Āşıḳları aceb mi eger nā-şekīb ola

6. **dilber:**
Gazel 53
Mısra: **5**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Gül gibi arż eylese dilber cemālini
Ol dem fiġān u āh-ıla dil andelīb ola

7. **dilber:**
Gazel 61
Mısra: **5**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Dilüm pür mihr-i yār-ıla neden fārīġ ola dilber
Meeldür yā n'içün dinmiş ki dilden yol var dil hā

8. **dilber:**
Gazel 87
Mısra: **1**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Dilber cefā vü cevr-ile çün dil-firīb ola
Āşıḳları tañ mı eger nā-şekīb ola

9. **dilber:**
Gazel 87
Mısra: **5**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Gül gibi eger arż ide dilber cemālini
Feryād [ü] fiġān eyleye dil andelīb ola

10. **dilberüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 106
Mısra: **9**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Gün yüzini görmege varsam Muḥibbī dilberüñ
Zülfi girür ara yire gösterür şāmı baña

11. **dilber:**
Gazel 138
Mısra: **2**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Ebr-i āhumdan gözüm yaşı kaçan bārān ola
Açılup gülşende dilber gül gibi ḫandān ola

12. **dilber:**
Gazel 148
Mısra: **9**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Yakısardur āteş-i ruḫsārına dilber seni
İy Muḥibbī bir gün öñdin āteş-i ruḫsārın öp

13. **dilber:**
Gazel 181
Mısra: **9**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Dakdı dilber gūşına bu sözlerüm dürler gibi
Eyledi taḥsīn Muḥibbī'ye bu eşārum görüp

14. **dilber:**
Gazel 186
Mısra: **9**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Ser-i zülfini çevgān itse dilber
Dilā sen daḫı eyle başuñı top

15. **dilber:**
Gazel 191
Mısra: **12**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

İy Muḥibbī çarḫ-ı ġaddāruñ elinden āh u vāh
Çünki dilber vāṣıl olmaz bāri ḥelvā-yı raḳīb

16. **dilberüm:**-*üm*
Gazel 194
Mısra: **9**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Ḥüsn bāġın saklayup zāġ u zaġandan dilberüm
Asup andan eylemişdür zülfini perr-i ġurāb

17. **dilber:**
Gazel 198
Mısra: **3**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Işḳ meydānında top it oynasun dilber serüñ
Furṣat el virdükçe maḫfī zülfinüñ çevgānın öp

18. **dilber:**
Gazel 287
Mısra: **9**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Kim ki vaṣl isterse dilber didi itsün terk-i cān
İy Muḥib şükr it bu düşvār oldı āsān ʿāḳıbet

19. **dilberüñ:**-*üñ*
Gazel 338
Mısra: **9**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

İy Muḥibbī ruḫları üstinde ḫāli dilberüñ
Sanki sulṭān-ı Ḥabeş'dür eylemişdür taḫt u tāc

20. **dilber:**
Gazel 352
Mısra: **7**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Cümle ʿuşşāḳını ḳatl eyledi dilber didiler
Kıymadı ben kulına itdi baña ẓulm-ı ṣarīḥ

21. **dilberüñ:**-*üñ*
Gazel 355
Mısra: **6**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Yiryüzi kanlu yaşumla lāle reng oldı yine
Öpeli ḥoḳḳa dehānın dilberüñ meygūn ḳadeḥ

22. **dilber:**
Gazel 357
Mısra: **2**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

İçmeyem mey ger baña ḫurşīd ola enver ḳadeḥ
Meclis içre kim meger ele ala dilber ḳadeḥ

23. **dilber:**
Gazel 391
Mısra: **1**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Dirīġā kılmadı dilber beni yād İdersem rūz u şeb ben böyle feryād

24. **dilberüm:**-*üm*
Gazel 399
Mısra: **6**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Üns dutdı cānum-ıla ḫālī olmaz bir nefes
Dilberüm ʿālemde varum hem nigārumdur nemed

25. **dilberüñ:**-*üñ*
Gazel 419
Mısra: **9**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

İki gözi nergis-i şehlāyā beñzer dilberüñ
Būy-ı zülfeyni dimāġa bilki ʿanberden leẕīẕ

26. **dilber:**
Gazel 423
Mısra: **9**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Zülfi zencīrin anūnçün dakdı dilber boynuma
Bu Muḥibbī'yi bilür ʿışḳında şīr-i ner geçer

27. **dilberüm:**-*üm*
Gazel 446
Mısra: **10**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Bu Muḥibbī niçe cāna kıymasun Ferhād-veş
Söze gelse dilberüm ġāyet de şīrīn sözlüdür

28. **dilber:**
Gazel 497
Mısra: **15**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Gül yüzi vaṣfını benden işidüp dilber didi
Bu Muḥibbī gülşenümde bülbül-i gūyā geçer

dilber dimiş:

1. **dilber dimiş:**-*miş*
Gazel 73
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgili şöyle söylemiş.

Dilber dimiş ḫasta Muḥīb kandadur aceb
Yıllar geçe bilmeye ol ḫāk-i der ola

dilber dün gice geçdi:

1. **dilber dün gice geçdi:**--*di*
Gazel 144
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin gece aşığın bulunduğu yerden geçmesi.

Dün gice geçdi uyur sandı beni dilber didi
Başuña gün togdı nedür āşıḳa bu deñlü ḫˇāb

dilber meclise sākī olup:

1. **dilber meclise sāḳī olup:**--*e, --up*
Gazel 349
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgili içki meclisinde kadehlere mey koyan içki dağıtmakla görevli kişiye benzetilmiştir.

Sāḳī olup meclise alsa ele dilber ḳadeḥ
Cān bagışlar mürde-dil olanlara yekser ḳadeḥ

dilber oldur ki:

1. **dilber oldur ki:**--*dur, --ki*
Gazel 136
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül alan güzel(sevgili) öyle olmalıdır ki.

Dilber oldur ki vefā bābını ögrenmeye hīç
Okuya cevr ü cefā eylemek āyīni ola

dilberā:

1. **dilberā:**
Gazel 190
Mısra: **1**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Çeşm-i mestüñ dilberā kıldı benüm ḥālüm ḫarāb
Lal-i nābuñ eylemişdür gözlerüm yaşın şarāb

2. **dilberā:**
Gazel 280
Mısra: **3**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Kovma ḥüsnüñ gülşeninden dilberā dil bülbülin
Yok-durur bir vech-ile redd eylemek mihmān-ı dōst

3. **dilberā:**
Gazel 281
Mısra: **11**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Pādişāh-ı ʿālem olduñ ḥüsn-ile sen dilberā
Sözlerüñ yanında şāhum su olur kand ü nebāt

4. **dilberā:**
Gazel 339
Mısra: **1**
Gönlü alıp götüren, gönlü kendine çeken güzel, sevgili.

Uralıdan dilberā devletle sen başuña tāc
Cümle ʿālem saña dāyim gösterürler iḥtiyāc

dilberden alup:

1. **dilberden alup:**--*den, --up*
Gazel 395
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa kadeh sunması kastedilmektedir.

Sāġarı dilberden alup nūş itse bir kişi
Gitmeyüp tā ḥaşr olınca kala agzında o dad

dilberden sāġarı alup:

1. **dilberden sāġarı alup:**--*den, --ı, --up*
Gazel 372
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin elinden kadeh alan aşık kastedilmektedir.

Sāġarı dilberden alup nūş kılsa bir kişi
Gitmeye tā ḥaşr olınca kala agzında o dad

dilber-i ālī-cenāb:

1. **dilber-i ālī-cenāb:**
Gazel 170
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Iyilik sahibi, ahlâkı yüce olan muhsin güzel ‖ kadir ve kıymeti yüksek Sevgili.

Vaṣlın istersin Muḥibbī sen meger dīvānesin
Sen faḳīr üftādesin ol dilber-i ālī-cenāb

dilber-i raʿnā:

1. **dilber-i raʿnā:**
Gazel 497
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel, latif sevgili.

Cevr ider kılmaz vefā ol dilber-i raʿnā geçer
Bī-vefālık resmini kılmakda san dünyā geçer

dilber-i tersāyı:

1. **dilber-i tersāyı:**--*y, --ı*
Gazel 382
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hıristiyan güzeli, kafir güzel.

Zülf-i zünnārını itsem ārzū ʿayb olmasun
Çünki kıldum deyr ara ol dilber-i tersāyı yād

dilberüñ bir būsesin:

1. **dilberüñ bir būsesin:**-*+ün, -+sin*
Gazel 181
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa yüz vermesi,bir öpücük vermesi kastedilmiştir.

Naḳd-i cāna almış iken dilberüñ bir būsesin
Āh raḳīb ortaya girdi bozdı bāzārum görüp

dilberüñ leb kodugın sāġar üstine görelden:

1. **dilberüñ leb kodugın sāġar üstine görelden:**-*-ü, --n, --dugın, --i, --n, --e, --e, --l, --den*
Gazel 349
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudağının şarap kadehine değdiğinin görülmesi tasarlanmaktadır.

Leb kodugın sāġar üstine görelden dilberüñ
Reşkden destümde eşkümle tolar ek s er ḳadeḥ

dilberüñ ruhlarında:

1. **dilberüñ ruḫlarında:**-*-ün, --lar, --ı, --n, --da*
Gazel 464
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yanakları.

Zülf-i müşgīne Muḥibbī el uzat tā iresin
Ruḫlarında dilberüñ iḳbāl ü devlet bestedür

dildār:

1. **dildāra:**-*a*
Gazel 64
Mısra: **11**
Birinin gönlüne malik olan ma'şuka, güzel // Sevgili.

İy Muḥibbī kana girmişsin dime dildāra sen
Günde biñ kan eylese mutāddur ol kan aña

2. **dildār:**
Gazel 114
Mısra: **2**
Birinin gönlüne malik olan ma'şuka, güzel // Sevgili.

Yaralansa cān u dil kılmaz teraḥḥum yār aña
Kana dönse göz yaşı itmez naẓar dildār aña

3. **dildārı:**-*ı*
Gazel 129
Mısra: **6**
Birinin gönlüne malik olan ma'şuka, güzel // Sevgili.

Himmetüñ destiyle saldum gönlümüñ şehbāzını
Umaram dildārı ṣayd idem olursa da hümā

4. **dildārum:**-*um*
Gazel 181
Mısra: **1**
Birinin gönlüne malik olan ma'şuka, güzel // Sevgili.

Rūy-ı zerdümi benüm raḥm itdi dildārum görüp
Añladı derd-i derūnum ḥālet-i zārum görüp

5. **dildār:**
Gazel 229
Mısra: **9**
Birinin gönlüne malik olan ma'şuka, güzel // Sevgili.

İtüm diyü bir kerre anarsa seni dildār
ʿĀlemde Muḥibbī saña besdür bu riʿāyet

6. **dildār:**
Gazel 260
Mısra: **8**
Birinin gönlüne malik olan ma'şuka, güzel // Sevgili.

Hīç olur mı kim Muḥibbī ḫastaya idüp devā
Diye dildār remz-ile bu cürʿa-i cāmum ilet

7. **dildāra:**-*a*
Gazel 260
Mısra: **1**
Birinin gönlüne malik olan ma'şuka, güzel // Sevgili.

İy ṣabā luṭf eylegil dildāra peyġāmum ilet
Di senüñ kūyuñ-durur bilsün benüm nāmum ilet

8. **dildāra:**-*a*
Gazel 260
Mısra: **10**
Birinin gönlüne malik olan ma'şuka, güzel // Sevgili.

Gül yüzüñden ayru aglar giceler tā ṣubḥa dek
İy ṣabā lutf eylegil dildāra peyġāmum ilet

9. **dildārı:**-*ı*
Gazel 292
Mısra: **8**
Birinin gönlüne malik olan ma'şuka, güzel // Sevgili.

Gāh mescidde gehī deyr ü gehī meyḫānede
Bulımadum aradum dildārı kıldum cümle geşt

10. **dildār:**
Gazel 344
Mısra: **1**
Birinin gönlüne malik olan ma'şuka, güzel // Sevgili.

Koñ baña kılsun cefālar eylesün dildār güç
Tek beni andan ayırmasun kılup aġyār güç

11. **dildārı:**-*ı*
Gazel 372
Mısra: **1**
Birinin gönlüne malik olan ma'şuka, güzel // Sevgili.

Her zamān eyler dil-i sevdā-zede dildārı yād
Anuñ-ıçundur olur günden güne ʿışḳum ziyād

12. **dildārı:**-*ı*
Gazel 395
Mısra: **1**
Birinin gönlüne malik olan ma'şuka, güzel // Sevgili.

Eydür bu dil tīz gör dem-bedem dildārı yād
Anuñ içündür olur günden güne ʿışḳum ziyād

13. **dildāra:**-*a*
Gazel 407
Mısra: **1**
Birinin gönlüne malik olan ma'şuka, güzel // Sevgili.

Ḥālümi kimsene yok ʿarż ide dildāra meded
Āh kim bulımadum derdüme bir çāre meded

14. **dildār:**
Gazel 429
Mısra: **1**
Birinin gönlüne malik olan ma'şuka, güzel // Sevgili.

Ruḫuñ alını ʿarż eyle disem dildār āl añlar
Tenüm bir kıla döndürdi ġamuñ dirsem ḫayāl añlar

15. **dildāruñ:**-*uñ*
Gazel 440
Mısra: **11**
Birinin gönlüne malik olan ma'şuka, güzel // Sevgili.

Didiler terk eyledi kūyını dildāruñ raḳīb
İşidüp ḫamd eyleyüp didüm ki fī'-nāri's-saḳar

16. **dildārum:**-*u, -m*
Gazel 441
Mısra: **7**
Birinin gönlüne malik olan ma'şuka, güzel // Sevgili.

Bi-ḥamdi'llāh ki kūyında baña yir virdi dildārum
Şikāyet itmezem hergiz egerçi biñ ḫasūdum var

17. **dildār-ıla:**-*ıla*
Gazel 449
Mısra: **4**
Birinin gönlüne malik olan ma'şuka, güzel // Sevgili.

Ten libāsın çāk idersem dōstlar olmaz ʿaceb
Pīrehen dildār-ıla her gice ʿüryān sarmaşur

18. **dildār:**
Gazel 474
Mısra: **1**
Birinin gönlüne malik olan ma'şuka, güzel // Sevgili.

Sevdügüm cānum didükçe baña dildār incinür
Raḥm kılmaz ṭāliʿümdendür ki her bār incinür

dildārumuz:

1. **dildārumuz:**-+*(u)muz*
Gazel 151
Mısra: **9**
Birinin gönlüne malik olan ma'şuka, güzel // Sevgili.

İy Muḥibbī gün yüzin arż eylese dildārumuz
Ola şermende buluta gire ol dem āfitāb

dildāruñda:

1. **dildāruñda:**-*u, -n, -da*
Gazel 118
Mısra: **13**
Birinin gönlüne malik olan ma'şuka, güzel // Sevgili.

İy Muḥibbī çünki dildāruñda hīç inṣāf yok
Çāre ne ṣabr eyle tā kim Ḥaḳ vire inṣāf aña

dilde:

1. **dilde:**-*de*
Gazel 203
Mısra: **4**
(Âşıġın) gönlü, yüreği.

Bir perī-peyker ḫayāli geleliden çeşmüme
Dilde ṭāḳat kalmadı bu cāna düşdi ıżṭırāb

2. **dilde:**-*de*
Gazel 280
Mısra: **8**
(Âşıġın) gönlü, yüreği.

Sīneme irdükçe tīrüñ geçdi başumdan benüm
Agladugum bu ki kalmaz dilde bir peykān-ı dōst

dilde āteş:

1. **dilde āteş:**
Gazel 126
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönülde aşk ateşinin olması, acı çekmek.

Dilde āteş gözde nem başumda zülfinden hevā
N'ola ḫālüm bilmezem ışḳ-ıla oldum mübtelā

2. **dilde āteş:**-*-de*
Gazel 313
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönülde aşk ateşinin olması, acı çekmek.

Eksük olmaz başda sevdā dilde āteş gözde āb
Ana raḥminden berü ben olmadum şād el-ġıyāṣ

dilde dūdum var:

1. **dilde dūdum var:**-*-de, -u, -m*
Gazel 441
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın göğsünde çektiği eziyet ve sıkıntılardan dolayı yükselen ah dumanları kastedilmektedir.

Nişān-ı āteşüm sorma cevābını virür āhum
Bilinür kandadur āteş çıkar çün dilde dūdum var

dilde eksük olmaz:

1. **dilde eksük olmaz:**-*maz*
Gazel 75
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlünde (eziyet ve cefanın) sürekli olması,bitmemesi durumu.

Işḳa düşelden benüm ḫālüm digergūn olmada
Eksük olmaz dilde āteş gözde su başda hevā

dilde ġavġā:

1. **dilde ġavġā:**-*-de*
Gazel 164
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlündeki seslerin gürültü-patırtısı. Fikirlerin mücadele ve uğraşı.

Başda sevdā dilde ġavġā gözde āb
Kim sora ḫālüm direm ġāyet ḫarāb

dilden dile düşer:

1. **dilden dile düşer:**--*den, --e, --e, --r*
Gazel 272
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) herkes tarafından aşığın sırrının konuşulması kastedilmektedir.

Düşer dilden dile elbette āḫir
İderseñ sırruñı ġayra ḥikāyet

dilden giderme:

1. **dilden giderme:**--*den, --e, --r, --me*
Gazel 236
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevdiği bir kişiden ya da şeyden sürekli söz etmek, sık sık anmak.

Dilden giderme söyle derd-i āsitān-ı dōst
Ola ki gire gūşuña nite ki zebān-ı dōst

dilden yol var dil:

1. **dilden yol var dil:**
Gazel 61
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gönülden gönüle(kalpten kalbe) yol vardır anlamında kullanılmıştır.

Dilüm pür mihr-i yār-ıla neden fārīġ ola dilber
Meeldür yā n'içün dinmiş ki dilden yol var dil hā

dilden zülfini gider:

1. **dilden zülfini gider:**--*den, --i, --n, --i, --e, --r--er-den*
Gazel 279
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlünden sevgilinin saçlarını çıkarması öğüt ediliyor.

Zülfini gider dilden ü fikr eyle cemālin
Dil ḫānesini mesken ider yoḫsa sakın Lāt

dile:

1. **diler:**-*r*
Gazel 22
Mısra: **9**
1. Bir şeyin gerçekleşmesini veya olmasını istemek, ummak, temennî etmek, niyaz etmek. 2. Bir şeye erişmeyi istemek, arzu etmek, talep etmek.

Bu Muḥibbī her zamān zülfüñ zenaḫdanuñ diler
Pes anuñ yiri n'içün bend-ile zindān olmaya

2. **dilerem:**-*rem*
Gazel 143
Mısra: **6**
1. Bir şeyin gerçekleşmesini veya olmasını istemek, ummak, temennî etmek, niyaz etmek. 2. Bir şeye erişmeyi istemek, arzu etmek, talep etmek.

Çünki kurtılmaz kişi ecelden āḫir şöyle kim
Dilerem ide felek bārī işiginde türāb

3. **dilerseñ:**-*r, -se, -n*
Gazel 249
Mısra: **7**
1. Bir şeyin gerçekleşmesini veya olmasını istemek, ummak, temennî etmek, niyaz etmek. 2. Bir şeye erişmeyi istemek, arzu etmek, talep etmek.

Dilerseñ ʿizz ü sermed terk-i ser kıl
Bulınmaz ʿāşıḳa böyle saʿādāt

4. **diler:**-*r*
Gazel 309
Mısra: **5**
1. Bir şeyin gerçekleşmesini veya olmasını istemek, ummak, temennî etmek, niyaz etmek. 2. Bir şeye erişmeyi istemek, arzu etmek, talep etmek.

Bu zerḳ u riyā ile diler cennet ü ḥavrā
Bu devlete lāyıḳ mı-durur zāhid-i aḫbeş

5. **diler:**-*r*
Gazel 322
Mısra: **3**
1. Bir şeyin gerçekleşmesini veya olmasını istemek, ummak, temennî etmek, niyaz etmek. 2. Bir şeye erişmeyi istemek, arzu etmek, talep etmek.

Gözüm mest oldı diler kanum içe
Olur mey fitneye elbette bāʿiş

6. **dilerler:**-*r, -ler*
Gazel 366
Mısra: **3**
1. Bir şeyin gerçekleşmesini veya olmasını istemek, ummak, temennî etmek, niyaz etmek. 2. Bir şeye erişmeyi istemek, arzu etmek, talep etmek.

Ṭavāf itmek dilerler Kaʿbe-kūyuñ
Dü ʿālemde budur ʿuşşāḳa maḳṣūd

7. **diler:**-*r*
Gazel 375
Mısra: **5**
1. Bir şeyin gerçekleşmesini veya olmasını istemek, ummak, temennî etmek, niyaz etmek. 2. Bir şeye erişmeyi istemek, arzu etmek, talep etmek.

Her ki diler bir perī tesḫīr ide
Eylesün ʿışḳ odına cānı sipend

8. **diler:**-*r*
Gazel 430
Mısra: **7**
1. Bir şeyin gerçekleşmesini veya olmasını istemek, ummak, temennî etmek, niyaz etmek. 2. Bir şeye erişmeyi istemek, arzu etmek, talep etmek.

Çünki Necātī örti döşek būriyā diler
Bilmez anı ki ʿāşıḳa bir kurı cā yiter

9. **diler:**-*r*
Gazel 477
Mısra: **5**
1. Bir şeyin gerçekleşmesini veya olmasını istemek, ummak, temennî etmek, niyaz etmek. 2. Bir şeye erişmeyi istemek, arzu etmek, talep etmek.

Mest-i çeşmi her kaçan görse diler kanum içe
Ḫançeri gitmez elinden dāyim işi kīndür

dile-:

1. **diler:**-*r*
Gazel 186
Mısra: **3**
1. Bir şeyin gerçekleşmesini veya olmasını istemek, ummak, temennî etmek, niyaz etmek. 2. Bir şeye erişmeyi istemek, arzu etmek, talep etmek.

Diler zāhid cinān u ḥūr u kever
Velī āşıḳlara dīdār maṭlūb

2. **diledi:**-*di*
Gazel 348
Mısra: **9**
1. Bir şeyin gerçekleşmesini veya olmasını istemek, ummak, temennî etmek, niyaz etmek. 2. Bir şeye erişmeyi istemek, arzu etmek, talep etmek.

Ḫāk-i pāyüñe Muḥibbī diledi süre yüzin
Dūr kılduñ güzelüm itdüñ aña ẓulm-ı ṣarīḥ

dile gel:

1. **dile gel:**--*e*
Gazel 226
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dile gelmek, konuşmaya başlamak; gönle gelmek, hissedilmek.

İy yār-ı cefā-cū dile gel göñli ḫarāb it
Gün yüzüñi göster gözümi toptolu āb it

dilegüm budur:

1. **dilegüm budur:**--*ü, --m, --dur*
Gazel 358
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstek ve arzum(olmasını istediğim şey) budur ki.

Mānīʿ olur kūyına varsam raḳīb
Dilegüm budur cihānda ola yoḫ

dilegüm budur ki:

1. **dilegüm budur ki:**
Gazel 98
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstek ve arzum(olmasını istediğim şey) budur ki.

Āh kim zülfi şebinde dutdı bu dil düzdini
Dilegüm budur ki zülfinde anuñ ber-dār ola

dilegüm bu-durur:

1. **dilegüm bu-durur:**
Gazel 61
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dileğim budur ki.

Nigārā āsitānuñda raḳībüñ beni çok görmiş
Dilegüm bu-durur Ḫaḳ'dan çekile gözine mil hā

dilek:

1. **dilegüm:**-*üm*
Gazel 22
Mısra: **2**
1. Bir şeyin gerçekleşmesini veya olmasını istemek, ummak, temennî etmek, niyaz etmek. 2. Bir şeye erişmeyi istemek, arzu etmek, talep etmek.

Gün yüzüñ şevḳine her kim zār u giryān olmaya
Dilegüm budur anı ālemde şādān olmaya

2. **dilegüm:**-*üm*
Gazel 160
Mısra: **12**
1. Bir şeyin gerçekleşmesini veya olmasını istemek, ummak, temennî etmek, niyaz etmek. 2. Bir şeye erişmeyi istemek, arzu etmek, talep etmek.

Muḥibbī cürm ü işyānın añup her dem duā eyler
Duāsın müstecāb eyle dilegüm bu-durur yā Rab

dilemez ola:

1. **dilemez ola:**--*mez, --a*
Gazel 217
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arzu etmek, istemek ,talep etmek.

Āşıḳ dilemez ola bugün sag u selāmet
Dāyim bu-durur ḳaṣdı anuñ ola melāmet

diler ki:

1. **diler ki:**--*r, --ki*
Gazel 384
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İster ki, istiyor ki.

Ṣūfī diler ki bula naʿīmi riyā ile
ʿĀşıḳ kemāl-i luṭfına yāruñ ider ümīd

dilerseñ kim:

1. **dilerseñ kim:**--*r, --sen*
Gazel 186
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstemek,umut etmek.

Dilerseñ kim elüñe gire maḥbūb
Gerekdür ḥüzn-i Yaḳūb ṣabr-ı Eyyūb

dil-firīb:

1. **dil-firīb:**
Gazel 145
Mısra: **6**
Far. sf. Gönül aldatıcı, güzel, cazip.

Ḫasta dilven baña sun sen lal-i nābuñ cürasın
Cān u dil hicrüñ odına yanmadın iy dil-firīb

2. **dil-firīb:**
Gazel 472
Mısra: **3**
Far. sf. Gönül aldatıcı, güzel, cazip.

Açdı yüzini nāz-ıla didi ol dil-firīb
Biñ cān deger bunuñ naẓarına bahā nedür

dil-firīb ola:

1. **dil-firīb ola:**-*a*
Gazel 53
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cazibeli,hoş olma durumu.

Dilber cefā vü cevr-ile çün dil-firīb ola

Āşıḳları aceb mi eger nā-şekīb ola

2. **dil-firīb ola:**-*a*
Gazel 87
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cazibeli,hoş olma durumu.

Dilber cefā vü cevr-ile çün dil-firīb ola
Āşıḳları tañ mı eger nā-şekīb ola

dilhā:

1. **dilhā:**
Gazel 60
Mısra: **1**
Gönüllere.

Egerçi ışḳuñı āsān okurlar evvelī dilhā
Velī ben görmedüm andan cihān içinde müşkilhā

dilhā derūn-ı derdidür:

1. **dilhā derūn-ı derdidür:**-*i, -dür*
Gazel 60
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beyitte gönüllere sıkıntı ve eziyet verme.

Gidüpdür küllī dil benden digergün gün-be-gün ḥālüm
Niçe taḳrīr idem yā Rab derūn-ı derdidür dilhā

dil-hāh:

1. **dil-ḫāh:**
Gazel 271
Mısra: **8**
Gönül isteği, gönül dileği.

Cān u başum ister ise yolına olsun fedā
Bu ṭarīḳ-i ʿışḳda ʿāşıḳ gerek dil-ḫāh dōst

dil-haste:

1. **dil-ḫaste:**
Gazel 38
Mısra: **1**
Gönlü hasta, hasta gönüllü II üzgün, kederli âşık.

Umma iy dil-ḫaste seni ol ṭabīb-i cān aña

Olur-ısañ derd-ile de sanma kim dermān aña

2. **dil-ḫaste:**
Gazel 76
Mısra: **7**
Gönlü hasta, hasta gönüllü II üzgün, kederli âşık.

Ser-i kūyuñda dil-ḫaste yatur bir derdmendüñdür
Ṭabībā lal-i nābuñdan aña eyle gel em peydā

3. **dil-ḫaste:**
Gazel 110
Mısra: **1**
Gönlü hasta, hasta gönüllü II üzgün, kederli âşık.

Sanma iy dil-ḫaste kim seni ṭabīb-i cān aña
Umma iy derd-ile perverde seni dermān aña

4. **dil-ḫasteyi:**-*yi*
Gazel 208
Mısra: **5**
Gönlü hasta, hasta gönüllü II üzgün, kederli âşık.

Raḥm kıl hicrān şebinde kurtara dil-ḫasteyi
Niçeye dek idesin bu derdmendüñe aẕāb

5. **dil-ḫasteyi:**-*yi*
Gazel 222
Mısra: **7**
Gönlü hasta, hasta gönüllü II üzgün, kederli âşık.

Şöyle mecrūḥ itdi bu dil-ḫasteyi ʿışḳuñ şehā
Bir nefes kaldı ki vire yoluña cānı dürüst

6. **dil-ḫasteye:**-*ye*
Gazel 470
Mısra: **1**
Gönlü hasta, hasta gönüllü II üzgün, kederli âşık.

Dōstum kūyuñ bu ben dil-ḫasteye mesken yiter
Bülbül-i bī-çāreye cā olmaga gülşen yiter

dil-haste derd-ile yatur aña deva bilmez:

1. **dil-ḫaste derd-ile yatur aña deva bilmez:**--*le, --ur, --n, --a, -mez*
Gazel 285
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(beyitte) gönlü hasta kişi -aşık- sıkıntı ve azap içinde yatmakta;şifa nedir bilmemektedir denilmektedir.

Dil-ḫaste yatur derd-ile bilmez deva aña
İy dil ṭabīb[i] eyle kerem gel iʿādet it

dil-hastelerden:

1. **dil-ḫastelerden:**-*ler, -den*
Gazel 23
Mısra: **2**
Gönlü hasta, hasta gönüllü II üzgün, kederli âşık.

Reh bulursañ kūy-ı yāra her seḥergāh iy ṣābā
Āşıḳ-ı dil-ḫastelerden eyle āgāh iy ṣabā

dil-hasteye öldürdügi:

1. **dil-ḫasteye öldürdügi:**--*y, --e, --dür, --düg, --i*
Gazel 485
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gönlü hasta aşığın sevgili tarafından öldürüldüğü kastedilmektedir.

Ḫūn-bahādur ġamzesi öldürdügi dil-ḫasteye
Bāde içse ḳaṭre-i laʿl-i lebi meygūn tamar

dil-i ʿāşıḳda:

1. **dil-i ʿāşıḳda:**--*da*
Gazel 235
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlü.

Ẕerrece ārzū kalmaz dil-i ʿāşıḳda yakın
İy Muḥibbī bir olur aña göre nīst ü hest

dil-i āvāre:

1. **dil-i āvāre:**
Gazel 400
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dağınık, perişan gönül.

Yüzini görmeyeli bu dil-i āvāre meded
Öliserdür derd-ile irmedin ol yāra meded

dil-i bī-çārenüñ:

1. **dil-i bī-çārenüñ:**--*nün*
Gazel 96
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çaresiz gönül II âşık.

Çünki raḥmuñ yok nigārā bāri gel öldür beni
Bu dil-i bī-çārenüñ ḥālini eyle bir yaña

dil-i bīmāra:

1. **dil-i bīmāra:**--*a*
Gazel 400
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hasta gönül. II âşık.

Mürdeler bula şifā ger içe laʿlüñ suyını
Yiridür eyler-iseñ bu dil-i bīmāra meded

dil-i bīmāruma:

1. **dil-i bīmāruma:**--*u, --ma*
Gazel 158
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hasta gönül.

Leblerüñ dārü'ş-şifāsından dil-i bīmāruma
İy ṭabīb-i cān neden göndermedüñ bir kez cevāb

dil-i dīvāneye:

1. **dil-i dīvāneye:**--*y, --e*
Gazel 339
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Deli/divane gönül.

Gönlümi şeydā kılan yāruñ müselsel zülfidür
Bu dil-i dīvāneye zencīr-ile kılmañ ʿilāc

dil-i dīvāneyi:

1. **dil-i dīvāneyi:**--*y, --i*
Gazel 477
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Deli gönül.

İy Muḥibbī kim ḫalāṣ eyler dil-i dīvāneyi
Boynuma zencīr olan ol kākül-i müşgīndür

dil-i ġam-dīdeme:

1. **dil-i ġam-dīdeme:**--*m, --e*
Gazel 442
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kederli ve hüzünlü gönül.

Yaş yirine gözlerümden dem-be-dem demler gelür
Gülmesün mi bu dil-i ġam-dīdeme ġamlar gelür

dil-i ġamgīnümi:

1. **dil-i ġamgīnümi:**--*ü, --m, --i*
Gazel 346
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gamlı, kederli gönül.

Bu dil-i ġamgīnümi sanmañ şarāb eyler feraḥ
Leblerin ẕikr eylesem ol laʿl-i nāb eyler feraḥ

dil-i ġamḫāra:

1. **dil-i ġamḫāra:**--*a*
Gazel 407
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kederlenen gönül.

Feyż uma-geldi yine pīr-i muġān dergehine
Eyle iy muġbeçe gel bu dil-i ġamḫāra meded

dil-i ġamnāke:

1. **dil-i ġamnāke:**--*e*
Gazel 456
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kederli,acılı gönül.

Her kaçan āteş-i ġam bu dil-i ġamnāke çıkar
Dūd-ı dil āhum ile ḳubbe-i eflāke çıkar

dil-i ġamnāki:

1. **dil-i ġamnāki:**--*i*
Gazel 443
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gamlı, kederli gönül.

İsterem kim bu dil-i ġamnāki idem şādmān
Cidd ü cehd itdükçe ol daḫı beter ġamnākdür

dil-i maḫzūn:

1. **dil-i maḫzūn:**
Gazel 462
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kederli, hüzünlü gönül.

İy gözüm meh-rūları gördükde gel kılma naẓar
İḫtiyārı gider elden bu dil-i maḫzūn akar

dil-i mecnūn:

1. **dil-i mecnūn:**
Gazel 10
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mecnun'un gönlü. II Deli gönül.

Leylī saçına çünki tolaşdı dil-i Mecnūn
Dīvāne gibi olsa ne tañ vālih ü şeydā

dil-i mecrūḥumı:

1. **dil-i mecrūḥumı:**--*u, --mı*
Gazel 100
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaralanmış gönül.(Aşığın gönlü.).

Tīr-i ġamzeñdür delen her dem dil-i mecrūḥumı
Āh kim derdā dirīġā eylemez sīnemde cā

dil-i miskīne:

1. **dil-i miskīne:**--*e*
Gazel 467
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zavallı gönül.

Her kaçan fikrümüz ol kākül-i müşgīne gelür

Elem ü derd ü belā bu dil-i miskīne gelür

dil-i pür-ġuṣṣamı:

1. **dil-i pür-ġuṣṣamı:**--*m, --ı*
Gazel 346
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlünün çok fazla keder ve acı ile dolu olduğu ifade edilmektedir.

İy ṭabīb-i dil meded vir ḫastayam şāfī cevāb
Bu dil-i pür-ġuṣṣamı āh ol cevāb eyler feraḥ

dil-i şad-pāreyi:

1. **dil-i şad-pāreyi:**--*y, --i*
Gazel 413
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parça parça bölünmüş gönül.

Dūr kılma gül yüzüñden bu dil-i ṣad-pāreyi
İtmesün tā ṣubḥ olınca āh u efġānlar meded

dil-i sengīne:

1. **dil-i sengīne:**--*i, --n, --e*
Gazel 467
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Taş kalp.Acımasız.

Seyl-i eşkümle eser itmedi āhum yili āh
Bunca yıldur tokınur ol dil-i sengīne gelür

dil-i sevdā-zede:

1. **dil-i sevdā-zede:**
Gazel 372
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevdalı, âşık gönül.

Her zamān eyler dil-i sevdā-zede dildārı yād
Anuñ-ıçundur olur günden güne ʿışḳum ziyād

2. **dil-i sevdā-zede:**
Gazel 478
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevdaya tutulmuş gönül.

İy dil-i sevdā-zede zülfinden umma sen vefā
Hey ne kāfirdür sitemden sanma ḳaṣdı ġayrıdur

dil-i şeydāya:

1. **dil-i şeydāya:**--*y, --a*
Gazel 457
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşktan aklını kaybetmiş, divane gönül.

Zülfi zencīrini taksa n'ola boynuma nigār
Gördi dīvāneligi bu dil-i şeydāya düşer

dil-i şūrīde:

1. **dil-i şūrīde:**
Gazel 85
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Perişan gönül -tutkun gönül-.

Terk-i cān kıl iy dil-i şūrīde ger şemşīr-i āşḳ
Her gün itse başuñı tenden derin meydān cüdā

dil-i şūrīdenüñ:

1. **dil-i şūrīdenüñ:**--*nün*
Gazel 98
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Perişan,zavallı gönül.

Sorma cānā gül yüzüñsüz bu dil-i şūrīdenüñ
Gülden ayru bülbülüñ aḥvāli āh u zār ola

dil-i vīrāne:

1. **dil-i vīrāne:**
Gazel 469
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıkık, harap gönül; üzgün gönül.

Bulmaga genc-i vaṣluñı şām u seḥer gezer
Dīvāne olup gör dil-i vīrāne seyr ider

dili yagma kılalı:

1. **dili yagma kılalı:**--*a, --lı--i, --a, --lı*
Gazel 143
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlünün sevgili tarafından zorla ele geçirilip,harap edilmesi kastedilir.

Dili yagma kılalı ārıżı yagmacıları
Gelmedi gözlerüme şām u seḥer ẕerrece ḫ̔āb

dil-i yaʿḳūb-veş:

1. **dil-i yaʿḳūb-veş:**
Gazel 246
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Hz. Yusuf'un babası -Yakup peygamber gibi- denilerek sevgiliden ayrı düşenin kalbinin üzgün olduğu kastedilmektedir.

Olupsın Yūsuf-ı Mışrī'den ayru
Dil-i Yaʿḳūb-veş maḥzūnam iy dōst

dilin yapsun:

1. **dilin yapsun:**--*i, --n, --sun*
Gazel 263
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgili tarafından aşığın gönlünün alınması,hoş edilmesi kastedilmektedir.

Dilin yapsun yiter bu derdmendüñ
Degül ḥācet yapa mescid ʿīmāret

dilinde-durur:

1. **dilinde-durur:**--*i, --n, --de, --ur*
Gazel 392
Mısra: **8**
Sürekli aklında,gönlünde ve dilinde olmak anlamında kullanılmıştır.

Devr ider ʿarż u semā şems ü ḳamer nāmuñ-ıla
İns ü cinnüñ kamu dilinde-durur güft ü şünūd

dil-keş:

1. **dil-keş:**
Gazel 450
Mısra: **9**
Gönül alan II gönül avlayan sevgili.

Muḥibbī her sözin dil-keş özinden iḫtirāʿ itdi
Velī nādān olan bilmez sanur ṭarz-ı Nevāyī'dür

diller almaga:

1. **diller almaga:**--*ler, --ma, --ga*
Gazel 445
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşıkları kendine çekebilmek için sevgilinin yaptıkları kastedilmektedir.

Çeşmi ilerü gitdi meger diller almaga
Turmış kafada perçemi yāruñ kemīn tutar

diller çagrışup:

1. **diller çagrışup:**--*ler, --up*
Gazel 386
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin tuzağına düşen aşıkların hep bir ağızdan bağrışması kastedilmektedir.

Zülfüñüñ bendinde diller çagrışup dirler meded
Kim düşe çāh-ı zenaḫdān içre ol çıkmaz ebed

dil-pesend:

1. **dil-pesendi:**-*i*
Gazel 3
Mısra: **15**
Gönül alan II gönül avlayan sevgili.

Kim bu şir-i dil-pesendi ele alup okıya
Raḥmet anuñ cānına kim beni raḥmetle aña

dil-pezīr:

1. **dil-pezīr:**
Gazel 468
Mısra: **8**
Gönül alan II gönül avlayan sevgili.

Būseye ʿahd itmiş-iken yok dime
Teng-dil itme beni iy dil-pezīr

dil-rübā:

1. **dil-rübālar:**-*lar*
Gazel 190
Mısra: **11**
Gönül alan II gönül avlayan sevgili.

İy Muḥibbī dil-rübālar cevrine incinme kim
Kim seni tedrīc-ile ögredür anlar yap yap

2. **dil-rübālardur:**-*lar, -dur*
Gazel 483
Mısra: **10**
Gönül alan II gönül avlayan sevgili.

Muḥibbī dil ne ġam gitse yirine çün kalur ʿışḳı
Virürler ʿışḳı ʿuşşāḳa alur dil dil-rübālardur

dil-şād kılmaduñ:

1. **dil-şād kılmaduñ:**--*ma, --du, --n*
Gazel 410
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hoş,mutlu ve sevinmiş olmak.

Elüñden hey vefāsuz dād u feryād
Beni sen kılmaduñ bir laḥẓa dil-şād

dilüm pür:

1. **dilüm pür:**
Gazel 61
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlünün sevgilinin aşkıyla çok fazla olması kastedilmiştir.

Dilüm pür mihr-i yār-ıla neden fārīġ ola dilber
Meeldür yā n'içün dinmiş ki dilden yol var dil hā

dilümden gitmez:

1. **dilümden gitmez:**--*üm, --den, --mez*
Gazel 253
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin kastedilen özelliklerinin aşığın hep aklında ve dilinde olması ifade edilmektedir.

Ruḫuñla zülüfüñ gitmez dilümden
Yiter rindāna bu keşf-i kerāmāt

dilüñden gelmez:

1. **dilüñden gelmez:**--*ü, --n, --den, --mez*
Gazel 362
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Ağızdan) çıkmak, söylemek.

Derd-i dilümi her kaçan ʿarż eylesem saña
Gelmez dilüñden iy ṣanem ala cevāb-ı telḫ

dilven:

1. **dilven:**
Gazel 23
Mısra: **7**
Gönül.

Teşne dilven ẓulmet-i hicrān içinde kalmışam
Ḫıżr olup ben kalmışa gül göstere rāh iy ṣabā

dimāġ:

1. **dimāġını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 10
Mısra: **4**
Akıl, zihin.

Ugradı meger bāḍ-ı ṣabā zülfine yāruñ
Pür itdi dimāġını dilüñ anber-i sārā

2. **dimāġı:**-*ı*
Gazel 166
Mısra: **6**
Akıl, zihin.

Deprede bād-ı ṣabā gülşende ger pīrāhenüñ
Bāġ u rāġı bū ṭuta güller dimāġı ola ṭīb

3. **dimāġını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 177

Mısra: **6**
Akıl, zihin.

Anberīn gīsūña tokındı meger bād-ı seḥer
Kıldı bu ālem dimāġını muaṭṭar cümle ṭīb

4. **dimāġa:**-*a*
Gazel 419
Mısra: **10**
Akıl, zihin.

İki gözi nergis-i şehlāyā beñzer dilberüñ
Būy-ı zülfeyni dimāġa bilki ʿanberden leẕīẕ

5. **dimāġı:**-*ı*
Gazel 495
Mısra: **2**
Akıl, zihin.

Yine gül devridür ʿālem bi-ḥamdi'llāh münevverdür
Dimāġı kūşesi dehrüñ ki bū ile muʿāṭṭardur

dimāġ-ı ālemi:

1. **dimāġ-ı ālemi:**--*i*
Gazel 187
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âlemin, dünyanın dimağı.

Zülf-i yāra ugrayup beñzer gelür bād-ı ṣabā
Ol sebebdendür dimāġ-ı ālemi pür itdi ṭīb

dimāġ-ı bāġ-ı dehr:

1. **dimāġ-ı bāġ-ı dehr:**
Gazel 115
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin sürekli dünya bağının(meydanının)aklında olması;yani yaşayan bütün insanların bilincinde yer edinmesi vurgulanmıştır.

Būy-ı misk-ile dimāġ-ı bāġ-ı dehr olmazdı pür
Olmasa anber saçından böyle müşk-efşān ṣabā

dimāġ-ı dehr:

1. **dimāġ-ı dehr:**
Gazel 86
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyanın -bütün insanlar- dimağı.

Bū ile eger tolsa aceb mi dimāġ-ı dehr
Işḳ āteşi ile sīnede bagrum kebāb ola

dimem ki:

1. **dimem ki:**--*me, --m*
Gazel 452
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Demem o ki.

Tīr-i ġamzeñden Muḥibbī yine çāk olmış yatur
Rāḥatumdur ol benüm dimem ki peykānum çıkar

dimez:

1. **dimezem:**-*em*
Gazel 64
Mısra: **10**
1)Demek,söylemek. 2)Ayırt etmek.

Çeşmesār-ı çeşmüme gelse olur ānī nihān
Ya melekdür ya perīdür dimezem insān aña

2. **dimezüz:**-*üz*
Gazel 64
Mısra: **6**
1)Demek,söylemek. 2)Ayırt etmek.

Ḳahr-ıla ger öldüre luṭf ile gine dirgüre
Dimezüz çūn u çerā çün olmışuz fermān aña

3. **dimez:**--*mez*
Gazel 246
Mısra: **10**
1)Demek,söylemek. 2)Ayırt etmek.

Sayar kendin Muḥibbī seglerinden
Dimez ol ḫalḳadan bīrūnam iy dōst

dimiş idüñ ki:

1. **dimiş idüñ ki:**--*miş, --dü, --n, --ki*
Gazel 400
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa söz vermiş olması kastedilmektedir.

Dimiş idüñ ki seni zülfüme berdār ideyim
Hīç amān virme hemān as beni ol dāra meded

dīn:

1. **dinür:**-*ür*
Gazel 463
Mısra: **18**
Adı verilmek, ... diye isimlendirilmek.

Vefā ummak güzellerden ʿacebdür
Dinür bunlara dehr-i dūna beñzer

2. **dīn:**
Gazel 2
Mısra: **9**
Allah'a ibadet ve maneviyata itikat hususunda her milletin tuttuğu yol.

Tut elümi ayaga düşdüm gel iy dīn serveri
Eyleyem dīnüñ yolında cān u dil ile ġazā

3. **dīnüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 2
Mısra: **10**
Allah'a ibadet ve maneviyata itikat hususunda her milletin tuttuğu yol.

Tut elümi ayaga düşdüm gel iy dīn serveri
Eyleyem dīnüñ yolında cān u dil ile ġazā

4. **dinsün:**-*sün*
Gazel 11
Mısra: **8**
1)Demek,söylemek. 2)Ayırt etmek.

Çün güzeller pādişāhısın virildi şāhlık
Çık serīr-i ḥüsne dinsün ḫūblar şāhı saña

5. **dinürse:**-*ür, -se*
Gazel 87
Mısra: **10**

1)Demek,söylemek. 2)Ayırt etmek.

Leylī saçuñ hevāsı ile Muḥibbī'ye
Mecnūn dinürse aña ne tañ çāk-i ceyb ola

dīn tutar:

1. **dīn tutar:**--*a*, --*r*
Gazel 445
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dine girme, imana gelme.

Gören o yār-i dil-keşi dir bu ne dīn tutar
ʿĀşıḳlarını kırmag-ıçun tāze kīn tutar

dīnār:

1. **dīnār:**
Gazel 19
Mısra: **6**
Altın liranın dörtte biri değerinde olan eski bir para || mal; mülk; servet; zenginlik.

Yüzümüñ zerdine bakdı bu gözüm merdümi çün
Ḫarc içün virdi bu yolda niçe dīnār baña

dīne gelür:

1. **dīne gelür:**--*e*, --*ür*
Gazel 467
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
1. Hak dini olan İslâm`ı kabul etmek. 2. En sonunda doğruyu söylemek.

Zülfini kesse nigārum göricek anı didüm
Ḳaṭʿ-ı zünnār idüben müslim olup dīne gelür

dinil:

1. **dinildi:**-*di*
Gazel 29
Mısra: **7**
Denilmek, söylenilmek.

Çünki dinildi aña "ve'ş-şems" daḫı "ve'd-duḥā"
Rūyuña alnuña mihr ü māhı beñzetsem n'ola

dinme-:

1. **diñmeye:**-*ye*
Gazel 255
Mısra: **4**
Sona ermek, bitmek, durmak.

Bir ḳışşadur muṭavvel zülfüñle derdüm iy dōst
Tā ḥaşre dek dinilse diñmeye bu ḥikāyet

dir imişsin ki:

1. **dir imişsin ki:**
Gazel 90
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söylermişsin ki.

Dir imişsin ki Muḥibbī terk kılmaz cān u ser
Ölür-isem yoluña ḳurbān idem cānum saña

dir isem:

1. **dir isem:**--*r*, --*i*, --*se*, --*m*
Gazel 180
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dersem, söylersem.

Aceb ḫaddüñ mi bu yāḫūd güneşdür
Aceb mi dir isem alnuña mehtāb

dir ki:

1. **dir ki:**--*r*
Gazel 359
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Der ki.

İy Muḥibbī dir ki kimse ummasun benden vefā
Çagurup her rūz u şeb feryād ider dellāl-ı çarḫ

2. **dir ki:**--*r*
Gazel 445
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Der ki.

Ġarḳ olalı sirişküme oldum çü nīlūfer
Gören yüzümi dir ki gül-i nesterīn tutar

3. **dir ki:**--*r*
Gazel 445
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Der ki, söyler ki.

Ġarḳ olalı sirişküme oldum çü nīlūfer
Gören yüzümi dir ki gül-i nesterīn tutar

dir oldı:

1. **dir oldı:**-*dı*
Gazel 76
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söylemek,ifade etmek.

Muḥibbī niçe medḥ itsün nigāruñ ḥüsn-i gülzārın
Gören dir oldı dünyāda ki san bāġ-ı irem peydā

dırāz:

1. **dırāz:**
Gazel 484
Mısra: **3**
Far. Uzun.

Rūz-ı baḫtum tīre vü hicrān şebi ġāyet dırāz
Her kaçan ol meh niḳāb-ı zülfini bir rū çeker

diremlerdür:

1. **diremlerdür:**--*ler*, --*dür*
Gazel 496
Mısra: **6**
Para.

Ezelden böyledür ġālib güzeller māladur rāġıb
Gözümüñ yaşına ṭālib n'ola olsa diremlerdür

direng-est:

1. **direng-est:**
Gazel 240
Mısra: **14**
İstirahat ve dinlenmedir.

Muḥibbī al ele āyīneye bak Günāhuñ añ ki mūlar çün direng-est

dirgür-:

1. **dirgüre:**-*e*
Gazel 64
Mısra: **5**
Diriltmek.

Ḳahr-ıla ger öldüre luṭf ile gine dirgüre
Dimezüz çün u çerā çün olmışuz fermān aña

dirīġ:

1. **dirīġ:**
Gazel 223
Mısra: **2**
"Çok yazık, eyvahlar olsun" anlamlarına gelir.

Geşt eyledüm cihānı olup pāy-ı dil-şikest
İrgürmedüm viṣāline yāruñ dirīġ dest

2. **dirīġ:**
Gazel 248
Mısra: **2**
"Çok yazık, eyvahlar olsun" anlamlarına gelir.

Ḫār-ıla oldı iy gül-i ter pāy-ı dil şikest
Derdā dirīġ vaṣluña iremedi bu dest

3. **dirīġ:**
Gazel 261
Mısra: **2**
"Çok yazık, eyvahlar olsun" anlamlarına gelir.

Oldı cefā vü seng-ile dil şīşesi şikest
İrmeye eger vaṣl-ı nigāra dirīġ bu dest

4. **dirīġ:**
Gazel 264
Mısra: **2**
"Çok yazık, eyvahlar olsun" anlamlarına gelir.

Hicr içre yatur āh oluban pāy-ı dilşikest
Derdā dirīġ irmeye gibi viṣāle dest

5. **dirīġ:**
Gazel 264
Mısra: **8**
"Çok yazık, eyvahlar olsun" anlamlarına gelir.

Pāyuña senüñ gevher-i eşk niṯār ider
İtmez dirīġ ʿāṣıḳ olan her ne ola hest

6. **dirīġ:**
Gazel 397
Mısra: **9**
"Çok yazık, eyvahlar olsun" anlamlarına gelir.

İtme dirīġ cān-ıla başuñ Muḥibbī gel
Tā ki saña merd diyeler cümle ehl-i cūd

dirīg itdi:

1. **dirīg itdi:**--*di*
Gazel 119
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Men etmek. 2)Yazık,çok yazık olmak.

Ömür dünyā gibi çün bī-vefādur
Dirīg itdi buña Cemşīd ü Dārā

dirīġ ol:

1. **dirīġ ol:**
Gazel 360
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Esirgemek, sakınmak.

Gül yüzin ʿarż eylemez derdā dirīġ ol māh ruḫ
Ol sebebden gice gündüz virdüm oldı āh ruḫ

dirīġ olmaya:

1. **dirīġ olmaya:**--*ma*, --*y*, --*a*
Gazel 223
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canlı olmak,yaşamak.

Māl ü menāl yoluña bil cān u ser daḫı
Senden dirīġ olmaya iy dōst herçi hest

dirīġā:

1. **dirīġā:**
Gazel 26
Mısra: **12**
"Çok yazık, eyvahlar olsun" anlamlarına gelir.

Gözüm yaşına bakmaz cevher olsa
Ne kılam n'eyleyem derdā dirīġā

2. **dirīġā:**
Gazel 80
Mısra: **2**
"Çok yazık, eyvahlar olsun" anlamlarına gelir.

Gün yüzüñ görmez-isem zülfüñ olur ḫāyil baña
Geçdi ömrüm iy dirīġā olmaduñ māyil baña

3. **dirīġā:**
Gazel 98
Mısra: **1**
"Çok yazık, eyvahlar olsun" anlamlarına gelir.

İy dirīġā kanı bir dilber ki bī-aġyār ola
Var mı bir gül bu cihān bāġında ol bī-ḫār ola

4. **dirīġā:**
Gazel 116
Mısra: **4**
"Çok yazık, eyvahlar olsun" anlamlarına gelir.

Ḥasret-i hicrān elinden āh u vāh
Olmışam derde dirīġā mübtelā

5. **dirīġā:**
Gazel 190
Mısra: **8**
"Çok yazık, eyvahlar olsun" anlamlarına gelir.

Niçe yıllardur şehā vaṣluñ temennā eylerem
N'eyleyem derdā dirīġā olmadı bir feṯḥ-i bāb

6. **dirīġā:**
Gazel 271
Mısra: **2**
"Çok yazık, eyvahlar olsun" anlamlarına gelir.

Giceler gitmez dilümden tā seḥergeh āh dōst
N'eyleyem derdā dirīġā olmadı āgāh dōst

7. **dirīġā:**
Gazel 292
Mısra: **2**
"Çok yazık, eyvahlar olsun" anlamlarına gelir.

Eline aldı yine seng-i cefā ol çeşmi mest
İdiserdür vā dirīġā şīşe-i gönlüm şikest

8. **dirīġā:**
Gazel 391
Mısra: **1**
"Çok yazık, eyvahlar olsun" anlamlarına gelir.

Dirīġā kılmadı dilber beni yād
İdersem rūz u şeb ben böyle feryād

dirīġā eylemez:

1. **dirīġā eylemez:**--*mez*
Gazel 100
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok yazık,eyvahlar olsun anlamında sevgilinin aşığın gönül derdine acımaması,üzülmemesi kastedilmiştir.

Tīr-i ġamzeñdür delen her dem dil-i mecrūḥumı
Āh kim derdā dirīġā eylemez sīnemde cā

dirīġā kanı başumda o devlet:

1. **dirīġā kanı başumda o devlet:**--*um, --da-um, -da*
Gazel 273
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) eyvah ki sevgilinin ayağının tozuna ulaşacak kadar bile talihim yoktur diyerek aşığın hayıflanmasına değinilmiştir.

Başuma ḫāk-i pāyuñdur saʿādet
Dirīġā kanı başumda o devlet

dirīġā ki:

1. **dirīġā ki:**
Gazel 268
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah ne yazık ki.

Şeb-i fırḳatde görinmedi baña rūz-ı viṣāl
N'eyleyem derdā dirīġā ki bu necm-i Tīhest

dirīġā vü dirīġ itdi:

1. **dirīġā vü dirīġ itdi:**--*di*
Gazel 94
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yazık,çok yazık olmak.

Muḥibbī her gelen gitdi bu ālem yine ālemdür
Dirīġā vü dirīġ itdi eger Cemşīd eger Dārā

diril-:

1. **dirilen:**-*(e)n*
Gazel 489
Mısra: **7**
Canlanmak, hayat bulmak.

ʿĀşıḳ dirilen çok velī līkin fiġānda yok eli
Ṣaḥrāda çok ʿarʿar biter hep nāy-ı gūyā mı olur

dir-isem:

1. **dir-isem:**--*i, --se, --m*
Gazel 268
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Demek, söylemek.

Sende bu ḥüsn ü leṭāfetle melāḥat görinür
Dir-isem tañ mı saña dehrüñ mehi çārdehest

dirler ki:

1. **dirler ki:**
Gazel 121
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derler ki.

Her kaçan ben aglasam gül gibi cānānum güler
Güller açılmaga dirler ki sebeb bārān aña

2. **dirler ki:**
Gazel 202
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derler ki.

Kūyuña varsam kaçan āzürdeyem aġyārdan
Ya n'içün dirler ki olmaz cennet içinde aẕāb

3. **dirler ki:**--*ler*
Gazel 455
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derler ki.

Ġarra olma dār-ı dünyā bir ḫayāl-i ḥābdur
Kim anuñ bünyādına dirler ki cāy-ı ābdur

4. **dirler ki:**--*r, --ler*
Gazel 193
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öyle söylenir, herkes öyle söyler.

Kūyuña varsam olur āzürde dil aġyārdan
Yā neden dirler ki olmaz cennet içinde aẕāb

5. **dirler ki:**--*ler*
Gazel 394
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öyle söylenir, herkes öyle söyler.

Dirler ki ehl-i ʿışḳ ʿalāyıḳ-ı mücerredend
Ammā ki zülf-i māh-rūyān muḳayyedend

dirler-ise:

1. **dirler-ise:**--*r, --ler, --i, --se*
Gazel 235
Mısra: **4**
Demek,söylemek.

Ser kodum çünki şurāḥī gibi pāy-ı ḳadeḥe
Tañ degül dirler-ise baña eger bāde-perest

diş:

1. **dişleriyle:**-*ler, -iyle*
Gazel 419
Mısra: **13**
Diş.

İy Muḥibbī dişleriyle leblerin ẕikr eyledüñ
İşiden didi kelāmuñ dürr ü gevherden leẕīẕ

diş mi:

1. **diş mi:**--*mi*
Gazel 180
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dişleri kastedilmektedir.

Aceb ol leb midür yāḫūd dem-i nāb
Aceb ol diş mi yā lü'lū-yi nā-yāb

diş midür:

1. **diş midür:**-*mi, --dür*
Gazel 426
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) benzetme amacıyla sevgilinin ağzındaki dişler kastedilmektedir.

Noḳṭa mıdur leb midür bu yoḫsa laʿlīn ḥoḳḳadur
Diş midür pinhān olan ol ḥoḳḳada lüʾlüʾ midür

ditremek:

1. **ditrerem:**-*r, -em*
Gazel 402
Mısra: **10**
Titremek.

Tāb-ı ḥüsnüñ bir ḥarāret virdi kim bu ḫastaya
Teb dutmış gibi her dem ditrerem ben hem çü bīd

2. **ditrerem:**-*r, -em*
Gazel 404
Mısra: **7**
Titremek.

Ditrerem cānā cemālünī görüp āh eylesem
Lerze düşer cismüme bād-ı hevādan sanki bīd

dīvān:

1. **dīvāndur:**-*dur*
Gazel 245
Mısra: **10**
Divan şairlerinin, şiirlerini kafiyelerine göre alfabe sırası ile içine alan mecmua, kitap; büyük meclis.

Ġazel ṭarzın Muḥibbī itdi aḥsen
Ki her beyti anuñ dīvāndur iy dōst

dīvāne:

1. **dīvāne:**
Gazel 10
Mısra: **8**
Aşk etkisiyle kendinden geçmiş,aklı başında olmayan âşık.

Leylī saçına çünki tolaşdı dil-i Mecnūn
Dīvāne gibi olsa ne tañ vālih ü şeydā

2. **dīvāne:**
Gazel 13
Mısra: **11**
Aşk etkisiyle kendinden geçmiş,aklı başında olmayan âşık.

Vādi-i ışḳa düşüp dīvāne itdüm kendümi
Fāriġam her ne ki dirlerse disünler il bāña

3. **dīvāne:**
Gazel 14
Mısra: **1**
Aşk etkisiyle kendinden geçmiş,aklı başında olmayan âşık.

İy gönül n'olduñ yine dīvāne söylersin bāña
Beñzer ışḳına tolaşduñ ya ne söylersin bāña

4. **dīvāne:**
Gazel 14
Mısra: **4**
Aşk etkisiyle kendinden geçmiş,aklı başında olmayan âşık.

Zülfüñüñ zencīrine bend eyle didüm gönlümi
Didi hey dīvāne hey şūrīde söylersin bāña

5. **dīvāneyi:**-*(y)i*
Gazel 102
Mısra: **5**
Aşk etkisiyle kendinden geçmiş,aklı başında olmayan âşık.

Şöyle rüsvā eyledi ışḳuñ bu ben dīvāneyi
Ḥayret alur sāyemi karşumda ḥayrāndur bāña

6. **dīvāneye:**-*ye*
Gazel 131
Mısra: **2**
Aşk etkisiyle kendinden geçmiş,aklı başında olmayan âşık.

Zülfi zencīrine tolaşdı dil oldı mübtelā
Eksük olmaz kandasa dīvāneye derd ü belā

7. **dīvānelik:**-*lik*
Gazel 158
Mısra: **9**
Aşk etkisiyle kendinden geçmiş,aklı başında olmayan âşık.

İy Muḥibbī vaṣlını ummak aceb dīvānelik
Olasın sen bir gedā ol ola bir ālī-cenāb

8. **dīvānesin:**-*sin*
Gazel 170
Mısra: **9**
Aşk etkisiyle kendinden geçmiş,aklı başında olmayan âşık.

Vaṣlın istersin Muḥibbī sen meger dīvānesin
Sen faḳīr üftādesin ol dilber-i ālī-cenāb

9. **dīvāneyem:**-*y, -em*
Gazel 367
Mısra: **5**
Aşk etkisiyle kendinden geçmiş,aklı başında olmayan âşık.

Geldi sevdā başuma dīvāneyem Assı itmez bāña şimden girü pend

10. **dīvāneye:**-*y, -e*
Gazel 398
Mısra: **2**
Aşk etkisiyle kendinden geçmiş,aklı başında olmayan âşık.

Saldı dil gerdenine zülfüñ eyā dōst kemend
Eyledi ʿömri dırāz ola bu dīvāneye bend

11. **dīvānedür:**-*dür*
Gazel 412
Mısra: **10**
Aşk etkisiyle kendinden geçmiş,aklı başında olmayan âşık.

Muḥibbī zülfine dil vireliden Yürür dīvānedür mecnūn mānend

12. **dīvānesin:**-*sin*
Gazel 414
Mısra: **7**
Aşk etkisiyle kendinden geçmiş,aklı başında olmayan âşık.

İy göñül zülfine dil virdüñ ʿaceb dīvānesin
Bir ʿaceb kuru uzun sevdāya düşdüñ derdmend

13. **dīvāneyem:**-*y, -em*
Gazel 414
Mısra: **2**
Aşk etkisiyle kendinden geçmiş,aklı başında olmayan âşık.

Dōstum boynuñda n'eyler kākül-i müşgīn kemend
Çünki ben dīvāneyem lāyıḳ-durur baña o bend

14. **dīvānelerle:**-*ler, -le*
Gazel 442
Mısra: **6**
Aşk etkisiyle kendinden geçmiş,aklı başında olmayan âşık.

Leylī-i zülfüñ görüp olsam ne tañ mecnūn-ı ʿışḳ
ʿĀleme dīvānelerle niçe sersemler gelür

15. **dīvānedür:**-*dür*
Gazel 481
Mısra: **1**
Aşk etkisiyle kendinden geçmiş,aklı başında olmayan âşık.

Dil cemālüñi görelden bir ʿaceb dīvānedür
Şemʿ-i ḥüsnüñ şevḳine cāndan yanar pervānedür

dīvāne dil:

1. **dīvāne dil:**
Gazel 479
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Âşığın) çılgın, deli gönlü.

Eyler heves lebüñden şeftālüya irem dir
Dīvāne dil ne bilsün yol ugragında çehdür

dīvāne dili:

1. **dīvāne dili:**--*i*
Gazel 415
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Deli gönül.

Bilmedüm sundum elüm zülf-i siyehkāra meded
Göre dīvāne dili sundı elin nāra meded

dīvāne eyler:

1. **dīvāne eyler:**--*r*
Gazel 439
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çılgın, deli, mecnun haline getirmek.

Ol saçı leylā Muḥibbī'yi ne ġam mecnūn ide
Ādemi dīvāne eyler çün perī ruḫsāreler

dīvāne gönlüm:

1. **dīvāne gönlüm:**--*ü, --m*
Gazel 244
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Âşığın) deli, divane, çılgın gönlü.

Bildiler dīvāne göñlüm saña ʿāşıḳ oldugın
Cünbişinden bellüdür biñ eylesün inkār mest

dīvāne kılsa:

1. **dīvāne kılsa:**--*sa*
Gazel 239
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aklını yitirmek,aşık olmak.

Kara zülfüñ ne ġam dīvāne kılsa
Zenaḫdānuñ baña zindāndur iy dōst

dīvāne oldı:

1. **dīvāne oldı:**--*dı*
Gazel 283
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Delirmek, çıldırmak, aklını kaybetmek.

Dil saçuñ zencīrine dīvāne oldı
ʿāḳıbet
Cān u dil elden gidüp bīgāne oldı ʿāḳıbet

dīvāne olmışam:

1. **dīvāne olmışam:**--*mış, --am*
Gazel 375
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendinden geçmek, aklını yitirmek.

Boynuma eyle ser-i zülfüñ kemend
Olmışam dīvāne lāyıḳ baña bend

dīvāne olsa:

1. **dīvāne olsa:**--*sa*
Gazel 380
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Delirmek, kendinden geçmek, mecnun olmak, aşkından çılgına dönmek.

Çīn idüp zencīr-i zülfüñ boynuma dakduñ kemend
Kanda kim dīvāne olsa lāyıḳ olur aña bend

dīvāne olsam:

1. **dīvāne olsam:**--*sa, --m*
Gazel 159
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Delirmek, kendinden geçmek.

Bir saçı leylā sevüp dīvāne olsam dehr ara
Baña mecnūn diyesiz çāk-i girībānum görüp

dīvāne olup:

1. **dīvāne olup:**--*up*
Gazel 469
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Delirmek, aklını yitirmek. II Sevgiliye duyduğu aşkın neticesinde âşığın kendinden geçmesi, aklının başından gitmesi.

Bulmaga genc-i vaṣluñı şām u seḥer gezer
Dīvāne olup gör dil-i vīrāne seyr ider

dīvāne olur:

1. **dīvāne olur:**--*ur*
Gazel 487
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Delirmek, kendinden geçmek.

Saçı zencīrine kim dil virdi dīvāne olur
Şemʿ-i ḥüsnine de kim cān yaka pervāne olur

dīvāne tut:

1. **dīvāne tut:**
Gazel 243
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Delilerden biri olarak varsaymak" anlamında emir cümlesi.

Bagladum zencīr-i zülf-i yāra dil mecnūn-vār
Nāṣiḥā beni gerek ʿāḳil gerek dīvāne tut

dīvānedür san:

1. **dīvānedür san:**
Gazel 115
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sabah rüzgarının aşk ile kendinden geçip,meczup olma halinde olduğunu sanmak.

Gül yüzine olalı āşüfte vü ḥayrān ṣabā
San yürür dīvānedür gülşende sergerdān ṣabā

dīvāneligi gördi:

1. **dīvāneligi gördi:**--*lig, --i, --di*
Gazel 457
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın kendinden geçmiş halinin görülmesi kastedilmektedir.

Zülfi zencīrini taksa n'ola boynuma nigār
Gördi dīvāneligi bu dil-i şeydāya düşer

dīvānesi olalı:

1. **dīvānesi olalı:**-+*si, --a, --lı*
Gazel 188
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tutkun olmak,müdavim haline gelmek.

Leylī zülfüñ olalı dīvānesi Virdiler Mecnūn diyü bāña laḳab

dīvāne-veş:

1. **dīvāne-veş:**
Gazel 276
Mısra: **3**
Aşk etkisiyle kendinden geçmiş,aklı başında olmayan âşık.

Baglayaldan dil saçı zencīrine dīvāne-veş
ʿAḳl u ṣabr u hūşdan bīgāne oldum ʿāḳıbet

2. **dīvāne-veş:**
Gazel 315
Mısra: **4**
Aşk etkisiyle kendinden geçmiş,aklı başında olmayan âşık.

Leyl zülfi olalı boynumda zencīrüm benüm
Eylerem dīvāne-veş ben her der ü dīvār baḥs

dīvāneye ḳalem yokdur:

1. **dīvāneye ḳalem yokdur:**--*y, --e, --dur-ye*
Gazel 380
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kalem olmamak, kalem kalkmak tabiri, hükümlerin kalemle yazılması sebebiyle delilere ceza verilmez anlamına gelmektedir (ŞENTÜRK; ARMAĞAN). Farsça'daki "dîvânerâ kalem nîst" atasözünün aynıdır. Meczup kişilerin sözleri ve hareketleri yüzünden sorumlu olamayacaklarını bildirmekle beraber daha geniş anlamda, bazı sufilerin sözlerini, hareketlerini cezbeye yükleyerek çağlardaki şeri cezalardan kurtulmaya savaştıklarını da dile getirmektedir (GÖLPINARLI).

Żāyiʿ itme nāṣiḥā yok yirlere söz naḳdini
Nite kim yokdur ḳalem dīvāneye yok daḫı pend

divār:

1. **dīvār:**
Gazel 308
Mısra: **8**
Bina duvarı, yapı, temel. (Kâbe'nin duvarı).

ʿĀşıḳam vīrānelerdür meskenüm Mecnūn-sıfat
ʿAyb olmasun idersem bādir ü dīvār baḥs

diye:

1. **diye:**
Gazel 260
Mısra: **8**
"Diye, diyerek" anlamında zarf.

Hīç olur mı kim Muḥibbī ḫastaya idüp devā
Diye dildār remz-ile bu cürʿa-i cāmum ilet

2. **diye:**
Gazel 261
Mısra: **6**
"Diye, diyerek" anlamında zarf.

Cān naḳd ile büseñe dil müşterī olur
Cāndan olur mı diye bāña bir kimse diye hest

3. **diye:**
Gazel 489
Mısra: **10**
"Adında, vasfında" anlamında zarf.

Dökdüñ Muḥibbī gözyaşın şol deñlü serv ayagına
Kim görse diye cū degül bu yoḫsa deryā mı olur

diye ki:

1. **diye ki:**--*y, --e*
Gazel 479
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Desin ki.

Sīnemdeki elifden derdüm gören sanur bir

Yanında dāġa baksun ol vaḳt diye ki vehdür

diyet eylese:

1. **diyet eylese:**--*se*
Gazel 241
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Bedel. İslam hukukuna göre, öldürme ve yaralamalarda suçlunun ödemek zorunda olduğu para veya mal, kan pahası, kan parası.

Ġamzeñ helāk itdügine açmazdum āh
Şīrīn lebüñ ger eylese bir būsesin diyet

diyü:

1. **diyü:**
Gazel 185
Mısra: **6**
"Diye, diyerek" anlamında zarf.

Āşiyān olalı serde dūd-ı āh
Baña Mecnūn diyü virdiler laḳab

2. **diyü:**
Gazel 207
Mısra: **7**
"Diye, diyerek" anlamında zarf.

Var mıdur cānā dehānuñ diyü çok itdüm su'āl
Soñra bildüm yog-ımış anuñ içün virmez cevāb

3. **diyü:**
Gazel 247
Mısra: **3**
"Diye, diyerek" anlamında zarf.

Kūze ile laʿlüñe ire diyü
Çeşmesār-ı çeşmümi kıldum Furāt

4. **diyü:**
Gazel 351
Mısra: **9**
"Diye, diyerek" anlamında zarf.

Maḥşer güninde kev s eri içem diyü Muḥib
Sāḳī elinden almaz ele bāde-i ṣabūḥ

5. **diyü:**
Gazel 414
Mısra: **9**
"Diye, diyerek" anlamında zarf.

İrmesün diyü Muḥibbī ḥüsn-i dildārā güzend
Āteş-i ruḫsār-ı yāra cān u dil oldı sipend

diz:

1. **diz:**
Gazel 232
Mısra: **3**
Dizmek, sıralamak.

Ḳaṭre ḳaṭre kanlu yaşuñ rişte-i cān üzere diz
Her birisi bī-bahā laʿl-i Bedaḫşān oldı tut

2. **dizdüm:**-*dü, -m*
Gazel 348
Mısra: **3**
Sıralamak, yerleştirmek, istiflemek.

Rişte-i cānuma dizdüm yine eşküm güherin
Lebüñüñ ẕikri ile oldı baña ol tesbīḥ

dīzār:

1. **dīẕāruñ:**-*uñ*
Gazel 97
Mısra: **7**
Yüz, cemal.

Eyle dīẕāruñ müyesser afv idüp her cürmini
Cennet-i firdevs içinde yār ola Rıḍvān aña

dizdügüm:

1. **dizdügüm:**--*dü, --güm*
Gazel 155
Mısra: **7**
Dizmek,sıralamak.

Gördiler cān riştesine dizdügüm söz dürlerin
Didiler mīr-i suḫen eşār u dīvānum görüp

dög-:

1. **dögerler:**-*er, -ler*
Gazel 434
Mısra: **7**
Dövmek, vurmak.

Dögerler kūy-ı dildāra varan ʿāşıḳları aʿdā
Degüldür anlara ol let ki her birine ḫilʿatdür

dög:

1. **dögüp:**-*üp*
Gazel 405
Mısra: **4**
Dövmek, vurmak.

Senden ayru kūh-ı ġamda iy yüzi māhum benüm
Seng-i miḥnetle dögüp oldı bu cismüm lāciverd

dök:

1. **dök:**
Gazel 3
Mısra: **9**
Dökülmek, saçılmak, dağılmak.

Giceler zārīlık eyle dök gözüñüñ yaşların
Raḥmetüñden dūr kılma kullaruñ yā Rabbenā

2. **dökilmiş:**-*il, -miş*
Gazel 63
Mısra: **9**
Dökülmek, saçılmak, dağılmak.

Nimet-i derd ü belā her yaña dökilmiş yatur
Ṣoḥbet-i ḫāṣ it Muḥibbī ehl-i ışḳa kıl ṣalā

3. **dök:**
Gazel 203
Mısra: **8**
Dökülmek, saçılmak, dağılmak.

Göreli lal-i lebini şevḳden āşüfteyem
Sāḳiyā cāmı leb-ā-leb eyleyüp dök lal-i nāb

4. **dökile:**-*ile*
Gazel 259
Mısra: **3**
Dökülmek, saçılmak, dağılmak.

Dökile her yañaya ḫışt perākende ola
Pertev-i nūr-ı cemālüñ dokına sūy-ı menāt

5. **dökesin:**-*e, -sin*
Gazel 265
Mısra: **12**
Dökülmek, saçılmak, dağılmak.

Togrut yoluñı pendümi gūş eyle Muḥibbī
Soñra dökesin fāyide yok eşk-i nedāmet

6. **dökme:**-*me*
Gazel 405
Mısra: **5**
Dökülmek, saçılmak, dağılmak.

Göz yaşın dökme didiler sırrūn ifşā olmasun
Çāre yok iẓhār idiser didüm āḫir rūy-ı zerd

7. **döker:**-*e, -r*
Gazel 427
Mısra: **7**
Dökülmek, saçılmak, dağılmak.

Felek cāmı içüp döker şuʿāʿı cürʿasın ḫāke
Elinde tutdugı mihr-i zer-efşān san ayāġıdur

8. **döküben:**-*üben*
Gazel 427
Mısra: **3**
Dökülmek, saçılmak, dağılmak.

Döküben dürlü niʿmetler cihān ḫalḳın ġanī itdi
Ara yirde sınan ancak hemān Mecnūn çanagıdur

9. **dökilmiş:**-*il, -miş*
Gazel 428
Mısra: **6**
Dökülmek, saçılmak, dağılmak.

Bāġ u şaḥrālarda sanmañ lālelerdür görinen
Ehl-i ʿışḳuñ bagrı ḫūnından dökilmiş kanıdur

dök-:

1. **dökerse:**-*er, -se*
Gazel 27
Mısra: **7**
Dökülmek, saçılmak, dağılmak.

Ḫışm-ıla çeşmüñ dökerse kanumı
Ḥamdü-lillāh kim ināyetdür baña

2. **dökmeyesin:**-*me, -y, -e, -sin*
Gazel 296
Mısra: **10**
Dökülmek, saçılmak, dağılmak.

Togrut yoluñı egri yola gitme Muḥibbī
Tā dökmeyesin soñra varup eşk-i nedāmet

3. **dökdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 429
Mısra: **9**
Saçmak, sarf etmek.

Muḥibbī yine yārāna maʿānī dürlerin dökdüñ
Bu şiʿrüñ ṭarzını ancak senüñ ṣāḥib-kemāl añlar

dökil:

1. **dökilsün:**-*sün*
Gazel 246
Mısra: **8**
Dökülmek, saçılmak, dağılmak.

Ko kılsun seng-i kūyuñ laʿl ü mercān
Dökilsün her yaña bu ḫūnum iy dōst

dokın:

1. **dokınup:**-*up*
Gazel 60
Mısra: **5**
Dokunmak, temas etmek.

Dokınup bād-ı āhumdan yaşum deryāsı mevc urdı
Kalup dil zevraḳı anda görinmez aña sāḥilhā

2. **dokına:**-*a*
Gazel 259
Mısra: **4**
Dokunmak, temas etmek.

Dökile her yañaya ḫışt perākende ola
Pertev-i nūr-ı cemālüñ dokına sūy-ı menāt

dökmez-idüm:

1. **dökmez-idüm:**-*-mez, --dü, --m*
Gazel 477
Mısra: **7**
Kan akıtmak.

Dökmez-idüm ḫūn-ı murdārın rāḳīb-i kāfirüñ
Ruḫların egmiş işitdüm ġayretüm bir dīndür

dölāba beñzedür:

1. **dölāba beñzedür:**-*ür*
Gazel 86
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feleğe,çarka benzetmek.

Her kim işitse nālemi dölāba beñzedür
Gözgüler ile dīdelerüm tolı āb ola

dölāb-veş:

1. **dolāb-veş:**
Gazel 146
Mısra: **5**
Felek gibi, dünya gübi.

Eşk-i çeşmüm cū olaldan iñlerem dolāb-veş
Olmışam ser-geşte döner sanasın bir āsiyāb

2. **dölāb-veş:**
Gazel 498
Mısra: **1**
Felek gibi, dünya gübi.

İñiler dölāb-veş dil ıżṭırāb üstindedür
Gözelerdür gözlerüm san kim ṭōlāb üstindedür

dolan:

1. **dolanur:**-*ur*
Gazel 402
Mısra: **4**
Bir şeyin çevresinde dönmek, gezmek, dolaşmak.

Derd-i dil aḥvālini iy bī-vefā sormaz mısın

Kūyuñı āhum dolanur niçe müddetdür medīd

dolaş:

1. **dolaşdum:**-*dum*
Gazel 94
Mısra: **3**
Birbirine geçip karışmak, güç çözülecek duruma gelmek.

Görelden ḫāl-i Hindūñı
dolaşdum leylī zülfüñe
Bugün şahrā-yı miḥnetde benem
Mecnuñ gibi rüsvā

dön-:

1. **dönersin:**-*er, -sin*
Gazel 184
Mısra: **5**
(Bir iş veya konuyu) Yeniden ele almak // (Bir yere) Geri gitmek veya geri gelmek, avdet etmek.

Biñ kerre didüñ öldüreyim yine dönersin
İy dōst niçe bir beni ferdālara salup

2. **döndi:**-*di*
Gazel 159
Mısra: **5**
Başka bir şey halini almak, dönüşmek, değişmek.

Dün beni öldürdügine döndi inkār eyledi
Ḫançerinde buña ne şāhid gerek kanum görüp

3. **döner:**-*er*
Gazel 168
Mısra: **9**
Başka bir şey halini almak, dönüşmek, değişmek.

Evvelinde şīr içürür döner āḫir sem virür
Aldanup dünyā-yı dūna eyleme anı ṭaleb

4. **dönüp:**-*üp*
Gazel 288
Mısra: **7**
Bir iş veya konuyu yeniden ele almak.

Biñ sü’āl itsem dönüp virmez buña bir kez cevāb
Yok dehānı ya urılmış agzına mühr-i sükūt

dön:

1. **döndi:**-*di*
Gazel 28
Mısra: **3**
Arkasını dönmek, arkasına bakmak.

Sīneme gönderdi dilber ġamzesin döndi didi
Cān içinde sakla kim bir ulu himmetdür saña

2. **dönüp:**-*üp*
Gazel 144
Mısra: **6**
(Bir iş veya konuyu) Yeniden ele almak // (Bir yere) Geri gitmek veya geri gelmek, avdet etmek.

Bu ne istiġnā-yı ḥüsn olur bunı kim gördi kim
Biñ suvāl itsem dönüp bir kez baña virmez cevāb

3. **dönmez:**-*mez*
Gazel 414
Mısra: **5**
(Bir iş veya konuyu) Yeniden ele almak // (Bir yere) Geri gitmek veya geri gelmek, avdet etmek.

ʿIşḳa tolaşdı göñül dönmez mey ü maḥbūbdan
Zāhidā itmez eser baña naṣīḥat kılma pend

4. **dönüp:**-*üp*
Gazel 474
Mısra: **9**
(Bir iş veya konuyu) Yeniden ele almak // (Bir yere) Geri gitmek veya geri gelmek, avdet etmek.

Biñ süʾāl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb
Pādişāh-ı dehrdür benden kılur ʿār incinür

5. **dönüp:**-*üp*
Gazel 81
Mısra: **7**
Bir durumun değişerek tersi yönde gelişmesi.

Eyleseñ gāhī vefā gāhī dönüp cevr ü cefā
Dōstum senden gelen cümle berāberdür baña

6. **döner:**-*er*
Gazel 178
Mısra: **4**
(Zihinde) dolaşıp durmak II Devretmek (kadeh bağlamında).

Başdan aşdugın gözüm yaşın taaccüb itmeñüz
Kim anuñ ile döner göñlüm olalıdan ṭolāb

7. **döner:**-*er*
Gazel 252
Mısra: **7**
(Belli bir yerde) Dolaşmak, gidip gelmek.

Bād-ı āhumdan benüm turmaz döner çarḫ-ı felek
Bār-ı ʿışḳumdan-durur itdügi bu yirler sebāt

8. **dönelden:**-*el(i), -den*
Gazel 429
Mısra: **7**
Benzemek, ...gibi olmak.

Dönelden ḳāmetüm çenge gözüm yaşını tār itdüm
Kanı bir merdüm-i dānā cihānda ḳīl ü ḳāl añlar

döndür:

1. **döndürem:**-*em*
Gazel 15
Mısra: **7**
Çevirmek, yönelmek.

Sanma kim cevr ü cefādan iy ṣanem yüz döndürem
Çün ezelden cevrüñe mutāddur dirler baña

döndürmezem:

1. **döndürmezem:**--*dür, --mez, --em*
Gazel 219
Mısra: **2**
1)Bir tarafa doğru yöneltmek, çevirmek 2)Yüz çevirmek,terk etmek.

Öldürürse derd-i dil bu ḫaste-i hicrān-ı dōst
Yüzümü döndürmezem her ne ise fermān-ı dōst

döne döne:

1. **döne döne:**-*e*
Gazel 86
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Döne döne, tekrar tekrar.

Raḳṣa girem döne döne Mevlevī gibi
Ol āsitāna varmaga ger feṯḥ-i bāb ola

2. **döne döne:**--*e*, --*e*
Gazel 165
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Döne döne, tekrar tekrar.

Döne döne sīḫ-i ġamla āteş üzre çigzinür
Göz yaşı āb-ı nemekdür bagrum olaldan kebāb

3. **döne döne:**--*e*, --*e*
Gazel 201
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Döne döne, tekrar tekrar.

Çarḫ-ı gerdūndur iden göz yaşın āb
Göreyim döne döne ola ḫarāb

4. **döne döne:**--*e*, --*e*
Gazel 203
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Döne döne, tekrar tekrar.

Beñzedi gülgūn şarāba çün Muḥibbī göz yaşı
Döne döne sīḫ-i miḥnetle ide bagruñ kebāb

5. **döne döne:**--*e*, --*e*
Gazel 178
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Döne döne , durmaksızın.

Ehl-i ışḳuñ ne bilür derd ü belā vü miḥnetin
Döne döne olmayan bu sīḫ-i miḥnetle kebāb

6. **döne döne:**--*e*, --*e*
Gazel 364
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Döne döne , durmaksızın.

Dil āteşine yandı bu bagrum döne döne
Yansa kaçan ki āteşe olur kebāb-ı telḫ

döner dōlābdur:

1. **döner dōlābdur:**--*e*, --*r*, --*dur*
Gazel 455
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Su değirmeni(yavaş yavaş dönme ve döndükçe inildeme anlamında aşık için kullanılmıştır.

Gözlerüm gözgülerinden yaşum olmışdur revān
İñlerem göñlüm benüm durmaz döner dōlābdur

döner yine:

1. **döner yine:**--*e*, --*r*
Gazel 359
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) yine önceki hale dönmek,eskisi gibi davranmak kastedilmektedir.

Bir niçe gün şād idüp döner yine ġamgīn ider
Bir ḳarār üzre degül her rūz her meh sāl-i çarḫ

döşe:

1. **döşeyüp:**-*y*, -*üp*
Gazel 31
Mısra: **3**
Bir şeyi bir yere sermek, yayma // (Bir yeri) Bir şeyle kaplamak.

Yollaruñ üzre yüzümi döşeyüp ferş ideyim
Ḥayf ola kim kurı yir üzre koyasın kef ü pā

2. **döşedi:**-*di*
Gazel 59
Mısra: **1**
Bir şeyi bir yere sermek, yayma // (Bir yeri) Bir şeyle kaplamak.

Döşedi bu dil yine dām-ı belā
Çagurup ışḳ ehline itdi ṣalā

3. **döşedi:**-*di*
Gazel 67
Mısra: **1**
Bir şeyi bir yere sermek, yayma // (Bir yeri) Bir şeyle kaplamak.

Döşedi bu dil yine ḫān-ı belā
Çagurup ışḳ ehline itdi ṣalā

dost:

1. **dōstum:**-*um*
Gazel 14
Mısra: **6**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Şem-i ḫüsnüñ yakmayınca komadı cān u dili
Anuñ-içun dōstum pervāne söylersin baña

2. **dōstlar:**-*lar*
Gazel 37
Mısra: **5**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Dōstlar yitmez mi bu deñlü nümūne ışḳuma
Dest-i ġamla çāk olan ceyb ü girībāndur baña

3. **dōstum:**-*um*
Gazel 66
Mısra: **6**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Göñül ben virdüm bunda yok günāhı kimsenüñ
Ben baña itdüm ki bakdum dōstum senden yaña

4. **dōstlar:**-*lar*
Gazel 71
Mısra: **3**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Dōstlar yaşlar döküp āh eylesem itmeñ aceb
Hīç cihānda gördüñüz mi kimsene bī-derd ola

5. **dōstum:**-*um*
Gazel 81
Mısra: **8**

1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Eyleseñ gāhī vefā gāhī dönüp cevr ü cefā
Dōstum senden gelen cümle berāberdür baña

6. **dōstum:**-*um*
Gazel 84
Mısra: **12**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Cān fedā itmez dir-imiş yoluña bī-dīn raḳīb
Bāver itme dōstum vallāhi bühtāndur baña

7. **dōstum:**-*um*
Gazel 90
Mısra: **6**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Tāze gülsin gül gibi gel bülbül āhından sakın
Ḫayr kılmaz dōstum āh-ı sehergāhum saña

8. **dōstlar:**-*lar*
Gazel 92
Mısra: **2**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

İñlerem ney gibi her dem rūy-ı cānāndan cüdā
Bir kuru cismem ki düşdüm dōstlar cāndan cüdā

9. **dōstlar:**-*lar*
Gazel 93
Mısra: **1**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Kanda beñzer dōstlar Mecnūn-ı sergerdān baña
Bu zamāna kalsa ger kalurdı ol ḫayrān baña

10. **dōstum:**-*um*
Gazel 100
Mısra: **2**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Kirpügüñ siḥr oklarıdur kaşlaruñ ḳavs-i belā
Vāy aña kim dōstum ışḳuña ola mübtelā

11. **dōstum:**-*um*
Gazel 102
Mısra: **2**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Tīr ü peykānuñ nigārā rāḥat-ı cāndur baña
Dōstum dil teşnedür lal-i lebüñ kāndur baña

12. **dōstlar:**-*lar*
Gazel 109
Mısra: **5**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Dōstlar aġyārı görsem yār-ıla olmaz aceb
Meyl ider gülşende gül açılsa dikenden yaña

13. **dōstum:**-*um*
Gazel 109
Mısra: **1**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Göñlümi göndermişem ben dōstum senden yaña
Bir daḫı mümkin midür kim ol gele benden yaña

14. **dōstlar:**-*lar*
Gazel 114
Mısra: **4**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Çün saçı zencīrine baglandı dil Mecnūnlayın
Dōstlar şimden girü pend eylemeñ zinhār aña

15. **dōstum:**-*um*
Gazel 114
Mısra: **5**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Çün şeb-i zülfüñde tutduñ dōstum dil düzdini
Lāyıḳ oldur kim ser-i zülfüñ kılasın dār aña

16. **dōstum:**-*um*
Gazel 116
Mısra: **7**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Sorma ḥālüm gül yüzüñsüz dōstum
Bülbülüñ gülzārsuz ḥāli n'ola

17. **dōstlar:**-*lar*
Gazel 118
Mısra: **2**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Dil çeker bār-ı ġamı itmez taḥammül Ḳāf aña
Dōstlar itmez misiz billāhi diñ inṣāf aña

18. **dōstum:**-*um*
Gazel 120
Mısra: **10**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Gitme bir dem tā ki cān yanuñca bile gitmese
Anuñ-ıçun dir Muḥibbī dōstum rūḥum saña

19. **dōstlar:**-*lar*
Gazel 126
Mısra: **5**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Ben belā-keş oldugumı dōstlar itmeñ aceb
Kim ki āşıḳdur belā vü derd mūnisdür aña

20. **dōstlar:**-*lar*
Gazel 127
Mısra: **6**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Kaynadı tennūr-ı dilden çünki ışḳ
Dōstlar lā-büd dinür ṭūfān aña

21. **dōstlar:**-*lar*
Gazel 138
Mısra: **4**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Saklayam dirdüm bu sīnem içre ışḳuñ āteşin
Penbe içre dōstlar āteş kaçan pinhān ola

22. **dōstum:**-*um*
Gazel 158
Mısra: **1**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Dōstum alnuñ ḳamer olmasa yüzüñ āfītāb
Olmaz-ıdı kim naẓar eylerse çeşmi tolu āb

23. **dōst:**
Gazel 173
Mısra: **9**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Kanda gitse Muḥibbī dōst hemīn
Sen daḫı eyle ol diyārı ṭaleb

24. **dōstum:**-*um*
Gazel 190
Mısra: **5**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Şol ḳadar kan agladum zülfüñ ucından dōstum
Ġarḳa virdi bu vücūdum zevraḳın kıldı tınāb

25. **dōstum:**-*um*
Gazel 207
Mısra: **1**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Gün yüzüñe dōstum çün eyledüñ zülfüñ niḳāb
Ḥayrete vardum hemān sandum tutıldı āfītāb

26. **dōst:**
Gazel 219
Mısra: **1**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Öldürürse derd-i dil bu ḫaste-i hicrān-ı dōst
Yüzümü döndürmezem her ne ise fermān-ı dōst

27. **dōst:**
Gazel 219
Mısra: **4**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Çekmeyen hicrān ġamın bilmez viṣālüñ ḳıymetin
Derde ṣābir olmayan bilmez nedür dermān-ı dōst

28. **dōst:**
Gazel 219
Mısra: **6**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Ḫānemüz ġamla müşerrefdür gelür derd ü belā
Luṭf u ḳahrı bir-durur biz olmışuz derbān-ı dōst

29. **dōst:**
Gazel 219
Mısra: **8**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Kabe'dür kūyı gelür ḥaccācdur āşıḳları
Her birinüñ ḳaṣdı budur kim ola ḳurbān-ı dōst

30. **dōst:**
Gazel 219
Mısra: **10**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Bu Muḥibbī şöyle muḥkem tutdı ışḳuñ dāmenin
Bulına maḥşer güni destinde de dāmān-ı dōst

31. **dōst:**
Gazel 221
Mısra: **2**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Gerekdür iñleyüp dimek ḥer dōst
Ola kim raḥm kıla bir naẓar dōst

32. **dōst:**
Gazel 221
Mısra: **4**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Düriş ḫayr it ki tā ḫayr ile aduñ
Añıla olma sakın şūr u şer dōst

33. **dōst:**
Gazel 221
Mısra: **10**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Gözüñ yaşı-durur bir mā-i cārī
Muḥibbī adına dirler apar dōst

34. **dōst:**
Gazel 271
Mısra: **2**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Giceler gitmez dilümden tā seḥergeh āh dōst
N'eyleyem derdā dirīġā olmadı āgāh dōst

35. **dōst:**
Gazel 271
Mısra: **4**
1. Birini riyâsız ve samîmî

duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Ben gedāya vaṣl-ı ḫānın āh
inʿām itmedi
Gerçi didüm kapusında niçe kez
Allāh dōst

36. **dōst:**
Gazel 271
Mısra: **6**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Āhum ile göz yaşı fāş itmiş iken sırrumı
Hīç diye-bilür miyem göz yaşına ben āh dōst

37. **dōst:**
Gazel 271
Mısra: **8**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Cān u başum ister ise yolına olsun fedā
Bu ṭarīḳ-i ʿışḳda ʿāşıḳ gerek dil-ḫāh dōst

38. **dōst:**
Gazel 271
Mısra: **10**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

İy Muḥibbī ġamdan özge yār-ı ṣādıḳ var mıdur
Zīra bulmazsın bulınmaz ola her hem-rāh dōst

39. **dōst:**
Gazel 280
Mısra: **2**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Yandurup ger kül ide her dem beni hicrān-ı dōst
Nuṭḳa ger ḳudret bulam derd-ile diyem kanı dōst

40. **dōstlar:**-*lar*
Gazel 281
Mısra: **2**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Zülfine cānum tolaşaldan bulımazam necāt
Dōstlar benden ḥayāt ummañ ki ben oldum memāt

41. **dōst:**
Gazel 299
Mısra: **1**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Pervāne kılur şemʿ-i ruḫı mihr ü mehi dōst
Her kim ki göre ḥüsnini eydür ki zehī dōst

42. **dōst:**
Gazel 299
Mısra: **2**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Pervāne kılur şemʿ-i ruḫı mihr ü mehi dōst
Her kim ki göre ḥüsnini eydür ki zehī dōst

43. **dōst:**
Gazel 299
Mısra: **4**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Öpmege elüñ eylemişem başumı tuḫfe
Öpülmez imiş şehler eli çünki tehī dōst

44. **dōst:**
Gazel 299
Mısra: **6**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Lāyıḳ saña kim eyleyesin cevr ü cefālar
Mihr eyleyesin yañıluban gāh gehī dōst

45. **dōst:**
Gazel 299
Mısra: **8**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Dil düzdini ʿadl eyleyüben zülfüñe gel as
Boynuña senüñ düşmeye hergiz güneh-i dōst

46. **dōst:**
Gazel 299
Mısra: **10**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Raḥm eyle Muḥibbī kuluña kim ġam-ı ʿışḳuñ
Ġāret-i dil ü cān itmegi saldı sipeh-i dōst

47. **dōstum:**-*um*
Gazel 307
Mısra: **9**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Kim göre rengīn lebüñle dōstum lüʾlüʾ dişüñ
Diye dürre kim bakar laʿl-i Bedaḫşān'dur ʿabes

48. **dōstlar:**-*lar*
Gazel 312
Mısra: **8**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Baña degdi belā vü miḥnet ü ġam
Olaldan dōstlar Mecnūn'a vāris

49. **dōstum:**-*um*
Gazel 332
Mısra: **7**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Ḫaddüñ üzre zülfüñi komak revā mı dōstum
Kimde İslām olsa komaz Muṣḥaf'uñ üstine ḫāç

50. **dōstlar:**-*lar*
Gazel 338

Mısra: **8**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

İncinür āh eyleyüp zārılık itsem ol ṣanem
Dōstlar gül yapragından terdür ol nāzük mizāc

51. **dōstum:**-*um*
Gazel 339
Mısra: **6**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Kaşlaruñ çīn eyleyüp alduñ ḳarār u ṣabrumı
Ne revādur dōstum almak bu vīrāndan ḫarāc

52. **dōstlar:**-*lar*
Gazel 341
Mısra: **8**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

ʿIşḳuma şāhid degül mi eşk-i surḫ u rūy-ı zerd
Bundan özge dōstlar olmaya ʿuşşāḳa ḥucac

53. **dōstum:**-*um*
Gazel 341
Mısra: **6**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Ḥaḳ katında bir göñül yapmak revādur Kaʿbe'den
Dōstum dil yap ṭavāf-ı Kaʿbe kılma itme ḥac

54. **dōstlar:**-*lar*
Gazel 345
Mısra: **1**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Derdlü oldum dōstlar dermān beni bilmez mi hīç
Cān virürdüm yolına cānān beni bilmez mi hīç

55. **dōstum:**-*um*
Gazel 350
Mısra: **7**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Dōstum medḥüñde didüm bir niçe ġarrā ġazel
Anuñ-içun oldı elfāẓum benüm cümle faṣīḥ

56. **dōstlar:**-*lar*
Gazel 357
Mısra: **7**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Ben ḫarābāt ehli oldum dōstlar şimden girü
Çünki biñ nāzıla sundı bir perī-peyker ḳadeḥ

57. **dōstum:**-*um*
Gazel 361
Mısra: **7**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Kesme zülfüñ dōstum ʿömr-durur ʿāşıḳlaruñ
Bir kıluñ kem oldugın kim isteye ol ola yoḫ

58. **dōstlar:**-*lar*
Gazel 378
Mısra: **5**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

İçmeyem ʿāhd itmiş-idüm dōstlar peymāneyi
Sāḳi-i gül-ruḫ komaz sır ʿahd ü peymānum meded

59. **dōstlar:**-*lar*
Gazel 379
Mısra: **9**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Dōstlar bu cān u dil çıkmazdan öñdin bir nefes
Ol Mesīḥā-dem melek yüzlü nigārumdan meded

60. **dōstlar:**-*lar*
Gazel 385
Mısra: **4**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Niçe yıllardur yanur eşkümle çeşmüm merdümi
Yunmag-ıla olmazımış dōstlar Hindū sefīd

61. **dōst:**
Gazel 398
Mısra: **1**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Saldı dil gerdenine zülfüñ eyā dōst kemend
Eyledi ʿömri dırāz ola bu dīvāneye bend

62. **dōstlar:**-*lar*
Gazel 399
Mısra: **1**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Dōstlar ġam-ḫānesinde eski yārumdur nemed
Ġamgüsārum maḥremüm hem iḫṭiyārumdur nemed

63. **dōstlar:**-*lar*
Gazel 400
Mısra: **6**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Dil ü cān ġamzeleri tīri-y-ile oldı żaʿīf
Dōstlar yalvaralum ol gözi mekkāra meded

64. **dōstum:**-*um*
Gazel 401
Mısra: **2**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Yüzüñ aç kim cümle ʿālem olalar şādān-ı ʿiyd

Merḥabā kıl dōstum kim budurur erkān-ı ʿiyd

65. **dōstum:**-*um*
Gazel 402
Mısra: **12**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Öldürürseñ kūyuña varan n'ola ʿāşıḳları
Sen olursın dōstum ġāzī ben oluram şehīd

66. **dōstum:**-*um*
Gazel 409
Mısra: **1**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Dōstum ʿāşıḳlara raḥm eyleyüp kıl ʿadl ü dād
İster-iseñ bulasın dünyāda sen ʿömr-i ziyād

67. **dōstum:**-*um*
Gazel 414
Mısra: **1**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Dōstum boynuñda n'eyler kākül-i müşgīn kemend
Çünki ben dīvāneyem lāyıḳdurur baña o bend

68. **dōstum:**-*um*
Gazel 417
Mısra: **1**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Dōstum şīrīn kelāmuñ şehd ü şekkerden leẕīẕ
Görinür gülgūn ruḫuñ baña gül-i terden leẕīẕ

69. **dōstum:**-*um*
Gazel 426
Mısra: **7**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Ḳāmet itseñ dōstum kopar ḳıyāmetler hemān
Ehl-i diller çagrışup eydürler āh ol bu mıdur

70. **dōstlar:**-*lar*
Gazel 449
Mısra: **3**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Ten libāsın çāk idersem dōstlar olmaz ʿaceb
Pīrehen dildār-ıla her gice ʿüryān sarmaşur

71. **dōstlar:**-*lar*
Gazel 453
Mısra: **10**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Şemʿ-i ḥüsne yaksa dil pervānesin açmam dehān
Böyle itmek dōstlar ʿışḳ ehlinüñ ādābıdur

72. **dōstum:**-*um*
Gazel 453
Mısra: **1**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Dōstum kūyuñda akan gözlerümüñ ābıdur
Her dem anda iñleyen bu göñlümüñ ṭōlābıdur

73. **dōstum:**-*um*
Gazel 470
Mısra: **1**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Dōstum kūyuñ bu ben dilḫasteye mesken yiter
Bülbül-i bī-çāreye cā olmaga gülşen yiter

74. **dōst:**
Gazel 490
Mısra: **3**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

ʿĀşıḳ oldur görmeye ẓāhir ü bāṭın ġayrı dōst
Ehl-i ḥāl olan bilür uşbu sözüm ẓāhirdedür

dōst ḳavlini:

1. **dōst ḳavlini:**--*i*, --*n*, --*i*
Gazel 236
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin verdiği söz.

ʿUşşāḳa dōst ḳavlini iẕʿān kim itdürür
Tā sen Muḥibbī olmayıcak tercümān-ı dōst

dōst olmaz:

1. **dōst olmaz:**--*maz*
Gazel 221
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir önceki beyitle ilgili olarak aşığın sararmış yüzüne altın ve gümüşün dost olamayacağı vurgulanmıştır.

Yiter ʿuşşāḳa yaşı rūy-ı zerdi Ki bunlar içre olmaz sīm ü zer dōst

dōst vaşlından:

1. **dōst vaşlından:**--*ı*, --*n*, --*dan*
Gazel 210
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye kavuşma.

Dōst vaşlından egerçi kimsene virmez nişān
Cüst ü cüsın līk añsañ eylemez ehl-i ṭaleb

dōstlar:

1. **dōstlar:**
Gazel 159
Mısra: **2**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Aglasam kan aglasam serv-i ḫırāmānum görüp
Dōstlar ayb eylemeñ bu çeşm-i giryānum görüp

2. **dōstlar:**
Gazel 161

Mısra: **1**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Derd-i ışḳa dōstlar hergiz bulınmaz bir ṭabīb
Derdmend-i ışḳ her kanda ola olur ġarīb

3. **dōstlar:**
Gazel 187
Mısra: **3**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

İñlesem aġyār elinden dōstlar olmaz aceb
Ḫār elinden dāyimā gülşende iñler andelīb

4. **dōstlar:**
Gazel 188
Mısra: **5**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

İçeliden dōstlar ġam şerbetin Baña teng olmış-durur iyş ü ṭarab

5. **dōstlar:**
Gazel 190
Mısra: **10**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Āteş-i ġamda uçan altun megesdür iy göñül
Olısardur dōstlar āḫir cihān ḥāli ḫarāb

<u>dōstlık ḥakkı mıdur:</u>

1. **dōstlık ḥaḳḳı mıdur:***--ı, --mı, --dur--lık, --ı, --mı, --dur*
Gazel 368
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dostluk hakkı için anlamında kullanılan kalıp bir sözdür ve sevilen kişinin yaptıklarını yapma,onun düşmanlarından uzak durma gibi samimi düşünceler içerir.

Yād ider her nefes alsa bu Muḥibbī lebüñi
Dōstlık ḥaḳḳı mıdur itmeyesin sen anı yād

2. **dōstlık ḥaḳḳı mıdur:***--ı, --mı, --dur--lık, --ı, --mı, --dur*
Gazel 413
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dostluk hakkı için anlamında kullanılan kalıp bir sözdür ve sevilen kişinin yaptıklarını yapma,onun düşmanlarından uzak durma gibi samimi düşünceler içerir.

Dōstlık ḥaḳḳı mıdur yoluñda Ferhād oldugum
İtmeyesin bu benüm derdüme dermānlar meded

<u>dōstum:</u>

1. **dōstum:**
Gazel 20
Mısra: **8**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Bezm-i ġamda bilmek isterseñ eger nālişlerüm
Dōstum bir kez kulak tut nāy-ı gūyādan yaña

2. **dōstum:**
Gazel 45
Mısra: **1**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Dōstum sen olmasañ gülşen gelür külḫān baña
Senüñ-ile olıcak külḫān olur gülşen baña

3. **dōstum:**
Gazel 66
Mısra: **1**
1. Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

Dōstum sen olmasañ gülşen gelür külḫen baña
Senüñ-ile olıcak külḫen olur gülşen baña

<u>döv:</u>

1. **döysün:***-sün*
Gazel 175
Mısra: **7**
Dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.

Eksük itmez gönderürsin niçe döysün ḫasta dil
Gāh cevr ü geh cefā geh ḫışm u geh nāz ü itāb

2. **döymeye:***-me, -ye*
Gazel 334
Mısra: **3**
Dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.

Döymeye senüñ cefā vü cevrüñe āhen daḫı
Eylemez aña taḥammül göñlüm olsa aña tuç

3. **döymeye:***-me, -ye*
Gazel 368
Mısra: **7**
Dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.

Döymeye ġamzeleri tīrine sīnem siperi
Her kaçan vire kaşı yayına ol çeşmi küşād

4. **döye:***-e*
Gazel 401
Mısra: **7**
Dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.

Niçe bir cevr-ile zecrüñe döye bu ḫasta dil
Gel <u>s</u> evāba gir bugün kılgıl beni ḳurbān-ı ʿiyd

5. **döymek:***-mek*
Gazel 494
Mısra: **7**
Dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.

Döymek ne ʿaceb ḫāṭır-ı ʿuşşāk perīşān
Zülfine ura el uzadup şāne güzeller

<u>dü:</u>

1. **dü:**
Gazel 2
Mısra: **7**
"İki" sayısı.

Ḥa mim ḥarfi dü nāmuñdan işāretdür senüñ
Ḥāya Aḥmed didiler mīme daḫı hem Muṣṭafā

2. **dü:**
Gazel 122
Mısra: **8**
"İki" sayısı.

Didüm ki çekdüm rencini bulmaga ḥüsni gencini
İrmek aña mümkin degül bekler dü zülf-i ejdehā

dü ālem:

1. **dü ālem:**
Gazel 119
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İki dünya; dünya ve ahiret.

Münevverdür dü ālem gün yüzüñden
N'ola dirsem yüzüñe ālem-ārā

dü ʿālem:

1. **dü ʿālem:**
Gazel 365
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İki dünya; dünya ve ahiret.

Dü ʿālem şāhısın çākerlerüñ çok
Kıl anlardan bu kemter bendeñi ʿad

dü ʿālemde:

1. **dü ʿālemde:**-*de*
Gazel 366
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman, daima iki dünya, dünya ve ahiret.

Ṭavāf itmek dilerler Kaʿbe-kūyuñ
Dü ʿālemde budur ʿuṣṣāḳa maḳṣūd

dü ālemde:

1. **dü ālemde:**-*de*
Gazel 209
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman, daima iki dünya, dünya ve ahiret.

Murādumdur dü ālemde viṣālüñ
Murādumı müyesser eyle yā Rab

dü çeşmüñi:

1. **dü çeşmüñi:**-*ü, -n, -i-üñ, -i*
Gazel 224
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözleri-iki göz- kastedilmektedir.

Āhuñı seḥāb eyle başuñ üzre Muḥibbī
Başuñı belā kūhı dü çeşmüñi bıñar it

2. **dü çeşmüñi:**-*ü, -n, -i*
Gazel 266
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözleri-iki göz- kastedilmektedir.

Āh eyle bulutlar gibi dursun serüñ üzre
Başuñı belā kuhı dü çeşmüñi bıñar it

dü cihān içre:

1. **dü cihān içre:**
Gazel 392
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İki cihanda da(dünya ve ahiret anlamında kullanılmıştır).

Kim ire dergehüñe ire murādına o dem
Dü cihān içre çü ʿāşıḳlara sensin maḳṣūd

duā:

1. **duā:**
Gazel 9
Mısra: **6**
Allah'a yalvarma; niyaz.

Cevr oklarıyla ger beni öldürseñ iy ḥabīb
Āḫir nefesde eyleye cānum duā saña

2. **duāsı:**-*s, -ı*
Gazel 97
Mısra: **13**
Allah'a yalvarma; niyaz.

Bu-durur dāyim Muḥibbī'nüñ duāsı rūz u şeb
Raḥmetin günden güne kılsun mezīd Raḥmān aña

3. **duālar:**-*lar*
Gazel 194
Mısra: **14**
Allah'a yalvarma; niyaz.

İy Muḥibbī ṣubḥ-ı vaṣlın isteyüp eyle niyāz
Didiler olur seḥergehler duālar müstecāb

duʿā:

1. **duʿāyı:**-*(y)ı*
Gazel 294
Mısra: **5**
Allah' a yalvarma, niyâz.

Olam sālim baña kılmañ duʿāyı
Selāmet istemez ehl-i melāmet

duā eyler:

1. **duā eyler:**-*le, -r*
Gazel 160
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dua etmek, yalvarmak.

Muḥibbī cürm ü işyānın añup her dem duā eyler
Duāsın müstecāb eyle dilegüm bu-durur yā Rab

duā ideler:

1. **duā ideler:**-*e, -ler*
Gazel 77
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'a (C.C.) karşı rağbet, niyaz, yalvarış, tazarruda bulunmak.

Ḳabrüm üzre gelicek nāz-ıla iy serv-i sehī
İdeler saña duā cümle giyāhum ṣanemā

duā itdi:

1. **duā itdi:**-*di*
Gazel 120
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dua etmek.

Serv görse ḳaddüñi diye saña ömr-i dırāz

İşidüp bunı çınār el kaldurup itdi duā

duāmuz:

1. **duāmuz:**--*muz*
Gazel 172
Mısra: **12**
Allah'a yalvarma; niyaz.

Bende-i maḫlaṣ Muḥibbī bendeñ olmışdur senüñ
Bendelikden çıkmasun budur duāmuz yā Mucīb

duāsın:

1. **duāsın:**--*sın*
Gazel 160
Mısra: **12**
Allah'a yalvarma; niyaz.

Muḥibbī cürm ü işyānın añup her dem duā eyler
Duāsın müstecāb eyle dilegüm bu-durur yā Rab

duʿā-yı devletüñi:

1. **duʿā-yı devletüñi:**--*ü, --n, --i*
Gazel 260
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) mutluluk ya da ululuk için edilen dua.(aşık bu duayı sevgili için etmektedir.).

Ben duʿā-yı devletüñi eylerem her ṣubḥ u şām
Umaram ola ḳabūl gel ṣubḥ-ıla şāmum ilet

dūd:

1. **dūd:**
Gazel 383
Mısra: **2**
Duman II Âşığın ah dumanı.

Lebi üstinde ḫāl-i ʿanber-ālūd
Görinür āteşīn laʿl üzre san dūd

2. **dūd:**
Gazel 390
Mısra: **2**
Duman II Âşığın ah dumanı.

Yanalı ʿışḳ āteşiyle hemçü ʿūd
Çıksa başumdan ʿaceb olmaya dūd

dūd çıkdı:

1. **dūd çıkdı:**--*dı*
Gazel 373
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Duman çıkması.

Āteş-iʿışḳuñ yanaldan sīnem üzre çıkdı dūd
Ol sebebden görinür çarḫuñ yüzi dāyim kebūd

dūd çıkmaya:

1. **dūd çıkmaya:**--*ma, --y, --a*
Gazel 397
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kara duman çıkması(aşığın iniltileri bağlamında).

Āh eyledükçe olsa ʿaceb mi bu çarḫ kebūd
Dem var mı aña çıkmaya dil āteşiyle dūd

dūd ki:

1. **dūd ki:**
Gazel 88
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kara duman.

Āh eyledükçe derd-i dilüm olur āşikār
Hīç saklanur mı dūd ki bir yirde nār ola

dūd revzenden çıkar:

1. **dūd revzenden çıkar:**--*n, --den, --ar*
Gazel 167
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kara dumanların pencereden çıkması kastedilir.

Āteşe dil yandugına āhum olmışdur nişān
Dūd revzenden çıkar ger āteşe yansa kebāb

dūd-ı āh:

1. **dūd-ı āh:**
Gazel 185
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah dumanı; aşığın çektiği aşk derdi sebebiyle inlemesi sonucu yüreğindeki aşk ateşinden çıkan dumanlar.

Āşiyān olalı serde dūd-ı āh
Baña Mecnūn diyü virdiler laḳab

dūd-ı āhum:

1. **dūd-ı āhum:**-*um*
Gazel 43
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çekilen ateşli âhlardan çıkan duman, yürek yangını.

İki aynumdan revān oldı iki cū kim göre
Başum üzre dūd-ı āhum diye kūhistān baña

2. **dūd-ı āhum:**-*um*
Gazel 84
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çekilen ateşli âhlardan çıkan duman, yürek yangını.

Saçalıdan mezra-ı dilde maḥabbet toḫmını
Dūd-ı āhum ebr olup göz yaşı bārāndur baña

3. **dūd-ı āhum:**--*u, --m*
Gazel 267
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çekilen ateşli âhlardan çıkan duman, yürek yangını.

Bu dil yanup başumdan dūd-ı āhum
Çıkar mı ʿışḳda olmasa ḥarāret

4. **dūd-ı āhum:**--*u, --m*
Gazel 262
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ahın dumanı, çekilen ateşli ahlardan çıkan duman.

Yücedür ḳaṣr-ı vaṣla irişilmez
Egerçi dūd-ı āhum perr ü bālest

dūd-ı āhumdan:

1. **dūd-ı āhumdan:**--*u, --m, --dan*
Gazel 393
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ahımın dumanı.

Şöyle yakdı āteş-i ʿışḳ uşbu göñlüm ḫānesin
Dūd-ı āhumdan göründügi budur çarḫuñ kebūd

dūd-ı āhumı:

1. **dūd-ı āhumı:**--*u, --mı*
Gazel 155
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın kederinden dolayı ağzından çıkan "ah"ların dumanı.

Ebr-i miḥnet sandılar gördükde dūd-ı āhumı
Didiler seyl-i belādur çeşm-i giryānum görüp

dūd-ı dil:

1. **dūd-ı dil:**
Gazel 456
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül dumanı ll yürekten çıkan ah.

Her kaçan āteş-i ġam bu dil-i ġamnāke çıkar
Dūd-ı dil āhum ile ḳubbe-i eflāke çıkar

dūd-ı dilüm:

1. **dūd-ı dilüm:**--*ü, --m*
Gazel 296
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Yanmış) Gönülden çıkan duman. || Aşığın yüreğinden çıkan ah.

ʿIşḳ āteşiyle dūd-ı dilüm elde ʿalem-vār
Sulṭān-ı ġam-ı ʿışḳa bu yitmez mi ʿalāmet

2. **dūd-ı dilüm:**--*ü, --m*
Gazel 303
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Yanmış) Gönülden çıkan duman. || Aşığın yüreğinden çıkan ah.

Bu dūd-ı dilüm gerçi ki eflāke irişdi
Sen māha velī itmedi āhum eser iy dōst

düken-:

1. **dükenür:**-*ür*
Gazel 76
Mısra: **6**
Bitmek, sona ermek.

Niār eyle ayagına nigāruñ cevher-i eşki
Dükenür sanma iy göñlüm ider çeşmüm o dem peydā

2. **dükenmeye:**-*me, -y, -e*
Gazel 250
Mısra: **2**
Bitmek, sona ermek.

Eger derdümi eylersem ḥikāyet
Dükenmeye ola rūz-ı ḳıyāmet

3. **dükenür:**-*ür*
Gazel 332
Mısra: **10**
Bitmek, sona ermek.

Gevher-i eşki Muḥibbī pāyına meh-rūlaruñ
Dükenür sanma dükenmez yimeyüp ġam turma saç

düken:

1. **dükenmez:**-*mez*
Gazel 332
Mısra: **10**
Bitmek, sona ermek.

Gevher-i eşki Muḥibbī pāyına meh-rūlaruñ
Dükenür sanma dükenmez yimeyüp ġam turma saç

2. **dükenmez:**-*mez*
Gazel 433
Mısra: **10**
Bitmek, sona ermek.

Muḥibbī sözleridür dürr ü cevher
Dükenmez ḫarc kılsun göñli kāndur

düldül:

1. **düldül:**
Gazel 436
Mısra: **8**
At. II Düldül: Hazreti Ali'nin atının ismi.

Ger süvār olsa semend-i nāz-ıla ol şehsüvār
Aç gözüñ eyle naẓar yil gibi ol düldül geçer

duman:

1. **duman:**
Gazel 418
Mısra: **10**
Ateşten kalkan siyah hava, sis, pus.

Jeng-i ẓulmetden Muḥibbī pāk kıl gel ḳalbüñi
Rūz-ı rūşen var-iken kimse duman görmez leẕīẕ

duman it:

1. **duman it:**
Gazel 214
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kötü duruma sokmak,dağıtmak.

Göz yaşını akıt öte geçe tā ki semekden
Āhuñ-ıla cihān yüzini ser-cümle duman it

dün:

1. **dün:**
Gazel 3
Mısra: **1**
Bir önceki gün, geçmiş zaman.

Dün gice nāgāh irişdi gūşuma bir ḫoş nidā
Kim-durur āşıḳlar içre eyleye cānın fedā

2. **dün:**
Gazel 14
Mısra: **9**
Bir önceki gün, geçmiş zaman.

Zülfi ile dün gice didüm muṭavvel ḳıṣṣamı
Didi dilber bir uzun efsāne söylersin baña

3. **dün:**
Gazel 159
Mısra: **5**
Bir önceki gün, geçmiş zaman.

Dün beni öldürdügine döndi inkār eyledi
Ḫançerinde buña ne şāhid gerek kanum görüp

4. **dün:**
Gazel 177
Mısra: **7**
Bir önceki gün, geçmiş zaman.

Ḫaddüñüñ dün ẕikrin itdüm gülşen içre ḫusrevā
Şāḫ-ı gülden yire düşdi vālih oldı andelīb

5. **dün:**
Gazel 253
Mısra: **1**
Bir önceki gün, geçmiş zaman.

Sunup dün bādeyi pīr-i ḫarābāt
Didi taʿcīl-i fi't- teʾḫīr-i āfāt

6. **dün:**
Gazel 335
Mısra: **5**
Bir önceki gün, geçmiş zaman.

Dün devā sordum ṭabībe ʿışḳ içün
Didi ölmekdür aña ancak ʿilāc

dün gice:

1. **dün gice:**
Gazel 166
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dün gece.

Dün gice ḳaṣd eyledüm tā kim görem rūy-ı ḥabīb
Māni oldı araya girdi bulut gibi raḳīb

2. **dün gice:**
Gazel 297
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dün gece.

Dün gice geşt eyledüm ben kūy-ı cānānı dürüst
Bir ramaḳ kaldı bu yolda kim virem cānı dürüst

dün gün:

1. **dün gün:**
Gazel 286
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gece gündüz.

Hem-demüñ dünyāda bir gün yüzlü cānān oldı tut
Maḥremüñ dün gün meh ü ḫurşīd-i raḫşān oldı tut

dün oldı:

1. **dün oldı:**--*dı-dı*
Gazel 303
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşağılık olma.

Dün oldı günüm hicr-ile iy şāh-ı cefākār
Raḥm eyle benüm hālüme düşmen güler iy dōst

dünyā:

1. **dünyāda:**-*da*
Gazel 409
Mısra: **8**
Âlem, cihan, yeryüzü.

İster-iseñ ölmeyüp tā ḥaşr zinde kalasın
Cidd-ile cehd eyleyüp dünyāda kazan yaḫşı ad

2. **dünyā:**
Gazel 4
Mısra: **7**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Gerçi dünyā ḫalḳı māyil dürlü dürlü nimete
Baña gelmez ḫūn-ı dilden özgeye hīç iştihā

3. **dünyādan:**-*dan*
Gazel 33
Mısra: **2**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Yār olmazsın didüm iy pür-cefā
Didi kim gördi bu dünyādan vefā

4. **dünyāya:**-*y, -a*
Gazel 41
Mısra: **11**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Baña bu dünyāya sulṭān olmadan
Yigdür olmak āsitānuñda gedā

5. **dünyāda:**-*da*
Gazel 73
Mısra: **11**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Dünyāda aceb olmaya ger olsa inḳılāb
Āḳil aña dil vire mi anda şer ola

6. **dünyāda:**-*da*
Gazel 76
Mısra: **18**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Muḥibbī niçe medḥ itsün nigāruñ ḫüsn-i gülzārın
Gören dir oldı dünyāda ki san bāġ-ı irem peydā

7. **dünyāyı:**-*(y)ı*
Gazel 77
Mısra: **6**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Dutdı eşküm sipehi cümle cihānı düpdüz
Cem ola ġarḳ ide dünyāyı sipāhum şanemā

8. **dünyā:**
Gazel 119
Mısra: **17**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Ömür dünyā gibi çün bī-vefādur
Dirīg itdi buña Cemşīd ü Dārā

9. **dünyāya:**-*y, -a*
Gazel 217
Mısra: **7**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Dünyāya göñül baglama çün ehl-i sefersin
Kim itdi ki sen eyleyesin anda iḳāmet

10. **dünyāda:**-*da*
Gazel 233
Mısra: **9**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Bilür dünyāda yokdur şād-mānī
Muḥibbī eyler anuñçün ferāġat

11. **dünyā:**
Gazel 238
Mısra: **7**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Çünki dünyā bī-vefādur var u yogı bir gerek
Her ki ʿāḳildür anuñ yanında birdür nīst ü hest

12. **dünyāda:**-*da*
Gazel 251
Mısra: **7**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Ẕelīl olup gedā-yı ʿışḳ dünyāda çeke miḥnet
Bekā mülkinde ol sulṭān olup bulur niçe ʿizzet

13. **dünyāda:**-*da*
Gazel 253
Mısra: **12**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Eger ḫāk-i derüñ mesken olursa
Yiter dünyāda baña bu maḳāmāt

14. **dünyāda:**-*da*
Gazel 267
Mısra: **7**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Koma dünyāda bir taş üzre taşı
Sınuk göñülleri eyle ʿimāret

15. **dünyāda:**-*da*
Gazel 286
Mısra: **1**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Hem-demüñ dünyāda bir gün yüzlü cānān oldı tut
Maḥremüñ dün gün meh ü ḫurşīd-i raḫşān oldı tut

16. **dünyāya:**-*(y), -a*
Gazel 309
Mısra: **7**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Dünyāya bugün meyl ideyim dime ḫaṭādur
Dil ḫānesini eyleme iy dōst mülevves

17. **dünyāya:**-*y, -a*
Gazel 330
Mısra: **3**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Dünyāya naẓar eylemedüñ faḳr idi faḫruñ
Hem geymedüñ egnüñe alup aṭlas u dībāc

18. **dünyāya:**-*ya*
Gazel 361
Mısra: **5**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Virse dünyāya göñül senüñle degül pāyidār
Bir ribāṭ-ı köhnesin anda bir günlik konuḫ

19. **dünyāda:**-*da*
Gazel 399
Mısra: **3**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Ben gedāya lāyıḳ olmaz dünyāda illā ki bu
Ḫilʿat ü tāc u ḳabā ʿizz ü vaḳārumdur nemed

20. **dünyāda:**-*da*
Gazel 409
Mısra: **2**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Dōstum ʿāṣıḳlara raḥm eyleyüp kıl ʿadl ü dād
İster-iseñ bulasın dünyāda sen ʿömr-i ziyād

21. **dünyāya:**-*(y), -a*
Gazel 424
Mısra: **7**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Sakın aldanma sakın dünyāya dil virme sakın
Kamu ʿālem ḫalḳını bir bir olup ejder yakar

22. **dünyāya:**-*ya*
Gazel 454
Mısra: **7**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Dilüm miḥnet demin dünyāya virmez
Bilür ḳadrin maḥabbet ʿālemidür

23. **dünyāya:**-*y, -a*
Gazel 463
Mısra: **11**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Olup dünyāya māyil cemʿ idenler
Geçer āḫir yire Ḳārūn'a beñzer

24. **dünyāya:**-*ya*
Gazel 481
Mısra: **13**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Virmese dünyāya dil itmeñ Muḥibbī siz ʿaceb
Çünki anuñ her ne iderse işi merdānedür

25. **dünyā:**
Gazel 497
Mısra: **2**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Cevr ider kılmaz vefā ol dilber-i raʿnā geçer
Bī-vefālık resmini kılmakda san dünyā geçer

26. **dünyā:**
Gazel 498
Mısra: **12**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

İy Muḥibbī şādılık gelse gelür ardınca ġam
Anuñ-içundur ki dünyā inḳılāb üstindedür

27. **dünyā:**
Gazel 499
Mısra: **13**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Bir ʿacūze köhnedür dünyā
Muḥibbī virme dil
Ḫayra irşād eylemez dāyim
ḍalāl üstindedür

28. **dünyā:**
Gazel 500
Mısra: **11**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Sakın aldanma dilā dünyā ider
şād u feraḥ
Durmaz ardınca hemān ġamla
nedāmetler gelür

29. **dünyāya:***-(y), -a*
Gazel 500
Mısra: **13**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

İy Muḥibbī aç gözüñ dünyāya
bakup ʿibret al
Dürlü dürlü gösterür nakş u
ʿalāmetler gelür

dünyā fikrini itme:

1. **dünyā fikrini itme:***--i, --n, --i, --me*
Gazel 369
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Geçici Dünya'nın heveslerine kapılmamak gerektiği kastedilmektedir.

İy Muḥibbī itme dünyā fikrini
añ āḫirüñ
Kanda gitdi Ḫusrev ü Cemşīd ü
Dārā Keyḳubād

dünyā ḥüsnine:

1. **dünyā ḥüsnine:***--i, --n, --e*
Gazel 405
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Geçici ve fani dünyanın güzelliği.

Būyına aldanma dil virme bu
dünyā ḥüsnine
Cidd ü cehd eyle düriş bir yār
bul kim ola ferd

dünyā kārbān:

1. **dünyā kārbān:**
Gazel 334
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya kafilesi.

Bir ribāṭ-ı köhne dünyā kārbān
ḫalḳ-ı cihān
Kim bugün aña konarsa dirler
aña arta güç

dünyā metāʿına:

1. **dünyā metāʿına:***--n, --a*
Gazel 445
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya malı(geçici heves ve istek).

Kim māyil ola dünyā metāʿına
cemʿ ider
Ḳārūn-vār ʿakıbet anı zemīn
tutar

dünyā niçelerden kaldı senden dahı kalısar:

1. **dünyā niçelerden kaldı senden daḫı kalısar:***--ler, --den, --dı, --den, --ı, --sar*
Gazel 291
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) yalancı dünyadan nice kişiler geçtiği,sevgilinin de saltanatının sona ereceği-ondan da geçeceği- söylenmektedir.

Niçelerden kaldı dünyā kalısar
senden daḫı
Bu ribāṭa kim kona göçmek
muḳarrer boldı tut

dünyā vü māfīhā:

1. **dünyā vü māfīhā:**
Gazel 2
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya ve dünyanın içinde olan her şey II tüm dünya, tüm insanlar.

Çeşm-i ālem cümle nūruñdan
münevverdür senüñ
Yoluña olsa n'ola dünyā vü
māfīhā fedā

dünyāya aldanma:

1. **dünyāya aldanma:***--y, --a, --ma*
Gazel 325
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gelip geçici dünyanın;heves,istek ve arzularına kanmamak kastedilir.

Vefā umma Muḥibbī bī-vefādan
Sakın dünyāya aldanma gözüñ
aç

dünyāya dil baglamak:

1. **dünyāya dil baglamak:***-mak*
Gazel 35
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünya hayatına ve işlerine önem vermek,onları her şeyin üstünde tutmak.

İy Muḥibbī baglamak dünyāya
dil lāyıḳ degül
Çünki senden olısardur āḳıbet
ālem cüdā

dünyāyı añma:

1. **dünyāyı añma:***--y, --ı, --ma*
Gazel 308
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Geçici dünyaya heveslenmemek,ondan söz etmemek kastedilmektedir.

İy Muḥibbī añma dünyāyı ki ol
bir cīfedür
Pāk-dāmān ol sakın itme anuñla
var baḫs

dünyā-yı denī dāmına:

1. **dünyā-yı denī dāmına:***-ı, -na*
Gazel 88
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alçak dünyanın damı,çatısı. (Beyitte geçici dünyanın lezzet ve meyvelerine kanmak) kastedilmiştir.

Andan düşer mi āşıḳa Anḳā-yı
Ḳāf iken
Dünyā-yı denī dāmına düşüp
şikār ola

dünyā-yı dūna:

1. **dünyā-yı dūna:**-+*a*
Gazel 168
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alçak, aşağılık dünya.

Evvelinde şīr içürür döner āḫir sem virür
Aldanup dünyā-yı dūna eyleme anı ṭaleb

2. **dünyā-yı dūna:**--*a*
Gazel 488
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alçak, aşağılık dünya.

Ol mücerred cān-ıla dünyā-yı dūna vir ṭalāḳ
Nev-ʿarūs-ı dehr bir mekkāre vü muḥtāladur

dünyāyı tutdı:

1. **dünyāyı tutdı:**--*y, --ı, --dı*
Gazel 225
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok yayılmak, her yere dağılmak.

Ser çekdi bu dil āteşi eflāke ʿalem-vār
Eşküm sipehi tutdı bu dünyāyı tamāmet

dünyāyı zemm eyledi:

1. **dünyāyı ẕemm eyledi:**--*di*
Gazel 101
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Geçici dünyanın ve bu dünyada yapılan geçici,yararsız işlerin yerilip,ayıplanması ve kınanması.

Eyledi dünyāyı ẕemm ol Ḫālıḳ-ı perverdigār
Didi her kim āḫiret isterse bakmaz ol yaña

dünye:

1. **dünyede:**-*de*
Gazel 376
Mısra: **11**
(Ar.) İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

Beni dūr itdi kapuñdan dünyede bī-dīn raḳīb
Dilegüm budur Ḫudā'dan ol da ola nā-bedīd

düpdüz:

1. **düpdüz:**
Gazel 8
Mısra: **8**
Baştan başa, tamamıyla, dümdüz.

Derd-i hicrüñle şehā şöyle enīs oldı göñül
Bu cihānuñ derdleri dermān gelür düpdüz baña

düpdüz dutdı:

1. **düpdüz dutdı:**-*dı*
Gazel 77
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Baştan başa, tamemen tutmak.

Dutdı eşküm sipehi cümle cihānı düpdüz
Cem ola ġarḳ ide dünyāyı sipāhum şanemā

dür:

1. **dür:**
Gazel 27
Mısra: **5**
Ara vermeden, sürekli olarak.

Kapusından beni dūr olsun dimiş
Anı ẕillet sanma izzetdür baña

2. **durmaz:**-*maz*
Gazel 76
Mısra: **14**
Ara vermeden, sürekli olarak.

Lebümi agzuña alsañ anı tiryāk-durur sakla
Sakın sen zülf-i mārından ider durmaz o sem peydā

3. **durmaz:**-*maz*
Gazel 189
Mısra: **4**
Ara vermeden, sürekli olarak.

Cemāli dūr olalı gözlerümden
Sanasın ebrdür durmaz döker āb

4. **durmaz:**-*maz*
Gazel 455
Mısra: **4**
Ara vermeden, sürekli olarak.

Gözlerüm gözgülerinden yaşum olmışdur revān
İñlerem göñlüm benüm durmaz döner dōlābdur

5. **durmaz:**-*maz*
Gazel 500
Mısra: **12**
Durmadan, devamlı, sürekli.

Sakın aldanma dilā dünyā ider şād u feraḥ
Durmaz ardınca hemān ġamla nedāmetler gelür

6. **dürdi:**-*di*
Gazel 159
Mısra: **9**
1. Bükmek, katlamak, tomar hâline getirmek. 2. Toplamak, devşirmek. 3. Buruşturmak.

İy Muḥibbī dürdi şirüñ defterini ehl-i naẓm
Gül gibi her yıl başında tāze dīvānum görüp

7. **dürlü:**-+*lü*
Gazel 2
Mısra: **1**
"Türlü", çeşit çeşit, farklı.

Āh kim vardur benüm başumda biñ dürlü hevā
Ger ināyet itmeseñ ömrüm olur cümle hebā

8. **dur:**
Gazel 60
Mısra: **3**
-dır, -dir, -dur, -dür bildirme eki.

Zekāt-ı ḥüsnüñi kāmil olup dur gel edā eyle
Yüzüñden burḳaı keşf it ki var kapuñda sāyilhā

9. **dürler:**-*ler*
Gazel 7
Mısra: **9**
İnci. || Divan edebiyatında sevgilinin dişleri, teri, vuslatı, aşığın gözyaşı, şairin şiiri ve güzel söz yerine kullanılır.

Rişte-i cān üzre düzdüñ naẓmuñı dürler gibi
Ehl-i naẓm içre Muḥibbī ḫāk-i pā oldum saña

10. **dür:**
Gazel 81
Mısra: **2**
İnci. || Divan edebiyatında sevgilinin dişleri, teri, vuslatı, aşığın gözyaşı, şairin şiiri ve güzel söz yerine kullanılır.

Başuma āhum şuāı tāc-ı efserdür baña
Eşk-i çeşmüm virdügi ḫilat ser-ā-ser dür baña

11. **dürler:**-*ler*
Gazel 472
Mısra: **5**
İnci. || Divan edebiyatında sevgilinin dişleri, teri, vuslatı, aşığın gözyaşı, şairin şiiri ve güzel söz yerine kullanılır.

Dökse gözüm ṣadefleri dürler ʿaceb degül
Zīrā ki yaşı cümle anuñ dāne dānedür

12. **dür:**
Gazel 413
Mısra: **7**
Dur! anlamında emir bildiren uyarı ifadesi.

Dür kılma gül yüzüñden bu dil-i ṣad-pāreyi
İtmesün tā ṣubḥ olınca āh u efġānlar meded

dur-:

1. **durmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 355
Mısra: **2**
Durmadan, devamlı, sürekli.

Rūze geçdi sāḳiyā al elüñe gülgūn ḳadeḥ
Durmasun devr eylesün meclisde günāgūn ḳadeḥ

dür dişi fikri ile:

1. **dür dişi fikri ile:**-*-le*
Gazel 111
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin inci gibi küçük-beyaz dişlerinin düşünülmesi,hayal edimesi.

Dür dişi fikri ile düşdüm yine bir āleme
Her ṭarafdan eşk-i çeşmüm görinür deryā baña

dür idersin:

1. **dür idersin:**-*-e, -r, -sin*
Gazel 204
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) 1) Gözyaşları içinde bırakmak. 2) Katlayıp,buruşturup bir kenara atmak.

Nedendür ehl-i ışḳı dür idersin
Raḳībi idesin dāyim muḳarreb

dür itdi:

1. **dür itdi:**-*-di*
Gazel 376
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzaklaştırmak.

Beni dür itdi kapuñdan dünyede bī-dīn raḳīb
Dilegüm budur Ḫudā'dan ol da ola nā-bedīd

2. **dür itdi:**-*-di*
Gazel 428
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzaklaştırmak.

Kūy-ı dilberden beni dür itdi ol bī-dīn raḳīb
Şimdi bildüm kim o kāfir ādemüñ şeyṭānıdur

dür itmek:

1. **dür itmek:**-*-mek*
Gazel 312
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzak tutmak, uzaklaştırmak.

Kapuñdan beni dür itmek murādı
Raḳībe dir-isem ben tañ mı ḥāriṣ

dür kılduñ:

1. **dür kılduñ:**-*-du, -n*
Gazel 348
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgiliden uzak kalması.

Ḫāk-i pāyüñe Muḥibbī diledi süre yüzin
Dür kılduñ güzelüm itdüñ aña ẓulm-ı ṣarīḥ

dür kılma:

1. **dür kılma:**-*ma*
Gazel 3
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzak kılmak,uzak bırakmak.

Giceler zārīlık eyle dök gözüñüñ yaşların
Raḥmetüñden dür kılma kullaruñ yā Rabbenā

dür olaldan:

1. **dür olaldan:**-*-a, -l, -dan*
Gazel 492
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzak kalalı, uzak kaldığından beri.

Dür olaldan işigüñden gündüzüm san gicedür
Bir nefes senden cüdālık ʿāşıḳa biñ yıl-durur

dür olalı:

1. **dür olalı:**-*-a, -lı*
Gazel 189
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzak olalıdan beri, uzak düşeli.

Cemāli dür olalı gözlerümden
Sanasın ebrdür durmaz döker āb

dür olam:

1. **dür olam:**-*-a, -m*
Gazel 130
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Uzak kalmak. 2)Vuslata erişmek.

Niçeye dek gül yüzüñden dür olam
Giderem ben ol semenberden yaña

dūr oluban:

1. **dūr oluban:**--*uban*
Gazel 452
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzak olmak,ayrı kalmak.

Cān u dilden deyr ara sevdüm yine bir muġbeçe
Deyrden dūr oluban çıkmam meger cānum çıkar

dürdāne:

1. **dürdānelerdür:**-*ler*, -*dür*
Gazel 343
Mısra: **7**
İnci. || Divan edebiyatında sevgilinin dişleri, teri, vuslatı, aşığın gözyaşı, şairin şiiri ve güzel söz yerine kullanılır.

Gözüm yaşı benüm dürdānelerdür
Bu çeşmümdür ṣadef eyler ʿayān genc

dür-dāne:

1. **dür-dānedür:**-*dür*
Gazel 481
Mısra: **12**
İnci. || Divan edebiyatında sevgilinin dişleri, teri, vuslatı, aşığın gözyaşı, şairin şiiri ve güzel söz yerine kullanılır.

Meyl iderse gözlerüm yaşına yār olmaz ʿaceb
Çünki ḳadrini bilür her biri bir dür-dānedür

2. **dür-dāneler:**-*ler*
Gazel 485
Mısra: **3**
İnci. || Divan edebiyatında sevgilinin dişleri, teri, vuslatı, aşığın gözyaşı, şairin şiiri ve güzel söz yerine kullanılır.

Baḥr-ı ġamda bakduguñca gördügüm dür-dāneler
Dāne dāne oldı eşk-i dīde-i Mecnūn tamar

dür-dāne olur:

1. **dür-dāne olur:**--*ur*
Gazel 487
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnci tanesi olmak(kıymet bilmek anlamında).

Ḳaṭredür gerçi suḥen līk dehenden çıkıcak
Ḳıymetin kim ki bilür ol aña dür-dāne olur

dür-i ġalṭān dizer:

1. **dür-i ġalṭān dizer:**--*e*, --*r*
Gazel 121
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözyaşları ve ağlaması bağlamında gözlerinden yuvarlanan inciler çıktığı kastedilir.

Kan yaşumla al olalıdan benüm kirpüklerüm
Merdüm-i çeşmüm dizer her dem dür-i ġalṭān aña

düriş:

1. **düriş:**
Gazel 221
Mısra: **3**
Çalışmak, çabalamak, gayret etmek, mücadele etmek, ikdam etmek, sa'yetmek.

Düriş ḫayr it ki tā ḫayr ile aduñ
Añıla olma sakın şūr u şer dōst

2. **düriş:**
Gazel 405
Mısra: **8**
Dürüst, doğru.

Būyına aldanma dil virme bu dünyā ḥüsnine
Cidd ü cehd eyle düriş bir yār bul kim ola ferd

dürler çıkarup:

1. **dürler çıkarup:**--*a*, --*r*, --*up*
Gazel 184
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) anlam denizinden inciler yani seçilmiş kelimeler ve sözler çıkarma durumu kastedilir.

Ġavvāṣ olayın yine bu söz baḥrına dalup
Dürler çıkarup arż ideyim ger ola ṭālib

dürler gibi:

1. **dürler gibi:**-+*ler*
Gazel 181
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnci gibi değerli mücevherler.

Dakdı dilber gūşına bu sözlerüm dürler gibi
Eyledi taḥsīn Muḥibbī'ye bu eşārum görüp

dürlerle tolıdur:

1. **dürlerle tolıdur:**-*dur*
Gazel 39
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnci,mercan ve değerli taşlarla dolu olma hali.

Tolıdur dürlerle bagrum ḫūnı mercāndur baña
Bulınur zīrā gözümüñ yaşı ummāndur baña

dürlü:

1. **dürlü:**
Gazel 17
Mısra: **2**
"Türlü", çeşit çeşit, farklı.

Olaldan ḫasta-dil ışḳıyla şeydā
Alupdur başına biñ dürlü ġavġā

2. **dürlü:**
Gazel 28
Mısra: **10**
"Türlü", çeşit çeşit, farklı.

Ḫāller āşūb u gözler fitne müjgānlar belā
İy Muḥibbī her biri bir dürlü āfetdür saña

dürlü derde:

1. **dürlü derde:**-+*e*
Gazel 181
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çeşit çeşit,çok dert ile boğuşmak.

Kūy içre olmış iken dürlü derde mübtelā
Ol ṭabīb itdi ilācum dilde bīmārum görüp

dürlü dürlü:

1. **dürlü dürlü:**
Gazel 4
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çeşit çeşit.

Gerçi dünyā ḫalḳı māyil dürlü dürlü nimete
Baña gelmez ḫūn-ı dilden özgeye hīç iştihā

2. **dürlü dürlü:**--*lü, --lü*
Gazel 500
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çesit çesit, farklı farklı.

İy Muḥibbī aç gözüñ dünyāya bakup ʿibret al
Dürlü dürlü gösterür nakş u ʿalāmetler gelür

dürlü niʿmetler:

1. **dürlü niʿmetler:**--*lü, --ler*
Gazel 427
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çeşitli, türlü nimetler.

Döküben dürlü niʿmetler cihān ḫalḳın ġanī itdi
Ara yirde sınan ancak hemān Mecnūn çanagıdur

dürlü renc çekmiş iken:

1. **dürlü renc çekmiş iken:**--*miş, --ken*
Gazel 337
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın farklı farklı ıztırap ve sıkıntı çektiği ifade edilmektedir.

Vaṣla irdüm çekmiş iken niçe yıllar dürlü renc
Ḥamdü-lillāh rāyegān girdi elüme gizlü genc

durma:

1. **durma:**
Gazel 189
Mısra: **6**
Durmadan, devamlı, sürekli.

Mey-ile ḫoş olur āvāzı çengüñ
Bize sun sāḳiyā durma mey-i nāb

durmaz:

1. **durmaz:**
Gazel 84
Mısra: **8**
Durmadan, devamlı, sürekli.

Rūz-ı hicrüñde görenler beni tenhā sanmasun
Ġuṣṣa ġam durmaz gelür her biri mihmāndur baña

durmaz kılur:

1. **durmaz kılur:**--*maz, --ur*
Gazel 316
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ara vermeden,dinlenmeden sürekki devam eden bir inleyiş kastedilmektedir.

Hicr elinden ġam bucagında yatup bu ḫasta dil
Ney gibi durmaz kılur feryād u efġān-ıla baḫs

dürr:

1. **dürre:**-*e*
Gazel 307
Mısra: **10**
İnci. || Divan edebiyatında sevgilinin dişleri, teri, vuslatı, aşığın gözyaşı, şairin şiiri ve güzel söz yerine kullanılır.

Kim göre rengīn lebüñle dōstum lüʾlüʾ dişüñ
Diye dürre kim bakar laʿl-i Bedaḫşān'dur ʿabeş

dürr ü cevāhir tāc virseler:

1. **dürr ü cevāhir tāc virseler:**--*se, --ler*
Gazel 113
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Allah için dünya malını,mülkünü terk eden için "ona inci ve değerli taşlarla süslü hükümdarlık tacı verseler"onu kabul etmezdi,makbul görmezdi anlamı katılmıştır.

Ḥaḳ yolında iḫtiyār-ı faḳr idüp faḫrum didi
Geymez-idi virseler dürr ü cevāhir tāc aña

dürr ü cevher:

1. **dürr ü cevher:**
Gazel 433
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnci ve mücevher. II Güzel, değerli söz(ler).

Muḥibbī sözleridür dürr ü cevher
Dükenmez ḫarc kılsun göñli kāndur

dürr ü cevherdür:

1. **dürr ü cevherdür:**-*dür*
Gazel 51
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnci ve değerli taşlar.

Dürr ü cevherdür gözüm yaşı niār itdüm yine
Ḫ̆āce-i ışḳam ġam u ġuṣṣa tecemmüldür baña

dürr ü cevherlerle:

1. **dürr ü cevherlerle:**--*ler, --le*
Gazel 447
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnci,mercan ve mücevher(değerli taşlar bağlamında).

Agırınca dürr ü cevherlerle tartılsa n'ola
Olʿazīzüm Mıṣr-ı ḫüsnüñ Yūsuf-ı Kenʿān'ıdur

dürr ü gevherden:

1. **dürr ü gevherden:**--*den*
Gazel 419
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnci ve mücevher(değerli olması bağlamında).

İy Muḥibbī dişleriyle leblerin ẕikr eyledüñ
İşiden didi kelāmuñ dürr ü gevherden leẕīẕ

dürr-i ʿaden'den:

1. **dürr-i ʿaden'den:**--*den*
Gazel 333
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Aden denizinden çıkan değerli inci.

Maʿānī baḥrına taldum çıkardum nice gevherler
Küpe olsun kulaguñda takın dürr-i ʿAden'den geç

dürr-i cevāhirden:

1. **dürr-i cevāhirden:**--*den*
Gazel 242
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Pahası çok maden, taş ve inciler.

Muḥibbī sözleri yigdür bugün dürr-i cevāhirden
Takup cānā kulaguña giderme anı mengüş it

dürūd:

1. **dürūd:**
Gazel 392
Mısra: **28**
Dua, esenlik, selam, rahmet.

Eydelüm cān-ıla biz de ezelī eyledi Ḥaḳ
Saña vü ālüñe aṣḥābuña biñ kerre dürūd

dürüst:

1. **dürüst:**
Gazel 218
Mısra: **2**
Doğru, düzgün açıkça, sağlam.

Derd-keş mey-ḫārenüñ olur mı īmānı dürüst
Baglamayınca ezel peymāne peymānı dürüst

2. **dürüst:**
Gazel 218
Mısra: **4**
Doğru, düzgün açıkça, sağlam.

Eşk-i çeşmüm akmadı her bir yaña cūlar gibi
Görmeyince ol boyı serv-i ḫırāmānı dürüst

3. **dürüst:**
Gazel 218
Mısra: **10**
Doğru, düzgün açıkça, sağlam.

Arż-ı ḥāl eyler Muḥibbī dāyimā meh-rūlara
Gönderür her kişvere eşār u dīvānı dürüst

4. **dürüst:**
Gazel 222
Mısra: **2**
Doğru, düzgün açıkça, sağlam.

Bulmadum ʿālemde bir yār ʿahd ü peymānı dürüst
Gerçi cān virdüm bu yolda aradum anı dürüst

5. **dürüst:**
Gazel 222
Mısra: **6**
Doğru, düzgün açıkça, sağlam.

Okudum ʿışḳuñ kitābın ser-te-ser ben mübtedī
Gerçi kim ben bilmezem bir ḥarf-i Ḳurʾān'ı dürüst

6. **dürüst:**
Gazel 297
Mısra: **4**
Doğru, düzgün açıkça, sağlam.

Okuyaldan gülşen içre medḥüñi sen gül-ruḥuñ
Gülsitānda kalmadı bir gül girībānı dürüst

7. **dürüst:**
Gazel 297
Mısra: **8**
Doğru, düzgün açıkça, sağlam.

Cān u dil aldı lebinden būse iḳrār eyledi
Ḫūblarda olmaz imiş ʿahd ü peymānı dürüst

8. **dürüst:**
Gazel 269
Mısra: **1**
Baştan başa.

Naḳd-i cān ile kim aldı laʿl-i cānānı dürüst
Şübhesüz aradı buldı derde dermānı dürüst

9. **dürüst:**
Gazel 269
Mısra: **2**
Baştan başa.

Naḳd-i cān ile kim aldı laʿl-i cānānı dürüst
Şübhesüz aradı buldı derde dermānı dürüst

10. **dürüst:**
Gazel 269
Mısra: **4**
Baştan başa.

Her ki ʿāşıḳdur bilür elbette ʿışḳuñ ḳadrini
Virseler virmez kamu Īrān u Tūrān'ı dürüst

11. **dürüst:**
Gazel 269
Mısra: **6**
Baştan başa.

Pertev-i ḥüsnüñle cānā dil münevver eyleyen
Bir naẓar bakmaz göre ḫurşīd-i raḫşānı dürüst

12. **dürüst:**
Gazel 269
Mısra: **8**
Baştan başa.

Şuʿle virdi metn-i ḥüsnüñde senüñ Nūr āyeti
Geldi ḫaṭṭüñ yazdı tefsīr eyledi anı dürüst

13. **dürüst:**
Gazel 297
Mısra: **1**
Baştan başa.

Dün gice geşt eyledüm ben kūy-ı cānānı dürüst
Bir ramaḳ kaldı bu yolda kim virem cānı dürüst

14. **dürüst:**
Gazel 297
Mısra: **2**
Baştan başa.

Dün gice geşt eyledüm ben kūy-ı cānānı dürüst
Bir ramaḳ kaldı bu yolda kim virem cānı dürüst

15. **dürüst:**
Gazel 297

Mısra: **6**
Baştan başa.

Her gice bir nevʿe māhı ʿārż eyler āsümān
Gün yüzüñe beñzedimez cehd ile anı dürüst

16. **dürüst:**
Gazel 297
Mısra: **10**
Baştan başa.

Vird idinmişdür ʿiẕāruñ ẕikr ider dāyim Muḥib
Tutar agzında ʿacebdür nār-ı sūzānı dürüst

17. **dürüst:**
Gazel 298
Mısra: **1**
Baştan başa.

Ḫaṭ gelüp itmiş iḥāṭa ḫadd-i cānānı dürüst
Hāledür devr eylemişdür māh-ı tābānı dürüst

18. **dürüst:**
Gazel 298
Mısra: **2**
Baştan başa.

Ḫaṭ gelüp itmiş iḥāṭa ḫadd-i cānānı dürüst
Hāledür devr eylemişdür māh-ı tābānı dürüst

19. **dürüst:**
Gazel 298
Mısra: **4**
Baştan başa.

Şol ḳadar āh eyledüm çıkdı felekler saḳfına
Görinür çarḫuñ kebūd rengi oldı eyvānı dürüst

20. **dürüst:**
Gazel 298
Mısra: **6**
Baştan başa.

Bir gedādur kapuña geldi seḥergeh āfitāb
Vir eline anı maḥrūm itme bir nānı dürüst

21. **dürüst:**
Gazel 298
Mısra: **8**
Baştan başa.

Gerçi kim yāḳūt içün ḫaṭṭāṭ dirler dehr ara
Nerm-idi ḫaṭṭuñ mi s̱ āli ḫaṭṭ-ı reyḥānı dürüst

22. **dürüst:**
Gazel 298
Mısra: **10**
Baştan başa.

Āsitānuña Muḥibbī geldi vaṣluñ isteyü
Var mı bir meẕhebde kim redd ide mihmānı dürüst

dürüst cümle gülistānı aradı:

1. **dürüst cümle gülistānı aradı:**--*ı, --dı*
Gazel 269
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şairin baştan sona bütün gül bahçelerini arayıp taradığı kastedilmektedir.

Görmedi gülşende bir gül ʿārıż-ı dilber gibi
Bu Muḥibbī aradı cümle gülistānı dürüst

dürüst kalmaz:

1. **dürüst kalmaz:**--*maz*
Gazel 218
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sağlam kalmak.

Keşf-i burḳa eyleyüp çıksa bulıtdan gün gibi
Çāk olur ışḳ ehlinüñ kalmaz girībānı dürüst

dürüst ola:

1. **dürüst ola:**--*a*
Gazel 238
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sözünde ve davranışlarında doğruluktan ayrılmamak.

Tīġ-ı ġam çāk itse göñlüm yok-durur aña ʿilāc
Kim dürüst ider kaçan kim ola bir şīşe şikest

düş:

1. **düşüp:**-*üp*
Gazel 162
Mısra: **8**
(Kötü bir durum yüzünden) İstenmeyecek bir yerde ve durumda bulunmaya mecbur olmak.

Çeşmi ya atdı fiten ġamzesini itdi ḫadeng
Ḫūnum içmege heves kıldı ok u yaya düşüp

2. **düşe:**-*e*
Gazel 386
Mısra: **2**
(Kötü bir durum yüzünden) İstenmeyecek bir yerde ve durumda bulunmaya mecbur olmak.

Zülfüñüñ bendinde diller çagrışup dirler meded
Kim düşe çāh-ı zenaḫdān içre ol çıkmaz ebed

3. **düşe:**-*e*
Gazel 416
Mısra: **4**
Gelmek, ulaşmak, varmak.

ʿIşḳ tomarına cān riştesini bagla göñül
Yār eline düşe bir gün ola varmak kāġıẕ

4. **düşde:**-*de*
Gazel 194
Mısra: **7**
Düş, rüya.

Düşde gördüm gün yüzini olmışam ḫayrān u zār
Niçe yıl andan berü görmez gözüm bir ẕerre ḫˇāb

5. **düşmiş:**-*miş*
Gazel 427
Mısra: **9**
Alışmak, müptela olmak; uğramak, maruz kalmak.

Maḥabbet baḥrına düşmiş Muḥibbī oldı bī-pervā
İki çeşmi iki yaña anuñ beñzer kabagıdur

6. **düşdüm:**-*dü, -m*
Gazel 2
Mısra: **9**
(Bir şeye karşı) Büyük düşkünlük, aşırı ilgi veya sevgi duymak, müptela olmak.

Tut elümi ayaga düşdüm gel iy dīn serveri
Eyleyem dīnüñ yolında cān u dil ile ġazā

7. **düşdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 65
Mısra: **9**
(Bir şeye karşı) Büyük düşkünlük, aşırı ilgi veya sevgi duymak, müptela olmak.

Yaşuñ girdābına düşdüñ Muḥibbī çāre yok hergiz
Çıkar şimden girü dilden ḫalāṣ-ı fikr-i sāḥil hā

8. **düşen:**-*en*
Gazel 51
Mısra: **6**
(Görev) verilmek; bir kimsenin bir şeyi yapması gerekmek.

Bilmedüm cānā murāduñ rūmı öldürmek midür
Her ne kim maḳṣūduñ oldıysa düşen oldur baña

9. **düşmişem:**-+*miş, -+(e)m*
Gazel 314
Mısra: **7**
Düşmek II Kişinin kendisini bir durum içinde bulması.(Ayrılık ateşine düşmak anlamında).

Düşmişem hicrān şebine kimse sormaz ḥālümi
Ṣubḥ sordum bilmedi çün eyledüm şām-ıla baḥs

10. **düşse:**-*se*
Gazel 170
Mısra: **2**
Değmek, temas etmek.

Ārıżuñ üzre didüm ḫamdur bu zülf-i müşg-i nāb
Didi āteş üzre düşse mūda olur pīç ü tāb

11. **düşeli:**-*eli*
Gazel 92
Mısra: **8**
(Bir şeye karşı) Büyük düşkünlük, aşırı ilgi veya sevgi duymak, müptela olmak.

Şem gibi gözlerüm yaşı yiñilmez tā seḥer
Düşeli ol ruḫları şem-i şebistāndan cüdā

12. **düşeli:**-*eli*
Gazel 167
Mısra: **7**
(Bir şeye karşı) Büyük düşkünlük, aşırı ilgi veya sevgi duymak, müptela olmak.

Düşeli sevdā-yı zülfe sormañuz aḥvālümi
Serde bād u dilde āteş gözlerümdür tolu āb

13. **düşmez:**-*mez*
Gazel 258
Mısra: **2**
Beyitte "Böyle bir fırsat daha ele geçmez." anlamındadır.

Sāḳī ele al bāde ki degmede bu furṣat
Düşmez idelüm nūş bilüp vaḳt-i ḳıymet

14. **düşüp:**-*üp*
Gazel 162
Mısra: **6**
(Kendisini) kaptırmak, müptela olmak.

Serv ḳaddini görüp oldı gözüm yaşı revān
Göñlüm āvāredür ol zülf-i semen-sāya düşüp

15. **düşüp:**-*üp*
Gazel 184
Mısra: **3**
(Kendisini) kaptırmak, müptela olmak.

Derdüñe düşüp deşt-i belāda yürimez-idüm
Ger ışḳ eger olmasa bu aḳluma ġālib

16. **düşmiş:**-*miş*
Gazel 11
Mısra: **10**
(Bir şey bir yerde) Var olmaya, varlığını göstermeye başlamak, belirmek, peydâ olmak.

İy Muḥibbī tal maḥabbet baḥrına ġavvāṣ-vār
Işḳ deryāsına düşmiş diyeler māhī saña

17. **düşde:**-*de*
Gazel 201
Mısra: **3**
Düş, hayal, rüya.

Gün yüzin görür idüm düşde eger
Gire idi gözüme bir ẕerre ḫāb

18. **düşüp:**-*(ü)p*
Gazel 88
Mısra: **6**
(Aşk ateşine) Düşmek.

Andan düşer mi āşıḳa Anḳā-yı Ḳāf iken
Dünyā-yı denī dāmına düşüp şikār ola

19. **düşüp:**-*(ü)p*
Gazel 94
Mısra: **5**
(Aşk ateşine) Düşmek.

Düşüp kūh-ı belā içre gözüm yaşı baña hem-dem
Ġamuñ ālemde var olsun komaz bir dem beni tenhā

20. **düşer:**-*er*
Gazel 457
Mısra: **4**
(Aşka) düşmek. II Aşırı ilgi veya sevgi duymak, müptela olmak.

Zülfi zencīrini taksa n'ola boynuma nigār
Gördi dīvāneligi bu dil-i şeydāya düşer

21. **düşüp:**-*üp*
Gazel 162
Mısra: **4**
Bir yerde olmak, bulunmak; ulaşmak, varmak.

Bagla evvel bilüñe zülfini zünnār gibi
Secde kıl ol ṣaneme deyr-i mesīḥāya düşüp

düş-:

1. **düşer:**-*er*
Gazel 124
Mısra: **3**
Denk gelmek; yakışmak, uygun olmak.

Saña düşer eylemek cevr ü cefā āşıḳlara
Āşıḳam her ne kılursañ kıl taḥammüldür baña

2. **düşer:**-*er*
Gazel 457
Mısra: **1**

(Bir şey bir yerde) Görülmek, belirmek, ortaya çıkmak.

Zülf-i müşgīn kaçan ol ʿārıż-ı zībāya düşer
Göñül āşüfte olup soñucı sevdāya düşer

3. **düşdi:**-*di*
Gazel 379
Mısra: **6**
(Izdırap) duymak, çekmek.

Baḥr-i ʿışḳa bilmeden dil zevraḳın saldum āh
Düşdi ġam girdābına bu rūzigārumdan meded

düşdi:

1. **düşdi:**
Gazel 6
Mısra: **9**
(Bir şeye karşı) Büyük düşkünlük, aşırı ilgi veya sevgi duymak, müptela olmak.

Bir devāsuz derde düşdi bu Muḥibbī ḫasta-dil
İy ṭabīb-i dil meger lalüñ ola dermān aña

düşmek:

1. **düşmek:**
Gazel 24
Mısra: **9**
1. Gönülden düşmek. 2. Yere düşmek.

Yār ilinden ayrı düşmek hey ne müşkil derd olur
İy Muḥibbī aña nisbet ölmek āsāndur baña

düşmen:

1. **düşmendür:**-*dür*
Gazel 133
Mısra: **1**
Dost olmayan, hasım, düşman.

Sen gül içün ḫalḳ-ı ālem cümle düşmendür baña
Ẕerre gelmez aynuma ger yār olasın sen baña

düşmen cefāsından:

1. **düşmen cefāsından:**--*sı, --n, --dan*
Gazel 161
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Düşmanın verdiği eziyet ve keder.

İy Muḥibbī yārdan ger baña olursa naẓar
Ġam degül düşmen cefāsından ko cevr itsün raḳīb

düşmen olursa:

1. **düşmen olursa:**--*ur, --sa*
Gazel 250
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) birine karşı iyi duygular beslememek,hasımlık yapmak kastedilmiştir.

Ne ġam ḫalḳ-ı cihān düşmen olursa
Eger senden ola ẕerre ḥimāyet

düşmenüñ bīrūzı:

1. **düşmenüñ bīrūzı:**--*ü, --n, --ı*
Gazel 363
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değersiz düşman anlamında kullanılmıştır.

Ġālib olsa ger ġamuñ mülk-i dile cān āh ider
Ṣāḥib-i mülke gelürmiş düşmenüñ bīrūzı telḫ

düşnām:

1. **düşnāmını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 493
Mısra: **5**
Sövme, sövüp sayma, ta'n.

Rāḥat-ı cān bil anuñ düşnāmını
Göñlümüñ ḫaṭṭı anuñ düşnāmıdur

düşnāmıdur:

1. **düşnāmıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 493
Mısra: **6**
Sövüp,sayma,tan eyleme(sevgilinin aşığa cevap olarak bunları yapması onunla ilgilendiğini gösterir.).

Rāḥat-ı cān bil anuñ düşnāmını
Göñlümüñ ḫaṭṭı anuñ düşnāmıdur

dūşumdadur:

1. **dūşumdadur:**--*u, --m, --da, --dur*
Gazel 458
Mısra: **10**
Omuz(aşk kederinin daima aşığın omuzlarında olması kastedilmektedir.

İy Muḥibbī çenge döndi ḳāmetüm oldı dü-tā
Anuñ-içun nār-ı ġam her dem benüm dūşumdadur

düşüp:

1. **düşüp:**
Gazel 13
Mısra: **11**
(Bir şeye karşı) Büyük düşkünlük, aşırı ilgi veya sevgi duymak,.

Vādi-i ışḳa düşüp dīvāne itdüm kendümi
Fāriġam her ne ki dirlerse disünler il baña

düşvār:

1. **düşvārdur:**-*dur*
Gazel 98
Mısra: **12**
Güç, müşkül, zor.

Kūh-ı ġamda yasdugum iy dōst seng-i ḫāredür
Ġurbet içinde kişi düşvārdur bīmār ola

düşvār oldı:

1. **düşvār oldı:**-*dı*
Gazel 83
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zor ve güç duruma gelmek.

Katı düşvār oldı ḫālüm n'eylesün tedbīr aña
Hey ne sengīn dil olur āh eylemez tesīr aña

dut:

1. **dutdı:**-*dı*
Gazel 265
Mısra: **8**
Ele geçirmek, kaplamak.

Ser çekdi bu dil ʿāteş-i eflāke ʿalem-vār
Eşküm sipehi dutdı bu dünyāyı tamāmet

dut-:

1. **dutdı:**-*dı*
Gazel 282
Mısra: **10**
Elde bulundurmak, eline almak.

Komadı tende mecāl ü sīnede hīç ʿaḳl u hūş
Dutdı cān mülkin ser-ā-ser kākül-i müşgīn-i dōst

dü-tā oldı:

1. **dü-tā oldı:**--*dı*
Gazel 458
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğilip bükülmek,iki kat olmak.

İy Muḥibbī çenge döndi ḳāmetüm oldı dü-tā
Anuñ-ıçun nār-ı ġam her dem benüm düşumdadur

düz:

1. **düzdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 7
Mısra: **9**
Hazırlamak || Süslemek.

Rişte-i cān üzre düzdüñ naẓmuñı dürler gibi
Ehl-i naẓm içre Muḥibbī ḫāk-i pā oldum saña

duzaġ:

1. **dūzāġa:**-*a*
Gazel 476
Mısra: **2**
Tuzak.

Gīsūlarında murġ-ı dili aga saldılar
Bī-çāre niçe kurtıla dūzāġa saldılar

ebced:

1. **ebced:**
Gazel 365
Mısra: **4**
Eskiden Arap hurûf-ı hecâsını cami olmak üzere tertip edilen elfâz-ı ma'rûfenin birincisi.

ʿAyān oldı ʿulūmı kāyinātuñ
Saña okutmadan mektebde ebced

ebed:

1. **ebed:**
Gazel 25
Mısra: **2**
Ar. Sonsuza kadar, hiçbir vakit, kat'a.

Sevdā-yı zülfi başdadur bildüm ki yok pāyān aña
Gönlümde var çün derd-i ışḳ olmaz ebed dermān aña

2. **ebed:**
Gazel 235
Mısra: **1**
Ar. Sonsuza kadar, hiçbir vakit, kat'a.

Kalmışam kūy-ı muġān içre ebed ʿāşıḳ-ı mest
Oldum āşüftesi ol muġbeçenüñ rūz-ı elest

3. **ebed:**
Gazel 386
Mısra: **2**
Ar. Sonsuza kadar, hiçbir vakit, kat'a.

Zülfüñüñ bendinde diller çagrışup dirler meded
Kim düşe çāh-ı zenaḫdān içre ol çıkmaz ebed

4. **ebed:**
Gazel 182
Mısra: **10**
Asla, hiçbir zaman, katiyen.

Gerçi vardum kūyuña evvel dutıldum zülfüñe
Soñra ḥabs oldum ebed çāh-ı zenaḫdānuñ görüp

5. **ebed:**
Gazel 478
Mısra: **5**
(Ar.) Sonu olmayan gelecek zaman.

Tekye-i dilde ebed yansun çerāġı sīnemüñ
Kim maḥabbet şāhınuñ konmış ezelden ḫayrıdur

ebleh olma:

1. **ebleh olma:**--*ma*
Gazel 315
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aptal, ahmak olmak.

Zāhidā mey ḥürmetinden eyleme her bār baḥs
Ebleh olma sakla ṣoḥbet ḥürmetin biñ zār baḥs

ebr:

1. **ebrdür:**-*dür*
Gazel 189
Mısra: **4**
Bulut.

Cemāli dür olalı gözlerümden Sanasın ebrdür durmaz döker āb

ebr gibi:

1. **ebr gibi:**
Gazel 432
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bulut gibi: Buluttan boşanırcasına (ağlamak bağlamında).

Āh idüp kan aglaram görüp bahār-ı ḥüsnini
Ebr gibi gülşene bu dīde bārān ʿarż ider

ebr giryāndur:

1. **ebr giryāndur:**--*dur*
Gazel 128
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Ağlayan) yani yağmur döken bulut ve gökyüzü.

Deşt-i ġamda ḥālüme raḥm eyledi çarḫ-ı felek
Anuñ-ıçun rad nālān ebr giryāndur bāña

ebr oldı:

1. **ebr oldı:**-*dı*
Gazel 19
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bulut olmak.

İşidüp nālemi ebr oldı yine zār baña
Çözdi sünbül saçını agladı kühsār baña

ebr olup:

1. **ebr olup:**-*up*
Gazel 84
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bulut olmak. (Yağmur ve göz yaşı bağlamında).

Saçalıdan mezra-ı dilde maḥabbet toḫmını
Dūd-ı āhum ebr olup göz yaşı bārāndur baña

ebr-i āhumdan:

1. **ebr-i āhumdan:**--*um, --dan*
Gazel 115
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzüntü ve sıkıntı bulutu(o an da ağzımızdan çıkan ah bulutu).

Mezra-ı dilde çün ekdüm ben maḥabbet toḫmını
Ebr-i āhumdan ne tañ yagdursa ger bārān ṣabā

2. **ebr-i āhumdan:**-+*um, --dan*
Gazel 138
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzüntü ve sıkıntı bulutu(o an da ağzımızdan çıkan ah bulutu).

Ebr-i āhumdan gözüm yaşı kaçan bārān ola
Açılup gülşende dilber gül gibi ḫandān ola

ebr-i āhuñla:

1. **ebr-i āhuñla:**--*u, --n, --la*
Gazel 274
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keder bulutları.

Ebr-i āhuñla dilā kesme gözüñ yagmurını
Şöyle yagdur dökmemiş ola o bārānı bulut

ebr-i miḥnet sandılar:

1. **ebr-i miḥnet sandılar:**--*dı, --lar*
Gazel 155
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın dert bulutu olduğunu düşünmek.(Çok dertli.).

Ebr-i miḥnet sandılar gördükde dūd-ı āhumı
Didiler seyl-i belādur çeşm-i giryānum görüp

ebrū:

1. **ebrūların:**-*lar, -ın*
Gazel 238
Mısra: **1**
(Sevgilinin yaya benzeyen) kaşları.

Çīn ider ebrūların ol meh kaçan kim ola mest
Pehlevānlar gibi baş başa ururlar dest-be-dest

2. **ebrūlaruñ:**-*lar, -(u)ñ*
Gazel 57
Mısra: **3**
(Sevgilinin yay gibi kavisli) kaşı.

Zülf-ile ġamzeñ bile ebrūlaruñ
Oldı bunlar cümle ser-tā-pā belā

3. **ebrūlaruñ:**-*lar, -(u)ñ*
Gazel 455
Mısra: **7**
(Sevgilinin yay gibi kavisli) kaşı.

Deyr-i ḥüsnüñde neden ebrūlaruñ kecdür didüm
Didi kec olsa ʿaceb mi kāfıri miḥrābdur

4. **ebrū:**
Gazel 22
Mısra: **5**
(Sevgilinin) kaş (kılıca benzerliği yönünden).

İy kemān ebrū alaldan tīr-i ġamzeñ destüñe
Sīnem içre dem mi vardur zaḫm-ı peykān olmaya

5. **ebrūları:**-*lar, -ı*
Gazel 327
Mısra: **9**
Kaş. II Sevgilinin kaşları.

Baş koşdı birbiriyile ebrūları yine
Beñzer Muḥibbī ʿarbede eyleye iki koç

ebrū çeker:

1. **ebrū çeker:**--*e, --r*
Gazel 484
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yay çekmek(sevgiliyi vurma bağlamında).

Ġamze oklarını çeşmi yanına cemʿ eyleyüp
Atmaga ʿāşıḳlara almış ele ebrū çeker

ebrūlar mıdur:

1. **ebrūlar mıdur:**--*lar, --mı, --dur*
Gazel 435
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yaya benzeyen kaşları kastedilmekte ve bunların can çaldığı söylenmektedir.

Cān ugurlar gözlerüñ bilsem ki ebrūlar mıdur
Dilleri tesḫīr iderler yoḫsa cāzūlar mıdur

2. **ebrūlar mıdur:**--*lar, --mı, --dur*
Gazel 435
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yaya benzeyen kaşları kastedilmekte ve bunların can çaldığı söylenmektedir.

Kaşı yayı ġamze okın gizlü atar sīneme
Baña bu bendi geçen bilsem ki ebrūlar mıdur

ebrūların çīn ider:

1. **ebrūların çīn ider:**--*lar, --ı, --n, --e, --r*
Gazel 467
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kaşlarının çatılması kastedilmektedir.

Bu Muḥibbī'ye vefā eyle cefā itme disem

Çīn ider ebrūların ḫışm idüben kīne gelür

ebrūlarına çīn salup:

1. **ebrūlarına çīn salup:**--*lar, --ı, --na, --up*
Gazel 157
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin düzgün biçimli kaşlarının üzerine kıvrımlı saçlarının düşmesi kastedilir.

N'eyler ol meh bilmezem ebrūlarına çīn salup
Bu ḫarāb olmış göñül üzre yine akın salup

ebrūlaruñı göreli:

1. **ebrūlaruñı göreli:**-*e, -li*
Gazel 44
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgilinin kaşlarını görme zamanından beri.

Göreli ebrūlaruñı oldı püştüm dü-tā
Māh-ı nev gibi sanasın oldum engüşt-nümā

ebrū-yı ġarrā:

1. **ebrū-yı ġarrā:**
Gazel 119
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parlak, güzel ve gösterişli kaş. II Sevgilinin kaşı.

Olurdı cān-ıla dil ḳıblegāhı
Görinse gözüme ebrū-yı ġarrā

ebrū-yı müşg-efşānın öp:

1. **ebrū-yı müşg-efşānın öp:**--*ın*
Gazel 147
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin misk kokusu saçan keman kaşlarını öpmek kastedilir.

Dest-bāzī eyler-iken sal koluñı boynına
El uzadup zülfine ebrū-yı müşg-efşānın öp

ebrū-yı ẏāruñ:

1. **ebrū-yı yāruñ:**--*u, --n*
Gazel 466
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kaşları.

Ebrū-yı yāruñ elde kurılmış kemānı var
Tīri gelürse sīneme dilde nişānı var

ebṭaḥī:

1. **ebṭaḥī:**--*i*
Gazel 168
Mısra: **8**
Çöl ehli,çok iyi bilen.

Gelmemişdür saña beñzer bir daḥı bu āleme
Konmamışdur zīrā hīç bir kimsene ebṭaḥī laḳab

ebūl leheb:

1. **ebūleheb:**
Gazel 197
Mısra: **8**
(Ebi Leheb) Asıl adı: Abduluzza'dır. Güneş gibi, âlemleri aydınlatan Resul-i Ekrem Aleyhissalatü Vesselâm'ın nurundan gözünü kapadı ve küfre hizmete çalıştı, iman etmedi. Peygamberimizin amcası idi. Karısı ve oğulları sırf düşmanlık için çalıştılar. Adı "Alev babası" mânasında olan "Ebu Leheb" kaldı.

Tutmadı çünki cān u göñülden naṣīḥatüñ
Nār-ı caḥīme girdi anuñçün Ebūleheb

ebu'l-kāsım:

1. **ebū'l-ḳāsım:**
Gazel 29
Mısra: **6**
Kasım'ın babası. II Hz. Muhammed.

Umaram her bir aduñ başka şefāat eyleye
Aḥmed ü Maḥmūd Ebū'l-Ḳāsım Muḥammed Muṣṭafā

ebvāb-ı ṭarab:

1. **ebvāb-ı ṭarab:**
Gazel 192
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevinç,şenlik ve mutluluk kapısı.

Şükr kim yapıldı bu ġam kapusı
Açılup göñlüme ebvāb-ı ṭarab

ecel:

1. **ecel:**
Gazel 150
Mısra: **10**
Dünyevi hayatın sonu, ölüm zamanı.

Bu Muḥibbī yār vaṣlın istedi ferdā didi
İy ecel bir dem taḥammül eyle gel itme şitāb

ecel şitāb itmese:

1. **ecel şitāb itmese:**--*me, --se*
Gazel 179
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık için ecelin hemen gelmemesi,ömrün son bulmaması kastedilir.

Vaṣl için dirler müyesser olur āḫir ṣabr-ıla
Eylese ömrüm taḥammül itmese ecel şitāb

ecel vakti:

1. **ecel vaḳti:**--*i*
Gazel 216
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayatın sona ereceği zaman, ölüm vakti.

Ġazeldür soñı bu mülküñ irişe çün ecel vaḳti
Sikender Ḫıżr olup mülk-i cihānda ömr sürdüñ tut

edā eyle:

1. **edā eyle:**
Gazel 60
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir borç gibi üstüne düşen şeyi yerine getirmek.

Zekāt-ı ḥüsnüñi kāmil olup dur gel edā eyle
Yüzüñden burḳaı keşf it ki var kapuñda sāyilhā

edā olsun:

1. **edā olsun:**--*sun*
Gazel 483
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ödemek,karşılığını vermek.

Zekāt-ı ḥüsnüñ ʿarż eyle şehā borcuñ edā olsun
Ele al göñlin ʿuşşāḳuñ bular hep bī-nevālardur

ed-duā:

1. **ed-duā:**
Gazel 166
Mısra: **12**
Dua etmek.

Afv kıl kapuña gelmiş cümle mücrim bendeler
İsteceb hāzā ed-duā fī şānehū yā müstecīb

edeb degül:

1. **edeb degül:**--*gül*
Gazel 192
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uygun değil.

Gül dimek yüzine çün degül edeb
Bī-edeb maḥrūm şod ez-luṭf-ı Rab

edeb gözedürsin:

1. **edeb gözedürsin:**--*et, --ür, --sin, -*
Gazel 174
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şiirde ölçülülük,sınırı aşmama,zarif olmak kastedilmiştir.

Kim göre taḥsīn ider eşārumı
Zīra şirüñde gözedürsin edeb

edeb gözle:

1. **edeb gözle:**--*le*
Gazel 168
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Terbiyeyi gözlemek, zarafeti kollamak.

Yu gül-āb-ıla Muḥibbī agzuñ andan nāmın añ
Soñra medḥ eyle ne deñlü dir-iseñ gözle edeb

edeb var-ısa:

1. **edeb var-ısa:**--*ı, --sa*
Gazel 141
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Terbiye ve ahlak sahibi olma.

Yir çekişme kanda varsañ zīr ü bālā isteme
Tāc-ı devletdür Muḥibbī kimde var-ısa edeb

edep gözle ki:

1. **edep gözle ki:**--*le*
Gazel 490
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Terbiyeli ve ahlaklı olmak.

Meclis-i cānāna varduñ bakma sen her cānibe
Sen edep gözle ki ol manẓūr u hem nāẓırdadur

edīb:

1. **edīb:**
Gazel 166
Mısra: **8**
Edebî yazılar yazan kimse, edebî nesir yazarı. Terbiyeli, edepli ve zarif kimse.

Her ki āşıḳdur ezel mest ü ḫarābātī olur
Zaḥmete girüp aña pend eyleyüp n'eyler edīb

edīb böyle virmişdür:

1. **edīb böyle virmişdür:**--*miş, --dür*
Gazel 145
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) terbiyeli, edepli ve zarif kimse, çelebi bu şekilde öğretmiştir anlamında kullanılmıştır.

Işḳdan özge bugün ögrenmedüm bir ḥarf-i rāst
Baña irşādı bu yoldan böyle virmişdür edīb

edīb-i mekteb:

1. **edīb-i mekteb:**
Gazel 149
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Kendisine vahiyde bulunulan peygamber; Hz. Muhammed. 2)Güzel ve etkili konuşma mektebi.

Meger okıtmadı ol ṭıfla vefā meselesin
Līk ögretdi cefā fennin edīb-i mekteb

edyān:

1. **edyān:**
Gazel 215
Mısra: **6**
Dinler II İslam dışındaki dinler.

Çünki yüceldüp bülend itdüñ livā-yı Aḥmed'i
Tā ḳıyāmet olısardur ser-te-ser edyān pest

efendi:

1. **efendi:**
Gazel 152
Mısra: **6**
Buyruğu yürüyen, sözü geçen kimse II Sevgili.

Kūyuña vardugumca naṣībüm olur hemīn
Ancak efendi āhum ile gözden akan āb

efendü:

1. **efendüñdür:**-*ñ, -dür*
Gazel 154
Mısra: **10**
Efendi, sahip. II Sevgili.

İy Muḥibbī çok-durur diyü günāhum ġam yime
Çün kerem kānı efendüñdür o Ġaffārü'ẕ-ẕünūb

efġān:

1. **efġānumı:**-*um, -ı*
Gazel 462
Mısra: **3**
Iztırapla bağırma, haykırma, feryat, inleyiş.

Diñlemezsin nālemi gūş itmeyüp efġānumı
İñlese ṭōlāb-ı dil gözden hemān Ceyḥūn akar

efġān-:

1. **efġāna:**-*a*
Gazel 191
Mısra: **3**
Istırapla bağırma, haykırma, feryat etme.

Ney gibi bil bagladum efġāna her dem ṣubḥ u şām
Her gice tā ṣubḥ olınca iñlerem san andelīb

efġān eylesem:

1. **efġān eylesem:**--*se*, --*m*
Gazel 315
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlamak, inlemek, feryat etmek, sızlanmak, haykırmak.

Ġam şebinde ruḥları yādına efġān eylesem
Ṣubḥa dek eyler benümle bülbül-i gülzār baḥs

efġān ider bülbül gibi:

1. **efġān ider bülbül gibi:**--*e*, --*r*
Gazel 145
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın bülbül gibi acıyla bağırışıp,feryat etmesi kastedilir.

Bu Muḥibbī giceler efġān ider bülbül gibi
N'içün efġānum benüm gül gibi gūş itmez ḥabīb

efġān itdügüm:

1. **efġān itdügüm:**--*düg*, --*ü*, --*m*
Gazel 321
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağırıp çağırmak; feryad etmek.

İy Muḥibbī giceler tā ṣubḥa dek İtdügüm efġān elinden el-ġıyāṣ

efġān olupdur:

1. **efġān olupdur:**--*up*, --*dur*
Gazel 125
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acı ile bağırıp çağırma,feryat etme.

Ney gibi nālān olur miskīn Muḥibbī derdmend
Def gibi sīne dögüp efġān olupdur ḫū baña

efġānum:

1. **efġānum:**-*um*
Gazel 8
Mısra: **3**
Bağırıp çağırma.

Bülbül-i şūrīde-veş efġānum işidüp benüm
Ġonca agzın açuban nergis tutupdur göz baña

2. **efġānum:**-*um*
Gazel 145
Mısra: **10**
Bağırıp çağırma.

Bu Muḥibbī giceler efġān ider bülbül gibi
N'içün efġānum benüm gül gibi gūş itmez ḥabīb

efgende:

1. **efgendesi:**-*si*
Gazel 378
Mısra: **3**
Düşkün, zavallı; âşık, tutkun.

Gül yüzüñ āşüftesi sünbül saçuñ efgendesi
Eyle gülşen seyrini serv-i ḫırāmānum meded

eflāk:

1. **eflākdür:**-*dür*
Gazel 443
Mısra: **8**
Felekler; gökyüzü.

Gözlerüm yaşı akar cūlar gibi deryālara
Çıksa āhum sīneden anuñ yiri eflākdür

2. **eflākde:**-*de*
Gazel 24
Mısra: **3**
Felekler, gökler, gökyüzü.

Giceler eflākde sūzān olan encüm degül
Taña kalmışdur gök ehli çeşmi ḥayrāndur baña

3. **eflāke:**-*e*
Gazel 184
Mısra: **10**
Dokuz felek, dokuz kat gök.

Āhuñ ipini koma Muḥibbī sakın elden
Eflāke çıkarur seni āḫir elüñ alup

4. **eflāke:**-*e*
Gazel 196
Mısra: **3**
Dokuz felek, dokuz kat gök.

Āşıḳ irişdi ṣıdḳ-ıla eflāke seyr ider
Ancak hemān başını zāhid çeker be ceyb

5. **eflāke:**-*e*
Gazel 325
Mısra: **5**
Dokuz felek, dokuz kat gök.

Olur ḳadri anuñ eflāke hem-ser
Başına ḫāk-i pāyüñ kim ide tāc

6. **eflāke:**-*e*
Gazel 225
Mısra: **5**
Felekler II Baht, talih.

Ser çekdi bu dil āteşi eflāke ʿalem-vār
Eşküm sipehi tutdı bu dünyāyı tamāmet

eflāke çıkar:

1. **eflāke çıkar:**--*e*, --*a*, --*r*
Gazel 424
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göklere çıkmak; göğe yükselmek.

Āh kılsam derd-ile sūz-ı dilüm aḫter yakar
Hey ne aḫter çıkar eflāke melekde per yakar

eflāke çıkdı:

1. **eflāke çıkdı:**--*e*, --*dı*
Gazel 403
Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göğe çıkmak, yükselmek.

Hicr taşın üstüme yagdurdı çarḫ-ı lāciverd
Yıkılup dil ḫānesi eflāke çıkdı āh-ı gerd

eflāke irişdi:

1. **eflāke irişdi:**--*e, --iş, --di*
Gazel 303
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göklere erişmek, feryadı göklere ulaşmak.

Bu dūd-ı dilüm gerçi ki eflāke irişdi
Sen māha velī itmedi āhum eser iy dōst

eflāke irüp:

1. **eflāke irüp:**-*üp*
Gazel 77
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başı göğe ermek; aşırı derecede mutlu olmak.

Başı eflāke irüp yimez idi zerrece ġam
İşigüñ olsa Muḥibbī'ye penāhum ṣanemā

efrīdūn:

1. **efrīdūn:**
Gazel 216
Mısra: **5**
Cemşid soyundan, anlayışlı ve zekasıyla meşhur olan bir İran hükümdarı.

Ser-ā-ser ālemi gezdüñ tutalum olduñ Efrīdūn
Bu dehrüñ niçesin Rüstem olup ālemde burduñ tut

efşān itse:

1. **efşān itse:**--*se*
Gazel 190
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dağıtmak,serpip saçmak.

İtse efşān zülfini dagıtsa gül yüzine yār
Aña beñzer āfitābuñ yüzini dutsa seḥāb

efsāne:

1. **efsāne:**
Gazel 14
Mısra: **10**
Asılsız rivayet, gerçekliği kanıtlanmamış şey, söylenti.

Zülfi ile dün gice didüm muṭavvel ḳıṣṣamı
Didi dilber bir uzun efsāne söylersin bana

2. **efsānesi:**-*s, -i*
Gazel 60
Mısra: **11**
Efsane, hikâye.

Olup efsānesi köhne gider Ferhād u Mecnūn'uñ
Muḥibbī ḳıṣṣası nevdür okınsun cümle maḥfilhā

efsāne oldı:

1. **efsāne oldı:**--*dı*
Gazel 283
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dillerde dolaşmak, hayranlık uyandırmak.

Ḫālüm aglarsam katında ḫˇāba varmaz çeşm-i yār
Miḥnet ü derdüm aña efsāne oldı ʿāḳıbet

efsāne oldum:

1. **efsāne oldum:**--*du*, --*m*
Gazel 276
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dillerde dolaşmak.

Bir lebi şīrīn ġamıdur beni Ferhād eyleyen
Āh kim ʿālemlere efsāne oldum ʿāḳıbet

efser:

1. **efser-durur:**-*durur*
Gazel 8
Mısra: **6**
Taç.

Tañ mıdur Mecnūnlayın terk eyler-isem yüz suyın
Ḫāk-i Leylā'dan ire efser-durur ol toz baña

efsūn:

1. **efsūn-ıla:**-*ıla*
Gazel 490
Mısra: **9**
Sihir, büyü.

Sen perī-rūyı Muḥibbī itdi efsūn-ıla rām
Siḥrdür beñzer kelāmuñ meyli sen sāḥirdedür

efsūn eylemiş:

1. **efsūn eylemiş:**--*miş*
Gazel 355
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sihir ve büyülü bir hale gelmek.

Bir gedāyı hem-ser eyler heft kişver şāhına
Şöyle beñzer şīşe ile eylemiş efsūn ḳadeḥ

efsürde eyler:

1. **efsürde eyler:**--*r*
Gazel 234
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Soluk, donmuş, hissizleşmiş hale getirmek.

İy Muḥibbī derd-i dilden ṣabr kıl āh eyleme
ʿĀlemi efsürde eyler ẓāhir olursa ol ot

eger:

1. **egerçi:**-*çi*
Gazel 16
Mısra: **1**
"Eğer"; şayet, koşul anlamı veren edat.

Sevmek seni egerçi olupdur güneh baña
Her gün ziyāde olur ise āh u veh baña

2. **egerçi:**-*çi*
Gazel 18
Mısra: **7**
"Eğer"; şayet, koşul anlamı veren edat.

Egerçi aḳreb-i zülfüñ urur zaḫmı dil ü cāna

Ne ġam tiryāk-i lalüñden olur
her demde em peydā

3. **egerçi:**-*çi*
Gazel 38
Mısra: **6**
"Eğer"; şayet, koşul anlamı veren edat.

Zülf-i şeb-dīz-ile koşdum bu yaşum gülgūnını
Olmadı hem-pām egerçi virmişem meydān aña

4. **egerçi:**-*çi*
Gazel 60
Mısra: **1**
"Eğer"; şayet, koşul anlamı veren edat.

Egerçi ışḳuñı āsān okurlar evvelī dilhā
Velī ben görmedüm andan cihān içinde müşkilhā

5. **egerçi:**-*çi*
Gazel 61
Mısra: **11**
"Eğer"; şayet, koşul anlamı veren edat.

Egerçi Kabe'ye iy dil gelesin olmaya şevḳuñ
Bu yolda zaḥmet ü miḥnet kamusı ola zāyil hā

6. **egerçi:**-*çi*
Gazel 65
Mısra: **3**
"Eğer"; şayet, koşul anlamı veren edat.

Egerçi ki bilür herkes ki şerden yig-durur ḫayrı
Velī hīç görmedüm ola anuñ-ıla bir āmil hā

7. **eger:**
Gazel 184
Mısra: **4**
"Eğer"; şayet, koşul anlamı veren edat.

Derdüñe düşüp deşt-i belāda yürimez-idüm
Ger ışḳ eger olmasa bu aḳluma ġālib

8. **egerçi:**-*çi*
Gazel 250
Mısra: **5**
"Eğer"; şayet, koşul anlamı veren edat.

Egerçi var-ımış her derde āḫir
Velī olmaz-ımış hīç ʿışḳa ġāyet

9. **eger:**
Gazel 12
Mısra: **4**
"Eğer" edatı.

Her ṭarafdan niçe sırlar kevkebi ġaltān ola
Zülf-i anber-rīzini kılsa eger çevgān aña

10. **eger:**
Gazel 20
Mısra: **7**
"Eğer" edatı.

Bezm-i ġamda bilmek isterseñ eger nālişlerüm
Dōstum bir kez kulak tut nāy-ı gūyādan yaña

11. **egerçi:**-*çi*
Gazel 210
Mısra: **11**
"Eğer" edatı.

Dōst vaṣlından egerçi kimsene virmez nişān
Cüst ü cūsın līk añsañ eylemez ehl-i ṭaleb

12. **eger:**
Gazel 214
Mısra: **11**
"Eğer" edatı.

Ferdāya degin iy dil eger zinde kalursañ
Kendüñi hemān ışḳ-ıla rüsvā-yı cihān it

13. **eger:**
Gazel 259
Mısra: **9**
"Eğer" edatı.

Ger nidā ola eger nām-ı şerīfüñ be-ḥarem
Her yana çagura "lebbeyk" ehl-i ʿArafāt

14. **eger:**
Gazel 259
Mısra: **14**
"Eğer" edatı.

Niçe yıllar geçe irişe daḫı būy-ı vefā
Derd-i hicrüñle eger irse Muḥibbī'ye vefāt

15. **egerçi:**-*çi*
Gazel 262
Mısra: **8**
"Eğer" edatı.

Yücedür ḳaṣr-ı vaṣla irişilmez
Egerçi dūd-ı āhum perr ü bālest

16. **eger:**
Gazel 281
Mısra: **9**
"Eğer" edatı.

Yār eger zülfin giderse gül yüzinden ġam degül
Çün Muḥammed devridür küfre ne ḥācet iltifāt

17. **eger:**
Gazel 370
Mısra: **9**
"Eğer" edatı.

ʿAyb olmaya bī-ʿaḳl eger olsa Muḥibbī
Çeşmine anuñ çünki görindi o perī-zād

18. **eger:**
Gazel 379
Mısra: **1**
"Eğer" edatı.

Olmaya bir dem eger ol gülʿiẕārumdan meded
İñlerem bülbül gibi her gice zārumdan meded

19. **eger:**
Gazel 394
Mısra: **4**
"Eğer" edatı.

Ser-keştegān seni arar mescide varup
Sensin murād ṭālib-i cānān eger ṣadend

20. **eger:**
Gazel 394
Mısra: **6**
"Eğer" edatı.

Bed söyleme ʿāṣıḳa iy zāhid-i ḫod-rū
Cān u dil ile saña ne nīg eger bedend

21. **eger:**
Gazel 398
Mısra: **9**
"Eğer" edatı.

Pārs ehline eger irse Muḥibbī şiʿiri
İşidüp ḳabri içinde diye taḥsīn ḫūcend

22. **eger:**
Gazel 410
Mısra: **9**
"Eğer" edatı.

Eger gūş itse bu naẓmı Niẓāmī
Diye taḥsīn Muḥibbī āferīn-bād

23. **eger:**
Gazel 413
Mısra: **9**
"Eğer" edatı.

Ḫānesinden yār eger togsa Muḥibbī gün gibi
Kalmaya çāk olmaduk hīç bir girībānlar meded

24. **eger:**
Gazel 416
Mısra: **6**
"Eğer" edatı.

Sıgmaya ḳıṣṣa-i ʿışḳ kātib ola ḫalḳ-ı cihān
Baḥr eger cümle mürekkeb ola yaprak kāġıẓ

25. **egerçi:**-*çi*
Gazel 441
Mısra: **8**
"Eğer" edatı.

Bi-ḥamdi'llāh ki kūyında bāña yir virdi dildārum
Şikāyet itmezem hergiz egerçi biñ ḥasūdum var

26. **eger:**
Gazel 442
Mısra: **8**
"Eğer" edatı.

Ḥamdülillāh kim lebüñ tiryāki ẓāhir olalı
Ġam degüldür mār-ı zülfüñden eger semler gelür

27. **eger:**
Gazel 449
Mısra: **5**
"Eğer" edatı.

Serv ḳaddüñe eger ʿāşıḳ degülse kākülüñ
Gerdenüñe ya neden yüz buldı her ān sarmaşur

28. **egerçi:**-*çi*
Gazel 466
Mısra: **6**
"Eğer" edatı.

Mecnūn benüm bu ḫāletüm iẕʿān idinmedi
Meşhūr egerçi dilde anuñ dāsitānı var

29. **eger:**
Gazel 483
Mısra: **5**
"Eğer" edatı.

Eger başuña ol dilber cefā sengini yagdursa
Kaçurma başuñı hergiz dilā saña ʿaṭālardur

30. **eger:**
Gazel 488
Mısra: **11**
"Eğer" edatı.

İy Muḥibbī yār gönderse eger tīr-i cefā
Cān u dilden aña karşu çıkubanı aladur

31. **eger:**
Gazel 491
Mısra: **5**
"Eğer" edatı.

Eger rūşen ola çeşm-i cihān-bīnüm ʿaceb olmaz
Ġubār-ı dergeh-i cānān-ıla çünkim mükeḥḥeldür

32. **eger:**
Gazel 495
Mısra: **11**
"Eğer" edatı.

Muḥibbī ʿışḳa kul oldı göge irse eger başı
Kapusında şeh-i ʿışḳuñ kemer bir beste çākerdür

33. **egerçi:**-*çi*
Gazel 496
Mısra: **9**
"Eğer" edatı.

Egerçi ġamze okından bu gönlüm pür cerāḥatdür
Muḥibbī'ye gelür rāḥat anuñçün derde emlerdür

34. **eger:**
Gazel 15
Mısra: **3**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Āhum ile seyl-i eşküm gönline kılmaz eger
Anuñ-içun kāfiri bünyāddur dirler bāña

35. **eger:**
Gazel 16
Mısra: **10**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

İrer Muḥibbī iki cihānda murādına
Bir kez eger eyleyesin sen nigeh bāña

36. **eger:**
Gazel 32
Mısra: **10**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Giçe şırāṭı berḳ ya ḫāṭif gibi Muḥib
Luṭf-ı Ḥudā olursa eger aña reh-nümā

37. **eger:**
Gazel 50
Mısra: **1**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Eger her dem urasın tīġı cānā
Kaçuram gerdenümi sanma ḳaṭā

38. **eger:**
Gazel 53
Mısra: **2**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Dilber cefā vü cevr-ile çün dil-firīb ola
Āşıḳları aceb mi eger nā-şekīb ola

39. **eger:**
Gazel 62
Mısra: **1**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Gün gibi dogsa eger üstüme ol bedr-i dücā
Ḫāṭırum olur münevver cān u dil bulur ṣafā

40. **eger:**
Gazel 68
Mısra: **1**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Eger ḳaṣd eyleseñ tīġuñla cāna
Öñüñden ırmayam boynumı ḳaṭā

41. **eger:**
Gazel 76
Mısra: **15**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Eger luṭf u kerem kılsañ yiridür cümle uṣṣāḳa
Ne var şimdi mi olmışdur bu ālemde kerem peydā

42. **eger:**
Gazel 83
Mısra: **5**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Gönderürse ol kemān ebrū eger ġamz okların
Geçürüp sīnemden idem cān içinde yir aña

43. **eger:**
Gazel 85
Mısra: **4**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Miḥnet-ile şöyle ḫū dutdum ki şebhā-yı firāḳ
Aluram ol dem helāk olsam eger hicrān cüdā

44. **eger:**
Gazel 85
Mısra: **10**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

İy Muḥibbī ele alsun tīġını cellād-ı ışḳ
Ḳaṭ kılsun elüñi kılsañ eger dāmān cüdā

45. **eger:**
Gazel 86
Mısra: **11**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Bū ile eger tolsa aceb mi dimāġ-ı dehr
Işḳ āteşi ile sīnede bagrum kebāb ola

46. **eger:**
Gazel 86
Mısra: **14**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Bula Muḥibbī mürde göñül ömr-i sermedī
Īsī gibi eger baña andan ḫiṭāb ola

47. **eger:**
Gazel 87
Mısra: **2**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Dilber cefā vü cevr-ile çün dil-firīb ola
Āşıḳları tañ mı eger nā-şekīb ola

48. **eger:**
Gazel 87
Mısra: **5**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Gül gibi eger arż ide dilber cemālini
Feryād [ü] fiġān eyleye dil andelīb ola

49. **eger:**
Gazel 94
Mısra: **10**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Muḥibbī her gelen gitdi bu ālem yine ālemdür
Dirīġā vü dirīġ itdi eger Cemşīd eger Dārā

50. **eger:**
Gazel 94
Mısra: **10**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Muḥibbī her gelen gitdi bu ālem yine ālemdür
Dirīġā vü dirīġ itdi eger Cemşīd eger Dārā

51. **eger:**
Gazel 98
Mısra: **15**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

İşiginden günde yüz biñ kez eger men itseler
Āşıḳ oldur kim yüzin döndürmeyüp bī- ār ola

52. **eger:**
Gazel 116
Mısra: **10**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Kabe'dür kūyı Muḥibbī varıcak Ulu devletdür eger ḳurbān ola

53. **eger:**
Gazel 122
Mısra: **10**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Didi Muḥibbī iy püser yoluñdadur cān-ıla ser
Bir būse luṭf itseñ eger olurdı aña çün bahā

54. **eger:**
Gazel 149
Mısra: **1**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Ġam-ı hicrüñde eger ḫālümi sorsañ her şeb
Ditrerem ışḳuñ-ıla sanki tutupdur beni teb

55. **eger:**
Gazel 152
Mısra: **4**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Ẕevḳ eylemeye ışḳı ile ẕerrece muḥib

Aña ḥabīb eger kakıyup itmeye itāb

56. **eger:**
Gazel 153
Mısra: **9**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Tīġ-ı ışḳ-ıla Muḥubbī'yi eger kılsañ helāk
Şems gibi raḳṣ ura eline başını alup

57. **eger:**
Gazel 160
Mısra: **6**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Muḳarrerdür helāk itmek beni āḫir bu zehr-i ġam
Eger tiryāk-i lalinden devā itmezse şekker-leb

58. **eger:**
Gazel 169
Mısra: **8**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Leblerüñ üzre nigārā ḫālüñi gören dimiş
Engübīn üzre eger konsa āceb olmaz ẕübāb

59. **eger:**
Gazel 195
Mısra: **4**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Gül mevsiminde tevbeyi dil tārumār ider
Meclisde sāḳī ola eger bir nigār ḫūb

60. **eger:**
Gazel 201
Mısra: **3**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Gün yüzin görür idüm düşde eger
Gire idi gözüme bir ẕerre ḫāb

61. **eger:**
Gazel 220
Mısra: **5**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Añsam eger gül ü serv şirüm içinde cānā
Ḳaddüñle ārıżuñdan olur heme kināyet

62. **eger:**
Gazel 223
Mısra: **6**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Her kim var-ısa cürʿa-i laʿlüñ ṭaleb ider
Ger şeyḫ-i şehr ola vü eger rind-i mey-perest

63. **eger:**
Gazel 226
Mısra: **9**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Dil murġı eger girmeye bāġuña dirseñ
Üstine anuñ zülfüñi as perr-i ġurāb it

64. **eger:**
Gazel 235
Mısra: **4**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Ser kodum çünki ṣurāḫī gibi pāy-ı ḳadeḥe
Tañ degül dirler-ise baña eger bāde-perest

65. **eger:**
Gazel 248
Mısra: **6**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Herkes ki içe cürʿañı hergiz eylemeye
Ger şeyḫ-i şehr ola vü eger rind-i mey-perest

66. **eger:**
Gazel 250
Mısra: **1**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Eger derdümi eylersem ḥikāyet
Dükenmeye ola rūz-ı ḳıyāmet

67. **eger:**
Gazel 250
Mısra: **4**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Ne ġam ḫalḳ-ı cihān düşmen olursa
Eger senden ola ẕerre ḥimāyet

68. **eger:**
Gazel 250
Mısra: **7**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Eger yanuñda suç-ısa gel öldür
Gözüm gördi göñül sevdi nihāyet

69. **eger:**
Gazel 251
Mısra: **1**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Eger dirseñ ḥuẓūr idem dilā kıl dāyimā ʿuzlet
Irag ol dār-ı dünyādan bulasın tā Ḫaḳ'a ḳurbet

70. **eger:**
Gazel 253
Mısra: **11**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Eger ḫāk-i derüñ mesken olursa
Yiter dünyāda baña bu maḳāmāt

71. **eger:**
Gazel 258
Mısra: **5**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Ḫışm-ıla eger gönderesin sīneme ġamzeñ
Rāḥat görine sanma anı ola cerāḥat

72. **eger:**
Gazel 261
Mısra: **2**
"Eğer" edatının nazımda

kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Oldı cefā vü seng-ile dil şīşesi şikest
İrmeye eger vaṣl-ı nigāra dirīġ bu dest

73. **eger:**
Gazel 265
Mısra: **6**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Ḥayret basup göz yaşına ġarḳ ola bu dil
Bulmaya eger ḫayr-ı ʿamel rūz-ı ḳıyāmet

74. **eger:**
Gazel 270
Mısra: **11**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Elüme girse eger ḫāk-i pāyuñ
Olurdı başuma ol tāc-ı devlet

75. **egerçi:**-*çi*
Gazel 362
Mısra: **10**
"Eğer" şayet, koşul anlamı veren edat.

Laʿl-i lebi ḫayāline sun sāḳiyā müdām
Şīrīn olur egerçi Muḥibbī şarāb-ı telḫ

76. **eger:**
Gazel 279
Mısra: **10**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimi olup "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Yaşına Muḥibbī kuluñuñ gel naẓar eyle
Bir ḳaṭre-durur nisbet aña Nīl ü eger Şāt

77. **eger:**
Gazel 303
Mısra: **9**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimi olup "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Gönlümi alup şimdi eger kaṣdūn-ısa cān
Çokdan komışam yoluña ben cān u ser iy dōst

78. **eger:**
Gazel 333
Mısra: **3**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimi olup "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Eger cānāne vaṣlına olursañ cān-ıla ṭālib
Saña bil perde olmışdur hemān terk it bedenden geç

79. **eger:**
Gazel 333
Mısra: **5**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimi olup "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Şarāb-ı ʿışḳ-ıla mestem eger bir būseñ istersem
Katı dīvānedür göñlüm aña kalma geçenden geç

80. **eger:**
Gazel 350
Mısra: **5**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimi olup "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Gülşen-i ḫüsnüñ eger olmasa iy ḫūrī behişt
Şerbet-i laʿl-i lebüñ olur mıdı böyle melīḥ

81. **eger:**
Gazel 369
Mısra: **1**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimi olup "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Şāh olup iy dil eger kılmayasın ʿadl-ile dād
İki ʿālemde muḳarrer olısarsın nā-murād

eger eger:

1. **eger eger:**
Gazel 365
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"İster... ister" anlamını veren bağlaç.

Dilā bunda eger ḫayr u eger şer
Sorarlar yarın anda nīk eger bed

2. **eger eger:**
Gazel 366
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"İster... ister" anlamını veren bağlaç.

Zebān-ı ḥāl-ile her biri tesbīḥ
İder çeng ü eger nāy u eger ʿūd

3. **eger eger:**
Gazel 441
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"İster... ister" anlamını veren bağlaç.

Benüm sevdā-yı zülfüñle şehā başumda sūdum var
Eger cevr ü eger mihrüñ ne kim gelse sürūdum var

eger ġamzesi öldürse lebi iḥyā eyler:

1. **eger ġamzesi öldürse lebi iḥyā eyler:**--*s, --i, --dür, --se, --i, --e, --r*
Gazel 296
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yan bakışı aşığı öldürürse onun dudağına ulaşmak da onu diriltecek,hayata bağlayacak yegane şeydir denilmektedir.

Öldürse eger ġamzesi eyler lebi iḥyā
Meh-rūlara yitmez mi ʿaceb bunca kerāmet

eger ki:

1. **eger ki:**
Gazel 364
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğer ki.

Görmez Muḥibbī uyḫu yüzin şimdi ay u yıl
Nāgāh eger ki görse ola daḫı ḫāb-ı telḫ

eger kim:

1. **eger kim:**
Gazel 351
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğer ki.

Ḥüsnüñi görse idi eger kim
ʿazīz-i Mıṣr
Añmaga Yūsuf adın ider tevbe-i naṣūḥ

eger yār baña luṭf u ʿināyet itmezse:

1. **eger yār baña luṭf u ʿināyet itmezse:**--*a, --mez, --se*
Gazel 229
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgiliye hitaben: Eğer bana hoşgörü ve ihsanda bulunmazsa biçiminde şiire bir girişte bulunmuştur.

İtmezse eger yār baña luṭf u ʿināyet
Ümmīd-i viṣāl-ile olam ben de nihāyet

eger yār ben sevdügümse āsān ögredür didüm:

1. **eger yār ben sevdügümse āsān ögredür didüm:**--*düg, --ü, --m, --se, --ür, --dü, --m*
Gazel 473
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) birinci mısraya hitaben;aşık uğrunda canını feda etmeyi eğer sevgili bana değer veriyorsa kolayca öğretir yani cefa ve eziyetini arttırır denmektedir.

Cān fedā itmek didiler müşkil işdür ʿāşıḳa
Yār eger ben sevdügümse didüm āsān ögredür

eger zülfüñden şikāyet eylersem:

1. **eger zülfüñden şikāyet eylersem:**--*ü, --n, --den, --r, --sen*
Gazel 273
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçlarından şikayet etmenin mümkün olmadığı ifade edilerek ikinci mısraya bağlantı yapılmıştır.

Eger zülfüñden eylersem şikāyet
Olur uzun muṭavvel bir ḥikāyet

egerçi:

1. **egerçi:**
Gazel 340
Mısra: **3**
"Eğer" şayet, koşul anlamı veren bağlaç.

Egerçi mücrimem ʿafv it günāḥum
Anuñ ḥaḳḳı kim oldur ehl-i miʿrāc

egerçi ki:

1. **egerçi ki:**
Gazel 496
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğrusu şu ki. II Aslında.

Egerçi ki günāhum çok cihānda kul ḫaṭāsuz yok
Velī senden umar şefḳat daḫı luṭf u keremlerdür

egerçi kim:

1. **egerçi kim:**
Gazel 491
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar, ise de.

Egerçi kim dehānuñla miyānuñ sırrı mücmeldür
Velīkin yazsalar ḫāl ü ḫaṭ u zülfüñ mufaṣṣaldur

2. **egerçi kim:**
Gazel 377
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar.

Evveli ʿışḳuñ egerçi kim mülāyim görinür
Baña sorsunlar Muḥibbī āḫiri ġāyet şedīd

3. **egerçi kim:**
Gazel 443
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar.

Dest-i ʿışḳuñla egerçi kim bu sīnem çākdür
Ġıll ü ġışdan ḥamdülillāh kim bu gönlüm pākdür

egerçi şanʿat-ı ʿışḳuñ öñi āsān görinür soñı müşkildür:

1. **egerçi şanʿat-ı ʿışḳuñ öñi āsān görinür soñı müşkildür:**--*çi, --u, --n, --i, --in, --ür, --u, --dür--i, --in, --ür--ı, --dür-çi*
Gazel 235
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Aşık olmak başlangıçta güzeldir fakat eziyet ve cefası çektikçe anlaşılır biçiminde bir çıkarımda bulunulmuştur.

Ṣanʿat-ı ʿışḳuñ egerçi öñi āsān görinür
Soñı müşkildür aña urma dilā gel sen dest

egil:

1. **egilüp:**-*üp*
Gazel 282
Mısra: **6**
Bir yana doğru eğik duruma gelmek.

Zülfi gibi gördi çün ḥāl-i perīşānum benüm
Egilüp gūşına söyler kākül-i müşgīn-i dōst

eğin:

1. **egnüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 29
Mısra: **10**
Sırt.

Bu libās u hāy u hūy u ṭanṭana nedür dilā
Egnüñe ḫilat yiterken bir palās u bir abā

2. **egnüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 330
Mısra: **4**
Sırt.

Dünyāya naẓar eylemedüñ faḳr idi faḫruñ
Hem geymedüñ egnüñe alup aṭlas u dībāc

eglen:

1. **eglenürsem:**-*ür, -se, -m*
Gazel 46
Mısra: **10**
Neşelenmek, ferahlamak.

Tekye-i dilde Muḥibbī cem idüp derd ü belā

Eglenürsem tañ mı bunlar çünki mihmāndur baña

egn-:

1. **egnüme:**-*(ü)m, -e*
Gazel 205
Mısra: **10**
Boyundan bele kadar olan vücut bölümü, sırt, arka.

Yine teşrīfler baña inām idüp sulṭān-ı ġam
Eşk-i çeşmümden geyürdi egnüme altunlu şīb

egni:

1. **egnine:**-*ne*
Gazel 31
Mısra: **6**
Boyundan bele kadar olan vücut bölümü, sırt, arka (bkz. eyin).

Her kaçan ġonca gibi nāz-ıla güftār idesin
Şevḳden güller ala egnine kırmuzı ḳabā

egnüme hilat biçdi:

1. **egnüme ḫilat biçdi:**--*me, --di*
Gazel 171
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kastedilen kişinin sırtına(üstüne) uygun kaftan,elbise dikilmesi kastedilmiştir.

Gözlerüm yaşını lāyıḳ gördi ḫayyāṭ-ı felek
Biçdi ḫilat egnüme gāhī ser-ā-ser gāh şīb

egri yola gitme:

1. **egri yola gitme:**--*a, --me*
Gazel 296
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğru yoldan sapmak, yanlış yola sapmak.

Togrut yoluñı egri yola gitme Muḥibbī
Tā dökmeyesin soñra varup eşk-i nedāmet

ehlen ü sehlen:

1. **ehlen ü sehlen:**
Gazel 120
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ar. hoş geldiniz.

İledürse būy-ı zülfüñden behişte bū ṣabā
Ravżadan Rıḍvān diye ehlen ü sehlen merḥabā

ehlen ve sehlen merḥabā:

1. **ehlen ve sehlen merḥabā:**
Gazel 33
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hoş geldiniz, sefalar getirdiniz merhaba.

Ġamzem oklarına dir tut sīneñi Ben didüm ehlen ve sehlen merḥabā

ehl-i ʿarafāt:

1. **ehl-i ʿarafāt:**
Gazel 259
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Veda Hutbesinin okunduğu mekanda toplananlar kastedilmiştir.

Ger nidā ola eger nām-ı şerīfüñ be-ḥarem
Her yana çagura "lebbeyk" ehl-i ʿArafāt

ehl-i cūd:

1. **ehl-i cūd:**
Gazel 397
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cömert, eli açık.

İtme dirīġ cān-ıla başuñ Muḥibbī gel
Tā ki saña merd diyeler cümle ehl-i cūd

ehl-i derd:

1. **ehl-i derd:**
Gazel 387
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dertli olanlar‖ âşıklar.

Yaşum-ıla gerçi kim ẓāhir görindi rūy-ı zerd
Bilmedi aḥvālümi illā meger kim ehl-i derd

2. **ehl-i derd:**
Gazel 403
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dertli olanlar‖ âşıklar.

Vādi-i hicrān şebinde kalalı Mecnūn gibi
Bir benüm tek kanda var ʿālem içinde ehl-i derd

3. **ehl-i derd:**
Gazel 405
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dertli olanlar‖ âşıklar.

Çünki oldı gülşen-i ḥüsnüñde ḫaddüñ vird-i verd
Yine bülbüller gibi feryāda gelsün ehl-i derd

ehl-i dil:

1. **ehl-i dil:**
Gazel 58
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âşıklar ‖ gönül adamları, ârifler.

Dil ṭabībi olasın dārü'ş-şifādur çün kapuñ
Hīç revā mı işigüñde ehl-i dil bīmār ola

2. **ehl-i dil:**
Gazel 418
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âşıklar ‖ gönül adamları, ârifler.

Çünki miḥnetsüz maḥabbet yokdurur ġamsuz feraḥ
Ehl-i dil olan anuñçün şādmān görmez leẕīẕ

ehl-i dile:

1. **ehl-i dile:**--*e*
Gazel 421
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ehli II Aşık.

Cevr ü cefāñı ʿāşıḳa az itme luṭf kıl
Olmaz cihānda ehl-i dile bu ḳadar leẕīẕ

ehl-i diller:

1. **ehl-i diller:**--*ler*
Gazel 155
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âşıklar, gönül adamları, ârifler.

Ehl-i diller aradılar niçe yıllar ālemi
Genc-i ışḳı buldılar bu ḳalb-i vīrānum görüp

2. **ehl-i diller:**--*ler*
Gazel 194
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ehli ǁ 'âşıklar.

Cüra-i cām-ı lebüñ olalıdan baña naṣīb
Ehl-i diller didiler "yā leytenī küntü türāb"

3. **ehl-i diller:**--*ler*
Gazel 324
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ehli ǁ 'âşıklar.

Ġarra olma dār-ı dünyā bir misāfir-ḫānedür
Anuñ-içun ehl-i diller didiler aña sipenc

4. **ehl-i diller:**--*ler*
Gazel 387
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ehli ǁ 'âşıklar.

İy Muḥibbī eyledüñ sen seyr-i dünyāyı zebūn
Ehl-i diller anuñ-içun saña dirler şīr-merd

5. **ehl-i diller:**--*ler*
Gazel 426
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ehli ǁ 'âşıklar.

Ḳāmet itseñ dōstum kopar ḳıyāmetler hemān
Ehl-i diller çagrışup eydürler āh ol bu mıdur

6. **ehl-i diller:**--*ler*
Gazel 458
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ehli ǁ 'âşıklar.

Ehl-i diller bendi ol zülf-i siyeh pūşumdadur
ʿĀşıḳuñ āḫir helāki çeşmi ser-ḫōşumdadur

ehl-i dilüz:

1. **ehl-i dilüz:**--*üz*
Gazel 241
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ehli.

Ādemīlik eyle kaçma iñen iy perī-ṣıfat
Ehl-i dilüz gel eyle bizümle muṣāḥabet

ehl-i ḥāc:

1. **ehl-i ḥāc:**
Gazel 113
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hacılar.

İy Muḥibbī Ḥaḳ Taālā mucizin iẓhār ide
Cümleten ola muṭī rām ola ehl-i ḥāc aña

ehl-i ḥāl:

1. **ehl-i ḥāl:**
Gazel 429
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ehli.

Rumūz-ı nükte-i ʿışḳı ne bilsün zāhid-i ḫōd-bīn
Bu bir müşkil mesā'ildür mücerred ehl-i ḥāl añlar

2. **ehl-i ḥāl:**
Gazel 459
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ehli.

Ehl-i ḥāl alur Muḥibbī her varaḳdan biñ sabaḳ
Dest-i kudretle yazılmış āyet-i Yezdānīdür

ehl-i ḥāl olan:

1. **ehl-i ḥāl olan:**--*a, --n*
Gazel 490
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ehli olmak.

ʿĀşıḳ oldur görmeye ẓāhir ü bāṭın ġayrı dōst
Ehl-i ḥāl olan bilür uşbu sözüm ẓāhirdedür

ehl-i ḥāle:

1. **ehl-i ḥāle:**--*e*
Gazel 361
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hal ehli. II Gönül ehli.

Zāhidā yokdur ṭarāvet sözlerüñ ġāyet sovuḳ
Her kelāmuñ ehl-i ḥāle sanasın zehirlü oḳ

ehl-i ḥamiyyet:

1. **ehl-i ḥamiyyet:**
Gazel 258
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hamiyet (onur ve haysiyet) sahipleri.

Her sifle kaçan duta Muḥibbī ḳanāʿati
Ancak buña mālik olur ehl-i ḥamiyyet

ehl-i hıred:

1. **ehl-i ḫıred:**
Gazel 386
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akıl sahibi.

Noḳṭa dinmez laʿline kıldan miyānı incedür
Bilmese tañ mı anuñ māḥiyyetin ehl-i ḫıred

2. **ehl-i ḫıred:**
Gazel 389
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akıl sahibi.

Virmedi kimse Muḥibbī hīç miyānından ḫaber
Gerçi bir kılı niçe yirden yarar ehl-i ḫıred

ehl-i ʿirfān-ıla:

1. **ehl-i ʿirfān-ıla:**--*la*
Gazel 318

Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arifler topluluğu.

İy şeker-leb lezzeti şehd ü şekerden yig gelür
Nükte-i laʿlüñden itsem ehl-i ʿirfān-ıla baḥs

ehl-i ışḳ:

1. **ehl-i ışḳ:**
Gazel 81
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli, âşık.

Kūhlar itmez taḥammül dil çeker bār-ı ġamı
Ehl-i ışḳ içinde tañ mı diyeler nerdür baña

2. **ehl-i ışḳ:**
Gazel 169
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli, âşık.

Ḫaymesin ṣaḥrāda kursa her kaçan ol āfitāb
Rişte-i cāndan iderler ehl-i ışḳ aña ṭınāb

3. **ehl-i ışḳ:**
Gazel 179
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli, âşıklar.

Gördiler ḫāk oldugum yoluñda iy ālī-cenāb
Reşk idüp dir ehl-i ışḳ "yā leytenī küntü türāb"

ehl-i ʿışk:

1. **ehl-i ʿışḳ:**
Gazel 394
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli, âşık.

Dirler ki ehl-i ʿışḳ ʿalāyıḳ-ı mücerredend
Ammā ki zülf-i māh-rūyān muḳayyedend

2. **ehl-i ʿışḳ:**
Gazel 418
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli, âşık.

Ḫūn-ı dil nūş itmeyince vaṣla irmez ehl-i ʿışḳ
Rāyegān vaṣlını çün ol mihribān görmez leẕīẕ

ehl-i ışḳ olan:

1. **ehl-i ışḳ olan:**--*a*, --*n*
Gazel 161
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli olmak, aşktan anlamak, gerçek aşık olmak.

Ehl-i ışḳ olan meeldür kim aḳldan dūr olur
Pend-i nāṣiḥ istemez gūş eylemez ḳavl-i edīb

ehl-i ʿışḳ olana:

1. **ehl-i ʿışḳ olana:**--*a*, --*n*, --*a*
Gazel 442
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşık olan,aşk meclisi içinde yer alan.

Bir yaña hicrān cefāsı bir yaña devrān ġamı
Her yañadan ehl-i ʿışḳ olana verhemler gelür

ehl-i ʿışka:

1. **ehl-i ʿışḳa:**--*a*
Gazel 383
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli.

Virüp cān naḳdin aldum ġam metāʿın
Ezelden ehl-i ʿışḳa bu-durur sūd

2. **ehl-i ʿışḳa:**--*a*
Gazel 387
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli.

Ehl-i ʿışḳa zāhidā sanma sözüñ teʾsīr ider
Sende yok ẕerre ḥarāret var hemān bir āh-ı serd

ehl-i ışḳa:

1. **ehl-i ışḳa:**-*a*
Gazel 63
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli.

Nimet-i derd ü belā her yaña dökilmiş yatur
Ṣoḥbet-i ḫāṣ it Muḥibbī ehl-i ışḳa kıl ṣalā

2. **ehl-i ışḳa:**--*a*
Gazel 123
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli.

Ehl-i ışḳa her dem irer ṣad belā
Çünki aña eksük olmaz biñ belā

3. **ehl-i ışḳa:**--*a*
Gazel 153
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli, âşıklar.

İy saçı sünbül yüzi gül lāli mül eṭvārı ḫūb
Anuñ-içun olduñ ehl-i ışḳa maḥbūbü'l-ḳulūb

4. **ehl-i ışḳa:**--*a*
Gazel 202
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli, âşıklar.

Ṭāḳat olur mı Muḥibbī ışḳına ṣabr eylemek
Işḳ kor mı ehl-i ışḳa ẕerre ne ṭāḳat ne ḫˇāb

ehl-i ʿışkı:

1. **ehl-i ʿışḳı:**--*ı*
Gazel 232
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli, âşıklar.

Ehl-i ʿışḳı eylesün cellād çeşmüñ ko helāk
Kaʿbedür kūyuñ kamu anları ḳurbān oldı tut

ehl-i ışkı:

1. **ehl-i ışḳı:**--*ı*
Gazel 204
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli, âşıklar.

Nedendür ehl-i ışḳı dūr idersin Raḳībi idesin dāyim muḳarreb

ehl-i ışkuñ:

1. **ehl-i ışḳuñ:**-*u, -n*
Gazel 56
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli, Âşıklar.

Ẓāhir olmaz mı Muḥibbī olmaya pinhān ışḳ
Ehl-i ışḳuñ eşki surḫ u çehresi hem zerd ola

2. **ehl-i ışḳuñ:**-*un*
Gazel 72
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli, Âşıklar.

Ẓāhir olmaz mı Muḥibbī olmaya pinhān-ı ışḳ
Ehl-i ışḳuñ eşki surḫ u çehresi hem zerd ola

3. **ehl-i ışḳuñ:**-+*un*
Gazel 178
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli, Âşıklar.

Ehl-i ışḳuñ ne bilür derd ü belā vü miḥnetin
Döne döne olmayan bu sīḫ-i miḥnetle kebāb

ehl-i ʿışḳuñ:

1. **ehl-i ʿışḳuñ:**--*u, --n*
Gazel 313
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli, Âşıklar.

Gül gibi gūş eylemezsin ehl-i ʿışḳuñ nālesin
Eylerem bülbülleyin her gice feryād el-ġıyāṣ

2. **ehl-i ʿışḳuñ:**--*u, --n*
Gazel 361
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli, Âşıklar.

Ehl-i ʿışḳuñ var-ısa dāyim niyāz u giryesi
Sen güzeller şāhınuñ cevr ü cefāsı nāzı çoḫ

3. **ehl-i ʿışḳuñ:**--*u, --n*
Gazel 406
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli, Âşıklar.

Gözi yaşlu olur ḫūn-ı cigerden Daḫı hem ehl-i ʿışḳuñ çehresi zerd

4. **ehl-i ʿışḳuñ:**--*u, --n*
Gazel 428
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli, Âşıklar.

Bāġ u şaḥrālarda sanmañ lālelerdür görinen
Ehl-i ʿışḳuñ bagrı ḫūnından dökilmiş kanıdur

5. **ehl-i ʿışḳuñ:**--*u, --n*
Gazel 454
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli, Âşıklar.

Görinen laʿli bu çeşmüm demidür
Nigīni ehl-i ʿışḳuñ ḫātemidür

ehl-i ışḳuz:

1. **ehl-i ışḳuz:**-*uz*
Gazel 58
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli(meclisi).

Cennet ü ḥavrāyı virdük zāhide biz n'eylerüz
Ehl-i ışḳuz fikr ü ẕikrümüz bizüm dīdār ola

ehl-i ʿıyşe:

1. **ehl-i ʿıyşe:**--*e*
Gazel 301
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zevk-safa ehli.

Ne yitmez ehl-i ʿıyşe bu saʿādet
Ola her cām içene bu saʿādet

ehl-i küfre:

1. **ehl-i küfre:**--*e*
Gazel 336
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Küfre düşen, Allah'a karşı gelen.

Ḫāk-i pāyuñ şāhlar başına tāc
Ehl-i küfre vażʿ kılduñ sen ḫarāc

ehl-i küfri:

1. **ehl-i küfri:**--*i*
Gazel 340
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Küfre düşen, Allah'ın varlığını inkar eden; kafir.

Ḫudā emriyle aña tīġ inelden
Kılupdur ehl-i küfri cümle tārāc

ehl-i küfürden:

1. **ehl-i küfürden:**--*den*
Gazel 330
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İmanı olmayan topluluk(dinsizler meclisi).

Küfr-ile cihān tolmış-iken şerʿ-i şerīfüñ
Ẓāhir olalı ehl-i küfürden alınur bāc

ehl-i melāmet:

1. **ehl-i melāmet:**
Gazel 294
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Melâmîler || Kınanma sahipleri.

Olam sālim baña kılmañ duʿāyı
Selāmet istemez ehl-i melāmet

ehl-i miʿrāc:

1. **ehl-i miʿrāc:**
Gazel 340
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mi'rac meclisi.

Egerçi mücrimem ʿafv it günāḫum
Anuñ ḥaḳḳı kim oldur ehl-i miʿrāc

ehl-i naẓm:

1. **ehl-i naẓm:**
Gazel 7
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nazım ehli, şairler.

Rişte-i cān üzre düzdüñ naẓmuñı dürler gibi
Ehl-i naẓm içre Muḥibbī ḫāk-i pā oldum saña

2. **ehl-i naẓm:**
Gazel 159
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nazım ehli, şairler.

İy Muḥibbī dürdi şirüñ defterini ehl-i naẓm
Gül gibi her yıl başında tāze dīvānum görüp

ehl-i naẓmuñ:

1. **ehl-i naẓmuñ:**-+*un*
Gazel 183
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nazım ehli.

Ehl-i naẓmuñ her biri şābāş iderse ṭañ mıdur
İy Muḥibbī gül gibi bir tāze dīvānum görüp

2. **ehl-i naẓmuñ:**--*u, --n*
Gazel 447
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nazım ehli, şairler.

İy Muḥibbī kim ki gördiyse senüñ eṣʿāruñı
Ehl-i naẓmuñ arasında didi kim Ḥassān'ıdur

3. **ehl-i naẓmuñ:**--*u, --n*
Gazel 405
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şiir sanatından anlayan. || *Şair.*

İy Muḥibbī naẓm-ıla burduñ Niẓāmī pençesin
Ehl-i naẓmuñ arasında merdsin vallāhi merd

ehl-i nedāmet olmayasın:

1. **ehl-i nedāmet olmayasın:**--*y, --a, --sın*
Gazel 217
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) pişman olanlardan olmama anlamı kastedilmiştir.

Şerr işi koyup ḫayra düriş yüri Muḥibbī
Tā soñra varup olmayasın ehl-i nedāmet

ehl-i rūm:

1. **ehl-i rūm:**
Gazel 157
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anadolu ve Anadolu halkı.

Tagıdup gül ruḫları üstinde serkeş zülfini
Ehl-i Rūm üzre dem-ā-dem kāfir-i bī-dīn salup

ehl-i saʿādāt:

1. **ehl-i saʿādāt:**
Gazel 253
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutluluk meclisi.

Muḥibbī ḫāk-i pāyüñ kıldı sertāc
Ne ġam dinse aña ehl-i saʿādāt

ehl-i ṣafā:

1. **ehl-i ṣafā:**
Gazel 40
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğlence, zevk ehli.

Āb-ı ṣāfīye müşābih yine bir ṣir didüñ
Didi taḥsīn kamu göricegez ehl-i ṣafā

2. **ehl-i ṣafā:**
Gazel 47
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğlence, zevk ehli.

Bu Muḥibbī ṣāf-dil didi yine ṣīrīn ġazel
Lezzetin ḳand ü aselden gördi yig ehl-i ṣafā

ehl-i ṣalīb:

1. **ehl-i ṣalīb:**
Gazel 259
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Haçlılar, küfre düşenler.

Kese zünnārını ger görse yüzüñ ehl-i ṣalīb
Kaldurup parmagını getüre ol dem ṣalavāt

ehl-i sefersin:

1. **ehl-i sefersin:**--*sin*
Gazel 217
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) fani dünyadan gideceğimizi ifade ederek ona çok bağlanmamak gerektiği dile getirilmiştir.

Dünyāya göñül baglama çün ehl-i sefersin
Kim itdi ki sen eyleyesin anda iḳāmet

ehl-i selāmet:

1. **ehl-i selāmet:**
Gazel 437
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kurtuluşa erenler.

Zahidā saña yiter ehl-i selāmet olduġuñ
ʿĀṣıḳuñ faḫrı melāmet gözlemez nāmus u ʿār

ehl-i şirk:

1. **ehl-i şirk:**
Gazel 20
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şirke düşen kimseler, Allah'a ortak koşan kimseler.

Arż kılsañ görseler bir kez senüñ taṣvīrüñi
Varmaz idi ehl-i şirk olan kelīsādan yaña

ehl-i şirkden:

1. **ehl-i şirkden:**--*den*
Gazel 340
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'a ortak koşanlar; şirk ehli.

Meger luṭfı ola baña muʿāvin
Ki ehl-i şirkden alam yine bāc

ehl-i şirküñ:

1. **ehl-i şirküñ:**--*ü, --n*
Gazel 392
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şirk ehli, müşrikler.

Ehl-i şirküñ niçe yıl katlanuban zaḥmetine
Eyledüñ emr-i Ḫūdā'yı komaga saʿy-i vücūd

ehl-i ṭaleb:

1. **ehl-i ṭaleb:**
Gazel 210
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Talep ehli, talep edenler.

Dōst vaṣlından egerçi kimsene virmez nişān
Cüst ü cūsın līk añsañ eylemez ehl-i ṭaleb

ehl-i zamān:

1. **ehl-i zamān:**
Gazel 418
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Günümüz insanları.

Zühd ü ẕikr ü ṭāʿati ehl-i zamān görmez leẕīẕ
Gerçi nāfiʿdür velī cān-ı girān görmez leẕīẕ

ejdehā:

1. **ejdehā:**
Gazel 33
Mısra: **10**
Bin tane başı olan efsanevî, korkunç ve pek büyük bir hayvan, büyük yılan.

Genc-i ḥüsnüñe el irmez rāyegān
Anı zülfüñ bekler olmış ejdehā

2. **ejdehā:**
Gazel 63
Mısra: **6**
Bin tane başı olan efsanevî, korkunç ve pek büyük bir hayvan, büyük yılan.

Ḫalḳa ḫalḳa āşıḳa dām-ı belādur kākülüñ
Yoḫsa ḥüsnüñ gencini bekler olupdur ejdehā

ejder:

1. **ejderdür:**-*dür*
Gazel 58
Mısra: **8**
Az çok yılana benzeyen efsanevi, korkunç, pek büyük hayvan.

Genc-i ḥüsnüñ üzre itmişler meger zülfüñ ṭılısm
Bekler anı kimi ejderdür kimisi mār ola

ejder dehānıdur:

1. **ejder dehānıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 107
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Efsanevi bir büyük yılan yahut canavarın ağzı.

Derd-ile āh eylesem her yaña saçılur şerer
Bu şikāf-ı sīne san ejder dehānıdur baña

ejder olup:

1. **ejder olup:**--*up*
Gazel 424
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ejderha olmak(ateş bağlamında).

Sakın aldanma sakın dünyāya dil virme sakın
Kamu ʿālem ḫalḳını bir bir olup ejder yakar

ejder olur:

1. **ejder olur:**--*ur*
Gazel 410
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Az çok yılana benzeyen efsanevi, korkunç, pek büyük hayvana benzemek.(sevgilinin saçı bağlamında).

Olur her bir kılı zülfinüñ ejder
Kaçan kim kılsa çeşmi siḥre bünyād

ejderhā:

1. **ejderhā:**
Gazel 497
Mısra: **6**
Bin tane başı olan efsanevî, korkunç ve pek büyük bir hayvan, büyük yılan.

Genc-i ḥüsne aldanup el sunma olursın helāk
Bekler anuñ zülfini her kılı ejderhā geçer

ejder-i ışk:

1. **ejder-i ışḳ:**
Gazel 13
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ejderhası.

Ejder-i ışḳ öldürür didüm maḥabbet ehlini
İşidüp cān-ıla gönlüm oldılar ḳāyil baña

ek:

1. **ekdüm:**-*düm*
Gazel 12
Mısra: **7**
Toprağa tohum atmak veya gömmek.

Sīne ṣaḥrāsına ekdüm çün maḥabbet toḫmını
Dem-be-dem yagdursa tañ mı gözlerüm bārān aña

ekl ü şürb:

1. **ekl ü şürb:**
Gazel 207
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeme ve içme II eğlenme.

Her nefes kim alasın ḥamdüñi artur Ḫāliḳ'a
Ekl ü şürb ise ġaraż anı da işler bil devāb

ekser:

1. **ekser:**
Gazel 381
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Genellikle, çoğunlukla, çok zaman.

Gördi ḫālin dil tolaşdı zülfine
Dāne ile ek s er olur murġ bend

2. **ekser:**
Gazel 357
Mısra: **10**
Çoğu zaman, genellikle, çoklukla.

Bir nefes mest olmasa hicrān ġamı eyler helāk

Anuñıçun bu Muḥibbī nūş ider
ekşer ḳadeḥ

3. **ekşer:**
Gazel 326
Mısra: **6**
(Ar.) Çok fazla, en çok, birçok.

Viṣāle saʿy kıl virmek Ḫudā'nuñ
Ki saʿy-ile olur ekşer ʿayān genc

eksük degül:

1. **eksük degül:**
Gazel 482
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eksik değil, her zaman var.

Düşüp miḥnet bucagına beni siz sanmañuz tenhā
Belā eksük degül bir dem gelür ġam dahı maḥremdür

eksük itmez:

1. **eksük itmez:**-*-mez*
Gazel 98
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman bulundurmak; uzun ara vermemek.

Eksük itmez benüm-içün her gice yaşlar döker
Göreyim ki merdüm-i çeşmümi ber-ḫūrdār ola

2. **eksük itmez:**-*-mez*
Gazel 175
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eksik etmemek; her zaman bulundurmak.

Eksük itmez gönderürsin niçe döysün ḫasta dil
Gāh cevr ü geh cefā geh ḫışm u geh nāz ü itāb

eksük itmezsin:

1. **eksük itmezsin:**-*-mez, -sün*
Gazel 372
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Her zaman bulunmak.

Eksük itmezsin nigārā sīneden ġamz okların
Ġonca agzuñ gibi teng iken bulur göñlüm küşād

2. **eksük itmezsin:**-*-mez, -sin*
Gazel 395
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman bulunmak.

Eksük itmezsin nigārā sīneden ġamz okların
Teng dehānuñ gibi iñen teng dil bulur küşād

eksük olmaz:

1. **eksük olmaz:**-*maz*
Gazel 46
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman bulunur olmak.

Maḫzen-i dilden çıkarsam ġam degül söz gevherin
Eksük olmaz ne ḳadar ḫarc eylesem kāndur baña

2. **eksük olmaz:**-*maz*
Gazel 55
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman bulunur olmak.

Eksük olmaz derd ü ġam miḥnet belā her dem gelür
Sanmañuz kim tekye-i göñlüm benüm tenhā ola

3. **eksük olmaz:**-*maz*
Gazel 57
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman bulunur olmak.

Ruḫları fitne ḳad-i bālā belā
Eksük olmaz dilde fitne ya belā

4. **eksük olmaz:**-*-maz*
Gazel 123
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman bulunur olmak.

Ehl-i ışḳa her dem irer şad belā
Çünki aña eksük olmaz biñ belā

5. **eksük olmaz:**-*-maz*
Gazel 131
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Her zaman bulunur olmak.

Zülfi zencīrine tolaşdı dil oldı mübtelā
Eksük olmaz kandasa dīvāneye derd ü belā

6. **eksük olmaz:**-*-maz*
Gazel 153
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman bulunur olmak.

Yüzüñe gül saçuña sünbül disem ayb eyleme
Eksük olmaz çünki ādemde ḫaṭā-y-ıla uyūb

7. **eksük olmaz:**-*-maz*
Gazel 313
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Her zaman bulunur olmak.

Eksük olmaz başda sevdā dilde āteş gözde āb
Ana raḥminden berü ben olmadum şād el-ġıyāş

8. **eksük olmaz:**-*-maz*
Gazel 315
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman bulunur olmak, her zaman var olmak.

Kimisi yokdur lebüñ dir kimisi dir noḳṭadur
Eksük olmaz anuñ içün ʿışḳ ara iy yār baḥs

el:

1. **elümde:**-*üm, -de*
Gazel 479
Mısra: **4**
Durum, hal, vaziyet.

Olduguma şeh-i ġam iy dil yiter bu şāhid
Āhum ʿalem elümde yanumda eşk sipehdür

2. **elüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 182
Mısra: **6**
İnsanın uzvu: el.

Başumı top eyledüm meydān-ı ışḳuñda senüñ
Esb-i nāz üzre elüñde zülf-i çevgānuñ görüp

3. **elümi:**-*ü, -m, -i*
Gazel 2
Mısra: **9**
Bedenin bir uzvu, el.

Tut elümi ayaga düşdüm gel iy dīn serveri
Eyleyem dīnüñ yolında cān u dil ile ġazā

4. **elde:**-*de*
Gazel 195
Mısra: **5**
Bedenin bir uzvu, el.

Zülfini kaçan elde o çevgāna beñzede
Meydān içinde başı dilā sen de eyle top

5. **elüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 216
Mısra: **4**
Bedenin bir uzvu, el.

Bugün meydān-ı rifatde murāduñca atup oklar
Elüñe çekmege devlet kemānın anı kurduñ tut

6. **elüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 285
Mısra: **7**
Bedenin bir uzvu, el.

Al ḫāk-i derin elüñe andan yüzüñe sür
ʿİzzetle koyup başuña tāc-ı saʿādet it

7. **el:**
Gazel 23
Mısra: **3**
El II aşığın eli.

Dāmenine el irerse öp benden dāmenin
İrmez-iseñ dāmenine öpesin rāh iy ṣabā

8. **elde:**-*de*
Gazel 296
Mısra: **3**
"Sahiplik, mülkiyet" anlamındadır.

ʿIşḳ āteşiyle dūd-ı dilüm elde ʿalem-vār
Sulṭān-ı ġam-ı ʿışḳa bu yitmez mi ʿalāmet

9. **elüme:**-*üm, -e*
Gazel 3
Mısra: **11**
Bedenin bir uzvu, el.

Elüme alup niçe kez bakaram āyīneye
Añaram işyānumı korkum bu ola yüz kara

10. **elüñ:**-*üñ*
Gazel 184
Mısra: **10**
Bedenin bir uzvu, el.

Āhuñ ipini koma Muḥibbī sakın elden
Eflāke çıkarur seni āḫir elüñ alup

11. **el:**
Gazel 49
Mısra: **1**
Ahali, topluluk, aynı yerde bulunan insan kalabalığı.

Gül ruḫuñ gördükde ḥayrān kaldı cümle el saña
Degmesün göz diyü asdı ġoncalar heykel saña

12. **elüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 85
Mısra: **10**
Bedenin bir uzvu, el.

İy Muḥibbī ele alsun tīġını cellād-ı ışḳ
Ḳaṭ kılsun elüñi kılsañ eger dāmān cüdā

13. **elüm:**-*üm*
Gazel 415
Mısra: **1**
Bedenin bir uzvu, el.

Bilmedüm sundum elüm zülf-i siyehkāra meded
Göre dīvāne dili sundı elin nāra meded

14. **elin:**-*i, -n*
Gazel 18
Mısra: **6**
(Sevgilinin) eli.

Sifāl-ı köhne rindāna yiter meyḫāne küncinde
Elin sunmaya ger olsa öñinde cām-ı Cem peydā

15. **ele:**-*e*
Gazel 3
Mısra: **15**
Bedenin bir uzvu, el.

Kim bu şir-i dil-pesendi ele alup okıya
Raḥmet anuñ cānına kim beni raḥmetle aña

16. **elinden:**-*(i)n, -den*
Gazel 61
Mısra: **10**
Bedenin bir uzvu; el, yed.

N'olısar bilmezem ḥālüm perīşān oluram her dem
Elinden şānesin komaz tarar ol zülf-i sünbül hā

17. **elde:**-*de*
Gazel 220
Mısra: **4**
Bedenin bir uzvu; el, yed.

Ben şāh-ı taḫt-ı ışḳam tāc-ı şeref başumda
Āhum livāsı elde yitmez mi bu alāmet

18. **elinden:**-*i, -(n)den*
Gazel 191
Mısra: **11**
" -den dolayı, sebebiyle" anlamında kullanılan kelime.

İy Muḥibbī çarḫ-ı ġaddāruñ elinden āh u vāh
Çünki dilber vāṣıl olmaz bāri ḥelvā-yı raḳīb

19. **elde:**-*de*
Gazel 416
Mısra: **10**
1. Bedenin bir uzvu; el, yed. 2. Bir şeye sahip olmak.

Bu Muḥibbī yazup ʿarż eylese sūz-ı dilin āh
Kül olup elde muḳarrer oda yanmak kāġıẕ

20. **elinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 21
Mısra: **2**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Bezm-i ġamda nāle kıl iy nāy ḥāldaş ol baña
Çarḫ elinden iñleyem bir laḥẓa yoldaş ol baña

21. **elinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 116
Mısra: **3**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Ḥasret-i hicrān elinden āh u vāh
Olmışam derde dirīġā mübtelā

22. **elinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 187
Mısra: **3**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

İñlesem aġyār elinden dōstlar olmaz aceb
Ḫār elinden dāyimā gülşende iñler andelīb

23. **elüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 410
Mısra: **1**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Elüñden hey vefāsuz dād u feryād
Beni sen kılmaduñ bir laḥẓa dil-şād

24. **elde:**-*de*
Gazel 240
Mısra: **3**
Elde olmak, elde bulunan, sahip olunan (şey).

Uzak menzil ü yok elde zevāde
Katı müşkil olupdur pāda leng-est

25. **elde:**-*de*
Gazel 465
Mısra: **10**
(Sevgilinin) eli.

Çeşmi yine bu Muḥibbī ḳaṣdına
Elde ḫūnın dökmege ḫançer tutar

26. **elde:**-*de*
Gazel 466
Mısra: **1**
(Sevgilinin) eli.

Ebrū-yı yāruñ elde kurılmış kemānı var
Tīri gelürse sīneme dilde nişānı var

27. **elüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 355
Mısra: **3**
(Bir kimsenin) Elinden, yüzünden.

Bil ġanīmet ʿömri fevt itme elüñden sāġarı
İtmedin bu çarḫ-ı ẓālim kelleyi pürḫūn ḳadeḥ

28. **elinden:**-*i, -n, -den, -*
Gazel 321
Mısra: **6**
"-den dolayı, yüzünden" anlamına gelen ifade.

Ġarḳ ider āḫir beni bu gözyaşı
Baḥr-i bī-pāyān elinden el-ġıyāṣ

29. **elinden:**-*i, -n, -den, -*
Gazel 321
Mısra: **10**
"-den dolayı, yüzünden" anlamına gelen ifade.

Rūşen itmez külbe-i aḥzānumuz
Ol meh-i tābān elinden el-ġıyāṣ

30. **elinden:**-*i, -n, -den, -*
Gazel 321
Mısra: **12**
"-den dolayı, yüzünden" anlamına gelen ifade.

İy Muḥibbī giceler tā ṣubḥa dek
İtdügüm efġān elinden el-ġıyāṣ

el-:

1. **eline:**-*i, -(n)e*
Gazel 99
Mısra: **10**
Bedenin bir uzvu.

Hercāyī olana virme göñül ki gül gibi
Her ḫār eline dāmenini vire rām ola

el irmez:

1. **el irmez:**--*mez*
Gazel 230
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ulaşmak, uzanmak.

Muḥibbī cidd ü cehd-ile el irmez
Meger ola yine andan ʿināyet

2. **el irmez:**-*mez*
Gazel 33
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ulaşılamayan, erişilemeyen (kimse veya şey.).

Genc-i ḥüsnüñe el irmez rāyegān
Anı zülfüñ bekler olmış ejdehā

el irmiş:

1. **el irmiş:**
Gazel 4
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye dokunmak,ulaşmak.

Cidd ü cehd-ile nigāra didüm el irmiş midür
Geldi hātifden nidā eydür ki illā mā-saā

el kaldurup:

1. **el kaldurup:**--*up*
Gazel 120
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dua ya da talep için Allah'a ellerini havaya kaldırarak yalvarmak; dilenmek.

Serv görse ḳaddüñi diye saña ömr-i dırāz
İşidüp bunı çınār el kaldurup itdi duā

el sunma:

1. **el sunma:**--*ma*
Gazel 497
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
El uzatmak; dokunmak.

Genc-i ḥüsne aldanup el sunma olursın helāk
Bekler anuñ zülfini her kılı ejderhā geçer

2. **el sunma:**--*ma*
Gazel 130
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
El sürmemek,dokunmamak,uzak durmak.

Mārdur zülfinden iy dil kıl ḥaẕer
Sunma el ol sünbül-i terden yaña

el urma:

1. **el urma:**--*ma*
Gazel 338

Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
El sürmemek; dokunmamak. || *İlgilenmemek.*

Ḫasta dilven nabżuma el urma epsem iy ṭabīb
Laʿl-i dilber olmasa yokdur baña hergiz ʿilāc

el urup:

1. **el urup:**--*up*
Gazel 294
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dokunmak, el sürmek, el atmak.

Eṭibbā el urup nabżuma didi Cünūn-ı ʿışḳ ancak bu ʿalāmet

el uzadup:

1. **el uzadup:**--*up*
Gazel 494
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dokunmak için el uzatmak.

Döymek ne ʿaceb ḫāṭır-ı ʿuşşāk perīşān
Zülfine ura el uzadup şāne güzeller

el uzadup zülfine:

1. **el uzadup zülfine:**--*dup, --i, --ne*
Gazel 147
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçına dokunmak kastedilir.

Dest-bāzī eyler-iken sal koluñı boynına
El uzadup zülfine ebrū-yı müşg-efşānın öp

el uzadur:

1. **el uzadur:**--*a, --dur*
Gazel 231
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dokunmak için el uzatmak.

Biñ pāre ola el uzadur zülf-i dilbere
Ġamdan dilümi pāreledi şāne ʿāḳıbet

el uzat:

1. **el uzat:**--*t*
Gazel 464
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birine dokunmaya çalışmak.

Zülf-i müşgīne Muḥibbī el uzat tā iresin
Ruḫlarında dilberüñ iḳbāl ü devlet bestedür

el uzatdı:

1. **el uzatdı:**-*dı*
Gazel 68
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birine dokunmaya veya bir hakkı almaya kalkışmak; yardım etmek, destek vermek; kendisine ait olmayan bir şey üzerinde hak iddia etmek; el ile dokunmak.

El uzatdı gelüp gūşuña zülfüñ Sakınsun bāġ-ı ḥüsne komasun pā

el üzre:

1. **el üzre:**
Gazel 228
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değer vermek.

Ger ḫāk-i derüñ bulsa idüm tutup el üzre
Başuma koyup eyler-idüm tāc-ı saʿādet

el virdükçe:

1. **el virdükçe:**--*dük, --çe*
Gazel 198
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
El vermek: Yardım etmek, izin vermek, bir işin gerçekleşmesi için fırsat vermek.

Işḳ meydānında top it oynasun dilber serüñ
Furṣat el virdükçe maḫfī zülfinüñ çevgānın öp

el vire:

1. **el vire:**--*e*
Gazel 347
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
El vermek; yardımcı, destek olmak.

Ġuṣṣa deryāsını mümkin mi ki bir kişi geçe
Devlet el vire meger keştīler ola aḳdāḥ

el virmez:

1. **el virmez:**--*mez*
Gazel 232
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Olanak sağlamak, fırsat vermek.

Vaṣl el virmez Muḥibbī gel ḫayāle ḳānīʿ ol
Bir niçe gün iñle dil derdüñe dermān oldı tut

el virse:

1. **el virse:**--*se*
Gazel 174
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İzin vermek, yardım etmek.

Zülfüñ el virse irerdüm ḫaddüñe Āṣıḳuñ güni togar irişe şeb

elā yā eyyühe's-sākī edir kesen ve nāvilhā:

1. **elā yā eyyühe's-sāḳī edir kesen ve nāvilhā:**-*ir*
Gazel 60
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey Saki, kadehi döndür, meclistekilere ve bana sun.

Bugün ġam derdine bundan dimişler özge yok dermān
Elā yā eyyühe's-sāḳī edir kesen ve nāvilhā

elbet:

1. **elbetde:**-*de*
Gazel 101
Mısra: **8**
Elbet, mutlaka.

Yime dehrüñ nimetini aldanursın ḥırṣ-ıla
Anı çok yiyen olur elbetde āḫir imtilā

2. **elbetde:**-*de*
Gazel 234
Mısra: **3**
Elbet, mutlaka.

Söyler-iseñ iy göñül elbetde rāzuñ fāş olur
Yig degül mi urasın agzuña sen mühr-i sükūt

3. **elbetde:**-*de*
Gazel 314
Mısra: **2**
Elbet, mutlaka.

İde-bilmez kimseler bu devr-i eyyām-ıla baḫs
Basılur elbetde āḫir kim ide cām-ıla baḫs

elbette:

1. **elbette:**
Gazel 128
Mısra: **10**
"Mutlaka, hiç şüphesiz" anlamlarında kullanılan kelime.

İy Muḥibbī gün yüzine şöyle ḫayrān olmışam
Kim göre bu ḫālümi elbette ḫayrāndur baña

2. **elbette:**
Gazel 269
Mısra: **3**
"Mutlaka, hiç şüphesiz" anlamlarında kullanılan kelime.

Her ki ʿāşıḳdur bilür elbette ʿışḳuñ ḳadrini
Virseler virmez kamu Īrān u Tūrān'ı dürüst

3. **elbette:**
Gazel 272
Mısra: **7**
"Mutlaka, hiç şüphesiz" anlamlarında kullanılan kelime.

Düşer dilden dile elbette āḫir
İderseñ sırruñı ġayra ḥikāyet

4. **elbette:**
Gazel 322
Mısra: **4**
"Mutlaka, hiç şüphesiz" anlamlarında kullanılan kelime.

Gözüm mest oldı diler kanum içe
Olur mey fitneye elbette bāʿiş

5. **elbette:**
Gazel 387
Mısra: **12**
"Mutlaka, hiç şüphesiz" anlamlarında kullanılan kelime.

ʿIşḳ yolında cāna başa kalmasañ iy dil n'ola
Gerçek ʿāşıḳ olan elbette ol olur cömerd

el-cehlü ḳabīḥ:

1. **el-cehlü ḳabīḥ:**--*ü*
Gazel 350
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Tüm dünya halkının çirkin ve kötü bir cehalet içinde olduğu kastedilmektedir.

Cān göziyle kıl naẓar hüsnin el-ʿilmü ḥasen
Der cihān ḫalḳına sor cümlesi el-cehlü ḳabīḥ

elde:

1. **eldeki:**-*ki*
Gazel 51
Mısra: **1**
Elde bulunan.

Gülşen içre eldeki sāġar kızıl güldür baña
Hem şürāḥī ḳulḳulı āvāz-ı bülbüldür baña

elde cām ola:

1. **elde cām ola:**--*a*
Gazel 99
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın elinde kadeh(aşk şarabı) olması kastedilir.

Zāhid şarāba tevbe ne vaḳtin olur aceb
Gül mevsimi ola hem elde cām ola

elde görüp:

1. **elde görüp:**--*de, --üp*
Gazel 500
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşığı öldürme yetki ve unsurlarını elinde görmesi.

Çeşm-i cellādını gördükde hemān ditrer yürek
Tīġını elde görüp cāna mehābetler gelür

elde tutdugum:

1. **elde tutdugum:**-*du, -ğum*
Gazel 42
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elde olmak,sahip olunulan bir şeyin elde bulunması.

Ḥamdü-lillāh devlet-i ışḳuñ müyesserdür baña
Elde tutdugum lebüñ yādına sāġardur baña

elde tutduguñ ḳadeḥ:

1. **elde tutduguñ ḳadeḥ:**--*de, --dug, --u, --n*
Gazel 438
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın elinde tuttuğu kadeh kastedilmektedir.

Elde tutduguñ ḳadeḥ bil şehlerüñ topragıdur
Niçe yıllar kāse itmişler anı Kāvus'a sor

elden düşürme:

1. **elden düşürme:**--*den, --ür, --me*
Gazel 213
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bırakmak, terketmek.

Furṣatı elden düşürme bir muṣāḥib yār ile
Geşt-i gülşen kıl degül ḫālī felekden inḳılāb

2. **elden düşürme:**
Gazel 65
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bırakmamak, sürekli elde tutmak. II ayag bağlamında kadehi elden düşürmemek, sürekli içmek ve sarhoş olmak.

Düşürme elden sāḳī şarāb-ı rāḥat-ı dil hā
Ki dirler dāfi-i ġamdur ki ….. cümle maḥfil hā

3. **elden düşürme:**--*den, --ür, --me*
Gazel 200
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elden düşürmek. II Muhafaza etmek, korumak.

Furṣatı elden düşürme bir muṣāḥib yār-ıla
Geşt-i gülşen kıl degül ḫālī felekden āfitāb

elden düşürmez:

1. **elden düşürmez:**-*ür, -mez*
Gazel 40
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elinden bırakmak, düşürmek.

Lal-i dildāra Muḥib beñzedügiyçün mey-i nāb
Bezm-i şevḳ içre düşürmez anı elden ẕurefā

elden gider:

1. **elden gider:**--*den, --e, --r*
Gazel 462
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeyi yitirmek.

İy gözüm meh-rūları gördükde gel kılma naẓar
İḫtiyārı gider elden bu dil-i maḥzūn akar

elden gidüp:

1. **elden gidüp:**--*den, --üp*
Gazel 283
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeyi yitirmek,ondan yoksun kalmak.

Dil saçuñ zencīrine dīvāne oldı ʿāḳıbet
Cān u dil elden gidüp bīgāne oldı ʿāḳıbet

elden koma:

1. **elden koma:**--*ma*
Gazel 123
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elden bırakmak II Her zaman tutmak, bir şeye her daim bağlı kalmak.

İy Muḥibbī koma elden dāmenin
Ger cefā vü cevr ide vü ger vefā

2. **elden koma:**-+*den, --ma*
Gazel 184
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elden bırakmak II Her zaman tutmak, bir şeye her daim bağlı kalmak.

Āhuñ ipini koma Muḥibbī sakın elden
Eflāke çıkarur seni āḫir elüñ alup

3. **elden koma:**--*den, --a*
Gazel 209
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elden bırakmak II Her zaman tutmak, bir şeye her daim bağlı kalmak.

Muḥibbī koma elden cām-ı ışḳı
Gerekmez rind olana illā meşreb

4. **elden koma:**--*den, --ma*
Gazel 237
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bırakmak, vazgeçmek.

Ger irişdüre dilerseñ seni cānān mülkine
Dāmen-i ʿışḳı ölince koma elden berk tut

5. **elden koma:**--*a*
Gazel 101
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bırakmak, vazgeçmek, ayrılmak.

Cān kulagına irişdürdi seḥer bād-ı ṣabā
Ẕikr-i Ḥaḳḳ'ı koma elden olmasun ömrüñ hebā

elden komayalar:

1. **elden komayalar:**--*den, --ma, --y, --a, --lar*
Gazel 420
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elden düşürmemek,yanında bulundurmak.

Tomar-ı şiʿrümi n'ola elden komayalar
Her kanda kim biterse olur ney-şeker leẕīẕ

elden komaz:

1. **elden komaz:**--*den, --maz*
Gazel 140
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bırakmak, terk etmek.

Cümle ālem bir yaña āşıḳ-ı rüsvā bir yaña
Dāmenin elden komaz ölince ol tā bir yaña

2. **elden komaz:**-+*den, --a, --z*
Gazel 188
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elden bırakmamak II terk etmemek.

Bu Muḥibbī lal-i nābı şevḳıne
Komaz elden nūş ider mā-i ineb

ele:

1. **ele:**--*e*
Gazel 416
Mısra: **1**
Aşığın eli.

Derd-i dil ḥālini alsam ele yazmak kāġıẕ
Kanlu yaşumdan o dem surḫa döner ak kāġıẕ

ele al:

1. **ele al:**--*e*
Gazel 238
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elinde tutmak, eline almak.

Sāḳī-i gül-ruḫ elinden al ele gülgūn ḳadeḥ
Çün baḥār eyyāmı geldi tur oturma pāy-best

2. **ele al:**--*e*
Gazel 240
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elinde tutmak, eline almak.

Muḥibbī al ele āyīneye bak
Günāhuñ añ ki mūlar çün direng-est

3. **ele al:**--*e*
Gazel 249

Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ele almak; (Bir meseleye) Halletmek üzere sâhip çıkmak.

Mey inʿām eylese pīr-i ḫarābāt
Ele al sāḳī fi't-teʾḫīr āfāt

4. **ele al:**--*e*
Gazel 372
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ele almak; (Bir meseleye) Halletmek üzere sâhip çıkmak.

Bu Muḥibbī'nüñ ele al göñlini şād eylegil
Birine biñ virilür olsa faḳīrüñ göñli şād

5. **ele al:**--*e*
Gazel 395
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ele almak; (Bir meseleye) Halletmek üzere sâhip çıkmak.

Bu Muḥibbī'nüñ ele al göñlini şād eyle gel
Birine biñ virilür olsa faḳīrüñ göñli şād

6. **ele al:**--*e*
Gazel 232
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tutmak, eline almak, ele geçirmek.

Sīne ṣaḥrāsında eyle cān-ıla göñlüñ nişān
Ġamze okların ele al tolu peykān oldı tut

7. **ele al:**--*e*
Gazel 483
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tutmak, eline almak, ele geçirmek.

Zekāt-ı ḫüsnüñ ʿarż eyle şehā borcuñ edā olsun
Ele al göñlin ʿuşşāḳuñ bular hep bī-nevālardur

8. **ele al:**--*e*
Gazel 258
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eline almak, tutmak.

Sāḳī ele al bāde ki degmede bu furṣat
Düşmez idelüm nūş bilüp vaḳt-i ḳıymet

ele ala:

1. **ele ala:**--*a*
Gazel 357
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elinde tutmak, eline almak.

İçmeyem mey ger baña ḫurşīd ola enver ḳadeḥ
Meclis içre kim meger ele ala dilber ḳadeḥ

ele aldı:

1. **ele aldı:**--*dı*
Gazel 401
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eline almak; sahip olmak.

Ol yüzi gül zülfini çevgān idüp aldı ele
Top olısar niçe serler ger kıla meydān-ı ʿiyd

ele almaz:

1. **ele almaz:**--*e, --maz*
Gazel 351
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinde tutmak, eline almak.
II Ele geçirmek.

Maḥşer güninde kev s eri içem diyü Muḥib
Sāḳī elinden almaz ele bāde-i ṣabūḥ

ele almış:

1. **ele almış:**--*mış*
Gazel 484
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elinde tutmak, eline almak.

Ġamze oklarını çeşmi yanına cemʿ eyleyüp
Atmaga ʿāşıḳlara almış ele ebrū çeker

ele alsa:

1. **ele alsa:**--*e, --sa*
Gazel 349
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ele almak, elinde tutmak.

Sāḳī olup meclise alsa ele dilber ḳadeḥ
Cān bagışlar mürde-dil olanlara yekser ḳadeḥ

ele alsun:

1. **ele alsun:**-*sun*
Gazel 85
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şey üzerinde çalışmaya başlamak; bir konuyu görüşmek; bir konuyu incelemek, araştırmak; herhangi bir şeyi iş edinmek.

İy Muḥibbī ele alsun tīġını cellād-ı ışḳ
Ḳaṭ kılsun elüñi kılsañ eger dāmān cüdā

ele alup:

1. **ele alup:**--*up*
Gazel 476
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elinde tutmak, eline almak.

Tatar gibi çeşmüñ alup ok u ya ele
Ġāret kılup velī teni topraga saldılar

ele girmez:

1. **ele girmez:**--*e, --mez*
Gazel 292
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elde etmek.

İy Muḥibbī key sakın ḥadden tecāvüz eyleme
Çün bilürsin bir daḫı girmez ele ʿömr-i güzeşt

ele girürse:

1. **ele girürse:**--*e, --ür, --se*
Gazel 347
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güç, kudret, tasarruf, tesir; avucunda, hakimiyetinde bulunmak.

Ġam kilīdi açılur mı bu göñülden hergiz

Ele girürse Muḥibbī aña meydür miftāḥ

ele tīġ almış:

1. **ele tīġ almış:**--*e, --mış*
Gazel 459
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elinde kılıç tutmak(sevgiliyi koruma manasında).

Tāc-ı zer başında nergis ḫıdmete bil baglamış
Sūsen almış tīġ ele san gülşenüñ der-bānıdur

elem ü derd ü belā:

1. **elem ü derd ü belā:**
Gazel 467
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert,üzüntü ve tasa.

Her kaçan fikrümüz ol kākül-i müşgīne gelür
Elem ü derd ü belā bu dil-i miskīne gelür

elemlerdür:

1. **elemlerdür:**--*ler, --dür*
Gazel 495
Mısra: **8**
Keder ve sıkıntı.

Benefşe başını egmiş naẓar eyler gülistāna
Gider bu zīver ü zīnet kalan ancak elemlerdür

elest:

1. **elest:**
Gazel 261
Mısra: **12**
Allah'ın ruhları yarattıktan sonra " Elestü bi-rabbiküm" (Ben sizin Rabbiniz değil miyim?) dediği zaman.

Yevm-i cezādan tañ mı olam hūşdan cüdā
ʿIşḳuñ ezel cāmını içdüm çün elest

el-ġıyās:

1. **el-ġıyāṣ:**
Gazel 313
Mısra: **2**
Medet, aman!.

İtmedüñ hergiz bu ben dil-ḫasteyi yād el-ġıyāṣ
Gerçi itdüm işigüñde çagurup dād el-ġıyāṣ

2. **el-ġıyāṣ:**
Gazel 313
Mısra: **4**
Medet, aman!.

Gül gibi gūş eylemezsin ehl-i ʿışḳuñ nālesin
Eylerem bülbülleyin her gice feryād el-ġıyāṣ

3. **el-ġıyāṣ:**
Gazel 313
Mısra: **6**
Medet, aman!.

Şöyle beñzer boynu baglu kuluñam iy ġam senüñ
Tā ölince itmeyesin gibi āzād el-ġıyāṣ

4. **el-ġıyāṣ:**
Gazel 313
Mısra: **8**
Medet, aman!.

Eksük olmaz başda sevdā dilde āteş gözde āb
Ana raḥminden berü ben olmadum şād el-ġıyāṣ

5. **el-ġıyāṣ:**
Gazel 313
Mısra: **10**
Medet, aman!.

İy Muḥibbī dehr elinden pādişehlerdür zebūn
Eyledi Keyḫusrev ü Cemşīd ü Şeddād el-ġıyāṣ

6. **el-ġıyāṣ:**
Gazel 313
Mısra: **1**
"Medet, aman!" anlamına gelen söz.

İtmedüñ hergiz bu ben dil-ḫasteyi yād el-ġıyāṣ
Gerçi itdüm işigüñde çagurup dād el-ġıyāṣ

7. **el-ġıyāṣ:**
Gazel 310
Mısra: **1**
"Medet, aman!" anlamına gelen söz.

Gül yüzüñ göstermedüñ iy verd-i ḫandān el-ġıyāṣ
Bülbül-i dil oldı her şeb zār u nālān el-ġıyāṣ

8. **el-ġıyāṣ:**
Gazel 310
Mısra: **2**
"Medet, aman!" anlamına gelen söz.

Gül yüzüñ göstermedüñ iy verd-i ḫandān el-ġıyāṣ
Bülbül-i dil oldı her şeb zār u nālān el-ġıyāṣ

9. **el-ġıyāṣ:**
Gazel 310
Mısra: **4**
"Medet, aman!" anlamına gelen söz.

Serv gibi bāġda reftāra geldüñ nāz-ıla
Eyledüñ bu gözlerüm yaşın fırāvān el-ġıyāṣ

10. **el-ġıyāṣ:**
Gazel 310
Mısra: **6**
"Medet, aman!" anlamına gelen söz.

Nāgehān maḫfī naẓar kıldum güneş ruḫsāruña
Eyledüm ol dem hemān çāk-i girībān el-ġıyāṣ

11. **el-ġıyāṣ:**
Gazel 310
Mısra: **8**
"Medet, aman!" anlamına gelen söz.

Şehd-i vaṣluñ var-iken gel sunma hicrüñ zehrini
Derdmendem kıl benüm derdüme dermān el-ġıyāṣ

12. **el-ġıyāṣ:**
Gazel 310
Mısra: **10**
"Medet, aman!" anlamına gelen söz.

Ḫande kılsun gül gibi gülşende ḫaddüñ gülleri
Āhum ile eyleyem yaşumı bārān el-ġıyāṣ

13. **el-ġıyāş:**
Gazel 310
Mısra: **12**
"Medet, aman!" anlamına gelen söz.

Bu Muḥibbī'ye şefāʿat eyle şefḳat kānısın
Umaram itdürmeyesin añа her an el-ġıyāş

14. **el-ġıyāş:**
Gazel 317
Mısra: **1**
"Medet, aman!" anlamına gelen söz.

Ḳāmetüm dāl eyledi bir zülfi ʿanber el-ġıyāş
Kim ʿaceb āl eyledi ol çeşmi ʿabher el-ġıyāş

15. **el-ġıyāş:**
Gazel 317
Mısra: **2**
"Medet, aman!" anlamına gelen söz.

Ḳāmetüm dāl eyledi bir zülfi ʿanber el-ġıyāş
Kim ʿaceb āl eyledi ol çeşmi ʿabher el-ġıyāş

16. **el-ġıyāş:**
Gazel 317
Mısra: **4**
"Medet, aman!" anlamına gelen söz.

Bülbülem bagrum delindi ḫār elinden iñlerem
Ḥīç baña raḥm eylemez ol verd-i aḫmer el-ġıyāş

17. **el-ġıyāş:**
Gazel 317
Mısra: **6**
"Medet, aman!" anlamına gelen söz.

Görse idi bu benüm sīnemdeki ʿışḳ āteşin
Ḥāline şükr eyleyüp iderdi micmer el-ġıyāş

18. **el-ġıyāş:**
Gazel 317
Mısra: **8**
"Medet, aman!" anlamına gelen söz.

Şol ḳadar āh eyledüm hicrüñ beyābānında kim
Raḥm idüp ḥālüme müslim didi kāfir el-ġıyāş

19. **el-ġıyāş:**
Gazel 317
Mısra: **10**
"Medet, aman!" anlamına gelen söz.

Seng-i miḥnet yagdurup her dem Muḥibbī başına
Niçeye dek urasın bagrına ḫançer el-ġıyāş

20. **el-ġıyāş:**
Gazel 321
Mısra: **1**
"Medet, aman!" anlamına gelen söz.

Cevri çok cānān elinden el-ġıyāş
Gözleri ḳattāl elinden el-ġıyāş

21. **el-ġıyāş:**
Gazel 321
Mısra: **2**
"Medet, aman!" anlamına gelen söz.

Cevri çok cānān elinden el-ġıyāş
Gözleri ḳattāl elinden el-ġıyāş

22. **el-ġıyāş:**
Gazel 321
Mısra: **4**
"Medet, aman!" anlamına gelen söz.

Ḫasta-i ʿışḳam baña olmaz devā Derd-i bī-dermān elinden el-ġıyāş

23. **el-ġıyāş:**
Gazel 321
Mısra: **6**
"Medet, aman!" anlamına gelen söz.

Ġarḳ ider āḫir beni bu gözyaşı Baḥr-i bī-pāyān elinden el-ġıyāş

24. **el-ġıyāş:**
Gazel 321
Mısra: **8**
"Medet, aman!" anlamına gelen söz.

Kulları ḥālin bilür dād eylemez Ẓulmı bī-ḥad ḫan elinden el-ġıyāş

25. **el-ġıyāş:**
Gazel 321
Mısra: **10**
"Medet, aman!" anlamına gelen söz.

Rūşen itmez külbe-i aḥzānumuz Ol meh-i tābān elinden el-ġıyāş

26. **el-ġıyāş:**
Gazel 321
Mısra: **12**
"Medet, aman!" anlamına gelen söz.

İy Muḥibbī giceler tā ṣubḥa dek İtdügüm efġān elinden el-ġıyāş

el-ḥak:

1. **el-ḥaḳ:**
Gazel 463
Mısra: **8**
"Hak ve gerçek olan budur!" anlamına gelen ifade.

Lebüñ öpdükçe ġāyet mest oldum
Didüm el-ḥaḳ mey-i gülgūna beñzer

eli boş:

1. **eli boş:**--*i*
Gazel 353
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir yere hediyesiz varmamak.

Eli boş varma sakın ṣoḥbetine muġbeçenüñ
Eyle cān u dilüñi yolına īṯār-ı ḳadeḥ

eli yok:

1. **eli yok:**--*i*
Gazel 489
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kastedilen sahte aşıklar zorluğa gelince ortada görünmezler denmektedir.

ʿĀşıḳ dirilen çok velī līkin fiġānda yok eli
Ṣaḥrāda çok ʿarʿar biter hep nāy-ı gūyā mı olur

elif:

1. **elifken:**-*ken*
Gazel 463

Mısra: **5**
İnce, uzun ve dimdik.

Elifken sīnede bir idi derdüm
Yakaldan yanına dāġ ona beñzer

2. **elif:**
Gazel 286
Mısra: **4**
(Âşığın sinesinde bulunan) elif şeklindeki yaralar.

Çünki degmez hicrine vaṣlı ṣanavber ḳadlerüñ
Her elif sīneñde bir serv-i ḫırāmān oldı tut

elifler çek:

1. **elifler çek:**--*ler*
Gazel 242
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vücutta elif şeklinde yaralar açmak.

Dilā şevḳ-ile bāġ-ı sīneñe yir yir elifler çek
Şeb-i ḫayretde ol servüñ ḫayāliyle der-āġūş it

elifler çekdüm:

1. **elifler çekdüm:**--*ler, --düm*
Gazel 135
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vücutta elif şeklinde açılmış yaralar açmak.

Dāġlar yakdum u hem çekdüm elifler yir yirin
Sīnemüñ çākin görüp reşk ide her ābdāl aña

el-ʿilm:

1. **el-ʿilmü:**-*i*
Gazel 350
Mısra: **3**
İlim.

Cān göziyle kıl naẓar hüsnin el-ʿilmü ḫasen
Der cihān ḫalḳına sor cümlesi el-cehlü ḳabīḥ

elin nāra sundı:

1. **elin nāra sundı:**--*i, --n, --a, --dı*
Gazel 415
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elini ateşe sokmak(tehlikeli bir işe girişmek-aşk bağlamında).

Bilmedüm sundum elüm zülf-i siyehkāra meded
Göre dīvāne dili sundı elin nāra meded

elinde tutdugı:

1. **elinde tutdugı:**--*i, --n, --de, --du, --gı*
Gazel 427
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elinde tutmak,bulundurmak.

Felek cāmı içüp döker şuʿāʿı cürʿasın ḫāke
Elinde tutdugı mihr-i zer-efşān san ayāġıdur

elinden gitmez:

1. **elinden gitmez:**--*i, --n, --den, --mez*
Gazel 477
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elinden bırakmamak.

Mest-i çeşmi her kaçan görse diler kanum içe
Ḫançeri gitmez elinden dāyim işi kīndür

eline almış:

1. **eline almış:**--*i, --n, --e, --mış*
Gazel 424
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eline almak, tutmak.

Şemʿ-i ḫüsninde nigāruñ ḫāli hindū beççedür
Eline almış Muḥibbī gezdürür micmer yakar

eline alsa:

1. **eline alsa:**--*i, --n, --e, --sa*
Gazel 487
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tutmak, elle bir nesneyi kavramak.

Gözyaşın nūş ideli olsa Muḥibbī n'ola mest
Çeşmini alsa eline tolu peymāne olur

eline alup:

1. **eline alup:**--*ne, --up*
Gazel 153
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tutmak, elle bir nesneyi kavramak.

Tīġ-ı ışḳ-ıla Muḥubbī'yi eger kılsañ helāk
Şems gibi raḳṣ ura eline başını alup

eline ḫançer alup:

1. **eline ḫançer alup:**--*i, --n, --e, --up*
Gazel 337
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eline hançer almak.

Niçe bir cellād ġamzeñ eline ḫançer alup
Dāyimā bu cān-ı mecrūhuma eyleye şikenc

eline sāġar almışdur:

1. **eline sāġar almışdur:**--*i, --n, --e, --mış, --dur*
Gazel 495
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elinde kadeh bulundurmak.

Çemende sāġar almışdur eline ʿiyş ider lāle
İderler ʿiyş ü ʿişretler çiçekler sanki cemlerdür

eline yayını almış:

1. **eline yayını almış:**--*i, --n, --e, --ı, --n, --ı, --mış*
Gazel 480
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgili bakış okuyla aşığı vurmak için yayını hazırlıyor denilmektedir.

Çeşmi eline yayını almış kemīn ider
Cān ḳaṣdın eyler okını gezler kiriştedür

elkāb-ı yāra:

1. **elḳāb-ı yāra:**-+*a*
Gazel 175
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin namı,hürmet bildiren lakabı kastedilmiştir.

Badezīn elḳāb-ı yāra ḫusrev-i ḫūbān diñüz
Pādişāh-ı dehre dirler nite kim ālī-cenāb

elüm irer:

1. **elüm irer:**--*e, --r*
Gazel 118
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eli ermek/yetişmek: (Birine veya bir şeye) erişmek, sahip olmak.

Lal-i nāb-ı dilbere ol dem meger irer elüm
Kūze ide topragumdan ya ḳadeḥ ḫarrāf aña

elüm irer mi:

1. **elüm irer mi:**--*üm, --e, --r, --mi*
Gazel 279
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliye hitaben - elim sana dokunabilir mi,yetişebilir mi- demesi kastedilmektedir.

Yüzüñde şehā noḳṭa mı didüm didi ḫālāt
İrer mi ser-i zülfüñe elüm didi heyhāt

elüme girse:

1. **elüme girse:**--*üm, --e, --se*
Gazel 270
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elde etmek.

Elüme girse eger ḫāk-i pāyuñ
Olurdı başuma ol tāc-ı devlet

elüme gizlü genc girdi:

1. **elüme gizlü genc girdi:**--*ü, --m, --e, --lü, --di*
Gazel 337
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık eline gizli-herkes tarafından bilinmeyen-hazineler geldiğini söylemektedir.

Vaṣla irdüm çekmiş iken niçe yıllar dürlü renc
Ḥamdü-lillāh rāyegān girdi elüme gizlü genc

elümüzden ne gelür:

1. **elümüzden ne gelür:**--*ü, --müz, --den, --ür*
Gazel 368
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elden ne gelir? II Yapılacak bir şey yok. (çaresizlik).

Ser-i zülfi güc-ile çekdi lebinden dilümi
Elümüzden ne gelür nic' idelüm güce ne ad

elüñ:

1. **elüñ:**-*ün*
Gazel 160
Mısra: **8**
Ağyar, yabancı, başkaları.

Lebi şeftālüsin gördük dil ü cānıla meyl itdük
Elüñ sunma ḫaẕer eyle öñüñde çāhdur ġabġab

elüñ çek:

1. **elüñ çek:**
Gazel 137
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vazgeçmek.

İy ṭabībā çek elüñ olmaz şifā Ḳānūn-ıla
Ḫasta-i ışḳa meger derdi yine dermān ola

2. **elüñ çek:**--*ü, --n*
Gazel 438
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elini çekmek II vazgeçmek, uzaklaşmak, bırakmak, ilgilenmemek.

Nabż-ı ʿāşıḳdan elüñ çek bilemezsin iy ṭabīb
Bī-devā derddür gerekse anı Cālīnūs'a sor

elüñ öpmege:

1. **elüñ öpmege:**--*ü, --n, --me, --ge*
Gazel 299
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elini öpmeye gelmek.

Öpmege elüñ eylemişem başumı tuḫfe
Öpülmez imiş şehler eli çünki tehī dōst

elüñe al:

1. **elüñe al:**--*ü, --n, --e*
Gazel 355
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eline almak, tutmak.

Rūze geçdi sāḳiyā al elüñe gülgūn ḳadeḥ
Durmasun devr eylesün meclisde günāgūn ḳadeḥ

elüñe gire:

1. **elüñe gire:**-+*ü, -+ne, --e*
Gazel 186
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliye kavuşabilmek için gerekli olan şeylerden bahsedileceği kastedilmektedir.

Dilerseñ kim elüñe gire maḥbūb
Gerekdür ḫüzn-i Yaḳūb ṣabr-ı Eyyūb

elüñe girse:

1. **elüñe girse:**--*ü, --n, --e, --se*
Gazel 284
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ulaşmak, sahip olmak.

Girse elüñe bir ṣanem yār yār-ı nāzenīn
Yiter saña cümle cihāndan ferāġat it

elüñi çek:

1. **elüñi çek:**--*ü, --n, --i*
Gazel 475
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
El çekmek, vazgeçmek.

Gel iy ṭabīb çek elüñi girme zaḥmete
Ölmekden özge ʿāṣıḳa sanma devā olur

em:

1. **em:**
Gazel 18
Mısra: **8**
Bundan sonra.

Egerçi aḳreb-i zülfüñ urur zaḥmı dil ü cāna
Ne ġam tiryāk-i lalüñden olur her demde em peydā

2. **em:**
Gazel 76
Mısra: **8**
Bundan sonra.

Ser-i kūyuñda dil-ḫaste yatur bir derdmendüñdür
Ṭabībā lal-i nābuñdan aña eyle gel em peydā

emānet saklaram:

1. **emānet saklaram:**
Gazel 46
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birisine bir şeyi koruması için bırakma. Emniyet edilip inanılan şeye sonsuza kadar sahip çıkma.

Ġamzeñi gönder bu cānı ben emānet saklaram
Ḥaḳḳını ehline teslīm itmek āsāndur baña

emīn:

1. **emīn:**
Gazel 128
Mısra: **3**
1. Güvenilir, inanılır, îtimat edilir (kimse), inak. 2. Herhangi bir konuda tereddüt ve şüphesi olmayan, kesin olarak kanâat getirmiş bulunan (kimse).

Olmışam diyü raḳībüñ mekr ü şerrinden emīn
Dāġ-ı ġam sīnemde san mühr-i Süleymān'dur baña

emīn tutar:

1. **emīn tutar:**--*a, --r*
Gazel 445
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bahsedilen sevgiliden uzak durmak ve onun gönül çalmasına izin vermemek kastedilmektedir.

Görmez Muḥibbī devr-i zamān içre togrı yār
Ḫalḳ-ı zamāne kendüyi gerçi emīn tutar

emīr:

1. **emīr:**
Gazel 468
Mısra: **2**
Bey ve padişah.

Bend-i zülfüñde niçe diller esīr
Her ne ḥükm itseñ şehā sensin emīr

emlerdür:

1. **emlerdür:**--*ler, --dür*
Gazel 496
Mısra: **10**
Soru sorma mânasında atıf edatıdır. İstifham elifi mânasına da gelir. "Yahut, belki, yoksa" kelimeleriyle tercüme edilebilir.

Egerçi ġamze okından bu gönlüm pür cerāḥatdür
Muḥibbī'ye gelür rāḥat anuñçün derde emlerdür

emr:

1. **emrüñdedür:**-*üñ, -de, -dür*
Gazel 69
Mısra: **2**
Buyruk, buyrulan şey.

Gāh dildür gāh dīde saña cā
Hep senüñ emrüñdedür tek eyle cā

2. **emr-ile:**-*ile*
Gazel 259
Mısra: **1**
Emir, buyruk.

Buldı Ḫıżr emr-ile ẓulmetde varup āb-ı ḥayāt
Līk taḳdīr imiş ol yolda Sikender'e memāt

3. **emrine:**-*i, -(n)e*
Gazel 3
Mısra: **13**
"Emir", buyruk || Cenabıhakk'ın emir ve yasakları.

Nefsüñe uyup Muḥibbī itme emrine ḫilāf
Emrine hergiz ḫilāf eyler mi gör ārz u semā

4. **emrine:**-*i, -(n)e*
Gazel 3
Mısra: **14**
"Emir", buyruk || Cenabıhakk'ın emir ve yasakları.

Nefsüñe uyup Muḥibbī itme emrine ḫilāf
Emrine hergiz ḫilāf eyler mi gör ārz u semā

5. **emrüñe:**-*(ü)ñ, -e*
Gazel 392
Mısra: **17**
Buyruk, emir. II Sevgilinin her sözü, isteği.

Kim boyın sunmadısa emrüñe iy şāh-ı güzīn
Eyleye anı Ḫudā ḳahr-ıla çün ḳavm-i Semūd

emr-i ḥaḳḳ'ı gözleyüp:

1. **emr-i ḥaḳḳ'ı gözleyüp:**--*ı, --le, --y, --üp*
Gazel 234
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Allah(c.c)'ın emir ve yasaklarına önem vermek,ona göre davranmak kastedilmiştir.

Emr-i Ḥaḳḳ'ı gözleyüp erkān-ı dīni bunda tut
Kim ʿadem mülkine gitseñ anda ola saña kūt

emr-i ḥaḳḳ-ıla:

1. **emr-i ḥaḳḳ-ıla:**
Gazel 392
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ın emri ile anlamında kullanılmıştır.

Yidi iḳlīmi musaḫḫar idesin himmet ile
Emr-i Ḥaḳḳ-ıla melekler saña çün oldı cünūd

emr-i hūdā'yı:

1. **emr-i ḫūdā'yı:**--*y, --ı*
   Gazel 392
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Allah'ın emri.

Ehl-i şirküñ niçe yıl katlanuban zaḥmetine
Eyledüñ emr-i Ḫūdā'yı komaga saʿy-i vücūd

emrüñe rām oldılar:

1. **emrüñe rām oldılar:**--*ü, --ne, --dı, --lar*
   Gazel 182
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   İtaat etmek,emir ve buyrukları dinlemek.

Oldılar emrüñe rām ins-ile cin cümle ṭuyūr
Ḫātem-i lal-i leb ü mühr-i Süleymān'uñ görüp

emvāc:

1. **emvāc:**
   Gazel 26
   Mısra: **16**
   Dalgalar.

Muḥibbī baḥr-ı eşke bād-ı āhum
Tokındukça olur emvāc peydā

eñ evvel:

1. **eñ evvel:**
   Gazel 448
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   İlk önce.

Cūş ide āhum yilinden eşk-i çeşmüm korkaram
Ġarḳ olan ol dem eñ evvel zevraḳ-ı gerdūndur

enbiyā:

1. **enbiyānuñ:**-*nuñ*
   Gazel 215
   Mısra: **3**
   Ar. Nebi'ler, peygamberler.

Enbiyānuñ ḫātemisin hem nebīler serveri
Devlet-i sermed bulur her kim ki saña suna dest

encüm:

1. **encüm:**
   Gazel 24
   Mısra: **3**
   Ar. is. "Necm"in cem'i. Yıldızlar. Kevkebler, sitâreler.

Giceler eflākde sūzān olan encüm degül
Taña kalmışdur gök ehli çeşmi ḥayrāndur baña

2. **encüm:**
   Gazel 492
   Mısra: **5**
   Yıldız.

Mihr ü māh u nüh felek encüm kamu ḥūr u melek
Sen güzeller ḫusrevine cümlesi ḳāyil-durur

3. **encüm:**
   Gazel 320
   Mısra: **8**
   Yıldızlar, nücum.

Bir güzel yokdur gelüp ola muḳābil ḥüsnüñe
Eylemek encüm ne lāyıḳ māh-ı tābān-ıla baḫs

encüm ide:

1. **encüm ide:**--*e*
   Gazel 305
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Yıldızları saymak.

İdemezsiz iy güzeller siz o cānān-ıla baḫs
Kim görüpdür encüm ide māh-ı tābān-ıla baḫs

encüm sayar:

1. **encüm sayar:**--*a, --r*
   Gazel 126
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Beyitte) aşığın sabaha kadar uyanık kalıp,yıldızları sayması kastedilir.

Giceler tā ṣubḥa dek encüm sayar çeşmüm benüm
Ḫāb görmez gözlerüm ben eylerem āh-ıla vā

endek:

1. **endekdür:**-*dür*
   Gazel 468
   Mısra: **3**
   Az, eksik.

Mihrüñ endekdür cefāñuñ ḥaddi yok
Saña ʿarżum bu ḳalīl ü ger keşīr

engübīn:

1. **engübīn:**
   Gazel 169
   Mısra: **8**
   Bal.

Leblerüñ üzre nigārā ḫālüñi gören dimiş
Engübīn üzre eger konsa āceb olmaz żübāb

engüşt-nümā oldum sanasın:

1. **engüşt-nümā oldum sanasın:**-*a, -sın*
   Gazel 44
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Parmakla gösterilir, meşhur ve mümtaz olduğunu düşünmek.

Göreli ebrūlaruñı oldı püştüm dü-tā
Māh-ı nev gibi sanasın oldum engüşt-nümā

enhār:

1. **enhār:**
   Gazel 315
   Mısra: **14**
   Nehir kelimesinin çoğulu, nehirler.

Aka aka cūy-iken baḥr oldı yaşum ʿāḳıbet
Maḥv olur yanına varsa itmesün enhār baḫs

enīs:

1. **enīs:**
   Gazel 8
   Mısra: **7**
   Arkadaş, dost, yaren.

Derd-i hicrüñle şehā şöyle enīs oldı göñül
Bu cihānuñ derdleri dermān gelür düpdüz baña

enīs olsa:

1. **enīs olsa:**--*sa*
Gazel 391
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arkadaş olmak, dost olmak.

Enīs olsa ne tañ ḥayvāna Mecnūn
Vefā kılmadı aña ādemī zād

enver ḳadeḥ:

1. **enver ḳadeḥ:**
Gazel 357
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aydınlık,parlak kadeh.

İçmeyem mey ger baña ḫurşīd ola enver ḳadeḥ
Meclis içre kim meger ele ala dilber ḳadeḥ

epsem:

1. **epsem:**
Gazel 338
Mısra: **5**
Dilsiz, konuşmayan, ebkem, sessiz, susmuş.

Ḫasta dilven nabżuma el urma epsem iy ṭabīb
Laʿl-i dilber olmasa yokdur baña hergiz ʿilāc

er:

1. **eridür:**-*i, -dür*
Gazel 259
Mısra: **11**
Er; erkek.

Ne saʿādet eridür ol ki meşāmına ire
Rūz-ı hicr içre iñen aña viṣāli nefaḥāt

er olanda:

1. **er olanda:**--*a, --n, --da*
Gazel 270
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sağlam ve dayanıklı olan kişi, adam.

Muḥibbī ṣabr eyle zecr-i ʿışḳa Gerekdür er olanda çünki ġayret

erkān-ı dīni:

1. **erkān-ı dīni:**--*i*
Gazel 234
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dinin esasları. Uyulması gereken kurallar.

Emr-i Ḥaḳḳ'ı gözleyüp erkān-ı dīni bunda tut
Kim ʿadem mülkine gitseñ anda ola saña kūt

erkān-ı ʿiyd:

1. **erkān-ı ʿiyd:**
Gazel 401
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bayramın gereği, rüknü.

Yüzüñ aç kim cümle ʿālem olalar şādān-ı ʿiyd
Merḥabā kıl dōstum kim budurur erkān-ı ʿiyd

ervāḥ-ıla ecsām:

1. **ervāḥ-ıla ecsām:**--*la*
Gazel 342
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ruh ve bedenler.

Olmış-ıdum ben ezelden ʿışḳuñ-ıla āşinā
Bulmamışdı daḥı ervāḥ-ıla ecsām imtizāc

es:

1. **esse:**-*se*
Gazel 436
Mısra: **1**
Hava bir yönden bir yöne akmak, rüzgâr olmak.

Esse çün bād-ı ḫazān gülşende kalmaz gül geçer
Yirini zāġ u zaġan tutar kamu bülbül geçer

eşʿār u dīvāndur:

1. **eşʿār u dīvāndur:**--*dur*
Gazel 304
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) manzumeler,şiirler ve bunların toplandığı kitap kastedilmektedir.

Şiʿr-ile itdüñ Muḥibbī ol perī teşḫīrini
Dime şimden girü sen eşʿār u dīvāndur ʿabeş

eşār u dīvānı:

1. **eşār u dīvānı:**--*ı*
Gazel 218
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Divan ve şiirlerin gül demeti.

Arż-ı ḥāl eyler Muḥibbī dāyimā meh-rūlara
Gönderür her kişvere eşār u dīvānı dürüst

eşār u dīvānum:

1. **eşār u dīvānum:**--*um*
Gazel 155
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şiirler ve şâirlerin şiirlerinin toplandığı kitap kastedilmiştir.

Gördiler cān riştesine dizdügüm söz dürlerin
Didiler mīr-i suḫen eşār u dīvānum görüp

eşʿārı koyma:

1. **eşʿārı koyma:**--*ı, --ma*
Gazel 482
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şairin şiiri bırakmaması gerektiği kastedilmektedir.

Muḥibbī olmagıl ġāfil dilüñden koyma eşʿārı
İşidenler diye arı şiʿir saña müsellemdür

eşārın gören eydür:

1. **eşārın gören eydür:**--*ar, --ın, --en*
Gazel 204
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kastedilen şairin şiirlerini görenlerin söylediği şeyler ifade edilmiştir.

Muḥibbī'nüñ gören eşārın eydür Maāniyle anı itmiş müzehheb

eşārum:

1. **eşārum:**-+*um*
Gazel 181
Mısra: **10**
Şiirler, manzum sözler.

Dakdı dilber gūşına bu sözlerüm dürler gibi
Eyledi taḥsīn Muḥibbī'ye bu eşārum görüp

eşārumı:

1. **eşārumı:**-+*um, -+ı*
Gazel 174
Mısra: **13**
Şiir,sanatlı söz.

Kim göre taḥsīn ider eşārumı
Zīra şirüñde gözedürsin edeb

eşʿāruñı gördiyse:

1. **eşʿāruñı gördiyse:**--*u, --n, --ı, --di, --y, --se*
Gazel 447
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şairin şiirlerinin görülmesi kastedilmektedir.

İy Muḥibbī kim ki gördiyse senüñ eşʿāruñı
Ehl-i naẓmuñ arasında didi kim Ḥassān'ıdur

esāsı yok-durur sanma:

1. **esāsı yok-durur sanma:**
Gazel 42
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir olay ya da durumun aslı,gerçekliği yoktur sanılmasın anlamında kullanılır.

Zāhidā sanma esāsı yok-durur bu ışḳumuñ
Şöyle muḥkemdür ki bir sedd-i Sikender'dür baña

esb:

1. **esbine:**-*i, -n, -e*
Gazel 473
Mısra: **4**
At, beygir.

Ḥüsn meydānında top itmiş serin ʿāşıḳlaruñ
Zülfini çevgān idüp esbine cevlān ögredür

esbāb:

1. **esbābı:**-*ı*
Gazel 158
Mısra: **3**
Eşyalar, gereçler (meclisi oluşturan ögeler bağlamında).

Sen gereksin meclis esbābı müheyyā cümleten
Dil kebāb yaşum şarāb olmış-durur sīnem rebāb

esbābı müretteb:

1. **esbābı müretteb:**
Gazel 204
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) tertip edilip,sıraya konmuş eşyalar, gereçler (meclisi oluşturan ögeler bağlamında) kastedilmiştir.

Olıcak iyş esbābı müretteb
Gerekdür ola sāḳi sīb-i ġabġab

esb-i nāz:

1. **esb-i nāz:**
Gazel 182
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Çevgan oyununda görülen cilveli at. 2) Nazlı sevgili.

Başumı top eyledüm meydān-ı ışḳuñda senüñ
Esb-i nāz üzre elüñde zülf-i çevgānuñ görüp

esb-i nāz-ıla:

1. **esb-i nāz-ıla:**--*ı, --la*
Gazel 150
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Celb-i muhabbet için edilen nezâket, letâfet ve zarafet. 2)Yalvarma, rica.

Esb-i nāz-ıla kaçan karşumda cevlān eylese
Direm aña çek inānuñ ideyim būs-ı riḳāb

2. **esb-i nāz-ıla:**--*la*
Gazel 456
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Celb-i muhabbet için edilen nezâket, letâfet ve zarafet. 2)Yalvarma, rica.

Esb-i nāz-ıla gelüp ü yār beni öldüre ger
Baña devlet bu serüm ḥalḳa-i fitrāke çıkar

esbüñe nal olmak ister:

1. **esbüñe nal olmak ister:**--*r*
Gazel 125
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin sürdüğü atın ayağına takılan nal olmak bile bir aşık için en şerefli görevdir anlamı kstedilmiştir.

Esbüñe nal olmak ister ayda bir kez māhitāb
Ol sebebden ki ider ḳaddini ay illā dü-tā

esdür:

1. **esdürme:**-*me*
Gazel 330
Mısra: **7**
Estirmek.

ʿİşyān yilini üstüñe esdürme sakın kim
Yoḫsa idiser ḫırmen-i ṭāʿatüñi tārāc

eser itmedi:

1. **eser itmedi:**--*me, --di*
Gazel 467
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eser etmek, iz bırakmak.

Seyl-i eşkümle eser itmedi āhum yili āh
Bunca yıldur tokınur ol dil-i sengīne gelür

2. **eser itmedi:**--*me, --di*
Gazel 303
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ar.T. "etkilemek, tesir etmek".

Bu dūd-ı dilüm gerçi ki eflāke irişdi
Sen māha velī itmedi āhum eser iy dōst

3. **eser itmedi:**--*me, --di*
Gazel 376
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ar.T. "etkilemek, tesir etmek".

Göz yaşıyla niçe yıldur itmedi āhum eser
Seng midür bilimedüm ḳalbüñ şehā yoḫsa ḥadīd

eser itmez:

1. **eser itmez:**--*mez*
Gazel 374
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Etki yaratmak, iz bırakmak.

Vāʿiẓ sözini koyma Muḥibbī kulaguña
İtmez eser göñülde kaçan olsa nükte serd

2. **eser itmez:**--*mez*
Gazel 414
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Etki yaratmak, iz bırakmak.

ʿIşḳa tolaşdı göñül dönmez mey ü maḥbūbdan
Zāhidā itmez eser baña naṣīḥat kılma pend

3. **eser itmez:**--*mez*
Gazel 424
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Etki yaratmak, iz bırakmak.

Saḫtdur yāruñ dili itmez aña hergiz eser
Āhum odı ger irişe āhen ü mermer yakar

4. **eser itmez:**--*mez*
Gazel 302
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Etkilememek II tesiri olmamak.

Nāṣiḥā pend eyleme itmez eser ʿĀşıḳ oldum çünki ben rūz-ı elest

eser mi:

1. **eser mi:**
Gazel 327
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Esinti, rüzgâr meydana gelir mi?.

Āhum e s er mi eyler aña seng dildür ol
Göñline beñzemez anuñ illā ḥadīd ü tuç

eser san:

1. **eser san:**
Gazel 115
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sürekli rüzgarın estiğinin düşünülmesi olayı.

Kūy-ı dilberde esen āhum yilidür her seḥer
San eser gülşen içinde ṣubḥ-dem her ān ṣabā

eser yildür:

1. **eser yildür:**--*dür*
Gazel 491
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Geçip tükenme bağlamında kullanılmıştır.

Göñül virme bu dünyāya bilürsin pāyidār olmaz
Geçer turmaz ḳarārı yok sanasın bir eser yildür

eser yile:

1. **eser yile:**--*e, --r, --e*
Gazel 450
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Esen rüzgar.

Akar suya eser yile tayanma göñlüme dirdüm
Meger çeşmüm ise ābī imiş āhum hevāyīdür

esīr:

1. **esīr:**
Gazel 468
Mısra: **1**
Bağlı, tutsak.

Bend-i zülfüñde niçe diller esīr
Her ne ḥükm itseñ şehā sensin emīr

esīr kılmaga:

1. **esīr kılmaga:**--*mag, --a*
Gazel 469
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)tutsak olarak ele geçirmek, tutsak etmek. 2.kendisine bağlamak, köle durumuna getirmek, köle etmek.

Ol türk-i şūḫ gör niçe mestāne seyr ider
Ḫalḳı esīr kılmaga şāhāne seyr ider

esīr-i zülfdür:

1. **esīr-i zülfdür:**--*dür*
Gazel 367
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) saçının esiri.

Dil esīr-i zülfdür ḫālüñ görüp
Murġ görse dāne olur pāy-bend

esīrüñ oldum:

1. **esīrüñ oldum:**-*+ün, --du, --m*
Gazel 182
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliye bağlanmak,tutulmak kastedilmiştir.

Göz yaşın cū eyledüm serv-i ḫırāmānuñ görüp
Cānıla oldum esīrüñ zülf-i reyḥānuñ görüp

eşk:

1. **eşkümle:**-*üm, -le*
Gazel 385
Mısra: **3**
Far. Göz yaşı, dem'.

Niçe yıllardur yanur eşkümle çeşmüm merdümi
Yunmag-ıla olmazımış dōstlar Hindū sefīd

2. **eşk-ile:**-*ile*
Gazel 439
Mısra: **4**
Göz yaşı.

Sīnemüñ üstinde cānā görinen ġam dāġıdur
Ḳatre ḳatre eşk-ile bagrumda biñ biñ yaralar

3. **eşkümi:**-*üm, -i*
Gazel 240
Mısra: **9**
Gözyaşı.

Gören ruḫsār ile eşkümi eydür
Ṭarīḳ-i ʿışḳ hemīşe yig reng-est

4. **eşk:**
Gazel 44
Mısra: **1**
Aşk, sevgi.

Eşk itdi ḫarābe bu göñül şehrini ḫayfā
Bu ḫāne-i seyl eyledi gūyā yine ifnā

5. **eşküm:**-*(ü)m*
Gazel 71
Mısra: **5**
(Âşığın) gözyaşı.

Saklamak mümkindür eşküm virmeye ışḳdan nişān
Ẓāhir eyler çāre yok ammā ki çehrem zerd ola

6. **eşküm:**-*(ü)m*
Gazel 305
Mısra: **7**
(Âşığın) gözyaşı.

Āb-ı Ceyḥūn idi eşküm şimdi oldı cūy-ı Nīl
Mışr-ı ḥüsnüñ ḥaḳḳı itsün çeşmüm ʿummān-ıla baḥs

7. **eşküm:**-*(ü)m*
Gazel 379
Mısra: **3**
(Âşığın) gözyaşı.

Gün yüzine gāh eşküm gāh zülf olur ḥicāb
N'eyleyem bu baḫt-ı naḥs u bī-ḳarārumdan meded

8. **eşküm:**-*(ü)m*
Gazel 448
Mısra: **1**
(Âşığın) gözyaşı.

Mevc urur her yaña eşküm sanki bahr-ı ḫūndur
Şişe-i sebz içre yāḫūd bāde-i gülgūndur

9. **eşküm:**-*(ü)m*
Gazel 469
Mısra: **9**
(Âşığın) gözyaşı.

Eşküm Muḥibbī gülşene döndürdi sīnemi
Gelmez nigār görmege yabana seyr ider

10. **eşk:**
Gazel 81
Mısra: **12**
(Âşığın) gözyaşı.

İy Muḥibbī başum üzre şule-i āhum alem
Şāh-ı ışḳam saglu sollu eşk leşkerdür baña

11. **eşki:**-*i*
Gazel 56
Mısra: **10**
(Âşığın) Gözyaşı.

Ẓāhir olmaz mı Muḥibbī olmaya pinhān ışḳ
Ehl-i ışḳuñ eşki surḫ u çehresi hem zerd ola

12. **eşki:**-*i*
Gazel 72
Mısra: **10**
(Âşığın) Gözyaşı.

Ẓāhir olmaz mı Muḥibbī olmaya pinhān-ı ışḳ
Ehl-i ışḳuñ eşki surḫ u çehresi hem zerd ola

<u>eşk döker:</u>

1. **eşk döker:**-*e, -r*
Gazel 77
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Gözlerüm eşk döker dil de ider āh u fiġān
Işḳa yitmez mi aceb iki güvāhum şanemā

<u>eşk sipehdür:</u>

1. **eşk sipehdür:**--*dür-dür*
Gazel 479
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz yaşı ordusu.

Olduguma şeh-i ġam iy dil yiter bu şāhid
Āhum ʿalem elümde yanumda eşk sipehdür

<u>eşk ü āhı:</u>

1. **eşk ü āhı:**--*ı*
Gazel 390
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz yaşı ve inilti(aşık bağlamında).

İstemeñ ʿışḳa Muḥibbī'den delīl
Eşk ü āhı aña yitmez mi şühūd

<u>eşk-i çeşm:</u>

1. **eşk-i çeşm:**
Gazel 209
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Felekdür āsitānuñ anda her şeb
Görinür eşk-i çeşm mānend-i kevkeb

<u>eşk-i çeşm-i hūn-nihād:</u>

1. **eşk-i çeşm-i ḫūn-nihād:**
Gazel 371
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık aşk derdinden dolayı gözlerinden kanlı yaş akıtmanın artık bir huy haline geldiğini dile getiriyor.

Rāz-ı ʿışḳum fāş kıldı eşk-i çeşm-i ḫūn-nihād
Yog-ımış bu merdümān-ı çeşme hergiz iʿtimād

<u>eşk-i çeşm-i sipehi:</u>

1. **eşk-i çeşm-i sipehi:**--*i*
Gazel 268
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz yaşı askerleri.(damla damla yaşlar.).

Eşk-i çeşm-i sipehi karşuladı ġam sipehi
Alısar mülk-i dili çünki bular şad sipehest

<u>eşki çeşmüm:</u>

1. **eşki çeşmüm:**-*ü, -m*
Gazel 74
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eşk-i çeşm: Gözyaşı.

Ḳaṭre ḳaṭre eşki çeşmüm umaram ki nehr ola

Bād-ı āhumdan temevvüc eyleyüben baḥr ola

eşk-i çeşmüm:

1. **eşk-i çeşmüm:**-*ü, -m*
Gazel 81
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Başuma āhum şuāı tāc-ı efserdür baña
Eşk-i çeşmüm virdügi ḫilat ser-ā-ser dür baña

2. **eşk-i çeşmüm:**--*üm*
Gazel 92
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Eşk-i çeşmüm ḥasretiyle cū gibi oldı revān
Ol şanavber ḳāmet ü serv-i ḫırāmāndan cüdā

3. **eşk-i çeşmüm:**--*üm*
Gazel 93
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Dutışup ışḳ āteşine yanar-ıdum ser-te-ser
Olmasaydı eşk-i çeşmüm dem-be-dem bārān baña

4. **eşk-i çeşmüm:**--*ü, --m*
Gazel 111
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Dür dişi fikri ile düşdüm yine bir āleme
Her ṭarafdan eşk-i çeşmüm görinür deryā baña

5. **eşk-i çeşmüm:**--*üm*
Gazel 126
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Pādişāh-ı ışḳ olalı āhum olmışdur alem
Leşkerümdür eşk-i çeşmüm kim yürür saga sola

6. **eşk-i çeşmüm:**--*ü, --m*
Gazel 146
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Eşk-i çeşmüm cū olaldan iñlerem dolāb-veş
Olmışam ser-geşte döner sanasın bir āsiyāb

7. **eşk-i çeşmüm:**--*ü, --m*
Gazel 218
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Eşk-i çeşmüm akmadı her bir yaña cūlar gibi
Görmeyince ol boyı serv-i ḫırāmānı dürüst

8. **eşk-i çeşmüm:**--*ü, --m*
Gazel 239
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Firāḳ u ḥasret-ile eşk-i çeşmüm Sanasın Dicle vü ʿummāndur iy dōst

9. **eşk-i çeşmüm:**--*ü, --m*
Gazel 448
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Cūş ide āhum yilinden eşk-i çeşmüm korkaram
Ġarḳ olan ol dem eñ evvel zevraḳ-ı gerdündur

eşk-i çeşmümden:

1. **eşk-i çeşmümden:**--*ü, --m, --den*
Gazel 205
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Yine teşrīfler baña inām idüp sulṭān-ı ġam
Eşk-i çeşmümden geyürdi egnüme altunlu şīb

2. **eşk-i çeşmümden:**--*üm, --den*
Gazel 187
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Âşığın) gözyaşı.

Şāh-ı ışḳam şule-i āhum baña zerrīn alem
Ḫilatümdür eşk-i çeşmümden ser-ā-ser gāh şīb

eşk-i dīde-i mecnūn:

1. **eşk-i dīde-i mecnūn:**
Gazel 485
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mecnun'un gözlerindeki yaş.

Baḥr-ı ġamda bakduguñca gördügüm dür-dāneler
Dāne dāne oldı eşk-i dīde-i Mecnūn tamar

eşk-i güher-bārum:

1. **eşk-i güher-bārum:**-*+um*
Gazel 181
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözlerinden dökülen yaş değerli mücevherlere benzetilmiştir.

Bakmadı yaşuma evvel nite kim kan agladum
Soñradan meyl eyledi eşk-i güher-bārum görüp

eşk-i gülfāmum:

1. **eşk-i gülfāmum:**--*um*
Gazel 260
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül renkli aşk.

Kirpügüm yazdı yine ruḫsārına dil derdini
Defter-i rengīn-durur bu eşk-i gülfāmum ilet

eşk-i gülgūnumla:

1. **eşk-i gülgūnumla:**--*u, --m, --la*
Gazel 110
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül renkli(kanlı) gözyaşı.

Zülf-i şeb-dīzi öñine gerçi kimse geçmedi
Eşk-i gülgūnumla koşsun vireyim meydān aña

eski hem-demidür:

1. **eski hem-demidür:**--*i, --dür*
Gazel 454

Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eski dost,eski arkadaş.

Ġam-ı hicrüñ beni her laḥẓa ḫālī
Komaz zīrā ki eski hem-demidür

eşk-i ḫūn-feşān:

1. **eşk-i ḫūn-feşān:**
Gazel 150
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın kanını döküp saçan sevda.

Her ne yirde menzil eylerse bu eşk-i ḫūn-feşān
Ḫaymelerdür cā-be-cā anda ẓuhūr iden ḥabāb

eşk-i nedāmet:

1. **eşk-i nedāmet:**
Gazel 254
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Pişmanlık gözyaşları.

Her laḥẓa ki müje ḫālümi ruḫsāruma yazdı
Maḥv itdi anı yuyup bu eşk-i nedāmet

2. **eşk-i nedāmet:**
Gazel 265
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Pişmanlık gözyaşları.

Togrut yoluñı pendümi gūş eyle Muḥibbī
Soñra dökesin fāyide yok eşk-i nedāmet

3. **eşk-i nedāmet:**
Gazel 296
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Pişmanlık gözyaşı.

Togrut yoluñı egri yola gitme Muḥibbī
Tā dökmeyesin soñra varup eşk-i nedāmet

eşk-i nedāmet dökesin:

1. **eşk-i nedāmet dökesin:**--*e, --sin*
Gazel 225
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Pişmanlık gözyaşları dökmek.

Togrut yoluñı pendümi gūş eyle Muḥibbī
Yok fāyide soñra dökesin eşk-i nedāmet

eski sifāl ola vü yā gevher kadeḥ:

1. **eski sifāl ola vü yā gevher ḳadeḥ:**--*a*
Gazel 357
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak;şarabın topraktan yapılmış kadehte yahut altından yapılmış kadehte olması farketmez denilmektedir.

Çün fenādur āḫiri gel bāde tut iy pīr-i merd
Bir-durur eski sifāl ola vü yā gevher ḳadeḥ

eşk-i surḫ:

1. **eşk-i surḫ:**
Gazel 341
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kanlı gözyaşı.

ʿIşḳuma şāhid degül mi eşk-i surḫ u rūy-ı zerd
Bundan özge dōstlar olmaya ʿuşşāḳa ḥucac

2. **eşk-i surḫ:**
Gazel 468
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kanlı gözyaşı.

Eşk-i surḫ ile ruḫ-ı zerd üzere Eyledüm derd-i dilümi taḥrīr

eski yārumdur:

1. **eski yārumdur:**--*u, --m, --dur*
Gazel 399
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eski sevgili.

Dōstlar ġam-ḫānesinde eski yārumdur nemed
Ġamgüsārum maḥremüm hem iḫṭiyārumdur nemed

eşküm güherin:

1. **eşküm güherin:**--*ü, --m, --i, --n*
Gazel 348
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın inci tanesi gibi gözyaşı kastedilmektedir.

Rişte-i cānuma dizdüm yine eşküm güherin
Lebüñüñ ẕikri ile oldı baña ol tesbīḥ

eşküm içinde:

1. **eşküm içinde:**--*üm, --n, --de-i, -(n)de*
Gazel 162
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözyaşları kastedilir.

Eşküm içinde Muḥibbī bu göñül zevraḳı āh
Bād-ı āh-ıla yürür her yaña deryāya düşüp

eşküm sipehi:

1. **eşküm sipehi:**-*i*
Gazel 77
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı askerleri.

Dutdı eşküm sipehi cümle cihānı düpdüz
Cem ola ġarḳ ide dünyāyı sipāhum şanemā

2. **eşküm sipehi:**--*ü, --m, --i*
Gazel 225
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı askerleri.

Ser çekdi bu dil āteşi eflāke ʿalem-vār
Eşküm sipehi tutdı bu dünyāyı tamāmet

3. **eşküm sipehi:**--*ü, --m, --i*
Gazel 265
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı askerleri.

Ser çekdi bu dil ʿāteş-i eflāke ʿalem-vār

Eşküm sipehi dutdı bu dünyāyı tamāmet

eşküñ-ile:

1. **eşküñ-ile:***--ü, --n, --i, --le*
Gazel 214
Mısra: **6**
Sevgiliye duyulan aşk ile.

Niçeye degin ışḳı nihān eyleye bu dil
İy dīde anı eşküñ-ile bir demde ayān it

esrār:

1. **esrāruñı:***-uñ, -ı*
Gazel 432
Mısra: **7**
(Ar. sirr'in çoğul şekli esrār) Gizli olan, herkesçe bilinmeyen şeyler, herkese açık olmayan gizlilikler, sırlar.

Bu gedāya n'ola keşf itseñ şehā esrāruñı
Gāh olur kim bendeye ḥālini sulṭān ʿarż ider

2. **esrārını:***-ı, -n, -ı*
Gazel 208
Mısra: **3**
(Ar.) Gizli olan, herkesçe bilinmeyen şeyler, herkese açık olmayan gizlilikler, sırlar.

Agzınuñ esrārını sordukça yok dimez nigār
Görmedüm anuñ gibi ālemde bir şīrīn cevāb

"e'ş-şabru miftāḥü'l-ferec":

1. **"e'ş-şabru miftāḥü'l-ferec":***--u*
Gazel 341
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Hadis**
Sabır sıkıntıların anahtarıdır.

Miḥnete ṣabr it Muḥibbī tā iresin rāḥata
Ḥaḳ dimişler bu sözi "e'ş-şabru miftāḥü'l-ferec"

esved olmaya:

1. **esved olmaya:***--ma, --y, --a*
Gazel 396
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Siyahlaşmak,kararmak(gün ahlardan dolayı yüzün siyah olması).

Şefāʿat ābı-y-ıla yu sefīd it Günāhumdan yüzüm olmaya esved

eṭfāl:

1. **eṭfāle:***-e*
Gazel 473
Mısra: **6**
Çocuklar. "Tıfl"ın cem'idir.

Okudur ḥüsnüñ kitābın ʿışḳ turmaz göñlüme
San muʿallim turmayup eṭfāle Ḳurʾān ögredür

eṭibbâ:

1. **eṭibbā:**
Gazel 294
Mısra: **3**
Ar. Tabib'ler, hekimler.

Eṭibbā el urup nabżuma didi Cünūn-ı ʿışḳ ancak bu ʿalāmet

eṭrāf:

1. **eṭrāf:**
Gazel 118
Mısra: **4**
Bir yer veya şeyi kuşatan, çevreleyen yerler, çevre, yöre.

Kūh-ı dilden derd-ile āh eylesem Ferhād-veş
Taglar ancak degül āheng ider eṭrāf aña

eṭvārı ḫūb:

1. **eṭvārı ḫūb:***--ı*
Gazel 153
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) tavrı ve davranışları hoş ve iyi olan sevgili anlamında kullanılmıştır.

İy saçı sünbül yüzi gül lāli mül eṭvārı ḫūb
Anuñ-ıçun olduñ ehl-i ışḳa maḥbūbü'l-ḳulūb

evāb bildüm:

1. **evāb bildüm:***--dü, --m*
Gazel 179
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) geri dönüş,tövbe ediş anlamında kullanılmıştır.

Ḫābda gördüm Muḥibbī defter olmış ḫayr u şer
Her nefes kim ışḳ-ıla geçmiş anı bildüm evāb

evāb bulasın:

1. **evāb bulasın:***--a, --sın*
Gazel 151
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Hakk'a tövbe edip,huzur bulma.

Gel beni öldür irişem tā viṣālüñ bāġına
Ben murāduma irem hem bulasın tā sen evāb

evc-i felekde:

1. **evc-i felekde:***--de*
Gazel 295
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feleğin doruğu. II Gökyüzü.

Evc-i felekde seyrān iderken bu murġ-ı dil
Oldı hevā-yı zülfi ile ḫāl yāra pest

evc-i hevā üzre:

1. **evc-i hevā üzre:**
Gazel 248
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Havanın en yüksek tabakası, gökyüzü.

Pervāz iderken evc-i hevā üzre murġ-ı dil
Ḫālüñi gördi dāne sanup zülfe oldı best

evkār:

1. **evkār:**
Gazel 244
Mısra: **6**
Sarhoş; körkütük sarhoş. II Âşık.

Ġonca mey içmiş yasagın tutmamış şāh gülüñ
Kokuban agzın ṣabā didi bu ḫōd evkār mest

evlā:

1. **evlā:**
Gazel 119
Mısra: **16**
(Ar.) Daha iyi.

İrersem menzil-i cānāna bir gün
Hemān teslīm-i cān itmekdür evlā

evrād ideli:

1. **evrād ideli:**--*e, --li*
Gazel 352
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman söylenen,tekrar edilen sözler. (sevgilinin güzellik unsurları bağlamında.).

Bu Muḥibbī'ye lebüñ ẕikrini evrād ideli
Didiler mīr-i kelām şiʿrine hem şiʿr-i faṣīḥ

evrād-ı evḳāt:

1. **evrād-ı evḳāt:**
Gazel 253
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman yinelenen dua.

Baña bāde yiter ṣāhid-perestem
Budur rind olana evrād-ı evḳāt

evrāk:

1. **evrāḳa:**-*a*
Gazel 240
Mısra: **5**
Yaprak; bkz. 'ḫazān evrāḳı' md.

Ḫazān oldukda evrāḳa naẓar kıl
Al ʿibret her birinden ʿaḳl deng-est

evrāḳ-ı gülden:

1. **evrāḳ-ı gülden:**-*den*
Gazel 47
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül yaprakları.

Bāġbān evrāḳ-ı gülden yollaruñ zeyn eylesün
Ḫayfdur cānā koyasın sen zemīn üstine pā

evrāk-ı güldür:

1. **evrāḳ-ı güldür:**--*dür*
Gazel 477
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül yaprağı(sevgilinin yanağı bağlamında).

Ruḫları evrāḳ-ı güldür anda zülfi ḫāl-ile
Sakınur āhum yilinden çīn-der-çīndür

evreng:

1. **evreng:**
Gazel 54
Mısra: **3**
Taht.

Evreng degül mi tīġ-ı cefāya gögüs tutar
İy dil seni gören kişi dir yüzi ag ola

evvāb olsun:

1. **evvāb olsun:**--*sun*
Gazel 158
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin kötü huylarından ve eziyetlerinden dolayı tövbekar olması kastedilmiştir.

Vir zekāt-ı ḫüsnüñi men itme bu dervīşden
Hem benüm göñlüm yapılsun hem saña olsun evāb

evvel:

1. **evveli:**-*i*
Gazel 143
Mısra: **8**
Başlangıç, birinci, ilk.

Ārif oldur ki cihān revnaḳına virmeye dil
Evveli pest olanuñ āḫiridür yine ḫarāb

2. **evvel:**
Gazel 162
Mısra: **3**
Başlangıç, birinci, ilk.

Bagla evvel bilüñe zülfini zünnār gibi
Secde kıl ol ṣaneme deyr-i mesīḥāya düşüp

3. **evveli:**-*i*
Gazel 377
Mısra: **9**
Başlangıç, birinci, ilk.

Evveli ʿışḳuñ egerçi kim mülāyim görinür
Baña sorsunlar Muḥibbī āḫiri ġāyet ṣedīd

4. **evvelinde:**-*in, -de*
Gazel 168
Mısra: **9**
Başlangıç, birinci, ilk.

Evvelinde şīr içürür döner āḫir sem virür
Aldanup dünyā-yı dūna eyleme anı ṭaleb

5. **evveline:**-*i, -n, -e*
Gazel 3
Mısra: **7**
Başlangıç, ilk günler.

Evveline ışḳuñuñ her kim ki basdıysa ḳadem
Dimesün ġavrına irdüm yokdur aña intihā

6. **evvelī:**-*i*
Gazel 60
Mısra: **1**
Başlangıç.

Egerçi ışḳuñı āsān okurlar evvelī dilhā
Velī ben görmedüm andan cihān içinde müşkilhā

7. **evvel:**
Gazel 7
Mısra: **1**
A. önce, ilk, ev-vel krş. avval.

Yüzüñi gördüm ben evvel mübtelā oldum saña
Çekmeg-ile cevrüñi āḫir fedā oldum saña

8. **evvel:**
Gazel 118
Mısra: **5**
A. önce, ilk, ev-vel krş. avval.

Işḳ meydānında evvel terk-i serdür āşıḳa

Kim ki cān terk eylemez ışḳdan ne ḥācet lāf aña

9. **evvel:**
Gazel 182
Mısra: **9**
Ar. Önce.

Gerçi vardum kūyuña evvel dutıldum zülfüñe
Soñra ḥabs oldum ebed çāh-ı zenaḫdānuñ görüp

10. **evvel:**
Gazel 186
Mısra: **12**
Ar. Önce.

Muḥibbī'ye cefālar itdüñ āḫir
Nedür diñ bāri evvel göñlin alup

11. **evvel:**
Gazel 255
Mısra: **7**
Ar. Önce.

Evvel göñül alurlar soñra cefā kılurlar
Mehrūlar içre iy dil olmış ezel bu ʿādet

12. **evvel:**
Gazel 290
Mısra: **5**
(Ar.) Başlangıçta, evvelâ, ilk önce, ilk olarak.

Vaʿde kılduñ gerçi kim evvel viṣālüñ şerbetin
Firḳate tebdīl idüp āḫir sem itdüñ ʿāḳıbet

13. **evvel:**
Gazel 422
Mısra: **5**
"İlk olarak, ilk önce" anlamında kullanılan zarf.

ʿAḳlumı alduñ evvel īmāna ḳaṣduñ āḫir
Zünnār-ı zülfüñ-ile çeşmüñ Firenge beñzer

14. **evvel:**
Gazel 431
Mısra: **8**
"İlk olarak, ilk önce" anlamında kullanılan zarf.

Māl ü menāl ü cān u dilüm yoluña fedā
Evvel bu yolda saña fedā ata anadur

15. **evvel:**
Gazel 480
Mısra: **10**
"İlk olarak, ilk önce" anlamında kullanılan zarf.

Bakma Muḥibbī ḫūba dilerseñ selāmeti
Zīrā ki meyl kişide evvel göriştedür

evvel yaşuma bakmadı:

1. **evvel yaşuma bakmadı:**-*+um, -+a, --ma, --dı*
Gazel 181
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığın gözyaşlarını önemsememesi ifade edilmiştir.

Bakmadı yaşuma evvel nite kim kan agladum
Soñradan meyl eyledi eşk-i güher-bārum görüp

evvela:

1. **evvelā:**
Gazel 75
Mısra: **6**
"İlk önce, ilk olarak" anlamlarında zarf.

Her kaçan medḥ eyleseñ sen ol nebīler serverin
Saña lāzım evvelā agzuñ gül-āb-ıla yuya

ey:

1. **eyā:**-*a*
Gazel 380
Mısra: **8**
"Bir varlığa seslenme ünlemi (Ey!).".

Serv ü gül bāġ içre gördi rūyuñ ile ḳāmetüñ
Gül kızardı serv pest oldı eyā serv-i bülend

2. **eyā:**-*a*
Gazel 471
Mısra: **5**
"Bir varlığa seslenme ünlemi (Ey!).".

Ayaguña eyā serv-i ḫırāmān
Gözüm yaşı akar āb-ı revāndur

eyā:

1. **eyā:**
Gazel 213
Mısra: **7**
"Ey!" seslenme edatı (sevgili).

Sāye salsañ n'ola ben ḫāke eyā serv-i revān
Sāye düşmez kanda ise didiler illā türāb

2. **eyā:**
Gazel 200
Mısra: **7**
"Ey!" seslenme edatı.

Sāye salsañ n'ola ben ḫāke eyā serv-i revān
Sāye salmaya münāsibdür şehā rūy-ı türāb

3. **eyā:**
Gazel 398
Mısra: **1**
"Ey!" seslenme edatı.

Saldı dil gerdenine zülfüñ eyā dōst kemend
Eyledi ʿömri dırāz ola bu dīvāneye bend

eyde:

1. **eydelüm:**-*lüm*
Gazel 392
Mısra: **27**
Söylemek, anlatmak.

Eydelüm cān-ıla biz de ezelī eyledi Ḥaḳ
Saña vü ālüñe aṣḥābuña biñ kerre dürūd

eydür:

1. **eydür:**
Gazel 4
Mısra: **6**
"Der" anlamında bir kimsenin sözüne yer verirken kullanılan ifade.

Cidd ü cehd-ile nigāra didüm el irmiş midür
Geldi hātifden nidā eydür ki illā mā-saā

2. **eydür:**
Gazel 240
Mısra: **9**

"Der" anlamında bir kimsenin sözüne yer verirken kullanılan ifade.

Gören ruḫsār ile eşkümi eydür
Ṭarīḳ-i ʿışḳ hemīşe yig reng-est

3. **eydür:**
Gazel 395
Mısra: **1**
"Der ki" anlamında bir kimsenin sözüne yer verirken kullanılan ifade.

Eydür bu dil tīz gör dem-be-dem dildārı yād
Anuñ içündür olur günden güne ʿışḳum ziyād

4. **eydür:**
Gazel 495
Mısra: **4**
"Der ki" anlamında bir kimsenin sözüne yer verirken kullanılan ifade.

Yagup bārān-ı raḥmet yir yirin baş kaldurup ezhār
Zebān-ı ḥāl-ile eydür bu demler özge demlerdür

eydür ki:

1. **eydür ki:**-*-ki*
Gazel 299
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Der ki.

Pervāne kılur şemʿ-i ruḫı mihr ü mehi dōst
Her kim ki göre ḥüsnini eydür ki zehī dōst

eyit-:

1. **eydürler:**-*ür, -ler*
Gazel 426
Mısra: **8**
Demek, söylemek.

Ḳāmet itseñ dōstum kopar ḳıyāmetler hemān
Ehl-i diller çagrışup eydürler āh ol bu mıdur

eyle:

1. **eylerem:**-*r, -e, -m*
Gazel 260
Mısra: **5**
Demek, söylemek.

Ben duʿā-yı devletüñi eylerem her ṣubḥ u ṣām
Umaram ola ḳabūl gel ṣubḥ-ıla ṣāmum ilet

2. **eyle:**
Gazel 173
Mısra: **3**
Oyalamak.

Baḥr-ı ġam mevc ururs a eyle hemān
Keştī-i mey eyle kenārı ṭaleb

3. **eylese:**-*se*
Gazel 2
Mısra: **13**
Etmek, eylemek, yapmak.

Ḫaḳ müyesser eylese varsa Muḥibbī ravżaña
Gözlerine eyler-idi ḫāk-i pāyüñ tūtiyā

4. **eylese:**-*se*
Gazel 5
Mısra: **6**
Etmek, eylemek, yapmak.

Būseye bir cān nedür biñ cān virürdüm cān-ıla
Yarım agız būse iḳrār eylese cānān baña

5. **eyleyesin:**-*yesin*
Gazel 16
Mısra: **10**
Etmek, eylemek, yapmak.

İrer Muḥibbī iki cihānda murādına
Bir kez eger eyleyesin sen nigeh baña

6. **eylerem:**-*r, -em*
Gazel 70
Mısra: **2**
Etmek, eylemek, yapmak.

Geh ḫayālüñ dilde geh çeşmümde cā
Eylerem başumda var līkin hevā

7. **eylese:**-*se*
Gazel 74
Mısra: **9**
Etmek, eylemek, yapmak.

Eylese cevr ü cefāma pāreler olmaz aceb
Gelmez anlardan vefā anlar ki çün nā-mihr ola

8. **eylerem:**-*r, -em*
Gazel 150
Mısra: **2**
Etmek, eylemek, yapmak.

Ḫayme kursa gelse karşumda ger ol ālī-cenāb
Eylerem bu rişte-i cānum aña yir yir ṭınāb

9. **eylerem:**-*r, -em*
Gazel 163
Mısra: **4**
Etmek, eylemek, yapmak.

Bezm-i ġamda içmege yārān-ıla ḫūn-ı ciger
Eylerem dil āteşine karşu bu bagrum kebāb

10. **eylemişdür:**-*miş, -dür*
Gazel 194
Mısra: **10**
Etmek, eylemek, yapmak.

Ḥüsn bāġın saklayup zāġ u zaġandan dilberüm
Asup andan eylemişdür zülfini perr-i ġurāb

11. **eylemez:**-*mez*
Gazel 210
Mısra: **12**
Etmek, eylemek, yapmak.

Dōst vaṣlından egerçi kimsene virmez nişān
Cüst ü cüsın līk añsañ eylemez ehl-i ṭaleb

12. **eyleyicek:**-*y, -icek*
Gazel 254
Mısra: **2**
Etmek, eylemek, yapmak.

ʿĀşıḳ mı-durur isteye ol rāh-ı selāmet
Ya ʿār ide ol eyleyicek anı melāmet

13. **eyler-isem:**-*r, --ise, -m*
Gazel 202
Mısra: **2**
Yapmak, etmek, ...haline getirmek.

Gün yüzinden her kaçan kim ala ol dilber niḳāb
Ẕerre gibi ayb olmaz eyler-isem ıżṭırāb

14. **eyleyen:**-*yen*
Gazel 23

Mısra: **5**
Etmek, eylemek, yapmak. II … haline getirmek.

Eyleyen sevdā-yı zülfidür benüm ḥālüm siyāh
İtmedüñ yārı benüm ḥālümden āgāh iy ṣabā

15. **eylemeye:**-*me, -y, -e*
Gazel 248
Mısra: **5**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Herkes ki içe cürʿañı hergiz eylemeye
Ger şeyḫ-i şehr ola vü eger rind-i mey-perest

16. **eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 305
Mısra: **9**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Eyledüñ ṭarz-ı Niẓāmī'de Muḥibbī naẓmuñı
Şiʿr ara şimden girü var eyle Selmān-ıla baḥs

17. **eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 392
Mısra: **12**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ehl-i şirküñ niçe yıl katlanuban zaḥmetine
Eyledüñ emr-i Ḫūdā'yı komaga saʿy-i vücūd

18. **eyler:**-*r*
Gazel 256
Mısra: **3**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamlarında kullanılan yardımcı fiil.

Eyler cefā vü cevrini incinür sanur
Katumda anı bilmedi mihrüñ berāberest

19. **eyleye:**-*y, -e*
Gazel 3
Mısra: **2**
(Yardımcı fiil) Eylemek, etmek.

Dün gice nāgāh irişdi gūşuma bir ḫoş nidā
Kim-durur āşıḳlar içre eyleye cānın fedā

20. **eyleye:**-*y, -e*
Gazel 9
Mısra: **6**
(Yardımcı fiil) Eylemek, etmek.

Cevr oklarıyla ger beni öldürseñ iy ḥabīb
Āḫir nefesde eyleye cānum duā saña

21. **eyleye:**-*y, -e*
Gazel 25
Mısra: **10**
(Yardımcı fiil) Eylemek, etmek.

Sen bī-vefānuñ yādına didi Muḥibbī bir ġazel
Laḥdinde ger gūş eyleye taḥsīn ide Selmān aña

22. **eyleye:**-*y, -e*
Gazel 29
Mısra: **5**
(Yardımcı fiil) Eylemek, etmek.

Umaram her bir aduñ başka şefāat eyleye
Aḥmed ü Maḥmūd Ebū'l-Ḳāsım Muḥammed Muṣṭafā

23. **eyledi:**-*di*
Gazel 313
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

İy Muḥibbī dehr elinden pādişehlerdür zebūn
Eyledi Keyḫusrev ü Cemşīd ü Şeddād el-ġıyāṣ

24. **eyleseñ:**-*se, -n*
Gazel 401
Mısra: **6**
" Etmek, yapmak " anlamında yardımcı fiil.

Ḫilʿat-i ḥüsnüñ nigārā ḫūb yaraşur ḳaddüñe
N'ola bir dem eyleseñ ṭāvūs-veş cevlān-ı ʿiyd

eyle-:

1. **eyledi:**--*di, -*
Gazel 9
Mısra: **7**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Işḳ āteşiyle yakdı dili teşne eyledi
Sunup lebini dimedi bir kerre mā saña

2. **eyledi:**--*di, -*
Gazel 10
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Sulṭān olalı şehr-i dile ġamze-i mestüñ
Tātār ṣıfat mülk-i dili eyledi yagma

3. **eyledi:**--*di, -*
Gazel 10
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Aks-i lebüñi gördi Muḥibbī yaşı içre
Sandı ki şafaḳdur meh-i nev eyledi peydā

4. **eyledi:**--*di, -*
Gazel 110
Mısra: **14**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Bu Muḥibbī yüz çevürmez gelse müjgān okları
İy kaşı ya eyledi çün sīnesin kalkan aña

5. **eyledi:**--*di, -*
Gazel 359
Mısra: **1**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Eyledi ben bī-dili günden güne pā-māl-i çarḫ
Böyledür olmaz ʿaceb çünki ezelden ḥāl-i çarḫ

6. **eyle:**
Gazel 3
Mısra: **9**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Giceler zārīlık eyle dök gözüñüñ yaşların
Raḥmetüñden dūr kılma kullaruñ yā Rabbenā

7. **eyle:**
Gazel 14
Mısra: **11**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Cām-ı laüñ sun lebüñden beni mest eyle didüm
Didi çeşmi ḫışm-ıla mestāne söylersin bāña

8. **eyle:**
Gazel 19
Mısra: **9**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Dāġ gül gözyaşı mül eyle Muḥibbī yüri iyş
Sīnemüñ bāġı yiter çün gül ü gülzār bāña

9. **eyle:**
Gazel 20
Mısra: **3**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Tīr-i āha ḳaddüñi bük eyle bir çāḥı kemān
Kim güzeller māyil olur ok-ıla yadan yaña

10. **eyle:**
Gazel 23
Mısra: **2**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Reh bulursañ kūy-ı yāra her seḥergāh iy ṣābā
Āşıḳ-ı dil-ḫastelerden eyle āgāh iy ṣabā

11. **eyle:**
Gazel 25
Mısra: **8**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Çevgān idüp zülfi nigār çün nāz-ıla olsa süvār
Top eyle başuñ gel dilā yolında kıl ġaltān aña

12. **eyle:**
Gazel 29
Mısra: **13**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Bu Muḥibbī tevbe eyler tevbesin eyle ḳabūl
Fitne-i şeyṭāndan sakla anı yā Rabbenā

13. **eyleyem:**--*(y)em,* -
Gazel 2
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Tut elümi ayaga düşdüm gel iy dīn serveri
Eyleyem dīnüñ yolında cān u dil ile ġazā

14. **eyleyem:**--*(y)em,* -
Gazel 4
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Merve ḥaḳḳı say-ile ger Kābe kūyūñı ṭavāf
Eyleyem cān-ıla dil andan olurdı pür-ṣafā

15. **eyleyem:**--*(y)em,* -
Gazel 456
Mısra: **5**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Dīdemi ferş-i rehüñ eyleyem iy serv-i ḫırām
Pāyuña ḫayf degül mi ki basup ḫāke çıkar

16. **eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 1
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiildir.

Ḥamdülillāh kim Muḥammed ümmeti
Eyledüñ bu bendeleri yā Kerīm

17. **eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 4
Mısra: **14**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiildir.

Okusun naẓm ehli bu şirüm nevāda rāstı
İy Muḥibbī eyledüñ çünki bunı şīrīn-edā

18. **eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 62
Mısra: **9**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiildir.

Lebleri şevḳine şirüñ şekker-āmiz eyledüñ
Kim dimez taḥsīn Muḥibbī oldı çün şīrīn-edā

19. **eyledüm:**-*dü, -m*
Gazel 9
Mısra: **1**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Sīnem nişāne eyledüm iy kaşı ya saña
Bu nev-ile ola kim olam āşinā saña

20. **eyledüm:**-*dü, -m*
Gazel 13
Mısra: **5**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Ömr naḳdin vaṣl içün ḫarc eyledüm ammā çi sūd
Sayüm oldı ancak taḥṣīl-i bī-ḥāṣıl bāña

21. **eyledüm:**-*dü, -m*
Gazel 13
Mısra: **7**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Leylī zülfüñ göreli göñlümi mecnūn eyledüm
Ola ki zencīr ola boynuma ol kākül bana

22. **eyledüm:**-*dü, -m*
Gazel 20
Mısra: **9**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Naḳd-i cāna būseñi re'y eyledüm didüm didi
İy Muḥibbī key sakın ugrama buradan yaña

23. **eyledüm:**-*dü, -m*
Gazel 164
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Bezm-i ġamda dil kebāb yārān içün
Eyledüm bu gözlerüm yaşın şarāb

24. **eyleyem:**-*(y)em*
Gazel 167
Mısra: **2**
"Etmek, eylemek, yapmak" yardımcı fiili.

Ḫayme kursa sīnemüñ ṣaḥrāsına ol āfitāb
Eyleyem cān riştesinden yir yirin aña ṭınāb

25. **eyler:**-*r*
Gazel 10
Mısra: **2**
"Etmek, eylemek" anlamından kullanılan yardımcı fiildir.

Lal-i lebüñe ger dir-isem n'ola Mesīḥā
Bir ġamze ile öldürüp eyler yine iḥyā

26. **eyler:**-*r*
Gazel 25
Mısra: **3**
"Etmek, eylemek" anlamından kullanılan yardımcı fiildir.

Kūyına varan āşıḳı bir ġamzeden eyler helāk
Olmaz peşīmān āḳıbet n'eyler bu nā-ḥaḳ kan aña

27. **eyler:**-*r*
Gazel 29
Mısra: **13**
"Etmek, eylemek" anlamından kullanılan yardımcı fiildir.

Bu Muḥibbī tevbe eyler tevbesin eyle ḳabūl
Fitne-i şeyṭāndan sakla anı yā Rabbenā

28. **eyleme:**-*me*
Gazel 29
Mısra: **2**
"Etmek,eylemek,yapmak" anlamına gelen yardımcı fiildir.

Nūr-ı ālemsin bugün sen daḫı maḥbūb-ı Ḫudā
Eyleme āşıḳlaruñ bir laḥẓa kapuñdan cüdā

29. **eylemişdür:**-*miş, -dür*
Gazel 338
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

İy Muḥibbī ruḫları üstinde ḫāli dilberüñ
Sanki sulṭān-ı Ḥabeş'dür eylemişdür taḫt u tāc

30. **eylese:**-*se*
Gazel 402
Mısra: **13**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Eylese cevr ü cefā artsa maḥabbet ṭañ mıdur
Çün Muḥib insān olur iḥsān-ıla dirler ʿabīd

31. **eyleye:**-*y, -e*
Gazel 392
Mısra: **18**
"Etmek, eylemek" yardımcı fiili.

Kim boyın sunmadısa emrüñe iy şāh-ı güzīn
Eyleye anı Ḫudā ḳahr-ıla çün ḳavm-i Semūd

eyle cennāt-ı naīm:

1. **eyle cennāt-ı naīm:**
Gazel 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cennete ulaşmanın nasip olması,cennetin bolluğunda yaşamanın nasip olması.

Muṣṭafā'nuñ ḥürmetine yā İlāh
Sen müyesser eyle cennāt-ı naīm

eyle devā:

1. **eyle devā:**
Gazel 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyileştirmek.

Derdmendem derdüme eyle devā
Kim kamu ḫastalara sensin ḥakīm

eyledüm sanma:

1. **eyledüm sanma:**-*-düm, --ma*
Gazel 151
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kastedilen şeyin ayarlanamamış,yapılamamış olması kastedilir.

Bister-i gülde yatursın sen ferāġatla müdām
Sengi bālin eyledüm sanma benüm ḫālüm ḫarāb

eylemek ister:

1. **eylemek ister:**-*r*
Gazel 57
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeyi yapmayı(gerçekleştirmeyi)istemek.

Eylemek ister yine ḫaṭṭuñ urūc
Oldı her mūyı dile cānā belā

eyler mi:

1. **eyler mi:**
Gazel 3
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Etmek, yapmak.

Nefsüñe uyup Muḥibbī itme emrine ḫilāf
Emrine hergiz ḫilāf eyler mi gör ārz u semā

eyler-idi:

1. **eyler-idi:**
Gazel 2
Mısra: **14**
Yapmak, etmek.

Ḫaḳ müyesser eylese varsa Muḥibbī ravżaña
Gözlerine eyler-idi ḫāk-i pāyüñ tūtiyā

eyler-idüm:

1. **eyler-idüm:**-*-r, --dü, --m*
Gazel 228
Mısra: **6**
Etmek,eylemek.

Ger ḫāk-i derüñ bulsa idüm tutup el üzre
Başuma koyup eyler-idüm tāc-ı saʿādet

eyt-:

1. **eyt:**
Gazel 425
Mısra: **4**
Söylemek, demek.

İy ṭabīb-i cān bu göñlüm bir ölümlü ḫastadur
Leblerüñden bir cevāb eyt derdine dermān umar

eyüler-ile:

1. **eyüler-ile:**
Gazel 254
Mısra: **14**
(Beyitte) iyi ve hayırlı işler yapan kişiler kastedilmiştir.

Cehd eyle Muḥibbī bugün aʿmālüñi artur
Eyüler-ile ḥaşr olasın rūz-ı ḳıyāmet

eyvānı:

1. **eyvānı:**--*ı*
Gazel 298
Mısra: **4**
Manevî anlamda makamca üstte bulunan. II Yer.

Ṣol ḳadar āh eyledüm çıkdı felekler saḳfına
Görinür çarḫuñ kebūd rengi oldı eyvānı dürüst

eyyām-ı gül:

1. **eyyām-ı gül:**
Gazel 171
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül zamanı. || Bahar.

Tīz geçer eyyām-ı gül ardıncadur faṣl-ı ḫazān
Giceler tā ṣubḥa dek bunı dir iñler andelīb

eyyām-ı gülde:

1. **eyyām-ı gülde:**--*de*
Gazel 145
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül zamanı,güllerin açtığı mevsim.

Gül yüzüñ karşusına ger āh iderse bu ġarīb
Tañ mıdur eyyām-ı gülde nāle eyler andelīb

ezel:

1. **ezel:**
Gazel 13
Mısra: **15**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Ġarḳa-i deryā-yı ışḳ oldum Muḥibbī çün ezel
İstemem kim görine her yañadan sāḥil baña

2. **ezelden:**-*den*
Gazel 15
Mısra: **8**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Sanma kim cevr ü cefādan iy ṣanem yüz döndürem
Çün ezelden cevrüñe mutāddur dirler baña

3. **ezelden:**-*den*
Gazel 28
Mısra: **6**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Yaraşur serv-i sehī gibi salınsañ nāz-ıla
Gökden inmiş çün ezelden nār ḫilatdür saña

4. **ezel:**
Gazel 78
Mısra: **3**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Çün ezel ḳassāmı ḳısmet eylemiş iy güliẕār
Baña bülbül nālesin gül gibi ḫandānı saña

5. **ezel:**
Gazel 96
Mısra: **1**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Baḫ dür yāruñ miyānı çün ezel uṣṣāḳ ara
Kimi inkār eyleyüp yok dir kimi dir mū aña

6. **ezelden:**-*den*
Gazel 96
Mısra: **8**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Ol gözi cellāddan saña teraḥḥum gelmeye
Çünki kan itmek olup-durur ezelden ḫū aña

7. **ezelden:**-*den*
Gazel 161
Mısra: **6**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Rāżıyam her ne gelür senden cefā cevr ü elem
Çün ezelden derdüñi çekmek baña olmış naṣīb

8. **ezel:**
Gazel 166
Mısra: **7**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı

tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Her ki āşıḳdur ezel mest ü ḫarābātī olur
Zaḥmete girüp aña pend eyleyüp n'eyler edīb

9. **ezelden:**-*den*
Gazel 170
Mısra: **3**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Nāme-i ḥüsni ezelden kilk-i ḳudret yazıcak
Cümlesinden eylemiş ḥüsnüñ kitābın intiḫāb

10. **ezelden:**-*den*
Gazel 191
Mısra: **8**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Yārı gözler dem-be-dem ḳıble-nümādur gözlerüm
Fāyide yok çün ezelden baña olmadı naṣīb

11. **ezel:**
Gazel 218
Mısra: **2**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Derd-keş mey-ḫārenüñ olur mı īmānı dürüst
Baglamayınca ezel peymāne peymānı dürüst

12. **ezelden:**-*den*
Gazel 246
Mısra: **6**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Gözüm yaşına ġarḳ olsam ʿaceb mi
Ezelden çeşme-i Ceyḫūn'am iy dōst

13. **ezelden:**-*den*
Gazel 253
Mısra: **8**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Baña keşf oldı sırrı kāyinātuñ
Ezelden bādede var bu kerāmāt

14. **ezel:**
Gazel 255
Mısra: **8**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Evvel göñül alurlar soñra cefā kılurlar
Mehrūlar içre iy dil olmış ezel bu ʿādet

15. **ezelde:**-*de*
Gazel 256
Mısra: **6**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Ġam bārını götürür-isem itmeñüz ʿaceb
Dirler ezelde çünki baña üştür-i nerest

16. **ezel:**
Gazel 261
Mısra: **12**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Yevm-i cezādan tañ mı olam hūşdan cüdā
ʿIşḳuñ ezel cāmını içdüm çün elest

17. **ezel:**
Gazel 287
Mısra: **13**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Cürʿa-ı ʿışḳı Muḥibbī çün ezel nūş eyledi
Olısardur āḫir ol rüsvā-yı devrān ʿāḳıbet

18. **ezel:**
Gazel 289
Mısra: **15**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Cürʿa-i cāmı ezelden kim ezel nūş eyledi
Tañ degüldür tā ḳıyāmet gözine her bār mest

19. **ezelden:**-*den*
Gazel 289
Mısra: **15**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Cürʿa-i cāmı ezelden kim ezel nūş eyledi
Tañ degüldür tā ḳıyāmet gözine her bār mest

20. **ezel:**
Gazel 309
Mısra: **4**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Gülgün meye ṭaʿnı ko iy ṣūfī-i ḫod-rū
Mey ʿāşıḳa sunıldı ezel saña müşelleş

21. **ezelden:**-*den*
Gazel 326
Mısra: **1**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Ezelden olmag ʿādetdür nihān genc
Nişānın sorma olur bī-nişān genc

22. **ezelden:**-*den*
Gazel 335
Mısra: **14**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Mihrden cevri Muḥibbī ḫoş görür
İtdi anuñla ezelden imtizāc

23. **ezelden:**-*den*
Gazel 342
Mısra: **3**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Olmış-ıdum ben ezelden ʿışḳuñ-ıla āşinā
Bulmamışdı daḫı ervāḥ-ıla ecsām imtizāc

24. **ezel:**
Gazel 356
Mısra: **9**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Mecnūn çıkardı gerçi ki ʿışḳ minnetini ezel
Geldi Muḥibbī yazdı aña niçe biñ şürūḥ

25. **ezelden:**-*den*
Gazel 359
Mısra: **2**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Eyledi ben bī-dili günden güne pā-māl-i çarḫ
Böyledür olmaz ʿaceb çünki ezelden ḫāl-i çarḫ

26. **ezelden:**-*den*
Gazel 383
Mısra: **4**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Virüp cān naḳdin aldum ġam metāʿın
Ezelden ehl-i ʿışḳa bu-durur sūd

27. **ezelī:**-*i*
Gazel 392
Mısra: **27**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Eydelüm cān-ıla biz de ezelī eyledi Ḥaḳ
Saña vü ālüñe aṣḥābuña biñ kerre dürūd

28. **ezelden:**-*den*
Gazel 426
Mısra: **10**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Ol ṭabīb-i cān gelüp sormaz Muḥibbī ḫastayı
Yoḫsa aña cevr ü ẓulm itmek ezelden ḫū mıdur

29. **ezelde:**-*de*
Gazel 444
Mısra: **4**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle)
1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Eylemez kimseye bu dehr vefā
Böyle olmış ezelde ḳāʿidedür

30. **ezel:**
Gazel 477
Mısra: **1**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle) 1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Ḫūblar āyīneye bakmak ezel āyīndür
Ḫüsnini gören anuñçun her biri ḫōd-bīndür

31. **ezelden:**-*den*
Gazel 478
Mısra: **6**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle) 1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Tekye-i dilde ebed yansun çerāġı sīnemüñ
Kim maḥabbet şāhınuñ konmış ezelden ḫayrıdur

32. **ezel:**
Gazel 494
Mısra: **4**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle) 1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Ḫışm-ıla n'ola ḫūnī gözüñ kanumı içse
ʿĀdetdür ezel māyil olur kana güzeller

33. **ezel:**
Gazel 494
Mısra: **4**
1. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman. 2. Ruhlar âleminin başlangıcı. ● Ezelden (Ayrılma hâli ekinin kalıplaşmasıyle) 1. Yaratılışından îtibâren, yaratıldığından beri. 2. Çok eskiden beri, başından beri:.

Ḫışm-ıla n'ola ḫūnī gözüñ kanumı içse
ʿĀdetdür ezel māyil olur kana güzeller

ezel kalmış:

1. **ezel kalmış:**--*mış*
Gazel 481
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok önceden kalmış,eski.

Raḫne raḫne oldı ġamdan uşbu göñlüm ḫānesi
Kim göre anı ezel kalmış sanur peymānedür

ezel sunıldı:

1. **ezel sunıldı:**--*ıl, --dı*
Gazel 275
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) elest meclisinin kurulduğu,tüm yaratılmışların ve yaratılacakların kaderinin çizildiği o ilk gün kastedilmektedir.

Baña sunıldı ezel cām-ı elest
Oldum ol cāmı içüp vālih ü mest

ezel yakdı:

1. **ezel yakdı:**--*dı*
Gazel 487
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşk ateşinin aşığın gönlüne ezel meclisinde verildiği kastedilmektedir.

ʿIşḳ nārını şu kim yakdı ezel sīnesine
Yanmayup ol gice gündüz baña diñ yā ne olur

ezelden böyledür:

1. **ezelden böyledür:**--*den, --dür*
Gazel 496
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ruhlar aleminin başlangıcından beri,çok eskiden beri.

Ezelden böyledür ġālib güzeller māladur rāġıb
Gözümüñ yaşına ṭālib n'ola olsa diremlerdür

ezelden sunılmışdur:

1. **ezelden sunılmışdur:**
Gazel 36
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İbtidası ve başlangıcı olmayan, her vakit var olacak zamanda kabiliyetin şaire(Muhibbi) verilmesi.

Cevher olsa her sözi itmeñ Muḥibbī'nüñ aceb
Çün sunılmışdur ezelden ṭab-ı gevher-pāş aña

2. **ezelden sunılmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 64
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İbtidası ve başlangıcı olmayan, her vakit var olacak zamanda kabiliyetin şaire(Muhibbi) verilmesi.

Top kılsun zülfi çevgānına āşıḳlar serin
Çün sunılmışdur ezelden top ile çevgān aña

ezelden yaradılmadan henüz:

1. **ezelden yaradılmadan henüz:**--*den, --d, --ıl, --ma, --dan*
Gazel 337
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık bu istidadın ona henüz Dünyaya gönderilmeden -ruhlar aleminde-verildiğini söylemektedir.

ʿĀşıḳ idüm ben ezelden yaradılmadan henüz
Kāyināt u nüh felek çār ʿanāşır vaḳt-i penc

ezhār:

1. **ezhār:**
Gazel 495

Mısra: **3**
Çiçekler II Güzeller.

Yagup bārān-ı raḥmet yir yirin baş kaldurup ezhār
Zebān-ı ḥāl-ile eydür bu demler özge demlerdür

ezilürken:

1. **ezilürken:**--*il, --ür, --ken*
Gazel 281
Mısra: **3**
Özenmek, kastedilen nesneye benzemek için sıkıntı duymak.

İy mesīḥā-dem ezilürken aña āb-ı zülāl
Kanda bir ola leb-i laʿlüñ-ile ḳand ü nebāt

ez-luṭf-ı rab:

1. **ez-luṭf-ı rab:**
Gazel 192
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) "lütfen Ya Rabbi,sana yalvarıyorum,diliyorum." manasında kullanılmıştır.

Gül dimek yüzine çün degül edeb
Bī-edeb maḥrūm şod ez-luṭf-ı Rab

fahr:

1. **faḫrı:**-*ı*
Gazel 265
Mısra: **2**
A. Övünme, büyüklenme.

Zāhid yaraşur sen yüri ol sag u selāmet
ʿĀşıḳ olanuñ faḫrı olur olsa melāmet

2. **faḫruñ:**-*uñ*
Gazel 330
Mısra: **3**
A. Övünme, büyüklenme.

Dünyāya naẓar eylemedüñ faḳr idi faḫruñ
Hem geymedüñ egnüñe alup aṭlas u dībāc

fahr eyleme:

1. **faḫr eyleme:**--*me*
Gazel 174
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Övünmemek,böbürlenmemek.

Nesle bakılmaz Muḥib faḫr eyleme
Fāyide itmez kişiye ümm ü eb

faḫr itme:

1. **faḫr itme:**--*me*
Gazel 323
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Övünmek, iftihar etmek, büyüklenmek.

Muḥibbī cāme-i aṭlas geyüp anuñla faḫr itme
Libās-ı müsteʿārīdür bu cān üstinde tenden geç

fahr ola:

1. **faḫr ola:**-*a*
Gazel 74
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Övünmek, onurlanmak.

İtlerinden beni add itmiş ser-i kūyında yār
Ḫoş laḳab virmiş ḥabībüm baña ġāyet faḫr ola

fahrı olur:

1. **faḫrı olur:**--*ı, --ur*
Gazel 225
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Övünme ve iftihar etme.

Zāhid yaraşur sen yüri ol sag u selāmet
ʿĀşıḳ olanuñ faḫrı olur olsa melāmet

faḫrınuñ ḥürmetine kıl:

1. **faḫrınuñ ḥürmetine kıl:**
Gazel 97
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah(c.c)'ın büyüklük,fazilet ve şerefinin hatrı kastedilir.

İki ālem faḫrınuñ kıl ḥürmetine yā İlāh
Cümle İslām ehli ile raḥmetüñ bārān aña

fahrum didi:

1. **faḫrum didi:**--*di*
Gazel 113
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Övünme,gururlanma.

Ḥaḳ yolında iḫtiyār-ı faḳr idüp faḫrum didi
Geymez-idi virseler dürr ü cevāhir tāc aña

fakīr:

1. **faḳīr:**
Gazel 170
Mısra: **10**
Yoksul, muhtaç zavallı âşık.

Vaṣlın istersin Muḥibbī sen meger dīvānesin
Sen faḳīr üftādesin ol dilber-i ālī-cenāb

2. **faḳīrem:**-*em*
Gazel 247
Mısra: **6**
Yoksul, muhtaç zavallı âşık.

Virmek isterseñ ẕekāt-ı ḥüsnüñi
Ben faḳīrem müstaḥaḳḳam vir zekāt

fakīr oldı:

1. **faḳīr oldı:**--*dı*
Gazel 281
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Biçare,muhtaç,yoksul hale gelmek.

ʿIşḳuñ-ıla cān u dil şöyle faḳīr oldı bugün
Benden özge müsteḥaḳ yokdur baña virgil zekāt

fakīrāne:

1. **faḳīrāne:**
Gazel 278
Mısra: **4**
Fakir bir şekilde, fakirce.

Küḥl içün ḫāk-i derin çünki getürdüñ gözüme

Bilürem degül ʿivaż cānı
faḳīrāne ilet

faḳīrüñ göñli:

1. **faḳīrüñ göñli:**-*i, --n, --i*
Gazel 372
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlü.

Bu Muḥibbī'nüñ ele al göñlini şād eylegil
Birine biñ virilür olsa faḳīrüñ göñli şād

2. **faḳīrüñ göñli:**-*ü, --n, --i*
Gazel 395
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlü.

Bu Muḥibbī'nüñ ele al göñlini şād eyle gel
Birine biñ virilür olsa faḳīrüñ göñli şād

faḳr:

1. **faḳrı:**-*ı*
Gazel 336
Mısra: **3**
1. Fakirlik, yoksulluk. 2. Eksiklik. 3. tasavvuf. Kendinde varlık görmeyip her bakımdan Allah'a muhtaç olduğunu bilme, mevhum varlığından kurtulup ef'al, sıfat ve zâtını Allah'ın sıfat ve zâtında fânî kılma, fenâfillâha erişme hâli, mânevî yokluk.

Yā Resūl-i Ḥaḳ idüp faḳrı ḳabūl
Geymedüñ hergiz ḫarīr ile dībāc

faḳr idi:

1. **faḳr idi:**-*di*
Gazel 330
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Azlık, muhtaçlık. Cenab-ı Hakk'a karşı fakrını, ihtiyacını hissetmek. Tas: Kendisindeki bütün her şeyin Allah'a âit olduğunu bilmek.

Dünyāya naẓar eylemedüñ faḳr idi faḫruñ
Hem geymedüñ egnüñe alup aṭlas u dībāc

fāni:

1. **fānīdür:**-*dür*
Gazel 243
Mısra: **8**
Bekası olmayan, fena bulan, devamsız.

Sakın aldanma göñül virme bu ʿālem nakşına
Çünki fānīdür beḳāsı yok hemān vīrāne tut

fāriġ:

1. **fāriġam:**-*am*
Gazel 13
Mısra: **12**
Feragat etmek, geri durmak, uzak kalmak.

Vādi-i ışḳa düşüp dīvāne itdüm kendümi
Fāriġam her ne ki dirlerse disünler il baña

fāriġ ol:

1. **fāriġ ol:**
Gazel 258
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feragat etmek, geri durmak, uzak kalmak.

Nāṣıḥ ko bizi ḥālümüze ol yüri fāriġ
Pend itme degül çünki bu dem cāy-ı naṣīḥāt

2. **fāriġ ol:**
Gazel 80
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
El çekmek, uzak durmak, vazgeçmek,.

Vādi-i ışḳa düşüp iy dil yüri Mecnūn-vār
Fāriġ ol sen her ne dirlerse disünler il baña

fārīġ ola:

1. **fārīġ ola:**-*a*
Gazel 61
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vazgeçmek.el çekmek.

Dilüm pür mihr-i yār-ıla neden fārīġ ola dilber
Meeldür yā n'içün dinmiş ki dilden yol var dil hā

fāş iderse:

1. **fāş iderse:**-*e, --r, --se*
Gazel 293
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meydana çıkmak,yayılmak,anlaşılmak.

Sırr-ı ʿışḳı fāş iderse göz yaşı olmaz ʿaceb
Çün olagelmişdür eyler sırrını iẓhār mest

fāş itmiş iken:

1. **fāş itmiş iken:**-*miş, --ken*
Gazel 271
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sırrını açık etmek.belli etmek anlamında kullanılmıştır.

Āhum ile göz yaşı fāş itmiş iken sırrumı
Hīç diye-bilür miyem göz yaşına ben āh dōst

fāş kıldı:

1. **fāş kıldı:**-*dı*
Gazel 371
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Paş kıluv = faş etmek: Ortaya çıkarmak, meydana getirmek.

Rāz-ı ʿışḳum fāş kıldı eşk-i çeşm-i ḫūn-nihād
Yog-ımış bu merdümān-ı çeşme hergiz iʿtimād

fāş olur:

1. **fāş olur:**-*ur*
Gazel 234
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkesçe bilinir hale gelmek, açığa çıkmak.

Söyler-iseñ iy göñül elbetde rāzuñ fāş olur
Yig degül mi urasın agzuña sen mühr-i sükūt

faṣl u bāba:

1. **faṣl u bāba:**-*a*
Gazel 163

Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kitap bölümlerinden biri,bir kısmı.

Niçe yıldur derdi yazdum irmedi itmāmına
İrdi ancak faṣl u bāba āḫir olmadı kitāb

faṣl u bābın:

1. **faṣl u bābın:**--*ın*
Gazel 207
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bölümler, kısımlar II. Bir bütünü meydana getiren parçalar.

Metn-i ḥüsnüñe şahā ḫatṭuñ yazaldan ḥāşiye
Faṣl u bābın okudum didüm ki ḫatm oldı kitāb

faṣl-ı hazān:

1. **faṣl-ı ḫazān:**
Gazel 171
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güz mevsimi, sonbahar.

Tīz geçer eyyām-ı gül ardıncadur faṣl-ı ḫazān
Giceler tā ṣubḥa dek bunı dir iñler andelīb

fāyide:

1. **fāyidedür:**-*dür*
Gazel 444
Mısra: **6**
(Ar.) Fayda, kazanç.

Zehr-i hicrüñi sunma ʿuṣṣāḳa
Şehd-i vaṣluñı sun ki fāyidedür

fāyide itmez:

1. **fāyide itmez:**--*mez*
Gazel 174
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yararı olmamak.

Nesle bakılmaz Muḥib faḫr eyleme
Fāyide itmez kişiye ümm ü eb

fāyide olmadı:

1. **fāyide olmadı:**--*ma, --dı*
Gazel 104
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yarar ve kazanç sağlamamak.

Ḫasta-i ışḳam lebüñden özge olmadı ilāc
Fāyide olmadı çok cehd itdi Cālīnūs aña

fāyide yok:

1. **fāyide yok:**
Gazel 191
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Faydası yok.

Yārı gözler dem-be-dem ḳıble-nümādur gözlerüm
Fāyide yok çün ezelden baña olmadı naṣīb

2. **fāyide yok:**
Gazel 225
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Faydası yok.

Togrut yoluñı pendümi güş eyle Muḥibbī
Yok fāyide soñra dökesin eşk-i nedāmet

3. **fāyide yok:**
Gazel 265
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Faydası yok.

Togrut yoluñı pendümi güş eyle Muḥibbī
Soñra dökesin fāyide yok eşk-i nedāmet

fedā:

1. **fedā:**
Gazel 2
Mısra: **6**
Bir şey uğrunda değerli bir şeyden vazgeçme, uğruna verme.

Çeşm-i ālem cümle nūruñdan münevverdür senüñ
Yoluña olsa n'ola dünyā vü māfīhā fedā

2. **fedā:**
Gazel 3
Mısra: **2**
Bir şey uğrunda değerli bir şeyden vazgeçme, uğruna verme.

Dün gice nāgāh irişdi gūşuma bir ḫoş nidā
Kim-durur āşıḳlar içre eyleye cānın fedā

3. **fedā:**
Gazel 7
Mısra: **2**
Bir şey uğrunda değerli bir şeyden vazgeçme, uğruna verme.

Yüzüñi gördüm ben evvel mübtelā oldum saña
Çekmeg-ile cevrüñi āḫir fedā oldum saña

fedā eyler:

1. **fedā eyler:**--*r*
Gazel 417
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendini feda eylemek, kendi varlığından vazgeçmek.

Şemʿe gör pervāneler varın yakup eyler fedā
Yog-iken yanında anuñ bāl-ile perden leẕīẕ

fedā olsun:

1. **fedā olsun:**-*sun*
Gazel 6
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feda olsun II onun uğrunda harcansın.

Ol perī peyker melek kim beñzemez insān aña
Ṣad hezārān dil fedā olsun hezārān cān aña

2. **fedā olsun:**--*sun*
Gazel 271
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feda olsun II onun uğrunda harcansın.

Cān u başum ister ise yolına olsun fedā
Bu ṭarīḳ-i ʿışḳda ʿāşıḳ gerek dil-ḫāh dōst

3. **fedā olsun:**--*sun*
Gazel 290
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsın gitsin, uğrunda yok olsun!□ anlamında kullanılan bir söz.

Sāḳiyā biñ cānum olsa yoluña olsun fedā
Bir ḳadeḥ meyle bizi sen bī-ġam itdüñ ʿāḳıbet

4. **fedā olsun:**--*sun*
Gazel 440
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsın gitsin, uğrunda yok olsun!□ anlamında kullanılan bir söz.

Ger murādı sīm-i eşk u çehre zerd idesin
Cān u dil olsun fedā yoluñda n'olur sīm ü zer

felek:

1. **felek:**
Gazel 26
Mısra: **14**
1. Gökyüzü, semâ. 2. Dünya, âlem, devran. 3. Gök katlarında yer alan yıldızların insan kaderi üzerinde yaptığı kabul edilen etki, kadere hâkim olduğuna inanılan güç, tâlih, baht.

Diyesin iy ṣabā Ferhād u Ḳays'a
Felek bir tāze mecnūn itdi peydā

2. **felekden:**-*den*
Gazel 38
Mısra: **3**
1. Gökyüzü, semâ. 2. Dünya, âlem, devran. 3. Gök katlarında yer alan yıldızların insan kaderi üzerinde yaptığı kabul edilen etki, kadere hâkim olduğuna inanılan güç, tâlih, baht.

Yüce itmişdür felekden ḳaṣrını beñzer o māh
Anuñ-içundur irişmez nāle vü efġān aña

3. **felek:**
Gazel 143
Mısra: **6**
1. Gökyüzü, semâ. 2. Dünya, âlem, devran. 3. Gök katlarında yer alan yıldızların insan kaderi üzerinde yaptığı kabul edilen etki, kadere hâkim olduğuna inanılan güç, tâlih, baht.

Çünki kurtılmaz kişi ecelden āḫir şöyle kim
Dilerem ide felek bārī işiginde türāb

4. **felekde:**-*de*
Gazel 150
Mısra: **8**
1. Gökyüzü, semâ. 2. Dünya, âlem, devran. 3. Gök katlarında yer alan yıldızların insan kaderi üzerinde yaptığı kabul edilen etki, kadere hâkim olduğuna inanılan güç, tâlih, baht.

Bir ḥarāret virdi bu göñlüme ışḳuñ āteşi
Korkaram āh itmege yana felekde āfitāb

5. **felekden:**-*den*
Gazel 200
Mısra: **4**
1. Gökyüzü, semâ. 2. Dünya, âlem, devran. 3. Gök katlarında yer alan yıldızların insan kaderi üzerinde yaptığı kabul edilen etki, kadere hâkim olduğuna inanılan güç, tâlih, baht.

Furṣatı elden düşürme bir muṣāḥib yār-ıla
Geşt-i gülşen kıl degül ḫālī felekden āfitāb

6. **felekde:**-*de*
Gazel 208
Mısra: **2**
1. Gökyüzü, semâ. 2. Dünya, âlem, devran. 3. Gök katlarında yer alan yıldızların insan kaderi üzerinde yaptığı kabul edilen etki, kadere hâkim olduğuna inanılan güç, tâlih, baht.

Her kaçan kim aḳs-i ruḫsāruñla düşe aya tāb
Eylese aña naẓar ditrer felekde āfitāb

7. **felekdür:**-*dür*
Gazel 209
Mısra: **1**
1. Gökyüzü, semâ. 2. Dünya, âlem, devran. 3. Gök katlarında yer alan yıldızların insan kaderi üzerinde yaptığı kabul edilen etki, kadere hâkim olduğuna inanılan güç, tâlih, baht.

Felekdür āsitānuñ anda her şeb Görinür eşk-i çeşm mānend-i kevkeb

8. **felekler:**-*ler*
Gazel 298
Mısra: **3**
1. Gökyüzü, semâ. 2. Dünya, âlem, devran. 3. Gök katlarında yer alan yıldızların insan kaderi üzerinde yaptığı kabul edilen etki, kadere hâkim olduğuna inanılan güç, tâlih, baht.

Şol ḳadar āh eyledüm çıkdı felekler saḳfına
Görinür çarḫuñ kebūd rengi oldı eyvānı dürüst

9. **felek:**
Gazel 398
Mısra: **12**
1. Gökyüzü, semâ. 2. Dünya, âlem, devran. 3. Gök katlarında yer alan yıldızların insan kaderi üzerinde yaptığı kabul edilen etki, kadere hâkim olduğuna inanılan güç, tâlih, baht.

Zaḫm-ı çeşm irmemek içün yine sulṭān-ı gülüñ
Ġoncadan dakdı felek gerdenine bāzū-bend

10. **felek:**
Gazel 404
Mısra: **2**
1. Gökyüzü, semâ. 2. Dünya, âlem, devran. 3. Gök katlarında yer alan yıldızların insan kaderi üzerinde yaptığı kabul edilen etki, kadere hâkim olduğuna inanılan güç, tâlih, baht.

Selḫ-i Şaʿbān-ıla oldı ʿiyş ü ʿişret nā-bedīd
Ġarra-i Şevvāl ile yazdı felek menşūr-ı ʿiyd

11. **felek:**
Gazel 427
Mısra: **7**
1. Gökyüzü, semâ. 2. Dünya, âlem, devran. 3. Gök katlarında yer alan yıldızların insan kaderi üzerinde yaptığı

kabul edilen etki, kadere hâkim olduğuna inanılan güç, tâlih, baht.

Felek cāmı içüp döker şuʿāʿı cürʿasın ḫāke
Elinde tutdugı mihr-i zer-efşān san ayāġıdur

felek āḫir merg şerbet içürür:

1. **felek āḫir merg şerbet içürür:**--*ür, --ür*
Gazel 233
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak -her canlının bir gün ölümü tadacağı-vurgulanmıştır.

Tutalum olasın sen Ḫıżr-ı zinde
Felek āḫir içürür merg şerbet

felek kebūd olsa:

1. **felek kebūd olsa:**--*sa*
Gazel 334
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gökyüzünün mavı renge bürünmesi,sümbül moru olması.

Āteş-i dilden yanar her gice bu ḳandīl-i çarḫ
Ger kebūd olsa felek tañ mı ider āhum ʿurūc

felek üzre:

1. **felek üzre:**
Gazel 450
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gökyüzünde.

Görinen bu felek üzre gehī ḳavs-i ḳuzaḥ sanma
Atar āh okların ʿāşıḳ anuñla katı yayıdur

fenā:

1. **fenādur:**-*dur*
Gazel 323
Mısra: **10**
Fânî, geçici. Sonu olan.

Dilā aldanma gülzār-ı cihānuñ reng ü būyına
Fenādur āḫiri meyl itme gülden hem dikenden geç

2. **fenādur:**-*dur*
Gazel 357
Mısra: **5**
Fânî, geçici. Sonu olan.

Çün fenādur āḫiri gel bāde tut iy pīr-i merd
Bir-durur eski sifāl ola vü yā gevher ḳadeḥ

fenā dārında:

1. **fenā dārında:**--*ı, --n, --da*
Gazel 373
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yokluk evi, fanilik yurdu II dünya, dünya hayatı.

Māyil olma ḫāce-i dünyā gibi sīm ü zere
İtmemişdür bu fenā dārında hīç bir kimse sūd

fenn:

1. **fennin:**-*in*
Gazel 149
Mısra: **8**
Herhangi bir konuya ait olan ilim, bir ilim kolu, hüner, marifet, sanat.

Meger okıtmadı ol ṭıfla vefā meselesin
Līk ögretdi cefā fennin edīb-i mekteb

fenn-i ʿışḳı:

1. **fenn-i ʿışḳı:**--*ı*
Gazel 376
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk fenni, aşk ilmi.

Fenn-i ʿışḳı okudum sanmañ beni siz mübtedī
Buldum istiʿdād-ı tāmmı şimdi oldum müstefīd

ferāġat:

1. **ferāġatla:**-*la*
Gazel 151
Mısra: **3**
Rahat, huzurlu bir şekilde.

Bister-i gülde yatursın sen ferāġatla müdām
Sengi bālin eyledüm sanma benüm ḥālüm ḫarāb

ferāġat eyler:

1. **ferāġat eyler:**--*r*
Gazel 233
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tok gözlülük. Hakkından vaz geçmek, bir şey istememek.

Bilür dünyāda yokdur şād-mānī Muḥibbī eyler anuñçün ferāġat

ferāġat it:

1. **ferāġat it:**
Gazel 284
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vazgeçmek, bırakmak.

Girse elüñe bir ṣanem yār yār-ı nāzenīn
Yiter saña cümle cihāndan ferāġat it

ferah:

1. **feraḥdan:**-*dan*
Gazel 293
Mısra: **7**
Hoşa giden bir halden duyulan zevk, gönül açıklığı, sevinç, sevinme.

Laʿlüñi añdum feraḥdan yok yire kan agladum
Gāh olur meclis içinde yok yire aglar mest

2. **feraḥ:**
Gazel 354
Mısra: **8**
Hoşa giden bir halden duyulan zevk, gönül açıklığı, sevinç, sevinme.

Ögrendi cevr ü cefāsı nigāruñ baña gelür
Cevr ü vefā vü miḥnet ile her ġamı feraḥ

3. **feraḥdan:**-*dan*
Gazel 408
Mısra: **3**
Hoşa giden bir halden duyulan zevk, gönül açıklığı, sevinç, sevinme.

Sāġar-ı çeşmüm tolar ol dem feraḥdan kan-ıla
Ruḫlarıyla eylesem ben ol leb-i meygūnı yād

4. **feraḥla:**-*la*
Gazel 483
Mısra: **8**
Hoşa giden bir halden duyulan zevk, gönül açıklığı, sevinç, sevinme.

Maḥabbet bādesin içen olur miḥnetle her demde
Feraḥla şādīden geçmiş ġam ile āşinālardur

ferah bula:

1. **feraḥ bula:**--*a*
Gazel 215
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sevinmek,sevinçli olmak.

Gitmesün dilden Muḥibbī dāyimā medḥ-i Resūl
Okıdukça dil feraḥ bula vü cānuñ ola mest

feraḥ eyler:

1. **feraḥ eyler:**--*r*
Gazel 346
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ferahlatmak, rahatlatmak.

Bu dil-i ġamgīnümi sanmañ şarāb eyler feraḥ
Leblerin ẕikr eylesem ol laʿl-i nāb eyler feraḥ

2. **feraḥ eyler:**--*r*
Gazel 346
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ferahlatmak, rahatlatmak.

Bu dil-i ġamgīnümi sanmañ şarāb eyler feraḥ
Leblerin ẕikr eylesem ol laʿl-i nāb eyler feraḥ

3. **feraḥ eyler:**--*r*
Gazel 346
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ferahlatmak, rahatlatmak.

Ḫaṭṭı-y-ıla ʿārızın görsem olur göñlüm küşād
Nite kim ġamgīn olanı sebz ü āb eyler feraḥ

4. **feraḥ eyler:**--*r*
Gazel 346
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ferahlatmak, rahatlatmak.

Bezm-i ġamda nāliş itsem cān u dil eyler semāʿ
Meclis ehlin nite kim nāy u rebāb eyler feraḥ

5. **feraḥ eyler:**--*r*
Gazel 346
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ferahlatmak, rahatlatmak.

İy Muḥibbī kapusı taşını bālīn eyle kim
ʿĀşıḳ-ı bī-dilleri ancak o bāb eyler feraḥ

feraḥ eyleyiser:

1. **feraḥ eyleyiser:**--*y, --i, --ser*
Gazel 354
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevinç ve mutluluk içinde olmak(aşık ve sevgilinin kavuşması bağlamında).

Firḳat belāsıdur gözümi kan iden benüm
Vuṣlat ümmīdi eyleyiser cānumı feraḥ

feraḥ geçürelüm:

1. **feraḥ geçürelüm:**--*e, --lüm*
Gazel 354
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şen,sıkıntı içinde olmama durumu.

Kim biñ yaşarsa āḫiri çünki ölümlüdür
Bārī cihānda geçürelüm her demi feraḥ

ferah ider:

1. **feraḥ ider:**--*e, --r*
Gazel 354
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüreği ferahlamak deyimi. Kaygıdan kurtulmak anlamında kullanılır.

Çarḫ-ı felek itmedi çünki beni feraḥ
Sāḳī piyāle sun ki ider ādemi feraḥ

ferah itmedi:

1. **feraḥ itmedi:**--*me, --di*
Gazel 354
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İç açılmaması,sevinç ve mutluluğa erişememek.

Çarḫ-ı felek itmedi çünki beni feraḥ
Sāḳī piyāle sun ki ider ādemi feraḥ

feraḥ ol:

1. **feraḥ ol:**
Gazel 346
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ferahlamak, huzur bulmak.

İy ṭabīb-i dil meded vir ḫastayam şāfī cevāb
Bu dil-i pür-ġuṣṣamı āh ol cevāb eyler feraḥ

feraḥ olsun:

1. **feraḥ olsun:**--*sun*
Gazel 354
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ferahlık vermek, içini açmak.

Yā Rab Muḥibbī'yi koma her dem firāḳ-ıla
Olsun şarāb-ı laʿl-ile her ʿālemi feraḥ

feraḥ olur:

1. **feraḥ olur:**--*ur*
Gazel 112
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Rahat, huzurlu olmak, mesut olmak.

Yāruñ cefā vü cevri gelürse Muḥibbī'ye
Olur feraḥ zīra görinmez aña balā

feraḥ şādīnüñ ardınca gelen her laḥza ġamlardur:

1. **feraḥ şādīnüñ ardınca gelen her laḥza ġamlardur:**--*nün, --ınca, --e, --e, --lar, --dur*
Gazel 496

Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevinç ve huzurun ardından her an üzüntü ve sıkıntının gelebileceği vurgulanmaktadır.

Feraḥ şādīnüñ ardınca gelen her laḥẓa ġamlardur
Anuñçün ḥāṣıl-ı dünyā hemān derd ü elemlerdür

ferah var mı soñı ġam olmaya:

1. **feraḥ var mı soñı ġam olmaya:**--*ı, --ma, --y, --a*
Gazel 449
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sonunda acı ve keder olmayan bir sevinç yahut mutluluk olup olmadığını sorgulamaktadır.

İy Muḥibbī bir feraḥ var mı soñı ġam olmaya
Nitekim vuṣlat gele ardınca hicrān sarmaşur

ferah yazmış:

1. **feraḥ yazmış:**--*mış*
Gazel 120
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutlu ve uzun,huzurlu ömür.

Kime ġam kime feraḥ yazmış çü ḫaṭṭāṭ-ı ezel
Bunı yazmış başuma senden olam dāyim cüdā

ferāmūş eyledüm:

1. **ferāmūş eyledüm:**--*dü, --m*
Gazel 93
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Unutmak.

Dāmen-i ışḳı dutup aḳlı ferāmūş eyledüm
Böyle yazdı tā ezelden alnuma Yezdān baña

ferd:

1. **ferde:**-*e*
Gazel 71
Mısra: **1**
Ar. 1. Yalnız tek, eşi bulunmaz. 2. Benî Ademden her biri: ferd-i âferîde. (Bu manada cem'i: efrâd). 2. Musarra olmayan tek beyit. 3. Tek olan adet. ferdü'l-ferd: İkiye taksim olunamayan adet zevcü'l-ferd: İkiye taksim olundukta haric-i kısmeti tek olan adet.

Āşıḳ oldur ferde dil virüp cihānda merd ola
Derdden kurtılmayup ālemde ġam-perverd ola

ferd ola:

1. **ferd ola:**--*a*
Gazel 405
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tek olmak.

Būyına aldanma dil virme bu dünyā ḥüsnine
Cidd ü cehd eyle düriş bir yār bul kim ola ferd

ferdā:

1. **ferdā:**
Gazel 26
Mısra: **8**
Ar. 1. Yarın, günün ertesi. 2. Kıyamet. tâ-be-ferdâ: Kıyamete kadar.

Benüm ömrüm ömür ferdāya güymez
Disem bir būse vir sen baña ferdā

2. **ferdāya:**-*ya*
Gazel 26
Mısra: **7**
Ar. 1. Yarın, günün ertesi. 2. Kıyamet. tâ-be-ferdâ: Kıyamete kadar.

Benüm ömrüm ömür ferdāya güymez
Disem bir būse vir sen baña ferdā

3. **ferdā:**
Gazel 68
Mısra: **8**
Ar. 1. Yarın, günün ertesi. 2. Kıyamet. tâ-be-ferdâ: Kıyamete kadar.

Beni ferdāya salma vaṣla irgür
Mebādā irmeye bu ömr ferdā

4. **ferdā:**
Gazel 150
Mısra: **9**
Ar. 1. Yarın, günün ertesi. 2. Kıyamet. tâ-be-ferdâ: Kıyamete kadar.

Bu Muḥibbī yār vaṣlın istedi ferdā didi
İy ecel bir dem taḥammül eyle gel itme şitāb

5. **ferdālara:**--*lar, -a*
Gazel 184
Mısra: **6**
Ar. 1. Yarın, günün ertesi. 2. Kıyamet. tâ-be-ferdâ: Kıyamete kadar.

Biñ kerre didüñ öldüreyim yine dönersin
İy dōst niçe bir beni ferdālara salup

6. **ferdāyı:**-*y, -ı*
Gazel 431
Mısra: **3**
Ar. 1. Yarın, günün ertesi. 2. Kıyamet. tâ-be-ferdâ: Kıyamete kadar.

Ferdāyı ḫāṭıra getürüp ẓulmı ko bugün
Komaz kimesne ḥaḳḳını alur zamānedür

ferdā gösterür:

1. **ferdā gösterür:**--*ür*
Gazel 111
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşığın yakınlık istemesi üzerine ona hışım göstermesi adeta mahşer gününü yaşatması kastedilmiştir.

Naḳd-i cān iltüp Muḥibbī istesem bir būsesin
Ya cevāb itmez ve yāḫūd gösterür ferdā baña

ferdāya degin:

1. **ferdāya degin:**--*ya*
Gazel 214
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Yarına kadar. 2)Gelecek.

Ferdāya degin iy dil eger zinde kalursañ

Kendüñi hemān ışḳ-ıla rüsvā-yı cihān it

ferdāya salma:

1. **ferdāya salma:**-*ma*
Gazel 68
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yarına bırakmak II ertelemek II başından savmak.

Beni ferdāya salma vaṣla irgür
Mebādā irmeye bu ömr ferdā

ferhād:

1. **ferhād'dur:**-*dur*
Gazel 15
Mısra: **2**
Ferhad ile Şirin, Hüsrev ü Şirin adlı aşk hikâyelerinin başkahramanı.

Nāle kılsam hey bu ne feryāddur dirler baña
Sen lebi şīrīn içün Ferhād'dur dirler baña

2. **ferhād'am:**-*am*
Gazel 94
Mısra: **7**
Ferhad ile Şirin, Hüsrev ü Şirin adlı aşk hikâyelerinin başkahramanı.

Leb-i şīrīnüñi gördüm belā kūhında Ferhād'am
Yoluña n'ola cān virsem bugün ben bī-ser ü bī-pā

3. **ferhād:**
Gazel 184
Mısra: **8**
Ferhad ile Şirin, Hüsrev ü Şirin adlı aşk hikâyelerinin başkahramanı.

Ben maḥkeme-i ışḳa ḳażā ile gelince
Ferhād baña muḫżır u Mecnūn ola nāyib

4. **ferhād:**
Gazel 370
Mısra: **8**
Ferhad ile Şirin, Hüsrev ü Şirin adlı aşk hikâyelerinin başkahramanı.

Yol bulmadı Şīrīn'e katı seng-dil imiş
Tagları kesüp eyledi reh gerçi ki Ferhād

5. **ferhāḍ:**
Gazel 391
Mısra: **6**
Ferhad ile Şirin, Hüsrev ü Şirin adlı aşk hikâyelerinin başkahramanı.

Degüldür Ḫusrev'i bil ʿāşıḳ oldur
Ki cān terk eyledi ʿışḳ içre Ferhāḍ

6. **ferhād-ıla:**-*ıla*
Gazel 448
Mısra: **8**
Ferhad ile Şirin, Hüsrev ü Şirin adlı aşk hikâyelerinin başkahramanı.

Sergüzeştüm okuñuz ʿālemde bir nev-ḳıṣṣadur
Köhnemiş efsānesi Ferhād-ıla Mecnūn'dur

7. **ferhād:**
Gazel 486
Mısra: **5**
Ferhad ile Şirin, Hüsrev ü Şirin adlı aşk hikâyelerinin başkahramanı.

ʿIşḳ ara cān virmegi ancak hemān Ferhād ider
Bu belā vü miḥneti de dāyimā Mecnūn çeker

ferhād çekmedi:

1. **ferhād çekmedi:**-*me*, -*di*
Gazel 411
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık şair Ferhat ve Şirin hikayesindeki erkek kahramanın bile sevgilinin elinden kendisi kadar acı çekmediğini dile getirmektedir.

Lebüñden ayru iy şīrīn zebānum
Anı kim çekmişem çekmedi Ferhād

ferhād oldugum:

1. **ferhād oldugum:**-*dug*, -*u*, -*m*
Gazel 413
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meşhur mesnevinin erkek karakteri Ferhat gibi sabırlı ve sadık olan aşık kastedilmektedir.

Dōstlık ḥaḳḳı mıdur yoluñda Ferhād oldugum
İtmeyesin bu benüm derdüme dermānlar meded

ferhād olmışam:

1. **ferhād olmışam:**-*mış*, -*am*
Gazel 437
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şair kendini aşkından dağları delen Ferhat gibi görmektedir.

Kūh-kenlik sanʿatında ben de Ferhād olmışam
Tīşe ursam iñlesem yanumca iñler kūhsār

ferhād u ḳays:

1. **ferhād u ḳays:**
Gazel 78
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ferhat ve Kays, aşk mesnevi kahramanları (Kays: Mecnun).

Gitdi çün rāh-ı fenāya iy göñül Ferhād u Ḳays
Dökdi ġam kūh-ı belā miḥnet bayābānı saña

2. **ferhād u ḳays:**
Gazel 80
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ferhat ve Kays, aşk mesnevi kahramanları (Kays: Mecnun).

Derd-i ışḳumı Muḥibbī görse ger Ferhād u Ḳays
Olur idi ışḳuma baş egdürüp ḳāyil baña

ferhād u ḳays'a:

1. **ferhād u ḳays'a:**-*a*
Gazel 26
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ferhat ve Kays aşk mesnevi kahramanları Kays: Mecnun.

Diyesin iy ṣabā Ferhād u Ḳays'a
Felek bir tāze mecnūn itdi peydā

ferhād u mecnūn'uñ:

1. **ferhād u mecnūn'uñ:**-*un*
Gazel 60
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İsimleriyle yüzyıllardır anlatılagelen önemli iki aşk,sevda hikayesinin ana erkek kahramanları.

Olup efsānesi köhne gider Ferhād u Mecnūn'uñ
Muḥibbī ḳıṣṣası nevdür okınsun cümle maḥfilhā

ferhād-veş:

1. **ferhād-veş:**
Gazel 118
Mısra: **3**
Ferhat gibi. Ferhad ile Şirin, Hüsrev ü Şirin adlı aşk hikâyelerinin başkahramanı.

Kūh-ı dilden derd-ile āh eylesem Ferhād-veş
Taglar ancak degül āheng ider eṭrāf aña

2. **ferhād-veş:**
Gazel 446
Mısra: **9**
Ferhat gibi. Ferhad ile Şirin, Hüsrev ü Şirin adlı aşk hikâyelerinin başkahramanı.

Bu Muḥibbī niçe cāna kıymasun Ferhād-veş
Söze gelse dilberüm ġāyet de şīrīn sözlüdür

3. **ferhād-veş:**
Gazel 447
Mısra: **3**
Ferhat gibi. Ferhad ile Şirin, Hüsrev ü Şirin adlı aşk hikâyelerinin başkahramanı.

Bir lebi şīrīn-suḫen meh-pārenüñ Ferhād-veş
Bu göñül kūh-ı belāda zār u sergerdānıdur

ferīdūn:

1. **ferīdūn:**
Gazel 496
Mısra: **12**
İran'ın milli destanı Şehname'nin kahramanlarından Pişdaniyan sülalesinin altıncı hükümdarı, Cemşid'in soyundan gelen Abtin'in oğludur. İran tahtını Cemşid'in elinden aldıktan bir süre sonra zulme başlayan Dahhak'ı öldürüp yerine tahta geçen Feridun, adaletiyle ünlenmiş ve böylelikle Divan şiiri ve nesrinde adalet timsali olmuştur.

Bu dünyāya göñül virme gidenler senden öñürdi
Sikender Ḫusrev ü Dārā Ferīdūn daḫı Cemlerdür

fermān olmışuz:

1. **fermān olmışuz:**-*mış, -uz*
Gazel 64
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Buyruk olmak.

Ḳahr-ıla ger öldüre luṭf ile gine dirgüre
Dimezüz çūn u çerā çün olmışuz fermān aña

fermān olsa idi:

1. **fermān olsa idi:**--*di*
Gazel 115
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Buyruk ve emir altında olmak,kişiye emir verilmesi.

Gönderürdüm yāra ben dāyim maḥabbet-nāmeler
İy Muḥibbī olsa idi ger baña fermān ṣabā

fermān-ı dōst:

1. **fermān-ı dōst:**
Gazel 219
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) dostun(yarin) istek ve buyrukları kastedilmiştir.

Öldürürse derd-i dil bu ḫaste-i hicrān-ı dōst
Yüzümü döndürmezem her ne ise fermān-ı dōst

fermānuña turmışam:

1. **fermānuña turmışam:**--*u, --n, --a, --mış, --am*
Gazel 305
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin emir ve buyruklarını beklemek,sabretmek kastedilmektedir.

Her ne emr itseñ buyur ben turmışam fermānuña
Ḥaddi mi vardur kuluñ kim ide sulṭān-ıla baḫş

ferrāş:

1. **ferrāş:**
Gazel 21
Mısra: **6**
1. Yayıcı, ulaştırıcı olmak / 2. "âh" bağlamında 'âşığın durumunu en iyi şekilde muhatap(lar)a yaymak ve sevgiliyi, âşığın durumundan haberdar etmek/.

Işḳ şāhī çün baña virdi ġamuñ sulṭānlıgın
İy gözüm saḳḳālıg it iy ġamze ferrāş ol baña

ferş ideyim:

1. **ferş ideyim:**-*e, -yim*
Gazel 31
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Döşek(halı) yahut döşeme etmek.

Yollaruñ üzre yüzümi döşeyüp ferş ideyim
Ḥayf ola kim kurı yir üzre koyasın kef ü pā

ferş-i rehüñ:

1. **ferş-i rehüñ:**--*ü, --n*
Gazel 456
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yol halısı. II Sevgilinin yolunun halısı.

Dīdemi ferş-i rehüñ eyleyem iy serv-i ḫırām
Pāyuña ḫayf degül mi ki basup ḫāke çıkar

feryād:

1. **feryāddur:**-*dur*
Gazel 15
Mısra: **1**
Feryat, inilti, çığlık.

Nāle kılsam hey bu ne feryāddur dirler baña
Sen lebi şīrīn içün Ferhād'dur dirler baña

2. **feryād-ıla:**--*ıla*
Gazel 90
Mısra: **1**
Feryat, inilti, çığlık.

Hīç tesir itmez n'içün feryād-ıla āhum saña
Yoḫsa āhenden mi virdi ḳalb Allāh'um saña

3. **feryāduma:**-*um, -a*
Gazel 411
Mısra: **2**
Feryat, inilti, çığlık.

İder dil hicr elinden āh u feryād
İrişmez n'eyleyem feryāduma dād

4. **feryādumı:**-*um, -ı*
Gazel 474
Mısra: **7**
Feryat, inilti, çığlık.

Bübül-i şūrīde-veş feryādumı güş eyleyüp
Berg-i gülden tāzedür ol lāle-ruḫsār incinür

feryād eylerem:

1. **feryād eylerem:**--*r, --em*
Gazel 313
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çığlık çığlık bağırmak,haykırmak.

Gül gibi güş eylemezsin ehl-i ʿışḳuñ nālesin
Eylerem bülbülleyin her gice feryād el-ġıyāṣ

feryād ider:

1. **feryād ider:**--*e, --r*
Gazel 359
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feryat etmek: Yüksek sesle bağırmak, haykırmak. II İnlemek, sızlanmak.

İy Muḥibbī dir ki kimse ummasun benden vefā
Çagurup her rūz u şeb feryād ider dellāl-ı çarḫ

feryād ider mi:

1. **feryād ider mi:**--*e, --r, --mi*
Gazel 373
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çığlık atmak,haykırmak,bağırmak.

Nāle kılma ʿışḳı ögren gel bugün pervāneden
Hīç kaçar mı şemʿden feryād ider mi yaksa od

feryād idersem:

1. **feryād idersem:**--*e, --r, --se, --m*
Gazel 391
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah/feryat etmek.

Dirīġā kılmadı dilber beni yād
İdersem rūz u şeb ben böyle feryād

feryād u efġān-ıla:

1. **feryād u efġān-ıla:**--*la*
Gazel 316
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnleyiş.sızlanış ve serzeniş ile.

Hicr elinden ġam bucagında yatup bu ḫasta dil
Ney gibi durmaz kılur feryād u efġān-ıla baḫṣ

2. **feryād u efġān-ıla:**--*ıla*
Gazel 320
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnleyiş.sızlanış ve serzeniş ile.

Gülsitān-ı ḥüsnüñe karşu senüñ bülbülleyin
Ṣubḥ olınca eylerem feryād u efġān-ıla baḫṣ

feryād [ü] fiġān eyleye:

1. **feryād [ü] fiġān eyleye:**-*ye*
Gazel 87
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feryad etmek,ızdırapla bağırmak,ağlamak,inlemek.

Gül gibi eger arż ide dilber cemālini
Feryād [ü] fiġān eyleye dil andelīb ola

feryāda gelsün:

1. **feryāda gelsün:**--*a, --sün*
Gazel 405
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feryat etmek, inlemek.

Çünki oldı gülşen-i ḥüsnüñde ḫaddüñ vird-i verd
Yine bülbüller gibi feryāda gelsün ehl-i derd

feryād-ı bülbüldür:

1. **feryād-ı bülbüldür:**--*dür*
Gazel 124
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bülbül kuşunun inlemesi(yardım istemek için atılan çığlıklar,aşığın inildemesiyle eşleştirilmiştir.).

Gülşen-i ḥüsnüñde ḫaddüñ bir kızıl güldür baña
Murġ-ı dil āvāzesi feryād-ı bülbüldür baña

feryād-ıla oldı:

1. **feryād-ıla oldı:**-*dı*
Gazel 40
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın haykırış,çığlık,bağırtıları.

Sen güle bülbül-i dil nālesi te'īr idemez
Oldı feryād-ıla bu nālelerüm bād-ı hevā

feryādumı işidüp:

1. **feryādumı işidüp:**--*u, --mı, --üp*
Gazel 378
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın inilti ve dövünmelerini,yükses sesle bağırışını kastetmektedir.

Āhum irdi göklere iy māh-ı tābānum meded
İşidüp feryādumı raḥm eyle sulṭānum meded

feryāduñı diñlemez:

1. **feryāduñı diñlemez:**--*u, --n, --ı, --mez*
Gazel 274
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) yardım isteklerinin ve kederle seslenmelerin günümüz insanları tarafından önemsenmediği kastedilmektedir.

Çünki gördüñ kim zamāne diñlemez feryāduñı
Gönder āhuñ āteşin yaksun ser-ā-ser anı ot

ferzende idüp:

1. **ferzende idüp:**--*e, --üp*
Gazel 279
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyayı vazgeçemeyeceğin bir varlık,bir evlat gibi görme kastedilmektedir.

Ferzende idüp baglama dil gel bu cihāna
Bir baydaḳ-ıla āḫir ider seni ol māt

feṯḥ-i bāb:

1. **feṯḥ-i bāb:**
Gazel 190
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kapı açmak (Sevgiliye ulaşma bağlamında).

Niçe yıllardur şehā vaṣluñ temennā eylerem
N'eyleyem derdā dirīġā olmadı bir feṯḥ-i bāb

2. **feṯḥ-i bāb:**
Gazel 203
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kapı açmak (Sevgiliye ulaşma bağlamında).

Çün ḥavāle eyledüñ hicrāna şekvā eyleme
Ṣabr kıl vaṣlına tā kim bulasın bir feṯḥ-i bāb

feṯḥ-i bāb eyle:

1. **feṯḥ-i bāb eyle:**
Gazel 142
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fethedilecek yerin en kritik mevkisi olan giriş kapısının ele geçirilmesi.

Bu Muḥibbī irmege cānāneye
Yā İlāhī eyle sen bir feṯḥ-i bāb

feṯḥ-i bāb ola:

1. **feṯḥ-i bāb ola:**-*a*
Gazel 86
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kapı açmak (Sevgiliye ulaşma bağlamında) kullanılmıştır.

Rakṣa girem döne döne Mevlevī gibi
Ol āsitāna varmaga ger feṯḥ-i bāb ola

feṯḥ-i bāb oldı:

1. **feṯḥ-i bāb oldı:**--*dı*
Gazel 165
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kapı açmak (Sevgiliye ulaşma bağlamında).

Āsitānuñda yüzümi eyledüm çün ben türāb
Ṭāliüm mesūd olup kapuñda oldı feṯḥ-i bāb

fettāne çeşmi:

1. **fettāne çeşmi:**--*i*
Gazel 480
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin karışıklık çıkaran gözleri.

Fettāne çeşmi fitneleri uyarup yürür
Sāḥir göziyle ġamzeleri her gün iştedür

fettānın dīde-i öp:

1. **fettānın dīde-i öp:**--*nın*
Gazel 147
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin gönül alıcı,kışkırtıcı gözlerini öpmek kastedilir.

Dest-res bulmış iken yāruñ leb-i mercānın öp
Geh yüzine sür yüzüñ geh dīde-i fettānın öp

fevt itme:

1. **fevt itme:**--*me*
Gazel 355
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kaybetmek.

Bil ġanīmet ʿömri fevt itme elüñden sāġarı
İtmedin bu çarḫ-ı ẓālim kelleyi pürḫūn ḳadeḥ

fevż:

1. **feyż:**
Gazel 407
Mısra: **5**
Gönül rahatlığı, huzur.

Feyż uma-geldi yine pīr-i muġān dergehine
Eyle iy muġbeçe gel bu dil-i ġamḫāra meded

fī:

1. **fī:**
Gazel 166
Mısra: **12**
"da, de" anlamında Arapça ön ek.

Afv kıl kapuña gelmiş cümle mücrim bendeler
İsteceb hāzā ed-duā fī şānehū yā müstecīb

fiġān:

1. **fiġānda:**-*da*
Gazel 489
Mısra: **7**
(Aşkın hâllerinin sebep olduğu ızdırap ile) Feryat, bağırma, haykırma, inleme, sızlama.

ʿĀşıḳ dirilen çok velī līkin fiġānda yok eli
Ṣaḥrāda çok ʿarʿar biter hep nāy-ı gūyā mı olur

fiġān u āh-ıla:

1. **fiġān u āh-ıla:**-*ile*
Gazel 53
Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)ağlayıp sızlama ve dertlenme ile anlamında.

Gül gibi arż eylese dilber cemālini
Ol dem fiġān u āh-ıla dil andelīb ola

fiġān u nāleñi:

1. **fiġān u nāleñi:**--*i*
Gazel 261
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feryad ve acı inleyisler.

Koymaz fiġān u nāleñi bir ẕerre gūşına
Ḥaḳdur zamāne ḥaḳḳına ger diseler kerest

fiġāna başlayu:

1. **fiġāna başlayu:**--*la, --yu*
Gazel 112
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlamak,sızlamak. Bağırıp,çağırmak.

Gerçek yüzüñüñ leṭāfetini gülde görmese
Bülbül fiġāna başlayu eyler mi idi ṣadā

fiġānum işidüp:

1. **fiġānum işidüp:**--*um, --üp*
Gazel 157
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşığın ah etmelerini duyması kastedilir.

Rāh-ı ışḳında fiġānum işidüp yār incinür
Öldüriserdür Muḥibbī derdmendi kīn salup

fikr:

1. **fikrinden:**-*in, -den*
Gazel 28
Mısra: **8**
Düşünce, fikir.

Zülfini añduñ perīşān-ḫāṭır olduñ iy göñül
Ḫaṭṭı fikrinden gelen dāyim melāmetdür sāña

2. **fikrinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 98
Mısra: **18**
Düşünce, fikir.

Kūy-ı dilberden Muḥibbī yagsa ger seng-i cefā
Yüzini döndürmeyüp fikrinde anuñ yār ola

3. **fikrini:**-*i, -n, -i*
Gazel 143
Mısra: **10**
Düşünce, fikir.

İy Muḥibbī niçe bir cām-ıla mül ẕikr idesin
Āḫiret fikrini kıl çünki odur ayn-ı evāb

4. **fikr-ile:**--*ile*
Gazel 262
Mısra: **5**
Düşünce, fikir.

Miyānī fikr-ile döndüm ḫayāle
Heme ʿālem bu çeşmüme ḫayālest

5. **fikrümüz:**-*(ü)müz*
Gazel 467
Mısra: **1**
Düşünce, fikir.

Her kaçan fikrümüz ol kākül-i müşgīne gelür
Elem ü derd ü belā bu dil-i miskīne gelür

fikr eyle:

1. **fikr eyle:**
Gazel 279
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Düşünmek, tefekkür etmek.

Zülfini gider dilden ü fikr eyle cemālin
Dil ḫānesini mesken ider yoḫsa sakın Lāt

2. **fikr eyle:**
Gazel 369
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Düşünmek, tefekkür etmek.

Dehr elinden iy göñül ġam çekdügüme ġam yime
Bunı fikr eyle kim almışdur bu dünyādan murād

fikr it:

1. **fikr it:**
Gazel 264
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Düşünmek, idrak etmek.

Fikr it Muḥibbī ḥāl-i ezel ḫilḳatüñ neden
Kalur ḫaṭāda olıcagaz kişi ḫōd-perest

fikr ü ömr cāvidānıdur:

1. **fikr ü ömr cāvidānıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 107
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin uzun saçlarının aşık için sonsuz yani ebedi bir hayat ve düşünce olduğu vurgulanmaktadır. Burada ebedilik ile sevgilinin saçları arasında uzunluk bakımından bir ilişki kurulmuş olup,aşığın sevgiliye ebedi bağlılığı vurgulanmıştır.

Sīnem üzre dāġlar ışḳuñ nişānıdur baña
Zülfüñ uzun fikr ü ömr cāvidānıdur baña

fikr ü zikrümüz:

1. **fikr ü ẕikrümüz:**-*müz*
Gazel 58
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Düşünce ve sürekli Allah(c.c)'ı düşünüp hatırlamak.

Cennet ü ḫavrāyı virdük zāhide biz n'eylerüz
Ehl-i ışḳuz fikr ü ẕikrümüz bizüm dīdār ola

fikre vardum:

1. **fikre vardum:**-*+e, --du, --m*
Gazel 175
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir görüşe veya karara varmak, bir inanca ulaşmak.

Fikre vardum tā ki ḫābuma gire ol māhitāb
Ben bu fikr içinde iken togdı nāgāh āfitāb

fikr-i āşık:

1. **fikr-i āşıḳ:**
Gazel 199
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşıkların düşüncesi.

Kevser ü ḥavrā murādı zāhidüñ
Fikr-i āşıḳ şāhid ü āb-ı ineb

fikr-i aṭlasdur:

1. **fikr-i aṭlasdur:**--*dur*
Gazel 103
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Eski-yıpranmış fikir ve düşünceler. 2)İpek gibi yumuşak fikirler.

Bu Muḥibbī çün libās-ı faḳrı kıldı iḫtiyār
Sanmañuz zer-baft ü dībā fikr-i aṭlasdur baña

fikr-i lebüñ ki:

1. **fikr-i lebüñ ki:**-+*ün, --ki*
Gazel 176
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin dudaklarının düşünmesi kastedilmiştir.

Fikr-i lebüñ ki eyledi göñlüm evin ḫarāb
Başdan çıkar her kim ola müdmin şarāb

fikr-i muḥāl:

1. **fikr-i muḥāl:**
Gazel 75
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Imkansız düşünceler.

Bāza beñzetdüm bu göñlüm seni itmege şikār
Bildüm fikr-i muḥāl imiş ki sensin bir hümā

fikrin ide:

1. **fikrin ide:**--*i, --n, --e*
Gazel 356
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Düşünmek, hayal etmek.

Biñ yıl olursa ʿömr geçer ānīde hemān
ʿĀḳil odur ki fikrin ide kanda gitdi Nūḥ

fī-küllī zamānin ġalebe'l- ışḳu aleynā:

1. **fī-küllī zamānin ġalebe'l-ışḳu aleynā:**
Gazel 117
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk her zaman bize galip geldi(bizi yendi).

Yansañ ne aceb şevḳ-i iẕārıyla Muḥibbī
Fī-küllī zamānin ġalebe'l- ışḳu aleynā

fi'l-cümle:

1. **fi'l-cümle:**
Gazel 482
Mısra: **7**
Baştan başa.

Virür mi dār-ı dünyāya göñül fi'l-cümle ʿaḳl issi
Görürken gelse bir şādī anuñ ardınca biñ ġamdur

fī'l-ḥāl:

1. **fī'l-ḥāl:**
Gazel 135
Mısra: **2**
Bir anda.

Bilmezem ġamzeñ ne siḥr itdi ne kıldı al aña
Bir naẕarla cān u dil meyl eyledi fī'l-ḥāl aña

fī'-nāri's-saḳar:

1. **fī'-nāri's-saḳar:**
Gazel 440
Mısra: **12**
Cehennem ateşinin içi.

Didiler terk eyledi kūyını dildāruñ raḳīb
İşidüp ḥamd eyleyüp didüm ki fī'-nāri's-saḳar

firāḳ:

1. **firāḳıyla:**-*ı, -y, -la*
Gazel 144
Mısra: **1**
Ayrılık, ayrılma, ayrı düşme, hicran, firkat.

Āh kim oldı firāḳıyla bu dil mülki ḫarāb
Āteş-i ışk-ıla yandı oldı bu bagrum kebāb

2. **firāḳuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 239
Mısra: **2**
Ayrılık, ayrılma, ayrı düşme, hicran, firkat.

Ḫayālüñ göñlüm içre ḫāndur iy dōst
Firāḳuñla bu bagrum kandur iy dōst

3. **firāḳ-ıla:**--*ıla*
Gazel 354
Mısra: **9**
Ayrılık, ayrılma, ayrı düşme, hicran, firkat.

Yā Rab Muḥibbī'yi koma her dem firāḳ-ıla
Olsun şarāb-ı laʿl-ile her ʿālemi feraḥ

4. **firāḳıyla:**-*ı, -(y)la*
Gazel 466
Mısra: **3**
Ayrılık, ayrılma, ayrı düşme, hicran, firkat.

Cismüm ḫayāle dönse firāḳıyla tañ degül
Cānānumuñ çü bir kıla beñzer miyānı var

firāk odı ile:

1. **firāk odı ile:**--*ı*
Gazel 362
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık ateşi(sevgiliden ayrılmak bağlamında).

Ġam meclisinde göz yaşıdur çün şarāb-ı telḫ
Oldı firāk odı ile bagrum kebāb-ı telḫ

firāk u ḥasret-ile:

1. **firāḳ u ḥasret-ile:**--*i, --le*
Gazel 239
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık ateşi ve hasretiyle.

Firāḳ u ḥasret-ile eşk-i çeşmüm
Sanasın Dicle vü ʿummāndur iy dōst

firākuñ odıyla:

1. **firāḳuñ odıyla:**--*u, --n, --ı, --y, --la*
Gazel 362
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliden ayrılığın verdiği ateş kastedilir.

İrgür viṣālüñe beni cānā şevāba gir
Çün görmişem firāḳuñ odıyla ʿāẕāb-ı telḫ

firāvān eyledüñ:

1. **firāvān eyledüñ:**--*dü, --n*
Gazel 310
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Artırma.k II Bollaştırmak.

Serv gibi bāġda reftāra geldüñ nāz-ıla
Eyledüñ bu gözlerüm yaşın firāvān el-ġıyāş

firāzı:

1. **firāzı:**--*ı*
Gazel 240
Mısra: **2**
Yukarı.

Dilā bak rāh-ı ʿışḳ ġayetde teng-est
Neşībiyle firāzı cümle seng-est

fireng:

1. **firenge:**-*e*
Gazel 422
Mısra: **6**
Osmanlıların Avrupalılara, özellikle Fransızlara verdikleri ad.

ʿAḳlumı alduñ evvel īmāna ḳaṣduñ āḫir
Zünnār-ı zülfüñ-ile çeşmüñ Firenge beñzer

firişte:

1. **firiştedür:**-*dür*
Gazel 480
Mısra: **2**
Melek.

Cānān vücūdı şīr ü şekerden siriştedür
Ḥūrī midür cemāli ʿaceb ya firiştedür

firḳat:

1. **firḳatiyle:**-*i, -y, -le*
Gazel 24
Mısra: **7**
Ayrılık, ayrılış, firak, hicran.

Firḳatiyle gice gündüz teşnedür cān u göñül
Gel benüm şāḥum viṣālüñ şerbetin kandur baña

2. **firḳat:**
Gazel 143
Mısra: **1**
Ayrılık, ayrılış, firak, hicran.

Kıldı firḳat gözümüñ yaşını iy dōst şarāb
Bagrumı ḥasret odı eyledi ser-cümle kebāb

3. **firḳatüñ:**-*üñ*
Gazel 287
Mısra: **7**
Ayrılık, ayrılış, firak, hicran.

Firḳatüñ virdi ḫalel gerçi bu dil bünyādına
Leşker-i ġam geldi itdi cümle vīrān ʿāḳıbet

4. **firḳate:**-*e*
Gazel 290
Mısra: **6**
Ayrılık, ayrılış, firak, hicran.

Vaʿde kılduñ gerçi kim evvel viṣālüñ şerbetin
Firḳate tebdīl idüp āḫir sem itdüñ ʿāḳıbet

firḳat belāsıdur:

1. **firḳat belāsıdur:**--*s, --ı, --dur*
Gazel 354
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık belası(sevgiliden ayrılma bağlamında).

Firḳat belāsıdur gözümi kan iden benüm
Vuṣlat ümmīdi eyleyiser cānumı feraḫ

firkat şebi:

1. **firḳat şebi:**-*i*
Gazel 35
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık gecesi.

Hey neler eyler bu kara günlüye firḳat şebi
Ḫaṭ cüdā kākül cüdā ol zülf-i ḫam-der-ḫam cüdā

firḳat-ile soldı:

1. **firḳat-ile soldı:**--*dı*
Gazel 107
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık ateşiyle bitmek,tükenmek.

Firḳat-ile soldı geçdi nev-bahār-ı ömrüm āh
Çehre-i zerdüm belā vü ġam ḫazānıdur baña

firkatle başuma kıyāmet kopar:

1. **firḳatle başuma ḳıyāmet kopar:**--*le, --u, --ma, --a, --r*
Gazel 227
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak; aşığın sevgiliyi görmemekle(ondan ayrılmakla) sanki kıyamet kopacak zannedilmesi kastedilir.

Görinmez olalı ol serv-i ḳāmet
Kopar firḳatle başuma ḳıyāmet

fiten ġamzesini atdı:

1. **fiten ġamzesini atdı:**--*si, --ni, --dı*
Gazel 162
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin karışıklık çıkaran yan bakışıyla bakması kastedilmiştir.

Çeşmi ya atdı fiten ġamzesini itdi ḫadeng
Ḫūnum içmege heves kıldı ok u yaya düşüp

fitne:

1. **fitne:**
Gazel 28
Mısra: **9**
Karışıklık, fesat, kargaşalık // Karışıklığa sebep olacak kadar güzel kadın (yüz, göz vb.), âfet.

Ḫāller āşūb u gözler fitne müjgānlar belā
İy Muḥibbī her biri bir dürlü āfetdür saña

2. **fitne:**
Gazel 57
Mısra: **1**
Karışıklık, fesat, kargaşalık // Karışıklığa sebep olacak kadar güzel kadın (yüz, göz vb.), âfet.

Ruḫları fitne ḳad-i bālā belā
Eksük olmaz dilde fitne ya belā

3. **fitne:**
Gazel 57
Mısra: **2**
Karışıklık, fesat, kargaşalık // Karışıklığa sebep olacak kadar güzel kadın (yüz, göz vb.), âfet.

Ruḫları fitne ḳad-i bālā belā
Eksük olmaz dilde fitne ya belā

4. **fitneye:***-ye*
Gazel 188
Mısra: **7**
Karışıklık, fesat, kargaşalık // Karışıklığa sebep olacak kadar güzel kadın (yüz, göz vb.), âfet.

Türk çeşmüñ fitneye āġāz ide
Şūr u şer tola Irāḳ-ıla Arab

5. **fitneye:***-y, -e*
Gazel 312
Mısra: **4**
Karışıklık, fesat, kargaşalık // Karışıklığa sebep olacak kadar güzel kadın (yüz, göz vb.), âfet.

Saçı ẕālim ḥabībüñ çeşmi āfet
Olurlar fitneye her biri bāʿiş

6. **fitne:**
Gazel 434
Mısra: **10**
Karışıklık, fesat, kargaşalık // Karışıklığa sebep olacak kadar güzel kadın (yüz, göz vb.), âfet.

Nigāruñ çeşm-i fettānın Muḥibbī'den suʾāl itseñ
Cevābı bu biri fitne birisi ʿayn-ı āfetdür

7. **fitneleri:***-ler, -i*
Gazel 480
Mısra: **5**
Karışıklık, fesat, kargaşalık // Karışıklığa sebep olacak kadar güzel kadın (yüz, göz vb.), âfet.

Fettāne çeşmi fitneleri uyarup yürür
Sāḥir göziyle ġamzeleri her gün iştedür

fitne-i āḫir zamān:

1. **fitne-i āḫir zamān:**
Gazel 426
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ahir zaman fitnesi, kıyamete yakın ortaya çıkacak kötülükler.

Bilmedüm nergis midür ya fitne-i āḫir zamān
Siḥr-ile yakduñ cihānı gözlerüñ cāẕū mıdur

fitne-i ʿālem-durur:

1. **fitne-i ʿālem-durur:***--dur, --ur*
Gazel 437
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin Dünya'yı karıştıracak güzellikte olduğu kastedilmektedir.

Fitne-i ʿālem-durur her dem o zülf-i müşg-bār
Ḫˇāb yüzin merdüme göstermez ol çeşmi ḫumār

fitne-i şeyṭāndan:

1. **fitne-i şeyṭāndan:***-dan*
Gazel 29
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şeytanın fitnesi.

Bu Muḥibbī tevbe eyler tevbesin eyle ḳabūl
Fitne-i şeyṭāndan sakla anı yā Rabbenā

fitneler eyleye:

1. **fitneler eyleye:***-ye*
Gazel 73
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karışıklık,ara bozuculuk çıkarma.

Zülfüñ-ile ḫaṭṭuñ eyleye fitneler iẓhār
Çeşmüñ ne aceb bilmeye ya bī-ḫaber ola

fitneye:

1. **fitneye:***--y, --e*
Gazel 322
Mısra: **4**
Karışıklık, fesat, kargaşalık // Karışıklığa sebep olacak kadar güzel kadın (yüz, göz vb.), âfet.

Gözüm mest oldı diler kanum içe
Olur mey fitneye elbette bāʿiş

fi't-teʾhīr āfāt:

1. **fi't-teʾḫīr āfāt:**
Gazel 249
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"İşleri ertelemede tehlikeler vardır" anlamında meşhur bir söz.

Mey inʿām eylese pīr-i ḫarābāt
Ele al sāḳī fi't-teʾḫīr āfāt

furāt:

1. **furāt:**
Gazel 247
Mısra: **4**
Türkiye topraklarından doğup Irak'ta Dicle ile birleştikten sonra denize ulaşan akarsu, Fırat nehri. II Âşığın gözyaşlarının çokluğu.

Kūze ile laʿlüñe ire diyü
Çeşmesār-ı çeşmümi kıldum Furāt

fursat:

1. **furṣat:**
Gazel 198
Mısra: **4**
Herhangi bir şey için en uygun zaman, uygun durum veya şart.

Işḳ meydānında top it oynasun dilber serüñ
Furṣat el virdükçe maḫfī zülfinüñ çevgānın öp

2. **furṣatı:**-*ı*
Gazel 200
Mısra: **3**
Herhangi bir şey için en uygun zaman, uygun durum veya şart.

Furṣatı elden düşürme bir muṣāḥib yār-ıla
Geşt-i gülşen kıl degül ḫālī felekden āfitāb

3. **furṣatı:**-*ı*
Gazel 213
Mısra: **3**
Herhangi bir şey için en uygun zaman, uygun durum veya şart.

Furṣatı elden düşürme bir muṣāḥib yār ile
Geşt-i gülşen kıl degül ḫālī felekden inḳılāb

4. **furṣat:**
Gazel 258
Mısra: **1**
Herhangi bir şey için en uygun zaman, uygun durum veya şart.

Sāḳī ele al bāde ki degmede bu furṣat
Düşmez idelüm nūş bilüp vaḳt-i ḳıymet

furṣat bula:

1. **furṣat bula:**--*a*
Gazel 340
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uygun, elverişli zaman bulmak.

Mübārek eyle yā Rab bu ġazāmı
Muḥibbī bula furṣat nite Mīhāc

fürūd oldı:

1. **fürūd oldı:**--*dı*
Gazel 392
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fazla olmak. İslam alimlerinden daha fazla dinin esasları hakkında bilgi sahibi olmak.

Sen muʿallime varup okumaduñ ḥarf ü ḥurūf
Līk ʿālimlerden oldı biñ ṭabaḳ ʿilmüñ fürūd

fütūḥ:

1. **fütūḥ:**
Gazel 356
Mısra: **6**
Ferahlama, gönül açılması.

Her bir ḳadeḥ ki pīr-i muġān vire nūş idem
Meftūḥ olur bu göñlüme niçedür fütūḥ

fütūḥ bulur:

1. **fütūḥ bulur:**--*ur*
Gazel 351
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ferahlama.gönül rahatlığı.

Yüzini süren ayaguña devlete irer
Derbān olan kapuñda bulur ʿāḳıbet fütūḥ

füzūn olur:

1. **füzūn olur:**--*ur*
Gazel 176
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Artmak, çoğalmak.

Yaş dökdügümce āteş-i āhum füzūn olur
Bir yire cem olmaz-iken āteş-ile āb

ġabġab:

1. **ġabġab:**
Gazel 160
Mısra: **8**
Çene altı; gerdan.

Lebi şeftālüsin gördük dil ü cān-ıla meyl itdük
Elüñ sunma ḫaẕer eyle öñüñde çāhdur ġabġab

ġabġabını oḫşayup:

1. **ġabġabını oḫşayup:**--*ı, --nı, --yup*
Gazel 147
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgilinin çene altını okşaması kastedilir.

Virmiş-iken Ḥaḳ saña bil iy Muḥibbī ḳadrini
Ġabġabını oḫşayup geh geh gül-i ḫandānın öp

ġaddār u sehī ḳadend:

1. **ġaddār u sehī ḳadend:**
Gazel 394
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acımasız ve servi boylu sevgili.

Gözüm yaşıyla sīnemi dāġ eyleyen benüm
Ol gül-ruḫ u lāle ġaddār u sehī ḳadend

ġaffār'dur:

1. **ġaffār'dur:**--*dur*
Gazel 156
Mısra: **5**
Günahları örten, bağışlayıcı,mağfireti çok Cenâb-ı Hak (C.C.).

Afv kıl işyānumı kim bir aduñ Ġaffār'dur
Ol Muḥammed ḥürmetine kim saña oldur ḥabīb

ġaffārü'z-zünūb:

1. **ġaffārü'z-zünūb:**
Gazel 153
Mısra: **8**
Günahları örten, bağışlayıcı,mağfireti çok Cenâb-ı Hak (C.C.).

Yuya yüzüm karasını āb-ı istiġfār-ıla
Umaram ki pāk ide maḥşerde Ġaffārü'z-zünūb

2. **ġaffārü'z-zünūb:**
Gazel 154
Mısra: **10**

Günahları örten, bağışlayıcı,mağfireti çok Cenâb-ı Hak (C.C.).

İy Muḥibbī çok-durur diyü günāhum ġam yime
Çün kerem kānı efendüñdür o Ġaffārü'ẕ-ẕünūb

ġāfil:

1. **ġāfil:**
Gazel 242
Mısra: **3**
Çevresinde olan biten şeylerden habersiz.

Niçe bir ḫāb-ı ġafletle yatasın ṣubḥa dek ġāfil
Seḥergeh gülşene varup ṣadā-yı bülbüli gūş it

ġāfil olma:

1. **ġāfil olma:**--*ma*
Gazel 470
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gaflette bulunmak, tedbirsiz olmak.

İy Muḥibbī ġāfil olma nefs şerrinden sakın
Togrı yoldan seni çıkarmaga ol düşmen yiter

ġāfil olmagıl:

1. **ġāfil olmagıl:**--*ma, --gıl*
Gazel 482
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dikkatsiz,uyanık olmayan.

Muḥibbī olmagıl ġāfil dilüñden koyma eşʿārı
İşidenler diye arı şiʿir saña müsellemdür

ġāfirü'ẕ-ẕünūb:

1. **ġāfirü'ẕ-ẕünūb:**
Gazel 195
Mısra: **10**
Günahları bağışlayan (Allah).

Yaş dök Muḥibbī şām u seḥer āh u nāle kıl
Afv eyleye günāhuñı tā Ġāfirü'ẕ-ẕünūb

ġaflet idüp:

1. **ġaflet idüp:**--*üp*
Gazel 442
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dikkatsizlik ve vurdumduymazlık.

Vuṣlat eyyāmına kim irişdi bilsün ḳadrini
Ġaflet idüp sanmasun bir daḫı bu demler gelür

ġaflet itme:

1. **ġaflet itme:**--*me*
Gazel 234
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gaflette olmak, hakikati görememek, boş bulunmak, tedbirsiz olmak.

Ġaflet itme ẓulmet-i şebde uyan añ yāruñı
Kesmedi ẕikrini Yūnus mesken iken baṭn-ı ḥūt

2. **ġaflet itme:**--*me*
Gazel 409
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gaflette olmak, hakikati görememek, boş bulunmak, tedbirsiz olmak.

İy Muḥibbī ġaflet itme başa ʿaḳluñ cemʿ kıl
Kanda gitdi kandadur Keyḫusrev ü Cem Keyḳūbād

3. **ġaflet itme:**--*me*
Gazel 428
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gaflette olmak, hakikati görememek, boş bulunmak, tedbirsiz olmak.

İy Muḥibbī ʿışḳa dest urduñ gerekdür terk-i ser
Ġaflet itme girdügüñ merdāneler meydānıdur

gāh:

1. **gāh:**
Gazel 11
Mısra: **4**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı, bazen, ara sıra.

Şem-veş bezmüñde tursam bir ayag üzre senüñ
Gāh yanup yakılup kan ağlasam gāhī saña

2. **gāh:**
Gazel 27
Mısra: **3**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı, bazen, ara sıra.

Gāh cevr ider gözüñ gāhī kaşuñ
Çün ire sehm saādetdür baña

3. **gāh:**
Gazel 30
Mısra: **1**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı, bazen, ara sıra.

Gāh gözde gāh dilde eyle cā
Menzilüñdür cümle iy nūr-ı Ḫudā

4. **gāh:**
Gazel 30
Mısra: **1**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı, bazen, ara sıra.

Gāh gözde gāh dilde eyle cā
Menzilüñdür cümle iy nūr-ı Ḫudā

5. **gāh:**
Gazel 69
Mısra: **1**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı, bazen, ara sıra.

Gāh dildür gāh dīde saña cā
Hep senüñ emrüñdedür tek eyle cā

6. **gāh:**
Gazel 69
Mısra: **1**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı, bazen, ara sıra.

Gāh dildür gāh dīde saña cā
Hep senüñ emrüñdedür tek eyle cā

7. **gāh:**
Gazel 142
Mısra: **8**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı, bazen, ara sıra.

Gözlerüme kāh-ı mānīdür sirişk
Gāh gün yüzine zülfidür niḳāb

8. **gāh:**
Gazel 187

Mısra: **6**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı, bazen, ara sıra.

Şāh-ı ışḳam şule-i āhum baña zerrīn alem
Ḫilatümdür eşk-i çeşmümden ser-ā-ser gāh şīb

9. **gāh:**
Gazel 432
Mısra: **8**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı, bazen, ara sıra.

Bu gedāya n'ola keşf itseñ şehā esrāruñı
Gāh olur kim bendeye ḥālini sulṭān ʿarż ider

gāh gāh:

1. **gāh gāh:**
Gazel 379
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazan.....bazan, kimi.....kimi, kâh.....kâh.

Gün yüzine gāh eşküm gāh zülf olur ḥicāb
N'eyleyem bu baḫt-ı naḥs u bī-ḳarārumdan meded

2. **gāh gāh:**
Gazel 344
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ara sıra, bazen.

Gāh nāz u gāh şīve geh cefā gāhī sitem
Dem mi vardur kılmaya ol gözleri mekkār güç

gāh geh:

1. **gāh geh:**
Gazel 175
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen.

Eksük itmez gönderürsin niçe döysün ḫasta dil
Gāh cevr ü geh cefā geh ḫışm u geh nāz ü itāb

2. **gāh geh:**
Gazel 338
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen.

Gāh ġam vīrān ider dil mülkini geh çeşm-i yār
Hey müselmānlar meded vīrāneden kim aldı bāc

gāh gehī:

1. **gāh gehī:**
Gazel 299
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vakit vakit, bazı bazı, ara sıra.

Lāyıḳ saña kim eyleyesin cevr ü cefālar
Mihr eyleyesin yañıluban gāh gehī dōst

gāh gehī gehī:

1. **gāh gehī gehī:**--*i, --i*
Gazel 292
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen, zaman zaman.

Gāh mescidde gehī deyr ü gehī meyḫānede
Bulımadum aradum dildārı kıldum cümle geşt

gāh olur:

1. **gāh olur:**--*ur*
Gazel 293
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen.

Laʿlüñi añdum feraḥdan yok yire kan agladum
Gāh olur meclis içinde yok yire aglar mest

gāhī:

1. **gāhī:**
Gazel 11
Mısra: **4**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı, bazen, ara sıra.

Şem-veş bezmüñde tursam bir ayag üzre senüñ
Gāh yanup yakılup kan ağlasam gāhī saña

2. **gāhī:**
Gazel 27
Mısra: **3**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı, bazen, ara sıra.

Gāh cevr ider gözüñ gāhī kaşuñ Çün ire sehm saādetdür baña

3. **gāhī:**
Gazel 81
Mısra: **7**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı, bazen, ara sıra.

Eyleseñ gāhī vefā gāhī dönüp cevr ü cefā
Dōstum senden gelen cümle berāberdür baña

4. **gāhī:**
Gazel 81
Mısra: **7**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı, bazen, ara sıra.

Eyleseñ gāhī vefā gāhī dönüp cevr ü cefā
Dōstum senden gelen cümle berāberdür baña

5. **gāhī:**
Gazel 320
Mısra: **2**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı, bazen, ara sıra.

Bir gedā iken idersem n'ola cānān-ıla baḥs
Mūr içün dirler ider gāhī Süleymān-ıla baḥs

gāhī gāh:

1. **gāhī gāh:**
Gazel 171
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Geh... geh..." bağlacı. || Bazen... bazen..., bazı defa.

Gözlerüm yaşını lāyıḳ gördi ḫayyāṭ-ı felek
Biçdi ḫılat egnüme gāhī ser-ā-ser gāh şīb

ġālib:

1. **ġālib:**
Gazel 496
Mısra: **5**
Ar. Üstün gelen, baskın çıkan.

Ezelden böyledür ġālib güzeller māladur rāġıb
Gözümüñ yaşına ṭālib n'ola olsa diremlerdür

ġālib olsa:

1. **ġālib olsa:**--*sa*
Gazel 363
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üstün gelmek.

Ġālib olsa ger ġamuñ mülk-i dile cān āh ider
Ṣāḥib-i mülke gelürmiş düşmenüñ bīrūzı telḫ

ġaltān:

1. **ġaltān:**
Gazel 12
Mısra: **3**
Yuvarlanan, tekerlenen.

Her ṭarafdan niçe sırlar kevkebi ġaltān ola
Zülf-i anber-rīzini kılsa eger çevgān aña

2. **ġaltān:**
Gazel 25
Mısra: **8**
Yuvarlanan, tekerlenen.

Çevgān idüp zülfi nigār çün nāz-ıla olsa süvār
Top eyle başuñ gel dilā yolında kıl ġaltān aña

3. **ġalṭān:**
Gazel 227
Mısra: **3**
Yuvarlanan, tekerlenen.

Anuñ pāyına ġalṭān olsa āḫir
Bilürdüm var-ımış başumda devlet

ġalṭān ideyim:

1. **ġalṭān ideyim:**--*e, -yim*
Gazel 149
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın başının sevgili uğruna yerlerde sürünmesi,yuvarlanması kastedilir.

Serümi baglama fitrāküñe lāyıḳ degülem
Anı ġalṭān ideyim tā basa sümm-i merkeb

ġam:

1. **ġam:**
Gazel 18
Mısra: **2**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Göñül zārīlık itdükçe olur gözümde nem peydā
Oñulmaz derde sataşdum olur her laḥẓa ġam peydā

2. **ġam:**
Gazel 18
Mısra: **8**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Egerçi aḳreb-i zülfüñ urur zaḫmı dil ü cāna
Ne ġam tiryāk-i lalüñden olur her demde em peydā

3. **ġam:**
Gazel 21
Mısra: **10**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Bu Muḥibbī vādī-i hicre yöneldi zād içün
Ḫūn-ı dil yiter şarāb iy ġam gelüp aş ol baña

4. **ġamuñ:**-*uñ*
Gazel 21
Mısra: **5**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Işḳ şāhī çün baña virdi ġamuñ sulṭānlıgın
İy gözüm saḳḳālıg it iy ġamze ferrāş ol baña

5. **ġam:**
Gazel 35
Mısra: **1**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Benden anamdan togaldan olmamışdur ġam cüdā
Ölürem derd-ile ġam benden ola bir dem cüdā

6. **ġam:**
Gazel 35
Mısra: **2**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Benden anamdan togaldan olmamışdur ġam cüdā
Ölürem derd-ile ġam benden ola bir dem cüdā

7. **ġamuñ:**-*uñ*
Gazel 76
Mısra: **11**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Ġamuñ ḳaddümi çeng itdi birez nālişlerüm diñle
Gözüm yaşını tār itdi ider gör zīr ü ġam peydā

8. **ġam:**
Gazel 77
Mısra: **9**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Başı eflāke irüp yimez idi zerrece ġam
İşigüñ olsa Muḥibbī'ye penāhum ṣanemā

9. **ġam:**
Gazel 84
Mısra: **8**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Rūz-ı hicrüñde görenler beni tenhā sanmasun
Ġuṣṣa ġam durmaz gelür her biri mihmāndur baña

10. **ġamuñ:**-*uñ*
Gazel 94
Mısra: **6**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Düşüp kūh-ı belā içre gözüm yaşı baña hem-dem
Ġamuñ ālemde var olsun komaz bir dem beni tenhā

11. **ġamuñdan:**-*uñdan*
Gazel 95
Mısra: **1**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Dimedüm cānā ġamuñdan gerçi kim derdüm saña
Gün gibi rūşen degül mi çehre-i zerdüm saña

12. **ġamdur:**-*dur*
Gazel 106
Mısra: **3**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Bir yaña ġamdur çeken bir yaña derd ü ġuṣṣadur
Niçeye dek çekdürürler bu serencāmı baña

13. **ġam:**
Gazel 120
Mısra: **7**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Kime ġam kime feraḥ yazmış çü ḥaṭṭāṭ-ı ezel
Bunı yazmış başuma senden olam dāyim cüdā

14. **ġam:**
Gazel 122
Mısra: **3**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Didüm ki sensüz iy ṣanem nedür baña bu derd ü ġam
Didi anuñçün ben şehem kapumda sensin bir gedā

15. **ġam:**
Gazel 192
Mısra: **3**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Şükr kim yapıldı bu ġam kapusı
Açılup gönlüme ebvāb-ı ṭarab

16. **ġam:**
Gazel 193
Mısra: **11**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Şādīye şād olma iy dil gelse ġam hem mużṭarib
Çün bilürsin kāyināt içinde vardur inḳılāb

17. **ġam:**
Gazel 199
Mısra: **9**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Ġam nedīm ü göz yaşı gülgūn şarāb
İy Muḥibbī turma kıl iyş ü ṭarab

18. **ġamla:**-*la*
Gazel 219
Mısra: **5**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Ḫānemüz ġamla müşerrefdür gelür derd ü belā
Luṭf u ḳahrı bir-durur biz olmışuz derbān-ı dōst

19. **ġam:**
Gazel 226
Mısra: **7**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Ġam yār u belā mūnis ü endūh nedīmüñ
Gözyaşını iy dīde ḥarīfāne şarāb it

20. **ġam-ıla:**-*ıla*
Gazel 268
Mısra: **10**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Kaldı vīrāne-i miḥnetde Muḥibbī şeb ü rūz
Ḫū dutup dil ġam-ıla olalı ārām-ı kühest

21. **ġam:**
Gazel 332
Mısra: **10**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Gevher-i eşki Muḥibbī pāyına meh-rūlaruñ
Dükenür sanma dükenmez yimeyüp ġam turma saç

22. **ġamı:**-*ı*
Gazel 334
Mısra: **9**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

N'eylesün n'itsün Muḥibbī yā niçe yazsun ġamı
Seni cāndan sevdügi çünki olur yanuñda suç

23. **ġam:**
Gazel 338
Mısra: **3**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Gāh ġam vīrān ider dil mülkini geh çeşm-i yār
Hey müselmānlar meded vīrāneden kim aldı bāc

24. **ġamuñ:**-*uñ*
Gazel 363
Mısra: **5**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Ġālib olsa ger ġamuñ mülk-i dile cān āh ider
Ṣāḥib-i mülke gelürmiş düşmenüñ bīrūzı telḫ

25. **ġam:**
Gazel 371
Mısra: **3**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Ġam baña mūnis yiter ġayr-ıla yok ünsüm benüm
Ben ġam-ıla şādmānam ġam daḫı benümle şād

26. **ġam-ıla:**-*ıla*
Gazel 371
Mısra: **4**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Ġam baña mūnis yiter ġayr-ıla yok ünsüm benüm
Ben ġam-ıla şādmānam ġam daḫı benümle şād

27. **ġamuñ:**-*uñ*
Gazel 434
Mısra: **4**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Ciger-pārem kebāb u eşk-i ḫūnīnüm şarāb itdüm
Bu meclis ulu meclisdür ġamuñ şāh-ıla ṣoḥbetdür

28. **ġamdadur:**-*da, -dur*
Gazel 460
Mısra: **1**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Ġuṣṣadan ḫālī degül her laḥẓa göñlüm ġamdadur
Müstedām olsun bu dīde daḫı dāyim nemdedür

29. **ġamuñ:**-*uñ*
Gazel 471
Mısra: **1**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Ġamuñ cānā baña mihmān-ı cāndur
Anuñla eglenür dil çok zamāndur

30. **ġamdan:**-*dan*
Gazel 481
Mısra: **3**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Raḫne raḫne oldı ġamdan uşbu göñlüm ḫānesi
Kim göre anı ezel kalmış sanur peymānedür

31. **ġam:**
Gazel 483
Mısra: **8**
Acı, dert, keder, üzüntü. II Âşığın sevgiliden dolayı çektiği acı, keder.

Maḥabbet bādesin içen olur miḥnetle her demde
Feraḫla şādīden geçmiş ġam ile āşinālardur

ġam bārını:

1. **ġam bārını:**--*ı, --n, --ı*
Gazel 256
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzülmek, kaygılanmak, tasalanmak.

Ġam bārını götürür-isem itmeñüz ʿaceb
Dirler ezelde çünki baña üştür-i nerest

ġam beyābānında kaldum:

1. **ġam beyābānında kaldum:**-*du, -m*
Gazel 85
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gam ve sıkıntı çölünde(sahrasında) kalması.

Āh kim āvāre düşdüm dergeh-i cānān cüdā
Ġam beyābānında kaldum bir kurı ten cān cüdā

ġam bucagında:

1. **ġam bucagında:**--*ı, --n, --da*
Gazel 316
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam yeri.

Hicr elinden ġam bucagında yatup bu ḫasta dil
Ney gibi durmaz kılur feryād u efġān-ıla baḫş

ġam çekdügüme:

1. **ġam çekdügüme:**--*dük, --ü, --me*
Gazel 369
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert,acı ve keder içinde bulunma hali.

Dehr elinden iy göñül ġam çekdügüme ġam yime
Bunı fikr eyle kim almışdur bu dünyādan murād

ġam dāġıdur:

1. **ġam dāġıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 439
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam yarası.

Sīnemüñ üstinde cānā görinen ġam dāġıdur
Ḳaṭre ḳaṭre eşk-ile bagrumda biñ biñ yaralar

ġam daḫı:

1. **ġam daḫı:**
Gazel 371
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keder ve üzüntü de anlamında kullanılmıştır.

Ġam baña mūnis yiter ġayr-ıla yok ünsüm benüm
Ben ġam-ıla şādmānam ġam daḫı benümle şād

2. **ġam daḫı:**
Gazel 482
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keder ve üzüntü de anlamında kullanılmıştır.

Düşüp miḥnet bucagına beni siz sanmañuz tenhā
Belā eksük degül bir dem gelür ġam daḫı maḥremdür

ġam degül:

1. **ġam degül:**
Gazel 46
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne çıkar, zararı yok, aldırma!.

Maḫzen-i dilden çıkarsam ġam degül söz gevherin
Eksük olmaz ne ḳadar ḫarc eylesem kāndur baña

2. **ġam degül:**
Gazel 58
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne çıkar, zararı yok, aldırma!.

Göñlümi seng-i cefā-y-ıla n'ola yıksa nigār
Ġam degül çünki yıkan yine yapar mimār ola

3. **ġam degül:**--*gül*
Gazel 281
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne çıkar, zararı yok, aldırma!.

Yār eger zülfin giderse gül yüzinden ġam degül
Çün Muḥammed devridür küfre ne ḫācet iltifāt

4. **ġam degül:**
Gazel 399
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne çıkar, zararı yok, aldırma!.

İy felek berḳ-ile pür kılsañ cihānı ġam degül
Ḫāne-i vīrān içinde germ nārumdur nemed

5. **ġam degül:**
Gazel 161
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne çıkar, Zararı yok, Aldırma.

İy Muḥibbī yārdan ger baña olursa naẓar
Ġam degül düşmen cefāsından ko cevr itsün raḳīb

6. **ġam degül:**
Gazel 376
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne çıkar, Zararı yok, Aldırma.

Ġam degül ger ara yirde olsa baʿde'l-maşrıḳīn
Yiri gögi seyr ider yokdur dile bir yir baʿīd

7. **ġam degül:**
Gazel 342
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne çıkar, zararı yok, aldırma!.

Mārdur zülfi dilā ḳaṣd itse her dem cānuña
Ġam degül tiryākdür laʿl-i lebüñden yaña kaç

ġam degüldür:

1. **ġam degüldür:**--*dür*
Gazel 337
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne çıkar, zararı yok, önemi yok, aldırma!.

ʿĀşıḳam rindem çün itdüm ben ḫarābāt iḫtiyār
Ġam degüldür zāhidā olsam kamu ḫalḳa gülenç

2. **ġam degüldür:**--*dür*
Gazel 442
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne çıkar, zararı yok, önemi yok, aldırma!.

Ḥamdülillāh kim lebüñ tiryāki ẓāhir olalı
Ġam degüldür mār-ı zülfüñden eger semler gelür

ġam derdine:

1. **ġam derdine:**-*i*, -*ne*
Gazel 60
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzüntü,sıkıntı tasası.

Bugün ġam derdine bundan dimişler özge yok dermān
Elā yā eyyühe's-sāḳī edir kesen ve nāvilhā

ġam dökdi:

1. **ġam dökdi:**-*di*
Gazel 78
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Argo**
Keder ve sıkıntı duymak.

Gitdi çün rāh-ı fenāya iy göñül Ferhād u Ḳays
Dökdi ġam kūh-ı belā miḥnet bayābānı saña

ġam gelse:

1. **ġam gelse:**--*se*
Gazel 391
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tasalanmak, üzülmek, dertlenmek.

Melūl olma dilā ġam gelse her dem
Cihānda kimse yokdur ġamdan āzād

ġam gelür:

1. **ġam gelür:**--*ür*
Gazel 498
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gamın, kederin ortaya çıkması.

İy Muḥibbī şādılık gelse gelür ardınca ġam
Anuñ-içundur ki dünyā inḳılāb üstindedür

ġam girdābına:

1. **ġam girdābına:**--*ı*, --*n*, --*a*
Gazel 379
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam denizinin girdabına düşmek.

Baḥr-i ʿışḳa bilmeden dil zevraḳın saldum āh
Düşdi ġam girdābına bu rūzigārumdan meded

ġam ḫānemdedür:

1. **ġam ḫānemdedür:**--*m*, --*de*, --*dür*
Gazel 460
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın kederli gönlü.

İy Muḥibbī ġamdan özge yār-ı ṣādıḳ bulmadum
Her ne dem kim yoklasam yanumda ġam ḫānemdedür

ġam ḫilʿatini:

1. **ġam ḫilʿatini:**--*i*, --*n*, --*i*
Gazel 338
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve sıkıntı kaftanı.

Şāh-ı ʿışḳam şuʿle-i āhum benüm başumda tāc
Geymişem ġam ḫilʿatini kimseye yok iḫtiyāc

ġam kalur mı ki:

1. **ġam kalur mı ki:**--*ur*, --*mı*, --*ki*
Gazel 467
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keder ve dertten kurtulma.

Ne ḳadar ġuṣṣam ola laʿl-i lebin yād idicek
Ġam kalur mı ki kelām ol leb-i şīrīne gelür

ġam kilīdi:

1. **ġam kilīdi:**--*i*
Gazel 347
Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam kilidi.

Ġam kilīdi açılur mı bu göñülden hergiz
Ele girürse Muḥibbī aña meydür miftāḥ

ġam kişveri:

1. **ġam kişveri:**--*i*
Gazel 430
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam ülkesi.

Çal sīne ṭablını ʿalem-i āhı çek dilā
Ġam kişveri virildi saña bu livā yiter

ġam leşkeri:

1. **ġam leşkeri:**--*i*
Gazel 255
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert askeri.

Yagmaya virdi küllī dil mülkini Muḥibbī
Ġam leşkeri gelüp āh eyledi anı ġāret

ġam leşkerin:

1. **ġam leşkerin:**--*i, --n*
Gazel 267
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam askeri.

Yine cemʿ itdi beñzer leşkerin ġam
İdiserdür bu dil mülkini ġāret

ġam meclisinde:

1. **ġam meclisinde:**--*i, --n, --de*
Gazel 315
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam, keder meclisi.

Şīve-i dōlāb-ı çarḫuñ nālişin dil gösterür
Olsa ger ġam meclisinde ʿilm-i mūsīḳār baḫş

2. **ġam meclisinde:**--*i, --n, --de*
Gazel 362
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam, keder meclisi.

Ġam meclisinde göz yaşıdur çün şarāb-ı telḫ
Oldı firāk odı ile bagrum kebāb-ı telḫ

ġam merdümine:

1. **ġam merdümine:**--*i, --n, --e*
Gazel 472
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve keder içindeki adem,aşık.

Ġam merdümine taḫliye itdüm bu göñlümi
Ḳudret eliyle yapulu bir vaḳf-ḫānedür

ġam metāʿın:

1. **ġam metāʿın:**--*n*
Gazel 383
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam sermayesi.

Virüp cān naḳdin aldum ġam metāʿın
Ezelden ehl-i ʿışḳa bu-durur sūd

ġam oldı:

1. **ġam oldı:**--*dı*
Gazel 388
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzülmek.

Gözlerüm yaşı ile ancak ġam oldı ḥāṣılum
ʿIşḳ şāhı baña iḥsān itdi bir vīrāne kend

ġam peydā olmışdur:

1. **ġam peydā olmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 76
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın kalbinde dert,elem,keder oluşması.

Niçe yıllardur olmışdur derūn-ı dilde ġam peydā
Aceb midür bu dīdemden ola her laḥẓa dem peydā

ġam şebinde:

1. **ġam şebinde:**--*in, --de*
Gazel 193
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam, keder akşamı.

Ġam şebinde iy Muḥibbī şol ḳadar kan agladuñ
Gözlerüñ yaşına nisbet ḳaṭre oldı nehr-i Żāb

2. **ġam şebinde:**--*i, --n, --de*
Gazel 315
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam, keder akşamı.

Ġam şebinde ruḫları yādına efġān eylesem
Ṣubḥa dek eyler benümle bülbül-i gülzār baḫş

3. **ġam şebinde:**--*i, --n, --de*
Gazel 474
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam, keder akşamı.

Ġam şebinde zülfini añsam gelür cānum lebe
Giceler olsa uzun nite ki bīmār incinür

ġam şebinde görinür:

1. **ġam şebinde görinür:**--*i, --n, --de, --in, --ür*
Gazel 135
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıkıntı(ayrılık) gecesi.

Ay olur āh gün geçer görmez Muḥibbī gün yüzüñ
Ġam şebinde görinür her laḥẓa her dem sāl aña

ġam şerbetin:

1. **ġam şerbetin:**-*+i, -+n*
Gazel 188
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keder,tasa içeceği.

İçeliden dōstlar ġam şerbetin
Baña teng olmış-durur iyş ü ṭarab

ġam sipehi:

1. **ġam sipehi:**--*i*
Gazel 268

Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam askeri.

Eşk-i çeşm-i sipehi karşuladı ġam sipehi
Alısar mülk-i dili çünki bular şad sipehest

<u>ġam tekyesinde:</u>

1. **ġam tekyesinde:**--*s, --i, --n, --de*
Gazel 476
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keder, üzüntü dergâhı.

Ġam tekyesinde yakmaga maḥabbet çerāġını
Dil ṭıflını bagırda olan bāġa saldılar

<u>ġam u ġuṣṣa:</u>

1. **ġam u ġuṣṣa:**
Gazel 51
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kaygılanma ve tasalanma.

Dürr ü cevherdür gözüm yaşı niār itdüm yine
Ḫ̆āce-i ışḳam ġam u ġuṣṣa tecemmüldür baña

<u>ġam yime:</u>

1. **ġam yime:**
Gazel 55
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam yememek, tasa etmemek, kaygılanmamak, üzülmemek.

Ġam yime iy dil seni her dem melāmet itseler
Āşıḳ olan terk-i nāmūs eyleyüp rüsvā ola

2. **ġam yime:**--*e-me*
Gazel 154
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam yememek, tasa etmemek, kaygılanmamak, üzülmemek.

İy Muḥibbī çok-durur diyü günāhum ġam yime
Çün kerem kānı efendüñdür o Ġaffārü'ẕ-ẕünūb

3. **ġam yime:**--*me*
Gazel 369
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam yememek, tasa etmemek, kaygılanmamak, üzülmemek.

Dehr elinden iy gönül ġam çekdügüme ġam yime
Bunı fikr eyle kim almışdur bu dünyādan murād

4. **ġam yime:**--*me*
Gazel 484
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam yememek, tasa etmemek, kaygılanmamak, üzülmemek.

İy Muḥibbī artadur ʿışḳuñ belāsı dem-be-dem
Ġam yime her kim ki ʿāşıḳdur belāyı o çeker

<u>ġamām üzre:</u>

1. **ġamām üzre:**--*m*
Gazel 463
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hz.Peygamberi küçükken güneşten ve sıcaktan koruyan bulut kastedilmektedir.

İki çeşmüm iki cārī bıñardur Ġamām üzre yaşı Hāmūn'a beñze

<u>ġamdan dilümi pāreledi:</u>

1. **ġamdan dilümi pāreledi:**--*dan, --ü, --mi, --le, --di*
Gazel 231
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın keder ve üzüntüden gönlünün iki parçaya bölünmesi kastedilir.

Biñ pāre ola el uzadur zülf-i dilbere
Ġamdan dilümi pāreledi şāne ʿāḳıbet

<u>ġamdan halāş yok:</u>

1. **ġamdan ḫalāş yok:**
Gazel 51
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keder ve üzüntüden kurtulma ümidinin olmaması.

Dār-ı dünyāda Muḥibbī çünki yok ġamdan ḫalāṣ
Çāresi nedür sorarsañ nūş kıl müldür baña

<u>ġamdan ḫalāş yok-durur:</u>

1. **ġamdan ḫalāş yok-durur:**--*ur*
Gazel 124
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir sevgiliye tutulanın mutlak sonunun eziyet ve cefa çekmek olduğu,gerçek aşığın hiç bir zaman sıkıntıdan uzak olmayacağı kastedilmiştir.

İy Muḥibbī ışḳ ara çün yok-durur ġamdan ḫalāṣ
Çāresi anuñ hemān ancak tevekküldür baña

<u>ġamdan özge yār-ı ṣādıḳ bulmadum:</u>

1. **ġamdan özge yār-ı ṣādıḳ bulmadum:**--*dan, --ma, --du, --m*
Gazel 460
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şair kendine hitaben aşk yolunda dert ve kederden daha iyi bir arkadaş olmayacağını kastetmektedir.

İy Muḥibbī ġamdan özge yār-ı ṣādıḳ bulmadum
Her ne dem kim yoklasam yanumda ġam ḫānemdedür

<u>ġamdan özge yār-ı ṣādıḳ var mıdur:</u>

1. **ġamdan özge yār-ı ṣādıḳ var mıdur:**--*dan , --mı, --dur*
Gazel 271
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şair kendine hitaben aşk yolunda dert ve kederden daha iyi bir arkadaş olmayacağını kastetmektedir.

İy Muḥibbī ġamdan özge yār-ı ṣādıḳ var mıdur
Zīra bulmazsın bulınmaz ola her hem-rāh dōst

ġamgīn dili:

1. **ġamgīn dili:**--*i*
Gazel 368
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gamlı,dertli gönlü.

Ẕikr kıl laʿl-i lebüñ eyle bu ġamgīn dili şād
Zülfine bagla göñül tā bulasın ʿömr-i ziyād

ġamgīn göñül:

1. **ġamgīn göñül:**
Gazel 105
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın hüzünlü ve kederli gönlü.

Bulmadı cevr ü cefādan özge bu ġamgīn göñül
Arturur günden güne cevrini ol meh-rū baña

ġamgīn göñüller açaram:

1. **ġamgīn göñüller açaram:**-*a, -ram*
Gazel 48
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam dolu,dertli gönülleri ferahlatmak,sakinleştirmek.

Himmetüm raḫşına binüp ālemi geşt eylesem
Açaram ġamgīn göñüller nite kim bād-ı ṣabā

ġamgīn ider:

1. **ġamgīn ider:**--*e, --r*
Gazel 359
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gamlı, kederli etmek, üzmek.

Bir niçe gün şād idüp döner yine ġamgīn ider
Bir ḳarār üzre degül her rūz her meh sāl-i çarḫ

ġamgīn olanı:

1. **ġamgīn olanı:**--*a, --n, --ı*
Gazel 346
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gam ve keder içinde bulunduğu söylenmektedir.

Ḫaṭṭı-y-ıla ʿārıżın görsem olur göñlüm küşād
Nite kim ġamgīn olanı sebz ü āb eyler feraḥ

ġamgīn (olmak):

1. **ġamgīn:**
Gazel 251
Mısra: **9**
Gamlı olmak, hüzünlü ve kederli olmak.

Ne şādān ol ne ḫod ġamgīn
Muḥibbī ʿālem içinde
Gedā mīr ü cüvān u pīr iderler çün kamu rıḥlet

ġamgüsār:

1. **ġamgüsārum:**-*um*
Gazel 399
Mısra: **2**
Gam artıran.

Dōstlar ġam-ḫānesinde eski yārumdur nemed
Ġamgüsārum maḥremüm hem iḫṭiyārumdur nemed

ġam-hāne:

1. **ġam-ḫānesinde:**-*s, -i, -n, -de*
Gazel 399
Mısra: **1**
Gam evi. II Gönül.

Dōstlar ġam-ḫānesinde eski yārumdur nemed
Ġamgüsārum maḥremüm hem iḫṭiyārumdur nemed

ġam-ı hicrüñ:

1. **ġam-ı hicrüñ:**--*ü, --n*
Gazel 454
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliden ayrı kalınan zamanlardaki kederli günler kastedilmiştir.

Ġam-ı hicrüñ beni her laḥẓa ḫālī Komaz zīrā ki eski hem-demidür

ġam-ı hicrüñde:

1. **ġam-ı hicrüñde:**--*ün, --de*
Gazel 149
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliden ayrı kalınan zamanlardaki kederli günler kastedilmiştir.

Ġam-ı hicrüñde eger ḫālümi sorsañ her şeb
Ditrerem ışḳuñ-ıla sanki tutupdur beni teb

ġam-ı ʿışḳuñ:

1. **ġam-ı ʿışḳuñ:**--*u, --n*
Gazel 299
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkın kederi.

Raḥm eyle Muḥibbī kuluña kim ġam-ı ʿışḳuñ
Ġāret-i dil ü cān itmegi saldı sipeh-i dōst

ġamla nedāmetler gelür:

1. **ġamla nedāmetler gelür:**--*la, --ler, --ür*
Gazel 500
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet,sıkıntı ve pişmanlıkların sevinçten hemen sonra gelmesi kastedilmiştir.

Sakın aldanma dilā dünyā ider şād u feraḥ
Durmaz ardınca hemān ġamla nedāmetler gelür

ġamlar gelür:

1. **ġamlar gelür:**--*lar, --ür*
Gazel 442
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık gönlündeki keder ve tasanın gittikçe arttığını dile getirmektedir.

Yaş yirine gözlerümden dem-be-dem demler gelür
Gülmesün mi bu dil-i ġam-dīdeme ġamlar gelür

ġamnāk:

1. **ġamnākdür:**--*dür, -*
Gazel 443
Mısra: **4**
Gamlı, kederli, tasalı.

İsterem kim bu dil-i ġamnāki idem şādmān
Cidd ü cehd itdükçe ol daḫı beter ġamnākdür

ġam-perverd ola:

1. **ġam-perverd ola:**-*a*
Gazel 56
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam ve keder ile beslenmiş olma durumu.

Bār-ı ġamdan aglamaz dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

2. **ġam-perverd ola:**-*a*
Gazel 71
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam ve keder ile beslenmiş olma durumu.

Āşıḳ oldur ferde dil virüp cihānda merd ola
Derdden kurtılmayup ālemde ġam-perverd ola

3. **ġam-perverd ola:**-*a*
Gazel 72
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam ve keder ile beslenmiş olma durumu.

Bār-ı ġadan aglamaz dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

ġamsuz feraḥ:

1. **ġamsuz feraḫ:**--*suz*
Gazel 418
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tasasız sevinç ve mutluluk.

Çünki miḥnetsüz maḥabbet yokdurur ġamsuz feraḥ
Ehl-i dil olan anuñçün şādmān görmez leẕīẕ

ġamuñ da:

1. **ġamuñ da:**--*u, --n, --da*
Gazel 245
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgiliden kaynaklı) dert ve tasalar.

Senüñ derdüñ baña dermāndur iy dōst
Ġamuñ da sīnem içre cāndur iy dōst

ġamuñ tenüm bir kıla döndürdi:

1. **ġamuñ tenüm bir kıla döndürdi:**--*u, --n, --ü, --m, --a, --dür, --di*
Gazel 429
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgilinin cefasından eriyip bittiğini ve bir kıla döndüğünü ifade etmektedir.

Ruḫuñ alını ʿarż eyle disem dildār āl añlar
Tenüm bir kıla döndürdi ġamuñ dirsem ḫayāl añlar

ġamz eyler:

1. **ġamz eyler:**--*r*
Gazel 434
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kaş gözle işaret. II Gammazlamak, münâfıklık etme, koğulama.

Kaçan ki görse ʿuşşāḳı ḥasedden yāra ġamz eyler
Raḳībi bilmedüm hergiz cihānda ben ne milletdür

ġamz okını:

1. **ġamz okını:**--*ı, --n, --ı*
Gazel 91
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa delici yan bakışları,insanı yaralayan ok ile somutlaştırılmıştır.

Kaşı yayına komış ġamz okını çün ol ḥabīb
Rāḥat-ı dil dileseñ sineñ siper kıl dāyimā

ġamz okların:

1. **ġamz okların:**-*lar, -ı(n)*
Gazel 83
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yan bakış oku.

Gönderürse ol kemān ebrū eger ġamz okların
Geçürüp sīnemden idem cān içinde yir aña

2. **ġamz okların:**--*lar, --ı, --n*
Gazel 372
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yan bakış oku.

Eksük itmezsin nigārā sīneden ġamz okların
Ġonca agzuñ gibi teng iken bulur göñlüm küşād

3. **ġamz okların:**--*lar, --ı, --n*
Gazel 395
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yan bakış oku.

Eksük itmezsin nigārā sīneden ġamz okların
Teng dehānuñ gibi iñen teng dil bulur küşād

ġamz oklarına:

1. **ġamz oklarına:**--*lar, --ı, --n, --a*
Gazel 461
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşığı yaralayan kalbi delici yan bakış okları kastedilmektedir.

Ġamz oklarına sīnede bu dil nişānedür
Ḳaṣd eyledügi sīne degül bil ki cānadur

ġamze:

1. **ġamzeñ:**-*ñ*
Gazel 5
Mısra: **7**
(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Öldürür gerçi ki ġamzeñ āşıḳa virmez amān
Leblerüñ Īsī gibi her laḥẓa virür cān baña

2. **ġamze:**
Gazel 10
Mısra: **2**

(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Lal-i lebüñe ger dir-isem n'ola Mesīḥā
Bir ġamze ile öldürüp eyler yine iḥyā

3. **ġamze:**
Gazel 21
Mısra: **6**
(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Işḳ şāhī çün baña virdi ġamuñ sulṭānlıgın
İy gözüm saḳḳālıg it iy ġamze ferrāş ol baña

4. **ġamzeden:**-*den*
Gazel 25
Mısra: **3**
(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Kūyına varan āşıḳı bir ġamzeden eyler helāk
Olmaz peşīmān āḳıbet n'eyler bu nā-ḥaḳ kan aña

5. **ġamzesin:**-*si, -n*
Gazel 28
Mısra: **3**
(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Sīneme gönderdi dilber ġamzesin döndi didi
Cān içinde sakla kim bir ulu himmetdür saña

6. **ġamzem:**-*m*
Gazel 33
Mısra: **5**
(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Ġamzem oklarına dir tut sīneñi
Ben didüm ehlen ve sehlen merḥabā

7. **ġamzeñ:**-*ñ*
Gazel 57
Mısra: **3**
(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Zülf-ile ġamzeñ bile ebrūlaruñ
Oldı bunlar cümle ser-tā-pā belā

8. **ġamzeñ:**-*ñ*
Gazel 117
Mısra: **3**
(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Ben ḫastayı ġamzeñ niçe bir öldürdi iy dōst
Mevlāyıfe-küm taḳtül ayneke ḳatīlā

9. **ġamzeden:**-*den*
Gazel 127
Mısra: **4**
(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Kırmuzı güller açılur sīnede
Tokınıcak ġamzeden peykān aña

10. **ġamzeñ:**-*ñ*
Gazel 135
Mısra: **1**
(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Bilmezem ġamzeñ ne siḥr itdi ne kıldı al aña
Bir naẓarla cān u dil meyl eyledi fī'l-ḥāl aña

11. **ġamzeñ:**-*ñ*
Gazel 241
Mısra: **3**
(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Ġamzeñ helāk itdügine açmazdum āh
Şīrīn lebüñ ger eylese bir būsesin diyet

12. **ġamzeñe:**-*ñ, -e*
Gazel 347
Mısra: **4**
(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Sen ḫarām itmiş-iken baña lebüñ cürʿasını
Kanumı ġamzeñe ben eyledüm iy dōst mubāḥ

13. **ġamzeler:**-*ler*
Gazel 407
Mısra: **7**
(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Ġamzeler geldi ki tārāc ide dil kişverini
İdiser anı ḫarāb ol gözi mekkāre meded

14. **ġamzeñ:**-*ñ*
Gazel 422
Mısra: **4**
(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Ya kaşlaruñ kuraldan ḳurbānuñ oldum iy dōst
Bu sīne tīrkeşidür ġamzeñ ḫadenge beñzer

15. **ġamzesi:**-*s, -i*
Gazel 423
Mısra: **2**
(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Ḥüsn-ile ol nāz-perverdüm gül-i aḫmer geçer
Kanumı dökmege līkin ġamzesi ḫançer geçer

16. **ġamzeleri:**-*ler, -i*
Gazel 480
Mısra: **6**
(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Fettāne çeşmi fitneleri uyarup yürür
Sāḥir göziyle ġamzeleri her gün iştedür

17. **ġamzesi:**-*s, -i*
Gazel 485
Mısra: **5**
(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Ḫūn-bahādur ġamzesi öldürdügi dil-ḫasteye
Bāde içse ḳaṭre-i laʿl-i lebi meygūn tamar

18. **ġamzeler:**-*ler*
Gazel 498
Mısra: **5**
(Sevgilinin) süzerek göz ucu ile yan bakışı.

Kanum içse ġamzeler ister ciger biryānını
Ḫaḳ dimişler serḫoşuñ meyli kebāb üstindedür

<u>ġamze midür:</u>

1. **ġamze midür:**--*mi, --dür*
Gazel 180
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin can alıcı yan bakışı kastedilmiştir.

Aceb bu ġamze midür yāḫu ḫançer
Aceb bu zülf midür yāḫu ḳullāb

ġamze okın:

1. **ġamze okın:**--*ı, --n*
Gazel 435
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yan bakış oku.

Kaşı yayı ġamze okın gizlü atar sīneme
Baña bu bendi geçen bilsem ki ebrūlar mıdur

ġamze okından:

1. **ġamze okından:**--*ı, --n, --dan*
Gazel 496
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yan bakış oku.

Egerçi ġamze okından bu göñlüm pür cerāḥatdür
Muḥibbī'ye gelür rāḥat anuñçün derde emlerdür

ġamze okların:

1. **ġamze okların:**-*lar, -ın*
Gazel 39
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yan bakış oku.

Gönderürseñ ġamze okların cefā sanma anı
Hey yolında öldügüm ol rāḥat-ı cāndur baña

2. **ġamze okların:**--*lar, --ı, --n*
Gazel 232
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kılıç gibi keskin yan bakışlarıyla aşığa bakması kastedilmiştir.

Sīne ṣaḥrāsında eyle cān-ıla göñlüñ nişān
Ġamze okların ele al tolu peykān oldı tut

ġamze oklarını:

1. **ġamze oklarını:**-*lar, -ı, -nı*
Gazel 88
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kılıç gibi keskin yan bakışlarıyla aşığa bakması kastedilmiştir.

Ġamze oklarını atsa Muḥibbī saña nigār
Sakla cigerde her biri bir yādigār ola

2. **ġamze oklarını:**--*lar, --ı, --n, --ı*
Gazel 484
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kılıç gibi keskin yan bakışlarıyla aşığa bakması kastedilmiştir.

Ġamze oklarını çeşmi yanına cemʿ eyleyüp
Atmaga ʿāşıḳlara almış ele ebrū çeker

ġamze-i hūn-rīzidür:

1. **ġamze-i ḫūn-rīzidür:**--*i, --dür*
Gazel 140
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kan döken yan bakışı.

Ġamze-i ḫūn-rīzidür alan Muḥibbī cānını
Māni olma iy leb-i lāli Mesīḥā bir yaña

ġamze-i mestüñ:

1. **ġamze-i mestüñ:**
Gazel 10
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sarhoş yan bakış.

Sulṭān olalı şehr-i dile ġamze-i mestüñ
Tātār ṣıfat mülk-i dili eyledi yagma

ġamzeleri tīrine:

1. **ġamzeleri tīrine:**--*ler, --i, --i, --n, --e*
Gazel 368
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yan bakışı ve o bakışların fırlattığı kirpik okları kastedilmektedir.

Döymeye ġamzeleri tīrine sīnem siperi
Her kaçan vire kaşı yayına ol çeşmi küşād

ġamzeleri tīri-y-ile:

1. **ġamzeleri tīri-y-ile:**--*ler, --i, --i, --y*
Gazel 400
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yan bakış okları.

Dil ü cān ġamzeleri tīri-y-ile oldı ża'īf
Dōstlar yalvaralum ol gözi mekkāra meded

ġamzeñ gönderesin:

1. **ġamzeñ gönderesin:**--*n, --e, --sin*
Gazel 258
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin öfle ile yan bakışlarını aşığa yöneltmesi kastedilmektedir.

Ḫışm-ıla eger gönderesin sīneme ġamzeñ
Rāḥat görine sanma anı ola cerāḥat

ġamzeñ niçe bir cellād:

1. **ġamzeñ niçe bir cellād:**--*n*
Gazel 337
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yan bakış okunun aşığın canını almak için hazırlanan bir cellat olduğu kastedilmektedir.

Niçe bir cellād ġamzeñ eline ḫançer alup
Dāyimā bu cān-ı mecrūhuma eyleye şikenc

ġamzeñ okı:

1. **ġamzeñ okı:**--*n, --ı*
Gazel 255
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(sevgilinin) yan bakışlarının oku.

Ġamzeñ okı gelelden sanma cerāḥat oldı
Buldı murādını dil cān oldı daḫı rāḥat

2. **ġamzeñ okı:**--*n, --ı*
Gazel 358
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(sevgilinin) yan bakışlarının oku.

Ġamzeñ okı geldügince sïneme
Görüp anı cān u dilden didüm oḫ

ġamzeñ okın:

1. **ġamzeñ okın:**--*n, --ı, --n*
Gazel 457
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yan bakış oku.

Arayup ġamzeñ okın sïnede bulsa dil ü cān
Birbirinden kapuşur āḫiri ġavġāya düşer

ġamzeñ okına:

1. **ġamzeñ okına:**--*n, --ı, --n, --a*
Gazel 303
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) gamze oku, (yan bakış, süzgün bakış oku).

Ya kaşlaruña cān-ıla ḳurbān olalıdan
Ġamzeñ okına sïnemi itdüm siper iy dōst

ġamzeñ öldüre:

1. **ġamzeñ öldüre:**--*ür, --e*
Gazel 100
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yan bakışının aşığın canını alması.

Niçe bir öldüre ġamzeñ bu Muḥibbī kuluñı
Ya benüm kāse-i çeşmüm niçe kan-ıla tola

ġamzeñ öldürse dahı:

1. **ġamzeñ öldürse daḫı:**--*n, --dür, --se*
Gazel 255
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Sevgilinin yan bakışının aşığı canından etmesi kastedilmektedir.

Ne hicre var nihāyet ne ḫōd bu cevre ġāyet
Öldürse daḫı ġamzeñ itmeye dil şikāyet

ġamzeñ yarasın:

1. **ġamzeñ yarasın:**--*n, --s, --ın*
Gazel 287
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlüne saplanan sevgilinin yan bakış oku kastedilmektedir.

İstedüm pinhān idem sïnemde ġamzeñ yarasın
Rūşen itdi ʿāleme çāk-i girībān ʿāḳıbet

ġamzeñi gönder:

1. **ġamzeñi gönder:**
Gazel 46
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dilberlerin gözleri ucunda görülen nazlı nazlı göz kapama,kirpik süzmesini aşığa bakarak yapması.

Ġamzeñi gönder bu cānı ben emānet saklaram
Ḥaḳḳını ehline teslīm itmek āsāndur baña

ġamzesinden mey yirine hūnuñ içse:

1. **ġamzesinden mey yirine ḫūnuñ içse:**--*s, --i, --n, --den, --i, --n, --e, --ı, --n, --se*
Gazel 315
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) mecliste sevgilinin gamzesinden aşığın şarap yerine kendi kanını içmesi kastedilerek benzetmeye başvurulmuştur.

Mey yirine ḫūnuñ içse ġamzesinden sormagil
Meste uyup eylemek lāyıḳ degül huşyār baḫs

ġanī itdi:

1. **ġanī itdi:**--*di*
Gazel 427
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zenginleştirmek.

Döküben dürlü niʿmetler cihān ḫalḳın ġanī itdi
Ara yirde sınan ancak hemān Mecnūn çanagıdur

ġanimet:

1. **ġanīmetdür:**-*dür*
Gazel 287
Mısra: **11**
Beklenmedik zamanda ve şekilde ele geçen şey veya fırsat, emeksiz ve bedavadan elde edilen menfaat.

Cām-ı Cem sun sāḳiyā bir dem ġanīmetdür ḥayāt
Çün içer cām-ı memātı cümle insān ʿāḳıbet

ġanīmet bil:

1. **ġanīmet bil:**
Gazel 355
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kazanç olarak addetmek.

Bil ġanīmet ʿömri fevt itme elüñden sāġarı
İtmedin bu çarḫ-ı ẓālim kelleyi pürḫūn ḳadeḥ

ġaraż:

1. **ġaraż:**
Gazel 103
Mısra: **2**
Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

Sünbül ü gül n'eylerem zülf ü ruḫuñ besdür baña
Serv ü ṭūbādan ġaraż ol naḫl-i nev-resdür baña

2. **ġaraż:**
Gazel 207
Mısra: **12**
Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

Her nefes kim alasın ḥamdüñi artur Ḥāliḳ'a
Ekl ü şürb ise ġaraż anı da işler bil devāb

ġâret:

1. **ġāret:**
Gazel 255
Mısra: **12**
Yağmalamak, talan etmek.

Yagmaya virdi küllī dil mülkini Muḥibbī
Ġam leşkeri gelüp āh eyledi anı ġāret

2. **ġāret:**
Gazel 257
Mısra: **1**
Yağmalamak, talan etmek.

Gözi tātārı işi güci ġāret
İder kanlar daḫı işi ḫasāret

ġāret ider:

1. **ġaret ider:**--*e, --r*
Gazel 339
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Talan etmek.

Küfr-i zülfüñ ġaret ider bu Muḥibbī gönlini
Hīç revā mıdur ala kāfir müselmāndan ḫarāc

2. **ġāret ider:**--*e, --r*
Gazel 263
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Talan etmek, yağmalamak.

Gelür yagmaya her dem leşker-i ġam
İder bu cān u dil mülkini ġāret

ġāret idiserdür:

1. **ġāret idiserdür:**--*i, --ser, --dür*
Gazel 267
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yakıp yıkmak,dağıtıp yağmalamak.

Yine cemʿ itdi beñzer leşkerin ġam
İdiserdür bu dil mülkini ġāret

ġāret it:

1. **ġāret it:**
Gazel 285
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akın etmek,yağmalamak.

Göster yüzüñi kişver-i gönlümi ġāret it
Yakduñsa koma anı kim ḫarābe ʿimāret it

ġāret kılup:

1. **ġāret kılup:**--*up*
Gazel 476
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yağma etmek.

Tatar gibi çeşmüñ alup ok u ya ele
Ġāret kılup velī teni topraga saldılar

ġāret-i itmegi:

1. **ġāret-i itmegi:**--*meg, --i*
Gazel 299
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yağma,yağmalama.

Raḥm eyle Muḥibbī kuluña kim ġam-ı ʿışḳuñ
Ġāret-i dil ü cān itmegi saldı sipeh-i dōst

ġarīb:

1. **ġarīb:**
Gazel 205
Mısra: **1**
Acayip, garip.

Olmışam bī-çāre vü dil-ḫaste vü tenhā ġarīb
Senden umarsam şifā olmaz aceb sensin ṭabīb

ġarīb ola:

1. **ġarīb ola:**-*a*
Gazel 53
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kimsesiz,zavallı,çaresiz olmak.

Her kim ki vire gönlin anuñ küfr-i züfine
Ārām u ṣabrı kalmaya her dem ġarīb ola

ġarīb olur:

1. **ġarīb olur:**--*ur*
Gazel 161
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Biçare olmak.

Derd-i ışḳa dōstlar hergiz bulınmaz bir ṭabīb
Derdmend-i ışḳ her kanda ola olur ġarīb

ġark ide:

1. **ġarḳ ide:**-*e*
Gazel 77
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Suya batmak, su basmak, sular altında kalmak.

Dutdı eşküm sipehi cümle cihānı düpdüz
Cem ola ġarḳ ide dünyāyı sipāhum ṣanemā

ġarḳ ider:

1. **ġarḳ ider:**--*e, --r*
Gazel 321
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Batırmak, boğmak, bir şeyle aşırı derecede doldurmak.

Ġarḳ ider āḫir beni bu gözyaşı
Baḥr-i bī-pāyān elinden el-ġıyāṣ

ġark itdi:

1. **ġarḳ itdi:**--*di*
Gazel 430
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeyle aşırı derecede dolmuş olma.

Ġarḳ itdi gözyaşıyla Muḥibbī bu ʿālemi
İy dīde daḫı gel kerem it dökme mā yiter

ġark ola:

1. **ġarḳ ola:**--*a*
Gazel 265
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boğulmak, batmak.

Ḥayret basup göz yaşına ġarḳ ola bu dil
Bulmaya eger ḫayr-ı ʿamel rūz-ı ḳıyāmet

ġark olalı:

1. **ġarḳ olalı:**--*a, --lı*
Gazel 445
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Batmak,boğulmak. Kastedilen şey ile dolu olmak.

Ġarḳ olalı sirişküme oldum çü nīlūfer
Gören yüzümi dir ki gül-i nesterīn tutar

ġarḳ olan:

1. **ġarḳ olan:**-*a, -n*
Gazel 55
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dolmak, kaplanmak.

Bu Muḥibbī ḥasretiyle şol ḳadar kan agladı
Lālelerden ḫūna ġarḳ olan tolu ṣaḥrā ola

2. **ġarḳ olan:**--*a, --n*
Gazel 448
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dolmak, kaplanmak.

Cūş ide āhum yilinden eşk-i çeşmüm korkaram
Ġarḳ olan ol dem eñ evvel zevraḳ-ı gerdūndur

ġark olduñ:

1. **ġarḳ olduñ:**--*du, --n*
Gazel 328
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Batmak,suda boğulmak.

Güneh baḥrına ġarḳ olduñ Muḥibbī
Sakın ṭāʿat ü zühdi itme tārāc

ġark olsam:

1. **ġarḳ olsam:**--*sa, --m*
Gazel 246
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözyaşları içinde boğulması yani çok ağlaması kastedilmektedir.

Gözüm yaşına ġarḳ olsam ʿaceb mi
Ezelden çeşme-i Ceyḫūn'am iy dōst

ġarka virdi:

1. **ġarḳa virdi:**--*a, --di*
Gazel 190
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Suya) Batırmak II (Birine bir şeyi) Bol bol vermek, ... ile doldurmak, -e boğmak.

Şol ḳadar kan agladum zülfüñ ucından dōstum
Ġarḳa virdi bu vücūdum zevraḳın kıldı tınāb

ġarḳa-i deryā-yı ışḳ:

1. **ġarḳa-i deryā-yı ışḳ:**
Gazel 13
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk denizine batmak.

Ġarḳa-i deryā-yı ışḳ oldum Muḥibbī çün ezel
İstemem kim görine her yañadan sāḥil baña

ġark-ı muḥīṭ-i ışḳ idi:

1. **ġarḳ-ı muḥīṭ-i ışḳ idi:**--*di*
Gazel 112
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk semtinde boğulan (aşık).

Ġarḳ-ı muḥīṭ-i ışḳ idi cān-ıla bu göñül
Olmamış idi daḫı ademden cihān peydā

ġarrā ġazel:

1. **ġarrā ġazel:**
Gazel 350
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel,etkileyici şiirler anlamında kullanılmıştır.

Dōstum medḥüñde didüm bir niçe ġarrā ġazel
Anuñ-ıçun oldı elfāẓum benüm cümle faṣīḥ

ġarra olma:

1. **ġarra olma:**--*ma*
Gazel 141
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gururlanmak, kibirlenmek.

Māl u cāha ġarra olma kor gidersin āḳıbet
Şöyle tut dünyāyı kim saña musaḫḫar boldı hep

2. **ġarra olma:**--*ma*
Gazel 324
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gururlanmak, kibirlenmek.

Ġarra olma dār-ı dünyā bir misāfir-ḫānedür
Anuñ-ıçun ehl-i diller didiler aña sipenc

3. **ġarra olma:**--*ma*
Gazel 359
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gururlanmak, kibirlenmek.

Ġarra olma dehre seni āḫir ol bīdār ider
Ṣubḥgeh bir ḫāba beñzer devlet-i iḳbāl-i çarḫ

4. **ġarra olma:**--*ma*
Gazel 455
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gururlanmak, kibirlenmek.

Ġarra olma dār-ı dünyā bir ḫayāl-i ḫābdur
Kim anuñ bünyādına dirler ki cāy-ı ābdur

ġarra-i şevvāl:

1. **ġarra-i şevvāl:**
Gazel 404
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şevval ayının parlaklığı(Ramazan ayından hemen sonraki ay).

Selḫ-i Şaʿbān-ıla oldı ʿiyş ü ʿişret nā-bedīd
Ġarra-i Şevvāl ile yazdı felek menşūr-ı ʿiyd

ġavġā:

1. **ġavġā:**
Gazel 17
Mısra: **2**
Çekişme, anlaşamama, dövüş; aşık ile rakip arasındaki anlaşmazlık.

Olaldan ḫasta-dil ışḳıyla şeydā
Alupdur başına biñ dürlü ġavġā

ġavġā getüren:

1. **ġavġā getüren:**--*en*
Gazel 94
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çekişme,anlaşamama,dövüşme.

Şarāb-ı lal-i nābuñdur iden ben bī-dili şeydā
Ser-i zülf-i siyāhuñdur getüren başuma ġavġā

ġavġāya düşer:

1. **ġavġāya düşer:**--*y*, --*a*, --*e*, --*r*
Gazel 457
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şiddetli tartışma veya dövüşme.

Arayup ġamzeñ okın sīnede bulsa dil ü cān
Birbirinden kapuşur āḫiri ġavġāya düşer

ġavr:

1. **ġavrına:**-*ı*, -*n*, -*a*
Gazel 3
Mısra: **8**
Öz, hakikat, esas.

Evveline ışḳuñuñ her kim ki basdıysa ḳadem
Dimesün ġavrına irdüm yokdur aña intihā

2. **ġavrına:**-*ı*, -*n*, -*a*
Gazel 429
Mısra: **6**
Öz, hakikat, esas.

Ruḫuñ mirʾātına baksam gözüm merdümleri ʿaksin
Nedür ġavrına irmeyüp görenler anı ḫāl añlar

ġavrına irmedi:

1. **ġavrına irmedi:**--*ı*, --*n*, --*a*, --*me*, --*di*
Gazel 442
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Özünü anlamamak,iç yüzünü kavramamak(dünya bağlamında).

İrmedi bir kimse hergiz bu cihānuñ ġavrına
Niçe ʿālimler gelüpdür niçe aʿlemler gelür

ġavvāş olayın:

1. **ġavvāş olayın:**--*a*, --*yın*
Gazel 184
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1) Dalgıç,dalan kişi olmak. 2) Aşık olmak.

Ġavvāş olayın yine bu söz baḥrına dalup
Dürler çıkarup arż ideyim ger ola ṭālib

ġavvāş-vār:

1. **ġavvāş-vār:**
Gazel 11
Mısra: **9**
Dalgıç gibi.

İy Muḥibbī tal maḥabbet baḥrına ġavvāş-vār
Işḳ deryāsına düşmiş diyeler māhī saña

ġaybdan geldi:

1. **ġaybdan geldi:**-*di*
Gazel 62
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gizli olan, görünmeyen,diğer alemden gelen.

Vuṣlatı cehd-ile ḥāṣıl ola mı yā Rab didüm
Ġaybdan geldi nidā olur “illā mā-saā”

ġayet:

1. **ġāyet:**
Gazel 74
Mısra: **12**
"Çok, oldukça, pek, son derece" anlamında miktar zarfı.

İtlerinden beni add itmiş ser-i kūyında yār
Ḥoş laḳab virmiş ḥabībüm baña ġāyet faḫr ola

2. **ġāyet:**
Gazel 164
Mısra: **2**
"Çok, oldukça, pek, son derece" anlamında miktar zarfı.

Başda sevdā dilde ġavġā gözde āb
Kim sora ḥālüm direm ġāyet ḫarāb

3. **ġāyet:**
Gazel 194
Mısra: **6**
"Çok, oldukça, pek, son derece" anlamında miktar zarfı.

Sīne sūzān dīde giryān olalıdan ışḳ-ıla
Kim sorarsa ḥālümi ḥālüm direm ġāyet ḫarāb

4. **ġayetde:**-*de*
Gazel 240
Mısra: **1**
"Çok, oldukça, pek, son derece" anlamında miktar zarfı.

Dilā bak rāh-ı ʿışḳ ġayetde teng-est
Neşībiyle firāzı cümle seng-est

5. **ġāyet:**
Gazel 250
Mısra: **6**
"Çok, oldukça, pek, son derece" anlamında miktar zarfı.

Egerçi var-ımış her derde āḫir
Velī olmaz-ımış hīç ʿışḳa ġāyet

6. **ġāyet:**
Gazel 255
Mısra: **1**
"Çok, oldukça, pek, son derece" anlamında miktar zarfı.

Ne hicre var nihāyet ne ḫōd bu cevre ġāyet
Öldürse daḫı ġamzeñ itmeye dil şikāyet

7. **ġāyet:**
Gazel 263
Mısra: **3**
"Çok, oldukça, pek, son derece" anlamında miktar zarfı.

Benüm derd-i dilüm ġāyet üküşdür
Bulınmaz aña hergiz ḥadd ü ġāyet

8. **ġāyet:**
Gazel 272
Mısra: **2**

"Çok, oldukça, pek, son derece" anlamında miktar zarfı.

Düşer mi ʿāşıḳa kılmak şikāyet
Cefā vü cevr-ile öldüre ġāyet

9. **ġāyet:**
Gazel 277
Mısra: **1**
"Çok, oldukça, pek, son derece" anlamında miktar zarfı.

Ne ʿışḳa var nihāyet ne ḫōd bu derde ġāyet
ʿIşḳdan sakın dem urma ger idesin şikāyet

10. **ġāyetde:**-*de*
Gazel 336
Mısra: **7**
"Çok, oldukça, pek, son derece" anlamında miktar zarfı.

Sakın ġāyetde tünddür bād-ı ʿişyān
Ki ṭāʿat ḫırmenin itmeye tārāc

11. **ġāyet:**
Gazel 361
Mısra: **1**
"Çok, oldukça, pek, son derece" anlamında miktar zarfı.

Zāhidā yokdur ṭarāvet sözlerüñ ġāyet sovuḫ
Her kelāmuñ ehl-i ḥāle sanasın zehirlü oḫ

12. **ġāyet:**
Gazel 446
Mısra: **6**
"Çok, oldukça, pek, son derece" anlamında miktar zarfı.

Niʿmet-i vaṣla ziyāde katma hicrān milḥini
İdemez kimse taḥammül çünki ġāyet tuzludur

13. **ġāyet:**
Gazel 463
Mısra: **7**
"Çok, oldukça, pek, son derece" anlamında miktar zarfı.

Lebüñ öpdükçe ġāyet mest oldum
Didüm el-ḥaḳ mey-i gülgūna beñzer

14. **ġāyet:**
Gazel 484
Mısra: **3**
"Çok, oldukça, pek, son derece" anlamında miktar zarfı.

Rūz-ı baḫtum tīre vü hicrān şebi ġāyet dırāz
Her kaçan ol meh niḳāb-ı zülfini bir rū çeker

ġāyet de:

1. **ġāyet de:**
Gazel 446
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Oldukça, son derece.

Bu Muḥibbī niçe cāna kıymasun Ferhād-veş
Söze gelse dilberüm ġāyet de şīrīn sözlüdür

ġāyet şedīd:

1. **ġāyet şedīd:**
Gazel 377
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok sert ve asabi olmak.

Evveli ʿışḳuñ egerçi kim mülāyim görinür
Baña sorsunlar Muḥibbī āḫiri ġāyet şedīd

ġāyet yok:

1. **ġāyet yok:**
Gazel 230
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sonu yok.

Bu ʿışḳuñ evveli var āḫirine İrişilmez dinür yok aña ġāyet

ġāyiblik mihri:

1. **ġāyiblik mihri:**--*lik*, --*i*
Gazel 490
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin bilinmezlik güneşi(ulaşılır olmaması).

Yār ġāyiblik mihri rūz u şeb ḫāṭırdadur
Hey ḫaṭā didüm ne ġāyib dāyim ol ḫāṭırdadur

ġayr:

1. **ġayra:**-*a*
Gazel 24
Mısra: **2**
(□□□) i. (Ar. ġayr) Başka bir kimse, başkası, yabancı.

Yārsuz yazı vü tag u bāġ zindāndur baña
Ġayra ger cennet gelürse beytü'l-aḥzāndur baña

2. **ġayra:**-*a*
Gazel 61
Mısra: **3**
(□□□) i. (Ar. ġayr) Başka bir kimse, başkası, yabancı.

Çeke cevr ü cefā āşıḳ idesin luṭf sen ġayra
Aceb var mı bu ẓulma hīç cihānda kimse ḳāyil hā

3. **ġayra:**-*a*
Gazel 272
Mısra: **8**
(□□□) i. (Ar. ġayr) Başka bir kimse, başkası, yabancı.

Düşer dilden dile elbette āḫir İderseñ sırruñı ġayra ḥikāyet

4. **ġayrdan:**-*dan*
Gazel 332
Mısra: **3**
(□□□) i. (Ar. ġayr) Başka bir kimse, başkası, yabancı.

Kıl tevekkül ġayrdan rızḳuñ tevaḳḳuʿ eyleme
Çünki ol Rezzāḳ'dur hīç kullarını komaz aç

5. **ġayra:**-*a*
Gazel 340
Mısra: **2**
(□□□) i. (Ar. ġayr) Başka bir kimse, başkası, yabancı.

Yaradaldan berü hīç komaduñ aç
Beni itme İlāhī ġayra muḥtāc

6. **ġayr-ıla:**--*ıla*
Gazel 371
Mısra: **3**
(□□□) i. (Ar. ġayr) Başka bir kimse, başkası, yabancı.

Ġam baña mūnis yiter ġayr-ıla yok ünsüm benüm
Ben ġam-ıla şādmānam ġam dahı benümle şād

7. **ġayra:**-*a*
Gazel 382

Mısra: **7**
(□□□) i. (Ar. ġayr) Başka bir kimse, başkası, yabancı.

Ġayra inʿām itdi Leylā sıdı Mecnūn kāsesin
Ẓāhiren göstermedi maʿnāda itdi anı yād

8. **ġayra:**-*a*
Gazel 441
Mısra: **5**
(□□□) i. (Ar. ġayr) Başka bir kimse, başkası, yabancı.

Degüldür ġayra dil māyil yöneldüm ḳıbledür kūyuñ
Bi-ḥaḳḳın Kaʿbe-i ʿulyā dimeñ ġayra sücūdum var

9. **ġayra:**-*a*
Gazel 441
Mısra: **6**
(□□□) i. (Ar. ġayr) Başka bir kimse, başkası, yabancı.

Degüldür ġayra dil māyil yöneldüm ḳıbledür kūyuñ
Bi-ḥaḳḳın Kaʿbe-i ʿulyā dimeñ ġayra sücūdum var

ġayra gitmem:

1. **ġayra gitmem:**--*me, --m*
Gazel 107
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cefa ve eziyetin aşığın gönlünden başka yere gitmemesi.

Murġ-ı ġam geldi Muḥibbī eyledi göñlüm vaṭan
Didi gitmem ġayra bu ḫoş āşiyānıdur baña

ġayret:

1. **ġayretüm:**-*üm*
Gazel 477
Mısra: **8**
Gayret, çaba, azim.

Dökmez-idüm ḫūn-ı murdārın rāḳīb-i kāfirüñ
Ruḫların egmiş işitdüm ġayretüm bir dīndür

2. **ġayret:**
Gazel 270
Mısra: **14**
Çaba, azim II dayanma, sabretme.

Muḥibbī ṣabr eyle zecr-i ʿışḳa Gerekdür er olanda çünki ġayret

ġayrı:

1. **ġayrı:**
Gazel 307
Mısra: **6**
(□□□) i. (Ar. ġayr) Başka bir kimse, başkası, yabancı.

Başum-ıla ʿışḳ meydānında zülfüñ oynasun
İtme ġayrı bāzı çün top-ıla çevgāndur ʿabeş

2. **ġayrıdur:**-*dur*
Gazel 478
Mısra: **4**
(□□□) i. (Ar. ġayr) Başka bir kimse, başkası, yabancı.

İy dil-i sevdā-zede zülfinden umma sen vefā
Hey ne kāfirdür sitemden sanma ḳaṣdı ġayrıdur

3. **ġayrıya:**-*ya*
Gazel 488
Mısra: **7**
(□□□) i. (Ar. ġayr) Başka bir kimse, başkası, yabancı.

Ġayrıya kılmaz naẓar ger mihr ü māh olursa da
Çün nigāhı çeşmümüñ ol rūy-ı ferrūḫ-fāladur

4. **ġayrı:**
Gazel 490
Mısra: **3**
(□□□) i. (Ar. ġayr) Başka bir kimse, başkası, yabancı.

ʿĀşıḳ oldur görmeye ẓāhir ü bāṭın ġayrı dōst
Ehl-i ḥāl olan bilür uşbu sözüm ẓāhirdedür

ġayrı gözler rāstī:

1. **ġayrı gözler rāstī:**
Gazel 129
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözlerinin sadece sevgiliyi ve onun olduğu yönü görmesi kastedilmiştir.

Seni gözler rāstī ġayrı yaña kılmaz naẓar
Diseler bu çeşmüme olmaz aceb ḳıble-nümā

ġayrı virmez:

1. **ġayrı virmez:**--*mez*
Gazel 194
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözlerinden artık yaş akmaması kastedilir.

Vādī-i ışḳa düşelden olmışamdur teşne-dil
Gözlerümden ġayrı virmez ger ölem bir kimse āb

ġayrı yirden:

1. **ġayrı yirden:**--*den*
Gazel 328
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başka yer, durum.

Ümīdüm yok tapuñdan ġayrı yirden
Şefāʿatden beni gel itme iḫrāc

ġayruñ:

1. **ġayruñdan:**-*dan*
Gazel 24
Mısra: **5**
Başka kimse, başkası.

Derde dermān ola ġayruñdan ḳabūl itmez göñül
Her ne derd ki gelse senden ayn-ı dermāndur baña

ġazā:

1. **ġazā:**
Gazel 2
Mısra: **10**
Din uğrunda kâfirlerle yapılan mücadele, muhârebe, düşmana kasdetmek. Cenketmek.

Tut elümi ayaga düşdüm gel iy dīn serveri
Eyleyem dīnüñ yolında cān u dil ile ġazā

2. **ġazā:**
Gazel 18
Mısra: **9**
Din uğrunda kâfirlerle yapılan mücadele, muhârebe, düşmana kasdetmek. Cenketmek.

Muḥibbī'nüñ murādıdur
raḳībüñe ġazā kılmak
Anuñ-içun ki gönlinde olur
azm-i serüm peydā

ġazāl-ı vaḥşiyi:

1. **ġazāl-ı vaḥşiyi:**--*y, --i*
Gazel 447
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vaḥşi ceylan (sevgili).

Ṣayd idersem tañ degül ben ol
ġazāl-ı vaḥşiyi
Pīşe-i ʿışḳuñ bu dil çün bir
kagan arslanıdur

ġazāmı:

1. **ġazāmı:**--*m, --ı*
Gazel 340
Mısra: **9**
Din uğrunda kâfirlerle yapılan mücadele, muhârebe, düşmana kasdetmek. Cenketmek.

Mübārek eyle yā Rab bu ġazāmı
Muḥibbī bula furṣat nite Mīhāc

ġazel:

1. **ġazel:**
Gazel 15
Mısra: **9**
Divan şiirinde en önemli ve en çok kullanılan nazım şekli. II Şiir.

Ger lisān-ı ġaybdan gelse
Muḥibbī'den ġazel
Rūḥ-ı Ḥāfıẓ'dan bir istimdāddur
dirler baña

2. **ġazel:**
Gazel 25
Mısra: **9**
Divan şiirinde en önemli ve en çok kullanılan nazım şekli. II Şiir.

Sen bī-vefānuñ yādına didi
Muḥibbī bir ġazel
Laḥdinde ger gūş eyleye taḥsīn
ide Selmān aña

3. **ġazel:**
Gazel 28
Mısra: **1**
Divan şiirinde en önemli ve en çok kullanılan nazım şekli. II Şiir.

Her ġazel kim söyledüm cānā
hikāyetdür saña
Ḳıṣṣa-i derd-i derūnumdan
şikāyetdür saña

4. **ġazeldür:**-*dür*
Gazel 216
Mısra: **7**
Divan şiirinde en önemli ve en çok kullanılan nazım şekli. II Şiir.

Ġazeldür soñı bu mülküñ irişe
çün ecel vaḳti
Sikender Ḫıżr olup mülk-i
cihānda ömr sürdüñ tut

5. **ġazelin:**-*in*
Gazel 278
Mısra: **10**
Divan şiirinde en önemli ve en çok kullanılan nazım şekli. II Şiir.

Ger yoluñ düşer-ise varma tehī
dest ʿAcem'e
Bu Muḥibbī ġazelin Kūm-ıla
Kāşān'a ilet

6. **ġazel:**
Gazel 375
Mısra: **9**
Divan şiirinde en önemli ve en çok kullanılan nazım şekli. II Şiir.

Dir ġazel şīrīn lebüñçün bu
Muḥib
Söyledi ṭūṭī gibi san yidi ḳand

ġazel ṭarzın:

1. **ġazel ṭarzın:**--*ı, --n*
Gazel 245
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ġazel ṭarzında olma.

Ġazel ṭarzın Muḥibbī itdi aḥsen
Ki her beyti anuñ dīvāndur iy
dōst

gāzī:

1. **ġāzi:**
Gazel 404
Mısra: **6**
Savaştan sağ ya da yaralı kurtulan kimse.

Gel beni öldür sevāba gir ko
kanum fikrini

Bu ṭarīḳ-ı ʿışḳdur sen ġāzi ben
olam şehīd

ġāzi ol:

1. **ġāzi ol:**
Gazel 376
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Savaştan, ölmeden dönmek.

Bu ṭarīḳ-i ʿışḳdur luṭf eyle öldür
gel beni
Ġāzi ol sen gir s evāba ben daḥı
olam şehīd

ġāzī olursın:

1. **ġāzī olursın:**--*ur, --sın*
Gazel 402
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk savaşından yaralanarak dönen kişi.

Öldürürseñ kūyuña varan n'ola
ʿāşıḳları
Sen olursın dōstum ġāzī ben
oluram şehīd

geç-:

1. **geçer:**-*(e)r*
Gazel 436
Mısra: **4**
(gelip) geçmek. II ...diye anılmak.

Cān fedādur çeşm-i şūḫuña
senüñ iy dil-firīb
Gönlümi böyle perīşān iden ol
ḳākül geçer

2. **geçmedi:**-*me, -di*
Gazel 110
Mısra: **11**
Bir engeli aşıp ötesine varmak.

Zülf-i şeb-dīzi öñine gerçi kimse
geçmedi
Eşk-i gülgünumla koşsun
vireyim meydān aña

3. **geç:**
Gazel 272
Mısra: **5**
"Vazgeç, bırak" anlamında kullanılan ifade.

Dilā luṭf eyle geç ṭūl-ı emelden
Saña yitmez mi bir loḳma
kifāyet

4. **geç:**
Gazel 323
Mısra: **1**
"Vazgeç, bırak" anlamında kullanılan ifade.

Dilā Mecnūn-ṣıfat ʿüryān oluban pīrehenden geç
Şehīd-i ʿışḳ olmaklık dilersen gel kefenden geç

5. **geç:**
Gazel 323
Mısra: **4**
"Vazgeç, bırak" anlamında kullanılan ifade.

Görüp her serv-i bālāyı gözüñ yaşın revān itme
Gül-i dehrüñ vefāsı yok ṣafā virmez çemenden geç

6. **geç:**
Gazel 323
Mısra: **6**
"Vazgeç, bırak" anlamında kullanılan ifade.

Perī-rūdur anı bildüm ki bakmaz ādemī-zādā
O cān incinmesün dirseñ raḳīb-i Ehremen'den geç

7. **geç:**
Gazel 323
Mısra: **8**
"Vazgeç, bırak" anlamında kullanılan ifade.

Göñül şahbāzına pervāz vir āfāḳı seyr itsün
Bu süflī dāmgehden per açan zāġ u zaġandan geç

8. **geç:**
Gazel 323
Mısra: **10**
"Vazgeç, bırak" anlamında kullanılan ifade.

Dilā aldanma gülzār-ı cihānuñ reng ü būyına
Fenādur āḫiri meyl itme gülden hem dikenden geç

9. **geç:**
Gazel 323
Mısra: **12**
"Vazgeç, bırak" anlamında kullanılan ifade.

Gözüm yaşına beñzer dir-ise maḳṣūduñ iy ḫˇāce
Sefer kıl berre bu sevdā-y-ıla baḥr-i ʿAden'den geç

10. **geç:**
Gazel 323
Mısra: **14**
"Vazgeç, bırak" anlamında kullanılan ifade.

Muḥibbī cāme-i aṭlas geyüp anuñla faḫr itme
Libās-ı müsteʿārīdür bu cān üstinde tenden geç

11. **geç:**
Gazel 333
Mısra: **1**
"Vazgeç, bırak" anlamında kullanılan ifade.

Alup bū çīn-i zülfinden dilā müşg-i Ḫoten'den geç
Görüp gülzār-ı ḥüsninde ḫaṭın ṣaḥn-ı çemenden geç

12. **geç:**
Gazel 333
Mısra: **4**
"Vazgeç, bırak" anlamında kullanılan ifade.

Eger cānāne vaṣlına olursañ cān-ıla ṭālib
Saña bil perde olmışdur hemān terk it bedenden geç

13. **geç:**
Gazel 333
Mısra: **8**
"Vazgeç, bırak" anlamında kullanılan ifade.

Maʿānī baḥrına taldum çıkardum nice gevherler
Küpe olsun kulaguñda takın dürr-i ʿAden'den geç

14. **geç:**
Gazel 333
Mısra: **10**
"Vazgeç, bırak" anlamında kullanılan ifade.

Muḥibbī bāġ-ı ḥüsn içre yiter bir bülbül-i gūyā
Raḳībe virme yol hergiz gel ol zāġ u zaġandan geç

15. **geçen:**-*en*
Gazel 435
Mısra: **8**
.- p ulaçlı eylemlerle hareketin tamamlandığını gösteren yardımcı eylemler oluşturur.

Kaşı yayı ġamze okın gizlü atar sīneme
Baña bu bendi geçen bilsem ki ebrūlar mıdur

geç:

1. **geçem:**-*em*
Gazel 4
Mısra: **11**
(Bir yerden) geçmek, (bir yere) uğramak.

Tuymayup anı geçem diyem ki var mıdur Ṣırāṭ
Yā Resūlü'l-ālemīn baña olursañ rehnümā

2. **geçdi:**-*di*
Gazel 301
Mısra: **7**
(Bir yerden) geçmek, (bir yere) uğramak.

Cihān keyfiyyetinden cümle geçdi
O kim cām-ı lebüñle buldı rāḥat

3. **geçe:**-*e*
Gazel 347
Mısra: **7**
(Bir yerden) geçmek, (bir yere) uğramak.

Ġuṣṣa deryāsını mümkin mi ki bir kişi geçe
Devlet el vire meger keştīler ola aḳdāḥ

4. **geç:**
Gazel 82
Mısra: **7**
(bir şeyden) vazgeçmek, (bir şeye) yüz çevirmek.

Pend ider her dem baña geç dir hevā-yı ışḳdan
Her ne dirse görinür bād-ı hevā zāhid baña

5. **geçer:**-*er*
Gazel 170
Mısra: **7**
(Bir şey) Bir nesnenin bir tarafından girip öbür tarafından çıkmak.

Gelse tīrüñ sīneme geçer o dem itmez ḳarār

Tende cānum gibidür kim gitmege eyler ṣitāb

6. **geçdi:**-*di*
Gazel 280
Mısra: **7**
(Bir şeyin) Etkisi altına girmek.

Sīneme irdükçe tīrüñ geçdi başumdan benüm
Agladugum bu ki kalmaz dilde bir peykān-ı dōst

7. **geçer:**-*er*
Gazel 111
Mısra: **5**
"..... diye, ... şeklinde" anılmak.

Kūhken kūh-ı belā içinde ṣākirdüm geçer
Dest-i ġamda olmadı Mecnūn daḫı hemtā baña

8. **geçer:**-*er*
Gazel 423
Mısra: **1**
"..... diye, ... şeklinde" anılmak.

Ḥüsn-ile ol nāz-perverdüm gül-i aḫmer geçer
Kanumı dökmege līkin ġamzesi ḫançer geçer

9. **geçer:**-*er*
Gazel 423
Mısra: **2**
"..... diye, ... şeklinde" anılmak.

Ḥüsn-ile ol nāz-perverdüm gül-i aḫmer geçer
Kanumı dökmege līkin ġamzesi ḫançer geçer

10. **geçer:**-*er*
Gazel 423
Mısra: **4**
"..... diye, ... şeklinde" anılmak.

Kim ki çeşmi sāġarından nūş ide ḫūn-ı ciger
Devlet-i ʿışḳuñda ol Dārā vü İskender geçer

11. **geçer:**-*er*
Gazel 423
Mısra: **6**
"..... diye, ... şeklinde" anılmak.

Yüksek uçarsa hümā gibi ʿaceb midür nigār
İki yañadan ser-i zülfini bāl ü per geçer

12. **geçer:**-*er*
Gazel 423
Mısra: **8**
"..... diye, ... şeklinde" anılmak.

Gözlerüm yaşı yiñilmez oldı başdan aşdı āh
Rūy-ı zerdüm kalmış ol arada nīlūfer geçer

13. **geçer:**-*er*
Gazel 423
Mısra: **10**
"..... diye, ... şeklinde" anılmak.

Zülfi zencīrin anūnçün dakdı dilber boynuma
Bu Muḥibbī'yi bilür ʿışḳında ṣīr-i ner geçer

14. **geçer:**-*er*
Gazel 497
Mısra: **1**
"..... diye, ... şeklinde" anılmak.

Cevr ider kılmaz vefā ol dilber-i raʿnā geçer
Bī-vefālık resmini kılmakda san dünyā geçer

15. **geçer:**-*er*
Gazel 497
Mısra: **2**
"..... diye, ... şeklinde" anılmak.

Cevr ider kılmaz vefā ol dilber-i raʿnā geçer
Bī-vefālık resmini kılmakda san dünyā geçer

16. **geçer:**-*er*
Gazel 497
Mısra: **4**
"..... diye, ... şeklinde" anılmak.

Gerçi kim Leylā'ya teşbīh eylemişler zülfini
Dir gören Mecnūn'a beñzer göñlüme ṣeydā geçer

17. **geçer:**-*er*
Gazel 497
Mısra: **6**
"..... diye, ... şeklinde" anılmak.

Genc-i ḥüsne aldanup el sunma olursın helāk
Bekler anuñ zülfini her kılı ejderhā geçer

18. **geçer:**-*er*
Gazel 497
Mısra: **8**
"..... diye, ... şeklinde" anılmak.

Şāh-ı ʿışḳam baña Vāmıḳ diseler tañ mı laḳab
Nāzenīnüm ḥüsn ü ḫulḳıyla bugün ʿAẕrā geçer

19. **geçer:**-*er*
Gazel 497
Mısra: **10**
"..... diye, ... şeklinde" anılmak.

Berkdür ʿışḳuñ kemānı iy dil aña urma dest
Bunca yıllar tuncı depretmedi katı ya geçer

20. **geçer:**-*er*
Gazel 497
Mısra: **12**
"..... diye, ... şeklinde" anılmak.

Yüzini göstermiş iken itdi pinhān yine zülf
Beñzer gördi raḳībi ol yüzi kara geçer

21. **geçer:**-*er*
Gazel 497
Mısra: **14**
"..... diye, ... şeklinde" anılmak.

Zāhidā mescidi toldurduñ yine ġavġā ile
Saña nefʿ yok hemān ancak hūy u hā geçer

22. **geçer:**-*er*
Gazel 497
Mısra: **16**
"..... diye, ... şeklinde" anılmak.

Gül yüzi vaṣfını benden işidüp dilber didi
Bu Muḥibbī gülşenümde bülbül-i gūyā geçer

23. **geçer:**-*er*
Gazel 436
Mısra: **8**
(hızlı) geçmesi.

Ger süvār olsa semend-i nāz-ıla ol şehsüvār
Aç gözüñ eyle naẓar yil gibi ol düldül geçer

24. **geç:**
Gazel 323
Mısra: **2**
"Vazgeç, bırak" anlamında kullanılan ifade.

Dilā Mecnūn-ṣıfat ʿüryān oluban pīrehenden geç
Şehīd-i ʿışḳ olmaklık dilersen gel kefenden geç

25. **geç:**
Gazel 333
Mısra: **2**
"Vazgeç, bırak" anlamında kullanılan ifade.

Alup bū çīn-i zülfinden dilā müşg-i Ḫoten'den geç
Görüp gülzār-ı ḥüsninde ḫaṭın ṣaḥn-ı çemenden geç

26. **geçer:**-*er*
Gazel 463
Mısra: **12**
(Zaman için) Akmak, geçmek, gitmek, ilerlemek.

Olup dünyāya māyil cemʿ idenler
Geçer āḫir yire Ḳārūn'a beñzer

geçen ʿömri:

1. **geçen ʿömri:**--*e, --n, --i*
Gazel 233
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaşanılan zaman,ömür.

Şümār eyle geçen ʿömri melūl ol
Yakındur bil ʿadem rāhına ḳurbet

geçenden geç:

1. **geçenden geç:**--*e, --n, --den*
Gazel 333
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bitmiş olan bir şey bitmiştir. Hayatımızda bir şey sona ererse bu bizim gelişimimize hizmet eder. Bu yüzden serbest bırakmak, gitmenize izin vermek ve elde etmiş olduğun bu tecrübeyle ileriye doğru bakmak iyidir (ŞENTÜRK; ARMAĞAN; EYÜBOĞLU).

Şarāb-ı ʿışḳ-ıla mestem eger bir būseñ istersem
Katı dīvānedür göñlüm aña kalma geçenden geç

geçer:

1. **geçer:**--*e, --r*
Gazel 436
Mısra: **1**
Zamanının geçmesi(aşıkların yerini rakiplerin alması bağlamında).

Esse çün bād-ı ḫazān gülşende kalmaz gül geçer
Yirini zāġ u zaġan tutar kamu bülbül geçer

2. **geçer:**--*e, --r*
Gazel 436
Mısra: **2**
Zamanının geçmesi(aşıkların yerini rakiplerin alması bağlamında).

Esse çün bād-ı ḫazān gülşende kalmaz gül geçer
Yirini zāġ u zaġan tutar kamu bülbül geçer

geçer turmaz:

1. **geçer turmaz:**--*e, --r, --maz*
Gazel 491
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bitmek,zamanın geçmesi,tükenmek.

Göñül virme bu dünyāya bilürsin pāyidār olmaz
Geçer turmaz ḳarārı yok sanasın bir eser yildür

gedā:

1. **gedā:**
Gazel 7
Mısra: **4**
Düşkün, dilenci, fakir ve kimsesiz; kul.

Perçemüñ zülfüñ hümā-veş sāye saldı üstüme
Pādişāh-ı ālem oldum çün gedā oldum saña

2. **gedāsısın:**-*sı, -sın*
Gazel 9
Mısra: **9**
Düşkün, dilenci, fakir ve kimsesiz; kul.

Çünki Muḥibbī kūy-ı maḥabbet gedāsısın
Dehr içre tañ mı ger diseler pādişā saña

3. **gedā:**
Gazel 33
Mısra: **12**
Düşkün, dilenci, fakir ve kimsesiz; kul.

Pādişāh olan kurı ġavġā çeker
Ālemüñ ẕevḳın sürer ḳāni gedā

4. **gedā:**
Gazel 70
Mısra: **6**
Düşkün, dilenci, fakir ve kimsesiz; kul.

Bendeñem yārā bilürsin sen dilā
Ḥükm ide mi pādişāha hīç gedā

5. **gedā:**
Gazel 122
Mısra: **4**
Düşkün, dilenci, fakir ve kimsesiz; kul.

Didüm ki sensüz iy ṣanem nedür baña bu derd ü ġam
Didi anuñçün ben şehem kapumda sensin bir gedā

6. **gedā:**
Gazel 123
Mısra: **6**
Düşkün, dilenci, fakir ve kimsesiz; kul.

Vaṣlına anuñ irmek mümkin degül
Şehler ile hem-nişīn olmaz gedā

7. **gedā:**
Gazel 251
Mısra: **10**
Düşkün, dilenci, fakir ve kimsesiz; kul.

Ne şādān ol ne ḫod ġamgīn Muḥibbī ʿālem içinde

Gedā mīr ü cüvān u pīr iderler çün kamu rıḥlet

8. **gedā:**
Gazel 316
Mısra: **10**
Düşkün, dilenci, fakir ve kimsesiz; kul.

Lā dime cevriyle öldürse Muḥibbī seni yār
Hīç revā mıdur gedā eyleye sulṭān-ıla baḥs

9. **gedālardur:**-*lar*, -*dur*
Gazel 483
Mısra: **1**
Düşkün, dilenci, fakir ve kimsesiz; kul.

Ser-i kūyuñ gedāsını gören sanur gedālardur
Velī ger maʿnī yüzinden bakarsa pādişālardur

10. **gedāsını:**-*(s)ı*, -*n*, -*ı*
Gazel 483
Mısra: **1**
Düşkün, dilenci, fakir ve kimsesiz; kul.

Ser-i kūyuñ gedāsını gören sanur gedālardur
Velī ger maʿnī yüzinden bakarsa pādişālardur

11. **gedāsın:**-*sın*
Gazel 14
Mısra: **8**
Dilenci, düşkün. II Köle, kul (Âşık).

Pāyuña gel süreyim yüzüm didüm ol şeh didi
Bir gedāsın sözi küstāḫāne söylersin baña

gedā vü mīr:

1. **gedā vü mīr:**
Gazel 455
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Padişah, yoksul, bey. II Herkes.

Sanma iy dil yaluñuz sen mübtelāsısın anuñ
Bil aña ʿāşıḳ gedā vü mīr ü şeyḫ ü şābdur

gedā-yı ʿışḳ:

1. **gedā-yı ʿışḳ:**
Gazel 251
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk kölesi.

Ẕelīl olup gedā-yı ʿışḳ dünyāda çeke miḥnet
Bekā mülkinde ol sulṭān olup bulur niçe ʿizzet

gedā-yı kūy-ı yār olam:

1. **gedā-yı kūy-ı yār olam:**-*-y*, -*-ı*-*-y*, -*-ı*, -*-a*, -*-m*
Gazel 331
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin semtinin dilencisi olmak.

İsterem olam gedā-yı kūy-ı yār
Gözüme görinmez oldı taḫt u tāc

gedil:

1. **gedildi:**-*di*
Gazel 450
Mısra: **5**
Eksilmek.

Görelden tīġ u çeşmüñi gedildi yüzi şemşīrüñ
Kaşuñ vaṣfın işidelden kemānuñ yayı kayıdur

geh:

1. **geh:**
Gazel 41
Mısra: **1**
"Gâh ... gâh/geh ..." bağlacı. Bazen de, ara sıra da.

Geh ḫayālüñ dilde geh çeşmümde cā
İdeli başumda vardur biñ hevā

2. **geh:**
Gazel 41
Mısra: **1**
"Gâh ... gâh/geh ..." bağlacı. Bazen de, ara sıra da.

Geh ḫayālüñ dilde geh çeşmümde cā
İdeli başumda vardur biñ hevā

3. **geh:**
Gazel 70
Mısra: **1**
"Gâh ... gâh/geh ..." bağlacı. Bazen de, ara sıra da.

Geh ḫayālüñ dilde geh çeşmümde cā
Eylerem başumda var līkin hevā

4. **geh:**
Gazel 70
Mısra: **1**
"Gâh ... gâh/geh ..." bağlacı. Bazen de, ara sıra da.

Geh ḫayālüñ dilde geh çeşmümde cā
Eylerem başumda var līkin hevā

5. **geh:**
Gazel 147
Mısra: **2**
"Gâh ... gâh/geh ..." bağlacı. Bazen de, ara sıra da.

Dest-res bulmış iken yāruñ leb-i mercānın öp
Geh yüzine sür yüzüñ geh dīde-i fettānın öp

6. **geh:**
Gazel 147
Mısra: **2**
"Gâh ... gâh/geh ..." bağlacı. Bazen de, ara sıra da.

Dest-res bulmış iken yāruñ leb-i mercānın öp
Geh yüzine sür yüzüñ geh dīde-i fettānın öp

7. **geh:**
Gazel 498
Mısra: **7**
"Gâh ... gâh/geh ..." bağlacı. Bazen de, ara sıra da.

Perde eyler geh güneş ruḫsārına kāküllerin
Beñzer ol ḫurşīde kim anuñ seḫāb üstindedür

geh gāhī:

1. **geh gāhī:**
Gazel 344
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zaman zaman, bazen.

Gāh nāz u gāh şīve geh cefā gāhī sitem
Dem mi vardur kılmaya ol gözleri mekkār güç

2. **geh gāhī:**
Gazel 453
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zaman zaman, bazen.

Geh niḳāb eyler yüzine zülf-ile gāhī açar
Gice zülfidür bana gündüz de ḥüsni tābıdur

geh geh:

1. **geh geh:**
Gazel 175
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kimi….kimi…. kimi, kâh..kâh... kâh.

Eksük itmez gönderürsin niçe döysün ḫasta dil
Gāh cevr ü geh cefā geh ḫışm u geh nāz ü itāb

2. **geh geh:**
Gazel 147
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazı bazı, ara sıra, arada bir.

Virmiş-iken Ḥaḳ saña bil iy Muḥibbī ḳadrini
Ġabġabını oḫşayup geh geh gül-i ḫandānın öp

geh zinde gāh mürde kıl:

1. **geh zinde gāh mürde kıl:**-- *de, --de*
Gazel 220
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliye hitaben aşığı; ister canlandır,ister öldür denmektedir.

Çün Kabe kūyı yāruñ oldı Muḥibbī menzil
Geh zinde gāh mürde kıl anda sen iḳāmet

gehī:

1. **gehī:**
Gazel 450
Mısra: **3**
"Gâh ... gâh/geh ..." bağlacı. Bazen de, ara sıra da.

Görinen bu felek üzre gehī ḳavs-i ḳuzaḥ sanma
Atar āh okların ʿāşıḳ anuñla katı yayıdur

gehī gehī geh:

1. **gehī gehī geh:**-*i*
Gazel 242
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kimi….kimi..kimi, kâh..kâh….kâh.

Gehī nālān gehī giryān geh eyle sīneñi biryān
Ciger ḫūnābesin bezm-i ġam içre dāyimā nūş it

gel:

1. **gel:**
Gazel 2
Mısra: **9**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Tut elümi ayaga düşdüm gel iy dīn serveri
Eyleyem dīnüñ yolında cān u dil ile ġazā

2. **geldüm:**-*dü, -m*
Gazel 2
Mısra: **12**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Her ne kim itdüm günāhı olmışam ben muterif
Tevbeye geldüm ḳabūl it tevbemi yā Rabbenā

3. **geldi:**-*di*
Gazel 4
Mısra: **6**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Cidd ü cehd-ile nigāra didüm el irmiş midür
Geldi hātifden nidā eydür ki illā mā-saā

4. **gelür:**-*ür*
Gazel 6
Mısra: **3**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Hey ne kāfirdür gelür īmāna sanmañ zülfini
Dem mi vardur ruḫları arż itmeye īmān aña

5. **gelürse:**-*ürse*
Gazel 6
Mısra: **7**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Tīr-i müjgānı gelürse cān virem şükrāne ben
Çün göreliden ya kaşını olmışam ḳurbān aña

6. **gelür:**-*ür*
Gazel 8
Mısra: **8**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Derd-i hicrüñle şehā şöyle enīs oldı göñül
Bu cihānuñ derdleri dermān gelür düpdüz baña

7. **gele:**-*e*
Gazel 11
Mısra: **5**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Korkaram āhı tutup āşıḳlaruñ ḫaṭṭuñ gele
Koya mı ẓulmuñı hīç maẓlūmuñ Allāh'ı saña

8. **gelür:**-*ür*
Gazel 12
Mısra: **6**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Cennet ü ḫavrāyı n'eyler āşıḳ-ı dīdār olan
Yig gelür biñ ravżadan bir gūşe-i vīrān aña

9. **gelüp:**-*üp*
Gazel 13
Mısra: **2**
(Bir kimse veya yer

üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Gün yüzüñ göster didüm āh olmaduñ māyil baña
Kanı ṭāli olmaya zülfüñ gelüp ḫāyil baña

10. **gel:**
Gazel 14
Mısra: **7**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Pāyuña gel süreyim yüzüm didüm ol şeh didi
Bir gedāsın sözi küstāḫāne söylersin baña

11. **gel:**
Gazel 14
Mısra: **13**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Zülfi çevgānına top it başuñı meydāna gel
Çün Muḥibbī kendüñi merdāne söylersin baña

12. **gelüp:**-*üp*
Gazel 21
Mısra: **10**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Bu Muḥibbī vādī-i hicre yöneldi zād içün
Ḫūn-ı dil yiter şarāb iy ġam gelüp aş ol baña

13. **gel:**
Gazel 24
Mısra: **8**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Firḳatiyle gice gündüz teşnedür cān u gönül
Gel benüm şāḫum viṣālüñ şerbetin kandur baña

14. **gelse:**-*se*
Gazel 24
Mısra: **6**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Derde dermān ola ġayruñdan ḳabūl itmez gönül
Her ne derd ki gelse senden aynı dermāndur baña

15. **gelürse:**-*ür, -se*
Gazel 24
Mısra: **2**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Yārsuz yazı vü tag u bāġ zindāndur baña
Ġayra ger cennet gelürse beytü'l-aḥzāndur baña

16. **gel:**
Gazel 25
Mısra: **8**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Çevgān idüp zülfi nigār çün nāz-ıla olsa süvār
Top eyle başuñ gel dilā yolında kıl ġaltān aña

17. **gelmedi:**-*me, -di*
Gazel 26
Mısra: **6**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Viṣāl-i ḥüsnüñi şey-lillāh itdüm
Dilüñden gelmedi bir söz meger

18. **geldüm:**-*dü, -m*
Gazel 29
Mısra: **12**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Cürm ü işyānum burundur gerçi ḥadden sır vire
Sen şefāat kānısın geldüm saña şefḳat uma

19. **gelmez:**-*mez*
Gazel 48
Mısra: **4**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ṣoḥbetine zahid ile vāiẓüñ aldanma kim
Gelmez anlardan riyā ehli-durur illā riyā

20. **gelür:**-*ür*
Gazel 55
Mısra: **9**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Eksük olmaz derd ü ġam miḥnet belā her dem gelür
Sanmañuz kim tekye-i gönlüm benüm tenhā ola

21. **gel:**
Gazel 59
Mısra: **3**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Nimet-i dünyāya gel olma ḫarīṣ
İdiserdür seni āḫir imtilā

22. **gel:**
Gazel 60
Mısra: **3**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Zekāt-ı ḥüsnüñi kāmil olup dur gel edā eyle
Yüzüñden burḳaı keşf it ki var kapuñda sāyilhā

23. **gelür:**-*ür*
Gazel 62
Mısra: **8**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Nimet-i cevr ü cefānuñ leẕẕetin āşıḳ bilür
Şehd ü şekkerden gelür aña leẕīẕ ü müştehā

24. **gelse:**-*se*
Gazel 63
Mısra: **3**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya

sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Her ne söz ki leblerüñden gelse bir gevherdür ol
Kim-durur aña bahā bulan ki oldur bī-bahā

25. **gelse:**-*se*
Gazel 64
Mısra: **9**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Çeşmesār-ı çeşmüme gelse olur ānī nihān
Ya melekdür ya perīdür dimezem insān aña

26. **gelüp:**-*üp*
Gazel 64
Mısra: **3**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Kaşı yayından gelüp togrılsa tīr-i ġamzesi
Cān u dilden eyleyem bu sīnemi kalkan aña

27. **gel:**
Gazel 67
Mısra: **3**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Nimet-i dünyāya gel olma ḫarīş İdiserdür seni āḫir imtilā

28. **gelüp:**-*üp*
Gazel 68
Mısra: **5**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

El uzatdı gelüp gūşuña zülfüñ
Sakınsun bāġ-ı ḥüsne komasun pā

29. **gelse:**-*se*
Gazel 72
Mısra: **3**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Bār-ı ġadan aglamaz dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

30. **gel:**
Gazel 74
Mısra: **13**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Tīġuñ alup gel Muḥibbī sīnesini eyle çāk
Kıl naẓar aña maḥabbetden tolı gör mihr ola

31. **gel:**
Gazel 76
Mısra: **8**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ser-i kūyuñda dil-ḫaste yatur bir derdmendüñdür
Ṭabībā lal-i nābuñdan aña eyle gel em peydā

32. **gelür:**-*ür*
Gazel 78
Mısra: **2**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Cān nedür ışḳuñ yolında virmeyem cānı saña
Cānuma minnet gelür ger terk idem anı saña

33. **gelür:**-*ür*
Gazel 84
Mısra: **8**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Rūz-ı hicrüñde görenler beni tenhā sanmasun
Ġuṣṣa ġam durmaz gelür her biri mihmāndur baña

34. **gel:**
Gazel 90
Mısra: **5**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Tāze gülsin gül gibi gel bülbül āhından sakın
Ḫayr kılmaz dōstum āh-ı sehergāhum saña

35. **gel:**
Gazel 96
Mısra: **5**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Çünki raḥmuñ yok nigārā bāri gel öldür beni
Bu dil-i bī-çārenüñ ḥālini eyle bir yaña

36. **geldi:**-*di*
Gazel 97
Mısra: **12**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Āṣiyānın özledi cān murġı ḫoş pervāz idüp
Cennet ehliydi bu dünyā geldi çün zindān aña

37. **gel:**
Gazel 103
Mısra: **7**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Gel temāşā eyle cānā yine göñlüm ḫānesin
Ḫūn-ıla mersūm bir ṭāḳ-ı muḳarnesdür baña

38. **gel:**
Gazel 104
Mısra: **8**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Işḳ ehli zāhidā eyler melāmet iḫtiyār
Dem-be-dem arż eyleme gel ār-ıla nāmūs aña

39. **gelürse:**-*ürse*
Gazel 112
Mısra: **9**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Yāruñ cefā vü cevri gelürse Muḥibbī'ye
Olur feraḥ zīra görinmez aña balā

40. **gelürse:**-*ür, -se*
Gazel 138
Mısra: **5**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Tañ degül her dem gelürse derd ü miḥnet cānına
Sevdügi çünkim anuñ bir bī-vefā cānān ola

41. **gel:**
Gazel 146
Mısra: **10**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Yār vaṣlın vade kılmışdur Muḥibbī ḫastaya
İy ecel bir dem taḥammül eyle gel itme ṣitāb

42. **gel:**
Gazel 163
Mısra: **9**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Çünki ḫayruñ yok Muḥibbī bāri gel ṣerden sakın
Ger bu sözüm tutmayasın yig olur senden devāb

43. **geldi:**-+*di*
Gazel 163
Mısra: **7**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ḫˇāba vardum nāgehān luṭf-ıla geldi didi yār
Bu ne ġafletdür uyan üstüñe togdı āfıtāb

44. **gelmemişdür:**-*me, -miş, -dür*
Gazel 168
Mısra: **7**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Gelmemişdür saña beñzer bir daḫı bu āleme
Konmamışdur zīrā hīç bir kimsene ebṭaḥī laḳab

45. **gel:**
Gazel 175
Mısra: **10**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

İy Muḥibbī ẓāhir eyler kendüzin kandaysa ışḳ
Saklayayım dime virme kendüzüñe gel aẕāb

46. **gelüp:**-*üp*
Gazel 177
Mısra: **10**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

İy Muḥibbī çāre yok bīmār-ı ışḳa bilmiş ol
Tutmasun nabżuñ gelüp yok yire bī-çāre ṭabīb

47. **gelse:**-*se*
Gazel 180
Mısra: **13**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Bulurdı ger vefā gelse cihāndan Sikender Ḫusrev ü Cemşīd ü Dārāb

48. **gel:**
Gazel 193
Mısra: **8**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Bir dem ārām eyle iy dilber gelüp ömrüm gibi
Öldürüp ben ḫastayı gel gitmege itme ṣitāb

49. **gel:**
Gazel 193
Mısra: **9**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Göñlümüñ vīrānesin gel rūşen it māhum benüm
Gicelerde şem olur vīrāneye çün māhitāb

50. **gelse:**-*se*
Gazel 193
Mısra: **11**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ṣādīye ṣād olma iy dil gelse ġam hem mużṭarib
Çün bilürsin kāyināt içinde vardur inḳılāb

51. **gelüp:**-*üp*
Gazel 193
Mısra: **7**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Bir dem ārām eyle iy dilber gelüp ömrüm gibi
Öldürüp ben ḫastayı gel gitmege itme ṣitāb

52. **gelür:**-*ür*
Gazel 195
Mısra: **8**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Didi cefā vü cevrüm-ile yine niçesin
Didüm baña o mihr gelür gördüm anı köp

53. **gelüñ:**-*üñ*
Gazel 201
Mısra: **7**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ḫāne-i dilde gelüñ iyş idelüm
Dil kebāb oldı vü göz yaşı şarāb

54. **gelen:**-*en*
Gazel 206
Mısra: **2**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya

sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Gerek āşıḳ olana ḥüzn-i Yaḳūb
Gelen cevr ü cefāya ṣabr-ı Eyyūb

55. **gel:**
Gazel 207
Mısra: **3**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ḫaymedür ṣaḥrā-yı dilde gözlerüm gel kıl nüzūl
Eyledüm ol ḥaymeye kirpüklerümden de ṭınāb

56. **geldi:**-*di*
Gazel 207
Mısra: **13**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

İy Muḥibbī çünki mihmān oldı geldi derd ü ġam
Gözlerüñ yaşın şarāb u bagruñı eyle kebāb

57. **gel:**
Gazel 214
Mısra: **18**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Şek nīst ki ser-fitne-i ḫūbān-ı cihānsın
Gel ḳāmet ü reftār-ı belāyı dil ü cān it

58. **gelür:**-*ür*
Gazel 219
Mısra: **5**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ḫānemüz ġamla müşerrefdür gelür derd ü belā
Luṭf u ḳahrı bir-durur biz olmışuz derbān-ı dōst

59. **gel:**
Gazel 241
Mısra: **2**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ādemīlik eyle kaçma iñen iy perī-ṣıfat
Ehl-i dilüz gel eyle bizümle muṣāḥabet

60. **gel:**
Gazel 241
Mısra: **8**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ol serv ayagına yine iy dīde merdümi
Yaşuñ revāne olmaga gel eyle terbiyet

61. **gel:**
Gazel 250
Mısra: **7**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Eger yanuñda suç-ısa gel öldür
Gözüm gördi göñül sevdi nihāyet

62. **gel:**
Gazel 251
Mısra: **4**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Saña yitmez mi bir jende sarıl aña ḥayātuñda
Ölince tā anı ḫoş gör gel itme kimseye minnet

63. **gelüp:**-*üp*
Gazel 255
Mısra: **12**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Yagmaya virdi küllī dil mülkini Muḥibbī
Ġam leşkeri gelüp āh eyledi anı ġāret

64. **gel:**
Gazel 278
Mısra: **1**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Rehber ol baña ṣabā gel der-i cānāna ilet
Yaʿnī cān bülbülini tāze gülistāna ilet

65. **gel:**
Gazel 279
Mısra: **5**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Terk eyle ḳalender gibi gel uşbu cihānı
Geldi niçe İskender ü gitdi niçe dārāt

66. **gel:**
Gazel 279
Mısra: **7**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ferzende idüp baglama dil gel bu cihāna
Bir baydaḳ-ıla āḫir ider seni ol māt

67. **gel:**
Gazel 279
Mısra: **9**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Yaşına Muḥibbī kuluñuñ gel naẓar eyle
Bir ḳaṭre-durur nisbet aña Nīl ü eger Şāt

68. **gel:**
Gazel 285
Mısra: **6**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Dil-ḫaste yatur derd-ile bilmez deva aña
İy dil ṭabīb[i] eyle kerem gel iʿādet it

69. **gelüp:**-*üp*
Gazel 285
Mısra: **10**
(Bir kimse veya yer

üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

ʿIşḳıyla Muḥīb oldugına mubtelā-yı ʿışḳ
İy dīde-i eşk āh-ıla gelüp şehādet it

70. **gel:**
Gazel 290
Mısra: **7**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Gel beni öldür baña yigdür bu dirlikden ölüm
Çün raḳīb-i rū-siyāhı maḥrem itdüñ ʿāḳıbet

71. **gel:**
Gazel 299
Mısra: **7**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Dil düzdini ʿadl eyleyüben zülfüñe gel as
Boynuña senüñ düşmeye hergiz güneh-i dōst

72. **gel:**
Gazel 310
Mısra: **7**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Şehd-i vaṣluñ var-iken gel sunma hicrüñ zehrini
Derdmendem kıl benüm derdüme dermān el-ġıyāṣ

73. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 310
Mısra: **3**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Serv gibi bāġda reftāra geldüñ nāz-ıla
Eyledüñ bu gözlerüm yaşın firāvān el-ġıyāṣ

74. **gel:**
Gazel 315
Mısra: **16**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ḫasta-i ʿışḳdur Muḥibbī bildük aña çāre yok
Bāri itme gel ṭabībā bir ser-i bīmār baḥṣ

75. **gelüp:**-*üp*
Gazel 320
Mısra: **7**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Bir güzel yokdur gelüp ola muḳābil ḥüsnüñe
Eylemek encüm ne lāyıḳ māh-ı tābān-ıla baḥṣ

76. **gel:**
Gazel 328
Mısra: **8**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ümīdüm yok tapuñdan ġayrı yirden
Şefāʿatden beni gel itme iḫrāc

77. **gel:**
Gazel 329
Mısra: **1**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Sīneme tīrüñle cānā gel bugün bir kapu aç
Ol kapudan pādişāhum alasın cānı ḫarāc

78. **gel:**
Gazel 332
Mısra: **1**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Zülfüñi keşf it nigārā gel ḫabībüm yüzüñ aç
Dehri tā kılsun münevver ʿālemi tutsun sirāc

79. **gel:**
Gazel 333
Mısra: **10**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Muḥibbī bāġ-ı ḥüsn içre yiter bir bülbül-i gūyā
Raḳībe virme yol hergiz gel ol zāġ u zaġandan geç

80. **gel:**
Gazel 347
Mısra: **5**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Yüri ṭaʿn eyleme zāhid mey içen ʿāṣıḳa gel
ʿAvn-i Ḫaḳ olmayıcak assı mıdur zühd ü ṣalāḥ

81. **gelür:**-*ür*
Gazel 354
Mısra: **7**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ögrendi cevr ü cefāsı nigāruñ baña gelür
Cevr ü vefā vü miḥnet ile her ġamı feraḥ

82. **gel:**
Gazel 357
Mısra: **5**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Çün fenādur āḫiri gel bāde tut iy pīr-i merd
Bir-durur eski sifāl ola vü yā gevher ḳadeḥ

83. **gel:**
Gazel 364
Mısra: **5**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Yazma raḳīb adını gel sehv-ile sakın
Başdan ayaga yoḫsa olısar kitāb-ı telḫ

84. **gel:**
Gazel 369

Mısra: **3**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Mūr gibi pāy-māl itdürme gel miskīnleri
Salṭānat geçer Süleymān daḫı olsañ hem çü bād

85. **gel:**
Gazel 376
Mısra: **5**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Bu ṭarīḳ-i ʿışḳdur luṭf eyle öldür gel beni
Ġāzi ol sen gir s evāba ben daḫı olam şehīd

86. **gel:**
Gazel 376
Mısra: **13**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Saḳiyā gel sun Muḥibbī'ye şarābuñ tāzesin
Ḥaḳ dimişler leẕẕeti artukdur evlānuñ cedīd

87. **gel:**
Gazel 378
Mısra: **10**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

İy ṭabīb-i dil iriş ḥālüm mükedder olmadan
Bu Muḥibbī'nüñ gel it derdine dermānum meded

88. **gel:**
Gazel 386
Mısra: **10**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Pādişāhā ṣıdḳ u iḫlāṣum saña maʿlūm iken
Dergehüñden bu Muḥibbī kuluñı gel kılma red

89. **gelmez:**-*mez*
Gazel 389
Mısra: **8**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Sāʾilem geldüm kapuña senden iḥsān isterem
Olasın kān-ı kerem gelmez kerīmden lafẓ-ı red

90. **gel:**
Gazel 395
Mısra: **9**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Bu Muḥibbī'nüñ ele al göñlini şād eyle gel
Birine biñ virilür olsa faḳīrüñ göñli şād

91. **gel:**
Gazel 401
Mısra: **8**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Niçe bir cevr-ile zecrüñe döye bu ḫasta dil
Gel s evāba gir bugün kılgıl beni ḳurbān-ı ʿiyd

92. **gel:**
Gazel 404
Mısra: **5**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Gel beni öldür sevāba gir ko kanum fikrini
Bu ṭarīḳ-ı ʿışḳdur sen ġāzi ben olam şehīd

93. **gel:**
Gazel 407
Mısra: **6**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Feyż uma-geldi yine pīr-i muġān dergehine
Eyle iy muġbeçe gel bu dil-i ġamḫāra meded

94. **gelse:**-*se*
Gazel 409
Mısra: **3**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Her ne deñlü gelse cevr-ile cefāya ṣabr kıl
Bu ḫarāb illerde çün hīç olmamışdur kimse şād

95. **gelüp:**-*üp*
Gazel 410
Mısra: **7**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Gelüp alurdı ders-i ʿışḳı benden
Kalaydı bu deme Mecnūn u Ferhād

96. **gel:**
Gazel 417
Mısra: **4**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Naḳd-i cān-ıla metāʿ-ı vaṣluña oldum ḫarīd
Gel ḳabūl it çünki yokdur cān-ıla serden leẕīẕ

97. **gel:**
Gazel 418
Mısra: **9**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Jeng-i ẓulmetden Muḥibbī pāk kıl gel ḳalbüñi
Rūz-ı rūşen var-iken kimse duman görmez leẕīẕ

98. **gel:**
Gazel 424
Mısra: **3**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Münkir olma sūz-ı āh-ı ʿāşıḳa gel vāʿiẓā
Korkaram bir şemmesi mescid ile minber yakar

99. **gelüp:**-*üp*
Gazel 426
Mısra: **9**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ol ṭabīb-i cān gelüp sormaz Muḥibbī ḫastayı
Yoḫsa aña cevr ü ẓulm itmek ezelden ḫū mıdur

100. **gel:**
Gazel 438
Mısra: **10**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Öpebilseñ destini başuñda ol devlet mi var
İy Muḥibbī gel ʿicāzet var mı bir pā-būsa sor

101. **gelse:**-*se*
Gazel 441
Mısra: **2**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Benüm sevdā-yı zülfüñle şehā başumda sūdum var
Eger cevr ü eger mihrüñ ne kim gelse sürūdum var

102. **geldükçe:**-*dükçe*
Gazel 442
Mısra: **16**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Uşanur sanma Muḥibbī tīr-i ġamzeñden şehā
Sīne-i mecrūḥına geldükçe merhemler gelür

103. **gelüpdür:**-*üp, -dür*
Gazel 442
Mısra: **10**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

İrmedi bir kimse hergiz bu cihānuñ ġavrına
Niçe ʿālimler gelüpdür niçe aʿlemler gelür

104. **gelür:**-*ür*
Gazel 442
Mısra: **12**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Vuṣlat eyyāmına kim irişdi bilsün ḳadrini
Ġaflet idüp sanmasun bir daḫı bu demler gelür

105. **gelür:**-*ür*
Gazel 442
Mısra: **16**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Uşanur sanma Muḥibbī tīr-i ġamzeñden şehā
Sīne-i mecrūḥına geldükçe merhemler gelür

106. **gel:**
Gazel 446
Mısra: **3**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Gel ḥaḳīḳī ʿışḳı ögren şemʿ-ile pervāneden
Bülbülüñ ʿışḳı mecāzīdür ü hem çok sözlüdür

107. **gelüp:**-*üp*
Gazel 456
Mısra: **7**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Esb-i nāz-ıla gelüp ü yār beni öldüre ger
Baña devlet bu serüm ḥalḳa-i fitrāke çıkar

108. **gel:**
Gazel 462
Mısra: **7**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

İy gözüm meh-rūları gördükde gel kılma naẓar
İḫtiyārı gider elden bu dil-i maḥzūn akar

109. **gelür:**-*ür*
Gazel 467
Mısra: **1**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Her kaçan fikrümüz ol kākül-i müşgīne gelür
Elem ü derd ü belā bu dil-i miskīne gelür

110. **gelür:**-*ür*
Gazel 467
Mısra: **2**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Her kaçan fikrümüz ol kākül-i müşgīne gelür
Elem ü derd ü belā bu dil-i miskīne gelür

111. **gelür:**-*ür*
Gazel 467
Mısra: **4**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Seyl-i eşkümle eşer itmedi āhum yili āh
Bunca yıldur tokınur ol dil-i sengīne gelür

112. **gel:**
Gazel 474
Mısra: **12**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

İy ṭabīb-i dil lebüñden bu Muḥibbī ḫastaya
Ölmeden disem aña gel eyle tīmār incinür

113. **gel:**
Gazel 475
Mısra: **9**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Gel iy ṭabīb çek elüñi girme zaḥmete
Ölmekden özge ʿāṣıḳa sanma devā olur

114. **gelse:**-*se*
Gazel 481
Mısra: **7**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Her kaçan gelse belā vü derd ü ġam kāşāneme
Mā-ḥażar bagrum kebāb çeşmüm tolu peymānedür

115. **gelse:**-*se*
Gazel 482
Mısra: **8**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Virür mi dār-ı dünyāya göñül fi'l-cümle ʿaḳl issi
Görürken gelse bir şādī anuñ ardınca biñ ġamdur

116. **gelür:**-*ür*
Gazel 482
Mısra: **6**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Düşüp miḥnet bucagına beni siz sanmañuz tenhā
Belā eksük degül bir dem gelür ġam daḫı maḥremdür

117. **gelür:**-*ür*
Gazel 500
Mısra: **6**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

İtlerinden āsitānında beni ʿaddeylemiş
Şāh olandan kullara dāyim ʿināyetler gelür

118. **gelür:**-*ür*
Gazel 500
Mısra: **10**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Çeşm-i cellādını gördükde hemān ditrer yürek
Tīġını elde görüp cāna mehābetler gelür

gel-:

1. **gelmez:**-*mez*
Gazel 4
Mısra: **8**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Gerçi dünyā ḫalḳı māyil dürlü dürlü nimete
Baña gelmez ḫūn-ı dilden özgeye hīç iştihā

2. **gelse:**-*se*
Gazel 15
Mısra: **9**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ger lisān-ı ġaybdan gelse Muḥibbī'den ġazel
Rūḥ-ı Ḥāfıẓ'dan bir istimdāddur dirler baña

3. **geldügince:**-*düg, -ince*
Gazel 53
Mısra: **10**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Leylī saçuñ hevāsı ile bu Muḥibbī'nüñ
Gün geldügince derd-ile ḥāli ācīb ola

4. **gelmege:**-*mek, -e*
Gazel 97
Mısra: **3**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Bir yire gitdi ki gelmege yine imkānı yok
Bir iki gün olmış imiş bilmedüm mihmān aña

5. **gelmedin:**-*me, -din*
Gazel 139
Mısra: **8**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Her kaçan ḳaṣd eyleseñ sīnemde baġrum delmege
Tīr-i ġamzeñ gelmedin cānum çıkar karşu saña

6. **gelince:**-*ince*
Gazel 184
Mısra: **7**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ben maḥkeme-i ışḳa ḳażā ile gelince
Ferhād baña muḥżır u Mecnūn ola nāyib

7. **gelse:**-*se*
Gazel 200
Mısra: **1**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Leşker-i ġam gelse kılsa bu göñül mülkin ḫarāb
Def kılmaz anı bir vech-ile illā kim şarāb

8. **gelse:**-*se*
Gazel 203
Mısra: **1**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Nūr ogurlar yüzüñe gelse muḳābil āfitāb
Nite kim alur şuā ı şemsden de māhitāb

9. **gelse:**-*se*
Gazel 213
Mısra: **1**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Leşker-i ġam gelse kılmaga bu dil mülkin ḫarāb
Def kılmaz anı hīç bir vech ile illā şarāb

10. **gelür:**-*ür*
Gazel 219
Mısra: **7**
(Bir kimse veya yer

üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Kabe'dür kūyı gelür ḥaccācdur āşıḳları
Her birinüñ ḳaṣdı budur kim ola ḳurbān-ı dōst

11. **gel:**
Gazel 224
Mısra: **6**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Niçeye degin saklayasın cānı ẕeḳanda
Gel ḫayra girüp kurtar aña zülfüñi dār it

12. **gele:**-*e*
Gazel 226
Mısra: **13**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ola ki gele pā koya ol yār-ı cefā-ḫū
Rāhında Muḥibbī yüzüñi yüri türāb it

13. **gel:**
Gazel 232
Mısra: **9**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Vaṣl el virmez Muḥibbī gel ḫayāle ḳāniʿ ol
Bir niçe gün iñle dil derdüñe dermān oldı tut

14. **gelse:**-*se*
Gazel 234
Mısra: **7**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Yüz çevürme gelse derd ü miḥnet ü ḳahr u elem
Her ne kim gökden inerse yir gibi haẕm eyle yut

15. **gelelden:**- *el(i), -den*
Gazel 255
Mısra: **5**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ġamzeñ okı gelelden sanma cerāḥat oldı
Buldı murādını dil cān oldı daḫı rāḥat

16. **gel:**
Gazel 260
Mısra: **6**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ben duʿā-yı devletüñi eylerem her ṣubḥ u ṣām
Umaram ola ḳabūl gel ṣubḥ-ıla ṣāmum ilet

17. **geldi:**-*di*
Gazel 269
Mısra: **8**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ṣuʿle virdi metn-i ḥüsnüñde senüñ Nūr āyeti
Geldi ḫaṭṭūñ yazdı tefsīr eyledi anı dürüst

18. **gel:**
Gazel 270
Mısra: **10**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Nigāruñ ḳaṣrına āhuñ kemendin Atuban çıkmaga gel eyle himmet

19. **gel:**
Gazel 284
Mısra: **1**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

İy şāh-ı ḥüsün ʿāşıḳuñam gel ʿadālet it
Yaʿnī vefā vü mihrüñi göster ḥimāyet it

20. **geldi:**-*di*
Gazel 298
Mısra: **9**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Āsitānuña Muḥibbī geldi vaṣluñ isteyü
Var mı bir meẕhebde kim redd ide mihmānı dürüst

21. **gele:**--
Gazel 308
Mısra: **4**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Pehlevānam ʿaṣrda tīġ-ı zebānumla bugün
Kim gele meydānuma itmeye bir miḳdār baḫs

22. **gelüp:**-*üp*
Gazel 318
Mısra: **8**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

İstedükçe tāze tāze baña gevherler virür
Eylesün kimdür gelüp göñlüm gibi kān-ıla baḫs

23. **geldi:**-*di*
Gazel 356
Mısra: **10**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Mecnūn çıkardı gerçi ki ʿışḳ minnetini ezel
Geldi Muḥibbī yazdı aña niçe biñ şürūḥ

24. **gelür:**-*ür*
Gazel 442
Mısra: **6**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Leylī-i zülfüñ görüp olsam ne tañ mecnūn-ı ʿışḳ
ʿĀleme dīvānelerle niçe sersemler gelür

25. **gelür:**-*ür*
Gazel 442

Mısra: **10**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

İrmedi bir kimse hergiz bu cihānuñ ġavrına
Niçe ʿālimler gelüpdür niçe aʿlemler gelür

26. **gelmez-ise:**-*mez-ise*
Gazel 458
Mısra: **3**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ger kenāra gelmez-ise çāre ne ol serv-ḳad
Ḳāniʿem dāyim ḫayāl-i ḳaddi āġūşumdadur

27. **gelür:**-*ür*
Gazel 467
Mısra: **8**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ne ḳadar ġuṣṣam ola laʿl-i lebin yād idicek
Ġam kalur mı ki kelām ol leb-i şīrīne gelür

28. **gelmez:**-*mez*
Gazel 469
Mısra: **10**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Eşküm Muḥibbī gülşene döndürdi sīnemi
Gelmez nigār görmege yabana seyr ider

29. **gelür:**-*ür*
Gazel 486
Mısra: **7**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ger ṣadā itseñ gelür kūhsārdan āvāzeler
Kūh-ken çekdügi bārı sanmañuz Hāmūn çeker

30. **gelür:**-*ür*
Gazel 500
Mısra: **4**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Gözlerüm yaşı benüm cū oldı akdı nāgehān
Şöyle beñzer gülşene ol serv-ḳāmetler gelür

31. **gelür:**-*ür*
Gazel 500
Mısra: **14**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

İy Muḥibbī aç gözüñ dünyāya bakup ʿibret al
Dürlü dürlü gösterür naḳş u ʿalāmetler gelür

gel aglama:

1. **gel aglama:**--*ma*
Gazel 307
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) ağlamamanın mümkün olmadığı kastedilmektedir.

Sebze ḫaṭṭını görüp iy gözlerüm gel aglama
Gülşen içre her kaçan çok olsa bārāndur ʿabeş

gel beni öldür:

1. **gel beni öldür:**-+*i, --dür*
Gazel 151
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgili tarafından öldürülmek istenmesi.

Gel beni öldür irişem tā viṣālüñ bāġına
Ben murāduma irem hem bulasın tā sen evāb

gel berü:

1. **gel berü:**
Gazel 284
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yakınlaşmak.

İster göñül kūy-ı ḫarābāta şāh ola
İy pīr-i deyr gel berü sen daḫı himmet it

gel daḫı:

1. **gel daḫı:**
Gazel 430
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Artık gel.

Ġarḳ itdi gözyaşıyla Muḥibbī bu ʿālemi
İy dīde daḫı gel kerem it dökme mā yiter

gel itme:

1. **gel itme:**--*me*
Gazel 397
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir davranış karşısında yapma anlamında kullanılan bir söz.

İtme dirīġ cān-ıla başuñ Muḥibbī gel
Tā ki saña merd diyeler cümle ehl-i cūd

gel şitāb itme:

1. **gel şitāb itme:**--*me*
Gazel 150
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) ecele hitaben;gelmek için acele etme denmektedir.

Bu Muḥibbī yār vaṣlın istedi ferdā didi
İy ecel bir dem taḥammül eyle gel itme şitāb

gel!:

1. **gel:**
Gazel 21
Mısra: **4**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Āşıḳ iseñ bir gül-i ranāya sen de andelīb
Okıyalum ders-i ışḳı gel sabaḳdaş ol baña

2. **gel:**
Gazel 49
Mısra: **7**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Bezm-i ġamda gel uyandur iy dil āhuñ şemini
Ālemi rūşen kılur ḥācet degül meşal saña

3. **gel:**
Gazel 235
Mısra: **8**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Ṣanʿat-ı ʿışḳuñ egerçi öñi āsān görinür
Soñı müşkildür aña urma dilā gel sen dest

4. **gel:**
Gazel 309
Mısra: **2**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

İtmez çü vefā kimseye bu ʿālem-i muḥdeṡ
Meyl itme aña gel aduñı kılma müʾenneṡ

5. **gel:**
Gazel 323
Mısra: **2**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Dilā Mecnūn-ṣıfat ʿüryān oluban pīrehenden geç
Şehīd-i ʿışḳ olmaklık dilersen gel kefenden geç

6. **gel:**
Gazel 461
Mısra: **9**
(Bir kimse veya yer üzerinde) Belli bir durum veya sıfatın etkisi görünür, hissedilir olmak.

Gel isteme Muḥibbī benüm ʿışḳuma güvāh
Ruḫsār-ı zerdüm-ile sirişküm nişānedür

geldi ki:

1. **geldi ki:**--*di*
Gazel 407
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yan bakış oklarının aşığa isabet etmesi kastedilmektedir.

Ġamzeler geldi ki tārāc ide dil kişverini
İdiser anı ḫarāb ol gözi mekkāre meded

geldügince:

1. **geldügince:**-*düg, -ince*
Gazel 70
Mısra: **8**
Geldiği zaman.

Ya kaşuñdan tīr gönder sīneme
Geldügince diyem aña merḥabā

gelen:

1. **gelen:**
Gazel 28
Mısra: **8**
Doğan, hasıl olan (şey).

Zülfini añduñ perīşān-ḫāṭır olduñ iy göñül
Ḫaṭṭı fikrinden gelen dāyim melāmetdür saña

2. **gelen:**-*en*
Gazel 81
Mısra: **8**
Bahşedilen,ihsan edilen.

Eyleseñ gāhī vefā gāhī dönüp cevr ü cefā
Dōstum senden gelen cümle berāberdür baña

gelmez:

1. **gelmez:**-*mez*
Gazel 57
Mısra: **8**
Bulunmaz.

Eylese cevr ü cefā ẓulm u sitem
Āfiyetdür gelmez ol baña belā

gelür:

1. **gelür:**--*ür*
Gazel 442
Mısra: **14**
Gelmek.

Āsiyā-veş çarḫ nevbetle ögidür herkesi
Raḥmeti yok birine gör niçe ādemler gelür

genc:

1. **gencini:**-*i, -n, -i*
Gazel 291
Mısra: **8**
Hazine II güzellik; kabiliyet.

Bir avuç toprag-ıla ancak olur renc ḫāṣıluñ
Cümle ʿālem gencini saña müyesser boldı tut

2. **genc:**
Gazel 326
Mısra: **6**
Hazine II güzellik; kabiliyet.

Viṣāle saʿy kıl virmek Ḫudā'nuñ
Ki saʿy-ile olur ekṡer ʿayān genc

3. **genc:**
Gazel 343
Mısra: **1**
Hazine II güzellik; kabiliyet.

Ṭaleb kılmaz bu cān-ı nātüvān genc
Baña mihrüñ yiter iy dilsitān genc

4. **genc:**
Gazel 343
Mısra: **2**
Hazine II güzellik; kabiliyet.

Ṭaleb kılmaz bu cān-ı nātüvān genc
Baña mihrüñ yiter iy dilsitān genc

5. **genc:**
Gazel 343
Mısra: **8**
Hazine II güzellik; kabiliyet.

Gözüm yaşı benüm dürdānelerdür
Bu çeşmümdür ṣadef eyler ʿayān genc

6. **genc:**
Gazel 343
Mısra: **10**
Hazine II güzellik; kabiliyet.

Muḥibbī sakla ʿışḳı müddeʿīden
Ki ḫoşdur dāyimā olmak nihān genc

genc bī-nişān olur:

1. **genc bī-nişān olur:**--*ur*
Gazel 326
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) asıl hazinelerin saklı,aşikar olmadığı kastedilmektedir.

Ezelden olmag ʿādetdür nihān genc
Nişānın sorma olur bī-nişān genc

genc-durur ḫüsnüñi sakla:

1. **genc-durur ḫüsnüñi sakla:**--*ur, --ü, --n, --i*
Gazel 266
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliye hitaben;güzellik hazineni sakla denilmektedir.

Olmasun ʿayān genc-durur ḫüsnüñi sakla
Siḥr-ile ṭılısm eyleyüben zülfüñi mār it

genc-i bī-pāyān sunıldı:

1. **genc-i bī-pāyān sunıldı:**-*(ı)l, -dı*
Gazel 43
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sonsuz, tükenmez bir hazine vermek.

İy Muḥibbī maḫzen-i dilden çıkar söz gevherin
Ḫarc kıl çünki sunıldı genc-i bī-pāyān baña

genc-i ḫüsne:

1. **genc-i ḫüsne:**--*e*
Gazel 433
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzelliğinin hazinesi.

Ḳadem basmamag-ıçun genc-i ḫüsne
Ṭılısm olmış ser-i zülfi yılandur

2. **genc-i ḫüsne:**--*e*
Gazel 497
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzelliğinin hazinesi.

Genc-i ḫüsne aldanup el sunma olursın helāk
Bekler anuñ zülfini her kılı ejderhā geçer

genc-i ḫüsnine:

1. **genc-i ḫüsnine:**--*i, --n, --e*
Gazel 231
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik hazinesi.

Bulmaz Muḥibbī kimsene yol genc-i ḫüsnine
Tā kılmayıca göñlini vīrāne ʿāḳıbet

genc-i ḫüsnüñ:

1. **genc-i ḫüsnüñ:**-*ü, -n*
Gazel 58
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik hazinesi II sevgilinin güzelliği.

Genc-i ḫüsnüñ üzre itmişler meger zülfüñ ṭılısm
Bekler anı kimi ejderdür kimisi mār ola

genc-i ḫüsnüñe:

1. **genc-i ḫüsnüñe:**-*ü, -ne*
Gazel 33
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzelliğinin hazinesi.

Genc-i ḫüsnüñe el irmez rāyegān
Anı zülfüñ bekler olmış ejdehā

genc-i ışkı:

1. **genc-i ışḳı:**--*ı*
Gazel 155
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk hazinesi.

Ehl-i diller aradılar niçe yıllar ālemi
Genc-i ışḳı buldılar bu ḳalb-i vīrānum görüp

genc-i vaṣluñı:

1. **genc-i vaṣluñı:**--*u, --n, --ı*
Gazel 469
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kavuşma hazinesi.

Bulmaga genc-i vaṣluñı şām u seḥer gezer
Dīvāne olup gör dil-i vīrāne seyr ider

genc-i viṣālüñden:

1. **genc-i viṣālüñden:**--*ü, -ün, --den*
Gazel 276
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye kavuşma talihi(hazine).

Ola kim genc-i viṣālüñden bulam diyü nişān
Bu göñül maʿmūr iken vīrāne oldum ʿāḳıbet

gendüm ḫālüñe:

1. **gendüm ḫālüñe:**--*m, --ü, --n, --e*
Gazel 431
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendi haline,içine eğilmek(aşık bağlamında).

Meyl eyler-ise gendüm ḫālüñe dil ne tañ
Cennetden Ādem'i çıkaran çünki dānedür

gendüm temennāsını:

1. **gendüm temennāsını:**--*s, --ı, --n, --ı*
Gazel 473
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Buğday dilemek,istemek.

Ḫālini gösterse tañ mı bu Muḥibbī'ye raḳīb

Ādem’e gendüm temennāsını şeyṭān ögredür

gendümin:

1. **gendümin:**--*ü, --min*
Gazel 237
Mısra: **5**
Pis,fena koku.

Baña ḫālī gendümin ḫaddinde ʿarż eyler raḳīb
Sanasın cennetde virür Ādem’e iblīs ögüt

ger:

1. **ger:**
Gazel 4
Mısra: **9**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Merve ḥaḳḳı say-ile ger Kābe kūyūñı ṭavāf
Eyleyem cān-ıla dil andan olurdı pür-ṣafā

2. **ger:**
Gazel 10
Mısra: **1**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Lal-i lebüñe ger dir-isem n’ola Mesīḥā
Bir ġamze ile öldürüp eyler yine iḥyā

3. **ger:**
Gazel 15
Mısra: **9**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Ger lisān-ı ġaybdan gelse Muḥibbī’den ġazel
Rūḥ-ı Ḥāfıẓ’dan bir istimdāddur dirler baña

4. **ger:**
Gazel 24
Mısra: **2**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Yārsuz yazı vü tag u bāġ zindāndur baña
Ġayra ger cennet gelürse beytü’l-aḥzāndur baña

5. **ger:**
Gazel 25
Mısra: **10**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Sen bī-vefānuñ yādına didi Muḥibbī bir ġazel
Laḥdinde ger gūş eyleye taḥsīn ide Selmān aña

6. **ger:**
Gazel 34
Mısra: **5**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Ger benüm pendümi gūş itmez iseñ
Direm iy dil olmış olacak saña

7. **ger:**
Gazel 34
Mısra: **8**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Yüz karasını yuyup gidermeye Olsa ger bu gözyaşı ırmak saña

8. **ger:**
Gazel 40
Mısra: **3**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Ger ḫırām-ı ḳad-ile seyr-i gülistān kılsañ
Ġoncalar şevḳe gelüp her biri çāk ide ḳabā

9. **ger:**
Gazel 55
Mısra: **5**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Ṭūṭī-i nāṭıḳa bir dem ger lebüñ ḳūt idine
Her ne söz ki gele agzından o şekker-ḫā ola

10. **ger:**
Gazel 56
Mısra: **6**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

İy şabā olsun vaṣiyyet kūy-ı yāra iltesin
Dögilüp seng-i cefādan ger bu cismüm gerd ola

11. **ger:**
Gazel 58
Mısra: **1**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Bülbüle lāyıḳ budur kim çın seḥer ger zār ola
Yiridür pervānenüñ her şeb mekānı nār ola

12. **ger:**
Gazel 64
Mısra: **5**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Ḳahr-ıla ger öldüre luṭf ile gine dirgüre
Dimezüz çün u çerā çün olmışuz fermān aña

13. **ger:**
Gazel 65
Mısra: **7**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Şütürler raḳs u ger şādī ururs a tañ mı bādīde
Kaçan kim Kabe-i vaṣluñ nişānın vire maḥmil hā

14. **ger:**
Gazel 73
Mısra: **1**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Yāruñ ḫayāli dīdede ger cilveger ola
Bu mürde gönül anuñ ile zinde ter ola

15. **ger:**
Gazel 73
Mısra: **11**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Dünyāda aceb olmaya ger olsa inḳılāb
Āḳil aña dil vire mi anda şer ola

16. **ger:**
Gazel 78
Mısra: **2**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Cān nedür ışḳuñ yolında virmeyem cānı saña
Cānuma minnet gelür ger terk idem anı saña

17. **ger:**
Gazel 80
Mısra: **13**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Derd-i ışḳumı Muḥibbī görse ger Ferhād u Ḳays
Olur idi ışḳuma baş egdürüp ḳāyil baña

18. **ger:**
Gazel 82
Mısra: **1**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Ger çeke tīġ-ı cefāsın dem dem ol şāhid baña
Ben şehīd-i ışk olam cümle cihān şāhid baña

19. **ger:**
Gazel 82
Mısra: **4**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Heykel-i zer ārzū idüp heves kılmaz göñül
Ger ola sīmīn ḥamāyil bir gün ol sāid baña

20. **ger:**
Gazel 85
Mısra: **5**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Terk-i cān kıl iy dil-i şūrīde ger şemşīr-i āşḳ
Her gün itse başuñı tenden derin meydān cüdā

21. **ger:**
Gazel 86
Mısra: **6**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Raḳṣa girem döne döne Mevlevī gibi
Ol āsitāna varmaga ger feṯḥ-i bāb ola

22. **ger:**
Gazel 88
Mısra: **1**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Ger bāġ-ı ḥüsn içinde ḫaddüñ güliẕār ola
Lāyıḳ budur bülbül-i dil karşu zār ola

23. **ger:**
Gazel 93
Mısra: **2**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Kanda beñzer dōstlar Mecnūn-ı sergerdān baña
Bu zamāna kalsa ger kalurdı ol ḥayrān baña

24. **ger:**
Gazel 97
Mısra: **2**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Ne aceb kıydı aceb ẓulm eyledi devrān aña
Virür idüm çāre ger olsa-y-ıdı ben cān aña

25. **ger:**
Gazel 98
Mısra: **17**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Kūy-ı dilberden Muḥibbī yagsa ger seng-i cefā
Yüzini döndürmeyüp fikrinde anuñ yār ola

26. **ger:**
Gazel 191
Mısra: **5**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Ne acebdür şevḳı-y-ile ger yazsa cān u dil
Çünki ben pervāneyem yanmak baña olmaz acīb

27. **ger:**
Gazel 9
Mısra: **5**
"Eğer" edatı.

Cevr oklarıyla ger beni öldürseñ iy ḥabīb
Āḫir nefesde eyleye cānum duā saña

28. **ger:**
Gazel 9
Mısra: **10**
"Eğer" edatı.

Çünki Muḥibbī kūy-ı maḥabbet gedāsısın
Dehr içre tañ mı ger diseler pādişā saña

29. **ger:**
Gazel 18
Mısra: **6**
"Eğer" edatı.

Sifāl-ı köhne rindāna yiter meyḫāne küncinde
Elin sunmaya ger olsa öñinde cām-ı Cem peydā

30. **ger:**
Gazel 19
Mısra: **7**
"Eğer" edatı.

İy saçı leylī ne tañ ger baña mecnūn diseler
Dil ise bende degül aḳl degül yār baña

31. **ger:**
Gazel 194
Mısra: **12**
"Eğer" edatı.

Vādī-i ışḳa düşelden olmışamdur teşne-dil
Gözlerümden ġayrı virmez ger ölem bir kimse āb

32. **ger:**
Gazel 259
Mısra: **7**
"Eğer" edatı.

Kese zünnārını ger görse yüzüñ ehl-i ṣalīb
Kaldurup parmagını getüre ol dem ṣalavāt

33. **ger:**
Gazel 277
Mısra: **2**
"Eğer" edatı.

Ne ʿışḳa var nihāyet ne ḫōd bu derde ġāyet
ʿIşḳdan sakın dem urma ger idesin şikāyet

34. **ger:**
Gazel 278
Mısra: **9**
"Eğer" edatı.

Ger yoluñ düşer-ise varma tehī dest ʿAcem'e

Bu Muḥibbī ġazelin Kūm-ıla Kāşān'a ilet

35. **ger:**
Gazel 280
Mısra: **1**
"Eğer" edatı.

Yandurup ger kül ide her dem beni hicrān-ı dōst
Nuṭḳa ger ḳudret bulam derd-ile diyem kanı dōst

36. **ger:**
Gazel 280
Mısra: **2**
"Eğer" edatı.

Yandurup ger kül ide her dem beni hicrān-ı dōst
Nuṭḳa ger ḳudret bulam derd-ile diyem kanı dōst

37. **ger:**
Gazel 289
Mısra: **10**
"Eğer" edatı.

Meclisüñde şemʿi gördüm karşuña par par yanar
Yanmaz-ıdı şevḳuñ-ile olmaya ger nār mest

38. **ger:**
Gazel 295
Mısra: **4**
"Eğer" edatı.

Şevḳ-i lebüñle mest geçinür cümlesi müdām
Ger şeyḫ-i şehr ü zāhid görinür mey-perest

39. **ger:**
Gazel 2
Mısra: **2**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Āh kim vardur benüm başumda biñ dürlü hevā
Ger ināyet itmeseñ ömrüm olur cümle hebā

40. **ger:**
Gazel 109
Mısra: **7**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Ger tecellī itmese Mūsā'ya nūr-ı nār-ı ışḳ
Bir ḳadem basmazdı ol vādī-i eymenden yaña

41. **ger:**
Gazel 115
Mısra: **12**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Mezra-ı dilde çün ekdüm ben maḥabbet toḫmını
Ebr-i āhumdan ne tañ yagdursa ger bārān ṣabā

42. **ger:**
Gazel 115
Mısra: **14**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Gönderürdüm yāra ben dāyim maḥabbet-nāmeler
İy Muḥibbī olsa idi ger bāña fermān ṣabā

43. **ger:**
Gazel 119
Mısra: **19**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Şehīd-i ışḳ olsa ger yoluñda Muḥibbī'ye budur maṭlūb-ı ālā

44. **ger:**
Gazel 121
Mısra: **9**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Kabe kūyına Muḥibbī ger vara āşıḳları
Biribirinden iverler kim ola ḳurbān aña

45. **ger:**
Gazel 123
Mısra: **10**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

İy Muḥibbī koma elden dāmenin
Ger cefā vü cevr ide vü ger vefā

46. **ger:**
Gazel 123
Mısra: **10**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

İy Muḥibbī koma elden dāmenin
Ger cefā vü cevr ide vü ger vefā

47. **ger:**
Gazel 127
Mısra: **7**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Dil alup ḳaṣduñ bu dem ger cān ise
Olmışam ben cān-ıla ḳurbān aña

48. **ger:**
Gazel 127
Mısra: **10**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Āteş-i dilden yanardı cümle ten
Gözlerüm ger dökmese bārān aña

49. **ger:**
Gazel 138
Mısra: **10**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Geşt ider lali hevāsıyla Muḥibbī ālemi
Tañ mı ger sevdā-zede ālemde sergerdān ola

50. **ger:**
Gazel 144
Mısra: **10**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

İy Muḥibbī cürmüñ añup sakın olma nā-ümīd
Ger günāhuñ çogısa luṭfı Ḫudā'nuñ bī-ḥisāb

51. **ger:**
Gazel 145
Mısra: **1**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Gül yüzüñ karşusına ger āh iderse bu ġarīb

Tañ mıdur eyyām-ı gülde nāle eyler andelīb

52. **ger:**
Gazel 146
Mısra: **2**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Kim vara meyḫānelerde eline ala şarāb
Ayb kılmañ ger ola şām u seḥer mest ü ḫarāb

53. **ger:**
Gazel 150
Mısra: **1**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Ḫayme kursa gelse karşumda ger ol ālī-cenāb
Eylerem bu rişte-i cānum aña yir yir ṭınāb

54. **ger:**
Gazel 161
Mısra: **9**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

İy Muḥibbī yārdan ger baña olursa naẕar
Ġam degül düşmen cefāsından ko cevr itsün raḳīb

55. **ger:**
Gazel 163
Mısra: **10**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Çünki ḫayruñ yok Muḥibbī bāri gel şerden sakın
Ger bu sözüm tutmayasın yig olur senden devāb

56. **ger:**
Gazel 166
Mısra: **5**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Deprede bād-ı ṣabā gülşende ger pīrāhenüñ
Bāġ u rāġı bū ṭuta güller dimāġı ola ṭīb

57. **ger:**
Gazel 167
Mısra: **4**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Āteşe dil yandugına āhum olmışdur nişān
Dūd revzenden çıkar ger āteşe yansa kebāb

58. **ger:**
Gazel 171
Mısra: **8**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Ẓāhir ola her yaña mescidde nām-ı Aḥmedī
Minber üzre ẕikr ide nām-ı şerīfüñ ger ḫaṭīb

59. **ger:**
Gazel 177
Mısra: **2**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Mescidi āteş kılam āh eylemekden iy ḥabīb
Minber üzre okuya ger āyet-i ḫüsnüñ ḫaṭīb

60. **ger:**
Gazel 180
Mısra: **13**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Bulurdı ger vefā gelse cihāndan Sikender Ḫusrev ü Cemşīd ü Dārāb

61. **ger:**
Gazel 184
Mısra: **2**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Ġavvāṣ olayın yine bu söz baḥrına dalup
Dürler çıkarup arż ideyim ger ola ṭālib

62. **ger:**
Gazel 184
Mısra: **4**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Derdüñe düşüp deşt-i belāda yürimez-idüm
Ger ışḳ eger olmasa bu aḳluma ġālib

63. **ger:**
Gazel 217
Mısra: **6**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Bir bāde ile def ider başda ḫumārum
Ger pīr-i muġān itse ne tañ keşf-i kerāmet

64. **ger:**
Gazel 223
Mısra: **6**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Her kim var-ısa cürʿa-i laʿlüñ ṭaleb ider
Ger şeyḫ-i şehr ola vü eger rind-i mey-perest

65. **ger:**
Gazel 228
Mısra: **5**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Ger ḫāk-i derüñ bulsa idüm tutup el üzre
Başuma koyup eyler-idüm tāc-ı saʿādet

66. **ger:**
Gazel 229
Mısra: **6**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Rūşen kıluram gözlerümi ḫāk-i derinden
Ger bedraḳa-i rāhum ola nūr-ı hidāyet

67. **ger:**
Gazel 233
Mısra: **1**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Ger olsa bu cihān içre iḳāmet
Çalınmaz idi her ṣubḥ kūs-ı rıḥlet

68. **ger:**
Gazel 237
Mısra: **1**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Ṣabr-ıla ger urmasaydum agzuma mühr-i sükūt
Āhum odından düşerdi ḫırmen-i devrāna ot

69. **ger:**
Gazel 237
Mısra: **7**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Ger irişdüre dilerseñ seni cānān mülkine
Dāmen-i ʿışḳı ölince koma elden berk tut

70. **ger:**
Gazel 241
Mısra: **4**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Ġamzeñ helāk itdügine açmazdum āh
Şīrīn lebüñ ger eylese bir būsesin diyet

71. **ger:**
Gazel 247
Mısra: **2**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Lebleriüñe dir-isem n'ola nebāt
Mürdeler nūş ide ger bula ḥayāt

72. **ger:**
Gazel 248
Mısra: **6**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Herkes ki içe cürʿañı hergiz eylemeye
Ger şeyḫ-i şehr ola vü eger rind-i mey-perest

73. **ger:**
Gazel 261
Mısra: **8**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir II "Şayet" anlamında.

Koymaz fiġān u nāleñi bir ẕerre gūşına
Ḥaḳdur zamāne ḥaḳḳına ger diseler kerest

74. **ger:**
Gazel 133
Mısra: **2**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Sen gül içün ḫalḳ-ı ālem cümle düşmendür baña
Ẕerre gelmez aynuma ger yār olasın sen baña

75. **ger:**
Gazel 133
Mısra: **8**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir. || "Eğer, şayet" anlamındaki şart edatı.

Āşıḳ-ı bīçārenüñ suçısa seni sevdügi
Ger beni ber-dār kılgıl suçlu oldum ben saña

76. **ger:**
Gazel 259
Mısra: **9**
"Eğer" bağlacı.

Ger nidā ola eger nām-ı şerīfüñ be-ḥarem
Her yana çagura "lebbeyk" ehl-i ʿArafāt

77. **ger:**
Gazel 334
Mısra: **6**
"Eğer" bağlacı.

Āteş-i dilden yanar her gice bu ḳandīl-i çarḫ
Ger kebūd olsa felek tañ mı ider āhum ʿurūc

78. **ger:**
Gazel 382
Mısra: **6**
"Eğer" bağlacı.

Laʿl-i nābuñ mestiyem ben muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḥaḳı
Kāfirem ger eyler-isem bāde-i ḫāmrāyı yād

79. **ger:**
Gazel 401
Mısra: **4**
"Eğer" bağlacı.

Ol yüzi gül zülfini çevgān idüp aldı ele
Top olısar niçe serler ger kıla meydān-ı ʿiyd

80. **ger:**
Gazel 407
Mısra: **9**
"Eğer" bağlacı.

Olmasa vaṣluñ ile ger bu Muḥibbī'ye cevāb
Āteş-i hicre yanar olmaz o bīmāra meded

81. **ger:**
Gazel 408
Mısra: **7**
"Eğer" bağlacı.

Ger müyesser olsa içsem laʿl-i nābuñ cāmını
Kılmaz idüm bir nefes bu gerdiş-i gerdūnı yād

82. **ger:**
Gazel 412
Mısra: **8**
"Eğer" bağlacı.

Dimişdi zülfe idem seni ber-dār
İnanmam ben aña ger ide sevgend

83. **ger:**
Gazel 420
Mısra: **1**
"Eğer" bağlacı.

Laʿlüñ bitüre söz-ile ger meyveler leẕīẕ
Bitmeye hīç anuñ gibi cennetde bir leẕīẕ

84. **ger:**
Gazel 424
Mısra: **6**
"Eğer" bağlacı.

Saḫtdur yāruñ dili itmez aña hergiz eṣer
Āhum odı ger irişe āhen ü mermer yakar

85. **ger:**
Gazel 436

Mısra: **7**
"Eğer" bağlacı.

Ger süvār olsa semend-i nāz-ıla ol şehsüvār
Aç gözüñ eyle naẓar yil gibi ol düldül geçer

86. **ger:**
Gazel 440
Mısra: **5**
"Eğer" bağlacı.

Ger murādı sīm-i eşk u çehre zerd idesin
Cān u dil olsun fedā yoluñda n'olur sīm ü zer

87. **ger:**
Gazel 294
Mısra: **9**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Ne ġam yoluñda ger ölse Muḥibbī
Nigārā tek sen ol sag u selāmet

88. **ger:**
Gazel 296
Mısra: **8**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimidir.

Derdā vü dirīġā n'olısar ḥālümi bilsem
Ger nāme-i ṭāʿat ne resed rūz-ı ḳıyāmet

89. **ger:**
Gazel 315
Mısra: **8**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimi olup "eğer, şayet" anlamına gelen şart edatı.

Şīve-i dōlāb-ı çarḫuñ nālişin dil gösterür
Olsa ger ġam meclisinde ʿilm-i mūsīḳār baḥs

90. **ger:**
Gazel 319
Mısra: **9**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimi olup "eğer, şayet" anlamına gelen şart edatı.

Bir gedā meyḫāne küncinde Muḥīb ger cām içe
Eylese tañ mıdur ol Cemşīd ü Ḳārūn-ıla baḥs

91. **ger:**
Gazel 357
Mısra: **1**
"Eğer" edatının nazımda kullanılan biçimi olup "eğer, şayet" anlamına gelen şart edatı.

İçmeyem mey ger baña ḫurşīd ola enver ḳadeḥ
Meclis içre kim meger ele ala dilber ḳadeḥ

92. **ger:**
Gazel 341
Mısra: **4**
"Eğer" anlamında bağlaç.

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḥaḳı ben togrıyam ḳaddüñ gibi
Kāfirem zülfüñ gibi ger var-ısa gönlümde kec

93. **ger:**
Gazel 342
Mısra: **8**
"Eğer" anlamında bağlaç.

Tañ mı ruḫsāruñ görüp zülf içre cān terk eylesem
Gicelerde per yakar pervāne ger görse sirāc

94. **ger:**
Gazel 345
Mısra: **4**
"Eğer" anlamında bağlaç.

ʿIşḳ-ıla dāmānını tutdum ölürsem komazam
Ger keserse ḥükm anuñ sulṭān beni bilmez mi hīç

95. **ger:**
Gazel 363
Mısra: **1**
"Eğer" anlamında bağlaç.

İy gönül incinme olsa ger raḳībüñ sözi telḫ
Her kimüñ telḫ ola sözi lābüd olur yüzi telḫ

96. **ger:**
Gazel 363
Mısra: **5**
"Eğer" anlamında bağlaç.

Ġālib olsa ger ġamuñ mülk-i dile cān āh ider
Ṣāḥib-i mülke gelürmiş düşmenüñ bīrūzı telḫ

97. **ger:**
Gazel 368
Mısra: **6**
"Eğer" anlamında bağlaç.

Düşüp ayaklara pā-māl ola niçe dil ü cān
Ger perīşān ide ol zülf-i girih-gīrini bād

98. **ger:**
Gazel 371
Mısra: **7**
"Eğer" anlamında bağlaç.

Baña yiter kūy-ı dilberde ger olsam bir gedā
İstemem ben taḫt-ı Keykāvus u mülk-i Keyḳubād

99. **ger:**
Gazel 376
Mısra: **7**
"Eğer" anlamında bağlaç.

Ġam degül ger ara yirde olsa baʿde'l-maşrıḳīn
Yiri gögi seyr ider yokdur dile bir yir baʿīd

100. **ger:**
Gazel 400
Mısra: **7**
"Eğer" anlamında bağlaç.

Mürdeler bula şifā ger içe laʿlüñ suyını
Yiridür eyler-iseñ bu dil-i bīmāra meded

101. **ger:**
Gazel 456
Mısra: **7**
"Eğer" anlamında bağlaç.

Esb-i nāz-ıla gelüp ü yār beni öldüre ger
Baña devlet bu serüm ḫalḳa-i fitrāke çıkar

102. **ger:**
Gazel 458
Mısra: **3**
"Eğer" anlamında bağlaç.

Ger kenāra gelmez-ise çāre ne ol serv-ḳad
Ḳāniʿem dāyim ḫayāl-i ḳaddi āġūşumdadur

103. **ger:**
Gazel 466
Mısra: **9**
"Eğer" anlamında bağlaç.

İñlerse şevḳ-i ʿārıżuñ-ıla
Muḥibbī ger
Bülbül mi s̲ āli diyeler āh u fiġānı var

104. **ger:**
Gazel 483
Mısra: **2**
"Eğer" anlamında bağlaç.

Ser-i kūyuñ gedāsını gören sanur gedālardur
Velī ger maʿnī yüzinden bakarsa pādişālardur

105. **ger:**
Gazel 486
Mısra: **7**
"Eğer" anlamında bağlaç.

Ger ṣadā itseñ gelür kūhsārdan āvāzeler
Kūh-ken çekdügi bārı sanmañuz Hāmūn çeker

106. **ger:**
Gazel 488
Mısra: **7**
"Eğer" anlamında bağlaç.

Ġayrıya kılmaz naẓar ger mihr ü māh olursa da
Çün nigāhı çeşmümüñ ol rūy-ı ferrūḫ-fāladur

ger çeşmüme hāli ḫayāli gelse:

1. **ger çeşmüme ḫāli ḫayāli gelse:**--*i, --i--ü, --me, --i, --i, --se*
Gazel 212
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin hayalinin ve güzellik unsurlarından sayılan beninin aşığın aklına düşmesi kastedilmiştir.

Gelse ger ḫāli ḫayāli çeşmüme uyḫu gider
N'eylesün cāyı megesdür mümkin olmaz anda ḫāb

ger dilerseñ:

1. **ger dilerseñ:**--*r, --se, --n*
Gazel 329
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğer istersen.

Ger dilerseñ ʿālemi rūşen kılasın ser-te-ser
Gün yüzüñden burḳaʿuñ keşf eyleyüp ruḫsāruñ aç

ger dilerseñ ʿāḳıbetüñ ḫayr ola bu sözi tut:

1. **ger dilerseñ ʿāḳıbetüñ ḫayr ola bu sözi tut:**--*r, --sen, --ün, --a, --i*
Gazel 274
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) birinci mısranın devamı olarak öğüt verilen kişiye -eğer sonunun hayırlı olmasını istiyorsan öğütlerimi dinle-biçiminde uyarı yapılmıştır.

Dār-ı dünyāya göñül virme saña budur ögüt
Ger dilerseñ ʿāḳıbetüñ ḫayr ola bu sözi tut

ger eger:

1. **ger eger:**
Gazel 264
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen bazen de.

Her kim ki var cürʿa-i laʿlüñ ider ṭaleb
Ger şeyḫ-i şehr eger rind ü mey-perest

ger ʿışḳ ġam u derd ü belā olmasa:

1. **ger ʿışḳ ġam u derd ü belā olmasa:**--*ma, --sa*
Gazel 227
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Aşkın eziyet,keder,sıkıntı ve üzüntüden ibaret olduğu vurgulanmıştır.

Ġam u derd ü belā olmasa ger ʿışḳ
Yazılur mıydı bir miḥnet maḥabbet

gerçek:

1. **gerçek:**
Gazel 112
Mısra: **3**
İnkâr edilmeyecek şekilde var olan, var olmuş bulunan, hakîkî.

Gerçek yüzüñüñ leṭāfetini gülde görmese
Bülbül fiġāna başlayu eyler mi idi ṣadā

gerçek ʿāşık olan:

1. **gerçek ʿāşıḳ olan:**--*a, --n*
Gazel 387
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçekten seven.(aşık bağlamında).

ʿIşḳ yolında cāna başa kalmasañ iy dil n'ola
Gerçek ʿāşıḳ olan elbette ol olur cömerd

gerçek imişdür:

1. **gerçek imişdür:**--*miş, --dür*
Gazel 363
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçekten böyleymiş,doğrusu budur ki anlamlarında kullanılmıştır.

Aglasam bu gözlerüm yaşı baña acı gelür
Gerçek imişdür dimişler girye-i dil-sūzı telḫ

gerçi:

1. **gerçi:**
Gazel 4
Mısra: **7**
"Aslına bakılırsa, aslında" anlamında zarf.

Gerçi dünyā ḫalḳı māyil dürlü dürlü nimete
Baña gelmez ḫūn-ı dilden özgeye hīç iştihā

2. **gerçi:**
Gazel 5
Mısra: **7**
"Aslına bakılırsa, aslında" anlamında zarf.

Öldürür gerçi ki ġamzeñ āşıḳa virmez amān

Leblerüñ Īsī gibi her laḥẓa virür cān baña

3. **gerçi:**
Gazel 9
Mısra: **3**
"Aslına bakılırsa, aslında" anlamında zarf.

Vardur cihānda gerçi ki meh-pāreler velī
Māyil degül bu göñlümüz illā saña saña

4. **gerçi:**
Gazel 29
Mısra: **11**
"Aslına bakılırsa, aslında" anlamında zarf.

Cürm ü işyānum burundur gerçi ḥadden sır vire
Sen şefāat kānısın geldüm saña şefḳat uma

5. **gerçi:**
Gazel 172
Mısra: **6**
"Aslına bakılırsa, aslında" anlamında zarf.

Çün ḫalel virmez senüñ ululuguña nīg ü bed
Gerçi bed-ḫālem umaram olmayam ben bī-naṣīb

6. **gerçi:**
Gazel 174
Mısra: **1**
"Aslına bakılırsa, aslında" anlamında zarf.

Gerçi ranā görinür mülk-i Arab
Līk yek dāne-durur şehr-i Ḥaleb

7. **gerçi:**
Gazel 174
Mısra: **7**
"Aslına bakılırsa, aslında" anlamında zarf.

Vaṣl-ı cānān gerçi kim nā-yābdur
Virmek Allāh'uñ dilā sen kıl ṭaleb

8. **gerçi:**
Gazel 178
Mısra: **7**
"Aslına bakılırsa, aslında" anlamında zarf.

Sūz-ı dilden gerçi niçe söyledüm ranā ġazel
Līk kıldum içlerinden uşbu beyti intiḫāb

9. **gerçi:**
Gazel 179
Mısra: **3**
"Aslına bakılırsa, aslında" anlamında zarf.

Gerçi kim ışḳuñ ṭarīḳı pür ḫaṭār dirler velī
Göricek āşıḳlar andan eylemezler ictināb

10. **gerçi:**
Gazel 182
Mısra: **9**
"Aslına bakılırsa, aslında" anlamında zarf.

Gerçi vardum kūyuña evvel dutıldum zülfüñe
Soñra ḥabs oldum ebed çāh-ı zenaḫdānuñ görüp

11. **gerçi:**
Gazel 192
Mısra: **6**
"Aslına bakılırsa, aslında" anlamında zarf.

Vaṣlı-y-ıla rāḥat oldı cān u dil
Gerçi kim hicr-ile çekmişdi ta ab

12. **gerçi:**
Gazel 212
Mısra: **9**
"Aslına bakılırsa, aslında" anlamında zarf.

Gerçi kan içmek Muḥibbī ḥükm-i şer-ile ḫaṭā
Lebüñ olmışdur şürāḥī ḫūnını içmek ṣavāb

13. **gerçi:**
Gazel 222
Mısra: **2**
"Aslına bakılırsa, aslında" anlamında zarf.

Bulmadum ʿālemde bir yār ʿahd ü peymānı dürüst
Gerçi cān virdüm bu yolda aradum anı dürüst

14. **gerçi:**
Gazel 262
Mısra: **4**
"Aslına bakılırsa, aslında" anlamında zarf.

Şikārıdur dem-ā-dem şīr-i nerler Ḥābībüm gerçi bir şīrīn ġazālest

15. **gerçi:**
Gazel 287
Mısra: **7**
"Aslına bakılırsa, aslında" anlamında zarf.

Firḳatüñ virdi ḫalel gerçi bu dil bünyādına
Leşker-i ġam geldi itdi cümle vīrān ʿāḳıbet

16. **gerçi:**
Gazel 25
Mısra: **6**
"Aslına bakılırsa" anlamında zarf.

Sīnemde ışḳuñ nārını bir laḥża teskīn itmedi
Yagdurdı gerçi gözlerüm her bir nefes bārān aña

17. **gerçi:**
Gazel 61
Mısra: **2**
"Aslına bakılırsa" anlamında zarf.

İşitdüm ben civān ü pīr didi bu söz mücmil hā
Görinür gerçi ışḳ āsān velīkin soñı müşkil hā

18. **gerçi:**
Gazel 75
Mısra: **9**
"Aslına bakılırsa" anlamında zarf.

Bu Muḥibbī gerçi kan aglar günāhın añıcak
Līk kesmez raḥmetüñden ümmīdin yā Rabbenā

19. **gerçi:**
Gazel 95
Mısra: **1**
"Aslına bakılırsa" anlamında zarf.

Dimedüm cānā ġamuñdan gerçi kim derdüm saña
Gün gibi rūşen degül mi çehre-i zerdüm saña

20. **gerçi:**
Gazel 110
Mısra: **11**
"Aslına bakılırsa" anlamında zarf.

Zülf-i şeb-dīzi öñine gerçi kimse geçmedi
Eşk-i gülgūnumla koşsun vireyim meydān aña

21. **gerçi:**
Gazel 218
Mısra: **5**
"Aslına bakılırsa" anlamında zarf.

Gerçi zāhid künc-i mescidde olur ẖalvet-nişīn
Bu riyā ile velī olmaz müselmānı dürüst

22. **gerçi:**
Gazel 392
Mısra: **5**
"Aslına bakılırsa" anlamında zarf.

Daʿvet-i Ḥaḳḳ'a yiter gerçi bugün iki güvāh
Ḥaḳ resūl olduguña çār kitāb oldı şühūd

23. **gerçi:**
Gazel 445
Mısra: **12**
"Aslına bakılırsa" anlamında zarf.

Görmez Muḥibbī devr-i zamān içre togrı yār
Ḫalḳ-ı zamāne kendüyi gerçi emīn tutar

24. **gerçi:**
Gazel 313
Mısra: **2**
" Her ne kadar; ...ise de" anlamlarında bağlaç.

İtmedüñ hergiz bu ben dil-ẖasteyi yād el-ġıyāṣ
Gerçi itdüm işigüñde çagurup dād el-ġıyāṣ

25. **gerçi:**
Gazel 418
Mısra: **2**
" Her ne kadar; ...ise de" anlamlarında bağlaç.

Zühd ü ẕikr ü ṭāʿati ehl-i zamān görmez leẕīẕ
Gerçi nāfiʿdür velī cān-ı girān görmez leẕīẕ

26. **gerçi:**
Gazel 487
Mısra: **3**
" Her ne kadar; ...ise de" anlamlarında bağlaç.

Ḳaṭredür gerçi suẖen līk dehenden çıkıcak
Ḳıymetin kim ki bilür ol aña dür-dāne olur

27. **gerçi:**
Gazel 389
Mısra: **10**
"Aslına bakılırsa, aslında" anlamında zarf.

Virmedi kimse Muḥibbī hīç miyānından ẖaber
Gerçi bir kılı niçe yirden yarar ehl-i ẖıred

28. **gerçi:**
Gazel 271
Mısra: **4**
" Her ne kadar; ...ise de" anlamlarında bağlaç.

Ben gedāya vaṣl-ı ẖānın āh inʿām itmedi
Gerçi didüm kapusında niçe kez Allāh dōst

29. **gerçi:**
Gazel 500
Mısra: **1**
" Her ne kadar; ...ise de" anlamlarında bağlaç.

ʿIşḳ elinden sīneme gerçi cerāḥatlar gelür
Līk andan cānuma biñ dürlü ḥāletler gelür

gerçi dürlü dürlü mezheb bulınur:

1. **gerçi dürlü dürlü meẕheb bulınur:**--*lü, --lü, --ın, --ur*
Gazel 204
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) örnek verme amaçlı çeşit çeşit inanış ve görüş bulunması kastedilmiştir.

Bulınur dürlü dürlü gerçi meẕheb
Bulınmaz arasañ bir ālī meşreb

gerçi ki:

1. **gerçi ki:**
Gazel 303
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar.

Bu dūd-ı dilüm gerçi ki eflāke irişdi
Sen māha velī itmedi āhum eṣer iy dōst

2. **gerçi ki:**
Gazel 370
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar.

Yol bulmadı Şīrīn'e katı seng-dil imiş
Tagları kesüp eyledi reh gerçi ki Ferhād

3. **gerçi ki:**
Gazel 356
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar.

Mecnūn çıkardı gerçi ki ʿışḳ minnetini ezel
Geldi Muḥibbī yazdı aña niçe biñ şürūḥ

gerçi kim:

1. **gerçi kim:**
Gazel 298
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar.

Gerçi kim yāḳūt içün ẖaṭṭāṭ dirler dehr ara
Nerm-idi ẖaṭṭuñ mi ṣ āli ẖaṭṭ-ı reyḥānı dürüst

2. **gerçi kim:**
Gazel 329
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar.

Gerçi kim seng-i cefā sıdı bu göñlüm şīşesin
Korkaram āḫir batar pāyuña ol sınmış zücāc

3. **gerçi kim:**
Gazel 387
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar.

Yaşum-ıla gerçi kim ẓāhir görindi rūy-ı zerd

Bilmedi aḥvālümi illā meger kim ehl-i derd

4. **gerçi kim:**
Gazel 421
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar.

Gerçi kim ʿālem içinde olupdur şeker leẕīẕ
Ammā lebüñ gibi degül ol iy püser leẕīẕ

5. **gerçi kim:**
Gazel 468
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar.

Eylegil şiʿr-i Muḥibbī'yi ḳabūl
Gerçi kim bir tuḥfedür illā ḥaḳīr

6. **gerçi kim:**
Gazel 497
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar.

Gerçi kim Leylā'ya teşbīh eylemişler zülfini
Dir gören Mecnūn'a beñzer göñlüme şeydā geçer

7. **gerçi kim:**
Gazel 222
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğrusu.

Okudum ʿışḳuñ kitābın ser-te-ser ben mübtedī
Gerçi kim ben bilmezem bir ḥarf-i Ḳurʾān'ı dürüst

8. **gerçi kim:**
Gazel 290
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğrusu.

Vaʿde kılduñ gerçi kim evvel vişālüñ şerbetin
Firḳate tebdīl idüp āḫir sem itdüñ ʿāḳıbet

gerd:

1. **gerdüm:**-*üm*
Gazel 95
Mısra: **6**
Toz, toprak.

Rāh-ı ışḳuñda ölem ol dem ṣabā topragumı
Götürüp yirden şehā ilte meger gerdüm saña

gerd ola:

1. **gerd ola:**-*a*
Gazel 56
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Toz, toprak olmak.

İy ṣabā olsun vaṣiyyet kūy-ı yāra iltesin
Dögilüp seng-i cefādan ger bu cismüm gerd ola

2. **gerd ola:**-*a*
Gazel 71
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Toz, toprak olmak.

Yüzüñe ol vaḳt basar pāyın Muḥib ol dil-firīb
Yollarında ḫāk idüp devrān-ı cismüñ gerd ola

3. **gerd ola:**-*a*
Gazel 72
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Toz, toprak olmak.

İy ṣabā olsun vaṣiyyet kūy-ı yāra iltesin
Dökilüp seng-i cefādan uşbu çeşmüm gerd ola

gerden:

1. **gerdenümi:**-*üm, -i*
Gazel 50
Mısra: **2**
Boyun, gerdan.

Eger her dem urasın tīġı cānā
Kaçuram gerdenümi sanma ḳaṭā

2. **gerdenüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 449
Mısra: **6**
Boyun, gerdan.

Serv ḳaddüñe eger ʿāṣıḳ degülse kākülüñ
Gerdenüñe ya neden yüz buldı her ān sarmaşur

3. **gerdenine:**-*i, -ñ, -e*
Gazel 398
Mısra: **12**
Boyun,gerdan. II Sevgilinin gerdanı.

Zaḫm-ı çeşm irmemek içün yine sulṭān-ı gülüñ
Ġoncadan dakdı felek gerdenine bāzū-bend

4. **gerdenüme:**-*üm, -e*
Gazel 412
Mısra: **2**
Boyun, gerdan. II Âşığın boynu.

Müselmānlar yine bir şūḫ-ı dil-bend
Birakdı gerdenüme nāgehān bend

gerdiş-i gerdūnı:

1. **gerdiş-i gerdūnı:**--*ı*
Gazel 408
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dönen,devreden felek.

Ger müyesser olsa içsem laʿl-i nābuñ cāmını
Kılmaz idüm bir nefes bu gerdiş-i gerdūnı yād

gerdūn:

1. **gerdūn:**
Gazel 486
Mısra: **1**
Felek; devamlı şikâyet edilen kader, baht, talih.

Her gice sensüz dilüm ṣad nāle çün gerdūn çeker
Gözlerüm yaşı yiñilmez her yaña Ceyḥūn çeker

gerek:

1. **gerekmez:**--*mez*
Gazel 388
Mısra: **2**
Gerek fiilinin olumsuz geniş zaman çekimi.

Sen tururken ṭūbīye baş egmem iy serv-i bülend
Var-iken şekker lebüñ baña gerekmez şehd ü ḳand

2. **gerekmez:**-*mez*
Gazel 209
Mısra: **10**
Elzem, lazım, olmalı.

Muḥibbī koma elden cām-ı ışḳı
Gerekmez rind olana illā meşreb

3. **gerek:**
Gazel 206
Mısra: **1**
Elzem, lazım, olmalı.

Gerek āşıḳ olana ḥüzn-i Yaḳūb
Gelen cevr ü cefāya ṣabr-ı Eyyūb

4. **gerek:**
Gazel 118
Mısra: **8**
"Gerek ... gerek/gerekse ... " bağlacı. "Hem" gibi başına geldiği kelimelerin hepsinin birden düşünüldüğünü anlatır.

Jeng-i ġamdan her ki dil āyīnesin pāk isteye
Ya leb-i dilber gerek yāḥūd ṣarāb-ı ṣāf aña

5. **gereksin:**-*sin*
Gazel 158
Mısra: **3**
Herhangi bir şeyin yapılabilmesi veya olabilmesi için şart olan (şey), lâzım II varlığına ihtiyaç duyulan, yapılması, edinilmesi îcap eden (şey).

Sen gereksin meclis esbābı müheyyā cümleten
Dil kebāb yaşum şarāb olmış-durur sīnem rebāb

6. **gerekdür:**-*dür*
Gazel 204
Mısra: **2**
Gerek, lazım, elzem.

Olıcak iyş esbābı müretteb
Gerekdür ola sāḳi sīb-i ġabġab

7. **gerekdür:**-*dür*
Gazel 249
Mısra: **10**
Gerek, lazım, elzem.

Sakın beyhūde lāf urma Muḥibbī
Gerekdür ʿışḳa şāhid yā ʿalāmāt

8. **gerekdür:**-*dür*
Gazel 272
Mısra: **10**
Gerek, lazım, elzem.

Muḥibbī sevdügüñ çün Muṣṭafā'dur
Gerekdür şerʿini itmek riʿāyet

9. **gerekdür:**-*dür*
Gazel 336
Mısra: **10**
"Gerek ... gerek/gerekse ... " bağlacı.

Çü basduñ ʿışḳ rāhına ḳadem sen
Gerekdür cān-ıla dil viresin bāc

10. **gerekdür:**-*dür*
Gazel 406
Mısra: **2**
"Gerek ... gerek/gerekse ... " bağlacı.

Yoluñda cān virem iy ruḥları verd
Gerekdür ʿāşıḳ olan ola cūmerd

11. **gerekdür:**-*dür*
Gazel 428
Mısra: **7**
"Gerek ... gerek/gerekse ... " bağlacı.

İy Muḥibbī ʿışḳa dest urduñ gerekdür terk-i ser
Ġaflet itme girdügüñ merdāneler meydānıdur

12. **gerekdür:**-*dür*
Gazel 206
Mısra: **4**
Gerek, lazım, gerekli; gerekir.

Kaçan yāruñ göre zülfini çevgān
Gerekdür eyleye başın hemān top

13. **gerekse:**-*se*
Gazel 438
Mısra: **6**
"Gerek ... gerek ..." bağlacı.

Nabż-ı ʿāşıḳdan elüñ çek bilemezsin iy ṭabīb
Bī-devā derddür gerekse anı Cālīnūs'a sor

14. **gerekdür:**-*dür*
Gazel 186
Mısra: **2**
Gerek, lazım; gerekli olma, icap etme.

Dilerseñ kim elüñe gire maḥbūb
Gerekdür ḥüzn-i Yaḳūb ṣabr-ı Eyyūb

15. **gerekdür:**-*dür*
Gazel 270
Mısra: **14**
Gerekir, lazımdır.

Muḥibbī ṣabr eyle zecr-i ʿışḳa
Gerekdür er olanda çünki ġayret

16. **gerekdür:**-*dür*
Gazel 312
Mısra: **9**
Gerek, lazım, gerekli; gerekir.

Gerekdür gülşen içre cāy-i ḫālī
Muḥibbī yār ola olmaya sāliş

17. **gerek:**
Gazel 271
Mısra: **8**
"Gerek ... gerek ..." bağlacı.

Cān u başum ister ise yolına olsun fedā
Bu ṭarīḳ-i ʿışḳda ʿāşıḳ gerek dil-ḫāh dōst

gerek gerek:

1. **gerek gerek:**
Gazel 243
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerek...gerekse şeklinde kullanılır. Başına geldiği kelimelerin hepsinin birden düşünüldüğünü anlatır. (Eğer...eğer, ister...ister).

Bagladum zencīr-i zülf-i yāra dil mecnūn-vār
Nāṣiḥā beni gerek ʿāḳil gerek dīvāne tut

gerek mey birdür sifāl ola vü yāḫūd zer ḳadeḥ:

1. **gerek mey birdür sifāl ola vü yāḫūd zer ḳadeḥ:**--*a*--*dür*--*dür, --a*
Gazel 349
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak;şarabın topraktan yapılmış kadehte yahut altından yapılmış kadehte olması farketmez

denilmektedir.(sevgilinin elinden sunulma) bağlamında.

ʿAyna almaz n'eylesün rindān
ṣürāḫī ziynetin
Mey gerek birdür sifāl ola vü
yāḫūd zer ḳadeḥ

germ nārumdur:

1. **germ nārumdur:**--*u, --m, --dur*
Gazel 399
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıcak ateş,kıvılcım(abdalın postu bağlamında).

İy felek berḳ-ile pür kılsañ cihānı ġam degül
Ḫāne-i vīrān içinde germ nārumdur nemed

germ olursa:

1. **germ olursa:**--*ur, --sa*
Gazel 295
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Coşkunluk,kızgınlaşmak,hararetlenmek.

Meclisde būseñe bu Muḥibbī olursa germ
Maʿẕūr ola ki şevḳ-ile oldı ziyāde mest

geşt eyledüm:

1. **geşt eyledüm:**--*dü, --m*
Gazel 297
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dolaşmak, gezmek.

Dün gice geşt eyledüm ben kūy-ı cānānı dürüst
Bir ramaḳ kaldı bu yolda kim virem cānı dürüst

geşt eylesem:

1. **geşt eylesem:**-*se, -m*
Gazel 48
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gezmek,dolaşmak.

Himmetüm raḫşına binüp ālemi geşt eylesem
Açaram ġamgīn göñüller nite kim bād-ı ṣabā

geşt ider:

1. **geşt ider:**--*e, --r*
Gazel 138
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dolaşmak, gezmek.

Geşt ider lali hevāsıyla Muḥibbī ālemi
Tañ mı ger sevdā-zede ālemde sergerdān ola

geşt kıldum:

1. **geşt kıldum:**--*du, --m*
Gazel 292
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Seyretme,dolaşma,gezme.

Gāh mescidde gehī deyr ü gehī meyḫānede
Bulımadum aradum dildārı kıldum cümle geşt

geşt-i gülşen:

1. **geşt-i gülşen:**
Gazel 200
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesini gezip dolaşma.

Furṣatı elden düşürme bir muṣāḥib yār-ıla
Geşt-i gülşen kıl degül ḫālī felekden āfītāb

2. **geşt-i gülşen:**
Gazel 213
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesini gezip dolaşma.

Furṣatı elden düşürme bir muṣāḥib yār ile
Geşt-i gülşen kıl degül ḫālī felekden inḳılāb

getür-:

1. **getürem:**-*em*
Gazel 149
Mısra: **4**
(Bir yere) Bir kimse veya şeyle birlikte gelmek, gelmesini sağlamak, gelirken o kimse veya şey yanında olmak.

Almaga būse lebüñden aña kim ḳādir olur
Ḳāniyem cüraña tā kim getürem ābı be-leb

getür:

1. **getürdi:**-*di*
Gazel 336
Mısra: **5**
(Daha uzak bir yerden) Bulunulan yere gelmesini sağlamak, gelmesine sebep olmak, iletmek, nakletmek.

Getürdi saña Cibrīl tācla ḥulle
Ḫudā'dan saña iḥsān oldı miʿrāc

2. **getürdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 278
Mısra: **3**
Getirmek, sunmak.

Küḥl içün ḫāk-i derin çünki getürdüñ gözüme
Bilürem degül ʿivaż cānı faḳīrāne ilet

3. **getür:**
Gazel 226
Mısra: **6**
(Bir şeyi) getirmek.

Cellād müjeñ teşne olupdur yine kana
ʿIşḳ ehlini karşuña getür bir bir ʿaẕāb it

4. **getür:**
Gazel 384
Mısra: **7**
(Bir şeyi) getirmek.

Sāḳī şarāb-ı şāfı getür cānı tāze kıl
Ḫalvetde kor ḫūbb-ıla zāhid ola ḳadīḥ

gevher:

1. **gevherden:**-*den*
Gazel 132
Mısra: **1**
Mücevher, elmas; sevgili.

Ne müferrāḥ virdi gevherden ṭabīb-i kān aña
Bakmagıla olmışam ben zār u sergerdān aña

2. **gevherdür:**-*dür*
Gazel 63
Mısra: **3**

Cevher, mücevher, elmas, inci.

Her ne söz ki leblerüñden gelse bir gevherdür ol
Kim-durur aña bahā bulan ki oldur bī-bahā

3. **gevherden:**-*den*
Gazel 417
Mısra: **10**
İnci II cevher, mücevher, elmas.

Maḫzen-i dilden çıkardum yine söz gevherlerin
Oldı söz ehli yanında maʿnī gevherden leẕīẕ

4. **gevherler:**-*ler*
Gazel 318
Mısra: **7**
(Fars.) Cevher, mücevher, elmas, inci.

İstedükçe tāze tāze baña gevherler virür
Eylesün kimdür gelüp göñlüm gibi kān-ıla baḫs

gevher-i eşk:

1. **gevher-i eşk:**
Gazel 264
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı mücevheri.

Pāyuña senüñ gevher-i eşk niṣār ider
İtmez dirīġ ʿāşıḳ olan her ne ola hest

gevher-i eşki:

1. **gevher-i eşki:**-*i*
Gazel 332
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı incisi.

Gevher-i eşki Muḥibbī pāyına meh-rūlaruñ
Dükenür sanma dükenmez yimeyüp ġam turma saç

gevher-i maḫzūndur:

1. **gevher-i maḫzūndur:**-*dur*
Gazel 448
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hazinede saklanan,onun en değerli parçası olan mücevher(sevgilinin dudağı bağlamında).

İrmedüm vaṣla Muḥibbī līk dilde bā-ḫayāl
Mālik oldum laʿl-i yāra gevher-i maḫzūndur

gevher-i nā-yābdur:

1. **gevher-i nā-yābdur:**-*dur*
Gazel 455
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Emsalsiz, benzersiz cevher, inci.

Naḳd-i cān-ıla metāʿ-ı vaṣla oldum müşterī
Didiler olmaz bahā ol gevher-i nā-yābdur

gevherlenür:

1. **gevherlenür:**-*len, -ür*
Gazel 425
Mısra: **9**
İnci haline gelmek.

İy Muḥibbī kān-ı dilden sözlerüñ gevherlenür
Saklama cümerdlik it çünki anı yārān umar

gevherler çıkardum:

1. **gevherler çıkardum:**-*ler, -a, -r, -du, -m*
Gazel 333
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) anılan Mana denizinden aşığın inciler çıkarması kastedilmektedir.

Maʿānī baḥrına taldum çıkardum nice gevherler
Küpe olsun kulaguñda takın dürr-i ʿAden'den geç

gey-:

1. **geydügi:**-*düg, -i*
Gazel 268
Mısra: **2**
Giymek, bir şeyi vücuduna geçirmek.

Yārı gördüm nāgehān didüm ki bu ʿayn-ı mehest
Geydügi zerrīn ḳabā başındaki keç külehest

gey:

1. **geymişem:**-*miş, -em*
Gazel 338
Mısra: **2**
(Örtünüp korunmak veya süslenmek için) Bir giyeceği bedenine veya herhangi bir organına geçirmek.

Şāh-ı ʿışḳam şuʿle-i āhum benüm başumda tāc
Geymişem ġam ḫilʿatini kimseye yok iḥtiyāc

2. **geymedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Gazel 330
Mısra: **4**
Giymek, kuşanmak.

Dünyāya naẓar eylemedüñ faḳr idi faḫruñ
Hem geymedüñ egnüñe alup aṭlas u dībāc

3. **geymedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Gazel 336
Mısra: **4**
Giymek, kuşanmak.

Yā Resūl-i Ḥaḳ idüp faḳrı ḳabūl
Geymedüñ hergiz ḫarīr ile dībāc

geymez:

1. **geymez-idi:**-*idi*
Gazel 113
Mısra: **6**
Giymek.

Ḥaḳ yolında iḥtiyār-ı faḳr idüp faḫrum didi
Geymez-idi virseler dürr ü cevāhir tāc aña

geyür-:

1. **geyürdi:**-*di*
Gazel 205
Mısra: **10**
(Bir giyeceği) Başka birinin vücuduna veya organına kendi eliyle geçirmek, giydirmek.

Yine teşrīfler baña inām idüp sulṭān-ı ġam
Eşk-i çeşmümden geyürdi egnüme altunlu şīb

gez:

1. **gezer:**-*er*
Gazel 402
Mısra: **1**
(Bir yerde) Bir yöne doğru sürekli yer değiştirmek, hareket etmek, yürümek, dolaşmak.

Bir perī gördüm gezer seyrāna çıkmış rūz-ı ʿiyd
Yakın olmak istedükçe oldı ol benden baʿīd

2. **gezen:**-*en*
Gazel 439
Mısra: **1**
Bir yerde dolaşmak.

Câme-i al içre şehr içre gezen meh-pāreler
Kim görürse her birisin sanur āteş-pāreler

3. **gezdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 216
Mısra: **5**
Gezmek, etrafta dolaşmak.

Ser-ā-ser ālemi gezdüñ tutalum olduñ Efrīdūn
Bu dehrüñ niçesin Rüstem olup ālemde burduñ tut

gez-:

1. **gezer:**-*er*
Gazel 469
Mısra: **7**
(Bir yerde) Bir yöne doğru sürekli yer değiştirmek, hareket etmek, yürümek, dolaşmak.. II Gönlünü gezdirmek, gönlünün seveceği aşık olacağı şeyi aramak.

Bulmaga genc-i vaṣluñı şām u seḥer gezer
Dīvāne olup gör dil-i vīrāne seyr ider

gezle:

1. **gezler:**-*r*
Gazel 480
Mısra: **4**
(Oku) Yayın kirişine takarak kurmak.

Çeşmi eline yayını almış kemīn ider
Cān ḳaṣdın eyler okını gezler kiriştedür

gibi:

1. **gibi:**
Gazel 264
Mısra: **2**
"O anda, tam o sırada" anlamında zarf.

Hicr içre yatur āh oluban pāy-ı dilşikest
Derdā dirīġ irmeye gibi vişāle dest

2. **gibi:**
Gazel 20
Mısra: **1**
"-e benzer, imişçesine, benzer biçimde" anlamlarında bir benzetme edatı.

Akdı yaşum su gibi ol serv-i bālādan yaña
Kıldı dil murġı heves kūy-ı dil-ārādan yaña

3. **gibi:**
Gazel 4
Mısra: **1**
"-e benzer bir şekilde" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

4. **gibi:**
Gazel 4
Mısra: **1**
"-e benzer bir şekilde" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

5. **gibi:**
Gazel 5
Mısra: **3**
"-e benzer bir şekilde" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

İñlerem ṭanbūr-veş bagrum delindi ney gibi
Bezm-i ġamda mesken oldı gūşe-i hicrān baña

6. **gibi:**
Gazel 5
Mısra: **8**
"-e benzer bir şekilde" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Öldürür gerçi ki ġamzeñ āşıḳa virmez amān
Leblerüñ Īsī gibi her laḥẓa virür cān baña

7. **gibi:**
Gazel 7
Mısra: **9**
"-e benzer bir şekilde" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Rişte-i cān üzre düzdüñ naẓmuñı dürler gibi
Ehl-i naẓm içre Muḥibbī ḫāk-i pā oldum saña

8. **gibi:**
Gazel 10
Mısra: **8**
"-e benzer bir şekilde" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Leylī saçına çünki tolaşdı dil-i Mecnūn
Dīvāne gibi olsa ne tañ vālih ü şeydā

9. **gibi:**
Gazel 13
Mısra: **17**
"-e benzer bir şekilde" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Şem gibi dil çerāġın yakayın tā ṣubḥa dek
Pīr-i ışḳ virüp naṣīḥat didi yan yakıl baña

10. **gibi:**
Gazel 16
Mısra: **6**
"-e benzer bir şekilde" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Hicrān şebinde kalmaz idüm tīre rūzigār
İtseñ ṭulū gün gibi iy yüzi meh baña

11. **gibi:**
Gazel 28
Mısra: **5**
"-e benzer bir şekilde" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Yaraşur serv-i sehī gibi salınsañ nāz-ıla
Gökden inmiş çün ezelden nār ḫilatdür saña

12. **gibi:**
Gazel 31
Mısra: **5**
"-e benzer bir şekilde" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Her kaçan ġonca gibi nāz-ıla güftār idesin
Şevḳden güller ala egnine kırmuzı ḳabā

13. **gibi:**
Gazel 32
Mısra: **9**
"-e benzer bir şekilde" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Giçe ṣırāṭı berḳ ya ḫāṭif gibi Muḥib
Luṭf-ı Ḥudā olursa eger aña reh-nümā

14. **gibi:**
Gazel 53
Mısra: **5**
"-e benzer bir şekilde" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Gül gibi arż eylese dilber cemālini
Ol dem fiġān u āh-ıla dil andelīb ola

15. **gibi:**
Gazel 54
Mısra: **5**
"-e benzer bir şekilde" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Pervāne gibi odlara yana bu cān u dil
Ḥüsnüñ ḫayāli karşuma çün kim çerāġ ola

16. **gibi:**
Gazel 78
Mısra: **5**
"-e benzer bir şekilde" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Nā gibi bagrum delindi çāresüz āh eylerem
Gönderürem her nefes āh-ıla efġānı saña

17. **gibi:**
Gazel 86
Mısra: **5**
"-e benzer bir şekilde" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Raḳṣa girem döne döne Mevlevī gibi
Ol āsitāna varmaga ger feṯḥ-i bāb ola

18. **gibi:**
Gazel 119
Mısra: **17**
"-e benzer bir şekilde" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Ömür dünyā gibi çün bī-vefādur
Dirīg itdi buña Cemşīd ü Dārā

19. **gibi:**
Gazel 125
Mısra: **12**
"-e benzer bir şekilde" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Ney gibi nālān olur miskīn Muḥibbī derdmend
Def gibi sīne dögüp efġān olupdur ḫū baña

20. **gibi:**
Gazel 313
Mısra: **6**
"-e benzer bir şekilde" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Şöyle beñzer boynu baglu kuluñam iy ġam senüñ
Tā ölince itmeyesin gibi āzād el-ġıyāṣ

21. **gibidür:**-*dür*
Gazel 170
Mısra: **8**
"-e benzer" anlamında kullanılan bir benzetme edatı.

Gelse tīrüñ sīneme geçer o dem itmez ḳarār
Tende cānum gibidür kim gitmege eyler şitāb

22. **gibi:**
Gazel 198
Mısra: **2**
"- e benzer" anlamında edat.

İy ṣabā benden varup yāruñ der ü eyvānın öp
Ḫāk-i pāyına yüzüñ sürer gibi dāmānın öp

23. **gibi:**
Gazel 295
Mısra: **7**
"- e benzer" anlamında edat.

Zāhid gibi şükr ki denī-himmet oladum
İtdüm bülend himmeti buldum murāda dest

24. **gibi:**
Gazel 309
Mısra: **9**
"- e benzer" anlamında edat.

Meydān-ı maḥabbetde Muḥibbī gibi şīr ol
Rūbāh oluban ṣūfī ṣıfat olma muḫanneṣ

25. **gibi:**
Gazel 373
Mısra: **3**
"- e benzer" anlamında edat.

Māyil olma ḫāce-i dünyā gibi sīm ü zere
İtmemişdür bu fenā dārında hīç bir kimse sūd

26. **gibi:**
Gazel 395
Mısra: **6**
"- e benzer" anlamında edat.

Eksük itmezsin nigārā sīneden ġamz okların
Teng dehānuñ gibi iñen teng dil bulur küşād

27. **gibi:**
Gazel 396
Mısra: **7**
"- e benzer" anlamında edat.

Gözüm yaşı gibi oldum revāne
Umaram ola kūyuñ baña maʿbed

28. **gibi:**
Gazel 437
Mısra: **10**
"- e benzer" anlamında edat.

Pādişāhā senden özge yok benüm bir kimsenem
Bu Muḥibbī gibi kapuñda senüñ biñ bende var

29. **gibi:**
Gazel 457
Mısra: **10**
"- e benzer" anlamında edat.

Kūyuña varsa Muḥibbī serv ḳadüñ isteyü
Göz yaşı gibi seni gördügi dem pāya düşer

30. **gibi:**
Gazel 218
Mısra: **3**
"- e benzer, misal" anlamında edat.

Eşk-i çeşmüm akmadı her bir yaña cūlar gibi
Görmeyince ol boyı serv-i ḫırāmānı dürüst

giç:

1. **giçer:**-*er*
Gazel 249
Mısra: **5**
(Bir yeri) İçinden veya üstünden yol almak sûretiyle aşıp geride bırakmak.

Reh-i ʿışḳı giçer ʿışḳ ehli āsān
Ne ḳaṭʿ-ı menzil aña ne maḳāmāt

gice-:

1. **giceler:**-*ler*
Gazel 447
Mısra: **1**
Gece vakti.

Gülşen içre giceler bülbüllerüñ efġānıdur
Jāle sanmañ çın seḥer gül üzre bagrı kanıdur

2. **giceler:**-*ler*
Gazel 478
Mısra: **2**
Gece vakti.

ʿAndelīb-i dil nigārā gül yüzüñden ayrıdur
Giceler tā ṣubḥ olınca iñiler bir sayrıdur

gice:

1. **gice:**
Gazel 3
Mısra: **1**
Gece.

Dün gice nāgāh irişdi gūşuma bir ḫoş nidā
Kim-durur āşıḳlar içre eyleye cānın fedā

2. **giceler:**-*ler*
Gazel 3
Mısra: **9**
Gece.

Giceler zārīlık eyle dök gözüñüñ yaşların
Raḥmetüñden dūr kılma kullaruñ yā Rabbenā

3. **gice:**
Gazel 14
Mısra: **9**
Gece.

Zülfi ile dün gice didüm muṭavvel ḳıṣṣamı
Didi dilber bir uzun efsāne söylersin baña

4. **gice:**
Gazel 21
Mısra: **8**
Gece.

Gülşen-i kūyın tolanmaga nigāruñ ṣubḥa dek
İy ṣabā merdümlik it bir gice yoldaş ol baña

5. **giceler:**-*ler*
Gazel 68
Mısra: **9**
Gece.

Muḥibbī giceler hicrān şebinde İñiler meclis içre nite kim nā

6. **giceler:**-*ler*
Gazel 90
Mısra: **4**
Gece.

Cān u dilden gül yüzüñ āşüftesi şems ü ḳamer
Mihr gönder giceler ḥayrān olur māhum saña

7. **giceler:**-*ler*
Gazel 260
Mısra: **9**
Gece.

Gül yüzüñden ayru aglar giceler tā ṣubḥa dek
İy ṣabā lutf eylegil dildāra peyġāmum ilet

8. **giceler:**-*ler*
Gazel 474
Mısra: **6**
Gece.

Ġam şebinde zülfini añsam gelür cānum lebe
Giceler olsa uzun nite ki bīmār incinür

9. **gicedür:**-*dür*
Gazel 8
Mısra: **2**
Gece.

Āh kim bu ṭāliüm tutmadı hergiz yüz baña
Ayrılalı gün yüzüñden gicedür gündüz baña

10. **gicelerde:**-*ler, -de*
Gazel 193
Mısra: **10**
Gece, geceleyin.

Göñlümüñ vīrānesin gel rūşen it māhum benüm
Gicelerde şem olur vīrāneye çün māhitāb

11. **gicelerde:**-*ler, -de*
Gazel 335
Mısra: **10**
Gece, geceleyin.

Gül yüzüñsüz dil yakar ʿışḳ āteşi
Şemʿe olmaz gicelerde iḥtiyāc

12. **gice:**
Gazel 217
Mısra: **3**
Gece II geceleyin.

Eflāke çıkar āteş-i dil gice alem-vār
Yitmez mi şeh-i ışḳ olana böyle alāmet

13. **giceler:**-*ler*
Gazel 321
Mısra: **11**
Gece, geceler boyunca.

İy Muḥibbī giceler tā ṣubḥa dek
İtdügüm efġān elinden el-ġıyāş

14. **gice:**
Gazel 24
Mısra: **7**
Gece II geceleyin.

Firḳatiyle gice gündüz teşnedür cān u gönül
Gel benüm şāḥum viṣālüñ şerbetin kandur baña

15. **gice:**
Gazel 330
Mısra: **1**
Gece (miraç bağlamında).

Bindüñ çü Burāḳ'a gice oldı saña miʿrāc
Ḫāk-i rehüñi itdi melāyik başına tāc

16. **giceler:**-*ler*
Gazel 126
Mısra: **7**
Gece boyunca.

Giceler tā ṣubḥa dek encüm sayar çeşmüm benüm
Ḫāb görmez gözlerüm ben eylerem āh-ıla vā

17. **giceler:**-*ler*
Gazel 141
Mısra: **1**
Gece boyunca.

Giceler tā ṣubḥa dek kıl raḥmet-i Ḥaḳḳ'ı ṭaleb
Her ṭaleb kim bī-riyā ola virür anı da Rab

18. **giceler:**-*ler*
Gazel 145
Mısra: **9**
Gece boyunca.

Bu Muḥibbī giceler efġān ider bülbül gibi
N'içün efġānum benüm gül gibi güş itmez ḥabīb

19. **giceler:**-*ler*
Gazel 171
Mısra: **4**
Gece boyunca.

Tīz geçer eyyām-ı gül ardıncadur faṣl-ı ḫazān
Giceler tā ṣubḥa dek bunı dir iñler andelīb

20. **giceler:**-*ler*
Gazel 344
Mısra: **5**
Gece boyunca.

Gül yüzüñüñ ḥasretinden giceler bülbül gibi
Derd-ile tā ṣubḥ olınca kılmak āh u zār güç

21. **giceler:**-*ler*
Gazel 446
Mısra: **8**
Gece boyunca.

Zülfüñi refʿ it cemālüñden görinsün āfitāb
Giceler yeldā olursa ʿāḳıbet gündüzlüdür

22. **gicelerde:**-*ler, -de*
Gazel 342
Mısra: **8**
Gece, gece vakti.

Tañ mı ruḫsāruñ görüp zülf içre cān terk eylesem
Gicelerde per yakar pervāne ger görse sirāc

gice beñzer:

1. **gice beñzer:**--*r-r*
Gazel 212
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgili geceye benzetilmiştir.

Gice ol meh menzilinden çıkdı beñzer bī-niḳāb
Sordılar cümle cihān ḫalḳı ki togdı āfitāb

gice gündüz:

1. **gice gündüz:**
Gazel 139
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aralıksız, sürekli, her zaman.

Alnuña ḥayrān mehdür yüzüñe şeydā güneş
Ol sebebden gice gündüz yüz sürer her sū saña

2. **gice gündüz:**
Gazel 360
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aralıksız, sürekli, her zaman.

Gül yüzin ʿarż eylemez derdā dirīġ ol māh ruḫ
Ol sebebden gice gündüz virdüm oldı āh ruḫ

3. **gice gündüz:**
Gazel 499
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aralıksız, sürekli, her zaman.

Niçe teşbīh eyleyem yüzin güne alnın aya
Gice gündüz her biri naḳş u zevāl üstindedür

4. **gice gündüz:**
Gazel 487
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gece ve gündüz.

ʿIşḳ nārını şu kim yakdı ezel sīnesine
Yanmayup ol gice gündüz baña diñ yā ne olur

5. **gice gündüz:**
Gazel 453
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gece gündüz: Her zaman, ara vermeden, durmadan, devamlı olarak.

Geh niḳāb eyler yüzine zülf-ile gāhī açar
Gice zülfidür baña gündüz de ḫüsni tābıdur

giceler:

1. **giceler:**
Gazel 24
Mısra: **3**
1. gece, gece vakti, geceleyin, 2. gece(ler) boyu beklemek.

Giceler eflākde sūzān olan encüm degül
Taña kalmışdur gök ehli çeşmi ḫayrāndur baña

giceler dilümden gitmez tā sehergeh āh dōst:

1. **giceler dilümden gitmez tā seḥergeh āh dōst:**--*ler, --üm, --den, --mez*
Gazel 271
Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gece boyu sabaha kadar aşığın aklından sevgilinin çıkmadığı ve ah ettiği kastedilmektedir.

Giceler gitmez dilümden tā seḥergeh āh dōst
N'eyleyem derdā dirīġā olmadı āgāh dōst

gid:

1. **gider:**-*er*
Gazel 495
Mısra: **8**
(Devamlı veya geçici bir süre kalmak üzere) Bulunduğu yerden ayrılmak.

Benefşe başını egmiş naẕar eyler gülistāna
Gider bu zīver ü zīnet kalan ancak elemlerdür

2. **gidüp:**-*üp*
Gazel 377
Mısra: **1**
(Zaman için) Geçmek, sona ermek, yaşanıp tükenmek, bitmek.

Rūze-i hicrān gidüp yüzüñ görindi oldı ʿīyd
Devletüñ pāyende olsun daḫı ʿömrüñ ber-mezīd

3. **gidüpdür:**-*üp, -dür*
Gazel 60
Mısra: **7**
Gitmek, bir yerden ayrılmak.

Gidüpdür küllī dil benden digergün gün-be-gün ḥālüm
Niçe taḳrīr idem yā Rab derūn-ı derdidür dilhā

ġıdā olursın:

1. **ġıdā olursın:**--*ur, --sın*
Gazel 255
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Besin II hayat kaynağı, kuvvet ve güç veren şey.

İy dil ġıdā olursın bir gün bu mār u mūra
Bu hāy u hūya maġrūr olma idüp şeṭaret

ġıdā-yı rūḥ:

1. **ġıdā-yı rūḥ:**
Gazel 356
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ruhun gıdası.

Ẕevḳ ehlinüñ katında şu kim mey ṣabūḥ ider
Hem ḳūt-ı cism olur aña ol hem ġıdā-yı rūḥ

2. **ġıdā-yı rūḥ:**
Gazel 420
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ruhun gıdası.

İy dōst ruḫlaruñ baña oldı ġıdā-yı rūḥ
Var mı ki aña beñzeye bir būy-ı ter leẕīẕ

gider:

1. **gidermeye:**-*me, -y, -e*
Gazel 34
Mısra: **7**
Uzaklaştırmak, çıkarmak.

Yüz karasını yuyup gidermeye
Olsa ger bu gözyaşı ırmak saña

2. **gider:**
Gazel 55
Mısra: **3**
Gidermek, ortadan kaldırmak.

Zülfüñi gider didüm tā açıla ṣubḥuñ yüzi
Didi uzun ola ol şeb kim şeb-i yeldā ola

3. **gider:**--*e, --r*
Gazel 230
Mısra: **3**
Yok olmak, elden çıkmak.

Gider bu aṭlas u fāḫir libāsı
Saña bir ḫırḳa çün eyler kifāyet

gider-:

1. **giderme:**-*me*
Gazel 242
Mısra: **10**
Ortadan kaldırmak, yok etmek.

Muḥibbī sözleri yigdür bugün dürr-i cevāhirden
Takup cānā kulaguña giderme anı mengūş it

gil:

1. **gil-durur:**-*durur*
Gazel 492
Mısra: **10**
Balçık, çamur, toprak.

Ḥasretüñle şol ḳadar dökdi Muḥibbī gözyaşın
Vara-bilmez kūyuña zīrā ki yollar gil-durur

ġıll ü ġışdan:

1. **ġıll ü ġışdan:**--*dan*
Gazel 456
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Düşmanlık ve kin.

Ġıll ü ġışdan yüri pāk eyle Muḥibbī ḳalbüñi
Zer gibi ḫāliṣ olan kendüzini pāke çıkar

2. **ġıll ü ġışdan:**--*dan*
Gazel 443
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kin ve fesat ‖ düşmanlık ve hile.

Dest-i ʿışḳuñla egerçi kim bu sīnem çāḳdür
Ġıll ü ġışdan ḥamdülillāh kim bu göñlüm pākdür

gine:

1. **gine:**
Gazel 64
Mısra: **5**
Yine, tekrar.

Ḳahr-ıla ger öldüre luṭf ile gine dirgüre
Dimezüz çün u çerā çün olmışuz fermān aña

gir:

1. **girdüñ:**-*düñ*
Gazel 243
Mısra: **10**
1. Girmek, dahil olmak.

Tīġ-ı cevrinden Muḥibbī key sakın döndürme yüz
ʿIşḳ meydānına girdüñ kendüñi merdāne tut

2. **girür:**-*ür*
Gazel 106
Mısra: **10**
(ateşe) atmak/atılmak.

Gün yüzini görmege varsam Muḥibbī dilberüñ
Zülfi girür ara yire gösterür şāmı bāña

gir-:

1. **girdi:**-*di*
Gazel 197
Mısra: **8**
Bir yere dahil olmak.

Tutmadı çünki cān u göñülden naṣīḥatüñ
Nār-ı caḥīme girdi anuñçün Ebūleheb

2. **girdüm:**-*dü, -m*
Gazel 388
Mısra: **7**
Bir mekana dahil olmak.

Naẓm meydānına girdüm yine cevlān eyledüm
Ṭabʿ-ı çālāküme taḥsīn itdi aṣḥāb-ı Ḫūcend

3. **girdügüñ:**-*düg, -ü, -n*
Gazel 428
Mısra: **8**
Girmek, içeri dâhil olmak.

İy Muḥibbī ʿışḳa dest urduñ gerekdür terk-i ser
Ġaflet itme girdügüñ merdāneler meydānıdur

girdābına:

1. **girdābına:**-*ı, -na*
Gazel 65
Mısra: **9**
1)Suların dönerek çukurlaştığı yer. 2)Tehlikeli yer, mühlike,tehlikeli yer ve zaman.

Yaşuñ girdābına düşdüñ Muḥibbī çāre yok hergiz
Çıkar şimden girü dilden ḫalāṣ-ı fikr-i sāḥil hā

girdābına düşeli:

1. **girdābına düşeli:**-*e, -li*
Gazel 80
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) ayrılık denizinin tehlikeli dalgalarına düşmek kastedilir.

Āh kim bahr-ı firāḳuñ düşeli girdābına
Olmışam ser-geştesi peydā degül sāḥil bāña

gire idi:

1. **gire idi:**-*-e, --di*
Gazel 201
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) göze bir damla uyku girmesi,uyuyabilmek kastedilmiştir.

Gün yüzin görür idüm düşde eger
Gire idi gözüme bir ẕerre ḫāb

girībān:

1. **girībānı:**-*ı*
Gazel 297
Mısra: **4**
Elbise yakası.

Okuyaldan gülşen içre medḥüñi sen gül-ruḥuñ
Gülsitānda kalmadı bir gül girībānı dürüst

2. **girībānlar:**-*lar*
Gazel 413
Mısra: **10**
Elbise yakası.

Ḫānesinden yār eger togsa Muḥibbī gün gibi
Kalmaya çāk olmaduk hīç bir girībānlar meded

3. **girībānum:**-*um*
Gazel 478
Mısra: **9**
Elbisenin yakası.

İy Muḥibbī çāk çāk olsa girībānum ne tañ
Gülşen içre kıldugum ol serv-i nāzum seyridür

4. **girībānı:**-*ı*
Gazel 218
Mısra: **8**
Yaka, elbise yakası.

Keşf-i burḳa eyleyüp çıksa bulıtdan gün gibi
Çāk olur ışḳ ehlinüñ kalmaz girībānı dürüst

giriftār olsa:

1. **giriftār olsa:**-*sa*
Gazel 76
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Müptela olmak, esir olmak.

Giriftār olsa dil murġı aceb mi bāġ-ı ḥüsninde
İdüpdür dām-ı zülfinden anuñ var niçe ḫam peydā

giryān:

1. **giryān:**
Gazel 242
Mısra: **7**
Ağlamaklı,üzüntülü.

Gehī nālān gehī giryān geh eyle sīneñi biryān
Ciger ḫūnābesin bezm-i ġam içre dāyimā nūş it

giryānuñam:

1. **giryānuñam:**-*u, -n, -am*
Gazel 79
Mısra: **5**
Sevgili için gözyaşı döken,ağlayan aşık.

Bir bülbül-i nālānuñam tā ṣubḥa dek giryānuñam
Şöyle senüñ ḫayrānuñam sen daḫı ḫayrānsın bāña

girye-i dil-sūzı telḫ:

1. **girye-i dil-sūzı telḫ:**-*-ı*
Gazel 363
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) örnek olarak: Gönül yakıcı göz yaşının acı olduğu ifade edilmektedir.

Aglasam bu gözlerüm yaşı bāña acı gelür
Gerçek imişdür dimişler girye-i dil-sūzı telḫ

gīsū:

1. **gīsūlarında:**-*ları, -n, -da, -*
Gazel 476
Mısra: **1**
Omuz üstüne dökülen saç.

Gīsūlarında murġ-ı dili aga saldılar

Bī-çāre niçe kurtıla dūzāġa saldılar

git:

1. **gitseñ:**-*señ*
Gazel 234
Mısra: **2**
Gitmek, varmak.

Emr-i Ḥaḳḳ'ı gözleyüp erkān-ı dīni bunda tut
Kim ʿadem mülkine gitseñ anda ola saña kūt

2. **gitse:**-*se*
Gazel 173
Mısra: **9**
(Bir şeyden bir şeye, bir kimseden bir kimseye) gitmek, geçmek, intikal etmek; uzaklaşmak.

Kanda gitse Muḥibbī dōst hemīn Sen daḥı eyle ol diyārı ṭaleb

3. **gitmeyüp:**-*me, -y, -üp*
Gazel 395
Mısra: **4**
Yok olmak, eser kalmamak.

Sāġarı dilberden alup nūş itse bir kişi
Gitmeyüp tā ḥaşr olınca kala agzında o dad

4. **gitse:**-*se*
Gazel 483
Mısra: **9**
Ayrılmak, gitmek.

Muḥibbī dil ne ġam gitse yirine çün kalur ʿışḳı
Virürler ʿışḳı ʿuşşāḳa alur dil dil-rübālardur

5. **gitse:**-*se*
Gazel 45
Mısra: **10**
Ayrılmak, sona ermek, bitmek.

Yüzini gördüm Muḥibbī gitdi benden aḳl u dil
Cān daḥı gitse naẓar kılmaz o sīmīn-ten baña

6. **gitmem:**-*me, -m*
Gazel 81
Mısra: **3**
Gitmek, varmak.

Ursa deryāyı ḥāvādi mevc gitmem bir yaña
Keştī-i ışḳuñ bi-ḥamdi'llāh ki lengerdür baña

7. **gitmez:**-*mez*
Gazel 262
Mısra: **2**
Ayrılmak, uzaklaşmak. || Eksik olmak.

Civāndur bu göñül ʿömr çend sālest
Bu dilden gitmez ol nāzük nihālest

8. **gitmege:**-*meg,-e*
Gazel 193
Mısra: **8**
Ayrılmak, uzaklaşmak.

Bir dem ārām eyle iy dilber gelüp ömrüm gibi
Öldürüp ben ḥastayı gel gitmege itme şitāb

9. **gitse:**-*se*
Gazel 36
Mısra: **4**
Bir yerden bir yere varmak veya başka bir yere varmak üzere bulunduğu yerden ayrılmak, gitmek.

Sanmañuz tenhā gide ışḳuñ beyābānına dil
Kanda gitse miḥnet ü ġamdur bile yoldaş aña

10. **gitdi:**-*di*
Gazel 356
Mısra: **8**
(Zaman açısından) Sona ermek / tükenmek / bitmek.

Biñ yıl olursa ʿömr geçer ānīde hemān
ʿĀḳil odur ki fikrin ide kanda gitdi Nūḥ

11. **gitdi:**-*di*
Gazel 369
Mısra: **10**
(Zaman açısından) Sona ermek, bitmek.

İy Muḥibbī itme dünyā fikrini añ āḫirüñ
Kanda gitdi Ḫusrev ü Cemşīd ü Dārā Keyḳubād

git-:

1. **gitmedi:**-*me, -di*
Gazel 387
Mısra: **10**
Ayrılmak, uzaklaşmak.

Zülfüñe müşg-i Ḫıṭā didüm ḫaṭāsın bilmedüm
Niçe yıllar gitmedi āyīne-i dilden bu gerd

2. **gitdi:**-*di*
Gazel 78
Mısra: **11**
(Belli bir yönde) Belli bir yol takip etmek.

Gitdi çün rāh-ı fenāya iy göñül Ferhād u Ḳays
Dökdi ġam kūh-ı belā miḥnet bayābānı saña

3. **gitmege:**-*meg, -e*
Gazel 170
Mısra: **8**
(Bir şeyden bir şeye, bir kimseden bir kimseye) gitmek, geçmek, intikal etmek; uzaklaşmak.

Gelse tīrüñ sīneme geçer o dem itmez ḳarār
Tende cānum gibidür kim gitmege eyler şitāb

4. **gidenler:**-*en, -ler*
Gazel 496
Mısra: **11**
Ayrılmak, terk etmek // ölmek, dünyadan göçmek.

Bu dünyāya göñül virme gidenler senden öñürdi
Sikender Ḫusrev ü Dārā Ferīdūn daḥı Cemlerdür

5. **gitme:**-*me*
Gazel 120
Mısra: **9**
Ayrılmak, uzaklaşmak.

Gitme bir dem tā ki cān yanuñca bile gitmese
Anuñ-ıçun dir Muḥibbī dōstum rūḥum saña

6. **gitmese:**-*me, -se*
Gazel 120
Mısra: **9**
Yok olmak, eser kalmamak.

Gitme bir dem tā ki cān yanuñca bile gitmese

Anuñ-içun dir Muḥibbī dōstum rūḥum saña

gitdi ki:

1. **gitdi ki:**
Gazel 97
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gitmek,ulaşmak,varmak.

Bir yire gitdi ki gelmege yine imkānı yok
Bir iki gün olmış imiş bilmedüm mihmān aña

gitme:

1. **gitmedi:**
Gazel 22
Mısra: **3**
Gitmemek, ayrılmamak.

Gitmedi zülfüñ ḫayāli kılca yādumdan benüm
İy saçı sünbül göñül neyçün perīşān olmaya

2. **gitmesün:**-*sün*
Gazel 29
Mısra: **3**
Ayrılmak, sona ermek, bitmek.

Gitmesün nām-ı şerīfüñ bu dilümden bir nefes
Derdlü göñlüme devādur cān bulur andan şafā

3. **gitmesün:**-*sün*
Gazel 215
Mısra: **9**
Ayrılmak, sona ermek, bitmek.

Gitmesün dilden Muḥibbī dāyimā medḥ-i Resūl
Okıdukça dil feraḥ bula vü cānuñ ola mest

gitmek diler:

1. **gitmek diler:**-*mek*, -*e*, -*r*
Gazel 240
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kastedilen unsurun da gitmek istemesi ifade edilmiştir.

Lebi yādına dil gitdi bu cān da
Bu da gitmek diler yok yire ceng-est

giyâh:

1. **giyāh:**
Gazel 73
Mısra: **7**
Taze ot, bitki.

Derd-i dilümi söyleye ḳabrümde her giyāh
Ol yār-ı cefā ugraya andan güẕer ola

ġıybetümde:

1. **ġıybetümde:**-*ü*, -*m*, -*de*
Gazel 308
Mısra: **5**
Arkadan çekiştirmek. Hazır olmayan birisinin aleyhine konuşmak. Birisinin gıyabında hoşuna gitmeyen bir şeyi söylemek.

Ġıybetümde n'ola ḥāsid söylese ḥarf-i dürūġ
Rū-be-rū itmez benüm-ile o bed-güftār baḫs

gizlü:

1. **gizlüdür:**-*dür*
Gazel 252
Mısra: **4**
Açıkça bilinmeyen, görülmeyen, açık ve aşikar olmayan, meçhul.

Leblerüñden bir nişān bulmadı dil İskender'i
Ẓulmet-i ḫaddüñde çün kim gizlüdür āb-ı ḥayāt

2. **gizlü:**-*lü*
Gazel 435
Mısra: **7**
Açıkça bilinmeyen, görülmeyen, açık ve âşikâr olmayan, meçhul // Herkese açıklanmayan, başkalarına bildirilmeyen, etraftan saklanan, mahrem, mahfî, hafî, mektum.

Kaşı yayı ġamze okın gizlü atar sīneme
Baña bu bendi geçen bilsem ki ebrūlar mıdur

gizlü işi:

1. **gizlü işi:**-+*i*
Gazel 176
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gizli tutulan,kimseye gösterilmeyen şeyler.

Lalüñ tuyurdı sırr-ı dehānuñı illere
İẓhār ider çü gizlü işi san şarāb-ı nāb

gizlü rāzum:

1. **gizlü rāzum:**-*u*, -*m*
Gazel 331
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gizli sır,saklı istek.

Gizlü rāzum āşikār oldı yine
Saklayamaz göñlüm olmışdur ʿzücāc

gizlü rehdür:

1. **gizlü rehdür:**-*dür*
Gazel 479
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gizli yol.

ʿĀşıḳ vişāle irmez terk itmeyince cānın
Kim bilmez-ise bilsün bu anca gizlü rehdür

göç:

1. **göçmek:**-*mek*
Gazel 291
Mısra: **4**
Yerleşmek amacıyla mahalle, köy, şehir, ülke veya dünya değiştirmek. Ölmek.

Niçelerden kaldı dünyā kalısar senden daḥı
Bu ribāṭa kim kona göçmek muḳarrer boldı tut

göçmek:

1. **göçmekdedür:**-*de*, -*dür*
Gazel 418
Mısra: **3**
Yer değiştirmek, bir yerden başka yere gitmek.

Ḫˇāb-ı ġafletden uyan yārān kamu göçmekdedür
Çın seḥer uyḫusını bil kārbān görmez leẕīẕ

göge çıkar:

1. **göge çıkar:**-*a, -r*
Gazel 77
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gökyüzüne çıkarmak.

Her gice göge çıkar şule-i āhum şanemā
Bilmedüm neden irişmez saña vāhum şanemā

gögüs germeyem:

1. **gögüs germeyem:**--*me, --ye, --m*
Gazel 109
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir güçlüğe karşı koyarak dayanmak ya da karşı koymaya hazır olmak.

İy kaşı ya her kaçan toġrılsa tīrüñ sīneme
Olmayam merd germeyem gögüs o dermenden yaña

gögüs tutar:

1. **gögüs tutar:**-*a, -r*
Gazel 54
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Beyitte)dayanmak,sabretmek,kafa tutmak.

Evreng degül mi tīġ-ı cefāya gögüs tutar
İy dil seni gören kişi dir yüzi ag ola

gök:

1. **göge:**-*e*
Gazel 79
Mısra: **9**
Gök, gökyüzü.

Zülfüñe göñlüm bestedür āhum göge peyvestedür
Cānā Muḥibbī ḫastadur sen derde dermānsın baña

2. **gökdür:**-*dür*
Gazel 460
Mısra: **5**
Gökyüzü II mavi.

Zāhidüñ geydügi gökdür dāyimā yāḫūd siyāh
Hīç anı bilmedüm ʿālemde ne mātemdedür

3. **göklere:**-+*ler, -+e*
Gazel 160
Mısra: **1**
Gök, sema II Gökte bulunanlar.

İrişür āh u feryād u fiġānum göklere her şeb
Nedendür gūşına girmez o māhuñ bilmezem yā Rab

4. **gökden:**-*den*
Gazel 28
Mısra: **6**
Gök, gökyüzü, sema.

Yaraşur serv-i sehī gibi salınsañ nāz-ıla
Gökden inmiş çün ezelden nār ḫilatdür saña

gök ehli:

1. **gök ehli:**-*i*
Gazel 24
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gök ahalisi, melekler.

Giceler eflākde sūzān olan encüm degül
Taña kalmışdur gök ehli çeşmi ḥayrāndur baña

göklere irgürürdüm:

1. **göklere irgürürdüm:**--*ür, --düm*
Gazel 93
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) göklere,feleğe eriştirme,ulaştırma anlamında kullanılmıştır.

İrgürürdüm göklere cānā maḥabbet topını
İy güzeller şāhı olsañ bir gice mihmān baña

göklere irişdüre:

1. **göklere irişdüre:**--*dür, --e*
Gazel 120
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gökyüzüne çıkarmak,yükseltmek.

Ḫāk-i pāyuñ göklere irişdüre bād-ı nesīm
İdine cümle melā'ik gözlerine tūtiyā

ġonca:

1. **ġoncadan:**-*dan*
Gazel 398
Mısra: **12**
F. Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek.

Zaḫm-ı çeşm irmemek içün yine sulṭān-ı gülüñ
Ġoncadan dakdı felek gerdenine bāzū-bend

2. **ġonca:**
Gazel 8
Mısra: **4**
Açılmamış gül gibi. (Sevgilinin ağzı için kullanılır.).

Bülbül-i şūrīde-veş efġānum işidüp benüm
Ġonca agzın açuban nergis tutupdur göz baña

3. **ġonca:**
Gazel 31
Mısra: **5**
Açılmamış gül gibi. (Sevgilinin ağzı için kullanılır.).

Her kaçan ġonca gibi nāz-ıla güftār idesin
Şevḳden güller ala egnine kırmuzı ḳabā

4. **ġoncalar:**-*lar*
Gazel 40
Mısra: **4**
Açılmamış çiçek, tomurcuk (bk. gonca).*

Ger ḫırām-ı ḳad-ile seyr-i gülistān kılsañ
Ġoncalar şevḳe gelüp her biri çāk ide ḳabā

5. **ġoncalar:**-*lar*
Gazel 314
Mısra: **10**
Açılmamış çiçek, tomurcuk (bk. gonca).*

Gül ḫacīl olur kızarur görse ḫaddī gülleri
Ġoncalar dem-beste itmezler o gül-fām-ıla baḫs

6. **ġonca:**
Gazel 244
Mısra: **5**
1. Henüz açılmamış çiçek, tomurcuk. 2. Edebiyâtımızda

sevgili ve sevgilinin ağzı için kullanılmıştır.

Ġonca mey içmiş yasagın tutmamış şāh gülüñ
Kokuban agzın ṣabā didi bu ḫōd evkār mest

ġonca agzuñ gibi:

1. **ġonca agzuñ gibi:**--*u, --n*
Gazel 372
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudakları açılmamış gonca güle benzetilmiştir.

Eksük itmezsin nigārā sīneden ġamz okların
Ġonca agzuñ gibi teng iken bulur gönlüm küşād

ġonca dehānı:

1. **ġonca dehānı:**--*ı*
Gazel 381
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gonca ağızlı, ağzı goncaya benzeyen (sevgili).

Bilmedüñ ġonca dehānı sırrını
Açma āgāz eyleme yok yire ḫand

ġonca dehen:

1. **ġonca dehen:**
Gazel 224
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağzı gonca gibi (olan sevgili).

Bir ʿārızı gül ġonca dehen ʿışḳına iy dil
Tā ṣubḥa degin bülbül olup nāle vü zār it

ġonca leb:

1. **ġonca leb:**
Gazel 199
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gonca dudak.

Var mıdur agzuñ didüm iy ġonca leb
Bī-nişāndan gör nişān kıldum ṭaleb

2. **ġonca leb:**
Gazel 433
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gonca ağız. || Küçük ağızlı.

Yüzi gül ġonca leb serv-i revāndur
Gözüm yaşı ayagına revāndur

ġonca leblerüñ:

1. **ġonca leblerüñ:**-*ler, -ün*
Gazel 52
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin gonca çiçeğine benzeyen dudakları kastedilmiştir.

Oldı ḫāmūş göreliden ġonca leblerüñ
Gelmez kelāma bir kişinüñ göñli dar ola

ġonca-dehen ʿışḳına:

1. **ġonca-dehen ʿışḳına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 266
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açmamış bir gül gibi küçük ve ağzı kapalı sevgili uğruna,onun için.

Bir ʿārız-ı gül ġonca-dehen ʿışḳına iy dil
Tā ṣubḥa degin bülbül olup nāle vü zār it

ġonca-fem:

1. **ġōnca-fem:**
Gazel 22
Mısra: **7**
Gonca ağızlı // gonca gibi küçük ve güzel ağızlı sevgili.

Bāġ ara gül ārıżuñ ẕikr itseler iy ġōnca-fem
Kala mı gülşende gül çāk-i girībān olmaya

ġoncalar heykel asdı:

1. **ġoncalar heykel asdı:**-*dı*
Gazel 49
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)açılmamış çiçek tomurcuklarının(taze) hastalığa ya da nazara karşı kişilere üstlerinde taşısınlar diye dualar,muskalar asması.

Gül ruḫuñ gördükde ḥayrān kaldı cümle el saña
Degmesün göz diyü asdı ġoncalar heykel saña

ġonca-veş dil:

1. **ġonca-veş dil:**
Gazel 425
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gonca gibi gönül(aşık bağlamında).

Gül gibi gülmez açılmaz ġonca-veş dil bestedür
Bād-ı āhum isteyüp bu dīdeden bārān umar

gönder-:

1. **gönderdi:**-*di*
Gazel 82
Mısra: **5**
(Belli bir yere, belli bir işi yapmak üzere) Gitmesini sağlamak, bir görevle yollamak.

Nāmede cevr ü cefāsın yād idüp gönderdi yār
Nefḥa-i Rūḥu'l-ḳudüs san oldı ol ḳāṣid baña

2. **gönder:**
Gazel 33
Mısra: **8**
Bir yere doğru yola çıkarmak, yollamak, ulaşmasını, gitmesini sağlamak, irsal etmek.

Gözlerümden yaş yirine kan gelür
Ḫāk-i pāyuñ gönder olsun tūtiyā

3. **gönderse:**-*se*
Gazel 488
Mısra: **11**
Göndermek, yollamak.

İy Muḥibbī yār gönderse eger tīr-i cefā
Cān u dilden aña karşu çıkubanı aladur

gönder:

1. **gönderür:**-*ür*
Gazel 218
Mısra: **10**

Bir yere doğru yola çıkarmak, yollamak, ulaşmasını, gitmesini sağlamak.

Arż-ı ḥāl eyler Muḥibbī dāyimā meh-rūlara
Gönderür her kişvere eşār u dīvānı dürüst

2. **gönderürem:**-*ür, -em*
Gazel 78
Mısra: **6**
Yollamak, ulaşmasını, gitmesini sağlamak.

Nā gibi bagrum delindi çāresüz āh eylerem
Gönderürem her nefes āh-ıla efġānı saña

3. **gönderürse:**-*ürse*
Gazel 83
Mısra: **5**
Yollamak, ulaşmasını, gitmesini sağlamak.

Gönderürse ol kemān ebrū eger ġamz okların
Geçürüp sīnemden idem cān içinde yir aña

4. **göndermedüñ:**-*me, -dü, -n*
Gazel 158
Mısra: **8**
Yollamak, ulaşmasını, gitmesini sağlamak.

Leblerüñ dārü'ş-şifāsından dil-i bīmāruma
İy ṭabīb-i cān neden göndermedüñ bir kez cevāb

5. **gönderürsin:**-*ürsin*
Gazel 175
Mısra: **7**
Yollamak, ulaşmasını, gitmesini sağlamak.

Eksük itmez gönderürsin niçe döysün ḫasta dil
Gāh cevr ü geh cefā geh ḫışm u geh nāz ü itāb

6. **gönderüp:**-*üp*
Gazel 134
Mısra: **8**
Göndermek II yollamak.

İstemem raḥm idüben mihr ü vefālar idesin
Gönderüp cevr ü cefāñı n'ola her gāh baña

7. **göndereyim:**-*e, -(y), -im*
Gazel 129
Mısra: **2**
Göndermek, yollamak.

Būy-ı zülfüñi ṣabā yili ile gönder baña
Ben daḫı göndereyim cān u dilüm senden yaña

8. **gönderdüñ:**-*düñ*
Gazel 187
Mısra: **9**
Göndermek, ulaştırmak.

Kūy-ı yāra çünki gönderdüñ Muḥibbī gönlüñi
Bulımazsın bir daḫı anı n'idersin arayup

9. **gönderdi:**-*di*
Gazel 28
Mısra: **3**
Gitmesini sağlamak, bir görevle yollamak.

Sīneme gönderdi dilber ġamzesin döndi didi
Cān içinde sakla kim bir ulu himmetdür saña

10. **gönderürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Gazel 39
Mısra: **3**
Göndermek, yollamak.

Gönderürseñ ġamze okların cefā sanma anı
Hey yolında öldügüm ol rāḥat-ı cāndur baña

<u>gönl:</u>

1. **gönline:**-*ine*
Gazel 15
Mısra: **3**
1.Sevgi, istek, düşünüş, anma, hatır vb. kalpte oluşan duyguların kaynağı.

Āhum ile seyl-i eşküm gönline kılmaz eger
Anuñ-ıçun kāfiri bünyāddur dirler baña

2. **gönli:**-*i*
Gazel 52
Mısra: **4**
1.Sevgi, istek, düşünüş, anma, hatır vb. kalpte oluşan duyguların kaynağı 2. Kalp, yürek.

Oldı ḫāmūş göreliden ġonca leblerüñ
Gelmez kelāma bir kişinüñ gönli dar ola

3. **gönli:**-*i*
Gazel 480
Mısra: **8**
1.Sevgi, istek, düşünüş, anma, hatır vb. kalpte oluşan duyguların kaynağı 2. Kalp, yürek.

ʿĀşıḳ hemīşe kūy-ı dil-ārāyı gözedür
Zühhād-vār sanma ki gönli bihiştedür

4. **gönlini:**-*in, -i*
Gazel 372
Mısra: **9**
(aşığın) gönlü, yüreği.

Bu Muḥibbī'nüñ ele al gönlini şād eylegil
Birine biñ virilür olsa faḳīrüñ gönli şād

5. **gönlini:**-*in, -i*
Gazel 395
Mısra: **9**
(aşığın) gönlü, yüreği.

Bu Muḥibbī'nüñ ele al gönlini şād eyle gel
Birine biñ virilür olsa faḳīrüñ gönli şād

6. **gönlini:**-*in, -i*
Gazel 479
Mısra: **11**
(aşığın) gönlü, yüreği.

Vīrānedür Muḥibbī gönlini rūşen eyle
Göster yüzüñi rūşen vīrāneye çü mehdür

7. **gönlüm:**-*(ü)m*
Gazel 26
Mısra: **2**
(Âşığın) duygu merkezi.

Yine çün sīnede ışḳ oldı peydā
Olursa ḫasta gönlüm tañ mı şeydā

8. **gönlümde:**-*(ü)m, -de*
Gazel 25
Mısra: **2**
(Âşığın) duygu merkezi.

Sevdā-yı zülfi başdadur bildüm
ki yok pāyān aña
Gönlümde var çün derd-i ışḳ
olmaz ebed dermān aña

9. **gönli:**-*i*
Gazel 167
Mısra: **9**
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Meclis-i ġam içre göñli nāle
eyler ney gibi
Bu Muḥibbī ideli yārān içün
yaşın şarāb

10. **gönlüme:**-*ü, -m, -e*
Gazel 174
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Gün yüzi virdi ḥarāret göñlüme
Ṭañ mıdur ışḳ içre tutsa beni teb

11. **gönlüñi:**-*ün, -i*
Gazel 187
Mısra: **9**
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Kūy-ı yāra çünki gönderdüñ
Muḥibbī göñlüñi
Bulımazsın bir daḫı anı
n'idersin arayup

12. **göñli:**-*i*
Gazel 226
Mısra: **1**
(Âşığın) gönlü, yüreği.

İy yār-ı cefā-cū dile gel göñli
ḫarāb it
Gün yüzüñi göster gözümi
toptolu āb it

13. **göñlini:**-*in, -i*
Gazel 231
Mısra: **10**
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Bulmaz Muḥibbī kimsene yol
genc-i ḫüsnine
Tā kılmayıca göñlini vīrāne
ʿāḳıbet

14. **göñlüñi:**-*ün, -i*
Gazel 234
Mısra: **10**
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Çün ki bildüñ dār-ı dünyā
kimseye kılmaz vefā
ʿĀḳil iseñ aña bakma göñlüñi
andan sovut

15. **göñlini:**-*in, -i*
Gazel 339
Mısra: **9**
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Küfr-i zülfüñ ġaret ider bu
Muḥibbī göñlini
Hīç revā mıdur ala kāfir
müselmāndan ḫarāc

16. **göñlümde:**-*(ü)m, -de*
Gazel 341
Mısra: **4**
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḥaḳı ben
togrıyam ḳaddüñ gibi
Kāfirem zülfüñ gibi ger var-ısa
göñlümde kec

17. **göñli:**-*i*
Gazel 433
Mısra: **10**
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Muḥibbī sözleridür dürr ü
cevher
Dükenmez ḫarc kılsun göñli
kāndur

18. **göñlüme:**-*ü, -m, -e*
Gazel 450
Mısra: **7**
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Akar suya eser yile tayanma
göñlüme dirdüm
Meger çeşmüm ise ābī imiş
āhum hevāyīdür

19. **göñlümi:**-*(ü)m, -i*
Gazel 245
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü, yüreği.

N'ola şemʿi-i ruḫuñ göñlümi
rūşen
İderse külbe-i aḥzāndur iy dōst

20. **göñlümi:**-*(ü)m, -i*
Gazel 339
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Göñlümi şeydā kılan yāruñ
müselsel zülfidür
Bu dil-i dīvāneye zencīr-ile
kılmañ ʿilāc

21. **göñlümi:**-*(ü)m, -i*
Gazel 436
Mısra: **4**
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Cān fedādur çeşm-i şūḫuña
senüñ iy dil-firīb
Göñlümi böyle perīşān iden ol
ḳākül geçer

22. **göñlümi:**-*(ü)m, -i*
Gazel 498
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Derd-ile zārīlık itse göñlümi
ʿayb itmeñüz
N'eylesün hicr-ile dāyim ol
ʿaẕāb üstindedür

23. **göñlüm:**-*(ü)m*
Gazel 162
Mısra: **6**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Serv ḳaddini görüp oldı gözüm
yaşı revān
Göñlüm āvāredür ol zülf-i
semen-sāya düşüp

24. **göñlüm:**-*(ü)m*
Gazel 178
Mısra: **4**
(Âşığın) gönlü, kalbi.

Başdan aşdugın gözüm yaşın
taaccüb itmeñüz
Kim anuñ ile döner göñlüm
olalıdan ṭolāb

göñli feraḥ olmaz:

1. **göñli feraḥ olmaz:**--*i, --maz*
Gazel 404
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aşığın içinin rahat ve huzur dolu olması kastedilmektedir.

ʿİyd-ile olmaz feraḥ göñli
Muḥibbī bendeñüñ
Her kaçan yüzüñ görem ol gün
olur baña saʿīd

göñli gözi açılur:

1. **göñli gözi açılur:**--*i, --i, --ıl, --ur*
Gazel 470
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Neşelenmek,ferahlamak.

Togsa ḫurşīd açılur
merdümlerüñ göñli gözi
Bu benüm açmaga gözüm ol
ruḫ-ı rūşen yiter

gönlin alup:

1. **gönlin alup:**-+*lin*, --*up*
Gazel 186
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevindirmek; kırılan bir kimseyi güzel bir davranışla hoşnut etmek.

Muḥibbī'ye cefālar itdüñ āḫir
Nedür diñ bāri evvel gönlin alup

gönlin vire:

1. **gönlin vire:**-*e*
Gazel 53
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kalpten,yürekten sevmek.

Her kim ki vire gönlin anuñ
küfr-i zülfine
Ārām u ṣabrı kalmaya her dem
ġarīb ola

gönlini yıkduñ:

1. **gönlini yıkduñ:**--*i*, --*n*, --*i*, --*du*, --*n*
Gazel 290
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok üzücü söz ve davranışlarla birini gücendirmek.

Niçe kez yapduñ Muḥibbī
gönlini yıkduñ yine
Sīnede bünyād-ı ʿışḳı muḥkem
itdüñ ʿāḳıbet

gönlüm:

1. **gönlüm:**
Gazel 79
Mısra: **9**
(Aşığın) gönlü.

Zülfüñe gönlüm bestedür āhum
göge peyvestedür
Cānā Muḥibbī ḫastadur sen
derde dermānsın baña

2. **gönlüm:**
Gazel 13
Mısra: **4**
(aşığın) yüreği, kalbi.

Ejder-i ışḳ öldürür didüm
maḥabbet ehlini
İşidüp cān-ıla gönlüm oldılar
ḳāyil baña

3. **gönlüm:**-*(ü)m*
Gazel 238
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü, kalbi, yüreği.

Tīġ-ı ġam çāk itse gönlüm yok-durur aña ʿilāc
Kim dürüst ider kaçan kim ola bir şīşe şikest

gönlüm aldı:

1. **gönlüm aldı:**--*ü*, --*m*, --*dı*
Gazel 413
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendine aşık etmek, gönül çalmak.

Aldı bir kāfir yine gönlüm müselmānlar meded
Zülfinüñ her bir kılında çagrışur cānlar meded

gönlüm alınca:

1. **gönlüm alınca:**
Gazel 45
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendine âşık etmek, bağlamak, ilgi göstermek.

Gönlüm alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

gönlüm almaz:

1. **gönlüm almaz:**--*ü*, --*m*, --*maz*
Gazel 408
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kastedilen şeyi aşığın gönlünün istemiyor olması kastedilmektedir.

Seyr-i gülşen gönlüm almaz serv ü şimşād istemez
Eylesem ben ḫasta dil ol ḳāmet-i mevzūnı yād

gönlüm benüm:

1. **gönlüm benüm:**--*ü*, --*m*, --*üm*
Gazel 319
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın kalbi,gönlü kastedilmektedir.

Ṭarz-ı ʿışḳı sormazam Mecnūn-ıla Ferhād'a ben
ʿĀr ider gönlüm benüm itmege mādūn-ıla baḥs

gönlüm evin:

1. **gönlüm evin:**-+*üm*, -+*in*
Gazel 176
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül evi, kalp.

Fikr-i lebüñ ki eyledi gönlüm evin ḫarāb
Başdan çıkar her kim ola müdmin şarāb

gönlüm gibi:

1. **gönlüm gibi:**--*ü*, --*m*
Gazel 318
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlüm gibi.

İstedükçe tāze tāze baña gevherler virür
Eylesün kimdür gelüp gönlüm gibi kān-ıla baḥs

gönlüm ḫānesi:

1. **gönlüm ḫānesi:**--*ü*, --*m*, --*s*, --*i*
Gazel 481
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül evi II. Kalp.

Raḫne raḫne oldı ġamdan uşbu gönlüm ḫānesi
Kim göre anı ezel kalmış sanur peymānedür

gönlüm hānesin:

1. **gönlüm ḫānesin:**--*si(n)*
Gazel 103
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül evi II. Kalp.

Gel temāşā eyle cānā yine gönlüm ḫānesin
Ḫūn-ıla mersūm bir ṭāḳ-ı muḳarnesdür baña

2. **gönlüm ḫānesin:**--*ü, --m, --s, --i, --n*
Gazel 393
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül evi II. Kalp.

Şöyle yakdı āteş-i ʿışḳ uşbu gönlüm ḫānesin
Dūd-ı āhumdan göründügi budur çarḫuñ kebūd

gönlüm içre:

1. **gönlüm içre:**--*ü, --m, -+re*
Gazel 239
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlümde, içimde.

Ḫayālüñ gönlüm içre ḫāndur iy dōst
Firāḳuñla bu bagrum kandur iy dōst

gönlüm küşād bulur:

1. **gönlüm küşād bulur:**--*ü, --m, --ur*
Gazel 372
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık gönlünün açıldığını,ferahladığını dile getirmektedir.

Eksük itmezsin nigārā sīneden ġamz okların
Ġonca agzuñ gibi teng iken bulur gönlüm küşād

gönlüm küşād olur:

1. **gönlüm küşād olur:**--*ü, --m, --ur*
Gazel 346
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliye yaklaşabilen aşığın gönlünün ferahlayıp açılması kastedilmektedir.

Ḫaṭṭı-y-ıla ʿārızın görsem olur gönlüm küşād
Nite kim ġamgīn olanı sebz ü āb eyler feraḥ

gönlüm mesken itmeyesin:

1. **gönlüm mesken itmeyesin:**-*meye, -sin*
Gazel 86
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Beyitte) sevgilinin aşığın gönlüne sığmayışı,onu yar olarak kabul etmemesi kastedilmiştir.

Mesken ne içün itmeyesin gönlüm iy perī
Yıllarla yatur niçe zamāndur ḫarāb ola

gönlüm nālesi:

1. **gönlüm nālesi:**--*ü, --m, --s, --i*
Gazel 464
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın kalbinden gelen inleyiş ve çığırışlar kastedilmektedir.

Cān żaʿīf oldukça gönlüm nālesi āhestedür
N'eylesün söze mecāli kalmadı dil ḫastadur

gönlüm odını:

1. **gönlüm odını:**-*+üm, --ı, --nı*
Gazel 169
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ateşi.

Āteş-i dünyāya beñzetmeñ bu gönlüm odını
Derd-ile bir āh kılsam yana oda āfītāb

gönlüm şīşesin:

1. **gönlüm şīşesin:**--*ü, --m, --s, --in*
Gazel 329
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül şişesi.

Gerçi kim seng-i cefā sıdı bu gönlüm şīşesin
Korkaram āḫir batar pāyuña ol sınmış zücāc

gönlüm vaṭan eyledi:

1. **gönlüm vaṭan eyledi:**--*di*
Gazel 107
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlünün vatan olması beyitle bağlantılı olarak;eziyet ve sıkıntının orada kalıcı olacağının göstergesidir.

Murġ-ı ġam geldi Muḥibbī eyledi gönlüm vaṭan
Didi gitmem ġayra bu ḫoş āşiyānıdur baña

gönlümde şad cā eyledüm:

1. **gönlümde şad cā eyledüm:**-*düm*
Gazel 50
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlünde yüzlerce,binlerce mekan sahibi olmak.

Ḫayālüñle toludur ḫāne-i çeşm
Ko gelsün eyledüm gönlümde ṣad cā

gönlüme:

1. **gönlüme:**-*üm, -e*
Gazel 192
Mısra: **4**
(Âşığın) gönlü, yüreği, kendisi.

Şükr kim yapıldı bu ġam kapusı
Açılup gönlüme ebvāb-ı ṭarab

gönlüme sorma:

1. **gönlüme sorma:**--*ma*
Gazel 132
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlüne soru sorulması kastedilir.

Sorma gönlüme cefā vü cevrini ol dilberüñ
Nūḥ devrinden uzundur bu şeb-i hicrān aña

gönlümi:

1. **gönlümi:**-*mi*
Gazel 74
Mısra: **4**
Gönül, kalp, yürek.

Işḳ şāhı niçeye dek göndere ceyş-i ġamı
Eyleye vīrāne bu gönlümi ālī şehr ola

gönlümi alan:

1. **gönlümi alan:**--*ü, --m, --i, --a, --n*
Gazel 488
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşka düşmek; bir şeye veya bir kimseye tutulmak; aşık olmak.

Ḫānesinden çün ṭulūʿ eyleye ol bedr-i münīr
Gönlümi alan benüm didüm çehār-deh sāledür

gönlümi aldı:

1. **gönlümi aldı:**--*ü, --m, --i, --dı*
Gazel 472
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birinin gönlünü almak kalbi kırılmış, üzgün birini sevindirmek, hoşnut etmek. II Aşık etmek.

Gönlümi aldı ḳaşdı yine şimdi cānadur
Kanumı içdi ḫūnī gözi meyli cānadur

gönlümi alup:

1. **gönlümi alup:**--*ü, --mi, --up*
Gazel 303
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlünü çelmek, kapmak // ilgilenmek, kandırmak // gönlü fethetmek, aşık etmek, kendine bağlamak.

Gönlümi alup şimdi eger kaṣdūn-ısa cān
Çokdan komışam yoluña ben cān u ser iy dōst

gönlümüñ cānbāzını:

1. **gönlümüñ cānbāzını:**--*ü, --m, --ün, --ı, --n, --ı*
Gazel 484
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül canbazı(aşık bağlamında).

Gönlümüñ cānbāzını zülfi resen her sū çeker
Sanki mıḳnāṭīsdur turmz anı her mū çeker

gönlümüñ göynüklügin añdukça:

1. **gönlümüñ göynüklügin añdukça:**--*üm, --ün, --lü, --gin, --duk, --ça*
Gazel 208
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlünün yanıklığı kastedilmiştir.

Hic ara iñlerse tañ mıdur rebābuñ sīnesi
Gönlümüñ göynüklügin añdukça kan aglar rebāb

gönlümüñ ḫaṭṭı:

1. **gönlümüñ ḫaṭṭı:**--*ü, --m, --ün, --ı*
Gazel 493
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlünde yazan hat(yazı) kastedilmektedir.

Rāḥat-ı cān bil anuñ düşnāmını
Gönlümüñ ḫaṭṭı anuñ düşnāmıdur

gönlümüñ peymānesin:

1. **gönlümüñ peymānesin:**--*ü, --m, --ün, --sin*
Gazel 339
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlümün kadehi.

Gönlümüñ peymānesin sındugını ʿayb eylemeñ
Seng-i ḫārāya taḥammül ide mi nāzük zücāc

gönlümüñ şehbāzını saldum:

1. **gönlümüñ şehbāzını saldum:**--*du, --m*
Gazel 129
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Aşığın) sevgiliyi avlamak için doğan kuşunu salması kastedilir. Doğan kuşu edebiyatımızda avlama ve yırtıcılık özelliği ile bilinmektedir.

Himmetüñ destiyle saldum gönlümüñ şehbāzını
Umaram dildārı ṣayd idem olursa da hümā

gönlümüñ şīşesini:

1. **gönlümüñ şīşesini:**--*ü, --m, --ün, --si, --ni*
Gazel 235
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şişe II Gönül.

Niçe yıllar geçe devr eyleye olmaya bütün
Gönlümüñ şīşesini eyleme iy dōst şikest

gönlümüñ ṭōlābıdur:

1. **gönlümüñ ṭōlābıdur:**--*ü, --m, --ün, --ı, --dur*
Gazel 453
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) su değirmeni gibi ses çıkarması sebebiyle aşığın gönlü o değirmene benzetilmiştir.

Dōstum kūyuñda akan gözlerümüñ ābıdur
Her dem anda iñleyen bu gönlümüñ ṭōlābıdur

gönlümüñ vīrānesin:

1. **gönlümüñ vīrānesin:**-+*üm, -+ün, -+si*
Gazel 193
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül viranesi, harabesi. II Âşığın harap olmuş gönlü.

Gönlümüñ vīrānesin gel rūşen it māhum benüm
Gicelerde şem olur vīrāneye çün māhitāb

gönlümüñ yarasını arturan:

1. **gönlümüñ yarasını arturan:**--*ü, --m, --ün, --s, --ı, --n, --ı, --tır, --an*
Gazel 487
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönül yarasını çoğaltan sebepler kastedilmektedir.

Pāreler bagrumı zülfini perīşān göricek

Arturan yarasını gönlümüñ ol şāne olur

<u>gön(ü)l:</u>

1. **gönlüme:**-*üm, -e*
Gazel 356
Mısra: **6**
(Âşığın) gönlü, kalbi, yüreği.

Her bir ḳadeḥ ki pīr-i muġān vire nūş idem
Meftūḥ olur bu gönlüme niçedür fütūḥ

2. **gönlüme:**-*üm, -e*
Gazel 473
Mısra: **5**
(Âşığın) gönlü, kalbi, yüreği.

Okudur ḥüsnüñ kitābın ʿışḳ turmaz gönlüme
San muʿallim turmayup eṭfāle Ḳurʾān ögredür

3. **gönlüme:**-*üm, -e*
Gazel 497
Mısra: **4**
(Âşığın) gönlü, kalbi, yüreği.

Gerçi kim Leylā'ya teşbīh eylemişler zülfini
Dir gören Mecnūn'a beñzer gönlüme şeydā geçer

<u>gönül:</u>

1. **gönlinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 18
Mısra: **10**
1.Sevgi, istek, düşünüş, anma, hatır vb. kalpte oluşan duyguların kaynağı.

Muḥibbī'nüñ murādıdur raḳībüñe ġazā kılmak
Anuñ-ıçun ki gönlinde olur azm-i serüm peydā

2. **gönül:**
Gazel 6
Mısra: **5**
"Ey gönül" "ey kişi" anlamlarında bir ifade.

Bāġ-ı ışḳında belā-keş bülbülidür bu gönül
Sīnesinde tāze dāġıdur gül-i ḫandān aña

3. **gönül:**
Gazel 8
Mısra: **7**
(Aşığın) gönlü.

Derd-i hicrüñle şehā şöyle enīs oldı gönül
Bu cihānuñ derdleri dermān gelür düpdüz baña

4. **gönlümi:**-*üm, -i*
Gazel 13
Mısra: **7**
(Aşığın) gönlü.

Leylī zülfüñ göreli gönlümi mecnūn eyledüm
Ola ki zencīr ola boynuma ol kākül bana

5. **gönlümi:**-*üm, -i*
Gazel 14
Mısra: **3**
(Aşığın) gönlü.

Zülfüñüñ zencīrine bend eyle didüm gönlümi
Didi hey dīvāne hey şūrīde söylersin baña

6. **gönül:**
Gazel 18
Mısra: **1**
(Aşığın) gönlü.

Gönül zārīlık itdükçe olur gözümde nem peydā
Oñulmaz derde sataşdum olur her laḥẓa ġam peydā

7. **gönül:**
Gazel 22
Mısra: **4**
(Aşığın) gönlü.

Gitmedi zülfüñ ḫayāli kılca yādumdan benüm
İy saçı sünbül gönül neyçün perīşān olmaya

8. **gönül:**
Gazel 24
Mısra: **5**
(Aşığın) gönlü.

Derde dermān ola ġayruñdan ḳabūl itmez gönül
Her ne derd ki gelse senden ayn-ı dermāndur baña

9. **gönül:**
Gazel 28
Mısra: **7**
(Aşığın) gönlü.

Zülfini añduñ perīşān-ḫāṭır olduñ iy gönül
Ḫaṭṭı fikrinden gelen dāyim melāmetdür saña

10. **gönül:**
Gazel 32
Mısra: **4**
(Aşığın) gönlü.

Ḳaddi kopardı başuma bunda ḳıyāmeti
Maḥşer güninde görmeye ayruk gönül belā

11. **gönlümi:**-*üm, -i*
Gazel 58
Mısra: **3**
(Aşığın) gönlü.

Gönlümi seng-i cefā-y-ıla n'ola yıksa nigār
Ġam degül çünki yıkan yine yapar mimār ola

12. **gönül:**
Gazel 82
Mısra: **3**
(Aşığın) gönlü.

Heykel-i zer ārzū idüp heves kılmaz gönül
Ger ola sīmīn ḫamāyil bir gün ol sāid baña

13. **gönül:**
Gazel 99
Mısra: **3**
(Aşığın) gönlü.

Bir māh-rūya vire gönül terk-i cān ide
Bu silsile-i ışḳ içinde ol be-nām ola

14. **gönül:**
Gazel 112
Mısra: **5**
(Aşığın) gönlü.

Ġarḳ-ı muḥīṭ-i ışḳ idi cān-ıla bu gönül
Olmamış idi daḫı ademden cihān peydā

15. **gönlümi:**-*üm, -i*
Gazel 114
Mısra: **7**
(Aşığın) gönlü.

Buralıdan dest-i ġam bu göñlümi ṭanbūr-veş
Surḫ idüp bu gözlerüm yaşını itdüm tār aña

16. **göñül:**
Gazel 116
Mısra: **5**
(Aşığın) gönlü.

Bend-i zülfine tolaşdı çün göñül
Añlamazam daḫı ayruk kurtula

17. **göñülde:**-*de*
Gazel 89
Mısra: **10**
(Aşığın) gönlünde.

Ṣabr eyle devā nāmını añma Muḥibbīyā
Āşıḳ dinür mi dilde göñülde devā ola

18. **göñlüm:**-*üm*
Gazel 131
Mısra: **4**
1.Sevgi, istek, düşünüş, anma, hatır vb. kalpte oluşan duyguların kaynağı 2. Kalp, yürek.

Ugramaz benden yaña bīgāne-veş turmaz kaçar
Ol perī ile olaldan oldı göñlüm āşinā

19. **göñülleri:**-*leri*
Gazel 267
Mısra: **8**
Aşk ve sevginin kaynağı, kalp, yürek.

Koma dünyāda bir taş üzre taşı
Sınuk göñülleri eyle ʿimāret

20. **göñlüñi:**-*ü(ñ), -i*
Gazel 91
Mısra: **2**
Gönül II Aşığın gönlü.

Gel saçı leylāsına iy dil naẓar kıl dāyimā
Göñlüñi Mecnūn gibi zīr ü zeber kıl dāyimā

21. **göñül:**
Gazel 14
Mısra: **1**
"Ey gönül!" "Ey kişi!" anlamlarında bir ifade.

İy göñül n'olduñ yine dīvāne söylersin baña
Beñzer ışḳına tolaşduñ ya ne söylersin baña

22. **göñlümüz:**-*ümüz*
Gazel 9
Mısra: **4**
(aşığın) gönlü, yüreği.

Vardur cihānda gerçi ki meh-pāreler velī
Māyil degül bu göñlümüz illā saña saña

23. **göñülde:**-*de*
Gazel 374
Mısra: **10**
(aşığın) gönlü, yüreği.

Vāʿiẓ sözini koyma Muḥibbī kulaguña
İtmez eşer göñülde kaçan olsa nükte serd

24. **göñlüme:**-*üm, -e*
Gazel 29
Mısra: **4**
Aşığın aşkıyla ilgili her türlü gelişmenin algılandığı yerdir. Gönül bir hitap yeridir. Aşık gönlüyle konuşur, dertleşir. Gönül bir kuştur. Gam ve kederle beslenir. Sevgilinin hayali ile mutlu olur, nazıyla kendinden geçer. Rakibe asla tahammülü yoktur. Aşkın yağmasına uğramış, sevgilideki güzellikler ile darmadağın olmuştur.Geceler boyu ızdırap çektiği için hasta ve yaralıdır. Gönül hastasının derdi sevgilinin nazından dolayıdır. Sevgili süzgün bakışıyla onun gönlünü yaralar.

Gitmesün nām-ı şerīfüñ bu dilümden bir nefes
Derdlü göñlüme devādur cān bulur andan şafā

25. **göñül:**
Gazel 131
Mısra: **5**
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Niçe yıldur pend iderler pend gūş itmez göñül
Cümle ālem bir yaña ışḳ-ıla bu dil bir yaña

26. **göñlüñ:**-*üñ*
Gazel 232
Mısra: **5**
(Âşığın) gönlü, yüreği.

Sīne ṣaḥrāsında eyle cān-ıla göñlüñ nişān
Ġamze okların ele al tolu peykān oldı tut

27. **göñül:**
Gazel 359
Mısra: **7**
"Ey gönül" / "Ey âşık" anlamlarında bir ifade.

ʿİbret al İskender ü Dārā vü Ḫusrev'den göñül
Kimseye mihr itmemişdür ẕerrece bu Zāl-i çarḫ

28. **göñül:**
Gazel 464
Mısra: **3**
"Ey gönül" / "Ey âşık" anlamlarında bir ifade.

Ruḫları yiter baña gülşen temāşāsın göñül
İstemez ol ġonca-leb çün bir gül-i nev-restedür

29. **göñül:**
Gazel 475
Mısra: **7**
"Ey gönül" / "Ey âşık" anlamlarında bir ifade.

Bir ẕerre deñlü küḫle göñül raġbet eylemez
İzüñ tozı-y-ıla dīdelerüm rūşenā olur

30. **göñül:**
Gazel 463
Mısra: **10**
(Âşığın) gönlü ,yüreği, kendisi.

Cüdā olalı Mışr'uñ Yūsuf'ından Göñül Yaʿḳūb-veş maḥzūna beñzer

31. **göñül:**
Gazel 286
Mısra: **7**
"Ey gönül!" "Ey kişi!" anlamlarında bir ifade.

Çün götürürsin ayagı bezm-i dünyādan göñül
İçdügüñ cām-ı şarābı āb-ı ḥayvān oldı tut

32. **göñül:**
Gazel 414
Mısra: **5**
(Âşığın) gönlü ,yüreği.

ʿIşḳa tolaşdı göñül dönmez mey ü maḥbūbdan
Zāhidā itmez eşer baña naṣīḥat kılma pend

33. **göñül:**
Gazel 420
Mısra: **3**
(Âşığın) gönlü ,yüreği.

Şīrīn lebüñ kelāmını tekrār ider göñül
Olur cihānda ḳand-i mükerrer meger leẕīẕ

34. **göñül:**
Gazel 457
Mısra: **2**
(Âşığın) gönlü ,yüreği.

Zülf-i müşgīn kaçan ol ʿārıż-ı zībāya düşer
Göñül āşüfte olup soñucı sevdāya düşer

35. **göñül:**
Gazel 482
Mısra: **7**
(Âşığın) gönlü ,yüreği.

Virür mi dār-ı dünyāya göñül fi'l-cümle ʿaḳl issi
Görürken gelse bir şādī anuñ ardınca biñ ġamdur

36. **göñline:***-i, -n, -e*
Gazel 327
Mısra: **4**
Gönül, kalp, yürek. (Sevgilinin acımasız kalbi bağlamında.).

Āhum e s er mi eyler aña seng dildür ol
Göñline beñzemez anuñ illā ḥadīd ü tuç

37. **göñlüm:***-ü, -m*
Gazel 331
Mısra: **4**
(Âşığın) gönlü, kalbi, yüreği.

Gizlü rāzum āşikār oldı yine
Saklayamaz göñlüm olmışdur ʿzücāc

38. **göñlüm:***-ü, -m*
Gazel 333
Mısra: **6**
(Âşığın) gönlü, kalbi, yüreği.

Şarāb-ı ʿışḳ-ıla mestem eger bir būseñ istersem
Katı dīvānedür göñlüm aña kalma geçenden geç

39. **göñlüm:***-ü, -m*
Gazel 334
Mısra: **4**
(Âşığın) gönlü, kalbi, yüreği.

Döymeye senüñ cefā vü cevrüñe āhen daḫı
Eylemez aña taḥammül göñlüm olsa aña tuç

40. **göñlüm:***-ü, -m*
Gazel 363
Mısra: **7**
(Âşığın) gönlü, kalbi, yüreği.

Zülfüñüñ fikri ile her gice göñlüm tār olur
Gün yüzüñsüzdür görinür ʿālem içre rūzı telḫ

41. **göñlüm:***-ü, -m*
Gazel 422
Mısra: **2**
(Âşığın) gönlü, kalbi, yüreği.

Dāġ-ı elifle sīnem bebr ü pelenge beñzer
Deryā-yı eşküm içre göñlüm nehenge beñzer

42. **göñlüm:***-ü, -m*
Gazel 460
Mısra: **1**
(Âşığın) gönlü, kalbi, yüreği.

Ġuṣṣadan ḫālī degül her laḥẓa göñlüm ġamdadur
Müstedām olsun bu dīde daḫı dāyim nemdedür

göñül alınca:

1. **göñül alınca:***-ın, -ca*
Gazel 66
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Hoşnut ettirmek. 2)Kırılan, gücenen bir kimseyi güzel söz ve davranışlarla yeniden hoşnut etmek.

Göñül alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

göñül alurlar:

1. **göñül alurlar:***--ur, --lar*
Gazel 255
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) güzellerin önce aşığın kalbini çaldığı,sevgisini kazandığı ifade edilmektedir.

Evvel göñül alurlar soñra cefā kılurlar
Mehrūlar içre iy dil olmış ezel bu ʿādet

göñül āyīnesi:

1. **göñül āyīnesi:***--si*
Gazel 101
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül aynası.

Jeng olur āh eyledükçe bu göñül āyīnesi
Līk tevḥīd eylesem ol dem hemān bulur cilā

göñül āyīnesini dutdı:

1. **göñül āyīnesini dutdı:***--dı*
Gazel 100
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül aynasının paslanması,kirlenmesi.

Jeng-i ġam dutdı göñül āyīnesini berü sun
Sāḳiyā çün mey-i nāb-ıla olur ḳalbe cilā

göñül āyīnesini kaplasa:

1. **göñül āyīnesini kaplasa:***-sa*
Gazel 49
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül aynasını sarmak.

Jeng-i ġam gelse göñül āyīnesini kaplasa
Çāresi müldür anı nūş it olur şayḳal saña

göñül bagla:

1. **göñül bagla:***--la*
Gazel 416
Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Candan bağlanmak, sevmek, âşık olmak, gönül vermek.

ʿIşḳ tomarına cān riştesini bagla gönül
Yār eline düşe bir gün ola varmak kāġıẕ

göñül baglama:

1. **göñül baglama:**--*ma*
Gazel 217
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül vermek, bağlanmak, değer vermek.

Dünyāya göñül baglama çün ehl-i sefersin
Kim itdi ki sen eyleyesin anda iḳāmet

göñül dīvānesini:

1. **göñül dīvānesini:**-+*si*, -+*ni*
Gazel 187
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) duyduğu aşk yüzünden aklı başından giden kişiler kastedilir.

Gördi kūyında göñül dīvānesini ol ḥabīb
Dakdı zülfinüñ kemendinden hemān boynına ip

göñül esrārına:

1. **göñül esrārına:**--*ı*, --*n*, --*a*
Gazel 386
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlün gizemi,sır ve manası.

Ḥālümi kime diyem ki yok cihānda togrı yār
Vāḳıf olmadı göñül esrārına hīç bir ʿaḥad

göñül eyvānını:

1. **göñül eyvānını:**--*ı*, --*n*, --*ı*, -
Gazel 275
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül köşkü,kalp sarayı.

Göñül eyvānını yık eyle ḫarāb
Yücelikden saña yigdür ol pest

göñül ister:

1. **göñül ister:**--*r*
Gazel 284
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçekleşmesi çok istenilip fakat olması güç olan bir durum karşısında söylenilen bir deyim.

İster göñül kūy-ı ḫarābāta şāh ola
İy pīr-i deyr gel berü sen daḫı himmet it

göñül ki:

1. **göñül ki:**
Gazel 89
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlü ki.

Bir dem dilüm derd ü ġamuñdan cüdā degül
Var mı göñül ki bencileyin mübtelā ola

göñül kūyına varsa:

1. **göñül kūyına varsa:**--*ı*, --*na*, --*sa*
Gazel 201
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin eşiğine,semtine gidebilmesi kastedilmiştir.

Varsa kūyına göñül şıḥḥat bulur
Kaşı miḥrābına eyler intisāb

göñül merdümini:

1. **göñül merdümini:**--*i*, --*n*, --*i*
Gazel 407
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül insanı. II Âşığın gönlü.

Tutdı rehzen diyü kūyında göñül merdümini
Anı nā-ḫaḳ yire zülfinde asar dāra meded

göñül mülkin:

1. **göñül mülkin:**--*in*
Gazel 200
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül mülkü, ülkesi.

Leşker-i ġam gelse kılsa bu göñül mülkin ḫarāb
Def kılmaz anı bir vech-ile illā kim şarāb

göñül öldi:

1. **göñül öldi:**--*di*
Gazel 105
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın can vermesi. (Kalbinin çok kırılması.).

Dīdi kūyuñda kaluban öldi ḥasretle göñül
Kimseler bilmez ne işler eyledi ol gū baña

göñül şahbāzına:

1. **göñül şahbāzına:**--*ı*, --*n*, --*a*
Gazel 323
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül doğanı (kuşu).

Göñül şahbāzına pervāz vir āfāḳı seyr itsün
Bu süflī dāmgehden per açan zāġ u zaġandan geç

göñül şehrine:

1. **göñül şehrine:**--*i*, --*n*, --*e*
Gazel 288
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül şehri.

Āteş-i ʿışḳuñ düşelden dil ḫarāba tutdı yüz
Niçe vīrān olmasun düşdi göñül şehrine ot

göñül şehrini:

1. **göñül şehrini:**-*ni*
Gazel 44
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliyle yanan gönül mülkü.

Derdā ki göñül şehrini eşk virdi ḫarāba
Gūyā ki bir ḫāne-i seyl eyledi ifnā

göñül şehrini harābe itdi:

1. **göñül şehrini ḫarābe itdi:**-*di*
Gazel 44
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Beyitte) aşığın duygu merkezini(gönlünü) yıkmak,perişan hale getirmek anlamında.

Eşk itdi ḫarābe bu göñül şehrini ḫayfā
Bu ḫāne-i seyl eyledi gūyā yine ifnā

göñül sevdi:

1. **göñül sevdi:**--*di*
Gazel 250
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül sevdi, aşık oldum ("göz gördü gönül sevdi" bağlamında).

Eger yanuñda suç-ısa gel öldür
Gözüm gördi göñül sevdi nihāyet

göñül taḫtında ʿışḳ sultāndur:

1. **göñül taḫtında ʿışḳ sultāndur:**--*dur--ı, --n, --da, --dur*
Gazel 239
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Aşığın gönlünde-en önemli yerde- oraya hükmedenin sevgili olduğu kastedilmektedir.

Yoluña cān fedā kılsam ʿaceb mi
Göñül taḫtında ʿışḳ sultāndur iy dōst

göñül ṭanbūr-veş iñler:

1. **göñül ṭanbūr-veş iñler:**-*r*
Gazel 38
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlünün tanbur (müzik aleti) gibi inlemesi,ses çıkarması.

Tāra döndi gözyaşı iñler göñül ṭanbūr-veş
Dest-i ġam mıżrābı turmaz tokınur her an aña

göñül virdüm:

1. **göñül virdüm:**-*dü, -m*
Gazel 33
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül vermek, âşık olmak.

Bilmedüm virdüm göñül cānā saña
Her ne itdüm ise ben itdüm baña

2. **göñül virdüm:**-*dü, -m*
Gazel 45
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül vermek, âşık olmak.

Ben vefā umup göñül virdüm saña iy pür-cefā
Āḳıbet bildüm vefā gelmez imiş senden baña

3. **göñül virdüm:**-*dü, -m*
Gazel 66
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül vermek, âşık olmak.

Göñül ben virdüm bunda yok günāhı kimsenüñ
Ben baña itdüm ki bakdum dōstum senden yaña

4. **göñül virdüm:**--*düm*
Gazel 95
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül vermek, âşık olmak.

Bagrumuñ ḫūnı akar her dem gözümden cū gibi
Ol zamāndan ki yüzüñ görüp göñül virdüm saña

göñül vire:

1. **göñül vire:**-*e*
Gazel 87
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün varlığı ile bağlanmak, gönül bağlamak.

Her kim ki göñül vire anuñ küfr-i zülfine
Ārām yüzin görmeye her demde kīb ola

göñül virme:

1. **göñül virme:**--*me*
Gazel 227
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül vermek; bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelmek, eğinmek, meyletmek; düşkün olmak.

Göñül virme bu dünyā bī-vefādur
Ki bundan görmedi kimse ḫaḳīḳat

2. **göñül virme:**--*me*
Gazel 243
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül vermek; bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelmek, eğinmek, meyletmek; düşkün olmak.

Sakın aldanma göñül virme bu ʿālem nakşına
Çünki fānīdür beḳāsı yok hemān vīrāne tut

3. **göñül virme:**--*me*
Gazel 274
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül vermek; bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelmek, eğinmek, meyletmek; düşkün olmak.

Dār-ı dünyāya göñül virme saña budur ögüt
Ger dilerseñ ʿāḳıbetüñ ḫayr ola bu sözi tut

göñül virme ki:

1. **göñül virme ki:**
Gazel 99
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İlgi duymamak,sevmemek,aşık olmamak.

Hercāyī olana virme göñül ki gül gibi
Her ḫār eline dāmenini vire rām ola

göñül virse:

1. **göñül virse:**--*se*
Gazel 361
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**

Gönül bağlamak, severek bağlanmak, âşık olmak.

Virse dünyāya göñül senüñle degül pāyidār
Bir ribāṭ-ı köhnesin anda bir günlik konuḫ

gönül zār zār ola:

1. **gönül zār zār ola:**-*a*
Gazel 52
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)aşığın gönlünün ağlaması,inlemesi.

Gül ruḫlaruñ añılsa göñül zār zār ola
Bülbül çemende nāle kılur nev-bahār ola

gönül zevrakı:

1. **gönül zevraḳı:**--*ı*
Gazel 162
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kayığı.

Eşküm içinde Muḥibbī bu göñül zevraḳı āh
Bād-ı āh-ıla yürür her yaña deryāya düşüp

gönül zülfine bagla:

1. **gönül zülfine bagla:**--*i, --n, --e, --la*
Gazel 368
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlünü sevgilinin saçına bağlaması kastedilmektedir.

Ẕikr kıl laʿl-i lebüñ eyle bu ġamgīn dili şād
Zülfine bagla göñül tā bulasın ʿömr-i ziyād

gönülden:

1. **göñülden:**-*den*
Gazel 347
Mısra: **9**
(Âşığın) gönlü, kalbi, yüreği.

Ġam kilīdi açılur mı bu göñülden hergiz
Ele girürse Muḥibbī aña meydür miftāḥ

gör-:

1. **görem:**-*(e)m*
Gazel 385
Mısra: **2**
Bakmak, görmek.

Dāġlar her bir ṭarafdan dīdeler kıldı bedīd
Şāyed ola kim hilāl ebrūñı görem ola ʿiyd

2. **görmedi:**-*me, -di*
Gazel 283
Mısra: **4**
Görmek, karşılaşmak.

Niçe yıldur yüz sürer turmaz ser-i kūyuñda dil
Görmedi bir kez seni cānāne oldı ʿāḳıbet

3. **görmedüm:**-*me, -dü, -m*
Gazel 65
Mısra: **4**
...ya rastlamak, şahit olmak.

Egerçi ki bilür herkes ki şerden yig-durur ḫayrı
Velī hīç görmedüm ola anuñ-ıla bir āmil hā

4. **görmedi:**-*me, -di*
Gazel 269
Mısra: **9**
(Gözle ve ışık yardımı ile) Bir nesne veya kimsenin varlığını algılamak, hissetmek.

Görmedi gülşende bir gül ʿārıż-ı dilber gibi
Bu Muḥibbī aradı cümle gülistānı dürüst

5. **görseler:**-*se, -ler*
Gazel 20
Mısra: **5**
Bakmak, dikkat etmek, tanık olmak.

Arż kılsañ görseler bir kez senüñ taṣvīrüñi
Varmaz idi ehl-i şirk olan kelīsādan yaña

6. **göre:**-*e*
Gazel 269
Mısra: **6**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şahit olmak, müşahede etmek.

Pertev-i ḫüsnüñle cānā dil münevver eyleyen
Bir naẓar bakmaz göre ḫurşīd-i raḫşānı dürüst

7. **gören:**-*en*
Gazel 169
Mısra: **7**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şahit olmak, müşahede etmek.

Leblerüñ üzre nigārā ḫālüñi gören dimiş
Engübīn üzre eger konsa āceb olmaz ẕübāb

8. **göricegez:**-*icegez*
Gazel 40
Mısra: **12**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şahit olmak, müşahede etmek.

Āb-ı şāfīye müşābih yine bir şir didüñ
Didi taḥsīn kamu göricegez ehl-i ṣafā

9. **görüben:**-*üben*
Gazel 171
Mısra: **9**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şahit olmak, müşahede etmek.

Olma işyānuñ görüben iy Muḥibbī nā-ümīd
Çünki dermānsuzlara dermān ider ḫāẕıḳ ṭabīb

10. **gördiler:**-*di, -ler*
Gazel 179
Mısra: **1**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Gördiler ḫāk oldugum yoluñda iy ālī-cenāb
Reşk idüp dir ehl-i ışḳ "yā leytenī küntü türāb"

11. **gördügüm:**-*düg, -üm*
Gazel 485
Mısra: **3**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Baḥr-ı ġamda bakduguñca gördügüm dür-dāneler
Dāne dāne oldı eşk-i dīde-i Mecnūn tamar

12. **görüp:**
Gazel 155
Mısra: **1**
Anlamak, farketmek; bir şeye tanık olmak.

Rehgüẕārında beni yār-ı perīşānum görüp
Bir naẓar raḥm eyledi ḥāl-i perīşānum görüp

13. **görüp:**
Gazel 155
Mısra: **2**
Anlamak, farketmek; bir şeye tanık olmak.

Rehgüẕārında beni yār-ı perīşānum görüp
Bir naẓar raḥm eyledi ḥāl-i perīşānum görüp

14. **görüp:**
Gazel 181
Mısra: **4**
Anlamak, farketmek; bir şeye tanık olmak.

Kūy içre olmış iken dürlü derde mübtelā
Ol ṭabīb itdi ilācum dilde bīmārum görüp

15. **görürken:**-*ür, -ken*
Gazel 482
Mısra: **8**
Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna şahit olmak, müşahede etmek, tanık olmak.

Virür mi dār-ı dünyāya gönül fi'l-cümle ʿaḳl issi
Görürken gelse bir şādī anuñ ardınca biñ ġamdur

16. **görinmez:**--*in ,-mez*
Gazel 419
Mısra: **8**
(beyitte) Görmek, bulmak. (bulunmaz).

Ḳudretini gör ki nergis nerm ider bālīnini
Līki görinmez benüm gözüme ol derden leẕīẕ

17. **görinmez:**--*in ,-mez*
Gazel 475
Mısra: **5**
(beyitte) Görmek, bulmak. (bulunmaz).

Gelse ḫayāli çeşmüme ammā görinmez āh
Kim gördi perī ādem-ile āşinā olur

18. **görüp:**--*üp*
Gazel 182
Mısra: **10**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şahit olmak, tanıklık etmek.(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şahit olmak, tanıklık etmek.

Gerçi vardum kūyuña evvel dutıldum zülfüñe
Soñra ḥabs oldum ebed çāh-ı zenaḫdānuñ görüp

19. **görüp:**-*üp*
Gazel 210
Mısra: **7**
(Gözle ve ışık yardımı ile) Bir nesne veya kimsenin varlığını algılamak, hissetmek.

Ṭāḳ-ı ebrūsın görüp kaldurma yirden başuñı
Işḳ kitābında yazılmış secde itmek müsteḥab

20. **görür:**-*ür*
Gazel 267
Mısra: **10**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek.

Ḫaḳīḳī oldugıyçün şiʿr-i Saʿdī
Görür her kimse baksa istiḳāmet

21. **görenler:**-*en, -ler*
Gazel 320
Mısra: **9**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşahede etmek.

Naẓm-ı eşʿārum görenler iy Muḥibbī dir baña
Eylesün şimden girü şiʿr içre Selmān-ıla baḥs

22. **görmez:**-*mez*
Gazel 364
Mısra: **9**
"Görmek" fiilinin geniş zaman olumsuz çekimi. "Görmemek".

Görmez Muḥibbī uyḫu yüzin şimdi ay u yıl
Nāgāh eger ki görse ola daḫı ḫāb-ı telḫ

23. **görmez:**-*mez*
Gazel 445
Mısra: **11**
"Görmek" fiilinin geniş zaman olumsuz çekimi. "Görmemek".

Görmez Muḥibbī devr-i zamān içre togrı yār
Ḫalḳ-ı zamāne kendüyi gerçi emīn tutar

gör:

1. **görinür:**-*in, -ür*
Gazel 228
Mısra: **3**
1. Görünmek.

Ḫāk-i ḳademüñ dīdelerümden görinür san
Bir rīkdür ol şīşe-i çeşmüm aña sāʿat

2. **görmişem:**-*mişem*
Gazel 362
Mısra: **6**
Yaşamak, tecrübe etmek.

İrgür vişālüñe beni cānā ṣevāba gir
Çün görmişem firāḳuñ odıyla ʿāẕāb-ı telḫ

3. **gördüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 198
Mısra: **8**
Bakmak, görmek.

Taḫt-ı āc üstinde ḫāli san Ḥabeş sulṭānıdur
Kaşları tuġrāsını gördüñ hemān ünvānın öp

4. **göreli:**-*eli*
Gazel 203
Mısra: **7**
Bakmak, görmek.

Göreli lal-i lebini şevḳden āşüfteyem
Sāḳiyā cāmı leb-ā-leb eyleyüp dök lal-i nāb

5. **görelden:**-*el(i), -den*
Gazel 450
Mısra: **5**
Bakmak, görmek.

Görelden tīġ u çeşmüñi gedildi yüzi şemşīrüñ

Kaşuñ vaṣfın işidelden kemānuñ yayı kayıdur

6. **görüp:**-*üp*
Gazel 155
Mısra: **4**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şahit olmak, tanıklık etmek.

Ebr-i miḥnet sandılar gördükde dūd-ı āhumı
Didiler seyl-i belādur çeşm-i giryānum görüp

7. **görüp:**-*üp*
Gazel 155
Mısra: **10**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şahit olmak, tanıklık etmek.

İy Muḥibbī sırr-ı ışḳı niçe yıllar sakladum
Tuydılar āḫir benüm çāk-i girībānum görüp

8. **görüp:**-*üp*
Gazel 181
Mısra: **1**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şahit olmak, tanıklık etmek.

Rūy-ı zerdümi benüm raḥm itdi dildārum görüp
Añladı derd-i derūnum ḥālet-i zārum görüp

9. **görüp:**-*üp*
Gazel 181
Mısra: **6**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şahit olmak, tanıklık etmek.

Bakmadı yaşuma evvel nite kim kan agladum
Soñradan meyl eyledi eşk-i güher-bārum görüp

10. **görüp:**-*üp*
Gazel 182
Mısra: **2**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şahit olmak, tanıklık etmek.

Göz yaşın cū eyledüm serv-i ḫırāmānuñ görüp
Cānıla oldum esīrüñ zülf-i reyḥānuñ görüp

11. **görüp:**-*üp*
Gazel 182
Mısra: **6**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şahit olmak, tanıklık etmek.

Başumı top eyledüm meydān-ı ışḳuñda senüñ
Esb-i nāz üzre elüñde zülf-i çevgānuñ görüp

12. **görmedüm:**-*me, -dü, -m*
Gazel 208
Mısra: **4**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şahit olmak, tanıklık etmek.

Agzınuñ esrārını sordukça yok dimez nigār
Görmedüm anuñ gibi ālemde bir şīrīn cevāb

13. **gördükde:**-*dük, -de*
Gazel 155
Mısra: **3**
Bakmak, tanık olmak.

Ebr-i miḥnet sandılar gördükde dūd-ı āhumı
Didiler seyl-i belādur çeşm-i giryānum görüp

14. **gördükde:**-*dük, -de*
Gazel 306
Mısra: **7**
Bakmak, görmek.

Ruḫlarını bāġ ara gördükde didüm mi s̲ li yok
Oldı mülzem itdügümde ben gülistān-ıla baḫs̲

15. **görüp:**-*üp*
Gazel 182
Mısra: **1**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek.

Göz yaşın cū eyledüm serv-i ḫırāmānuñ görüp
Cānıla oldum esīrüñ zülf-i reyḥānuñ görüp

16. **görüp:**-*üp*
Gazel 182
Mısra: **4**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek.

Aglasam āh eylesem bülbülleyin olmaz aceb
Gülşen-i ḫüsn içre gül tek vird-i ḫandānuñ görüp

17. **görüp:**-*üp*
Gazel 306
Mısra: **9**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek.

Şiʿr-i pür-sūzuñ görüp taḥsīn ide Ḫusrev daḫı
İy Muḥibbī eyle şimden girü Selmān-ıla baḫs̲

18. **görmege:**-*me, -ġe*
Gazel 469
Mısra: **10**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek.

Eşküm Muḥibbī gülşene döndürdi sīnemi
Gelmez nigār görmege yabana seyr ider

19. **görelden:**-*el(i), -den*
Gazel 482
Mısra: **1**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek.

Görelden ṭāḳ-ı ebrūñı nigārā ṭāḳatum ḫamdur
İdelden laʿlüñüñ z̲ikrin gözümüñ yaşları demdür

20. **görinen:**-*i, -nen*
Gazel 426
Mısra: **1**
1. -i Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Yir yirin cānā lebüñ üzre görinen mū mıdur
Yoḫsa yañlış añladum ol sāye-i ebrū mıdur

21. **görinen:**-*i, -nen*
Gazel 439
Mısra: **3**
1. -i Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

Sīnemüñ üstinde cānā görinen ġam dāġıdur
Ḳaṭre ḳaṭre eşk-ile bagrumda biñ biñ yaralar

22. **görüp:**-*üp*
Gazel 104
Mısra: **6**
(bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Zülfüñ-ile şöyle zeyn itdüñ nigārā cismüñi
Bāġ-ı ḥüsnüñde görüp reşk eyledi ṭāvūs aña

23. **görüp:**-*üp*
Gazel 159
Mısra: **10**
(bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

İy Muḥibbī dürdi şirüñ defterini ehl-i naẓm
Gül gibi her yıl başında tāze dīvānum görüp

24. **gördi:**-*di*
Gazel 166
Mısra: **9**
(bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Gördi gülşende güli olmış muṣāḥib ḫār-ıla
Ṣubḥa deñlü iñleyüp zārīlıg eyler andelīb

25. **görüp:**-*üp*
Gazel 182
Mısra: **8**
(bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Oldılar emrüñe rām ins-ile cin cümle ṭuyūr
Ḫātem-i lal-i leb ü mühr-i Süleymān'uñ görüp

26. **görüp:**-*üp*
Gazel 236
Mısra: **7**
(bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Görüp miyān-ı yārı n'ola aña mū disem
Bir noḳṭadan da teng-durur çün dehān-ı dōst

27. **görüp:**-*üp*
Gazel 314
Mısra: **5**
(bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Dāne-i ḫālüñ görüp dil murġı zülfüñ dāmına
Çünki düşdi itmesün kurtılmaz ol dām-ıla baḥs

28. **görüp:**-*üp*
Gazel 316
Mısra: **7**
(bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

İtlerüñle cengümi görüp beni ʿayb eyleme
Ṣadr-içün her kişi eyler çünki aḳrān-ıla baḥs

29. **görüp:**-*üp*
Gazel 333
Mısra: **2**
(bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Alup bū çīn-i zülfinden dilā müşg-i Ḫoten'den geç
Görüp gülzār-ı ḥüsninde ḫaṭın ṣaḥn-ı çemenden geç

30. **görüp:**-*üp*
Gazel 442
Mısra: **5**
(bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Leylī-i zülfüñ görüp olsam ne tañ mecnūn-ı ʿışḳ
ʿĀleme dīvānelerle niçe sersemler gelür

31. **gören:**-*en*
Gazel 54
Mısra: **4**
(bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Evreng degül mi tīġ-ı cefāya gögüs tutar
İy dil seni gören kişi dir yüzi ag ola

32. **gören:**-*en*
Gazel 76
Mısra: **18**
(bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Muḥibbī niçe medḥ itsün nigāruñ ḥüsn-i gülzārın
Gören dir oldı dünyāda ki san bāġ-ı irem peydā

33. **gören:**-*en*
Gazel 80
Mısra: **4**
(bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek.

Çokdan dil gitdi benden bir daḫı añmaz beni
Anuñ içün dir ḫiṭāb idüp gören bī-dil baña

34. **görür-ise:**-*ür-ise*
Gazel 96
Mısra: **4**
Görmek, fark etmek.

Şöyle ḫayrān olmışam ışḳuñla iy Yūsuf-cemāl
Ḫālümi her kim görür-ise olur ḫayrān aña

35. **görüp:**-*üp*
Gazel 159
Mısra: **8**
Bakmak, fark etmek.

Çekdi agzumdan lebin cānum bile oldı revān
Hīç taraḫḫüm mi gele agzumdaki kanum görüp

36. **görinür:**-*in*, -*ür*
Gazel 128
Mısra: **5**
(gibi) görünmek, düşünmek.

Kime anber kimine çenber görinür zülf-i dōst
Çeşmüme her tārı anuñ mār u ubāndur baña

37. **görinür:**-*in*, -*ür*
Gazel 209
Mısra: **2**
(gibi) görünmek, düşünmek.

Felekdür āsitānuñ anda her şeb Görinür eşk-i çeşm mānend-i kevkeb

38. **görinür:**-*in*, -*ür*
Gazel 268
Mısra: **3**
(gibi) görünmek, düşünmek.

Sende bu ḥüsn ü leṭāfetle melāḥat görinür
Dir-isem tañ mı saña dehrüñ mehi çārdehest

39. **görinür:**-*in, -ür*
Gazel 328
Mısra: **6**
(gibi) görünmek, düşünmek.

Senüñ yoluñda her ḫār-ı muġaylan
Görinür pāyuma zer-baft ü dībāc

40. **görinür:**-*in, -ür*
Gazel 363
Mısra: **8**
(gibi) görünmek, düşünmek.

Zülfüñüñ fikri ile her gice göñlüm tār olur
Gün yüzüñsüzdür görinür ʿālem içre rūzı telḫ

41. **görelden:**-*elden*
Gazel 94
Mısra: **3**
Bakmak, dikkat etmek, tanık olmak.

Görelden ḫāl-i Hindüñı dolaşdum leylī zülfüñe
Bugün şahrā-yı miḥnetde benem Mecnuñ gibi rüsvā

42. **görüp:**-*üp*
Gazel 159
Mısra: **4**
Bakmak, dikkat etmek, tanık olmak.

Bir saçı leylā sevüp dīvāne olsam dehr ara
Baña mecnūn diyesiz çāk-i girībānum görüp

43. **görüp:**-*üp*
Gazel 159
Mısra: **6**
Bakmak, dikkat etmek, tanık olmak.

Dün beni öldürdügine döndi inkār eyledi
Ḫançerinde buña ne şāhid gerek kanum görüp

44. **göreli:**-*eli*
Gazel 415
Mısra: **3**
Bakmak, dikkat etmek, tanık olmak.

Göreli gün yüzüñ iy dōst senüñ ʿuşşāḳ
Olmışam ẕerre gibi her ṭarafa āvāra meded

45. **göreyim:**-*e, -y, -im*
Gazel 201
Mısra: **2**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek.

Çarḫ-ı gerdūndur iden göz yaşın āb
Göreyim döne döne ola ḫarāb

46. **görmişem:**-*mişem*
Gazel 154
Mısra: **6**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şahit olmak, müşahede etmek.

Didi usanmaz mısız cevr ü cefāmuzdan daḫı
Didüm aña iy cefā-cū görmişem ben anı köp

47. **gördüñ:**-*dü, -n*
Gazel 216
Mısra: **2**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek.

Bahār eyyāmı bezm içre şafā cāmını sürdüñ tut
Dilā bu dār-ı dünyānuñ temāşāsını gördüñ tut

48. **gördüm:**-*dü, -m*
Gazel 7
Mısra: **1**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Yüzüñi gördüm ben evvel mübtelā oldum saña
Çekmeg-ile cevrüñi āḫir fedā oldum saña

49. **gördi:**-*di*
Gazel 10
Mısra: **9**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Aks-i lebüñi gördi Muḥibbī yaşı içre
Sandı ki şafaḳdur meh-i nev eyledi peydā

50. **göreli:**-*eli*
Gazel 13
Mısra: **7**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Leylī zülfüñ göreli göñlümi mecnūn eyledüm
Ola ki zencīr ola boynuma ol kākül bana

51. **gördüm:**-*dü, -m*
Gazel 103
Mısra: **3**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Gülşen-i ḥüsnüñde gördüm iki şehlā çeşmüñi
Varmadan anda murādum iki nergisdür baña

52. **görüp:**-*üp*
Gazel 155
Mısra: **8**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Gördiler cān rişтesine dizdügüm söz dürlerin
Didiler mīr-i suḫen eşār u dīvānum görüp

53. **göricek:**-*icek*
Gazel 179
Mısra: **4**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Gerçi kim ışḳuñ ṭarīḳı pür ḫaṭār dirler velī
Göricek āşıḳlar andan eylemezler ictināb

54. **görüp:**-*üp*
Gazel 182
Mısra: **12**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Yanduñ iy dil nār-ı hicre şöyle aṣḥāb-ı caḥīm
Kendü odına ısındı nār-ı hicrānuñ görüp

55. **görüp:**-*üp*
Gazel 182
Mısra: **14**
(Bir şeyin oluşuna veya var

olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

İy Muḥibbī cān terk eyle seni ayb eylemez
Belki taḥsīn eyleye ışḳ ehli cānānuñ görüp

56. **görüp:**-*üp*
Gazel 183
Mısra: **2**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Kana döndi göz yaşı bagrumdaki kanum görüp
Geldi cānum agzuma nāgāh cānānum görüp

57. **görüp:**-*üp*
Gazel 183
Mısra: **4**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Pāre pāre göz yaşından lale döndi dāmenüm
Ẓāhir oldı derd-i dil çāk-i girībānum görüp

58. **görüp:**-*üp*
Gazel 183
Mısra: **6**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Cūybār olup akarsa tañ mı yaşum her ṭaraf
Bāġ ara reftār ider serv-i ḫırāmānum görüp

59. **görüp:**-*üp*
Gazel 183
Mısra: **8**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Bir saçı leylī-veşi gördüm yakam çāk eyledüm
Didiler mecnūn baña bu cism-i üryānum görüp

60. **görüp:**-*üp*
Gazel 183
Mısra: **10**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Ehl-i naẓmuñ her biri şābāş iderse ṭañ mıdur
İy Muḥibbī gül gibi bir tāze dīvānum görüp

61. **gördi:**-*di*
Gazel 187
Mısra: **1**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Gördi kūyında göñül dīvānesini ol ḥabīb
Dakdı zülfinüñ kemendinden hemān boynına ip

62. **gördüm:**-*dü, -m*
Gazel 195
Mısra: **8**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Didi cefā vü cevrüm-ile yine niçesin
Didüm baña o mihr gelür gördüm anı köp

63. **görenler:**-*en, -ler*
Gazel 230
Mısra: **8**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Bu ġamdan gel beni kurtar kerem kıl
Görenler diyeler buldı hidāyet

64. **gördüm:**-*dü, -m*
Gazel 332
Mısra: **5**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Ruḫlaruñla zülfüñi gördüm iderler ʿarbede
Görmeyen kılsun naẓar bilsün nedür ceng-i Mohāc

65. **gördüm:**-*dü, -m*
Gazel 360
Mısra: **3**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Gülşen-i ḫüsnini gördüm seyr ider ḫāl-i siyāh
Hīç revā mı vire bir Hindūya her dem rāh ruḫ

66. **görenler:**-*en, -ler*
Gazel 406
Mısra: **4**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Müzeyyen sīnem itdüm dāġlar ile
Görenler sanur anı taḫta-i nerd

67. **görenler:**-*en, -ler*
Gazel 429
Mısra: **6**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Ruḫuñ mirʾātına baksam gözüm merdümleri ʿaksin
Nedür ġavrına irmeyüp görenler anı ḫāl añlar

68. **gördüm:**-*dü, -m*
Gazel 432
Mısra: **3**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Gösterür ʿuşşāḳa gördüm ḫüsninüñ envārını
ʿĀleme nūrı sanasın mihr-i raḫşān ʿarż ider

69. **gören:**-*en*
Gazel 483
Mısra: **1**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Ser-i kūyuñ gedāsını gören sanur gedālardur
Velī ger maʿnī yüzinden bakarsa pādişālardur

70. **görüp:**-*üp*
Gazel 183
Mısra: **1**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Kana döndi göz yaşı bagrumdaki kanum görüp
Geldi cānum agzuma nāgāh cānānum görüp

71. **gören:**-*en*
Gazel 240
Mısra: **9**
(Bir şeyin oluşuna veya var

olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Gören ruḫsār ile eşkümi eydür
Ṭarīḳ-i ʿışḳ hemīşe yig reng-est

72. **görinen:**-*i, -nen*
Gazel 428
Mısra: **5**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Bāġ u ṣaḥrālarda sanmañ lālelerdür görinen
Ehl-i ʿışḳuñ bagrı ḫūnından dökilmiş kanıdur

73. **görüp:**-*üp*
Gazel 432
Mısra: **5**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Āh idüp kan aglaram görüp bahār-ı ḫüsnini
Ebr gibi gülşene bu dîde bārān ʿarż ider

74. **gören:**-*en*
Gazel 445
Mısra: **1**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Gören o yār-i dil-keşi dir bu ne dīn tutar
ʿĀṣıḳlarını kırmag-ıçun tāze kīn tutar

75. **görinen:**-*i, -nen*
Gazel 454
Mısra: **1**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Görinen laʿli bu çeşmüm demidür
Nigīni ehl-i ʿışḳuñ ḫātemidür

76. **görüp:**-*üp*
Gazel 458
Mısra: **7**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Ol saçı leylā görüp vādîde ben dīvānesin
Didi zencīr-i belā bu zār-ı medhūşumdadur

77. **görse:**-*se*
Gazel 80
Mısra: **13**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Derd-i ışḳumı Muḥibbī görse ger Ferhād u Ḳays
Olur idi ışḳuma baş egdürüp ḳāyil baña

78. **gördükde:**-*dük, -de*
Gazel 254
Mısra: **11**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Bu ḳadd-ile bu ḳāmeti gördükde müʾezzin
Ḥayrān oluban kalmadı ḳudret ide ḳāmet

79. **gördüm:**-*düm*
Gazel 183
Mısra: **7**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Bir saçı leylī-veşi gördüm yakam çāk eyledüm
Didiler mecnūn baña bu cism-i üryānum görüp

80. **görmedüm:**-*me, -dü, -m*
Gazel 348
Mısra: **1**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

Görmedüm sencileyin bir mehi ʿālemde melīḥ
Eylesem tañ mı yüzüñ mihr-ile mehden tercīḥ

81. **görüp:**-*üp*
Gazel 159
Mısra: **1**
Bak! Gör! Seyret!.

Aglasam kan aglasam serv-i ḫırāmānum görüp
Dōstlar ayb eylemeñ bu çeşm-i giryānum görüp

82. **görüp:**-*üp*
Gazel 159
Mısra: **2**
Bak! Gör! Seyret!.

Aglasam kan aglasam serv-i ḫırāmānum görüp
Dōstlar ayb eylemeñ bu çeşm-i giryānum görüp

83. **görüp:**-*üp*
Gazel 397
Mısra: **4**
Bak! Gör! Seyret!.

Ḳāmet getürse yār ḳıyāmet kopar o dem
Kimdür ki görüp kaşlarını itmeye sücūd

84. **görinmez:**-*in, -mez*
Gazel 60
Mısra: **6**
Görülmez, rastlanılmaz.

Dokınup bād-ı āhumdan yaşum deryāsı mevc urdı
Kalup dil zevrakı anda görinmez aña sāḥilhā

85. **görinmez:**-*in, -mez*
Gazel 170
Mısra: **6**
Görülmez, rastlanılmaz.

Ḫıżr içelden leblerüñ koyup varup ḫayvān suyın
Anuñ-içundur görinmez ḫalḳdan eyler ḥicāb

86. **görinür:**-*in, -ür*
Gazel 61
Mısra: **2**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak. II Yaşamak, tecrübe etmek.

İşitdüm ben civān ü pīr didi bu söz mücmil hā
Görinür gerçi ışḳ āsān velīkin soñı müşkil hā

87. **görinür:**-*in, -ür*
Gazel 112
Mısra: **7**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak. II Yaşamak, tecrübe etmek.

Her kim ki ḥaḳīḳī āşıḳ ola aña görinür
Nīş-i ġamı nūş bilür derdinde ol devā

88. **gören:**-*en*
Gazel 288
Mısra: **9**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak. II Yaşamak, tecrübe etmek.

İy Muḥibbī zülfi bendinde gören dil murġını
Dir meges gibi tolaşmış aña dām-ı ʿankebūt

89. **görse:**-*se*
Gazel 364
Mısra: **10**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak. II Yaşamak, tecrübe etmek.

Görmez Muḥibbī uyḳu yüzin şimdi ay u yıl
Nāgāh eger ki görse ola daḫı ḫāb-ı telḫ

90. **görmeye:**-*me, -y, -e*
Gazel 490
Mısra: **3**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak. II Yaşamak, tecrübe etmek.

ʿĀşıḳ oldur görmeye ẓāhir ü bāṭın ġayrı dōst
Ehl-i ḥāl olan bilür uşbu sözüm ẓāhirdedür

91. **gör:**
Gazel 3
Mısra: **14**
"Bak!, fark et!" anlamında bir ünlem.

Nefsüñe uyup Muḥibbī itme emrine ḫilāf
Emrine hergiz ḫilāf eyler mi gör ārz u semā

92. **gör:**
Gazel 374
Mısra: **7**
"Bak!, fark et!" anlamında bir ünlem.

ʿİbret degül mi gör ne bu ḳubbe-i bī-sütūn
Ḥikmet degül mi naḳş ola bu levḥ-i lāciverd

93. **gör:**
Gazel 432
Mısra: **10**
"Bak!, fark et!" anlamında bir ünlem.

Mürde iken iy Muḥibbī baña ol ʿĪsī-nefes
Muʿcize iẓhār idüp gör ölmişe cān ʿarż ider

94. **gör:**
Gazel 442
Mısra: **14**
"Bak!, fark et!" anlamında bir ünlem.

Āsiyā-veş çarḫ nevbetle ögidür herkesi
Raḥmeti yok birine gör niçe ādemler gelür

95. **gör:**
Gazel 469
Mısra: **8**
"Bak!, fark et!" anlamında bir ünlem.

Bulmaga genc-i vaṣluñı şām u seḥer gezer
Dīvāne olup gör dil-i vīrāne seyr ider

96. **görem:**-*em*
Gazel 166
Mısra: **1**
(Rüyada) görmek.

Dün gice ḳaṣd eyledüm tā kim görem rūy-ı ḥabīb
Māni oldı araya girdi bulut gibi raḳīb

97. **gördüm:**-*dü, -m*
Gazel 194
Mısra: **7**
(Rüyada) görmek.

Düşde gördüm gün yüzini olmışam ḥayrān u zār
Niçe yıl andan berü görmez gözüm bir ẕerre ḫˇāb

98. **görüp:**-*üp*
Gazel 181
Mısra: **2**
Anlamak, fark etmek, kavramak.

Rūy-ı zerdümi benüm raḥm itdi dildārum görüp
Añladı derd-i derūnum ḥālet-i zārum görüp

99. **gördiler:**-*di, -ler*
Gazel 155
Mısra: **7**
(Gözle ve ışık yardımı ile) Bir nesne veya kimsenin varlığını algılamak, hissetmek,görmek.

Gördiler cān riştesine dizdügüm söz dürlerin
Didiler mīr-i suḫen eşār u dīvānum görüp

100. **gördiler:**-*di, -ler*
Gazel 237
Mısra: **3**
(Gözle ve ışık yardımı ile) Bir nesne veya kimsenin varlığını algılamak, hissetmek,görmek.

Deyr içinde gördiler reftāruñ iy serv-i ḫırām
Turdugı yirde ḳadīd oldı vü kıldı bet sükūt

101. **gördi:**-*di*
Gazel 33
Mısra: **2**
Anlamak, farketmek; bir şeye tanık olmak.

Yār olmazsın didüm iy pür-cefā
Didi kim gördi bu dünyādan vefā

102. **görinür:**-*i(-n), -ür*
Gazel 17
Mısra: **4**
(gibi) görünmek.

Bugün ışḳ-ıla çün Mecnūn-ı dehrem
Görinür kanda baksam rūy-ı Leylā

103. **görinür:**-*i(-n), -ür*
Gazel 252
Mısra: **2**
(gibi) görünmek.

Derdüme nisbet benüm bir ẕerredür bu kāyināt
Yaşumuñ yanında ḳaṭre görinür Nīl ü Furāt

104. **görinür:**-*i(-n), -ür*
Gazel 256
Mısra: **10**
(gibi) görünmek.

Āhdan çeker ʿalem Muḥibbī şāh-ı ʿışḳ olup

Başında şuʿle kim görinür tāc-ı ez-zerest

105. **görinür:**-*i(-n), -ür*
Gazel 419
Mısra: **11**
(gibi) görünmek.

Serv ḳaddüñ görinür bālā vü ṭūbādan yaña
Leblerüñ cānā ṣarāb-ı āb-ı kev s erden leẕīẕ

106. **görmeyen:**-*me, -y, -en*
Gazel 332
Mısra: **6**
Bakmak, görmek, tanık olmak.

Ruḫlaruñla zülfüñi gördüm iderler ʿarbede
Görmeyen kılsun naẓar bilsün nedür ceng-i Mohāc

107. **görüp:**-*üp*
Gazel 282
Mısra: **3**
Bakma / şahit olma.

Bir siyeh Hindūcadur gülzār-ı ḥüsninde görüp
Al-ıla gül dermek ister kākül-i müşgīn-i dōst

108. **gör:**
Gazel 44
Mısra: **14**
"Bak!" anlamında bir ünlem.

Dil virme Muḥibbī yüri bu dehr-i acūza
Gör başa çıka-bildi mi anuñ-ıla Dārā

109. **gör:**
Gazel 74
Mısra: **14**
"Bak!" anlamında bir ünlem.

Tīġuñ alup gel Muḥibbī sīnesini eyle çāk
Kıl naẓar aña maḥabbetden tolı gör mihr ola

110. **gör:**
Gazel 76
Mısra: **12**
"Bak!" anlamında bir ünlem.

Ġamuñ ḳaddümi çeng itdi birez nālişlerüm diñle
Gözüm yaşını tār itdi ider gör zīr ü ġam peydā

111. **gör:**
Gazel 188
Mısra: **2**
"Bak!" anlamında bir ünlem.

Būse ister leblerinden dil aceb
Bī-nişāndan gör nişān kılur ṭaleb

112. **gör:**
Gazel 199
Mısra: **2**
"Bak!" anlamında bir ünlem.

Var mıdur agzuñ didüm iy ġonca leb
Bī-nişāndan gör nişān kıldum ṭaleb

113. **gör:**
Gazel 469
Mısra: **1**
"Gör, bak!" anlamlarında bir ünlem.

Ol türk-i şūḫ gör niçe mestāne seyr ider
Ḫalḳı esīr kılmaga şāhāne seyr ider

114. **gör:**
Gazel 327
Mısra: **5**
"Bak!, Gör!, Seyret!" anlamlarında bir ünlem.

Kāfir ḫaṭını gör nice İslāma ḳaṣd ider
Ḫāżırlanur ki eyleye baş kaldurup ḫurūc

115. **gör:**
Gazel 395
Mısra: **1**
"Bak!, Gör!, Seyret!" anlamlarında bir ünlem.

Eydür bu dil tīz gör dem-bedem dildārı yād
Anuñ içündür olur günden güne ʿışḳum ziyād

116. **görüp:**-*üp*
Gazel 181
Mısra: **10**
Bakmak, fark etmek, tanık olmak.

Dakdı dilber gūşına bu sözlerüm dürler gibi
Eyledi taḥsīn Muḥibbī'ye bu eşārum görüp

117. **görüñ:**-*üñ*
Gazel 273
Mısra: **4**
"Bak, fark et, anla!" anlamlarında bir ünlem.

Ḫaṭuñ tezvīrine kaşuñla zülfüñ Görüñ eyler mi bir togrı şehādet

118. **gör:**
Gazel 393
Mısra: **1**
"Bak, fark et, anla!" anlamlarında bir ünlem.

Cān-ıla gūş it ne dir gör nāy u ʿūd
Dir günāhum çok ʿafv it yā Vedūd

119. **gör:**
Gazel 185
Mısra: **7**
"Bak!, Gör!, Seyret!" anlamlarında bir ünlem.

Per yakar pervāne gör āh eylemez
Āşıḳa lāzım degül illā edeb

120. **görmedüm:**-*me, -dü, -m*
Gazel 379
Mısra: **11**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak II yaşamak, tecrübe etmek.

Görmedüm gelmez Muḥibbī çünki ādemden vefā
İki ʿālemde baña perverdigārumdan meded

121. **gördükde:**-*dük, -de*
Gazel 500
Mısra: **9**
(Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak II yaşamak, tecrübe etmek.

Çeşm-i cellādını gördükde hemān ditrer yürek
Tīġını elde görüp cāna mehābetler gelür

122. **gördi:**-*di*
Gazel 248

Mısra: **4**
...olduğunu görmek.

Pervāz iderken evc-i hevā üzre murġ-ı dil
Ḫālüñi gördi dāne sanup zülfe oldı best

123. **görmeyince:**-*me, -y, -ince*
Gazel 218
Mısra: **4**
Görmek, bakmak. || *Karşılaşmak.*

Eşk-i çeşmüm akmadı her bir yaña cūlar gibi
Görmeyince ol boyı serv-i ḫırāmānı dürüst

124. **göricek:**-*icek*
Gazel 467
Mısra: **5**
(Bir olaya, bir duruma) şahit olmak, görmek.

Zülfini kesse nigārum göricek anı didüm
Ḳaṭʿ-ı zünnār idüben müslim olup dīne gelür

125. **göricek:**-*icek*
Gazel 487
Mısra: **7**
(Bir olaya, bir duruma) şahit olmak, görmek.

Pāreler bagrumı zülfini perīşān göricek
Arturan yarasını göñlümüñ ol şāne olur

126. **gör:**
Gazel 283
Mısra: **6**
"Bak!, Gör!, Seyret!" anlamlarında bir ünlem.

Dil ser-i zülfeyn-ile düşdi zenaḫdan çāhına
Āḫirā gör mār-ıla hem-ḫāne oldı ʿāḳıbet

127. **gör:**
Gazel 417
Mısra: **5**
"Bak!, Gör!, Seyret!" anlamlarında bir ünlem.

Şemʿe gör pervāneler varın yakup eyler fedā
Yog-iken yanında anuñ bāl-ile perden leẕīẕ

128. **görüp:**-*üp*
Gazel 323
Mısra: **3**
(Birini) görmek.

Görüp her serv-i bālāyı gözüñ yaşın revān itme
Gül-i dehrüñ vefāsı yok ṣafā virmez çemenden geç

129. **görse:**-*se*
Gazel 314
Mısra: **9**
(Bir şeyi) görmek.

Gül ḫacīl olur kızarur görse ḫaddī gülleri
Ġoncalar dem-beste itmezler o gül-fām-ıla baḥs

130. **görse:**-*se*
Gazel 314
Mısra: **13**
(Bir şeyi) görmek.

Bu Muḥubbī görse her şāʿir sözin iġmāż ider
ʿAybdur çün ḫāṣ olana eylemek ʿām-ıla bahs

131. **görse:**-*se*
Gazel 477
Mısra: **5**
(Bir şeyi) görmek.

Mest-i çeşmi her kaçan görse diler kanum içe
Ḫançeri gitmez elinden dāyim işi kīndür

132. **gördüm:**-*dü, -m*
Gazel 381
Mısra: **5**
(Bir şeyi) görmek.

Serv-i bālāsında gördüm bülbüli Vaṣf ider ḳaddin bāver bülend

133. **gördüm:**-*dü, -m*
Gazel 389
Mısra: **1**
(Bir şeyi) görmek.

Cilve eyler bāġda gördüm yine bir serv-ḳad
Bed naẕardan saklasun didüm seni Ḥayy-ı ebed

gör ki:

1. **gör ki:**
Gazel 475
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(gel) gör ki.

Bulur şifāyı ḫasta göñül bir cevāb-ıla
Ol laʿli nābı gör ki niçe cān-fezā olur

2. **gör ki:**
Gazel 419
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Gel) gör ki.

Ḳudretini gör ki nergis nerm ider bālīnini
Līki görinmez benüm gözüme ol derden leẕīẕ

gördi ki:

1. **gördi ki:**--*di, --ki*
Gazel 254
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gördü ki, fark etti ki.

Gördi ki cihān ḫalḳı kamu ʿārī vefādan
Mecnūn varuban itdi vuḥūş içre iḳāmet

2. **gördi ki:**--*di, --ki*
Gazel 384
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gördü ki, anladı ki!.

Cān naḳdi ile gördi ki ben olmışam ḫarīd
İtdi metāʿ-ı būsesinüñ ḳıymetin mezīd

gördi kim:

1. **gördi kim:**--*di*
Gazel 476
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gördü ki, fark etti ki.

ʿUşşāḳa gördi kim lebüñe bāde öykinür
Āl-ıla anı itmege ayaga saldılar

gördüm ki:

1. **gördüm ki:**--*dü, --m, --ki*
Gazel 446
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gördüm ki, fark ettim ki.

Yāra kıldum bir naẓar gördüm ki āhū gözlüdür
Yakdı mihriyle beni zīrā ki ol gün yüzlüdür

gördüñ kim:

1. **gördüñ kim:**--*dün, --ki*
Gazel 274
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anladın ve hissettin ki.

Çünki gördüñ kim zamāne diñlemez feryāduñı
Gönder āhuñ āteşin yaksun ser-ā-ser anı ot

gördüñüz mi:

1. **gördüñüz mi:**
Gazel 71
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görmeme,bir olay ya da durumun oluşuna şahit olmama hali.

Dōstlar yaşlar döküp āh eylesem itmeñ aceb
Hīç cihānda gördüñüz mi kimsene bī-derd ola

göre:

1. **göre:**--*e*
Gazel 415
Mısra: **2**
Görmek.

Bilmedüm sundum elüm zülf-i siyehkāra meded
Göre dīvāne dili sundı elin nāra meded

2. **göre:**
Gazel 13
Mısra: **10**
"-e göre" Açısından.

İçeli rūz-ı ezel cām-ı maḥabbet cürasın
Kim göre mesti ḫarābam didi ol kanzil bāña

göre!:

1. **göre:**
Gazel 12
Mısra: **9**
"Görsün, anlasın!" anlamlarında kullanılan bir ifade.

İy Muḥibbī āşıḳ oldur derd-i yārı ḫoş göre
Derdden kurtılmasun derdine kim dermān aña

2. **göre:**
Gazel 43
Mısra: **7**
"Görsün, anlasın!" anlamlarında kullanılan bir ifade.

İki aynumdan revān oldı iki cū kim göre
Başum üzre dūd-ı āhum diye kūhistān baña

göreli:

1. **göreliden:**-*den*
Gazel 6
Mısra: **8**
Gördüğünden bu yana, gördüğü zamandan beri.

Tīr-i müjgānı gelürse cān virem şükrāne ben
Çün göreliden ya kaşını olmışam ḳurbān aña

2. **göreliden:**-*den*
Gazel 52
Mısra: **3**
Gördüğünden bu yana, gördüğü zamandan beri.

Oldı ḫāmūş göreliden ġonca leblerüñ
Gelmez kelāma bir kişinüñ göñli dar ola

gören bir derdüm sanur:

1. **gören bir derdüm sanur:**--*en, --ü, -m, --ur-en-ūr*
Gazel 479
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sadece bir derdinin olmadığını söylemektedir.

Sīnemdeki elifden derdüm gören sanur bir
Yanında dāġa baksun ol vaḳt diye ki vehdür

gören dir:

1. **gören dir:**--*e, --n, --r*
Gazel 497
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gören der.

Gerçi kim Leylā'ya teşbīh eylemişler zülfini
Dir gören Mecnūn'a beñzer göñlüme şeydā geçer

2. **gören dir:**--*e, --n, --r*
Gazel 498
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gören der.

Dāġlarla dır gören ṣaḥrā-yı miḥnetde tenüm
Yimek içün cismini üşmiş ġurāb üstindedür

göreyim ki:

1. **göreyim ki:**
Gazel 98
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görmek,izlemek,şahit olmak.

Eksük itmez benüm-içün her gice yaşlar döker
Göreyim ki merdüm-i çeşmümi ber-ḫūrdār ola

göricegez:

1. **göricegez:**
Gazel 52
Mısra: **6**
Görünce, görür görmez.

Aç burḳa uñı gülşene göster cemālüñi
Gül ruḫlaruñı göricegez şermsār ola

görin-:

1. **görindi:**-*di*
Gazel 370
Mısra: **10**
-mış/-miş gibi gelmek.

ʿAyb olmaya bī-ʿaḳl eger olsa Muḥibbī
Çeşmine anuñ çünki görindi o perī-zād

2. **görinür:**-*ür*
Gazel 417
Mısra: **2**
. ... Olduğu hissini vermek, ... etkisi bırakmak.

Dōstum şīrīn kelāmuñ şehd ü şekkerden leẕīẕ
Görinür gülgūn ruḫuñ bāña gül-i terden leẕīẕ

görin:

1. **görinmedi:**-*me, -di*
Gazel 268
Mısra: **7**
Görünmek ǁ ortaya çıkmak,.

Şeb-i fırḳatde görinmedi bāña rūz-ı viṣāl
N'eyleyem derdā dirīġā ki bu necm-i Tīhest

2. **görine:**-*e*
Gazel 13
Mısra: **16**
Belirmek, görünür duruma gelmek.

Ġarḳa-i deryā-yı ışḳ oldum Muḥibbī çün ezel
İstemem kim görine her yañadan sāḥil bāña

3. **görinsün:**-*sün*
Gazel 30
Mısra: **7**
Belirmek, görünür duruma gelmek.

Zülfüñi ref it görinsün gün yüzüñ
Niçeye dek ol niḳāb-ıla tura

4. **görinürken:**-*ür, -ken*
Gazel 417
Mısra: **12**
Görünmek, gözükmek, ortaya çıkmak.

Ben sözüm gevherlerini rāyegān ḫarc eyledüm
Görinürken ʿālemüñ ḫalḳına sīm ü zer leẕīẕ

görinen bu:

1. **görinen bu:**--*in, --e, --n*
Gazel 450
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görünen bu, durum bu şekilde.

Görinen bu felek üzre gehī ḳavs-i ḳuzaḥ sanma
Atar āh okların ʿāşıḳ anuñla katı yayıdur

görinmez olalı ol serv-i ḳāmet:

1. **görinmez olalı ol serv-i ḳāmet:**--*in, --mez, --a, --lı*
Gazel 227
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın servi boylu sevgiliyi göremediği kastedilmektedir.

Görinmez olalı ol serv-i ḳāmet
Kopar fırḳatle başuma ḳıyāmet

görinür oldı:

1. **görinür oldı:**--*in, --ür, --dı*
Gazel 298
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görünür olmak, görünmek, fark edilmek.

Şol ḳadar āh eyledüm çıkdı felekler saḳfına
Görinür çarḫuñ kebūd rengi oldı eyvānı dürüst

göriştedür:

1. **göriştedür:**--*te, --dür*
Gazel 480
Mısra: **10**
Güzel bakmak ve düşünmek.

Bakma Muḥibbī ḫūba dilerseñ selāmeti
Zīrā ki meyl kişide evvel göriştedür

görme-:

1. **görmesün:**-*sün*
Gazel 189
Mısra: **8**
(böyle bir durumla) karşılaşmamak.

Ḳadeḥ devr eylesün yārān elinde
Gözümüz görmesün hergiz bizüm āb

2. **görmedük:**-*dü, -k*
Gazel 36
Mısra: **8**
Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna şahit olmak, müşahede etmek, tanık olmak.

Bu cihānı gözlerüñ siḥriyle teshīr eyledi
Böyle sāḥir görmedük hep didiler sābāş aña

görme:

1. **görmeye:**-*(y)e*
Gazel 32
Mısra: **4**
Görmemek II Maruz kalmamak.

Ḳaddi kopardı başuma bunda ḳıyāmeti
Maḥşer güninde görmeye ayruk göñül belā

2. **görmedüm:**-*dü, -m*
Gazel 60
Mısra: **2**
Görememek II İstediğine kavuşamamak.

Egerçi ışḳuñı āsān okurlar evvelī dilhā
Velī ben görmedüm andan cihān içinde müşkilhā

3. **görmedüm:**-*dü, -m*
Gazel 67
Mısra: **9**
Görememek II İstediğine kavuşamamak.

İy Muḥibbī derd ü miḥnet çekdüm ammā görmedüm
Bundan olur derd ki kişi sevdüginden ayrıla

görmesem:

1. **görmesem:**
Gazel 7
Mısra: **5**
Görmek. II Bir nesne veya kimsenin varlığını algılamak, hissetmek.

Bakamazam gün yüzüñe görmesem de ölürem
Bilmezem ḫālüm n'olur kim āşinā oldum saña

görmeyicek ölürem göricek ḫayrān oluram:

1. **görmeyicek ölürem göricek ḫayrān oluram:**--*me, --yi, --cek, --ür, --em, --i, --cek, --ur, --am*
Gazel 282
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgiliye

hitaben;onu görmeyince adeta ölecek kadar üzülüyorum,görünce de çok hoşuma gidiyor demektedir.

Görmeyicek ölürem göricek ḫayrān oluram
Bilmezem kim baña n'eyler kākül-i müşgīn-i dōst

görmez isem:

1. **görmez isem:**--*mez, --sem*
Gazel 134
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görmezsem.

Arż idüp gün yüzini bir perī nāgāh baña
Bir daḫı görmez isem āh baña vāh baña

görse idi:

1. **görse idi:**--*se, --di*
Gazel 317
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görseydi. Görmüş olsaydı.

Görse idi bu benüm sīnemdeki ʿışḳ āteşin
Ḥāline şükr eyleyüp iderdi micmer el-ġıyāṣ

2. **görse idi:**--*se, --di*
Gazel 351
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görseydi. Görmüş olsaydı.

ʿĪsī lebüñi görse idi dirdi ʿayn-ı rūḥ
Zülfüñ dırāzına n'ola dinilse ʿömr-i Nūḥ

3. **görse idi:**--*se, --di*
Gazel 351
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görseydi. Görmüş olsaydı.

Ḥüsnüñi görse idi eger kim ʿazīz-i Mışr
Añmaga Yūsuf adın ider tevbe-i naṣūḥ

görür idüm:

1. **görür idüm:**--*ür, --dü, --m*
Gazel 201
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) rüyada sevgilinin yüzünü görebilmek kastedilmiştir.

Gün yüzin görür idüm düşde eger
Gire idi gözüme bir ẕerre ḫāb

göster:

1. **göstermedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Gazel 310
Mısra: **1**
Görülmesini sağlamak, görünmesine imkan tanımak.

Gül yüzüñ göstermedüñ iy verd-i ḫandān el-ġıyāṣ
Bülbül-i dil oldı her şeb zār u nālān el-ġıyāṣ

2. **gösterür:**-*ür*
Gazel 465
Mısra: **7**
(Bir hâlini, bir niteliğini) Ortaya koyacak tarzda davranmak.

Sebz-i ḫaṭṭın laʿl-i dilber gösterür
Ṭūṭidür san ṭuʿme-i şekker tutar

3. **göstere:**-*e*
Gazel 23
Mısra: **8**
Açıkça ortaya koymak, göz önüne sermek; işaret etmek.

Teşne dilven ẓulmet-i hicrān içinde kalmışam
Ḫıżr olup ben kalmışa gül göstere rāh iy ṣabā

4. **gösterür:**-*ür*
Gazel 315
Mısra: **7**
Açığa çıkarmak, görünür hale getirmek.

Ṣīve-i dōlāb-ı çarḫuñ nālişin dil gösterür
Olsa ger ġam meclisinde ʿilm-i mūsīḳār baḥs

5. **gösterür:**-*ür*
Gazel 500
Mısra: **14**
Açığa çıkarmak, görünür hale getirmek.

İy Muḥibbī aç gözüñ dünyāya bakup ʿibret al
Dürlü dürlü gösterür naḳş u ʿalāmetler gelür

6. **göster:**
Gazel 13
Mısra: **1**
Açığa çıkar, görünür hale getir.

Gün yüzüñ göster didüm āh olmaduñ māyil baña
Kanı ṭāli olmaya zülfüñ gelüp ḫāyil baña

7. **göster:**
Gazel 385
Mısra: **6**
Açığa çıkarmak, görünür hale getirmek, göstermek.

ʿIşḳ bir gevher-durur zāhid ne bilsün ḳıymetin
ʿĀşıḳa göster anı cān-ıla olmışdur ḫarīd

8. **gösterür:**-*ür*
Gazel 432
Mısra: **3**
(Bir hâlini, bir niteliğini) Ortaya koyacak tarzda davranmak.

Gösterür ʿuşşāḳa gördüm ḫüsninüñ envārını
ʿĀleme nūrı sanasın mihr-i raḫşān ʿarż ider

göster-:

1. **göster:**
Gazel 327
Mısra: **8**
Açığa çıkarmak, görünür hale getirmek.

ʿİyd-i viṣāl içün tutaram ṣavm-ı hicrüñi
Göster hilāl ebrūñı olsun tamām oruç

2. **göster:**
Gazel 30
Mısra: **10**
(Birinin) Görmesini sağlamak.

Bu Muḥibbī'ye ṭarīḳ-i müstaḳīm
Göster azmışlara sensin reh-nümā

götür-:

1. **götürürsin:**-*ürsin*
Gazel 286
Mısra: **7**
Alıp götürme.

Çün götürürsin ayagı bezm-i dünyādan göñül
İçdügüñ cām-ı şarābı āb-ı ḥayvān oldı tut

götür:

1. **götürür:**-*ür*
Gazel 56
Mısra: **3**
Alıp götürme.

Bār-ı ġamdan aglamaz dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

2. **götürür:**-*ür*
Gazel 72
Mısra: **3**
(Bir kimseyi bir yere giderken) Beraberinde bulundurmak, onunla beraber gitmek.

Bār-ı ġadan aglamaz dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

götürür-isem:

1. **götürür-isem:**-*-ür, --i, --se, --m*
Gazel 256
Mısra: **5**
Götürmek.

Ġam bārını götürür-isem itmeñüz ʿaceb
Dirler ezelde çünki baña üştür-i nerest

göz:

1. **gözlerümden:**-*ler, -ü, -m, -den*
Gazel 163
Mısra: **1**
Görme uzvu, ayn,çeşm.

Āşıḳ oldum gözlerümden ḫālī olmaz hergiz āb
Ḫˇāb görmez gözlerüm bu vech-ile ḥālüm ḫarāb

2. **göz:**
Gazel 133
Mısra: **3**
Bakış, nazar.

Sen perīden def kılmaga ne var göz şerrini
Kollarum itse idüm bir dem ḥamāyil boynuña

3. **gözine:**-*i, -n, -e*
Gazel 289
Mısra: **16**
-Nazarımda, bana göre-anlamında.

Cürʿa-i cāmı ezelden kim ezel nūş eyledi
Tañ degüldür tā ḳıyāmet gözine her bār mest

4. **gözler:**-+*ler*
Gazel 28
Mısra: **9**
Görme organı: göz (sevgilinin gözü).

Ḫāller āşūb u gözler fitne müjgānlar belā
İy Muḥibbī her biri bir dürlü āfetdür saña

5. **gözlerüme:**-*ler, -üm, -e*
Gazel 30
Mısra: **6**
Göz II aşığın gözü.

İy şabā irgür ġubār-ı kūyını
Tā ki idem gözlerüme tūtiyā

6. **gözlerüme:**-*ler, -üm, -e*
Gazel 41
Mısra: **9**
Göz II aşığın gözü.

Ḫāk-i pāyuñ gözlerüme sürmedür
Sürme çeşmümden anı virsün żiyā

7. **gözlerüme:**-*ler, -üm, -e*
Gazel 69
Mısra: **3**
Göz II aşığın gözü.

Ḫāk-i pāyuñ gözlerüme sürmedür
Bunuñ-ıla çeşmüm bulur żiyā

8. **gözlerüme:**-*ler, -üm, -e*
Gazel 142
Mısra: **7**
Göz II aşığın gözü.

Gözlerüme kāh-ı mānīdür sirişk
Gāh gün yüzine zülfīdür niḳāb

9. **gözlerümi:**-*ler, -üm, -i*
Gazel 229
Mısra: **5**
Göz II aşığın gözü.

Rūşen kıluram gözlerümi ḫāk-i derinden
Ger bedraḳa-i rāhum ola nūr-ı hidāyet

10. **gözlerümden:**-*ler, -üm, -den*
Gazel 33
Mısra: **7**
Göz II aşığın gözü.

Gözlerümden yaş yirine kan gelür
Ḫāk-i pāyuñ gönder olsun tūtiyā

11. **gözlerümden:**-*ler, -üm, -den*
Gazel 125
Mısra: **2**
Göz II aşığın gözü.

Yaş yirinde kan akar raḥm eylegil cānā aña
Gözlerümden her gice iy pādişāh-ı mehliḳā

12. **gözüñüñ:**-*ü, -ñüñ*
Gazel 3
Mısra: **9**
Görme organı.

Giceler zārīlık eyle dök gözüñüñ yaşların
Raḥmetüñden dūr kılma kullaruñ yā Rabbenā

13. **göz:**
Gazel 8
Mısra: **4**
"Görme organı" olsa da beyitte mecaz-ı mürsel yoluyla "kişi" anlamında kullanılmıştır.

Bülbül-i şūrīde-veş efġānum işidüp benüm
Ġonca agzın açuban nergis tutupdur göz baña

14. **gözlerine:**-*ler, -i, -n, -e*
Gazel 2
Mısra: **14**
Görme uzvu, ayn, çeşm, dide.

Ḥaḳ müyesser eylese varsa
Muḥibbī ravżaña
Gözlerine eyler-idi ḫāk-i pāyüñ tūtiyā

15. **gözümde:**-*üm, -de*
Gazel 18
Mısra: **1**
Görme uzvu, ayn, çeşm, dide.

Göñül zārīlık itdükçe olur gözümde nem peydā
Oñulmaz derde sataşdum olur her laḥẓa ġam peydā

16. **gözlerüm:**-*ler, -(ü)m*
Gazel 25
Mısra: **6**
Aşığın gözü.

Sīnemde ışḳuñ nārını bir laḥża teskīn itmedi
Yagdurdı gerçi gözlerüm her bir nefes bārān aña

17. **gözleri:**-*ler, -i*
Gazel 293
Mısra: **9**
(Sevgilinin) gözü.

Gözleri tārāca virdi yine bu dil şehrini
Şöyle beñzer kim Muḥibbī olmış ol güftār mest

18. **gözüme:**-*üm, -e*
Gazel 201
Mısra: **4**
Âşığın gözü.

Gün yüzin görür idüm düşde eger
Gire idi gözüme bir ẕerre ḫāb

19. **gözüme:**-*üm, -e*
Gazel 278
Mısra: **3**
Âşığın gözü.

Küḥl içün ḫāk-i derin çünki getürdüñ gözüme
Bilürem degül ʿivaż cānı faḳīrāne ilet

20. **gözümüz:**-*ü, -müz*
Gazel 189
Mısra: **8**
Görme uzvu; ayn, çeşm, dide.

Ḳadeḥ devr eylesün yārān elinde
Gözümüz görmesün hergiz bizüm āb

21. **gözde:**-*de*
Gazel 30
Mısra: **1**
Bakış, göz II Düşünce, fikir.

Gāh gözde gāh dilde eyle cā
Menzilüñdür cümle iy nūr-ı Ḫudā

22. **gözlerin:**-*ler, -i, -n*
Gazel 366
Mısra: **2**
Görme organı, göz.

İrişdi çarḫa āh-ı āteş-ālūd
Melāyik gözlerin nem kıldı ol dūd

23. **gözüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 177
Mısra: **3**
(Sevgilinin) gözü. II Sevgilinin bakışı.

Leblerüñ ẕikr eylesem cānā gözüñ ḫışm itmesün
N'eylesün maḫmūrdur iy pādişāhum bu ġarīb

24. **gözüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 27
Mısra: **3**
(Sevgilinin) bakışı, nazarı.

Gāh cevr ider gözüñ gāhī kaşuñ
Çün ire sehm saādetdür baña

25. **gözlerüñ:**-*ler, -(ü)ñ*
Gazel 200
Mısra: **5**
(Sevgilinin) bakışı, nazarı.

Gözlerüñ çün mest olup içmiş şarāb-ı nāzdan
Mā-ḥażar ben daḫı itdüm bagrumı cānā kebāb

26. **gözlerüñ:**-*ler, -(ü)ñ*
Gazel 426
Mısra: **4**
(Sevgilinin) bakışı, nazarı.

Bilmedüm nergis midür ya fitne-i āḫir zamān
Siḥr-ile yakduñ cihānı gözlerüñ cāẕū mıdur

27. **gözlerüñ:**-*ler, -(ü)ñ*
Gazel 435
Mısra: **1**
(Sevgilinin) bakışı, nazarı.

Cān ugurlar gözlerüñ bilsem ki ebrūlar mıdur
Dilleri tesḫīr iderler yoḫsa cāẕūlar mıdur

28. **gözlerüñ:**-*ler, -(ü)ñ*
Gazel 36
Mısra: **7**
(Sevgilinin) gözleri, bakışları.

Bu cihānı gözlerüñ siḥriyle tesḫīr eyledi
Böyle sāḥir görmedük hep didiler sābāş aña

29. **gözlerüñ:**-*ler, -(ü)ñ*
Gazel 213
Mısra: **5**
(Sevgilinin) gözleri, bakışları.

Gözlerüñ çün mest olup içmiş şarāb-ı nāzdan
Mā-ḥażar ben daḫı cānā eyledüm baġrum kebāb

30. **gözleriñe:**-*ler, -(ü)ñ, -e*
Gazel 125
Mısra: **5**
(Sevgilinin) gözleri, bakışları.

Gözlerüñe beñzedüp gözlerini āhūlaruñ
Anuñ-ıçun taga tuşup ḫalḳdan oldum cüdā

31. **gözüm:**-*(ü)m*
Gazel 19
Mısra: **5**
(Âşığın) gözü.

Yüzümüñ zerdine bakdı bu gözüm merdümi çün
Ḫarc içün virdi bu yolda niçe dīnār baña

32. **gözüm:**-*(ü)m*
Gazel 21
Mısra: **6**
(Âşığın) gözü.

Işḳ şāhī çün baña virdi ġamuñ sulṭānlıgın
İy gözüm saḳḳālıg it iy ġamze ferrāş ol baña

33. **gözüm:**-*(ü)m*
Gazel 26
Mısra: **11**
(Âşığın) gözü.

Gözüm yaşına bakmaz cevher olsa
Ne kılam n'eyleyem derdā dirīġā

34. **gözüm:**-*(ü)m*
Gazel 450
Mısra: **1**
(Âşığın) gözü.

Ḫayāli konmaga gelse gözüm ṣırça sarāyıdur
Gözüme küḥl olan her dem nigāruñ ḫāk-i pāyıdur

35. **gözümden:**-*(ü)m, -den*
Gazel 17
Mısra: **5**
(Âşığın) gözü.

Müdām akar ciger ḫūnı gözümden
Uraldan kirpük okın ol kaşı ya

36. **gözümden:**-*(ü)m, -den*
Gazel 95
Mısra: **3**
(Âşığın) gözü.

Bagrumuñ ḫūnı akar her dem gözümden cū gibi
Ol zamāndan ki yüzüñ görüp göñül virdüm saña

37. **gözümden:**-*(ü)m, -den*
Gazel 462
Mısra: **1**
(Âşığın) gözü.

Laʿl-i nābuñ yādına her dem gözümden ḫūn akar
Sanasın bezm-i maḥabbetde mey-i gülgūn akar

38. **gözlerüm:**-*ler, -(ü)m*
Gazel 77
Mısra: **7**
(Âşığın) gözü.

Gözlerüm eşk döker dil de ider āh u fiġān
Işḳa yitmez mi aceb iki güvāhum ṣanemā

39. **gözlerüm:**-*ler, -(ü)m*
Gazel 127
Mısra: **10**
(Âşığın) gözü.

Āteş-i dilden yanardı cümle ten
Gözlerüm ger dökmese bārān aña

40. **gözlerüm:**-*ler, -(ü)m*
Gazel 164
Mısra: **10**
(Âşığın) gözü.

Dil Muḥibbī iñiler ṭolābdur
Gözlerüm kūzekleri dökdükçe āb

41. **gözlerüm:**-*ler, -(ü)m*
Gazel 191
Mısra: **7**
(Âşığın) gözü.

Yārı gözler dem-be-dem ḳıble-nümādur gözlerüm
Fāyide yok çün ezelden baña olmadı naṣīb

42. **gözlerüm:**-*ler, -(ü)m*
Gazel 193
Mısra: **2**
(Âşığın) gözü.

Kalmadı cismümde cān u hicr ara cānumda tāb
Gözlerüm ḫūn-āb akıtdı oldı dil mülki ḫarāb

43. **gözlerüm:**-*ler, -(ü)m*
Gazel 207
Mısra: **3**
(Âşığın) gözü.

Ḫaymedür ṣaḥrā-yı dilde gözlerüm gel kıl nüzūl
Eyledüm ol ḫaymeye kirpüklerümden de ṭınāb

44. **gözlerüm:**-*ler, -(ü)m*
Gazel 455
Mısra: **3**
(Âşığın) gözü.

Gözlerüm gözgülerinden yaşum olmışdur revān
İñlerem göñlüm benüm durmaz döner dōlābdur

45. **gözlerüm:**-*ler, -(ü)m*
Gazel 455
Mısra: **11**
(Âşığın) gözü.

Baḥr-ı eşkümden Muḥibbī gözlerüm māhī gibi
Luʿb-ıla ṣayda çeken zülfindeki ḳullābdur

46. **gözlerüm:**-*ler, -(ü)m*
Gazel 459
Mısra: **4**
(Âşığın) gözü.

Yūsuf'a kim beñzedür seni berāber tartıla
Al ḫaber benden ḥabībüm gözlerüm mīzānıdur

47. **gözden:**-*den*
Gazel 462
Mısra: **4**
Görme organı, göz. II Âşığın gözü.

Diñlemezsin nālemi gūş itmeyüp efġānumı
İñlese ṭōlāb-ı dil gözden hemān Ceyḥūn akar

48. **gözlerümden:**-*ler, -üm, -den*
Gazel 189
Mısra: **3**
Görme organı, göz. II Âşığın gözü.

Cemāli dūr olalı gözlerümden Sanasın ebrdür durmaz döker āb

49. **gözlerümden:**-*ler, -üm, -den*
Gazel 194
Mısra: **12**
Görme organı, göz. II Âşığın gözü.

Vādī-i ışḳa düşelden olmışamdur teşne-dil
Gözlerümden ġayrı virmez ger ölem bir kimse āb

50. **gözüm:**-*üm*
Gazel 374
Mısra: **3**
Görme organı, göz, ayn. II Âşığın kanlı gözleri.

Yoluña cümle varını ḫarc eyledi gözüm
Merd olsa kişi dirler aña kim budur çü merd

51. **gözüm:**-*ü, -m*
Gazel 322
Mısra: **3**
"Kıymetlim" anlamında sevgi hitabı (sevgilim) II Görme organı.

Gözüm mest oldı diler kanum içe
Olur mey fitneye elbette bāʿiş

52. **gözüme:**-*üm, -e*
Gazel 450
Mısra: **2**
(Âşığın) gözü.

Ḫayāli konmaga gelse gözüm şırça sarāyıdur
Gözüme küḥl olan her dem nigāruñ ḫāk-i pāyıdur

göz-:

1. **gözleri:**-*ler, -i*
Gazel 289
Mısra: **6**
(Sevgilinin) gözü.

Gül gül olmış ḫaddi beñzer kanumı nūş eylemiş
Bagrumı ister kebāb ol gözleri ḫunḫᵛār mest

2. **gözleri:**-*ler, -i*
Gazel 381
Mısra: **10**
(Sevgilinin) gözü.

İy Muḥibbī dil niçe olsun ḫalāṣ
Gözleri ḫançer çeker zülfi kemend

göz degmesün:

1. **göz degmesün:**-*sün*
Gazel 49
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uğursuzluk, kötülük getirdiğine inanılan, kıskanç ya da hayran bakışlar dolayısıyla fena bir duruma düşmek, nazara gelmek.

Gül ruḫuñ gördükde ḥayrān kaldı cümle el saña
Degmesün göz diyü asdı ġoncalar heykel saña

göz göre:

1. **göz göre:**--*e*
Gazel 136
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkesin gözü önünde.

Zülf-i Hindūsına anuñ niçe kāfir dimeyem
Göz göre tapa öñinde büt-i sīmīni ola

2. **göz göre:**--*e*
Gazel 248
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkesin gözü önünde.

Mey-ḫᵛōra rinde göz göre zāhid ne taʿn ider
Ol mey-perest oldısa kendü ḫod perest

göz karasın:

1. **göz karasın:**--*sın*
Gazel 198
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözün siyah kısmı. II Sevgilinin siyah gözleri.

Göz karasın ḥall idüp yazdum nigāra nāmesin
Okudukça būse cerr eyle leb-i ḫandānın öp

göz şarābından:

1. **göz şarābından:**--*ı, --n, --dan*
Gazel 345
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın dertle akıttığı kanlı göz yaşı kırmızı şaraba benzetilmektedir.

Bu Muḥibbī göz şarābından ḳadeḥler kıldı pür
Bagrını kıldı kebāb mestān beni bilmez mi hīç

göz yaşı:

1. **göz yaşı:**--*ı*
Gazel 199
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Ġam nedīm ü göz yaşı gülgūn şarāb
İy Muḥibbī turma kıl iyş ü ṭarab

2. **göz yaşı:**--*ı*
Gazel 203
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Beñzedi gülgūn şarāba çün Muḥibbī göz yaşı
Döne döne sīḫ-i miḥnetle ide bagruñ kebāb

3. **göz yaşı:**--*ı*
Gazel 271
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Āhum ile göz yaşı fāş itmiş iken sırrumı
Hīç diye-bilür miyem göz yaşına ben āh dōst

4. **göz yaşı:**--*ı*
Gazel 293
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Sırr-ı ʿışḳı fāş iderse göz yaşı olmaz ʿaceb
Çün olagelmişdür eyler sırrını iẓhār mest

5. **göz yaşı:**--*ı*
Gazel 457
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Kūyuña varsa Muḥibbī serv ḳadüñ isteyü
Göz yaşı gibi seni gördügi dem pāya düşer

6. **göz yaşı:**-*ı*
Gazel 16
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz tarafından üzüntü, sevinç, yanma gibi hallerde salgılanan sıvı, eşk, sirişk.

Şāhid degül mi ışḳuma zāhid bu rūy-ı zerd
Yitmez mi saña göz yaşı olsa güveh baña

7. **göz yaşı:**
Gazel 114
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz tarafından üzüntü, sevinç, yanma gibi hallerde salgılanan sıvı, eşk, sirişk.

Yaralansa cān u dil kılmaz teraḥḥum yār aña
Kana dönse göz yaşı itmez naẓar dildār aña

8. **göz yaşı:**--*ı*
Gazel 201
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Ḫāne-i dilde gelüñ iyş idelüm
Dil kebāb oldı vü göz yaşı şarāb

göz yaşı bagrum kebāb olaldan āb-ı nemekdür:

1. **göz yaşı bagrum kebāb olaldan āb-ı nemekdür:**--*dür*--*ı, --rum, --al, --dan, --dür*
Gazel 165
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözünden dökülen yaşın tuzu,artık kebap gibi yanıp tutuşan bağrına lezzet katmıştır.

Döne döne sīḫ-i ġamla āteş üzre çigzinür
Göz yaşı āb-ı nemekdür bagrum olaldan kebāb

göz yaşı bārāndur:

1. **göz yaşı bārāndur:**-*dur*
Gazel 84
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yağmur damlaları kadar fazla gözyaşı.

Saçalıdan mezra-ı dilde maḥabbet toḫmını
Dūd-ı āhum ebr olup göz yaşı bārāndur baña

göz yaşı kana döndi:

1. **göz yaşı kana döndi:**-*+ı, -+a, --di*
Gazel 183
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın çok gözyaşı dökmesi sonucu gözlerinden kan gelmesi kastedilir.

Kana döndi göz yaşı bagrumdaki kanum görüp
Geldi cānum agzuma nāgāh cānānum görüp

göz yaşıdur:

1. **göz yaşıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 362
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Âşığın) Gözyaşı.

Ġam meclisinde göz yaşıdur çün şarāb-ı telḫ
Oldı firāk odı ile bagrum kebāb-ı telḫ

göz yaşın:

1. **göz yaşın:**--*n*
Gazel 236
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz yaşı.

Şevḳ-ile bülbül-i dil ider göz yaşın revān
Gül gibi ḫande ide kaçan būstān-ı dōst

2. **göz yaşın:**--*n*
Gazel 182
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Göz yaşın cū eyledüm serv-i ḫırāmānuñ görüp
Cānıla oldum esīrüñ zülf-i reyḥānuñ görüp

3. **göz yaşın:**--*ın*
Gazel 201
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Çarḫ-ı gerdūndur iden göz yaşın āb
Göreyim döne döne ola ḫarāb

4. **göz yaşın:**--*ı, --n*
Gazel 405
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Göz yaşın dökme didiler sırrūn ifşā olmasun
Çāre yok iẓhār idiser didüm āḫir rūy-ı zerd

göz yaşın dökdüm:

1. **göz yaşın dökdüm:**--*ı, --n, --dü, --m*
Gazel 319
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Mışr-ı ḥüsnüñ ḥaḳḳıçün şol deñlü dökdüm göz yaşın
Eylesem itmeñ ʿaceb ben Nīl ü Ceyḥūn-ıla baḥs

göz yaşına:

1. **göz yaşına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 265
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz yaşı.

Ḥayret basup göz yaşına ġarḳ ola bu dil
Bulmaya eger ḫayr-ı ʿamel rūz-ı ḳıyāmet

2. **göz yaşına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 271
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz yaşı.

Āhum ile göz yaşı fāş itmiş iken sırrumı
Hīç diye-bilür miyem göz yaşına ben āh dōst

göz yaşından:

1. **göz yaşından:**--*ın, --dan*
Gazel 183
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz yaşı.

Pāre pāre göz yaşından lale döndi dāmenüm
Ẓāhir oldı derd-i dil çāk-i girībānum görüp

göz yaşını akıt:

1. **göz yaşını akıt:**--*ı, --n, --ı, --ıt*
Gazel 214
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gözlerinden yaş akması kastedilmiştir.

Göz yaşını akıt öte geçe tā ki semekden
Āhuñ-ıla cihān yüzini ser-cümle duman it

göz yaşıyla:

1. **göz yaşıyla:**--*ı, --y, --la*
Gazel 376
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Göz tarafından üzüntü, sevinç, yanma gibi hallerde salgılanan sıvı, eşk, sirişk.

Göz yaşıyla niçe yıldur itmedi āhum eşer
Seng midür bilimedüm ḳalbüñ şehā yoḫsa ḥadīd

göz yaşıyla yu:

1. **göz yaşıyla yu:**--*ı(y), --la*
Gazel 168
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) günahlarını affettirmek için çok gözyaşı dökmek kastedilmiştir.

Tevbe eyle göz yaşıyla yu bu yüzüñ karasın
Yoḫsa yanmaga caḥīm içre olursın bir ḥaṭab

göz yaşların cūlar idüp:

1. **göz yaşların cūlar idüp:**--*lar, --ı, --n, --lar, --üp*
Gazel 318
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözyaşları çokluğu sebebiyle nehir ve akarsulara benzetilmiştir.

İy Muḥibbī cūlar idüp her yaña göz yaşların
Cemʿ idüp bir yire idem baḥr-ı ʿummān-ıla baḫş

göz yaşuñ dök:

1. **göz yaşuñ dök:**--*u, --n*
Gazel 488
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz yaşı dökmek,ağlamak.

Añ günāhuñ göz yaşuñ dök kesme luṭfından ümīd
Çünki bir māh-ṭalʿat cürmi yek sāledür

gözde āb:

1. **gözde āb:**--*de*
Gazel 164
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözünden yaşın eksik olmaması kastedilir.

Başda sevdā dilde ġavġā gözde āb
Kim sora ḥālüm direm ġāyet ḫarāb

2. **gözde āb:**--*de*
Gazel 313
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözünden yaşın eksik olmaması kastedilir.

Eksük olmaz başda sevdā dilde āteş gözde āb
Ana raḥminden berü ben olmadum şād el-ġıyāş

gözde nem:

1. **gözde nem:**
Gazel 126
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gözünün yaşla dolması.

Dilde āteş gözde nem başumda zülfinden hevā
N'ola ḥālüm bilmezem ışḳ-ıla oldum mübtelā

gözde su:

1. **gözde su:**
Gazel 75
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gözünden akan gözyaşı.

Işḳa düşelden benüm ḥālüm digergūn olmada
Eksük olmaz dilde āteş gözde su başda hevā

gözden akan āb:

1. **gözden akan āb:**--*den, --an*
Gazel 152
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözünden akan gözyaşları kastedilir.

Kūyuña vardugumca naşībüm olur hemīn
Ancak efendi āhum ile gözden akan āb

gözden akmag-ıla ol kan ʿāḳıbet ʿummān oldı:

1. **gözden akmag-ıla ol kan ʿāḳıbet ʿummān oldı:**--*den, --mag, --ı, --la, --du*
Gazel 287
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak;aşığın gözünden akan kanlı yaşlar o kadar çoktur ki adeta sonsuza değin bir deniz haline gelmiştir denilmektedir.

Laʿl-i nābuñ fikrin itdi gözlerüm kan ʿāḳıbet
Akmag-ıla gözden ol kan oldı ʿummān ʿāḳıbet

gözden nihān olsa:

1. **gözden nihān olsa:**--*den, --sa*
Gazel 135
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşığa görünmez olması.

Yār tan mıdur perī-veş olsa bu gözden nihān
İki zülfi iki yañadan olupdur bāl aña

gözed:

1. **gözedür:**-*ür*
Gazel 480
Mısra: **7**
1.Korumak, bakmak, özen göstermek, himaye etmek. 2.Önem vermek, göz önünde bulundurmak, ayrı tutmak. 3.Kollamak, beklemek 4.Bir sonuca giderken bütün ayrıntı ve etkenleri dikkate almak 5.Kayırmak.

ʿĀşıḳ hemīşe kūy-ı dil-ārāyı gözedür
Zühhād-vār sanma ki göñli bihiştedür

gözgü:

1. **gözgülerinden:**
Gazel 455
Mısra: **3**
Ayna.

Gözlerüm gözgülerinden yaşum olmışdur revān
İñlerem göñlüm benüm durmaz döner dōlābdur

gözgüler ile dīdelerüm:

1. **gözgüler ile dīdelerüm:**-*ler, -üm*
Gazel 86
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlü ile gözleri kastedilir.

Her kim işitse nālemi dōlāba beñzedür
Gözgüler ile dīdelerüm tolı āb ola

gözi āhū:

1. **gözi āhū:**--*i*
Gazel 379
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ahu gözlü (sevgili).

Cān dimāġını muʿaṭṭar eyle irgür iy ṣabā
Ol gözi āhū saçı müşg-i tatārumdan meded

gözi cellāddan:

1. **gözi cellāddan:**--*dan*
Gazel 96
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin gözleri kastedilerek aşığın canını alma sembolü üzerinde durulmuştur.

Ol gözi cellāddan saña teraḥḥum gelmeye
Çünki kan itmek olup-durur ezelden ḫū aña

gözi mekkāra:

1. **gözi mekkāra:**--*i, --a*
Gazel 400
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hilekar gözlü(sevgili bağlamında).

Dil ü cān ġamzeleri tīri-y-ile oldı ża'īf
Dōstlar yalvaralum ol gözi mekkāra meded

gözi mekkāre:

1. **gözi mekkāre:**--*i, --e*
Gazel 407
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hilekâr göz.

Ġamzeler geldi ki tārāc ide dil kişverini
İdiser anı ḫarāb ol gözi mekkāre meded

gözi tātārı:

1. **gözi tātārı:**--*i*
Gazel 257
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözü acımasız Tatar (gibi olan) sevgili. II Tatar: Eskiden Türk ve Moğol kavimlerine genel olarak verilen isim.

Gözi tātārı işi güci ġāret
İder kanlar daḫı işi ḫasāret

gözi toprak tola:

1. **gözi toprak tola:**-*a*
Gazel 67
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) geçici dünyanın tüm nimet ve ihsanlarını bırakıp ölmek,asıl aleme göç etmek anlamında kullanılmıştır.

Dīde toymaz bu cihānuñ ḫāline
Toyar ol vaḳt kim gözi toprak tola

gözi yaşı:

1. **gözi yaşı:**-+*i, -+ı*
Gazel 176
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Bezm-i ġam içre olalıdan gözi yaşı müdām
Yārān demine eylemişem bagrumı kebāb

gözi yaşın:

1. **gözi yaşın:**--*i, --ı, --n*
Gazel 369
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözünün yaşını.

Gözi yaşın her faḳīrüñ ẓulm ile baḥr eyleme
Pādişāh-ı dehr olmakdansa yigdür yaḫşı ad

gözi yaşlu:

1. **gözi yaşlu:**--*i, --lu*
Gazel 406
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözleri yaşlı;gözleri yaşla dolu.

Gözi yaşlu olur ḫūn-ı cigerden
Daḫı hem ehl-i ʿışḳuñ çehresi zerd

gözine görinmez:

1. **gözine görinmez:**--*i, --n, --e, --in, --mez*
Gazel 343
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünya gözüne gözükmez, dünya nimetleri ve zevkleri ilgisini çekmez.

Olur ʿāşıḳlara dīdār maṭlūb
Görinmez gözine olsa cihān genc

gözine hāb gele mi:

1. **gözine ḫāb gele mi:**-+*i, -+ne, --e, --mi*
Gazel 176
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşk derdine tutulan kişinin gözüne uyku girmemesi kastedilir.

Encüm sayarsa dīdelerüm tā seḥer ne tañ
Sevdā-zede olan gözine hīç gele mi ḫāb

gözine hˇāb ister mi:

1. **gözine ḫˇāb ister mi:**--*i, --ne, --r, --mi*
Gazel 207
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık olan kişilerin gözüne uyku girmemesi kastedilmiştir.

Ḳāni idüm düşde görsem dirdüm iy dilber seni
Didi ışḳ ehli olan hīç gözine ister mi ḫˇāb

gözle:

1. **gözlerüm:**-*r, -üm*
Gazel 12
Mısra: **8**
Gözetmek, bir duruma tüm dikkatini sevketmek.

Sīne ṣaḥrāsına ekdüm çün maḥabbet toḫmını
Dem-be-dem yagdursa tañ mı gözlerüm bārān aña

2. **gözlerem:**-*r, -em*
Gazel 151
Mısra: **6**
Dikkatle bakmak, gözlemlemek; incelemek; gizlice bakmak, gözetlemek.

Her ne dem kim iñlesem göñlüm benüm ṭolāb olur
Gözlerem güz güllerinden dökilür her yaña āb

3. **gözlemez:**-*mez*
Gazel 125
Mısra: **9**
Gözetmek, önem vermek, nazarı îtibâra almak, riâyet etmek.

Ḫoş tutar her dem raḳībi gözlemez āşıḳların
Bī-vefālık resmini bilsem kim örgede saña

4. **gözlemez:**-*mez*
Gazel 437
Mısra: **8**
Bakmamak, gözetlememek.

Zahidā saña yiter ehl-i selāmet olduġuñ
ʿĀşıḳuñ faḫrı melāmet gözlemez nāmus u ʿār

gözler mi:

1. **gözler mi:**--*ler, --mi*
Gazel 277
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnsanların düşüncelerini önemsememek.

Gözler mi ʿālem içre nāmūs u ʿārı ʿāşıḳ
Herkes selāmet olsun bunlar diler melāmet

gözleri ḳattāl elinden:

1. **gözleri ḳattāl elinden:**--*ler, --i, --i, --n, --den*
Gazel 321
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok kan dökücü, öldürücü. II Sevgilinin âşıkların canına kasteden, acımasız merhametsiz, gaddar gözü.

Cevri çok cānān elinden el-ġıyāṣ
Gözleri ḳattāl elinden el-ġıyāṣ

gözleri maḫmūr olupdur:

1. **gözleri maḫmūr olupdur:**--*up, --dur*
Gazel 98
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendinden geçmiş, baygınlaşmış, sersemlemiş olan.

Gözleri maḫmūr olupdur bāde-i nāz içmeden
Rūz u şeb kim gördügi var yāri kim huşyār ola

gözlerine tūtiyā idine:

1. **gözlerine tūtiyā idine:**--*e*
Gazel 120
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin eşiğinden göğe yükselen tozu bütün melaikelerin göze parlaklık ve kuvvet veren sürme olarak kullanması anlamı kastedilmiştir.

Ḫāk-i pāyuñ göklere irişdüre bād-ı nesīm
İdine cümle melā'ik gözlerine tūtiyā

gözlerüm aglar:

1. **gözlerüm aglar:**--*ler, --ü, --m, --r*
Gazel 342
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlamak, gözyaşı akıtmak.

Güñlümi şeydā kılaldan turmaz aglar gözlerüm
Cüybār ile olur çün defʿ-i sevdāya ʿilāc

gözlerüm baḥrına:

1. **gözlerüm baḥrına:**--*ler, --ü, --m, --ı, --n, --a*
Gazel 457
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gözlerinden dökülen fazla yaşlarla oluşmuş deniz kastedilmektedir.

Gözlerüm baḥrına bak āh-ıla mevc urdı yine
Korkaram zevraḳ-ı dil bād-ıla sevdāya düşer

gözlerüm gözelerdür:

1. **gözlerüm gözelerdür:**--*ler, --ü, --m, --ler, --dür*
Gazel 498
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözleri çok fazla yaş akıtmasından dolayı bir kaynak veya pınara benzetilmiştir.

İñiler dōlāb-veş dil ıżṭırāb üstindedür
Gözelerdür gözlerüm san kim ṭōlāb üstindedür

gözlerüm ḫ̆āb görmez:

1. **gözlerüm ḫ̆āb görmez:**--*ler, --üm, --mez*
Gazel 163
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözlerinin uyku yüzü görmemesi,uyku tutmamak.

Āşıḳ oldum gözlerümden ḫālī olmaz hergiz āb
Ḫ̆āb görmez gözlerüm bu vech-ile ḥālüm ḫarāb

gözlerüm hāb görmez:

1. **gözlerüm ḫāb görmez:**--*mez*
Gazel 126
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözlerinin uyku yüzü görmemesi,uyku tutmamak.

Giceler tā ṣubḥa dek encüm sayar çeşmüm benüm
Ḫāb görmez gözlerüm ben eylerem āh-ıla vā

gözlerüm kan itdi:

1. **gözlerüm kan itdi:**--*ler, --ü, --m, --di*

Gazel 287
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözlerinin çok ağlamaktan kanlanmış olması kastedilmektedir.

Laʿl-i nābuñ fikrin itdi gözlerüm kan ʿāḳıbet
Akmag-ıla gözden ol kan oldı ʿummān ʿāḳıbet

gözlerüm yaşı:

1. **gözlerüm yaşı:**-*ı*
Gazel 92
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Şem gibi gözlerüm yaşı yiñilmez tā seḥer
Düşeli ol ruḫları şem-i şebistāndan cüdā

2. **gözlerüm yaşı:**--*ler*, --*ü*, --*m*, --*ı*
Gazel 500
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Gözlerüm yaşı benüm cū oldı akdı nāgehān
Şöyle beñzer gülşene ol serv-ḳāmetler gelür

3. **gözlerüm yaşı:**--*ler*, --*ü*, --*m*, --*ı*
Gazel 486
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Her gice sensüz dilüm ṣad nāle çün gerdūn çeker
Gözlerüm yaşı yiñilmez her yaña Ceyḥūn çeker

4. **gözlerüm yaşı:**--*ler*, --*ü*, --*m*, --*ı*
Gazel 363
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Aglasam bu gözlerüm yaşı baña acı gelür
Gerçek imişdür dimişler girye-i dil-sūzı telḫ

5. **gözlerüm yaşı:**--*ler*, --*ü*, --*m*, --*ı*
Gazel 423
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Gözlerüm yaşı yiñilmez oldı başdan aşdı āh
Rūy-ı zerdüm kalmış ol arada nīlūfer geçer

6. **gözlerüm yaşı:**--*ler*, --*ü*, --*m*, --*ı*
Gazel 443
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Gözlerüm yaşı akar cūlar gibi deryālara
Çıksa āhum sīneden anuñ yiri eflākdür

7. **gözlerüm yaşı:**--*ler*, --*ü*, --*m*, --*ı*
Gazel 452
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Ḫānesinden her kaçan serv-i ḫırāmānum çıkar
Gözlerüm yaşı revān olup bile cānum çıkar

gözlerüm yaşı ile:

1. **gözlerüm yaşı ile:**--*ler*, --*ü*, --*m*, --*ı*
Gazel 388
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşlarımla.

Gözlerüm yaşı ile ancak ġam oldı ḥāṣılum
ʿIşḳ şāhı baña iḥsān itdi bir vīrāne kend

gözlerüm yaşın:

1. **gözlerüm yaşın:**--*ler*, --*ü*, --*m*, --*ı*, --*n*
Gazel 310
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz yaşı.

Serv gibi bāġda reftāra geldüñ nāz-ıla
Eyledüñ bu gözlerüm yaşın fırāvān el-ġıyāṣ

2. **gözlerüm yaşın:**--*ler*, --*üm*, --*ın*
Gazel 190
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşları.

Çeşm-i mestüñ dilberā kıldı benüm ḥālüm ḫarāb
Lal-i nābuñ eylemişdür gözlerüm yaşın şarāb

3. **gözlerüm yaşın:**--*ler*, --*üm*, --*ın*
Gazel 164
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşlarım II aşığın gözyaşları.

Bezm-i ġamda dil kebāb yārān içün
Eyledüm bu gözlerüm yaşın şarāb

gözlerüm yaşın şarāb:

1. **gözlerüm yaşın şarāb:**--*ler*, --*üm*, --*ın*
Gazel 169
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gözyaşlarının şarap renginde(kanlı)akması kastedilmiştir.

Dil kebābın eyledüm ben mā-ḥażar yārān içün
Sīnemi kıldum kebāb u gözlerüm yaşın şarāb

gözlerüm yaşına:

1. **gözlerüm yaşına:**--*ler*, --*ü*, --*m*, --*ı*, --*n*, --*a*
Gazel 481
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Âşığın) gözyaşı.

Meyl iderse gözlerüm yaşına yār olmaz ʿaceb
Çünki ḳadrini bilür her biri bir dür-dānedür

gözlerüm yaşını:

1. **gözlerüm yaşını:**--*ı*, --*n*, --*ı*
Gazel 114
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz yaşı.

Buralıdan dest-i ġam bu göñlümi ṭanbūr-veş
Surḫ idüp bu gözlerüm yaşını itdüm tār aña

2. **gözlerüm yaşını:***--ler, --üm, --ı, --nı*
Gazel 171
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz yaşı.

Gözlerüm yaşını lāyıḳ gördi ḥayyāṭ-ı felek
Biçdi ḥilat egnüme gāhī ser-ā-ser gāh şīb

gözlerümden yaş yirine demler gelür:

1. **gözlerümden yaş yirine demler gelür:***--i, --n, --e--ler, --ü, --m, --den, --i, --n, --e, --ler, --ür*
Gazel 442
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık gözlerinden yaş yerine kan geldiğini ifade etmektedir.(çok ağlamak bağlamında).

Yaş yirine gözlerümden dem-be-dem demler gelür
Gülmesün mi bu dil-i ġam-dīdeme ġamlar gelür

gözlerümdür:

1. **gözlerümdür:***--ler, --üm, --dür*
Gazel 167
Mısra: **8**
Aşığın gözleri.

Düşeli sevdā-yı zülfe sormañuz aḥvālümi
Serde bād u dilde āteş gözlerümdür tolu āb

gözlerüme şām u seḥer zerrece ḫ̆āb gelmedi:

1. **gözlerüme şām u seḥer ẕerrece ḫ̆āb gelmedi:***--ler, --ü, --me, --ce, --me, --di*
Gazel 143
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gözlerine akşam ve seher vakti az miktarda dahi uykunun girmemesi kastedilir.

Dili yagma kılalı ārızı yagmacıları
Gelmedi gözlerüme şām u seḥer ẕerrece ḫ̆āb

gözlerümüñ ābıdur:

1. **gözlerümüñ ābıdur:***--ler, --ü, --m, --ün, --ı, --dur*
Gazel 453
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz suyu(aşığın gözyaşı bağlamında).

Dōstum kūyuñda akan gözlerümüñ ābıdur
Her dem anda iñleyen bu göñlümüñ ṭōlābıdur

gözlerüñ yaşın:

1. **gözlerüñ yaşın:***--ler, --ü, --n, --ın*
Gazel 207
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

İy Muḥibbī çünki mihmān oldı geldi derd ü ġam
Gözlerüñ yaşın şarāb u bagruñı eyle kebāb

gözlerüñ yaşına:

1. **gözlerüñ yaşına:***--ler, --ün, --ı, --na*
Gazel 193
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Ġam şebinde iy Muḥibbī şol ḳadar kan agladuñ
Gözlerüñ yaşına nisbet ḳaṭre oldı nehr-i Żāb

gözüm açmaga:

1. **gözüm açmaga:***--ü, --m, --mag, --a*
Gazel 470
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendine gelmek(aşık bağlamında).

Togsa ḫurşīd açılur merdümlerüñ göñli gözi
Bu benüm açmaga gözüm ol ruḫ-ı rūşen yiter

gözüm gevher tolu:

1. **gözüm gevher tolu:***--u*
Gazel 124
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elmas,cevher,mücevher,inci. (Beyitte) aşığın gözünden akan gözyaşları kastedilmiştir.).

Kān-ı dilden ḫ̆āce-i ışḳam gözüm gevher tolu
Bār-ı ġam derd ü elem cümle tecemmüldür baña

gözüm gördi:

1. **gözüm gördi:***--ü, --m, --di*
Gazel 250
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güvenmek, beğenmek.

Eger yanuñda suç-ısa gel öldür
Gözüm gördi göñül sevdi nihāyet

gözüm görmez:

1. **gözüm görmez:***--üm, --mez*
Gazel 194
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Belli bir şeyden başka bir şeyle ilgilenmemek.

Düşde gördüm gün yüzini olmışam ḥayrān u zār
Niçe yıl andan berü görmez gözüm bir ẕerre ḫ̆āb

gözüm merdümleri:

1. **gözüm merdümleri:***--ü, --m, --ler, --i*
Gazel 429
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz bebeği.

Ruḫuñ mirʾātına baksam gözüm merdümleri ʿaksin
Nedür ġavrına irmeyüp görenler anı ḫāl añlar

gözüm şadefleri dökse:

1. **gözüm şadefleri dökse:***--ü, --m, --ler, --i, --se*
Gazel 472
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Beyitte) aşık gözünden sedeflerin döküldüğünü söylemektedir.

Dökse gözüm ṣadefleri dürler ʿaceb degül
Zīrā ki yaşı cümle anuñ dāne dānedür

gözüm yaşı:

1. **gözüm yaşı:**-*ı*
   Gazel 94
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gözyaşı.

Düşüp kūh-ı belā içre gözüm yaşı baña hem-dem
Ġamuñ ālemde var olsun komaz bir dem beni tenhā

2. **gözüm yaşı:**--*ü, --m, --ı*
   Gazel 396
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gözyaşı.

Gözüm yaşı gibi oldum revāne
Umaram ola kūyuñ baña maʿbed

3. **gözüm yaşı:**-*ı*
   Gazel 60
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gözümün yaşı.

Şu deñlü dīdeler dökdi zemīn üzre gözüm yaşı
Komadı bir ḳadem basam kalupdur pāy-dergilhā

4. **gözüm yaşı:**-+*üm, --ı*
   Gazel 138
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gözümün yaşı.

Ebr-i āhumdan gözüm yaşı kaçan bārān ola
Açılup gülşende dilber gül gibi ḫandān ola

5. **gözüm yaşı:**--*ü, --m, --ı*
   Gazel 343
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gözümün yaşı.

Gözüm yaşı benüm dürdānelerdür
Bu çeşmümdür ṣadef eyler ʿayān genc

6. **gözüm yaşı:**--*ü, --m, --ı*
   Gazel 433
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gözümün yaşı.

Yüzi gül ġonca leb serv-i revāndur
Gözüm yaşı ayagına revāndur

7. **gözüm yaşı:**--*ü, --m, --ı*
   Gazel 461
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gözümün yaşı.

Sīnem kemānçe bezme gözüm yaşı tārdur
N'eyler sürūdı nālelerüm çün tezānedür

8. **gözüm yaşı:**--*ü, --m, --ı*
   Gazel 463
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gözümün yaşı.

Ser-i zülfiyle dil mecnūna beñzer
Gözüm yaşı daḫı Ceyḥūn'a beñzer

9. **gözüm yaşı:**--*ü, --m, --ı*
   Gazel 471
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gözümün yaşı.

Ayaguña eyā serv-i ḫırāmān
Gözüm yaşı akar āb-ı revāndur

10. **gözüm yaşı:**-*ı*
    Gazel 51
    Mısra: **3**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Gözyaşım.

Dürr ü cevherdür gözüm yaşı niār itdüm yine
Ḫ̆āce-i ışḳam ġam u ġuṣṣa tecemmüldür baña

11. **gözüm yaşı:**--*ı*
    Gazel 160
    Mısra: **3**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Gözyaşım.

Yüzüñ gördükçe iy meh-rū gözüm yaşı bulur teskīn
Ki san mihr-i cihān-ārā togar pinhān olur kevkeb

12. **gözüm yaşı:**--*ı*
    Gazel 162
    Mısra: **5**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Gözyaşım.

Serv ḳaddini görüp oldı gözüm yaşı revān
Gönlüm āvāredür ol zülf-i semen-sāya düşüp

13. **gözüm yaşı:**--*ü, --m, --ı*
    Gazel 231
    Mısra: **7**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Gözyaşım.

Gözüm yaşı ne deñlü olur-ısa pāk ü ṣāf
Ḫūnābe-i cigerle döner kana ʿāḳıbet

gözüm yaşı da:

1. **gözüm yaşı da:**--*ü, --m, --ı, --da*
   Gazel 256
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Beyitte) aşığın gözyaşları kastedilmektedir.

Kūy-ı cānān ḳāmeti serv-i ṣanavberest
Gözüm yaşı da anda akar āb-ı kevserest

gözüm yaşın:

1. **gözüm yaşın:**-+*üm, -+ın*
   Gazel 178
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Göz yaşı.

Başdan aşdugın gözüm yaşın taaccüb itmeñüz
Kim anuñ ile döner gönlüm olalıdan ṭolāb

gözüm yaşına:

1. **gözüm yaşına:**--*na*
   Gazel 119
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gözyaşı.

Cehennem bir şerer āhum odından
Gözüm yaşına nisbet ḳaṭre deryā

2. **gözüm yaşına:**--*ü, --m, --ı, --n, --a*
Gazel 323
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Gözüm yaşına beñzer dir-ise maḳṣūduñ iy ḫ̆āce
Sefer kıl berre bu sevdā-y-ıla baḥr-i ʿAden'den geç

3. **gözüm yaşına:**--*ü, --m, --ı, --n, --a*
Gazel 246
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Âşığın) gözyaşı.

Gözüm yaşına ġarḳ olsam ʿaceb mi
Ezelden çeşme-i Ceyḥūn'am iy dōst

gözüm yaşını:

1. **gözüm yaşını:**-*ı, -nı*
Gazel 76
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Ġamuñ ḳaddümi çeng itdi birez nālişlerüm diñle
Gözüm yaşını tār itdi ider gör zīr ü ġam peydā

2. **gözüm yaşını:**--*ü, --m, --ı, --n, --ı*
Gazel 429
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşım II aşığın gözyaşı.

Dönelden ḳāmetüm çenge gözüm yaşını tār itdüm
Kanı bir merdüm-i dānā cihānda ḳīl ü ḳāl añlar

gözüm yaşıyla:

1. **gözüm yaşıyla:**--*ü, --m, --ı, --y, --la*
Gazel 394
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözümün yaşıyla.

Gözüm yaşıyla sīnemi dāġ eyleyen benüm
Ol gül-ruḫ u lāle ġaddār u sehī ḳadend

gözümde uyhu komadı:

1. **gözümde uyḫu komadı:**-*ma, -dı*
Gazel 86
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uykusuz kalmak,hiç uyuyamamak.

Ḫālüñ ḫayāli komadı uyḫu gözümde āh
Uyḫu yüzini kim göre anda zübāb ola

gözümden akan iki çeşme:

1. **gözümden akan iki çeşme:**-*+üm, -+den, --an*
Gazel 180
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Beyitte) aşığın gözyaşları çokluğu sebebiyle çeşmeye benzetilmiştir.

Aceb gözümden akan iki çeşme
Aceb ḫūn-ı ciger midür yāḫūd āb

gözüme görinmez oldı:

1. **gözüme görinmez oldı:**--*ü, --m, --e, --in, --mez, --dı*
Gazel 331
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) istememek,arzulamamak,önemi kalmamak anlamında kullanılmaktadır.

İsterem olam gedā-yı kūy-ı yār
Gözüme görinmez oldı taḫt u tāc

gözüme görinse:

1. **gözüme görinse:**--*i(n), --se*
Gazel 119
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Belli,açık olmak.

Olurdı cān-ıla dil ḳıblegāhı
Görinse gözüme ebrū-yı ġarrā

gözümi toptolu āb it:

1. **gözümi toptolu āb it:**--*ü, --m, --i*
Gazel 226
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözlerinin tamamen su içinde kalması,çok ağlaması kastedilmiştir.

İy yār-ı cefā-cū dile gel göñli ḫarāb it
Gün yüzüñi göster gözümi toptolu āb it

gözümüñ yaşı:

1. **gözümüñ yaşı:**-*ı*
Gazel 39
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Tolıdur dürlerle bagrum ḫūnı mercāndur baña
Bulınur zīrā gözümüñ yaşı ummāndur baña

2. **gözümüñ yaşı:**--*üm, --ü, --n, --ı*
Gazel 364
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Baḥr olsa gözümüñ yaşı cānā ʿaceb midür
Her dem akar bu çeşme-i çeşmden āb-ı telḫ

gözümüñ yaşına:

1. **gözümüñ yaşına:**--*ü, --m, --ün, --ı, --n, --a*
Gazel 496
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz yaşı; âşığın göz yaşı.

Ezelden böyledür ġālib güzeller māladur rāġıb
Gözümüñ yaşına ṭālib n'ola olsa diremlerdür

gözümüñ yaşını:

1. **gözümüñ yaşını:**--*ü, --mün, --ı, --nı*
Gazel 143
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz yaşım.

Kıldı firḳat gözümüñ yaşını iy dōst şarāb
Bagrumı ḥasret odı eyledi ser-cümle kebāb

gözümüñ yaşları:

1. **gözümüñ yaşları:**--*ü, --m, --ün, --lar, --ı*
Gazel 482
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı, gözden akan su; aşığın sevgili uğruna döktüğü gözyaşları.

Görelden ṭāḳ-ı ebrūñı nigārā ṭāḳatum ḫamdur
İdelden laʿlüñüñ ẕikrin gözümüñ yaşları demdür

gözüñ aç:

1. **gözüñ aç:**--*ü, --n*
Gazel 251
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uyanık, dikkatli olmak.

Togar gör zindeden mürde gelür her mürdeden zinde
Gözüñ aç saña yitmez mi cihān içinde bu ʿibret

2. **gözüñ aç:**--*ü, --n*
Gazel 325
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uyanık, dikkatli olmak.

Vefā umma Muḥibbī bī-vefādan Sakın dünyāya aldanma gözüñ aç

3. **gözüñ aç:**--*ü, --n*
Gazel 331
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uyanık, dikkatli olmak.

Niçeye dek ḫırṣ-ı dünyā vaḳtıdur
Ḫˇāb-ı ġafletden Muḥibbī gözüñ aç

4. **gözüñ aç:**--*ü, --n*
Gazel 436
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uyanık, dikkatli olmak.

Ger süvār olsa semend-i nāz-ıla ol şehsüvār
Aç gözüñ eyle naẓar yil gibi ol düldül geçer

5. **gözüñ aç:**--*ü, --n*
Gazel 500
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uyanık, dikkatli olmak.

İy Muḥibbī aç gözüñ dünyāya bakup ʿibret al
Dürlü dürlü gösterür nakş u ʿalāmetler gelür

gözüñ yagmurını:

1. **gözüñ yagmurını:**--*i, --n, --u, --n, --u*
Gazel 274
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözlerden akan yaş,gözyaşı.

Ebr-i āhuñla dilā kesme gözüñ yagmurını
Şöyle yagdur dökmemiş ola o bārānı bulut

gözüñ yaşı-durur bir mā-i cārī:

1. **gözüñ yaşı-durur bir mā-i cārī:**--*ün, --ı, --ur*
Gazel 221
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözyaşı çok olması sebebiyle bir akarsuya benzetilmiştir.

Gözüñ yaşı-durur bir mā-i cārī Muḥibbī adına dirler apar dōst

gözüñ yaşın:

1. **gözüñ yaşın:**--*ü, --n, --ı, --n*
Gazel 323
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Görüp her serv-i bālāyı gözüñ yaşın revān itme
Gül-i dehrüñ vefāsı yok ṣafā virmez çemenden geç

gözüñ yaşını:

1. **gözüñ yaşını:**--*ün, --ı, --n, --ı*
Gazel 214
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı.

Arż ide Muḥib ḳāmetin ol serv-i sehī-ḳad
Pāyına gözüñ yaşını cūy eyle revān it

gözünden ḫāb:

1. **gözünden ḫāb:**--*ü, --n, --den*
Gazel 204
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın geceleri uyuyamaması kastedilmiştir.

Gözünden ḫāb dilden gitdi ṣabrum
Ne gündüz rāḥat oluram ne ḫod şeb

gözyaşı:

1. **gözyaşını:**-*nı*
Gazel 226
Mısra: **8**
Gözyaşı.

Ġam yār u belā mūnis ü endūh nedīmüñ
Gözyaşını iy dīde ḫarīfāne ṣarāb it

2. **gözyaşıyla:**-*y, -la*
Gazel 430
Mısra: **9**
Gözyaşı.

Ġarḳ itdi gözyaşıyla Muḥibbī bu ʿālemi
İy dīde daḫı gel kerem it dökme mā yiter

3. **gözyaşı:**
Gazel 16
Mısra: **4**
Göz tarafından üzüntü, sevinç, yanma gibi hallerde salgılanan sıvı, eşk, sirişk.

Ben şāh-ı ışḳ olduguma bu yiter delīl
Her dem yanumca gözyaşı olur sipeh baña

4. **gözyaşı:**
Gazel 19
Mısra: **9**
Göz tarafından üzüntü, sevinç, yanma gibi hallerde salgılanan sıvı, eşk, sirişk.

Dāġ gül gözyaşı mül eyle Muḥibbī yüri iyş

Sīnemüñ bāġı yiter çün gül ü gülzār baña

5. **gözyaşı:**
Gazel 34
Mısra: **8**
Göz tarafından üzüntü, sevinç, yanma gibi hallerde salgılanan sıvı, eşk, sirişk.

Yüz karasını yuyup gidermeye
Olsa ger bu gözyaşı ırmak saña

6. **gözyaşı:**
Gazel 38
Mısra: **7**
Göz tarafından üzüntü, sevinç, yanma gibi hallerde salgılanan sıvı, eşk, sirişk.

Tāra döndi gözyaşı iñler göñül ṭanbūr-veş
Dest-i ġam mıżrābı turmaz tokınur her an aña

7. **gözyaşı:**
Gazel 241
Mısra: **9**
Göz tarafından üzüntü, sevinç, yanma gibi hallerde salgılanan sıvı, eşk, sirişk.

Gözyaşı ile oldı Muḥibbī kapuñda ḫāk
Kāfir degülseñ eyle o miskīne merḥamet

8. **gözyaşın:**-*n*
Gazel 487
Mısra: **9**
Gözyaşı || aşığın gözyaşları.

Gözyaşın nūş ideli olsa Muḥibbī n'ola mest
Çeşmini alsa eline tolu peymāne olur

gözyaşın dökdi:

1. **gözyaşın dökdi:**--*n, --di*
Gazel 492
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlamak,gözlerinden yaş dökülmek.

Ḥasretüñle şol ḳadar dökdi Muḥibbī gözyaşın
Vara-bilmez kūyuña zīrā ki yollar gil-durur

gözyaşın dökdüñ:

1. **gözyaşın dökdüñ:**--*n, --dü, --n*
Gazel 489
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok ağlamak,göz yaşı dökmek.

Dökdüñ Muḥibbī gözyaşın şol deñlü serv ayagına
Kim görse diye cū degül bu yoḫsa deryā mı olur

gū:

1. **gū:**
Gazel 105
Mısra: **8**
Diyen-söyleyen anlamıyla kelimelere eklenir.

Dīdi kūyuñda kaluban öldi ḥasretle göñül
Kimseler bilmez ne işler eyledi ol gū baña

ġubār itdüm:

1. **ġubār itdüm:**--*dü, --m*
Gazel 411
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bir şeyi) Toprak etmek. || Ölmek, can feda etmek.

Ġubār itdüm özümi yollar üzre
Ümīdüm bu ki ilte kūyuña bād

ġubār-ı dergeh-i cānān-ıla:

1. **ġubār-ı dergeh-i cānān-ıla:**--*la*
Gazel 491
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kapı eşiğinin tozu.

Eger rūşen ola çeşm-i cihān-bīnüm ʿaceb olmaz
Ġubār-ı dergeh-i cānān-ıla çünkim mükeḥḥeldür

ġubār-ı kūyını:

1. **ġubār-ı kūyını:**
Gazel 30
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Semtin, mahallenin tozu II Sevgilinin semtinin tozu.

İy ṣabā irgür ġubār-ı kūyını
Tā ki idem gözlerüme tūtiyā

ġubārın getür:

1. **ġubārın getür:**-*ür*
Gazel 70
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin ayağının değdiği toprak.

Küḥl idem çeşmüme ḫāk-i rāhını
Luṭf idüp getür ġubārın iy ṣabā

güc:

1. **güç:**
Gazel 334
Mısra: **8**
Güç, iktidar.

Bir ribāṭ-ı köhne dünyā kārbān ḫalḳ-ı cihān
Kim bugün aña konarsa dirler aña arta güç

2. **güç:**
Gazel 344
Mısra: **10**
Ağır ve yorucu emekle yapılan, çetin, müşkül, kolay karşıtı II imkansız.

Kıl devā laʿl-i lebüñden bu Muḥibbī ḫastaya
Bister-i ġamda yatup olmak katı düşvār güç

3. **güce:**-*e*
Gazel 368
Mısra: **4**
Güç, iktidar, kuvvet.

Ser-i zülfi güc-ile çekdi lebinden dilümi
Elümüzden ne gelür nic' idelüm güce ne ad

4. **güç:**
Gazel 344
Mısra: **6**
Ağır ve yorucu emekle yapılan, çetin, müşkül.

Gül yüzüñüñ ḥasretinden giceler bülbül gibi
Derd-ile tā ṣubḥ olınca kılmak āh u zār güç

güç eylesün:

1. **güç eylesün:**--*sün*
Gazel 344
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zor hale getirmek.

Koñ baña kılsun cefālar eylesün dildār güç
Tek beni andan ayırmasun kılup aġyār güç

güç kılmaya:

1. **güç kılmaya:**--*ma, --y, --a*
Gazel 344
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güç yetirmek.

Gāh nāz u gāh şīve geh cefā gāhī sitem
Dem mi vardur kılmaya ol gözleri mekkār güç

güç kılup:

1. **güç kılup:**--*up*
Gazel 344
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) rakibin aşığı sevgiliden uzaklaştırmak için yaptığı kötü şeyler kastedilmektedir.

Koñ baña kılsun cefālar eylesün dildār güç
Tek beni andan ayırmasun kılup aġyār güç

gücen:

1. **gücenmez:**-*mez*
Gazel 250
Mısra: **9**
Çekinmek, kaçınmak.

Muḥibbī cevr-i dilberden gücenmez
Güzeller içre böyledür çü ʿādet

güc-ile çekdi:

1. **güc-ile çekdi:**--*di*
Gazel 368
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zorrlukla aşığı sevgiliden uzaklaştırmak kastedilmektedir.

Ser-i zülfi güc-ile çekdi lebinden dilümi
Elümüzden ne gelür nic' idelüm güce ne ad

güft ü gūyum:

1. **güft ü gūyum:**--*u, --m*
Gazel 491
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Laf, söz, konuşma.

Ḥadī s̲ -i zülf-i dildārı didiler eyleme kūtāh
Anuñçün güft ü gūyum ʿālem içinde müselseldür

güft ü şünūd:

1. **güft ü şünūd:**
Gazel 392
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söyleme ve dinleme II istek.

Devr ider ʿarż u semā şems ü ḳamer nāmuñ-ıla
İns ü cinnüñ kamu dilinde-durur güft ü şünūd

güftār:

1. **güftārdan:**-*dan*
Gazel 377
Mısra: **6**
Far. Söz, kelâm.

Deyre varduñ ʿarż-ı ḥüsn itdüñ ṣanemler gördiler
Her birisi kaldılar güftārdan olup ḳadīd

güftār idesin:

1. **güftār idesin:**
Gazel 31
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söz,şiir söylemek.

Her kaçan ġonca gibi nāz-ıla güftār idesin
Şevḳden güller ala egnine kırmuzı ḳabā

güftār olmış:

1. **güftār olmış:**--*mış*
Gazel 293
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anılmak.

Gözleri tārāca virdi yine bu dil şehrini
Şöyle beñzer kim Muḥibbī olmış ol güftār mest

gül:

1. **gül-i:**
Gazel 6
Mısra: **6**
Far. Çiçeklerin ser-fîrâzı olan maruf hoş-bû çiçek, verd.

Bāġ-ı ışkında belā-keş bülbülidür bu gönül
Sīnesinde tāze dāġıdur gül-i ḫandān aña

2. **gülmez:**-*mez*
Gazel 425
Mısra: **7**
Gülmek, tebessüm etmek.

Gül gibi gülmez açılmaz ġonca-veş dil bestedür
Bād-ı āhum isteyüp bu dīdeden bārān umar

3. **güle:**-*e*
Gazel 40
Mısra: **7**
"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" kastedilmiştir.

Sen güle bülbül-i dil nālesi te'īr idemez
Oldı feryād-ıla bu nālelerüm bād-ı hevā

4. **gül:**
Gazel 173
Mısra: **5**
"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" kastedilmiştir.

Geldi gül bezme bülbül itdi sürūd
Kıl bahār irdi sen de yārı ṭaleb

5. **gül:**
Gazel 11
Mısra: **1**
"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" de kastedilir.

Bülbülüñ irmez mi iy gül nāle vü āhı saña

İrişe korkmaz mısın āh-ı seḥergāhı saña

6. **gül:**
Gazel 19
Mısra: **9**
"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" de kastedilir.

Dāġ gül gözyaşı mül eyle
Muḥibbī yüri iyş
Sīnemüñ bāġı yiter çün gül ü gülzār baña

7. **gül:**
Gazel 22
Mısra: **7**
"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" de kastedilir.

Bāġ ara gül ārıżuñ ẕikr itseler iy ġönca-fem
Kala mı gülşende gül çāk-i girībān olmaya

8. **gül:**
Gazel 22
Mısra: **8**
"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" de kastedilir.

Bāġ ara gül ārıżuñ ẕikr itseler iy ġönca-fem
Kala mı gülşende gül çāk-i girībān olmaya

9. **gül:**
Gazel 53
Mısra: **5**
"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" de kastedilir.

Gül gibi arż eylese dilber cemālini
Ol dem fiġān u āh-ıla dil andelīb ola

10. **gül:**
Gazel 459
Mısra: **1**
"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" de kastedilir.

Cümle ezhāra naẓar kıl gül çemen sulṭānıdur
Ṣeb-külāhıyla benefşe san levend oglanıdur

11. **gülleri:**-*ler, -i*
Gazel 314
Mısra: **9**
"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" de kastedilir.

Gül ḫacīl olur kızarur görse ḫaddī gülleri
Ġoncalar dem-beste itmezler o gül-fām-ıla baḫs

12. **gül:**
Gazel 52
Mısra: **1**
"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "insanlar" kastedilir.

Gül ruḫlaruñ añılsa göñül zār zār ola
Bülbül çemende nāle kılur nev-bahār ola

13. **gül:**
Gazel 52
Mısra: **6**
"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "insanlar" kastedilir.

Aç burḳa uñı gülşene göster cemālüñi
Gül ruḫlaruñı göricegez şermsār ola

14. **gül:**
Gazel 192
Mısra: **7**
"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" de kastedilir. || Gül Tazelik, incelik, narinlik, nazlılık onun özelliğidir, aynı zamanda sevgilinin boyu, yanağı , yüzü de olur.

Gül dimek yüzine çün degül edeb
Bī-edeb maḥrūm şod ez-luṭf-ı Rab

15. **güldür:**-*dür*
Gazel 51
Mısra: **1**
"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" de kastedilir.

Gülşen içre eldeki sāġar kızıl güldür baña
Hem ṣürāḥī ḳulḳulı āvāz-ı bülbüldür baña

16. **güli:**-*i*
Gazel 166
Mısra: **9**
"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" de kastedilir. || Gül, tazelik, incelik, narinlik, nazlılık onun özelliğidir, aynı zamanda sevgilinin boyu, yanağı , yüzü de olur.

Gördi gülşende güli olmış muṣāḥib ḫār-ıla
Ṣubḥa deñlü iñleyüp zārīlıg eyler andelīb

17. **güler:**-*er*
Gazel 121
Mısra: **5**
Gülmek fiili.

Her kaçan ben aglasam gül gibi cānānum güler
Güller açılmaga dirler ki sebeb bārān aña

18. **gül:**
Gazel 23
Mısra: **8**
"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" de kastedilir. Gül, tazelik, incelik, narinlik, nazlılık onun özelliğidir, aynı zamanda sevgilinin boyu, yanağı , yüzü de olur.

Teşne dilven ẓulmet-i hicrān içinde kalmışam
Ḫıżr olup ben kalmışa gül göstere rāh iy ṣabā

19. **güller:**-*ler*
Gazel 31
Mısra: **6**
"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" de kastedilir. Gül, tazelik, incelik, narinlik, nazlılık onun özelliğidir, aynı zamanda

sevgilinin boyu, yanağı , yüzü de olur.

Her kaçan ġonca gibi nāz-ıla güftār idesin
Şevḳden güller ala egnine kırmuzı ḳabā

20. **güller:**-*ler*
Gazel 121
Mısra: **6**
"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" de kastedilir.

Her kaçan ben aglasam gül gibi cānānum güler
Güller açılmaga dirler ki sebeb bārān aña

21. **güller:**-*ler*
Gazel 166
Mısra: **6**
"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" de kastedilir.

Deprede bād-ı ṣabā gülşende ger pīrāhenüñ
Bāġ u rāġı bū ṭuta güller dimāġı ola ṭīb

22. **gülden:**-*den*
Gazel 47
Mısra: **7**
"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" de kastedilir. Gül, tazelik, incelik, narinlik, nazlılık onun özelliğidir, aynı zamanda sevgilinin boyu, yanağı , yüzü de olur.

İñlerem bülbülleyin sen gülden ayru dem-be-dem
Ancak oldı nāle vü āhum benüm bād-ı hevā

23. **gülden:**-*den*
Gazel 98
Mısra: **8**
"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" de kastedilir. Gül, tazelik, incelik, narinlik, nazlılık onun özelliğidir, aynı zamanda sevgilinin boyu, yanağı , yüzü de olur.

Sorma cānā gül yüzüñsüz bu dil-i şūrīdenüñ
Gülden ayru bülbülüñ aḥvāli āh u zār ola

24. **gül:**
Gazel 411
Mısra: **5**
(Fars.) Gül ağacının güzel kokulu, pek çok çeşidi bulunan çok makbul çiçeği.

Olur şermende gül görse yüzüñi Ṭapu ider boyuña serv ü şimşād

25. **gül:**
Gazel 182
Mısra: **4**
Tebessüm etmek,gülümsemek.

Aglasam āh eylesem bülbülleyin olmaz aceb
Gülşen-i ḥüsn içre gül tek vird-i ḫandānuñ görüp

26. **gül:**
Gazel 314
Mısra: **9**
"Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği" olmakla birlikte bu kelimeyle "sevgili" kastedilmiştir II. Sevgilinin yüzü ve yanağı ile sıkı münasebeti vardır. Bazen gül bunlara bazen de bunlar güle benzetilir.

Gül ḫacīl olur kızarur görse ḫaddī gülleri
Ġoncalar dem-beste itmezler o gül-fām-ıla baḫs

27. **gül:**
Gazel 376
Mısra: **1**
Tebessüm etmek.

Gülşen içre gül gibi gül devlet ü baḫtuñ saʿīd
Saña bir nevrūz-ıla olsun mübārek iki ʿiyd

gül açıla:

1. **gül açıla:**-*ıl, -a*
Gazel 88
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gülün açılması, çiçeklenmesi.

Ḫurşīd ṭulū itse olur ẕerreler ayān
Her kanda kim gül açıla lā-büd hezār ola

gül açılmış bülbül öter bu dehre sakın aldanma:

1. **gül açılmış bülbül öter bu dehre sakın aldanma:**-*ıl, --mış, --e, --r, --e, --dan, --ma*
Gazel 495
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak bahar mevsimine ve onun güzelliklerine aldanma,geçici bir zamandır ifadesi kullanılmaktadır.

Gül açılmış öter bülbül bu dehre sakın aldanma
Ḫazāna döniser gülşen öten zāġ u zaġanlardur

gül açılsa:

1. **gül açılsa:**-*ıl, -sa*
Gazel 84
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gülün çiçeklenmesi, açılması. II Sevgilinin ortaya çıkması.

Gül açılsa ḫalḳ-ı ālem gül gibi ḫandān olur
Sensüzin gülzār-ı ālem cümle zindāndur baña

2. **gül açılsa:**--*ıl, --sa*
Gazel 109
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gülün çiçeklenmesi, açılması. II Sevgilinin ortaya çıkması.

Dōstlar aġyārı görsem yār-ıla olmaz aceb
Meyl ider gülşende gül açılsa dikenden yaña

3. **gül açılsa:**--*ıl, --sa*
Gazel 191
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gülün çiçeklenmesi, açılması. II Sevgilinin ortaya çıkması.

Bu göñül ḳuyın koyup kanda vara kim bir daḫı
Her ne yirde gül açılsa anda olur andelīb

gül cemālüñ:

1. **gül cemālüñ:**--*ün*
Gazel 194
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) gül yüzü.

Hep güzeller necm Ḫālıḳ seni kılmış māhitāb
Gül cemālüñ arż kıl zülfüñi eyleme niḳāb

gül cemālüñ kabe'sin göster:

1. **gül cemālüñ kabe'sin göster:**-+*ün, -+sin*
Gazel 179
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin Kabe gibi kutsal gül yüzünü göstermesi,aşığa bakması kastedilir.

Zülfüñi ref eyle göster gül cemālüñ Kabe'sin
Niçeye dek anı mestūr ide ol miskīn niḳāb

gül dermek ister:

1. **gül dermek ister:**--*mek, --r*
Gazel 282
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül çiçeğini toplamak.

Bir siyeh Hindūcadur gülzār-ı ḫüsninde görüp
Al-ıla gül dermek ister kākül-i müşgīn-i dōst

gül devridür:

1. **gül devridür:**--*i, --dür*
Gazel 495
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
I. Gül mevsimi. II. İlkbahar; içki içme, eğlenme zamanı.

Yine gül devridür ʿālem bi-ḥamdi'llāh münevverdür
Dimāġı kūşesi dehrüñ ki bū ile muʿāṭṭardur

gül gibi:

1. **gül gibi:**
Gazel 78
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül gibi. (Gülümseme bağlamında).

Çün ezel ḳassāmı ḳısmet eylemiş iy güliẕār
Baña bülbül nālesin gül gibi ḫandānı saña

2. **gül gibi:**
Gazel 121
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül gibi. (Gülümseme bağlamında).

Her kaçan ben aglasam gül gibi cānānum güler
Güller açılmaga dirler ki sebeb bārān aña

3. **gül gibi:**
Gazel 236
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül gibi. (Gülümseme bağlamında).

Şevḳ-ile bülbül-i dil ider göz yaşın revān
Gül gibi ḫande ide kaçan būstān-ı dōst

4. **gül gibi:**
Gazel 310
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül gibi. (Gülümseme bağlamında).

Ḫande kılsun gül gibi gülşende ḫaddüñ gülleri
Āhum ile eyleyem yaşumı bārān el-ġıyāṣ

5. **gül gibi:**
Gazel 376
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül gibi. (Gülümseme bağlamında).

Gülşen içre gül gibi gül devlet ü baḫtuñ saʿīd
Saña bir nevrūz-ıla olsun mübārek iki ʿiyd

6. **gül gibi:**
Gazel 138
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül gibi.

Ebr-i āhumdan gözüm yaşı kaçan bārān ola
Açılup gülşende dilber gül gibi ḫandān ola

7. **gül gibi:**
Gazel 145
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül gibi.

Bu Muḥibbī giceler efġān ider bülbül gibi
N'içün efġānum benüm gül gibi gūş itmez ḥabīb

8. **gül gibi:**
Gazel 159
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül gibi.

İy Muḥibbī dürdi şirüñ defterini ehl-i naẓm
Gül gibi her yıl başında tāze dīvānum görüp

9. **gül gibi:**
Gazel 395
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül gibi.

Gūşa almaz gül gibi dil bülbülinüñ nālesin
Niçeye dek çagura bu ḫasta göñlüm dād dād

10. **gül gibi:**
Gazel 99
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül şeklinde, biçiminde.

Hercāyī olana virme göñül ki gül gibi
Her ḫār eline dāmenini vire rām ola

11. **gül gibi:**
Gazel 403
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül şeklinde, biçiminde.

Açılur āhum yilinden dāġ-ı sīnem gül gibi

Pes bunuñ gibi hevāda açılur bu nevʿ verd

12. **gül gibi:**
Gazel 87
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güle benzer şekilde.

Gül gibi eger arż ide dilber cemālini
Feryād [ü] fiġān eyleye dil andelīb ola

13. **gül gibi:**
Gazel 313
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güle benzer şekilde.

Gül gibi gūş eylemezsin ehl-i ʿışḳuñ nālesin
Eylerem bülbülleyin her gice feryād el-ġıyāṣ

14. **gül gibi:**
Gazel 425
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güle benzer şekilde.

Gül gibi gülmez açılmaz ġonca-veş dil bestedür
Bād-ı āhum isteyüp bu dīdeden bārān umar

15. **gül gibi:**
Gazel 90
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül gibi.

Tāze gülsin gül gibi gel bülbül āhından sakın
Ḫayr kılmaz dōstum āh-ı sehergāhum saña

16. **gül gibi:**
Gazel 372
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül gibi.

Gūşa almaz gül gibi dil bübülinüñ nālesin
Niçeye dek çagurup bu ḫasta göñlüm diye dād

17. **gül gibi:**
Gazel 183
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül gibi güzel.

Ehl-i naẓmuñ her biri şābāş iderse ṭañ mıdur
İy Muḥibbī gül gibi bir tāze dīvānum görüp

gül gibi açılsa:

1. **gül gibi açılsa:**--*ıl, --sa*
Gazel 245
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açık hale gelmek. (çiçek için) büyüyüp gonca hâlinden çıkmak, açmak.

Açılsa gül gibi yār itse ḫande Benüm yaşum n'ola bārāndur iy dōst

gül gibi ḫandān olur:

1. **gül gibi ḫandān olur:**-*ur*
Gazel 84
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Beyitte) sevgiliyi görünce tüm aşıkların gül çiçeği gibi gülmesi,neşelenmesi kastedilmiştir.

Gül açılsa ḫalḳ-ı ālem gül gibi ḫandān olur
Sensüzin gülzār-ı ālem cümle zindāndur baña

gül gibi hāra:

1. **gül gibi ḫāra:**--*a*
Gazel 154
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül gibi diken.

İñledür bülbül gibi bu āşıḳ-ı dil-ḫastesin
Gül gibi ḫāra nigār aġyāra dāyim kol salup

gül güler:

1. **gül güler:**--*e, --r*
Gazel 244
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bülbül ağlar, gül güler II aşık ağlar, sevgili güler.

Herkesüñ bezm-i cihān içinde bir sevdāsı var
Şemʿ yanar gül güler bülbül daḫı aglar mest

gül kalmaz:

1. **gül kalmaz:**--*maz*
Gazel 436
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sonbahar mevsiminde bahçede gül kalmayacağı ifade edilmektedir.

Esse çün bād-ı ḫazān gülşende kalmaz gül geçer
Yirini zāġ u zaġan tutar kamu bülbül geçer

gül kızardı:

1. **gül kızardı:**--*a, --r, --dı*
Gazel 380
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül çiçeğinin kırmızı renge bürünmesi(sevgili bağlamında).

Serv ü gül bāġ içre gördi rūyuñ ile ḳāmetüñ
Gül kızardı serv pest oldı eyā serv-i bülend

gül mevsimi ola:

1. **gül mevsimi ola:**--*a*
Gazel 99
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül çiçeğinin açtığı ilkbahar mevsimi yani (sevgilinin bağa ve bahçeye çıktığı,aşığın bayramı olan)vakit kastedilir.

Zāhid şarāba tevbe ne vaḳtin olur aceb
Gül mevsimi ola hem elde cām ola

gül mevsiminde:

1. **gül mevsiminde:**--*i, --n, --de*
Gazel 195
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül mevsimi, güllerin açıldığı vakit ǁ ilkbahar.

Gül mevsiminde tevbeyi dil tārumār ider
Meclisde sāḳī ola eger bir nigār ḫūb

gül nāleñ ola ki:

1. **gül nāleñ ola ki:**--*n, --a, --ki*
Gazel 214
Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gülün inilti ve feryat içinde kalması kastedilmiştir.

Gūşına ala ol ruḫı gül ola ki nāleñ
İy bülbül-i dil ṣubḥa degin āh u fiġān it

gül ruhı:

1. **gül ruḫı:**-*ı*
Gazel 45
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül renkli yüzlü sevgili.

Dāġlar yakdum temāşā eyleyem sen gül ruḫı
Bakmaga her yaña oldı her biri revzen baña

gül ruhından:

1. **gül ruḫından:**--*ı, --n, --dan*
Gazel 485
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin taze açılmış güllere benzeyen yanağı kastedilmektedir.

Tāze güller açılur bulur gülistān revnaḳı
Her ʿaraḳ kim gülşen içre gül ruḫından çün tamar

gül ruhları:

1. **gül ruḫları:**--*lar, --ı*
Gazel 157
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yanağı taze gül yapraklarına benzetilmiştir.

Tagıdup gül ruḫları üstinde serkeş zülfini
Ehl-i Rūm üzre dem-ā-dem kāfir-i bī-dīn salup

gül ruhuñ gördükde:

1. **gül ruḫuñ gördükde:**-*de*
Gazel 49
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin ince,narin,nazlı yanağını görmek.

Gül ruḫuñ gördükde ḥayrān kaldı cümle el saña
Degmesün göz diyü asdı ġoncalar heykel saña

gül ü gülzār:

1. **gül ü gülzār:**
Gazel 19
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül ve gül bahçesi.

Dāġ gül gözyaşı mül eyle Muḥibbī yüri iyş
Sīnemüñ bāġı yiter çün gül ü gülzār baña

gül ü serv:

1. **gül ü serv:**
Gazel 220
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül ve servi.

Añsam eger gül ü serv şirüm içinde cānā
Ḳaddüñle ārıżuñdan olur heme kināyet

gül üzre:

1. **gül üzre:**
Gazel 447
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gülün üzerinde.

Gülşen içre giceler bülbüllerüñ efġānıdur
Jāle sanmañ çın seḥer gül üzre bagrı kanıdur

gül vakti:

1. **gül vaḳti:**--*i*
Gazel 196
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül vakti, ilkbahar mevsimi.

Çün tevbe eylemez mi maşūḳa muḥtesib
Gül vaḳti tevbe sırsa Muḥibbī olur mı ayb

gül yüzi:

1. **gül yüzi:**--*i*
Gazel 497
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) gül(e benzeyen) yüzü/yanağı.

Gül yüzi vaṣfını benden işidüp dilber didi
Bu Muḥibbī gülşenümde bülbül-i gūyā geçer

gül yüzi medḥinde:

1. **gül yüzi medḥinde:**--*i, --i, --n, --de*
Gazel 452
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin gül yüzünün övülmesi.

Sıgmaya tomāra yazsam zülfinüñ evṣāfını
Gül yüzi medḥinde her yıl tāze dīvānum çıkar

gül yüzin:

1. **gül yüzin:**--*i, --n*
Gazel 360
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) gül(e benzeyen) yüzü/yanağı.

Gül yüzin ʿarż eylemez derdā dirīġ ol māh ruḫ
Ol sebebden gice gündüz virdüm oldı āh ruḫ

gül yüzin gösterelden:

1. **gül yüzin gösterelden:**--*e, --l, --den*
Gazel 111
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güneş gibi aydınlık yüzü görüldüğünden beri anlamı kastedilmiştir.

Gösterelden gül yüzin āh ol gül-i ranā baña
Olmışam şūrīde dirler bülbül-i şeydā baña

gül yüzinde:

1. **gül yüzinde:**--*i, --n, --de*
Gazel 282
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) gül(e benzeyen) yüzü/yanağı.

Gül yüzinde komış ʿanber kākül-i müşgīn-i dōst
Eylemiş kendüyi çenber kākül-i müşgīn-i dōst

gül yüzinden:

1. **gül yüzinden:**-*-in, --den*
Gazel 148
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin gül yüzü,gül yanağı.

Gül yüzinden keşf idüp şol ṭurra-i ṭarrārın öp
Ḫasta cāna çün şifādur ḫāl-i anber-bārın öp

2. **gül yüzinden:**-*-i, --n, --den*
Gazel 281
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin gül yüzü,gül yanağı.

Yār eger zülfin giderse gül yüzinden ġam degül
Çün Muḥammed devridür küfre ne ḥācet iltifāt

gül yüzine:

1. **gül yüzine:**-*-i, --ne*
Gazel 115
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin gül çiçeğine benzeyen siması.

Gül yüzine olalı āşüfte vü ḥayrān şabā
San yürür dīvānedür gülşende sergerdān şabā

2. **gül yüzine:**-*-i, --ne*
Gazel 190
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin gül çiçeğine benzeyen siması.

İtse efşān zülfini dagıtsa gül yüzine yār
Aña beñzer āfitābuñ yüzini dutsa seḥāb

gül yüzini görmese:

1. **gül yüzini görmese:**-*-i, --n, --i, --me, --se*
Gazel 485
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin gül yüzünün aşık tarafından görülmesi kastedilmektedir.

Dīdeden eşküm benüm turmayuban her gün tamar
Görmese gül yüzini bu gözlerümden ḫūn tamar

gül yüzüñ:

1. **gül yüzüñ:**-*-ün*
Gazel 90
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(sevgilinin) güle benzeyen yüzü, gül yüzlü.

Cān u dilden gül yüzüñ āşüftesi şems ü ḳamer
Mihr gönder giceler ḥayrān olur māhum saña

2. **gül yüzüñ:**-*-ün*
Gazel 145
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(sevgilinin) güle benzeyen yüzü, gül yüzlü.

Gül yüzüñ karşusına ger āh iderse bu ġarīb
Tañ mıdur eyyām-ı gülde nāle eyler andelīb

3. **gül yüzüñ:**-*-ü, --n*
Gazel 202
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(sevgilinin) güle benzeyen yüzü, gül yüzlü.

Gül yüzüñ aḳsi midür ya pīrehen gülgūn mıdur
Ya güneş şevḳı ile surḫ olur dirler seḥāb

4. **gül yüzüñ:**-*-ü, --n*
Gazel 310
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(sevgilinin) güle benzeyen yüzü, gül yüzlü.

Gül yüzüñ göstermedüñ iy verd-i ḫandān el-ġıyāş
Bülbül-i dil oldı her şeb zār u nālān el-ġıyāş

5. **gül yüzüñ:**-*-ü, --n*
Gazel 378
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(sevgilinin) güle benzeyen yüzü, gül yüzlü.

Gül yüzüñ āşüftesi sünbül saçuñ efgendesi
Eyle gülşen seyrini serv-i ḫırāmānum meded

6. **gül yüzüñ:**-*-ün*
Gazel 102
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin gül çiçeğine benzeyen yüzü.

Gül yüzüñ şevḳi ile baksam Muḥibbī āleme
Cümle ālem ser-te-ser bāġ u gülistāndur baña

gül yüzüñ görsem:

1. **gül yüzüñ görsem:**-*-ü, --n, --se, --m*
Gazel 161
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin güle benzeyen yüzünü görmek istemesi kastedilmiştir.

Gülşen-i ḥüsnüñde görsem gül yüzüñ āh eylerem
Devr-i gülde nite kim zārīlıg eyler andelīb

gül yüzüñden:

1. **gül yüzüñden:**-*-ü, --n, --den*
Gazel 130
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) gül gibi al al ve güzel yüzü.

Niçeye dek gül yüzüñden dūr olam
Giderem ben ol semenberden yaña

2. **gül yüzüñden:**-*-ü, --n, --den*
Gazel 260
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) gül gibi al al ve güzel yüzü.

Gül yüzüñden ayru aglar giceler tā ṣubḥa dek
İy ṣabā lutf eylegil dildāra peyġāmum ilet

3. **gül yüzüñden:**--*ü, --n, --den*
Gazel 413
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) gül gibi al al ve güzel yüzü.

Dūr kılma gül yüzüñden bu dil-i ṣad-pāreyi
İtmesün tā ṣubḥ olınca āh u efġānlar meded

4. **gül yüzüñden:**--*ü, --n, --dür*
Gazel 478
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) gül gibi al al ve güzel yüzü.

ʿAndelīb-i dil nigārā gül yüzüñden ayrıdur
Giceler tā ṣubḥ olınca iñiler bir sayrıdur

gül yüzüñsüz:

1. **gül yüzüñsüz:**--*ü, --n, --süz*
Gazel 98
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzel görünüşlü ve mis kokulu çehresini görememek kastedilir.

Sorma cānā gül yüzüñsüz bu dil-i şūrīdenüñ
Gülden ayru bülbülüñ aḥvāli āh u zār ola

2. **gül yüzüñsüz:**--*ü, --n, --süz*
Gazel 116
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzel görünüşlü ve mis kokulu çehresini görememek kastedilir.

Sorma ḥālüm gül yüzüñsüz dōstum
Bülbülüñ gülzārsuz ḥāli n'ola

3. **gül yüzüñsüz:**--*ü, --n, --süz*
Gazel 335
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzel görünüşlü ve mis kokulu çehresini görememek kastedilir.

Gül yüzüñsüz dil yakar ʿışḳ āteşi
Şemʿe olmaz gicelerde iḫtiyāc

gül yüzüñüñ ḥasretinden:

1. **gül yüzüñüñ ḥasretinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 114
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güle benzeyen(ondan daha güzel)yüzünün özlemi kastedilir.

Gül yüzüñüñ ḥasretinden bu Muḥibbī ṣubḥa dek
İñlesün bülbül gibi kim yaraşur ol zār aña

2. **gül yüzüñüñ ḥasretinden:**--*ü, --n, --ün, --i, --n, --den*
Gazel 344
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güle benzeyen(ondan daha güzel)yüzünün özlemi kastedilir.

Gül yüzüñüñ ḥasretinden giceler bülbül gibi
Derd-ile tā ṣubḥ olınca kılmak āh u zār güç

gül-āb-ıla yuya:

1. **gül-āb-ıla yuya:**-*a*
Gazel 75
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül suyu ile yıkamak.

Her kaçan medḥ eyleseñ sen ol nebīler serverin
Saña lāzım evvelā agzuñ gül-āb-ıla yuya

ġulām ola:

1. **ġulām ola:**--*a*
Gazel 99
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Köle olmak.

Kim şāh-ı ışḳa cān u göñülden ġulām ola
Uyḫu yüzi ḥaşre dek aña ḥarām ola

gülde görmese:

1. **gülde görmese:**--*me, --se*
Gazel 112
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yüzünün güzelliğinin gül çiçeğine benzetilmesi ve aralarında ilişki kurulması söz konusudur.

Gerçek yüzüñüñ leṭāfetini gülde görmese
Bülbül fiġāna başlayu eyler mi idi ṣadā

gülden:

1. **gülden:**--*den*
Gazel 323
Mısra: **10**
1)Gül ağacının katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği. 2)Sevgili. 3)Dünya'nın geçici nimetleri.

Dilā aldanma gülzār-ı cihānuñ reng ü būyına
Fenādur āḫiri meyl itme gülden hem dikenden geç

gülenç olsam:

1. **gülenç olsam:**--*sa, --m*
Gazel 337
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) insanların aşığı hor görüp alay etmesi ona gülmesi kastedilmektedir.

ʿĀşıḳam rindem çün itdüm ben ḫarābāt iḫtiyār
Ġam degüldür zāhidā olsam kamu ḫalḳa gülenç

gülenç olursın:

1. **gülenç olursın:**--*ur, --sın*
Gazel 324
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gülünen,gülünç hale gelmek.

Ṭaʿn kılma zāhidā dāyim ḫarābāt ehline
Rūz-ı maḥşerde riyā ile olursın sen gülenç

gül-fām-ıla:

1. **gül-fām-ıla:**--*la*
Gazel 314
Mısra: **10**
Rengi gül gibi kıpkırmızı olan.

Gül ḥacīl olur kızarur görse ḥaddī gülleri
Ġoncalar dem-beste itmezler o gül-fām-ıla baḥs

gül-geşt-i ṣaḥrā:

1. **gül-geşt-i ṣaḥrā:**
Gazel 489
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çöldeki gül bahçesi.

Gülzār-ı ḥüsnüñ var-iken gülşen temāşā mı olur
Lāle gibi dāġum yiter gül-geşt-i ṣaḥrā mı olur

gülgūn:

1. **gülgūn:**
Gazel 32
Mısra: **5**
Gül renkli, kırmızı.

Gülgūn şarābı çünki dile eyledüm ḥarām
Sāḳī içürse keveri andan bulam ṣafā

gülgūn ḳadeḥ:

1. **gülgūn ḳadeḥ:**
Gazel 238
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül renkli kadeh.

Sāḳī-i gül-ruḥ elinden al ele gülgūn ḳadeḥ
Çün baḥār eyyāmı geldi tur oturma pāy-best

2. **gülgūn ḳadeḥ:**
Gazel 355
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül renkli kadeh.

Rūze geçdi sāḳiyā al elüñe gülgūn ḳadeḥ
Durmasun devr eylesün meclisde günāgūn ḳadeḥ

gülgūn meye:

1. **gülgūn meye:**--*e*
Gazel 309
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnsana hoşluk veren gül renkli şarap.

Gülgūn meye ṭaʿnı ko iy ṣūfī-i ḫod-rū
Mey ʿāşıḳa sunıldı ezel saña müşelleş

gülgūn mıdur:

1. **gülgūn mıdur:**--*mı, --dur*
Gazel 202
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Pembe, açık kırmızı. Gül renkli.

Gül yüzüñ aḳsi midür ya pīrehen gülgūn mıdur
Ya güneş şevḳı ile surḫ olur dirler seḥāb

gülgūn ruḫuñ:

1. **gülgūn ruḫuñ:**--*u, --n*
Gazel 417
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) gül renkli yanağı ile.

Dōstum şīrīn kelāmuñ şehd ü şekkerden leẕīẕ
Görinür gülgūn ruḫuñ baña gül-i terden leẕīẕ

gülgūn şarāb:

1. **gülgūn şarāb:**
Gazel 193
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül renkli, kırmızı şarap.

Bir perī-rū lāli şevḳinden yine āşüfteyem
Sāḳiyā cām ı leb-ā-leb tut yürüt gülgūn şarāb

2. **gülgūn şarāb:**
Gazel 199
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül renkli, kırmızı şarap.

Ġam nedīm ü göz yaşı gülgūn şarāb
İy Muḥibbī turma kıl iyş ü ṭarab

gülgūn şarāba:

1. **gülgūn şarāba:**--*a*
Gazel 203
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül renkli şarap.

Beñzedi gülgūn şarāba çün Muḥibbī göz yaşı
Döne döne sīḫ-i miḥnetle ide bagruñ kebāb

gülgūn şarāb-ıla:

1. **gülgūn şarāb-ıla:**--*ı, --la*
Gazel 210
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül renginde şarap(sarhoşluk verici üzüm suyu.).

Ārifüñ gülgūn şarāb-ıla kızarmış çehresi
Ḥab yimekden zāhidüñ beñzi sararmış ḫūşk-leb

gül-i aḫmer:

1. **gül-i aḫmer:**
Gazel 423
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kırmızı gül. II Sevgiliin yüzü, yanağı.

Ḥüsn-ile ol nāz-perverdüm gül-i aḫmer geçer
Kanumı dökmege līkin ġamzesi ḫançer geçer

gül-i dehrüñ:

1. **gül-i dehrüñ:**--*ü, --n*
Gazel 323
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) dünyanın gülü anlamıyla geçicilik yahut sevgilinin vefasızlığı kastedilmektedir.

Görüp her serv-i bālāyı gözüñ yaşın revān itme
Gül-i dehrüñ vefāsı yok ṣafā virmez çemenden geç

gül-i handān:

1. **gül-i ḫandān:**
Gazel 121
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güleç gül, narin gül, nazenin gül (gülün açılması bağlamında).

Ḫaṭṭuñı cānā görenler didiler reyḥān aña

Yüzüñe iden naẓar da dir gül-i ḫandān aña

gül-i ḫandānın öp:

1. **gül-i ḫandānın öp:**--*ı, --n*
Gazel 147
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin yanağını öpmesi kastedilmiştir.

Virmiş-iken Ḥaḳ saña bil iy Muḥibbī ḳadrini
Ġabġabını oḫşayup geh geh gül-i ḫandānın öp

gül-i nāzük:

1. **gül-i nāzük:**
Gazel 40
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nazik, narin bir gül.

Yollaruñ üzre nigārā yüzümü ferş ideyin
Sehv-ile iy gül-i nāzük koyasın üstine pā

gül-i nesterīn:

1. **gül-i nesterīn:**
Gazel 445
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağustos gülü,yaban gülü.

Ġarḳ olalı sirişküme oldum çü nīlūfer
Gören yüzümi dir ki gül-i nesterīn tutar

gül-i nevres:

1. **gül-i nevres:**
Gazel 348
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeni yetişen, taze gül.

Bilmezem bād-ı ṣabādan kime şekvā ideyin
Virmedi ol gül-i nevres ḫaberin baña ṣaḥīḥ

gül-i nev-restedür:

1. **gül-i nev-restedür:**--*dür*
Gazel 464
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeni yetişmiş taze gül.

Ruḫları yiter baña gülşen temāşāsın göñül
İstemez ol ġonca-leb çün bir gül-i nev-restedür

gül-i ranā:

1. **gül-i ranā:**
Gazel 117
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir tarafı sarı, diğer tarafı kırmızı gül II sevgili.

Sen serv ḳaddi görmeyeli iy gül-i ranā
Ta'llāhi le-ḳad ṭāletü'l-eşvāḳi aleynā

2. **gül-i ranā:**
Gazel 111
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Bir tarafı sarı diğer tarafı kırmızı gül. 2)Güzel görünen gül. 3) Sevgili.

Gösterelden gül yüzin āh ol gül-i ranā baña
Olmışam şūrīde dirler bülbül-i şeydā baña

gül-i ranāya:

1. **gül-i ranāya:**-*(y)a*
Gazel 21
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir tarafı sarı, diğer tarafı kırmızı gül.

Āşıḳ iseñ bir gül-i ranāya sen de andelīb
Okıyalum ders-i ışḳı gel sabaḳdaş ol baña

gül-i ruḫsārın:

1. **gül-i ruḫsārın:**--*ın*
Gazel 148
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül yanak.

Yüzine sür yüzüñ iy dil kim müyesser bir daḫı
Ola mı pes kim bilür varup gül-i ruḫsārın öp

gül-i ter:

1. **gül-i ter:**
Gazel 248
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Taze gül II Sevgili.

Ḫār-ıla oldı iy gül-i ter pāy-ı dil şikest
Derdā dirīġ vaṣluña iremedi bu dest

gül-i terden:

1. **gül-i terden:**--*den*
Gazel 352
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Taze gül II genç güzel, sevgili.

Serve beñzer dimezem ḳāmetüñ iy serv-i sehī
ʿĀrıżuñ eylemişemdür gül-i terden tercīḥ

2. **gül-i terden:**--*den*
Gazel 417
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Taze gül II genç güzel, sevgili.

Dōstum şīrīn kelāmuñ şehd ü şekkerden leẕīẕ
Görinür gülgün ruḫuñ baña gül-i terden leẕīẕ

gülistān:

1. **gülistāndur:**-*dur*
Gazel 304
Mısra: **8**
Gül bahçesi.

Bülbülā maġrūr olma şāhid-i gül ḥüsnine
Çün degül vaḳti gülüñ bāḳī gülistāndur ʿabeṣ

2. **gülistāna:**-*a*
Gazel 495
Mısra: **7**
Bahçe, gül bahçesi, çiçek bahçesi.

Benefşe başını egmiş naẓar eyler gülistāna
Gider bu zīver ü zīnet kalan ancak elemlerdür

3. **gülistān-ıla:**-*ıla*
Gazel 306
Mısra: **8**
Gül bahçesi, gülü çok olan yer, gülşen, gülzar.

Ruḫlarını bāġ ara gördükde didüm mi s̲ li yok
Oldı mülzem itdügümde ben gülistān-ıla baḥs̲

4. **gülistān:**
Gazel 485
Mısra: **7**
(Fars.) Gül bahçesi, gülü çok olan yer, gülşen.

Tāze güller açılur bulur gülistān revnaḳı
Her ʿaraḳ kim gülşen içre gül ruḫından çün tamar

güliz̲ār ola:

1. **güliz̲ār ola:**-*a*
Gazel 88
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül yanaklı olmak.

Ger bāġ-ı ḥüsn içinde ḫaddüñ güliz̲ār ola
Lāyıḳ budur bülbül-i dil karşu zār ola

gülʿizārumdan:

1. **gülʿiz̲ārumdan:**
Gazel 379
Mısra: **1**
Gül yanaklı; sevgili.

Olmaya bir dem eger ol gülʿiz̲ārumdan meded
İñlerem bülbül gibi her gice zārumdan meded

gülmesün mi:

1. **gülmesün mi:**-*-me, --sün, --mi*
Gazel 442
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık hiç mutlu oluğ olmayacağını sormaktadır. Ama aslında bunun mümkün olmadığını bilmektedir.

Yaş yirine gözlerümden dem-be-dem demler gelür
Gülmesün mi bu dil-i ġam-dīdeme ġamlar gelür

gül-ruḥ:

1. **gül-ruḫı:**-*ı*
Gazel 66
Mısra: **7**
Gül çiçeği gibi hoş kokulu ve al renkli yanaklı sevgili.

Dāġlar yakdum temāşā eyleyem sen gül-ruḫı
Bakmaga her yaña oldı her biri revzen baña

gül-ruḫ u lāle:

1. **gül-ruḫ u lāle:**
Gazel 394
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül yüzlü ve lale yanaklı servi.

Gözüm yaşıyla sīnemi dāġ eyleyen benüm
Ol gül-ruḫ u lāle ġaddār u sehī ḳadend

gülşen:

1. **gülşenden:**-*den*
Gazel 109
Mısra: **10**
Bahçe, gül bahçesi.

İy boyı servüm Muḥibbī göreliden gün yüzüñ
İtmedi hergiz heves kim vara gülşenden yaña

2. **gülşende:**-*de*
Gazel 187
Mısra: **4**
Bahçe, gül bahçesi.

İñlesem aġyār elinden dōstlar olmaz aceb
Ḫār elinden dāyimā gülşende iñler andelīb

3. **gülşenümde:**-*üm, -de*
Gazel 497
Mısra: **16**
Bahçe, gül bahçesi.

Gül yüzi vaṣfını benden işidüp dilber didi
Bu Muḥibbī gülşenümde bülbül-i gūyā geçer

4. **gülşende:**-*de*
Gazel 22
Mısra: **8**
Bahçe, gül bahçesi, çiçek bahçesi.

Bāġ ara gül ārıżuñ z̲ikr itseler iy ġönca-fem
Kala mı gülşende gül çāk-i girībān olmaya

5. **gülşene:**-*e*
Gazel 40
Mısra: **1**
Bahçe, gül bahçesi, çiçek bahçesi.

Dil gider gülşene görmege ruḫuñ hem-çü ṣabā
N'ola iy serv-i sehī gösteresin rūyuñ aña

6. **gülşene:**-*e*
Gazel 52
Mısra: **5**
Bahçe, gül bahçesi, çiçek bahçesi.

Aç burḳa uñı gülşene göster cemālüñi
Gül ruḫlaruñı göricegez şermsār ola

7. **gülşende:**-*de*
Gazel 109
Mısra: **6**
Bahçe, gül bahçesi, çiçek bahçesi.

Dōstlar aġyārı görsem yār-ıla olmaz aceb
Meyl ider gülşende gül açılsa dikenden yaña

8. **gülşende:**-*de*
Gazel 166
Mısra: **5**
Bahçe, gül bahçesi, çiçek bahçesi.

Deprede bād-ı ṣabā gülşende ger pīrāhenüñ
Bāġ u rāġı bū ṭuta güller dimāġı ola ṭīb

9. **gülşende:**-*de*
Gazel 166
Mısra: **9**
Bahçe, gül bahçesi, çiçek bahçesi.

Gördi gülşende güli olmış muṣāḥib ḫār-ıla
Ṣubḥa deñlü iñleyüp zārīlıg eyler andelīb

10. **gülşene:**-*e*
Gazel 432
Mısra: **6**
Bahçe, gül bahçesi, çiçek bahçesi.

Āh idüp kan aglaram görüp bahār-ı ḫüsnini
Ebr gibi gülşene bu dīde bārān ʿarż ider

11. **gülşende:**-*de*
Gazel 436
Mısra: **1**
Bahçe, gül bahçesi, çiçek bahçesi.

Esse çün bād-ı ḫazān gülşende kalmaz gül geçer
Yirini zāġ u zaġan tutar kamu bülbül geçer

12. **gülşenüñ:**-*üñ*
Gazel 459
Mısra: **5**
Bahçe, gül bahçesi, çiçek bahçesi.

Sensüz iy gül-çehre yok z̲erre ṣafāsı gülşenüñ
Külḫen olursa senüñle cennet içre s̲ānīdür

13. **gülşenüñ:**-*üñ*
Gazel 459
Mısra: **8**
Bahçe, gül bahçesi, çiçek bahçesi.

Tāc-ı zer başında nergis ḫıdmete bil baglamış
Sūsen almış tīġ ele san gülşenüñ der-bānıdur

14. **gülşen:**
Gazel 51
Mısra: **1**
1-Gül bahçesi 2-Sevgilinin bulunduğu yer.

Gülşen içre eldeki sāġar kızıl güldür baña
Hem ṣürāḥī ḳulḳulı āvāz-ı bülbüldür baña

15. **gülşende:**-*de*
Gazel 269
Mısra: **9**
(Fars.) Gül bahçesi, gülistan, gülzar.

Görmedi gülşende bir gül ʿārıż-ı dilber gibi
Bu Muḥibbī aradı cümle gülistānı dürüst

16. **gülşende:**-*de*
Gazel 310
Mısra: **9**
(Fars.) Gül bahçesi, gülistan, gülzar.

Ḫande kılsun gül gibi gülşende ḫaddüñ gülleri
Āhum ile eyleyem yaşumı bārān el-ġıyā̱s

17. **gülşen:**
Gazel 489
Mısra: **1**
(Fars.) Gül bahçesi, gülistan, gülzar.

Gülzār-ı ḫüsnüñ var-iken gülşen temāşā mı olur
Lāle gibi dāġum yiter gül-geşt-i ṣaḥrā mı olur

18. **gülşen:**
Gazel 470
Mısra: **2**
(Fars.) Gül bahçesi.

Dōstum kūyuñ bu ben dil-ḫasteye mesken yiter
Bülbül-i bī-çāreye cā olmaga gülşen yiter

19. **gülşene:**-*e*
Gazel 361
Mısra: **10**
Gül bahçesi (Sevgilinin mekanı bağlamında).

Bu Muḥibbī var iken kūyuñda n'eyler ol raḳīb
Gülşene bülbül yiter lāzım degül anda tavuḫ

gülşen bucagı:

1. **gülşen bucagı:**--*ı*
Gazel 322
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin bulunduğu yer,gül bahçesi köşesi.

Ulu devlet-durur Gülşen bucagı
Benümle mi ola maḥbūbda s̲āli̱s̲

gülşen eyle:

1. **gülşen eyle:**
Gazel 378
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesine dönüştürmek.

Gül yüzüñ āşüftesi sünbül saçuñ efgendesi
Eyle gülşen seyrini serv-i ḫırāmānum meded

gülşen ḫazāna döniser:

1. **gülşen ḫazāna döniser:**--*a*, --*iser*
Gazel 495
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesinin(baharın) yerini sonbahara bırakması kastedilmektedir.

Gül açılmış öter bülbül bu dehre sakın aldanma
Ḫazāna döniser gülşen öten zāġ u zaġanlardur

gülşen içinde:

1. **gülşen içinde:**--*i*, --*n*, --*de*
Gazel 115
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gülbahçesi içinde.

Kūy-ı dilberde esen āhum yilidür her seḥer
San eser gülşen içinde ṣubḥ-dem her ān ṣabā

gülşen içre:

1. **gülşen içre:**--*re*
Gazel 102
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesi içinde.

Sen şarāb iç gülşen içre lāle-veş ben kan yudam
Ḳısmetüm rūz-ı ezelde var-ısa kandur baña

2. **gülşen içre:**
Gazel 297
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesi içinde.

Okuyaldan gülşen içre medḥüñi sen gül-ruḫuñ
Gülsitānda kalmadı bir gül girībānı dürüst

3. **gülşen içre:**
Gazel 307
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesi içinde.

Sebze ḫaṭṭını görüp iy gözlerüm gel aglama
Gülşen içre her kaçan çok olsa bārāndur ʿabeş

4. **gülşen içre:**-+*re*
Gazel 312
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesi içinde.

Gerekdür gülşen içre cāy-i ḫālī
Muḥibbī yār ola olmaya şāliş

5. **gülşen içre:**
Gazel 376
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesi içinde.

Gülşen içre gül gibi gül devlet ü baḫtuñ saʿīd
Saña bir nevrūz-ıla olsun mübārek iki ʿiyd

6. **gülşen içre:**
Gazel 447
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesi içinde.

Gülşen içre giceler bülbüllerüñ efġānıdur
Jāle sanmañ çın seḥer gül üzre bagrı kanıdur

7. **gülşen içre:**
Gazel 478
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesi içinde.

İy Muḥibbī çāk çāk olsa girībānum ne tañ
Gülşen içre kıldugum ol serv-i nāzum seyridür

8. **gülşen içre:**
Gazel 488
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesi içinde.

Ḫār elinden gülşen içre bülbül işi nāledür
Dehr elinden bagrını dāġ eyleyen de lāledür

9. **gülşen içre:**-+*re*
Gazel 177
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesi içinde.

Ḫaddüñüñ dün ẕikrin itdüm gülşen içre ḫusrevā
Ṣāḫ-ı gülden yire düşdi vālih oldı andelīb

10. **gülşen içre:**
Gazel 485
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesi içinde.

Tāze güller açılur bulur gülistān revnaḳı
Her ʿaraḳ kim gülşen içre gül ruḫından çün tamar

gülşen külḫān gelür:

1. **gülşen külḫān gelür:**-*ür*
Gazel 45
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçelerinin azap,keder veren yer haline gelmesi.

Dōstum sen olmasañ gülşen gelür külḫān baña
Senüñ-ile olıcak külḫān olur gülşen baña

gülşen olalı:

1. **gülşen olalı:**
Gazel 36
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesi olmak.

Sīne gülşen olalı dīdem akıdur yaş aña
Ne aceb merdümlik itdi çeşm-i gevher-pāş aña

gülşen temāşāsın:

1. **gülşen temāşāsın:**--*s, --ı, --n*
Gazel 464
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesi gezisi.

Ruḫları yiter baña gülşen temāşāsın gönül
İstemez ol ġonca-leb çün bir gül-i nev-restedür

gülşende açılup:

1. **gülşende açılup:**--*de, --ıl, --up*
Gazel 138
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesinde büyüyüp tomurcuk ve gonca halinde çıkmak.

Ebr-i āhumdan gözüm yaşı kaçan bārān ola
Açılup gülşende dilber gül gibi ḫandān ola

gülşende yürür:

1. **gülşende yürür:**--*r*
Gazel 115
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sabah rüzgarının gül bahçesinde dolanması,gezinmesi kastedilir.

Gül yüzine olalı āşüfte vü ḫayrān ṣabā
San yürür dīvānedür gülşende sergerdān ṣabā

gülşene beñzer:

1. **gülşene beñzer:**--*e, --r*
Gazel 500
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesine benzer şekilde..

Gözlerüm yaşı benüm cū oldı akdı nāgehān
Şöyle beñzer gülşene ol serv-ḳāmetler gelür

gülşene döndürdi:

1. **gülşene döndürdi:**--*e, --dür, --di*
Gazel 469
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesine dönmek(aşığın göz yaşlarıyla birlikte).

Eşküm Muḥibbī gülşene döndürdi sīnemi
Gelmez nigār görmege yabana seyr ider

gülşene varup:

1. **gülşene varup:**--*e, --up*
Gazel 242
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gül bahçesine gitmek kastedilmiştir.

Niçe bir ḫāb-ı ġafletle yatasın ṣubḥa dek ġāfil
Seḥergeh gülşene varup ṣadā-yı bülbüli güş it

gülşen-i derde:

1. **gülşen-i derde:**-*e*
Gazel 84
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert ve sıkıntının gül bahçesi.

Gülşen-i derde Muḥibbī olalı cismüm nihāl
Mīvedür bagrum başı her berg peykāndur baña

gülşen-i ḥüsn içre:

1. **gülşen-i ḥüsn içre:**
Gazel 182
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik bahçesi içinde.

Aglasam āh eylesem bülbülleyin olmaz aceb
Gülşen-i ḥüsn içre gül tek vird-i ḫandānuñ görüp

gülşen-i ḥüsninde:

1. **gülşen-i ḥüsninde:**--*i*, --*n*, --*de*
Gazel 355
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğin gül bahçesi.

Bu Muḥibbī niçe bülbül gibi kanlar yutmasun
Gülşen-i ḥüsninde yāruñ nūş ider her gün ḳadeḥ

2. **gülşen-i ḥüsninde:**--*i*, --*n*, --*de*
Gazel 465
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğin gül bahçesi.

Gülşen-i ḥüsninde zülf-i cilveger
Her yaña ṭāvūs-veş perler tutar

gülşen-i ḥüsnini:

1. **gülşen-i ḥüsnini:**--*i*, --*n*, --*i*
Gazel 360
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzelliğinin gül bahçesi.

Gülşen-i ḥüsnini gördüm seyr ider ḫāl-i siyāh
Hīç revā mı vire bir Hindūya her dem rāh ruḥ

gülşen-i ḥüsnüñ:

1. **gülşen-i ḥüsnüñ:**--*ü, --n*
Gazel 350
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğin gül bahçesi.

Gülşen-i ḥüsnüñ eger olmasa iy ḥūrī behişt
Şerbet-i laʿl-i lebüñ olur mıdı böyle melīḥ

gülşen-i ḥüsnüñde:

1. **gülşen-i ḥüsnüñde:**--*ü, --n*, --*de*
Gazel 103
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğin gül bahçesi; sevgilinin güzel yüzü.

Gülşen-i ḥüsnüñde gördüm iki şehlā çeşmüñi
Varmadan anda murādum iki nergisdür baña

2. **gülşen-i ḥüsnüñde:**--*ü, --n*, --*de*
Gazel 124
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğin gül bahçesi; sevgilinin güzel yüzü.

Gülşen-i ḥüsnüñde ḫaddüñ bir kızıl güldür baña
Murġ-ı dil āvāzesi feryād-ı bülbüldür baña

3. **gülşen-i ḥüsnüñde:**--*ü, --n*, --*de*
Gazel 161
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğin gül bahçesi; sevgilinin güzel yüzü.

Gülşen-i ḥüsnüñde görsem gül yüzüñ āh eylerem
Devr-i gülde nite kim zārīlıg eyler andelīb

4. **gülşen-i ḥüsnüñde:**--*ü, --n*, --*de*
Gazel 316
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğin gül bahçesi; sevgilinin güzel yüzü.

Ḫār elinden gülşen-i ḥüsnüñde her gice müdām
Bülbül-ile ṣubḥ olınca eylerem cān-ıla baḫs

5. **gülşen-i ḥüsnüñde:**--*ü, --n*, --*de*
Gazel 405
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğin gül bahçesi; sevgilinin güzel yüzü.

Çünki oldı gülşen-i ḥüsnüñde ḫaddüñ vird-i verd
Yine bülbüller gibi feryāda gelsün ehl-i derd

gülşen-i kūyın:

1. **gülşen-i kūyın:**-*ı, -n*
Gazel 21
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Köyün gül bahçesi II sevgilinin köyünün gül bahçesi.

Gülşen-i kūyın tolanmaga nigāruñ ṣubḥa dek
İy ṣabā merdümlik it bir gice yoldaş ol baña

gülşen-i kūyuñda:

1. **gülşen-i kūyuñda:**--*u*, --*n*, --*da*
Gazel 92
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin semtinin gül bahçesi.

Gülşen-i kūyuñda bu cān bülbüli ṣādān-iken
Çarḫ-ı ẓālim eyledi sen verd-i ḫandāndan cüdā

gülsitān:

1. **gülsitānda:**-*da*
Gazel 297
Mısra: **4**
Bahçe, gül bahçesi.

Okuyaldan gülşen içre medḥüñi sen gül-ruḥuñ
Gülsitānda kalmadı bir gül girībānı dürüst

gülsitān-ı ḥüsnüñe:

1. **gülsitān-ı ḥüsnüñe:**--*ü, --n, --e*
Gazel 320
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğinin gül bahçesi, gülşeni.

Gülsitān-ı ḥüsnüñe karşu senüñ bülbülleyin
Ṣubḥ olınca eylerem feryād u efġān-ıla baḥs

gülüñ vaḳti:

1. **gülüñ vaḳti:**--*ü, --n, --i*
Gazel 304
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül çiçeğinin açma mevsimi.

Bülbülā maġrūr olma şāhid-i gül ḥüsnine
Çün degül vaḳti gülüñ bāḳī gülistāndur ʿabeṣ

gülzār:

1. **gülzārsuz:**-*suz*
Gazel 116
Mısra: **8**
Gül bahçesi II sevgili.

Sorma ḥālüm gül yüzüñsüz dōstum
Bülbülüñ gülzārsuz ḥāli n'ola

gülzār-ı ālem:

1. **gülzār-ı ālem:**
Gazel 84
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya gülbahçesi.

Gül açılsa ḫalḳ-ı ālem gül gibi ḫandān olur
Sensüzin gülzār-ı ālem cümle zindāndur baña

gülzār-ı cihānuñ:

1. **gülzār-ı cihānuñ:**--*u, --n*
Gazel 323
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya gül bahçesi. || Gül bahçesine benzeyen dünya.

Dilā aldanma gülzār-ı cihānuñ reng ü būyına
Fenādur āḫiri meyl itme gülden hem dikenden geç

gülzār-ı ḥüsninde:

1. **gülzār-ı ḥüsninde:**--*i, --n, --den*
Gazel 282
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzellik bahçesi.

Bir siyeh Hindūcadur gülzār-ı ḥüsninde görüp
Al-ıla gül dermek ister kākül-i müşgīn-i dōst

2. **gülzār-ı ḥüsninde:**--*i, --n, --de*
Gazel 333
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzellik bahçesi.

Alup bū çīn-i zülfinden dilā müşg-i Ḫoten'den geç
Görüp gülzār-ı ḥüsninde ḫaṭın ṣaḥn-ı çemenden geç

gülzār-ı ḥüsnüñ:

1. **gülzār-ı ḥüsnüñ:**--*ü, --n*
Gazel 489
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğin gül bahçesi || Sevgili.

Gülzār-ı ḥüsnüñ var-iken gülşen temāşā mı olur
Lāle gibi dāġum yiter gül-geşt-i ṣaḥrā mı olur

gümān itdüm:

1. **gümān itdüm:**--*dü, --m*
Gazel 489
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şüpheye düşmek.

Mi s̲ lüñ diyü itdüm gümān aradum iy ārām-ı cān
Bī-mi s̲ lsin bildüm hemān bir daḫı peydā mı olur

gümān u reyb:

1. **gümān u reyb:**
Gazel 196
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tahmin ve şüphe.

Ẕerrāt cümle ḥüsnüñe şāhid yiter senüñ
Gün şulesine itmedi kimse gümān u reyb

gümān-ı dōst:

1. **gümān-ı dōst:**
Gazel 236
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin şüphesi(zan).

Yāruñ gümānı bu idi yolında cān virem
Şükr-i Ḫudā ki rāst olupdur gümān-ı dōst

gün:

1. **gün:**
Gazel 4
Mısra: **1**
1) Gündüz, 2) Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

2. **gün:**
Gazel 4
Mısra: **1**
1) Gündüz, 2) Yirmi dört saatlik zaman dilimi.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

3. **günüm:**-*üm*
Gazel 303
Mısra: **5**
Gün; ömür.

Dün oldı günüm hicr-ile iy şāh-ı cefākār
Raḥm eyle benüm hālüme düşmen güler iy dōst

4. **gün:**
Gazel 53
Mısra: **10**
Gün II Zaman.

Leylī saçuñ hevāsı ile bu Muḥibbī'nüñ
Gün geldügince derd-ile ḥāli ācīb ola

5. **günde:**-*de*
Gazel 289
Mısra: **2**
Gün II Zaman.

ʿĀrıżuñda zülfüñi gördüm senüñ iy yār mest
Ḥaḳ dimişler günde yatsa olur-ımış mār mest

6. **günde:**-*de*
Gazel 64
Mısra: **12**
Bir gün içinde her an.

İy Muḥibbī kana girmişsin dime dildāra sen
Günde biñ kan eylese mutāddur ol kan aña

7. **gün:**
Gazel 7
Mısra: **5**
Aydınlık, nur.

Bakamazam gün yüzüñe görmesem de ölürem
Bilmezem ḥālüm n'olur kim āşinā oldum saña

8. **gün:**
Gazel 8
Mısra: **2**
Aydınlık, nur.

Āh kim bu ṭāliüm tutmadı hergiz yüz baña
Ayrılalı gün yüzüñden gicedür gündüz baña

9. **gün:**
Gazel 13
Mısra: **1**
Aydınlık, nur.

Gün yüzüñ göster didüm āh olmaduñ māyil baña
Kanı ṭāli olmaya zülfüñ gelüp ḥāyil baña

10. **gün:**
Gazel 16
Mısra: **6**
Aydınlık, nur.

Hicrān şebinde kalmaz idüm tīre rūzigār
İtseñ ṭulū gün gibi iy yüzi meh baña

11. **gün:**
Gazel 22
Mısra: **1**
Aydınlık, nur.

Gün yüzüñ şevḳine her kim zār u giryān olmaya
Dilegüm budur anı ālemde şādān olmaya

12. **gün:**
Gazel 16
Mısra: **2**
An, vakit, zaman.

Sevmek seni egerçi olupdur güneh baña
Her gün ziyāde olur ise āh u veh baña

gün geçer:

1. **gün geçer:**-*-e, --r*
Gazel 135
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vakit, zaman geçmek.

Ay olur āh gün geçer görmez Muḥibbī gün yüzüñ
Ġam şebinde görinür her laḥẓa her dem sāl aña

gün gibi:

1. **gün gibi:**
Gazel 218
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş gibi.

Keşf-i burḳa eyleyüp çıksa bulıtdan gün gibi
Çāk olur ışḳ ehlinüñ kalmaz girībānı dürüst

2. **gün gibi:**
Gazel 413
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş gibi.

Ḫānesinden yār eger togsa Muḥibbī gün gibi
Kalmaya çāk olmaduk hīç bir girībānlar meded

3. **gün gibi:**
Gazel 95
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Güneş gibi.
2)Aşikar,ortada.

Dimedüm cānā ġamuñdan gerçi kim derdüm saña
Gün gibi rūşen degül mi çehre-i zerdüm saña

gün gibi dogsa:

1. **gün gibi dogsa:**-*sa*
Gazel 62
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş gibi aydınlatmak,ferahlatmak anlamında.

Gün gibi dogsa eger üstüme ol bedr-i dücā
Ḫāṭırum olur münevver cān u dil bulur şafā

gün gibi togup:

1. **gün gibi togup:**-*-up*
Gazel 121
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güneş gibi doğmak.

Ḫānesinden gün gibi togup ide arż-ı cemāl
Ben degülem yaluñuz ḫalḳ-ı cihān ḥayrān aña

gün şevḳine:

1. **gün şevḳine:**-*-ı, --n, --e*
Gazel 222
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneşe(sevgiliye) duyulan arzu ve istek.

Ẕerre gibi zār u sergerdān olup gün şevḳine
Bu Muḥibbī virdi cān bulmadı cānānı dürüst

gün şulesine:

1. **gün şulesine:**-*-si, --ne*
Gazel 196
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gün ışığı, güneş alevi.

Ẕerrāt cümle ḥüsnüñe şāhid yiter senüñ
Gün şulesine itmedi kimse gümān u reyb

gün yüzi:

1. **gün yüzi:**-+*i*
Gazel 174
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneşin yüzü. II Sevgilinin güneş gibi parlak yüzü. II Güneş, tasavvufta Allah'ı temsil eder.

Gün yüzi virdi ḥarāret göñlüme
Ṭañ mıdur ışḳ içre tutsa beni teb

gün yüzin:

1. **gün yüzin:**--*in*
Gazel 151
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş gibi parlak, göz alıcı yüz, güzel ve nur yüzlü.

İy Muḥibbī gün yüzin arż eylese dildārumuz
Ola şermende buluta gire ol dem āfitāb

2. **gün yüzin:**--*in*
Gazel 201
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güneş gibi parlak ve nurlu yüzü.

Gün yüzin görür idüm düşde eger
Gire idi gözüme bir ẕerre ḫāb

gün yüzinden:

1. **gün yüzinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 202
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güneş gibi parlak,nurlu yüzü.

Gün yüzinden her kaçan kim ala ol dilber niḳāb
Ẕerre gibi ayb olmaz eyler-isem ıżṭırāb

gün yüzine:

1. **gün yüzine:**--*i, --n, --e*
Gazel 128
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş gibi parlak, göz alıcı yüz, güzel ve nur yüzlü.

İy Muḥibbī gün yüzine şöyle ḫayrān olmışam
Kim göre bu ḥālümi elbette ḫayrāndur baña

2. **gün yüzine:**--*ne*
Gazel 142
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş gibi parlak, göz alıcı yüz, güzel ve nur yüzlü.

Gözlerüme kāh-ı mānīdür sirişk
Gāh gün yüzine zülfidür niḳāb

3. **gün yüzine:**--*i, --n, --e*
Gazel 379
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş gibi parlak yüz.

Gün yüzine gāh eşküm gāh zülf olur ḥicāb
N'eyleyem bu baḫt-ı naḥs u bī-ḳarārumdan meded

gün yüzini:

1. **gün yüzini:**--*i, --ni*
Gazel 194
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş gibi parlak yüzünü görmek.

Düşde gördüm gün yüzini olmışam ḫayrān u zār
Niçe yıl andan berü görmez gözüm bir ẕerre ḫ̆āb

2. **gün yüzini:**--*i, --ni*
Gazel 134
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte);aşığın sevgilinin güneş gibi parlak ve güzel yüzünü görmeye gitmek istemesi kastedilmiştir.

Arż idüp gün yüzini bir perī nāgāh baña
Bir daḫı görmez isem āh baña vāh baña

3. **gün yüzini:**--*i, --ni*
Gazel 206
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güneş gibi parlak ve aydınlık yüzü.

İder zülfiyle pinhān gün yüzini
Aceb midür güzeldür olsa maḥcūb

4. **gün yüzini:**--*i, --n, --i*
Gazel 437
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güneş gibi parlak ve aydınlık yüzü.

ʿArż kıldı gün yüzini itdi sergerdān beni
Aldı dilden komadı bir ẕerre ṣabr-ıla ḳarār

gün yüzini görmege varsam:

1. **gün yüzini görmege varsam:**--*sa, --m*
Gazel 106
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte);aşığın sevgilinin güneş gibi parlak ve güzel yüzünü görmeye gitmek istemesi kastedilmiştir.

Gün yüzini görmege varsam Muḥibbī dilberüñ
Zülfi girür ara yire gösterür şāmı baña

gün yüzlü cānān:

1. **gün yüzlü cānān:**--*lü*
Gazel 286
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş gibi parlak yüzlü sevgili.

Hem-demüñ dünyāda bir gün yüzlü cānān oldı tut
Maḥremüñ dün gün meh ü ḫurşīd-i raḫşān oldı tut

gün yüzlüdür:

1. **gün yüzlüdür:**--*lü, --dür*
Gazel 446
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güneş gibi olduğu kastedilmektedir(parlaklık bağlamında).

Yāra kıldum bir naẓar gördüm ki āhū gözlüdür
Yakdı mihriyle beni zīrā ki ol gün yüzlüdür

gün yüzüñ:

1. **gün yüzüñ:**-*ü, -n*
   Gazel 30
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Güneş gibi yüz.

Zülfüñi ref it görinsün gün yüzüñ
Niçeye dek ol niḳāb-ıla tura

2. **gün yüzüñ:**--*ü, --n*
   Gazel 415
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Güneş yüzlü (sevgili).

Göreli gün yüzüñ iy dōst senüñ
ʿuṣṣāḳ
Olmışam ẕerre gibi her ṭarafa
āvāra meded

gün yüzüñ göreliden:

1. **gün yüzüñ göreliden:**--*e, --li, --den*
   Gazel 109
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Sevgilinin güneş gibi aydınlık veren suretini görmek.

İy boyı servüm Muḥibbī
göreliden gün yüzüñ
İtmedi hergiz heves kim vara
gülşenden yaña

gün yüzüñ görmez:

1. **gün yüzüñ görmez:**--*ü, --n, --mez*
   Gazel 135
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Sevgilinin güneşe benzeyen,baktıkça insana aydınlık ve neş'e katan yüzünü görememek.

Ay olur āh gün geçer görmez
Muḥibbī gün yüzüñ
Ġam şebinde görinür her laḥẓa
her dem sāl aña

gün yüzüñ görmez-isem:

1. **gün yüzüñ görmez-isem:**-*m*
   Gazel 80
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Sevgilinin güneşe benzeyen,baktıkça insana aydınlık ve neş'e katan yüzünü görememek.

Gün yüzüñ görmez-isem zülfüñ
olur ḥāyil baña
Geçdi ömrüm iy dirīġā olmaduñ
māyil baña

gün yüzüñ göster:

1. **gün yüzüñ göster:**
   Gazel 59
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Sevgilinin güneşe benzeyen,parlak(aydınlık)yüzün ün göstermesi.

Varayım kūyuña göster gün
yüzüñ
Çünki sendendür kula itmek ṣalā

2. **gün yüzüñ göster:**
   Gazel 67
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Sevgilinin güneşe benzeyen,parlak(aydınlık)yüzün ün göstermesi.

Varayım kūyuña göster gün
yüzüñ
Çünki sünnetdür kula itmek ṣılā

gün yüzüñden:

1. **gün yüzüñden:**--*ü(n), --den*
   Gazel 119
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Sevgilinin) güneş gibi parlak yüzü kastedilir.

Münevverdür dü ālem gün
yüzüñden
N'ola dirsem yüzüñe ālem-ārā

2. **gün yüzüñden:**--*ü, --n, --den*
   Gazel 164
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Sevgilinin) güneş gibi parlak yüzü kastedilir.

Gün yüzüñden çün
münevverdür cihān
Tañ mıdur dirsem yüzine āfıtāb

3. **gün yüzüñden:**--*ü, --n, --den*
   Gazel 329
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Sevgilinin) güneş (gibi parlak) yüzü.

Ger dilerseñ ʿālemi rūşen kılasın
ser-te-ser
Gün yüzüñden burḳaʿuñ keşf
eyleyüp ruḫsāruñ aç

gün yüzüñe:

1. **gün yüzüñe:**-*e*
   Gazel 75
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (sevgilinin) güneş gibi yüzü.

Gün yüzüñe māh-tābı beñzedüp
sorsañ baña
Saña budurur cevābum "beyne
arż u ve's-samā"

2. **gün yüzüñe:**--*ü, --ne*
   Gazel 152
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (sevgilinin) güneş gibi yüzü.

Zülfüñi gün yüzüñe yine
eyledüñ niḳāb
Göremem yüzüñi oldı baña āh
ol ḥicāb

3. **gün yüzüñe:**--*ne*
   Gazel 207
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (sevgilinin) güneş gibi yüzü.

Gün yüzüñe dōstum çün
eyledüñ zülfüñ niḳāb
Ḥayrete vardum hemān sandum
tutıldı āfıtāb

4. **gün yüzüñe:**--*ü, --n, --e*
   Gazel 297
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (sevgilinin) güneş gibi yüzü.

Her gice bir nevʿe māhı ʿārż
eyler āsümān
Gün yüzüñe beñzedimez cehd
ile anı dürüst

5. **gün yüzüñe:**--*ü, --n, --e*
   Gazel 389
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(sevgilinin) güneş gibi yüzü.

Gün yüzüñe bakmag ile żaʿf geldi çeşmüme
Ḫāk-i pāyuñ komag ile defʿ oldı ol remed

6. **gün yüzüñe:**--*ü, --n, --e*
Gazel 398
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(sevgilinin) güneş gibi yüzü.

Ḳamer alnuña vü gün yüzüñe ʿāşıḳ olalı
Ser-i kūyuñda yürür şām u seḥer sanki levend

gün yüzüñi görmege:

1. **gün yüzüñi görmege:**--*ü, --n, --i, --meg, --e*
Gazel 492
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş (gibi) olan yüzü görmek.

Gün yüzüñi görmege bu cān u dil māyil-durur
Līk zülfüñ çün seḥāb ol niʿmete ḥāyil-durur

gün yüzüñi göster:

1. **gün yüzüñi göster:**--*ü, --n, --i*
Gazel 226
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yüzü parlaklığı sebebiyle güneşe benzetilmiştir.

İy yār-ı cefā-cū dile gel göñli ḫarāb it
Gün yüzüñi göster gözümi toptolu āb it

gün yüzüñsüzdür:

1. **gün yüzüñsüzdür:**--*ü, --n, --süz, --dür*
Gazel 363
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güneş gibi parlak yüzü kastedilmekte ve aşığın onu göremediği söylenmektedir.

Zülfüñüñ fikri ile her gice göñlüm tār olur
Gün yüzüñsüzdür görinür ʿālem içre rūzı telḫ

günāgūn ḳadeḥ:

1. **günāgūn ḳadeḥ:**
Gazel 355
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Türlü türlü,çeşit çeşit kadeh.

Rūze geçdi sāḳiyā al elüñe gülgūn ḳadeḥ
Durmasun devr eylesün meclisde günāgūn ḳadeḥ

günāh:

1. **günāhın:**-*ın*
Gazel 18
Mısra: **4**
Allah'ın emirlerine aykırı olan davranış, mâsiyet.

Niçe biñ āşıḳ öldürdüñ kapuñda tīġ-ı cevr-ile
Günāhın añmayup her dem idersin biñ sitem peydā

2. **günāha:**-*a*
Gazel 156
Mısra: **1**
Allah'ın istemediği şeyleri yapma; suç, kusur, kabahat.

Bir günehkāram günāha tevbe itdüm yā Mucīb
Umaram kim raḥmetüñe idesin beni ḳarīb

3. **günāhı:**-*ı*
Gazel 2
Mısra: **11**
1. Allah'ın emirlerine aykırı olan davranış, mâsiyet 2. Dince suç olduğu açıklanmamış olsa da insanlara zarar verdiği, vicdanları incittiği, doğrudan uzaklaştığı için suç sayılabilecek iş ve davranış, suç, yazık.

Her ne kim itdüm günāhı olmışam ben muterif
Tevbeye geldüm ḳabūl it tevbemi yā Rabbenā

4. **günāhuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 195
Mısra: **10**
Suç, kusur, hata, kabahat.

Yaş dök Muḥibbī şām u seḥer āh u nāle kıl
Afv eyleye günāhuñı tā Ġāfirü'ẕ-ẕünūb

5. **günāhumdan:**-*um, -dan*
Gazel 396
Mısra: **6**
Allah'ın emirlerine aykırı olan davranış || Suç, kusur, hata, kabahat.

Şefāʿat ābı-y-ıla yu sefīd it
Günāhumdan yüzüm olmaya esved

6. **günāhuñ:**-*uñ*
Gazel 488
Mısra: **5**
Allah'ın emirlerine aykırı olan davranış || Suç, kusur, hata, kabahat.

Añ günāhuñ göz yaşuñ dök kesme luṭfından ümīd
Çünki bir māh-ṭalʿat cürmi yek sāledür

7. **günāhuñ:**-*uñ*
Gazel 240
Mısra: **14**
Allah'ın emirlerine aykırı olan davranış, suç, kusur.

Muḥibbī al ele āyīneye bak
Günāhuñ añ ki mūlar çün direng-est

günāhı itsek:

1. **günāhı itsek:**-*se, -k*
Gazel 72
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ın emirlerine uymayan,dine aykırı hareketler sergilemek.

Ne ḳadar itsek günāhı umaram ki afv ide
Zīrā bakmaz kimsenüñ cürmine ki cōmerd ola

günāhı itseñ:

1. **günāhı itseñ:**-*sen*
Gazel 56
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ceza gerektiren,dinen sakıncalı işler yapmak.

Ne ḳadar itseñ günāhı umaram ki afv ide
Zīra bakmaz kimsenüñ cürmine kim cōmerd ola

günāhın añıcak:

1. **günāhın añıcak:**-*ı, -cak*
Gazel 75
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın günahlarını düşünmesi.

Bu Muḥibbī gerçi kan aglar günāhın añıcak
Līk kesmez raḥmetüñden ümmīdin yā Rabbenā

günāḥum ʿafv it:

1. **günāḥum ʿafv it:**--*um*
Gazel 340
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
(Beyitte) Allah'ım günahlarımı affet diye şair dua etmektedir.

Egerçi mücrimem ʿafv it günāḥum
Anuñ ḥaḳḳı kim oldur ehl-i miʿrāc

günāhum çok:

1. **günāhum çok:**--*u, --m*
Gazel 393
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Günahı çok (olmak), çok günahkâr olmak.

Cān-ıla gūş it ne dir gör nāy u ʿūd
Dir günāhum çok ʿafv it yā Vedūd

2. **günāhum çok:**--*u, --m*
Gazel 496
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Günahı çok (olmak), çok günahkâr olmak.

Egerçi ki günāhum çok cihānda kul ḫaṭāsuz yok
Velī senden umar şefḳat daḫı luṭf u keremlerdür

günāhuñ añsañ:

1. **günāhuñ añsañ:**--*u, --n, --san*
Gazel 274
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) yapılan hataların.kötülüklerin,işlenen günahların hatırlanması ve düşünülmesi kastedilmektedir.

Her kaçan añsañ günāhuñ derd-i dilden āh kıl
Ditresün ol bāddan cismüñ ki san berg-i sögüt

günāhuñ çogısa:

1. **günāhuñ çogısa:**--*un, --ısa*
Gazel 144
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Günah ve hataların çok fazla olması hali.

İy Muḥibbī cürmüñ añup sakın olma nā-ümīd
Ger günāhuñ çogısa luṭfı Ḫudā'nuñ bī-ḥisāb

gün-be-gün:

1. **gün-be-gün:**
Gazel 60
Mısra: **7**
Gün geçtikçe, günden güne.

Gidüpdür küllī dil benden digergün gün-be-gün ḥālüm
Niçe taḳrīr idem yā Rab derūn-ı derdidür dilhā

günde:

1. **günde:**
Gazel 98
Mısra: **15**
Bir gün içinde.

İşiginden günde yüz biñ kez eger men itseler
Āşıḳ oldur kim yüzin döndürmeyüp bī- ār ola

günden güne:

1. **günden güne:**-*e*
Gazel 73
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gün geçtikçe, her gün biraz daha, gün günden.

Günden güne āşıḳ-ı dil-ḫaste zār olup
Yanında iti gibi raḳīb muteber ola

2. **günden güne:**--*e*
Gazel 97
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gün geçtikçe, her gün biraz daha, gün günden.

Bu-durur dāyim Muḥibbī'nüñ duāsı rūz u şeb
Raḥmetin günden güne kılsun mezīd Raḥmān aña

3. **günden güne:**--*e*
Gazel 105
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gün geçtikçe, her gün biraz daha, gün günden.

Bulmadı cevr ü cefādan özge bu ġamgīn göñül
Arturur günden güne cevrini ol meh-rū baña

4. **günden güne:**--*den, --e*
Gazel 359
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gün geçtikçe, git gide, her gün biraz daha.

Eyledi ben bī-dili günden güne pā-māl-i çarḫ
Böyledür olmaz ʿaceb çünki ezelden ḥāl-i çarḫ

5. **günden güne:**--*den, --e*
Gazel 395
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gün geçtikçe, git gide, her gün biraz daha.

Eydür bu dil tīz gör dem-be-dem dildārı yād
Anuñ içündür olur günden güne ʿışḳum ziyād

6. **günden güne:**--*den, --e*
Gazel 372
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gün geçtikçe, gitgide.

Her zamān eyler dil-i sevdā-zede dildārı yād
Anuñ-ıçundur olur günden güne ʿışḳum ziyād

gündüz:

1. **gündüz:**
Gazel 24
Mısra: **7**
Gündüz vaktinde, gündüzleyin.

Firḳatiyle gice gündüz teşnedür cān u göñül
Gel benüm şāḥum viṣālüñ şerbetin kandur baña

2. **gündüz:**
Gazel 8
Mısra: **2**
Gündüz, aydınlık.

Āh kim bu ṭāliüm tutmadı hergiz yüz baña
Ayrılalı gün yüzüñden gicedür gündüz baña

3. **gündüz:**
Gazel 204
Mısra: **4**
Gündüz vakti.

Gözünden ḫāb dilden gitdi ṣabrum
Ne gündüz rāḥat oluram ne ḫod şeb

gündüzlüdür:

1. **gündüzlüdür:**--*lü, --dür*
Gazel 446
Mısra: **8**
(Beyitte) her gecenin bir sabahı vardır anlamında bir söz kullanılmıştır.

Zülfüñi refʿ it cemālüñden görinsün āfitāb
Giceler yeldā olursa ʿāḳıbet gündüzlüdür

gündüzüm san gicedür:

1. **gündüzüm san gicedür:**--*ü, --m, --dür*
Gazel 492
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık gündüzünün geceye döndüğünü kastetmektedir.

Dūr olaldan işigüñden gündüzüm san gicedür
Bir nefes senden cüdālık ʿāṣıḳa biñ yıl-durur

güneh:

1. **güneh:**
Gazel 16
Mısra: **1**
Günah, suç, hata.

Sevmek seni egerçi olupdur güneh baña
Her gün ziyāde olur ise āh u veh baña

2. **günehdür:**-*dür*
Gazel 479
Mısra: **1**
Günah, suç, hata.

Sevmek seni nigārā yanuñda çün günehdür
Dāyim işüm anuñçün ʿālemde āh u vāhdur

güneh baḥrına:

1. **güneh baḥrına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 328
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Günah denizi.

Güneh baḥrına ġarḳ olduñ Muḥibbī
Sakın ṭāʿat ü zühdi itme tārāc

güneh-i düşmeye:

1. **güneh-i düşmeye:**--*i, --me, --ye*
Gazel 299
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Günahsız olmak,günahının sayılmaması kastedilmektedir.

Dil düzdini ʿadl eyleyüben zülfüñe gel as
Boynuña senüñ düşmeye hergiz güneh-i dōst

güneş:

1. **güneş:**
Gazel 202
Mısra: **4**
1. Güneş 2. Sevgili.

Gül yüzüñ aḳsi midür ya pīrehen gülgün mıdur
Ya güneş şevḳı ile surḫ olur dirler seḥāb

güneş ruḫsārına:

1. **güneş ruḫsārına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 498
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güneş gibi parlak yüzü/yanağı kastedilmektedir.

Perde eyler geh güneş ruḫsārına kāküllerin
Beñzer ol ḫurşīde kim anuñ seḥāb üstindedür

güneş ruḫsāruña:

1. **güneş ruḫsāruña:**--*u, --na*
Gazel 209
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yanağı güneşin aydınlık ve sıcaklığına benzetilmiştir.

Güneş ruḫsāruña her kim bakarsa
Mecāli kalmayup anı tutar teb

2. **güneş ruḫsāruña:**--*u, --n, --a*
Gazel 310
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yanağı güneşin aydınlık ve sıcaklığına benzetilmiştir.

Nāgehān maḫfī naẓar kıldum güneş ruḫsāruña
Eyledüm ol dem hemān çāk-i girībān el-ġıyāṣ

güneş yüzüñe şeydā:

1. **güneş yüzüñe şeydā:**--*ü, --ne*
Gazel 139
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) güneşin sevgilinin yüzüne çılgınlar gibi tutkun olması kastedilir.

Alnuña ḫayrān mehdür yüzüñe şeydā güneş
Ol sebebden gice gündüz yüz sürer her sū saña

güneşdür:

1. **güneşdür:**-+*dür*
Gazel 180
Mısra: **5**
Güneşin gibi aydınlık ve parlak oluşu. (Beyitte) sevgilinin yanağına ithafen kullanılmıştır.

Aceb ḫaddüñ mi bu yāḫūd güneşdür
Aceb mi dir isem alnuña mehtāb

güni togar:

1. **güni togar:**-+*i, --a, --r*
Gazel 174
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığa gün doğması; istediği şeye erişince mutlu olması anlamında kullanılmıştır.

Zülfüñ el virse irerdüm ḫaddüñe
Āşıḳuñ güni togar irişe şeb

güñlümi şeydā kılaldan:

1. **güñlümi şeydā kılaldan:**--*ü, --m, --i, --a, --l, --dan*
Gazel 342
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlünün çıldırıp avare bir hale geldiği söylenmektedir.

Güñlümi şeydā kılaldan turmaz aglar gözlerüm
Cūybār ile olur çün defʿ-i sevdāya ʿilāc

ġurāb:

1. **ġurāb:**
Gazel 179
Mısra: **6**
Karga. // Rakip, ağyar.

Himmetüm bāzına olmaz hīç bir murġ hem-cenāḥ
Zīra pervāz eylemez şahbāz-ıla her bir ġurāb

2. **ġurāb:**
Gazel 498
Mısra: **10**
Karga. // Rakip, ağyar.

Dāġlarla dir gören şaḥrā-yı miḥnetde tenüm
Yimek içün cismini üşmiş ġurāb üstindedür

ġurbet içinde:

1. **ġurbet içinde:**--*n, --de*
Gazel 98
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Özlem ve hasret içerisinde olma durumu,istediğine kavuşamamış olmak.

Kūh-ı ġamda yasdugum iy dōst seng-i ḫāredür
Ġurbet içinde kişi düşvārdur bīmār ola

ġurūb itmeden:

1. **ġurūb itmeden:**--*me, --den*
Gazel 195
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akşam vakti olmadan,güneş batmadan.

Sāḳī müdām sun berü sen rāḥatü'l-ḳulūb
Nūş eyleyelüm itmeden ömrüñ güni ġurūb

gūş:

1. **gūşuma:**-*uma*
Gazel 3
Mısra: **1**
Kulak.

Dün gice nāgāh irişdi gūşuma bir ḫoş nidā
Kim-durur āşıḳlar içre eyleye cānın fedā

2. **gūşuma:**-*uma*
Gazel 123
Mısra: **8**
Kulak.

Gitdi hūşum beni mecnūn eyledi Işḳdan gūşuma girdi bir şadā

3. **gūş:**
Gazel 25
Mısra: **10**
Dinlemek, kulak vermek.

Sen bī-vefānuñ yādına didi Muḥibbī bir ġazel
Laḥdinde ger gūş eyleye taḥsīn ide Selmān aña

4. **gūşına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 473
Mısra: **2**
Duyma organı, kulak.

Çeşm-i mestin içmege kan sanma müjgān ögredür
Agız açup gūşına ol zülf-i fettān ögredür

gūş eyle:

1. **gūş eyle:**
Gazel 265
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dinlemek, kulak vermek.

Togrut yoluñı pendümi gūş eyle Muḥibbī
Soñra dökesin fāyide yok eşk-i nedāmet

2. **gūş eyle:**
Gazel 225
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İşitmek, dinlemek.

Togrut yoluñı pendümi gūş eyle Muḥibbī
Yok fāyide soñra dökesin eşk-i nedāmet

gūş eyleme:

1. **gūş eyleme:**--*me*
Gazel 173
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kulak vermek, işitmek, duymak.

Eyleme ṣūfīnüñ kelāmını gūş
Rind olup eyle derd-i ḫˇārı ṭaleb

gūş eylemedi:

1. **gūş eylemedi:**--*me, --di*
Gazel 431
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dinlemek, kulak vermek.

Didüm ki cānı būseñe virem bahā nedür
Gūş eylemedi sözümi bildüm bahānedür

gūş eylemez:

1. **gūş eylemez:**--*mez*
Gazel 161
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kulak vermek, dinlemek, merak edip dinlemek II önemsemek, dikkate almak, itibar etmek.

Ehl-i ışḳ olan meeldür kim aḳldan dūr olur
Pend-i nāṣiḥ istemez gūş eylemez ḳavl-i edīb

gūş eylemezsin:

1. **gūş eylemezsin:**--*mez, --sin*
Gazel 313
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dinlememek,kulak vermemek,umursamamak.

Gül gibi gūş eylemezsin ehl-i ʿışḳuñ nālesin
Eylerem bülbülleyin her gice feryād el-ġıyāṣ

gūş eyleyüp:

1. **gūş eyleyüp:**--*y, --üp*
Gazel 474
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kulak vermek, dinlemek, merak edip dinlemek.

Bübül-i şūrīde-veş feryādumı gūş eyleyüp
Berg-i gülden tāzedür ol lāle-ruḫsār incinür

gūş iden:

1. **gūş iden:**--*e, --n*
Gazel 127
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kulak vermek, dinlemek.

Şir-i pür-sūzum olalıdan ḥasen
Gūş iden dir ḳıṣṣa-i Selmān aña

gūş idüp:

1. **gūş idüp:**--*üp*
Gazel 175
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kulak vermek, dinlemek.

Ḥüsnine maġrūrdur uşşāḳı eyler pāymāl
Çagurup biñ dād idersem gūş idüp virmez cevāb

2. **gūş idüp:**--*üp*
Gazel 393
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kulak vermek, dinlemek.

Kanı ol muṭrib ki anuñ naġmesini gūş idüp
Raḳṣ ide kūhsār-ı eşcār cümle ẕerrāt u vücūd

gūş it:

1. **gūş it:**
Gazel 242
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dinlemek, kulak vermek, işitmek.

Niçe bir ḫāb-ı ġafletle yatasın ṣubḥa dek ġāfil
Seḥergeh gülşene varup ṣadā-yı bülbüli gūş it

2. **gūş it:**
Gazel 393
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dinlemek, kulak vermek, işitmek.

Cān-ıla gūş it ne dir gör nāy u ʿūd
Dir günāhum çok ʿafv it yā Vedūd

gūş itmeyüp:

1. **gūş itmeyüp:**--*me, --y, --üp*
Gazel 462
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kulak vermek, dinlemek, merak edip dinlemek II önemsemek, dikkate almak, itibar etmek.

Diñlemezsin nālemi gūş itmeyüp efġānumı
İñlese ṭōlāb-ı dil gözden hemān Ceyḥūn akar

gūş itmez:

1. **gūş itmez:**--*mez*
Gazel 131
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dinlememek II kulak vermemek II önemsememek.

Niçe yıldur pend iderler pend gūş itmez göñül
Cümle ālem bir yaña ışḳ-ıla bu dil bir yaña

2. **gūş itmez:**--*mez*
Gazel 145
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dinlememek II kulak vermemek II önemsememek.

Bu Muḥibbī giceler efġān ider bülbül gibi
N'içün efġānum benüm gül gibi gūş itmez ḥabīb

gūş itmez iseñ:

1. **gūş itmez iseñ:**-*mez, -i, -sen*
Gazel 34
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kulak vermemek,dinlememek.

Ger benüm pendümi gūş itmez iseñ
Direm iy dil olmış olacak saña

gūş itse:

1. **gūş itse:**--*se*
Gazel 410
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Duymak, işitmek.

Eger gūş itse bu naẓmı Niẓāmī
Diye taḥsīn Muḥibbī āferīn-bād

gūş itseler:

1. **gūş itseler:**--*se, --ler*
Gazel 166
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kulak vermek,dinlemek.

İy Muḥibbī şir-i dil-sūzuñ senüñ gūş itseler
Diyeler işitmedük böyle ḫayālāt-ı ġarīb

gūşa almaz:

1. **gūşa almaz:**--*a, --maz*
Gazel 372
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dinlemek, kulak vermek.

Gūşa almaz gül gibi dil bübülinüñ nālesin
Niçeye dek çagurup bu ḫasta göñlüm diye dād

2. **gūşa almaz:**--*a, --maz*
Gazel 395
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dinlemek, kulak vermek.

Gūşa almaz gül gibi dil bülbülinüñ nālesin
Niçeye dek çagura bu ḫasta göñlüm dād dād

gūşe-i hicrān:

1. **gūşe-i hicrān:**
Gazel 5
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık köşesi.

İñlerem ṭanbūr-veş bagrum delindi ney gibi
Bezm-i ġamda mesken oldı gūşe-i hicrān baña

gūşe-i meyḫāne:

1. **gūşe-i meyḫāne:**
Gazel 470
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meyhane köşeleri.

Her yañadan ẓāhir olsa dehri kaplasa fiten
Gūşe-i meyḫāne olmaga baña me'men yiter

gūşe-i meyḫāne tut:

1. **gūşe-i meyḫāne tut:**
Gazel 243
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Meyhane köşeleri,meyhaneye gitmek kastedilmiştir.

İşret-ābād ister-iseñ bāde iç peymāne tut
Bu ḫarāb-ābāda da var gūşe-i meyḫāne tut

gūşe-i vīrān:

1. **gūşe-i vīrān:**
Gazel 12
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Harap olmuş köşe.

Cennet ü ḥavrāyı n'eyler āşıḳ-ı dīdār olan
Yig gelür biñ ravżadan bir gūşe-i vīrān aña

gūşına ala:

1. **gūşına ala:**--*ı, --n, --a, --a*
Gazel 214
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dinlemek, kulak vermek.

Gūşına ala ol ruḥı gül ola ki nāleñ
İy bülbül-i dil şubḥa degin āh u fiġān it

gūşına dakdı:

1. **gūşına dakdı:**-*+ı, -+na, --dı*
Gazel 181
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığın sözlerine kulak vermesi kastedilmiştir.

Dakdı dilber gūşına bu sözlerüm dürler gibi
Eyledi taḥsīn Muḥibbī'ye bu eşārum görüp

gūşına girmez:

1. **gūşına girmez:**--*ı, --na, --mez*
Gazel 160
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kulağına girmemek; söylenilen sözlere önem vermemek, benimsememek.

İrişür āh u feryād u fiġānum göklere her şeb
Nedendür gūşına girmez o māhuñ bilmezem yā Rab

gūşına koymaz:

1. **gūşına koymaz:**--*ı, --n, --a, --maz*
Gazel 261
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kulak asmak; önem vermek, dinlemek.

Koymaz fiġān u nāleñi bir ẕerre gūşına
Ḥaḳdur zamāne ḥaḳḳına ger diseler kerest

gūşına söyler:

1. **gūşına söyler:**--*ı, --n, --a, --r*
Gazel 282
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kulağına söylemek,iletmek.

Zülfi gibi gördi çün ḥāl-i perīşānum benüm
Egilüp gūşına söyler kākül-i müşgīn-i dōst

gussa:

1. **ġuṣṣa:**
Gazel 84
Mısra: **8**
Acı, sıkıntı, keder, kaygı, tasa.

Rūz-ı hicrüñde görenler beni tenhā sanmasun
Ġuṣṣa ġam durmaz gelür her biri mihmāndur baña

ġuṣṣa deryāsını:

1. **ġuṣṣa deryāsını:**--*(s)ı, --n, --ı*
Gazel 347
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acı ve keder denizi.

Ġuṣṣa deryāsını mümkin mi ki bir kişi geçe
Devlet el vire meger keştīler ola aḳdāḥ

ġuṣṣadan hālī degül:

1. **ġuṣṣadan ḫālī degül:**--*dan, --gül*
Gazel 460
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sürekli bir sıkıntı içinde olduğu asla kederden sıyrılıp ayrılamadığı kastedilmektedir.

Ġuṣṣadan ḫālī degül her laḥẓa göñlüm ġamdadur
Müstedām olsun bu dīde daḫı dāyim nemdedür

ġuṣṣam ola:

1. **ġuşşam ola:**--*m, --a*
Gazel 467
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keder ve tasa içinde bulunma durumu.

Ne ḳadar ġuşşam ola laʿl-i lebin yād idicek
Ġam kalur mı ki kelām ol leb-i şīrīne gelür

gūşuna:

1. **gūşuña:**-*u, -n, -a*
Gazel 68
Mısra: **5**
Kulağına.

El uzatdı gelüp gūşuña zülfüñ
Sakınsun bāġ-ı ḥüsne komasun pā

gūşuña almaduguñ:

1. **gūşuña almaduguñ:**--*u, --n, --a, --ma, --dug, --u, --n*
Gazel 435
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kulak vermemek,dikkatlice dinlememek.

Her kılum agız açup derd-i dilüm taḳrīr ider
Gūşuña almaduguñ bilsem saña ḫūlar mıdur

gūşuña cān-ıla dak:

1. **gūşuña cān-ıla dak:**--*u, --n, --a, --la*
Gazel 485
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok büyük bir dikkatle, iyice anlama, kavrama çabasıyla dinlemek.

Bu Muḥibbī sözlerini cān-ıla dak gūşuña
Her dem agzından anuñ çün lüʾlüʾ-i meygūn tamar

gūşuña gire:

1. **gūşuña gire:**--*u, --n, --a, --e*
Gazel 236
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kulağına gelse,duysa.

Dilden giderme söyle derd-i āsitān-ı dōst
Ola ki gire gūşuña nite ki zebān-ı dōst

gūşuña girmez:

1. **gūşuña girmez:**--*u, --n, --a, --mez*
Gazel 391
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söylenilen sözlere önem vermemek, söylenenleri anlamamak, benimsememek.

Niçe yıldur ki girmez gūşuña hīç
Muḥibbī çagurur hey dād u bī-dād

güvāh isteme:

1. **güvāh isteme:**--*me*
Gazel 461
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Delil ve şahit istemek.

Gel isteme Muḥibbī benüm ʿışḳuma güvāh
Ruḫsār-ı zerdüm-ile sirişküm nişānedür

güveh:

1. **güveh:**
Gazel 16
Mısra: **8**
Şahit, tanık.

Şāhid degül mi ışḳuma zāhid bu rūy-ı zerd
Yitmez mi saña göz yaşı olsa güveh baña

güy:

1. **güymez:**-*mez*
Gazel 26
Mısra: **7**
Beklemek, sabretmek, intizar etmek, gözlemek.

Benüm ömrüm ömür ferdāya güymez
Disem bir būse vir sen baña ferdā

güyā:

1. **güyā:**
Gazel 83
Mısra: **9**
"Sanki, âdeta, zannedersin ki" anlamlarında zarf.

Işḳ meydānında gūyā bu Muḥibbī şīr olup
Āh-ı ṭavḳ u göz yaşı olmış-durur zencīr aña

2. **güyā:**
Gazel 44
Mısra: **2**
"Güya, sanki, âdeta, zannedersin ki" anlamlarında zarf.

Eşk itdi ḫarābe bu göñül şehrini ḫayfā
Bu ḫāne-i seyl eyledi gūyā yine ifnā

3. **güyā:**
Gazel 44
Mısra: **6**
"Güya, sanki, âdeta, zannedersin ki" anlamlarında zarf.

Derdā ki göñül şehrini eşk virdi ḫarāba
Gūyā ki bir ḫāne-i seyl eyledi ifnā

güyādan:

1. **güyādan:**-*dan*
Gazel 20
Mısra: **8**
Söylenen,söyleyici.

Bezm-i ġamda bilmek isterseñ eger nālişlerüm
Dōstum bir kez kulak tut nāy-ı güyādan yaña

güz güllerinden her yaña āb dökilür:

1. **güz güllerinden her yaña āb dökilür:**--*ler, --i(n), --den, --a, --il, --(ü)r*
Gazel 151
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) hüzünlü gözlerinden gözyaşı dökülmesi kastedilmiştir.

Her ne dem kim iñlesem göñlüm benüm ṭolāb olur
Gözlerem güz güllerinden dökilür her yaña āb

güzel-:

1. **güzeller:**-*ler*
Gazel 494
Mısra: **1**
Çekici, cazip kimse, dilber.

Baş egmeseler pes n'ola sulṭāna güzeller
Bir būse satarlar yine biñ cāna güzeller

güzel:

1. **güzeller:**-*ler*
Gazel 247
Mısra: **10**
Çekici, cazip kimse (özellikle genç kız ve kadınlar hakkında kullanılır).

Niçe sevmesün Muḥibbī ol şehi Natʿ-ı ḥüsninde güzeller oldı māt

2. **güzeller:**-*ler*
Gazel 11
Mısra: **7**
Çekici olma durumu II Sevgilinin kendisi.

Çün güzeller pādişāhısın virildi şāhlık
Çık serīr-i ḥüsne dinsün ḫūblar şāhı saña

3. **güzeller:**-*ler*
Gazel 494
Mısra: **4**
Çekici olma durumu II Sevgilinin kendisi.

Ḫışm-ıla n'ola ḫūnī gözüñ kanumı içse
ʿĀdetdür ezel māyil olur kana güzeller

4. **güzeller:**-*ler*
Gazel 20
Mısra: **4**
Çekici olma durumu II Sevgililer.

Tīr-i āha ḳaddüñi bük eyle bir çāḥı kemān
Kim güzeller māyil olur ok-ıla yadan yaña

5. **güzeller:**-*ler*
Gazel 494
Mısra: **1**
Çekici olma durumu II Sevgililer.

Baş egmeseler pes n'ola sulṭāna güzeller
Bir būse satarlar yine biñ cāna güzeller

6. **güzeller:**-*ler*
Gazel 494
Mısra: **4**
Çekici olma durumu II Sevgililer.

Ḫışm-ıla n'ola ḫūnī gözüñ kanumı içse
ʿĀdetdür ezel māyil olur kana güzeller

7. **güzeller:**-*ler*
Gazel 494
Mısra: **6**
Çekici olma durumu II Sevgililer.

Dürler döküben pāyına īṣār ide çeşmüm
Nāz-ıla kaçan ḳaṣd ide seyrāna güzeller

8. **güzeller:**-*ler*
Gazel 494
Mısra: **8**
Çekici olma durumu II Sevgililer.

Döymek ne ʿaceb ḫāṭır-ı ʿuşşāk perīşān
Zülfine ura el uzadup şāne güzeller

9. **güzeller:**-*ler*
Gazel 494
Mısra: **10**
Çekici olma durumu II Sevgililer.

Şemʿ-i ruḫına karşu Muḥibbī perr ü bālüñ
Yansun ko seni eyledi pervāne güzeller

10. **güzeller:**-*ler*
Gazel 496
Mısra: **5**
Çekici olma durumu II Sevgililer.

Ezelden böyledür ġālib güzeller māladur rāġıb
Gözümüñ yaşına ṭālib n'ola olsa diremlerdür

11. **güzeller:**--*ler*, -
Gazel 194
Mısra: **1**
Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran,hoşa giden, beğenilen || Ayıpsız, kusursuz.

Hep güzeller necm Ḫālıḳ seni kılmış māhitāb
Gül cemālüñ arż kıl zülfüñi eyleme niḳāb

12. **güzel:**
Gazel 46
Mısra: **1**
Çekici, cazip kimse (Sevgili).

Bir kemān ebrū güzel ẓāhirde cānāndur baña
Līk manāda yine ol āfet-i cāndur baña

13. **güzeller:**--*ler*, -
Gazel 494
Mısra: **2**
Çekici, cazip kimse .

Baş egmeseler pes n'ola sulṭāna güzeller
Bir būse satarlar yine biñ cāna güzeller

14. **güzeller:**-*ler*
Gazel 494
Mısra: **2**
"Güzel, hoş" anlamında sıfat (güzel āhū).

Baş egmeseler pes n'ola sulṭāna güzeller
Bir būse satarlar yine biñ cāna güzeller

güzel oldur ki:

1. **güzel oldur ki:**--*dur*, --*ki*
Gazel 136
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel(sevgili) odur ki,öyledir ki anlamında kullanılmıştır.

Güzel oldur ki anuñ ṭurra-i müşgīni ola
Her kılında niçe biñ āşıḳ-ı miskīni ola

güzeller döneler:

1. **güzeller döneler:**--*ler*, --*e*, --*ler*

Gazel 226
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meclis içinde birbirinden güzel kızların dönmesi kastedilmiştir.

Cemʿ eyle güzeller döneler tā ki nücūma
Tog aralarında özüñi sen mehtāb it

güzeller ḫusrevine:

1. **güzeller ḫusrevine:**-*-ler, --i, --n, --e*
Gazel 492
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzeller padişahı(sevgili kastedilerek).

Mihr ü māh u nüh felek encüm kamu ḫūr u melek
Sen güzeller ḫusrevine cümlesi ḳāyil-durur

güzeller içre:

1. **güzeller içre:**-*+ler*
Gazel 250
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzeller içinde.

Muḥibbī cevr-i dilberden gücenmez
Güzeller içre böyledür çü ʿādet

2. **güzeller içre:**-*+ler, -+re*
Gazel 257
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzeller içinde.

Cefākārum ko cevr ü nāz kılsun
Budur çünki güzeller içre ʿādet

3. **güzeller içre:**-*-ler*
Gazel 433
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzeller içinde.

Kulından ʿār ider çokdur cefāsı
Güzeller içre ol nā-mihribāndur

güzeller ışkını:

1. **güzeller ışḳını:**-*-ı, --nı*
Gazel 131
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel sevgililerin aşkı.

İster-idüñ baş açup Ḥaḳ'dan güzeller ışḳını
Şükrüñi artur ki oldı ḥācetüñ cümle revā

güzeller pādişāhıdur:

1. **güzeller pādişāhıdur:**-*-ler, --ı, --dur*
Gazel 427
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün güzellerin içinde en güzeli(sevgili bağlamında).

Güzeller pādişāhıdur niyāz ehline nāz itsün
Anuñ ḫüsnine kimse lā dimez ḥaḳ ḫüsni çagıdur

güzeller şāhı:

1. **güzeller şāhı:**-*ı*
Gazel 93
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellerin şahı, en güzel.

İrgürürdüm göklere cānā maḥabbet topını
İy güzeller şāhı olsañ bir gice mihmān baña

güzeller şāhına:

1. **güzeller şāhına:**-*-ler, --ı, --n, --a*
Gazel 387
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellerin hükümdarı; güzellikte en üst düzeyde olan.

Konmaga ṣaḥrā-yı dilde ol güzeller şāhına
Ḫayme itdüm iki çeşmüm kirpügüm aña neverd

güzeller şāhınuñ:

1. **güzeller şāhınuñ:**
Gazel 39
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellerin padişahı olan sevgili.

Dāda vardum kapusına ol güzeller şāhınuñ
Ola kim dād eyleye kulına sulṭāndur baña

2. **güzeller şāhınuñ:**-*-n, --un*
Gazel 361
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellerin şahı, en güzel // sevgili.

Ehl-i ʿışḳuñ var-ısa dāyim niyāz u giryesi
Sen güzeller şāhınuñ cevr ü cefāsı nāzı çoḳ

güzeller şāhısın:

1. **güzeller şāhısın:**-*ı, -sın*
Gazel 63
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellerin en güzeli,padişahı.

Sen güzeller şāhısın ben ışḳuñ-ıla mübtelā
Hīç olur mı ki muḳārin ola şāh-ıla gedā

güzellerden:

1. **güzellerden:**-*ler, -den*
Gazel 463
Mısra: **17**
Güzel, dilber, sevgili.

Vefā ummak güzellerden ʿacebdür
Dinür bunlara dehr-i dūna beñzer

güzellik:

1. **güzellik:**
Gazel 430
Mısra: **1**
Estetik bir zevk, hoşlanma gibi duyguları uyandıran nitelik, hüsn.

İy pādişāh-ı ḫüsn güzellik saña yiter
Sorma benüm bu derdümi derdüm baña yiter

güzelüm:

1. **güzelüm:**
Gazel 348
Mısra: **10**
"Sevgilim" anlamında hitap sözü.

Ḫāk-i pāyüñe Muḥibbī diledi süre yüzin
Dür kılduñ güzelüm itdüñ aña ẓulm-ı ṣarīḥ

güzend irmesün:

1. **güzend irmesün:**--*me*, --*sün*
Gazel 414
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zarar vermek,ziyana uğratmak.

İrmesün diyü Muḥibbī ḥüsn-i dildārā güzend
Āteş-i ruḫsār-ı yāra cān u dil oldı sipend

güzer ola:

1. **güẕer ola:**-*a*
Gazel 73
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığın mezarı önünden geçmesi kastedilmiştir.

Derd-i dilümi söyleye ḳabrümde her giyāh
Ol yār-ı cefā ugraya andan güẕer ola

hā:

1. **hā:**
Gazel 61
Mısra: **1**
Dikkati çekmek, uyarmak için kullanılan bir söz, sakın.

İşitdüm ben civān ü pīr didi bu söz mücmil hā
Görinür gerçi ışḳ āsān velīkin soñı müşkil hā

2. **hā:**
Gazel 61
Mısra: **2**
Dikkati çekmek, uyarmak için kullanılan bir söz, sakın.

İşitdüm ben civān ü pīr didi bu söz mücmil hā
Görinür gerçi ışḳ āsān velīkin soñı müşkil hā

3. **hā:**
Gazel 61
Mısra: **4**
Dikkati çekmek, uyarmak için kullanılan bir söz, sakın.

Çeke cevr ü cefā āşıḳ idesin luṭf sen ġayra
Aceb var mı bu ẓulma hīç cihānda kimse ḳāyil hā

4. **hā:**
Gazel 61
Mısra: **6**
Dikkati çekmek, uyarmak için kullanılan bir söz, sakın.

Dilüm pür mihr-i yār-ıla neden fārīġ ola dilber
Meeldür yā n'içün dinmiş ki dilden yol var dil hā

5. **hā:**
Gazel 61
Mısra: **8**
Dikkati çekmek, uyarmak için kullanılan bir söz, sakın.

Nigārā āsitānuñda raḳībüñ beni çok görmiş
Dilegüm bu-durur Ḥaḳ'dan çekile gözine mil hā

6. **ḫāya:**-*(y)a*
Gazel 2
Mısra: **8**
"□□" Hâ.

Ḥa mim ḥarfi dü nāmuñdan işāretdür senüñ
Ḥāya Aḥmed didiler mīme daḫı hem Muṣṭafā

7. **hā:**
Gazel 61
Mısra: **10**
Bir konu üzerinde ileri sürülen düşünceyi anlatan sözcük.

N'olısar bilmezem ḥālüm perīşān oluram her dem
Elinden şānesin komaz tarar ol zülf-i sünbül hā

8. **hā:**
Gazel 61
Mısra: **12**
Bir konu üzerinde ileri sürülen düşünceyi anlatan sözcük.

Egerçi Kabe'ye iy dil gelesin olmaya şevḳuñ
Bu yolda zaḥmet ü miḥnet kamusı ola zāyil hā

9. **hā:**
Gazel 61
Mısra: **14**
Bir konu üzerinde ileri sürülen düşünceyi anlatan sözcük.

Yolında dīdeler ḥasret Muḥibbī yaşını döksün
Ola ki semmi esbinüñ nişānını görem gil hā

10. **hā:**
Gazel 65
Mısra: **1**
Bir konu üzerinde ileri sürülen düşünceyi anlatan sözcük.

Düşürme elden sāḳī şarāb-ı rāḥat-ı dil hā
Ki dirler dāfi-i ġamdur ki ….. cümle maḥfil hā

11. **hā:**
Gazel 65
Mısra: **2**
Bir konu üzerinde ileri sürülen düşünceyi anlatan sözcük.

Düşürme elden sāḳī şarāb-ı rāḥat-ı dil hā
Ki dirler dāfi-i ġamdur ki ….. cümle maḥfil hā

12. **hā:**
Gazel 65
Mısra: **4**
Bir konu üzerinde ileri sürülen düşünceyi anlatan sözcük.

Egerçi ki bilür herkes ki şerden yig-durur ḫayrı
Velī hīç görmedüm ola anuñ-ıla bir āmil hā

13. **hā:**
Gazel 65
Mısra: **6**
Bir konu üzerinde ileri sürülen düşünceyi anlatan sözcük.

Ki çün bünyādına ilmüñ komışlar naḥv-ıla ṣarfı
Olur mı ilm hīç ḫāṣıl okınmaya avāmil hā

14. **hā:**
Gazel 65
Mısra: **8**

Bir konu üzerinde ileri sürülen düşünceyi anlatan sözcük.

Şütürler raḳs u ger şādī ururse tañ mı bāḏīde
Kaçan kim Kabe-i vaṣluñ nişānın vire maḥmil hā

15. **hā:**
Gazel 65
Mısra: **10**
Bir konu üzerinde ileri sürülen düşünceyi anlatan sözcük.

Yaşuñ girdābına düşdüñ Muḥibbī çāre yok hergiz
Çıkar şimden girü dilden ḫalāṣ-ı fikr-i sāḥil hā

16. **ḫa:**
Gazel 2
Mısra: **7**
"Hâ" harfi.

Ḫa mim ḥarfi dü nāmuñdan işāretdür senüñ
Ḫāya Aḥmed didiler mīme daḫı hem Muṣṭafā

hā diyince:

1. **hā diyince:**--*y, --ince*
Gazel 360
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hemen, hemen şimdi, çabucak.

Ne baña ṣabra taḥammül var ne ḫüsnüñde ḳarār
Hā diyince ḫaṭ gelür olmaz daḫı āgāh ruḫ

hāb:

1. **ḫāb:**
Gazel 201
Mısra: **4**
Uyku.

Gün yüzin görür idüm düşde eger
Gire idi gözüme bir ẕerre ḫāb

2. **ḫāb:**
Gazel 212
Mısra: **4**
Uyku II rüya.

Gelse ger ḫāli ḫayāli çeşmüme uyḫu gider
N'eylesün cāyı megesdür mümkin olmaz anda ḫāb

ḫ̆āb:

1. **ḫ̆āb:**
Gazel 194
Mısra: **8**
Uyku.

Düşde gördüm gün yüzini olmışam ḥayrān u zār
Niçe yıl andan berü görmez gözüm bir ẕerre ḫ̆āb

2. **ḫ̆āb:**
Gazel 144
Mısra: **4**
Uyku II Rüyā.

Dün gice geçdi uyur sandı beni dilber didi
Başuña gün togdı nedür āşıḳa bu deñlü ḫ̆āb

3. **ḫ̆ābda:**-*da*
Gazel 453
Mısra: **5**
Uyku II Rüyā.

Nāgehān bir şeb uyudum yārı gördüm ḫ̆ābda
Niçe yıllar beni bī-dār iden ol şeb ḫābıdur

ḫ̆āb görinmez:

1. **ḫ̆āb görinmez:**--*in, --mez*
Gazel 167
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gözlerine uyku girmemesi.

Umar-ıdum göre idi dīdeler düşde seni
Geçdi ömrüm bu ḫayāl-ile görinmez baña ḫ̆āb

ḫab yimekden:

1. **ḫab yimekden:**--*den*
Gazel 210
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sofuların dünyevi lezzetlere düşkünlükleri kastedilmiştir.

Ārifüñ gülgün şarāb-ıla kızarmış çehresi
Ḫab yimekden zāhidüñ beñzi sararmış ḫūşk-leb

hāb yüzin:

1. **ḫāb yüzin:**--*in*
Gazel 151
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiç uyumamak.

Ḫālüñi fikr eyledügüm demde gelmez çeşme ḫāb
Ḫāb yüzin kimse göremez olıcak cāy-ı zübāb

ḫ̆āb yüzin:

1. **ḫ̆āb yüzin:**--*i, --n*
Gazel 437
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiç uyumamak.

Fitne-i ʿālem-durur her dem o zülf-i müşg-bār
Ḫ̆āb yüzin merdüme göstermez ol çeşmi ḫumār

ḫāba beñzer:

1. **ḫāba beñzer:**--*a*
Gazel 359
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bahsedilen şeyin bir uyku yahut rüya haline benzemesi kastedilmektedir.

Ġarra olma dehre seni āḫir ol bīdār ider
Ṣubḥgeh bir ḫāba beñzer devlet-i iḳbāl-i çarḫ

ḫ̆āba vardum:

1. **ḫ̆āba vardum:**--*a, --du, --m*
Gazel 163
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) uykuya dalmak,rüya görmek anlamı kastedilmiştir.

Ḫ̆āba vardum nāgehān luṭf-ıla geldi didi yār
Bu ne ġafletdür uyan üstüñe togdı āfitāb

hāba varmaz:

1. **ḫāba varmaz:**--*a, --maz*
Gazel 283
Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uyku tutmamak.

Ḫālüm aglarsam katında ḫ̆āba varmaz çeşm-i yār
Miḥnet ü derdüm aña efsāne oldı ʿāḳıbet

ḥabāb:

1. **ḥabāb:**
Gazel 146
Mısra: **4**
Su üzerinde oluşan hava kabarcığı II sivilce; gönül yarası, aşk.

Zülfi sevdāsın iden baş terkin ursa tañ mıdur
Çün hevā ile tolu başı anuñ hem çün ḥabāb

2. **ḥabāb:**
Gazel 150
Mısra: **4**
Su üzerinde oluşan hava kabarcığı II sivilce; gönül yarası, aşk.

Her ne yirde menzil eylerse bu eşk-i ḫūn-feşān
Ḫaymelerdür cā-be-cā anda ẓuhūr iden ḥabāb

habāyisden:

1. **ḥabāyiṣden:**--*den*
Gazel 311
Mısra: **3**
Kötülükler. Murdar ve pis şeyler.

Ḫabāyiṣden ider mi dilleri pāk
Neden dirler aña ümmü'l-ḫabāyiṣ

hābda gördüm:

1. **ḫābda gördüm:**-+*da, --dü, --m*
Gazel 179
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uykuda görmek. II Rüya.

Ḫābda gördüm Muḥibbī defter olmış ḫayr u şer
Her nefes kim ışḳ-ıla geçmiş anı bildüm evāb

haber:

1. **ḫaber:**
Gazel 4
Mısra: **3**
1. Naklolunan söz. 2. İlim, vukuf, malûmat.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa "Ve'l-leyl" ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş Ve'ḍ-ḍuḥā"

2. **ḫaber:**
Gazel 4
Mısra: **3**
Ar. 1. Naklolunan söz. 2. İlim, vukuf, malûmat. (vermek ve almak maddeleriyle kullanlır:Haber verdi. Haber aldım).

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa Ve'l-leyl ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş Ve'ḍ-ḍuḥā

haber al:

1. **ḫaber al:**
Gazel 459
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendisine bildirilmek, öğrenmek, bilgi edinmek.

Yūsuf'a kim beñzedür seni berāber tartıla
Al ḫaber benden ḥabībüm gözlerüm mīzānıdur

haber kıl:

1. **ḫaber kıl:**
Gazel 91
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Haber göndermek, haberdar etmek, bilgi vermek.

Ḫāk olursa zecr ü hicrinden Muḥibbī ḫasta dil
İy ṣabā merdümlik it yāra ḫaber kıl dāyimā

haber sorma:

1. **ḫaber sorma:**--*ma*
Gazel 440
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bir şey veya kimsenin) Ne durumda olduğunu öğrenmek istemek.

İy saçı leylā ḫaber sorma bu ben dīvāneden
Mest-i ʿışḳam kendüzüm bilmem niçe virem ḫaber

ḫaber virem:

1. **ḫaber virem:**--*e, --m*
Gazel 440
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Haber almak,bilgi sahibi olmak.

İy saçı leylā ḫaber sorma bu ben dīvāneden
Mest-i ʿışḳam kendüzüm bilmem niçe virem ḫaber

haber virmedi:

1. **ḫaber virmedi:**--*me, --di*
Gazel 389
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bahsetmek, söylemek.

Virmedi kimse Muḥibbī hīç miyānından ḫaber
Gerçi bir kılı niçe yirden yarar ehl-i ḫıred

haberin virmedi:

1. **ḫaberin virmedi:**--*i, --n, --me, --di*
Gazel 348
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kastedilen unsurun sevgili hakkında aşığa haber iletmemesi kastedilmektedir.

Bilmezem bād-ı ṣabādan kime şekvā ideyin
Virmedi ol gül-i nevres ḫaberin baña ṣaḥīḥ

habeş sulṭānıdur:

1. **ḥabeş sulṭānıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 198
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Habeşistan sultanı.

Taḫt-ı āc üstinde ḫāli san Ḥabeş sulṭānıdur
Kaşları tuġrāsını gördüñ hemān ünvānın öp

ḫ̆āb-ı bārāndur:

1. **ḫ̆āb-ı bārāndur:**-*dur*
Gazel 39
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yağmur uykusu.

Rāḥat olurdum Muḥibbī cevr okın yagdursa yār
Niçe rāḥat olmayam ol ḫ̆āb-ı bārāndur baña

ḫ̆āb-ı ġafletden:

1. **ḫ̆āb-ı ġafletden:**--*den*
Gazel 331
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gaflet uykusu.

Niçeye dek ḫırş-ı dünyā vaḳtıdur
Ḫ̆āb-ı ġafletden Muḥibbī gözüñ aç

2. **ḫ̆āb-ı ġafletden:**--*den*
Gazel 418
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gaflet uykusu.

Ḫ̆āb-ı ġafletden uyan yārān kamu göçmekdedür
Çın seḥer uyḫusını bil kārbān görmez leẕīẕ

hāb-ı ġafletle:

1. **ḫāb-ı ġafletle:**--*le*
Gazel 242
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gaflet uykusu,vurdumduymazlık.

Niçe bir ḫāb-ı ġafletle yatasın ṣubḥa dek ġāfil
Seḥergeh gülşene varup ṣadā-yı bülbüli gūş it

hāb-ı telh ola:

1. **ḫāb-ı telḫ ola:**--*a*
Gazel 364
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
-Acı (veren, çektiren) uyku.

Görmez Muḥibbī uyḫu yüzin şimdi ay u yıl
Nāgāh eger ki görse ola daḫı ḫāb-ı telḫ

habīb-:

1. **ḥābībüm:**-*(ü)m*
Gazel 262
Mısra: **4**
Sevgili, dost.

Şikārıdur dem-ā-dem şīr-i nerler Ḥābībüm gerçi bir şīrīn ġazālest

habīb:

1. **ḥabīb:**
Gazel 145
Mısra: **10**
(Allah'ın sevgilisi) Hz. Muhammed.

Bu Muḥibbī giceler efġān ider bülbül gibi
N'içün efġānum benüm gül gibi güş itmez ḥabīb

2. **ḥabīb:**
Gazel 152
Mısra: **4**
(Allah'ın sevgilisi) Hz. Muhammed.

Ẕevḳ eylemeye ışḳı ile ẕerrece muḥib
Aña ḥabīb eger kakıyup itmeye itāb

3. **ḥabīb:**
Gazel 171
Mısra: **1**
(Allah'ın sevgilisi) Hz. Muhammed.

İtmesün cevr ü cefāyı kendüzine ḫū ḥabīb
Ḫastanuñ aḥvāli n'olur bilmeye derdin ṭabīb

4. **ḥabīb:**
Gazel 172
Mısra: **10**
(Allah'ın sevgilisi) Hz. Muhammed.

Āşıḳam bīmār-ı ışḳam baña sendendür ilāc
Kanda varam çünki sensin hem ṭabīb ü hem ḥabīb

5. **ḥabībüm:**-*üm*
Gazel 332
Mısra: **1**
(Allah'ın sevgilisi) Hz. Muhammed.

Zülfüñi keşf it nigārā gel ḥabībüm yüzüñ aç
Dehri tā kılsun münevver ʿālemi tutsun sirāc

6. **ḥabībüm:**-*üm*
Gazel 459
Mısra: **4**
(Allah'ın sevgilisi) Hz. Muhammed.

Yūsufʾa kim beñzedür seni berāber tartıla
Al ḫaber benden ḥabībüm gözlerüm mīzānıdur

7. **ḥabībüm:**-*üm*
Gazel 74
Mısra: **12**
Hz. Muhammed.

İtlerinden beni add itmiş ser-i kūyında yār
Ḫoş laḳab virmiş ḥabībüm baña ġāyet faḫr ola

8. **ḥabībi:**-*i*
Gazel 328
Mısra: **3**
1. Sevilen kimse, sevgili, dost. 2. (Habîbullah "Allah'ın sevgilisi" sözünün kısaltılmışı olarak) Hz. Muhammed.

Ḫabībi olmasa idüñ Ḫudā'nuñ Müyesser olmaz idi saña miʿrāc

9. **ḥabīb:**
Gazel 191
Mısra: **1**
Sevgili, dost, ma'şuk; Hz. Muhammed.

Sevdügümi bilicek hīç yüzüme bakmaz ḥabīb
Bu muḳarrerdür ölümlü ḫastaya varmaz ṭabīb

10. **ḥabīb:**
Gazel 9
Mısra: **5**
Allah'ın sevgilisi Hz. Peygamber.

Cevr oklarıyla ger beni öldürseñ iy ḥabīb
Āḫir nefesde eyleye cānum duā saña

11. **ḥabīb:**
Gazel 91
Mısra: **5**
Allah'ın sevgilisi Hz. Peygamber.

Kaşı yayına komış ġamz okını çün ol ḥabīb
Rāḥat-ı dil dileseñ sineñ siper kıl dāyimā

12. **ḥabībüñ:**-*üñ*
Gazel 312
Mısra: **3**
Sevgili / yar / dost.

Saçı ẕālim ḥabībüñ çeşmi āfet
Olurlar fitneye her biri bāʿiṣ

13. **ḥabībüm:**-*üm*
Gazel 454
Mısra: **5**
1. Sevilen kimse, sevgili, dost. 2. Hz. Muhammed.

Ḫaṭā ise seni sevmek ḥabībüm
Ḫaṭādan ḫālī olmaz ādemīdür

habīb oldur:

1. **ḥabīb oldur:**--*dur*
Gazel 156
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Muhammed(a.s)'nin Allah(C.C)'ın sevgili dostu olması kastedilir.

Afv kıl işyānumı kim bir aduñ Ġaffār'dur
Ol Muḥammed ḥürmetine kim saña oldur ḥabīb

habīb-i ḥaḳ:

1. **ḥabīb-i ḥaḳ:**
Gazel 197
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ın sevgilisi (Hz. Muhammed).

Yokdur naẓīr ḥüsnüñe olduñ ḥabīb-i Ḥaḳ
Ālem içinde kıldı Ḫudā seni münteḫab

hābıdur:

1. **ḫābıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 453
Mısra: **6**
Uyku(sevgiliyi rüyada göreceği gecenin uykusu-aşık bağlamında).

Nāgehān bir şeb uyudum yārı gördüm ḫˇābda
Niçe yıllar beni bī-dār iden ol şeb ḫābıdur

habs oldum:

1. **ḥabs oldum:**--*du, --m*
Gazel 182
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başka bir şeyi gözü görmemek,tutkun olmak.

Gerçi vardum kūyuña evvel dutıldum zülfüñe
Soñra ḥabs oldum ebed çāh-ı zenaḫdānuñ görüp

ḫābuma gire:

1. **ḫābuma gire:**-+*um, -+a, --e*
Gazel 175
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliyi uykuda,rüyasında görmek istemesi kastedilmiştir.

Fikre vardum tā ki ḫābuma gire ol māhitāb
Ben bu fikr içinde iken togdı nāgāh āfitāb

ḥac itme:

1. **ḥac itme:**--*me*
Gazel 341
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hac yapmak, hacca gitmek.

Ḫaḳ katında bir göñül yapmak revādur Kaʿbe'den
Dōstum dil yap ṭavāf-ı Kaʿbe kılma itme ḥac

ḫāce-i dünyā:

1. **ḫāce-i dünyā:**
Gazel 373
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyanın hocası, dünyaya düşkün hoca.

Māyil olma ḫāce-i dünyā gibi sīm ü zere
İtmemişdür bu fenā dārında hīç bir kimse sūd

hˇāce-i ışḳam:

1. **ḫˇāce-i ışḳam:**-*am*
Gazel 51
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk hocası,sevda öğretmeni.

Dürr ü cevherdür gözüm yaşı niār itdüm yine
Ḫˇāce-i ışḳam ġam u ġuṣṣa tecemmüldür baña

2. **ḫˇāce-i ışḳam:**--*(a)m*
Gazel 124
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk hocası,sevda öğretmeni.

Kān-ı dilden ḫˇāce-i ışḳam gözüm gevher tolu
Bār-ı ġam derd ü elem cümle tecemmüldür baña

hācet degül:

1. **ḥācet degül:**
Gazel 263
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerekmez, İhtiyacı yoktur.

Dilin yapsun yiter bu derdmendüñ
Degül ḥācet yapa mescid ʿımāret

2. **ḥācet degül:**
Gazel 49
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerekmez, ihtiyaç yok.

Bezm-i ġamda gel uyandur iy dil āhuñ şemini
Ālemi rūşen kılur ḥācet degül meşal saña

hācetüñ oldı:

1. **ḥācetüñ oldı:**--*dı*
Gazel 131
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dilek ve isteklerin gerçekleşmesi.

İster-idüñ baş açup Ḫaḳ'dan güzeller ışḳını
Şükrüñi artur ki oldı ḥācetüñ cümle revā

hācı:

1. **ḥācılar:**-*lar*
Gazel 493
Mısra: **4**
Hac farîzasını yerine getiren, hacca giden kimse.

Kaʿbe'dür kūyı varan ʿāşıḳları
Anda ḳurbān ḥācılar bayramıdur

ḥacīl olur:

1. **ḥacīl olur:**--*ur*
Gazel 314
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Utanmak, mahçup olmak, utançtan bir kimsenin yüzüne bakamayacak duruma gelmek.

Gül ḥacīl olur kızarur görse ḥaddī gülleri
Ġoncalar dem-beste itmezler o gül-fām-ıla baḥs

had:

1. **ḥadden:**-*den*
Gazel 29
Mısra: **11**
Yanak, ruh, ruhsar.

Cürm ü işyānum burundur gerçi ḥadden sır vire
Sen şefāat kānısın geldüm saña şefḳat uma

hadd:

1. **ḥadden:**-*en*
Gazel 292
Mısra: **9**
1. Sınır. 2. Derece, mertebe.

İy Muḥibbī key sakın ḥadden tecāvüz eyleme
Çün bilürsin bir daḫı girmez ele ʿömr-i güzeşt

2. **ḫaddinde:**-*in, -de*
Gazel 237
Mısra: **5**
Yanak.

Baña ḫālī gendümin ḫaddinde ʿarż eyler raḳīb
Sanasın cennetde virür Ādem'e iblīs ögüt

3. **ḫaddüñ:**-*üñ*
Gazel 88
Mısra: **1**
Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Ger bāġ-ı ḥüsn içinde ḫaddüñ güliẕār ola
Lāyıḳ budur bülbül-i dil karşu zār ola

4. **ḫaddüñ:**-*üñ*
Gazel 124
Mısra: **1**
Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Gülşen-i ḥüsnüñde ḫaddüñ bir kızıl güldür baña
Murġ-ı dil āvāzesi feryād-ı bülbüldür baña

5. **ḫaddüñ:**-*üñ*
Gazel 405
Mısra: **1**
Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Çünki oldı gülşen-i ḥüsnüñde ḫaddüñ vird-i verd
Yine bülbüller gibi feryāda gelsün ehl-i derd

6. **ḫaddüñüñ:**-*üñ, -üñ*
Gazel 177
Mısra: **7**
(Sevgilinin) yanağı.

Ḫaddüñüñ dün ẕikrin itdüm gülşen içre ḥusrevā
Ṣāḫ-ı gülden yire düşdi vālih oldı andelīb

7. **ḫaddī:**-*i*
Gazel 314
Mısra: **9**
Yanak; sevgilinin yanağı.

Gül ḥacīl olur kızarur görse ḥaddī gülleri
Ġoncalar dem-beste itmezler o gül-fām-ıla baḥs

hadd ü ġāyet:

1. **ḥadd ü ġāyet:**
Gazel 263
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sınır ve nihayet.

Benüm derd-i dilüm ġāyet üküşdür
Bulınmaz aña hergiz ḥadd ü ġāyet

hadd-i cānānı:

1. **ḫadd-i cānānı:**--*ı*
Gazel 298
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
-*Sevgilinin yanağı.*

Ḫaṭ gelüp itmiş iḥāṭa ḫadd-i cānānı dürüst
Hāledür devr eylemişdür māh-ı tābānı dürüst

haddi gül gül olmış:

1. **ḫaddi gül gül olmış:**--*di, --mış*
Gazel 289
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yanağının gül gibi kırmızı ve güzel kokması kastedilmektedir.

Gül gül olmış ḫaddi beñzer kanumı nūş eylemiş
Bagrumı ister kebāb ol gözleri ḫunḫˇār mest

haddi mi var:

1. **ḥaddi mi var:**--*i, --mi*
Gazel 316
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Kulun hakkı yoktur padişah(sevgili) ile hasbihal etmeye anlamında kullanılmıştır.

Ḫaddi mi var mihr ü māhuñ ide sen ḫan-ıla baḥs
Ẕerre niçe eylesün ḫurşīd-i raḫşān-ıla baḥs

haddi mi vardur kuluñ kim:

1. **ḥaddi mi vardur kuluñ kim:**--*i, --mi, --dur, --u, --n*
Gazel 305
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Kulun hakkı yoktur padişah(sevgili) ile hasbihal etmeye anlamında kullanılmıştır.

Her ne emr itseñ buyur ben turmışam fermānuña
Ḫaddi mi vardur kuluñ kim ide sulṭān-ıla baḥs

haddüñ gülleri:

1. **ḫaddüñ gülleri:**--*ü, --n, --ler, --i*
Gazel 310
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yanağındaki güller -gülücükler- kastedilmektedir.

Ḫande kılsun gül gibi gülşende ḫaddüñ gülleri
Āhum ile eyleyem yaşumı bārān el-ġıyāṣ

ḫaddüñ mi:

1. **ḫaddüñ mi:**-+*ün, --mi*
Gazel 180
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yanağı kastedilmiştir.

Aceb ḫaddüñ mi bu yāḫūd güneşdür
Aceb mi dir isem alnuña mehtāb

haddüñ üzre zülfüñi komak:

1. **ḫaddüñ üzre zülfüñi komak:**--*ü, --n, --ü, --n, --i, --mak*
Gazel 332
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yanağının üzerine saç perçemlerinin gelmiş olması kastedilmektedir.

Ḫaddüñ üzre zülfüñi komak revā mı dōstum
Kimde İslām olsa komaz Muṣḥaf'uñ üstine ḫāç

haddüñe irerdüm:

1. **ḫaddüñe irerdüm:**--*ü, --ne, --e, --r, --dü, --m*
Gazel 174
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yanağına ulaşacak kadar samimi olmak kastedilmiştir.

Zülfüñ el virse irerdüm ḫaddüñe
Āşıḳuñ güni togar irişe şeb

hadeñg:

1. **ḫadenge:**-*e*
Gazel 422
Mısra: **4**
Ok. II Sevgilinin kirpikleri.

Ya kaşlaruñ kuraldan ḳurbānuñ oldum iy dōst
Bu sīne tīrkeşidür ġamzeñ ḫadenge beñzer

hadeng itdi:

1. **ḫadeng itdi:**--*di*
Gazel 162
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kayın ağacından yapılmış ok,(sevgilinin kirpiği) kastedilmiştir.

Çeşmi ya atdı fiten ġamzesini itdi ḫadeng
Ḫūnum içmege heves kıldı ok u yaya düşüp

hadīd:

1. **ḫadīd:**
Gazel 376
Mısra: **10**
Demir(Katı ve sert gönül anlamında).

Göz yaşıyla niçe yıldur itmedi āhum eṣer
Seng midür bilimedüm ḳalbüñ şehā yoḫsa ḫadīd

hadīd ü tuç:

1. **ḫadīd ü tuç:**
Gazel 327
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öfkeli,kızgın ve sinirli anlamında. II Hadid suresi.

Āhum e ṣ er mi eyler aña seng dildür ol
Göñline beñzemez anuñ illā ḫadīd ü tuç

hādimi olalıdan:

1. **ḫādimi olalıdan:**--*i, --a, --lı, --dan*
Gazel 342
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgili bağlamında onun hizmetkarı olmak kastedilmektedir.

Bu Muḥibbī olalıdan ḫāk-i pāyuñ ḫādimi
Tañ mıdur Keyḫusrev ü Dārā'dan alsa tāc u bāc

ḫādis:

1. **ḫādiṣ:**
Gazel 322
Mısra: **1**
Ar. 1. Hazret-i Peygamberin kelâm-ı şerîfi. 2. Ondan bahseden ilim. 3. Haber, kıssa, söz. 4. Yeni taze. hadîsü's-sinn: Genç, taze, nevcivan.

Cihān içün dimişler çünki ḫādiṣ
Bulınursa ne tañ anda ḫavādiṣ

2. **ḫādiṣ:**
Gazel 312
Mısra: **1**
1)Hbaer,söz. 2)Sonradan olan şey. Değişen.

Cihān içün dimişler çünki ḫādiṣ
Bulınsa tañ mıdur bunda ḫavādiṣ

hādis eden:

1. **ḫādiṣ eden:**--*e, --n*
Gazel 248
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Yeni. Sonradan olan şey. Değişen. Hudus eden. 2)Her söylenişinde yeni haber gibi dinlenmeğe lâyık.

Pāy-ı ḫuma sebū gibi ser ko Muḥibbī var
Olur çü soñra ḫādi ṣ eden kāseler şikest

hadīs -i zülf-i dildārı:

1. **ḫadīṣ -i zülf-i dildārı:**--*ı*
Gazel 491
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçının sözü.

Ḫadī ṣ -i zülf-i dildārı didiler eyleme kūtāh
Anuñçün güft ü gūyum ʿālem içinde müselseldür

hafta vü ay u yıllar:

1. **hafta vü ay u yıllar:**
Gazel 220
Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Haftalar,aylar,yıllar -zaman- anlamı kastedilmiştir.

Hafta vü ay u yıllar geçmişdi hey ḳıyāmet
Şükr eyledük Ḫudā'ya gördük seni selāmet

<u>hafta vü ay u yıllar geçmişdi:</u>

1. **hafta vü ay u yıllar geçmişdi:**--*lar, --miş, --di*
Gazel 220
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Haftaların, ayların ve yılların geçtiği kastedilmektedir.

Hafta vü ay u yıllar geçmişdi hey ḳıyāmet
Şükr eyledük Ḫudā'ya gördük seni selāmet

<u>ḫaḳ:</u>

1. **ḫāküm:**-*üm*
Gazel 145
Mısra: **4**
Toprak.

Azm kıldum kūy-ı yāra vālih ü ḥayrān ṣıfat
Giderem āb-ıla ḫāküm mi çeküpdür yā naṣīb

2. **ḫāk-i:**
Gazel 8
Mısra: **6**
Ar. Toprak, türap.

Tañ mıdur Mecnūnlayın terk eyler-isem yüz suyın
Ḫāk-i Leylā'dan ire efser-durur ol toz baña

3. **ḫākdür:**-*dür*
Gazel 443
Mısra: **10**
Toprak.

İşidelden ḫāke döker cürʿasın meh-pāreler
Bu Muḥibbī anuñ içün işiginde ḫākdür

4. **ḫaḳı:**-*ı*
Gazel 341
Mısra: **3**
Bir şeye ilişkin, üzerine.

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḥaḳı ben togrıyam ḳaddüñ gibi
Kāfirem zülfüñ gibi ger var-ısa gönlümde kec

5. **ḫaḳı:**-*ı*
Gazel 382
Mısra: **5**
Bir şeye ilişkin, üzerine.

Laʿl-i nābuñ mestiyem ben muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḥaḳı
Kāfirem ger eyler-isem bāde-i ḫāmrāyı yād

6. **ḫaḳ'dan:**-*'dan*
Gazel 300
Mısra: **8**
Allah.

Bi-ḥamdi'illāh beni öldürdi ġamzeñ
Dilerdüm dāyimā Ḥaḳ'dan şehādet

7. **ḫaḳ:**
Gazel 95
Mısra: **7**
"Varlığı ezelden ebede sabit olan, hiçbir değişikliğe uğramadan var ve daimi olan, batıl olmayan" anlamında Allah'ın en güzel isimlerindendir. Allah, Cenâb-ıHak, Hudâ.

Ḥaḳ müyesser eylese bir kez daḫı görsem seni
Yüz sürüp ayaguña dirdüm kamu derdüm saña

8. **ḫaḳ:**
Gazel 2
Mısra: **13**
"Varlığı ezelden ebede değişmeden sabit olan" anlamında Allah'ın güzel isimlerinden.

Ḥaḳ müyesser eylese varsa Muḥibbī ravżaña
Gözlerine eyler-idi ḫāk-i pāyüñ tūtiyā

9. **ḫaḳdur:**-*dur*
Gazel 261
Mısra: **8**
Doğru, gerçek, hakikat.

Koymaz fiġān u nāleñi bir ẕerre gūşına
Ḥaḳdur zamāne ḥaḳḳına ger diseler kerest

10. **ḫāke:**-*e*
Gazel 427
Mısra: **7**
(Fars.) Toprak.

Felek cāmı içüp döker şuʿāʿı cürʿasın ḫāke
Elinde tutdugı mihr-i zer-efşān san ayāġıdur

11. **ḫāke:**-*e*
Gazel 443
Mısra: **9**
(Fars.) Toprak.

İşidelden ḫāke döker cürʿasın meh-pāreler
Bu Muḥibbī anuñ içün işiginde ḫākdür

12. **ḫāke:**-*e*
Gazel 456
Mısra: **6**
I. Toprak. II. Zavallı, düşkün, değersiz âşık.

Dīdemi ferş-i rehüñ eyleyem iy serv-i ḫırām
Pāyuña ḫayf degül mi ki basup ḫāke çıkar

13. **ḫaḳ:**
Gazel 427
Mısra: **6**
1. Doğru, gerçek, 2. Allah.

Güzeller pādişāhıdur niyāz ehline nāz itsün
Anuñ ḥüsnine kimse lā dimez ḥaḳ ḥüsni çagıdur

<u>hak':</u>

1. **ḫaḳ'dan:**-*dan*
Gazel 131
Mısra: **7**
Allah tealâ.

İster-idüñ baş açup Ḥaḳ'dan güzeller ışḳını
Şükrüñi artur ki oldı ḥācetüñ cümle revā

<u>hak dimişler:</u>

1. **ḫaḳ dimişler:**--*miş, --ler*
Gazel 289
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğru söylemek.

ʿĀrıżuñda zülfüñi gördüm senüñ iy yār mest

Ḥaḳ dimişler günde yatsa olur-ımış mār mest

2. **ḥaḳ dimişler:**--*miş, --ler*
Gazel 376
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğru söylemek.

Saḳiyā gel sun Muḥibbī'ye şarābuñ tāzesin
Ḥaḳ dimişler leẕẕeti artukdur evlānuñ cedīd

3. **ḥaḳ dimişler:**--*miş, --ler*
Gazel 498
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğru söylemek.

Kanum içse ġamzeler ister ciger biryānını
Ḥaḳ dimişler serḫoşuñ meyli kebāb üstindedür

ḥaḳ eyledi:

1. **ḥaḳ eyledi:**--*di*
Gazel 392
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Layık olduğu gerekli karşılığı görmek.

Eydelüm cān-ıla biz de ezelī eyledi Ḥaḳ
Saña vü ālüñe aṣḥābuña biñ kerre dürūd

ḥaḳ ḥabībi:

1. **ḥaḳ ḥabībi:**-+*i*
Gazel 113
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ın sevgilisi, Allah'ın mahbubu Hazret-i Muhammed (s,a.v.).

Ḥaḳ ḥabībi olmasa olur mıdı mirāc aña
Olmasa sulṭān-ı ālem kim virürdi tāc aña

ḫāk idüp:

1. **ḫāk idüp:**-*üp*
Gazel 71
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Toprak etmek, toprağa sermek, ayaklar altında çiğnenmiş hale getirmek II değersizleştirmek, kendini değersiz saymak, benliğini yok etmek.

Yüzüñe ol vaḳt basar pāyın Muḥib ol dil-firīb
Yollarında ḫāk idüp devrān-ı cismüñ gerd ola

ḫaḳ inṣāf vire:

1. **ḫaḳ inṣāf vire:**--*e*
Gazel 118
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Allah insaf versin": Kişinin hakka ve adalete uygun şekilde merhametli davranması temennisiyle söylenilmiş bir ifadedir.

İy Muḥibbī çünki dildāruñda hīç inṣāf yok
Çāre ne ṣabr eyle tā kim Ḥaḳ vire inṣāf aña

ḫāk itmedin:

1. **ḫāk itmedin:**--*me, --din*
Gazel 202
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüzünü toprağa bulaştırmak II sevilen, sayılan birinin huzurunda sevgi, saygıyı göstermek için yüzünü toprağa/yere değercesine eğmek.

Sāḳiyā sun bir ḳadeḥ hicrān beni ḫāk itmedin
Çün ḫarāb eyler olayın bārī ben mest ü ḫarāb

ḥaḳ katında bir göñül yapmak kaʿbe'den revādur:

1. **ḥaḳ katında bir göñül yapmak kaʿbe'den revādur:**--*ı, --n, --da, --mak, --den, --dur*
Gazel 341
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Allah'ın nezdinde bir gönülü mutlu etmenin sanki Kabe dediğimiz kutsal mekanı yeniden inşa etmekle denk olduğu dile getirilmektedir.

Ḥaḳ katında bir göñül yapmak revādur Kaʿbe'den
Dōstum dil yap ṭavāf-ı Kaʿbe kılma itme ḥac

ḥaḳ naṣīb ide mi ki:

1. **ḥaḳ naṣīb ide mi ki:**--*de, --mi, --ki*
Gazel 133
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah(c.c) kısmet ederse anlamında.

Ḥaḳ naṣīb ide mi ki kokulayam ben sen güli
Bülbül-i şūrīdeveş ḥayrānuñam öñdin soña

ḫāk oldı:

1. **ḫāk oldı:**--*dı*
Gazel 241
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1) Sevgilinin kapısında aşığın sabit bulunması. 2) Toprağa karışmak,ölmek.

Gözyaşı ile oldı Muḥibbī kapuñda ḫāk
Kāfir degülseñ eyle o miskīne merḥamet

ḫāk oldugum:

1. **ḫāk oldugum:**--*dug, --um*
Gazel 179
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Toprağa karışmak ‖ sevgilinin ayağı altında ezilmek, ölür gibi topraklara karışmak; yoluna ölmek deyimi: birinin uğruna ölmek. (ADS).

Gördiler ḫāk oldugum yoluñda iy ālī-cenāb
Reşk idüp dir ehl-i ışḳ "yā leytenī küntü türāb"

ḫāk olsa idüm:

1. **ḫāk olsa idüm:**--*sa, --dü, --m*
Gazel 349
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)(Beyitte) aşığın mecliste topraktan kadeh olmak istemesi kastedilir. 2)Aşığın meclisin kapısında toprak olması kastedilir. Türab.

Kāşki ḫāk olsa idüm ben der-i meyḫānede

Māh-rūlar içdügince her yaña serper ḳadeḥ

hāk olursa:

1. **ḫāk olursa:**--*ur, --sa*
Gazel 91
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1. Ölmek. 2. Toprak olmak.

Ḫāk olursa zecr ü hicrinden
Muḥibbī ḫasta dil
İy ṣabā merdümlik it yāra ḫaber kıl dāyimā

ḥaḳ resūl olduguña:

1. **ḥaḳ resūl olduguña:**--*dug, --u, --n, --a*
Gazel 392
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Hz Muhammed kastedilerek onun Allah'ın rasulü olduğu ifade edilmektedir.

Daʿvet-i Ḥaḳḳ'a yiter gerçi bugün iki güvāh
Ḥaḳ resūl olduguña çār kitāb oldı şühūd

ḥaḳ saña virmiş-iken iy muḥibbī ḳadrini bil:

1. **ḥaḳ saña virmiş-iken iy muḥibbī ḳadrini bil:**--*miş, --ken-, --i, --ni*
Gazel 147
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Allah sana sevgiliye yakın olma gibi bir nimet bahşetmişken, bunun kıymetini bilmelisin diye aşık uyarılmaktadır.

Virmiş-iken Ḥaḳ saña bil iy Muḥibbī ḳadrini
Ġabġabını oḫşayup geh geh gül-i ḫandānın öp

ḥaḳ taālā:

1. **ḥaḳ taālā:**
Gazel 113
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüce Allah.

İy Muḥibbī Ḥaḳ Taālā mucizin iẓhār ide
Cümleten ola muṭī rām ola ehl-i ḫāc aña

ḥaḳ taālā'nuñ resūli:

1. **ḥaḳ taālā'nuñ resūli:**-+*i*
Gazel 113
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah(c.c)'ın dünyaya yolladığı son peygamber Hz. Muhammet Mustafa(s.a.v) kastedilmiştir.

Ḥaḳ Taālā'nuñ resūli hem şefāat kānıdur
Ḫalḳ-ı ālem rūz-ı maḥşerde kamu muḥtāc aña

ḥaḳ ṭarīḳı gösterdi:

1. **ḥaḳ ṭarīḳı gösterdi:**-*di*
Gazel 34
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beyitte Allah(c.c)'ın doğru,gerçek,öz yolu kuluna göstermesi.

İy dil geç togrı yola bak saña
Çünki gösterdi ṭarīḳı Ḥaḳ saña

ḫāk ü zeheb:

1. **ḫāk ü ẕeheb:**
Gazel 141
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Toprak ve altın.

İtmeyince terk-i dünyā iremezsin Ḥaḳḳ'a sen
Tā ki yanuñda senüñ bir olmaya ḫāk ü ẕeheb

ḥaḳ virmiş-durur her şey'e bir dürlü sebeb:

1. **ḥaḳ virmiş-durur her şey'e bir dürlü sebeb:**--*miş, --ur, --e*
Gazel 141
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) "Allah gerçekleşecek ve gerçekleşmeyecek her şeyi bir sebebe bağlamıştır." anlamı kastedilir.

Her ne ekersin dilā āḫir biçersin sen anı
Çünki Ḥaḳ virmiş-durur her şey'e bir dürlü sebeb

ḥaḳ yolında:

1. **ḥaḳ yolında:**--*ı, --n, --da*
Gazel 113
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'a ulaştıran yol, doğru yol.

Ḥaḳ yolında iḫtiyār-ı faḳr idüp faḫrum didi
Geymez-idi virseler dürr ü cevāhir tāc aña

ḥaḳ'a ḳurbet bulasın:

1. **ḥaḳ'a ḳurbet bulasın:**-+*a, --a, --sın*
Gazel 251
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) masivadan uzaklaşarak Allah'a manevi yakınlık içinde bulunmak kastedilmiştir.

Eger dirseñ ḥuẓūr idem dilā kıl dāyimā ʿuzlet
Irag ol dār-ı dünyādan bulasın tā Ḥaḳ'a ḳurbet

ḥaḳ'dan gözine mil çekile:

1. **ḥaḳ'dan gözine mil çekile:**-*il, -e*
Gazel 61
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) rakibin gözünün Allah tarafından kör edilmesi,görmesinin engellenmesi durumu.

Nigārā āsitānuñda raḳībüñ beni çok görmiş
Dilegüm bu-durur Ḥaḳ'dan çekile gözine mil hā

hāke:

1. **ḫāke:**
Gazel 213
Mısra: **7**
1)Toprak,aşağı,değersiz, basit kişiler. 2)Âşık.

Sāye salsañ n'ola ben ḫāke eyā serv-i revān
Sāye düşmez kanda ise didiler illā türāb

hāk-i der:

1. **ḫāk-i der:**
Gazel 73
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(sevgilinin) kapısının, eşiğinin toprağı.

Dilber dimiş ḫasta Muḥīb kandadur aceb
Yıllar geçe bilmeye ol ḫāk-i der ola

hāk-i derin:

1. **ḫāk-i derin:**
Gazel 278
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kapının toprağı.

Küḥl içün ḫāk-i derin çünki getürdüñ gözüme
Bilürem degül ʿivaż cānı faḳīrāne ilet

2. **ḫāk-i derin:**
Gazel 285
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eşik tozu, eşik toprağı II Sevgilinin eşiğinin tozu/toprağı.

Al ḫāk-i derin elüñe andan yüzüñe sür
ʿİzzetle koyup başuña tāc-ı saʿādet it

3. **ḫāk-i derin:**
Gazel 435
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eşik tozu, eşik toprağı II Sevgilinin eşiğinin tozu/toprağı.

İy ṣabā irgür Muḥibbī çeşmine ḫāk-i derin
Tūtiyādan yig görinür yoḫsa dārūlar mıdur

hāk-i derinden:

1. **ḫāk-i derinden:**--*den*
Gazel 229
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eşik tozu, eşik toprağı II sevgilinin eşiğinin tozu/toprağı.

Rūşen kıluram gözlerümi ḫāk-i derinden
Ger bedraḳa-i rāhum ola nūr-ı hidāyet

hāk-i derüñ:

1. **ḫāk-i derüñ:**
Gazel 253
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kapının, eşiğinin toprağı.

Eger ḫāk-i derüñ mesken olursa
Yiter dünyāda baña bu maḳāmāt

2. **ḫāk-i derüñ:**
Gazel 228
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kapı toprağı, eşik toprağı II sevgilinin eşiğinin toprağı.

Ger ḫāk-i derüñ bulsa idüm tutup el üzre
Başuma koyup eyler-idüm tāc-ı saʿādet

hāk-i ḳademüñ:

1. **ḫāk-i ḳademüñ:**--*ü, --n*
Gazel 228
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin ayağının tozu; toprağı.

Ḫāk-i ḳademüñ dīdelerümden görinür san
Bir rīkdür ol ṣīṣe-i çeşmüm aña sāʿat

hāk-i pā:

1. **ḫāk-i pā:**
Gazel 7
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayağının toprağı.

Rişte-i cān üzre düzdüñ naẓmuñı dürler gibi
Ehl-i naẓm içre Muḥibbī ḫāk-i pā oldum saña

hāk-i pāy-ı dilberi:

1. **ḫāk-i pāy-ı dilberi:**-*i*
Gazel 91
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül alan sevgilinin ayağının toprağı.

Ālem-i ulyāyı seyr itmek dilerseñ iy göñül
Ḫāk-i pāy-ı dilberi küḥl-ı baṣar kıl dāyimā

hāk-i pāyıdur:

1. **ḫāk-i pāyıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 450
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin ayağının tozu.

Ḫayāli konmaga gelse gözüm ṣırça sarāyıdur
Gözüme küḥl olan her dem nigāruñ ḫāk-i pāyıdur

hāk-i pāyına:

1. **ḫāk-i pāyına:**--*ı, --na*
Gazel 198
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1. Ayak toprağı 2. Büyük bir kimsenin huzuru.

İy ṣabā benden varup yāruñ der ü eyvānın öp
Ḫāk-i pāyına yüzüñ sürer gibi dāmānın öp

hāk-i pāyüñ:

1. **ḫāk-i pāyüñ:**
Gazel 2
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayağının toprağı.

Ḫaḳ müyesser eylese varsa Muḥibbī ravżaña
Gözlerine eyler-idi ḫāk-i pāyüñ tūtiyā

2. **ḫāk-i pāyuñ:**-*un*
Gazel 33
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hükümdarın/sevgilinin ayağı tozu ‖ eşik.

Gözlerümden yaş yirine kan gelür
Ḫāk-i pāyuñ gönder olsun tūtiyā

3. **ḫāk-i pāyuñ:**
Gazel 41
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hükümdarın/sevgilinin ayağı tozu ‖ eşik.

Ḫāk-i pāyuñ gözlerüme sürmedür

Sürme çeşmümden anı virsün żiyā

4. **ḫāk-i pāyuñ:**-*u, -n*
Gazel 69
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hükümdarın/sevgilinin ayağı tozu ‖ eşik.

Ḫāk-i pāyuñ gözlerüme sürmedür
Bunuñ-ıla çeşmüm bulur żiyā

5. **ḫāk-i pāyuñ:**--*u, --n*
Gazel 120
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hükümdarın/sevgilinin ayağı tozu ‖ eşik.

Ḫāk-i pāyuñ göklere irişdüre bād-ı nesīm
İdine cümle melā'ik gözlerine tūtiyā

6. **ḫāk-i pāyüñ:**--*ü, --n*
Gazel 253
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Padişahın, sevgilinin) ayak bastığı toprak, yer.

Muḥibbī ḫāk-i pāyüñ kıldı ser-tāc
Ne ġam dinse aña ehl-i saʿādāt

7. **ḫāk-i pāyuñ:**--*un*
Gazel 270
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Padişahın, sevgilinin) ayak bastığı toprak, yer.

Elüme girse eger ḫāk-i pāyuñ
Olurdı başuma ol tāc-ı devlet

8. **ḫāk-i pāyüñ:**--*ü, --n*
Gazel 325
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Padişahın, sevgilinin) ayak bastığı toprak, yer.

Olur ḳadri anuñ eflāke hem-ser
Başına ḫāk-i pāyüñ kim ide tāc

9. **ḫāk-i pāyuñ:**--*u, --n*
Gazel 336
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Padişahın, sevgilinin) ayak bastığı toprak, yer.

Ḫāk-i pāyuñ şāhlar başına tāc
Ehl-i küfre vażʿ kılduñ sen ḫarāc

10. **ḫāk-i pāyuñ:**--*u, --n*
Gazel 342
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Padişahın, sevgilinin) ayak bastığı toprak, yer.

Yok yire ḫarc itme cānā ḫāk-i pāyuñ cevherin
Niçe şehler başına āḫir olısardur bu tāc

11. **ḫāk-i pāyuñ:**--*u, --n*
Gazel 342
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Padişahın, sevgilinin) ayak bastığı toprak, yer.

Bu Muḥibbī olalıdan ḫāk-i pāyuñ ḫādimi
Tañ mıdur Keyḫusrev ü Dārā'dan alsa tāc u bāc

12. **ḫāk-i pāyuñ:**--*u, --n*
Gazel 389
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Padişahın, sevgilinin) ayak bastığı toprak, yer.

Gün yüzüñe bakmag ile żaʿf geldi çeşmüme
Ḫāk-i pāyuñ komag ile defʿ oldı ol remed

<u>hāk-i pāyuñdur:</u>

1. **ḫāk-i pāyuñdur:**--*un, --dur*
Gazel 273
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) ayağının toprağı.

Başuma ḫāk-i pāyuñdur saʿādet
Dirīġā kanı başumda o devlet

<u>hāk-i pāyüñe:</u>

1. **ḫāk-i pāyüñe:**--*ü, --n, --e*
Gazel 348
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) ayak bastığı toprak, yer.

Ḫāk-i pāyüñe Muḥibbī diledi süre yüzin
Dūr kılduñ güzelüm itdüñ aña ẓulm-ı ṣarīḥ

<u>hāk-i rāhından:</u>

1. **ḫāk-i rāhından:**-*ı(n), -dan*
Gazel 41
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yolunun tozu.

Küḥl ideyim dīde-i ġam-dīdeme
Ḫāk-i rāhından meded kıl iy ṣabā

<u>hāk-i rāhını:</u>

1. **ḫāk-i rāhını:**-*ı, -(n)ı*
Gazel 70
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yolunun toprağı.

Küḥl idem çeşmüme ḫāk-i rāhını
Luṭf idüp getür ġubārın iy ṣabā

<u>hāk-i rāhuña:</u>

1. **ḫāk-i rāhuña:**--*u, --n, --a*
Gazel 392
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Padişahın) Yolunun toprağı.

Ḫāk-i rāhuña varup cān-ıla kim sürdi yüzin
İki ʿālemde saʿādet buluban eyledi sūd

<u>hāk-i rehüñi:</u>

1. **ḫāk-i rehüñi:**--*ü, --n, --i*
Gazel 330
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) Yolunun toprağı.

Bindüñ çü Burāḳ'a gice oldı saña miʿrāc
Ḫāk-i rehüñi itdi melāyik başına tāc

<u>hakīkat görmedi:</u>

1. **ḥaḳīḳat görmedi:**--*me, --di*
Gazel 227
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sadakat ve doğruluk görmemek.

Göñül virme bu dünyā bī-vefādur
Ki bundan görmedi kimse ḥaḳīḳat

ḥaḳīḳat ol-durur:

1. **ḥaḳīḳat ol-durur:**--*ur*
Gazel 119
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçek-doğru odur ki.

Seg-i Leylī ne yirde itse menzil
Ḥaḳīḳat ol-durur Mecnūn'a me'vā

ḥaḳīḳī āşıḳ ola:

1. **ḥaḳīḳī āşıḳ ola:**--*a*
Gazel 112
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçek,doğru ve sözünden dönmeyen(sevgiliye bağlı) olma durumu.

Her kim ki ḥaḳīḳī āşıḳ ola aña görinür
Nīş-i ġamı nūş bilür derdinde ol devā

hakīkī ʿışḳı:

1. **ḥaḳīḳī ʿışḳı:**--*ı*
Gazel 446
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçek aşk.

Gel ḥaḳīḳī ʿışḳı ögren şemʿ-ile pervāneden
Bülbülüñ ʿışḳı mecāzīdür ü hem çok sözlüdür

hakīkī oldugıyçün:

1. **ḥaḳīḳī oldugıyçün:**--*du, --gı, --çün*
Gazel 267
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Asıl olan, uydurma olmayan, doğru, sahih.

Ḥaḳīḳī oldugıyçün şiʿr-i Saʿdī
Görür her kimse baksa istiḳāmet

hakīm:

1. **ḥakīm:**
Gazel 1
Mısra: **4**
Âlim, bilgin, bilen; tabiatı inceleyen; felsefeci, tabip, doktor. Allah'ın adlarından biri; "eşyayı, işleri ve her şeyin hakikatini olduğu gibi bilen".

Derdmendem derdüme eyle devā
Kim kamu ḫastalara sensin ḥakīm

hakīr:

1. **ḥaḳīr:**
Gazel 468
Mısra: **14**
Ar. Değersiz, aşağı.

Eylegil şiʿr-i Muḥibbī'yi ḳabūl
Gerçi kim bir tuḥfedür illā ḥaḳīr

hakk:

1. **ḥaḳḳına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 261
Mısra: **8**
(Ar.) Bir şeye ilişkin,üzerine.

Koymaz fiġān u nāleñi bir ẕerre gūşına
Ḥaḳdur zamāne ḥaḳḳına ger diseler kerest

2. **ḥaḳḳ'a:**
Gazel 197
Mısra: **6**
1. Doğru, gerçek. 2. Allah, Cenâbıhak, Tanrı, Hudâ.

Maḥşer güninde ümmete idüp şefāati
Ol āṣīlere raḥmet Ḥaḳḳ'a ola sebeb

3. **ḥaḳḳında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 48
Mısra: **6**
Bir şeye ilişkin, üzerine, dair.

Su gibi ṣāf eyle ḳalbüñ yüzüñi sür yirlere
Kimsenüñ ḥaḳḳında sakın eyleme çūn u çerā

4. **ḥaḳḳı:**-*ı*
Gazel 4
Mısra: **9**
Adaletin, hukukun gerektirdiği veya birine ayırdığı şey, hak.

Merve ḥaḳḳı say-ile ger Kābe kūyūñı ṭavāf
Eyleyem cān-ıla dil andan olurdı pür-ṣafā

ḥaḳḳ'a iremezsin:

1. **ḥaḳḳ'a iremezsin:**--*e, --mez, --sin*
Gazel 141
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ın rızasını kazanmak,hakiki kulluk mertebesine ermek.

İtmeyince terk-i dünyā iremezsin Ḥaḳḳ'a sen
Tā ki yanuñda senüñ bir olmaya ḫāk ü ẕeheb

hakkı:

1. **ḥaḳḳı:**--*ı*
Gazel 305
Mısra: **8**
Birine veya bir şeye ait olan hisse, pay.

Āb-ı Ceyḥūn idi eşküm şimdi oldı cūy-ı Nīl
Mıṣr-ı ḥüsnüñ ḥaḳḳı itsün çeşmüm ʿummān-ıla baḫs

hakk-ı birāderdür:

1. **ḥaḳḳ-ı birāderdür:**-*dür*
Gazel 42
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hak dostu.

Didiler yok yirlere ḫarc itme ömrüñ naḳdini
Bilmedüm ḥayf anları ḥaḳḳ-ı birāderdür baña

hakkı kim:

1. **ḥaḳḳı kim:**--*ı*
Gazel 340
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hakkı için.

Egerçi mücrimem ʿafv it günāḥum
Anuñ ḥaḳḳı kim oldur ehl-i miʿrāc

hakkını ehline teslīm itmek:

1. **ḥaḳḳını ehline teslīm itmek:**
Gazel 46
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir işi en iyi şekilde gerçekleştirene vermek.

Ġamzeñi gönder bu cānı ben emānet saklaram
Ḥaḳḳını ehline teslīm itmek āsāndur baña

ḥakkum-durur:

1. **ḥaḳḳum-durur:**--*ur*
Gazel 466
Mısra: **7**
Herkesin meşru olan salahiyeti, iktidarı, bir şey üzerindeki mâlikiyyeti.

Didüm zekāt-ı ḥüsnüñi ʿarż it ḥaḳḳum-durur
Didi daḥı irişmedi sāla zamānı var

ḥāl:

1. **ḥālini:**-*in, -i*
Gazel 223
Mısra: **3**
Ben (Sevgili'nin yüzündeki ben).

Ḫālini dāne sandı vü tutıldı zülfine
Bend-i belāya murġ-ı dilüm oldı pāy-best

2. **ḥāller:**-*ler*
Gazel 28
Mısra: **9**
Ben, siyah nokta.

Ḫāller āşūb u gözler fitne müjgānlar belā
İy Muḥibbī her biri bir dürlü āfetdür saña

3. **ḥāl:**
Gazel 135
Mısra: **8**
Ar. hâl, durum.

Yazayım bir bir kamu eşkümle dil aḥvālini
Rūy-ı zerdüme bakup malūm ola tā ḥāl aña

4. **ḥālümi:**-*üm, -i*
Gazel 96
Mısra: **4**
Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum, davranış, tutum.

Şöyle ḥayrān olmışam ışḳuñla iy Yūsuf-cemāl
Ḥālümi her kim görür-ise olur ḥayrān aña

5. **ḥālümden:**-*üm, -den*
Gazel 23
Mısra: **6**
Durum, vaziyet.

Eyleyen sevdā-yı zülfidür benüm ḥālüm siyāh
İtmedüñ yārı benüm ḥālümden āgāh iy ṣabā

6. **ḥālüm:**-*üm*
Gazel 116
Mısra: **7**
1. Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum. 2. Davranış, tutum, tavır. 3. Geçmiş ile gelecek arasındaki içinde bulunulan, yaşanmakta olan zaman.

Sorma ḥālüm gül yüzüñsüz dōstum
Bülbülüñ gülzārsuz ḥāli n'ola

7. **ḥālüm:**-*üm*
Gazel 23
Mısra: **5**
Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum, vaziyet.

Eyleyen sevdā-yı zülfidür benüm ḥālüm siyāh
İtmedüñ yārı benüm ḥālümden āgāh iy ṣabā

8. **ḥālüm:**-*üm*
Gazel 7
Mısra: **6**
Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum.

Bakamazam gün yüzüñe görmesem de ölürem
Bilmezem ḥālüm n'olur kim āşinā oldum saña

9. **ḥālüm:**-*üm*
Gazel 60
Mısra: **7**
Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum.

Gidüpdür küllī dil benden digergūn gün-be-gün ḥālüm
Niçe taḳrīr idem yā Rab derūn-ı derdidür dilhā

10. **ḥālümi:**-*üm, -i*
Gazel 128
Mısra: **10**
Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum.

İy Muḥibbī gün yüzine şöyle ḥayrān olmışam
Kim göre bu ḥālümi elbette ḥayrāndur baña

11. **ḥālüme:**-*üm, -e*
Gazel 128
Mısra: **7**
Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum.

Deşt-i ġamda ḥālüme raḥm eyledi çarḫ-ı felek
Anuñ-içun rad nālān ebr giryāndur baña

12. **ḥālüñi:**-*ü, -ñ, -i*
Gazel 169
Mısra: **7**
Bedende olan siyah nokta, ben.

Leblerüñ üzre nigārā ḫālüñi gören dimiş
Engübīn üzre eger konsa āceb olmaz ẕübāb

13. **ḥālüm:**-*üm*
Gazel 283
Mısra: **7**
Durum, vaziyet.

Ḫālüm aglarsam katında ḫ̆āba varmaz çeşm-i yār
Miḥnet ü derdüm aña efsāne oldı ʿāḳıbet

14. **ḥālüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 373
Mısra: **9**
Vaziyet, hal, durum.

Yāra diseñ ḥālüñi almaz Muḥibbī ʿaynına
Ḥüsnine maġrūr olan ʿuşşāḳa vire mi vücūd

15. **ḥālidür:**-*i, -dür*
Gazel 199
Mısra: **4**

Ben, vücuttaki siyah noktalar.

Kākülüñ olalı sulṭān-ı Ḥabeş
Mülk-i ḥüsnüñ ḫālidür şāh-ı Arab

16. **ḫālī:**-*i*
Gazel 237
Mısra: **5**
(Sevgilinin) vücudundaki siyah nokta, ben.

Baña ḫālī gendümin ḫaddinde ʿarż eyler raḳīb
Sanasın cennetde virür Ādem'e iblīs ögüt

17. **ḫāline:**-*i, -n, -e*
Gazel 317
Mısra: **6**
Davranış, tutum, tavır.

Görse idi bu benüm sīnemdeki ʿışḳ āteşin
Ḥāline şükr eyleyüp iderdi micmer el-ġıyāṣ

18. **ḫālini:**-*i, -ñi*
Gazel 96
Mısra: **6**
(Âşığın bedeninin) durumu, vaziyeti.

Çünki raḥmuñ yok nigārā bāri gel öldür beni
Bu dil-i bī-çārenüñ ḫālini eyle bir yaña

19. **ḫāl:**
Gazel 295
Mısra: **6**
Başa gelen olaylar, durumlar.

Evc-i felekde seyrān iderken bu murġ-ı dil
Oldı hevā-yı zülfi ile ḫāl yāra pest

20. **ḫāli:**-*i*
Gazel 53
Mısra: **10**
Bir şeyin içinde bulunduğu şartların veya taşıdığı niteliklerin bütünü; durum, vaziyet.

Leylī saçuñ hevāsı ile bu Muḥibbī'nüñ
Gün geldügince derd-ile ḫāli ācīb ola

21. **ḫālüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 248
Mısra: **4**
Ben, vücutta meydana gelen nokta. Edebiyatta genelde yüzde bulunan benler ile bu benlerin renginin siyahlığı ile küçüklüğünden bahsedilir. || Bazen benin dane olduğunu görürüz. Bu durumda gönül bir kuş, saçlar da tuzaktır.Yanak ateş olunca bu dane yanar ve ud olur.

Pervāz iderken evc-i hevā üzre murġ-ı dil
Ḫālüñi gördi dāne sanup zülfe oldı best

22. **ḫāli:**-*i*
Gazel 198
Mısra: **7**
Ar. Durum.

Taḫt-ı āc üstinde ḫāli san Ḥabeş sulṭānıdur
Kaşları tuġrāsını gördüñ hemān ünvānın öp

23. **ḫāli:**-*i*
Gazel 381
Mısra: **2**
(Sevgilinin) beni.

Cismi gül-berg ü boyı serv-i bülend
ʿĀrıżı āteş-durur ḫāli sipend

24. **ḫālī:**-*i*
Gazel 465
Mısra: **3**
(Sevgilinin) vücudundaki siyah nokta iz, ben.

Ḫālī sanmañ ḥüsni zīverden anuñ
ʿAnberīne zülfini zīver tutar

25. **ḫālümi:**-*(ü)m, -i*
Gazel 254
Mısra: **9**
Âşığın hâli, durumu.

Her laḥẓa ki müje ḫālümi ruḫsāruma yazdı
Maḥv itdi anı yuyup bu eşk-i nedāmet

26. **ḫālini:**-*i, -ni*
Gazel 252
Mısra: **9**
(Âşığın) durumu, vaziyeti.

Bu Muḥibbī derd-i dil ḫālini yazmag istedi
Nāmeye sıgmadı barmak kodı agzına devāt

27. **ḫālümi:**-*(ü)m, -i*
Gazel 296
Mısra: **7**
(Âşığın) durumu, vaziyeti.

Derdā vü dirīġā n'olısar ḫālümi bilsem
Ger nāme-i ṭāʿat ne resed rūz-ı ḳıyāmet

28. **ḫālümi:**-*(ü)m, -i*
Gazel 386
Mısra: **3**
(Âşığın) durumu, vaziyeti.

Ḫālümi kime diyem ki yok cihānda togrı yār
Vāḳıf olmadı göñül esrārına hīç bir ʿaḥad

29. **ḫālümi:**-*(ü)m, -i*
Gazel 407
Mısra: **1**
(Âşığın) durumu, vaziyeti.

Ḫālümi kimsene yok ʿarż ide dildāra meded
Āh kim bulımadum derdüme bir çāre meded

30. **ḫālüme:**-*üm, -e*
Gazel 317
Mısra: **8**
Hâl, vaziyet, durum. II Âşığın perişan hâli.

Şol ḳadar āh eyledüm hicrüñ beyābānında kim
Raḥm idüp ḫālüme müslim didi kāfir el-ġıyāṣ

ḫāl añlar:

1. **ḫāl añlar:**--*r*
Gazel 429
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın içinde bulunduğu durum ve vaziyet hakkında bilgi sahibi olma.

Ruḫuñ mirʾātına baksam gözüm merdümleri ʿaksin
Nedür ġavrına irmeyüp görenler anı ḫāl añlar

ḫāl nedür:

1. **ḫāl nedür:**--*dür*
Gazel 303
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne/Neler oldu? Ne yaptın? anlamında merak içeren soru.

Bir gün dimedüñ ḫasta
Muḥibbī'ye nedür ḫāl
Bildüm ki baña ẕerrece yokdur
naẓar iy dōst

hāl ü haṭ u zülfüñ:

1. **ḫāl ü ḫaṭ u zülfüñ:**--*ü, --n*
Gazel 491
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin içinde bulunduğu hal-tavır,ayva tüyleri ve saçları.

Egerçi kim dehānuñla miyānuñ sırrı mücmeldür
Velīkin yazsalar ḫāl ü ḫaṭ u zülfüñ mufaṣṣaldur

hāl ü haṭṭuñı:

1. **ḫāl ü ḫaṭṭuñı:**--*u, --n, --ı*
Gazel 453
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yanağı ve orada bulunan ben kastedilmektedir.

Ṣafḥa-i ḫaddüñde ḫāl ü ḫaṭṭuñı rūşen görüp
Didüm ancak ol kitābuñ noḳṭa vü iʿrābıdur

hāl ü haṭṭuñsuz:

1. **ḫāl ü ḫaṭṭuñsuz:**--*un, --suz*
Gazel 165
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin benleri ve ayva tüyleri.

Ḫāl ü ḫaṭṭuñsuz okur ḥüsnüñ kitābını Muḥib
Müstaid olan kişi irāba itmez irtiḳāb

halās:

1. **ḫalāṣ:**
Gazel 105
Mısra: **9**
Kurtulma, kurtuluş.

Hīç olam mı iy Muḥibbī bend-i zülfinden ḫalāṣ
Niçe yirden bend ü zencīr oldı her bir mū baña

halāṣ eyler:

1. **ḫalāṣ eyler:**--*r*
Gazel 477
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kurtarmak.

İy Muḥibbī kim ḫalāṣ eyler dil-i dīvāneyi
Boynuma zencīr olan ol kākül-i müşgīndür

halāṣ olmaz:

1. **ḫalāṣ olmaz:**--*maz*
Gazel 412
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kurtulmak, sıyrılmak, azat olmak.

Tolaşdı murġ-ı dil zülfi agına
Ḫalāṣ olmaz niçe cehd eylese çend

halāṣ olsun:

1. **ḫalāṣ olsun:**--*sun*
Gazel 381
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kurtulmak.

İy Muḥibbī dil niçe olsun ḫalāṣ
Gözleri ḫançer çeker zülfi kemend

halās-ı fikr-i sāḥil:

1. **ḫalāṣ-ı fikr-i sāḥil:**
Gazel 65
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk denizinden kurtulma fikri.

Yaşuñ girdābına düşdüñ Muḥibbī çāre yok hergiz
Çıkar şimden girü dilden ḫalāṣ-ı fikr-i sāḥil hā

hālāt:

1. **ḫālāt:**
Gazel 279
Mısra: **1**
1)Kalın ve sağlam ip. 2)Gönle gelen manevî hakikatler, sırlar.

Yüzüñde şehā noḳṭa mı didüm didi ḫālāt
İrer mi ser-i zülfüñe elüm didi heyhāt

hāldaş:

1. **ḫāldaş:**
Gazel 21
Mısra: **1**
Aynı halde olan, karşısındakinin halinden anlayan kimse.

Bezm-i ġamda nāle kıl iy nāy ḫāldaş ol baña
Çarḫ elinden iñleyem bir laḥẓa yoldaş ol baña

hāle:

1. **hāledür:**-*dür*
Gazel 298
Mısra: **2**
1) Ay ağılı, ay etrafında bazen peyda olan daire. 2) Sevgilinin yüzündeki tüyler.

Ḫaṭ gelüp itmiş iḫāṭa ḫadd-i cānānı dürüst
Hāledür devr eylemişdür māh-ı tābānı dürüst

ḫāle bakup:

1. **ḫāle bakup:**-*up*
Gazel 43
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Duruma bakmak,üzerinde düşünmek.

Ben senüñ ḥüsn-i cihān-efrūzuña ḫayrān iken
Merd ü zen bu ḫāle bakup oldılar ḫayrān baña

halel virdi:

1. **ḫalel virdi:**--*di*
Gazel 287
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Noksan olmak.

Firḳatüñ virdi ḫalel gerçi bu dil bünyādına
Leşker-i ġam geldi itdi cümle vīrān ʿāḳıbet

halel virmez:

1. **ḫalel virmez:**--*mez*
Gazel 172
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zarar vermemek II bozmamak.

Çün ḫalel virmez senüñ ululuguña nīg ü bed
Gerçi bed-ḥālem umaram olmayam ben bī-naṣīb

hālet:

1. **ḥāletini:**-*in, -i*
Gazel 53
Mısra: **3**
Hal, durum.

Dil derdi ḥāletini çü bir bir didüm saña
Lalüñ bu ḫasta cāna umaram ṭabīb ola

2. **ḥāletler:**-*ler*
Gazel 458
Mısra: **6**
Hal, durum, vaziyet.

Cām-ı ʿışḳı nūş idüp cūş eylesem ʿayb olmasun
Bilmeyen bilsün bu ḥāletler benüm nūşumdadur

hāletdür:

1. **ḥāletdür:**-*dür*
Gazel 27
Mısra: **1**
Hal, durum, vaziyet.

Bilmezem kim bu ne ḥāletdür baña
Ḳāmetüñ her dem ḳıyāmetdür baña

hālet-i zārum:

1. **ḥālet-i zārum:**-+*um*
Gazel 181
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın derdinden ötürü ağlayıp sızlaması ifade edilmiştir.

Rūy-ı zerdümi benüm raḥm itdi dildārum görüp
Añladı derd-i derūnum ḥālet-i zārum görüp

ḥāletler gelür:

1. **ḥāletler gelür:**--*ler, --ür*
Gazel 500
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın türlü haller içine girdiği ifade edilmektedir.

ʿIşḳ elinden sīneme gerçi cerāḥatlar gelür
Līk andan cānuma biñ dürlü ḥāletler gelür

ḫālī:

1. **ḫālī:**
Gazel 454
Mısra: **3**
Arınmış, uzak kalmış.

Ġam-ı hicrüñ beni her laḥẓa ḫālī
Komaz zīrā ki eski hem-demidür

ḫālī āfitāb degül:

1. **ḫālī āfitāb degül:**--*i, --gül*
Gazel 200
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parlak veya aydınlık olmamak(sevgili bağlamında).

Furṣatı elden düşürme bir muṣāḥib yār-ıla
Geşt-i gülşen kıl degül ḫālī felekden āfitāb

ḥāl-i ʿālem:

1. **ḥāl-i ʿālem:**
Gazel 499
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyanın hali.

Kimine virür murādın kimin eyler nā-murād
Kimse bilmez ḥāl-i ʿālem iḫtimāl üstindedür

ḥāl-i ʿanber-ālūd:

1. **ḥāl-i ʿanber-ālūd:**
Gazel 383
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin misk kokulu beni.

Lebi üstinde ḫāl-i ʿanber-ālūd
Görinür āteşīn laʿl üzre san dūd

hāl-i anber-bārın:

1. **ḫāl-i anber-bārın:**--*ın*
Gazel 148
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Amber kokulu ben.

Gül yüzinden keşf idüp şol ṭurra-i ṭarrārın öp
Ḫasta cāna çün şifādur ḫāl-i anber-bārın öp

hāl-i çarḫ:

1. **ḫāl-i çarḫ:**
Gazel 359
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feleğin aynı durumda olan, durumları birbirine benzeyen hali. II. Dönmek, değişmek bağlamında.

Eyledi ben bī-dili günden güne pā-māl-i çarḫ
Böyledür olmaz ʿaceb çünki ezelden ḫāl-i çarḫ

hāl-i dilüm:

1. **ḫāl-i dilüm:**--*üm*
Gazel 152
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönülün hali, vaziyeti.

Vardum nigāra ḫāl-i dilüm arż idem diyü
Bir ẕerre deñlü bakmadı hīç vire mi cevāb

hāl-i ezel:

1. **ḫāl-i ezel:**
Gazel 264
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ezelden beri içinde bulunulan durum,vaziyet.

Fikr it Muḥibbī ḫāl-i ezel ḫilḳatüñ neden
Kalur ḫaṭāda olıcagaz kişi ḫōd-perest

hālī felekden:

1. **ḫālī felekden:**--*den*
Gazel 213

Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Dünyanın,gökyüzünün içinde bulunduğu durum,vaziyet kastedilmiştir.

Furṣatı elden düşürme bir muṣāḥib yār ile
Geşt-i gülşen kıl degül ḫālī felekden inḳılāb

ḫāli ḥarāb:

1. **ḫāli ḫarāb:**
Gazel 190
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok kötü duruma düşmek, perişan olmak.

Āteş-i ġamda uçan altun megesdür iy göñül
Olısardur dōstlar āḫir cihān ḫāli ḫarāb

ḫāl-i hindūñı:

1. **ḫāl-i hindūñı:**--*nı*
Gazel 94
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin Satürn(Zuhal) gezegenine benzeyen beni kastedilmiştir.

Görelden ḫāl-i Hindūñı dolaşdum leylī zülfüñe
Bugün ṣahrā-yı miḥnetde benem Mecnuñ gibi rüsvā

ḫāli n'ola:

1. **ḫāli n'ola:**
Gazel 116
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Aşığın) sevgiliden uzak hâli ne olur,durumu nasıl olacak.

Sorma ḫālüm gül yüzüñsüz dōstum
Bülbülüñ gülzārsuz ḫāli n'ola

ḫālī olmaz:

1. **ḫālī olmaz:**--*ī , --maz-maz*
Gazel 163
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eksik olmak, ...sız olmak.

Āṣıḳ oldum gözlerümden ḫālī olmaz hergiz āb
Ḫˇāb görmez gözlerüm bu vech-ile ḫālüm ḫarāb

2. **ḫālī olmaz:**--*i, --maz*
Gazel 399
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eksik olmak, ...sız olmak.

Üns dutdı cānum-ıla ḫālī olmaz bir nefes
Dilberüm ʿālemde varum hem nigārumdur nemed

3. **ḫālī olmaz:**--*maz*
Gazel 454
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eksik olmak, boş olmak.

Ḫaṭā ise seni sevmek ḥabībüm
Ḫaṭādan ḫālī olmaz ādemīdür

ḫāl-i perīşānum:

1. **ḫāl-i perīşānum:**--*um*
Gazel 155
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Aşığın) Dağınık ve karmaşık vaziyeti. || Aşığın kederli hali.

Rehgüẕārında beni yār-ı perīşānum görüp
Bir naẓar raḥm eyledi ḫāl-i perīşānum görüp

ḫāl-i ruḫuñ şevḳıne:

1. **ḫāl-i ruḫuñ şevḳıne:**--*un, --i, --n, --e*
Gazel 261
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yanağındaki benlerin aşkıyla aşığın tutuştuğu kastedilmistir.

Pervāz ider murġ-ı dilüm her yaña uçar
Ḫāl-i ruḫuñ şevḳıne zülfüñ kılur nişest

ḫāl-i siyāh:

1. **ḫāl-i siyāh:**
Gazel 360
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yüzündeki siyah nokta.

Gülşen-i ḥüsnini gördüm seyr ider ḫāl-i siyāh
Hīç revā mı vire bir Hindūya her dem rāh ruḫ

ḫālıḳ:

1. **ḫālıḳ:**
Gazel 194
Mısra: **1**
Halk eden, yaratan, yaratıcı (Allah).

Hep güzeller necm Ḫālıḳ seni kılmış māhitāb
Gül cemālüñ arż kıl zülfüñi eyleme niḳāb

2. **ḫāliḳ'a:**-*a*
Gazel 207
Mısra: **11**
Her şeyi yaratan Allah.

Her nefes kim alasın ḥamdüñi artur Ḫāliḳ'a
Ekl ü şürb ise ġaraż anı da işler bil devāb

hālık-ı perverdigār:

1. **ḫālıḳ-ı perverdigār:**
Gazel 101
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Bütün yarattıklarını besleyen, rızk veren Allah. 2)Allah'ın yaratma sanatı.

Eyledi dünyāyı ẕemm ol Ḫālıḳ-ı perverdigār
Didi her kim āḫiret isterse bakmaz ol yaña

hālin:

1. **ḫālin:**--*i, --n*
Gazel 282
Mısra: **14**
1)Sevgilinin yanağındaki ben tanesi. 2)İçinde bulunulan durum,vaziyet.

Bir nefes yokdur Muḥibbī zār u ġamgīn olmaya
Eyledi ḫālin mükedder kākül-i müşgīn-i dōst

hālin bilür:

1. **ḫālin bilür:**--*i, --n, --ür*
Gazel 321
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Halinden anlamak, halini bilmek.

Kulları ḫālin bilür dād eylemez
Ẓulmı bī-ḥad ḫan elinden el-ġıyāṣ

ḫālin gördi:

1. **ḫālin gördi:**--*i, --n, --di*
Gazel 381
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yüzündeki benin aşık tarafından görülmesi kastedilmektedir.

Gördi ḫālin dil tolaşdı zülfine
Dāne ile ek s er olur murġ bend

ḫālin gözetdi:

1. **ḫālin gözetdi:**--*i, --n, --et, --di*
Gazel 469
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgilinin yanağını gözetlediğini,ona baktığını ifade etmektedir.

Ḫālin gözetdi zülfine bend oldı bu göñül
Kanda olursa murġ hemān dāne seyr ider

ḫālini:

1. **ḫālini:**--*i, --n, --i*
Gazel 432
Mısra: **8**
(Beyitte) sevgilinin içinde bulunduğu durum,vaziyet ve vücüdundaki siyah nokta kastedilmektedir.

Bu gedāya n'ola keşf itseñ şehā esrāruñı
Gāh olur kim bendeye ḫālini sulṭān ʿarż ider

ḫālini alsam:

1. **ḫālini alsam:**--*i, --n, --i, --sa, --m-sa, -m*
Gazel 416
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin siyah beninin mürakkep olarak düşünüldüğü kastedilmektedir.

Derd-i dil ḫālini alsam ele yazmak kāġıẕ
Kanlu yaşumdan o dem surḫa döner ak kāġıẕ

ḫālini dāne:

1. **ḫālini dāne:**--*i, --n, --i*
Gazel 370
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saçlarını tuzak, benini (tuzak için) yem yapmak.

Sünbül saçını dām kılup ḫālini dāne
Dil murġını bu vech-ile ṣayd itdi o ṣayyād

ḫālini didüm:

1. **ḫālini didüm:**-*dü, -m*
Gazel 87
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın hal,durum ve vaziyeti hakkında bilgi vermek.

Derd-i dilüm ḫālini bir bir didüm saña
Ben ḫastaya lalüñ umaram ṭabīb ola

ḫālini gösterse:

1. **ḫālini gösterse:**--*i, --n, --i, --se*
Gazel 473
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)İçinde bulunulan durum,vaziyet. 2)Sevgilinin yanağı.

Ḫālini gösterse tañ mı bu Muḥibbī'ye raḳīb
Ādem'e gendüm temennāsını şeyṭān ögredür

ḫālini koyup:

1. **ḫālini koyup:**--*i, --n, --i, --up*
Gazel 231
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa tuzak olarak benlerini göstermesi kastedilmektedir.

Ḫālini koyup zülfi dūzāġını ʿarz ider
Başdan çıkardı murġ-ı dili dāne ʿāḳıbet

ḫālini top eylemiş:

1. **ḫālini top eylemiş:**--*miş*
Gazel 110
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yüzündeki benlerin aşık tarafından karabiber tanesine benzetilmesi vurgulanmıştır. Yani karabiberlerin top top olması ile sevgilinin küçük siyah benleri birbiriyle ilişkilendirilmiştir.

Ḫālini top eylemiş meydān-ı ḥüsn içre nigār
Zülfini almış ele tā kim ura çevgān aña

ḫāliş olan:

1. **ḫāliş olan:**--*a, --n*
Gazel 456
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğru ve samimi olmak.

Ġıll ü ġışdan yüri pāk eyle Muḥibbī ḳalbüñi
Zer gibi ḫāliş olan kendüzini pāke çıkar

halḳ:

1. **ḫalḳdan:**-*dan*
Gazel 170
Mısra: **6**
İnsanlar, ahali || Herkes.

Ḫıżr içelden leblerüñ koyup varup ḫayvān suyın
Anuñ-ıçundur görinmez ḫalḳdan eyler ḥicāb

2. **ḫalḳdan:**-*dan*
Gazel 125
Mısra: **6**
Ahali, insanlar.

Gözlerüñe beñzedüp gözlerini āhūlaruñ
Anuñ-ıçun taga tuşup ḫalḳdan oldum cüdā

3. **ḫalḳı:**-*ı*
Gazel 4
Mısra: **7**

Ahali || İnsanlar; mahlûkât.

Gerçi dünyā ḫalḳı māyil dürlü dürlü nimete
Baña gelmez ḫūn-ı dilden özgeye hīç iştihā

4. **ḫalḳı:**-*ı*
Gazel 469
Mısra: **2**
Ahali, halk, insanlık, âlem.

Ol türk-i şūḫ gör niçe mestāne seyr ider
Ḫalḳı esīr kılmaga şāhāne seyr ider

5. **ḫalḳ:**
Gazel 406
Mısra: **7**
Ahali ll İnsanlar.

Benüm ḥālümi tañ mı bilmese ḫalḳ
Ne bilsün derdümi kim ola bī-derd

6. **ḫalḳa:**-*a*
Gazel 228
Mısra: **1**
Ahali / insanlar.

ʿIşḳuñla beni ko olayım ḫalḳa melāmet
ʿĀlemde hemān tek yüri sen sag u selāmet

halḳ itdi:

1. **ḫalḳ itdi:**-*di*
Gazel 288
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaratmak.

Deyr ara bir muġbeçe gördüm ki anuñ mi s̲ li yok
Anı bir yüzden daḫı ḫalḳ itdi ḫayy-ı Lā-yemūt

halḳa ḫalḳa kākülüñ:

1. **ḫalḳa ḫalḳa kākülüñ:**-*ü, -n*
Gazel 63
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) kıvrım kıvrım olan saçları.

Ḫalḳa ḫalḳa āşıḳa dām-ı belādur kākülüñ
Yoḫsa ḥüsnüñ gencini bekler olupdur ejdehā

halka-i fitrāke:

1. **ḫalḳa-i fitrāke:**--*e*
Gazel 456
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın başının asılması için sevgilinin saçının bele takılan ve avlanan hayvanların asılması için kullanılan terki kastedilmiştir.

Esb-i nāz-ıla gelüp ü yār beni öldüre ger
Baña devlet bu serüm ḫalḳa-i fitrāke çıkar

ḫalḳ-ı ālem:

1. **ḫalḳ-ı ālem:**
Gazel 15
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya halkı, herkes.

Niçe yirden boynuma zencīr-i zülfi var-iken
Ḫalḳ-ı ālem bilmeden āzāddur dirler baña

2. **ḫalḳ-ı ālem:**
Gazel 84
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya halkı, herkes.

Gül açılsa ḫalḳ-ı ālem gül gibi ḫandān olur
Sensüzin gülzār-ı ālem cümle zindāndur baña

3. **ḫalḳ-ı ālem:**
Gazel 113
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya halkı, herkes.

Ḫaḳ Taālā'nuñ resūli hem şefāat kānıdur
Ḫalḳ-ı ālem rūz-ı maḥşerde kamu muḥtāc aña

4. **ḫalḳ-ı ālem:**
Gazel 133
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya halkı, herkes.

Sen gül içün ḫalḳ-ı ālem cümle düşmendür baña
Ẕerre gelmez aynuma ger yār olasın sen baña

halḳ-ı ʿālem:

1. **ḫalḳ-ı ʿālem:**
Gazel 419
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya halkı, herkes.

Ḫalḳ-ı ʿālem dir bulınmaz şehd ü şekkerden leẕīẕ
Sorsalar yok dir idüm ben laʿl-i dilberden leẕīẕ

halḳ-ı cihān:

1. **ḫalḳ-ı cihān:**
Gazel 121
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes, cümlesi.

Ḫānesinden gün gibi togup ide arż-ı cemāl
Ben degülem yaluñuz ḫalḳ-ı cihān ḫayrān aña

2. **ḫalḳ-ı cihān:**
Gazel 250
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün insanlar ve canlılar, herkes.

Ne ġam ḫalḳ-ı cihān düşmen olursa
Eger senden ola ẕerre ḥimāyet

3. **ḫalḳ-ı cihān:**
Gazel 334
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün insanlar ve canlılar, herkes.

Bir ribāṭ-ı köhne dünyā kārbān ḫalḳ-ı cihān
Kim bugün aña konarsa dirler aña arta güç

4. **ḫalḳ-ı cihān:**
Gazel 416
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün insanlar ve canlılar, herkes.

Sıgmaya ḳıṣṣa-i ʿışḳ kātib ola ḫalḳ-ı cihān
Baḥr eger cümle mürekkeb ola yaprak kāġıẕ

halk-ı zamāne:

1. **ḫalḳ-ı zamāne:**
Gazel 445
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zamane, çağın insanları.

Görmez Muḥibbī devr-i zamān içre togrı yār
Ḫalḳ-ı zamāne kendüyi gerçi emīn tutar

hall idüp:

1. **ḥall idüp:**--*üp*
Gazel 198
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çözüm yolu bulup sonuca bağlamak, çözmek, halletmek.

Göz karasın ḥall idüp yazdum nigāra nāmesin
Okudukça būse cerr eyle leb-i ḫandānın öp

hālüm:

1. **ḥālüm:**-*üm*
Gazel 83
Mısra: **1**
Aşığın içinde bulunduğu hal,durum,vaziyet.

Katı düşvār oldı ḥālüm n'eylesün tedbīr aña
Hey ne sengīn dil olur āh eylemez tesīr aña

hālüm ḫarāb:

1. **ḥālüm ḫarāb:**--*üm*
Gazel 163
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kötü durumda bulunmak, perişan olmak.

Āşıḳ oldum gözlerümden ḫālī olmaz hergiz āb
Ḫ ̌āb görmez gözlerüm bu vech-ile ḥālüm ḫarāb

2. **ḥālüm ḫarāb:**--*üm*
Gazel 194
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hâli harap olmak, bitkin, perişan olmak, kötü duruma düşmek.

Sīne sūzān dīde giryān olalıdan ışḳ-ıla
Kim sorarsa ḥālümi ḥālüm direm ġāyet ḫarāb

ḫālüm ḫarāb oldı:

1. **ḫālüm ḫarāb oldı:**--*üm, --dı*
Gazel 160
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hâli harap olmak: bitkin, perişan olmak, kötü duruma düşmek.

Nigārā tāb-ı ḥüsnüñden yanup ḫālüm ḫarāb oldı
İderem bīd-veş lerze sanasın kim tutupdur teb

ḫālüm iriş:

1. **ḫālüm iriş:**--*ü, --m*
Gazel 378
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık gönül doktorunun-sevgilinin-haline çare bulmasını istemektedir.

İy ṭabīb-i dil iriş ḥālüm mükedder olmadan
Bu Muḥibbī'nüñ gel it derdine dermānum meded

ḫālüm n'ola:

1. **ḫālüm n'ola:**
Gazel 126
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın içinde bulunduğu bu sıkıntılı hal kastedilmiştir.

Dilde āteş gözde nem başumda zülfinden hevā
N'ola ḥālüm bilmezem ışḳ-ıla oldum mübtelā

ḫālüm n'olısar bilmezem:

1. **ḫālüm n'olısar bilmezem:**-*em*
Gazel 61
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın ne türlü bir durum ve görünüşte olduğunu bilmemesi kastedilir.

N'olısar bilmezem ḫālüm perīşān oluram her dem
Elinden şānesin komaz tarar ol zülf-i sünbül hā

hālüm sora:

1. **ḥālüm sora:**--*üm, --a*
Gazel 164
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Halini, durumunu sormak.

Başda sevdā dilde ġavġā gözde āb
Kim sora ḥālüm direm ġāyet ḫarāb

hālümi sorarsa:

1. **ḥālümi sorarsa:**--*üm, --i, --a, --r, --sa*
Gazel 194
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın durumundan haberdar olmak,durumunu merak etmek kastedilmiştir.

Sīne sūzān dīde giryān olalıdan ışḳ-ıla
Kim sorarsa ḥālümi ḥālüm direm ġāyet ḫarāb

hālümi sormaz:

1. **ḥālümi sormaz:**--*ü, --m, --i, --maz*
Gazel 314
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kimseye □nasılsınız, ne durumdasınız□ anlamında nezaket sorusu yöneltmek.

Düşmişem hicrān şebine kimse sormaz ḥālümi
Ṣubḥ sordum bilmedi çün eyledüm şām-ıla baḥs

hālümi sorsañ:

1. **ḥālümi sorsañ:**--*ü, --mi, --san*
Gazel 149
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın içinde bulunduğu durum ve vaziyet.

Ġam-ı hicrüñde eger ḥālümi sorsañ her şeb
Ditrerem ışḳuñ-ıla sanki tutupdur beni teb

hālüñ görüp:

1. **ḫālüñ görüp:**--*ü, --n, --üp*
Gazel 367
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşık tarafından sevgilinin siyah beninin görülmesi kastedilmiştir.

Dil esīr-i zülfdür ḫālüñ görüp
Murġ görse dāne olur pāy-bend

hālüñ hayāli:

1. **ḫālüñ ḫayāli:**-*i*
Gazel 86
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin (karabibere benzeyen)beninin hayali ile anlamında kullanılmıştır.

Ḫālüñ ḫayāli komadı uyḫu gözümde āh
Uyḫu yüzini kim göre anda zübāb ola

hālüñ sipend:

1. **ḫālüñ sipend:**--*ü, --n*
Gazel 367
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yanağındaki ben (güzel koku çıkarması yönüyle).

İy yüzi gül ḳāmeti serv-i bülend
ʿĀrıżuñ āteş aña ḫālüñ sipend

hālüñi añdukça:

1. **ḫālüñi añdukça:**-*duk, -ça*
Gazel 51
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yüzündeki benleri düşünmek,söylemek.

Ḫālüñi añdukça cānā dil ḥarāret baglasa
Tañ mı her bir dānesi çün dār-ı fülfüldür baña

hālüñi fikr eyledügüm demde:

1. **ḫālüñi fikr eyledügüm demde:**-*+ü, -+ni, --dü, --güm, --de*
Gazel 151
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık tarafından sevgilinin ne halde olduğunun düşünüldüğü zamanlar kastedilmiştir.

Ḫālüñi fikr eyledügüm demde gelmez çeşme ḫāb
Ḫāb yüzin kimse göremez olıcak cāy-ı zübāb

hālüñi söyleme:

1. **ḫālüñi söyleme:**-*+ü, -+ni, --me*
Gazel 178
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın rakiplerine durumu hakkında bilgi vermemesi.

Her denīye söyleme ḥālüñi āgāh olmasun
Her ne eylerse Muḥibbī itsün ol ālī-cenāb

ḫalvā:

1. **ḫalvā:**
Gazel 68
Mısra: **4**
Helva;şeker, yağ, un veya irmikle yapılan tatlıdır. Dudak bağlamında "yumuşak tatlı" olarak düşünülmüştür.

Lebüñ gelse ḫayāli āh ider dil
Muḳarrer olımaz bī-dūd ḥalvā

2. **ḫalvā:**
Gazel 50
Mısra: **4**
Helva II Un veya nişasta, şeker ve yağdan yapılan tatlı.

Lebüñ gelse ḫayāle āh ider dil
Anuñçun bişmedi bī-dūd ḥalvā

halvet:

1. **ḫalvetde:**-*de*
Gazel 384
Mısra: **8**
Gözlerden uzak olacak şekilde bir yerde birileriyle baş başa kalma.

Sāḳī şarāb-ı ṣāfı getür cānı tāze kıl
Ḫalvetde kor ḫūbb-ıla zāhid ola ḳadīḍ

halvet-nişīn:

1. **ḫalvet-nişīn:**
Gazel 218
Mısra: **5**
Münzevi, yalnızlığa çekilmiş âbid, kul.

Gerçi zāhid künc-i mescidde olur ḫalvet-nişīn
Bu riyā ile velī olmaz müselmānı dürüst

ham:

1. **ḫamdur:**-*dur*
Gazel 170
Mısra: **1**
Kıvrımlı, büklümlü.

Ārıżuñ üzre didüm ḫamdur bu zülf-i müşg-i nāb
Didi āteş üzre düşse mūda olur pīç ü tāb

2. **ḫamdur:**-*dur*
Gazel 482
Mısra: **1**
Olgunlaşmamış, tecrübesiz.

Görelden ṭāḳ-ı ebrūñı nigārā ṭāḳatum ḫamdur
İdelden laʿlüñüñ ẕikrin gözümüñ yaşları demdür

ham düş:

1. **ḫam:**
Gazel 76
Mısra: **10**
(Kaş, saç vb. için) Kıvrım, büklüm.

Giriftār olsa dil murġı aceb mi bāġ-ı ḥüsninde
İdüpdür dām-ı zülfinden anuñ var niçe ḫam peydā

ḫamāyil:

1. **ḫamāyil:**
Gazel 82
Mısra: **4**
Dua yazılı bir kağıdın üçgen biçiminde katlanarak bir muhafazaya konmuş şekline muska denmektedir. Hamail ise muskanın boyna asılan şeklidir.

Heykel-i zer ārzū idüp heves kılmaz göñül
Ger ola sīmīn ḫamāyil bir gün ol sāid baña

ḫamd eyleyüp:

1. **ḥamd eyleyüp:**--*y, --üp*
Gazel 440
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şükür etmek.

Didiler terk eyledi kūyını dildāruñ raḳīb
İşidüp ḥamd eyleyüp didüm ki fī'-nāri's-saḳar

hamdülillāh:

1. **ḥamdülillāh:**
Gazel 1
Mısra: **5**
"Allah'a hamdolsun, elhamdülillah" anlamlarında bir şükür sözü.

Ḥamdülillāh kim Muḥammed ümmeti
Eyledüñ bu bendeleri yā Kerīm

hamdü-lillāh:

1. **ḥamdü-lillāh:**
Gazel 27
Mısra: **8**
Allah'a şükür, Allah'a hamd olsun.

Ḥışm-ıla çeşmüñ dökerse kanumı
Ḥamdü-lillāh kim ināyetdür baña

2. **ḥamdü-lillāh:**
Gazel 42
Mısra: **1**
Allah'a şükür, Allah'a hamd olsun.

Ḥamdü-lillāh devlet-i ışḳuñ müyesserdür baña
Elde tutdugum lebüñ yādına sāġardur baña

3. **ḥamdü-lillāh:**
Gazel 324
Mısra: **2**
"Allah'a hamdolsun, elhamdülillah" anlamlarında bir şükür sözü.

Bu ṭılısmāt-ı cihān içinde çekdüm niçe renc
Ḥāṣıl itdüm ḥamdü-lillāh ʿışḳ gibi bir ulu renc

4. **ḥamdü-lillāh:**
Gazel 337
Mısra: **2**
"Allah'a hamdolsun, elhamdülillah" anlamlarında bir şükür sözü.

Vaṣla irdüm çekmiş iken niçe yıllar dürlü renc
Ḥamdü-lillāh rāyegān girdi elüme gizlü genc

ḥamdülillāh kim:

1. **ḥamdülillāh kim:**
Gazel 442
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'a şükürler olsun ki.

Ḥamdülillāh kim lebüñ tiryāki ẓāhir olalı
Ġam degüldür mār-ı zülfüñden eger semler gelür

2. **ḥamdülillāh kim:**
Gazel 443
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'a şükürler olsun ki.

Dest-i ʿışḳuñla egerçi kim bu sīnem çākdür
Ġıll ü ġışdan ḥamdülillāh kim bu gönlüm pākdür

ḥamdü-lillāh kim:

1. **ḥamdü-lillāh kim:**
Gazel 192
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'a şükürler olsun ki.

İster-idüm zülf ü ruḫ ben rūz u şeb
Ḥamdü-lillāh kim irişdüm ben ṭaleb

ḥamdüñi artur:

1. **ḥamdüñi artur:**--*ü, --ni, --ur*
Gazel 207
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cenab-ı Hakk'a karşı kulların memnuniyet ve sevinçlerini ve O'na hamd ve şükür ile medihlerini bildirmeleri, senâ etmeleri kastedilmiştir.

Her nefes kim alasın ḥamdüñi artur Ḫāliḳ'a
Ekl ü şürb ise ġaraż anı da işler bil devāb

hāmūn:

1. **hāmūn'a:**
Gazel 463
Mısra: **14**
Hz. Nuh'un oğlu.

İki çeşmüm iki cārī bıñardur Ġamām üzre yaşı Hāmūn'a beñze

2. **hāmūn:**
Gazel 486
Mısra: **8**
Geniş ova, çöl.

Ger ṣadā itseñ gelür kūhsārdan āvāzeler
Kūh-ken çekdügi bārı sanmañuz Hāmūn çeker

hāmūş oldı:

1. **ḫāmūş oldı:**-*dı*
Gazel 52
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Susmak, sessiz kalmak.

Oldı ḫāmūş göreliden ġonca leblerüñ
Gelmez kelāma bir kişinüñ göñli dar ola

hān:

1. **ḫāndur:**-*dur*
Gazel 239
Mısra: **1**
Padişah, hükümdar.

Ḫayālüñ göñlüm içre ḫāndur iy dōst
Firāḳuñla bu bagrum kandur iy dōst

han elinden:

1. **ḫan elinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 321
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Padişah,han(sevgili)elinden.

Kulları ḫālin bilür dād eylemez Ẓulmı bī-ḥad ḫan elinden el-ġıyāṯ

hançer:

1. **ḫançerinde:**-*in, -de*
Gazel 159
Mısra: **6**
Hançer. II (Sevgilinin) Kirpikleri.

Dün beni öldürdügine döndi inkār eyledi
Ḫançerinde buña ne şāhid gerek kanum görüp

2. **ḫançer:**
Gazel 423
Mısra: **2**
Hançer, kılıç II sevgilinin keskin bakışı, kirpiği, kaşı.

Ḥüsn-ile ol nāz-perverdüm gül-i aḫmer geçer
Kanumı dökmege lïkin ġamzesi ḫançer geçer

3. **ḫançeri:**-*i*
Gazel 477
Mısra: **6**
Hançer, kılıç II sevgilinin keskin bakışı, kirpiği, kaşı.

Mest-i çeşmi her kaçan görse diler kanum içe
Ḫançeri gitmez elinden dāyim işi kīndür

4. **ḫançer:**
Gazel 180
Mısra: **7**
Hançer, iki yanı keskin bıçak. ll Sevgilinin kaşı, kirpiği ya da bakışı.

Aceb bu ġamze midür yāḫu ḫançer
Aceb bu zülf midür yāḫu ḳullāb

hançer çeker:

1. **ḫançer çeker:**-*-e, --r*
Gazel 381
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hançer çekmek. || Sevgilinin bakışları veya kirpiğini yönlendirmesi. II saldırmak.

İy Muḥibbī dil niçe olsun ḫalāṣ
Gözleri ḫançer çeker zülfi kemend

hançer çekerse:

1. **ḫançer çekerse:**-*-e, --r, --se*
Gazel 264
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa ucu sivri bıçak göstermesi yani onu öldürmesi kastedilmektedir.

Ḫançer çekerse ḳatlüme ḫūnī gözi ne tañ
Şūr-ıla şerre ḳāyil olur olsa kişi mest

hançer tutar:

1. **ḫançer tutar:**-*-a, --r*
Gazel 465
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın canını almak için kullanılan kesici aletin sevgilinin elinde olduğu kastedilmektedir.

Çeşmi yine bu Muḥibbī ḳaṣdına
Elde ḫūnın dökmege ḫançer tutar

hançer urasın:

1. **ḫançer urasın:**-*-a, --sın--ı, --n, --a, --a, --sın*
Gazel 317
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söz veya hareketiyle karşısındakine çok acı vermek.

Seng-i miḫnet yagdururp her dem Muḥibbī başına
Niçeye dek urasın bagrına ḫançer el-ġıyāṣ

hand:

1. **ḫand:**
Gazel 381
Mısra: **8**
Gülme, gülüş.

Bilmedüñ ġonca dehānı sırrını
Açma āgāz eyleme yok yire ḫand

handān:

1. **ḫandānı:**-*ı*
Gazel 78
Mısra: **4**
Gülen, gülücü, şen, açık, mesrur.

Çün ezel ḳassāmı ḳısmet eylemiş iy güliẕār
Baña bülbül nālesin gül gibi ḫandānı saña

2. **ḫandān:**
Gazel 6
Mısra: **6**
Güleç.

Bāġ-ı ışkında belā-keş bülbülidür bu göñül
Sīnesinde tāze dāġıdur gül-i ḫandān aña

handān ola:

1. **ḫandān ola:**-*-a*
Gazel 138
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül açılmak, ferahlık duymak, neşeli ve mutlu olmak.

Ebr-i āhumdan gözüm yaşı kaçan bārān ola
Açılup gülşende dilber gül gibi ḫandān ola

hande ide:

1. **ḫande ide:**-*-e*
Gazel 236
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gülmek // mutlu olmak.

Şevḳ-ile bülbül-i dil ider göz yaşın revān
Gül gibi ḫande ide kaçan būstān-ı dōst

hande itse:

1. **ḫande itse:**-*-se*
Gazel 245
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gülümsemek,tebessüm etmek.

Açılsa gül gibi yār itse ḫande
Benüm yaşum n'ola bārāndur iy dōst

hande kılsun:

1. **ḫande kılsun:**-*-sun*
Gazel 310
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gülüş,gülücük saçmak.

Ḫande kılsun gül gibi gülşende ḫaddüñ gülleri

Āhum ile eyleyem yaşumı bārān el-ġıyāṣ

hāne:

1. **ḫānemüz:**-*müz*
   Gazel 219
   Mısra: **5**
   Ev II gönül evi.

Ḫānemüz ġamla müşerrefdür gelür derd ü belā
Luṭf u ḳahrı bir-durur biz olmışuz derbān-ı dōst

2. **ḫānesinden:**-*si, -n, -den*
   Gazel 121
   Mısra: **7**
   Ev, mesken, yurt.

Ḫānesinden gün gibi togup ide arż-ı cemāl
Ben degülem yaluñuz ḫalḳ-ı cihān ḥayrān aña

3. **ḫānesinden:**-*si, -n, -den*
   Gazel 413
   Mısra: **9**
   Ev II Sevgilinin evi.

Ḫānesinden yār eger togsa Muḥibbī gün gibi
Kalmaya çāk olmaduk hīç bir girībānlar meded

4. **ḫānesinden:**-*si, -n, -den*
   Gazel 452
   Mısra: **1**
   Ev II Sevgilinin evi.

Ḫānesinden her kaçan serv-i ḫırāmānum çıkar
Gözlerüm yaşı revān olup bile cānum çıkar

5. **ḫānesinden:**-*si, -n, -den*
   Gazel 488
   Mısra: **3**
   Ev II Sevgilinin evi.

Ḫānesinden çün ṭulūʿ eyleye ol bedr-i münīr
Gönlümi alan benüm didüm çehār-deh sāledür

hāne-i çeşm toludur:

1. **ḫāne-i çeşm toludur:**-*dur*
   Gazel 50
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Beyitte aşığın göz ve gönül evinin(maddi ve manevi taraf) sevgili ile dolu olması.

Ḫayālüñle toludur ḫāne-i çeşm
Ko gelsün eyledüm gönlümde ṣad cā

hāne-i dil:

1. **ḫāne-i dil:**
   Gazel 462
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gönül evi.

Şöyle toldı ḫāne-i dil bu ciger ḫūnı ile
Kalmadı bir yir daḫı bu dīdeden bīrūn akar

2. **ḫāne-i dil:**
   Gazel 36
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gönül evi.

Ḫāne-i dil taḫtgāh iken saña iy tünd-ḫū
Yagdurursın her nefes seng-i cefādan taş aña

hāne-i dilde:

1. **ḫāne-i dilde:**--*de*
   Gazel 201
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gönül evi. II Aşığın gönlü.

Ḫāne-i dilde gelüñ iyş idelüm
Dil kebāb oldı vü göz yaşı şarāb

hāne-i seyl eyledi:

1. **ḫāne-i seyl eyledi:**-*di*
   Gazel 44
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Aşığın gönül evinin gözyaşı içinde kalması,çok üzülmek.

Eşk itdi ḫarābe bu gönül şehrini ḥayfā
Bu ḫāne-i seyl eyledi gūyā yine ifnā

2. **ḫāne-i seyl eyledi:**-*di*
   Gazel 44
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Aşığın gönül evinin gözyaşı içinde kalması,çok üzülmek.

Derdā ki göñül şehrini eşk virdi ḫarāba
Gūyā ki bir ḫāne-i seyl eyledi ifnā

hāne-i vīrān:

1. **ḫāne-i vīrān:**
   Gazel 399
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Yıkık dökük ev II. Harap gönül.

İy felek berḳ-ile pür kılsañ cihānı ġam degül
Ḫāne-i vīrān içinde germ nārumdur nemed

hān-ı belā:

1. **ḫān-ı belā:**
   Gazel 67
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Beyitte) eziyet ve sıkıntı çekilen kervansaray,aşıkların konakladığı otel anlamında.

Döşedi bu dil yine ḫān-ı belā
Çagurup ışḳ ehline itdi ṣalā

han-ıla:

1. **ḫan-ıla:**--*la*
   Gazel 316
   Mısra: **1**
   Hükümdar,padişah(sevgili)
.

Ḥaddi mi var mihr ü māhuñ ide sen ḫan-ıla baḫs
Ẕerre niçe eylesün ḫurşīd-i raḫşān-ıla baḫs

hâr:

1. **ḫār-ıla:**--*ıla*
   Gazel 166
   Mısra: **9**
   Diken II Rakip.

Gördi gülşende güli olmış muṣāḥib ḫār-ıla
Ṣubḥa deñlü iñleyüp zārīlıg eyler andelīb

2. **ḫār:**
   Gazel 99
   Mısra: **10**
   Ateş II diken.

Hercāyī olana virme göñül ki gül gibi
Her ḫār eline dāmenini vire rām ola

3. **ḫār-ıla:**--*ıla, -*
Gazel 248
Mısra: **1**
Diken. || Divan şiirinde aşığa eziyet eden unsurlar birer dikene benzetilir.Bunların başında zaman, rakip, cevr ü cefa ve gam gelir.Sevgilinin kirpiği de bazen diken olarak ele alınır.

Ḫār-ıla oldı iy gül-i ter pāy-ı dil şikest
Derdā dirīġ vaṣluña iremedi bu dest

hār elinden:

1. **ḫār elinden:**--*in, --den*
Gazel 187
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül ve bülbül efsanesi gereği; güle kavuşmak isteyen bülbülün önündeki engel dikenlerdir.

İñlesem aġyār elinden dōstlar olmaz aceb
Ḫār elinden dāyimā gülşende iñler andelīb

2. **ḫār elinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 316
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül ve bülbül efsanesi gereği; güle kavuşmak isteyen bülbülün önündeki engel dikenlerdir.

Ḫār elinden gülşen-i ḥüsnüñde her gice müdām
Bülbül-ile ṣubḥ olınca eylerem cān-ıla baḥs

3. **ḫār elinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 317
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül ve bülbül efsanesi gereği; güle kavuşmak isteyen bülbülün önündeki engel dikenlerdir.

Bülbülem bagrum delindi ḫār elinden iñlerem
Ḥīç baña raḥm eylemez ol verd-i aḫmer el-ġıyāṣ

4. **ḫār elinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 488
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül ve bülbül efsanesi gereği; güle kavuşmak isteyen bülbülün önündeki engel dikenlerdir.

Ḫār elinden gülşen içre bülbül işi nāledür
Dehr elinden bagrını dāġ eyleyen de lāledür

harāb:

1. **ḫarābam:**-*am*
Gazel 13
Mısra: **10**
Yıkılmış, harap olmuş kimse. II Harabat ehli.

İçeli rūz-ı ezel cām-ı maḥabbet cürasın
Kim göre mesti ḫarābam didi ol kanzil baña

2. **ḫarāb:**
Gazel 164
Mısra: **2**
Bozulmuş, yıkılmış, virân olmuş.

Başda sevdā dilde ġavġā gözde āb
Kim sora ḫālüm direm ġāyet ḫarāb

3. **ḫarāba:**-*a*
Gazel 288
Mısra: **5**
(Ar.) Yıkık dökük, yıkılmaya yüz tutmuş, vîran.

Āteş-i ʿışḳuñ düşelden dil ḫarāba tutdı yüz
Niçe vīrān olmasun düşdi göñül şehrine ot

harāb eyle:

1. **ḫarāb eyle:**
Gazel 275
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Harap etmek, yok etmek.

Göñül eyvānını yık eyle ḫarāb
Yücelikden saña yigdür ol pest

harāb eyledi:

1. **ḫarāb eyledi:**--*di*
Gazel 176
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Viraneye çevirmek, yıkmak; hüzün, gam, keder vermek.

Fikr-i lebüñ ki eyledi göñlüm evin ḫarāb
Başdan çıkar her kim ola müdmin ṣarāb

harāb eyler:

1. **ḫarāb eyler:**--*r*
Gazel 202
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıkmak, viran etmek.

Sāḳiyā sun bir ḳadeḥ hicrān beni ḫāk itmedin
Çün ḫarāb eyler olayın bārī ben mest ü ḫarāb

ḫarāb idiser:

1. **ḫarāb idiser:**--*i, --ser*
Gazel 142
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıkık ve perişan hale gelmek. Viran olmak.

Kondı sīnem üstine ġam leşkeri
İdiser mülk-i dili cümle ḫarāb

2. **ḫarāb idiser:**--*iser*
Gazel 407
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıkık ve perişan hale gelmek. Viran olmak.

Ġamzeler geldi ki tārāc ide dil kişverini
İdiser anı ḫarāb ol gözi mekkāre meded

harāb illerde:

1. **ḫarāb illerde:**--*ler, --de*
Gazel 409
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gönül ülkesi kastedilmektedir.

Her ne deñlü gelse cevr-ile cefāya ṣabr kıl
Bu ḫarāb illerde çün hīç olmamışdur kimse ṣād

harāb it:

1. **ḫarāb it:**
Gazel 226
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yıkmak, viran etmek. II Perişan etmek, gam, keder ve üzüntü vermek.

İy yār-ı cefā-cū dile gel gönli ḫarāb it
Gün yüzüñi göster gözümi toptolu āb it

harāb kıldı:

1. **ḫarāb kıldı:**--*dı*
Gazel 190
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yıkmak; bozmak; viran eylemek.

Çeşm-i mestüñ dilberā kıldı benüm ḫālüm ḫarāb
Lal-i nābuñ eylemişdür gözlerüm yaşın şarāb

harāb kılmaga:

1. **ḫarāb kılmaga:**--*ga*
Gazel 213
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıkık ve perişan hale getirmek.

Leşker-i ġam gelse kılmaga bu dil mülkin ḫarāb
Def kılmaz anı hīç bir vech ile illā şarāb

harāb kılsa:

1. **ḫarāb kılsa:**--*sa*
Gazel 200
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıkmak, bozmak; viran eylemek.

Leşker-i ġam gelse kılsa bu gönül mülkin ḫarāb
Def kılmaz anı bir vech-ile illā kim şarāb

harāb ola:

1. **ḫarāb ola:**-*a*
Gazel 86
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıkılmak, harap olmak.

Mesken ne içün itmeyesin gönlüm iy perī
Yıllarla yatur niçe zamāndur ḫarāb ola

2. **ḫarāb ola:**--*a*
Gazel 201
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Harap duruma gelmek; perişan olmak, çok üzülmek.

Çarḫ-ı gerdūndur iden göz yaşın āb
Göreyim döne döne ola ḫarāb

harāb oldı:

1. **ḫarāb oldı:**--*dı*
Gazel 144
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıkılmak, viran olmak ǁ kalbî olarak büyük üzüntü duymak, gönlü kırılmak (dil ü cân bağlamında).

Āh kim oldı firāḳıyla bu dil mülki ḫarāb
Āteş-i ışk-ıla yandı oldı bu bagrum kebāb

harāb olmaya:

1. **ḫarāb olmaya:**--*ma, --ya*
Gazel 178
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlünün yıkılması,viraneye dönmesi kastedilir.

Kurısun ol ayn kim akıtmaya her demde āb
Oda yansun şol gönül ışḳ-ıla olmaya ḫarāb

harāb olmış gönül üzre:

1. **ḫarāb olmış gönül üzre:**--*mış*
Gazel 157
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın yıkılıp,viran olmuş gönlü kastedilmektedir.

N'eyler ol meh bilmezem ebrūlarına çīn salup
Bu ḫarāb olmış gönül üzre yine akın salup

harāba tuta:

1. **ḫarāba tuta:**--*a*
Gazel 137
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakımsız ve perişan halde olmak.

Pādişāh-ı ḫüsn olasın hīç revā mıdur saña
Yüz ḫarāba tuta dil mülki kamu vīrān ola

harāba virdi eşk:

1. **ḫarāba virdi eşk:**
Gazel 44
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkın gönül mülkünü yakıp,yıkıp,parçalaması.

Derdā ki gönül şehrini eşk virdi ḫarāba
Gūyā ki bir ḫāne-i seyl eyledi ifnā

harāb-ābād:

1. **ḫarāb-ābāda:**-*a*
Gazel 243
Mısra: **2**
Harabe, yıkık dökük yer.

İşret-ābād ister-iseñ bāde iç peymāne tut
Bu ḫarāb-ābāda da var gūşe-i meyḫāne tut

harābāt:

1. **ḫarābāt:**
Gazel 337
Mısra: **7**
(Ar.) Meyhâne II. Hayatın katı gerçekleri karşısında rintlerin tesellî aradığı, neşe, zerâfet, zevk ve sanat mahalli olarak kabul edilen içkili eğlence yeri.

ʿĀşıḳam rindem çün itdüm ben ḫarābāt iḫtiyār
Ġam degüldür zāhidā olsam kamu ḫalḳa gülenç

harābāt ehli oldum:

1. **ḫarābāt ehli oldum:**--*i, --du, --m*
Gazel 357
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık kendini kastederek artık ben de meyhaneye gidenlerden oldum demektedir.

Ben ḫarābāt ehli oldum dōstlar şimden girü
Çünki biñ nāzıla sundı bir perī-peyker ḳadeḥ

harābāt ehline:

1. **ḫarābāt ehline:**--*i, --n, --e*
Gazel 324
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meyhane ehli.

Ṭaʿn kılma zāhidā dāyim ḫarābāt ehline
Rūz-ı maḥşerde riyā ile olursın sen gülenç

harābe koma:

1. **ḫarābe koma:**--*ma*
Gazel 285
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Perişan ve yıkık dökük bir halde bırakmak.

Göster yüzüñi kişver-i göñlümi ġāret it
Yakduñsa koma anı kim ḫarābe ʿimāret it

harāc:

1. **ḫarāc:**
Gazel 336
Mısra: **2**
Ar. Müslüman olmayanlardan alınan vergi.

Ḫāk-i pāyuñ şāhlar başına tāc
Ehl-i küfre vażʿ kılduñ sen ḫarāc

harāc ala:

1. **ḫarāc ala:**--*a*
Gazel 339
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Haraç almak, zor kullanarak para veya kıymetli bir şeyi almak.

Küfr-i zülfüñ ġaret ider bu Muḥibbī göñlini
Hīç revā mıdur ala kāfir müselmāndan ḫarāc

ḫarāc alan:

1. **ḫarāc alan:**--*a, --n*
Gazel 335
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karşılıksız,zorla alınan para.

Çīn-i zülfüñdür alan Çin'den ḫarāc
Taḫt-ı Rūm'uñ şāhıdur başında tāc

harāc alasın:

1. **ḫarāc alasın:**--*a, --sın*
Gazel 329
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) yer harcı, cizye alma anlamında kullanılmıştır.

Sīneme tīrüñle cānā gel bugün bir kapu aç
Ol kapudan pādişāhum alasın cānı ḫarāc

harāc almak:

1. **ḫarāc almak:**--*mak*
Gazel 339
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vergiye bağlamak. II Zor kullanarak para veya kıymetli bir şeyi almak.

Kaşlaruñ çīn eyleyüp alduñ ḳarār u ṣabrumı
Ne revādur dōstum almak bu vīrāndan ḫarāc

harām eyledüm:

1. **ḫarām eyledüm:**-*düm*
Gazel 32
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İslâmiyetçe ve dince nehyedilen şeyler ve ameller. Allah'ın izin vermediği, men'ettiği şeylere izin vermemek.

Gülgūn şarābı çünki dile eyledüm ḥarām
Sāḳī içürse keveri andan bulam ṣafā

ḫarām itmiş-iken:

1. **ḫarām itmiş-iken:**--*miş, --ken*
Gazel 347
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Helâl olmayan, İslâmiyetçe ve dince nehyedilen şeyler ve ameller. Allah'ın izin vermediği, men'ettiği şeyler. Helâlin zıddı olan şey.

Sen ḥarām itmiş-iken baña lebüñ cürʿasını
Kanumı ġamzeñe ben eyledüm iy dōst mubāḥ

harām ola:

1. **ḫarām ola:**--*a*
Gazel 99
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Haram olmak: Bir şeyden gereği gibi yararlanamamak.

Kim şāh-ı ışḳa cān u göñülden ġulām ola
Uyḫu yüzi ḫaşre dek aña ḥarām ola

harāret:

1. **ḫarāret:**
Gazel 387
Mısra: **8**
Hararet, sıcak, sıcaklık.

Ehl-i ʿışḳa zāhidā sanma sözüñ teʾsīr ider
Sende yok ẕerre ḥarāret var hemān bir āh-ı serd

harāret baglasa:

1. **ḫarāret baglasa:**-*sa*
Gazel 51
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlüne sıcak basması,heyecanlanması.

Ḫālüñi añdukça cānā dil ḥarāret baglasa
Tañ mı her bir dānesi çün dār-ı fülfüldür baña

harāret gelür:

1. **ḥarāret gelür:**--*ür*
Gazel 228
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıcaklık hissetmek.

Mey içdi yüzi eyledi ol dem ʿaraḳ iẓhār
Didüm ki gelür verde ʿaraḳ bulsa ḥarāret

ḥarāret olmasa:

1. **ḥarāret olmasa:**--*ma, --sa*
Gazel 267
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hararet, sıcaklık olmak.

Bu dil yanup başumdan dūd-ı āhum
Çıkar mı ʿışḳda olmasa ḥarāret

ḥarāret virdi:

1. **ḥarāret virdi:**--*di*
Gazel 174
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Isıtmak, sıcaklık vermek, yakıcı halde ısıyı artırmak.

Gün yüzi virdi ḥarāret göñlüme
Ṭañ mıdur ışḳ içre tutsa beni teb

ḫarc:

1. **ḫarc:**
Gazel 19
Mısra: **6**
Harcanan; tüketilen şey, masraf.

Yüzümüñ zerdine bakdı bu gözüm merdümi çün
Ḫarc içün virdi bu yolda niçe dīnār baña

2. **ḫarc:**
Gazel 13
Mısra: **5**
Harcamak, sarf etmek, uğruna feda etmek.

Ömr naḳdin vaṣl içün ḫarc eyledüm ammā çi sūd
Sayüm oldı ancak taḥṣīl-i bī-ḥāṣıl baña

ḫarc eyledi:

1. **ḫarc eyledi:**--*di*
Gazel 374
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Harcamak,sarf etmek, tüketmek.

Yoluña cümle varını ḫarc eyledi gözüm
Merd olsa kişi dirler aña kim budur çü merd

ḫarc eyledüm:

1. **ḫarc eyledüm:**--*dü, --m*
Gazel 417
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Harcamak,bitirmek.

Ben sözüm gevherlerini rāyegān ḫarc eyledüm
Görinürken ʿālemüñ ḫalḳına sīm ü zer leẕīẕ

ḫarc eylesem:

1. **ḫarc eylesem:**
Gazel 46
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Harcamak, tüketmek.

Maḫzen-i dilden çıkarsam ġam degül söz gevherin
Eksük olmaz ne ḳadar ḫarc eylesem kāndur baña

ḫarc itme:

1. **ḫarc itme:**--*me*
Gazel 342
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Harcamak, sarf etmek.

Yok yire ḫarc itme cānā ḫāk-i pāyuñ cevherin
Niçe şehler başına āḫir olısardur bu tāc

ḫarc kıl:

1. **ḫarc kıl:**
Gazel 43
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Harcamak.

İy Muḥibbī maḫzen-i dilden çıkar söz gevherin
Ḫarc kıl çünki sunıldı genc-i bī-pāyān baña

ḫarc kılsun:

1. **ḫarc kılsun:**--*sun*
Gazel 433
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın kanlı göz yaşları sevgiliye verilen bir vergidir biçiminde bir kullanım vardır.

Muḥibbī sözleridür dürr ü cevher
Dükenmez ḫarc kılsun göñli kāndur

ḫārdan gül bitürdüñ:

1. **ḫārdan gül bitürdüñ:**--*dan, --ür, --dün*
Gazel 156
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Allah'ın dikenden gül yaratması yani sonsuz kudreti örneklendirilmiştir.

Kullaruñ içün yaratduñ ḥükmüñ iẓhār eyledüñ
Gül bitürdüñ ḫārdan kurı şecerden daḫı sīb

ḥarf:

1. **ḥarfi:**-*i*
Gazel 2
Mısra: **7**
Bir alfabeyi oluşturan ve okuyup yazmayı sağlayan işaretlerden her biri.

Ḥa mim ḥarfi dü nāmuñdan işāretdür senüñ
Ḥāya Aḥmed didiler mīme daḫı hem Muṣṭafā

ḥarf ü ḥurūf:

1. **ḥarf ü ḥurūf:**
Gazel 392
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Harfler, alfabe || okuyarak öğrenilen ilimler.

Sen muʿallime varup okumaduñ ḥarf ü ḥurūf
Līk ʿālimlerden oldı biñ ṭabaḳ ʿilmüñ fürūd

ḥarf-i dürūġ:

1. **ḥarf-i dürūġ:**
Gazel 308
Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yalan söz,aslı olmayan konuşma.

Ġıybetümde n'ola ḥāsid söylese ḥarf-i dürūġ
Rū-be-rū itmez benüm-ile o bed-güftār baḫş

ḥarf-i ḳurʾān'ı:

1. **ḥarf-i ḳurʾān'ı:**
Gazel 222
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kur'an harfi.

Okudum ʿışḳuñ kitābın ser-te-ser ben mübtedī
Gerçi kim ben bilmezem bir ḥarf-i Ḳurʾān'ı dürüst

ḥargāhdur:

1. **ḥargāhdur:**--*dur*
Gazel 188
Mısra: **11**
1) Otağ,büyük çadır.

Çeşm-i Mecnūn Leyli'ye ḥargāhdur
Eylemişdür kirpügin aña ṭınab

ḥār-ı cefāñ-ıla:

1. **ḫār-ı cefāñ-ıla:**--*n, --la*
Gazel 295
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa çektirdiği cefa ve eziyetler dikene benzetilmektedir.

Ḫār-ı cefāñ-ıla oluban pāy-ı dil şikest
Vaṣluñ güline irmedi iy bī-vefā bu dest

ḥār-ı muġaylan:

1. **ḫār-ı muġaylan:**--*y, --lan*
Gazel 328
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Deve dikeni. II Zorluk; kötülük; eziyet.

Senüñ yoluñda her ḫār-ı muġaylan
Görinür pāyuma zer-baft ü dībāc

ḥarīd:

1. **ḥarīd:**
Gazel 474
Mısra: **3**
Müşteri ‖ talip.

Cān-ıla kimdür metāʿ-ı būseye dirken ḥarīd
Bu ācebdür her kaçan olsam ḥarīdār incinür

harīd oldum:

1. **ḥarīd oldum:**--*du, --m*
Gazel 417
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Müşteri olmak, alıcı olmak, talip olmak.

Naḳd-i cān-ıla metāʿ-ı vaṣluña oldum ḥarīd
Gel ḳabūl it çünki yokdur cān-ıla serden leźīź

harīd olmışam:

1. **ḥarīd olmışam:**--*mış, --am*
Gazel 384
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Müşteri olmak, alıcı olmak, talip olmak.

Cān naḳdi ile gördi ki ben olmışam ḥarīd
İtdi metāʿ-ı būsesinüñ ḳıymetin mezīd

harīd olmışdur:

1. **ḥarīd olmışdur:**--*mış, --dur*
Gazel 385
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Talip olmak,istemek.

ʿIşḳ bir gevher-durur zāhid ne bilsün ḳıymetin
ʿĀşıḳa göster anı cān-ıla olmışdur ḥarīd

harīd oluram:

1. **ḥarīd oluram:**--*ur, --a, --m*
Gazel 402
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Talip olmak,müşteri olmak.

ʿIşḳ bāzārında aldum derdi çün dermānuma
Almaz-ısa oluram ben naḳd-i cān-ıla ḥarīd

harīdār olsam:

1. **ḥarīdār olsam:**--*sa, --m*
Gazel 474
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Müşteri,alıcı olmak.

Cān-ıla kimdür metāʿ-ı būseye dirken ḥarīd
Bu ācebdür her kaçan olsam ḥarīdār incinür

harīfāne:

1. **ḥarīfāne:**
Gazel 226
Mısra: **8**
1)Ortaklaşa yapılan, ortak. 2)Hünerli bir kimse.

Ġam yār u belā mūnis ü endūh nedīmüñ
Gözyaşını iy dīde ḥarīfāne şarāb it

ḥarīm-i sīneme:

1. **ḥarīm-i sīneme:**--*e*
Gazel 385
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın göğsünün en mahrem yeri(kimsenin görmemesi bağlamında).

Bu ḥarīm-i sīneme tīrüñ irişdükde şehā
Çagrışur cān u göñül her biri dir "hel min mezīd"

harīr ile dībāc:

1. **ḥarīr ile dībāc:**
Gazel 336
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İpek kumaş ve çiçekli elbiseler kastedilmektedir.

Yā Resūl-i Ḫaḳ idüp faḳrı ḳabūl
Geymedüñ hergiz ḥarīr ile dībāc

harīş:

1. **ḥāriş:**
Gazel 322
Mısra: **6**
Hırslı, açgözlü.

Cüdā eyler beni kūyında görse Raḳībe yiridür dirlerse ḥāriş

hāris dir-isem:

1. **ḥāriṣ dir-isem:**--*r, --i, --se, -m*
Gazel 312
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Rakip için) onun aç gözlü ve hırslı olduğu dile getirilmektedir.

Kapuñdan beni dūr itmek murādı
Raḳībe dir-isem ben tañ mı ḥāriṣ

harīṣ olma:

1. **ḥarīṣ olma:**-*ma*
Gazel 59
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aç gözlü olmamak.

Nimet-i dünyāya gel olma ḥarīṣ
İdiserdür seni āḫir imtilā

2. **ḥarīṣ olma:**-*ma*
Gazel 67
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hırslı olmak, çok istemek, çok arzu etmek.

Nimet-i dünyāya gel olma ḥarīṣ
İdiserdür seni āḫir imtilā

hāṣ olana:

1. **ḫāṣ olana:**--*a, --n, --a*
Gazel 314
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birine ya da bir şeye ait,özgü olmak.

Bu Muḥubbī görse her şāʿir sözin iġmāż ider
ʿAybdur çün ḫāṣ olana eylemek ʿām-ıla bahs

hāṣā:

1. **ḥāṣa:**
Gazel 205
Mısra: **6**
"Allah göstermesin, Allah korusun" anlamında söylenilen şeyin gerçekleşmesinin istenilmediğini belirtmek için kullanılan bir söz.

Nīg ü bed deryā-yı faẓluñdan olupdur ḥiṣṣedār
Ḥāṣa bu mücrim kuluñ luṭfuñdan ola bī-naṣīb

2. **ḥāṣā:**
Gazel 396
Mısra: **10**
"Allah göstermesin, Allah korusun!" anlamında, söylenilen şeyin gerçekleşmesinin istenilmediğini belirtmek için kullanılan bir söz.

Muḥibbī cān-ıla ister kapuñı
Kapuñdan idesin ḥāṣā anı red

3. **ḥāṣā:**
Gazel 489
Mısra: **5**
"Allah göstermesin, Allah korusun!" anlamında, söylenilen şeyin gerçekleşmesinin istenilmediğini belirtmek için kullanılan bir söz.

Ḥāṣā ḫayāl-i ġayrıya dīdemde idem aña cā
Ol āṣınā cāyı iken bīgāneye cā mı olur

hāṣā vü kellā:

1. **ḥāṣā vü kellā:**
Gazel 50
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
Katiyen,öyle değil,aslâ.

Dimiş ḥavrāya beñzer yāri zāhid
Berāber kandadur ḥāṣā vü kellā

hāṣāk ü hes içre:

1. **ḫāṣāk ü ḫes içre:**--*re*
Gazel 115
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çer çöp içinde olmak.

Sīne-i ṣad-pārede olmaz nihān āhum yili
Nitekim ḫāṣāk ü ḫes içre degül pinhān ṣabā

hasāret ider:

1. **ḫasāret ider:**--*e, --r*
Gazel 257
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hüsran çekmek; beklenenin elde edilememesi yüzünden duyulan acı. II Zarar,ziyan.

Gözi tātārı işi güci ġāret
İder kanlar daḫı işi ḫasāret

ḫasb-i ḥālest:

1. **ḫasb-i ḥālest:**
Gazel 262
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görüşüp konuşmalar.

Nedür bu şiʿr-engīzüñ Muḥibbī
Meger yārān içün bir ḫasb-i ḥālest

ḫased:

1. **ḫasedden:**-*den*
Gazel 434
Mısra: **5**
Çekememezlik, kıskançlık.

Kaçan ki görse ʿuşşāḳı ḫasedden yāra ġamz eyler
Raḳībi bilmedüm hergiz cihānda ben ne milletdür

hasen:

1. **ḫasen:**
Gazel 350
Mısra: **3**
Güzel, iyi ahlak sahibi.

Cān göziyle kıl naẓar hüsnin el-ʿilmü ḫasen
Der cihān ḫalḳına sor cümlesi el-cehlü ḳabīḥ

2. **ḫasen:**
Gazel 127
Mısra: **11**
Güzel, iyi.

Şir-i pür-sūzum olalıdan ḫasen
Güş iden dir ḳıṣṣa-i Selmān aña

hāsid:

1. **ḥāsid:**
Gazel 308
Mısra: **5**
Haset eden, çekemeyen, kıskanç (kimse).

Ġıybetümde n'ola ḥāsid söylese ḫarf-i dürūġ
Rū-be-rū itmez benüm-ile o bed-güftār baḫs

hāṣıl:

1. **ḥāṣıl:**
Gazel 65
Mısra: **6**
Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.

Ki çün bünyādına ilmüñ komışlar naḥv-ıla ṣarfı
Olur mı ilm hīç ḥāṣıl okınmaya avāmil hā

2. **ḥāṣılum:**-*um*
Gazel 105
Mısra: **1**
(Ar.) Elde edilen.

Ḥāṣılum derd oldı tā gösterdi ol meh rū bāña
Kāşkī göstermeye-y-di rūyın ol bed-ḫū bāña

3. **ḥāṣılum:**-*um*
Gazel 388
Mısra: **3**
Bir işten, bir yerden elde edilen gelir, semere, mahsul.

Gözlerüm yaşı ile ancak ġam oldı ḥāṣılum
ʿIşḳ şāhı bāña iḥsān itdi bir vīrāne kend

hāṣıl itdüm:

1. **ḥāṣıl itdüm:**--*dü, --m*
Gazel 324
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elde etmek, edinmek, kazanmak.

Bu ṭılısmāt-ı cihān içinde çekdüm niçe renc
Ḥāṣıl itdüm ḥamdü-lillāh ʿışḳ gibi bir ulu renc

hāṣıl ola mı:

1. **ḥāṣıl ola mı:**
Gazel 62
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün olur mu ?.

Vuṣlatı cehd-ile ḥāṣıl ola mı yā Rab didüm
Ġaybdan geldi nidā olur "illā mā-saā"

hāṣıl oldı:

1. **ḥāṣıl oldı:**--*dı*
Gazel 106
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meydana gelmek,ortaya çıkmak.

Bir nefes bu dil maḥabbetden daḫı şād olmadı
Ḥāṣıl oldı derd ü ġamla miḥnet eyyāmı bāña

hāṣıl-ı dünyā:

1. **ḥāṣıl-ı dünyā:**
Gazel 496
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya'nın gerçekleri.

Feraḥ şādīnüñ ardınca gelen her laḥẓa ġamlardur
Anuñçün ḥāṣıl-ı dünyā hemān derd ü elemlerdür

ḥāṣıluñ:

1. **ḥāṣıluñ:**--*un*
Gazel 291
Mısra: **7**
1)Ortaya çıkan sonuç,netice. 2)Kar,kazanç.

Bir avuç toprag-ıla ancak olur renc ḥāṣıluñ
Cümle ʿālem gencini saña müyesser boldı tut

ḥāşiye:

1. **ḥāşiye:**
Gazel 207
Mısra: **5**
Açıklama, yazılmış not(lar) II farklı anlamlar taşıyan bir şeyin anlamlarının açıklanması için kullanılan izahat.

Metn-i ḥüsnüñe şahā ḫaṭṭuñ yazaldan ḥāşiye
Faṣl u bābın okudum didüm ki ḫatm oldı kitāb

haşr olasın:

1. **ḥaşr olasın:**--*a, --sın*
Gazel 254
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öldükten sonra tekrar diriltilme.

Cehd eyle Muḥibbī bugün aʿmālüñi artur
Eyüler-ile ḥaşr olasın rūz-ı ḳıyāmet

ḥaşr olınca:

1. **ḥaşr olınca:**--*ınca*
Gazel 372
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öldükten sonra yeniden dirilmek.

Sāġarı dilberden alup nūş kılsa bir kişi
Gitmeye tā ḥaşr olınca kala agzında o dad

2. **ḥaşr olınca:**--*ınca*
Gazel 395
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öldükten sonra yeniden dirilmek.

Sāġarı dilberden alup nūş itse bir kişi
Gitmeyüp tā ḥaşr olınca kala agzında o dad

haşr olmaya:

1. **ḥaşr olmaya:**--*y, --a*
Gazel 230
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)(Haşir) Toplanmak, bir yere birikmek. 2)Toplama, cem'etmek. 3)Kıyametten sonra bütün insanların bir yere toplanmaları. Allahın, ölüleri diriltip mahşere çıkarması.

Derūnum derdini itsem ḥikāyet
Ola ḥaşr olmaya aña nihāyet

haşre dek:

1. **ḥaşre dek:**--*e*
Gazel 238
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamete kadar.

Bu Muḥibbī ḥaşre dek huşyār olmazsa ne tañ
Bāde-i cām-ı elestden oldı ol çün şöyle mest

2. **ḥaşre dek:**
Gazel 99
Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamete kadar, dünya durdukça; çok uzun süre.

Kim şāh-ı ışḳa cān u göñülden ġulām ola
Uyḫu yüzi ḥaşre dek aña ḥarām ola

ḥasret:

1. **ḥasretiyle:**-*i, -y, -le*
Gazel 55
Mısra: **11**
Bir şeyi çok isteyip, arzulayıp ona kavuşamamaktan gelen üzüntü, özlem.

Bu Muḥibbī ḥasretiyle şol ḳadar kan agladı
Lālelerden ḫūna ġarḳ olan tolu ṣaḥrā ola

2. **ḥasretiyle:**-*iyle*
Gazel 92
Mısra: **5**
Ayrı kalınan veya elden kaçırılan bir şeye karşı duyulan istek, tekrar görme ve kavuşma arzusu, özleyiş, özlem, iştiyak.

Eşk-i çeşmüm ḥasretiyle cū gibi oldı revān
Ol ṣanavber ḳāmet ü serv-i ḫırāmāndan cüdā

3. **ḥasretiyle:**-*iyle*
Gazel 142
Mısra: **2**
Ayrı kalınan veya elden kaçırılan bir şeye karşı duyulan istek, tekrar görme ve kavuşma arzusu, özleyiş, özlem, iştiyak.

Hicr-ile cān u ciger oldı kebāb
Ḥasretiyle bu gözüm yaşı şarāb

4. **ḥasretüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 492
Mısra: **9**
Ayrı kalınan kişiye karşı duyulan istek, tekrar görme ve kavuşma arzusu, özleyiş, özlem.

Ḥasretüñle şol ḳadar dökdi Muḥibbī gözyaşın
Vara-bilmez kūyuña zīrā ki yollar gil-durur

5. **ḥasretle:**-*le*
Gazel 105
Mısra: **7**
Ayrı kalınan kişiye duyulan özlem, kavuşma arzusu. II Sevgiliye kavuşma isteği.

Dīdi kūyuñda kaluban öldi ḥasretle göñül
Kimseler bilmez ne işler eyledi ol gū baña

ḫasret odı:

1. **ḫasret odı:**-*-dı*
Gazel 143
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Özlem, özleyiş ateşi.

Kıldı firḳat gözümüñ yaşını iy dōst şarāb
Bagrumı ḥasret odı eyledi ser-cümle kebāb

ḫasret-i hicrān:

1. **ḫasret-i hicrān:**
Gazel 116
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık hasreti.

Ḥasret-i hicrān elinden āh u vāh
Olmışam derde dirīġā mübtelā

hassān'ıdur:

1. **ḫassān'ıdur:**-*-ı, --dur*
Gazel 447
Mısra: **10**
Hassân b. Sâbit,hem İslam öncesinde hem de İslam sonrasında şiir söylemiş önemli bir Arap şairiydi. Özellikle Müslüman olduktan sonra Muhammed'i ve Müslümanları desteklemek için söylediği şiirleriyle ün kazanmıştır. Bu yüzden Muhammed'in baş şairi olarak anılmaktadır.

İy Muḥibbī kim ki gördiyse senüñ eṣʿāruñı
Ehl-i naẓmuñ arasında didi kim Ḥassān'ıdur

hasta:

1. **ḫastayı:**-*yı*
Gazel 193
Mısra: **8**
Hasta, ‖ 'âşık: 'aşk derdiyle hasta düşmüş kimse.

Bir dem ārām eyle iy dilber gelüp ömrüm gibi
Öldürüp ben ḫastayı gel gitmege itme şitāb

2. **ḫastayam:**-*yam*
Gazel 93
Mısra: **5**
Hasta ‖ aşk derdine düşmüş gönül (dil-i bîçâre bağlamında).

Lal-i nābuñ ḥasretinden ḫastayam iy dil-firīb
Leblerüñ dārü'ş-şifāsından buyur dermān baña

3. **ḫastayam:**-*yam*
Gazel 172
Mısra: **1**
Hasta ‖ aşk derdine düşmüş gönül (dil-i bîçâre bağlamında).

Derdmendem ḫastayam bī-çāreyem bu ben ġarīb
Bildüñ aḥvālümi çün tīmāra luṭf it iy ṭabīb

4. **ḫasta:**
Gazel 53
Mısra: **4**
Aşk derdiyle dertlenmiş.

Dil derdi ḥāletini çü bir bir didüm saña
Lalüñ bu ḫasta cāna umaram ṭabīb ola

5. **ḫasta:**
Gazel 73
Mısra: **13**
Aşk derdiyle dertlenmiş.

Dilber dimiş ḫasta Muḥīb kandadur aceb
Yıllar geçe bilmeye ol ḫāk-i der ola

6. **ḫastadur:**-*dur*
Gazel 79
Mısra: **10**
Hasta ‖ aşk derdine düşmüş.

Zülfüñe göñlüm bestedür āhum göge peyvestedür
Cānā Muḥibbī ḫastadur sen derde dermānsın baña

7. **ḫasta:**
Gazel 19
Mısra: **3**
Aşk derdiyle hasta düşmüş, âşık.

Lebleri dār-ı şifāsında bu dil ḫasta olup
Niçe yıldur ki yaturam itmedi tīmār baña

8. **ḫastaya:**-*y*, -*a*
Gazel 146
Mısra: **9**
Aşk derdiyle hasta düşmüş, âşık.

Yār vaṣlın vade kılmışdur Muḥibbī ḫastaya
İy ecel bir dem taḫammül eyle gel itme ṣitāb

9. **ḫastanuñ:**-*ñuñ*
Gazel 171
Mısra: **2**
Aşk derdiyle hasta düşmüş, âşık.

İtmesün cevr ü cefāyı kendüzine ḫū ḥabīb
Ḫastanuñ aḥvāli n'olur bilmeye derdin ṭabīb

10. **ḫastaya:**-*y*, -*a*
Gazel 260
Mısra: **7**
Aşk derdiyle hasta düşmüş, âşık.

Hīç olur mı kim Muḥibbī ḫastaya idüp devā
Diye dildār remz-ile bu cürʿa-i cāmum ilet

11. **ḫastaya:**-*y*, -*a*
Gazel 474
Mısra: **11**
Aşk derdiyle hasta düşmüş, âşık.

İy ṭabīb-i dil lebüñden bu Muḥibbī ḫastaya
Ölmeden disem aña gel eyle tīmār incinür

12. **ḫastalara:**-*lar*, -*a*
Gazel 1
Mısra: **4**
Sağlıklı olmayan, hasta, dertli, aşk derdiyle dertlenmiş.

Derdmendem derdüme eyle devā
Kim kamu ḫastalara sensin ḥakīm

13. **ḫasta:**
Gazel 26
Mısra: **2**
Aşırı düşkün, tutkun.

Yine çün sīnede ışḳ oldı peydā
Olursa ḫasta gönlüm tañ mı ṣeydā

14. **ḫastaya:**-*y*, -*a*
Gazel 344
Mısra: **9**
Aşırı düşkün, tutkun.

Kıl devā laʿl-i lebüñden bu Muḥibbī ḫastaya
Bister-i ġamda yatup olmak katı düşvār güç

15. **ḫastayam:**-*y*, -*am*
Gazel 346
Mısra: **7**
Hasta ll Aşk derdine düşmüş.

İy ṭabīb-i dil meded vir ḫastayam ṣāfī cevāb
Bu dil-i pür-ġuṣṣamı āh ol cevāb eyler feraḥ

16. **ḫasta:**
Gazel 303
Mısra: **13**
(Fars.) Sağlığı bozuk olan, sıhhati yerinde olmayan kimse.

Bir gün dimedüñ ḫasta Muḥibbī'ye nedür ḥāl
Bildüm ki baña ẕerrece yokdur naẓar iy dōst

17. **ḫastayı:**-*y*, -*ı*
Gazel 426
Mısra: **9**
Hasta. ‖ Aşk derdiyle hasta düşmüş.

Ol ṭabīb-i cān gelüp sormaz Muḥibbī ḫastayı
Yoḫsa aña cevr ü ẓulm itmek ezelden ḫū mıdur

hasta cāna:

1. **ḫasta cāna:**-+*a*
Gazel 148
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk derdiyle dertlenmiş aşık.

Gül yüzinden keşf idüp şol ṭurra-i ṭarrārın öp
Ḫasta cāna çün şifādur ḫāl-i anber-bārın öp

hasta dil:

1. **ḫasta dil:**
Gazel 91
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hasta gönül. // Gönlü hasta, hasta gönüllü kimse // Aşık.

Ḫāk olursa zecr ü hicrinden Muḥibbī ḫasta dil
İy ṣabā merdümlik it yāra ḫaber kıl dāyimā

2. **ḫasta dil:**
Gazel 126
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hasta gönül. // Gönlü hasta, hasta gönüllü kimse // Aşık.

Ölmiş iken tāze cān buldı Muḥibbī ḫasta dil
Būy-ı zülfini getürdüñ müstedām ol iy ṣabā

3. **ḫasta dil:**
Gazel 175
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hasta gönül. // Gönlü hasta, hasta gönüllü kimse // Aşık.

Eksük itmez gönderürsin niçe döysün ḫasta dil
Gāh cevr ü geh cefā geh ḫışm u geh nāz ü itāb

4. **ḫasta dil:**
Gazel 316
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hasta gönül. // Gönlü hasta, hasta gönüllü kimse // Aşık.

Hicr elinden ġam bucagında yatup bu ḫasta dil
Ney gibi durmaz kılur feryād u efġān-ıla baḫs

5. **ḫasta dil:**
Gazel 401
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hasta gönül. // Gönlü hasta, hasta gönüllü kimse // Aşık.

Niçe bir cevr-ile zecrüñe döye bu ḫasta dil
Gel s evāba gir bugün kılgıl beni ḳurbān-ı ʿiyd

6. **ḫasta dil:**
Gazel 408
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hasta gönül. // Gönlü hasta, hasta gönüllü kimse // Aşık.

Seyr-i gülşen göñlüm almaz serv ü şimşād istemez
Eylesem ben ḫasta dil ol ḳāmet-i mevzūnı yād

hasta dile:

1. **ḫasta dile:**--*e*
Gazel 451
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hasta gönül.

Var iy ṭabīb sen beni ko kendü ḥālüme
Hicrān ġamı bu ḫasta dile derd-i ser yiter

hasta dili:

1. **ḫasta dili:**--*i*
Gazel 254
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hasta gönül.

Her ḫasta dili zinde kılur bir ḳadeḥ ile
Bu deñlü olur kūy-ı ḫarābātda kerāmet

hasta dilven:

1. **ḫasta dilven:**
Gazel 145
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hasta gönül.

Ḫasta dilven baña sun sen lal-i nābuñ cürasın
Cān u dil hicrüñ odına yanmadın iy dil-firīb

2. **ḫasta dilven:**
Gazel 338
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hasta gönül.

Ḫasta dilven nabżuma el urma epsem iy ṭabīb
Laʿl-i dilber olmasa yokdur baña hergiz ʿilāc

hasta göñül:

1. **ḫasta göñül:**
Gazel 475
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk hastası gönül.

Bulur şifāyı ḫasta göñül bir cevāb-ıla
Ol laʿli nābı gör ki niçe cān-fezā olur

hasta yatur:

1. **ḫasta yatur:**--*ur*
Gazel 266
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hasta (şekilde, olarak) yatmak.

Bīmār yatur ḫasta Muḥibbī işigüñde
Derdini bilürsin sen anuñ aña tīmār it

hasta-dil:

1. **ḫasta-dildür:**-*dür*
Gazel 33
Mısra: **14**
Hasta gönül. // Gönlü hasta, hasta gönüllü kimse // Aşık.

İñleyen kapumda kim didi didüm
Bu Muḥibbī ḫasta-dildür bī-riyā

2. **ḫasta-dildür:**-*dür*
Gazel 156
Mısra: **9**
Hasta gönül. // Gönlü hasta, hasta gönüllü kimse // Aşık.

Bu Muḥibbī ḫasta-dildür derdine dermān umar
Derdmend olanlara yok senden özge çün ṭabīb

3. **ḫasta-dil:**
Gazel 6
Mısra: **9**
Gönlü hasta, hasta gönüllü kimse, aşık.

Bir devāsuz derde düşdi bu Muḥibbī ḫasta-dil
İy ṭabīb-i dil meger lalüñ ola dermān aña

4. **ḫasta-dil:**
Gazel 17
Mısra: **1**
Gönlü hasta, hasta gönüllü kimse, aşık.

Olaldan ḫasta-dil ışḳıyla şeydā
Alupdur başına biñ dürlü ġavġā

5. **ḫasta-dil:**
Gazel 360
Mısra: **9**
Gönlü hasta, hasta gönüllü kimse, aşık.

Lāle ḫaddi ḥasretinden bu Muḥibbī ḫasta-dil
Sīne levḥine yazar kanlu yaşıyla āh ruḫ

hasta-i ışka:

1. **ḫasta-i ışḳa:**--*a*
Gazel 137
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk hastası,gönlü sevgilinin aşkıyla bitap düşmüş olan.

İy ṭabībā çek elüñ olmaz şifā
Ḳānūn-ıla
Ḫasta-i ışḳa meger derdi yine dermān ola

hasta-i ʿışḳam:

1. **ḫasta-i ʿışḳam:**--*am*
Gazel 321
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk hastası,gönlü sevgilinin aşkıyla bitap düşmüş olma durumu.

Ḫasta-i ʿışḳam baña olmaz devā
Derd-i bī-dermān elinden el-ġıyāṣ

2. **ḫasta-i ʿışḳam:**--*am*
Gazel 329
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk hastası,gönlü sevgilinin aşkıyla bitap düşmüş olma durumu.

Ḫasta-i ʿışḳam Muḥibbī kimseden olmaz devā
Vaṣl-ı dilberdür hemān var-ısa bu derde ʿilāc

hasta-i ışkam:

1. **ḫasta-i ışḳam:**-+*am*
Gazel 104
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk hastası,gönlü sevgilinin aşkıyla bitap düşmüş olma durumu.

Ḫasta-i ışḳam lebüñden özge olmadı ilāc
Fāyide olmadı çok cehd itdi Cālīnūs aña

hasta-i ʿışḳdur:

1. **ḫasta-i ʿışḳdur:**--*dur*
Gazel 315
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk hastası.

Ḫasta-i ʿışḳdur Muḥibbī bildük aña çāre yok
Bāri itme gel ṭabībā bir ser-i bīmār baḫs

hastasıyam:

1. **ḫastasıyam:**--*s, --ı, --y, --am*
Gazel 320
Mısra: **5**
Aşırı düşkün, tutkun.

Leblerüñüñ ḫastasıyam n'içün itmezsin devā
Eylegil ḥikmet kitābı üzre Loḳmān-ıla baḫs

haste-i hicrān-ı:

1. **ḫaste-i hicrān-ı:**
Gazel 219
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık hastası.

Öldürürse derd-i dil bu ḫaste-i hicrān-ı dōst
Yüzümü döndürmezem her ne ise fermān-ı dōst

hat:

1. **ḫaṭ:**
Gazel 35
Mısra: **6**
(Sevgilinin yanağındaki) ayva tüyleri.

Hey neler eyler bu kara günlüye fırḳat şebi
Ḫaṭ cüdā kākül cüdā ol zülf-i ḫam-der-ḫam cüdā

2. **ḫaṭuñ:**-*un*
Gazel 49
Mısra: **5**
(Sevgilinin yanağındaki) ayva tüyleri.

Çün ḫaṭuñ ḥüsnüñ kitābın yazdı taḥrīr eyledi
Kākülüñ müşg-i siyehle çekdi ḫoş cedvel saña

3. **ḫaṭuñ:**-*uñ*
Gazel 325
Mısra: **1**
(Sevgilinin yanağındaki) ayva tüyleri.

Ḫaṭuñ itdi Ḫaṭā mülkini tārāc
Yidi kişverden aldı beñlerüñ bāc

4. **ḫaṭın:**-*ı, -ñ*
Gazel 333
Mısra: **2**
(Sevgilinin yanağındaki) ayva tüyleri.

Alup bū çīn-i zülfinden dilā müşg-i Ḫoten'den geç
Görüp gülzār-ı ḥüsninde ḫaṭın şaḥn-ı çemenden geç

5. **ḫaṭ:**
Gazel 465
Mısra: **1**
(Sevgilinin yanağındaki) ayva tüyleri.

Ḫaṭ ruḫında revnaḳ-ı dīger tutar
Korkaram İslāmı ol kāfir tutar

6. **ḫaṭā:**-*a*
Gazel 490
Mısra: **2**
(Sevgilinin yanağındaki) ayva tüyleri.

Yār ġāyiblik mihri rūz u şeb ḫāṭırdadur
Hey ḫaṭā didüm ne ġāyib dāyim ol ḫāṭırdadur

hat gelüp:

1. **ḫaṭ gelüp:**--*üp*
Gazel 298
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayva tüylerinin çıkmaya başlaması.

Ḫaṭ gelüp itmiş iḫāṭa ḫadd-i cānānı dürüst
Hāledür devr eylemişdür māh-ı tābānı dürüst

hat gelür:

1. **ḫaṭ gelür:**--*ür*
Gazel 360
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin ayva tüyleri kastedilmektedir.

Ne baña ṣabra taḥammül var ne ḥüsnüñde ḳarār
Hā diyince ḫaṭ gelür olmaz daḫı āgāh ruḫ

haṭā:

1. **ḫaṭā-y-ıla:**--*y-, -ıla*
Gazel 153
Mısra: **6**
1. Yanlış, yanlışlık;yanılma 2. Kabahat, kusur.

Yüzüñe gül saçuña sünbül disem ayb eyleme
Eksük olmaz çünki ādemde ḫaṭā-y-ıla uyūb

2. **ḫaṭā:**
Gazel 212
Mısra: **9**
1. Yanlış, yanlışlık;yanılma 2. Kabahat, kusur.

Gerçi kan içmek Muḥibbī ḥükm-i şer-ile ḫaṭā
Lebüñ olmışdur ṣürāḥī ḫūnını içmek ṣavāb

3. **ḫaṭāda:**-*da*
Gazel 264
Mısra: **10**
1. Yanlış, yanlışlık;yanılma 2. Kabahat, kusur.

Fikr it Muḥibbī ḥāl-i ezel ḫilḳatüñ neden
Kalur ḫaṭāda olıcagaz kişi ḫōd-perest

4. **ḫaṭādur:**-*dur*
Gazel 309
Mısra: **7**
1. Yanlış, yanlışlık;yanılma 2. Kabahat, kusur.

Dünyāya bugün meyl ideyim dime ḫaṭādur
Dil ḫānesini eyleme iy dōst mülevves

5. **ḫaṭādan:**-*dan*
Gazel 454
Mısra: **6**
1. Yanlış, yanlışlık;yanılma 2. Kabahat, kusur.

Ḫaṭā ise seni sevmek ḥabībüm
Ḫaṭādan ḫālī olmaz ādemīdür

<u>haṭā ise:</u>

1. **ḫaṭā ise:**
Gazel 454
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yapılmaması,olmaması gereken bir şey(sevgiliyi sevmek bağlamında).

Ḫaṭā ise seni sevmek ḥabībüm
Ḫaṭādan ḫālī olmaz ādemīdür

<u>haṭā mülkini:</u>

1. **ḫaṭā mülkini:**-*i, --n, --i*
Gazel 325
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çin'in kuzeyi ile Türkistan topraklarına verilen ad. Moğolların "Hatā" adlı kabilesi bu bölgede yaşadığından bu adla anılmıştır. Bu kelime özellikle ahu ve misk ile birlikte anılır. Misk ahularının bu bölgede çok oluşu ve miskin diğer ülkelere buradan nakledişi Hatā'nın değerini artırır.

Ḫaṭuñ itdi Ḫaṭā mülkini tārāc
Yidi kişverden aldı beñlerüñ bāc

<u>haṭāsın bilmedüm:</u>

1. **ḫaṭāsın bilmedüm:**-*s, --ı, --n, --me, --dü, --m*
Gazel 387
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Suç ve günah olduğunu bilmemek.

Zülfüñe müşg-i Ḫıṭā didüm ḫaṭāsın bilmedüm
Niçe yıllar gitmedi āyīne-i dilden bu gerd

<u>haṭāsuz kul yok:</u>

1. **ḫaṭāsuz kul yok:**-*suz*
Gazel 496
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) yanlış yapmayan günah işlemeyen hiç kimsenin olmadığı ifade edilmektedir.

Egerçi ki günāhum çok cihānda kul ḫaṭāsuz yok
Velī senden umar şefḳat daḫı luṭf u keremlerdür

<u>hātem:</u>

1. **ḫātem-i:**-*i*
Gazel 182
Mısra: **8**
Mühür, yüzük (hükümdarlık alameti); hakimiyet, güç.

Oldılar emrüñe rām ins-ile cin cümle ṭuyūr
Ḫātem-i lal-i leb ü mühr-i Süleymān'uñ görüp

2. **ḫātemisin:**-*i, -sin*
Gazel 215
Mısra: **3**
Mühür, yüzük (hükümdarlık alameti); hakimiyet, güç.

Enbiyānuñ ḫātemisin hem nebīler serveri
Devlet-i sermed bulur her kim ki saña suna dest

3. **ḫātemidür:**-*i, -dür*
Gazel 454
Mısra: **2**
Mühür, yüzük (hükümdarlık alameti); hakimiyet, güç.

Görinen laʿli bu çeşmüm demidür
Nigīni ehl-i ʿışḳuñ ḫātemidür

<u>haṭ-ı zengārın öp:</u>

1. **ḫaṭ-ı zengārın öp:**-*ın*
Gazel 148
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yeni çıkan öldürücü özellikte ayva tüyleri kastedilmiştir.

Naḳşınuñ naḳḳāşına iy dil hezārān āferīn
Ayn-ı raḥmetdür yüri her dem ḫaṭ-ı zengārın öp

<u>hatīb:</u>

1. **ḫaṭīb:**
Gazel 166
Mısra: **4**
Hitap eden, öğüt veren, söz söyleyen. Cuma ve bayram namazından önce camilerde hutbe okuyan kimse.

Düşdi yolum bir aẕīne güni vardum mescide
Minber üzre ḫuṭbe-i ḥüsnüñ okur gördüm ḫaṭīb

2. **ḫaṭīb:**
Gazel 171
Mısra: **8**
Hitap eden, öğüt veren, söz söyleyen. Cuma ve bayram namazından önce camilerde hutbe okuyan kimse.

Ẓāhir ola her yaña mescidde nām-ı Aḥmedī
Minber üzre ẕikr ide nām-ı şerīfüñ ger ḫaṭīb

3. **ḫaṭīb:**
Gazel 205
Mısra: **14**
Hitap eden, öğüt veren, söz söyleyen. Cuma ve bayram namazından önce camilerde hutbe okuyan kimse.

İy Muḥibbī cāmi-i ḥüsninde yāruñ Cuma gün
Ḫoş edā ile okudı ḫuṭbe-i ḥüsnin ḫaṭīb

<u>haṭīb okuya:</u>

1. **ḫaṭīb okuya:**-*ya*
Gazel 177
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) câmide müslümanlara dini nasihatlar veren zatın elindeki belgeyi okuması kastedilir.

Mescidi āteş kılam āh eylemekden iy ḫabīb
Minber üzre okuya ger āyet-i ḥüsnüñ ḫaṭīb

<u>hātif:</u>

1. **hātifden:**-*den*
Gazel 4
Mısra: **6**
Gaipten haber veren II iç sesle ulaşangüç.

Cidd ü cehd-ile nigāra didüm el irmiş midür
Geldi hātifden nidā eydür ki illā mā-saā

hâṭır:

1. **ḫāṭırum:**-*um*
Gazel 4
Mısra: **2**
Gönül, kalp; akıl, zihin.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

2. **ḫāṭırum:**-*um*
Gazel 4
Mısra: **2**
Gönül, kalp; akıl, zihin.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

3. **ḫāṭırum:**-*(u)m*
Gazel 37
Mısra: **3**
Gönül, kalp; akıl, zihin.

Ḫāṭırum cemiyyetini sorma benden iy refīḳ
Çün ḫayāl ü fikr ol zülf-i perīşāndur baña

4. **ḫāṭırdadur:**-*da, -dur*
Gazel 490
Mısra: **1**
Gönül, kalp; akıl, zihin.

Yār ġāyiblik mihri rūz u şeb ḫāṭırdadur
Hey ḫaṭā didüm ne ġāyib dāyim ol ḫāṭırdadur

5. **ḫāṭırdadur:**-*da, -dur*
Gazel 490
Mısra: **2**
Gönül, kalp; akıl, zihin.

Yār ġāyiblik mihri rūz u şeb ḫāṭırdadur
Hey ḫaṭā didüm ne ġāyib dāyim ol ḫāṭırdadur

hātıra getürüp:

1. **ḫāṭıra getürüp:**--*a, --üp*
Gazel 431
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hatırlamak,düşünmek,anım samak.

Ferdāyı ḫāṭıra getürüp ẓulmı ko bugün
Komaz kimesne ḥaḳḳını alur zamānedür

hātır-ı ʿuşşāk:

1. **ḫāṭır-ı ʿuşşāk:**
Gazel 494
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âşıkların aklı, düşünmesi; âşıkların gönlü II âşıkların düşüncesi, arzusu.

Döymek ne ʿaceb ḫāṭır-ı ʿuşşāk perīşān
Zülfine ura el uzadup şāne güzeller

hātırum münevver olur:

1. **ḫāṭırum münevver olur:**-*ur*
Gazel 62
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlünün ışık ve aydınlık ile dolması.

Gün gibi dogsa eger üstüme ol bedr-i dücā
Ḫāṭırum olur münevver cān u dil bulur şafā

hātırum olur:

1. **ḫāṭırum olur:**--*u, --m, --ur*
Gazel 481
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlünün alınması,mutlu edilmesi kastedilmiştir.

Ḫāṭırum olur müşevveş şāne ursañ zülfüñe
Pāre pāre eyleyen bagrumı bildüm şānedür

hātırumdan çıkmazsın:

1. **ḫāṭırumdan çıkmazsın:**--*u, --m, --dan, --maz, --sın*
Gazel 460
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgilinin aklından ve kalbinden hiç çıkmadığını ifade etmektedir.

Ḫāṭırumdan bir nefes çıkmazsın ammā ʿāḳıbet
İy perī bilmem senüñ göñlüñ niçe ādemdedür

hatm oldı:

1. **ḫatm oldı:**--*dı*
Gazel 207
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tamamlanmak.

Metn-i ḥüsnüñe şahā ḫaṭṭuñ yazaldan ḫāşiye
Faṣl u bābın okudum didüm ki ḫatm oldı kitāb

hatt:

1. **ḫaṭṭuñ:**-*uñ*
Gazel 11
Mısra: **5**
(Sevgili'nin) yüzündeki ayva tüyleri.

Korkaram āhı tutup āşıḳlaruñ ḫaṭṭuñ gele
Koya mı ẓulmuñı hīç maẓlūmuñ Allāh'ı saña

2. **ḫaṭṭı:**-*ı*
Gazel 28
Mısra: **8**
(Sevgili'nin) yüzündeki ayva tüyleri.

Zülfini añduñ perīşān-ḫāṭır olduñ iy göñül
Ḫaṭṭı fikrinden gelen dāyim melāmetdür saña

3. **ḫaṭṭuñ:**-*uñ*
Gazel 44
Mısra: **10**
(Sevgili'nin) yüzündeki ayva tüyleri.

Leylī saçuñı göreli mecnūnuñ olur dil
Ḫaṭṭuñ hevāsı eyledi başum tolu sevdā

4. **ḫaṭṭuñ:**-*uñ*
Gazel 57
Mısra: **5**

(Sevgili'nin) yüzündeki ayva tüyleri.

Eylemek ister yine ḫaṭṭuñ urūc
Oldı her mūyı dile cānā belā

5. **ḫaṭṭuñ:**-*uñ*
Gazel 73
Mısra: **3**
(Sevgili'nin) yüzündeki ayva tüyleri.

Zülfüñ-ile ḫaṭṭuñ eyleye fitneler iẓhār
Çeşmüñ ne aceb bilmeye ya bī-ḫaber ola

6. **ḫaṭṭuñ:**-*uñ*
Gazel 207
Mısra: **5**
(Sevgili'nin) yüzündeki ayva tüyleri.

Metn-i ḥüsnüñe şahā ḫaṭṭuñ yazaldan ḥāşiye
Faṣl u bābın okudum didüm ki ḫatm oldı kitāb

7. **ḫaṭṭūñ:**-*(u)ñ*
Gazel 269
Mısra: **8**
(Sevgili'nin) yüzündeki ayva tüyleri.

Şuʿle virdi metn-i ḥüsnüñde senüñ Nūr āyeti
Geldi ḫaṭṭūñ yazdı tefsīr eyledi anı dürüst

8. **ḫaṭṭuñ:**-*uñ*
Gazel 352
Mısra: **3**
(Sevgili'nin) yüzündeki ayva tüyleri.

İledüp ḥüccetini ḳāẓī-iʿışḳa ḫaṭṭuñ
Göricek anı ḳabūl itdi didi naḳl-i ṣaḥīḥ

<u>ḫaṭṭāṭ dirler:</u>

1. **ḫaṭṭāṭ dirler:**--*r, --ler*
Gazel 298
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel yazı yazan, meşk ve saire yazmakla iştigal eden adam.

Gerçi kim yāḳūt içün ḫaṭṭāṭ dirler dehr ara
Nerm-idi ḫaṭṭuñ mi s āli ḫaṭṭ-ı reyḥānı dürüst

<u>ḫaṭṭāṭ-ı ezel:</u>

1. **ḫaṭṭāṭ-ı ezel:**
Gazel 120
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ezel katibi. / Ruhları yarattığı zaman yazan Allah.

Kime ġam kime feraḥ yazmış çü ḫaṭṭāṭ-ı ezel
Bunı yazmış başuma senden olam dāyim cüdā

2. **ḫaṭṭāṭ-ı ezel:**
Gazel 329
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ezel katibi. / Ruhları yarattığı zaman yazan Allah.

Yazdı aḥsen ḥüsnüñi iy dōst ḫaṭṭāṭ-ı ezel
Ḫūblarda kalmadı bāzār-ı ḥüsn içre revāc

<u>ḫaṭṭ-ı ġubār:</u>

1. **ḫaṭṭ-ı ġubār:**
Gazel 83
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gubari hat. II Sevgilinin yanağındaki ayva tüyleri.

Āyet-i ḥüsnindeki yir yir olan müşkilleri
Yazdı ḫaṭṭ-ı ġubār ḫaṭṭı-y-ıla tefsīr aña

<u>ḫaṭṭı ġubārın göreli:</u>

1. **ḫaṭṭı ġubārın göreli:**--*e, --li--ın*
Gazel 110
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yüzündeki incecik ayva tüylerinin aşık tarafından görüldüğü zamandan beri ona hayran olması kastedilir.

Lal-i nābı şevḳıdür her dem beni mest eyleyen
Göreli ḫaṭṭı ġubārın olmışam ḫayrān aña

<u>ḫaṭṭ-ı levḥ-i ḥadüñ:</u>

1. **ḫaṭṭ-ı levḥ-i ḥadüñ:**--*ü, --n*
Gazel 444
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yanak levhasının hatlarının (ayva tüylerin) üstündeki yazılar.

Ḥüsnüñ evrāḳın okımaga Muḥib
Ḫaṭṭ-ı levḥ-i ḫadüñ müsveddedür

<u>ḫaṭṭ-ı reyḥānı:</u>

1. **ḫaṭṭ-ı reyḥānı:**--*ı*
Gazel 298
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ince nakışlı; yazı türü, kalınlığı sülüs gibidir. Bu yazı türünde gözü kapalı harf yoktur.

Gerçi kim yāḳūt içün ḫaṭṭāṭ dirler dehr ara
Nerm-idi ḫaṭṭuñ mi s āli ḫaṭṭ-ı reyḥānı dürüst

<u>ḫaṭṭı-y-ıla ʿārıżın görsem:</u>

1. **ḫaṭṭı-y-ıla ʿārıżın görsem:**--*ı, --y, --la, --ı, --n, --se, --m*
Gazel 346
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yanağı ve yanaktaki ayva tüylerini aşığın görmesi kastedilmektedir.

Ḫaṭṭı-y-ıla ʿārıżın görsem olur göñlüm küşād
Nite kim ġamgīn olanı sebz ü āb eyler feraḥ

<u>ḫaṭṭuñ mi s āli:</u>

1. **ḫaṭṭuñ mi s āli:**--*u, --n, --i*
Gazel 298
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri gibi denilerek benzetme yapılmıştır.

Gerçi kim yāḳūt içün ḫaṭṭāṭ dirler dehr ara
Nerm-idi ḫaṭṭuñ mi s āli ḫaṭṭ-ı reyḥānı dürüst

<u>ḫaṭṭuñı görenler:</u>

1. **ḫaṭṭuñı görenler:**--*e, --n, --ler*
Gazel 121

Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yüzündeki ayva tüylerini görenler. (Hayran kalma bağlamında).

Ḫaṭṭuñı cānā görenler didiler reyḥān aña
Yüzüñe iden naẓar da dir gül-i ḫandān aña

<u>haṭuñ tezvīrine:</u>

1. **ḫaṭuñ tezvīrine:**--*i, --n, --e, -*
Gazel 273
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yanağındaki ayva tüylerinin aşığı kandırıcı,hileci durumunda olması kastedilmiştir.

Ḫaṭuñ tezvīrine kaşuñla zülfüñ
Görüñ eyler mi bir togrı şehādet

<u>ḫāvādi:</u>

1. **ḫāvādi:**
Gazel 81
Mısra: **3**
1) Rehberler, deliller, kılavuzlar. 2)Hidayet edenler, istikametli ve selâmetli yolu gösterenler.

Ursa deryāyı ḥāvādi mevc gitmem bir yaña
Keştī-i ışḳuñ bi-ḥamdi'llāh ki lengerdür baña

<u>havādis:</u>

1. **ḥavādiṣ:**
Gazel 311
Mısra: **2**
Olup biten vak'alar, hadiseler, olaylar.

Olupdur ʿışḳ çün sevdāya bāʿiṣ
Bilürse tañ mı ʿālemde ḥavādiṣ

2. **ḥavādiṣ:**
Gazel 312
Mısra: **2**
Olup biten vak'alar, hadiseler, olaylar.

Cihān içün dimişler çünki ḥādiṣ
Bulınsa tañ mıdur bunda ḥavādiṣ

3. **ḥavādiṣ:**
Gazel 322
Mısra: **2**
Olup biten vak'alar, hadiseler, olaylar.

Cihān içün dimişler çünki ḥādiṣ
Bulınursa ne tañ anda ḥavādiṣ

<u>ḫavāle eyledüñ:</u>

1. **ḫavāle eyledüñ:**--*dün*
Gazel 203
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bırakmak, ısmarlamak, göndermek.

Çün ḫavāle eyledüñ hicrāna şekvā eyleme
Ṣabr kıl vaṣlına tā kim bulasın bir feṯḥ-i bāb

<u>havrā:</u>

1. **ḥavrāyı:**-*y, -ı*
Gazel 12
Mısra: **5**
Ahu gözlü kadın, kız. Cennetteki Huri adı verilen kızlar.

Cennet ü ḥavrāyı n'eyler āşıḳ-ı dīdār olan
Yig gelür biñ ravżadan bir gūşe-i vīrān aña

2. **ḥavrā:**
Gazel 17
Mısra: **8**
Ahu gözlü kadın, kız. Cennetteki Huri adı verilen kızlar.

Reh-i ışḳ içre ölsem topragumı
Alup küḥl idine cennetde ḥavrā

3. **ḥavrāya:**-*y, -a*
Gazel 50
Mısra: **7**
Ahu gözlü kadın, kız. Cennetteki Huri adı verilen kızlar.

Dimiş ḥavrāya beñzer yāri zāhid
Berāber kandadur ḫāṣā vü kellā

<u>hāy u hūy:</u>

1. **hāy u hūy:**
Gazel 29
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüksek, gürültülü ses.

Bu libās u hāy u hūy u ṭanṭana nedür dilā
Egnüñe ḫilat yiterken bir palās u bir abā

<u>hāy u hūya:</u>

1. **hāy u hūya:**-+*a*
Gazel 255
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Neşe sevinç oluşturmak II yüksek, gürültülü ses oluşturmak.

İy dil ġıdā olursın bir gün bu mār u mūra
Bu hāy u hūya maġrūr olma idüp şeṭaret

<u>hayā alur:</u>

1. **ḥayā alur:**--*ur*
Gazel 112
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneşin edep ve utanmayı sevgilinin parlak yüzünden öğrenmesi kastedilmiştir.

Rūşen budur ki mihr yüzüñden alur ḥayā
Yoḫsa ḳamer olmaz idi böyle rūşenā

<u>hayāl:</u>

1. **ḫayāli:**-*i*
Gazel 22
Mısra: **3**
Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey, düş. Sevgilinin hayali.

Gitmedi zülfüñ ḫayāli kılca yādumdan benüm
İy saçı sünbül göñül neyçün perīşān olmaya

2. **ḫayālüñ:**-*üñ*
Gazel 41
Mısra: **1**
Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey, düş. Sevgilinin hayali.

Geh ḫayālüñ dilde geh çeşmümde cā
İdeli başumda vardur biñ hevā

3. **ḫayālüñle:**-*üñle*
Gazel 50
Mısra: **5**
Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey, düş. Sevgilinin hayali.

Ḫayālüñle toludur ḫāne-i çeşm
Ko gelsün eyledüm göñlümde ṣad cā

4. **ḫayālüñ:**-*üñ*
Gazel 70
Mısra: **1**
Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey, düş. Sevgilinin hayali.

Geh ḫayālüñ dilde geh çeşmümde cā
Eylerem başumda var līkin hevā

5. **ḫayāli:**-*i*
Gazel 203
Mısra: **3**
Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey, düş. Sevgilinin hayali.

Bir perī-peyker ḫayāli geleliden çeşmüme
Dilde ṭāḳat kalmadı bu cāna düşdi ıżṭırāb

6. **ḫayāle:**-*e*
Gazel 232
Mısra: **9**
Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey, düş. Sevgilinin hayali.

Vaṣl el virmez Muḥibbī gel ḫayāle ḳāniʿ ol
Bir niçe gün iñle dil derdüñe dermān oldı tut

7. **ḫayālüñ:**
Gazel 239
Mısra: **1**
Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey, düş. Sevgilinin hayali.

Ḫayālüñ göñlüm içre ḫāndur iy dōst
Firāḳuñla bu bagrum kandur iy dōst

8. **ḫayāl:**
Gazel 429
Mısra: **2**
Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey, düş. Sevgilinin hayali.

Ruḫuñ alını ʿarż eyle disem dildār āl añlar
Tenüm bir kıla döndürdi ġamuñ dirsem ḫayāl añlar

9. **ḫayāli:**-*i*
Gazel 450
Mısra: **1**
Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey, düş. Sevgilinin hayali.

Ḫayāli konmaga gelse gözüm şırça sarāyıdur
Gözüme küḥl olan her dem nigāruñ ḫāk-i pāyıdur

ḫayāl ü fikr:

1. **ḫayāl ü fikr:**
Gazel 37
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Düşünce ve hayal.

Ḫāṭırum cemiyyetini sorma benden iy refīḳ
Çün ḫayāl ü fikr ol zülf-i perīşāndur baña

ḫayālāt-ı ġarīb:

1. **ḫayālāt-ı ġarīb:**
Gazel 166
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zavallı hayaller.

İy Muḥibbī şir-i dil-sūzuñ senüñ gūş itseler
Diyeler işitmedük böyle ḫayālāt-ı ġarīb

ḫayāle döndüm:

1. **ḫayāle döndüm:**--*e, --dü, --m*
Gazel 262
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey, düş.

Miyānī fikr-ile döndüm ḫayāle
Heme ʿālem bu çeşmüme ḫayālest

ḫayāle gelse:

1. **ḫayāle gelse:**-*se*
Gazel 50
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşığın rüyasına,hayaline girmesi.

Lebüñ gelse ḫayāle āh ider dil
Anuñçun bişmedi bī-dūd ḫalvā

ḫayālest:

1. **ḫayālest:**
Gazel 262
Mısra: **6**
(Beyitte) sevgiliyle ilgili kurduğu düşten dolayı herkesin aşığın gözlerine özenmesi,hayalini görmek istemesi kastedilmektedir.

Miyānī fikr-ile döndüm ḫayāle
Heme ʿālem bu çeşmüme ḫayālest

ḫayāl-i ġayrıya:

1. **ḫayāl-i ġayrıya:**--*ı, --y, --a*
Gazel 489
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliden başka hayaller,diğerleri.

Ḫāṣā ḫayāl-i ġayrıya dīdemde idem aña cā
Ol āşinā cāyı iken bīgāneye cā mı olur

ḫayāl-i ḫābdur:

1. **ḫayāl-i ḫābdur:**--*dur*
Gazel 455
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uykudaki rüya(dünyanın geçiciliği bağlamında).

Ġarra olma dār-ı dünyā bir ḫayāl-i ḫābdur
Kim anuñ bünyādına dirler ki cāy-ı ābdur

ḫayāl-i hūba:

1. **ḫayāl-i ḫūba:**--*a*
Gazel 371
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellerin hayali.

Bir ḫayāl-i ḫūba beñzer vaṣl ol daḫı muḥāl
Ne kılam yā Rab bu ben āşüfte-ḥāl-i nā-murād

ḫayāl-i ḳaddi:

1. **ḫayāl-i ḳaddi:**--*i*
Gazel 458
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin boyunun hayali.

Ger kenāra gelmez-ise çāre ne ol serv-ḳad
Ḳāniʿem dāyim ḫayāl-i ḳaddi āġūşumdadur

hayāl-ile:

1. **ḫayāl-ile:**
Gazel 167
Mısra: **6**
Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey, düş. Sevgilinin hayali.

Umar-ıdum göre idi dīdeler düşde seni
Geçdi ömrüm bu ḫayāl-ile görinmez baña ḫˇāb

hayāline sun:

1. **ḫayāline sun:**--*i*, --*n*, --*e*
Gazel 362
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tasavvur ve tasvir etmek,düşünmek.

Laʿl-i lebi ḫayāline sun sāḳiyā müdām
Şīrīn olur egerçi Muḥibbī şarāb-ı telḫ

häyåt:

1. **ḫayāt:**
Gazel 287
Mısra: **11**
Ar. hayat, yaşam.

Cām-ı Cem sun sāḳiyā bir dem ġanīmetdür ḫayāt
Çün içer cām-ı memātı cümle insān ʿāḳıbet

hayāt bula:

1. **ḫayāt bula:**--*a*
Gazel 247
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canlanmak, can bulmak.

Leblerüñe dir-isem n'ola nebāt Mürdeler nūş ide ger bula ḫayāt

hayāt buldum:

1. **ḫayāt buldum:**-*du*, -*m*
Gazel 79
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin lütuf ve ihsanıyla hayat bulmak,can sahibi olmak.

Hicr içre bulmışken memāt kılduñ baña çün ilṭifāt
Buldum lebüñden ben ḫayāt sen āb-ı ḫayvānsın baña

hayāt virür:

1. **ḫayāt virür:**--*ür*
Gazel 115
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canlandırmak; sıkıntısını gidermek, mutlu etmek.

Esdügince ṣubḥ-dem virür nebātāta ḫayāt
Lal-i cān-baḫşından almışdur meger kim cān ṣabā

2. **ḫayāt virür:**--*ür*
Gazel 307
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canlandırmak; sıkıntısını gidermek, mutlu etmek.

Lebleri virür Muḥibbī mürde cisme çün ḫayāt
Ṭālib olma ẓulmet içre āb-ı ḫayvāndur ʿabeş

hayātuñda:

1. **ḫayātuñda:**--*u*, --*n*, --*da*
Gazel 251
Mısra: **3**
Ar. hayat, yaşam.

Saña yitmez mi bir jende sarıl aña ḫayātuñda
Ölince tā anı ḫoş gör gel itme kimseye minnet

hayf:

1. **ḫayfdur:**-*dur*
Gazel 47
Mısra: **6**
"Eyvah, yazık!" anlamında ünlem.

Bāġbān evrāḳ-ı gülden yollaruñ zeyn eylesün
Ḫayfdur cānā koyasın sen zemīn üstine pā

hayf anları:

1. **ḫayf anları:**-*lar*, -*ı*
Gazel 42
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzüntü,kınama zamanı.

Didiler yok yirlere ḫarc itme ömrüñ naḳdini
Bilmedüm ḫayf anları ḫaḳḳ-ı birāderdür baña

hayf degül mi ki:

1. **ḫayf degül mi ki:**
Gazel 456
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eyvah,yazık-ayıp değil mi ki,öyledir.

Dīdemi ferş-i rehüñ eyleyem iy serv-i ḫırām
Pāyuña ḫayf degül mi ki basup ḫāke çıkar

hayf ola:

1. **ḫayf ola:**
Gazel 31
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yazık ola; acıma ve merhamet ifadesidir.

Yollaruñ üzre yüzümi döşeyüp ferş ideyim
Ḫayf ola kim kurı yir üzre koyasın kef ü pā

2. **ḫayf ola:**--*a*
Gazel 436
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yazık olmak, ziyan olmak.

Sun şarābı sāḳiyā çünki bahār eyyāmıdur
Ḫayf ola bu demde ʿömr-i nāzenīn bī-mül geçer

hayfā:

1. **ḫayfā:**
Gazel 44
Mısra: **1**
"Eyvah, yazık!" anlamında ünlem.

Eşk itdi ḫarābe bu göñül şehrini ḫayfā

Bu ḫāne-i seyl eyledi gūyā yine ifnā

hāyil:

1. **ḥāyil:**
Gazel 13
Mısra: **2**
Engel,mani durumunda olan şey.

Gün yüzüñ göster didüm āh olmaduñ māyil baña
Kanı ṭāli olmaya zülfüñ gelüp ḥāyil baña

hāyil olur:

1. **ḥāyil olur:**-*ur*
Gazel 80
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Perde olmak, engel olmak, engellemek.

Gün yüzüñ görmez-isem zülfüñ olur ḥāyil baña
Geçdi ömrüm iy dirīġā olmaduñ māyil baña

hāyil-durur:

1. **ḥāyil-durur:**--*ur*
Gazel 492
Mısra: **2**
Engel,mani durumunda olan şey.

Gün yüzüñi görmege bu cān u dil māyil-durur
Līk zülfüñ çün seḫāb ol niʿmete ḥāyil-durur

hayme:

1. **ḫaymelerdür:**-*dür, -ler*
Gazel 150
Mısra: **4**
Çadır, otağ.

Her ne yirde menzil eylerse bu eşk-i ḫūn-feşān
Ḫaymelerdür cā-be-cā anda ẓuhūr iden ḥabāb

2. **ḫaymedür:**-*dür*
Gazel 207
Mısra: **3**
Çadır, otağ.

Ḫaymedür ṣaḥrā-yı dilde gözlerüm gel kıl nüzūl
Eyledüm ol ḫaymeye kirpüklerümden de ṭınāb

3. **ḫaymeye:**-*y, -e*
Gazel 207
Mısra: **4**
Çadır, otağ.

Ḫaymedür ṣaḥrā-yı dilde gözlerüm gel kıl nüzūl
Eyledüm ol ḫaymeye kirpüklerümden de ṭınāb

hayme itdüm:

1. **ḫayme itdüm:**--*dü, --m*
Gazel 387
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çadır kurmak.

Konmaga ṣaḥrā-yı dilde ol güzeller şāhına
Ḫayme itdüm iki çeşmüm kirpügüm aña neverd

ḫayme kursa:

1. **ḫayme kursa:**--*sa*
Gazel 167
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) çadır kurma,otağ yapma anlamında kullanılmıştır.

Ḫayme kursa sīnemüñ ṣaḥrāsına ol āfītāb
Eyleyem cān riştesinden yir yirin aña ṭınāb

ḫayme kursa gelse:

1. **ḫayme kursa gelse:**--*sa, --se*
Gazel 150
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) çadır kurma,otağ yapma anlamında kullanılmıştır.

Ḫayme kursa gelse karşumda ger ol ālī-cenāb
Eylerem bu rişte-i cānum aña yir yir ṭınāb

ḫaymesin kursa:

1. **ḫaymesin kursa:**--*si, --n, --sa*
Gazel 169
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) çadır,otağ kurmak,yapmak anlamı kastedilir.

Ḫaymesin ṣaḥrāda kursa her kaçan ol āfītāb
Rişte-i cāndan iderler ehl-i ışḳ aña ṭınāb

ḫayr:

1. **ḫayrıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 478
Mısra: **6**
Ar. "şer" mukabili, halkın muhabbet ve rağbet eylediği şey, iyi şey, nafi şey. (Türkçede isim olarak kullanılır. Sıfat makamında iradı lâzım gelince hayırlı denilir).

Tekye-i dilde ebed yansun çerāġı sīnemüñ
Kim maḥabbet şāhınuñ konmış ezelden ḫayrıdur

2. **ḫayra:**-*a*
Gazel 499
Mısra: **14**
Ar. "şer" mukabili, halkın muhabbet ve rağbet eylediği şey, iyi şey, nafi şey. (Türkçede isim olarak kullanılır. Sıfat makamında iradı lâzım gelince hayırlı denilir).

Bir ʿacūze köhnedür dünyā
Muḥibbī virme dil
Ḫayra irşād eylemez dāyim ḍalāl üstindedür

ḫayr eyle:

1. **ḫayr eyle:**
Gazel 34
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayır yapmak, fayda sağlamak.

İy Muḥib ḫayr eyle kıl şerden ḥaẕer
Diyeler maḥşerde yüzi ak saña

2. **ḫayr eyle:**
Gazel 270
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayır yapmak, fayda sağlamak.

Bugün ḫayr eyle yarın sorılursın
Cevāba ḳādir olmaz olsa şirret

3. **ḫayr eyle:**
Gazel 270
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayır yapmak, fayda sağlamak.

Dilā ḫayr eyle diller rāḥat olsun
Diyeler togurana saña raḥmet

hayr ile:

1. **ḫayr ile:**
Gazel 221
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyilikle, hayırla, hayır içinde, iyilik vesilesiyle.

Düriş ḫayr it ki tā ḫayr ile aduñ
Añıla olma sakın şūr u şer dōst

hayr it ki:

1. **ḫayr it ki:**-*ki*
Gazel 221
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyilik ve güzellikler yapmak,yardım etmek.

Düriş ḫayr it ki tā ḫayr ile aduñ
Añıla olma sakın şūr u şer dōst

hayr kılmaz:

1. **ḫayr kılmaz:**-*maz*
Gazel 90
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fayda sağlamamak,iyilik vermemek,yardımcı olmamak.

Tāze gülsin gül gibi gel bülbül āhından sakın
Ḫayr kılmaz dōstum āh-ı sehergāhum saña

hayr u şer:

1. **ḫayr u şer:**
Gazel 460
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyilik ve kötülük.

Yazılısar her ne eylerseñ bugün sen ḫayr u şer
Cidd ü cehd-ile ne taḥṣīl olsa bu ʿālemdedür

2. **ḫayr u şer:**
Gazel 365
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayır ve şer, iyi ve kötü.

Dilā bunda eger ḫayr u eger şer
Sorarlar yarın anda nīk eger bed

ḫayra girüp:

1. **ḫayra girüp:**--*a*, --*üp*
Gazel 224
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayır işlemek.

Niçeye degin saklayasın cānı ẕeḳanda
Gel ḫayra girüp kurtar aña zülfüñi dār it

2. **ḫayra girüp:**--*a*, --*üp*
Gazel 266
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayır işlemek.

Niçeye degin saklayasın çāh-ı ẕeḳanda
Kurtar anı ḫayra girüp zülfüñe dār it

ḫayrān:

1. **ḫayrāndur:**-*dur*
Gazel 24
Mısra: **4**
Bir kimse veya bir şey karşısında hayranlık duyan, onu çok beğenen, çok takdir eden kimse.

Giceler eflākde sūzān olan encüm degül
Taña kalmışdur gök ehli çeşmi ḫayrāndur baña

2. **ḫayrānsın:**-*sın*
Gazel 79
Mısra: **6**
Bir kimse veya bir şey karşısında hayranlık duyan, onu çok beğenen, çok takdir eden kimse.

Bir bülbül-i nālānuñam tā ṣubḥa dek giryānuñam
Şöyle senüñ ḫayrānuñam sen daḫı ḫayrānsın baña

3. **ḫayrānuñam:**-*uñ, -am*
Gazel 79
Mısra: **6**
Bir kimse veya bir şey karşısında hayranlık duyan, onu çok beğenen, çok takdir eden kimse.

Bir bülbül-i nālānuñam tā ṣubḥa dek giryānuñam
Şöyle senüñ ḫayrānuñam sen daḫı ḫayrānsın baña

4. **ḫayrāndur:**-*dur*
Gazel 102
Mısra: **6**
Bir kimse veya bir şey karşısında hayranlık duyan, onu çok beğenen, çok takdir eden kimse.

Şöyle rüsvā eyledi ışḳuñ bu ben dīvāneyi
Ḫayret alur sāyemi karşumda ḫayrāndur baña

5. **ḫayrān:**
Gazel 121
Mısra: **8**
Bir kimse veya bir şey karşısında hayranlık duyan, onu çok beğenen, çok takdir eden kimse.

Ḫānesinden gün gibi togup ide arż-ı cemāl
Ben degülem yaluñuz ḫalḳ-ı cihān ḫayrān aña

6. **ḫayrāndur:**-*dur*
Gazel 128
Mısra: **10**
Bir kimse veya bir şey karşısında hayranlık duyan, onu çok beğenen, çok takdir eden kimse.

İy Muḥibbī gün yüzine şöyle ḫayrān olmışam
Kim göre bu ḫālümi elbette ḫayrāndur baña

7. **ḫayrānuñam:**-*uñ, -am*
Gazel 133
Mısra: **6**
Bir kimse veya bir şey karşısında hayranlık duyan, onu çok beğenen, çok takdir eden kimse.

Ḫaḳ naṣīb ide mi ki kokulayam ben sen güli
Bülbül-i şūrīdeveş ḫayrānuñam öñdin soña

ḫayrān iken:

1. **ḥayrān iken:**
Gazel 43
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bir şeyin) Etkisine girmiş, tutkun.

Ben senüñ ḥüsn-i cihān-efrūzuña ḥayrān iken
Merd ü zen bu ḥāle bakup oldılar ḥayrān baña

<u>ḥayrān kaldı:</u>

1. **ḥayrān kaldı:**-*dı*
Gazel 49
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel durumu ya da davranışları karşısında beğeni duymak, takdir etmek.

Gül ruḫuñ gördükde ḥayrān kaldı cümle el saña
Degmesün göz diyü asdı ġoncalar heykel saña

<u>ḥayrān kalurdı:</u>

1. **ḥayrān kalurdı:**--*ur*, --*dı*
Gazel 93
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok beğenmek,hoşuna gitmek.

Kanda beñzer dōstlar Mecnūn-ı sergerdān baña
Bu zamāna kalsa ger kalurdı ol ḥayrān baña

<u>ḥayrān oldılar:</u>

1. **ḥayrān oldılar:**-*dı, -lar*
Gazel 43
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tutkun olmak, çok arzu etmek. -.

Ben senüñ ḥüsn-i cihān-efrūzuña ḥayrān iken
Merd ü zen bu ḥāle bakup oldılar ḥayrān baña

<u>ḥayrān olmışam:</u>

1. **ḥayrān olmışam:**--*mış, --am*
Gazel 96
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok beğenmek.

Şöyle ḥayrān olmışam ışḳuñla iy Yūsuf-cemāl
Ḥālümi her kim görür-ise olur ḥayrān aña

2. **ḥayrān olmışam:**--*mış, --am*
Gazel 110
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok beğenmek.

Lal-i nābı şevḳıdür her dem beni mest eyleyen
Göreli ḥaṭṭı ġubārın olmışam ḥayrān aña

3. **ḥayrān olmışam:**--*mış, --(a)m*
Gazel 128
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok beğenmek.

İy Muḥibbī gün yüzine şöyle ḥayrān olmışam
Kim göre bu ḥālümi elbette ḥayrāndur baña

4. **ḥayrān olmışam:**--*mış, --am*
Gazel 188
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok beğenmek.

Olmışam ḥayrān zülf ü rūyına İñler-isem ṭañ mıdur ben rūz u şeb

<u>ḥayrān oluban:</u>

1. **ḥayrān oluban:**
Gazel 254
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayran olup kalmak.

Bu ḳadd-ile bu ḳāmeti gördükde müʾezzin
Ḥayrān oluban kalmadı ḳudret ide ḳāmet

<u>ḥayrān olur:</u>

1. **ḥayrān olur:**-*ur*
Gazel 90
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayran olmak.

Cān u dilden gül yüzüñ āşüftesi şems ü ḳamer
Mihr gönder giceler ḥayrān olur māhum saña

2. **ḥayrān olur:**--*ur*
Gazel 96
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayran olmak, çok beğenmek.

Şöyle ḥayrān olmışam ışḳuñla iy Yūsuf-cemāl
Ḥālümi her kim görür-ise olur ḥayrān aña

<u>ḥayrān u zār:</u>

1. **ḥayrān u zār:**
Gazel 194
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendinden geçmiş ve ağlamaklı.

Düşde gördüm gün yüzini olmışam ḥayrān u zār
Niçe yıl andan berü görmez gözüm bir ẕerre ḫˇāb

<u>ḥayrān-vār oluram:</u>

1. **ḥayrān-vār oluram:**--*u, --ram*
Gazel 140
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayran olmak,çok beğenmek.

Bakuban aña ırakdan oluram ḥayrān-vār
Her kaçan itse perī-veş seyr-i tenhā bir yaña

<u>ḥayret alur:</u>

1. **ḥayret alur:**--*ur*
Gazel 102
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Allah'ın tecellîleri karşısında kulda meydana gelen şaşkınlık ve hareketsizlik. 2)Şaşkınlık içinde kalmak.

Şöyle rüsvā eyledi ışḳuñ bu ben dīvāneyi
Ḥayret alur sāyemi karşumda ḥayrāndur baña

<u>ḥayret basup:</u>

1. **ḥayret basup:**--*up*
Gazel 265
Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Allah'ın tecellîleri karşısında kulda meydana gelen şaşkınlık ve hareketsizlik. 2)Hayret etmek.

Ḥayret basup göz yaşına ġarḳ ola bu dil
Bulmaya eger ḫayr-ı ʿamel rūz-ı ḳıyāmet

ḫayretde kalmışam:

1. **ḫayretde kalmışam:**-*mış, -(a)m*
Gazel 47
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşırma,ne yapacağını bilmeme durumunda olma.

Deşt-i gamda leylī zülfüñden cüdā Mecnūn-vār
Kalmışam ḫayretde murġān tutdı başumda yuva

ḫayrete vardum:

1. **ḫayrete vardum:**--*du, --m*
Gazel 207
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Hayrette kalmak,şaşırmış olmak. 2)Hayret makamına erişmek.

Gün yüzüñe dōstum çün eyledüñ zülfüñ niḳāb
Ḥayrete vardum hemān sandum tutıldı āfitāb

ḫayr-ı ʿamel:

1. **ḫayr-ı ʿamel:**
Gazel 265
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayırlı iş/eylem.

Ḥayret basup göz yaşına ġarḳ ola bu dil
Bulmaya eger ḫayr-ı ʿamel rūz-ı ḳıyāmet

ḫayruñ yok:

1. **ḫayruñ yok:**--*u, --n*
Gazel 163
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fayda sağlamamak.

Çünki ḫayruñ yok Muḥibbī bāri gel şerden sakın
Ger bu sözüm tutmayasın yig olur senden devāb

ḫayvān:

1. **ḫayvāna:**-*a*
Gazel 391
Mısra: **7**
(Ar.) Hayvan.

Enīs olsa ne tañ ḫayvāna Mecnūn
Vefā kılmadı aña ādemī zād

ḫayvān suyın:

1. **ḫayvān suyın:**--*ın*
Gazel 170
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ölümsüzlük suyu.

Ḫıżr içelden leblerüñ koyup varup ḫayvān suyın
Anuñ-ıçundur görinmez ḫalḳdan eyler ḥicāb

ḫayyāṭ-ı felek:

1. **ḫayyāṭ-ı felek:**
Gazel 171
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Felek (talih, baht) terzisi.

Gözlerüm yaşını lāyıḳ gördi ḫayyāṭ-ı felek
Biçdi ḫilat egnüme gāhī ser-ā-ser gāh şīb

ḫayy-ı ebed:

1. **ḫayy-ı ebed:**
Gazel 389
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sonsuz dirilik sahibi olan Allah.

Cilve eyler bāġda gördüm yine bir serv-ḳad
Bed naẕardan saklasun didüm seni Ḥayy-ı ebed

ḫayy-ı lā-yemūt:

1. **ḫayy-ı lā-yemūt:**
Gazel 288
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ölmeyip diri olan Allah.

Deyr ara bir muġbeçe gördüm ki anuñ mi s̲ li yok
Anı bir yüzden daḫı ḫalḳ itdi ḫayy-ı Lā-yemūt

2. **ḫayy-ı lā-yemūt:**
Gazel 237
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
Hayat ile muttasıf olan, diri, sağ; Esmâ-yı hüsnâdandır.

Var-iken ḳudret geçür ʿömrüñi var Allāh ile
İy Muḥbbī z̲ikrüñ olsun dilde ḫayy-ı lā-yemūt

hāzā:

1. **hāzā:**
Gazel 166
Mısra: **12**
Bu.

Afv kıl kapuña gelmiş cümle mücrim bendeler
İsteceb hāzā ed-duā fī şānehū yā müstecīb

hazān oldukda:

1. **ḫazān oldukda:**--*duk, --da*
Gazel 240
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık sebebiyle hüznün arttığı vakit.

Ḫazān oldukda evrāḳa naẕar kıl
Al ʿibret her birinden ʿaḳl deng-est

hazer eyle:

1. **ḫaẕer eyle:**
Gazel 160
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sakınmak, kaçınmak.

Lebi şeftālüsin gördük dil ü cān-ıla meyl itdük
Elüñ sunma ḫaẕer eyle öñüñde çāhdur ġabġab

ḫazer kıl:

1. **ḫaẕer kıl:**
Gazel 130
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sakınmak, çekinmek.

Mārdur zülfinden iy dil kıl ḥaẕer
Sunma el ol sünbül-i terden yaña

2. **ḥaẕer kıl:**
Gazel 471
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sakınmak, çekinmek.

Dilā cellād çeşminden ḥaẕer kıl
Niçe kanlar döker ol bī-emāndur

hāzık ṭabīb:

1. **ḥāẕıḳ ṭabīb:**
Gazel 171
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İşinin ehli olan doktor.

Olma işyānuñ görüben iy
Muḥibbī nā-ümīd
Çünki dermānsuzlara dermān
ider ḥāẕıḳ ṭabīb

ḥāżırlanur ki:

1. **ḥāżırlanur ki:**--*lan, --ur, --ki*
Gazel 327
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) herhangi bir şeyi gerçekleştirmek için çalışmada bulunmak kastedilmektedir.

Kāfir ḥaṭını gör nice İslāma ḳaṣd ider
Ḥāżırlanur ki eyleye baş kaldurup ḫurūc

hażm eyle:

1. **hażm eyle:**
Gazel 234
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hazmetmek, sindirmek.

Yüz çevürme gelse derd ü miḥnet ü ḳahr u elem
Her ne kim gökden inerse yir gibi hażm eyle yut

hebā:

1. **hebā:**
Gazel 2
Mısra: **2**
Boşa gitme, ziyan olma.

Āh kim vardur benüm başumda biñ dürlü hevā
Ger ināyet itmeseñ ömrüm olur cümle hebā

hebā olur:

1. **hebā olur:**--*ur*
Gazel 122
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boşa gitme, ziyan olma || Yapılan ibadetlerin Hakk katında karşılık bulmaması.

Didüm ne iy nā-mihribān ışḳ ehli ider terk-i cān
Didi sakın sırrı nihān itme olur ışḳuñ hebā

heft:

1. **heft:**
Gazel 48
Mısra: **9**
Far. Yedi, seb'a.

Raġbet itmezse Muḥibbī tañ mı heft iḳlīme çün
Oldı ol cān u göñülden bende-i Āl-i Abā

heft deryā:

1. **heft deryā:**
Gazel 493
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yedi deniz II Tüm dünya.

ʿĀşıḳ içdükde maḥabbet cāmını
Heft deryā cürʿa-dān-ı cāmıdur

heft iḳlīmi:

1. **heft iḳlīmi:**--*i*
Gazel 291
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yedi iklim, bütün dünya.

Heft iḳlīmi saña cümle musaḫḫar boldı tut
ʿÖmr daḫı Ḫıżr-ıla ʿālemde hem-ser boldı tut

heft kişver şāhına:

1. **heft kişver şāhına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 355
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yedi iklim sultanı.

Bir gedāyı hem-ser eyler heft kişver şāhına
Şöyle beñzer şīşe ile eylemiş efsūn ḳadeḥ

“hel min mezīd”:

1. **“hel min mezīd”:**
Gazel 385
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Daha yok mu" mealinde Kâf suresi 30. ayetten iktibas edilmiştir.

Bu ḥarīm-i sīneme tīrüñ irişdükde şehā
Çagrışur cān u göñül her biri dir “hel min mezīd”

helāk:

1. **helāk:**
Gazel 25
Mısra: **3**
Mahvetmek, perişan etmek, yok etmek.

Kūyına varan āşıḳı bir ġamzeden eyler helāk
Olmaz peşīmān āḳıbet n’eyler bu nā-ḥaḳ kan aña

2. **helāki:**-*i*
Gazel 458
Mısra: **2**
Mahvetmek, perişan etmek, yok etmek.

Ehl-i diller bendi ol zülf-i siyeh pūşumdadur
ʿĀşıḳuñ āḫir helāki çeşmi ser-ḫōşumdadur

helāk eyler:

1. **helāk eyler:**--*r*
Gazel 357
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mahvetmek, perişan etmek.

Bir nefes mest olmasa hicrān ġamı eyler helāk
Anuñıçun bu Muḥibbī nūş ider ekşer ḳadeḥ

helāk eylesün:

1. **helāk eylesün:**--*sün*
Gazel 232
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

1)Ortadan kaldırmak, yok etmek, öldürmek. 2)Bitkin bir duruma getirmek, çok yormak.

Ehl-i ʿışḳı eylesün cellād çeşmüñ ko helāk
Kaʿbedür kūyuñ kamu anları ḳurbān oldı tut

helāk itdügine:

1. **helāk itdügine:**--*dü, --gi, --n, --e*
Gazel 241
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Bitkin bir duruma getirmek,çok yormak. 2)Öldürmek,ortadan kaldırmak.

Ġamzeñ helāk itdügine açmazdum āh
Şīrīn lebüñ ger eylese bir būsesin diyet

helāk itmek:

1. **helāk itmek:**--*mek*
Gazel 160
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yok etmek, varlığına son vermek.

Muḳarrerdür helāk itmek beni āḫir bu zehr-i ġam
Eger tiryāk-i lalinden devā itmezse şekker-leb

helāk kılsañ:

1. **helāk kılsañ:**--*sa, --n*
Gazel 153
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıkılmış ve mahfolmuş hale getirme.

Tīġ-ı ışḳ-ıla Muḥubbī'yi eger kılsañ helāk
Şems gibi raḳṣ ura eline başını alup

helāk oldı:

1. **helāk oldı:**--*dı*
Gazel 348
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yok olmak, ölmek.

Cān u dil oldı şehā tīr-i müjeñ birle helāk
Her ne kim senden ire ḫūbdur olmaz o ḳabīḥ

helāk oldum:

1. **helāk oldum:**--*du, --m*
Gazel 496
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mahvolmak, perişan olmak.

Meded tiryāk-i laʿlüñden irişdür yā helāk oldum
İrişen mār-ı zülfüñden bu demde baña semlerdür

helāk olsam:

1. **helāk olsam:**-*sam*
Gazel 85
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mahvolmak, yok olmak,.

Miḥnet-ile şöyle ḫū dutdum ki şebhā-yı firāḳ
Aluram ol dem helāk olsam eger hicrān cüdā

helāk olursın:

1. **helāk olursın:**--*ur, --sın*
Gazel 497
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yok olmak.

Genc-i ḥüsne aldanup el sunma olursın helāk
Bekler anuñ zülfini her kılı ejderhā geçer

helvā-yı rakīb:

1. **ḥelvā-yı raḳīb:**
Gazel 191
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) hızlı yürüyen,davranan rakip ve düşmanlar kastedilmiştir.

İy Muḥibbī çarḫ-ı ġaddāruñ elinden āh u vāh
Çünki dilber vāṣıl olmaz bāri ḥelvā-yı raḳīb

hem:

1. **hem:**
Gazel 2
Mısra: **8**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Ḥa mim ḥarfi dü nāmuñdan işāretdür senüñ
Ḥāya Aḥmed didiler mīme daḫı hem Muṣṭafā

2. **hem:**
Gazel 31
Mısra: **1**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Niçe bir bāġa hevāñ-ıla varam hem çü ṣabā
Serverā serv-i ḳadüñ arż ide bir kerre baña

3. **hem:**
Gazel 35
Mısra: **8**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Gördi Mecnūn kim vefā būyı benī ādemde yok
Vaḥş-ıla ülfet tutup ādemden oldı hem cüdā

4. **hem:**
Gazel 51
Mısra: **2**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Gülşen içre eldeki sāġar kızıl güldür baña
Hem ṣürāḥī ḳulḳulı āvāz-ı bülbüldür baña

5. **hem:**
Gazel 56
Mısra: **10**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Ẓāhir olmaz mı Muḥibbī olmaya pinhān ışḳ
Ehl-i ışḳuñ eşki surḫ u çehresi hem zerd ola

6. **hem:**
Gazel 72
Mısra: **2**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Ḳıymetini ışḳuñ anlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün ol ki hem bī-derd ola

7. **hem:**
Gazel 72
Mısra: **10**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Ẓāhir olmaz mı Muḥibbī olmaya pinhān-ı ışḳ
Ehl-i ışḳuñ eşki surḫ u çehresi hem zerd ola

8. **hem:**
Gazel 79
Mısra: **2**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Karşuñda ben pervāneyem sen şem-i tābānsın baña
Işḳuñla hem dīvāneyem sen āfet-i cānsın baña

9. **hem:**
Gazel 99
Mısra: **8**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Zāhid şarāba tevbe ne vaḳtin olur aceb
Gül mevsimi ola hem elde cām ola

10. **hem:**
Gazel 113
Mısra: **7**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Ḥaḳ Taālā'nuñ resūli hem şefāat kānıdur
Ḫalḳ-ı ālem rūz-ı maḥşerde kamu muḥtāc aña

11. **hem:**
Gazel 135
Mısra: **5**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Dāġlar yakdum u hem çekdüm elifler yir yirin
Sīnemüñ çākin görüp reşk ide her ābdāl aña

12. **hem:**
Gazel 146
Mısra: **4**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Zülfi sevdāsın iden baş terkin ursa tañ mıdur
Çün hevā ile tolu başı anuñ hem çün ḥabāb

13. **hem:**
Gazel 151
Mısra: **8**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Gel beni öldür irişem tā viṣālüñ bāġına
Ben murāduma irem hem bulasın tā sen evāb

14. **hem:**
Gazel 158
Mısra: **6**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Vir zekāt-ı ḥüsnüñi men itme bu dervīşden
Hem benüm göñlüm yapılsun hem saña olsun evāb

15. **hem:**
Gazel 158
Mısra: **6**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Vir zekāt-ı ḥüsnüñi men itme bu dervīşden
Hem benüm göñlüm yapılsun hem saña olsun evāb

16. **hem:**
Gazel 168
Mısra: **4**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Rūz-ı maḥşerde şefāat idesin □āṣīlere
Hem mürüvvet kānı sensin hem daḫı maḥbūb-ı Rab

17. **hem:**
Gazel 168
Mısra: **4**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Rūz-ı maḥşerde şefāat idesin □āṣīlere
Hem mürüvvet kānı sensin hem daḫı maḥbūb-ı Rab

18. **hem:**
Gazel 193
Mısra: **11**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Şādīye şād olma iy dil gelse ġam hem muẓṭarib
Çün bilürsin kāyināt içinde vardur inḳılāb

19. **hem:**
Gazel 215
Mısra: **3**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Enbiyānuñ ḫātemisin hem nebīler serveri
Devlet-i sermed bulur her kim ki saña suna dest

20. **hem:**
Gazel 290
Mısra: **2**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Bār-ı ġamdan ḳaddümi pīç ü ḫam itdüñ ʿāḳıbet
Eyleyüp Mecnūnlayın rüsvā hem itdüñ ʿāḳıbet

21. **hem:**
Gazel 323
Mısra: **10**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Dilā aldanma gülzār-ı cihānuñ reng ü būyına
Fenādur āḫiri meyl itme gülden hem dikenden geç

22. **hem:**
Gazel 330
Mısra: **4**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Dünyāya naẓar eylemedüñ faḳr idi faḫruñ
Hem geymedüñ egnüñe alup aṭlas u dībāc

23. **hem:**
Gazel 352
Mısra: **10**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Bu Muḥibbī'ye lebüñ ẕikrini evrād ideli
Didiler mīr-i kelām şiʿrine hem şiʿr-i faṣīḥ

24. **hem:**
Gazel 399
Mısra: **2**

"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Dōstlar ġam-ḫānesinde eski yārumdur nemed
Ġamgüsārum maḥremüm hem iḫṭiyārumdur nemed

25. **hem:**
Gazel 399
Mısra: **6**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Üns dutdı cānum-ıla ḫālī olmaz bir nefes
Dilberüm ʿālemde varum hem nigārumdur nemed

26. **hem:**
Gazel 406
Mısra: **6**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Gözi yaşlu olur ḫūn-ı cigerden
Daḫı hem ehl-i ʿışḳuñ çehresi zerd

27. **hem:**
Gazel 446
Mısra: **4**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Gel ḥaḳīḳī ʿışḳı ögren şemʿ-ile pervāneden
Bülbülüñ ʿışḳı mecāzīdür ü hem çok sözlüdür

28. **hem:**
Gazel 490
Mısra: **6**
"Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarında kullanılan bağlaç.

Meclis-i cānāna varduñ bakma sen her cānibe
Sen edep gözle ki ol manẓūr u hem nāẓırdadur

<u>hem çü:</u>

1. **hem çü:**
Gazel 352
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Onun gibi, böylece, gibi, bu şekilde.

Zinde kıldı niçe ʿışḳ mürdesini hem çü mesīḥ
Dirsem olmaya ʿaceb ben leb-i cānāna melīḥ

2. **hem çü:**
Gazel 369
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Onun gibi, böylece, gibi, bu şekilde.

Mūr gibi pāy-māl itdürme gel miskīnleri
Salṭānat geçer Süleymān daḫı olsañ hem çü bād

3. **hem çü:**
Gazel 398
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Onun gibi, böylece, gibi, bu şekilde.

Āteş-i ḥüsnüñe karşu bugün iy dōst senüñ
Eyledüm cān u dilüm yakmag-ıçun hem çü sipend

4. **hem çü:**
Gazel 402
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Onun gibi, böylece, gibi, bu şekilde.

Tāb-ı ḥüsnüñ bir ḥarāret virdi kim bu ḫastaya
Teb dutmış gibi her dem ditrerem ben hem çü bīd

<u>hem çü rebāb oldı:</u>

1. **hem çü rebāb oldı:**--*dı*
Gazel 142
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlünün kemençeye benzer eski bir saz (sazın sesinin inleme sesine benzemesi bağlamında) olarak anılması kastedilir.

İñler-isem ney gibi olmaz aceb
Oldı bu sīnem benüm hem çü rebāb

<u>hem daḫı:</u>

1. **hem daḫı:**
Gazel 350
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem de; ayrıca.

Meẕheb-i pīr-i muġāndur hem daḫı deyr-i mesīḥ
Bāde ḥaḳḳında ḥelāl dinmiş degül ammā ṣaḥīḥ

<u>hem hem:</u>

1. **hem hem:**
Gazel 172
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ikisi de geçerli olan iki durumu anlatan bağlaç.

Āşıḳam bīmār-ı ışḳam baña sendendür ilāc
Kanda varam çünki sensin hem ṭabīb ü hem ḥabīb

2. **hem hem:**
Gazel 356
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ikisi de geçerli olan iki durumu anlatan bağlaç.

Ẕevḳ ehlinüñ katında şu kim mey ṣabūḥ ider
Hem ḳūt-ı cism olur aña ol hem ġıdā-yı rūḥ

3. **hem hem:**
Gazel 399
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağlaç (hem...hem).

İy Muḥibbī yār kūyına seni iletmege
Hem resūlüm hem ṭarīḳum daḫı varumdur nemed

<u>hemān:</u>

1. **hemān:**
Gazel 45
Mısra: **3**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Göñlüm alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

2. **hemān:**
Gazel 66
Mısra: **3**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Göñül alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

3. **hemān:**
Gazel 89
Mısra: **2**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Her yir bugün ki ḥūr-veş mehliḳā ola
Ol yir hemān āşıḳa cennet-serā ola

4. **hemān:**
Gazel 101
Mısra: **6**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Jeng olur āh eyledükçe bu göñül āyīnesi
Līk tevḥīd eylesem ol dem hemān bulur cilā

5. **hemān:**
Gazel 119
Mısra: **16**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

İrersem menzil-i cānāna bir gün
Hemān teslīm-i cān itmekdür evlā

6. **hemān:**
Gazel 124
Mısra: **10**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

İy Muḥibbī ışḳ ara çün yok-durur ġamdan ḫalāṣ
Çāresi anuñ hemān ancak tevekküldür baña

7. **hemān:**
Gazel 173
Mısra: **3**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Baḥr-ı ġam mevc ururssa eyle hemān
Keştī-i mey eyle kenārı ṭaleb

8. **hemān:**
Gazel 187
Mısra: **2**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Gördi kūyında göñül dīvānesini ol ḥabīb
Dakdı zülfinüñ kemendinden hemān boynına ip

9. **hemān:**
Gazel 196
Mısra: **4**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Āşıḳ irişdi ṣıdḳ-ıla eflāke seyr ider
Ancak hemān başını zāhid çeker be ceyb

10. **hemān:**
Gazel 198
Mısra: **8**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Taḫt-ı āc üstinde ḫāli san Ḥabeş sulṭānıdur
Kaşları tuġrāsını gördüñ hemān ünvānın öp

11. **hemān:**
Gazel 206
Mısra: **4**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Kaçan yāruñ göre zülfini çevgān
Gerekdür eyleye başın hemān top

12. **hemān:**
Gazel 207
Mısra: **2**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Gün yüzüñe dōstum çün eyledüñ zülfüñ niḳāb
Ḥayrete vardum hemān sandum tutıldı āfitāb

13. **hemān:**
Gazel 214
Mısra: **12**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Ferdāya degin iy dil eger zinde kalursañ
Kendüñi hemān ışḳ-ıla rüsvā-yı cihān it

14. **hemān:**
Gazel 228
Mısra: **2**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

ʿIşḳuñla beni ko olayım ḫalḳa melāmet
ʿĀlemde hemān tek yüri sen sag u selāmet

15. **hemān:**
Gazel 243
Mısra: **8**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Sakın aldanma göñül virme bu ʿālem naḳşına
Çünki fānīdür beḳāsı yok hemān vīrāne tut

16. **hemān:**
Gazel 273
Mısra: **8**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Maḥabbet senden olmayınca iy dōst
Baña birdür hemān miḥnet maḥabbet

17. **hemān:**
Gazel 310
Mısra: **6**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Nāgehān maḫfī naẓar kıldum güneş ruḫsāruña
Eyledüm ol dem hemān çāk-i girībān el-ġıyāṣ

18. **hemān:**
Gazel 329
Mısra: **10**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Ḫasta-i ʿışḳam Muḥibbī kimseden olmaz devā
Vaṣl-ı dilberdür hemān var-ısa bu derde ʿilāc

19. **hemān:**
Gazel 333
Mısra: **4**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Eger cānāne vaṣlına olursañ cān-ıla ṭālib
Saña bil perde olmışdur hemān terk it bedenden geç

20. **hemān:**
Gazel 356
Mısra: **7**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Biñ yıl olursa ʿömr geçer ānīde hemān
ʿĀḳil odur ki fikrin ide kanda gitdi Nūḥ

21. **hemān:**
Gazel 387
Mısra: **8**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Ehl-i ʿışḳa zāhidā sanma sözüñ teʾsīr ider
Sende yok ẕerre ḥarāret var hemān bir āh-ı serd

22. **hemān:**
Gazel 397
Mısra: **5**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Pervāne görse şemʿi hemān bāl ü per yakar
Bülbül çemende şevḳ-i gül ile ider sürūd

23. **hemān:**
Gazel 400
Mısra: **4**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Dimiş idüñ ki seni zülfüme berdār ideyim
Hīç amān virme hemān as beni ol dāra meded

24. **hemān:**
Gazel 426
Mısra: **7**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Ḳāmet itseñ dōstum kopar ḳıyāmetler hemān
Ehl-i diller çagrışup eydürler āh ol bu mıdur

25. **hemān:**
Gazel 462
Mısra: **4**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Diñlemezsin nālemi gūş itmeyüp efġānumı
İñlese ṭōlāb-ı dil gözden hemān Ceyḥūn akar

26. **hemān:**
Gazel 469
Mısra: **6**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Ḫālin gözetdi zülfine bend oldı bu göñül
Kanda olursa murġ hemān dāne seyr ider

27. **hemān:**
Gazel 489
Mısra: **4**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Mi s lüñ diyü itdüm gümān aradum iy ārām-ı cān
Bī-mi s lsin bildüm hemān bir daḫı peydā mı olur

28. **hemān:**
Gazel 496
Mısra: **2**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Feraḥ şādīnüñ ardınca gelen her laḥẓa ġamlardur
Anuñçün ḥāṣıl-ı dünyā hemān derd ü elemlerdür

29. **hemān:**
Gazel 497
Mısra: **14**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Zāhidā mescidi toldurduñ yine ġavġā ile
Saña nefʿ yok hemān ancak hūy u hā geçer

30. **hemān:**
Gazel 500
Mısra: **9**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Çeşm-i cellādını gördükde hemān ditrer yürek
Tīġını elde görüp cāna mehābetler gelür

31. **hemān:**
Gazel 500
Mısra: **12**
"Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Sakın aldanma dilā dünyā ider şād u feraḥ
Durmaz ardınca hemān ġamla nedāmetler gelür

hem-cenāh olmaz:

1. **hem-cenāḥ olmaz:**--*maz*
Gazel 179
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eşit/denk olmama hali.

Himmetüm bāzına olmaz hīç bir murġ hem-cenāḥ
Zīra pervāz eylemez şahbāz-ıla her bir ġurāb

hem-çü:

1. **hem-çü:**
Gazel 40
Mısra: **1**
Onun gibi; aynı şekilde.

Dil gider gülşene görmege ruḫuñ hem-çü ṣabā
N'ola iy serv-i sehī gösteresin rūyuñ aña

hemçü:

1. **hemçü:**
Gazel 390

Mısra: **1**
"Gibi" benzetme edatı.

Yanalı ʿışḳ āteşiyle hemçü ʿūd
Çıksa başumdan ʿaceb olmaya dūd

hem-dem:

1. **hem-dem:**
Gazel 94
Mısra: **5**
Yol arkadaşı, yoldaş.

Düşüp kūh-ı belā içre gözüm yaşı baña hem-dem
Ġamuñ ālemde var olsun komaz bir dem beni tenhā

2. **hem-demüñ:**-*üñ*
Gazel 286
Mısra: **1**
Yol arkadaşı, yoldaş.

Hem-demüñ dünyāda bir gün yüzlü cānān oldı tut
Maḥremüñ dün gün meh ü ḫurşīd-i raḫşān oldı tut

hem-dem iseñ:

1. **hem-dem iseñ:**--*se*, --*n*
Gazel 281
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arkadaş veya dost olmak.

İy Muḥibbī yār-ı cevr-ile bugün hem-dem iseñ
Çok belālar getürür başuña senüñ kāyināt

heme:

1. **heme:**
Gazel 220
Mısra: **6**
(Fars.) Bütün, hep, cümle.

Añsam eger gül ü serv şirüm içinde cānā
Ḳaddüñle ārızuñdan olur heme kināyet

2. **heme:**
Gazel 262
Mısra: **6**
(Fars.) Bütün, hep, cümle.

Miyānī fikr-ile döndüm ḫayāle
Heme ʿālem bu çeşmüme ḫayālest

hemen:

1. **hemen:**
Gazel 434
Mısra: **1**
"Derhal, hemen, çabucak, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Nesi var dār-ı dünyānuñ hemen içinde ṣıḥḥatdür
Benüm yanumda bu rifʿat degüldür belki ẕilletdür

hem-ḫāne oldı:

1. **hem-ḫāne oldı:**--*dı*
Gazel 283
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dost olmak.

Dil ser-i zülfeyn-ile düşdi zenaḫdan çāhına
Āḫirā gör mār-ıla hem-ḫāne oldı ʿāḳıbet

hemīn:

1. **hemīn:**
Gazel 152
Mısra: **5**
"Derhal, hemen, çabucak, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Kūyuña vardugumca naṣībüm olur hemīn
Ancak efendi āhum ile gözden akan āb

2. **hemīn:**
Gazel 173
Mısra: **9**
"Derhal, hemen, çabucak, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

Kanda gitse Muḥibbī dōst hemīn
Sen daḫı eyle ol diyārı ṭaleb

hemīşe:

1. **hemīşe:**
Gazel 240
Mısra: **10**
"Daima, her zaman, sürekli, hep" anlamında zarf.

Gören ruḫsār ile eşkümi eydür
Ṭarīḳ-i ʿışḳ hemīşe yig reng-est

2. **hemīşe:**
Gazel 289
Mısra: **14**
"Daima, her zaman, sürekli, hep" anlamında zarf.

Bir ḳadeḥ nūş eylemiş sanmañ çemende ʿadelīb
Būy-ı güldendür hemīşe bülbül-i gülzār mest

3. **hemīşe:**
Gazel 444
Mısra: **1**
"Daima, her zaman, sürekli, hep" anlamında zarf.

Çarḫuñ işi hemīşe şuʿbededür
ʿĀḳil añlar bunı müşāhededür

4. **hemīşe:**
Gazel 480
Mısra: **7**
"Daima, her zaman, sürekli, hep" anlamında zarf.

ʿĀşıḳ hemīşe kūy-ı dil-ārāyı gözedür
Zühhād-vār sanma ki göñli bihiştedür

hemīşe hū olmışdur:

1. **hemīşe ḫū olmışdur:**--*mış*, --*dur*
Gazel 139
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Devamlı olmak,alışkanlık halini alma olayı.

Cevr ile cān almak olmışdur hemīşe ḫū saña
Anuñ içün cān ile dil virdüm iy meh-rū saña

hem-nişīn olmaz:

1. **hem-nişīn olmaz:**--*maz*
Gazel 123
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beraber oturup kalkmamak, resmiyet.

Vaṣlına anuñ irmek mümkin degül
Şehler ile hem-nişīn olmaz gedā

hem-pām olmadı:

1. **hem-pām olmadı:**-*ma*, -*dı*
Gazel 38

Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arkadaş,yoldaş olmamak.

Zülf-i şeb-dīz-ile koşdum bu yaşum gülgūnını
Olmadı hem-pām egerçi virmişem meydān aña

hem-rāh:

1. **hem-rāh:**
Gazel 23
Mısra: **10**
Yol arkadaşı, yoldaş.

Bu Muḥibbī hicr-ile oldı bugün Mecnūn-ṣıfat
Olmaduñ bu yolda sen de baña hem-rāh iy ṣabā

2. **hem-rāh:**
Gazel 271
Mısra: **10**
Yol arkadaşı, yoldaş.

İy Muḥibbī ġamdan özge yār-ı ṣādıḳ var mıdur
Zīra bulmazsın bulınmaz ola her hem-rāh dōst

hem-ser boldı tut:

1. **hem-ser boldı tut:***--dı*
Gazel 291
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arkadaş-dost olmak.

Heft iḳlīmi saña cümle musaḫḫar boldı tut
ʿÖmr daḫı Ḫıżr-ıla ʿālemde hem-ser boldı tut

hem-ser eyler:

1. **hem-ser eyler:***--r*
Gazel 355
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arkadaş, dost yapmak.

Bir gedāyı hem-ser eyler heft kişver şāhına
Şöyle beñzer şīşe ile eylemiş efsūn ḳadeḥ

hem-ser olur:

1. **hem-ser olur:***--ur*
Gazel 325
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Benzer, eş olmak.

Olur ḳadri anuñ eflāke hem-ser
Başına ḫāk-i pāyüñ kim ide tāc

hem-ser olurısam:

1. **hem-ser olurısam:***--ur, --ı, --sa, --m*
Gazel 451
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arkadaş veya dost olmak.

Hem-ser olurısam seg-i kūyuñ-ıla her gice
Yanuñda ḳadr ü ḳıymet ise bu ḳadar yiter

hemtā olmadı:

1. **hemtā olmadı:***--ma, --dı*
Gazel 111
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Denk,eşit olmak.
Benzemek.

Kūhken kūh-ı belā içinde ṣākirdüm geçer
Dest-i ġamda olmadı Mecnūn daḫı hemtā baña

hep:

1. **hep:**
Gazel 36
Mısra: **8**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Bu cihānı gözlerüñ siḥriyle teshīr eyledi
Böyle sāḥir görmedük hep didiler sābāş aña

2. **hep:**
Gazel 69
Mısra: **2**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Gāh dildür gāh dīde saña cā
Hep senüñ emrüñdedür tek eyle cā

3. **hep:**
Gazel 140
Mısra: **8**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Zülf-i anber-bārına ḳıymetde āciz oldılar
Cem olup ālemde hep alā vü ednā bir yaña

4. **hep:**
Gazel 194
Mısra: **1**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Hep güzeller necm Ḫālıḳ seni kılmış māhitāb
Gül cemālüñ arż kıl zülfüñi eyleme niḳāb

5. **hep:**
Gazel 197
Mısra: **1**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Rūşen ter itdüñ uşbu cihān ẓulmetini hep
Rūḥī fedāk iy ṣanem-i ebṭaḥī laḳab

6. **hep:**
Gazel 431
Mısra: **10**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Her kim okursa şiʿrini būy-ı vefā olur
Zīrā Muḥibbī sözleri hep ʿāşıḳānedür

7. **hep:**
Gazel 472
Mısra: **10**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Didüm Muḥibbī boynına zencīr-i zülfüñi
Dakmaz mısın didi bu sözüñ hep yabānadur

8. **hep:**
Gazel 475
Mısra: **2**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Kimden vefā vü mihr umaram bī-vefā olur
Bildüm zamāne ḫūbları hep bī-vefā olur

9. **hep:**
Gazel 483
Mısra: **4**

"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Zekāt-ı ḥüsnüñ ʿarż eyle şehā borcuñ edā olsun
Ele al gönlin ʿuşşāḳuñ bular hep bī-nevālardur

10. **hep:**
Gazel 489
Mısra: **8**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

ʿĀşıḳ dirilen çok velī līkin fiġānda yok eli
Şaḥrāda çok ʿarʿar biter hep nāy-ı gūyā mı olur

her:

1. **her:**
Gazel 2
Mısra: **11**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Her ne kim itdüm günāhı olmışam ben muterif
Tevbeye geldüm ḳabūl it tevbemi yā Rabbenā

2. **her:**
Gazel 3
Mısra: **4**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Ẓulmet-i maḥşerde yolın bilmeyen āṣīlerüñ
Şefḳat idüp olasın her birine sen reh-nümā

3. **her:**
Gazel 3
Mısra: **7**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Evveline ışḳuñuñ her kim ki basdıysa ḳadem
Dimesün ġavrına irdüm yokdur aña intihā

4. **her:**
Gazel 4
Mısra: **1**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

5. **her:**
Gazel 4
Mısra: **3**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa "Ve'l-leyl" ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş Ve'ḍ-ḍuḥā"

6. **her:**
Gazel 4
Mısra: **1**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

7. **her:**
Gazel 4
Mısra: **3**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa Ve'l-leyl ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş Ve'ḍ-ḍuḥā

8. **her:**
Gazel 5
Mısra: **8**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Öldürür gerçi ki ġamzeñ āşıḳa virmez amān
Leblerüñ Īsī gibi her laḥẓa virür cān baña

9. **her:**
Gazel 12
Mısra: **3**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Her ṭarafdan niçe sırlar kevkebi ġaltān ola
Zülf-i anber-rīzini kılsa eger çevgān aña

10. **her:**
Gazel 13
Mısra: **12**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Vādi-i ışḳa düşüp dīvāne itdüm kendümi
Fāriġam her ne ki dirlerse disünler il baña

11. **her:**
Gazel 13
Mısra: **16**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Ġarḳa-i deryā-yı ışḳ oldum Muḥibbī çün ezel
İstemem kim görine her yañadan sāḥil baña

12. **her:**
Gazel 16
Mısra: **2**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Sevmek seni egerçi olupdur güneh baña
Her gün ziyāde olur ise āh u veh baña

13. **her:**
Gazel 16
Mısra: **4**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Ben şāh-ı ışḳ olduguma bu yiter delīl
Her dem yanumca gözyaşı olur sipeh baña

14. **her:**
Gazel 18
Mısra: **2**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Göñül zārīlık itdükçe olur gözümde nem peydā
Oñulmaz derde sataşdum olur her laḥẓa ġam peydā

15. **her:**
Gazel 18
Mısra: **4**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Niçe biñ āşıḳ öldürdüñ kapuñda tīġ-ı cevr-ile
Günāhın añmayup her dem idersin biñ sitem peydā

16. **her:**
Gazel 18
Mısra: **8**

"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Egerçi aḳreb-i zülfüñ urur zaḫmı dil ü cāna
Ne ġam tiryāk-i lalüñden olur her demde em peydā

17. **her:**
Gazel 22
Mısra: **1**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Gün yüzüñ şevḳine her kim zār u giryān olmaya
Dilegüm budur anı ālemde şādān olmaya

18. **her:**
Gazel 22
Mısra: **9**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Bu Muḥibbī her zamān zülfüñ zenaḫdanuñ diler
Pes anuñ yiri n'içün bend-ile zindān olmaya

19. **her:**
Gazel 23
Mısra: **1**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Reh bulursañ kūy-ı yāra her seḥergāh iy ṣābā
Āşıḳ-ı dil-ḫastelerden eyle āgāh iy ṣabā

20. **her:**
Gazel 24
Mısra: **6**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Derde dermān ola ġayruñdan ḳabūl itmez göñül
Her ne derd ki gelse senden ayn-ı dermāndur baña

21. **her:**
Gazel 25
Mısra: **6**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Sīnemde ışḳuñ nārını bir laḥża teskīn itmedi
Yagdurdı gerçi gözlerüm her bir nefes bārān aña

22. **her:**
Gazel 27
Mısra: **2**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Bilmezem kim bu ne ḥāletdür baña
Ḳāmetüñ her dem ḳıyāmetdür baña

23. **her:**
Gazel 28
Mısra: **1**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Her ġazel kim söyledüm cānā hikāyetdür saña
Ḳıṣṣa-i derd-i derūnumdan şikāyetdür saña

24. **her:**
Gazel 28
Mısra: **10**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Ḫāller āşūb u gözler fitne müjgānlar belā
İy Muḥibbī her biri bir dürlü āfetdür saña

25. **her:**
Gazel 29
Mısra: **5**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Umaram her bir aduñ başka şefāat eyleye
Aḥmed ü Maḥmūd Ebū'l-Ḳāsım Muḥammed Muṣṭafā

26. **her:**
Gazel 31
Mısra: **5**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Her kaçan ġonca gibi nāz-ıla güftār idesin
Şevḳden güller ala egnine kırmuzı ḳabā

27. **her:**
Gazel 33
Mısra: **4**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Bilmedüm virdüm göñül cānā saña
Her ne itdüm ise ben itdüm baña

28. **her:**
Gazel 34
Mısra: **3**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Her ne kim virürse āḫir cān alur
Nesne virmez bu cihān aylak saña

29. **her:**
Gazel 36
Mısra: **9**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Cevher olsa her sözi itmeñ Muḥibbī'nüñ aceb
Çün sunılmışdur ezelden ṭab-ı gevher-pāş aña

30. **her:**
Gazel 38
Mısra: **8**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Tāra döndi gözyaşı iñler göñül ṭanbūr-veş
Dest-i ġam mıżrābı turmaz tokınur her an aña

31. **her:**
Gazel 40
Mısra: **4**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Ger ḫırām-ı ḳad-ile seyr-i gülistān kılsañ
Goncalar şevḳe gelüp her biri çāk ide ḳabā

32. **her:**
Gazel 42
Mısra: **4**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Ben niçesi olmayam pīr-i muġānuñ bendesi
Her ḳadeḥ kim reşḥa eyler ayn-ı keverdür baña

33. **her:**
Gazel 45
Mısra: **6**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Dāġlar yakdum temāşā eyleyem sen gül ruḥı
Bakmaga her yaña oldı her biri revzen baña

34. **her:**
Gazel 50
Mısra: **1**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Eger her dem urasın tīġı cānā
Kaçuram gerdenümi sanma ḳaṭā

35. **her:**
Gazel 51
Mısra: **6**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Bilmedüm cānā murāduñ rūmı öldürmek midür
Her ne kim maḳṣūduñ oldıysa düşen oldur baña

36. **her:**
Gazel 51
Mısra: **8**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Ḫālüñi añdukça cānā dil ḥarāret baglasa
Tañ mı her bir dānesi çün dār-ı fülfüldür baña

37. **her:**
Gazel 53
Mısra: **7**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Her kim ki vire göñlin anuñ küfr-i züfine
Ārām u ṣabrı kalmaya her dem ġarīb ola

38. **her:**
Gazel 53
Mısra: **8**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Her kim ki vire göñlin anuñ küfr-i züfine
Ārām u ṣabrı kalmaya her dem ġarīb ola

39. **her:**
Gazel 55
Mısra: **6**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Ṭūṭī-i nāṭıḳa bir dem ger lebüñ ḳūt idine
Her ne söz ki gele agzından o şekker-ḫā ola

40. **her:**
Gazel 55
Mısra: **7**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Ġam yime iy dil seni her dem melāmet itseler
Āşıḳ olan terk-i nāmūs eyleyüp rüsvā ola

41. **her:**
Gazel 55
Mısra: **9**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Eksük olmaz derd ü ġam miḥnet belā her dem gelür
Sanmañuz kim tekye-i göñlüm benüm tenhā ola

42. **her:**
Gazel 57
Mısra: **6**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Eylemek ister yine ḫaṭṭuñ urūc
Oldı her mūyı dile cānā belā

43. **her:**
Gazel 58
Mısra: **2**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Bülbüle lāyıḳ budur kim çın seḥer ger zār ola
Yiridür pervānenüñ her şeb mekānı nār ola

44. **her:**
Gazel 63
Mısra: **3**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Her ne söz ki leblerüñden gelse bir gevherdür ol
Kim-durur aña bahā bulan ki oldur bī-bahā

45. **her:**
Gazel 73
Mısra: **7**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Derd-i dilümi söyleye ḳabrümde her giyāh
Ol yār-ı cefā ugraya andan güẕer ola

46. **her:**
Gazel 75
Mısra: **5**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Her kaçan medḥ eyleseñ sen ol nebīler serverin
Saña lāzım evvelā agzuñ gül-āb-ıla yuya

47. **her:**
Gazel 84
Mısra: **14**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Gülşen-i derde Muḥibbī olalı cismüm nihāl
Mīvedür bagrum başı her berg peykāndur baña

48. **her:**
Gazel 99
Mısra: **10**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Hercāyī olana virme göñül ki gül gibi
Her ḫār eline dāmenini vire rām ola

49. **her:**
Gazel 118
Mısra: **9**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Cevher-i vaṣlı metāın sorma her nā-ehle kim
Cevherīyem sor baña kim olmışam ṣarrāf aña

50. **her:**
Gazel 128
Mısra: **6**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Kime anber kimine çenber görinür zülf-i dōst
Çeşmüme her tārı anuñ mār u ubāndur baña

51. **her:**
Gazel 136
Mısra: **2**

"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Güzel oldur ki anuñ ṭurra-i müşgīni ola
Her kılında niçe biñ āşıḳ-ı miskīni ola

52. **her:**
Gazel 178
Mısra: **9**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Her denīye söyleme ḥālüñi āgāh olmasun
Her ne eylerse Muḥibbī itsün ol ālī-cenāb

53. **her:**
Gazel 218
Mısra: **10**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Arż-ı ḥāl eyler Muḥibbī dāyimā meh-rūlara
Gönderür her kişvere eşār u dīvānı dürüst

54. **her:**
Gazel 254
Mısra: **7**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Her ḫasta dili zinde kılur bir ḳadeḥ ile
Bu deñlü olur kūy-ı ḫarābātda kerāmet

55. **her:**
Gazel 260
Mısra: **5**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Ben duʿā-yı devletüñi eylerem her ṣubḥ u şām
Umaram ola ḳabūl gel ṣubḥ-ıla şāmum ilet

56. **her:**
Gazel 271
Mısra: **10**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

İy Muḥibbī ġamdan özge yār-ı ṣādıḳ var mıdur
Zīra bulmazsın bulınmaz ola her hem-rāh dōst

57. **her:**
Gazel 286
Mısra: **4**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Çünki degmez hicrine vaṣlı ṣanavber ḳadlerüñ
Her elif sīneñde bir serv-i ḫırāmān oldı tut

58. **her:**
Gazel 315
Mısra: **4**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Leyl zülfi olalı boynumda zencīrüm benüm
Eylerem dīvāne-veş ben her der ü dīvār baḥs

59. **her:**
Gazel 323
Mısra: **3**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Görüp her serv-i bālāyı gözüñ yaşın revān itme
Gül-i dehrüñ vefāsı yok ṣafā virmez çemenden geç

60. **her:**
Gazel 328
Mısra: **5**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Senüñ yoluñda her ḫār-ı muġaylan
Görinür pāyuma zer-baft ü dībāc

61. **her:**
Gazel 490
Mısra: **5**
"Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

Meclis-i cānāna varduñ bakma sen her cānibe
Sen edep gözle ki ol manẓūr u hem nāẓırdadur

her ābdāl:

1. **her ābdāl:**
Gazel 135
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendini Allah'a adamış bütün dervişler.

Dāġlar yakdum u hem çekdüm elifler yir yirin
Sīnemüñ çākin görüp reşk ide her ābdāl aña

her ʿālemi:

1. **her ʿālemi:**--*i*
Gazel 354
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın iki dünyası da yani -hem geçici hem de asıl dünya- kastedilmektedir.

Yā Rab Muḥibbī'yi koma her dem firāḳ-ıla
Olsun şarāb-ı laʿl-ile her ʿālemi feraḥ

her ān:

1. **her an:**
Gazel 310
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an.

Bu Muḥibbī'ye şefāʿat eyle şefḳat kānısın
Umaram itdürmeyesin aña her an el-ġıyāṣ

2. **her ān:**
Gazel 449
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an.

Serv ḳaddüñe eger ʿāşıḳ degülse kākülüñ
Gerdenüñe ya neden yüz buldı her ān sarmaşur

3. **her ān:**
Gazel 115
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an.

Kūy-ı dilberde esen āhum yilidür her seḥer
San eser gülşen içinde ṣubḥ-dem her ān ṣabā

her ʿaraḳ kim:

1. **her ʿaraḳ kim:**
Gazel 485
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yanağından süzülen ter.

Tāze güller açılur bulur gülistān revnaḳı
Her ʿaraḳ kim gülşen içre gül ruḫından çün tamar

her ʿāşıḳdur ki:

1. **her ʿāşıḳdur ki:**
Gazel 269
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşık olan herkes,bütün aşıklar.

Her ki ʿāşıḳdur bilür elbette ʿışḳuñ ḳadrini
Virseler virmez kamu Īrān u Tūrān'ı dürüst

her bār:

1. **her bār:**
Gazel 244
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her seferinde, sürekli.

İçmeden dil leblerüñden oldı çün iy yār mest
Būy-ı gülden nite kim bülbül olur her bār mest

2. **her bār:**
Gazel 289
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her seferinde, sürekli.

Cürʿa-i cāmı ezelden kim ezel nūş eyledi
Tañ degüldür tā ḳıyāmet gözine her bār mest

3. **her bār:**
Gazel 293
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her seferinde, sürekli.

Her kişi cām-ı mül-ile mest olur ammā ki ben
İçeli ʿışḳuñ şarābın oluram her bār mest

4. **her bār:**
Gazel 315
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her seferinde, sürekli.

Zāhidā mey ḥürmetinden eyleme her bār baḥs
Ebleh olma sakla ṣoḥbet ḥürmetin biñ zār baḥs

5. **her bār:**
Gazel 474
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her seferinde, sürekli.

Sevdügüm cānum didükçe baña dildār incinür
Raḥm kılmaz ṭāliʿümdendür ki her bār incinür

her bir:

1. **her bir:**
Gazel 105
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hepsi, tüm.

Hīç olam mı iy Muḥibbī bend-i zülfinden ḫalāṣ
Niçe yirden bend ü zencīr oldı her bir mū baña

2. **her bir:**
Gazel 179
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hepsi, tüm.

Himmetüm bāzına olmaz hīç bir murġ hem-cenāḥ
Zīra pervāz eylemez şahbāz-ıla her bir ġurāb

her bir ḳadeḥ ki:

1. **her bir ḳadeḥ ki:**
Gazel 356
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) mecliste sunulan mey kadehleri kastedilmektedir.

Her bir ḳadeḥ ki pīr-i muġān vire nūş idem
Meftūḥ olur bu göñlüme niçedür fütūḥ

her bir kılında:

1. **her bir kılında:**--*ı, --n, --da*
Gazel 413
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin her bir saç teli kastedilmektedir.

Aldı bir kāfir yine göñlüm müselmānlar meded
Zülfinüñ her bir kılında çagrışur cānlar meded

her bir ṭarafdan:

1. **her bir ṭarafdan:**--*dan*
Gazel 385
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her yönden,her taraftan.

Dāġlar her bir ṭarafdan dīdeler kıldı bedīd
Şāyed ola kim hilāl ebrūñı görem ola ʿiyd

her bir yaña:

1. **her bir yaña:**--*a*
Gazel 218
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir taraf.

Eşk-i çeşmüm akmadı her bir yaña cūlar gibi
Görmeyince ol boyı serv-i ḫırāmānı dürüst

her biri:

1. **her biri:**-*i*
Gazel 66
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.

Dāġlar yakdum temāşā eyleyem sen gül-ruḫı
Bakmaga her yaña oldı her biri revzen baña

2. **her biri:**-*i*
Gazel 88
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.

Ġamze oklarını atsa Muḥibbī saña nigār
Sakla cigerde her biri bir yādigār ola

3. **her biri:**--*i*
Gazel 366
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.

Zebān-ı ḥāl-ile her biri tesbīḥ
İder çeng ü eger nāy u eger ʿūd

4. **her biri:**--*i*
Gazel 477
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.

Ḫūblar āyīneye bakmak ezel āyīndür
Ḥüsnini gören anuñçun her biri ḫōd-bīndür

5. **her biri:**--*i*
Gazel 499
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.

Niçe teşbīh eyleyem yüzin güne alnın aya
Gice gündüz her biri naḳş u zevāl üstindedür

6. **her biri:**--*i*
Gazel 385
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.

Bu ḥarīm-i sīneme tīrüñ irişdükde şehā
Çagrışur cān u göñül her biri dir "hel min mezīd"

7. **her biri:**--*i*
Gazel 481
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.

Meyl iderse gözlerüm yaşına yār olmaz ʿaceb
Çünki ḳadrini bilür her biri bir dür-dānedür

8. **her biri:**
Gazel 45
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir tanesi.

Dāġlar yakdum temāşā eyleyem sen gül ruḫı
Bakmaga her yaña oldı her biri revzen baña

9. **her biri:**--*i*
Gazel 312
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir tanesi.

Saçı ẓālim ḥabībüñ çeşmi āfet
Olurlar fitneye her biri bāʿiş

10. **her biri:**-+*i*
Gazel 183
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri, ayrı ayrı hepsi.

Ehl-i naẓmuñ her biri şābāş iderse ṭañ mıdur
İy Muḥibbī gül gibi bir tāze dīvānum görüp

her biri mihmāndur:

1. **her biri mihmāndur:**-*dur*
Gazel 84
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve sıkıntının aşığa misafir olması kastedilmiştir.

Rūz-ı hicrüñde görenler beni tenhā sanmasun
Ġuṣṣa ġam durmaz gelür her biri mihmāndur baña

her birinden:

1. **her birinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 240
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her birinden, her birisinden.

Ḫazān oldukda evrāḳa naẓar kıl
Al ʿibret her birinden ʿaḳl deng-est

her birine:

1. **her birine:**--*i, --ne*
Gazel 156
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir kimse.

Bunca mücrim kullaruñuñ cürmini setr eyleyüp
Eyledüñ her birine luṭf u seḫāñı sen naşīb

2. **her birine:**--*i, --n, --e*
Gazel 434
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir kimse.

Dögerler kūy-ı dildāra varan ʿāşıḳları aʿdā
Degüldür anlara ol let ki her birine ḫilʿatdür

her birinüñ ḳaşdı budur kim kurbān-ı ola:

1. **her birinüñ ḳaşdı budur kim ḳurbān-ı ola:**--*i, --n, --in, --ı, --dur, --a, --ı*
Gazel 219
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir üstteki mısrayla birlikte -aşıkların sevgilinin kapısına gitmekteki amaçlarının ona kurban olmak-olduğu vurgulanmıştır.

Kabe'dür kūyı gelür ḥaccācdur āşıḳları
Her birinüñ ḳaşdı budur kim ola ḳurbān-ı dōst

her birisi:

1. **her birisi:**--*i, --s, --i*
Gazel 232
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hepsi, tamamı.

Ḳaṭre ḳaṭre kanlu yaşuñ rişte-i cān üzere diz
Her birisi bī-bahā laʿl-i Bedaḫşān oldı tut

2. **her birisi:**--*i, --s, --i*
Gazel 377
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hepsi, tamamı.

Deyre varduñ ʿarż-ı ḥüsn itdüñ ṣanemler gördiler
Her birisi kaldılar güftārdan olup ḳadīd

3. **her birisi:**--*i, --s, --i*
Gazel 291
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.

Şādī vü ġam iy Muḥibbī tutmadı bir dem ḳarār
ʿĀḳil olur her birisi gelse bir ebr boldı tut

her birisin:

1. **her birisin:**--*i, --s, --i, --n*
Gazel 439
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Her birisi, teker teker, hepsi.

Câme-i al içre şehr içre gezen meh-pâreler
Kim görürse her birisin sanur âteş-pâreler

her câm içene:

1. **her câm içene:**--*e, --n, --e*
Gazel 301
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kadehten şarap içen kişiler kastedilmektedir.

Ne yitmez ehl-i ʿıyşe bu saʿâdet
Ola her câm içene bu saʿâdet

her cânibe ki:

1. **her cânibe ki:**--*e*
Gazel 469
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf,yön,cihet.

Her cânibe ki cilve kılup ʿarż-ı ḥüsn ide
Ol mâhtâbı ʿâşıḳ-ı dîvâne seyr ider

her cürmini:

1. **her cürmini:**--*i, --ni*
Gazel 97
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün günah ve suçlar.

Eyle dîẕâruñ müyesser afv idüp her cürmini
Cennet-i firdevs içinde yâr ola Rıḍvân aña

her dem:

1. **her dem:**
Gazel 95
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.

Bagrumuñ ḫūnı akar her dem gözümden cū gibi
Ol zamândan ki yüzüñ görüp göñül virdüm saña

2. **her dem:**
Gazel 100
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.

Tîr-i ġamzeñdür delen her dem dil-i mecrūḥumı
Âh kim derdâ dirīġâ eylemez sînemde câ

3. **her dem:**
Gazel 121
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.

Kan yaşumla al olalıdan benüm kirpüklerüm
Merdüm-i çeşmüm dizer her dem dür-i ġalṭân aña

4. **her dem:**
Gazel 135
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.

Ay olur âh gün geçer görmez Muḥibbī gün yüzüñ
Ġam şebinde görinür her laḥẓa her dem sâl aña

5. **her dem:**
Gazel 138
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.

Tañ degül her dem gelürse derd ü miḥnet cânına
Sevdügi çünkim anuñ bir bî-vefâ cânân ola

6. **her dem:**
Gazel 148
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.

Naḳşınuñ naḳḳāşına iy dil hezârân âferîn
Ayn-ı raḥmetdür yüri her dem ḫaṭ-ı zengārın öp

7. **her dem:**
Gazel 208
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.

Penddür yārâna her dem bu Muḥibbī sözleri
Çünki olmışdur anuñ her bir kelāmı bir kitāb

8. **her dem:**
Gazel 263
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.

Gelür yagmaya her dem leşker-i ġam
İder bu cân u dil mülkini ġâret

9. **her dem:**
Gazel 300
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.

Belâ imiş baña ol serv-i ḳâmet
Koparur başuma her dem kıyâmet

10. **her dem:**
Gazel 342
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.

Mârdur zülfi dilâ ḳaṣd itse her dem cânuña
Ġam degül tiryâkdür laʿl-i lebüñden yaña kaç

11. **her dem:**
Gazel 360
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.

Gülşen-i ḥüsnini gördüm seyr ider ḫāl-i siyâh
Hîç revâ mı vire bir Hindūya her dem râh ruḫ

12. **her dem:**
Gazel 364
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.

Baḥr olsa gözümüñ yaşı cânâ ʿaceb midür
Her dem akar bu çeşme-i çeşmden âb-ı telḫ

13. **her dem:**
Gazel 391
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.

Melūl olma dilâ ġam gelse her dem
Cihânda kimse yokdur ġamdan âzâd

14. **her dem:**
Gazel 402
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.

Tāb-ı ḥüsnüñ bir ḥarāret virdi kim bu ḫastaya
Teb dutmış gibi her dem ditrerem ben hem çü bīd

15. **her dem:**
Gazel 432
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.

Ruḫları zülfine her dem turmış īmān ʿarż ider
Kesdürüp zünnārını ṭarz-ı müselmān ʿarż ider

16. **her dem:**
Gazel 437
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.

Fitne-i ʿālem-durur her dem o zülf-i müşg-bār
Ḫˇāb yüzin merdüme göstermez ol çeşmi ḫumār

17. **her dem:**
Gazel 444
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.

Çeşm-i ḫūn-rīzüñüñ nedür ḳaṣdı
Her dem ʿuşşāḳa işi ʿarbededür

18. **her dem:**
Gazel 450
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.

Ḫayāli konmaga gelse gözüm ṣırça sarāyıdur
Gözüme küḥl olan her dem nigāruñ ḫāk-i pāyıdur

19. **her dem:**
Gazel 458
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.

İy Muḥibbī çenge döndi ḳāmetüm oldı dü-tā
Anuñ-içun nār-ı ġam her dem benüm dūşumdadur

20. **her dem:**
Gazel 484
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.

Bir ḳadeḥ her kim ki nūş itdi maḥabbet cürʿasın
Mest-i lā-yaʿḳıl olup dehr içre her dem hū çeker

21. **her dem:**
Gazel 485
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.

Bu Muḥibbī sözlerini cān-ıla dak gūşuña
Her dem agzından anuñ çün lüʾlüʾ-i meygūn tamar

22. **her dem:**
Gazel 82
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an; daima.

Pend ider her dem baña geç dir hevā-yı ışḳdan
Her ne dirse görinür bād-ı hevā zāhid baña

23. **her dem:**
Gazel 92
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an; daima.

İñlerem ney gibi her dem rūy-ı cānāndan cüdā
Bir kuru cismem ki düşdüm dōstlar cāndan cüdā

24. **her dem:**
Gazel 110
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an; daima.

Lal-i nābı şevḳıdür her dem beni mest eyleyen
Göreli ḫaṭṭı ġubārın olmışam ḫayrān aña

25. **her dem:**
Gazel 123
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an; daima.

Ehl-i ışḳa her dem irer ṣad belā
Çünki aña eksük olmaz biñ belā

26. **her dem:**
Gazel 125
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an; daima.

Ḫoş tutar her dem raḳībi gözlemez āşıḳların
Bī-vefālık resmini bilsem kim örgede saña

27. **her dem:**
Gazel 191
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an; daima.

Ney gibi bil bagladum efġāna her dem ṣubḥ u şām
Her gice tā ṣubḥ olınca iñlerem san andelīb

28. **her dem:**
Gazel 242
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an; daima.

Olup mest ü ḫarābātī maḥabbet cāmını nūş it
Ḫum-ı mey-ḫāne-veş her dem ṣafādan kaynayup cūş it

29. **her dem:**
Gazel 280
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an; daima.

Yandurup ger kül ide her dem beni hicrān-ı dōst
Nuṭḳa ger ḳudret bulam derd-ile diyem kanı dōst

30. **her dem:**
Gazel 354
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an; daima.

Yā Rab Muḥibbī'yi koma her dem firāḳ-ıla
Olsun şarāb-ı laʿl-ile her ʿālemi feraḥ

31. **her dem:**
Gazel 453
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an; daima.

Dōstum kūyuñda akan gözlerümüñ ābıdur
Her dem anda iñleyen bu göñlümüñ ṭōlābıdur

32. **her dem:**
Gazel 462
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an; daima.

Laʿl-i nābuñ yādına her dem gözümden ḫūn akar
Sanasın bezm-i maḥabbetde mey-i gülgūn akar

33. **her dem:**
Gazel 160
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an.

Muḥibbī cürm ü işyānın añup her dem duā eyler
Duāsın müstecāb eyle dilegüm bu-durur yā Rab

34. **her dem:**
Gazel 317
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman, her an, daima.

Seng-i miḥnet yagdururp her dem Muḥibbī başına
Niçeye dek urasın bagrına ḫançer el-ġıyāṣ

35. **her dem:**
Gazel 92
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman, daima.

İñlerem ney gibi her dem rūy-ı cānāndan cüdā
Bir kuru cismem ki düşdüm dōstlar cāndan cüdā

her dem perīşān oluram:

1. **her dem perīşān oluram:**-*am*
Gazel 61
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın her an kederli,hüzünlü ve kaygılı olması.

N'olısar bilmezem ḥālüm perīşān oluram her dem
Elinden şānesin komaz tarar ol zülf-i sünbül hā

her demde:

1. **her demde:**-*de*
Gazel 87
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an, daima.

Her kim ki göñül vire anuñ küfr-i zülfine
Ārām yüzin görmeye her demde kīb ola

2. **her demde:**-+*de*
Gazel 178
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an, daima.

Kurısun ol ayn kim akıtmaya her demde āb
Oda yansun şol göñül ışḳ-ıla olmaya ḫarāb

3. **her demde:**--*de*
Gazel 371
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an, daima.

Geldügince tīri bulur mürde cismüm tāze cān
Bulsun anuñ iy Muḥibbī şaştı her demde küşād

4. **her demde:**--*de*
Gazel 483
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an, daima.

Maḥabbet bādesin içen olur miḥnetle her demde
Feraḥla şādīden geçmiş ġam ile āşinālardur

her demi:

1. **her demi:**--*i*
Gazel 354
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her anı, her dakikası.

Kim biñ yaşarsa āḫiri çünki ölümlüdür
Bārī cihānda geçürelüm her demi feraḥ

her derde:

1. **her derde:**--*e*
Gazel 250
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her dert, her sıkıntı.

Egerçi var-ımış her derde āḫir
Velī olmaz-ımış hīç ʿışḳa ġāyet

her faḳīrüñ:

1. **her faḳīrüñ:**--*ü, --n*
Gazel 369
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her fakir, yoksul.

Gözi yaşın her faḳīrüñ ẓulm ile baḫr eyleme
Pādişāh-ı dehr olmakdansa yigdür yaḫşı ad

her gāh:

1. **her gāh:**
Gazel 134
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.

İstemem raḥm idüben mihr ü vefālar idesin
Gönderüp cevr ü cefāñı n'ola her gāh baña

her ġamı:

1. **her ġamı:**--*ı*
Gazel 354
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir gam.

Ögrendi cevr ü cefāsı nigāruñ baña gelür
Cevr ü vefā vü miḥnet ile her ġamı feraḥ

her ġazelüñ:

1. **her ġazelüñ:**--*ü, --n*
Gazel 461
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şairin bütün şiirleri kastedilmektedir.

Devrān içinde naẓm-ıla mümtāz olmaña
Bāʿi ṣ budur ki her ġazelüñ ʿāşıḳānedür

her gelen gitdi:

1. **her gelen gitdi:**--*di*
Gazel 94
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bu alemin bir döngüden ibaret olduğu ve her doğanın ölüp,Rabbine varışı anlatılmak istenmiştir.

Muḥibbī her gelen gitdi bu ālem yine ālemdür
Dirīġā vü dirīġ itdi eger Cemşīd eger Dārā

her gice:

1. **her gice:**
Gazel 77
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gece.

Her gice göge çıkar şule-i āhum ṣanemā
Bilmedüm neden irişmez saña vāhum ṣanemā

2. **her gice:**
Gazel 125
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gece.

Yaş yirinde kan akar raḥm eylegil cānā aña
Gözlerümden her gice iy pādişāh-ı mehliḳā

3. **her gice:**
Gazel 191
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gece.

Ney gibi bil bagladum efġāna her dem ṣubḥ u şām
Her gice tā ṣubḥ olınca iñlerem san andelīb

4. **her gice:**
Gazel 297
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gece.

Her gice bir nevʿe māhı ʿārż eyler āsümān
Gün yüzüñe beñzedimez cehd ile anı dürüst

5. **her gice:**
Gazel 313
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gece.

Gül gibi gūş eylemezsin ehl-i ʿışḳuñ nālesin
Eylerem bülbülleyin her gice feryād el-ġıyāṣ

6. **her gice:**
Gazel 316
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gece.

Ḫār elinden gülşen-i ḥüsnüñde her gice müdām
Bülbül-ile ṣubḥ olınca eylerem cān-ıla baḥṣ

7. **her gice:**
Gazel 363
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gece.

Zülfüñüñ fikri ile her gice göñlüm tār olur
Gün yüzüñsüzdür görinür ʿālem içre rūzı telḫ

8. **her gice:**
Gazel 379
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gece.

Olmaya bir dem eger ol gülʿiẕārumdan meded
İñlerem bülbül gibi her gice zārumdan meded

9. **her gice:**
Gazel 440
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gece.

Ruḫlaruñ ḫayrānıdur her gice iy reşk-i ḳamer
Tā seḥer yummaz kevākib çeşmini eyler naẓar

10. **her gice:**
Gazel 449
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gece.

Ten libāsın çāk idersem dōstlar olmaz ʿaceb
Pīrehen dildār-ıla her gice ʿüryān sarmaşur

11. **her gice:**
Gazel 451
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gece.

Hem-ser olurısam seg-i kūyuñ-ıla her gice
Yanuñda ḳadr ü ḳıymet ise bu ḳadar yiter

12. **her gice:**
Gazel 486
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gece.

Her gice sensüz dilüm ṣad nāle çün gerdūn çeker
Gözlerüm yaşı yiñilmez her yaña Ceyḫūn çeker

13. **her gice:**
Gazel 98
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gece.

Eksük itmez benüm-içün her gice yaşlar döker
Göreyim ki merdüm-i çeşmümi ber-ḫūrdār ola

14. **her gice:**
Gazel 334
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gece.

Āteş-i dilden yanar her gice bu ḳandīl-i çarḫ
Ger kebūd olsa felek tañ mı ider āhum ʿurūc

15. **her gice:**
Gazel 486
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gece.

Her gice sensüz dilüm ṣad nāle çün gerdūn çeker
Gözlerüm yaşı yiñilmez her yaña Ceyḫūn çeker

her gün:

1. **her gün:**
Gazel 355
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gün.

Bu Muḥibbī niçe bülbül gibi kanlar yutmasun
Gülşen-i ḥüsninde yāruñ nūş ider her gün ḳadeḥ

2. **her gün:**
Gazel 480
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gün.

Fettāne çeşmi fitneleri uyarup yürür
Sāḥir göziyle ġamzeleri her gün işte dür

3. **her gün:**
Gazel 85
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gün, daima.

Terk-i cān kıl iy dil-i şūrīde ger şemşīr-i āşḳ
Her gün itse başuñı tenden derin meydān cüdā

4. **her gün:**
Gazel 485
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gün, daima.

Dīdeden eşküm benüm turmayuban her gün tamar
Görmese gül yüzini bu gözlerümden ḫūn tamar

her iñleyüp dōst dimek gerekdür:

1. **ḥer iñleyüp dōst dimek gerekdür:***--y, --üp, --mek, --dür*
Gazel 221
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Her an-durmadan- dost dost deyip yakarmak lazımdır denilmektedir.

Gerekdür iñleyüp dimek ḥer dōst
Ola kim raḥm kıla bir naẓar dōst

her kaçan:

1. **her kaçan:**
Gazel 85
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.

Her kaçan görsem bahār-ı ḫüsnüñi iy serv-ḳad
Olamaz bir laḥẓa çeşmümden benüm bārān cüdā

2. **her kaçan:**
Gazel 109
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.

İy kaşı ya her kaçan toġrılsa tīrüñ sīneme
Olmayam merd germeyem gögüs o dermenden yaña

3. **her kaçan:**
Gazel 121
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.

Her kaçan ben aglasam gül gibi cānānum güler
Güller açılmaga dirler ki sebeb bārān aña

4. **her kaçan:**
Gazel 139
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.

Her kaçan ḳaṣd eyleseñ sīnemde baġrum delmege
Tīr-i ġamzeñ gelmedin cānum çıkar karşu saña

5. **her kaçan:**
Gazel 140
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.

Bakuban aña ırakdan oluram ḫayrān-vār
Her kaçan itse perī-veş seyr-i tenhā bir yaña

6. **her kaçan:**
Gazel 202
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.

Gün yüzinden her kaçan kim ala ol dilber niḳāb
Ẕerre gibi ayb olmaz eyler-isem ıẓṭırāb

7. **her kaçan:**
Gazel 274
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.

Her kaçan añsañ günāhuñ derd-i dilden āh kıl
Ditresün ol bāddan cismüñ ki san berg-i sögüt

8. **her kaçan:**
Gazel 401
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.

ʿĀdet oldı her kaçan ʿiyd olsa iḥsān eylemek
Bu Muḥibbī bendeñe kıl būseñi iḥsān-ı ʿiyd

9. **her kaçan:**
Gazel 404
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.

ʿİyd-ile olmaz feraḥ göñli Muḥibbī bendeñüñ
Her kaçan yüzüñ görem ol gün olur baña saʿīd

10. **her kaçan:**
Gazel 449
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.

Her kaçan bād-ı seḥerden zülf-i cānān sarmaşur
Dehşet alur ʿaḳlı dil olur perīşān sarmaşur

11. **her kaçan:**
Gazel 456
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.

Her kaçan āteş-i ġam bu dil-i ġamnāke çıkar
Dūd-ı dil āhum ile ḳubbe-i eflāke çıkar

12. **her kaçan:**
Gazel 467
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.

Her kaçan fikrümüz ol kākül-i müşgīne gelür
Elem ü derd ü belā bu dil-i miskīne gelür

13. **her kaçan:**
Gazel 474
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.

Cān-ıla kimdür metāʿ-ı būseye dirken ḫarīd
Bu ācebdür her kaçan olsam ḫarīdār incinür

14. **her kaçan:**
Gazel 477
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.

Mest-i çeşmi her kaçan görse diler kanum içe
Ḫançeri gitmez elinden dāyim işi kīndür

15. **her kaçan:**
Gazel 481
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.

Her kaçan gelse belā vü derd ü ġam kāşāneme
Mā-ḥażar bagrum kebāb çeşmüm tolu peymānedür

16. **her kaçan:**
Gazel 169
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.

Ḫaymesin şaḥrāda kursa her kaçan ol āfitāb
Rişte-i cāndan iderler ehl-i ışḳ aña ṭınāb

17. **her kaçan:**
Gazel 307
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.

Sebze ḫaṭṭını görüp iy gözlerüm gel aglama
Gülşen içre her kaçan çok olsa bārāndur ʿabeş

18. **her kaçan:**
Gazel 362
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.

Derd-i dilümi her kaçan ʿarż eylesem saña
Gelmez dilüñden iy şanem ala cevāb-ı telḫ

19. **her kaçan:**
Gazel 373
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.

Bezm-i ġamda her kaçan bu ʿūd-ı sīnem çalınur
Ol dem eyler nāy-veş gönlüm benüm anda sürūd

20. **her kaçan:**
Gazel 452
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.

Ḫānesinden her kaçan serv-i ḫırāmānum çıkar
Gözlerüm yaşı revān olup bile cānum çıkar

21. **her kaçan:**
Gazel 484
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.

Rūz-ı baḫtum tīre vü hicrān şebi ġāyet dırāz
Her kaçan ol meh niḳāb-ı zülfini bir rū çeker

22. **her kaçan:**
Gazel 368
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman, ne zaman isterse.

Döymeye ġamzeleri tīrine sīnem siperi
Her kaçan vire kaşı yayına ol çeşmi küşād

23. **her kaçan:**
Gazel 208
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman ki, her ne vakit.

Her kaçan kim aḳs-i ruḫsāruñla düşe aya tāb
Eylese aña naẕar ditrer felekde āfitāb

her kaçan kim:

1. **her kaçan kim:**--*an*
Gazel 153
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.

Her kaçan kim zülfi çevgān eylese meh-pāreler
Āşıḳa lāyıḳ budur kim eyleye başını top

2. **her kaçan kim:**--*an*
Gazel 189
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman ki.

Her kaçan kim gide yüzüñden niḳāb
Münfail olur cemāl-i āfitāb

her kanda:

1. **her kanda:**
Gazel 88
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her nerede.

Ḫurşīd ṭulū itse olur ẕerreler ayān
Her kanda kim gül açıla lā-büd hezār ola

her kanda kim:

1. **her kanda kim:**--*da*
Gazel 420
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her nerede ki. II Her nerede olursa.

Tomar-ı şiʿrümi n'ola elden komayalar
Her kanda kim biterse olur ney-şeker leẕīẕ

her kanda ola:

1. **her kanda ola:**--*da, --a*
Gazel 161
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her nerede olursa olsun.

Derd-i ışḳa dōstlar hergiz bulınmaz bir ṭabīb
Derdmend-i ışḳ her kanda ola olur ġarīb

her kandasa:

1. **her kandasa:**
Gazel 144
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nerede olursa olsun.

Sormasa bu derdmendüñ ḥālini olmaz aceb
Ār ider dervīşden her kandasa ālī-cenāb

her kelāmuñ:

1. **her kelāmuñ:**--*u, --n*
Gazel 361
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her sözün.

Zāhidā yokdur ṭarāvet sözlerüñ ġāyet sovuḳ
Her kelāmuñ ehl-i ḥāle sanasın zehirlü oḳ

her ki:

1. **her ki:**
Gazel 238
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kim olursa olsun, herkes.

Çünki dünyā bī-vefādur var u yogı bir gerek
Her ki ʿāḳildür anuñ yanında birdür nīst ü hest

2. **her ki:**
Gazel 375
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her kimse ki, hangi kimse ki.

Her ki diler bir perī tesḫīr ide
Eylesün ʿışḳ odına cānı sipend

3. **her ki:**
Gazel 118
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her kim ki.

Jeng-i ġamdan her ki dil āyīnesin pāk isteye
Ya leb-i dilber gerek yāḫūd şarāb-ı ṣāf aña

4. **her ki:**
Gazel 166
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her kim ki.

Her ki āşıḳdur ezel mest ü ḫarābātī olur
Zaḥmete girüp aña pend eyleyüp n'eyler edīb

5. **her ki:**
Gazel 441
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her kim ki.

Muḥibbī her ki ʿāşıḳdur olur
ʿışḳ içre ol nā-būd
Dimez hīç ʿāşıḳ-ı ṣadıḳ benüm bu yolda būdum var

her kılı:

1. **her kılı:**--*ı*
Gazel 497
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her kılı.

Genc-i ḥüsne aldanup el sunma olursın helāk
Bekler anuñ zülfini her kılı ejderhā geçer

her kılum:

1. **her kılum:**--*u, --m*
Gazel 435
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bedenimdeki) her bir kılım.

Her kılum agız açup derd-i dilüm taḳrīr ider
Gūşuña almaduguñ bilsem saña ḫūlar mıdur

her kim:

1. **her kim:**
Gazel 96
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kim olursa olsun.

Şöyle ḥayrān olmışam ışḳuñla iy Yūsuf-cemāl
Ḥālümi her kim görür-ise olur ḥayrān aña

2. **her kim:**
Gazel 314
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kim olursa olsun.

Degme kez virmez murādın kimseye devr-i zamān
Yok yiredür her kim eylerse bugün kām-ıla baḥs

3. **her kim:**
Gazel 277
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hangi kimse ki.

Bu defter-i ḥadī s üm ḫūn-ı dil ile yazdum
Her kim okursa lā-büd ider aña sirāyet

4. **her kim:**
Gazel 86
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes, her kimse.

Her kim işitse nālemi dōlāba beñzedür
Gözgüler ile dīdelerüm tolı āb ola

5. **her kim:**
Gazel 101
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes, her kimse.

Eyledi dünyāyı ẕemm ol Ḫālıḳ-ı perverdigār
Didi her kim āḫiret isterse bakmaz ol yaña

6. **her kim:**
Gazel 356
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes, her kimse.

Nāgeh nidā irseydi seḥergeh begūş rūḥ
Her kim ḫumāra çāre diler eylesün ṣabūḥ

7. **her kim:**
Gazel 431
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes, her kimse.

Her kim okursa şiʿrini būy-ı vefā olur
Zīrā Muḥibbī sözleri hep ʿāşıḳānedür

her kim bakarsa:

1. **her kim bakarsa:**--*a, --r, --sa*
Gazel 209
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yanağına bakan herkes-aşıklar-kastedilmiştir.

Güneş ruḫsāruña her kim bakarsa
Mecāli kalmayup anı tutar teb

her kim ki:

1. **her kim ki:**
Gazel 112
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi kimse ki.

Her kim ki ḥaḳīḳī āşıḳ ola aña görinür
Nīş-i ġamı nūş bilür derdinde ol devā

2. **her kim ki:**
Gazel 484
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi kimse ki.

Bir ḳadeḥ her kim ki nūş itdi maḥabbet cürʿasın
Mest-i lā-yaʿḳıl olup dehr içre her dem hū çeker

3. **her kim ki:**
Gazel 484
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi kimse ki.

İy Muḥibbī artadur ʿışḳuñ belāsı dem-be-dem
Ġam yime her kim ki ʿāşıḳdur belāyı o çeker

4. **her kim ki:**
Gazel 264
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi kimse ki.

Her kim ki var cürʿa-i laʿlüñ ider ṭaleb
Ger şeyḫ-i şehr eger rind ü mey-perest

5. **her kim ki:**--*ki*
Gazel 299
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi kimse ki.

Pervāne kılur şemʿ-i ruḫı mihr ü mehi dōst
Her kim ki göre ḥüsnini eydür ki zehī dōst

6. **her kim ki:**
Gazel 54
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi kimse olursa olsun.

Her kim ki seyr-i lāle-ruḫuñdan ırag ola
Anuñ aceb mi sīnesi toptolu dāġ ola

7. **her kim ki:**
Gazel 196
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi kimse olursa olsun.

Her kim ki göre lalüñi ol mey-perest olur
Mīr ü gedā vü bay u faḳīr ü civān ü şeyb

8. **her kim ki:**
Gazel 215
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi kimse olursa olsun.

Enbiyānuñ ḫātemisin hem nebīler serveri
Devlet-i sermed bulur her kim ki saña suna dest

9. **her kim ki:**
Gazel 87
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi kimse (aşık) olursa olsun.

Her kim ki göñül vire anuñ küfr-i zülfine
Ārām yüzin görmeye her demde kīb ola

10. **her kim ki:**
Gazel 99
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi kimse (aşık) olursa olsun.

Şīrīn lebi firāḳıyla her kim ki cān vire
Āḫir nefesde menzili dār-ı selām ola

her kim ola:

1. **her kim ola:**--*a*
Gazel 176
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her kim olursa olsun,herkes.

Fikr-i lebüñ ki eyledi göñlüm evin ḫarāb
Başdan çıkar her kim ola müdmin şarāb

her kim var-ısa:

1. **her kim var-ısa:**--*ı, --sa*
Gazel 223
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her kim varsa,herkes,hepsi.

Her kim var-ısa cürʿa-i laʿlüñ ṭaleb ider
Ger şeyḫ-i şehr ola vü eger rind-i mey-perest

her kimde kim:

1. **her kimde kim:**--*de*
Gazel 220
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her kimde ki. || *Her kimde varsa.*

Sundı bir ġam zāhid mey-i pīr-i deyr bāña
Her kimde kim kerem var ẓāhir kılur kerāmet

her kimse:

1. **her kimse:**
Gazel 267
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes.

Ḥaḳīḳī oldugıyçün şiʿr-i Saʿdī
Görür her kimse baksa istiḳāmet

her kimse ki:

1. **her kimse ki:**
Gazel 384
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kimse, her kimse ki.

Cān terkin eylese reh-i ʿışḳ içre tañ mıdur
Her kimse ki bir ʿışḳa ola cān-ıla mürīd

her kimüñ:

1. **her kimüñ:**--*ü, --n*
Gazel 363
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her kim, kim olursa olsun.

İy göñül incinme olsa ger raḳībüñ sözi telḫ
Her kimüñ telḫ ola sözi lābüd olur yüzi telḫ

her kişi:

1. **her kişi:**
Gazel 214
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes.

Göster yüzüñi tā bula her kişi murādın
Şīrīn sözüñi kām-ı dil-i pīr ü civān it

2. **her kişi:**
Gazel 293
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes.

Her kişi cām-ı mül-ile mest olur ammā ki ben
İçeli ʿışḳuñ şarābın oluram her bār mest

3. **her kişi:**
Gazel 316
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes.

İtlerüñle cengümi görüp beni ʿayb eyleme
Ṣadr-içün her kişi eyler çünki aḳrān-ıla baḥs

4. **her kişi:**
Gazel 440
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her kim, herhangi bir kimse.

Ben belā vü derd ü miḥnetde olup ʿışḳa esīr
Her kişi der-fikr ü der-ʿiyş ü temāşāya deger

5. **her kişi:**
Gazel 326
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes, bütün insanlar.

Olupdur her kişi bir gence mālik
Yiter baña o yār-ı mihribān genc

her kişinüñ:

1. **her kişinüñ:**--*nün*
Gazel 365
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes.

Cihānda her kişinüñ mesnedi var
Baña yok ġayrı senden özge mesned

2. **her kişinüñ:**--*nün*
Gazel 375
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes.

Umaram ki zülfüñe ber-dār olam
Her kişinüñ himmeti olur bülend

her laḥẓa:

1. **her laḥẓa:**
Gazel 76
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an.

Niçe yıllardur olmışdur derūn-ı dilde ġam peydā
Aceb midür bu dīdemden ola her laḥẓa dem peydā

2. **her laḥẓa:**
Gazel 135
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an.

Ay olur āh gün geçer görmez Muḥibbī gün yüzüñ
Ġam şebinde görinür her laḥẓa her dem sāl aña

3. **her laḥẓa:**
Gazel 240
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an.

ʿAceb midür şarābı ẕemm iderse Yidügi zāhidüñ her laḥẓa beng-est

4. **her laḥẓa:**
Gazel 454
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an.

Ġam-ı hicrüñ beni her laḥẓa ḫālī Komaz zīrā ki eski hem-demidür

5. **her laḥẓa:**
Gazel 460
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an.

Ġuṣṣadan ḫālī degül her laḥẓa göñlüm ġamdadur
Müstedām olsun bu dīde daḫı dāyim nemdedür

6. **her laḥẓa:**
Gazel 499
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an.

Yan maḥabbet nārına kalmaya benlikden nişān
Zer ṣāf olmak içün her laḥẓa ḳāl üstindedür

her laḥẓa ki:

1. **her laḥẓa ki:**
Gazel 254
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an ki.

Her laḥẓa ki müje ḫālümi ruḫsāruma yazdı
Maḥv itdi anı yuyup bu eşk-i nedāmet

her meh:

1. **her meh:**
Gazel 359
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her akşam(gece).

Bir niçe gün şād idüp döner yine ġamgīn ider

Bir ḳarār üzre degül her rūz her meh sāl-i çarḫ

her mizāc:

1. **her mizāc:**
Gazel 335
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Huy,tabiat,bünye.

Baña ārzū yār ḫod beddür saña
Zāhidā çün bir degüldür her mizāc

her mū:

1. **her mū:**
Gazel 484
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her tüy, her kıl.

Gönlümüñ cānbāzını zülfi resen her sū çeker
Sanki mıḳnāṭīsdur turmz anı her mū çeker

her müşkil işin āsān eyle:

1. **her müşkil işin āsān eyle:**
Gazel 97
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Allah(c.c)'a bütün kurtulması imkansız,zor işlerimizi kolay eyle diye temenni ve dilekte bulunma anlamı kastedilmiştir.

Ḳabr içinde rāḥat eyle ḫoş dutup dāyim anı
Yā İlāhī eyle her müşkil işin āsān aña

her ne:

1. **her ne:**
Gazel 264
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an.

Pāyuña senüñ gevher-i eşk niṣār ider
İtmez dirīġ ʿāşıḳ olan her ne ola hest

2. **her ne:**
Gazel 468
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne, her ne olursa olsun, her şey.

Bend-i zülfüñde niçe diller esīr
Her ne ḥükm itseñ şehā sensin emīr

her ne dem:

1. **her ne dem:**
Gazel 151
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.

Her ne dem kim iñlesem göñlüm benüm ṭolāb olur
Gözlerem güz güllerinden dökilür her yaña āb

her ne dem kim:

1. **her ne dem kim:**
Gazel 460
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman ki.

İy Muḥibbī ġamdan özge yār-ı ṣādıḳ bulmadum
Her ne dem kim yoklasam yanumda ġam ḫānemdedür

her ne deñlü:

1. **her ne deñlü:**
Gazel 409
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar.

Her ne deñlü gelse cevr-ile cefāya ṣabr kıl
Bu ḫarāb illerde çün hīç olmamışdur kimse şād

her ne dirlerse disünler il baña:

1. **her ne dirlerse disünler il baña:**-*a*
Gazel 80
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşkından dolayı içine düştüğü hal ve durumlara kim ne söylerse söylesin aşığın önem vermemesi,sadece sevgiliye kötü bir şey söylenmemesine dikkat etmesi kastedilir.

Vādi-i ışḳa düşüp iy dil yüri Mecnūn-vār
Fāriġ ol sen her ne dirlerse disünler il baña

her ne dirse:

1. **her ne dirse:**-*r, -se*
Gazel 82
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne dersen, söylersen.

Pend ider her dem baña geç dir hevā-yı ışḳdan
Her ne dirse görinür bād-ı hevā zāhid baña

her ne ekersin anı biçersin:

1. **her ne ekersin anı biçersin:**--*er, --sin, --nı, --er, --sin*
Gazel 141
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Atasözü bağlamında:"Ne ekersen onu biçersin" yani iyilik yaparsan iyilik,kötülük yaparsan kötülük görürsün anlamı kastedilmiştir.

Her ne ekersin dilā āḫir biçersin sen anı
Çünki Ḥaḳ virmiş-durur her şey'e bir dürlü sebeb

her ne emr itseñ:

1. **her ne emr itseñ:**--*se, --n*
Gazel 305
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgiliye hitaben;her ne istersen,ne dilersen dile gerçekleştirmeye hazırım demektedir.

Her ne emr itseñ buyur ben turmışam fermānuña
Ḥaddi mi vardur kuluñ kim ide sulṭān-ıla baḫs

her ne eylerse itsün:

1. **her ne eylerse itsün:**--*r, --se, --sün*
Gazel 178
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) her ne yaparsa yapsın,nasıl yaparsa yapsın anlamında kullanılmıştır.

Her denīye söyleme ḥālüñi āgāh olmasun
Her ne eylerse Muḥibbī itsün ol ālī-cenāb

her ne iderse:

1. **her ne iderse:**--*e, --r, --se*
Gazel 481
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne yaparsa yapsın.

Virmese dünyāya dil itmeñ Muḥibbī siz ʿaceb
Çünki anuñ her ne iderse işi merdānedür

her ne ise:

1. **her ne ise:**--*se*
Gazel 219
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne ise.

Öldürürse derd-i dil bu ḫaste-i hicrān-ı dōst
Yüzümü döndürmezem her ne ise fermān-ı dōst

her ne ki:

1. **her ne ki:**
Gazel 134
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi, hangi şey ki, her ne varsa.

Tā ölince çekiser cevr ü cefāñı bu Muḥib
Şākirem ben her ne ki taḳdīr ide Allāh baña

her ne kılursañ kıl:

1. **her ne kılursañ kıl:**
Gazel 124
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elinden ne geliyorsa yapmak.(Beyitte sevgilinin aşığa çektirdiği tüm eza ve cefalar kastedilmiştir.).

Saña düşer eylemek cevr ü cefā āşıḳlara
Āşıḳam her ne kılursañ kıl taḥammüldür baña

her ne kim:

1. **her ne kim:**
Gazel 307
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne ki.

Her ne kim senden gele cevr ü cefālar rāżıyam
Derdüñi ḫoş göreliden baña dermāndur ʿabeş

2. **her ne kim:**
Gazel 348
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne ki.

Cān u dil oldı şehā tīr-i müjeñ birle helāk
Her ne kim senden ire ḫūbdur olmaz o ḳabīḥ

her ne kim gökden inerse:

1. **her ne kim gökden inerse:**--*den, --e, --r, --se*
Gazel 234
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Bir önceki mısrayla ilişkili olarak;nasıl ki yeryüzü gökten inen her şeyi kabul ediyorsa sen de bütün sıkıntıları kabullen denmiştir.

Yüz çevürme gelse derd ü miḥnet ü ḳahr u elem
Her ne kim gökden inerse yir gibi hażm eyle yut

her ne yirde:

1. **her ne yirde:**--*de*
Gazel 191
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne yerde ki, her nerede, ll herhangi bir yere.

Bu göñül ḳuyın koyup kanda vara kim bir daḫı
Her ne yirde gül açılsa anda olur andelīb

2. **her ne yirde:**--*de*
Gazel 150
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her nerede.

Her ne yirde menzil eylerse bu eşk-i ḫūn-feşān
Ḫaymelerdür cā-be-cā anda ẓuhūr iden ḥabāb

her ne yirde kim:

1. **her ne yirde kim:**--*de*
Gazel 452
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her neresi olursa olsun.

Laʿlin añdum deşt-i ġamda şevḳ-ıla kan agladum
Her ne yirde kim kazarlarsa benüm kanum çıkar

her nefes:

1. **her nefes:**
Gazel 36
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an.

Ḫāne-i dil taḫtgāh iken saña iy tünd-ḫū
Yagdurursın her nefes seng-i cefādan taş aña

2. **her nefes:**
Gazel 78
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an.

Nā gibi bagrum delindi çāresüz āh eylerem
Gönderürem her nefes āh-ıla efġānı saña

3. **her nefes:**
Gazel 368
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an.

Yād ider her nefes alsa bu Muḥibbī lebüñi
Dōstlık ḥaḳḳı mıdur itmeyesin sen anı yād

4. **her nefes:**
Gazel 382
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her nefeste, her an.

Her nefes ben eylerem ol şūḫ-ı bī-pervāyı yād
Āh kılmaz yañılup bu ʿāşıḳ-ı şeydāyı yād

her nefes alasın kim:

1. **her nefes alasın kim:**--*a, --sın*
Gazel 207
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) her nefes aldığın an kastedilmektedir.

Her nefes kim alasın ḥamdüñi artur Ḫāliḳ'a
Ekl ü şürb ise ġaraż anı da işler bil devāb

her nefes kim ışḳ-ıla geçmiş:

1. **her nefes kim ışḳ-ıla geçmiş:**--*ı, --la, --miş*
Gazel 179
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) ahir ömürde geçen her zamanın aşk ile dolu olması kastedilmiştir.

Ḫābda gördüm Muḥibbī defter olmış ḫayr u şer
Her nefes kim ışḳ-ıla geçmiş anı bildüm evāb

her rūz:

1. **her rūz:**
Gazel 359
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gün.

Bir niçe gün şād idüp döner yine ġamgīn ider
Bir ḳarār üzre degül her rūz her meh sāl-i çarḫ

her rūz u şeb:

1. **her rūz u şeb:**
Gazel 359
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gündüz ve gece. // Sürekli, daima.

İy Muḥibbī dir ki kimse ummasun benden vefā
Çagurup her rūz u şeb feryād ider dellāl-ı çarḫ

her şāʿir:

1. **her şāʿir:**
Gazel 314
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herhangi bir şair,bütün şairler.

Bu Muḥubbī görse her şāʿir sözin iġmāż ider
ʿAybdur çün ḫāṣ olana eylemek ʿām-ıla bahs

her şeb:

1. **her şeb:**
Gazel 310
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gece.

Gül yüzüñ göstermedüñ iy verd-i ḫandān el-ġıyās
Bülbül-i dil oldı her şeb zār u nālān el-ġıyās

2. **her şeb:**
Gazel 149
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gece.

Ġam-ı hicrüñde eger ḫālümi sorsañ her şeb
Ditrerem ışḳuñ-ıla sanki tutupdur beni teb

3. **her şeb:**
Gazel 160
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gece.

İrişür āh u feryād u fiġānum göklere her şeb
Nedendür gūşına girmez o māhuñ bilmezem yā Rab

4. **her şeb:**
Gazel 209
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gece.

Felekdür āsitānuñ anda her şeb
Görinür eşk-i çeşm mānend-i kevkeb

her seḥer:

1. **her seḥer:**
Gazel 115
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her sabah.

Kūy-ı dilberde esen āhum yilidür her seḥer
San eser gülşen içinde ṣubḥ-dem her ān ṣabā

her sifle kaçan duta:

1. **her sifle kaçan duta:**--*a*
Gazel 258
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) -Bütün alçak ve terbiyesizleri nasıl tutabiliriz.-anlamı kastedilmektedir.

Her sifle kaçan duta Muḥibbī ḳanāʿati
Ancak buña mālik olur ehl-i ḥamiyyet

her sözin:

1. **her sözin:**--*i, --n*
Gazel 450
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağızdan çıkan her ses,her söylem.

Muḥibbī her sözin dil-keş özinden iḫtirāʿ itdi
Velī nādān olan bilmez sanur ṭarz-ı Nevāyī'dür

her sū:

1. **her sū:**
Gazel 484
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf II her tarafta.

Göñlümüñ cānbāzını zülfi resen her sū çeker
Sanki mıḳnāṭīsdur turmz anı her mū çeker

2. **her sū:**
Gazel 139
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf, her yan.

Alnuña ḫayrān mehdür yüzüñe şeydā güneş
Ol sebebden gice gündüz yüz sürer her sū saña

her ṣubḥ kūs-ı rıḥlet çalınmaz idi:

1. **her ṣubḥ kūs-ı rıḥlet çalınmaz idi:**--*ın, --maz, --i, --di*
Gazel 233

Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak ölüm davulu çalınması,ölüm vaktinin gelmesi kastedilmiştir.

Ger olsa bu cihān içre iḳāmet
Çalınmaz idi her ṣubḥ kūs-ı rıḥlet

her ṭaleb kim:

1. **her ṭaleb kim:**
Gazel 141
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Allah'dan istenilen her bir şey anlamında kullanılmıştır.

Giceler tā ṣubḥa dek kıl raḥmet-i Ḥaḳḳ'ı ṭaleb
Her ṭaleb kim bī-riyā ola virür anı da Rab

her ṭaraf:

1. **her ṭaraf:**
Gazel 183
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf, her yer, her yan.

Cūybār olup akarsa tañ mı yaşum her ṭaraf
Bāġ ara reftār ider serv-i ḫırāmānum görüp

her ṭarafa:

1. **her ṭarafa:**--*a*
Gazel 415
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her yöne.

Göreli gün yüzüñ iy dōst senüñ ʿuṣṣāḳ
Olmışam ẕerre gibi her ṭarafa āvāra meded

her ṭarafdan:

1. **her ṭarafdan:**--*dan*
Gazel 111
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her yer, her bölge, her yan.

Dür dişi fikri ile düşdüm yine bir āleme
Her ṭarafdan eşk-i çeşmüm görinür deryā baña

her tolu:

1. **her tolu:**
Gazel 353
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şarapla dolu bütün kadehler kastedilir.

Her tolu başına bir kerre alur būsesini
Böyledür rūz-ı ezelden beri bāzār-ı ḳadeḥ

her varaḳdan:

1. **her varaḳdan:**--*dan*
Gazel 459
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir yaprak.

Ehl-i ḥāl alur Muḥibbī her varaḳdan biñ sabaḳ
Dest-i kudretle yazılmış āyet-i Yezdānīdür

her yaña:

1. **her yaña:**-*a*
Gazel 63
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf, her yön.

Nimet-i derd ü belā her yaña dökilmiş yatur
Ṣoḥbet-i ḫāṣ it Muḥibbī ehl-i ışḳa kıl ṣalā

2. **her yaña:**
Gazel 66
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf, her yön.

Dāġlar yakdum temāşā eyleyem sen gül-ruḫı
Bakmaga her yaña oldı her biri revzen baña

3. **her yaña:**--*a*
Gazel 107
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf, her yön.

Derd-ile āh eylesem her yaña saçılur şerer
Bu şikāf-ı sīne san ejder dehānıdur baña

4. **her yaña:**-+*a*
Gazel 171
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf, her yön.

Ẓāhir ola her yaña mescidde nām-ı Aḥmedī
Minber üzre ẕikr ide nām-ı şerīfüñ ger ḫaṭīb

5. **her yana:**--*a*
Gazel 259
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf, her yön.

Ger nidā ola eger nām-ı şerīfüñ be-ḥarem
Her yana çagura "lebbeyk" ehl-i ʿArafāt

6. **her yaña:**--*a*
Gazel 261
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf, her yön.

Pervāz ider murġ-ı dilüm her yaña uçar
Ḫāl-i ruḫuñ şevḳıne zülfüñ kılur nişest

7. **her yaña:**--*a*
Gazel 318
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf, her yön.

İy Muḥibbī cūlar idüp her yaña göz yaşların
Cemʿ idüp bir yire idem baḥr-ı ʿummān-ıla baḥs

8. **her yaña:**--*a*
Gazel 349
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf, her yön.

Kāşki ḫāk olsa idüm ben der-i meyḫānede
Māh-rūlar içdügince her yaña serper ḳadeḥ

9. **her yaña:**--*a*
Gazel 390
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf, her yön.

ʿĀlemi nūruñ münevver ideli
Raḳṣ ider her yaña ẕerrāt-ı vücūd

10. **her yaña:**--*a*
Gazel 448
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf, her yön.

Mevc urur her yaña eşküm sanki baḥr-ı ḫūndur
Şişe-i sebz içre yāḫūd bāde-i gülgūndur

11. **her yaña:**--*a*
Gazel 465
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf, her yön.

Gülşen-i ḥüsninde zülf-i cilveger
Her yaña ṭāvūs-veş perler tutar

12. **her yaña:**--*a*
Gazel 486
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf, her yön.

Her gice sensüz dilüm ṣad nāle çün gerdūn çeker
Gözlerüm yaşı yiñilmez her yaña Ceyḥūn çeker

13. **her yaña:**
Gazel 162
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf.

Eşküm içinde Muḥibbī bu göñül zevraḳı āh
Bād-ı āh-ıla yürür her yaña deryāya düşüp

14. **her yaña:**--*a*
Gazel 246
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf.

Ko kılsun seng-i kūyuñ laʿl ü mercān
Dökilsün her yaña bu ḫūnum iy dōst

her yañadan:

1. **her yañadan:**--*a, --dan*
Gazel 442
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her yandan, her taraftan.

Bir yaña hicrān cefāsı bir yaña devrān ġamı
Her yañadan ehl-i ʿışḳ olana verhemler gelür

2. **her yañadan:**--*dan*
Gazel 470
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her yandan, her taraftan.

Her yañadan ẓāhir olsa dehri kaplasa fiten
Gūşe-i meyḫāne olmaga baña meʾmen yiter

her yañaya:

1. **her yañaya:**--*a, --y, --a*
Gazel 259
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf,yön,cihet.

Dökile her yañaya ḫışt perākende ola
Pertev-i nūr-ı cemālüñ dokına sūy-ı menāt

her yıl:

1. **her yıl:**
Gazel 159
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her sene.

İy Muḥibbī dürdi şirüñ defterini ehl-i naẓm
Gül gibi her yıl başında tāze dīvānum görüp

2. **her yıl:**
Gazel 452
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her sene.

Sıgmaya tomāra yazsam zülfinüñ evṣāfını
Gül yüzi medḥinde her yıl tāze dīvānum çıkar

her yir:

1. **her yir:**
Gazel 89
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her yer II tüm dünya.

Her yir bugün ki ḥūr-veş mehliḳā ola
Ol yir hemān āşıḳa cennet-serā ola

her yirde:

1. **her yirde:**--*de*
Gazel 206
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her yerde.

Olursam tañ mıdur sen ḫūba māyil
Çün oldı ḫūblar her yirde maṭlūb

her zamān:

1. **her zamān:**
Gazel 372
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.

Her zamān eyler dil-i sevdā-zede dildārı yād
Anuñ-içundur olur günden güne ʿışḳum ziyād

hercāyī olana:

1. **hercāyī olana:**--*a, --na*
Gazel 99
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sözünde durmayan,sadakatsiz olan.

Hercāyī olana virme göñül ki gül gibi
Her ḫār eline dāmenini vire rām ola

herçi:

1. **herçi:**
Gazel 223
Mısra: **8**
Her ne kadar II ne de olsa.

Māl ü menāl yoluña bil cān u ser daḫı
Senden dirīġ olmaya iy dōst herçi hest

hergiz:

1. **hergiz:**
Gazel 3
Mısra: **14**

Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

Nefsüñe uyup Muḥibbī itme emrine ḫilāf
Emrine hergiz ḫilāf eyler mi gör ārz u semā

2. **hergiz:**
Gazel 8
Mısra: **1**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

Āh kim bu ṭāliüm tutmadı hergiz yüz baña
Ayrılalı gün yüzüñden gicedür gündüz baña

3. **hergiz:**
Gazel 43
Mısra: **1**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

Sensüz iy cān u cihān hergiz gerekmez cān baña
Sīnede cāndan ivāż çünki yiter cānān baña

4. **hergiz:**
Gazel 65
Mısra: **9**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

Yaşuñ girdābına düşdüñ Muḥibbī çāre yok hergiz
Çıkar şimden girü dilden ḫalāṣ-ı fikr-i sāḥil hā

5. **hergiz:**
Gazel 106
Mısra: **2**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

Eyledüñ rüsvā-yı ālem virmedüñ kāmı baña
Komadı hicr āteşi hergiz dil-ārāmı baña

6. **hergiz:**
Gazel 109
Mısra: **10**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

İy boyı servüm Muḥibbī göreliden gün yüzüñ
İtmedi hergiz heves kim vara gülşenden yaña

7. **hergiz:**
Gazel 161
Mısra: **1**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

Derd-i ışḳa dōstlar hergiz bulınmaz bir ṭabīb
Derdmend-i ışḳ her kanda ola olur ġarīb

8. **hergiz:**
Gazel 163
Mısra: **1**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

Āşıḳ oldum gözlerümden ḫālī olmaz hergiz āb
Ḫˇāb görmez gözlerüm bu vech-ile ḥālüm ḫarāb

9. **hergiz:**
Gazel 189
Mısra: **8**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

Ḳadeḥ devr eylesün yārān elinde Gözümüz görmesün hergiz bizüm āb

10. **hergiz:**
Gazel 248
Mısra: **5**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

Herkes ki içe cürʿañı hergiz eylemeye
Ger şeyḫ-i şehr ola vü eger rind-i mey-perest

11. **hergiz:**
Gazel 263
Mısra: **4**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

Benüm derd-i dilüm ġāyet üküşdür
Bulınmaz aña hergiz ḥadd ü ġāyet

12. **hergiz:**
Gazel 299
Mısra: **8**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

Dil düzdini ʿadl eyleyüben zülfüñe gel as
Boynuña senüñ düşmeye hergiz güneh-i dōst

13. **hergiz:**
Gazel 313
Mısra: **1**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

İtmedüñ hergiz bu ben dil-ḫasteyi yād el-ġıyāṣ
Gerçi itdüm işigüñde çagurup dād el-ġıyāṣ

14. **hergiz:**
Gazel 331
Mısra: **2**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

Çünki sevdāñ-ıla sevdāyī mizāc Oldı dil yokdur aña hergiz ʿilāc

15. **hergiz:**
Gazel 333
Mısra: **10**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

Muḥibbī bāġ-ı ḥüsn içre yiter bir bülbül-i gūyā
Raḳībe virme yol hergiz gel ol zāġ u zaġandan geç

16. **hergiz:**
Gazel 336
Mısra: **4**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

Yā Resūl-i Ḥaḳ idüp faḳrı ḳabūl Geymedüñ hergiz ḫarīr ile dībāc

17. **hergiz:**
Gazel 338
Mısra: **6**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

Ḫasta dilven nabżuma el urma epsem iy ṭabīb
Laʿl-i dilber olmasa yokdur baña hergiz ʿilāc

18. **hergiz:**
Gazel 347
Mısra: **9**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

Ġam kilīdi açılur mı bu göñülden hergiz

Ele girürse Muḥibbī aña meydür miftāḥ

19. **hergiz:**
Gazel 371
Mısra: **2**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

Rāz-ı ʿışḳum fāş kıldı eşk-i çeşm-i ḫūn-nihād
Yog-ımış bu merdümān-ı çeşme hergiz iʿtimād

20. **hergiz:**
Gazel 408
Mısra: **10**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

Sernüvişt olan gelür aña Muḥibbī çāre yok
Eyleme hergiz şikāyet kılma dehr-i dūnı yād

21. **hergiz:**
Gazel 409
Mısra: **6**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

Ādemīnüñ yüzüñe itdügi cümle rīş-ḫand
Anuñ-ıçun kalmadı kimseye hergiz iʿtimād

22. **hergiz:**
Gazel 424
Mısra: **5**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

Saḫtdur yāruñ dili itmez aña hergiz eser
Āhum odı ger irişe āhen ü mermer yakar

23. **hergiz:**
Gazel 434
Mısra: **6**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

Kaçan ki görse ʿuşşāḳı ḥasedden yāra ġamz eyler
Raḳībi bilmedüm hergiz cihānda ben ne milletdür

24. **hergiz:**
Gazel 441
Mısra: **8**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

Bi-ḥamdi'llāh ki kūyında baña yir virdi dildārum
Şikāyet itmezem hergiz egerçi biñ ḥasūdum var

25. **hergiz:**
Gazel 442
Mısra: **9**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

İrmedi bir kimse hergiz bu cihānuñ ġavrına
Niçe ʿālimler gelüpdür niçe aʿlemler gelür

26. **hergiz:**
Gazel 483
Mısra: **6**
Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, kat'iyyen.

Eger başuña ol dilber cefā sengini yagdursa
Kaçurma başuñı hergiz dilā saña ʿaṭālardur

herkes:

1. **herkesüñ:**-*üñ*
Gazel 37
Mısra: **7**
"Herkes" belgisiz zamir; bütün insanlar; şairler.

Herkesüñ var bir murādı dāyimā ister anı
Ārzū-yı cān u dil ol şāh-ı ḫūbāndur baña

2. **herkese:**-*e*
Gazel 210
Mısra: **1**
"Herkes" belgisiz zamir; bütün insanlar; şairler.

Herkese bulmaga ömr-i cāvidān bir şey sebeb
Ḫıżır'a āb-ı ḥayāt u rindese āb-ı ineb

3. **herkesüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 244
Mısra: **3**
"Herkes" belgisiz zamir; bütün insanlar; şairler.

Herkesüñ bezm-i cihān içinde bir sevdāsı var
Şemʿ yanar gül güler bülbül daḫı aglar mest

4. **herkes:**
Gazel 248
Mısra: **5**
"Herkes" belgisiz zamir; bütün insanlar; şairler.

Herkes ki içe cürʿañı hergiz eylemeye
Ger şeyḫ-i şehr ola vü eger rind-i mey-perest

5. **herkes:**
Gazel 277
Mısra: **6**
"Herkes" belgisiz zamir; bütün insanlar; şairler.

Gözler mi ʿālem içre nāmūs u ʿārı ʿāşıḳ
Herkes selāmet olsun bunlar diler melāmet

6. **herkese:**-*e*
Gazel 448
Mısra: **5**
"Herkes" belgisiz zamir; bütün insanlar; şairler.

Herkese ḳısmet güninde oldı bir nesne naṣīb
Rinde cām-ı bāde vü zāhidlere afyondur

herkes bilür ki:

1. **herkes bilür ki:**
Gazel 65
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün meclis ve varlıklar farkındadır,bilir anlamında kullanılmıştır.

Egerçi ki bilür herkes ki şerden yig-durur ḫayrı
Velī hīç görmedüm ola anuñ-ıla bir āmil hā

herkesi ögidür:

1. **herkesi ögidür:**--*i, --ür*
Gazel 442
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ezip parçalayıp yok etmek.

Āsiyā-veş çarḫ nevbetle ögidür herkesi
Raḥmeti yok birine gör niçe ādemler gelür

heşt:

1. **hest:**
Gazel 223
Mısra: **8**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Māl ü menāl yoluña bil cān u ser daḫı
Senden dirīġ olmaya iy dōst herçi hest

2. **hest:**
Gazel 261
Mısra: **6**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Cān naḳd ile būseñe dil müşterī olur
Cāndan olur mı diye baña bir kimse diye hest

hest ola:

1. **hest ola:**--*a*
Gazel 264
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Var olma,mevcudiyet.

Pāyuña senüñ gevher-i eşk niṣār ider
İtmez dirīġ ʿāşıḳ olan her ne ola hest

hest olmak:

1. **hest olmak:**--*mak*
Gazel 275
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Var olma,mevcudiyet.

İy Muḥibbī yanup ʿışḳ āteşine
Nīst ol ister iseñ olmak hest

hevā:

1. **hevā:**
Gazel 2
Mısra: **1**
1. İstek, arzu, heves, meyil. 2. Aşk, sevgi, tutkunluk.

Āh kim vardur benüm başumda biñ dürlü hevā
Ger ināyet itmeseñ ömrüm olur cümle hebā

2. **hevā:**
Gazel 47
Mısra: **2**
1. İstek, arzu, heves, meyil. 2. Aşk, sevgi, tutkunluk.

Niçeye dek yüriyem ışḳuñla olup mübtelā
Gitmeye sevdā-yı zülfüñle başumdan bu hevā

3. **hevāsı:**
Gazel 53
Mısra: **9**
1. İstek, arzu, heves, meyil. 2. Aşk, sevgi, tutkunluk.

Leylī saçuñ hevāsı ile bu Muḥibbī'nüñ
Gün geldügince derd-ile ḥāli ācīb ola

4. **hevāda:**-*da*
Gazel 403
Mısra: **6**
1. İstek, arzu, heves, meyil. 2. Aşk, sevgi, tutkunluk.

Açılur āhum yilinden dāġ-ı sīnem gül gibi
Pes bunuñ gibi hevāda açılur bu nevʿ verd

hevā vardur:

1. **hevā vardur:**-*dur*
Gazel 41
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstek,gelip geçici olan heves sahibi olma.

Geh ḫayālüñ dilde geh çeşmümde cā
İdeli başumda vardur biñ hevā

hevādār-ı ḳadeḥ:

1. **hevādār-ı ḳadeḥ:**
Gazel 353
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nefsine uymuş,küstah kadeh.

Bir kadeḥ meyle cihān sırrı ʿayān oldı baña
Ben niçe olmayayım böyle hevādār-ı ḳadeḥ

hevāñ-ıla varam:

1. **hevāñ-ıla varam:**
Gazel 31
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yere istek,arzu yahut heves duyarak varmak,gitmek.

Niçe bir bāġa hevāñ-ıla varam hem çü ṣabā
Serverā serv-i ḳadüñ arż ide bir kerre baña

hevāsı eyledi:

1. **hevāsı eyledi:**-*di*
Gazel 44
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Rüzgar,yel yapmak.

Leylī saçuñı göreli mecnūnuñ olur dil
Ḫaṭṭuñ hevāsı eyledi başum tolu sevdā

hevāyī:

1. **hevāyīdür:**-*dür*
Gazel 450
Mısra: **8**
Gelgeç gönüllü, uçarı.

Akar suya eser yile tayanma göñlüme dirdüm
Meger çeşmüm ise ābī imiş āhum hevāyīdür

hevā-yı ışḳdan:

1. **hevā-yı ışḳdan:**-*dan*
Gazel 82
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk hevesi,arzusu.

Pend ider her dem baña geç dir hevā-yı ışḳdan
Her ne dirse görinür bād-ı hevā zāhid baña

hevā-yı zülfi ile:

1. **hevā-yı zülfi ile:**--*i*, --*le*
Gazel 295
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin saçına olan düşkünlüğü, istek ve arzusu ifade edilmektedir.

Evc-i felekde seyrān iderken bu murġ-ı dil
Oldı hevā-yı zülfi ile ḫāl yāra pest

heves:

1. **heves:**
Gazel 20
Mısra: **2**
Arzu, istek.

Akdı yaşum su gibi ol serv-i bālādan yaña
Kıldı dil murġı heves kūy-ı dil-ārādan yaña

heves eyler:

1. **heves eyler:**--*r*
Gazel 479
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeye karşı istek duymak, eğilimli olmak, heveslenmek, arzu etmek, istemek.

Eyler heves lebüñden şeftālūya irem dir
Dīvāne dil ne bilsün yol ugragında çehdür

heves itmedi:

1. **heves itmedi:**--*me, --di*
Gazel 109
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bir şeye) istek duyumsamak, eğilim göstermek, heveslenmek.

İy boyı servüm Muḥibbī göreliden gün yüzüñ
İtmedi hergiz heves kim vara gülşenden yaña

heves kıldı:

1. **heves kıldı:**--*dı*
Gazel 162
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeye karşı istek duymak, eğilimli olmak, heveslenmek, arzu etmek, istemek.

Çeşmi ya atdı fiten ġamzesini itdi ḫadeng
Ḫūnum içmege heves kıldı ok u yaya düşüp

heves kılmaz:

1. **heves kılmaz:**-*maz*
Gazel 82
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arzu etmek, istemek.

Heykel-i zer ārzū idüp heves kılmaz göñül
Ger ola sīmīn ḫamāyil bir gün ol sāid baña

hey:

1. **hey:**
Gazel 6
Mısra: **3**
Azarlama, uyarı, üzüntü, sitem, tekdir, şüphe vb. duyguları anlatan cümlelerde anlama kuvvet verir.

Hey ne kāfirdür gelür īmāna sanmañ zülfini
Dem mi vardur ruḫları arż itmeye īmān aña

2. **hey:**
Gazel 14
Mısra: **4**
Azarlama, uyarı, üzüntü, sitem, tekdir, şüphe vb. duyguları anlatan cümlelerde anlama kuvvet verir.

Zülfüñüñ zencīrine bend eyle didüm göñlümi
Didi hey dīvāne hey şūrīde söylersin baña

3. **hey:**
Gazel 14
Mısra: **4**
Azarlama, uyarı, üzüntü, sitem, tekdir, şüphe vb. duyguları anlatan cümlelerde anlama kuvvet verir.

Zülfüñüñ zencīrine bend eyle didüm göñlümi
Didi hey dīvāne hey şūrīde söylersin baña

4. **hey:**
Gazel 15
Mısra: **1**
Azarlama, uyarı, üzüntü, sitem, tekdir, şüphe vb. duyguları anlatan cümlelerde anlama kuvvet verir.

Nāle kılsam hey bu ne feryāddur dirler baña
Sen lebi şīrīn içün Ferhād'dur dirler baña

5. **hey:**
Gazel 24
Mısra: **9**
Azarlama, uyarı, üzüntü, sitem, tekdir, şüphe vb. duyguları anlatan cümlelerde anlama kuvvet verir.

Yār ilinden ayrı düşmek hey ne müşkil derd olur
İy Muḥibbī aña nisbet ölmek āsāndur baña

6. **hey:**
Gazel 35
Mısra: **5**
Azarlama, uyarı, üzüntü, sitem, tekdir, şüphe vb. duyguları anlatan cümlelerde anlama kuvvet verir.

Hey neler eyler bu kara günlüye fırḳat şebi
Ḫaṭ cüdā kākül cüdā ol zülf-i ḫam-der-ḫam cüdā

7. **hey:**
Gazel 39
Mısra: **4**
Azarlama, uyarı, üzüntü, sitem, tekdir, şüphe vb. duyguları anlatan cümlelerde anlama kuvvet verir.

Gönderürseñ ġamze okların cefā sanma anı
Hey yolında öldügüm ol rāḫat-ı cāndur baña

8. **hey:**
Gazel 83
Mısra: **2**
Azarlama, uyarı, üzüntü, sitem, tekdir, şüphe vb. duyguları anlatan cümlelerde anlama kuvvet verir.

Katı düşvār oldı ḫālüm n'eylesün tedbīr aña
Hey ne sengīn dil olur āh eylemez tesīr aña

9. **hey:**
Gazel 148
Mısra: **8**
Azarlama, uyarı, üzüntü, sitem, tekdir, şüphe vb. duyguları anlatan cümlelerde anlama kuvvet verir.

Kūyum içre gel seni öldürürem āḫir dimiş
Hey ne ranā söylemiş lal-i şeker-güftārın öp

10. **hey:**
Gazel 220
Mısra: **1**
Azarlama, uyarı, üzüntü, sitem, tekdir, şüphe vb. duyguları anlatan cümlelerde anlama kuvvet verir.

Hafta vü ay u yıllar geçmişdi hey ḳıyāmet
Şükr eyledük Ḫudā'ya gördük seni selāmet

11. **hey:**
Gazel 380
Mısra: **4**
Azarlama, uyarı, üzüntü, sitem, tekdir, şüphe vb. duyguları anlatan cümlelerde anlama kuvvet verir.

İy göñül şeydā olup irmek dilersin vaṣlına
Mümteniʿ sevdāya düşdüñ ʿāḳlı yok hey derdmend

12. **hey:**
Gazel 391
Mısra: **10**
Azarlama, uyarı, üzüntü, sitem, tekdir, şüphe vb. duyguları anlatan cümlelerde anlama kuvvet verir.

Niçe yıldur ki girmez gūşuña hīç
Muḥibbī çagurur hey dād u bī-dād

13. **hey:**
Gazel 410
Mısra: **1**
Azarlama, uyarı, üzüntü, sitem, tekdir, şüphe vb. duyguları anlatan cümlelerde anlama kuvvet verir.

Elüñden hey vefāsuz dād u feryād
Beni sen kılmaduñ bir laḥẓa dil-şād

14. **hey:**
Gazel 424
Mısra: **2**
Azarlama, uyarı, üzüntü, sitem, tekdir, şüphe vb. duyguları anlatan cümlelerde anlama kuvvet verir.

Āh kılsam derd-ile sūz-ı dilüm aḫter yakar
Hey ne aḫter çıkar eflāke melekde per yakar

15. **hey:**
Gazel 478
Mısra: **4**
Azarlama, uyarı, üzüntü, sitem, tekdir, şüphe vb. duyguları anlatan cümlelerde anlama kuvvet verir.

İy dil-i sevdā-zede zülfinden umma sen vefā
Hey ne kāfirdür sitemden sanma ḳaṣdı ġayrıdur

16. **hey:**
Gazel 490
Mısra: **2**
Azarlama, uyarı, üzüntü, sitem, tekdir, şüphe vb. duyguları anlatan cümlelerde anlama kuvvet verir.

Yār ġāyiblik mihri rūz u şeb ḫāṭırdadur
Hey ḫaṭā didüm ne ġāyib dāyim ol ḫāṭırdadur

hey meded:

1. **hey meded:**
Gazel 378
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aman yardım!; ey imdad! manalarında lutuf ve yardım istemekte kullanılan sesleniş.

Tutışur āhum şerārından kenār-ı āsümān
Ol şererden yanısardur hey meded cānum meded

hey müselmānlar:

1. **hey müselmānlar:**--*lar*
Gazel 338
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey müslümanlar (seslenme.).

Gāh ġam vīrān ider dil mülkini geh çeşm-i yār
Hey müselmānlar meded vīrāneden kim aldı bāc

heybet-i ışḳa:

1. **heybet-i ışḳa:**--*a*
Gazel 205
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Büyük aşk.(Ağırlık ve zorluk sebebiyle).

Heybet-i ışḳa taḥammül eylemez hīç kimsene
San anı şīr-ile ejderden daḫı gördüm mehīb

heyhāt:

1. **heyhāt:**
Gazel 279
Mısra: **2**
Eyvah, ne yazık (Elden gitmiş bir şeye karşı duyulan hasret, üzüntü ve esefi bildirir).

Yüzüñde şehā noḳṭa mı didüm didi ḥālāt
İrer mi ser-i zülfüñe elüm didi heyhāt

heykel-i zer:

1. **heykel-i zer:**
Gazel 82
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Altın muska (Heykel: eski. Nazar için boyna takılan muska).

Heykel-i zer ārzū idüp heves kılmaz göñül
Ger ola sīmīn ḥamāyil bir gün ol sāid bāña

hezār ola:

1. **hezār ola:**-*a*
Gazel 88
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gülün olduğu yerde bülbül de olur düşüncesinden hareketle bülbül(aşık) olmak anlamında kullanılmıştır.

Ḫurşīd ṭulū itse olur ẕerreler ayān
Her kanda kim gül açıla lā-büd hezār ola

hezārān āferīn:

1. **hezārān āferīn:**
Gazel 148
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bin kere aferin.

Naḳşınuñ naḳḳāşına iy dil hezārān āferīn
Ayn-ı raḥmetdür yüri her dem ḫaṭ-ı zengārın öp

hezārān:

1. **hezārān:**
Gazel 6
Mısra: **2**
Bin, binlerce, pek çok.

Ol perī peyker melek kim beñzemez insān aña
Ṣad hezārān dil fedā olsun hezārān cān aña

2. **hezārān:**
Gazel 6
Mısra: **2**
Bin, binlerce, pek çok.

Ol perī peyker melek kim beñzemez insān aña
Ṣad hezārān dil fedā olsun hezārān cān aña

hīç:

1. **hīç:**
Gazel 4
Mısra: **8**
"Boş, değersiz, yoktan yere" anlamlarında zarf.

Gerçi dünyā ḫalḳı māyil dürlü dürlü nimete
Baña gelmez ḫūn-ı dilden özgeye hīç iştihā

2. **hīç:**
Gazel 11
Mısra: **6**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Korkaram āhı tutup āşıḳlaruñ ḫaṭṭuñ gele
Koya mı ẓulmuñı hīç maẓlūmuñ Allāh'ı saña

3. **hīç:**
Gazel 58
Mısra: **6**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Dil ṭabībi olasın dārü'ş-şifādur çün kapuñ
Hīç revā mı işigüñde ehl-i dil bīmār ola

4. **hīç:**
Gazel 63
Mısra: **2**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Sen güzeller şāhısın ben ışḳuñ-ıla mübtelā
Hīç olur mı ki muḳārin ola şāh-ıla gedā

5. **hīç:**
Gazel 65
Mısra: **4**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Egerçi ki bilür herkes ki şerden yig-durur ḫayrı
Velī hīç görmedüm ola anuñ-ıla bir āmil hā

6. **hīç:**
Gazel 65
Mısra: **6**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Ki çün bünyādına ilmüñ komışlar naḥv-ıla ṣarfı
Olur mı ilm hīç ḥāṣıl okınmaya avāmil hā

7. **hīç:**
Gazel 70
Mısra: **6**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Bendeñem yārā bilürsin sen dilā
Ḥükm ide mi pādişāha hīç gedā

8. **hīç:**
Gazel 71
Mısra: **4**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Dōstlar yaşlar döküp āh eylesem itmeñ aceb
Hīç cihānda gördüñüz mi kimsene bī-derd ola

9. **hīç:**
Gazel 88
Mısra: **10**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Āh eyledükçe derd-i dilüm olur āşikār
Hīç saklanur mı dūd ki bir yirde nār ola

10. **hīç:**
Gazel 90
Mısra: **1**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Hīç tesir itmez n'içün feryād-ıla āhum saña
Yoḫsa āhenden mi virdi ḳalb Allāh'um saña

11. **hīç:**
Gazel 118
Mısra: **13**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

İy Muḥibbī çünki dildāruñda hīç inṣāf yok
Çāre ne ṣabr eyle tā kim Ḥaḳ vire inṣāf aña

12. **hīç:**
Gazel 136
Mısra: **3**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Dilber oldur ki vefā bābını ögrenmeye hīç
Okuya cevr ü cefā eylemek āyīni ola

13. **hīç:**
Gazel 137
Mısra: **7**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Pādişāh-ı ḥüsn olasın hīç revā mıdur saña
Yüz ḫarāba tuta dil mülki kamu vīrān ola

14. **hīç:**
Gazel 152
Mısra: **8**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Vardum nigāra ḥāl-i dilüm arż idem diyü
Bir ẕerre deñlü bakmadı hīç vire mi cevāb

15. **hīç:**
Gazel 159
Mısra: **8**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Çekdi agzumdan lebin cānum bile oldı revān
Hīç taraḥḥüm mi gele agzumdaki kanum görüp

16. **hīç:**
Gazel 176
Mısra: **10**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Encüm sayarsa dīdelerüm tā seḥer ne tañ
Sevdā-zede olan gözine hīç gele mi ḫāb

17. **hīç:**
Gazel 191
Mısra: **1**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Sevdügümi bilicek hīç yüzüme bakmaz ḥabīb
Bu muḳarrerdür ölümlü ḫastaya varmaz ṭabīb

18. **hīç:**
Gazel 207
Mısra: **10**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Ḳāni idüm düşde görsem dirdüm iy dilber seni
Didi ışḳ ehli olan hīç gözine ister mi ḫˇāb

19. **hīç:**
Gazel 250
Mısra: **6**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Egerçi var-ımış her derde āḫir
Velī olmaz-ımış hīç ʿışḳa ġāyet

20. **hīç:**
Gazel 259
Mısra: **6**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Meşreb-i zāhid-ile meşereb-i ʿışḳ bir mi olur
Hīç deryā suyına beñzeye mi mā-i Furāt

21. **hīç:**
Gazel 282
Mısra: **9**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Komadı tende mecāl ü sīnede hīç ʿaḳl u hūş
Dutdı cān mülkin ser-ā-ser kākül-i müşgīn-i dōst

22. **hīç:**
Gazel 316
Mısra: **10**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Lā dime cevriyle öldürse Muḥibbī seni yār
Hīç revā mıdur gedā eyleye sulṭān-ıla baḫs

23. **ḫīç:**
Gazel 317
Mısra: **4**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Bülbülem bagrum delindi ḫār elinden iñlerem
Ḫīç baña raḥm eylemez ol verd-i aḫmer el-ġıyāṣ

24. **hīç:**
Gazel 332
Mısra: **4**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Kıl tevekkül ġayrdan rızḳuñ tevaḳḳuʿ eyleme
Çünki ol Rezzāḳ'dur hīç kullarını komaz aç

25. **hīç:**
Gazel 335
Mısra: **8**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Dil niçe döysün cefā sengine āh
Hīç taḥammül ide mi senge zücāc

26. **hīç:**
Gazel 340
Mısra: **1**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Yaradaldan berü hīç komaduñ aç
Beni itme İlāhī ġayra muḥtāc

27. **hīç:**
Gazel 362
Mısra: **8**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

İy yār ḳaṭresi lebüñüñ baḥra tamlasa
Olmaya idi ʿālem içinde hīç āb-ı telḫ

28. **hīç:**
Gazel 373
Mısra: **8**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Nāle kılma ʿışḳı ögren gel bugün pervāneden
Hīç kaçar mı şemʿden feryād ider mi yaksa od

29. **hīç:**
Gazel 375
Mısra: **4**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Nuṣḥuñ öz başuña it zāhid yüri ʿĀṣıḳ-ı dīvāne hīç tutar mı pend

30. **hīç:**
Gazel 389
Mısra: **9**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Virmedi kimse Muḥibbī hīç miyānından ḫaber
Gerçi bir kılı niçe yirden yarar ehl-i ḫıred

31. **hīç:**
Gazel 391
Mısra: **9**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Niçe yıldur ki girmez gūşuña hīç
Muḥibbī çagurur hey dād u bī-dād

32. **hīç:**
Gazel 400
Mısra: **4**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Dimiş idüñ ki seni zülfüme berdār ideyim
Hīç amān virme hemān as beni ol dāra meded

33. **hīç:**
Gazel 409
Mısra: **4**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Her ne deñlü gelse cevr-ile cefāya ṣabr kıl
Bu ḫarāb illerde çün hīç olmamışdur kimse şād

34. **hīç:**
Gazel 419
Mısra: **4**
"Asla, hiçbir zaman" anlamında kullanılan zarf.

Pādişāhum avın almış başına şeh-per dakar
Ne takarsa başına olmaya hīç perden leẕīẕ

35. **hīç:**
Gazel 61
Mısra: **4**
"Hani?" anlamında bir şeyin veya durumun mevcut olmadığını bildiren ifade.

Çeke cevr ü cefā āşıḳ idesin luṭf sen ġayra
Aceb var mı bu ẓulma hīç cihānda kimse ḳāyil hā

36. **hic:**
Gazel 208
Mısra: **7**
Soru cümlelerinde verilen hükmün kesinlikle söz konusu olamayacağını anlatır.

Hic ara iñlerse tañ mıdur rebābuñ sīnesi
Gönlümüñ göynüklügin añdukça kan aglar rebāb

hīç anı bilmedüm:

1. **hīç anı bilmedüm:**--*n, --ı, --me, --dü, --m*
Gazel 460
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Sebebi neydi ki,bilmiyorum" anlamlarında kullanılmıştır.

Zāhidüñ geydügi gökdür dāyimā yāḫūd siyāh
Hīç anı bilmedüm ʿālemde ne mātemdedür

hīç bir:

1. **hīç bir:**
Gazel 95
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hīç bir.

Rāh-ı ışḳ içre Muḥibbī başa cāna kalma kim
Tā ki hīç bir vech-ile ṭan itmeye merdüm saña

2. **hīç bir:**
Gazel 386
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hīç bir.

Ḫālümi kime diyem ki yok cihānda togrı yār
Vāḳıf olmadı göñül esrārına hīç bir ʿaḥad

3. **hīç bir:**
Gazel 213
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiç bir.

Leşker-i ġam gelse kılmaga bu dil mülkin ḫarāb
Def kılmaz anı hīç bir vech ile illā şarāb

4. **hīç bir:**
Gazel 413
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiç bir.

Ḫānesinden yār eger togsa Muḥibbī gün gibi
Kalmaya çāk olmaduk hīç bir girībānlar meded

5. **hīç bir:**
Gazel 420
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiç bir.

Laʿlüñ bitüre söz-ile ger meyveler leẕīẕ
Bitmeye hīç anuñ gibi cennetde bir leẕīẕ

6. **hīç bir:**
Gazel 179
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir addan önce getirilerek o adın bildirdiği varlıktan bir tanesinin bile olmadığını anlatan bir söz.

Himmetüm bāzına olmaz hīç bir murġ hem-cenāḥ
Zīra pervāz eylemez şahbāz-ıla her bir ġurāb

hīç bir kimse:

1. **hīç bir kimse:**
Gazel 373
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiç kimse.

Māyil olma ḫāce-i dünyā gibi sīm ü zere
İtmemişdür bu fenā dārında hīç bir kimse sūd

hīç bir kimsene:

1. **hīç bir kimsene:**--*ne*
Gazel 168
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiç bir kimse.

Gelmemişdür saña beñzer bir daḫı bu āleme
Konmamışdur zīrā hīç bir kimsene ebṭaḥī laḳab

hīç dimez:

1. **hīç dimez:**--*mez*
Gazel 441
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söylememek,ifade etmemek.

Muḥibbī her ki ʿāşıḳdur olur ʿışḳ içre ol nā-būd
Dimez hīç ʿāşıḳ-ı ṣadıḳ benüm bu yolda būdum var

hīç diye-bilür miyem:

1. **hīç diye-bilür miyem:**--*ye, --ür, --mi, --yem*
Gazel 271
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiç söylenir mi,söyleyemem.

Āhum ile göz yaşı fāş itmiş iken sırrumı
Hīç diye-bilür miyem göz yaşına ben āh dōst

hīç kes:

1. **hīç kes:**
Gazel 319
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiç kimse.

İde-bilmez hīç kes bu ḳalb-i maḥzūn-ıla baḫs

Nitekim mümkin degüldür çarḫ-ı gerdūn-ıla baḫs

hīç kimsene:

1. **hīç kimsene:**--*ne*
Gazel 205
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiç kimse.

Heybet-i ışḳa taḥammül eylemez hīç kimsene
San anı şīr-ile ejderden daḫı gördüm mehīb

hīç nesne yok:

1. **hīç nesne yok:**
Gazel 419
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başka önemli bir şey var mıdır? Yoktur,olamaz anlamında kullanılmıştır.

Pādişāhā tuḫfe itdüm cān u dil eyle ḳabūl
Çünki yok katumda hīç nesne benüm serden leẕīẕ

hīç olam mı:

1. **hīç olam mı:**
Gazel 105
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değersiz,kıymetsiz olmak.

Hīç olam mı iy Muḥibbī bend-i zülfinden ḫalāṣ
Niçe yirden bend ü zencīr oldı her bir mū baña

hīç olur mı kim:

1. **hīç olur mı kim:**--*ur*, --*mı*
Gazel 260
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle bir şey mümkün mü,kesinlikle olmaz anlamında kullanılmaktadır.

Hīç olur mı kim Muḥibbī ḫastaya idüp devā
Diye dildār remz-ile bu cürʿa-i cāmum ilet

hīç revā mı:

1. **hīç revā mı:**--*mı*
Gazel 360
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiç uygun mudur/reva mıdır.

Gülşen-i ḥüsnini gördüm seyr ider ḫāl-i siyāh
Hīç revā mı vire bir Hindūya her dem rāh ruḫ

hīç revā mıdur:

1. **hīç revā mıdur:**--*mı*, --*dur*
Gazel 339
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiç uygun mudur/reva mıdır.

Küfr-i zülfüñ ġaret ider bu Muḥibbī göñlini
Hīç revā mıdur ala kāfir müselmāndan ḫarāc

hicāb:

1. **hicāb-ıla:**-*ıla*
Gazel 330
Mısra: **9**
Utanma, sıkılma. Perde, örtü, engel.

Kapuña hicāb-ıla yüzin sürdi Muḥibbī
Kimseye degül līk saña cān-ıla muḥtāc

hicāb eyler:

1. **ḥicāb eyler:**--*r*
Gazel 170
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Utanmak, arlanmak, sıkılmak.

Ḫızr içelden leblerüñ koyup varup ḥayvān suyın
Anuñ-ıçundur görinmez ḫalḳdan eyler ḥicāb

hicāb olan:

1. **ḥicāb olan:**-*an*
Gazel 84
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bir kimseyi) utandıran; mahcup eden; ayıp.

Cān u dilden çeşmüñüñ cellādına sundum boyun
Arada bildüm ḥicāb olan bugün cāndur baña

ḥicāb olur:

1. **ḥicāb olur:**--*ur*
Gazel 379
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Örtü, perde olmak.

Gün yüzine gāh eşküm gāh zülf olur ḥicāb
N'eyleyem bu baḫt-ı naḥs u bī-ḳarārumdan meded

hīçe saymazlar:

1. **hīçe saymazlar:**--*e*, --*maz*, --*lar*
Gazel 140
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiç önem ve değer vermemek.

Ḳaddi reftārı yanında hīçe saymazlar anı
Serv ü arar bir yaña ol ḳadd-i bālā bir yaña

hicr:

1. **hicr-ile:**--*ile*
Gazel 23
Mısra: **9**
Ayrılık, hicran; sevgiliden uzak kalma.

Bu Muḥibbī hicr-ile oldı bugün Mecnūn-ṣıfat
Olmaduñ bu yolda sen de baña hem-rāh iy ṣabā

2. **hicr-ile:**--*ile*
Gazel 92
Mısra: **11**
Ayrılık, hicran; sevgiliden uzak kalma.

Hicr-ile zārī kılur diler Ḫudā'dan rūz u şeb
İre vaṣlına Muḥibbī ola hicrāndan cüdā

3. **hicr-ile:**--*ile*
Gazel 142
Mısra: **1**
Ayrılık, hicran; sevgiliden uzak kalma.

Hicr-ile cān u ciger oldı kebāb
Ḫasretiyle bu gözüm yaşı şarāb

4. **hicr-ile:**--*ile*
Gazel 192
Mısra: **6**
Ayrılık, hicran; sevgiliden uzak kalma.

Vaṣlı-y-ıla rāḥat oldı cān u dil
Gerçi kim hicr-ile çekmişdi ta ab

5. **hicre:**-*e*
Gazel 255
Mısra: **1**
Ayrılık, hicran; sevgiliden uzak kalma.

Ne hicre var nihāyet ne ḫōd bu cevre ġāyet
Öldürse daḫı ġamzeñ itmeye dil şikāyet

6. **hicrine:**-*i, -n, -e*
Gazel 286
Mısra: **3**
Ayrılık, hicran; sevgiliden uzak kalma.

Çünki degmez hicrine vaṣlı şanavber ḳadlerüñ
Her elif sīneñde bir serv-i ḫırāmān oldı tut

7. **hicr-ile:**--*ile*
Gazel 303
Mısra: **5**
Ayrılık, hicran; sevgiliden uzak kalma.

Dün oldı günüm hicr-ile iy şāh-ı cefākār
Raḥm eyle benüm hālüme düşmen güler iy dōst

8. **hicr-ile:**--*ile*
Gazel 498
Mısra: **4**
Ayrılık, hicran; sevgiliden uzak kalma.

Derd-ile zārīlık itse göñlümi ʿayb itmeñüz
N'eylesün hicr-ile dāyim ol ʿaẕāb üstindedür

hicr āteşi:

1. **hicr āteşi:**--*i*
Gazel 106
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık ateşi.

Eyledüñ rüsvā-yı ālem virmedüñ kāmı baña
Komadı hicr āteşi hergiz dil-ārāmı baña

hicr elinden:

1. **hicr elinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 316
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık elinden.

Hicr elinden ġam bucagında yatup bu ḫasta dil
Ney gibi durmaz kılur feryād u efġān-ıla baḫs

2. **hicr elinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 411
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık elinden.

İder dil hicr elinden āh u feryād İrişmez n'eyleyem feryāduma dād

3. **ḥicr elinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 416
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık elinden.

Ḥicr elinden n'ola sorsañ dil ü cān ḫastasını
Ne bulınmaz a begüm bir iki yaprak kāġıẕ

hicr içre:

1. **hicr içre:**
Gazel 79
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık zamanı içinde.

Hicr içre bulmışken memāt kılduñ baña çün iltifāt
Buldum lebüñden ben ḥayāt sen āb-ı ḥayvānsın baña

2. **hicr içre:**-+*re*
Gazel 264
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık zamanı içinde.

Hicr içre yatur āh oluban pāy-ı dilşikest
Derdā dirīġ irmeye gibi vişāle dest

hicr taşın:

1. **hicr taşın:**--*ı, --n*
Gazel 403
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık taşı.

Hicr taşın üstüme yagdurdı çarḫ-ı lāciverd
Yıkılup dil ḫānesi eflāke çıkdı āh-ı gerd

hicrān:

1. **hicrān:**
Gazel 16
Mısra: **5**
(Sevgiliden) ayrılık.

Hicrān şebinde kalmaz idüm tīre rūzigār
İtseñ ṭulū gün gibi iy yüzi meh baña

2. **hicrāndur:**-*dur*
Gazel 37
Mısra: **1**
(Sevgiliden) ayrılık.

Vaṣl umarken ben naṣīb olan çü hicrāndur baña
Derd-i ışḳı ḫoş görelüm derd dermāndur baña

3. **hicrān:**
Gazel 110
Mısra: **4**
(Sevgiliden) ayrılık.

Derd-i ışḳı şimdi bildüm bir devāsuz derd imiş
Bir aceb vādī imiş hicrān ki yok pāyān aña

4. **hicrān:**
Gazel 202
Mısra: **5**
(Sevgiliden) ayrılık.

Sāḳiyā sun bir ḳadeḥ hicrān beni ḫāk itmedin
Çün ḫarāb eyler olayın bārī ben mest ü ḫarāb

5. **hicrāna:**-*a*
Gazel 203
Mısra: **9**
(Sevgiliden) ayrılık.

Çün ḥavāle eyledüñ hicrāna şekvā eyleme

Ṣabr kıl vaṣlına tā kim bulasın bir feṯḥ-i bāb

6. **hicrān:**
Gazel 449
Mısra: **10**
(Sevgiliden) ayrılık.

İy Muḥibbī bir feraḥ var mı soñı ġam olmaya
Nitekim vuṣlat gele ardınca hicrān sarmaşur

hicrān aluram:

1. **hicrān aluram:**-*ur, -am*
Gazel 85
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzaklaşma,ayrılık.

Miḥnet-ile şöyle ḫū dutdum ki şebhā-yı firāḳ
Aluram ol dem helāk olsam eger hicrān cüdā

hicrān cefāsı:

1. **hicrān cefāsı:**--*s, --ı*
Gazel 442
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık üzüntüsü ve kederi(sevgili bağlamında).

Bir yaña hicrān cefāsı bir yaña devrān ġamı
Her yañadan ehl-i ʿışḳ olana verhemler gelür

hicrān çekmeyen ġamın bilmez:

1. **hicrān çekmeyen ġamın bilmez:**--*me, --y, --en, --ın, --mez*
Gazel 219
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) "Ayrılık acısının ne olduğunu bilmeyen aşıkta yarattığı keder ve sıkıntıyı da bilmez." anlamı kastedilmiştir.

Çekmeyen hicrān ġamın bilmez viṣālüñ ḳıymetin
Derde ṣābir olmayan bilmez nedür dermān-ı dōst

hicrān ġamı:

1. **hicrān ġamı:**--*ı*
Gazel 357
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık kederi; sevgiliden ayrı kalmanın verdiği çok büyük keder.

Bir nefes mest olmasa hicrān ġamı eyler helāk
Anuñıçun bu Muḥibbī nūş ider ekşer ḳadeḥ

2. **hicrān ġamı:**--*ı*
Gazel 451
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık kederi; sevgiliden ayrı kalmanın verdiği çok büyük keder.

Var iy ṭabīb sen beni ko kendü ḥālüme
Hicrān ġamı bu ḥasta dile derd-i ser yiter

hicrān milḥini:

1. **hicrān milḥini:**--*i, --n, --i*
Gazel 446
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık tuzu.

Niʿmet-i vaṣla ziyāde katma hicrān milḥini
İdemez kimse taḥammül çünki ġāyet tuzludur

hicrān şebi:

1. **hicrān şebi:**--*i*
Gazel 102
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık gecesi.

Sanma ışḳuñla beni hicrān şebi tenhā olam
Kanda olsam yār u mūnis āh u efġāndur baña

2. **hicrān şebi:**--*i*
Gazel 229
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayrılığın karanlığı(gece kadar siyah,kötü) anlamında kullanılmıştır.

Hicrān şebi ʿāşıḳlara biñ dürlü belādur
Zīrā ki aña eyleyimez ṣubḥ sirāyet

hicrān şebinde:

1. **hicrān şebinde:**
Gazel 68
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılığın karanlığı(gece kadar siyah,kötü) anlamında kullanılmıştır.

Muḥibbī giceler hicrān şebinde İñiler meclis içre nite kim nā

2. **hicrān şebinde:**--*i, --n, --de*
Gazel 208
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılığın karanlığı(gece kadar siyah,kötü) anlamında kullanılmıştır.

Raḥm kıl hicrān şebinde kurtara dil-ḫasteyi
Niçeye dek idesin bu derdmendüñe aẕāb

hicrān şebine:

1. **hicrān şebine:**--*i, --n, --e*
Gazel 314
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık gecesi.

Düşmişem hicrān şebine kimse sormaz ḥālümi
Ṣubḥ sordum bilmedi çün eyledüm şām-ıla baḫs

hicrāna döne:

1. **hicrāna döne:**-*e*
Gazel 74
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık,uzaklaşma ve bundan duyulan acı-kırıklı duygusu haline gelme.

Leẕẕeti vaṣlıyla iy dil olma iñen şādmān
Soñı hicrāna döne ol şehd ü şekker zehr ola

hicrāndan cüdā ola:

1. **hicrāndan cüdā ola:**-*a*
Gazel 92
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılıktan uzak olma.

Hicr-ile zārī kılur diler
Ḫudā'dan rūz u şeb
İre vaṣlına Muḥibbī ola
hicrāndan cüdā

hicrān-ı dōst:

1. **hicrān-ı dōst:**
Gazel 280
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dostun ayrılığının acısı.

Yandurup ger kül ide her dem beni hicrān-ı dōst
Nuṭḳa ger ḳudret bulam derd-ile diyem kanı dōst

hicrān-ı şebde:

1. **hicrān-ı şebde:**--*de*
Gazel 386
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık gecesi(sevgili bağlamında).

Olmışam hicrān-ı şebde key żaʿīf ü nā-tüvān
İy ṭabīb-i dil ne çāreñ var-ısa öldüm meded

hicrüñ beyābānında:

1. **hicrüñ beyābānında:**--*ü, --n, --ı, --n, --da*
Gazel 317
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık çölü,sahrası.

Şol ḳadar āh eyledüm hicrüñ beyābānında kim
Raḥm idüp ḥālüme müslim didi kāfir el-ġıyāṣ

hicrüñ odına:

1. **hicrüñ odına:**--*ün, --ı, --na*
Gazel 145
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliden ayrılığın verdiği ateş ve yakıcılık kastedilmiştir.

Ḫasta dilven baña sun sen lal-i nābuñ cürasın
Cān u dil hicrüñ odına yanmadın iy dil-firīb

hicrüñ şebinde:

1. **hicrüñ şebinde:**--*i, --n, --de*
Gazel 98
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(sevgilinin) ayrılığının gecesinde.

Uyımaz hicrüñ şebinde āşıḳ-ı dil-ḫaste āh
Tañ mıdur ki cān u dil tā ṣubḥa dek bī-dār ola

hicrüñ zehrini:

1. **hicrüñ zehrini:**--*ü, --n, --i, --n, --i*
Gazel 310
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliden ayrılma durumunun acısı kastedilmektedir.

Şehd-i vaṣluñ var-iken gel sunma hicrüñ zehrini
Derdmendem kıl benüm derdüme dermān el-ġıyāṣ

hicrüñi çekem:

1. **hicrüñi çekem:**--*ü, --n, --i, --e, --m*
Gazel 461
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliden ayrı olma durumu(aşık bağlamında).

Aġyār ire vaṣluña ben hicrüñi çekem
Cevrüñ ne deñlü var-ısa ben nā-tüvānadür

hidāyet buldı:

1. **hidāyet buldı:**--*dı*
Gazel 230
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğru yola erişmek.

Bu ġamdan gel beni kurtar kerem kıl
Görenler diyeler buldı hidāyet

ḫıdmet idüp:

1. **ḫıdmet idüp:**--*üp*
Gazel 377
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hizmet etmek, iş görmek.

Pādişāh-ı ʿālem olmakdan ise yigdür baña
Ḫıdmet idüp āsitānuñda olam kemter ʿabīd

ḫıdmete baglamış:

1. **ḫıdmete baglamış:**--*e, --la, --mış*
Gazel 459
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hizmete bağlanmak.

Tāc-ı zer başında nergis ḫıdmete bil baglamış
Sūsen almış tīġ ele san gülşenüñ der-bānıdur

hikāyet:

1. **hikāyetdür:**-*dür*
Gazel 28
Mısra: **1**
Hikaye || Olmuş hadise, başa gelen olay, mesele, konu.

Her ġazel kim söyledüm cānā hikāyetdür saña
Ḳıṣṣa-i derd-i derūnumdan şikāyetdür saña

2. **ḥikāyet:**
Gazel 255
Mısra: **4**
Hikaye || Olmuş hadise, başa gelen olay, mesele, konu.

Bir ḳıṣṣadur muṭavvel zülfüñle derdüm iy dōst
Tā ḥaşre dek dinilse diñmeye bu ḥikāyet

hikāyet eylersem:

1. **ḥikāyet eylersem:**--*r, --se, --m*
Gazel 250
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir olayı ayrıntılarıyla anlatmak,öykülemek.

Eger derdümi eylersem ḥikāyet
Dükenmeye ola rūz-ı ḳıyāmet

hikāyet iderseñ:

1. **ḥikāyet iderseñ:**--*e, --r, --sen*
Gazel 272
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sırrını herkese

açma,herkesle paylaşma kastedilmektedir.

Düşer dilden dile elbette āḥir
İderseñ sırruñı ġayra ḥikāyet

ḥikmet degül mi:

1. **ḥikmet degül mi:**--*mi*
   Gazel 374
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir bilgelik değil mi?.

ʿİbret degül mi gör ne bu ḳubbe-i bī-sütūn
Ḥikmet degül mi naḳş ola bu levḥ-i lāciverd

ḥikmet kitābı:

1. **ḥikmet kitābı:**--*ı*
   Gazel 320
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kainatın yaratılış gayesini açıklayan kitap.

Leblerüñüñ ḥastasıyam n'içün itmezsin devā
Eylegil ḥikmet kitābı üzre Loḳmān-ıla baḥs

ḥıl:

1. **ḥıl:**
   Gazel 49
   Mısra: **10**
   Sakınmak, çekinmek, kaçınmak.

Dilde taṣvīr itmege cānā Muḥibbī naḳşuñı
Bagrı ḫūnın eyleyüpdür iki çeşmi ḥıl saña

ḫilāf:

1. **ḫilāf:**
   Gazel 3
   Mısra: **13**
   (Ar.) Hilaf, zıt, yalan, karşı, aykırı.

Nefsüñe uyup Muḥibbī itme emrine ḫilāf
Emrine hergiz ḫilāf eyler mi gör ārz u semā

2. **ḫilāf:**
   Gazel 3
   Mısra: **14**
   (Ar.) Hilaf, zıt, yalan, karşı, aykırı.

Nefsüñe uyup Muḥibbī itme emrine ḫilāf
Emrine hergiz ḫilāf eyler mi gör ārz u semā

ḫilāl ebrūñı:

1. **ḫilāl ebrūñı:**--*n, --ı*
   Gazel 385
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hilal kaş, hilale benzeyen kaş.

Dāġlar her bir ṭarafdan dīdeler kıldı bedīd
Şāyed ola kim hilāl ebrūñı görem olaʿiyd

2. **hilāl ebrūñı:**--*n, --ı*
   Gazel 327
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Sevgilinin) hilale benzeyen kaşları. II Allah'ın birliği (tasavvufi bağlamda).

ʿİyd-i viṣāl içün tutaram ṣavm-ı hicrüñi
Göster hilāl ebrūñı olsun tamām oruç

hilʿat:

1. **ḫilʿatdür:**-*dur*
   Gazel 434
   Mısra: **8**
   Yüksek makamdaki zatların beğendiği kimseye ve takdir edilen zevata giydirdiği kıymetli, süslü elbise. Kaftan.

Dögerler kūy-ı dildāra varan ʿāşıḳları aʿdā
Degüldür anlara ol let ki her birine ḫilʿatdür

hīlāt:

1. **ḫilat:**
   Gazel 29
   Mısra: **10**
   Yavaşça, nâzik.

Bu libās u hāy u hūy u ṭanṭana nedür dilā
Egnüñe ḫilat yiterken bir palās u bir abā

hilʿat ü tāc u ḳabā:

1. **ḫilʿat ü tāc u ḳabā:**
   Gazel 399
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kaftan, taç ve elbise.

Ben gedāya lāyıḳ olmaz dünyāda illā ki bu
Ḫilʿat ü tāc u ḳabā ʿizz ü vaḳārumdur nemed

hilat virdügi:

1. **ḫilat virdügi:**-*dü, -gi*
   Gazel 81
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Yavaşça,nazikçe bir şeyler vermek,uzatmak,ikram etmek.

Başuma āhum şuāı tāc-ı efserdür baña
Eşk-i çeşmüm virdügi ḫilat ser-ā-ser dür baña

hilatdür:

1. **ḫilatdür:**-*dür*
   Gazel 28
   Mısra: **6**
   Yüksek makamdaki zatların beğendiği kimseye ve takdir edilen zevata giydirdiği kıymetli, süslü elbise. Kaftan.

Yaraşur serv-i sehī gibi salınsañ nāz-ıla
Gökden inmiş çün ezelden nār ḫilatdür saña

hilʿat-i ḥüsnüñ:

1. **ḫilʿat-i ḥüsnüñ:**--*ü, --n*
   Gazel 401
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Sevgilinin güzellik sancağı.

Ḫilʿat-i ḥüsnüñ nigārā ḫūb yaraşur ḳaddüñe
N'ola bir dem eyleseñ ṭāvūs-veş cevlān-ı ʿiyd

hilatümdür:

1. **ḫilatümdür:**--*üm, --dür*
   Gazel 187
   Mısra: **6**
   Yüksek makamdaki zatların beğendiği kimseye ve takdir edilen zevata giydirdiği kıymetli, süslü elbise. Kaftan.

Şāh-ı ışḳam şule-i āhum baña zerrīn alem
Ḫilatümdür eşk-i çeşmümden ser-ā-ser gāh şīb

ḫilḳat:

1. **ḫilḳatüñ:**-*üñ*
Gazel 264
Mısra: **9**
Tabiat, huy.

Fikr it Muḥibbī ḥāl-i ezel ḫilḳatüñ neden
Kalur ḫaṭāda olıcagaz kişi ḫōd-perest

ḥimāyet it:

1. **ḥimāyet it:**
Gazel 284
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Himaye etmek, korumak, esirgemek, gözetmek.

İy şāh-ı ḥüsün ʿāşıḳuñam gel ʿadālet it
Yaʿnī vefā vü mihrüñi göster ḥimāyet it

himāyet ola:

1. **ḥimāyet ola:**--*a*
Gazel 250
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Koruma, esirgeme, sahip çıkma durumu.

Ne ġam ḫalḳ-ı cihān düşmen olursa
Eger senden ola ẕerre ḥimāyet

himmet:

1. **himmetdür:**-*dür*
Gazel 28
Mısra: **4**
1. Yardım, ihsan 2. Çalışma, gayret, emek.

Sīneme gönderdi dilber ġamzesin döndi didi
Cān içinde sakla kim bir ulu himmetdür saña

2. **himmetüm:**-*üm*
Gazel 48
Mısra: **7**
1. Yardım, ihsan 2. Çalışma, gayret, emek.

Himmetüm raḫşına binüp ālemi geşt eylesem
Açaram ġamgīn göñüller nite kim bād-ı ṣabā

3. **himmetüm:**-*üm*
Gazel 80
Mısra: **9**
1. Yardım, ihsan 2. Çalışma, gayret, emek.

Himmetüm bāzını saldum sen hümāyı ṣayd içün
Ayagumda nāle vü āhum olupdur zil baña

4. **himmetüm:**-*üm*
Gazel 179
Mısra: **5**
1. Yardım, ihsan 2. Çalışma, gayret, emek.

Himmetüm bāzına olmaz hīç bir murġ hem-cenāḥ
Zīra pervāz eylemez şahbāz-ıla her bir ġurāb

5. **himmeti:**-*i*
Gazel 200
Mısra: **10**
1. Yardım, ihsan 2. Çalışma, gayret, emek.

İy Muḥibbī cüra-i cām-ı maḥabbet nūş iden
Himmeti katında anuñ āb-ı Ḫıżr olur şarāb

6. **himmeti:**-*i*
Gazel 375
Mısra: **8**
1. Yardım, ihsan 2. Çalışma, gayret, emek.

Umaram ki zülfüñe ber-dār olam
Her kişinüñ himmeti olur bülend

himmet eyle:

1. **himmet eyle:**
Gazel 270
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yardım etmek.

Nigāruñ ḳaṣrına āhuñ kemendin
Atuban çıkmaga gel eyle himmet

himmet ile:

1. **himmet ile:**
Gazel 392
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lütuf, kerem, yardım ile.

Yidi iḳlīmi musaḫḫar idesin himmet ile
Emr-i Ḥaḳḳ-ıla melekler saña çün oldı cünūd

himmet it:

1. **himmet it:**
Gazel 284
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yardım etmek.

İster göñül kūy-ı ḫarābāta şāh ola
İy pīr-i deyr gel berü sen daḫı himmet it

himmeti buldum:

1. **himmeti buldum:**--*i, --du, --m-du, -m*
Gazel 295
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yardım görmek,bir kerem ve ihsana nail olmak.

Zāhid gibi şükr ki denī-himmet oladum
İtdüm bülend himmeti buldum murāda dest

himmeti katında:

1. **himmeti katında:**--*i, --ı, --n, --da-ı, -n, -da*
Gazel 213
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yardım ve bağışlama(ihsan)katı.

İy Muḥibbī cura-i cām-ı muḥabbet nūş iden
Himmeti katında anuñ āb-ı Ḫıżr olur serāb

himmetüñ destiyle:

1. **himmetüñ destiyle:**-+*i(y), --le*
Gazel 129
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Manevi güç kastedilerek) onun yardım eli ve ihsanı ile.

Himmetüñ destiyle saldum göñlümüñ şehbāzını
Umaram dildārı ṣayd idem olursa da hümā

hind ilinde:

1. **hind ilinde:**--*n, --de*
Gazel 104
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hindistan.

Bu Muḥibbī nālesiyle āteş içre yandugın
Hind ilinde işide taḥsīn ide ḳaḳnūs aña

hindū:

1. **hindū:**
Gazel 385
Mısra: **4**
Hintli tüccar, siyah köle II Sevgilinin beni.

Niçe yıllardur yanur eşkümle çeşmüm merdümi
Yunmag-ıla olmazımış dōstlar Hindū sefīd

hindū beççedür:

1. **hindū beççedür:**--*dür*
Gazel 424
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hint çocuğu (siyah renk bağlamında).

Şemʿ-i ḥüsninde nigāruñ ḫāli hindū beççedür
Eline almış Muḥibbī gezdürür micmer yakar

hırām-ı ḳad-ile:

1. **ḫırām-ı ḳad-ile:**
Gazel 40
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) salınan boyu.

Ger ḫırām-ı ḳad-ile seyr-i gülistān kılsañ
Ġoncalar şevḳe gelüp her biri çāk ide ḳabā

hırka içre:

1. **ḫırḳa içre:**
Gazel 438
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Melamet(kınanma hırkası)giyen aşık.

Ḫırḳa içre ʿömri geçen sūfī-i sālūsa sor
Kim n'içün terk-i riyā itmez o bī-nāmūsa sor

ḫırmen-i devrāna:

1. **ḫırmen-i devrāna:**--*a*
Gazel 237
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ümitsizlik zamanı.

Ṣabr-ıla ger urmasaydum agzuma mühr-i sükūt
Āhum odından düşerdi ḫırmen-i devrāna ot

ḫırmen-i ṭāʿatüñi:

1. **ḫırmen-i ṭāʿatüñi:**--*ü, --n, --i*
Gazel 330
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İbadet ateşi.

ʿİṣyān yilini üstüñe esdürme sakın kim
Yoḫsa idiser ḫırmen-i ṭāʿatüñi tārāc

ḫırṣ-ı dünyā:

1. **ḫırṣ-ı dünyā:**
Gazel 331
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya hırsı.

Niçeye dek ḫırṣ-ı dünyā vaḳtıdur
Ḫˇāb-ı ġafletden Muḥibbī gözüñ aç

ḫırṣ-ıla aldanursın:

1. **ḫırṣ-ıla aldanursın:**--*ur, --sın*
Gazel 101
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aç gözlülük ve daha fazlasına sahip olma arzusuyla yanlış yollara sapma.

Yime dehrüñ nimetini aldanursın ḫırṣ-ıla
Anı çok yiyen olur elbetde āḫir imtilā

hīş-bīn tutar:

1. **ḫīş-bīn tutar:**--*a, --r*
Gazel 445
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akraba olarak görme,yakınında olma,yakın tutma.

Beñzer ki yār āyīneye eylemiş naẓar
Ḥüsnin göreli kendüzini ḫīş-bīn tutar

ḫışm:

1. **ḫışm-ıla:**-*ıla*
Gazel 12
Mısra: **2**
Öfke, kızgınlık, gazap.

Kaşlaruñ yasına didüm olayım ḳurbān aña
Ḫışm-ıla dilber didi lāyıḳ mı ol ḳurbān aña

2. **ḫışm-ıla:**-*ıla*
Gazel 14
Mısra: **12**
Öfke, kızgınlık, gazap.

Cām-ı laüñ sun lebüñden beni mest eyle didüm
Didi çeşmi ḫışm-ıla mestāne söylersin baña

3. **ḫışm-ıla:**-*ıla*
Gazel 27
Mısra: **7**
Öfke, kızgınlık, gazap.

Ḫışm-ıla çeşmüñ dökerse kanumı
Ḥamdü-lillāh kim ināyetdür baña

4. **ḫışm:**
Gazel 175
Mısra: **8**
Öfke, kızgınlık, gazap.

Eksük itmez gönderürsin niçe döysün ḫasta dil
Gāh cevr ü geh cefā geh ḫışm u geh nāz ü itāb

5. **ḫışm-ıla:**-*ıla*
Gazel 258
Mısra: **5**
Öfke, kızgınlık, gazap.

Ḫışm-ıla eger gönderesin
sīneme ġamzeñ
Rāḥat görine sanma anı ola
cerāḥat

6. **ḫışm-ıla:**-*ıla*
Gazel 494
Mısra: **3**
Öfke, kızgınlık, gazap.

Ḫışm-ıla n'ola ḫūnī gözüñ
kanumı içse
ʿĀdetdür ezel māyil olur kana
güzeller

7. **ḫışm-ıla:**-*ıla*
Gazel 494
Mısra: **3**
Öfke, kızgınlık, gazap.

Ḫışm-ıla n'ola ḫūnī gözüñ
kanumı içse
ʿĀdetdür ezel māyil olur kana
güzeller

ḫışm idüben:

1. **ḫışm idüben:**--*üben*
Gazel 467
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sinirlenmek.

Bu Muḥibbī'ye vefā eyle cefā
itme disem
Çīn ider ebrūların ḫışm idüben
kīne gelür

ḫışm itmesün:

1. **ḫışm itmesün:**--*me*, --*sün*
Gazel 177
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin kızgın,sinirli bakışları kastedilmiştir.

Leblerüñ ẕikr eylesem cānā
gözüñ ḫışm itmesün
N'eylesün maḫmūrdur iy
pādişāhum bu ġarīb

ḫışm-ıla nazar kılsa:

1. **ḫışm-ıla naẓar kılsa:**--*sa*
Gazel 130
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin öfke ve kızgınlık ile bakması.

Çeşm-i mestüñ ḫışm-ıla kılsa
naẓar
Tutmışam ben sīne ḫançerden
yaña

ḫişşedār olupdur:

1. **ḫişşedār olupdur:**--*up*, --*dur*
Gazel 205
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Pay sahibi olmak,hakkına düşeni almak.

Nīg ü bed deryā-yı faẕluñdan
olupdur ḫişşedār
Ḫāṣa bu mücrim kuluñ
luṭfuñdan ola bī-naṣīb

ḫışt:

1. **ḫışt:**
Gazel 259
Mısra: **3**
Kerpiç, tuğla.

Dökile her yañaya ḫışt
perākende ola
Pertev-i nūr-ı cemālüñ dokına
sūy-ı menāt

ḫışt eyvānuñ:

1. **ḫışt eyvānuñ:**--*un*
Gazel 291
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kerpiçten saray.

Çün saña kalmaz ne lāzım
ṭāḳuñı kılmak yüce
Ḫışt eyvānuñ kimi sīm ü kimi
zer boldı tut

ḫiṭāb idüp:

1. **ḫiṭāb idüp:**-*üp*
Gazel 80
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Seslenmek.

Çokdan dil gitdi benden bir daḫı
añmaz beni
Anuñ içün dir ḫiṭāb idüp gören
bī-dil baña

ḫiṭāb ola:

1. **ḫiṭāb ola:**-*a*
Gazel 86
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söylenmek,uygun görülmek.

Bula Muḥibbī mürde göñül ömr-
i sermedī
Īsī gibi eger baña andan ḫiṭāb
ola

ḫuṭbe-i ḫūbı:

1. **ḫuṭbe-i ḫūbı:**--*ı*
Gazel 493
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğinin hutbesi(sevgili bağlamında).

Niçe medḥ itsün Muḥibbī rūyuñı
Ḫuṭbe-i ḫūbı çün anuñ nāmıdur

ḫıżır':

1. **ḫıżır'a:**-*a*
Gazel 210
Mısra: **2**
Âb-ı hayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan kimse.

Herkese bulmaga ömr-i cāvidān
bir şey sebeb
Ḫıżır'a āb-ı ḥayāt u rindese āb-ı
ineb

ḫıżr:

1. **ḫıżr:**
Gazel 23
Mısra: **8**
Âb-ı hayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan kimse.

Teşne dilven ẓulmet-i hicrān
içinde kalmışam
Ḫıżr olup ben kalmışa gül
göstere rāh iy ṣabā

2. **ḫıżr:**
Gazel 259
Mısra: **1**
Âb-ı hayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan kimse.

Buldı Ḫıżr emr-ile ẓulmetde
varup āb-ı ḥayāt

Līk taḳdīr imiş ol yolda
Sikender'e memāt

3. **ḫıżr-ıla:**-*ıla*
Gazel 291
Mısra: **2**
Âb-ı hayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdadına yetiştiğine inanılan kimse.

Heft iḳlīmi saña cümle musaḫḫar boldı tut
ʿÖmr daḫı Ḫıżr-ıla ʿālemde hem-ser boldı tut

hıżr leblerüñ içelden:

1. **ḫıżr leblerüñ içelden:**--*ler, --ün, --e, --l, --den*
Gazel 170
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) ab-ı hayat suyu içip ölümsüz olduğuna inanılan kişinin sevgilinin dudaklarına erişmesi kastedilmiştir.

Ḫıżr içelden leblerüñ koyup varup ḥayvān suyın
Anuñ-ıçundur görinmez ḫalḳdan eyler ḥicāb

hıżr olup:

1. **ḫıżr olup:**--*up*
Gazel 216
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hızır olup âbıhayat (efsâneye göre yalnız Hızır'ın içtiği, içeni ölümsüz kılan su, ebedî hayat suyu, bengi su) içmek.

Ġazeldür soñı bu mülküñ irişe çün ecel vaḳti
Sikender Ḫıżr olup mülk-i cihānda ömr sürdüñ tut

hıżr-ı zinde olasın:

1. **ḫıżr-ı zinde olasın:**--*de, --a, --sın*
Gazel 233
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlü diri Hızır (ab-ı hayatı içmesi bağlamında) kastedilmiştir.

Tutalum olasın sen Ḫıżr-ı zinde Felek āḫir içürür merg şerbet

ḫod:

1. **ḫod:**
Gazel 204
Mısra: **4**
"De / da" bağlacı.

Gözünden ḫāb dilden gitdi ṣabrum
Ne gündüz rāḥat oluram ne ḫod ṣeb

2. **ḫōd:**
Gazel 244
Mısra: **6**
"De / da" bağlacı.

Ġonca mey içmiş yasagın tutmamış şāh gülüñ
Kokuban agzın ṣabā didi bu ḫōd evkār mest

3. **ḫod:**
Gazel 251
Mısra: **9**
"De / da" bağlacı.

Ne şādān ol ne ḫod ġamgīn Muḥibbī ʿālem içinde
Gedā mīr ü cüvān u pīr iderler çün kamu rıḥlet

4. **ḫōd:**
Gazel 255
Mısra: **1**
"De / da" bağlacı.

Ne hicre var nihāyet ne ḫōd bu cevre ġāyet
Öldürse daḫı ġamzeñ itmeye dil şikāyet

5. **ḫod:**
Gazel 335
Mısra: **11**
"De / da" bağlacı.

Baña ārzū yār ḫod beddür saña Zāhidā çün bir degüldür her mizāc

hod perest:

1. **ḫod perest:**
Gazel 248
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mağrur. Kendini çok beğenen. Kibirli.

Mey-ḫˇōra rinde göz göre zāhid ne taʿn ider
Ol mey-perest oldısa kendü ḫod perest

hod-bīn:

1. **ḫōd-bīndür:**-*dür*
Gazel 477
Mısra: **2**
Sadece kendini gören, mağrur, kibirli (kimse).

Ḫūblar āyīneye bakmak ezel āyīndür
Ḥüsnini gören anuñçun her biri ḫōd-bīndür

hod-perest:

1. **ḫōd-perest:**
Gazel 264
Mısra: **10**
Kendine tapan, kendini beğenmiş (kimse).

Fikr it Muḥibbī ḥāl-i ezel ḫilḳatüñ neden
Kalur ḫaṭāda olıcagaz kişi ḫōd-perest

ḫoḳḳa dehānın:

1. **ḫoḳḳa dehānın:**--*ı, --n*
Gazel 355
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Küçük ve biçimli (ağız).

Yiryüzi kanlu yaşumla lāle reng oldı yine
Öpeli ḫoḳḳa dehānın dilberüñ meygūn ḳadeḥ

ḫoḳḳayı:

1. **ḫoḳḳayı:**--*yı*
Gazel 172
Mısra: **4**
Cam, seramik veya metalden yapılmış küçük kutu biçimindeki kap. (Bilhassa içine mürekkep konulur.) (Beyitte Allah'ın sırlarını keşfetmek kastedilir.).

Ḫoḳḳa-i ġaybuñda çünki devā medfūndur
Ḫoḳḳayı keşf it şifā rūzī saña olsun ḳarīb

hoş:

1. **ḫoş:**
Gazel 3
Mısra: **1**
Daha güzel, daha iyi.

Dün gice nāgāh irişdi gūşuma bir ḫoş nidā
Kim-durur āşıḳlar içre eyleye cānın fedā

2. **ḫoş:**
Gazel 12
Mısra: **9**
Daha güzel, daha iyi.

İy Muḥibbī āşıḳ oldur derd-i yārı ḫoş göre
Derdden kurtılmasun derdine kim dermān aña

3. **ḫoş:**
Gazel 107
Mısra: **10**
Daha güzel, daha iyi.

Murġ-ı ġam geldi Muḥibbī eyledi göñlüm vaṭan
Didi gitmem ġayra bu ḫoş āşiyānıdur baña

4. **ḫoşdur:**-*dur*
Gazel 343
Mısra: **10**
Daha güzel, daha iyi.

Muḥibbī sakla ʿışḳı müddeʿīden
Ki ḫoşdur dāyimā olmak nihān genc

5. **ḫoş:**
Gazel 97
Mısra: **11**
Aslında, gerçi.

Āşiyānın özledi cān murġı ḫoş pervāz idüp
Cennet ehliydi bu dünyā geldi çün zindān aña

hoş cedvel:

1. **ḫoş cedvel:**
Gazel 49
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)güzel bir kenar süsü.

Çün ḫaṭuñ ḥüsnüñ kitābın yazdı taḥrīr eyledi
Kākülüñ müşg-i siyehle çekdi ḫoş cedvel saña

hōş dimişler:

1. **ḫōş dimişler:**--*miş, --ler*
Gazel 302
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söyleniş ve ifadenin güzel-kibar olması kastedilmektedir.

Serverā ḳaddüñ yanında serv pest
Ḫōş dimişler dest-ber-bālā-yı dest

hoş dutup:

1. **ḫoş dutup:**--*up*
Gazel 97
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birine iyi ve sevecenlikle davranmak, onu incitmemek.

Ḳabr içinde rāḥat eyle ḫoş dutup dāyim anı
Yā İlāhī eyle her müşkil işin āsān aña

hoş edā:

1. **ḫoş edā:**
Gazel 205
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anlatış tarzı güzel olmak.

İy Muḥibbī cāmi-i ḥüsninde yāruñ Cuma gün
Ḫoş edā ile okudı ḫuṭbe-i ḥüsnin ḫaṭīb

hoş geçür:

1. **ḫoş geçür:**--*ür*
Gazel 201
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hoş bir biçimde geçirmek. (Ömür bağlamında).

Ḫoş geçür ömri Muḥibbī dād-ıla İtmedin bād-ı ecel cismi türāb

hoş gör:

1. **ḫoş gör:**
Gazel 251
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kusuru sorun yapmamak, anlayışla karşılamak.

Saña yitmez mi bir jende sarıl aña ḥayātuñda
Ölince tā anı ḫoş gör gel itme kimseye minnet

hoş görelüm:

1. **ḫoş görelüm:**-*e, -lı, -m*
Gazel 37
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
...yı anlayışla karşılamak ‖ kıymetini bilmek (irmemek bağlamında).

Vaṣl umarken ben naṣīb olan çü hicrāndur baña
Derd-i ışḳı ḫoş görelüm derd dermāndur baña

hoş görür:

1. **ḫoş görür:**--*ür*
Gazel 335
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyiye yormak, hoşgörü ile karşılamak.

Mihrden cevri Muḥibbī ḫoş görür
İtdi anuñla ezelden imtizāc

hoş laḳab komış:

1. **ḫoş laḳab komış:**--*mış*
Gazel 210
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa -mecnun- demesi ona beğenilen bir takma isim vermesi olarak adlandırılmıştır.

Ol saçı leylā bu ben dīvāneye mecnūn dimiş
Şādam ol günden berü kim baña ḫoş komış laḳab

hoş lakab virmiş:

1. **ḫoş laḳab virmiş:**-*miş*
Gazel 74
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa köpek diyerek onu muhatap alması ve güzel,değerli bir isim vermesi kastedilir.

İtlerinden beni add itmiş ser-i kūyında yār

Ḫoş laḳab virmiş ḥabībüm baña
ġāyet faḫr ola

hoş olur:

1. **ḥoş olur:**--*ur*
Gazel 189
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hoşa gidecek durumda olmak, iyi olmak.

Mey-ile ḥoş olur āvāzı çengüñ
Bize sun sāḳiyā durma mey-i nāb

hoş tutar:

1. **ḫoş tutar:**--*a, --r*
Gazel 125
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyi muâmele etmek, şefkatli davranmak.

Ḫoş tutar her dem raḳībi gözlemez āşıḳların
Bī-vefālık resmini bilsem kim örgede saña

hoş-bū irişüp:

1. **ḫoş-bū irişüp:**--*iş, --üp*
Gazel 105
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzel kokusunun sabah rüzgarıyla aşığa ulaşması.

Şādmānam kim şabā urdukça şāne zülfine
Cān dimāġın ter kılur irişüp ol ḫoş-bū baña

hoş-hāl olmışdur:

1. **ḫoş-ḫāl olmışdur:**-*mış, -dır*
Gazel 41
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutlu,halinden memnun olmak.

Işḳ-ıla ḫoş-ḫāl olmışdur Muḥib
Işḳdan ayırma anı yā Rabbenā

2. **ḫoş-ḫāl olmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 69
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutlu,halinden memnun olmak.

Işḳ-ıla ḫoş-ḫāl olmışdur Muḥib
Işḳdan ırma anı yā Rabbenā

hū:

1. **ḫū:**
Gazel 125
Mısra: **12**
Hu, seslenme edatı.

Ney gibi nālān olur miskīn Muḥibbī derdmend
Def gibi sīne dögüp efġān olupdur ḫū baña

2. **ḫū:**
Gazel 171
Mısra: **1**
Hu, seslenme edatı.

İtmesün cevr ü cefāyı kendüzine ḫū ḥabīb
Ḫastanuñ aḥvāli n'olur bilmeye derdin ṭabīb

3. **ḫū:**
Gazel 475
Mısra: **3**
Hu, seslenme edatı.

ʿĀdet idinme kendüñe cevri cefāyı ḫū
Nāz u girişme şīve daḫı vaḳthā olur

4. **ḫū:**
Gazel 96
Mısra: **8**
1)Huy,karakter.
2)Alışkanlık.

Ol gözi cellāddan saña teraḥḥum gelmeye
Çünki kan itmek olup-durur ezelden ḫū aña

hū çeker:

1. **hū çeker:**--*e, --r*
Gazel 484
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zikirde/duada Allah'ın "hu" adını sürekli söylemek // feryat figan etmek.

Bir ḳadeḥ her kim ki nūş itdi maḥabbet cürʿasın
Mest-i lā-yaʿḳıl olup dehr içre her dem hū çeker

hū dutdum ki:

1. **ḫū dutdum ki:**
Gazel 85
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ın güzel isimlerinden olup zatını ifade eden mutlak gayb olan hüviyyeti. (Eskiden dervişler arasında kullanılan çağırma ve seslenme sözü) söylemek.

Miḥnet-ile şöyle ḫū dutdum ki şebhā-yı firāḳ
Aluram ol dem helāk olsam eger hicrān cüdā

ḫū dutup:

1. **ḫū dutup:**--*up*
Gazel 268
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"O" manasındaki "hüve" zamiri, Allah. demek kastedilmiştir.

Kaldı vīrāne-i miḥnetde Muḥibbī şeb ü rūz
Ḫū dutup dil ġam-ıla olalı ārām-ı kühest

hū mıdur:

1. **ḫū mıdur:**--*mı, --dur*
Gazel 426
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Huy ve alışkanlık.

Ol ṭabīb-i cān gelüp sormaz Muḥibbī ḫastayı
Yoḫsa aña cevr ü ẓulm itmek ezelden ḫū mıdur

hūb:

1. **ḫūblar:**-*lar*
Gazel 11
Mısra: **8**
Güzel, hoş II sevgili.

Çün güzeller pādişāhısın virildi şāhlık
Çık serīr-i ḥüsne dinsün ḫūblar şāhı saña

2. **ḫūblar:**-*lar*
Gazel 130
Mısra: **10**
Güzel, hoş II sevgili.

Yaşuñı sīm it Muḥibbī rūy-ı zer
Māyil olur ḫūblar zerden yaña

3. **ḫūba:**-*a*
Gazel 206
Mısra: **7**
Güzel, hoş II sevgili.

Olursam tañ mıdur sen ḫūba māyil
Çün oldı ḫūblar her yirde maṭlūb

4. **ḫūblar:**-*lar*
Gazel 206
Mısra: **8**
Güzel, hoş II sevgili.

Olursam tañ mıdur sen ḫūba māyil
Çün oldı ḫūblar her yirde maṭlūb

5. **ḫūblarda:**-*lar, -da*
Gazel 297
Mısra: **8**
Güzel, hoş II sevgili.

Cān u dil aldı lebinden būse iḳrār eyledi
Ḫūblarda olmaz imiş ʿahd ü peymānı dürüst

6. **ḫūblarda:**-*lar, -da*
Gazel 329
Mısra: **6**
Güzel, hoş II sevgili.

Yazdı aḥsen ḥüsnüñi iy dōst ḫaṭṭāṭ-ı ezel
Ḫūblarda kalmadı bāzār-ı ḥüsn içre revāc

7. **ḫūbdur:**-*dur*
Gazel 348
Mısra: **8**
Güzel, hoş II sevgili.

Cān u dil oldı şehā tīr-i müjeñ birle helāk
Her ne kim senden ire ḫūbdur olmaz o ḳabīḥ

8. **ḫūblar:**-*lar*
Gazel 477
Mısra: **1**
Güzel, hoş II sevgili.

Ḫūblar āyīneye bakmak ezel āyīndür
Ḥüsnini gören anuñçun her biri ḫōd-bīndür

9. **ḫūba:**-*a*
Gazel 480
Mısra: **9**
Güzel, hoş II sevgili.

Bakma Muḥibbī ḫūba dilerseñ selāmeti
Zīrā ki meyl kişide evvel görişteder

ḫūb ola:

1. **ḫūb ola:**--*a*
Gazel 195
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel, hoş olmak.

Gül mevsiminde tevbeyi dil tārumār ider
Meclisde sāḳī ola eger bir nigār ḫūb

ḫūb yaraşur:

1. **ḫūb yaraşur:**--*aş, --ur*
Gazel 401
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel olmak,yakışmak,layık olmak.

Ḫilʿat-i ḥüsnüñ nigārā ḫūb yaraşur ḳaddüñe
N'ola bir dem eyleseñ ṭāvūs-veş cevlān-ı ʿiyd

hūbb-ıla:

1. **ḫūbb-ıla:**
Gazel 384
Mısra: **8**
Sevgi,muhabbet,bağlılık ve dostluk.

Sāḳī şarāb-ı ṣāfı getür cānı tāze kıl
Ḫalvetde kor ḫūbb-ıla zāhid ola ḳadīḍ

hūblık mülkinde:

1. **ḫūblık mülkinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 63
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik ülkesi.

Ḫūblık mülkinde kaldurduñ livāyı ḫusrevā
Virdi ṭabluñ ser-te-ser ālemlere şıyt u ṣadā

hucac olmaya:

1. **ḥucac olmaya:**--*ma, --y, --a*
Gazel 341
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hacılık yolculuğunu gerçekleştirmiş olanlar.

ʿIşḳuma şāhid degül mi eşk-i surḫ u rūy-ı zerd
Bundan özge dōstlar olmaya ʿuşşāḳa ḥucac

hüccet:

1. **ḥüccetini:**-*i, -n, -i*
Gazel 352
Mısra: **3**
Senet, delil.

İledüp ḥüccetini ḳāżī-iʿışḳa ḫaṭṭuñ
Göricek anı ḳabūl itdi didi naḳl-i ṣaḥīḥ

hūcend:

1. **ḫūcend:**
Gazel 398
Mısra: **10**
Isfahan ve Hucend ehli, âlimleri. II Günümüzde Isfahan: İran'da, Hucend:Tacikistan'da yer almaktadır.

Pārs ehline eger irse Muḥibbī şiʿiri
İşidüp ḳabri içinde diye taḥsīn ḫūcend

hudā:

1. **ḫudā:**
Gazel 3
Mısra: **6**
Allah (c.c.), Cenâb-ı Hak.

Bassa şemsüñ nūrını nūruñ senüñ olmaz aceb
On sekiz biñ āleme sensin çü maḥbūb-ı Ḫudā

2. **ḫudā:**
Gazel 32
Mısra: **2**
Allah (c.c.), Cenâb-ı Hak.

Devrān cefā vü cevr-ile itdi bugün cezā
Budur ümīdüm eyleye raḥmet yarın Ḫudā

3. **ḫudā:**
Gazel 197

Mısra: **4**
Allah (c.c.), Cenâb-ı Hak.

Yokdur naẕīr ḥüsnüñe olduñ ḥabīb-i Ḥaḳ
Ālem içinde kıldı Ḫudā seni münteḫab

4. **ḫudā:**
Gazel 263
Mısra: **1**
Allah (c.c.), Cenâb-ı Hak.

Ḫudā cemʿ eylemiş sende melāḥat
Yüzüñden berḳ urur nūr-ı hidāyet

5. **ḫudā'nuñ:**-*n, -uñ*
Gazel 326
Mısra: **5**
Allah (c.c.), Cenâb-ı Hak.

Viṣāle saʿy kıl virmek Ḫudā'nuñ
Ki saʿy-ile olur ekser ʿayān genc

6. **ḫudā'nuñ:**-*n, -uñ*
Gazel 328
Mısra: **3**
Allah (c.c.), Cenâb-ı Hak.

Ḥabībi olmasa idüñ Ḫudā'nuñ
Müyesser olmaz idi saña miʿrāc

7. **ḫudā'dan:**-*'dan*
Gazel 336
Mısra: **6**
Allah (c.c.), Cenâb-ı Hak.

Getürdi saña Cibrīl tācla ḥulle
Ḫudā'dan saña iḥsān oldı miʿrāc

8. **ḫudā:**
Gazel 392
Mısra: **18**
Allah (c.c.), Cenâb-ı Hak.

Kim boyın sunmadısa emrüñe iy şāh-ı güzīn
Eyleye anı Ḫudā ḳahr-ıla çün ḳavm-i Semūd

hudā emriyle:

1. **ḫudā emriyle:**-*-i, --y, --le*
Gazel 340
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ın emriyle.

Ḫudā emriyle aña tīġ inelden
Kılupdur ehl-i küfri cümle tārāc

hudā'dan dilegüm budur:

1. **ḫudā'dan dilegüm budur:**-*-dan, --ü, --m, --dur*
Gazel 376
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'tan dileğim şudur ki anlamında kullanılmıştır.

Beni dūr itdi kapuñdan dünyede bī-dīn raḳīb
Dilegüm budur Ḫudā'dan ol da ola nā-bedīd

hudā'dan diler:

1. **ḫudā'dan diler:**-*-r*
Gazel 92
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah(c.c)'dan istemek,dua etmek,dilemek.

Hicr-ile zārī kılur diler
Ḫudā'dan rūz u şeb
İre vaṣlına Muḥibbī ola hicrāndan cüdā

hudā'dan ġayrı:

1. **ḫudā'dan ġayrı:**-*-ı*
Gazel 499
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'tan başka bir kimse.

Çekdügüm derd ü ġamı bilmez Ḫudā'dan ġayrı kes
Añlamazlar saglar ḫasta ne ḥāl üstindedür

hudā'nuñ luṭfı bī-ḥisāb:

1. **ḫudā'nuñ luṭfı bī-ḥisāb:**-*-nun, --ı*
Gazel 144
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) "günahım çok diye düşünme zira yaratıcının(Allah c.c'ın) iyilik ve bağışlayıcılığı çoktur,sınırsızdır." anlamı kastedilir.

İy Muḥibbī cürmüñ añup sakın olma nā-ümīd
Ger günāhuñ çogısa luṭfı Ḫudā'nuñ bī-ḥisāb

hudā'ya şükr eyledük:

1. **ḫudā'ya şükr eyledük:**-*-y, --a, --dü, --k*
Gazel 220
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Allah'a şükretmek kastedilmiştir.

Hafta vü ay u yıllar geçmişdi hey ḳıyāmet
Şükr eyledük Ḫudā'ya gördük seni selāmet

hükm:

1. **ḥükmüñ:**-*ün*
Gazel 156
Mısra: **7**
Hüküm, karar (Allah'ın hükmü).

Kullaruñ içün yaratduñ ḥükmüñ iẓhār eyledüñ
Gül bitürdüñ ḫārdan kurı şecerden daḫı sīb

ḫükm ide mi:

1. **ḫükm ide mi:**
Gazel 69
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Buyruğu, etkisi, egemenliği altında bulundurmak.

Ben nedīm-i kemterīn bir bendeyem
Ḫükm ide mi bendeye bir pādişā

2. **ḫükm ide mi:**
Gazel 70
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Buyruğu, etkisi, egemenliği altında bulundurmak.

Bendeñem yārā bilürsin sen dilā
Ḫükm ide mi pādişāha hīç gedā

hükm itdi:

1. **ḫükm itdi:**-*-di*
Gazel 137
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karar vermek.

Aḳl alup dil mülkine ḥükm itdi kāfir ġamzesi
Korkaram şimden girü ḳaṣdı anuñ īmān ola

hükm itseñ:

1. **ḥükm itseñ:**--*se, --n*
Gazel 468
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin buyruğu, etkisi, egemenliği altında bulunmak.

Bend-i zülfüñde niçe diller esīr
Her ne ḥükm itseñ şehā sensin emīr

ḥükm keserse:

1. **ḥükm keserse:**--*e, --r, --se*
Gazel 345
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Emir etmek,karar vermek,hüküm göstermek.

ʿIşḳ-ıla dāmānını tutdum ölürsem komazam
Ger keserse ḥükm anuñ sulṭān beni bilmez mi hīç

ḥükm-i şer-ile:

1. **ḥükm-i şer-ile:**--*i, --le*
Gazel 212
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kur'an-ı Kerim'e ve Din-i İslâm'a uygun kanun ile verilen karar. şeriatın hükmü.

Gerçi kan içmek Muḥibbī ḥükm-i şer-ile ḥaṭā
Lebüñ olmışdur ṣürāḥī ḫūnını içmek ṣavāb

ḥükmüñ buyur:

1. **ḥükmüñ buyur:**--*mü, --n*
Gazel 133
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye hitaben;kararını söyle anlamında kullanılmıştır.

Sen Muḥibbī ḳuluñı cevrüñe döymez diriseñ
Boynumuz bir kılcadur ḥükmüñ buyur olur revā

hūlar mıdur:

1. **ḫūlar mıdur:**--*lar, --mı, --dur*
Gazel 435
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"O" mânasına zamir olup, Kur'an-ı Kerim'de, bir Allah'tan başka ilâh olmadığını ifade eden ve kelime-i tevhid olan bu $ lâfzında şeklinde 26 defa zikredilmiştir. Müstakil olarak "hüve" diye okunur.

Her kılum agız açup derd-i dilüm taḳrīr ider
Gūşuña almaduguñ bilsem saña ḫūlar mıdur

ḥulūd ola:

1. **ḫulūd ola:**--*a*
Gazel 392
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daimî surette ilelebet kalmak.

Umaruz bize şefāʿat idesin yevm-i cezā
Tā ola menzilümüz dār-ı sürūr-ıla ḫulūd

hümā:

1. **hümā:**
Gazel 75
Mısra: **4**
(ulu) kuş. II yüce gönüllü (bir) kimse, itibarlı (bir) insan.

Bāza beñzetdüm bu göñlüm seni itmege şikār
Bildüm fikr-i muḥāl imiş ki sensin bir hümā

2. **hümā:**
Gazel 129
Mısra: **6**
Devlet kuşu, hükümdarlık alameti. II saadet, mutluluk veren, sevgili.

Himmetüñ destiyle saldum göñlümüñ şehbāzını
Umaram dildārı ṣayd idem olursa da hümā

hümā gibi:

1. **hümā gibi:**
Gazel 423
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kafdağı'nda ve daimi karlar bölgesinde yaşadığı kabul edilen, boz renkli, kanatları zümrüt yeşili, gölgesinin bir kimsenin üzerine düşmesi o kimsenin başına devlet kuşu konacağına alâmet sayılan, çok büyük, yırtıcı, efsanevi kuşa benzer şekilde.

Yüksek uçarsa hümā gibi ʿaceb midür nigār
İki yañadan ser-i zülfini bāl ü per geçer

ḫumār:

1. **ḫumārum:**-*u, -m*
Gazel 217
Mısra: **5**
(içkiden sonra gelen) baş ağrısı, mahmurluk.

Bir bāde ile def ider başda ḫumārum
Ger pīr-i muġān itse ne tañ keşf-i kerāmet

2. **ḫumāra:**-*a*
Gazel 356
Mısra: **2**
(içkiden sonra gelen) baş ağrısı, mahmurluk.

Nāgeh nidā irseydi seḥergeh begūş rūḥ
Her kim ḫumāra çāre diler eylesün ṣabūḥ

hümā-veş:

1. **hümā-veş:**
Gazel 7
Mısra: **3**
Hüma kuşu gibi.

Perçemüñ zülfüñ hümā-veş sāye saldı üstüme
Pādişāh-ı ālem oldum çün gedā oldum saña

hümāyı ṣayd:

1. **hümāyı ṣayd:**
Gazel 80
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Av kuşu.

Himmetüm bāzını saldum sen hümāyı ṣayd içün
Ayagumda nāle vü āhum olupdur zil baña

hum-hāne oldı:

1. **ḫum-ḫāne oldı:**--*dı*
Gazel 283
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Meyhane,şarap evi haline gelmek.

Bu Muḥibbī vaṣlı gencin isteyüp vīrān olur
Aña bu vīrānelık ḫum-ḫāne oldı ʿāḳıbet

ḫum-ı mey-ḫāne-veş:

1. **ḫum-ı mey-ḫāne-veş:**
Gazel 242
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meyhanede içine şarap doldurulan küp gibi, şarap küpü misali.

Olup mest ü ḫarābātī maḥabbet cāmını nūş it
Ḫum-ı mey-ḫāne-veş her dem ṣafādan kaynayup cūş it

hūn:

1. **ḫūnı:**-*ı*
Gazel 17
Mısra: **5**
Kan.

Müdām akar ciger ḫūnı gözümden
Uraldan kirpük okın ol kaşı ya

2. **ḫūna:**-*a*
Gazel 55
Mısra: **12**
Kan.

Bu Muḥibbī ḥasretiyle şol ḳadar kan agladı
Lālelerden ḫūna ġarḳ olan tolu ṣaḥrā ola

3. **ḫūn-ıla:**--*ıla*
Gazel 103
Mısra: **8**
Kan.

Gel temāşā eyle cānā yine göñlüm ḫānesin
Ḫūn-ıla mersūm bir ṭāḳ-ı muḳarnesdür baña

4. **ḫūnın:**-*ın*
Gazel 214
Mısra: **2**
Kan.

İy māh cemālüñe cihānı nigerān it
Göster ruḫuñ āşıḳları ḫūnın cigerān it

5. **ḫūnum:**-*um*
Gazel 246
Mısra: **8**
Kan.

Ko kılsun seng-i kūyuñ laʿl ü mercān
Dökilsün her yaña bu ḫūnum iy dōst

6. **ḫūn:**
Gazel 486
Mısra: **4**
Kan.

Dil kebāb itdi ciger mihmān idüp derd ü ġamı
Sāḳī-i çeşmüm şarāb-ıçun başından ḫūn çeker

hūn akar:

1. **ḫūn akar:**--*a, --r*
Gazel 462
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gözünden kanlı yaş akması.

Laʿl-i nābuñ yādına her dem gözümden ḫūn akar
Sanasın bezm-i maḥabbetde mey-i gülgūn akar

hūn içer:

1. **ḫūn içer:**--*e, --r*
Gazel 499
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kan içmek(aşık bağlamında).

Çeşmüñüñ bilmem ne ḥāli var ne al üstindedür
Ḫūn içer ancak bunı bildüm ḳıtāl üstindedür

hūn tamar:

1. **ḫūn tamar:**--*ar*
Gazel 485
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kan damlaması(aşığın göz yaşları bağlamında).

Dīdeden eşküm benüm turmayuban her gün tamar
Görmese gül yüzini bu gözlerümden ḫūn tamar

hūn-āb akıtdı:

1. **ḫūn-āb akıtdı:**--*ıt, --dı*
Gazel 193
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gözlerinden kanlı yaş akması kastedilmiştir.

Kalmadı cismümde cān u hicr ara cānumda tāb
Gözlerüm ḫūn-āb akıtdı oldı dil mülki ḫarāb

hūnābe-i cigerle:

1. **ḫūnābe-i cigerle:**--*le*
Gazel 231
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ciğerin kanlı suyu ile dolmak. II Âşığın ciğerinin kanlanması. II Âşığın aşk sebebiyle katlanılmaz acılar çekmesi.

Gözüm yaşı ne deñlü olur-ısa pāk ü ṣāf
Ḫūnābe-i cigerle döner kana ʿāḳıbet

hūn-bahā:

1. **ḫūn-bahādur:**-*dur*
Gazel 485
Mısra: **5**
Kan pahası, diyet.

Ḫūn-bahādur ġamzesi öldürdügi dil-ḫasteye
Bāde içse ḳaṭre-i laʿl-i lebi meygūn tamar

hūn-bahā ola:

1. **ḫūn-bahā ola:**-*a*
Gazel 89
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kan pahası,aşığın canı ve başı pahasında sevgiliden talep ettiği istek anlamında kullanılmıştır.

Ya çeşmüñe di eylemesün ḳaṣd cānuma
Ya būseñi vir tā ki baña ḫūn-bahā ola

hüner:

1. **hüner:**
Gazel 451
Mısra: **10**
Bilme, marifet; ustalık, beceriklilik.

Oldı Muḥibbī zühd ü ṣalāḥ ʿışḳ erine ʿayb
ʿUşşāḳ içinde bī-ser ü pālık hüner yiter

hüner mi:

1. **hüner mi:**--*mi*
Gazel 294
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mârifet. Bilgililik. Ustalık, mahâret.

Ufatmak sāġarı zāhid hüner mi
Bütün kılmak-durur anı kerāmet

hünḫ̆ār:

1. **ḫunḫ̆ār:**
Gazel 289
Mısra: **6**
Kan içici, kan dökücü; sevgilinin gözleri.

Gül gül olmış ḫaddi beñzer kanumı nūş eylemiş
Bagrumı ister kebāb ol gözleri ḫunḫ̆ār mest

hūn-ı ʿāşıḳ dökmede:

1. **ḫūn-ı ʿāşıḳ dökmede:**--*me*, --*de*
Gazel 443
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşık kanı dökmek.

Mey yirine kanum içse tañ mıdur ol çeşmi mest
Māh-rūlar ḫūn-ı ʿāşıḳ dökmede bī-bākdür

hūn-ı ciger:

1. **ḫūn-ı ciger:**
Gazel 163
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ciğer kanı; yürek kanı II gönül acısı; kanlı gözyaşı.

Bezm-i ġamda içmege yārān-ıla ḫūn-ı ciger
Eylerem dil āteşine karşu bu bagrum kebāb

2. **ḫūn-ı ciger:**
Gazel 180
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ciğer kanı. || Üzüntü göz yaşları; keder; elem.

Aceb gözümden akan iki çeşme
Aceb ḫūn-ı ciger midür yāḫūd āb

3. **ḫūn-ı ciger:**
Gazel 423
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ciğer kanı. || Üzüntü göz yaşları; keder; elem.

Kim ki çeşmi sāġarından nūş ide ḫūn-ı ciger
Devlet-i ʿışḳuñda ol Dārā vü İskender geçer

hūn-ı cigerden:

1. **ḫūn-ı cigerden:**--*den*
Gazel 406
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ciğer kanı II Gönül acısı, keder.

Gözi yaşlu olur ḫūn-ı cigerden
Daḫı hem ehl-i ʿışḳuñ çehresi zerd

hūn-ı cigerle:

1. **ḫūn-ı cigerle:**--*le*
Gazel 374
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yürek/ciğer kanı.

Çeşm-i siyāh ḫūn-ı cigerle görindi surḫ
Mūy-ı sefīd ẓāhir olup oldı rūy-ı zerd

hūn-ı dil:

1. **ḫūn-ı dil:**
Gazel 21
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kanı.

Bu Muḥibbī vādī-i hicre yöneldi zād içün
Ḫūn-ı dil yiter şarāb iy ġam gelüp aş ol bañа

2. **ḫūn-ı dil:**
Gazel 277
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kanı.

Bu defter-i ḥadī s̲üm ḫūn-ı dil ile yazdum
Her kim okursa lā-büd ider añа sirāyet

3. **ḫūn-ı dil:**
Gazel 146
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kanı.

İy refīḳān bezm-i ġamda ḫūn-ı dil nūş ideli
Ḳāmetüm çeng ü dilüm ney sīnem olmışdur rebāb

4. **ḫūn-ı dil:**
Gazel 418
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kanı.

Ḫūn-ı dil nūş itmeyince vaṣla irmez ehl-i ʿışḳ
Rāyegān vaṣlını çün ol mihribān görmez leẕīẕ

hūn-ı dilden:

1. **ḫūn-ı dilden:**-*den*
Gazel 4
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kanı; üzüntü, keder, derin teessür.

Gerçi dünyā ḫalḳı māyil dürlü dürlü nimete
Baña gelmez ḫūn-ı dilden özgeye hīç iştihā

2. **ḫūn-ı dilden:**--*den*
Gazel 389
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kanı; üzüntü, keder, derin teessür.

Kirpügüm cārūb olup su saçdı dem dem kūyuña
Ḫūn-ı dilden eyledüm çün kılmadı anı meded

hūn-ı düşmen mi gerekdür:

1. **ḫūn-ı düşmen mi gerekdür:**--*mi*, --*dür*

Gazel 349
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Düşman kanı gerekli midir,değildir anlamında kullanılmıştır.

Rezmgāh içre Muḥibbī merd olanlara müdām
Ḫūn-ı düşmen mi gerekdür kāselerden ser ḳadeḥ

hūnī gözi:

1. **ḫūnī gözi:**--*i*
Gazel 264
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kanlı göz II kan alıcı göz.

Ḫançer çekerse ḳatlüme ḫūnī gözi ne tañ
Şūr-ıla şerre ḳāyil olur olsa kişi mest

2. **ḫūnī gözi:**--*i*
Gazel 472
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kanlı göz II kan alıcı göz.

Gönlümi aldı ḳaşdı yine şimdi cānadur
Kanumı içdi ḫūnī gözi meyli cānadur

hūnī gözüñ:

1. **ḫūnī gözüñ:**--*ü, --n*
Gazel 494
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kan dökücü göz.

Ḫışm-ıla n'ola ḫūnī gözüñ kanumı içse
ʿĀdetdür ezel māyil olur kana güzeller

hūnī gözüñ kanumı içse:

1. **ḫūnī gözüñ kanumı içse:**--*ü, --n, --u, --m, --ı, --se*
Gazel 494
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin kan dökücü bakışlarının aşığın da kanını içmesi yani onu canından etmesi kastedilmektedir.

Ḫışm-ıla n'ola ḫūnī gözüñ kanumı içse
ʿĀdetdür ezel māyil olur kana güzeller

hūnı mercāndur:

1. **ḫūnı mercāndur:**-*dur*
Gazel 39
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mercan kanlı.

Tolıdur dürlerle bagrum ḫūnı mercāndur baña
Bulınur zīrā gözümüñ yaşı ummāndur baña

hūn-ı murdārın:

1. **ḫūn-ı murdārın:**--*ı, --n*
Gazel 477
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Temiz olmayan,kirli kan.

Dökmez-idüm ḫūn-ı murdārın rāḳīb-i kāfirüñ
Ruḫların egmiş işitdüm ġayretüm bir dīndür

hūn-ıla tolsa:

1. **ḫūn-ıla tolsa:**--*la, --sa*
Gazel 357
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kan ile dolu hale gelme.

Bagrı ḫūn-ıla şūrāḥīnüñ ne tañ tolsa müdām
Sayd idüp meh-rūları turmaz lebin öper ḳadeḥ

hūnın dökmege:

1. **ḫūnın dökmege:**--*ı, --n, --meg, --e*
Gazel 465
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın kanını dökmek.

Çeşmi yine bu Muḥibbī ḳaşdına
Elde ḫūnın dökmege ḫançer tutar

hūnını içmek:

1. **ḫūnını içmek:**--*ı, --nı, --mek*
Gazel 212
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kanını içmek.

Gerçi kan içmek Muḥibbī ḥükm-i şer-ile ḥaṭā
Lebüñ olmışdur ṣürāḥī ḫūnını içmek ṣavāb

hūnum içmege:

1. **ḫūnum içmege:**--*um, --me, --ge*
Gazel 162
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığı öldürüp,kanını içmek isteyişi kastedilmiştir.

Çeşmi ya atdı fiten ġamzesini itdi ḫadeng
Ḫūnum içmege heves kıldı ok u yaya düşüp

hūr:

1. **ḥūr:**
Gazel 186
Mısra: **3**
Ahu gözlüler, cennet kızları.

Diler zāhid cinān u ḥūr u kever
Velī āşıḳlara dīdār maṭlūb

2. **ḥūr:**
Gazel 492
Mısra: **5**
Ahu gözlüler, cennet kızları.

Mihr ü māh u nüh felek encüm kamu ḥūr u melek
Sen güzeller ḫusrevine cümlesi ḳāyil-durur

hurmā-yı ter:

1. **ḥurmā-yı ter:**
Gazel 421
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Taze hurma.

Olmaz bihişt mīvelerinden biri bedel
Vaṣluñ naʿim bitüre ḥurmā-yı ter leẕīẕ

hürmet:

1. **ḥürmetine:**-*i, -(n)e*
Gazel 1
Mısra: **9**
... nin hatırı için, ... şerefine, –e olan saygı sebebiyle

(Hz. Muhammet kast edilmiştir.).

Muṣṭafā'nuñ ḥürmetine yā İlāh
Sen müyesser eyle cennāt-ı naīm

ḥürmet itmez:

1. **ḥürmet itmez:**--*mez*
Gazel 169
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hürmet etmek, değer vermek, saygı göstermek, itibar etmek.

İy Muḥibbī ḥürmet itmez kimseye sulṭān-ı ışḳ
Bir-durur dergāh-ı ālī sen de anuñ şeyḫ ü şāb

ḥūrşīd:

1. **ḫurşīd:**
Gazel 88
Mısra: **3**
Güneş (Hz. Muhammed).

Ḫurşīd ṭulū itse olur ẕerreler ayān
Her kanda kim gül açıla lā-büd hezār ola

hurşīd ile māha:

1. **ḫurşīd ile māha:**--*a*
Gazel 335
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş ve ay.

Müşterī olalı ʿālem mihrüñe
Kalmadı ḫurşīd ile māha revāc

hurşīd ola:

1. **ḫurşīd ola:**--*a*
Gazel 357
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş olmak,aydınlatıcı-yol gösterici anlamında kullanılmıştır.

İçmeyem mey ger baña ḫurşīd ola enver ḳadeḥ
Meclis içre kim meger ele ala dilber ḳadeḥ

hurşīd togsa:

1. **ḫurşīd togsa:**--*sa*
Gazel 470
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneşin doğması,sevgilinin görülmesi.

Togsa ḫurşīd açılur merdümlerüñ göñli gözi
Bu benüm açmaga gözüm ol ruḫ-ı rūşen yiter

hurşīd-i enver:

1. **ḫurşīd-i enver:**
Gazel 253
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parlak güneş II sevgili.

Sen olduñ ḥüsn-ile ḫurşīd-i enver
Kapuñda cümle ʿuşşāḳ oldı ẕerrāt

hurşīd-i rahşān:

1. **ḫurşīd-i raḫşān:**
Gazel 286
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parlak güneş II sevgilinin yüzü.

Hem-demüñ dünyāda bir gün yüzlü cānān oldı tut
Maḥremüñ dün gün meh ü ḫurşīd-i raḫşān oldı tut

hurşīd-i rahşānı:

1. **ḫurşīd-i raḫşānı:**--*ı*
Gazel 269
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
I. Parlak Güneş. II. Sevgilinin güneş gibi parlak yüzü.

Pertev-i ḥüsnüñle cānā dil münevver eyleyen
Bir naẓar bakmaz göre ḫurşīd-i raḫşānı dürüst

hurşīd-i rahşān-ıla:

1. **ḫurşīd-i raḫşān-ıla:**--*la*
Gazel 316
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parlak güneş(sevgili ışığı ve güzelliği yönüyle güneşe benzetilmektedir.).

Ḥaddi mi var mihr ü māhuñ ide sen ḫan-ıla baḫs
Ẕerre niçe eylesün ḫurşīd-i raḫşān-ıla baḫs

ḫurūc eyleye:

1. **ḫurūc eyleye:**--*y, --e*
Gazel 327
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayaklanmak,karışıklık çıkarmak.

Kāfir ḫaṭını gör nice İslāma ḳaṣd ider
Ḥāżırlanur ki eyleye baş kaldurup ḫurūc

hūr-veş:

1. **ḥūr-veş:**
Gazel 89
Mısra: **1**
Ahu gözlüler, cennet kızları.

Her yir bugün ki ḥūr-veş mehliḳā ola
Ol yir hemān āşıḳa cennet-serā ola

hūş:

1. **hūşdan:**-*dan*
Gazel 261
Mısra: **11**
Akıl, fikir, iyi ile kötüyü ayırma hissi.

Yevm-i cezādan tañ mı olam hūşdan cüdā
ʿIşḳuñ ezel cāmını içdüm çün elest

huşk leb:

1. **ḫuşk leb:**
Gazel 197
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dudağı kurumuş, susamış.

İçsün şarāb-ı kevseri sen sun Muḥibbī'ye
Maḥşer güninde olmaya ol teşne ḫuşk leb

hūşk-leb:

1. **ḫūşk-leb:**
Gazel 210
Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dudağı kurumak, susamak.

Ārifüñ gülgūn şarāb-ıla kızarmış çehresi
Ḥab yimekden zāhidüñ beñzi sararmış ḫūşk-leb

ḥüsn:

1. **ḥüsnüñ:**-*üñ*
Gazel 49
Mısra: **5**
Güzellik || Sevgilinin güzelliği.

Çün ḫaṭuñ ḥüsnüñ kitābın yazdı taḥrīr eyledi
Kākülüñ müşg-i siyehle çekdi ḫoş cedvel saña

2. **ḥüsnüñe:**-*(ü)n, -e*
Gazel 196
Mısra: **5**
Güzellik || Sevgilinin güzelliği.

Ẕerrāt cümle ḥüsnüñe şāhid yiter senüñ
Gün şulesine itmedi kimse gümān u reyb

3. **ḥüsn-ile:**-*ile*
Gazel 253
Mısra: **9**
Güzellik || Sevgilinin güzelliği.

Sen olduñ ḥüsn-ile ḫurşīd-i enver
Kapuñḍa cümle ʿuşşāḳ oldı ẕerrāt

4. **ḥüsn-ile:**--*ile*
Gazel 281
Mısra: **11**
Güzellik || Sevgilinin güzelliği.

Pādişāh-ı ʿālem olduñ ḥüsn-ile sen dilberā
Sözlerüñ yanında şāhum su olur kand ü nebāt

5. **ḥüsnüñe:**-*(ü)n, -e*
Gazel 320
Mısra: **7**
Güzellik || Sevgilinin güzelliği.

Bir güzel yokdur gelüp ola muḳābil ḥüsnüñe
Eylemek encüm ne lāyıḳ māh-ı tābān-ıla baḫs

6. **ḥüsnüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 329
Mısra: **5**
Güzellik || Sevgilinin güzelliği.

Yazdı aḥsen ḥüsnüñi iy dōst ḫaṭṭāṭ-ı ezel
Ḫūblarda kalmadı bāzār-ı ḥüsn içre revāc

7. **hüsnin:**-*i, -n*
Gazel 350
Mısra: **3**
Güzellik || Sevgilinin güzelliği.

Cān göziyle kıl naẓar hüsnin el-ʿilmü ḥasen
Der cihān ḫalḳına sor cümlesi el-cehlü ḳabīḥ

8. **ḥüsnüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 360
Mısra: **5**
Güzellik || Sevgilinin güzelliği.

Ne baña ṣabra taḥammül var ne ḥüsnüñde ḳarār
Hā diyince ḫaṭ gelür olmaz daḫı āgāh ruḫ

9. **ḥüsnine:**-*iñ, -e*
Gazel 373
Mısra: **10**
Güzellik || Sevgilinin güzelliği.

Yāra diseñ ḫālüñi almaz Muḥibbī ʿaynına
Ḥüsnine maġrūr olan ʿuşşāḳa vire mi vücūd

10. **ḥüsn-ile:**--*ile*
Gazel 423
Mısra: **1**
Güzellik || Sevgilinin güzelliği.

Ḥüsn-ile ol nāz-perverdüm gül-i aḥmer geçer
Kanumı dökmege līkin ġamzesi ḫançer geçer

11. **ḥüsni:**-*i*
Gazel 427
Mısra: **6**
Güzellik || Sevgilinin güzelliği.

Güzeller pādişāhıdur niyāz ehline nāz itsün
Anuñ ḥüsnine kimse lā dimez ḫaḳ ḥüsni çagıdur

12. **ḥüsnine:**-*i, -n, -e*
Gazel 427
Mısra: **6**
Güzellik || Sevgilinin güzelliği.

Güzeller pādişāhıdur niyāz ehline nāz itsün
Anuñ ḥüsnine kimse lā dimez ḫaḳ ḥüsni çagıdur

ḥüsn bāġın:

1. **ḥüsn bāġın:**--*ın*
Gazel 194
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu güzellik bağı.

Ḥüsn bāġın saklayup zāġ u zaġandan dilberüm
Asup andan eylemişdür zülfini perr-i ġurāb

hüsn meydānında:

1. **ḥüsn meydānında:**--*ı, --n, --da*
Gazel 473
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik meydanı II sevgilinin bulunduğu yer.

Ḥüsn meydānında top itmiş serin ʿāşıḳlaruñ
Zülfini çevgān idüp esbine cevlān ögredür

hüsn ü hulḳıyla:

1. **ḥüsn ü ḫulḳıyla:**--*ı, --y, --la*
Gazel 497
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik ve huy.(sevgilinin özellikleri bağlamında).

Şāh-ı ʿışḳam baña Vāmıḳ diseler tañ mı laḳab
Nāzenīnüm ḥüsn ü ḫulḳıyla bugün ʿAẕrā geçer

hüsn ü leṭāfetle:

1. **ḥüsn ü leṭāfetle:**--*le*
Gazel 268
Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzellik ve hoşluğu.

Sende bu ḥüsn ü leṭāfetle melāḥat görinür
Dir-isem tañ mı saña dehrüñ mehi çārdehest

ḥüsn-i cihān-efrūzuña:

1. **ḥüsn-i cihān-efrūzuña:***-u(n), -a*
Gazel 43
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) Güzellik ve dünyayı aydınlatışına.

Ben senüñ ḥüsn-i cihān-efrūzuña ḥayrān iken
Merd ü zen bu ḥāle bakup oldılar ḥayrān baña

ḥüsn-i dildārā:

1. **ḥüsn-i dildārā:***--a*
Gazel 414
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzelliği.

İrmesün diyü Muḥibbī ḥüsn-i dildārā güzend
Āteş-i ruḫsār-ı yāra cān u dil oldı sipend

ḥüsni gencini:

1. **ḥüsni gencini:***--i, --ni*
Gazel 122
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)(Sevgilinin) güzellik hazinesi. 2))Değerli hazineler) bağlamında sevgilinin güzelliği.

Didüm ki çekdüm rencini bulmaga ḥüsni gencini
İrmek aña mümkin degül bekler dü zülf-i ejdehā

ḥüsn-i gülzārın:

1. **ḥüsn-i gülzārın:***-ı, -n*
Gazel 76
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) güzelliğinin gül bahçesi.

Muḥibbī niçe medḥ itsün nigāruñ ḥüsn-i gülzārın
Gören dir oldı dünyāda ki san bāġ-ı irem peydā

ḥüsni tābıdur:

1. **ḥüsni tābıdur:***--ı, --dur*
Gazel 453
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin parlak güzelliği.

Geh niḳāb eyler yüzine zülf-ile gāhī açar
Gice zülfidür baña gündüz de ḥüsni tābıdur

ḥüsn-i zīverden:

1. **ḥüsn-i zīverden:***--den*
Gazel 465
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Süslü güzellik. Güzellik zineti(sevgili bağlamında).

Ḫālī sanmañ ḥüsni zīverden anuñ
ʿAnberīne zülfini zīver tutar

ḥüsn-ile ḫulḳı:

1. **ḥüsn-ile ḫulḳı:***--ı*
Gazel 108
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) güzellik ve huyu(ahlakı).

Ḥüsn-ile ḫulḳı aṭā itdi çün Allāh saña
Mihr āşüfte vü germ olsa ne tañ māh saña

ḥüsnin göreli:

1. **ḥüsnin göreli:***--i, --n, --e, --li*
Gazel 445
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğinin görünmesi(sevgili bağlamında).

Beñzer ki yār āyīneye eylemiş naẓar
Ḥüsnin göreli kendüzini ḫīş-bīn tutar

ḥüsnine maġrūrdur:

1. **ḥüsnine maġrūrdur:***-+i, -+ne, --dur*
Gazel 175
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin güzelliği sebebiyle gururlu olması ve böbürlenmesi kastedilmiştir.

Ḥüsnine maġrūrdur uşşāḳı eyler pāymāl
Çagurup biñ dād idersem gūş idüp virmez cevāb

ḥüsnini göre:

1. **ḥüsnini göre:***--i, --n, --i, --e*
Gazel 299
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin güzelliğinin görülmesi kastedilmektedir.

Pervāne kılur şemʿ-i ruḫı mihr ü mehi dōst
Her kim ki göre ḥüsnini eydür ki zehī dōst

ḥüsnini gören:

1. **ḥüsnini gören:***--i, --n, --i, --e, --n*
Gazel 477
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendi güzelliğini aynada seyreden güzeller kastedilmektedir.

Ḫūblar āyīneye bakmak ezel āyīndür
Ḥüsnini gören anuñçun her biri ḫōd-bīndür

ḥüsninüñ envārını:

1. **ḥüsninüñ envārını:***--i, --nün, --ı, --n, --ı*
Gazel 432
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzelliğinin ışıltısı.

Gösterür ʿuşşāḳa gördüm ḥüsninüñ envārını
ʿĀleme nūrı sanasın mihr-i raḫşān ʿarż ider

ḥüsnüñ:

1. **ḥüsnüñi:***-i*
Gazel 247
Mısra: **7**

Güzellik || Sevgilinin güzelliği.

Deyre varsañ ḥüsnüñi ʿarż eyleseñ
Kuruyup anda ḳadīd olurdı Lāt

2. **ḥüsnüñi:**-*i*
Gazel 351
Mısra: **3**
Güzellik || Sevgilinin güzelliği.

Ḥüsnüñi görse idi eger kim ʿazīz-i Mıṣr
Añmaga Yūsuf adın ider tevbe-i naṣūḥ

hüsnüñ evrāḳın:

1. **ḥüsnüñ evrāḳın:**--*ü, --n, --ı, --n*
Gazel 444
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğinin sayfaları.

Ḥüsnüñ evrāḳın okımaga Muḥib Ḫaṭṭ-ı levḥ-i ḥadüñ müsveddedür

hüsnüñ gencini:

1. **ḥüsnüñ gencini:**-*i, -ni*
Gazel 63
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzelliğinin hazinesi.

Ḫalḳa ḫalḳa āşıḳa dām-ı belādur kākülüñ
Yoḫsa ḥüsnüñ gencini bekler olupdur ejdehā

hüsnüñ ḫayāli:

1. **ḥüsnüñ ḫayāli:**-*i*
Gazel 54
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin)güzelliğinin tasavvuru,düşünülmesi.

Pervāne gibi odlara yana bu cān u dil
Ḥüsnüñ ḫayāli karşuma çün kim çerāġ ola

hüsnüñ kitābın:

1. **ḥüsnüñ kitābın:**--*ün, --ın*
Gazel 170
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik kitabı.

Nāme-i ḥüsni ezelden kilk-i ḳudret yazıcak
Cümlesinden eylemiş ḥüsnüñ kitābın intiḫāb

2. **ḥüsnüñ kitābın:**--*ü, --n, --ı, --n*
Gazel 473
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik kitabı.

Okudur ḥüsnüñ kitābın ʿışḳ turmaz göñlüme
San muʿallim turmayup eṭfāle Ḳurʾān ögredür

hüsnüñ kitābını:

1. **ḥüsnüñ kitābını:**--*ün, --ı, --nı*
Gazel 165
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzelliğinin anlatıldığı kitap.

Ḫāl ü ḫaṭṭuñsuz okur ḥüsnüñ kitābını Muḥib
Müstaid olan kişi irāba itmez irtiḳāb

hüsnüñ kitābınuñ:

1. **ḥüsnüñ kitābınuñ:**--*ü, --n, --ı, --nun*
Gazel 351
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin güzelliğinin anlatıldığı kitap kastedilmektedir.

Bir ḥarfi keşf olmaya ḥüsnüñ kitābınuñ
Tefsīr yazup eyleseler aña biñ şürūḥ

hüsnüñ sakla:

1. **ḥüsnüñ sakla:**--*ü, --n*
Gazel 326
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğini saklamak,gizlemek kastedilmektedir.

Nigārā sakla ḥüsnüñ müddeʿīden
Dimesünler bulınur rāyegān genc

ḥüsnüñe naẓīr yokdur:

1. **ḥüsnüñe naẓīr yokdur:**--*ü, --ne, --dur*
Gazel 197
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Peygamber kastedilerek -senin güzelliğin, değerin ve tazeliğin üzerine- bir özellik yoktur anlamında kullanılmıştır.

Yokdur naẓīr ḥüsnüñe olduñ ḥabīb-i Ḫaḳ
Ālem içinde kıldı Ḫudā seni münteḫab

hüsnüñi genc-durur sakla:

1. **ḥüsnüñi genc-durur sakla:**--*ü, --n, --i*
Gazel 224
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) güzellik hazinesinin saklanması kastedilmiştir.

Olmasun ʿayān genc-durur ḥüsnüñi sakla
Siḥr ile ṭılısm eyle aña zülfüñi mār it

hüsrev:

1. **ḫusrev'i:**-*i*
Gazel 391
Mısra: **5**
Ferhat ile Şirin halk hikayesinin kahramanı olan hükümdar.

Degüldür Ḫusrev'i bil ʿāşıḳ oldur
Ki cān terk eyledi ʿışḳ içre Ferhāḍ

2. **ḫusrev'den:**
Gazel 359
Mısra: **7**
Ey Hüsrev! Ey padişah! II Ey sevgili.

ʿİbret al İskender ü Dārā vü Ḫusrev'den göñül
Kimseye mihr itmemişdür ẕerrece bu Zāl-i çarḫ

3. **ḫusrev:**
Gazel 415
Mısra: **5**
Ey Hüsrev! Ey padişah! II Ey sevgili.

Leb-i şīrīnüñ yād eyleyüp iy ḫusrev senüñ
Döndüm kūhkene düşeliden kūhsāra meded

husrev dahı:

1. **ḫusrev daḫı:**
Gazel 306
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hükümdar,şah. (Hindistan asıllı Türk şair ve mutasavvıf.) Obile anlamında kullanılmıştır.

Şiʿr-i pür-sūzuñ görüp taḥsīn ide Ḫusrev daḫı
İy Muḥibbī eyle şimden girü Selmān-ıla baḥs

husrev ü cemşīd:

1. **ḫusrev ü cemşīd:**
Gazel 180
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İran padişahları Hüsrev ve Cemşid.

Bulurdı ger vefā gelse cihāndan Sikender Ḫusrev ü Cemşīd ü Dārāb

2. **ḫusrev ü cemşīd:**
Gazel 369
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İran padişahları Hüsrev ve Cemşid.

İy Muḥibbī itme dünyā fikrini añ āḫirüñ
Kanda gitdi Ḫusrev ü Cemşīd ü Dārā Keyḳubād

husrev ü dārā:

1. **ḫusrev ü dārā:**
Gazel 496
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hüsrev ve Dara. (Hüsrev, Nûşirevân'ın torunudur. Divan edebiyatında "Hüsrev ü Şirin" hikâyesinin erkek kahramanı olarak geçer. Birçok şiirde Husrev-i Pervîz diye anılır. Hus-rev kelime anlamı olarak "sultan" demektir. Divan şiirinde hükümranlık sürdüğü dönem, Şirin'e olan aşkı ve efsanevî iki atı Gülgûn ve Şebdîz'le birlikte anılır. Dara, İran hükümdarlık sülalelerinden Keyaniyanların dokuzuncu ve sonuncu Hükümdarıdır. Dara, divan şiirimizde isimi zikredilen iran Hükümdarlarından biridir. Ama Dara, divan şairlerimiz tarafından garbın, şarkın, doğunun, batını, karaların ve denizlerin hükümdarı olarak bilinir. Divan şairlerimiz Büyük İskender ile Zülkarneyn'i bir birlerine karıştırmalarına rağmen Dara'nın İskender'e mağlup olduğu bilgisine de sahiptirler.) Geh Süleymān-ı zamān geh Ḫüsrev ü Dārā olur.

Bu dünyāya göñül virme gidenler senden öñürdi
Sikender Ḫusrev ü Dārā Ferīdūn daḫı Cemlerdür

husrevā:

1. **ḫusrevā:**
Gazel 63
Mısra: **7**
Ey Hüsrev! Ey padişah! II Ey sevgili.

Ḫūblık mülkinde kaldurduñ livāyı ḫusrevā
Virdi ṭabluñ ser-te-ser ālemlere şıyt u şadā

2. **ḫusrevā:**
Gazel 177
Mısra: **7**
Ey Hüsrev! Ey padişah! II Ey sevgili.

Ḫaddüñüñ dün ẕikrin itdüm gülşen içre ḫusrevā
Ṣāḥ-ı gülden yire düşdi vālih oldı andelīb

3. **ḫusrevā:**
Gazel 439
Mısra: **8**
Ey Hüsrev! Ey padişah! II Ey sevgili.

Mihr ü ḳahruñdan yüzin döndürmeye ʿāşıḳlaruñ
Sen tururken ḫusrevā varup kime yalvaralar

husrev-i hūbān:

1. **ḫusrev-i ḫūbān:**
Gazel 175
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellerin sultanı, sevgili.

Badezīn elḳāb-ı yāra ḫusrev-i ḫūbān diñüz
Pādişāh-ı dehre dirler nite kim ālī-cenāb

hūşum gitdi:

1. **hūşum gitdi:**--*di*
Gazel 123
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akıl ve fikrin gitmesi,düşünememek.

Gitdi hūşum beni mecnūn eyledi
Işḳdan gūşuma girdi bir ṣadā

huşyār:

1. **huşyār:**
Gazel 315
Mısra: **10**
Aklı başında olan, sarhoş olmayan (kimse), ayık, gafil olmamak.

Mey yirine ḫūnuñ içse ġamzesinden sormagil
Meste uyup eylemek lāyıḳ degül huşyār baḥs

huşyār ola:

1. **huşyār ola:**--*a*
Gazel 98
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aklı başında/ayık olmak.

Gözleri maḫmūr olupdur bāde-i nāz içmeden
Rūz u şeb kim gördügi var yāri kim huşyār ola

huşyār olmazsa:

1. **huşyār olmazsa:**--*maz, --sa*
Gazel 238
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aklı başına gelmek, kendine gelmek, uyanmak, sarhoşluktan kurtulmak, ayılmak.

Bu Muḥibbī ḥaşre dek huşyār olmazsa ne tañ
Bāde-i cām-ı elestden oldı ol çün şöyle mest

huṭbe-i ḥüsnin:

1. **ḥuṭbe-i ḥüsnin:**--*in*
Gazel 205
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik hutbesi.

İy Muḥibbī cāmi-i ḥüsninde yāruñ Cuma gün
Ḫoş edā ile okudı ḫuṭbe-i ḥüsnin ḫaṭīb

huṭbe-i ḥüsnüñ:

1. **ḫuṭbe-i ḥüsnüñ:**--*ün*
Gazel 166
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik hutbesi.

Düşdi yolum bir aẕīne güni vardum mescide
Minber üzre ḫuṭbe-i ḥüsnüñ okur gördüm ḫaṭīb

hūy u hā:

1. **hūy u hā:**
Gazel 497
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boşa gitmek, boşa geçmek.

Zāhidā mescidi toldurduñ yine ġavġā ile
Saña nefʿ yok hemān ancak hūy u hā geçer

hüzn-i yaḳūb:

1. **ḥüzn-i yaḳūb:**
Gazel 186
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hz. Yakub'un üzüntüsü.

Dilerseñ kim elüñe gire maḥbūb
Gerekdür ḥüzn-i Yaḳūb ṣabr-ı Eyyūb

2. **ḥüzn-i yaḳūb:**
Gazel 206
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hz. Yakub'un üzüntüsü.

Gerek āşıḳ olana ḥüzn-i Yaḳūb
Gelen cevr ü cefāya ṣabr-ı Eyyūb

huẕūr idem:

1. **ḥuẕūr idem:**--*e, --m*
Gazel 251
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Huzura erişmek, gönül rahatlığı içinde olmak.

Eger dirseñ ḥuẕūr idem dilā kıl dāyimā ʿuzlet
Irag ol dār-ı dünyādan bulasın tā Ḥaḳ'a ḳurbet

i:

1. **idi:**-*di*
Gazel 20
Mısra: **6**
"-i" yardımcı fiili.

Arż kılsañ görseler bir kez senüñ taṣvīrüñi
Varmaz idi ehl-i şirk olan kelīsādan yaña

2. **iken:**-*ken*
Gazel 36
Mısra: **5**
"-i" yardımcı fiili.

Ḫāne-i dil taḫtgāh iken saña iy tünd-ḫū
Yagdurursın her nefes seng-i cefādan taş aña

3. **iken:**-*ken*
Gazel 88
Mısra: **5**
"-i" yardımcı fiili.

Andan düşer mi āşıḳa Anḳā-yı Ḳāf iken
Dünyā-yı denī dāmına düşüp şikār ola

4. **idi:**-*di*
Gazel 305
Mısra: **7**
"-i" yardımcı fiili.

Āb-ı Ceyḥūn idi eşküm şimdi oldı cūy-ı Nīl
Mışr-ı ḥüsnüñ ḥaḳḳı itsün çeşmüm ʿummān-ıla baḥs

i-:

1. **idüm:**-*dü, -m*
Gazel 16
Mısra: **5**
"-i" yardımcı fiili.

Hicrān şebinde kalmaz idüm tīre rūzigār
İtseñ ṭulū gün gibi iy yüzi meh baña

iʿādet it:

1. **iʿādet it:**
Gazel 285
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hastayı ziyaret etmek,gidip halini sormak.

Dil-ḫaste yatur derd-ile bilmez deva aña
İy dil ṭabīb[i] eyle kerem gel iʿādet it

ibliş:

1. **iblīs:**
Gazel 237
Mısra: **6**
Ar. 1. Şeytan. 2.Hilekâr, muğfil (rakip bağlamında).

Baña ḫālī gendümin ḫaddinde ʿarż eyler raḳīb
Sanasın cennetde virür Ādem'e iblīs ögüt

iblīs ādem'i cennetden çıkardı:

1. **iblīs ādem'i cennetden çıkardı:**--*i, --den, --a, --r, --dı*
Gazel 325
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) İlk insan ve peygamber olan Adem(a.s)'nin şeytana uyup elme çalması ve cennetten çıkarılması olayına telmih yapılmıştır.

Çıkardı Ādem'i cennetden İblīs Raḳīb itdi beni kūyından iḫrāc

ʿibret:

1. ʿ**ibret:**
Gazel 251
Mısra: **6**
Bir olaydan çıkarılan göz açıcı, uyarıcı ders.

Togar gör zindeden mürde gelür her mürdeden zinde
Gözüñ aç saña yitmez mi cihān içinde bu ʿibret

ʿibret al:

1. ʿ**ibret al:**
Gazel 240
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ders almak, ibret almak.

Ḫazān oldukda evrāḳa naẓar kıl
Al ʿibret her birinden ʿaḳl deng-est

2. ʿ**ibret al:**
Gazel 359
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ders almak, ibret almak.

ʿİbret al İskender ü Dārā vü Ḫusrev'den göñül
Kimseye mihr itmemişdür ẕerrece bu Zāl-i çarḫ

3. ʿ**ibret al:**
Gazel 500
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ders almak, ibret almak.

İy Muḥibbī aç gözüñ dünyāya bakup ʿibret al
Dürlü dürlü gösterür nakş u ʿalāmetler gelür

ʿibret degül mi:

1. ʿ**ibret degül mi:**--*mi*
Gazel 374
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ders değil mi.

ʿİbret degül mi gör ne bu ḳubbe-i bī-sütūn
Ḥikmet degül mi naḳş ola bu levḥ-i lāciverd

iç:

1. **içeli:**-*eli*
Gazel 13
Mısra: **9**
İçmek, bir sıvıyı ağza alıp yutmak || İçki içmek.

İçeli rūz-ı ezel cām-ı maḥabbet cürasın
Kim göre mesti ḫarābam didi ol kanzil baña

2. **içmege:**-*meg, -e*
Gazel 163
Mısra: **3**
İçmek, bir sıvıyı ağza alıp yutmak || İçki içmek.

Bezm-i ġamda içmege yārān-ıla ḫūn-ı ciger
Eylerem dil āteşine karşu bu bagrum kebāb

3. **içsün:**-*sün*
Gazel 197
Mısra: **9**
İçmek, bir sıvıyı ağza alıp yutmak || İçki içmek.

İçsün şarāb-ı kevseri sen sun Muḥibbī'ye
Maḥşer güninde olmaya ol teşne ḫuşk leb

4. **içmiş:**-*miş*
Gazel 200
Mısra: **5**
İçmek, bir sıvıyı ağza alıp yutmak || İçki içmek.

Gözlerüñ çün mest olup içmiş şarāb-ı nāzdan
Mā-ḥażar ben daḫı itdüm bagrumı cānā kebāb

5. **içdüm:**-*dü, -m*
Gazel 261
Mısra: **12**
İçmek, bir sıvıyı ağza alıp yutmak || İçki içmek.

Yevm-i cezādan tañ mı olam hūşdan cüdā
ʿIşḳuñ ezel cāmını içdüm çün elest

6. **içdügüñ:**-*düg, -üñ*
Gazel 286
Mısra: **8**
İçmek, bir sıvıyı ağza alıp yutmak || İçki içmek.

Çün götürürsin ayagı bezm-i dünyādan göñül
İçdügüñ cām-ı şarābı āb-ı ḥayvān oldı tut

7. **içer:**-*er*
Gazel 287
Mısra: **12**
İçmek, bir sıvıyı ağza alıp yutmak || İçki içmek.

Cām-ı Cem sun sāḳiyā bir dem ġanīmetdür ḥayāt
Çün içer cām-ı memātı cümle insān ʿāḳıbet

8. **içmişem:**-*miş, -em*
Gazel 292
Mısra: **6**
İçmek, bir sıvıyı ağza alıp yutmak || İçki içmek.

Zāhidā sanma beni mest-i mey-i engür olam
İçmişem cām-ı maḥabbet cürʿasın rūz-ı elest

9. **içme:**-*me*
Gazel 301
Mısra: **3**
İçmek, bir sıvıyı ağza alıp yutmak || İçki içmek.

Olur olmaz ḳadeḥle içme zāhid Sebū ile anı içmek ẓarāfet

10. **içmişüz:**-*miş, -üz*
Gazel 314
Mısra: **3**
İçmek, bir sıvıyı ağza alıp yutmak || İçki içmek.

Niçe tutmaz bizi zāhid biz müs̲elles̲ içmişüz
Cānı yokdur eyleye ol bāde-i ḫāmr-ıla baḫs̲

11. **içmeyicek:**-*me, -y, -icek*
Gazel 347
Mısra: **1**
İçmek, bir sıvıyı ağza alıp yutmak || İçki içmek.

Dil ṣafā kesb idemez içmeyicek cām-ıla rāḥ
Sāḳiyā ʿiyş idelüm sun berü gel şām u ṣabāḥ

12. **içelüm:**-*elüm*
Gazel 353
Mısra: **14**
İçmek, bir sıvıyı ağza alıp yutmak || İçki içmek.

Çāre olmadı lebin öpmege cān geldi lebe
İy Muḥibbī içelüm yādına gel bārī ḳadeḥ

13. **içsem:**-*sem*
Gazel 408
Mısra: **7**
İçmek, bir sıvıyı ağza alıp yutmak || İçki içmek.

Ger müyesser olsa içsem laʿl-i nābuñ cāmını
Kılmaz idüm bir nefes bu gerdiş-i gerdūnı yād

14. **içen:**-*en*
Gazel 483
Mısra: **7**
İçmek, bir sıvıyı ağza alıp yutmak || İçki içmek.

Maḥabbet bādesin içen olur miḥnetle her demde
Feraḥla şādīden geçmiş ġam ile āşinālardur

15. **içinde:**-*in, -de*
Gazel 28
Mısra: **4**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Sīneme gönderdi dilber ġamzesin döndi didi
Cān içinde sakla kim bir ulu himmetdür saña

16. **içinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 32
Mısra: **7**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Ẕulmāt-ı nefs içinde koma dest-gīrüm ol
Rūşen kılup derūnumı yā Rabb vir żiyā

17. **içinde:**-*i, -(n)de*
Gazel 52
Mısra: **10**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Bundan Muḥibbī olmaya devletlü bir kişi
Ālem içinde sevdügi anuñ-ıla yār ola

18. **içinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 88
Mısra: **1**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Ger bāġ-ı ḥüsn içinde ḥaddüñ güliẕār ola
Lāyıḳ budur bülbül-i dil karşu zār ola

19. **içinde:**-*i, -(n)de*
Gazel 99
Mısra: **4**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Bir māh-rūya vire göñül terk-i cān ide
Bu silsile-i ışḳ içinde ol be-nām ola

20. **içinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 324
Mısra: **1**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Bu ṭılısmāt-ı cihān içinde çekdüm niçe renc
Ḥāṣıl itdüm ḥamdü-lillāh ʿışḳ gibi bir ulu renc

21. **içinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 399
Mısra: **8**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

İy felek berḳ-ile pür kılsañ cihānı ġam degül
Ḫāne-i vīrān içinde germ nārumdur nemed

22. **içinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 434
Mısra: **1**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Nesi var dār-ı dünyānuñ hemen içinde ṣıḥḥatdür
Benüm yanumda bu rifʿat degüldür belki ẕilletdür

23. **içinde:**-*in, -de*
Gazel 463
Mısra: **16**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Yaşum deryā olalı aglamakdan İçinde bu göñül Ẕü'n-nūn'a beñzer

<u>iç-:</u>

1. **içeliden:**-*eli, -den*
Gazel 188
Mısra: **5**
İçmek, bir sıvıyı ağza alıp yutmak || İçki içmek.

İçeliden dōstlar ġam şerbetin
Baña teng olmış-durur iyş ü ṭarab

2. **içmiş:**-*miş*
Gazel 213
Mısra: **5**
İçmek, bir sıvıyı ağza alıp yutmak || İçki içmek.

Gözlerüñ çün mest olup içmiş şarāb-ı nāzdan
Mā-ḥażar ben daḥı cānā eyledüm baġrum kebāb

3. **içdügince:**-*düg, -ince*
Gazel 349
Mısra: **8**
İçmek, bir sıvıyı ağza alıp yutmak || İçki içmek.

Kāşki ḫāk olsa idüm ben der-i meyḫānede
Māh-rūlar içdügince her yaña serper ḳadeḥ

4. **içe:**-*e*
Gazel 400
Mısra: **7**
İçmek, bir sıvıyı ağza alıp yutmak || İçki içmek.

Mürdeler bula şifā ger içe laʿlüñ suyını
Yiridür eyler-iseñ bu dil-i bīmāra meded

5. **içdükde:**-*dük, -de*
Gazel 493
Mısra: **7**
İçmek, bir sıvıyı ağza alıp yutmak || İçki içmek.

ʿĀşıḳ içdükde maḥabbet cāmını
Heft deryā cürʿa-dān-ı cāmıdur

<u>ʿicāzet var mı:</u>

1. **ʿicāzet var mı:**
Gazel 438
Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İzin veya müsaade almak.

Öpebilseñ destini başuñda ol devlet mi var
İy Muḥibbī gel ʿicāzet var mı bir pā-būsa sor

içil:

1. **içilse:**-*se*
Gazel 76
Mısra: **3**
İçmek, bir sıvıyı ağza alıp yutmak || İçki içmek.

İçilse sāġar-ı çeşmüm tolu bir ẕerre eksilmez
Olupdur sanasın şimdi yine pür cām-ı Cem peydā

içinde:

1. **içinde:**
Gazel 23
Mısra: **7**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Teşne dilven ẓulmet-i hicrān içinde kalmışam
Ḫıżr olup ben kalmışa gül göstere rāh iy ṣabā

2. **içinde:**
Gazel 81
Mısra: **10**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Kūhlar itmez taḥammül dil çeker bār-ı ġamı
Ehl-i ışḳ içinde tañ mı diyeler nerdür baña

içleri:

1. **içlerinden:**-*n, --den*
Gazel 178
Mısra: **8**
Aralarından.

Sūz-ı dilden gerçi niçe söyledüm ranā ġazel
Līk kıldum içlerinden uşbu beyti intiḫāb

içme:

1. **içmeden:**-*den*
Gazel 98
Mısra: **3**
İçmek, bir sıvıyı ağza alıp yutmak || İçki içmek.

Gözleri maḫmūr olupdur bāde-i nāz içmeden
Rūz u şeb kim gördügi var yāri kim huşyār ola

içre:

1. **içre:**
Gazel 3
Mısra: **2**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Dün gice nāgāh irişdi gūşuma bir ḫoş nidā
Kim-durur āşıḳlar içre eyleye cānın fedā

2. **içre:**
Gazel 7
Mısra: **10**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Rişte-i cān üzre düzdüñ naẓmuñı dürler gibi
Ehl-i naẓm içre Muḥibbī ḫāk-i pā oldum saña

3. **içre:**
Gazel 9
Mısra: **10**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Çünki Muḥibbī kūy-ı maḥabbet gedāsısın
Dehr içre tañ mı ger diseler pādişā saña

4. **içre:**
Gazel 10
Mısra: **9**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Aks-i lebüñi gördi Muḥibbī yaşı içre
Sandı ki şafaḳdur meh-i nev eyledi peydā

5. **içre:**
Gazel 17
Mısra: **7**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Reh-i ışḳ içre ölsem topragumı Alup küḥl idine cennetde ḥavrā

6. **içre:**
Gazel 22
Mısra: **6**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

İy kemān ebrū alaldan tīr-i ġamzeñ destüñe
Sīnem içre dem mi vardur zaḫm-ı peykān olmaya

7. **içre:**
Gazel 40
Mısra: **10**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Lal-i dildāra Muḥib beñzedügiyçün mey-i nāb
Bezm-i şevḳ içre düşürmez anı elden ẓurefā

8. **içre:**
Gazel 51
Mısra: **1**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Gülşen içre eldeki sāġar kızıl güldür baña
Hem şürāḥī ḳulḳulı āvāz-ı bülbüldür baña

9. **içre:**
Gazel 68
Mısra: **10**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Muḥibbī giceler hicrān şebinde İñiler meclis içre nite kim nā

10. **içre:**
Gazel 95
Mısra: **9**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Rāh-ı ışḳ içre Muḥibbī başa cāna kalma kim
Tā ki hīç bir vech-ile ṭan itmeye merdüm saña

11. **içre:**
Gazel 168
Mısra: **2**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Sensin ol nūr-ı Ḫudā aṣlı ulu nesli Arab
Cümle mürseller nebīler içre sensin münteḫāb

12. **içre:**
Gazel 235
Mısra: **1**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Kalmışam kūy-ı muġān içre ebed ʿāṣıḳ-ı mest
Oldum āṣüftesi ol muġbeçenüñ rūz-ı elest

13. **içre:**
Gazel 259
Mısra: **12**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Ne saʿādet eridür ol ki meşāmına ire
Rūz-ı hicr içre iñen aña viṣāli nefaḥāt

14. **içre:**
Gazel 384
Mısra: **3**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Cān terkin eylese reh-i ʿışḳ içre tañ mıdur
Her kimse ki bir ʿışḳa ola cān-ıla mürīd

15. **içre:**
Gazel 422
Mısra: **2**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Dāġ-ı elifle sīnem bebr ü pelenge beñzer
Deryā-yı eşküm içre göñlüm nehenge beñzer

16. **içre:**
Gazel 448
Mısra: **2**
" İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

Mevc urur her yaña eşküm sanki bahr-ı ḫūndur
Şişe-i sebz içre yāḫūd bāde-i gülgündur

ictināb eylemezler:

1. **ictināb eylemezler:**--*mez, --ler*
Gazel 179
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşıkların bu yolda hiç bir tehlike ve korkudan çekinmediği dile getirilir.

Gerçi kim ışḳuñ ṭarīḳı pür ḫaṭār dirler velī
Göricek āşıḳlar andan eylemezler ictināb

içün:

1. **içün:**
Gazel 8
Mısra: **9**
" Sebebiyle, -den dolayı" anlamlarında edat.

Bu Muḥibbī cān virür sevdā-yı zülf-i yār içün
Zāhidā itme naṣīḥat assı itmez söz baña

2. **içün:**
Gazel 13
Mısra: **5**
" Sebebiyle, -den dolayı" anlamlarında edat.

Ömr naḳdin vaṣl içün ḫarc eyledüm ammā çi sūd
Sayüm oldı ancak taḥṣīl-i bī-ḥāṣıl baña

3. **içün:**
Gazel 15
Mısra: **2**
" Sebebiyle, -den dolayı" anlamlarında edat.

Nāle kılsam hey bu ne feryāddur dirler baña
Sen lebi şīrīn içün Ferhād'dur dirler baña

4. **içün:**
Gazel 19
Mısra: **6**
" Sebebiyle, -den dolayı" anlamlarında edat.

Yüzümüñ zerdine bakdı bu gözüm merdümi çün
Ḫarc için virdi bu yolda niçe dīnār baña

5. **içün:**
Gazel 21
Mısra: **9**
" Sebebiyle, -den dolayı" anlamlarında edat.

Bu Muḥibbī vādī-i hicre yöneldi zād içün
Ḫūn-ı dil yiter şarāb iy ġam gelüp aş ol baña

6. **içün:**
Gazel 80
Mısra: **9**
" Sebebiyle, -den dolayı" anlamlarında edat.

Himmetüm bāzını saldum sen hümāyı ṣayd içün
Ayagumda nāle vü āhum olupdur zil baña

7. **içün:**
Gazel 123
Mısra: **4**
" Sebebiyle, -den dolayı" anlamlarında edat.

Āşıḳa çāre olur mı iy ṭabīb
Derd-i ışḳ için dimişler bī-devā

8. **içün:**
Gazel 156
Mısra: **7**
" Sebebiyle, -den dolayı" anlamlarında edat.

Kullaruñ içün yaratduñ ḥükmüñ iẓhār eyledüñ
Gül bitürdüñ ḫārdan kurı şecerden daḫı sīb

9. **içün:**
Gazel 186
Mısra: **5**
" Sebebiyle, -den dolayı" anlamlarında edat.

Silüp pāk itmek içün kūy-ı yārı
Yaşum saḳḳā olupdur müje cārūb

10. **içün:**
Gazel 278
Mısra: **3**
" Sebebiyle, -den dolayı" anlamlarında edat.

Kühl içün ḫāk-i derin çünki getürdüñ gözüme
Bilürem degül ʿivaż cānı faḳīrāne ilet

11. **içün:**
Gazel 320
Mısra: **2**
" Sebebiyle, -den dolayı" anlamlarında edat.

Bir gedā iken idersem n'ola cānān-ıla baḥs
Mūr içün dirler ider gāhī Süleymān-ıla baḥs

12. **içün:**
Gazel 327
Mısra: **7**
" Sebebiyle, -den dolayı" anlamlarında edat.

ʿİyd-i viṣāl içün tutaram ṣavm-ı hicrüñi
Göster hilāl ebrūñı olsun tamām oruç

13. **içün:**
Gazel 398
Mısra: **11**
" Sebebiyle, -den dolayı" anlamlarında edat.

Zaḫm-ı çeşm irmemek içün yine sulṭān-ı gülüñ
Ġoncadan dakdı felek gerdenine bāzū-bend

<u>içüp:</u>

1. **içüp:**
Gazel 17
Mısra: **9**
Içmek, yudumlamak (aşk şarabı bağlamında).

İçüp bezm-i elestde cām-ı ışḳı
Anuñçundur Muḥibbī böyle rüsvā

<u>içür-:</u>

1. **içürse:**-*se*
Gazel 32
Mısra: **6**
Içmesini sağlamak.

Gülgūn şarābı çünki dile eyledüm ḥarām
Sāḳī içürse keveri andan bulam şafā

<u>id-:</u>

1. **idüp:**-*üp*
Gazel 3
Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı eylemdir.

Ẓulmet-i maḥşerde yolın bilmeyen āṣīlerüñ
Şefḳat idüp olasın her birine sen reh-nümā

2. **idersin:**-*er, -sin*
Gazel 18
Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı eylemdir.

Niçe biñ āşıḳ öldürdüñ kapuñda tīġ-ı cevr-ile
Günāhın añmayup her dem idersin biñ sitem peydā

3. **ide:**-*e*
Gazel 25
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı eylemdir.

Sen bī-vefāñuñ yādına didi Muḥibbī bir ġazel
Laḥdinde ger gūş eyleye taḥsīn ide Selmān aña

4. **idüp:**-*üp*
Gazel 25
Mısra: **7**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı eylemdir.

Çevgān idüp zülfi nigār çün nāz-ıla olsa süvār
Top eyle başuñ gel dilā yolında kıl ġaltān aña

5. **ider:**-*-er*
Gazel 27
Mısra: **3**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı eylemdir.

Gāh cevr ider gözüñ gāhī kaşuñ Çün ire sehm saādetdür baña

6. **idem:**-*em*
Gazel 30
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı eylemdir.

İy ṣabā irgür ġubār-ı kūyını Tā ki idem gözlerüme tūtiyā

7. **ideli:**-*eli*
Gazel 41
Mısra: **2**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı eylemdir.

Geh ḫayālüñ dilde geh çeşmümde cā
İdeli başumda vardur biñ hevā

8. **ider:**-*er*
Gazel 76
Mısra: **14**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı eylemdir.

Lebümi agzuña alsañ anı tiryāk-durur sakla
Sakın sen zülf-i mārından ider durmaz o sem peydā

9. **iderler:**-*er, -ler*
Gazel 251
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı eylemdir.

Ne şādān ol ne ḫod ġamgīn Muḥibbī ʿālem içinde
Gedā mīr ü cüvān u pīr iderler çün kamu rıḥlet

10. **idiserdür:**-*iser, -dür*
Gazel 280
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı eylemdir.

Bu Muḥibbī ārzū-yı Kaʿbe-i kūyın kılup
İdiserdür cān u dilden kendüyi ḳurbān-ı dōst

11. **ider:**--*er*
Gazel 486
Mısra: **5**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı eylemdir.

ʿIşḳ ara cān virmegi ancak hemān Ferhād ider
Bu belā vü miḥneti de dāyimā Mecnūn çeker

id:

1. **idiserdür:**-*iser, -dür*
Gazel 59
Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı eylemdir.

Nimet-i dünyāya gel olma ḫarīş İdiserdür seni āḫir imtilā

2. **idiserdür:**-*iser, -dür*
Gazel 67
Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı eylemdir.

Nimet-i dünyāya gel olma ḫarīş İdiserdür seni āḫir imtilā

3. **iderem:**-*er, -em*
Gazel 160
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı eylemdir.

Nigārā tāb-ı ḥüsnüñden yanup ḫālüm ḫarāb oldı
İderem bīd-veş lerze sanasın kim tutupdur teb

4. **idesin:**-*e, -sin*
Gazel 365
Mısra: **12**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı eylemdir.

Umaram ki Muḥibbī'ye şefāʿat İdesin dergehüñden itmeyüp red

5. **idüben:**-*üben*
Gazel 467
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı eylemdir.

Zülfini kesse nigārum göricek anı didüm
Ḳaṭʿ-ı zünnār idüben müslim olup dīne gelür

6. **ide:**-*e*
Gazel 469
Mısra: **3**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı eylemdir.

Her cānibe ki cilve kılup ʿarż-ı ḥüsn ide
Ol māhtābı ʿāşıḳ-ı dīvāne seyr ider

idin:

1. **idine:**-*e*
Gazel 17
Mısra: **8**
Edinmek, almak, sahip olmak.

Reh-i ışḳ içre ölsem topragumı Alup küḥl idine cennetde ḫavrā

ifnā:

1. **ifnā:**
Gazel 44
Mısra: **2**
Ar. Yok etmek, edilmek, fenaya vardırmak, vardırılmak, tüketmek, tüketilmek.

Eşḳ itdi ḫarābe bu göñül şehrini ḫayfā
Bu ḫāne-i seyl eyledi gūyā yine ifnā

2. **ifnā:**
Gazel 44
Mısra: **6**
Ar. Yok etmek, edilmek, fenaya vardırmak, vardırılmak, tüketmek, tüketilmek.

Derdā ki göñül şehrini eşḳ virdi ḫarāba
Gūyā ki bir ḫāne-i seyl eyledi ifnā

ifşā olmasun:

1. **ifşā olmasun:**--*ma, --sun*
Gazel 405
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gizli bir şeyi veya konuyu açığa çıkarmak, yaymak.

Göz yaşın dökme didiler sırrūn ifşā olmasun
Çāre yok iẓhār idiser didüm āḫir rūy-ı zerd

iġmāż ider:

1. **iġmāż ider:**--*e, --r*
Gazel 314
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görmemiş gibi yapmak, farkında değilmişçesine davranmak.

Bu Muḥubbī görse her şāʿir sözin iġmāż ider
ʿAybdur çün ḫāṣ olana eylemek ʿām-ıla bahs

iḫāṭa itmiş:

1. **iḫāṭa itmiş:**--*miş*
Gazel 298
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kuşatmak, etrafını çevirmek.

Ḫaṭ gelüp itmiş iḫāṭa ḫadd-i cānānı dürüst
Hāledür devr eylemişdür māh-ı tābānı dürüst

ihmāl eyledi:

1. **iḫmāl eyledi:**--*di*
Gazel 353
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gereken ilgiyi göstermemek, özen göstermemek, önem vermeyip kendi hâline bırakmak; unutmak.

Baña nevbet gelicek eyledi iḫmāl sāḳī

Niçe bir katlana dil olubanı zār-ı ḳadeḥ

ihrāc itdi:

1. **iḫrāc itdi:**--*di*
Gazel 325
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çıkarmak.

Çıkardı Ādem'i cennetden İblīs
Raḳīb itdi beni kūyından iḫrāc

ihrāc itme:

1. **iḫrāc itme:**--*me*
Gazel 328
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dışarı atmak.

Ümīdüm yok tapuñdan ġayrı yirden
Şefāʿatden beni gel itme iḫrāc

ihsān:

1. **iḥsāndur:**-*dur*
Gazel 37
Mısra: **10**
Cömertlik, lutuf‖ bağış, hediye (padişah/sevgiliden beklenen iyilik).

Bu Muhibbī'ye cefā kılsañ veyā cevr ü sitem
Çünki senden irişe luṭf-ıla iḥsāndur baña

2. **iḥsān-ıla:**--*ıla*
Gazel 402
Mısra: **14**
Cömertlik, lutuf‖ bağış, hediye (padişah/sevgiliden beklenen iyilik).

Eylese cevr ü cefā artsa maḥabbet ṭañ mıdur
Çün Muḥib insān olur iḥsān-ıla dirler ʿabīd

ihsān eylemek:

1. **iḥsān eylemek:**--*mek*
Gazel 401
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağışlamak, iyiliik yapmak.

ʿĀdet oldı her kaçan ʿiyd olsa iḥsān eylemek

Bu Muḥibbī bendeñe kıl būseñi iḥsān-ı ʿiyd

ihsān isterem:

1. **iḥsān isterem:**--*r, --em*
Gazel 389
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağışta bulunmak,karşılık beklemeden iyilik yapmak.

Sāʾilem geldüm kapuña senden iḥsān isterem
Olasın kān-ı kerem gelmez kerīmden lafẓ-ı red

iḥsān itdi:

1. **iḥsān itdi:**--*di*
Gazel 388
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yardım etmek, iyilikte bulunmak, bağışlamak.

Gözlerüm yaşı ile ancak ġam oldı ḥāṣılum
ʿIşḳ şāhı baña iḥsān itdi bir vīrāne kend

iḥsān oldı:

1. **iḥsān oldı:**--*dı*
Gazel 336
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Kendisine) lütufta, keremde, iyilikte bulunulmak.

Getürdi saña Cibrīl tācla ḥulle
Ḫudā'dan saña iḥsān oldı miʿrāc

iḥsān umar:

1. **iḥsān umar:**--*a, --r*
Gazel 425
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yardım dilemek.

Kūyuña varsa naẓar kıl ʿāṣıḳı menʿ eyleme
Pādişehlerden kul olan dāyimā iḥsān umar

iḥsān-ıla cūd:

1. **iḥsān-ıla cūd:**
Gazel 392
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cömertlik ve bağışta bulunma.

Tañrı'nuñ ḫāṣ kulısın bir aduñ oldı Maḥmūd
Sende cemʿ oldı seḫā vü kerem iḥsān-ıla cūd

iḫtimāl:

1. **iḫtimāl:**
Gazel 499
Mısra: **12**
Bir şeyin olabilmesi durumu, olabilirlik, olasılık.

Kimine virür murādın kimin eyler nā-murād
Kimse bilmez ḥāl-i ʿālem iḫtimāl üstindedür

iḫtirāʿ itdi:

1. **iḫtirāʿ itdi:**--*di*
Gazel 450
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sırrı açıklamak.

Muḥibbī her sözin dil-keş özinden iḫtirāʿ itdi
Velī nādān olan bilmez sanur ṭarz-ı Nevāyī'dür

ihtişār itme:

1. **iḫtişār itme:**--*me*
Gazel 421
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kısaltmak, özetlemek.

Vaṣf-ı lebini itme muṭavvel kıl iḫtişār
Sözde Muḥibbī çünki olur muḫtaṣar leẕīẕ

ihtiyāc gösterürler:

1. **iḫtiyāc gösterürler:**--*ür, --ler*
Gazel 339
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gereksini duymak,istemek. (sevgili bağlamında.).

Uralıdan dilberā devletle sen başuña tāc
Cümle ʿālem saña dāyim gösterürler iḫtiyāc

ihtiyāc olmaz:

1. **iḫtiyāc olmaz:**--*maz*
Gazel 335
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerek duymak.

Gül yüzüñsüz dil yakar ʿışḳ āteşi
Şemʿe olmaz gicelerde iḫtiyāc

<u>ihtiyāc vardur:</u>

1. **iḫtiyāc vardur:**--*dur*
Gazel 331
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin huzuruna çıkma gereksiniminde bulunma.

Saʿyüm oldur Kaʿbe-i kūyuñ ṭavāf
Eyleyem kapuña vardur iḫtiyāc

<u>ihtiyāc yok:</u>

1. **iḫtiyāc yok:**
Gazel 338
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gereksinimin olmaması.

Şāh-ı ʿışḳam şuʿle-i āhum benüm başumda tāc
Geymişem ġam ḫilʿatini kimseye yok iḫtiyāc

<u>iḫtiyār:</u>

1. **iḫtiyār:**
Gazel 104
Mısra: **7**
İrade, seçme, seçim; arzu, istek.

Işḳ ehli zāhidā eyler melāmet iḫtiyār
Dem-be-dem arż eyleme gel ār-ıla nāmūs aña

2. **iḫtiyārumdur:**-*um, -dur*
Gazel 399
Mısra: **2**
İrade, seçme, seçim; arzu, istek.

Dōstlar ġam-ḫānesinde eski yārumdur nemed
Ġamgüsārum maḥremüm hem iḫtiyārumdur nemed

3. **iḫtiyārı:**-*ı*
Gazel 462
Mısra: **8**
İrade, seçme, seçim; arzu, istek.

İy gözüm meh-rūları gördükde gel kılma naẓar
İḫtiyārı gider elden bu dil-i maḥzūn akar

<u>iḫtiyār itdük:</u>

1. **iḫtiyār itdük:**--*dü, --k*
Gazel 500
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeğlemek, tercih etmek, seçmek.

ʿĀşıḳuz rindüz biz itdük çün melāmet iḫtiyār
Zāhidā sen sālim ol saña selāmetler gelür

<u>iḫtiyār itdüm:</u>

1. **iḫtiyār itdüm:**--*dü, --m*
Gazel 337
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Seçmek, istemek.

ʿĀşıḳam rindem çün itdüm ben ḫarābāt iḫtiyār
Ġam degüldür zāhidā olsam kamu ḫalḳa gülenç

<u>iḫtiyār kıldı:</u>

1. **iḫtiyār kıldı:**--*dı*
Gazel 103
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendi iradesi ile seçme.

Bu Muḥibbī çün libās-ı faḳrı kıldı iḫtiyār
Sanmañuz zer-baft ü dībā fikr-i aṭlasdur baña

<u>iḫtiyār-ı fakr idüp:</u>

1. **iḫtiyār-ı faḳr idüp:**--*d, --üp*
Gazel 113
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yokluğu, fakirliği seçmek, tercih etmek.

Ḥaḳ yolında iḫtiyār-ı faḳr idüp faḫrum didi
Geymez-idi virseler dürr ü cevāhir tāc aña

<u>iḫyâ:</u>

1. **iḫyā:**
Gazel 10
Mısra: **2**
1. Diriltmek, diriltilmek. 2. Rızaenlillah vücuda getirmek, getirilmek. 3. Taze hayat verircesine iyilik, lütfetmek, edilmek.

Lal-i lebüñe ger dir-isem n'ola Mesīḥā
Bir ġamze ile öldürüp eyler yine iḥyā

<u>iḳāmet:</u>

1. **iḳāmet:**
Gazel 267
Mısra: **2**
Bilhassa cemâatle kılınan farz namazlardan önce, "namaz başladı" anlamına gelen Kad kāmeti's-salâ cümlesi ilâve edilerek okunan ezan.

Ḳıyām itse kaçan ol serv ḳāmet Müʾezzindür idüñ aña iḳāmet

2. **iḳāmet:**
Gazel 220
Mısra: **10**
(Beyitte) Bir şeyin sahibi olma,bir yerde yerleşip oturma, mukim olma kastedilmiştir.

Çün Kabe kūyı yāruñ oldı Muḥibbī menzil
Geh zinde gāh mürde kıl anda sen iḳāmet

<u>iḳāmet eyleyesin:</u>

1. **iḳāmet eyleyesin:**--*y, --e, --sin*
Gazel 217
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde sürekli olarak kalmak,oturmak.

Dünyāya gönül baglama çün ehl-i sefersin
Kim itdi ki sen eyleyesin anda iḳāmet

<u>iḳāmet itdi:</u>

1. **iḳāmet itdi:**--*di*
Gazel 254
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yerleşmek, ikamet etmek.

Gördi ki cihān ḫalḳı kamu ʿārī vefādan
Mecnūn varuban itdi vuḥūş içre iḳāmet

iḳāmet olsa:

1. **iḳāmet olsa:**--*sa*
Gazel 233
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Bir şeyin sahibi olma,bir yerde yerleşip oturma, mukim olma kastedilmiştir.

Ger olsa bu cihān içre iḳāmet
Çalınmaz idi her ṣubḥ kūs-ı rıḥlet

iḳbāl ü devlet:

1. **iḳbāl ü devlet:**
Gazel 464
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Refah ve saadet.

Zülf-i müşgīne Muḥibbī el uzat tā iresin
Ruḥlarında dilberüñ iḳbāl ü devlet bestedür

iki:

1. **iki:**
Gazel 43
Mısra: **7**
"İki tane" anlamında sayı sıfatı.

İki aynumdan revān oldı iki cū kim göre
Başum üzre dūd-ı āhum diye kūhistān baña

2. **iki:**
Gazel 49
Mısra: **10**
"İki tane" anlamında sayı sıfatı.

Dilde taṣvīr itmege cānā Muḥibbī naḳşuñı
Bagrı ḫūnın eyleyüpdür iki çeşmi ḥıl saña

3. **iki:**
Gazel 172
Mısra: **7**
"İki tane" anlamında sayı sıfatı.

Rāh birdür iki sanma zāhidā inkārı ko
Bu sebebden key sakın boynuña asılur ṣalīb

4. **iki:**
Gazel 311
Mısra: **7**
"İki tane" anlamında sayı sıfatı.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳ birdür iki sanup
Sakın dimeñ aña işnā vü şāliş

iki ālem:

1. **iki ālem:**
Gazel 97
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İki dünya; dünya ve ahiret.

İki ālem faḫrınuñ kıl ḥürmetine yā İlāh
Cümle İslām ehli ile raḥmetüñ bārān aña

iki ʿālemde:

1. **iki ʿālemde:**--*de*
Gazel 307
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya ve ahiret.

İki ʿālemde senüñ ben ʿāşıḳam dīdāruña
Sensüz olsa cennet ü ḥavrā vü ġılmāndur ʿabeş

2. **iki ʿālemde:**--*de*
Gazel 379
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya ve ahiret.

Görmedüm gelmez Muḥibbī çünki ādemden vefā
İki ʿālemde baña perverdigārumdan meded

3. **iki ʿālemde:**--*de*
Gazel 392
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya ve ahiret.

Ḫāk-i rāhuña varup cān-ıla kim sürdi yüzin
İki ʿālemde saʿādet buluban eyledi sūd

4. **iki ʿālemde:**--*de*
Gazel 369
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İki cihan. || Dünya ve ahiret.

Şāh olup iy dil eger kılmayasın ʿadl-ile dād
İki ʿālemde muḳarrer olısarsın nā-murād

iki çeşmi:

1. **iki çeşmi:**--*i*
Gazel 427
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İki gözü.

Maḥabbet baḥrına düşmiş Muḥibbī oldı bī-pervā
İki çeşmi iki yaña anuñ beñzer kabagıdur

iki çeşmüm:

1. **iki çeşmüm:**--*ü, --m*
Gazel 387
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir çift göz.

Konmaga ṣaḥrā-yı dilde ol güzeller şāhına
Ḫayme itdüm iki çeşmüm kirpügüm aña neverd

iki çeşmüm iki cārī bıñardur:

1. **iki çeşmüm iki cārī bıñardur:**--*ü, --m, --dur*
Gazel 463
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Durmadan,sürekli çok ağlamak anlamına gelen bir deyimdir. Aşığın iki gözünün de açık bir pınar olduğu ve sürekli aktığı kastedilir.

İki çeşmüm iki cārī bıñardur Ġamām üzre yaşı Hāmūn'a beñze

iki çeşmüñ:

1. **iki çeşmüñ:**--*ü, --n*
Gazel 435
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin gözleri(fitne ve etkileyicilik bağlamında).

İki çeşmüñ turmayup eyler naẓar ruḫsāruña
Susamış su isteyü-gelmişler āhūlar mıdur

iki cihānda:

1. **iki cihānda:**-*da*
Gazel 16
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya ve ahiret.

İrer Muḥibbī iki cihānda murādına
Bir kez eger eyleyesin sen nigeh baña

iki cū:

1. **iki cū:**
Gazel 43
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İki akarsu,ırmak,nehir,çay.

İki aynumdan revān oldı iki cū kim göre
Başum üzre dūd-ı āhum diye kūhistān baña

iki gözi:

1. **iki gözi:**--*i*
Gazel 419
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İki gözü.

İki gözi nergis-i şehlāyā beñzer dilberüñ
Būy-ı zülfeyni dimāġa bilki ʿanberden leẕīẕ

iki güvāh:

1. **iki güvāh:**
Gazel 392
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İki şahit.

Daʿvet-i Ḥaḳḳ'a yiter gerçi bugün iki güvāh
Ḥaḳ resūl olduguña çār kitāb oldı şühūd

iki güvāhum:

1. **iki güvāhum:**-*um*
Gazel 77
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İki şahit.

Gözlerüm eşk döker dil de ider āh u fiġān
Işḳa yitmez mi aceb iki güvāhum şanemā

iki ʿiyd:

1. **iki ʿiyd:**
Gazel 376
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İki bayram(ramazan ve kurban).

Gülşen içre gül gibi gül devlet ü baḫtuñ saʿīd
Saña bir nevrūz-ıla olsun mübārek iki ʿiyd

iki koç:

1. **iki koç:**
Gazel 327
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin kaşları çatılma bağlamında iki inatçı keçiye benzetilmektedir.

Baş koşdı birbiriyile ebrūları yine
Beñzer Muḥibbī ʿarbede eyleye iki koç

iki nergisdür:

1. **iki nergisdür:**--*dür*
Gazel 103
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı, yaprakları gri ve sarı bir çiçek(Sevgilinin gözleri kastedilmiştir.).

Gülşen-i ḫüsnüñde gördüm iki şehlā çeşmüñi
Varmadan anda murādum iki nergisdür baña

iki şehlā çeşmüñi:

1. **iki şehlā çeşmüñi:**--*ni*
Gazel 103
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir çift tatlı,şaşı ela göz.

Gülşen-i ḫüsnüñde gördüm iki şehlā çeşmüñi
Varmadan anda murādum iki nergisdür baña

iki yaña:

1. **iki yaña:**--*a*
Gazel 427
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İki yan(sağ ve sol).

Maḥabbet baḥrına düşmiş Muḥibbī oldı bī-pervā
İki çeşmi iki yaña anuñ beñzer kabagıdur

iki yañadan:

1. **iki yañadan:**--*a, --dan*
Gazel 135
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İki yan(sağ ve sol).

Yār tan mıdur perī-veş olsa bu gözden nihān
İki zülfi iki yañadan olupdur bāl aña

2. **iki yañadan:**--*a, --dan*
Gazel 423
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İki yan(sağ ve sol).

Yüksek uçarsa hümā gibi ʿaceb midür nigār
İki yañadan ser-i zülfini bāl ü per geçer

iki zülfi:

1. **iki zülfi:**--*i*
Gazel 135
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yüzünün iki yanından dökülen saçları(kakülleri).

Yār tan mıdur perī-veş olsa bu gözden nihān
İki zülfi iki yañadan olupdur bāl aña

iklīm:

1. **iḳlīme:**-*e*
Gazel 48
Mısra: **9**
Kıta.

Raġbet itmezse Muḥibbī tañ mı heft iḳlīme çün
Oldı ol cān u göñülden bende-i Āl-i Abā

iḳrār:

1. **iḳrār:**
Gazel 5
Mısra: **6**
Kabul etme, söz verme.

Būseye bir cān nedür biñ cān virürdüm cān-ıla
Yarım agız būse iḳrār eylese cānān baña

iḳrār eyledi:

1. **iḳrār eyledi:**--*di*
Gazel 297
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karar tutmak, karar vermek, yerleşmek.

Cān u dil aldı lebinden būse iḳrār eyledi
Ḫūblarda olmaz imiş ʿahd ü peymānı dürüst

il:

1. **il:**
Gazel 13
Mısra: **12**
El, başkası, yabancı.

Vādi-i ışḳa düşüp dīvāne itdüm kendümi
Fāriġam her ne ki dirlerse disünler il baña

2. **illere:**-*ler*, -*e*
Gazel 176
Mısra: **5**
El, başkası, yabancı.

Lalüñ tuyurdı sırr-ı dehānuñı illere
İẓhār ider çü gizlü işi san şarāb-ı nāb

3. **ilinden:**-*in*, -*den*
Gazel 24
Mısra: **9**
Memleket, ülke, yurt, diyar || sevgilinin bulunduğu yer.

Yār ilinden ayrı düşmek hey ne müşkil derd olur
İy Muḥibbī aña nisbet ölmek āsāndur baña

ilāç:

1. **ilāc:**
Gazel 172
Mısra: **9**
Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollardan kullanılan madde.

Āşıḳam bīmār-ı ışḳam baña sendendür ilāc
Kanda varam çünki sensin hem ṭabīb ü hem ḥabīb

ʿilāc:

1. ʿ**ilāc:**
Gazel 238
Mısra: **3**
Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollardan kullanılan madde. || Çare, deva, şifa.

Tīġ-ı ġam çāk itse göñlüm yok-durur aña ʿilāc
Kim dürüst ider kaçan kim ola bir şīşe şikest

2. ʿ**ilāc:**
Gazel 335
Mısra: **6**
Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollardan kullanılan madde. || Çare, deva, şifa.

Dün devā sordum ṭabībe ʿışḳ içün
Didi ölmekdür aña ancak ʿilāc

3. ʿ**ilāc:**
Gazel 338
Mısra: **6**
Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollardan kullanılan madde. || Çare, deva, şifa.

Ḫasta dilven nabżuma el urma epsem iy ṭabīb
Laʿl-i dilber olmasa yokdur baña hergiz ʿilāc

4. ʿ**ilāc:**
Gazel 449
Mısra: **7**
Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollardan kullanılan madde. || Çare, deva, şifa.

İy ṭabīb-i dil n'ola senden ümīd itsem ʿilāc
Derdümüñ dermānı sensin saña bu cān sarmaşur

ʿilāc kılmañ:

1. ʿ**ilāc kılmañ:**--*man*
Gazel 339
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığı iyileştirmemek,ona derman olmamak.

Göñlümi şeydā kılan yāruñ müselsel zülfidür
Bu dil-i dīvāneye zencīr-ile kılmañ ʿilāc

ilāc olmadı:

1. **ilāc olmadı:**--*ma*, --*dı*
Gazel 104
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derman ve şifa olma. (Beyitte) aşığın şifası sevgilinin dudaklarıdır fakat ona ulaşmak imkansızdır.).

Ḫasta-i ışḳam lebüñden özge olmadı ilāc
Fāyide olmadı çok cehd itdi Cālīnūs aña

ʿilāc olur:

1. ʿ**ilāc olur:**--*ur*
Gazel 342
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derde devâ olmak.

Güñlümi şeydā kılaldan turmaz aglar gözlerüm
Cūybār ile olur çün defʿ-i sevdāya ʿilāc

ilāc umaram:

1. **ilāc umaram:**--*a*, --*ram*
Gazel 205
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşk derdine bir deva bulmasını beklemek.

Işḳ elinden muḫtel olmışdur bu cism-i nātüvān
Senden umaram ilāc sensin ṭabībüm iy ḥabīb

ʿilāc yokdur:

1. ʿ**ilāc yokdur:**--*dur*
Gazel 331
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın tutulduğu sevda hastalığının bir tedavisi olmadığı kastedilmektedir.

Çünki sevdāñ-ıla sevdāyī mizāc
Oldı dil yokdur aña hergiz ʿilāc

ilācum itdi:

1. **ilācum itdi:**-+*um*, --*di*
Gazel 181
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gönlü hasta aşığa derman verecek ilaçlar kastedilmiştir.

Kūy içre olmış iken dürlü derde mübtelā
Ol ṭabīb itdi ilācum dilde bīmārum görüp

ilāh:

1. **ilāh:**
Gazel 1
Mısra: **9**
Allah, Tanrı, Rab.

Muṣṭafā'nuñ ḥürmetine yā İlāh
Sen müyesser eyle cennāt-ı naīm

ilāhī:

1. **ilāhī:**
Gazel 340
Mısra: **2**
"Ey Allah'ım!".

Yaradaldan berü hīç komaduñ aç
Beni itme İlāhī ġayra muḥtāc

ile:

1. **ile:**
Gazel 2
Mısra: **10**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Tut elümi ayaga düşdüm gel iy dīn serveri
Eyleyem dīnüñ yolında cān u dil ile ġazā

2. **ile:**
Gazel 10
Mısra: **2**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Lal-i lebüñe ger dir-isem n'ola Mesīḥā
Bir ġamze ile öldürüp eyler yine iḥyā

3. **ile:**
Gazel 14
Mısra: **9**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Zülfi ile dün gice didüm muṭavvel ḳıṣṣamı
Didi dilber bir uzun efsāne söylersin baña

4. **ile:**
Gazel 15
Mısra: **3**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Āhum ile seyl-i eşküm göñline kılmaz eger
Anuñ-ıçun kāfiri bünyāddur dirler baña

5. **ile:**
Gazel 53
Mısra: **9**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Leylī saçuñ hevāsı ile bu Muḥibbī'nüñ
Gün geldügince derd-ile ḥāli ācīb ola

6. **ile:**
Gazel 55
Mısra: **1**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Zülfüñüñ ẕikri ile başum tolu sevdā ola
Tolaşa bend-i belāya cān u dil şeydā ola

7. **ile:**
Gazel 86
Mısra: **12**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Bū ile eger tolsa aceb mi dimāġ-ı dehr
Işḳ āteşi ile sīnede bagrum kebāb ola

8. **ile:**
Gazel 123
Mısra: **6**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Vaṣlına anuñ irmek mümkin degül
Şehler ile hem-nişīn olmaz gedā

9. **ile:**
Gazel 129
Mısra: **1**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Būy-ı zülfüñi ṣabā yili ile gönder baña
Ben daḫı göndereyim cān u dilüm senden yaña

10. **ile:**
Gazel 152
Mısra: **6**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Kūyuña vardugumca naṣībüm olur hemīn
Ancak efendi āhum ile gözden akan āb

11. **ile:**
Gazel 184
Mısra: **7**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Ben maḥkeme-i ışḳa ḳażā ile gelince
Ferhād baña muḫżır u Mecnūn ola nāyib

12. **ile:**
Gazel 205
Mısra: **14**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

İy Muḥibbī cāmi-i ḥüsninde yāruñ Cuma gün
Ḫoş edā ile okudı ḫuṭbe-i ḥüsnin ḫaṭīb

13. **ile:**
Gazel 240
Mısra: **9**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Gören ruḥsār ile eşkümi eydür Ṭarīḳ-i ʿışḳ hemīşe yig reng-est

14. **ile:**
Gazel 241
Mısra: **9**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Gözyaşı ile oldı Muḥibbī kapuñda ḫāk
Kāfir degülseñ eyle o miskīne merḥamet

15. **ile:**
Gazel 247
Mısra: **3**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Kūze ile laʿlüñe ire diyü Çeşmesār-ı çeşmümi kıldum Furāt

16. **ile:**
Gazel 261
Mısra: **5**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Cān naḳd ile būseñe dil müşterī olur
Cāndan olur mı diye baña bir kimse diye hest

17. **ile:**
Gazel 269
Mısra: **1**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Naḳd-i cān ile kim aldı laʿl-i cānānı dürüst
Şübhesüz aradı buldı derde dermānı dürüst

18. **ile:**
Gazel 277
Mısra: **11**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Bu defter-i ḥadī s üm ḫūn-ı dil ile yazdum
Her kim okursa lā-büd ider aña sirāyet

19. **ile:**
Gazel 293
Mısra: **2**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Olmışam cām-ı lebüñden ben senüñ iy yār mest
Nitekim būy-ı gül ile bülbül-i gülzār mest

20. **ile:**
Gazel 309
Mısra: **5**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Bu zerḳ u riyā ile diler cennet ü ḥavrā
Bu devlete lāyıḳ mı-durur zāhid-i aḫbes

21. **ile:**
Gazel 327
Mısra: **1**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Cānānı cān u dil ile sevmek olursa suç
Derdā ki ʿāşıḳ olana olmaya böyle güç

22. **ile:**
Gazel 381
Mısra: **4**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Gördi ḫālin dil tolaşdı zülfine Dāne ile ek s er olur murġ bend

23. **ile:**
Gazel 394
Mısra: **6**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Bed söyleme ʿāşıḳa iy zāhid-i ḫod-rū
Cān u dil ile saña ne nīg eger bedend

24. **ile:**
Gazel 404
Mısra: **2**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Selḫ-i Şaʿbān-ıla oldı ʿiyş ü ʿişret nā-bedīd
Ġarra-i Şevvāl ile yazdı felek menşūr-ı ʿiyd

25. **ile:**
Gazel 462
Mısra: **5**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Şöyle toldı ḫāne-i dil bu ciger ḫūnı ile
Kalmadı bir yir daḫı bu dīdeden bīrūn akar

26. **ile:**
Gazel 468
Mısra: **9**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Eşk-i surḫ ile ruḫ-ı zerd üzere Eyledüm derd-i dilümi taḥrīr

27. **ile:**
Gazel 483
Mısra: **8**
" Birlikte, beraber" anlamlarında edat ; "ve" bağlacını karşılar.

Maḥabbet bādesin içen olur miḥnetle her demde
Feraḥla şādīden geçmiş ġam ile āşinālardur

ıled-:

1. **iledüp:**-*üp*
Gazel 352
Mısra: **3**
Götürmek veya getirmek, ulaştırmak, eriştirmek.

İledüp ḫüccetini ḳāżī-iʿışḳa ḫaṭṭuñ
Göricek anı ḳabūl itdi didi naḳl-i ṣaḥīḥ

ilerü gitdi:

1. **ilerü gitdi:**--*di*
Gazel 445
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İlerlemek.

Çeşmi ilerü gitdi meger diller almaga
Turmış kafada perçemi yāruñ kemīn tutar

ilet:

1. **ilet:**
Gazel 186
Mısra: **7**
Götürmek veya getirmek, ulaştırmak, eriştirmek.

İlet kūy-ı nigāra cānı tuḥfe
Ki yokdur cāndan özge nesne merġūb

2. **ilet:**
Gazel 260
Mısra: **1**
Götürmek veya getirmek, ulaştırmak, eriştirmek.

İy ṣabā luṭf eylegil dildāra peyġāmum ilet
Di senüñ kūyuñ-durur bilsün benüm nāmum ilet

3. **ilet:**
Gazel 260
Mısra: **4**
Götürmek veya getirmek, ulaştırmak, eriştirmek.

Kirpügüm yazdı yine ruḫsārına dil derdini
Defter-i rengīn-durur bu eşk-i gülfāmum ilet

4. **ilet:**
Gazel 260
Mısra: **8**
Götürmek veya getirmek, ulaştırmak, eriştirmek.

Hīç olur mı kim Muḥibbī ḫastaya idüp devā
Diye dildār remz-ile bu cürʿa-i cāmum ilet

5. **ilet:**
Gazel 260
Mısra: **10**
Götürmek veya getirmek, ulaştırmak, eriştirmek.

Gül yüzüñden ayru aglar giceler tā ṣubḥa dek
İy ṣabā lutf eylegil dildāra peyġāmum ilet

6. **ilet:**
Gazel 278
Mısra: **1**
Götürmek veya getirmek, ulaştırmak, eriştirmek.

Rehber ol baña ṣabā gel der-i cānāna ilet
Yaʿnī cān bülbülini tāze gülistāna ilet

7. **ilet:**
Gazel 278
Mısra: **2**
Götürmek veya getirmek, ulaştırmak, eriştirmek.

Rehber ol baña ṣabā gel der-i cānāna ilet
Yaʿnī cān bülbülini tāze gülistāna ilet

8. **ilet:**
Gazel 278
Mısra: **4**
Götürmek veya getirmek, ulaştırmak, eriştirmek.

Küḥl içün ḫāk-i derin çünki getürdüñ gözüme
Bilürem degül ʿivaż cānı faḳīrāne ilet

9. **ilet:**
Gazel 278
Mısra: **6**
Götürmek veya getirmek, ulaştırmak, eriştirmek.

Cūy kıl kanlu yaşuñ tā ki ire işigine
Pāyına yüz sürüp ol serv-i ḫırāmāna ilet

10. **ilet:**
Gazel 278
Mısra: **8**
Götürmek veya getirmek, ulaştırmak, eriştirmek.

Ola kim oyna gelüp zülfini çevgān ide yār
Top idüp sen de dilā başuñı meydāna ilet

11. **ilet:**
Gazel 278
Mısra: **10**
Götürmek veya getirmek, ulaştırmak, eriştirmek.

Ger yoluñ düşer-ise varma tehī dest ʿAcem'e
Bu Muḥibbī ġazelin Kūm-ıla Kāşān'a ilet

illā:

1. **illā:**
Gazel 4
Mısra: **6**
"Ne olursa olsun, hangi şartta olursa olsun, her hâlde, ille, illaki" anlamında zarf.

Cidd ü cehd-ile nigāra didüm el irmiş midür
Geldi hātifden nidā eydür ki illā mā-saā

2. **illā:**
Gazel 9
Mısra: **4**
"Ne olursa olsun, hangi şartta olursa olsun, her hâlde, ille, illaki" anlamında zarf.

Vardur cihānda gerçi ki meh-pāreler velī
Māyil degül bu gönlümüz illā saña saña

3. **illā:**
Gazel 48
Mısra: **4**
"Ne olursa olsun, hangi şartta olursa olsun, her hâlde, ille, illaki" anlamında zarf.

Ṣoḥbetine zahid ile vāiẓüñ aldanma kim
Gelmez anlardan riyā ehli-durur illā riyā

4. **illā:**
Gazel 57
Mısra: **10**
"Ne olursa olsun, hangi şartta olursa olsun, her hâlde, ille, illaki" anlamında zarf.

İy Muḥibbī virme bu dünyāya dil
Saña inām eylemez illā belā

5. **illā:**
Gazel 125
Mısra: **8**

"Ne olursa olsun, hangi şartta olursa olsun, her hâlde, ille, illaki" anlamında zarf.

Esbüñe nal olmak ister ayda bir kez māhitāb
Ol sebebden ki ider ḳaddini ay illā dü-tā

6. **illā:**
Gazel 209
Mısra: **10**
"Ne olursa olsun, hangi şartta olursa olsun, her hâlde, ille, illaki" anlamında zarf.

Muḥibbī koma elden cām-ı ışḳı
Gerekmez rind olana illā meşreb

7. **illā:**
Gazel 213
Mısra: **2**
"Ne olursa olsun, hangi şartta olursa olsun, her hâlde, ille, illaki" anlamında zarf.

Leşker-i ġam gelse kılmaga bu dil mülkin ḫarāb
Def kılmaz anı hīç bir vech ile illā şarāb

8. **illā:**
Gazel 213
Mısra: **8**
"Ne olursa olsun, hangi şartta olursa olsun, her hâlde, ille, illaki" anlamında zarf.

Sāye salsañ n'ola ben ḫāke eyā serv-i revān
Sāye düşmez kanda ise didiler illā türāb

9. **illā:**
Gazel 327
Mısra: **4**
"Ne olursa olsun, hangi şartta olursa olsun, her hâlde, ille, illaki" anlamında zarf.

Āhum e s̲er mi eyler aña seng dildür ol
Gönline beñzemez anuñ illā ḥadīd ü tuç

10. **illā:**
Gazel 387
Mısra: **2**
"Ne olursa olsun, hangi şartta olursa olsun, her hâlde, ille, illaki" anlamında zarf.

Yaşum-ıla gerçi kim ẓāhir görindi rūy-ı zerd
Bilmedi aḥvālümi illā meger kim ehl-i derd

11. **illā:**
Gazel 468
Mısra: **14**
"Ne olursa olsun, hangi şartta olursa olsun, her hâlde, ille, illaki" anlamında zarf.

Eylegil şiʿr-i Muḥibbī'yi ḳabūl
Gerçi kim bir tuḥfedür illā ḥaḳīr

illā ki:

1. **illā ki:**
Gazel 399
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Muhakkak, kesinkes.

Ben gedāya lāyıḳ olmaz dünyāda illā ki bu
Ḫilʿat ü tāc u ḳabā ʿizz ü vaḳārumdur nemed

illā kim:

1. **illā kim:**
Gazel 200
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İlla ki. II Ama, fakat, ancak.

Leşker-i ġam gelse kılsa bu göñül mülkin ḫarāb
Def kılmaz anı bir vech-ile illā kim şarāb

"illā mā-saā":

1. **"illā mā-saā":**
Gazel 62
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Necm Suresi 39. Ayet: " İnsana çalışmasından başka bir şey yoktur.".

Vuṣlatı cehd-ile ḥāṣıl ola mı yā Rab didüm
Ġaybdan geldi nidā olur "illā mā-saā"

ʿilm:

1. ʿ**ilmüñ:**-*ü, -ñ*
Gazel 392
Mısra: **22**
Bilim, bilgi,marifet.

Sen muʿallime varup okumaduñ ḫarf ü ḫurūf
Līk ʿālimlerden oldı biñ ṭabaḳ ʿilmüñ fürūd

ilm:

1. **ilm:**
Gazel 65
Mısra: **6**
İlim, bilgi.

Ki çün bünyādına ilmüñ komışlar naḥv-ıla ṣarfı
Olur mı ilm hīç ḥāṣıl okınmaya avāmil hā

ilm-i ġayb:

1. **ilm-i ġayb:**
Gazel 196
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Perde arkası, gizlilik.

Didüm dehānuñ öpseydüm kılma beni ayb
Didi dehānı kimesne bilmez bu ilm-i ġayb

ʿilm-i mūsīḳār:

1. ʿ**ilm-i mūsīḳār:**
Gazel 315
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Musikar (miskal olarak da bilinen saz, aynı zamanda rüzgâr estikçe gagasındaki deliklerden türlü türlü ses çıkaran ve musiki sözünün bundan alındığı söylenilen efsanevi kuş) ilmi.

Şīve-i dōlāb-ı çarḫuñ nālişin dil gösterür
Olsa ger ġam meclisinde ʿilm-i mūsīḳār bahs̲

ilt:

1. **ilte:**-*e*
Gazel 411
Mısra: **10**
Götürmek, yerine ulaştırmak, eriştirmek.

Ġubār itdüm özümi yollar üzre Ümīdüm bu ki ilte kūyuña bād

iltifāt:

1. **iltifāt:**
Gazel 281
Mısra: **10**
Teveccüh, alaka göstermek.

Yār eger zülfin giderse gül yüzinden ġam degül
Çün Muḥammed devridür küfre ne ḥācet iltifāt

2. **ilṭifāt:**
Gazel 79
Mısra: **7**
Bir kimseye gönlünü alacak şekilde davranma, güler yüz gösterme, hatırını sorma, ilgilenme, teveccüh.

Hicr içre bulmışken memāt kılduñ baña çün ilṭifāt
Buldum lebüñden ben ḥayāt sen āb-ı ḥayvānsın baña

imāmet eyledi:

1. **imāmet eyledi:**--*di*
Gazel 225
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İmamlık görevinde bulunmak.

Rūyuñda kaşuñ ṭāḳına çeşmüñ naẓar itdi
Mestāne geçüp eyledi miḥrāba imāmet

2. **imāmet eyledi:**--*di*
Gazel 265
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İmamlık görevinde bulunmak.

Rūyuñda kaşuñ ṭāḳına çeşmüñ naẓar itdi
Mestāne geçüp eyledi miḥrāba imāmet

imām-ı çeşme uy:

1. **imām-ı çeşme uy:**-+*e*
Gazel 180
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın hayatı boyunca rehber olarak sevgilinin gözlerini takip etmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Muḥibbī uy imām-ı çeşme çün kim
Olupdur kaşları karşuñda miḥrāb

īmān:

1. **īmānum:**-*um*
Gazel 1
Mısra: **7**
Allah'a inanma, kutsal inanç (beyitte; sevgilinin küfür gibi kapkara saçlarıyla tezat oluşturmuş).

Soñ nefesde sakla īmānum benüm
Bulmaya yol aña şeyṭān-ı racīm

2. **īmān:**
Gazel 6
Mısra: **4**
Allah'a inanma, kutsal inanç (beyitte; sevgilinin küfür gibi kapkara saçlarıyla tezat oluşturmuş).

Hey ne kāfirdür gelür īmāna sanmañ zülfini
Dem mi vardur ruḫları arż itmeye īmān aña

3. **īmāna:**-*a*
Gazel 6
Mısra: **3**
Allah'a inanma, kutsal inanç (beyitte; sevgilinin küfür gibi kapkara saçlarıyla tezat oluşturmuş).

Hey ne kāfirdür gelür īmāna sanmañ zülfini
Dem mi vardur ruḫları arż itmeye īmān aña

4. **īmāna:**-*a*
Gazel 422
Mısra: **5**
Allah'a inanma, kutsal inanç (beyitte; sevgilinin küfür gibi kapkara saçlarıyla tezat oluşturmuş).

ʿAḳlumı alduñ evvel īmāna ḳaṣduñ āḫir
Zünnār-ı zülfüñ-ile çeşmüñ Firenge beñzer

5. **īmān:**
Gazel 432
Mısra: **1**
Allah'a inanma, kutsal inanç (beyitte; sevgilinin küfür gibi kapkara saçlarıyla tezat oluşturmuş).

Ruḫları zülfine her dem turmış īmān ʿarż ider
Kesdürüp zünnārını ṭarz-ı müselmān ʿarż ider

īmān ola:

1. **īmān ola:**--*a*
Gazel 137
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'a inanma duygusundan şüphe duyulması kastedilir.

Aḳl alup dil mülkine ḥükm itdi kāfir ġamzesi
Korkaram şimden girü ḳaṣdı anuñ īmān ola

īmānı dürüst olur mı:

1. **īmānı dürüst olur mı:**--*ı, --ur, --mı-ı*
Gazel 218
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kastedilen kişinin inanç ve imanının sağlam ve düzgün olmaması kastedilmiştir.

Derd-keş mey-ḫārenüñ olur mı īmānı dürüst
Baglamayınca ezel peymāne peymānı dürüst

ʿimāret:

1. **ʿimāret:**
Gazel 263
Mısra: **6**
1. Medrese talebelerine, câmi görevlilerine, fakirlere ve gelip giden yolcu ve misâfirlere yemek vermek üzere kurulmuş aş evi. 2. Bulunduğu yeri bayındır duruma getiren câmi, medrese, hastahâne, misâfirhâne, hankah, türbe, kale vb. eser.

Dilin yapsun yiter bu derdmendüñ
Degül ḫācet yapa mescid ʿīmāret

ʿimāret eyle:

1. **ʿimāret eyle:**
Gazel 267
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bayındır ve mamur etmek.

Koma dünyāda bir taş üzre taşı
Sınuk göñülleri eyle ʿimāret

ʿimāret it:

1. ʿ**imāret it:**
Gazel 285
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bayındır ve mamur hale getirmek.

Göster yüzüñi kişver-i göñlümi ġāret it
Yakduñsa koma anı kim ḫarābe ʿimāret it

imiş ki:

1. **imiş ki:**
Gazel 75
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öyleymiş ki.

Bāza beñzetdüm bu göñlüm seni itmege şikār
Bildüm fikr-i muḥāl imiş ki sensin bir hümā

imkānı yok:

1. **imkānı yok:**
Gazel 97
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İmkân (İmkânı) yok: Olması mümkün değil, olamaz.

Bir yire gitdi ki gelmege yine imkānı yok
Bir iki gün olmış imiş bilmedüm mihmān aña

imtilā:

1. **imtilā:**
Gazel 59
Mısra: **4**
Tıka basa doyma.

Nimet-i dünyāya gel olma ḫarīş
İdiserdür seni āḫir imtilā

2. **imtilā:**
Gazel 67
Mısra: **4**
Doygunluk, şişkinlik.

Nimet-i dünyāya gel olma ḫarīş
İdiserdür seni āḫir imtilā

imtilā olur:

1. **imtilā olur:**--*ur*
Gazel 101
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doygun ve şişkin hale gelmek.

Yime dehrüñ nimetini aldanursın ḥırṣ-ıla
Anı çok yiyen olur elbetde āḫir imtilā

imtizāc bulmamışdı:

1. **imtizāc bulmamışdı:**--*ma, --mış, --dı*
Gazel 342
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karışmak,birleşmek(elest meclisinde ruh ve bedenlerin henüz birleşmediği,kaynaşmadığı bağlamında.).

Olmış-ıdum ben ezelden ʿışḳuñ-ıla āşinā
Bulmamışdı daḫı ervāḥ-ıla ecsām imtizāc

imtizāc itdi:

1. **imtizāc itdi:**--*di*
Gazel 335
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uyum sağlamak.

Mihrden cevri Muḥibbī ḫoş görür
İtdi anuñla ezelden imtizāc

in:

1. **inmiş:**-*miş*
Gazel 28
Mısra: **6**
Yukarıdan aşağıya gelmek.

Yaraşur serv-i sehī gibi salınsañ nāz-ıla
Gökden inmiş çün ezelden nār ḫilatdür saña

inām eylemez:

1. **inām eylemez:**-*mez*
Gazel 57
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnanmamak,kanmamak.

İy Muḥibbī virme bu dünyāya dil
Saña inām eylemez illā belā

inʿām eylese:

1. **inʿām eylese:**--*se*
Gazel 249
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İhsan, lütuf etmek, yardımda bulunmak.

Mey inʿām eylese pīr-i ḫarābāt
Ele al sāḳī fi't-teʿḫīr āfāt

inām idüp:

1. **inām idüp:**--*üp*
Gazel 205
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herhangi bir şeyle nimetlendirmek, ihsan etmek.

Yine teşrīfler baña inām idüp sulṭān-ı ġam
Eşk-i çeşmümden geyürdi egnüme altunlu şīb

inʿām itdi:

1. **inʿām itdi:**--*di*
Gazel 382
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İhsanda,iyilikte bulunmak.

Ġayra inʿām itdi Leylā sıdı Mecnūn kāsesin
Ẓāhiren göstermedi maʿnāda itdi anı yād

inʿām itmedi:

1. **inʿām itmedi:**--*me, --di*
Gazel 271
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşığa iyilik,ihsan ya da lütufta bulunması kastedilmiştir.

Ben gedāya vaṣl-ı ḫānın āh inʿām itmedi
Gerçi didüm kapusında niçe kez Allāh dōst

inan:

1. **inanmam:**-*mam*
Gazel 412

Mısra: **8**
İnanmak, inanma işi.

Dimişdi zülfe idem seni ber-dār
İnanmam ben aña ger ide sevgend

inānuñ çek:

1. **inānuñ çek:**--*un*
Gazel 150
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Inanmak, güvenmek, (bir kimsenin veya bir şeyin) doğruluğundan emin olmak.

Esb-i nāz-ıla kaçan karşumda cevlān eylese
Direm aña çek inānuñ ideyim būs-ı riḳāb

ʿināyet:

1. ʿ**ināyetler:**
Gazel 500
Mısra: **6**
Lütuf, ihsan, iyilik.

İtlerinden āsitānında beni ʿaddeylemiş
Şāh olandan kullara dāyim ʿināyetler gelür

ināyet:

1. **ināyet:**
Gazel 2
Mısra: **2**
Lütuf, ihsan, iyilik.

Āh kim vardur benüm başumda biñ dürlü hevā
Ger ināyet itmeseñ ömrüm olur cümle hebā

ʿināyet it:

1. ʿ**ināyet it:**
Gazel 284
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İhsan etmek, lütuf etmek.

Cürmüm katı añup anı tevbe eyledüm
Yā Rab ḳabūl eyle keremden ʿināyet it

ʿināyet ola:

1. ʿ**ināyet ola:**--*a*
Gazel 230
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyilik, yardım gelmek.

Muḥibbī cidd ü cehd-ile el irmez
Meger ola yine andan ʿināyet

ināyetdür:

1. **ināyetdür:**-*dür*
Gazel 27
Mısra: **8**
Lütuf, ihsan, iyilik.

Ḫışm-ıla çeşmüñ dökerse kanumı
Ḥamdü-lillāh kim ināyetdür baña

inci:

1. **incinür:**-*n*, -*ü*, -*r*
Gazel 338
Mısra: **7**
Birinin kötü bir davranış veya sözü yüzünden üzüntü duymak, gücenmek; kırılmak.

İncinür āh eyleyüp zārılık itsem ol şanem
Dōstlar gül yapragından terdür ol nāzük mizāc

incin-:

1. **incinme:**-*me*
Gazel 363
Mısra: **1**
Gönlü kırılmak, gücüne gidip üzülmek.

İy göñül incinme olsa ger raḳībüñ sözi telḫ
Her kimüñ telḫ ola sözi lābüd olur yüzi telḫ

incin:

1. **incinme:**-*me*
Gazel 190
Mısra: **11**
Gönlü kırılmak, gücüne gidip üzülmek.

İy Muḥibbī dil-rübālar cevrine incinme kim
Kim seni tedrīc-ile ögredür anlar yap yap

2. **incinmesün:**-*me*, -*sün*
Gazel 323
Mısra: **6**
Gönlü kırılmak, gücüne gidip üzülmek.

Perī-rūdur anı bildüm ki bakmaz ādemī-zādā
O cān incinmesün dirseñ raḳīb-i Ehremen'den geç

3. **incinür:**-*ür*
Gazel 474
Mısra: **1**
Gönlü kırılmak, gücüne gidip üzülmek.

Sevdügüm cānum didükçe baña dildār incinür
Raḥm kılmaz ṭāliʿümdendür ki her bār incinür

4. **incinür:**-*ür*
Gazel 474
Mısra: **2**
Gönlü kırılmak, gücüne gidip üzülmek.

Sevdügüm cānum didükçe baña dildār incinür
Raḥm kılmaz ṭāliʿümdendür ki her bār incinür

5. **incinür:**-*ür*
Gazel 474
Mısra: **4**
Gönlü kırılmak, gücüne gidip üzülmek.

Cān-ıla kimdür metāʿ-ı būseye dirken ḫarīd
Bu ācebdür her kaçan olsam ḫarīdār incinür

6. **incinür:**-*ür*
Gazel 474
Mısra: **6**
Gönlü kırılmak, gücüne gidip üzülmek.

Ġam şebinde zülfini añsam gelür cānum lebe
Giceler olsa uzun nite ki bīmār incinür

7. **incinür:**-*ür*
Gazel 474
Mısra: **8**
Gönlü kırılmak, gücüne gidip üzülmek.

Bübül-i şūrīde-veş feryādumı gūş eyleyüp
Berg-i gülden tāzedür ol lāle-ruḫsār incinür

8. **incinür:**-*ür*
Gazel 474
Mısra: **10**
Gönlü kırılmak, gücüne gidip üzülmek.

Biñ süʾāl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb
Pādişāh-ı dehrdür benden kılur ʿār incinür

9. **incinür:**-*ür*
Gazel 474
Mısra: **12**
Gönlü kırılmak, gücüne gidip üzülmek.

İy ṭabīb-i dil lebüñden bu Muḥibbī ḫastaya
Ölmeden disem aña gel eyle tīmār incinür

incinür sanur:

1. **incinür sanur:**--*ür, --ur*
Gazel 256
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birinin herhangi bir davranışı yüzünden üzüntü duymak, gücenmek, kırılmak.

Eyler cefā vü cevrini incinür sanur
Katumda anı bilmedi mihrüñ berāberest

inelden:

1. **inelden:**--*e, --l, --den*
Gazel 340
Mısra: **5**
İnmek.

Ḫudā emriyle aña tīġ inelden
Kılupdur ehl-i küfri cümle tārāc

iñen:

1. **iñen:**
Gazel 241
Mısra: **1**
Artık, bundan sonra.

Ādemīlik eyle kaçma iñen iy perī-şıfat
Ehl-i dilüz gel eyle bizümle muṣāḥabet

2. **iñen:**
Gazel 74
Mısra: **5**
Çok; pek fazla; daha ziyade.

Leẕẕeti vaṣlıyla iy dil olma iñen şādmān
Soñı hicrāna döne ol şehd ü şekker zehr ola

3. **iñen:**
Gazel 395
Mısra: **6**
Çok; pek fazla; daha ziyade.

Eksük itmezsin nigārā sīneden ġamz okların
Teng dehānuñ gibi iñen teng dil bulur küşād

iñile-:

1. **iñiler:**-*r*
Gazel 68
Mısra: **10**
Acı ve üzüntü ifade eden kesik kesik sesler çıkarmak.

Muḥibbī giceler hicrān şebinde İñiler meclis içre nite kim nā

2. **iñiler:**-*r*
Gazel 164
Mısra: **9**
Acı ve üzüntü ifade eden kesik kesik sesler çıkarmak.

Dil Muḥibbī iñiler ṭolābdur Gözlerüm kūzekleri dökdükçe āb

3. **iñiler:**-*r*
Gazel 478
Mısra: **2**
Acı ve üzüntü ifade eden kesik kesik sesler çıkarmak.

ʿAndelīb-i dil nigārā gül yüzüñden ayrıdur
Giceler tā ṣubḥ olınca iñiler bir sayrıdur

4. **iñiler:**-*r*
Gazel 498
Mısra: **1**
Acı ve üzüntü ifade eden kesik kesik sesler çıkarmak.

İñiler dōlāb-veş dil ıżṭırāb üstindedür
Gözelerdür gözlerüm san kim ṭōlāb üstindedür

inkār eyledi:

1. **inkār eyledi:**--*di*
Gazel 159
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Inkar etmek, reddetmek, kabul etmemek.

Dün beni öldürdügine döndi inkār eyledi
Ḫançerinde buña ne şāhid gerek kanum görüp

inkār eyleyüp:

1. **inkār eyleyüp:**--*yüp*
Gazel 96
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kabul ve tasdik etmemek,tanımamak.

Baḥ dür yāruñ miyānı çün ezel uşşāḳ ara
Kimi inkār eyleyüp yok dir kimi dir mū aña

inkārı ko:

1. **inkārı ko:**-+*ı*
Gazel 172
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kabul etmemek,inkarda bulunmak.

Rāh birdür iki sanma zāhidā inkārı ko
Bu sebebden key sakın boynuña asılur ṣalīb

inḳılāb:

1. **inḳılāb:**
Gazel 213
Mısra: **4**
Bir durumdan başka bir duruma dönüşme.

Furṣatı elden düşürme bir muṣāḥib yār ile
Geşt-i gülşen kıl degül ḫālī felekden inḳılāb

2. **inḳılāb:**
Gazel 498
Mısra: **12**
Altüst olma, çok dağınık ve perişan olmak.

İy Muḥibbī şādılık gelse gelür ardınca ġam
Anuñ-ıçundur ki dünyā inḳılāb üstindedür

inḳılāb olsa:

1. **inḳılāb olsa:**-*sa*
Gazel 73
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Altüst olma, çok dağınık ve perişan olmak.

Dünyāda aceb olmaya ger olsa inḳılāb
Āḳil aña dil vire mi anda şer ola

iñle:

1. **iñleyem:**-*yem*
Gazel 21
Mısra: **2**
Acı ve üzüntü ifâde eden kesik kesik sesler çıkarmak.

Bezm-i ġamda nāle kıl iy nāy ḥāldaş ol baña
Çarḫ elinden iñleyem bir laḥẓa yoldaş ol baña

2. **iñleyen:**-*y, -en*
Gazel 33
Mısra: **13**
Acı ve üzüntü ifâde eden kesik kesik sesler çıkarmak.

İñleyen kapumda kim didi didüm
Bu Muḥibbī ḫasta-dildür bī-riyā

3. **iñlesem:**-*sem*
Gazel 151
Mısra: **5**
Acı ve üzüntü ifâde eden kesik kesik sesler çıkarmak.

Her ne dem kim iñlesem göñlüm benüm ṭolāb olur
Gözlerem güz güllerinden dökilür her yaña āb

4. **iñledür:**-*+dür*
Gazel 154
Mısra: **3**
Acı ve üzüntü ifâde eden kesik kesik sesler çıkarmak.

İñledür bülbül gibi bu āşıḳ-ı dil-ḫastesin
Gül gibi ḫāra nigār aġyāra dāyim kol salup

5. **iñleyüp:**-*y, -üp*
Gazel 166
Mısra: **10**
Acı ve üzüntü ifâde eden kesik kesik sesler çıkarmak.

Gördi gülşende güli olmış muṣāḥib ḫār-ıla
Ṣubḥa deñlü iñleyüp zārīlıg eyler andelīb

6. **iñler-isem:**-*r, -i, -se, -m*
Gazel 188
Mısra: **4**
Acı ve üzüntü ifâde eden kesik kesik sesler çıkarmak.

Olmışam ḥayrān zülf ü rūyına İñler-isem ṭañ mıdur ben rūz u şeb

7. **iñlerem:**-*r, -em*
Gazel 191
Mısra: **4**
Acı ve üzüntü ifâde eden kesik kesik sesler çıkarmak.

Ney gibi bil bagladum efġāna her dem ṣubḥ u şām
Her gice tā ṣubḥ olınca iñlerem san andelīb

8. **iñle:**
Gazel 232
Mısra: **10**
Acı ve üzüntü ifâde eden kesik kesik sesler çıkarmak.

Vaṣl el virmez Muḥibbī gel ḫayāle ḳāniʿ ol
Bir niçe gün iñle dil derdüñe dermān oldı tut

9. **iñler:**-*r*
Gazel 390
Mısra: **4**
Acı ve üzüntü ifâde eden kesik kesik sesler çıkarmak.

Dehr elinden cān kulagın aç işit
Nāle eyler nāy u iñler çeng ü ʿūd

10. **iñlesem:**-*se, -m*
Gazel 437
Mısra: **6**
Acı ve üzüntü ifâde eden kesik kesik sesler çıkarmak.

Kūh-kenlik sanʿatında ben de Ferhād olmışam
Tīşe ursam iñlesem yanumca iñler kūhsār

11. **iñlerse:**-*+rse*
Gazel 466
Mısra: **9**
Acı ve üzüntü ifâde eden kesik kesik sesler çıkarmak.

İñlerse şevḳ-i ʿārıżuñ-ıla Muḥibbī ger
Bülbül mi s̱āli diyeler āh u fiġānı var

iñle-:

1. **iñlerem:**-*r, -em*
Gazel 5
Mısra: **3**
Acı ve üzüntü ifâde eden kesik kesik sesler çıkarmak.

İñlerem ṭanbūr-veş bagrum delindi ney gibi
Bezm-i ġamda mesken oldı gūşe-i hicrān baña

2. **iñlerem:**-*r, -em*
Gazel 146
Mısra: **5**
Acı ve üzüntü ifâde eden kesik kesik sesler çıkarmak.

Eşk-i çeşmüm cū olaldan iñlerem dolāb-veş
Olmışam ser-geşte döner sanasın bir āsiyāb

3. **iñlesem:**-*se, -m*
Gazel 187
Mısra: **3**
Acı ve üzüntü ifâde eden kesik kesik sesler çıkarmak.

İñlesem aġyār elinden dōstlar olmaz aceb
Ḫār elinden dāyimā gülşende iñler andelīb

4. **iñlerem:**-*r, -em*
Gazel 317
Mısra: **3**
Acı ve üzüntü ifâde eden kesik kesik sesler çıkarmak.

Bülbülem bagrum delindi ḫār elinden iñlerem
Ḥīç baña raḥm eylemez ol verd-i aḫmer el-ġıyāṣ̱

5. **iñlerem:**-*r, -em*
Gazel 379
Mısra: **2**
Acı ve üzüntü ifâde eden kesik kesik sesler çıkarmak.

Olmaya bir dem eger ol gülʿiẓārumdan meded

İñlerem bülbül gibi her gice zārumdan meded

6. **iñlerem:**-*r, -em*
Gazel 455
Mısra: **4**
Acı ve üzüntü ifâde eden kesik kesik sesler çıkarmak.

Gözlerüm gözgülerinden yaşum olmışdur revān
İñlerem göñlüm benüm durmaz döner dōlābdur

7. **iñlese:**-*se*
Gazel 462
Mısra: **4**
Acı ve üzüntü ifâde eden kesik kesik sesler çıkarmak.

Diñlemezsin nālemi gūş itmeyüp efġānumı
İñlese ṭōlāb-ı dil gözden hemān Ceyḥūn akar

inleyen:

1. **iñleyen:**-*y, -en*
Gazel 453
Mısra: **2**
Acı ve üzüntü ifâde eden kesik kesik sesler çıkarmak.

Dōstum kūyuñda akan gözlerümüñ ābıdur
Her dem anda iñleyen bu göñlümüñ ṭōlābıdur

ins:

1. **ins-ile:**-*ile*
Gazel 182
Mısra: **7**
Adem, beşer. || *Aşık.*

Oldılar emrüñe rām ins-ile cin cümle ṭuyūr
Ḫātem-i lal-i leb ü mühr-i Süleymān'uñ görüp

ins ü cinnüñ:

1. **ins ü cinnüñ:**-*-ü, --n*
Gazel 392
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnsanlar ve cinler.

Devr ider ʿarż u semā şems ü ḳamer nāmuñ-ıla
İns ü cinnüñ kamu dilinde-durur güft ü şünūd

inṣāf itmez misiz:

1. **inṣāf itmez misiz:**-*-siz*
Gazel 118
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acıma ve merhamet duymak.

Dil çeker bār-ı ġamı itmez taḥammül Ḳāf aña
Dōstlar itmez misiz billāhi diñ inṣāf aña

inṣāf yok:

1. **inṣāf yok:**
Gazel 118
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Merhametin, acımanın olmaması.

İy Muḥibbī çünki dildāruñda hīç inṣāf yok
Çāre ne ṣabr eyle tā kim Ḥaḳ vire inṣāf aña

insān:

1. **insān:**
Gazel 6
Mısra: **1**
Adem, beşer. || *Aşık.*

Ol perī peyker melek kim beñzemez insān aña
Ṣad hezārān dil fedā olsun hezārān cān aña

2. **insān:**
Gazel 64
Mısra: **10**
Adem, beşer. || *Aşık.*

Çeşmesār-ı çeşmüme gelse olur ānī nihān
Ya melekdür ya perīdür dimezem insān aña

3. **insān:**
Gazel 402
Mısra: **14**
Adem, beşer. || *Aşık.*

Eylese cevr ü cefā artsa maḥabbet ṭañ mıdur
Çün Muḥib insān olur iḥsān-ıla dirler ʿabīd

ins-ile cin:

1. **ins-ile cin:**-*-le*
Gazel 328
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Insan ve cin.

Virildi başuña ʿizzetle çün tāc
Olısar ins-ile cin saña muḥtac

intihā:

1. **intihā:**
Gazel 3
Mısra: **8**
Son bulma, sona erme; tükenme, bitme; son, nihâyet. Karşıtı: İptida.

Evveline ışḳuñuñ her kim ki basdıysa ḳadem
Dimesün ġavrına irdüm yokdur aña intihā

intihāb eylemiş:

1. **intiḫāb eylemiş:**-*-miş*
Gazel 170
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Seçmek,seçilmek.

Nāme-i ḥüsni ezelden kilk-i ḳudret yazıcak
Cümlesinden eylemiş ḥüsnüñ kitābın intiḫāb

intiḫāb kıldum:

1. **intiḫāb kıldum:**-*-du, --m*
Gazel 178
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Seçmek,ayırıp beğenmek.

Sūz-ı dilden gerçi niçe söyledüm ranā ġazel
Līk kıldum içlerinden uşbu beyti intiḫāb

intisāb eyler:

1. **intisāb eyler:**-*-r*
Gazel 201
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağlanmak, mensup olmak, hizmetine girmek.

Varsa kūyına göñül ṣıḥḥat bulur
Kaşı miḥrābına eyler intisāb

intiẓār:

1. **intiẓār-ıla:**--*ıla*
Gazel 411
Mısra: **7**
Beklemek, bekleyiş, birinin yolunu gözlemek.

Oluram intiẓār-ıla muḳarrer
Muʿallim itmese ol servi āzād

ip:

1. **ipini:**-*i, -n, -i*
Gazel 184
Mısra: **9**
Bağ, ip.

Āhuñ ipini koma Muḥibbī sakın elden
Eflāke çıkarur seni āḫir elüñ alup

ip dakdı:

1. **ip dakdı:**--*dı*
Gazel 187
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçının aşığın canını almak için boynuna ip gibi bağlanması kastedilir.

Gördi kūyında göñül dīvānesini ol ḥabīb
Dakdı zülfinüñ kemendinden hemān boynına ip

ir:

1. **irişdi:**-*iş, -di*
Gazel 3
Mısra: **1**
"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.

Dün gice nāgāh irişdi gūşuma bir ḫoş nidā
Kim-durur āşıḳlar içre eyleye cānın fedā

2. **ire:**-*e*
Gazel 8
Mısra: **6**
"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.

Tañ mıdur Mecnūnlayın terk eyler-isem yüz suyın
Ḫāk-i Leylā'dan ire efser-durur ol toz baña

3. **irerse:**-*er, -se*
Gazel 23
Mısra: **3**
"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.

Dāmenine el irerse öp benden dāmenin
İrmez-iseñ dāmenine öpesin rāh iy ṣabā

4. **ire:**-*e*
Gazel 27
Mısra: **4**
"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.

Gāh cevr ider gözüñ gāhī kaşuñ
Çün ire sehm saādetdür baña

5. **irdi:**-*di*
Gazel 163
Mısra: **6**
"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.

Niçe yıldur derdi yazdum irmedi itmāmına
İrdi ancak faṣl u bāba āḫir olmadı kitāb

6. **irişdi:**-*iş, -di*
Gazel 196
Mısra: **3**
"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.

Āşıḳ irişdi ṣıdḳ-ıla eflāke seyr ider
Ancak hemān başını zāhid çeker be ceyb

7. **ire:**-*e*
Gazel 247
Mısra: **3**
"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.

Kūze ile laʿlüñe ire diyü
Çeşmesār-ı çeşmümi kıldum Furāt

8. **ire:**-*e*
Gazel 259
Mısra: **11**
"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.

Ne saʿādet eridür ol ki meşāmına ire
Rūz-ı hicr içre iñen aña viṣāli nefaḥāt

9. **ire:**-*e*
Gazel 348
Mısra: **8**
"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.

Cān u dil oldı şehā tīr-i müjeñ birle helāk
Her ne kim senden ire ḫūbdur olmaz o ḳabīḥ

10. **irmedin:**-*me, -din*
Gazel 400
Mısra: **2**
"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.

Yüzini görmeyeli bu dil-i āvāre meded
Öliserdür derd-ile irmedin ol yāra meded

11. **irişdi:**-*iş, -di*
Gazel 411
Mısra: **12**
"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.

Muʿaṭṭar oldı yine cān dimāġı
İrişdi zülfine yāruñ meger bād

12. **irmeyüp:**-*me, -y, -üp*
Gazel 429
Mısra: **6**
"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.

Ruḫuñ mirʾātına baksam gözüm merdümleri ʿaksin
Nedür ġavrına irmeyüp görenler anı ḫāl añlar

13. **iresin:**-*e, -sin*
Gazel 464
Mısra: **9**
"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.

Zülf-i müşgīne Muḥibbī el uzat tā iresin
Ruḫlarında dilberüñ iḳbāl ü devlet bestedür

ir-:

1. **irdüm:**-*düm*
Gazel 3
Mısra: **8**
"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.

Evveline ışḳuñuñ her kim ki basdıysa ḳadem
Dimesün ġavrına irdüm yokdur aña intihā

2. **irmez:**-*mez*
Gazel 11
Mısra: **1**
"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.

Bülbülüñ irmez mi iy gül nāle vü āhı saña
İrişe korkmaz mısın āh-ı seḥergāhı saña

3. **irer:**-*er*
Gazel 16
Mısra: **9**
"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.

İrer Muḥibbī iki cihānda murādına
Bir kez eger eyleyesin sen nigeh baña

4. **irgür:**-*gür*
Gazel 30
Mısra: **5**
"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.

İy ṣabā irgür ġubār-ı kūyını
Tā ki idem gözlerüme tūtiyā

5. **irmeye:**-*me, -(y)e*
Gazel 68
Mısra: **8**
"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.

Beni ferdāya salma vaṣla irgür
Mebādā irmeye bu ömr ferdā

6. **irmeye:**-*me, -y, -e*
Gazel 261
Mısra: **2**
"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.

Oldı cefā vü seng-ile dil şīşesi şikest
İrmeye eger vaṣl-ı nigāra dirīġ bu dest

7. **irgür:**-*gür*
Gazel 379
Mısra: **7**
"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.

Cān dimāġını muʿaṭṭar eyle irgür iy ṣabā
Ol gözi āhū saçı müşg-i tatārumdan meded

8. **irmemek:**-*me, -mek*
Gazel 398
Mısra: **11**
"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.

Zaḫm-ı çeşm irmemek içün yine sulṭān-ı gülüñ
Ġoncadan dakdı felek gerdenine bāzū-bend

9. **irgür:**-*gür*
Gazel 435
Mısra: **9**
"Ermek", ulaşmak, ermek, nail olmak; vasıl olmak.

İy ṣabā irgür Muḥibbī çeşmine ḫāk-i derin
Tūtiyādan yig görinür yoḫsa dārūlar mıdur

irāba:

1. **irāba:**--*a*
Gazel 165
Mısra: **10**
Düzgün konuşmak ve hakikati açıklamak.

Ḫāl ü ḫaṭṭuñsuz okur ḥüsnüñ kitābını Muḥib
Müstaid olan kişi irāba itmez irtiḳāb

irag ol:

1. **irag ol:**
Gazel 251
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uzak olmak.

Eger dirseñ ḥuẓūr idem dilā kıl dāyimā ʿuzlet
Irag ol dār-ı dünyādan bulasın tā Ḥaḳ'a ḳurbet

irāk-ıla:

1. **irāḳ-ıla:**--*ı, --la*
Gazel 188
Mısra: **8**
(Beyitte) Dicle nehrinden aşağı Basra'ya kadar Şat Suyu'nun iki tarafı olan memleket. Su kenarı.

Türk çeşmüñ fitneye āġāz ide Ṣūr u ṣer tola Irāḳ-ıla Arab

īrān u tūrān'ı:

1. **īrān u tūrān'ı:**
Gazel 269
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acem diyarı ve Türk diyarı.

Her ki ʿāṣıḳdur bilür elbette ʿışḳuñ ḳadrini
Virseler virmez kamu Īrān u Tūrān'ı dürüst

irem:

1. **irem:**
Gazel 479
Mısra: **5**
Âd kavmi zamanında Şeddad tarafından cennete benzetilmek üzere Şam veya Yemen'de yaptırılan bahçe; cennet bahçesi, cennet kadar güzel ve bayındır yer.

Eyler heves lebüñden şeftālūya irem dir
Dīvāne dil ne bilsün yol ugragında çehdür

irgür:

1. **irgüre:**-*e*
Gazel 90
Mısra: **8**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişilmek, ulaşılmak, varılmak. II Fazilete ulaşmak.

Niçe yıldur peyk-i āhı gönderürem kūyuña
Olmadı bir gün müyesser irgüre rāhum saña

iriş-:

1. **irişe:**-*e*
Gazel 37
Mısra: **10**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişilmek, ulaşılmak, varılmak. II Fazilete ulaşmak.

Bu Muhibbī'ye cefā kılsañ veyā cevr ü sitem
Çünki senden irişe luṭf-ıla iḥsāndur baña

2. **irişüp:**-*üp*
Gazel 137
Mısra: **10**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişilmek, ulaşılmak, varılmak. II Fazilete ulaşmak.

Nā-ümīd olma Muḥibbī vaṣlın iste rūz u şeb
Bir gün ola irişüp luṭf-ı Ḫudā mihmān ola

3. **irişem:**-*em*
Gazel 151
Mısra: **7**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişilmek, ulaşılmak, varılmak. II Fazilete ulaşmak.

Gel beni öldür irişem tā viṣālüñ bāġına
Ben murāduma irem hem bulasın tā sen evāb

4. **irişür:**-*ür*
Gazel 160
Mısra: **1**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişilmek, ulaşılmak, varılmak. II Fazilete ulaşmak.

İrişür āh u feryād u fiġānum göklere her şeb
Nedendür gūşına girmez o māhuñ bilmezem yā Rab

5. **irişe:**--*e*, -
Gazel 259
Mısra: **13**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişilmek, ulaşılmak, varılmak. II Fazilete ulaşmak.

Niçe yıllar geçe irişe daḫı būy-ı vefā
Derd-i hicrüñle eger irse Muḥibbī'ye vefāt

6. **irişdükde:**--*dük*, --*de*
Gazel 385
Mısra: **7**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişilmek, ulaşılmak, varılmak. II Fazilete ulaşmak.

Bu ḥarīm-i sīneme tīrüñ irişdükde şehā
Çagrışur cān u gönül her biri dir "hel min mezīd"

7. **irişsün:**-*sün*
Gazel 400
Mısra: **10**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişilmek, ulaşılmak, varılmak. II Fazilete ulaşmak.

Bu Muḥibbī öliyor derd-i firāḳ-ıla bugün
Çıkmadın cānı irişsün diñüz ol yāra meded

8. **irişmedi:**-*me*, -*di*
Gazel 466
Mısra: **8**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişilmek, ulaşılmak, varılmak. II Fazilete ulaşmak.

Didüm zekāt-ı ḥüsnüñi ʿarż it ḥaḳḳum-durur
Didi daḫı irişmedi sāla zamānı var

iriş:

1. **irişe:**-*e*
Gazel 11
Mısra: **2**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişilmek, ulaşılmak, varılmak. II Fazilete ulaşmak.

Bülbülüñ irmez mi iy gül nāle vü āhı saña
İrişe korkmaz mısın āh-ı seḥergāhı saña

2. **irişmez:**-*mez*
Gazel 38
Mısra: **4**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişilmek, ulaşılmak, varılmak. II Fazilete ulaşmak.

Yüce itmişdür felekden ḳaṣrını beñzer o māh
Anuñ-ıçundur irişmez nāle vü efġān aña

3. **irişe:**-*e*
Gazel 257
Mısra: **4**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişilmek, ulaşılmak, varılmak. II Fazilete ulaşmak.

Kamu aḥvālüñi şiʿrüñde şerḥ it
Ola bir gün yāra irişe şāyet

4. **irişe:**-*e*
Gazel 424
Mısra: **6**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişilmek, ulaşılmak, varılmak. II Fazilete ulaşmak.

Saḫtdur yāruñ dili itmez aña hergiz eşer
Āhum odı ger irişe āhen ü mermer yakar

5. **irişen:**-*en*
Gazel 496
Mısra: **8**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişilmek, ulaşılmak, varılmak. II Fazilete ulaşmak.

Meded tiryāk-i laʿlüñden irişdür yā helāk oldum
İrişen mār-ı zülfüñden bu demde baña semlerdür

irişil:

1. **irişilmez:**-*mez*
Gazel 262
Mısra: **7**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişilmek, ulaşılmak, varılmak. II Fazilete ulaşmak.

Yücedür ḳaṣr-ı vaṣla irişilmez
Egerçi dūd-ı āhum perr ü bālest

irkence:

1. **irkence:**--*ce*
Gazel 216
Mısra: **10**
Erkenden,zamanında.

Senüñ iy bu'l-heves n'eyler başuñda bunca sevdālar
Muḥibbī bir gün ölürsin kayır irkence yurduñ tut

irma:

1. **irma:**
Gazel 1
Mısra: **12**
Ayrılmak, uzaklaşmak.

Rūz-ı maḥşerde Muḥibbī bendeñi
Irma anı raḥmetüñden yā Raḥīm

irmez:

1. **irmez-iseñ:**--*ise*, -*ñ*
Gazel 23
Mısra: **4**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişilmek, ulaşılmak, varılmak. II Fazilete ulaşmak.

Dāmenine el irerse öp benden dāmenin
İrmez-iseñ dāmenine öpesin rāh iy ṣabā

irşād:

1. **irşādı:**-*ı*
Gazel 145

Mısra: **8**
Doğru yolu gösterme, hak yolu gösterme.

Işḳdan özge bugün ögrenmedüm bir ḥarf-i rāst
Baña irşādı bu yoldan böyle virmişdür edīb

irşād eylemez:

1. **irşād eylemez:**-*-mez*
Gazel 499
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğru yolu göstermek, aydınlatmak, uyarmak.

Bir ʿacūze köhnedür dünyā Muḥibbī virme dil
Ḫayra irşād eylemez dāyim ḍalāl üstindedür

irtiḳāb itmez:

1. **irtiḳāb itmez:**-*-mez*
Gazel 165
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kötü iş işlemek.

Ḫāl ü ḥaṭṭuñsuz okur ḥüsnüñ kitābını Muḥib
Müstaid olan kişi irāba itmez irtiḳāb

iş:

1. **işler:**-*ler*
Gazel 207
Mısra: **12**
Amaç, gaye, iş, amel, vazife, görev.

Her nefes kim alasın ḥamdüñi artur Ḫāliḳ'a
Ekl ü şürb ise ġaraż anı da işler bil devāb

2. **işi:**-*i*
Gazel 267
Mısra: **13**
Amaç, gaye, iş, amel, vazife, görev.

Umar senden kerīm işi keremdür
İdenüñ cürmüme benüm şefāʿat

3. **işi:**-*i*
Gazel 444
Mısra: **8**
Amaç, gaye, iş, amel, vazife, görev.

Çeşm-i ḫūn-rīzüñüñ nedür ḳaṣdı Her dem ʿuşşāḳa işi ʿarbededür

4. **işüm:**-*üm*
Gazel 479
Mısra: **2**
Amaç, gaye, iş, amel, vazife, görev.

Sevmek seni nigārā yanuñda çün günehdür
Dāyim işüm anuñçün ʿālemde āh u vāhdur

5. **işi:**-*i*
Gazel 481
Mısra: **14**
Amaç, gaye, iş, amel, vazife, görev.

Virmese dünyāya dil itmeñ Muḥibbī siz ʿaceb
Çünki anuñ her ne iderse işi merdānedür

īsār ide:

1. **īs̲ār ide:**-*-e*
Gazel 494
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Serpmek, dökmek.

Dürler döküben pāyına ī s̲ ār ide çeşmüm
Nāz-ıla kaçan ḳaṣd ide seyrāna güzeller

2. **īs̲ār ide:**-*-e*
Gazel 494
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Serpmek, dökmek.

Dürler döküben pāyına īs̲ār ide çeşmüm
Nāz-ıla kaçan ḳaṣd ide seyrāna güzeller

işāret:

1. **işāretdür:**-*dür*
Gazel 2
Mısra: **7**
Alamet, belirti, gösterge, haber.

Ḫa mim ḥarfi dü nāmuñdan işāretdür senüñ
Ḫāya Aḥmed didiler mīme daḫı hem Muṣṭafā

īsār-ı ḳadeḥ eyle:

1. **īs̲ār-ı ḳadeḥ eyle:**
Gazel 353
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın kadehi ikram etmesi,cömert davranması kastedilmektedir.

Eli boş varma sakın ṣoḥbetine muġbeçenüñ
Eyle cān u dilüñi yolına īs̲ār-ı ḳadeḥ

ise:

1. **ise:**
Gazel 451
Mısra: **4**
"-e rağmen" anlamında edat.

Hem-ser olurısam seg-i kūyuñ-ıla her gice
Yanuñda ḳadr ü ḳıymet ise bu ḳadar yiter

2. **ise:**
Gazel 16
Mısra: **2**
"i" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hali.

Sevmek seni egerçi olupdur güneh baña
Her gün ziyāde olur ise āh u veh baña

3. **ise:**
Gazel 19
Mısra: **8**
"i" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hali.

İy saçı leylī ne tañ ger baña mecnūn diseler
Dil ise bende degül aḳl degül yār baña

4. **iseñ:**-*ñ*
Gazel 21
Mısra: **3**
"i" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hali.

Āşıḳ iseñ bir gül-i ranāya sen de andelīb
Okıyalum ders-i ışḳı gel sabaḳdaş ol baña

5. **ise:**
Gazel 33
Mısra: **4**
"i" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hali.

Bilmedüm virdüm göñül cānā saña
Her ne itdüm ise ben itdüm baña

6. **ise:**
Gazel 127
Mısra: **7**
"i" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hali.

Dil alup ḳaṣduñ bu dem ger cān ise
Olmışam ben cān-ıla ḳurbān aña

7. **ise:**
Gazel 207
Mısra: **12**
"i" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hali.

Her nefes kim alasın ḥamdüñi artur Ḫāliḳ'a
Ekl ü şürb ise ġaraż anı da işler bil devāb

ʿīsī:

1. **īsī:**
Gazel 5
Mısra: **8**
Kur'an'da ismi geçen yirmi beş peygamberden biri olan Hz. İsa, peygamber efendimizden beş yüzyıl önce yaşar ve günümüzde Hristiyanlık olarak isimlendirilen dinini tesis eder. Hz. İsa Kur'an'da çeşitli mucizeleri ile anlatılmaktadır. Cebrail'in ruh üflemesi neticesinde babasız dünyaya gelir, küçükken konuşur, çamurdan yaptığı kuşların içine üfleyerek onları canlandırır, anadan doğma körü ve abraşı iyileştirir ve ölüleri mezarlarından kaldırır.

Öldürür gerçi ki ġamzeñ āşıḳa virmez amān
Leblerüñ Īsī gibi her laḥẓa virür cān baña

işi:

1. **işi:**--*i*
Gazel 257
Mısra: **2**
1. Amel, eylem, durum, vaziyet, hal. 2. Meşguliyet.

Gözi tātārı işi güci ġāret
İder kanlar daḫı işi ḫasāret

işi eylemek-durur:

1. **işi eylemek-durur:**
Gazel 48
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir işi gerçekleştirmek,yapmak. Etmek.

İtmedi itmeyiserdür kimseye ālem vefā
Līk dāyim eylemek-durur işi cevr ü cefā

īsī gibi:

1. **īsī gibi:**
Gazel 86
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hz. İsa gibi mucize göstermek.

Bula Muḥibbī mürde göñül ömr-i sermedī
Īsī gibi eger baña andan ḫiṭāb ola

işi güci:

1. **işi güci:**-+*i*, -+*i*
Gazel 257
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İşi gücü; meşguliyet.

Gözi tātārı işi güci ġāret
İder kanlar daḫı işi ḫasāret

2. **işi güci:**--*i*, --*i*
Gazel 370
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İşi gücü; meşguliyet.

İy ʿārıżı gül lebleri ġonca boyı şimşād
Dil bülbülinüñ işi güci nāle vü feryād

işi kındür:

1. **işi kındür:**--*i*, --*dür*
Gazel 477
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin işinin aşığa eziyet etmek olduğu kastedilmektedir.

Mest-i çeşmi her kaçan görse diler kanum içe
Ḫançeri gitmez elinden dāyim işi kındür

ʿīsī lebüñi:

1. ʿ**īsī lebüñi:**--*ü, --n, --i*
Gazel 351
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudakları İsa peygambere benzetilerek onun can verme özelliği aşık bağlamında kullanılmıştır.

ʿĪsī lebüñi görse idi dirdi ʿayn-ı rūḥ
Zülfüñ dırāzına n'ola dinilse ʿömr-i Nūḥ

işid:

1. **işidüp:**-*(ü)p*
Gazel 8
Mısra: **3**
İşitmek, duymak, haber almak.

Bülbül-i şūrīde-veş efġānum işidüp benüm
Ġonca agzın açuban nergis tutupdur göz baña

2. **işidüp:**-*(ü)p*
Gazel 13
Mısra: **4**
İşitmek, duymak, haber almak.

Ejder-i ışḳ öldürür didüm maḥabbet ehlini
İşidüp cān-ıla göñlüm oldılar ḳāyil baña

3. **işidüp:**-*(ü)p*
Gazel 19
Mısra: **1**
İşitmek, duymak, haber almak.

İşidüp nālemi ebr oldı yine zār baña
Çözdi sünbül saçını agladı kühsār baña

4. **işidenler:**-*en, -ler*
Gazel 78

Mısra: **14**
İşitmek, duymak, haber almak.

Şöyle şīrīn yaz Muḥibbī bu maānī nakşını
İşidenler okıyanlar diyeler māni saña

5. **işiden:**-*en*
Gazel 419
Mısra: **14**
İşitmek, duymak, haber almak.

İy Muḥibbī dişleriyle leblerin ẕikr eyledüñ
İşiden didi kelāmuñ dürr ü gevherden leẕīẕ

6. **işidüp:**-*(ü)p*
Gazel 440
Mısra: **12**
İşitmek, duymak, haber almak.

Didiler terk eyledi kūyını dildāruñ raḳīb
İşidüp ḥamd eyleyüp didüm ki fī'-nāri's-saḳar

7. **işidelden:**-*el, -den*
Gazel 443
Mısra: **9**
İşitmek, duymak, haber almak.

İşidelden ḫāke döker cürʿasın meh-pāreler
Bu Muḥibbī anuñ içün işiginde ḫākdür

8. **işidelden:**-*el, -den*
Gazel 450
Mısra: **6**
İşitmek, duymak, haber almak.

Görelden tīġ u çeşmüñi gedildi yüzi şemşīrüñ
Kaşuñ vaṣfın işidelden kemānuñ yayı kayıdur

9. **işidüp:**-*(ü)p*
Gazel 497
Mısra: **15**
İşitmek, duymak, haber almak.

Gül yüzi vaṣfını benden işidüp dilber didi
Bu Muḥibbī gülşenümde bülbül-i gūyā geçer

<u>işid-:</u>

1. **işide:**-*e*
Gazel 104
Mısra: **10**
İşitmek, duymak, haber almak.

Bu Muḥibbī nālesiyle āteş içre yandugın
Hind ilinde işide taḥsīn ide ḳaḳnūs aña

<u>ʿīsī'de de böyle kerāmet ancak bulınur:</u>

1. **ʿīsī'de de böyle kerāmet ancak bulınur:**-*+de, --ın, --ur*
Gazel 265
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Bir önceki mısrayla ilgili olarak -tek sözle canlı kılmanın ancak İsa Peygambere lütfedilen bir hal olduğu- vurgulanmıştır.

Dil mürdesini eyledi bir lafẓ-ıla zinde
ʿĪsī'de de ancak bulınur böyle kerāmet

<u>işig:</u>

1. **işigün:**-*(ü)ñ*
Gazel 77
Mısra: **10**
(Sevgilinin) eşiği.

Başı eflāke irüp yimez idi ẕerrece ġam
İşigüñ olsa Muḥibbī'ye penāhum ṣanemā

2. **işiginden:**-*i, -(n)den*
Gazel 98
Mısra: **15**
(Sevgilinin) eşiği.

İşiginden günde yüz biñ kez eger men itseler
Āşıḳ oldur kim yüzin döndürmeyüp bī- ār ola

3. **işiginde:**-*in, -de*
Gazel 143
Mısra: **6**
(Sevgilinin) eşiği.

Çünki kurtılmaz kişi ecelden āḫir şöyle kim
Dilerem ide felek bārī işiginde türāb

4. **işiginde:**-*in, -de*
Gazel 443
Mısra: **10**
(Sevgilinin) eşiği.

İşidelden ḫāke döker cürʿasın meh-pāreler
Bu Muḥibbī anuñ içün işiginde ḫākdür

5. **işigüñden:**-*ün, -den*
Gazel 492
Mısra: **3**
(Sevgilinin) eşiği.

Dūr olaldan işigüñden gündüzüm san gicedür
Bir nefes senden cüdālık ʿāşıḳa biñ yıl-durur

<u>işig-:</u>

1. **işigüñde:**-*(ü)ñ, -de*
Gazel 58
Mısra: **6**
(Sevgilinin) eşiği.

Dil ṭabībi olasın dārü'ş-şifādur çün kapuñ
Hīç revā mı işigüñde ehl-i dil bīmār ola

2. **işigüñde:**-*(ü)ñ, -de*
Gazel 266
Mısra: **11**
(Sevgilinin) eşiği.

Bīmār yatur ḫasta Muḥibbī işigüñde
Derdini bilürsin sen anuñ aña tīmār it

3. **işigüñde:**-*(ü)ñ, -de*
Gazel 313
Mısra: **2**
(Sevgilinin) eşiği.

İtmedüñ hergiz bu ben dil-ḫasteyi yād el-ġıyā<u>s</u>
Gerçi itdüm işigüñde çagurup dād el-ġıyā<u>s</u>

<u>işigine ire:</u>

1. **işigine ire:**-*i, --n, --e, --e*
Gazel 278
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin eşiğine erişmek.

Cūy kıl kanlu yaşuñ tā ki ire işigine
Pāyına yüz sürüp ol serv-i ḫırāmāna ilet

<u>īsī-nefes:</u>

1. **īsī-nefes:**
Gazel 205
Mısra: **3**
Hz.İsa'nın ölülere can veren nefesi gibi nefesli.

Teşneler bī-ḥad yatur kūyuñda iy Īsī-nefes
Aç kerāmet agzuñı bulsun şifālar an-ḳarīb

<u>ʿīsī-nefes ol:</u>

1. **ʿīsī-nefes ol:**
Gazel 432
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İsa nefesi olup II Hz.İsa'nın ölülere can veren nefesi gibi olup.

Mürde iken iy Muḥibbī baña ol ʿĪsī-nefes
Muʿcize iẓhār idüp gör ölmişe cān ʿarż ider

<u>işit-:</u>

1. **işidüp:**-*üp*
Gazel 398
Mısra: **10**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Pārs ehline eger irse Muḥibbī şiʿiri
İşidüp ḳabri içinde diye taḥsīn ḫūcend

2. **işitdüm:**-*dü, -m*
Gazel 477
Mısra: **8**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Dökmez-idüm ḫūn-ı murdārın rāḳīb-i kāfirüñ
Ruḫların egmiş işitdüm ġayretüm bir dīndür

<u>işit:</u>

1. **işitdüm:**-*dü, -m*
Gazel 61
Mısra: **1**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

İşitdüm ben civān ü pīr didi bu söz mücmil hā
Görinür gerçi ışḳ āsān velīkin soñı müşkil hā

2. **işitmedük:**-*me, -dü, -k*
Gazel 166
Mısra: **14**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

İy Muḥibbī şir-i dil-sūzuñ senüñ gūş itseler
Diyeler işitmedük böyle ḥayālāt-ı ġarīb

3. **işit:**
Gazel 390
Mısra: **3**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Dehr elinden cān kulagın aç işit
Nāle eyler nāy u iñler çeng ü ʿūd

4. **işidenler:**-*en, -ler*
Gazel 482
Mısra: **10**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Muḥibbī olmagıl ġāfil dilüñden koyma eşʿārı
İşidenler diye arı şiʿir saña müsellemdür

<u>işk:</u>

1. **işḳ:**
Gazel 9
Mısra: **7**
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Işḳ āteşiyle yakdı dili teşne eyledi
Sunup lebini dimedi bir kerre mā saña

2. **işḳ:**
Gazel 11
Mısra: **10**
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

İy Muḥibbī tal maḥabbet baḥrına ġavvāṣ-vār
Işḳ deryāsına düşmiş diyeler māhī saña

3. **işḳ:**
Gazel 21
Mısra: **5**
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Işḳ şāhī çün baña virdi ġamuñ sulṭānlıgın
İy gözüm saḳḳālıg it iy ġamze ferrāş ol baña

4. **işḳ-ıla:**--*ıla*
Gazel 41
Mısra: **13**
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Işḳ-ıla ḫoş-ḥāl olmışdur Muḥib
Işḳdan ayırma anı yā Rabbenā

5. **işḳ-ıla:**--*ıla*
Gazel 69
Mısra: **9**
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Işḳ-ıla ḫoş-ḥāl olmışdur Muḥib
Işḳdan ırma anı yā Rabbenā

6. **işḳdan:**-*dan, -*
Gazel 123
Mısra: **8**
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Gitdi hūşum beni mecnūn eyledi
Işḳdan gūşuma girdi bir ṣadā

7. **işḳı:**-*ı*
Gazel 129
Mısra: **3**
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Işḳı ben āsān sanurdum katı müşkil kār imiş
Cān u serden kim ki geçmez baglamasun dil aña

8. **işḳ:**
Gazel 202
Mısra: **10**
Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Ṭāḳat olur mı Muḥibbī ışḳına ṣabr eylemek
Işḳ kor mı ehl-i ışḳa ẕerre ne ṭāḳat ne ḫˇāb

9. **ışḳına:**-*ı, -(n)a*
Gazel 14

Mısra: **2**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

İy göñül n'olduñ yine dīvāne söylersin baña
Beñzer ışḳına tolaşduñ ya ne söylersin baña

10. **ışḳ-ıla:**-*ıla*
Gazel 17
Mısra: **3**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Bugün ışḳ-ıla çün Mecnūn-ı dehrem
Görinür kanda baksam rūy-ı Leylā

11. **ışḳıyla:**-*ı, -(y)la*
Gazel 17
Mısra: **1**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Olaldan ḫasta-dil ışḳıyla şeydā
Alupdur başına biñ dürlü ġavġā

12. **ışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 25
Mısra: **5**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Sīnemde ışḳuñ nārını bir laḥża teskīn itmedi
Yagdurdı gerçi gözlerüm her bir nefes bārān aña

13. **ışḳ:**
Gazel 26
Mısra: **1**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Yine çün sīnede ışḳ oldı peydā
Olursa ḫasta göñlüm tañ mı şeydā

14. **ışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 56
Mısra: **1**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Ḳıymetin ışḳuñ ol añlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün şol kişi bī-derd ola

15. **ışḳdan:**-*dan*
Gazel 118
Mısra: **6**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Işḳ meydānında evvel terk-i serdür āşıḳa
Kim ki cān terk eylemez ışḳdan ne ḥācet lāf aña

16. **ışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 122
Mısra: **6**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Didüm ne iy nā-mihribān ışḳ ehli ider terk-i cān
Didi sakın sırrı nihān itme olur ışḳuñ hebā

17. **ışḳ-ıla:**-*ıla*
Gazel 131
Mısra: **6**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Niçe yıldur pend iderler pend gūş itmez göñül
Cümle ālem bir yaña ışḳ-ıla bu dil bir yaña

18. **ışḳ:**
Gazel 175
Mısra: **9**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

İy Muḥibbī ẓāhir eyler kendüzin kandaysa ışḳ
Saklayayım dime virme kendüzüñe gel aẕāb

19. **ışḳ-ıla:**-*ıla*
Gazel 178
Mısra: **2**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Kurısun ol ayn kim akıtmaya her demde āb
Oda yansun şol göñül ışḳ-ıla olmaya ḫarāb

20. **ışḳ:**
Gazel 184
Mısra: **4**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Derdüñe düşüp deşt-i belāda yürimez-idüm
Ger ışḳ eger olmasa bu aḳluma ġālib

21. **ışḳına:**-*ı, -(n)a*
Gazel 202
Mısra: **9**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Ṭāḳat olur mı Muḥibbī ışḳına ṣabr eylemek
Işḳ kor mı ehl-i ışḳa ẕerre ne ṭāḳat ne ḫˇāb

22. **ışḳı:**-*ı*
Gazel 214
Mısra: **5**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Niçeye degin ışḳı nihān eyleye bu dil
İy dīde anı eşküñ-ile bir demde ayān it

<u>ışk āteşi:</u>

1. **ışḳ āteşi:**-*i*
Gazel 86
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ateşi.

Bū ile eger tolsa aceb mi dimāġ-ı dehr
Işḳ āteşi ile sīnede bagrum kebāb ola

<u>ʿışḳ āteşiyle:</u>

1. **ʿışḳ āteşiyle:**--*i, --y, --le*
Gazel 296
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ateşi II aşkın gönlü yakıcılığı.

ʿIşḳ āteşiyle dūd-ı dilüm elde ʿalem-vār
Sulṭān-ı ġam-ı ʿışḳa bu yitmez mi ʿalāmet

2. **ʿışḳ āteşiyle:**--*i, --y, --le*
Gazel 390
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ateşi II aşkın gönlü yakıcılığı.

Yanalı ʿışḳ āteşiyle hemçü ʿūd
Çıksa başumdan ʿaceb olmaya dūd

<u>ʿışḳ bāzārına:</u>

1. ʿ**işḳ bāzārına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 387
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk pazarı.

ʿIşḳ bāzārına bu dil vardı dermān arayu
Bulımadı ancak aldı derdinüñ üstine derd

ʿişḳ bāzārında:

1. ʿ**işḳ bāzārında:**--*ı, --n, --da*
Gazel 402
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk pazarı.

ʿIşḳ bāzārında aldum derdi çün dermānuma
Almaz-ısa oluram ben naḳd-i cān-ıla ḫarīd

ʿişḳ bir gevher-durur:

1. ʿ**işḳ bir gevher-durur:**--*dur, --ur*
Gazel 385
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşkın çok değerli bir mücevher olduğu ifade edilmektedir.

ʿIşḳ bir gevher-durur zāhid ne bilsün ḳıymetin
ʿĀşıḳa göster anı cān-ıla olmışdur ḫarīd

işḳ çün:

1. **işḳ çün:**
Gazel 134
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk yolu için.

Zāhidā sanma senüñ gibi yolumı yañılam
Işḳ çün rehber olup gösterisersin rāh baña

işḳ deryāsına düşdüm:

1. **işḳ deryāsına düşdüm:**--*sı, --na, --düm*
Gazel 154
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) yoğun bir sevgi duyma haline gelmek,perişan olmak.

Işḳ deryāsına düşdüm irmedüm pāyānına
Niçe kez kaṣd eyledüm māhī gibi aña talup

işḳ ehli:

1. **ışḳ ehli:**--*i*
Gazel 122
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk erbabı; aşık.

Didüm ne iy nā-mihribān ışḳ ehli ider terk-i cān
Didi sakın sırrı nihān itme olur ışḳuñ hebā

2. **ışḳ ehli:**-+*i*
Gazel 182
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk erbabı; aşık.

İy Muḥibbī cān terk eyle seni ayb eylemez
Belki taḥsīn eyleye ışḳ ehli cānānuñ görüp

3. **işḳ ehli:**--*i*
Gazel 104
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli.

Işḳ ehli zāhidā eyler melāmet iḫtiyār
Dem-be-dem arż eyleme gel ār-ıla nāmūs aña

ʿişḳ ehline:

1. ʿ**işḳ ehline:**--*i, --n, --e*
Gazel 296
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk erbabı; aşıklar.

Maḳṣūd bu ki iy yār olasın sag u selāmet
ʿIşḳ ehline dāyim yaraşur ola melāmet

ʿişḳ ehlini:

1. ʿ**işḳ ehlini:**--*i, --ni*
Gazel 226
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli.

Cellād müjeñ teşne olupdur yine kana
ʿIşḳ ehlini karşuña getür bir bir ʿaẕāb it

ʿişḳ elinden:

1. ʿ**işḳ elinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 500
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk yüzünden.

ʿIşḳ elinden sīneme gerçi cerāḥatlar gelür
Līk andan cānuma biñ dürlü ḫāletler gelür

işḳ elinden:

1. **işḳ elinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 205
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk yüzünden.

Işḳ elinden muḫtel olmışdur bu cism-i nātüvān
Senden umaram ilāc sensin ṭabībüm iy ḥabīb

işḳ hānesini yapsa:

1. **işḳ ḫānesini yapsa:**-*sa*
Gazel 44
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ülkesinin,evinin inşa edilmesi.

Kūyuñda yatan seng midür ya ser-i uṣṣāḳ
Işḳ ḫānesini yapsa ser-ile n'ola bennā

işḳ kitābında:

1. **işḳ kitābında:**--*ı, --n, --da*
Gazel 210
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk kitabı.

Ṭāḳ-ı ebrūsın görüp kaldurma yirden başuñı
Işḳ kitābında yazılmış secde itmek müsteḥab

ʿişḳ meydānına:

1. ʿ**işḳ meydānına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 243
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk meydanı.

Tīġ-ı cevrinden Muḥibbī key sakın döndürme yüz
ʿIşḳ meydānına girdüñ kendüñi merdāne tut

<u>işḳ meydānında:</u>

1. **işḳ meydānında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 83
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk meydanı.

Işḳ meydānında gūyā bu Muḥibbī şīr olup
Āh-ı ṭavḳ u göz yaşı olmış-durur zencīr aña

2. **işḳ meydānında:**-*-ı(n), --da*
Gazel 118
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk meydanı.

Işḳ meydānında evvel terk-i serdür āşıḳa
Kim ki cān terk eylemez ışḳdan ne ḥācet lāf aña

3. **işḳ meydānında:**-*-ı, --n, --da*
Gazel 198
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk meydanı.

Işḳ meydānında top it oynasun dilber serüñ
Furṣat el virdükçe maḫfī zülfinüñ çevgānın öp

<u>ʿişḳ müşkildür:</u>

1. ʿ**işḳ müşkildür:**-*-dür*
Gazel 440
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşkın zor ve çok güç olduğu ifade edilmektedir.

ʿIşḳ müşkildür Muḥibbī çünki ṣabra çāre yok
Saña lāzım oldı şimden girü idesin sefer

<u>ʿişḳ nārını:</u>

1. ʿ**işḳ nārını:**-*-ı, --n, --ı*
Gazel 487
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ateşi.

ʿIşḳ nārını şu kim yakdı ezel sīnesine
Yanmayup ol gice gündüz baña diñ yā ne olur

<u>işḳ şāhı:</u>

1. **işḳ şāhı:**-*ı*
Gazel 74
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk padişahı(sevgili).

Işḳ şāhı niçeye dek göndere ceyş-i ġamı
Eyleye vīrāne bu gönlümi ālī şehr ola

<u>ʿişḳ şāhı:</u>

1. ʿ**işḳ şāhı:**-*-ı*
Gazel 388
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk padişahı(sevgili).

Gözlerüm yaşı ile ancak ġam oldı ḥāṣılum
ʿIşḳ şāhı baña iḥsān itdi bir vīrāne kend

<u>ʿişḳ tomarına:</u>

1. ʿ**işḳ tomarına:**-*-ı, --n, --a*
Gazel 416
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşktan bahseden dürülüp yuvarlak yapılmış defter veya kağıtlar.

ʿIşḳ tomarına cān riştesini bagla gönül
Yār eline düşe bir gün ola varmak kāġıẕ

<u>işḳa düşelden:</u>

1. **işḳa düşelden:**-*den*
Gazel 75
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevdalanmak, aşık olmak, tutulmak.

Işḳa düşelden benüm ḥālüm digergün olmada
Eksük olmaz dilde āteş gözde su başda hevā

<u>ʿişḳa tolaşdı:</u>

1. ʿ**işḳa tolaşdı:**-*-a, --a, --ş, --dı*
Gazel 414
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşkına düşen aşık ifade edilmektedir.

ʿIşḳa tolaşdı gönül dönmez mey ü maḥbūbdan
Zāhidā itmez eṣer baña naṣīḥat kılma pend

<u>işka yitmez mi:</u>

1. **işḳa yitmez mi:**
Gazel 77
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşka yetmez mi,yeter.

Gözlerüm eşk döker dil de ider āh u fiġān
Işḳa yitmez mi aceb iki güvāhum ṣanemā

<u>işḳdan ayırma:</u>

1. **işḳdan ayırma:**-*ma*
Gazel 41
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşktan,sevgiden ayrılmamak.

Işḳ-ıla ḫoş-ḥāl olmışdur Muḥib
Işḳdan ayırma anı yā Rabbenā

<u>işḳdan ırma:</u>

1. **işḳdan ırma:**
Gazel 69
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşktan ayrılmak,uzak düşmek.

Işḳ-ıla ḫoş-ḥāl olmışdur Muḥib
Işḳdan ırma anı yā Rabbenā

<u>işḳdan özge:</u>

1. **işḳdan özge:**-*+dan*
Gazel 145
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşktan başka (bir şey).

Işḳdan özge bugün ögrenmedüm bir ḥarf-i rāst
Baña irşādı bu yoldan böyle virmişdür edīb

<u>iskender:</u>

1. **iskender'i:**-*'i*
Gazel 252
Mısra: **3**
İskender-i Yunani diye bilinen Makedonyalı İskender'dir ki genellikle Aristo'nun icat ettiği kabul edilen uzağı gösteren ayna ile Klasik şiirde yer alır.

Leblerüñden bir nişān bulmadı dil İskender'i
Ẕulmet-i ḥaddüñde çün kim gizlüdür āb-ı ḥayāt

iskender ü dārā:

1. **iskender ü dārā:**
Gazel 359
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İskender(Hızr ile birlikte âb-ı hayatı arayan hükümdar // kaynaklarda Makedonyalı İskender ile birleştirilerek yer alır.) ve Dārā(Yönetimdeki gücüyle meşhur Îran hükümdarı.).

ʿİbret al İskender ü Dārā vü Ḫusrev'den göñül
Kimseye mihr itmemişdür ẕerrece bu Zāl-i çarḫ

ʿişḳ-ıla rüsvālıgum gören:

1. ʿ**işḳ-ıla rüsvālıgum gören:**--*la, --lıg, --u, --m, --e, --n*
Gazel 408
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın bu dert yüzünden rezil rüsva olması kastedilmektedir.

Kılmayaldan ol saçı leylā bu ben mecnūnı yād
ʿIşḳ-ıla rüsvālıgum gören ider Mecnūn'ı yād

işḳuñı terk eylemeklik:

1. **işḳuñı terk eylemeklik:**-*mek, -lik*
Gazel 80
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşkından vazgeçmek kastedilmiştir.

Rāh-ı ışḳuñda senüñ sehl ola itmek terk-i ser
Işḳuñı terk eylemeklik līk gelür müşkil baña

ʿişḳuñ-ıla:

1. ʿ**işḳuñ-ıla:**--*un, --ı, --la*
Gazel 281
Mısra: **7**
Aşk, yoğun sevgi.

ʿIşḳuñ-ıla cān u dil şöyle faḳīr oldı bugün
Benden özge müsteḥaḳ yokdur baña virgil zekāt

işḳuñla dīvāneyem:

1. **işḳuñla dīvāneyem:**-*yem*
Gazel 79
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliye duyduğu sevda yüzünden deli divane olması,çılgın bir hal alması kastedilir.

Karşuñda ben pervāneyem sen şem-i tābānsın baña
Işḳuñla hem dīvāneyem sen āfet-i cānsın baña

ʿişḳuñuñ ser-keştesi:

1. ʿ**işḳuñuñ ser-keştesi:**--*u, --n, --un, --s, --i*
Gazel 367
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşkından başı dönmüş,avare aşık.

Kim-durur sorsañ Muḥibbī bendeñi
ʿIşḳuñuñ ser-keştesi bir derdmend

islām:

1. **islāmı:**-*ı*
Gazel 465
Mısra: **2**
Allah'ın Kur'an ile vahyettiği ve esasları Hz. Muhammed tarafından bildirilen din, müslümanlık.

Ḫaṭ ruḫında revnaḳ-ı dīger tutar
Korkaram İslāmı ol kāfir tutar

2. **islāma:**-*a*
Gazel 327
Mısra: **5**
İslam dini, müslümanlık II müslüman.

Kāfir ḫaṭını gör nice İslāma ḳaṣd ider
Ḫāżırlanur ki eyleye baş kaldurup ḫurūc

islām ile turmaz küffār:

1. **islām ile turmaz küffār:**--*maz, -*
Gazel 308
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) birinci mısrayla ilgili olarak sadece islam ile yetinmeyen,hak dini inkar eden kafirler kastedilmiştir.

ʿĀrıżıyla dāyim eyler zülf-i ʿanber-bār baḫs
Nite kim İslām ile turmaz ider küffār baḫs

islām olsa:

1. **islām olsa:**--*sa*
Gazel 332
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İslam dinine inanmak,iman sahibi olan kimseler kastedilir.

Ḫaddüñ üzre zülfüñi komak revā mı dōstum
Kimde İslām olsa komaz Muṣḥaf'uñ üstine ḫāç

isnā vü sālis:

1. **isnā vü sālis:**
Gazel 311
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Övücü ve riyakar(iki yüzlü).

Ṭarīḳ-ı ʿışḳ birdür iki sanup
Sakın dimeñ aña isnā vü sālis

isnād iderler:

1. **isnād iderler:**--*e, --r, --ler*
Gazel 366
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yakıştırmak.

Ayāza kul diyü isnād iderler
Ne kul bil ki kul oldı aña Maḥmūd

işret-ābād:

1. **işret-ābād:**
Gazel 243
Mısra: **1**
Meyhane, içki içilen yer.

İşret-ābād ister-iseñ bāde iç peymāne tut
Bu ḫarāb-ābāda da var gūşe-i meyḫāne tut

iste-:

1. **ister:**-*r*
Gazel 54
Mısra: **10**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

Mecnūnuñ oldı iy saçı leylī Muḥibbī çün
İster kemend-i zülfüñi boynına bag ola

2. **istedi:**-*di*
Gazel 252
Mısra: **9**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

Bu Muḥibbī derd-i dil ḥālini yazmag istedi
Nāmeye sıgmadı barmak kodı agzına devāt

3. **istemez:**-*mez*
Gazel 289
Mısra: **17**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

İstemez kev s er şarābın cenneti kılmaz ṭaleb
Bu Muḥibbī çünki oldı ʿāşıḳ-ı dīdār mest

4. **istedükçe:**-*dük, -çe*
Gazel 318
Mısra: **7**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

İstedükçe tāze tāze baña gevherler virür
Eylesün kimdür gelüp göñlüm gibi kān-ıla baḥs

5. **istemez:**-*mez*
Gazel 318
Mısra: **2**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

ʿĀşıḳ olan dā'im eyler derd-i cānān-ıla baḥs
İstemez kendüzine tā kıla dermān-ıla baḥs

6. **ister-iseñ:**-*r, -i, -se, -ñ*
Gazel 409
Mısra: **2**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

Dōstum ʿāşıḳlara raḥm eyleyüp kıl ʿadl ü dād
İster-iseñ bulasın dünyāda sen ʿömr-i ziyād

7. **istemez:**-*mez*
Gazel 464
Mısra: **4**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

Ruḫları yiter baña gülşen temāşāsın göñül
İstemez ol ġonca-leb çün bir gül-i nev-restedür

8. **ister:**-*r*
Gazel 498
Mısra: **5**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

Kanum içse ġamzeler ister ciger biryānını
Ḥaḳ dimişler serḫoşuñ meyli kebāb üstindedür

iste:

1. **istemem:**-*me, -m*
Gazel 13
Mısra: **16**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

Ġarḳa-i deryā-yı ışḳ oldum Muḥibbī çün ezel
İstemem kim görine her yañadan sāḥil baña

2. **isterseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 20
Mısra: **7**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

Bezm-i ġamda bilmek isterseñ eger nālişlerüm
Dōstum bir kez kulak tut nāy-ı gūyādan yaña

3. **istemem:**-*me, -m*
Gazel 69
Mısra: **7**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

İstemem bu āleme şāh olmadan Yigdür olam āsitānuñda gedā

4. **ister-idüñ:**-*r, --i, -düñ*
Gazel 131
Mısra: **7**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

İster-idüñ baş açup Ḥaḳ'dan güzeller ışḳını
Şükrüñi artur ki oldı ḥācetüñ cümle revā

5. **istemem:**-*me, -m*
Gazel 134
Mısra: **7**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

İstemem raḥm idüben mihr ü vefālar idesin
Gönderüp cevr ü cefāñı n'ola her gāh baña

6. **ister-iseñ:**-*r-iseñ*
Gazel 141
Mısra: **7**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

İster-iseñ ālem içre idesin dāyim ḥużūr
Senden alçak yükseg-ile cehd eyle olma çep

7. **ister-idüm:**-*r, -idü, -m*
Gazel 192
Mısra: **1**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

İster-idüm zülf ü ruḫ ben rūz u şeb
Ḥamdü-lillāh kim irişdüm ben ṭaleb

8. **isteyüp:**-*y*, -*üp*
Gazel 194
Mısra: **13**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

İy Muḥibbī ṣubḥ-ı vaṣlın isteyüp eyle niyāz
Didiler olur seḥergehler duālar müstecāb

9. **ister-iseñ:**-*r-iseñ*
Gazel 243
Mısra: **1**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

İşret-ābād ister-iseñ bāde iç peymāne tut
Bu ḫarāb-ābāda da var gūşe-i meyḫāne tut

10. **isteye:**-*y*, -*e*
Gazel 254
Mısra: **1**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

ʿĀşıḳ mı-durur isteye ol rāh-ı selāmet
Ya ʿār ide ol eyleyicek anı melāmet

11. **isteye:**-*y*, -*e*
Gazel 281
Mısra: **6**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

Ḳaṣd iderken laʿline zülfi tolaşdı boynuma
Dām-ı ejderde kalur kim isteye āb-ı ḥayāt

12. **ister-iseñ:**-*r-iseñ*
Gazel 284
Mısra: **11**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

Olmak Muḥibbī ister-iseñ ʿışḳ-ıla şāyiʿ
Kaldur livā-yı āhı anuñla ʿalāmet it

13. **istedüm:**-*dü*, -*m*
Gazel 287
Mısra: **3**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

İstedüm pinhān idem sīnemde ġamzeñ yarasın
Rūşen itdi ʿāleme çāk-i girībān ʿāḳıbet

14. **istemeñ:**-*men*
Gazel 289
Mısra: **4**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

Pā-bürehne ʿāşıḳam ben laʿli şevḳıne müdām
İstemeñ benden selāmet olmışam bī-ʿār mest

15. **ister:**-*r*
Gazel 289
Mısra: **6**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

Gül gül olmış ḫaddi beñzer kanumı nūş eylemiş
Bagrumı ister kebāb ol gözleri ḫunḫˇār mest

16. **isterem:**-*r*, -*em*
Gazel 331
Mısra: **11**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

İsterem olam gedā-yı kūy-ı yār
Gözüme görinmez oldı taḫt u tāc

17. **istemem:**-*me*, -*m*
Gazel 371
Mısra: **8**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

Baña yiter kūy-ı dilberde ger olsam bir gedā
İstemem ben taḫt-ı Keykāvus u mülk-i Keyḳubād

18. **istemez:**-*mez*
Gazel 408
Mısra: **5**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

Seyr-i gülşen göñlüm almaz serv ü şimşād istemez
Eylesem ben ḫasta dil ol ḳāmet-i mevzūnı yād

19. **ister-iseñ:**-*r-iseñ*
Gazel 409
Mısra: **7**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

İster-iseñ ölmeyüp tā ḥaşr zinde kalasın
Cidd-ile cehd eyleyüp dünyāda kazan yaḫşı ad

20. **isteyüp:**-*y*, -*üp*
Gazel 425
Mısra: **8**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

Gül gibi gülmez açılmaz ġoncaveş dil bestedür
Bād-ı āhum isteyüp bu dīdeden bārān umar

21. **isteyü:**-*y*, -*ü*
Gazel 457
Mısra: **9**
(Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

Kūyuña varsa Muḥibbī serv ḳadüñ isteyü
Göz yaşı gibi seni gördügi dem pāya düşer

22. **istemez:**-*mez*
Gazel 161
Mısra: **4**
(söz) gerekmez.

Ehl-i ışḳ olan meeldür kim aḳldan dūr olur
Pend-i nāṣiḥ istemez gūş eylemez ḳavl-i edīb

<u>isteceb:</u>

1. **isteceb:**-*-ceb*
Gazel 166
Mısra: **12**
Kabul etmek,rıza göstermek.

Afv kıl kapuña gelmiş cümle mücrim bendeler
İsteceb hāzā ed-duā fī şānehū yā müstecīb

<u>iştedür:</u>

1. **iştedür:**
Gazel 480
Mısra: **6**
Iş güç.

Fettāne çeşmi fitneleri uyarup yürür
Sāḥir göziyle ġamzeleri her gün iştedür

<u>ister idüñ:</u>

1. **ister idüñ:**--*r, --dü, --n*
Gazel 276
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeyin olması için heves etmek,çok istemek.

İy Muḥibbī ister idüñ sen maḥabbet cāmını
Şükr kıl nūş eyleyüp mestāne oldum ʿāḳıbet

<u>ister iseñ:</u>

1. **ister iseñ:**--*r, --sen*
Gazel 275
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstersen.

İy Muḥibbī yanup ʿışḳ āteşine
Nīst ol ister iseñ olmak hest

<u>isterem kim:</u>

1. **isterem kim:**--*e, --em, --ki*
Gazel 443
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstiyorum ki.

İsterem kim bu dil-i ġamnāki idem şādmān
Cidd ü cehd itdükçe ol daḫı beter ġamnākdür

<u>istiʿdād-ı tāmmı:</u>

1. **istiʿdād-ı tāmmı:**--*ı*
Gazel 376
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eksiksiz yetenek ve kabiliyet sahibi olmak.

Fenn-i ʿışḳı okudum sanmañ beni siz mübtedī
Buldum istiʿdād-ı tāmmı şimdi oldum müstefīd

<u>istiġnā-yı ḫüsn olur:</u>

1. **istiġnā-yı ḫüsn olur:**--*ur*
Gazel 144
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kusursuz güzelliktir ki.

Bu ne istiġnā-yı ḫüsn olur bunı kim gördi kim
Biñ suvāl itsem dönüp bir kez baña virmez cevāb

<u>iştihā:</u>

1. **iştihā:**
Gazel 4
Mısra: **8**
Arzu, istek, heves.

Gerçi dünyā ḫalḳı māyil dürlü dürlü nimete
Baña gelmez ḫūn-ı dilden özgeye hīç iştihā

<u>istikāmet:</u>

1. **istiḳāmet:**
Gazel 267
Mısra: **10**
1.Doğruluk, doğru gidiş; yön, gidilen taraf. 2.(tas.) Allah'ın emrettiği şekilde hareket etme, tâat ve ibâdetini edâ edip yasaklanan şeylerden kaçınma, sırât-ı müstakim üzere bulunma .3. Secdeden sonra doğrulmak.

Ḥaḳīḳī oldugıyçün şiʿr-i Saʿdī
Görür her kimse baksa istiḳāmet

<u>istimdād:</u>

1. **istimdāddur:**-*dur*
Gazel 15
Mısra: **10**
Medet ve yardım isteme.

Ger lisān-ı ġaybdan gelse Muḥibbī'den ġazel
Rūḥ-ı Ḥāfıẓ'dan bir istimdāddur dirler baña

<u>isyān:</u>

1. **işyānum:**-*um*
Gazel 29
Mısra: **11**
İtaatsizlik,emre karşı gelmek,ayaklanmak.

Cürm ü işyānum burundur gerçi ḥadden sır vire
Sen şefāat kānısın geldüm saña şefḳat uma

<u>ʿişyān yilini:</u>

1. ʿ**işyān yilini:**--*i, --n, --i, -*
Gazel 330
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İsyan rüzgarı(Başkaldırı; karşı gelme || Allah'ın emir ve yasaklarına uymama.).

ʿİşyān yilini üstüñe esdürme sakın kim
Yoḫsa idiser ḫırmen-i ṭāʿatüñi tārāc

<u>işyānumı:</u>

1. **işyānumı:**-*um(ı)*
Gazel 3
Mısra: **12**
İtaatsizlik,emre karşı gelmek,ayaklanmak.

Elüme alup niçe kez bakaram āyīneye
Añaram işyānumı korkum bu ola yüz kara

2. **işyānumı:**-*um(ı)*
Gazel 156
Mısra: **5**
İtaatsizlik,emre karşı gelmek,ayaklanmak.

Afv kıl işyānumı kim bir aduñ Ġaffār'dur
Ol Muḥammed ḥürmetine kim saña oldur ḥabīb

<u>işyānuñ:</u>

1. **işyānuñ:**--*un*
Gazel 171
Mısra: **9**
İtaatsizlik,emre karşı gelmek,ayaklanmak.

Olma işyānuñ görüben iy Muḥibbī nā-ümīd
Çünki dermānsuzlara dermān ider ḥāẕıḳ ṭabīb

<u>it-:</u>

1. **idesin:**--*e, --sin*
Gazel 2
Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Sen mürüvvet kānısın cürmüme çek afv-ı ḳalem
Umaram senden şafāat idesin yevm-i cezā

2. **it:**
Gazel 2
Mısra: **12**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Her ne kim itdüm günāhı olmışam ben muterif
Tevbeye geldüm ḳabūl it tevbemi yā Rabbenā

3. **itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 2
Mısra: **11**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Her ne kim itdüm günāhı olmışam ben muterif
Tevbeye geldüm ḳabūl it tevbemi yā Rabbenā

4. **itme:**-*me*
Gazel 3
Mısra: **13**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Nefsüñe uyup Muḥibbī itme emrine ḫilāf
Emrine hergiz ḫilāf eyler mi gör ārz u semā

5. **itme:**-*me*
Gazel 8
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Bu Muḥibbī cān virür sevdā-yı zülf-i yār içün
Zāhidā itme naṣīḥat assı itmez söz baña

6. **itmez:**-*mez*
Gazel 8
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Bu Muḥibbī cān virür sevdā-yı zülf-i yār içün
Zāhidā itme naṣīḥat assı itmez söz baña

7. **itdi:**-*di*
Gazel 10
Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Ugradı meger bāḍ-ı ṣabā zülfine yāruñ
Pür itdi dimāġını dilüñ anber-i sārā

8. **itdüm:**--*dü, -*
Gazel 13
Mısra: **11**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Vādi-i ışḳa düşüp dīvāne itdüm kendümi
Fāriġam her ne ki dirlerse disünler il baña

9. **it:**
Gazel 14
Mısra: **13**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Zülfi çevgānına top it başuñı meydāna gel
Çün Muḥibbī kendüñi merdāne söylersin baña

10. **itseñ:**-*señ*
Gazel 16
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Hicrān şebinde kalmaz idüm tīre rūzigār
İtseñ ṭulū gün gibi iy yüzi meh baña

11. **itmedi:**--*me, --di*
Gazel 19
Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Lebleri dār-ı şifāsında bu dil ḫasta olup
Niçe yıldur ki yaturam itmedi tīmār baña

12. **it:**
Gazel 21
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Işḳ şāhī çün baña virdi ġamuñ sulṭānlıgın
İy gözüm saḳḳālıg it iy ġamze ferrāş ol baña

13. **it:**
Gazel 21
Mısra: **8**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Gülşen-i kūyın tolanmaga nigāruñ ṣubḥa dek
İy ṣabā merdümlik it bir gice yoldaş ol baña

14. **itmez:**-*mez*
Gazel 24
Mısra: **5**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Derde dermān ola ġayruñdan ḳabūl itmez göñül
Her ne derd ki gelse senden ayn-ı dermāndur baña

15. **itmedi:**--*me, --di*
Gazel 25
Mısra: **5**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Sīnemde ışḳuñ nārını bir laḥża teskīn itmedi
Yagdurdı gerçi gözlerüm her bir nefes bārān aña

16. **itdi:**-*di*
Gazel 26
Mısra: **14**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Diyesin iy ṣabā Ferhād u Ḳays'a Felek bir tāze mecnūn itdi peydā

17. **itdüm:**--*dü, -*
Gazel 26
Mısra: **5**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Viṣāl-i ḥüsnüñi şey-lillāh itdüm
Dilüñden gelmedi bir söz meger

18. **itdi:**--*di, -*
Gazel 32
Mısra: **1**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Devrān cefā vü cevr-ile itdi bugün cezā
Budur ümīdüm eyleye raḥmet yarın Ḫudā

19. **itmeñ:**-*meñ*
Gazel 36
Mısra: **9**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Cevher olsa her sözi itmeñ Muḥibbī'nüñ aceb
Çün sunılmışdur ezelden ṭab-ı gevher-pāş aña

20. **itse:**-*se*
Gazel 85
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Terk-i cān kıl iy dil-i şūrīde ger şemşīr-i āşḳ
Her gün itse başuñı tenden derin meydān cüdā

21. **itmedi:**-*me, -di*
Gazel 196
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Ẕerrāt cümle ḥüsnüñe şāhid yiter senüñ
Gün şulesine itmedi kimse gümān u reyb

22. **iden:**-*en*
Gazel 201
Mısra: **1**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Çarḫ-ı gerdündur iden göz yaşın āb
Göreyim döne döne ola ḫarāb

23. **itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 413
Mısra: **8**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Dūr kılma gül yüzüñden bu dil-i ṣad-pāreyi
İtmesün tā ṣubḥ olınca āh u efġānlar meded

24. **itdükçe:**-*dük, -ce*
Gazel 443
Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

İsterem kim bu dil-i ġamnāki idem şādmān
Cidd ü cehd itdükçe ol daḫı beter ġamnākdür

it:

1. **itmiş:**-*miş*
Gazel 4
Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa Ve'l-leyl ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş Ve'ḍ-ḍuḥā

2. **itseler:**-*se, -ler*
Gazel 22
Mısra: **7**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Bāġ ara gül ārıżuñ ẕikr itseler iy ġönca-fem
Kala mı gülşende gül çāk-i girībān olmaya

3. **itmedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Gazel 23
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Eyleyen sevdā-yı zülfidür benüm ḥālüm siyāh
İtmedüñ yārı benüm ḥālümden āgāh iy ṣabā

4. **itmeyiserdür:**-*me, -yi, -ser, -dür*
Gazel 48
Mısra: **1**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

İtmedi itmeyiserdür kimseye ālem vefā
Līk dāyim eylemek-durur işi cevr ü cefā

5. **itdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 66
Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Göñül alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

6. **itlerinden:**-*ler, -in, -den*
Gazel 74
Mısra: **11**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

İtlerinden beni add itmiş ser-i kūyında yār
Ḫoş laḳab virmiş ḥabībüm baña ġāyet faḫr ola

7. **idüpdür:**-*üp, -dür*
Gazel 76
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Giriftār olsa dil murġı aceb mi bāġ-ı ḥüsninde
İdüpdür dām-ı zülfinden anuñ var niçe ḫam peydā

8. **itdügüñ:**-*düg, -üñ*
Gazel 122
Mısra: **1**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Didüm aña iy bī-vefā nedür bu itdügüñ cefā
Didi ki bil iy mübtelā benden saña oldı aṭā

9. **itdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 197
Mısra: **1**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Rūşen ter itdüñ uşbu cihān ẓulmetini hep
Rūḥī fedāk iy ṣanem-i ebṭaḥī laḳab

10. **itmedin:**-*me, -din*
Gazel 201
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Ḫoş geçür ömri Muḥibbī dād-ıla İtmedin bād-ı ecel cismi türāb

11. **itse:**-*se*
Gazel 217
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Bir bāde ile def ider başda ḫumārum
Ger pīr-i muġān itse ne tañ keşf-i kerāmet

12. **itdügi:**-*dü, -gi*
Gazel 252
Mısra: **8**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Bād-ı āhumdan benüm turmaz döner çarḫ-ı felek
Bār-ı ʿışḳumdan-durur itdügi bu yirler ṣebāt

13. **itlerümden:**-*ler, -üm, -den*
Gazel 255
Mısra: **9**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Kapumda itlerümden kimdür dimiş bizi yār
ʿÖmri çok olsun itmiş yine bizi riʿāyet

14. **itmez:**-*mez*
Gazel 264
Mısra: **8**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Pāyuña senüñ gevher-i eşk niṣār ider
İtmez dirīġ ʿāşıḳ olan her ne ola hest

15. **itdükde:**-*dükde*
Gazel 303
Mısra: **12**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Zār u ġamuñı eylemişem kendüme yoldaş
İtdükde ʿadem mülkine bundan sefer iy dōst

16. **itme:**-*me*
Gazel 307
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Başum-ıla ʿışḳ meydānında zülfüñ oynasun
İtme ġayrı bāzı çün top-ıla çevgāndur ʿabeṣ

17. **itlerüñle:**-*ler, -üñ, -le*
Gazel 316
Mısra: **7**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

İtlerüñle cengümi görüp beni ʿayb eyleme
Ṣadr-içün her kişi eyler çünki aḳrān-ıla baḫṣ

18. **itmeñ:**-*me, -ñ*
Gazel 319
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Mışr-ı ḫüsnüñ ḥaḳḳıçün şol deñlü dökdüm göz yaşın
Eylesem itmeñ ʿaceb ben Nīl ü Ceyḥūn-ıla baḫṣ

19. **itdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 348
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Ḫāk-i pāyüñe Muḥibbī diledi süre yüzin
Dūr kılduñ güzelüm itdüñ aña ẓulm-ı ṣarīḥ

20. **itmedin:**-*me, -din*
Gazel 355
Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Bil ġanīmet ʿömri fevt itme elüñden sāġarı
İtmedin bu çarḫ-ı ẓālim kelleyi pürḫūn ḳadeḥ

21. **itmedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Gazel 468
Mısra: **11**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

İtmedüñ mihr ü vefā ʿışḳ erine Kılmaduñ līk cefāda taḳṣīr

22. **itmeñ:**-*me, -ñ*
Gazel 481
Mısra: **13**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Virmese dünyāya dil itmeñ Muḥibbī siz ʿaceb
Çünki anuñ her ne iderse işi merdānedür

<u>itāb itmeye:</u>

1. **itāb itmeye:**-*-me, --ye*
Gazel 152
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Azarlama, paylama.

Ẕevḳ eylemeye ışḳı ile ẕerrece muḥib
Aña ḥabīb eger kakıyup itmeye itāb

<u>itdi:</u>

1. **itdi:**
Gazel 217
Mısra: **8**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Dünyāya göñül baglama çün ehl-i sefersin
Kim itdi ki sen eyleyesin anda iḳāmet

<u>itdükçe:</u>

1. **itdükçe:**--*dük, --çe*
Gazel 18
Mısra: **1**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Gönül zārīlık itdükçe olur gözümde nem peydā
Oñulmaz derde sataşdum olur her laḥẓa ġam peydā

itdüm ki:

1. **itdüm ki:**
Gazel 66
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaptım ki.

Gönül ben virdüm bunda yok günāhı kimsenüñ
Ben baña itdüm ki bakdum dōstum senden yaña

itdürmeyesin:

1. **itdürmeyesin:**--*dür, --me, --y, --e, --sin*
Gazel 310
Mısra: **12**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Bu Muḥibbī'ye şefāʿat eyle şefḳat kānısın
Umaram itdürmeyesin aña her an el-ġıyāṣ

iti gibi:

1. **iti gibi:**
Gazel 73
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) köpek gibi.

Günden güne āṣıḳ-ı dil-ḫaste zār olup
Yanında iti gibi raḳīb muteber ola

iʿtimād:

1. **iʿtimād:**
Gazel 371
Mısra: **2**
Güven, güvenç, emniyet.

Rāz-ı ʿışḳum fāş kıldı eşk-i çeşm-i ḫūn-nihād
Yog-ımış bu merdümān-ı çeşme hergiz iʿtimād

iʿtimād kalmadı:

1. **iʿtimād kalmadı:**--*ma, --dı*
Gazel 409
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güvenmek,emniyet göstermek.

Ādemīnüñ yüzüñe itdügi cümle rīş-ḫand
Anuñ-içun kalmadı kimseye hergiz iʿtimād

itlerüñüñ pāyına ḫār batsa:

1. **itlerüñüñ pāyına ḫār batsa:**--*ler, --ü, --n, --ün, --ı, --n, --a, --sa*
Gazel 470
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin kapısındaki rakiplerin ayaklarına diken batması kastedilmektedir.

Ḫār batsa itlerüñüñ pāyına iy şāh-ı gül
Anı çıkarmaga müjgānum benüm sūzen yiter

itmāmına irmedi:

1. **itmāmına irmedi:**--*ı, --na, --me, --di*
Gazel 163
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) tamamlanmamak,bitmemek anlamında kullanılmıştır.

Niçe yıldur derdi yazdum irmedi itmāmına
İrdi ancak faṣl u bāba āḫir olmadı kitāb

itme:

1. **itmeseñ:**-*sen*
Gazel 2
Mısra: **2**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Āh kim vardur benüm başumda biñ dürlü hevā
Ger ināyet itmeseñ ömrüm olur cümle hebā

2. **itmedi:**-*di*
Gazel 48
Mısra: **1**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

İtmedi itmeyiserdür kimseye ālem vefā
Līk dāyim eylemek-durur işi cevr ü cefā

3. **itmeñ:**-*n*
Gazel 71
Mısra: **3**
"Etmek, eylemek, yapmak " anlamında kullanılan yardımcı fiildir.

Dōstlar yaşlar döküp āh eylesem itmeñ aceb
Hīç cihānda gördüñüz mi kimsene bī-derd ola

itmege:

1. **itmege:**--*meg, --e*
Gazel 476
Mısra: **4**
Aşığı tuzağa itmek.

ʿUşşāḳa gördi kim lebüñe bāde öykinür
Āl-ıla anı itmege ayaga saldılar

itmek gereksin:

1. **itmek gereksin:**--*mek, --sin*
Gazel 324
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
... hale getirmek.

İy Muḥibbī naẓm ara tutduñ Niẓāmī ṭarzını
Şiʿrüñi şimden girü itmek gereksin penc penc

itüm diyü:

1. **itüm diyü:**--*ü, --m, --yü*
Gazel 229
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İt, köpek(aşığa atfen kullanılmıştır.).

İtüm diyü bir kerre anarsa seni dildār

ʿĀlemde Muḥibbī saña besdür bu riʿāyet

itüñ olsam:

1. **itüñ olsam:**--*ü, --n, --sa, --m*
Gazel 402
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgilinin köpeği olup onun semtinde dolaşmak istemektedir.

İtüñ olsam ḳūyuñ içre irer idüm devlete
Baña olmadı müyesser līk ol baḫt-ı saʿīd

ʿivaż:

1. **ʿivaż:**
Gazel 278
Mısra: **4**
Bir şeye karşılık olarak verilen veya alınan şey, bedel, karşılık.

Küḥl içün ḫāk-i derin çünki getürdüñ gözüme
Bilürem degül ʿivaż cānı faḳīrāne ilet

ivāż:

1. **ivāż:**
Gazel 43
Mısra: **2**
Bir şeye karşılık olarak verilen veya alınan şey, bedel, karşılık.

Sensüz iy cān u cihān hergiz gerekmez cān baña
Sīnede cāndan ivāż çünki yiter cānān baña

iverler:

1. **iverler:**--*ler*
Gazel 121
Mısra: **10**
1)Kalkışmak, girişmek, meyletmek. 2)Hızlıca davranmak,gitmek.

Kabe kūyına Muḥibbī ger vara āşıḳları
Biribirinden iverler kim ola ḳurbān aña

iy:

1. **iy:**
Gazel 2
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Tut elümi ayaga düşdüm gel iy dīn serveri
Eyleyem dīnüñ yolında cān u dil ile ġazā

2. **iy:**
Gazel 4
Mısra: **14**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Okusun naẓm ehli bu şirüm nevāda rāstı
İy Muḥibbī eyledüñ çünki bunı şīrīn-edā

3. **iy:**
Gazel 6
Mısra: **10**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Bir devāsuz derde düşdi bu Muḥibbī ḫasta-dil
İy ṭabīb-i dil meger lalüñ ola dermān aña

4. **iy:**
Gazel 7
Mısra: **8**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Şem-i ḥüsnine naẓar kıldum tutuşdı cān u ten
Ben baña kaldum ki iy dil reh-nümā oldum saña

5. **iy:**
Gazel 9
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Sīnem nişāne eyledüm iy kaşı ya saña
Bu nev-ile ola kim olam āşinā saña

6. **iy:**
Gazel 9
Mısra: **5**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Cevr oklarıyla ger beni öldürseñ iy ḥabīb
Āḫir nefesde eyleye cānum duā saña

7. **iy:**
Gazel 11
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Bülbülüñ irmez mi iy gül nāle vü āhı saña
İrişe korkmaz mısın āh-ı seḥergāhı saña

8. **iy:**
Gazel 11
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī tal maḥabbet baḥrına ġavvāṣ-vār
Işḳ deryāsına düşmiş diyeler māhī saña

9. **iy:**
Gazel 12
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī āşıḳ oldur derd-i yārı ḫoş göre
Derdden kurtılmasun derdine kim dermān aña

10. **iy:**
Gazel 14
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy göñül n'olduñ yine dīvāne söylersin baña
Beñzer ışḳına tolaşduñ ya ne söylersin baña

11. **iy:**
Gazel 15
Mısra: **7**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Sanma kim cevr ü cefādan iy ṣanem yüz döndürem
Çün ezelden cevrüñe mutāddur dirler baña

12. **iy:**
Gazel 16
Mısra: **6**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Hicrān şebinde kalmaz idüm tīre rūzigār
İtseñ ṭulū gün gibi iy yüzi meh baña

13. **iy:**
Gazel 19
Mısra: **7**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy saçı leylī ne tañ ger baña mecnūn diseler
Dil ise bende degül aḳl degül yār baña

14. **iy:**
Gazel 20
Mısra: **10**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Naḳd-i cāna būseñi re'y eyledüm didüm didi
İy Muḥibbī key sakın ugrama buradan yaña

15. **iy:**
Gazel 21
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Bezm-i ġamda nāle kıl iy nāy ḥāldaş ol baña
Çarḫ elinden iñleyem bir laḥẓa yoldaş ol baña

16. **iy:**
Gazel 21
Mısra: **6**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Işḳ şāhī çün baña virdi ġamuñ sulṭānlıgın
İy gözüm saḳḳālıg it iy ġamze ferrāş ol baña

17. **iy:**
Gazel 21
Mısra: **6**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Işḳ şāhī çün baña virdi ġamuñ sulṭānlıgın
İy gözüm saḳḳālıg it iy ġamze ferrāş ol baña

18. **iy:**
Gazel 21
Mısra: **8**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Gülşen-i kūyın tolanmaga nigāruñ ṣubḥa dek
İy ṣabā merdümlik it bir gice yoldaş ol baña

19. **iy:**
Gazel 21
Mısra: **10**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Bu Muḥibbī vādī-i hicre yöneldi zād içün
Ḫūn-ı dil yiter şarāb iy ġam gelüp aş ol baña

20. **iy:**
Gazel 22
Mısra: **4**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Gitmedi zülfüñ ḫayāli kılca yādumdan benüm
İy saçı sünbül göñül neyçün perīşān olmaya

21. **iy:**
Gazel 22
Mısra: **5**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy kemān ebrū alaldan tīr-i ġamzeñ destüñe
Sīnem içre dem mi vardur zaḫm-ı peykān olmaya

22. **iy:**
Gazel 22
Mısra: **7**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Bāġ ara gül ārıżuñ ẕikr itseler iy ġōnca-fem
Kala mı gülşende gül çāk-i girībān olmaya

23. **iy:**
Gazel 23
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Reh bulursañ kūy-ı yāra her seḥergāh iy ṣābā
Āşıḳ-ı dil-ḫastelerden eyle āgāh iy ṣabā

24. **iy:**
Gazel 23
Mısra: **2**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Reh bulursañ kūy-ı yāra her seḥergāh iy ṣābā
Āşıḳ-ı dil-ḫastelerden eyle āgāh iy ṣabā

25. **iy:**
Gazel 23
Mısra: **4**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Dāmenine el irerse öp benden dāmenin
İrmez-iseñ dāmenine öpesin rāh iy ṣabā

26. **iy:**
Gazel 23
Mısra: **6**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Eyleyen sevdā-yı zülfidür benüm ḥālüm siyāh
İtmedüñ yārı benüm ḥālümden āgāh iy ṣabā

27. **iy:**
Gazel 23
Mısra: **8**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Teşne dilven ẓulmet-i hicrān içinde kalmışam
Ḫıżr olup ben kalmışa gül göstere rāh iy ṣabā

28. **iy:**
Gazel 23
Mısra: **10**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Bu Muḥibbī hicr-ile oldı bugün Mecnūn-ṣıfat
Olmaduñ bu yolda sen de baña hem-rāh iy ṣabā

29. **iy:**
Gazel 24
Mısra: **10**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Yār ilinden ayrı düşmek hey ne müşkil derd olur

İy Muḥibbī aña nisbet ölmek āsāndur baña

30. **iy:**
Gazel 26
Mısra: **13**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Diyesin iy ṣabā Ferhād u Ḳays'a
Felek bir tāze mecnūn itdi peydā

31. **iy:**
Gazel 28
Mısra: **7**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Zülfini añduñ perīşān-ḫāṭır olduñ iy göñül
Ḫaṭṭı fikrinden gelen dāyim melāmetdür saña

32. **iy:**
Gazel 28
Mısra: **10**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Ḫāller āşūb u gözler fitne müjgānlar belā
İy Muḥibbī her biri bir dürlü āfetdür saña

33. **iy:**
Gazel 30
Mısra: **2**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Gāh gözde gāh dilde eyle cā
Menzilüñdür cümle iy nūr-ı Ḫudā

34. **iy:**
Gazel 30
Mısra: **5**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy ṣabā irgür ġubār-ı kūyını
Tā ki idem gözlerüme tūtiyā

35. **iy:**
Gazel 33
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Yār olmazsın didüm iy pür-cefā
Didi kim gördi bu dünyādan vefā

36. **iy:**
Gazel 34
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy dil geç togrı yola bak saña
Çünki gösterdi ṭarīḳı Ḥaḳ saña

37. **iy:**
Gazel 34
Mısra: **6**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Ger benüm pendümi gūş itmez iseñ
Direm iy dil olmış olacak saña

38. **iy:**
Gazel 34
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥib ḫayr eyle kıl şerden ḥaẕer
Diyeler maḥşerde yüzi ak saña

39. **iy:**
Gazel 35
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī baglamak dünyāya dil lāyıḳ degül
Çünki senden olısardur āḳıbet ālem cüdā

40. **iy:**
Gazel 36
Mısra: **5**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Ḫāne-i dil taḫtgāh iken saña iy tünd-ḫū
Yagdurursın her nefes seng-i cefādan taş aña

41. **iy:**
Gazel 37
Mısra: **3**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Ḫāṭırum cemiyyetini sorma benden iy refīḳ
Çün ḫayāl ü fikr ol zülf-i perīşāndur baña

42. **iy:**
Gazel 38
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Umma iy dil-ḫaste seni ol ṭabīb-i cān aña
Olur-ısañ derd-ile de sanma kim dermān aña

43. **iy:**
Gazel 40
Mısra: **2**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Dil gider gülşene görmege ruḫuñ hem-çü ṣabā
N'ola iy serv-i sehī gösteresin rūyuñ aña

44. **iy:**
Gazel 40
Mısra: **6**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Yollaruñ üzre nigārā yüzümü ferş ideyin
Sehv-ile iy gül-i nāzük koyasın üstine pā

45. **iy:**
Gazel 41
Mısra: **4**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Küḥl ideyim dīde-i ġam-dīdeme Ḫāk-i rāhından meded kıl iy ṣabā

46. **iy:**
Gazel 43
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Sensüz iy cān u cihān hergiz gerekmez cān baña
Sīnede cāndan ivāż çünki yiter cānān baña

47. **iy:**
Gazel 43
Mısra: **5**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Ẕerre gibi eyledüm karşu semā iy āfitāb

Tā diyesin dāyimā ol zār u sergerdān baña

48. **iy:**
Gazel 43
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī maḫzen-i dilden çıkar söz gevherin
Ḫarc kıl çünki sunıldı genc-i bī-pāyān baña

49. **iy:**
Gazel 45
Mısra: **7**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Ben vefā umup göñül virdüm saña iy pür-cefā
Āḳıbet bildüm vefā gelmez imiş senden baña

50. **iy:**
Gazel 46
Mısra: **5**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Bilüme zünnār iderdüm küfr-i zülfüñ iy ṣanem
Diyeler korkum budur ki nā-müselmāndur baña

51. **iy:**
Gazel 49
Mısra: **7**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Bezm-i ġamda gel uyandur iy dil āhuñ şemini
Ālemi rūşen kılur ḥācet degül meşal saña

52. **iy:**
Gazel 54
Mısra: **4**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Evreng degül mi tīġ-ı cefāya gögüs tutar
İy dil seni gören kişi dir yüzi ag ola

53. **iy:**
Gazel 54
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Mecnūnuñ oldı iy saçı leylī Muḥibbī çün
İster kemend-i zülfüñi boynına bag ola

54. **iy:**
Gazel 55
Mısra: **7**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Ġam yime iy dil seni her dem melāmet itseler
Āşıḳ olan terk-i nāmūs eyleyüp rüsvā ola

55. **iy:**
Gazel 56
Mısra: **5**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy ṣabā olsun vaṣiyyet kūy-ı yāra iltesin
Dögilüp seng-i cefādan ger bu cismüm gerd ola

56. **iy:**
Gazel 57
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī virme bu dünyāya dil
Saña inām eylemez illā belā

57. **iy:**
Gazel 59
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī bundan artuk derd yok
Kim kişi bir sevdüginden ayrıla

58. **iy:**
Gazel 64
Mısra: **11**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī kana girmişsin dime dildāra sen
Günde biñ kan eylese mutāddur ol kan aña

59. **iy:**
Gazel 67
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī derd ü miḥnet çekdüm ammā görmedüm
Bundan olur derd ki kişi sevdüginden ayrıla

60. **iy:**
Gazel 77
Mısra: **3**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Ḳabrüm üzre gelicek nāz-ıla iy serv-i sehī
İdeler saña duā cümle giyāhum ṣanemā

61. **iy:**
Gazel 80
Mısra: **2**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Gün yüzüñ görmez-isem zülfüñ olur ḫāyil baña
Geçdi ömrüm iy dirīġā olmaduñ māyil baña

62. **iy:**
Gazel 81
Mısra: **11**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī başum üzre şule-i āhum alem
Şāh-ı ışḳam saglu sollu eşk leşkerdür baña

63. **iy:**
Gazel 85
Mısra: **5**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Terk-i cān kıl iy dil-i şūrīde ger şemşīr-i āşḳ
Her gün itse başuñı tenden derin meydān cüdā

64. **iy:**
Gazel 85
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī ele alsun tīġını cellād-ı ışḳ
Ḳaṭ kılsun elüñi kılsañ eger dāmān cüdā

65. **iy:**
Gazel 93
Mısra: **10**

"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İrgürürdüm göklere cānā maḥabbet topını
İy güzeller şāhı olsañ bir gice mihmān baña

66. **iy:**
Gazel 96
Mısra: **10**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Zülfinüñ zencīrine baglandı çünki cān u dil
İy Muḥibbī tā ebed kurtılmak olmaya saña

67. **iy:**
Gazel 98
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy dirīġā kanı bir dilber ki bī-aġyār ola
Var mı bir gül bu cihān bāġında ol bī-ḫār ola

68. **iy:**
Gazel 101
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī cürm ü işyānuña olduñ mu terif
Ümmete kesme ümīd eyler şefāat Muṣṭafā

69. **iy:**
Gazel 105
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Hīç olam mı iy Muḥibbī bend-i zülfinden ḫalāṣ
Niçe yirden bend ü zencīr oldı her bir mū baña

70. **iy:**
Gazel 109
Mısra: **3**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy kaşı ya her kaçan togrılsa tīrüñ sīneme
Olmayam merd germeyem gögüs o dermenden yaña

71. **iy:**
Gazel 109
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy boyı servüm Muḥibbī göreliden gün yüzüñ
İtmedi hergiz heves kim vara gülşenden yaña

72. **iy:**
Gazel 110
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Sanma iy dil-ḫaste kim seni ṭabīb-i cān aña
Umma iy derd-ile perverde seni dermān aña

73. **iy:**
Gazel 110
Mısra: **2**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Sanma iy dil-ḫaste kim seni ṭabīb-i cān aña
Umma iy derd-ile perverde seni dermān aña

74. **iy:**
Gazel 110
Mısra: **14**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Bu Muḥibbī yüz çevürmez gelse müjgān okları
İy kaşı ya eyledi çün sīnesin kalkan aña

75. **iy:**
Gazel 111
Mısra: **7**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Aglamakdan nermdür müjgānum iy serv-i ḫırām
Zaḫm ura sanma ayak bas raḥm kıl cānā baña

76. **iy:**
Gazel 113
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī Ḥaḳ Taālā mucizin iẓhār ide
Cümleten ola muṭī rām ola ehl-i ḥāc aña

77. **iy:**
Gazel 115
Mısra: **14**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Gönderürdüm yāra ben dāyim maḥabbet-nāmeler
İy Muḥibbī olsa idi ger baña fermān ṣabā

78. **iy:**
Gazel 117
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Sen serv ḳaddi görmeyeli iy gül-i ranā
Ta'llāhi le-ḳad ṭāletü'l-eşvāḳi aleynā

79. **iy:**
Gazel 118
Mısra: **13**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī çünki dildāruñda hīç inṣāf yok
Çāre ne ṣabr eyle tā kim Ḥaḳ vire inṣāf aña

80. **iy:**
Gazel 122
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Didüm aña iy bī-vefā nedür bu itdügüñ cefā
Didi ki bil iy mübtelā benden saña oldı aṭā

81. **iy:**
Gazel 122
Mısra: **3**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Didüm ki sensüz iy ṣanem nedür baña bu derd ü ġam
Didi anuñçün ben şehem kapumda sensin bir gedā

82. **iy:**
Gazel 122
Mısra: **5**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Didüm ne iy nā-mihribān ışḳ ehli ider terk-i cān
Didi sakın sırrı nihān itme olur ışḳuñ hebā

83. **iy:**
Gazel 122
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Didi Muḥibbī iy püser yoluñdadur cān-ıla ser
Bir būse luṭf itseñ eger olurdı aña çün bahā

84. **iy:**
Gazel 123
Mısra: **3**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Āşıḳa çāre olur mı iy ṭabīb
Derd-i ışḳ içün dimişler bī-devā

85. **iy:**
Gazel 123
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī koma elden dāmenin
Ger cefā vü cevr ide vü ger vefā

86. **iy:**
Gazel 124
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī ışḳ ara çün yok-durur ġamdan ḫalāṣ
Çāresi anuñ hemān ancak tevekküldür baña

87. **iy:**
Gazel 125
Mısra: **2**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Yaş yirinde kan akar raḥm eylegil cānā aña
Gözlerümden her gice iy pādişāh-ı mehliḳā

88. **iy:**
Gazel 125
Mısra: **3**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Kullaruña bir naẓar kılsañ n'ola iy şīvekār
Çün bilürsin kulsuz olmaz ālem içre pādişā

89. **iy:**
Gazel 128
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī gün yüzine şöyle ḫayrān olmışam
Kim göre bu ḥālümi elbette ḫayrāndur baña

90. **iy:**
Gazel 129
Mısra: **10**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Bu Muḥibbī ışḳuñ-ıla key ölümlü ḫastadur
İy ṭabīb-i dil meger ire lebüñden bir devā

91. **iy:**
Gazel 131
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī bir devāsuz derd-imiş bu derd-i ışḳ
Derdden kurtılmasun derdine kim dermān aña

92. **iy:**
Gazel 132
Mısra: **10**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Yaluñuz bir ben degülem ol mehüñ āşüftesi
İy Muḥibbī cümle ālem bende-i fermān aña

93. **iy:**
Gazel 137
Mısra: **3**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy ṭabībā çek elüñ olmaz şifā Ḳānūn-ıla
Ḫasta-i ışḳa meger derdi yine dermān ola

94. **iy:**
Gazel 139
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Āteş-i şevḳine karşu iy Muḥibbī teşnesin
Cān virürseñ virmez ol meh-rū bir içim su saña

95. **iy:**
Gazel 140
Mısra: **10**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Ġamze-i ḫūn-rīzidür alan Muḥibbī cānını
Māni olma iy leb-i lāli Mesīḥā bir yaña

96. **iy:**
Gazel 143
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī niçe bir cām-ıla mül ẕikr idesin
Āḫiret fikrini kıl çünki odur ayn-ı evāb

97. **iy:**
Gazel 144
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī cürmüñ añup sakın olma nā-ümīd
Ger günāhuñ çogısa luṭfı Ḫudā'nuñ bī-ḥisāb

98. **iy:**
Gazel 145
Mısra: **6**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Ḫasta dilven baña sun sen lal-i nābuñ cürasın
Cān u dil hicrüñ odına yanmadın iy dil-fırīb

99. **iy:**
Gazel 148
Mısra: **10**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Yakısardur āteş-i ruḫsārına dilber seni
İy Muḥibbī bir gün öñdin āteş-i ruḫsārın öp

100. **iy:**
Gazel 150
Mısra: **10**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Bu Muḥibbī yār vaṣlın istedi ferdā didi
İy ecel bir dem taḥammül eyle gel itme şitāb

101. **iy:**
Gazel 151
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī gün yüzin arż eylese dildārumuz
Ola şermende buluta gire ol dem āfitāb

102. **iy:**
Gazel 153
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy saçı sünbül yüzi gül lāli mül eṭvārı ḫūb
Anuñ-ıçun olduñ ehl-i ışḳa maḥbūbü'l-ḳulūb

103. **iy:**
Gazel 154
Mısra: **6**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Didi usanmaz mısız cevr ü cefāmuzdan daḫı
Didüm aña iy cefā-cū görmişem ben anı köp

104. **iy:**
Gazel 154
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī çok-durur diyü günāhum ġam yime
Çün kerem kānı efendüñdür o Ġaffārü'ẕ-ẕünūb

105. **iy:**
Gazel 155
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī sırr-ı ışḳı niçe yıllar sakladum
Tuydılar āḫir benüm çāk-i girībānum görüp

106. **iy:**
Gazel 158
Mısra: **8**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Leblerüñ dārü'ş-şifāsından dil-i bīmāruma
İy ṭabīb-i cān neden göndermedüñ bir kez cevāb

107. **iy:**
Gazel 158
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī vaṣlını ummak aceb dīvānelik
Olasın sen bir gedā ol ola bir ālī-cenāb

108. **iy:**
Gazel 159
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī dürdi şirüñ defterini ehl-i naẓm
Gül gibi her yıl başında tāze dīvānum görüp

109. **iy:**
Gazel 161
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī yārdan ger baña olursa naẓar
Ġam degül düşmen cefāsından ko cevr itsün raḳīb

110. **iy:**
Gazel 166
Mısra: **13**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī şir-i dil-sūzuñ senüñ güş itseler
Diyeler işitmedük böyle ḫayālāt-ı ġarīb

111. **iy:**
Gazel 169
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī ḥürmet itmez kimseye sulṭān-ı ışḳ
Bir-durur dergāh-ı ālī sen de anuñ şeyḫ ü şāb

112. **iy:**
Gazel 171
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Olma işyānuñ görüben iy Muḥibbī nā-ümīd
Çünki dermānsuzlara dermān ider ḫāẓıḳ ṭabīb

113. **iy:**
Gazel 175
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī ẓāhir eyler kendüzin kandaysa ışḳ
Saklayayım dime virme kendüzüñe gel aẕāb

114. **iy:**
Gazel 177
Mısra: **4**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Leblerüñ ẕikr eylesem cānā gözüñ ḫışm itmesün
N'eylesün maḫmūrdur iy pādişāhum bu ġarīb

115. **iy:**
Gazel 177
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī çāre yok bīmār-ı ışḳa bilmiş ol
Tutmasun nabżuñ gelüp yok yire bī-çāre ṭabīb

116. **iy:**
Gazel 179
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Gördiler ḫāk oldugum yoluñda iy ālī-cenāb
Reşk idüp dir ehl-i ışḳ "yā leytenī küntü türāb"

117. **iy:**
Gazel 182
Mısra: **13**

"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī cān terk eyle seni ayb eylemez
Belki taḥsīn eyleye ışḳ ehli cānānuñ görüp

118. **iy:**
Gazel 183
Mısra: **10**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Ehl-i naẓmuñ her biri şābāş iderse ṭañ mıdur
İy Muḥibbī gül gibi bir tāze dīvānum görüp

119. **iy:**
Gazel 190
Mısra: **11**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī dil-rübālar cevrine incinme kim
Kim seni tedrīc-ile ögredür anlar yap yap

120. **iy:**
Gazel 191
Mısra: **11**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī çarḫ-ı ġaddāruñ elinden āh u vāh
Çünki dilber vāṣıl olmaz bāri ḥelvā-yı raḳīb

121. **iy:**
Gazel 193
Mısra: **13**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Ġam şebinde iy Muḥibbī şol ḳadar kan agladuñ
Gözlerüñ yaşına nisbet ḳaṭre oldı nehr-i Żāb

122. **iy:**
Gazel 194
Mısra: **13**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī ṣubḥ-ı vaṣlın isteyüp eyle niyāz
Didiler olur seḥergehler duālar müstecāb

123. **iy:**
Gazel 197
Mısra: **2**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Rūşen ter itdüñ uşbu cihān ẓulmetini hep
Rūḥī fedāk iy ṣanem-i ebṭaḥī laḳab

124. **iy:**
Gazel 198
Mısra: **10**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Kabe-i ulyā yüzidür örtüsi zülf-i siyāh
İy Muḥibbī perdeyi keşf it ruḫ-ı raḫşānın öp

125. **iy:**
Gazel 199
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Var mıdur agzuñ didüm iy ġonca leb
Bī-nişāndan gör nişān kıldum ṭaleb

126. **iy:**
Gazel 199
Mısra: **10**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Ġam nedīm ü göz yaşı gülgūn şarāb
İy Muḥibbī turma kıl iyş ü ṭarab

127. **iy:**
Gazel 200
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī cüra-i cām-ı maḥabbet nūş iden
Himmeti katında anuñ āb-ı Ḫıżr olur şarāb

128. **iy:**
Gazel 205
Mısra: **3**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Teşneler bī-ḥad yatur kūyuñda iy Īsī-nefes
Aç kerāmet agzuñı bulsun şifālar an-ḳarīb

129. **iy:**
Gazel 205
Mısra: **13**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī cāmi-i ḥüsninde yāruñ Cuma gün
Ḫoş edā ile okudı ḫuṭbe-i ḥüsnin ḫaṭīb

130. **iy:**
Gazel 207
Mısra: **13**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī çünki mihmān oldı geldi derd ü ġam
Gözlerüñ yaşın şarāb u bagruñı eyle kebāb

131. **iy:**
Gazel 213
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī cura-i cām-ı muḥabbet nūş iden
Himmeti katında anuñ āb-ı Ḫıżr olur serāb

132. **iy:**
Gazel 226
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy yār-ı cefā-cū dile gel göñli ḫarāb it
Gün yüzüñi göster gözümi toptolu āb it

133. **iy:**
Gazel 234
Mısra: **13**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī derd-i dilden ṣabr kıl āh eyleme
ʿĀlemi efsürde eyler ẓāhir olursa ol ot

134. **iy:**
Gazel 235
Mısra: **10**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Ẕerrece ārzū kalmaz dil-i ʿāşıḳda yakın
İy Muḥibbī bir olur aña göre nīst ü hest

135. **iy:**
Gazel 237
Mısra: **3**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Deyr içinde gördiler reftāruñ iy serv-i ḫırām
Turdugı yirde ḳadīd oldı vü kıldı bet sükūt

136. **iy:**
Gazel 237
Mısra: **10**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Var-iken ḳudret geçür ʿömrüñi var Allāh ile
İy Muḥbbī ẕikrüñ olsun dilde ḥayy-ı lā-yemūt

137. **iy:**
Gazel 241
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Ādemīlik eyle kaçma iñen iy perī-ṣıfat
Ehl-i dilüz gel eyle bizümle muṣāḥabet

138. **iy:**
Gazel 241
Mısra: **6**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Cevr ü cefāyı görme bugün ʿāşıḳa revā
Raḥm eyle ḥāline anuñ iy şāh-ı maʿdelet

139. **iy:**
Gazel 241
Mısra: **7**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Ol serv ayagına yine iy dīde merdümi
Yaşuñ revāne olmaga gel eyle terbiyet

140. **iy:**
Gazel 244
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī yaşuñı sen de akıt cūlar gibi
Yok ḳarārı suyuñ olmış ʿāşıḳ-ı dīdār mest

141. **iy:**
Gazel 248
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Ḫār-ıla oldı iy gül-i ter pāy-ı dil şikest
Derdā dirīġ vaṣluña iremedi bu dest

142. **iy:**
Gazel 271
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī ġamdan özge yār-ı ṣādıḳ var mıdur
Zīra bulmazsın bulınmaz ola her hem-rāh dōst

143. **iy:**
Gazel 275
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī yanup ʿışḳ āteşine
Nīst ol ister iseñ olmak hest

144. **iy:**
Gazel 276
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī ister idüñ sen maḥabbet cāmını
Şükr kıl nūş eyleyüp mestāne oldum ʿāḳıbet

145. **iy:**
Gazel 281
Mısra: **3**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy mesīḥā-dem ezilürken aña āb-ı zülāl
Kanda bir ola leb-i laʿlüñ-ile ḳand ü nebāt

146. **iy:**
Gazel 281
Mısra: **13**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī yār-ı cevr-ile bugün hem-dem iseñ
Çok belālar getürür başuña senüñ kāyināt

147. **iy:**
Gazel 284
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy şāh-ı ḥüsün ʿāşıḳuñam gel ʿadālet it
Yaʿnī vefā vü mihrüñi göster ḥimāyet it

148. **iy:**
Gazel 284
Mısra: **4**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İster göñül kūy-ı ḫarābāta şāh ola
İy pīr-i deyr gel berü sen daḫı himmet it

149. **iy:**
Gazel 287
Mısra: **10**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Kim ki vaṣl isterse dilber didi itsün terk-i cān
İy Muḥib şükr it bu düşvār oldı āsān ʿāḳıbet

150. **iy:**
Gazel 288
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī zülfi bendinde gören dil murġını
Dir meges gibi tolaşmış aña dām-ı ʿankebūt

151. **iy:**
Gazel 291
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Şādī vü ġam iy Muḥibbī tutmadı bir dem ḳarār
ʿĀḳil olur her birisi gelse bir ebr boldı tut

152. **iy:**
Gazel 292
Mısra: **3**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy cefā-ḫū cevr idersin
Tañrı'dan korkmaz mısın
Rūz-ı maḥşerde bulına
dāmenüñde niçe dest

153. **iy:**
Gazel 292
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī key sakın ḥadden
tecāvüz eyleme
Çün bilürsin bir daḫı girmez ele
ʿömr-i güzeşt

154. **iy:**
Gazel 306
Mısra: **10**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Şiʿr-i pür-sūzuñ görüp taḥsīn ide
Ḫusrev daḫı
İy Muḥibbī eyle şimden girü
Selmān-ıla baḥs

155. **iy:**
Gazel 308
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī añma dünyāyı ki ol
bir cīfedür
Pāk-dāmān ol sakın itme anuñla
var baḥs

156. **iy:**
Gazel 309
Mısra: **3**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Gülgūn meye ṭaʿnı ko iy ṣūfī-i
ḫod-rū
Mey ʿāşıḳa sunıldı ezel saña
müselles

157. **iy:**
Gazel 310
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Gül yüzüñ göstermedüñ iy verd-
i ḫandān el-ġıyās
Bülbül-i dil oldı her şeb zār u
nālān el-ġıyās

158. **iy:**
Gazel 313
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī dehr elinden
pādişehlerdür zebūn
Eyledi Keyḫusrev ü Cemşīd ü
Ṣeddād el-ġıyās

159. **iy:**
Gazel 318
Mısra: **3**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy şeker-leb lezzeti şehd ü
şekerden yig gelür
Nükte-i laʿlüñden itsem ehl-i
ʿirfān-ıla baḥs

160. **iy:**
Gazel 318
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī cūlar idüp her yaña
göz yaşların
Cemʿ idüp bir yire idem baḥr-ı
ʿummān-ıla baḥs

161. **iy:**
Gazel 321
Mısra: **11**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī giceler tā ṣubḥa dek
İtdügüm efġān elinden el-ġıyās

162. **iy:**
Gazel 324
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī naẓm ara tutduñ
Niẓāmī ṭarzını
Şiʿrüñi şimden girü itmek
gereksin penc penc

163. **iy:**
Gazel 337
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī beñzedi naẓmuñ
Niẓāmī naẓmına
N'ola dirsem uşbu beytüñe
senüñ ben Penc Genc

164. **iy:**
Gazel 338
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī ruḫları üstinde ḫāli
dilberüñ
Sanki sulṭān-ı Ḥabeş'dür
eylemişdür taḫt u tāc

165. **iy:**
Gazel 346
Mısra: **7**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy ṭabīb-i dil meded vir
ḫastayam şāfī cevāb
Bu dil-i pür-ġuṣṣamı āh ol cevāb
eyler feraḥ

166. **iy:**
Gazel 346
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī kapusı taşını bālīn
eyle kim
ʿĀşıḳ-ı bī-dilleri ancak o bāb
eyler feraḥ

167. **iy:**
Gazel 352
Mısra: **5**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Serve beñzer dimezem ḳāmetüñ
iy serv-i sehī
ʿĀrıżuñ eylemişemdür gül-i
terden tercīḥ

168. **iy:**
Gazel 353
Mısra: **14**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Çāre olmadı lebin öpmege cān
geldi lebe
İy Muḥibbī içelüm yādına gel
bārī ḳadeḥ

169. **iy:**
Gazel 357
Mısra: **5**

"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Çün fenādur āḫiri gel bāde tut iy pīr-i merd
Bir-durur eski sifāl ola vü yā gevher ḳadeḥ

170. **iy:**
Gazel 358
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Saña ʿāşıḳlardur iy maḥbūb-ı şūḫ
Bu cihān içre cüvān u ger şüyūḫ

171. **iy:**
Gazel 359
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī dir ki kimse ummasun benden vefā
Çagurup her rūz u şeb feryād ider dellāl-ı çarḫ

172. **iy:**
Gazel 367
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy yüzi gül ḳāmeti serv-i bülend
ʿĀrıżuñ āteş aña ḫālüñ sipend

173. **iy:**
Gazel 369
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī itme dünyā fikrini añ āḫirüñ
Kanda gitdi Ḫusrev ü Cemşīd ü Dārā Keyḳubād

174. **iy:**
Gazel 370
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy ʿārıżı gül lebleri ġonca boyı şimşād
Dil bülbülinüñ işi güci nāle vü feryād

175. **iy:**
Gazel 371
Mısra: **10**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Geldügince tīri bulur mürde cismüm tāze cān
Bulsun anuñ iy Muḥibbī şaşṭı her demde küşād

176. **iy:**
Gazel 381
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī dil niçe olsun ḫalāş
Gözleri ḫançer çeker zülfi kemend

177. **iy:**
Gazel 387
Mısra: **13**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī eyledüñ sen seyr-i dünyāyı zebūn
Ehl-i diller anuñ-içun saña dirler şīr-merd

178. **iy:**
Gazel 388
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī sūz-ı Ḫusrev'den yine yakduñ çerāġ
Kim ki rūşen gördi maʿnā cevherin itdi pesend

179. **iy:**
Gazel 392
Mısra: **17**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Kim boyın sunmadısa emrüñe iy şāh-ı güzīn
Eyleye anı Ḫudā ḳahr-ıla çün ḳavm-i Semūd

180. **iy:**
Gazel 394
Mısra: **5**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Bed söyleme ʿāşıḳa iy zāhid-i ḫod-rū
Cān u dil ile saña ne nīg eger bedend

181. **iy:**
Gazel 394
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Kimdür Muḥibbī dirseñ iy şāh-ı ḫusrevān
İrmek diler vaşluña ki bir himmeti bülend

182. **iy:**
Gazel 399
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī yār kūyına seni iletmege
Hem resūlüm hem ṭarīḳum daḫı varumdur nemed

183. **iy:**
Gazel 402
Mısra: **3**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Derd-i dil aḥvālini iy bī-vefā sormaz mısın
Kūyuñı āhum dolanur niçe müddetdür medīd

184. **iy:**
Gazel 405
Mısra: **3**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Senden ayru kūh-ı ġamda iy yüzi māhum benüm
Seng-i miḥnetle dögüp oldı bu cismüm lāciverd

185. **iy:**
Gazel 405
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī naẓm-ıla burduñ Niẓāmī pençesin
Ehl-i naẓmuñ arasında merdsin vallāhi merd

186. **iy:**
Gazel 406
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Yoluñda cān virem iy ruḫları verd
Gerekdür ʿāşıḳ olan ola cümerd

187. **iy:**
Gazel 407
Mısra: **6**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Feyż uma-geldi yine pīr-i muġān dergehine
Eyle iy muġbeçe gel bu dil-i ġamḫāra meded

188. **iy:**
Gazel 409
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī ġaflet itme başa ʿaḳluñ cemʿ kıl
Kanda gitdi kandadur Keyḫusrev ü Cem Keyḳūbād

189. **iy:**
Gazel 411
Mısra: **3**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Lebüñden ayru iy şīrīn zebānum
Anı kim çekmişem çekmedi Ferhād

190. **iy:**
Gazel 415
Mısra: **5**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Leb-i şīrīnüñ yād eyleyüp iy ḫusrev senüñ
Döndüm kūhkene düşeliden kūhsāra meded

191. **iy:**
Gazel 417
Mısra: **13**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī dil meẕāḳı zehr-i ġamdan telḫdür
Defʿine anuñ bulınmaz bāde-i terden leẕīẕ

192. **iy:**
Gazel 419
Mısra: **13**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī dişleriyle leblerin ẕikr eyledüñ
İşiden didi kelāmuñ dürr ü gevherden leẕīẕ

193. **iy:**
Gazel 425
Mısra: **3**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy ṭabīb-i cān bu göñlüm bir ölümlü ḫastadur
Leblerüñden bir cevāb eyt derdine dermān umar

194. **iy:**
Gazel 425
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī kān-ı dilden sözlerüñ gevherlenür
Saklama cümerdlik it çünki anı yārān umar

195. **iy:**
Gazel 428
Mısra: **7**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī ʿışḳa dest urduñ gerekdür terk-i ser
Ġaflet itme girdügüñ merdāneler meydānıdur

196. **iy:**
Gazel 430
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy pādişāh-ı ḥüsn güzellik saña yiter
Sorma benüm bu derdümi derdüm baña yiter

197. **iy:**
Gazel 430
Mısra: **10**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Ġarḳ itdi gözyaşıyla Muḥibbī bu ʿālemi
İy dīde daḫı gel kerem it dökme mā yiter

198. **iy:**
Gazel 432
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Mürde iken iy Muḥibbī baña ol ʿĪsī-nefes
Muʿcize iẓhār idüp gör ölmişe cān ʿarż ider

199. **iy:**
Gazel 436
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī āh idüp niçe perīşān olmayam
Kim teġāfülle öñümden ol saçı sünbül geçer

200. **iy:**
Gazel 438
Mısra: **10**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Öpebilseñ destini başuñda ol devlet mi var
İy Muḥibbī gel ʿicāzet var mı bir pā-būsa sor

201. **iy:**
Gazel 440
Mısra: **1**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Ruḫlaruñ ḫayrānıdur her gice iy reşk-i ḳamer
Tā seḥer yummaz kevākib çeşmini eyler naẕar

202. **iy:**
Gazel 440
Mısra: **7**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy saçı leylā ḫaber sorma bu ben dīvāneden
Mest-i ʿışḳam kendüzüm bilmem niçe virem ḫaber

203. **iy:**
Gazel 447
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī kim ki gördiyse senüñ eşʿāruñı
Ehl-i naẓmuñ arasında didi kim Ḥassān'ıdur

204. **iy:**
Gazel 449
Mısra: **7**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy ṭabīb-i dil n'ola senden ümīd itsem ʿilāc
Derdümüñ dermānı sensin saña bu cān sarmaşur

205. **iy:**
Gazel 449
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī bir feraḥ var mı soñı ġam olmaya
Nitekim vuṣlat gele ardınca hicrān sarmaşur

206. **iy:**
Gazel 453
Mısra: **11**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī sakın aldanma cihānuñ ālına
Şöyle tut kendüñi kim şevḳ ehlinüñ tarabıdur

207. **iy:**
Gazel 456
Mısra: **5**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Dīdemi ferş-i rehüñ eyleyem iy serv-i ḫırām
Pāyuña ḫayf degül mi ki basup ḫāke çıkar

208. **iy:**
Gazel 458
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī çenge döndi ḳāmetüm oldı dü-tā
Anuñ-ıçun nār-ı ġam her dem benüm dūşumdadur

209. **iy:**
Gazel 460
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī ġamdan özge yār-ı ṣādıḳ bulmadum
Her ne dem kim yoklasam yanumda ġam ḫānemdedür

210. **iy:**
Gazel 462
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥbbī ʿışḳ deryāsındaki ʿāşıḳları
Kim şümār ide-bilür su yirine ẕü'n-nūn akar

211. **iy:**
Gazel 468
Mısra: **8**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Būseye ʿahd itmiş-iken yok dime
Teng-dil itme beni iy dil-peẕīr

212. **iy:**
Gazel 470
Mısra: **5**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Ḫār batsa itlerüñüñ pāyına iy şāh-ı gül
Anı çıkarmaga müjgānum benüm sūzen yiter

213. **iy:**
Gazel 470
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī ġāfil olma nefs şerrinden sakın
Togrı yoldan seni çıkarmaga ol düşmen yiter

214. **iy:**
Gazel 474
Mısra: **11**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy ṭabīb-i dil lebüñden bu Muḥibbī ḫastaya
Ölmeden disem aña gel eyle tīmār incinür

215. **iy:**
Gazel 477
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī kim ḫalāṣ eyler dil-i dīvāneyi
Boynuma zencīr olan ol kākül-i müşgīndür

216. **iy:**
Gazel 478
Mısra: **3**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy dil-i sevdā-zede zülfinden umma sen vefā
Hey ne kāfirdür sitemden sanma ḳaṣdı ġayrıdur

217. **iy:**
Gazel 478
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī çāk çāk olsa girībānum ne tañ
Gülşen içre kıldugum ol serv-i nāzum seyridür

218. **iy:**
Gazel 484
Mısra: **9**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī artadur ʿışḳuñ belāsı dem-be-dem
Ġam yime her kim ki ʿāşıḳdur belāyı o çeker

219. **iy:**
Gazel 488
Mısra: **11**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī yār gönderse eger tīr-i cefā
Cān u dilden aña karşu çıkubanı aladur

220. **iy:**
Gazel 489
Mısra: **3**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Mi s̲ lüñ diyü itdüm gümān aradum iy ārām-ı cān
Bī-mi s̲ lsin bildüm hemān bir daḫı peydā mı olur

221. **iy:**
Gazel 491
Mısra: **9**

"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

Muḥibbī kuluñı söyletme luṭf it iy şeh-i ḫūbān
Perīşān ḥālinüñ şerḥi saçuñ gibi muṭavveldür

222. **iy:**
Gazel 498
Mısra: **11**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī şādılık gelse gelür ardınca ġam
Anuñ-ıçundur ki dünyā inḳılāb üstindedür

223. **iy:**
Gazel 500
Mısra: **13**
"Ey" seslenme edatı ll Ey sevgili!.

İy Muḥibbī aç gözüñ dünyāya bakup ʿibret al
Dürlü dürlü gösterür nakş u ʿalāmetler gelür

iy bī-vefā:

1. **iy bī-vefā:**
Gazel 295
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey vefasız sevgili!.

Ḫār-ı cefāñ-ıla oluban pāy-ı dil şikest
Vaṣluñ güline irmedi iy bī-vefā bu dest

iy bülbül-i dil:

1. **iy bülbül-i dil:**
Gazel 214
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül bülbülü.

Gūşına ala ol ruḫı gül ola ki nāleñ
İy bülbül-i dil ṣubḥa degin āh u fiġān it

iy bu'l-heves:

1. **iy bu'l-heves:**
Gazel 216
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey her şeye çok istekli olan kişi.

Senüñ iy bu'l-heves n'eyler başuñda bunca sevdālar
Muḥibbī bir gün ölürsin kayır irkence yurduñ tut

iy dīde:

1. **iy dīde:**
Gazel 214
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey göz.

Niçeye degin ışḳı nihān eyleye bu dil
İy dīde anı eşküñ-ile bir demde ayān it

2. **iy dīde:**
Gazel 226
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey göz.

Ġam yār u belā mūnis ü endūh nedīmüñ
Gözyaşını iy dīde ḥarīfāne şarāb it

iy dīde-i eşk:

1. **iy dīde-i eşk:**
Gazel 285
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey göz yaşı.

ʿIşḳıyla Muḥīb oldugına mubtelā-yı ʿışḳ
İy dīde-i eşk āh-ıla gelüp şehādet it

iy dil:

1. **iy dil:**
Gazel 61
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül.

Egerçi Kabe'ye iy dil gelesin olmaya şevḳuñ
Bu yolda zaḥmet ü miḥnet kamusı ola zāyil hā

2. **iy dil:**
Gazel 80
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül.

Vādi-i ışḳa düşüp iy dil yüri Mecnūn-vār
Fāriġ ol sen her ne dirlerse disünler il baña

3. **iy dil:**
Gazel 91
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül.

Gel saçı leylāsına iy dil naẓar kıl dāyimā
Göñlüñi Mecnūn gibi zīr ü zeber kıl dāyimā

4. **iy dil:**
Gazel 148
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül.

Yüzine sür yüzüñ iy dil kim müyesser bir daḫı
Ola mı pes kim bilür varup gül-i ruḫsārın öp

5. **iy dil:**
Gazel 148
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül.

Naḳşınuñ naḳḳāşına iy dil hezārān āferīn
Ayn-ı raḥmetdür yüri her dem ḫaṭ-ı zengārın öp

6. **iy dil:**
Gazel 182
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül.

Yanduñ iy dil nār-ı hicre şöyle aṣḥāb-ı caḥīm
Kendü odına ısındı nār-ı hicrānuñ görüp

7. **iy dil:**
Gazel 193
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül.

Şādīye şād olma iy dil gelse ġam hem mużṭarib
Çün bilürsin kāyināt içinde vardur inḳılāb

8. **iy dil:**
Gazel 214
Mısra: **11**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül.

Ferdāya degin iy dil eger zinde kalursañ
Kendüñi hemān ışḳ-ıla rüsvā-yı cihān it

9. **iy dil:**
Gazel 255
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül.

Evvel göñül alurlar soñra cefā kılurlar
Mehrūlar içre iy dil olmış ezel bu ʿādet

10. **iy dil:**
Gazel 255
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül.

İy dil ġıdā olursın bir gün bu mār u mūra
Bu hāy u hūya maġrūr olma idüp şeṭaret

11. **iy dil:**
Gazel 266
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül.

Bir ʿārız-ı gül ġonca-dehen ʿışḳına iy dil
Tā ṣubḥa degin bülbül olup nāle vü zār it

12. **iy dil:**
Gazel 369
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül.

Şāh olup iy dil eger kılmayasın ʿadl-ile dād
İki ʿālemde muḳarrer olısarsın nā-murād

13. **iy dil:**
Gazel 387
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül.

ʿIşḳ yolında cāna başa kalmasañ iy dil n'ola
Gerçek ʿāşıḳ olan elbette ol olur cömerd

14. **iy dil:**
Gazel 455
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül.

Sanma iy dil yaluñuz sen mübtelāsısın anuñ
Bil aña ʿāşıḳ gedā vü mīr ü şeyḫ ü şābdur

15. **iy dil:**
Gazel 479
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül.

Olduguma şeh-i ġam iy dil yiter bu şāhid
Āhum ʿalem elümde yanumda eşk sipehdür

16. **iy dil:**
Gazel 497
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül.

Berkdür ʿışḳuñ kemānı iy dil aña urma dest
Bunca yıllar tuncı depretmedi katı ya geçer

17. **iy dil:**
Gazel 74
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül!.

Leẕẕeti vaṣlıyla iy dil olma iñen şādmān
Soñı hicrāna döne ol şehd ü şekker zehr ola

18. **iy dil:**
Gazel 130
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül!.

Mārdur zülfinden iy dil kıl ḥaẕer
Sunma el ol sünbül-i terden yaña

19. **iy dil:**
Gazel 224
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül!.

Bir ʿārıżı gül ġonca dehen ʿışḳına iy dil
Tā ṣubḥa degin bülbül olup nāle vü zār it

<u>iy dil ṭabīb[i]:</u>

1. **iy dil ṭabīb[i]:**--*i*
Gazel 285
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül doktoru (sevgili).

Dil-ḫaste yatur derd-ile bilmez deva aña
İy dil ṭabīb[i] eyle kerem gel iʿādet it

<u>iy dil tabībi:</u>

1. **iy dil tabībi:**-+*i*
Gazel 176
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül doktoru (sevgili).

Oldı Muḥibbī derdüñ-ile katı mübtelā
İy dil tabībi eyle meded aña bir cevāb

<u>iy dilber:</u>

1. **iy dilber:**
Gazel 193
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili!.

Bir dem ārām eyle iy dilber gelüp ömrüm gibi
Öldürüp ben ḫastayı gel gitmege itme şitāb

2. **iy dilber:**
Gazel 207
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili!.

Ḳāni idüm düşde görsem dirdüm iy dilber seni
Didi ışḳ ehli olan hīç gözine ister mi ḫ̆āb

3. **iy dilber:**
Gazel 481
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili!.

Didüm iy dilber neden ʿuşşāḳı ḳurbān eyledüñ
Didi kim bilmez misin kūyum benüm ser-ḫānedür

iy dil-firīb:

1. **iy dil-firīb:**
Gazel 93
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cazibeli,hoş ve aldatıcı güzel(sevgili).

Lal-i nābuñ ḥasretinden ḫastayam iy dil-firīb
Leblerüñ dārü'ş-şifāsından buyur dermān baña

2. **iy dil-firīb:**
Gazel 436
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cazibeli,hoş ve aldatıcı güzel(sevgili).

Cān fedādur çeşm-i şūḫuña senüñ iy dil-firīb
Gönlümi böyle perīşān iden ol ḳākül geçer

iy dilsitān:

1. **iy dilsitān:**
Gazel 343
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül alan,aşıkların gönüllerini kendine çeken sevgili biçiminde hitap edilmektedir.

Ṭaleb kılmaz bu cān-ı nātüvān genc
Baña mihrüñ yiter iy dilsitān genc

iy dōst:

1. **iy dōst:**
Gazel 117
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Ben ḫastayı ġamzeñ niçe bir öldürdi iy dōst
Mevlāyıfe-küm taḳtül ayneke ḳatīlā

2. **iy dōst:**
Gazel 143
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Kıldı firḳat gözümüñ yaşını iy dōst şarāb
Bagrumı ḥasret odı eyledi sercümle kebāb

3. **iy dōst:**
Gazel 228
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Derdüñle senüñ ḫastadur iy dōst Muḥibbī
Billāhi ḳadem rence kılup eyle ʿiyādet

4. **iy dōst:**
Gazel 239
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Ḫayālüñ göñlüm içre ḫāndur iy dōst
Firāḳuñla bu bagrum kandur iy dōst

5. **iy dōst:**
Gazel 239
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Ḫayālüñ göñlüm içre ḫāndur iy dōst
Firāḳuñla bu bagrum kandur iy dōst

6. **iy dōst:**
Gazel 239
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Yoluña cān fedā kılsam ʿaceb mi
Göñül taḫtında ʿışḳ sultāndur iy dōst

7. **iy dōst:**
Gazel 239
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Kara zülfüñ ne ġam dīvāne kılsa
Zenaḫdānuñ baña zindāndur iy dōst

8. **iy dōst:**
Gazel 239
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Yañaguñ tāzedür verd-i iremden
Boyuña ṭūbī sergerdāndur iy dōst

9. **iy dōst:**
Gazel 239
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Firāḳ u ḥasret-ile eşk-i çeşmüm
Sanasın Dicle vü ʿummāndur iy dōst

10. **iy dōst:**
Gazel 239
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Sakınur cānını senden dimişler
Muḥibbī'ye kurı bühtāndur iy dōst

11. **iy dōst:**
Gazel 245
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Senüñ derdüñ baña dermāndur iy dōst
Ġamuñ da sīnem içre cāndur iy dōst

12. **iy dōst:**
Gazel 245
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Senüñ derdüñ baña dermāndur iy dōst
Ġamuñ da sīnem içre cāndur iy dōst

13. **iy dōst:**
Gazel 245
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

N'ola şemʿ-i ruḫuñ göñlümi rūşen
İderse külbe-i aḥzāndur iy dōst

14. **iy dōst:**
Gazel 245
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Sakın dehre dayanup olma maġrūr
Dil ü cān anda çün mihmāndur iy dōst

15. **iy dōst:**
Gazel 245
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Açılsa gül gibi yār itse ḫande
Benüm yaşum n'ola bārāndur iy dōst

16. **iy dōst:**
Gazel 245
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Ġazel ṭarzın Muḥibbī itdi aḥsen
Ki her beyti anuñ dīvāndur iy dōst

17. **iy dōst:**
Gazel 246
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Saçuñ leylāsına meftūnam iy dōst
Anuñçün deşt ara Mecnūn'am iy dōst

18. **iy dōst:**
Gazel 246
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Saçuñ leylāsına meftūnam iy dōst
Anuñçün deşt ara Mecnūn'am iy dōst

19. **iy dōst:**
Gazel 246
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Olupsın Yūsuf-ı Mışrī'den ayru
Dil-i Yaʿḳūb-veş maḥzūnam iy dōst

20. **iy dōst:**
Gazel 246
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Gözüm yaşına ġarḳ olsam ʿaceb mi
Ezelden çeşme-i Ceyḫūn'am iy dōst

21. **iy dōst:**
Gazel 246
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Ko kılsun seng-i kūyuñ laʿl ü mercān
Dökilsün her yaña bu ḫūnum iy dōst

22. **iy dōst:**
Gazel 246
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Sayar kendin Muḥibbī seglerinden
Dimez ol ḫalḳadan bīrūnam iy dōst

23. **iy dōst:**
Gazel 303
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Ya kaşlaruña cān-ıla ḳurbān olalıdan
Ġamzeñ okına sīnemi itdüm siper iy dōst

24. **iy dōst:**
Gazel 303
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Göñlümi alup şimdi eger kaşdūn-ısa cān
Çokdan komışam yoluña ben cān u ser iy dōst

25. **iy dōst:**
Gazel 303
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Zār u ġamuñı eylemişem kendüme yoldaş
İtdükde ʿadem mülkine bundan sefer iy dōst

26. **iy dōst:**
Gazel 303
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Bir gün dimedüñ ḫasta Muḥibbī'ye nedür ḥāl
Bildüm ki baña ẕerrece yokdur naẓar iy dōst

27. **iy dōst:**
Gazel 329
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Yazdı aḥsen ḥüsnüñi iy dōst ḫaṭṭāṭ-ı ezel
Ḫūblarda kalmadı bāzār-ı ḥüsn içre revāc

28. **iy dōst:**
Gazel 398
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Āteş-i ḥüsnüñe karşu bugün iy dōst senüñ
Eyledüm cān u dilüm yakmag-içun hem çü sipend

29. **iy dōst:**
Gazel 98
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
A dost! Ey dost!.

Kūh-ı ġamda yasdugum iy dōst seng-i ḫāredür
Ġurbet içinde kişi düşvārdur bīmār ola

30. **iy dōst:**
Gazel 258
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
A dost! Ey dost!.

Kūyuñda serüm ḳaṭʿ ideliden berü iy dōst
Tīġuña benüm gerdenüm eyler niçe minnet

31. **iy dōst:**
Gazel 422
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
A dost! Ey dost!.

Ya kaşlaruñ kuraldan ḳurbānuñ oldum iy dōst
Bu sīne tīrkeşidür ġamzeñ ḫadenge beñzer

32. **iy dōst:**
Gazel 184
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
A dost! Ey sevgili!.

Biñ kerre didüñ öldüreyim yine dönersin
İy dōst niçe bir beni ferdālara salup

33. **iy dōst:**
Gazel 209
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
A dost! Ey sevgili!.

Vefādan ārisin iy dōst ārī
Cihānda böyle mi olur güzel hep

34. **iy dōst:**
Gazel 223
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
A dost! Ey sevgili!.

Māl ü menāl yoluña bil cān u ser daḫı
Senden dirīġ olmaya iy dōst herçi hest

35. **iy dōst:**
Gazel 235
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
A dost! Ey sevgili!.

Niçe yıllar geçe devr eyleye olmaya bütün
Gönlümüñ şīşesini eyleme iy dōst şikest

36. **iy dōst:**
Gazel 255
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
A dost! Ey sevgili!.

Bir ḳıṣṣadur muṭavvel zülfüñle derdüm iy dōst
Tā ḥaşre dek dinilse diñmeye bu ḥikāyet

37. **iy dōst:**
Gazel 303
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
A dost! Ey sevgili!.

Çeşmüm ideli sen güle bir kez naẕar iy dōst
Cān bülbüli turmaz kılur āh-ı seḥer iy dōst

38. **iy dōst:**
Gazel 303
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
A dost! Ey sevgili!.

Çeşmüm ideli sen güle bir kez naẕar iy dōst
Cān bülbüli turmaz kılur āh-ı seḥer iy dōst

39. **iy dōst:**
Gazel 303
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
A dost! Ey sevgili!.

Bu dūd-ı dilüm gerçi ki eflāke irişdi
Sen māha velī itmedi āhum eṣer iy dōst

40. **iy dōst:**
Gazel 303
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
A dost! Ey sevgili!.

Dün oldı günüm hicr-ile iy şāh-ı cefākār
Raḥm eyle benüm hālüme düşmen güler iy dōst

41. **iy dōst:**
Gazel 309
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
A dost! Ey sevgili!.

Dünyāya bugün meyl ideyim dime ḫaṭādur
Dil ḫānesini eyleme iy dōst mülevveṣ

42. **iy dōst:**
Gazel 347
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
A dost! Ey sevgili!.

Sen ḥarām itmiş-iken baña lebüñ cürʿasını
Kanumı ġamzeñe ben eyledüm iy dōst mubāḥ

43. **iy dōst:**
Gazel 415
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
A dost! Ey sevgili!.

Göreli gün yüzüñ iy dōst senüñ ʿuṣṣāḳ
Olmışam ẕerre gibi her ṭarafa āvāra meded

44. **iy dōst:**
Gazel 420
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
A dost! Ey sevgili!.

İy dōst ruḫlaruñ baña oldı ġıdā-yı rūḥ
Var mı ki aña beñzeye bir būy-ı ter leẕīẕ

<u>iy dōst maḥabbet senden olmayınca:</u>

1. **iy dōst maḥabbet senden olmayınca:***--den-den, --ma, --y, --ınca-yınca*
Gazel 273
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgiliye hitaben sohbet ya da yarenliğin ondan gelmeyince önemsiz olduğunu ifade etmiştir.

Maḥabbet senden olmayınca iy dōst
Baña birdür hemān miḥnet maḥabbet

<u>iy ecel:</u>

1. **iy ecel:**
Gazel 146
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey ölüm.

Yār vaşlın vade kılmışdur Muḥibbī ḫastaya
İy ecel bir dem taḥammül eyle gel itme şitāb

<u>iy felek:</u>

1. **iy felek:**
Gazel 399
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gökyüzü anlamında seslenme ünlemi olarak kullanılmıştır.

İy felek berḳ-ile pür kılsañ cihānı ġam degül
Ḫāne-i vīrān içinde germ nārumdur nemed

iy ġam:

1. **iy ġam:**
   Gazel 313
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ey gam.

Şöyle beñzer boynu baglu kuluñam iy ġam senüñ
Tā ölince itmeyesin gibi āzād el-ġıyāṣ

iy göñlüm:

1. **iy göñlüm:**-*lüm*
   Gazel 76
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   A gönlüm ! Ey gönlüm !.

Niār eyle ayagına nigāruñ cevher-i eşki
Dükenür sanma iy göñlüm ider çeşmüm o dem peydā

iy göñül:

1. **iy göñül:**
   Gazel 78
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ey gönül.

Gitdi çün rāh-ı fenāya iy göñül Ferhād u Ḳays
Dökdi ġam kūh-ı belā miḥnet bayābānı saña

2. **iy göñül:**
   Gazel 91
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ey gönül.

Ālem-i ulyāyı seyr itmek dilerseñ iy göñül
Ḫāk-i pāy-ı dilberi küḥl-ı baṣar kıl dāyimā

3. **iy göñül:**
   Gazel 139
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ey gönül.

İy göñül çünki dolaşduñ bend-i zülf-i dilbere
İy gözüm şimden girü olsun ḥarām uyḫū saña

4. **iy göñül:**
   Gazel 190
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ey gönül.

Āteş-i ġamda uçan altun megesdür iy göñül
Olısardur dōstlar āḫir cihān ḥāli ḫarāb

5. **iy göñül:**
   Gazel 234
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ey gönül.

Söyler-iseñ iy göñül elbetde rāzuñ fāş olur
Yig degül mi urasın agzuña sen mühr-i sükūt

6. **iy göñül:**
   Gazel 288
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ey gönül.

İy göñül pīr-i muġānuñ dāmenini berk tut
Çünki andan ġayrı virmez saña bir kimse ögüt

7. **iy göñül:**
   Gazel 369
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ey gönül.

Dehr elinden iy göñül ġam çekdügüme ġam yime
Bunı fikr eyle kim almışdur bu dünyādan murād

8. **iy göñül:**
   Gazel 380
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ey gönül.

İy göñül şeydā olup irmek dilersin vaṣlına
Mümteniʿ sevdāya düşdüñ ʿāḳlı yok hey derdmend

9. **iy göñül:**
   Gazel 414
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ey gönül.

İy göñül zülfine dil virdüñ ʿaceb dīvānesin
Bir ʿaceb kuru uzun sevdāya düşdüñ derdmend

10. **iy göñül:**
    Gazel 363
    Mısra: **1**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Ey gönül! A gönül! (Âşık kendine seslenir.).

İy göñül incinme olsa ger raḳībüñ sözi telḫ
Her kimüñ telḫ ola sözi lābüd olur yüzi telḫ

iy gözlerüm:

1. **iy gözlerüm:**--*ler, --ü, --m*
   Gazel 307
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Beyitte) aşık kendi gözlerini kastetmekte ve tecrid yapıp ona seslenmektedir.

Sebze ḫaṭṭını görüp iy gözlerüm gel aglama
Gülşen içre her kaçan çok olsa bārāndur ʿabeṣ

iy gözüm:

1. **iy gözüm:**--*üm*
   Gazel 139
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ey gözüm! Âşık kendine seslenir.

İy göñül çünki dolaşduñ bend-i zülf-i dilbere
İy gözüm şimden girü olsun ḥarām uyḫū saña

2. **iy gözüm:**--*üm*
   Gazel 462
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ey gözüm! Âşık kendine seslenir.

İy gözüm meh-rūları gördükde gel kılma naẓar
İḫtiyārı gider elden bu dil-i maḥzūn akar

iy gül-çehre:

1. **iy gül-çehre:**
   Gazel 459
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ey gül yüzlü sevgili.

Sensüz iy gül-çehre yok ẕerre ṣafāsı gülşenüñ
Külḫen olursa senüñle cennet içre s̱ānīdür

iy güliẕār:

1. **iy güliẕār:**
Gazel 78
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gül yanaklı(al yanaklı) sevgili.

Çün ezel ḳassāmı ḳısmet eylemiş iy güliẕār
Baña bülbül nālesin gül gibi ḫandānı saña

iy güzeller:

1. **iy güzeller:**--*ler*
Gazel 305
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey güzeller.

İdemezsiz iy güzeller siz o cānān-ıla baḥs
Kim görüpdür encüm ide māh-ı tābān-ıla baḥs

iy güzeller ṣāhı:

1. **iy güzeller ṣāhı:**--*ler, --ı*
Gazel 341
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin bütün sevgililerden daha güzel olduğu vurgulanmakta ve ona hitap edilmektedir.

İy güzeller ṣāhı kılmazsın benümle çok kelec
Şimdi bildüm bende var mihr ü maḥabbet sende lec

iy ḥabīb:

1. **iy ḥabīb:**
Gazel 177
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey Sevgili!.

Mescidi āteş kılam āh eylemekden iy ḥabīb
Minber üzre okuya ger āyet-i ḥüsnüñ ḥaṭīb

2. **iy ḥabīb:**
Gazel 205
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey Sevgili!.

Işḳ elinden muḫtel olmışdur bu cism-i nātüvān
Senden umaram ilāc sensin ṭabībüm iy ḥabīb

iy ḫˇāce:

1. **iy ḫˇāce:**
Gazel 323
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey hoca!.

Gözüm yaşına beñzer dir-ise maḳṣūduñ iy ḫˇāce
Sefer kıl berre bu sevdā-y-ıla baḥr-i ʿAden'den geç

iy ḥūrī:

1. **iy ḥūrī:**
Gazel 350
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey güzeller güzeli sevgili.

Gülşen-i ḥüsnüñ eger olmasa iy ḥūrī behişt
Şerbet-i laʿl-i lebüñ olur mıdı böyle melīḥ

iy kemān ebrū:

1. **iy kemān ebrū:**
Gazel 302
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kaşları yay gibi olan. Keman kaşlı(sevgili).

Tīr-i ġamzeñ öldürür biñ ʿāşıḳı
Kimde vardur iy kemān ebrū bu şest

iy māh:

1. **iy māh:**
Gazel 214
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey ay gibi güzel sevgili.

İy māh cemālüñe cihānı nigerān it
Göster ruḫuñ āşıḳları ḫūnın cigerān it

iy māh-ı tābānum:

1. **iy māh-ı tābānum:**--*u, --m*
Gazel 378
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parlayan ay(sevgiliye hitaben).

Āhum irdi göklere iy māh-ı tābānum meded
İşidüp feryādumı raḥm eyle sulṭānum meded

iy māhum:

1. **iy māhum:**-*um*
Gazel 83
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
A ay [gibi güzel sevgilim!].

Cevri ādet eyleme uṣṣāḳa iy māhum sakın
Bir gün ola irişe bu nāle-i şebgīr aña

iy meh-rū:

1. **iy meh-rū:**
Gazel 139
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey ay yüzlü.

Cevr ile cān almak olmışdur hemīşe ḫū saña
Anuñ içün cān ile dil virdüm iy meh-rū saña

2. **iy meh-rū:**
Gazel 160
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey ay yüzlü.

Yüzüñ gördükçe iy meh-rū gözüm yaşı bulur teskīn
Ki san mihr-i cihān-ārā togar pinhān olur kevkeb

iy mesīḥā:

1. **iy mesīḥā:**
Gazel 84
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) ey gümüş parçası,ey yeni oluşan aya benzeyen sevgili anlamında kullanılmıştır.

Ẕulmet-i zülfüñde lalüñ āb-ı ḥayvāndur baña

İy mesīḥā sözlerüñ derdüme dermāndur baña

iy mübtelā:

1. **iy mübtelā:**
Gazel 122
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey tutkun ve düşkün kişi (aşık).

Didüm aña iy bī-vefā nedür bu itdügüñ cefā
Didi ki bil iy mübtelā benden saña oldı aṭā

iy muġbeçe:

1. **iy muġbeçe:**
Gazel 226
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Ey meyhaneci çırağı. 2)Mecusi tapınaklarında görevli kişi. 3)Sevgili.

Devrān ġamı bükdi bilümi kıldı beni pīr
İy muġbeçe sun bāde ʿaṣāsı ile ṣāb it

iy perī:

1. **iy perī:**
Gazel 86
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey peri. || Ey sevgili.

Mesken ne içün itmeyesin göñlüm iy perī
Yıllarla yatur niçe zamāndur ḫarāb ola

2. **iy perī:**
Gazel 460
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey peri. || Ey sevgili.

Ḫāṭırumdan bir nefes çıkmazsın ammā ʿāḳıbet
İy perī bilmem senüñ göñlüñ niçe ādemdedür

iy püser:

1. **iy püser:**
Gazel 421
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Gerçi kim ʿālem içinde olupdur şeker leẕīẕ
Ammā lebüñ gibi degül ol iy püser leẕīẕ

iy refīḳān:

1. **iy refīḳān:**
Gazel 146
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey yoldaş,yardımcı ve arkadaş anlamında kullanılmıştır.

İy refīḳān bezm-i ġamda ḫūn-ı dil nūş ideli
Ḳāmetüm çeng ü dilüm ney sīnem olmışdur rebāb

iy ṣabā:

1. **iy ṣabā:**
Gazel 70
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey saba rüzgârı.

Küḥl idem çeşmüme ḫāk-i rāhını
Luṭf idüp getür ġubārın iy ṣabā

2. **iy ṣabā:**
Gazel 72
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey saba rüzgârı.

İy ṣabā olsun vaṣiyyet kūy-ı yāra iltesin
Dökilüp seng-i cefādan uşbu çeşmüm gerd ola

3. **iy ṣabā:**
Gazel 260
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey saba rüzgârı.

İy ṣabā luṭf eylegil dildāra peyġāmum ilet
Di senüñ kūyuñ-durur bilsün benüm nāmum ilet

4. **iy ṣabā:**
Gazel 379
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey saba rüzgârı.

Cān dimāġını muʿaṭṭar eyle irgür iy ṣabā
Ol gözi āhū saçı müşg-i tatārumdan meded

5. **iy ṣabā:**
Gazel 435
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey saba rüzgârı.

İy ṣabā irgür Muḥibbī çeşmine ḫāk-i derin
Tūtiyādan yig görinür yoḫsa dārūlar mıdur

6. **iy ṣabā:**
Gazel 91
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sabah rüzgarı!.

Ḫāk olursa zecr ü hicrinden Muḥibbī ḫasta dil
İy ṣabā merdümlik it yāra ḫaber kıl dāyimā

7. **iy ṣabā:**
Gazel 126
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sabah rüzgarı!.

Ölmiş iken tāze cān buldı Muḥibbī ḫasta dil
Būy-ı zülfini getürdüñ müstedām ol iy ṣabā

8. **iy ṣabā:**
Gazel 198
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sabah rüzgarı!.

İy ṣabā benden varup yāruñ der ü eyvānın öp
Ḫāk-i pāyına yüzüñ sürer gibi dāmānın öp

9. **iy ṣabā:**
Gazel 260
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sabah rüzgarı!.

Gül yüzüñden ayru aglar giceler tā ṣubḥa dek
İy ṣabā lutf eylegil dildāra peyġāmum ilet

iy şāh-ı cefākār:

1. **iy şāh-ı cefākār:**
Gazel 303
Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) eziyet ve cefa veren sevgili kastedilmiştir.

Dün oldı günüm hicr-ile iy şāh-ı cefākār
Raḥm eyle benüm hālüme düşmen güler iy dōst

iy şanem:

1. **iy şanem:**
Gazel 362
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey put gibi güzel olan sevgili!.

Derd-i dilümi her kaçan ʿarż eylesem saña
Gelmez dilüñden iy şanem ala cevāb-ı telḫ

iy serv-i bülend:

1. **iy serv-i bülend:**
Gazel 388
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey selvi boylu sevgili.

Sen tururken ṭūbīye baş egmem iy serv-i bülend
Var-iken şekker lebüñ baña gerekmez şehd ü ḳand

iy serv-ḳad:

1. **iy serv-ḳad:**
Gazel 85
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgilinin selvi ağacına benzeyen boyu.

Her kaçan görsem bahār-ı ḥüsnüñi iy serv-ḳad
Olamaz bir laḥẓa çeşmümden benüm bārān cüdā

iy ṭabīb:

1. **iy ṭabīb:**
Gazel 172
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey tabib ! A doktor!.

Derdmendem ḫastayam bī-çāreyem bu ben ġarīb
Bildüñ aḥvālümi çün tīmāra luṭf it iy ṭabīb

2. **iy ṭabīb:**
Gazel 338
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey tabib ! A doktor!.

Ḫasta dilven nabżuma el urma epsem iy ṭabīb
Laʿl-i dilber olmasa yokdur baña hergiz ʿilāc

3. **iy ṭabīb:**
Gazel 451
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey tabib ! A doktor!.

Var iy ṭabīb sen beni ko kendü ḥālüme
Hicrān ġamı bu ḫasta dile derd-i ser yiter

4. **iy ṭabīb:**
Gazel 475
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey tabib ! A doktor!.

Gel iy ṭabīb çek elüñi girme zaḥmete
Ölmekden özge ʿāşıḳa sanma devā olur

5. **iy ṭabīb:**
Gazel 438
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey tabîb, ey doktor !.

Nabż-ı ʿāşıḳdan elüñ çek bilemezsin iy ṭabīb
Bī-devā derddür gerekse anı Cālīnūs'a sor

iy ṭabīb-i dil:

1. **iy ṭabīb-i dil:**
Gazel 378
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül doktoru.

İy ṭabīb-i dil iriş ḥālüm mükedder olmadan
Bu Muḥibbī'nüñ gel it derdine dermānum meded

2. **iy ṭabīb-i dil:**
Gazel 386
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey gönül doktoru.

Olmışam hicrān-ı şebde key żaʿīf ü nā-tüvān
İy ṭabīb-i dil ne çāreñ var-ısa öldüm meded

iy yār:

1. **iy yār:**
Gazel 244
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

İçmeden dil leblerüñden oldı çün iy yār mest
Būy-ı gülden nite kim bülbül olur her bār mest

2. **iy yār:**
Gazel 289
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

ʿĀrıżuñda zülfüñi gördüm senüñ iy yār mest
Ḥaḳ dimişler günde yatsa olur-ımış mār mest

3. **iy yār:**
Gazel 293
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Olmışam cām-ı lebüñden ben senüñ iy yār mest
Nitekim būy-ı gül ile bülbül-i gülzār mest

4. **iy yār:**
Gazel 296
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Maḳṣūd bu ki iy yār olasın sag u selāmet
ʿIşḳ ehline dāyim yaraşur ola melāmet

5. **iy yār:**
Gazel 315
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili.

Kimisi yokdur lebüñ dir kimisi dir noḳṭadur
Eksük olmaz anuñ içün ʿışḳ ara iy yār baḫs

6. **iy yār:**
Gazel 362
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey sevgili!.

İy yār ḳaṭresi lebüñüñ baḥra tamlasa
Olmaya idi ʿālem içinde hīç āb-ı telḫ

iy yūsuf-cemāl:

1. **iy yūsuf-cemāl:**
Gazel 96
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hz. Yusuf gibi güzel yüzlü sevgili.

Şöyle ḥayrān olmışam ışḳuñla iy Yūsuf-cemāl
Ḥālümi her kim görür-ise olur ḥayrān aña

ʿiyādet eyle:

1. **ʿiyādet eyle:**
Gazel 228
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hastanın hatırını sormak.

Derdüñle senüñ ḫastadur iy dōst Muḥibbī
Billāhi ḳadem rence kılup eyle ʿiyādet

ʿiyd ola:

1. **ʿiyd ola:**--*a*
Gazel 385
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bayram olmak.

Dāġlar her bir ṭarafdan dīdeler kıldı bedīd
Şāyed ola kim hilāl ebrūñı görem ola ʿiyd

ʿīyd oldı:

1. **ʿīyd oldı:**--*dı*
Gazel 377
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bayram olmak II Bayram gibi sevinçli bir zaman olmak.

Rūze-i hicrān gidüp yüzüñ görindi oldı ʿīyd
Devletüñ pāyende olsun daḫı ʿömrüñ ber-mezīd

ʿiyd olsa:

1. **ʿiyd olsa:**--*sa*
Gazel 401
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bayram geldiği zaman.

ʿĀdet oldı her kaçan ʿiyd olsa iḥsān eylemek
Bu Muḥibbī bendeñe kıl būseñi iḥsān-ı ʿiyd

ʿiyd-i viṣāl:

1. **ʿiyd-i viṣāl:**
Gazel 327
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgiliye) kavuşma bayramı.

ʿİyd-i viṣāl içün tutaram ṣavm-ı hicrüñi
Göster hilāl ebrūñı olsun tamām oruç

ʿiyd-ile:

1. **ʿiyd-ile:**
Gazel 404
Mısra: **9**
Bayram.

ʿİyd-ile olmaz feraḥ göñli Muḥibbī bendeñüñ
Her kaçan yüzüñ görem ol gün olur baña saʿīd

iyş:

1. **iyş:**
Gazel 19
Mısra: **9**
Hayatın zevkini çıkarma, yiyip içme, zevk u safa.

Dāġ gül gözyaşı mül eyle Muḥibbī yüri iyş
Sīnemüñ bāġı yiter çün gül ü gülzār baña

2. **iyş:**
Gazel 204
Mısra: **1**
Hayatın zevkini çıkarma, yiyip içme, zevk u safa.

Olıcak iyş esbābı müretteb
Gerekdür ola sāḳi sīb-i ġabġab

iyş idelüm:

1. **iyş idelüm:**--*e*, --*lüm*
Gazel 201
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayatın zevkini çıkarma, yeyip içme, zevk u safa etmek, eğlenmek.

Ḫāne-i dilde gelüñ iyş idelüm
Dil kebāb oldı vü göz yaşı şarāb

ʿiyş idelüm:

1. **ʿiyş idelüm:**--*e*, --*lüm*
Gazel 347
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayatın zevkini çıkarma, yeyip içme, zevk u safa etmek, eğlenmek.

Dil şafā kesb idemez içmeyicek cām-ıla rāḥ
Sāḳiyā ʿiyş idelüm sun berü gel şām u ṣabāḥ

ʿiyş ider:

1. **ʿiyş ider:**--*e*, --*r*
Gazel 495
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayatın zevkini çıkarma, yeyip içme, zevk u safa etmek, eğlenmek.

Çemende sāġar almışdur eline ʿiyş ider lāle
İderler ʿiyş ü ʿişretler çiçekler sanki cemlerdür

ʿiyş ü ʿişret:

1. **ʿiyş ü ʿişret:**
Gazel 404
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğlence, zevk ve safa.

Selḫ-i Şaʿbān-ıla oldı ʿiyş ü ʿişret nā-bedīd
Ġarra-i Şevvāl ile yazdı felek menşūr-ı ʿiyd

ʿiyş ü ʿişretler iderler:

1. **ʿiyş ü ʿişretler iderler:**--*ler*--*ler*, --*e*, --*r*, --*ler*
Gazel 495
Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zevk ve eğlence meclisinde bulunmak,içki içmek.

Çemende sāġar almışdur eline ʿiyş ider lāle
İderler ʿiyş ü ʿişretler çiçekler sanki cemlerdür

iyş ü ṭarab:

1. **iyş ü ṭarab:**
Gazel 188
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaşama ve ferahlama; çalıp söyleyerek eğlenme, yiyip içme.

İçeliden dōstlar ġam şerbetin Bāña teng olmış-durur iyş ü ṭarab

2. **iyş ü ṭarab:**
Gazel 199
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaşama ve ferahlama; çalıp söyleyerek eğlenme, yiyip içme.

Ġam nedīm ü göz yaşı gülgūn şarāb
İy Muḥibbī turma kıl iyş ü ṭarab

iz̲ʿān idinmedi:

1. **iz̲ʿān idinmedi:**--*in*, --*me*, --*di*
Gazel 466
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anlamak,idrak etmek,kavramak.

Mecnūn benüm bu ḫāletüm iz̲ʿān idinmedi
Meşhūr egerçi dilde anuñ dāsitānı var

iz̲ʿān itdürür:

1. **iz̲ʿān itdürür:**--*dür*, --*ür*
Gazel 236
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anlama,kavrama.

ʿUşşāḳa dōst ḳavlini iz̲ʿān kim itdürür
Tā sen Muḥibbī olmayıcak tercümān-ı dōst

ʿizār:

1. **ʿiẕāruñ:**-*uñ*
Gazel 297
Mısra: **9**
Yanak (sevgilinin mum gibi ışık saçan yanağı bağlamında).

Vird idinmişdür ʿiẕāruñ ẕikr ider dāyim Muḥib
Tutar agzında ʿacebdür nār-ı sūzānı dürüst

iẓhār:

1. **iẓhār:**
Gazel 73
Mısra: **3**
Açığa vurma, meydana çıkarma, gösterme.

Zülfüñ-ile ḫaṭṭuñ eyleye fitneler iẓhār
Çeşmüñ ne aceb bilmeye ya bī-ḫaber ola

iẓhār eyledi:

1. **iẓhār eyledi:**--*di*
Gazel 228
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açığa vurmak, meydana çıkarmak, göstermek, âşikar etmek.

Mey içdi yüzi eyledi ol dem ʿaraḳ iẓhār
Didüm ki gelür verde ʿaraḳ bulsa ḫarāret

iẓhār eyledüñ:

1. **iẓhār eyledüñ:**--*dün*
Gazel 156
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa çıkarmak,meydana getirmek.

Kullaruñ içün yaratduñ ḥükmüñ iẓhār eyledüñ
Gül bitürdüñ ḫārdan kurı şecerden daḫı sīb

iẓhār eyler:

1. **iẓhār eyler:**--*r*
Gazel 293
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göstermek, açığa vurmak.

Sırr-ı ʿışḳı fāş iderse göz yaşı olmaz ʿaceb
Çün olagelmişdür eyler sırrını iẓhār mest

iẓhār ide:

1. **iẓhār ide:**--*e*
Gazel 113
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açığa çıkarmak, göstermek.

İy Muḥibbī Ḥaḳ Taālā mucizin iẓhār ide
Cümleten ola muṭī rām ola ehl-i ḫāc aña

iẓhār ider:

1. **iẓhār ider:**--*e*, --*r*
Gazel 176
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meydana çıkarmak, göstermek.

Lalüñ tuyurdı sırr-ı dehānuñı illere
İẓhār ider çü gizlü işi san şarāb-ı nāb

iẓhār idiser:

1. **iẓhār idiser:**--*iser*
Gazel 405
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açığa vurmak,göstermek.

Göz yaşın dökme didiler sırrūn ifşā olmasun
Çāre yok iẓhār idiser didüm āḫir rūy-ı zerd

iẓhār idüp:

1. **iẓhār idüp:**--*üp*
Gazel 432
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göstermek, açığa vurmak.

Mürde iken iy Muḥibbī baña ol ʿĪsī-nefes
Muʿcize iẓhār idüp gör ölmişe cān ʿarż ider

izüñ tozı-y-ıla:

1. **izüñ tozı-y-ıla:**--*ü*, --*n*, --*ı*, --*y*, --*ı*, --*la*

Gazel 475
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin ayak izinin tozu.

Bir ẕerre deñlü küḥle göñül raġbet eylemez
İzüñ tozı-y-ıla dīdelerüm rūşenā olur

ʿizz ü sermed:

1. ʿ**izz ü sermed:**
Gazel 249
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sonsuz şeref ve itibar.

Dilerseñ ʿizz ü sermed terk-i ser kıl
Bulınmaz ʿāşıḳa böyle saʿādāt

ʿizz ü vaḳārumdur:

1. ʿ**izz ü vaḳārumdur:**--*u*, --*m*, --*dur*
Gazel 399
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şeref ve i'tibar.

Ben gedāya lāyıḳ olmaz dünyāda illā ki bu
Ḫilʿat ü tāc u ḳabā ʿizz ü vaḳārumdur nemed

ʿizzet:

1. ʿ**izzetle:**-*le*
Gazel 285
Mısra: **8**
Büyüklük, yücelik ve ululuk.

Al ḫāk-i derin elüñe andan yüzüñe sür
ʿİzzetle koyup başuña tāc-ı saʿādet it

2. ʿ**izzetle:**-*le*
Gazel 328
Mısra: **1**
Değer, kıymet, ululuk, yücelik.

Virildi başuña ʿizzetle çün tāc
Olısar ins-ile cin saña muḥtac

ʿizzet bulur:

1. ʿ**izzet bulur:**--*ur*
Gazel 251
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İtibar görmek, saygı ve hürmet görmek, yücelmek.

Ẕelīl olup gedā-yı ʿışḳ dünyāda çeke miḥnet
Bekā mülkinde ol sulṭān olup bulur niçe ʿizzet

İzzetdür:

1. **izzetdür:**-*dür*
Gazel 27
Mısra: **6**
Değer,yücelik,kudret,saygı.

Kapusından beni dūr olsun dimiş
Anı ẕillet sanma izzetdür baña

ırag ola:

1. **ırag ola:**-*a*
Gazel 54
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzak olmak.

Her kim ki seyr-i lāle-ruḫuñdan ırag ola
Anuñ aceb mi sīnesi toptolu dāġ ola

ırag olmak:

1. **ırag olmak:**--*mak*
Gazel 334
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzak durmak.

Seni cāndan sevdügüm cānā ola yanuñda suç
Ben bu suç-ıla cemālüñden ırag olmak ne güç

ırakdan bakuban:

1. **ırakdan bakuban:**--*dan*, --*u*, --*ban*
Gazel 140
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye uzaktan bakmak.

Bakuban aña ırakdan oluram ḫayrān-vār
Her kaçan itse perī-veş seyr-i tenhā bir yaña

ırmak:

1. **ırmak:**
Gazel 34
Mısra: **8**
Irmak. (Göz yaşı bağlamında).

Yüz karasını yuyup gidermeye Olsa ger bu gözyaşı ırmak saña

ırmayam:

1. **ırmayam:**-*ya*, -*m*
Gazel 68
Mısra: **2**
Vurmamak.

Eger ḳaṣd eyleseñ tīġuñla cāna Öñüñden ırmayam boynumı ḳaṭā

ısın:

1. **ısındı:**-*dı*
Gazel 182
Mısra: **12**
Ateşe yaklaşarak sıcak hale gelmek.

Yanduñ iy dil nār-ı hicre şöyle aṣḥāb-ı caḥīm
Kendü odına ısındı nār-ı hicrānuñ görüp

ʿışk:

1. ʿ**işḳuñ:**-*uñ*
Gazel 261
Mısra: **12**
Aşk, yoğun sevgi.

Yevm-i cezādan tañ mı olam hūşdan cüdā
ʿIşḳuñ ezel cāmını içdüm çün elest

2. ʿ**işḳ-ıla:**-*ıla*
Gazel 276
Mısra: **1**
Aşk, yoğun sevgi.

ʿIşḳ-ıla ben ṭālib-i cānāne oldum ʿāḳıbet
Şemʿ-i ḥüsne yanmaga pervāne oldum ʿāḳıbet

3. ʿ**işḳdan:**-*dan*
Gazel 277
Mısra: **2**
Aşk, yoğun sevgi.

Ne ʿışḳa var nihāyet ne ḫōd bu derde ġāyet

ʿIşḳdan sakın dem urma ger idesin şikāyet

4. ʿ**işḳıyla:**-*ıy, -la*
Gazel 285
Mısra: **9**
Aşk, yoğun sevgi.

ʿIşḳıyla Muḥīb oldugına mubtelā-yı ʿışḳ
İy dīde-i eşk āh-ıla gelüp şehādet it

5. ʿ**işḳuma:**-*um, -a*
Gazel 341
Mısra: **7**
Aşk, yoğun sevgi.

ʿIşḳuma şāhid degül mi eşk-i surḫ u rūy-ı zerd
Bundan özge dōstlar olmaya ʿuşşāḳa ḥucac

6. ʿ**işḳ-ıla:**-*ıla*
Gazel 345
Mısra: **3**
Aşk, yoğun sevgi.

ʿIşḳ-ıla dāmānını tutdum ölürsem komazam
Ger keserse ḥükm anuñ sulṭān beni bilmez mi hīç

7. ʿ**işḳuñ:**-*uñ*
Gazel 384
Mısra: **9**
Aşk, yoğun sevgi.

ʿIşḳuñ Muḥibbī okıdı naḥv-ile ṣarfını
Dil suḫtesi bu fende daḫı oldı müstefīd

8. ʿ**işḳumuñ:**-*um, -uñ*
Gazel 438
Mısra: **7**
Aşk, yoğun sevgi.

ʿIşḳumuñ ṣıyt u ṣadāsın ẓāhir itdi ʿāleme
Ṭurra-i ġamla çalınur sīnem üzre kūsa sor

9. ʿ**ışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 222
Mısra: **7**
(Sevgiliye duyulan) Sevgi, tutku, muhabbet.

Şöyle mecrūḥ itdi bu dil-ḫasteyi ʿışḳuñ şehā
Bir nefes kaldı ki vire yoluña cānı dürüst

10. ʿ**ışḳ-ıla:**-*ıla*
Gazel 223
Mısra: **9**
(Sevgiliye duyulan) Sevgi, tutku, muhabbet.

Zāhid Muḥibbī ʿışḳ-ıla oldı Melāmetī
Şükri budur ki olmadı maġrūr u ḫod-perest

11. ʿ**ışḳına:**-*ın, -a*
Gazel 224
Mısra: **3**
(Sevgiliye duyulan) Sevgi, tutku, muhabbet.

Bir ʿārıżı gül ġonca dehen ʿışḳına iy dil
Tā ṣubḥa degin bülbül olup nāle vü zār it

12. ʿ**ışḳa:**-*a*
Gazel 249
Mısra: **10**
(Sevgiliye duyulan) Sevgi, tutku, muhabbet.

Sakın beyhūde lāf urma Muḥibbī
Gerekdür ʿışḳa şāhid yā ʿalāmāt

13. ʿ**ışḳa:**-*a*
Gazel 250
Mısra: **6**
(Sevgiliye duyulan) Sevgi, tutku, muhabbet.

Egerçi var-ımış her derde āḫir
Velī olmaz-ımış hīç ʿışḳa ġāyet

14. ʿ**ışḳda:**-*da*
Gazel 267
Mısra: **4**
(Sevgiliye duyulan) Sevgi, tutku, muhabbet.

Bu dil yanup başumdan dūd-ı āhum
Çıkar mı ʿışḳda olmasa ḥarāret

15. ʿ**ışḳ-ıla:**-*ıla*
Gazel 284
Mısra: **11**
(Sevgiliye duyulan) Sevgi, tutku, muhabbet.

Olmak Muḥibbī ister-iseñ ʿışḳ-ıla şāyiʿ
Kaldur livā-yı āhı anuñla ʿalāmet it

16. ʿ**ışḳuñ-ıla:**-*uñ, -ıla*
Gazel 342
Mısra: **3**
(Sevgiliye duyulan) Sevgi, tutku, muhabbet.

Olmış-ıdum ben ezelden ʿışḳuñ-ıla āşinā
Bulmamışdı daḫı ervāḥ-ıla ecsām imtizāc

17. ʿ**ışḳum:**-*u, -m*
Gazel 372
Mısra: **2**
(Sevgiliye duyulan) Sevgi, tutku, muhabbet.

Her zamān eyler dil-i sevdā-zede dildārı yād
Anuñ-içundur olur günden güne ʿışḳum ziyād

18. ʿ**ışḳ-ıla:**-*ıla*
Gazel 374
Mısra: **1**
(Sevgiliye duyulan) Sevgi, tutku, muhabbet.

Dermānı kodum ʿışḳ-ıla kıldum ḳabūl-i derd
Kimdür dimeye maʿreke-i ʿışḳda baña merd

19. ʿ**ışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 377
Mısra: **9**
(Sevgiliye duyulan) Sevgi, tutku, muhabbet.

Evveli ʿışḳuñ egerçi kim mülāyim görinür
Baña sorsunlar Muḥibbī āḫiri ġāyet şedīd

20. ʿ**ışḳa:**-*a*
Gazel 390
Mısra: **13**
(Sevgiliye duyulan) Sevgi, tutku, muhabbet.

İstemeñ ʿışḳa Muḥibbī'den delīl
Eşk ü āhı aña yitmez mi şühūd

21. ʿ**ışḳum:**-*u, -m*
Gazel 395
Mısra: **2**
(Sevgiliye duyulan) Sevgi, tutku, muhabbet.

Eydür bu dil tīz gör dem-bedem dildārı yād
Anuñ içündür olur günden güne ʿışḳum ziyād

22. ʿ**ışḳ-ıla:**-*ıla*
Gazel 398
Mısra: **5**
(Sevgiliye duyulan) Sevgi, tutku, muhabbet.

Kulagum toptoludur ʿışḳ-ıla tā rūz-ı ezel
Zāhidā itme naṣīḥat baña kār itmez pend

23. ʿ**ışḳında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 423
Mısra: **10**
(Sevgiliye duyulan) Sevgi, tutku, muhabbet.

Zülfi zencīrin anūnçün dakdı dilber boynuma
Bu Muḥibbī'yi bilür ʿışḳında şīr-i ner geçer

24. ʿ**ışḳa:**-*a*
Gazel 428
Mısra: **7**
(Sevgiliye duyulan) Sevgi, tutku, muhabbet.

İy Muḥibbī ʿışḳa dest urduñ gerekdür terk-i ser
Ġaflet itme girdügüñ merdāneler meydānıdur

25. ʿ**ışḳ:**
Gazel 473
Mısra: **5**
(Sevgiliye duyulan) Sevgi, tutku, muhabbet.

Okudur ḥüsnüñ kitābın ʿışḳ turmaz göñlüme
San muʿallim turmayup eṭfāle Ḳurʾān ögredür

26. ʿ**ışḳı:**-*ı*
Gazel 483
Mısra: **10**
(Sevgiliye duyulan) Sevgi, tutku, muhabbet.

Muḥibbī dil ne ġam gitse yirine çün kalur ʿışḳı
Virürler ʿışḳı ʿuşşāḳa alur dil dil-rübālardur

27. ʿ**ışḳa:**-*a*
Gazel 495
Mısra: **11**
(Sevgiliye duyulan) Sevgi, tutku, muhabbet.

Muḥibbī ʿışḳa kul oldı göge irse eger başı
Kapusında şeh-i ʿışḳuñ kemer bir beste çākerdür

ışḳ ara:

1. **ışḳ ara:**
Gazel 124
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Aşkta, aşk içinde, âşıkken. 2)Bir sevgiliye bağlanmak,sevda sahibi olmak.

İy Muḥibbī ışḳ ara çün yok-durur ġamdan ḫalāṣ
Çāresi anuñ hemān ancak tevekküldür baña

ʿışḳ ara:

1. ʿ**işḳ ara:**
Gazel 486
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkta, aşk içinde, âşıkken.

ʿIşḳ ara cān virmegi ancak hemān Ferhād ider
Bu belā vü miḥneti de dāyimā Mecnūn çeker

2. ʿ**ışḳ ara:**
Gazel 315
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ile, aşk içinde.

Kimisi yokdur lebüñ dir kimisi dir noḳṭadur
Eksük olmaz anuñ içün ʿışḳ ara iy yār baḫs

ışḳ āsān:

1. **ışḳ āsān:**
Gazel 61
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kolay,zahmetsiz aşk.

İşitdüm ben civān ü pīr didi bu söz mücmil hā
Görinür gerçi ışḳ āsān velīkin soñı müşkil hā

ʿışḳ āteşi yakar:

1. ʿ**ışḳ āteşi yakar:**--*i, --a, --r*
Gazel 335
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlünde aşk ateşinin yandığı söylenmektedir.

Gül yüzüñsüz dil yakar ʿışḳ āteşi
Şemʿe olmaz gicelerde iḥtiyāc

ʿışḳ āteşin:

1. ʿ**ışḳ āteşin:**--*i, --n*
Gazel 317
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ateşine yanmak. II Aşk ateşiyle tutuşmak, aşık olmak.

Görse idi bu benüm sīnemdeki ʿışḳ āteşin
Ḥāline şükr eyleyüp iderdi micmer el-ġıyāṣ

ʿışḳ āteşine:

1. ʿ**ışḳ āteşine:**--*i, --n, --e*
Gazel 243
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ateşi.

Yak beni ʿışḳ āteşine bende benlik kalmasun
Yanmaga şemʿ-i cemāl ü ḥüsnüñe pervāne tut

ışḳ āteşine dutışup:

1. **ışḳ āteşine dutışup:**--*ış, --up*
Gazel 93
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ateşiyle alev alev yanmak.

Dutışup ışḳ āteşine yanar-ıdum ser-te-ser
Olmasaydı eşk-i çeşmüm dem-be-dem bārān baña

ʿışḳ āteşine yanup:

1. ʿ**ışḳ āteşine yanup:**--*i, --n, --e, --up*
Gazel 275
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ateşiyle yanmak.

İy Muḥibbī yanup ʿışḳ āteşine Nīst ol ister iseñ olmak hest

ʿışḳ dervāsındaki:

1. ʿ**ışḳ deryāsındaki:**--*s, --ı, --n, --da, --ki*
Gazel 462
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk denizi.

İy Muḥibbī ʿışḳ deryāsındaki ʿāşıḳları
Kim şümār ide-bilür su yirine ẕü'n-nūn akar

ʿışk ehli:

1. ʿ**işḳ ehli:**--*i*
Gazel 284
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk erbabı; aşık.

ʿIşḳ ehli n'ola oldılarsa melāmetī
Zāhid bize ṭaʿnı ko var sen selāmet it

2. ʿ**ışḳ ehli:**--*i*
Gazel 397
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk erbabı; aşık.

Nā-būd olursa añmaya ʿışḳ ehli būdını
Anuñ yanında bir görinür çün ziyān u sūd

3. ʿ**ışḳ ehli:**--*i*
Gazel 249
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
I. Aşk erbabı. II. Âşıklar.

Reh-i ʿışḳı giçer ʿışḳ ehli āsān
Ne ḳaṭʿ-ı menzil añа ne maḳāmāt

ışk ehli olan:

1. **ışḳ ehli olan:**--*i, --a, --n*
Gazel 207
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli olmak, aşktan anlamak, aşk yeteneği olmak, aşıklar arasında yer almak.

Ḳāni idüm düşde görsem dirdüm iy dilber seni
Didi ışḳ ehli olan hīç gözine ister mi ḫˇāb

ışk ehline:

1. **ışḳ ehline:**-*(n)e*
Gazel 59
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk erbabı; aşıklar.

Döşedi bu dil yine dām-ı belā
Çagurup ışḳ ehline itdi ṣalā

2. **ışḳ ehline:**-*ne*
Gazel 67
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk erbabı; aşıklar.

Döşedi bu dil yine ḫān-ı belā
Çagurup ışḳ ehline itdi ṣalā

ışk ehlinüñ:

1. **ışḳ ehlinüñ:**--*i, --nün*
Gazel 218
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli, âşıklar.

Keşf-i burḳa eyleyüp çıksa bulıtdan gün gibi
Çāk olur ışḳ ehlinüñ kalmaz girībānı dürüst

ʿışk ehlinüñ:

1. ʿ**ışḳ ehlinüñ:**--*i, --n, --ün*
Gazel 453
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ehli, âşıklar.

Şemʿ-i ḥüsne yaksa dil pervānesin açmam dehān
Böyle itmek dōstlar ʿışḳ ehlinüñ ādābıdur

ʿışk erine:

1. ʿ**ışḳ erine:**--*i, --n, --e*
Gazel 451
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşık,rind.

Oldı Muḥibbī zühd ü ṣalāḥ ʿışḳ erine ʿayb
ʿUşşāḳ içinde bī-ser ü pālık hüner yiter

2. ʿ**ışḳ erine:**--*i, --n, --e*
Gazel 468
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşık,rind.

İtmedüñ mihr ü vefā ʿışḳ erine
Kılmaduñ līk cefāda taḳṣīr

ʿışk gibi:

1. ʿ**ışḳ gibi:**
Gazel 324
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk gibi.

Bu ṭılısmāt-ı cihān içinde çekdüm niçe renc
Ḥāṣıl itdüm ḥamdü-lillāh ʿışḳ gibi bir ulu renc

ışk içre:

1. **ışḳ içre:**
Gazel 174
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk içinde, aşkta.

Gün yüzi virdi ḥarāret göñlüme
Ṭañ mıdur ışḳ içre tutsa beni teb

ʿışk içre:

1. ʿ**ışḳ içre:**
Gazel 441
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk içinde, aşkta.

Muḥibbī her ki ʿāşıḳdur olur ʿışḳ içre ol nā-būd
Dimez hīç ʿāşıḳ-ı ṣadıḳ benüm bu yolda būdum var

2. ʿ**ışḳ içre:**
Gazel 391
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk içinde, sevgi içinde.

Degüldür Ḫusrev'i bil ʿāşıḳ oldur
Ki cān terk eyledi ʿışḳ içre Ferhāḍ

ʿışk içün:

1. ʿ**ışḳ içün:**
Gazel 335
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk için.

Dün devā sordum ṭabībe ʿışḳ içün
Didi ölmekdür añа ancak ʿilāc

ışk kaynadı:

1. **ışḳ kaynadı:**--*dı*
Gazel 127
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gönül yemek pişirmeye yarayan bir tandıra benzetildiğinden,onun içinde kaynayan gıdanın aşk olduğu öne sürülmüştür.

Kaynadı tennūr-ı dilden çünki ışḳ
Dōstlar lā-büd dinür ṭūfān aña

ʿışḳ kesbī degül-durur:

1. **ʿışḳ kesbī degül-durur:**--*dur, --ur*
Gazel 277
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Aşkın çalışıp kazanılan bir şey olmadığı, Allah'tan geldiği ifade edilmiştir.

Dād-ı Ḫudā dimişler kesbī degül-durur ʿışḳ
Taḥṣīli katı müşkil olmayıcak liyāḳat

ʿışk meydānında:

1. **ʿışḳ meydānında:**--*ı, --n, --da*
Gazel 307
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk meydanı.

Başum-ıla ʿışḳ meydānında zülfüñ oynasun
İtme ġayrı bāzı çün top-ıla çevgāndur ʿabeş

ʿışk mihrin:

1. **ʿışḳ mihrin:**--*i, --n*
Gazel 326
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk güneşi.

Muḥibbī ʿışḳ mihrin rūşen eyle
Diyeler buldı bir şāh-ı cihān genc

ʿışk minnetini:

1. **ʿışḳ minnetini:**--*i, --n, --i*
Gazel 356
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk derdi yahut belası.

Mecnūn çıkardı gerçi ki ʿışḳ minnetini ezel
Geldi Muḥibbī yazdı aña niçe biñ şürūḥ

ʿışk mürdesini:

1. **ʿışḳ mürdesini:**--*s, --i, --n, --i*
Gazel 352
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ölmüş aşklar.

Zinde kıldı niçe ʿışḳ mürdesini hem çü mesīḥ
Dirsem olmaya ʿaceb ben leb-i cānāna melīḥ

ʿışk odına:

1. **ʿışḳ odına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 375
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ateşi. II Aşkın derdi, kederi.

Her ki diler bir perī tesḫīr ide
Eylesün ʿışḳ odına cānı sipend

ʿışk rāhına:

1. **ʿışḳ rāhına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 336
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk yolu.

Çü basduñ ʿışḳ rāhına ḳadem sen
Gerekdür cān-ıla dil viresin bāc

ışk şehīd-i olam:

1. **ışk şehīd-i olam:**-*a, -m*
Gazel 82
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk şehidi olmak,sevda uğruna ömrünü tüketmek.

Ger çeke tīġ-ı cefāsın dem dem ol şāhid baña
Ben şehīd-i ışk olam cümle cihān şāhid baña

ʿışk yolında:

1. **ʿışḳ yolında:**--*ı, --n, --da*
Gazel 307
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk yolu.

Terk-i cān it ʿışḳ yolında dime cānāndur ʿabeş
Olmasa ʿālemde çün cānān ne söz cāndur ʿabeş

2. **ʿışḳ yolında:**--*ı, --n, --da*
Gazel 387
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk yolu.

ʿIşḳ yolında cāna başa kalmasañ iy dil n'ola
Gerçek ʿāşıḳ olan elbette ol olur cömerd

ʿışka bu inkār nedür:

1. **ʿışḳa bu inkār nedür:**--*a, --dür*
Gazel 277
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşkı inkar eden,gerçek değerlerden yoksun olan kişilerin bu davranışı elestirilmektedir.

Zāhid nedür bu ġaflet ʿışḳa nedür bu inkār
Cān terkin urur ʿāşıḳ yitmez mi bu ʿalāmet

ʿışḳa esīr olup:

1. **ʿışḳa esīr olup:**--*a, --up*
Gazel 440
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşka düşmek,bağımlı olmak(aşık bağlamında).

Ben belā vü derd ü miḥnetde olup ʿışḳa esīr
Her kişi der-fikr ü der-ʿiyş ü temāşāya deger

ışkdan nişān virmeye:

1. **ışḳdan nişān virmeye:**-*me, -ye*
Gazel 71
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın aşkın gizlemesi,saklaması.(Aşkın

ortaya çıkışını kimseye göstermeme durumu).

Saklamak mümkindür eşküm virmeye ışḳdan nişān
Ẓāhir eyler çāre yok ammā ki çehrem zerd ola

ışḳı ile ẕevḳ eylemeye:

1. **ışḳı ile ẕevḳ eylemeye:**--*ı*--*ı, --me, --ye*
Gazel 152
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşkıyla eğlenmek,hoş vakit geçirmek kastedilir.

Ẕevḳ eylemeye ışḳı ile ẕerrece muḥib
Aña ḥabīb eger kakıyup itmeye itāb

ʿışḳı kalur:

1. **ʿışḳı kalur:**--*ı, --ur*
Gazel 483
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşkın sürekli kalıcı olduğu ifade edilmektedir.

Muḥibbī dil ne ġam gitse yirine çün kalur ʿışḳı
Virürler ʿışḳı ʿuşşāḳa alur dil dil-rübālardur

ʿışḳı sakla:

1. **ʿışḳı sakla:**--*ı*
Gazel 343
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşkın saklanması,yalancı ya da haketmeyen kişilere gösterilmemesi ifade edilmektedir.

Muḥibbī sakla ʿışḳı müddeʿīden
Ki ḫoşdur dāyimā olmak nihān genc

ʿışḳı vaṣl teskīn eyler:

1. **ʿışḳı vaṣl teskīn eyler:**--*ı, --r*
Gazel 272
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığı ve aşkı ancak sevgiliye kavuşmak hafifletir,sakinleştirir gibi bir anlam kastedilmektedir.

Didiler ʿışḳı eyler vaṣl teskīn
Didüm artar aña olmaz nihāyet

ışḳ-ıla:

1. **ışḳ-ıla:**
Gazel 194
Mısra: **5**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Sīne sūzān dīde giryān olalıdan ışḳ-ıla
Kim sorarsa ḥālümi ḥālüm direm ġāyet ḫarāb

2. **ışḳ-ıla:**
Gazel 214
Mısra: **12**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Ferdāya degin iy dil eger zinde kalursañ
Kendüñi hemān ışḳ-ıla rüsvā-yı cihān it

ışḳ-ıla mübtelā oldum:

1. **ışḳ-ıla mübtelā oldum:**--*du, --m*
Gazel 126
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgiliye duyduğu yoğun hisler sonucu düşkün ve çılgın bir hale dönmesi.

Dilde āteş gözde nem başumda zülfinden hevā
N'ola ḥālüm bilmezem ışḳ-ıla oldum mübtelā

ʿışḳına şāhid gerekse:

1. **ʿışḳına şāhid gerekse:**--*ı, --n, --a, --se*
Gazel 451
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın duygularının ne denli yoğun ve gerçek olduğuna şahitlik edilmesi kastedilmektedir.

Dil yandugına ʿāşıḳa āhı eser yiter
Şāhid gerekse ʿışḳına bu çeşm-i ter yiter

ışkuma:

1. **ışḳuma:**-*u(m), -a*
Gazel 16
Mısra: **7**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Şāhid degül mi ışḳuma zāhid bu rüy-ı zerd
Yitmez mi saña göz yaşı olsa güveh baña

2. **ışḳuma:**-*u(m), -a*
Gazel 37
Mısra: **5**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Dōstlar yitmez mi bu deñlü nümūne ışḳuma
Dest-i ġamla çāk olan ceyb ü girībāndur baña

ışḳuma baş egdürüp:

1. **ışḳuma baş egdürüp:**-*üp*
Gazel 80
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) ünlü aşk mesnevilerinin erkek kahramanlarının aşığı görünce onun çektiği aşk ve ızdıraplarını kendi yaşadıklarından daha üstün görmeleri,onu haklı bulmaları kastedilir.

Derd-i ışḳumı Muḥibbī görse ger Ferhād u Ḳays
Olur idi ışḳuma baş egdürüp ḳāyil baña

ışkumuñ:

1. **ışḳumuñ:**-*u(m), -un*
Gazel 42
Mısra: **7**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Zāhidā sanma esāsı yok-durur bu ışḳumuñ
Şöyle muḥkemdür ki bir sedd-i Sikender'dür baña

ışkuñ āteşin:

1. **ışḳuñ āteşin:**--*un, --in*
Gazel 138
Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ateşi.

Saklayam dirdüm bu sînem içre ışḳuñ āteşin
Penbe içre dōstlar āteş kaçan pinhān ola

ʿışḳuñ belāsı:

1. ʿ**ışḳuñ belāsı:**--*u, --n, --s, --ı*
Gazel 484
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkın derdi, sıkıntısı.

İy Muḥibbī artadur ʿışḳuñ belāsı dem-be-dem
Ġam yime her kim ki ʿāşıḳdur belāyı o çeker

ışḳuñ beyābānına:

1. **ışḳuñ beyābānına:**-*ı, -na*
Gazel 36
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk sahrası,sevda çölü.

Sanmañuz tenhā gide ışḳuñ beyābānına dil
Kanda gitse miḥnet ü ġamdur bile yoldaş aña

ışḳuñ dāmenin muḥkem tutdı:

1. **ışḳuñ dāmenin muḥkem tutdı:**--*un, --i, --n, --dı*
Gazel 219
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şairin aşkın eteğini sıkı sıkı -sağlam- tuttuğu kastedilmiştir.

Bu Muḥibbī şöyle muḥkem tutdı ışḳuñ dāmenin
Bulına maḥşer güni destinde de dāmān-ı dōst

ʿışḳuñ ḳadrini:

1. ʿ**ışḳuñ ḳadrini:**--*un, --i, --n, --i*
Gazel 269
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşkın kıymeti,önemi kastedilmektedir.

Her ki ʿāşıḳdur bilür elbette ʿışḳuñ ḳadrini
Virseler virmez kamu Īrān u Tūrān'ı dürüst

ʿışḳuñ kemānı:

1. ʿ**ışḳuñ kemānı:**--*un, --ı*
Gazel 270
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkın yayı.

Çekilmez katıdur ʿışḳuñ kemānı
Ne ṭāḳat var çekile vü ne ḳudret

2. ʿ**ışḳuñ kemānı:**--*u, --n, --ı*
Gazel 497
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkın yayı.

Berkdür ʿışḳuñ kemānı iy dil aña urma dest
Bunca yıllar tuncı depretmedi katı ya geçer

ʿışḳuñ kitābın ser-te-ser okudum:

1. ʿ**ışḳuñ kitābın ser-te-ser okudum:**--*un, --ı, --n, --du, --m*
Gazel 222
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın -aşk kitabını- baştan başa okuduğu kastedilmektedir.

Okudum ʿışḳuñ kitābın ser-te-ser ben mübtedī
Gerçi kim ben bilmezem bir ḥarf-i Ḳurʾān'ı dürüst

ışḳuñ ḳıymetini anlar:

1. **ışḳuñ ḳıymetini anlar:**-*la, -r*
Gazel 72
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşkın kıymetini anlayan er kişi,adam anlamında kullanılmıştır.

Ḳıymetini ışḳuñ anlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün ol ki hem bī-derd ola

ʿışḳuñ nihālini:

1. ʿ**ışḳuñ nihālini:**--*i, --n, --i*
Gazel 421
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk fidanı.

Kim dikdi bāġ-ı sīneye ʿışḳuñ nihālini
Derd ü belādan özge ummasun semer leẕīẕ

ışḳuñ nişānıdur:

1. **ışḳuñ nişānıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 107
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığın göğsünde açtığı bu yaralar aşığın ona olan bağlılığının ifadesidir.

Sînem üzre dāġlar ışḳuñ nişānıdur baña
Zülfüñ uzun fikr ü ömr cāvidānıdur baña

ışḳuñ rüsvā eyledi:

1. **ışḳuñ rüsvā eyledi:**--*di*
Gazel 102
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye hissettiklerinden ötürü aşığın itibarsız bir konuma düşmesi,ayıplanması.

Şöyle rüsvā eyledi ışḳuñ bu ben dīvāneyi
Ḥayret alur sāyemi karşumda ḥayrāndur baña

ʿışḳuñ şarābın içeli:

1. ʿ**ışḳuñ şarābın içeli:**--*un, --ı, --n, --e, --li*
Gazel 293
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla bağlantılı olarak;aşığın sevgiliyi ilk gördüğü an yani aşk şarabını içtiği ilk an kastedilmektedir.

Her kişi cām-ı mül-ile mest olur ammā ki ben
İçeli ʿışḳuñ şarābın oluram her bār mest

ışḳuñ ṭarīḳı:

1. **ışḳuñ ṭarīḳı:**-+*un, -+ı*
Gazel 179
Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkın yolu.

Gerçi kim ışḳuñ ṭarīḳı pür ḫaṭār dirler velī
Göricek āşıḳlar andan eylemezler ictināb

ışḳuñ yolında:

1. **ışḳuñ yolında:***-ı, -n, -da*
Gazel 64
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkın yolu.

Aña āşıḳ mı dinür ışḳuñ yolında cān aña
Yāḫu derd-ile olursa derdine dermān aña

2. **ışḳuñ yolında:***-ı, -n, -da*
Gazel 78
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkın yolu.

Cān nedür ışḳuñ yolında virmeyem cānı saña
Cānuma minnet gelür ger terk idem anı saña

ışḳuña:

1. **ışḳuña:***--u, --na*
Gazel 100
Mısra: **2**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Kirpügüñ siḥr oklarıdur kaşlaruñ ḳavs-i belā
Vāy aña kim dōstum ışḳuña ola mübtelā

ışḳuñı:

1. **ışḳuñı:***-u, -nı*
Gazel 60
Mısra: **1**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Egerçi ışḳuñı āsān okurlar evvelī dilhā
Velī ben görmedüm andan cihān içinde müşkilhā

ışḳuñ-ıla:

1. **ışḳuñ-ıla:***--un, --ı, --la*
Gazel 129
Mısra: **9**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Bu Muḥibbī ışḳuñ-ıla key ölümlü ḫastadur
İy ṭabīb-i dil meger ire lebüñden bir devā

ışḳuñ-ıla ditrerem:

1. **ışḳuñ-ıla ditrerem:***--ı, --la, --rem*
Gazel 149
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliye hissettiği duygularla heyecanlanması.

Ġam-ı hicrüñde eger ḫālümi sorsañ her şeb
Ditrerem ışḳuñ-ıla sanki tutupdur beni teb

ışḳuñ-ıla mübtelā:

1. **ışḳuñ-ıla mübtelā:**
Gazel 63
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Sevgilinin aşkına tutkun,düşkünolan. 2) Onun aşkıyla meczup olan.

Sen güzeller şāhısın ben ışḳuñ-ıla mübtelā
Hīç olur mı ki muḳārin ola şāh-ıla gedā

ışḳuñla:

1. **ışḳuñla:***--u, --n, --la*
Gazel 96
Mısra: **3**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Şöyle ḫayrān olmışam ışḳuñla iy Yūsuf-cemāl
Ḥālümi her kim görür-ise olur ḫayrān aña

2. **ışḳuñla:***--u, --n, --la*
Gazel 102
Mısra: **7**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Sanma ışḳuñla beni hicrān şebi tenhā olam
Kanda olsam yār u mūnis āh u efġāndur baña

ışḳuñla mübtelā olup yüriyem:

1. **ışḳuñla mübtelā olup yüriyem:***-ye, -m*
Gazel 47
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)aşığın sevgilinin aşkı ve hasretiyle çılgın,tutkun bir halde olması.

Niçeye dek yüriyem ışḳuñla olup mübtelā
Gitmeye sevdā-yı zülfüñle başumdan bu hevā

ışḳuñuñ:

1. **ışḳuñuñ:***-u, -nun*
Gazel 3
Mısra: **7**
Aşk, yoğun sevgi II aşırı sevgi ve bağlılık duygusu.

Evveline ışḳuñuñ her kim ki basdıysa ḳadem
Dimesün ġavrına irdüm yokdur aña intihā

ıżṭırāb:

1. **ıżṭırāb:**
Gazel 202
Mısra: **2**
Acı, elem, azap, sıkıntı.

Gün yüzinden her kaçan kim ala ol dilber niḳāb
Ẕerre gibi ayb olmaz eyler-isem ıżṭırāb

ıżṭırāb düşdi:

1. **ıżṭırāb düşdi:***--di*
Gazel 203
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıkıntıya düşmek, zorluk yaşamak; elem çekmek.

Bir perī-peyker ḫayāli geleliden çeşmüme
Dilde ṭāḳat kalmadı bu cāna düşdi ıżṭırāb

ıżṭırāb üstindedür:

1. **ıżṭırāb üstindedür:***--i, --n, --de, --dür*
Gazel 498
Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acı çekmek, üzülmek.

İñiler dōlāb-veş dil ıżṭırāb üstindedür
Gözelerdür gözlerüm san kim ṭōlāb üstindedür

jÄle sanmaÃ±:

1. **jÄ□le sanmaÃ±:**--*ma, --n*
Gazel 447
MÄ±sra: **2**
Kelime Tipi: **KalÄ±p Ä°fade**
GÃ¼l Ã¼zerindeki damlalarÄ±n Ã§iy tanesi sanÄ±lmamasÄ± sÃ¶ylenmektedir.

GÃ¼lÅŸen iÃ§re giceler bÃ¼lbÃ¼llerÃ¼Ã± efÄ¡Ä□nÄ±dur
JÄ□le sanmaÃ± Ã§Ä±n seá¸¥er gÃ¼l Ã¼zre bagrÄ± kanÄ±dur

jeng olur:

1. **jeng olur:**--*ur*
Gazel 101
MÄ±sra: **5**
Kelime Tipi: **KalÄ±p Ä°fade**
Kir,pas iÃ§inde kalmak.

Jeng olur Ä□h eyledÃ¼kÃ§e bu gÃ¶Ã±l Ä□yÄ«nesi LÄ«k tevá¸¥Ä«d eylesem ol dem hemÄ□n bulur cilÄ□

jeng-i Ä¡am:

1. **jeng-i Ä¡am:**
Gazel 100
MÄ±sra: **5**
Kelime Tipi: **KalÄ±p Ä°fade**
Gam pasÄ±, gam kiri.

Jeng-i Ä¡am dutdÄ± gÃ¶Ã±l Ä□yÄ«nesini berÃ¼ sun
SÄ□á¸³iyÄ□ Ã§Ã¼n mey-i nÄ□b-Ä±la olur á¸³albe cilÄ□

jeng-i Ä¡am gelse:

1. **jeng-i Ä¡am gelse:**-*se*
Gazel 49
MÄ±sra: **3**
Kelime Tipi: **KalÄ±p Ä°fade**
Kirli,paslÄ± keder ve sÄ±kÄ±ntÄ±.

Jeng-i Ä¡am gelse gÃ¶Ã±l Ä□yÄ«nesini kaplasa
Ã‡Ä□resi mÃ¼ldÃ¼r anÄ± nÅ«ÅŸ it olur á¹£ayá¸³al saÃ±a

jeng-i Ä¡amdan:

1. **jeng-i Ä¡amdan:**--*dan*
Gazel 118
MÄ±sra: **7**
Kelime Tipi: **KalÄ±p Ä°fade**
Gam pasÄ±.

Jeng-i Ä¡amdan her ki dil Ä□yÄ«nesin pÄ□k isteye
Ya leb-i dilber gerek yÄ□á¸«Å«d ÅŸarÄ□b-Ä± á¹£Ä□f aÃ±a

jeng-i áº“ulmetden:

1. **jeng-i áº“ulmetden:**--*den*
Gazel 418
MÄ±sra: **9**
Kelime Tipi: **KalÄ±p Ä°fade**
KararmÄ±ÅŸ,paslÄ± kÃ¼flÃ¼ zulÃ¼m.

Jeng-i áº“ulmetden Muá¸¥ibbÄ« pÄ□k kÄ±l gel á¸³albÃ¼Ã±i RÅ«z-Ä± rÅ«ÅŸen var-iken kimse duman gÃ¶rmez leáº•Ä«áº•

kabā:

1. **ḳabā:**
Gazel 40
Mısra: **4**
Ar. Üstlük, kaftan, libas, cübbe.

Ger ḫırām-ı ḳad-ile seyr-i gülistān kılsañ
Ġoncalar şevḳe gelüp her biri çāk ide ḳabā

2. **ḳabā:**
Gazel 31
Mısra: **6**
Ar. Üstlük, kaftan, libas, cübbe II Mum'un yüzey kısmı.

Her kaçan ġonca gibi nāz-ıla güftār idesin
Şevḳden güller ala egnine kırmuzı ḳabā

kabaġ:

1. **kabagıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 427
Mısra: **10**
Kadeh, içki kabı.

Maḥabbet baḥrına düşmiş Muḥibbī oldı bī-pervā
İki çeşmi iki yaña anuñ beñzer kabagıdur

kābe:

1. **kābe:**
Gazel 4
Mısra: **9**
Bütün müslümanların kıblesi ve ziyâret yeri olan Mekke şehrindeki mukaddes binâ, beytullah.

Merve ḥaḳḳı say-ile ger Kābe kūyūñı ṭavāf
Eyleyem cān-ıla dil andan olurdı pür-ṣafā

kabe kūyı:

1. **kabe kūyı:**--*ı*
Gazel 220
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ka'be semti, mahallesi. II. Sevgilinin bulunduğu semt, mahalle.. (Ka'be burada semboldür. Aşık, Ka'be'nin kutsallığını sevgilinin bulunduğu ortama atfetmişir.).

Çün Kabe kūyı yāruñ oldı Muḥibbī menzil
Geh zinde gāh mürde kıl anda sen iḳāmet

kabe kūyına:

1. **kabe kūyına:**--*na*
Gazel 121
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin Kabe gibi kutsal olan eşiğinden bahsedilir.

Kabe kūyına Muḥibbī ger vara āşıḳları
Biribirinden iverler kim ola ḳurbān aña

kaʿbe-i kūyuñ:

1. **kaʿbe-i kūyuñ:**--*u, --n*
Gazel 331
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin âşıklar tarafından Kâbe gibi kutsal sayılan mahallesi, köyü.

Saʿyüm oldur Kaʿbe-i kūyuñ ṭavāf
Eyleyem kapuña vardur iḥtiyāc

kaʿbe-i ʿulyā:

1. **kaʿbe-i ʿulyā:**
Gazel 441
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok yüce (olan) Kâbe.

Degüldür ġayra dil māyil yöneldüm ḳıbledür kūyuñ
Bi-ḥaḳḳın Kaʿbe-i ʿulyā dimeñ ġayra sücūdum var

kabe-i ulyā:

1. **kabe-i ulyā:**
Gazel 198
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok yüce (olan) Kâbe.

Kabe-i ulyā yüzidür örtüsi zülf-i siyāh
İy Muḥibbī perdeyi keşf it ruḫ-ı raḫşānın öp

kabe-i vaṣluñ:

1. **kabe-i vaṣluñ:**-*u, -n*
Gazel 65
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kavuşma kabesi.

Ṣütürler raḳs u ger şādī urursa tañ mı bādīde
Kaçan kim Kabe-i vaṣluñ nişānın vire maḥmil hā

kaʿbe-kūyuñ:

1. **kaʿbe-kūyuñ:**--*u, --n*
Gazel 366
Mısra: **3**
Sevgilinin yaşadığı yer kast edilmiştir.

Ṭavāf itmek dilerler Kaʿbe-kūyuñ
Dü ʿālemde budur ʿuṣṣāḳa maḳṣūd

kabe'ye gelesin:

1. **kabe'ye gelesin:**-*e, -sin*
Gazel 61
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beyitte dünya'nın en kudsi ma'bedi. Beytullah, Beyt-ül Ma'mur, Beyt-ül Atik. Bütün mü'minlerin ibâdet esnâsında yöneldikleri merkeze varmak,gitmek anlamında kullanılır.

Egerçi Kabe'ye iy dil gelesin olmaya şevḳuñ
Bu yolda zaḥmet ü miḥnet kamusı ola zāyil hā

ḳabīḥ olmaz:

1. **ḳabīḥ olmaz:**--*maz*
Gazel 348
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çirkin olmak II ayıp olmak.

Cān u dil oldı şehā tīr-i müjeñ birle helāk
Her ne kim senden ire ḫūbdur olmaz o ḳabīḥ

ḳabr:

1. **ḳabrüm:**-*üm*
Gazel 77
Mısra: **3**
Kabir, mezar.

Ḳabrüm üzre gelicek nāz-ıla iy serv-i sehī
İdeler saña duā cümle giyāhum şanemā

ḳabr içinde:

1. **ḳabr içinde:**--*n, --de*
Gazel 97
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kabrin içi.

Ḳabr içinde rāḥat eyle ḫoş dutup dāyim anı
Yā İlāhī eyle her müşkil işin āsān aña

ḳabri içinde:

1. **ḳabri içinde:**--*i, --i, --n, --de*
Gazel 398
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kabrin içi.

Pārs ehline eger irse Muḥibbī şiʿiri
İşidüp ḳabri içinde diye taḥsīn ḫūcend

ḳabrümde söyleye:

1. **ḳabrümde söyleye:**-*ye*
Gazel 73
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kabrimde söylensin,herkes tarafından bilinsin anlamında kullanılmıştır.

Derd-i dilümi söyleye ḳabrümde her giyāh
Ol yār-ı cefā ugraya andan güẕer ola

ḳabūl:

1. **ḳabūl:**
Gazel 2
Mısra: **12**
Benimseme, kabullenme, uygun görme.

Her ne kim itdüm günāhı olmışam ben muterif
Tevbeye geldüm ḳabūl it tevbemi yā Rabbenā

2. **ḳabūl:**
Gazel 24
Mısra: **5**
Benimseme, kabullenme, uygun görme.

Derde dermān ola ġayruñdan ḳabūl itmez göñül
Her ne derd ki gelse senden ayn-ı dermāndur baña

3. **ḳabūl:**
Gazel 29
Mısra: **13**
Benimseme, kabullenme, uygun görme.

Bu Muḥibbī tevbe eyler tevbesin eyle ḳabūl
Fitne-i şeyṭāndan sakla anı yā Rabbenā

4. **ḳabūl:**
Gazel 78
Mısra: **9**

Benimseme, kabullenme, uygun görme.

Āşıḳam rindem melāmet eyledüm derdi ḳabūl
Zāhidā olsun selāmet cümle dermānı saña

ḳabūl eyle:

1. **ḳabūl eyle:**
Gazel 419
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kabul etmek.

Pādişāhā tuḥfe itdüm cān u dil eyle ḳabūl
Çünki yok katumda hīç nesne benüm serden leẕīẕ

2. **ḳabūl eyle:**
Gazel 284
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kabul etmek, razı olmak.

Cürmüm katı añup anı tevbe eyledüm
Yā Rab ḳabūl eyle keremden ʿināyet it

ḳabūl eylegil:

1. **ḳabūl eylegil:**--*gil*
Gazel 468
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kabul etmek, razı olmak.

Eylegil şiʿr-i Muḥibbī'yi ḳabūl
Gerçi kim bir tuḥfedür illā ḥaḳīr

ḳabūl idüp:

1. **ḳabūl idüp:**--*üp*
Gazel 336
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Razı olmak, uygun görmek, onaylamak.

Yā Resūl-i Ḥaḳ idüp faḳrı ḳabūl
Geymedüñ hergiz ḫarīr ile dībāc

ḳabūl it:

1. **ḳabūl it:**
Gazel 411
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeye isteyerek veya istemeyerek peki deme, râzı olma, muvâfakat etme.

Dilā dermānı ko derdi ḳabūl it
Muḥibbī oldı çün derd-ile muʿtād

2. **ḳabūl it:**
Gazel 417
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Onaylamak, benimsemek.

Naḳd-i cān-ıla metāʿ-ı vaṣluña oldum ḫarīd
Gel ḳabūl it çünki yokdur cān-ıla serden leẕīẕ

ḳabūl itdi:

1. **ḳabūl itdi:**--*di*
Gazel 352
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kabul etmek.

İledüp ḫüccetini ḳāżī-iʿışḳa ḫaṭṭuñ
Göricek anı ḳabūl itdi didi naḳl-i ṣaḥīḥ

ḳabūl itdük:

1. **ḳabūl itdük:**-*dü, -k*
Gazel 50
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kabul etmek, razı olmak, geri çevirmemek.

Muḥibbī cānını tuḥfe iletdi
Ḳabūl itdük cezāñ Allāhu ḫayrā

ḳabūl ola:

1. **ḳabūl ola:**--*a*
Gazel 260
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kabul edilmek, onaylanmak.

Ben duʿā-yı devletüñi eylerem her ṣubḥ u şām
Umaram ola ḳabūl gel ṣubḥ-ıla şāmum ilet

ḳabūl-i derd kıldum:

1. **ḳabūl-i derd kıldum:**--*du, --m*
Gazel 374
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Aşk) derdini kabul etmek(aşık bağlamında).

Dermānı kodum ʿışḳ-ıla kıldum ḳabūl-i derd
Kimdür dimeye maʿreke-i ʿışḳda baña merd

kaç-:

1. **kaça:**-*a*
Gazel 380
Mısra: **9**
(Birinden veya bir şeyden) Kurtulmak için süratle uzaklaşmak.

Kankı ʿāşıḳ kim Muḥibbī cevr-i dilberden kaça
Pāralansun tīġ-ı miḥnetle ḳalem tek bend bend

kaç:

1. **kaçuram:**-*ur, -a, -m, -*
Gazel 50
Mısra: **2**
(Birinden veya bir şeyden) Kurtulmak için süratle uzaklaşmak.

Eger her dem urasın tīġı cānā
Kaçuram gerdenümi sanma ḳaṭā

2. **kaçan:**-*an*
Gazel 31
Mısra: **5**
Kaçmak II uzak durmak.

Her kaçan ġonca gibi nāz-ıla güftār idesin
Şevḳden güller ala egnine kırmuzı ḳabā

3. **kaçma:**-*ma*
Gazel 241
Mısra: **1**
(Bir şeyi) Yapmayı istememek, geri durmak, kaçınmak, korkup çekinmek; korkmak.

Ādemīlik eyle kaçma iñen iy perī-ṣıfat
Ehl-i dilüz gel eyle bizümle muṣāḥabet

kaçan:

1. **kaçan:**
Gazel 4
Mısra: **1**

Bir zaman, geçmiş zamanda, eskiden, vaktiyle.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

2. **kaçan:**
Gazel 4
Mısra: **1**
Bir zaman, geçmiş zamanda, eskiden, vaktiyle.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

3. **kaçan:**
Gazel 86
Mısra: **1**
Dökülen, düşen.

Zülfin giderüp yār kaçan bī-niḳāb ola
Gören yüzini diye meger āfitāb ola

4. **kaçan:**
Gazel 138
Mısra: **1**
Dökülen, düşen.

Ebr-i āhumdan gözüm yaşı kaçan bārān ola
Açılup gülşende dilber gül gibi ḫandān ola

5. **kaçan:**
Gazel 138
Mısra: **4**
Nasıl anlamında soru zarfı.

Saklayam dirdüm bu sīnem içre ışḳuñ āteşin
Penbe içre dōstlar āteş kaçan pinhān ola

6. **kaçan:**
Gazel 65
Mısra: **8**
"Ne zaman, her ne vakit, -dığında" anlamında zarf.

Şütürler raḳs u ger şādī ursa tañ mı bādīde
Kaçan kim Kabe-i vaṣluñ nişānın vire maḥmil hā

7. **kaçan:**
Gazel 75
Mısra: **5**
"Ne zaman, her ne vakit, -dığında" anlamında zarf.

Her kaçan medḥ eyleseñ sen ol nebīler serverin
Saña lāzım evvelā agzuñ gül-āb-ıla yuya

8. **kaçan:**
Gazel 150
Mısra: **5**
"Ne zaman, her ne vakit, -dığında" anlamında zarf.

Esb-i nāz-ıla kaçan karşumda cevlān eylese
Direm aña çek inānuñ ideyim būs-ı riḳāb

9. **kaçan:**
Gazel 195
Mısra: **5**
"Ne zaman, her ne vakit, -dığında" anlamında zarf.

Zülfini kaçan elde o çevgāna beñzede
Meydān içinde başı dilā sen de eyle top

10. **kaçan:**
Gazel 202
Mısra: **7**
"Ne zaman, her ne vakit, -dığında" anlamında zarf.

Kūyuña varsam kaçan āzürdeyem aġyārdan
Ya n'içün dirler ki olmaz cennet içinde aẕāb

11. **kaçan:**
Gazel 206
Mısra: **3**
"Ne zaman, her ne vakit, -dığında" anlamında zarf.

Kaçan yāruñ göre zülfini çevgān
Gerekdür eyleye başın hemān top

12. **kaçan:**
Gazel 236
Mısra: **4**
"Ne zaman, her ne vakit, -dığında" anlamında zarf.

Şevḳ-ile bülbül-i dil ider göz yaşın revān
Gül gibi ḫande ide kaçan būstān-ı dōst

13. **kaçan:**
Gazel 252
Mısra: **5**
"Ne zaman, her ne vakit, -dığında" anlamında zarf.

Baş açarlar kūyuña varsa kaçan ʿāşıḳlaruñ
Bu umuda gösterüp yüzüñi viresin zekāt

14. **kaçan:**
Gazel 267
Mısra: **1**
"Ne zaman, her ne vakit, -dığında" anlamında zarf.

Ḳıyām itse kaçan ol serv ḳāmet
Müʾezzindür idüñ aña iḳāmet

15. **kaçan:**
Gazel 294
Mısra: **1**
"Ne zaman, her ne vakit, -dığında" anlamında zarf.

Ḳıyām itse kaçan ol servi ḳāmet
Koparur başuma ol gün ḳıyāmet

16. **kaçan:**
Gazel 374
Mısra: **10**
"Ne zaman, her ne vakit, -dığında" anlamında zarf.

Vāʿiẓ sözini koyma Muḥibbī kulaguña
İtmez eser gönülde kaçan olsa nükte serd

17. **kaçan:**
Gazel 457
Mısra: **1**
"Ne zaman, her ne vakit, -dığında" anlamında zarf.

Zülf-i müşgīn kaçan olʿārıż-ı zībāya düşer
Göñül āşüfte olup soñucı sevdāya düşer

18. **kaçan:**
Gazel 494
Mısra: **6**
"Ne zaman, her ne vakit, -dığında" anlamında zarf.

Dürler döküben pāyına īsār ide çeşmüm
Nāz-ıla kaçan ḳaṣd ide seyrāna güzeller

kaçan ki:

1. **kaçan ki:**
Gazel 364
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.

Dil āteşine yandı bu bagrum döne döne
Yansa kaçan ki āteşe olur kebāb-ı telḫ

2. **kaçan ki:**--*a, --n, --ki*
Gazel 434
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.

Kaçan ki görse ʿuşşāḳı ḥasedden yāra ġamz eyler
Raḳībi bilmedüm hergiz cihānda ben ne milletdür

kaçan kim:

1. **kaçan kim:**
Gazel 238
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.

Çīn ider ebrūların ol meh kaçan kim ola mest
Pehlevānlar gibi baş başa ururlar dest-be-dest

2. **kaçan kim:**
Gazel 238
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.

Tīġ-ı ġam çāk itse göñlüm yok-durur añа ʿilāc
Kim dürüst ider kaçan kim ola bir şīşe şikest

3. **kaçan kim:**
Gazel 410
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman ki, -dığı zaman ki.

Olur her bir kılı zülfinüñ ejder
Kaçan kim kılsa çeşmi siḥre bünyād

kaçar mı:

1. **kaçar mı:**--*a, --r, --mı*
Gazel 373
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kaçmak.

Nāle kılma ʿışḳı ögren gel bugün pervāneden
Hīç kaçar mı şemʿden feryād ider mi yaksa od

kaçur:

1. **kaçurma:**-*ma*
Gazel 483
Mısra: **6**
Kaçmak, sakınmak.

Eger başuña ol dilber cefā sengini yagdursa
Kaçurma başuñı hergiz dilā saña ʿaṭālardur

kadar:

1. **ḳadar:**
Gazel 55
Mısra: **11**
"Aşağı yukarı, yaklaşık" anlamında bir niceliğin miktarını tahmini olarak bildiren edat.

Bu Muḥibbī ḥasretiyle şol ḳadar kan agladı
Lālelerden ḫūna ġarḳ olan tolu ṣaḥrā ola

2. **ḳadar:**
Gazel 56
Mısra: **7**
"Aşağı yukarı, yaklaşık" anlamında bir niceliğin miktarını tahmini olarak bildiren edat.

Ne ḳadar itseñ günāhı umaram ki afv ide
Zīra bakmaz kimsenüñ cürmine kim cōmerd ola

3. **ḳadar:**
Gazel 72
Mısra: **7**
"Aşağı yukarı, yaklaşık" anlamında bir niceliğin miktarını tahmini olarak bildiren edat.

Ne ḳadar itsek günāhı umaram ki afv ide
Zīrā bakmaz kimsenüñ cürmine ki cōmerd ola

kadd:

1. **ḳaddüñi:**-*ün, -i*
Gazel 20
Mısra: **3**
Boy, kâmet ǁ endam (Sevgili bağlamında).

Tīr-i āha ḳaddüñi bük eyle bir çāḫı kemān
Kim güzeller māyil olur ok-ıla yadan yaña

2. **ḳaddüñe:**-*üñe*
Gazel 31
Mısra: **7**
Boy, kâmet ǁ endam (Sevgili bağlamında).

Serverā servi niçe ḳaddüñe teşbīh ideyim
Aralarında tefāvüt var anuñ arż u semā

3. **ḳaddi:**-*i*
Gazel 32
Mısra: **3**
Boy, kâmet ǁ endam (Sevgili bağlamında).

Ḳaddi kopardı başuma bunda ḳıyāmeti
Maḥşer güninde görmeye ayruk göñül belā

4. **ḳaddüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 220
Mısra: **6**
Boy, kâmet ǁ endam (Sevgili bağlamında).

Añsam eger gül ü serv şirüm içinde cānā
Ḳaddüñle ārıżuñdan olur heme kināyet

5. **ḳadd-ile:**--*ile*
Gazel 254
Mısra: **11**
Boy, kâmet ǁ endam (Sevgili bağlamında).

Bu ḳadd-ile bu ḳāmeti gördükde müʾezzin
Ḥayrān oluban kalmadı ḳudret ide ḳāmet

6. **ḳaddin:**-*in*
Gazel 381
Mısra: **6**
Boy, kâmet ǁ endam (Sevgili bağlamında).

Serv-i bālāsında gördüm bülbüli
Vaṣf ider ḳaddin bāver bülend

7. **ḳaddüñe:**-*(ü)ñ, -e*
Gazel 401
Mısra: **5**
Boy, kâmet ‖ endam (Sevgili bağlamında).

Ḫilʿat-i ḥüsnüñ nigārā ḫūb yaraşur ḳaddüñe
N'ola bir dem eyleseñ ṭāvūs-veş cevlān-ı ʿiyd

kadd-i bālā:

1. **ḳadd-i bālā:**
Gazel 140
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun boylu (sevgili).

Ḳaddi reftārı yanında hīçe saymazlar anı
Serv ü arar bir yaña ol ḳadd-i bālā bir yaña

kaddi reftārı:

1. **ḳaddi reftārı:**-*ı*
Gazel 140
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yürüyen endamı.

Ḳaddi reftārı yanında hīçe saymazlar anı
Serv ü arar bir yaña ol ḳadd-i bālā bir yaña

kaddini dü-tā ider:

1. **ḳaddini dü-tā ider:**-*-e, --r*
Gazel 125
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayın boyunu ikiye katlaması.

Esbüñe nal olmak ister ayda bir kez māhitāb
Ol sebebden ki ider ḳaddini ay illā dü-tā

kaddümi:

1. **ḳaddümi:**-*üm, -i*
Gazel 76
Mısra: **11**
Boy II Aşığın boyu.

Ġamuñ ḳaddümi çeng itdi birez nālişlerüm diñle
Gözüm yaşını tār itdi ider gör zīr ü ġam peydā

2. **ḳaddümi:**-*üm, -i*
Gazel 290
Mısra: **1**
Boy II Aşığın boyu.

Bār-ı ġamdan ḳaddümi pīç ü ḫam itdüñ ʿāḳıbet
Eyleyüp Mecnūnlayın rüsvā hem itdüñ ʿāḳıbet

3. **ḳaddümi:**-*üm, -i*
Gazel 290
Mısra: **3**
Boy II Aşığın boyu.

Ḳaddümi çeng eyleyüp takduñ aña cān rişتesin
Nāle vü feryādumı zīr ü bam itdüñ ʿāḳıbet

4. **ḳaddümi:**-*üm, -i*
Gazel 319
Mısra: **7**
Boy II Aşığın boyu.

Bezm-i ġamda ḳaddümi çeng ü yaşum tār eyledüm
Eylerem şimden girü çeng-ile ḳanūn-ıla baḥs

kaddüñ gibi:

1. **ḳaddüñ gibi:**-*-ü, --n*
Gazel 341
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Sevgilinin boyu Elif harfine benzetilmiş ve böylelikle aşığın duruşu kastedilmektedir.

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḥaḳı ben togrıyam ḳaddüñ gibi
Kāfirem zülfüñ gibi ger var-ısa göñlümde kec

kaddüñ yanında:

1. **ḳaddüñ yanında:**-*-ü, --n, --ı, --n, --da*
Gazel 302
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin boyu ve endamı kastedilmektedir.

Serverā ḳaddüñ yanında serv pest
Ḫōş dimişler dest-ber-bālā-yı dest

kadeḥ:

1. **ḳadeḥ:**
Gazel 42
Mısra: **4**
(Ar.) İçki içmekte kullanılan küçük bardak, cam, piyâle.

Ben niçesi olmayam pīr-i muġānuñ bendesi
Her ḳadeḥ kim reşḥa eyler ayn-ı keverdür baña

2. **ḳadeḥ:**
Gazel 189
Mısra: **7**
(Ar.) İçki içmekte kullanılan küçük bardak, cam, piyâle.

Ḳadeḥ devr eylesün yārān elinde
Gözümüz görmesün hergiz bizüm āb

3. **ḳadeḥle:**-*le*
Gazel 301
Mısra: **3**
(Ar.) İçki içmekte kullanılan küçük bardak, cam, piyâle.

Olur olmaz ḳadeḥle içme zāhid
Sebū ile anı içmek ẓarāfet

4. **ḳadeḥler:**-*ler*
Gazel 345
Mısra: **9**
(Ar.) İçki içmekte kullanılan küçük bardak, cam, piyâle.

Bu Muḥibbī göz şarābından ḳadeḥler kıldı pür
Bagrını kıldı kebāb mestān beni bilmez mi hīç

5. **ḳadeḥ:**
Gazel 349
Mısra: **1**
(Ar.) İçki içmekte kullanılan küçük bardak, cam, piyâle.

Sāḳī olup meclise alsa ele dilber ḳadeḥ
Cān bagışlar mürde-dil olanlara yekser ḳadeḥ

6. **ḳadeḥ:**
Gazel 349
Mısra: **2**
(Ar.) İçki içmekte kullanılan küçük bardak, cam, piyâle.

Sāḳī olup meclise alsa ele dilber ḳadeḥ
Cān bagışlar mürde-dil olanlara yekser ḳadeḥ

7. **ḳadeḥ:**
Gazel 353
Mısra: **1**
(Ar.) İçki içmekte kullanılan küçük bardak, cam, piyâle.

Meclis-i meyde öper çün leb-i dildārı ḳadeḥ
Ölicek eyleyeler topragumı bārī ḳadeḥ

8. **ḳadeḥ:**
Gazel 353
Mısra: **14**
(Ar.) İçki içmekte kullanılan küçük bardak, cam, piyâle.

Çāre olmadı lebin öpmege cān geldi lebe
İy Muḥibbī içelüm yādına gel bārī ḳadeḥ

9. **ḳadeḥ:**
Gazel 355
Mısra: **8**
(Ar.) İçki içmekte kullanılan küçük bardak, cam, piyâle.

Bir gedāyı hem-ser eyler heft kişver şāhına
Şöyle beñzer şīşe ile eylemiş efsūn ḳadeḥ

10. **ḳadeḥ:**
Gazel 355
Mısra: **10**
(Ar.) İçki içmekte kullanılan küçük bardak, cam, piyâle.

Bu Muḥibbī niçe bülbül gibi kanlar yutmasun
Gülşen-i ḥüsninde yāruñ nūş ider her gün ḳadeḥ

11. **ḳadeḥ:**
Gazel 357
Mısra: **2**
(Ar.) İçki içmekte kullanılan küçük bardak, cam, piyâle.

İçmeyem mey ger baña ḫurşīd ola enver ḳadeḥ
Meclis içre kim meger ele ala dilber ḳadeḥ

12. **ḳadeḥ:**
Gazel 357
Mısra: **4**
(Ar.) İçki içmekte kullanılan küçük bardak, cam, piyâle.

Bagrı ḫūn-ıla şürāḥīnüñ ne tañ tolsa müdām
Sayd idüp meh-rūları turmaz lebin öper ḳadeḥ

13. **ḳadeḥ:**
Gazel 357
Mısra: **10**
(Ar.) İçki içmekte kullanılan küçük bardak, cam, piyâle.

Bir nefes mest olmasa hicrān ġamı eyler helāk
Anuñıçun bu Muḥibbī nūş ider ekser ḳadeḥ

ḳadeḥ ekser eşkümle tolar:

1. **ḳadeḥ ekser eşkümle tolar:**-*-ü, -m, --le, --a, --r*
Gazel 349
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözyaşları ile kadehin çok fazla dolduğu kastedilmektedir.

Leb kodugın sāġar üstine görelden dilberüñ
Reşkden destümde eşkümle tolar ek s er ḳadeḥ

ḳadeḥ eyleyeler:

1. **ḳadeḥ eyleyeler:**--*y, --e, --ler*
Gazel 353
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık öldüğü zaman toprağından kadeh yapılmasını,bununla sevgiliye mey sunulmasını istemektedir.

Meclis-i meyde öper çün leb-i dildārı ḳadeḥ
Ölicek eyleyeler topragumı bārī ḳadeḥ

ḳadeḥ içdi:

1. **ḳadeḥ içdi:**--*di*
Gazel 433
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin bir kadeh şarap içtiği ifade edilmektedir.

Ḳadeḥ içdi baña bir cürʿa sundı
Didi iç bunı ʿömr-i cāvidāndur

kadeḥ serper:

1. **ḳadeḥ serper:**--*e, --r*
Gazel 349
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) ay yüzlü güzellerin sarhoş oldukça ellerindeki kadehleri her yere attığı,saçtığı söylenmektedir.

Kāşki ḫāk olsa idüm ben der-i meyḫānede
Māh-rūlar içdügince her yaña serper ḳadeḥ

kadeḥ sun:

1. **ḳadeḥ sun:**
Gazel 202
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kadeh, şarap ikram etmek, vermek.

Sāḳiyā sun bir ḳadeḥ hicrān beni ḫāk itmedin
Çün ḫarāb eyler olayın bārī ben mest ü ḫarāb

kadeḥ sundı:

1. **ḳadeḥ sundı:**--*dı*
Gazel 357
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) meyhanede içki sunmak kastedilmektedir.

Ben ḫarābāt ehli oldum dōstlar şimden girü
Çünki biñ nāzıla sundı bir perī-peyker ḳadeḥ

kadem:

1. **ḳadem:**
Gazel 3
Mısra: **7**
Adım, ayak.

Evveline ışḳuñuñ her kim ki basdıysa ḳadem
Dimesün ġavrına irdüm yokdur aña intihā

2. **ḳadem:**
Gazel 336
Mısra: **9**
Adım atmak, ayak basmak.

Çü basduñ ʿışḳ rāhına ḳadem sen
Gerekdür cān-ıla dil viresin bāc

ḳadem basam:

1. **ḳadem basam:***-a, -m*
Gazel 60
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayak basmak,adım atmak.

Şu deñlü dīdeler dökdi zemīn üzre gözüm yaşı
Komadı bir ḳadem basam kalupdur pāy-dergilhā

ḳadem basmamag-ıçun:

1. **ḳadem basmamag-ıçun:***--ma, --mag, --ı, --çun*
Gazel 433
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayak basmamak.

Ḳadem basmamag-ıçun genc-i ḥüsne
Ṭılısm olmış ser-i zülfī yılandur

ḳadem rence kılup:

1. **ḳadem rence kılup:***--up*
Gazel 228
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zahmet buyurmak.

Derdüñle senüñ ḫastadur iy dōst Muḥibbī
Billāhi ḳadem rence kılup eyle ʿiyādet

kad-i bālā:

1. **ḳad-i bālā:**
Gazel 57
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun boy. II (Sevgilinin) düzgün ve uzun boyu.

Ruḫları fitne ḳad-i bālā belā
Eksük olmaz dilde fitne ya belā

ḳadīḍ ola:

1. **ḳadīḍ ola:***--a*
Gazel 384
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zayıf ve çelimsiz insan,iskelet.

Sāḳī şarāb-ı ṣāfı getür cānı tāze kıl
Ḫalvetde kor ḫūbb-ıla zāhid ola ḳadīḍ

ḳadīd oldı:

1. **ḳadīd oldı:***--dı*
Gazel 237
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Zayıflamaktan) iskelete dönmek, korkuluk gibi olmak.

Deyr içinde gördiler reftāruñ iy serv-i ḫırām
Turdugı yirde ḳadīd oldı vü kıldı bet sükūt

ḳadīd olup kaldılar:

1. **ḳadīd olup kaldılar:***--up, --dı, --lar*
Gazel 377
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir deri bir kemik kalmak,iskelet haline gelmek.

Deyre varduñ ʿarż-ı ḥüsn itdüñ ṣanemler gördiler
Her birisi kaldılar güftārdan olup ḳadīd

ḳadīd olurdı:

1. **ḳadīd olurdı:***--ur, --dı*
Gazel 247
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Pek zayıf, kuru ve çelimsiz insan. 2)Etleri dökülmüş olup yalnız kemikten ibaret olan gövde. İskelet.

Deyre varsañ ḥüsnüñi ʿarẓ eyleseñ
Kuruyup anda ḳadīd olurdı Lāt

ḳādir olmaz:

1. **ḳādir olmaz:***--maz*
Gazel 270
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güçlü olmak, gücü olmak, gücü yetmek.

Bugün ḫayr eyle yarın sorılursın
Cevāba ḳādir olmaz olsa şirret

ḳādir olur:

1. **ḳādir olur:***--ur*
Gazel 149
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gücü yetmek, muktedir olmak.

Almaga būse lebüñden aña kim ḳādir olur
Ḳāniyem cüraña tā kim getürem ābı be-leb

ḳadr:

1. **ḳadrini:***-i, -n, -i*
Gazel 56
Mısra: **2**
Değer, kıymet, itibar.

Ḳıymetin ışḳuñ ol añlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün şol kişi bī-derd ola

2. **ḳadri:***-i*
Gazel 325
Mısra: **5**
(Ar.) Değer, kıymet.

Olur ḳadri anuñ eflāke hem-ser
Başına ḫāk-i pāyüñ kim ide tāc

ḳadr ü ḳıymet:

1. **ḳadr ü ḳıymet:**
Gazel 451
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değer ve itibar.

Hem-ser olurısam seg-i kūyuñ-ıla her gice
Yanuñda ḳadr ü ḳıymet ise bu ḳadar yiter

ḳadrin bilür:

1. **ḳadrin bilür:***--i, --n, --ür*
Gazel 454
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, takdir etmek.

Dilüm miḥnet demin dünyāya virmez
Bilür ḳadrin maḥabbet ʿālemidür

ḳadrini bilsün:

1. **ḳadrini bilsün:**--*i, --n, --i, --sün*
Gazel 442
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değerini bilmek.

Vuṣlat eyyāmına kim irişdi bilsün ḳadrini
Ġaflet idüp sanmasun bir daḫı bu demler gelür

kadrini bilür:

1. **ḳadrini bilür:**--*i, --n, --i, --ür*
Gazel 481
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kadrini bilmek: gereken değeri vermek, kıymetini bilmek, bir şeye gereken değeri vererek yararlanmak.

Meyl iderse gözlerüm yaşına yār olmaz ʿaceb
Çünki ḳadrini bilür her biri bir dür-dānedür

kadrini derdüñ:

1. **ḳadrini derdüñ:**-*ün*
Gazel 72
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve tasanın kıymetini bilen er kişi,adam olma.

Ḳıymetini ışḳuñ anlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün ol ki hem bī-derd ola

kāf:

1. **ḳāf:**
Gazel 118
Mısra: **1**
Ankā kuşunun yaşadığı ve yeryüzünü çepçevre kuşattığı kabul edilen efsânevî dağ.

Dil çeker bār-ı ġamı itmez taḥammül Ḳāf aña
Dōstlar itmez misiz billāhi diñ inṣāf aña

kafā:

1. **kafada:**-*da*
Gazel 445
Mısra: **10**
(Ar.) Baş.

Çeşmi ilerü gitdi meger diller almaga
Turmış kafada perçemi yāruñ kemīn tutar

kāfir:

1. **kāfirdür:**-*dür*
Gazel 6
Mısra: **3**
Allah'a inanmayan, müslüman olmayan. II Acımasız, zâlim sevgili.

Hey ne kāfirdür gelür īmāna sanmañ zülfini
Dem mi vardur ruḫları arż itmeye īmān aña

2. **kāfiri:**-*i*
Gazel 15
Mısra: **4**
Allah'a inanmayan, müslüman olmayan. II Acımasız, zâlim sevgili.

Āhum ile seyl-i eşküm göñline kılmaz eger
Anuñ-ıçun kāfiri bünyāddur dirler baña

3. **kāfir:**
Gazel 317
Mısra: **8**
Allah'a inanmayan, müslüman olmayan. II Acımasız, zâlim sevgili.

Şol ḳadar āh eyledüm hicrüñ beyābānında kim
Raḥm idüp ḫālüme müslim didi kāfir el-ġıyāṣ

4. **kāfir:**
Gazel 339
Mısra: **10**
Allah'a inanmayan, müslüman olmayan. II Acımasız, zâlim sevgili.

Küfr-i zülfüñ ġaret ider bu Muḥibbī göñlini
Hīç revā mıdur ala kāfir müselmāndan ḫarāc

5. **kāfirem:**-*em*
Gazel 382
Mısra: **6**
Allah'a inanmayan, müslüman olmayan. II Acımasız, zâlim sevgili.

Laʿl-i nābuñ mestiyem ben muṣḥaf-ı ḫüsnüñ ḫakı
Kāfirem ger eyler-isem bāde-i ḫāmrāyı yād

kāfir degülseñ:

1. **kāfir degülseñ:**--*se, --n*
Gazel 241
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyilik ve değer bilmeyen olmamak.

Gözyaşı ile oldı Muḥibbī kapuñda ḫāk
Kāfir degülseñ eyle o miskīne merḥamet

kāfir dimeyem:

1. **kāfir dimeyem:**--*me, --ye, --m*
Gazel 136
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Sevgilinin acımasız,merhametsiz varsayılması söz konusudur. 2)Sevgilinin küfre düşmesi kastedilir.

Zülf-i Hindūsına anuñ niçe kāfir dimeyem
Göz göre tapa öñinde büt-i sīmīni ola

kāfir ġamzesi:

1. **kāfir ġamzesi:**--*si*
Gazel 137
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) eziyet ve cefaları sebebiyle kafir olarak anılan sevgilinin can alıcı yan bakışları kastedilmiştir.

Aḳl alup dil mülkine ḫükm itdi kāfir ġamzesi
Korkaram şimden girü ḳaşdı anuñ īmān ola

kāfir ḥatını:

1. **kāfir ḫaṭını:**--*ı, --n, --ı*
Gazel 327
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzellik unsurları kafirlik ile bağdaştırılmıştır.

Kāfir ḫaṭını gör nice İslāma ḳaṣd ider
Ḥāżırlanur ki eyleye baş kaldurup ḫurūc

kāfirem:

1. **kāfirem:**
Gazel 341
Mısra: **4**
Allah'a inanmayan, müslüman olmayan. II Acımasız, zâlim sevgili.

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḥaḳı ben togrıyam ḳaddüñ gibi
Kāfirem zülfüñ gibi ger var-ısa göñlümde kec

kāfiri:

1. **kāfiri:**--*i*
Gazel 455
Mısra: **8**
Allah'a inanmayan, müslüman olmayan. II Acımasız, zâlim sevgili.

Deyr-i ḥüsnüñde neden ebrūlaruñ kecdür didüm
Didi kec olsa ʿaceb mi kāfiri miḥrābdur

kāfir-i bī-dīn salup:

1. **kāfir-i bī-dīn salup:**--*up*
Gazel 157
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) dinsiz kafirler kastedilir.

Tagıdup gül ruḫları üstinde serkeş zülfini
Ehl-i Rūm üzre dem-ā-dem kāfir-i bī-dīn salup

kāfirlik itme:

1. **kāfirlik itme:**--*lik, --me*
Gazel 342
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allahın varlığını inkar etmek II kafir gibi davranmak II zulm etmek.

Küfr-i zülfüñi gider kāfirlik itme yüzüñ aç
Kaʿbe'dür kūyuñ revā mıdur tura üstinde ḫāç

kagan arslanıdur:

1. **kagan arslanıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 447
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kızgın,öfkeli yırtıcı bir hayvan(aslan-kaplan).

Ṣayd idersem tañ degül ben ol ġazāl-ı vaḥşiyi
Pīşe-i ʿışḳuñ bu dil çün bir kagan arslanıdur

kāġız:

1. **kāġız:**
Gazel 416
Mısra: **4**
"Kağıt; mektup".

ʿIşḳ tomarına cān riştesini bagla göñül
Yār eline düşe bir gün ola varmak kāġız

2. **kāġız:**
Gazel 416
Mısra: **6**
"Kağıt; mektup".

Sıgmaya ḳıṣṣa-i ʿışḳ kātib ola ḫalḳ-ı cihān
Baḥr eger cümle mürekkeb ola yaprak kāġız

3. **kāġız:**
Gazel 416
Mısra: **8**
Far. Kağıt.

Ḥicr elinden n'ola sorsañ dil ü cān ḫastasını
Ne bulınmaz a begüm bir iki yaprak kāġız

4. **kāġız:**
Gazel 416
Mısra: **10**
Far. Kağıt.

Bu Muḥibbī yazup ʿarż eylese sūz-ı dilin āh
Kül olup elde muḳarrer oda yanmak kāġız

kāġız yazmak:

1. **kāġız yazmak:**--*mak*
Gazel 416
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mektup yazmak.

Derd-i dil ḥālini alsam ele yazmak kāġız
Kanlu yaşumdan o dem surḫa döner ak kāġız

kahr:

1. **ḳahr-ıla:**-*ıla*
Gazel 64
Mısra: **5**
Dert, sıkıntı, keder.

Ḳahr-ıla ger öldüre luṭf ile gine dirgüre
Dimezüz çün u çerā çün olmışuz fermān aña

2. **ḳahr-ıla:**--*ıla*
Gazel 392
Mısra: **18**
Allah'ın şiddetli ve azab verici vasıflarının tecellisi.

Kim boyın sunmadısa emrüñe iy şāh-ı güzīn
Eyleye anı Ḫudā ḳahr-ıla çün ḳavm-i Semūd

kahr ola:

1. **ḳahr ola:**-*a*
Gazel 74
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yok olmak, mahvolmak.

Dimezem eyle vefā tek eksük olmasun cefā
Baña ol rāḥat gelür sanma ki anı ḳahr ola

kahr u sitem:

1. **kahr u sitem:**
Gazel 79
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cefa ve keder. üzüntü ve eziyet.

Cevr ü cefā kahr u sitem mihr ü vefā cūd u kerem
Ben bende-i fermānuñam sen şāh-ı sulṭānsın baña

kāʿide:

1. **ḳāʿidedür:**-*dür*
Gazel 444
Mısra: **4**
Kaide, kural.

Eylemez kimseye bu dehr vefā
Böyle olmış ezelde ḳāʿidedür

kakı:

1. **kakıyup:**-*y, -up*
Gazel 152
Mısra: **4**
Kızmak, öfkelenmek.

Ẕevḳ eylemeye ışḳı ile ẕerrece muḥib
Aña ḥabīb eger kakıyup itmeye itāb

kaknūs:

1. **ḳaḳnūs:**
Gazel 104
Mısra: **10**
Rüzgâr estikçe çok delikli gagasından nağmeler çıktığına ve sesinin verdiği şevk ile kendisini yaktığına inanılan çok iri bir masal kuşu.

Bu Muḥibbī nālesiyle āteş içre yandugın
Hind ilinde işide taḥsīn ide ḳaḳnūs aña

kākül:

1. **kākül:**
Gazel 13
Mısra: **8**
(Sevgilinin) Alna düşen kısa saç demeti.

Leylī zülfüñ göreli göñlümi mecnūn eyledüm
Ola ki zencīr ola boynuma ol kākül bana

2. **kākül:**
Gazel 35
Mısra: **6**
(Sevgilinin) Alna düşen kısa saç demeti.

Hey neler eyler bu kara günlüye fırḳat şebi
Ḫaṭ cüdā kākül cüdā ol zülf-i ḫam-der-ḫam cüdā

3. **kāküline:**-*(i)n, -e*
Gazel 42
Mısra: **9**
(Sevgilinin) Alna düşen kısa saç demeti.

Kāküline kimi reyḥān dir
Muḥibbī kimi misk
Ko ne dirlerse disünler zülf-i anberdür baña

4. **kākülüñ:**-*ün*
Gazel 49
Mısra: **6**
(Sevgilinin) Alna düşen kısa saç demeti.

Çün ḫaṭuñ ḥüsnüñ kitābın yazdı taḥrīr eyledi
Kākülüñ müşg-i siyehle çekdi ḫoş cedvel sāña

5. **kāküldür:**-*dür*
Gazel 124
Mısra: **8**
(Sevgilinin) Alna düşen kısa saç demeti.

Düşürüp sevdāya şeydā eyleyen Mecnūn-vār
Boynuma zencīr olan zülf-ile kāküldür baña

6. **kākülüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 199
Mısra: **3**
(Sevgilinin) Alna düşen kısa saç demeti.

Kākülüñ olalı sulṭān-ı Ḥabeş
Mülk-i ḥüsnüñ ḫālidür şāh-ı Arab

7. **kākülüñ:**-*ü, -ñ*
Gazel 449
Mısra: **5**
(Sevgilinin) Alna düşen kısa saç demeti.

Serv ḳaddüñe eger ʿāşıḳ degülse kākülüñ
Gerdenüñe ya neden yüz buldı her ān sarmaşur

8. **kāküllerin:**-*ler, -in*
Gazel 498
Mısra: **7**
(Sevgilinin) Alna düşen kısa saç demeti.

Perde eyler geh güneş ruḫsārına kāküllerin
Beñzer ol ḫurşīde kim anuñ seḥāb üstindedür

kākül-i müşgīn:

1. **kākül-i müşgīn:**
Gazel 414
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Misk kokulu perçem.

Dōstum boynuñda n'eyler kākül-i müşgīn kemend
Çünki ben dīvāneyem lāyıḳ-durur baña o bend

kākül-i müşgīndür:

1. **kākül-i müşgīndür:**--*dür*
Gazel 477
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin misk kokulu perçemi.

İy Muḥibbī kim ḫalāṣ eyler dil-i dīvāneyi
Boynuma zencīr olan ol kākül-i müşgīndür

kākül-i müşgīne:

1. **kākül-i müşgīne:**--*e*
Gazel 467
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mis kokulu saçının(kahkülünün) arzusu.

Her kaçan fikrümüz ol kākül-i müşgīne gelür
Elem ü derd ü belā bu dil-i miskīne gelür

kākül-i müşgīn-i dōst:

1. **kākül-i müşgīn-i dōst:**
Gazel 282
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin misk kokulu kakülleri.

Gül yüzinde komış ʿanber kākül-i müşgīn-i dōst
Eylemiş kendüyi çenber kākül-i müşgīn-i dōst

2. **kākül-i müşgīn-i dōst:**
Gazel 282
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin misk kokulu kakülleri.

Gül yüzinde komış ʿanber kākül-i müşgīn-i dōst
Eylemiş kendüyi çenber kākül-i müşgīn-i dōst

3. **kākül-i müşgīn-i dōst:**
Gazel 282
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin misk kokulu kakülleri.

Bir siyeh Hindūcadur gülzār-ı ḥüsninde görüp
Al-ıla gül dermek ister kākül-i müşgīn-i dōst

4. **kākül-i müşgīn-i dōst:**
Gazel 282
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin misk kokulu kakülleri.

Zülfi gibi gördi çün ḥāl-i perīşānum benüm
Egilüp gūşına söyler kākül-i müşgīn-i dōst

5. **kākül-i müşgīn-i dōst:**
Gazel 282
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin misk kokulu kakülleri.

Āteş-i ruḫsārı içinde vaṭan dutmış yine
Sanasın olmış semender kākül-i müşgīn-i dōst

6. **kākül-i müşgīn-i dōst:**
Gazel 282
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin misk kokulu kakülleri.

Komadı tende mecāl ü sīnede hīç ʿaḳl u hūş
Dutdı cān mülkin ser-ā-ser kākül-i müşgīn-i dōst

7. **kākül-i müşgīn-i dōst:**
Gazel 282
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin misk kokulu kakülleri.

Görmeyicek ölürem göricek ḫayrān oluram
Bilmezem kim baña n'eyler kākül-i müşgīn-i dōst

8. **kākül-i müşgīn-i dōst:**
Gazel 282
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin misk kokulu kakülleri.

Bir nefes yokdur Muḥibbī zār u ġamgīn olmaya
Eyledi ḫālin mükedder kākül-i müşgīn-i dōst

kal-:

1. **kalur:**-*ur*
Gazel 281
Mısra: **6**
(bir yerde veya bir şeyin içinde) kalmak.

Ḳaṣd iderken laʿline zülfi tolaşdı boynuma
Dām-ı ejderde kalur kim isteye āb-ı ḥayāt

2. **kaldılar:**-*dılar*
Gazel 392
Mısra: **16**
Bir mekanda bulunmak.

Bilmeyüp togrı yolı saña muṭīʿ olmadılar
Kaldılar nār-ı cehennem içre Naṣrā vü Yehūd

3. **kaldum:**-*du, -m*
Gazel 7
Mısra: **8**
(Bir sebepten dolayı) Yapacağı şeyi yapamamak, gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten mahrum olmak.

Şem-i ḥüsnine naẓar kıldum tutuşdı cān u ten
Ben baña kaldum ki iy dil reh-nümā oldum saña

4. **kala:**-*a*
Gazel 22
Mısra: **8**
(Bir sebepten dolayı) Yapacağı şeyi yapamamak, gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten mahrum olmak.

Bāġ ara gül ārıżuñ ẕikr itseler iy ġönca-fem
Kala mı gülşende gül çāk-i girībān olmaya

5. **kalmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 24
Mısra: **4**
(Bir sebepten dolayı) Yapacağı şeyi yapamamak, gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten mahrum olmak.

Giceler eflākde sūzān olan encüm degül
Taña kalmışdur gök ehli çeşmi ḫayrāndur baña

6. **kaluban:**-*uban*
Gazel 105
Mısra: **7**
(Bir sebepten dolayı) Yapacağı şeyi yapamamak, gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten mahrum olmak.

Dīdi kūyuñda kaluban öldi ḫasretle göñül
Kimseler bilmez ne işler eyledi ol gū baña

7. **kalmaz:**-*maz*
Gazel 280
Mısra: **8**
(Bir sebepten dolayı) Yapacağı şeyi yapamamak, gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten mahrum olmak.

Sīneme irdükçe tīrüñ geçdi başumdan benüm
Agladugum bu ki kalmaz dilde bir peykān-ı dōst

kal:

1. **kalaydı:**-*a, -y, -dı*
Gazel 410
Mısra: **8**
Var olmaya devam etmek, bitmeden sürmek, sürüp gitmek.

Gelüp alurdı ders-i ʿışḳı benden
Kalaydı bu deme Mecnūn u Ferhād

2. **kalmışam:**-*mışam*
Gazel 23
Mısra: **7**
(bir yerde veya bir şeyin içinde) kalmak.

Teşne dilven ẓulmet-i hicrān içinde kalmışam
Ḫıżr olup ben kalmışa gül göstere rāh iy ṣabā

3. **ḳāl:**
Gazel 499
Mısra: **10**
Maden külçesinin eritilip tasfiye olunması.

Yan maḥabbet nārına kalmaya benlikden nişān
Zer ṣāf olmak içün her laḥẓa ḳāl üstindedür

4. **kalmaz:**-*ma, -z*
Gazel 16
Mısra: **5**
(Bir sebepten dolayı) Yapacağı şeyi yapamamak, gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten mahrum olmak.

Hicrān şebinde kalmaz idüm tīre rūzigār
İtseñ ṭulū gün gibi iy yüzi meh baña

5. **kalmışa:**-*mışa*
Gazel 23
Mısra: **8**
(Bir sebepten dolayı) Yapacağı şeyi yapamamak, gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten mahrum olmak.

Teşne dilven ẓulmet-i hicrān içinde kalmışam
Ḫıżr olup ben kalmışa gül göstere rāh iy ṣabā

6. **kalma:**-*ma*
Gazel 95
Mısra: **9**
(Bir sebepten dolayı) Yapacağı şeyi yapamamak, gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten mahrum olmak.

Rāh-ı ışḳ içre Muḥibbī başa cāna kalma kim
Tā ki hīç bir vech-ile ṭan itmeye merdüm saña

7. **kalmışam:**-*mış, -am*
Gazel 235
Mısra: **1**
(Bir sebepten dolayı) Yapacağı şeyi yapamamak, gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten mahrum olmak.

Kalmışam kūy-ı muġān içre ebed ʿāşıḳ-ı mest
Oldum āşüftesi ol muġbeçenüñ rūz-ı elest

8. **kalur:**-*ur*
Gazel 264
Mısra: **10**
(Bir sebepten dolayı) Yapacağı şeyi yapamamak, gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten mahrum olmak.

Fikr it Muḥibbī ḥāl-i ezel ḥilḳatüñ neden
Kalur ḫaṭāda olıcagaz kişi ḫōd-perest

9. **kalalı:**-*alı*
Gazel 403
Mısra: **3**
(Bir sebepten dolayı) Yapacağı şeyi yapamamak, gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten mahrum olmak.

Vādi-i hicrān şebinde kalalı Mecnūn gibi
Bir benüm tek kanda var ʿālem içinde ehl-i derd

10. **kalmaya:**-*(ma), -y, -a*
Gazel 413
Mısra: **10**
(Bir sebepten dolayı) Yapacağı şeyi yapamamak, gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten mahrum olmak.

Ḫānesinden yār eger togsa Muḥibbī gün gibi
Kalmaya çāk olmaduk hīç bir girībānlar meded

11. **kalmış:**-*mış*
Gazel 423
Mısra: **8**
(Bir sebepten dolayı) Yapacağı şeyi yapamamak, gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten mahrum olmak.

Gözlerüm yaşı yiñilmez oldı başdan aşdı āh
Rūy-ı zerdüm kalmış ol arada nīlūfer geçer

12. **kalmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 462
Mısra: **6**
(Bir sebepten dolayı) Yapacağı şeyi yapamamak, gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten mahrum olmak.

Şöyle toldı ḫāne-i dil bu ciger ḫūnı ile
Kalmadı bir yir daḫı bu dīdeden bīrūn akar

13. **kalan:**-*an*
Gazel 495
Mısra: **8**
(Bir sebepten dolayı) Yapacağı şeyi yapamamak, gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten mahrum olmak.

Benefşe başını egmiş naẓar eyler gülistāna
Gider bu zīver ü zīnet kalan ancak elemlerdür

14. **kalup:**-*up*
Gazel 60
Mısra: **6**
(Aç) Kalmak.

Dokınup bād-ı āhumdan yaşum deryāsı mevc urdı
Kalup dil zevraḳı anda görinmez aña sāḥilhā

15. **kalam:**-*am*
Gazel 13
Mısra: **14**
Kalmak, olduğu yeri ve durumu korumak.

Āh kim menzil baīd bār-ı girān arkamdadur
Korkaram yolda kalam bulınmaya menzil baña

16. **kaldı:**-*dı*
Gazel 268
Mısra: **9**
"...içinde olmak" anlamında kullanılan kelime.

Kaldı vīrāne-i miḫnetde Muḥibbī şeb ü rūz
Ḫū dutup dil ġam-ıla olalı ārām-ı kühest

17. **kalmaduñ:**-*ma, -du, -ñ*
Gazel 406
Mısra: **9**

Muhtaç olmak, îtibar etmek durumunda bulunmak.

Muḥibbī cān u başa kalmaduñ çün
Ko şimden girü disünler saña merd

ḳalb:

1. **ḳalbüñ:**-*üñ*
Gazel 48
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Su gibi ṣāf eyle ḳalbüñ yüzüñi sür yirlere
Kimsenüñ ḥaḳḳında sakın eyleme çün u çerā

2. **ḳalbüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 418
Mısra: **9**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Jeng-i ẓulmetden Muḥibbī pāk kıl gel ḳalbüñi
Rūz-ı rūşen var-iken kimse duman görmez leẕīẕ

3. **ḳalbüñi:**-*ü, -ñ, -i*
Gazel 456
Mısra: **9**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Ġıll ü ġışdan yüri pāk eyle Muḥibbī ḳalbüñi
Zer gibi ḫāliṣ olan kendüzini pāke çıkar

kalbe cilā olur:

1. **ḳalbe cilā olur:**--*ur*
Gazel 100
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kalbin(gönlün) parlaması,eski aydınlığına ulaşması. Görmezleri görmesi.

Jeng-i ġam dutdı göñül āyīnesini berü sun
Sāḳiyā çün mey-i nāb-ıla olur ḳalbe cilā

kalb-i maḥzūn-ıla:

1. **ḳalb-i maḥẓūn-ıla:**--*ıla*
Gazel 319
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hüzünlü,gamlı gönül.

İde-bilmez hīç kes bu ḳalb-i maḥẓūn-ıla baḥs
Nitekim mümkin degüldür çarḫ-ı gerdūn-ıla baḥs

ḳalb-i vīrānum görüp:

1. **ḳalb-i vīrānum görüp:**--*um, --üp*
Gazel 155
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın harap,yıkık kalbinin görülmesi.

Ehl-i diller aradılar niçe yıllar ālemi
Genc-i ışḳı buldılar bu ḳalb-i vīrānum görüp

ḳalbüñ:

1. **ḳalbüñ:**--*ü, --n*
Gazel 376
Mısra: **10**
Sevgilinin kalbi.

Göz yaşıyla niçe yıldur itmedi āhum eser
Seng midür bilimedüm ḳalbüñ şehā yoḫsa ḥadīd

kalem:

1. **ḳalem:**
Gazel 380
Mısra: **10**
Ar. Yazma aracı.

Kankı ʿāşıḳ kim Muḥibbī cevr-i dilberden kaça
Pāralansun tīġ-ı miḥnetle ḳalem tek bend bend

kalender gibi:

1. **ḳalender gibi:**
Gazel 279
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya işlerini bir kenara bırakmış kendince başı boş dolaşan derviş.

Terk eyle ḳalender gibi gel uşbu cihānı
Geldi niçe İskender ü gitdi niçe dārāt

kalīl ü ger kesīr:

1. **ḳalīl ü ger keşīr:**
Gazel 468
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne eksik ne de bir fazla,tam da olması gerektiği gibi anlamında kullanılmıştır.

Mihrüñ endekdür cefāñuñ ḥaddi yok
Saña ʿarżum bu ḳalīl ü ger keşīr

kalkan:

1. **kalkan:**
Gazel 110
Mısra: **14**
Eski savaşlarda savaşçının kılıç, kargı, mızrak ve ok darbelerine karşı kendini korumak için sol elinde tutarak kullandığı siper II Dıştan gelen zarar verici özelliği olan her şeye karşı koruma sağlayan maddi veya manevi koruyucu.

Bu Muḥibbī yüz çevürmez gelse müjgān okları
İy kaşı ya eyledi çün sīnesin kalkan aña

kalma-:

1. **kalmaya:**-*(y)a, -*
Gazel 53
Mısra: **8**
Eser kalmamak, bitmek, sona ermek, etkisini kaybetmek.

Her kim ki vire göñlin anuñ küfr-i züfine
Ārām u ṣabrı kalmaya her dem ġarīb ola

kalma:

1. **kalmadı:**-*dı*
Gazel 193
Mısra: **1**
Bulunmama durumu; yokluk.

Kalmadı cismümde cān u hicr ara cānumda tāb
Gözlerüm ḫūn-āb akıtdı oldı dil mülki ḫarāb

2. **kalmasun:**-*sun*
Gazel 243
Mısra: **5**
Bulunmama durumu; yokluk.

Yak beni ʿışḳ āteşine bende benlik kalmasun

Yanmaga şemʿ-i cemāl ü ḥüsnüñe pervāne tut

kamer:

1. **ḳamer:**
Gazel 112
Mısra: **2**
Ar. Ay, mâh.

Rūşen budur ki mihr yüzüñden alur ḥayā
Yoḫsa ḳamer olmaz idi böyle rūşenā

kamer alnuña:

1. **ḳamer alnuña:**--*u, --n, --a*
Gazel 398
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aya benzeyen alnı kastedilmektedir.

Ḳamer alnuña vü gün yüzüñe ʿāşıḳ olalı
Ser-i kūyuñda yürür şām u seḥer sanki levend

kāmet:

1. **ḳāmetüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 27
Mısra: **2**
(Sevgilinin) boyu, endamı.

Bilmezem kim bu ne ḥāletdür baña
Ḳāmetüñ her dem ḳıyāmetdür baña

2. **ḳāmetüm:**-*üm*
Gazel 146
Mısra: **8**
(Sevgilinin) boyu, endamı.

İy refīḳān bezm-i ġamda ḫūn-ı dil nūş ideli
Ḳāmetüm çeng ü dilüm ney sīnem olmışdur rebāb

3. **ḳāmetin:**-*in*
Gazel 214
Mısra: **15**
(Sevgilinin) boyu, endamı.

Arż ide Muḥib ḳāmetin ol serv-i sehī-ḳad
Pāyına gözüñ yaşını cūy eyle revān it

4. **ḳāmeti:**-*i*
Gazel 254
Mısra: **11**
(Sevgilinin) boyu, endamı.

Bu ḳadd-ile bu ḳāmeti gördükde müʾezzin
Ḥayrān oluban kalmadı ḳudret ide ḳāmet

5. **ḳāmeti:**-+*i*
Gazel 367
Mısra: **1**
(Sevgilinin) boyu, endamı.

İy yüzi gül ḳāmeti serv-i bülend
ʿĀrıżuñ āteş aña ḫālüñ sipend

6. **ḳāmetüm:**-*(ü)m*
Gazel 429
Mısra: **7**
(Âşığın) boyu.

Dönelden ḳāmetüm çenge gözüm yaşını tār itdüm
Kanı bir merdüm-i dānā cihānda ḳīl ü ḳāl añlar

7. **ḳāmetüm:**-*(ü)m*
Gazel 458
Mısra: **9**
(Âşığın) boyu.

İy Muḥibbī çenge döndi ḳāmetüm oldı dü-tā
Anuñ-ıçun nār-ı ġam her dem benüm dūşumdadur

kāmet getürdi:

1. **ḳāmet getürdi:**--*ür, --di*
Gazel 301
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kamet getirdi.(cemaatin namaza kalkması için) müezzin, ezanın "namaza kalkınız" anlamındaki sözlerini okumak.

Mü'ezzinler yine ḳāmet getürdi
Ḳıyām itdi meger ol serv-i ḳāmet

kāmet getürse:

1. **ḳāmet getürse:**--*se*
Gazel 397
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Namaza başlama işâreti, namaz kılmak için okunan ezan. 2)Boy. Boy-bos. Endam.

Ḳāmet getürse yār ḳıyāmet kopar o dem
Kimdür ki görüp kaşlarını itmeye sücūd

kāmet ide:

1. **ḳāmet ide:**--*e*
Gazel 254
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayakta durmak, ayağa kalkmak, boylanmak, yürümek II (cemaatin namaza kalkması için) müezzinin, "namaza kalkınız" anlamındaki sözleri de ilave etmesiyle kısa bir ezan okuması.

Bu ḳadd-ile bu ḳāmeti gördükde müʾezzin
Ḥayrān oluban kalmadı ḳudret ide ḳāmet

kāmet itseñ:

1. **ḳāmet itseñ:**--*se, --n*
Gazel 426
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin ağzından sözcüklerin çıkması kastedilmektedir.

Ḳāmet itseñ dōstum kopar ḳıyāmetler hemān
Ehl-i diller çagrışup eydürler āh ol bu mıdur

kāmet ü reftār-ı belāyı:

1. **ḳāmet ü reftār-ı belāyı:**--*y, --ı*
Gazel 214
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin boyu ve yaramazca salınarak yürüyüşü kastedilmiştir.

Şek nīst ki ser-fitne-i ḫūbān-ı cihānsın
Gel ḳāmet ü reftār-ı belāyı dil ü cān it

kāmet ü serv-i hırāmāndan:

1. **ḳāmet ü serv-i ḫırāmāndan:**--*dan*
Gazel 92
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun boylu,salınarak,eda ve cilve yaparak yürüyen servi boylu sevgili.

Eşk-i çeşmüm ḥasretiyle cū gibi oldı revān
Ol ṣanavber ḳāmet ü serv-i ḫırāmāndan cüdā

ḳāmet-i mevzūnı:

1. **ḳāmet-i mevzūnı:**--*ı*
Gazel 408
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Düzgün boy. II Sevgilinin düzgün ve biçimli boyu.

Seyr-i gülşen göñlüm almaz serv ü şimşād istemez
Eylesem ben ḫasta dil ol ḳāmet-i mevzūnı yād

kāmeti serv-i ṣanavberest:

1. **ḳāmeti serv-i ṣanavberest:**
Gazel 256
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1. çam fıstığı. çam fıstığı kozalağı. 2. sevgilinin boyu-posu.

Kūy-ı cānān ḳāmeti serv-i ṣanavberest
Gözüm yaşı da anda akar āb-ı kevserest

ḳāmetüm çeng oldı:

1. **ḳāmetüm çeng oldı:**--*dı--ü, --m, --dı*
Gazel 461
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boyum eğrildi II Bu ifade beli bükülmek deyimi ile aynı bağlamda kullanılmıştır. beli bükülmek :I Yaşlılık dolayısıyla beli öne doğru eğilmek II Üzüntü yüzünden ruhça bir çöküntüye uğramak.

Ḳānūn-ı ʿışḳa uyalu çeng oldı ḳāmetüm
Mıżrab-ı ġam tokınur aña tāziyānedür

ḳāmetüm çenge dönelden:

1. **ḳāmetüm çenge dönelden:**--*ü, --m, --e, --e, --l, --den*
Gazel 482
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık çektiği keder ve sıkıntıdan boyunun iki büklüm olduğunu ifade etmektedir.

Dönelden ḳāmetüm çenge aña tār eyledüm yaşum
Ko kılsun nāle vü zārī aña çün ẕikr-ile bamdur

ḳāmetüm dāl eyledi:

1. **ḳāmetüm dāl eyledi:**--*di--ü, --m, --di*
Gazel 317
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Belini bükmek.

Ḳāmetüm dāl eyledi bir zülfi ʿanber el-ġıyāṣ
Kim ʿaceb āl eyledi ol çeşmi ʿabher el-ġıyāṣ

ḳāmetüñ serve beñzer dimezem:

1. **ḳāmetüñ serve beñzer dimezem:**--*ü, --n, --e, --mez, --em*
Gazel 352
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık karşılaştırıp üstün görmek maksadıyla sevgilinin boyunu serviye benzetmediğini dile getirmiştir.

Serve beñzer dimezem ḳāmetüñ iy serv-i sehī
ʿĀrıżuñ eylemişemdür gül-i terden tercīḥ

ḳāmetüñ vaṣfında:

1. **ḳāmetüñ vaṣfında:**--*ü, -n, --ı, --n, --da*
Gazel 367
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin vasıfları(boyunun servi ağacına benzetilmesi bağlamında).

Servde bülbül maḳām itmiş ider Ḳāmetüñ vaṣfında āvāzın bülend

kāmı virmedüñ:

1. **kāmı virmedüñ:**--*me, --dün*
Gazel 106
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arzu,heves ve isteklerini gerçekleştirememek.

Eyledüñ rüsvā-yı ālem virmedüñ kāmı baña
Komadı hicr āteşi hergiz dil-ārāmı baña

kāmil olup:

1. **kāmil olup:**-*up*
Gazel 60
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Noksansız, tam, mükemmel olmak.

Zekāt-ı ḥüsnüñi kāmil olup dur gel edā eyle
Yüzüñden burḳaı keşf it ki var kapuñda sāyilhā

kām-ıla:

1. **kām-ıla:**--*la*
Gazel 314
Mısra: **12**
İstek. Arzu. Maksad. Murad. Dilek. Lezzet.

Degme kez virmez murādın kimseye devr-i zamān
Yok yiredür her kim eylerse bugün kām-ıla baḥs

kamu:

1. **kamu:**
Gazel 1
Mısra: **4**
Baştan başa, büsbütün, bütün.

Derdmendem derdüme eyle devā
Kim kamu ḫastalara sensin ḥakīm

2. **kamu:**
Gazel 113
Mısra: **8**
Baştan başa, büsbütün, bütün.

Ḫaḳ Taālā'nuñ resūli hem şefāat kānıdur
Ḫalḳ-ı ālem rūz-ı maḥşerde kamu muḥtāc aña

3. **kamu:**
Gazel 137
Mısra: **8**

Baştan başa, büsbütün, bütün.

Pādişāh-ı ḥüsn olasın hīç revā mıdur saña
Yüz ḫarāba tuta dil mülki kamu vīrān ola

4. **kamu:**
Gazel 251
Mısra: **10**
Baştan başa, büsbütün, bütün.

Ne şādān ol ne ḫod ġamgīn
Muḥibbī ʿālem içinde
Gedā mīr ü cüvān u pīr iderler çün kamu rıḥlet

5. **kamu:**
Gazel 254
Mısra: **3**
Baştan başa, büsbütün, bütün.

Gördi ki cihān ḫalḳı kamu ʿārī vefādan
Mecnūn varuban itdi vuḥūş içre iḳāmet

6. **kamu:**
Gazel 269
Mısra: **4**
Baştan başa, büsbütün, bütün.

Her ki ʿāşıḳdur bilür elbette ʿışḳuñ ḳadrini
Virseler virmez kamu Īrān u Tūrān'ı dürüst

7. **kamu:**
Gazel 392
Mısra: **8**
Baştan başa, büsbütün, bütün.

Devr ider ʿarż u semā şems ü ḳamer nāmuñ-ıla
İns ü cinnüñ kamu dilinde-durur güft ü şünūd

8. **kamu:**
Gazel 492
Mısra: **5**
Baştan başa, büsbütün, bütün.

Mihr ü māh u nüh felek encüm kamu ḥūr u melek
Sen güzeller ḫusrevine cümlesi ḳāyil-durur

kamu aḥvālüñi:

1. **kamu aḥvālüñi:**--*i, --n, --i*
Gazel 257
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün haller.

Kamu aḥvālüñi şiʿrüñde şerḥ it
Ola bir gün yāra irişe şāyet

kamu ʿālem ḫalḳını:

1. **kamu ʿālem ḫalḳını:**--*ı, --n, --ı*
Gazel 424
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cümle alem,bütün dünya halkı.

Sakın aldanma sakın dünyāya dil virme sakın
Kamu ʿālem ḫalḳını bir bir olup ejder yakar

kamu anları:

1. **kamu anları:**--*n, --lar, --ı*
Gazel 232
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Bütün, herkes" anlamında aşıklar.

Ehl-i ʿışḳı eylesün cellād çeşmüñ ko helāk
Kaʿbedür kūyuñ kamu anları ḳurbān oldı tut

kamu bülbül:

1. **kamu bülbül:**
Gazel 436
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün güzel ve hoş sesli kuşlar.(aşık bağlamında).

Esse çün bād-ı ḫazān gülşende kalmaz gül geçer
Yirini zāġ u zaġan tutar kamu bülbül geçer

kamu derdüm:

1. **kamu derdüm:**--*üm*
Gazel 95
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert ve tasaların tümü,bütünü.

Ḥaḳ müyesser eylese bir kez daḫı görsem seni
Yüz sürüp ayaguña dirdüm kamu derdüm saña

kamu eşkümle:

1. **kamu eşkümle:**--*üm, --le*
Gazel 135
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Duyulan bütün aşk.

Yazayım bir bir kamu eşkümle dil aḥvālini
Rūy-ı zerdüme bakup malūm ola tā ḥāl aña

kamu ḫalḳa:

1. **kamu ḫalḳa:**--*a*
Gazel 337
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes.

ʿĀşıḳam rindem çün itdüm ben ḫarābāt iḫtiyār
Ġam degüldür zāhidā olsam kamu ḫalḳa gülenç

kamu yārān:

1. **kamu yārān:**
Gazel 418
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün dostlar, sevgililer.

Ḫ̆āb-ı ġafletden uyan yārān kamu göçmekdedür
Çın seḥer uyḫusını bil kārbān görmez leẕīẕ

kamusı zāyil ola:

1. **kamusı zāyil ola:**-*a*
Gazel 61
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beyitte eziyet ve sıkıntıların bütününün(hepsinin) yok olması kastedilir.

Egerçi Kabe'ye iy dil gelesin olmaya şevḳuñ
Bu yolda zaḥmet ü miḥnet kamusı ola zāyil hā

kān:

1. **ḳāniyem:**-*i, -(y)em*
Gazel 149

Mısra: **4**
Maden ocağı, bir şeyin madeni, kaynağı.

Almaga būse lebüñden aña kim
ḳādir olur
Ḳāniyem cüraña tā kim getürem
ābı be-leb

2. **kāndur:**-*dur*
Gazel 46
Mısra: **8**
Maden yatağı, maden ocağı, cevherlerin kaynağı.

Maḫzen-i dilden çıkarsam ġam
degül söz gevherin
Eksük olmaz ne ḳadar ḫarc
eylesem kāndur baña

3. **kānısın:**-*ı, -sın*
Gazel 29
Mısra: **12**
1. mâden ocağı, mâden kuyusu. 2. bir şeyin menbaı, kaynağı.

Cürm ü işyānum burundur gerçi
ḫadden sır vire
Sen şefāat kānısın geldüm saña
şefḳat uma

4. **kānı:**-*ı*
Gazel 154
Mısra: **10**
Bir şeyin kaynağı, menbaı.

İy Muḥibbī çok-durur diyü
günāhum ġam yime
Çün kerem kānı efendüñdür o
Ġaffārü’ẕ-ẕünūb

5. **kandur:**-*dur*
Gazel 102
Mısra: **4**
Kaynak, memba (gerçek aşkın kaynağı bağlamında).

Sen şarāb iç gülşen içre lāle-veş
ben kan yudam
Ḳısmetüm rūz-ı ezelde var-ısa
kandur baña

6. **kānısın:**-*ı, -sın*
Gazel 2
Mısra: **3**
Bir şeyin çok bol bulunduğu yer veya kimse, kaynak, memba.

Sen mürüvvet kānısın cürmüme
çek afv-ı ḳalem
Umaram senden şafāat idesin
yevm-i cezā

7. **kan:**
Gazel 11
Mısra: **4**
Vücuttaki hayati sıvı, kan. || Aşığın dökülen kanı, sevgili uğruna feda ettiği canı.

Şem-veş bezmüñde tursam bir
ayag üzre senüñ
Gāh yanup yakılup kan ağlasam
gāhī saña

8. **kan:**
Gazel 25
Mısra: **4**
Vücuttaki hayati sıvı, kan. || Aşığın dökülen kanı, sevgili uğruna feda ettiği canı.

Kūyına varan āşıḳı bir
ġamzeden eyler helāk
Olmaz peşīmān āḳıbet n’eyler
bu nā-ḫaḳ kan aña

9. **kanumı:**-*um, -ı*
Gazel 27
Mısra: **7**
Vücuttaki hayati sıvı, kan. || Aşığın dökülen kanı, sevgili uğruna feda ettiği canı.

Ḫışm-ıla çeşmüñ dökerse
kanumı
Ḥamdü-lillāh kim ināyetdür
baña

10. **kan:**
Gazel 64
Mısra: **12**
Vücuttaki hayati sıvı, kan. || Aşığın dökülen kanı, sevgili uğruna feda ettiği canı.

İy Muḥibbī kana girmişsin dime
dildāra sen
Günde biñ kan eylese mutāddur
ol kan aña

11. **kāndur:**-*dur*
Gazel 102
Mısra: **2**
Vücuttaki hayati sıvı, kan. || Aşığın dökülen kanı, sevgili uğruna feda ettiği canı.

Tīr ü peykānuñ nigārā rāḥat-ı
cāndur baña
Dōstum dil teşnedür lal-i lebüñ
kāndur baña

12. **kanum:**-*um*
Gazel 159
Mısra: **6**
Vücuttaki hayati sıvı, kan. || Aşığın dökülen kanı, sevgili uğruna feda ettiği canı.

Dün beni öldürdügine döndi
inkār eyledi
Ḫançerinde buña ne şāhid gerek
kanum görüp

13. **kanum:**-*um*
Gazel 159
Mısra: **8**
Vücuttaki hayati sıvı, kan. || Aşığın dökülen kanı, sevgili uğruna feda ettiği canı.

Çekdi agzumdan lebin cānum
bile oldı revān
Hīç taraḥḥüm mi gele
agzumdaki kanum görüp

14. **kanum:**-*um*
Gazel 183
Mısra: **1**
Vücuttaki hayati sıvı, kan. || Aşığın dökülen kanı, sevgili uğruna feda ettiği canı.

Kana döndi göz yaşı
bagrumdaki kanum görüp
Geldi cānum agzuma nāgāh
cānānum görüp

15. **kanlar:**-*lar*
Gazel 257
Mısra: **2**
Vücuttaki hayati sıvı, kan. || Aşığın dökülen kanı, sevgili uğruna feda ettiği canı.

Gözi tātārı işi güci ġāret
İder kanlar dahı işi ḫasāret

16. **kanumı:**-*um, -ı*
Gazel 289
Mısra: **5**
Vücuttaki hayati sıvı, kan. || Aşığın dökülen kanı, sevgili uğruna feda ettiği canı.

Gül gül olmış ḫaddi beñzer
kanumı nūş eylemiş
Bagrumı ister kebāb ol gözleri
ḫunḫ̌ār mest

17. **kanumı:**-*um, -ı*
Gazel 347
Mısra: **4**
Vücuttaki hayati sıvı, kan. || Aşığın dökülen kanı, sevgili uğruna feda ettiği canı.

Sen ḥarām itmiş-iken baña lebüñ cürʿasını
Kanumı ġamzeñe ben eyledüm iy dōst mubāḥ

18. **kanıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 428
Mısra: **6**
Vücuttaki hayati sıvı, kan. || Aşığın dökülen kanı, sevgili uğruna feda ettiği canı.

Bāġ u şaḥrālarda sanmañ lālelerdür görinen
Ehl-i ʿışḳuñ bagrı ḫūnından dökilmiş kanıdur

19. **kāndur:**-*dur*
Gazel 433
Mısra: **10**
Vücuttaki hayati sıvı, kan. || Aşığın dökülen kanı, sevgili uğruna feda ettiği canı.

Muḥibbī sözleridür dürr ü cevher
Dükenmez ḫarc kılsun göñli kāndur

kan agladı:

1. **kan agladı:**-*dı*
Gazel 55
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derin acı ve üzüntü duymak, içi yanmak, çok yakınmak.

Bu Muḥibbī ḥasretiyle şol ḳadar kan agladı
Lālelerden ḫūna ġarḳ olan tolu şaḥrā ola

kan agladum:

1. **kan agladum:**--*du, --m*
Gazel 190
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Derin acı ve üzüntü duymak, içi yanmak, çok yakınmak.

Şol ḳadar kan agladum zülfüñ ucından dōstum
Ġarḳa virdi bu vücūdum zevraḳın kıldı tınāb

2. **kan agladum:**--*du, --m*
Gazel 293
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Derin acı ve üzüntü duymak, içi yanmak, çok yakınmak.

Laʿlüñi añdum feraḥdan yok yire kan agladum
Gāh olur meclis içinde yok yire aglar mest

3. **kan agladum:**--*du, --m*
Gazel 452
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derin acı ve üzüntü duymak, içi yanmak, çok yakınmak.

Laʿlin añdum deşt-i ġamda şevḳ-ıla kan agladum
Her ne yirde kim kazarlarsa benüm kanum çıkar

4. **kan agladum:**--*du, --m*
Gazel 181
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kanlı gözyaşı dökmek II büyük bir üzüntü içinde bulunmak II derinden acı duymak, çok üzülmek.

Bakmadı yaşuma evvel nite kim kan agladum
Soñradan meyl eyledi eşk-i güher-bārum görüp

kan agladuñ:

1. **kan agladuñ:**--*dun*
Gazel 193
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok büyük bir üzüntü içinde bulunmak.

Ġam şebinde iy Muḥibbī şol ḳadar kan agladuñ
Gözlerüñ yaşına nisbet ḳaṭre oldı nehr-i Żāb

kan aglar:

1. **kan aglar:**--*r*
Gazel 208
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Büyük bir üzüntü içinde bulunmak; çok üzülmek.

Hic ara iñlerse tañ mıdur rebābuñ sīnesi
Göñlümüñ göynüklügin añdukça kan aglar rebāb

2. **kan aglar:**-*r*
Gazel 75
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Büyük bir üzüntüden duyulan keder ve sıkıntı.

Bu Muḥibbī gerçi kan aglar günāhın añıcak
Līk kesmez raḥmetüñden ümmīdin yā Rabbenā

kan aglaram:

1. **kan aglaram:**--*r, --am*
Gazel 432
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derin acı ve üzüntü duymak, içi yanmak, çok yakınmak.

Āh idüp kan aglaram görüp bahār-ı ḫüsnini
Ebr gibi gülşene bu dīde bārān ʿarż ider

kan aglasam:

1. **kan aglasam:**--*sa, --m*
Gazel 159
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Derin acı ve üzüntü duymak, içi yanmak, çok yakınmak.

Aglasam kan aglasam serv-i ḫırāmānum görüp
Dōstlar ayb eylemeñ bu çeşm-i giryānum görüp

kan akar:

1. **kan akar:**--*a, --r*
Gazel 125
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gözlerinden çok ağlamaktan ötürü gözyaşı yerine kan akması.

Yaş yirinde kan akar raḥm eylegil cānā aña
Gözlerümden her gice iy pādişāh-ı mehliḳā

kan gelür:

1. **kan gelür:**-*ür*
Gazel 33
Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok üzüntü ve acı sonrasında gözlerden su yerine kan gelmesi(Abartma anlamında).

Gözlerümden yaş yirine kan gelür
Ḫāk-i pāyuñ gönder olsun tūtiyā

kan içmege:

1. **kan içmege:**--*meg*, --*e*
Gazel 473
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öldürmek, kanlar içinde bırakmak II acı ve sıkıntı vermek.

Çeşm-i mestin içmege kan sanma müjgān ögredür
Agız açup gūşına ol zülf-i fettān ögredür

kan içmek:

1. **kan içmek:**--*mek*
Gazel 212
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öldürmek, eziyet etmek.

Gerçi kan içmek Muḥibbī ḥükm-i şer-ile ḥaṭā
Lebüñ olmışdur ṣürāḥī ḫūnını içmek ṣavāb

kan itmek olup-durur:

1. **kan itmek olup-durur:**--*up*, --*dur*, --*ur*
Gazel 96
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) dünya yaratıldığından beri sevgilinin görevinin aşığın canını almak olması kastedilmiştir.

Ol gözi cellāddan saña teraḥḥum gelmeye
Çünki kan itmek olup-durur ezelden ḫū aña

kan yaşumla:

1. **kan yaşumla:**--*um*, --*la*
Gazel 121
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kanlı gözyaşı(aşığın gözünden çok yaş akıtmasıyla bağlantılı olarak).

Kan yaşumla al olalıdan benüm kirpüklerüm
Merdüm-i çeşmüm dizer her dem dür-i ġalṭān aña

kan yudam:

1. **kan yudam:**--*a*, --*m*
Gazel 102
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgili yolunda bağrının kanla dolması,kan içmesi.

Sen şarāb iç gülşen içre lāle-veş ben kan yudam
Ḳısmetüm rūz-ı ezelde var-ısa kandur baña

kana:

1. **kana:**--*a*
Gazel 494
Mısra: **4**
Vücuttaki hayati sıvı, kan. || Aşığın dökülen kanı, sevgili uğruna feda ettiği canı.

Ḫışm-ıla n'ola ḫūnī gözüñ kanumı içse
ʿĀdetdür ezel māyil olur kana güzeller

2. **kana:**--*a*
Gazel 494
Mısra: **4**
Vücuttaki hayati sıvı, kan. || Aşığın dökülen kanı, sevgili uğruna feda ettiği canı.

Ḫışm-ıla n'ola ḫūnī gözüñ kanumı içse
ʿĀdetdür ezel māyil olur kana güzeller

kana döner:

1. **kana döner:**--*a*, --*e*, --*r*
Gazel 231
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kana dönmek, kan hâlini almak. II Âşığın gözyaşlarının kana dönmesi, âşığın kanlı gözyaşları akıtması.

Gözüm yaşı ne deñlü olur-ısa pāk ü ṣāf
Ḫūnābe-i cigerle döner kana ʿāḳıbet

kana dönse:

1. **kana dönse:**--*se*
Gazel 114
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın baktığı,gördüğü her yer.

Yaralansa cān u dil kılmaz teraḥḥum yār aña
Kana dönse göz yaşı itmez naẓar dildār aña

kana girmişsin:

1. **kana girmişsin:**-*miş*, -*sin*
Gazel 64
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1.Bir kimseyi öldürmek ya da öldürtmek. 2.Bir şeyi boşa harcamak, ziyan etmek.

İy Muḥibbī kana girmişsin dime dildāra sen
Günde biñ kan eylese mutāddur ol kan aña

kanāʿat eyler:

1. **ḳanāʿat eyler:**--*r*
Gazel 234
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yetinmek.

Dār-ı dünyāda dilā bir loḳmaya gel ḳāniʿ ol
Bir megesle nite kim eyler ḳanāʿat ʿankebūt

kand ü aselden:

1. **ḳand ü aselden:**-*den*
Gazel 47
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şeker ve bal anlamında.

Bu Muḥibbī ṣāf-dil didi yine şīrīn ġazel
Leẕẕetin ḳand ü aselden gördi yig ehl-i ṣafā

kand ü nebāt:

1. **kand ü nebāt:**
Gazel 281
Mısra: **12**

Kelime Tipi: **Deyim**
Şeker ve (şekerin elde edildiği) bitki.

Pādişāh-ı ʿālem olduñ ḥüsn-ile sen dilberā
Sözlerüñ yanında şāhum su olur kand ü nebāt

2. **ḳand ü nebāt:**
Gazel 281
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şeker ve (şekerden elde edilen) bitki.

İy mesīḥā-dem ezilürken aña āb-ı zülāl
Kanda bir ola leb-i laʿlüñ-ile ḳand ü nebāt

kand yidi:

1. **ḳand yidi:**--*di*
Gazel 375
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şeker kamışı yemek(tatlı dilli olmak bağlamında).

Dir ġazel şīrīn lebüñçün bu Muḥib
Söyledi ṭūṭī gibi san yidi ḳand

kanda:

1. **kanda:**
Gazel 281
Mısra: **4**
Nasıl?.

İy mesīḥā-dem ezilürken aña āb-ı zülāl
Kanda bir ola leb-i laʿlüñ-ile ḳand ü nebāt

2. **kanda:**
Gazel 17
Mısra: **4**
"Nereden, nasıl, ne şekilde" anlamlarına gelen soru zarfı.

Bugün ışḳ-ıla çün Mecnūn-ı dehrem
Görinür kanda baksam rūy-ı Leylā

3. **kanda:**
Gazel 36
Mısra: **4**
"Nereden, nasıl, ne şekilde" anlamlarına gelen soru zarfı.

Sanmañuz tenhā gide ışḳuñ beyābānına dil
Kanda gitse miḥnet ü ġamdur bile yoldaş aña

4. **kandadur:**-*dur*
Gazel 50
Mısra: **8**
"Nereden, nasıl, ne şekilde" anlamlarına gelen soru zarfı.

Dimiş ḥavrāya beñzer yāri zāhid
Berāber kandadur ḥāşā vü kellā

5. **kanda:**
Gazel 93
Mısra: **1**
"Nereden, nasıl, ne şekilde" anlamlarına gelen soru zarfı.

Kanda beñzer dōstlar Mecnūn-ı sergerdān baña
Bu zamāna kalsa ger kalurdı ol ḥayrān baña

6. **kanda:**
Gazel 141
Mısra: **13**
"Nereden, nasıl, ne şekilde" anlamlarına gelen soru zarfı.

Yir çekişme kanda varsañ zīr ü bālā isteme
Tāc-ı devletdür Muḥibbī kimde var-ısa edeb

7. **kanda:**
Gazel 173
Mısra: **9**
"Nereden, nasıl, ne şekilde" anlamlarına gelen soru zarfı.

Kanda gitse Muḥibbī dōst hemīn
Sen daḫı eyle ol diyārı ṭaleb

8. **kandaysa:**-*(y)sa*
Gazel 175
Mısra: **9**
"Nereden, nasıl, ne şekilde" anlamlarına gelen soru zarfı.

İy Muḥibbī ẓāhir eyler kendüzin kandaysa ışḳ
Saklayayım dime virme kendüzüñe gel aẕāb

9. **kanda:**
Gazel 356
Mısra: **8**
"Nereden, nasıl, ne şekilde" anlamlarına gelen soru zarfı.

Biñ yıl olursa ʿömr geçer ānīde hemān
ʿĀḳil odur ki fikrin ide kanda gitdi Nūḥ

10. **kanda:**
Gazel 369
Mısra: **10**
"Nereden, nasıl, ne şekilde" anlamlarına gelen soru zarfı.

İy Muḥibbī itme dünyā fikrini añ āḫirüñ
Kanda gitdi Ḫusrev ü Cemşīd ü Dārā Keyḳubād

11. **kanda:**
Gazel 385
Mısra: **10**
"Nereden, nasıl, ne şekilde" anlamlarına gelen soru zarfı.

Cürmi çok geldi Muḥibbī kapuña redd eyleme
Kanda varsun pādişāhum saña tutmışdur ümīd

kanda gitdi kandadur:

1. **kanda gitdi kandadur:**--*da, --di, --da, --dur*
Gazel 409
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) geçiciliği ifade etmek için nereye gitti,nerededir,artık yok anlamında kullanılan bir kelime grubudur.

İy Muḥibbī ġaflet itme başa ʿaḳluñ cemʿ kıl
Kanda gitdi kandadur Keyḫusrev ü Cem Keyḳūbād

kanda ise:

1. **kanda ise:**--*da, --i, --se*
Gazel 213
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her nerede ise.

Sāye salsañ n’ola ben ḫāke eyā serv-i revān
Sāye düşmez kanda ise didiler illā türāb

kanda kim:

1. **kanda kim:**--*da*
Gazel 380
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nerede ki.

Çīn idüp zencīr-i zülfüñ boynuma dakduñ kemend
Kanda kim dīvāne olsa lāyıḳ olur aña bend

kanda olsam:

1. **kanda olsam:**--*sam*
Gazel 102
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nerede,nasıl ve ne vaziyette olursam olayım.

Sanma ışḳuñla beni hicrān şebi tenhā olam
Kanda olsam yār u mūnis āh u efġāndur baña

kanda olursa:

1. **kanda olursa:**--*ur, --sa*
Gazel 469
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nerede olursa.

Ḫālin gözetdi zülfine bend oldı bu göñül
Kanda olursa murġ hemān dāne seyr ider

kanda var:

1. **kanda var:**--*da*
Gazel 403
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nerede var.

Vādi-i hicrān şebinde kalalı Mecnūn gibi
Bir benüm tek kanda var ʿālem içinde ehl-i derd

kanda vara:

1. **kanda vara:**--*da, --a*
Gazel 191
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığa ilaç verebilecek sevgiliden öte nereye gidebilirim diye sorgu sual edilmektedir.

Bu göñül ḳuyın koyup kanda vara kim bir daḫı
Her ne yirde gül açılsa anda olur andelīb

kanda varam:

1. **kanda varam:**--*a, --m*
Gazel 172
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığa ilaç verebilecek sevgiliden öte nereye gidebilirim diye saorgu sual edilmektedir.

Āşıḳam bīmār-ı ışḳam baña sendendür ilāc
Kanda varam çünki sensin hem ṭabīb ü hem ḥabīb

kandadur aceb:

1. **kandadur aceb:**
Gazel 73
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nerededir acaba ?.

Dilber dimiş ḫasta Muḥīb kandadur aceb
Yıllar geçe bilmeye ol ḫāk-i der ola

kandadur bilinür:

1. **kandadur bilinür:**--*dur, --in, --ür-dur*
Gazel 441
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nereden olduğu bellidir,bilinmektedir(aşığın ah dumanı bağlamında).

Nişān-ı āteşüm sorma cevābını virür āhum
Bilinür kandadur āteş çıkar çün dilde dūdum var

kandasa:

1. **kandasa:**
Gazel 131
Mısra: **2**
"Nereden, nasıl, ne şekilde" anlamlarına gelen soru zarfı.

Zülfi zencīrine tolaşdı dil oldı mübtelā
Eksük olmaz kandasa dīvāneye derd ü belā

kand-i mükerrer:

1. **ḳand-i mükerrer:**
Gazel 420
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tekrar tekrar kaynatılarak özenle yapılmış şeker, tatlı // Süzülmüş şeker. // Sevgilinin iki dudağı.

Şīrīn lebüñ kelāmını tekrār ider göñül
Olur cihānda ḳand-i mükerrer meger leẕīẕ

kandīl-i çarh:

1. **ḳandīl-i çarḫ:**
Gazel 334
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya kandili. || Felek kandili.

Āteş-i dilden yanar her gice bu ḳandīl-i çarḫ
Ger kebūd olsa felek tañ mı ider āhum ʿurūc

kandur:

1. **kandur:**
Gazel 24
Mısra: **8**
İçme isteğini tamamen karşılayacak kadar içirmek, doya doya içirip susuzluğunu gidermek.

Firḳatiyle gice gündüz teşnedür cān u göñül
Gel benüm şāḫum viṣālüñ şerbetin kandur baña

2. **kandur:**--*dur*
Gazel 239
Mısra: **2**
Üzüntülü ve acı içinde olma durumu.

Ḫayālüñ göñlüm içre ḫāndur iy dōst
Firāḳuñla bu bagrum kandur iy dōst

kāniʿ:

1. **ḳāniʿem:**-*em*
Gazel 458
Mısra: **4**
Kanaat eden, elindekini yeterli bulup fazlasını istemeyen, kendisine verilene râzı olan.

Ger kenāra gelmez-ise çāre ne ol serv-ḳad
Ḳāniʿem dāyim ḫayāl-i ḳaddi āġūşumdadur

kanı:

1. **ḳāni:**
Gazel 33
Mısra: **12**
Kanaat eden, elindekini yeterli bulup fazlasını istemeyen, kendisine verilene râzı olan.

Pādişāh olan kurı ġavġā çeker
Ālemüñ ẕevḳın sürer ḳāni gedā

2. **kanı:**
Gazel 13
Mısra: **2**
"Hani, nerede" anlamlarında soru zamiri.

Gün yüzüñ göster didüm āh olmaduñ māyil baña
Kanı ṭāli olmaya zülfüñ gelüp ḫāyil baña

3. **kanı:**
Gazel 98
Mısra: **1**
"Hani, nerede" anlamlarında soru zamiri.

İy dirīġā kanı bir dilber ki bī-aġyār ola
Var mı bir gül bu cihān bāġında ol bī-ḫār ola

4. **kanı:**
Gazel 280
Mısra: **2**
"Hani, nerede" anlamlarında soru zamiri.

Yandurup ger kül ide her dem beni hicrān-ı dōst
Nuṭḳa ger ḳudret bulam derd-ile diyem kanı dōst

5. **kanı:**
Gazel 393
Mısra: **5**
"Hani, nerede" anlamlarında soru zamiri.

Kanı ol muṭrib ki anuñ nağmesini gūş idüp
Raḳṣ ide kūhsār-ı eşcār cümle ẕerrāt u vücūd

6. **kanı:**
Gazel 429
Mısra: **8**
"Hani, nerede" anlamlarında soru zamiri.

Dönelden ḳāmetüm çenge gözüm yaşını tār itdüm
Kanı bir merdüm-i dānā cihānda ḳīl ü ḳāl añlar

7. **kanı:**
Gazel 430
Mısra: **5**
"Hani, nerede" anlamlarında soru zamiri.

Kūyında sehv-ile didi ol mübtelā kanı
Tā ḥaşre deñlü saña bu ẕevḳ u ṣafā yiter

kān-ı dilden:

1. **kān-ı dilden:**-*-den*
Gazel 124
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül hazinesi.

Kān-ı dilden ḫˇāce-i ışḳam gözüm gevher tolu
Bār-ı ġam derd ü elem cümle tecemmüldür baña

2. **kān-ı dilden:**-*-den*
Gazel 425
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül hazinesi.

İy Muḥibbī kān-ı dilden sözlerüñ gevherlenür
Saklama cümerdlik it çünki anı yārān umar

kāni idüm:

1. **ḳāni idüm:**-*-dü, --m*
Gazel 207
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kaanat etme,tatmin ve razı olma.

Ḳāni idüm düşde görsem dirdüm iy dilber seni
Didi ışḳ ehli olan hīç gözine ister mi ḫˇāb

kanı kanı:

1. **kanı kanı:**
Gazel 257
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Hani ... hani....; ... nerede ... nerede" gibi şekillerde kullanılabilen iki farklı şeyi karşılaştırmak ve bunların birbirinden çok uzakta veya çok farklı olduğunu vurgulamak için kullanılan söz grubu.

Yıkup dil kişverin vīrāne kılduñ
Kanı luṭf u kerem kanı ʿadālet

kān-ı kerem:

1. **kān-ı kerem:**
Gazel 389
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kerem, bağış kaynağı II sevgili.

Sāʾilem geldüm kapuña senden iḥsān isterem
Olasın kān-ı kerem gelmez kerīmden lafẓ-ı red

kāniʿ ol:

1. **ḳāniʿ ol:**
Gazel 232
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kanaat etmek, yetinmek.

Vaṣl el virmez Muḥibbī gel ḫayāle ḳāniʿ ol
Bir niçe gün iñle dil derdüñe dermān oldı tut

kān-ıla:

1. **kān-ıla:**-*-ıla*
Gazel 318
Mısra: **8**
Vücuttaki hayati sıvı, kan. || Aşığın dökülen kanı, sevgili uğruna feda ettiği canı.

İstedükçe tāze tāze baña gevherler virür

Eylesün kimdür gelüp göñlüm gibi kān-ıla baḥs

kan-ıla tola:

1. **kan-ıla tola:**--*a*
Gazel 100
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kan ile dolmak. Aşığın gözlerinin çok yaş dökmekten kan akıtmaya başlaması kastedilmiştir.

Niçe bir öldüre ġamzeñ bu Muḥibbī kuluñı
Ya benüm kāse-i çeşmüm niçe kan-ıla tola

kan-ıla tolar:

1. **kan-ıla tolar:**--*la, --a, --r*
Gazel 408
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözlerinden kanlı yaş aktığı ve çok olduğu için göz yaşı çukurunun onunla dolduğu ifade edilmektedir.

Sāġar-ı çeşmüm tolar ol dem feraḥdan kan-ıla
Ruḥlarıyla eylesem ben ol leb-i meygūnı yād

kankı:

1. **kankı:**
Gazel 380
Mısra: **9**
"Hani, nerede" anlamlarında soru zamiri.

Kankı ʿāşıḳ kim Muḥibbī cevr-i dilberden kaça
Pāralansun tīġ-ı miḥnetle ḳalem tek bend bend

kanlar döker:

1. **kanlar döker:**--*lar, --e, --r*
Gazel 471
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öldürmek, cana kıymak.

Dilā cellād çeşminden ḥaẕer kıl
Niçe kanlar döker ol bī-emāndur

kanlar yutmasun:

1. **kanlar yutmasun:**--*lar, --ma, --sun*
Gazel 355
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âşığın yüreğindeki aşkın acısıyla gözünden akıttığı kanlı gözyaşı ile boğulması bülbül ile benzetilmiştir.

Bu Muḥibbī niçe bülbül gibi kanlar yutmasun
Gülşen-i ḥüsninde yāruñ nūş ider her gün ḳadeḥ

kanlu libāsı:

1. **kanlu libāsı:**--*lu, --s, --ı*
Gazel 456
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kanlı elbise.

Leẕẕet-i tīġ-ı ġam-ı yār-ıla āḫir ölenüñ
Lāle-veş kanlu libāsı kefen-i çāke çıkar

kanlu yaşıyla:

1. **kanlu yaşıyla:**--*lu, --ı, --y, --la*
Gazel 360
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kanlı gözyaşı, kan dolu gözyaşı II çok ağlamak, çok ağlamaktan gözlerin kan dolması, kızarması.

Lāle ḫaddi ḫasretinden bu Muḥibbī ḫasta-dil
Sīne levḥine yazar kanlu yaşıyla āh ruḫ

kanlu yaşumdan:

1. **kanlu yaşumdan:**--*lu, --u, --m, --dan*
Gazel 416
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Büyük üzüntüyle ağlamak.

Derd-i dil ḥālini alsam ele yazmak kāġıẕ
Kanlu yaşumdan o dem surḫa döner ak kāġıẕ

kanlu yaşumla:

1. **kanlu yaşumla:**--*lu, --u, --m, --la*
Gazel 355
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kan dolu gözyaşı; kederden, üzüntüden çok fazla ağlama (EYÜBOĞLU).

Yiryüzi kanlu yaşumla lāle reng oldı yine
Öpeli ḥoḳḳa dehānın dilberüñ meygūn ḳadeḥ

kanlu yaşuñ:

1. **kanlu yaşuñ:**--*lu, --u, --n*
Gazel 232
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kanlı gözyaşı.

Ḳaṭre ḳaṭre kanlu yaşuñ rişte-i cān üzere diz
Her birisi bī-bahā laʿl-i Bedaḫşān oldı tut

2. **kanlu yaşuñ:**--*lu, --ı, --n*
Gazel 278
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kanlı gözyaşı.

Cūy kıl kanlu yaşuñ tā ki ire işigine
Pāyına yüz sürüp ol serv-i ḫırāmāna ilet

kanum fikrini:

1. **kanum fikrini:**--*u, --m, --i, --n, --i*
Gazel 404
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın kanının düşüncesi.

Gel beni öldür şevāba gir ko kanum fikrini
Bu ṭarīḳ-ı ʿışḳdur sen ġāzi ben olam şehīd

kanum içe:

1. **kanum içe:**--*u, --m, --e*
Gazel 322
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kanını içmek: öldürmek, kanlar içinde bırakmak II acı ve sıkıntı vermek.

Gözüm mest oldı diler kanum içe
Olur mey fitneye elbette bāʿiş

2. **kanum içe:**--*u, --m, --e*
Gazel 477
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kanını içmek: öldürmek, kanlar içinde bırakmak II acı ve sıkıntı vermek.

Mest-i çeşmi her kaçan görse diler kanum içe
Ḫançeri gitmez elinden dāyim işi kīndür

kanum içse:

1. **kanum içse:**--*u, --m, --se*
Gazel 498
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığın kanını içmesi kastedilmektedir.

Kanum içse ġamzeler ister ciger biryānını
Ḫaḳ dimişler serḫoşuñ meyli kebāb üstindedür

kanumı dökmege:

1. **kanumı dökmege:**--*u, --m, --ı, --me, --ge*
Gazel 423
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığı yaralayıp öldürmesi ve kanını dökmesi kastedilmiştir.

Ḫüsn-ile ol nāz-perverdüm gül-i aḥmer geçer
Kanumı dökmege līkin ġamzesi ḫançer geçer

kanumı içdi:

1. **kanumı içdi:**--*u, --m, --ı, --di*
Gazel 472
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kanını akıtmak, öldürmeye kastetmek.

Gönlümi aldı ḳaşdı yine şimdi cānadur
Kanumı içdi ḫūnī gözi meyli cānadur

kanumı içelden:

1. **kanumı içelden:**--*u, --mı, --e, --l, --den*
Gazel 212
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin tesirli baygın bakışlarıyla aşığı etkisi altına alması,kanını içmesi kastedilmiştir.

Çeşm-i maḫmūrı içelden mey yirine kanumı
Sīne tennūrında itdüm ben daḫı bagrum kebāb

kanumı içse:

1. **kanumı içse:**--*u, --m, --ı, --se*
Gazel 494
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığın kanını dökmesi yani onu canından etmesi kastedilmektedir.

Ḫışm-ıla n'ola ḫūnī gözüñ kanumı içse
ʿĀdetdür ezel māyil olur kana güzeller

ḳānūn:

1. **ḳānūn-ıla:**-*ıla*
Gazel 137
Mısra: **3**
İbn Sina'nın tıpla ilgili ünlü yapıtı: El-Kanun fi't-tıb.

İy ṭabībā çek elüñ olmaz şifā Ḳānūn-ıla
Ḫasta-i ışḳa meger derdi yine dermān ola

ḳānūn-ı ʿışḳa:

1. **ḳānūn-ı ʿışḳa:**--*a*
Gazel 461
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkın kuralları.

Ḳānūn-ı ʿışḳa uyalu çeng oldı ḳāmetüm
Mıżrab-ı ġam tokınur aña tāziyānedür

kanūn-ıla:

1. **ḳanūn-ıla:**--*ıla*
Gazel 319
Mısra: **8**
Dikdörtgen biçiminde, bir köşesi kesik, yassı bir sandık üzerine gerilmiş tellerden oluşan, tırnak adı verilen çalgıçlarla çalınan ince saz çalgısı II söz.

Bezm-i ġamda ḳaddümi çeng ü yaşum tār eyledüm
Eylerem şimden girü çeng-ile ḳanūn-ıla baḫs

kanzil:

1. **kanzil:**
Gazel 13
Mısra: **10**
Kendinden geçmiş, körkütük sarhoş olmuş.

İçeli rūz-ı ezel cām-ı maḥabbet cürasın
Kim göre mesti ḫarābam didi ol kanzil baña

kapdurmak diler:

1. **kapdurmak diler:**--*dur, --mak, --r-r*
Gazel 157
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeyin kapılmasına yol açmak ya da kapılmasını, başkasının eline geçmesini önleyememek.(Aşık bunu isteyerek gerçekleştirmiştir.).

Zülfi şahbāzına kapdurmak diler dil murġını
Bülbül-i bī-çāreye n'eyler aceb şāhin salup

kapu-:

1. **kapusından:**-*(s)ı, -(n)dan*
Gazel 27
Mısra: **5**
"Kapı", makam, huzur || Sevgilinin kapısı, huzuru.

Kapusından beni dūr olsun dimiş
Anı ẕillet sanma izzetdür baña

kapu:

1. **kapuñdan:**-*ñ, -dan*
Gazel 29
Mısra: **2**
"Kapı", makam, huzur || Sevgilinin kapısı, huzuru.

Nūr-ı ālemsin bugün sen daḫı maḥbūb-ı Ḫudā
Eyleme āşıḳlaruñ bir laḥẓa kapuñdan cüdā

2. **kapumda:**-*m, -da*
Gazel 33
Mısra: **13**
"Kapı", makam, huzur ||
Sevgilinin kapısı, huzuru.

İñleyen kapumda kim didi didüm
Bu Muḥibbī ḫasta-dildür bī-riyā

3. **kapuñ:**-*ñ*
Gazel 58
Mısra: **5**
"Kapı", makam, huzur ||
Sevgilinin kapısı, huzuru.

Dil ṭabībi olasın dārü'ş-şifādur çün kapuñ
Hīç revā mı işigüñde ehl-i dil bīmār ola

4. **kapusında:**-*(s)ı, -(n)da*
Gazel 104
Mısra: **1**
"Kapı", makam, huzur ||
Sevgilinin kapısı, huzuru.

Kapusında şāh-ı ışḳuñ bendedür Kāvus aña
Nālesi ser-tā nefīr ü sīne ṭabl u kūs aña

5. **kapumda:**-*m, -da*
Gazel 122
Mısra: **4**
"Kapı", makam, huzur ||
Sevgilinin kapısı, huzuru.

Didüm ki sensüz iy ṣanem nedür baña bu derd ü ġam
Didi anuñçün ben şehem kapumda sensin bir gedā

6. **kapusı:**-*sı*
Gazel 192
Mısra: **3**
"Kapı", makam, huzur ||
Sevgilinin kapısı, huzuru.

Şükr kim yapıldı bu ġam kapusı
Açılup gönlüme ebvāb-ı ṭarab

7. **kapuñḍa:**-*ñ, -da*
Gazel 253
Mısra: **10**
"Kapı", makam, huzur ||
Sevgilinin kapısı, huzuru.

Sen olduñ ḥüsn-ile ḫurşīd-i enver
Kapuñḍa cümle ʿuşşāḳ oldı ẕerrāt

8. **kapumda:**-*m, -da*
Gazel 255
Mısra: **9**
"Kapı", makam, huzur ||
Sevgilinin kapısı, huzuru.

Kapumda itlerümden kimdür dimiş bizi yār
ʿÖmri çok olsun itmiş yine bizi riʿāyet

9. **kapusında:**-*sı, -n, -da*
Gazel 271
Mısra: **4**
"Kapı", makam, huzur ||
Sevgilinin kapısı, huzuru.

Ben gedāya vaṣl-ı ḫānın āh inʿām itmedi
Gerçi didüm kapusında niçe kez Allāh dōst

10. **kapuñdan:**--*ñ, -dan*
Gazel 312
Mısra: **5**
"Kapı", makam, huzur ||
Sevgilinin kapısı, huzuru.

Kapuñdan beni dūr itmek murādı
Raḳībe dir-isem ben tañ mı ḥāriş

11. **kapuña:**-*ñ, -a*
Gazel 330
Mısra: **9**
"Kapı", makam, huzur ||
Sevgilinin kapısı, huzuru.

Kapuña hicāb-ıla yüzin sürdi Muḥibbī
Kimseye degül līk saña cān-ıla muḥtāc

12. **kapuña:**-*(ñ)a*
Gazel 331
Mısra: **6**
"Kapı", makam, huzur ||
Sevgilinin kapısı, huzuru.

Saʿyüm oldur Kaʿbe-i kūyuñ ṭavāf
Eyleyem kapuña vardur iḥtiyāc

13. **kapuñdan:**--*ñ, -dan*
Gazel 376
Mısra: **11**
"Kapı", makam, huzur ||
Sevgilinin kapısı, huzuru.

Beni dūr itdi kapuñdan dünyede bī-dīn raḳīb
Dilegüm budur Ḫudā'dan ol da ola nā-bedīd

14. **kapuña:**-*(ñ)a*
Gazel 385
Mısra: **9**
"Kapı", makam, huzur ||
Sevgilinin kapısı, huzuru.

Cürmi çok geldi Muḥibbī kapuña redd eyleme
Kanda varsun pādişāhum saña tutmışdur ümīd

15. **kapuñdan:**-*ñ, -dan*
Gazel 396
Mısra: **10**
"Kapı", makam, huzur ||
Sevgilinin kapısı, huzuru.

Muḥibbī cān-ıla ister kapuñı
Kapuñdan idesin ḥāşā anı red

16. **kapuñda:**-*ñ, -da*
Gazel 437
Mısra: **10**
"Kapı", makam, huzur ||
Sevgilinin kapısı, huzuru.

Pādişāhā senden özge yok benüm bir kimsenem
Bu Muḥibbī gibi kapuñda senüñ biñ bende var

17. **kapuñda:**-*ñ, -da*
Gazel 492
Mısra: **8**
"Kapı", makam, huzur ||
Sevgilinin kapısı, huzuru.

Senden özge kimsenem yok umaram senden ʿaṭā
Vir zekāt-ı ḥüsnüñi kapuñda dil sāyil-durur

18. **kapusında:**-*(s)ı, -(n)da*
Gazel 495
Mısra: **12**
"Kapı", makam, huzur ||
Sevgilinin kapısı, huzuru.

Muḥibbī ʿışḳa kul oldı göge irse eger başı
Kapusında şeh-i ʿışḳuñ kemer bir beste çākerdür

kapu aç:

1. **kapu aç:**
Gazel 329
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İlgi göstermek, tabi olmak.

Sīneme tīrüñle cānā gel bugün bir kapu aç
Ol kapudan pādişāhum alasın cānı ḫarāc

kapuña geldi:

1. **kapuña geldi:**--*n, --a, --di*
Gazel 298
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eşiğine gelmek.

Bir gedādur kapuña geldi seḥergeh āfitāb
Vir eline anı maḥrūm itme bir nānı dürüst

kapuña gelmiş:

1. **kapuña gelmiş:**--*na, --miş*
Gazel 166
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) affedilmek için sevgilinin huzuruna gelen,makamına çıkanlar kastedilir.

Afv kıl kapuña gelmiş cümle mücrim bendeler
İsteceb hāzā ed-duā fī şānehū yā müstecīb

kapuña sāʾilem geldüm:

1. **kapuña sāʾilem geldüm:**--*n, --a, --m, --dü, --m*
Gazel 389
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgilinin kapısına dilenci gibi gittiğini ifade etmektedir.

Sāʾilem geldüm kapuña senden iḥsān isterem
Olasın kān-ı kerem gelmez kerīmden lafẓ-ı red

kapuña vardum:

1. **kapuña vardum:**--*n, --a, --du, --m*
Gazel 439
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin eşiğine medet için gittiği kastedilmektedir.

Niçe kez vardum kapuña bana yüz göstermedüñ
N'eylesün derdine çāre bulmadı bī-çāreler

kapuñda:

1. **kapuñda:**
Gazel 18
Mısra: **3**
"Kapı", makam, huzur || Sevgilinin kapısı, huzuru.

Niçe biñ āşıḳ öldürdüñ kapuñda tīġ-ı cevr-ile
Günāhın añmayup her dem idersin biñ sitem peydā

2. **kapuñda:**
Gazel 165
Mısra: **2**
"Kapı", makam, huzur || Sevgilinin kapısı, huzuru.

Āsitānuñda yüzümi eyledüm çün ben türāb
Ṭāliüm mesūd olup kapuñda oldı feṭḥ-i bāb

3. **kapuñda:**
Gazel 241
Mısra: **9**
"Kapı", makam, huzur || Sevgilinin kapısı, huzuru.

Gözyaşı ile oldı Muḥibbī kapuñda ḫāk
Kāfir degülseñ eyle o miskīne merḥamet

kapuñda derbān olan:

1. **kapuñda derbān olan:**--*u, --n, --da, --a, --n*
Gazel 351
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin kapısında aşığın (hizmetçi) yani kapıcı olması kastedilmektedir.

Yüzini süren ayaguña devlete irer
Derbān olan kapuñda bulur ʿāḳıbet fütūḥ

kapuñda var:

1. **kapuñda var:**
Gazel 60
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kapısında olmak.

Zekāt-ı ḥüsnüñi kāmil olup dur gel edā eyle
Yüzüñden burḳaı keşf it ki var kapuñda sāyilhā

kapuñdan cüdā itme:

1. **kapuñdan cüdā itme:**-*me*
Gazel 70
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin kapısının eşiğiniden ayrı durması,uzak kalması.

Ḳaṭ iderseñ bu Muḥibbī başını
Yigdür aña itme kapuñdan cüdā

kapuñdan cüdā kılma:

1. **kapuñdan cüdā kılma:**-*ma*
Gazel 41
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye hitaben beni(aşığı)kendinden ayrı ve uzak tutma anlamında.

Tīġ-ı cevr-ile başum ḳaṭ eyleseñ
Rāżıyam tek kılma kapuñdan cüdā

kapuñı ister:

1. **kapuñı ister:**--*n, --ı, --r*
Gazel 396
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin semtine varmak istemek.

Muḥibbī cān-ıla ister kapuñı
Kapuñdan idesin ḫāşā anı red

kapusı taşını:

1. **kapusı taşını:**--*s, --ı, --ı, --n, --ı*
Gazel 346
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kapı ll sevgilinin huzuru, eşiği.

İy Muḥibbī kapusı taşını bālīn eyle kim
ʿĀşıḳ-ı bī-dilleri ancak o bāb eyler feraḥ

kapusına vardum:

1. **kapusına vardum:**
Gazel 39

Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Sevgilinin) kapısına varmak,gitmek.

Dāda vardum kapusına ol güzeller şāhınuñ
Ola kim dād eyleye kulına sulṭāndur baña

kapuşur:

1. **kapuşur:**--*uş, --ur*
Gazel 457
Mısra: **6**
Yarışmak,kendini göstermek.

Arayup ġamzeñ okın sīnede bulsa dil ü cān
Birbirinden kapuşur āḫiri ġavġāya düşer

kār itmez:

1. **kār itmez:**--*mez*
Gazel 398
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tesir etmek, etki etmek.

Kulagum toptoludur ʿışḳ-ıla tā rūz-ı ezel
Zāhidā itme naṣīḥat baña kār itmez pend

ḳara:

1. **kara:**
Gazel 3
Mısra: **12**
1. Siyah. 2. Ayıplı, kusurlu, yüz kızartıcı hal.

Elüme alup niçe kez bakaram āyīneye
Añaram ışyānumı korkum bu ola yüz kara

kara baḫtum ile:

1. **kara baḫtum ile:**--*um, --le*
Gazel 134
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şanssız,talihsiz.

Zülfi sevdāsı-y-ıla başa neler getüriser
Bu kara baḫtum ile ṭāli-i gümrāh baña

kara göz:

1. **kara göz:**
Gazel 116
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kara gözlü, Siyah gözlü (Sevgili).

Göz kara vü kaş kara kirpük kara
Baña olmışdur belā-ender-belā

kara günlüye:

1. **kara günlüye:**-*ye*
Gazel 35
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kara bahtlı.

Hey neler eyler bu kara günlüye firḳat şebi
Ḫaṭ cüdā kākül cüdā ol zülf-i ḫam-der-ḫam cüdā

kara kaş:

1. **kara kaş:**
Gazel 116
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kara kaş, siyah kaş.

Göz kara vü kaş kara kirpük kara
Baña olmışdur belā-ender-belā

kara kirpük:

1. **kara kirpük:**
Gazel 116
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin siyah kirpikleri(ok bağlamında).

Göz kara vü kaş kara kirpük kara
Baña olmışdur belā-ender-belā

kara zülfüñ:

1. **kara zülfüñ:**--*ü, --n*
Gazel 239
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) siyah saçı.

Kara zülfüñ ne ġam dīvāne kılsa
Zenaḫdānuñ baña zindāndur iy dōst

karār:

1. **ḳarār:**
Gazel 360
Mısra: **5**
Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı.

Ne baña ṣabra taḥammül var ne ḫüsnüñde ḳarār
Hā diyince ḫaṭ gelür olmaz daḫı āgāh ruḫ

2. **ḳarāra:**-*a*
Gazel 275
Mısra: **4**
Bir iş veya durum hakkında düşünülerek verilen kesin yargı, karar (vermek); âşık olma,, aşk ateşinde yanma kararı vermek bağlamında.

İçeli ben anı oldum āvāre
Ne ḳarāra mecāl ü ne cāy-ı neşt

karār itmez:

1. **ḳarār itmez:**--*mez*
Gazel 170
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabit durmak, karar vermek.

Gelse tīrüñ sīneme geçer o dem itmez ḳarār
Tende cānum gibidür kim gitmege eyler ṣitāb

2. **ḳarār itmez:**--*mez*
Gazel 499
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabit durmak, karar vermek.

Sırr-ı ʿışḳı sordum kimse cevābın virmedi
Daḫı dil bir dem ḳarār itmez suvāl üstindedür

karār tutmadı:

1. **ḳarār tutmadı:**--*ma, --dı*
Gazel 291
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ne olacağına karar verememek,bir denge olmaması durumu.

Şādī vü ġam iy Muḥibbī tutmadı bir dem ḳarār
ʿĀḳil olur her birisi gelse bir ebr boldı tut

karār u ṣabrumı:

1. **ḳarār u ṣabrumı:**--*u, --m, --ı*
Gazel 339
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tahammül ve dayanma gücü.

Kaşlaruñ çīn eyleyüp alduñ ḳarār u ṣabrumı
Ne revādur dōstum almak bu vīrāndan ḫarāc

karārı yok:

1. **ḳarārı yok:**--*ı*
Gazel 244
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kararsız, sebat etmeyen, yerinde duramayan (şey). II Âşığın kararsız gönlü.

İy Muḥibbī yaşuñı sen de akıt cūlar gibi
Yok ḳarārı suyuñ olmış ʿāşıḳ-ı dīdār mest

2. **ḳarārı yok:**--*ı*
Gazel 491
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kararsız olmak.

Göñül virme bu dünyāya bilürsin pāyidār olmaz
Geçer turmaz ḳarārı yok sanasın bir eser yildür

karbān:

1. **kārbān:**
Gazel 418
Mısra: **4**
Kârvan, kervan, tüccar ve yolcu kafilesi.

Ḫˇāb-ı ġafletden uyan yārān kamu göçmekdedür
Çın seḥer uyḥusını bil kārbān görmez leẕīẕ

kār-ı kadeḥ:

1. **kār-ı ḳadeḥ:**
Gazel 353
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kadehin derinliği,dibi.

Mey meḥekdür kişinüñ içerisin taşra kılur
Nīk ü bed ẓāhir olur böyle-durur kār-ı ḳadeḥ

ḳarīb idesin:

1. **ḳarīb idesin:**--*e, --sin*
Gazel 156
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Allah'ın rahmetine yakın olmak.

Bir günehkāram günāha tevbe itdüm yā Mucīb
Umaram kim raḥmetüñe idesin beni ḳarīb

karīb olsun:

1. **ḳarīb olsun:**--*sun*
Gazel 172
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) dertlere şifanın kişiye yakın olması kastedilmiştir.

Ḥoḳḳa-i ġaybuñda çünki devā medfūndur
Ḥoḳḳayı keşf it şifā rūzī saña olsun ḳarīb

karşu:

1. **karşu:**
Gazel 43
Mısra: **5**
-e karşı, -e doğru; karşısında, önünde.

Ẕerre gibi eyledüm karşu semā iy āfitāb
Tā diyesin dāyimā ol zār u sergerdān baña

2. **karşuma:**-*ma*
Gazel 54
Mısra: **6**
-e karşı, -e doğru; karşısında, önünde.

Pervāne gibi odlara yana bu cān u dil
Ḥüsnüñ ḫayāli karşuma çün kim çerāġ ola

3. **karşu:**
Gazel 88
Mısra: **2**
-e karşı, -e doğru; karşısında, önünde.

Ger bāġ-ı ḥüsn içinde ḫaddüñ güliẕār ola
Lāyıḳ budur bülbül-i dil karşu zār ola

4. **karşu:**
Gazel 139
Mısra: **8**
-e karşı, -e doğru; karşısında, önünde.

Her kaçan ḳaṣd eyleseñ sīnemde baġrum delmege
Tīr-i ġamzeñ gelmedin cānum çıkar karşu saña

5. **karşu:**
Gazel 139
Mısra: **9**
-e karşı, -e doğru; karşısında, önünde.

Āteş-i şevḳine karşu iy Muḥibbī teşnesin
Cān virürseñ virmez ol meh-rū bir içim su saña

6. **karşusına:**-*s, -ı, -n, -a*
Gazel 145
Mısra: **1**
-e karşı, -e doğru; karşısında, önünde.

Gül yüzüñ karşusına ger āh iderse bu ġarīb
Tañ mıdur eyyām-ı gülde nāle eyler andelīb

7. **karşu:**
Gazel 163
Mısra: **4**
-e karşı, -e doğru; karşısında, önünde.

Bezm-i ġamda içmege yārān-ıla ḫūn-ı ciger
Eylerem dil āteşine karşu bu bagrum kebāb

8. **karşu:**
Gazel 320
Mısra: **3**
-e karşı, -e doğru; karşısında, önünde.

Gülsitān-ı ḥüsnüñe karşu senüñ bülbülleyin
Ṣubḥ olınca eylerem feryād u efġān-ıla baḥs

9. **karşu:**
Gazel 398
Mısra: **3**

-e karşı, -e doğru; karşısında, önünde.

Āteş-i ḥüsnüñe karşu bugün iy dōst senüñ
Eyledüm cān u dilüm yakmag-ıçun hem çü sipend

10. **karşu:**
Gazel 471
Mısra: **9**
-e karşı, -e doğru; karşısında, önünde.

Cemālüñ şemʿine karşu Muḥibbī
Özin pervāne kıldı anı yandur

11. **karşu:**
Gazel 494
Mısra: **9**
-e karşı, -e doğru; karşısında, önünde.

Şemʿ-i ruḫına karşu Muḥibbī perr ü bālüñ
Yansun ko seni eyledi pervāne güzeller

12. **karşumda:**-*m, -da*
Gazel 102
Mısra: **6**
Bir yerin yüzü ve cephesi karşısında bulunan II kat, ön, huzur, makam.

Şöyle rüsvā eyledi ışḳuñ bu ben dīvāneyi
Ḫayret alur sāyemi karşumda ḥayrāndur baña

13. **karşumda:**-*m, -da*
Gazel 150
Mısra: **1**
Bir yerin yüzü ve cephesi karşısında bulunan II kat, ön, huzur, makam.

Ḫayme kursa gelse karşumda ger ol ālī-cenāb
Eylerem bu rişte-i cānum aña yir yir ṭınāb

14. **karşumda:**-*m, -da*
Gazel 150
Mısra: **5**
Bir yerin yüzü ve cephesi karşısında bulunan II kat, ön, huzur, makam.

Esb-i nāz-ıla kaçan karşumda cevlān eylese
Direm aña çek inānuñ ideyim būs-ı riḳāb

15. **karşuñda:**-*ñ, -da*
Gazel 180
Mısra: **12**
Bir yerin yüzü ve cephesi karşısında bulunan II kat, ön, huzur, makam.

Muḥibbī uy imām-ı çeşme çün kim
Olupdur kaşları karşuñda miḥrāb

16. **karşuñda:**-*(n)da*
Gazel 79
Mısra: **1**
Karşı II Sevgilinin bulunduğu yer.

Karşuñda ben pervāneyem sen şem-i tābānsın baña
Işḳuñla hem dīvāneyem sen āfet-i cānsın baña

17. **karşuña:**-*ñ, -a*
Gazel 226
Mısra: **6**
Karşı, ön. II Huzur.

Cellād müjeñ teşne olupdur yine kana
ʿIşḳ ehlini karşuña getür bir bir ʿaẕāb it

18. **karşuña:**-*ñ, -a*
Gazel 289
Mısra: **9**
Karşı, ön. II Huzur.

Meclisüñde şemʿi gördüm karşuña par par yanar
Yanmaz-ıdı şevḳuñ-ile olmaya ger nār mest

karşu çıkup:

1. **karşu çıkup:**
Gazel 41
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karşı çıkmak: karşısına çıkmak, dışarıdan gelen kimseyi karşılamaya gitmek.

Ya kaşuñdan tīr gönderseñ dile
Karşu çıkup cānum eydür merḥabā

karşula:

1. **karşuladı:**-*dı*
Gazel 268
Mısra: **5**
Karşılamak.

Eşk-i çeşm-i sipehi karşuladı ġam sipehi
Alısar mülk-i dili çünki bular ṣad sipehest

kārūn:

1. **ḳārūn'a:**-*'a*
Gazel 463
Mısra: **12**
Kur'ân'da adı Firavun ve Hâmân'la birlikte anılan, Mûsâ Peygamber zamanında yaşamış, zenginliği, cimriliği, Allah'a olan isyanıyla ünlenip sonunda malı ve mülküyle birlikte yere geçmiş İsrailoğullarından biridir.

Olup dünyāya māyil cemʿ idenler
Geçer āḫir yire Ḳārūn'a beñzer

kārūn-vār:

1. **ḳārūn-vār:**
Gazel 445
Mısra: **6**
Büyük ve tükenmez hazinelere sahip olan Karun gibi.

Kim māyil ola dünyā metāʿına cemʿ ider
Ḳārūn-vār ʿaḳıbet anı zemīn tutar

kaş:

1. **kaşını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 6
Mısra: **8**
Göz çukuru üzerinde bir yay gibi uzanan, üzeri kıllarla kaplı çıkıntı II sevgilinin kaşları.

Tīr-i müjgānı gelürse cān virem şükrāne ben
Çün göreliden ya kaşını olmışam ḳurbān aña

2. **kaşlaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 12
Mısra: **1**
Göz çukuru üzerinde bir yay gibi uzanan, üzeri kıllarla kaplı çıkıntı II sevgilinin kaşları.

Kaşlaruñ yasına didüm olayım ḳurbān aña
Ḥışm-ıla dilber didi lāyıḳ mı ol ḳurbān aña

3. **kaşı:**--*ı, -*
Gazel 17
Mısra: **6**
Göz çukuru üzerinde bir yay gibi uzanan, üzeri kıllarla kaplı çıkıntı II sevgilinin kaşları.

Müdām akar ciger ḫūnı gözümden
Uraldan kirpük okın ol kaşı ya

4. **kaşuñ:**-*uñ*
Gazel 27
Mısra: **3**
Göz çukuru üzerinde bir yay gibi uzanan, üzeri kıllarla kaplı çıkıntı II sevgilinin kaşları.

Gāh cevr ider gözüñ gāhī kaşuñ
Çün ire sehm saādetdür baña

5. **kaşuñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 70
Mısra: **7**
Göz çukuru üzerinde bir yay gibi uzanan, üzeri kıllarla kaplı çıkıntı II sevgilinin kaşları.

Ya kaşuñdan tīr gönder sīneme
Geldügince diyem aña merḥabā

6. **kaşlaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 100
Mısra: **1**
Göz çukuru üzerinde bir yay gibi uzanan, üzeri kıllarla kaplı çıkıntı II sevgilinin kaşları.

Kirpügüñ siḥr oklarıdur kaşlaruñ ḳavs-i belā
Vāy aña kim dōstum ışḳuña ola mübtelā

7. **kaşları:**-*lar, -ı*
Gazel 180
Mısra: **12**
Göz çukuru üzerinde bir yay gibi uzanan, üzeri kıllarla kaplı çıkıntı II sevgilinin kaşları.

Muḥibbī uy imām-ı çeşme çün kim
Olupdur kaşları karşuñda miḥrāb

8. **kaşları:**-*lar, -ı*
Gazel 198
Mısra: **8**
Göz çukuru üzerinde bir yay gibi uzanan, üzeri kıllarla kaplı çıkıntı II sevgilinin kaşları.

Taḫt-ı āc üstinde ḫāli san Ḥabeş sulṭānıdur
Kaşları tuġrāsını gördüñ hemān ünvānın öp

9. **kaşuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 273
Mısra: **3**
Göz çukuru üzerinde bir yay gibi uzanan, üzeri kıllarla kaplı çıkıntı II sevgilinin kaşları.

Ḫaṭuñ tezvīrine kaşuñla zülfüñ
Görüñ eyler mi bir togrı şehādet

10. **kaşlaruña:**-*lar, -un, -a*
Gazel 303
Mısra: **7**
Göz çukuru üzerinde bir yay gibi uzanan, üzeri kıllarla kaplı çıkıntı II sevgilinin kaşları.

Ya kaşlaruña cān-ıla ḳurbān olalıdan
Ġamzeñ okına sīnemi itdüm siper iy dōst

11. **kaşlarını:**-*lar, -ın, -ı*
Gazel 397
Mısra: **4**
Göz çukuru üzerinde bir yay gibi uzanan, üzeri kıllarla kaplı çıkıntı II sevgilinin kaşları.

Ḳāmet getürse yār ḳıyāmet kopar o dem
Kimdür ki görüp kaşlarını itmeye sücūd

12. **kaşlaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 422
Mısra: **3**
Göz çukuru üzerinde bir yay gibi uzanan, üzeri kıllarla kaplı çıkıntı II sevgilinin kaşları.

Ya kaşlaruñ kuraldan ḳurbānuñ oldum iy dōst
Bu sīne tīrkeşidür ġamzeñ ḫadenge beñzer

13. **kaşı:**-*ı*
Gazel 9
Mısra: **1**
Düşman.

Sīnem nişāne eyledüm iy kaşı ya saña
Bu nev-ile ola kim olam āşinā saña

14. **kaşı:**-*ı*
Gazel 110
Mısra: **14**
Düşman.

Bu Muḥibbī yüz çevürmez gelse müjgān okları
İy kaşı ya eyledi çün sīnesin kalkan aña

kāşān:

1. **kāşān'a:**-*a*
Gazel 278
Mısra: **10**
Kaşan, İran'da bir şehir.

Ger yoluñ düşer-ise varma tehī dest ʿAcem'e
Bu Muḥibbī ġazelin Kūm-ıla Kāşān'a ilet

kāşāne:

1. **kāşāneme:**-*m, -e*
Gazel 481
Mısra: **7**
Köşk, saray. II Âşığın gönlü.

Her kaçan gelse belā vü derd ü ġam kāşāneme
Mā-ḥażar bagrum kebāb çeşmüm tolu peymānedür

kaşd:

1. **ḳaşduñ:**-*un*
Gazel 127
Mısra: **7**
(Ar.) Niyet, istek, amaç, gāye.

Dil alup ḳaşduñ bu dem ger cān ise
Olmışam ben cān-ıla ḳurbān aña

2. **ḳaşdı:**-*ı*
Gazel 137
Mısra: **6**
(Ar.) Niyet, istek, amaç, gāye.

Aḳl alup dil mülkine ḥükm itdi kāfir ġamzesi
Korkaram şimden girü ḳaşdı anuñ īmān ola

3. **ḳaşduñ:**-*un*
Gazel 422
Mısra: **5**

(Ar.) Niyet, istek, amaç, gāye.

ʿAḳlumı alduñ evvel īmāna ḳaṣduñ āḫir
Zünnār-ı zülfüñ-ile çeşmüñ Firenge beñzer

4. **ḳaṣdı:**-*ı*
Gazel 444
Mısra: **7**
(Ar.) Niyet, istek, amaç, gāye.

Çeşm-i ḫūn-rīzüñüñ nedür ḳaṣdı
Her dem ʿuşşāḳa işi ʿarbededür

5. **ḳaṣdına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 465
Mısra: **9**
(Ar.) Niyet, istek, amaç, gāye.

Çeşmi yine bu Muḥibbī ḳaṣdına
Elde ḫūnın dökmege ḫançer tutar

6. **ḳaṣdı:**-*ı*
Gazel 478
Mısra: **4**
(Ar.) Niyet, istek, amaç, gāye.

İy dil-i sevdā-zede zülfinden umma sen vefā
Hey ne kāfirdür sitemden sanma ḳaṣdı ġayrıdur

kaṣd eyledügi:

1. **ḳaṣd eyledügi:**--*düg, --i*
Gazel 461
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Amaç olarak almak,yapılmak veya söylenmek istenen.

Ġamz oklarına sīnede bu dil nişānedür
Ḳaṣd eyledügi sīne degül bil ki cānadur

kaṣd eyledüm:

1. **kaṣd eyledüm:**--*düm*
Gazel 154
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Niyetlenmek.

Işḳ deryāsına düşdüm irmedüm pāyānına
Niçe kez ḳaṣd eyledüm māhī gibi aña talup

2. **ḳaṣd eyledüm:**--*dü, --m*
Gazel 166
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Niyetlenmek.

Dün gice ḳaṣd eyledüm tā kim görem rūy-ı ḥabīb
Māni oldı araya girdi bulut gibi raḳīb

3. **ḳaṣd eyledüm:**--*dü, --m*
Gazel 403
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir amaç güderek bir işe girişmek, niyet etmek.

Sırr-ı ʿışḳı saklamak ḳaṣd eyledüm ammā çi sūd
Ẓāhir eyler āh u eşk ü bir yaña ruḫsār-ı zerd

kaṣd eyleseñ:

1. **ḳaṣd eyleseñ:**-*se, -n*
Gazel 68
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saldırmak.

Eger ḳaṣd eyleseñ tīġuñla cāna
Öñüñden ırmayam boynumı ḳaṭā

2. **ḳaṣd eyleseñ:**--*sen*
Gazel 139
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saldırmak.

Her kaçan ḳaṣd eyleseñ sīnemde baġrum delmege
Tīr-i ġamzeñ gelmedin cānum çıkar karşu saña

kaṣd ide:

1. **ḳaṣd ide:**--*e*
Gazel 494
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Amaçlamak, niyet etmek; istemek, arzu etmek.

Dürler döküben pāyına īṯār ide çeşmüm
Nāz-ıla kaçan ḳaṣd ide seyrāna güzeller

kaṣd ider:

1. **ḳaṣd ider:**--*e, --r*
Gazel 327
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kötülük etmek, zarar vermeye niyet etmek, zarar vermek maksadıyle harekete geçmek.

Kāfir ḫaṭını gör nice İslāma ḳaṣd ider
Ḥāżırlanur ki eyleye baş kaldurup ḫurūc

kaṣd itse:

1. **ḳaṣd itse:**--*se*
Gazel 342
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Niyetlenmek, harekete geçmek, teşebbüs etmek.

Mārdur zülfi dilā ḳaṣd itse her dem cānuña
Ġam degül tiryākdür laʿl-i lebüñden yaña kaç

kaṣdı:

1. **ḳaṣdı:**-*ı*
Gazel 217
Mısra: **2**
(Ar.) Niyet, istek, amaç, gāye.

Āşıḳ dilemez ola bugün sag u selāmet
Dāyim bu-durur ḳaṣdı anuñ ola melāmet

kaṣdı cānadur:

1. **ḳaṣdı cānadur:**--*ı, --dur*
Gazel 472
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin niyetinin aşığın gönlü olduğu ifade edilmektedir.

Göñlümi aldı ḳaṣdı yine şimdi cānadur
Kanumı içdi ḫūnī gözi meyli cānadur

kaṣdūn-ısa:

1. **kaṣdūn-ısa:**--*u, --n, --ı, --sa*
Gazel 303

Mısra: **9**
Sahip olmak istemek.niyet etmek(aşığın canı bağlamında).

Gönlümi alup şimdi eger kaṣdūn-ısa cān
Çokdan komışam yoluña ben cān u ser iy dōst

kāse:

1. **kāseler:***-ler*
Gazel 248
Mısra: **10**
Kadeh, peymane.

Pāy-ı ḫuma sebū gibi ser ko Muḥibbī var
Olur çü soñra ḥādi s eden kāseler şikest

kāse itmişler:

1. **kāse itmişler:***--miş, --ler*
Gazel 438
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgili toprağının uzunca bir süre kadeh olarak kullanıldığı kastedilmektedir.

Elde tutduguñ ḳadeḥ bil şehlerüñ topragıdur
Niçe yıllar kāse itmişler anı Kāvus'a sor

kāse-i çeşmüm:

1. **kāse-i çeşmüm:***--ü, --m*
Gazel 100
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözün çanağı , göz çukuru, gözün kadehi.

Niçe bir öldüre ġamzeñ bu Muḥibbī kuluñı
Ya benüm kāse-i çeşmüm niçe kan-ıla tola

kāselerden kadeh ser:

1. **kāselerden ḳadeḥ ser:***--ler, --den*
Gazel 349
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak toprak çanaklardan bir sürü kadeh(mey) çıkar anlamı kastedilmektedir.

Rezmgāh içre Muḥibbī merd olanlara müdām
Ḫūn-ı düşmen mi gerekdür kāselerden ser ḳadeḥ

kaşı miḥrābına:

1. **kaşı miḥrābına:***--ı, --ı, --n, --a-ı, -n, -a*
Gazel 201
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kaşlarının mihrabına karşı. Klasik şiirde kaşlar kemerli ve kavisli şekliyle mihraba benzetilir. mihrab: camilerde, mescidlerde yönelinen taraftaki duvarda bulunan ve imamlık edene ayrılmış olan oyuk, girintili yer. II mec. Sevgilinin kaşları.

Varsa kūyına göñül şıḥḥat bulur Kaşı miḥrābına eyler intisāb

kaşı ya:

1. **kaşı ya:**
Gazel 109
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keman kaşlı dilber.

İy kaşı ya her kaçan togrılsa tīrüñ sīneme
Olmayam merd germeyem gögüs o dermenden yaña

kaşı yayı:

1. **kaşı yayı:***--ı, --ı*
Gazel 435
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yay gibi kaşlarından gelen(silah,yaralayıcı) anlamında.

Kaşı yayı ġamze okın gizlü atar sīneme
Baña bu bendi geçen bilsem ki ebrūlar mıdur

kaşı yayına:

1. **kaşı yayına:***--ı, --n, --a*
Gazel 368
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yay gibi kaş.

Döymeye ġamzeleri tīrine sīnem siperi
Her kaçan vire kaşı yayına ol çeşmi küşād

kaşı yayına komış:

1. **kaşı yayına komış:***--mış*
Gazel 91
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığı yaralayıcı okları atabilmek için kaşları bir ok-yay münasebetiyle anılmıştır.

Kaşı yayına komış ġamz okını çün ol ḥabīb
Rāḥat-ı dil dileseñ sineñ siper kıl dāyimā

kaşı yayından:

1. **kaşı yayından:***-ı, -n, -dan*
Gazel 64
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yay gibi kaşlarından gelen(silah,yaralayıcı) anlamında.

Kaşı yayından gelüp togrılsa tīr-i ġamzesi
Cān u dilden eyleyem bu sīnemi kalkan aña

kāṣid ol:

1. **ḳāṣid ol:**
Gazel 82
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Haber götüren,postacı(ulak) olmak.

Nāmede cevr ü cefāsın yād idüp gönderdi yār
Nefḥa-i Rūḥu'l-ḳudüs san oldı ol ḳāṣid baña

kāşki:

1. **kāşki:**
Gazel 349
Mısra: **7**
"keşke, mümkünü olsa da..." anlamında temenni edatı.

Kāşki ḫāk olsa idüm ben der-i meyḫānede
Māh-rūlar içdügince her yaña serper ḳadeḥ

2. **kāşkī:**
Gazel 105
Mısra: **2**
"keşke, mümkünü olsa da..." anlamında temenni edatı.

Ḥāşılum derd oldı tā gösterdi ol meh rū baña
Kāşkī göstermeye-y-di rūyın ol bed-ḫū baña

kaşlaruñ çīn eyleyüp:

1. **kaşlaruñ çīn eyleyüp:**--*lar, --un, --y, --üp--y, --üp*
Gazel 339
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kaşlarını çatması.

Kaşlaruñ çīn eyleyüp alduñ ḳarār u ṣabrumı
Ne revādur dōstum almak bu vīrāndan ḫarāc

kaşlaruñ ya:

1. **kaşlaruñ ya:**
Gazel 119
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) yaya benzeyen kaşları.

Siper kıldı belā tīrine sīnem
Kılan kirpüklerüñ ok kaşlaruñ ya

kaşlaruñ yayını:

1. **kaşlaruñ yayını:**--*lar, --u, --n, --ı, --n, --ı*
Gazel 344
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin kaşları öldürücülük özelliğiyle savaş aleti olan okun gerildiği yaya benzetilmiştir.

Kaşlaruñ yayını cānā Zāl u Rüstem çekmeye
ʿĀşıḳ-ı dil-ḫastelerde var mı bu miḳdār güç

kaşr:

1. **ḳaşrını:**-*ı, -nı*
Gazel 38
Mısra: **3**
Köşk, kâşâne, saray.

Yüce itmişdür felekden ḳaşrını beñzer o māh
Anuñ-içundur irişmez nāle vü efġān aña

kaşr-ı vaşla:

1. **ḳaşr-ı vaşla:**--*a*
Gazel 262
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye ulaşma,kavuşma köşkü.

Yücedür ḳaṣr-ı vaṣla irişilmez
Egerçi dūd-ı āhum perr ü bālest

ḳassāmı:

1. **ḳassāmı:**-*ı*
Gazel 78
Mısra: **3**
1) Vârisler arasında miras malını taksim eden ve küçüklerin hakkını koruyan şeriat memuru. 2)Taksim eden. 3)Hayrı çok olan kimse. 4)Yorulmuş, kendini bırakmış, mahzun kişi.

Çün ezel ḳassāmı ḳısmet eylemiş iy güliẕār
Baña bülbül nālesin gül gibi ḫandānı saña

kaşuñ miḥrābına:

1. **kaşuñ miḥrābına:**--*u, --n, --ı, --n, --a*
Gazel 464
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) kaşının mihraba benzeyen kavisli yerine. - Sevgilinin kaşı kıbleye benzetilmiştir. -.

Secde itse dil kaşuñ miḥrābına olmaz ʿaceb
Niçe demlerdür ki ol ebrūlara peyvestedür

kaşuñ ṭāḳına:

1. **kaşuñ ṭāḳına:**--*u, --n, --ı, --n, --a*
Gazel 225
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin göz çukuru üzerinde bir yay gibi uzanan kavisli kaşları kastedilmiştir.

Rūyuñda kaşuñ ṭāḳına çeşmüñ naẓar itdi
Mestāne geçüp eyledi miḥrāba imāmet

2. **kaşuñ ṭāḳına:**--*u, --n, --ı, --n, --a*
Gazel 265
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin göz çukuru üzerinde bir yay gibi uzanan kavisli kaşları kastedilmiştir.

Rūyuñda kaşuñ ṭāḳına çeşmüñ naẓar itdi
Mestāne geçüp eyledi miḥrāba imāmet

kaşuñ vaşfın:

1. **kaşuñ vaşfın:**--*u, --n, --ı, --n*
Gazel 450
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yaya benzeyen kaşının özellikleri kastedilmiştir.

Görelden tīġ u çeşmüñi gedildi yüzi şemşīrüñ
Kaşuñ vaşfın işidelden kemānuñ yayı kayıdur

kaşuñdan tīr gönderseñ:

1. **kaşuñdan tīr gönderseñ:**-*der, -sen*
Gazel 41
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beyitte sevgilinin yaya benzetilen kaşlarından aşığa ok göndermesi,delici bakışlar atması.

Ya kaşuñdan tīr gönderseñ dile
Karşu çıkup cānum eydür merḥabā

kat:

1. **katı:**-*ı*
Gazel 129
Mısra: **3**
Huzur, makam.

Işḳı ben āsān sanurdum katı müşkil kār imiş
Cān u serden kim ki geçmez baglamasun dil aña

2. **katında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 200

Mısra: **10**
Huzur, makam veya yaşanılan yer.

İy Muḥibbī cüra-i cām-ı maḥabbet nūş iden
Himmeti katında anuñ āb-ı Ḫıżr olur şarāb

3. **katumda:**-*um, -da*
Gazel 256
Mısra: **4**
Huzur, makam veya yaşanılan yer.

Eyler cefā vü cevrini incinür sanur
Katumda anı bilmedi mihrüñ berāberest

4. **katında:**-*ı, -(n)da*
Gazel 356
Mısra: **3**
Huzur, makam veya yaşanılan yer.

Ẕevḳ ehlinüñ katında şu kim mey ṣabūḥ ider
Hem ḳūt-ı cism olur aña ol hem ġıdā-yı rūḥ

5. **katumda:**-*um, -da*
Gazel 419
Mısra: **6**
Huzur, makam veya yaşanılan yer.

Pādişāhā tuḫfe itdüm cān u dil eyle ḳabūl
Çünki yok katumda hīç nesne benüm serden leẕīẕ

6. **katma:**-*ma*
Gazel 446
Mısra: **5**
Eklemek, dahil etmek.

Niʿmet-i vaṣla ziyāde katma hicrān milḥini
İdemez kimse taḥammül çünki ġāyet tuzludur

<u>kaṭ eyleseñ:</u>

1. **ḳaṭ eyleseñ:**
Gazel 41
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İki büklüm etmek.

Tīġ-ı cevr-ile başum ḳaṭ eyleseñ
Rāżıyam tek kılma kapuñdan cüdā

<u>kaṭʿ ideliden berü:</u>

1. **ḳaṭʿ ideliden berü:**-*e, --li, --den*
Gazel 258
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın başının sevgilinin huzurunda kesilmesi,feda olması kastedilmektedir.

Kūyuñda serüm ḳaṭʿ ideliden berü iy dōst
Tīġuña benüm gerdenüm eyler niçe minnet

<u>kaṭ iderseñ:</u>

1. **ḳaṭ iderseñ:**-*se, -n*
Gazel 70
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kesmek, son vermek.

Ḳaṭ iderseñ bu Muḥibbī başını
Yigdür aña itme kapuñdan cüdā

<u>kaṭ kılsun:</u>

1. **ḳaṭ kılsun:**-*sun*
Gazel 85
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eklemek,dahil etmek.

İy Muḥibbī ele alsun tīġını cellād-ı ışḳ
Ḳaṭ kılsun elüñi kılsañ eger dāmān cüdā

<u>kaṭa:</u>

1. **ḳaṭā:**
Gazel 50
Mısra: **2**
Asla, hiç.

Eger her dem urasın tīġı cānā
Kaçuram gerdenümi sanma ḳaṭā

2. **ḳaṭā:**
Gazel 68
Mısra: **2**
Asla, hiç.

Eger ḳaṣd eyleseñ tīġuñla cāna
Öñüñden ırmayam boynumı ḳaṭā

<u>katı:</u>

1. **katıdur:**-*dur*
Gazel 270
Mısra: **7**
Çok, ağır.

Çekilmez katıdur ʿışḳuñ kemānı
Ne ṭāḳat var çekile vü ne ḳudret

2. **katı:**--*ı*
Gazel 240
Mısra: **4**
Huzur, makam veya yaşanılan yer.

Uzak menzil ü yok elde zevāde
Katı müşkil olupdur pāda lengest

3. **katı:**
Gazel 83
Mısra: **1**
Aşırı derecede, şiddetli, çok fazla.

Katı düşvār oldı ḥālüm
n'eylesün tedbīr aña
Hey ne sengīn dil olur āh eylemez tesīr aña

4. **katı:**
Gazel 176
Mısra: **11**
Aşırı derecede, şiddetli, çok fazla.

Oldı Muḥibbī derdüñ-ile katı mübtelā
İy dil tabībi eyle meded aña bir cevāb

5. **katı:**
Gazel 370
Mısra: **7**
"Çok, pek, aşırı derecede" anlamında zarf.

Yol bulmadı Şīrīn'e katı sengdil imiş
Tagları kesüp eyledi reh gerçi ki Ferhād

6. **katı:**
Gazel 450
Mısra: **4**
"Çok, pek, aşırı derecede" anlamında zarf.

Görinen bu felek üzre gehī ḳavs-i ḳuzaḥ sanma
Atar āh okların ʿāşıḳ anuñla katı yayıdur

7. **katı:**
Gazel 497
Mısra: **10**
"Çok, pek, aşırı derecede" anlamında zarf.

Berkdür ʿışḳuñ kemānı iy dil aña urma dest
Bunca yıllar tuncı depretmedi katı ya geçer

katı dīvānedür:

1. **katı dīvānedür:**--*dür*
Gazel 333
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşırı derecede sevgiliye düşkün olmak,aşıklık kastedilmektedir.

Şarāb-ı ʿışḳ-ıla mestem eger bir büseñ istersem
Katı dīvānedür gönlüm aña kalma geçenden geç

katı düşvār olmak:

1. **katı düşvār olmak:**--*mak*
Gazel 344
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok derecede sıkıntı içinde bulunmak.

Kıl devā laʿl-i lebüñden bu Muḥibbī ḫastaya
Bister-i ġamda yatup olmak katı düşvār güç

katʿ-ı menzil:

1. **ḳaṭʿ-ı menzil:**
Gazel 249
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Menzil almak, yol almak.

Reh-i ʿışḳı giçer ʿışḳ ehli āsān
Ne ḳaṭʿ-ı menzil aña ne maḳāmāt

katʿ-ı zünnār:

1. **ḳaṭʿ-ı zünnār:**
Gazel 467
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zünnarı, kuşağı kesmek.

Zülfini kesse nigārum göricek anı didüm
Ḳaṭʿ-ı zünnār idüben müslim olup dīne gelür

kātib ola:

1. **kātib ola:**--*a*
Gazel 416
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yazan,yazıcı.

Sıgmaya ḳışṣa-i ʿışḳ kātib ola ḫalḳ-ı cihān
Baḥr eger cümle mürekkeb ola yaprak kāġıẕ

katında aglarsam:

1. **katında aglarsam:**--*ı, --n, --da, --r, --sa, --m*
Gazel 283
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin kapı eşiğinde ağlamak kastediliyor.

Ḫālüm aglarsam katında ḫˇāba varmaz çeşm-i yār
Miḥnet ü derdüm aña efsāne oldı ʿāḳıbet

katl:

1. **ḳatlüme:**-*üm, -e*
Gazel 264
Mısra: **3**
Katletmek, öldürmek, yaşamına son vermek, canına kıymak.

Ḫançer çekerse ḳatlüme ḫūnī gözi ne tañ
Şūr-ıla şerre ḳāyil olur olsa kişi mest

katl eyledi:

1. **ḳatl eyledi:**--*di*
Gazel 352
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Katletmek, öldürmek.

Cümle ʿuşşāḳını ḳatl eyledi dilber didiler
Kıymadı ben kulına itdi baña ẓulm-ı ṣarīḥ

katlan:

1. **katlana:**-*a*
Gazel 353
Mısra: **8**
Katlanmak, tahammül etmek.

Baña nevbet gelicek eyledi iḥmāl sāḳī
Niçe bir katlana dil olubanı zār-ı ḳadeḥ

katlanuban:

1. **katlanuban:**--*uban*
Gazel 392
Mısra: **11**
Katlanmak,dayanmak,sabır etmek.

Ehl-i şirküñ niçe yıl katlanuban zaḥmetine
Eyledüñ emr-i Ḫūdā'yı komaga saʿy-i vücūd

ḳaṭre:

1. **ḳaṭre:**
Gazel 252
Mısra: **2**
Damla II çok az miktar.

Derdüme nisbet benüm bir ẕerredür bu kāyināt
Yaşumuñ yanında ḳaṭre görinür Nīl ü Furāt

2. **ḳaṭredür:**-*dür*
Gazel 487
Mısra: **3**
Damla II çok az miktar.

Ḳaṭredür gerçi suḥen līk dehenden çıkıcak
Ḳıymetin kim ki bilür ol aña dür-dāne olur

ḳaṭre deryā:

1. **ḳaṭre deryā:**
Gazel 119
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözyaşları o kadar fazladır ki denizlerin suyu onun gözyaşları yanında ancak bir kaç damla su olarak görülebilir anlamı kastedilmiştir.

Cehennem bir şerer āhum odından
Gözüm yaşına nisbet ḳaṭre deryā

ḳaṭre ḳaṭre:

1. **ḳaṭre ḳaṭre:**
Gazel 232
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Damla damla.

Ḳaṭre ḳaṭre kanlu yaşuñ rişte-i cān üzere diz
Her birisi bī-bahā laʿl-i Bedaḫşān oldı tut

2. **ḳaṭre ḳaṭre:**
Gazel 439
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Damla damla.

Sīnemüñ üstinde cānā görinen ġam dāġıdur
Ḳaṭre ḳaṭre eşk-ile bagrumda biñ biñ yaralar

3. **ḳaṭre ḳaṭre:**
Gazel 74
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Damla damla. II Damlalar halinde.

Ḳaṭre ḳaṭre eşki çeşmüm umaram ki nehr ola
Bād-ı āhumdan temevvüc eyleyüben baḥr ola

ḳaṭre oldı:

1. **ḳaṭre oldı:**--*dı*
Gazel 193
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Damla damla olmak.

Ġam şebinde iy Muḥibbī şol ḳadar kan agladuñ
Gözlerüñ yaşına nisbet ḳaṭre oldı nehr-i Żāb

ḳaṭre-i laʿl-i lebi:

1. **ḳaṭre-i laʿl-i lebi:**--*i*
Gazel 485
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yakut gibi kırmızı dudağının bir damlası kastedilmektedir.

Ḫūn-bahādur ġamzesi öldürdügi dil-ḫasteye
Bāde içse ḳaṭre-i laʿl-i lebi meygūn tamar

kavl-i edīb:

1. **ḳavl-i edīb:**
Gazel 161
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel söz söyleyen kişi,edebiyatçı.

Ehl-i ışḳ olan meeldür kim aḳldan dūr olur
Pend-i nāṣiḥ istemez gūş eylemez ḳavl-i edīb

kavm-i semūd:

1. **ḳavm-i semūd:**
Gazel 392
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Semud kavmi çığlığı. II Burada Semud kavminin gök gürlemesi ve yıldırımla helâk edilmesi benzetmesine yer verilmiştir.

Kim boyın sunmadısa emrüñe iy şāh-ı güzīn
Eyleye anı Ḫudā ḳahr-ıla çün ḳavm-i Semūd

kavs-i belā:

1. **ḳavs-i belā:**
Gazel 100
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Musibet yayı.

Kirpügüñ siḥr oklarıdur kaşlaruñ ḳavs-i belā
Vāy aña kim dōstum ışḳuña ola mübtelā

kavs-i każādan:

1. **ḳavs-i ḳażādan:**--*dan*
Gazel 233
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kaza yayı, baht, talih, kader.

Niçe bir sīne tutasın siper-vār
Gele ḳavs-i ḳażādan tīre miḥnet

kavs-i kuzaḥ:

1. **ḳavs-i ḳuzaḥ:**
Gazel 450
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gökkuşağı.

Görinen bu felek üzre gehī ḳavs-i ḳuzaḥ sanma
Atar āh okların ʿāşıḳ anuñla katı yayıdur

kāvus bendedür:

1. **kāvus bendedür:**--*dür*
Gazel 104
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İran'da Keyaniyan sülalesinin ikinci hükümdarı olan Keykāvūs'un sevgilinin kapısında kul-köle olması kastedilmiştir.

Kapusında şāh-ı ışḳuñ bendedür Kāvus aña
Nālesi ser-tā nefīr ü sīne ṭabl u kūs aña

kāvus'a:

1. **kāvus'a:**
Gazel 438
Mısra: **4**
Keykâvûs (Şehnâme'de adı anılan on ikinci İran padişahı)un tacı.

Elde tutduguñ ḳadeḥ bil şehlerüñ topragıdur
Niçe yıllar kāse itmişler anı Kāvus'a sor

kayı:

1. **kayıdur:**-*dur*
Gazel 450
Mısra: **6**
Kaygı, endişe, tasa.

Görelden tīġ u çeşmüñi gedildi yüzi şemşīrüñ
Kaşuñ vaşfın işidelden kemānuñ yayı kayıdur

kāyil:

1. **ḳāyil:**
Gazel 61
Mısra: **4**
Ḳāil: Söyleyen, inanan, boyun eğmiş,razı olmuş.

Çeke cevr ü cefā āşıḳ idesin luṭf sen ġayra
Aceb var mı bu ẓulma hīç cihānda kimse ḳāyil hā

2. **ḳāyil:**
Gazel 13

Mısra: **4**
İnanmış, aklı yatmış.

Ejder-i ışḳ öldürür didüm maḥabbet ehlini
İşidüp cān-ıla göñlüm oldılar ḳāyil baña

kāyil olur:

1. **ḳāyil olur:**--*ur*
Gazel 264
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Rıza göstermek, kabul etmek.

Ḫançer çekerse ḳatlüme ḫūnī gözi ne tañ
Şūr-ıla şerre ḳāyil olur olsa kişi mest

kāyil olur idi:

1. **ḳāyil olur idi:**-*di*
Gazel 80
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kabul etmek,onaylamak.

Derd-i ışḳumı Muḥibbī görse ger Ferhād u Ḳays
Olur idi ışḳuma baş egdürüp ḳāyil baña

kāyil-durur:

1. **ḳāyil-durur:**--*dur, --ur*
Gazel 492
Mısra: **6**
Söyleyen,anlatan,nakleden.

Mihr ü māh u nüh felek encüm kamu ḫūr u melek
Sen güzeller ḫusrevine cümlesi ḳāyil-durur

kāyināt:

1. **kāyināt̲uñ:**-*uñ*
Gazel 253
Mısra: **7**
Dünya, evren.

Baña keşf oldı sırrı kāyināt̲uñ
Ezelden bādede var bu kerāmāt

2. **kāyināt̲uñ:**-*uñ*
Gazel 365
Mısra: **3**
Dünya, evren.

ʿAyān oldı ʿulūmı kāyināt̲uñ
Saña okutmadan mektebde ebced

3. **kāyināt:**
Gazel 281
Mısra: **14**
Alem, dünya.

İy Muḥibbī yār-ı cevr-ile bugün hem-dem iseñ
Çok belālar getürür başuña senüñ kāyināt

4. **kāyināt:**
Gazel 337
Mısra: **4**
Alem, dünya.

ʿĀşıḳ idüm ben ezelden yaradılmadan henūz
Kāyināt u nüh felek çār ʿanāṣır vaḳt-i penc

kāyināt içinde inḳılāb vardur:

1. **kāyināt içinde inḳılāb vardur:**--*in, --de, --dur*
Gazel 193
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Alem sürekli bir değişim ve dönüşüm halindedir." sözü kastedilmiştir.

Şādīye şād olma iy dil gelse ġam hem muẓṭarib
Çün bilürsin kāyināt içinde vardur inḳılāb

kayır-:

1. **kayır:**
Gazel 216
Mısra: **10**
Endişelenmek, kaygılanmak.

Senüñ iy bu'l-heves n'eyler başuñda bunca sevdālar
Muḥibbī bir gün ölürsin kayır irkence yurduñ tut

kayna:

1. **kaynayup:**-*yup*
Gazel 242
Mısra: **2**
Kaynamak: Coşmak, heyecanlanmak.

Olup mest ü ḫarābātī maḥabbet cāmını nūş it
Ḫum-ı mey-ḫāne-veş her dem ṣafādan kaynayup cūş it

kays u ferhād:

1. **ḳays u ferhād:**
Gazel 311
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mecnun ve Ferhad.

Komazdı saña ʿışḳı Ḳays u Ferhād
Muḥibbī olmasañ anlara vārīş̲

kaz:

1. **kazarlarsa:**-*ar, -lar, -sa*
Gazel 452
Mısra: **6**
Toprağı herhangi bir şeyle yarıp eşerek yerinden çıkarmak.

Laʿlin añdum deşt-i ġamda şevḳ-ıla kan agladum
Her ne yirde kim kazarlarsa benüm kanum çıkar

kazā:

1. **ḳażā:**
Gazel 184
Mısra: **7**
Allah'ın takdiri,kader. II Talih,şans.

Ben maḥkeme-i ışḳa ḳażā ile gelince
Ferhād baña muḥżır u Mecnūn ola nāyib

kazan:

1. **kazan:**--*a, --n*
Gazel 409
Mısra: **8**
Kazanç sağlamak; olumlu bir sonuç elde etmek.

İster-iseñ ölmeyüp tā ḥaşr zinde kalasın
Cidd-ile cehd eyleyüp dünyāda kazan yaḫşı ad

kāżī-iʿışḳa:

1. **ḳāżī-iʿışḳa:**--*a*
Gazel 352
Mısra: **3**
Aşk davalarına bakan,hüküm verme yetkisine sahip olan kadı,hakim.

İledüp ḥüccetini ḳāżī-iʿışḳa ḥaṭṭuñ
Göricek anı ḳabūl itdi didi naḳl-i ṣaḥīḥ

kebāb:

1. **kebāb:**
Gazel 167
Mısra: **4**
Aşığın yanmış gönlü.

Āteşe dil yandugına āhum olmışdur nişān
Dūd revzenden çıkar ger āteşe yansa kebāb

2. **kebāb:**
Gazel 498
Mısra: **6**
Aşığın yanmış gönlü.

Kanum içse ġamzeler ister ciger biryānını
Ḥaḳ dimişler serḫoşuñ meyli kebāb üstindedür

kebāb eyledi:

1. **kebāb eyledi:**--*di*
Gazel 143
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ciğerini yakmak, kebap etmek. Çok acı vermek.

Kıldı firḳat gözümüñ yaşını iy dōst şarāb
Bagrumı ḥasret odı eyledi sercümle kebāb

kebāb eylemişem:

1. **kebāb eylemişem:**--*miş, --em*
Gazel 176
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlünün sevgili için yanıp,tutuşması kastedilmiştir.

Bezm-i ġam içre olalıdan gözi yaşı müdām
Yārān demine eylemişem bagrumı kebāb

kebāb ide:

1. **kebāb ide:**--*e*
Gazel 203
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ateşiyle kavrulmak/yanmak.

Beñzedi gülgūn şarāba çün Muḥibbī göz yaşı
Döne döne sīḫ-i miḥnetle ide bagruñ kebāb

kebāb itdi:

1. **kebāb itdi:**--*di*
Gazel 486
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yakmak, kavurmak. || Çok acı çektirmek.

Dil kebāb itdi ciger mihmān idüp derd ü ġamı
Sāḳī-i çeşmüm şarāb-ıçun başından ḫūn çeker

2. **kebāb itdi:**--*di*
Gazel 486
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ateşe karşı kızartılmış et, büryan. || Aşk derdiyle yanmış yürek.

Dil kebāb itdi ciger mihmān idüp derd ü ġamı
Sāḳī-i çeşmüm şarāb-ıçun başından ḫūn çeker

kebāb ol:

1. **kebāb ol:**
Gazel 289
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Aşığın gönlü için) kebap olmak, yanmak.

Gül gül olmış ḫaddi beñzer kanumı nūş eylemiş
Bagrumı ister kebāb ol gözleri ḫunḫˇār mest

kebāb oldı:

1. **kebāb oldı:**--*dı*
Gazel 142
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yanmak, aşırı sevgi sonucunda çok üzülmek.

Hicr-ile cān u ciger oldı kebāb
Ḥasretiyle bu gözüm yaşı şarāb

2. **kebāb oldı:**--*dı*
Gazel 144
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yanmak, aşırı sevgi sonucunda çok üzülmek.

Āh kim oldı firāḳıyla bu dil mülki ḫarāb
Āteş-i ışk-ıla yandı oldı bu bagrum kebāb

3. **kebāb oldı:**--*dı*
Gazel 201
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yanmak, aşırı sevgi sonucunda çok üzülmek.

Ḫāne-i dilde gelüñ iyş idelüm
Dil kebāb oldı vü göz yaşı şarāb

kebāb olmayan:

1. **kebāb olmayan:**--*ma, --ya, --n*
Gazel 178
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) yanıp tutuşmayan,pişmeyen-olgunlaşmayan-manasında kullanılmıştır.

Ehl-i ışḳuñ ne bilür derd ü belā vü miḥnetin
Döne döne olmayan bu sīḫ-i miḥnetle kebāb

kebāb u eşk-i hūnīnüm:

1. **kebāb u eşk-i ḫūnīnüm:**--*ı, --num*
Gazel 434
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık acı ve kederden ciğerinin kebap,gözyaşlarının ise kanlı olduğunu söylemektedir.

Ciger-pārem kebāb u eşk-i ḫūnīnüm şarāb itdüm
Bu meclis ulu meclisdür ġamuñ şāh-ıla ṣoḥbetdür

kebāb-ı telh olur:

1. **kebāb-ı telḫ olur:**--*ur*
Gazel 364
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acılaşmış,tadı bozulmuş kebap haline gelmek kastedilmektedir.

Dil āteşine yandı bu bagrum döne döne
Yansa kaçan ki āteşe olur kebāb-ı telḫ

kebūd görinür:

1. **kebūd görinür:**--*in, --ür*
Gazel 373
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mor-mavi arası bir renk(göğün rengi).

Āteş-iʿışḳuñ yanaldan sīnem üzre çıkdı dūd
Ol sebebden görinür çarḫuñ yüzi dāyim kebūd

kebūd göründügi:

1. **kebūd göründügi:**--*ün, --düg, --i*
Gazel 393
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gök rengi olarak görünmek.

Şöyle yakdı āteş-i ʿışḳ uşbu gönlüm ḫānesin
Dūd-ı āhumdan göründügi budur çarḫuñ kebūd

kebūd olsa:

1. **kebūd olsa:**--*sa*
Gazel 397
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gökyüzünün mavı renge bürünmesi,sümbül moru olması.

Āh eyledükçe olsa ʿaceb mi bu çarḫ kebūd
Dem var mı aña çıkmaya dil āteşiyle dūd

kebūd rengi:

1. **kebūd rengi:**--*i*
Gazel 298
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mavi,gök rengi.

Şol ḳadar āh eyledüm çıkdı felekler saḳfına
Görinür çarḫuñ kebūd rengi oldı eyvānı dürüst

kec:

1. **kecdür:**-*dür*
Gazel 455
Mısra: **7**
Eğri, çarpık, mukavves, ters.

Deyr-i ḥüsnüñde neden ebrūlaruñ kecdür didüm
Didi kec olsa ʿaceb mi kāfiri miḥrābdur

2. **kec:**
Gazel 341
Mısra: **4**
Eğri büğrü, çarpık, düzgün olmayan, yalan.

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḥaḳı ben togrıyam ḳaddüñ gibi
Kāfirem zülfüñ gibi ger var-ısa gönlümde kec

keç külehest:

1. **keç külehest:**--*est*
Gazel 268
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğri,yamuk taç,takke ya da baş örtüsü kastedilmiştir.

Yārı gördüm nāgehān didüm ki bu ʿayn-ı mehest
Geydügi zerrīn ḳabā başındaki keç külehest

kec olsa:

1. **kec olsa:**--*sa*
Gazel 455
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yanlış, hatalı olmak.

Deyr-i ḥüsnüñde neden ebrūlaruñ kecdür didüm
Didi kec olsa ʿaceb mi kāfiri miḥrābdur

kef ü pā:

1. **kef ü pā:**
Gazel 31
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
El ve ayak.

Yollaruñ üzre yüzümi döşeyüp ferş ideyim
Ḫayf ola kim kurı yir üzre koyasın kef ü pā

kefen:

1. **kefenüm:**-*üm*
Gazel 100
Mısra: **8**
Ar. Ölüye sarılan bez.

Ser-i zülf-i siyehüñ yolına cān terk ideli
Yüzüm aklıgına tañ mı kefenüm şāhid ola

2. **kefenden:**-*den*
Gazel 323
Mısra: **2**
*Ölüye sarılan bez, kefen. * şehit olunan kimseye kafen sarılmaması ve şehitlerin elbiselerinin şehitlik emaresi olarak üzerlerinde kalacak şekilde defnedilmesi bir gelenektir.*

Dilā Mecnūn-ṣıfat ʿüryān oluban pīrehenden geç
Şehīd-i ʿışḳ olmaklık dilersen gel kefenden geç

kefen-i çāke:

1. **kefen-i çāke:**--*e*
Gazel 456
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parçalanmış,yırtık kefen(aşığın kederden kefeni parçalaması bağlamında).

Leẕẕet-i tīġ-ı ġam-ı yār-ıla āḫir ölenüñ
Lāle-veş kanlu libāsı kefen-i çāke çıkar

kelām:

1. **kelāmını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 173
Mısra: **7**
Bir düşünceyi ifade eden kelime dizisi, söz, kavl.

Eyleme şūfīnüñ kelāmını gūş
Rind olup eyle derd-i ḫˇārı ṭaleb

2. **kelāmuñ:**-*uñ*
Gazel 419
Mısra: **14**
Bir düşünceyi ifade eden kelime dizisi, söz, kavl.

İy Muḥibbī dişleriyle leblerin ẕikr eyledüñ
İşiden didi kelāmuñ dürr ü gevherden leẕīẕ

3. **kelāmını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 420
Mısra: **3**
Bir düşünceyi ifade eden kelime dizisi, söz, kavl.

Şīrīn lebüñ kelāmını tekrār ider göñül
Olur cihānda ḳand-i mükerrer meger leẕīẕ

4. **kelām:**
Gazel 467
Mısra: **8**
Bir düşünceyi ifade eden kelime dizisi, söz, kavl.

Ne ḳadar ġuṣṣam ola laʿl-i lebin yād idicek
Ġam kalur mı ki kelām ol leb-i şīrīne gelür

kelāma gelmez:

1. **kelāma gelmez:**-*mez*
Gazel 52
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Söylemeye gelmemek.

Oldı ḫāmūş göreliden ġonca leblerüñ
Gelmez kelāma bir kişinüñ göñli dar ola

kelāmuñ sihrdür beñzer:

1. **kelāmuñ siḥrdür beñzer:**-*u, --n, --dür, --r*
Gazel 490
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin sözleri aşığı etkisi altına alan büyülü sözlere benzetilmiştir.

Sen perī-rūyı Muḥibbī itdi efsūn-ıla rām
Siḥrdür beñzer kelāmuñ meyli sen sāḥirdedür

kelec kılmazsın:

1. **kelec kılmazsın:**-*maz, --sın*
Gazel 341
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alay etmek,söz söylemek.

İy güzeller şāhı kılmazsın benümle çok kelec
Şimdi bildüm bende var mihr ü maḥabbet sende lec

kelīsā:

1. **kelīsādan:**-*dan*
Gazel 20
Mısra: **6**
Kilise, Hristiyan mabedi.

Arż kılsañ görseler bir kez senüñ taṣvīrüñi
Varmaz idi ehl-i şirk olan kelīsādan yaña

kelle:

1. **kelleyi:**-*y, -i*
Gazel 355
Mısra: **4**
Baş. II Aşıkların başı.

Bil ġanīmet ʿömri fevt itme elüñden sāġarı
İtmedin bu çarḫ-ı ẓālim kelleyi pürḫūn ḳadeḥ

kem oldugın:

1. **kem oldugın:**-*dug, --ı, --n*
Gazel 361
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kötü veya fena halde bulunmak(sevgilinin saçı bağlamında).

Kesme zülfüñ dōstum ʿömr-durur ʿāşıḳlaruñ
Bir kıluñ kem oldugın kim isteye ol ola yoḫ

kemāl-i luṭfına:

1. **kemāl-i luṭfına:**-*ı, --n, --a*
Gazel 384
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cömertliğinin büyüklüğüne.

Ṣūfī diler ki bula naʿīmi riyā ile ʿĀşıḳ kemāl-i luṭfına yāruñ ider ümīd

kemāl-i naẓm-ıla:

1. **kemāl-i naẓm-ıla:**-*ı, --la*
Gazel 428
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şiirin mükemmelliği, şiir söylemede olgunluğa ulaşma.

Didiler şiʿr-i ḫayāl-engīzine ṭarz-ı ḥasen
Ol da bu dehrüñ kemāl-i naẓm-ıla Selmān'ıdur

kemān:

1. **kemān:**
Gazel 20
Mısra: **3**
Yay (sevgilinin yay gibi kaşı).

Tīr-i āha ḳaddüñi bük eyle bir çāḫı kemān
Kim güzeller māyil olur ok-ıla yadan yaña

2. **kemān:**
Gazel 22
Mısra: **5**
Yay (sevgilinin yay gibi kaşı).

İy kemān ebrū alaldan tīr-i ġamzeñ destüñe
Sīnem içre dem mi vardur zaḫm-ı peykān olmaya

3. **kemānın:**-*ın*
Gazel 216
Mısra: **4**
Yay (sevgilinin yay gibi kaşı).

Bugün meydān-ı rifatde murāduñca atup oklar
Elüñe çekmege devlet kemānın anı kurduñ tut

kemān ebrū:

1. **kemān ebrū:**
Gazel 83
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keman kaşlı.

Gönderürse ol kemān ebrū eger ġamz okların
Geçürüp sīnemden idem cān içinde yir aña

2. **kemān ebrū:**
Gazel 46
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keman kaşlı (sevgili).

Bir kemān ebrū güzel ẓāhirde cānāndur baña
Līk manāda yine ol āfet-i cāndur baña

kemānuñ yayı:

1. **kemānuñ yayı:**--*u, --n, --ı*
Gazel 450
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) keman olarak bilinen çalgının yayları kastedilmiştir(sevgilinin kaşları bağlamında).

Görelden tīġ u çeşmüñi gedildi yüzi şemşīrüñ
Kaşuñ vaṣfın işidelden kemānuñ yayı kayıdur

kemend:

1. **kemend:**
Gazel 414
Mısra: **1**
Bir cismi çekmek amacıyla atılan kalın ip. II Sevgilinin kıvrımlı saçı.

Dōstum boynuñda n'eyler kākül-i müşgīn kemend
Çünki ben dīvāneyem lāyıḳ-durur baña o bend

kemend dakduñ:

1. **kemend dakduñ:**--*du, --n*
Gazel 380
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın boynuna ip geçirmek,zincir takmak anlamında kullanılmıştır.

Çīn idüp zencīr-i zülfüñ boynuma dakduñ kemend
Kanda kim dīvāne olsa lāyıḳ olur aña bend

kemend eyle:

1. **kemend eyle:**
Gazel 375
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eskiden idamlarda kullanılan ilmikli yağlı kayış haline getirmek.

Boynuma eyle ser-i zülfüñ kemend
Olmışam dīvāne lāyıḳ baña bend

kemend saldı:

1. **kemend saldı:**--*dı*
Gazel 398
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir cismi çekmek amacıyla atılan kalın ip II sevgilinin saçı.

Saldı dil gerdenine zülfüñ eyā dōst kemend
Eyledi ʿömri dırāz ola bu dīvāneye bend

kemend-i zülfüñi:

1. **kemend-i zülfüñi:**-*ü, -(n)i*
Gazel 54
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaçların kıvrımları.

Mecnūnuñ oldı iy saçı leylī Muḥibbī çün
İster kemend-i zülfüñi boynına bag ola

kemer:

1. **kemer:**
Gazel 495
Mısra: **12**
Bel kuşağı. ll Âşığın kolları.

Muḥibbī ʿışḳa kul oldı göge irse eger başı
Kapusında şeh-i ʿışḳuñ kemer bir beste çākerdür

kemīn ider:

1. **kemīn ider:**--*e, --r*
Gazel 480
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Pusu,tuzak kurmak.

Çeşmi eline yayını almış kemīn ider
Cān ḳaṣdın eyler okını gezler kirişte dür

kemīn tutar:

1. **kemīn tutar:**--*a, --r*
Gazel 445
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Pusu tutmak,tuzak kurmak.

Çeşmi ilerü gitdi meger diller almaga
Turmış kafada perçemi yāruñ kemīn tutar

kemter:

1. **kemter:**
Gazel 377
Mısra: **8**
Aciz, pek aciz, çok değersiz, daha aşağı, aşağıda bulunan, hakir, itibarsız.

Pādişāh-ı ʿālem olmakdan ise yigdür baña
Ḫıdmet idüp āsitānuñda olam kemter ʿabīd

kemter bendeñi:

1. **kemter bendeñi:**--*n, --i*
Gazel 365
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aciz,fakir köle.

Dü ʿālem şāhısın çākerlerüñ çok Kıl anlardan bu kemter bendeñi ʿad

kenār:

1. **kenārı:**-*ı*
Gazel 173
Mısra: **4**
Bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını. II Kıyı, sahil.

Baḥr-ı ġam mevc ururs a eyle hemān
Keştī-i mey eyle kenārı ṭaleb

2. **kenāra:**-*a*
Gazel 458
Mısra: **3**
Bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını, kıyı.

Ger kenāra gelmez-ise çāre ne ol serv-ḳad
Ḳānīʿem dāyim ḫayāl-i ḳaddi āġūşumdadur

kenār-ı āsümān:

1. **kenār-ı āsümān:**
Gazel 378
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gökyüzünün kenarı.

Tutışur āhum şerārından kenār-ı āsümān
Ol şererden yanısardur hey meded cānum meded

kendi:

1. **kendin:**-*ñ*
   Gazel 246
   Mısra: **9**
   "Kendi" dönüşlülük zamiri.

Sayar kendin Muḥibbī seglerinden
Dimez ol ḫalḳadan bīrūnam iy dōst

kendü:

1. **kendüñi:**-*ñi*
   Gazel 14
   Mısra: **14**
   "Kendi" dönüşlülük zamiri.

Zülfi çevgānına top it başuñı meydāna gel
Çün Muḥibbī kendüñi merdāne söylersin baña

2. **kendüzin:**-*zi, -n*
   Gazel 175
   Mısra: **9**
   "Kendi" dönüşlülük zamiri.

İy Muḥibbī ẕāhir eyler kendüzin kandaysa ışḳ
Saklayayım dime virme kendüzüñe gel aẕāb

3. **kendüzüñe:**-*(ö)z, -üñ, -e*
   Gazel 175
   Mısra: **10**
   "Kendi" dönüşlülük zamiri.

İy Muḥibbī ẕāhir eyler kendüzin kandaysa ışḳ
Saklayayım dime virme kendüzüñe gel aẕāb

4. **kendü:**
   Gazel 182
   Mısra: **12**
   "Kendi" dönüşlülük zamiri.

Yanduñ iy dil nār-ı hicre şöyle aṣḥāb-ı caḥīm
Kendü odına ısındı nār-ı hicrānuñ görüp

5. **kendüñi:**-*ñ, -i*
   Gazel 214
   Mısra: **12**
   "Kendi" dönüşlülük zamiri.

Ferdāya degin iy dil eger zinde kalursañ
Kendüñi hemān ışḳ-ıla rüsvā-yı cihān it

6. **kendü:**
   Gazel 248
   Mısra: **8**
   "Kendi" dönüşlülük zamiri.

Mey-ḥˇōra rinde göz göre zāhid ne taʿn ider
Ol mey-perest oldısa kendü ḫod perest

7. **kendüyi:**-*yi*
   Gazel 280
   Mısra: **10**
   "Kendi" dönüşlülük zamiri.

Bu Muḥibbī ārzū-yı Kaʿbe-i kūyın kılup
İdiserdür cān u dilden kendüyi ḳurbān-ı dōst

8. **kendüyi:**-*y, -i*
   Gazel 282
   Mısra: **2**
   "Kendi" dönüşlülük zamiri.

Gül yüzinde komış ʿanber kākül-i müşgīn-i dōst
Eylemiş kendüyi çenber kākül-i müşgīn-i dōst

9. **kendüñe:**-*ñ, -e*
   Gazel 285
   Mısra: **4**
   "Kendi" dönüşlülük zamiri.

Mihr ü vefā gelmese senden ne ġam baña
Tek cevr ü cefā itmege kendüñe ʿādet it

10. **kendüñi:**-*ñi*
    Gazel 286
    Mısra: **6**
    "Kendi" dönüşlülük zamiri.

Taḫt u tāc u salṭanat berbād olur çün ʿāḳıbet
Kendüñi ʿālem serīrine Süleymān oldı tut

11. **kendüme:**-*m, -e*
    Gazel 303
    Mısra: **11**
    "Kendi" dönüşlülük zamiri.

Zār u ġamuñı eylemişem kendüme yoldaş
İtdükde ʿadem mülkine bundan sefer iy dōst

12. **kendüyi:**-*y, -i*
    Gazel 445
    Mısra: **12**
    "Kendi" dönüşlülük zamiri.

Görmez Muḥibbī devr-i zamān içre togrı yār
Ḫalḳ-ı zamāne kendüyi gerçi emīn tutar

13. **kendüzini:**-*zi, -n, -i*
    Gazel 445
    Mısra: **4**
    "Kendi" dönüşlülük zamiri.

Beñzer ki yār āyīneye eylemiş naẓar
Ḫüsnin göreli kendüzini ḫīş-bīn tutar

14. **kendüzini:**-*zi, -n, -i*
    Gazel 456
    Mısra: **10**
    "Kendi" dönüşlülük zamiri.

Ġıll ü ġışdan yüri pāk eyle Muḥibbī ḳalbüñi
Zer gibi ḫāliş olan kendüzini pāke çıkar

15. **kendüñe:**-*ñ, -e*
    Gazel 475
    Mısra: **3**
    "Kendi" dönüşlülük zamiri.

ʿĀdet idinme kendüñe cevri cefāyı ḫū
Nāz u girişme şīve daḫı vaḳthā olur

kendü ḫālüme ko:

1. **kendü ḫālüme ko:**--*ü, --m, --e*
   Gazel 451
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (birini veya bir şeyi) kendi hâline bırakmak: İlgilenmemek, karışmamak.

Var iy ṭabīb sen beni ko kendü ḫālüme
Hicrān ġamı bu ḫasta dile derd-i ser yiter

kendü şūḫ:

1. **kendü şūḫ:**
   Gazel 358
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Açık meşrepli, şen ve

hareketinde serbest, oynak, nazlı; neşeli (sevgili).

Bu Muḥibbī sevdügi bir ḫūbdur
Şīvesi çok nāzı bī-ḥad kendü şūḫ

kendümi:

1. **kendümi:**-*mi*
Gazel 13
Mısra: **11**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Vādi-i ışḳa düşüp dīvāne itdüm kendümi
Fārigam her ne ki dirlerse disünler il baña

kendüñi merdāne tut:

1. **kendüñi merdāne tut:**--*n*, --*i*
Gazel 243
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Erkekçe davranmak, kendini sağlam tutmak.

Tīġ-ı cevrinden Muḥibbī key sakın döndürme yüz
ʿIşḳ meydānına girdüñ kendüñi merdāne tut

kendüñi tut:

1. **kendüñi tut:**--*n*, --*i*
Gazel 453
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendini tutmak, kendine hakim olmak.

İy Muḥibbī sakın aldanma cihānuñ ālına
Şöyle tut kendüñi kim şevḳ ehlinüñ tarabıdur

kendüñi yüce görme:

1. **kendüñi yüce görme:**--*ni*, --*me*
Gazel 141
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Büyüklenme,böbürlenme içinde bulunmamak.

Yüce görme kendüñi ucb u tekebbürden sakın
Kim ki kendüyi görür yiri olur āḫir leheb

kendüsi fakīr ü sevdügi ālī-cenāb ola:

1. **kendüsi faḳīr ü sevdügi ālī-cenāb ola:**--*a*, ---*si*, --*dük*, --*i*, --*a*
Gazel 165
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgili yüce ve yüksek yerde bulunsun,aşık fakir,aşağı olmaya razıdır anlamı kastedilmiştir.

Āşıḳa bundan ulu müşkil mi var ālemde kim
Kendüsi ola faḳīr ü sevdügi ālī-cenāb

kendüyi görür:

1. **kendüyi görür:**--*yi*, --*ür*
Gazel 141
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kim kendini ve nefsini büyük görüp,kibirlenir ise anlamı kastedilmiştir.

Yüce görme kendüñi ucb u tekebbürden sakın
Kim ki kendüyi görür yiri olur āḫir leheb

kendüz:

1. **kendüzine:**-*i*, -*n*, -*e*
Gazel 318
Mısra: **2**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

ʿĀşıḳ olan dā'im eyler derd-i cānān-ıla baḥs
İstemez kendüzine tā kıla dermān-ıla baḥs

kendüzine cevr ü cefāyı itmesün:

1. **kendüzine cevr ü cefāyı itmesün:**-+*zi*, -+*ne*, --*yı*, --*me*, --*sin*
Gazel 171
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) insanın kendine eziyet ve haksızlık etmemesi gerektiği kastedilmiştir.

İtmesün cevr ü cefāyı kendüzine ḫū ḥabīb

Ḫastanuñ aḥvāli n'olur bilmeye derdin ṭabīb

kendüzüm:

1. **kendüzüm:**
Gazel 440
Mısra: **8**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

İy saçı leylā ḫaber sorma bu ben dīvāneden
Mest-i ʿışḳam kendüzüm bilmem niçe virem ḫaber

kerâmât:

1. **kerāmāt:**
Gazel 253
Mısra: **8**
(Ar.) Bir ermişin, Allah'ın kendisine yakın kullarına lutfettiği olağanüstü şeyler yapma gücü ile ortaya koyduğu, akıl sınırlarını aşan tabiat üstü iş, hârikulâde hal.

Baña keşf oldı sırrı kāyinātuñ
Ezelden bādede var bu kerāmāt

kerâmet:

1. **kerāmet:**
Gazel 205
Mısra: **4**
(Ar.) Bir ermişin, Allah'ın kendisine yakın kullarına lutfettiği olağanüstü şeyler yapma gücü ile ortaya koyduğu, akıl sınırlarını aşan tabiat üstü iş, hârikulâde hal.

Teşneler bī-ḥad yatur kūyuñda iy Īsī-nefes
Aç kerāmet agzuñı bulsun şifālar an-ḳarīb

2. **kerāmet:**
Gazel 220
Mısra: **8**
(Ar.) Bir ermişin, Allah'ın kendisine yakın kullarına lutfettiği olağanüstü şeyler yapma gücü ile ortaya koyduğu, akıl sınırlarını aşan tabiat üstü iş, hârikulâde hal.

Sundı bir ġam zāhid mey-i pīr-i deyr baña
Her kimde kim kerem var ẓāhir kılur kerāmet

3. **kerāmet:**
Gazel 294
Mısra: **8**
(Ar.) Bir ermişin, Allah'ın kendisine yakın kullarına lutfettiği olağanüstü şeyler yapma gücü ile ortaya koyduğu, akıl sınırlarını aşan tabiat üstü iş, hârikulâde hal.

Ufatmak sāġarı zāhid hüner mi
Bütün kılmak-durur anı kerāmet

4. **kerāmet:**
Gazel 296
Mısra: **6**
(Ar.) Bir ermişin, Allah'ın kendisine yakın kullarına lutfettiği olağanüstü şeyler yapma gücü ile ortaya koyduğu, akıl sınırlarını aşan tabiat üstü iş, hârikulâde hal.

Öldürse eger ġamzesi eyler lebi iḥyā
Meh-rūlara yitmez mi ʿaceb bunca kerāmet

kerāmet olur:

1. **kerāmet olur:**-*-ur*
Gazel 254
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cömertlik, lütuf olur.

Her ḫasta dili zinde kılur bir ḳadeḥ ile
Bu deñlü olur kūy-ı ḫarābātda kerāmet

kerem:

1. **kerem:**
Gazel 76
Mısra: **16**
(Ar.) Cömertlik, iyilik, bağış, ihsan.

Eger luṭf u kerem kılsañ yiridür cümle uṣṣāḳa
Ne var şimdi mi olmışdur bu ālemde kerem peydā

2. **kerem:**
Gazel 154
Mısra: **10**
(Ar.) Cömertlik, iyilik, bağış, ihsan.

İy Muḥibbī çok-durur diyü günāhum ġam yime
Çün kerem kānı efendüñdür o Ġaffārü'ẕ-ẕünūb

3. **keremdür:**-*dür*
Gazel 267
Mısra: **13**
(Ar.) Cömertlik, iyilik, bağış, ihsan.

Umar senden kerīm işi keremdür
İdenüñ cürmüme benüm şefāʿat

4. **keremden:**-*den*
Gazel 284
Mısra: **10**
(Ar.) Cömertlik, iyilik, bağış, ihsan.

Cürmüm katı añup anı tevbe eyledüm
Yā Rab ḳabūl eyle keremden ʿināyet it

kerem eyle:

1. **kerem eyle:**
Gazel 285
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cömertlik etmek, iyilik etmek.

Dil-ḫaste yatur derd-ile bilmez deva aña
İy dil ṭabīb[i] eyle kerem gel iʿādet it

kerem it:

1. **kerem it:**
Gazel 430
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Iyilikte bulunmak, lütfetmek.

Ġarḳ itdi gözyaşıyla Muḥibbī bu ʿālemi
İy dīde daḫı gel kerem it dökme mā yiter

kerem kıl:

1. **kerem kıl:**
Gazel 230
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kerem göstermek, lütfetmek.

Bu ġamdan gel beni kurtar kerem kıl
Görenler diyeler buldı hidāyet

kerem var:

1. **kerem var:**
Gazel 220
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İhsan ve cömertlik.

Sundı bir ġam zāhid mey-i pīr-i deyr baña
Her kimde kim kerem var ẓāhir kılur kerāmet

kerest diseler:

1. **kerest diseler:**-*-se*, -*-ler*
Gazel 261
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sağır gibi, işitmez olmak.

Koymaz fiġān u nāleñi bir ẕerre gūşına
Ḥaḳdur zamāne ḥaḳḳına ger diseler kerest

kerīm:

1. **kerīmden:**-*den*
Gazel 389
Mısra: **8**
Kerem sahibi, cömert, soylu.

Sāʾilem geldüm kapuña senden iḥsān isterem
Olasın kān-ı kerem gelmez kerīmden lafẓ-ı red

2. **kerīm:**
Gazel 267
Mısra: **13**
Asalet ve şeref sahibi; büyük, âli, şeref sahibi, muhterem, aziz, muazzez.

Umar senden kerīm işi keremdür
İdenüñ cürmüme benüm şefāʿat

3. **kerīm:**
Gazel 1
Mısra: **6**
"Çok veren, lütuf ve ihsanı bol, kendisine sığınanı geri çevirmeyen" manasına gelen Allah'ın isimlerinden (esmâ-i hüsnâ) biri.

Ḥamdülillāh kim Muḥammed ümmeti
Eyledüñ bu bendeleri yā Kerīm

kerre:

1. **kerre:**
Gazel 9
Mısra: **8**
Defa / kez.

Işḳ āteşiyle yakdı dili teşne eyledi
Sunup lebini dimedi bir kerre mā saña

2. **kerre:**
Gazel 31
Mısra: **2**
Defa / kez.

Niçe bir bāġa hevāñ-ıla varam hem çü ṣabā
Serverā serv-i ḳadüñ arż ide bir kerre baña

kes:

1. **kes:**
Gazel 499
Mısra: **7**
(Bağını) koparmak, (ilgi ve alakayı) kesmek.

Çekdügüm derd ü ġamı bilmez Ḫudā'dan ġayrı kes
Añlamazlar saglar ḥasta ne ḥāl üstindedür

kes-:

1. **kesme:**-*me*
Gazel 274
Mısra: **3**
Bırakmak, durdurmak.

Ebr-i āhuñla dilā kesme gözüñ yagmurını
Şöyle yagdur dökmemiş ola o bārānı bulut

kesb idemez:

1. **kesb idemez:**--*e*, --*mez*
Gazel 347
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elde edemez, kazanamaz.

Dil ṣafā kesb idemez içmeyicek cām-ıla rāḥ
Sāḳiyā ʿiyş idelüm sun berü gel şām u ṣabāḥ

kesdür dimedi:

1. **kesdür dimedi:**--*me*, --*di*
Gazel 103
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bırakmamak,vazgeçmemek. (Sevgilinin yanlışlıkla bir defa aşığa ümit vermemesi,beni bırakma dememesi.).

Niçe demlerdür ki ben kūyında derbān olmışam
Yañılup bir gün benümçün dimedi kesdür baña

keşf eyleyüp:

1. **keşf eyleyüp:**--*y*, --*üp*
Gazel 329
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açmak,örtünün kaldırılması.

Ger dilerseñ ʿālemi rūşen kılasın ser-te-ser
Gün yüzüñden burḳaʿuñ keşf eyleyüp ruḫsāruñ aç

keşf idüp:

1. **keşf idüp:**--*üp*
Gazel 148
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gizli, bilinmeyen bir şeyi anlamak, tanımak, öğrenmek ne olduğunu anlayıp bilmek.

Gül yüzinden keşf idüp şol ṭurra-i ṭarrārın öp
Ḫasta cāna çün şifādur ḫāl-i anber-bārın öp

keşf it:

1. **keşf it:**
Gazel 60
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açmak, göstermek, ortaya çıkarmak.

Zekāt-ı ḥüsnüñi kāmil olup dur gel edā eyle
Yüzüñden burḳaı keşf it ki var kapuñda sāyilhā

2. **keşf it:**
Gazel 172
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açmak, göstermek, ortaya çıkarmak.

Ḥoḳḳa-i ġaybuñda çünki devā medfūndur
Ḥoḳḳayı keşf it şifā rūzī saña olsun ḳarīb

3. **keşf it:**
Gazel 198
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açmak, göstermek, ortaya çıkarmak.

Kabe-i ulyā yüzidür örtüsi zülf-i siyāh
İy Muḥibbī perdeyi keşf it ruḫ-ı raḫşānın öp

4. **keşf it:**
Gazel 332
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açmak, göstermek, ortaya çıkarmak.

Zülfüñi keşf it nigārā gel ḥabībüm yüzüñ aç
Dehri tā kılsun münevver ʿālemi tutsun sirāc

keşf itseñ:

1. **keşf itseñ:**--*se*, --*n*
Gazel 432
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Farkına varmak,anlamak,idrak etmek.

Bu gedāya n'ola keşf itseñ şehā esrāruñı
Gāh olur kim bendeye ḥālini sulṭān ʿarż ider

keşf oldı:

1. **keşf oldı:**--*dı*
Gazel 253
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa çıkmak, görünür olmak.

Baña keşf oldı sırrı kāyinātuñ
Ezelden bādede var bu kerāmāt

keşf olmaya:

1. **keşf olmaya:**--*ma*, --*y*, --*a*
Gazel 351

Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açmak, açığa çıkarmak.

Bir ḥarfi keşf olmaya ḥüsnüñ kitābınuñ
Tefsīr yazup eyleseler aña biñ şürūḥ

keşf ü kerāmāt:

1. **keşf ü kerāmāt:**
Gazel 249
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keşif ve keramet, mana gözünün ve kalp gözünün açılması.

İder seyrin cihānuñ bir ḳadeḥle
Ne yitmez rinde bu keşf ü kerāmāt

keşf-i burḳa eyleyüp:

1. **keşf-i burḳa eyleyüp:**--*yüp*
Gazel 218
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Yüzden) peçeyi, örtüyü açmak.

Keşf-i burḳa eyleyüp çıksa bulıtdan gün gibi
Çāk olur ışḳ ehlinüñ kalmaz girībānı dürüst

keşf-i kerāmāt:

1. **keşf-i kerāmāt:**
Gazel 253
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kerametlerin keşfedilmesi.

Ruḥuñla zülüfüñ gitmez dilümden
Yiter rindāna bu keşf-i kerāmāt

keşf-i kerāmet:

1. **keşf-i kerāmet:**
Gazel 217
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kerametlerin ortaya çıkması.

Bir bāde ile def ider başda ḫumārum
Ger pīr-i muġān itse ne tañ keşf-i kerāmet

keştī-i ışḳuñ:

1. **keştī-i ışḳuñ:**-*u*, -*n*
Gazel 81
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkın gemisi,sefine.

Ursa deryāyı ḥāvādi mevc gitmem bir yaña
Keştī-i ışḳuñ bi-ḥamdi'llāh ki lengerdür baña

keştī-i mey:

1. **keştī-i mey:**
Gazel 173
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap gemisi.

Baḥr-ı ġam mevc ururs a eyle hemān
Keştī-i mey eyle kenārı ṭaleb

keştīler:

1. **keştīler:**--*ler*
Gazel 347
Mısra: **8**
Gemi, sefine.

Ġuṣṣa deryāsını mümkin mi ki bir kişi geçe
Devlet el vire meger keştīler ola aḳdāḥ

kev s er şarābın:

1. **kev s er şarābın:**--*ı*, --*n*
Gazel 289
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kevser şarabı.

İstemez kev s er şarābın cenneti kılmaz ṭaleb
Bu Muḥibbī çünki oldı ʿāşıḳ-ı dīdār mest

kev s eri içem:

1. **kev s eri içem:**--*i*, --*e*, --*m*
Gazel 351
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cennet-i Ala'da kevser ırmağı diye bilinen ırmaktan içip,müşerref olmak kastedilmektedir.

Maḥşer güninde kev s eri içem diyü Muḥib
Sāḳī elinden almaz ele bāde-i ṣabūḥ

kevākib:

1. **kevākib:**
Gazel 440
Mısra: **2**
Yıldızlar II âşıklar.

Ruḥlaruñ ḫayrānıdur her gice iy reşk-i ḳamer
Tā seḥer yummaz kevākib çeşmini eyler naẓar

keveri:

1. **keveri:**-*i*
Gazel 32
Mısra: **6**
Mukül dedikleri darı cinsi.

Gülgūn şarābı çünki dile eyledüm ḥarām
Sāḳī içürse keveri andan bulam şafā

kevkeb:

1. **kevkeb:**
Gazel 160
Mısra: **4**
Far. Yıldız, ahter: kevkeb-i ikbâl. kevkeb-i derrî parlak yıldız.

Yüzüñ gördükçe iy meh-rū gözüm yaşı bulur teskīn
Ki san mihr-i cihān-ārā togar pinhān olur kevkeb

2. **kevkebi:**-*i*
Gazel 12
Mısra: **3**
Yıldız // talih.

Her ṭarafdan niçe sırlar kevkebi ġaltān ola
Zülf-i anber-rīzini kılsa eger çevgān aña

kevser:

1. **kever:**
Gazel 186
Mısra: **3**
Cennette bir nehir veya havuz II cana can katan, hayat veren, saf, temiz, tatlı su veya şarap.

Diler zāhid cinān u ḥūr u kever
Velī āşıḳlara dīdār maṭlūb

kevser ü ḥavrā:

1. **kevser ü ḥavrā:**
Gazel 199
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cennet içinde yer alan Kevser ırmağı ve ahu gözlü huri kastedilmektedir.

Kevser ü ḥavrā murādı zāhidüñ
Fikr-i āşıḳ şāhid ü āb-ı ineb

key:

1. **key:**
Gazel 4
Mısra: **4**
(□□) zf. (Fars. key) "Ne vakit, ne zaman" anlamına gelen kelime.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa "Ve'l-leyl" ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş Ve'ḍ-ḍuḥā"

2. **key:**
Gazel 4
Mısra: **4**
(□□) zf. (Fars. key) "Ne vakit, ne zaman" anlamına gelen kelime.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa
Ve'l-leyl ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş
Ve'ḍ-ḍuḥā

3. **key:**
Gazel 92
Mısra: **9**
Çok, pek, gayet, pek çok.

Kūh-ı ġamda key perīşān olmışam Mecnūn gibi
Ol saçı leylā-şıfat zülf-i perīşāndan cüdā

4. **key:**
Gazel 129
Mısra: **9**
Çok, pek, gayet, pek çok.

Bu Muḥibbī ışḳuñ-ıla key ölümlü ḫastadur
İy ṭabīb-i dil meger ire lebüñden bir devā

5. **key:**
Gazel 172
Mısra: **8**
Çok, pek, gayet, pek çok.

Rāh birdür iki sanma zāhidā inkārı ko
Bu sebebden key sakın boynuña asılur ṣalīb

6. **key:**
Gazel 20
Mısra: **10**
Asla,hiç bir zaman.

Naḳd-i cāna būseñi re'y eyledüm didüm didi
İy Muḥibbī key sakın ugrama buradan yaña

7. **key:**
Gazel 243
Mısra: **9**
Asla,hiç bir zaman.

Tīġ-ı cevrinden Muḥibbī key sakın döndürme yüz
ʿIşḳ meydānına girdüñ kendüñi merdāne tut

8. **key:**
Gazel 292
Mısra: **9**
Asla,hiç bir zaman.

İy Muḥibbī key sakın ḥadden tecāvüz eyleme
Çün bilürsin bir daḫı girmez ele ʿömr-i güzeşt

9. **key:**
Gazel 403
Mısra: **9**
Asla,hiç bir zaman.

Bī-vefā dünyāya dil virme Muḥibbī key sakın
Çünki bildük bīvedür dil vire mi hīç aña merd

10. **key:**
Gazel 386
Mısra: **7**
"ki" bağlacı.

Olmışam hicrān-ı şebde key żaʿīf ü nā-tüvān
İy ṭabīb-i dil ne çāreñ var-ısa öldüm meded

keyfiyyet-:

1. **keyfiyyetin:**-*i, -n*
Gazel 422
Mısra: **8**
Bir şeyin niteliği ve insana verdiği hoşluk hissi. II şarap bağlamında çakırkeyiflik.

Zāhid şarāb-ı nābuñ ẕemmine oldı meşġūl
Keyfiyyetin ne bilsün sanur ki benge beñzer

2. **keyfiyyetini:**-*i, -(n)i*
Gazel 212
Mısra: **7**
Bir şeyin niteliği ve insana verdiği hoşluk hissi.

Sorma keyfiyyetini zāhid ne bilsün rinde sor
Ābdan ġayrı şarābuñ leẕẕetin bilmez devāb

keyfiyyet:

1. **keyfiyyetin:**-*in*
Gazel 318
Mısra: **6**
Sarhoşluk II keyif.

Müftī vü vāʿiẓ müderris cümlesi mest olalar
İtseler laʿl-i lebüñ keyfiyyetin cān-ıla baḥs

keyḫusrev:

1. **keyḫusrev:**
Gazel 313
Mısra: **10**
Keyhusrev. (Keyhusrev: İran Keyaniyan sülalesinin ilki olup Keykavus'un torunu, Siyavuş'un oğludur.

İy Muḥibbī dehr elinden pādişehlerdür zebūn
Eyledi Keyḫusrev ü Cemşīd ü Şeddād el-ġıyāṣ

2. **keyḫusrev:**
Gazel 342
Mısra: **14**
İran Keyaniyan sülalesinin ilki olup Keykavus'un torunu, Siyavuş'un oğludur. Mecazi olarak derecesi pek yüksek padişah manasına da kullanılmıştır.

Bu Muḥibbī olalıdan ḫāk-i pāyuñ ḫādimi

Tañ mıdur Keyḫusrev ü
Dārā'dan alsa tāc u bāc

keyḫusrev ü cem:

1. **keyḫusrev ü cem:**
   Gazel 409
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Keyhüsrev ve Cem.

İy Muḥibbī ġaflet itme başa
ʿaḳluñ cemʿ kıl
Kanda gitdi kandadur
Keyḫusrev ü Cem Keyḳūbād

keyḳubād:

1. **keyḳubād:**
   Gazel 369
   Mısra: **10**
   Korkusuz, yiğit hükümdar Keykubad (Şehname'de adı geçen ve "key" ünvanını kullanan ilk hükümdar).

İy Muḥibbī itme dünyā fikrini
añ āḫirüñ
Kanda gitdi Ḫusrev ü Cemşīd ü
Dārā Keyḳubād

2. **keyḳūbād:**
   Gazel 409
   Mısra: **10**
   Korkusuz, yiğit hükümdar Keykubad (Şehname'de adı geçen ve "key" ünvanını kullanan ilk hükümdar).

İy Muḥibbī ġaflet itme başa
ʿaḳluñ cemʿ kıl
Kanda gitdi kandadur
Keyḫusrev ü Cem Keyḳūbād

kez:

1. **kez:**
   Gazel 16
   Mısra: **10**
   Bir defa, bir kerecik.

İrer Muḥibbī iki cihānda
murādına
Bir kez eger eyleyesin sen nigeh
baña

2. **kez:**
   Gazel 20
   Mısra: **8**
   Bir defa, bir kerecik.

Bezm-i ġamda bilmek isterseñ
eger nālişlerüm
Dōstum bir kez kulak tut nāy-ı
gūyādan yaña

3. **kez:**
   Gazel 20
   Mısra: **5**
   An.

Arż kılsañ görseler bir kez
senüñ taşvīrüñi
Varmaz idi ehl-i şirk olan
kelīsādan yaña

4. **kez:**
   Gazel 3
   Mısra: **11**
   Bazı sayı sıfatlarıyla birlikte kullanılarak bir olayın ve olgunun her bir tekrarlanışını bildiren söz, defa, kere, sefer, yol.

Elüme alup niçe kez bakaram
āyīneye
Añaram işyānumı korkum bu
ola yüz kara

ki:

1. **ki:**
   Gazel 3
   Mısra: **7**
   " Ki bağlacı".

Evveline ışḳuñuñ her kim ki
basdıysa ḳadem
Dimesün ġavrına irdüm yokdur
aña intihā

2. **ki:**
   Gazel 4
   Mısra: **6**
   " Ki bağlacı".

Cidd ü cehd-ile nigāra didüm el
irmiş midür
Geldi hātifden nidā eydür ki illā
mā-saā

3. **ki:**
   Gazel 4
   Mısra: **11**
   " Ki bağlacı".

Tuymayup anı geçem diyem ki
var mıdur Ṣırāṭ
Yā Resūlü'l-ālemīn baña
olursañ rehnümā

4. **ki:**
   Gazel 5
   Mısra: **7**
   " Ki bağlacı".

Öldürür gerçi ki ġamzeñ āşıḳa
virmez amān
Leblerüñ Īsī gibi her laḥẓa virür
cān baña

5. **ki:**
   Gazel 7
   Mısra: **8**
   " Ki bağlacı".

Şem-i ḥüsnine naẓar kıldum
tutuşdı cān u ten
Ben baña kaldum ki iy dil reh-
nümā oldum saña

6. **ki:**
   Gazel 9
   Mısra: **3**
   " Ki bağlacı".

Vardur cihānda gerçi ki meh-
pāreler velī
Māyil degül bu göñlümüz illā
saña saña

7. **ki:**
   Gazel 10
   Mısra: **10**
   " Ki bağlacı".

Aks-i lebüñi gördi Muḥibbī yaşı
içre
Sandı ki şafaḳdur meh-i nev
eyledi peydā

8. **ki:**
   Gazel 13
   Mısra: **8**
   " Ki bağlacı".

Leylī zülfüñ göreli göñlümi
mecnūn eyledüm
Ola ki zencīr ola boynuma ol
kākül bana

9. **ki:**
   Gazel 13
   Mısra: **12**
   " Ki bağlacı".

Vādi-i ışḳa düşüp dīvāne itdüm
kendümi
Fāriġam her ne ki dirlerse
disünler il baña

10. **ki:**
    Gazel 18
    Mısra: **10**
    " Ki bağlacı".

Muḥibbī'nüñ murādıdur
raḳībüñe ġazā kılmak

Anuñ-ıçun ki göñlinde olur azm-i serüm peydā

11. **ki:**
Gazel 19
Mısra: **4**
" Ki bağlacı".

Lebleri dār-ı şifāsında bu dil ḫasta olup
Niçe yıldur ki yaturam itmedi tīmār baña

12. **ki:**
Gazel 24
Mısra: **6**
" Ki bağlacı".

Derde dermān ola ġayruñdan ḳabūl itmez göñül
Her ne derd ki gelse senden ayn-ı dermāndur baña

13. **ki:**
Gazel 25
Mısra: **1**
" Ki bağlacı".

Sevdā-yı zülfi başdadur bildüm ki yok pāyān aña
Göñlümde var çün derd-i ışḳ olmaz ebed dermān aña

14. **ki:**
Gazel 30
Mısra: **6**
" Ki bağlacı".

İy ṣabā irgür ġubār-ı kūyını
Tā ki idem gözlerüme tūtiyā

15. **ki:**
Gazel 35
Mısra: **4**
" Ki bağlacı".

Sīneme gelmezse tīrüñ görmezem rāḥat yüzin
Vāy ol zaḫma ki üstinden ola merhem cüdā

16. **ki:**
Gazel 42
Mısra: **8**
" Ki bağlacı".

Zāhidā sanma esāsı yok-durur bu ışḳumuñ
Şöyle muḥkemdür ki bir sedd-i Sikender'dür baña

17. **ki:**
Gazel 44
Mısra: **5**
" Ki bağlacı".

Derdā ki göñül şehrini eşk virdi ḫarāba
Gūyā ki bir ḫāne-i seyl eyledi ifnā

18. **ki:**
Gazel 44
Mısra: **6**
" Ki bağlacı".

Derdā ki göñül şehrini eşk virdi ḫarāba
Gūyā ki bir ḫāne-i seyl eyledi ifnā

19. **ki:**
Gazel 46
Mısra: **6**
" Ki bağlacı".

Bilüme zünnār iderdüm küfr-i zülfüñ iy ṣanem
Diyeler korkum budur ki nā-müselmāndur baña

20. **ki:**
Gazel 53
Mısra: **7**
" Ki bağlacı".

Her kim ki vire göñlin anuñ küfr-i züfine
Ārām u ṣabrı kalmaya her dem ġarīb ola

21. **ki:**
Gazel 54
Mısra: **8**
" Ki bağlacı".

Dil murgı gördi dāne-i ḫālüñi meyl ider
Bilmez anı ki bend ola zülfüñ duzāġ ola

22. **ki:**
Gazel 55
Mısra: **6**
" Ki bağlacı".

Ṭūṭī-i nāṭıḳa bir dem ger lebüñ ḳūt idine
Her ne söz ki gele agzından o şekker-ḫā ola

23. **ki:**
Gazel 56
Mısra: **4**
" Ki bağlacı".

Bār-ı ġamdan aglamaz dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

24. **ki:**
Gazel 60
Mısra: **4**
" Ki bağlacı".

Zekāt-ı ḥüsnüñi kāmil olup dur gel edā eyle
Yüzüñden burḳaı keşf it ki var kapuñda sāyilhā

25. **ki:**
Gazel 63
Mısra: **4**
" Ki bağlacı".

Her ne söz ki leblerüñden gelse bir gevherdür ol
Kim-durur aña bahā bulan ki oldur bī-bahā

26. **ki:**
Gazel 65
Mısra: **2**
" Ki bağlacı".

Düşürme elden sāḳī şarāb-ı rāḥat-ı dil hā
Ki dirler dāfi-i ġamdur ki ….. cümle maḥfil hā

27. **ki:**
Gazel 65
Mısra: **2**
" Ki bağlacı".

Düşürme elden sāḳī şarāb-ı rāḥat-ı dil hā
Ki dirler dāfi-i ġamdur ki ….. cümle maḥfil hā

28. **ki:**
Gazel 65
Mısra: **3**
" Ki bağlacı".

Egerçi ki bilür herkes ki şerden yig-durur ḫayrı
Velī hīç görmedüm ola anuñ-ıla bir āmil hā

29. **ki:**
Gazel 65
Mısra: **5**
" Ki bağlacı".

Ki çün bünyādına ilmüñ komışlar naḥv-ıla ṣarfı

Olur mı ilm hīç ḥāṣıl okınmaya avāmil hā

30. **ki:**
Gazel 71
Mısra: **6**
" Ki bağlacı".

Saklamak mümkindür eşküm virmeye ışḳdan nişān
Ẓāhir eyler çāre yok ammā ki çehrem zerd ola

31. **ki:**
Gazel 72
Mısra: **8**
" Ki bağlacı".

Ne ḳadar itsek günāhı umaram ki afv ide
Zīrā bakmaz kimsenüñ cürmine ki cōmerd ola

32. **ki:**
Gazel 76
Mısra: **18**
" Ki bağlacı".

Muḥibbī niçe medḥ itsün nigāruñ ḥüsn-i gülzārın
Gören dir oldı dünyāda ki san bāġ-ı irem peydā

33. **ki:**
Gazel 81
Mısra: **4**
" Ki bağlacı".

Ursa deryāyı ḥāvādi mevc gitmem bir yaña
Keştī-i ışḳuñ bi-ḥamdi'llāh ki lengerdür baña

34. **ki:**
Gazel 89
Mısra: **1**
" Ki bağlacı".

Her yir bugün ki ḥūr-veş mehliḳā ola
Ol yir hemān āşıḳa cennet-serā ola

35. **ki:**
Gazel 92
Mısra: **2**
" Ki bağlacı".

İñlerem ney gibi her dem rūy-ı cānāndan cüdā
Bir kuru cismem ki düşdüm dōstlar cāndan cüdā

36. **ki:**
Gazel 95
Mısra: **4**
" Ki bağlacı".

Bagrumuñ ḫūnı akar her dem gözümden cū gibi
Ol zamāndan ki yüzüñ görüp göñül virdüm saña

37. **ki:**
Gazel 110
Mısra: **4**
" Ki bağlacı".

Derd-i ışḳı şimdi bildüm bir devāsuz derd imiş
Bir aceb vādī imiş hicrān ki yok pāyān aña

38. **ki:**
Gazel 160
Mısra: **4**
" Ki bağlacı".

Yüzüñ gördükçe iy meh-rū gözüm yaşı bulur teskīn
Ki san mihr-i cihān-ārā togar pinhān olur kevkeb

39. **ki:**
Gazel 186
Mısra: **8**
" Ki bağlacı".

İlet kūy-ı nigāra cānı tuḥfe
Ki yokdur cāndan özge nesne merġūb

40. **ki:**
Gazel 212
Mısra: **2**
" Ki bağlacı".

Gice ol meh menzilinden çıkdı beñzer bī-niḳāb
Sordılar cümle cihān ḫalḳı ki togdı āfitāb

41. **ki:**
Gazel 217
Mısra: **8**
" Ki bağlacı".

Dünyāya göñül baglama çün ehl-i sefersin
Kim itdi ki sen eyleyesin anda iḳāmet

42. **ki:**
Gazel 221
Mısra: **6**
" Ki bağlacı".

Yiter ʿuşşāḳa yaşı rūy-ı zerdi
Ki bunlar içre olmaz sīm ü zer dōst

43. **ki:**
Gazel 227
Mısra: **8**
" Ki bağlacı".

Göñül virme bu dünyā bī-vefādur
Ki bundan görmedi kimse ḥaḳīḳat

44. **ki:**
Gazel 245
Mısra: **10**
" Ki bağlacı".

Ġazel ṭarzın Muḥibbī itdi aḥsen
Ki her beyti anuñ dīvāndur iy dōst

45. **ki:**
Gazel 248
Mısra: **5**
" Ki bağlacı".

Herkes ki içe cürʿañı hergiz eylemeye
Ger şeyḫ-i şehr ola vü eger rind-i mey-perest

46. **ki:**
Gazel 258
Mısra: **1**
" Ki bağlacı".

Sāḳī ele al bāde ki degmede bu furṣat
Düşmez idelüm nūş bilüp vaḳt-i ḳıymet

47. **ki:**
Gazel 308
Mısra: **9**
" Ki bağlacı".

İy Muḥibbī añma dünyāyı ki ol bir cīfedür
Pāk-dāmān ol sakın itme anuñla var baḥs

48. **ki:**
Gazel 326
Mısra: **6**
" Ki bağlacı".

Viṣāle saʿy kıl virmek Ḫudā'nuñ
Ki saʿy-ile olur ekser ʿayān genc

49. **ki:**
Gazel 336

Mısra: **8**
" Ki bağlacı".

Sakın ġāyetde tünddür bād-ı ʿiṣyān
Ki ṭāʿat ḫırmenin itmeye tārāc

50. **ki:**
Gazel 340
Mısra: **8**
" Ki bağlacı".

Meger luṭfı ola baña muʿāvin
Ki ehl-i şirkden alam yine bāc

51. **ki:**
Gazel 343
Mısra: **10**
" Ki bağlacı".

Muḥibbī sakla ʿışḳı müddeʿīden
Ki ḫoşdur dāyimā olmak nihān genc

52. **ki:**
Gazel 391
Mısra: **6**
" Ki bağlacı".

Degüldür Ḫusrev'i bil ʿāşıḳ oldur
Ki cān terk eyledi ʿışḳ içre Ferhād

53. **ki:**
Gazel 474
Mısra: **2**
" Ki bağlacı".

Sevdügüm cānum didükçe baña dildār incinür
Raḥm kılmaz ṭāliʿümdendür ki her bār incinür

kīb ola:

1. **kīb ola:**-*a*
Gazel 87
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kelp,köpek,it olmak.(Rakip,ağyar bağlamında).

Her kim ki göñül vire anuñ küfr-i zülfine
Ārām yüzin görmeye her demde kīb ola

kıblegāhı olurdı:

1. **ḳıblegāhı olurdı:**--*ur, --dı*
Gazel 119
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Sığınılan,başvurulan yer. 2)Kıble tarafı,kıblenin bulunduğu yer.

Olurdı cān-ıla dil ḳıblegāhı
Görinse gözüme ebrū-yı ġarrā

ḳıble-nümā:

1. **ḳıble-nümādur:**-*dur*
Gazel 191
Mısra: **7**
Kıbleyi gösteren alet, pusula.

Yārı gözler dem-be-dem ḳıble-nümādur gözlerüm
Fāyide yok çün ezelden baña olmadı naṣīb

ḳıble-nümā olmaz:

1. **ḳıble-nümā olmaz:**--*maz*
Gazel 129
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşık için kıble yönünü gösteren,kullanılacağı yere göre ayarlanmış bir pusula olması kastedilir. Çünkü aşık zaten ondan başkasını görememektedir.

Seni gözler rāstī ġayrı yaña kılmaz naẓar
Diseler bu çeşmüme olmaz aceb ḳıble-nümā

kifāyet:

1. **kifāyet:**
Gazel 272
Mısra: **6**
Ar. Yeterli, yetecek kadar.

Dilā luṭf eyle geç ṭūl-ı emelden
Saña yitmez mi bir loḳma kifāyet

kifāyet eyler:

1. **kifāyet eyler:**--*r*
Gazel 230
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yetmek, kâfi gelmek.

Gider bu aṭlas u fāḫir libāsı
Saña bir ḫırḳa çün eyler kifāyet

kıl-:

1. **kıldum:**-*du, -m*
Gazel 7
Mısra: **7**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Şem-i ḫüsnine naẓar kıldum tutuşdı cān u ten
Ben baña kaldum ki iy dil rehnümā oldum saña

2. **kılsa:**-*sa*
Gazel 12
Mısra: **4**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Her ṭarafdan niçe sırlar kevkebi ġaltān ola
Zülf-i anber-rīzini kılsa eger çevgān aña

3. **kıldı:**-*dı*
Gazel 20
Mısra: **2**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Akdı yaşum su gibi ol serv-i bālādan yaña
Kıldı dil murġı heves kūy-ı dil-ārādan yaña

4. **kılam:**-*am*
Gazel 26
Mısra: **12**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Gözüm yaşına bakmaz cevher olsa
Ne kılam n'eyleyem derdā dirīġā

5. **kılan:**-*an*
Gazel 119
Mısra: **6**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Siper kıldı belā tīrine sīnem
Kılan kirpüklerüñ ok kaşlaruñ ya

6. **kıl:**
Gazel 143
Mısra: **10**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

İy Muḥibbī niçe bir cām-ıla mül ẕikr idesin
Āḫiret fikrini kıl çünki odur ayn-ı evāb

7. **kılup:**-*up*
Gazel 280
Mısra: **9**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Bu Muḥibbī ārzū-yı Kaʿbe-i kūyın kılup
İdiserdür cān u dilden kendüyi ḳurbān-ı dōst

8. **kılmañ:**-*ma, -ñ*
Gazel 294
Mısra: **5**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Olam sālim baña kılmañ duʿāyı
Selāmet istemez ehl-i melāmet

9. **kılmayasın:**-*ma, -y, -a, -sın*
Gazel 369
Mısra: **1**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Şāh olup iy dil eger kılmayasın ʿadl-ile dād
İki ʿālemde muḳarrer olısarsın nā-murād

10. **kıla:**-*a*
Gazel 401
Mısra: **4**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ol yüzi gül zülfini çevgān idüp aldı ele
Top olısar niçe serler ger kıla meydān-ı ʿiyd

kıl:

1. **kılca:**-*ca*
Gazel 22
Mısra: **3**
Çok az, çok ufak, pek önemsiz, kıl kadar.

Gitmedi zülfüñ ḫayāli kılca yādumdan benüm
İy saçı sünbül göñül neyçün perīşān olmaya

2. **kılmaz:**-*maz*
Gazel 15
Mısra: **3**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Āhum ile seyl-i eşküm göñline kılmaz eger
Anuñ-ıçun kāfiri bünyāddur dirler baña

3. **kılsam:**-*sa, -m*
Gazel 15
Mısra: **1**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Nāle kılsam hey bu ne feryāddur dirler baña
Sen lebi şīrīn içün Ferhād'dur dirler baña

4. **kılmak:**-*maḳ*
Gazel 18
Mısra: **9**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Muḥibbī'nüñ murādıdur raḳībüñe ġazā kılmak
Anuñ-ıçun ki göñlinde olur azm-i serüm peydā

5. **kılsañ:**--*sa, --ñ*
Gazel 20
Mısra: **5**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Arż kılsañ görseler bir kez senüñ taṣvīrüñi
Varmaz idi ehl-i şirk olan kelīsādan yaña

6. **kıl:**
Gazel 21
Mısra: **1**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Bezm-i ġamda nāle kıl iy nāy ḥāldaş ol baña
Çarḫ elinden iñleyem bir laḥẓa yoldaş ol baña

7. **kıl:**
Gazel 25
Mısra: **8**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Çevgān idüp zülfi nigār çün nāz-ıla olsa süvār
Top eyle başuñ gel dilā yolında kıl ġaltān aña

8. **kılsun:**-*suñ*
Gazel 64
Mısra: **7**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Top kılsun zülfi çevgānına āşıḳlar serin
Çün sunılmışdur ezelden top ile çevgān aña

9. **kılsañ:**--*sa, --ñ*
Gazel 76
Mısra: **15**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Eger luṭf u kerem kılsañ yiridür cümle uşşāḳa
Ne var şimdi mi olmışdur bu ālemde kerem peydā

10. **kılında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 136
Mısra: **2**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Güzel oldur ki anuñ ṭurra-i müşgīni ola
Her kılında niçe biñ āşıḳ-ı miskīni ola

11. **kılmış:**-*mış*
Gazel 194
Mısra: **1**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Hep güzeller necm Ḫālıḳ seni kılmış māhitāb
Gül cemālüñ arż kıl zülfüñi eyleme niḳāb

12. **kıl:**
Gazel 195
Mısra: **9**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Yaş dök Muḥibbī şām u seḥer āh u nāle kıl
Afv eyleye günāhuñı tā Ġāfirü'ẕ-ẕünūb

13. **kıl:**
Gazel 199
Mısra: **10**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ġam nedīm ü göz yaşı gülgūn şarāb
İy Muḥibbī turma kıl iyş ü ṭarab

14. **kıl:**
Gazel 200
Mısra: **4**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Furṣatı elden düşürme bir muṣāḥib yār-ıla
Geşt-i gülşen kıl degül ḫālī felekden āfitāb

15. **kıl:**
Gazel 213
Mısra: **4**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Furṣatı elden düşürme bir muṣāḥib yār ile
Geşt-i gülşen kıl degül ḫālī felekden inḳılāb

16. **kıldum:**-*du, -m*
Gazel 247
Mısra: **4**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Kūze ile laʿlüñe ire diyü
Çeşmesār-ı çeşmümi kıldum Furāt

17. **kılur:**-*-ur*
Gazel 303
Mısra: **2**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Çeşmüm ideli sen güle bir kez naẓar iy dōst
Cān bülbüli turmaz kılur āh-ı seḥer iy dōst

18. **kılmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 389
Mısra: **6**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Kirpügüm cārūb olup su saçdı dem dem kūyuña
Ḫūn-ı dilden eyledüm çün kılmadı anı meded

19. **kıl:**
Gazel 401
Mısra: **2**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Yüzüñ aç kim cümle ʿālem olalar şādān-ı ʿiyd
Merḥabā kıl dōstum kim budurur erkān-ı ʿiyd

20. **kılgıl:**-*gıl*
Gazel 401
Mısra: **8**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Niçe bir cevr-ile zecrüñe döye bu ḥasta dil
Gel s evāba gir bugün kılgıl beni ḳurbān-ı ʿiyd

21. **kıl:**
Gazel 409
Mısra: **1**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Dōstum ʿāşıḳlara raḥm eyleyüp kıl ʿadl ü dād
İster-iseñ bulasın dünyāda sen ʿömr-i ziyād

22. **kılmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 413
Mısra: **4**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

ʿAhdine turmaz ʿaceb bilsem neden meh-pāreler
Kılmasun bunlarla kimse ʿahd ü peymānlar meded

23. **kıldugum:**-*duġ, -um*
Gazel 478
Mısra: **10**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

İy Muḥibbī çāk çāk olsa girībānum ne tañ
Gülşen içre kıldugum ol serv-i nāzum seyridür

24. **kılmakda:**-*maḳ, -da*
Gazel 497
Mısra: **2**
" Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Cevr ider kılmaz vefā ol dilber-i raʿnā geçer
Bī-vefālık resmini kılmakda san dünyā geçer

<u>kīl ü ḳāl:</u>

1. **ḳīl ü ḳāl:**
Gazel 429
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boş/ esassız söz.

Dönelden ḳāmetüm çenge gözüm yaşını tār itdüm
Kanı bir merdüm-i dānā cihānda ḳīl ü ḳāl añlar

<u>kilk-i ḳudret:</u>

1. **kilk-i ḳudret:**
Gazel 170
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kudret kalemi || Allah'ın kullarının kaderini yazdığı kalem kastedilmektedir.

Nāme-i ḥüsni ezelden kilk-i ḳudret yazıcak
Cümlesinden eylemiş ḥüsnüñ kitābın intiḫāb

<u>kim:</u>

1. **kim:**
Gazel 1
Mısra: **5**
" Ki" bağlama edatı.

Ḥamdülillāh kim Muḥammed ümmeti
Eyledüñ bu bendeleri yā Kerīm

2. **kim:**
Gazel 2
Mısra: **1**
" Ki" bağlama edatı.

Āh kim vardur benüm başumda biñ dürlü hevā
Ger ināyet itmeseñ ömrüm olur cümle hebā

3. **kim:**
Gazel 3
Mısra: **7**
" Ki" bağlama edatı.

Evveline ışḳuñuñ her kim ki basdıysa ḳadem
Dimesün ġavrına irdüm yokdur aña intihā

4. **kim:**
Gazel 20
Mısra: **4**
" Ki" bağlama edatı.

Tīr-i āha ḳaddüñi bük eyle bir çāḥı kemān
Kim güzeller māyil olur ok-ıla yadan yaña

5. **kim:**
Gazel 72
Mısra: **1**
" Ki" bağlama edatı.

Ḳıymetini ışḳuñ anlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün ol ki hem bī-derd ola

6. **kim:**
Gazel 95
Mısra: **1**
" Ki" bağlama edatı.

Dimedüm cānā ġamuñdan gerçi kim derdüm saña
Gün gibi rūşen degül mi çehre-i zerdüm saña

7. **kim:**
Gazel 2
Mısra: **11**
" Ki" bağlacı.

Her ne kim itdüm günāhı olmışam ben muterif
Tevbeye geldüm ḳabūl it tevbemi yā Rabbenā

8. **kim:**
Gazel 6
Mısra: **1**
" Ki" bağlacı.

Ol perī peyker melek kim beñzemez insān aña
Ṣad hezārān dil fedā olsun hezārān cān aña

9. **kim:**
Gazel 7
Mısra: **6**
" Ki" bağlacı.

Bakamazam gün yüzüñe görmesem de ölürem
Bilmezem ḥālüm n'olur kim āşinā oldum saña

10. **kim:**
Gazel 8
Mısra: **1**
" Ki" bağlacı.

Āh kim bu ṭāliüm tutmadı hergiz yüz baña
Ayrılalı gün yüzüñden gicedür gündüz baña

11. **kim:**
Gazel 9
Mısra: **2**
" Ki" bağlacı.

Sīnem nişāne eyledüm iy kaşı ya saña
Bu nev-ile ola kim olam āşinā saña

12. **kim:**
Gazel 13
Mısra: **13**
" Ki" bağlacı.

Āh kim menzil baīd bār-ı girān arkamdadur
Korkaram yolda kalam bulınmaya menzil baña

13. **kim:**
Gazel 13
Mısra: **16**
" Ki" bağlacı.

Ġarḳa-i deryā-yı ışḳ oldum Muḥibbī çün ezel
İstemem kim görine her yañadan sāḥil baña

14. **kim:**
Gazel 15
Mısra: **7**
" Ki" bağlacı.

Sanma kim cevr ü cefādan iy ṣanem yüz döndürem
Çün ezelden cevrüñe mutāddur dirler baña

15. **kim:**
Gazel 27
Mısra: **1**
" Ki" bağlacı.

Bilmezem kim bu ne ḥāletdür baña
Ḳāmetüñ her dem ḳıyāmetdür baña

16. **kim:**
Gazel 27
Mısra: **8**
" Ki" bağlacı.

Ḫışm-ıla çeşmüñ dökerse kanumı
Ḥamdü-lillāh kim ināyetdür baña

17. **kim:**
Gazel 28
Mısra: **1**
" Ki" bağlacı.

Her ġazel kim söyledüm cānā hikāyetdür saña
Ḳıṣṣa-i derd-i derūnumdan şikāyetdür saña

18. **kim:**
Gazel 28
Mısra: **4**
" Ki" bağlacı.

Sīneme gönderdi dilber ġamzesin döndi didi
Cān içinde sakla kim bir ulu himmetdür saña

19. **kim:**
Gazel 31
Mısra: **4**
" Ki" bağlacı.

Yollaruñ üzre yüzümi döşeyüp ferş ideyim
Ḥayf ola kim kurı yir üzre koyasın kef ü pā

20. **kim:**
Gazel 35
Mısra: **7**
" Ki" bağlacı.

Gördi Mecnūn kim vefā būyı benī ādemde yok
Vaḥş-ıla ülfet tutup ādemden oldı hem cüdā

21. **kim:**
Gazel 38
Mısra: **2**
" Ki" bağlacı.

Umma iy dil-ḫaste seni ol ṭabīb-i cān aña
Olur-ısañ derd-ile de sanma kim dermān aña

22. **kim:**
Gazel 39
Mısra: **8**
" Ki" bağlacı.

Dāda vardum kapusına ol güzeller şāhınuñ
Ola kim dād eyleye kulına sulṭāndur baña

23. **kim:**
Gazel 42

Mısra: **4**
" Ki" bağlacı.

Ben niçesi olmayam pīr-i muġānuñ bendesi
Her ḳadeḥ kim reşḥa eyler ayn-ı keverdür baña

24. **kim:**
Gazel 48
Mısra: **3**
" Ki" bağlacı.

Şoḥbetine zahid ile vāiẓüñ aldanma kim
Gelmez anlardan riyā ehli-durur illā riyā

25. **kim:**
Gazel 48
Mısra: **8**
" Ki" bağlacı.

Himmetüm raḫşına binüp ālemi geşt eylesem
Açaram ġamgīn göñüller nite kim bād-ı şabā

26. **kim:**
Gazel 51
Mısra: **6**
" Ki" bağlacı.

Bilmedüm cānā murāduñ rūmı öldürmek midür
Her ne kim maḳṣūduñ oldıysa düşen oldur baña

27. **kim:**
Gazel 54
Mısra: **6**
" Ki" bağlacı.

Pervāne gibi odlara yana bu cān u dil
Ḥüsnüñ ḫayāli karşuma çün kim çerāġ ola

28. **kim:**
Gazel 55
Mısra: **4**
" Ki" bağlacı.

Zülfüñi gider didüm tā açıla ṣubḥuñ yüzi
Didi uzun ola ol şeb kim şeb-i yeldā ola

29. **kim:**
Gazel 55
Mısra: **10**
" Ki" bağlacı.

Eksük olmaz derd ü ġam miḥnet belā her dem gelür
Sanmañuz kim tekye-i göñlüm benüm tenhā ola

30. **kim:**
Gazel 56
Mısra: **1**
" Ki" bağlacı.

Ḳıymetin ışḳuñ ol añlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün şol kişi bī-derd ola

31. **kim:**
Gazel 58
Mısra: **1**
" Ki" bağlacı.

Bülbüle lāyıḳ budur kim çın seḥer ger zār ola
Yiridür pervānenüñ her şeb mekānı nār ola

32. **kim:**
Gazel 59
Mısra: **10**
" Ki" bağlacı.

İy Muḥibbī bundan artuk derd yok
Kim kişi bir sevdüginden ayrıla

33. **kim:**
Gazel 85
Mısra: **1**
" Ki" bağlacı.

Āh kim āvāre düşdüm dergeh-i cānān cüdā
Ġam beyābānında kaldum bir kurı ten cān cüdā

34. **kim:**
Gazel 88
Mısra: **4**
" Ki" bağlacı.

Ḫurşīd ṭulū itse olur ẕerreler ayān
Her kanda kim gül açıla lā-büd hezār ola

35. **kim:**
Gazel 95
Mısra: **9**
" Ki" bağlacı.

Rāh-ı ışḳ içre Muḥibbī başa cāna kalma kim
Tā ki hīç bir vech-ile ṭan itmeye merdüm saña

36. **kim:**
Gazel 98
Mısra: **4**
" Ki" bağlacı.

Gözleri maḫmūr olupdur bāde-i nāz içmeden
Rūz u şeb kim gördügi var yāri kim huşyār ola

37. **kim:**
Gazel 100
Mısra: **2**
" Ki" bağlacı.

Kirpügüñ siḥr oklarıdur kaşlaruñ ḳavs-i belā
Vāy aña kim dōstum ışḳuña ola mübtelā

38. **kim:**
Gazel 100
Mısra: **4**
" Ki" bağlacı.

Tīr-i ġamzeñdür delen her dem dil-i mecrūḥumı
Āh kim derdā dirīġā eylemez sīnemde cā

39. **kim:**
Gazel 105
Mısra: **5**
" Ki" bağlacı.

Şādmānam kim ṣabā urdukça şāne zülfine
Cān dimāġın ter kılur irişüp ol ḫoş-bū baña

40. **kim:**
Gazel 109
Mısra: **2**
" Ki" bağlacı.

Göñlümi göndermişem ben dōstum senden yaña
Bir daḫı mümkin midür kim ol gele benden yaña

41. **kim:**
Gazel 110
Mısra: **1**
" Ki" bağlacı.

Sanma iy dil-ḫaste kim seni ṭabīb-i cān aña
Umma iy derd-ile perverde seni dermān aña

42. **kim:**
Gazel 114

Mısra: **10**
" Ki" bağlacı.

Gül yüzüñüñ ḥasretinden bu Muḥibbī ṣubḥa dek
İñlesün bülbül gibi kim yaraşur ol zār aña

43. **kim:**
Gazel 115
Mısra: **6**
" Ki" bağlacı.

Esdügince ṣubḥ-dem virür nebātāta ḥayāt
Lal-i cān-baḫşından almışdur meger kim cān ṣabā

44. **kim:**
Gazel 118
Mısra: **9**
" Ki" bağlacı.

Cevher-i vaṣlı metāın sorma her nā-ehle kim
Cevherīyem sor baña kim olmışam ṣarrāf aña

45. **kim:**
Gazel 118
Mısra: **10**
" Ki" bağlacı.

Cevher-i vaṣlı metāın sorma her nā-ehle kim
Cevherīyem sor baña kim olmışam ṣarrāf aña

46. **kim:**
Gazel 126
Mısra: **4**
" Ki" bağlacı.

Pādişāh-ı ışḳ olalı āhum olmışdur alem
Leşkerümdür eşk-i çeşmüm kim yürür saga sola

47. **kim:**
Gazel 143
Mısra: **5**
" Ki" bağlacı.

Çünki kurtılmaz kişi ecelden āḫir şöyle kim
Dilerem ide felek bārī işiginde türāb

48. **kim:**
Gazel 149
Mısra: **4**
" Ki" bağlacı.

Almaga būse lebüñden aña kim ḳādir olur
Ḳāniyem cüraña tā kim getürem ābı be-leb

49. **kim:**
Gazel 151
Mısra: **5**
" Ki" bağlacı.

Her ne dem kim iñlesem göñlüm benüm ṭolāb olur
Gözlerem güz güllerinden dökilür her yaña āb

50. **kim:**
Gazel 156
Mısra: **5**
" Ki" bağlacı.

Afv kıl işyānumı kim bir aduñ Ġaffār'dur
Ol Muḥammed ḥürmetine kim saña oldur ḥabīb

51. **kim:**
Gazel 156
Mısra: **6**
" Ki" bağlacı.

Afv kıl işyānumı kim bir aduñ Ġaffār'dur
Ol Muḥammed ḥürmetine kim saña oldur ḥabīb

52. **kim:**
Gazel 160
Mısra: **10**
" Ki" bağlacı.

Nigārā tāb-ı ḥüsnüñden yanup ḫālüm ḫarāb oldı
İderem bīd-veş lerze sanasın kim tutupdur teb

53. **kim:**
Gazel 161
Mısra: **3**
" Ki" bağlacı.

Ehl-i ışḳ olan meeldür kim aḳldan dūr olur
Pend-i nāṣiḥ istemez gūş eylemez ḳavl-i edīb

54. **kim:**
Gazel 164
Mısra: **3**
" Ki" bağlacı.

Yüzüm üzre ola kim pā koyasın Yoluñ üzre budur oldugum türāb

55. **kim:**
Gazel 165
Mısra: **7**
" Ki" bağlacı.

Āşıḳa bundan ulu müşkil mi var ālemde kim
Kendüsi ola faḳīr ü sevdügi ālī-cenāb

56. **kim:**
Gazel 170
Mısra: **8**
" Ki" bağlacı.

Gelse tīrüñ sīneme geçer o dem itmez ḳarār
Tende cānum gibidür kim gitmege eyler şitāb

57. **kim:**
Gazel 174
Mısra: **7**
" Ki" bağlacı.

Vaṣl-ı cānān gerçi kim nā-yābdur
Virmek Allāh'uñ dilā sen kıl ṭaleb

58. **kim:**
Gazel 178
Mısra: **1**
" Ki" bağlacı.

Kurısun ol ayn kim akıtmaya her demde āb
Oda yansun şol göñül ışḳ-ıla olmaya ḫarāb

59. **kim:**
Gazel 178
Mısra: **4**
" Ki" bağlacı.

Başdan aşdugın gözüm yaşın taaccüb itmeñüz
Kim anuñ ile döner göñlüm olalıdan ṭolāb

60. **kim:**
Gazel 179
Mısra: **3**
" Ki" bağlacı.

Gerçi kim ışḳuñ ṭarīḳı pür ḫaṭār dirler velī
Göricek āşıḳlar andan eylemezler ictināb

61. **kim:**
Gazel 190

Mısra: **11**
" Ki" bağlacı.

İy Muḥibbī dil-rübālar cevrine incinme kim
Kim seni tedrīc-ile ögredür anlar yap yap

62. **kim:**
Gazel 190
Mısra: **12**
" Ki" bağlacı.

İy Muḥibbī dil-rübālar cevrine incinme kim
Kim seni tedrīc-ile ögredür anlar yap yap

63. **kim:**
Gazel 191
Mısra: **9**
" Ki" bağlacı.

Bu göñül ḳuyın koyup kanda vara kim bir daḫı
Her ne yirde gül açılsa anda olur andelīb

64. **kim:**
Gazel 202
Mısra: **1**
" Ki" bağlacı.

Gün yüzinden her kaçan kim ala ol dilber niḳāb
Ẕerre gibi ayb olmaz eyler-isem ıżṭırāb

65. **kim:**
Gazel 208
Mısra: **1**
" Ki" bağlacı.

Her kaçan kim aḳs-i ruḫsāruñla düşe aya tāb
Eylese aña naẓar ditrer felekde āfītāb

66. **kim:**
Gazel 210
Mısra: **6**
" Ki" bağlacı.

Ol saçı leylā bu ben dīvāneye mecnūn dimiş
Şādam ol günden berü kim baña ḫoş komış laḳab

67. **kim:**
Gazel 234
Mısra: **2**
" Ki" bağlacı.

Emr-i Ḥaḳḳ'ı gözleyüp erkān-ı dīni bunda tut
Kim ʿadem mülkine gitseñ anda ola saña kūt

68. **kim:**
Gazel 238
Mısra: **4**
" Ki" bağlacı.

Tīġ-ı ġam çāk itse göñlüm yok-durur aña ʿilāc
Kim dürüst ider kaçan kim ola bir şīşe şikest

69. **kim:**
Gazel 252
Mısra: **4**
" Ki" bağlacı.

Leblerüñden bir nişān bulmadı dil İskender'i
Ẓulmet-i ḫaddüñde çün kim gizlüdür āb-ı ḥayāt

70. **kim:**
Gazel 256
Mısra: **10**
" Ki" bağlacı.

Āhdan çeker ʿalem Muḥibbī şāh-ı ʿışḳ olup
Başında şuʿle kim görinür tāc-ı ez-zerest

71. **kim:**
Gazel 1
Mısra: **4**
"Çünkü, zira" anlamlarında kullanılan bağlaç.

Derdmendem derdüme eyle devā
Kim kamu ḫastalara sensin ḥakīm

72. **kim:**
Gazel 3
Mısra: **15**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Kim bu şir-i dil-pesendi ele alup okıya
Raḥmet anuñ cānına kim beni raḥmetle aña

73. **kim:**
Gazel 3
Mısra: **16**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Kim bu şir-i dil-pesendi ele alup okıya
Raḥmet anuñ cānına kim beni raḥmetle aña

74. **kim-durur:**--*durur*
Gazel 3
Mısra: **2**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Dün gice nāgāh irişdi gūşuma bir ḫoş nidā
Kim-durur āşıḳlar içre eyleye cānın fedā

75. **kim:**
Gazel 12
Mısra: **10**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

İy Muḥibbī āşıḳ oldur derd-i yārı ḫoş göre
Derdden kurtılmasun derdine kim dermān aña

76. **kim:**
Gazel 13
Mısra: **10**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

İçeli rūz-ı ezel cām-ı maḥabbet cürasın
Kim göre mesti ḫarābam didi ol kanzil baña

77. **kim:**
Gazel 22
Mısra: **1**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Gün yüzüñ şevḳine her kim zār u giryān olmaya
Dilegüm budur anı ālemde şādān olmaya

78. **kim:**
Gazel 33
Mısra: **2**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Yār olmazsın didüm iy pür-cefā
Didi kim gördi bu dünyādan vefā

79. **kim:**
Gazel 33
Mısra: **13**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

İñleyen kapumda kim didi didüm
Bu Muḥibbī ḫasta-dildür bī-riyā

80. **kim:**
Gazel 34
Mısra: **3**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Her ne kim virürse āḫir cān alur
Nesne virmez bu cihān aylak saña

81. **kim:**
Gazel 43
Mısra: **7**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

İki aynumdan revān oldı iki cū kim göre
Başum üzre dūd-ı āhum diye kūhistān baña

82. **kim:**
Gazel 53
Mısra: **7**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Her kim ki vire göñlin anuñ küfr-i züfine
Ārām u ṣabrı kalmaya her dem ġarīb ola

83. **kim:**
Gazel 56
Mısra: **8**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Ne ḳadar itseñ günāhı umaram ki afv ide
Zīra bakmaz kimsenüñ cürmine kim cömerd ola

84. **kim-durur:**--*durur*
Gazel 63
Mısra: **4**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Her ne söz ki leblerüñden gelse bir gevherdür ol
Kim-durur aña bahā bulan ki oldur bī-bahā

85. **kim:**
Gazel 65
Mısra: **8**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Şütürler raḳs u ger şādī urursa tañ mı bādīde
Kaçan kim Kabe-i vaṣluñ nişānın vire maḥmil hā

86. **kim:**
Gazel 67
Mısra: **12**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Dīde toymaz bu cihānuñ ḥāline Toyar ol vaḳt kim gözi toprak tola

87. **kim:**
Gazel 68
Mısra: **10**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Muḥibbī giceler hicrān şebinde İñiler meclis içre nite kim nā

88. **kim:**
Gazel 71
Mısra: **7**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Āşıḳam dir kim reh-i ışḳ içre cān terk eylemez
Aña āşıḳ mı dinür nāmı anuñ nā-merd ola

89. **kim:**
Gazel 73
Mısra: **9**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Āşıḳ gibi olmaya münim cihānda kim
Eksilmeye çeşmi tolu sīm ü zer ola

90. **kim:**
Gazel 80
Mısra: **5**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Āh kim bahr-ı firāḳuñ düşeli girdābına
Olmışam ser-geştesi peydā degül sāḥil baña

91. **kim:**
Gazel 98
Mısra: **4**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Gözleri maḫmūr olupdur bāde-i nāz içmeden
Rūz u şeb kim gördügi var yāri kim huşyār ola

92. **kim:**
Gazel 98
Mısra: **5**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Āh kim zülfi şebinde dutdı bu dil düzdini
Dilegüm budur ki zülfinde anuñ ber-dār ola

93. **kim:**
Gazel 99
Mısra: **1**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Kim şāh-ı ışḳa cān u göñülden ġulām ola
Uyḫu yüzi ḥaşre dek aña ḥarām ola

94. **kim:**
Gazel 113
Mısra: **2**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Ḥaḳ ḥabībi olmasa olur mıdı mirāc aña
Olmasa sulṭān-ı ālem kim virürdi tāc aña

95. **kime:**-*e*
Gazel 120
Mısra: **7**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Kime ġam kime feraḥ yazmış çü ḫaṭṭāṭ-ı ezel
Bunı yazmış başuma senden olam dāyim cüdā

96. **kime:**-*e*
Gazel 120
Mısra: **7**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Kime ġam kime feraḥ yazmış çü ḫaṭṭāṭ-ı ezel
Bunı yazmış başuma senden olam dāyim cüdā

97. **kim:**
Gazel 125
Mısra: **10**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Ḫoş tutar her dem raḳībi gözlemez āşıḳların
Bī-vefālık resmini bilsem kim örgede saña

98. **kim:**
Gazel 131
Mısra: **10**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

İy Muḥibbī bir devāsuz derd-imiş bu derd-i ışḳ
Derdden kurtılmasun derdine kim dermān aña

99. **kim:**
Gazel 141
Mısra: **10**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Māl u cāha ġarra olma kor gidersin āḳıbet
Şöyle tut dünyāyı kim saña musaḫḫar boldı hep

100. **kimde:**-*de*
Gazel 141
Mısra: **14**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Yir çekişme kanda varsañ zīr ü bālā isteme
Tāc-ı devletdür Muḥibbī kimde var-ısa edeb

101. **kim:**
Gazel 148
Mısra: **3**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Yüzine sür yüzüñ iy dil kim müyesser bir daḥı
Ola mı pes kim bilür varup gül-i ruḫsārın öp

102. **kim:**
Gazel 149
Mısra: **3**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Almaga būse lebüñden aña kim ḳādir olur
Ḳāniyem cüraña tā kim getürem ābı be-leb

103. **kim:**
Gazel 158
Mısra: **2**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Dōstum alnuñ ḳamer olmasa yüzüñ āfitāb
Olmaz-ıdı kim naẓar eylerse çeşmi tolu āb

104. **kim:**
Gazel 164
Mısra: **2**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Başda sevdā dilde ġavġā gözde āb
Kim sora ḥālüm direm ġāyet ḫarāb

105. **kim:**
Gazel 192
Mısra: **6**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Vaṣlı-y-ıla rāḥat oldı cān u dil
Gerçi kim hicr-ile çekmişdi ta ab

106. **kim:**
Gazel 194
Mısra: **6**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Sīne sūzān dīde giryān olalıdan ışḳ-ıla
Kim sorarsa ḥālümi ḥālüm direm ġāyet ḫarāb

107. **kim:**
Gazel 236
Mısra: **9**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

ʿUşşāḳa dōst ḳavlini iẕʿān kim itdürür
Tā sen Muḥibbī olmayıcak tercümān-ı dōst

108. **kimdür:**-*dür*
Gazel 255
Mısra: **9**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Kapumda itlerümden kimdür dimiş bizi yār
ʿÖmri çok olsun itmiş yine bizi riʿāyet

109. **kime:**-*e*
Gazel 300
Mısra: **10**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

İden ẓulmı aña çün pādişehdür Muḥibbī kime eylesün şikāyet

110. **kimdür:**-*dür*
Gazel 318
Mısra: **8**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

İstedükçe tāze tāze baña gevherler virür
Eylesün kimdür gelüp göñlüm gibi kān-ıla baḫs

111. **kimde:**-*de*
Gazel 332
Mısra: **8**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Ḫaddüñ üzre zülfüñi komak revā mı dōstum

Kimde İslām olsa komaz
Muṣḥaf'uñ üstine ḥāç

112. **kim:**
Gazel 338
Mısra: **4**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Gāh ġam vīrān ider dil mülkini geh çeşm-i yār
Hey müselmānlar meded vīrāneden kim aldı bāc

113. **kim:**
Gazel 354
Mısra: **3**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Kim biñ yaşarsa āḫiri çünki ölümlüdür
Bārī cihānda geçürelüm her demi feraḥ

114. **kim:**
Gazel 369
Mısra: **8**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Dehr elinden iy göñül ġam çekdügüme ġam yime
Bunı fikr eyle kim almışdur bu dünyādan murād

115. **kimdür:**-*dür*
Gazel 374
Mısra: **2**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Dermānı kodum ʿışḳ-ıla kıldum ḳabūl-i derd
Kimdür dimeye maʿreke-i ʿışḳda baña merd

116. **kim:**
Gazel 392
Mısra: **13**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Ḫāk-i rāhuña varup cān-ıla kim sürdi yüzin
İki ʿālemde saʿādet buluban eyledi sūd

117. **kim:**
Gazel 392
Mısra: **17**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Kim boyın sunmadısa emrüñe iy şāh-ı güzīn
Eyleye anı Ḫudā ḳahr-ıla çün ḳavm-i Semūd

118. **kimdür:**-*dür*
Gazel 394
Mısra: **9**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Kimdür Muḥibbī dirseñ iy şāh-ı ḥusrevān
İrmek diler vaṣluña ki bir himmeti bülend

119. **kim:**
Gazel 421
Mısra: **5**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Kim dikdi bāġ-ı sīneye ʿışḳuñ nihālini
Derd ü belādan özge ummasun s̱emer leẕīẕ

120. **kime:**-*e*
Gazel 439
Mısra: **8**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Mihr ü ḳahruñdan yüzin döndürmeye ʿāṣıḳlaruñ
Sen tururken ḥusrevā varup kime yalvaralar

121. **kim:**
Gazel 445
Mısra: **5**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Kim māyil ola dünyā metāʿına cemʿ ider
Ḳārūn-vār ʿaḳıbet anı zemīn tutar

122. **kim:**
Gazel 455
Mısra: **2**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Ġarra olma dār-ı dünyā bir ḫayāl-i ḥābdur
Kim anuñ bünyādına dirler ki cāy-ı ābdur

123. **kim:**
Gazel 459
Mısra: **3**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Yūsuf'a kim beñzedür seni berāber tartıla
Al ḫaber benden ḥabībüm gözlerüm mīzānıdur

124. **kim:**
Gazel 462
Mısra: **10**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

İy Muḥbbī ʿışḳ deryāsındaki ʿāṣıḳları
Kim şümār ide-bilür su yirine ẕü'n-nūn akar

125. **kimdür:**-*dür*
Gazel 474
Mısra: **3**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Cān-ıla kimdür metāʿ-ı būseye dirken ḫarīd
Bu ācebdür her kaçan olsam ḫarīdār incinür

126. **kimden:**-*den*
Gazel 475
Mısra: **1**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Kimden vefā vü mihr umaram bī-vefā olur
Bildüm zamāne ḫūbları hep bī-vefā olur

127. **kim:**
Gazel 477
Mısra: **9**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

İy Muḥibbī kim ḫalāṣ eyler dil-i dīvāneyi
Boynuma zencīr olan ol kākül-i müşgīndür

128. **kim:**
Gazel 479
Mısra: **8**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

ʿĀşıḳ viṣāle irmez terk itmeyince cānın
Kim bilmez-ise bilsün bu anca gizlü rehdür

129. **kimin:***-i, -n*
Gazel 499
Mısra: **11**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Kimine virür murādın kimin eyler nā-murād
Kimse bilmez ḥāl-i ʿālem iḥtimāl üstindedür

130. **kim:**
Gazel 217
Mısra: **8**
"Bazıları" anlamında belgisiz zamir.

Dünyāya göñül baglama çün ehl-i sefersin
Kim itdi ki sen eyleyesin anda iḳāmet

131. **kim:**
Gazel 386
Mısra: **2**
"Bazıları" anlamında belgisiz zamir.

Zülfüñüñ bendinde diller çagrışup dirler meded
Kim düşe çāh-ı zenaḫdān içre ol çıkmaz ebed

132. **kim:**
Gazel 305
Mısra: **4**
"Bazıları" anlamında belgisiz zamir (Halktan bazıları, bazı kimseler).

Yüzümi pāyuña sürsem beni pā-māl eyleme
Mūr olur kim pend idüp eyler Süleymān-ıla baḫs

133. **kim:**
Gazel 289
Mısra: **15**
" Ki " bağlacı (Beyitte " O " kimse ki anlamında kullanılmıştır).

Cürʿa-i cāmı ezelden kim ezel nūş eyledi
Tañ degüldür tā ḳıyāmet gözine her bār mest

134. **kim:**
Gazel 269
Mısra: **1**
" Ki" bağlacı.

Naḳd-i cān ile kim aldı laʿl-i cānānı dürüst
Şübhesüz aradı buldı derde dermānı dürüst

135. **kim:**
Gazel 281
Mısra: **6**
" Ki" bağlacı.

Ḳaṣd iderken laʿline zülfi tolaşdı boynuma
Dām-ı ejderde kalur kim isteye āb-ı ḥayāt

136. **kim:**
Gazel 285
Mısra: **2**
" Ki" bağlacı.

Göster yüzüñi kişver-i göñlümi ġāret it
Yakduñsa koma anı kim ḫarābe ʿimāret it

137. **kim:**
Gazel 308
Mısra: **4**
" Ki" bağlacı.

Pehlevānam ʿaṣrda tīġ-ı zebānumla bugün
Kim gele meydānuma itmeye bir miḳdār baḫs

138. **kim:**
Gazel 314
Mısra: **2**
" Ki" bağlacı.

İde-bilmez kimseler bu devr-i eyyām-ıla baḫs
Basılur elbetde āḫir kim ide cām-ıla baḫs

139. **kim:**
Gazel 317
Mısra: **2**
" Ki" bağlacı.

Ḳāmetüm dāl eyledi bir zülfi ʿanber el-ġıyāṣ
Kim ʿaceb āl eyledi ol çeşmi ʿabher el-ġıyāṣ

140. **kim:**
Gazel 317
Mısra: **7**
" Ki" bağlacı.

Şol ḳadar āh eyledüm hicrüñ beyābānında kim
Raḥm idüp ḫālüme müslim didi kāfir el-ġıyāṣ

141. **kim:**
Gazel 325
Mısra: **6**
" Ki" bağlacı.

Olur ḳadri anuñ eflāke hem-ser
Başına ḫāk-i pāyüñ kim ide tāc

142. **kim:**
Gazel 334
Mısra: **8**
" Ki " bağlacı.

Bir ribāṭ-ı köhne dünyā kārbān ḫalḳ-ı cihān
Kim bugün aña konarsa dirler aña arta güç

143. **kim:**
Gazel 346
Mısra: **9**
" Ki " bağlacı.

İy Muḥibbī kapusı taşını bālīn eyle kim
ʿĀşıḳ-ı bī-dilleri ancak o bāb eyler feraḫ

144. **kim:**
Gazel 380
Mısra: **9**
" Ki " bağlacı.

Kankı ʿāşıḳ kim Muḥibbī cevr-i dilberden kaça
Pāralansun tīġ-ı miḥnetle ḳalem tek bend bend

145. **kim:**
Gazel 401
Mısra: **2**
" Ki " bağlacı.

Yüzüñ aç kim cümle ʿālem olalar şādān-ı ʿiyd
Merḥabā kıl dōstum kim budurur erkān-ı ʿiyd

146. **kim:**
Gazel 402
Mısra: **9**
" Ki " bağlacı.

Tāb-ı ḥüsnüñ bir ḥarāret virdi kim bu ḫastaya
Teb dutmış gibi her dem ditrerem ben hem çü bīd

147. **kim:**
Gazel 405
Mısra: **8**
" Ki " bağlacı.

Būyına aldanma dil virme bu dünyā ḥüsnine
Cidd ü cehd eyle düriş bir yār bul kim ola ferd

148. **kim:**
Gazel 406
Mısra: **8**
" Ki " bağlacı.

Benüm ḥālümi tañ mı bilmese ḫalḳ
Ne bilsün derdümi kim ola bīderd

149. **kim:**
Gazel 436
Mısra: **10**
" Ki " bağlacı.

İy Muḥibbī āh idüp niçe perīşān olmayam
Kim teġāfülle öñümden ol saçı sünbül geçer

150. **kim:**
Gazel 453
Mısra: **12**
" Ki " bağlacı.

İy Muḥibbī sakın aldanma cihānuñ ālına
Şöyle tut kendüñi kim şevḳ ehlinüñ tarabıdur

151. **kim:**
Gazel 478
Mısra: **6**
" Ki " bağlacı.

Tekye-i dilde ebed yansun çerāġı sīnemüñ
Kim maḥabbet şāhınuñ konmış ezelden ḫayrıdur

152. **kim:**
Gazel 487
Mısra: **1**
" Ki " bağlacı.

Saçı zencīrine kim dil virdi dīvāne olur
Şemʿ-i ḥüsnine de kim cān yaka pervāne olur

153. **kim:**
Gazel 487
Mısra: **2**
" Ki " bağlacı.

Saçı zencīrine kim dil virdi dīvāne olur
Şemʿ-i ḥüsnine de kim cān yaka pervāne olur

kim bakar:

1. **kim bakar:**--*a, --r*
Gazel 307
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kimse bakmaz, ilgilenmez.

Kim göre rengīn lebüñle dōstum lüʾlüʾ dişüñ
Diye dürre kim bakar laʿl-i Bedaḫşān'dur ʿabeş

kim bilür:

1. **kim bilür:**--*ür*
Gazel 148
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kim bilir?.

Yüzine sür yüzüñ iy dil kim müyesser bir daḫı
Ola mı pes kim bilür varup gül-i ruḫsārın öp

kim çevgān ura:

1. **kim çevgān ura:**--*r, --a*
Gazel 110
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Cirirt oyununda kullanılan ucu eğri değnek(sevgilinin saçına benzetiliyor). 2) Hiç bir aşığın cesaret edip de sevgiliyi cirit oyununda hedef alamadığı vurgulanır.

Ḫālini top eylemiş meydān-ı ḥüsn içre nigār
Zülfini almış ele tā kim ura çevgān aña

kim dimez:

1. **kim dimez:**--*mez*
Gazel 93
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi kişi söylemez // Söylemeyecek olan yoktur, herkes bunu söyler.

Vādi-i ġamda kalup bī-çāre dil Mecnūn gibi
Kim dimez bilsem Muḥibbī zār u sergerdān baña

kim eytdi saña sev güzeli kendüñe yār it:

1. **kim eytdi saña sev güzeli kendüñe yār it:**--*a--di, --a, --i, --n, --e--i*
Gazel 266
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sana güzeli sevip,kendine yar etmeni kim söyledi diye sorulmaktadır.

Kim eytdi saña sev güzeli kendüñe yār it
Āzāde iken ʿālemi gel başuña dar it

kim gire:

1. **kim gire:**--*e*
Gazel 475
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi aşık olursa olsun anlamında kullanılmıştır.

Çevgān-ı zülfe itdi Muḥibbī başını top
Meydān-ı ʿışḳa kim gire cānı fedā olur

kim gördi:

1. **kim gördi:**-*di*
Gazel 62
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kim görürse.

Tīre-i zülfini kim gördi didi "Ve'l-leyl" aña

Rü’yet-i ḫüsnüñi tefsīr eyleyendür “Ve’ḍ-ḍuḥā”

2. **kim gördi:**--*di*
Gazel 136
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kim görürse.

Sīne-i sūzında zülüfi ḫayālin didi dil
Mārı kim gördi Muḥib āteş anuñ ini ola

3. **kim gördi:**--*di*
Gazel 475
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kim görürse.

Gelse ḫayāli çeşmüme ammā görinmez āh
Kim gördi perī ādem-ile āşinā olur

kim gördi kim:

1. **kim gördi kim:**--*di*
Gazel 144
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kim gördü,kimse görmüş değil.

Bu ne istiġnā-yı ḫüsn olur bunı kim gördi kim
Biñ suvāl itsem dönüp bir kez baña virmez cevāb

kim göre:

1. **kim göre:**-*e*
Gazel 86
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi kişi görse.

Ḫālüñ ḫayāli komadı uyḫu gözümde āh
Uyḫu yüzini kim göre anda zübāb ola

2. **kim göre:**--*e*
Gazel 128
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi kişi görse.

İy Muḥibbī gün yüzine şöyle ḫayrān olmışam
Kim göre bu ḫālümi elbette ḫayrāndur baña

3. **kim göre:**--*e*
Gazel 174
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi kişi görse.

Kim göre taḥsīn ider eşārumı
Zīra şirüñde gözedürsin edeb

4. **kim göre:**--*e*
Gazel 307
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi kişi görse.

Kim göre rengīn lebüñle dōstum lüʾlüʾ dişüñ
Diye dürre kim bakar laʿl-i Bedaḫşān’dur ʿabeş

kim görse:

1. **kim görse:**--*se*
Gazel 422
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gören herkes.

Kim görse rūy-ı zerdüm sanur Muḥibbī şīrem
Dāġumla kūh-ı ġamda dirler pelenge beñzer

2. **kim görse:**--*se-se*
Gazel 489
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gören herkes.

Dökdüñ Muḥibbī gözyaşın şol deñlü serv ayagına
Kim görse diye cū degül bu yoḫsa deryā mı olur

kim görüpdür:

1. **kim görüpdür:**--*üp, --dür*
Gazel 305
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kim görür ise,gördüğü zaman anlamında kullanılmıştır.

İdemezsiz iy güzeller siz o cānān-ıla baḥs
Kim görüpdür encüm ide māh-ı tābān-ıla baḥs

kim görürse:

1. **kim görürse:**--*ür, --se*
Gazel 439
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kim görse, kim farketse.

Cāme-i al içre şehr içre gezen meh-pāreler
Kim görürse her birisin sanur āteş-pāreler

kim ire:

1. **kim ire:**--*e*
Gazel 392
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varmak,ulaşmak(aşığın sevgilinin semtine varması).

Kim ire dergehüñe ire murādına o dem
Dü cihān içre çü ʿāşıḳlara sensin maḳṣūd

kim irişdi:

1. **kim irişdi:**--*iş, --di*
Gazel 442
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kavuşmak,o anı yaşamak(sevgiliye kavuşma bağlamında).

Vuṣlat eyyāmına kim irişdi bilsün ḳadrini
Ġaflet idüp sanmasun bir daḫı bu demler gelür

kim isteye:

1. **kim isteye:**--*y, --e*
Gazel 361
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiç kimse istemez anlamında kullanılır.

Kesme zülfüñ dōstum ʿömr-durur ʿāşıḳlaruñ
Bir kıluñ kem oldugın kim isteye ol ola yoḫ

kim ki:

1. **kim ki:**
Gazel 118
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi kimse ki.

Işḳ meydānında evvel terk-i serdür āşıḳa
Kim ki cān terk eylemez ışḳdan ne ḫācet lāf aña

2. **kim ki:**
Gazel 388
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi kimse ki.

İy Muḥibbī sūz-ı Ḫusrev'den yine yakduñ çerāġ
Kim ki rūşen gördi maʿnā cevherin itdi pesend

3. **kim ki:**
Gazel 423
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi kimse ki.

Kim ki çeşmi sāġarından nūş ide ḫūn-ı ciger
Devlet-i ʿışḳuñda ol Dārā vü İskender geçer

4. **kim ki:**
Gazel 447
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi kimse ki.

İy Muḥibbī kim ki gördiyse senüñ eşʿāruñı
Ehl-i naẓmuñ arasında didi kim Ḥassān'ıdur

5. **kim ki:**
Gazel 487
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi kimse ki.

Ḳaṭredür gerçi suḫen līk dehenden çıkıcak
Ḳıymetin kim ki bilür ol aña dür-dāne olur

6. **kim ki:**
Gazel 126
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her kim ki.

Ben belā-keş oldugumı dōstlar itmeñ aceb
Kim ki āşıḳdur belā vü derd mūnisdür aña

7. **kim ki:**
Gazel 141
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her kim ki.

Yüce görme kendüñi ucb u tekebbürden sakın
Kim ki kendüyi görür yiri olur āḫir leheb

8. **kim ki:**
Gazel 287
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her kim ki.

Kim ki vaṣl isterse dilber didi itsün terk-i cān
İy Muḥib şükr it bu düşvār oldı āsān ʿāḳıbet

kim ki cān u serden geçmez:

1. **kim ki cān u serden geçmez:**--*mez*
Gazel 129
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve baştan geçmek,aşığın kendini feda etmesi.

Işḳı ben āsān sanurdum katı müşkil kār imiş
Cān u serden kim ki geçmez baglamasun dil aña

kim kona:

1. **kim kona:**--*a*
Gazel 291
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bahsedilen han ve kervansarayda kimlerin konaklayacağı sorulmakta ve anlam pekiştirilmektedir.

Niçelerden kaldı dünyā kalısar senden daḫı
Bu ribāṭa kim kona göçmek muḳarrer boldı tut

kim ḳurbān ola:

1. **kim ḳurbān ola:**--*a*
Gazel 121
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşıkların sevgilinin eşiğine akın etmesi(onun yolunda can verme)bağlamında.

Kabe kūyına Muḥibbī ger vara āşıḳları
Biribirinden iverler kim ola ḳurbān aña

kim n'içün:

1. **kim n'içün:**
Gazel 438
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sebebi nedir anlamında kullanılmıştır.

Ḫırḳa içre ʿömri geçen sūfī-i sālūsa sor
Kim n'içün terk-i riyā itmez o bī-nāmūsa sor

kim taḥsīn dimez:

1. **kim taḥsīn dimez:**-*mez*
Gazel 62
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes aferin,bravo der anlamında kullanılmıştır.

Lebleri şevḳine şirüñ şekker-āmiz eyledüñ
Kim dimez taḥsīn Muḥibbī oldı çün şīrīn-edā

kim vara:

1. **kim vara:**--*a*
Gazel 109
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin eşiğine kim ulaşabilir ki,kimse o şerefe nail olamaz anlamında kullanılmıştır.

İy boyı servüm Muḥibbī göreliden gün yüzüñ
İtmedi hergiz heves kim vara gülşenden yaña

2. **kim vara:**--*a*
Gazel 146
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) o yerlere hangi kimse giderse gitsin anlamında kullanılmıştır.

Kim vara meyḫānelerde eline ala şarāb
Ayb kılmañ ger ola şām u seḥer mest ü ḫarāb

kimde vardur:

1. **kimde vardur:**--*de, --dur*
Gazel 302
Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin güzelliği kastedilerek -kimde vardır- hiç bir güzelde yoktur denilmektedir.

Tīr-i ġamzeñ öldürür biñ ʿāşıḳı
Kimde vardur iy kemān ebrū bu şest

kimdür ki:

1. **kimdür ki:**--*dür, --ki*
Gazel 397
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her kim ki.

Ḳāmet getürse yār ḳıyāmet kopar o dem
Kimdür ki görüp kaşlarını itmeye sücūd

kim-durur sorsañ:

1. **kim-durur sorsañ:**--*durur, --sa, --n-sa, -ñ*
Gazel 367
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kime sorarsan sor,herkes aynı şeyi söyleyecektir anlamında kullanılmıştır.

Kim-durur sorsañ Muḥibbī bendeñi
ʿIşḳuñuñ ser-keştesi bir derdmend

kime:

1. **kime:**
Gazel 128
Mısra: **5**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Kime anber kimine çenber görinür zülf-i dōst
Çeşmüme her tārı anuñ mār u ubāndur baña

kime diyem ki:

1. **kime diyem ki:**--*e, --e, --m, --ki*
Gazel 386
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçinde bulunduğum durumu kimseye söyleyemem anlamında kullanılmıştır(aşık bağlamında).

Ḥālümi kime diyem ki yok cihānda togrı yār
Vāḳıf olmadı göñül esrārına hīç bir ʿaḥad

kime şekvā ideyin:

1. **kime şekvā ideyin:**--*e, --e, --yin--e, --yin*
Gazel 348
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kime şikayet edeyim!.

Bilmezem bād-ı ṣabādan kime şekvā ideyin
Virmedi ol gül-i nevres ḫaberin baña ṣaḥīḥ

kimem ki:

1. **kimem ki:**--*e, --m*
Gazel 451
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ben kimim ki; ben ne sıfatla ...

Cānā kimem ki saña suḫen diyem āşikār
Şeb-tār içinde eyle baña bir naẓar yiter

kimesne:

1. **kimesne:**
Gazel 196
Mısra: **2**
"Hiçbir şahıs, hiçbir insan" anlamlarında belgisiz zamir.

Didüm dehānuñ öpseydüm kılma beni ayb
Didi dehānı kimesne bilmez bu ilm-i ġayb

kimesne ḥakkını komaz:

1. **kimesne ḥaḳḳını komaz:**--*ı, --n, --ı, --maz*
Gazel 431
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiç kimsenin hak ettiği şeylerin başkasında kalmaması,er geç adaletin yerini bulması kastedilmektedir.

Ferdāyı ḫāṭıra getürüp ẓulmı ko bugün
Komaz kimesne ḥaḳḳını alur zamānedür

kimi:

1. **kimi:**
Gazel 42
Mısra: **9**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Kāküline kimi reyḥān dir
Muḥibbī kimi misk
Ko ne dirlerse disünler zülf-i anberdür baña

2. **kimi:**
Gazel 42
Mısra: **9**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Kāküline kimi reyḥān dir
Muḥibbī kimi misk
Ko ne dirlerse disünler zülf-i anberdür baña

3. **kimi:**
Gazel 58
Mısra: **8**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Genc-i ḥüsnüñ üzre itmişler meger zülfüñ ṭılısm
Bekler anı kimi ejderdür kimisi mār ola

4. **kimisi:**-*si*
Gazel 58
Mısra: **8**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Genc-i ḥüsnüñ üzre itmişler meger zülfüñ ṭılısm
Bekler anı kimi ejderdür kimisi mār ola

5. **kimi:**
Gazel 96
Mısra: **2**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Baḥ dür yāruñ miyānı çün ezel uṣṣāḳ ara
Kimi inkār eyleyüp yok dir kimi dir mū aña

6. **kimi:**
Gazel 96
Mısra: **2**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Baḥ dür yāruñ miyānı çün ezel uṣṣāḳ ara
Kimi inkār eyleyüp yok dir kimi dir mū aña

7. **kimine:***-(n), -e*
Gazel 128
Mısra: **5**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Kime anber kimine çenber görinür zülf-i dōst
Çeşmüme her tārı anuñ mār u ubāndur baña

8. **kimine:***-n, -e*
Gazel 499
Mısra: **11**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Kimine virür murādın kimin eyler nā-murād
Kimse bilmez ḥāl-i ʿālem iḥtimāl üstindedür

kimi kimi:

1. **kimi kimi:***--i, --i*
Gazel 291
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Belgisizlik anlamında kullanılan ikileme.

Çün saña kalmaz ne lāzım ṭāḳuñı kılmak yüce
Ḫışt eyvānuñ kimi sīm ü kimi zer boldı tut

kimi vardur:

1. **kimi vardur:***--i, --dur*
Gazel 415
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kim vardır,aşığın sevgiliden başka kimsesi yoktur anlamında kullanılmıştır.

Baña sensin baña sensin yine raḥm eyleyecek
Senden özge kimi vardur vara yalvara meded

kimisi lebüñ yokdur dir kimisi noḳṭadur dir:

1. **kimisi lebüñ yokdur dir kimisi noḳṭadur dir:***--i, --s, --i, --ü, --n, --dur, --r, --i, --s, --i, --dur, --r--ü, --n, --dur-(s), -i-r*
Gazel 315
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudağına hitaben -ona yok denecek kadar uzak olmak ya da onu nokta olarak görecek gibi uzak olmak kastedilmektedir.

Kimisi yokdur lebüñ dir kimisi dir noḳṭadur
Eksük olmaz anuñ içün ʿışḳ ara iy yār baḥs

kimse:

1. **kimsenüñ:***-n, -üñ*
Gazel 48
Mısra: **6**
"Hiç kimse" anlamında belgisiz zamir.

Su gibi ṣāf eyle ḳalbüñ yüzüñi sür yirlere
Kimsenüñ ḥaḳḳında sakın eyleme çün u çerā

2. **kimseye:***--y, --e*
Gazel 48
Mısra: **1**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

İtmedi itmeyiserdür kimseye ālem vefā
Līk dāyim eylemek-durur işi cevr ü cefā

3. **kimseden:***-den*
Gazel 58
Mısra: **10**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Bir devāsuz derde düşmişdür Muḥibbī derdmend
Kimseden bulmaz devā senden meger tīmār ola

4. **kimse:**
Gazel 61
Mısra: **4**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Çeke cevr ü cefā āşıḳ idesin luṭf sen ġayra
Aceb var mı bu ẓulma hīç cihānda kimse ḳāyil hā

5. **kimse:**
Gazel 110
Mısra: **11**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Zülf-i şeb-dīzi öñine gerçi kimse geçmedi
Eşk-i gülgūnumla koşsun vireyim meydān aña

6. **kimseye:***-y, -e*
Gazel 169
Mısra: **9**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

İy Muḥibbī ḥürmet itmez kimseye sulṭān-ı ışḳ
Bir-durur dergāh-ı ālī sen de anuñ şeyḫ ü şāb

7. **kimse:**
Gazel 196
Mısra: **6**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Ẕerrāt cümle ḥüsnüñe şāhid yiter senüñ
Gün şulesine itmedi kimse gümān u reyb

8. **kimse:**
Gazel 227
Mısra: **8**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Göñül virme bu dünyā bī-vefādur
Ki bundan görmedi kimse ḥaḳīḳat

9. **kimseye:***-y, -e*
Gazel 234
Mısra: **9**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Çün ki bildüñ dār-ı dünyā kimseye kılmaz vefā
ʿĀḳil iseñ aña bakma göñlüñi andan sovut

10. **kimseye:**-*y, -e*
Gazel 251
Mısra: **4**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Saña yitmez mi bir jende sarıl aña ḥayātuñda
Ölince tā anı ḫoş gör gel itme kimseye minnet

11. **kimsenüñ:**-*n, -üñ*
Gazel 306
Mısra: **1**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Cānı mı var kimsenüñ eyleye cānān-ıla baḥs
Bendeye lāyıḳ mıdur kim ide sulṭān-ıla baḥs

12. **kimse:**
Gazel 314
Mısra: **7**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Düşmişem hicrān şebine kimse sormaz ḥālümi
Ṣubḥ sordum bilmedi çün eyledüm şām-ıla baḥs

13. **kimseden:**-*den*
Gazel 329
Mısra: **9**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Ḫasta-i ʿışḳam Muḥibbī kimseden olmaz devā
Vaṣl-ı dilberdür hemān var-ısa bu derde ʿilāc

14. **kimseye:**-*(y)e*
Gazel 330
Mısra: **10**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Kapuña hicāb-ıla yüzin sürdi Muḥibbī
Kimseye degül līk saña cān-ıla muḥtāc

15. **kimse:**
Gazel 359
Mısra: **9**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

İy Muḥibbī dir ki kimse ummasun benden vefā
Çagurup her rūz u şeb feryād ider dellāl-ı çarḫ

16. **kimse:**
Gazel 389
Mısra: **9**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Virmedi kimse Muḥibbī hīç miyānından ḫaber
Gerçi bir kılı niçe yirden yarar ehl-i ḫıred

17. **kimse:**
Gazel 409
Mısra: **4**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Her ne deñlü gelse cevr-ile cefāya ṣabr kıl
Bu ḫarāb illerde çün hīç olmamışdur kimse şād

18. **kimse:**
Gazel 413
Mısra: **4**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

ʿAhdine turmaz ʿaceb bilsem neden meh-pāreler
Kılmasun bunlarla kimse ʿahd ü peymānlar meded

19. **kimse:**
Gazel 418
Mısra: **10**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Jeng-i ẓulmetden Muḥibbī pāk kıl gel ḳalbüñi
Rūz-ı rūşen var-iken kimse duman görmez leẕīẕ

20. **kimse:**
Gazel 427
Mısra: **6**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Güzeller pādişāhıdur niyāz ehline nāz itsün
Anuñ ḥüsnine kimse lā dimez ḥaḳ ḥüsni çagıdur

21. **kimse:**
Gazel 446
Mısra: **6**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Niʿmet-i vaṣla ziyāde katma hicrān milḥini
İdemez kimse taḥammül çünki ġāyet tuzludur

22. **kimse:**
Gazel 499
Mısra: **5**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Sırr-ı ʿışḳı sordum kimse cevābın virmedi
Daḫı dil bir dem ḳarār itmez suvāl üstindedür

kimse bilmez:

1. **kimse bilmez:**--*mez*
Gazel 499
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kimsenin bilmemesi.

Kimine virür murādın kimin eyler nā-murād
Kimse bilmez ḥāl-i ʿālem iḫtimāl üstindedür

kimse göremez:

1. **kimse göremez:**--*e, --mez*
Gazel 151
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) hiç kimsenin uykuya ulaşamaması kastedilir.

Ḫālüñi fikr eyledügüm demde gelmez çeşme ḫāb
Ḫāb yüzin kimse göremez olıcak cāy-ı zübāb

kimseler bilmez:

1. **kimseler bilmez:**--*mez*
Gazel 105
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiç kimsenin bilmemesi,duymaması.

Dīdi kūyuñda kaluban öldi ḥasretle göñül
Kimseler bilmez ne işler eyledi ol gū baña

kimseler bu devr-i eyyām-ıla bahs ide-bilmez:

1. **kimseler bu devr-i eyyām-ıla baḫs ide-bilmez:**--*la--ler, --la, --e, --bil, --mez-ler*
Gazel 314
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Hiç kimsenin bu dünya düzeni-geçen gün ve zaman-ile iddialaşıp ondan söz açamayacağı kastedilmektedir.

İde-bilmez kimseler bu devr-i eyyām-ıla baḫs
Basılur elbetde āḫir kim ide cām-ıla baḫs

kimsene:

1. **kimsene:**
Gazel 71
Mısra: **4**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Dōstlar yaşlar döküp āh eylesem itmeñ aceb
Hīç cihānda gördüñüz mi kimsene bī-derd ola

2. **kimsene:**
Gazel 210
Mısra: **11**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Dōst vaṣlından egerçi kimsene virmez nişān
Cüst ü cūsın līk añsañ eylemez ehl-i ṭaleb

3. **kimsene:**
Gazel 231
Mısra: **9**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Bulmaz Muḥibbī kimsene yol genc-i ḥüsnine
Tā kılmayıca göñlini vīrāne ʿāḳıbet

kimsene yok:

1. **kimsene yok:**--*n, --e*
Gazel 407
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kimse yok.

Ḥālümi kimsene yok ʿarż ide dildāra meded
Āh kim bulımadum derdüme bir çāre meded

kimsenem yokdur ḥālümi āgāh ide:

1. **kimsenem yokdur ḥālümi āgāh ide:**--*de*
Gazel 108
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın içinde bulunduğu halleri sevgiliye aktarabilecek bir dost sahibi olmaması kastedilmiştir.

Derd-i ışḳuñdan Muḥibbī ne belā çekdügini
Kimsenem yokdur ide ḥālümi āgāh saña

kimsenüñ cürmine bakmaz:

1. **kimsenüñ cürmine bakmaz:**-*maz*
Gazel 56
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kimsenin suç ya da günahına bakılmaması,birinin diğerinden ayırt edilmemesi anlamında kullanılmıştır.

Ne ḳadar itseñ günāhı umaram ki afv ide
Zīra bakmaz kimsenüñ cürmine kim cōmerd ola

2. **kimsenüñ cürmine bakmaz:**-*maz*
Gazel 72
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kimsenin suç ya da günahına bakılmaması,birinin diğerinden ayırt edilmemesi anlamında kullanılmıştır.

Ne ḳadar itsek günāhı umaram ki afv ide
Zīrā bakmaz kimsenüñ cürmine ki cōmerd ola

kimsenüñ günāhı yok:

1. **kimsenüñ günāhı yok:**
Gazel 66
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Beyitte) aşığın gönlünü sevgiliye kaptırmasında kendisi dahil hiç bir insan ya da varlığın suçunun,günahının olmaması kastedilir.

Göñül ben virdüm bunda yok günāhı kimsenüñ
Ben baña itdüm ki bakdum dōstum senden yaña

kimseye:

1. **kimseye:**-*y, -e*
Gazel 309
Mısra: **1**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

İtmez çü vefā kimseye bu ʿālem-i muḥdeṣ
Meyl itme aña gel aduñı kılma müʾenneṣ

2. **kimseye:**-*y, -e*
Gazel 314
Mısra: **11**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Degme kez virmez murādın kimseye devr-i zamān
Yok yiredür her kim eylerse bugün kām-ıla baḫs

3. **kimseye:**-*y, -e*
Gazel 338
Mısra: **2**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Şāh-ı ʿışḳam şuʿle-i āhum benüm başumda tāc
Geymişem ġam ḫilʿatini kimseye yok iḫtiyāc

4. **kimseye:**-*y, -e*
Gazel 359
Mısra: **8**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

ʿİbret al İskender ü Dārā vü Ḫusrev'den göñül
Kimseye mihr itmemişdür ẕerrece bu Zāl-i çarḫ

5. **kimseye:**-*y, -e*
Gazel 409
Mısra: **6**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Ādemīnüñ yüzüñe itdügi cümle rīş-ḫand
Anuñ-içun kalmadı kimseye hergiz iʿtimād

6. **kimseye:**-*y, -e*
Gazel 444
Mısra: **3**
"Hangi kişi ? Hangi kimse?" anlamında kullanılan soru zamiri.

Eylemez kimseye bu dehr vefā
Böyle olmış ezelde ḳāʿidedür

kīn salup:

1. **kīn salup:**--*up*
Gazel 157
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa garaz ve nefret yollayıp,düşmanlık yapması kastedilmiştir.

Rāh-ı ışḳında fiġānum işidüp yār incinür
Öldüriserdür Muḥibbī derdmendi kīn salup

kīn tutar:

1. **kīn tutar:**--*a, --r*
Gazel 445
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşmanlık göstermek,buğz etmek.

Gören o yār-i dil-keşi dir bu ne dīn tutar
ʿĀşıḳlarını kırmag-ıçun tāze kīn tutar

kināyet olur:

1. **kināyet olur:**--*ur*
Gazel 220
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte kinayeli olarak) sevgilinin bulunduğu yer ile cennet bahçesi kullanılmıştır. -.

Añsam eger gül ü serv şirüm içinde cānā
Ḳaddüñle ārıżuñdan olur heme kināyet

kīne gelür:

1. **kīne gelür:**--*e, --ür*
Gazel 467
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birine karşı duyulan öç alma isteği, garaz hali.

Bu Muḥibbī'ye vefā eyle cefā itme disem
Çīn ider ebrūların ḫışm idüben kīne gelür

kīni ola:

1. **kīni ola:**--*a*
Gazel 136
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kin duymak, kin beslemek.

Çeşm-i ḫūnrīz-ile bir laḥẓada döke niçe kan
Āşıḳ-ı ḫasta-dile dāyim anuñ kīni ola

kiriştedür:

1. **kiriştedür:**--*dür, -*
Gazel 480
Mısra: **4**
Çer,çöp.

Çeşmi eline yayını almış kemīn ider
Cān ḳaṣdın eyler okını gezler kiriştedür

kırmaġ:

1. **kırmag-ıçun:**-*ıçun*
Gazel 445
Mısra: **2**
Öldürmek, yok etmek.

Gören o yār-i dil-keşi dir bu ne dīn tutar
ʿĀşıḳlarını kırmag-ıçun tāze kīn tutar

kırmuzı:

1. **kırmuzı:**
Gazel 31
Mısra: **6**
Kırmızı, kan rengi, al renk.

Her kaçan ġonca gibi nāz-ıla güftār idesin
Şevḳden güller ala egnine kırmuzı ḳabā

kirpüg:

1. **kirpügüñ:**-*üñ*
Gazel 100
Mısra: **1**
Kirpik II Sevgilinin kirpiği.

Kirpügüñ siḥr oklarıdur kaşlaruñ ḳavs-i belā
Vāy aña kim dōstum ışḳuña ola mübtelā

2. **kirpügin:**-*in*
Gazel 188
Mısra: **12**
Kirpik II Sevgilinin kirpiği.

Çeşm-i Mecnūn Leyli'ye ḫargāhdur
Eylemişdür kirpügin aña ṭınab

3. **kirpügüm:**-*üm*
Gazel 260
Mısra: **3**
Kirpik II Sevgilinin kirpiği.

Kirpügüm yazdı yine ruḫsārına dil derdini
Defter-i rengīn-durur bu eşk-i gülfāmum ilet

4. **kirpügüm:**-*üm*
Gazel 387
Mısra: **4**
Kirpik II Sevgilinin kirpiği.

Konmaga ṣaḥrā-yı dilde ol güzeller şāhına
Ḫayme itdüm iki çeşmüm kirpügüm aña neverd

5. **kirpügüm:**-*üm*
Gazel 389
Mısra: **5**
Kirpik II Sevgilinin kirpiği.

Kirpügüm cārūb olup su saçdı dem dem kūyuña
Ḫūn-ı dilden eyledüm çün kılmadı anı meded

kirpük:

1. **kirpük:**
Gazel 17
Mısra: **6**
Kirpik II Sevgilinin kirpiği.

Müdām akar ciger ḫūnı gözümden
Uraldan kirpük okın ol kaşı ya

2. **kirpüklerüm:**-*ler, -üm*
Gazel 121
Mısra: **3**
Kirpik II Sevgilinin kirpiği.

Kan yaşumla al olalıdan benüm kirpüklerüm
Merdüm-i çeşmüm dizer her dem dür-i ġalṭān aña

3. **kirpüklerümden:**-*ler, -üm, -den*
Gazel 207
Mısra: **4**
Kirpik II Sevgilinin kirpiği.

Ḫaymedür ṣaḥrā-yı dilde gözlerüm gel kıl nüzūl
Eyledüm ol ḫaymeye kirpüklerümden de ṭınāb

kirpüklerüñ ok:

1. **kirpüklerüñ ok:**
Gazel 119
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin keskin oklara benzeyen bakışları.

Siper kıldı belā tīrine sīnem
Kılan kirpüklerüñ ok kaşlaruñ ya

kişi:

1. **kişi:**
Gazel 52
Mısra: **9**
Adam, insan, kimse.

Bundan Muḥibbī olmaya devletlü bir kişi
Ālem içinde sevdügi anuñ-ıla yār ola

2. **kişi:**
Gazel 98
Mısra: **12**
Adam, insan, kimse.

Kūh-ı ġamda yasdugum iy dōst seng-i ḫāredür
Ġurbet içinde kişi düşvārdur bīmār ola

3. **kişiye:**-*y, -e*
Gazel 174
Mısra: **12**
İnsan, şahıs, kimse.

Nesle bakılmaz Muḥib faḫr eyleme
Fāyide itmez kişiye ümm ü eb

4. **kişi:**
Gazel 54
Mısra: **4**
Adam, insan, kimse, erkek.

Evreng degül mi tīġ-ı cefāya gögüs tutar
İy dil seni gören kişi dir yüzi ag ola

5. **kişi:**
Gazel 56
Mısra: **2**
Adam, insan, kimse, erkek.

Ḳıymetin ışḳuñ ol añlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün şol kişi bī-derd ola

6. **kişi:**
Gazel 59
Mısra: **10**
Adam, insan, kimse, erkek.

İy Muḥibbī bundan artuk derd yok
Kim kişi bir sevdüginden ayrıla

7. **kişi:**
Gazel 52
Mısra: **8**
Adam, insan, kimse, şahıs.

Zāhid şarāb u şāhide gör tevbe ārż ider
Tevbe olur mı bir kişi bī-iḫtiyār ola

8. **kişi:**
Gazel 67
Mısra: **10**
Adam, insan, kimse, şahıs.

İy Muḥibbī derd ü miḥnet çekdüm ammā görmedüm
Bundan olur derd ki kişi sevdüginden ayrıla

9. **kişinüñ:**-*nüñ*
Gazel 52
Mısra: **4**
Adam, insan, kimse, şahıs.

Oldı ḫāmūş göreliden ġonca leblerüñ
Gelmez kelāma bir kişinüñ göñli dar ola

10. **kişi:**
Gazel 264
Mısra: **4**
Adam, insan, şahıs, kimse, fert, birey.

Ḫançer çekerse ḳatlüme ḫūnī gözi ne tañ
Şūr-ıla şerre ḳāyil olur olsa kişi mest

11. **kişi:**
Gazel 264
Mısra: **10**
Adam, insan, şahıs, kimse, fert, birey.

Fikr it Muḥibbī ḥāl-i ezel ḫilḳatüñ neden
Kalur ḫaṭāda olıcagaz kişi ḫōd-perest

12. **kişide:**-*de*
Gazel 480
Mısra: **10**
Adam, insan, şahıs, kimse, fert, birey.

Bakma Muḥibbī ḫūba dilerseñ selāmeti
Zīrā ki meyl kişide evvel görişdedür

kişi ecelden kurtılmaz:

1. **kişi ecelden kurtılmaz:**--*den, --maz*
Gazel 143
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Hiç kimse kaderinde yazılı olan şeyden kaçamaz." anlamında kullanılmıştır.

Çünki kurtılmaz kişi ecelden āḫir şöyle kim
Dilerem ide felek bārī işiginde türāb

kişi merd olsa:

1. **kişi merd olsa:**--*sa*
Gazel 374
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşık cesur ve yürekli olursa anlamında kullanılmıştır.

Yoluña cümle varını ḫarc eyledi gözüm
Merd olsa kişi dirler aña kim budur çü merd

kişinüñ içerisin:

1. **kişinüñ içerisin:**--*n, --ü, -n, --s, --i, --n*
Gazel 353
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın(kişinin) içi,gönlü.

Mey meḥekdür kişinüñ içerisin taşra kılur
Nīk ü bed ẓāhir olur böyle-durur kār-ı ḳadeḥ

kısmet:

1. **ḳısmetüm:**-*üm*
Gazel 102
Mısra: **4**
Kısmet, nasip.

Sen şarāb iç gülşen içre lāle-veş ben kan yudam
Ḳısmetüm rūz-ı ezelde var-ısa kandur baña

kısmet eylemiş:

1. **ḳısmet eylemiş:**-*miş*
Gazel 78
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tanrı'nın her kişiye, her canlıya uygun gördüğü şey, durum.

Çün ezel ḳassāmı ḳısmet eylemiş iy güliẕār
Baña bülbül nālesin gül gibi ḫandānı saña

kısmet güninde:

1. **ḳısmet güninde:**--*i, --n, --de*
Gazel 448
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kısmet günü, kaderin tayin edildiği zaman.

Herkese ḳısmet güninde oldı bir nesne naṣīb
Rinde cām-ı bāde vü zāhidlere afyondur

kıssa:

1. **ḳıṣṣası:**-*s, -ı*
Gazel 60
Mısra: **12**
Hikaye.

Olup efsānesi köhne gider Ferhād u Mecnūn'uñ
Muḥibbī ḳıṣṣası nevdür okınsun cümle maḥfilhā

2. **ḳıṣṣamı:**-*mı*
Gazel 14
Mısra: **9**
Kısa hikâye, ibretli hikâye, fıkra, rivâyet.

Zülfi ile dün gice didüm muṭavvel ḳıṣṣamı
Didi dilber bir uzun efsāne söylersin baña

kıssa-i derd-i derünumdan:

1. **ḳıṣṣa-i derd-i derünumdan:**-*u, -m, -dan*
Gazel 28
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kalbimin derdinin hikâyesi.

Her ġazel kim söyledüm cānā hikāyetdür saña
Ḳıṣṣa-i derd-i derünumdan şikāyetdür saña

kıssa-i ʿışk:

1. **ḳıṣṣa-i ʿışḳ:**
Gazel 416
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ve muhabbet kıssası.

Sıgmaya ḳıṣṣa-i ʿışḳ kātib ola ḫalḳ-ı cihān
Baḥr eger cümle mürekkeb ola yaprak kāġıẕ

kıssa-i selmān:

1. **ḳıṣṣa-i selmān:**
Gazel 127
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Selmân-ı Seveci adıyla tanınan İran şairinin hikâyeleri.

Şir-i pür-sūzum olalıdan ḥasen Gūş iden dir ḳıṣṣa-i Selmān aña

kişver:

1. **kişvere:**-*e*
Gazel 218
Mısra: **10**
Memleket, ülke.

Arż-ı ḥāl eyler Muḥibbī dāyimā meh-rūlara
Gönderür her kişvere eşār u dīvānı dürüst

kişver-i dili:

1. **kişver-i dili:**--*i*
Gazel 476
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ülkesi. II Âşığın gönlü.

Sulṭān-ı ʿışḳ tutmag-ıçun kişver-i dili
Derdi Muḥibbī sola ġamı saga saldılar

kişver-i gönlümi:

1. **kişver-i gönlümi:**--*üm, --i*
Gazel 285
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ülkesi.

Göster yüzüñi kişver-i gönlümi ġāret it
Yakduñsa koma anı kim ḫarābe ʿimāret it

kitāb:

1. **kitāb:**
Gazel 163
Mısra: **6**
2. Herhangi bir konuda yazılmış eser.

Niçe yıldur derdi yazdum irmedi itmāmına
İrdi ancak faṣl u bāba āḫir olmadı kitāb

2. **kitāb:**
Gazel 207

Mısra: **6**
Kitap II sevgilinin yüzü.

Metn-i ḥüsnüñe şahā ḫaṭṭuñ yazaldan ḥāşiye
Faṣl u bābın okudum didüm ki ḫatm oldı kitāb

3. **kitāb:**
Gazel 208
Mısra: **10**
Yazılmış ve basılmış eser, kitap (Tanıkta, Dîvân kastedilir).

Penddür yārāna her dem bu Muḥibbī sözleri
Çünki olmışdur anuñ her bir kelāmı bir kitāb

kitāb-ı telḫ:

1. **kitāb-ı telḫ:**
Gazel 364
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acı,okuması keyif vermeyen,yüzüne bakılmayan kitap anlamında kullanılmıştır.

Yazma raḳīb adını gel sehv-ile sakın
Başdan ayaga yoḫsa olısar kitāb-ı telḫ

kitābın yazdı:

1. **kitābın yazdı:**-*dı*
Gazel 49
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herhangi bir konu ya da hakkında bilgiler içeren şeyler kaleme almak.

Çün ḫaṭuñ ḥüsnüñ kitābın yazdı taḥrīr eyledi
Kākülüñ müşg-i siyehle çekdi ḫoş cedvel saña

kıtāl:

1. **ḳıtāl:**
Gazel 499
Mısra: **2**
Ar. Vuruşma, kırışma, cenk, cidâl, mukatele.

Çeşmüñüñ bilmem ne ḥāli var ne al üstindedür
Ḫūn içer ancak bunı bildüm ḳıtāl üstindedür

kıy:

1. **kıymadı:**-*madı*
Gazel 352
Mısra: **8**
Acımadan vermek, esirgememek, feda etmek.

Cümle ʿuşşāḳını ḳatl eyledi dilber didiler
Kıymadı ben kulına itdi baña ẓulm-ı şarīḥ

kıyām eyle:

1. **ḳıyām eyle:**
Gazel 30
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayağa kalkmak. II Dimdik bir şekilde durmak.

Serv-ḳāmetsin ḳıyām eyle salın
Reşk ide tā sidreden ṭūbā saña

kıyām itdi:

1. **ḳıyām itdi:**--*di*
Gazel 301
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayağa kalkmak.

Mü'ezzinler yine ḳāmet getürdi
Ḳıyām itdi meger ol serv-i ḳāmet

kıyām itse:

1. **ḳıyām itse:**--*se*
Gazel 267
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayağa kalkmak, ayaklanmak. II Salınarak yürümek.

Ḳıyām itse kaçan ol serv ḳāmet
Müʾezzindür idüñ aña iḳāmet

2. **ḳıyām itse:**--*se*
Gazel 294
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayağa kalkmak, ayaklanmak. II Salınarak yürümek.

Ḳıyām itse kaçan ol servi ḳāmet
Koparur başuma ol gün ḳıyāmet

kıyāmet:

1. **ḳıyāmetdür:**-*dür*
Gazel 27
Mısra: **2**
1. Gürültülü karışıklık, kaynaşma, gürültü, patırtı, velvele 2. Felâket, büyük sıkıntı, belâ ve musîbet, âfet.

Bilmezem kim bu ne ḥāletdür baña
Ḳāmetüñ her dem ḳıyāmetdür baña

2. **ḳıyāmeti:**--*i*
Gazel 32
Mısra: **3**
1. Büyük felaket, afet. 2. Tek tanrılı dinlerin inanışına göre dünyanın sonu ve bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman, hesap günü, kıyamet günü, mahşer günü.

Ḳaddi kopardı başuma bunda ḳıyāmeti
Maḥşer güninde görmeye ayruk göñül belā

3. **ḳıyāmet:**
Gazel 273
Mısra: **10**
1. Büyük felaket, afet. 2. Tek tanrılı dinlerin inanışına göre dünyanın sonu ve bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman, hesap günü, kıyamet günü, mahşer günü.

Muḥibbī ḳāmetin gördi nigāruñ
Didi bugün-durur baña ḳıyāmet

4. **ḳıyāmet:**
Gazel 220
Mısra: **1**
Allah'ın ezelde takdir ettiği zaman gelince, dünyadaki bütün canlıların ölmeleri, sonra bütün ölmüşlerin Allah tarafından diriltilmeleri, mahşer yerinde toplanarak hesaba çekilmeleri, âlemin bozulması.

Hafta vü ay u yıllar geçmişdi hey ḳıyāmet
Şükr eyledük Ḫudā'ya gördük seni selāmet

kıyāmet kopar:

1. **ḳıyāmet kopar:**--*a*, --*r*
Gazel 397
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamet kopmak; kıyamet

günü gelmek; bir yerde çok gürültü ve telaş olmak.

Ḳāmet getürse yār ḳıyāmet kopar o dem
Kimdür ki görüp kaşlarını itmeye sücūd

kıyāmet koparur:

1. **kıyāmet koparur:**-*-a, --r, --ur*
Gazel 300
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşırı gürültülere, kargaşaya yol açmak.

Belā imiş baña ol serv-i ḳāmet
Koparur başuma her dem kıyāmet

2. **ḳıyāmet koparur:**-*-a, --r, --ur*
Gazel 294
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Büyük gürültü ve karışıklık çıkarmak, yeri göğü yerinden oynatmak.

Ḳıyām itse kaçan ol servi ḳāmet
Koparur başuma ol gün ḳıyāmet

kıyāmetler kopar:

1. **ḳıyāmetler kopar:**-*-ler, --a, --r*
Gazel 426
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamet günü gelmek; bir yerde çok gürültü ve telaş olmak.

Ḳāmet itseñ dōstum kopar ḳıyāmetler hemān
Ehl-i diller çagrışup eydürler āh ol bu mıdur

kıyma:

1. **kıymasun:**-*sun*
Gazel 446
Mısra: **9**
Acımadan vermek, esirgememek, feda etmek.Acımayarak büyük bir kötülük etmek, zulmetmek.

Bu Muḥibbī niçe cāna kıymasun Ferhād-veş
Söze gelse dilberüm ġāyet de şīrīn sözlüdür

kıymet:

1. **ḳıymetin:**-*in*
Gazel 56
Mısra: **1**
Değer, kıymet, paha.

Ḳıymetin ışḳuñ ol añlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün şol kişi bī-derd ola

2. **ḳıymetde:**-*de*
Gazel 140
Mısra: **7**
Değer, kıymet, paha.

Zülf-i anber-bārına ḳıymetde āciz oldılar
Cem olup ālemde hep alā vü ednā bir yaña

3. **ḳıymetin:**-*i, -n*
Gazel 384
Mısra: **2**
Değer, kıymet, paha.

Cān naḳdi ile gördi ki ben olmışam ḫarīd
İtdi metāʿ-ı būsesinüñ ḳıymetin mezīd

4. **ḳıymetin:**-*i, -n*
Gazel 385
Mısra: **5**
Değer, kıymet, paha.

ʿIşḳ bir gevher-durur zāhid ne bilsün ḳıymetin
ʿĀşıḳa göster anı cān-ıla olmışdur ḫarīd

5. **ḳıymetin:**-*i, -n*
Gazel 487
Mısra: **4**
Değer, kıymet, paha.

Ḳaṭredür gerçi suḫen līk dehenden çıkıcak
Ḳıymetin kim ki bilür ol aña dür-dāne olur

kıymet-i derdi bilen dermān-ıla baḥs ider mi:

1. **ḳıymet-i derdi bilen dermān-ıla baḥs ider mi:**-*-i, --e, --n, --ı, --la, --e, --r, --mi*
Gazel 306
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliden gelen eziyet ve derdin kıymetini bilen aşık hiç bundan rahatsız olmaz,bir çare aramaz denmektedir.

İtdügi cevr ü cefā baña vefādan yig gelür
Ḳıymet-i derdi bilen ider mi dermān-ıla baḥs

kızar-:

1. **kızarur:**-*ur*
Gazel 314
Mısra: **9**
Kırmızı veya ona yakın bir renk almak .

Gül ḫacīl olur kızarur görse ḫaddī gülleri
Ġoncalar dem-beste itmezler o gül-fām-ıla baḥs

kızıl:

1. **kızıl:**
Gazel 51
Mısra: **1**
1. Kızıl, al, kırmızı.

Gülşen içre eldeki sāġar kızıl güldür baña
Hem şürāḥī ḳulḳulı āvāz-ı bülbüldür baña

kızıl güldür:

1. **kızıl güldür:**-*-dür*
Gazel 124
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kırmızı gül(al).

Gülşen-i ḥüsnüñde ḫaddüñ bir kızıl güldür baña
Murġ-ı dil āvāzesi feryād-ı bülbüldür baña

ko:

1. **kor:**-*r*
Gazel 384
Mısra: **8**
Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek; bırakmak, terk etmek.

Sāḳī şarāb-ı ṣāfı getür cānı tāze kıl
Ḫalvetde kor ḫūbb-ıla zāhid ola ḳadīḥ

2. **kodı:**-*dı*
Gazel 149
Mısra: **9**
"Koymak"; bir hal üzere bırakmak.

Rehn bāda kodı çün cübbe vü destārı Muḥib
Ṣaff-ı rindānda ṭursa n'ola ṣāfī-meşreb

3. **koya:**-*y*, -*a*
Gazel 11
Mısra: **6**
Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek II Bırakmak, koymak.

Korkaram āhı tutup āşıḳlaruñ ḫaṭṭuñ gele
Koya mı ẓulmuñı hīç maẓlūmuñ Allāh'ı saña

4. **ko:**
Gazel 42
Mısra: **10**
"Bırak ! Boşver!" anlamına gelir.

Kāküline kimi reyḥān dir Muḥibbī kimi misk
Ko ne dirlerse disünler zülf-i anberdür baña

5. **ko:**
Gazel 161
Mısra: **10**
"Bırak ! Boşver!" anlamına gelir.

İy Muḥibbī yārdan ger baña olursa naẓar
Ġam degül düşmen cefāsından ko cevr itsün raḳīb

6. **ko:**
Gazel 257
Mısra: **5**
"Bırak ! Boşver!" anlamına gelir.

Cefākārum ko cevr ü nāz kılsun Budur çünki güzeller içre ʿādet

7. **ko:**
Gazel 267
Mısra: **12**
"Bırak ! Boşver!" anlamına gelir.

Muḥibbī şiʿrüñi yārāna gönder Ko dutsun dehri ser-tā-ser tamāmet

8. **ko:**
Gazel 406
Mısra: **10**
"Bırak ! Boşver!" anlamına gelir.

Muḥibbī cān u başa kalmaduñ çün
Ko şimden girü disünler saña merd

9. **ko:**
Gazel 482
Mısra: **4**
"Bırak ! Boşver!" anlamına gelir.

Dönelden ḳāmetüm çenge añа tār eyledüm yaşum
Ko kılsun nāle vü zārī añа çün ẕikr-ile bamdur

10. **ko:**
Gazel 494
Mısra: **10**
"Bırak ! Boşver!" anlamına gelir.

Şemʿ-i ruḫına karşu Muḥibbī perr ü bālüñ
Yansun ko seni eyledi pervāne güzeller

11. **ko:**
Gazel 228
Mısra: **1**
"Bırak, izin ver, değme" anlamlarına gelen teşvik sözü.

ʿIşḳuñla beni ko olayım ḫalḳa melāmet
ʿĀlemde hemān tek yüri sen sag u selāmet

12. **ko:**
Gazel 232
Mısra: **7**
"Bırak! " anlamında kullanılan kelime.

Ehl-i ʿışḳı eylesün cellād çeşmüñ ko helāk
Kaʿbedür kūyuñ kamu anları ḳurbān oldı tut

13. **koñ:**-*ñ*
Gazel 344
Mısra: **1**
Bırakmak, izin vermek.

Koñ baña kılsun cefālar eylesün dildār güç
Tek beni andan ayırmasun kılup aġyār güç

14. **ko:**
Gazel 246
Mısra: **7**
"Bırak / boşver".

Ko kılsun seng-i kūyuñ laʿl ü mercān
Dökilsün her yaña bu ḫūnum iy dōst

15. **ko:**
Gazel 427
Mısra: **2**
"Bırak / boşver".

Kılan dil ḫānesin rūşen nigāruñ tāze dāġıdur
Ko yansun tekye-i ʿışḳuñ söyinmesün çerāġıdur

16. **ko:**
Gazel 404
Mısra: **5**
"Bırak / boşver / terk et".

Gel beni öldür şevāba gir ko kanum fikrini
Bu ṭarīḳ-ı ʿışḳdur sen ġāzi ben olam şehīd

17. **ko:**
Gazel 431
Mısra: **3**
"Bırak / boşver / terk et".

Ferdāyı ḫāṭıra getürüp ẓulmı ko bugün
Komaz kimesne ḥaḳḳını alur zamānedür

18. **komaga:**-*mag̈*, -*a*
Gazel 392
Mısra: **12**
Koymak, bırakmak, izin vermek.

Ehl-i şirküñ niçe yıl katlanuban zaḥmetine
Eyledüñ emr-i Ḫūdā'yı komaga saʿy-i vücūd

19. **komaz:**-*maz*
Gazel 454
Mısra: **4**
...halde bırakmak.

Ġam-ı hicrüñ beni her laḥẓa ḫālī
Komaz zīrā ki eski hem-demidür

ko-:

1. **komış:**-*mış*
Gazel 282
Mısra: **1**
Bırakmak, koymak.

Gül yüzinde komış ʿanber kākül-i müşgīn-i dōst
Eylemiş kendüyi çenber kākül-i müşgīn-i dōst

2. **koma:**-*ma*
Gazel 199
Mısra: **7**
Bırakmak, izin vermek, fırsat vermek.

Kūyuña koma raḳīb-i kāfiri
Cennete lāyıḳ degüldür Būleheb

ko gelsün:

1. **ko gelsün:**-*sün*
Gazel 50
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bırak gelsin.

Ḫayālüñle toludur ḫāne-i çeşm
Ko gelsün eyledüm göñlümde ṣad cā

köhne gider:

1. **köhne gider:**-*er*
Gazel 60
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eski ve değersiz hale gelmek.

Olup efsānesi köhne gider Ferhād u Mecnūn'uñ
Muḥibbī ḳıṣṣası nevdür okınsun cümle maḥfilhā

köhnemiş efsānesi:

1. **köhnemiş efsānesi:**-*miş, --s, --i*
Gazel 448
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) eski,yıpranmış ve artık değersiz görülen eski aşıkların efsaneleri kastedilmektedir.

Sergüzeştüm okuñuz ʿālemde bir nev-ḳıṣṣadur
Köhnemiş efsānesi Ferhād-ıla Mecnūn'dur

koḳuban:

1. **kokuban:**
Gazel 244
Mısra: **6**
Koklamak.

Ġonca mey içmiş yasagın tutmamış ṣāh gülüñ
Kokuban agzın ṣabā didi bu ḫōd evkār mest

kol salup:

1. **kol salup:**-*up*
Gazel 154
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kol salmak, dallanmak, kolunu dolamak.

İñledür bülbül gibi bu āşıḳ-ı dil-ḫastesin
Gül gibi ḫāra nigār aġyāra dāyim kol salup

kolın salup:

1. **kolın salup:**-*ın, --up*
Gazel 157
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kolunu onaylama işaretiyle aşağı doğru bırakması.

Tā ḳıyāmet kūyı içre āh u efġān eylesem
Bir işāretle yiter dimez baña kolın salup

kollarum ḥamāyil itse idüm:

1. **kollarum ḥamāyil itse idüm:**-*lar, --um, --se, --düm*
Gazel 133
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın kollarını sevgilinin boynuna -onu korumak için-muska etmesi kastedilir.

Sen perīden def kılmaga ne var göz şerrini
Kollarum itse idüm bir dem ḥamāyil boynuña

koma:

1. **komadı:**-*dı*
Gazel 14
Mısra: **5**
"Koymamak"; bulunmama, mevcut olmama hali.

Şem-i ḥüsnüñ yakmayınca komadı cān u dili
Anuñ-içun dōstum pervāne söylersin baña

2. **komadı:**-*dı*
Gazel 60
Mısra: **10**
"Koymamak"; bulunmama, mevcut olmama hali.

Şu deñlü dīdeler dökdi zemīn üzre gözüm yaşı
Komadı bir ḳadem basam kalupdur pāy-dergilhā

3. **komadı:**-*dı*
Gazel 106
Mısra: **2**
"Koymamak"; bulunmama, mevcut olmama hali.

Eyledüñ rüsvā-yı ālem virmedüñ kāmı baña
Komadı hicr āteşi hergiz dil-ārāmı baña

4. **koma:**
Gazel 354
Mısra: **9**
"Koymamak"; bulunmama, mevcut olmama hali.

Yā Rab Muḥibbī'yi koma her dem firāḳ-ıla
Olsun şarāb-ı laʿl-ile her ʿālemi feraḥ

5. **koma:**
Gazel 32
Mısra: **7**
"Koymak"; bırakmak.

Ẓulmāt-ı nefs içinde koma dest-gīrüm ol
Rūşen kılup derūnumı yā Rabb vir żiyā

komag ile:

1. **komag ile:**-*mag*
Gazel 389
Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Koymak,bırakmak.

Gün yüzüñe bakmag ile żaʿf geldi çeşmüme
Ḫāk-i pāyuñ komag ile defʿ oldı ol remed

kon:

1. **konsa:**-*sa*
Gazel 169
Mısra: **8**
Konmak (kuş ve sinek bağlamında).

Leblerüñ üzre nigārā ḫālüñi gören dimiş
Engübīn üzre eger konsa āceb olmaz ẕübāb

2. **konarsa:**-*ar, -sa*
Gazel 334
Mısra: **8**
Konmak.

Bir ribāṭ-ı köhne dünyā kārbān ḫalḳ-ı cihān
Kim bugün aña konarsa dirler aña arta güç

3. **konmış:**-*mış*
Gazel 478
Mısra: **6**
Belirmek, gerçekleşmek.

Tekye-i dilde ebed yansun çerāġı sīnemüñ
Kim maḥabbet şāhınuñ konmış ezelden ḫayrıdur

4. **konmaga:**-*maġ, -a*
Gazel 387
Mısra: **3**
Bir yere konmak, yerleşmek.

Konmaga ṣaḥrā-yı dilde ol güzeller şāhına
Ḫayme itdüm iki çeşmüm kirpügüm aña neverd

konmaga gelse:

1. **konmaga gelse:**--*mag, --a, --se*
Gazel 450
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin hayalinin aşığın gönlüne konması kastedilmektedir.

Ḫayāli konmaga gelse gözüm ṣırça sarāyıdur
Gözüme küḥl olan her dem nigāruñ ḫāk-i pāyıdur

konmamışdur:

1. **konmamışdur:**--*ma, --mış, --dur*
Gazel 168
Mısra: **8**
Koyulmak, belirlenmek // kural, yasa koymak.

Gelmemişdür saña beñzer bir daḥı bu āleme
Konmamışdur zīrā hīç bir kimsene ebṭaḥī laḳab

konuh:

1. **konuḫ:**
Gazel 361
Mısra: **6**
Misafir,konuk.

Virse dünyāya göñül senüñle degül pāyidār
Bir ribāṭ-ı köhnesin anda bir günlik konuḫ

kop-:

1. **kopardı:**-*ar, -dı*
Gazel 32
Mısra: **3**
Meydana gelmek, oluşmak.

Ḳaddi kopardı başuma bunda ḳıyāmeti
Maḥşer güninde görmeye ayruk göñül belā

köp:

1. **köp:**
Gazel 195
Mısra: **8**
Çok, sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan.

Didi cefā vü cevrüm-ile yine niçesin
Didüm baña o mihr gelür gördüm anı köp

2. **köp:**
Gazel 154
Mısra: **6**
Çok II Defalarca.

Didi usanmaz mısız cevr ü cefāmuzdan daḥı
Didüm aña iy cefā-cū görmişem ben anı köp

kor mı:

1. **kor mı:**--*mı*
Gazel 202
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bırakır mı? II bırakmaz.

Ṭāḳat olur mı Muḥibbī ışḳına ṣabr eylemek
Işḳ kor mı ehl-i ışḳa ẕerre ne ṭāḳat ne ḫˇāb

kork-:

1. **korkaram:**-*ar, -am*
Gazel 11
Mısra: **5**
Çekinmek, cesaret edememek.

Korkaram āhı tutup āşıḳlaruñ ḫaṭṭuñ gele
Koya mı ẓulmuñı hīç maẓlūmuñ Allāh'ı saña

2. **korkaram:**-*ar, -am*
Gazel 150
Mısra: **8**
Çekinmek, cesaret edememek.

Bir ḥarāret virdi bu göñlüme ışḳuñ āteşi
Korkaram āh itmege yana felekde āfitāb

3. **korkaram:**-*ar, -am*
Gazel 137
Mısra: **6**
Endişe etmek, kaygı duymak, tasalanmak.

Aḳl alup dil mülkine ḥükm itdi kāfir ġamzesi
Korkaram şimden girü ḳaṣdı anuñ īmān ola

4. **korkaram:**-*ar, -am*
Gazel 448
Mısra: **3**
Endişe etmek, kaygı duymak, tasalanmak.

Cūş ide āhum yilinden eşk-i çeşmüm korkaram
Ġarḳ olan ol dem eñ evvel zevraḳ-ı gerdündur

5. **korkaram:**-*ar, -am*
Gazel 329
Mısra: **4**
1. Korkuya kapılmak, korku duymak, ürkmek. 2. Endîşe etmek, kaygı duymak, tasalanmak.

Gerçi kim seng-i cefā sıdı bu göñlüm şīşesin
Korkaram āḫir batar pāyuña ol sınmış zücāc

6. **korkaram:**-*ar, -am*
Gazel 424
Mısra: **4**
1. Korkuya kapılmak, korku duymak, ürkmek. 2. Endîşe etmek, kaygı duymak, tasalanmak.

Münkir olma sūz-ı āh-ı ʿāşıḳa gel vāʿiẓā
Korkaram bir şemmesi mescid ile minber yakar

7. **korkaram:**-*ar, -am*
Gazel 457
Mısra: **8**
1. Korkuya kapılmak, korku duymak, ürkmek. 2. Endîşe etmek, kaygı duymak, tasalanmak.

Gözlerüm baḥrına bak āh-ıla mevc urdı yine
Korkaram zevraḳ-ı dil bād-ıla sevdāya düşer

8. **korkaram:**-*ar, -am*
Gazel 465
Mısra: **2**
1. Korkuya kapılmak, korku duymak, ürkmek. 2. Endîşe etmek, kaygı duymak, tasalanmak.

Ḫaṭ ruḫında revnaḳ-ı dīger tutar
Korkaram İslāmı ol kāfir tutar

korkaram:

1. **korkaram:**
Gazel 13
Mısra: **14**
"Korkarım!" kaçınılmaz bir son anlamı kastedilmektedir.

Āh kim menzil baīd bār-ı girān arkamdadur
Korkaram yolda kalam bulınmaya menzil bañа

korkmaz:

1. **korkmaz:**
Gazel 11
Mısra: **2**
Çekinmemek, sakınmamak, korkmamak, endişelenmemek.

Bülbülüñ irmez mi iy gül nāle vü āhı saña
İrişe korkmaz mısın āh-ı seḥergāhı saña

korku:

1. **korkum:**-*m*
Gazel 3
Mısra: **12**
Bir tehlike veya bir tehlike düşüncesi karşısında uyanan kaygı duygusu.

Elüme alup niçe kez bakaram āyīneye
Añaram işyānumı korkum bu ola yüz kara

2. **korkum:**-*m*
Gazel 46
Mısra: **6**
Bir tehlike veya bir tehlike düşüncesi karşısında uyanan kaygı duygusu.

Bilüme zünnār iderdüm küfr-i zülfüñ iy ṣanem
Diyeler korkum budur ki nā-müselmāndur bañа

koş:

1. **koşdum:**-*du, -m*
Gazel 38
Mısra: **5**
1. Yanına katmak, arkadaş olarak vermek, terfik etmek 2. (Hayvanı) Çekeceği şeye bağlamak 3. (Araba ve kağnı için) Hayvanı bağlayarak harekete hazırlamak Bir şeyle görevlendirmek, bir işte kullanmak.

Zülf-i şeb-dīz-ile koşdum bu yaşum gülgūnını
Olmadı hem-pām egerçi virmişem meydān añа

2. **koşsun:**-*sun*
Gazel 110
Mısra: **12**
Koşmak, varmak.

Zülf-i şeb-dīzi öñine gerçi kimse geçmedi
Eşk-i gülgūnumla koşsun vireyim meydān añа

koy-:

1. **koyup:**-*up*
Gazel 170
Mısra: **5**
-(y)Ip zarf-fiil ekini almış asıl fiilden sonra gelerek hareketin tamamlandığını ya da kesinlik ifadesini katar.

Ḫıżr içelden leblerüñ koyup varup ḥayvān suyın
Anuñ-içundur görinmez ḫalḳdan eyler ḥicāb

koy:

1. **koyasın:**-*a, -sın*
Gazel 31
Mısra: **4**
(Bir yere) Bırakmak, (bir yere) yerleştirmek.

Yollaruñ üzre yüzümi döşeyüp ferş ideyim
Ḫayf ola kim kurı yir üzre koyasın kef ü pā

kubbe-i bī-sütūn:

1. **ḳubbe-i bī-sütūn:**
Gazel 374
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ferhat'ın Şirin için deldiği dağ.

ʿİbret degül mi gör ne bu ḳubbe-i bī-sütūn
Ḥikmet degül mi naḳş ola bu levḥ-i lāciverd

kubbe-i eflāke:

1. **ḳubbe-i eflāke:**--*e*
Gazel 456
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gökyüzünün kubbesi.

Her kaçan āteş-i ġam bu dil-i ġamnāke çıkar
Dūd-ı dil āhum ile ḳubbe-i eflāke çıkar

kudret:

1. **ḳudret:**
Gazel 270
Mısra: **8**
(Ar.) Kuvvet, güç, takat, iktidar.

Çekilmez katıdur ʿışḳuñ kemānı
Ne ṭāḳat var çekile vü ne ḳudret

2. **ḳudretini:**-*in, -i*
Gazel 419
Mısra: **7**
(Ar.) Kuvvet, güç, takat, iktidar.

Ḳudretini gör ki nergis nerm ider bālīnini
Līki görinmez benüm gözüme ol derden leẕīẕ

ḳudret bulam:

1. **ḳudret bulam:**-*-a, --m*
Gazel 280
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Atasözü**
Güç bulmak. Cesaret etmek.

Yandurup ger kül ide her dem beni hicrān-ı dōst
Nuṭḳa ger ḳudret bulam derd-ile diyem kanı dōst

ḳudret eliyle:

1. **ḳudret eliyle:**-*-i, --y, --le*
Gazel 472
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kâdir olma eli. || Allah'ın yaratma gücü.

Ġam merdümine taḫliye itdüm bu göñlümi
Ḳudret eliyle yapulu bir vaḳf-ḫānedür

ḳudret kalmadı:

1. **ḳudret kalmadı:**-*-e--ma, --dı*
Gazel 254
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güçsüz düşmek, takati kesilmek.

Bu ḳadd-ile bu ḳāmeti gördükde müʾezzin
Ḥayrān oluban kalmadı ḳudret ide ḳāmet

ḳudret var-iken var ʿömrüñi allāh ile geçür:

1. **ḳudret var-iken var ʿömrüñi allāh ile geçür:**-*-i, --ken, --i, --ni, --ür*
Gazel 237
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Sağlam ve sağlıklıyken Allah(c.c)'a ibadet et,ömrünü onunla geçir denilmektedir.

Var-iken ḳudret geçür ʿömrüñi var Allāh ile
İy Muḥbbī ẕikrüñ olsun dilde ḥayy-ı lā-yemūt

küfr:

1. **küfre:**-*e*
Gazel 281
Mısra: **10**
(Ar.) Siyahlık; küfür.

Yār eger zülfin giderse gül yüzinden ġam degül
Çün Muḥammed devridür küfre ne ḥācet iltifāt

küfr-i zülfine:

1. **küfr-i zülfine:**-*i, -ne*
Gazel 53
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)sevgilinin gece gibi karanlık saçı kastedilir.

Her kim ki vire göñlin anuñ küfr-i züfine
Ārām u ṣabrı kalmaya her dem ġarīb ola

2. **küfr-i zülfine:**-*i, -ne*
Gazel 87
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)sevgilinin gece gibi karanlık saçı kastedilir.

Her kim ki göñül vire anuñ küfr-i zülfine
Ārām yüzin görmeye her demde kīb ola

küfr-i zülfüñ:

1. **küfr-i zülfüñ:**-*-ün*
Gazel 46
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Küfr, sevgilinin saçının rengidir. Bu durumda iman da yüz olacaktır. Saç, yüzü gizlediği ve örtüğü, nuru sakladığı için küfür diye nitelenir.

Bilüme zünnār iderdüm küfr-i zülfüñ iy ṣanem
Diyeler korkum budur ki nā-müselmāndur baña

2. **küfr-i zülfüñ:**-*-ü, --n*
Gazel 339
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saç karalığı; sevgilinin siyah saçı; aşığı imanından eden, aşk tutsağı yapan saç.

Küfr-i zülfüñ ġaret ider bu Muḥibbī göñlini
Hīç revā mıdur ala kāfir müselmāndan ḥarāc

küfr-i zülfüñi gider:

1. **küfr-i zülfüñi gider:**-*-ü, --n, -i, --e, --r*
Gazel 342
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçının siyahlığı imansızlık alameti sayılarak bundan vazgeç,bunu gider denmektedir.

Küfr-i zülfüñi gider kāfirlik itme yüzüñ aç
Kaʿbe'dür kūyuñ revā mıdur tura üstinde ḫāç

küfr-ile cihān tolmış-iken:

1. **küfr-ile cihān tolmış-iken:**-*-i, --le, --mış, --i, --ken*
Gazel 330
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) geçici dünyanın Allah'ı ve onun peygamberlerini inkar edenlerle yani imansızlarla dolu olduğu kastedilmektedir.

Küfr-ile cihān tolmış-iken şerʿ-i şerīfüñ
Ẓāhir olalı ehl-i küfürden alınur bāc

kūh:

1. **kūhlar:**-*lar*
Gazel 81
Mısra: **9**
Dağ, cebel, dağlık arazi.

Kūhlar itmez taḥammül dil çeker bār-ı ġamı
Ehl-i ışḳ içinde tañ mı diyeler nerdür baña

kūh-ı belā:

1. **kūh-ı belā:**
Gazel 78
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bela dağı.

Gitdi çün rāh-ı fenāya iy göñül Ferhād u Ḳays
Dökdi ġam kūh-ı belā miḥnet bayābānı saña

kūh-ı belā içinde:

1. **kūh-ı belā içinde:**--*çi, --n, --de*
Gazel 111
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıkıntı ve kaygı dağının içi,ortası.

Kūhken kūh-ı belā içinde şākirdüm geçer
Dest-i ġamda olmadı Mecnūn daḫı hemtā baña

kūh-ı belā içre:

1. **kūh-ı belā içre:**
Gazel 94
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve bela çölünün içi(ortası).

Düşüp kūh-ı belā içre gözüm yaşı baña hem-dem
Ġamuñ ālemde var olsun komaz bir dem beni tenhā

kūh-ı belāda:

1. **kūh-ı belāda:**--*da*
Gazel 447
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bela dağı.

Bir lebi şīrīn-suḫen meh-pārenüñ Ferhād-veş
Bu göñül kūh-ı belāda zār u sergerdānıdur

kūh-ı dilden:

1. **kūh-ı dilden:**--*den*
Gazel 118
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül dağı.

Kūh-ı dilden derd-ile āh eylesem Ferhād-veş
Taglar ancak degül āheng ider eṭrāf aña

kūh-ı ġamda:

1. **kūh-ı ġamda:**-*da*
Gazel 92
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam dağı.

Kūh-ı ġamda key perīşān olmışam Mecnūn gibi
Ol saçı leylā-ṣıfat zülf-i perīşāndan cüdā

2. **kūh-ı ġamda:**--*da*
Gazel 98
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam dağı.

Kūh-ı ġamda yasdugum iy dōst seng-i ḫāredür
Ġurbet içinde kişi düşvārdur bīmār ola

3. **kūh-ı ġamda:**--*da*
Gazel 405
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam dağı.

Senden ayru kūh-ı ġamda iy yüzi māhum benüm
Seng-i miḥnetle dögüp oldı bu cismüm lāciverd

4. **kūh-ı ġamda:**--*da*
Gazel 422
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam dağı.

Kim görse rūy-ı zerdüm sanur Muḥibbī şīrem
Dāġumla kūh-ı ġamda dirler pelenge beñzer

kūh-ı ġamı kesmişem:

1. **kūh-ı ġamı kesmişem:**--*miş, --em*
Gazel 108
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın Ferhat gibi sıkıntı ve eziyet dağını yarması,ikiye bölmesi kastedilir.

Kūh-ken kesdise kūhı n'ola Şīrīn adına
Kesmişem kūh-ı ġamı bulımadum rāh saña

kūhı kesdise:

1. **kūhı kesdise:**--*di, --se*
Gazel 108
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ferhat'ın dağı delmesi,ikiye ayırması.

Kūh-ken kesdise kūhı n'ola Şīrīn adına
Kesmişem kūh-ı ġamı bulımadum rāh saña

kūhistān diye:

1. **kūhistān diye:**
Gazel 43
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dağlık bölge,yer denilsin anlamında.

İki aynumdan revān oldı iki cū kim göre
Başum üzre dūd-ı āhum diye kūhistān baña

kūh-ken:

1. **kūh-ken:**
Gazel 108
Mısra: **7**
Dağ kazan, dağı delen II Ferhat ile Şîrîn hikayesindeki Ferhat.

Kūh-ken kesdise kūhı n'ola Şīrīn adına
Kesmişem kūh-ı ġamı bulımadum rāh saña

2. **kūh-ken:**
Gazel 486
Mısra: **8**
Dağ kazan, dağı delen II Ferhat ile Şîrîn hikayesindeki Ferhat'ın lakabı.

Ger ṣadā itseñ gelür kūhsārdan āvāzeler
Kūh-ken çekdügi bārı sanmañuz Hāmūn çeker

kūhken:

1. **kūhken:**
Gazel 111
Mısra: **5**
Dağ delen (kimse). II Şirin için dağları delen aşk kahramanı Ferhat.

Kūhken kūh-ı belā içinde şākirdüm geçer
Dest-i ġamda olmadı Mecnūn daḫı hemtā baña

kūhkene döndüm:

1. **kūhkene döndüm:**--*e*, --*dü*, --*m*
Gazel 415
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın ünlü mesnevide geçen Ferhat gibi dağları deldiği kastedilmektedir.

Leb-i şīrīnüñ yād eyleyüp iy ḫusrev senüñ
Döndüm kūhkene düşeliden kūhsāra meded

kūh-kenlik sanʿatında:

1. **kūh-kenlik sanʿatında:**--*lik*, --*ı*, --*n*, --*da*
Gazel 437
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dağ delicilik sanatı.

Kūh-kenlik sanʿatında ben de Ferhād olmışam
Tīşe ursam iñlesem yanumca iñler kūhsār

kuhl:

1. **küḫl:**
Gazel 17
Mısra: **8**
Göz ilacı, sürme.

Reh-i ışḳ içre ölsem topragumı
Alup küḫl idine cennetde ḥavrā

2. **küḫle:**-*e*
Gazel 475
Mısra: **7**
Göz ilacı, sürme.

Bir zerre deñlü küḫle göñül raġbet eylemez
İzüñ tozı-y-ıla dīdelerüm rūşenā olur

3. **küḫl:**
Gazel 278
Mısra: **3**
(Göze çekilen) Sürme.

Küḫl içün ḫāk-i derin çünki getürdüñ gözüme
Bilürem degül ʿıvaż cānı faḳīrāne ilet

kühl idem:

1. **küḫl idem:**-*e*, -*m*
Gazel 70
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sürme çekmek.

Küḫl idem çeşmüme ḫāk-i rāhını
Luṭf idüp getür ġubārın iy ṣabā

kühl ideyim:

1. **küḫl ideyim:**
Gazel 41
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göze ilaç yapmak, sürmek.

Küḫl ideyim dīde-i ġam-dīdeme Ḫāk-i rāhından meded kıl iy ṣabā

kühl olan:

1. **küḫl olan:**--*a*, --*n*
Gazel 450
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sürme sürmek(aşığın gözü bağlamında).

Ḫayāli konmaga gelse gözüm ṣırça sarāyıdur
Gözüme küḫl olan her dem nigāruñ ḫāk-i pāyıdur

kühl-ı başar kıl:

1. **küḫl-ı başar kıl:**
Gazel 91
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin ayağının tozunu aşığın gözüne sürme olarak çekmesi,hep onun yollarını gözlemesi kastedilmiştir.

Ālem-i ulyāyı seyr itmek dilerseñ iy göñül
Ḫāk-i pāy-ı dilberi küḫl-ı başar kıl dāyimā

kūhsār:

1. **kühsār:**
Gazel 19
Mısra: **2**
Dağlık arazi; her şeyden mahrum kalmış, zavallı kimseler, aşıklar.

İşidüp nālemi ebr oldı yine zār baña
Çözdi sünbül saçını agladı kühsār baña

2. **kūhsārdan:**-*dan*
Gazel 486
Mısra: **7**
Dağ. II Dağ doruğu.

Ger ṣadā itseñ gelür kūhsārdan āvāzeler
Kūh-ken çekdügi bārı sanmañuz Hāmūn çeker

kūhsār iñler:

1. **kūhsār iñler:**--*r*
Gazel 437
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dağların aşığa dayanamayarak inlemesi kastedilmektedir.

Kūh-kenlik sanʿatında ben de Ferhād olmışam
Tīşe ursam iñlesem yanumca iñler kūhsār

kūhsāra düşeliden:

1. **kūhsāra düşeliden:**--*a*, --*eli*, --*den*
Gazel 415
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dağlara,çöllere düşmek.

Leb-i şīrīnüñ yād eyleyüp iy ḫusrev senüñ
Döndüm kūhkene düşeliden kūhsāra meded

kūhsār-ı eşcār:

1. **kūhsār-ı eşcār:**
Gazel 393
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağaçlar ve dağlar-tabiat.

Kanı ol muṭrib ki anuñ
naġmesini gūş idüp
Raḳş ide kūhsār-ı eşcār cümle
ẕerrāt u vücūd

kul:

1. **kuluñı:**-*un, -ı*
Gazel 100
Mısra: **9**
Abd, kul || aşık.

Niçe bir öldüre ġamzeñ bu
Muḥibbī kuluñı
Ya benüm kāse-i çeşmüm niçe
kan-ıla tola

2. **kullaruña:**-*lar, -uñ, -a*
Gazel 125
Mısra: **3**
Abd, kul || aşık.

Kullaruña bir naẓar kılsañ n'ola
iy şīvekār
Çün bilürsin kulsuz olmaz ālem
içre pādişā

3. **ḳuluñı:**-*un, -ı*
Gazel 133
Mısra: **9**
Abd, kul || aşık.

Sen Muḥibbī ḳuluñı cevrüñe
döymez diriseñ
Boynumuz bir kılcadur ḥükmüñ
buyur olur revā

4. **kuluñuñ:**-*uñ, -uñ*
Gazel 279
Mısra: **9**
Abd, kul || aşık.

Yaşına Muḥibbī kuluñuñ gel
naẓar eyle
Bir ḳaṭre-durur nisbet aña Nīl ü
eger Ṣāt

5. **kuluñı:**-*un, -ı*
Gazel 386
Mısra: **10**
Abd, kul || aşık.

Pādişāhā ṣıdḳ u iḫlāṣum saña
maʿlūm iken
Dergehüñden bu Muḥibbī
kuluñı gel kılma red

6. **kuluñı:**-*un, -ı*
Gazel 491
Mısra: **9**
Abd, kul || aşık.

Muḥibbī kuluñı söyletme luṭf it
iy şeh-i ḫūbān
Perīşān ḥālinüñ şerḥi saçuñ gibi
muṭavveldür

7. **kullara:**-*lar, -a*
Gazel 500
Mısra: **6**
Abd, kul || aşık.

İtlerinden āsitānında beni
ʿaddeylemiş
Şāh olandan kullara dāyim
ʿināyetler gelür

8. **kullaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 3
Mısra: **10**
Allah tarafından yaratılmış olan insan, abd, ademoğlu, kişioğlu.

Giceler zārīlık eyle dök gözüñüñ
yaşların
Raḥmetüñden dūr kılma
kullaruñ yā Rabbenā

9. **kullarını:**-*lar, -ı, -n, -ı*
Gazel 332
Mısra: **4**
Allah tarafından yaratılan insanların her biri. II Esir olarak alınan köle veya cariye, âşık.

Kıl tevekkül ġayrdan rızḳuñ
tevaḳḳuʿ eyleme
Çünki ol Rezzāḳ'dur hīç
kullarını komaz aç

10. **kullaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 156
Mısra: **7**
Allah tarafından yaratılan insanların her biri. II Esir olarak alınan köle veya cariye.

Kullaruñ içün yaratduñ ḥükmüñ
iẓhār eyledüñ
Gül bitürdüñ ḫārdan kurı
şecerden daḫı sīb

kul-:

1. **kulları:**-*lar, -ı*
Gazel 321
Mısra: **7**
Köle, esir ǁ Sevgili'ye duyduğu 'aşk yüzünden tutsak düşmüş: 'âşık.

Kulları ḥālin bilür dād eylemez
Ẓulmı bī-ḥad ḫan elinden el-
ġıyāṣ

2. **kulından:**-*ı, -(n)dan*
Gazel 433
Mısra: **3**
Köle, esir ǁ Sevgili'ye duyduğu 'aşk yüzünden tutsak düşmüş: 'âşık.

Kulından ʿār ider çokdur cefāsı
Güzeller içre ol nā-mihribāndur

kul diyü:

1. **kul diyü:**-*-y, --ü*
Gazel 366
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Köle olduğu için.

Ayāza kul diyü isnād iderler
Ne kul bil ki kul oldı aña
Maḥmūd

kül ide:

1. **kül ide:**-*-e*
Gazel 280
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kül etmek, yakıp kavurmak.

Yandurup ger kül ide her dem
beni hicrān-ı dōst
Nuṭḳa ger ḳudret bulam derd-ile
diyem kanı dōst

kul olan:

1. **kul olan:**-*-a, --n*
Gazel 425
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(padişahın/sevgilinin) hükmüne giren kul olan kimse: âşık.

Kūyuña varsa naẓar kıl ʿāşıḳı
menʿ eyleme
Pādişehlerden kul olan dāyimā
iḥsān umar

kul oldı:

1. **kul oldı:**-*-dı*
Gazel 366
Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kul olmak, aşırı derecede bağlanmak, boyun eğmek; kulluk yapmak, kulluk görevini ifa etmek.

Ayāza kul diyü isnād iderler
Ne kul bil ki kul oldı aña Maḥmūd

2. **kul oldı:**--*dı*
Gazel 495
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kul olmak, aşırı derecede bağlanmak, boyun eğmek; kulluk yapmak, kulluk görevini ifa etmek.

Muḥibbī ʿışḳa kul oldı göge irse eger başı
Kapusında şeh-i ʿışḳuñ kemer bir beste çākerdür

kül olup:

1. **kül olup:**--*up*
Gazel 416
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yanıp tutuşmak.

Bu Muḥibbī yazup ʿarż eylese sūz-ı dilin āh
Kül olup elde muḳarrer oda yanmak kāġıẕ

kula şalā itmek:

1. **kula şalā itmek:**
Gazel 59
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığı çağırması,davet etmesi.

Varayım kūyuña göster gün yüzüñ
Çünki sendendür kula itmek ṣalā

kula ṣılā itmek:

1. **kula ṣılā itmek:**-*mek*
Gazel 67
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kişinin bir süre ayrı kaldığı evini, yurdunu görmeye gitmesi.

Varayım kūyuña göster gün yüzüñ
Çünki sünnetdür kula itmek ṣılā

kulaġ:

1. **kulaguña:**-*uñ, -a*
Gazel 242
Mısra: **10**
Kulak, işitme organı.

Muḥibbī sözleri yigdür bugün dürr-i cevāhirden
Takup cānā kulaguña giderme anı mengūş it

2. **kulagum:**-*um*
Gazel 398
Mısra: **5**
Kulak, işitme organı.

Kulagum toptoludur ʿışḳ-ıla tā rūz-ı ezel
Zāhidā itme naṣīḥat baña kār itmez pend

kulaguña koyma:

1. **kulaguña koyma:**--*u, --n, --a, --ma*
Gazel 374
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Önemsememek.

Vāʿiẓ sözini koyma Muḥibbī kulaguña
İtmez eser göñülde kaçan olsa nükte serd

kulaguñda küpe olsun:

1. **kulaguñda küpe olsun:**--*u, --n, --da, --sun*
Gazel 333
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başına gelen bir durumdan, hiç unutmayacağı bir ders almak.

Maʿānī baḥrına taldum çıkardum nice gevherler
Küpe olsun kulaguñda takın dürr-i ʿAden'den geç

kulak:

1. **kulak:**
Gazel 20
Mısra: **8**
Kulak, işitme organı.

Bezm-i ġamda bilmek isterseñ eger nālişlerüm
Dōstum bir kez kulak tut nāy-ı gūyādan yaña

külbe-i aḥzāndur:

1. **külbe-i aḥzāndur:**--*dur*
Gazel 245
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hüzün ve keder kulübesi. (Aşığın gönlü için kullanılmıştır.).

N'ola şemʿ-i ruḫuñ göñlümi rūşen
İderse külbe-i aḥzāndur iy dōst

külbe-i aḥzānumuz:

1. **külbe-i aḥzānumuz:**--*u, --muz*
Gazel 321
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hüzün kulübesi.

Rūşen itmez külbe-i aḥzānumuz
Ol meh-i tābān elinden el-ġıyāṣ

külhān olıcak gülşen olur:

1. **külḫān olıcak gülşen olur:**-*ur*
Gazel 45
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Azap,keder veren yerin gül bahçesi haline dönüşmesi.

Dōstum sen olmasañ gülşen gelür külḫān baña
Senüñ-ile olıcak külḫān olur gülşen baña

külhen olıcak gülşen olur:

1. **külḫen olıcak gülşen olur:**-*ur*
Gazel 66
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Azap,keder veren yerin gül bahçesi haline dönüşmesi.

Dōstum sen olmasañ gülşen gelür külḫen baña
Senüñ-ile olıcak külḫen olur gülşen baña

külhen olursa:

1. **külḫen olursa:**--*ur, --sa*
Gazel 459

Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hamam ocağı. Hamamda su ısıtmak için ateş yakılan yer.

Sensüz iy gül-çehre yok ẕerre ṣafāsı gülşenüñ
Külḫen olursa senüñle cennet içre ş̲ānīdür

kulına dād eyleye:

1. **kulına dād eyleye:**
Gazel 39
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşığa adaletli davranması.

Dāda vardum kapusına ol güzeller şāhınuñ
Ola kim dād eyleye kulına sulṭāndur baña

kulḳul:

1. **ḳulḳulı:**-*ı*
Gazel 51
Mısra: **2**
Ağzı dar sürahiden şarap dökülürken çıkan ses.

Gülşen içre eldeki sāġar kızıl güldür baña
Hem ṣürāḥī ḳulḳulı āvāz-ı bülbüldür baña

kullāb:

1. **ḳullāb:**
Gazel 180
Mısra: **8**
Çengel, kanca II sevgilinin kıvrılıp kancaya benzeyen saç uçları.

Aceb bu ġamze midür yāḫu ḫançer
Aceb bu zülf midür yāḫu ḳullāb

2. **ḳullābdur:**-*dur*
Gazel 455
Mısra: **12**
Çengel, kanca.

Baḫr-ı eşkümden Muḥibbī gözlerüm māhī gibi
Luʿb-ıla şayda çeken zülfindeki ḳullābdur

küllī:

1. **küllī:**
Gazel 255
Mısra: **11**
1. Hepsi, tamamı, 2. Bütün.

Yagmaya virdi küllī dil mülkini Muḥibbī
Ġam leşkeri gelüp āh eyledi anı ġāret

küllī cismümi hebā:

1. **küllī cismümi hebā:**--*ü, --mi*
Gazel 138
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın maddi ve manevi bütün varlığını ziyan etmesi anlamında kullanılmıştır.

Ya ide zülfüñ hevāsı küllī cismümi hebā
Ya viṣālüñ iydine irüp bu dil ḳurbān ola

küllī dil:

1. **küllī dil:**
Gazel 60
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlünün bütünü.

Gidüpdür küllī dil benden digergün gün-be-gün ḥālüm
Niçe taḳrīr idem yā Rab derūn-ı derdidür dilhā

kuluñ olmakdur:

1. **kuluñ olmakdur:**--*u, --n, --mak, --dur*
Gazel 301
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin kapısında olmak,kölelik etmek kastedilmektedir.

Muḥibbī pādiṣāh-ı ʿālem iken
Murādı kuluñ olmakdur nihāyet

kum:

1. **kūm-ıla:**
Gazel 278
Mısra: **10**
Kum şehri.

Ger yoluñ düşer-ise varma tehī dest ʿAcem'e
Bu Muḥibbī ġazelin Kūm-ıla Kāşān'a ilet

künbed-i devvār:

1. **künbed-i devvār:**
Gazel 289
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dönen kubbe || gökyüzü.

Ben degülem yaluñuz ʿışḳuñla sergerdān senüñ
Bunca yıl serkeşte durur künbed-i devvār mest

künc:

1. **küncinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 18
Mısra: **5**
Kenar, köşe.

Sifāl-ı köhne rindāna yiter meyḫāne küncinde
Elin sunmaya ger olsa öñinde cām-ı Cem peydā

künc-i mescidde:

1. **künc-i mescidde:**--*de*
Gazel 218
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mescidin bir köşesi.

Gerçi zāhid künc-i mescidde olur ḫalvet-nişīn
Bu riyā ile velī olmaz müselmānı dürüst

kur-:

1. **kurduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 216
Mısra: **4**
(Yay) kurmak: Çilesini veya kirişini takıp yayı atışa hazır duruma getirmek.

Bugün meydān-ı rifatde murāduñca atup oklar
Elüñe çekmege devlet kemānın anı kurduñ tut

kur:

1. **kuraldan:**-*a, -l, -dan*
Gazel 422
Mısra: **3**
Tuzak kurmak, ok atmak.

Ya kaşlaruñ kuraldan ḳurbānuñ oldum iy dōst

Bu sīne tīrkeşidür ġamzeñ ḫadenge beñzer

kurʾān ögredür:

1. **ḳurʾān ögredür:**--*dür*
Gazel 473
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kutsal kitabı okumayı çocuklara öğretmek,eğitim vermek kastedilmektedir.

Okudur ḫüsnüñ kitābın ʿışḳ turmaz gönlüme
San muʿallim turmayup eṭfāle Ḳurʾān ögredür

kurbân:

1. **ḳurbān:**
Gazel 6
Mısra: **8**
Allah rızası için kesilen büyük ve küçükbaş hayvanlar II Sevgili yolunda kendini feda etme.

Tīr-i müjgānı gelürse cān virem şükrāne ben
Çün göreliden ya kaşını olmışam ḳurbān aña

2. **ḳurbān:**
Gazel 12
Mısra: **1**
Bir amaç uğruna kendini feda eden kimse.

Kaşlaruñ yasına didüm olayım ḳurbān aña
Ḫışm-ıla dilber didi lāyıḳ mı ol ḳurbān aña

3. **ḳurbān:**
Gazel 12
Mısra: **2**
Bir amaç uğruna kendini feda eden kimse.

Kaşlaruñ yasına didüm olayım ḳurbān aña
Ḫışm-ıla dilber didi lāyıḳ mı ol ḳurbān aña

kurbān bayramıdur:

1. **ḳurbān bayramıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 493
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Hacıların son vazife olarak Kurban kesmesi ile sevgilinin eşiğini Kabe olarak gören aşığın orada canını vermesi ile ilgi kurulmuştur.

Kaʿbe'dür kūyı varan ʿāşıḳları
Anda ḳurbān ḥācılar bayramıdur

ḳurbān eyledüñ:

1. **ḳurbān eyledüñ:**--*dü, --n*
Gazel 481
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşıkların sevgili tarafından feda edilmesi kastedilmektedir.

Didüm iy dilber neden ʿuşşāḳı ḳurbān eyledüñ
Didi kim bilmez misin kūyum benüm ser-ḫānedür

kurbān ola:

1. **ḳurbān ola:**--*a*
Gazel 116
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kimse ya da bir şey için kendini feda etmek, kurban olmak.

Kabe'dür kūyı Muḥibbī varıcak
Ulu devletdür eger ḳurbān ola

2. **ḳurbān ola:**--*a*
Gazel 138
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kimse ya da bir şey için kendini feda etmek, kurban olmak.

Ya ide zülfüñ hevāsı küllī cismümi hebā
Ya viṣālüñ iydine irüp bu dil ḳurbān ola

kurbān olalıdan:

1. **ḳurbān olalıdan:**--*a, --lı, --dan*
Gazel 303
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sevgili uğruna maddı ve manevi olarak canından varlığından vazgeçmek.

Ya kaşlaruña cān-ıla ḳurbān olalıdan
Ġamzeñ okına sīnemi itdüm siper iy dōst

kurbān olasın:

1. **ḳurbān olasın:**--*a, --sın*
Gazel 127
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birinin uğruna kendini feda etmek.

Kabe'dür kūyı Muḥibbī varıcak
Ulu devlet olasın ḳurbān aña

kurbān oldı:

1. **ḳurbān oldı:**--*dı*
Gazel 232
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kimse veya bir şey için kendini feda etmek ya da adamak.

Ehl-i ʿışḳı eylesün cellād çeşmüñ ko helāk
Kaʿbedür kūyuñ kamu anları ḳurbān oldı tut

kurbān olmışam:

1. **ḳurbān olmışam:**--*mış, --(a)m*
Gazel 127
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yolu ve aşkı için aşığın canını ve başını feda etmesi.

Dil alup ḳaṣduñ bu dem ger cān ise
Olmışam ben cān-ıla ḳurbān aña

kurbān-ı dōst:

1. **ḳurbān-ı dōst:**
Gazel 280
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kurbanı.

Bu Muḥibbī ārzū-yı Kaʿbe-i kūyın kılup
İdiserdür cān u dilden kendüyi ḳurbān-ı dōst

kurbān-ı ʿiyd:

1. **ḳurbān-ı ʿiyd:**
Gazel 401
Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bayramda kesilen kurban(aşık bağlamında,sevgili yolunda).

Niçe bir cevr-ile zecrüñe döye bu ḫasta dil
Gel s̲ evāba gir bugün kılgıl beni ḳurbān-ı ʿiyd

kurbānuñ oldum:

1. **ḳurbānuñ oldum:**--*u, --n, --du, --m*
Gazel 422
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir kimse veya bir şey için kendini feda etmek.

Ya kaşlaruñ kuraldan ḳurbānuñ oldum iy dōst
Bu sīne tīrkeşidür ġamzeñ ḫadenge beñzer

kurbet:

1. **ḳurbet:**
Gazel 233
Mısra: **6**
[tas.] Hakk'ın tevfikine ve inayetine yakınlık.

Şümār eyle geçen ʿömri melūl ol
Yakındur bil ʿadem rāhına ḳurbet

kurı:

1. **kurı:**
Gazel 31
Mısra: **4**
Kuru, rahatsız edici, konforlu olmayan.

Yollaruñ üzre yüzümi döşeyüp ferş ideyim
Ḥayf ola kim kurı yir üzre koyasın kef ü pā

kurı bühtāndur:

1. **kurı bühtāndur:**
Gazel 39
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kuru iftira; gerçekle hiçbir ilişiği, hiçbir dayanağı olmayan iftira.

Benüm-içün yoluña ölmez dimiş bī-dīn raḳīb
Sözine inanma anuñ kurı bühtāndur baña

2. **kurı bühtāndur:**--*dur*
Gazel 239
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kuru iftira; gerçekle hiçbir ilişiği, hiçbir dayanağı olmayan iftira.

Sakınur cānını senden dimişler Muḥibbī'ye kurı bühtāndur iy dōst

kurı ġavġā:

1. **kurı ġavġā:**
Gazel 33
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boş, faydasız münakaşa.

Pādişāh olan kurı ġavġā çeker
Ālemüñ z̲evḳın sürer ḳāni gedā

kurı şecerden daḫı sīb:

1. **kurı şecerden daḫı sīb:**--*den*
Gazel 156
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Allah'ın sonsuz yaratma kudretiyle kuru daldan-ağaçtan- elma yaratması örneklendirilmiştir.

Kullaruñ içün yaratduñ ḥükmüñ iẓhār eyledüñ
Gül bitürdüñ ḫārdan kurı şecerden daḫı sīb

kurılmış kemānı:

1. **kurılmış kemānı:**--*ıl, --mış, --ı*
Gazel 466
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Savaş aleti, ok atmaya yarayan yay.(aşığı yaralayıp öldürmek bağlamında).

Ebrū-yı yāruñ elde kurılmış kemānı var
Tīri gelürse sīneme dilde nişānı var

kurtar-:

1. **kurtara:**--*a, -*
Gazel 208
Mısra: **5**
İçinde bulunduğu güç durumu, derdi üzerinden kaldırmak, o halden arındırmak.

Raḥm kıl hicrān şebinde kurtara dil-ḫasteyi
Niçeye dek idesin bu derdmendüñe aẓāb

2. **kurtar:**
Gazel 224
Mısra: **6**
Bir felaketten, tehlikeden veya zor durumdan uzaklaştırmak; kurtulmasını sağlamak.

Niçeye degin saklayasın cānı z̲eḳanda
Gel ḫayra girüp kurtar aña zülfüñi dār it

kurtıl:

1. **kurtılmaz:**-*maz*
Gazel 314
Mısra: **6**
Kurtulmak || azat olmak.

Dāne-i ḫālüñ görüp dil murġı zülfüñ dāmına
Çünki düşdi itmesün kurtılmaz ol dām-ıla baḫs̲

2. **kurtılmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 12
Mısra: **10**
(Bir tehlikeden, sıkıntılı bir durumdan) Sıyrılmak, uzaklaşmak, selâmete çıkmak, halâs olmak.

İy Muḥibbī āşıḳ oldur derd-i yārı ḫoş göre
Derdden kurtılmasun derdine kim dermān aña

3. **kurtılmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 131
Mısra: **10**
(Bir tehlikeden, sıkıntılı bir durumdan) Sıyrılmak, uzaklaşmak, selâmete çıkmak, halâs olmak.

İy Muḥibbī bir devāsuz derd-imiş bu derd-i ışḳ
Derdden kurtılmasun derdine kim dermān aña

kurtıl-:

1. **kurtıla:**-*a*
Gazel 59
Mısra: **6**
Kurtulmak II azat olmak.

Şöyle bend itdi beni zencīr-i zülf
Añlamazam anı ayruk kurtıla

2. **kurtıla:**-*a*
Gazel 67
Mısra: **6**
Kurtulmak, özgür olmak.

Şöyle bend itdi beni zencīr-i zülf
Añlamazam anı ayruk kurtıla

kurtılmak olmaya:

1. **kurtılmak olmaya:**--*ma*, --*ya*
Gazel 96
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliden sonsuza kadar kurtulmaması duası edilmiştir. Bu her ne kadar olumsuz bir istek gibi görünse de aşık için olmazsa olmaz bir kural ve istek olduğu unutulmamalıdır.

Zülfinüñ zencīrine baglandı çünki cān u dil
İy Muḥibbī tā ebed kurtılmak olmaya saña

kuru:

1. **kuruyup:**-*y*, -*up*
Gazel 247
Mısra: **8**
Kurumak, solmak.

Deyre varsañ ḥüsnüñi ʿarẓ eyleseñ
Kuruyup anda ḳadīd olurdı Lāt

2. **kuru:**
Gazel 92
Mısra: **2**
Beyhude, boş, faydasız, gereksiz, değersiz.

İñlerem ney gibi her dem rūy-ı cānāndan cüdā
Bir kuru cismem ki düşdüm dōstlar cāndan cüdā

kuru uzun sevdāya düşdüñ:

1. **kuru uzun sevdāya düşdüñ:**--*y*, --*a*, --*dü*, --*n*
Gazel 414
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gereksiz,boş ve bitmeyecek bir sevdaya düştüğü kastedilmektedir.

İy göñül zülfine dil virdüñ ʿaceb dīvānesin
Bir ʿaceb kuru uzun sevdāya düşdüñ derdmend

kūs:

1. **kūsa:**-*a*
Gazel 438
Mısra: **8**
Kös, büyük davul.

ʿIşḳumuñ şıyt u şadāsın ẓāhir itdi ʿāleme
Ṭurra-i ġamla çalınur sīnem üzre kūsa sor

küşād bulsun:

1. **küşād bulsun:**--*sun*
Gazel 371
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açılmak,ferahlamak.

Geldügince tīri bulur mürde cismüm tāze cān
Bulsun anuñ iy Muḥibbī şaştı her demde küşād

küşād bulur:

1. **küşād bulur:**--*ur*
Gazel 395
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık gönlünün açıldığını,ferahladığını dile getirmektedir.

Eksük itmezsin nigārā sīneden ġamz okların
Teng dehānuñ gibi iñen teng dil bulur küşād

küşe:

1. **küşesi:**-*si*
Gazel 495
Mısra: **2**
Köşe, yer, taraf.

Yine gül devridür ʿālem bi-ḥamdi'llāh münevverdür
Dimāġı küşesi dehrüñ ki bū ile muʿāṭṭardur

küstāhāne:

1. **küstāḫāne:**
Gazel 14
Mısra: **8**
Küstahça, hadsiz şekilde.

Pāyuña gel süreyim yüzüm didüm ol şeh didi
Bir gedāsın sözi küstāḫāne söylersin baña

kūt idine:

1. **ḳūt idine:**-*i(n)*, -*e*
Gazel 55
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Azık,yiyecek edinmek.

Ṭūṭī-i nāṭıḳa bir dem ger lebüñ ḳūt idine
Her ne söz ki gele agzından o şekker-ḫā ola

kūt ola:

1. **kūt ola:**--*a*
Gazel 234
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gıda olmak.

Emr-i Ḥaḳḳ'ı gözleyüp erkān-ı dīni bunda tut
Kim ʿadem mülkine gitseñ anda ola saña kūt

kūtāh eyleme:

1. **kūtāh eyleme:**--*me*
Gazel 491
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kısa tutmak,kısa kesmek.

Ḥadī s -i zülf-i dildārı didiler eyleme kūtāh
Anuñçün güft ü gūyum ʿālem içinde müselseldür

kūt-ı cism:

1. **ḳūt-ı cism:**
Gazel 356
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bedenin gücü.

Ẕevḳ ehlinüñ katında şu kim mey ṣabūḥ ider
Hem ḳūt-ı cism olur aña ol hem ġıdā-yı rūḥ

kūy:

1. **kūyūñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 4
Mısra: **9**
(Sevgili'nin) semti, mahallesi.

Merve ḥaḳḳı say-ile ger Kābe kūyūñı ṭavāf
Eyleyem cān-ıla dil andan olurdı pür-ṣafā

2. **kūyına:**-*ına*
Gazel 25
Mısra: **3**
(Sevgili'nin) semti, mahallesi.

Kūyına varan āşıḳı bir ġamzeden eyler helāk
Olmaz peşīmān āḳıbet n'eyler bu nā-ḥaḳ kan aña

3. **kūyında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 103
Mısra: **5**
(Sevgili'nin) semti, mahallesi.

Niçe demlerdür ki ben kūyında derbān olmışam
Yañılup bir gün benümçün dimedi kesdür baña

4. **kūyuñda:**-*uñ, -*
Gazel 105
Mısra: **7**
(Sevgili'nin) semti, mahallesi.

Dīdi kūyuñda kaluban öldi ḥasretle göñül
Kimseler bilmez ne işler eyledi ol gū baña

5. **kūyında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 187
Mısra: **1**
(Sevgili'nin) semti, mahallesi.

Gördi kūyında göñül dīvānesini ol ḥabīb
Dakdı zülfinüñ kemendinden hemān boynına ip

6. **kūyından:**-*-ın, --dan*
Gazel 325
Mısra: **8**
(Sevgili'nin) semti, mahallesi.

Çıkardı Ādem'i cennetden İblīs Raḳīb itdi beni kūyından iḫrāc

7. **kūyuña:**-*u, -n, -a*
Gazel 199
Mısra: **7**
(Sevgili'nin) bulunduğu yer, semti, mahallesi.

Kūyuña koma raḳīb-i kāfiri Cennete lāyıḳ degüldür Būleheb

8. **kūyuña:**-*u, -n, -a*
Gazel 389
Mısra: **5**
(Sevgili'nin) bulunduğu yer, semti, mahallesi.

Kirpügüm cārūb olup su saçdı dem dem kūyuña
Ḫūn-ı dilden eyledüm çün kılmadı anı meded

9. **kūyuñ:**-*u, -ñ*
Gazel 396
Mısra: **8**
(Sevgili'nin) bulunduğu yer, semti, mahallesi.

Gözüm yaşı gibi oldum revāne Umaram ola kūyuñ baña maʿbed

10. **kūyuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 402
Mısra: **4**
(Sevgili'nin) bulunduğu yer, semti, mahallesi.

Derd-i dil aḥvālini iy bī-vefā sormaz mısın
Kūyuñı āhum dolanur niçe müddetdür medīd

11. **kūyında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 407
Mısra: **3**
(Sevgili'nin) bulunduğu yer, semti, mahallesi.

Tutdı rehzen diyü kūyında göñül merdümini
Anı nā-ḥaḳ yire zülfinde asar dāra meded

12. **kūyuña:**-*u, -n, -a*
Gazel 411
Mısra: **10**
(Sevgili'nin) bulunduğu yer, semti, mahallesi.

Ġubār itdüm özümi yollar üzre Ümīdüm bu ki ilte kūyuña bād

13. **kūyında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 430
Mısra: **5**
(Sevgili'nin) bulunduğu yer, semti, mahallesi.

Kūyında sehv-ile didi ol mübtelā kanı
Tā ḥaşre deñlü saña bu ẕevḳ u ṣafā yiter

14. **kūyını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 440
Mısra: **11**
(Sevgili'nin) bulunduğu yer, semti, mahallesi.

Didiler terk eyledi kūyını dildāruñ raḳīb
İşidüp ḥamd eyleyüp didüm ki fī'-nāri's-saḳar

15. **kūyında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 441
Mısra: **7**
(Sevgili'nin) bulunduğu yer, semti, mahallesi.

Bi-ḥamdi'llāh ki kūyında baña yir virdi dildārum
Şikāyet itmezem hergiz egerçi biñ ḥasūdum var

16. **kūyuñda:**-*uñ, -*
Gazel 453
Mısra: **1**
(Sevgili'nin) bulunduğu yer, semti, mahallesi.

Dōstum kūyuñda akan gözlerümüñ ābıdur
Her dem anda iñleyen bu göñlümüñ ṭōlābıdur

17. **kūyuñ:**-*u, -ñ*
Gazel 470
Mısra: **1**
(Sevgili'nin) bulunduğu yer, semti, mahallesi.

Dōstum kūyuñ bu ben dil-ḫasteye mesken yiter
Bülbül-i bī-çāreye cā olmaga gülşen yiter

18. **kūyuña:**-*u, -n, -a*
Gazel 492

Mısra: **10**
(Sevgili'nin) bulunduğu yer, semti, mahallesi.

Ḥasretüñle şol ḳadar dökdi Muḥibbī gözyaşın
Vara-bilmez kūyuña zīrā ki yollar gil-durur

19. **kūyuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 258
Mısra: **7**
(Sevgilinin bulunduğu) semt, mahalle.

Kūyuñda serüm ḳaṭʿ ideliden berü iy dōst
Tīġuña benüm gerdenüm eyler niçe minnet

20. **kūyuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 361
Mısra: **9**
(Sevgilinin bulunduğu) semt, mahalle.

Bu Muḥibbī var iken kūyuñda n'eyler ol raḳīb
Gülşene bülbül yiter lāzım degül anda tavuḳ

kūy içre:

1. **kūy içre:**-+*re*
Gazel 181
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Sevgilinin semti,mahallesi. 2)Gidilmek istenen yol,istikamet.

Kūy içre olmış iken dürlü derde mübtelā
Ol ṭabīb itdi ilācum dilde bīmārum görüp

kūy-ı cānān:

1. **kūy-ı cānān:**
Gazel 256
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin bulunduğu yer II Allah'ın huzuru; Hz. Muhammed'in bulunduğu cennet.

Kūy-ı cānān ḳāmeti serv-i ṣanavberest
Gözüm yaşı da anda akar āb-ı kevserest

kūy-ı cānānı:

1. **kūy-ı cānānı:**--*ı*
Gazel 297
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin köyü, eşiği.

Dün gice geşt eyledüm ben kūy-ı cānānı dürüst
Bir ramaḳ kaldı bu yolda kim virem cānı dürüst

kūy-ı dil-ārādan:

1. **kūy-ı dil-ārādan:**-*dan*
Gazel 20
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin mahallesi.

Akdı yaşum su gibi ol serv-i bālādan yaña
Kıldı dil murġı heves kūy-ı dil-ārādan yaña

kūy-ı dil-ārāyı:

1. **kūy-ı dil-ārāyı:**--*y, --ı*
Gazel 480
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin semti,eşiği.

ʿĀşıḳ hemīşe kūy-ı dil-ārāyı gözedür
Zühhād-vār sanma ki göñli bihiştedür

kūy-ı dilberde:

1. **kūy-ı dilberde:**--*de*
Gazel 345
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin mahallesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Bunca yıldur kūy-ı dilberde yanaram şemʿ-vār
Bir çöpe almazlanur yārān beni bilmez mi hīç

2. **kūy-ı dilberde:**--*de*
Gazel 371
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin mahallesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Baña yiter kūy-ı dilberde ger olsam bir gedā
İstemem ben taḫt-ı Keykāvus u mülk-i Keyḳubād

kūy-ı dilberde esen:

1. **kūy-ı dilberde esen:**--*e, --n*
Gazel 115
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin mahallesinde(eşiğinde)esen yel.

Kūy-ı dilberde esen āhum yilidür her seḥer
San eser gülşen içinde ṣubḥ-dem her ān ṣabā

kūy-ı dilberden:

1. **kūy-ı dilberden:**--*den*
Gazel 98
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin mahallesi,kapısının eşiği.

Kūy-ı dilberden Muḥibbī yagsa ger seng-i cefā
Yüzini döndürmeyüp fikrinde anuñ yār ola

2. **kūy-ı dilberden:**--*den*
Gazel 428
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin mahallesi,kapısının eşiği.

Kūy-ı dilberden beni dūr itdi ol bī-dīn raḳīb
Şimdi bildüm kim o kāfir ādemüñ şeyṭānıdur

kūy-ı dildāra:

1. **kūy-ı dildāra:**--*a*
Gazel 434
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin eşiği, bulunduğu mekan.

Dögerler kūy-ı dildāra varan ʿāşıḳları aʿdā
Degüldür anlara ol let ki her birine ḫilʿatdür

kūy-ı dildāruñ:

1. **kūy-ı dildāruñ:**--*u, --n*
Gazel 428
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin semti,mahallesi.

Şol gedā kim kūy-ı dildāruñ bugün derbānıdur
Berr ü baḥruñ pādişāhıdur cihān sulṭānıdur

kūy-ı ḫarābāta:

1. **kūy-ı ḫarābāta:**--*at*
Gazel 284
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Içki içilen yer II meyhane.

İster göñül kūy-ı ḫarābāta şāh ola
İy pīr-i deyr gel berü sen daḫı himmet it

kūy-ı ḫarābātda:

1. **kūy-ı ḫarābātda:**--*da*
Gazel 254
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşıklar için meyhane-virane- yolu kastedilmiştir.

Her ḫasta dili zinde kılur bir ḳadeḥ ile
Bu deñlü olur kūy-ı ḫarābātda kerāmet

kūyı içre:

1. **kūyı içre:**
Gazel 157
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin semti kastedilmiştir.

Tā ḳıyāmet kūyı içre āh u efġān eylesem
Bir işāretle yiter dimez baña kolın salup

kūy-ı ʿışḳ içre:

1. **kūy-ı ʿışḳ içre:**
Gazel 287
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin semtinin içinde.

Ẓāhir itdi kūy-ı ʿışḳ içre cünūnum ʿāleme
Naḳş olan seng-i cefādan cism-i ʿüryān ʿāḳıbet

kūyı kaʿbe'dür:

1. **kūyı kaʿbe'dür:**--*ı, --dür*
Gazel 493
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin eşiğinin Kabe'ye teşbih edilmesi.(Dünyanın en kudsi ma'bedi. Beytullah, Beyt-ül Ma'mur, Beyt-ül Atik. Bütün mü'minlerin ibâdet esnâsında yöneldikleri merkez. Divan Edebiyatında aşık için en önemli unsur sevgilinin mahallesine,eşiğine yakın olmaktır. O yüzden aşığın Kabe'si sevgilinin eşiğidir.).

Kaʿbe'dür kūyı varan ʿāşıḳları
Anda ḳurbān ḥācılar bayramıdur

kūyı kabe'dür:

1. **kūyı kabe'dür:**--*dür*
Gazel 116
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin eşiğinin Kabe'ye teşbih edilmesi.(Dünyanın en kudsi ma'bedi. Beytullah, Beyt-ül Ma'mur, Beyt-ül Atik. Bütün mü'minlerin ibâdet esnâsında yöneldikleri merkez. Divan Edebiyatında aşık için en önemli unsur sevgilinin mahallesine,eşiğine yakın olmaktır. O yüzden aşığın Kabe'si sevgilinin eşiğidir.).

Kabe'dür kūyı Muḥibbī varıcak
Ulu devletdür eger ḳurbān ola

2. **kūyı kabe'dür:**--*dür*
Gazel 127
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin eşiğinin Kabe'ye teşbih edilmesi.(Dünyanın en kudsi ma'bedi. Beytullah, Beyt-ül Ma'mur, Beyt-ül Atik. Bütün mü'minlerin ibâdet esnâsında yöneldikleri merkez. Divan Edebiyatında aşık için en önemli unsur sevgilinin mahallesine,eşiğine yakın olmaktır. O yüzden aşığın Kabe'si sevgilinin eşiğidir.).

Kabe'dür kūyı Muḥibbī varıcak
Ulu devlet olasın ḳurbān aña

3. **kūyı kabe'dür:**--*ı, --dür*
Gazel 219
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin eşiğinin Kabe'ye teşbih edilmesi.(Dünyanın en kudsi ma'bedi. Beytullah, Beyt-ül Ma'mur, Beyt-ül Atik. Bütün mü'minlerin ibâdet esnâsında yöneldikleri merkez. Divan Edebiyatında aşık için en önemli unsur sevgilinin mahallesine,eşiğine yakın olmaktır. O yüzden aşığın Kabe'si sevgilinin eşiğidir.).

Kabe'dür kūyı gelür ḥaccācdur āşıḳları
Her birinüñ ḳaṣdı budur kim ola ḳurbān-ı dōst

kūy-ı maḥabbet:

1. **kūy-ı maḥabbet:**
Gazel 9
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevginin , muhabbetin olduğu yer//sevgilinin bulunduğu yer.

Çünki Muḥibbī kūy-ı maḥabbet gedāsısın
Dehr içre tañ mı ger diseler pādişā saña

kūy-ı muġān:

1. **kūy-ı muġān:**
Gazel 235
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meyhanecinin köşesi.

Kalmışam kūy-ı muġān içre ebed ʿāşıḳ-ı mest
Oldum āşüftesi ol muġbeçenüñ rūz-ı elest

kūy-ı nigāra:

1. **kūy-ı nigāra:**-+*a*
Gazel 186
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgili'nin semti, mahallesi.

İlet kūy-ı nigāra cānı tuḥfe
Ki yokdur cāndan özge nesne merġūb

kūy-ı yāra:

1. **kūy-ı yāra:**-*a*
Gazel 23
Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yarın köyü.

Reh bulursañ kūy-ı yāra her seḥergāh iy ṣābā
Āşıḳ-ı dil-ḫastelerden eyle āgāh iy ṣabā

2. **kūy-ı yāra:**-*+a*
Gazel 145
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin bulunduğu yer.

Azm kıldum kūy-ı yāra vālih ü ḥayrān ṣıfat
Giderem āb-ıla ḫāküm mi çeküpdür yā naṣīb

3. **kūy-ı yāra:**-*-a*
Gazel 187
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin bulunduğu yer.

Kūy-ı yāra çünki gönderdüñ Muḥibbī göñlüñi
Bulımazsın bir daḫı anı n'idersin arayup

4. **kūy-ı yārā:**-*-ā*
Gazel 203
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin bulunduğu yer.

Kūy-ı yārā varsam āzürdeyem aġyārdan
Ṭāliümdür gösterür baña behişt içre aẕāb

kūy-ı yāra iltesin:

1. **kūy-ı yāra iltesin:**-*sin*
Gazel 56
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) verilen nasihatin sevgilinin semtine yani ona iletilmesi anlamında kullanılmıştır.

İy ṣabā olsun vaṣiyyet kūy-ı yāra iltesin
Dögilüp seng-i cefādan ger bu cismüm gerd ola

2. **kūy-ı yāra iltesin:**-*te, -sin*
Gazel 72
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) verilen nasihatin sevgilinin semtine yani ona iletilmesi anlamında kullanılmıştır.

İy ṣabā olsun vaṣiyyet kūy-ı yāra iltesin
Dökilüp seng-i cefādan uşbu çeşmüm gerd ola

kūy-ı yārı:

1. **kūy-ı yārı:**-*+ı*
Gazel 186
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yanı.

Silüp pāk itmek içün kūy-ı yārı Yaşum saḳḳā olupdur müje cārūb

kuyın koyup:

1. **ḳuyın koyup:**-*-ın, --up*
Gazel 191
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin semtini bırakıp gitmesi kastedilmiştir.

Bu göñül ḳuyın koyup kanda vara kim bir daḫı
Her ne yirde gül açılsa anda olur andelīb

kūyına varsam:

1. **kūyına varsam:**-*-ı, --n, --a, --sa, --m*
Gazel 358
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin semtine varmak.

Mānīʿ olur kūyına varsam raḳīb
Dilegüm budur cihānda ola yoḫ

kūyında gördi:

1. **kūyında gördi:**-*-ı, --n, --da, --di*
Gazel 388
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin semtinde,eşiğinde görünmek.

Gördi kūyında yürür şūrīde bu dīvānesin
Zülfinüñ zencīrini didi idüñ boynına bend

kūyında görse:

1. **kūyında görse:**-*-ı, --n, --da, --se*
Gazel 322
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin semtinde,eşiğinde bulunmak.

Cüdā eyler beni kūyında görse Raḳībe yiridür dirlerse ḥāriş

kūyum içre gel seni öldürürem āhir dimiş:

1. **kūyum içre gel seni öldürürem āḫir dimiş:**-*+um, -+i, --dür, --üre, --m, --miş*
Gazel 148
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığı eğer semtime gelirsen seni öldürürüm diye tehdit etmesi kastedilir.

Kūyum içre gel seni öldürürem āḫir dimiş
Hey ne ranā söylemiş lal-i şeker-güftārın öp

kūyuñ içre:

1. **ḳūyuñ içre:**-*-u, --n*
Gazel 402
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(senin) köyünde.

İtüñ olsam ḳūyuñ içre irer idüm devlete
Baña olmadı müyesser līk ol baḫt-ı saʿīd

kūyuñ kaʿbe'dür:

1. **kūyuñ kaʿbe'dür:**-*-u, --n, --dür*
Gazel 342
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin semti,bulunduğu yer Kabe'ye benzetilmiştir.

Küfr-i zülfüñi gider kāfirlik itme yüzüñ aç
Kaʿbe'dür kūyuñ revā mıdur tura üstinde ḫāç

kūyuñ kaʿbedür:

1. **kūyuñ kaʿbedür:**-*-u, --n, --dür*

Gazel 232
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin semti,bulunduğu yer Kabe'ye benzetilmiştir.

Ehl-i ʿışḳı eylesün cellād
çeşmüñ ko helāk
Kaʿbedür kūyuñ kamu anları
ḳurbān oldı tut

kūyuñ ḳıbledür:

1. **kūyuñ ḳıbledür:**-*-u, --n, --dür*
Gazel 441
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgilinin eşiğinin İslamda kutsal kabul edilen kabe olduğunu dile getirmektedir.

Degüldür ġayra dil māyil
yöneldüm ḳıbledür kūyuñ
Bi-ḥaḳḳın Kaʿbe-i ʿulyā dimeñ
ġayra sücūdum var

kūyuña gönderürem:

1. **kūyuña gönderürem:**-*ür, -em*
Gazel 90
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlünden çıkan ateşi ve dumanı sevgilinin eşiğine,köyüne göndermesi beyitte kastedilen anlamdır.

Niçe yıldur peyk-i āhı gönderürem kūyuña
Olmadı bir gün müyesser irgüre rāhum saña

kūyuña varan ʿāşıḳları:

1. **kūyuña varan ʿāşıḳları:**-*-u, --n, --a, --a, --n, --lar, --ı*
Gazel 402
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin semtine giden aşıklar kastedilmektedir.

Öldürürseñ kūyuña varan n'ola ʿāşıḳları
Sen olursın dōstum ġāzī ben oluram şehīd

kūyuña varayım:

1. **kūyuña varayım:**-*a, -yım*
Gazel 59
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yurduna,sokağına varmak.

Varayım kūyuña göster gün yüzüñ
Çünki sendendür kula itmek ṣalā

2. **kūyuña varayım:**-*a, -yım*
Gazel 67
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yurduna,sokağına varmak.

Varayım kūyuña göster gün yüzüñ
Çünki sünnetdür kula itmek ṣılā

kūyuña vardugumca:

1. **kūyuña vardugumca:**-*-u, --na, --du, --gum, --ca*
Gazel 152
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin semtine,mahallesine gitmesi kastedilir.

Kūyuña vardugumca naṣībüm olur hemīn
Ancak efendi āhum ile gözden akan āb

kūyuña vardum:

1. **kūyuña vardum:**-*+u, -+na, --du, --m*
Gazel 182
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin semtine varmak,mahallesine gitmek.

Gerçi vardum kūyuña evvel dutıldum zülfüñe
Soñra ḥabs oldum ebed çāh-ı zenaḫdānuñ görüp

kūyuña varsa:

1. **kūyuña varsa:**-*-u, --n, --a, --sa, -*
Gazel 252
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin semtine,mahallesine varmak.

Baş açarlar kūyuña varsa kaçan ʿāşıḳlaruñ
Bu umuda gösterüp yüzüñi viresin zekāt

2. **kūyuña varsa:**-*-u, --n, --a, --sa*
Gazel 425
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin semtine,mahallesine varmak.

Kūyuña varsa naẓar kıl ʿāşıḳı menʿ eyleme
Pādişehlerden kul olan dāyimā iḥsān umar

3. **kūyuña varsa:**-*-u, --n, --a, --sa*
Gazel 457
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin semtine,mahallesine varmak.

Kūyuña varsa Muḥibbī serv ḳadüñ isteyü
Göz yaşı gibi seni gördügi dem pāya düşer

kūyuña varsam:

1. **kūyuña varsam:**-*-u, --na, --sa, --m*
Gazel 193
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin semtine,mahallesine varmak.

Kūyuña varsam olur āzürde dil aġyārdan
Yā neden dirler ki olmaz cennet içinde aẕāb

2. **kūyuña varsam:**-*-u, --na, --sa, --m*
Gazel 202
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin semtine,mahallesine varmak.

Kūyuña varsam kaçan āzürdeyem aġyārdan
Ya n'içün dirler ki olmaz cennet içinde aẕāb

kūyuñda yatan:

1. **kūyuñda yatan:**-*an*
Gazel 44

Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgili'nin) semti,mahallesinde bulunma,bulunan.

Kūyuñda yatan seng midür ya ser-i uṣṣāḳ
Işḳ ḫānesini yapsa ser-ile n'ola bennā

kūyuñda yatur:

1. **kūyuñda yatur:**--*u, --n, --da, --ur*
Gazel 205
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şifa bulmak isteyen hastaların sevgilinin-tabibin- eşiğinde beklediği kastedilir.

Teşneler bī-ḥad yatur kūyuñda iy Īsī-nefes
Aç kerāmet agzuñı bulsun şifālar an-ḳarīb

kūyuñ-durur:

1. **kūyuñ-durur:**--*u, --n, --dur, --ur*
Gazel 260
Mısra: **2**
Aşığın sevgilinin semtinde,onun kapı eşiğinde beklediği kastedilmektedir.

İy ṣabā luṭf eylegil dildāra peyġāmum ilet
Di senüñ kūyuñ-durur bilsün benüm nāmum ilet

küz:

1. **küze:**-*e*
Gazel 247
Mısra: **3**
I. Göz II. Bakış.

Küze ile laʿlüñe ire diyü Çeşmesār-ı çeşmümi kıldum Furāt

küzekleri:

1. **küzekleri:**--*ler, --i*
Gazel 164
Mısra: **10**
(Beyitte) desti,testi anlamında kullanılarak aşığın gözleri kastedilmiştir.

Dil Muḥibbī iñiler ṭolābdur Gözlerüm küzekleri dökdükçe āb

kanāʿat:

1. **ḳanāʿati:**-*i*
Gazel 258
Mısra: **9**
Elindekinden hoşnut olup fazlasını istememek, kısmetine, kendisine verilene razı olmak.

Her sifle kaçan duta Muḥibbī ḳanāʿati
Ancak buña mālik olur ehl-i ḥamiyyet

lā dime:

1. **lā dime:**--*me*
Gazel 316
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayır dememek. Bir şeyi geri çevirmemek II kabul etmek, olumlu cevap vermek.

Lā dime cevriyle öldürse Muḥibbī seni yār
Hīç revā mıdur gedā eyleye sulṭān-ıla baḫs

lā dimez:

1. **lā dimez:**--*mez*
Gazel 427
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yok,hayır dememek.

Güzeller pādişāhıdur niyāz ehline nāz itsün
Anuñ ḥüsnine kimse lā dimez ḥaḳ ḥüsni çagıdur

lābüd:

1. **lābüd:**
Gazel 363
Mısra: **2**
Ar. Elbette, mutlaka, şüphesiz.

İy göñül incinme olsa ger raḳībüñ sözi telḫ
Her kimüñ telḫ ola sözi lābüd olur yüzi telḫ

lā-büd:

1. **lā-büd:**
Gazel 88
Mısra: **4**
Ar. Elbette, mutlaka, şüphesiz.

Ḫurşīd ṭulū itse olur ẕerreler ayān
Her kanda kim gül açıla lā-büd hezār ola

2. **lā-büd:**
Gazel 72
Mısra: **4**
Elbette, mutlaka, şüphesiz.

Bār-ı ġadan aglamaz dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

3. **lā-büd:**
Gazel 56
Mısra: **4**
Elbette, mutlaka // Lazım, gerek.

Bār-ı ġamdan aglamaz dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

4. **lā-büd:**
Gazel 277
Mısra: **12**
(Ar.) Gerekli, lâzım, zarûrî, terkedilmesi mümkün olmayan.

Bu defter-i ḥadī s̲üm ḫūn-ı dil ile yazdum
Her kim okursa lā-büd ider aña sirāyet

lā-büd ṭūfān dinür:

1. **lā-büd ṭūfān dinür:**--*nür*
Gazel 127
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gönülde bir aşkın kaynamaya yani oluşmaya başlamasıyla birlikte şüphesiz Nuh zamanındaki gibi her şeyi silip süpüren,karıştıran bir afetin ortaya çıkması kastedilmiştir.

Kaynadı tennūr-ı dilden çünki ışḳ
Dōstlar lā-büd dinür ṭūfān aña

lāciverd oldı:

1. **lāciverd oldı:**--*dı*
Gazel 405

Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın bedeninin laciverde yakın siyah renge bürünmesi(çektiği sıkıntılar bağlamında)kastedilmiştir.

Senden ayru kūh-ı ġamda iy yüzi māhum benüm
Seng-i miḥnetle dögüp oldı bu cismüm lāciverd

lâf:

1. **lāf:**
Gazel 118
Mısra: **6**
Laf, söz.

Işḳ meydānında evvel terk-i serdür āşıḳa
Kim ki cān terk eylemez ışḳdan ne ḥācet lāf aña

lāf urma:

1. **lāf urma:**--*ma*
Gazel 249
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üstü kapalı bir biçimde karşısındakine bir şeyler ima etmek.

Sakın beyhūde lāf urma Muḥibbī
Gerekdür ʿışḳa şāhid yā ʿalāmāt

lafz-ı red:

1. **lafẓ-ı red:**
Gazel 389
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sözün reddedilmesi,geri verilmesi(sevgili bağlamında).

Sāʾilem geldüm kapuña senden iḥsān isterem
Olasın kān-ı kerem gelmez kerīmden lafẓ-ı red

lahd:

1. **laḥdinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 25
Mısra: **10**
Üstü kapak taşı ile örtülü, iç kenarlarına taş veya tuğla ile duvar örülmüş mezar:.

Sen bī-vefānuñ yādına didi Muḥibbī bir ġazel
Laḥdinde ger gūş eyleye taḥsīn ide Selmān aña

lahza:

1. **laḥẓa:**
Gazel 4
Mısra: **3**
An / dem.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa "Ve'l-leyl" ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş Ve'ḍ-ḍuḥā"

2. **laḥẓa:**
Gazel 4
Mısra: **3**
An / dem.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa Ve'l-leyl ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş Ve'ḍ-ḍuḥā

3. **laḥẓa:**
Gazel 5
Mısra: **8**
An / dem.

Öldürür gerçi ki ġamzeñ āşıḳa virmez amān
Leblerüñ Īsī gibi her laḥẓa virür cān baña

4. **laḥẓa:**
Gazel 18
Mısra: **2**
An / dem.

Göñül zārīlık itdükçe olur gözümde nem peydā
Oñulmaz derde sataşdum olur her laḥẓa ġam peydā

5. **laḥẓa:**
Gazel 21
Mısra: **2**
An / dem.

Bezm-i ġamda nāle kıl iy nāy ḫāldaş ol baña
Çarḫ elinden iñleyem bir laḥẓa yoldaş ol baña

6. **laḥża:**
Gazel 25
Mısra: **5**
An / dem.

Sīnemde ışḳuñ nārını bir laḥża teskīn itmedi
Yagdurdı gerçi gözlerüm her bir nefes bārān aña

7. **laḥẓa:**
Gazel 29
Mısra: **2**
An / dem.

Nūr-ı ālemsin bugün sen daḫı maḥbūb-ı Ḫudā
Eyleme āşıḳlaruñ bir laḥẓa kapuñdan cüdā

lakab:

1. **laḳab:**
Gazel 168
Mısra: **8**
Birisine gerçek adının dışında sonradan isim verme.

Gelmemişdür saña beñzer bir daḫı bu āleme
Konmamışdur zīrā hīç bir kimsene ebṭaḥī laḳab

2. **laḳab:**
Gazel 197
Mısra: **2**
Bir kimseye kendi asıl adından başka takılan ad.

Rūşen ter itdüñ uşbu cihān ẓulmetini hep
Rūḥī fedāk iy ṣanem-i ebṭaḥī laḳab

laḳab diseler:

1. **laḳab diseler:**--*se, --ler*
Gazel 497
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Takma isim olarak söylemek.

Şāh-ı ʿışḳam baña Vāmıḳ diseler tañ mı laḳab
Nāzenīnüm ḥüsn ü ḫulḳıyla bugün ʿAẕrā geçer

laḳab kosalar:

1. **laḳab kosalar:**--*sa, --lar*
Gazel 393
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Takma isim vermek.

Kosalar ṣeydā Muḥibbī'ye n'ola mecnūn laḳab
İtdi mi ārām ṣabrdan zülf bir yirde rübūd

lakab virdiler:

1. **laḳab virdiler:**--*di, --ler*
Gazel 185
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir kimseye baskın özelliğinden dolayı adından ayrı olarak sonradan takılan isim.

Āşiyān olalı serde dūd-ı āh
Baña Mecnūn diyü virdiler laḳab

2. **laḳab virdiler:**--*di, --ler*
Gazel 188
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kimseye baskın özelliğinden dolayı adından ayrı olarak sonradan takılan isim.

Leylī zülfüñ olalı dīvānesi
Virdiler Mecnūn diyü baña laḳab

laʿl:

1. **laʿlini:**-*i, -n, -i*
Gazel 364
Mısra: **1**
1. Parlak kırmızı renkli kıymetli taş. 2. (Dîvan edebiyâtında) Sevgilinin kırmızı dudağı.

İtsem sü'āl laʿlini virür cevāb-ı telḫ
Raġbet ider dilüm aña sanur şarāb-ı telḫ

2. **laʿli:**-*i*
Gazel 454
Mısra: **1**
(Sevgilinin) kırmızı dudağı.

Görinen laʿli bu çeşmüm demidür
Nigīni ehl-i ʿışḳuñ ḫātemidür

3. **laʿlin:**-*in*
Gazel 452
Mısra: **5**
(Sevgilinin) kırmızı dudağı.

Laʿlin añdum deşt-i ġamda şevḳ-ıla kan agladum
Her ne yirde kim kazarlarsa benüm kanum çıkar

4. **laʿlüñe:**-*(ü)ñ, -e*
Gazel 247
Mısra: **3**
(Sevgilinin) lal (gibi kırmızı dudağı).

Kūze ile laʿlüñe ire diyü
Çeşmesār-ı çeşmümi kıldum Furāt

5. **laʿlüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 420
Mısra: **1**
(Sevgilinin) lal (gibi kırmızı dudağı).

Laʿlüñ bitüre söz-ile ger meyveler leẕīẕ
Bitmeye hīç anuñ gibi cennetde bir leẕīẕ

laʿl ü mercān kılsun:

1. **laʿl ü mercān kılsun:**--*sun*
Gazel 246
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yakut ve mercan. II Aşığın kanlı gözyaşları kastedilmiştir. (Gözyaşı dökmek manasında.).

Ko kılsun seng-i kūyuñ laʿl ü mercān
Dökilsün her yaña bu ḫūnum iy dōst

laʿl ü mercāndur:

1. **laʿl ü mercāndur:**--*dur*
Gazel 304
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yakut ve mercan. // Aşığın kanlı gözyaşları.

Cevher-i eşküme zāhid ṭaʿn iderse tañ degül
Ṭālib-i ḫar-mühreye çün laʿl ü mercāndur ʿabeş

laʿl üzre:

1. **laʿl üzre:**
Gazel 383
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O dudak üzerinde.

Lebi üstinde ḫāl-i ʿanber-ālūd
Görinür āteşīn laʿl üzre san dūd

lāle:

1. **lālelerden:**-*ler, -den*
Gazel 55
Mısra: **12**
Maruf çiçek, yanak. II Sevgilinin yanağı.

Bu Muḥibbī ḥasretiyle şol ḳadar kan agladı
Lālelerden ḫūna ġarḳ olan tolu ṣaḥrā ola

2. **lālelerdür:**-*lerdür*
Gazel 428
Mısra: **5**
Lale II Yara.

Bāġ u ṣaḥrālarda sanmañ lālelerdür görinen
Ehl-i ʿışḳuñ bagrı ḫūnından dökilmiş kanıdur

3. **lāle-veş:**--*veş, -*
Gazel 78
Mısra: **8**
Lale. || Divan şiirinde kırmızı rengi ile sevgilinin yanağı ve aşığın gözyaşları laleye benzer. Lalenin ortasındaki siyahlık sevgilinin yanaklarına özenme ve onu kıskanma dolayısıyla bağrında meydana gelmiş bir yara , dağlama olur.

Sanma ancak pīrehen bil sīnemi çāk eylerem
Ẓāhir itdüm lāle-veş bu dāġ-ı pinhānı saña

4. **lāle:**
Gazel 495
Mısra: **5**
Çiçekleri kadeh biçiminde olan, türlü renklerde süs bitkisi II Sevgilinin yanağı.

Çemende sāġar almışdur eline ʿiyş ider lāle
İderler ʿiyş ü ʿişretler çiçekler sanki cemlerdür

5. **lāledür:**-*dür*
Gazel 488
Mısra: **2**
Çiçekleri kadeh biçiminde olan, türlü renklerde süs bitkisi. II Klasik şiirde kırmızı rengi ile sevgilinin yanağına ve aşığın gözyaşlarına benzetilir.

Ḫār elinden gülşen içre bülbül işi nāledür
Dehr elinden bagrını dāġ eyleyen de lāledür

lāle gibi:

1. **lāle gibi:**
Gazel 489
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lale gibi yaralar oluşmak.

Gülzār-ı ḥüsnüñ var-iken gülşen temāşā mı olur
Lāle gibi dāġum yiter gül-geşt-i ṣaḥrā mı olur

lāle ḥaddi ḥasretinden:

1. **lāle ḫaddi ḥasretinden:**--*i, --i, --n, --den*
Gazel 360
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin lale yanağının hasreti.

Lāle ḫaddi ḥasretinden bu
Muḥibbī ḫasta-dil
Sīne levḥine yazar kanlu yaşıyla āh ruḫ

lāle reng:

1. **lāle reng:**
Gazel 355
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lale rengi II kırmızı renk.

Yiryüzi kanlu yaşumla lāle reng oldı yine
Öpeli ḥoḳḳa dehānın dilberüñ meygūn ḳadeḥ

lāle-ruhsār:

1. **lāle-ruḫsār:**
Gazel 474
Mısra: **8**
Lale yanaklı, yanağı lale gibi kırmızı olan II sevgili.

Bübül-i şūrīde-veş feryādumı güş eyleyüp
Berg-i gülden tāzedür ol lāle-ruḫsār incinür

lāle-veş:

1. **lāle-veş:**
Gazel 102
Mısra: **3**
Lale gibi. || Divan şiirinde kırmızı rengi ile sevgilinin yanağı ve aşığın gözyaşları laleye benzetilir.Lalenin ortasındaki siyahlık sevgilinin yanaklarına özenme ve onu kıskanma dolayısıyla bağrında meydana gelmiş bir yara, dağlama olur.Ciğeri kan olmak, bağrı yanmak, pürhun olmak bu nedenle kullanılır.

Sen şarāb iç gülşen içre lāle-veş ben kan yudam
Ḳısmetüm rūz-ı ezelde var-ısa kandur baña

2. **lāle-veş:**
Gazel 456
Mısra: **4**
Lale gibi. || Divan şiirinde kırmızı rengi ile sevgilinin yanağı ve aşığın gözyaşları laleye benzetilir.Lalenin ortasındaki siyahlık sevgilinin yanaklarına özenme ve onu kıskanma dolayısıyla bağrında meydana gelmiş bir yara, dağlama olur.Ciğeri kan olmak, bağrı yanmak, pürhun olmak bu nedenle kullanılır.

Lezzet-i tīġ-ı ġam-ı yār-ıla āḫir ölenüñ
Lāle-veş kanlu libāsı kefen-i çāke çıkar

laʿl-i aḥmerdür:

1. **laʿl-i aḥmerdür:**--*dür*
Gazel 412
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kırmızı renkli değerli taş. || Dudak.

Lebi san laʿl-i aḥmerdür o yāruñ
Teni billūra beñzer sözleri ḳand

laʿl-i bedahşān:

1. **laʿl-i bedaḫşān:**
Gazel 232
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bedahşân'a özgü yakut II Kırmızı dudak.

Ḳaṭre ḳaṭre kanlu yaşuñ rişte-i cān üzere diz
Her birisi bī-bahā laʿl-i Bedaḫşān oldı tut

laʿl-i bedahşān'dur:

1. **laʿl-i bedaḫşān'dur:**--*dur*
Gazel 307
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bedahşan'ın dudağı.

Kim göre rengīn lebüñle dōstum lüʾlüʾ dişüñ
Diye dürre kim bakar laʿl-i Bedaḫşān'dur ʿabeş

laʿl-i cānānı:

1. **laʿl-i cānānı:**--*ı*
Gazel 269
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin lal gibi kırmızı ve değerli dudağı.

Naḳd-i cān ile kim aldı laʿl-i cānānı dürüst
Şübhesüz aradı buldı derde dermānı dürüst

lal-i cān-baḫşından:

1. **lal-i cān-baḫşından:**--*ı, --n, --dan*
Gazel 115
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşığa can veren dudakları.

Esdügince şubḥ-dem virür nebātāta ḥayāt
Lal-i cān-baḫşından almışdur meger kim cān ṣabā

laʿl-i dilber:

1. **laʿl-i dilber:**
Gazel 338
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül alan sevgilinin lal gibi kırmızı dudağı.

Ḫasta dilven nabżuma el urma epsem iy ṭabīb
Laʿl-i dilber olmasa yokdur baña hergiz ʿilāc

2. **laʿl-i dilber:**
Gazel 465
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül alan sevgilinin lal gibi kırmızı dudağı.

Sebz-i ḫaṭṭın laʿl-i dilber gösterür
Ṭūṭidür san ṭuʿme-i şekker tutar

laʿl-i dilberden:

1. **laʿl-i dilberden:**--*den*
Gazel 419
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin dudağı.

Ḫalḳ-ı ʿālem dir bulınmaz şehd ü şekkerden leẕīẕ
Sorsalar yok dir idüm ben laʿl-i dilberden leẕīẕ

lal-i dildāra:

1. **lal-i dildāra:**-*a*
Gazel 40
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıymetli bir taşa benzeyen sevgili,maşuk.

Lal-i dildāra Muḥib beñzedügiyçün mey-i nāb
Bezm-i şevḳ içre düşürmez anı elden ẓurefā

lali hevāsıyla:

1. **lali hevāsıyla:**--*sı, --(y)la*
Gazel 138
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin dudağına kavuşma arzusu.

Geşt ider lali hevāsıyla Muḥibbī ālemi
Tañ mı ger sevdā-zede ālemde sergerdān ola

lal-i leb:

1. **lal-i leb:**
Gazel 182
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lal taşına benzeyen kırmızı dudak.

Oldılar emrüñe rām ins-ile cin cümle ṭuyūr
Ḫātem-i lal-i leb ü mühr-i Süleymān'uñ görüp

laʿl-i lebi:

1. **laʿl-i lebi:**--*i*
Gazel 362
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kırmızı dudağı.

Laʿl-i lebi ḫayāline sun sāḳiyā müdām
Şīrīn olur egerçi Muḥibbī şarāb-ı telḫ

laʿl-i lebin:

1. **laʿl-i lebin:**--*i, --n*
Gazel 467
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kırmızı dudağı.

Ne ḳadar ġuṣṣam ola laʿl-i lebin yād idicek
Ġam kalur mı ki kelām ol leb-i şīrīne gelür

lal-i lebini:

1. **lal-i lebini:**--*i, --ni*
Gazel 203
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap kırmızısı dudak.

Göreli lal-i lebini şevḳden āşüfteyem
Sāḳiyā cāmı leb-ā-leb eyleyüp dök lal-i nāb

lal-i lebüñ:

1. **lal-i lebüñ:**--*ü, --n*
Gazel 102
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yakuta benzeyen dudak.

Tīr ü peykānuñ nigārā rāḥat-ı cāndur baña
Dōstum dil teşnedür lal-i lebüñ kāndur baña

laʿl-i lebüñ:

1. **laʿl-i lebüñ:**--*ü, --n*
Gazel 318
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yakuta benzeyen dudak.

Müftī vü vāʿiẓ müderris cümlesi mest olalar
İtseler laʿl-i lebüñ keyfiyyetin cān-ıla baḥs

2. **laʿl-i lebüñ:**--*ü, --n*
Gazel 368
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dudağın lal gibi kızıllığı; kırmızı dudak.

Ẕikr kıl laʿl-i lebüñ eyle bu ġamgīn dili şād
Zülfine bagla göñül tā bulasın ʿömr-i ziyād

laʿl-i lebüñden:

1. **laʿl-i lebüñden:**--*ü, --n, --den*
Gazel 344
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin dudağının kırmızılığı.

Kıl devā laʿl-i lebüñden bu Muḥibbī ḫastaya
Bister-i ġamda yatup olmak katı düşvār güç

2. **laʿl-i lebüñden:**--*ü, --n, --den*
Gazel 342
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) La'le benzeyen kırmızı dudakları.

Mārdur zülfi dilā ḳaṣd itse her dem cānuña
Ġam degül tiryākdür laʿl-i lebüñden yaña kaç

lal-i lebüñe:

1. **lal-i lebüñe:**-*ü(n), -e*
Gazel 10
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kırmızı dudak.

Lal-i lebüñe ger dir-isem n'ola Mesīḥā
Bir ġamze ile öldürüp eyler yine iḥyā

lāli mül:

1. **lāli mül:**--*i*
Gazel 153
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap gibi kırmızı dudaklı (sevgili).

İy saçı sünbül yüzi gül lāli mül eṭvārı ḫūb
Anuñ-ıçun olduñ ehl-i ışḳa maḥbūbü'l-ḳulūb

lal-i nāb:

1. **lal-i nāb:**
Gazel 203
Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(sevgilinin) saf dudağı.

Göreli lal-i lebini şevḳden āşüfteyem
Sāḳiyā cāmı leb-ā-leb eyleyüp dök lal-i nāb

laʿl-i nāb:

1. **laʿl-i nāb:**
Gazel 346
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saf dudak, kıpkırmızı dudak.

Bu dil-i ġamgīnümi sanmañ şarāb eyler feraḥ
Leblerin ẕikr eylesem ol laʿl-i nāb eyler feraḥ

laʿli nābı:

1. **laʿli nābı:**--*ı*
Gazel 475
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) saf dudağı.

Bulur şifāyı ḫasta göñül bir cevāb-ıla
Ol laʿli nābı gör ki niçe cān-fezā olur

lal-i nāb-ı dilbere:

1. **lal-i nāb-ı dilbere:**--*e*
Gazel 118
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül alan sevgilinin saf lal taşı gibi kırmızı dudağı.

Lal-i nāb-ı dilbere ol dem meger irer elüm
Kūze ide topragumdan ya ḳadeḥ ḫarrāf aña

lal-i nābı şevkıdür:

1. **lal-i nābı şevḳıdür:**--*ı, --dür*
Gazel 110
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin berrak(temiz)zümrüt gibi dudağına kavuşma arzusu,gönül meyli kastedilmiştir.

Lal-i nābı şevḳıdür her dem beni mest eyleyen
Göreli ḫaṭṭı ġubārın olmışam ḫayrān aña

lal-i nābı şevkıne:

1. **lal-i nābı şevḳıne:**-*+ı, -+i, -+ne*
Gazel 188
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin kırmızı renkli saf-dokunulmamış-dudağı kastedilmiştir.

Bu Muḥibbī lal-i nābı şevḳıne
Komaz elden nūş ider mā-i ineb

laʿl-i nābuñ:

1. **laʿl-i nābuñ:**--*u, --n*
Gazel 382
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saf dudak, kıpkırmızı dudak.

Laʿl-i nābuñ mestiyem ben muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḥaḳı
Kāfirem ger eyler-isem bāde-i ḫāmrāyı yād

2. **laʿl-i nābuñ:**--*u, --n*
Gazel 462
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saf dudak, kıpkırmızı dudak.

Laʿl-i nābuñ yādına her dem gözümden ḫūn akar
Sanasın bezm-i maḥabbetde mey-i gülgūn akar

lal-i nābuñ:

1. **lal-i nābuñ:**--*un*
Gazel 190
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saf dudak, kıpkırmızı dudak.

Çeşm-i mestüñ dilberā kıldı benüm ḥālüm ḫarāb
Lal-i nābuñ eylemişdür gözlerüm yaşın şarāb

laʿl-i nābuñ cāmını:

1. **laʿl-i nābuñ cāmını:**--*u, --n, --ı, --n, --ı*
Gazel 408
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudağı kastedilerek kırmızı dudağı bir kadehe benzetilmiştir.

Ger müyesser olsa içsem laʿl-i nābuñ cāmını
Kılmaz idüm bir nefes bu gerdiş-i gerdūnı yād

lal-i nābuñ cürasın:

1. **lal-i nābuñ cürasın:**--*un, --sın*
Gazel 145
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Sevgilinin yakut renkli kırmızı dudakları. 2) İçki kadehinin sonunda kalan berrak şarap damlası,son yudum.

Ḫasta dilven baña sun sen lal-i nābuñ cürasın
Cān u dil hicrüñ odına yanmadın iy dil-firīb

laʿl-i nābuñ fikrin:

1. **laʿl-i nābuñ fikrin:**--*i, --n, --di--u, --n, --i, --n*
Gazel 287
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın aklına gelen düşüncenin sevgilinin dokunulmamış,kırmızı dudakları olduğu ifade edilmektedir.

Laʿl-i nābuñ fikrin itdi gözlerüm kan ʿāḳıbet
Akmag-ıla gözden ol kan oldı ʿummān ʿāḳıbet

lal-i nābuñ ḫasretinden:

1. **lal-i nābuñ ḥasretinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 93
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
El değmemiş(taze),yakut cinsinden kırmızı bir taş. (Beyitte sevgili kastedilmiştir.).

Lal-i nābuñ ḫasretinden ḫastayam iy dil-firīb
Leblerüñ dārü'ş-şifāsından buyur dermān baña

lal-i nābuñdan:

1. **lal-i nābuñdan:**-*un, -dan*
Gazel 76
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) saf dudağı.

Ser-i kūyuñda dil-ḫaste yatur bir derdmendüñdür
Ṭabībā lal-i nābuñdan aña eyle gel em peydā

lal-i şeker-güftārın:

1. **lal-i şeker-güftārın:**--*ın*
Gazel 148
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin tatlı sözler söyleyen dudağı.

Kūyum içre gel seni öldürürem āḫir dimiş
Hey ne ranā söylemiş lal-i şeker-güftārın öp

lāli şevḳinden:

1. **lāli şevḳinden:**--*in, --den*
Gazel 193
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin dudağına ulaşma arzusu.

Bir perī-rū lāli şevḳinden yine āşüfteyem
Sāḳiyā cām ı leb-ā-leb tut yürüt gülgūn şarāb

laʿli şevḳıne:

1. **laʿli şevḳıne:**--*ı, --n, --e*
Gazel 289
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudağına kavuşma arzusu.

Pā-bürehne ʿāşıḳam ben laʿli şevḳıne müdām
İstemeñ benden selāmet olmışam bī-ʿār mest

laʿl-i yāra:

1. **laʿl-i yāra:**--*a*
Gazel 448
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin lal gibi kırmızı dudağı.

İrmedüm vaṣla Muḥibbī līk dilde bā-ḫayāl
Mālik oldum laʿl-i yāra gevher-i maḫzūndur

laʿlīn ḥoḳḳadur:

1. **laʿlīn ḥoḳḳadur:**--*i, --n, --dur-dur*
Gazel 426
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin dudağı hokkaya benzetilmiştir(küçüklüğü sebebiyle).

Noḳṭa mıdur leb midür bu yoḫsa laʿlīn ḥoḳḳadur
Diş midür pinhān olan ol ḥoḳḳada lüʾlüʾ midür

laʿline ḳaṣd iderken:

1. **laʿline ḳaṣd iderken:**--*i, --n, --e, --e, --r, --ken*
Gazel 281
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgilinin dudağına ulaşmaya çalıştığını, bunu istediğini söylemektedir.

Ḳaṣd iderken laʿline zülfi tolaşdı boynuma
Dām-ı ejderde kalur kim isteye āb-ı ḥayāt

laʿline noḳṭa dinmez:

1. **laʿline noḳṭa dinmez:**--*i, --n, --e, --mez*
Gazel 386
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin ağzının küçüklüğü vurgulanmakta ve noktadan bile küçük olduğu ifade edilmektedir.

Noḳṭa dinmez laʿline kıldan miyānı incedür
Bilmese tañ mı anuñ māḥiyyetin ehl-i ḫıred

lalüñ:

1. **lalüñ:**-*ü(n)*
Gazel 6
Mısra: **10**
Kırmızı dudak.

Bir devāsuz derde düşdi bu Muḥibbī ḫasta-dil
İy ṭabīb-i dil meger lalüñ ola dermān aña

2. **lalüñ:**-*ü(n)*
Gazel 53
Mısra: **4**
Kırmızı dudak.

Dil derdi ḥāletini çü bir bir didüm saña
Lalüñ bu ḫasta cāna umaram ṭabīb ola

3. **lalüñ:**-*ü(n)*
Gazel 84
Mısra: **1**
Kırmızı dudak.

Ẓulmet-i zülfüñde lalüñ āb-ı ḥayvāndur baña
İy mesīḥā sözlerüñ derdüme dermāndur baña

4. **lalüñ:**-*+ün*
Gazel 176
Mısra: **5**
Kırmızı ve değerli bir süs taşı II sevgilinin kırmızı dudakları.

Lalüñ tuyurdı sırr-ı dehānuñı illere
İẓhār ider çü gizlü işi san şarāb-ı nāb

laʿlüñ suyını:

1. **laʿlüñ suyını:**--*ü, --n, --y, --ı, --n, --ı*
Gazel 400
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kırmızı dudağının suyu.

Mürdeler bula şifā ger içe laʿlüñ suyını
Yiridür eyler-iseñ bu dil-i bīmāra meded

laʿlüñi añdum:

1. **laʿlüñi añdum:**--*ü, --n, --i, --du, --m*
Gazel 293
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudağının aşık tarafından anılması kastedilmektedir.

Laʿlüñi añdum feraḥdan yok yire kan agladum

Gāh olur meclis içinde yok yire aglar mest

lalüñi göre:

1. **lalüñi göre:**--*ü, --ni, --e*
Gazel 196
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudaklarına başkalarının yaklaşmış ve değmiş olması ihtimali kastedilmiştir.

Her kim ki göre lalüñi ol mey-perest olur
Mīr ü gedā vü bay u faḳīr ü civān ü şeyb

laʿlüñüñ zikrin idelden:

1. **laʿlüñüñ ẕikrin idelden:**--*ü, --n, --ün, --i, --n, --el, --den*
Gazel 482
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık tarafından sevgilinin dudağının sözünün edildiği zaman dilimi kastedilmektedir.

Görelden ṭāḳ-ı ebrūñı nigārā ṭāḳatum ḳamdur
İdelden laʿlüñüñ ẕikrin gözümüñ yaşları demdür

lāt:

1. **lāt:**
Gazel 247
Mısra: **8**
Araplar'ın taptığı putların en önde gelenleri Menât, Lât ve Uzzâ'dır. Sakīf kabilesinin putu olan Lât Tâif'te bulunuyordu. Dört köşe bir kaya parçasından ibaret olup saygınlığı Menât'tan sonra gelirdi. Kureyş halkı ve bütün Araplar ona saygı gösterirdi.

Deyre varsañ ḥüsnüñi ʿarẓ eyleseñ
Kuruyup anda ḳadīd olurdı Lāt

2. **lāt:**
Gazel 279
Mısra: **4**
Cahiliye devrinde Arapların taptığı büyük putlardan biri.

Zülfini gider dilden ü fikr eyle cemālin
Dil ḫānesini mesken ider yoḫsa sakın Lāt

lāyıḳ:

1. **lāyıḳ:**
Gazel 12
Mısra: **2**
1. Uygun, yaraşır, münâsip 2. Nitelikleriyle bir şeye hak kazanacak seviyede olan, bir şeyi hak edecek nitelikte bulunan.

Kaşlaruñ yasına didüm olayım ḳurbān aña
Ḫışm-ıla dilber didi lāyıḳ mı ol ḳurbān aña

2. **lāyıḳ:**
Gazel 58
Mısra: **1**
1. Uygun, yaraşır, münâsip 2. Nitelikleriyle bir şeye hak kazanacak seviyede olan, bir şeyi hak edecek nitelikte bulunan.

Bülbüle lāyıḳ budur kim çın seḥer ger zār ola
Yiridür pervānenüñ her şeb mekānı nār ola

3. **lāyıḳ-durur:**-*durur*
Gazel 414
Mısra: **2**
Uygun, yaraşır, münasip.

Dōstum boynuñda n'eyler kākül-i müşgīn kemend
Çünki ben dīvāneyem lāyıḳ-durur baña o bend

lāyık budur:

1. **lāyıḳ budur:**-*dur*
Gazel 88
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğrusu, münasibi, yakışığı budur.

Ger bāġ-ı ḥüsn içinde ḫaddüñ güliẕār ola
Lāyıḳ budur bülbül-i dil karşu zār ola

lāyık budur kim:

1. **lāyıḳ budur kim:**
Gazel 153
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Layık olan/yakışan budur ki.

Her kaçan kim zülfi çevgān eylese meh-pāreler
Āşıḳa lāyıḳ budur kim eyleye başını top

lāyık degül:

1. **lāyıḳ degül:**
Gazel 35
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yakışmaz, yaraşmaz, münasip değil.

İy Muḥibbī baglamak dünyāya dil lāyıḳ degül
Çünki senden olısardur āḳıbet ālem cüdā

2. **lāyıḳ degül:**
Gazel 315
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yakışmaz, yaraşmaz, münasip değil.

Mey yirine ḫūnuñ içse ġamzesinden sormagil
Meste uyup eylemek lāyıḳ degül huşyār baḫs

lāyık degüldür:

1. **lāyıḳ degüldür:**--*dür*
Gazel 199
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yakışık almaz, uygun değil.

Kūyuña koma raḳīb-i kāfiri Cennete lāyıḳ degüldür Būleheb

lāyık degülem:

1. **lāyıḳ degülem:**--*em*
Gazel 149
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yakışmamak,uygun görmemek.

Serümi baglama fitrāküñe lāyıḳ degülem
Anı ġalṭān ideyim tā basa sümm-i merkeb

lāyık gördi:

1. **lāyıḳ gördi:**--*di*
Gazel 171
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uygun görmek, münasip bulmak.

Gözlerüm yaşını lāyıḳ gördi ḫayyāṭ-ı felek
Biçdi ḫilat egnüme gāhī ser-ā-ser gāh şīb

2. **lāyıḳ gördi:**--*di*
Gazel 108
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yakıştırmak, uygun görmek.

Şāh-ı ışḳ sīneñi dög didi yücelt āh alemin
Gördi lāyıḳ alem ü ṭablı dilā şāh saña

lāyık mıdur kim:

1. **lāyıḳ mıdur kim:**--*mı, --dur*
Gazel 306
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yakışır mı,uygun mudur? Hayır değildir.

Cānı mı var kimsenüñ eyleye cānān-ıla baḥs
Bendeye lāyıḳ mıdur kim ide sulṭān-ıla baḥs

lāyıḳ mı-durur:

1. **lāyıḳ mı-durur:**--*mı, --dur, --ur*
Gazel 309
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yakışır mı,yakışmaz mı anlamında kullanılmıştır.

Bu zerḳ u riyā ile diler cennet ü ḫavrā
Bu devlete lāyıḳ mı-durur zāhid-i aḫbeş

lāyıḳ oldur kim:

1. **lāyıḳ oldur kim:**
Gazel 114
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaraşan odur ki.

Çün şeb-i zülfüñde tutduñ dōstum dil düzdini
Lāyıḳ oldur kim ser-i zülfüñ kılasın dār aña

lāyık olmaz:

1. **lāyıḳ olmaz:**--*maz*
Gazel 399
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uygun ve münâsip olmak.

Ben gedāya lāyıḳ olmaz dünyāda illā ki bu
Ḫilʿat ü tāc u ḳabā ʿizz ü vaḳārumdur nemed

lāyık olur:

1. **lāyıḳ olur:**--*ur*
Gazel 380
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uygun olmak; hak etmek.

Çīn idüp zencīr-i zülfüñ boynuma dakduñ kemend
Kanda kim dīvāne olsa lāyıḳ olur aña bend

lāzım:

1. **lāzım:**
Gazel 75
Mısra: **6**
Gerekli.

Her kaçan medḥ eyleseñ sen ol nebīler serverin
Saña lāzım evvelā agzuñ gül-āb-ıla yuya

lāzım degül:

1. **lāzım degül:**
Gazel 361
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerekli degil, gerekmez.

Bu Muḥibbī var iken kūyuñda n'eyler ol raḳīb
Gülşene bülbül yiter lāzım degül anda tavuḫ

lāzım oldı:

1. **lāzım oldı:**--*dı*
Gazel 440
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerekmek, gerekli olmak, ihtiyaç duyulmak.

ʿIşḳ müşkildür Muḥibbī çünki ṣabra çāre yok
Saña lāzım oldı şimden girü idesin sefer

leb:

1. **lebüñ:**-*üñ*
Gazel 50
Mısra: **3**
(Sevgilinin) dudağı.

Lebüñ gelse ḫayāle āh ider dil
Anuñçun bişmedi bī-dūd ḫalvā

2. **lebüñ:**-*üñ*
Gazel 55
Mısra: **5**
(Sevgilinin) dudağı.

Ṭūṭī-i nāṭıḳa bir dem ger lebüñ ḳūt idine
Her ne söz ki gele agzından o şekker-ḫā ola

3. **lebüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 14
Mısra: **11**
(Sevgilinin) dudağı.

Cām-ı laüñ sun lebüñden beni mest eyle didüm
Didi çeşmi ḫışm-ıla mestāne söylersin baña

4. **lebleri:**-*ler, -i*
Gazel 19
Mısra: **3**
(Sevgilinin) dudağı.

Lebleri dār-ı şifāsında bu dil ḫasta olup
Niçe yıldur ki yaturam itmedi tīmār baña

5. **lebleri:**-*ler, -i*
Gazel 62
Mısra: **9**
(Sevgilinin) dudağı.

Lebleri şevḳine şirüñ şekker-āmiz eyledüñ
Kim dimez taḥsīn Muḥibbī oldı çün şīrīn-edā

6. **lebüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 79
Mısra: **8**
(Sevgilinin) dudağı.

Hicr içre bulmışken memāt kılduñ baña çün ilṭifāt

Buldum lebüñden ben ḥayāt sen
āb-ı ḥayvānsın baña

7. **lebüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 104
Mısra: **3**
(Sevgilinin) dudağı.

Ḫasta-i ışḳam lebüñden özge
olmadı ilāc
Fāyide olmadı çok cehd itdi
Cālīnūs aña

8. **leblerinden:**-*ler, -in, -den*
Gazel 188
Mısra: **1**
(Sevgilinin) dudağı.

Būse ister leblerinden dil aceb
Bī-nişāndan gör nişān kılur ṭaleb

9. **leblerine:**-*ler, -i, -n, -e*
Gazel 304
Mısra: **2**
(Sevgilinin) dudağı.

ʿĀrıżı devrinde yāruñ bāġ u
bustāndur ābes̲
Leblerine nisbet itme āb-ı
ḥayvāndur ʿabes̲

10. **lebleri:**-*ler, -i*
Gazel 307
Mısra: **11**
(Sevgilinin) dudağı.

Lebleri virür Muḥibbī mürde
cisme çün ḥayāt
Ṭālib olma ẓulmet içre āb-ı
ḥayvāndur ʿabes̲

11. **lebüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 474
Mısra: **11**
(Sevgilinin) dudağı.

İy ṭabīb-i dil lebüñden bu
Muḥibbī ḫastaya
Ölmeden disem aña gel eyle
tīmār incinür

12. **leblerin:**-*ler, -in*
Gazel 346
Mısra: **2**
1. Parlak kırmızı renkli kıymetli taş. 2. (Dîvan edebiyâtında) Sevgilinin kırmızı dudağı.

Bu dil-i ġamgīnümi sanmañ
şarāb eyler feraḥ
Leblerin ẕikr eylesem ol laʿl-i
nāb eyler feraḥ

13. **leblerüñ:**-*ler, -üñ*
Gazel 169
Mısra: **7**
Dudak II sevgilinin dudakları.

Leblerüñ üzre nigārā ḫālüñi
gören dimiş
Engübīn üzre eger konsa āceb
olmaz ẕübāb

14. **leblerüñ:**-*ler, -üñ*
Gazel 419
Mısra: **12**
Dudak II sevgilinin dudakları.

Serv ḳaddüñ görinür bālā vü
ṭūbādan yaña
Leblerüñ cānā şarāb-ı āb-ı kev s̲
erden leẕīẕ

15. **leblerüñden:**-*ler, -üñ, -den*
Gazel 252
Mısra: **3**
Dudak II sevgilinin dudakları.

Leblerüñden bir nişān bulmadı
dil İskender'i
Ẓulmet-i ḫaddüñde çün kim
gizlüdür āb-ı ḥayāt

16. **leblerüñden:**-*ler, -üñ, -den*
Gazel 63
Mısra: **3**
Dudak II sevgilinin dudağı.

Her ne söz ki leblerüñden gelse
bir gevherdür ol
Kim-durur aña bahā bulan ki
oldur bī-bahā

17. **leblerüñden:**-*ler, -üñ, -den*
Gazel 425
Mısra: **4**
Dudak II sevgilinin dudağı.

İy ṭabīb-i cān bu göñlüm bir
ölümlü ḫastadur
Leblerüñden bir cevāb eyt
derdine dermān umar

18. **lebümi:**-*üm, -i*
Gazel 76
Mısra: **13**
Dudak (Aşığın dudağı).

Lebümi agzuña alsañ anı tiryāk-
durur sakla
Sakın sen zülf-i mārından ider
durmaz o sem peydā

19. **lebini:**-*i, -n, -i*
Gazel 9
Mısra: **8**
Dudak, sevgilinin dudağı.

Işḳ āteşiyle yakdı dili teşne
eyledi
Sunup lebini dimedi bir kerre
mā saña

20. **lebüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 476
Mısra: **3**
Dudak. II Sevgilinin dudağı.

ʿUşşāḳa gördi kim lebüñe bāde
öykinür
Āl-ıla anı itmege ayaga saldılar

21. **leblerüñ:**-*ler, -üñ*
Gazel 177
Mısra: **3**
Dudak ll Sevgilinin dudağı.

Leblerüñ ẕikr eylesem cānā
gözüñ ḫışm itmesün
N'eylesün maḫmūrdur iy
pādişāhum bu ġarīb

22. **leblerüñe:**-*lerü, -ñ, -e*
Gazel 247
Mısra: **1**
Dudak. II Sevgilinin dudağı.

Leblerüñe dir-isem n'ola nebāt
Mürdeler nūş ide ger bula ḥayāt

23. **leblerüñüñ:**-*ler, -üñ, -üñ*
Gazel 320
Mısra: **5**
I. Dudak. II. Sevgilinin dudağı.

Leblerüñüñ ḫastasıyam n'içün
itmezsin devā
Eylegil ḥikmet kitābı üzre
Loḳmān-ıla baḥs̲

24. **lebi:**-*i*
Gazel 412
Mısra: **5**
(Sevgilinin) dudağı.

Lebi san laʿl-i aḥmerdür o yāruñ
Teni billūra beñzer sözleri ḳand

25. **lebinden:**-*i, -ñ, -den*
Gazel 368
Mısra: **3**
(Sevgilinin) dudağı.

Ser-i zülfi güc-ile çekdi lebinden dilümi
Elümüzden ne gelür nic' idelüm güce ne ad

26. **leblerin:**-*ler, -i, -ñ*
Gazel 419
Mısra: **13**
(Sevgilinin) dudağı.

İy Muḥibbī dişleriyle leblerin ẕikr eyledüñ
İşiden didi kelāmuñ dürr ü gevherden leẕīẕ

leb midür:

1. **leb midür:**--*mi, --dür*
Gazel 180
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) soru yoluyla sevgilinin dudakları kastedilmektedir.

Aceb ol leb midür yāḫūd dem-i nāb
Aceb ol diş mi yā lü'lū-yi nā-yāb

2. **leb midür:**--*mi, --dür*
Gazel 426
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) soru yoluyla sevgilinin dudakları kastedilmektedir.

Noḳṭa mıdur leb midür bu yoḫsa laʿlīn ḥoḳḳadur
Diş midür pinhān olan ol ḥoḳḳada lüʾlüʾ midür

lebbeyk:

1. **"lebbeyk":**
Gazel 259
Mısra: **10**
Efendim, buyurun! Emrinize hazırım demek.

Ger nidā ola eger nām-ı şerīfüñ be-ḥarem
Her yana çagura "lebbeyk" ehl-i ʿArafāt

lebe:

1. **lebe:**--*e*
Gazel 353
Mısra: **13**
I. Dudak. II. Sevgilinin dudağı.

Çāre olmadı lebin öpmege cān geldi lebe
İy Muḥibbī içelüm yādına gel bārī ḳadeḥ

leb-i cānāna:

1. **leb-i cānāna:**--*a*
Gazel 352
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin dudağı.

Zinde kıldı niçe ʿışḳ mürdesini hem çü mesīḥ
Dirsem olmaya ʿaceb ben leb-i cānāna melīḥ

leb-i dilber:

1. **leb-i dilber:**
Gazel 118
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin dudağı.

Jeng-i ġamdan her ki dil āyīnesin pāk isteye
Ya leb-i dilber gerek yāḫūd şarāb-ı ṣāf aña

leb-i dildārı:

1. **leb-i dildārı:**--*ı*
Gazel 353
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin dudağı.

Meclis-i meyde öper çün leb-i dildārı ḳadeḥ
Ölicek eyleyeler topragumı bārī ḳadeḥ

leb-i handānın:

1. **leb-i ḫandānın:**--*ın*
Gazel 198
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin gülümseyen dudağı.

Göz karasın ḫall idüp yazdum nigāra nāmesin
Okudukça būse cerr eyle leb-i ḫandānın öp

leb-i lāli:

1. **leb-i lāli:**--*i*
Gazel 140
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yakut renkli kırmızı dudak.

Ġamze-i ḫūn-rīzidür alan Muḥibbī cānını
Māni olma iy leb-i lāli Mesīḥā bir yaña

leb-i lalüñi görüp:

1. **leb-i lalüñi görüp:**--*üp*
Gazel 117
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yakut gibi(kırmızı renkli)dudağını görmek.

Sordum leb-i lalüñi görüp böyle mi alur
Men evda fī fī-ke mearrıḳı raḥīḳā

leb-i laʿlüñ-ile:

1. **leb-i laʿlüñ-ile:**--*ün, --le*
Gazel 281
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yakut taşına benzer kırmızı ve parlak dudak(sevgilinin dudağı).

İy mesīḥā-dem ezilürken aña āb-ı zülāl
Kanda bir ola leb-i laʿlüñ-ile ḳand ü nebāt

leb-i mercānın öp:

1. **leb-i mercānın öp:**--*ı, --n*
Gazel 147
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin kırmızı dudağından öpmek kastedilmiştir.

Dest-res bulmış iken yāruñ leb-i mercānın öp
Geh yüzine sür yüzüñ geh dīde-i fettānın öp

leb-i meygūnı:

1. **leb-i meygūnı:**--*ı*
Gazel 408
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap renkli (kırmızı) dudak.

Sāġar-ı çeşmüm tolar ol dem feraḥdan kan-ıla
Ruḫlarıyla eylesem ben ol leb-i meygūnı yād

lebi şeftālüsin gördük:

1. **lebi şeftālüsin gördük:**--*sin, --dük*
Gazel 160
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgillinin şeftaliye benzetilen dudağının aşık tarafından görülmesi kastedilir.

Lebi şeftālüsin gördük dil ü cān-ıla meyl itdük
Elüñ sunma ḫaẕer eyle öñüñde çāhdur ġabġab

lebi şīrīn:

1. **lebi şīrīn:**
Gazel 15
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tatlı dudak.

Nāle kılsam hey bu ne feryāddur dirler baña
Sen lebi şīrīn içün Ferhād'dur dirler baña

leb-i şīrīne:

1. **leb-i şīrīne:**--*e*
Gazel 467
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) tatlı dudağı.

Ne ḳadar ġuṣṣam ola laʿl-i lebin yād idicek
Ġam kalur mı ki kelām ol leb-i şīrīne gelür

lebi şīrīn-suhen:

1. **lebi şīrīn-suḫen:**
Gazel 447
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şirin sözlü dudak. || Şirin sözlü ağız.

Bir lebi şīrīn-suḫen meh-pārenüñ Ferhād-veş
Bu gönül kūh-ı belāda zār u sergerdānıdur

leb-i şīrīnüñ:

1. **leb-i şīrīnüñ:**--*ü, --n*
Gazel 415
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tatlı dudak.

Leb-i şīrīnüñ yād eyleyüp iy ḫusrev senüñ
Döndüm kūhkene düşeliden kūhsāra meded

leb-i şīrīnüñi gördüm:

1. **leb-i şīrīnüñi gördüm:**--*düm*
Gazel 94
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Halk hikayesi kahramanı Şirin'in dudağı gibi sevgilinin tatlı dudağını görmek.

Leb-i şīrīnüñi gördüm belā kūhında Ferhād'am
Yoluñda n'ola cān virsem bugün ben bī-ser ü bī-pā

lebi üstinde:

1. **lebi üstinde:**--*i, --i, --n, --de*
Gazel 383
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dudağın üstü.

Lebi üstinde ḫāl-i ʿanber-ālūd
Görinür āteşīn laʿl üzre san dūd

lebi yādına:

1. **lebi yādına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 240
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1) Sevgilinin dudağının hatırı. 2) Sevgilinin dudağının hatırlanması.

Lebi yādına dil gitdi bu cān da
Bu da gitmek diler yok yire ceng-est

lebin agzumdan çekdi:

1. **lebin agzumdan çekdi:**--*in, --um, --dan, --di*
Gazel 159
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudaklarını,aşığın dudaklarından ayırdığı kastedilir.

Çekdi agzumdan lebin cānum bile oldı revān
Hīç taraḫḫüm mi gele agzumdaki kanum görüp

lebin alup agzuña:

1. **lebin alup agzuña:**--*in, --up, --u, --na*
Gazel 147
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın dudaklarının sevgilinin dudaklarına değmesi kastedilir.

Var-ımış başuñda devlet çünki irdüñ pāyına
Agzuña alup lebin bir kez ol ādem cānın öp

lebin öper:

1. **lebin öper:**--*i, --n, --e, --r*
Gazel 357
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudaklarına yaklaşmak,onu öpmek kastedilmektedir.

Bagrı ḫūn-ıla şürāḫīnüñ ne tañ tolsa müdām
Sayd idüp meh-rūları turmaz lebin öper ḳadeḥ

lebin öpmege:

1. **lebin öpmege:**--*i, --n, --me, --ge*
Gazel 353
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudağının öpülmesi kastedilmektedir.

Çāre olmadı lebin öpmege cān geldi lebe
İy Muḥibbī içelüm yādına gel bārī ḳadeḥ

lebinden büse aldı:

1. **lebinden büse aldı:**--*i, --n, --den, --dı*
Gazel 297
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudağından öpücük almak,ona yaklaşmak kastedilmektedir.

Cān u dil aldı lebinden būse ikrār eyledi
Ḫūblarda olmaz imiş ʿahd ü peymānı dürüst

lebleri ġonca:

1. **lebleri ġonca:**--*ler, --i*
Gazel 370
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudakları küçüklük ve dokunulmamış olması sebebiyle gonceye benzetilir.

İy ʿārıżı gül lebleri ġonca boyı şimşād
Dil bülbülinüñ işi güci nāle vü feryād

leblerüñ:

1. **leblerüñ:**
Gazel 5
Mısra: **8**
(Sevgilinin) dudağı.

Öldürür gerçi ki ġamzeñ āşıḳa virmez amān
Leblerüñ Īsī gibi her laḥẓa virür cān baña

2. **leblerüñ:**
Gazel 158
Mısra: **7**
(Sevgilinin) dudağı.

Leblerüñ dārü'ş-şifāsından dil-i bīmāruma
İy ṭabīb-i cān neden göndermedüñ bir kez cevāb

leblerüñ dārü'ş-şifāsından:

1. **leblerüñ dārü'ş-şifāsından:**--*sı, --n, --dan*
Gazel 93
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte);sevgilinin dudaklarının bir şifa verici hastahane olması kastedilmiştir.

Lal-i nābuñ ḥasretinden ḫastayam iy dil-fırīb
Leblerüñ dārü'ş-şifāsından buyur dermān baña

leblerüñden içmeden:

1. **leblerüñden içmeden:**--*ler, --ü, --n, --den, --me, --den*
Gazel 244
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin dudaklarına yaklaşamaması,vuslata erilememesi kastedilmiştir.

İçmeden dil leblerüñden oldı çün iy yār mest
Būy-ı gülden nite kim bülbül olur her bār mest

lebüñ bahāsına:

1. **lebüñ bahāsına:**--*ü, --n, --s, --ı, --n, --a*
Gazel 256
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudağına ulaşmanın bedeli,diyeti kastedilmektedir.

Didüm lebüñ bahāsına cānum alur mısın
Didi bahā yok aña yāḳut-ı aḥmerest

lebüñ cürʿasını:

1. **lebüñ cürʿasını:**--*(s)ı, --n, --ı*
Gazel 347
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudağından bir yudum.

Sen ḥarām itmiş-iken baña lebüñ cürʿasını
Kanumı ġamzeñe ben eyledüm iy dōst mubāḥ

lebüñ gibi:

1. **lebüñ gibi:**--*ü, --n*
Gazel 421
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudağı kastedilmektedir.

Gerçi kim ʿālem içinde olupdur şeker leẕīẕ
Ammā lebüñ gibi degül ol iy püser leẕīẕ

lebüñ ḫayāli gelse:

1. **lebüñ ḫayāli gelse:**-*se*
Gazel 68
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudağının hayalinin aşığın aklında olması anlamında kullanılır. (Ayrıca aşığın sevgilinin dudağına yakın olması demek Divan şiirinde vuslata da yakın olması demektir.).

Lebüñ gelse ḫayāli āh ider dil
Muḳarrer olımaz bī-dūd ḥalvā

lebüñ öpdükçe:

1. **lebüñ öpdükçe:**--*ü, --n, --dük, --çe*
Gazel 463
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin dudağına ulaşıp onu öpmesi kastedilmektedir.

Lebüñ öpdükçe ġāyet mest oldum
Didüm el-ḥaḳ mey-i gülgūna beñzer

lebüñ şürāḥī olmışdur:

1. **lebüñ şürāḥī olmışdur:**--*ü, --n, --mış, --dur*
Gazel 212
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) dudaklar kanın içileceği bir sürahi ağzına benzetilmiştir.

Gerçi kan içmek Muḥibbī ḥükm-i şer-ile ḥaṭā
Lebüñ olmışdur ṣürāḥī ḫūnını içmek ṣavāb

lebüñ tiryāki:

1. **lebüñ tiryāki:**--*ü, --n, --i*
Gazel 442
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) dudağının panzehirini sunması. II Sevgilinin âşığı öpmesi.

Ḥamdülillāh kim lebüñ tiryāki ẓāhir olalı
Ġam degüldür mār-ı zülfüñden eger semler gelür

lebüñ üzre:

1. **lebüñ üzre:**--*ü, --n*
Gazel 426

Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin dudağı kastedilmektedir.

Yir yirin cānā lebüñ üzre görinen mū mıdur
Yoḫsa yañlış añladum ol sāye-i ebrū mıdur

lebüñ yādına:

1. **lebüñ yādına:**-*ı, -na*
Gazel 42
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin dudağının hatırı, anımsanması.

Ḥamdü-lillāh devlet-i ışḳuñ müyesserdür baña
Elde tutdugum lebüñ yādına sāġardur baña

2. **lebüñ yādına:**-*ı, -na*
Gazel 44
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin dudağının hatırı, anımsanması.

Cānumı lebüñ yādına ten dāma alupdur
Tīġuña fedā eyledüm ol borcumı cānā

lebüñ zikrini:

1. **lebüñ zikrini:**-*-ü, --n, --i, --n, --i*
Gazel 352
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudağından bahsetme kastedilmektedir.

Bu Muḥibbī'ye lebüñ zikrini evrād ideli
Didiler mīr-i kelām şiʿrine hem şiʿr-i faṣīḥ

lebüñden ayru:

1. **lebüñden ayru:**-*-ü, --n, --den*
Gazel 411
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin dudağından ayrı olduğu dile getirilmektedir.

Lebüñden ayru iy şīrīn zebānum
Anı kim çekmişem çekmedi Ferhād

lebüñden bir devā ire:

1. **lebüñden bir devā ire:**-*-r, --e*
Gazel 129
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) ölecek aşığın derdine tek çarenin sevgilinin dudaklarına-vaslına-ulaşacak olması kastedilir.

Bu Muḥibbī ışḳuñ-ıla key ölümlü ḫastadur
İy ṭabīb-i dil meger ire lebüñden bir devā

lebüñden būse almaga:

1. **lebüñden būse almaga:**-*-ün, --den, --ma, --ga, -*
Gazel 149
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudağından öpücük almak kastedilmiştir.

Almaga būse lebüñden aña kim ḳādir olur
Ḳāniyem cüraña tā kim getürem ābı be-leb

lebüñden şeftālūya:

1. **lebüñden şeftālūya:**-*-ü, --n, --den, --y, --a-ya*
Gazel 479
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin şeftaliye benzeyen dudakları kastedilmiştir.

Eyler heves lebüñden şeftālūya irem dir
Dīvāne dil ne bilsün yol ugragında çehdür

lebüñi alsa:

1. **lebüñi alsa:**-*-ü, --n, --i, --sa*
Gazel 368
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin dudaklarına yaklaşabilmesi kastedilmektedir.

Yād ider her nefes alsa bu Muḥibbī lebüñi
Dōstlık ḥaḳḳı mıdur itmeyesin sen anı yād

lebüñüñ ḳaṭresi:

1. **lebüñüñ ḳaṭresi:**-*-ü, --n, --ün, --s, --i*
Gazel 362
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudağı aşığa can verici ab-ı hayat suyuna benzetilerek bir damlası kastedilmiştir.

İy yār ḳaṭresi lebüñüñ baḥra tamlasa
Olmaya idi ʿālem içinde hīç āb-ı telḫ

lebüñüñ zikri ile:

1. **lebüñüñ zikri ile:**-*-ü, --n, --ün, --i*
Gazel 348
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin dudaklarını sürekli anıp hatırlaması ve söylemesi kastedilmektedir.

Rişte-i cānuma dizdüm yine eşküm güherin
Lebüñüñ zikri ile oldı baña ol tesbīḥ

lec:

1. **lec:**
Gazel 341
Mısra: **2**
Düşmanlıkta inat etme, ayak direme, çekişme.

İy güzeller şāhı kılmazsın benümle çok kelec
Şimdi bildüm bende var mihr ü maḥabbet sende lec

leng ola:

1. **leng ola:**-*-a*
Gazel 204
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Topal yahut sakat olmak.

Zevāde yok olupdur devr-i menzil

Varılmaz menzile leng ola merkeb

lengerdür:

1. **lengerdür:**--*dür, -*
Gazel 81
Mısra: **4**
Gemi demiri, çapa; gemiyi yerinde mıhlamak için denize atılan zincir ve bu zincirin ucundaki çapa.

Ursa deryāyı ḥāvādi mevc gitmem bir yaña
Keştī-i ışḳuñ bi-ḥamdi'llāh ki lengerdür baña

leng-est:

1. **leng-est:**
Gazel 240
Mısra: **4**
(Beyitte) Aksaktır.(Timurleng/Aksak Timur örneğindeki gibi.).

Uzak menzil ü yok elde zevāde
Katı müşkil olupdur pāda leng-est

lerze:

1. **lerze:**
Gazel 160
Mısra: **10**
Titreme, titreyiş.

Nigārā tāb-ı ḥüsnüñden yanup ḥālüm ḫarāb oldı
İderem bīd-veş lerze sanasın kim tutupdur teb

leşker:

1. **leşkerdür:**-*dür*
Gazel 81
Mısra: **12**
Asker.

İy Muḥibbī başum üzre şule-i āhum alem
Şāh-ı ışḳam saglu sollu eşk leşkerdür baña

2. **leşkerümdür:**-*üm, -dür*
Gazel 126
Mısra: **4**
Asker, ordu.

Pādişāh-ı ışḳ olalı āhum olmışdur alem
Leşkerümdür eşk-i çeşmüm kim yürür saga sola

leşker-i ġam:

1. **leşker-i ġam:**
Gazel 263
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam askeri.

Gelür yagmaya her dem leşker-i ġam
İder bu cān u dil mülkini ġāret

2. **leşker-i ġam:**
Gazel 213
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam askeri. Beyitte gönül ülkeye, gam da bu ülkeyi işgal eden askere benzetilmiştir.

Leşker-i ġam gelse kılmaga bu dil mülkin ḫarāb
Def kılmaz anı hīç bir vech ile illā şarāb

3. **leşker-i ġam:**
Gazel 200
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keder, dert askeri. II aşık.

Leşker-i ġam gelse kılsa bu göñül mülkin ḫarāb
Def kılmaz anı bir vech-ile illā kim şarāb

leşker-i ġam geldi cümle ʿāḳıbet vīrān itdi:

1. **leşker-i ġam geldi cümle ʿāḳıbet vīrān itdi:**--*di, --di*
Gazel 287
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak;aşığın gönlüne gam askerlerinin dolduğunu,orayı yıkıp harabeye çevirdiğini ifade etmektedir.

Firḳatüñ virdi ḫalel gerçi bu dil bünyādına
Leşker-i ġam geldi itdi cümle vīrān ʿāḳıbet

let:

1. **letdür:**-*dür*
Gazel 27
Mısra: **10**
Dayak, elle dövmek.

Sāye-i ḳaddüñ Muḥibbī'ye yiter Şāḫ-ı ṭūbā sensüzin letdür baña

levend:

1. **levend:**
Gazel 398
Mısra: **8**
Asker, boylu poslu, yiğit.

Ḳamer alnuña vü gün yüzüñe ʿāşıḳ olalı
Ser-i kūyuñda yürür şām u seḥer sanki levend

levend oglanıdur:

1. **levend oglanıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 459
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeni,taze yetişmiş delikanlı.

Cümle ezhāra naẓar kıl gül çemen sulṭānıdur
Şeb-külāhıyla benefşe san levend oglanıdur

levh-i lāciverd:

1. **levḥ-i lāciverd:**
Gazel 374
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lacivert renkli levha(yazı-ibret verici sözler).

ʿİbret degül mi gör ne bu ḳubbe-i bī-sütūn
Ḥikmet degül mi nakş ola bu levḥ-i lāciverd

leyl zülfi:

1. **leyl zülfi:**--*i*
Gazel 315
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin uzunluğu ve siyahlığı sebebiyle geceye benzetilen saçları kastedilmektedir.

Leyl zülfi olalı boynumda zencīrüm benüm
Eylerem dīvāne-veş ben her der ü dīvār baḫs

leylā:

1. **leylā'ya:**-*ya*
Gazel 497
Mısra: **3**
Leyla ile Mecnun hikayesinin kadın kahramanı.

Gerçi kim Leylā'ya teşbīh eylemişler zülfini
Dir gören Mecnūn'a beñzer göñlüme şeydā geçer

2. **leylā:**
Gazel 382
Mısra: **7**
Leyla ile Mecnun halk hikayesinin kadın kahramanı.

Ġayra inʿām itdi Leylā sıdı Mecnūn kāsesin
Ẓāhiren göstermedi maʿnāda itdi anı yād

leylā'dan:

1. **leylā'dan:**-+*dan*
Gazel 8
Mısra: **6**
Leyla ile Mecnun hikayesinin kadın kahramanı.

Tañ mıdur Mecnūnlayın terk eyler-isem yüz suyın
Ḫāk-i Leylā'dan ire efser-durur ol toz baña

leylā-şıfat:

1. **leylā-şıfat:**
Gazel 92
Mısra: **10**
Yüzü Leyla'ya benzeyen.

Kūh-ı ġamda key perīşān olmışam Mecnūn gibi
Ol saçı leylā-şıfat zülf-i perīşāndan cüdā

leylī:

1. **leylī:**
Gazel 47
Mısra: **3**
1. Leyla ve Mecnun hikayesinin kadın kahramanı. 2. Gece gibi karanlık, siyah.

Deşt-i gamda leylī zülfüñden cüdā Mecnūn-vār
Kalmışam ḥayretde murġān tutdı başumda yuva

2. **leyli'ye:**-*ye*
Gazel 188
Mısra: **11**
Leylâ II Sevgili.

Çeşm-i Mecnūn Leyli'ye ḫargāhdur
Eylemişdür kirpügin aña ṭınab

3. **leylī:**
Gazel 10
Mısra: **7**
1. Karanlık. 2. Leyla ve Mecnun hikayesindeki kadın kahraman "Leyla".

Leylī saçına çünki tolaşdı dil-i Mecnūn
Dīvāne gibi olsa ne tañ vālih ü şeydā

4. **leylī:**
Gazel 13
Mısra: **7**
1. Karanlık. 2. Leyla ve Mecnun hikayesindeki kadın kahraman "Leyla".

Leylī zülfüñ göreli göñlümi mecnūn eyledüm
Ola ki zencīr ola boynuma ol kākül bana

5. **leylī:**
Gazel 53
Mısra: **9**
1. Karanlık. 2. Leyla ve Mecnun hikayesindeki kadın kahraman "Leyla".

Leylī saçuñ hevāsı ile bu Muḥibbī'nüñ
Gün geldügince derd-ile ḥāli ācīb ola

6. **leylī:**
Gazel 19
Mısra: **7**
Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin kadın kahramanı II gece gibi siyah II sevgilinin siyah saçı.

İy saçı leylī ne tañ ger baña mecnūn diseler
Dil ise bende degül aḳl degül yār baña

7. **leylī'nüñ:**-*nüñ*
Gazel 390
Mısra: **9**
Leyla ile Mecnun hikayesinin kadın kahramanı.

Zülf-i leylāsıdur alan Leylī'nüñ
Ṣabr u ārām-ı dil-i Mecnūn rebūd

leylī saçuñ hevāsı ile:

1. **leylī saçuñ hevāsı ile:**
Gazel 87
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin gece gibi siyah saçının heves ve arzusu.

Leylī saçuñ hevāsı ile Muḥibbī'ye
Mecnūn dinürse aña ne tañ çāk-i ceyb ola

leylī saçuñı göreli:

1. **leylī saçuñı göreli:**-*e, -li*
Gazel 44
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Leyla ve Mecnun hikayesinin kadın baş kahramanı Leyla gibi. 2) Sevgilinin gece kadar siyah,karanlık saçının görüldüğü andan itibaren.

Leylī saçuñı göreli mecnūnuñ olur dil
Ḫaṭṭuñ hevāsı eyledi başum tolu sevdā

leylī zülfi hevāsıyla:

1. **leylī zülfi hevāsıyla:**--*i*, --*sı(y), --la*
Gazel 162
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin siyah saçlarının arzusu.

Leylī zülfi hevāsıyla yine sevdāya düşüp
Yürürem derd-ile Mecnūn gibi ṣaḥrāya düşüp

leylī zülfüñ:

1. **leylī zülfüñ:**-+*üñ*
Gazel 188
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin gece kadar karanlık perçemleri(saçı).

Leylī zülfüñ olalı dīvānesi
Virdiler Mecnūn diyü baña laḳab

leylī zülfüñe:

1. **leylī zülfüñe:**--*ü, --ne*
Gazel 94
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin gece kadar karanlık perçemleri(saçı).

Görelden ḫāl-i Hindūñı dolaşdum leylī zülfüñe
Bugün ṣahrā-yı miḥnetde benem Mecnuñ gibi rüsvā

leylī-i zülfüñ:

1. **leylī-i zülfüñ:**--*ü, --n*
Gazel 442
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saçın siyahlığı II Leyla saçlı.

Leylī-i zülfüñ görüp olsam ne tañ mecnūn-ı ʿışḳ
ʿĀleme dīvānelerle niçe sersemler gelür

lezīz:

1. **leẕīẕ:**
Gazel 417
Mısra: **1**
Daha lezzetli, daha tatlı, daha hoş (olan).

Dōstum ṣīrīn kelāmuñ şehd ü şekkerden leẕīẕ
Görinür gülgūn ruḫuñ baña gül-i terden leẕīẕ

2. **leẕīẕ:**
Gazel 417
Mısra: **2**
Daha lezzetli, daha tatlı, daha hoş (olan).

Dōstum ṣīrīn kelāmuñ şehd ü şekkerden leẕīẕ
Görinür gülgūn ruḫuñ baña gül-i terden leẕīẕ

3. **leẕīẕ:**
Gazel 417
Mısra: **4**
Daha lezzetli, daha tatlı, daha hoş (olan).

Naḳd-i cān-ıla metāʿ-ı vaṣluña oldum ḫarīd
Gel ḳabūl it çünki yokdur cān-ıla serden leẕīẕ

4. **leẕīẕ:**
Gazel 417
Mısra: **8**
Daha lezzetli, daha tatlı, daha hoş (olan).

Serv gibi salınup ʿarż-ı cemāl itse nigār
Nesne görinmez baña ol zülf-i ʿanberden leẕīẕ

5. **leẕīẕ:**
Gazel 417
Mısra: **6**
Ar. Lezzetli.

Şemʿe gör pervāneler varın yakup eyler fedā
Yog-iken yanında anuñ bāl-ile perden leẕīẕ

6. **leẕīẕ:**
Gazel 417
Mısra: **14**
Ar. Lezzetli.

İy Muḥibbī dil meẕāḳı zehr-i ġamdan telḫdür
Defʿine anuñ bulınmaz bāde-i terden leẕīẕ

7. **leẕīẕ:**
Gazel 419
Mısra: **2**
Ar. Lezzetli.

Ḫalḳ-ı ʿālem dir bulınmaz şehd ü şekkerden leẕīẕ
Sorsalar yok dir idüm ben laʿl-i dilberden leẕīẕ

8. **leẕīẕ:**
Gazel 419
Mısra: **6**
Ar. Lezzetli.

Pādişāhā tuḫfe itdüm cān u dil eyle ḳabūl
Çünki yok katumda hīç nesne benüm serden leẕīẕ

9. **leẕīẕ:**
Gazel 419
Mısra: **8**
Ar. Lezzetli.

Ḳudretini gör ki nergis nerm ider bālīnini
Līki görinmez benüm gözüme ol derden leẕīẕ

10. **leẕīẕ:**
Gazel 419
Mısra: **12**
Ar. Lezzetli.

Serv ḳaddüñ görinür bālā vü ṭūbādan yaña
Leblerüñ cānā şarāb-ı āb-ı kevs erden leẕīẕ

11. **leẕīẕ:**
Gazel 419
Mısra: **14**
Ar. Lezzetli.

İy Muḥibbī dişleriyle leblerin ẕikr eyledüñ
İşiden didi kelāmuñ dürr ü gevherden leẕīẕ

12. **leẕīẕ:**
Gazel 420
Mısra: **1**
Ar. Lezzetli.

Laʿlüñ bitüre söz-ile ger meyveler leẕīẕ
Bitmeye hīç anuñ gibi cennetde bir leẕīẕ

13. **leẕīẕ:**
Gazel 420
Mısra: **2**
Ar. Lezzetli.

Laʿlüñ bitüre söz-ile ger meyveler leẕīẕ
Bitmeye hīç anuñ gibi cennetde bir leẕīẕ

14. **leẕīẕ:**
Gazel 420
Mısra: **6**
Ar. Lezzetli.

İy dōst ruḫlaruñ baña oldı ġıdā-yı rūḥ
Var mı ki aña beñzeye bir būy-ı ter leẕīẕ

15. **leẕīẕ:**
Gazel 420
Mısra: **10**
Ar. Lezzetli.

Bī-ḫod iderse ṣubḥ-ı viṣāl olmasun ʿaceb
Çünki Muḥibbī uyḫu olur çın seḥer leẕīẕ

16. **leẕīẕ:**
Gazel 421

Mısra: **2**
Ar. Lezzetli.

Gerçi kim ʿālem içinde olupdur şeker leẕīẕ
Ammā lebüñ gibi degül ol iy püser leẕīẕ

17. **leẕīẕ:**
Gazel 421
Mısra: **4**
Ar. Lezzetli.

Olmaz bihişt mīvelerinden biri bedel
Vaṣluñ naʿim bitüre ḥurmā-yı ter leẕīẕ

18. **leẕīẕ:**
Gazel 421
Mısra: **6**
Ar. Lezzetli.

Kim dikdi bāġ-ı sīneye ʿışḳuñ nihālini
Derd ü belādan özge ummasun ş̲emer leẕīẕ

19. **leẕīẕ:**
Gazel 417
Mısra: **12**
Daha iyi, cazip, hoş.

Ben sözüm gevherlerini rāyegān ḫarc eyledüm
Görinürken ʿālemüñ ḫalḳına sīm ü zer leẕīẕ

20. **leẕīẕ:**
Gazel 419
Mısra: **10**
Daha iyi, cazip, hoş.

İki gözi nergis-i şehlāyā beñzer dilberüñ
Būy-ı zülfeyni dimāġa bilki ʿanberden leẕīẕ

lezīz bulınmaz:

1. **leẕīẕ bulınmaz:**--*ın, --maz*
Gazel 419
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel ve hoş görünmemek.

Ḫalḳ-ı ʿālem dir bulınmaz şehd ü şekkerden leẕīẕ
Sorsalar yok dir idüm ben laʿl-i dilberden leẕīẕ

lezīz görmez:

1. **leẕīẕ görmez:**--*mez*
Gazel 418
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hoş ve iyi görmemek. (zikir ve ibadet bağlamında).

Zühd ü ẕikr ü ṭāʿati ehl-i zamān görmez leẕīẕ
Gerçi nāfiʿdür velī cān-ı girān görmez leẕīẕ

2. **leẕīẕ görmez:**--*mez*
Gazel 418
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hoş ve faydalı görmemek.

Zühd ü ẕikr ü ṭāʿati ehl-i zamān görmez leẕīẕ
Gerçi nāfiʿdür velī cān-ı girān görmez leẕīẕ

3. **leẕīẕ görmez:**--*mez*
Gazel 418
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hoş ve faydalı görmemek.

Ḫˇāb-ı ġafletden uyan yārān kamu göçmekdedür
Çın seḥer uyḫusını bil kārbān görmez leẕīẕ

4. **leẕīẕ görmez:**--*mez*
Gazel 418
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hoş ve faydalı görmemek.

Ḫūn-ı dil nūş itmeyince vaṣla irmez ehl-i ʿışḳ
Rāyegān vaṣlını çün ol mihribān görmez leẕīẕ

5. **leẕīẕ görmez:**--*mez*
Gazel 418
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hoş ve faydalı görmemek.

Jeng-i ẓulmetden Muḥibbī pāk kıl gel ḳalbüñi
Rūz-ı rūşen var-iken kimse duman görmez leẕīẕ

6. **leẕīẕ görmez:**--*mez*
Gazel 418
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hoş ve faydalı görmemek.

Çünki miḥnetsüz maḥabbet yokdurur ġamsuz feraḥ
Ehl-i dil olan anuñçün şādmān görmez leẕīẕ

lezīz oldı:

1. **leẕīẕ oldı:**--*dı*
Gazel 417
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lezzetli, tatlı, hoş olmak.

Maḫzen-i dilden çıkardum yine söz gevherlerin
Oldı söz ehli yanında maʿnī gevherden leẕīẕ

lezīz olmaya:

1. **leẕīẕ olmaya:**--*ma, --y, --a*
Gazel 419
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lezzetli, tatlı, hoş olmak.

Pādişāhum avın almış başına şeh-per dakar
Ne takarsa başına olmaya hīç perden leẕīẕ

lezīz olmaz:

1. **leẕīẕ olmaz:**--*maz*
Gazel 421
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lezzetli, tatlı, hoş olmak.

Cevr ü cefāñı ʿāşıḳa az itme luṭf kıl
Olmaz cihānda ehl-i dile bu ḳadar leẕīẕ

lezīz olupdur:

1. **leẕīẕ olupdur:**--*up, --dur*
Gazel 421
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha lezzetli ve hoş olmak. Görünmek.

Gerçi kim ʿālem içinde olupdur şeker leẕīẕ
Ammā lebüñ gibi degül ol iy püser leẕīẕ

lezīz olur:

1. **leẕīẕ olur:**--*ur*
Gazel 420
Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tatlı, lezzetli olmak.

Şīrīn lebüñ kelāmını tekrār ider göñül
Olur cihānda ḳand-i mükerrer meger leẕīẕ

2. **leẕīẕ olur:**--*ur*
Gazel 420
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tatlı, lezzetli olmak.

Tomar-ı şiʿrümi n'ola elden komayalar
Her kanda kim biterse olur ney-şeker leẕīẕ

3. **leẕīẕ olur:**--*ur*
Gazel 421
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel, hoş olmak.

Vaṣf-ı lebini itme muṭavvel kıl iḫtiṣār
Sözde Muḥibbī çünki olur muḫtaṣar leẕīẕ

lezīz ü müştehā:

1. **leẕīẕ ü müştehā:**
Gazel 62
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha lezzetli ve iştahlı.

Nimet-i cevr ü cefānuñ leẕẕetin āşıḳ bilür
Şehd ü şekkerden gelür aña leẕīẕ ü müştehā

lezzet:

1. **leẕẕetin:**-*i, -n*
Gazel 47
Mısra: **10**
Herhangi bir şeyden alınan zevk, haz, safa.

Bu Muḥibbī ṣāf-dil didi yine şīrīn ġazel
Leẕẕetin ḳand ü aselden gördi yig ehl-i ṣafā

lezzet-i ʿışḳı:

1. **leẕẕet-i ʿışḳı:**-+*ı*
Gazel 257
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkın lezzeti, tadı.

Muḥibbī leẕẕet-i ʿışḳı bilenler
Didiler yok şekerde bu ḥālāvet

lezzet-i tīġ-ı ġam-ı yār-ıla:

1. **leẕẕet-i tīġ-ı ġam-ı yār-ıla:**--*la*
Gazel 456
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşığa verdiği keder ve üzüntü kılıcının lezzeti kastedilmektedir.

Leẕẕet-i tīġ-ı ġam-ı yār-ıla āḫir ölenüñ
Lāle-veş kanlu libāsı kefen-i çāke çıkar

lezzeti vaṣlıyla:

1. **leẕẕeti vaṣlıyla:**-*ile*
Gazel 74
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgiliye)kavuşma lezzeti.

Leẕẕeti vaṣlıyla iy dil olma iñen şādmān
Soñı hicrāna döne ol şehd ü şekker zehr ola

libās:

1. **libās:**
Gazel 29
Mısra: **9**
Elbise, giyecek şey.

Bu libās u hāy u hūy u ṭanṭana nedür dilā
Egnüñe ḫilat yiterken bir palās u bir abā

libās-ı faḳrı:

1. **libās-ı faḳrı:**--*ı*
Gazel 103
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fakirlik elbisesi.

Bu Muḥibbī çün libās-ı faḳrı kıldı iḫtiyār
Sanmañuz zer-baft ü dībā fikr-i aṭlasdur baña

libās-ı müsteʿārīdür:

1. **libās-ı müsteʿārīdür:**--*dür*
Gazel 323
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Geçici elbise.

Muḥibbī cāme-i aṭlas geyüp anuñla faḫr itme
Libās-ı müsteʿārīdür bu cān üstinde tenden geç

līk:

1. **līk:**
Gazel 48
Mısra: **2**
"Ama, fakat, lakin" anlamlarında bağlaç.

İtmedi itmeyiserdür kimseye ālem vefā
Līk dāyim eylemek-durur işi cevr ü cefā

2. **līk:**
Gazel 75
Mısra: **10**
"Ama, fakat, lakin" anlamlarında bağlaç.

Bu Muḥibbī gerçi kan aglar günāhın añıcak
Līk kesmez raḥmetüñden ümmīdin yā Rabbenā

3. **līk:**
Gazel 101
Mısra: **6**
"Ama, fakat, lakin" anlamlarında bağlaç.

Jeng olur āh eyledükçe bu göñül āyīnesi
Līk tevḥīd eylesem ol dem hemān bulur cilā

4. **līk:**
Gazel 149
Mısra: **8**
"Ama, fakat, lakin" anlamlarında bağlaç.

Meger okıtmadı ol ṭıfla vefā meselesin
Līk ögretdi cefā fennin edīb-i mekteb

5. **līk:**
Gazel 174
Mısra: **2**
"Ama, fakat, lakin" anlamlarında bağlaç.

Gerçi ranā görinür mülk-i Arab
Līk yek dāne-durur şehr-i Ḥaleb

6. **līk:**
Gazel 46
Mısra: **2**
"Lakin; fakat, amma, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

Bir kemān ebrū güzel ẓāhirde cānāndur baña
Līk manāda yine ol āfet-i cāndur baña

7. **līk:**
Gazel 80
Mısra: **8**
"Lakin; fakat, amma, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

Rāh-ı ışḳuñda senüñ sehl ola itmek terk-i ser
Işḳuñı terk eylemeklik līk gelür müşkil baña

8. **līk:**
Gazel 178
Mısra: **8**
"Lakin, fakat, ama, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

Sūz-ı dilden gerçi niçe söyledüm ranā ġazel
Līk kıldum içlerinden uşbu beyti intiḫāb

9. **līk:**
Gazel 259
Mısra: **2**
"Lakin, fakat, ama, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

Buldı Ḫıżr emr-ile ẓulmetde varup āb-ı ḥayāt
Līk taḳdīr imiş ol yolda Sikender'e memāt

10. **līk:**
Gazel 210
Mısra: **12**
"Ama, fakat, lakin" anlamında bağlaç.

Dōst vaṣlından egerçi kimsene virmez nişān
Cüst ü cūsın līk añsañ eylemez ehl-i ṭaleb

11. **līk:**
Gazel 402
Mısra: **6**
"Ama, fakat, lakin" anlamında bağlaç.

İtüñ olsam ḳūyuñ içre irer idüm devlete
Bañа olmadı müyesser līk ol baḫt-ı saʿīd

12. **līk:**
Gazel 330
Mısra: **10**
"Ama, fakat, lakin" anlamında bağlaç.

Kapuña hicāb-ıla yüzin sürdi Muḥibbī
Kimseye degül līk saña cān-ıla muḥtāc

13. **līk:**
Gazel 358
Mısra: **5**
"Ama, fakat, lakin" anlamında bağlaç.

Tünddür rāh-ı vefāda yār līk
Bulmış ol rāh-ı cefā içre rüsūḫ

14. **līk:**
Gazel 363
Mısra: **10**
"Ama, fakat, lakin" anlamında bağlaç.

Bezm-i ġamda ʿūd iñler nāy ider āh u fiġān
Līk görinür Muḥibbī bañа saz u sözi telḫ

15. **līk:**
Gazel 392
Mısra: **22**
"Ama, fakat, lakin" anlamında bağlaç.

Sen muʿallime varup okumaduñ ḥarf ü ḥurūf
Līk ʿālimlerden oldı biñ ṭabaḳ ʿilmüñ fürūd

16. **līk:**
Gazel 425
Mısra: **2**
"Ama, fakat, lakin" anlamında bağlaç.

ʿĀşıḳ-ı dil-ḫasteyi öldürmegi cānān umar
Līk andan daḫı artuk ölmegi bu cān umar

17. **līk:**
Gazel 448
Mısra: **9**
"Ama, fakat, lakin" anlamında bağlaç.

İrmedüm vaṣla Muḥibbī līk dilde bā-ḫayāl
Mālik oldum laʿl-i yāra gevher-i maḫzūndur

18. **līk:**
Gazel 468
Mısra: **12**
"Ama, fakat, lakin" anlamında bağlaç.

İtmedüñ mihr ü vefā ʿışḳ erine Kılmaduñ līk cefāda taḳṣīr

19. **līk:**
Gazel 487
Mısra: **3**
"Ama, fakat, lakin" anlamında bağlaç.

Ḳaṭredür gerçi suḥen līk dehenden çıkıcak
Ḳıymetin kim ki bilür ol aña dür-dāne olur

20. **līk:**
Gazel 492
Mısra: **2**
"Ama, fakat, lakin" anlamında bağlaç.

Gün yüzüñi görmege bu cān u dil māyil-durur
Līk zülfüñ çün seḥāb ol niʿmete ḥāyil-durur

21. **līk:**
Gazel 500
Mısra: **2**
"Ama, fakat, lakin" anlamında bağlaç.

ʿIşḳ elinden sīneme gerçi cerāḥatlar gelür
Līk andan cānuma biñ dürlü ḥāletler gelür

<u>līki:</u>

1. **līki:**
Gazel 419
Mısra: **8**
Lakin, ama, fakat.

Ḳudretini gör ki nergis nerm ider bālīnini
Līki görinmez benüm gözüme ol derden leẕīẕ

<u>līkin:</u>

1. **līkin:**
Gazel 423

Mısra: **2**
"Lakin, fakat, ama, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

Ḥüsn-ile ol nāz-perverdüm gül-i aḫmer geçer
Kanumı dökmege līkin ġamzesi ḫançer geçer

2. **līkin:**
Gazel 489
Mısra: **7**
"Lakin, fakat, ama, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

ʿĀşıḳ dirilen çok velī līkin fiġānda yok eli
Ṣaḥrāda çok ʿarʿar biter hep nāy-ı gūyā mı olur

lisān-ı ġaybdan:

1. **lisān-ı ġaybdan:**-*dan*
Gazel 15
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gizli dil.

Ger lisān-ı ġaybdan gelse Muḥibbī'den ġazel
Rūḥ-ı Ḥāfıẓ'dan bir istimdāddur dirler baña

livā:

1. **livā:**
Gazel 430
Mısra: **4**
(Ar.) Sancak, bayrak.

Çal sīne ṭablını ʿalem-i āhı çek dilā
Ġam kişveri virildi saña bu livā yiter

livā-yı aḥmed'i:

1. **livā-yı aḥmed'i:**
Gazel 215
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hz. Peygamber'in sancağı.

Çünki yüceldüp bülend itdüñ livā-yı Aḥmed'i
Tā ḳıyāmet olısardur ser-te-ser edyān pest

livā-yı kaldur:

1. **livā-yı kaldur:**--*dur*
Gazel 284
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bayrak,sancak dikmek.

Olmak Muḥibbī ister-iseñ ʿışḳ-ıla şāyiʿ
Kaldur livā-yı āhı anuñla ʿalāmet it

livāyı kaldurduñ:

1. **livāyı kaldurduñ:**-*du, -n*
Gazel 63
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bayrak,sancak dikmek.

Ḫūblık mülkinde kaldurduñ livāyı ḥusrevā
Virdi ṭabluñ ser-te-ser ālemlere şıyt u ṣadā

liyāḳat:

1. **liyāḳat:**
Gazel 277
Mısra: **4**
(Ar.) Lâyık olma, uygunluk.

Dād-ı Ḫudā dimişler kesbī degül-durur ʿışḳ
Taḥṣīli katı müşkil olmayıcak liyāḳat

lokmān:

1. **loḳmān-ıla:**--*ıla*
Gazel 320
Mısra: **6**
Hikmetli sözleri ve hikayeleri ile efsaneleşip her derdin devasını bildiği rivayet edilen hekim. || Doktor, hekim.

Leblerüñüñ ḫastasıyam n'içün itmezsin devā
Eylegil ḥikmet kitābı üzre Loḳmān-ıla baḥs

lsin:

1. **lsin:**--*sin*
Gazel 489
Mısra: **4**
-*imek ek fiili.*

Mi s lüñ diyü itdüm gümān aradum iy ārām-ı cān
Bī-mi s lsin bildüm hemān bir daḫı peydā mı olur

luʿb:

1. **luʿb-ıla:**--*ıla*
Gazel 455
Mısra: **12**
I. Oyun. II. Hile.

Baḥr-ı eşkümden Muḥibbī gözlerüm māhī gibi
Luʿb-ıla ṣayda çeken zülfindeki ḳullābdur

lü'lü' dişüñ:

1. **lü'lü' dişüñ:**--*ü, --ü, --n*
Gazel 307
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Inci II sevgilinin dişleri.

Kim göre rengīn lebüñle dōstum lü'lü' dişüñ
Diye dürre kim bakar laʿl-i Bedaḫşān'dur ʿabes

lü'lü' midür:

1. **lü'lü' midür:**--*mi, --dür*
Gazel 426
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnci(sevgilinin dişleri bağlamında).

Noḳṭa mıdur leb midür bu yoḫsa laʿlīn ḫoḳḳadur
Diş midür pinhān olan ol ḫoḳḳada lü'lü' midür

lü'lü'-i meygūn:

1. **lü'lü'-i meygūn:**
Gazel 485
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kırmızı renkli inci.

Bu Muḥibbī sözlerini cān-ıla dak gūşuña
Her dem agzından anuñ çün lü'lü'-i meygūn tamar

lü'lū-yi nā-yāb:

1. **lü'lū-yi nā-yāb:**
Gazel 180
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eşi benzeri bulunmaz,kıymetli bir inci.

Aceb ol leb midür yāḫūd dem-i nāb
Aceb ol diş mi yā lü'lū-yi nā-yāb

lutf:

1. **luṭf-ıla:**--*ıla*
Gazel 37
Mısra: **10**
Ar. Yardım, inayet, ihsan.

Bu Muhibbī'ye cefā kılsañ veyā cevr ü sitem
Çünki senden irişe luṭf-ıla iḥsāndur baña

2. **luṭfı:**-+*ı*
Gazel 340
Mısra: **7**
Allah (c.c.)'ın kullarını güzellik ve hoşluk ile muradına muvaffak eylemesi.

Meger luṭfı ola baña muʿāvin
Ki ehl-i şirkden alam yine bāc

3. **luṭfından:**-*ın, -dan*
Gazel 488
Mısra: **5**
(Ar.) İyilik, ihsan, bağış.

Añ günāhuñ göz yaşuñ dök kesme luṭfından ümīd
Çünki bir māh-ṭalʿat cürmi yek sāledür

4. **luṭf-ıla:**--*ıla*
Gazel 163
Mısra: **7**
İnayet, ihsan, iyilik. II Sevgilinin hoş muamelesi.

Ḫʿāba vardum nāgehān luṭf-ıla geldi didi yār
Bu ne ġafletdür uyan üstüñe togdı āfitāb

5. **luṭfuñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 205
Mısra: **6**
Bağış, bağışlama, ihsan, kerem, cömertlik.

Nīg ü bed deryā-yı faẕluñdan olupdur ḥiṣṣedār
Ḫāṣa bu mücrim kuluñ luṭfuñdan ola bī-naṣīb

luṭf eyle:

1. **luṭf eyle:**
Gazel 376
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yardımda bulunmak.

Bu ṭarīḳ-i ʿışḳdur luṭf eyle öldür gel beni
Ġāzi ol sen gir s̲ evāba ben daḫı olam şehīd

2. **luṭf eyle:**
Gazel 272
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyilik ve ihsanda bulunmak.

Dilā luṭf eyle geç ṭūl-ı emelden
Saña yitmez mi bir loḳma kifāyet

luṭf eylegil:

1. **luṭf eylegil:**--*gil*
Gazel 260
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyi davranmak, hoş muâmele etmek, iyilikte bulunmak.

İy ṣabā luṭf eylegil dildāra peyġāmum ilet
Di senüñ kūyuñ-durur bilsün benüm nāmum ilet

2. **luṭf eylegil:**--*gil*
Gazel 260
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyi davranmak, hoş muâmele etmek, iyilikte bulunmak.

Gül yüzüñden ayru aglar giceler tā ṣubḥa dek
İy ṣabā lutf eylegil dildāra peyġāmum ilet

luṭf idesin:

1. **luṭf idesin:**-*e, -sin*
Gazel 61
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güzel ve iyi davranma.

Çeke cevr ü cefā āşıḳ idesin luṭf sen ġayra
Aceb var mı bu ẓulma hīç cihānda kimse ḳāyil hā

luṭf idüp:

1. **luṭf idüp:**-*üp*
Gazel 70
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağışlamak, ihsan etmek.

Küḥl idem çeşmüme ḫāk-i rāhını
Luṭf idüp getür ġubārın iy ṣabā

lutf ile:

1. **luṭf ile:**
Gazel 64
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Yüz göstererek. 2)İyiliklerle.

Ḳahr-ıla ger öldüre luṭf ile gine dirgüre
Dimezüz çün u çerā çün olmışuz fermān aña

luṭf it:

1. **luṭf it:**
Gazel 214
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İhsanda, iyilikte bulunmak.

Gösterme yüzüñ bī-baṣar olanlara luṭf it
Ruḫsāruñı āyīne-i ṣāḥib-naẓarān it

2. **luṭf it:**
Gazel 491
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İhsanda, iyilikte bulunmak.

Muḥibbī kuluñı söyletme luṭf it iy ṣeh-i ḫūbān
Perīṣān ḥālinüñ şerḥi saçuñ gibi muṭavveldür

3. **luṭf it:**
Gazel 172
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyilikte bulunmak, yardım etmek.

Derdmendem ḫastayam bī-çāreyem bu ben ġarīb
Bildüñ aḥvālümi çün tīmāra luṭf it iy ṭabīb

luṭf itseñ:

1. **luṭf itseñ:**--*se, --n*
Gazel 122
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik,hoşluk. İyi muamelede bulunma. İhsan etme.

Didi Muḥibbī iy püser
yoluñdadur cān-ıla ser
Bir būse luṭf itseñ eger olurdı
aña çün bahā

luṭf kıl:

1. **luṭf kıl:**
Gazel 421
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyi davranmak, iyilikte bulunmak.

Cevr ü cefāñı ʿāşıḳa az itme luṭf kıl
Olmaz cihānda ehl-i dile bu ḳadar leʒīʒ

luṭf u ḳahrı:

1. **luṭf u ḳahrı:**--*ı*
Gazel 219
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) lütuf ve kahrı, ihsan ve azabı.

Ḫānemüz ġamla müşerrefdür gelür derd ü belā
Luṭf u ḳahrı bir-durur biz olmışuz derbān-ı dōst

luṭf u kerem:

1. **luṭf u kerem:**
Gazel 76
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ihsan ve cömertlik.

Eger luṭf u kerem kılsañ yiridür cümle uṣṣāḳa
Ne var ṣimdi mi olmışdur bu ālemde kerem peydā

2. **luṭf u kerem:**
Gazel 257
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ihsan ve cömertlik.

Yıkup dil kişverin vīrāne kılduñ
Kanı luṭf u kerem kanı ʿadālet

luṭf u keremlerdür:

1. **luṭf u keremlerdür:**--*ler, --dür*
Gazel 496
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyilik,ihsan ve cömertlik.

Egerçi ki günāhum çok cihānda kul ḫaṭāsuz yok
Velī senden umar şefḳat daḫı luṭf u keremlerdür

luṭf u seḫāñı eyledüñ:

1. **luṭf u seḫāñı eyledüñ:**--*ı, --dün*
Gazel 156
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ın kullarına ihsan ve cömertlikte bulunması,onları affetmesi.

Bunca mücrim kullaruñuñ cürmini setr eyleyüp
Eyledüñ her birine luṭf u seḫāñı sen naṣīb

luṭf-ı ḫudā:

1. **luṭf-ı ḫudā:**
Gazel 137
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ın ihsanı/yardımı.

Nā-ümīd olma Muḥibbī vaṣlın iste rūz u şeb
Bir gün ola irişüp luṭf-ı Ḫudā mihmān ola

2. **luṭf-ı ḫudā:**
Gazel 32
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ın bir şeyi ve durumu yorgunluk ve sıkıntı çektirmeden kullarına ihsan etmesi, kulun işini rast getirmesi.

Giçe ṣırātı berḳ ya ḫāṭif gibi Muḥib
Luṭf-ı Ḫudā olursa eger aña reh-nümā

mā:

1. **mā:**
Gazel 9
Mısra: **8**
Almak, buyurmak II İkram etmek.

Işḳ āteşiyle yakdı dili teşne eyledi
Sunup lebini dimedi bir kerre mā saña

mā dökme:

1. **mā dökme:**--*me*
Gazel 430
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz yaşı dökmek.

Ġarḳ itdi gözyaşıyla Muḥibbī bu ʿālemi
İy dīde daḫı gel kerem it dökme mā yiter

maʿānī baḥrına taldum:

1. **maʿānī baḥrına taldum:**--*ı, --n, --a, --du, --m*
Gazel 333
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mana denizine dalmak.

Maʿānī baḥrına taldum
çıkardum nice gevherler
Küpe olsun kulaguñda takın
dürr-i ʿAden'den geç

maʿānī dürlerin:

1. **maʿānī dürlerin:**--*ler, --i, --n*
Gazel 429
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hakikat incisi(şiir).

Muḥibbī yine yārāna maʿānī dürlerin dökdüñ
Bu şiʿrüñ ṭarzını ancak senüñ ṣāḥib-kemāl añlar

maānī nakşını:

1. **maānī naḳşını:**-*nı*
Gazel 78
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çinli bir nakkaş ve ressamın eserleri gibi hoş ve değerli eserler.

Şöyle şīrīn yaz Muḥibbī bu maānī naḳşını
İşidenler okıyanlar diyeler māni saña

maāniyle:

1. **maāniyle:**
Gazel 204
Mısra: **14**
Mana,anlam.

Muḥibbī'nüñ gören eşārın eydür
Maāniyle anı itmiş müzehheb

maʿbed ola:

1. **maʿbed ola:**--*a*
Gazel 396
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İbadet edilen kutsal yer.

Gözüm yaşı gibi oldum revāne
Umaram ola kūyuñ baña maʿbed

maʿbūd ola:

1. **maʿbūd ola:**--*a*
Gazel 392
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tapılmak, tapılan olmak.

Bak Muḥammmed nūrına bakma yüzüm karasına
Ola ol nūr Muḥibbī'ye şefīʿ yā Maʿbūd

mādūn-ıla:

1. **mādūn-ıla:**--*ıla*
Gazel 319
Mısra: **4**
Aşağı,alt derece(aşık burada Mecnun ve Ferhat'dan daha üstün aşık olduğunu söylemektedir.).

Ṭarz-ı ʿışḳı sormazam Mecnūn-ıla Ferhād'a ben
ʿĀr ider göñlüm benüm itmege mādūn-ıla baḥs

maġrūr olan:

1. **maġrūr olan:**--*a, --n*
Gazel 373
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böbürlenmek, gururlanmak, aldanmak. II Aldanan kişi.

Yāra diseñ ḥālüñi almaz Muḥibbī ʿaynına
Ḥüsnine maġrūr olan ʿuşşāḳa vire mi vücūd

maġrūr olma:

1. **maġrūr olma:**--*ma*
Gazel 304
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1. Aldanmak 2. tafra atmak, kibirlenmek.

Bülbülā maġrūr olma şāhid-i gül ḥüsnine
Çün degül vaḳti gülüñ bāḳī gülistāndur ʿabes

2. **maġrūr olma:**--*ma*
Gazel 245
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gururlanmak, aldanmak.

Sakın dehre dayanup olma maġrūr
Dil ü cān anda çün mihmāndur iy dōst

3. **maġrūr olma:**--*ma*
Gazel 255
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gururlanmak, aldanmak.

İy dil ġıdā olursın bir gün bu mār u mūra
Bu hāy u hūya maġrūr olma idüp şeṭaret

maġrūr u ḫod-perest:

1. **maġrūr u ḫod-perest:**
Gazel 223
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mağrur, kendini çok beğenen, kibirli.

Zāhid Muḥibbī ʿışḳ-ıla oldı Melāmetī
Şükri budur ki olmadı maġrūr u ḫod-perest

māh:

1. **māhī:**-*i*
Gazel 11
Mısra: **10**
1. ay 2. ay yüzlü güzel.

İy Muḥibbī tal maḥabbet baḥrına ġavvāṣ-vār
Işḳ deryāsına düşmiş diyeler māhī saña

2. **māh:**
Gazel 38
Mısra: **3**
1. ay 2. ay yüzlü güzel.

Yüce itmişdür felekden ḳaṣrını beñzer o māh
Anuñ-içundur irişmez nāle vü efġān aña

3. **māh:**
Gazel 108
Mısra: **2**
1. ay 2. ay yüzlü güzel.

Ḥüsn-ile ḫulḳı aṭā itdi çün Allāh saña
Mihr āşüfte vü germ olsa ne tañ māh saña

4. **māhum:**-*um*
Gazel 90
Mısra: **4**
Ay gibi güzel, sevgili.

Cān u dilden gül yüzüñ āşüftesi şems ü ḳamer
Mihr gönder giceler ḥayrān olur māhum saña

5. **māhuñ:**-*(u)ñ*
Gazel 160
Mısra: **2**
Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

İrişür āh u feryād u fiġānum göklere her şeb
Nedendür gūşına girmez o māhuñ bilmezem yā Rab

6. **māhum:**-*(u)m*
Gazel 193
Mısra: **9**
Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Göñlümüñ vīrānesin gel rūşen it māhum benüm
Gicelerde şem olur vīrāneye çün māhitāb

7. **māhı:**-*ı*
Gazel 297
Mısra: **5**
Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Her gice bir nevʿe māhı ʿārż eyler āsümān
Gün yüzüñe beñzedimez cehd ile anı dürüst

8. **māha:**-*a*
Gazel 303
Mısra: **4**
Ay (gibi güzel ve parlak yüzlü sevgili).

Bu dūd-ı dilüm gerçi ki eflāke irişdi
Sen māha velī itmedi āhum eser iy dōst

māh ruḥ:

1. **māh ruḥ:**
Gazel 360
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ay yüzlü, parlak,güzel yanaklı II Sevgili.

Gül yüzin ʿarż eylemez derdā dirīġ ol māh ruḥ
Ol sebebden gice gündüz virdüm oldı āh ruḥ

maḥabbet:

1. **maḥabbet:**
Gazel 12
Mısra: **7**
Aşk, sevgi.

Sīne ṣaḥrāsına ekdüm çün maḥabbet toḫmını
Dem-be-dem yagdursa tañ mı gözlerüm bārān aña

2. **maḥabbet:**
Gazel 93
Mısra: **9**
Aşk, sevgi.

İrgürürdüm göklere cānā maḥabbet topını
İy güzeller şāhı olsañ bir gice mihmān baña

3. **maḥabbetden:**-*den*
Gazel 74
Mısra: **14**
Aşk, sevgi, sohbet, muhabbet.

Tīġuñ alup gel Muḥibbī sīnesini eyle çāk
Kıl naẓar aña maḥabbetden tolı gör mihr ola

4. **maḥabbetden:**-*den*
Gazel 106
Mısra: **7**
Aşk, sevgi, sohbet, muhabbet.

Bir nefes bu dil maḥabbetden daḫı şād olmadı
Ḫāṣıl oldı derd ü ġamla miḥnet eyyāmı baña

5. **maḥabbet:**
Gazel 11
Mısra: **9**
Aşk, sevgi dolu; yâren; bağlılık dolu.

İy Muḥibbī tal maḥabbet baḥrına ġavvāṣ-vār
Işḳ deryāsına düşmiş diyeler māhī saña

6. **maḥabbet:**
Gazel 273
Mısra: **8**
1. Sevgi. 2. Aşk, sevdâ. 3. Dostluk, bağlılık. 4. Sohbet, yârenlik.

Maḥabbet senden olmayınca iy dōst
Baña birdür hemān miḥnet maḥabbet

7. **maḥabbet:**
Gazel 402
Mısra: **13**
1. Sevgi. 2. Aşk, sevdâ. 3. Dostluk, bağlılık. 4. Sohbet, yârenlik.

Eylese cevr ü cefā artsa maḥabbet ṭañ mıdur
Çün Muḥib insān olur iḥsān-ıla dirler ʿabīd

maḥabbet ʿālemidür:

1. **maḥabbet ʿālemidür:**--*i*, --*dür*
Gazel 454
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dostluk,sevgi meclisi.

Dilüm miḥnet demin dünyāya virmez
Bilür ḳadrin maḥabbet ʿālemidür

maḥabbet bādesin:

1. **maḥabbet bādesin:**--*s*, --*i*, --*n*
Gazel 483
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk şarabı.

Maḥabbet bādesin içen olur miḥnetle her demde
Feraḥla şādīden geçmiş ġam ile āşinālardur

maḥabbet baḥrına:

1. **maḥabbet baḥrına:**--*ı*, --*n*, --*a*
Gazel 427
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgi,muhabbet denizi.

Maḥabbet baḥrına düşmiş Muḥibbī oldı bī-pervā
İki çeşmi iki yaña anuñ beñzer kabagıdur

maḥabbet cāmını:

1. **maḥabbet cāmını:**--*ı*, --*n*, --*ı*
Gazel 493
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk şarabı.

ʿĀşıḳ içdükde maḥabbet cāmını Heft deryā cürʿa-dān-ı cāmıdur

2. **maḥabbet cāmını:**--*ı*, --*n*, --*ı*
Gazel 242
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk kadehi. || *Aşk şarabı.*

Olup mest ü ḫarābātī maḥabbet cāmını nūş it
Ḫum-ı mey-ḫāne-veş her dem ṣafādan kaynayup cūş it

3. **maḥabbet cāmını:**--*ı*, --*n*, --*ı*
Gazel 276
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk kadehi. || *Aşk şarabı.*

İy Muḥibbī ister idüñ sen maḥabbet cāmını
Şükr kıl nūş eyleyüp mestāne oldum ʿāḳıbet

maḥabbet çerāġını yakmaga:

1. **maḥabbet çerāġını yakmaga:**--*ı*, --*n*, --*ı*--*ı*, --*n*, --*ı*, --*mag*, --*a*
Gazel 476
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgi kandilini yakmak.

Ġam tekyesinde yakmaga maḥabbet çerāġını
Dil ṭıflını bagırda olan bāġa saldılar

maḥabbet cürʿasın:

1. **maḥabbet cürʿasın:**--*s, --ı, --n*
Gazel 484
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk (şarabının) yudumu.

Bir ḳadeḥ her kim ki nūş itdi maḥabbet cürʿasın
Mest-i lā-yaʿḳıl olup dehr içre her dem hū çeker

maḥabbet ehlini:

1. **maḥabbet ehlini:**-*i(n), -i*
Gazel 13
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşıklar.

Ejder-i ışḳ öldürür didüm maḥabbet ehlini
İşidüp cān-ıla göñlüm oldılar ḳāyil baña

maḥabbet gelse:

1. **maḥabbet gelse:**--*se*
Gazel 270
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa yüz vermesi,ilgi duyması kastedilmektedir.

Maḥabbet gelse ardınca da miḥnet
Dimişler bir-durur miḥnet maḥabbet

maḥabbet nārına:

1. **maḥabbet nārına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 499
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) aşkının ateşi.

Yan maḥabbet nārına kalmaya benlikden nişān
Zer ṣāf olmak içün her laḥẓa ḳāl üstindedür

maḥabbet şāhınuñ:

1. **maḥabbet şāhınuñ:**--*ı, --n, --un*
Gazel 478
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk (ülkesinin şahı) -sevgili-.

Tekye-i dilde ebed yansun çerāġı sīnemüñ
Kim maḥabbet ṣāhınuñ konmış ezelden ḫayrıdur

maḥabbet toḫmını ekdüm:

1. **maḥabbet toḫmını ekdüm:**--*dü, --m*
Gazel 115
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgi ve aşk tohumu ekmek(kalpleri ısındırmak.).

Mezra-ı dilde çün ekdüm ben maḥabbet toḫmını
Ebr-i āhumdan ne tañ yagdursa ger bārān ṣabā

maḥabbet toḫmını saçalıdan:

1. **maḥabbet toḫmını saçalıdan:**-*a, -lı, -dan*
Gazel 84
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgi,aşk tohumu saçıldığından beri,o andan itibaren anlamında kullanılmıştır.

Saçalıdan mezra-ı dilde maḥabbet toḫmını
Dūd-ı āhum ebr olup göz yaşı bārāndur baña

maḥabbet-nāmeler gönderürdüm:

1. **maḥabbet-nāmeler gönderürdüm:**--*ür, --düm*
Gazel 115
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliye aşk(sevgi) belirten mektuplar,yazılar göndermesi.

Gönderürdüm yāra ben dāyim maḥabbet-nāmeler
İy Muḥibbī olsa idi ger baña fermān ṣabā

mā-ḥażar:

1. **mā-ḥażar:**
Gazel 232
Mısra: **2**
(Ar.) Önceden hazırlanan, hemen.

Sīnede dāġ-ı ġam-ı cānānı mihmān oldı tut
Mā-ḥażar yaşuñ şarāb u bagrı biryān oldı tut

2. **mā-ḥażar:**
Gazel 169
Mısra: **5**
Hali hazırda mevcut olan.

Dil kebābın eyledüm ben mā-ḥażar yārān içün
Sīnemi kıldum kebāb u gözlerüm yaşın şarāb

3. **mā-ḥażar:**
Gazel 200
Mısra: **6**
Hali hazırda mevcut olan.

Gözlerüñ çün mest olup içmiş şarāb-ı nāzdan
Mā-ḥażar ben daḫı itdüm bagrumı cānā kebāb

4. **mā-ḥażar:**
Gazel 213
Mısra: **6**
Hali hazırda mevcut olan.

Gözlerüñ çün mest olup içmiş şarāb-ı nāzdan
Mā-ḥażar ben daḫı cānā eyledüm baġrum kebāb

5. **mā-ḥażar:**
Gazel 481
Mısra: **8**
Hali hazırda mevcut olan.

Her kaçan gelse belā vü derd ü ġam kāşāneme
Mā-ḥażar bagrum kebāb çeşmüm tolu peymānedür

mahbūb:

1. **maḥbūb-ı:**--*ı*
Gazel 3
Mısra: **6**
Sevilen, sevgili.

Bassa şemsüñ nūrını nūruñ senüñ olmaz aceb
On sekiz biñ āleme sensin çü maḥbūb-ı Ḫudā

2. **maḥbūbda:**-*da*
Gazel 322
Mısra: **8**
Sevilen kimse, sevgili.

Ulu devlet-durur Gülşen bucagı
Benümle mi ola maḥbūbda s̱āliş̱

3. **maḥbūb:**
Gazel 186
Mısra: **1**
Kendisine muhabbet beslenilen kimse. II Sevgili.

Dilerseñ kim elüñe gire maḥbūb
Gerekdür ḥüzn-i Yaḳūb ṣabr-ı Eyyūb

maḥbūb-ı ḫudā:

1. **maḥbūb-ı ḫudā:**
Gazel 29
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ın sevgilisi II Hz. Muhammet.

Nūr-ı ālemsin bugün sen daḫı maḥbūb-ı Ḫudā
Eyleme āşıḳlaruñ bir laḥẓa kapuñdan cüdā

maḥbūb-ı rab:

1. **maḥbūb-ı rab:**
Gazel 168
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ın habibi, Hz. Muhammed.

Rūz-ı maḥşerde şefāat idesin □āṣīlere
Hem mürüvvet kānı sensin hem daḫı maḥbūb-ı Rab

maḥbūb-ı şūḥ:

1. **maḥbūb-ı şūḫ:**
Gazel 358
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alımlı , hoş sevgili.

Saña ʿāşıḳlardur iy maḥbūb-ı şūḫ
Bu cihān içre cüvān u ger şüyūḫ

maḥbūbü'l-ḳulūb olduñ:

1. **maḥbūbü'l-ḳulūb olduñ:**--*duñ*
Gazel 153
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kalplerin sevgilisi haline gelmek kastedilmiştir.

İy saçı sünbül yüzi gül lāli mül eṭvārı ḫūb
Anuñ-içun olduñ ehl-i ışḳa maḥbūbü'l-ḳulūb

maḥfī:

1. **maḫfī:**
Gazel 310
Mısra: **5**
Gizlenmiş, saklanmış, saklı II birden, aniden.

Nāgehān maḫfī naẓar kıldum güneş ruḫsāruña
Eyledüm ol dem hemān çāk-i girībān el-ġıyāş̱

2. **maḫfī:**
Gazel 198
Mısra: **4**
Ar. Gizli, gizlice.

Işḳ meydānında top it oynasun dilber serüñ
Furṣat el virdükçe maḫfī zülfinüñ çevgānın öp

maḫfil:

1. **maḫfil:**
Gazel 65
Mısra: **2**
Toplanıp görüşülecek yer, meclis, encümen.

Düşürme elden sāḳī ṣarāb-ı rāḥat-ı dil hā
Ki dirler dāfi-i ġamdur ki ….. cümle maḫfil hā

māhī gibi:

1. **māhī gibi:**
Gazel 154
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Balık. (Deniz içinde balık olmak. Kainat denizinde yaşamak, canlı olmak bağlamında).

Işḳ deryāsına düşdüm irmedüm pāyānına
Niçe kez kaṣd eyledüm māhī gibi aña talup

2. **māhī gibi:**
Gazel 455
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Balık. (Deniz içinde balık olmak. Kainat denizinde yaşamak, canlı olmak bağlamında).

Baḥr-ı eşkümden Muḥibbī gözlerüm māhī gibi
Luʿb-ıla ṣayda çeken zülfindeki ḳullābdur

māh-ı nev:

1. **māh-ı nev:**
Gazel 404
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeni ay, hilal (sevgili bağlamında).

Bunca eyyām bend kılmışken der-i meyḫāneyi
Māh-ı nev oldı anaḫtārı açıldı ol kilīd

māh-ı nev gibi:

1. **māh-ı nev gibi:**
Gazel 44
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yeni ay gibi.

Göreli ebrūlaruñı oldı püştüm dü-tā
Māh-ı nev gibi sanasın oldum engüşt-nümā

māh-ı tābānı:

1. **māh-ı tābānı:**--*ı*
Gazel 298
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parlak ay II güzel.

Ḫaṭ gelüp itmiş iḥāṭa ḫadd-i cānānı dürüst
Hāledür devr eylemişdür māh-ı tābānı dürüst

māh-ı tābān-ıla:

1. **māh-ı tābān-ıla:**--*ı, --la*
Gazel 305
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parlayan ay,parlak ay.

İdemezsiz iy güzeller siz o cānān-ıla baḥs̱
Kim görüpdür encüm ide māh-ı tābān-ıla baḥs̱

2. **māh-ı tābān-ıla:**--*ıla*
Gazel 320

Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parlayan ay,parlak ay.

Bir güzel yokdur gelüp ola muḳābil ḥüsnüñe
Eylemek encüm ne lāyıḳ māh-ı tābān-ıla baḥs

māhitāb:

1. **māhitāb:**
Gazel 193
Mısra: **10**
Ayın parlaklığı, ışıltısı / sevgilinin ay gibi parlak yüzü (sevgili).

Gönlümüñ vīrānesin gel rūşen it māhum benüm
Gicelerde şem olur vīrāneye çün māhitāb

2. **māhitāb:**
Gazel 194
Mısra: **1**
Mehtap,dolunay.

Hep güzeller necm Ḫālıḳ seni kılmış māhitāb
Gül cemālüñ arż kıl zülfüñi eyleme niḳāb

3. **māhitāb:**
Gazel 125
Mısra: **7**
Ayın parlaklığı, ışıltısı. || *Dolunay.*

Esbüñe nal olmak ister ayda bir kez māhitāb
Ol sebebden ki ider ḳaddini ay illā dü-tā

4. **māhitāb:**
Gazel 203
Mısra: **2**
Ayın parlaklığı, ışıltısı. || *Dolunay.*

Nūr ogurlar yüzüñe gelse muḳābil āfitāb
Nite kim alur şuā ı şemsden de māhitāb

māhiyyet:

1. **māḥiyyetin:**-*in*
Gazel 386
Mısra: **6**
Bir şeyin aslı, esası, iç yüzü.

Noḳṭa dinmez laʿline kıldan miyānı incedür
Bilmese tañ mı anuñ māḥiyyetin ehl-i ḫıred

maḥkeme-i ışḳa:

1. **maḥkeme-i ışḳa:**-+*a*
Gazel 184
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşk ile ilgili problemlerin görüşülüp karara bağlandığı yer kastedilir.

Ben maḥkeme-i ışḳa ḳażā ile gelince
Ferhād baña muḥżır u Mecnūn ola nāyib

maḥmil:

1. **maḥmil:**
Gazel 65
Mısra: **8**
1)İki kişinin oturması için devenin sırtına konulan bir tür oturak sepet. 2) Aşığın gönlü.

Şütürler raḳs u ger şādī urursa tañ mı bādīde
Kaçan kim Kabe-i vaṣluñ nişānın vire maḥmil hā

maḥmūd:

1. **maḥmūd:**
Gazel 29
Mısra: **6**
1. Övülmüş. 2. Hz. Muhammed'in isimlerinden.

Umaram her bir aduñ başka şefāat eyleye
Aḥmed ü Maḥmūd Ebū'l-Ḳāsım Muḥammed Muṣṭafā

2. **maḥmūd:**
Gazel 366
Mısra: **8**
Dünya ve dünyada övülen, sevilen. II Gazneli Mahmut (910-1031); Abbasi hilafeti döneminde kurulan Gazneliler (Âl-i Sebüktekin) Devleti'nin kurucusudur. Büyük fetihleri olduğu gibi, şair ve âlimlerin de dostu ve destekçisi olarak tanınmıştır. Gazneli Mahmut'un has gulamlarından Ayaz, akıl, feraset, bilgi, sadakatte mümtaz olduğu için padişah kendisini çok sever ve ona itimat ederdi. Onun Ayaz'a aşkı, Doğu edebiyatlarında Leylâ ve Mecnûn, Ferhad u Şîrîn efsaneleri gibi mühim mevzulardan olmuştur.

Ayāza kul diyü isnād iderler
Ne kul bil ki kul oldı aña Maḥmūd

maḥmūd kuldur:

1. **maḥmūd kuldur:**--*dur*
Gazel 383
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısranın devamı olarak Mahmut'un Ayaz'a asıl köle olduğu ifade edilmektedir.

Ayāz ẓāhirde Maḥmūd'uñ ġulāmı
Velī maʿnāda kuldur aña Maḥmūd

maḥmūd oldı:

1. **maḥmūd oldı:**--*dı*
Gazel 392
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Övülmüş methedilmiş" anlamında Hz. Muhammed'in isimlerindendir.

Tañrı'nuñ ḫāṣ kulısın bir aduñ oldı Maḥmūd
Sende cemʿ oldı seḫā vü kerem iḥsān-ıla cūd

maḥmūd'uñ ġulāmı:

1. **maḥmūd'uñ ġulāmı:**--*un*, --*ı*
Gazel 383
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gazneli Mahmut'un kölesi.

Ayāz ẓāhirde Maḥmūd'uñ ġulāmı
Velī maʿnāda kuldur aña Maḥmūd

mahmūr:

1. **maḥmūrdur:**-*dur*
Gazel 177
Mısra: **4**
Sarhoş, kendinden geçmiş.

Leblerüñ ẕikr eylesem cānā gözüñ ḫışm itmesün

N’eylesün maḫmūrdur iy pādişāhum bu ġarīb

maḥrem:

1. **maḥremüm:**-*üm*
Gazel 399
Mısra: **2**
Gizli, saklı.

Dōstlar ġam-ḫānesinde eski yārumdur nemed
Ġamgüsārum maḥremüm hem iḫtiyārumdur nemed

2. **maḥremüñ:**-*üñ*
Gazel 286
Mısra: **2**
Dost, arkadaş, sırdaş.

Hem-demüñ dünyāda bir gün yüzlü cānān oldı tut
Maḥremüñ dün gün meh ü ḫurşīd-i raḫşān oldı tut

3. **maḥremdür:**-*dür*
Gazel 482
Mısra: **6**
Başkalarından saklanan, başkaları tarafından görülmesi, bilinmesi, duyulması istenmeyen, gizli.

Düşüp miḥnet bucagına beni siz sanmañuz tenhā
Belā eksük degül bir dem gelür ġam daḥı maḥremdür

maḥrem itdüñ:

1. **maḥrem itdüñ:**-*-dü, --n*
Gazel 290
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Gizli. 2)Çok samimi,sıkı fıkı bir hale gelmek.

Gel beni öldür baña yigdür bu dirlikden ölüm
Çün raḳīb-i rū-siyāhı maḥrem itdüñ ʿāḳıbet

māh-rū:

1. **māh-rūlar:**-*lar*
Gazel 300
Mısra: **5**
Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

N’ola bī-mihr olursa māh-rūlar
Olur cevr ü cefā bunlara ʿādet

2. **māh-rūlar:**-*lar*
Gazel 349
Mısra: **8**
Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Kāşki ḫāk olsa idüm ben der-i meyḫānede
Māh-rūlar içdügince her yaña serper ḳadeḥ

3. **māh-rūlar:**-*lar*
Gazel 390
Mısra: **11**
Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Sāġar alsa māh-rūlar destine
Sen ṣürāḥī-veş dilā eyle sücūd

4. **māh-rūlar:**-*lar*
Gazel 443
Mısra: **6**
Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Mey yirine kanum içse tañ mıdur ol çeşmi mest
Māh-rūlar ḫūn-ı ʿāşıḳ dökmede bī-bākdür

maḥrūm itme:

1. **maḥrūm itme:**-*-me*
Gazel 298
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1.Kısmetsiz, bahtsız etmek. 2.İstediğini ve arzu ettiğini elde edememek.

Bir gedādur kapuña geldi seḥergeh āfītāb
Vir eline anı maḥrūm itme bir nānı dürüst

māh-rūya vire:

1. **māh-rūya vire:**-*-e*
Gazel 99
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili) bulması,aşka düşmesi kastedilmiştir.

Bir māh-rūya vire göñül terk-i cān ide
Bu silsile-i ışḳ içinde ol be-nām ola

maḥşer:

1. **maḥşerde:**-*de*
Gazel 1
Mısra: **11**
(Ar.) Mahşer, kıyamet yeri.

Rūz-ı maḥşerde Muḥibbī bendeñi
Irma anı raḥmetüñden yā Raḥīm

2. **maḥşerde:**-*de*
Gazel 3
Mısra: **3**
Âhiret hayâtında bütün insanların, dünyâda yaptıklarının hesâbını Allah huzûrunda vermek üzere tekrar dirilip toplanacakları yer.

Ẓulmet-i maḥşerde yolın bilmeyen āşīlerüñ
Şefḳat idüp olasın her birine sen reh-nümā

3. **maḥşerde:**-*de*
Gazel 34
Mısra: **10**
Âhiret hayâtında bütün insanların, dünyâda yaptıklarının hesâbını Allah huzûrunda vermek üzere tekrar dirilip toplanacakları yer.

İy Muḥib ḫayr eyle kıl şerden ḫaẕer
Diyeler maḥşerde yüzi ak saña

4. **maḥşerde:**-*de*
Gazel 153
Mısra: **8**
Âhiret hayâtında bütün insanların, dünyâda yaptıklarının hesâbını Allah huzûrunda vermek üzere tekrar dirilip toplanacakları yer.

Yuya yüzüm karasını āb-ı istiġfār-ıla
Umaram ki pāk ide maḥşerde Ġaffārü’ẕ-ẕünūb

maḥşer güni:

1. **maḥşer güni:**-*-i*
Gazel 219
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamet günü.

Bu Muḥibbī şöyle muḥkem tutdı ışḳuñ dāmenin
Bulına maḥşer güni destinde de dāmān-ı dōst

mahşer güninde:

1. **maḥşer güninde:**--*i, --n, --de*
Gazel 197
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamet günü.

Maḥşer güninde ümmete idüp şefāati
Ol āṣīlere raḥmet Ḥaḳḳ'a ola sebeb

2. **maḥşer güninde:**--*i, --n, --de*
Gazel 197
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamet günü.

İçsün şarāb-ı kevseri sen sun Muḥibbī'ye
Maḥşer güninde olmaya ol teşne ḫuşk leb

3. **maḥşer güninde:**-*n, -de*
Gazel 32
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ahiret hayatında bütün insanların, dünyada yaptıklarının hesabını Allah huzurunda vermek üzere tekrar dirilip toplanacaklarına inanılan gün.

Ḳaddi kopardı başuma bunda ḳıyāmeti
Maḥşer güninde görmeye ayruk göñül belā

4. **maḥşer güninde:**--*i, --n, --de*
Gazel 351
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ahiret hayatında bütün insanların, dünyada yaptıklarının hesabını Allah huzurunda vermek üzere tekrar dirilip toplanacaklarına inanılan gün.

Maḥşer güninde kev s eri içem diyü Muḥib
Sāḳī elinden almaz ele bāde-i ṣabūḥ

māhtāb:

1. **māhtābı:**-*ı*
Gazel 469
Mısra: **4**
(Fars.) Ay ışığı, mehtap.

Her cānibe ki cilve kılup ʿarż-ı ḥüsn ide
Ol māhtābı ʿāşıḳ-ı dīvāne seyr ider

māh-tābı beñzedüp:

1. **māh-tābı beñzedüp:**-*düp*
Gazel 75
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yüzünün ay ışığına benzetilmesi.

Gün yüzüñe māh-tābı beñzedüp sorsañ baña
Saña budurur cevābum "beyne arż u ve's-samā"

māh-ṭalʿat:

1. **māh-ṭalʿat:**
Gazel 488
Mısra: **6**
Ay yüzlü II sevgili.

Añ günāhuñ göz yaşuñ dök kesme luṭfından ümīd
Çünki bir māh-ṭalʿat cürmi yek sāledür

maḥv itdi:

1. **maḥv itdi:**--*di*
Gazel 254
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yok etmek, harap etmek.

Her laḫẓa ki müje ḥālümi ruḥsāruma yazdı
Maḥv itdi anı yuyup bu eşk-i nedāmet

maḥv olur:

1. **maḥv olur:**--*ur*
Gazel 315
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yok olmak, perişan olmak, dağılmak.

Aka aka cūy-iken baḥr oldı yaşum ʿāḳıbet
Maḥv olur yanına varsa itmesün enhār baḥs

maḫzen-i dilden:

1. **maḫzen-i dilden:**--*den*
Gazel 417
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül mahzeni, hazineliği.

Maḫzen-i dilden çıkardum yine söz gevherlerin
Oldı söz ehli yanında maʿnī gevherden leẕīẕ

2. **maḫzen-i dilden:**-*den*
Gazel 43
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül hazinesi.

İy Muḥibbī maḫzen-i dilden çıkar söz gevherin
Ḫarc kıl çünki sunıldı genc-i bī-pāyān baña

maḫzen-i dilden çıkarsam:

1. **maḫzen-i dilden çıkarsam:**-*sa, -m*
Gazel 46
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül hazine ve definesini koyduğu yerden çıkarmak. Göstermek,aşikar etmek.

Maḫzen-i dilden çıkarsam ġam degül söz gevherin
Eksük olmaz ne ḳadar ḫarc eylesem kāndur baña

maḫzūn:

1. **maḫzūnam:**-*am*
Gazel 246
Mısra: **4**
Hüzünlü, üzgün.

Olupsın Yūsuf-ı Mışrī'den ayru
Dil-i Yaʿḳūb-veş maḫzūnam iy dōst

maḫzūna beñzer:

1. **maḫzūna beñzer:**--*a, --r*
Gazel 463
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hüzünlü ve kederli bir insana dönüşmek.

Cüdā olalı Mışr'uñ Yūsuf'ından
Göñül Yaʿḳūb-veş maḫzūna beñzer

mā-i furāt:

1. **mā-i furāt:**
Gazel 259

Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fırat Nehri,tatlı su.

Meşreb-i zāhid-ile meşereb-i ʿışḳ bir mi olur
Hīç deryā suyına beñzeye mi mā-i Furāt

mā-i ineb:

1. **mā-i ineb:**
Gazel 188
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzüm suyu.

Bu Muḥibbī lal-i nābı şevḳına
Komaz elden nūş ider mā-i ineb

maḳām itmiş:

1. **maḳām itmiş:**--*miş*--*miş*, --*e*, --*r*
Gazel 367
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin boyu servi ağacına benzetilerek aşığın orayı mekan tuttuğu ifade edilmektedir.

Servde bülbül maḳām itmiş ider
Ḳāmetüñ vaṣfında āvāzın bülend

maḳāmāt:

1. **maḳāmāt:**
Gazel 249
Mısra: **6**
Makamlar, mevkiler.

Reh-i ʿışḳı giçer ʿışḳ ehli āsān
Ne ḳaṭʿ-ı menzil aña ne maḳāmāt

2. **maḳāmāt:**
Gazel 253
Mısra: **12**
Makamlar, mevkiler.

Eger ḫāk-i derüñ mesken olursa
Yiter dünyāda baña bu maḳāmāt

maḳṣūd:

1. **maḳṣūduñ:**-*uñ*
Gazel 323
Mısra: **11**
Amaç, gāye, maksat.

Gözüm yaşına beñzer dir-ise maḳṣūduñ iy ḫˇāce
Sefer kıl berre bu sevdā-y-ıla baḥr-i ʿAden'den geç

2. **maḳṣūd:**
Gazel 366
Mısra: **4**
Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

Ṭavāf itmek dilerler Kaʿbe-kūyuñ
Dü ʿālemde budur ʿuṣṣāḳa maḳṣūd

3. **maḳṣūd:**
Gazel 392
Mısra: **4**
Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

Kim ire dergehüñe ire murādına o dem
Dü cihān içre çü ʿāṣıḳlara sensin maḳṣūd

maḳṣūd bu ki:

1. **maḳṣūd bu ki:**--*ki*
Gazel 296
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söylenilmek istenen budur ki.. (Amaç,gaye).

Maḳṣūd bu ki iy yār olasın sag u selāmet
ʿIşḳ ehline dāyim yaraşur ola melāmet

maḳṣūduñ oldıysa:

1. **maḳṣūduñ oldıysa:**-*sa*
Gazel 51
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir amaç ve isteğe sahip olmak.

Bilmedüm cānā murāduñ rūmı öldürmek midür
Her ne kim maḳṣūduñ oldıysa düşen oldur baña

māl:

1. **māladur:**-*a*, -*dur*
Gazel 496
Mısra: **5**
Mal, mülk, para, sahip olunan servet.

Ezelden böyledür ġālib güzeller māladur rāġıb
Gözümüñ yaşına ṭālib n'ola olsa diremlerdür

māl u cāha:

1. **māl u cāha:**--*a*
Gazel 141
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya'nın malı ve mülkü.

Māl u cāha ġarra olma kor gidersin āḳıbet
Şöyle tut dünyāyı kim saña musaḫḫar boldı hep

māl ü menāl:

1. **māl ü menāl:**
Gazel 223
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kimsenin sâhip olduğu her şey, mal mülk, servet.

Māl ü menāl yoluña bil cān u ser daḫı
Senden dirīġ olmaya iy dōst herçi hest

2. **māl ü menāl:**
Gazel 431
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kimsenin sâhip olduğu her şey, mal mülk, servet.

Māl ü menāl ü cān u dilüm yoluña fedā
Evvel bu yolda saña fedā ata anadur

mālik oldum:

1. **mālik oldum:**--*du*, --*m*
Gazel 448
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sahip olmak.

İrmedüm vaṣla Muḥibbī līk dilde bā-ḫayāl
Mālik oldum laʿl-i yāra gevher-i maḫzūndur

mālik olupdur:

1. **mālik olupdur:**--*up*, --*dur*
Gazel 326
Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sahip olmak.

Olupdur her kişi bir gence mālik
Yiter baña o yār-ı mihribān genc

mālik olur:

1. **mālik olur:**--*ur*
Gazel 258
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sahip olmak.

Her sifle kaçan duta Muḥibbī
ḳanāʿati
Ancak buña mālik olur ehl-i
ḥamiyyet

malūm ola:

1. **malūm ola:**--*a*
Gazel 135
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bilinen, belli.

Yazayım bir bir kamu eşkümle
dil aḥvālini
Rūy-ı zerdüme bakup malūm
ola tā ḥāl aña

maʿmūr iken:

1. **maʿmūr iken:**--*ken*
Gazel 276
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gösterişli olmak.

Ola kim genc-i vişālüñden
bulam diyü nişān
Bu göñül maʿmūr iken vīrāne
oldum ʿāḳıbet

maʿnā:

1. **maʿnāda:**-*da*
Gazel 383
Mısra: **6**
Anlam; asıl, gerçek, hakikat.

Ayāz ẓāhirde Maḥmūd'uñ
ġulāmı
Velī maʿnāda kuldur aña
Maḥmūd

maʿnā cevherin:

1. **maʿnā cevherin:**--*i, --n*
Gazel 388
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mananın özü,gerçeğin anlamı.

İy Muḥibbī sūz-ı Ḫusrev'den
yine yakduñ çerāġ
Kim ki rūşen gördi maʿnā
cevherin itdi pesend

mānada:

1. **manāda:**
Gazel 46
Mısra: **2**
Söz, anlam.

Bir kemān ebrū güzel ẓāhirde
cānāndur baña
Līk manāda yine ol āfet-i cāndur
baña

maʿnāda:

1. **maʿnāda:**--*da*
Gazel 382
Mısra: **8**
Asıl alem,iç alem.

Ġayra inʿām itdi Leylā sıdı
Mecnūn kāsesin
Ẓāhiren göstermedi maʿnāda itdi
anı yād

mānend-i kevkeb:

1. **mānend-i kevkeb:**
Gazel 209
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıldız gibi,ona benzer.

Felekdür āsitānuñ anda her şeb
Görinür eşk-i çeşm mānend-i
kevkeb

mānī:

1. **māni:**
Gazel 78
Mısra: **14**
Çinli bir nakkaş ve ressamdır. Aynı zamanda Mani dininin kurucusudur.

Şöyle şīrīn yaz Muḥibbī bu
maānī naḳşını
İşidenler okıyanlar diyeler māni
saña

maʿnī:

1. **maʿnī:**
Gazel 417
Mısra: **10**
Anlam II Öz.

Maḫzen-i dilden çıkardum yine
söz gevherlerin
Oldı söz ehli yanında maʿnī
gevherden leẕīẕ

māni oldı:

1. **māni oldı:**--*dı*
Gazel 166
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Engel olmak.

Dün gice ḳaṣd eyledüm tā kim
görem rūy-ı ḥabīb
Māni oldı araya girdi bulut gibi
raḳīb

māni olma:

1. **māni olma:**--*ma*
Gazel 140
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Engel olmak.

Ġamze-i ḫūn-rīzidür alan
Muḥibbī cānını
Māni olma iy leb-i lāli Mesīḥā
bir yaña

māniʿ olur:

1. **māniʿ olur:**--*ur*
Gazel 358
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Engel olmak, zorluk çıkarmak.

Māniʿ olur kūyına varsam raḳīb
Dilegüm budur cihānda ola yoḫ

maʿnī yüzinden bakarsa:

1. **maʿnī yüzinden bakarsa:**--*i, --n, --den, --a, --r, --sa*
Gazel 483
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) birinci mısrayla ilgili olarak;bahsedilen işin gerçek yüzünü anlamak,kavramak ifade edilmiştir.

Ser-i kūyuñ gedāsını gören
sanur gedālardur
Velī ger maʿnī yüzinden bakarsa
pādişālardur

mār:

1. **mār-ıla:**-*ıla*
Gazel 283
Mısra: **6**
Yılan.

Dil ser-i zülfeyn-ile düşdi zenaḫdan çāhına
Āḫirā gör mār-ıla hem-ḫāne oldı ʿāḳıbet

2. **mārdur:**-*dur*
Gazel 130
Mısra: **3**
Yılan // zülüf.

Mārdur zülfinden iy dil kıl ḥaẕer
Sunma el ol sünbül-i terden yaña

3. **mārı:**-*ı*
Gazel 136
Mısra: **10**
Yılan. II Zülüf.

Sīne-i sūzında zülüfi ḫayālin didi dil
Mārı kim gördi Muḥib āteş anuñ ini ola

mār it:

1. **mār it:**
Gazel 266
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yılana dönüştürmek.

Olmasun ʿayān genc-durur ḫüsnüñi sakla
Siḥr-ile ṭılısm eyleyüben zülfüñi mār it

2. **mār it:**
Gazel 224
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yılana dönüştürmek. II Yok etmek.

Olmasun ʿayān genc-durur ḫüsnüñi sakla
Siḥr ile ṭılısm eyle aña zülfüñi mār it

mār ola:

1. **mār ola:**-*a*
Gazel 58
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Yılan olma hali.
2)Perperişan,dağınık olma.

Genc-i ḫüsnüñ üzre itmişler meger zülfüñ ṭılısm
Bekler anı kimi ejderdür kimisi mār ola

mār u hubāndur:

1. **mār u hubāndur:**-*-dur*
Gazel 128
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Perişan ve güzel(sevgilinin saçı.).

Kime anber kimine çenber görinür zülf-i dōst
Çeşmüme her tārı anuñ mār u ubāndur baña

mār u mūra:

1. **mār u mūra:**-*+a*
Gazel 255
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yılan ve karınca(aşık kastedilerek).

İy dil ġıdā olursın bir gün bu mār u mūra
Bu hāy u hūya maġrūr olma idüp şeṭaret

mār yatsa:

1. **mār yatsa:**-*-sa*
Gazel 289
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yanağında dolaşan bir yılan kastedilmekte ve o dahı mest olur denmektedir.

ʿĀrıżuñda zülfüñi gördüm senüñ iy yār mest
Ḥaḳ dimişler günde yatsa olur-ımış mār mest

maʿreke-i ʿışkda:

1. **maʿreke-i ʿışḳda:**-*-da*
Gazel 374
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk meydanı,aşk savaşı.

Dermānı kodum ʿışḳ-ıla kıldum ḳabūl-i derd
Kimdür dimeye maʿreke-i ʿışḳda baña merd

mār-ı zülfüñden:

1. **mār-ı zülfüñden:**-*-ü, --n, --den*
Gazel 442
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yılana benzeyen saç.

Ḥamdülillāh kim lebüñ tiryāki ẓāhir olalı
Ġam degüldür mār-ı zülfüñden eger semler gelür

2. **mār-ı zülfüñden:**-*-ü, --n, --den*
Gazel 496
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yılana benzeyen saç.

Meded tiryāk-i laʿlüñden irişdür yā helāk oldum
İrişen mār-ı zülfüñden bu demde baña semlerdür

mā-saā:

1. **mā-saā:**
Gazel 4
Mısra: **6**
Allah'ın istediği gibi. Allah korusun, Allah saklasın (meâlinde duâdır.).

Cidd ü cehd-ile nigāra didüm el irmiş midür
Geldi hātifden nidā eydür ki illā mā-saā

maşûk:

1. **maşūḳa:**-*a*
Gazel 196
Mısra: **9**
Sevilmiş, Sevgili.

Çün tevbe eylemez mi maşūḳa muḥtesib
Gül vaḳti tevbe sırsa Muḥibbī olur mı ayb

māt ider:

1. **māt ider:**-*-e, --r*
Gazel 360
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kötü duruma düşürmek, bozmak.

Sakın aldanma cihān naṭʿına
āḫir māt ider
Nāgehān açmaz yüzinden saña
diye şāh ruḫ

2. **māt ider:**--*e, --r*
Gazel 279
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mat olmak. satranç oyununda rakiplerden birinin yenmesi. mat etmek.

Ferzende idüp baglama dil gel bu cihāna
Bir baydaḳ-ıla āḫir ider seni ol māt

māt oldı:

1. **māt oldı:**--*dı*
Gazel 247
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yenilmiş, mağlup olmuş, yetersiz kalmış.

Niçe sevmesün Muḥibbī ol şehi
Natʿ-ı ḥüsninde güzeller oldı māt

maṭlūb:

1. **maṭlūb:**
Gazel 186
Mısra: **4**
İstenen, talep edilen şey.

Diler zāhid cinān u ḥūr u kever
Velī āşıḳlara dīdār maṭlūb

maṭlūb oldı:

1. **maṭlūb oldı:**--*dı*
Gazel 206
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstenilen,talep edilen hale gelmek.

Olursam tañ mıdur sen ḫūba māyil
Çün oldı ḫūblar her yirde maṭlūb

maṭlūb olur:

1. **maṭlūb olur:**--*ur*
Gazel 343
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Talep olunmak, istenilmek.

Olur ʿāşıḳlara dīdār maṭlūb
Görinmez gözine olsa cihān genc

maṭlūb-ı ālā:

1. **maṭlūb-ı ālā:**
Gazel 119
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
En çok,fazla istenilen durum.

Şehīd-i ışḳ olsa ger yoluñda
Muḥibbī'ye budur maṭlūb-ı ālā

mayil:

1. **māyil:**
Gazel 9
Mısra: **4**
(□□□□) sıf. (Ar. meyl "eğilmek, meyletmek"ten mā'il) 1. Bir yana, bir tarafa doğru eğilmiş, meyletmiş 2. Bir şeye yatkınlığı, yeteneği olan, meyilli 3. İstekli, hevesli, arzulu:.

Vardur cihānda gerçi ki meh-pāreler velī
Māyil degül bu gönlümüz illā saña saña

2. **māyil:**
Gazel 20
Mısra: **4**
(□□□□) sıf. (Ar. meyl "eğilmek, meyletmek"ten mā'il) 1. Bir yana, bir tarafa doğru eğilmiş, meyletmiş 2. Bir şeye yatkınlığı, yeteneği olan, meyilli 3. İstekli, hevesli, arzulu:.

Tīr-i āha ḳaddüñi bük eyle bir çāḥı kemān
Kim güzeller māyil olur ok-ıla yadan yaña

3. **māyil-durur:**-*durur*
Gazel 492
Mısra: **1**
İstekli, hevesli, arzulu.

Gün yüzüñi görmege bu cān u dil māyil-durur
Līk zülfüñ çün seḫāb ol niʿmete ḫāyil-durur

4. **māyil:**
Gazel 4
Mısra: **7**
Bir kimse veya şeye diğerlerinden fazla eğilim, sevgi, istek ve ilgi gösterme, temâyül.

Gerçi dünyā ḫalḳı māyil dürlü dürlü nimete
Baña gelmez ḫūn-ı dilden özgeye hīç iştihā

5. **māyil:**
Gazel 13
Mısra: **1**
Bir kimse veya şeye diğerlerinden fazla eğilim, sevgi, istek ve ilgi gösterme, temâyül.

Gün yüzüñ göster didüm āh olmaduñ māyil baña
Kanı ṭāli olmaya zülfüñ gelüp ḫāyil baña

6. **māyil:**
Gazel 206
Mısra: **7**
Ar. Meyilli, yatkın, yakın.

Olursam tañ mıdur sen ḫūba māyil
Çün oldı ḫūblar her yirde maṭlūb

māyil degüldür:

1. **māyil degüldür:**--*dür*
Gazel 441
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meyleden değil.

Degüldür ġayra dil māyil yöneldüm ḳıbledür kūyuñ
Bi-ḥaḳḳın Kaʿbe-i ʿulyā dimeñ ġayra sücūdum var

māyil ola:

1. **māyil ola:**--*a*
Gazel 445
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlünü kaptırmak.

Kim māyil ola dünyā metāʿına cemʿ ider
Ḳārūn-vār ʿaḳıbet anı zemīn tutar

māyil olma:

1. **māyil olma:**--*ma*
Gazel 373
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Mail olmak, meyletmek, yönelmek.

Māyil olma ḫāce-i dünyā gibi sīm ü zere
İtmemişdür bu fenā dārında hīç bir kimse sūd

māyil olmaduñ:

1. **māyil olmaduñ:**-*du, -n*
Gazel 80
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşığa meyletmesinin,gönül vermesinin imkansızlığı kastedilir.

Gün yüzüñ görmez-isem zülfüñ olur ḫāyil baña
Geçdi ömrüm iy dirīġā olmaduñ māyil baña

māyil olup:

1. **māyil olup:**-*-up*
Gazel 463
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meyilli,heves ve istekli.

Olup dünyāya māyil cemʿ idenler
Geçer āḫir yire Ḳārūn'a beñzer

māyil olur:

1. **māyil olur:**-*-ur*
Gazel 130
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeye meyletmek, bir şeyi istemek, ilgi göstermek, gönül vermek.

Yaşuñı sīm it Muḥibbī rūy-ı zer
Māyil olur ḫūblar zerden yaña

2. **māyil olur:**-*-ur*
Gazel 494
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeye meyletmek, bir şeyi istemek, ilgi göstermek, gönül vermek.

Ḫışm-ıla n'ola ḫūnī gözüñ kanumı içse
ʿĀdetdür ezel māyil olur kana güzeller

3. **māyil olur:**-*-ur*
Gazel 494
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeye meyletmek, bir şeyi istemek, ilgi göstermek, gönül vermek.

Ḫışm-ıla n'ola ḫūnī gözüñ kanumı içse
ʿĀdetdür ezel māyil olur kana güzeller

māyil olursañ:

1. **māyil olursañ:**-*-ur, --san*
Gazel 165
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meyletmek,istek duymak.

Nimet-i dünyāya aldanma gözetme şehveti
Bunlara māyil olursañ aduña dirler devāb

maẓlūm:

1. **maẓlūmuñ:**-*un*
Gazel 11
Mısra: **6**
1. Zulüm görmüş. 2. halim, selim, sakin, sessiz.

Korkaram āhı tutup āşıḳlaruñ ḫaṭṭuñ gele
Koya mı ẓulmuñı hīç maẓlūmuñ Allāh'ı saña

maʿẕūr ola ki:

1. **maʿẕūr ola ki:**-*-a, --ki*
Gazel 295
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mazeretli, özrü bulunan.

Meclisde būseñe bu Muḥibbī olursa germ
Maʿẕūr ola ki şevḳ-ile oldı ziyāde mest

mebādā:

1. **mebādā:**
Gazel 68
Mısra: **8**
Olmaya ki, olmasın, sakın, zinhar.

Beni ferdāya salma vaṣla irgür
Mebādā irmeye bu ömr ferdā

mecāl ü:

1. **mecāl ü:**
Gazel 275
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1. Güç, kuvvet, derman, tâkat.

İçeli ben anı oldum āvāre
Ne ḳarāra mecāl ü ne cāy-ı neşt

mecāli kalmadı:

1. **mecāli kalmadı:**-*-i, --ma, --dı*
Gazel 464
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dermanı, takati, dayanma gücü kalmamak.

Cān ża'īf oldukça göñlüm nālesi āhestedür
N'eylesün söze mecāli kalmadı dil ḫastadur

mecāli kalmayup:

1. **mecāli kalmayup:**-*-i, --ma, --yup*
Gazel 209
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Halsiz,bitkin düşmek. Güçsüzleşmek.

Güneş ruḫsāruña her kim bakarsa
Mecāli kalmayup anı tutar teb

mecāzī:

1. **mecāzīdür:**-*dür*
Gazel 446
Mısra: **4**
Gerçek olmayan, hakikat dışı. (Mecazi aşk bağlamında).

Gel ḫaḳīḳī ʿışḳı ögren şemʿ-ile pervāneden
Bülbülüñ ʿışḳı mecāzīdür ü hem çok sözlüdür

meclis:

1. **meclis:**
Gazel 68
Mısra: **10**
Bezm, meclis, eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

Muḥibbī giceler hicrān şebinde
İñiler meclis içre nite kim nā

2. **meclis:**
Gazel 158
Mısra: **3**
Bezm, meclis, eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

Sen gereksin meclis esbābı müheyyā cümleten
Dil kebāb yaşum şarāb olmış-durur sīnem rebāb

3. **meclisüñde:**-*ün, -de*
Gazel 289
Mısra: **9**
Bezm, meclis, eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

Meclisüñde şemʿi gördüm karşuña par par yanar
Yanmaz-ıdı şevḳuñ-ile olmaya ger nār mest

4. **meclisde:**-*de*
Gazel 195
Mısra: **4**
Aşk meclisi, içki ve eğlence meclisi.

Gül mevsiminde tevbeyi dil tārumār ider
Meclisde sāḳī ola eger bir nigār ḫūb

5. **meclisde:**-*de*
Gazel 295
Mısra: **9**
Bezm, eğlence yeri, zevk ve sefa toplantısı.

Meclisde būseñe bu Muḥibbī olursa germ
Maʿẕūr ola ki şevḳ-ile oldı ziyāde mest

6. **meclisde:**-*de*
Gazel 355
Mısra: **2**
Aşk meclisi, içki ve eğlence meclisi.

Rūze geçdi sāḳiyā al elüñe gülgūn ḳadeḥ
Durmasun devr eylesün meclisde günāgūn ḳadeḥ

meclis ehlin:

1. **meclis ehlin:**--*i, --n*
Gazel 346
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mecliste bulunanlar.

Bezm-i ġamda nāliş itsem cān u dil eyler semāʿ
Meclis ehlin nite kim nāy u rebāb eyler feraḥ

meclis içinde:

1. **meclis içinde:**--*i, --n, --de*
Gazel 293
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşıklar meclisi.

Laʿlüñi añdum feraḥdan yok yire kan agladum
Gāh olur meclis içinde yok yire aglar mest

meclis içre:

1. **meclis içre:**
Gazel 357
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mecliste.

İçmeyem mey ger baña ḫurşīd ola enver ḳadeḥ
Meclis içre kim meger ele ala dilber ḳadeḥ

meclis-i cānāna:

1. **meclis-i cānāna:**--*a*
Gazel 490
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin meclisi.

Meclis-i cānāna varduñ bakma sen her cānibe
Sen edep gözle ki ol manẓūr u hem nāẓırdadur

meclis-i ġam içre:

1. **meclis-i ġam içre:**
Gazel 167
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gam meclisinin içinde olmak kastedilir.

Meclis-i ġam içre göñli nāle eyler ney gibi
Bu Muḥibbī ideli yārān içün yaşın şarāb

meclis-i ġamda:

1. **meclis-i ġamda:**--*da*
Gazel 306
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam, keder meclisi.

Ben de yakdum meclis-i ġamda bu göñlüm şemʿini
Eyledüm tā ṣubḥa dek şemʿ-i şebistān-ıla baḥs

meclis-i meyde:

1. **meclis-i meyde:**--*de*
Gazel 353
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçki meclisi, bezm.

Meclis-i meyde öper çün leb-i dildārı ḳadeḥ
Ölicek eyleyeler topragumı bārī ḳadeḥ

mecnūn:

1. **mecnūn'am:**-*'am*
Gazel 246
Mısra: **2**
Mecnûn.

Saçuñ leylāsına meftūnam iy dōst
Anuñçün deşt ara Mecnūn'am iy dōst

2. **mecnūn-ı:**--*ı*
Gazel 17
Mısra: **3**
Mecnûn, 'aşk yüzünden deli-divâne olmuş, aklı başından gitmiş kimse, Leylâ ile Mecnun hikâyelerinin erkek kahramanı, Kays.

Bugün ışḳ-ıla çün Mecnūn-ı dehrem
Görinür kanda baksam rūy-ı Leylā

3. **mecnūn'dur:**-*dur*
Gazel 448
Mısra: **8**
Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays.

Sergüzeştüm okuñuz ʿālemde bir nev-ḳıṣṣadur
Köhnemiş efsānesi Ferhād-ıla Mecnūn'dur

4. **mecnūn:**
Gazel 13
Mısra: **7**
1. Leyla ile Mecnun

hikayesinin erkek kahramanı Kays. 2. Deli; divane. 3. Delice seven, tutkun.

Leylī zülfüñ göreli göñlümi mecnūn eyledüm
Ola ki zencīr ola boynuma ol kākül bana

5. **mecnūn:**
Gazel 19
Mısra: **7**
1. Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays. 2. Deli; divane. 3. Delice seven, tutkun.

İy saçı leylī ne tañ ger baña mecnūn diseler
Dil ise bende degül aḳl degül yār baña

6. **mecnūn:**
Gazel 26
Mısra: **10**
1. Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays. 2. Deli; divane. 3. Delice seven, tutkun.

N'ider āşıḳ olan nāmūs u ārı
Yürür şūrīde-veş mecnūn u şeydā

7. **mecnūn:**
Gazel 26
Mısra: **14**
1. Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays. 2. Deli; divane. 3. Delice seven, tutkun.

Diyesin iy ṣabā Ferhād u Ḳays'a
Felek bir tāze mecnūn itdi peydā

8. **mecnūn:**
Gazel 87
Mısra: **10**
1. Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays. 2. Deli; divane. 3. Delice seven, tutkun.

Leylī saçuñ hevāsı ile Muḥibbī'ye
Mecnūn dinürse aña ne tañ çāk-i ceyb ola

9. **mecnūn:**
Gazel 111
Mısra: **6**
1. Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays. 2. Deli; divane. 3. Delice seven, tutkun.

Kūhken kūh-ı belā içinde şākirdüm geçer
Dest-i ġamda olmadı Mecnūn daḫı hemtā baña

10. **mecnūn'a:**-*'a*
Gazel 119
Mısra: **14**
1. Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays. 2. Deli; divane. 3. Delice seven, tutkun.

Seg-i Leylī ne yirde itse menzil
Ḥaḳīḳat ol-durur Mecnūn'a me'vā

11. **mecnūn:**
Gazel 159
Mısra: **4**
1. Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays. 2. Deli; divane. 3. Delice seven, tutkun.

Bir saçı leylā sevüp dīvāne olsam dehr ara
Baña mecnūn diyesiz çāk-i girībānum görüp

12. **mecnūn:**
Gazel 184
Mısra: **8**
1. Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays. 2. Deli; divane. 3. Delice seven, tutkun.

Ben maḥkeme-i ışḳa ḳażā ile gelince
Ferhād baña muḥżır u Mecnūn ola nāyib

13. **mecnūn:**
Gazel 210
Mısra: **5**
1. Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays. 2. Deli; divane. 3. Delice seven, tutkun.

Ol saçı leylā bu ben dīvāneye mecnūn dimiş
Ṣādam ol günden berü kim baña ḫoş komış laḳab

14. **mecnūn:**
Gazel 322
Mısra: **9**
1. Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays. 2. Deli; divane. 3. Delice seven, tutkun.

İdüp Mecnūn Muḥibbī'ye vaṣiyyet
Metaʿ-ı ʿışḳına çün itdi vāriṣ

15. **mecnūn:**
Gazel 391
Mısra: **7**
1. Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays. 2. Deli; divane. 3. Delice seven, tutkun.

Enīs olsa ne tañ ḥayvāna Mecnūn
Vefā kılmadı aña ādemī zād

16. **mecnūn:**
Gazel 393
Mısra: **9**
1. Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays. 2. Deli; divane. 3. Delice seven, tutkun.

Kosalar şeydā Muḥibbī'ye n'ola mecnūn laḳab
İtdi mi ārām ṣabrdan zülf bir yirde rübūd

17. **mecnūn:**
Gazel 466
Mısra: **5**
1. Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays. 2. Deli; divane. 3. Delice seven, tutkun.

Mecnūn benüm bu ḫāletüm iẕʿān idinmedi
Meşhūr egerçi dilde anuñ dāsitānı var

18. **mecnūn:**
Gazel 486
Mısra: **6**
1. Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays. 2. Deli; divane. 3. Delice seven, tutkun.

ʿIşḳ ara cān virmegi ancak hemān Ferhād ider
Bu belā vü miḥneti de dāyimā Mecnūn çeker

19. **mecnūn'ı:**-*ı*
Gazel 408
Mısra: **2**
Çılgın, deli, dîvâne; Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays.

Kılmayaldan ol saçı leylā bu ben mecnūnı yād
ʿIşḳ-ıla rüsvālıgum gören ider Mecnūn'ı yād

20. **mecnūnuñ:**-*uñ*
Gazel 54
Mısra: **9**
1) Meşhur Mecnun 2) Deli, divane 3) Aşık.

Mecnūnuñ oldı iy saçı leylī Muḥibbī çün
İster kemend-i zülfüñi boynına bag ola

21. **mecnūn'a:**-*'a*
Gazel 312
Mısra: **8**
Aşk yüzünden deli divane olmuş, aklı başından gitmiş kimse; Leyla ile Mecnun hikâyelerinin erkek kahramanı, Kays'ın lakabı.

Baña degdi belā vü miḥnet ü ġam
Olaldan dōstlar Mecnūn'a vāriş

22. **mecnūn-vār:**-*vār*
Gazel 47
Mısra: **3**
Çıldırmış, deli, divane. || Aşk yüzünden aklı başından gitmiş, delice sevmiş, kara sevdaya tutulmuş kimse. || Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı olarak bilinir. || Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays'ın lakabıdır.

Deşt-i gamda leylī zülfüñden cüdā Mecnūn-vār
Kalmışam ḥayretde murġān tutdı başumda yuva

23. **mecnūn-vār:**-*vār*
Gazel 80
Mısra: **11**
Çıldırmış, deli, divane. || Aşk yüzünden aklı başından gitmiş, delice sevmiş, kara sevdaya tutulmuş kimse. || Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı olarak bilinir. || Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays'ın lakabıdır.

Vādi-i ışḳa düşüp iy dil yüri Mecnūn-vār
Fāriġ ol sen her ne dirlerse disünler il baña

24. **mecnūn-vār:**-*vār*
Gazel 124
Mısra: **7**
Çıldırmış, deli, divane. || Aşk yüzünden aklı başından gitmiş, delice sevmiş, kara sevdaya tutulmuş kimse. || Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı olarak bilinir. || Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays'ın lakabıdır.

Düşürüp sevdāya şeydā eyleyen Mecnūn-vār
Boynuma zencīr olan zülf-ile kāküldür baña

25. **mecnūnlayın:**-*layın*
Gazel 8
Mısra: **5**
Çıldırmış, deli, divane. Aşk yüzünden aklı başından gitmiş, delice sevmiş, kara sevdaya tutulmuş kimse. || Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı olarak bilinir. Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays'ın lakabıdır.

Tañ mıdur Mecnūnlayın terk eyler-isem yüz suyın
Ḫāk-i Leylā'dan ire efser-durur ol toz baña

26. **mecnūn:**
Gazel 254
Mısra: **4**
1. Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays. 2. Deli; divane. 3. Delice seven, tutkun.

Gördi ki cihān ḫalḳı kamu ʿārī vefādan
Mecnūn varuban itdi vuḥūş içre iḳāmet

27. **mecnūnlayın:**-*layın*
Gazel 26
Mısra: **3**
Çıldırmış, deli, divane. Aşk yüzünden aklı başından gitmiş, delice sevmiş, kara sevdaya tutulmuş kimse. || Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı olarak bilinir. Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays'ın lakabıdır.

Belā zencīrini Mecnūnlayın āh
Takar boynuma āḫir zülf-i Leylā

28. **mecnūnlayın:**-*layın*
Gazel 114
Mısra: **3**
Çıldırmış, deli, divane. Aşk yüzünden aklı başından gitmiş, delice sevmiş, kara sevdaya tutulmuş kimse. || Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays'ın lakabıdır.

Çün saçı zencīrine baglandı dil Mecnūnlayın
Dōstlar şimden girü pend eylemeñ zinhār aña

29. **mecnūn:**
Gazel 427
Mısra: **4**
Aklını yitirmiş, deli (âşık).

Döküben dürlü niʿmetler cihān ḫalḳın ġanī itdi
Ara yirde sınan ancak hemān Mecnūn çanagıdur

30. **mecnūn:**
Gazel 185
Mısra: **6**
1. Çıldırmış, deli, dîvâne. 2. Aşk yüzünden aklı başından gitmiş, delice sevmiş, kara sevdâya tutulmuş (kimse). 3. Delirmiş, çıldırmış, aşk yüzünden aklı başından gitmiş kimse [Leylâ ile Mecnun hikâyelerinin erkek kahramanı olan Kays'ın adı olarak edebiyâtımızda çok kullanılmıştır].

Āşiyān olalı serde dūd-ı āh
Baña Mecnūn diyü virdiler laḳab

<u>mecnūn çıkardı:</u>

1. **mecnūn çıkardı:**--*a*, --*r*, --*dı*
Gazel 356
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) tutkulu aşkı sebebiyle bu duyguyu Mecnun'un ortaya attığı kastedilmektedir.

Mecnūn çıkardı gerçi ki ʿışḳ minnetini ezel
Geldi Muḥibbī yazdı aña niçe biñ şürūḥ

<u>mecnūn diyü:</u>

1. **mecnūn diyü:**--*yü*
Gazel 188
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) "Mecnun oldu diye,çıldırdı diye.." anlamı kastedilmiştir.

Leylī zülfüñ olalı dīvānesi
Virdiler Mecnūn diyü baña laḳab

mecnūn eyledi:

1. **mecnūn eyledi:**--*di*
Gazel 123
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mecnun'a çevirmek || Mecnun gibi aşk derdiyle deli, divane etmek.

Gitdi hūşum beni mecnūn eyledi
Işḳdan gūşuma girdi bir ṣadā

mecnūn gibi:

1. **mecnūn gibi:**
Gazel 93
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mecnun gibi.

Vādi-i ġamda kalup bī-çāre dil
Mecnūn gibi
Kim dimez bilsem Muḥibbī zār u sergerdān baña

2. **mecnūn gibi:**
Gazel 91
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Leyla vü Mecnun hikayelerinin kahramanı, Leyla'ya aşkı yüzünden çıldırmış Mecnun'a benzemek.

Gel saçı leylāsına iy dil naẓar kıl dāyimā
Gönlüñi Mecnūn gibi zīr ü zeber kıl dāyimā

3. **mecnūn gibi:**
Gazel 92
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Leyla vü Mecnun hikayelerinin kahramanı, Leyla'ya aşkı yüzünden çıldırmış Mecnun'a benzemek.

Kūh-ı ġamda key perīşān olmışam Mecnūn gibi
Ol saçı leylā-şıfat zülf-i perīşāndan cüdā

4. **mecnuñ gibi:**
Gazel 94
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Leyla vü Mecnun hikayelerinin kahramanı, Leyla'ya aşkı yüzünden çıldırmış Mecnun'a benzemek.

Görelden ḥāl-i Hindūñı dolaşdum leylī zülfüñe
Bugün şahrā-yı miḥnetde benem Mecnuñ gibi rüsvā

5. **mecnūn gibi:**
Gazel 162
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Leyla vü Mecnun hikayelerinin kahramanı, Leyla'ya aşkı yüzünden çıldırmış Mecnun'a benzemek.

Leylī zülfi hevāsıyla yine sevdāya düşüp
Yürürem derd-ile Mecnūn gibi şaḥrāya düşüp

6. **mecnūn gibi:**
Gazel 403
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Leyla vü Mecnun hikayelerinin kahramanı, Leyla'ya aşkı yüzünden çıldırmış Mecnun'a benzemek.

Vādi-i hicrān şebinde kalalı Mecnūn gibi
Bir benüm tek kanda var ʿālem içinde ehl-i derd

mecnūn gördi:

1. **mecnūn gördi:**-*di*
Gazel 35
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays'ın şahit ve tanık olması.

Gördi Mecnūn kim vefā būyı benī ādemde yok
Vaḥş-ıla ülfet tutup ādemden oldı hem cüdā

mecnūn ide:

1. **mecnūn ide:**--*e*
Gazel 439
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mecnun'a dönmek || sevda sebebiyle kendini kaybetmek; delirmek, çıldırmak.

Ol saçı leylā Muḥibbī'yi ne ġam mecnūn ide
Ādemi dīvāne eyler çün perī ruḫsāreler

mecnūn ışkı ne bilsün gel baña sor:

1. **mecnūn ışḳı ne bilsün gel baña sor:**--*ı, --sün, --a-ı*
Gazel 204
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın mesnevilere konu olmuş, aşkından çıldırmış Mecnun'dan bile daha fazla aşık olduğu ifade edilmiştir.

Ne bilsün ışḳı Mecnūn baña sor gel
Benüm yanumda ol bir ṭıfl-ı mekteb

mecnūn kāsesin:

1. **mecnūn kāsesin:**--*s, --i, --n*
Gazel 382
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mecnun'un kadehi.

Ġayra inʿām itdi Leylā sıdı Mecnūn kāsesin
Ẓāhiren göstermedi maʿnāda itdi anı yād

mecnūn mānend:

1. **mecnūn mānend:**
Gazel 412
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mecnun gibi,ona benzer şekilde.

Muḥibbī zülfine dil vireliden
Yürür dīvānedür mecnūn mānend

mecnūn u ferhād:

1. **mecnūn u ferhād:**
Gazel 410
Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mecnun ile Ferhad'ın hikayesi (çektikleri eziyet bağlamında.).

Gelüp alurdı ders-i ʿışḳı benden
Kalaydı bu deme Mecnūn u Ferhād

mecnūn'a beñzer:

1. **mecnūn'a beñzer:**-+*a, --r*
Gazel 497
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Delilik ve aşıklık yönünden ünlü mesnevi kahramanı Mecnun'a benzeyen aşık kastedilmiştir.

Gerçi kim Leylā'ya teşbīh eylemişler zülfini
Dir gören Mecnūn'a beñzer gönlüme şeydā geçer

mecnūna beñzer:

1. **mecnūna beñzer:**--*a, --r*
Gazel 463
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Delilik ve aşıklık yönünden ünlü mesnevi kahramanı Mecnun'a benzeyen aşık kastedilmiştir.

Ser-i zülfiyle dil mecnūna beñzer
Gözüm yaşı daḫı Ceyḥūn'a beñzer

mecnūn-ı ʿışḳ olsam:

1. **mecnūn-ı ʿışḳ olsam:**--*sa, --m*
Gazel 442
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk delisi olmak,aşık olmak.

Leylī-i zülfüñ görüp olsam ne tañ mecnūn-ı ʿışḳ
ʿĀleme dīvānelerle niçe sersemler gelür

mecnūn-ı sergerdān:

1. **mecnūn-ı sergerdān:**
Gazel 93
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başı dönmüş Mecnûn.

Kanda beñzer dōstlar Mecnūn-ı sergerdān baña
Bu zamāna kalsa ger kalurdı ol ḥayrān baña

mecnūn-ıla ferhād'a:

1. **mecnūn-ıla ferhād'a:**--*ıla, --a*
Gazel 319
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mecnun ile Ferhat.

Ṭarz-ı ʿışḳı sormazam Mecnūn-ıla Ferhād'a ben
ʿĀr ider gönlüm benüm itmege mādūn-ıla baḥs

mecnūnlayın eyleyüp:

1. **mecnūnlayın eyleyüp:**--*la, --yın, --üp*
Gazel 290
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mecnun gibi olmak;çıldırmak,aklı başından gitmek.

Bār-ı ġamdan ḳaddümi pīç ü ḫam itdüñ ʿāḳıbet
Eyleyüp Mecnūnlayın rüsvā hem itdüñ ʿāḳıbet

mecnūn-şıfat:

1. **mecnūn-sıfat:**
Gazel 308
Mısra: **7**
Mecnun gibi / Mecnun misali.

ʿĀṣıḳam vīrānelerdür meskenüm Mecnūn-sıfat
ʿAyb olmasun idersem bādir ü dīvār baḥs

2. **mecnūn-şıfat:**
Gazel 323
Mısra: **1**
Mecnun gibi / Mecnun misali.

Dilā Mecnūn-şıfat ʿüryān oluban pīrehenden geç
Şehīd-i ʿışḳ olmaklık dilersen gel kefenden geç

3. **mecnūn-şıfat:**
Gazel 23
Mısra: **9**
Mecnun gibi. II Deli divane gibi.

Bu Muḥibbī hicr-ile oldı bugün Mecnūn-ṣıfat
Olmaduñ bu yolda sen de baña hem-rāh iy ṣabā

mecnūn-vār:

1. **mecnūn-vār:**
Gazel 243
Mısra: **3**
Mecnun gibi, Mecnun misali.

Bagladum zencīr-i zülf-i yāra dil mecnūn-vār
Nāṣiḥā beni gerek ʿāḳil gerek dīvāne tut

mecrūḥ itdi:

1. **mecrūḥ itdi:**--*di*
Gazel 222
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaralamak.

Şöyle mecrūḥ itdi bu dil-ḫasteyi ʿışḳuñ şehā
Bir nefes kaldı ki vire yoluña cānı dürüst

mecrūḥ olup:

1. **mecrūḥ olup:**--*up*
Gazel 119
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaralı ve incinmiş halde olmak.

Belā kūhı içinde seng-i ġamdan Yatur mecrūḥ olup dil bī-ser ü pā

meded:

1. **meded:**
Gazel 338
Mısra: **4**
"İmdat, yetiş" anlamlarına gelen söz.

Gāh ġam vīrān ider dil mülkini geh çeşm-i yār
Hey müselmānlar meded vīrāneden kim aldı bāc

2. **meded:**
Gazel 346

Mısra: **7**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

İy ṭabīb-i dil meded vir
ḫastayam ṣāfī cevāb
Bu dil-i pür-ġuṣṣamı āh ol cevāb eyler feraḥ

3. **meded:**
Gazel 378
Mısra: **1**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Āhum irdi göklere iy māh-ı tābānum meded
İşidüp feryādumı raḥm eyle sulṭānum meded

4. **meded:**
Gazel 378
Mısra: **2**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Āhum irdi göklere iy māh-ı tābānum meded
İşidüp feryādumı raḥm eyle sulṭānum meded

5. **meded:**
Gazel 378
Mısra: **4**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Gül yüzüñ āşüftesi sünbül saçuñ efgendesi
Eyle gülşen seyrini serv-i ḫırāmānum meded

6. **meded:**
Gazel 378
Mısra: **6**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

İçmeyem ʿāhd itmiş-idüm dōstlar peymāneyi
Sāḳi-i gül-ruḫ komaz sır ʿahd ü peymānum meded

7. **meded:**
Gazel 379
Mısra: **2**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Olmaya bir dem eger ol gülʿiẕārumdan meded
İñlerem bülbül gibi her gice zārumdan meded

8. **meded:**
Gazel 379
Mısra: **4**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Gün yüzine gāh eşküm gāh zülf olur ḥicāb
N'eyleyem bu baḫt-ı naḥs u bī-ḳarārumdan meded

9. **meded:**
Gazel 379
Mısra: **6**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Baḫr-i ʿışḳa bilmeden dil zevraḳın saldum āh
Düşdi ġam girdābına bu rūzigārumdan meded

10. **meded:**
Gazel 379
Mısra: **8**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Cān dimāġını muʿaṭṭar eyle irgür iy ṣabā
Ol gözi āhū saçı müşg-i tatārumdan meded

11. **meded:**
Gazel 379
Mısra: **10**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Dōstlar bu cān u dil çıkmazdan öñdin bir nefes
Ol Mesīḥā-dem melek yüzlü nigārumdan meded

12. **meded:**
Gazel 379
Mısra: **12**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Görmedüm gelmez Muḥibbī çünki ādemden vefā
İki ʿālemde bāña perverdigārumdan meded

13. **meded:**
Gazel 386
Mısra: **1**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Zülfüñüñ bendinde diller çagrışup dirler meded
Kim düşe çāh-ı zenaḫdān içre ol çıkmaz ebed

14. **meded:**
Gazel 386
Mısra: **8**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Olmışam hicrān-ı şebde key żaʿīf ü nā-tüvān
İy ṭabīb-i dil ne çāreñ var-ısa öldüm meded

15. **meded:**
Gazel 400
Mısra: **1**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Yüzini görmeyeli bu dil-i āvāre meded
Öliserdür derd-ile irmedin ol yāra meded

16. **meded:**
Gazel 400
Mısra: **2**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Yüzini görmeyeli bu dil-i āvāre meded
Öliserdür derd-ile irmedin ol yāra meded

17. **meded:**
Gazel 400
Mısra: **4**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Dimiş idüñ ki seni zülfüme berdār ideyim
Hīç amān virme hemān as beni ol dāra meded

18. **meded:**
Gazel 400
Mısra: **6**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Dil ü cān ġamzeleri tīri-y-ile oldı żaʿīf
Dōstlar yalvaralum ol gözi mekkāra meded

19. **meded:**
Gazel 400
Mısra: **10**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Bu Muḥibbī öliyor derd-i firāḳ-ıla bugün
Çıkmadın cānı irişsün diñüz ol yāra meded

20. **meded:**
Gazel 407
Mısra: **1**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Ḥālümi kimsene yok ʿarż ide dildāra meded
Āh kim bulımadum derdüme bir çāre meded

21. **meded:**
Gazel 407
Mısra: **2**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Ḥālümi kimsene yok ʿarż ide dildāra meded
Āh kim bulımadum derdüme bir çāre meded

22. **meded:**
Gazel 407
Mısra: **4**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Tutdı rehzen diyü kūyında göñül merdümini
Anı nā-ḥaḳ yire zülfinde asar dāra meded

23. **meded:**
Gazel 407
Mısra: **8**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Ġamzeler geldi ki tārāc ide dil kişverini
İdiser anı ḫarāb ol gözi mekkāre meded

24. **meded:**
Gazel 413
Mısra: **1**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Aldı bir kāfir yine göñlüm müselmānlar meded
Zülfinüñ her bir kılında çagrışur cānlar meded

25. **meded:**
Gazel 413
Mısra: **2**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Aldı bir kāfir yine göñlüm müselmānlar meded
Zülfinüñ her bir kılında çagrışur cānlar meded

26. **meded:**
Gazel 413
Mısra: **4**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

ʿAhdine turmaz ʿaceb bilsem neden meh-pāreler
Kılmasun bunlarla kimse ʿahd ü peymānlar meded

27. **meded:**
Gazel 413
Mısra: **8**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Dūr kılma gül yüzüñden bu dil-i ṣad-pāreyi
İtmesün tā ṣubḥ olınca āh u efġānlar meded

28. **meded:**
Gazel 413
Mısra: **10**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Ḫānesinden yār eger togsa Muḥibbī gün gibi
Kalmaya çāk olmaduk hīç bir girībānlar meded

29. **meded:**
Gazel 415
Mısra: **1**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Bilmedüm sundum elüm zülf-i siyehkāra meded
Göre dīvāne dili sundı elin nāra meded

30. **meded:**
Gazel 415
Mısra: **2**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Bilmedüm sundum elüm zülf-i siyehkāra meded
Göre dīvāne dili sundı elin nāra meded

31. **meded:**
Gazel 415
Mısra: **4**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Göreli gün yüzüñ iy dōst senüñ ʿuşşāḳ
Olmışam z̲erre gibi her ṭarafa āvāra meded

32. **meded:**
Gazel 415
Mısra: **6**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Leb-i şīrīnüñ yād eyleyüp iy ḫusrev senüñ
Döndüm kūhkene düşeliden kūhsāra meded

33. **meded:**
Gazel 415
Mısra: **8**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Baña sensin baña sensin yine raḥm eyleyecek
Senden özge kimi vardur vara yalvara meded

34. **meded:**
Gazel 415
Mısra: **10**
"İmdat / yetiş / yardım et!".

Çāresüz kaldı ise yine ümīz̲i sañadur
Demidür ki idesin Muḥibbī'ye çāre meded

meded eyle:

1. **meded eyle:**
Gazel 407
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yardım etmek ve lütufta bulunmak.

Feyż uma-geldi yine pīr-i muġān dergehine
Eyle iy muġbeçe gel bu dil-i ġamḫāra meded

2. **meded eyle:**
Gazel 176
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Medet etmek, yardımcı olmak.

Oldı Muḥibbī derdüñ-ile katı mübtelā
İy dil tabībi eyle meded aña bir cevāb

meded eyledüm:

1. **meded eyledüm:**--*dü, --m*
Gazel 389
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Pek sıkıntıda bulunup, bu sıkıntıdan kurtulmak için her türlü çareye, olmadık yerlere başvurmak, yardım istemek.

Kirpügüm cārūb olup su saçdı dem dem kūyuña
Ḫūn-ı dilden eyledüm çün kılmadı anı meded

meded eyler-iseñ:

1. **meded eyler-iseñ:**--*r, --se, --n*
Gazel 400
Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yardım etmek.

Mürdeler bula şifā ger içe laʿlüñ suyını
Yiridür eyler-iseñ bu dil-i bīmāra meded

meded irişdür:

1. **meded irişdür:**-*iş, --dür*
Gazel 496
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yardım ulaştırmak.

Meded tiryāk-i laʿlüñden irişdür yā helāk oldum
İrişen mār-ı zülfüñden bu demde bana semlerdür

meded it:

1. **meded it:**
Gazel 378
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yardım etmek, sıkıntıyı gidermek.

İy ṭabīb-i dil iriş ḥālüm mükedder olmadan
Bu Muḥibbī'nüñ gel it derdine dermānum meded

meded kıl:

1. **meded kıl:**
Gazel 41
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yardım etmek, iyilik, ihsanda bulunmak.

Küḥl ideyim dīde-i ġam-dīdeme Ḫāk-i rāhından meded kıl iy ṣabā

meded kılma:

1. **meded kılma:**-*ma*
Gazel 413
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yardım etmek, ihsan etmek.

Dūr kılma gül yüzüñden bu dil-i ṣad-pāreyi
İtmesün tā ṣubḥ olınca āh u efġānlar meded

meded olmaya:

1. **meded olmaya:**-*ma, --y, --a*
Gazel 379
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yardımcı olmak; birinden yardım gelmek.

Olmaya bir dem eger ol gülʿiẕārumdan meded
İñlerem bülbül gibi her gice zārumdan meded

meded olmaz:

1. **meded olmaz:**-*maz*
Gazel 407
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yardım olmak.

Olmasa vaṣluñ ile ger bu Muḥibbī'ye cevāb
Āteş-i hicre yanar olmaz o bīmāra meded

medh:

1. **medḥüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 189
Mısra: **10**
Övgü,övme.

Agız açdukça Muḥibbī medḥüñe
Anuñ-ıla medḥüñi okur rebāb

2. **medḥüñe:**-*ü, -ñ, -e*
Gazel 189
Mısra: **9**
Övgü, övme.

Agız açdukça Muḥibbī medḥüñe
Anuñ-ıla medḥüñi okur rebāb

3. **medḥüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 297
Mısra: **3**
Bir kimse veya bir şeyin iyiliklerini, üstün niteliklerini söyleyerek değerini yüceltme, övme, övgü, senâ.

Okuyaldan gülşen içre medḥüñi sen gül-ruḥuñ
Gülsitānda kalmadı bir gül girībānı dürüst

medh eyle:

1. **medḥ eyle:**
Gazel 168
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öv! övmek, övgü.

Yu gül-āb-ıla Muḥibbī agzuñ andan nāmın añ
Soñra medḥ eyle ne deñlü dir-iseñ gözle edeb

medḥ eyleseñ:

1. **medḥ eyleseñ:**-*se, -n*
Gazel 75
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Övmek,güzel anmak,sitayişle bahsetmek.

Her kaçan medḥ eyleseñ sen ol nebīler serverin
Saña lāzım evvelā agzuñ gül-āb-ıla yuya

medḥ itsün:

1. **medḥ itsün:**-*sün*
Gazel 76
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Methetmek, övmek.

Muḥibbī niçe medḥ itsün nigāruñ ḥüsn-i gülzārın
Gören dir oldı dünyāda ki san bāġ-ı irem peydā

2. **medḥ itsün:**-*sün*
Gazel 493
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Methetmek, övmek.

Niçe medḥ itsün Muḥibbī rūyuñı Ḫıṭbe-i ḫūbı çün anuñ nāmıdur

medḥ-i resūl:

1. **medḥ-i resūl:**
Gazel 215
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hz. Peygamberin övgüsü ve onu anmak.

Gitmesün dilden Muḥibbī dāyimā medḥ-i Resūl
Okıdukça dil feraḥ bula vü cānuñ ola mest

medhüñde:

1. **medḥüñde:**-*ü, --n, --de*
Gazel 350
Mısra: **7**
Bir kimse veya bir şeyin iyiliklerini, üstün niteliklerini

söyleyerek değerini yüceltme, övme, övgü, senâ.

Dōstum medḥüñde didüm bir niçe ġarrā ġazel
Anuñ-ıçun oldı elfāẓum benüm cümle faṣīḥ

medīd:

1. **medīd:**
Gazel 402
Mısra: **4**
Uzun.

Derd-i dil aḥvālini iy bī-vefā sormaz mısın
Kūyuñı āhum dolanur niçe müddetdür medīd

meftūḥ olur:

1. **meftūḥ olur:**--*ur*
Gazel 356
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üstün olmak. II Açılmak,fetholunmak.

Her bir ḳadeḥ ki pīr-i muġān vire nūş idem
Meftūḥ olur bu göñlüme niçedür fütūḥ

meftūn:

1. **meftūnam:**-*am*
Gazel 246
Mısra: **1**
Âşık, vurulmuş, mübtelâ.

Saçuñ leylāsına meftūnam iy dōst
Anuñçün deşt ara Mecnūn'am iy dōst

meger:

1. **meger:**
Gazel 118
Mısra: **11**
"Meğerse, oysa, oysaki" anlamlarında bağlaç.

Lal-i nāb-ı dilbere ol dem meger irer elüm
Kūze ide topragumdan ya ḳadeḥ ḫarrāf aña

2. **meger:**
Gazel 95
Mısra: **6**
"Meğer"; aslında, işin aslı anlamlarında bağlaç.

Rāh-ı ışḳuñda ölem ol dem ṣabā topragumı
Götürüp yirden şehā ilte meger gerdüm saña

3. **meger:**
Gazel 230
Mısra: **10**
"Meğer"; aslında, işin aslı anlamlarında bağlaç.

Muḥibbī cidd ü cehd-ile el irmez
Meger ola yine andan ʿināyet

4. **meger:**
Gazel 262
Mısra: **10**
"Meğer"; aslında, işin aslı anlamlarında bağlaç.

Nedür bu şiʿr-engīzüñ Muḥibbī
Meger yārān içün bir ḥasb-i ḥālest

5. **meger:**
Gazel 129
Mısra: **10**
"Meğer"; aslında, işin aslı anlamlarında bağlaç.

Bu Muḥibbī ışḳuñ-ıla key ölümlü ḫastadur
İy ṭabīb-i dil meger ire lebüñden bir devā

6. **meger:**
Gazel 170
Mısra: **9**
"Meğer"; aslında, işin aslı anlamlarında bağlaç.

Vaṣlın istersin Muḥibbī sen meger dīvānesin
Sen faḳīr üftādesin ol dilber-i ālī-cenāb

7. **meger:**
Gazel 6
Mısra: **10**
"Aslında, işin aslı" anlamlarında bağlaç.

Bir devāsuz derde düşdi bu Muḥibbī ḫasta-dil
İy ṭabīb-i dil meger lalüñ ola dermān aña

8. **meger:**
Gazel 10
Mısra: **3**
"Aslında, işin aslı" anlamlarında bağlaç.

Ugradı meger bāḍ-ı ṣabā zülfine yāruñ
Pür itdi dimāġını dilüñ anber-i sārā

9. **meger:**
Gazel 58
Mısra: **7**
"Aslında, işin aslı" anlamlarında bağlaç.

Genc-i ḥüsnüñ üzre itmişler meger zülfüñ ṭılısm
Bekler anı kimi ejderdür kimisi mār ola

10. **meger:**
Gazel 58
Mısra: **10**
"Aslında, işin aslı" anlamlarında bağlaç.

Bir devāsuz derde düşmişdür Muḥibbī derdmend
Kimseden bulmaz devā senden meger tīmār ola

11. **meger:**
Gazel 86
Mısra: **2**
"Aslında, işin aslı" anlamlarında bağlaç.

Zülfin giderüp yār kaçan bī-niḳāb ola
Gören yüzini diye meger āfitāb ola

12. **meger:**
Gazel 115
Mısra: **6**
"Aslında, işin aslı" anlamlarında bağlaç.

Esdügince ṣubḥ-dem virür nebātāta ḥayāt
Lal-i cān-baḫşından almışdur meger kim cān ṣabā

13. **meger:**
Gazel 137
Mısra: **4**
"Aslında, işin aslı" anlamlarında bağlaç.

İy ṭabībā çek elüñ olmaz şifā Ḳānūn-ıla
Ḫasta-i ışḳa meger derdi yine dermān ola

14. **meger:**
Gazel 149
Mısra: **7**
"Aslında, işin aslı" anlamlarında bağlaç.

Meger okıtmadı ol ṭıfla vefā meselesin
Līk ögretdi cefā fennin edīb-i mekteb

15. **meger:**
Gazel 177
Mısra: **5**
"Aslında, işin aslı" anlamlarında bağlaç.

Anberīn gīsūña tokındı meger bād-ı seḥer
Kıldı bu ālem dimāġını muaṭṭar cümle ṭīb

16. **meger:**
Gazel 301
Mısra: **6**
"Aslında, işin aslı" anlamlarında bağlaç.

Mü'ezzinler yine ḳāmet getürdi
Ḳıyām itdi meger ol serv-i ḳāmet

17. **meger:**
Gazel 340
Mısra: **7**
"Aslında, işin aslı" anlamlarında bağlaç.

Meger luṭfı ola baña muʿāvin
Ki ehl-i şirkden alam yine bāc

18. **meger:**
Gazel 452
Mısra: **8**
"Aslında, işin aslı" anlamlarında bağlaç.

Cān u dilden deyr ara sevdüm yine bir muġbeçe
Deyrden dūr oluban çıkmam meger cānum çıkar

19. **meger:**
Gazel 26
Mısra: **6**
" Halbuki, oysa ki" anlamlarına gelen kelime.

Viṣāl-i ḥüsnüñi şey-lillāh itdüm
Dilüñden gelmedi bir söz meger

20. **meger:**
Gazel 289
Mısra: **11**
"Aslında, işin aslı" anlamlarında bağlaç.

Būy-ı zülfüñden hevā başında var servüñ meger
Raḳṣa girmiş ol hevādan şöyle kim oynar mest

21. **meger:**
Gazel 347
Mısra: **8**
"Aslında, işin aslı" anlamlarında bağlaç.

Ġuṣṣa deryāsını mümkin mi ki bir kişi geçe
Devlet el vire meger keştīler ola aḳdāḥ

22. **meger:**
Gazel 370
Mısra: **3**
"Aslında, işin aslı" anlamlarında bağlaç.

Mektebde meger yār okumış cevr rumūzın
Oldı bu cefā ʿilmine anuñ-içun üstād

23. **meger:**
Gazel 411
Mısra: **12**
"Aslında, işin aslı" anlamlarında bağlaç.

Muʿaṭṭar oldı yine cān dimāġı
İrişdi zülfine yāruñ meger bād

24. **meger:**
Gazel 420
Mısra: **4**
"Aslında, işin aslı" anlamlarında bağlaç.

Şīrīn lebüñ kelāmını tekrār ider göñül
Olur cihānda ḳand-i mükerrer meger leẕīẕ

25. **meger:**
Gazel 445
Mısra: **9**
"Aslında, işin aslı" anlamlarında bağlaç.

Çeşmi ilerü gitdi meger diller almaga
Turmış kafada perçemi yāruñ kemīn tutar

26. **meger:**
Gazel 450
Mısra: **8**
"Aslında, işin aslı" anlamlarında bağlaç.

Akar suya eser yile tayanma göñlüme dirdüm
Meger çeşmüm ise ābī imiş āhum hevāyīdür

meger kim:

1. **meger kim:**
Gazel 357
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meğer ki, oysa ki.

İçmeyem mey ger baña ḫurşīd ola enver ḳadeḥ
Meclis içre kim meger ele ala dilber ḳadeḥ

2. **meger kim:**
Gazel 387
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meğer ki, oysa ki.

Yaşum-ıla gerçi kim ẓāhir görindi rūy-ı zerd
Bilmedi aḥvālümi illā meger kim ehl-i derd

meges:

1. **megesle:**-*le*
Gazel 234
Mısra: **6**
Sinek.

Dār-ı dünyāda dilā bir loḳmaya gel ḳāniʿ ol
Bir megesle nite kim eyler ḳanāʿat ʿankebūt

meges gibi:

1. **meges gibi:**
Gazel 288
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sinek gibi.

İy Muḥibbī zülfi bendinde gören dil murġını
Dir meges gibi tolaşmış aña dām-ı ʿankebūt

megesdür:

1. **megesdür:**--*dür*
Gazel 212
Mısra: **4**
1)Sevgilinin yanağına konmuş ben tanesi. 2)Aşığın gönlü.

Gelse ger ḫāli ḫayāli çeşmüme uyḫu gider
N'eylesün cāyı megesdür mümkin olmaz anda ḫāb

meh:

1. **mehdür:**-*dür*
Gazel 479
Mısra: **12**
1. Mah, ay.

Vīrānedür Muḥibbī göñlini rūşen eyle
Göster yüzüñi rūşen vīrāneye çü mehdür

2. **meh:**
Gazel 16
Mısra: **6**
(ay yüzlü) güzel, dilber.

Hicrān şebinde kalmaz idüm tīre rūzigār
İtseñ ṭulū gün gibi iy yüzi meh baña

3. **meh:**
Gazel 286
Mısra: **2**
(ay yüzlü) güzel, dilber.

Hem-demüñ dünyāda bir gün yüzlü cānān oldı tut
Maḥremüñ dün gün meh ü ḫurşīd-i raḫşān oldı tut

meh rū:

1. **meh rū:**
Gazel 105
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ay yüzlü güzel,sevgili.

Ḫāşılum derd oldı tā gösterdi ol meh rū baña
Kāşkī göstermeye-y-di rūyın ol bed-ḫū baña

mehābet:

1. **mehābetler:**-*ler*
Gazel 500
Mısra: **10**
Azamet, ululuk.

Çeşm-i cellādını gördükde hemān ditrer yürek
Tīġını elde görüp cāna mehābetler gelür

mehdür alnuña ḫayrān:

1. **mehdür alnuña ḫayrān:**--*dür, --nu, --na*
Gazel 139
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) ayın sevgilinin alnına hayranlık duyması kastedilir.

Alnuña ḫayrān mehdür yüzüñe şeydā güneş
Ol sebebden gice gündüz yüz sürer her sū saña

mehek:

1. **meḥekdür:**-*dür*
Gazel 353
Mısra: **11**
Bir kimse veya nesnenin değerini ölçmeye, anlamaya yarayan şey, ölçü, mîyar, mîzan.

Mey meḥekdür kişinüñ içerisin taşra kılur
Nīk ü bed ẓāhir olur böyle-durur kār-ı ḳadeḥ

mehi çārdehest:

1. **mehi çārdehest:**--*est*
Gazel 268
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayın ondördü.

Sende bu ḫüsn ü leṭāfetle melāḥat görinür
Dir-isem tañ mı saña dehrüñ mehi çārdehest

meh-i nev:

1. **meh-i nev:**
Gazel 10
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeni ay, hilal.

Aks-i lebüñi gördi Muḥibbī yaşı içre
Sandı ki şafaḳdur meh-i nev eyledi peydā

meh-i tābān:

1. **meh-i tābān:**
Gazel 321
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parlak ay ǁ sevgili.

Rūşen itmez külbe-i aḥzānumuz
Ol meh-i tābān elinden el-ġıyāṣ

mehīb gördüm:

1. **mehīb gördüm:**--*dü, --m*
Gazel 205
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Heybetli ve azametli olmak.

Heybet-i ışḳa taḥammül eylemez hīç kimsene
San anı şīr-ile ejderden daḫı gördüm mehīb

meh-likā:

1. **meh-liḳā:**
Gazel 4
Mısra: **1**
Ay (gibi parlak) yüzlü (sevgili).

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

2. **meh-liḳā:**
Gazel 4
Mısra: **1**
Ay gibi parlak yüzlü. II Sevgili.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

mehlikā ola:

1. **mehliḳā ola:**-*a*
Gazel 89
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ay yüzlü güzel,sevgili olma anlamında kullanılmıştır.

Her yir bugün ki ḥūr-veş mehliḳā ola
Ol yir hemān āşıḳa cennet-serā ola

meh-pāre:

1. **meh-pārelerle:**-*ler, -le*
Gazel 478
Mısra: **7**
Ay parçası. || Sevgili.

Cān göziyle kıl naẓar meh-pārelerle ʿāleme
Yok bahāsı naḳş olınmış sanki Āzer deyridür

2. **meh-pāreler:**-*ler*
Gazel 9
Mısra: **3**
Ay parçası II ay gibi parlak ve güzel yüzlü sevgili.

Vardur cihānda gerçi ki meh-pāreler velī
Māyil degül bu göñlümüz illā saña saña

3. **meh-pāreler:**-*ler*
Gazel 106
Mısra: **6**
Ay parçası II ay gibi parlak ve güzel yüzlü sevgili.

Terk idüp nāmūs u nāmı olmışam bed-nām-ı ḫalḳ
Koyalı meh-pāreler rüsvā diyü nāmı baña

4. **meh-pārenüñ:**-*nüñ*
Gazel 447
Mısra: **3**
Ay parçası II ay gibi parlak ve güzel yüzlü sevgili.

Bir lebi şīrīn-suḫen meh-pārenüñ Ferhād-veş
Bu göñül kūh-ı belāda zār u sergerdānıdur

5. **meh-pāreler:**-*ler*
Gazel 153
Mısra: **3**
Ay gibi parlak ve güzel yüzlü sevgili.

Her kaçan kim zülfi çevgān eylese meh-pāreler
Āşıḳa lāyıḳ budur kim eyleye başını top

6. **meh-pāreler:**-*ler*
Gazel 413
Mısra: **3**
Ay gibi parlak ve güzel yüzlü sevgili.

ʿAhdine turmaz ʿaceb bilsem neden meh-pāreler
Kılmasun bunlarla kimse ʿahd ü peymānlar meded

7. **meh-pāreler:**-*ler*
Gazel 439
Mısra: **1**
Ay gibi parlak ve güzel yüzlü sevgili.

Câme-i al içre şehr içre gezen meh-pāreler
Kim görürse her birisin sanur āteş-pāreler

8. **meh-pāreler:**-*ler*
Gazel 443
Mısra: **9**
Ay gibi parlak ve güzel yüzlü sevgili.

İşidelden ḫāke döker cürʿasın meh-pāreler
Bu Muḥibbī anuñ içün işiginde ḫākdür

meh-rū:

1. **meh-rūları:**-*lar, -ı*
Gazel 357
Mısra: **4**
Ay yüzlü II Sevgili.

Bagrı ḫūn-ıla şürāḥīnüñ ne tañ tolsa müdām
Sayd idüp meh-rūları turmaz lebin öper ḳadeḥ

2. **meh-rūlara:**-*lar, -a*
Gazel 218
Mısra: **9**
Ay yüzlü güzel, sevgili.

Arż-ı ḥāl eyler Muḥibbī dāyimā meh-rūlara
Gönderür her kişvere eşār u dīvānı dürüst

3. **meh-rūlara:**-*lar, -a*
Gazel 296
Mısra: **6**
Ay yüzlü güzel, sevgili.

Öldürse eger ġamzesi eyler lebi iḥyā
Meh-rūlara yitmez mi ʿaceb bunca kerāmet

4. **meh-rūlaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 332
Mısra: **9**
Ay yüzlü güzel, sevgili.

Gevher-i eşki Muḥibbī pāyına meh-rūlaruñ
Dükenür sanma dükenmez yimeyüp ġam turma saç

5. **meh-rū:**
Gazel 105
Mısra: **4**
Ay gibi güzel, parlak yüz; ay yüzlü sevgili.

Bulmadı cevr ü cefādan özge bu ġamgīn göñül
Arturur günden güne cevrini ol meh-rū baña

mehrūlar içre:

1. **mehrūlar içre:**--*lar, --re*
Gazel 255
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) ay yüzlü güzeller yani sevgililer kastedilmektedir.

Evvel göñül alurlar soñra cefā kılurlar
Mehrūlar içre iy dil olmış ezel bu ʿādet

meh-rūları gördükde:

1. **meh-rūları gördükde:**--*lar, --ı, --dük, --de*
Gazel 462
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın başka ay yüzlü güzelleri görmesi kastedilmektedir.

İy gözüm meh-rūları gördükde gel kılma naẓar
İḫtiyārı gider elden bu dil-i maḥzūn akar

mehtāb:

1. **mehtāb:**
Gazel 180
Mısra: **6**
Mehtap, dolunay II sevgilinin alnı.

Aceb ḫaddüñ mi bu yāḫūd güneşdür
Aceb mi dir isem alnuña mehtāb

mekānı nār ola:

1. **mekānı nār ola:**-*a*
Gazel 58
Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Deyim**
(Beyitte) pervane böceklerinin yerinin her daim etrafında döndükleri ateş ve alev olması kastedilir.

Bülbüle lāyıḳ budur kim çın seḥer ger zār ola
Yiridür pervānenüñ her şeb mekānı nār ola

mekkār:

1. **mekkāre:**-*e*
Gazel 488
Mısra: **10**
Hileci, düzenbaz.

Ol mücerred cān-ıla dünyā-yı dūna vir ṭalāḳ
Nev-ʿarūs-ı dehr bir mekkāre vü muḥtāladur

mekr ü şerrinden:

1. **mekr ü şerrinden:**--*i*, --*n*, --*den*
Gazel 128
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kötü iş ve hileler.

Olmışam diyü raḳībüñ mekr ü şerrinden emīn
Dāġ-ı ġam sīnemde san mühr-i Süleymān'dur baña

mekteb:

1. **mektebde:**-*de*
Gazel 365
Mısra: **4**
Okul.

ʿAyān oldı ʿulūmı kāyinātuñ
Saña okutmadan mektebde ebced

2. **mektebde:**-*de*
Gazel 370
Mısra: **3**
Okul.

Mektebde meger yār okumış cevr rumūzın
Oldı bu cefā ʿilmine anuñ-içun üstād

melāḥat:

1. **melāḥat:**
Gazel 263
Mısra: **1**
Ar. Tatlı güzellik, güzel yüzlülük, cemâl, ân. (Lisanımızda "tuzluluk" mânâsına gelmez).

Ḫudā cemʿ eylemiş sende melāḥat
Yüzüñden berḳ urur nūr-ı hidāyet

2. **melāḥat:**
Gazel 268
Mısra: **3**
Güzellik, şirinlik.

Sende bu ḥüsn ü leṭāfetle melāḥat görinür
Dir-isem tañ mı saña dehrüñ mehi çārdehest

melāmet:

1. **melāmetdür:**-*dür*
Gazel 28
Mısra: **8**
Azarlama, kınama, yerme, ayıplama, serzeniş II giyim kuşam, zikir, âyin gibi yerleşmiş âdet ve törenlere önem vermeyip nefsi devamlı yermeyi, kınamayı, böylece halkın iltifâtından uzaklaşarak Hakk'a yaklaşmayı esas alan anlayış.

Zülfini añduñ perīşān-ḫāṭır olduñ iy göñül
Ḫaṭṭı fikrinden gelen dāyim melāmetdür saña

2. **melāmet:**
Gazel 225
Mısra: **2**
Azarlama, kınama, yerme, ayıplama, serzeniş II giyim kuşam, zikir, âyin gibi yerleşmiş âdet ve törenlere önem vermeyip nefsi devamlı yermeyi, kınamayı, böylece halkın iltifâtından uzaklaşarak Hakk'a yaklaşmayı esas alan anlayış.

Zāhid yaraşur sen yüri ol sag u selāmet
ʿĀşıḳ olanuñ faḫrı olur olsa melāmet

3. **melāmet:**
Gazel 254
Mısra: **2**
Azarlama, kınama, yerme, ayıplama, serzeniş II giyim kuşam, zikir, âyin gibi yerleşmiş âdet ve törenlere önem vermeyip nefsi devamlı yermeyi, kınamayı, böylece halkın iltifâtından uzaklaşarak Hakk'a yaklaşmayı esas alan anlayış.

ʿĀşıḳ mı-durur isteye ol rāh-ı selāmet
Ya ʿār ide ol eyleyicek anı melāmet

4. **melāmet:**
Gazel 437
Mısra: **8**
Azarlama, kınama, yerme, ayıplama, serzeniş II giyim kuşam, zikir, âyin gibi yerleşmiş âdet ve törenlere önem vermeyip nefsi devamlı yermeyi, kınamayı, böylece halkın iltifâtından uzaklaşarak Hakk'a yaklaşmayı esas alan anlayış.

Zahidā saña yiter ehl-i selāmet olduġuñ
ʿĀşıḳuñ faḫrı melāmet gözlemez nāmus u ʿār

5. **melāmet:**
Gazel 500
Mısra: **7**
Azarlama, kınama, yerme, ayıplama, serzeniş II giyim kuşam, zikir, âyin gibi yerleşmiş âdet ve törenlere önem vermeyip nefsi devamlı yermeyi, kınamayı, böylece halkın iltifâtından uzaklaşarak Hakk'a yaklaşmayı esas alan anlayış.

ʿĀşıḳuz rindüz biz itdük çün melāmet iḫtiyār
Zāhidā sen sālim ol saña selāmetler gelür

melāmet diler:

1. **melāmet diler:**--*e*, --*r*
Gazel 277
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kınanmak,rezillik ve rüsvalık.

Gözler mi ʿālem içre nāmūs u ʿārı ʿāşıḳ
Herkes selāmet olsun bunlar diler melāmet

melāmet eyledüm:

1. **melāmet eyledüm:**-*dü*, -*m*
Gazel 78
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kınanmış olmak,rezil ve rüsva halde görülmek.

Āşıḳam rindem melāmet eyledüm derdi ḳabūl
Zāhidā olsun selāmet cümle dermānı saña

melāmet eyler:

1. **melāmet eyler:**--*ler*
Gazel 104
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kınama hali. Rezillik ve rüsvalık.

Işḳ ehli zāhidā eyler melāmet iḫtiyār
Dem-be-dem arż eyleme gel ār-ıla nāmūs aña

melāmet itseler:

1. **melāmet itseler:**-*se, -ler*
Gazel 55
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlünün başkaları yahut sevgili tarafından üzülüp,kırılması.

Ġam yime iy dil seni her dem melāmet itseler
Āşıḳ olan terk-i nāmūs eyleyüp rüsvā ola

melāmet ola:

1. **melāmet ola:**--*a*
Gazel 217
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayıplanmak, kınanmak.

Āşıḳ dilemez ola bugün sag u selāmet
Dāyim bu-durur ḳaṣdı anuñ ola melāmet

melāmet olayım:

1. **melāmet olayım:**--*a, --yım*
Gazel 228
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kınanmışlık,rezil ve rüsva olma durumu.

ʿIşḳuñla beni ko olayım ḫalḳa melāmet
ʿĀlemde hemān tek yüri sen sag u selāmet

melāmet olur:

1. **melāmet olur:**--*ur*
Gazel 265
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayıplanmak, kınanmak.

Zāhid yaraşur sen yüri ol sag u selāmet
ʿĀşıḳ olanuñ faḫrı olur olsa melāmet

melāmet yaraşur:

1. **melāmet yaraşur:**--*ş, --ur*
Gazel 296
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayıplanma,kınanma yoluyla Allah'a yakınlaşmayı amaç edinen;görünüşe takılmayan bir tasavvufî düşünce.

Maḳṣūd bu ki iy yār olasın sag u selāmet
ʿIşḳ ehline dāyim yaraşur ola melāmet

melāmetī oldı:

1. **melāmetī oldı:**--*dı*
Gazel 223
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tasavvufta melâmet görüşünü benimseyen kimse veya kimseler kastedilmiştir.

Zāhid Muḥibbī ʿışḳ-ıla oldı Melāmetī
Şükri budur ki olmadı maġrūr u ḫod-perest

melāmetī oldılarsa:

1. **melāmetī oldılarsa:**--*i, --dı, --lar, --sa*
Gazel 284
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Rezil,rüsva olmak,kınanmış vaziyete gelmek.

ʿIşḳ ehli n'ola oldılarsa melāmetī
Zāhid bize ṭaʿnı ko var sen selāmet it

melāyik:

1. **melāyik:**
Gazel 330
Mısra: **2**
Allah (cc)'un nurdan yaratmış olduğu mahluklardan her biri.

Bindüñ çü Burāḳ'a gice oldı saña miʿrāc
Ḫāk-i rehüñi itdi melāyik başına tāc

2. **melāyik:**
Gazel 366
Mısra: **2**
Allah (cc)'un nurdan yaratmış olduğu mahluklardan her biri.

İrişdi çarḫa āh-ı āteş-ālūd
Melāyik gözlerin nem kıldı ol dūd

melek:

1. **melek:**
Gazel 6
Mısra: **1**
Allah (cc)'un nurdan yaratmış olduğu mahluklardan her biri.

Ol perī peyker melek kim beñzemez insān aña
Ṣad hezārān dil fedā olsun hezārān cān aña

2. **melekdür:**-*dür*
Gazel 64
Mısra: **10**
Allah (cc)'un nurdan yaratmış olduğu mahluklardan her biri.

Çeşmesār-ı çeşmüme gelse olur ānī nihān
Ya melekdür ya perīdür dimezem insān aña

3. **melekler:**-*ler*
Gazel 392
Mısra: **20**
Allah (cc)'un nurdan yaratmış olduğu mahluklardan her biri.

Yidi iḳlīmi musaḫḫar idesin himmet ile
Emr-i Ḥaḳḳ-ıla melekler saña çün oldı cünūd

4. **melek:**
Gazel 492

Mısra: **5**
Allah (cc)'un nurdan yaratmış olduğu mahluklardan her biri.

Mihr ü māh u nüh felek encüm kamu ḥūr u melek
Sen güzeller ḫusrevine cümlesi ḳāyil-durur

melek yüzlü:

1. **melek yüzlü:**--*lü*
Gazel 379
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Melek yüzlü (güzel/sevgili).

Dōstlar bu cān u dil çıkmazdan öñdin bir nefes
Ol Mesīḥā-dem melek yüzlü nigārumdan meded

melekde per yakar:

1. **melekde per yakar:**--*de*, --*a*, --*r*
Gazel 424
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın ahlarının meleklerin kanatlarını yakabileceği kastedilmektedir.

Āh kılsam derd-ile sūz-ı dilüm aḫter yakar
Hey ne aḫter çıkar eflāke melekde per yakar

melīh:

1. **melīḥ:**
Gazel 348
Mısra: **1**
Güzel, şirin, sevimli, latif.

Görmedüm sencileyin bir mehi ʿālemde melīḥ
Eylesem tañ mı yüzüñ mihr-ile mehden tercīḥ

melīḥ olmaya:

1. **melīḥ olmaya:**--*ma*, --*y*, --*a*
Gazel 352
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel, şirin, sevimli görünmek.

Zinde kıldı niçe ʿışḳ mürdesini hem çü mesīḥ
Dirsem olmaya ʿaceb ben leb-i cānāna melīḥ

melīḥ olur mıydı:

1. **melīḥ olur mıydı:**--*mı*, --*y*, --*dı*
Gazel 350
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudağının güzel ve hoş olması kastedilmektedir.

Gülşen-i ḥüsnüñ eger olmasa iy ḥūrī behişt
Şerbet-i laʿl-i lebüñ olur mıdı böyle melīḥ

melūl ol:

1. **melūl ol:**
Gazel 233
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boynu bükük olmak, üzgün olmak, kederlenmek.

Şümār eyle geçen ʿömri melūl ol
Yakındur bil ʿadem rāhına ḳurbet

melūl olma:

1. **melūl olma:**--*ma*
Gazel 391
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzgün, mahzun olmak.

Melūl olma dilā ġam gelse her dem
Cihānda kimse yokdur ġamdan āzād

memāt:

1. **memāt:**
Gazel 259
Mısra: **2**
Ölüm, mevt.

Buldı Ḫıżr emr-ile ẓulmetde varup āb-ı ḥayāt
Līk taḳdīr imiş ol yolda Sikender'e memāt

memāt kılduñ:

1. **memāt kılduñ:**-*dun*
Gazel 79
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öldürmek,sevgilinin elinden aşığın canının yok edilmesi.

Hicr içre bulmışken memāt kılduñ baña çün ilṭifāt
Buldum lebüñden ben ḥayāt sen āb-ı ḥayvānsın baña

meʾmen:

1. **meʾmen:**
Gazel 470
Mısra: **8**
Emin olunacak, sığınacak yer.

Her yañadan ẓāhir olsa dehri kaplasa fiten
Gūşe-i meyḫāne olmaga baña meʾmen yiter

men evda fī fī-ke mearrıḳı raḥīḳā:

1. **men evda fī fī-ke mearrıḳı raḥīḳā:**
Gazel 117
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Saf şarap içenler nasıl kendilerinden geçip,kontrollerini kaybederlerse(istemsizce)hareket ederlerse;gerçek aşıklarda çoşmuş ve meczup bir biçimde sevgiliden ayrılmak istemezler,hep onun eşiğindedirler.(Tıpkı bulutların su damlalarını kendisinde toplaması gibi.).

Sordum leb-i lalüñi görüp böyle mi alur
Men evda fī fī-ke mearrıḳı raḥīḳā

menʿ eyleme:

1. **menʿ eyleme:**--*me*
Gazel 425
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yasaklamak, uzak tutmak.

Kūyuña varsa naẓar kıl ʿāşıḳı menʿ eyleme
Pādişehlerden kul olan dāyimā iḥsān umar

men itme:

1. **men itme:**--*me*
Gazel 158
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yasaklamak, engel olmak.

Vir zekāt-ı ḥüsnüñi men itme bu dervīşden
Hem benüm göñlüm yapılsun hem saña olsun evāb

men itseler:

1. **men itseler:**--*se, --ler*
Gazel 98
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzaklaştırılmak,sevgilinin kapısından kovulmak.

İşiginden günde yüz biñ kez eger men itseler
Āşıḳ oldur kim yüzin döndürmeyüp bī- ār ola

men māte ġarīben hüve ḳad māte şehīdā:

1. **men māte ġarīben hüve ḳad māte şehīdā:**
Gazel 117
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yabancı bir diyarda ölen şehittir(şehit sayılır.) (Sevgiliden uzakta canını teslim etme bağlamında.).

Kūyuñdan ırag eyledi dil cānını teslīm
Men māte ġarīben hüve ḳad māte şehīdā

mengūş it:

1. **mengūş it:**
Gazel 242
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kulağına küpe etmek II Nasihatleri önemsemesini sağlamak.

Muḥibbī sözleri yigdür bugün dürr-i cevāhirden
Takup cānā kulaguña giderme anı mengūş it

menşūr-ı ʿiyd:

1. **menşūr-ı ʿiyd:**
Gazel 404
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bayram için hazırlanan ferman(haber verme bağlamında).

Selḫ-i Şaʿbān-ıla oldı ʿiyş ü ʿişret nā-bedīd
Ġarra-i Şevvāl ile yazdı felek menşūr-ı ʿiyd

menzil:

1. **menzil:**
Gazel 13
Mısra: **13**
Varılacak ve sükûn edilecek yer; durak.

Āh kim menzil baīd bār-ı girān arkamdadur
Korkaram yolda kalam bulınmaya menzil baña

2. **menzil:**
Gazel 13
Mısra: **14**
Varılacak ve sükûn edilecek yer; durak.

Āh kim menzil baīd bār-ı girān arkamdadur
Korkaram yolda kalam bulınmaya menzil baña

3. **menzilüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 30
Mısra: **2**
Varılacak ve sükûn edilecek yer; durak.

Gāh gözde gāh dilde eyle cā Menzilüñdür cümle iy nūr-ı Ḫudā

4. **menzili:**-*i*
Gazel 99
Mısra: **6**
Varılacak ve sükûn edilecek yer; durak.

Şīrīn lebi firāḳıyla her kim ki cān vire
Āḫir nefesde menzili dār-ı selām ola

5. **menzile:**-*e*
Gazel 204
Mısra: **10**
Varılacak ve sükûn edilecek yer; durak.

Zevāde yok olupdur devr-i menzil
Varılmaz menzile leng ola merkeb

6. **menzilümüz:**-*ümüz*
Gazel 392
Mısra: **24**
Varılacak ve sükûn edilecek yer; durak.

Umaruz bize şefāʿat idesin yevm-i cezā
Tā ola menzilümüz dār-ı sürūr-ıla ḫulūd

menzil eylerse:

1. **menzil eylerse:**--*r, --se*
Gazel 150
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) otağın kurulacağı yer anlamında kullanılmıştır.

Her ne yirde menzil eylerse bu eşk-i ḫūn-feşān
Ḫaymelerdür cā-be-cā anda ẓuhūr iden ḥabāb

menzil itse:

1. **menzil itse:**--*se*
Gazel 119
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Duraklamak, durak yeri hâline getirmek.

Seg-i Leylī ne yirde itse menzil
Ḥaḳīḳat ol-durur Mecnūn'a me'vā

menzil oldı:

1. **menzil oldı:**--*dı*
Gazel 220
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Konak yeri, konaklanan yer olmak.

Çün Kabe kūyı yāruñ oldı Muḥibbī menzil
Geh zinde gāh mürde kıl anda sen iḳāmet

menzil uzak:

1. **menzil uzak:**
Gazel 240
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) varılacak yer-

hedefin- uzak olduğu kastedilmiştir.

Uzak menzil ü yok elde zevāde
Katı müşkil olupdur pāda leng-est

menzil-i cānāna irersem:

1. **menzil-i cānāna irersem:**--*er, --se, --m*
Gazel 119
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgilinin yerleşik olduğu semti bir gün görürse anlamı kastedilir.

İrersem menzil-i cānāna bir gün
Hemān teslīm-i cān itmekdür evlā

menzilinden çıkdı:

1. **menzilinden çıkdı:**--*i, --n, --den, --dı, -*
Gazel 212
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin semtinden(bulunduğu yerden) ayrılması kastedilmiştir.

Gice ol meh menzilinden çıkdı beñzer bī-niḳāb
Sordılar cümle cihān ḫalḳı ki togdı āfītāb

menziline irişür:

1. **menziline irişür:**-*ür*
Gazel 31
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bahsedilen sevgilinin sınırına,yanına ve evine erişmek,ulaşmak.

Eylese nāle Muḥibbī irişür menziline
Sanmañuz nāle vü feryādı anuñ bād-ı hevā

merd:

1. **merdsin:**-*sin*
Gazel 405
Mısra: **10**
Yiğit,cesur, kahraman.

İy Muḥibbī naẓm-ıla burduñ
Niẓāmī pençesin
Ehl-i naẓmuñ arasında merdsin vallāhi merd

2. **merd:**
Gazel 374
Mısra: **2**
Cesur, yiğit, sözüne sadık.

Dermānı kodum ʿışḳ-ıla kıldum ḳabūl-i derd
Kimdür dimeye maʿreke-i ʿışḳda baña merd

3. **merd:**
Gazel 374
Mısra: **4**
Cesur, yiğit, sözüne sadık.

Yoluña cümle varını ḫarc eyledi gözüm
Merd olsa kişi dirler aña kim budur çü merd

4. **merd:**
Gazel 405
Mısra: **10**
Cesur, yiğit, sözüne sadık.

İy Muḥibbī naẓm-ıla burduñ
Niẓāmī pençesin
Ehl-i naẓmuñ arasında merdsin vallāhi merd

5. **merd:**
Gazel 406
Mısra: **10**
Cesur, yiğit, sözüne sadık.

Muḥibbī cān u başa kalmaduñ çün
Ko şimden girü disünler saña merd

merd diyeler:

1. **merd diyeler:**--*y, --e, --ler*
Gazel 397
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dürüstlük,yiğitlik.

İtme dirīġ cān-ıla başuñ Muḥibbī gel
Tā ki saña merd diyeler cümle ehl-i cūd

merd hīç aña dil vire mi:

1. **merd hīç aña dil vire mi:**--*n, --a, --e, --mi*
Gazel 403
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısraya hitaben:delikanlı olanın dul kadına gönül vermeyeceği söylenerek örneklendirilmiştir.

Bī-vefā dünyāya dil virme Muḥibbī key sakın
Çünki bildük bīvedür dil vire mi hīç aña merd

merd ola:

1. **merd ola:**-*a*
Gazel 56
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cesur, yiğit, sözüne sadık (âşık) olma.

Ḳıymetin ışḳuñ ol añlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün şol kişi bī-derd ola

2. **merd ola:**-*a*
Gazel 71
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cesur, yiğit, sözüne sadık (âşık) olma.

Āşıḳ oldur ferde dil virüp cihānda merd ola
Derdden kurtılmayup ālemde ġam-perverd ola

3. **merd ola:**-*a*
Gazel 72
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cesur, yiğit, sözüne sadık (âşık) olma.

Ḳıymetini ışḳuñ anlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün ol ki hem bī-derd ola

merd olanlara:

1. **merd olanlara:**--*a, --n, --lar, --a*
Gazel 349
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cesur, yiğit, sözüne sadık olanlar.

Rezmgāh içre Muḥibbī merd olanlara müdām
Ḫūn-ı düşmen mi gerekdür kāselerden ser ḳadeḥ

merd olmayam:

1. **merd olmayam:**--*ma, --ya, --m*
Gazel 109
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yiğit ve cesur olmamak.

İy kaşı ya her kaçan togrılsa tīrüñ sīneme
Olmayam merd germeyem gögüs o dermenden yaña

merd ü zen:

1. **merd ü zen:**
Gazel 43
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kadın ve erkek.

Ben senüñ ḥüsn-i cihān-efrūzuña ḥayrān iken
Merd ü zen bu ḥāle bakup oldılar ḥayrān baña

merdāne:

1. **merdānedür:**-*dür*
Gazel 481
Mısra: **14**
Merde, yiğide yakışır bir şekilde.

Virmese dünyāya dil itmeñ Muḥibbī siz ʿaceb
Çünki anuñ her ne iderse işi merdānedür

2. **merdāne:**
Gazel 14
Mısra: **14**
Erkeğe yaraşır biçimde, erkekçe. || Mert kimselere, yiğitlere.

Zülfi çevgānına top it başuñı meydāna gel
Çün Muḥibbī kendüñi merdāne söylersin baña

merdāneler meydānıdur:

1. **merdāneler meydānıdur:**--*ler, --ı, --dur*
Gazel 428
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yiğitler meydanı(aşıklar kastedilerek).

İy Muḥibbī ʿışḳa dest urduñ gerekdür terk-i ser
Ġaflet itme girdügüñ merdāneler meydānıdur

merdüm:

1. **merdümi:**-*i*
Gazel 19
Mısra: **5**
Göz bebeği. II İnsan, adam.

Yüzümüñ zerdine bakdı bu gözüm merdümi çün
Ḫarc içün virdi bu yolda niçe dīnār baña

2. **merdümlik:**-*lik*
Gazel 21
Mısra: **8**
Göz bebeği. II İnsan, adam.

Gülşen-i kūyın tolanmaga nigāruñ ṣubḥa dek
İy ṣabā merdümlik it bir gice yoldaş ol baña

3. **merdüm:**
Gazel 95
Mısra: **10**
Göz bebeği. II İnsan, adam.

Rāh-ı ışḳ içre Muḥibbī başa cāna kalma kim
Tā ki hīç bir vech-ile ṭan itmeye merdüm saña

4. **merdümlerüñ:**-*ler, -üñ*
Gazel 470
Mısra: **3**
Göz bebeği. II İnsan, adam.

Togsa ḫurşīd açılur merdümlerüñ göñli gözi
Bu benüm açmaga gözüm ol ruḫ-ı rūşen yiter

merdümān-ı çeşme:

1. **merdümān-ı çeşme:**
Gazel 371
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın göz bebekleri çok ağladığı için çeşmeye benzetilmiştir.

Rāz-ı ʿışḳum fāş kıldı eşk-i çeşm-i ḫūn-nihād
Yog-ımış bu merdümān-ı çeşme hergiz iʿtimād

merdüme göstermez:

1. **merdüme göstermez:**--*e, --mez*
Gazel 437
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık gözünün uyku görmediğini söylemektedir.

Fitne-i ʿālem-durur her dem o zülf-i müşg-bār
Ḫ ʿāb yüzin merdüme göstermez ol çeşmi ḫumār

merdüm-i çeşmüm:

1. **merdüm-i çeşmüm:**--*üm*
Gazel 121
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz bebeği II aşığın göz bebekleri.

Kan yaşumla al olalıdan benüm kirpüklerüm
Merdüm-i çeşmüm dizer her dem dür-i ġalṭān aña

merdüm-i çeşmümi:

1. **merdüm-i çeşmümi:**--*ü, --mi*
Gazel 98
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz bebeği,insan,adam.

Eksük itmez benüm-içün her gice yaşlar döker
Göreyim ki merdüm-i çeşmümi ber-ḫūrdār ola

merdüm-i dānā:

1. **merdüm-i dānā:**
Gazel 429
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bilgili, arif kimse.

Dönelden ḳāmetüm çenge gözüm yaşını tār itdüm
Kanı bir merdüm-i dānā cihānda ḳīl ü ḳāl añlar

merdümlik it:

1. **merdümlik it:**
Gazel 91
Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnsana yaraşır biçimde davranmak, insanlık etmek.

Ḫāk olursa zecr ü hicrinden Muḥibbī ḫasta dil
İy ṣabā merdümlik it yāra ḫaber kıl dāyimā

merdümlik itdi:

1. **merdümlik itdi:**-*di*
Gazel 36
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
İnsana yaraşır biçimde davranmak, insanlık etmek.

Sīne gülşen olalı dīdem akıdur yaş aña
Ne aceb merdümlik itdi çeşm-i gevher-pāş aña

merġūb:

1. **merġūb:**
Gazel 186
Mısra: **8**
Hoş, güzel, makbul.

İlet kūy-ı nigāra cānı tuḥfe
Ki yokdur cāndan özge nesne merġūb

merḥabā:

1. **merḥabā:**
Gazel 120
Mısra: **2**
Geniş ve mamur yere geldiniz, rahat ediniz, hoş geldiniz anlamlarında bir esenleşme veya selamlaşma sözü.

İledürse būy-ı zülfüñden behişte bū ṣabā
Ravżadan Rıḍvān diye ehlen ü sehlen merḥabā

merḥabā eydür:

1. **merḥabā eydür:**
Gazel 41
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Hoş geldiniz"mânâsında ve âşinâlık makâmında el göğüse koyulup, misâfire hitâben denilen(söylenilen)kelime.

Ya kaşuñdan tīr gönderseñ dile Karşu çıkup cānum eydür merḥabā

merḥamet eyle:

1. **merḥamet eyle:**
Gazel 241
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Merhamet etmek, acımak.

Gözyaşı ile oldı Muḥibbī kapuñda ḫāk
Kāfir degülseñ eyle o miskīne merḥamet

merḥem:

1. **merhemler:**-*ler*
Gazel 442
Mısra: **16**
Merhem, ilaç.

Uşanur sanma Muḥibbī tīr-i ġamzeñden şehā
Sīne-i mecrūḥına geldükçe merhemler gelür

merḥem cüdā ola:

1. **merḥem cüdā ola:**
Gazel 35
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Dermansız derde düşmek. 2)Beyitte yarayı iyileştirecek merhemin ondan uzak olması,bulunamaması.

Sīneme gelmezse tīrüñ görmezem rāḥat yüzin
Vāy ol zaḫma ki üstinden ola merḥem cüdā

merḥabā:

1. **merḥabā:**
Gazel 401
Mısra: **2**
Hoş geldiniz; nazımda Ramazan ayına hitaben söylenir.

Yüzüñ aç kim cümle ʿālem olalar şādān-ı ʿiyd
Merḥabā kıl dōstum kim budurur erkān-ı ʿiyd

merkeb:

1. **merkeb:**
Gazel 204
Mısra: **10**
Binek hayvanı, binilen şey. || Eşek.

Zevāde yok olupdur devr-i menzil
Varılmaz menzile leng ola merkeb

mersūm:

1. **mersūm:**
Gazel 103
Mısra: **8**
1)Anane,gelenek-görenek. 2)Resmedilmiş, resim olarak çizilmiş.

Gel temāşā eyle cānā yine göñlüm ḫānesin
Ḫūn-ıla mersūm bir ṭāḳ-ı muḳarnesdür bana

merve:

1. **merve:**
Gazel 4
Mısra: **9**
Mekke'de bulunan hacıların sa'y vazifesini yerine getirdiği yerlerden biri.

Merve ḥaḳḳı say-ile ger Kābe kūyūñı ṭavāf
Eyleyem cān-ıla dil andan olurdı pür-ṣafā

meşal:

1. **meşal:**
Gazel 49
Mısra: **8**
Aydınlatıcı âlet. II. Lâmba, kandil. III. Ucunda ateş yanan değnek.

Bezm-i ġamda gel uyandur iy dil āhuñ şemini
Ālemi rūşen kılur ḫācet degül meşal saña

meşām:

1. **meşāmına:**-*ı, -(n)a*
Gazel 259
Mısra: **11**
Burun II Sevgili'den gelen kokuyu algılama yeri.

Ne saʿādet eridür ol ki meşāmına ire
Rūz-ı hicr içre iñen aña viṣāli nefaḥāt

mescid:

1. **mescide:**-*e*
Gazel 166
Mısra: **3**
Mescit, Müslümanların vakit namazlarını kılmaları ve ibâdetlerini yerine getirmeleri için yapılan, içinde cuma ve bayram namazları kılınmayan minâresiz, minbersiz küçük câmi.

Düşdi yolum bir aẕīne güni vardum mescide
Minber üzre ḫuṭbe-i ḥüsnüñ okur gördüm ḫaṭīb

2. **mescidde:**-*de*
Gazel 171
Mısra: **7**
Mescit, Müslümanların vakit namazlarını kılmaları ve ibâdetlerini yerine getirmeleri için yapılan, içinde cuma ve bayram namazları kılınmayan minâresiz, minbersiz küçük câmi.

Ẓāhir ola her yaña mescidde nām-ı Aḥmedī
Minber üzre ẕikr ide nām-ı şerīfüñ ger ḫaṭīb

3. **mescidi:**-*i*
Gazel 177
Mısra: **1**
Mescit, Müslümanların vakit namazlarını kılmaları ve ibâdetlerini yerine getirmeleri için yapılan, içinde cuma ve bayram namazları kılınmayan minâresiz, minbersiz küçük câmi.

Mescidi āteş kılam āh eylemekden iy ḥabīb
Minber üzre okuya ger āyet-i ḥüsnüñ ḫaṭīb

4. **mescid:**
Gazel 263
Mısra: **6**
Mescit, Müslümanların vakit namazlarını kılmaları ve ibâdetlerini yerine getirmeleri için yapılan, içinde cuma ve bayram namazları kılınmayan minâresiz, minbersiz küçük câmi.

Dilin yapsun yiter bu derdmendüñ
Degül ḥācet yapa mescid ʿīmāret

5. **mescidde:**-*de*
Gazel 292
Mısra: **7**
Mescit, Müslümanların vakit namazlarını kılmaları ve ibâdetlerini yerine getirmeleri için yapılan, içinde cuma ve bayram namazları kılınmayan minâresiz, minbersiz küçük câmi.

Gāh mescidde gehī deyr ü gehī meyḫānede
Bulımadum aradum dildārı kıldum cümle geşt

mescid ile minber:

1. **mescid ile minber:**
Gazel 424
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İbadet edilen yer olan mescit ve imamın vaaz verdiği yüksek yer. Kutsal.

Münkir olma sūz-ı āh-ı ʿāşıḳa gel vāʿiẓā
Korkaram bir şemmesi mescid ile minber yakar

mescide varup:

1. **mescide varup:**--*e*, --*up*
Gazel 394
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) mescitte peygamberin sorulması kastedilmektedir(aşık bağlamında).

Ser-keştegān seni arar mescide varup
Sensin murād ṭālib-i cānān eger ṣadend

meseldür:

1. **meeldür:**-*dür*
Gazel 61
Mısra: **6**
Atasözü, darb-ı mesel.

Dilüm pür mihr-i yār-ıla neden fārīġ ola dilber
Meeldür yā n'içün dinmiş ki dilden yol var dil hā

2. **meeldür:**--*dür*
Gazel 161
Mısra: **3**
Atasözü, darb-ı mesel.

Ehl-i ışḳ olan meeldür kim aḳldan dūr olur
Pend-i nāṣiḥ istemez güş eylemez ḳavl-i edīb

meşġūl oldı:

1. **meşġūl oldı:**--*dı*
Gazel 422
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vaktini vermek, uğraşmak, oyalanmak.

Zāhid şarāb-ı nābuñ ẕemmine oldı meşġūl
Keyfiyyetin ne bilsün sanur ki benge beñzer

meşhūr:

1. **meşhūr:**
Gazel 466
Mısra: **6**
Herkes tarafından tanınan, şöhret sahibi.

Mecnūn benüm bu ḫāletüm iẕʿān idinmedi
Meşhūr egerçi dilde anuñ dāsitānı var

mesīḥ:

1. **mesīḥ:**
Gazel 352
Mısra: **1**
Eliyle mesh etmek suretiyle hastaları tedavi ettiği için Hz. İsâ'ya verilen unvanlardan biri.

Zinde kıldı niçe ʿışḳ mürdesini hem çü mesīḥ
Dirsem olmaya ʿaceb ben leb-i cānāna melīḥ

mesīḥā:

1. **mesīḥā:**
Gazel 10
Mısra: **1**
Ey Mesih! (Hz. İsa gibi olan).

Lal-i lebüñe ger dir-isem n'ola Mesīḥā
Bir ġamze ile öldürüp eyler yine iḥyā

2. **mesīḥā:**
Gazel 140
Mısra: **10**
Ey Mesih! (Hazreti İsa) II Ey sevgili!.

Ġamze-i ḫūn-rīzidür alan
Muḥibbī cānını
Māni olma iy leb-i lāli Mesīḥā
bir yaña

mesīḥā-dem:

1. **mesīḥā-dem:**
Gazel 281
Mısra: **3**
Hz. İsa nefesli. II Nefesi, mucize olarak ölüye hayat veren Hz. İsa'nınki gibi güçlü, etkili ve şifa verici olan (kimse).

İy mesīḥā-dem ezilürken aña āb-ı zülāl
Kanda bir ola leb-i laʿlüñ-ile ḳand ü nebāt

2. **mesīḥā-dem:**
Gazel 379
Mısra: **10**
Hz. İsa nefesli. II Nefesi, mucize olarak ölüye hayat veren Hz. İsa'nınki gibi güçlü, etkili ve şifa verici olan (kimse).

Dōstlar bu cān u dil çıkmazdan öñdin bir nefes
Ol Mesīḥā-dem melek yüzlü nigārumdan meded

mesken:

1. **mesken:**
Gazel 5
Mısra: **4**
(Ar. seken "ikāmet etmek, oturmak"tan mesken) Oturulan, ikāmet edilen yer, ev, konut, ikāmetgâh.

İñlerem ṭanbūr-veş bagrum delindi ney gibi
Bezm-i ġamda mesken oldı gūşe-i hicrān baña

mesken ider:

1. **mesken ider:**--*e, --r*
Gazel 279
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mesken tutmak, yerleşmek.

Zülfini gider dilden ü fikr eyle cemālin
Dil ḫānesini mesken ider yoḫsa sakın Lāt

mesken iken:

1. **mesken iken:**--*ken*
Gazel 234
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Oturulacak yer, makam.

Ġaflet itme ẓulmet-i şebde uyan añ yāruñı
Kesmedi ẕikrini Yūnus mesken iken baṭn-ı ḫūt

mesken olursa:

1. **mesken olursa:**--*ur, --sa*
Gazel 253
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mesken olmak, mekân olmak.

Eger ḫāk-i derüñ mesken olursa
Yiter dünyāda baña bu maḳāmāt

mesken yiter:

1. **mesken yiter:**--*e, --r*
Gazel 470
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye yakın bulunma şartıyla,aşığın konaklayacağı yer.

Dōstum kūyuñ bu ben dil-ḫasteye mesken yiter
Bülbül-i bī-çāreye cā olmaga gülşen yiter

meskenüm vīrānelerdür:

1. **meskenüm vīrānelerdür:**--*üm, --ler, --dür*
Gazel 308
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık harap yerlerin hanesi olduğunu,oralarda olduğunu ifade etmektedir.

ʿĀşıḳam vīrānelerdür meskenüm Mecnūn-sıfat
ʿAyb olmasun idersem bādir ü dīvār baḫs

mesned:

1. **mesnedi:**-*i*
Gazel 365
Mısra: **5**
Güç ve destek alınan kimse, dayanak.

Cihānda her kişinüñ mesnedi var
Baña yok ġayrı senden özge mesned

2. **mesned:**
Gazel 365
Mısra: **6**
Dayanılan, güç ve destek alınan şey, dayanak.

Cihānda her kişinüñ mesnedi var
Baña yok ġayrı senden özge mesned

meşreb:

1. **meşreb:**
Gazel 209
Mısra: **10**
Yaratılış, huy, tabiat; içki içilecek yer, meyhane II tekke.

Muḥibbī koma elden cām-ı ışḳı
Gerekmez rind olana illā meşreb

meşreb-i ʿışḳ:

1. **meşreb-i ʿışḳ:**
Gazel 259
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) İbadetlerini gösteriş için değil,saf kalp ile yapan,sufi görünümlü asıl aşıklar kastedilmektedir.

Meşreb-i zāhid-ile meşereb-i ʿışḳ bir mi olur
Hīç deryā suyına beñzeye mi mā-i Furāt

meşreb-i zāhid-ile:

1. **meşreb-i zāhid-ile:**--*ile*
Gazel 259
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Dini sadece gösteriş olarak gören ve buna göre davranan kaba,sofu kimseler kastedilmektedir.

Meşreb-i zāhid-ile meşereb-i ʿışḳ bir mi olur

Hīç deryā suyına beñzeye mi mā-i Furāt

mesrūr:

1. **mesrūr:**
Gazel 4
Mısra: **2**
Sevinçli. mutlu. sürurlu.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

2. **mesrūr:**
Gazel 4
Mısra: **2**
Sevinçli, mutlu, şen.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

mest:

1. **mesti:**-*i*
Gazel 13
Mısra: **10**
(Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı) aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş; (Tas.) Sekrân, aşkın, âşığın bütün varlığına hâkim olması.

İçeli rūz-ı ezel cām-ı maḥabbet cürasın
Kim göre mesti ḫarābam didi ol kanzil baña

2. **mest:**
Gazel 244
Mısra: **4**
(Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı) aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş; (Tas.) Sekrân, aşkın, âşığın bütün varlığına hâkim olması.

Herkesüñ bezm-i cihān içinde bir sevdāsı var
Şemʿ yanar gül güler bülbül daḫı aglar mest

3. **mest:**
Gazel 244
Mısra: **6**
(Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı) aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş; (Tas.) Sekrân, aşkın, âşığın bütün varlığına hâkim olması.

Ġonca mey içmiş yasagın tutmamış şāh gülüñ
Kokuban agzın ṣabā didi bu ḫōd evkār mest

4. **mest:**
Gazel 289
Mısra: **1**
(Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı) aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş; (Tas.) Sekrân, aşkın, âşığın bütün varlığına hâkim olması.

ʿĀrıżuñda zülfüñi gördüm senüñ iy yār mest
Ḫaḳ dimişler günde yatsa olur-ımış mār mest

5. **mest:**
Gazel 289
Mısra: **4**
(Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı) aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş; (Tas.) Sekrân, aşkın, âşığın bütün varlığına hâkim olması.

Pā-bürehne ʿāşıḳam ben laʿli şevḳıne müdām
İstemeñ benden selāmet olmışam bī-ʿār mest

6. **mest:**
Gazel 289
Mısra: **6**
(Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı) aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş; (Tas.) Sekrân, aşkın, âşığın bütün varlığına hâkim olması.

Gül gül olmış ḫaddi beñzer kanumı nūş eylemiş
Bagrumı ister kebāb ol gözleri ḫunḫˇār mest

7. **mest:**
Gazel 289
Mısra: **8**
(Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı) aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş; (Tas.) Sekrân, aşkın, âşığın bütün varlığına hâkim olması.

Ben degülem yaluñuz ʿışḳuñla sergerdān senüñ
Bunca yıl serkeşte durur künbed-i devvār mest

8. **mest:**
Gazel 289
Mısra: **12**
(Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı) aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş; (Tas.) Sekrân, aşkın, âşığın bütün varlığına hâkim olması.

Būy-ı zülfüñden hevā başında var servüñ meger
Raḳṣa girmiş ol hevādan şöyle kim oynar mest

9. **mest:**
Gazel 289
Mısra: **14**
(Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı) aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş; (Tas.) Sekrân, aşkın, âşığın bütün varlığına hâkim olması.

Bir ḳadeḥ nūş eylemiş sanmañ çemende ʿadelīb
Būy-ı güldendür hemīşe bülbül-i gülzār mest

10. **mest:**
Gazel 289
Mısra: **16**
(Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı) aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş; (Tas.) Sekrân, aşkın, âşığın bütün varlığına hâkim olması.

Cürʿa-i cāmı ezelden kim ezel nūş eyledi
Tañ degüldür tā ḳıyāmet gözine her bār mest

11. **mest:**
Gazel 289
Mısra: **18**
(Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı) aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş; (Tas.) Sekrân, aşkın, âşığın bütün varlığına hâkim olması.

İstemez kev s er şarābın cenneti kılmaz ṭaleb
Bu Muḥibbī çünki oldı ʿāşıḳ-ı dīdār mest

12. **mest:**
Gazel 293
Mısra: **2**
(Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı) aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş; (Tas.) Sekrân, aşkın, âşığın bütün varlığına hâkim olması.

Olmışam cām-ı lebüñden ben senüñ iy yār mest

Nitekim būy-ı gül ile bülbül-i gülzār mest

13. **mest:**
Gazel 293
Mısra: **6**
(Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı) aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş; (Tas.) Sekrân, aşkın, âşığın bütün varlığına hâkim olması.

Sırr-ı ʿışḳı fāş iderse göz yaşı olmaz ʿaceb
Çün olagelmişdür eyler sırrını iẓhār mest

14. **mest:**
Gazel 293
Mısra: **8**
(Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı) aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş; (Tas.) Sekrân, aşkın, âşığın bütün varlığına hâkim olması.

Laʿlüñi añdum feraḥdan yok yire kan agladum
Gāh olur meclis içinde yok yire aglar mest

15. **mestem:**-*em*
Gazel 333
Mısra: **5**
(Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı) aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş; (Tas.) Sekrân, aşkın, âşığın bütün varlığına hâkim olması.

Şarāb-ı ʿışḳ-ıla mestem eger bir būseñ istersem
Katı dīvānedür gönlüm aña kalma geçenden geç

16. **mestiyem:**-*i*, -*y*, -*em*
Gazel 382
Mısra: **5**
(Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı) aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş; (Tas.) Sekrân, aşkın, âşığın bütün varlığına hâkim olması.

Laʿl-i nābuñ mestiyem ben muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḥaḳı
Kāfirem ger eyler-isem bāde-i ḫāmrāyı yād

17. **mest:**
Gazel 14
Mısra: **11**
(Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı) aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş.

Cām-ı laüñ sun lebüñden beni mest eyle didüm
Didi çeşmi ḫışm-ıla mestāne söylersin baña

mest eyle:

1. **mest eyle:**
Gazel 302
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendinden geçirme / aklını başından alma.

Rūz-ı maḥşerde daḫı ayılmayam Olmışam cām-ı lebüñden eyle mest

mest eylesün:

1. **mest eylesün:**--*sün*
Gazel 244
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sarhoş olmak,kendinden geçmek.

Bildiler dīvāne gönlüm saña ʿāşıḳ oldugın
Cünbişinden bellüdür biñ eylesün inkār mest

mest eyleyen:

1. **mest eyleyen:**--*ye*, --*n*
Gazel 110
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş etmek ‖ kendinden geçirmek, hayran bırakmak.

Lal-i nābı şevḳıdür her dem beni mest eyleyen
Göreli ḫaṭṭı ġubārın olmışam ḫayrān aña

mest geçinür:

1. **mest geçinür:**--*in*, --*ür*
Gazel 295
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı) aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş halde bulunmak.

Şevḳ-i lebüñle mest geçinür cümlesi müdām
Ger şeyḫ-i şehr ü zāhid görinür mey-perest

mest ola:

1. **mest ola:**--*a*
Gazel 215
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı aklı başından gitmiş, sarhoş olmuş (kimse).

Gitmesün dilden Muḥibbī dāyimā medḥ-i Resūl
Okıdukça dil feraḥ bula vü cānuñ ola mest

2. **mest ola:**--*a*
Gazel 238
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı aklı başından gitmiş, sarhoş olmuş (kimse).

Çīn ider ebrūların ol meh kaçan kim ola mest
Pehlevānlar gibi baş başa ururlar dest-be-dest

mest olalar:

1. **mest olalar:**--*a*, --*lar*
Gazel 318
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendinden geçercesine haz duymak mânasında "mest olmak" şeklinde kullanılır.

Müftī vü vāʿiẓ müderris cümlesi mest olalar
İtseler laʿl-i lebüñ keyfiyyetin cān-ıla baḥs

mest oldı:

1. **mest oldı:**--*dı*
Gazel 244
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

İçmeden dil leblerüñden oldı çün iy yār mest
Būy-ı gülden nite kim bülbül olur her bār mest

2. **mest oldı:**--*dı*
Gazel 295
Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Meclisde būseñe bu Muḥibbī olursa germ
Maʿẕūr ola ki şevḳ-ile oldı ziyāde mest

3. **mest oldı:**--*dı*
Gazel 238
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.

Bu Muḥibbī ḥaşre dek huşyār olmazsa ne tañ
Bāde-i cām-ı elestden oldı ol çün şöyle mest

4. **mest oldı:**--*dı*
Gazel 322
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.

Gözüm mest oldı diler kanum içe
Olur mey fitneye elbette bāʿiṣ

mest oldum:

1. **mest oldum:**--*du, --m*
Gazel 463
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayran olmak, kendinden geçmek.

Lebüñ öpdükçe ġāyet mest oldum
Didüm el-ḥaḳ mey-i gülgūna beñzer

mest olmasa:

1. **mest olmasa:**--*ma, --sa*
Gazel 357
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendinden geçmek,bayılmak.

Bir nefes mest olmasa hicrān ġamı eyler helāk
Anuñıçun bu Muḥibbī nūş ider ekṣer ḳadeḥ

mest olmaya:

1. **mest olmaya:**--*ma, --y, --a*
Gazel 289
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sarhoş olmayan (kimse). II Aşkın sarhoşluğuyla kendinden geçmeyen kişi.

Meclisüñde şemʿi gördüm karşuña par par yanar
Yanmaz-ıdı şevḳuñ-ile olmaya ger nār mest

mest olmış:

1. **mest olmış:**--*mış*
Gazel 244
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

İy Muḥibbī yaşuñı sen de akıt cūlar gibi
Yok ḳarārı suyuñ olmış ʿāşıḳ-ı dīdār mest

mest olmışam:

1. **mest olmışam:**--*mış, --am*
Gazel 293
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Olmışam cām-ı lebüñden ben senüñ iy yār mest
Nitekim būy-ı gül ile bülbül-i gülzār mest

mest olsa:

1. **mest olsa:**--*sa*
Gazel 487
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.

Gözyaşın nūş ideli olsa Muḥibbī n'ola mest
Çeşmini alsa eline tolu peymāne olur

2. **mest olsa:**--*sa*
Gazel 264
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Ḫançer çekerse ḳatlüme ḫūnī gözi ne tañ
Şūr-ıla şerre ḳāyil olur olsa kişi mest

mest olup:

1. **mest olup:**--*up*
Gazel 200
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.

Gözlerüñ çün mest olup içmiş şarāb-ı nāzdan
Mā-ḥażar ben daḫı itdüm bagrumı cānā kebāb

2. **mest olup:**--*up*
Gazel 213
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.

Gözlerüñ çün mest olup içmiş şarāb-ı nāzdan
Mā-ḥażar ben daḫı cānā eyledüm baġrum kebāb

mest olur:

1. **mest olur:**--*ur*
Gazel 244
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutluluktan ve zevkten sarhoş olmak, kendinden geçmek.

İçmeden dil leblerüñden oldı çün iy yār mest
Būy-ı gülden nite kim bülbül olur her bār mest

2. **mest olur:**--*ur*
Gazel 293
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Her kişi cām-ı mül-ile mest olur ammā ki ben
İçeli ʿışḳuñ şarābın oluram her bār mest

mest oluram:

1. **mest oluram:**--*ur, --am*
Gazel 293
Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Her kişi cām-ı mül-ile mest olur ammā ki ben
İçeli ʿışḳuñ şarābın oluram her bār mest

mest olur-ımış:

1. **mest olur-ımış:**--*ur, --mış*
Gazel 289
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşk veya zevkten dolayı kendinden geçme,mutlu olma hali.

ʿĀrıżuñda zülfüñi gördüm senüñ iy yār mest
Ḫaḳ dimişler günde yatsa olur-ımış mār mest

mest ü harāb:

1. **mest ü ḫarāb:**
Gazel 202
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sarhoş ve harap.

Sāḳiyā sun bir ḳadeḥ hicrān beni ḫāk itmedin
Çün ḫarāb eyler olayın bārī ben mest ü ḫarāb

mest ü harāb ola:

1. **mest ü ḫarāb ola:**--*a*
Gazel 146
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendinden geçmiş ve perişan olmak.

Kim vara meyḫānelerde eline ala şarāb
Ayb kılmañ ger ola şām u seḥer mest ü ḫarāb

mest ü harābātī:

1. **mest ü ḫarābātī:**
Gazel 166
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendinden geçmiş ve viran halde olan kişi,aşık.

Her ki āşıḳdur ezel mest ü ḫarābātī olur
Zaḥmete girüp aña pend eyleyüp n'eyler edīb

mest ü harābātī olup:

1. **mest ü ḫarābātī olup:**--*up*
Gazel 242
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendinden geçmiş ve viran halde olan kişi,aşık.

Olup mest ü ḫarābātī maḥabbet cāmını nūş it
Ḫum-ı mey-ḫāne-veş her dem ṣafādan kaynayup cūş it

mestān beni bilmez mi hīç:

1. **mestān beni bilmez mi hīç:**--*i, --mez, --mi*
Gazel 345
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1) Aşık mecliste mahmurlaşmış içki dağıtan kişi benim meclise devam ettiğimi bilmez mi demektedir. 2)Aşık sevgiliyi kastederek beni bilmez mi demektedir.

Bu Muḥibbī göz şarābından ḳadeḥler kıldı pür
Bagrını kıldı kebāb mestān beni bilmez mi hīç

mestāne:

1. **mestāne:**
Gazel 14
Mısra: **12**
Kendinde olmayan II aklı başında olmayan.

Cām-ı laüñ sun lebüñden beni mest eyle didüm
Didi çeşmi ḫışm-ıla mestāne söylersin baña

mestāne geçüp:

1. **mestāne geçüp:**--*üp*
Gazel 225
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sarhoşcasına. Sarhoş bir kimseye yakışır surette.

Rūyuñda kaşuñ ṭāḳına çeşmüñ naẓar itdi
Mestāne geçüp eyledi miḥrāba imāmet

2. **mestāne geçüp:**--*üp*
Gazel 265
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sarhoşcasına. Sarhoş bir kimseye yakışır surette.

Rūyuñda kaşuñ ṭāḳına çeşmüñ naẓar itdi
Mestāne geçüp eyledi miḥrāba imāmet

mestāne oldum:

1. **mestāne oldum:**--*du, --m*
Gazel 276
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.

İy Muḥibbī ister idüñ sen maḥabbet cāmını
Şükr kıl nūş eyleyüp mestāne oldum ʿāḳıbet

meste uyup:

1. **meste uyup:**--*e, --up*
Gazel 315
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sarhoş ve kendinden geçmiş halde bulunanlara uymak kastedilmektedir.

Mey yirine ḫūnuñ içse ġamzesinden sormagil
Meste uyup eylemek lāyıḳ degül huşyār baḫş

mest-i çeşmi:

1. **mest-i çeşmi:**--*i*
Gazel 477
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin gözlerinin sarhoşu.

Mest-i çeşmi her kaçan görse diler kanum içe
Ḫançeri gitmez elinden dāyim işi kīndür

mest-i ʿışḳam:

1. **mest-i ʿışḳam:**--*a, --m*
Gazel 440
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk sarhoşu (Âşık).

İy saçı leylā ḫaber sorma bu ben dīvāneden
Mest-i ʿışḳam kendüzüm bilmem niçe virem ḫaber

mest-i lā-yaʿḳıl:

1. **mest-i lā-yaʿḳıl:**
Gazel 484
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aklı başından gitmiş sarhoş.

Bir ḳadeḥ her kim ki nūş itdi maḥabbet cürʿasın
Mest-i lā-yaʿḳıl olup dehr içre her dem hū çeker

mest-i mey-i engūr olam:

1. **mest-i mey-i engūr olam:**--*a, --m*
Gazel 292
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzüm şarabının sarhoşu olmak.

Zāhidā sanma beni mest-i mey-i engūr olam
İçmişem cām-ı maḥabbet cürʿasın rūz-ı elest

mestūr ide:

1. **mestūr ide:**--*e*
Gazel 179
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gizlemek, saklamak, kusurları örtmek.

Zülfüñi ref eyle göster gül cemālüñ Kabe'sin
Niçeye dek anı mestūr ide ol miskīn niḳāb

mesūd olup:

1. **mesūd olup:**--*up*
Gazel 165
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saadete ermek, bahtiyar olmak.

Āsitānuñda yüzümi eyledüm çün ben türāb
Ṭāliüm mesūd olup kapuñda oldı feṭḥ-i bāb

metā:

1. **metāın:**-*ın*
Gazel 118
Mısra: **9**
Varlık, sermaye.

Cevher-i vaṣlı metāın sorma her nā-ehle kim
Cevherīyem sor baña kim olmışam ṣarrāf aña

metāʿ-ı būsesinüñ:

1. **metāʿ-ı būsesinüñ:**--*s, --i, --nün*
Gazel 384
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değerli öpücük(sevgili bağlamında).

Cān naḳdi ile gördi ki ben olmışam ḫarīd
İtdi metāʿ-ı būsesinüñ ḳıymetin mezīd

metāʿ-ı būseye:

1. **metāʿ-ı būseye:**--*y, --e*
Gazel 474
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öpücük zamanı.

Cān-ıla kimdür metāʿ-ı būseye dirken ḫarīd
Bu ācebdür her kaçan olsam ḫarīdār incinür

metaʿ-ı ʿışḳına:

1. **metaʿ-ı ʿışḳına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 322
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıymetli,değerli aşk.

İdüp Mecnūn Muḥibbī'ye vaṣiyyet
Metaʿ-ı ʿışḳına çün itdi vāriṣ

metāʿ-ı vaṣla:

1. **metāʿ-ı vaṣla:**--*a*
Gazel 455
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kavuşma sermayesi, malı.

Naḳd-i cān-ıla metāʿ-ı vaṣla oldum müşterī
Didiler olmaz bahā ol gevher-i nā-yābdur

metāʿ-ı vaṣluña:

1. **metāʿ-ı vaṣluña:**--*u, --n, --a*
Gazel 417
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgiliye) Kavuşma serveti.

Naḳd-i cān-ıla metāʿ-ı vaṣluña oldum ḫarīd
Gel ḳabūl it çünki yokdur cān-ıla serden leẕīẕ

metn-i ḥüsni:

1. **metn-i ḥüsni:**--*i*
Gazel 152
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel,kafiyeli metin.

Yazdı debīr-i çarḫ Muḥibbī varaḳlara
Şerḥ oldı metn-i ḥüsni tamām oldı bir kitāb

metn-i ḥüsnüñde:

1. **metn-i ḥüsnüñde:**--*ü, --n, --de*
Gazel 269
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzellik hattı.

Şuʿle virdi metn-i ḥüsnüñde senüñ Nūr āyeti
Geldi ḫaṭṭüñ yazdı tefsīr eyledi anı dürüst

metn-i ḥüsnüñe:

1. **metn-i ḥüsnüñe:**--*ü, --n, --e*
Gazel 207
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin güzelliğinin yazılı olduğu belgeler kastedilmiştir.

Metn-i ḥüsnüñe şahā ḫaṭṭuñ yazaldan ḫāşiye
Faṣl u bābın okudum didüm ki ḫatm oldı kitāb

me'vā:

1. **me'vā:**
Gazel 119
Mısra: **14**
Üçüncü cennetin adı.

Seg-i Leylī ne yirde itse menzil
Ḥaḳīḳat ol-durur Mecnūn'a me'vā

mevc:

1. **mevc:**
Gazel 81
Mısra: **3**
Dalga II Mutlak varlığın (Tanrı'nın, manevi dünya) maddi dünyadaki tecellisi; vahdet denizinin dalgası.

Ursa deryāyı ḥāvādi mevc gitmem bir yaña
Keştī-i ışḳuñ bi-ḥamdi'llāh ki lengerdür baña

mevc urdı:

1. **mevc urdı:**-*dı*
Gazel 60
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dalga vurmak.

Dokınup bād-ı āhumdan yaşum deryāsı mevc urdı
Kalup dil zevraḳı anda görinmez aña sāḥilhā

2. **mevc urdı:**--*dı*
Gazel 457
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dalgalanmak.

Gözlerüm baḥrına bak āh-ıla mevc urdı yine
Korkaram zevraḳ-ı dil bād-ıla sevdāya düşer

mevc urur:

1. **mevc urur:**--*ur*
Gazel 448
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dalgalanmak.

Mevc urur her yaña eşküm sanki bahr-ı ḫūndur
Şişe-i sebz içre yāḫūd bāde-i gülgündur

mevc ururs a:

1. **mevc ururs a:**--*ur*, --*s a*
Gazel 173
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)
dalgalanmak,denizin kabarıp üste gelmesi kastedilir.

Baḥr-ı ġam mevc ururs a eyle hemān
Keştī-i mey eyle kenārı ṭaleb

mevlāye fe-kem teḳtül ayneke ḳatīlā:

1. **mevlāye fe-kem teḳtül ayneke ḳatīlā:**
Gazel 117
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mevla'm gözlerin ne kadar çok katili öldürür.

Ben ḫastayı ġamzeñ niçe bir öldürdi iy dōst
Mevlāyıfe-küm taḳtül ayneke ḳatīlā

mevlevī:

1. **mevlevī:**
Gazel 86
Mısra: **5**
13. yüzyılda yaşamış Mevlana Celaleddin Rumi'nin görüşleri ve tasavvufi düşünceleri üzerine, kendisinin ölümünün ardından gelişen tarikata mensup derviş.

Raḳṣa girem döne döne Mevlevī gibi
Ol āsitāna varmaga ger feṯḥ-i bāb ola

mevzūn:

1. **mevzūn:**
Gazel 486
Mısra: **10**
Ahenkli, düzgün, biçimli.

Müddeʿī bilmez Muḥibbī nüktesini añlamaz
Ṭabʿ-ı mevzūn olıcak şiʿri daḫı mevzūn çeker

mey:

1. **mey-ile:**--*ile*
Gazel 189
Mısra: **5**
İçki, şarap, bâde.

Mey-ile ḫoş olur āvāzı çengüñ
Bize sun sāḳiyā durma mey-i nāb

2. **mey:**
Gazel 249
Mısra: **1**
İçki, şarap, bâde.

Mey inʿām eylese pīr-i ḫarābāt
Ele al sāḳī fi't-teʾḫīr āfāt

3. **mey:**
Gazel 309
Mısra: **4**
İçki, şarap, bâde.

Gülgūn meye ṭaʿnı ko iy ṣūfī-i ḫod-rū
Mey ʿāşıḳa sunıldı ezel sañа müselles

4. **mey:**
Gazel 322
Mısra: **4**
İçki, şarap, bâde.

Gözüm mest oldı diler kanum içe
Olur mey fitneye elbette bāʿis

5. **meydür:**-*dür*
Gazel 347
Mısra: **10**
İçki, şarap, bâde.

Ġam kilīdi açılur mı bu göñülden hergiz
Ele girürse Muḥibbī aña meydür miftāḥ

6. **mey:**
Gazel 353
Mısra: **11**
İçki, şarap, bâde.

Mey meḥekdür kişinüñ içerisin taşra kılur
Nīk ü bed ẓāhir olur böyle-durur kār-ı ḳadeḥ

7. **mey:**
Gazel 356
Mısra: **3**
İçki, şarap, bâde.

Ẕevḳ ehlinüñ katında şu kim mey ṣabūḥ ider
Hem ḳūt-ı cism olur aña ol hem ġıdā-yı rūḥ

mey ḫürmetinden:

1. **mey ḫürmetinden:**--*i*, --*n*, --*den*
Gazel 315
Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşk şarabına yahut sohbete duyulan saygı ve sevgi kastedilmektedir.

Zāhidā mey ḥürmetinden eyleme her bār bahs
Ebleh olma sakla ṣoḥbet ḥürmetin biñ zār bahs

mey içdi:

1. **mey içdi:**--*di*
Gazel 228
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bade içmek.

Mey içdi yüzi eyledi ol dem ʿaraḳ iẓhār
Didüm ki gelür verde ʿaraḳ bulsa ḥarāret

mey içen:

1. **mey içen:**--*e*, --*n*
Gazel 347
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap içen, içki içen kimse.

Yüri ṭaʿn eyleme zāhid mey içen ʿāṣıḳa gel
ʿAvn-i Ḥaḳ olmayıcak assı mıdur zühd ü ṣalāḥ

mey içmeyem:

1. **mey içmeyem:**--*me*, --*y*, --*e*, --*m*
Gazel 357
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mecliste sunulan şarabı içmek istememek kastedilmektedir.

İçmeyem mey ger baña ḫurşīd ola enver ḳadeḥ
Meclis içre kim meger ele ala dilber ḳadeḥ

mey içmiş:

1. **mey içmiş:**--*miş*
Gazel 244
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sarhoşluk verici şarap içmek kastedilmiştir.

Ġonca mey içmiş yasagın tutmamış şāh gülüñ
Kokuban agzın ṣabā didi bu ḫōd evkār mest

mey ü maḥbūbdan:

1. **mey ü maḥbūbdan:**--*dan*
Gazel 414
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap ve güzel sevgiliden.

ʿIşḳa tolaşdı göñül dönmez mey ü maḥbūbdan
Zāhidā itmez eser baña naṣīḥat kılma pend

mey yirine:

1. **mey yirine:**--*i*, --*ne*
Gazel 212
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap yerine.

Çeşm-i maḫmūrı içelden mey yirine kanumı
Sīne tennūrında itdüm ben daḫı bagrum kebāb

mey yirine kanum içse:

1. **mey yirine kanum içse:**--*i*, --*n*, --*e*, --*u*, --*m*, --*se*
Gazel 443
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığın kanını şarap diye içmesi kastedilmektedir.

Mey yirine kanum içse tañ mıdur ol çeşmi mest
Māh-rūlar ḫūn-ı ʿāşıḳ dökmede bī-bākdür

meydan:

1. **meydāna:**-*a*
Gazel 14
Mısra: **13**
1. Geniş yer, açıklık, saha. 2. savaş alanı. 3. yarışma, oyun yeri.

Zülfi çevgānına top it başuñı meydāna gel
Çün Muḥibbī kendüñi merdāne söylersin baña

2. **meydān:**
Gazel 85
Mısra: **6**
1. Bir şeyin, bir hususun ortaya döküldüğü, cereyan ettiği yer. II 2. Dünya.

Terk-i cān kıl iy dil-i şūrīde ger şemşīr-i āşḳ
Her gün itse başuñı tenden derin meydān cüdā

3. **meydānuma:**-*um*, -*a*
Gazel 308
Mısra: **4**
1. Bir şeyin, bir hususun ortaya döküldüğü, cereyan ettiği yer. II 2. Dünya.

Pehlevānam ʿaṣrda tīġ-ı zebānumla bugün
Kim gele meydānuma itmeye bir miḳdār bahs

meydān içinde:

1. **meydān içinde:**--*n*, --*de*
Gazel 195
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meydan içinde, ortalıkta.

Zülfini kaçan elde o çevgāna beñzede
Meydān içinde başı dilā sen de eyle top

meydān vireyim:

1. **meydān vireyim:**--*e*, --*yim*
Gazel 110
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Olumlu bir olay ya da durumun gerçekleşmesine mekan ve zaman vermek,izin vermek.

Zülf-i şeb-dīzi öñine gerçi kimse geçmedi
Eşk-i gülgūnumla koşsun vireyim meydān aña

meydān virmişem:

1. **meydān virmişem:**-*em*
Gazel 38
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir şeylerin yapılmasına fırsat ve izin vermek.

Zülf-i şeb-dīz-ile koşdum bu yaşum gülgūnını
Olmadı hem-pām egerçi virmişem meydān aña

meydāna:

1. **meydāna:**--*a*
Gazel 278
Mısra: **8**
1. Bir şeyin, bir hususun ortaya döküldüğü, cereyan ettiği yer. II 2. Dünya.

Ola kim oyna gelüp zülfini çevgān ide yār
Top idüp sen de dilā başuñı meydāna ilet

meydān-ı ḥüsn içre:

1. **meydān-ı ḥüsn içre:**--*ç, --re*
Gazel 110
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün tazelerin toplandığı güzellik meydanı içerisinde en güzel olanın sevgili olduğu kastedilmiştir.

Ḫālini top eylemiş meydān-ı ḥüsn içre nigār
Zülfini almış ele tā kim ura çevgān aña

2. **meydān-ı ḥüsn içre:**
Gazel 414
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik meydanının içerisi kastedilmektedir.

Zülfi çevgānın alup meydān-ı ḥüsn içre nigār
Bir bölük bī-çāreler üzre yine saldı semend

meydān-ı ışk içre:

1. **meydān-ı ışḳ içre:**--*re*
Gazel 154
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk meydanında.

Zülfi çevgānı elinde görse dil bir yār-ı ḫūb
Ol zamān meydān-ı ışḳ içre ider başını top

meydān-ı ʿışḳa:

1. **meydān-ı ʿışḳa:**--*a*
Gazel 475
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk meydanı.

Çevgān-ı zülfe itdi Muḥibbī başını top
Meydān-ı ʿışḳa kim gire cānı fedā olur

meydān-ı ışḳuñda:

1. **meydān-ı ışḳuñda:**--*u, --n, --da*
Gazel 182
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşk meydanı,sevgili uğruna savaşılan yer.

Başumı top eyledüm meydān-ı ışḳuñda senüñ
Esb-i nāz üzre elüñde zülf-i çevgānuñ görüp

meydān-ı ʿiyd:

1. **meydān-ı ʿiyd:**
Gazel 401
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bayram yeri.

Ol yüzi gül zülfini çevgān idüp aldı ele
Top olısar niçe serler ger kıla meydān-ı ʿiyd

meydān-ı maḥabbetde:

1. **meydān-ı maḥabbetde:**--*de*
Gazel 309
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk meydanı.

Meydān-ı maḥabbetde Muḥibbī gibi şīr ol
Rūbāh oluban ṣūfī ṣıfat olma muḫanneṣ

meydān-ı rifatde:

1. **meydān-ı rifatde:**--*de*
Gazel 216
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Yüksek meydan. 2)Büyük rütbe sahibi olmak, alişan olmak.

Bugün meydān-ı rifatde murāduñca atup oklar
Elüñe çekmege devlet kemānın anı kurduñ tut

meygūn:

1. **meygūn:**
Gazel 485
Mısra: **6**
Şarap renkli ‖ kırmızı; leb bağlamında sevgili.

Ḫūn-bahādur ġamzesi öldürdügi dil-ḫasteye
Bāde içse ḳaṭre-i laʿl-i lebi meygūn tamar

meygūn ḳadeḥ:

1. **meygūn ḳadeḥ:**
Gazel 355
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap renkli (kırmızı) kadeh.

Yiryüzi kanlu yaşumla lāle reng oldı yine
Öpeli ḥoḳḳa dehānın dilberüñ meygūn ḳadeḥ

meyḫāne:

1. **meyḫāne:**
Gazel 18
Mısra: **5**
1. İçki içilen yer. 2. mec. İlahi aşk; tekke, dergâh.

Sifāl-ı köhne rindāna yiter meyḫāne küncinde
Elin sunmaya ger olsa öñinde cām-ı Cem peydā

2. **meyḫānede:**-*de*
Gazel 292
Mısra: **7**
İçinde şarap vb. içkiler içilen ve satılan yer.

Gāh mescidde gehī deyr ü gehī meyḫānede
Bulımadum aradum dildārı kıldum cümle geşt

meyḫāne küncinde:

1. **meyḫāne küncinde:**--*i, --n, --de*
Gazel 319
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meyhane köşesi.

Bir gedā meyḫāne küncinde Muḫīb ger cām içe
Eylese tañ mıdur ol Cemşīd ü Ḳārūn-ıla baḫṣ

meyhānelerde eline şarāb ala:

1. **meyḫānelerde eline şarāb ala:**--*ler, --de, --i, --ne, --a*
Gazel 146
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meyhanelerde şarap kadehi tutmak,içki içmek.

Kim vara meyḫānelerde eline ala şarāb
Ayb kılmañ ger ola şām u seḥer mest ü ḫarāb

mey-ḫˇōr:

1. **mey-ḫˇōr:**
Gazel 261
Mısra: **10**
Şarap içen, sarhoş, ayyaş, mest.

Oldı Muḥibbī cürʿā-keş-i cām-ı meygede
Mey-ḫˇōr olanuñ āḫir olur adı mey-perest

mey-ḫˇōra rinde:

1. **mey-ḫˇōra rinde:**--*a, --e*
Gazel 248
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap içen rindler.

Mey-ḫˇōra rinde göz göre zāhid ne taʿn ider
Ol mey-perest oldısa kendü ḫod perest

mey-i gülgūn:

1. **mey-i gülgūn:**
Gazel 462
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül renkli şarap, Kırmızı şarap.

Laʿl-i nābuñ yādına her dem gözümden ḫūn akar
Sanasın bezm-i maḥabbetde mey-i gülgūn akar

mey-i gülgūna:

1. **mey-i gülgūna:**--*a*
Gazel 463
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül renkli şarap.

Lebüñ öpdükçe ġāyet mest oldum
Didüm el-ḥaḳ mey-i gülgūna beñzer

mey-i nāb:

1. **mey-i nāb:**
Gazel 40
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hâlis, saf şarap II samimi aşk.

Lal-i dildāra Muḥib beñzedügiyçün mey-i nāb
Bezm-i şevḳ içre düşürmez anı elden ẓurefā

2. **mey-i nāb:**
Gazel 189
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hâlis, saf şarap II samimi aşk.

Mey-ile ḥoş olur āvāzı çengüñ
Bize sun sāḳiyā durma mey-i nāb

mey-i nāb-ıla:

1. **mey-i nāb-ıla:**--*ıla*
Gazel 100
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saf şarap.

Jeng-i ġam dutdı göñül āyīnesini berü sun
Sāḳiyā çün mey-i nāb-ıla olur ḳalbe cilā

mey-i pīr-i deyr:

1. **mey-i pīr-i deyr:**
Gazel 220
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Meyhanenin baş kişisinin sunduğu şarap. 2)Pir-i mugan. Baş keşiş.

Sundı bir ġam zāhid mey-i pīr-i deyr baña
Her kimde kim kerem var ẓāhir kılur kerāmet

meyl:

1. **meyli:**--*i*
Gazel 490
Mısra: **10**
(Bir kimseye veya bir şeye) Yönelmek, sevgi, ilgi, alâka göstermek, istek ve arzu duymak.

Sen perī-rūyı Muḥibbī itdi efsūn-ıla rām
Siḥrdür beñzer kelāmuñ meyli sen sāḥirdedür

2. **meyl:**
Gazel 480
Mısra: **10**
(Bir kimseye veya bir şeye) Yönelmek, sevgi, ilgi, alâka göstermek, istek ve arzu duymak.

Bakma Muḥibbī ḫūba dilerseñ selāmeti
Zīrā ki meyl kişide evvel görişdedür

meyl eyledi:

1. **meyl eyledi:**--*di*
Gazel 135
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bir kimseye veya bir şeye) Yönelmek, sevgi, ilgi, alaka göstermek, istek ve arzu duymak.

Bilmezem ġamzeñ ne siḥr itdi ne kıldı al aña
Bir naẓarla cān u dil meyl eyledi fī'l-ḥāl aña

2. **meyl eyledi:**--*di*
Gazel 181
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Bir kimseye veya bir şeye) Yönelmek, sevgi, ilgi, alaka göstermek, istek ve arzu duymak.

Bakmadı yaşuma evvel nite kim kan agladum
Soñradan meyl eyledi eşk-i güher-bārum görüp

meyl eyler-ise:

1. **meyl eyler-ise:**--*r, --i, --se*
Gazel 431
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğilmek,gönül vermek.

Meyl eyler-ise gendüm ḫālüñe dil ne tañ

Cennetden Ādem'i çıkaran çünki dānedür

meyl ider:

1. **meyl ider:**-*e, -r*
Gazel 54
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül bağlamak, istek ve arzu duymak, yönelmek.

Dil murgı gördi dāne-i ḫālüñi meyl ider
Bilmez anı ki bend ola zülfüñ duzāġ ola

2. **meyl ider:**--*de, --r*
Gazel 109
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül bağlamak, istek ve arzu duymak, yönelmek.

Dōstlar aġyārı görsem yār-ıla olmaz aceb
Meyl ider gülşende gül açılsa dikenden yaña

meyl iderse:

1. **meyl iderse:**--*e, --r, --se*
Gazel 481
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül vermek, yönelmek.

Meyl iderse gözlerüm yaşına yār olmazʿaceb
Çünki ḳadrini bilür her biri bir dür-dānedür

meyl ideyim:

1. **meyl ideyim:**--*e, --y, --im*
Gazel 309
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arzulamak,yönelmek,istemek.

Dünyāya bugün meyl ideyim dime ḫaṭādur
Dil ḫānesini eyleme iy dōst mülevveş

meyl itdük:

1. **meyl itdük:**--*dük*
Gazel 160
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevilene yönelmek,arzu duymak kastedilmiştir.

Lebi şeftālüsin gördük dil ü cānıla meyl itdük
Elüñ sunma ḫaẕer eyle öñüñde çāhdur ġabġab

meyl itme:

1. **meyl itme:**--*me*
Gazel 323
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, eğilim göstermek.

Dilā aldanma gülzār-ı cihānuñ reng ü būyına
Fenādur āḫiri meyl itme gülden hem dikenden geç

meyl itmezem:

1. **meyl itmezem:**-*mez, -em*
Gazel 81
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğilim göstermek, yönelmek.

Taḫt-ı Keykāvūs u māl-ı Ḫusrev'e meyl itmezem
Bendelik çün āsitānuñda müyesserdür baña

meyli cānadur:

1. **meyli cānadur:**--*i, --a, --dur*
Gazel 472
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin amacının aşığın canını almak olduğu kastedilmektedir.

Göñlümi aldı ḳaṣdı yine şimdi cānadur
Kanumı içdi ḫūnī gözi meyli cānadur

mey-perest:

1. **mey-perest:**
Gazel 261
Mısra: **10**
Devamlı şarap içen.

Oldı Muḥibbī cürʿā-keş-i cām-ı meygede
Mey-ḫˇōr olanuñ āḫir olur adı mey-perest

2. **mey-perest:**
Gazel 248
Mısra: **8**
İçkiyi taparcasına seven II Sevgili.

Mey-ḫˇōra rinde göz göre zāhid ne taʿn ider
Ol mey-perest oldısa kendü ḫod perest

mey-perest görinür:

1. **mey-perest görinür:**--*ün, --ir*
Gazel 295
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaraba aşırı derecede düşkün olan, sürekli olarak şarap içen biri gibi görünmek.

Şevḳ-i lebüñle mest geçinür cümlesi müdām
Ger şeyḫ-i şehr ü zāhid görinür mey-perest

mey-perest olur:

1. **mey-perest olur:**--*ur*
Gazel 196
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaraba aşırı derecede düşkün, sürekli olarak şarap içen, sarhoş.olmak.

Her kim ki göre lalüñi ol mey-perest olur
Mīr ü gedā vü bay u faḳīr ü civān ü şeyb

meyve:

1. **meyveler:**-*ler*
Gazel 420
Mısra: **1**
Meyve, yemiş.

Laʿlüñ bitüre söz-ile ger meyveler leẕīẕ
Bitmeye hīç anuñ gibi cennetde bir leẕīẕ

mezheb-i:

1. **meẕheb-i:**
Gazel 350
Mısra: **1**
Gidilen, benimsenen yol // Bir dinin görüş, yorum ve anlayış ayrılıkları sebebiyle ortaya çıkan kollarından her biri.

Meẕheb-i pīr-i muġāndur hem daḥı deyr-i mesīḥ
Bāde ḥaḳḳında ḥelāl dinmiş degül ammā ṣaḥīḥ

mezīd itdi:

1. **mezīd itdi:**--*di*
Gazel 384
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çoğalmak,artmak.

Cān naḳdi ile gördi ki ben olmışam ḫarīd
İtdi metāʿ-ı būsesinüñ ḳıymetin mezīd

mezīd kılsun:

1. **mezīd kılsun:**--*sun*
Gazel 97
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arttırmak.

Bu-durur dāyim Muḥibbī'nüñ duāsı rūz u şeb
Raḥmetin günden güne kılsun mezīd Raḥmān aña

mezra-ı dilde:

1. **mezra-ı dilde:**-*de*
Gazel 84
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül mezraı, gönül tarlası.

Saçalıdan mezra-ı dilde maḥabbet toḫmını
Dūd-ı āhum ebr olup göz yaşı bārāndur baña

2. **mezra-ı dilde:**--*de*
Gazel 115
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül mezrası, gönül tarlası.

Mezra-ı dilde çün ekdüm ben maḥabbet toḫmını
Ebr-i āhumdan ne tañ yagdursa ger bārān ṣabā

mi:

1. **midür:**-*dür*
Gazel 4
Mısra: **5**
"Mi" soru edatı.

Cidd ü cehd-ile nigāra didüm el irmiş midür
Geldi hātifden nidā eydür ki illā mā-saā

2. **mi:**
Gazel 6
Mısra: **4**
"Mi" soru edatı.

Hey ne kāfirdür gelür īmāna sanmañ zülfini
Dem mi vardur ruḫları arż itmeye īmān aña

3. **mi:**
Gazel 11
Mısra: **1**
"Mi" soru edatı.

Bülbülüñ irmez mi iy gül nāle vü āhı saña
İrişe korkmaz mısın āh-ı seḥergāhı saña

4. **mi:**
Gazel 16
Mısra: **7**
"Mi" soru edatı.

Şāhid degül mi ışḳuma zāhid bu rūy-ı zerd
Yitmez mi saña göz yaşı olsa güveh baña

5. **mi:**
Gazel 16
Mısra: **8**
"Mi" soru edatı.

Şāhid degül mi ışḳuma zāhid bu rūy-ı zerd
Yitmez mi saña göz yaşı olsa güveh baña

6. **mi:**
Gazel 22
Mısra: **6**
"Mi" soru edatı.

İy kemān ebrū alaldan tīr-i ġamzeñ destüñe
Sīnem içre dem mi vardur zaḫm-ı peykān olmaya

7. **mi:**
Gazel 53
Mısra: **2**
"Mi" soru edatı.

Dilber cefā vü cevr-ile çün dil-firīb ola
Āşıḳları aceb mi eger nā-şekīb ola

8. **mi:**
Gazel 54
Mısra: **2**
"Mi" soru edatı.

Her kim ki seyr-i lāle-ruḫuñdan ırag ola
Anuñ aceb mi sīnesi toptolu dāġ ola

9. **mi:**
Gazel 145
Mısra: **4**
"Mi" soru edatı.

Azm kıldum kūy-ı yāra vālih ü ḫayrān ṣıfat
Giderem āb-ıla ḫāküm mi çeküpdür yā naṣīb

10. **mi:**
Gazel 180
Mısra: **6**
"Mi" soru edatı.

Aceb ḫaddüñ mi bu yāḫūd güneşdür
Aceb mi dir isem alnuña mehtāb

11. **mı:**
Gazel 9
Mısra: **10**
" Mı" soru edatı.

Çünki Muḥibbī kūy-ı maḥabbet gedāsısın
Dehr içre tañ mı ger diseler pādişā saña

12. **mı:**
Gazel 11
Mısra: **6**
" Mı" soru edatı.

Korkaram āhı tutup āşıḳlaruñ ḫaṭṭuñ gele
Koya mı ẓulmuñı hīç maẓlūmuñ Allāh'ı saña

13. **mısın:**-*sın*
Gazel 11
Mısra: **2**
" Mı" soru edatı.

Bülbülüñ irmez mi iy gül nāle vü āhı saña
İrişe korkmaz mısın āh-ı seḥergāhı saña

14. **mı:**
Gazel 12
Mısra: **2**
" Mı" soru edatı.

Kaşlaruñ yasına didüm olayım ḳurbān aña
Ḫışm-ıla dilber didi lāyıḳ mı ol ḳurbān aña

15. **mı:**
Gazel 12
Mısra: **8**
" Mı" soru edatı.

Sīne ṣaḥrāsına ekdüm çün maḥabbet toḫmını
Dem-be-dem yagdursa tañ mı gözlerüm bārān aña

16. **mı:**
Gazel 22
Mısra: **8**
" Mı" soru edatı.

Bāġ ara gül ārıżuñ ẕikr itseler iy ġönca-fem
Kala mı gülşende gül çāk-i girībān olmaya

17. **mı:**
Gazel 26
Mısra: **2**
" Mı" soru edatı.

Yine çün sīnede ışḳ oldı peydā
Olursa ḫasta göñlüm tañ mı ṣeydā

18. **mı:**
Gazel 51
Mısra: **8**
" Mı" soru edatı.

Ḫālüñi añdukça cānā dil ḥarāret baglasa
Tañ mı her bir dānesi çün dār-ı fülfüldür baña

19. **mı:**
Gazel 52
Mısra: **8**
" Mı" soru edatı.

Zāhid şarāb u şāhide gör tevbe ārż ider
Tevbe olur mı bir kişi bī-iḫtiyār ola

20. **mı:**
Gazel 489
Mısra: **2**
" Mı" soru edatı.

Gülzār-ı ḥüsnüñ var-iken gülşen temāşā mı olur
Lāle gibi dāġum yiter gül-geşt-i ṣaḥrā mı olur

mi s li yok:

1. **mi s li yok:**--*i*
Gazel 306
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eşi benzeri yok.

Ruḫlarını bāġ ara gördükde didüm mi s li yok
Oldı mülzem itdügümde ben gülistān-ıla baḫs

mi s lüñ:

1. **mi s lüñ:**--*ü, --n*
Gazel 489
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Benzer, eş, denk.

Mi s lüñ diyü itdüm gümān aradum iy ārām-ı cān
Bī-mi s lsin bildüm hemān bir daḫı peydā mı olur

micmer gezdürür:

1. **micmer gezdürür:**--*dür, --ür*
Gazel 424
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tütsü dolaştırma, gezdirme.

Şemʿ-i ḥüsninde nigāruñ ḫāli hindū beççedür
Eline almış Muḥibbī gezdürür micmer yakar

micmer iderdi:

1. **micmer iderdi:**--*e, --r, --di*
Gazel 317
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçinde tütsü yakılan kap, tütsü kabı, buhurdan II gönül sevgilinin aşk ateşinin yanışını barındırması nedeniyle buhurdana benzetilmiştir.

Görse idi bu benüm sīnemdeki ʿışḳ āteşin
Ḫāline şükr eyleyüp iderdi micmer el-ġıyāṣ

mıdur:

1. **midür:**
Gazel 180
Mısra: **4**
"Mi" soru edatı.

Aceb gözümden akan iki çeşme
Aceb ḫūn-ı ciger midür yāḫūd āb

2. **mıdur:**
Gazel 8
Mısra: **5**
" Mı" soru edatı.

Tañ mıdur Mecnūnlayın terk eyler-isem yüz suyın
Ḫāk-i Leylā'dan ire efser-durur ol toz baña

miftāḥ:

1. **miftāḥ:**
Gazel 347
Mısra: **10**
Anahtar II bir sırrı, bir meseleyi çözmeye veya maksada götürmeye yarayan araç, çare.

Ġam kilīdi açılur mı bu göñülden hergiz
Ele girürse Muḥibbī aña meydür miftāḥ

mihaç:

1. **mīhāc:**
Gazel 340
Mısra: **10**
Osmanlı Devleti'nde Budin Eyaleti'ne bağlı Mihaç sancağı.

Mübārek eyle yā Rab bu ġazāmı Muḥibbī bula furṣat nite Mīhāc

mihmān:

1. **mihmāndur:**-*dur*
Gazel 46
Mısra: **10**
Konuk, misafir.

Tekye-i dilde Muḥibbī cem idüp derd ü belā
Eglenürsem tañ mı bunlar çünki mihmāndur baña

2. **mihmāndur:**-*dur*
Gazel 245
Mısra: **6**
Konuk, misafir.

Sakın dehre dayanup olma maġrūr

Dil ü cān anda çün mihmāndur iy dōst

3. **mihmānı:**-*ı*
Gazel 298
Mısra: **10**
Konuk, misafir.

Āsitānuña Muḥibbī geldi vaṣluñ isteyü
Var mı bir meẕhebde kim redd ide mihmānı dürüst

4. **mihmān:**
Gazel 97
Mısra: **4**
Far. konuk, misafir.

Bir yire gitdi ki gelmege yine imkānı yok
Bir iki gün olmış imiş bilmedüm mihmān aña

mihmān idüp:

1. **mihmān idüp:**--*üp*
Gazel 486
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Misafir etmek,ağırlamak.

Dil kebāb itdi ciger mihmān idüp derd ü ġamı
Sāḳī-i çeşmüm şarāb-ıçun başından ḫūn çeker

mihmān ola:

1. **mihmān ola:**--*a*
Gazel 137
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Misafir olmak, konuk olmak.

Nā-ümīd olma Muḥibbī vaṣlın iste rūz u şeb
Bir gün ola irişüp luṭf-ı Ḫudā mihmān ola

mihmān oldı:

1. **mihmān oldı:**--*dı*
Gazel 232
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Misafir olmak.

Sīnede dāġ-ı ġam-ı cānānı mihmān oldı tut
Mā-ḥażar yaşuñ şarāb u bagrı biryān oldı tut

2. **mihmān oldı:**--*dı*
Gazel 207
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Misafir olmak, teşrif etmek.

İy Muḥibbī çünki mihmān oldı geldi derd ü ġam
Gözlerüñ yaşın şarāb u bagruñı eyle kebāb

mihmān olsañ:

1. **mihmān olsañ:**--*san*
Gazel 93
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Misafir olmak. (Beyitte) sevgilinin bir gece aşıkla birlikte kalması,sohbet etmesi kastedilir.

İrgürürdüm göklere cānā maḥabbet topını
İy güzeller şāhı olsañ bir gice mihmān baña

mihmān-ı cāndur:

1. **mihmān-ı cāndur:**--*dur*
Gazel 471
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevimli bir misafir(sevgiliden gelen dert ve tasa bağlamında).

Ġamuñ cānā baña mihmān-ı cāndur
Anuñla eglenür dil çok zamāndur

mihmān-ı dōst:

1. **mihmān-ı dōst:**
Gazel 280
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dostun misafiri.

Kovma ḫüsnüñ gülşeninden dilberā dil bülbülin
Yok-durur bir vech-ile redd eylemek mihmān-ı dōst

miḥnet:

1. **miḥnet:**
Gazel 55
Mısra: **9**
Sıkıntı, zorluk, eziyet, zahmet, meşakkat.

Eksük olmaz derd ü ġam miḥnet belā her dem gelür
Sanmañuz kim tekye-i göñlüm benüm tenhā ola

2. **miḥnet-ile:**-+*-ile*
Gazel 85
Mısra: **3**
Sıkıntı, zorluk, eziyet, zahmet, meşakkat.

Miḥnet-ile şöyle ḫū dutdum ki şebhā-yı firāḳ
Aluram ol dem helāk olsam eger hicrān cüdā

3. **miḥnet:**
Gazel 273
Mısra: **8**
Sıkıntı, zorluk, eziyet, zahmet, meşakkat.

Maḥabbet senden olmayınca iy dōst
Baña birdür hemān miḥnet maḥabbet

4. **miḥnete:**-*e*
Gazel 341
Mısra: **9**
Sıkıntı, zorluk, eziyet, zahmet, meşakkat.

Miḥnete ṣabr it Muḥibbī tā iresin rāḥata
Ḥaḳ dimişler bu sözi “e’ṣ-ṣabru miftāḥü’l-ferec”

miḥnet bayābānı:

1. **miḥnet bayābānı:**-*ı*
Gazel 78
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Sıkıntı(acı)çölü. 2)Sahra.

Gitdi çün rāh-ı fenāya iy göñül Ferhād u Ḳays
Dökdi ġam kūh-ı belā miḥnet bayābānı saña

miḥnet bucagına düşüp:

1. **miḥnet bucagına düşüp:**--*ı, --n, --a, --üp*
Gazel 482
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşktan dolayı eziyet ve sıkıntı köşesine çıkmak kastedilmektedir.

Düşüp miḥnet bucagına beni siz sanmañuz tenhā
Belā eksük degül bir dem gelür ġam daḫı maḥremdür

miḥnet çeke:

1. **miḥnet çeke:**--*e*
Gazel 251
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıkıntıya, eziyete katlanmak, sıkıntı çekmek.

Ẕelīl olup gedā-yı ʿışḳ dünyāda çeke miḥnet
Bekā mülkinde ol sulṭān olup bulur niçe ʿizzet

miḥnet demin:

1. **miḥnet demin:**--*i, --n*
Gazel 454
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve cefa zamanları.

Dilüm miḥnet demin dünyāya virmez
Bilür ḳadrin maḥabbet ʿālemidür

miḥnet eyyāmı:

1. **miḥnet eyyāmı:**--*ı*
Gazel 106
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acı ve sıkıntı zamanı,günleri.

Bir nefes bu dil maḥabbetden daḫı şād olmadı
Ḥāṣıl oldı derd ü ġamla miḥnet eyyāmı baña

miḥnet gele:

1. **miḥnet gele:**--*e*
Gazel 233
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başa eziyet veya belanın gelmesi.

Niçe bir sīne tutasın siper-vār
Gele ḳavs-i ḳażādan tīre miḥnet

miḥnet maḥabbet bir-durur dimişler:

1. **miḥnet maḥabbet bir-durur dimişler:**--*durur--ur, --miş, --ler*
Gazel 270
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin sohbeti ve cefası da aynı güzelliktedir,eşittir denilmiştir.

Maḥabbet gelse ardınca da miḥnet
Dimişler bir-durur miḥnet maḥabbet

miḥnet ü derdüm:

1. **miḥnet ü derdüm:**--*üm*
Gazel 283
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet(dert) sıkıntı.

Ḫālüm aglarsam katında ḫˇāba varmaz çeşm-i yār
Miḥnet ü derdüm aña efsāne oldı ʿāḳıbet

miḥnet ü ġamdur:

1. **miḥnet ü ġamdur:**-*dur*
Gazel 36
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keder ve sıkıntı.

Sanmañuz tenhā gide ışḳuñ beyābānına dil
Kanda gitse miḥnet ü ġamdur bile yoldaş aña

miḥnetle olur:

1. **miḥnetle olur:**--*le, --ur*
Gazel 483
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve sıkıntı içinde olmak(aşık bağlamında).

Maḥabbet bādesin içen olur miḥnetle her demde
Feraḥla şādīden geçmiş ġam ile āşinālardur

miḥnetsüz maḥabbet:

1. **miḥnetsüz maḥabbet:**--*süz*
Gazel 418
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıkıntısız sohbet.

Çünki miḥnetsüz maḥabbet yok-durur ġamsuz feraḥ
Ehl-i dil olan anuñçün şādmān görmez leẕīẕ

mihr:

1. **mihr:**
Gazel 108
Mısra: **2**
(Sevgilinin) aşkı, sevgisi. II Sevgilinin merhameti.

Ḥüsn-ile ḫulḳı aṭā itdi çün Allāh saña
Mihr āṣüfte vü germ olsa ne tañ māh saña

2. **mihr:**
Gazel 195
Mısra: **8**
(Sevgilinin) aşkı, sevgisi. II Sevgilinin merhameti.

Didi cefā vü cevrüm-ile yine niçesin
Didüm baña o mihr gelür gördüm anı köp

3. **mihrüñ:**-*ü, -ñ*
Gazel 256
Mısra: **4**
(Sevgilinin) aşkı, sevgisi. II Sevgilinin merhameti.

Eyler cefā vü cevrini incinür sanur
Katumda anı bilmedi mihrüñ berāberest

4. **mihrden:**-*den*
Gazel 335
Mısra: **13**
(Sevgilinin) aşkı, sevgisi. II Sevgilinin merhameti.

Mihrden cevri Muḥibbī ḫoş görür
İtdi anuñla ezelden imtizāc

5. **mihrüñe:**-*(ü)ñ, -e*
Gazel 335
Mısra: **3**
(Sevgilinin) aşkı, sevgisi. II Sevgilinin merhameti.

Müşterī olalı ʿālem mihrüñe
Kalmadı ḫurşīd ile māha revāc

6. **mihrüñ:**-*üñ*
Gazel 468
Mısra: **3**
(Sevgilinin) aşkı, sevgisi. II Sevgilinin merhameti.

Mihrüñ endekdür cefāñuñ ḥaddi yok
Saña ʿarżum bu ḳalīl ü ger keş̱īr

mihr eyleyesin:

1. **mihr eyleyesin:**--*y, --e, --sin*
Gazel 299
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şefkat ve sevgi gösterisinde bulunmak.

Lāyıḳ saña kim eyleyesin cevr ü cefālar
Mihr eyleyesin yañıluban gāh gehī dōst

mihr gönder:

1. **mihr gönder:**
Gazel 90
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin ışığından geceye göndermesi ve onu aydınlatması kastedilmiştir.

Cān u dilden gül yüzüñ āşüftesi şems ü ḳamer
Mihr gönder giceler ḥayrān olur māhum saña

mihr itmemişdür:

1. **mihr itmemişdür:**--*me, --miş, --dür*
Gazel 359
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şefkat göstermek.

ʿİbret al İskender ü Dārā vü Ḫusrev'den göñül
Kimseye mihr itmemişdür ẕerrece bu Zāl-i çarḫ

mihr ola:

1. **mihr ola:**-*a*
Gazel 74
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vefalı,sevgili,muhabbetli olma durumu.

Tīġuñ alup gel Muḥibbī sīnesini eyle çāk
Kıl naz̤ar aña maḥabbetden tolı gör mihr ola

mihr ü kahruñdan:

1. **mihr ü ḳahruñdan:**--*u, --n, --dan*
Gazel 439
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve cefa(sevgiliden gelmesi bağlamında).

Mihr ü ḳahruñdan yüzin döndürmeye ʿāṣıḳlaruñ
Sen tururken ḫusrevā varup kime yalvaralar

mihr ü māh:

1. **mihr ü māh:**
Gazel 488
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş ve ay.

Ġayrıya kılmaz naz̤ar ger mihr ü māh olursa da
Çün nigāhı çeşmümüñ ol rūy-ı ferrūḫ-fālādur

mihr ü māh u nüh felek:

1. **mihr ü māh u nüh felek:**
Gazel 492
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş,ay ve dokuz felek.

Mihr ü māh u nüh felek encüm kamu ḫūr u melek
Sen güzeller ḫusrevine cümlesi ḳāyil-durur

mihr ü maḥabbet:

1. **mihr ü maḥabbet:**
Gazel 341
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgi ve muhabbet.

İy güzeller şāhı kılmazsın benümle çok kelec
Şimdi bildüm bende var mihr ü maḥabbet sende lec

mihr ü māhı:

1. **mihr ü māhı:**-*ı*
Gazel 29
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş ve ay -sevgili-.

Çünki dinildi aña "ve'ş-şems" daḫı "ve'd-duḥā"

Rūyuña alnuña mihr ü māhı beñzetsem n'ola

mihr ü māhuñ:

1. **mihr ü māhuñ:**--*u, --n*
Gazel 316
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş ve Ay.

Ḥaddi mi var mihr ü māhuñ ide sen ḫan-ıla baḫs̱
Ẕerre niçe eylesün ḫurşīd-i raḫşān-ıla baḫs̱

mihr ü mehi:

1. **mihr ü mehi:**--*i*
Gazel 299
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş ve ay.

Pervāne kılur şemʿ-i ruḫı mihr ü mehi dōst
Her kim ki göre ḥüsnini eydür ki zehī dōst

mihr ü vefā:

1. **mihr ü vefā:**
Gazel 285
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgi ve dostluk.

Mihr ü vefā gelmese senden ne ġam baña
Tek cevr ü cefā itmege kendüñe ʿādet it

2. **mihr ü vefā:**
Gazel 468
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgi ve dostluk.

İtmedüñ mihr ü vefā ʿışḳ erine
Kılmaduñ līk cefāda taḳṣīr

3. **mihr ü vefā:**
Gazel 79
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgi ve dostluk; ('cevr ü cefā' karşıtlığında).

Cevr ü cefā kahr u sitem mihr ü vefā cūd u kerem
Ben bende-i fermānuñam sen şāh-ı sulṭānsın baña

mihr ü vefālar idesin:

1. **mihr ü vefālar idesin:**--*lar, --de, --sin*
Gazel 134
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgi ve merhamet göstermek.

İstemem raḥm idüben mihr ü vefālar idesin
Gönderüp cevr ü cefāñı n'ola her gāh baña

mihr yüzüñden:

1. **mihr yüzüñden:**--*ü, --n, --den*
Gazel 112
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güneş kadar parlak yüzü(tüm alemi aydınlatacak derece) kastedilir.

Rūşen budur ki mihr yüzüñden alur ḥayā
Yoḫsa ḳamer olmaz idi böyle rūşenā

miḥrāb:

1. **miḥrābdur:**-*dur*
Gazel 455
Mısra: **8**
Cami ve mescitlerin kıble tarafındaki duvarına açılan oyuk, imamın durduğu yer. II Sevgilinin kaşları.

Deyr-i ḥüsnüñde neden ebrūlaruñ kecdür didüm
Didi kec olsa ʿaceb mi kāfiri miḥrābdur

2. **miḥrāba:**-*a*
Gazel 225
Mısra: **4**
(Ar.) Cami ve mescitlerde Kâbe yönünde bulunan duvarda imamın namaz kılması için oyuk ve girintili olarak yapılan yer II. Sevgilinin kaşları.

Rūyuñda kaşuñ ṭāḳına çeşmüñ naẓar itdi
Mestāne geçüp eyledi miḥrāba imāmet

3. **miḥrāba:**-*a*
Gazel 265
Mısra: **4**
(Ar.) Cami ve mescitlerde Kâbe yönünde bulunan duvarda imamın namaz kılması için oyuk ve girintili olarak yapılan yer II. Sevgilinin kaşları.

Rūyuñda kaşuñ ṭāḳına çeşmüñ naẓar itdi
Mestāne geçüp eyledi miḥrāba imāmet

miḥrāb olupdur:

1. **miḥrāb olupdur:**--*up, --dur*
Gazel 180
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıble olmak.

Muḥibbī uy imām-ı çeşme çün kim
Olupdur kaşları karşuñda miḥrāb

miḥrāb-ı mescid:

1. **miḥrāb-ı mescid:**
Gazel 82
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mescidin mihrabı.

Secde kıldı ṭāḳ-ı ebrūña Muḥibbī cān-ıla
Yaraşur miḥrāb-ı mescid dir-ise sācid baña

mihr-i cihān-ārā:

1. **mihr-i cihān-ārā:**
Gazel 160
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Cihanı süsleyen güneş 2)Sevgilinin ayağına kapanan ve güneş gibi parlayan aşık.

Yüzüñ gördükçe iy meh-rū gözüm yaşı bulur teskīn
Ki san mihr-i cihān-ārā togar pinhān olur kevkeb

mihr-i ḥüsnine:

1. **mihr-i ḥüsnine:**-*i, -ne*
Gazel 38
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzelliğinin güneşi.

Bu Muḥibbī eyler-idi mihr-i ḥüsnine naẓar
Perde kılmasa seḥāb-ı zülfini cānān aña

mihr-i raḫşān:

1. **mihr-i raḫşān:**
Gazel 432
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parlak güneş.

Gösterür ʿuşşāḳa gördüm ḥüsninüñ envārını
ʿĀleme nūrı sanasın mihr-i raḫşān ʿarż ider

mihr-i raḫşānı:

1. **mihr-i raḫşānı:**--*ı*
Gazel 215
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parlak güneş. (Sevgilinin yüzü bağlamında).

Eyledüñ sen nūruñ ile mihr-i raḫşānı şikest
Togıcak gün lā-büd eyler māh-ı tābānı şikest

mihr-i yār-ıla:

1. **mihr-i yār-ıla:**
Gazel 61
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneşe benzeyen sevgili ile.

Dilüm pür mihr-i yār-ıla neden fārīġ ola dilber
Meeldür yā n'içün dinmiş ki dilden yol var dil hā

mihr-i zer-efşān:

1. **mihr-i zer-efşān:**
Gazel 427
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Altın saçan güneş.

Felek cāmı içüp döker şuʿāʿı cürʿasın ḫāke
Elinde tutdugı mihr-i zer-efşān san ayāġıdur

mihr-ile mehden:

1. **mihr-ile mehden:**--*den*
Gazel 348

Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş ve ay.

Görmedüm sencileyin bir mehi ʿālemde melīḥ
Eylesem tañ mı yüzüñ mihr-ile mehden tercīḥ

mihrüñ yiter:

1. **mihrüñ yiter:**--*ü, --n, --e, --r*
Gazel 343
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) aşkı, sevgisi. II Sevgilinin merhametinin aşık için yeterli olması kastedilmektedir.

Ṭaleb kılmaz bu cān-ı nātüvān genc
Baña mihrüñ yiter iy dilsitān genc

mıḳnāṭīsdur:

1. **mıḳnāṭīsdur:**--*dur*
Gazel 484
Mısra: **2**
Madenleri kendine çekici hususiyete sahip araç.

Gönlümüñ cānbāzını zülfi resen her sū çeker
Sanki mıḳnāṭīsdur turmz anı her mū çeker

mīm:

1. **mīme:**-*e*
Gazel 2
Mısra: **8**
Arap alfabesinin yirmi dördüncü harfi II sevgilinin mim harfi gibi küçücük olan ağzı.

Ḥa mim ḥarfi dü nāmuñdan işāretdür senüñ
Ḥāya Aḥmed didiler mīme daḫı hem Muṣṭafā

2. **mim:**
Gazel 2
Mısra: **7**
"Mim" harfi.

Ḥa mim ḥarfi dü nāmuñdan işāretdür senüñ
Ḥāya Aḥmed didiler mīme daḫı hem Muṣṭafā

mimār ola:

1. **mimār ola:**-*a*
Gazel 58
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hüner sâhibi,inşaat plânlarını yapan ve bunların kurulmasına bakan san'atkar olma hali.

Göñlümi seng-i cefā-y-ıla n'ola yıksa nigār
Ġam degül çünki yıkan yine yapar mimār ola

minber üzre:

1. **minber üzre:**
Gazel 166
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Camide hatibin hutbe okuduğu özel kürsü.

Düşdi yolum bir aẕīne güni vardum mescide
Minber üzre ḫuṭbe-i ḥüsnüñ okur gördüm ḫaṭīb

2. **minber üzre:**-+*re*
Gazel 171
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Camide hatibin hutbe okuduğu özel kürsü.

Ẓāhir ola her yaña mescidde nām-ı Aḥmedī
Minber üzre ẕikr ide nām-ı şerīfüñ ger ḫaṭīb

3. **minber üzre:**
Gazel 177
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Camide hatibin hutbe okuduğu özel kürsü.

Mescidi āteş kılam āh eylemekden iy ḥabīb
Minber üzre okuya ger āyet-i ḥüsnüñ ḫaṭīb

minnet eyler:

1. **minnet eyler:**--*r*
Gazel 258
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kimseden kendisi için iyilikte bulunmasını istemek, boyun eğip yalvarmak.

Kūyuñda serüm ḳaṭʿ ideliden berü iy dōst
Tīġuña benüm gerdenüm eyler niçe minnet

minnet itme:

1. **minnet itme:**--*me*
Gazel 251
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaltaklanmak, boyun eğip yalvarmak.

Saña yitmez mi bir jende sarıl aña ḥayātuñda
Ölince tā anı ḫoş gör gel itme kimseye minnet

mīr:

1. **mīr:**
Gazel 251
Mısra: **10**
Amir, baş, kumandan; bey, vali.

Ne şādān ol ne ḫod ġamgīn Muḥibbī ʿālem içinde
Gedā mīr ü cüvān u pīr iderler çün kamu rıḥlet

mīr ü gedā:

1. **mīr ü gedā:**
Gazel 196
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bey ve dilenci ‖ herkes.

Her kim ki göre lalüñi ol mey-perest olur
Mīr ü gedā vü bay u faḳīr ü civān ü şeyb

miʿrāc:

1. **miʿrāc:**
Gazel 336
Mısra: **6**
Hz. Muhammed'in Allah'ın huzuruna yükseldiği ve bütün kâinat âlemlerini gezdiği yolculuk.

Getürdi saña Cibrīl tācla ḥulle Ḫudā'dan saña iḥsān oldı miʿrāc

2. **miʿrāc:**
Gazel 328
Mısra: **4**
Hz. Muhammed'in manevi

yolculuğu, Tanrı'nın huzuruna yükselmesi.

Ḥabībi olmasa idüñ Ḫudā'nuñ
Müyesser olmaz idi saña miʿrāc

miʿrāc oldı:

1. **miʿrāc oldı:**--*dı*
Gazel 330
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mi'râc sahibi olmak. (Hz. Muhammed (s.a.v.) haricinde hiçbir peygambere nasip olmamış bir hadisedir.).

Bindüñ çü Burāḳ'a gice oldı saña miʿrāc
Ḫāk-i rehüñi itdi melāyik başına tāc

mirāc olur mıdı:

1. **mirāc olur mıdı:**--*ur*, --*mı(y)*, --*dı*
Gazel 113
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)En yüksek makama erişme,varma. 2)Huzur-u İlâhî. Peygamberimiz Hz. Muhammed (A.S.M.) Efendimizin, Receb ayının 27. gecesinde Cenab-ı Hakk'ın huzuruna ruhen, cismen, hâlen çıkması mu'cizesi ki; en büyük mu'cizelerinden birisidir.

Ḥaḳ ḥabībi olmasa olur mıdı mirāc aña
Olmasa sulṭān-ı ālem kim virürdi tāc aña

mīr-i kelām:

1. **mīr-i kelām:**
Gazel 352
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sözün efendisi, sahibi.

Bu Muḥibbī'ye lebüñ ẕikrini evrād ideli
Didiler mīr-i kelām şiʿrine hem şiʿr-i faṣīḥ

mīr-i suḥen:

1. **mīr-i suḫen:**
Gazel 155
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel sözün sultanı.

Gördiler cān riştesine dizdügüm söz dürlerin
Didiler mīr-i suḫen eşār u dīvānum görüp

misāfir-ḫāne:

1. **misāfir-ḫānedür:**--*dür*
Gazel 324
Mısra: **7**
Konukların geçici konakladıkları yer. II [tas.] Dünya.

Ġarra olma dār-ı dünyā bir misāfir-ḫānedür
Anuñ-ıçun ehl-i diller didiler aña sipenc

misk:

1. **misk:**
Gazel 42
Mısra: **9**
Asya'nın yüksek dağlarında yaşayan bir tür erkek ceylanın karın derisi altındaki bir bezden çıkarılan güzel kokulu madde.

Kāküline kimi reyḥān dir Muḥibbī kimi misk
Ko ne dirlerse disünler zülf-i anberdür baña

miskīn:

1. **miskīn:**
Gazel 125
Mısra: **11**
1) Aciz, zavallı, beceriksiz, hareketsiz. 2) Dertli, mahzun. 3) Tevazu ifadesi bildiren fakir, bendeniz gibi sıfat.

Ney gibi nālān olur miskīn Muḥibbī derdmend
Def gibi sīne dögüp efġān olupdur ḫū baña

2. **miskīne:**-*e*
Gazel 241
Mısra: **10**
1) Aciz, zavallı, beceriksiz, hareketsiz. 2) Dertli, mahzun. 3) Tevazu ifadesi bildiren fakir, bendeniz gibi sıfat.

Gözyaşı ile oldı Muḥibbī kapuñda ḫāk
Kāfir degülseñ eyle o miskīne merḥamet

3. **miskīnleri:**-*ler*, -*i*
Gazel 369
Mısra: **3**
1) Aciz, zavallı, beceriksiz, hareketsiz. 2) Dertli, mahzun. 3) Tevazu ifadesi bildiren fakir, bendeniz gibi sıfat.

Mūr gibi pāy-māl itdürme gel miskīnleri
Salṭānat geçer Süleymān daḫı olsañ hem çü bād

miskīn niḳāb:

1. **miskīn niḳāb:**
Gazel 179
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yüzünü kapatan zavallı peçe,örtü kastedilmiştir.

Zülfüñi ref eyle göster gül cemālüñ Kabe'sin
Niçeye dek anı mestūr ide ol miskīn niḳāb

mıṣr-ı ḥusnüñ:

1. **mıṣr-ı ḥusnüñ:**--*ü*, --*n*
Gazel 305
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik ülkesi.

Āb-ı Ceyḥūn idi eşküm şimdi oldı cūy-ı Nīl
Mıṣr-ı ḥusnüñ ḥaḳḳı itsün çeşmüm ʿummān-ıla baḥs

2. **mıṣr-ı ḥusnüñ:**--*ü*, --*n*
Gazel 447
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik Mısr'ı, güzellik diyarı.

Agırınca dürr ü cevherlerle tartılsa n'ola
Ol ʿazīzüm Mıṣr-ı ḥusnüñ Yūsuf-ı Kenʿān'ıdur

mıṣr-ı ḥusnüñ ḥakkıçün:

1. **mıṣr-ı ḥusnüñ ḥaḳḳıçün:**--*ü*, --*n*, --*ı*, --*çün*
Gazel 319
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Güzellik ülkesi, güzellik Mısır'ının hakkı için. II Sevgilinin güzelliği sebebiyle.

Mışr-ı ḥüsnüñ ḥaḳḳıçün şol deñlü dökdüm göz yaşın
Eylesem itmeñ ʿaceb ben Nīl ü Ceyḥūn-ıla baḥs

mışr'uñ yūsuf'ından:

1. **mışr'uñ yūsuf'ından:**--*u, --n, --ı, --n, --dan*
Gazel 463
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mısır'ın Yusuf'u.
(Bahsedilen mesnevide Yusuf Mısır'a kral olmuş ve orayı yönetmiştir.).

Cüdā olalı Mışr'uñ Yūsuf'ından
Göñül Yaʿḳūb-veş maḥzūna beñzer

mīve:

1. **mīvedür:**-*dür*
Gazel 84
Mısra: **14**
Far. Meyve, yemiş.

Gülşen-i derde Muḥibbī olalı cismüm nihāl
Mīvedür bagrum başı her berg peykāndur bāña

miyān:

1. **miyānından:**-*ı, -n, -dan*
Gazel 389
Mısra: **9**
Bel. II Sevgilinin ince beli.

Virmedi kimse Muḥibbī hīç miyānından ḫaber
Gerçi bir kılı niçe yirden yarar ehl-i ḫıred

2. **miyānı:**--*ı*
Gazel 466
Mısra: **4**
Bel. II Sevgilinin ince beli.

Cismüm ḫayāle dönse firāḳıyla tañ degül
Cānānumuñ çü bir kıla beñzer miyānı var

3. **miyānuñ:**-*(u)ñ*
Gazel 491
Mısra: **1**
Bel. II Sevgilinin ince beli.

Egerçi kim dehānuñla miyānuñ sırrı mücmeldür
Velīkin yazsalar ḫāl ü ḫaṭ u zülfüñ mufaṣṣaldur

miyānī:

1. **miyānī:**
Gazel 262
Mısra: **5**
Bel. II Sevgilinin ince beli.

Miyānī fikr-ile döndüm ḫayāle
Heme ʿālem bu çeşmüme ḫayālest

miyānı kıldan incedür:

1. **miyānı kıldan incedür:**--*ı, --dan, --dür*
Gazel 386
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin belinin tüyden bile ince olduğu kastedilmektedir.

Noḳṭa dinmez laʿline kıldan miyānı incedür
Bilmese tañ mı anuñ māḥiyyetin ehl-i ḫıred

miyān-ı yārı:

1. **miyān-ı yārı:**--*ı*
Gazel 236
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin beli.

Görüp miyān-ı yārı n'ola aña mū disem
Bir noḳṭadan da teng-durur çün dehān-ı dōst

mīzān:

1. **mīzānıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 459
Mısra: **4**
Tartı, ölçü, terazi.

Yūsuf'a kim beñzedür seni berāber tartıla
Al ḫaber benden ḫabībüm gözlerüm mīzānıdur

mıżrab-ı ġam:

1. **mıżrab-ı ġam:**
Gazel 461
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam, keder mızrabı.

Ḳānūn-ı ʿışḳa uyalu çeng oldı ḳāmetüm
Mıżrab-ı ġam tokınur aña tāziyānedür

mıżrāb-ı ġamla:

1. **mıżrāb-ı ġamla:**--*la*
Gazel 383
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam mızrabı.

Muḥibbī sīnesin mıżrāb-ı ġamla Çalar turmaz sanasın iñiler ʿūd

mū:

1. **mū:**
Gazel 96
Mısra: **2**
Kıl, tüy saç. II Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Baḥ dür yāruñ miyānı çün ezel uṣṣāḳ ara
Kimi inkār eyleyüp yok dir kimi dir mū aña

2. **mū:**
Gazel 105
Mısra: **10**
Kıl, tüy saç. II Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Hīç olam mı iy Muḥibbī bend-i zülfinden ḫalāṣ
Niçe yirden bend ü zencīr oldı her bir mū bāña

3. **mūda:**-*da*
Gazel 170
Mısra: **2**
Kıl, tüy saç. II Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Ārıżuñ üzre didüm ḫamdur bu zülf-i müşg-i nāb
Didi āteş üzre düşse mūda olur pīç ü tāb

4. **mūlar:**-*lar*
Gazel 240
Mısra: **14**
Kıl, tüy saç. II Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Muḥibbī al ele āyīneye bak
Günāhuñ añ ki mūlar çün direng-est

mū disem:

1. **mū disem:**--*se, --m*
Gazel 236
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin belinin incecik olduğu ifade edilmektedir.

Görüp miyān-ı yārı n'ola aña mū disem
Bir noḳṭadan da teng-durur çün dehān-ı dōst

mū mıdur:

1. **mū mıdur:**--*mı, --dur*
Gazel 426
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin dudağının üzerindeki ayva tüyleri kastedilmektedir.

Yir yirin cānā lebüñ üzre görinen mū mıdur
Yoḫsa yañlış añladum ol sāye-i ebrū mıdur

muʿallim:

1. **muʿallim:**
Gazel 411
Mısra: **8**
Öğreten, tâlim eden, öğretici, eğitici kimse, hoca.

Oluram intiẓār-ıla muḳarrer
Muʿallim itmese ol servi āzād

2. **muʿallim:**
Gazel 473
Mısra: **6**
Hoca, üstat.

Okudur ḥüsnüñ kitābın ʿışḳ turmaz gönlüme
San muʿallim turmayup eṭfāle Ḳurʾān ögredür

muʿallime varup:

1. **muʿallime varup:**--*e, --up*
Gazel 392
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Okula gitmek(Peygamberimizin okula gidemediği vurgulanmıştır.).

Sen muʿallime varup okumaduñ ḥarf ü ḥurūf
Līk ʿālimlerden oldı biñ ṭabaḳ ʿilmüñ fürūd

muʿaṭṭar:

1. **muʿāṭṭardur:**-*dur*
Gazel 495
Mısra: **2**
Güzel kokulu, ıtırlı.

Yine gül devridür ʿālem bi-ḥamdi'llāh münevverdür
Dimāġı kūşesi dehrüñ ki bū ile muʿāṭṭardur

muʿaṭṭar eyle:

1. **muʿaṭṭar eyle:**
Gazel 379
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel koku yaymak II güzelleştirmek, keyiflendirmek.

Cān dimāġını muʿaṭṭar eyle irgür iy ṣabā
Ol gözi āhū saçı müşg-i tatārumdan meded

muaṭṭar kıldı:

1. **muaṭṭar kıldı:**--*dı*
Gazel 177
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçının ıtırlı,mis kokusunun her yere dağılması kastedilmiştir.

Anberīn gīsūña tokındı meger bād-ı seḥer
Kıldı bu ālem dimāġını muaṭṭar cümle ṭīb

muʿaṭṭar oldı:

1. **muʿaṭṭar oldı:**--*dı*
Gazel 411
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel kokmak, ıtırlanmak.

Muʿaṭṭar oldı yine cān dimāġı
İrişdi zülfine yāruñ meger bād

muʿāvin ola:

1. **muʿāvin ola:**--*a*
Gazel 340
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yardım eden, yardımcı olmak.

Meger luṭfı ola baña muʿāvin
Ki ehl-i şirkden alam yine bāc

mubāḥ eyledüm:

1. **mubāḥ eyledüm:**--*dü, --m*
Gazel 347
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dince yapılması zararlı olmayan,sevgilinin uğruna bahsedilen şeyin feda edilmesi kastedilmektedir.

Sen ḥarām itmiş-iken baña lebüñ cürʿasını
Kanumı ġamzeñe ben eyledüm iy dōst mubāḥ

mübārek eyle:

1. **mübārek eyle:**
Gazel 340
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
Bereketli, feyizli kılmak II ihsan, kerem etmek; zuhur ve tecelli etmek.

Mübārek eyle yā Rab bu ġazāmı
Muḥibbī bula furṣat nite Mīhāc

mübārek ismidür:

1. **mübārek ismidür:**--*i, --dür*
Gazel 396
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kutlu,bereketli,hayırlı isim.

Nebīler serveridür çün Muḥammed
Mübārek ismidür bir daḫı Aḥmed

mübārek olsun:

1. **mübārek olsun:**--*sun*
Gazel 376
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mübarek olsun; "hayırlı, uğurlu olsun" anlamında kullanılan bir kutlama sözü.

Gülşen içre gül gibi gül devlet ü baḫtuñ saʿīd
Saña bir nevrūz-ıla olsun mübārek iki ʿiyd

mübtedī:

1. **mübtedī:**
Gazel 376
Mısra: **3**
Bir işe yeni başlayan, acemi.

Fenn-i ʿışḳı okudum sanmañ beni siz mübtedī
Buldum istiʿdād-ı tāmmı şimdi oldum müstefīd

2. **mübtedī:**
Gazel 222
Mısra: **5**
1)Bidat ehli, batıl yola saplanmış kişi. 2)Bir işe yeni başlayan,acemi kişi.

Okudum ʿışḳuñ kitābın ser-te-ser ben mübtedī
Gerçi kim ben bilmezem bir ḥarf-i Ḳurʾān'ı dürüst

mübtelā:

1. **mübtelā:**
Gazel 7
Mısra: **1**
(Bir derde, bir hastalığa) tutulmuş, aşık, tutkun, düşkün.

Yüzüñi gördüm ben evvel mübtelā oldum saña
Çekmeg-ile cevrüñi āḫir fedā oldum saña

2. **mübtelā:**
Gazel 181
Mısra: **3**
(Bir derde, bir hastalığa) tutulmuş, aşık, tutkun, düşkün.

Kūy içre olmış iken dürlü derde mübtelā
Ol ṭabīb itdi ilācum dilde bīmārum görüp

mübtelā ola:

1. **mübtelā ola:**-*a*
Gazel 89
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âşık olmak, tutulmak, düşkün olmak. II Bir hastalığa yakalanmış olmak.

Bir dem dilüm derd ü ġamuñdan cüdā degül
Var mı göñül ki bencileyin mübtelā ola

2. **mübtelā ola:**--*a*
Gazel 100
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âşık olmak, tutulmak, düşkün olmak. II Bir hastalığa yakalanmış olmak.

Kirpügüñ siḥr oklarıdur kaşlaruñ ḳavs-i belā
Vāy aña kim dōstum ışḳuña ola mübtelā

mübtelā oldı:

1. **mübtelā oldı:**--*dı*
Gazel 131
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tutulmak.

Zülfī zencīrine tolaşdı dil oldı mübtelā
Eksük olmaz kandasa dīvāneye derd ü belā

2. **mübtelā oldı:**--*dı*
Gazel 176
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tutulmak,aşık olmak.

Oldı Muḥibbī derdüñ-ile katı mübtelā
İy dil tabībi eyle meded aña bir cevāb

mübtelā olmışam:

1. **mübtelā olmışam:**--*mış, --am*
Gazel 116
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Müptela olmak, tutulmak, yakalanmak, hasta olmak.

Ḥasret-i hicrān elinden āh u vāh
Olmışam derde dirīġā mübtelā

mübtelāsısın:

1. **mübtelāsısın:**--*s, --ı, --sın*
Gazel 455
Mısra: **9**
Düşkün. Tutkun. Tutulmuş.

Sanma iy dil yaluñuz sen mübtelāsısın anuñ
Bil aña ʿāşıḳ gedā vü mīr ü şeyḫ ü şābdur

mubtelā-yı ʿışḳ:

1. **mubtelā-yı ʿışḳ:**
Gazel 285
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk müptelası, aşk düşkünü, aşka tutulmuş kimse.

ʿIşḳıyla Muḥīb oldugına mubtelā-yı ʿışḳ
İy dīde-i eşk āh-ıla gelüp şehādet it

mücerred:

1. **mücerred:**
Gazel 488
Mısra: **9**
Katıksız, karışıksız, saf, hâlis.

Ol mücerred cān-ıla dünyā-yı dūna vir ṭalāḳ
Nev-ʿarūs-ı dehr bir mekkāre vü muḥtāladur

2. **mücerred:**
Gazel 429
Mısra: **4**
Katıksız, saf, halis.

Rumūz-ı nükte-i ʿışḳı ne bilsün zāhid-i ḫōd-bīn
Bu bir müşkil mesā'ildür mücerred ehl-i ḥāl añlar

muʿcize:

1. **muʿcize:**
Gazel 432
Mısra: **10**
İnsanı âciz bırakan, olağanüstü, hayranlık uyandırıcı.

Mürde iken iy Muḥibbī baña ol ʿĪsī-nefes
Muʿcize iẓhār idüp gör ölmişe cān ʿarż ider

mucizin:

1. **mucizin:**--*i, --n*
Gazel 113
Mısra: **9**
Mucize.

İy Muḥibbī Ḥaḳ Taālā mucizin iẓhār ide

Cümleten ola muṭī rām ola ehl-i ḥāc aña

mücmel:

1. **mücmeldür:**-*dür*
Gazel 491
Mısra: **1**
Kısa ve az sözle anlatılmış, öz.

Egerçi kim dehānuñla miyānuñ sırrı mücmeldür
Velīkin yazsalar ḫāl ü ḫaṭ u zülfüñ mufaṣṣaldur

mücmil:

1. **mücmil:**
Gazel 61
Mısra: **1**
Sözü az, mânası çok olan. Hülâsa edilmiş. Müfesser olmayan söz.

İşitdüm ben civān ü pīr didi bu söz mücmil hā
Görinür gerçi ışḳ āsān velīkin soñı müşkil hā

mücrim:

1. **mücrimem:**-*(e)m*
Gazel 340
Mısra: **3**
Cürüm ve kabahat işleyen, kabahatli, suçlu.

Egerçi mücrimem ʿafv it günāḥum
Anuñ ḥaḳḳı kim oldur ehl-i miʿrāc

mücrim kullaruñuñ:

1. **mücrim kullaruñuñ:**--*lar, --u, --nun*
Gazel 156
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cürm işleyen,günahkar kullar.

Bunca mücrim kullaruñuñ cürmini setr eyleyüp
Eyledüñ her birine luṭf u seḫāñı sen naṣīb

mücrim kuluñ:

1. **mücrim kuluñ:**--*un*
Gazel 205
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Günahkar,suçlu kul.

Nīg ü bed deryā-yı faẕluñdan olupdur ḥiṣṣedār
Ḫāṣa bu mücrim kuluñ luṭfuñdan ola bī-naṣīb

müdām:

1. **müdām:**
Gazel 17
Mısra: **5**
Ar. devam eden, sürekli, daim.

Müdām akar ciger ḫūnı gözümden
Uraldan kirpük okın ol kaşı ya

2. **müdām:**
Gazel 151
Mısra: **3**
Ar. devam eden, sürekli, daim.

Bister-i gülde yatursın sen ferāġatla müdām
Sengi bālin eyledüm sanma benüm ḥālüm ḫarāb

3. **müdām:**
Gazel 195
Mısra: **1**
Ar. devam eden, sürekli, daim.

Sāḳī müdām sun berü sen rāḥatü'l-ḳulūb
Nūş eyleyelüm itmeden ömrüñ güni ġurūb

4. **müdām:**
Gazel 289
Mısra: **3**
Ar. devam eden, sürekli, daim.

Pā-bürehne ʿāṣıḳam ben laʿli ṣevḳına müdām
İstemeñ benden selāmet olmışam bī-ʿār mest

5. **müdām:**
Gazel 295
Mısra: **3**
Ar. devam eden, sürekli, daim.

Ṣevḳ-i lebüñle mest geçinür cümlesi müdām
Ger ṣeyḫ-i şehr ü zāhid görinür mey-perest

6. **müdām:**
Gazel 316
Mısra: **3**
Ar. devam eden, sürekli, daim.

Ḫār elinden gülşen-i ḥüsnüñde her gice müdām
Bülbül-ile ṣubḥ olınca eylerem cān-ıla baḥṣ

7. **müdām:**
Gazel 349
Mısra: **9**
Ar. devam eden, sürekli, daim.

Rezmgāh içre Muḥibbī merd olanlara müdām
Ḫūn-ı düşmen mi gerekdür kāselerden ser ḳadeḥ

8. **müdām:**
Gazel 357
Mısra: **3**
Ar. devam eden, sürekli, daim.

Bagrı ḫūn-ıla ṣürāḥīnüñ ne tañ tolsa müdām
Sayd idüp meh-rūları turmaz lebin öper ḳadeḥ

9. **müdām:**
Gazel 362
Mısra: **9**
Ar. devam eden, sürekli, daim.

Laʿl-i lebi ḫayāline sun sāḳiyā müdām
Şīrīn olur egerçi Muḥibbī şarāb-ı telḫ

müdām olalıdan:

1. **müdām olalıdan:**--*a, --lı, --dan*
Gazel 176
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sürekli hale gelmek,hiç bitmemek.

Bezm-i ġam içre olalıdan gözi yaşı müdām
Yārān demine eylemişem bagrumı kebāb

müddeʿī:

1. **müddeʿī:**
Gazel 486
Mısra: **9**
Dava eden, iddia eyleyen, davacı.

Müddeʿī bilmez Muḥibbī nüktesini añlamaz
Ṭabʿ-ı mevzūn olıcak şiʿri daḫı mevzūn çeker

2. **müddeʿīden:**-*den*
Gazel 326
Mısra: **7**
İddia eden (kimse), davacı. II Yalancı, iftiracı düşman.

Nigārā sakla ḫüsnüñ müddeʿīden
Dimesünler bulınur rāyegān genc

3. **müddeʿīden:**-*den*
Gazel 343
Mısra: **9**
İddia eden (kimse), davacı. II Yalancı, iftiracı düşman.

Muḥibbī sakla ʿışḳı müddeʿīden
Ki ḫoşdur dāyimā olmak nihān genc

müderris:

1. **müderris:**
Gazel 318
Mısra: **5**
Ders veren, hoca.

Müftī vü vāʿiẓ müderris cümlesi mest olalar
İtseler laʿl-i lebüñ keyfiyyetin cān-ıla baḫs

müdmin:

1. **müdmin:**
Gazel 176
Mısra: **2**
Hazırlıklı, idmanlı kimse.

Fikr-i lebüñ ki eyledi göñlüm evin ḫarāb
Başdan çıkar her kim ola müdmin şarāb

müʾennes kılma:

1. **müʾennes kılma:**--*ma*
Gazel 309
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Dişi. Müzekkerin mukabili. 2) Hakiki, itibarî veya söylenişi cihetiyle "dişi" olan kelime.Müennes-i hakikî: Müzekker kelimenin sonuna bir "e-a" ilâve ederek yapılan kelime. Meselâ: (Kâtib:): Erkek yazıcı. (Kâtibe:): Kadın yazıcı.Sonu "e" ile biten kelimeler ekseriyetle müennestir. Muallime, Müdire, Sıddıka, Şahide gibi.

İtmez çü vefā kimseye bu ʿālem-i muḥdes
Meyl itme aña gel aduñı kılma müʾennes

mü'ezzin:

1. **mü'ezzinler:**-*ler*
Gazel 301
Mısra: **5**
Ar. Ezan okuyan.

Mü'ezzinler yine ḳāmet getürdi
Ḳıyām itdi meger ol serv-i ḳāmet

müʾezzin:

1. **müʾezzin:**
Gazel 254
Mısra: **11**
Namaz vakitlerini haber vermek için ezan okumakla görevli kimse. Beyitte sabahın gelmediği, dünyanın karanlığa büründüğü durum, minare ve müezzin imajıyla anlatılmıştır, zira müezzin sabah ezanı okumamaktadır.

Bu ḳadd-ile bu ḳāmeti gördükde müʾezzin
Ḥayrān oluban kalmadı ḳudret ide ḳāmet

müʾezzindür idüñ:

1. **müʾezzindür idüñ:**--*dür, --i, --dün*
Gazel 267
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ezan okuyan,hitap eden.

Ḳıyām itse kaçan ol serv ḳāmet
Müʾezzindür idüñ aña iḳāmet

mufaṣṣal:

1. **mufaṣṣaldur:**
Gazel 491
Mısra: **2**
Ar. Ayrıntılı.

Egerçi kim dehānuñla miyānuñ sırrı mücmeldür
Velīkin yazsalar ḫāl ü ḫaṭ u zülfüñ mufaṣṣaldur

müferrāḥ virdi:

1. **müferrāḥ virdi:**--*di*
Gazel 132
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ferahlatmak,iç açıcı sözler söylemek.

Ne müferrāḥ virdi gevherden ṭabīb-i kān aña
Bakmagıla olmışam ben zār u sergerdān aña

müftī:

1. **müftī:**
Gazel 318
Mısra: **5**
Dini hususlarla ilgili soruları cevaplandıran ve meseleleri fetva vermek suretiyle halleden fıkıh alimi.

Müftī vü vāʿiẓ müderris cümlesi mest olalar
İtseler laʿl-i lebüñ keyfiyyetin cān-ıla baḫs

muġbeçe:

1. **muġbeçe:**
Gazel 407
Mısra: **6**
1. Mecûsî tapınaklarında görevli olan çocuk. 2. Şarap dağıtan kimse, meyhâneci çırağı.

Feyż uma-geldi yine pīr-i muġān dergehine
Eyle iy muġbeçe gel bu dil-i ġamḫāra meded

2. **muġbeçe:**
Gazel 452
Mısra: **7**
1. Mecûsî tapınaklarında görevli olan çocuk. 2. Şarap dağıtan kimse, meyhâneci çırağı.

Cān u dilden deyr ara sevdüm yine bir muġbeçe

Deyrden dūr oluban çıkmam meger cānum çıkar

muġbeçenüñ:

1. **muġbeçenüñ:**
Gazel 235
Mısra: **2**
1. Mecûsî tapınaklarında görevli olan çocuk. 2. Şarap dağıtan kimse, meyhâneci çırağı.

Kalmışam kūy-ı muġān içre ebed ʿāşıḳ-ı mest
Oldum āşüftesi ol muġbeçenüñ rūz-ı elest

muġbeçenüñ şoḥbetine:

1. **muġbeçenüñ şoḥbetine:**--*nün, --i, --n, --e*
Gazel 353
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meclis yardımcısı(sevgilinin) sohbeti.

Eli boş varma sakın şoḥbetine muġbeçenüñ
Eyle cān u dilüñi yolına īs̱ār-ı ḳadeḥ

muḥāl:

1. **muḥāl:**
Gazel 371
Mısra: **5**
Gerçekleşmesi imkansız olan, olmayacak, imkansız.

Bir ḥayāl-i ḫūba beñzer vaṣl ol daḥı muḥāl
Ne kılam yā Rab bu ben āşüfte-ḥāl-i nā-murād

muhammed:

1. **muḥammed:**
Gazel 1
Mısra: **5**
"Birçok defa hamd ü sena olunmuş, defalarca övülmüş" anlamında olup İslam'ın son peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v.).

Ḥamdülillāh kim Muḥammed ümmeti
Eyledüñ bu bendeleri yā Kerīm

2. **muḥammed:**
Gazel 29
Mısra: **6**
"Birçok defa hamd ü sena olunmuş, defalarca övülmüş" anlamında olup İslam'ın son peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v.).

Umaram her bir aduñ başka şefāat eyleye
Aḥmed ü Maḥmūd Ebū'l-Ḳāsım Muḥammed Muṣṭafā

3. **muḥammed:**
Gazel 365
Mısra: **1**
"Birçok defa hamd ü sena olunmuş, defalarca övülmüş" anlamında olup İslam'ın son peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v.).

Nebīler serveridür çün Muḥammed
Anuñ bir adına da dirler Aḥmed

4. **muḥammed:**
Gazel 396
Mısra: **1**
"Birçok defa hamd ü sena olunmuş, defalarca övülmüş" anlamında olup İslam'ın son peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v.).

Nebīler serveridür çün Muḥammed
Mübārek ismidür bir daḫı Aḥmed

muhammed devridür:

1. **muḥammed devridür:**--*i, --dür*
Gazel 281
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hz. Muhammed(s.a.v) dönemi kastedilmektedir. (Herkesin ve her şeyin doğru,dürüst ve gerçek olduğu o güzel dönem.).

Yār eger zülfin giderse gül yüzinden ġam degül
Çün Muḥammed devridür küfre ne ḥācet iltifāt

muhammmed nūrına:

1. **muḥammmed nūrına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 392
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hz.Muhammed'in nuru.

Bak Muḥammmed nūrına bakma yüzüm karasına
Ola ol nūr Muḥibbī'ye şefīʿ yā Maʿbūd

muḫannes olma:

1. **muḫannes olma:**--*ma*
Gazel 309
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Korkak veya alçak olmak.

Meydān-ı maḥabbetde Muḥibbī gibi şīr ol
Rūbāh oluban ṣūfī ṣıfat olma muḫannes

müheyyā:

1. **müheyyā:**
Gazel 158
Mısra: **3**
Hazır, hazırlanmış, amâde.

Sen gereksin meclis esbābı müheyyā cümleten
Dil kebāb yaşum şarāb olmış-durur sīnem rebāb

muḥib:

1. **muḥib:**
Gazel 32
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Giçe ṣırāṭı berḳ ya ḫāṭıf gibi Muḥib
Luṭf-ı Ḥudā olursa eger aña reh-nümā

2. **muḥib:**
Gazel 34
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥib ḫayr eyle kıl şerden ḫaẕer
Diyeler maḥşerde yüzi ak saña

3. **muḥib:**
Gazel 40
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın

mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Lal-i dildāra Muḥib
beñzedügiyçün mey-i nāb
Bezm-i şevḳ içre düşürmez anı elden ẓurefā

4. **muḥib:**
Gazel 41
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Işḳ-ıla ḫoş-ḥāl olmışdur Muḥib
Işḳdan ayırma anı yā Rabbenā

5. **muḥib:**
Gazel 69
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Işḳ-ıla ḫoş-ḥāl olmışdur Muḥib
Işḳdan ırma anı yā Rabbenā

6. **muḥib:**
Gazel 71
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Yüzüñe ol vaḳt basar pāyın Muḥib ol dil-firīb
Yollarında ḫāk idüp devrān-ı cismüñ gerd ola

7. **muḥīb:**
Gazel 73
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Dilber dimiş ḫasta Muḥīb kandadur aceb
Yıllar geçe bilmeye ol ḫāk-i der ola

8. **muḥib:**
Gazel 134
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Tā ölince çekiser cevr ü cefāñı bu Muḥib
Şākirem ben her ne ki taḳdīr ide Allāh baña

9. **muḥib:**
Gazel 136
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Sīne-i sūzında zülüfi ḫayālin didi dil
Mārı kim gördi Muḥib āteş anuñ ini ola

10. **muḥib:**
Gazel 149
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Rehn bāda kodı çün cübbe vü destārı Muḥib
Ṣaff-ı rindānda ṭurursa n'ola ṣāfī-meşreb

11. **muḥib:**
Gazel 152
Mısra: **3**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ẕevḳ eylemeye ışḳı ile ẕerrece muḥib
Aña ḥabīb eger kakıyup itmeye itāb

12. **muḥib:**
Gazel 165
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ḫāl ü ḫaṭṭuñsuz okur ḥüsnüñ kitābını Muḥib
Müstaid olan kişi irāba itmez irtiḳāb

13. **muḥib:**
Gazel 174
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Nesle bakılmaz Muḥib faḫr eyleme
Fāyide itmez kişiye ümm ü eb

14. **muḥib:**
Gazel 214
Mısra: **15**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Arż ide Muḥib ḳāmetin ol serv-i sehī-ḳad
Pāyına gözüñ yaşını cūy eyle revān it

15. **muḥīb:**
Gazel 285
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

ʿIşḳıyla Muḥīb oldugına mubtelā-yı ʿışḳ
İy dīde-i eşk āh-ıla gelüp şehādet it

16. **muḥib:**
Gazel 287
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Kim ki vaṣl isterse dilber didi itsün terk-i cān
İy Muḥib şükr it bu düşvār oldı āsān ʿāḳıbet

17. **muḥib:**
Gazel 297
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Vird idinmişdür ʿiẕāruñ ẕikr ider dāyim Muḥib
Tutar agzında ʿacebdür nār-ı sūzānı dürüst

18. **muḥīb:**
Gazel 319
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bir gedā meyḫāne küncinde Muḥīb ger cām içe
Eylese tañ mıdur ol Cemşīd ü Ḳārūn-ıla baḫs

19. **muḥib:**
Gazel 351
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Maḥşer güninde kev s eri içem diyü Muḥib
Sāḳī elinden almaz ele bāde-i ṣabūḥ

20. **muḥib:**
Gazel 375
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Dir ġazel şīrīn lebüñçün bu Muḥib
Söyledi ṭūṭī gibi san yidi ḳand

21. **muḥib:**
Gazel 402
Mısra: **14**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Eylese cevr ü cefā artsa maḥabbet ṭañ mıdur
Çün Muḥib insān olur iḥsān-ıla dirler ʿabīd

22. **muḥib:**
Gazel 444
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ḥüsnüñ evrāḳın okımaga Muḥib
Ḫaṭṭ-ı levḥ-i ḫadüñ müsveddedür

muḥibb:

1. **muḥibbüñ:**-*ü, -n*
Gazel 263
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī cān u dildendür muḥibbüñ
Umaram idesin aña şefāʿat

muḥibbī:

1. **muḥibbī:**
Gazel 1
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Rūz-ı maḥşerde Muḥibbī bendeñi
Irma anı raḥmetüñden yā Raḥīm

2. **muḥibbī:**
Gazel 2
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ḥaḳ müyesser eylese varsa Muḥibbī ravżaña
Gözlerine eyler-idi ḫāk-i pāyüñ tūtiyā

3. **muḥibbī:**
Gazel 3
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Nefsüñe uyup Muḥibbī itme emrine ḫilāf
Emrine hergiz ḫilāf eyler mi gör ārz u semā

4. **muḥibbī:**
Gazel 4
Mısra: **14**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Okusun naẓm ehli bu şirüm nevāda rāstı
İy Muḥibbī eyledüñ çünki bunı şīrīn-edā

5. **muḥibbī:**
Gazel 5
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Yanayım pervāne-veş şem-i cemāli nūrına
Şem-i ḥüsne çün Muḥibbī didi dilber yan baña

6. **muḥibbī:**
Gazel 6
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bir devāsuz derde düşdi bu Muḥibbī ḫasta-dil
İy ṭabīb-i dil meger lalüñ ola dermān aña

7. **muḥibbī:**
Gazel 7
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Rişte-i cān üzre düzdüñ naẓmuñı dürler gibi
Ehl-i naẓm içre Muḥibbī ḫāk-i pā oldum saña

8. **muḥibbī:**
Gazel 8
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī cān virür sevdā-yı zülf-i yār içün
Zāhidā itme naṣīḥat assı itmez söz baña

9. **muḥibbī:**
Gazel 9
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Çünki Muḥibbī kūy-ı maḥabbet gedāsısın
Dehr içre tañ mı ger diseler pādişā saña

10. **muḥibbī:**
Gazel 10
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Aks-i lebüñi gördi Muḥibbī yaşı içre
Sandı ki şafaḳdur meh-i nev eyledi peydā

11. **muḥibbī:**
Gazel 11
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī tal maḥabbet baḥrına ġavvāṣ-vār
Işḳ deryāsına düşmiş diyeler māhī saña

12. **muḥibbī:**
Gazel 12
Mısra: **9**

Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

İy Muḥibbī āşıḳ oldur derd-i yārı ḫoş göre
Derdden kurtılmasun derdine kim dermān aña

13. **muḥibbī:**
Gazel 13
Mısra: **15**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Ġarḳa-i deryā-yı ışḳ oldum Muḥibbī çün ezel
İstemem kim görine her yañadan sāḥil baña

14. **muḥibbī:**
Gazel 14
Mısra: **14**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Zülfi çevgānına top it başuñı meydāna gel
Çün Muḥibbī kendüñi merdāne söylersin baña

15. **muḥibbī'den:**-*'den*
Gazel 15
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Ger lisān-ı ġaybdan gelse Muḥibbī'den ġazel
Rūḥ-ı Ḥāfıẓ'dan bir istimdāddur dirler baña

16. **muḥibbī:**
Gazel 16
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

İrer Muḥibbī iki cihānda murādına
Bir kez eger eyleyesin sen nigeh baña

17. **muḥibbī:**
Gazel 17
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

İçüp bezm-i elestde cām-ı ışḳı Anuñçundur Muḥibbī böyle rüsvā

18. **muḥibbī'nüñ:**-*'nüñ*
Gazel 18
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Muḥibbī'nüñ murādıdur raḳībüñe ġazā kılmak
Anuñ-içun ki göñlinde olur azm-i serüm peydā

19. **muḥibbī:**
Gazel 19
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Dāġ gül gözyaşı mül eyle Muḥibbī yüri iyş
Sīnemüñ bāġı yiter çün gül ü gülzār baña

20. **muḥibbī:**
Gazel 20
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Naḳd-i cāna būseñi re'y eyledüm didüm didi
İy Muḥibbī key sakın ugrama buradan yaña

21. **muḥibbī:**
Gazel 21
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Bu Muḥibbī vādī-i hicre yöneldi zād içün
Ḫūn-ı dil yiter şarāb iy ġam gelüp aş ol baña

22. **muḥibbī:**
Gazel 22
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Bu Muḥibbī her zamān zülfüñ zenaḫdanuñ diler
Pes anuñ yiri n'içün bend-ile zindān olmaya

23. **muḥibbī:**
Gazel 23
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Bu Muḥibbī hicr-ile oldı bugün Mecnūn-ṣıfat
Olmaduñ bu yolda sen de baña hem-rāh iy ṣabā

24. **muḥibbī:**
Gazel 24
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Yār ilinden ayrı düşmek hey ne müşkil derd olur
İy Muḥibbī aña nisbet ölmek āsāndur baña

25. **muḥibbī:**
Gazel 25
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Sen bī-vefānuñ yādına didi Muḥibbī bir ġazel
Laḥdinde ger güş eyleye taḥsīn ide Selmān aña

26. **muḥibbī:**
Gazel 26
Mısra: **15**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Muḥibbī baḥr-ı eşke bād-ı āhum Tokındukça olur emvāc peydā

27. **muḥibbī'ye:**-*ye*, -
Gazel 27
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Sāye-i ḳaddüñ Muḥibbī'ye yiter Şāḫ-ı ṭūbā sensüzin letdür baña

28. **muḥibbī:**
Gazel 28
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Ḫāller āşūb u gözler fitne müjgānlar belā
İy Muḥibbī her biri bir dürlü āfetdür saña

29. **muḥibbī:**
Gazel 29
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī tevbe eyler tevbesin eyle ḳabūl
Fitne-i şeyṭāndan sakla anı yā Rabbenā

30. **muḥibbī'ye:**-*'ye*
Gazel 30
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī'ye ṭarīḳ-i müstaḳīm
Göster azmışlara sensin rehnümā

31. **muḥibbī:**
Gazel 31
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Eylese nāle Muḥibbī irişür menziline
Sanmañuz nāle vü feryādı anuñ bād-ı hevā

32. **muḥibbī:**
Gazel 33
Mısra: **14**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İñleyen kapumda kim didi didüm
Bu Muḥibbī ḫasta-dildür bī-riyā

33. **muḥibbī:**
Gazel 35
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī baglamak dünyāya dil lāyıḳ degül
Çünki senden olısardur āḳıbet ālem cüdā

34. **muḥibbī'nüñ:**-*'nüñ*
Gazel 36
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Cevher olsa her sözi itmeñ Muḥibbī'nüñ aceb
Çün sunılmışdur ezelden ṭab-ı gevher-pāş aña

35. **muhibbī'ye:**-*'ye*
Gazel 37
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muhibbī'ye cefā kılsañ veyā cevr ü sitem
Çünki senden irişe luṭf-ıla iḥsāndur baña

36. **muḥibbī:**
Gazel 38
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī eyler-idi mihr-i ḥüsnine naẓar
Perde kılmasa seḥāb-ı zülfini cānān aña

37. **muḥibbī:**
Gazel 39
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Rāḥat olurdum Muḥibbī cevr okın yagdursa yār
Niçe rāḥat olmayam ol ḫ̆āb-ı bārāndur baña

38. **muḥibbī:**
Gazel 42
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Kāküline kimi reyḥān dir Muḥibbī kimi misk
Ko ne dirlerse disünler zülf-i anberdür baña

39. **muḥibbī:**
Gazel 43
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī maḫzen-i dilden çıkar söz gevherin
Ḫarc kıl çünki sunıldı genc-i bī-pāyān baña

40. **muḥibbī:**
Gazel 44
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Dil virme Muḥibbī yüri bu dehr-i acūza
Gör başa çıka-bildi mi anuñ-ıla Dārā

41. **muḥibbī:**
Gazel 45
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Yüzini gördüm Muḥibbī gitdi benden aḳl u dil
Cān daḫı gitse naẓar kılmaz o sīmīn-ten baña

42. **muḥibbī:**
Gazel 46
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Tekye-i dilde Muḥibbī cem idüp derd ü belā
Eglenürsem tañ mı bunlar çünki mihmāndur baña

43. **muḥibbī:**
Gazel 47
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī ṣāf-dil didi yine şīrīn ġazel
Leẕẕetin ḳand ü aselden gördi yig ehl-i ṣafā

44. **muḥibbī:**
Gazel 48
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Raġbet itmezse Muḥibbī tañ mı heft iḳlīme çün
Oldı ol cān u göñülden bende-i Āl-i Abā

45. **muḥibbī:**
Gazel 49
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Dilde taṣvīr itmege cānā Muḥibbī naḳşuñı
Bagrı ḫūnın eyleyüpdür iki çeşmi ḥıl saña

46. **muḥibbī:**
Gazel 50
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī cānını tuḥfe iletdi Ḳabūl itdük cezāñ Allāhu ḫayrā

47. **muḥibbī:**
Gazel 51
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Dār-ı dünyāda Muḥibbī çünki yok ġamdan ḫalāṣ
Çāresi nedür sorarsañ nūş kıl müldür baña

48. **muḥibbī:**
Gazel 52
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bundan Muḥibbī olmaya devletlü bir kişi
Ālem içinde sevdügi anuñ-ıla yār ola

49. **muḥibbī'nüñ:**-*'nüñ*
Gazel 53
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Leylī saçuñ hevāsı ile bu Muḥibbī'nüñ
Gün geldügince derd-ile ḫāli ācīb ola

50. **muḥibbī:**
Gazel 54
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Mecnūnuñ oldı iy saçı leylī Muḥibbī çün
İster kemend-i zülfüñi boynına bag ola

51. **muḥibbī:**
Gazel 55
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī ḥasretiyle şol ḳadar kan agladı
Lālelerden ḫūna ġarḳ olan tolu ṣaḥrā ola

52. **muḥibbī:**
Gazel 56
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ẓāhir olmaz mı Muḥibbī olmaya pinhān ışḳ
Ehl-i ışḳuñ eşki surḫ u çehresi hem zerd ola

53. **muḥibbī:**
Gazel 57
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī virme bu dünyāya dil
Saña inām eylemez illā belā

54. **muḥibbī:**
Gazel 58
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bir devāsuz derde düşmişdür Muḥibbī derdmend
Kimseden bulmaz devā senden meger tīmār ola

55. **muḥibbī:**
Gazel 59
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī bundan artuk derd yok
Kim kişi bir sevdüginden ayrıla

56. **muḥibbī:**
Gazel 60
Mısra: **12**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Olup efsānesi köhne gider Ferhād u Mecnūn'uñ
Muḥibbī ḳıṣṣası nevdür okınsun cümle maḥfilhā

57. **muḥibbī:**
Gazel 61
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Yolında dīdeler ḥasret Muḥibbī yaşını döksün
Ola ki semmi esbinüñ nişānını görem gil hā

58. **muḥibbī:**
Gazel 62
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Lebleri şevḳine şirüñ şekker-āmiz eyledüñ
Kim dimez taḥsīn Muḥibbī oldı çün şīrīn-edā

59. **muḥibbī:**
Gazel 63
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Nimet-i derd ü belā her yaña dökilmiş yatur
Ṣoḥbet-i ḫāṣ it Muḥibbī ehl-i ışḳa kıl ṣalā

60. **muḥibbī:**
Gazel 64
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī kana girmişsin dime dildāra sen
Günde biñ kan eylese mutāddur ol kan aña

61. **muḥibbī:**
Gazel 65
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Yaşuñ girdābına düşdüñ Muḥibbī çāre yok hergiz
Çıkar şimden girü dilden ḫalāṣ-ı fikr-i sāḥil hā

62. **muḥibbī:**
Gazel 66
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Yüzüñi gördi Muḥibbī kalmadı cāndan eser
Gitdi aḳlı bir yaña cānı bedenden bir yaña

63. **muḥibbī:**
Gazel 67
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī derd ü miḥnet çekdüm ammā görmedüm
Bundan olur derd ki kişi sevdüginden ayrıla

64. **muḥibbī:**
Gazel 68
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī giceler hicrān şebinde İñiler meclis içre nite kim nā

65. **muḥibbī:**
Gazel 70
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ḳaṭ iderseñ bu Muḥibbī başını Yigdür aña itme kapuñdan cüdā

66. **muḥibbī:**
Gazel 72
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ẓāhir olmaz mı Muḥibbī olmaya pinhān-ı ışḳ
Ehl-i ışḳuñ eşki surḫ u çehresi hem zerd ola

67. **muḥibbī:**
Gazel 74
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Tīġuñ alup gel Muḥibbī sīnesini eyle çāk
Kıl naẓar aña maḥabbetden tolı gör mihr ola

68. **muḥibbī:**
Gazel 75
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī gerçi kan aglar günāhın añıcak
Līk kesmez raḥmetüñden ümmīdin yā Rabbenā

69. **muḥibbī:**
Gazel 76
Mısra: **17**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī niçe medḥ itsün nigāruñ ḥüsn-i gülzārın
Gören dir oldı dünyāda ki san bāġ-ı irem peydā

70. **muḥibbī'ye:**-*'ye*
Gazel 77
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Başı eflāke irüp yimez idi ẕerrece ġam
İşigüñ olsa Muḥibbī'ye penāhum şanemā

71. **muḥibbī:**
Gazel 78
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Şöyle şīrīn yaz Muḥibbī bu maānī naḳşını
İşidenler okıyanlar diyeler māni saña

72. **muḥibbī:**
Gazel 79
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Zülfüñe gönlüm bestedür āhum göge peyvestedür
Cānā Muḥibbī ḫastadur sen derde dermānsın baña

73. **muḥibbī:**
Gazel 80
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Derd-i ışḳumı Muḥibbī görse ger Ferhād u Ḳays
Olur idi ışḳuma baş egdürüp ḳāyil baña

74. **muḥibbī:**
Gazel 81
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī başum üzre şule-i āhum alem
Şāh-ı ışḳam saglu sollu eşk leşkerdür baña

75. **muḥibbī:**
Gazel 82
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Secde kıldı ṭāḳ-ı ebrūña Muḥibbī cān-ıla
Yaraşur miḥrāb-ı mescid dir-ise sācid baña

76. **muḥibbī:**
Gazel 83
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Işḳ meydānında gūyā bu Muḥibbī şīr olup
Āh-ı ṭavḳ u göz yaşı olmış-durur zencīr aña

77. **muḥibbī:**
Gazel 84
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Gülşen-i derde Muḥibbī olalı cismüm nihāl
Mīvedür bagrum başı her berg peykāndur baña

78. **muḥibbī:**
Gazel 85
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī ele alsun tīġını cellād-ı ışḳ
Ḳaṭ kılsun elüñi kılsañ eger dāmān cüdā

79. **muḥibbī:**
Gazel 86
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bula Muḥibbī mürde göñül ömr-i sermedī
Īsī gibi eger baña andan ḫiṭāb ola

80. **muḥibbī'ye:**-*'ye*
Gazel 87
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Leylī saçuñ hevāsı ile Muḥibbī'ye
Mecnūn dinürse aña ne tañ çāk-i ceyb ola

81. **muḥibbī:**
Gazel 88
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ġamze oklarını atsa Muḥibbī saña nigār
Sakla cigerde her biri bir yādigār ola

82. **muḥibbī:**
Gazel 90
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Dir imişsin ki Muḥibbī terk kılmaz cān u ser
Ölür-isem yoluña ḳurbān idem cānum saña

83. **muḥibbī:**
Gazel 91
Mısra: **7**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ḫāk olursa zecr ü hicrinden Muḥibbī ḫasta dil
İy ṣabā merdümlik it yāra ḫaber kıl dāyimā

84. **muḥibbī:**
Gazel 92
Mısra: **12**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Hicr-ile zārī kılur diler Ḫudā'dan rūz u şeb
İre vaṣlına Muḥibbī ola hicrāndan cüdā

85. **muḥibbī:**
Gazel 93
Mısra: **12**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Vādi-i ġamda kalup bī-çāre dil Mecnūn gibi
Kim dimez bilsem Muḥibbī zār u sergerdān baña

86. **muḥibbī:**
Gazel 94
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī her gelen gitdi bu ālem yine ālemdür
Dirīġā vü dirīġ itdi eger Cemşīd eger Dārā

87. **muḥibbī:**
Gazel 95
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Rāh-ı ışḳ içre Muḥibbī başa cāna kalma kim
Tā ki hīç bir vech-ile ṭan itmeye merdüm saña

88. **muḥibbī:**
Gazel 96
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Zülfinüñ zencīrine baglandı çünki cān u dil
İy Muḥibbī tā ebed kurtılmak olmaya saña

89. **muḥibbī'nüñ:**-*'nüñ*
Gazel 97
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu-durur dāyim Muḥibbī'nüñ duāsı rūz u şeb
Raḥmetin günden güne kılsun mezīd Raḥmān aña

90. **muḥibbī:**
Gazel 98
Mısra: **17**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Kūy-ı dilberden Muḥibbī yagsa ger seng-i cefā
Yüzini döndürmeyüp fikrinde anuñ yār ola

91. **muḥibbī:**
Gazel 99
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Sevdā-yı ser-i zülfine dil virse Muḥibbī
Rūşen güni tañ degül anuñ ki şam ola

92. **muḥibbī:**
Gazel 100
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Niçe bir öldüre ġamzeñ bu Muḥibbī kuluñı
Ya benüm kāse-i çeşmüm niçe kan-ıla tola

93. **muḥibbī:**
Gazel 101
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī cürm ü işyānuña olduñ mu terif
Ümmete kesme ümīd eyler şefāat Muṣṭafā

94. **muḥibbī:**
Gazel 102
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Gül yüzüñ şevḳi ile baksam Muḥibbī āleme
Cümle ālem ser-te-ser bāġ u gülistāndur baña

95. **muḥibbī:**
Gazel 103
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī çün libās-ı faḳrı kıldı iḫtiyār
Sanmañuz zer-baft ü dībā fikr-i aṭlasdur baña

96. **muḥibbī:**
Gazel 104
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī nālesiyle āteş içre yandugın
Hind ilinde işide taḥsīn ide ḳaḳnūs aña

97. **muḥibbī:**
Gazel 105
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Hīç olam mı iy Muḥibbī bend-i zülfinden ḫalāṣ
Niçe yirden bend ü zencīr oldı her bir mū baña

98. **muḥibbī:**
Gazel 106
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Gün yüzini görmege varsam Muḥibbī dilberüñ
Zülfi girür ara yire gösterür şāmı baña

99. **muḥibbī:**
Gazel 107
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Murġ-ı ġam geldi Muḥibbī eyledi göñlüm vaṭan
Didi gitmem ġayra bu ḫoş āşiyānıdur baña

100. **muḥibbī:**
Gazel 108
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Derd-i ışḳuñdan Muḥibbī ne belā çekdügini
Kimsenem yokdur ide ḫālümi āgāh saña

101. **muḥibbī:**
Gazel 109
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy boyı servüm Muḥibbī göreliden gün yüzüñ
İtmedi hergiz heves kim vara gülşenden yaña

102. **muḥibbī:**
Gazel 110
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī yüz çevürmez gelse müjgān okları
İy kaşı ya eyledi çün sīnesin kalkan aña

103. **muḥibbī:**
Gazel 111
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Naḳd-i cān iltüp Muḥibbī istesem bir būsesin
Ya cevāb itmez ve yāḫūd gösterür ferdā baña

104. **muḥibbī'ye:**-*'ye*
Gazel 112
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Yāruñ cefā vü cevri gelürse Muḥibbī'ye
Olur feraḥ zīra görinmez aña balā

105. **muḥibbī:**
Gazel 113
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī Ḥaḳ Taālā mucizin iẓhār ide
Cümleten ola muṭī rām ola ehl-i ḫāc aña

106. **muḥibbī:**
Gazel 114
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Gül yüzüñüñ ḥasretinden bu Muḥibbī ṣubḥa dek
İñlesün bülbül gibi kim yaraşur ol zār aña

107. **muḥibbī:**
Gazel 115
Mısra: **14**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Gönderürdüm yāra ben dāyim maḥabbet-nāmeler
İy Muḥibbī olsa idi ger baña fermān ṣabā

108. **muḥibbī:**
Gazel 116
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Kabe'dür kūyı Muḥibbī varıcak
Ulu devletdür eger ḳurbān ola

109. **muḥibbī:**
Gazel 117
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Yansañ ne aceb şevḳ-i iẕārıyla Muḥibbī
Fī-küllī zamānin ġalebe'l- ışḳu aleynā

110. **muḥibbī:**
Gazel 118
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī çünki dildāruñda hīç inṣāf yok
Çāre ne ṣabr eyle tā kim Ḥaḳ vire inṣāf aña

111. **muḥibbī'ye:**-*'ye*
Gazel 119
Mısra: **20**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Şehīd-i ışḳ olsa ger yoluñda Muḥibbī'ye budur maṭlūb-ı ālā

112. **muḥibbī:**
Gazel 120
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Gitme bir dem tā ki cān yanuñca bile gitmese
Anuñ-ıçun dir Muḥibbī dōstum rūḥum saña

113. **muḥibbī:**
Gazel 121
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Kabe kūyına Muḥibbī ger vara āşıḳları
Biribirinden iverler kim ola ḳurbān aña

114. **muḥibbī:**
Gazel 122
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Didi Muḥibbī iy püser yoluñdadur cān-ıla ser
Bir būse luṭf itseñ eger olurdı aña çün bahā

115. **muḥibbī:**
Gazel 123
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī koma elden dāmenin Ger cefā vü cevr ide vü ger vefā

116. **muḥibbī:**
Gazel 124
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī ışḳ ara çün yok-durur ġamdan ḫalāṣ
Çāresi anuñ hemān ancak tevekküldür baña

117. **muḥibbī:**
Gazel 125
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ney gibi nālān olur miskīn Muḥibbī derdmend
Def gibi sīne dögüp efġān olupdur ḫū baña

118. **muḥibbī:**
Gazel 126
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ölmiş iken tāze cān buldı Muḥibbī ḫasta dil
Būy-ı zülfini getürdüñ müstedām ol iy ṣabā

119. **muḥibbī:**
Gazel 127
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Kabe'dür kūyı Muḥibbī varıcak Ulu devlet olasın ḳurbān aña

120. **muḥibbī:**
Gazel 128
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī gün yüzine şöyle ḫayrān olmışam
Kim göre bu ḫālümi elbette ḫayrāndur baña

121. **muḥibbī:**
Gazel 129
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī ışḳuñ-ıla key ölümlü ḫastadur
İy ṭabīb-i dil meger ire lebüñden bir devā

122. **muḥibbī:**
Gazel 130
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Yaşuñı sīm it Muḥibbī rūy-ı zer
Māyil olur ḫūblar zerden yaña

123. **muḥibbī:**
Gazel 131
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī bir devāsuz derd-imiş bu derd-i ışḳ
Derdden kurtılmasun derdine kim dermān aña

124. **muḥibbī:**
Gazel 132
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Yaluñuz bir ben degülem ol mehüñ āşüftesi
İy Muḥibbī cümle ālem bende-i fermān aña

125. **muḥibbī:**
Gazel 133
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın

mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Sen Muḥibbī ḳuluñı cevrüñe döymez diriseñ
Boynumuz bir kılcadur ḥükmüñ buyur olur revā

126. **muḥibbī:**
Gazel 135
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ay olur āh gün geçer görmez Muḥibbī gün yüzüñ
Ġam şebinde görinür her laḥẓa her dem sāl aña

127. **muḥibbī:**
Gazel 137
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Nā-ümīd olma Muḥibbī vaṣlın iste rūz u şeb
Bir gün ola irişüp luṭf-ı Ḫudā mihmān ola

128. **muḥibbī:**
Gazel 138
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Geşt ider lali hevāsıyla Muḥibbī ālemi
Tañ mı ger sevdā-zede ālemde sergerdān ola

129. **muḥibbī:**
Gazel 139
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Āteş-i şevḳine karşu iy Muḥibbī teşnesin
Cān virürseñ virmez ol meh-rū bir içim su saña

130. **muḥibbī:**
Gazel 140
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ġamze-i ḫūn-rīzidür alan Muḥibbī cānını
Māni olma iy leb-i lāli Mesīḥā bir yaña

131. **muḥibbī:**
Gazel 141
Mısra: **14**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Yir çekişme kanda varsañ zīr ü bālā isteme
Tāc-ı devletdür Muḥibbī kimde var-ısa edeb

132. **muḥibbī:**
Gazel 142
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī irmege cānāneye Yā İlāhī eyle sen bir feṭḥ-i bāb

133. **muḥibbī:**
Gazel 143
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī niçe bir cām-ıla mül ẕikr idesin
Āḫiret fikrini kıl çünki odur ayn-ı evāb

134. **muḥibbī:**
Gazel 144
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī cürmüñ añup sakın olma nā-ümīd
Ger günāhuñ çogısa luṭfı Ḫudā'nuñ bī-ḥisāb

135. **muḥibbī:**
Gazel 145
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī giceler efġān ider bülbül gibi
N'içün efġānum benüm gül gibi gūş itmez ḥabīb

136. **muḥibbī:**
Gazel 146
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Yār vaṣlın vade kılmışdur Muḥibbī ḥastaya
İy ecel bir dem taḥammül eyle gel itme şitāb

137. **muḥibbī:**
Gazel 148
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Yakısardur āteş-i ruḫsārına dilber seni
İy Muḥibbī bir gün öñdin āteş-i ruḫsārın öp

138. **muḥibbī:**
Gazel 150
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī yār vaṣlın istedi ferdā didi
İy ecel bir dem taḥammül eyle gel itme şitāb

139. **muḥibbī:**
Gazel 151
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī gün yüzin arż eylese dildārumuz
Ola şermende buluta gire ol dem āfitāb

140. **muḥibbī:**
Gazel 152
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Yazdı debīr-i çarḫ Muḥibbī varaḳlara
Şerḥ oldı metn-i ḥüsni tamām oldı bir kitāb

141. **muḥibbī:**
Gazel 154
Mısra: **9**

Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

İy Muḥibbī çok-durur diyü günāhum ġam yime
Çün kerem kānı efendüñdür o Ġaffārü'ẕ-ẕünūb

142. **muḥibbī:**
Gazel 155
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

İy Muḥibbī sırr-ı ışḳı niçe yıllar sakladum
Tuydılar āḫir benüm çāk-i girībānum görüp

143. **muḥibbī:**
Gazel 156
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Bu Muḥibbī ḥasta-dildür derdine dermān umar
Derdmend olanlara yok senden özge çün ṭabīb

144. **muḥibbī:**
Gazel 157
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Rāh-ı ışḳında fiġānum işidüp yār incinür
Öldüriserdür Muḥibbī derdmendi kīn salup

145. **muḥibbī:**
Gazel 158
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

İy Muḥibbī vaṣlını ummak aceb dīvānelik
Olasın sen bir gedā ol ola bir ālī-cenāb

146. **muḥibbī:**
Gazel 159
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

İy Muḥibbī dürdi şirüñ defterini ehl-i naẓm
Gül gibi her yıl başında tāze dīvānum görüp

147. **muḥibbī:**
Gazel 160
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Muḥibbī cürm ü işyānın añup her dem duā eyler
Duāsın müstecāb eyle dilegüm bu-durur yā Rab

148. **muḥibbī:**
Gazel 161
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

İy Muḥibbī yārdan ger baña olursa naẓar
Ġam degül düşmen cefāsından ko cevr itsün raḳīb

149. **muḥibbī:**
Gazel 162
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Eşküm içinde Muḥibbī bu göñül zevraḳı āh
Bād-ı āh-ıla yürür her yaña deryāya düşüp

150. **muḥibbī:**
Gazel 163
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Çünki ḫayruñ yok Muḥibbī bāri gel şerden sakın
Ger bu sözüm tutmayasın yig olur senden devāb

151. **muḥibbī:**
Gazel 164
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Dil Muḥibbī iñiler ṭolābdur Gözlerüm kūzekleri dökdükçe āb

152. **muḥibbī:**
Gazel 166
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

İy Muḥibbī şir-i dil-sūzuñ senüñ gūş itseler
Diyeler işitmedük böyle ḫayālāt-ı ġarīb

153. **muḥibbī:**
Gazel 167
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Meclis-i ġam içre göñli nāle eyler ney gibi
Bu Muḥibbī ideli yārān içün yaşın şarāb

154. **muḥibbī:**
Gazel 168
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Yu gül-āb-ıla Muḥibbī agzuñ andan nāmın añ
Soñra medḥ eyle ne deñlü dir-iseñ gözle edeb

155. **muḥibbī:**
Gazel 169
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

İy Muḥibbī ḥürmet itmez kimseye sulṭān-ı ışḳ
Bir-durur dergāh-ı ālī sen de anuñ şeyḫ ü şāb

156. **muḥibbī:**
Gazel 170
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Vaṣlın istersin Muḥibbī sen meger dīvānesin
Sen faḳīr üftādesin ol dilber-i ālī-cenāb

157. **muḥibbī:**
Gazel 171
Mısra: **9**

Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Olma işyānuñ görüben iy Muḥibbī nā-ümīd
Çünki dermānsuzlara dermān ider ḥāẕıḳ ṭabīb

158. **muḥibbī:**
Gazel 172
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Bende-i maḥlaş Muḥibbī bendeñ olmışdur senüñ
Bendelikden çıkmasun budur duāmuz yā Mucīb

159. **muḥibbī:**
Gazel 173
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Kanda gitse Muḥibbī dōst hemīn Sen daḫı eyle ol diyārı ṭaleb

160. **muḥibbī:**
Gazel 175
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

İy Muḥibbī ẓāhir eyler kendüzin kandaysa ışḳ
Saklayayım dime virme kendüzüñe gel aẕāb

161. **muḥibbī:**
Gazel 176
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Oldı Muḥibbī derdüñ-ile katı mübtelā
İy dil tabībi eyle meded aña bir cevāb

162. **muḥibbī:**
Gazel 177
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

İy Muḥibbī çāre yok bīmār-ı ışḳa bilmiş ol
Tutmasun nabżuñ gelüp yok yire bī-çāre ṭabīb

163. **muḥibbī:**
Gazel 178
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Her denīye söyleme ḥālüñi āgāh olmasun
Her ne eylerse Muḥibbī itsün ol ālī-cenāb

164. **muḥibbī:**
Gazel 179
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Ḫābda gördüm Muḥibbī defter olmış ḫayr u şer
Her nefes kim ışḳ-ıla geçmiş anı bildüm evāb

165. **muḥibbī:**
Gazel 180
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Muḥibbī uy imām-ı çeşme çün kim
Olupdur kaşları karşuñda miḥrāb

166. **muḥibbī'ye:**-*ye*, -
Gazel 181
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Dakdı dilber gūşına bu sözlerüm dürler gibi
Eyledi taḥsīn Muḥibbī'ye bu eşārum görüp

167. **muḥibbī:**
Gazel 182
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

İy Muḥibbī cān terk eyle seni ayb eylemez
Belki taḥsīn eyleye ışḳ ehli cānānuñ görüp

168. **muḥibbī:**
Gazel 183
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Ehl-i naẓmuñ her biri şābāş iderse ṭañ mıdur
İy Muḥibbī gül gibi bir tāze dīvānum görüp

169. **muḥibbī:**
Gazel 184
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Āhuñ ipini koma Muḥibbī sakın elden
Eflāke çıkarur seni āḫir elüñ alup

170. **muḥibbī:**
Gazel 185
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

N'eylesün dermānı derdüñ var iken
Bu Muḥibbī derdüñi eyler ṭaleb

171. **muḥibbī'ye:**-*ye*, -
Gazel 186
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Muḥibbī'ye cefālar itdüñ āḫir Nedür diñ bāri evvel gönlin alup

172. **muḥibbī:**
Gazel 187
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Kūy-ı yāra çünki gönderdüñ Muḥibbī gönlüñi
Bulımazsın bir daḫı anı n'idersin arayup

173. **muḥibbī:**
Gazel 188
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın

mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī lal-i nābı şevḳıne
Komaz elden nūş ider mā-i ineb

174. **muḥibbī:**
Gazel 189
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Agız açdukça Muḥibbī medḥüñe
Anuñ-ıla medḥüñi okur rebāb

175. **muḥibbī:**
Gazel 190
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī dil-rübālar cevrine incinme kim
Kim seni tedrīc-ile ögredür anlar yap yap

176. **muḥibbī:**
Gazel 191
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī çarḫ-ı ġaddāruñ elinden āh u vāh
Çünki dilber vāṣıl olmaz bāri ḥelvā-yı raḳīb

177. **muḥibbī:**
Gazel 192
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ruḥlarına cān u dil pervānedür
Yanar-ısa bu Muḥibbī ne aceb

178. **muḥibbī:**
Gazel 193
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ġam şebinde iy Muḥibbī şol ḳadar kan agladuñ
Gözlerüñ yaşına nisbet ḳaṭre oldı nehr-i Żāb

179. **muḥibbī:**
Gazel 194
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī ṣubḥ-ı vaṣlın isteyüp eyle niyāz
Didiler olur seḥergehler duālar müstecāb

180. **muḥibbī:**
Gazel 195
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Yaş dök Muḥibbī şām u seḥer āh u nāle kıl
Afv eyleye günāhuñı tā Ġāfirü'ẕ-ẕünūb

181. **muḥibbī:**
Gazel 196
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Çün tevbe eylemez mi maşūḳa muḥtesib
Gül vaḳti tevbe sırsa Muḥibbī olur mı ayb

182. **muḥibbī'ye:**-*ye*, -
Gazel 197
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İçsün şarāb-ı kevseri sen sun Muḥibbī'ye
Maḥşer güninde olmaya ol teşne ḫuşk leb

183. **muḥibbī:**
Gazel 198
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Kabe-i ulyā yüzidür örtüsi zülf-i siyāh
İy Muḥibbī perdeyi keşf it ruḫ-ı raḫşānın öp

184. **muḥibbī:**
Gazel 199
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ġam nedīm ü göz yaşı gülgün şarāb
İy Muḥibbī turma kıl iyş ü ṭarab

185. **muḥibbī:**
Gazel 200
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī cüra-i cām-ı maḥabbet nūş iden
Himmeti katında anuñ āb-ı Ḫıżr olur şarāb

186. **muḥibbī:**
Gazel 201
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ḫoş geçür ömri Muḥibbī dād-ıla İtmedin bād-ı ecel cismi türāb

187. **muḥibbī:**
Gazel 202
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ṭāḳat olur mı Muḥibbī ışḳına ṣabr eylemek
Işḳ kor mı ehl-i ışḳa ẕerre ne ṭāḳat ne ḫ̇āb

188. **muḥibbī:**
Gazel 203
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Beñzedi gülgün şarāba çün Muḥibbī göz yaşı
Döne döne sīḫ-i miḥnetle ide bagruñ kebāb

189. **muḥibbī:**
Gazel 205
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī cāmi-i ḥüsninde yāruñ Cuma gün

Ḫoş edā ile okudı ḫuṭbe-i ḥüsnin ḫaṭīb

190. **muḥibbī:**
Gazel 206
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī naḳd-i cāna derd-i yārı
Ziyāde assı itdi anı alup

191. **muḥibbī:**
Gazel 207
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī çünki mihmān oldı geldi derd ü ġam
Gözlerüñ yaşın şarāb u bagruñı eyle kebāb

192. **muḥibbī:**
Gazel 208
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Penddür yārāna her dem bu Muḥibbī sözleri
Çünki olmışdur anuñ her bir kelāmı bir kitāb

193. **muḥibbī:**
Gazel 209
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī koma elden cām-ı ışḳı
Gerekmez rind olana illā meşreb

194. **muḥibbī:**
Gazel 210
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Yüz suvāl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb
Yok disem agzı Muḥibbī bu sözüm olmaz aceb

195. **muḥibbī:**
Gazel 212
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Gerçi kan içmek Muḥibbī ḥükm-i şer-ile ḫaṭā
Lebüñ olmışdur şürāḥī ḫūnını içmek ṣavāb

196. **muḥibbī:**
Gazel 213
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī cura-i cām-ı muḥabbet nūş iden
Himmeti katında anuñ āb-ı Ḫıżr olur serāb

197. **muḥibbī:**
Gazel 215
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Gitmesün dilden Muḥibbī dāyimā medḥ-i Resūl
Okıdukça dil feraḥ bula vü cānuñ ola mest

198. **muḥibbī:**
Gazel 216
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Senüñ iy bu'l-heves n'eyler başuñda bunca sevdālar
Muḥibbī bir gün ölürsin kayır irkence yurduñ tut

199. **muḥibbī:**
Gazel 217
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Şerr işi koyup ḫayra düriş yüri Muḥibbī
Tā soñra varup olmayasın ehl-i nedāmet

200. **muḥibbī:**
Gazel 218
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Arż-ı ḥāl eyler Muḥibbī dāyimā meh-rūlara
Gönderür her kişvere eşār u dīvānı dürüst

201. **muḥibbī:**
Gazel 219
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī şöyle muḥkem tutdı ışḳuñ dāmenin
Bulına maḥşer güni destinde de dāmān-ı dōst

202. **muḥibbī:**
Gazel 220
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Çün Kabe kūyı yāruñ oldı Muḥibbī menzil
Geh zinde gāh mürde kıl anda sen iḳāmet

203. **muḥibbī:**
Gazel 221
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Gözüñ yaşı-durur bir mā-i cārī Muḥibbī adına dirler apar dōst

204. **muḥibbī:**
Gazel 222
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ẕerre gibi zār u sergerdān olup gün şevḳına
Bu Muḥibbī virdi cān bulmadı cānānı dürüst

205. **muḥibbī:**
Gazel 223
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Zāhid Muḥibbī ʿışḳ-ıla oldı Melāmetī
Şükri budur ki olmadı maġrūr u ḫod-perest

206. **muḥibbī:**
Gazel 224
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Āhuñı seḥāb eyle başuñ üzre Muḥibbī
Başuñı belā kūhı dü çeşmüñi bıñar it

207. **muḥibbī:**
Gazel 225
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Togrut yoluñı pendümi gūş eyle Muḥibbī
Yok fāyide soñra dökesin eşk-i nedāmet

208. **muḥibbī:**
Gazel 226
Mısra: **14**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ola ki gele pā koya ol yār-ı cefā-ḫū
Rāhında Muḥibbī yüzüñi yüri türāb it

209. **muḥibbī:**
Gazel 227
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Nihāyetsüz cefā vü cevr iderseñ Muḥibbī cevr-ile öle nihāyet

210. **muḥibbī:**
Gazel 228
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Derdüñle senüñ ḫastadur iy dōst Muḥibbī
Billāhi ḳadem rence kılup eyle ʿiyādet

211. **muḥibbī:**
Gazel 229
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İtüm diyü bir kerre anarsa seni dildār
ʿĀlemde Muḥibbī saña besdür bu riʿāyet

212. **muḥibbī:**
Gazel 230
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī cidd ü cehd-ile el irmez
Meger ola yine andan ʿināyet

213. **muḥibbī:**
Gazel 231
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bulmaz Muḥibbī kimsene yol genc-i ḥüsnine
Tā kılmayıca göñlini vīrāne ʿāḳıbet

214. **muḥibbī:**
Gazel 232
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Vaṣl el virmez Muḥibbī gel ḫayāle ḳāniʿ ol
Bir niçe gün iñle dil derdüñe dermān oldı tut

215. **muḥibbī:**
Gazel 233
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bilür dünyāda yokdur şād-mānī Muḥibbī eyler anuñçün ferāġat

216. **muḥibbī:**
Gazel 234
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī derd-i dilden ṣabr kıl āh eyleme
ʿĀlemi efsürde eyler ẓāhir olursa ol ot

217. **muḥibbī:**
Gazel 235
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ẕerrece ārzū kalmaz dil-i ʿāşıḳda yakın
İy Muḥibbī bir olur aña göre nīst ü hest

218. **muḥibbī:**
Gazel 236
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

ʿUşşāḳa dōst ḳavlini iẕʿān kim itdürür
Tā sen Muḥibbī olmayıcak tercümān-ı dōst

219. **muḥbbī:**
Gazel 237
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Var-iken ḳudret geçür ʿömrüñi var Allāh ile
İy Muḥbbī ẕikrüñ olsun dilde ḥayy-ı lā-yemūt

220. **muḥibbī:**
Gazel 238
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī ḥaşre dek huşyār olmazsa ne tañ
Bāde-i cām-ı elestden oldı ol çün şöyle mest

221. **muḥibbī'ye:**-*ye*, -
Gazel 239
Mısra: **12**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Sakınur cānını senden dimişler Muḥibbī'ye kurı bühtāndur iy dōst

222. **muḥibbī:**
Gazel 240

Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī al ele āyīneye bak
Günāhuñ añ ki mūlar çün direng-est

223. **muḥibbī:**
Gazel 241
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Gözyaşı ile oldı Muḥibbī kapuñda ḫāk
Kāfir degülseñ eyle o miskīne merḥamet

224. **muḥibbī:**
Gazel 242
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī sözleri yigdür bugün dürr-i cevāhirden
Takup cānā kulaguña giderme anı mengūş it

225. **muḥibbī:**
Gazel 243
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Tīġ-ı cevrinden Muḥibbī key sakın döndürme yüz
ʿIşḳ meydānına girdüñ kendüñi merdāne tut

226. **muḥibbī:**
Gazel 244
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī yaşuñı sen de akıt cūlar gibi
Yok ḳarārı suyuñ olmış ʿāşıḳ-ı dīdār mest

227. **muḥibbī:**
Gazel 245
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ġazel ṭarzın Muḥibbī itdi aḥsen
Ki her beyti anuñ dīvāndur iy dōst

228. **muḥibbī:**
Gazel 246
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Sayar kendin Muḥibbī seglerinden
Dimez ol ḫalḳadan bīrūnam iy dōst

229. **muḥibbī:**
Gazel 247
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Niçe sevmesün Muḥibbī ol şehi
Natʿ-ı ḫüsninde güzeller oldı māt

230. **muḥibbī:**
Gazel 248
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Pāy-ı ḫuma sebū gibi ser ko Muḥibbī var
Olur çü soñra ḫādi s eden kāseler şikest

231. **muḥibbī:**
Gazel 249
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Sakın beyhūde lāf urma Muḥibbī
Gerekdür ʿışḳa şāhid yā ʿalāmāt

232. **muḥibbī:**
Gazel 250
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī cevr-i dilberden gücenmez
Güzeller içre böyledür çü ʿādet

233. **muḥibbī:**
Gazel 251
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ne şādān ol ne ḫod ġamgīn Muḥibbī ʿālem içinde
Gedā mīr ü cüvān u pīr iderler çün kamu rıḥlet

234. **muḥibbī:**
Gazel 252
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī derd-i dil ḫālini yazmag istedi
Nāmeye sıgmadı barmak kodı agzına devāt

235. **muḥibbī:**
Gazel 253
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī ḫāk-i pāyüñ kıldı ser-tāc
Ne ġam dinse aña ehl-i saʿādāt

236. **muḥibbī:**
Gazel 254
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Cehd eyle Muḥibbī bugün aʿmālüñi artur
Eyüler-ile ḥaşr olasın rūz-ı ḳıyāmet

237. **muḥibbī:**
Gazel 255
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Yagmaya virdi küllī dil mülkini Muḥibbī
Ġam leşkeri gelüp āh eyledi anı ġāret

238. **muḥibbī:**
Gazel 256
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Āhdan çeker ʿalem Muḥibbī
şāh-ı ʿışḳ olup
Başında şuʿle kim görinür tāc-ı
ez-zerest

239. **muḥibbī:**
Gazel 257
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī leẕẕet-i ʿışḳı bilenler
Didiler yok şekerde bu ḥālāvet

240. **muḥibbī:**
Gazel 258
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Her sifle kaçan duta Muḥibbī
ḳanāʿati
Ancak buña mālik olur ehl-i
ḥamiyyet

241. **muḥibbī'ye:**-*ye*, -
Gazel 259
Mısra: **14**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Niçe yıllar geçe irişe daḫı būy-ı
vefā
Derd-i hicrüñle eger irse
Muḥibbī'ye vefāt

242. **muḥibbī:**
Gazel 260
Mısra: **7**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Hīç olur mı kim Muḥibbī
ḥastaya idüp devā
Diye dildār remz-ile bu cürʿa-i
cāmum ilet

243. **muḥibbī:**
Gazel 261
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Oldı Muḥibbī cürʿā-keş-i cām-ı
meygede
Mey-ḫˇōr olanuñ āḫir olur adı
mey-perest

244. **muḥibbī:**
Gazel 262
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Nedür bu şiʿr-engīzüñ Muḥibbī
Meger yārān içün bir ḥasb-i
ḥālest

245. **muḥibbī:**
Gazel 263
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī cān u dildendür
muḥibbüñ
Umaram idesin aña şefāʿat

246. **muḥibbī:**
Gazel 264
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Fikr it Muḥibbī ḥāl-i ezel
ḫilḳatüñ neden
Kalur ḫaṭāda olıcagaz kişi ḫōd-
perest

247. **muḥibbī:**
Gazel 265
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Togrut yoluñı pendümi gūş eyle
Muḥibbī
Soñra dökesin fāyide yok eşk-i
nedāmet

248. **muḥibbī:**
Gazel 266
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bīmār yatur ḫasta Muḥibbī
işigüñde
Derdini bilürsin sen anuñ aña
tīmār it

249. **muḥibbī:**
Gazel 267
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī şiʿrüñi yārāna gönder
Ko dutsun dehri ser-tā-ser
tamāmet

250. **muḥibbī:**
Gazel 268
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Kaldı vīrāne-i miḥnetde
Muḥibbī şeb ü rūz
Ḫū dutup dil ġam-ıla olalı ārām-
ı kühest

251. **muḥibbī:**
Gazel 269
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Görmedi gülşende bir gül ʿārıż-ı
dilber gibi
Bu Muḥibbī aradı cümle
gülistānı dürüst

252. **muḥibbī:**
Gazel 270
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī ṣabr eyle zecr-i ʿışḳa
Gerekdür er olanda çünki ġayret

253. **muḥibbī:**
Gazel 271
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī ġamdan özge yār-ı
ṣādıḳ var mıdur
Zīra bulmazsın bulınmaz ola her
hem-rāh dōst

254. **muḥibbī:**
Gazel 272
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī sevdügüñ çün
Muṣṭafā'dur
Gerekdür şerʿini itmek riʿāyet

255. **muḥibbī:**
Gazel 273
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī ḳāmetin gördi nigāruñ
Didi bugün-durur baña ḳıyāmet

256. **muḥibbī:**
Gazel 274
Mısra: **12**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Söyleseñ bir ḥaḳ sözi ḫalḳ alur anı ʿaḳsine
Olıcaḳ bu vech-ile yigdür Muḥibbī bil sükūt

257. **muḥibbī:**
Gazel 275
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī yanup ʿışḳ āteşine
Nīst ol ister iseñ olmak hest

258. **muḥibbī:**
Gazel 276
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī ister idüñ sen maḥabbet cāmını
Şükr kıl nūş eyleyüp mestāne oldum ʿāḳıbet

259. **muḥibbī:**
Gazel 278
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ger yoluñ düşer-ise varma tehī dest ʿAcem'e
Bu Muḥibbī ġazelin Kūm-ıla Kāşān'a ilet

260. **muḥibbī:**
Gazel 279
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Yaşına Muḥibbī kuluñuñ gel naẓar eyle
Bir ḳaṭre-durur nisbet aña Nīl ü eger Şāt

261. **muḥibbī:**
Gazel 280
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī ārzū-yı Kaʿbe-i kūyın kılup
İdiserdür cān u dilden kendüyi ḳurbān-ı dōst

262. **muḥibbī:**
Gazel 281
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī yār-ı cevr-ile bugün hem-dem iseñ
Çok belālar getürür başuña senüñ kāyināt

263. **muḥibbī:**
Gazel 282
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bir nefes yokdur Muḥibbī zār u ġamgīn olmaya
Eyledi ḫālin mükedder kākül-i müşgīn-i dōst

264. **muḥibbī:**
Gazel 283
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī vaṣlı gencin isteyüp vīrān olur
Aña bu vīrānelık ḫum-ḫāne oldı ʿāḳıbet

265. **muḥibbī:**
Gazel 284
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Olmak Muḥibbī ister-iseñ ʿışḳ-ıla şāyiʿ
Kaldur livā-yı āhı anuñla ʿalāmet it

266. **muḥibbī:**
Gazel 286
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Dehr bāġında Muḥibbī çünki yok būy-ı vefā
Dāġlar cismüñde yir yir vird-i ḫandān oldı tut

267. **muḥibbī:**
Gazel 287
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Cürʿa-ı ʿışḳı Muḥibbī çün ezel nūş eyledi
Olısardur āḫir ol rüsvā-yı devrān ʿāḳıbet

268. **muḥibbī:**
Gazel 288
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī zülfi bendinde gören dil murġını
Dir meges gibi tolaşmış aña dām-ı ʿankebūt

269. **muḥibbī:**
Gazel 289
Mısra: **18**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İstemez kev s er şarābın cenneti kılmaz ṭaleb
Bu Muḥibbī çünki oldı ʿāşıḳ-ı dīdār mest

270. **muḥibbī:**
Gazel 290
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Niçe kez yapduñ Muḥibbī göñlini yıkduñ yine
Sīnede bünyād-ı ʿışḳı muḥkem itdüñ ʿāḳıbet

271. **muḥibbī:**
Gazel 291
Mısra: **9**

Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Şādī vü ġam iy Muḥibbī tutmadı bir dem ḳarār
ʿĀḳil olur her birisi gelse bir ebr boldı tut

272. **muḥibbī:**
Gazel 292
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī key sakın ḥadden tecāvüz eyleme
Çün bilürsin bir daḥı girmez ele ʿömr-i güzeşt

273. **muḥibbī:**
Gazel 293
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Gözleri tārāca virdi yine bu dil şehrini
Şöyle beñzer kim Muḥibbī olmış ol güftār mest

274. **muḥibbī:**
Gazel 294
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ne ġam yoluñda ger ölse Muḥibbī
Nigārā tek sen ol sag u selāmet

275. **muḥibbī:**
Gazel 295
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Meclisde būseñe bu Muḥibbī olursa germ
Maʿẕūr ola ki şevḳ-ile oldı ziyāde mest

276. **muḥibbī:**
Gazel 296
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Togrut yoluñı egri yola gitme Muḥibbī
Tā dökmeyesin soñra varup eşk-i nedāmet

277. **muḥibbī:**
Gazel 298
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Āsitānuña Muḥibbī geldi vaṣluñ isteyü
Var mı bir meẕhebde kim redd ide mihmānı dürüst

278. **muḥibbī:**
Gazel 300
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İden ẓulmı aña çün pādişehdür Muḥibbī kime eylesün şikāyet

279. **muḥibbī:**
Gazel 301
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī pādişāh-ı ʿālem iken Murādı kuluñ olmakdur nihāyet

280. **muḥibbī:**
Gazel 302
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ṣūreti ko bak Muḥibbī sīrete Olma zāhid gibi sen ṣūret-perest

281. **muḥibbī'ye:**-*ye*, -
Gazel 303
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bir gün dimedüñ ḫasta Muḥibbī'ye nedür ḥāl
Bildüm ki baña ẕerrece yokdur naẕar iy dōst

282. **muḥibbī:**
Gazel 304
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Şiʿr-ile itdüñ Muḥibbī ol perī teshīrini
Dime şimden girü sen eşʿār u dīvāndur ʿabeş

283. **muḥibbī:**
Gazel 305
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Eyledüñ ṭarz-ı Niẓāmī'de Muḥibbī naẓmuñı
Şiʿr ara şimden girü var eyle Selmān-ıla baḥş

284. **muḥibbī:**
Gazel 306
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Şiʿr-i pür-sūzuñ görüp taḥsīn ide Ḫusrev daḫı
İy Muḥibbī eyle şimden girü Selmān-ıla baḥş

285. **muḥibbī:**
Gazel 307
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Lebleri virür Muḥibbī mürde cisme çün ḥayāt
Ṭālib olma ẓulmet içre āb-ı ḥayvāndur ʿabeş

286. **muḥibbī:**
Gazel 308
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī añma dünyāyı ki ol bir cīfedür
Pāk-dāmān ol sakın itme anuñla var baḥş

287. **muḥibbī:**
Gazel 309
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Meydān-ı maḥabbetde Muḥibbī gibi şīr ol
Rūbāh oluban ṣūfī ṣıfat olma muḫannes

288. **muḥibbī'ye:**-*ye,* -
Gazel 310
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī'ye şefāʿat eyle şefḳat kānısın
Umaram itdürmeyesin añа her an el-ġıyās

289. **muḥibbī:**
Gazel 311
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Komazdı sañа ʿışḳı Ḳays u Ferhād
Muḥibbī olmasañ anlara vārīs

290. **muḥibbī:**
Gazel 312
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Gerekdür gülşen içre cāy-i ḫālī
Muḥibbī yār ola olmaya sālis

291. **muḥibbī:**
Gazel 313
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī dehr elinden pādişehlerdür zebūn
Eyledi Keyḫusrev ü Cemşīd ü Şeddād el-ġıyās

292. **muḥubbī:**
Gazel 314
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥubbī görse her şāʿir sözin iġmāż ider
ʿAybdur çün ḫāṣ olana eylemek ʿām-ıla bahs

293. **muḥibbī:**
Gazel 315
Mısra: **15**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ḫasta-i ʿışḳdur Muḥibbī bildük añа çāre yok
Bāri itme gel ṭabībā bir ser-i bīmār baḥs

294. **muḥibbī:**
Gazel 316
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Lā dime cevriyle öldürse Muḥibbī seni yār
Hīç revā mıdur gedā eyleye sulṭān-ıla baḥs

295. **muḥibbī:**
Gazel 317
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Seng-i miḥnet yagdurup her dem Muḥibbī başına
Niçeye dek urasın bagrına ḫançer el-ġıyās

296. **muḥibbī:**
Gazel 318
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī cūlar idüp her yaña göz yaşların
Cemʿ idüp bir yire idem baḥr-ı ʿummān-ıla baḥs

297. **muḥibbī:**
Gazel 321
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī giceler tā ṣubḥa dek İtdügüm efġān elinden el-ġıyās

298. **muḥibbī'ye:**-*ye,* -
Gazel 322
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İdüp Mecnūn Muḥibbī'ye vaṣiyyet
Metaʿ-ı ʿışḳına çün itdi vāris

299. **muḥibbī:**
Gazel 323
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī cāme-i aṭlas geyüp anuñla faḫr itme
Libās-ı müsteʿārīdür bu cān üstinde tenden geç

300. **muḥibbī:**
Gazel 324
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī naẓm ara tutduñ Niẓāmī ṭarzını
Şiʿrüñi şimden girü itmek gereksin penc penc

301. **muḥibbī:**
Gazel 325
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Vefā umma Muḥibbī bī-vefādan Sakın dünyāya aldanma gözüñ aç

302. **muḥibbī:**
Gazel 326
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī ʿışḳ mihrin rūşen eyle Diyeler buldı bir şāh-ı cihān genc

303. **muḥibbī:**
Gazel 327
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Baş koşdı birbiriyile ebrūları yine
Beñzer Muḥibbī ʿarbede eyleye iki koç

304. **muḥibbī:**
Gazel 328

Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Güneh baḥrına ġarḳ olduñ Muḥibbī
Sakın ṭāʿat ü zühdi itme tārāc

305. **muḥibbī:**
Gazel 329
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Ḫasta-i ʿışḳam Muḥibbī kimseden olmaz devā
Vaṣl-ı dilberdür hemān var-ısa bu derde ʿilāc

306. **muḥibbī:**
Gazel 330
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Kapuña hicāb-ıla yüzin sürdi Muḥibbī
Kimseye degül līk saña cān-ıla muḥtāc

307. **muḥibbī:**
Gazel 331
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Niçeye dek ḫırş-ı dünyā vaḳtıdur
Ḫˇāb-ı ġafletden Muḥibbī gözüñ aç

308. **muḥibbī:**
Gazel 332
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Gevher-i eşki Muḥibbī pāyına meh-rūlaruñ
Dükenür sanma dükenmez yimeyüp ġam turma saç

309. **muḥibbī:**
Gazel 333
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Muḥibbī bāġ-ı ḥüsn içre yiter bir bülbül-i gūyā
Raḳībe virme yol hergiz gel ol zāġ u zaġandan geç

310. **muḥibbī:**
Gazel 334
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

N'eylesün n'itsün Muḥibbī yā niçe yazsun ġamı
Seni cāndan sevdügi çünki olur yanuñda suç

311. **muḥibbī:**
Gazel 335
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Mihrden cevri Muḥibbī ḫoş görür
İtdi anuñla ezelden imtizāc

312. **muḥibbī'ye:**-*ye*, -
Gazel 336
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Muḥibbī'ye şefāʿat kıl şefīʿ ol
Olupdur cān u dilden saña muḥtāc

313. **muḥibbī:**
Gazel 337
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

İy Muḥibbī beñzedi naẓmuñ Niẓāmī naẓmına
N'ola dirsem uşbu beytüñe senüñ ben Penc Genc

314. **muḥibbī:**
Gazel 338
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

İy Muḥibbī ruḥları üstinde ḫāli dilberüñ
Sanki sulṭān-ı Ḥabeş'dür eylemişdür taḫt u tāc

315. **muḥibbī:**
Gazel 339
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Küfr-i zülfüñ ġaret ider bu Muḥibbī göñlini
Hīç revā mıdur ala kāfir müselmāndan ḫarāc

316. **muḥibbī:**
Gazel 340
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Mübārek eyle yā Rab bu ġazāmı Muḥibbī bula furṣat nite Mīhāc

317. **muḥibbī:**
Gazel 341
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Miḥnete ṣabr it Muḥibbī tā iresin rāḥata
Ḥaḳ dimişler bu sözi "e'ṣ-ṣabru miftāḥü'l-ferec"

318. **muḥibbī:**
Gazel 342
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Bu Muḥibbī olalıdan ḫāk-i pāyuñ ḫādimi
Tañ mıdur Keyḫusrev ü Dārā'dan alsa tāc u bāc

319. **muḥibbī:**
Gazel 343
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Muḥibbī sakla ʿışḳı müddeʿīden Ki ḫoşdur dāyimā olmak nihān genc

320. **muḥibbī:**
Gazel 344
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Kıl devā laʿl-i lebüñden bu Muḥibbī ḫastaya
Bister-i ġamda yatup olmak katı düşvār güç

321. **muḥibbī:**
Gazel 345
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī göz şarābından ḳadeḥler kıldı pür
Bagrını kıldı kebāb mestān beni bilmez mi hīç

322. **muḥibbī:**
Gazel 346
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī kapusı taşını bālīn eyle kim
ʿĀşıḳ-ı bī-dilleri ancak o bāb eyler feraḥ

323. **muḥibbī:**
Gazel 347
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ġam kilīdi açılur mı bu göñülden hergiz
Ele girürse Muḥibbī aña meydür miftāḥ

324. **muḥibbī:**
Gazel 348
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ḫāk-i pāyüñe Muḥibbī diledi süre yüzin
Dūr kılduñ güzelüm itdüñ aña ẓulm-ı ṣarīḥ

325. **muḥibbī:**
Gazel 349
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Rezmgāh içre Muḥibbī merd olanlara müdām
Ḫūn-ı düşmen mi gerekdür kāselerden ser ḳadeḥ

326. **muḥibbī'ye:**-*ye*, -
Gazel 350
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī'ye cefālar eyleme eyle vefā
Çün bilürsin ʿadl yigdür cevr ise ẓulm-ı ṣarīḥ

327. **muḥibbī'ye:**-*ye*, -
Gazel 352
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī'ye lebüñ ẕikrini evrād ideli
Didiler mīr-i kelām şiʿrine hem şiʿr-i faṣīḥ

328. **muḥibbī:**
Gazel 353
Mısra: **14**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Çāre olmadı lebin öpmege cān geldi lebe
İy Muḥibbī içelüm yādına gel bārī ḳadeḥ

329. **muḥibbī'yi:**-*'yi*
Gazel 354
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Yā Rab Muḥibbī'yi koma her dem firāḳ-ıla
Olsun şarāb-ı laʿl-ile her ʿālemi feraḥ

330. **muḥibbī:**
Gazel 355
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī niçe bülbül gibi kanlar yutmasun
Gülşen-i ḥüsninde yāruñ nūş ider her gün ḳadeḥ

331. **muḥibbī:**
Gazel 356
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Mecnūn çıkardı gerçi ki ʿışḳ minnetini ezel
Geldi Muḥibbī yazdı aña niçe biñ şürūḥ

332. **muḥibbī:**
Gazel 357
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bir nefes mest olmasa hicrān ġamı eyler helāk
Anuñıçun bu Muḥibbī nūş ider ekşer ḳadeḥ

333. **muḥibbī:**
Gazel 358
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī sevdügi bir ḫūbdur Şīvesi çok nāzı bī-ḥad kendü şūḫ

334. **muḥibbī:**
Gazel 359
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī dir ki kimse ummasun benden vefā
Çagurup her rūz u şeb feryād ider dellāl-ı çarḫ

335. **muḥibbī:**
Gazel 360
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Lāle ḫaddi ḥasretinden bu Muḥibbī ḫasta-dil
Sīne levḥine yazar kanlu yaşıyla āh ruḫ

336. **muḥibbī:**
Gazel 361
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī var iken kūyuñda n’eyler ol raḳīb
Gülşene bülbül yiter lāzım degül anda tavuḳ

337. **muḥibbī:**
Gazel 362
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Laʿl-i lebi ḫayāline sun sāḳiyā müdām
Şīrīn olur egerçi Muḥibbī şarāb-ı telḫ

338. **muḥibbī:**
Gazel 363
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bezm-i ġamda ʿūd iñler nāy ider āh u fiġān
Līk görinür Muḥibbī baña saz u sözi telḫ

339. **muḥibbī:**
Gazel 364
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Görmez Muḥibbī uyḫu yüzin şimdi ay u yıl
Nāgāh eger ki görse ola daḫı ḫāb-ı telḫ

340. **muḥibbī’ye:**-*ye*, -
Gazel 365
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Umaram ki Muḥibbī’ye şefāʿat
İdesin dergehüñden itmeyüp red

341. **muḥibbī:**
Gazel 366
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī cān-ıla sevdā-yı zülfüñ Ṭaleb kıl tā müyesser ola ol sūd

342. **muḥibbī:**
Gazel 367
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Kim-durur sorsañ Muḥibbī bendeñi
ʿIşḳuñuñ ser-keştesi bir derdmend

343. **muḥibbī:**
Gazel 368
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Yād ider her nefes alsa bu Muḥibbī lebüñi
Dōstlık ḥaḳḳı mıdur itmeyesin sen anı yād

344. **muḥibbī:**
Gazel 369
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī itme dünyā fikrini añ āḫirüñ
Kanda gitdi Ḫusrev ü Cemşīd ü Dārā Keyḳubād

345. **muḥibbī:**
Gazel 370
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

ʿAyb olmaya bī-ʿaḳl eger olsa Muḥibbī
Çeşmine anuñ çünki görindi o perī-zād

346. **muḥibbī:**
Gazel 371
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Geldügince tīri bulur mürde cismüm tāze cān
Bulsun anuñ iy Muḥibbī şaştı her demde küşād

347. **muḥibbī:**
Gazel 373
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Yāra diseñ ḥālüñi almaz Muḥibbī ʿaynına
Ḫüsnine maġrūr olan ʿuşşāḳa vire mi vücūd

348. **muḥibbī:**
Gazel 374
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Vāʿiẓ sözini koyma Muḥibbī kulaguña
İtmez eşer göñülde kaçan olsa nükte serd

349. **muḥibbī’ye:**-*ye*, -
Gazel 376
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Saḳiyā gel sun Muḥibbī’ye şarābuñ tāzesin
Ḫaḳ dimişler leẕẕeti artukdur evlānuñ cedīd

350. **muḥibbī:**
Gazel 377
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Evveli ʿışḳuñ egerçi kim mülāyim görinür
Baña sorsunlar Muḥibbī āḫiri ġāyet şedīd

351. **muḥibbī:**
Gazel 379
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Görmedüm gelmez Muḥibbī çünki ādemden vefā
İki ʿālemde baña perverdigārumdan meded

352. **muḥibbī:**
Gazel 380
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Kankı ʿāşıḳ kim Muḥibbī cevr-i dilberden kaça
Pāralansun tīġ-ı miḥnetle ḳalem tek bend bend

353. **muḥibbī:**
Gazel 381
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī dil niçe olsun ḫalāṣ
Gözleri ḫançer çeker zülfī kemend

354. **muḥibbī:**
Gazel 382
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Görse yüzüñi Muḥibbī kūyuña varmaz senüñ
ʿĀşıḳ-ı dīdār kılmaz cennet-i aʿlāyı yād

355. **muḥibbī:**
Gazel 383
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī sīnesin mıżrāb-ı ġamla Çalar turmaz sanasın iñiler ʿūd

356. **muḥibbī:**
Gazel 384
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

ʿIşḳuñ Muḥibbī okıdı naḥv-ile ṣarfını
Dil suḫtesi bu fende daḫı oldı müstefīd

357. **muḥibbī:**
Gazel 385
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Cürmi çok geldi Muḥibbī kapuña redd eyleme
Kanda varsun pādişāhum saña tutmışdur ümīd

358. **muḥibbī:**
Gazel 386
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Pādişāhā ṣıdḳ u iḫlāṣum saña maʿlūm iken
Dergehüñden bu Muḥibbī kuluñı gel kılma red

359. **muḥibbī:**
Gazel 387
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī eyledüñ sen seyr-i dünyāyı zebūn
Ehl-i diller anuñ-ıçun saña dirler şīr-merd

360. **muḥibbī:**
Gazel 388
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī sūz-ı Ḫusrev'den yine yakduñ çerāġ
Kim ki rūşen gördi maʿnā cevherin itdi pesend

361. **muḥibbī:**
Gazel 389
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Virmedi kimse Muḥibbī hīç miyānından ḫaber
Gerçi bir kılı niçe yirden yarar ehl-i ḫıred

362. **muḥibbī'den:**-*'den*
Gazel 390
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İstemeñ ʿışḳa Muḥibbī'den delīl
Eşk ü āhı aña yitmez mi şühūd

363. **muḥibbī:**
Gazel 391
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Niçe yıldur ki girmez gūşuña hīç
Muḥibbī çagurur hey dād u bī-dād

364. **muḥibbī'ye:**-*ye*, -
Gazel 392
Mısra: **26**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bak Muḥammmed nūrına bakma yüzüm karasına
Ola ol nūr Muḥibbī'ye şefīʿ yā Maʿbūd

365. **muḥibbī'ye:**-*ye*, -
Gazel 393
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Kosalar şeydā Muḥibbī'ye n'ola mecnūn laḳab
İtdi mi ārām ṣabrdan zülf bir yirde rübūd

366. **muḥibbī:**
Gazel 394
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Kimdür Muḥibbī dirseñ iy şāh-ı ḫusrevān
İrmek diler vaṣluña ki bir himmeti bülend

367. **muḥibbī:**
Gazel 396
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī cān-ıla ister kapuñı
Kapuñdan idesin ḥāşā anı red

368. **muḥibbī:**
Gazel 397
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İtme dirīġ cān-ıla başuñ Muḥibbī gel
Tā ki saña merd diyeler cümle ehl-i cūd

369. **muḥibbī:**
Gazel 398
Mısra: **9**

Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Pārs ehline eger irse Muḥibbī şiʿiri
İşidüp ḳabri içinde diye taḥsīn ḫūcend

370. **muḥibbī:**
Gazel 399
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

İy Muḥibbī yār kūyına seni iletmege
Hem resūlüm hem ṭarīḳum daḫı varumdur nemed

371. **muḥibbī:**
Gazel 400
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Bu Muḥibbī öliyor derd-i firāḳ-ıla bugün
Çıkmadın cānı irişsün diñüz ol yāra meded

372. **muḥibbī:**
Gazel 401
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

ʿĀdet oldı her kaçan ʿiyd olsa iḥsān eylemek
Bu Muḥibbī bendeñe kıl būseñi iḥsān-ı ʿiyd

373. **muḥibbī:**
Gazel 403
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Bī-vefā dünyāya dil virme Muḥibbī key sakın
Çünki bildük bīvedür dil vire mi hīç aña merd

374. **muḥibbī:**
Gazel 404
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

ʿİyd-ile olmaz feraḥ göñli Muḥibbī bendeñüñ
Her kaçan yüzüñ görem ol gün olur baña saʿīd

375. **muḥibbī:**
Gazel 405
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

İy Muḥibbī naẓm-ıla burduñ Niẓāmī pençesin
Ehl-i naẓmuñ arasında merdsin vallāhi merd

376. **muḥibbī:**
Gazel 406
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Muḥibbī cān u başa kalmaduñ çün
Ko şimden girü disünler saña merd

377. **muḥibbī'ye:**-*ye*, -
Gazel 407
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Olmasa vaṣluñ ile ger bu Muḥibbī'ye cevāb
Āteş-i hicre yanar olmaz o bīmāra meded

378. **muḥibbī:**
Gazel 408
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Sernüvişt olan gelür aña Muḥibbī çāre yok
Eyleme hergiz şikāyet kılma dehr-i dūnı yād

379. **muḥibbī:**
Gazel 409
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

İy Muḥibbī ġaflet itme başa ʿaḳluñ cemʿ kıl
Kanda gitdi kandadur Keyḫusrev ü Cem Keyḳūbād

380. **muḥibbī:**
Gazel 410
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Eger gūş itse bu naẓmı Niẓāmī Diye taḥsīn Muḥibbī āferīn-bād

381. **muḥibbī:**
Gazel 411
Mısra: **14**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Dilā dermānı ko derdi ḳabūl it Muḥibbī oldı çün derd-ile muʿtād

382. **muḥibbī:**
Gazel 412
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Muḥibbī zülfine dil vireliden Yürür dīvānedür mecnūn mānend

383. **muḥibbī:**
Gazel 413
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Ḫānesinden yār eger togsa Muḥibbī gün gibi
Kalmaya çāk olmaduk hīç bir girībānlar meded

384. **muḥibbī:**
Gazel 414
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

İrmesün diyü Muḥibbī ḥüsn-i dildārā güzend
Āteş-i ruḫsār-ı yāra cān u dil oldı sipend

385. **muḥibbī'ye:**-*ye*, -
Gazel 415
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || *Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.*

Çāresüz kaldı ise yine ümīẕi sañadur
Demidür ki idesin Muḥibbī'ye çāre meded

386. **muḥibbī:**
Gazel 416
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī yazup ʿarż eylese sūz-ı dilin āh
Kül olup elde muḳarrer oda yanmak kāġıẕ

387. **muḥibbī:**
Gazel 417
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī dil meẕāḳı zehr-i ġamdan telḫdür
Defʿine anuñ bulınmaz bāde-i terden leẕīẕ

388. **muḥibbī:**
Gazel 418
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Jeng-i ẓulmetden Muḥibbī pāk kıl gel ḳalbüñi
Rūz-ı rūşen var-iken kimse duman görmez leẕīẕ

389. **muḥibbī:**
Gazel 419
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī dişleriyle leblerin ẕikr eyledüñ
İşiden didi kelāmuñ dürr ü gevherden leẕīẕ

390. **muḥibbī:**
Gazel 420
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bī-ḫod iderse ṣubḥ-ı viṣāl olmasun ʿaceb
Çünki Muḥibbī uyḫu olur çın seḥer leẕīẕ

391. **muḥibbī:**
Gazel 421
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Vaṣf-ı lebini itme muṭavvel kıl iḫtiṣār
Sözde Muḥibbī çünki olur muḫtaṣar leẕīẕ

392. **muḥibbī:**
Gazel 422
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Kim görse rūy-ı zerdüm sanur Muḥibbī şīrem
Dāġumla kūh-ı ġamda dirler pelenge beñzer

393. **muḥibbī'yi:**-*'yi*
Gazel 423
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Zülfi zencīrin anūnçün dakdı dilber boynuma
Bu Muḥibbī'yi bilür ʿışḳında şīr-i ner geçer

394. **muḥibbī:**
Gazel 424
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Şemʿ-i ḥüsninde nigāruñ ḫāli hindū beççedür
Eline almış Muḥibbī gezdürür micmer yakar

395. **muḥibbī:**
Gazel 425
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī kān-ı dilden sözlerüñ gevherlenür
Saklama cūmerdlik it çünki anı yārān umar

396. **muḥibbī:**
Gazel 426
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ol ṭabīb-i cān gelüp sormaz Muḥibbī ḫastayı
Yoḫsa aña cevr ü ẓulm itmek ezelden ḫū mıdur

397. **muḥibbī:**
Gazel 427
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Maḥabbet baḥrına düşmiş Muḥibbī oldı bī-pervā
İki çeşmi iki yaña anuñ beñzer kabagıdur

398. **muḥibbī:**
Gazel 428
Mısra: **7**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī ʿışḳa dest urduñ gerekdür terk-i ser
Ġaflet itme girdügüñ merdāneler meydānıdur

399. **muḥibbī:**
Gazel 429
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī yine yārāna maʿānī dürlerin dökdüñ
Bu şiʿrüñ ṭarzını ancak senüñ ṣāḥib-kemāl añlar

400. **muḥibbī:**
Gazel 430
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ġarḳ itdi gözyaşıyla Muḥibbī bu ʿālemi
İy dīde daḫı gel kerem it dökme mā yiter

401. **muḥibbī:**
Gazel 431
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Her kim okursa şiʿrini būy-ı vefā olur
Zīrā Muḥibbī sözleri hep ʿāşıḳānedür

402. **muḥibbī:**
Gazel 432
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Mürde iken iy Muḥibbī baña ol ʿĪsī-nefes
Muʿcize iẓhār idüp gör ölmişe cān ʿarż ider

403. **muḥibbī:**
Gazel 433
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī sözleridür dürr ü cevher
Dükenmez ḫarc kılsun göñli kāndur

404. **muḥibbī'den:**-*'den*
Gazel 434
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Nigāruñ çeşm-i fettānın Muḥibbī'den suʾāl itseñ
Cevābı bu biri fitne birisi ʿayn-ı āfetdür

405. **muḥibbī:**
Gazel 435
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy ṣabā irgür Muḥibbī çeşmine ḫāk-i derin
Tūtiyādan yig görinür yoḫsa dārūlar mıdur

406. **muḥibbī:**
Gazel 436
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī āh idüp niçe perīşān olmayam
Kim teġāfülle öñümden ol saçı sünbül geçer

407. **muḥibbī:**
Gazel 437
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Pādişāhā senden özge yok benüm bir kimsenem
Bu Muḥibbī gibi kapuñda senüñ biñ bende var

408. **muḥibbī:**
Gazel 438
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Öpebilseñ destini başuñda ol devlet mi var
İy Muḥibbī gel ʿicāzet var mı bir pā-būsa sor

409. **muḥibbī'yi:**-*'yi*
Gazel 439
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ol saçı leylā Muḥibbī'yi ne ġam mecnūn ide
Ādemi dīvāne eyler çün perī ruḫsāreler

410. **muḥibbī:**
Gazel 440
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

ʿIşḳ müşkildür Muḥibbī çünki ṣabra çāre yok
Saña lāzım oldı şimden girü idesin sefer

411. **muḥibbī:**
Gazel 441
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī her ki ʿāşıḳdur olur ʿışḳ içre ol nā-būd
Dimez hīç ʿāşıḳ-ı ṣadıḳ benüm bu yolda būdum var

412. **muḥibbī:**
Gazel 442
Mısra: **15**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Uşanur sanma Muḥibbī tīr-i ġamzeñden şehā
Sīne-i mecrūḥına geldükçe merhemler gelür

413. **muḥibbī:**
Gazel 443
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İşidelden ḫāke döker cürʿasın meh-pāreler
Bu Muḥibbī anuñ içün işiginde ḫākdür

414. **muḥibbī:**
Gazel 445
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Görmez Muḥibbī devr-i zamān içre togrı yār
Ḫalḳ-ı zamāne kendüyi gerçi emīn tutar

415. **muḥibbī:**
Gazel 446
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī niçe cāna kıymasun Ferhād-veş
Söze gelse dilberüm ġāyet de şīrīn sözlüdür

416. **muḥibbī:**
Gazel 447
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī kim ki gördiyse senüñ eşʿāruñı
Ehl-i naẓmuñ arasında didi kim Ḥassān'ıdur

417. **muḥibbī:**
Gazel 448
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İrmedüm vaṣla Muḥibbī līk dilde bā-ḫayāl
Mālik oldum laʿl-i yāra gevher-i maḫzūndur

418. **muḥibbī:**
Gazel 449
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī bir feraḥ var mı soñı ġam olmaya
Nitekim vuṣlat gele ardınca hicrān sarmaşur

419. **muḥibbī:**
Gazel 450
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī her sözin dil-keş özinden iḫtirāʿ itdi
Velī nādān olan bilmez sanur ṭarz-ı Nevāyī'dür

420. **muḥibbī:**
Gazel 451
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Oldı Muḥibbī zühd ü ṣalāḥ ʿışḳ erine ʿayb
ʿUṣṣāḳ içinde bī-ser ü pālık hüner yiter

421. **muḥibbī:**
Gazel 452
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Tīr-i ġamzeñden Muḥibbī yine çāk olmış yatur
Rāḥatumdur ol benüm dimem ki peykānum çıkar

422. **muḥibbī:**
Gazel 453
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī sakın aldanma cihānuñ ālına
Şöyle tut kendüñi kim şevḳ ehlinüñ tarabıdur

423. **muḥibbī:**
Gazel 454
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Degül perr-i megesden yig bu dünyā
Muḥibbī çekdügüm uḫrā ġamıdur

424. **muḥibbī:**
Gazel 455
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Baḫr-ı eşkümden Muḥibbī gözlerüm māhī gibi
Luʿb-ıla ṣayda çeken zülfindeki ḳullābdur

425. **muḥibbī:**
Gazel 456
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ġıll ü ġışdan yüri pāk eyle Muḥibbī ḳalbüñi
Zer gibi ḫāliṣ olan kendüzini pāke çıkar

426. **muḥibbī:**
Gazel 457
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Kūyuña varsa Muḥibbī serv ḳadüñ isteyü
Göz yaşı gibi seni gördügi dem pāya düşer

427. **muḥibbī:**
Gazel 458
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī çenge döndi ḳāmetüm oldı dü-tā
Anuñ-ıçun nār-ı ġam her dem benüm dūşumdadur

428. **muḥibbī:**
Gazel 459
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ehl-i ḥāl alur Muḥibbī her varaḳdan biñ sabaḳ
Dest-i kudretle yazılmış āyet-i Yezdānīdür

429. **muḥibbī:**
Gazel 460
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī ġamdan özge yār-ı ṣādıḳ bulmadum
Her ne dem kim yoklasam yanumda ġam ḫānemdedür

430. **muḥibbī:**
Gazel 461
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Gel isteme Muḥibbī benüm ʿışḳuma güvāh
Ruḫsār-ı zerdüm-ile sirişküm nişānedür

431. **muḥbbī:**
Gazel 462
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥbbī ʿışḳ deryāsındaki ʿāşıḳları
Kim şümār ide-bilür su yirine z̲ü'n-nūn akar

432. **muḥibbī:**
Gazel 463
Mısra: **19**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ni s̲ār içün Muḥibbī pāy-ı yāra
Yaşum sīme yüzüm altuna beñzer

433. **muḥibbī:**
Gazel 464
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Zülf-i müşgīne Muḥibbī el uzat tā iresin
Ruḫlarında dilberüñ iḳbāl ü devlet bestedür

434. **muḥibbī:**
Gazel 465
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Çeşmi yine bu Muḥibbī ḳaṣdına
Elde ḫūnın dökmege ḫançer tutar

435. **muḥibbī:**
Gazel 466
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İñlerse şevḳ-i ʿārıżuñ-ıla Muḥibbī ger
Bülbül mi s̲ āli diyeler āh u fiġānı var

436. **muḥibbī'ye:**-*ye*, -
Gazel 467
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī'ye vefā eyle cefā itme disem
Çīn ider ebrūların ḫışm idüben kīne gelür

437. **muḥibbī:**
Gazel 469
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Eşküm Muḥibbī gülşene döndürdi sīnemi
Gelmez nigār görmege yabana seyr ider

438. **muḥibbī:**
Gazel 470
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī ġāfil olma nefs şerrinden sakın
Togrı yoldan seni çıkarmaga ol düşmen yiter

439. **muḥibbī:**
Gazel 471
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Cemālüñ şemʿine karşu Muḥibbī
Özin pervāne kıldı anı yandur

440. **muḥibbī:**
Gazel 472
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Didüm Muḥibbī boynına zencīr-i zülfüñi
Dakmaz mısın didi bu sözüñ hep yabānadur

441. **muḥibbī'ye:**-*ye*, -
Gazel 473
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ḫālini gösterse tañ mı bu Muḥibbī'ye raḳīb
Ādem'e gendüm temennāsını şeyṭān ögredür

442. **muḥibbī:**
Gazel 474
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy ṭabīb-i dil lebüñden bu Muḥibbī ḫastaya
Ölmeden disem aña gel eyle tīmār incinür

443. **muḥibbī:**
Gazel 475
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Çevgān-ı zülfe itdi Muḥibbī başını top
Meydān-ı ʿışḳa kim gire cānı fedā olur

444. **muḥibbī:**
Gazel 476
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Sulṭān-ı ʿışḳ tutmag-ıçun kişver-i dili
Derdi Muḥibbī sola ġamı saga saldılar

445. **muḥibbī:**
Gazel 477
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī kim ḫalāṣ eyler dil-i dīvāneyi
Boynuma zencīr olan ol kākül-i müşgīndür

446. **muḥibbī:**
Gazel 478
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī çāk çāk olsa girībānum ne tañ
Gülşen içre kıldugum ol serv-i nāzum seyridür

447. **muḥibbī:**
Gazel 479
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Vīrānedür Muḥibbī göñlini rūşen eyle
Göster yüzüñi rūşen vīrāneye çü mehdür

448. **muḥibbī:**
Gazel 480
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bakma Muḥibbī ḫūba dilerseñ selāmeti
Zīrā ki meyl kişide evvel göriştedür

449. **muḥibbī:**
Gazel 481
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Virmese dünyāya dil itmeñ
Muḥibbī siz ʿaceb
Çünki anuñ her ne iderse işi merdānedür

450. **muḥibbī:**
Gazel 482
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī olmagıl ġāfil dilüñden koyma eşʿārı
İşidenler diye arı şiʿir saña müsellemdür

451. **muḥibbī:**
Gazel 483
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī dil ne ġam gitse yirine çün kalur ʿışḳı
Virürler ʿışḳı ʿuşşāḳa alur dil dil-rübālardur

452. **muḥibbī:**
Gazel 484
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī artadur ʿışḳuñ belāsı dem-be-dem
Ġam yime her kim ki ʿāşıḳdur belāyı o çeker

453. **muḥibbī:**
Gazel 485
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī sözlerini cān-ıla dak gūşuña
Her dem agzından anuñ çün lüʾlüʾ-i meygūn tamar

454. **muḥibbī:**
Gazel 486
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Müddeʿī bilmez Muḥibbī nüktesini añlamaz
Ṭabʿ-ı mevzūn olıcak şiʿri daḫı mevzūn çeker

455. **muḥibbī:**
Gazel 487
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Gözyaşın nūş ideli olsa Muḥibbī n'ola mest
Çeşmini alsa eline tolu peymāne olur

456. **muḥibbī:**
Gazel 488
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī yār gönderse eger tīr-i cefā
Cān u dilden aña karşu çıkubanı aladur

457. **muḥibbī:**
Gazel 489
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Dökdüñ Muḥibbī gözyaşın şol deñlü serv ayagına
Kim görse diye cū degül bu yoḫsa deryā mı olur

458. **muḥibbī:**
Gazel 490
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Sen perī-rūyı Muḥibbī itdi efsūn-ıla rām
Siḥrdür beñzer kelāmuñ meyli sen sāḥirdedür

459. **muḥibbī:**
Gazel 491
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī kuluñı söyletme luṭf it iy şeh-i ḫūbān
Perīşān ḥālinüñ şerḥi saçuñ gibi muṭavveldür

460. **muḥibbī:**
Gazel 492
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ḥasretüñle şol ḳadar dökdi Muḥibbī gözyaşın
Vara-bilmez kūyuña zīrā ki yollar gil-durur

461. **muḥibbī:**
Gazel 493
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Niçe medḥ itsün Muḥibbī rūyuñı Ḫıṭbe-i ḫūbı çün anuñ nāmıdur

462. **muḥibbī:**
Gazel 494
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Şemʿ-i ruḫına karşu Muḥibbī perr ü bālüñ
Yansun ko seni eyledi pervāne güzeller

463. **muḥibbī:**
Gazel 495
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī ʿışḳa kul oldı göge irse eger başı
Kapusında şeh-i ʿışḳuñ kemer bir beste çākerdür

464. **muḥibbī'ye:**-*ye*, -
Gazel 496
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Egerçi ġamze okından bu gönlüm pür cerāḥatdür
Muḥibbī'ye gelür rāḥat anuñçün derde emlerdür

465. **muḥibbī:**
Gazel 497
Mısra: **16**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Gül yüzi vaṣfını benden işidüp dilber didi
Bu Muḥibbī gülşenümde bülbül-i gūyā geçer

466. **muḥibbī:**
Gazel 498
Mısra: **11**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī şādılık gelse gelür ardınca ġam
Anuñ-içundur ki dünyā inḳılāb üstindedür

467. **muḥibbī:**
Gazel 499
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bir ʿacūze köhnedür dünyā Muḥibbī virme dil
Ḫayra irşād eylemez dāyim ḍalāl üstindedür

468. **muḥibbī:**
Gazel 500
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy Muḥibbī aç gözüñ dünyāya bakup ʿibret al
Dürlü dürlü gösterür nakş u ʿalāmetler gelür

muḥibbī':

1. **muḥibbī'nüñ:**-*nüñ, -*
Gazel 204
Mısra: **13**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Muḥibbī'nüñ gören eşārın eydür Maāniyle anı itmiş müẕehheb

2. **muḥibbī'nüñ:**-*nüñ, -*
Gazel 372
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī'nüñ ele al göñlini şād eylegil
Birine biñ virilür olsa faḳīrüñ göñli şād

3. **muḥibbī'nüñ:**-*nüñ, -*
Gazel 378
Mısra: **10**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

İy ṭabīb-i dil iriş ḥālüm mükedder olmadan
Bu Muḥibbī'nüñ gel it derdine dermānum meded

4. **muḥibbī'nüñ:**-*nüñ, -*
Gazel 395
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Bu Muḥibbī'nüñ ele al göñlini şād eyle gel
Birine biñ virilür olsa faḳīrüñ göñli şād

muḥibbī kuluña kim:

1. **muḥibbī kuluña kim:**-*-u, --n, --a-u, -ñ, -a*
Gazel 299
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Allah tarafından yaratılan varlıklardan her biri. 2)Kanuni Sultan Süleyman'ın mahlası.

Raḥm eyle Muḥibbī kuluña kim ġam-ı ʿışḳuñ
Ġāret-i dil ü cān itmegi saldı sipeh-i dōst

muḥibbiyā:

1. **muḥibbīyā:**
Gazel 89
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Ṣabr eyle devā nāmını añma Muḥibbīyā
Āşıḳ dinür mi dilde göñülde devā ola

muḥibbī'yi:

1. **muḥubbī'yi:**-*-yi*
Gazel 153
Mısra: **9**
Kanūnī Sultan Süleyman'ın mahlası. || Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

Tīġ-ı ışḳ-ıla Muḥubbī'yi eger kılsañ helāk
Şems gibi raḳṣ ura eline başını alup

muḥkem:

1. **muḥkemdür:**-*dür*
Gazel 42
Mısra: **8**
Sağlam, dayanıklı.

Zāhidā sanma esāsı yok-durur bu ışḳumuñ
Şöyle muḥkemdür ki bir sedd-i Sikender'dür baña

muḥkem itdüñ:

1. **muḥkem itdüñ:**-*-dü, --n*
Gazel 290
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sağlamlaştırılmış,kuvvetlen dirilmiş bir hale getirmek.

Niçe kez yapduñ Muḥibbī göñlini yıkduñ yine
Sīnede bünyād-ı ʿışḳı muḥkem itdüñ ʿāḳıbet

mühr-i sükūt:

1. **mühr-i sükūt:**
Gazel 288
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sessizlik mührü.

Biñ sü'āl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb
Yok dehānı ya urılmış agzına mühr-i sükūt

mühr-i süleymān'dur:

1. **mühr-i süleymān'dur:**-*-dur*
Gazel 128
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birinin tepesi diğerinin tabanına geçirilmiş iki eşkenar üçgenin meydana getirdiği bir sembol olup müslümanlar arasında "hâtem-i Süleyman", yahudi ve hıristiyanlarca "Dâvûd yıldızı" diye anılır. Divan şairleri sevgilinin dudağını gerek yuvarlak ve derli

toplu biçimi gerekse bütün âşıkları, hatta insanları ve cinleri büyüleyip kendisine râmetmesi veya bütün güzellerin onun ağzına bakması gibi özellikleri dolayısıyla mühr-i Süleyman'a benzetirler.

Olmışam diyü raḳībüñ mekr ü şerrinden emīn
Dāġ-ı ġam sīnemde san mühr-i Süleymān'dur baña

mühr-i süleymān'uñ:

1. **mühr-i süleymān'uñ:**--*un*
Gazel 182
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hz. Süleymân'ın mührü.

Oldılar emrüñe rām ins-ile cin cümle ṭuyūr
Ḫātem-i lal-i leb ü mühr-i Süleymān'uñ görüp

muḥtaç:

1. **muḥtāc:**
Gazel 113
Mısra: **8**
Bir şeye gereksinim duyan II gereklilik duyma, mecbur olma.

Ḫaḳ Taālā'nuñ resūli hem şefāat kānıdur
Ḫalḳ-ı ālem rūz-ı maḥşerde kamu muḥtāc aña

muḥtāc degül:

1. **muḥtāc degül:**
Gazel 330
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Muhtaç olmamak, bir kimse veya şeye ihtiyaç duymamak.

Kapuña hicāb-ıla yüzin sürdi Muḥibbī
Kimseye degül līk saña cān-ıla muḥtāc

muḥtāc itme:

1. **muḥtāc itme:**--*me*
Gazel 340
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir kimseye, bir şeye ihtiyaç duymaz hale getirmek.

Yaradaldan berü hīç komaduñ aç
Beni itme İlāhī ġayra muḥtāc

muhtac olısar:

1. **muḥtac olısar:**--*ısar*
Gazel 328
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İhtiyaç duymak, muhtaç olmak.

Virildi başuña ʿizzetle çün tāc
Olısar ins-ile cin saña muḥtac

muḥtāc olupdur:

1. **muḥtāc olupdur:**--*up, --dur*
Gazel 336
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gereksinim sahibi olmak.

Muḥibbī'ye şefāʿat kıl şefīʿ ol
Olupdur cān u dilden saña muḥtāc

muḥtāladur:

1. **muḥtāladur:**--*dur*
Gazel 488
Mısra: **10**
Hileci ve dalavereci kadın.

Ol mücerred cān-ıla dünyā-yı dūna vir ṭalāḳ
Nev-ʿarūs-ı dehr bir mekkāre vü muḥtāladur

muhtasar:

1. **muḥtaṣar:**
Gazel 421
Mısra: **10**
Kısa, küçük, değersiz.

Vaṣf-ı lebini itme muṭavvel kıl iḫtiṣār
Sözde Muḥibbī çünki olur muḫtaṣar leẕīẕ

muhtel olmışdur:

1. **muḫtel olmışdur:**--*mış, --dur*
Gazel 205
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın aklının ve kafasının karışık,bozulmuş olması kastedilmiştir.

Işḳ elinden muḫtel olmışdur bu cism-i nātüvān
Senden umaram ilāc sensin ṭabībüm iy ḥabīb

muḫtesib:

1. **muḫtesib:**
Gazel 196
Mısra: **9**
Bir kasaba veya şehir halkının şer'î emir ve yasaklara uymasını sağlamakla görevli olarak çarşı ve pazarı kontrol eden, ticârî dâvâlara ve bâzı amme dâvâlarına bakan belediye zâbıta memuru.

Çün tevbe eylemez mi maşūḳa muḫtesib
Gül vaḳti tevbe sırsa Muḥibbī olur mı ayb

muḥżır:

1. **muḥżır:**
Gazel 184
Mısra: **8**
Şeriat mahkemelerinde mübâşir hizmetini gören kimse.

Ben maḥkeme-i ışḳa ḳażā ile gelince
Ferhād baña muḥżır u Mecnūn ola nāyib

müje:

1. **müje:**
Gazel 186
Mısra: **6**
(Sevgilinin) kirpikleri.

Silüp pāk itmek içün kūy-ı yārı
Yaşum saḳḳā olupdur müje cārūb

2. **müje:**
Gazel 254
Mısra: **9**
(Sevgilinin) kirpikleri.

Her laḥẓa ki müje ḥālümi ruḫsāruma yazdı
Maḥv itdi anı yuyup bu eşk-i nedāmet

müjgān:

1. **müjgānı:**-*ı*
Gazel 6
Mısra: **7**
(Sevgilinin) kirpikleri.

Tīr-i müjgānı gelürse cān virem şükrāne ben
Çün göreliden ya kaşını olmışam ḳurbān aña

2. **müjgānlar:**-*lar*
Gazel 28
Mısra: **9**
(Sevgilinin) kirpikleri.

Ḫāller āşūb u gözler fitne müjgānlar belā
İy Muḥibbī her biri bir dürlü āfetdür saña

3. **müjgānum:**-*um*
Gazel 470
Mısra: **6**
(Sevgilinin) kirpikleri.

Ḫār batsa itlerüñüñ pāyına iy şāh-ı gül
Anı çıkarmaga müjgānum benüm sūzen yiter

4. **müjgān:**
Gazel 473
Mısra: **1**
(Sevgilinin) kirpikleri.

Çeşm-i mestin içmege kan sanma müjgān ögredür
Agız açup gūşına ol zülf-i fettān ögredür

müjgān okları gelse:

1. **müjgān okları gelse:**--*se*
Gazel 110
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yaralayıcı oklara benzetilen kirpiklerinin aşığa doğru dönmesi kastedilir.

Bu Muḥibbī yüz çevürmez gelse müjgān okları
İy kaşı ya eyledi çün sīnesin kalkan aña

müjgānum aglamakdan nermdür:

1. **müjgānum aglamakdan nermdür:**--*dür*
Gazel 111
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sürekli gözyaşı dökmekten kirpiklerinin ymuşak oluşu yani hiç kurumayışı kastedilmiştir.

Aglamakdan nermdür müjgānum iy serv-i ḫırām
Zaḫm ura sanma ayak bas raḥm kıl cānā baña

mukabil:

1. **muḳābil:**
Gazel 203
Mısra: **1**
Bir şeye karşılık olarak yapılan, bir şeyin karşılığı olan.

Nūr ogurlar yüzüñe gelse muḳābil āfitāb
Nite kim alur şuā ı şemsden de māhitāb

muḳābil ola:

1. **muḳābil ola:**--*a*
Gazel 320
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeyin dengi ve karşılığı olmak.

Bir güzel yokdur gelüp ola muḳābil ḥüsnüñe
Eylemek encüm ne lāyıḳ māh-ı tābān-ıla baḥs

mukarreb idesin:

1. **muḳarreb idesin:**--*e*, --*sin*
Gazel 204
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) rakiplerin sevgiliye sürekli yakın olması durumu kastedilmiştir.

Nedendür ehl-i ışḳı dūr idersin
Raḳībi idesin dāyim muḳarreb

mukarrer:

1. **muḳarrerdür:**-*dür*
Gazel 160
Mısra: **5**
Kararlaşmış, karar verilmiş. II Kesin, şüphesiz.

Muḳarrerdür helāk itmek beni āḫir bu zehr-i ġam
Eger tiryāk-i lalinden devā itmezse şekker-leb

2. **muḳarrer:**
Gazel 369
Mısra: **2**
Kararlaşmış, karar verilmiş. II Kesin, şüphesiz.

Şāh olup iy dil eger kılmayasın ʿadl-ile dād
İki ʿālemde muḳarrer olısarsın nā-murād

3. **muḳarrer:**
Gazel 416
Mısra: **10**
Kararlaşmış, karar verilmiş. II Kesin, şüphesiz.

Bu Muḥibbī yazup ʿarż eylese sūz-ı dilin āh
Kül olup elde muḳarrer oda yanmak kāġıẕ

muḳarrer boldı tut:

1. **muḳarrer boldı tut:**--*dı*
Gazel 291
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kararlaştırılmış,kesinleştirilmiş bir hale gelmek.

Niçelerden kaldı dünyā kalısar senden daḫı
Bu ribāṭa kim kona göçmek muḳarrer boldı tut

muḳarrer olımaz:

1. **muḳarrer olımaz:**-*maz*
Gazel 68
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kesin,kuşkusuz olma durumu.

Lebüñ gelse ḫayāli āh ider dil
Muḳarrer olımaz bī-dūd ḥalvā

muḳarrer oluram:

1. **muḳarrer oluram:**--*ur*, --*am*
Gazel 411
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karar verilmiş,kesinleştirilmiş olan.

Oluram intiẓār-ıla muḳarrer
Muʿallim itmese ol servi āzād

muḳayyed olma:

1. **muḳayyed olma:**--*ma*
Gazel 396
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağlanmak, kendini bir şeye adamak II Tasalanmak, merak etmek.

Çü dutduñ dāmenini cān u dilden
Sakın olma bu dünyāya muḳayyed

muḳayyedend:

1. **muḳayyedend:**
Gazel 394
Mısra: **2**
Zincirle bağlı.

Dirler ki ehl-i ʿışḳ ʿalāyıḳ-ı mücerredend
Ammā ki zülf-i māh-rūyān muḳayyedend

mükedder eyledi:

1. **mükedder eyledi:**--*di*
Gazel 282
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzülmek,kederlenmek.

Bir nefes yokdur Muḥibbī zār u ġamgīn olmaya
Eyledi ḥālin mükedder kākül-i müşgīn-i dōst

mükedder olmadan:

1. **mükedder olmadan:**--*ma*, --*dan*
Gazel 378
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kirli,paslı ve bulanık olmak.

İy ṭabīb-i dil iriş ḥālüm mükedder olmadan
Bu Muḥibbī'nüñ gel it derdine dermānum meded

mükeḫḫeldür:

1. **mükeḫḫeldür:**--*dür*
Gazel 491
Mısra: **6**
Belirtisiz,işaretsiz.

Eger rūşen ola çeşm-i cihān-bīnüm ʿaceb olmaz
Ġubār-ı dergeh-i cānān-ıla çünkim mükeḫḫeldür

mül:

1. **müldür:**-*dür*
Gazel 49
Mısra: **4**
Şarap II Aşk.

Jeng-i ġam gelse göñül āyīnesini kaplasa
Çāresi müldür anı nūş it olur ṣayḳal saña

2. **müldür:**-*dür*
Gazel 51
Mısra: **10**
Şarap II Aşk.

Dār-ı dünyāda Muḥibbī çünki yok ġamdan ḫalāṣ
Çāresi nedür sorarsañ nūş kıl müldür baña

3. **mül:**
Gazel 19
Mısra: **9**
Şarap, mey.

Dāġ gül gözyaşı mül eyle Muḥibbī yüri iyş
Sīnemüñ bāġı yiter çün gül ü gülzār baña

mülāyim görinür:

1. **mülāyim görinür:**--*in*, --*ür*
Gazel 377
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şefkatli,yumuşak ve sevecen görünmek.

Evveli ʿışḳuñ egerçi kim mülāyim görinür
Baña sorsunlar Muḥibbī āḫiri ġāyet şedīd

mülevves eyleme:

1. **mülevveş eyleme:**--*me*
Gazel 309
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kirli, pis hale getirmek,kötüleştirmek.

Dünyāya bugün meyl ideyim dime ḫaṭādur
Dil ḫānesini eyleme iy dōst mülevveş

mülk:

1. **mülkine:**-*i*, -*ne*
Gazel 234
Mısra: **2**
Diyar. II Varlık, mevcudiyet ülkesi.

Emr-i Ḥaḳḳ'ı gözleyüp erkān-ı dīni bunda tut
Kim ʿadem mülkine gitseñ anda ola saña kūt

mülk-i arab:

1. **mülk-i arab:**
Gazel 174
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arap ülkesi.

Gerçi ranā görinür mülk-i Arab
Līk yek dāne-durur şehr-i Ḥaleb

mülk-i cihānda:

1. **mülk-i cihānda:**--*da*
Gazel 216
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya yurdu, dünya.

Ġazeldür soñı bu mülküñ irişe çün ecel vaḳti
Sikender Ḫıżr olup mülk-i cihānda ömr sürdüñ tut

mülk-i dile:

1. **mülk-i dile:**--*e*
Gazel 363
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül mülkü, gönül ülkesi.

Ġālib olsa ger ġamuñ mülk-i dile cān āh ider
Ṣāḥib-i mülke gelürmiş düşmenüñ bīrūzı telḫ

mülk-i dili:

1. **mülk-i dili:**-*i*
Gazel 10
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ülkesi.

Sulṭān olalı şehr-i dile ġamze-i mestüñ
Tātār ṣıfat mülk-i dili eyledi yagma

2. **mülk-i dili:**--*i*
Gazel 268
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ülkesi.

Eşk-i çeşm-i sipehi karşuladı ġam sipehi
Alısar mülk-i dili çünki bular ṣad sipehest

mülki ḫarāb oldı:

1. **mülki ḫarāb oldı:**--*dı*
   Gazel 193
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Aşığın gönül ülkesinin perişan bir hale gelmesi kastedilmiştir.

Kalmadı cismümde cān u hicr ara cānumda tāb
Gözlerüm ḫūn-āb akıtdı oldı dil mülki ḫarāb

mülk-i ḫüsnüñ:

1. **mülk-i ḫüsnüñ:**--*ün*
   Gazel 199
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Güzellik ülkesi. II Sevgilinin güzelliği.

Kākülüñ olalı sulṭān-ı Ḥabeş
Mülk-i ḫüsnüñ ḫālidür şāh-ı Arab

mülk-i keyḳubād:

1. **mülk-i keyḳubād:**
   Gazel 371
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Keykubat'ın sahip olduğu bütün varlık,hazine.

Baña yiter kūy-ı dilberde ger olsam bir gedā
İstemem ben taḫt-ı Keykāvus u mülk-i Keyḳubād

mülzem oldı:

1. **mülzem oldı:**--*dı*
   Gazel 306
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Susmak, cevap veremez hale gelmek.

Ruḫlarını bāġ ara gördükde didüm mi s li yok
Oldı mülzem itdügümde ben gülistān-ıla baḥs

mümkin:

1. **mümkindür:**-*dür*
   Gazel 71
   Mısra: **5**
   Mümkün, imkân dahilinde, muhtemel.

Saklamak mümkindür eşküm virmeye ışḳdan nişān
Ẓāhir eyler çāre yok ammā ki çehrem zerd ola

mümkin degül:

1. **mümkin degül:**
   Gazel 123
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Mümkünü yok, imkânsız.

Vaṣlına anuñ irmek mümkin degül
Şehler ile hem-nişīn olmaz gedā

mümkin degüldür:

1. **mümkin degüldür:**--*dür*
   Gazel 319
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   İmkanı olmamak.

İde-bilmez hīç kes bu ḳalb-i maḥzūn-ıla baḥs
Nitekim mümkin degüldür çarḫ-ı gerdūn-ıla baḥs

mümkin mi ki:

1. **mümkin mi ki:**--*mi, --ki*
   Gazel 347
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Böyle bir şey olabilir mi? Olamaz.

Ġuṣṣa deryāsını mümkin mi ki bir kişi geçe
Devlet el vire meger keştīler ola aḳdāḥ

mümkin midür:

1. **mümkin midür:**--*dür*
   Gazel 109
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   İmkanı, olanağı var mıdır? (Yoktur).

Gönlümi göndermişem ben dōstum senden yaña
Bir daḫı mümkin midür kim ol gele benden yaña

mümkin olmaz:

1. **mümkin olmaz:**--*maz*
   Gazel 212
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Mümkün olmamak.

Gelse ger ḫāli ḫayāli çeşmüme uyḫu gider
N'eylesün cāyı megesdür mümkin olmaz anda ḫāb

mümtāz olmaña:

1. **mümtāz olmaña:**--*ma, --n, --a*
   Gazel 461
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Seçkin ve üstün olmak.

Devrān içinde naẓm-ıla mümtāz olmaña
Bāʿi s budur ki her ġazelüñ ʿāşıḳānedür

mümteniʿ:

1. **mümteniʿ:**
   Gazel 380
   Mısra: **4**
   Mümkün olmayan, imkânsız II zor, güç.

İy gönül şeydā olup irmek dilersin vaṣlına
Mümteniʿ sevdāya düşdüñ ʿāḳlı yok hey derdmend

münāsib:

1. **münāsibdür:**-*dür*
   Gazel 200
   Mısra: **8**
   Layık, yaraşır, uygun.

Sāye salsañ n'ola ben ḫāke eyā serv-i revān
Sāye salmaya münāsibdür şehā rūy-ı türāb

münevver:

1. **münevverdür:**-*dür*
   Gazel 2
   Mısra: **5**
   1. aydınlık, ışıklandırılmış 2. parlak.

Çeşm-i ālem cümle nūruñdan münevverdür senüñ
Yoluña olsa n'ola dünyā vü māfīhā fedā

2. **münevverdür:**-*dür*
Gazel 119
Mısra: **9**
1. aydınlık, ışıklandırılmış 2. parlak.

Münevverdür dü ālem gün yüzüñden
N'ola dirsem yüzüñe ālem-ārā

3. **münevverdür:**-*dür*
Gazel 164
Mısra: **7**
1. aydınlık, ışıklandırılmış 2. parlak.

Gün yüzüñden çün münevverdür cihān
Tañ mıdur dirsem yüzine āfitāb

4. **münevverdür:**-*dür*
Gazel 495
Mısra: **1**
1. aydınlık, ışıklandırılmış 2. parlak.

Yine gül devridür ʿālem bi-ḥamdi'llāh münevverdür
Dimāġı kūşesi dehrüñ ki bū ile muʿāṭṭardur

münevver eyleyen:

1. **münevver eyleyen:**--*y, --en*
Gazel 269
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aydınlatmak.

Pertev-i ḥüsnüñle cānā dil münevver eyleyen
Bir naẓar bakmaz göre ḫurşīd-i raḫşānı dürüst

münevver ideli:

1. **münevver ideli:**--*e, --li*
Gazel 390
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parlak ve aydınlanmış olmak.

ʿĀlemi nūruñ münevver ideli
Raḳṣ ider her yaña ẕerrāt-ı vücūd

münevver kılsun:

1. **münevver kılsun:**--*sun*
Gazel 332
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aydınlatmak.

Zülfüñi keşf it nigārā gel ḥabībüm yüzüñ aç
Dehri tā kılsun münevver ʿālemi tutsun sirāc

münfail olur:

1. **münfail olur:**--*ur*
Gazel 189
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alınmak, gücenmek, içerlemek.

Her kaçan kim gide yüzüñden niḳāb
Münfail olur cemāl-i āfitāb

münim cihānda:

1. **münim cihānda:**-*da*
Gazel 73
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nimet veren,yedirip içiren dünya.

Āşıḳ gibi olmaya münim cihānda kim
Eksilmeye çeşmi tolu sīm ü zer ola

mūnis:

1. **mūnisdür:**-*dür*
Gazel 126
Mısra: **6**
Cana yakın. Sevimli.

Ben belā-keş oldugumı dōstlar itmeñ aceb
Kim ki āşıḳdur belā vü derd mūnisdür aña

mūnis ü endūh:

1. **mūnis ü endūh:**
Gazel 226
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cana yakın dost ve keder.

Ġam yār u belā mūnis ü endūh nedīmüñ
Gözyaşını iy dīde ḥarīfāne şarāb it

mūnis yiter:

1. **mūnis yiter:**--*e, --r*
Gazel 371
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık keder ve üzüntünün kendine yakın ve candan bir dost olarak yeteceğini dile getirmektedir.

Ġam baña mūnis yiter ġayr-ıla yok ünsüm benüm
Ben ġam-ıla şādmānam ġam daḫı benümle şād

münkir olma:

1. **münkir olma:**--*ma*
Gazel 424
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnkâr etmek, karşı çıkmak.

Münkir olma sūz-ı āh-ı ʿāşıḳa gel vāʿiẓā
Korkaram bir şemmesi mescid ile minber yakar

müntehāb:

1. **münteḫāb:**
Gazel 168
Mısra: **2**
İntihap edilmiş, seçilmiş, güzide nüsha.

Sensin ol nūr-ı Ḫudā aşlı ulu nesli Arab
Cümle mürseller nebīler içre sensin münteḫāb

münteḫab kıldı:

1. **münteḫab kıldı:**--*dı*
Gazel 197
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Seçilmiş, güzide olmak.

Yokdur naẓīr ḥüsnüñe olduñ ḥabīb-i Ḫaḳ
Ālem içinde kıldı Ḫudā seni münteḫab

mūr:

1. **mūr:**
Gazel 320
Mısra: **2**
Karınca. II Sevgili karşısında küçük ve değersiz âşık.

Bir gedā iken idersem n'ola cānān-ıla baḥs
Mūr içün dirler ider gāhī Süleymān-ıla baḥs

mūr gibi:

1. **mūr gibi:**
Gazel 369
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karınca gibi,ona benzer bir şekilde.

Mūr gibi pāy-māl itdürme gel miskīnleri
Salṭānat geçer Süleymān daḫı olsañ hem çü bād

mūr olur:

1. **mūr olur:**--*ur*
Gazel 305
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karınca olurdu.

Yüzümi pāyuña sürsem beni pā-māl eyleme
Mūr olur kim pend idüp eyler Süleymān-ıla baḥs

murād:

1. **murādına:**-*ı, -(n), -a*
Gazel 16
Mısra: **9**
Erişilmek istenen, olması, gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek, dilek, amaç.

İrer Muḥibbī iki cihānda murādına
Bir kez eger eyleyesin sen nigeh baña

2. **murādıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 18
Mısra: **9**
Erişilmek istenen, olması, gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek, dilek, amaç.

Muḥibbī'nüñ murādıdur raḳībüñe ġazā kılmak
Anuñ-içun ki göñlinde olur azm-i serüm peydā

3. **murāduñ:**-*uñ*
Gazel 51
Mısra: **5**
Erişilmek istenen, olması, gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek, dilek, amaç.

Bilmedüm cānā murāduñ rūmı öldürmek midür
Her ne kim maḳṣūduñ oldıysa düşen oldur baña

4. **murādum:**-*um*
Gazel 103
Mısra: **4**
Erişilmek istenen, olması, gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek, dilek, amaç.

Gülşen-i ḥüsnüñde gördüm iki şehlā çeşmüñi
Varmadan anda murādum iki nergisdür baña

5. **murādı:**-*ı*
Gazel 199
Mısra: **5**
Erişilmek istenen, olması, gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek, dilek, amaç.

Kevser ü ḥavrā murādı zāhidüñ
Fikr-i āṣıḳ şāhid ü āb-ı ineb

6. **murādumdur:**-*umdur*
Gazel 209
Mısra: **7**
Erişilmek istenen, olması, gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek, dilek, amaç.

Murādumdur dü ālemde viṣālüñ
Murādumı müyesser eyle yā Rab

7. **murādumı:**-*u, -m, -ı*
Gazel 209
Mısra: **8**
Erişilmek istenen, olması, gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek, dilek, amaç.

Murādumdur dü ālemde viṣālüñ
Murādumı müyesser eyle yā Rab

8. **murāduñca:**--*un, --ca*
Gazel 216
Mısra: **3**
Erişilmek istenen, olması, gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek, dilek, amaç.

Bugün meydān-ı rifatde murāduñca atup oklar
Elüñe çekmege devlet kemānın anı kurduñ tut

9. **murāda:**-*a*
Gazel 295
Mısra: **8**
Erişilmek istenen, olması, gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek, dilek, amaç.

Zāhid gibi şükr ki denī-himmet oladum
İtdüm bülend himmeti buldum murāda dest

10. **murādı:**-*ı*
Gazel 301
Mısra: **10**
Erişilmek istenen, olması, gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek, dilek, amaç.

Muḥibbī pādişāh-ı ʿālem iken
Murādı kuluñ olmakdur nihāyet

11. **murādı:**-*ı*
Gazel 312
Mısra: **5**
Erişilmek istenen, olması, gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek, dilek, amaç.

Kapuñdan beni dūr itmek murādı
Raḳībe dir-isem ben tañ mı ḥāriṣ

12. **murādı:**-*ı*
Gazel 440
Mısra: **5**
Erişilmek istenen, olması, gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek, dilek, amaç.

Ger murādı sīm-i eşk u çehre zerd idesin
Cān u dil olsun fedā yoluñda n'olur sīm ü zer

murād almışdur:

1. **murād almışdur:**--*mış, --dur*
Gazel 369
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstenilen ve arzu edilen şeye ulaşmış olmak. Dünya nimetlerinden faydalanmış olmak.

Dehr elinden iy göñül ġam çekdügüme ġam yime
Bunı fikr eyle kim almışdur bu dünyādan murād

murād sensin:

1. **murād sensin:**--*sin*
Gazel 394
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ulaşılmak istenen,hayali kurulan,arzu edilen(sevgili).

Ser-keştegān seni arar mescide varup
Sensin murād ṭālib-i cānān eger ṣadend

murādın bula:

1. **murādın bula:**--*ın, --a*
Gazel 214
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Amacına ulaşmak, isteğini gerçekleştirmek, dileği yerine gelmek.

Göster yüzüñi tā bula her kişi murādın
Şīrīn sözüñi kām-ı dil-i pīr ü civān it

murādın virmez:

1. **murādın virmez:**--*ı, --n, --mez*
Gazel 314
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstek veya arzunun gerçekleşmemesi.

Degme kez virmez murādın kimseye devr-i zamān
Yok yiredür her kim eylerse bugün kām-ıla baḫs

murādın virür:

1. **murādın virür:**--*ı, --n, --ür*
Gazel 499
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dilek ve isteğin yerine getirilmesi,nasip olmak.

Kimine virür murādın kimin eyler nā-murād
Kimse bilmez ḥāl-i ʿālem iḥtimāl üstindedür

murādına ire:

1. **murādına ire:**--*ı, --n, --a, --e*
Gazel 392
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dilediğine kavuşmak, dileği gerçekleşmek.

Kim ire dergehüñe ire murādına o dem
Dü cihān içre çü ʿāşıḳlara sensin maḳṣūd

murāduma irem:

1. **murāduma irem:**-+*u*, -+*ma*, --*em*
Gazel 151
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Beyitte) isteğine kavuşmak,sevgiliye ulaşmak anlamında kullanılmıştır.

Gel beni öldür irişem tā viṣālüñ bāġına
Ben murāduma irem hem bulasın tā sen evāb

mürde:

1. **mürdeler:**-*ler*
Gazel 247
Mısra: **2**
Cansız, bitkin, ölü. II Cansız, hasta, bitkin âşık.

Leblerüñe dir-isem n'ola nebāt
Mürdeler nūş ide ger bula ḥayāt

2. **mürdeler:**-*ler*
Gazel 400
Mısra: **7**
Cansız, bitkin, ölü. II Cansız, hasta, bitkin âşık.

Mürdeler bula şifā ger içe laʿlüñ suyını
Yiridür eyler-iseñ bu dil-i bīmāra meded

mürde cisme:

1. **mürde cisme:**--*e*
Gazel 307
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ölü beden; ölmüş kimse. II Âşığın zayıf, cansız bedeni.

Lebleri virür Muḥibbī mürde cisme çün ḥayāt
Ṭālib olma ẓulmet içre āb-ı ḥayvāndur ʿabeş

mürde cismüm:

1. **mürde cismüm:**--*ü, --m*
Gazel 371
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ölü, ölmüş vücut.

Geldügince tīri bulur mürde cismüm tāze cān
Bulsun anuñ iy Muḥibbī şaştı her demde küşād

mürde gönül:

1. **mürde gönül:**
Gazel 73
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yorgun,bitkin,cansız gönül.

Yāruñ ḫayāli dīdede ger cilveger ola
Bu mürde gönül anuñ ile zinde ter ola

2. **mürde göñül:**
Gazel 86
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yorgun,bitkin,cansız gönül.

Bula Muḥibbī mürde göñül ömr-i sermedī
Īsī gibi eger baña andan ḫiṭāb ola

mürde iken:

1. **mürde iken:**--*ken*
Gazel 432
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ölü, ölmüş.

Mürde iken iy Muḥibbī baña ol ʿĪsī-nefes
Muʿcize iẓhār idüp gör ölmişe cān ʿarż ider

mürde-dil olanlara:

1. **mürde-dil olanlara:**--*a, --n, --lar, --a*
Gazel 349
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlü ölü olan, hissiz, duygusuz kimseler.

Sāḳī olup meclise alsa ele dilber ḳadeḥ
Cān bagışlar mürde-dil olanlara yekser ḳadeḥ

mürekkeb ola:

1. **mürekkeb ola:**--*a*
Gazel 416
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mürekkep haline gelmek.
II. Bütünleşmek, iç içe geçmek.

Sıgmaya ḳıṣṣa-i ʿışḳ kātib ola ḫalḳ-ı cihān
Baḥr eger cümle mürekkeb ola yaprak kāġıẕ

murġ:

1. **murġ:**
Gazel 381
Mısra: **4**
Bülbül.

Gördi ḫālin dil tolaşdı zülfine
Dāne ile ek s er olur murġ bend

2. **murġ:**
Gazel 179
Mısra: **5**
Kuş.

Himmetüm bāzına olmaz hīç bir murġ hem-cenāḥ
Zīra pervāz eylemez ṣahbāz-ıla her bir ġurāb

3. **murġ:**
Gazel 469
Mısra: **6**
Kuş II Âşığın gönlü.

Ḫālin gözetdi zülfine bend oldı bu göñül
Kanda olursa murġ hemān dāne seyr ider

murġ görse:

1. **murġ görse:**--*se*
Gazel 367
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bir önceki mısrayla ilgili olarak) sevgilinin benini kuşların gördüğü -yeme benzetilmesi yönünden-ifade edilmektedir.

Dil esīr-i zülfdür ḫālüñ görüp
Murġ görse dāne olur pāy-bend

murġān başumda yuva tutdı:

1. **murġān başumda yuva tutdı:**-*dı*
Gazel 47
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Atasözü**
Aşığın kafasında kuşların,bülbüllerin yuva yapması. Beyitte çok uzun bir zamanın geçmesi kastedilir.

Deşt-i gamda leylī zülfüñden cüdā Mecnūn-vār
Kalmışam ḥayretde murġān tutdı başumda yuva

murġ-ı dil:

1. **murġ-ı dil:**
Gazel 248
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kuşu.

Pervāz iderken evc-i hevā üzre murġ-ı dil
Ḫālüñi gördi dāne sanup zülfe oldı best

2. **murġ-ı dil:**
Gazel 412
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kuşu.

Tolaşdı murġ-ı dil zülfi agına
Ḫalāṣ olmaz niçe cehd eylese çend

3. **murġ-ı dil:**
Gazel 295
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kuşu.

Evc-i felekde seyrān iderken bu murġ-ı dil
Oldı hevā-yı zülfi ile ḫāl yāra pest

murġ-ı dil āvāzesi:

1. **murġ-ı dil āvāzesi:**--*si*
Gazel 124
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kuşunun çığlığı(Aşığın gönlünde gördüğü acı ve sıkıntılar sonucu oluşan feryad ve figan.).

Gülşen-i ḥüsnüñde ḫaddüñ bir kızıl güldür bağa
Murġ-ı dil āvāzesi feryād-ı bülbüldür bağa

murġ-ı dili:

1. **murġ-ı dili:**--*i*
Gazel 231
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kuşu.

Ḫālini koyup zülfi dūzāġını ʿarz ider
Başdan çıkardı murġ-ı dili dāne ʿāḳıbet

2. **murġ-ı dili:**--*i*
Gazel 476
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kuşu.

Gīsūlarında murġ-ı dili aga saldılar
Bī-çāre niçe kurtıla dūzāġa saldılar

murġ-ı dilüm:

1. **murġ-ı dilüm:**--*ü, --m*
Gazel 223
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Ḫālini dāne sandı vü tutıldı zülfine
Bend-i belāya murġ-ı dilüm oldı pāy-best

2. **murġ-ı dilüm:**--*ü, --m*
Gazel 261
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Pervāz ider murġ-ı dilüm her yaña uçar
Ḫāl-i ruḫuñ şevḳıne zülfüñ kılur nişest

murġ-ı ġam geldi:

1. **murġ-ı ġam geldi:**--*di*
Gazel 107
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve sıkıntı kuşunun aşığın göğsünde oturması.

Murġ-ı ġam geldi Muḥibbī eyledi göñlüm vaṭan
Didi gitmem ġayra bu ḫoş āşiyānıdur bana

mürīd ola:

1. **mürīd ola:**--*a*
Gazel 384
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşka mürit olmak.

Cān terkin eylese reh-i ʿışḳ içre tañ mıdur
Her kimse ki bir ʿışḳa ola cān-ıla mürīd

mürsel:

1. **mürseller:**-*ler*
Gazel 168
Mısra: **2**
Peygamber.

Sensin ol nūr-ı Ḫudā aṣlı ulu nesli Arab
Cümle mürseller nebīler içre sensin münteḫāb

mürüvvet:

1. **mürüvvet:**
Gazel 2
Mısra: **3**
F. yiğitlik, cömertlik, iyilikseverlik.

Sen mürüvvet kānısın cürmüme çek afv-ı ḳalem
Umaram senden şafāat idesin yevm-i cezā

mürüvvet kānı:

1. **mürüvvet kānı:**
Gazel 168
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lütuf kaynağı II Sevgili.

Rūz-ı maḥşerde şefāat idesin āşīlere
Hem mürüvvet kānı sensin hem daḫı maḥbūb-ı Rab

müsā:

1. **mūsā'ya:**-*ya*
Gazel 109
Mısra: **7**
İsrailoğullarına elçi olarak gönderilen peygamber; Hz. Musa.

Ger tecellī itmese Mūsā'ya nūr-ı nār-ı ışḳ
Bir ḳadem basmazdı ol vādī-i eymenden yaña

müşābih:

1. **müşābih:**
Gazel 40
Mısra: **11**
Ar. Benzer, şebîh, mümâsil, nazîr.

Āb-ı ṣāfīye müşābih yine bir şir didüñ
Didi taḥsīn kamu göricegez ehl-i ṣafā

muṣāḥabet eyle:

1. **muṣāḥabet eyle:**
Gazel 241
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sohbet etmek.

Ādemīlik eyle kaçma iñen iy perī-ṣıfat
Ehl-i dilüz gel eyle bizümle muṣāḥabet

müşāhededür:

1. **müşāhededür:**--*dür*
Gazel 444
Mısra: **2**
Gözle görmek. Seyrederek anlamak. Seyretmek.

Çarḫuñ işi hemīşe şuʿbededür
ʿĀḳil añlar bunı müşāhededür

musahhar boldı hep:

1. **musaḫḫar boldı hep:**--*dı*
Gazel 141
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Emir ve isteklerini yerine getiren,emrine amade olan anlamında kullanılmıştır.

Māl u cāha ġarra olma kor gidersin āḳıbet
Şöyle tut dünyāyı kim saña musaḫḫar boldı hep

musaḫḫar boldı tut:

1. **musaḫḫar boldı tut:**--*dı*
Gazel 291
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fethedilmiş,birine bağlanmış. (Beyitte) sevgilinin önünde diz çökmüş,boyun eğmiş anlamında kullanılmaktadır.

Heft iḳlīmi saña cümle musaḫḫar boldı tut
ʿÖmr daḫı Ḫıżr-ıla ʿālemde hem-ser boldı tut

musahhar idesin:

1. **musaḫḫar idesin:**--*e, --sin*
Gazel 392
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boyun eğdirilmiş, emir ve itâat altına alınmış hale getirmek.

Yidi iḳlīmi musaḫḫar idesin himmet ile
Emr-i Ḥaḳḳ-ıla melekler saña çün oldı cünūd

muṣāḥib:

1. **muṣāḥib:**
Gazel 213
Mısra: **3**
Samimi arkadaş, sohbet arkadaşı.

Furṣatı elden düşürme bir muṣāḥib yār ile
Geşt-i gülşen kıl degül ḫālī felekden inḳılāb

2. **muṣāḥib:**
Gazel 200
Mısra: **3**
1. Biriyle karşılıklı konuşan, sohbet arkadaşı olan kimse. 2. Büyük zatlara, özellikle pâdişahlara sohbet akradaşı olan ve zaman zaman hoş fıkralar, hikâyeler anlatıp latîfe ve nükteler yaparak hoşça vakit geçirmelerini sağlayan zeki, bilgili, görgülü, hoşsohbet kimse, nedim.

Furṣatı elden düşürme bir muṣāḥib yār-ıla
Geşt-i gülşen kıl degül ḫālī felekden āfitāb

muṣāḥib olmış:

1. **muşāḥib olmış:**--*mış*
Gazel 166
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dost ve sohbet arkadaşı olmak.

Gördi gülşende güli olmış muşāḥib ḫār-ıla
Ṣubḥa deñlü iñleyüp zārīlıg eyler andelīb

müsellem:

1. **müsellemdür:**-*dür*
Gazel 482
Mısra: **10**
Doğruluğu, gerçekliği ispatlanmış, herkes tarafından kabul edilmiş, şüphe götürmez, inkâr edilemez.

Muḥibbī olmagıl ġāfil dilüñden koyma eşʿārı
İşidenler diye arı şiʿir saña müsellemdür

müselles:

1. **müşelleş:**
Gazel 309
Mısra: **4**
Taze şaraba bazı otlar karıştırılarak üç kere tasfiye olunup çekilen şarap; rakı, esrar, afyon (ONAY, 305-306. Ayrıca bkz. Evliya Çelebi, I/355).

Gülgūn meye ṭaʿnı ko iy ṣūfī-i ḫod-rū
Mey ʿāşıḳa sunıldı ezel saña müşelleş

2. **müşelleş:**
Gazel 314
Mısra: **3**
Üzüm şırasının üçte biri kalacak şekilde kaynatılmasıyla elde edilen ve haram sayılmayan bir nevi şarap.

Niçe tutmaz bizi zāhid biz müşelleş içmişüz
Cānı yokdur eyleye ol bāde-i ḫāmr-ıla baḥş

müselmān:

1. **müselmānlar:**-*lar*
Gazel 412
Mısra: **1**
Far. Müslümanlar.

Müselmānlar yine bir ṣūḫ-ı dil-bend
Birakdı gerdenüme nāgehān bend

2. **müselmānlar:**-*lar*
Gazel 413
Mısra: **1**
Far. Müslümanlar.

Aldı bir kāfir yine göñlüm müselmānlar meded
Zülfinüñ her bir kılında çagrışur cānlar meded

müselmāndan:

1. **müselmāndan:**--*dan*
Gazel 339
Mısra: **10**
Allah'a ve peygamberlerine iman eden. II Aşık.

Küfr-i zülfüñ ġaret ider bu Muḥibbī göñlini
Hīç revā mıdur ala kāfir müselmāndan ḫarāc

müselmānı dürüst:

1. **müselmānı dürüst:**
Gazel 218
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İslam dininden olan kimse, dini doğru yaşayan-has-müslüman..

Gerçi zāhid künc-i mescidde olur ḫalvet-nişīn
Bu riyā ile velī olmaz müselmānı dürüst

müselsel:

1. **müselseldür:**-*dür*
Gazel 491
Mısra: **4**
Ardı ardına, birbirine bağlı, zincirleme, silsileli.

Ḥadī s -i zülf-i dildārı didiler eyleme kūtāh
Anuñçün güft ü gūyum ʿālem içinde müselseldür

müselsel zülfidür:

1. **müselsel zülfidür:**--*i*, --*dür*
Gazel 339
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçları aşığın boynuna dolanan zincir gibi gösterilmektedir.

Göñlümi şeydā kılan yāruñ müselsel zülfidür
Bu dil-i dīvāneye zencīr-ile kılmañ ʿilāc

müşerref:

1. **müşerrefdür:**-*dür*
Gazel 219
Mısra: **5**
Şeref kazanmış, şereflenmiş, şerefli.

Ḫānemüz ġamla müşerrefdür gelür derd ü belā
Luṭf u ḳahrı bir-durur biz olmışuz derbān-ı dōst

müşerref olur:

1. **müşerref olur:**--*ur*
Gazel 280
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şerefli ve herkes için kıymetli olma.

Cān u dil olur müşerref bū-y-ıla ʿālem tolar
Deprenicek ruḫlarında zülf-i misk-efşān-ı dōst

müşevveş:

1. **müşevveş:**
Gazel 481
Mısra: **5**
Dağınık, perişan.

Ḫāṭırum olur müşevveş şāne ursañ zülfüñe
Pāre pāre eyleyen bagrumı bildüm şānedür

müşg-i ḫıṭā:

1. **müşg-i ḫıṭā:**
Gazel 387
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çin'de yaşayan bir tür ceylanın karın derisi altındaki bir bezden çıkarılan güzel kokulu madde.

Zülfüñe müşg-i Ḫıṭā didüm ḫaṭāsın bilmedüm
Niçe yıllar gitmedi āyīne-i dilden bu gerd

müşg-i hoten'den:

1. **müşg-i ḫoten'den:**--*den*
Gazel 333
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hoten'in misk kokusuyla dolu saçın halkasından geçmek. II Sevgilinin misk kokulu saçının kıvrımlarından geçmek, saçın kokusuyla kendinden geçmek.

Alup bū çīn-i zülfinden dilā müşg-i Ḫoten'den geç
Görüp gülzār-ı ḥüsninde ḫaṭın ṣaḥn-ı çemenden geç

müşg-i siyehle çekdi:

1. **müşg-i siyehle çekdi:**-*di*
Gazel 49
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mis kokulu siyahlık.

Çün ḫaṭuñ ḥüsnüñ kitābın yazdı taḥrīr eyledi
Kākülüñ müşg-i siyehle çekdi ḫoş cedvel saña

müşg-i tatārumdan:

1. **müşg-i tatārumdan:**--*u, --m, --dan*
Gazel 379
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin güzel kokulu saçı kastedilmektedir.

Cān dimāġını muʿaṭṭar eyle irgür iy ṣabā
Ol gözi āhū saçı müşg-i tatārumdan meded

muṣḥaf-ı ḥüsnüñ:

1. **muṣḥaf-ı ḥüsnüñ:**--*ü, --n*
Gazel 341
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik kitabı II sevgilinin yüzü Kur'an-ı Kerim'e benzetilmektedir.

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḫakı ben togrıyam ḳaddüñ gibi
Kāfirem zülfüñ gibi ger var-ısa göñlümde kec

2. **muṣḥaf-ı ḥüsnüñ:**--*ü, --n*
Gazel 382
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik kitabı II sevgilinin yüzü Kur'an-ı Kerim'e benzetilmektedir.

Laʿl-i nābuñ mestiyem ben muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḫakı
Kāfirem ger eyler-isem bāde-i ḫāmrāyı yād

muṣḥaf'uñ üstine ḫāç komaz:

1. **muṣḥaf'uñ üstine ḫāç komaz:**--*u, --n, --i, --n, --e, --maz*
Gazel 332
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak Kur'an-ı Kerim'in üzerine Hristiyanlığın sembolü olarak bilinen hac işaretinin konulmaması kastedilmektedir.

Ḫaddüñ üzre zülfüñi komak revā mı dōstum
Kimde İslām olsa komaz Muṣḥaf'uñ üstine ḫāç

müşk-efşān olmasa:

1. **müşk-efşān olmasa:**--*ma, --sa*
Gazel 115
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sabah rüzgarının sevgilinin saçından aşığa misk kokusunu taşıyan olması kastedilmiştir.

Būy-ı misk-ile dimāġ-ı bāġ-ı dehr olmazdı pür
Olmasa anber saçından böyle müşk-efşān ṣabā

müşkil:

1. **müşkil:**
Gazel 24
Mısra: **9**
Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş veya mesele, zorluk, güçlük || Kulların her türlü sıkıntı ve endişeleri.

Yār ilinden ayrı düşmek hey ne müşkil derd olur
İy Muḥibbī aña nisbet ölmek āsāndur baña

2. **müşkil:**
Gazel 61
Mısra: **2**
Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş veya mesele, zorluk, güçlük || Kulların her türlü sıkıntı ve endişeleri.

İşitdüm ben civān ü pīr didi bu söz mücmil hā
Görinür gerçi ışḳ āsān velīkin soñı müşkil hā

3. **müşkilleri:**-*ler, -i*
Gazel 83
Mısra: **3**
Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş veya mesele, zorluk, güçlük || Kulların her türlü sıkıntı ve endişeleri.

Āyet-i ḥüsnindeki yir yir olan müşkilleri
Yazdı ḫaṭṭ-ı ġubār ḫaṭṭı-y-ıla tefsīr aña

4. **müşkildür:**-*dür*
Gazel 410
Mısra: **5**
Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş veya mesele, zorluk, güçlük || Kulların her türlü sıkıntı ve endişeleri.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳ müşkildür varılmaz
Belā vü derd ü miḥnet olmasa zād

müşkil gelür:

1. **müşkil gelür:**-*ür*
Gazel 80
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zor gelmek: Güç olmak, bir işi yaparken zorluk çekmek.

Rāh-ı ışḳuñda senüñ sehl ola itmek terk-i ser
Işḳuñı terk eylemeklik līk gelür müşkil bana

müşkil işdür:

1. **müşkil işdür:**--*dür*
Gazel 473
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zor, çetin iş.

Cān fedā itmek didiler müşkil işdür ʿāşıḳa
Yār eger ben sevdügümse didüm āsān ögredür

müşkil kār imiş:

1. **müşkil kār imiş:**--*miş*
Gazel 129
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zor, çetin, sıkıntılı iş. (aşk için).

Işḳı ben āsān sanurdum katı müşkil kār imiş
Cān u serden kim ki geçmez baglamasun dil aña

müşkil mesā'ildür:

1. **müşkil mesā'ildür:**--*dür*
Gazel 429
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çözülmesi zor ve güç bir mesele.

Rumūz-ı nükte-i ʿışḳı ne bilsün zāhid-i ḫōd-bīn
Bu bir müşkil mesā'ildür mücerred ehl-i ḥāl añlar

müşkil mi var:

1. **müşkil mi var:**--*mi*
Gazel 165
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) çözüme kavuşturulması zor mesele,tuzak yoktur anlamı kastedilmiştir.

Āşıḳa bundan ulu müşkil mi var ālemde kim
Kendüsi ola faḳīr ü sevdügi ālī-cenāb

müşkil olmayıcak:

1. **müşkil olmayıcak:**--*ma*, --*yi*, --*cak*
Gazel 277
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zor ve çetin olmak.

Dād-ı Ḫudā dimişler kesbī degül-durur ʿışḳ
Taḥṣīli katı müşkil olmayıcak liyāḳat

müşkil olupdur:

1. **müşkil olupdur:**--*up*, --*dur*
Gazel 240
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zorlanmak.

Uzak menzil ü yok elde zevāde
Katı müşkil olupdur pāda lengest

müşkilhā:

1. **müşkilhā:**
Gazel 60
Mısra: **2**
Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş veya mesele, zorluk, güçlük || Kulların her türlü sıkıntı ve endişeleri.

Egerçi ışḳuñı āsān okurlar evvelī dilhā
Velī ben görmedüm andan cihān içinde müşkilhā

müslim:

1. **müslim:**
Gazel 317
Mısra: **8**
Allah'a inanan.

Şol ḳadar āh eyledüm hicrüñ beyābānında kim
Raḥm idüp ḥālüme müslim didi kāfir el-ġıyāṣ

müslim olup:

1. **müslim olup:**--*up*
Gazel 467
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Müslüman olmak.

Zülfini kesse nigārum göricek anı didüm
Ḳaṭʿ-ı zünnār idüben müslim olup dīne gelür

muṣṭafā:

1. **muṣṭafā'nuñ:**-*nun*
Gazel 1
Mısra: **9**
1. Maddî mânevî yönden arıtılıp saf ve seçkin duruma getirilmiş veya cinsi içinden en temizi, en iyisi ve en hâlisi olarak seçilmiş (kimse). 2. Hz. Muhammed'in adı.

Muṣṭafā'nuñ ḥürmetine yā İlāh
Sen müyesser eyle cennāt-ı naīm

2. **muṣṭafā:**
Gazel 2
Mısra: **8**
1. Maddî mânevî yönden arıtılıp saf ve seçkin duruma getirilmiş veya cinsi içinden en temizi, en iyisi ve en hâlisi olarak seçilmiş (kimse). 2. Hz. Muhammed'in adı.

Ḥa mim ḥarfi dü nāmuñdan işāretdür senüñ
Ḥāya Aḥmed didiler mīme daḫı hem Muṣṭafā

3. **muṣṭafā:**
Gazel 29
Mısra: **6**
1. Maddî mânevî yönden arıtılıp saf ve seçkin duruma getirilmiş veya cinsi içinden en temizi, en iyisi ve en hâlisi olarak seçilmiş (kimse). 2. Hz. Muhammed'in adı.

Umaram her bir aduñ başka şefāat eyleye
Aḥmed ü Maḥmūd Ebū'l-Ḳāsım Muḥammed Muṣṭafā

4. **muṣṭafā:**
Gazel 101
Mısra: **10**
1. Maddî mânevî yönden arıtılıp saf ve seçkin duruma getirilmiş veya cinsi içinden en temizi, en iyisi ve en hâlisi olarak seçilmiş (kimse). 2. Hz. Muhammed'in adı.

İy Muḥibbī cürm ü işyānuña olduñ mu terif
Ümmete kesme ümīd eyler şefāat Muṣṭafā

muṣṭafā':

1. **muṣṭafā'dur:**-*dur*
Gazel 272
Mısra: **9**
1. Seçilmiş, güzide. 2. Hz. Muhammed'in adı.

Muḥibbī sevdügüñ çün Muṣṭafā'dur
Gerekdür şerʿini itmek riʿāyet

müstahakkam:

1. **müstaḥaḳḳam:**--*kam*
Gazel 247
Mısra: **6**
1)Hak eden, hak etmiş. 2)Kendisi kazanmış.

Virmek isterseñ ẕekāt-ı ḥüsnüñi
Ben faḳīrem müstaḥaḳḳam vir zekāt

müstaid olan kişi:

1. **müstaid olan kişi:**--*an*
Gazel 165
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kabiliyetli,akıllı kişi.

Ḫāl ü ḥaṭṭuñsuz okur ḥüsnüñ kitābını Muḥib
Müstaid olan kişi irāba itmez irtiḳāb

müstecāb eyle:

1. **müstecāb eyle:**
Gazel 160
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstek veya duanın kabul edilmesi || Allah'ın kullarının duâsını kabul etmesi.

Muḥibbī cürm ü işyānın añup her dem duā eyler
Duāsın müstecāb eyle dilegüm bu-durur yā Rab

müstecāb olur:

1. **müstecāb olur:**--*ur*
Gazel 194
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kabul olunmak, kabul edilmek || Allah'ın kullarının dualarına cevap vermesi, dualarını kabul etmesi.

İy Muḥibbī ṣubḥ-ı vaṣlın isteyüp eyle niyāz
Didiler olur seḥergehler duālar müstecāb

müstedām ol:

1. **müstedām ol:**
Gazel 126
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1. Daim olmak, sürekli olmak.

Ölmiş iken tāze cān buldı Muḥibbī ḫasta dil
Būy-ı zülfini getürdüñ müstedām ol iy ṣabā

müstedām olsun:

1. **müstedām olsun:**--*sun*
Gazel 460
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daim, sürekli olmak, kalıcı olmak, uzun ömürlü olmak.

Ġuṣṣadan ḫālī degül her laḥẓa gönlüm ġamdadur
Müstedām olsun bu dīde daḫı dāyim nemdedür

müstefīd oldı:

1. **müstefīd oldı:**--*dı*
Gazel 384
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstifade eden,faydalanan.

ʿIşḳuñ Muḥibbī okıdı naḥv-ile ṣarfını
Dil suḫtesi bu fende daḫı oldı müstefīd

müstefīd oldum:

1. **müstefīd oldum:**--*du*, --*m*
Gazel 376
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yararlanan,istifade eden kişi anlamında kullanılmıştır.

Fenn-i ʿışḳı okudum sanmañ beni siz mübtedī
Buldum istiʿdād-ı tāmmı şimdi oldum müstefīd

müstehab:

1. **müsteḥab:**
Gazel 210
Mısra: **8**
Hakkında kesin bir emir bulunmadığı halde dînin temel prensiplerine uygun olduğu için beğenilen, tavsiye edilen, sevap kazandıran, dince makbul (iş ve davranış), mendup.

Ṭāḳ-ı ebrūsın görüp kaldurma yirden başuñı
Işḳ kitābında yazılmış secde itmek müsteḥab

müstehak yokdur:

1. **müsteḥaḳ yokdur:**--*dur*
Gazel 281
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Layık ya da hak eden bir kimse(aşık kendisini kastetmektedir.).

ʿIşḳuñ-ıla cān u dil şöyle faḳīr oldı bugün
Benden özge müsteḥaḳ yokdur baña virgil zekāt

müşterī olalı:

1. **müşterī olalı:**--*a*, --*lı*
Gazel 335
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alıcı hale geleli.

Müşterī olalı ʿālem mihrüñe
Kalmadı ḫurşīd ile māha revāc

müşterī oldum:

1. **müşterī oldum:**--*du*, --*m*
Gazel 455
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alıcı olmak, talip olmak. II Bağlanmak, tutulmak.

Naḳd-i cān-ıla metāʿ-ı vaṣla oldum müşterī
Didiler olmaz bahā ol gevher-i nā-yābdur

müşterī olur:

1. **müşterī olur:**--*ur*
Gazel 261
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Müşteri/alıcı olmak.

Cān naḳd ile būseñe dil müşterī olur
Cāndan olur mı diye baña bir kimse diye hest

müsveddedür:

1. **müsveddedür:**--*dür*
Gazel 444
Mısra: **10**
Acele ile öylesine,temiz yazılmayan yazı.

Ḥüsnüñ evrāḳın okımaga Muḥib
Ḫaṭṭ-ı levḥ-i ḥadüñ
müsveddedür

muʿtād oldı:

1. **muʿtād oldı:**-*dı*
Gazel 411
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alışmak, alışkanlık haline gelmek.

Dilā dermānı ko derdi ḳabūl it
Muḥibbī oldı çün derd-ile
muʿtād

mutāddur:

1. **mutāddur:**-*dur*
Gazel 15
Mısra: **8**
Alışmış, alışık.

Sanma kim cevr ü cefādan iy
ṣanem yüz döndürem
Çün ezelden cevrüñe mutāddur
dirler baña

2. **mutāddur:**-*dur*
Gazel 64
Mısra: **12**
Alışmış, alışık.

İy Muḥibbī kana girmişsin dime
dildāra sen
Günde biñ kan eylese mutāddur
ol kan aña

muṭavvel:

1. **muṭavveldür:**-*dür*
Gazel 491
Mısra: **10**
Uzamak.

Muḥibbī kuluñı söyletme luṭf it
iy ṣeh-i ḫūbān
Perīṣān ḥālinüñ ṣerḥi saçuñ gibi
muṭavveldür

2. **muṭavvel:**
Gazel 14
Mısra: **9**
Uzatılmış, daha uzun yapılmış.

Zülfi ile dün gice didüm
muṭavvel ḳıṣṣamı
Didi dilber bir uzun efsāne
söylersin baña

muṭavvel kıl:

1. **muṭavvel kıl:**
Gazel 421
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzatmak;uzun yapmak.

Vaṣf-ı lebini itme muṭavvel kıl
iḫtiṣār
Sözde Muḥibbī çünki olur
muḫtaṣar leẕīẕ

muṭavvel zülfüñle:

1. **muṭavvel zülfüñle:**-*ü, -n, -le*
Gazel 255
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin uzun yahut çok olan saçları kastedilmektedir.

Bir ḳıṣṣadur muṭavvel zülfüñle
derdüm iy dōst
Tā ḥaşre dek dinilse diñmeye bu
ḥikāyet

muteber ola:

1. **muteber ola:**-*a*
Gazel 73
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İtibarlı,sayılır,hatırlı olan.

Günden güne āşıḳ-ı dil-ḫaste zār
olup
Yanında iti gibi raḳīb muteber
ola

muterif:

1. **muterif:**
Gazel 2
Mısra: **11**
Kabul eden, tasdik eden, itiraf eden.

Her ne kim itdüm günāhı
olmışam ben muterif
Tevbeye geldüm ḳabūl it
tevbemi yā Rabbenā

muṭī ola:

1. **muṭī ola:**-*a*
Gazel 113
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tabi olmak, itaat etmek.

İy Muḥibbī Ḫaḳ Taālā mucizin
iẓhār ide
Cümleten ola muṭī rām ola ehl-i
ḥāc aña

muṭīʿ olmadılar:

1. **muṭīʿ olmadılar:**-*ma, -dı, -lar*
Gazel 392
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İtaatkar olmak,Hz.Muhammed'e uymak.

Bilmeyüp togrı yolı saña muṭīʿ
olmadılar
Kaldılar nār-ı cehennem içre
Naṣrā vü Yehūd

muṭrib ki:

1. **muṭrib ki:**
Gazel 393
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çalgıcı. Ud ve ney çalan kişi.

Kanı ol muṭrib ki anuñ
naġmesini gūş idüp
Raḳṣ ide kūhsār-ı eşcār cümle
ẕerrāt u vücūd

mūy:

1. **mūyı:**-*ı*
Gazel 57
Mısra: **6**
Saç teli. II Saç.

Eylemek ister yine ḫaṭṭuñ urūc
Oldı her mūyı dile cānā belā

müyesser:

1. **müyesserdür:**-*dür*
Gazel 81
Mısra: **6**
Ar. 1. Kolay gelmiş, âsân. 2. Nasip.

Taḫt-ı Keykāvūs u māl-ı
Ḫusrev'e meyl itmezem
Bendelik çün āsitānuñda
müyesserdür baña

2. **müyesser:**
Gazel 1
Mısra: **10**
1. Kolay olan. 2. Nasip olan.

Muṣṭafā'nuñ ḥürmetine yā İlāh
Sen müyesser eyle cennāt-ı naīm

3. **müyesser:**
Gazel 2
Mısra: **13**
1. Kolay olan. 2. Nasip olan.

Ḥaḳ müyesser eylese varsa Muḥibbī ravżaña
Gözlerine eyler-idi ḫāk-i pāyüñ tūtiyā

4. **müyesser:**
Gazel 90
Mısra: **8**
1. Kolay olan. 2. Nasip olan.

Niçe yıldur peyk-i āhı gönderürem kūyuña
Olmadı bir gün müyesser irgüre rāhum saña

5. **müyesser:**
Gazel 148
Mısra: **3**
1. Kolay olan. 2. Nasip olan.

Yüzine sür yüzüñ iy dil kim müyesser bir daḫı
Ola mı pes kim bilür varup gül-i ruḫsārın öp

müyesser boldı tut:

1. **müyesser boldı tut:**--*dı*
Gazel 291
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kolaylık,nasip,güzellik.

Bir avuç toprag-ıla ancak olur renc ḥāṣıluñ
Cümle ʿālem gencini saña müyesser boldı tut

müyesser eyle:

1. **müyesser eyle:**
Gazel 97
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasip etmek; elde edilmesini sağlamak. Kolaylaştırmak.

Eyle dīẕāruñ müyesser afv idüp her cürmini
Cennet-i firdevs içinde yār ola Rıḍvān aña

2. **müyesser eyle:**
Gazel 209
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kolaylaştırmak, nasip etmek.

Murādumdur dü ālemde viṣālüñ
Murādumı müyesser eyle yā Rab

müyesser eylese:

1. **müyesser eylese:**--*le, --se*
Gazel 95
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasip olmak.

Ḥaḳ müyesser eylese bir kez daḫı görsem seni
Yüz sürüp ayaguña dirdüm kamu derdüm saña

müyesser ola:

1. **müyesser ola:**--*a*
Gazel 366
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasip olmak.

Muḥibbī cān-ıla sevdā-yı zülfüñ
Ṭaleb kıl tā müyesser ola ol sūd

müyesser olmadı:

1. **müyesser olmadı:**--*ma, --dı*
Gazel 402
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasip olmak II Mümkün olmak.

İtüñ olsam ḳūyuñ içre irer idüm devlete
Baña olmadı müyesser līk ol baḫt-ı saʿīd

müyesser olmaya:

1. **müyesser olmaya:**--*ma, --y, --a*
Gazel 304
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kolaylıkla gerçekleşen,asan olan,nasip.

Çün müyesser olmaya cānān viṣāli ʿāṣıḳa
ʿĀlem içre sīnesinde turdugı cāndur ʿabeṣ

müyesser olmaz idi:

1. **müyesser olmaz idi:**--*maz, --di*
Gazel 328
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasip olmak,kolay bir şekilde erişilebilir olmak.

Ḥabībi olmasa idüñ Ḫudā'nuñ
Müyesser olmaz idi saña miʿrāc

müyesser olsa:

1. **müyesser olsa:**--*sa*
Gazel 408
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kolaylıkla ulaşmak, nasip olmak.

Ger müyesser olsa içsem laʿl-i nābuñ cāmını
Kılmaz idüm bir nefes bu gerdiş-i gerdūnı yād

müyesser olur:

1. **müyesser olur:**--*ur*
Gazel 179
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasip olmak, mümkün olmak.

Vaṣl içün dirler müyesser olur āḫir ṣabr-ıla
Eylese ömrüm taḥammül itmese ecel şitāb

müy-ı sefīd:

1. **müy-ı sefīd:**
Gazel 374
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ak saç, ağarmış saç.

Çeşm-i siyāh ḫūn-ı cigerle görindi surḫ
Müy-ı sefīd ẓāhir olup oldı rūy-ı zerd

müzehheb itmiş:

1. **müzehheb itmiş:**--*miş*
Gazel 204

Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Altın yıldızlarla süslemek.

Muḥibbī'nüñ gören eşārın eydür
Maāniyle anı itmiş müẕehheb

müzeyyen itdüm:

1. **müzeyyen itdüm:**--*dü, --m*
Gazel 406
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Süslemek,bezemek.

Müzeyyen sīnem itdüm dāġlar ile
Görenler sanur anı taḫta-i nerd

muztarib:

1. **mużṭarib:**
Gazel 193
Mısra: **11**
Izdırap içinde, sıkıntılı.

Şādīye şād olma iy dil gelse ġam hem mużṭarib
Çün bilürsin kāyināt içinde vardur inḳılāb

nä:

1. **nā:**
Gazel 68
Mısra: **10**
Hangi.

Muḥibbī giceler hicrān şebinde İñiler meclis içre nite kim nā

2. **nā:**
Gazel 78
Mısra: **5**
Ney, kamıştan yapılmış, bir arşın uzunluğunda nefesli bir çalgıdır, sesi yanıktır. Ney sesi, aşk çığlığıdır. Ney tasavvufi bir terim olarak, sevgiliden haber, sevgilinin sunduğu kadeh vs. gibi manaları da ifade eder.

Nā gibi bagrum delindi çāresüz āh eylerem
Gönderürem her nefes āh-ıla efġānı saña

nā-bedīd ola:

1. **nā-bedīd ola:**--*a*
Gazel 376
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ortadan kaybolmak, yok olmak.

Beni dūr itdi kapuñdan dünyede bī-dīn raḳīb
Dilegüm budur Ḫudā'dan ol da ola nā-bedīd

nā-bedīd oldı:

1. **nā-bedīd oldı:**--*dı*
Gazel 404
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kaybolmak, yok olmak.

Selḫ-i Ṣaʿbān-ıla oldı ʿiyş ü ʿişret nā-bedīd
Ġarra-i Şevvāl ile yazdı felek menşūr-ı ʿiyd

nā-būd:

1. **nā-būd:**
Gazel 383
Mısra: **8**
Bulunmayan, mevcut olmayan, yok.

Aña ʿāşıḳ mı dirler şemʿ-i ḥüsne Yanup pervāne-veş olmaya nā-būd

nā-būd olur:

1. **nā-būd olur:**--*ur*
Gazel 441
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yok olmak.

Muḥibbī her ki ʿāşıḳdur olur ʿışḳ içre ol nā-būd
Dimez hīç ʿāşıḳ-ı ṣadıḳ benüm bu yolda būdum var

nā-būd olursa:

1. **nā-būd olursa:**--*ur, --sa*
Gazel 397
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yok olmak.

Nā-būd olursa añmaya ʿışḳ ehli būdını
Anuñ yanında bir görinür çün ziyān u sūd

nabż:

1. **nabżuma:**-*um, -a*
Gazel 294
Mısra: **3**
Kalp atışı sebebiyle ortaya çıkan kan basıncından dolayı atar damarlarda ve özellikle bilek atar damarında duyulan vuruş ve bu vuruşun duyulduğu atar damar.

Eṭibbā el urup nabżuma didi Cünün-ı ʿışḳ ancak bu ʿalāmet

2. **nabżuma:**-*um, -a*
Gazel 338
Mısra: **5**
Kalp atışı sebebiyle ortaya çıkan kan basıncından dolayı atar damarlarda ve özellikle bilek atar damarında duyulan vuruş ve bu vuruşun duyulduğu atar damar.

Ḫasta dilven nabżuma el urma epsem iy ṭabīb
Laʿl-i dilber olmasa yokdur baña hergiz ʿilāc

nabż-ı ʿāşıḳdan:

1. **nabż-ı ʿāşıḳdan:**--*dan*
Gazel 438
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın kalp atışları.

Nabż-ı ʿāşıḳdan elüñ çek bilemezsin iy ṭabīb
Bī-devā derddür gerekse anı Cālīnūs'a sor

nabżuñ:

1. **nabżuñ:**
Gazel 177
Mısra: **10**
Kalp atışı sebebiyle ortaya çıkan kan basıncından dolayı atar damarlarda ve özellikle bilek atar damarında duyulan vuruş ve bu vuruşun duyulduğu atar damar.

İy Muḥibbī çāre yok bīmār-ı ışḳa bilmiş ol
Tutmasun nabżuñ gelüp yok yire bī-çāre ṭabīb

nādān olan:

1. **nādān olan:**--*a, --n*
Gazel 450
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akılsız, cahil.

Muḥibbī her sözin dil-keş özinden iḫtirāʿ itdi
Velī nādān olan bilmez sanur ṭarz-ı Nevāyī'dür

nā-ehle sorma:

1. **nā-ehle sorma:**--*ma*
Gazel 118
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir şeyin usta olmayan,o işten anlamayan bir şeye değerinin soulmaması kastedilir.

Cevher-i vaşlı metāın sorma her nā-ehle kim
Cevherīyem sor baña kim olmışam ṣarrāf aña

nāfiʿ:

1. **nāfiʿdür:**-*dür*
Gazel 418
Mısra: **2**
Faydâlı, kârlı; hayırlı.

Zühd ü ẕikr ü ṭāʿati ehl-i zamān görmez leẕīẕ
Gerçi nāfiʿdür velī cān-ı girān görmez leẕīẕ

nāgāh:

1. **nāgāh:**
Gazel 3
Mısra: **1**
Aniden, ansızın, birdenbire.

Dün gice nāgāh irişdi gūşuma bir ḫoş nidā
Kim-durur āşıḳlar içre eyleye cānın fedā

2. **nāgāh:**
Gazel 134
Mısra: **1**
Aniden, ansızın, birdenbire.

Arż idüp gün yüzini bir perī nāgāh baña
Bir daḫı görmez isem āh baña vāh baña

3. **nāgāh:**
Gazel 175
Mısra: **2**
Aniden, ansızın, birdenbire.

Fikre vardum tā ki ḫābuma gire ol māhitāb
Ben bu fikr içinde iken togdı nāgāh āfitāb

4. **nāgāh:**
Gazel 183
Mısra: **2**
Aniden, ansızın, birdenbire.

Kana döndi göz yaşı bagrumdaki kanum görüp
Geldi cānum agzuma nāgāh cānānum görüp

5. **nāgāh:**
Gazel 364
Mısra: **10**
Aniden, ansızın, birdenbire.

Görmez Muḥibbī uyḫu yüzin şimdi ay u yıl
Nāgāh eger ki görse ola daḫı ḫāb-ı telḫ

nāgeh:

1. **nāgeh:**
Gazel 356
Mısra: **1**
Aniden, ansızın, birdenbire.

Nāgeh nidā irseydi seḥergeh be-gūş rūḥ
Her kim ḫumāra çāre diler eylesün ṣabūḥ

nāgehān:

1. **nāgehān:**
Gazel 163
Mısra: **7**
Aniden, ansızın, birdenbire.

Ḫˇāba vardum nāgehān luṭf-ıla geldi didi yār
Bu ne ġafletdür uyan üstüñe togdı āfitāb

2. **nāgehān:**
Gazel 268
Mısra: **1**
Aniden, ansızın, birdenbire.

Yārı gördüm nāgehān didüm ki bu ʿayn-ı mehest
Geydügi zerrīn ḳabā başındaki keç külehest

3. **nāgehān:**
Gazel 310
Mısra: **5**
Aniden, ansızın, birdenbire.

Nāgehān maḫfī naẓar kıldum güneş ruḫsāruña
Eyledüm ol dem hemān çāk-i girībān el-ġıyāṣ

4. **nāgehān:**
Gazel 360
Mısra: **8**
Aniden, ansızın, birdenbire.

Sakın aldanma cihān naṭʿına āḫir māt ider
Nāgehān açmaz yüzinden saña diye şāh ruḫ

5. **nāgehān:**
Gazel 412
Mısra: **2**
Aniden, ansızın, birdenbire.

Müselmānlar yine bir şūḫ-ı dil-bend
Birakdı gerdenüme nāgehān bend

6. **nāgehān:**
Gazel 453
Mısra: **5**
Aniden, ansızın, birdenbire.

Nāgehān bir şeb uyudum yārı gördüm ḫˇābda
Niçe yıllar beni bī-dār iden ol şeb ḫābıdur

7. **nāgehān:**
Gazel 500
Mısra: **3**
Aniden, ansızın, birdenbire.

Gözlerüm yaşı benüm cū oldı akdı nāgehān
Şöyle beñzer gülşene ol serv-ḳāmetler gelür

naġme:

1. **naġmesini:**-*sin, -i*
Gazel 393
Mısra: **5**
Kulağa hoş gelen âhenkli ses, ezgi.

Kanı ol muṭrib ki anuñ
naġmesini gūş idüp
Raḳṣ ide kūhsār-ı eşcār cümle
ẕerrāt u vücūd

nā-ḥaḳ:

1. **nā-ḥaḳ:**
Gazel 25
Mısra: **4**
Boş, beyhude, faydasız.

Kūyına varan āşıḳı bir
ġamzeden eyler helāk
Olmaz peşīmān āḳıbet n'eyler
bu nā-ḥaḳ kan aña

nā-ḥaḳ yire:

1. **nā-ḥaḳ yire:**--*e*
Gazel 407
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Haksız yere, hak etmediği halde.

Tutdı rehzen diyü kūyında göñül merdümini
Anı nā-ḥaḳ yire zülfinde asar dāra meded

nahl-i nev-resdür:

1. **naḫl-i nev-resdür:**--*dür*
Gazel 103
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeni yetişen,genç ve taze fidan.

Sünbül ü gül n'eylerem zülf ü ruḫuñ besdür baña
Serv ü ṭūbādan ġaraż ol naḫl-i nev-resdür baña

naḥv:

1. **naḥv-ıla:**--*ıla*
Gazel 65
Mısra: **5**
Söz dizimi, cümle bilgisi, sentaks.

Ki çün bünyādına ilmüñ komışlar naḥv-ıla ṣarfı
Olur mı ilm hīç ḥāṣıl okınmaya avāmil hā

naḥv-ile ṣarfını okıdı:

1. **naḥv-ile ṣarfını okıdı:**--*ile*--*le*, --*ı*, --*n*, --*ı*, --*dı*
Gazel 384
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşkın kitabını-cümle bilgisini-okumak anlamında kullanılmıştır.

ʿIşḳuñ Muḥibbī okıdı naḥv-ile ṣarfını
Dil suḫtesi bu fende daḫı oldı müstefīd

naʿīm:

1. **naʿīm:**
Gazel 421
Mısra: **4**
Nimet ‖ cennetlerden biri.

Olmaz bihişt mīvelerinden biri bedel
Vaṣluñ naʿim bitüre ḥurmā-yı ter leẕīẕ

nāʿimi:

1. **naʿīmi:**
Gazel 384
Mısra: **5**
1. Nimetler. 2. Bir cennet ismi.

Ṣūfī diler ki bula naʿīmi riyā ile
ʿĀşıḳ kemāl-i luṭfına yāruñ ider ümīd

naḳd:

1. **naḳdin:**-*in*
Gazel 13
Mısra: **5**
Varlık, servet.

Ömr naḳdin vaṣl içün ḫarc eyledüm ammā çi sūd
Sayüm oldı ancak taḥṣīl-i bī-ḥāṣıl baña

naḳd-i cān:

1. **naḳd-i cān:**
Gazel 269
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can parası (en kıymetli şey).

Naḳd-i cān ile kim aldı laʿl-i cānānı dürüst
Şübhesüz aradı buldı derde dermānı dürüst

naḳd-i cān iltüp:

1. **naḳd-i cān iltüp:**--*l*, --*tüp*
Gazel 111
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın canını sevgiliye feda olsun diye hediye götürmesi,ulaştırması kastedilmiştir.

Naḳd-i cān iltüp Muḥibbī istesem bir būsesin
Ya cevāb itmez ve yāḫūd gösterür ferdā baña

nakd-i cāna:

1. **naḳd-i cāna:**-*a*
Gazel 20
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can sermayesi. II Âşığın canı.

Naḳd-i cāna būseñi re'y eyledüm didüm didi
İy Muḥibbī key sakın ugrama buradan yaña

2. **naḳd-i cāna:**-+*a*
Gazel 181
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can sermayesi. II Âşığın canı.

Naḳd-i cāna almış iken dilberüñ bir būsesin
Āh raḳīb ortaya girdi bozdı bāzārum görüp

3. **naḳd-i cāna:**--*a*
Gazel 206
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can sermayesi. II Âşığın canı.

Muḥibbī naḳd-i cāna derd-i yārı
Ziyāde assı itdi anı alup

naḳd-i cān-ıla:

1. **naḳd-i cān-ıla:**--*la*
Gazel 402
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can sermayesi(aşığın canı).

ʿIşḳ bāzārında aldum derdi çün dermānuma
Almaz-ısa oluram ben naḳd-i cān-ıla ḫarīd

2. **naḳd-i cān-ıla:**--*ı, --la*
Gazel 417
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can sermayesi(aşığın canı).

Naḳd-i cān-ıla metāʿ-ı vaṣluña oldum ḫarīd
Gel ḳabūl it çünki yokdur cān-ıla serden leẕīẕ

3. **naḳd-i cān-ıla:**--*ı, --la*
Gazel 455
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can sermayesi(aşığın canı).

Naḳd-i cān-ıla metāʿ-ı vaṣla oldum müşterī
Didiler olmaz bahā ol gevher-i nā-yābdur

naḳḳāş:

1. **naḳḳāşına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 148
Mısra: **5**
Nakşeden, süsleyen (kimse). II Sevgiliyi mükemmel bir şekilde yaratan Allah.

Naḳşınuñ naḳḳāşına iy dil hezārān āferīn
Ayn-ı raḥmetdür yüri her dem ḫaṭ-ı zengārın öp

nakl-i ṣaḥīḥ:

1. **naḳl-i ṣaḥīḥ:**
Gazel 352
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğru nakil, bir hadisenin veya sözün yalansız aktarılması.

İledüp ḥüccetini ḳāẕī-iʿışḳa ḫaṭṭuñ
Göricek anı ḳabūl itdi didi naḳl-i ṣaḥīḥ

nakş:

1. **naḳşuñı:**-*+uñ, -+ı*
Gazel 49
Mısra: **9**
Güzellik ǁ nakış.

Dilde taṣvīr itmege cānā
Muḥibbī naḳşuñı
Bagrı ḫūnın eyleyüpdür iki çeşmi ḥıl saña

2. **naḳşınuñ:**-*ın, -uñ*
Gazel 148
Mısra: **5**
Görünüş, suret.

Naḳşınuñ naḳḳāşına iy dil hezārān āferīn
Ayn-ı raḥmetdür yüri her dem ḫaṭ-ı zengārın öp

nakş ola:

1. **naḳş ola:**--*a*
Gazel 374
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nakş olunmak, işlenmek.

ʿİbret degül mi gör ne bu ḳubbe-i bī-sütūn
Ḥikmet degül mi naḳş ola bu levḥ-i lāciverd

nakş olan:

1. **naḳş olan:**--*a, --n*
Gazel 287
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yazılmak, nakşedilmek, resmedilmek.

Ẓāhir itdi kūy-ı ʿışḳ içre cünūnum ʿāleme
Naḳş olan seng-i cefādan cism-i ʿüryān ʿāḳıbet

nakş olınmış:

1. **naḳş olınmış:**--*ın, --mış*
Gazel 478
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nakş olunmuş, işlenmiş.

Cān göziyle kıl naẓar meh-pārelerle ʿāleme
Yok bahāsı nakş olınmış sanki Āzer deyridür

nakş u ʿalāmetler:

1. **naḳş u ʿalāmetler:**--*ler*
Gazel 500
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hile,oyun ve pişmanlık.

İy Muḥibbī aç gözüñ dünyāya bakup ʿibret al
Dürlü dürlü gösterür naḳş u ʿalāmetler gelür

nakş u zevāl:

1. **naḳş u zevāl:**
Gazel 499
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yokluk ve fenalık içinde olmak.

Niçe teşbīh eyleyem yüzin güne alnın aya
Gice gündüz her biri naḳş u zevāl üstindedür

nālān:

1. **nālān:**
Gazel 128
Mısra: **8**
Ağlayan, inleyen.

Deşt-i ġamda ḫālüme raḥm eyledi çarḫ-ı felek
Anuñ-ıçun rad nālān ebr giryāndur bāña

2. **nālān:**
Gazel 242
Mısra: **7**
(Ayrılık kaynaklı) inleyen / feryat eden âşık.

Gehī nālān gehī giryān geh eyle sīneñi biryān
Ciger ḫūnābesin bezm-i ġam içre dāyimā nūş it

nālān olur:

1. **nālān olur:**--*ur*
Gazel 125
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnlemek.

Ney gibi nālān olur miskīn Muḥibbī derdmend
Def gibi sīne dögüp efġān olupdur ḫū bāña

nāle:

1. **nāle:**
Gazel 15
Mısra: **1**
İnilti, inleme, feryat,figan.

Nāle kılsam hey bu ne feryāddur dirler bāña

Sen lebi şīrīn içün Ferhād'dur dirler baña

2. **nālemi:**-*m, -i*
Gazel 19
Mısra: **1**
İnilti, inleme, feryat,figan.

İşidüp nālemi ebr oldı yine zār baña
Çözdi sünbül saçını agladı kühsār baña

3. **nāle:**
Gazel 21
Mısra: **1**
İnilti, inleme, feryat,figan.

Bezm-i ġamda nāle kıl iy nāy ḫāldaş ol baña
Çarḫ elinden iñleyem bir laḥẓa yoldaş ol baña

4. **nālelerüm:**-*ler, -üm*
Gazel 40
Mısra: **8**
İnilti, inleme, feryat,figan.

Sen güle bülbül-i dil nālesi te'īr idemez
Oldı feryād-ıla bu nālelerüm bād-ı hevā

5. **nālesi:**-*si*
Gazel 104
Mısra: **2**
İnilti, inleme, feryat,figan.

Kapusında şāh-ı ışḳuñ bendedür Kāvus aña
Nālesi ser-tā nefīr ü sīne ṭabl u kūs aña

6. **nālesiyle:**-*si, -yle*
Gazel 104
Mısra: **9**
İnilti, inleme, feryat,figan.

Bu Muḥibbī nālesiyle āteş içre yandugın
Hind ilinde işide taḥsīn ide ḳaḳnūs aña

7. **nālelerüm:**-*lerüm*
Gazel 108
Mısra: **3**
İnilti, inleme, feryat,figan.

Niçe şerḥ idebile derd-i dilüm nālelerüm
Çün gelür bād-ı hevā eyledügüm āh saña

8. **nālesin:**-*sin*
Gazel 313
Mısra: **3**
İnilti, inleme, feryat,figan.

Gül gibi gūş eylemezsin ehl-i ʿışḳuñ nālesin
Eylerem bülbülleyin her gice feryād el-ġıyāṣ

9. **nālesin:**-*sin*
Gazel 372
Mısra: **7**
İnilti, inleme, feryat,figan.

Gūşa almaz gül gibi dil bübülinüñ nālesin
Niçeye dek çagurup bu ḫasta göñlüm diye dād

10. **nālesin:**-*sin*
Gazel 395
Mısra: **7**
İnilti, inleme, feryat,figan.

Gūşa almaz gül gibi dil bülbülinüñ nālesin
Niçeye dek çagura bu ḫasta göñlüm dād dād

11. **nāledür:**-*dür*
Gazel 488
Mısra: **1**
İnilti, inleme, feryat,figan.

Ḫār elinden gülşen içre bülbül işi nāledür
Dehr elinden bagrını dāġ eyleyen de lāledür

nāle eyler:

1. **nāle eyler:**--*r*
Gazel 167
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnlemek, iniltili sesler çıkarmak.

Meclis-i ġam içre göñli nāle eyler ney gibi
Bu Muḥibbī ideli yārān içün yaşın şarāb

2. **nāle eyler:**--*r*
Gazel 390
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Inlemek. feryad etmek.

Dehr elinden cān kulagın aç işit
Nāle eyler nāy u iñler çeng ü ʿūd

nāle eylese:

1. **nāle eylese:**-*se*
Gazel 31
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Inlemek. feryad etmek.

Eylese nāle Muḥibbī irişür menziline
Sanmañuz nāle vü feryādı anuñ bād-ı hevā

nāle kılma:

1. **nāle kılma:**--*ma*
Gazel 373
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Inlemek. feryad etmek.

Nāle kılma ʿışḳı ögren gel bugün pervāneden
Hīç kaçar mı şemʿden feryād ider mi yaksa od

nāle kılur:

1. **nāle kılur:**-*ur*
Gazel 52
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Inlemek. feryad etmek.

Gül ruḫlaruñ añılsa göñül zār zār ola
Bülbül çemende nāle kılur nev-bahār ola

nāle vü āhı:

1. **nāle vü āhı:**-*ı*
Gazel 11
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnleme ve ah etme durumu.

Bülbülüñ irmez mi iy gül nāle vü āhı saña
İrişe korkmaz mısın āh-ı seḥergāhı saña

nāle vü āhum:

1. **nāle vü āhum:**-*um*
Gazel 47
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Inleme ve âh etme.

İñlerem bülbülleyin sen gülden ayru dem-be-dem

Ancak oldı nāle vü āhum benüm bād-ı hevā

2. **nāle vü āhum:**-*um*
Gazel 80
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Inleme ve âh etme.

Himmetüm bāzını saldum sen hümāyı ṣayd içün
Ayagumda nāle vü āhum olupdur zil baña

nāle vü efġān:

1. **nāle vü efġān:**
Gazel 38
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlayıp inlemek.

Yüce itmişdür felekden ḳaşrını beñzer o māh
Anuñ-ıçundur irişmez nāle vü efġān aña

nāle vü feryād:

1. **nāle vü feryād:**
Gazel 370
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnleme ve feryad (etme).

İy ʿārızı gül lebleri ġonca boyı şimşād
Dil bülbülinüñ işi güci nāle vü feryād

nāle vü feryādı:

1. **nāle vü feryādı:**-*ı*
Gazel 31
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnleme ve feryad etme II dünyevî şikâyetler.

Eylese nāle Muḥibbī irişür menziline
Sanmañuz nāle vü feryādı anuñ bād-ı hevā

nāle vü feryādumı:

1. **nāle vü feryādumı:**--*u, --mı*
Gazel 290
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağırıp çağırma,inleme. Figan etme.

Ḳaddümi çeng eyleyüp takduñ aña cān riştesin
Nāle vü feryādumı zīr ü bam itdüñ ʿāḳıbet

nāle vü zār it:

1. **nāle vü zār it:**
Gazel 224
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlamak, inlemek, feryat figan etmek.

Bir ʿārıżı gül ġonca dehen ʿışḳına iy dil
Tā ṣubḥa degin bülbül olup nāle vü zār it

2. **nāle vü zār it:**
Gazel 266
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlamak, inlemek, feryat figan etmek.

Bir ʿārız-ı gül ġonca-dehen ʿışḳına iy dil
Tā ṣubḥa degin bülbül olup nāle vü zār it

nāle vü zārī kılsun:

1. **nāle vü zārī kılsun:**--*sun*
Gazel 482
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlayıp bağırmak,kendinden geçercesine çığırmak.

Dönelden ḳāmetüm çenge aña tār eyledüm yaşum
Ko kılsun nāle vü zārī aña çün ẕikr-ile bamdur

nālelerüm sürūdı:

1. **nālelerüm sürūdı:**--*ler, --ü, --m, --ı*
Gazel 461
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın feryat ve inlemelerinin melodisi yani türküsü kastedilmektedir.

Sīnem kemānçe bezme gözüm yaşı tārdur
N'eyler sürūdı nālelerüm çün tezānedür

nālemi diñlemezsin:

1. **nālemi diñlemezsin:**--*m, --i, --mez, --sin*
Gazel 462
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgilinin feryat ve iniltilerini duymadığını dile getirmektedir.

Diñlemezsin nālemi gūş itmeyüp efġānumı
İñlese ṭōlāb-ı dil gözden hemān Ceyḥūn akar

nālemi işitse:

1. **nālemi işitse:**-*se*
Gazel 86
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnilti ve figanların işitilmesi.

Her kim işitse nālemi dōlāba beñzedür
Gözgüler ile dīdelerüm tolı āb ola

nāliş:

1. **nālişlerüm:**-*ler, -üm*
Gazel 20
Mısra: **7**
İnilti, inleme, feryat,figan.

Bezm-i ġamda bilmek isterseñ eger nālişlerüm
Dōstum bir kez kulak tut nāy-ı güyādan yaña

nāliş itsem:

1. **nāliş itsem:**--*se, --m*
Gazel 346
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acı ve üzüntüden inlemek.

Bezm-i ġamda nāliş itsem cān u dil eyler semāʿ
Meclis ehlin nite kim nāy u rebāb eyler feraḥ

nālişlerüm diñle:

1. **nālişlerüm diñle:**
Gazel 76
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın inleme,iniltilerini dinlemek.

Ġamuñ ḳaddümi çeng itdi birez nālişlerüm diñle
Gözüm yaşını tār itdi ider gör zīr ü ġam peydā

nām:

1. **nāmuñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 2
Mısra: **7**
Ad, san, şöhret.

Ḥa mim ḥarfi dü nāmuñdan işāretdür senüñ
Ḥāya Aḥmed didiler mīme daḫı hem Muṣṭafā

2. **nāmı:**-*ı*
Gazel 71
Mısra: **8**
Ad, san, şöhret.

Āşıḳam dir kim reh-i ışḳ içre cān terk eylemez
Aña āşıḳ mı dinür nāmı anuñ nā-merd ola

3. **nāmını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 89
Mısra: **9**
Ad, san, şöhret.

Ṣabr eyle devā nāmını añma Muḥibbīyā
Āşıḳ dinür mi dilde göñülde devā ola

4. **nāmuñ-ıla:**-*uñ, -ıla*
Gazel 392
Mısra: **7**
Ad, san, şöhret.

Devr ider ʿarż u semā şems ü ḳamer nāmuñ-ıla
İns ü cinnüñ kamu dilinde-durur güft ü şünūd

5. **nāmıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 493
Mısra: **10**
Ad, san, şöhret.

Niçe medḥ itsün Muḥibbī rūyuñı Ḫıṭbe-i ḫūbı çün anuñ nāmıdur

nāme:

1. **nāmede:**-*de*
Gazel 82
Mısra: **5**
Mektub. Risale. Kitap. şiir.

Nāmede cevr ü cefāsın yād idüp gönderdi yār
Nefḥa-i Rūḥu'l-ḳudüs san oldı ol ḳāṣid baña

2. **nāmesin:**-*si, -n*
Gazel 198
Mısra: **5**
Mektub. Risale. Kitap. şiir.

Göz karasın ḥall idüp yazdum nigāra nāmesin
Okudukça būse cerr eyle leb-i ḫandānın öp

3. **nāmeye:**-*y, -e*
Gazel 252
Mısra: **10**
Mektub. Risale. Kitap. şiir.

Bu Muḥibbī derd-i dil ḥālini yazmag istedi
Nāmeye sıgmadı barmak kodı agzına devāt

nāme-i ḥüsni:

1. **nāme-i ḥüsni:**-+*ni*
Gazel 170
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik mektubu.

Nāme-i ḥüsni ezelden kilk-i ḳudret yazıcak
Cümlesinden eylemiş ḥüsnüñ kitābın intiḫāb

nāme-i ṭāʿat:

1. **nāme-i ṭāʿat:**
Gazel 296
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görev,hizmet belgesi gibi aşığın durumu ile ilgili kullanılmıştır.

Derdā vü dirīġā n'olısar ḥālümi bilsem
Ger nāme-i ṭāʿat ne resed rūz-ı ḳıyāmet

nā-merd ola:

1. **nā-merd ola:**-*a*
Gazel 71
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sözünün eri olmamak.

Āşıḳam dir kim reh-i ışḳ içre cān terk eylemez
Aña āşıḳ mı dinür nāmı anuñ nā-merd ola

nām-ı aḥmedī:

1. **nām-ı aḥmedī:**
Gazel 171
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Çok övülmeye ve methedilmeye layık Hz. Muhammed(s.a.v)'nın isminin yayılması kastedilmiştir.

Ẓāhir ola her yaña mescidde nām-ı Aḥmedī
Minber üzre ẕikr ide nām-ı şerīfüñ ger ḫaṭīb

nāmı koyalı:

1. **nāmı koyalı:**--*a, --lı*
Gazel 106
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) "kötü isim ve şöhretle tanındığım zamandan beri" anlamında kullanılmıştır.

Terk idüp nāmūs u nāmı olmışam bed-nām-ı ḫalḳ
Koyalı meh-pāreler rüsvā diyü nāmı baña

nām-ı şerīfüñ:

1. **nām-ı şerīfüñ:**-*ü, -n*
Gazel 29
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şerefli adın.

Gitmesün nām-ı şerīfüñ bu dilümden bir nefes
Derdlü göñlüme devādur cān bulur andan şafā

2. **nām-ı şerīfüñ:**--*ün*
Gazel 171
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şerefli adın.

Ẓāhir ola her yaña mescidde nām-ı Aḥmedī
Minber üzre ẕikr ide nām-ı şerīfüñ ger ḫaṭīb

3. **nām-ı şerīfüñ:**--*ün*
Gazel 259
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şerefli adın.

Ger nidā ola eger nām-ı şerīfüñ be-ḥarem
Her yana çagura “lebbeyk” ehl-i ʿArafāt

nā-mihr ola:

1. **nā-mihr ola:**-*a*
Gazel 74
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vefasız,sevgisiz,muhabbetsiz olma.

Eylese cevr ü cefāma pāreler olmaz aceb
Gelmez anlardan vefā anlar ki çün nā-mihr ola

nā-mihribān:

1. **nā-mihribāndur:**
Gazel 433
Mısra: **4**
Merhametsiz, acıması olmayan.

Kulından ʿār ider çokdur cefāsı
Güzeller içre ol nā-mihribāndur

2. **nā-mihribān:**
Gazel 122
Mısra: **5**
Merhametsiz, acıması olmayan, zalim II sevgili.

Didüm ne iy nā-mihribān ışḳ ehli ider terk-i cān
Didi sakın sırrı nihān itme olur ışḳuñ hebā

nāmın añ:

1. **nāmın añ:**--*ı, --n*
Gazel 168
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Adını anmak,ismini zikretmek.

Yu gül-āb-ıla Muḥibbī agzuñ andan nāmın añ
Soñra medḥ eyle ne deñlü dir-iseñ gözle edeb

nāmum ilet:

1. **nāmum ilet:**--*um*
Gazel 260
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın adının sevgiliye bildirilmesi kastedilmektedir.

İy ṣabā luṭf eylegil dildāra peyġāmum ilet
Di senüñ kūyuñ-durur bilsün benüm nāmum ilet

nā-murād eyler:

1. **nā-murād eyler:**--*r*
Gazel 499
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İsteğine erişememiş,muradını alamamış.

Kimine virür murādın kimin eyler nā-murād
Kimse bilmez ḥāl-i ʿālem iḥtimāl üstindedür

nā-murād olısarsın:

1. **nā-murād olısarsın:**--*ısar, --sın*
Gazel 369
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İsteğine erişememiş, murâdına erememiş.

Ṣāh olup iy dil eger kılmayasın ʿadl-ile dād
İki ʿālemde muḳarrer olısarsın nā-murād

nāmūs isterem:

1. **nāmūs isterem:**--*r, --em*
Gazel 471
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Toplumun değer ve kurallarına uymama(aşık bağlamında).

Ne nāmūs isterem ne neng ü nāmı
Sorarsañ beni rüsvā-yı cihāndur

nāmus u ʿār:

1. **nāmus u ʿār:**
Gazel 437
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İffet ve namus.

Zahidā saña yiter ehl-i selāmet olduġuñ
ʿĀṣıḳuñ faḳrı melāmet gözlemez nāmus u ʿār

nāmūs u ʿārı:

1. **nāmūs u ʿārı:**--*ı*
Gazel 277
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Namus ve iffet, edep, hayâ.

Gözler mi ʿālem içre nāmūs u ʿārı ʿāşıḳ
Herkes selāmet olsun bunlar diler melāmet

nāmūs u ārı:

1. **nāmūs u ārı:**-*ı*
Gazel 26
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İffet ve utanma.

N’ider āşıḳ olan nāmūs u ārı
Yürür şūrīde-veş mecnūn u şeydā

nāmūs u nāmı:

1. **nāmūs u nāmı:**--*ı*
Gazel 106
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ar,haya ve şöhret(isim).

Terk idüp nāmūs u nāmı olmışam bed-nām-ı ḫalḳ
Koyalı meh-pāreler rüsvā diyü nāmı bāña

nā-müselmān:

1. **nā-müselmāndur:**-*dur*
Gazel 46
Mısra: **6**
Müslüman olmayan ‖ kâfir güzel: Sevgili, dinsiz-imansız Sevgili.

Bilüme zünnār iderdüm küfr-i zülfüñ iy ṣanem
Diyeler korkum budur ki nā-müselmāndur bāña

nār:

1. **nārını:**-*ı, -nı*
Gazel 25
Mısra: **5**
Ateş, od.

Sīnemde ışḳuñ nārını bir laḫża teskīn itmedi
Yagdurdı gerçi gözlerüm her bir nefes bārān aña

2. **nār:**
Gazel 28
Mısra: **6**
Ateş II aşk ateşi, yürek yangını.

Yaraşur serv-i sehī gibi salınsañ nāz-ıla
Gökden inmiş çün ezelden nār ḫilatdür saña

3. **nār:**
Gazel 289
Mısra: **10**
(Ar.) Ateş, od.

Meclisüñde şemʿi gördüm karşuña par par yanar
Yanmaz-ıdı şevḳuñ-ile olmaya ger nār mest

nār ola:

1. **nār ola:**-*a*
Gazel 88
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yer veya durumun(aşığın gönlü) alev ve ateş dolu olması.

Āh eyledükçe derd-i dilüm olur āşikār
Hīç saklanur mı dūd ki bir yirde nār ola

nār-ı caḥīme:

1. **nār-ı caḥīme:**--*e*
Gazel 197
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cehennem ateşi.

Tutmadı çünki cān u göñülden naṣīḥatüñ
Nār-ı caḥīme girdi anuñçün Ebūleheb

nār-ı cehennem içre:

1. **nār-ı cehennem içre:**
Gazel 392
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cehennem ateşi içinde kalanlar.

Bilmeyüp togrı yolı saña muṭīʿ olmadılar
Kaldılar nār-ı cehennem içre Naṣrā vü Yehūd

nār-ı ġam:

1. **nār-ı ġam:**
Gazel 458
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam ateşi.

İy Muḥibbī çenge döndi ḳāmetüm oldı dü-tā
Anuñ-ıçun nār-ı ġam her dem benüm dūşumdadur

nār-ı hicrānuñ:

1. **nār-ı hicrānuñ:**-+*un*
Gazel 182
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık ateşi.

Yanduñ iy dil nār-ı hicre şöyle aṣḥāb-ı caḥīm
Kendü odına ısındı nār-ı hicrānuñ görüp

nār-ı hicre:

1. **nār-ı hicre:**-+*e*
Gazel 182
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık ateşi.

Yanduñ iy dil nār-ı hicre şöyle aṣḥāb-ı caḥīm
Kendü odına ısındı nār-ı hicrānuñ görüp

nār-ı sitem:

1. **nār-ı sitem:**
Gazel 107
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sitem ateşi.

Gelse biñ tīġ-ı cefā ẓāhir görinmez yarası
Yaksa biñ nār-ı sitem dağ-ı nihānīdür baña

nār-ı sūzānı:

1. **nār-ı sūzānı:**--*ı*
Gazel 297
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yakıcı ateş.

Vird idinmişdür ʿiẕāruñ ẕikr ider dāyim Muḥib
Tutar agzında ʿacebdür nār-ı sūzānı dürüst

nā-şekīb ola:

1. **nā-şekīb ola:**-*a*
Gazel 53
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabırsız olmak.

Dilber cefā vü cevr-ile çün dil-firīb ola
Āşıḳları aceb mi eger nā-şekīb ola

2. **nā-şekīb ola:**-*a*
Gazel 87
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabırsız olmak.

Dilber cefā vü cevr-ile çün dil-firīb ola
Āşıḳları tañ mı eger nā-şekīb ola

naṣīb:

1. **naṣībüm:**-*üm*
Gazel 152
Mısra: **5**
1. Pay, hisse. 2. Kısmet.

Kūyuña vardugumca naṣībüm olur hemīn
Ancak efendi āhum ile gözden akan āb

naṣīb (ol):

1. **naṣīb:**
Gazel 156
Mısra: **4**
(Bir şey bir kimseye) Kader olarak belirlenmiş olmak, onun kısmeti hâline gelmek, ona müyesser olmak, payına düşmek, kısmet olmak.

Bunca mücrim kullaruñuñ cürmini setr eyleyüp
Eyledüñ her birine luṭf u seḫāñı sen naṣīb

naṣīb olalıdan:

1. **naṣīb olalıdan:**--*a*, --*lı*, --*dan*
Gazel 194
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elde etmek,kavuşmak.

Cüra-i cām-ı lebüñ olalıdan baña naṣīb
Ehl-i diller didiler “yā leytenī küntü türāb”

naṣīb olan:

1. **naṣīb olan:**-*an*
Gazel 37
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bir şey bir kimseye) kader olarak belirlenmiş olmak, onun kısmeti hâline gelmek, ona müyesser olmak, payına düşmek, kısmet olmak.

Vaṣl umarken ben naṣīb olan çü hicrāndur baña
Derd-i ışḳı ḫoş görelüm derd dermāndur baña

naṣīb oldı:

1. **naṣīb oldı:**-*-dı*
Gazel 448
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kısmet olmak, uygun düşmek.

Herkese ḳısmet güninde oldı bir nesne naṣīb
Rinde cām-ı bāde vü zāhidlere afyondur

naṣīb olmadı:

1. **naṣīb olmadı:**-*-ma, --dı*
Gazel 191
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kısmet olmamak, uygun düşmemek.

Yārı gözler dem-be-dem ḳıble-nümādur gözlerüm
Fāyide yok çün ezelden baña olmadı naṣīb

naṣīb olmış:

1. **naṣīb olmış:**-*-mış*
Gazel 161
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bir şey bir kimseye) Kader olarak belirlenmiş olmak, onun kısmeti hâline gelmek, ona müyesser olmak, payına düşmek, kısmet olmak.

Rāżıyam her ne gelür senden cefā cevr ü elem
Çün ezelden derdüñi çekmek baña olmış naṣīb

nāṣıḥ:

1. **nāṣıḥ:**
Gazel 258
Mısra: **3**
Ey nasihat eden, öğüt veren.

Nāṣıḥ ko bizi ḥālümüze ol yüri fāriġ
Pend itme degül çünki bu dem cāy-ı naṣīḥāt

nāṣihā:

1. **nāṣiḥā:**
Gazel 243
Mısra: **4**
Ey nasihat eden, öğüt veren.

Bagladum zencīr-i zülf-i yāra dil mecnūn-vār
Nāṣiḥā beni gerek ʿāḳil gerek dīvāne tut

2. **nāṣiḥā:**
Gazel 302
Mısra: **3**
Ey nasihat eden, öğüt veren.

Nāṣiḥā pend eyleme itmez eser ʿĀṣıḳ oldum çünki ben rūz-ı elest

3. **nāṣiḥā:**
Gazel 380
Mısra: **5**
Ey nasihat eden!.

Żāyiʿ itme nāṣiḥā yok yirlere söz naḳdini
Nite kim yokdur ḳalem dīvāneye yok daḫı pend

naṣīḥat:

1. **naṣīḥat:**
Gazel 8
Mısra: **10**
Bir kimseye doğru yolu göstermek, yapması ve yapmaması gereken şeyler üzerine dikkatini çekmek için söylenen söz, öğüt, pend.

Bu Muḥibbī cān virür sevdā-yı zülf-i yār içün
Zāhidā itme naṣīḥat assı itmez söz baña

2. **naṣīḥat:**
Gazel 13
Mısra: **18**
Bir kimseye doğru yolu göstermek, yapması ve yapmaması gereken şeyler üzerine dikkatini çekmek için söylenen söz, öğüt, pend.

Şem gibi dil çerāġın yakayın tā ṣubḥa dek
Pīr-i ışḳ virüp naṣīḥat didi yan yakıl baña

3. **naṣīḥat:**
Gazel 414
Mısra: **6**
Bir kimseye doğru yolu göstermek, yapması ve yapmaması gereken şeyler üzerine dikkatini çekmek için söylenen söz, öğüt, pend.

ʿIşḳa tolaşdı göñül dönmez mey ü maḥbūbdan
Zāhidā itmez eser baña naṣīḥat kılma pend

naṣīhat itme:

1. **naṣīḥat itme:**-*-me*
Gazel 398
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasihat etmek, öğüt vermek.

Kulagum toptoludur ʿışḳ-ıla tā rūz-ı ezel
Zāhidā itme naṣīḥat baña kār itmez pend

naṣīhatüñ tutmadı:

1. **naṣīḥatüñ tutmadı:**-*-ün, --ma, --dı*
Gazel 197
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tavsiye ve öğütleri tutmamak,dinlememek.

Tutmadı çünki cān u göñülden naṣīḥatüñ
Nār-ı caḥīme girdi anuñçün Ebūleheb

naṣrā vü yehūd:

1. **naṣrā vü yehūd:**
Gazel 392
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hristiyanlar ve Yahudiler(islama ve Hz. peygambere inanmayanlar).

Bilmeyüp togrı yolı saña muṭīʿ olmadılar
Kaldılar nār-ı cehennem içre Naṣrā vü Yehūd

natʿ-ı ḥüsninde:

1. **natʿ-ı ḥüsninde:**--*i, --n, --de*
Gazel 247
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1) Satranç. 2) Sevgilinin güzelliğinin övüldüğü şiir,kaside anlamında kullanılmıştır.

Niçe sevmesün Muḥibbī ol şehi Natʿ-ı ḥüsninde güzeller oldı māt

nā-tüvānadür:

1. **nā-tüvānadür:**--*dür*
Gazel 461
Mısra: **4**
Halsiz,kudretsiz,çaresiz.

Aġyār ire vaṣluña ben hicrüñi çekem
Cevrüñ ne deñlü var-ısa ben nā-tüvānadür

nā-ümīd olma:

1. **nā-ümīd olma:**--*ma*
Gazel 137
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ümitsiz olmak, ümitsizliğe düşmek.

Nā-ümīd olma Muḥibbī vaṣlın iste rūz u şeb
Bir gün ola irişüp luṭf-ı Ḫudā mihmān ola

2. **nā-ümīd olma:**--*ma*
Gazel 171
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığa hitaben umutsuz olmaması kastedilir.

Olma işyānuñ görüben iy Muḥibbī nā-ümīd
Çünki dermānsuzlara dermān ider ḥāẕıḳ ṭabīb

nāy:

1. **nāy:**
Gazel 21
Mısra: **1**
(Fars.) Kamış II. Mûsikîmizde, bilhassa Mevlevî mûsikîsinde çok yer tutmuş olan, dokuz boğumlu kamıştan yapılan, ön tarafında altı, arka tarafında bir deliği bulunan nefesli saz.

Bezm-i ġamda nāle kıl iy nāy ḥāldaş ol baña
Çarḫ elinden iñleyem bir laḥẓa yoldaş ol baña

2. **nāy:**
Gazel 363
Mısra: **9**
(Fars.) Kamış II. Mûsikîmizde, bilhassa Mevlevî mûsikîsinde çok yer tutmuş olan, dokuz boğumlu kamıştan yapılan, ön tarafında altı, arka tarafında bir deliği bulunan nefesli saz.

Bezm-i ġamda ʿūd iñler nāy ider āh u fiġān
Līk görinür Muḥibbī baña saz u sözi telḫ

3. **nāy:**
Gazel 366
Mısra: **6**
(Fars.) Kamış II. Mûsikîmizde, bilhassa Mevlevî mûsikîsinde çok yer tutmuş olan, dokuz boğumlu kamıştan yapılan, ön tarafında altı, arka tarafında bir deliği bulunan nefesli saz.

Zebān-ı ḥāl-ile her biri tesbīḥ
İder çeng ü eger nāy u eger ʿūd

4. **nāy:**
Gazel 390
Mısra: **4**
(Fars.) Kamış II. Mûsikîmizde, bilhassa Mevlevî mûsikîsinde çok yer tutmuş olan, dokuz boğumlu kamıştan yapılan, ön tarafında altı, arka tarafında bir deliği bulunan nefesli saz.

Dehr elinden cān kulagın aç işit
Nāle eyler nāy u iñler çeng ü ʿūd

nāy u rebāb:

1. **nāy u rebāb:**
Gazel 346
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) mecliste çalınan ney çalgısı ve gövdesi hindistan cevizi kabuğundan yapılan telli bir çalgı aleti.

Bezm-i ġamda nāliş itsem cān u dil eyler semāʿ
Meclis ehlin nite kim nāy u rebāb eyler feraḥ

nāy u ʿūd:

1. **nāy u ʿūd:**
Gazel 393
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ney ve ut.

Cān-ıla gūş it ne dir gör nāy u ʿūd
Dir günāhum çok ʿafv it yā Vedūd

nā-yāb:

1. **nā-yābdur:**-*dur*
Gazel 174
Mısra: **7**
Bulunmaz, nadir.

Vaṣl-ı cānān gerçi kim nā-yābdur
Virmek Allāh'uñ dilā sen kıl ṭaleb

nāy-ı:

1. **nāy-ı:**
Gazel 20
Mısra: **8**
(Fars.) Kamış II. Mûsikîmizde, bilhassa Mevlevî mûsikîsinde çok yer tutmuş olan, dokuz boğumlu kamıştan yapılan, ön tarafında altı, arka tarafında bir deliği bulunan nefesli saz.

Bezm-i ġamda bilmek isterseñ eger nālişlerüm
Dōstum bir kez kulak tut nāy-ı gūyādan yaña

nāy-ı gūyā mı olur:

1. **nāy-ı gūyā mı olur:**--*ur*
Gazel 489
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mısrada bahsedilen dikenli kamışların hep inilti ile ney gibi ötmesi kastedilmektedir.

ʿĀşıḳ dirilen çok velī līkin fiġānda yok eli
Ṣaḥrāda çok ʿarʿar biter hep nāy-ı gūyā mı olur

nāyib ola:

1. **nāyib ola:**--*a*
Gazel 184
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vekil olmak,şahitlik etmek.

Ben maḥkeme-i ışḳa ḳażā ile gelince
Ferhād baña muḫżır u Mecnūn ola nāyib

nāy-veş gönlüm:

1. **nāy-veş gönlüm:**--*ü, --m*
Gazel 373
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlü neye benzetilmiştir.

Bezm-i ġamda her kaçan bu ʿūd-ı sīnem çalınur
Ol dem eyler nāy-veş gönlüm benüm anda sürūd

nāz:

1. **nāz-ıla:**--*ıla, -*
Gazel 25
Mısra: **7**
Edâlı tavır, cilve.

Çevgān idüp zülfi nigār çün nāz-ıla olsa süvār
Top eyle başuñ gel dilā yolında kıl ġaltān aña

2. **nāz-ıla:**--*ıla, -*
Gazel 28
Mısra: **5**
Edâlı tavır, cilve.

Yaraşur serv-i sehī gibi salınsañ nāz-ıla
Gökden inmiş çün ezelden nār ḫilatdür saña

3. **nāz-ıla:**--*ıla, -*
Gazel 31
Mısra: **5**
Edâlı tavır, cilve.

Her kaçan ġonca gibi nāz-ıla güftār idesin
Şevḳden güller ala egnine kırmuzı ḳabā

4. **nāz-ıla:**-*ıla*
Gazel 310
Mısra: **3**
Edâlı tavır, cilve.

Serv gibi bāġda reftāra geldüñ nāz-ıla
Eyledüñ bu gözlerüm yaşın fırāvān el-ġıyāṣ

5. **nāzı:**-*ı*
Gazel 361
Mısra: **4**
Edâlı tavır, cilve.

Ehl-i ʿışḳuñ var-ısa dāyim niyāz u giryesi
Sen güzeller şāhınuñ cevr ü cefāsı nāzı çoḫ

6. **nāz-ıla:**--*ıla, -*
Gazel 472
Mısra: **3**
Edâlı tavır, cilve.

Açdı yüzini nāz-ıla didi ol dil-fırīb
Biñ cān deger bunuñ naẓarına bahā nedür

7. **nāz-ıla:**-*ıla*
Gazel 494
Mısra: **6**
Edâlı tavır, cilve.

Dürler döküben pāyına īṣār ide çeşmüm
Nāz-ıla kaçan ḳaṣd ide seyrāna güzeller

nāz itsün:

1. **nāz itsün:**--*sün*
Gazel 427
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Naz etmek, nazlanmak.

Güzeller pādişāhıdur niyāz ehline nāz itsün
Anuñ ḥüsnine kimse lā dimez ḥaḳ ḥüsni çagıdur

nāz u girişme:

1. **nāz u girişme:**
Gazel 475
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Naz ve işve, cilve.

ʿĀdet idinme kendüñe cevri cefāyı ḫū
Nāz u girişme şīve daḫı vaḳthā olur

nāz ü itāb:

1. **nāz ü itāb:**
Gazel 175
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin işve ve azarlaması.

Eksük itmez gönderürsin niçe döysün ḫasta dil
Gāh cevr ü geh cefā geh ḫışm u geh nāz ü itāb

nāz u şīve:

1. **nāz u şīve:**
Gazel 344
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Naz ve cilve.

Gāh nāz u gāh şīve geh cefā gāhī sitem
Dem mi vardur kılmaya ol gözleri mekkār güç

naẓar:

1. **naẓar:**
Gazel 7
Mısra: **7**
Bakma, bakış, dikkat.

Şem-i ḥüsnine naẓar kıldum tutuşdı cān u ten
Ben baña kaldum ki iy dil reh-nümā oldum saña

2. **naẓar:**
Gazel 155
Mısra: **2**
Bakma, bakış, dikkat.

Rehgüẕārında beni yār-ı perīşānum görüp

Bir naẓar raḥm eyledi ḥāl-i perīşānum görüp

3. **naẓarına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 472
Mısra: **4**
Bakma, bakış, dikkat.

Açdı yüzini nāz-ıla didi ol dil-firīb
Biñ cān deger bunuñ naẓarına bahā nedür

naẓar eyle:

1. **naẓar eyle:**
Gazel 436
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakmak, ilgilenmek.

Ger süvār olsa semend-i nāz-ıla ol şehsüvār
Aç gözüñ eyle naẓar yil gibi ol düldül geçer

2. **naẓar eyle:**
Gazel 451
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakmak, ilgilenmek.

Cānā kimem ki saña suḫen diyem āşikār
Şeb-tār içinde eyle baña bir naẓar yiter

3. **naẓar eyle:**
Gazel 279
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakmak, dikkat etmek, ders almak.

Yaşına Muḥibbī kuluñuñ gel naẓar eyle
Bir ḳaṭre-durur nisbet aña Nīl ü eger Şāt

naẓar eylemedüñ:

1. **naẓar eylemedüñ:**-*-me, --dü, --n*
Gazel 330
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakış atmak,ilgilenmek,meraklanmak(dünya bağlamında).

Dünyāya naẓar eylemedüñ faḳr idi faḫruñ
Hem geymedüñ egnüñe alup aṭlas u dībāc

naẓar eylemiş:

1. **naẓar eylemiş:**-*-miş*
Gazel 445
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakış atmak,görmek.

Beñzer ki yār āyīneye eylemiş naẓar
Ḥüsnin göreli kendüzini ḫīş-bīn tutar

naẓar eyler:

1. **naẓar eyler:**-*-r*
Gazel 440
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nazar eylemek, göze gelmek.

Ruḫlaruñ ḫayrānıdur her gice iy reşk-i ḳamer
Tā seḥer yummaz kevākib çeşmini eyler naẓar

2. **naẓar eyler:**-*-r*
Gazel 495
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakmak.

Benefşe başını egmiş naẓar eyler gülistāna
Gider bu zīver ü zīnet kalan ancak elemlerdür

3. **naẓar eyler:**-*-r*
Gazel 435
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakmak.

İki çeşmüñ turmayup eyler naẓar ruḫsāruña
Susamış su isteyü-gelmişler āhūlar mıdur

naẓar eyler-idi:

1. **naẓar eyler-idi:**-*idi*
Gazel 38
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak.görmek.

Bu Muḥibbī eyler-idi mihr-i ḥüsnine naẓar
Perde kılmasa seḥāb-ı zülfini cānān aña

naẓar eylerse:

1. **naẓar eylerse:**-*-r, --se*
Gazel 158
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) nazar eylemek ile sevgiliye gözü değen bütün kişiler kastedilmiştir.

Dōstum alnuñ ḳamer olmasa yüzüñ āfitāb
Olmaz-ıdı kim naẓar eylerse çeşmi tolu āb

naẓar eylese:

1. **naẓar eylese:**-*-se*
Gazel 208
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakmak, dikkat etmek.

Her kaçan kim aḳs-i ruḫsāruñla düşe aya tāb
Eylese aña naẓar ditrer felekde āfitāb

naẓar ideli:

1. **naẓar ideli:**-*-e, --li*
Gazel 303
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz değdirmek,bakmak.

Çeşmüm ideli sen güle bir kez naẓar iy dōst
Cān bülbüli turmaz kılur āh-ı seḥer iy dōst

naẓar iden:

1. **naẓar iden:**-*-e, --n*
Gazel 121
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakan, gören.

Ḫaṭṭuñı cānā görenler didiler reyḥān aña
Yüzüñe iden naẓar da dir gül-i ḫandān aña

naẓar itdi:

1. **naẓar itdi:**-*-di*
Gazel 225
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**

1)Yüksek nazarla bakmak, değer vermek. 2)Bakmak.

Rūyuñda kaşuñ ṭāḳına çeşmüñ naẓar itdi
Mestāne geçüp eyledi miḥrāba imāmet

2. **naẓar itdi:**--*di*
Gazel 265
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
1)Yüksek nazarla bakmak, değer vermek. 2)Bakmak.

Rūyuñda kaşuñ ṭāḳına çeşmüñ naẓar itdi
Mestāne geçüp eyledi miḥrāba imāmet

naẓar itmez:

1. **naẓar itmez:**--*t, --mek*
Gazel 114
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakmak, bakışlarını çevirmek II dikkat etmek, ilgilenmek, önem vermek, itibar etmek.

Yaralansa cān u dil kılmaz teraḥḥum yār aña
Kana dönse göz yaşı itmez naẓar dildār aña

naẓar kıl:

1. **naẓar kıl:**
Gazel 274
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak.

Yārı görmek ten göziyle didiler mümkin degül
Cān gözin aç kıl naẓar bārī anuñla dil avut

2. **naẓar kıl:**
Gazel 74
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakmak, bakış.

Tīġuñ alup gel Muḥibbī sīnesini eyle çāk
Kıl naẓar aña maḥabbetden tolı gör mihr ola

3. **naẓar kıl:**
Gazel 425
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakmak, bakış.

Kūyuña varsa naẓar kıl ʿāşıḳı menʿ eyleme
Pādişehlerden kul olan dāyimā iḥsān umar

4. **naẓar kıl:**
Gazel 478
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak, bakış.

Cān göziyle kıl naẓar meh-pārelerle ʿāleme
Yok bahāsı nakş olınmış sanki Āzer deyridür

5. **naẓar kıl:**
Gazel 240
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak.

Ḫazān oldukda evrāḳa naẓar kıl
Al ʿibret her birinden ʿaḳl deng-est

6. **naẓar kıl:**
Gazel 350
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak.

Cān göziyle kıl naẓar hüsnin el-ʿilmü ḥasen
Der cihān ḫalḳına sor cümlesi el-cehlü ḳabīḥ

7. **naẓar kıl:**
Gazel 459
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakmak.

Cümle ezhāra naẓar kıl gül çemen sulṭānıdur
Şeb-külāhıyla benefşe san levend oglanıdur

8. **naẓar kıl:**
Gazel 91
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakmak, izlemek, seyretmek.

Gel saçı leylāsına iy dil naẓar kıl dāyimā
Göñlüñi Mecnūn gibi zīr ü zeber kıl dāyimā

naẓar kıldum:

1. **naẓar kıldum:**--*du, --m*
Gazel 310
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakmak, seyretmek, izlemek.

Nāgehān maḫfī naẓar kıldum güneş ruḫsāruña
Eyledüm ol dem hemān çāk-i girībān el-ġıyāṣ

naẓar kılma:

1. **naẓar kılma:**--*ma*
Gazel 462
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak, aldanmak.

İy gözüm meh-rūları gördükde gel kılma naẓar
İḫtiyārı gider elden bu dil-i maḥzūn akar

naẓar kılmaz:

1. **naẓar kılmaz:**-*maz*
Gazel 45
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Önemsememek, aldırış etmemek.

Yüzini gördüm Muḥibbī gitdi benden aḳl u dil
Cān daḫı gitse naẓar kılmaz o sīmīn-ten baña

2. **naẓar kılmaz:**--*maz*
Gazel 488
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakmak, önemsemek.

Ġayrıya kılmaz naẓar ger mihr ü māh olursa da
Çün nigāhı çeşmümüñ ol rūy-ı ferrūḫ-fāladur

naẓar kılsañ:

1. **naẓar kılsañ:**--*sa, --n*
Gazel 125
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakmak, bakış atmak. II İhsanda bulunmak. II Az da olsa ilgilenmek.

Kullaruña bir naẕar kılsañ n'ola iy şīvekār
Çün bilürsin kulsuz olmaz ālem içre pādişā

naẕar kılsun:

1. **naẕar kılsun:**--*sun*
Gazel 332
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak, bakışlarını çevirmek II dikkat etmek, ilgilenmek, önem vermek, itibar etmek.

Ruḫlaruñla zülfüñi gördüm iderler ʿarbede
Görmeyen kılsun naẕar bilsün nedür ceng-i Mohāc

naẕar olursa:

1. **naẕar olursa:**--*ur, --sa*
Gazel 161
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin bakışlarına erişmesi kastedilmiştir.

İy Muḥibbī yārdan ger baña olursa naẕar
Ġam degül düşmen cefāsından ko cevr itsün raḳīb

naẕar yokdur:

1. **naẕar yokdur:**--*dur*
Gazel 303
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa hiç bakmaması ve onunla ilgilenmemesi kastedilmektedir.

Bir gün dimedüñ ḫasta Muḥibbī'ye nedür ḥāl
Bildüm ki baña ẕerrece yokdur naẕar iy dōst

nāzenīn:

1. **nāzenīnüm:**-*üm*
Gazel 497
Mısra: **8**
I. Narin, nazlı. II. Sevgili.

Şāh-ı ʿışḳam baña Vāmıḳ diseler tañ mı laḳab
Nāzenīnüm ḫüsn ü ḫulḳıyla bugün ʿAẕrā geçer

nāzı bī-ḥad:

1. **nāzı bī-ḥad:**--*ı*
Gazel 358
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin cilvesinin sınırsız olduğu ifade edilmektedir.

Bu Muḥibbī sevdügi bir ḫūbdur Şīvesi çok nāzı bī-ḥad kendü şūḫ

nāz-ıla gelicek:

1. **nāz-ıla gelicek:**-*icek*
Gazel 77
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin işve,cilve ve naz ile aşığın bulunduğu yere gelmesi. (Beyitte aşığın mezarına gelirken dahi nazlanması.) kastedilir.

Ḳabrüm üzre gelicek nāz-ıla iy serv-i sehī
İdeler saña duā cümle giyāhum ṣanemā

nāẕırdadur:

1. **nāẕırdadur:**--*da, --dır*
Gazel 490
Mısra: **6**
Nazar eden,bakan.

Meclis-i cānāna varduñ bakma sen her cānibe
Sen edep gözle ki ol manẕūr u hem nāẕırdadur

nazm:

1. **naẓmuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 7
Mısra: **9**
Şiir, nazım.

Rişte-i cān üzre düzdüñ naẓmuñı dürler gibi
Ehl-i naẓm içre Muḥibbī ḫāk-i pā oldum saña

2. **naẓmuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 305
Mısra: **9**
Şiir, nazım.

Eyledüñ ṭarz-ı Niẓāmī'de Muḥibbī naẓmuñı
Şiʿr ara şimden girü var eyle Selmān-ıla baḫs

3. **naẓmuñ:**-*uñ*
Gazel 337
Mısra: **9**
Şiir, nazım.

İy Muḥibbī beñzedi naẓmuñ Niẓāmī naẓmına
N'ola dirsem uşbu beytüñe senüñ ben Penc Genc

4. **naẓm-ıla:**--*ıla*
Gazel 405
Mısra: **9**
Şiir, nazım.

İy Muḥibbī naẓm-ıla burduñ Niẓāmī pençesin
Ehl-i naẓmuñ arasında merdsin vallāhi merd

5. **naẓm-ıla:**--*ıla*
Gazel 461
Mısra: **11**
Şiir, nazım.

Devrān içinde naẓm-ıla mümtāz olmaña
Bāʿi s budur ki her ġazelüñ ʿāşıḳānedür

6. **naẓmı:**-*ı*
Gazel 410
Mısra: **9**
(Ar.) Vezinli, kāfiyeli söz dizisi.

Eger gūş itse bu naẓmı Niẓāmī
Diye taḥsīn Muḥibbī āferīn-bād

naẓm ara:

1. **naẓm ara:**
Gazel 324
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şiirde.

İy Muḥibbī naẓm ara tutduñ Niẓāmī ṭarzını
Şiʿrüñi şimden girü itmek gereksin penc penc

naẓm ehli:

1. **naẓm ehli:**
Gazel 4
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şiirden anlayanlar, şairler.

Okusun naẓm ehli bu şirüm nevāda rāstı
İy Muḥibbī eyledüñ çünki bunı şīrīn-edā

naẓm meydānına:

1. **naẓm meydānına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 388
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söz meydanı, şiir meclisi.

Naẓm meydānına girdüm yine cevlān eyledüm
Ṭabʿ-ı çālāküme taḥsīn itdi aṣḥāb-ı Ḫūcend

naẓm-ı eşʿārum:

1. **naẓm-ı eşʿārum:**--*u, --m*
Gazel 320
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kafiyeli, vezinli, sözlerin dizisi; şiir.

Naẓm-ı eşʿārum görenler iy Muḥibbī dir baña
Eylesün şimden girü şiʿr içre Selmān-ıla baḫs

nāz-perverd:

1. **nāz-perverdüm:**-*üm*
Gazel 423
Mısra: **1**
Edâlı tavır, cilve.

Ḥüsn-ile ol nāz-perverdüm gül-i aḫmer geçer
Kanumı dökmege līkin ġamzesi ḫançer geçer

nāzük nihālest:

1. **nāzük nihālest:**
Gazel 262
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) zarif ve kibar sevgili kastedilmektedir.

Civāndur bu göñül ʿömr çend sālest
Bu dilden gitmez ol nāzük nihālest

nāzük zücāc:

1. **nāzük zücāc:**
Gazel 339
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnce sırça,cam.

Göñlümüñ peymānesin sındugını ʿayb eylemeñ
Seng-i ḫārāya taḥammül ide mi nāzük zücāc

ne:

1. **ne:**
Gazel 2
Mısra: **11**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Her ne kim itdüm günāhı olmışam ben muterif
Tevbeye geldüm ḳabūl it tevbemi yā Rabbenā

2. **nedür:**-*dür*
Gazel 5
Mısra: **5**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Būseye bir cān nedür biñ cān virürdüm cān-ıla
Yarım agız būse iḳrār eylese cānān baña

3. **ne:**
Gazel 6
Mısra: **3**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Hey ne kāfirdür gelür īmāna sanmañ zülfini
Dem mi vardur ruḫları arż itmeye īmān aña

4. **ne:**
Gazel 10
Mısra: **8**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Leylī saçına çünki tolaşdı dil-i Mecnūn
Dīvāne gibi olsa ne tañ vālih ü şeydā

5. **ne:**
Gazel 13
Mısra: **12**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Vādi-i ışḳa düşüp dīvāne itdüm kendümi
Fāriġam her ne ki dirlerse disünler il baña

6. **ne:**
Gazel 14
Mısra: **2**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

İy göñül n'olduñ yine dīvāne söylersin baña
Beñzer ışḳına tolaşduñ ya ne söylersin baña

7. **ne:**
Gazel 15
Mısra: **1**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Nāle kılsam hey bu ne feryāddur dirler baña
Sen lebi şīrīn içün Ferhād'dur dirler baña

8. **ne:**
Gazel 18
Mısra: **8**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Egerçi aḳreb-i zülfüñ urur zaḫmı dil ü cāna
Ne ġam tiryāk-i lalüñden olur her demde em peydā

9. **ne:**
Gazel 19
Mısra: **7**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

İy saçı leylī ne tañ ger baña mecnūn diseler
Dil ise bende degül aḳl degül yār baña

10. **ne:**
Gazel 24
Mısra: **6**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Derde dermān ola ġayruñdan ḳabūl itmez göñül
Her ne derd ki gelse senden aynı dermāndur baña

11. **ne:**
Gazel 24
Mısra: **9**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Yār ilinden ayrı düşmek hey ne müşkil derd olur
İy Muḥibbī aña nisbet ölmek āsāndur baña

12. **ne:**
Gazel 26
Mısra: **12**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Gözüm yaşına bakmaz cevher olsa
Ne kılam n'eyleyem derdā dirīġā

13. **ne:**
Gazel 27
Mısra: **1**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Bilmezem kim bu ne ḥāletdür baña
Ḳāmetüñ her dem ḳıyāmetdür baña

14. **ne:**
Gazel 36
Mısra: **2**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Sīne gülşen olalı dīdem akıdur yaş aña
Ne aceb merdümlik itdi çeşm-i gevher-pāş aña

15. **ne:**
Gazel 51
Mısra: **6**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Bilmedüm cānā murāduñ rūmı öldürmek midür
Her ne kim maḳṣūduñ oldıysa düşen oldur baña

16. **nedür:**-*dür*
Gazel 51
Mısra: **10**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Dār-ı dünyāda Muḥibbī çünki yok ġamdan ḫalāṣ
Çāresi nedür sorarsañ nūş kıl müldür baña

17. **ne:**
Gazel 55
Mısra: **6**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Ṭūṭī-i nāṭıḳa bir dem ger lebüñ ḳūt idine
Her ne söz ki gele agzından o şekker-ḫā ola

18. **ne:**
Gazel 56
Mısra: **7**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Ne ḳadar itseñ günāhı umaram ki afv ide
Zīra bakmaz kimsenüñ cürmine kim cōmerd ola

19. **ne:**
Gazel 63
Mısra: **3**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Her ne söz ki leblerüñden gelse bir gevherdür ol
Kim-durur aña bahā bulan ki oldur bī-bahā

20. **ne:**
Gazel 72
Mısra: **7**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Ne ḳadar itsek günāhı umaram ki afv ide
Zīrā bakmaz kimsenüñ cürmine ki cōmerd ola

21. **nedür:**-*dür*
Gazel 78
Mısra: **1**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Cān nedür ışḳuñ yolında virmeyem cānı saña
Cānuma minnet gelür ger terk idem anı saña

22. **ne:**
Gazel 83
Mısra: **2**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Katı düşvār oldı ḥālüm n'eylesün tedbīr aña
Hey ne sengīn dil olur āh eylemez tesīr aña

23. **ne:**
Gazel 108
Mısra: **9**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Derd-i ışḳuñdan Muḥibbī ne belā çekdügini
Kimsenem yokdur ide ḥālümi āgāh saña

24. **ne:**
Gazel 122
Mısra: **5**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Didüm ne iy nā-mihribān ışḳ ehli ider terk-i cān
Didi sakın sırrı nihān itme olur ışḳuñ hebā

25. **ne:**
Gazel 132
Mısra: **1**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Ne müferrāḥ virdi gevherden ṭabīb-i kān aña
Bakmagıla olmışam ben zār u sergerdān aña

26. **ne:**
Gazel 135
Mısra: **1**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Bilmezem ġamzeñ ne siḥr itdi ne kıldı al aña
Bir naẓarla cān u dil meyl eyledi fī'l-ḥāl aña

27. **ne:**
Gazel 144
Mısra: **5**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Bu ne istiġnā-yı ḥüsn olur bunı kim gördi kim
Biñ suvāl itsem dönüp bir kez baña virmez cevāb

28. **nedür:**-*dür*
Gazel 144
Mısra: **4**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Dün gice geçdi uyur sandı beni dilber didi

Başuña gün togdı nedür āşıḳa bu deñlü ḫˇāb

29. **ne:**
Gazel 148
Mısra: **8**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Kūyum içre gel seni öldürürem āḫir dimiş
Hey ne ranā söylemiş lal-i şeker-güftārın öp

30. **ne:**
Gazel 159
Mısra: **6**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Dün beni öldürdügine döndi inkār eyledi
Ḫançerinde buña ne şāhid gerek kanum görüp

31. **nedür:**-*dür*
Gazel 185
Mısra: **2**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Noḳṭa ādetdür konur çün zīr-i leb
Noḳṭa-i ḫālüñ nedür bālā-yı leb

32. **ne:**
Gazel 248
Mısra: **7**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Mey-ḫˇōra rinde göz göre zāhid ne taʿn ider
Ol mey-perest oldısa kendü ḫod perest

33. **ne:**
Gazel 259
Mısra: **11**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Ne saʿādet eridür ol ki meşāmına ire
Rūz-ı hicr içre iñen aña viṣāli nefaḥāt

34. **ne:**
Gazel 296
Mısra: **8**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Derdā vü dirīġā n'olısar ḥālümi bilsem
Ger nāme-i ṭāʿat ne resed rūz-ı ḳıyāmet

35. **neden:**-*den*
Gazel 311
Mısra: **4**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Ḫabāyiṣden ider mi dilleri pāk
Neden dirler aña ümmü'l-ḫabāyiṣ

36. **nedür:**-*dür*
Gazel 332
Mısra: **6**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Ruḫlaruñla zülfüñi gördüm iderler ʿarbede
Görmeyen kılsun naẓar bilsün nedür ceng-i Mohāc

37. **ne:**
Gazel 368
Mısra: **4**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Ser-i zülfi güc-ile çekdi lebinden dilümi
Elümüzden ne gelür nic' idelüm güce ne ad

38. **ne:**
Gazel 374
Mısra: **7**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

ʿİbret degül mi gör ne bu ḳubbe-i bī-sütūn
Ḥikmet degül mi naḳş ola bu levḥ-i lāciverd

39. **nedür:**-*dür*
Gazel 429
Mısra: **6**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Ruḫuñ mirʾātına baksam gözüm merdümleri ʿaksin
Nedür ġavrına irmeyüp görenler anı ḫāl añlar

40. **nedür:**-*dür*
Gazel 444
Mısra: **7**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Çeşm-i ḫūn-rīzüñüñ nedür ḳaṣdı
Her dem ʿuṣṣāḳa işi ʿarbededür

41. **neden:**-*den*
Gazel 455
Mısra: **7**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Deyr-i ḫüsnüñde neden ebrūlaruñ kecdür didüm
Didi kec olsa ʿaceb mi kāfiri miḥrābdur

42. **neden:**-*den*
Gazel 481
Mısra: **9**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Didüm iy dilber neden ʿuṣṣāḳı ḳurbān eyledüñ
Didi kim bilmez misin kūyum benüm ser-ḫānedür

43. **ne:**
Gazel 499
Mısra: **1**
" Hangi şey" anlamında soru sıfatı.

Çeşmüñüñ bilmem ne ḫāli var ne al üstindedür
Ḫūn içer ancak bunı bildüm ḳıtāl üstindedür

ne aceb:

1. **ne aceb:**
Gazel 73
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne olmuş, şaşılacak ne var.

Zülfüñ-ile ḫaṭṭuñ eyleye fitneler iẓhār
Çeşmüñ ne aceb bilmeye ya bī-ḫaber ola

2. **ne aceb:**
Gazel 192
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne olmuş, şaşılacak ne var.

Ruḫlarına cān u dil pervānedür
Yanar-ısa bu Muḥibbī ne aceb

3. **ne aceb:**
Gazel 97
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne garip, ne tuhaf.

Ne aceb kıydı aceb ẓulm eyledi devrān aña
Virür idüm çāre ger olsa-y-ıdı ben cān aña

ne ʿaceb:

1. **ne ʿaceb:**
Gazel 494
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?.

Döymek ne ʿaceb ḫāṭır-ı ʿuşşāk perīşān
Zülfine ura el uzadup şāne güzeller

ne acebdür:

1. **ne acebdür:**--*dür*
Gazel 191
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne tuhaftır, ilginçtir.

Ne acebdür şevḳı-y-ile ger yazsa cān u dil
Çünki ben pervāneyem yanmak baña olmaz acīb

ne aḫter:

1. **ne aḫter:**
Gazel 424
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gökteki yıldızların yanmak için az kalacağı bir önceki mısra kastedilerek verilmiştir.

Āh kılsam derd-ile sūz-ı dilüm aḫter yakar
Hey ne aḫter çıkar eflāke melekde per yakar

ne bilsün:

1. **ne bilsün:**-*sün*
Gazel 56
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne bilsin. || Bilmez.

Ḳıymetin ışḳuñ ol añlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün şol kişi bī-derd ola

2. **ne bilsün:**-*sün*
Gazel 72
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne bilsin. || Bilmez.

Ḳıymetini ışḳuñ anlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün ol ki hem bī-derd ola

3. **ne bilsün:**--*sün*
Gazel 212
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne bilsin. || Bilmez.

Sorma keyfiyyetini zāhid ne bilsün rinde sor
Ābdan ġayrı şarābuñ leẕẕetin bilmez devāb

4. **ne bilsün:**--*sün*
Gazel 429
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne bilsin. || Bilmez.

Rumūz-ı nükte-i ʿışḳı ne bilsün zāhid-i ḫōd-bīn
Bu bir müşkil mesā'ildür mücerred ehl-i ḥāl añlar

5. **ne bilsün:**--*sün*
Gazel 479
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne bilsin. || Bilmez.

Eyler heves lebüñden şeftālūya irem dir
Dīvāne dil ne bilsün yol ugragında çehdür

6. **ne bilsün:**--*sün*
Gazel 406
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl bilebilir, ne bilsin.

Benüm ḥālümi tañ mı bilmese ḫalḳ
Ne bilsün derdümi kim ola bī-derd

7. **ne bilsün:**--*sün*
Gazel 422
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl bilebilir, ne bilsin.

Zāhid şarāb-ı nābuñ ẕemmine oldı meşġūl
Keyfiyyetin ne bilsün sanur ki benge beñzer

8. **ne bilsün:**--*sün*
Gazel 385
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne bilsin? (Bilmez, bilemez...).

ʿIşḳ bir gevher-durur zāhid ne bilsün ḳıymetin
ʿĀşıḳa göster anı cān-ıla olmışdur ḫarīd

ne bilür:

1. **ne bilür:**--*ür*
Gazel 178
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne bilir, nereden bilsin!.

Ehl-i ışḳuñ ne bilür derd ü belā vü miḥnetin
Döne döne olmayan bu sīḫ-i miḥnetle kebāb

ne bulınmaz:

1. **ne bulınmaz:**--*ın, --maz*
Gazel 416
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl bulunmaz,bulunmalı anlamında kullanılmıştır.

Ḥicr elinden n'ola sorsañ dil ü cān ḫastasını
Ne bulınmaz a begüm bir iki yaprak kāġıẕ

ne çāre:

1. **ne çāre:**
Gazel 118
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çaresi yok, elden ne gelir.

İy Muḥibbī çünki dildāruñda hīç inṣāf yok
Çāre ne ṣabr eyle tā kim Ḥaḳ vire inṣāf aña

2. **ne çāre:**
Gazel 458
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çaresi yok, elden ne gelir.

Ger kenāra gelmez-ise çāre ne ol serv-ḳad
Ḳāniʿem dāyim ḫayāl-i ḳaddi āġūşumdadur

ne çāreñ var-ısa:

1. **ne çāreñ var-ısa:**--*n, --ı, --sa*
Gazel 386
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık gönül doktorundan çare istemektedir.

Olmışam hicrān-ı şebde key
ża'īf ü nā-tüvān
İy ṭabīb-i dil ne çāreñ var-ısa
öldüm meded

ne deñlü:

1. **ne deñlü:**
Gazel 168
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, ne ölçüde.

Yu gül-āb-ıla Muḥibbī agzuñ andan nāmın añ
Soñra medḥ eyle ne deñlü dir-iseñ gözle edeb

2. **ne deñlü:**
Gazel 461
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, ne ölçüde.

Aġyār ire vaṣluña ben hicrüñi çekem
Cevrüñ ne deñlü var-ısa ben nā-tüvānadür

3. **ne deñlü:**
Gazel 231
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, her ne kadar (abartılı bir tavırla).

Gözüm yaşı ne deñlü olur-ısa pāk ü ṣāf
Ḫūnābe-i cigerle döner kana 'āḳıbet

ne dir:

1. **ne dir:**
Gazel 393
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne söyler, ne der?.

Cān-ıla gūş it ne dir gör nāy u 'ūd
Dir günāhum çok 'afv it yā Vedūd

ne dirlerse disünler:

1. **ne dirlerse disünler:**-*sün, -ler*
Gazel 42
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne söylerlerse söylesinler.

Kāküline kimi reyḥān dir Muḥibbī kimi misk
Ko ne dirlerse disünler zülf-i anberdür baña

ne ġam:

1. **ne ġam:**
Gazel 239
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam değil, kederlenme, üzülmeye gerek yok ‖ boşver.

Kara zülfüñ ne ġam dīvāne kılsa
Zenaḥdānuñ baña zindāndur iy dōst

2. **ne ġam:**
Gazel 250
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam değil, kederlenme, üzülmeye gerek yok ‖ boşver.

Ne ġam ḫalḳ-ı cihān düşmen olursa
Eger senden ola ẕerre ḥimāyet

3. **ne ġam:**
Gazel 253
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam değil, dert değil!.

Muḥibbī ḫāk-i pāyüñ kıldı sertāc
Ne ġam dinse aña ehl-i sa'ādāt

4. **ne ġam:**
Gazel 285
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam değil, dert değil!.

Mihr ü vefā gelmese senden ne ġam baña
Tek cevr ü cefā itmege kendüñe 'ādet it

5. **ne ġam:**
Gazel 294
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam değil, dert değil!.

Ne ġam yoluñda ger ölse Muḥibbī
Nigārā tek sen ol sag u selāmet

6. **ne ġam:**
Gazel 483
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam değil, dert değil!.

Muḥibbī dil ne ġam gitse yirine çün kalur 'ışḳı
Virürler 'ışḳı 'uşşāḳa alur dil dil-rübālardur

7. **ne ġam:**
Gazel 439
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi gam(sevgili dışındaki unsurlar kastedilmiştir.).

Ol saçı leylā Muḥibbī'yi ne ġam mecnūn ide
Ādemi dīvāne eyler çün perī ruḫsāreler

ne ġāyib:

1. **ne ġāyib:**
Gazel 490
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşık sevgilinin ayva tüylerini asla unutmadığını hep andığını söylemektedir.

Yār ġāyiblik mihri rūz u şeb ḫāṭırdadur
Hey ḫaṭā didüm ne ġāyib dāyim ol ḫāṭırdadur

ne güç:

1. **ne güç:**
Gazel 334
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zor, ne güç.

Seni cāndan sevdügüm cānā ola yanuñda suç
Ben bu suç-ıla cemālüñden ırag olmak ne güç

ne ḫ̆āb:

1. **ne ḫ̆āb:**
Gazel 202

Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uykusuz kalmak, hiç uyumamak.

Ṭāḳat olur mı Muḥibbī ışḳına ṣabr eylemek
Işḳ kor mı ehl-i ışḳa ẕerre ne ṭāḳat ne ḫˇāb

ne hācet:

1. **ne ḥācet:**
Gazel 118
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne gerek, ne lüzumu var!.

Işḳ meydānında evvel terk-i serdür āşıḳa
Kim ki cān terk eylemez ışḳdan ne ḥācet lāf aña

2. **ne ḥācet:**
Gazel 281
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne gerek, ne lüzumu var!.

Yār eger zülfin giderse gül yüzinden ġam degül
Çün Muḥammed devridür küfre ne ḥācet iltifāt

ne ḫāli var:

1. **ne ḫāli var:**--*i*
Gazel 499
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güçü, kuvveti olmamak.

Çeşmüñüñ bilmem ne ḫāli var ne al üstindedür
Ḫūn içer ancak bunı bildüm ḳıtāl üstindedür

ne hōd:

1. **ne ḫōd:**
Gazel 277
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne de.

Ne ʿışḳa var nihāyet ne ḫōd bu derde ġāyet
ʿIşḳdan sakın dem urma ger idesin şikāyet

ne içün:

1. **ne içün:**
Gazel 86
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Niçin.

Mesken ne içün itmeyesin göñlüm iy perī
Yıllarla yatur niçe zamāndur ḫarāb ola

ne işler eyledi:

1. **ne işler eyledi:**--*di*
Gazel 105
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşığın başına bir çok dert-tasa açması.

Dīdi kūyuñda kaluban öldi ḥasretle göñül
Kimseler bilmez ne işler eyledi ol gū baña

ne itdüm:

1. **ne itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 33
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu zamana kadar ne yaptıysam.

Bilmedüm virdüm göñül cānā saña
Her ne itdüm ise ben itdüm baña

ne kadar:

1. **ne ḳadar:**
Gazel 467
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar.

Ne ḳadar ġuṣṣam ola laʿl-i lebin yād idicek
Ġam kalur mı ki kelām ol leb-i şīrīne gelür

2. **ne ḳadar:**
Gazel 46
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne ölçüde, aşırılık anlatır, çok, aşırı derecede.

Maḫzen-i dilden çıkarsam ġam degül söz gevherin
Eksük olmaz ne ḳadar ḫarc eylesem kāndur baña

ne kāfirdür:

1. **ne kāfirdür:**--*dür*
Gazel 478
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin çok kafir olduğundan inadı ve aşığa çektirdikleri dolayısıyla bahsedilmektedir.

İy dil-i sevdā-zede zülfinden umma sen vefā
Hey ne kāfirdür sitemden sanma ḳaṣdı ġayrıdur

ne kılam:

1. **ne kılam:**--*a, --m*
Gazel 371
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne yapmak, nasıl davranacağını bilememek.

Bir ḫayāl-i ḫūba beñzer vaṣl ol daḫı muḫāl
Ne kılam yā Rab bu ben āşüfte-ḥāl-i nā-murād

ne kıldı:

1. **ne kıldı:**--*dı*
Gazel 135
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne yaptı; neler etti?.

Bilmezem ġamzeñ ne siḥr itdi ne kıldı al aña
Bir naẓarla cān u dil meyl eyledi fī'l-ḥāl aña

ne kim:

1. **ne kim:**
Gazel 441
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki, her ne zaman.

Benüm sevdā-yı zülfüñle şehā başumda sūdum var
Eger cevr ü eger mihrüñ ne kim gelse sürūdum var

ne kul:

1. **ne kul:**
Gazel 366
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Nasıl kul,köle ki anlamında kullanulmıştır.

Ayāza kul diyü isnād iderler
Ne kul bil ki kul oldı aña
Maḥmūd

ne lāyıḳ:

1. **ne lāyıḳ:**
Gazel 320
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Layık mıdır ki!.

Bir güzel yokdur gelüp ola
muḳābil ḥüsnüñe
Eylemek encüm ne lāyıḳ māh-ı
tābān-ıla baḥs

ne lāzım:

1. **ne lāzım:**
Gazel 291
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne gerek var! ...e gerek yok.

Çün saña kalmaz ne lāzım
ṭāḳuñı kılmak yüce
Ḫışt eyvānuñ kimi sīm ü kimi
zer boldı tut

ne mātemdedür:

1. **ne mātemdedür:**--*de, --dür*
Gazel 460
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kaba sofuların niçin kederli oldukları sorulmakta ve bir önceki mısrayla bütünlük sağlanmaktadır.

Zāhidüñ geydügi gökdür dāyimā
yāḫūd siyāh
Hīç anı bilmedüm ʿālemde ne
mātemdedür

ne milletdür:

1. **ne milletdür:**--*dür*
Gazel 434
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıldır,bilmiyorum anlamında kullanılmıştır.

Kaçan ki görse ʿuşşāḳı ḥasedden
yāra ġamz eyler
Raḳībi bilmedüm hergiz cihānda
ben ne milletdür

ne ne:

1. **ne ne:**
Gazel 251
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağlaç olarak ve tekrar edilerek cümlede yer alan aynı değerdeki öğelerin başına getirildiğinde bunları red ve inkâr etmek için kullanılır.

Ne şādān ol ne ḫod ġamgīn
Muḥibbī ʿālem içinde
Gedā mīr ü cüvān u pīr iderler
çün kamu rıḥlet

2. **ne ne:**
Gazel 255
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağlaç olarak ve tekrar edilerek cümlede yer alan aynı değerdeki öğelerin başına getirildiğinde bunları red ve inkâr etmek için kullanılır.

Ne hicre var nihāyet ne ḫōd bu
cevre ġāyet
Öldürse daḫı ġamzeñ itmeye dil
şikāyet

3. **ne ne:**
Gazel 471
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağlaç olarak ve tekrar edilerek cümlede yer alan aynı değerdeki öğelerin başına getirildiğinde bunları red ve inkâr etmek için kullanılır.

Ne nāmūs isterem ne neng ü
nāmı
Sorarsañ beni rüsvā-yı cihāndur

4. **ne ne:**
Gazel 270
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne ... ne bağlacı.

Çekilmez katıdur ʿışḳuñ kemānı
Ne ṭāḳat var çekile vü ne ḳudret

5. **ne ne:**
Gazel 275
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne ... ne bağlacı.

İçeli ben anı oldum āvāre
Ne ḳarāra mecāl ü ne cāy-ı neşt

6. **ne ne:**
Gazel 360
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne ... ne bağlacı.

Ne baña ṣabra taḥammül var ne
ḥüsnüñde ḳarār
Hā diyince ḫaṭ gelür olmaz daḫı
āgāh ruḫ

7. **ne ne:**
Gazel 204
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"ne...ne..." bağlacı.

Gözünden ḫāb dilden gitdi
ṣabrum
Ne gündüz rāḥat oluram ne ḫod
şeb

8. **ne ne:**
Gazel 249
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"ne...ne..." bağlacı.

Reh-i ʿışḳı giçer ʿışḳ ehli āsān
Ne ḳaṭʿ-ı menzil aña ne maḳāmāt

ne nīg:

1. **ne nīg:**
Gazel 394
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne hoş,ne güzel anlamlarında kullanılır.

Bed söyleme ʿāşıḳa iy zāhid-i
ḫod-rū
Cān u dil ile saña ne nīg eger
bedend

ne olur:

1. **ne olur:**--*ur*
Gazel 487
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne hale girer, nasıl olur.

ʿIşḳ nārını şu kim yakdı ezel
sīnesine
Yanmayup ol gice gündüz baña
diñ yā ne olur

ne revādur:

1. **ne revādur:**--*dur*
Gazel 339
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Reva mıdır; uygun mudur.

Kaşlaruñ çīn eyleyüp alduñ ḳarār u ṣabrumı
Ne revādur dōstum almak bu vīrāndan ḫarāc

ne söz:

1. **ne söz:**
Gazel 307
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl laf!.

Terk-i cān it ʿışḳ yolında dime cānāndur ʿabes
Olmasa ʿālemde çün cānān ne söz cāndur ʿabes

ne taḥṣīl olsa:

1. **ne taḥṣīl olsa:**--*sa*
Gazel 460
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bilgi edinmek,kazanç sağlamak.

Yazılısar her ne eylerseñ bugün sen ḫayr u şer
Cidd ü cehd-ile ne taḥṣīl olsa bu ʿālemdedür

ne ṭāḳat:

1. **ne ṭāḳat:**
Gazel 202
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Takatsiz.

Ṭāḳat olur mı Muḥibbī ışḳına ṣabr eylemek
Işḳ kor mı ehl-i ışḳa zerre ne ṭāḳat ne ḫˇāb

ne tañ:

1. **ne tañ:**
Gazel 87
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı.

Leylī saçuñ hevāsı ile Muḥibbī'ye
Mecnūn dinürse aña ne tañ çāk-i ceyb ola

2. **ne tañ:**
Gazel 108
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı.

Ḥüsn-ile ḫulḳı aṭā itdi çün Allāh saña
Mihr āşüfte vü germ olsa ne tañ māh saña

3. **ne tañ:**
Gazel 115
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı.

Mezra-ı dilde çün ekdüm ben maḥabbet toḫmını
Ebr-i āhumdan ne tañ yagdursa ger bārān ṣabā

4. **ne tañ:**
Gazel 264
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı.

Ḫançer çekerse ḳatlüme ḫūnī gözi ne tañ
Şūr-ıla şerre ḳāyil olur olsa kişi mest

5. **ne tañ:**
Gazel 322
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı.

Cihān içün dimişler çünki ḥādis Bulınursa ne tañ anda ḫavādis

6. **ne tañ:**
Gazel 478
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı.

İy Muḥibbī çāk çāk olsa girībānum ne tañ
Gülşen içre kıldugum ol serv-i nāzum seyridür

7. **ne tañ:**
Gazel 238
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"ne ayıp!" anlamında bir vurgu.

Bu Muḥibbī ḥaşre dek huşyār olmazsa ne tañ
Bāde-i cām-ı elestden oldı ol çün şöyle mest

8. **ne tañ:**
Gazel 217
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı.

Bir bāde ile def ider başda ḫumārum
Ger pīr-i muġān itse ne tañ keşf-i kerāmet

9. **ne tañ:**
Gazel 357
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı.

Bagrı ḫūn-ıla şürāḫīnüñ ne tañ tolsa müdām
Sayd idüp meh-rūları turmaz lebin öper ḳadeḥ

10. **ne tañ:**
Gazel 391
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı.

Enīs olsa ne tañ ḥayvāna Mecnūn
Vefā kılmadı aña ādemī zād

11. **ne tañ:**
Gazel 431
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı.

Meyl eyler-ise gendüm ḫālüñe dil ne tañ
Cennetden Ādem'i çıkaran çünki dānedür

12. **ne tañ:**
Gazel 442
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı.

Leylī-i zülfüñ görüp olsam ne tañ mecnūn-ı ʿışḳ
ʿĀleme dīvānelerle niçe sersemler gelür

13. **ne tañ:**
Gazel 176
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı? II Şaşılmaz.

Encüm sayarsa dīdelerüm tā seḥer ne tañ
Sevdā-zede olan gözine hīç gele mi ḫāb

ne vaḳtin:

1. **ne vaḳtin:**--*in*
Gazel 99
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman.

Zāhid şarāba tevbe ne vaḳtin olur aceb
Gül mevsimi ola hem elde cām ola

ne var:

1. **ne var:**
Gazel 76
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı.

Eger luṭf u kerem kılsañ yiridür cümle uşşāḳa
Ne var şimdi mi olmışdur bu ālemde kerem peydā

2. **ne var:**
Gazel 133
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne olmuş?.

Sen perīden def kılmaga ne var göz şerrini
Kollarum itse idüm bir dem ḥamāyil boynuña

ne virürse:

1. **ne virürse:**-*ür, -se*
Gazel 34
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karşıdaki varlığa iyi yahut kötü anlamda bir şeyler vermek,katkı sağlamak,zarar vermek.

Her ne kim virürse āḫir cān alur
Nesne virmez bu cihān aylak saña

ne yirde:

1. **ne yirde:**--*de*
Gazel 119
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nerede.

Seg-i Leylī ne yirde itse menzil
Ḥaḳīḳat ol-durur Mecnūn'a me'vā

ne yitmez:

1. **ne yitmez:**--*mez*
Gazel 249
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Neden,nasıl yeterli gelmez anlamında soru sorulmuştur.

İder seyrin cihānuñ bir ḳadeḥle
Ne yitmez rinde bu keşf ü kerāmāt

2. **ne yitmez:**--*mez*
Gazel 301
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Neden,nasıl yeterli gelmez anlamında soru sorulmuştur.

Ne yitmez ehl-i ʿıyşe bu saʿādet
Ola her cām içene bu saʿādet

nebāt:

1. **nebāt:**
Gazel 247
Mısra: **1**
Şeker, tatlı.

Leblerüñe dir-isem n'ola nebāt
Mürdeler nūş ide ger bula ḥayāt

nebātāt:

1. **nebātāta:**-*a*
Gazel 115
Mısra: **5**
Nebâtlar, bitkiler.

Esdügince ṣubḥ-dem virür nebātāta ḥayāt
Lal-i cān-baḫşından almışdur meger kim cān ṣabā

nebī:

1. **nebīler:**-*ler*
Gazel 168
Mısra: **2**
Allah'ın buyruğunu kullara bildiren kimse, peygamber.

Sensin ol nūr-ı Ḫudā aṣlı ulu nesli Arab
Cümle mürseller nebīler içre sensin münteḫāb

nebīler serveri:

1. **nebīler serveri:**--*ler, --i*
Gazel 215
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Peygamberler içinde en ileri geleni || Hz. Muhammet.

Enbiyānuñ ḫātemisin hem nebīler serveri
Devlet-i sermed bulur her kim ki saña suna dest

nebīler serveridür:

1. **nebīler serveridür:**--*ler, --i, --dür*
Gazel 365
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Peygamberlerin başı,reisi(HZ. MUHAMMED S.A.V).

Nebīler serveridür çün Muḥammed
Anuñ bir adına da dirler Aḥmed

2. **nebīler serveridür:**--*ler, --i, --dür*
Gazel 396
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Peygamberlerin başı,reisi(HZ. MUHAMMED S.A.V).

Nebīler serveridür çün Muḥammed
Mübārek ismidür bir daḫı Aḥmed

nebīler serverin:

1. **nebīler serverin:**-*i, -n*
Gazel 75
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Peygamberlerin başı,seyyid.

Her kaçan medḥ eyleseñ sen ol nebīler serverin
Saña lāzım evvelā agzuñ gül-āb-ıla yuya

necāt bulımazam:

1. **necāt bulımazam:**--*ı, --maz, --am*
Gazel 281
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kaçış,kurtuluş yolu olmaması. (sevgiliye duyulan aşk kastedilerek).

Zülfine cānum tolaşaldan bulımazam necāt
Dōstlar benden ḥayāt ummañ ki ben oldum memāt

necātī:

1. **necātī:**
Gazel 430
Mısra: **7**
15. Yüzyılın meşhur şairi. Asıl adı İsa'dır.

Çünki Necātī örti döşek būriyā diler
Bilmez anı ki ʿāşıḳa bir kurı cā yiter

necm:

1. **necm:**
Gazel 194
Mısra: **1**
Yıldız(güneş).

Hep güzeller necm Ḫālıḳ seni kılmış māhitāb
Gül cemālüñ arż kıl zülfüñi eyleme niḳāb

necm-i tīhest:

1. **necm-i tīhest:**--*est*
Gazel 268
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sahra,çöl.

Şeb-i firḳatde görinmedi baña rūz-ı viṣāl
N'eyleyem derdā dirīġā ki bu necm-i Tīhest

neden:

1. **nedendür:**-*dür*
Gazel 204
Mısra: **7**
"Neden kaynaklanır, hangi maddeden yapılmıştır?" anlamlarında soru zarfı.

Nedendür ehl-i ışḳı dūr idersin Raḳībi idesin dāyim muḳarreb

2. **neden:**
Gazel 264
Mısra: **9**
"Neden kaynaklanır, hangi maddeden yapılmıştır?" anlamlarında soru zarfı.

Fikr it Muḥibbī ḥāl-i ezel ḥilḳatüñ neden
Kalur ḫaṭāda olıcagaz kişi ḫōd-perest

3. **neden:**
Gazel 440
Mısra: **10**
"Neden kaynaklanır, hangi maddeden yapılmıştır?" anlamlarında soru zarfı.

Āfitāba ben didüm ʿāşıḳ mısın dīdārına
Didi olmasam neden böyle gezerdüm derbeder

4. **neden:**
Gazel 61
Mısra: **5**
"Niçin, hangi sebepten" anlamında soru sıfatı.

Dilüm pür mihr-i yār-ıla neden fārīġ ola dilber
Meeldür yā n'içün dinmiş ki dilden yol var dil hā

5. **neden:**
Gazel 77
Mısra: **2**
"Niçin, hangi sebepten" anlamında soru sıfatı.

Her gice göge çıkar şule-i āhum şanemā
Bilmedüm neden irişmez saña vāhum şanemā

6. **neden:**
Gazel 158
Mısra: **8**
"Niçin, hangi sebepten" anlamında soru sıfatı.

Leblerüñ dārü'ş-şifāsından dil-i bīmāruma
İy ṭabīb-i cān neden göndermedüñ bir kez cevāb

7. **nedendür:**-*dür*
Gazel 160
Mısra: **2**
"Niçin, hangi sebepten" anlamında soru sıfatı.

İrişür āh u feryād u fiġānum göklere her şeb
Nedendür gūşına girmez o māhuñ bilmezem yā Rab

8. **neden:**
Gazel 180
Mısra: **10**
"Niçin, hangi sebepten" anlamında soru sıfatı.

Aceb nergis midür bu çeşm-i şehlā
Neden baḫtum gibi var anda yā ḫ̆āb

9. **neden:**
Gazel 193
Mısra: **4**
"Niçin, hangi sebepten" anlamında soru sıfatı.

Kūyuña varsam olur āzürde dil aġyārdan
Yā neden dirler ki olmaz cennet içinde aẕāb

nedīm:

1. **nedīmüñ:**-*üñ*
Gazel 226
Mısra: **7**
İşret arkadaşı, hem-kadeh.

Ġam yār u belā mūnis ü endūh nedīmüñ
Gözyaşını iy dīde ḥarīfāne şarāb it

2. **nedīm:**
Gazel 199
Mısra: **9**
Ar. Sohbet arkadaşı, meclislerde birlikte bulunulan, sohbet edilen kimse.

Ġam nedīm ü göz yaşı gülgūn şarāb
İy Muḥibbī turma kıl iyş ü ṭarab

nedīm-i kemterīn:

1. **nedīm-i kemterīn:**
Gazel 69
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aciz,düşmüş hikaye anlatıcısı.

Ben nedīm-i kemterīn bir bendeyem
Ḥükm ide mi bendeye bir pādişā

nedür:

1. **nedür:**-*dür*
Gazel 29
Mısra: **9**
"Hangi şey, nasıl şey" anlamlarında soru sıfatı.

Bu libās u hāy u hūy u ṭanṭana nedür dilā
Egnüñe ḫilat yiterken bir palās u bir abā

2. **nedür:**-*dür*
Gazel 122
Mısra: **3**
"Hangi şey, nasıl şey" anlamlarında soru sıfatı.

Didüm ki sensüz iy ṣanem nedür baña bu derd ü ġam
Didi anuñçün ben şehem kapumda sensin bir gedā

3. **nedür:**-*dür*
Gazel 262
Mısra: **9**
"Hangi şey, nasıl şey" anlamlarında soru sıfatı.

Nedür bu şiʿr-engīzüñ Muḥibbī
Meger yārān içün bir ḥasb-i ḥālest

4. **nedür:**-*dür*
Gazel 431
Mısra: **1**
"Hangi şey, nasıl şey" anlamlarında soru sıfatı.

Didüm ki cānı būseñe virem bahā nedür
Gūş eylemedi sözümi bildüm bahānedür

5. **nedür:**
Gazel 122
Mısra: **1**
"Nasıl bir şeydir" anlamında kullanılan soru zamiri.

Didüm aña iy bī-vefā nedür bu itdügüñ cefā
Didi ki bil iy mübtelā benden saña oldı aṭā

6. **nedür:**
Gazel 186
Mısra: **12**
"Nedir, nasıl bir şeydir" anlamlarında soru zamiri.

Muḥibbī'ye cefālar itdüñ āḫir
Nedür diñ bāri evvel göñlin alup

nedür bilsem:

1. **nedür bilsem:**--*se, --m*
Gazel 119
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl olduğunu bir bilebilsem.

Aceb bilsem nedür başumda sevdā
Olupdur cān u dil anuñla şeydā

nedür ki:

1. **nedür ki:**
Gazel 89
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nedir ki? (Hiçbir şey değil ya da çok basit bir şeydir anlamında soru zamiri).

Bir cān nedür ki yoluña ben anı virmeyem
Biñ cānum olsa yoluña cümle fedā ola

nefʿ yok:

1. **nefʿ yok:**
Gazel 497
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fayda veya yarar sağlayamamak.

Zāhidā mescidi toldurduñ yine ġavġā ile
Saña nefʿ yok hemān ancak hūy u hā geçer

nefaḥāt iñen:

1. **nefaḥāt iñen:**--*e, --n*
Gazel 259
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Güzel kokular duyma. 2)"Onu tamamlayıp , içine de ruhumdan üfürdüğüm zaman, derhal ona secdeye kapanın." (Sad 38/72) ayetinden iktibastır.

Ne saʿādet eridür ol ki meşāmına ire
Rūz-ı hicr içre iñen aña vişāli nefaḥāt

nefes:

1. **nefes:**
Gazel 25
Mısra: **6**
An, zaman.

Sīnemde ışḳuñ nārını bir laḥża teskīn itmedi
Yagdurdı gerçi gözlerüm her bir nefes bārān aña

2. **nefes:**
Gazel 29
Mısra: **3**
An, zaman.

Gitmesün nām-ı şerīfüñ bu dilümden bir nefes
Derdlü göñlüme devādur cān bulur andan şafā

3. **nefesde:**-*de*
Gazel 1
Mısra: **7**
An, zaman.

Soñ nefesde sakla īmānum benüm
Bulmaya yol aña şeyṭān-ı racīm

4. **nefesde:**-*de*
Gazel 9
Mısra: **6**
An, zaman.

Cevr oklarıyla ger beni öldürseñ iy ḥabīb
Āḫir nefesde eyleye cānum duā saña

nefḥa-i rūḥu'l-ḳudüs:

1. **nefḥa-i rūḥu'l-ḳudüs:**
Gazel 82
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cebrail'in nefesi, üfürtüsü.

Nāmede cevr ü cefāsın yād idüp gönderdi yār
Nefḥa-i Rūḥu'l-ḳudüs san oldı ol ḳāṣid baña

nefīr ü sīne:

1. **nefīr ü sīne:**
Gazel 104
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlü harp için seferber olan cemaat.

Kapusında şāh-ı ışḳuñ bendedür Kāvus aña

Nālesi ser-tā nefīr ü sīne ṭabl u kūs aña

nefis:

1. **nefsüñe:***-i, -ne*
Gazel 3
Mısra: **13**
Bir kimsenin kendi öz varlığı, öz benliği, kişiliği.

Nefsüñe uyup Muḥibbī itme emrine ḫilāf
Emrine hergiz ḫilāf eyler mi gör ārz u semā

nefs şerrinden:

1. **nefs şerrinden:***--i, --n, --den*
Gazel 470
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nefsin sakıncalı arzu ve istekleri.

İy Muḥibbī ġāfil olma nefs şerrinden sakın
Togrı yoldan seni çıkarmaga ol düşmen yiter

nehenge beñzer:

1. **nehenge beñzer:***--e, --r*
Gazel 422
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Timsaha benzemek(yırtıcılık bağlamında).

Dāġ-ı elifle sīnem bebr ü pelenge beñzer
Deryā-yı eşküm içre gönlüm nehenge beñzer

nehr ola:

1. **nehr ola:***-a*
Gazel 74
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) çok gözyaşı dökmek,çok fazla ağlamak-sel gibi yaşların akması-kastedilmiştir.

Ḳaṭre ḳaṭre eşki çeşmüm umaram ki nehr ola
Bād-ı āhumdan temevvüc eyleyüben baḥr ola

nehr-i żāb:

1. **nehr-i żāb:**
Gazel 193
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gözyaşlarının nehrin doluluğundan fazla olduğu ifade edilmiştir.

Ġam şebinde iy Muḥibbī şol ḳadar kan agladuñ
Gözlerüñ yaşına nisbet ḳaṭre oldı nehr-i Żāb

neler eyler:

1. **neler eyler:***-ler*
Gazel 35
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Neler yapmak, neler etmek.

Hey neler eyler bu kara günlüye firḳat şebi
Ḫaṭ cüdā kākül cüdā ol zülf-i ḫam-der-ḫam cüdā

nem:

1. **nem:**
Gazel 18
Mısra: **1**
Gözyaşı.

Göñül zārīlık itdükçe olur gözümde nem peydā
Oñulmaz derde sataşdum olur her laḥẓa ġam peydā

nem kıldı:

1. **nem kıldı:***--dı*
Gazel 366
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlamak,üzüntüden dolayı göz yaşlarına boğulmak.

İrişdi çarḫa āh-ı āteş-ālūd
Melāyik gözlerin nem kıldı ol dūd

nemed:

1. **nemed:**
Gazel 399
Mısra: **2**
Bazı tarikatlarda dervişlerin gösterişten ve süsten kaçınmalarının ifadesi olarak giydikleri kaba keçe; yokluğu ve yoksunluğu temsil eden elbise.

Dōstlar ġam-ḫānesinde eski yārumdur nemed
Ġamgüsārum maḥremüm hem iḫṭiyārumdur nemed

2. **nemed:**
Gazel 399
Mısra: **4**
Bazı tarikatlarda dervişlerin gösterişten ve süsten kaçınmalarının ifadesi olarak giydikleri kaba keçe; yokluğu ve yoksunluğu temsil eden elbise.

Ben gedāya lāyıḳ olmaz dünyāda illā ki bu
Ḫilʿat ü tāc u ḳabā ʿizz ü vaḳārumdur nemed

3. **nemed:**
Gazel 399
Mısra: **6**
Bazı tarikatlarda dervişlerin gösterişten ve süsten kaçınmalarının ifadesi olarak giydikleri kaba keçe; yokluğu ve yoksunluğu temsil eden elbise.

Üns dutdı cānum-ıla ḫālī olmaz bir nefes
Dilberüm ʿālemde varum hem nigārumdur nemed

4. **nemed:**
Gazel 399
Mısra: **8**
Bazı tarikatlarda dervişlerin gösterişten ve süsten kaçınmalarının ifadesi olarak giydikleri kaba keçe; yokluğu ve yoksunluğu temsil eden elbise.

İy felek berḳ-ile pür kılsañ cihānı ġam degül
Ḫāne-i vīrān içinde germ nārumdur nemed

5. **nemed:**
Gazel 399
Mısra: **10**
Bazı tarikatlarda dervişlerin gösterişten ve süsten kaçınmalarının ifadesi olarak giydikleri kaba keçe; yokluğu ve yoksunluğu temsil eden elbise.

İy Muḥibbī yār kūyına seni iletmege
Hem resūlüm hem ṭarīḳum daḫı varumdur nemed

6. **nemed:**
Gazel 399
Mısra: **1**

Dervişlerin gösterişten ve süsten kaçınmalarının ifadesi olarak giydikleri kaba keçe.

Dōstlar ġam-ḫānesinde eski yārumdur nemed
Ġamgüsārum maḥremüm hem iḫṭiyārumdur nemed

neng ü nāmı:

1. **neng ü nāmı:**--*ı*
Gazel 471
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şan şöhret.

Ne nāmūs isterem ne neng ü nāmı
Sorarsañ beni rüsvā-yı cihāndur

ner:

1. **nerdür:**-*dür*
Gazel 81
Mısra: **10**
Erkek. II Yiğit, cesur, mert.

Kūhlar itmez taḥammül dil çeker bār-ı ġamı
Ehl-i ışḳ içinde tañ mı diyeler nerdür baña

nerd-i ʿışḳı:

1. **nerd-i ʿışḳı:**--*ı*
Gazel 324
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkın tavlası.

Sīnem üzre pullarumdur dāġlar surḫ u siyāh
Oynayaldan nerd-i ʿışḳı oldı derdüm şeş ü penc

nergis:

1. **nergis:**
Gazel 8
Mısra: **4**
1. Bir çenekliler sınıfının nergisgiller familyasından, lâle gibi soğanla üretilen, beyaz veya sarı çiçekli, soğanı zehirli süs bitkisi 2. mec. edeb. Sevgilinin gözü.

Bülbül-i şūrīde-veş efġānum işidüp benüm
Ġonca agzın açuban nergis tutupdur göz baña

2. **nergis:**
Gazel 419
Mısra: **7**
Bahçenin sevgilinin baştan çıkarıcı gözlerine benzetilen çiçeği.

Ḳudretini gör ki nergis nerm ider bālīnini
Līki görinmez benüm gözüme ol derden leẕīẕ

nergis midür:

1. **nergis midür:**--*mi, --dür*
Gazel 180
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bahçenin sevgilinin baştan çıkarıcı gözlerine benzetilen çiçeği.

Aceb nergis midür bu çeşm-i şehlā
Neden baḫtum gibi var anda yā ḫ̔āb

2. **nergis midür:**--*mi, --dür*
Gazel 426
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin gözleri kastedilerek nergis çiçeği ifadesi kullanılmıştır.

Bilmedüm nergis midür ya fitne-i āḫir zamān
Siḥr-ile yakduñ cihānı gözlerüñ cāẕū mıdur

nergis-i şehlāyā:

1. **nergis-i şehlāyā:**--*y, --a*
Gazel 419
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel ve baygın bakışlı göz.

İki gözi nergis-i şehlāyā beñzer dilberüñ
Būy-ı zülfeyni dimāġa bilki ʿanberden leẕīẕ

nerm ider:

1. **nerm ider:**--*e, --r*
Gazel 419
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yumuşatmak, hafifletmek.

Ḳudretini gör ki nergis nerm ider bālīnini
Līki görinmez benüm gözüme ol derden leẕīẕ

nerm-idi:

1. **nerm-idi:**--*di*
Gazel 298
Mısra: **8**
(Beyitte) bahsedilen şeyin yumuşak bir halde olması kastedilmektedir.

Gerçi kim yāḳūt içün ḫaṭṭāṭ dirler dehr ara
Nerm-idi ḫaṭṭuñ mi s̱āli ḫaṭṭ-ı reyḥānı dürüst

nesi var:

1. **nesi var:**--*i*
Gazel 434
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Neyi var? II Hiçbir şeyi yok.

Nesi var dār-ı dünyānuñ hemen içinde ṣıḥḥatdür
Benüm yanumda bu rifʿat degüldür belki ẕilletdür

neşībiyle:

1. **neşībiyle:**--*i, --y, --le*
Gazel 240
Mısra: **2**
Aşağı.

Dilā bak rāh-ı ʿışḳ ġayetde teng-est
Neşībiyle firāzı cümle seng-est

nesl:

1. **nesle:**-*e*
Gazel 174
Mısra: **11**
Sülâle, soy.

Nesle bakılmaz Muḥib faḫr eyleme
Fāyide itmez kişiye ümm ü eb

nesne virmez:

1. **nesne virmez:**-*mez*
Gazel 34
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karşıdakine cansız

varlık,eşya,mal,ganimet cinsinden şeyler vermemek.

Her ne kim virürse āḫir cān alur
Nesne virmez bu cihān aylak saña

nevʿ verd:

1. **nevʿ verd:**
Gazel 403
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeni,taze gonca.

Açılur āhum yilinden dāġ-ı sīnem gül gibi
Pes bunuñ gibi hevāda açılur bu nevʿ verd

nevā:

1. **nevāda:**-*da*
Gazel 4
Mısra: **13**
(Ar.) Ses, sada, makam, ahenk, nâme.

Okusun naẓm ehli bu şirüm nevāda rāstı
İy Muḥibbī eyledüñ çünki bunı şīrīn-edā

nev-ʿarūs-ı dehr:

1. **nev-ʿarūs-ı dehr:**
Gazel 488
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyanın yeni gelini.

Ol mücerred cān-ıla dünyā-yı dūna vir ṭalāḳ
Nev-ʿarūs-ı dehr bir mekkāre vü muḥtāladur

nev-bâhar:

1. **nev-bahār:**
Gazel 52
Mısra: **2**
İlk bahar.

Gül ruḫlaruñ añılsa göñül zār zār ola
Bülbül çemende nāle kılur nev-bahār ola

nev-bahār-ı ömrüm geçdi:

1. **nev-bahār-ı ömrüm geçdi:**--*di*
Gazel 107
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın ömrünün baharının yani gençliğinin sevgiliden ayrı geçirmekle solduğu ve bittiği kastedilmiştir.

Firḳat-ile soldı geçdi nev-bahār-ı ömrüm āh
Çehre-i zerdüm belā vü ġam ḫazānıdur baña

nevbet gelicek:

1. **nevbet gelicek:**--*icek*
Gazel 353
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığa içki meclisinde kadeh sırası gelmesi kastedilmektedir.

Baña nevbet gelicek eyledi iḥmāl sāḳī
Niçe bir katlana dil olubanı zār-ı ḳadeḥ

nevbetle:

1. **nevbetle:**-*le*
Gazel 442
Mısra: **13**
Sıra ile.

Āsiyā-veş çarḫ nevbetle ögidür herkesi
Raḥmeti yok birine gör niçe ādemler gelür

nev-civān iken:

1. **nev-civān iken:**--*ken*
Gazel 468
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeni yetişen,genç bir delikanlı olunan zaman(aşık bağlamında).

Nev-civān iken belā-yı ʿışḳ-ıla
Eyledüñ āhum ʿaṣā vü beni pīr

nevdür:

1. **nevdür:**-*dür*
Gazel 60
Mısra: **12**
Yeni,taze.

Olup efsānesi köhne gider Ferhād u Mecnūn'uñ
Muḥibbī ḳıṣṣası nevdür okınsun cümle maḥfilhā

neverd:

1. **neverd:**
Gazel 387
Mısra: **4**
Yolda gezen, yolcu.

Konmaga ṣaḥrā-yı dilde ol güzeller şāhına
Ḫayme itdüm iki çeşmüm kirpügüm aña neverd

nev-ile:

1. **nev-ile:**
Gazel 9
Mısra: **2**
Neden, sebep.

Sīnem nişāne eyledüm iy kaşı ya saña
Bu nev-ile ola kim olam āşinā saña

nev-kıṣṣadur:

1. **nev-ḳıṣṣadur:**--*dur*
Gazel 448
Mısra: **7**
Yeni,taze bir hikaye.

Sergüzeştüm okuñuz ʿālemde bir nev-ḳıṣṣadur
Köhnemiş efsānesi Ferhād-ıla Mecnūn'dur

nevrūz-ıla:

1. **nevrūz-ıla:**
Gazel 376
Mısra: **2**
Yeni gün,ilkbahar bayramı.

Gülşen içre gül gibi gül devlet ü baḫtuñ saʿīd
Saña bir nevrūz-ıla olsun mübārek iki ʿiyd

ney:

1. **ney:**
Gazel 5
Mısra: **3**
Kamış, içi kanık kamış, üflemeli bir çalgı.

İñlerem ṭanbūr-veş bagrum delindi ney gibi
Bezm-i ġamda mesken oldı gūşe-i hicrān baña

ney gibi:

1. **ney gibi:**
Gazel 125
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ney çalgısı gibi.

Ney gibi nālān olur miskīn
Muḥibbī derdmend
Def gibi sīne dögüp efġān
olupdur ḫū bana

2. **ney gibi:**
Gazel 167
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ney çalgısı gibi.

Meclis-i ġam içre göñli nāle
eyler ney gibi
Bu Muḥibbī ideli yārān içün
yaşın şarāb

3. **ney gibi:**
Gazel 191
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ney çalgısı gibi.

Ney gibi bil bagladum efġāna
her dem ṣubḥ u şām
Her gice tā ṣubḥ olınca iñlerem
san andelīb

4. **ney gibi:**
Gazel 316
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ney gibi II Gönlü yaralı, dertli.

Hicr elinden ġam bucagında
yatup bu ḫasta dil
Ney gibi durmaz kılur feryād u
efġān-ıla baḫs

ney gibi iñlerem:

1. **ney gibi iñlerem:**--*rem*
Gazel 92
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kamıştan yapılan çalgı aletinin çıkardığı yanık ses gibi acı ve üzüntü içinde sesler çıkarmak.

İñlerem ney gibi her dem rūy-ı
cānāndan cüdā
Bir kuru cismem ki düşdüm
dōstlar cāndan cüdā

ney gibi iñler-isem:

1. **ney gibi iñler-isem:**--*r, --i, --sem*
Gazel 142
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kamıştan yapılan müzik aleti gibi kederli ve hüzünlü sesler çıkarmak.

İñler-isem ney gibi olmaz aceb
Oldı bu sīnem benüm hem çü
rebāb

neyçün:

1. **neyçün:**
Gazel 22
Mısra: **4**
Ne için, neden, hangi sebeple.

Gitmedi zülfüñ ḫayāli kılca
yādumdan benüm
İy saçı sünbül göñül neyçün
perīşān olmaya

n'eyle-:

1. **n'eylesün:**-*sün*
Gazel 439
Mısra: **6**
"Ne yapsın, ne etsin?" anlamında kullanılan, çaresizlik bildiren soru sözü.

Niçe kez vardum kapuña bana
yüz göstermedüñ
N'eylesün derdine çāre bulmadı
bī-çāreler

2. **n'eylesün:**-*sün*
Gazel 464
Mısra: **2**
"Ne yapsın, ne etsin?" anlamında kullanılan, çaresizlik bildiren soru sözü.

Cān ża'īf oldukça göñlüm nālesi
āhestedür
N'eylesün söze mecāli kalmadı
dil ḫastadur

n'eyle:

1. **n'eyler:**-*r*
Gazel 12
Mısra: **5**
"Ne yapsın, ne etsin?" anlamında kullanılan, çaresizlik bildiren soru sözü.

Cennet ü ḥavrāyı n'eyler āşıḳ-ı
dīdār olan
Yig gelür biñ ravżadan bir gūşe-
i vīrān aña

2. **n'eyler:**-*r*
Gazel 25
Mısra: **4**
"Ne yapsın, ne etsin?" anlamında kullanılan, çaresizlik bildiren soru sözü.

Kūyına varan āşıḳı bir
ġamzeden eyler helāk
Olmaz peşīmān āḳıbet n'eyler
bu nā-ḥaḳ kan aña

3. **n'eyleyem:**-*(y)e, -m*
Gazel 26
Mısra: **12**
"Ne yapsın, ne etsin?" anlamında kullanılan, çaresizlik bildiren soru sözü.

Gözüm yaşına bakmaz cevher
olsa
Ne kılam n'eyleyem derdā
dirīġā

4. **n'eylerem:**-*r, -(e)m*
Gazel 103
Mısra: **1**
"Ne yapsın, ne etsin?" anlamında kullanılan, çaresizlik bildiren soru sözü.

Sünbül ü gül n'eylerem zülf ü
ruḫuñ besdür baña
Serv ü ṭūbādan ġaraż ol naḫl-i
nev-resdür baña

5. **n'eylesün:**-*sün*
Gazel 177
Mısra: **4**
"Ne yapsın, ne etsin?" anlamında kullanılan, çaresizlik bildiren soru sözü.

Leblerüñ ẕikr eylesem cānā
gözüñ ḫışm itmesün
N'eylesün maḫmūrdur iy
pādişāhum bu ġarīb

6. **n'eylesün:**-*sün*
Gazel 185
Mısra: **9**
"Ne yapsın, ne etsin?" anlamında kullanılan, çaresizlik bildiren soru sözü.

N'eylesün dermānı derdüñ var
iken
Bu Muḥibbī derdüñi eyler ṭaleb

7. **n'eyleyem:**-*(y)e, -m*
Gazel 190

Mısra: **8**
"Ne yapsın, ne etsin?" anlamında kullanılan, çaresizlik bildiren soru sözü.

Niçe yıllardur şehā vaṣluñ temennā eylerem
N'eyleyem derdā dirīġā olmadı bir feṯḥ-i bāb

8. **n'eylesün:**-*sün*
Gazel 212
Mısra: **4**
"Ne yapsın, ne etsin?" anlamında kullanılan, çaresizlik bildiren soru sözü.

Gelse ger ḫāli ḫayāli çeşmüme uyḫu gider
N'eylesün cāyı megesdür mümkin olmaz anda ḫāb

9. **n'eyleyem:**-*(y)e*, -*m*
Gazel 268
Mısra: **8**
"Ne yapsın, ne etsin?" anlamında kullanılan, çaresizlik bildiren soru sözü.

Şeb-i firḳatde görinmedi baña rūz-ı viṣāl
N'eyleyem derdā dirīġā ki bu necm-i Tīhest

10. **n'eyleyem:**-*(y)e*, -*m*
Gazel 271
Mısra: **2**
"Ne yapsın, ne etsin?" anlamında kullanılan, çaresizlik bildiren soru sözü.

Giceler gitmez dilümden tā seḥergeh āh dōst
N'eyleyem derdā dirīġā olmadı āgāh dōst

11. **n'eyler:**-*r*
Gazel 361
Mısra: **9**
"Ne yapsın, ne etsin?" anlamında kullanılan, çaresizlik bildiren soru sözü.

Bu Muḥibbī var iken kūyuñda n'eyler ol raḳīb
Gülşene bülbül yiter lāzım degül anda tavuḫ

12. **n'eyleyem:**-*(y)e*, -*m*
Gazel 379
Mısra: **4**
"Ne yapsın, ne etsin?" anlamında kullanılan, çaresizlik bildiren soru sözü.

Gün yüzine gāh eşküm gāh zülf olur ḥicāb
N'eyleyem bu baḫt-ı naḥs u bī-ḳarārumdan meded

13. **n'eyleyem:**-*(y)e*, -*m*
Gazel 411
Mısra: **2**
"Ne yapsın, ne etsin?" anlamında kullanılan, çaresizlik bildiren soru sözü.

İder dil hicr elinden āh u feryād
İrişmez n'eyleyem feryāduma dād

n'eyler:

1. **n'eyler:**
Gazel 157
Mısra: **1**
"Ne yapsın, ne etsin?" anlamında kullanılan, çaresizlik bildiren soru sözü.

N'eyler ol meh bilmezem ebrūlarına çīn salup
Bu ḫarāb olmış göñül üzre yine akın salup

2. **n'eyler:**
Gazel 166
Mısra: **8**
"Ne yapsın, ne etsin?" anlamında kullanılan, çaresizlik bildiren soru sözü.

Her ki āşıḳdur ezel mest ü ḫarābātī olur
Zaḥmete girüp aña pend eyleyüp n'eyler edīb

3. **n'eyler:**
Gazel 216
Mısra: **9**
"Ne yapsın, ne etsin?" anlamında kullanılan, çaresizlik bildiren soru sözü.

Senüñ iy bu'l-heves n'eyler başuñda bunca sevdālar
Muḥibbī bir gün ölürsin kayır irkence yurduñ tut

4. **n'eyler:**
Gazel 414
Mısra: **1**
"Ne yapsın, ne etsin?" anlamında kullanılan, çaresizlik bildiren soru sözü.

Dōstum boynuñda n'eyler kākül-i müşgīn kemend
Çünki ben dīvāneyem lāyıḳ-durur baña o bend

5. **n'eyler:**
Gazel 461
Mısra: **8**
"Ne yapsın, ne etsin?" anlamında kullanılan, çaresizlik bildiren soru sözü.

Sīnem kemānçe bezme gözüm yaşı tārdur
N'eyler sürūdı nālelerüm çün tezānedür

n'eyler aceb:

1. **n'eyler aceb:**
Gazel 157
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) acaba ne yapmaya çalışmaktadır diye soru sorulmaktadır.

Zülfi şahbāzına kapdurmak diler dil murġını
Bülbül-i bī-çāreye n'eyler aceb şāhin salup

n'eylesün:

1. **n'eylesün:**
Gazel 349
Mısra: **3**
"Ne yapsın, ne etsin?" anlamında kullanılan, çaresizlik bildiren soru sözü.

ʿAyna almaz n'eylesün rindān ṣürāḫī ziynetin
Mey gerek birdür sifāl ola vü yāḫūd zer ḳadeḥ

2. **n'eylesün:**
Gazel 498
Mısra: **4**
"Ne yapsın, ne etsin?" anlamında kullanılan, çaresizlik bildiren soru sözü.

Derd-ile zārīlık itse göñlümi ʿayb itmeñüz
N'eylesün hicr-ile dāyim ol ʿaẕāb üstindedür

n'eylesün n'itsün:

1. **n'eylesün n'itsün:**--*sün*, --*sün*
Gazel 334
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Ne yapsın.ne etsin.nasıl yapsın anlamlarında soru kalıbı.

N’eylesün n’itsün Muḥibbī yā niçe yazsun ġamı
Seni cāndan sevdügi çünki olur yanuñda suç

ney-şeker:

1. **ney-şeker:**
Gazel 420
Mısra: **8**
Şeker kamışı. || Tatlı sözler yazan kalem.

Tomar-ı şiʿrümi n’ola elden komayalar
Her kanda kim biterse olur ney-şeker leẕīẕ

ni s ār içün:

1. **ni s ār içün:**
Gazel 463
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saçıp dağıtmak.

Ni s ār içün Muḥibbī pāy-ı yāra
Yaşum sīme yüzüm altuna beñzer

niār itdüm:

1. **niār itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 51
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ateş etmek,ateş gibi olmak.

Dürr ü cevherdür gözüm yaşı niār itdüm yine
Ḫˇāce-i ışḳam ġam u ġuṣṣa tecemmüldür baña

nic’:

1. **nic’:**
Gazel 368
Mısra: **4**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Ser-i zülfi güc-ile çekdi lebinden dilümi
Elümüzden ne gelür nic’ idelüm güce ne ad

niçe:

1. **niçe:**
Gazel 3
Mısra: **11**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Elüme alup niçe kez bakaram āyīneye
Añaram işyānumı korkum bu ola yüz kara

2. **niçe:**
Gazel 12
Mısra: **3**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Her ṭarafdan niçe sırlar kevkebi ġaltān ola
Zülf-i anber-rīzini kılsa eger çevgān aña

3. **niçe:**
Gazel 15
Mısra: **5**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Niçe yirden boynuma zencīr-i zülfi var-iken
Ḫalḳ-ı ālem bilmeden āzāddur dirler baña

4. **niçe:**
Gazel 18
Mısra: **3**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Niçe biñ āşıḳ öldürdüñ kapuñda tīġ-ı cevr-ile
Günāhın añmayup her dem idersin biñ sitem peydā

5. **niçe:**
Gazel 19
Mısra: **4**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Lebleri dār-ı şifāsında bu dil ḫasta olup
Niçe yıldur ki yaturam itmedi tīmār baña

6. **niçe:**
Gazel 19
Mısra: **6**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Yüzümüñ zerdine bakdı bu gözüm merdümi çün
Ḫarc için virdi bu yolda niçe dīnār baña

7. **niçeye:**-*ye*
Gazel 30
Mısra: **8**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Zülfüñi ref it görinsün gün yüzüñ
Niçeye dek ol niḳāb-ıla tura

8. **niçe:**
Gazel 31
Mısra: **1**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Niçe bir bāġa hevāñ-ıla varam hem çü ṣabā
Serverā serv-i ḳadüñ arż ide bir kerre baña

9. **niçe:**
Gazel 31
Mısra: **7**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Serverā servi niçe ḳaddüñe teşbīh ideyim
Aralarında tefāvüt var anuñ arż u semā

10. **niçe:**
Gazel 39
Mısra: **10**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Rāḥat olurdum Muḥibbī cevr okın yagdursa yār
Niçe rāḥat olmayam ol ḫˇāb-ı bārāndur baña

11. **niçe:**
Gazel 45
Mısra: **4**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Göñlüm alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

12. **niçeye:**-*(y)e*
Gazel 47
Mısra: **1**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Niçeye dek yüriyem ışḳuñla olup mübtelā

Gitmeye sevdā-yı zülfüñle başumdan bu hevā

13. **niçe:**
Gazel 60
Mısra: **8**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Gidüpdür küllī dil benden digergün gün-be-gün ḥālüm
Niçe taḳrīr idem yā Rab derūn-ı derdidür dilhā

14. **niçe:**
Gazel 66
Mısra: **4**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Göñül alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

15. **niçe:**
Gazel 76
Mısra: **10**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Giriftār olsa dil murġı aceb mi bāġ-ı ḥüsninde
İdüpdür dām-ı zülfinden anuñ var niçe ḫam peydā

16. **niçe:**
Gazel 76
Mısra: **17**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Muḥibbī niçe medḥ itsün nigāruñ ḥüsn-i gülzārın
Gören dir oldı dünyāda ki san bāġ-ı irem peydā

17. **niçe:**
Gazel 100
Mısra: **9**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Niçe bir öldüre ġamzeñ bu Muḥibbī kuluñı
Ya benüm kāse-i çeşmüm niçe kan-ıla tola

18. **niçe:**
Gazel 100
Mısra: **10**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Niçe bir öldüre ġamzeñ bu Muḥibbī kuluñı
Ya benüm kāse-i çeşmüm niçe kan-ıla tola

19. **niçe:**
Gazel 108
Mısra: **3**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Niçe şerḥ idebile derd-i dilüm nālelerüm
Çün gelür bād-ı hevā eyledügüm āh saña

20. **niçe:**
Gazel 136
Mısra: **2**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Güzel oldur ki anuñ ṭurra-i müşgīni ola
Her kılında niçe biñ āşıḳ-ı miskīni ola

21. **niçe:**
Gazel 136
Mısra: **7**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Zülf-i Hindūsına anuñ niçe kāfir dimeyem
Göz göre tapa öñinde büt-i sīmīni ola

22. **niçe:**
Gazel 175
Mısra: **7**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Eksük itmez gönderürsin niçe döysün ḫasta dil
Gāh cevr ü geh cefā geh ḫışm u geh nāz ü itāb

23. **niçesin:***-s, -in*
Gazel 216
Mısra: **6**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Ser-ā-ser ālemi gezdüñ tutalum olduñ Efrīdūn
Bu dehrüñ niçesin Rüstem olup ālemde burduñ tut

24. **niçe:**
Gazel 247
Mısra: **9**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Niçe sevmesün Muḥibbī ol şehi Natʿ-ı ḫüsninde güzeller oldı māt

25. **niçe:**
Gazel 251
Mısra: **8**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Ẕelīl olup gedā-yı ʿışḳ dünyāda çeke miḥnet
Bekā mülkinde ol sulṭān olup bulur niçe ʿizzet

26. **niçe:**
Gazel 258
Mısra: **8**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Kūyuñda serüm ḳatʿ ideliden berü iy dōst
Tīġuña benüm gerdenüm eyler niçe minnet

27. **niçe:**
Gazel 288
Mısra: **6**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Āteş-i ʿışḳuñ düşelden dil ḫarāba tutdı yüz
Niçe vīrān olmasun düşdi göñül şehrine ot

28. **niçe:**
Gazel 314
Mısra: **3**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Niçe tutmaz bizi zāhid biz müs̲elles̲ içmişüz
Cānı yokdur eyleye ol bāde-i ḫāmr-ıla baḥs̲

29. **niçe:**
Gazel 316
Mısra: **2**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Ḫaddi mi var mihr ü māhuñ ide sen ḫan-ıla baḥs̲
Ẕerre niçe eylesün ḫurşīd-i raḫşān-ıla baḥs̲

30. **niçe:**
Gazel 324
Mısra: **1**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Bu ṭılısmāt-ı cihān içinde çekdüm niçe renc
Ḫāṣıl itdüm ḥamdü-lillāh ʿışḳ gibi bir ulu renc

31. **nice:**
Gazel 327
Mısra: **5**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Kāfir ḥaṭını gör nice İslāma ḳaṣd ider
Ḫāżırlanur ki eyleye baş kaldurup ḫurūc

32. **nice:**
Gazel 333
Mısra: **7**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Maʿānī baḥrına taldum çıkardum nice gevherler
Küpe olsun kulaguñda takın dürr-i ʿAden'den geç

33. **niçe:**
Gazel 352
Mısra: **1**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Zinde kıldı niçe ʿışḳ mürdesini hem çü mesīḥ
Dirsem olmaya ʿaceb ben leb-i cānāna melīḥ

34. **niçe:**
Gazel 353
Mısra: **10**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Bir kadeḥ meyle cihān sırrı ʿayān oldı baña
Ben niçe olmayayım böyle hevādār-ı ḳadeḥ

35. **niçe:**
Gazel 355
Mısra: **9**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Bu Muḥibbī niçe bülbül gibi kanlar yutmasun
Gülşen-i ḥüsninde yāruñ nūş ider her gün ḳadeḥ

36. **niçe:**
Gazel 356
Mısra: **10**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Mecnūn çıkardı gerçi ki ʿışḳ minnetini ezel
Geldi Muḥibbī yazdı aña niçe biñ şürūḥ

37. **niçedür:**-*dür*
Gazel 356
Mısra: **6**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Her bir ḳadeḥ ki pīr-i muġān vire nūş idem
Meftūḥ olur bu göñlüme niçedür fütūḥ

38. **niçe:**
Gazel 368
Mısra: **5**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Düşüp ayaklara pā-māl ola niçe dil ü cān
Ger perīşān ide ol zülf-i girih-gīrini bād

39. **niçe:**
Gazel 381
Mısra: **9**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

İy Muḥibbī dil niçe olsun ḥalāş
Gözleri ḫançer çeker zülfi kemend

40. **niçe:**
Gazel 412
Mısra: **4**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Tolaşdı murġ-ı dil zülfi agına
Ḫalāş olmaz niçe cehd eylese çend

41. **niçe:**
Gazel 436
Mısra: **9**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

İy Muḥibbī āh idüp niçe perīşān olmayam
Kim teġāfülle öñümden ol saçı sünbül geçer

42. **niçe:**
Gazel 440
Mısra: **8**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

İy saçı leylā ḫaber sorma bu ben dīvāneden
Mest-i ʿışḳam kendüzüm bilmem niçe virem ḫaber

43. **niçe:**
Gazel 471
Mısra: **8**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Dilā cellād çeşminden ḫaẕer kıl
Niçe kanlar döker ol bī-emāndur

44. **niçe:**
Gazel 475
Mısra: **12**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Bulur şifāyı ḫasta göñül bir cevāb-ıla
Ol laʿli nābı gör ki niçe cān-fezā olur

45. **niçe:**
Gazel 493
Mısra: **9**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Niçe medḥ itsün Muḥibbī rūyuñı
Ḫıṭbe-i ḫūbı çün anuñ nāmıdur

46. **niçe:**
Gazel 499
Mısra: **3**
" Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

Niçe teşbīh eyleyem yüzin güne alnın aya
Gice gündüz her biri naḳş u zevāl üstindedür

<u>niçe ādemdedür:</u>

1. **niçe ādemdedür:**--*de*, --*dür*
Gazel 460
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi insan,hangi rakip

anlamında soru sorulmaktadır(sevgiliye hitaben).

Ḫāṭırumdan bir nefes çıkmazsın ammā ʿāḳıbet
İy perī bilmem senüñ göñlüñ niçe ādemdedür

niçe ādemler:

1. **niçe ādemler:**--*ler*
   Gazel 442
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Birçok insan.

Āsiyā-veş çarḫ nevbetle ögidür herkesi
Raḥmeti yok birine gör niçe ādemler gelür

niçe aʿlemler:

1. **niçe aʿlemler:**--*ler*
   Gazel 442
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Pek çok farklı alem,felek.

İrmedi bir kimse hergiz bu cihānuñ ġavrına
Niçe ʿālimler gelüpdür niçe aʿlemler gelür

niçe ʿālimler:

1. **niçe ʿālimler:**--*ler*
   Gazel 442
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir çok ilim adamı,aşık.

İrmedi bir kimse hergiz bu cihānuñ ġavrına
Niçe ʿālimler gelüpdür niçe aʿlemler gelür

niçe bir:

1. **niçe bir:**
   Gazel 137
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Sāġar-ı çeşmüm cefādan niçe bir pür kan ola
Niçeye dek āteş-i hicriyle dil biryān ola

2. **niçe bir:**
   Gazel 184
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Biñ kerre didüñ öldüreyim yine dönersin
İy dōst niçe bir beni ferdālara salup

3. **niçe bir:**
   Gazel 242
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Niçe bir ḫāb-ı ġafletle yatasın ṣubḥa dek ġāfil
Seḥergeh gülşene varup ṣadā-yı bülbüli gūş it

4. **niçe bir:**
   Gazel 143
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ne vakte kadar.

İy Muḥibbī niçe bir cām-ıla mül zikr idesin
Āḫiret fikrini kıl çünki odur ayn-ı evāb

5. **niçe bir:**
   Gazel 353
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ne vakte kadar.

Baña nevbet gelicek eyledi iḥmāl sāḳī
Niçe bir katlana dil olubanı zār-ı ḳadeḥ

6. **niçe bir:**
   Gazel 233
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Niçe bir sīne tutasın siper-vār
Gele ḳavs-i ḳażādan tīre miḥnet

7. **niçe bir:**
   Gazel 401
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Pek çok.

Niçe bir cevr-ile zecrüñe döye bu ḫasta dil
Gel s̲ evāba gir bugün kılgıl beni ḳurbān-ı ʿiyd

niçe bir öldürdi:

1. **niçe bir öldürdi:**--*dür, --di-di*
   Gazel 117
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Beyitte) sevgilinin ok gibi keskin yan bakışlarının aşığı birden fazla kez(çok fazla) öldürdüğü kastedilmektedir.

Ben ḫastayı ġamzeñ niçe bir öldürdi iy dōst
Mevlāyıfe-küm taḳtül ayneke ḳatīlā

niçe cāna:

1. **niçe cāna:**--*a*
   Gazel 446
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir çok can.

Bu Muḥibbī niçe cāna kıymasun Ferhād-veş
Söze gelse dilberüm ġāyet de şīrīn sözlüdür

niçe demlerdür ki:

1. **niçe demlerdür ki:**
   Gazel 103
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Çokça zaman,uzun zaman.

Niçe demlerdür ki ben kūyında derbān olmışam
Yañılup bir gün benümçün dimedi kesdür baña

2. **niçe demlerdür ki:**--*ler, --dür, --ki*
   Gazel 464
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Çokça zaman,uzun zaman.

Secde itse dil kaşuñ miḥrābına olmaz ʿaceb
Niçe demlerdür ki ol ebrūlara peyvestedür

niçe dest:

1. **niçe dest:**
   Gazel 292

Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir sürü el(insan,aşık manasında.).

İy cefā-ḫū cevr idersin
Tañrı'dan korkmaz mısın
Rūz-ı maḥşerde bulına dāmenüñde niçe dest

niçe diller:

1. **niçe diller:**--*ler*
Gazel 468
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir çok aşık,gönül.

Bend-i zülfüñde niçe diller esīr
Her ne ḥükm itseñ şehā sensin emīr

niçe iskender geldi ü niçe dārāt gitdi:

1. **niçe iskender geldi ü niçe dārāt gitdi:**--*di, --di*
Gazel 279
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Dünya'nın geçiciliğini vurgulamak için bir sürü büyük hükümdar geldi,geçti denmektedir.(İskender ve Dara gibi.).

Terk eyle ḳalender gibi gel uşbu cihānı
Geldi niçe İskender ü gitdi niçe dārāt

niçe kan döke:

1. **niçe kan döke:**--*e*
Gazel 136
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin bir çok aşığın kanını dökmesi kastedilir.

Çeşm-i ḫūnrīz-ile bir laḥzada döke niçe kan
Āşıḳ-ı ḫasta-dile dāyim anuñ kīni ola

niçe kez:

1. **niçe kez:**
Gazel 154
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok kere, pekçok defa.

Işḳ deryāsına düşdüm irmedüm pāyānına
Niçe kez kaṣd eyledüm māhī gibi aña talup

2. **niçe kez:**
Gazel 290
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok kere, pekçok defa.

Niçe kez yapduñ Muḥibbī gönlini yıkduñ yine
Sīnede bünyād-ı ʿışḳı muḥkem itdüñ ʿāḳıbet

3. **niçe kez:**
Gazel 271
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Pek çok kez .

Ben gedāya vaṣl-ı ḫānın āh inʿām itmedi
Gerçi didüm kapusında niçe kez Allāh dōst

4. **niçe kez:**
Gazel 439
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Pek çok kez .

Niçe kez vardum kapuña baña yüz göstermedüñ
N'eylesün derdine çāre bulmadı bī-çāreler

niçe kurtıla:

1. **niçe kurtıla:**--*a*
Gazel 476
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuzaktan nasıl kurtulsun,nasıl çıksın(gönül kuşu bağlamında).

Gīsūlarında murġ-ı dili aga saldılar
Bī-çāre niçe kurtıla dūzāġa saldılar

niçe mestāne:

1. **niçe mestāne:**
Gazel 469
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk sarhoşluğuyla kendinden geçmiş pek çok gönül.

Ol türk-i şūḫ gör niçe mestāne seyr ider
Ḫalḳı esīr kılmaga şāhāne seyr ider

niçe müddetdür:

1. **niçe müddetdür:**--*dür*
Gazel 402
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun zamandır.

Derd-i dil aḥvālini iy bī-vefā sormaz mısın
Kūyuñı āhum dolanur niçe müddetdür medīd

niçe şehler başına:

1. **niçe şehler başına:**--*ler, --ı, --n, --a*
Gazel 342
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) nice padişahlar,güzeller kastedilmektedir.

Yok yire ḫarc itme cānā ḫāk-i pāyuñ cevherin
Niçe şehler başına āḫir olısardur bu tāc

niçe serler:

1. **niçe serler:**--*ler*
Gazel 401
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşk meydanında top haline gelen bir çok aşığın başı kastedilmektedir.

Ol yüzi gül zülfini çevgān idüp aldı ele
Top olısar niçe serler ger kıla meydān-ı ʿiyd

niçe sersemler:

1. **niçe sersemler:**--*ler*
Gazel 442
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Pek çok sersem,akılsız.

Leylī-i zülfüñ görüp olsam ne tañ mecnūn-ı ʿışḳ
ʿĀleme dīvānelerle niçe sersemler gelür

niçe söyledüm:

1. **niçe söyledüm:**--*dü, --m*
Gazel 178
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok söylemek,dile getirmek.

Sūz-ı dilden gerçi niçe söyledüm ranā ġazel
Līk kıldum içlerinden uşbu beyti intiḫāb

niçe yıl:

1. **niçe yıl:**
Gazel 194
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıllardan beri.

Düşde gördüm gün yüzini olmışam ḥayrān u zār
Niçe yıl andan berü görmez gözüm bir ẕerre ḫˇāb

2. **niçe yıl:**
Gazel 392
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıllardan beri.

Ehl-i şirküñ niçe yıl katlanuban zaḥmetine
Eyledüñ emr-i Ḫūdā'yı komaga saʿy-i vücūd

niçe yıldur:

1. **niçe yıldur:**-*dur*
Gazel 90
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıllardan beri, uzun zamandır.

Niçe yıldur peyk-i āhı gönderürem kūyuña
Olmadı bir gün müyesser irgüre rāhum saña

2. **niçe yıldur:**--*dur*
Gazel 131
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıllardan beri, uzun zamandır.

Niçe yıldur pend iderler pend gūş itmez göñül
Cümle ālem bir yaña ışḳ-ıla bu dil bir yaña

3. **niçe yıldur:**--*dur*
Gazel 163
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıllardan beri, uzun zamandır.

Niçe yıldur derdi yazdum irmedi itmāmına
İrdi ancak faṣl u bāba āḫir olmadı kitāb

4. **niçe yıldur:**--*dur*
Gazel 283
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıllardan beri, uzun zamandır.

Niçe yıldur yüz sürer turmaz ser-i kūyuñda dil
Görmedi bir kez seni cānāne oldı ʿāḳıbet

5. **niçe yıldur:**--*dur*
Gazel 376
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıllardan beri.

Göz yaşıyla niçe yıldur itmedi āhum eser
Seng midür bilimedüm ḳalbüñ şehā yoḫsa ḥadīd

niçe yıldur ki:

1. **niçe yıldur ki:**--*dur, --ki*
Gazel 391
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nice yıllardır ki, uzun zamandır.

Niçe yıldur ki girmez gūşuña hīç
Muḥibbī çagurur hey dād u bī-dād

niçe yıllar:

1. **niçe yıllar:**--*lar*
Gazel 155
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıllardan beri.

Ehl-i diller aradılar niçe yıllar ālemi
Genc-i ışḳı buldılar bu ḳalb-i vīrānum görüp

2. **niçe yıllar:**--*lar*
Gazel 438
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıllardan beri.

Elde tutduguñ ḳadeḥ bil şehlerüñ topragıdur
Niçe yıllar kāse itmişler anı Kāvus'a sor

3. **niçe yıllar:**--*lar*
Gazel 453
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıllardan beri.

Nāgehān bir şeb uyudum yārı gördüm ḫˇābda
Niçe yıllar beni bī-dār iden ol şeb ḫābıdur

4. **niçe yıllar:**--*lar*
Gazel 155
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıllardan beri, uzun yıllar.

İy Muḥibbī sırr-ı ışḳı niçe yıllar sakladum
Tuydılar āḫir benüm çāk-i girībānum görüp

5. **niçe yıllar:**--*lar*
Gazel 337
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıllardan beri, uzun yıllar.

Vaṣla irdüm çekmiş iken niçe yıllar dürlü renc
Ḥamdü-lillāh rāyegān girdi elüme gizlü genc

6. **niçe yıllar:**--*lar*
Gazel 387
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıllardan beri, uzun yıllar.

Zülfüñe müşg-i Ḫıṭā didüm ḫaṭāsın bilmedüm
Niçe yıllar gitmedi āyīne-i dilden bu gerd

niçe yıllar geçe:

1. **niçe yıllar geçe:**--*lar, --e*
Gazel 235
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nice yıllar geçse.

Niçe yıllar geçe devr eyleye olmaya bütün
Gönlümüñ şīşesini eyleme iy dōst şikest

2. **niçe yıllar geçe:**--*lar, --e*
Gazel 259
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nice yıllar geçse.

Niçe yıllar geçe irişe daḫı būy-ı vefā
Derd-i hicrüñle eger irse Muḥibbī'ye vefāt

niçe yıllardur:

1. **niçe yıllardur:**-*lar, -dur*
Gazel 76
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıllardan beri, çok uzun zamandır.

Niçe yıllardur olmışdur derūn-ı dilde ġam peydā
Aceb midür bu dīdemden ola her laḥẓa dem peydā

2. **niçe yıllardur:**--*lar, --dur*
Gazel 190
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıllardan beri, çok uzun zamandır.

Niçe yıllardur şehā vaṣluñ temennā eylerem
N'eyleyem derdā dirīġā olmadı bir feṯḥ-i bāb

3. **niçe yıllardur:**--*lar, --dur*
Gazel 385
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıllardan beri, çok uzun zamandır.

Niçe yıllardur yanur eşkümle çeşmüm merdümi
Yunmag-ıla olmazımış dōstlar Hindū sefīd

niçe yirden:

1. **niçe yirden:**--*den*
Gazel 105
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kaç yerden.

Hīç olam mı iy Muḥibbī bend-i zülfinden ḫalāṣ
Niçe yirden bend ü zencīr oldı her bir mū baña

2. **niçe yirden:**--*den*
Gazel 389
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kaç yerden.

Virmedi kimse Muḥibbī hīç miyānından ḫaber
Gerçi bir kılı niçe yirden yarar ehl-i ḫıred

niçe zamāndur:

1. **niçe zamāndur:**-*dur*
Gazel 86
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun zamandır.

Mesken ne içün itmeyesin gönlüm iy perī
Yıllarla yatur niçe zamāndur ḫarāb ola

niçesi olmayam:

1. **niçesi olmayam:**-*yam*
Gazel 42
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) nasıl olmayam anlamında.

Ben niçesi olmayam pīr-i muġānuñ bendesi
Her ḳadeḥ kim reşḥa eyler ayn-ı keverdür baña

nicesin:

1. **niçesin:**
Gazel 195
Mısra: **7**
Nasılsın.

Didi cefā vü cevrüm-ile yine niçesin
Didüm baña o mihr gelür gördüm anı köp

niçeye degin:

1. **niçeye degin:**--*y, --e*
Gazel 214
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zamana kadar, daha ne kadar.

Niçeye degin ışḳı nihān eyleye bu dil
İy dīde anı eşküñ-ile bir demde ayān it

2. **niçeye degin:**--*y, --e*
Gazel 266
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zamana kadar, daha ne kadar.

Niçeye degin saklayasın çāh-ı ẕeḳanda
Kurtar anı ḫayra girüp zülfüñe dār it

niçeye degin cānı zeḳanda saklayasın:

1. **niçeye degin cānı ẕeḳanda saklayasın:**--*y, --e, --n, --da, --ya, --sın*
Gazel 224
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığa hitaben;ne zamana kadar saf gönlünde bu aşkı saklayacaksın diye sorulmaktadır.

Niçeye degin saklayasın cānı ẕeḳanda
Gel ḫayra girüp kurtar aña zülfüñi dār it

niçeye dek:

1. **niçeye dek:**
Gazel 74
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zamana kadar.

Işḳ şāhı niçeye dek göndere ceyş-i ġamı
Eyleye vīrāne bu gönlümi ālī şehr ola

2. **niçeye dek:**
Gazel 106
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zamana kadar.

Bir yaña ġamdur çeken bir yaña derd ü ġuṣṣadur
Niçeye dek çekdürürler bu serencāmı baña

3. **niçeye dek:**
Gazel 130
Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zamana kadar.

Niçeye dek gül yüzüñden dūr olam
Giderem ben ol semenberden yaña

4. **niçeye dek:**
Gazel 137
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zamana kadar.

Sāġar-ı çeşmüm cefādan niçe bir pür kan ola
Niçeye dek āteş-i hicriyle dil biryān ola

5. **niçeye dek:**--*ye*
Gazel 179
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zamana kadar.

Zülfüñi ref eyle göster gül cemālüñ Kabe'sin
Niçeye dek anı mestūr ide ol miskīn niḳāb

6. **niçeye dek:**--*y, --e*
Gazel 208
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zamana kadar.

Raḥm kıl hicrān şebinde kurtara dil-ḫasteyi
Niçeye dek idesin bu derdmendüñe aẕāb

7. **niçeye dek:**--*y, --e*
Gazel 317
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zamana kadar.

Seng-i miḥnet yagdurup her dem Muḥibbī başına
Niçeye dek urasın bagrına ḫançer el-ġıyāṣ

8. **niçeye dek:**
Gazel 331
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zamana kadar.

Niçeye dek ḫırş-ı dünyā vaḳtıdur
Ḫ̈āb-ı ġafletden Muḥibbī gözüñ aç

9. **niçeye dek:**--*y, --e*
Gazel 372
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zamana kadar.

Gūşa almaz gül gibi dil bübülinüñ nālesin
Niçeye dek çagurup bu ḫasta göñlüm diye dād

10. **niçeye dek:**--*y, --e*
Gazel 395
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zamana kadar.

Gūşa almaz gül gibi dil bülbülinüñ nālesin
Niçeye dek çagura bu ḫasta göñlüm dād dād

n'içün:

1. **n'içün:**
Gazel 22
Mısra: **10**
Neden, hangi sebepten anlamında soru zarfı.

Bu Muḥibbī her zamān zülfüñ zenaḫdanuñ diler
Pes anuñ yiri n'içün bend-ile zindān olmaya

2. **n'içün:**
Gazel 90
Mısra: **1**
Neden, hangi sebepten anlamında soru zarfı.

Hīç tesir itmez n'içün feryād-ıla āhum saña
Yoḫsa āhenden mi virdi ḳalb Allāh'um saña

3. **n'içün:**
Gazel 145
Mısra: **10**
Neden, hangi sebepten anlamında soru zarfı.

Bu Muḥibbī giceler efġān ider bülbül gibi
N'içün efġānum benüm gül gibi gūş itmez ḥabīb

4. **n'içün:**
Gazel 202
Mısra: **8**
Neden, hangi sebepten anlamında soru zarfı.

Kūyuña varsam kaçan āzürdeyem aġyārdan
Ya n'içün dirler ki olmaz cennet içinde aẕāb

5. **n'içün:**
Gazel 320
Mısra: **5**
Neden, hangi sebepten anlamında soru zarfı.

Lebleriüñüñ ḫastasıyam n'içün itmezsin devā
Eylegil ḥikmet kitābı üzre Loḳmān-ıla baḥṣ

n'içün dinmiş ki:

1. **n'içün dinmiş ki:**
Gazel 61
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Neden söylenmiş ki ?.

Dilüm pür mihr-i yār-ıla neden fārīġ ola dilber
Meeldür yā n'içün dinmiş ki dilden yol var dil hā

n'id:

1. **n'ider:**-*er*
Gazel 26
Mısra: **9**
Neden, hangi sebepten anlamında soru zarfı.

N'ider āşıḳ olan nāmūs u ārı
Yürür şūrīde-veş mecnūn u şeydā

2. **n'idersin:**-*er, -sin*
Gazel 187
Mısra: **10**
Neden, hangi sebepten anlamında soru zarfı.

Kūy-ı yāra çünki gönderdüñ Muḥibbī göñlüñi
Bulımazsın bir daḥı anı n'idersin arayup

nidā:

1. **nidā:**
Gazel 3
Mısra: **1**
(Ar. nidā') 1. Seslenme, çağırma, bağırma.

Dün gice nāgāh irişdi gūşuma bir ḫoş nidā

Kim-durur āşıḳlar içre eyleye cānın fedā

2. **nidā:**
Gazel 4
Mısra: **6**
(Ar. nidā') 1. Seslenme, çağırma, bağırma.

Cidd ü cehd-ile nigāra didüm el irmiş midür
Geldi hātifden nidā eydür ki illā mā-saā

nidā irseydi:

1. **nidā irseydi:**--*se, --y, --di*
Gazel 356
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çınlama,ses duyma,ses gelmesi.

Nāgeh nidā irseydi seḥergeh be-gūş rūḥ
Her kim ḫumāra çāre diler eylesün ṣabūḥ

nidā ola:

1. **nidā ola:**--*a*
Gazel 259
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Seslenmek,çağırmak,haykırmak.

Ger nidā ola eger nām-ı şerīfüñ be-ḥarem
Her yana çagura "lebbeyk" ehl-i ʿArafāt

nidā olur:

1. **nidā olur:**-*ur*
Gazel 62
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Seslenme,bağırış.

Vuṣlatı cehd-ile ḥāṣıl ola mı yā Rab didüm
Ġaybdan geldi nidā olur "illā mā-saā"

nīg ü bed:

1. **nīg ü bed:**
Gazel 172
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çirkinlik ve kötülük.

Çün ḫalel virmez senüñ ululuguña nīg ü bed
Gerçi bed-ḥālem umaram olmayam ben bī-naṣīb

2. **nīg ü bed:**
Gazel 205
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çirkinlik ve kötülük.

Nīg ü bed deryā-yı faẓluñdan olupdur ḥiṣṣedār
Ḫāṣa bu mücrim kuluñ luṭfuñdan ola bī-naṣīb

nigār:

1. **nigāra:**-*a*
Gazel 4
Mısra: **5**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Cidd ü cehd-ile nigāra didüm el irmiş midür
Geldi hātifden nidā eydür ki illā mā-saā

2. **nigāruñ:**-*uñ*
Gazel 21
Mısra: **7**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Gülşen-i kūyın tolanmaga nigāruñ ṣubḥa dek
İy ṣabā merdümlik it bir gice yoldaş ol baña

3. **nigārā:**-*a*
Gazel 40
Mısra: **5**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Yollaruñ üzre nigārā yüzümü ferş ideyin
Sehv-ile iy gül-i nāzük koyasın üstine pā

4. **nigārā:**-*a*
Gazel 61
Mısra: **7**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Nigārā āsitānuñda raḳībüñ beni çok görmiş
Dilegüm bu-durur Ḥaḳ'dan çekile gözine mil hā

5. **nigāruñ:**-*uñ*
Gazel 76
Mısra: **17**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Muḥibbī niçe medḥ itsün nigāruñ ḫüsn-i gülzārın
Gören dir oldı dünyāda ki san bāġ-ı irem peydā

6. **nigārā:**-*a*
Gazel 102
Mısra: **1**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Tīr ü peykānuñ nigārā rāḥat-ı cāndur baña
Dōstum dil teşnedür lal-i lebüñ kāndur baña

7. **nigār:**
Gazel 110
Mısra: **7**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Ḫālini top eylemiş meydān-ı ḫüsn içre nigār
Zülfini almış ele tā kim ura çevgān aña

8. **nigārā:**-*a*
Gazel 128
Mısra: **1**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Zülfüñüñ būyı nigārā rāḥat-ı cāndur baña
Ārıżuñ ter tāze güllerle gülistāndur baña

9. **nigār:**
Gazel 154
Mısra: **4**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

İñledür bülbül gibi bu āşıḳ-ı dil-ḫastesin
Gül gibi ḫāra nigār aġyāra dāyim kol salup

10. **nigārā:**-*a*
Gazel 160
Mısra: **9**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Nigārā tāb-ı ḫüsnüñden yanup ḫālüm ḫarāb oldı

İderem bīd-veş lerze sanasın kim tutupdur teb

11. **nigārā:**-*a*
Gazel 169
Mısra: **7**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Leblerüñ üzre nigārā ḫālüñi gören dimiş
Engübīn üzre eger konsa āceb olmaz ẕübāb

12. **nigāra:**-*a*
Gazel 198
Mısra: **5**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Göz karasın ḫall idüp yazdum nigāra nāmesin
Okudukça būse cerr eyle leb-i ḫandānın öp

13. **nigār:**
Gazel 208
Mısra: **3**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Agzınuñ esrārını sordukça yok dimez nigār
Görmedüm anuñ gibi ālemde bir şīrīn cevāb

14. **nigāruñ:**-*uñ*
Gazel 354
Mısra: **7**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Ögrendi cevr ü cefāsı nigāruñ baña gelür
Cevr ü vefā vü miḥnet ile her ġamı feraḥ

15. **nigārā:**-*a*
Gazel 372
Mısra: **5**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Eksük itmezsin nigārā sīneden ġamz okların
Ġonca agzuñ gibi teng iken bulur göñlüm küşād

16. **nigārumdan:**-*um, -dan*
Gazel 379
Mısra: **10**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Dōstlar bu cān u dil çıkmazdan öñdin bir nefes
Ol Mesīḥā-dem melek yüzlü nigārumdan meded

17. **nigārumdur:**-*um, -dur*
Gazel 399
Mısra: **6**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Üns dutdı cānum-ıla ḫālī olmaz bir nefes
Dilberüm ʿālemde varum hem nigārumdur nemed

18. **nigār:**
Gazel 414
Mısra: **3**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Zülfi çevgānın alup meydān-ı ḥüsn içre nigār
Bir bölük bī-çāreler üzre yine saldı semend

19. **nigār:**
Gazel 417
Mısra: **7**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Serv gibi salınup ʿarż-ı cemāl itse nigār
Nesne görinmez baña ol zülf-i ʿanberden leẕīẕ

20. **nigār:**
Gazel 423
Mısra: **5**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Yüksek uçarsa hümā gibi ʿaceb midür nigār
İki yañadan ser-i zülfini bāl ü per geçer

21. **nigāruñ:**-*uñ*
Gazel 427
Mısra: **1**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Kılan dil ḫānesin rūşen nigāruñ tāze dāġıdur
Ko yansun tekye-i ʿışḳuñ söyinmesün çerāġıdur

22. **nigāruñ:**-*uñ*
Gazel 434
Mısra: **9**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Nigāruñ çeşm-i fettānın Muḥibbī'den suʾāl itseñ
Cevābı bu biri fitne birisi ʿayn-ı āfetdür

23. **nigāruñ:**-*uñ*
Gazel 450
Mısra: **2**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Ḫayāli konmaga gelse gözüm ṣırça sarāyıdur
Gözüme küḥl olan her dem nigāruñ ḫāk-i pāyıdur

24. **nigār:**
Gazel 457
Mısra: **3**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Zülfi zencīrini taksa n'ola boynuma nigār
Gördi dīvāneligi bu dil-i şeydāya düşer

25. **nigārum:**-*u, -m*
Gazel 467
Mısra: **5**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Zülfini kesse nigārum göricek anı didüm
Ḳaṭʿ-ı zünnār idüben müslim olup dīne gelür

26. **nigār:**
Gazel 469
Mısra: **10**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Eşküm Muḥibbī gülşene döndürdi sīnemi
Gelmez nigār görmege yabana seyr ider

<u>nigār saña atsa:</u>

1. **nigār saña atsa:**-*sa*
Gazel 88
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel yüzlü(resim) gibi sevgilinin keskin ve delici bakışlarıyla sevgiliyle bakması.

Ġamze oklarını atsa Muḥibbī saña nigār
Sakla cigerde her biri bir yādigār ola

nigār yıksa:

1. **nigār yıksa:**-*sa*
Gazel 58
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)sevgilinin aşığın gönlünü harabeye döndürmesi kastedilir.

Gönlümi seng-i cefā-y-ıla n'ola yıksa nigār
Ġam degül çünki yıkan yine yapar mimār ola

nigâra:

1. **nigārā:**
Gazel 96
Mısra: **5**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Çünki raḥmuñ yok nigārā bāri gel öldür beni
Bu dil-i bī-çārenüñ ḥālini eyle bir yaña

2. **nigārā:**
Gazel 104
Mısra: **5**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Zülfüñ-ile şöyle zeyn itdüñ nigārā cismüñi
Bāġ-ı ḥüsnüñde görüp reşk eyledi ṭāvūs aña

3. **nigārā:**
Gazel 294
Mısra: **10**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Ne ġam yoluñda ger ölse Muḥibbī
Nigārā tek sen ol sag u selāmet

4. **nigārā:**
Gazel 326
Mısra: **7**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Nigārā sakla ḥüsnüñ müddeʿīden
Dimesünler bulınur rāyegān genc

5. **nigārā:**
Gazel 332
Mısra: **1**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Zülfüñi keşf it nigārā gel ḥabībüm yüzüñ aç
Dehri tā kılsun münevver ʿālemi tutsun sirāc

6. **nigārā:**
Gazel 395
Mısra: **5**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Eksük itmezsin nigārā sīneden ġamz okların
Teng dehānuñ gibi iñen teng dil bulur küşād

7. **nigārā:**
Gazel 401
Mısra: **5**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Ḫilʿat-i ḥüsnüñ nigārā ḫūb yaraşur ḳaddüñe
N'ola bir dem eyleseñ ṭāvūs-veş cevlān-ı ʿiyd

8. **nigārā:**
Gazel 478
Mısra: **1**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

ʿAndelīb-i dil nigārā gül yüzüñden ayrıdur
Giceler tā ṣubḥ olınca iñiler bir sayrıdur

9. **nigārā:**
Gazel 482
Mısra: **1**
1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

Görelden ṭāḳ-ı ebrūñı nigārā ṭāḳatum ḥamdur
İdelden laʿlüñüñ ẕikrin gözümüñ yaşları demdür

nigāra vardum:

1. **nigāra vardum:**-+*a, --dum*
Gazel 152
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) yüzü güzel sevgilinin eşiğine gitmek kastedilir.

Vardum nigāra ḥāl-i dilüm arż idem diyü
Bir ẕerre deñlü bakmadı hīç vire mi cevāb

nigārā yanuñda:

1. **nigārā yanuñda:**--*u, --n, --da*
Gazel 479
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Put gibi güzel sevgilinin yanında(-e karşı).

Sevmek seni nigārā yanuñda çün günehdür
Dāyim işüm anuñçün ʿālemde āh u vāhdur

nigāruñ ayagına:

1. **nigāruñ ayagına:**-*ı, -na*
Gazel 76
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel dilberin(sevgilinin)ayağı.

Niār eyle ayagına nigāruñ cevher-i eşki
Dükenür sanma iy göñlüm ider çeşmüm o dem peydā

nigāruñ ḥāli:

1. **nigāruñ ḫāli:**--*u, --n, --i*
Gazel 424
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin içinde bulunduğu hal,durum,vaziyet.

Şemʿ-i ḥüsninde nigāruñ ḫāli hindū beççedür
Eline almış Muḥibbī gezdürür micmer yakar

nigāruñ ḳāmetin gördi:

1. **nigāruñ ḳāmetin gördi:**--*un, --i, --n, --di, -*
Gazel 273
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgilinin boyunu ve endamını görmesi kastedilmektedir.

Muḥibbī ḳāmetin gördi nigāruñ
Didi bugün-durur baña ḳıyāmet

nigāruñ kaşrına:

1. **nigāruñ ḳaşrına:**--*un, --ı, --n, --a*
Gazel 270
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin köşkü kastedilmiştir.

Nigāruñ ḳaşrına āhuñ kemendin
Atuban çıkmaga gel eyle himmet

nigeh:

1. **nigeh:**
Gazel 16
Mısra: **10**
Bakma, bakış, nazar.

İrer Muḥibbī iki cihānda murādına
Bir kez eger eyleyesin sen nigeh baña

nigerān it:

1. **nigerān it:**
Gazel 214
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakmak, göz atmak; dikkatle ve hayranlıkla bakmak, temaşa etmek.

İy māh cemālüñe cihānı nigerān it
Göster ruḫuñ āşıḳları ḫūnın cigerān it

nigīn:

1. **nigīni:**-*i*
Gazel 454
Mısra: **2**
Mühür, yüzük.

Görinen laʿli bu çeşmüm demidür
Nigīni ehl-i ʿışḳuñ ḫātemidür

nihān:

1. **nihān:**
Gazel 64
Mısra: **9**
(□□□□) sıf. (Fars. nihān) Gizli, saklı, gizlenmiş, saklanmış.

Çeşmesār-ı çeşmüme gelse olur ānī nihān
Ya melekdür ya perīdür dimezem insān aña

nihān eyleye:

1. **nihān eyleye:**--*y, --e*
Gazel 214
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nihan etmek (eylemek): Gizlemek, saklamak.

Niçeye degin ışḳı nihān eyleye bu dil
İy dīde anı eşküñ-ile bir demde ayān it

nihān genc olmag:

1. **nihān genc olmag:**--*mag*
Gazel 326
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saklanmış,gizli ve değerli bir hazine olmak.

Ezelden olmag ʿādetdür nihān genc
Nişānın sorma olur bī-nişān genc

nihān olmak:

1. **nihān olmak:**--*mak*
Gazel 343
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gizlenmek, saklanmak.

Muḥibbī sakla ʿışḳı müddeʿīden
Ki ḫoşdur dāyimā olmak nihān genc

nihān olmaz:

1. **nihān olmaz:**--*maz*
Gazel 115
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gizlenmek.

Sīne-i ṣad-pārede olmaz nihān āhum yili
Nitekim ḫāşāk ü ḫes içre degül pinhān ṣabā

nihâyet:

1. **nihāyet:**
Gazel 227
Mısra: **10**
1. Son. 2. Sonunda, en sonunda.

Nihāyetsüz cefā vü cevr iderseñ
Muḥibbī cevr-ile öle nihāyet

2. **nihāyet:**
Gazel 250
Mısra: **8**
1. Son. 2. Sonunda, en sonunda.

Eger yanuñda suç-ısa gel öldür
Gözüm gördi gönül sevdi nihāyet

3. **nihāyet:**
Gazel 301
Mısra: **10**
En sonunda, nihayetinde.

Muḥibbī pādişāh-ı ʿālem iken
Murādı kuluñ olmakdur nihāyet

nihāyet ne ʿışḳa var:

1. **nihāyet ne ʿışḳa var:**--*a*
Gazel 277
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Aşkın hiç bir zaman son bulamayacağı kastedilmektedir.

Ne ʿışḳa var nihāyet ne ḫōd bu derde ġāyet
ʿIşḳdan sakın dem urma ger idesin şikāyet

nihāyet ola:

1. **nihāyet ola:**--*a*
Gazel 230
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Son bulmak,aşığın sevgiliye kavuşma ümidi ile hayatının son bulması.

Derūnum derdini itsem ḥikāyet
Ola ḥaşr olmaya aña nihāyet

nihāyet olam:

1. **nihāyet olam:**--*a, --m*
Gazel 229
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Son bulmak,aşığın sevgiliye kavuşma ümidi ile hayatının son bulması.

İtmezse eger yār baña luṭf u ʿināyet
Ümmīd-i viṣāl-ile olam ben de nihāyet

nihāyet var:

1. **nihāyet var:**
Gazel 255
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Son var.

Ne hicre var nihāyet ne ḫōd bu cevre ġāyet
Öldürse daḫı ġamzeñ itmeye dil şikāyet

nihāyetsüz cefā vü cevr iderseñ:

1. **nihāyetsüz cefā vü cevr iderseñ:***--e, --r, --se, --n--süz, --e, --r, --se, --n*
Gazel 227
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sınırsız bir şekilde eziyet ve sıkıntı çektirme hali.

Nihāyetsüz cefā vü cevr iderseñ
Muḥibbī cevr-ile öle nihāyet

nīk eger bed:

1. **nīk eger bed:**
Gazel 365
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyi ya da kötü.

Dilā bunda eger ḫayr u eger şer
Sorarlar yarın anda nīk eger bed

nīk ü bed:

1. **nīk ü bed:**
Gazel 353
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyi ve kötü.

Mey meḥekdür kişinüñ içerisin taşra kılur
Nīk ü bed ẓāhir olur böyle-durur kār-ı ḳadeḥ

nikāb:

1. **niḳāb-ıla:***--ıla*
Gazel 30
Mısra: **8**
Yüz örtüsü, peçe, yaşmak.

Zülfüñi ref it görinsün gün yüzüñ
Niçeye dek ol niḳāb-ıla tura

2. **niḳāb:**
Gazel 202
Mısra: **1**
Far. Yüz örtüsü, peçe, yaşmak.

Gün yüzinden her kaçan kim ala ol dilber niḳāb
Ẕerre gibi ayb olmaz eyler-isem ıẕṭırāb

nikāb eyledüñ:

1. **niḳāb eyledüñ:***--dün*
Gazel 152
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) örtü ile örtmek, kapatmak.

Zülfüñi gün yüzüñe yine eyledüñ niḳāb
Göremem yüzüñi oldı baña āh ol ḥicāb

2. **niḳāb eyledüñ:***--dü, --n*
Gazel 207
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) örtü ile örtmek, kapatmak.

Gün yüzüñe dōstum çün eyledüñ zülfüñ niḳāb
Ḥayrete vardum hemān sandum tutıldı āfitāb

niḳāb eyleme:

1. **niḳāb eyleme:***--me*
Gazel 194
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüz örtüsü, peçe yapma.

Hep güzeller necm Ḫālıḳ seni kılmış māhitāb
Gül cemālüñ arż kıl zülfüñi eyleme niḳāb

nikāb eyler:

1. **niḳāb eyler:***--r*
Gazel 453
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüz örtüsü, peçe yapmak.

Geh niḳāb eyler yüzine zülf-ile gāhī açar
Gice zülfidür baña gündüz de ḥüsni tābıdur

niḳāb gide:

1. **niḳāb gide:***--e*
Gazel 189
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yüzünü görünür hale getirmesi,peçenin kalkması kastedilmiştir.

Her kaçan kim gide yüzüñden niḳāb
Münfail olur cemāl-i āfitāb

niḳāb-ı zülfini:

1. **niḳāb-ı zülfini:***--i, --n, --i*
Gazel 484
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saçın örtüsü.

Rūz-ı baḫtum tīre vü hicrān şebi ġāyet dırāz
Her kaçan ol meh niḳāb-ı zülfini bir rū çeker

nīl ü ceyḥūn-ıla:

1. **nīl ü ceyḥūn-ıla:***--ıla*
Gazel 319
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nil Nehri ve Ceyhan Nehri.

Mıṣr-ı ḥüsnüñ ḥaḳḳıçün şol deñlü dökdüm göz yaşın
Eylesem itmeñ ʿaceb ben Nīl ü Ceyḥūn-ıla baḥs

nīl ü furāt:

1. **nīl ü furāt:**
Gazel 252
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nil ve Fırat nehirleri.

Derdüme nisbet benüm bir ẕerredür bu kāyināt
Yaşumuñ yanında ḳaṭre görinür Nīl ü Furāt

nīl ü şāt:

1. **nīl ü şāt:**
Gazel 279
Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nil nehri ve büyük nehir (Dicle).

Yaşına Muḥibbī kuluñuñ gel naẕar eyle
Bir ḳaṭre-durur nisbet aña Nīl ü eger Şāt

nīlüfer:

1. **nīlūfer:**
Gazel 423
Mısra: **8**
Nilüfer. || Aşığın gözü.

Gözlerüm yaşı yiñilmez oldı başdan aşdı āh
Rūy-ı zerdüm kalmış ol arada nīlūfer geçer

nīlüfer oldum:

1. **nīlūfer oldum:**--*du*, --*m*
Gazel 445
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) çok ağlamaktan dolayı bir su bitkisi olduğu bilinen nilüfer çiçeğine aşığın dönüştüğü söylenmektedir.

Ġarḳ olalı sirişküme oldum çü nīlūfer
Gören yüzümi dir ki gül-i nesterīn tutar

niʿmet:

1. **niʿmete:**-*e*
Gazel 492
Mısra: **2**
İyilik, lütuf, ihsan, bahşiş.

Gün yüzüñi görmege bu cān u dil māyil-durur
Līk zülfüñ çün seḫāb ol niʿmete ḫāyil-durur

nimete:

1. **nimete:**-*e*
Gazel 4
Mısra: **7**
1) İyilik, lütuf, ihsan. Saadet. Hidayet. 2)Giyecek şeyler. 3)Yiyecek faydalı şey,rızık.

Gerçi dünyā ḫalḳı māyil dürlü dürlü nimete
Baña gelmez ḫūn-ı dilden özgeye hīç iştihā

nimet-i cevr ü cefānuñ leẕẕetin:

1. **nimet-i cevr ü cefānuñ leẕẕetin:**-*i*, -*n*
Gazel 62
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beyitte eziyet ve sıkıntı lütfunun tadı,güzelliği kastedilir.

Nimet-i cevr ü cefānuñ leẕẕetin āşıḳ bilür
Şehd ü şekkerden gelür aña leẕīẕ ü müştehā

nimet-i derd ü belā:

1. **nimet-i derd ü belā:**
Gazel 63
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliden kaynaklı eziyet,sıkıntı ve bela nimeti.

Nimet-i derd ü belā her yaña dökilmiş yatur
Ṣoḥbet-i ḫāṣ it Muḥibbī ehl-i ışḳa kıl ṣalā

nimet-i dünyāya:

1. **nimet-i dünyāya:**-*ya*
Gazel 59
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya nimetleri.

Nimet-i dünyāya gel olma ḫarīṣ
İdiserdür seni āḫir imtilā

2. **nimet-i dünyāya:**-*ya*
Gazel 67
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya nimetleri.

Nimet-i dünyāya gel olma ḫarīṣ
İdiserdür seni āḫir imtilā

nimet-i dünyāya aldanma:

1. **nimet-i dünyāya aldanma:**--*ya*, --*dan*, --*ma*
Gazel 165
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gelip geçici dünyanın;heves,istek ve arzularına kanmamak kastedilir.

Nimet-i dünyāya aldanma gözetme şehveti
Bunlara māyil olursañ aduña dirler devāb

niʿmet-i vaṣla:

1. **niʿmet-i vaṣla:**--*a*
Gazel 446
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kavuşma nimeti.

Niʿmet-i vaṣla ziyāde katma hicrān milḥini
İdemez kimse taḥammül çünki ġāyet tuzludur

nişān:

1. **nişāne:**-*e*
Gazel 9
Mısra: **1**
Belirti, alamet, iz; vefalı sevgili olduğunu gösteren bir işaret, hareket.

Sīnem nişāne eyledüm iy kaşı ya saña
Bu nev-ile ola kim olam āşinā saña

2. **nişānın:**-*ın*
Gazel 65
Mısra: **8**
Belirti, alamet, iz; vefalı sevgili olduğunu gösteren bir işaret, hareket.

Şütürler raḳs u ger şādī ururs a tañ mı bādīde
Kaçan kim Kabe-i vaṣluñ nişānın vire maḥmil hā

3. **nişān:**
Gazel 188
Mısra: **2**
Belirti, alamet, iz; vefalı sevgili olduğunu gösteren bir işaret, hareket.

Būse ister leblerinden dil aceb
Bī-nişāndan gör nişān kılur ṭaleb

4. **nişān:**
Gazel 199
Mısra: **2**
Belirti, alamet, iz; vefalı sevgili olduğunu gösteren bir işaret, hareket.

Var mıdur agzuñ didüm iy ġonca leb

Bī-nişāndan gör nişān kıldum ṭaleb

5. **nişānı:**-*ı*
Gazel 466
Mısra: **2**
Belirti, alamet, iz; vefalı sevgili olduğunu gösteren bir işaret, hareket.

Ebrū-yı yāruñ elde kurılmış kemānı var
Tīri gelürse sīneme dilde nişānı var

nişān bulam:

1. **nişān bulam:**--*a*, --*m*
Gazel 276
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İzine rastlamak.

Ola kim genc-i vişālüñden bulam diyü nişān
Bu göñül maʿmūr iken vīrāne oldum ʿāķıbet

nişān eyle:

1. **nişān eyle:**
Gazel 232
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İz bırakmak, işaret bırakmak.

Sīne ṣaḥrāsında eyle cān-ıla göñlüñ nişān
Ġamze okların ele al tolu peykān oldı tut

nişān kalmaya:

1. **nişān kalmaya:**--*ma*, --*y*, --*a*
Gazel 499
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İz veya belirti göstermemek.

Yan maḥabbet nārına kalmaya benlikden nişān
Zer ṣāf olmak içün her laḥẓa ķāl üstindedür

nişān olmışdur:

1. **nişān olmışdur:**--*mış*, --*dur*
Gazel 167
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İşaret,iz,belirti haline gelmek.

Āteşe dil yandugına āhum olmışdur nişān
Dūd revzenden çıkar ger āteşe yansa kebāb

nişān virmez:

1. **nişān virmez:**--*mez*
Gazel 210
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(O şeyi) Haber vermek veya hatırlatmak.

Dōst vaṣlından egerçi kimsene virmez nişān
Cüst ü cūsın līk añsañ eylemez ehl-i ṭaleb

nişāne:

1. **nişānedür:**-*dür*
Gazel 461
Mısra: **1**
Belirti, alamet, iz; vefalı sevgili olduğunu gösteren bir işaret, hareket.

Ġamz oklarına sīnede bu dil nişānedür
Ḳaṣd eyledügi sīne degül bil ki cānadur

2. **nişānedür:**-*dür*
Gazel 461
Mısra: **10**
Belirti, alamet, iz; vefalı sevgili olduğunu gösteren bir işaret, hareket.

Gel isteme Muḥibbī benüm ʿışḳuma güvāh
Ruḫsār-ı zerdüm-ile sirişküm nişānedür

nişān-ı āteşüm:

1. **nişān-ı āteşüm:**--*ü*, --*m*
Gazel 441
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın ateşinden kaynaklanan işaret ve iz kastedilmektedir.

Nişān-ı āteşüm sorma cevābını virür āhum
Bilinür kandadur āteş çıkar çün dilde dūdum var

nişānın sorma:

1. **nişānın sorma:**--*ı*, --*n*, --*ma*
Gazel 326
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Belirti,iz yahut alamet aramak.

Ezelden olmag ʿādetdür nihān genc
Nişānın sorma olur bī-nişān genc

nişānını görem gil:

1. **nişānını görem gil:**
Gazel 61
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İşaret,nişan görme.

Yolında dīdeler ḥasret Muḥibbī yaşını döksün
Ola ki semmi esbinüñ nişānını görem gil hā

nisār ider:

1. **nişār ider:**--*e*, --*r*
Gazel 264
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saçmak, dağıtmak. II Gözyaşı dökmek.

Pāyuña senüñ gevher-i eşk nişār ider
İtmez dirīġ ʿāşıḳ olan her ne ola hest

nisbet:

1. **nisbet:**
Gazel 24
Mısra: **10**
"Kıyaslama, karşılaştırma" amacıyla kullanılmıştır.

Yār ilinden ayrı düşmek hey ne müşkil derd olur
İy Muḥibbī aña nisbet ölmek āsāndur baña

2. **nisbet:**
Gazel 193
Mısra: **14**
"Kıyaslama, karşılaştırma" amacıyla kullanılmıştır.

Ġam şebinde iy Muḥibbī şol ḳadar kan agladuñ

Gözlerüñ yaşına nisbet ḳaṭre oldı nehr-i Żāb

3. **nisbet:**
Gazel 119
Mısra: **8**
"göre, nazaran, nispetle" anlamlarına gelen ölçü ve kıyaslama ifadesi.

Cehennem bir şerer āhum odından
Gözüm yaşına nisbet ḳaṭre deryā

nisbet itme:

1. **nisbet itme:**--*me*
Gazel 304
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyaslamak, karşılaştırmak; eşit tutmak, ilgi kurmak.

ʿĀrıżı devrinde yāruñ bāġ u bustāndur ābeş
Leblerine nisbet itme āb-ı ḥayvāndur ʿabeş

nişest kılur:

1. **nişest kılur:**--*ur*
Gazel 261
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Oturmak,oturur pozisyonda olmak.

Pervāz ider murġ-ı dilüm her yaña uçar
Ḫāl-i ruḫuñ şevḳına zülfüñ kılur nişest

nīş-i ġamı:

1. **nīş-i ġamı:**--*ı*
Gazel 112
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert ve elem zehri(iğnesi).

Her kim ki ḥaḳīḳī āşıḳ ola aña görinür
Nīş-i ġamı nūş bilür derdinde ol devā

nist ile hest:

1. **nist ile hest:**
Gazel 215
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yokluk ve varlık.

Benligi terk itmez-iseñ iremezsin vaḥdete
Tā senüñ yanuñda bir görinmeye nist ile hest

nīst ol:

1. **nīst ol:**
Gazel 275
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yok olmak,hiç halinde bulunmak.

İy Muḥibbī yanup ʿışḳ āteşine
Nīst ol ister iseñ olmak hest

nīst ü hest:

1. **nīst ü hest:**
Gazel 235
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varlık ve yokluk.

Ẕerrece ārzū kalmaz dil-i ʿāşıḳda yakın
İy Muḥibbī bir olur aña göre nīst ü hest

nite:

1. **nite:**
Gazel 48
Mısra: **8**
Cümle başında kendisinden önce gelen cümledeki hükmü doğrulamak için "gerçekten, hakikaten, nasıl ki ... olduğu gibi" anlamlarında kullanılır.

Himmetüm raḫşına binüp ālemi geşt eylesem
Açaram ġamgīn göñüller nite kim bād-ı ṣabā

2. **nite:**
Gazel 68
Mısra: **10**
Cümle başında kendisinden önce gelen cümledeki hükmü doğrulamak için "gerçekten, hakikaten, nasıl ki ... olduğu gibi" anlamlarında kullanılır.

Muḥibbī giceler hicrān şebinde İñiler meclis içre nite kim nā

3. **nite:**
Gazel 340
Mısra: **10**
Cümle başında kendisinden önce gelen cümledeki hükmü doğrulamak için "gerçekten, hakikaten, nasıl ki ... olduğu gibi" anlamlarında kullanılır.

Mübārek eyle yā Rab bu ġazāmı Muḥibbī bula furṣat nite Mīhāc

nite ki:

1. **nite ki:**
Gazel 236
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nitekim.

Dilden giderme söyle derd-i āsitān-ı dōst
Ola ki gire gūşuña nite ki zebān-ı dōst

2. **nite ki:**
Gazel 474
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçekten, hakikaten; sonuç olarak.

Ġam şebinde zülfini añsam gelür cānum lebe
Giceler olsa uzun nite ki bīmār incinür

nite kim:

1. **nite kim:**
Gazel 161
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl ki.

Gülşen-i ḥüsnüñde görsem gül yüzüñ āh eylerem
Devr-i gülde nite kim zārīlıg eyler andelīb

2. **nite kim:**
Gazel 175
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl ki.

Badezīn elḳāb-ı yāra ḫusrev-i ḫūbān diñüz
Pādişāh-ı dehre dirler nite kim ālī-cenāb

3. **nite kim:**
Gazel 308
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl ki.

ʿĀrıżıyla dāyim eyler zülf-i ʿanber-bār baḫs
Nite kim İslām ile turmaz ider küffār baḫs

4. **nite kim:**
Gazel 380
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl ki.

Żāyiʿ itme nāṣiḥā yok yirlere söz naḳdini
Nite kim yokdur ḳalem dīvāneye yok daḫı pend

5. **nite kim:**
Gazel 346
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nitekim.

Bezm-i ġamda nāliş itsem cān u dil eyler semāʿ
Meclis ehlin nite kim nāy u rebāb eyler feraḥ

6. **nite kim:**
Gazel 346
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nitekim.

Ḫaṭṭı-y-ıla ʿārıżın görsem olur göñlüm küşād
Nite kim ġamgīn olanı sebz ü āb eyler feraḥ

7. **nite kim:**
Gazel 244
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nitekim: kendisinden önce gelen cümledeki hükmü doğrulamak için "gerçekten, hakîkaten, nasıl ki, sonuç olarak, ... olduğu gibi" anlamlarında kullanılır.

İçmeden dil leblerüñden oldı çün iy yār mest
Būy-ı gülden nite kim bülbül olur her bār mest

8. **nite kim:**
Gazel 181
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cümle başında kendisinden önce gelen cümledeki hükmü doğrulamak için "gerçekten, hakîkaten, nasıl ki ... olduğu gibi" anlamlarında kullanılır.

Bakmadı yaşuma evvel nite kim kan agladum
Soñradan meyl eyledi eşk-i güher-bārum görüp

9. **nite kim:**
Gazel 203
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cümle başında kendisinden önce gelen cümledeki hükmü doğrulamak için "gerçekten, hakîkaten, nasıl ki ... olduğu gibi" anlamlarında kullanılır.

Nūr ogurlar yüzüñe gelse muḳābil āfitāb
Nite kim alur şuā ı şemsden de māhitāb

10. **nite kim:**
Gazel 234
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cümle başında kendisinden önce gelen cümledeki hükmü doğrulamak için "gerçekten, hakîkaten, nasıl ki ... olduğu gibi" anlamlarında kullanılır.

Dār-ı dünyāda dilā bir loḳmaya gel ḳānīʿ ol
Bir megesle nite kim eyler ḳanāʿat ʿankebūt

nitekim:

1. **nitekim:**
Gazel 115
Mısra: **10**
Cümle başında kendisinden önce gelen cümledeki hükmü doğrulamak için "gerçekten, hakikaten, nasıl ki ... olduğu gibi" anlamlarında kullanılır.

Sīne-i ṣad-pārede olmaz nihān āhum yili
Nitekim ḫāṣāk ü ḫes içre degül pinhān ṣabā

2. **nitekim:**
Gazel 293
Mısra: **2**
Cümle başında kendisinden önce gelen cümledeki hükmü doğrulamak için "gerçekten, hakikaten, nasıl ki ... olduğu gibi" anlamlarında kullanılır.

Olmışam cām-ı lebüñden ben senüñ iy yār mest
Nitekim būy-ı gül ile bülbül-i gülzār mest

3. **nitekim:**
Gazel 449
Mısra: **10**
Cümle başında kendisinden önce gelen cümledeki hükmü doğrulamak için "gerçekten, hakikaten, nasıl ki ... olduğu gibi" anlamlarında kullanılır.

İy Muḥibbī bir feraḥ var mı soñı ġam olmaya
Nitekim vuṣlat gele ardınca hicrān sarmaşur

4. **nitekim:**
Gazel 319
Mısra: **2**
Cümle başında kendisinden önce gelen cümledeki hükmü doğrulamak için "gerçekten, hakikaten, nasıl ki ... olduğu gibi" anlamlarında kullanılır.

İde-bilmez hīç kes bu ḳalb-i maḥzūn-ıla baḫs
Nitekim mümkin degüldür çarḫ-ı gerdūn-ıla baḫs

niyār eyle:

1. **niyār eyle:**
Gazel 76
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)ateş haline getirmek,alevlendirmek anlamında kullanılır.

Niār eyle ayagına nigāruñ cevher-i eşki
Dükenür sanma iy göñlüm ider çeşmüm o dem peydā

niyāz ehline:

1. **niyāz ehline:**--*i*, --*n*, --*e*
Gazel 427
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yalvarma, yakarma ehli // âşıklar.

Güzeller pādişāhıdur niyāz ehline nāz itsün
Anuñ ḥüsnine kimse lā dimez ḥaḳ ḥüsni çagıdur

niyāz eyle:

1. **niyāz eyle:**
Gazel 194
Mısra: **13**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yalvarmak, ricada bulunmak.

İy Muḥibbī ṣubḥ-ı vaṣlın isteyüp eyle niyāz
Didiler olur seḥergehler duālar müstecāb

niyāz u giryesi:

1. **niyāz u giryesi:**--*s, --i*
Gazel 361
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlayış,inleme ve göz yaşı. (aşık bağlamında).

Ehl-i ʿışḳuñ var-ısa dāyim niyāz u giryesi
Sen güzeller şāhınuñ cevr ü cefāsı nāzı çoḫ

niẓāmī:

1. **niẓāmī:**
Gazel 410
Mısra: **9**
Nizamî-i Gencevî II Leylâ vü Mecnûn mesnevisini kaleme alan ilk isim.

Eger gūş itse bu naẓmı Niẓāmī
Diye taḥsīn Muḥibbī āferīn-bād

niẓāmī naẓmına:

1. **niẓāmī naẓmına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 337
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Divan edebiyatı şairi Nizami'nin şiirleri.

İy Muḥibbī beñzedi naẓmuñ Niẓāmī naẓmına
N'ola dirsem uşbu beytüñe senüñ ben Penc Genc

niẓāmī pençesin:

1. **niẓāmī pençesin:**--*i, --n*
Gazel 405
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şair nazımda ileri olan Nizami'yi yendiğini ondan daha güzel şiir yazdığını söylemektedir.

İy Muḥibbī naẓm-ıla burduñ Niẓāmī pençesin
Ehl-i naẓmuñ arasında merdsin vallāhi merd

niẓāmī ṭarzını:

1. **niẓāmī ṭarzını:**--*ı, --n, --ı*
Gazel 324
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
15. yüzyıl Divan şairi Nizami'nin usulü kastedilmektedir.

İy Muḥibbī naẓm ara tutduñ Niẓāmī ṭarzını
Şiʿrüñi şimden girü itmek gereksin penc penc

nokṭa mı didüm:

1. **noḳṭa mı didüm:**--*mı, --dü, --m*
Gazel 279
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Beyitte) aşık sevgiliye yüzündeki beni kastederek nokta mı diye sormaktadır.

Yüzüñde şehā noḳṭa mı didüm didi ḥālāt
İrer mi ser-i zülfüñe elüm didi heyhāt

nokṭa mıdur:

1. **noḳṭa mıdur:**--*mı, --dur*
Gazel 426
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin ağzı küçüklüğü sebebiyle noktaya benzetilmiştir.

Noḳṭa mıdur leb midür bu yoḫsa laʿlīn ḥoḳḳadur
Diş midür pinhān olan ol ḥoḳḳada lüʾlüʾ midür

nokṭa vü iʿrābıdur:

1. **noḳṭa vü iʿrābıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 453
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nokta ve hareke (ben ve ayva tüyleri için kullanılmış).

Ṣafḥa-i ḥaddüñde ḫāl ü ḫaṭṭuñı rūşen görüp
Didüm ancak ol kitābuñ noḳṭa vü iʿrābıdur

nokṭa-i ḫālüñ:

1. **noḳṭa-i ḫālüñ:**-+*ün*
Gazel 185
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Benin noktası. II Sevgilinin siyah beni.

Noḳṭa ādetdür konur çün zīr-i leb
Noḳṭa-i ḫālüñ nedür bālā-yı leb

n'ol:

1. **n'olur:**-*ur*
Gazel 7
Mısra: **6**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Bakamazam gün yüzüñe görmesem de ölürem
Bilmezem ḫālüm n'olur kim āşinā oldum saña

2. **n'olduñ:**-*duñ*
Gazel 14
Mısra: **1**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

İy göñül n'olduñ yine dīvāne söylersin baña
Beñzer ışḳına tolaşduñ ya ne söylersin baña

3. **n'ola:**-*a*
Gazel 94
Mısra: **8**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Leb-i şīrīnüñi gördüm belā kūhında Ferhād'am
Yoluñda n'ola cān virsem bugün ben bī-ser ü bī-pā

4. **n'ola:**-*a*
Gazel 108
Mısra: **7**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Kūh-ken kesdise kūhı n'ola Şīrīn adına
Kesmişem kūh-ı ġamı bulımadum rāh saña

5. **n'ola:**-*a*
Gazel 119
Mısra: **10**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Münevverdür dü ālem gün yüzüñden
N’ola dirsem yüzüñe ālem-ārā

6. **n’ola:**-*a*
Gazel 125
Mısra: **3**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Kullaruña bir naẓar kılsañ n’ola iy şīvekār
Çün bilürsin kulsuz olmaz ālem içre pādişā

7. **n’olur:**-*ur*
Gazel 171
Mısra: **2**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

İtmesün cevr ü cefāyı kendüzine ḫū ḥabīb
Ḫastanuñ aḥvāli n’olur bilmeye derdin ṭabīb

8. **n’ola:**-*a*
Gazel 213
Mısra: **7**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Sāye salsañ n’ola ben ḫāke eyā serv-i revān
Sāye düşmez kanda ise didiler illā türāb

9. **n’ola:**-*a*
Gazel 245
Mısra: **3**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

N’ola şemʿ-i ruḫuñ göñlümi rūşen
İderse külbe-i aḥzāndur iy dōst

10. **n’ola:**-*a*
Gazel 247
Mısra: **1**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Lebleriüñe dir-isem n’ola nebāt
Mürdeler nūş ide ger bula ḥayāt

11. **n’ola:**-*a*
Gazel 284
Mısra: **7**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

ʿIşḳ ehli n’ola oldılarsa melāmetī
Zāhid bize ṭaʿnı ko var sen selāmet it

12. **n’ola:**-*a*
Gazel 300
Mısra: **5**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

N’ola bī-mihr olursa māh-rūlar
Olur cevr ü cefā bunlara ʿādet

13. **n’ola:**-*a*
Gazel 308
Mısra: **5**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Ġıybetümde n’ola ḥāsid söylese ḥarf-i dürūġ
Rū-be-rū itmez benüm-ile o bed-güftār baḥs

14. **n’ola:**-*a*
Gazel 393
Mısra: **9**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Kosalar şeydā Muḥibbī’ye n’ola mecnūn laḳab
İtdi mi ārām ṣabrdan zülf bir yirde rübūd

15. **n’ola:**-*a*
Gazel 402
Mısra: **11**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Öldürürseñ kūyuña varan n’ola ʿāṣıḳları
Sen olursın dōstum ġāzī ben oluram şehīd

16. **n’ola:**-*a*
Gazel 420
Mısra: **7**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Tomar-ı şiʿrümi n’ola elden komayalar
Her kanda kim biterse olur ney-şeker leẕīẕ

17. **n’ola:**-*a*
Gazel 432
Mısra: **7**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Bu gedāya n’ola keşf itseñ şehā esrāruñı
Gāh olur kim bendeye ḥālini sulṭān ʿarż ider

18. **n’olur:**-*ur*
Gazel 440
Mısra: **6**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Ger murādı sīm-i eşk u çehre zerd idesin
Cān u dil olsun fedā yoluñda n’olur sīm ü zer

19. **n’ola:**-*a*
Gazel 449
Mısra: **7**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

İy ṭabīb-i dil n’ola senden ümīd itsem ʿilāc
Derdümüñ dermānı sensin saña bu cān sarmaşur

20. **n’ola:**-*a*
Gazel 487
Mısra: **9**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Gözyaşın nūş ideli olsa Muḥibbī n’ola mest
Çeşmini alsa eline tolu peymāne olur

n’ol-:

1. **n’olısar:**-*ısar*
Gazel 296
Mısra: **7**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Derdā vü dirīġā n’olısar ḥālümi bilsem
Ger nāme-i ṭāʿat ne resed rūz-ı ḳıyāmet

n’ola:

1. **n’ola:**
Gazel 2
Mısra: **6**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Çeşm-i ālem cümle nūruñdan münevverdür senüñ
Yoluña olsa n’ola dünyā vü māfīhā fedā

2. **n’ola:**
Gazel 10
Mısra: **1**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Lal-i lebüñe ger dir-isem n’ola Mesīḥā
Bir ġamze ile öldürüp eyler yine iḥyā

3. **n’ola:**
Gazel 29
Mısra: **8**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Çünki dinildi aña “ve’ş-şems” daḫı “ve’d-duḥā”
Rūyuña alnuña mihr ü māhı beñzetsem n’ola

4. **n’ola:**
Gazel 40
Mısra: **2**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Dil gider gülşene görmege ruḫuñ hem-çü ṣabā
N’ola iy serv-i sehī gösteresin rūyuñ aña

5. **n’ola:**
Gazel 44
Mısra: **12**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Kūyuñda yatan seng midür ya ser-i uṣṣāḳ
Işḳ ḫānesini yapsa ser-ile n’ola bennā

6. **n’ola:**
Gazel 58
Mısra: **3**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Göñlümi seng-i cefā-y-ıla n’ola yıksa nigār
Ġam degül çünki yıkan yine yapar mimār ola

7. **n’ola:**
Gazel 134
Mısra: **8**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

İstemem raḥm idüben mihr ü vefālar idesin
Gönderüp cevr ü cefāñı n’ola her gāh baña

8. **n’ola:**
Gazel 149
Mısra: **10**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Rehn bāda kodı çün cübbe vü destārı Muḥib
Ṣaff-ı rindānda ṭurursa n’ola ṣāfī-meşreb

9. **n’ola:**
Gazel 200
Mısra: **7**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Sāye salsañ n’ola ben ḫāke eyā serv-i revān
Sāye salmaya münāsibdür şehā rūy-ı türāb

10. **n’ola:**
Gazel 236
Mısra: **7**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Görüp miyān-ı yārı n’ola aña mū disem
Bir noḳṭadan da teng-durur çün dehān-ı dōst

11. **n’ola:**
Gazel 245
Mısra: **8**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Açılsa gül gibi yār itse ḫande
Benüm yaşum n’ola bārāndur iy dōst

12. **n’ola:**
Gazel 320
Mısra: **1**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Bir gedā iken idersem n’ola cānān-ıla baḥs
Mūr içün dirler ider gāhī Süleymān-ıla baḥs

13. **n’ola:**
Gazel 337
Mısra: **10**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

İy Muḥibbī beñzedi naẓmuñ Niẓāmī naẓmına
N’ola dirsem uşbu beytüñe senüñ ben Penc Genc

14. **n’ola:**
Gazel 351
Mısra: **2**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

ʿĪsī lebüñi görse idi dirdi ʿayn-ı rūḥ
Zülfüñ dırāzına n’ola dinilse ʿömr-i Nūḥ

15. **n’ola:**
Gazel 387
Mısra: **11**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

ʿIşḳ yolında cāna başa kalmasañ iy dil n’ola
Gerçek ʿāşıḳ olan elbette ol olur cömerd

16. **n’ola:**
Gazel 401
Mısra: **6**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Ḫilʿat-i ḫüsnüñ nigārā ḫūb yaraşur ḳaddüñe
N’ola bir dem eyleseñ ṭāvūs-veş cevlān-ı ʿiyd

17. **n’ola:**
Gazel 416
Mısra: **7**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Ḫicr elinden n’ola sorsañ dil ü cān ḫastasını
Ne bulınmaz a begüm bir iki yaprak kāġıẕ

18. **n’ola:**
Gazel 447
Mısra: **5**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Agırınca dürr ü cevherlerle tartılsa n’ola
Ol ʿazīzüm Mışr-ı ḫüsnüñ Yūsuf-ı Kenʿān’ıdur

19. **n’ola:**
Gazel 457
Mısra: **3**

"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Zülfi zencīrini taksa n'ola boynuma nigār
Gördi dīvāneligi bu dil-i şeydāya düşer

20. **n'ola:**
Gazel 494
Mısra: **1**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Baş egmeseler pes n'ola sulṭāna güzeller
Bir būse satarlar yine biñ cāna güzeller

21. **n'ola:**
Gazel 494
Mısra: **3**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Ḫışm-ıla n'ola ḫūnī gözüñ kanumı içse
ʿĀdetdür ezel māyil olur kana güzeller

22. **n'ola:**
Gazel 494
Mısra: **1**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Baş egmeseler pes n'ola sulṭāna güzeller
Bir būse satarlar yine biñ cāna güzeller

23. **n'ola:**
Gazel 494
Mısra: **3**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Ḫışm-ıla n'ola ḫūnī gözüñ kanumı içse
ʿĀdetdür ezel māyil olur kana güzeller

24. **n'ola:**
Gazel 496
Mısra: **6**
"Çok mu ,ne çıkar" anlamlarında istirham ifadesi.

Ezelden böyledür ġālib güzeller māladur rāġıb
Gözümüñ yaşına ṭālib n'ola olsa diremlerdür

n'ola ḫalḳ saña ṭaʿna daşın atsa:

1. **n'ola ḫalḳ saña ṭaʿna daşın atsa:**--*a, --a, --ın, --sa-a*
Gazel 275
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık kendine istinaden insanlar seni ayıplasa ya da hor görse de hiç bir şey olmaz demektedir.

N'ola ḫalḳ atsa saña ṭaʿna daşın
Şīşe-i ʿār gerek cümle şikest

nücūm:

1. **nücūma:**-*a*
Gazel 226
Mısra: **3**
Yıldızlar.

Cemʿ eyle güzeller döneler tā ki nücūma
Tog aralarında özüñi sen mehtāb it

nūḥ:

1. **nūḥ:**-*dan*
Gazel 356
Mısra: **8**
Hz. Nûh Peygamber, Hz. İdris göğe çekildikten sonra Adem oğullarına gönderildi. Nice yıllar kavmini imana davet etti ancak çok az kişi ona iman etti. Hz. Nûh sonunda ümitsizliğe düştü ve onlara beddua etti ve duası neticesinde büyük bir tufan zuhura geldi. Müminler Hz. Nûh'un önceden yaptığı gemi vasıtasıyla tufandan kurtulabildi.

Biñ yıl olursa ʿömr geçer ānīde hemān
ʿĀḳil odur ki fikrin ide kanda gitdi Nūḥ

nūḥ devrinden uzundur:

1. **nūḥ devrinden uzundur:**--*dur*
Gazel 132
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Nuh peygamberin ömrünün uzunluğu kastedilerek ayrılık gecesinin uzunluğu ile kıyaslanmıştır.

Sorma göñlüme cefā vü cevrini ol dilberüñ
Nūḥ devrinden uzundur bu şeb-i hicrān aña

nüh felek:

1. **nüh felek:**
Gazel 337
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dokuz gök.

ʿĀşıḳ idüm ben ezelden yaradılmadan henüz
Kāyināt u nüh felek çār ʿanāṣır vaḳt-i penc

nükte:

1. **nüktesini:**-*si, -n, -i*
Gazel 486
Mısra: **9**
Anlamı ince ve nazik olan söz.

Müddeʿī bilmez Muḥibbī nüktesini añlamaz
Ṭabʿ-ı mevzūn olıcak şiʿri daḫı mevzūn çeker

nükte olsa:

1. **nükte olsa:**--*sa*
Gazel 374
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnce,manalı söz.

Vāʿiẓ sözini koyma Muḥibbī kulaguña
İtmez eşer göñülde kaçan olsa nükte serd

nükte-i laʿlüñden:

1. **nükte-i laʿlüñden:**--*ü, --n, --den*
Gazel 318
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dudağın nüktesi.

İy şeker-leb leẕẕeti şehd ü şekerden yig gelür
Nükte-i laʿlüñden itsem ehl-i ʿirfān-ıla baḥs

nümūne:

1. **nümūne:**
Gazel 37

Mısra: **5**
Örnek, misal.

Dōstlar yitmez mi bu deñlü nümūne ışḳuma
Dest-i ġamla çāk olan ceyb ü girībāndur baña

nūr:

1. **nūruñdan:**-*un, -dan*
Gazel 2
Mısra: **5**
1. Işık, ziya, aydınlık, nur.

Çeşm-i ālem cümle nūruñdan münevverdür senüñ
Yoluña olsa n'ola dünyā vü māfīhā fedā

2. **nūrını:**-*ı, -nı*
Gazel 3
Mısra: **5**
1. Işık, ziya, aydınlık, nur.

Bassa şemsüñ nūrını nūruñ senüñ olmaz aceb
On sekiz biñ āleme sensin çü maḥbūb-ı Ḫudā

3. **nūruñ:**-*u, -ñ*
Gazel 3
Mısra: **5**
1. Işık, ziya, aydınlık, nur.

Bassa şemsüñ nūrını nūruñ senüñ olmaz aceb
On sekiz biñ āleme sensin çü maḥbūb-ı Ḫudā

4. **nūrına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 5
Mısra: **9**
1. Işık, ziya, aydınlık, nur.

Yanayım pervāne-veş şem-i cemāli nūrına
Şem-i ḥüsne çün Muḥibbī didi dilber yan baña

5. **nūr-ı:**--*ı*
Gazel 29
Mısra: **1**
1. Işık, ziya, aydınlık, nur.

Nūr-ı ālemsin bugün sen daḫı maḥbūb-ı Ḫudā
Eyleme āşıḳlaruñ bir laḥẓa kapuñdan cüdā

6. **nūr:**
Gazel 203
Mısra: **1**
1. Işık, ziya, aydınlık, nur.

Nūr ogurlar yüzüñe gelse muḳābil āfitāb
Nite kim alur şuā ı şemsden de māhitāb

7. **nūruñ-ıla:**--*uñ, --ıla*
Gazel 392
Mısra: **9**
1. Işık, ziya, aydınlık, nur.

Rūşen itdüñ bu cihān ẓulmetini nūruñ-ıla
Zindedür āb-ı ʿaṭañ-ıla bugün bāġ-ı vücūd

8. **nūrı:**-*ı*
Gazel 432
Mısra: **4**
1. Işık, ziya, aydınlık, nur.

Gösterür ʿuşşāḳa gördüm ḥüsninüñ envārını
ʿĀleme nūrı sanasın mihr-i raḫşān ʿarż ider

nūr āyeti:

1. **nūr āyeti:**--*i*
Gazel 269
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Ayet**
Nûr Sûresinin 35. âyeti. "Allah, göklerin ve yerin nurudur (aydınlatıcısıdır). Nurun temsili, içinde lamba bulunan bir kandil gibidir. O lamba içinde cam muhafaza sanki inci gibi bir yıldız ki, doğuya da batıya da nispet edilmeyen mübarek bir ağaçtan zeytin (ağacın yağından) tutuşturulur. Onun yağı, hemen hemen ateş dokunmasa bile aydınlık verir. Nur üstüne nur. Allah kimi dilerse onu nuruna eriştirir ve insanlara böyle misaller verir. Allah, her şeyi bilir." mealindeki âyet. YAZIR, 355 (Tanıkta, mihrabın iki yanında yanan kandilleri betimlemek için bu âyete telmihte bulunulur) II ışık, aydınlık.

Şuʿle virdi metn-i ḥüsnüñde senüñ Nūr āyeti
Geldi ḫaṭṭūñ yazdı tefsīr eyledi anı dürüst

nūr virdi:

1. **nūr virdi:**--*di*
Gazel 113
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aydınlatmak.

Kaplamışdı ālemi ẓulmet ser-ā-ser virdi nūr
Şem-i ruḫsārı anuñçün didiler vehhāc aña

nūr-ı hidāyet:

1. **nūr-ı hidāyet:**
Gazel 229
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hidayet nuru. II Hidayet, kurtuluş.

Rūşen kıluram gözlerümi ḫāk-i derinden
Ger bedraḳa-i rāhum ola nūr-ı hidāyet

2. **nūr-ı hidāyet:**
Gazel 263
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hidayet nuru. II Hidayet, kurtuluş.

Ḫudā cemʿ eylemiş sende melāḥat
Yüzüñden berḳ urur nūr-ı hidāyet

nūr-ı hudā:

1. **nūr-ı ḫudā:**
Gazel 30
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ın nuru.

Gāh gözde gāh dilde eyle cā
Menzilüñdür cümle iy nūr-ı Ḫudā

2. **nūr-ı ḫudā:**
Gazel 168
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ın nuru.

Sensin ol nūr-ı Ḫudā aşlı ulu nesli Arab
Cümle mürseller nebīler içre sensin münteḫāb

nūr-ı nār-ı ışḳ:

1. **nūr-ı nār-ı ışḳ:**
Gazel 109
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk ateşinin nuru.

Ger tecellī itmese Mūsā'ya nūr-ı nār-ı ışḳ
Bir ḳadem basmazdı ol vādī-i eymenden yaña

nūruñ ile:

1. **nūruñ ile:**--*un*
Gazel 215
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aydınlık. Parıltı. Parlaklık. Her çeşit zulmetin zıddı. Işık.

Eyledüñ sen nūruñ ile mihr-i raḫşānı şikest
Togıcak gün lā-büd eyler māh-ı tābānı şikest

nūş eyledi:

1. **nūş eyledi:**--*di*
Gazel 289
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçmek.

Cürʿa-i cāmı ezelden kim ezel nūş eyledi
Tañ degüldür tā ḳıyāmet gözine her bār mest

2. **nūş eyledi:**--*di*
Gazel 287
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçmek, yudumlamak.

Cürʿa-ı ʿışḳı Muḥibbī çün ezel nūş eyledi
Olısardur āḫir ol rüsvā-yı devrān ʿāḳıbet

nūş eylemiş:

1. **nūş eylemiş:**--*miş*
Gazel 289
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçmek.

Gül gül olmış ḫaddi beñzer kanumı nūş eylemiş
Bagrumı ister kebāb ol gözleri ḫunḫˇār mest

2. **nūş eylemiş:**--*miş*
Gazel 289
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçmek.

Bir ḳadeḥ nūş eylemiş sanmañ çemende ʿadelīb
Būy-ı güldendür hemīşe bülbül-i gülzār mest

nūş eyleyelüm:

1. **nūş eyleyelüm:**--*ye, --lüm*
Gazel 195
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçmek.

Sāḳī müdām sun berü sen rāḥatü'l-ḳulūb
Nūş eyleyelüm itmeden ömrüñ güni ġurūb

nūş eyleyüp:

1. **nūş eyleyüp:**--*yüp*
Gazel 276
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçmek, yudumlamak.

İy Muḥibbī ister idüñ sen maḥabbet cāmını
Şükr kıl nūş eyleyüp mestāne oldum ʿāḳıbet

nūş ide:

1. **nūş ide:**--*e*
Gazel 247
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Içmek.

Leblerüñe dir-isem n'ola nebāt
Mürdeler nūş ide ger bula ḥayāt

2. **nūş ide:**--*e*
Gazel 423
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçmek,yudumlamak.

Kim ki çeşmi sāġarından nūş ide ḫūn-ı ciger
Devlet-i ʿışḳuñda ol Dārā vü İskender geçer

nūş ideli:

1. **nūş ideli:**--*de, --li*
Gazel 146
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Içmek, yudumlamak. ll çekmek, yaşamak, katlanmak.

İy refīḳān bezm-i ġamda ḫūn-ı dil nūş ideli
Ḳāmetüm çeng ü dilüm ney sīnem olmışdur rebāb

2. **nūş ideli:**--*eli, -*
Gazel 487
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Içmek yudumlamak.

Gözyaşın nūş ideli olsa Muḥibbī n'ola mest
Çeşmini alsa eline tolu peymāne olur

nūş idelüm:

1. **nūş idelüm:**--*e, --lüm*
Gazel 258
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçmek, Yudumlamak.

Sāḳī ele al bāde ki degmede bu furṣat
Düşmez idelüm nūş bilüp vaḳt-i ḳıymet

nūş idem:

1. **nūş idem:**--*e, --m*
Gazel 356
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçmek.

Her bir ḳadeḥ ki pīr-i muġān vire nūş idem
Meftūḥ olur bu gönlüme niçedür fütūḥ

nūş iden:

1. **nūş iden:**--*e, --n*
Gazel 200
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Içmek.

İy Muḥibbī cüra-i cām-ı maḥabbet nūş iden
Himmeti katında anuñ āb-ı Ḫıżr olur şarāb

2. **nūş iden:**--*e, --n*
Gazel 213
Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Içmek.

İy Muḥibbī cura-i cām-ı muḥabbet nūş iden
Himmeti katında anuñ āb-ı Ḫıżr olur serāb

nūş ider:

1. **nūş ider:**--*e, --r*
Gazel 188
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçmek.

Bu Muḥibbī lal-i nābı şevḳına
Komaz elden nūş ider mā-i ineb

2. **nūş ider:**--*e, --r*
Gazel 357
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçmek.

Bir nefes mest olmasa hicrān ġamı eyler helāk
Anuñıçun bu Muḥibbī nūş ider ekşer ḳadeḥ

3. **nūş ider:**--*e, --r*
Gazel 355
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçmek.

Bu Muḥibbī niçe bülbül gibi kanlar yutmasun
Gülşen-i ḥüsninde yāruñ nūş ider her gün ḳadeḥ

nūş idüp:

1. **nūş idüp:**--*üp*
Gazel 458
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçmek, yudumlamak.

Cām-ı ʿışḳı nūş idüp cūş eylesem ʿayb olmasun
Bilmeyen bilsün bu ḥāletler benüm nūşumdadur

nūş it:

1. **nūş it:**
Gazel 49
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçmek.

Jeng-i ġam gelse göñül āyīnesini kaplasa
Çāresi müldür anı nūş it olur ṣayḳal saña

2. **nūş it:**
Gazel 242
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçmek.

Olup mest ü ḫarābātī maḥabbet cāmını nūş it
Ḫum-ı mey-ḫāne-veş her dem ṣafādan kaynayup cūş it

3. **nūş it:**
Gazel 242
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçmek II tatmak. Duymak, hissetmek.

Gehī nālān gehī giryān geh eyle sīneñi biryān
Ciger ḫūnābesin bezm-i ġam içre dāyimā nūş it

nūş itdi:

1. **nūş itdi:**--*di*
Gazel 484
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçmek, şarap içmek.

Bir ḳadeḥ her kim ki nūş itdi maḥabbet cürʿasın
Mest-i lā-yaʿḳıl olup dehr içre her dem hū çeker

nūş itmeyince:

1. **nūş itmeyince:**--*me, --y, --ince*
Gazel 418
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçmek,yudumlamak.

Ḫūn-ı dil nūş itmeyince vaṣla irmez ehl-i ʿışḳ
Rāyegān vaṣlını çün ol mihribān görmez leẕīẕ

nūş itse:

1. **nūş itse:**--*se*
Gazel 395
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap içmek. ll öpmek.

Sāġarı dilberden alup nūş itse bir kişi
Gitmeyüp tā ḥaşr olınca kala agzında o dad

nūş kıl:

1. **nūş kıl:**
Gazel 51
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçmek.

Dār-ı dünyāda Muḥibbī çünki yok ġamdan ḫalāṣ
Çāresi nedür sorarsañ nūş kıl müldür baña

nūş kılsa:

1. **nūş kılsa:**--*sa*
Gazel 372
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçmek,yudumlamak.

Sāġarı dilberden alup nūş kılsa bir kişi
Gitmeye tā ḥaşr olınca kala agzında o dad

nuṣḥuñ it:

1. **nuṣḥuñ it:**--*u, --n*
Gazel 375
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasihat etmek,öğüt vermek.

Nuṣḥuñ öz başuña it zāhid yüri ʿĀṣıḳ-ı dīvāne hīç tutar mı pend

nūşumdadur:

1. **nūşumdadur:**--*u, --m, --da, --dur*
Gazel 458
Mısra: **6**
İçen,içici olmak(aşk ve mey sarhoşu olma bağlamında).

Cām-ı ʿışḳı nūş idüp cūş eylesem ʿayb olmasun
Bilmeyen bilsün bu ḥāletler benüm nūşumdadur

nutk:

1. **nuṭḳa:**-*a*
Gazel 280
Mısra: **2**
(Ar.) Söz, konuşma, kelâm.

Yandurup ger kül ide her dem beni hicrān-ı dōst
Nuṭḳa ger ḳudret bulam derd-ile diyem kanı dōst

<u>nüzūl kıl:</u>

1. **nüzūl kıl:**
Gazel 207
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)İndirmek. 2)Konuk olmak,gelmek.

Ḫaymedür ṣaḥrā-yı dilde gözlerüm gel kıl nüzūl
Eyledüm ol ḫaymeye kirpüklerümden de ṭınāb

<u>o:</u>

1. **o:**
Gazel 38
Mısra: **3**
" O" işaret adılı (zamiri).

Yüce itmişdür felekden ḳaṣrını beñzer o māh
Anuñ-içundur irişmez nāle vü efġān aña

2. **o:**
Gazel 45
Mısra: **10**
" O" işaret adılı (zamiri).

Yüzini gördüm Muḥibbī gitdi benden aḳl u dil
Cān daḫı gitse naẓar kılmaz o sīmīn-ten baña

3. **o:**
Gazel 55
Mısra: **6**
" O" işaret adılı (zamiri).

Ṭūṭī-i nāṭıḳa bir dem ger lebüñ ḳūt idine
Her ne söz ki gele agzından o şekker-ḫā ola

4. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 62
Mısra: **3**
" O" işaret adılı (zamiri).

Tīre-i zülfini kim gördi didi "Ve'l-leyl" aña
Rü'yet-i ḥüsnüñi tefsīr eyleyendür "Ve'ḍ-ḍuḥā"

5. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 64
Mısra: **4**
" O" işaret adılı (zamiri).

Kaşı yayından gelüp togrılsa tīr-i ġamzesi
Cān u dilden eyleyem bu sīnemi kalkan aña

6. **o:**
Gazel 109
Mısra: **4**
" O" işaret adılı (zamiri).

İy kaşı ya her kaçan togrılsa tīrüñ sīneme
Olmayam merd germeyem gögüs o dermenden yaña

7. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 118
Mısra: **14**
" O" işaret adılı (zamiri).

İy Muḥibbī çünki dildāruñda hīç inṣāf yok
Çāre ne ṣabr eyle tā kim Ḫaḳ vire inṣāf aña

8. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 121
Mısra: **2**
" O" işaret adılı (zamiri).

Ḫaṭṭuñı cānā görenler didiler reyḥān aña
Yüzüñe iden naẓar da dir gül-i ḫandān aña

9. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 121
Mısra: **4**
" O" işaret adılı (zamiri).

Kan yaşumla al olalıdan benüm kirpüklerüm
Merdüm-i çeşmüm dizer her dem dür-i ġalṭān aña

10. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 129
Mısra: **4**
" O" işaret adılı (zamiri).

Işḳı ben āsān sanurdum katı müşkil kār imiş
Cān u serden kim ki geçmez baglamasun dil aña

11. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 135
Mısra: **2**
" O" işaret adılı (zamiri).

Bilmezem ġamzeñ ne siḥr itdi ne kıldı al aña
Bir naẓarla cān u dil meyl eyledi fī'l-ḥāl aña

12. **anı:**-*n, -u*
Gazel 140
Mısra: **3**
" O" işaret adılı (zamiri).

Ḳaddi reftārı yanında hīçe saymazlar anı
Serv ü arar bir yaña ol ḳadd-i bālā bir yaña

13. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 150
Mısra: **6**
" O" işaret adılı (zamiri).

Esb-i nāz-ıla kaçan karşumda cevlān eylese
Direm aña çek inānuñ ideyim būs-ı riḳāb

14. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 152
Mısra: **4**
" O" işaret adılı (zamiri).

Ẕevḳ eylemeye ışḳı ile ẕerrece muḥib
Aña ḥabīb eger kakıyup itmeye itāb

15. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 154
Mısra: **8**
" O" işaret adılı (zamiri).

Işḳ deryāsına düşdüm irmedüm pāyānına
Niçe kez kaṣd eyledüm māhī gibi aña talup

16. **anı:**-*n, -u*
Gazel 154
Mısra: **6**
" O" işaret adılı (zamiri).

Didi usanmaz mısız cevr ü cefāmuzdan daḫı
Didüm aña iy cefā-cū görmişem ben anı köp

17. **o:**
Gazel 154
Mısra: **10**
" O" işaret adılı (zamiri).

İy Muḥibbī çok-durur diyü günāhum ġam yime
Çün kerem kānı efendüñdür o Ġaffārü’ẕ-ẕünūb

18. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 166
Mısra: **8**
" O" işaret adılı (zamiri).

Her ki āşıḳdur ezel mest ü ḫarābātī olur
Zaḥmete girüp aña pend eyleyüp n’eyler edīb

19. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 169
Mısra: **2**
" O" işaret adılı (zamiri).

Ḫaymesin şaḥrāda kursa her kaçan ol āfitāb
Rişte-i cāndan iderler ehl-i ışḳ aña ṭınāb

20. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 176
Mısra: **12**
" O" işaret adılı (zamiri).

Oldı Muḥibbī derdüñ-ile katı mübtelā
İy dil tabībi eyle meded aña bir cevāb

21. **aña:**-*n, -a*
Gazel 188
Mısra: **12**
" O" işaret adılı (zamiri).

Çeşm-i Mecnūn Leyli’ye ḫargāhdur
Eylemişdür kirpügin aña ṭınab

22. **anuñ-ıla:**-*nuñ, -ıla*
Gazel 189
Mısra: **10**
" O" işaret adılı (zamiri).

Agız açdukça Muḥibbī medḥüñe
Anuñ-ıla medḥüñi okur rebāb

23. **anı:**--*nı*
Gazel 195
Mısra: **8**
" O" işaret adılı (zamiri).

Didi cefā vü cevrüm-ile yine niçesin
Didüm baña o mihr gelür gördüm anı köp

24. **o:**
Gazel 195
Mısra: **5**
" O" işaret adılı (zamiri).

Zülfini kaçan elde o çevgāna beñzede
Meydān içinde başı dilā sen de eyle top

25. **o:**
Gazel 195
Mısra: **8**
" O" işaret adılı (zamiri).

Didi cefā vü cevrüm-ile yine niçesin
Didüm baña o mihr gelür gördüm anı köp

26. **anuñ:**--*nuñ*
Gazel 200
Mısra: **10**
" O" işaret adılı (zamiri).

İy Muḥibbī cüra-i cām-ı maḥabbet nūş iden
Himmeti katında anuñ āb-ı Ḫıżr olur şarāb

27. **anı:**--*nı*
Gazel 205
Mısra: **12**
" O" işaret adılı (zamiri).

Heybet-i ışḳa taḥammül eylemez hīç kimsene
San anı şīr-ile ejderden daḫı gördüm mehīb

28. **anı:**-*n, -u*
Gazel 206
Mısra: **10**
" O" işaret adılı (zamiri).

Muḥibbī naḳd-i cāna derd-i yārı
Ziyāde assı itdi anı alup

29. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 208
Mısra: **2**
" O" işaret adılı (zamiri).

Her kaçan kim aḳs-i ruḫsāruñla düşe aya tāb
Eylese aña naẓar ditrer felekde āfitāb

30. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 209
Mısra: **4**
" O" işaret adılı (zamiri).

Güneş ruḫsāruña her kim bakarsa
Mecāli kalmayup anı tutar teb

31. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 213
Mısra: **2**
" O" işaret adılı (zamiri).

Leşker-i ġam gelse kılmaga bu dil mülkin ḫarāb
Def kılmaz anı hīç bir vech ile illā şarāb

32. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 217
Mısra: **2**
" O" işaret adılı (zamiri).

Āşıḳ dilemez ola bugün sag u selāmet
Dāyim bu-durur ḳaṣdı anuñ ola melāmet

33. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 224
Mısra: **6**
" O" işaret adılı (zamiri).

Niçeye degin saklayasın cānı ẕeḳanda
Gel ḫayra girüp kurtar aña zülfüñi dār it

34. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 224
Mısra: **8**
" O" işaret adılı (zamiri).

Olmasun ʿayān genc-durur ḫüsnüñi sakla
Siḥr ile ṭılısm eyle aña zülfüñi mār it

35. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 226
Mısra: **10**
" O" işaret adılı (zamiri).

Dil murġı eger girmeye bāġuña dirseñ
Üstine anuñ zülfüñi as perr-i ġurāb it

36. **anuñ:**-*nuñ, -*
Gazel 227
Mısra: **3**
" O" işaret adılı (zamiri).

Anuñ pāyına ġalṭān olsa āḫir
Bilürdüm var-ımış başumda devlet

37. **aña:**-*n, -a*
Gazel 229
Mısra: **4**
" O" işaret adılı (zamiri).

Hicrān şebi ʿāşıḳlara biñ dürlü belādur
Zīrā ki aña eyleyimez ṣubḥ sirāyet

38. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 230
Mısra: **2**
" O" işaret adılı (zamiri).

Derūnum derdini itsem ḥikāyet
Ola ḥaşr olmaya aña nihāyet

39. **aña:**-*n, -a*
Gazel 230
Mısra: **6**
" O" işaret adılı (zamiri).

Bu ʿışḳuñ evveli var āḫirine
İrişilmez dinür yok aña ġāyet

40. **aña:**-*n, -a*
Gazel 235
Mısra: **8**
" O" işaret adılı (zamiri).

Ṣanʿat-ı ʿışḳuñ egerçi öñi āsān görinür
Soñı müşkildür aña urma dilā gel sen dest

41. **aña:**-*n, -a*
Gazel 238
Mısra: **3**
" O" işaret adılı (zamiri).

Tīġ-ı ġam çāk itse göñlüm yokdurur aña ʿilāc
Kim dürüst ider kaçan kim ola bir şīşe şikest

42. **o:**
Gazel 241
Mısra: **10**
" O" işaret adılı (zamiri).

Gözyaşı ile oldı Muḥibbī kapuñda ḫāk
Kāfir degülseñ eyle o miskīne merḥamet

43. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 251
Mısra: **4**
" O" işaret adılı (zamiri).

Saña yitmez mi bir jende sarıl aña ḥayātuñda
Ölince tā anı ḫoş gör gel itme kimseye minnet

44. **aña:**-*n, -a*
Gazel 253
Mısra: **14**
" O" işaret adılı (zamiri).

Muḥibbī ḫāk-i pāyüñ kıldı sertāc
Ne ġam dinse aña ehl-i saʿādāt

45. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 254
Mısra: **2**
" O" işaret adılı (zamiri).

ʿĀşıḳ mı-durur isteye ol rāh-ı selāmet
Ya ʿār ide ol eyleyicek anı melāmet

46. **anı:**-*n, -u*
Gazel 254
Mısra: **10**
" O" işaret adılı (zamiri).

Her laḥẓa ki müje ḥālümi ruḫsāruma yazdı
Maḥv itdi anı yuyup bu eşk-i nedāmet

47. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 258
Mısra: **6**
" O" işaret adılı (zamiri).

Ḫışm-ıla eger gönderesin sīneme ġamzeñ
Rāḥat görine sanma anı ola cerāḥat

48. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 259
Mısra: **12**
" O" işaret adılı (zamiri).

Ne saʿādet eridür ol ki meşāmına ire
Rūz-ı hicr içre iñen aña vişāli nefaḥāt

49. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 263
Mısra: **10**
" O" işaret adılı (zamiri).

Muḥibbī cān u dildendür muḥibbüñ
Umaram idesin aña şefāʿat

50. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 266
Mısra: **12**
" O" işaret adılı (zamiri).

Bīmār yatur ḫasta Muḥibbī işigüñde
Derdini bilürsin sen anuñ aña tīmār it

51. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 267
Mısra: **2**
" O" işaret adılı (zamiri).

Ḳıyām itse kaçan ol serv ḳāmet
Müʾezzindür idüñ aña iḳāmet

52. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 277
Mısra: **12**
" O" işaret adılı (zamiri).

Bu defter-i ḥadī s̲üm ḫūn-ı dil ile yazdum
Her kim okursa lā-büd ider aña sirāyet

53. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 283
Mısra: **8**
" O" işaret adılı (zamiri).

Ḫālüm aglarsam katında ḫ̆āba varmaz çeşm-i yār
Miḥnet ü derdüm aña efsāne oldı ʿāḳıbet

54. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 283
Mısra: **10**
" O" işaret adılı (zamiri).

Bu Muḥibbī vaṣlı gencin isteyüp vīrān olur
Aña bu vīrānelık ḫum-ḫāne oldı ʿāḳıbet

55. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 288
Mısra: **4**
" O" işaret adılı (zamiri).

Deyr ara bir muġbeçe gördüm ki anuñ mi s̲ li yok
Anı bir yüzden daḫı ḫalḳ itdi ḥayy-ı Lā-yemūt

56. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 298
Mısra: **6**
" O" işaret adılı (zamiri).

Bir gedādur kapuña geldi seḥergeh āfitāb

Vir eline anı maḥrūm itme bir nānı dürüst

57. **o:**
Gazel 308
Mısra: **6**
" O" işaret adılı (zamiri).

Ġıybetümde n'ola ḥāsid söylese ḥarf-i dürūġ
Rū-be-rū itmez benüm-ile o bed-güftār baḥs

58. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 310
Mısra: **12**
" O" işaret adılı (zamiri).

Bu Muḥibbī'ye şefāʿat eyle şefḳat kānısın
Umaram itdürmeyesin aña her an el-ġıyāṣ

59. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 324
Mısra: **8**
" O" işaret adılı (zamiri).

Ġarra olma dār-ı dünyā bir misāfir-ḫānedür
Anuñ-içun ehl-i diller dідiler aña sipenc

60. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 340
Mısra: **5**
" O" işaret adılı (zamiri).

Ḫudā emriyle aña tīġ inelden Kılupdur ehl-i küfri cümle tārāc

61. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 340
Mısra: **4**
" O" işaret adılı (zamiri).

Egerçi mücrimem ʿafv it günāḥum
Anuñ ḥaḳḳı kim oldur ehl-i miʿrāc

62. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 348
Mısra: **10**
" O" işaret adılı (zamiri).

Ḫāk-i pāyüñe Muḥibbī diledi süre yüzin
Dūr kılduñ güzelüm itdüñ aña ẓulm-ı ṣarīḥ

63. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 356
Mısra: **4**
" O" işaret adılı (zamiri).

Ẕevḳ ehlinüñ katında şu kim mey ṣabūḥ ider
Hem ḳūt-ı cism olur aña ol hem ġıdā-yı rūḥ

64. **o:**
Gazel 370
Mısra: **10**
" O" işaret adılı (zamiri).

ʿAyb olmaya bī-ʿaḳl eger olsa Muḥibbī
Çeşmine anuñ çünki görindi o perī-zād

65. **anı:**--*nı*
Gazel 382
Mısra: **8**
" O" işaret adılı (zamiri).

Ġayra inʿām itdi Leylā sıdı Mecnūn kāsesin
Ẓāhiren göstermedi maʿnāda itdi anı yād

66. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 383
Mısra: **6**
" O" işaret adılı (zamiri).

Ayāz ẓāhirde Maḥmūd'uñ ġulāmı
Velī maʿnāda kuldur aña Maḥmūd

67. **anuñ:**--*nuñ*
Gazel 386
Mısra: **6**
" O" işaret adılı (zamiri).

Noḳṭa dinmez laʿline kıldan miyānı incedür
Bilmese tañ mı anuñ māḥiyyetin ehl-i ḫıred

68. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 387
Mısra: **4**
" O" işaret adılı (zamiri).

Konmaga ṣaḥrā-yı dilde ol güzeller şāhına
Ḫayme itdüm iki çeşmüm kirpügüm aña neverd

69. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 390
Mısra: **14**
" O" işaret adılı (zamiri).

İstemeñ ʿışḳa Muḥibbī'den delīl
Eşk ü āhı aña yitmez mi şühūd

70. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 391
Mısra: **8**
" O" işaret adılı (zamiri).

Enīs olsa ne tañ ḥayvāna Mecnūn
Vefā kılmadı aña ādemī zād

71. **anı:**--*nı*
Gazel 392
Mısra: **18**
" O" işaret adılı (zamiri).

Kim boyın sunmadısa emrüñe iy şāh-ı güzīn
Eyleye anı Ḫudā ḳahr-ıla çün ḳavm-i Semūd

72. **o:**
Gazel 407
Mısra: **10**
" O" işaret adılı (zamiri).

Olmasa vaṣluñ ile ger bu Muḥibbī'ye cevāb
Āteş-i hicre yanar olmaz o bīmāra meded

73. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 427
Mısra: **6**
" O" işaret adılı (zamiri).

Güzeller pādişāhıdur niyāz ehline nāz itsün
Anuñ ḥüsnine kimse lā dimez ḥaḳ ḥüsni çagıdur

74. **o:**
Gazel 437
Mısra: **1**
" O" işaret adılı (zamiri).

Fitne-i ʿālem-durur her dem o zülf-i müşg-bār
Ḫʿāb yüzin merdüme göstermez ol çeşmi ḫumār

75. **o:**
Gazel 438
Mısra: **2**
" O" işaret adılı (zamiri).

Ḫırḳa içre ʿömri geçen sūfī-i sālūsa sor
Kim n'içün terk-i riyā itmez o bī-nāmūsa sor

76. **o:**
Gazel 445
Mısra: **1**
" O" işaret adılı (zamiri).

Gören o yār-i dil-keşi dir bu ne dīn tutar
ʿĀşıḳlarını kırmag-ıçun tāze kīn tutar

77. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 465
Mısra: **3**
" O" işaret adılı (zamiri).

Ḫālī sanmañ ḥüsni zīverden anuñ
ʿAnberīne zülfini zīver tutar

78. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 472
Mısra: **6**
" O" işaret adılı (zamiri).

Dökse gözüm ṣadefleri dürler ʿaceb degül
Zīrā ki yaşı cümle anuñ dāne dānedür

79. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 474
Mısra: **12**
" O" işaret adılı (zamiri).

İy ṭabīb-i dil lebüñden bu Muḥibbī ḫastaya
Ölmeden disem aña gel eyle tīmār incinür

80. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 482
Mısra: **4**
" O" işaret adılı (zamiri).

Dönelden ḳāmetüm çenge aña tār eyledüm yaşum
Ko kılsun nāle vü zārī aña çün ẕikr-ile bamdur

81. **o:**
Gazel 484
Mısra: **10**
" O" işaret adılı (zamiri).

İy Muḥibbī artadur ʿışḳuñ belāsı dem-be-dem
Ġam yime her kim ki ʿāşıḳdur belāyı o çeker

82. **odur:**-*dur*
Gazel 490
Mısra: **7**
" O" işaret adılı (zamiri).

ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳ odur gelse belā ṣabr eyleye
Var-ısa cevre taḥammül uşbu ben ṣābirdedür

83. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 493
Mısra: **6**
" O" işaret adılı (zamiri).

Rāḥat-ı cān bil anuñ düşnāmını
Gönlümüñ ḫaṭṭı anuñ düşnāmıdur

84. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 493
Mısra: **10**
" O" işaret adılı (zamiri).

Niçe medḥ itsün Muḥibbī rūyuñı
Ḫıṭbe-i ḫūbı çün anuñ nāmıdur

85. **o:**
Gazel 76
Mısra: **14**
" O" işaret sıfatı.

Lebümi agzuña alsañ anı tiryāk-durur sakla
Sakın sen zülf-i mārından ider durmaz o sem peydā

86. **o:**
Gazel 130
Mısra: **2**
" O" işaret sıfatı.

Gitdi dil bir māh-peykerden yaña
Akdı san sudur o serverden yaña

87. **odur:**-+*dur*
Gazel 143
Mısra: **10**
" O" işaret sıfatı.

İy Muḥibbī niçe bir cām-ıla mül ẕikr idesin
Āḫiret fikrini kıl çünki odur ayn-ı evāb

88. **o:**
Gazel 160
Mısra: **2**
" O" işaret sıfatı.

İrişür āh u feryād u fiġānum göklere her şeb
Nedendür gūşına girmez o māhuñ bilmezem yā Rab

89. **o:**
Gazel 314
Mısra: **10**
" O" işaret sıfatı.

Gül ḫacīl olur kızarur görse ḫaddī gülleri
Ġoncalar dem-beste itmezler o gül-fām-ıla baḫs

90. **o:**
Gazel 323
Mısra: **6**
" O" işaret sıfatı.

Perī-rūdur anı bildüm ki bakmaz ādemī-zādā
O cān incinmesün dirseñ raḳīb-i Ehremen'den geç

91. **o:**
Gazel 346
Mısra: **10**
" O" işaret sıfatı.

İy Muḥibbī kapusı taşını bālīn eyle kim
ʿĀşıḳ-ı bī-dilleri ancak o bāb eyler feraḥ

92. **o:**
Gazel 348
Mısra: **8**
" O" işaret sıfatı.

Cān u dil oldı şehā tīr-i müjeñ birle helāk
Her ne kim senden ire ḫūbdur olmaz o ḳabīḥ

o bend:

1. **o bend:**
Gazel 414
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın boynundaki zincir kastedilmektedir.

Dōstum boynuñda n'eyler kākül-i müşgīn kemend
Çünki ben dīvāneyem lāyıḳ-durur baña o bend

o cānān-ıla:

1. **o cānān-ıla:**-*-ı, --la*
Gazel 305
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kastedilen sevgilidir.

İdemezsiz iy güzeller siz o cānān-ıla baḫs

Kim görüpdür encüm ide māh-ı tābān-ıla baḫs

o dad agzında kala:

1. **o dad agzında kala:**--*ı, --n, --da, --a*
Gazel 395
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak;sevgilinin elinden gelen o kadehin tadı ağzından gitmez denilmektedir.

Sāġarı dilberden alup nūş itse bir kişi
Gitmeyüp tā ḥaşr olınca kala agzında o dad

o dad agzında kala gitmeye:

1. **o dad agzında kala gitmeye:**--*ı, --n, --da, --a, --me, --y, --e*
Gazel 372
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak;sevgilinin elinden gelen o kadehin tadı ağzından gitmez denilmektedir.

Sāġarı dilberden alup nūş kılsa bir kişi
Gitmeye tā ḥaşr olınca kala agzında o dad

o dem:

1. **o dem:**
Gazel 392
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O zaman.

Kim ire dergehüñe ire murādına o dem
Dü cihān içre çü ʿāşıḳlara sensin maḳṣūd

2. **o dem:**
Gazel 397
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O zaman.

Ḳāmet getürse yār ḳıyāmet kopar o dem
Kimdür ki görüp kaşlarını itmeye sücūd

3. **o dem:**
Gazel 416
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O zaman.

Derd-i dil ḥālini alsam ele yazmak kāġıẕ
Kanlu yaşumdan o dem surḫa döner ak kāġıẕ

4. **o dem:**
Gazel 76
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O anda, hemen.

Niār eyle ayagına nigāruñ cevher-i eşki
Dükenür sanma iy gönlüm ider çeşmüm o dem peydā

5. **o dem:**
Gazel 170
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O anda, hemen.

Gelse tīrüñ sīneme geçer o dem itmez ḳarār
Tende cānum gibidür kim gitmege eyler şitāb

o kāfir:

1. **o kāfir:**
Gazel 428
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kafir(rakip.).

Kūy-ı dilberden beni dūr itdi ol bī-dīn raḳīb
Şimdi bildüm kim o kāfir ādemüñ şeyṭānıdur

o kim:

1. **o kim:**
Gazel 301
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her kim ki II o ki.

Cihān keyfiyyetinden cümle geçdi
O kim cām-ı lebüñle buldı rāḥat

o şayyād:

1. **o şayyād:**
Gazel 370
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Avcı(sevgili bağlamında).

Sünbül saçını dām kılup ḫālini dāne
Dil murġını bu vech-ile ṣayd itdi o ṣayyād

o yāruñ:

1. **o yāruñ:**--*u, --n*
Gazel 412
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O sevgili.

Lebi san laʿl-i aḥmerdür o yāruñ
Teni billūra beñzer sözleri ḳand

od:

1. **odına:**-*ı, -na*
Gazel 182
Mısra: **12**
Ateş II 'âşığı yakıp kül eden ateş.

Yanduñ iy dil nār-ı hicre şöyle aṣḥāb-ı caḥīm
Kendü odına ısındı nār-ı hicrānuñ görüp

od yaksa:

1. **od yaksa:**--*sa*
Gazel 373
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ateş yaksa anlamı vardır.

Nāle kılma ʿışḳı ögren gel bugün pervāneden
Hīç kaçar mı şemʿden feryād ider mi yaksa od

oda yana:

1. **oda yana:**-+*a, --a*
Gazel 169
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tutuşmak, ateşler içinde yanmak.

Āteş-i dünyāya beñzetmeñ bu gönlüm odını
Derd-ile bir āh kılsam yana oda āfitāb

oda yanmak:

1. **oda yanmak:**--*mak*
Gazel 416

Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ateşler içinde kalmak.

Bu Muḥibbī yazup ʿarż eylese sūz-ı dilin āh
Kül olup elde muḳarrer oda yanmak kāġıẕ

oda yansun:

1. **oda yansun:**-+*a*, --*sun*
Gazel 178
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ateş içinde kalmak, ateşe yanmak.

Kurısun ol ayn kim akıtmaya her demde āb
Oda yansun şol göñül ışḳ-ıla olmaya ḫarāb

odlara yana:

1. **odlara yana:**-*a*
Gazel 54
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Oda yanmak: Ateşte yanmak (aşk ateşi), âşık olmak.

Pervāne gibi odlara yana bu cān u dil
Ḥüsnüñ ḫayāli karşuma çün kim çerāġ ola

oğur:

1. **ogurlar:**-*lar*
Gazel 203
Mısra: **1**
Çalmak (hırsızlık yapmak).

Nūr ogurlar yüzüñe gelse muḳābil āfitāb
Nite kim alur şuā ı şemsden de māhitāb

oh:

1. **oḫ:**
Gazel 358
Mısra: **4**
Sevinç, beğenme, hayranlık, rahatlama vb. duyguları belirten bir söz.

Ġamzeñ okı geldügince sīneme
Görüp anı cān u dilden didüm oḫ

ok:

1. **oklarıyla:**-*lar*, -*ı*, -*y*, -*la*
Gazel 9
Mısra: **5**
Ok II sevgilinin kirpiği veya yan bakışı.

Cevr oklarıyla ger beni öldürseñ iy ḫabīb
Āḫir nefesde eyleye cānum duā saña

2. **okın:**-*ın*
Gazel 17
Mısra: **6**
Ok II sevgilinin kirpiği veya yan bakışı.

Müdām akar ciger ḫūnı gözümden
Uraldan kirpük okın ol kaşı ya

3. **ok-ıla:**--*ıla*
Gazel 20
Mısra: **4**
Ok II sevgilinin kirpiği veya yan bakışı.

Tīr-i āha ḳaddüñi bük eyle bir çāḫı kemān
Kim güzeller māyil olur ok-ıla yadan yaña

4. **oklarına:**-*lar*, -*ı*, -*n*, -*a*
Gazel 33
Mısra: **5**
Ok II sevgilinin kirpiği veya yan bakışı.

Ġamzem oklarına dir tut sīneñi
Ben didüm ehlen ve sehlen merḥabā

5. **okını:**-*ı*, -*n*, -*ı*
Gazel 480
Mısra: **4**
Ok II sevgilinin kirpiği veya yan bakışı.

Çeşmi eline yayını almış kemīn ider
Cān ḳaşdın eyler okını gezler kiriştedür

ok u ya:

1. **ok u ya:**
Gazel 476
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ok ve yay.

Tatar gibi çeşmüñ alup ok u ya ele
Ġāret kılup velī teni topraga saldılar

ok u yaya:

1. **ok u yaya:**--*a*
Gazel 162
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ok ve yay,savaş aleti.

Çeşmi ya atdı fiten ġamzesini itdi ḫadeng
Ḫūnum içmege heves kıldı ok u yaya düşüp

okı-:

1. **okıya:**-*(y)a*
Gazel 3
Mısra: **15**
1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. 2. Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek. 3. Bir metni seslendirmek, yüksek sesle kırâat etmek.

Kim bu şir-i dil-pesendi ele alup okıya
Raḥmet anuñ cānına kim beni raḥmetle aña

okı:

1. **okınsun:**-*n*, -*sun*
Gazel 60
Mısra: **12**
1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. 2. Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek. 3. Bir metni seslendirmek, yüksek sesle kırâat etmek.

Olup efsānesi köhne gider Ferhād u Mecnūn'uñ
Muḥibbī ḳıṣṣası nevdür okınsun cümle maḥfilhā

2. **okımaga:**-*ma*, -*ga*
Gazel 444
Mısra: **9**
1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. 2. Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek. 3. Bir metni seslendirmek, yüksek sesle kırâat etmek.

Ḥüsnüñ evrāḳın okımaga Muḥib
Ḫaṭṭ-ı levḥ-i ḥadüñ müsveddedür

okınmaya:

1. **okınmaya:**-*ya*
Gazel 65
Mısra: **6**
1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. 2. Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek. 3. Bir metni seslendirmek, yüksek sesle kırâat etmek.

Ki çün bünyādına ilmüñ komışlar naḥv-ıla ṣarfı
Olur mı ilm hīç ḥāṣıl okınmaya avāmil hā

okıtmadı:

1. **okıtmadı:**-*ıt, --ma*
Gazel 149
Mısra: **7**
1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. 2. Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek. 3. Bir metni seslendirmek, yüksek sesle kırâat etmek.

Meger okıtmadı ol ṭıfla vefā meselesin
Līk ögretdi cefā fennin edīb-i mekteb

okıyalum:

1. **okıyalum:**
Gazel 21
Mısra: **4**
1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. 2. Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek. 3. Bir metni seslendirmek, yüksek sesle kırâat etmek.

Āşıḳ iseñ bir gül-i ranāya sen de andelīb
Okıyalum ders-i ışḳı gel sabaḳdaş ol baña

okıyan:

1. **okıyanlar:**-*lar*
Gazel 78
Mısra: **14**
1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. 2. Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek. 3. Bir metni seslendirmek, yüksek sesle kırâat etmek.

Şöyle şīrīn yaz Muḥibbī bu maānī naḳşını
İşidenler okıyanlar diyeler māni saña

oklar atup:

1. **oklar atup:**--*lar*, --*up*
Gazel 216
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ok atmak.

Bugün meydān-ı rifatde murāduñca atup oklar
Elüñe çekmege devlet kemānın anı kurduñ tut

oḳu:

1. **okusun:**-*sun*
Gazel 4
Mısra: **13**
1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. 2. Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek. 3. Bir metni seslendirmek, yüksek sesle kırâat etmek.

Okusun naẓm ehli bu şirüm nevāda rāstı
İy Muḥibbī eyledüñ çünki bunı şīrīn-edā

2. **okurlar:**-*r*, -*lar*
Gazel 60
Mısra: **1**
1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. 2. Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek. 3. Bir metni seslendirmek, yüksek sesle kırâat etmek.

Egerçi ışḳuñı āsān okurlar evvelī dilhā
Velī ben görmedüm andan cihān içinde müşkilhā

3. **okur:**-*r*
Gazel 165
Mısra: **9**
1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. 2. Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek. 3. Bir metni seslendirmek, yüksek sesle kırâat etmek.

Ḫāl ü ḫaṭṭuñsuz okur ḥüsnüñ kitābını Muḥib
Müstaid olan kişi irāba itmez irtiḳāb

4. **okudı:**-*dı*
Gazel 205
Mısra: **14**
1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. 2. Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek. 3. Bir metni seslendirmek, yüksek sesle kırâat etmek.

İy Muḥibbī cāmi-i ḥüsninde yāruñ Cuma gün
Ḫoş edā ile okudı ḫuṭbe-i ḥüsnin ḫaṭīb

5. **okudum:**-*du*, -*m*
Gazel 207
Mısra: **6**
1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. 2. Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek. 3. Bir metni seslendirmek, yüksek sesle kırâat etmek.

Metn-i ḥüsnüñe şahā ḫaṭṭuñ yazaldan ḥāşiye
Faṣl u bābın okudum didüm ki ḫatm oldı kitāb

6. **okursa:**-*r*, -*sa*
Gazel 277
Mısra: **12**
1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. 2. Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek. 3. Bir metni seslendirmek, yüksek sesle kırâat etmek.

Bu defter-i ḥadī s̲ üm ḫūn-ı dil ile yazdum
Her kim okursa lā-büd ider aña sirāyet

7. **okudum:**-*du*, -*m*
Gazel 376
Mısra: **3**

1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. 2. Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek. 3. Bir metni seslendirmek, yüksek sesle kırâat etmek.

Fenn-i ʿışḳı okudum sanmañ beni siz mübtedī
Buldum istiʿdād-ı tāmmı şimdi oldum müstefīd

8. **okumaduñ:**-*ma, -du, -ñ*
Gazel 392
Mısra: **21**
1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. 2. Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek. 3. Bir metni seslendirmek, yüksek sesle kırâat etmek.

Sen muʿallime varup okumaduñ ḥarf ü ḥurūf
Līk ʿālimlerden oldı biñ ṭabaḳ ʿilmüñ fürūd

oku-:

1. **okuya:**-*ya, -*
Gazel 136
Mısra: **4**
1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. 2. Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek. 3. Bir metni seslendirmek, yüksek sesle kırâat etmek.

Dilber oldur ki vefā bābını ögrenmeye hīç
Okuya cevr ü cefā eylemek āyīni ola

2. **okur:**-*r*
Gazel 189
Mısra: **10**
1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. 2. Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek. 3. Bir metni seslendirmek, yüksek sesle kırâat etmek.

Agız açdukça Muḥibbī medḥüñe Anuñ-ıla medḥüñi okur rebāb

3. **okudukça:**-*duḳça*
Gazel 198
Mısra: **6**
1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. 2. Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek. 3. Bir metni seslendirmek, yüksek sesle kırâat etmek.

Göz karasın ḥall idüp yazdum nigāra nāmesin
Okudukça būse cerr eyle leb-i ḫandānın öp

4. **okuyaldan:**-*yaldan*
Gazel 297
Mısra: **3**
1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. 2. Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek. 3. Bir metni seslendirmek, yüksek sesle kırâat etmek.

Okuyaldan gülşen içre medḥüñi sen gül-ruḥuñ
Gülsitānda kalmadı bir gül girībānı dürüst

okur gördüm:

1. **okur gördüm:**--*r, --dü, --m*
Gazel 166
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) birini herhangi bir şey okurken görmek,şahit olmak.

Düşdi yolum bir aẕīne güni vardum mescide
Minber üzre ḫuṭbe-i ḥüsnüñ okur gördüm ḫaṭīb

okut:

1. **okudur:**-*u, -r*
Gazel 473
Mısra: **5**
1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. 2. Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek. 3. Bir metni seslendirmek, yüksek sesle kırâat etmek.

Okudur ḥüsnüñ kitābın ʿışḳ turmaz göñlüme
San muʿallim turmayup eṭfāle Ḳurʾān ögredür

okutmadan:

1. **okutmadan:**--*t, --ma, --dan*
Gazel 365
Mısra: **4**
(Beyitte) Peygamber efendimizin yüceliğini göstermek için onun okula gitmeden bazı şeyleri bildiği,ona görünür olduğu söylenmektedir.

ʿAyān oldı ʿulūmı kāyināt̲uñ Saña okutmadan mektebde ebced

ol:

1. **ölem:**-*em*
Gazel 194
Mısra: **12**
Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek; bazı sebeplerle çok sıkıntı veya acı çekmek.

Vādī-i ışḳa düşelden olmışamdur teşne-dil
Gözlerümden ġayrı virmez ger ölem bir kimse āb

2. **ölmekdür:**-*mek, -dür*
Gazel 335
Mısra: **6**
Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek; bazı sebeplerle çok sıkıntı veya acı çekmek.

Dün devā sordum ṭabībe ʿışḳ içün
Didi ölmekdür aña ancak ʿilāc

3. **ölicek:**-*icek*
Gazel 353
Mısra: **2**
Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek; bazı sebeplerle çok sıkıntı veya acı çekmek.

Meclis-i meyde öper çün leb-i dildārı ḳadeḥ
Ölicek eyleyeler topragumı bārī ḳadeḥ

4. **öliserdür:**-*iser, -dür*
Gazel 400
Mısra: **2**
Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek; bazı sebeplerle çok sıkıntı veya acı çekmek.

Yüzini görmeyeli bu dil-i āvāre meded

Öliserdür derd-ile irmedin ol yāra meded

5. **öliyor:**-*iyor*
Gazel 400
Mısra: **9**
Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek; bazı sebeplerle çok sıkıntı veya acı çekmek.

Bu Muḥibbī öliyor derd-i firāḳ-ıla bugün
Çıkmadın cānı irişsün diñüz ol yāra meded

6. **ölenüñ:**-*en, -üñ*
Gazel 456
Mısra: **3**
Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek; bazı sebeplerle çok sıkıntı veya acı çekmek.

Leẕẕet-i tīġ-ı ġam-ı yār-ıla āḫir ölenüñ
Lāle-veş kanlu libāsı kefen-i çāke çıkar

7. **ölmeden:**-*meden*
Gazel 474
Mısra: **12**
Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek; bazı sebeplerle çok sıkıntı veya acı çekmek.

İy ṭabīb-i dil lebüñden bu Muḥibbī ḫastaya
Ölmeden disem aña gel eyle tīmār incinür

8. **oldur:**-*dur*
Gazel 12
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

İy Muḥibbī āşıḳ oldur derd-i yārı ḫoş göre
Derdden kurtılmasun derdine kim dermān aña

9. **oldur:**-*dur*
Gazel 63
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

Her ne söz ki leblerüñden gelse bir gevherdür ol
Kim-durur aña bahā bulan ki oldur bī-bahā

10. **olur:**-*ur*
Gazel 2
Mısra: **2**
"Ol" fiilinin geniş zaman kipi; ... haline gelmek.

Āh kim vardur benüm başumda biñ dürlü hevā
Ger ināyet itmeseñ ömrüm olur cümle hebā

11. **ol:**
Gazel 6
Mısra: **1**
" O" işaret zamiri.

Ol perī peyker melek kim beñzemez insān aña
Ṣad hezārān dil fedā olsun hezārān cān aña

12. **olur:**-*ur*
Gazel 4
Mısra: **2**
"Ol" fiilinin geniş zaman kipi.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫātırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

13. **olur:**-*ur*
Gazel 4
Mısra: **2**
"Ol" fiilinin geniş zaman kipi.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫātırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

14. **olur:**-*ur*
Gazel 16
Mısra: **2**
"Ol" fiilinin geniş zaman kipi.

Sevmek seni egerçi olupdur güneh baña
Her gün ziyāde olur ise āh u veh baña

15. **olur:**-*ur*
Gazel 16
Mısra: **4**
"Ol" fiilinin geniş zaman kipi.

Ben şāh-ı ışḳ olduguma bu yiter delīl
Her dem yanumca gözyaşı olur sipeh baña

16. **olur:**-*ur*
Gazel 18
Mısra: **8**
"Ol" fiilinin geniş zaman kipi.

Egerçi aḳreb-i zülfüñ urur zaḫmı dil ü cāna
Ne ġam tiryāk-i lalüñden olur her demde em peydā

17. **olur:**-*ur*
Gazel 20
Mısra: **4**
"Ol" fiilinin geniş zaman kipi.

Tīr-i āha ḳaddüñi bük eyle bir çāḫı kemān
Kim güzeller māyil olur ok-ıla yadan yaña

18. **olur:**-*ur*
Gazel 24
Mısra: **9**
"Ol" fiilinin geniş zaman kipi.

Yār ilinden ayrı düşmek hey ne müşkil derd olur
İy Muḥibbī aña nisbet ölmek āsāndur baña

19. **olur:**-*ur*
Gazel 26
Mısra: **16**
"Ol" fiilinin geniş zaman kipi.

Muḥibbī baḫr-ı eşke bād-ı āhum Tokındukça olur emvāc peydā

20. **olur:**-*ur*
Gazel 52
Mısra: **8**
"Ol" fiilinin geniş zaman kipi.

Zāhid şarāb u şāhide gör tevbe ārż ider
Tevbe olur mı bir kişi bī-iḫtiyār ola

21. **olur:**-*ur*
Gazel 67
Mısra: **10**
"Ol" fiilinin geniş zaman kipi.

İy Muḥibbī derd ü miḥnet çekdüm ammā görmedüm
Bundan olur derd ki kişi sevdüginden ayrıla

22. **olur:**-*ur*
Gazel 99
Mısra: **7**
"Ol" fiilinin geniş zaman kipi.

Zāhid şarāba tevbe ne vaḳtin olur aceb
Gül mevsimi ola hem elde cām ola

23. **olur:**-*ur*
Gazel 218
Mısra: **5**
"Ol" fiilinin geniş zaman kipi.

Gerçi zāhid künc-i mescidde olur ḫalvet-nişīn
Bu riyā ile velī olmaz müselmānı dürüst

24. **olur:**-*ur*
Gazel 248
Mısra: **10**
"Ol" fiilinin geniş zaman kipi.

Pāy-ı ḫuma sebū gibi ser ko Muḥibbī var
Olur çü soñra ḥādi s eden kāseler şikest

25. **olur:**-*ur*
Gazel 431
Mısra: **9**
"Ol" fiilinin geniş zaman kipi.

Her kim okursa şiʿrini būy-ı vefā olur
Zīrā Muḥibbī sözleri hep ʿāşıḳānedür

26. **olur:**-*ur*
Gazel 489
Mısra: **2**
"Ol" fiilinin geniş zaman kipi.

Gülzār-ı ḥüsnüñ var-iken gülşen temāşā mı olur
Lāle gibi dāġum yiter gül-geşt-i ṣaḥrā mı olur

27. **olur:**-*ur*
Gazel 489
Mısra: **10**
"Ol" fiilinin geniş zaman kipi.

Dökdüñ Muḥibbī gözyaşın şol deñlü serv ayagına
Kim görse diye cū degül bu yoḫsa deryā mı olur

28. **olmaz:**-*maz*
Gazel 144
Mısra: **7**
"Olmak" fiilinin geniş zamanın olumsuzu çekimi, "olmaz".

Sormasa bu derdmendüñ ḥālini olmaz aceb
Ār ider dervīşden her kandasa ālī-cenāb

29. **olmaz:**-*maz*
Gazel 169
Mısra: **8**
"Olmak" fiilinin geniş zamanın olumsuzu çekimi, "olmaz".

Leblerüñ üzre nigārā ḫālüñi gören dimiş
Engübīn üzre eger konsa āceb olmaz ẕübāb

30. **olmaz:**-*maz*
Gazel 205
Mısra: **2**
"Olmak" fiilinin geniş zamanın olumsuzu çekimi, "olmaz".

Olmışam bī-çāre vü dil-ḫaste vü tenhā ġarīb
Senden umarsam şifā olmaz aceb sensin ṭabīb

31. **ol:**
Gazel 35
Mısra: **4**
" O" işaret zamiri. II Görüntü.

Sīneme gelmezse tīrüñ görmezem rāḥat yüzin
Vāy ol zaḫma ki üstinden ola merhem cüdā

32. **ol:**
Gazel 35
Mısra: **6**
" O" işaret zamiri. II Görüntü.

Hey neler eyler bu kara günlüye fırḳat şebi
Ḫaṭ cüdā kākül cüdā ol zülf-i ḫam-der-ḫam cüdā

33. **ol:**
Gazel 180
Mısra: **1**
" O" işaret zamiri. II Görüntü.

Aceb ol leb midür yāḫūd dem-i nāb
Aceb ol diş mi yā lü'lū-yi nā-yāb

34. **ol:**
Gazel 4
Mısra: **1**
" O" işaret sıfatı.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

35. **ol:**
Gazel 4
Mısra: **1**
" O" işaret sıfatı.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

36. **ol:**
Gazel 8
Mısra: **6**
" O" işaret sıfatı.

Tañ mıdur Mecnūnlayın terk eyler-isem yüz suyın
Ḫāk-i Leylā'dan ire efser-durur ol toz baña

37. **ol:**
Gazel 13
Mısra: **8**
" O" işaret sıfatı.

Leylī zülfüñ göreli göñlümi mecnūn eyledüm
Ola ki zencīr ola boynuma ol kākül bana

38. **ol:**
Gazel 13
Mısra: **10**
" O" işaret sıfatı.

İçeli rūz-ı ezel cām-ı maḥabbet cürasın
Kim göre mesti ḫarābam didi ol kanzil baña

39. **ol:**
Gazel 14

Mısra: **7**
" O" işaret sıfatı.

Pāyuña gel süreyim yüzüm didüm ol şeh didi
Bir gedāsın sözi küstāḫāne söylersin bana

40. **ol:**
Gazel 17
Mısra: **6**
" O" işaret sıfatı.

Müdām akar ciger ḫūnı gözümden
Uraldan kirpük okın ol kaşı ya

41. **ol:**
Gazel 20
Mısra: **1**
" O" işaret sıfatı.

Akdı yaşum su gibi ol serv-i bālādan yaña
Kıldı dil murġı heves kūy-ı dil-ārādan yaña

42. **ol:**
Gazel 74
Mısra: **6**
" O" işaret sıfatı.

Lezzeti vaṣlıyla iy dil olma iñen şādmān
Soñı hicrāna döne ol şehd ü şekker zehr ola

43. **ol:**
Gazel 74
Mısra: **8**
" O" işaret sıfatı.

Dimezem eyle vefā tek eksük olmasun cefā
Bāña ol rāḥat gelür sanma ki anı ḳahr ola

44. **ol:**
Gazel 109
Mısra: **8**
" O" işaret sıfatı.

Ger tecellī itmese Mūsā'ya nūr-ı nār-ı ışḳ
Bir ḳadem basmazdı ol vādī-i eymenden yaña

45. **ol:**
Gazel 179
Mısra: **8**
" O" işaret sıfatı.

Zülfüñi ref eyle göster gül cemālüñ Kabe'sin
Niçeye dek anı mestūr ide ol miskīn niḳāb

46. **olan:**-*-an*
Gazel 20
Mısra: **6**
"Olmak" (kişi/kimse).

Arż kılsañ görseler bir kez senüñ taṣvīrüñi
Varmaz idi ehl-i şirk olan kelīsādan yaña

47. **olan:**-*-an*
Gazel 33
Mısra: **11**
"Olmak" (kişi/kimse).

Pādişāh olan kurı ġavġā çeker
Ālemüñ ẕevḳın sürer ḳāni gedā

48. **oldur:**-*dur*
Gazel 51
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri (Aşkın verdiği elem ve dert).

Bilmedüm cānā murāduñ rūmı öldürmek midür
Her ne kim maḳṣūduñ oldıysa düşen oldur bāña

49. **olur:**-*ur*
Gazel 64
Mısra: **9**
"Ol-" fiilinin geniş zaman eki almış biçimi.

Çeşmesār-ı çeşmüme gelse olur ānī nihān
Ya melekdür ya perīdür dimezem insān aña

50. **olur:**-*ur*
Gazel 166
Mısra: **7**
"Ol-" fiilinin geniş zaman eki almış biçimi.

Her ki āşıḳdur ezel mest ü ḫarābātī olur
Zaḥmete girüp aña pend eyleyüp n'eyler edīb

51. **olsa:**-*sa*
Gazel 2
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiili.

Çeşm-i ālem cümle nūruñdan münevverdür senüñ
Yoluña olsa n'ola dünyā vü māfīhā fedā

52. **ola:**-*a*
Gazel 3
Mısra: **12**
"Ol-" yardımcı fiili.

Elüme alup niçe kez bakaram āyīneye
Añaram işyānumı korkum bu ola yüz kara

53. **olmaz:**-*maz*
Gazel 3
Mısra: **5**
"Ol-" yardımcı fiili.

Bassa şemsüñ nūrını nūruñ senüñ olmaz aceb
On sekiz biñ āleme sensin çü maḥbūb-ı Ḫudā

54. **olurdı:**-*ur, -dı*
Gazel 4
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiili.

Merve ḥaḳḳı say-ile ger Kābe kūyūñı ṭavāf
Eyleyem cān-ıla dil andan olurdı pür-ṣafā

55. **olursañ:**-*ur, -sa, -ñ*
Gazel 4
Mısra: **12**
"Ol-" yardımcı fiili.

Tuymayup anı geçem diyem ki var mıdur Ṣırāṭ
Yā Resūlü'l-ālemīn bāña olursañ rehnümā

56. **oldı:**-*dı*
Gazel 5
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiili.

İñlerem ṭanbūr-veş bagrum delindi ney gibi
Bezm-i ġamda mesken oldı gūşe-i hicrān bāña

57. **ola:**-*a*
Gazel 6
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiili.

Bir devāsuz derde düşdi bu Muḥibbī ḫasta-dil
İy ṭabīb-i dil meger lalüñ ola dermān aña

58. **oldum:**-*du, -m*
Gazel 7
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiili.

Yüzüñi gördüm ben evvel mübtelā oldum saña
Çekmeg-ile cevrüñi āḫir fedā oldum saña

59. **oldum:**-*du, -m*
Gazel 7
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiili.

Yüzüñi gördüm ben evvel mübtelā oldum saña
Çekmeg-ile cevrüñi āḫir fedā oldum saña

60. **oldum:**-*du, -m*
Gazel 7
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiili.

Perçemüñ zülfüñ hümā-veş sāye saldı üstüme
Pādişāh-ı ālem oldum çün gedā oldum saña

61. **oldum:**-*du, -m*
Gazel 7
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiili.

Perçemüñ zülfüñ hümā-veş sāye saldı üstüme
Pādişāh-ı ālem oldum çün gedā oldum saña

62. **oldum:**-*du, -m*
Gazel 7
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiili.

Bakamazam gün yüzüñe görmesem de ölürem
Bilmezem ḥālüm n'olur kim āşinā oldum saña

63. **oldum:**-*du, -m*
Gazel 7
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiili.

Şem-i ḥüsnine naẓar kıldum tutuşdı cān u ten
Ben baña kaldum ki iy dil reh-nümā oldum saña

64. **oldum:**-*du, -m*
Gazel 7
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiili.

Rişte-i cān üzre düzdüñ naẓmuñı dürler gibi
Ehl-i naẓm içre Muḥibbī ḫāk-i pā oldum saña

65. **oldı:**-*dı*
Gazel 8
Mısra: **7**
"Ol-" yardımcı fiili.

Derd-i hicrüñle şehā şöyle enīs oldı göñül
Bu cihānuñ derdleri dermān gelür düpdüz baña

66. **ola:**-*a*
Gazel 9
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiili.

Sīnem nişāne eyledüm iy kaşı ya saña
Bu nev-ile ola kim olam āşinā saña

67. **olam:**-*am*
Gazel 9
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiili.

Sīnem nişāne eyledüm iy kaşı ya saña
Bu nev-ile ola kim olam āşinā saña

68. **olalı:**-*alı*
Gazel 10
Mısra: **5**
"Ol-" yardımcı fiili.

Sulṭān olalı şehr-i dile ġamze-i mestüñ
Tātār ṣıfat mülk-i dili eyledi yagma

69. **olsa:**-*sa*
Gazel 10
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiili.

Leylī saçına çünki tolaşdı dil-i Mecnūn
Dīvāne gibi olsa ne tañ vālih ü şeydā

70. **ol:**
Gazel 12
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiili.

Kaşlaruñ yasına didüm olayım ḳurbān aña
Ḫışm-ıla dilber didi lāyıḳ mı ol ḳurbān aña

71. **ola:**-*a*
Gazel 12
Mısra: **3**
"Ol-" yardımcı fiili.

Her ṭarafdan niçe sırlar kevkebi ġaltān ola
Zülf-i anber-rīzini kılsa eger çevgān aña

72. **olan:**-*an*
Gazel 12
Mısra: **5**
"Ol-" yardımcı fiili.

Cennet ü ḥavrāyı n'eyler āşıḳ-ı dīdār olan
Yig gelür biñ ravżadan bir gūşe-i vīrān aña

73. **olayım:**-*ayım*
Gazel 12
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiili.

Kaşlaruñ yasına didüm olayım ḳurbān aña
Ḫışm-ıla dilber didi lāyıḳ mı ol ḳurbān aña

74. **ola:**-*a*
Gazel 13
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiili.

Leylī zülfüñ göreli göñlümi mecnūn eyledüm
Ola ki zencīr ola boynuma ol kākül bana

75. **ola:**-*a*
Gazel 13
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiili.

Leylī zülfüñ göreli göñlümi mecnūn eyledüm
Ola ki zencīr ola boynuma ol kākül bana

76. **oldı:**-*dı*
Gazel 13
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiili.

Ömr naḳdin vaṣl içün ḫarc eyledüm ammā çi sūd

Sayüm oldı ancak taḥṣīl-i bī-ḥāṣıl bañа

77. **oldılar:**-*dı, -lar*
Gazel 13
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiili.

Ejder-i ışḳ öldürür didüm maḥabbet ehlini
İşidüp cān-ıla göñlüm oldılar ḳāyil bañа

78. **oldum:**-*du, -m*
Gazel 13
Mısra: **15**
"Ol-" yardımcı fiili.

Ġarḳa-i deryā-yı ışḳ oldum Muḥibbī çün ezel
İstemem kim görine her yañadan sāḥil bañа

79. **olmaduñ:**-*ma, -du, -ñ*
Gazel 13
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiili.

Gün yüzüñ göster didüm āh olmaduñ māyil bañа
Kanı ṭāli olmaya zülfüñ gelüp ḥāyil bañа

80. **olmaya:**-*ma, -ya*
Gazel 13
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiili.

Gün yüzüñ göster didüm āh olmaduñ māyil bañа
Kanı ṭāli olmaya zülfüñ gelüp ḥāyil bañа

81. **olduguma:**-*duġ, -um, -a*
Gazel 16
Mısra: **3**
"Ol-" yardımcı fiili.

Ben şāh-ı ışḳ olduguma bu yiter delīl
Her dem yanumca gözyaşı olur sipeh bañа

82. **olupdur:**-*up, -dur*
Gazel 16
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiili.

Sevmek seni egerçi olupdur güneh bañа
Her gün ziyāde olur ise āh u veh bañа

83. **olaldan:**-*al(ı), -dan*
Gazel 17
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiili.

Olaldan ḫasta-dil ışḳıyla şeydā
Alupdur başına biñ dürlü ġavġā

84. **olsa:**-*sa*
Gazel 18
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiili.

Sifāl-ı köhne rindāna yiter meyḫāne küncinde
Elin sunmaya ger olsa öñinde cām-ı Cem peydā

85. **olup:**-*up*
Gazel 19
Mısra: **3**
"Ol-" yardımcı fiili.

Lebleri dār-ı şifāsında bu dil ḫasta olup
Niçe yıldur ki yaturam itmedi tīmār bañа

86. **ol:**
Gazel 21
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiili.

Bezm-i ġamda nāle kıl iy nāy ḥāldaş ol bañа
Çarḫ elinden iñleyem bir laḥẓa yoldaş ol bañа

87. **ol:**
Gazel 21
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiili.

Bezm-i ġamda nāle kıl iy nāy ḥāldaş ol bañа
Çarḫ elinden iñleyem bir laḥẓa yoldaş ol bañа

88. **ol:**
Gazel 21
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiili.

Āşıḳ iseñ bir gül-i ranāya sen de andelīb
Okıyalum ders-i ışḳı gel sabaḳdaş ol bañа

89. **ol:**
Gazel 21
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiili.

Işḳ şāhī çün bañа virdi ġamuñ sulṭānlıgın
İy gözüm saḳḳālıg it iy ġamze ferrāş ol bañа

90. **ol:**
Gazel 21
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiili.

Gülşen-i kūyın tolanmaga nigāruñ şubḥa dek
İy ṣabā merdümlik it bir gice yoldaş ol bañа

91. **ol:**
Gazel 21
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiili.

Bu Muḥibbī vādī-i hicre yöneldi zād içün
Ḫūn-ı dil yiter şarāb iy ġam gelüp aş ol bañа

92. **olmaya:**-*ma, -ya*
Gazel 22
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiili.

Gün yüzüñ şevḳine her kim zār u giryān olmaya
Dilegüm budur anı ālemde şādān olmaya

93. **olmaya:**-*ma, -ya*
Gazel 22
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiili.

İy kemān ebrū alaldan tīr-i ġamzeñ destüñe
Sīnem içre dem mi vardur zaḫm-ı peykān olmaya

94. **olmaya:**-*ma, -y, -a*
Gazel 22
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiili.

Bāġ ara gül ārıżuñ ẕikr itseler iy ġönca-fem
Kala mı gülşende gül çāk-i girībān olmaya

95. **oldı:**-*dı*
Gazel 23
Mısra: **9**
"Ol-" yardımcı fiili.

Bu Muḥibbī hicr-ile oldı bugün Mecnūn-ṣıfat

Olmaduñ bu yolda sen de bana hem-rāh iy ṣabā

96. **olmaduñ:**-*ma, -du, -ñ*
Gazel 23
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiili.

Bu Muḥibbī hicr-ile oldı bugün Mecnūn-ṣıfat
Olmaduñ bu yolda sen de bana hem-rāh iy ṣabā

97. **olup:**-*up*
Gazel 23
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiili.

Teşne dilven ẓulmet-i hicrān içinde kalmışam
Ḫıżr olup ben kalmışa gül göstere rāh iy ṣabā

98. **ola:**-*a*
Gazel 24
Mısra: **5**
"Ol-" yardımcı fiili.

Derde dermān ola ġayruñdan ḳabūl itmez göñül
Her ne derd ki gelse senden aynı dermāndur baña

99. **olan:**-*an*
Gazel 24
Mısra: **3**
"Ol-" yardımcı fiili.

Giceler eflākde sūzān olan encüm degül
Taña kalmışdur gök ehli çeşmi ḫayrāndur baña

100. **olmaz:**-*maz*
Gazel 25
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiili.

Sevdā-yı zülfi başdadur bildüm ki yok pāyān aña
Göñlümde var çün derd-i ışḳ olmaz ebed dermān aña

101. **olsa:**-*sa*
Gazel 25
Mısra: **7**
"Ol-" yardımcı fiili.

Çevgān idüp zülfi nigār çün nāz-ıla olsa süvār
Top eyle başuñ gel dilā yolında kıl ġaltān aña

102. **olan:**-*an*
Gazel 26
Mısra: **9**
"Ol-" yardımcı fiili.

N'ider āşıḳ olan nāmūs u ārı
Yürür ṣūrīde-veş mecnūn u ṣeydā

103. **olsa:**-*sa*
Gazel 26
Mısra: **11**
"Ol-" yardımcı fiili.

Gözüm yaşına bakmaz cevher olsa
Ne kılam n'eyleyem derdā dirīġā

104. **olursa:**-*(u)r, -sa*
Gazel 26
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiili.

Yine çün sīnede ışḳ oldı peydā
Olursa ḫasta göñlüm tañ mı ṣeydā

105. **olsun:**-*sun*
Gazel 27
Mısra: **5**
"Ol-" yardımcı fiili.

Kapusından beni dūr olsun dimiş
Anı ẕillet sanma izzetdür baña

106. **olduñ:**-*duñ*
Gazel 28
Mısra: **7**
"Ol-" yardımcı fiili.

Zülfini añduñ perīşān-ḫāṭır olduñ iy göñül
Ḫaṭṭı fikrinden gelen dāyim melāmetdür saña

107. **ol:**
Gazel 30
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiili.

Zülfüñi ref it görinsün gün yüzüñ
Niçeye dek ol niḳāb-ıla tura

108. **olursa:**-*ur, -sa*
Gazel 32
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiili.

Giçe ṣırāṭı berḳ ya ḫāṭif gibi Muḥib
Luṭf-ı Ḥudā olursa eger aña rehnümā

109. **olsun:**-*sun*
Gazel 33
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiili.

Gözlerümden yaş yirine kan gelür
Ḫāk-i pāyuñ gönder olsun tūtiyā

110. **olacak:**-*acaḳ*
Gazel 34
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiili.

Ger benüm pendümi gūş itmez iseñ
Direm iy dil olmış olacak saña

111. **olmış:**-*mış*
Gazel 34
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiili.

Ger benüm pendümi gūş itmez iseñ
Direm iy dil olmış olacak saña

112. **olsa:**-*sa*
Gazel 34
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiili.

Yüz karasını yuyup gidermeye Olsa ger bu gözyaşı ırmak saña

113. **oldı:**-*dı*
Gazel 35
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiili.

Gördi Mecnūn kim vefā būyı benī ādemde yok
Vaḥş-ıla ülfet tutup ādemden oldı hem cüdā

114. **ol:**
Gazel 37
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiili.

Ḫāṭırum cemiyyetini sorma benden iy refīḳ
Çün ḫayāl ü fikr ol zülf-i perīşāndur baña

115. **ol:**
Gazel 38
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiili.

Umma iy dil-ḫaste seni ol ṭabīb-i cān aña
Olur-ısañ derd-ile de sanma kim dermān aña

116. **olur-ısañ:**-*ur, --ısañ*
Gazel 38
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiili.

Umma iy dil-ḫaste seni ol ṭabīb-i cān aña
Olur-ısañ derd-ile de sanma kim dermān aña

117. **ola:**-*a*
Gazel 39
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiili.

Dāda vardum kapusına ol güzeller şāhınuñ
Ola kim dād eyleye kulına sulṭāndur baña

118. **oldı:**-*dı*
Gazel 48
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiili.

Raġbet itmezse Muḥibbī tañ mı heft iḳlīme çün
Oldı ol cān u göñülden bende-i Āl-i Abā

119. **ola:**-*a*
Gazel 52
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiili.

Gül ruḫlaruñ añılsa göñül zār zār ola
Bülbül çemende nāle kılur nev-bahār ola

120. **oldı:**-*dı*
Gazel 54
Mısra: **9**
"Ol-" yardımcı fiili.

Mecnūnuñ oldı iy saçı leylī Muḥibbī çün
İster kemend-i zülfüñi boynına bag ola

121. **ola:**-*a*
Gazel 55
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiili.

Zülfüñi gider didüm tā açıla ṣubḥuñ yüzi
Didi uzun ola ol şeb kim şeb-i yeldā ola

122. **oldı:**-*dı*
Gazel 57
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiili.

Zülf-ile ġamzeñ bile ebrūlaruñ
Oldı bunlar cümle ser-tā-pā belā

123. **oldı:**-*dı*
Gazel 57
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiili.

Eylemek ister yine ḫaṭṭuñ urūc
Oldı her mūyı dile cānā belā

124. **olup:**-*up*
Gazel 60
Mısra: **11**
"Ol-" yardımcı fiili.

Olup efsānesi köhne gider Ferhād u Mecnūn'uñ
Muḥibbī ḳıṣṣası nevdür okınsun cümle maḥfilhā

125. **ola:**-*a*
Gazel 65
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiili.

Egerçi ki bilür herkes ki şerden yig-durur ḫayrı
Velī hīç görmedüm ola anuñ-ıla bir āmil hā

126. **oldı:**-*dı*
Gazel 66
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiili.

Dāġlar yakdum temāşā eyleyem sen gül-ruḫı
Bakmaga her yaña oldı her biri revzen baña

127. **ola:**-*a*
Gazel 73
Mısra: **14**
"Ol-" yardımcı fiili.

Dilber dimiş ḫasta Muḥīb kandadur aceb
Yıllar geçe bilmeye ol ḫāk-i der ola

128. **olmaya:**-*ma, -ya*
Gazel 73
Mısra: **9**
"Ol-" yardımcı fiili.

Āşıḳ gibi olmaya münim cihānda kim
Eksilmeye çeşmi tolu sīm ü zer ola

129. **olmaz:**-*maz*
Gazel 74
Mısra: **9**
"Ol-" yardımcı fiili.

Eylese cevr ü cefāma pāreler olmaz aceb
Gelmez anlardan vefā anlar ki çün nā-mihr ola

130. **olsa:**-*sa*
Gazel 77
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiili.

Başı eflāke irüp yimez idi ẕerrece ġam
İşigüñ olsa Muḥibbī'ye penāhum şanemā

131. **olan:**-*an*
Gazel 83
Mısra: **3**
"Ol-" yardımcı fiili.

Āyet-i ḫüsnindeki yir yir olan müşkilleri
Yazdı ḫaṭṭ-ı ġubār ḫaṭṭı-y-ıla tefsīr aña

132. **olsa-y-ıdı:**-*sa, -y, -ı, -dı*
Gazel 97
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiili.

Ne aceb kıydı aceb ẓulm eyledi devrān aña
Virür idüm çāre ger olsa-y-ıdı ben cān aña

133. **olurdı:**-*ur, -dı*
Gazel 122
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiili.

Didi Muḥibbī iy püser yoluñdadur cān-ıla ser
Bir būse luṭf itseñ eger olurdı aña çün bahā

134. **olalıdan:**-*a, -lı, -dan*
Gazel 127
Mısra: **11**
"Ol-" yardımcı fiili.

Şir-i pür-sūzum olalıdan ḥasen
Gūş iden dir ḳıṣṣa-i Selmān aña

135. **olaldan:**-*aldan*
Gazel 131
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiili.

Ugramaz benden yaña bīgāne-veş turmaz kaçar
Ol perī ile olaldan oldı göñlüm āşinā

136. **ola:**-*a*
Gazel 138
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiili.

Tañ degül her dem gelürse derd ü miḥnet cānına
Sevdügi çünkim anuñ bir bī-vefā cānān ola

137. **olmaz:**-*maz*
Gazel 142
Mısra: **5**
"Ol-" yardımcı fiili.

İñler-isem ney gibi olmaz aceb
Oldı bu sīnem benüm hem çü rebāb

138. **ola:**-*a*
Gazel 158
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiili.

İy Muḥibbī vaṣlını ummak aceb dīvānelik
Olasın sen bir gedā ol ola bir ālī-cenāb

139. **olmış-durur:**-*mış, -durur*
Gazel 158
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiili.

Sen gereksin meclis esbābı müheyyā cümleten
Dil kebāb yaşum şarāb olmış-durur sīnem rebāb

140. **olalıdan:**-*a, -lı, -dan*
Gazel 178
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiili.

Başdan aşdugın gözüm yaşın taaccüb itmeñüz
Kim anuñ ile döner göñlüm olalıdan ṭolāb

141. **olmış-durur:**-*mış, -durur*
Gazel 188
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiili.

İçeliden dōstlar ġam şerbetin
Baña teng olmış-durur iyş ü ṭarab

142. **olısardur:**-*ısar, -dur*
Gazel 190
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiili.

Āteş-i ġamda uçan altun megesdür iy göñül
Olısardur dōstlar āḫir cihān ḥāli ḫarāb

143. **olalıdan:**-*alı, -dan*
Gazel 194
Mısra: **5**
"Ol-" yardımcı fiili.

Sīne sūzān dīde giryān olalıdan ışḳ-ıla
Kim sorarsa ḥālümi ḥālüm direm ġāyet ḫarāb

144. **olmışam:**-*mış, -am*
Gazel 194
Mısra: **7**
"Ol-" yardımcı fiili.

Düşde gördüm gün yüzini olmışam ḥayrān u zār
Niçe yıl andan berü görmez gözüm bir ẕerre ḫ˘āb

145. **olalı:**-*alı*
Gazel 199
Mısra: **3**
"Ol-" yardımcı fiili.

Kākülüñ olalı sulṭān-ı Ḥabeş
Mülk-i ḥüsnüñ ḫālidür şāh-ı Arab

146. **olayın:**-*a, -yın*
Gazel 202
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiili.

Sāḳiyā sun bir ḳadeḥ hicrān beni ḫāk itmedin
Çün ḫarāb eyler olayın bārī ben mest ü ḫarāb

147. **ol:**
Gazel 204
Mısra: **12**
"Ol-" yardımcı fiili.

Ne bilsün ışḳı Mecnūn baña sor gel
Benüm yanumda ol bir ṭıfl-ı mekteb

148. **ola:**-*a*
Gazel 204
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiili.

Olıcak iyş esbābı müretteb
Gerekdür ola sāḳi sīb-i ġabġab

149. **olursam:**-*ur, -sa, -m*
Gazel 206
Mısra: **7**
"Ol-" yardımcı fiili.

Olursam tañ mıdur sen ḫūba māyil
Çün oldı ḫūblar her yirde maṭlūb

150. **olmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 208
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiili.

Penddür yārāna her dem bu Muḥibbī sözleri
Çünki olmışdur anuñ her bir kelāmı bir kitāb

151. **olduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 216
Mısra: **5**
"Ol-" yardımcı fiili.

Ser-ā-ser ālemi gezdüñ tutalum olduñ Efrīdūn
Bu dehrüñ niçesin Rüstem olup ālemde burduñ tut

152. **olana:**-*an, -a*
Gazel 217
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiili.

Eflāke çıkar āteş-i dil gice alem-vār
Yitmez mi şeh-i ışḳ olana böyle alāmet

153. **olmaz:**-*maz*
Gazel 218
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiili.

Gerçi zāhid künc-i mescidde olur ḫalvet-nişīn
Bu riyā ile velī olmaz müselmānı dürüst

154. **ola:**-*a*
Gazel 223
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiili.

Her kim var-ısa cürʿa-i laʿlüñ ṭaleb ider
Ger şeyḫ-i şehr ola vü eger rind-i mey-perest

155. **olsa:**-*sa*
Gazel 225
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiili.

Zāhid yaraşur sen yüri ol sag u selāmet
ʿĀşıḳ olanuñ faḫrı olur olsa melāmet

156. **olsa:**-*sa*
Gazel 227
Mısra: **3**
"Ol-" yardımcı fiili.

Anuñ pāyına ġalṭān olsa āḫir
Bilürdüm var-ımış başumda devlet

157. **ola:**-*a*
Gazel 229
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiili.

Rūşen kıluram gözlerümi ḫāk-i derinden
Ger bedraḳa-i rāhum ola nūr-ı hidāyet

158. **olur-ısa:**-*ur, --ısa*
Gazel 231
Mısra: **7**
"Ol-" yardımcı fiili.

Gözüm yaşı ne deñlü olur-ısa pāk ü ṣāf
Ḫūnābe-i cigerle döner kana ʿāḳıbet

159. **oldı:**-*dı*
Gazel 232
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiili.

Ḳaṭre ḳaṭre kanlu yaşuñ rişte-i cān üzere diz
Her birisi bī-bahā laʿl-i Bedaḫşān oldı tut

160. **olmaya:**-*ma, -ya*
Gazel 235
Mısra: **5**
"Ol-" yardımcı fiili.

Niçe yıllar geçe devr eyleye olmaya bütün
Gönlümüñ şīşesini eyleme iy dōst şikest

161. **ola:**-*a*
Gazel 250
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiili.

Eger derdümi eylersem ḥikāyet
Dükenmeye ola rūz-ı ḳıyāmet

162. **olup:**-*up*
Gazel 256
Mısra: **9**
"Ol-" yardımcı fiili.

Āhdan çeker ʿalem Muḥibbī
şāh-ı ʿışḳ olup
Başında şuʿle kim görinür tāc-ı ez-zerest

163. **olanuñ:**-*an, -uñ*
Gazel 261
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiili.

Oldı Muḥibbī cürʿā-keş-i cām-ı meygede
Mey-ḫˇōr olanuñ āḫir olur adı mey-perest

164. **olıcagaz:**-*ıcāġaz*
Gazel 264
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiili.

Fikr it Muḥibbī ḥāl-i ezel ḫilḳatüñ neden
Kalur ḫaṭāda olıcagaz kişi ḫōd-perest

165. **olalı:**-*alı*
Gazel 268
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiili.

Kaldı vīrāne-i miḫnetde Muḥibbī şeb ü rūz
Ḫū dutup dil ġam-ıla olalı ārām-ı kühest

166. **oldugına:**-*duġ, -ı, -n, -a*
Gazel 285
Mısra: **9**
"Ol-" yardımcı fiili.

ʿIşḳıyla Muḥīb oldugına mubtelā-yı ʿışḳ
İy dīde-i eşk āh-ıla gelüp şehādet it

167. **oldı:**-*dı*
Gazel 289
Mısra: **18**
"Ol-" yardımcı fiili.

İstemez kev s er şarābın cenneti kılmaz ṭaleb
Bu Muḥibbī çünki oldı ʿāşıḳ-ı dīdār mest

168. **olmışam:**-*mış, -am*
Gazel 302
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiili.

Rūz-ı maḥşerde daḫı ayılmayam Olmışam cām-ı lebüñden eyle mest

169. **olsa:**-*sa*
Gazel 307
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiili.

Sebze ḫaṭṭını görüp iy gözlerüm gel aglama
Gülşen içre her kaçan çok olsa bārāndur ʿabes

170. **olsa:**-*sa*
Gazel 315
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiili.

Şīve-i dōlāb-ı çarḫuñ nālişin dil gösterür
Olsa ger ġam meclisinde ʿilm-i mūsīḳār baḥs

171. **oldı:**-*dı*
Gazel 331
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiili.

Çünki sevdāñ-ıla sevdāyī mizāc
Oldı dil yokdur aña hergiz ʿilāc

172. **olsa:**-*sa*
Gazel 334
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiili.

Döymeye senüñ cefā vü cevrüñe āhen daḫı
Eylemez aña taḥammül gönlüm olsa aña tuç

173. **olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 338
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiili.

Ḫasta dilven nabżuma el urma epsem iy ṭabīb
Laʿl-i dilber olmasa yokdur baña hergiz ʿilāc

174. **olsa:**-*sa*
Gazel 343
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiili.

Olur ʿāşıḳlara dīdār maṭlūb
Görinmez gözine olsa cihān genc

175. **ola:**-*a*
Gazel 347
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiili.

Ġuṣṣa deryāsını mümkin mi ki bir kişi geçe
Devlet el vire meger keştīler ola aḳdāḥ

176. **olubanı:**-*uban, -ı*
Gazel 353
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiili.

Baña nevbet gelicek eyledi iḥmāl sāḳī
Niçe bir katlana dil olubanı zār-ı ḳadeḥ

177. **oldı:**-*dı*
Gazel 355
Mısra: **5**
"Ol-" yardımcı fiili.

Yiryüzi kanlu yaşumla lāle reng oldı yine
Öpeli ḥoḳḳa dehānın dilberüñ meygūn ḳadeḥ

178. **olur:**-*ur*
Gazel 356
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiili.

Ẕevḳ ehlinüñ katında şu kim mey ṣabūḥ ider
Hem ḳūt-ı cism olur aña ol hem ġıdā-yı rūḥ

179. **oldı:**-*dı*
Gazel 360
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiili.

Gül yüzin ʿarż eylemez derdā dirīġ ol māh ruḫ
Ol sebebden gice gündüz virdüm oldı āh ruḫ

180. **oldı:**-*dı*
Gazel 374
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiili.

Çeşm-i siyāh ḫūn-ı cigerle görindi surḫ
Mūy-ı sefīd ẓāhir olup oldı rūy-ı zerd

181. **olsa:**-*sa*
Gazel 376
Mısra: **7**
"Ol-" yardımcı fiili.

Ġam degül ger ara yirde olsa baʿde'l-maşrıḳīn
Yiri gögi seyr ider yokdur dile bir yir baʿīd

182. **olmaya:**-*ma, -y, -a*
Gazel 390
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiili.

Yanalı ʿışḳ āteşiyle hemçü ʿūd
Çıksa başumdan ʿaceb olmaya dūd

183. **olalar:**-*a, -lar*
Gazel 401
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiili.

Yüzüñ aç kim cümle ʿālem olalar şādān-ı ʿiyd
Merḥabā kıl dōstum kim budurur erkān-ı ʿiyd

184. **oldı:**-*dı*
Gazel 405
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiili.

Çünki oldı gülşen-i ḥüsnüñde ḫaddüñ vird-i verd
Yine bülbüller gibi feryāda gelsün ehl-i derd

185. **oldı:**-*dı*
Gazel 420
Mısra: **5**
"Ol-" yardımcı fiili.

İy dōst ruḫlaruñ baña oldı ġıdā-yı rūḥ
Var mı ki aña beñzeye bir būy-ı ter leẕīẕ

186. **olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 420
Mısra: **9**
"Ol-" yardımcı fiili.

Bī-ḫod iderse ṣubḥ-ı viṣāl olmasun ʿaceb
Çünki Muḥibbī uyḫu olur çın seḥer leẕīẕ

187. **olmaga:**-*maġ, -a*
Gazel 470
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiili.

Her yañadan ẓāhir olsa dehri kaplasa fiten
Gūşe-i meyḫāne olmaga baña meʾmen yiter

188. **olup:**-*up*
Gazel 484
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiili.

Bir ḳadeḥ her kim ki nūş itdi maḥabbet cürʿasın
Mest-i lā-yaʿḳıl olup dehr içre her dem hū çeker

189. **olıcak:**-*ıcaḳ, -*
Gazel 486
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiili.

Müddeʿī bilmez Muḥibbī nüktesini añlamaz
Ṭabʿ-ı mevzūn olıcak şiʿri daḫı mevzūn çeker

190. **ol:**
Gazel 39
Mısra: **4**
" Bir " belgisiz sıfat.

Gönderürseñ ġamze okların cefā sanma anı
Hey yolında öldügüm ol rāḥat-ı cāndur baña

191. **ol:**
Gazel 39
Mısra: **7**
" Bir " belgisiz sıfat.

Dāda vardum kapusına ol güzeller şāhınuñ
Ola kim dād eyleye kulına sulṭāndur baña

192. **ol:**
Gazel 39
Mısra: **10**
" Bir " belgisiz sıfat.

Rāḥat olurdum Muḥibbī cevr okın yagdursa yār
Niçe rāḥat olmayam ol ḫˇāb-ı bārāndur baña

193. **ol:**
Gazel 46

Mısra: **2**
" Bir " belgisiz sıfat.

Bir kemān ebrū güzel ẓāhirde cānāndur baña
Līk manāda yine ol āfet-i cāndur baña

194. **ol:**
Gazel 48
Mısra: **10**
" Bir " belgisiz sıfat.

Raġbet itmezse Muḥibbī tañ mı heft iḳlīme çün
Oldı ol cān u göñülden bende-i Āl-i Abā

195. **ol:**
Gazel 53
Mısra: **6**
" Bir " belgisiz sıfat.

Gül gibi arż eylese dilber cemālini
Ol dem fiġān u āh-ıla dil andelīb ola

196. **ol:**
Gazel 55
Mısra: **4**
" Bir " belgisiz sıfat.

Zülfüñi gider didüm tā açıla ṣubḥuñ yüzi
Didi uzun ola ol şeb kim şeb-i yeldā ola

197. **ol:**
Gazel 56
Mısra: **1**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ḳıymetin ışḳuñ ol añlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün şol kişi bī-derd ola

198. **ol:**
Gazel 57
Mısra: **8**
" Bir " belgisiz sıfat.

Eylese cevr ü cefā ẓulm u sitem
Āfiyetdür gelmez ol baña belā

199. **ol:**
Gazel 62
Mısra: **1**
" Bir " belgisiz sıfat.

Gün gibi dogsa eger üstüme ol bedr-i dücā
Ḫāṭırum olur münevver cān u dil bulur ṣafā

200. **ol:**
Gazel 63
Mısra: **3**
" Bir " belgisiz sıfat.

Her ne söz ki leblerüñden gelse bir gevherdür ol
Kim-durur aña bahā bulan ki oldur bī-bahā

201. **ol:**
Gazel 64
Mısra: **12**
" Bir " belgisiz sıfat.

İy Muḥibbī kana girmişsin dime dildāra sen
Günde biñ kan eylese mutāddur ol kan aña

202. **ol:**
Gazel 67
Mısra: **12**
" Bir " belgisiz sıfat.

Dīde toymaz bu cihānuñ ḥāline Toyar ol vaḳt kim gözi toprak tola

203. **ol:**
Gazel 73
Mısra: **8**
" Bir " belgisiz sıfat.

Derd-i dilümi söyleye ḳabrümde her giyāh
Ol yār-ı cefā ugraya andan güẕer ola

204. **ol:**
Gazel 73
Mısra: **14**
" Bir " belgisiz sıfat.

Dilber dimiş ḫasta Muḥīb kandadur aceb
Yıllar geçe bilmeye ol ḫāk-i der ola

205. **ol:**
Gazel 75
Mısra: **5**
" Bir " belgisiz sıfat.

Her kaçan medḥ eyleseñ sen ol nebīler serverin
Saña lāzım evvelā agzuñ gül-āb-ıla yuya

206. **ol:**
Gazel 83
Mısra: **5**
" Bir " belgisiz sıfat.

Gönderürse ol kemān ebrū eger ġamz okların
Geçürüp sīnemden idem cān içinde yir aña

207. **ol:**
Gazel 86
Mısra: **6**
" Bir " belgisiz sıfat.

Raḳṣa girem döne döne Mevlevī gibi
Ol āsitāna varmaga ger feṭḥ-i bāb ola

208. **ol:**
Gazel 91
Mısra: **5**
" Bir " belgisiz sıfat.

Kaşı yayına komış ġamz okını çün ol ḥabīb
Rāḥat-ı dil dileseñ sineñ siper kıl dāyimā

209. **ol:**
Gazel 92
Mısra: **6**
" Bir " belgisiz sıfat.

Eşk-i çeşmüm ḥasretiyle cū gibi oldı revān
Ol ṣanavber ḳāmet ü serv-i ḫırāmāndan cüdā

210. **ol:**
Gazel 92
Mısra: **8**
" Bir " belgisiz sıfat.

Şem gibi gözlerüm yaşı yiñilmez tā seḥer
Düşeli ol ruḫları şem-i şebistāndan cüdā

211. **ol:**
Gazel 92
Mısra: **10**
" Bir " belgisiz sıfat.

Kūh-ı ġamda key perīşān olmışam Mecnūn gibi
Ol saçı leylā-ṣıfat zülf-i perīşāndan cüdā

212. **ol:**
Gazel 93

Mısra: **2**
" Bir " belgisiz sıfat.

Kanda beñzer dōstlar Mecnūn-ı sergerdān baña
Bu zamāna kalsa ger kalurdı ol ḥayrān baña

213. **ol:**
Gazel 95
Mısra: **4**
" Bir " belgisiz sıfat.

Bagrumuñ ḫūnı akar her dem gözümden cū gibi
Ol zamāndan ki yüzüñ görüp göñül virdüm saña

214. **ol:**
Gazel 96
Mısra: **7**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ol gözi cellāddan saña teraḥḥum gelmeye
Çünki kan itmek olup-durur ezelden ḫū aña

215. **ol:**
Gazel 98
Mısra: **2**
" Bir " belgisiz sıfat.

İy dirīġā kanı bir dilber ki bī-aġyār ola
Var mı bir gül bu cihān bāġında ol bī-ḫār ola

216. **ol:**
Gazel 99
Mısra: **4**
" Bir " belgisiz sıfat.

Bir māh-rūya vire göñül terk-i cān ide
Bu silsile-i ışḳ içinde ol be-nām ola

217. **ol:**
Gazel 101
Mısra: **3**
" Bir " belgisiz sıfat.

Eyledi dünyāyı ẕemm ol Ḫālıḳ-ı perverdigār
Didi her kim āḫiret isterse bakmaz ol yaña

218. **ol:**
Gazel 103
Mısra: **2**
" Bir " belgisiz sıfat.

Sünbül ü gül n'eylerem zülf ü ruḫuñ besdür baña
Serv ü ṭūbādan ġaraż ol naḫl-i nev-resdür baña

219. **ol:**
Gazel 105
Mısra: **2**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ḥāşılum derd oldı tā gösterdi ol meh rū baña
Kāşkī göstermeye-y-di rūyın ol bed-ḫū baña

220. **ol:**
Gazel 105
Mısra: **4**
" Bir " belgisiz sıfat.

Bulmadı cevr ü cefādan özge bu ġamgīn göñül
Arturur günden güne cevrini ol meh-rū baña

221. **ol:**
Gazel 105
Mısra: **6**
" Bir " belgisiz sıfat.

Şādmānam kim ṣabā urdukça şāne zülfine
Cān dimāġın ter kılur irişüp ol ḫoş-bū baña

222. **ol:**
Gazel 105
Mısra: **8**
" Bir " belgisiz sıfat.

Dīdi kūyuñda kaluban öldi ḥasretle göñül
Kimseler bilmez ne işler eyledi ol gū baña

223. **ol:**
Gazel 111
Mısra: **1**
" Bir " belgisiz sıfat.

Gösterelden gül yüzin āh ol gül-i ranā baña
Olmışam şūrīde dirler bülbül-i şeydā baña

224. **ol:**
Gazel 112
Mısra: **8**
" Bir " belgisiz sıfat.

Her kim ki ḥaḳīḳī āşıḳ ola aña görinür
Nīş-i ġamı nūş bilür derdinde ol devā

225. **ol:**
Gazel 114
Mısra: **10**
" Bir " belgisiz sıfat.

Gül yüzüñüñ ḥasretinden bu Muḥibbī ṣubḥa dek
İñlesün bülbül gibi kim yaraşur ol zār aña

226. **ol:**
Gazel 130
Mısra: **4**
" Bir " belgisiz sıfat.

Mārdur zülfinden iy dil kıl ḥaẕer Sunma el ol sünbül-i terden yaña

227. **ol:**
Gazel 140
Mısra: **2**
" Bir " belgisiz sıfat.

Cümle ālem bir yaña āşıḳ-ı rüsvā bir yaña
Dāmenin elden komaz ölince ol tā bir yaña

228. **ol:**
Gazel 140
Mısra: **4**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ḳaddi reftārı yanında hīçe saymazlar anı
Serv ü arar bir yaña ol ḳadd-i bālā bir yaña

229. **ol:**
Gazel 149
Mısra: **7**
" Bir " belgisiz sıfat.

Meger okıtmadı ol ṭıfla vefā meselesin
Līk ögretdi cefā fennin edīb-i mekteb

230. **ol:**
Gazel 150
Mısra: **1**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ḫayme kursa gelse karşumda ger ol ālī-cenāb
Eylerem bu rişte-i cānum aña yir yir ṭınāb

231. **ol:**
Gazel 158
Mısra: **10**
" Bir " belgisiz sıfat.

İy Muḥibbī vaṣlını ummak aceb dīvānelik
Olasın sen bir gedā ol ola bir ālī-cenāb

232. **ol:**
Gazel 162
Mısra: **6**
" Bir " belgisiz sıfat.

Serv ḳaddini görüp oldı gözüm yaşı revān
Gönlüm āvāredür ol zülf-i semen-sāya düşüp

233. **ol:**
Gazel 168
Mısra: **1**
" Bir " belgisiz sıfat.

Sensin ol nūr-ı Ḫudā aṣlı ulu nesli Arab
Cümle mürseller nebīler içre sensin münteḫāb

234. **ol:**
Gazel 170
Mısra: **10**
" Bir " belgisiz sıfat.

Vaṣlın istersin Muḥibbī sen meger dīvānesin
Sen faḳīr üftādesin ol dilber-i ālī-cenāb

235. **ol:**
Gazel 178
Mısra: **10**
" Bir " belgisiz sıfat.

Her denīye söyleme ḥālüñi āgāh olmasun
Her ne eylerse Muḥibbī itsün ol ālī-cenāb

236. **ol:**
Gazel 180
Mısra: **2**
" Bir " belgisiz sıfat.

Aceb ol leb midür yāḫūd dem-i nāb
Aceb ol diş mi yā lü'lū-yi nā-yāb

237. **ol:**
Gazel 196
Mısra: **7**
" Bir " belgisiz sıfat.

Her kim ki göre lalüñi ol mey-perest olur
Mīr ü gedā vü bay u faḳīr ü civān ü şeyb

238. **ol:**
Gazel 197
Mısra: **10**
" Bir " belgisiz sıfat.

İçsün şarāb-ı kevseri sen sun Muḥibbī'ye
Maḥşer güninde olmaya ol teşne ḫuşk leb

239. **ol:**
Gazel 207
Mısra: **4**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ḫaymedür ṣaḥrā-yı dilde gözlerüm gel kıl nüzūl
Eyledüm ol ḫaymeye kirpüklerümden de ṭınāb

240. **ol:**
Gazel 214
Mısra: **15**
" Bir " belgisiz sıfat.

Arż ide Muḥib ḳāmetin ol serv-i sehī-ḳad
Pāyına gözüñ yaşını cūy eyle revān it

241. **ol:**
Gazel 228
Mısra: **4**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ḫāk-i ḳademüñ dīdelerümden görinür san
Bir rīkdür ol şīşe-i çeşmüm aña sāʿat

242. **ol:**
Gazel 235
Mısra: **2**
" Bir " belgisiz sıfat.

Kalmışam kūy-ı muġān içre ebed ʿāşıḳ-ı mest
Oldum āşüftesi ol muġbeçenüñ rūz-ı elest

243. **ol:**
Gazel 238
Mısra: **10**
" Bir " belgisiz sıfat.

Bu Muḥibbī ḥaşre dek huşyār olmazsa ne tañ
Bāde-i cām-ı elestden oldı ol çün şöyle mest

244. **ol:**
Gazel 308
Mısra: **9**
" Bir " belgisiz sıfat.

İy Muḥibbī añma dünyāyı ki ol bir cīfedür
Pāk-dāmān ol sakın itme anuñla var baḥs

245. **ol:**
Gazel 393
Mısra: **8**
" Bir " belgisiz sıfat.

Zāhidüñ cennet diyü ʿömri ḫayāl ile geçer
ʿĀrifüñ dīdārdur maḳṣudı ol eyler sürūd

246. **ol:**
Gazel 407
Mısra: **8**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ġamzeler geldi ki tārāc ide dil kişverini
İdiser anı ḫarāb ol gözi mekkāre meded

247. **ol:**
Gazel 458
Mısra: **1**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ehl-i diller bendi ol zülf-i siyeh pūşumdadur
ʿĀşıḳuñ āḫir helāki çeşmi ser-ḫōşumdadur

248. **olmayıcak:**-*ma, yıcak*
Gazel 236
Mısra: **10**
... niteliğini taşımak, vasfına sahip olmak.

ʿUşşāḳa dōst ḳavlini iẕʿān kim itdürür
Tā sen Muḥibbī olmayıcak tercümān-ı dōst

249. **ol:**
Gazel 44
Mısra: **8**
" O" işaret sıfatı (borç).

Cānumı lebüñ yādına ten dāma alupdur

Tīġuña fedā eyledüm ol borcumı cānā

250. **ol:**
Gazel 226
Mısra: **13**
" O" 3. teklik kişi zamiri.

Ola ki gele pā koya ol yār-ı cefā-ḫū
Rāhında Muḥibbī yüzüñi yüri türāb it

251. **olısardur:**-*ısar, -dur*
Gazel 287
Mısra: **14**
...haline gelmek.

Cürʿa-ı ʿışḳı Muḥibbī çün ezel nūş eyledi
Olısardur āḫir ol rüsvā-yı devrān ʿāḳıbet

252. **olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 274
Mısra: **12**
"Olmak" yardımcı fiili.

Söyleseñ bir ḥaḳ sözi ḫalḳ alur anı ʿaḳsine
Olıcaḳ bu vech-ile yigdür Muḥibbī bil sükūt

253. **olmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 190
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiilinin olumsuzu.

Niçe yıllardur şehā vaṣluñ temennā eylerem
N'eyleyem derdā dirīġā olmadı bir fetḥ-i bāb

254. **olmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 223
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiilinin olumsuzu.

Zāhid Muḥibbī ʿışḳ-ıla oldı Melāmetī
Şükri budur ki olmadı maġrūr u ḫod-perest

255. **oldı:**-*dı*
Gazel 261
Mısra: **1**
"Ol" yardımcı fiili; gerçekleşmek, meydana gelmek.

Oldı cefā vü seng-ile dil şīşesi şikest
İrmeye eger vaṣl-ı nigāra dirīġ bu dest

256. **oldı:**-*dı*
Gazel 261
Mısra: **9**
"Ol" yardımcı fiili; gerçekleşmek, meydana gelmek.

Oldı Muḥibbī cürʿā-keş-i cām-ı meygede
Mey-ḫˇōr olanuñ āḫir olur adı mey-perest

257. **olur:**-*ur*
Gazel 487
Mısra: **2**
"Ol" fiilinin geniş zaman kipi. (Beraber olmak).

Saçı zencīrine kim dil virdi dīvāne olur
Şemʿ-i ḥüsnine de kim cān yaka pervāne olur

258. **ol:**
Gazel 218
Mısra: **4**
" O" 3. teklik kişi zamiri (Sevgili).

Eşk-i çeşmüm akmadı her bir yaña cūlar gibi
Görmeyince ol boyı serv-i ḫırāmānı dürüst

259. **ölmegi:**-*meg, -i*
Gazel 425
Mısra: **2**
Can vermek, hayatı sona ermek.

ʿĀşıḳ-ı dil-ḫasteyi öldürmegi cānān umar
Līk andan daḫı artuk ölmegi bu cān umar

260. **ol:**
Gazel 248
Mısra: **8**
" Bir " belgisiz sıfat.

Mey-ḫˇōra rinde göz göre zāhid ne taʿn ider
Ol mey-perest oldısa kendü ḫod perest

261. **ol:**
Gazel 251
Mısra: **8**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ẕelīl olup gedā-yı ʿışḳ dünyāda çeke miḥnet
Bekā mülkinde ol sulṭān olup bulur niçe ʿizzet

262. **ol:**
Gazel 254
Mısra: **1**
" Bir " belgisiz sıfat.

ʿĀşıḳ mı-durur isteye ol rāh-ı selāmet
Ya ʿār ide ol eyleyicek anı melāmet

263. **ol:**
Gazel 254
Mısra: **2**
" Bir " belgisiz sıfat.

ʿĀşıḳ mı-durur isteye ol rāh-ı selāmet
Ya ʿār ide ol eyleyicek anı melāmet

264. **ol:**
Gazel 262
Mısra: **2**
" Bir " belgisiz sıfat.

Civāndur bu göñül ʿömr çend sālest
Bu dilden gitmez ol nāzük nihālest

265. **ol:**
Gazel 270
Mısra: **12**
" Bir " belgisiz sıfat.

Elüme girse eger ḫāk-i pāyuñ
Olurdı başuma ol tāc-ı devlet

266. **ol:**
Gazel 278
Mısra: **6**
" Bir " belgisiz sıfat.

Cūy kıl kanlu yaşuñ tā ki ire işigine
Pāyına yüz sürüp ol serv-i ḫırāmāna ilet

267. **ol:**
Gazel 279
Mısra: **8**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ferzende idüp baglama dil gel bu cihāna
Bir baydaḳ-ıla āḫir ider seni ol māt

268. **ol:**
Gazel 287
Mısra: **14**
" Bir " belgisiz sıfat.

Cürʿa-ı ʿışḳı Muḥibbī çün ezel nūş eyledi
Olısardur āḫir ol rüsvā-yı devrān ʿāḳıbet

269. **ol:**
Gazel 292
Mısra: **1**
" Bir " belgisiz sıfat.

Eline aldı yine seng-i cefā ol çeşmi mest
İdiserdür vā dirīġā şīşe-i gönlüm şikest

270. **ol:**
Gazel 314
Mısra: **4**
" Bir " belgisiz sıfat.

Niçe tutmaz bizi zāhid biz müşelleş içmişüz
Cānı yokdur eyleye ol bāde-i ḫāmr-ıla baḫş

271. **ol:**
Gazel 314
Mısra: **6**
" Bir " belgisiz sıfat.

Dāne-i ḫālüñ görüp dil murġı zülfüñ dāmına
Çünki düşdi itmesün kurtılmaz ol dām-ıla baḫş

272. **ol:**
Gazel 317
Mısra: **2**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ḳāmetüm dāl eyledi bir zülfi ʿanber el-ġıyāş
Kim ʿaceb āl eyledi ol çeşmi ʿabher el-ġıyāş

273. **ol:**
Gazel 317
Mısra: **4**
" Bir " belgisiz sıfat.

Bülbülem bagrum delindi ḫār elinden iñlerem
Ḥīç baña raḥm eylemez ol verd-i aḫmer el-ġıyāş

274. **ol:**
Gazel 319
Mısra: **10**
" Bir " belgisiz sıfat.

Bir gedā meyḫāne küncinde Muḥīb ger cām içe
Eylese tañ mıdur ol Cemşīd ü Ḳārūn-ıla baḫş

275. **ol:**
Gazel 321
Mısra: **10**
" Bir " belgisiz sıfat.

Rūşen itmez külbe-i aḥzānumuz Ol meh-i tābān elinden el-ġıyāş

276. **ol:**
Gazel 327
Mısra: **3**
" Bir " belgisiz sıfat.

Āhum e ş er mi eyler aña seng dildür ol
Göñline beñzemez anuñ illā ḥadīd ü tuç

277. **ol:**
Gazel 333
Mısra: **10**
" Bir " belgisiz sıfat.

Muḥibbī bāġ-ı ḥüsn içre yiter bir bülbül-i gūyā
Raḳībe virme yol hergiz gel ol zāġ u zaġandan geç

278. **ol:**
Gazel 346
Mısra: **2**
" Bir " belgisiz sıfat.

Bu dil-i ġamgīnümi sanmañ şarāb eyler feraḥ
Leblerin ẕikr eylesem ol laʿl-i nāb eyler feraḥ

279. **ol:**
Gazel 348
Mısra: **4**
" Bir " belgisiz sıfat.

Rişte-i cānuma dizdüm yine eşküm güherin
Lebüñüñ ẕikri ile oldı baña ol tesbīḥ

280. **ol:**
Gazel 348
Mısra: **6**
" Bir " belgisiz sıfat.

Bilmezem bād-ı ṣabādan kime şekvā ideyin
Virmedi ol gül-i nevres ḫaberin baña ṣaḥīḥ

281. **ol:**
Gazel 356
Mısra: **4**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ẕevḳ ehlinüñ katında şu kim mey ṣabūḥ ider
Hem ḳūt-ı cism olur aña ol hem ġıdā-yı rūḥ

282. **ol:**
Gazel 361
Mısra: **8**
" Bir " belgisiz sıfat.

Kesme zülfüñ dōstum ʿömr-durur ʿāşıḳlaruñ
Bir kıluñ kem oldugın kim isteye ol ola yoḫ

283. **ol:**
Gazel 366
Mısra: **10**
" Bir " belgisiz sıfat.

Muḥibbī cān-ıla sevdā-yı zülfüñ Ṭaleb kıl tā müyesser ola ol sūd

284. **ol:**
Gazel 368
Mısra: **6**
" Bir " belgisiz sıfat.

Düşüp ayaklara pā-māl ola niçe dil ü cān
Ger perīşān ide ol zülf-i girih-gīrini bād

285. **ol:**
Gazel 368
Mısra: **8**
" Bir " belgisiz sıfat.

Döymeye ġamzeleri tīrine sīnem siperi
Her kaçan vire kaşı yayına ol çeşmi küşād

286. **ol:**
Gazel 382
Mısra: **1**
" Bir " belgisiz sıfat.

Her nefes ben eylerem ol şūḫ-ı bī-pervāyı yād
Āh kılmaz yañılup bu ʿāşıḳ-ı şeydāyı yād

287. **ol:**
Gazel 382

Mısra: **4**
" Bir " belgisiz sıfat.

Zülf-i zünnārını itsem ārzū ʿayb olmasun
Çünki kıldum deyr ara ol dilber-i tersāyı yād

288. **ol:**
Gazel 387
Mısra: **3**
" Bir " belgisiz sıfat.

Konmaga ṣaḥrā-yı dilde ol güzeller şāhına
Ḫayme itdüm iki çeşmüm kirpügüm aña neverd

289. **ol:**
Gazel 387
Mısra: **12**
" Bir " belgisiz sıfat.

ʿIşḳ yolında cāna başa kalmasañ iy dil n'ola
Gerçek ʿāşıḳ olan elbette ol olur cömerd

290. **ol:**
Gazel 393
Mısra: **5**
" Bir " belgisiz sıfat.

Kanı ol muṭrib ki anuñ naġmesini gūş idüp
Raḳṣ ide kūhsār-ı eşcār cümle ẕerrāt u vücūd

291. **ol:**
Gazel 394
Mısra: **8**
" Bir " belgisiz sıfat.

Gözüm yaşıyla sīnemi dāġ eyleyen benüm
Ol gül-ruḫ u lāle ġaddār u sehī ḳadend

292. **ol:**
Gazel 400
Mısra: **2**
" Bir " belgisiz sıfat.

Yüzini görmeyeli bu dil-i āvāre meded
Öliserdür derd-ile irmedin ol yāra meded

293. **ol:**
Gazel 400
Mısra: **4**
" Bir " belgisiz sıfat.

Dimiş idüñ ki seni zülfüme berdār ideyim
Hīç amān virme hemān as beni ol dāra meded

294. **ol:**
Gazel 400
Mısra: **6**
" Bir " belgisiz sıfat.

Dil ü cān ġamzeleri tīri-y-ile oldı żaʿīf
Dōstlar yalvaralum ol gözi mekkāra meded

295. **ol:**
Gazel 400
Mısra: **10**
" Bir " belgisiz sıfat.

Bu Muḥibbī öliyor derd-i fırāḳ-ıla bugün
Çıkmadın cānı irişsün diñüz ol yāra meded

296. **ol:**
Gazel 402
Mısra: **6**
" Bir " belgisiz sıfat.

İtüñ olsam ḳūyuñ içre irer idüm devlete
Baña olmadı müyesser līk ol baḫt-ı saʿīd

297. **ol:**
Gazel 408
Mısra: **1**
" Bir " belgisiz sıfat.

Kılmayaldan ol saçı leylā bu ben mecnūnı yād
ʿIşḳ-ıla rüsvālıgum gören ider Mecnūn'ı yād

298. **ol:**
Gazel 408
Mısra: **4**
" Bir " belgisiz sıfat.

Sāġar-ı çeşmüm tolar ol dem feraḥdan kan-ıla
Ruḫlarıyla eylesem ben ol leb-i meygūnı yād

299. **ol:**
Gazel 408
Mısra: **6**
" Bir " belgisiz sıfat.

Seyr-i gülşen göñlüm almaz serv ü şimşād istemez
Eylesem ben ḫasta dil ol ḳāmet-i mevzūnı yād

300. **ol:**
Gazel 417
Mısra: **8**
" Bir " belgisiz sıfat.

Serv gibi salınup ʿarż-ı cemāl itse nigār
Nesne görinmez baña ol zülf-i ʿanberden leẕīẕ

301. **ol:**
Gazel 419
Mısra: **8**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ḳudretini gör ki nergis nerm ider bālīnini
Līki görinmez benüm gözüme ol derden leẕīẕ

302. **ol:**
Gazel 421
Mısra: **2**
" Bir " belgisiz sıfat.

Gerçi kim ʿālem içinde olupdur şeker leẕīẕ
Ammā lebüñ gibi degül ol iy püser leẕīẕ

303. **ol:**
Gazel 423
Mısra: **1**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ḫüsn-ile ol nāz-perverdüm gül-i aḫmer geçer
Kanumı dökmege līkin ġamzesi ḫançer geçer

304. **ol:**
Gazel 423
Mısra: **4**
" Bir " belgisiz sıfat.

Kim ki çeşmi sāġarından nūş ide ḫūn-ı ciger
Devlet-i ʿışḳuñda ol Dārā vü İskender geçer

305. **ol:**
Gazel 426
Mısra: **2**
" Bir " belgisiz sıfat.

Yir yirin cānā lebüñ üzre görinen mū mıdur
Yoḫsa yañlış añladum ol sāye-i ebrū mıdur

306. **ol:**
Gazel 426
Mısra: **9**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ol ṭabīb-i cān gelüp sormaz Muḥibbī ḫastayı
Yoḫsa aña cevr ü ẓulm itmek ezelden ḫū mıdur

307. **ol:**
Gazel 428
Mısra: **3**
" Bir " belgisiz sıfat.

Kūy-ı dilberden beni dūr itdi ol bī-dīn raḳīb
Şimdi bildüm kim o kāfir ādemüñ şeyṭānıdur

308. **ol:**
Gazel 433
Mısra: **4**
" Bir " belgisiz sıfat.

Kulından ʿār ider çokdur cefāsı
Güzeller içre ol nā-mihribāndur

309. **ol:**
Gazel 436
Mısra: **8**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ger süvār olsa semend-i nāz-ıla ol şehsüvār
Aç gözüñ eyle naẓar yil gibi ol düldül geçer

310. **ol:**
Gazel 436
Mısra: **10**
" Bir " belgisiz sıfat.

İy Muḥibbī āh idüp niçe perīşān olmayam
Kim teġāfülle öñümden ol saçı sünbül geçer

311. **ol:**
Gazel 437
Mısra: **2**
" Bir " belgisiz sıfat.

Fitne-i ʿālem-durur her dem o zülf-i müşg-bār
Ḫˇāb yüzin merdüme göstermez ol çeşmi ḫumār

312. **ol:**
Gazel 438
Mısra: **9**
" Bir " belgisiz sıfat.

Öpebilseñ destini başuñda ol devlet mi var
İy Muḥibbī gel ʿicāzet var mı bir pā-būsa sor

313. **ol:**
Gazel 441
Mısra: **9**
" Bir " belgisiz sıfat.

Muḥibbī her ki ʿāşıḳdur olur ʿışḳ içre ol nā-būd
Dimez hīç ʿāşıḳ-ı ṣadıḳ benüm bu yolda būdum var

314. **ol:**
Gazel 443
Mısra: **5**
" Bir " belgisiz sıfat.

Mey yirine kanum içse tañ mıdur ol çeşmi mest
Māh-rūlar ḫūn-ı ʿāşıḳ dökmede bī-bākdür

315. **ol:**
Gazel 446
Mısra: **2**
" Bir " belgisiz sıfat.

Yāra kıldum bir naẓar gördüm ki āhū gözlüdür
Yakdı mihriyle beni zīrā ki ol gün yüzlüdür

316. **ol:**
Gazel 447
Mısra: **7**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ṣayd idersem tañ degül ben ol ġazāl-ı vaḥşiyi
Pīşe-i ʿışḳuñ bu dil çün bir kagan arslanıdur

317. **ol:**
Gazel 455
Mısra: **6**
" Bir " belgisiz sıfat.

Naḳd-i cān-ıla metāʿ-ı vaṣla oldum müşterī
Didiler olmaz bahā ol gevher-i nā-yābdur

318. **ol:**
Gazel 457
Mısra: **1**
" Bir " belgisiz sıfat.

Zülf-i müşgīn kaçan ol ʿārıż-ı zībāya düşer
Göñül āşüfte olup soñucı sevdāya düşer

319. **ol:**
Gazel 458
Mısra: **3**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ger kenāra gelmez-ise çāre ne ol serv-ḳad
Ḳāniʿem dāyim ḫayāl-i ḳaddi āġūşumdadur

320. **ol:**
Gazel 467
Mısra: **1**
" Bir " belgisiz sıfat.

Her kaçan fikrümüz ol kākül-i müşgīne gelür
Elem ü derd ü belā bu dil-i miskīne gelür

321. **ol:**
Gazel 467
Mısra: **4**
" Bir " belgisiz sıfat.

Seyl-i eşkümle eşer itmedi āhum yili āh
Bunca yıldur tokınur ol dil-i sengīne gelür

322. **ol:**
Gazel 467
Mısra: **8**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ne ḳadar ġuṣṣam ola laʿl-i lebin yād idicek
Ġam kalur mı ki kelām ol leb-i şīrīne gelür

323. **ol:**
Gazel 469
Mısra: **1**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ol türk-i şūḫ gör niçe mestāne seyr ider
Ḫalḳı esīr kılmaga şāhāne seyr ider

324. **ol:**
Gazel 469
Mısra: **4**
" Bir " belgisiz sıfat.

Her cānibe ki cilve kılup ʿarż-ı ḫüsn ide
Ol māhtābı ʿāşıḳ-ı dīvāne seyr ider

325. **ol:**
Gazel 470
Mısra: **4**
" Bir " belgisiz sıfat.

Togsa ḫurşīd açılur
merdümlerüñ göñli gözi
Bu benüm açmaga gözüm ol
ruḫ-ı rūşen yiter

326. **ol:**
Gazel 471
Mısra: **8**
" Bir " belgisiz sıfat.

Dilā cellād çeşminden ḥaẕer kıl
Niçe kanlar döker ol bī-emāndur

327. **ol:**
Gazel 472
Mısra: **3**
" Bir " belgisiz sıfat.

Açdı yüzini nāz-ıla didi ol dil-firīb
Biñ cān deger bunuñ naẕarına bahā nedür

328. **ol:**
Gazel 473
Mısra: **2**
" Bir " belgisiz sıfat.

Çeşm-i mestin içmege kan sanma müjgān ögredür
Agız açup gūşına ol zülf-i fettān ögredür

329. **ol:**
Gazel 474
Mısra: **8**
" Bir " belgisiz sıfat.

Bübül-i şūrīde-veş feryādumı gūş eyleyüp
Berg-i gülden tāzedür ol lāle-ruḫsār incinür

330. **ol:**
Gazel 475
Mısra: **12**
" Bir " belgisiz sıfat.

Bulur şifāyı ḫasta göñül bir cevāb-ıla
Ol laʿli nābı gör ki niçe cān-fezā olur

331. **ol:**
Gazel 477
Mısra: **10**
" Bir " belgisiz sıfat.

İy Muḥibbī kim ḫalāṣ eyler dil-i dīvāneyi
Boynuma zencīr olan ol kākül-i müşgīndür

332. **ol:**
Gazel 478
Mısra: **10**
" Bir " belgisiz sıfat.

İy Muḥibbī çāk çāk olsa girībānum ne tañ
Gülşen içre kıldugum ol serv-i nāzum seyridür

333. **ol:**
Gazel 487
Mısra: **4**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ḳaṭredür gerçi suḫen līk dehenden çıkıcak
Ḳıymetin kim ki bilür ol aña dür-dāne olur

334. **ol:**
Gazel 487
Mısra: **6**
" Bir " belgisiz sıfat.

ʿIşḳ nārını şu kim yakdı ezel sīnesine
Yanmayup ol gice gündüz baña diñ yā ne olur

335. **ol:**
Gazel 487
Mısra: **8**
" Bir " belgisiz sıfat.

Pāreler bagrumı zülfini perīşān göricek
Arturan yarasını göñlümüñ ol şāne olur

336. **ol:**
Gazel 488
Mısra: **3**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ḫānesinden çün ṭulūʿ eyleye ol bedr-i münīr
Göñlümi alan benüm didüm çehār-deh sāledür

337. **ol:**
Gazel 488
Mısra: **8**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ġayrıya kılmaz naẕar ger mihr ü māh olursa da
Çün nigāhı çeşmümüñ ol rūy-ı ferrūḫ-fāladur

338. **ol:**
Gazel 488
Mısra: **9**
" Bir " belgisiz sıfat.

Ol mücerred cān-ıla dünyā-yı dūna vir ṭalāḳ
Nev-ʿarūs-ı dehr bir mekkāre vü muḥtāladur

339. **ol:**
Gazel 490
Mısra: **2**
" Bir " belgisiz sıfat.

Yār ġāyiblik mihri rūz u şeb ḫāṭırdadur
Hey ḫaṭā didüm ne ġāyib dāyim ol ḫāṭırdadur

340. **ol:**
Gazel 492
Mısra: **2**
" Bir " belgisiz sıfat.

Gün yüzüñi görmege bu cān u dil māyil-durur
Līk zülfüñ çün seḥāb ol niʿmete ḫāyil-durur

341. **ol:**
Gazel 497
Mısra: **1**
" Bir " belgisiz sıfat.

Cevr ider kılmaz vefā ol dilber-i raʿnā geçer
Bī-vefālık resmini kılmakda san dünyā geçer

342. **ol:**
Gazel 497
Mısra: **12**
" Bir " belgisiz sıfat.

Yüzini göstermiş iken itdi pinhān yine zülf
Beñzer gördi raḳībi ol yüzi kara geçer

343. **ol:**
Gazel 500
Mısra: **4**
" Bir " belgisiz sıfat.

Gözlerüm yaşı benüm cū oldı akdı nāgehān
Şöyle beñzer gülşene ol serv-ḳāmetler gelür

344. **ol:**
Gazel 359
Mısra: **3**
" O " 3. teklik kişi zamir.

Ġarra olma dehre seni āḫir ol bīdār ider
Ṣubḥgeh bir ḫāba beñzer devlet-i iḳbāl-i çarḫ

345. **ol:**
Gazel 386
Mısra: **2**
" O " 3. teklik kişi zamir.

Zülfüñüñ bendinde diller çagrışup dirler meded
Kim düşe çāh-ı zenaḫdān içre ol çıkmaz ebed

346. **ol:**
Gazel 329
Mısra: **4**
" O " işaret sıfatı.

Gerçi kim seng-i cefā sıdı bu gönlüm şīşesin
Korkaram āḫir batar pāyuña ol sınmış zücāc

347. **olan:**-*an*
Gazel 418
Mısra: **8**
"Olmak" (kişi/ kimse).

Çünki miḥnetsüz maḥabbet yokdurur ġamsuz feraḥ
Ehl-i dil olan anuñçün şādmān görmez leẕīẕ

348. **olmaz:**-*maz*
Gazel 293
Mısra: **5**
"Ol-" fiilinin geniş zaman kipinin olumsuzu.

Sırr-ı ʿışḳı fāş iderse göz yaşı olmaz ʿaceb
Çün olagelmişdür eyler sırrını iẓhār mest

349. **olmaz:**-*maz*
Gazel 359
Mısra: **2**
"Ol-" fiilinin geniş zaman kipinin olumsuzu.

Eyledi ben bī-dili günden güne pā-māl-i çarḫ
Böyledür olmaz ʿaceb çünki ezelden ḫāl-i çarḫ

350. **olmaz:**-*maz*
Gazel 421
Mısra: **3**
"Ol-" fiilinin geniş zaman kipinin olumsuzu.

Olmaz bihişt mīvelerinden biri bedel
Vaṣluñ naʿim bitüre ḥurmā-yı ter leẕīẕ

351. **ol:**
Gazel 379
Mısra: **1**
" O " 3. tekil kişi zamir (Sevgili).

Olmaya bir dem eger ol gülʿiẕārumdan meded
İñlerem bülbül gibi her gice zārumdan meded

352. **ol:**
Gazel 379
Mısra: **8**
" O " 3. tekil kişi zamir (Sevgili).

Cān dimāġını muʿaṭṭar eyle irgür iy ṣabā
Ol gözi āhū saçı müşg-i tatārumdan meded

353. **ol:**
Gazel 379
Mısra: **10**
" O " 3. tekil kişi zamir (Sevgili).

Dōstlar bu cān u dil çıkmazdan öñdin bir nefes
Ol Mesīḥā-dem melek yüzlü nigārumdan meded

354. **ol:**
Gazel 402
Mısra: **2**
" O " 3. tekil kişi zamir (Sevgili).

Bir perī gördüm gezer seyrāna çıkmış rūz-ı ʿiyd
Yakın olmak istedükçe oldı ol benden baʿīd

ol-:

1. **ölürem:**-*ür, -em*
Gazel 7
Mısra: **5**
Bir kişinin hayatının, maddi varlığının sona ermesi; çok büyük keder ve acı yaşamak.

Bakamazam gün yüzüñe görmesem de ölürem
Bilmezem ḥālüm n'olur kim āşinā oldum saña

2. **ölmek:**-*mek*
Gazel 24
Mısra: **10**
(uğruna) can vermek.

Yār ilinden ayrı düşmek hey ne müşkil derd olur
İy Muḥibbī aña nisbet ölmek āsāndur baña

3. **ölse:**-*se*
Gazel 294
Mısra: **9**
Can vermek, yaşamını yitirmek.

Ne ġam yoluñda ger ölse Muḥibbī
Nigārā tek sen ol sag u selāmet

4. **öldüm:**-*dü, -m*
Gazel 386
Mısra: **8**
Can vermek, hayatı sona ermek.

Olmışam hicrān-ı şebde key żaʿīf ü nā-tüvān
İy ṭabīb-i dil ne çāreñ var-ısa öldüm meded

5. **ölince:**-*ince*
Gazel 140
Mısra: **2**
Can vermek, ruhunu teslim etmek.

Cümle ālem bir yaña āşıḳ-ı rüsvā bir yaña
Dāmenin elden komaz ölince ol tā bir yaña

6. **ölince:**-*ince*
Gazel 237
Mısra: **8**
Can vermek, ruhunu teslim etmek.

Ger irişdüre dilerseñ seni cānān mülkine
Dāmen-i ʿışḳı ölince koma elden berk tut

7. **ölürem:**-*ür, -em*
Gazel 35
Mısra: **2**
Can vermek, ruhunu teslim etmek.

Benden anamdan togaldan olmamışdur ġam cüdā
Ölürem derd-ile ġam benden ola bir dem cüdā

8. **ölürsin:**-*ür, -sin*
Gazel 216
Mısra: **10**
Hayatı sona ermek, yaşamaz olmak, can vermek, vefat etmek.

Senüñ iy bu'l-heves n'eyler başuñda bunca sevdālar
Muḥibbī bir gün ölürsin kayır irkence yurduñ tut

9. **olısardur:**-*ısar, -dur*
Gazel 35
Mısra: **10**
Doğmak, dünyaya gelmek.

İy Muḥibbī baglamak dünyāya dil lāyıḳ degül
Çünki senden olısardur āḳıbet ālem cüdā

10. **olıcak:**-*ıcaḳ*
Gazel 204
Mısra: **1**
(Zaman bildiren kelimelerle) Gelip çatmak, yaklaşmak.

Olıcak iyş esbābı müretteb
Gerekdür ola sāḳi sīb-i ġabġab

11. **oldısa:**-*dı, -sa*
Gazel 248
Mısra: **8**
Meydana gelmek, varlık kazanmak, vuku bulmak.

Mey-ḫˇōra rinde göz göre zāhid ne taʿn ider
Ol mey-perest oldısa kendü ḫod perest

12. **olsa:**-*sa*
Gazel 16
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiili.

Şāhid degül mi ışḳuma zāhid bu rūy-ı zerd
Yitmez mi saña göz yaşı olsa güveh baña

13. **olmışam:**-*mış, -am*
Gazel 205
Mısra: **1**
"Olmak", ... haline gelmek, ... dönmek.

Olmışam bī-çāre vü dil-ḫaste vü tenhā ġarīb
Senden umarsam şifā olmaz aceb sensin ṭabīb

14. **olısar:**-*ısar*
Gazel 364
Mısra: **6**
"Ol" yardımcı fiili.

Yazma raḳīb adını gel sehv-ile sakın
Başdan ayaga yoḫsa olısar kitāb-ı telḫ

15. **olmışam:**-*mış, -am*
Gazel 386
Mısra: **7**
"Ol" yardımcı fiili.

Olmışam hicrān-ı şebde key żaʿīf ü nā-tüvān
İy ṭabīb-i dil ne çāreñ var-ısa öldüm meded

16. **olasın:**--*a, --sın*
Gazel 3
Mısra: **4**
"Ol" yardımcı fiili.

Ẓulmet-i maḫşerde yolın bilmeyen āṣīlerüñ
Şefḳat idüp olasın her birine sen reh-nümā

17. **olasın:**--*a, --sın*
Gazel 389
Mısra: **8**
"Ol" yardımcı fiili.

Sāʾilem geldüm kapuña senden iḫsān isterem
Olasın kān-ı kerem gelmez kerīmden lafẓ-ı red

18. **oldı:**--*dı*
Gazel 26
Mısra: **1**
"Olmak" fiilinin Görülen Geçmiş Zaman çekimi.

Yine çün sīnede ışḳ oldı peydā
Olursa ḫasta göñlüm tañ mı şeydā

19. **ölsem:**-*se, -m*
Gazel 17
Mısra: **7**
Hayatı sona ermek, can vermek.

Reh-i ışḳ içre ölsem topragumı
Alup küḫl idine cennetde ḥavrā

20. **olmaz-ımış:**-*maz, -i, -miş*
Gazel 250
Mısra: **6**
Bulunmak, var olmak.

Egerçi var-ımış her derde āḫir
Velī olmaz-ımış hīç ʿışḳa ġāyet

21. **olduguma:**-*duk, -um, -a*
Gazel 479
Mısra: **3**
"Ol-" yardımcı fiili.

Olduguma şeh-i ġam iy dil yiter bu şāhid
Āhum ʿalem elümde yanumda eşk sipehdür

22. **olur:**-*ur*
Gazel 18
Mısra: **1**
"Ol" yardımcı fiili.

Göñül zārīlık itdükçe olur gözümde nem peydā
Oñulmaz derde sataşdum olur her laḥẓa ġam peydā

23. **olur:**-*ur*
Gazel 18
Mısra: **2**
"Ol" yardımcı fiili.

Göñül zārīlık itdükçe olur gözümde nem peydā
Oñulmaz derde sataşdum olur her laḥẓa ġam peydā

24. **olur:**-*ur*
Gazel 152
Mısra: **5**
"Ol" yardımcı fiili.

Kūyuña vardugumca naṣībüm olur hemīn
Ancak efendi āhum ile gözden akan āb

25. **olur:**-*ur*
Gazel 406
Mısra: **5**
"Ol" yardımcı fiili.

Gözi yaşlu olur ḫūn-ı cigerden Daḫı hem ehl-i ʿışḳuñ çehresi zerd

26. **ola:**-*a*
Gazel 301
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiili.

Ne yitmez ehl-i ʿıyşe bu saʿādet
Ola her cām içene bu saʿādet

27. **olmışam:**-*mış, -am*
Gazel 2
Mısra: **11**
"Ol-" yardımcı fiil.

Her ne kim itdüm günāhı olmışam ben muterif
Tevbeye geldüm ḳabūl it tevbemi yā Rabbenā

28. **olmışam:**-*mış, -am*
Gazel 6
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiil.

Tīr-i müjgānı gelürse cān virem şükrāne ben
Çün göreliden ya kaşını olmışam ḳurbān aña

29. **oluban:**-*uban*
Gazel 264
Mısra: **1**
...haline gelmek, ...halinde bulunmak.

Hicr içre yatur āh oluban pāy-ı dilşikest
Derdā dirīġ irmeye gibi viṣāle dest

30. **olısardur:**-*ısardur*
Gazel 342
Mısra: **12**
Ait olmak, sahip olmak.

Yok yire ḫarc itme cānā ḫāk-i pāyuñ cevherin
Niçe şehler başına āḫir olısardur bu tāc

31. **olduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 197
Mısra: **3**
"Ol-" yardımcı fiili.

Yokdur naẓīr ḥüsnüñe olduñ ḥabīb-i Ḥaḳ
Ālem içinde kıldı Ḫudā seni münteḫab

32. **olduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 253
Mısra: **9**
"Ol-" yardımcı fiili.

Sen olduñ ḥüsn-ile ḫurşīd-i enver
Kapuñḍa cümle ʿuşşāḳ oldı ẕerrāt

33. **olsa:**--*sa*
Gazel 265
Mısra: **2**
(beyitte) Olsa, olmak fiilinin dilek-şart eki almış şekli.

Zāhid yaraşur sen yüri ol sag u selāmet
ʿĀşıḳ olanuñ faḫrı olur olsa melāmet

34. **olmışamdur:**-*ma, -mış, -am, -dur*
Gazel 194
Mısra: **11**
"Ol-" yardımcı fiili.

Vādī-i ışḳa düşelden olmışamdur teşne-dil
Gözlerümden ġayrı virmez ger ölem bir kimse āb

35. **olmayayım:**-*ma, -y, -ayım*
Gazel 353
Mısra: **10**
"Ol-", yardımcı fiili.

Bir kadeḥ meyle cihān sırrı ʿayān oldı baña
Ben niçe olmayayım böyle hevādār-ı ḳadeḥ

36. **oldum:**-*du, -m*
Gazel 275
Mısra: **2**
"Ol- " yardımcı fiili.

Baña sunıldı ezel cām-ı elest
Oldum ol cāmı içüp vālih ü mest

37. **olurdı:**-*ur, -dı*
Gazel 270
Mısra: **12**
"Ol- " yardımcı fiili.

Elüme girse eger ḫāk-i pāyuñ
Olurdı başuma ol tāc-ı devlet

38. **olmayıcak:**-*ma, -y, -ıcaḳ*
Gazel 347
Mısra: **6**
"Ol- " yardımcı fiili.

Yüri ṭaʿn eyleme zāhid mey içen ʿāşıḳa gel
ʿAvn-i Ḥaḳ olmayıcak assı mıdur zühd ü ṣalāḥ

39. **olduġuñ:**-*duk, -u, -n*
Gazel 437
Mısra: **7**
"Ol-" yardımcı eylemi.

Zahidā saña yiter ehl-i selāmet olduġuñ
ʿĀşıḳuñ faḫrı melāmet gözlemez nāmus u ʿār

ol ādem:

1. **ol ādem:**
Gazel 147
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kişi , insan.

Var-ımış başuñda devlet çünki irdüñ pāyına
Agzuña alup lebin bir kez ol ādem cānın öp

ol āfitāb:

1. **ol āfitāb:**
Gazel 167
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O güneş.

Ḫayme kursa sīnemüñ ṣaḥrāsına ol āfitāb
Eyleyem cān riştesinden yir yirin aña ṭınāb

2. **ol āfitāb:**
Gazel 169
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O güneş gibi sevgili.

Ḫaymesin ṣaḥrāda kursa her kaçan ol āfitāb
Rişte-i cāndan iderler ehl-i ışḳ aña ṭınāb

ol arada:

1. **ol arada:**--*da*
Gazel 423
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O esnada.

Gözlerüm yaşı yiñilmez oldı başdan aşdı āh
Rūy-ı zerdüm kalmış ol arada nīlūfer geçer

ol āṣīlere:

1. **ol āṣīlere:**--*ler, --e*
Gazel 197
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(O) emirlere itaat etmeyen kişiler,kullar.

Maḥşer güninde ümmete idüp şefāati
Ol āṣīlere raḥmet Ḥaḳḳ'a ola sebeb

ol āşinā:

1. **ol āşinā:**
Gazel 489
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tanıdık,sevgili.

Ḥāşā ḫayāl-i ġayrıya dīdemde idem aña cā
Ol āşinā cāyı iken bīgāneye cā mı olur

ol ayn kurısun:

1. **ol ayn kurısun:**-+*ı, --sun*
Gazel 178
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık göz pınarlarının kurumasını ve artık gözlerinden artık yaş gelmemesini kastetmiştir.

Kurısun ol ayn kim akıtmaya her demde āb
Oda yansun şol göñül ışḳ-ıla olmaya ḫarāb

ol ʿazīzüm:

1. **ol ʿazīzüm:**--*ü, --m*
Gazel 447
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O saygın ve değerli kişi(sevgili bağlamında).

Agırınca dürr ü cevherlerle tartılsa n'ola
Ol ʿazīzüm Mışr-ı ḥüsnüñ Yūsuf-ı Kenʿān'ıdur

ol benüm:

1. **ol benüm:**--*üm*
Gazel 452
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşık kendini kastetmektedir.

Tīr-i ġamzeñden Muḥibbī yine çāk olmış yatur
Rāḥatumdur ol benüm dimem ki peykānum çıkar

ol bir zerre şikāyet eyleye ʿāşıḳ mıdur:

1. **ol bir ẕerre şikāyet eyleye ʿāşıḳ mıdur:**--*ye, --mı, --dur*
Gazel 229
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte9 bir önceki mısrayla ilgili olarak;sevgilinin eziyet ve siteminden şikayet eden gerçek aşık mıdır diye sorulmaktadır.

Bir cevr ü cefā eylese biñ şükr iderem ben
ʿĀşıḳ mıdur ol eyleye bir ẕerre şikāyet

ol cāmı içüp:

1. **ol cāmı içüp:**--*ı, --ip*
Gazel 275
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) birinci mısrada belirtilen kadehten sunulan şeyin içilmesi kastedilmiştir.

Baña sunıldı ezel cām-ı elest
Oldum ol cāmı içüp vālih ü mest

ol da:

1. **ol da:**
Gazel 376
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O bile.

Beni dūr itdi kapuñdan dünyede bī-dīn raḳīb
Dilegüm budur Ḫudā'dan ol da ola nā-bedīd

2. **ol da:**
Gazel 428
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O da, o dahi, o bile.

Didiler şiʿr-i ḫayāl-engīzine ṭarz-ı ḥasen
Ol da bu dehrüñ kemāl-i naẓm-ıla Selmān'ıdur

ol dahı:

1. **ol daḫı:**
Gazel 443
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O bile.

İsterem kim bu dil-i ġamnāki idem şādmān
Cidd ü cehd itdükçe ol daḫı beter ġamnākdür

ol dem:

1. **ol dem:**
Gazel 85
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O zaman.

Miḥnet-ile şöyle ḫū dutdum ki şebhā-yı fırāḳ
Aluram ol dem helāk olsam eger hicrān cüdā

2. **ol dem:**
Gazel 95
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O zaman.

Rāh-ı ışḳuñda ölem ol dem ṣabā topragumı
Götürüp yirden şehā ilte meger gerdüm saña

3. **ol dem:**
Gazel 151
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O zaman.

İy Muḥibbī gün yüzin arż eylese dildārumuz
Ola şermende buluta gire ol dem āfitāb

4. **ol dem:**
Gazel 259
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O zaman.

Kese zünnārını ger görse yüzüñ ehl-i şalīb
Kaldurup parmagını getüre ol dem ṣalavāt

5. **ol dem:**
Gazel 408
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O zaman.

Sāġar-ı çeşmüm tolar ol dem feraḥdan kan-ıla

Ruḫlarıyla eylesem ben ol leb-i meygūnı yād

6. **ol dem:**
Gazel 448
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O zaman.

Cūş ide āhum yilinden eşk-i çeşmüm korkaram
Ġarḳ olan ol dem eñ evvel zevraḳ-ı gerdūndur

7. **ol dem:**
Gazel 101
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O zaman, o an.

Jeng olur āh eyledükçe bu göñül āyīnesi
Līk tevḫīd eylesem ol dem hemān bulur cilā

8. **ol dem:**
Gazel 118
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O zaman, o an.

Lal-i nāb-ı dilbere ol dem meger irer elüm
Kūze ide topragumdan ya ḳadeḥ ḫarrāf aña

9. **ol dem:**
Gazel 228
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O zaman, o an.

Mey içdi yüzi eyledi ol dem ʿaraḳ iẓhār
Didüm ki gelür verde ʿaraḳ bulsa ḫarāret

10. **ol dem:**
Gazel 310
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O zaman, o an.

Nāgehān maḫfī naẓar kıldum güneş ruḫsāruña
Eyledüm ol dem hemān çāk-i girībān el-ġıyāṣ

11. **ol dem:**
Gazel 373
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O zaman, o an.

Bezm-i ġamda her kaçan bu ʿūd-ı sīnem çalınur
Ol dem eyler nāy-veş göñlüm benüm anda sürūd

ol dilber:

1. **ol dilber:**
Gazel 202
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O sevgili.

Gün yüzinden her kaçan kim ala ol dilber niḳāb
Ẕerre gibi ayb olmaz eyler-isem ıżṭırāb

2. **ol dilber:**
Gazel 483
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O sevgili.

Eger başuña ol dilber cefā sengini yagdursa
Kaçurma başuñı hergiz dilā saña ʿaṭālardur

ol dilberüñ:

1. **ol dilberüñ:**--*ün*
Gazel 132
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O güzel(sevgili).

Sorma göñlüme cefā vü cevrini ol dilberüñ
Nūḥ devrinden uzundur bu şeb-i hicrān aña

ol dil-firīb:

1. **ol dil-firīb:**
Gazel 71
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O gönül aldatıcı,güzel sevgili.

Yüzüñe ol vaḳt basar pāyın Muḥib ol dil-firīb
Yollarında ḫāk idüp devrān-ı cismüñ gerd ola

ol diyārı:

1. **ol diyārı:**-+*ı*
Gazel 173
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) -sevgilinin olduğu yer anlamı- kastedilmiştir.

Kanda gitse Muḥibbī dōst hemīn Sen daḫı eyle ol diyārı ṭaleb

ol dūd:

1. **ol dūd:**
Gazel 366
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kara duman.

İrişdi çarḫa āh-ı āteş-ālūd Melāyik gözlerin nem kıldı ol dūd

ol ebrūlara:

1. **ol ebrūlara:**--*lar, --a*
Gazel 464
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kaşlar(sevgilinin kaşı).

Secde itse dil kaşuñ miḥrābına olmaz ʿaceb
Niçe demlerdür ki ol ebrūlara peyvestedür

ol gele benden yaña:

1. **ol gele benden yaña:**--*a*
Gazel 109
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin de aşığa gönlünün düşmesinin mümkün olup olmadığı üzerinde durulur ve bunun imkansızlığı kastedilir.

Göñlümi göndermişem ben dōstum senden yaña
Bir daḫı mümkin midür kim ol gele benden yaña

ol ġonca-leb:

1. **ol ġonca-leb:**
Gazel 464
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O gonca dudak II O gonca dudaklı sevgili.

Ruḫları yiter baña gülşen temāşāsın göñül
İstemez ol ġonca-leb çün bir gül-i nev-restedür

ol gösterdi:

1. **ol gösterdi:**--*di*
Gazel 105
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O(sevgili)gösterdi,öğretti ki.

Ḥāşılum derd oldı tā gösterdi ol meh rū baña
Kāşkī göstermeye-y-di rūyın ol bed-ḫū baña

ol gözleri mekkār:

1. **ol gözleri mekkār:**--*ler, --i-ler, -i*
Gazel 344
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aldatıcı,hilekar gözleri kastedilmektedir.

Gāh nāz u gāh şīve geh cefā gāhī sitem
Dem mi vardur kılmaya ol gözleri mekkār güç

ol gün:

1. **ol gün:**
Gazel 294
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O gün.

Ḳıyām itse kaçan ol servi ḳāmet
Koparur başuma ol gün ḳıyāmet

2. **ol gün:**
Gazel 404
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O gün.

ʿİyd-ile olmaz feraḥ göñli Muḥibbī bendeñüñ
Her kaçan yüzüñ görem ol gün olur baña saʿīd

ol günden berü:

1. **ol günden berü:**--*den*
Gazel 210
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O günden beri, o zamandan itibaren.

Ol saçı leylā bu ben dīvāneye mecnūn dimiş
Şādam ol günden berü kim baña ḫoş komış laḳab

ol habīb:

1. **ol ḥabīb:**
Gazel 187
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O sevgili.

Gördi kūyında göñül dīvānesini ol ḥabīb
Dakdı zülfinüñ kemendinden hemān boynına ip

ol halḳadan:

1. **ol ḫalḳadan:**--*dan*
Gazel 246
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın kendini sevgilinin kapısındaki toplu ağyarlardan farklı tutmaması kastedilmiştir.

Sayar kendin Muḥibbī seglerinden
Dimez ol ḫalḳadan bīrūnam iy dōst

ol hevādan:

1. **ol hevādan:**--*dan*
Gazel 289
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kastedilen gelip geçici heves ve istek.

Būy-ı zülfüñden hevā başında var servüñ meger
Raḳṣa girmiş ol hevādan şöyle kim oynar mest

ol hicāb:

1. **ol ḥicāb:**
Gazel 152
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Peçe,örtü.
2)Utanma,sıkılma durumu içinde olmak.

Zülfüñi gün yüzüñe yine eyledüñ niḳāb
Göremem yüzüñi oldı baña āh ol ḥicāb

ol hokkada:

1. **ol ḥoḳḳada:**--*da*
Gazel 426
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Küçük kutucuk.

Noḳṭa mıdur leb midür bu yoḫsa laʿlīn ḥoḳḳadur
Diş midür pinhān olan ol ḥoḳḳada lüʾlüʾ midür

ol ḫurşīde kim:

1. **ol ḫurşīde kim:**--*e*
Gazel 498
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) güneş ve sevgilinin yüzünün parlaklığı arasında benzerlik ilgisi kurulmuştur.

Perde eyler geh güneş ruḫsārına kāküllerin
Beñzer ol ḫurşīde kim anuñ seḫāb üstindedür

ol kāfir:

1. **ol kāfir:**
Gazel 465
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O dinsiz imansız, iyilik bilmeyen sevgili.

Ḫaṭ ruḫında revnaḳ-ı dīger tutar
Korkaram İslāmı ol kāfir tutar

ol ḳākül:

1. **ol ḳākül:**
Gazel 436
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saç perçemi.

Cān fedādur çeşm-i şūḫuña senüñ iy dil-firīb
Göñlümi böyle perīşān iden ol ḳākül geçer

ol kapudan:

1. **ol kapudan:**--*dan*
Gazel 329
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kapı (Allah'ın makamı).

Sīneme tīrüñle cānā gel bugün bir kapu aç
Ol kapudan pādişāhum alasın cānı ḫarāc

ol ki:

1. **ol ki:**
Gazel 259
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O ki.

Ne saʿādet eridür ol ki meşāmına ire
Rūz-ı hicr içre iñen aña viṣāli nefaḥāt

2. **ol ki:**
Gazel 72
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kimse ki.

Ḳıymetini ışḳuñ anlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün ol ki hem bī-derd ola

ol kilīd:

1. **ol kilīd:**
Gazel 404
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kapı kilidi,anahtar.

Bunca eyyām bend kılmışken der-i meyḫāneyi
Māh-ı nev oldı anaḫtārı açıldı ol kilīd

ol kitābuñ:

1. **ol kitābuñ:**--*u, --n*
Gazel 453
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kitap(güzellik kitabı.).

Ṣafḥa-i ḫaddüñde ḫāl ü ḫaṭṭuñı rūşen görüp
Didüm ancak ol kitābuñ noḳṭa vü iʿrābıdur

ol let ki:

1. **ol let ki:**
Gazel 434
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kastedilen dövüş veya dayaktır.

Dögerler kūy-ı dildāra varan ʿāṣıḳları aʿdā
Degüldür anlara ol let ki her birine ḫilʿatdür

ol māhitāb:

1. **ol māhitāb:**
Gazel 175
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O dolunay.

Fikre vardum tā ki ḫābuma gire ol māhitāb
Ben bu fikr içinde iken togdı nāgāh āfitāb

ol manẓūr:

1. **ol manẓūr:**
Gazel 490
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nazar edilen,bakılan,dikkatleri üzerine çeken.

Meclis-i cānāna varduñ bakma sen her cānibe
Sen edep gözle ki ol manẓūr u hem nāẓırdadur

ol meh:

1. **ol meh:**
Gazel 484
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O sevgili.

Rūz-ı baḫtum tīre vü hicrān şebi ġāyet dırāz
Her kaçan ol meh niḳāb-ı zülfini bir rū çeker

2. **ol meh:**
Gazel 157
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O ay yüzlü sevgili.

N'eyler ol meh bilmezem ebrūlarına çīn salup
Bu ḫarāb olmış göñül üzre yine akın salup

3. **ol meh:**
Gazel 212
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O ay yüzlü sevgili.

Gice ol meh menzilinden çıkdı beñzer bī-niḳāb
Sordılar cümle cihān ḫalḳı ki togdı āfitāb

4. **ol meh:**
Gazel 238
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O ay yüzlü sevgili.

Çīn ider ebrūların ol meh kaçan kim ola mest
Pehlevānlar gibi baş başa ururlar dest-be-dest

ol meh-rū:

1. **ol meh-rū:**
Gazel 139
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O ay yüzlü güzel,sevgili.

Āteş-i şevḳine karşu iy Muḥibbī teşnesin
Cān virürseñ virmez ol meh-rū bir içim su saña

ol mest:

1. **ol mest:**
Gazel 293
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sarhoş. Aklı başında olmayan. Kendinden geçercesine haz duymak mânasında "mest olmak" şeklinde kullanılır.

Gözleri tārāca virdi yine bu dil şehrini
Şöyle beñzer kim Muḥibbī olmış ol güftār mest

ol mihribān:

1. **ol mihribān:**
Gazel 418
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgili.

Ḫūn-ı dil nūş itmeyince vaṣla irmez ehl-i ʿışḳ
Rāyegān vaṣlını çün ol mihribān görmez leẕīẕ

ol mübtelā:

1. **ol mübtelā:**
Gazel 430
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Düşkün kimse,aşık.

Kūyında sehv-ile didi ol mübtelā kanı

Tā ḥaşre deñlü saña bu ẕevḳ u şafā yiter

ol muḥammed ḥürmetine:

1. **ol muḥammed ḥürmetine:**--*i, --ne*
Gazel 156
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Allah C.C'ın sevgili kulu ve elçisi Hz. Muhammed Mustafa(s.a.v) kastedilmiştir.

Afv kıl işyānumı kim bir aduñ Ġaffār'dur
Ol Muḥammed ḥürmetine kim saña oldur ḥabīb

ol nāzük mizāc gül yapragından terdür:

1. **ol nāzük mizāc gül yapragından terdür:**--*ı, --n, --dan, --dür*
Gazel 338
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin zarif huy ve tabiatının henüz yeni açmaya başlamış gül yaprağından bile taze olduğu söylenmektedir.

İncinür āh eyleyüp zārılık itsem ol ṣanem
Dōstlar gül yapragından terdür ol nāzük mizāc

ol nūr:

1. **ol nūr:**
Gazel 392
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O ışık,parıltı.

Bak Muḥammmed nūrına bakma yüzüm karasına
Ola ol nūr Muḥibbī'ye şefīʿ yā Maʿbūd

ol ot:

1. **ol ot:**
Gazel 234
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ateş. (Beyitte) aşığın ağzından çıkan ah ateşi kastedilmiştir.

İy Muḥibbī derd-i dilden ṣabr kıl āh eyleme
ʿĀlemi efsürde eyler ẓāhir olursa ol ot

ol perī:

1. **ol perī:**
Gazel 304
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O periye benzer sevgili.

Şiʿr-ile itdüñ Muḥibbī ol perī tesḫīrini
Dime şimden girü sen eşʿār u dīvāndur ʿabeş

ol perī ile:

1. **ol perī ile:**--*le*
Gazel 131
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O peri suretli sevgili.

Ugramaz benden yaña bīgāne-veş turmaz kaçar
Ol perī ile olaldan oldı göñlüm āşinā

ol perīnüñ vaşlın umar:

1. **ol perīnüñ vaşlın umar:**--*ma, --r*
Gazel 132
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlünün sevgiliye kavuşmayı dilemesi kastedilmiştir.

Vaṣlın umar ol perīnüñ bu göñül dīvānedür
Bakmaga ṭāḳat getürmez dīde-i giryān aña

ol rakīb:

1. **ol raḳīb:**
Gazel 361
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın rakibi.

Bu Muḥibbī var iken kūyuñda n'eyler ol raḳīb
Gülşene bülbül yiter lāzım degül anda tavuḫ

ol remed:

1. **ol remed:**
Gazel 389
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ateşli göz ağrısının kaybolması kastedilmiştir.

Gün yüzüñe bakmag ile żaʿf geldi çeşmüme
Ḫāk-i pāyuñ komag ile defʿ oldı ol remed

ol rezzāḳ'dur:

1. **ol rezzāḳ'dur:**--*dur*
Gazel 332
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Allah c.c 'ın rızık verici olduğu ifade edilmektedir.

Kıl tevekkül ġayrdan rızḳuñ tevaḳḳuʿ eyleme
Çünki ol Rezzāḳ'dur hīç kullarını komaz aç

ol ruḫı:

1. **ol ruḫı:**--*ı*
Gazel 214
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O ruh(sevgili).

Gūşına ala ol ruḫı gül ola ki nāleñ
İy bülbül-i dil şubḥa degin āh u fiġān it

ol saçı leylā:

1. **ol saçı leylā:**--*ı*
Gazel 210
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O saçı Leyla(kara) II Leyla'nın gönül alma özelliği saça verilmiş.

Ol saçı leylā bu ben dīvāneye mecnūn dimiş
Şādam ol günden berü kim baña ḫoş komış laḳab

2. **ol saçı leylā:**--*ı*
Gazel 439
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O saçı Leyla(kara) II Leyla'nın gönül alma özelliği saça verilmiş.

Ol saçı leylā Muḥibbī'yi ne ġam mecnūn ide
Ādemi dīvāne eyler çün perī ruḫsāreler

3. **ol saçı leylā:**--*ı*
Gazel 458
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O saçı Leyla(kara) II Leyla'nın gönül alma özelliği saça verilmiş.

Ol saçı leylā görüp vādīde ben dīvānesin
Didi zencīr-i belā bu zār-ı medhūşumdadur

ol saña ʿināyet ḥaṭā-pūş ide:

1. **ol saña ʿināyet ḥaṭā-pūş ide:**--*a, --e*
Gazel 277
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Allah c.c. 'nün şaire ihsan edip onun hatalarını bağışlaması kastedilmektedir.

Agla Muḥibbī agla añdukça her günāhuñ
Ola ki ol ḫaṭā-pūş ide saña ʿināyet

ol ṣanem:

1. **ol ṣanem:**
Gazel 338
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O put kadar güzel sevgili.

İncinür āh eyleyüp zārılık itsem ol ṣanem
Dōstlar gül yapragından terdür ol nāzük mizāc

ol ṣaneme:

1. **ol ṣaneme:**--*e*
Gazel 162
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) put gibi güzel sevgili kastedilmiştir.

Bagla evvel bilüñe zülfini zünnār gibi
Secde kıl ol ṣaneme deyr-i mesīḥāya düşüp

ol şeb:

1. **ol şeb:**
Gazel 453
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O gece.

Nāgehān bir şeb uyudum yārı gördüm ḫˇābda
Niçe yıllar beni bī-dār iden ol şeb ḫābıdur

ol sebebden:

1. **ol sebebden:**--*den*
Gazel 139
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O yüzden.

Alnuña ḥayrān mehdür yüzüñe şeydā güneş
Ol sebebden gice gündüz yüz sürer her sū saña

2. **ol sebebden:**--*den*
Gazel 360
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O yüzden.

Gül yüzin ʿarż eylemez derdā dirīġ ol māh ruḫ
Ol sebebden gice gündüz virdüm oldı āh ruḫ

3. **ol sebebden:**--*den*
Gazel 373
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O sebeple, o yüzden, o yüzdendir ki.

Āteş-iʿışḳuñ yanaldan sīnem üzre çıkdı dūd
Ol sebebden görinür çarḫuñ yüzi dāyim kebūd

ol sebebden ki:

1. **ol sebebden ki:**
Gazel 125
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şu sebep, bu sebeptendir ki.

Esbüñe nal olmak ister ayda bir kez māhitāb
Ol sebebden ki ider ḳaddini ay illā dü-tā

ol sebebdendür:

1. **ol sebebdendür:**--*den, --dür*
Gazel 187
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O nedenden, o yüzden.

Zülf-i yāra ugrayup beñzer gelür bād-ı ṣabā
Ol sebebdendür dimāġ-ı ālemi pür itdi ṭīb

ol şehi:

1. **ol şehi:**--*i*
Gazel 247
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şah,padişah. (Beyitte) sevgili kastedilmiştir.

Niçe sevmesün Muḥibbī ol şehi Natʿ-ı ḥüsninde güzeller oldı māt

ol şehsüvār:

1. **ol şehsüvār:**
Gazel 436
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O usta binici II O sevgili.

Ger süvār olsa semend-i nāz-ıla ol şehsüvār
Aç gözüñ eyle naẓar yil gibi ol düldül geçer

ol şererden:

1. **ol şererden:**--*den*
Gazel 378
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kıvılcım.(aşığın ah ateşi).

Tutışur āhum şerārından kenār-ı āsümān
Ol şererden yanısardur hey meded cānum meded

ol serv:

1. **ol serv:**
Gazel 241
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O servi boylu II Sevgili.

Ol serv ayagına yine iy dīde merdümi
Yaşuñ revāne olmaga gel eyle terbiyet

ol serv ḳāmet:

1. **ol serv ḳāmet:**
Gazel 267
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) selvi boylu sevgili kastedilmiştir.

Ḳıyām itse kaçan ol serv ḳāmet
Müʾezzindür idüñ aña iḳāmet

ol servi:

1. **ol servi:**--*i*
Gazel 411
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O servi boylu || Sevgili.

Oluram intiẓār-ıla muḳarrer
Muʿallim itmese ol servi āzād

ol serv-i ḳāmet:

1. **ol serv-i ḳāmet:**
Gazel 294
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin boyu selvi ağacına benzetilmiş,düzgünlük ve uzunluk özellikleri aktarılmıştır.

Ḳıyām itse kaçan ol servi ḳāmet
Koparur başuma ol gün ḳıyāmet

2. **ol serv-i ḳāmet:**
Gazel 301
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin boyu selvi ağacına benzetilmiş,düzgünlük ve uzunluk özellikleri aktarılmıştır.

Müʾezzinler yine ḳāmet getürdi
Ḳıyām itdi meger ol serv-i ḳāmet

ol servüñ hayāliyle:

1. **ol servüñ ḫayāliyle:**--*ü, --n, --i, --y, --le*
Gazel 242
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) selvi boylu sevgilinin hayali kastedilmiştir.

Dilā şevḳ-ile bāġ-ı sīneñe yir yir elifler çek
Şeb-i ḥayretde ol servüñ ḫayāliyle der-āġūş it

ol ṭabīb:

1. **ol ṭabīb:**
Gazel 181
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O tabib II Sevgili.

Kūy içre olmış iken dürlü derde mübtelā
Ol ṭabīb itdi ilācum dilde bīmārum görüp

ol vaḳt:

1. **ol vaḳt:**
Gazel 71
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O vakit, işte o zaman.

Yüzüñe ol vaḳt basar pāyın
Muḥib ol dil-firīb
Yollarında ḫāk idüp devrān-ı cismüñ gerd ola

2. **ol vaḳt:**
Gazel 479
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O vakit, işte o zaman.

Sīnemdeki elifden derdüm gören sanur bir
Yanında dāġa baksun ol vaḳt diye ki vehdür

ol yaña bakmaz:

1. **ol yaña bakmaz:**--*maz*
Gazel 101
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ciddiye almamak,aldırış etmemek,o yöne gitmemek.

Eyledi dünyāyı ẕemm ol Ḫālıḳ-ı perverdigār
Didi her kim āḫiret isterse bakmaz ol yaña

ol yir:

1. **ol yir:**
Gazel 89
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O yer.

Her yir bugün ki ḥūr-veş mehliḳā ola
Ol yir hemān āşıḳa cennet-serā ola

ol yolda:

1. **ol yolda:**--*da*
Gazel 259
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O yolda, güzergahta.

Buldı Ḫıżr emr-ile ẓulmetde varup āb-ı ḥayāt
Līk taḳdīr imiş ol yolda Sikender'e memāt

ol yüzi gül:

1. **ol yüzi gül:**--*i*
Gazel 401
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O, yüzü gül bahçesine benzeyen (sevgili).

Ol yüzi gül zülfini çevgān idüp aldı ele
Top olısar niçe serler ger kıla meydān-ı ʿiyd

ol zamān:

1. **ol zamān:**
Gazel 154
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O zaman.

Zülfi çevgānı elinde görse dil bir yār-ı ḫūb
Ol zamān meydān-ı ışḳ içre ider başını top

ola ki:

1. **ola ki:**
Gazel 61
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Diyelim ki.

Yolında dīdeler ḥasret Muḥibbī yaşını döksün
Ola ki semmi esbinüñ nişānını görem gil hā

2. **ola ki:**--*a, --ki*
Gazel 226
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Diyelim ki.

Ola ki gele pā koya ol yār-ı cefā-ḫū
Rāhında Muḥibbī yüzüñi yüri türāb it

3. **ola ki:**--*a*
Gazel 277
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Diyelim ki.

Agla Muḥibbī agla añdukça her günāhuñ
Ola ki ol ḫaṭā-pūş ide saña ʿināyet

4. **ola ki:**--*a*
Gazel 236
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Olur ki, olur da, diyelim ki.

Dilden giderme söyle derd-i āsitān-ı dōst
Ola ki gire gūşuña nite ki zebān-ı dōst

ola kim:

1. **ola kim:**--*a*
Gazel 278
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ola ki.

Ola kim oyna gelüp zülfini çevgān ide yār
Top idüp sen de dilā başuñı meydāna ilet

2. **ola kim:**--*a*
Gazel 221
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ola ki /Olur da.

Gerekdür iñleyüp dimek ḥer dōst
Ola kim raḥm kıla bir naẓar dōst

3. **ola kim:**--*a*
Gazel 276
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ola ki /Olur da.

Ola kim genc-i viṣālüñden bulam diyü nişān
Bu gönül maʿmūr iken vīrāne oldum ʿāḳıbet

4. **ola kim:**--*a*
Gazel 385
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ola ki /Olur da.

Dāġlar her bir ṭarafdan dīdeler kıldı bedīd
Şāyed ola kim hilāl ebrūñı görem ola ʿiyd

olagelmişdür:

1. **olagelmişdür:**--*a*, --*miş,* --*dür*
Gazel 293
Mısra: **6**
Olagelmek. || *Olmak.*

Sırr-ı ʿışḳı fāş iderse göz yaşı olmaz ʿaceb
Çün olagelmişdür eyler sırrını iẓhār mest

oldı tut:

1. **oldı tut:**--*dı*
Gazel 286
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Oldu farz etmek, kabul etmek.

Hem-demüñ dünyāda bir gün yüzlü cānān oldı tut
Maḥremüñ dün gün meh ü ḫurşīd-i raḫşān oldı tut

2. **oldı tut:**--*dı*
Gazel 286
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Oldu farz etmek, kabul etmek.

Hem-demüñ dünyāda bir gün yüzlü cānān oldı tut
Maḥremüñ dün gün meh ü ḫurşīd-i raḫşān oldı tut

3. **oldı tut:**--*dı*
Gazel 286
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Oldu farz etmek, kabul etmek.

Çünki degmez hicrine vaṣlı ṣanavber ḳadlerüñ
Her elif sīneñde bir serv-i ḫurāmān oldı tut

4. **oldı tut:**--*dı*
Gazel 286
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Oldu farz etmek, kabul etmek.

Taḫt u tāc u salṭanat berbād olur çün ʿāḳıbet
Kendüñi ʿālem serīrine Süleymān oldı tut

5. **oldı tut:**--*dı*
Gazel 286
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Oldu farz etmek, kabul etmek.

Çün götürürsin ayagı bezm-i dünyādan göñül
İçdügüñ cām-ı şarābı āb-ı ḥayvān oldı tut

6. **oldı tut:**--*dı*
Gazel 286
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Oldu farz etmek, kabul etmek.

Dehr bāġında Muḥibbī çünki yok būy-ı vefā
Dāġlar cismüñde yir yir virdi ḫandān oldı tut

olma:

1. **olmaya:**-*ya*
Gazel 22
Mısra: **2**
"Olmak" yardımcı fiilinin olumsuzu.

Gün yüzüñ şevḳine her kim zār u giryān olmaya
Dilegüm budur anı ālemde şādān olmaya

2. **olmaya:**-*ya*
Gazel 22
Mısra: **4**
"Olmak" yardımcı fiilinin olumsuzu.

Gitmedi zülfüñ ḫayāli kılca yādumdan benüm
İy saçı sünbül göñül neyçün perīşān olmaya

3. **olmaya:**-*ya*
Gazel 52
Mısra: **9**
"Olmak" yardımcı fiilinin olumsuzu.

Bundan Muḥibbī olmaya devletlü bir kişi
Ālem içinde sevdügi anuñ-ıla yār ola

4. **olmasa:**-*sa*
Gazel 113
Mısra: **1**
"Olmak" yardımcı fiilinin olumsuzu.

Ḥaḳ ḥabībi olmasa olur mıdı mirāc aña
Olmasa sulṭān-ı ālem kim virürdi tāc aña

5. **olmasa:**-*sa*
Gazel 113
Mısra: **2**
"Olmak" yardımcı fiilinin olumsuzu.

Ḥaḳ ḥabībi olmasa olur mıdı mirāc aña
Olmasa sulṭān-ı ālem kim virürdi tāc aña

6. **olmaya:**-*ya*
Gazel 197
Mısra: **10**
"Olmak" yardımcı fiilinin olumsuzu.

İçsün şarāb-ı kevseri sen sun Muḥibbī'ye
Maḥşer güninde olmaya ol teşne ḫuşk leb

7. **olmamışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 35
Mısra: **1**
Olmamak. II Nasip olmamak.

Benden anamdan togaldan olmamışdur ġam cüdā
Ölürem derd-ile ġam benden ola bir dem cüdā

8. **olmaya:**-*ya*
Gazel 22
Mısra: **10**
Bulunmama, mevcut olmama, sahip olmama durumu.

Bu Muḥibbī her zamān zülfüñ zenaḫdanuñ diler
Pes anuñ yiri n'içün bend-ile zindān olmaya

olmadı:

1. **olmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 90
Mısra: **8**
Bulunmamak,mevcut olmamak.

Niçe yıldur peyk-i āhı gönderürem kūyuña
Olmadı bir gün müyesser irgüre rāhum saña

olmakdan ise:

1. **olmakdan ise:**--*mak, --dan, --se*
Gazel 377
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alemin padişahı olmaktansa.

Pādişāh-ı ʿālem olmakdan ise yigdür baña
Ḫıdmet idüp āsitānuñda olam kemter ʿabīd

olmaklık dilersen:

1. **olmaklık dilersen:**--*mak, --lık, --r, --sen*
Gazel 323
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) olmak istemek anlamında-aşk şehidi-bağlamında kullanılmıştır.

Dilā Mecnūn-ṣıfat ʿüryān oluban pīrehenden geç
Şehīd-i ʿışḳ olmaklık dilersen gel kefenden geç

olmasa idüñ:

1. **olmasa idüñ:**--*ma, --sa, --dü, --n*
Gazel 328
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beyitte bahsedilen konumda ya da sıfatta bulunmamak.

Ḥabībi olmasa idüñ Ḫudā'nuñ Müyesser olmaz idi saña miʿrāc

olmasam:

1. **olmasam:**--*ma, --sa, --m*
Gazel 440
Mısra: **10**
"Ol" yardımcı eylem.(aşık olmak bağlamında).

Āfitāba ben didüm ʿāşıḳ mısın dīdārına
Didi olmasam neden böyle gezerdüm derbeder

olmaya idi:

1. **olmaya idi:**--*ma, --y, --a, --di*
Gazel 362
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Olmazdı anlamında kullanılır.

İy yār ḳaṭresi lebüñüñ baḥra tamlasa
Olmaya idi ʿālem içinde hīç āb-ı telḫ

olmaz:

1. **olmaz:**
Gazel 25
Mısra: **4**
"Olmak" fiilinin geniş zamanın olumsuzu "olmaz.".

Kūyına varan āşıḳı bir ġamzeden eyler helāk
Olmaz peşīmān āḳıbet n'eyler bu nā-ḥaḳ kan aña

2. **olmaz:**
Gazel 109
Mısra: **5**
"Olmak" fiilinin geniş zamanın olumsuzu "olmaz.".

Dōstlar aġyārı görsem yār-ıla olmaz aceb
Meyl ider gülşende gül açılsa dikenden yaña

olmaz aceb:

1. **olmaz aceb:**--*maz*
Gazel 182
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) böyle olmaz mı,uygun değil mi anlamında kullanılan bir söz grubu.

Aglasam āh eylesem bülbülleyin olmaz aceb
Gülşen-i ḥüsn içre gül tek vird-i ḫandānuñ görüp

2. **olmaz aceb:**--*maz*
Gazel 187
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) böyle olmaz

mı,uygun değil mi anlamında kullanılan bir söz grubu.

İñlesem aġyār elinden dōstlar olmaz aceb
Ḫār elinden dāyimā gülşende iñler andelīb

olmaz imiş:

1. **olmaz imiş:**--*maz, --miş*
   Gazel 297
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Olmazmış.

Cān u dil aldı lebinden būse iḳrār eyledi
Ḫūblarda olmaz imiş ʿahd ü peymānı dürüst

olmaz-ıdı:

1. **olmaz-ıdı:**--*maz, --ı, --dı*
   Gazel 158
   Mısra: **2**
   Olmazdı.

Dōstum alnuñ ḳamer olmasa yüzüñ āfitāb
Olmaz-ıdı kim naẓar eylerse çeşmi tolu āb

olupdur sanasın:

1. **olupdur sanasın:**-*a, -sın*
   Gazel 76
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir olay ya da durum oluşmuştur,olmuştur sanmak.

İçilse sāġar-ı çeşmüm tolu bir ẕerre eksilmez
Olupdur sanasın şimdi yine pür cām-ı Cem peydā

olur:

1. **olur:**
   Gazel 18
   Mısra: **10**
   "Ol" fiilinin geniş zaman kipi.

Muḥibbī'nüñ murādıdur raḳībüñe ġazā kılmak
Anuñ-ıçun ki göñlinde olur azm-i serüm peydā

olur kim:

1. **olur kim:**--*ur*
   Gazel 432
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Olur ki, belki, muhtemelen.

Bu gedāya n'ola keşf itseñ şehā esrāruñı
Gāh olur kim bendeye ḫālini sulṭān ʿarż ider

olur mı:

1. **olur mı:**--*ur, --mı*
   Gazel 261
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Olur mu; mümkün mü.

Cān naḳd ile būseñe dil müşterī olur
Cāndan olur mı diye baña bir kimse diye hest

2. **olur mı:**
   Gazel 65
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Olur mu? II olmaz.

Ki çün bünyādına ilmüñ komışlar naḥv-ıla ṣarfı
Olur mı ilm hīç ḥāṣıl okınmaya avāmil hā

olur mı ki:

1. **olur mı ki:**
   Gazel 63
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hiç olur mu, olası şey mi // olmaz.

Sen güzeller şāhısın ben ışḳuñ-ıla mübtelā
Hīç olur mı ki muḳārin ola şāh-ıla gedā

olur olmaz:

1. **olur olmaz:**--*ur, --maz*
   Gazel 301
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Olur olmaz, yerli yersiz, rastgele, sıradan, önemsiz.

Olur olmaz ḳadeḥle içme zāhid
Sebū ile anı içmek ẕarāfet

olursa da:

1. **olursa da:**
   Gazel 129
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Beyitte) -olduğu zaman- anlamında kullanılmıştır.

Himmetüñ destiyle saldum göñlümüñ şehbāzını
Umaram dildārı ṣayd idem olursa da hümā

2. **olursa da:**--*ur, --sa*
   Gazel 488
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Beyitte) -olduğu zaman- anlamında kullanılmıştır.

Ġayrıya kılmaz naẓar ger mihr ü māh olursa da
Çün nigāhı çeşmümüñ ol rūy-ı ferrūḫ-fāladur

on:

1. **öñine:**-*ine*
   Gazel 110
   Mısra: **11**
   Ön, önce, ilk.

Zülf-i şeb-dīzi öñine gerçi kimse geçmedi
Eşk-i gülgūnumla koşsun vireyim meydān aña

2. **öñüñde:**-*ü, -n, -de*
   Gazel 160
   Mısra: **8**
   Bir şeyin esas tutulan yüzünün bulunduğu, baktığı, yöneldiği, gittiği taraf.

Lebi şeftālüsin gördük dil ü cān-ıla meyl itdük
Elüñ sunma ḫaẓer eyle öñüñde çāhdur ġabġab

3. **öñinde:**-*i, -n, -de*
   Gazel 18
   Mısra: **6**
   Bir kimse veya yerin yüzünün baktığı tarafta olan yakın yer.

Sifāl-ı köhne rindāna yiter meyḫāne küncinde
Elin sunmaya ger olsa öñinde cām-ı Cem peydā

4. **on:**
   Gazel 3

Mısra: **6**
"on" sayısı.

Bassa şemsüñ nūrını nūruñ senüñ olmaz aceb
On sekiz biñ āleme sensin çü maḥbūb-ı Ḫudā

5. **öñdin:**-*din*
Gazel 379
Mısra: **9**
Önce, daha evvel, ilk.

Dōstlar bu cān u dil çıkmazdan öñdin bir nefes
Ol Mesīḥā-dem melek yüzlü nigārumdan meded

6. **öñüñden:**-*ü, -(n), -den*
Gazel 68
Mısra: **2**
Bir kimse veya yerin yüzünün baktığı tarafta olan yakın yer; "arka" karşıtı.

Eger ḳaṣd eyleseñ tīġuñla cāna
Öñüñden ırmayam boynumı ḳaṭā

ona beñzer:

1. **ona beñzer:**--*n, --a, --r*
Gazel 463
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşık gönlündeki yaranın da sevgiliye-elif harfine benzediğini dik ve gururlu olduğunu söylemektedir.

Elifken sīnede bir idi derdüm
Yakaldan yanına dāġ ona beñzer

oñulmaz:

1. **oñulmaz:**
Gazel 18
Mısra: **2**
İyileşmez, şifa bulmaz, şifasız.

Gönül zārīlık itdükçe olur gözümde nem peydā
Oñulmaz derde sataşdum olur her laḥẓa ġam peydā

onunçün:

1. **anuñçun:**
Gazel 50
Mısra: **4**
Bu sebepten dolayı, bu nedenle.

Lebüñ gelse ḫayāle āh ider dil
Anuñçun bişmedi bī-dūd ḥalvā

ortaya girdi:

1. **ortaya girdi:**-*+ya, --di*
Gazel 181
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Araya girmek,iki varlık ya da kavramın birleşmesine engel olmak.

Naḳd-i cāna almış iken dilberüñ bir būsesin
Āh raḳīb ortaya girdi bozdı bāzārum görüp

oruç tamām olsun:

1. **oruç tamām olsun:**--*sun*
Gazel 327
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliden ayrılık yani oruç sona ersin anlamında kullanılmıştır.

ʿİyd-i viṣāl içün tutaram ṣavm-ı hicrüñi
Göster hilāl ebrūñı olsun tamām oruç

ot düşdi:

1. **ot düşdi:**--*di*
Gazel 288
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ateş düşmesi.(gönlün tutuşması manasında.).

Āteş-i ʿışḳuñ düşelden dil ḫarāba tutdı yüz
Niçe vīrān olmasun düşdi göñül şehrine ot

ot düşerdi:

1. **ot düşerdi:**--*e, --r, --di*
Gazel 237
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın ah etmesinden ateş çıkması,kederinin çokluğu kastedilmiştir.

Ṣabr-ıla ger urmasaydum agzuma mühr-i sükūt
Āhum odından düşerdi ḫırmen-i devrāna ot

oyna-:

1. **oynar:**-*r*
Gazel 289
Mısra: **12**
Dans etmek, raks etmek.

Būy-ı zülfüñden hevā başında var servüñ meger
Raḳṣa girmiş ol hevādan şöyle kim oynar mest

oyna:

1. **oynayaldan:**-*yaldan*
Gazel 324
Mısra: **4**
Oyun oynamak.

Sīnem üzre pullarumdur dāġlar surḫ u siyāh
Oynayaldan nerd-i ʿışḳı oldı derdüm şeş ü penc

2. **oynasun:**-*sun*
Gazel 198
Mısra: **3**
Oynamak, hareket etmek, eğlenmek.

Işḳ meydānında top it oynasun dilber serüñ
Furṣat el virdükçe maḫfī zülfinüñ çevgānın öp

3. **oynasun:**-*sun*
Gazel 307
Mısra: **5**
Oynamak, hareket etmek, eğlenmek.

Başum-ıla ʿışḳ meydānında zülfüñ oynasun
İtme ġayrı bāzı çün top-ıla çevgāndur ʿabeş

oyna gelüp:

1. **oyna gelüp:**--*a, --üp*
Gazel 278
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aldanmak,kanmak kastedilmektedir.

Ola kim oyna gelüp zülfini çevgān ide yār
Top idüp sen de dilā başuñı meydāna ilet

ögren:

1. **ögren:**
Gazel 446
Mısra: **3**
Bilgi edinmek, bilgi sahibi olmak; anlamak, idrak etmek.

Gel ḥaḳīḳī ʿışḳı ögren şemʿ-ile pervāneden
Bülbülüñ ʿışḳı mecāzīdür ü hem çok sözlüdür

ögren-:

1. **ögrendi:**-*di*
Gazel 354
Mısra: **7**
Alışmak.

Ögrendi cevr ü cefāsı nigāruñ baña gelür
Cevr ü vefā vü miḥnet ile her ġamı feraḥ

2. **ögrenür:**-*ür*
Gazel 56
Mısra: **4**
Bilgi edinmek, bilgi sahibi olmak; anlamak, idrak etmek.

Bār-ı ġamdan aglamaz dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

3. **ögrenür:**-*ür*
Gazel 72
Mısra: **4**
Bilgi edinmek, bilgi sahibi olmak; anlamak, idrak etmek.

Bār-ı ġadan aglamaz dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

ögret:

1. **ögredür:**-*ür*
Gazel 190
Mısra: **12**
Bilgi edinmek, bilgi sahibi olmak; anlamak, idrak etmek.

İy Muḥibbī dil-rübālar cevrine incinme kim
Kim seni tedrīc-ile ögredür anlar yap yap

2. **ögredür:**-*ür*
Gazel 473
Mısra: **1**
Bilgi edinmek, bilgi sahibi olmak; anlamak, idrak etmek.

Çeşm-i mestin içmege kan sanma müjgān ögredür
Agız açup gūşına ol zülf-i fettān ögredür

3. **ögredür:**-*ür*
Gazel 473
Mısra: **2**
Bilgi edinmek, bilgi sahibi olmak; anlamak, idrak etmek.

Çeşm-i mestin içmege kan sanma müjgān ögredür
Agız açup gūşına ol zülf-i fettān ögredür

4. **ögredür:**-*ür*
Gazel 473
Mısra: **4**
Bilgi edinmek, bilgi sahibi olmak; anlamak, idrak etmek.

Ḥüsn meydānında top itmiş serin ʿāşıḳlaruñ
Zülfini çevgān idüp esbine cevlān ögredür

5. **ögredür:**-*ür*
Gazel 473
Mısra: **10**
Bilgi edinmek, bilgi sahibi olmak; anlamak, idrak etmek.

Ḫālini gösterse tañ mı bu Muḥibbī'ye raḳīb
Ādem'e gendüm temennāsını şeyṭān ögredür

ögüt budur:

1. **ögüt budur:**-*-dur*
Gazel 274
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasihat,öğüt.

Dār-ı dünyāya göñül virme saña budur ögüt
Ger dilerseñ ʿāḳıbetüñ ḫayr ola bu sözi tut

ögüt virmez:

1. **ögüt virmez:**-*-mez*
Gazel 288
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kimseye, yapması ya da yapmaması gereken şeyler konusunda yol göstermek.

İy göñül pīr-i muġānuñ dāmenini berk tut
Çünki andan ġayrı virmez saña bir kimse ögüt

ögüt virür:

1. **ögüt virür:**-*-ür*
Gazel 237
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kimseye yapması veya yapmaması gereken şeyler için yol göstermek, nasihat etmek.

Baña ḫālī gendümin ḫaddinde ʿarż eyler raḳīb
Sanasın cennetde virür Ādem'e iblīs ögüt

öldür-:

1. **öldürseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 9
Mısra: **5**
Bir canlının hayatına son vermek.

Cevr oklarıyla ger beni öldürseñ iy ḥabīb
Āḫir nefesde eyleye cānum duā saña

2. **öldürüp:**-*üp*
Gazel 10
Mısra: **2**
Bir canlının hayatına son vermek.

Lal-i lebüñe ger dir-isem n'ola Mesīḥā
Bir ġamze ile öldürüp eyler yine iḥyā

3. **öldürmegi:**-*meg, -i*
Gazel 425
Mısra: **1**
Bir canlının hayatına son vermek.

ʿĀşıḳ-ı dil-ḫasteyi öldürmegi cānān umar
Līk andan daḫı artuk ölmegi bu cān umar

4. **öldürüp:**-*(ü)p*
Gazel 193
Mısra: **8**
Öldürmek ‖ çok üzmek, perîşân etmek.

Bir dem ārām eyle iy dilber gelüp ömrüm gibi
Öldürüp ben ḫastayı gel gitmege itme şitāb

5. **öldürürse:**-*ür, -se*
Gazel 219
Mısra: **1**
Bir canlının hayatına son vermek. || Ölümüne sebep olmak.

Öldürürse derd-i dil bu ḫaste-i hicrān-ı dōst
Yüzümü döndürmezem her ne ise fermān-ı dōst

öldür:

1. **öldüriserdür:**-*iser, -dür*
Gazel 157
Mısra: **10**
Ölmek, öldürmek.

Rāh-ı ışḳında fiġānum işidüp yār incinür
Öldüriserdür Muḥibbī derdmendi kīn salup

2. **öldür:**--*dür*
Gazel 376
Mısra: **5**
Ölmek, öldürmek.

Bu ṭarīḳ-i ʿışḳdur luṭf eyle öldür gel beni
Ġāzi ol sen gir s̲ evāba ben daḫı olam şehīd

3. **öldürdüñ:**-*düñ*
Gazel 18
Mısra: **3**
Bir canlının hayatına son vermek.

Niçe biñ āşıḳ öldürdüñ kapuñda tīġ-ı cevr-ile
Günāhın añmayup her dem idersin biñ sitem peydā

4. **öldürdügine:**-*dügine*
Gazel 159
Mısra: **5**
Bir canlının hayatına son vermek.

Dün beni öldürdügine döndi inkār eyledi
Ḫançerinde buña ne şāhid gerek kanum görüp

5. **öldür:**--*dür*
Gazel 404
Mısra: **5**
Bir canlının hayatına son vermek.

Gel beni öldür s̲evāba gir ko kanum fikrini
Bu ṭarīḳ-ı ʿışḳdur sen ġāzi ben olam şehīd

6. **öldüre:**-*e*
Gazel 64
Mısra: **5**
Öldürmek ‖ çok üzmek, perîşân etmek.

Ḳahr-ıla ger öldüre luṭf ile gine dirgüre
Dimezüz çūn u çerā çün olmışuz fermān aña

7. **öldüre:**-*e*
Gazel 272
Mısra: **2**
Öldürmek ‖ çok üzmek, perîşân etmek.

Düşer mi ʿāşıḳa kılmak şikāyet
Cefā vü cevr-ile öldüre ġāyet

8. **öldürürseñ:**-*ür, -señ*
Gazel 402
Mısra: **11**
Öldürmek II çok üzmek, perişan etmek.

Öldürürseñ kūyuña varan n'ola ʿāşıḳları
Sen olursın dōstum ġāzī ben oluram şehīd

9. **öldürür:**-*ür*
Gazel 5
Mısra: **7**
Bir canlının hayatına son vermek // mec. Çok acı ve sıkıntı vermek, çok üzmek veya yormak.

Öldürür gerçi ki ġamzeñ āşıḳa virmez amān
Leblerüñ Īsī gibi her laḥẓa virür cān baña

10. **öldürür:**-*ür*
Gazel 13
Mısra: **3**
Bir canlının hayatına son vermek // mec. Çok acı ve sıkıntı vermek, çok üzmek veya yormak.

Ejder-i ışḳ öldürür didüm maḥabbet ehlini
İşidüp cān-ıla gönlüm oldılar ḳāyil baña

11. **öldür:**--*dür*
Gazel 96
Mısra: **5**
Bir canlının hayatına son vermek; acı vermek, üzmek, kederlendirmek.

Çünki raḥmuñ yok nigārā bāri gel öldür beni
Bu dil-i bī-çārenüñ ḥālini eyle bir yaña

12. **öldür:**--*dür*
Gazel 250
Mısra: **7**
Bir canlının hayâtına son vermek. 2. Ölümüne sebep olmak.

Eger yanuñda suç-ısa gel öldür
Gözüm gördi gönül sevdi nihāyet

13. **öldür:**--*dür*
Gazel 290
Mısra: **7**
Bir canlının hayatına son vermek; büyük sıkıntı ve ızdırap vermek, perişan hale getirmek (Aşık bağlamında).

Gel beni öldür baña yigdür bu dirlikden ölüm
Çün raḳīb-i rū-siyāhı maḥrem itdüñ ʿāḳıbet

14. **oldur:**--*dur*
Gazel 340
Mısra: **4**
Ol- yardımcı fiil.

Egerçi mücrimem ʿafv it günāḥum
Anuñ ḥaḳḳı kim oldur ehl-i miʿrāc

öldüreyim didüñ:

1. **öldüreyim didüñ:**--*dür, --e, --yin, --di, --n*
Gazel 184
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın bu duygu ve sevgiden vazgeçmek istemesi kastedilmiştir.

Biñ kerre didüñ öldüreyim yine dönersin
İy dōst niçe bir beni ferdālara salup

öldürür:

1. **öldürür:**--*dür, --ür*
Gazel 302
Mısra: **5**

Öldürmek, yaşamına son vermek, katletmek, canına kıymak. II Acı ve ızdırap vererek perişan etmek.

Tīr-i ġamzeñ öldürür biñ ʿāşıḳı
Kimde vardur iy kemān ebrū bu şest

ölince tā:

1. **ölince tā:**--*ince*
Gazel 251
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ölünceye kadar.

Saña yitmez mi bir jende sarıl aña ḥayātuñda
Ölince tā anı ḫoş gör gel itme kimseye minnet

ölme:

1. **ölmeyüp:**-*üp, -y*
Gazel 409
Mısra: **7**
Ölmek, can vermek.

İster-iseñ ölmeyüp tā ḥaşr zinde kalasın
Cidd-ile cehd eyleyüp dünyāda kazan yaḫşı ad

ölmekden özge:

1. **ölmekden özge:**--*den*
Gazel 475
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canını sevgili yolunda vermekten başka(aşık bağlamında).

Gel iy ṭabīb çek elüñi girme zaḥmete
Ölmekden özge ʿāşıḳa sanma devā olur

ölmiş-:

1. **ölmişe:**-*e*
Gazel 432
Mısra: **10**
Ölmüş, can vermiş (kimse).

Mürde iken iy Muḥibbī baña ol ʿĪsī-nefes
Muʿcize iẓhār idüp gör ölmişe cān ʿarż ider

ölmiş iken:

1. **olmış iken:**--*mış, --ken*
Gazel 181
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Olmuşsa anlamında.

Kūy içre olmış iken dürlü derde mübtelā
Ol ṭabīb itdi ilācum dilde bīmārum görüp

2. **ölmiş iken:**--*ken*
Gazel 126
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayati faaliyetlerin sona ermesi II Tasavvufi bağlamda maddi (dünyevi, cismani) unsurlardan arınıp tinsel manada yeniden doğma (Fenafillaha ermek).

Ölmiş iken tāze cān buldı Muḥibbī ḫasta dil
Būy-ı zülfini getürdüñ müstedām ol iy ṣabā

ölümlü:

1. **ölümlüdür:**-*dür*
Gazel 354
Mısra: **3**
Ölmeye mahkûm, gelip geçici, fâni.

Kim biñ yaşarsa āḫiri çünki ölümlüdür
Bārī cihānda geçürelüm her demi feraḥ

ölümlü ḫastadur:

1. **ölümlü ḫastadur:**--*dur*
Gazel 129
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ölümcül hastalığa yakalanmış kimse.

Bu Muḥibbī ışḳuñ-ıla key ölümlü ḫastadur
İy ṭabīb-i dil meger ire lebüñden bir devā

2. **ölümlü ḫastadur:**--*lü, --dur*
Gazel 425
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ölümcül hastalığa yakalanmış kimse.

İy ṭabīb-i cān bu göñlüm bir ölümlü ḫastadur
Leblerüñden bir cevāb eyt derdine dermān umar

ölürsem komazam:

1. **ölürsem komazam:**--*ür, --se, --m, --maz, --am*
Gazel 345
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgilinin yanından asla ayrılmam,onu bırakmam demektedir.

ʿIşḳ-ıla dāmānını tutdum ölürsem komazam
Ger keserse ḥükm anuñ sulṭān beni bilmez mi hīç

ʿömr:

1. **ʿömr:**
Gazel 262
Mısra: **1**
Hayat, yaşam, ömür.

Civāndur bu göñül ʿömr çend sālest
Bu dilden gitmez ol nāzük nihālest

ömr:

1. **ömrüm:**-*üm*
Gazel 179
Mısra: **10**
Ömür, hayat.

Vaṣl için dirler müyesser olur āḫir ṣabr-ıla
Eylese ömrüm taḥammül itmese ecel şitāb

2. **ömri:**-*i*
Gazel 201
Mısra: **9**
Ömür, hayat.

Ḫoş geçür ömri Muḥibbī dād-ıla
İtmedin bād-ı ecel cismi türāb

3. **ömrüm:**-*üm*
Gazel 2
Mısra: **2**
Hayat, yaşama süresi.

Āh kim vardur benüm başumda biñ dürlü hevā
Ger ināyet itmeseñ ömrüm olur cümle hebā

4. **ömrüm:**-*üm*
Gazel 26

Mısra: **7**
Hayat, yaşama süresi.

Benüm ömrüm ömür ferdāya güymez
Disem bir būse vir sen baña ferdā

5. **ömr:**
Gazel 13
Mısra: **5**
Hayat, yaşam, canlının ölene dek sürdürdüğü zaman dilimi.

Ömr naḳdin vaṣl içün ḫarc eyledüm ammā çi sūd
Sayüm oldı ancak taḥṣīl-i bī-ḥāṣıl baña

ʿömr daḫı:

1. ʿ**ömr daḫı:**
Gazel 291
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaşam süresi(ömür) bile.

Heft iḳlīmi saña cümle musaḫḫar boldı tut
ʿÖmr daḫı Ḫıżr-ıla ʿālemde hem-ser boldı tut

ʿömr geçer:

1. ʿ**ömr geçer:**--*e*, --*r*
Gazel 356
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ömrün geçmesi, hayatın zevale ermesi, zamanın tükenmesi.

Biñ yıl olursa ʿömr geçer ānīde hemān
ʿĀḳil odur ki fikrin ide kanda gitdi Nūḥ

ömr sürdüñ:

1. **ömr sürdüñ:**--*dü*, --*n*
Gazel 216
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayat, yaşam, canlının ölene dek sürdürdüğü zaman dilimi.

Ġazeldür soñı bu mülküñ irişe çün ecel vaḳti
Sikender Ḫıżr olup mülk-i cihānda ömr sürdüñ tut

ʿömr-durur:

1. ʿ**ömr-durur:**--*ur*
Gazel 361
Mısra: **7**
(Beyitte) aşıkların ölmesi,canının son bulması bağlamında kullanılmıştır.

Kesme zülfüñ dōstum ʿömr-durur ʿāşıḳlaruñ
Bir kıluñ kem oldugın kim isteye ol ola yoḫ

ʿömri:

1. ʿ**ömri:**-*i*
Gazel 355
Mısra: **3**
Hayat, yaşam, ömür.

Bil ġanīmet ʿömri fevt itme elüñden sāġarı
İtmedin bu çarḫ-ı ẓālim kelleyi pürḫūn ḳadeḥ

ömr-i cāvidān:

1. **ömr-i cāvidān:**
Gazel 210
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sonsuz ömür, ebedî hayat, ölümsüzlük.

Herkese bulmaga ömr-i cāvidān bir şey sebeb
Ḫıżır'a āb-ı ḥayāt u rindese āb-ı ineb

ʿömr-i cāvidāndur:

1. ʿ**ömr-i cāvidāndur:**--*dur*
Gazel 433
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kalıcı/sonsuz ömrü uzatma.

Ḳadeḥ içdi baña bir cürʿa sundı
Didi iç bunı ʿömr-i cāvidāndur

ʿömri çok olsun:

1. ʿ**ömri çok olsun:**--*i*, --*sun*
Gazel 255
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliye hitaben bir hayır dua olarak -uzun ömürlü olsun-denmiştir.

Kapumda itlerümden kimdür dimiş bizi yār
ʿÖmri çok olsun itmiş yine bizi riʿāyet

ömr-i dırāz:

1. **ömr-i dırāz:**
Gazel 120
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun ömür, ölümsüzlük.

Serv görse ḳaddüñi diye saña ömr-i dırāz
İşidüp bunı çınār el kaldurup itdi duā

ʿömri dırāz ola:

1. ʿ**ömri dırāz ola:**--*i*, --*a*
Gazel 398
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
Ömrü uzun olsun anlamında bir dua ifadesi olarak kullanılmıştır.

Saldı dil gerdenine zülfüñ eyā dōst kemend
Eyledi ʿömri dırāz ola bu dīvāneye bend

ʿömri geçen:

1. ʿ**ömri geçen:**--*i*, --*e*, --*n*
Gazel 438
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün bir ömrünü tüketen aşık kastedilir.(melamet bağlamında).

Ḫırḳa içre ʿömri geçen sūfī-i sālūsa sor
Kim n'içün terk-i riyā itmez o bī-nāmūsa sor

ʿömr-i güzeşt:

1. ʿ**ömr-i güzeşt:**
Gazel 292
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Geçmiş ömür/hayat.

İy Muḥibbī key sakın ḥadden tecāvüz eyleme
Çün bilürsin bir daḫı girmez ele ʿömr-i güzeşt

ʿömri hayāl ile geçer:

1. ʿ**ömri ḫayāl ile geçer:**--*i, --e, --r*
Gazel 393
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) cennete girmenin hayal edilmesi kastedilmektedir.

Zāhidüñ cennet diyü ʿömri ḫayāl ile geçer
ʿĀrifüñ dīdārdur maḳṣudı ol eyler sürūd

ʿömr-i nāzenīn:

1. ʿ**ömr-i nāzenīn:**
Gazel 436
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Narin hayat.

Sun şarābı sāḳiyā çünki bahār eyyāmıdur
Ḥayf ola bu demde ʿömr-i nāzenīn bī-mül geçer

ʿömr-i nūḥ:

1. ʿ**ömr-i nūḥ:**
Gazel 351
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hz. Nuh'un bin yıl olduğu düşünülen ömrü. II Uzun ömür.

ʿĪsī lebüñi görse idi dirdi ʿayn-ı rūḥ
Zülfüñ dırāzına n'ola dinilse ʿömr-i Nūḥ

ömr-i sermedī:

1. **ömr-i sermedī:**
Gazel 86
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ebedi hayat.

Bula Muḥibbī mürde göñül ömr-i sermedī
Īsī gibi eger baña andan ḫiṭāb ola

ʿömr-i ziyād:

1. ʿ**ömr-i ziyād:**
Gazel 409
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ömrü uzun olmak, ömrü çok olmak.

Dōstum ʿāṣıḳlara raḥm eyleyüp kıl ʿadl ü dād
İster-iseñ bulasın dünyāda sen ʿömr-i ziyād

ʿömr-i ziyād bulasın:

1. ʿ**ömr-i ziyād bulasın:**--*a, --sın*
Gazel 368
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın ömrünün uzuması kastedilmektedir.

Ẕikr kıl laʿl-i lebüñ eyle bu ġamgīn dili şād
Zülfine bagla göñül tā bulasın ʿömr-i ziyād

ömrüm geçdi:

1. **ömrüm geçdi:**-*di*
Gazel 80
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ömrün bitmesi.

Gün yüzüñ görmez-isem zülfüñ olur ḫāyil baña
Geçdi ömrüm iy dirīġā olmaduñ māyil baña

2. **ömrüm geçdi:**-*+üm, --di*
Gazel 167
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ömrün bitmesi.

Umar-ıdum göre idi dīdeler düşde seni
Geçdi ömrüm bu ḫayāl-ile görinmez baña ḫˇāb

ömrüm gibi:

1. **ömrüm gibi:**-*+üm*
Gazel 193
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kişinin doğumundan ölümüne kadar geçen zaman,hayat süreci.

Bir dem ārām eyle iy dilber gelüp ömrüm gibi
Öldürüp ben ḫastayı gel gitmege itme şitāb

ʿömrüñ ber-mezīd:

1. ʿ**ömrüñ ber-mezīd:**--*ü, --n*
Gazel 377
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
(Beyitte) sevgiliye hitaben ömrünün çoğalıp artmasının temenni edildiği bir dua ifadesidir.

Rūze-i hicrān gidüp yüzüñ görindi oldı ʿīyd
Devletüñ pāyende olsun daḫı ʿömrüñ ber-mezīd

ömrüñ güni:

1. **ömrüñ güni:**--*ün, --i*
Gazel 195
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaşam süresi,insan ömründen giden bir gün kastedilmiştir.

Sāḳī müdām sun berü sen rāḥatü'l-ḳulūb
Nūş eyleyelüm itmeden ömrüñ güni ġurūb

ömrüñ hebā olmasun:

1. **ömrüñ hebā olmasun:**--*sun*
Gazel 101
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaşanılan hayatın bütünün boşu boşuna geçirmiş ve hiç bir şey gerçekleştirememiş olma durumu.

Cān kulagına irişdürdi seḥer bād-ı ṣabā
Ẕikr-i Ḥaḳḳ'ı koma elden olmasun ömrüñ hebā

ömrüñ naḳdini ḥarc itme:

1. **ömrüñ naḳdini ḫarc itme:**
Gazel 42
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Atasözü**
(Beyitte) yaşam sermayeni harcama,ziyan etme manasındadır. (Dinimizde lüzumsuz harcamak, israf haramdır. Zillet ve fakirliğe sebeptir.).

Didiler yok yirlere ḫarc itme ömrüñ naḳdini
Bilmedüm ḫayf anları ḥaḳḳ-ı birāderdür baña

ömür:

1. **ömür:**
Gazel 26
Mısra: **7**
Ömür, hayat.

Benüm ömrüm ömür ferdāya güymez
Disem bir būse vir sen baña ferdā

2. **ömür:**
Gazel 119
Mısra: **17**
Ömür, hayat.

Ömür dünyā gibi çün bī-vefādur
Dirīg itdi buña Cemşīd ü Dārā

öñdin:

1. **öñdin:**
Gazel 148
Mısra: **10**
Önce, daha evvel.

Yakısardur āteş-i ruḫsārına dilber seni
İy Muḥibbī bir gün öñdin āteş-i ruḫsārın öp

öñdin soña:

1. **öñdin soña:**--*din, --a*
Gazel 133
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Baştan sona.

Ḥaḳ naṣīb ide mi ki kokulayam ben sen güli
Bülbül-i şūrīdeveş ḫayrānuñam öñdin soña

öñinde tapa:

1. **öñinde tapa:**--*in, --de, --a*
Gazel 136
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin önünde diz çöküp,onu kutsama,büyük ilan etme,ona kulluk etme.

Zülf-i Hindūsına anuñ niçe kāfir dimeyem
Göz göre tapa öñinde büt-i sīmīni ola

öñümden geçer:

1. **öñümden geçer:**--*ü, --m, --den, --e, --r*
Gazel 436
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığın önünden geçmesi kastedilmektedir.

İy Muḥibbī āh idüp niçe perīşān olmayam
Kim teġāfülle öñümden ol saçı sünbül geçer

öñür:

1. **öñürdi:**-*di*
Gazel 496
Mısra: **11**
1. Öne geçmek, İleri geçmek. 2. Önce ulaşmak, varmak.

Bu dünyāya göñül virme gidenler senden öñürdi
Sikender Ḫusrev ü Dārā Ferīdūn daḫı Cemlerdür

öp-:

1. **öpeli:**-*eli*
Gazel 355
Mısra: **6**
Öpmek.

Yiryüzi kanlu yaşumla lāle reng oldı yine
Öpeli ḥoḳḳa dehānın dilberüñ meygūn ḳadeḥ

2. **öper:**-*er*
Gazel 353
Mısra: **1**
Dudağına değmek, dokunmak; öpücük vermek.

Meclis-i meyde öper çün leb-i dildārı ḳadeḥ
Ölicek eyleyeler topragumı bārī ḳadeḥ

öp:

1. **öpesin:**-*e, -sin*
Gazel 23
Mısra: **4**
Öpmek.

Dāmenine el irerse öp benden dāmenin
İrmez-iseñ dāmenine öpesin rāh iy ṣabā

2. **öp:**
Gazel 23
Mısra: **3**
Öpmek.

Dāmenine el irerse öp benden dāmenin
İrmez-iseñ dāmenine öpesin rāh iy ṣabā

3. **öp:**
Gazel 148
Mısra: **1**
Öpmek.

Gül yüzinden keşf idüp şol ṭurra-i ṭarrārın öp
Ḫasta cāna çün şifādur ḫāl-i anber-bārın öp

4. **öp:**
Gazel 148
Mısra: **2**
Öpmek.

Gül yüzinden keşf idüp şol ṭurra-i ṭarrārın öp
Ḫasta cāna çün şifādur ḫāl-i anber-bārın öp

5. **öp:**
Gazel 148
Mısra: **4**
Öpmek.

Yüzine sür yüzüñ iy dil kim müyesser bir daḫı
Ola mı pes kim bilür varup gül-i ruḫsārın öp

6. **öp:**
Gazel 148
Mısra: **8**
Öpmek.

Kūyum içre gel seni öldürürem āḫir dimiş
Hey ne ranā söylemiş lal-i şeker-güftārın öp

7. **öp:**
Gazel 148
Mısra: **10**
Öpmek.

Yakısardur āteş-i ruḫsārına dilber seni
İy Muḥibbī bir gün öñdin āteş-i ruḫsārın öp

8. **öp:**
Gazel 198
Mısra: **6**
Öpmek.

Göz karasın ḥall idüp yazdum nigāra nāmesin
Okudukça būse cerr eyle leb-i ḫandānın öp

9. **öp:**
Gazel 198
Mısra: **10**
Öpmek; sevgi, saygı, bağlılık duygusunu belirtmek amacıyla dudaklarını değdirmek.

Kabe-i ulyā yüzidür örtüsi zülf-i siyāh
İy Muḥibbī perdeyi keşf it ruḫ-ı raḫşānın öp

10. **öp:**
Gazel 198
Mısra: **4**
Öpmek II Yüz sürmek.

Işḳ meydānında top it oynasun dilber serüñ
Furṣat el virdükçe maḫfī zülfinüñ çevgānın öp

11. **öp:**
Gazel 198
Mısra: **1**
Bağlılık duygusunu bildirmek amacıyla öpmek.

İy ṣabā benden varup yāruñ der ü eyvānın öp
Ḫāk-i pāyına yüzüñ sürer gibi dāmānın öp

öpülmez imiş:

1. **öpülmez imiş:***--ül, --mez, --miş*
Gazel 299
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saygı ve sevgiyi bildirmek amacıyla bir elin öpülmesi,alına konulması kastedilmiştir.

Öpmege elüñ eylemişem başumı tuḫfe
Öpülmez imiş şehler eli çünki tehī dōst

örgede:

1. **örgede:***--e*
Gazel 125
Mısra: **10**
Öğretmek.

Ḫoş tutar her dem raḳībi gözlemez āşıḳların
Bī-vefālık resmini bilsem kim örgede saña

örti döşek:

1. **örti döşek:***--i*
Gazel 430
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sere serpe,takatsizce.

Çünki Necātī örti döşek būriyā diler
Bilmez anı ki ʿāşıḳa bir kurı cā yiter

örtüsi:

1. **örtüsi:**
Gazel 198
Mısra: **9**
Örtmek için kullanılan şey, perde, örtü.

Kabe-i ulyā yüzidür örtüsi zülf-i siyāh
İy Muḥibbī perdeyi keşf it ruḫ-ı raḫşānın öp

öt:

1. **öten:***-en*
Gazel 495
Mısra: **10**
Ötme.

Gül açılmış öter bülbül bu dehre sakın aldanma
Ḫazāna döniser gülşen öten zāġ u zaġanlardur

öte geçe:

1. **öte geçe:***--e*
Gazel 214
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İleriye geçmek.

Göz yaşını akıt öte geçe tā ki semekden
Āhuñ-ıla cihān yüzini ser-cümle duman it

öykin:

1. **öykinür:***-ür*
Gazel 476
Mısra: **3**
Birine benzemek istemek, onu taklit etmek, taklide çalışmak, özenmek.

ʿUşşāḳa gördi kim lebüñe bāde öykinür
Āl-ıla anı itmege ayaga saldılar

öz:

1. **özümi:***-üm, -i*
Gazel 411
Mısra: **9**
Kendi, şahsı, zatı.

Ġubār itdüm özümi yollar üzre
Ümīdüm bu ki ilte kūyuña bād

2. **özinden:***-i, -, -den*
Gazel 450
Mısra: **9**
Asıl.

Muḥibbī her sözin dil-keş özinden iḫtirāʿ itdi
Velī nādān olan bilmez sanur ṭarz-ı Nevāyī'dür

3. **özin:***-i, -n*
Gazel 471
Mısra: **10**
'Kendi ve kendisi' anlamında kullanılan bir dönüşlülük zamiri.

Cemālüñ şemʿine karşu Muḥibbī
Özin pervāne kıldı anı yandur

öz başuña:

1. **öz başuña:***--u, --n, --a*
Gazel 375
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendisi anlamında kullanılmıştır.

Nuṣḥuñ öz başuña it zāhid yüri
ʿĀşıḳ-ı dīvāne hīç tutar mı pend

özge:

1. **özgeye:***-y, -e*
Gazel 4
Mısra: **8**
Başka, diğer.

Gerçi dünyā ḫalḳı māyil dürlü dürlü nimete
Baña gelmez ḫūn-ı dilden özgeye hīç iştihā

2. **özge:**
Gazel 60
Mısra: **13**
-dan başka.

Bugün ġam derdine bundan dimişler özge yok dermān
Elā yā eyyühe'ş-sāḳī edir kesen ve nāvilhā

3. **özge:**
Gazel 104
Mısra: **3**
-dan başka.

Ḫasta-i ışḳam lebüñden özge olmadı ilāc
Fāyide olmadı çok cehd itdi Cālīnūs aña

4. **özge:**
Gazel 105
Mısra: **3**
-dan başka.

Bulmadı cevr ü cefādan özge bu ġamgīn göñül
Arturur günden güne cevrini ol meh-rū baña

5. **özge:**
Gazel 495
Mısra: **4**
"Başka, -den başka" anlamında edat.

Yagup bārān-ı raḥmet yir yirin baş kaldurup ezhār
Zebān-ı ḥāl-ile eydür bu demler özge demlerdür

6. **özge:**
Gazel 421
Mısra: **6**
"- den başka" anlamında edat II Aşk.

Kim dikdi bāġ-ı sīneye ʿışḳuñ nihālini
Derd ü belādan özge ummasun s̲emer leẕīẕ

pā:

1. **pāda:**-*da*
Gazel 240
Mısra: **4**
Ayak.

Uzak menzil ü yok elde zevāde
Katı müşkil olupdur pāda leng-est

pā komasun:

1. **pā komasun:**-*sun*
Gazel 68
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayak basmak,el sürmek.

El uzatdı gelüp gūşuña zülfüñ
Sakınsun bāġ-ı ḥüsne komasun pā

pā koya:

1. **pā koya:**--*a*
Gazel 226
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayak koymak yani iz bırakmak kastedilmektedir.

Ola ki gele pā koya ol yār-ı cefā-ḫū
Rāhında Muḥibbī yüzüñi yüri türāb it

pā koyasın:

1. **pā koyasın:**--*a, --sın*
Gazel 164
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzerine ayakla basmak.(Aşığı ezmek).

Yüzüm üzre ola kim pā koyasın
Yoluñ üzre budur oldugum türāb

pā-bürehne:

1. **pā-bürehne:**
Gazel 289
Mısra: **3**
Yalın ayak.

Pā-bürehne ʿāşıḳam ben laʿli şevḳıne müdām
İstemeñ benden selāmet olmışam bī-ʿār mest

pā-būs:

1. **pā-būsa:**-*a*
Gazel 438
Mısra: **10**
Ayak öpme.

Öpebilseñ destini başuñda ol devlet mi var
İy Muḥibbī gel ʿicāzet var mı bir pā-būsa sor

pādişā:

1. **pādişālardur:**-*lar*
Gazel 483
Mısra: **2**
Sultan ‖ manevi alemin sultanı (gedâ bağlamında).

Ser-i kūyuñ gedāsını gören sanur gedālardur
Velī ger maʿnī yüzinden bakarsa pādişālardur

2. **pādişā:**
Gazel 9
Mısra: **10**
Hükümdar, sultan.

Çünki Muḥibbī kūy-ı maḥabbet gedāsısın
Dehr içre tañ mı ger diseler pādişā saña

3. **pādişā:**
Gazel 69
Mısra: **6**
Hükümdar, sultan.

Ben nedīm-i kemterīn bir bendeyem
Ḥükm ide mi bendeye bir pādişā

pādişāh:

1. **pādişāha:**-*a*
Gazel 70
Mısra: **6**
Büyük hükümdar, sultan.

Bendeñem yārā bilürsin sen dilā
Ḥükm ide mi pādişāha hīç gedā

2. **pādişāhıdur:**-*ıdur*
Gazel 428
Mısra: **2**
Padişah ‖ sevgili, güzel.

Şol gedā kim kūy-ı dildāruñ bugün derbānıdur
Berr ü baḥruñ pādişāhıdur cihān sulṭānıdur

3. **pādişāhum:**-*um*
Gazel 177
Mısra: **4**
Büyük hükümdar, Allah (c.c.), sevgili.

Leblerüñ z̲ikr eylesem cānā gözüñ ḫışm itmesün
N'eylesün maḫmūrdur iy pādişāhum bu ġarīb

4. **pādişāhum:**-*um*
Gazel 329
Mısra: **2**
Büyük hükümdar, Allah (c.c.), sevgili.

Sīneme tīrüñle cānā gel bugün bir kapu aç
Ol kapudan pādişāhum alasın cānı ḫarāc

5. **pādişāhısın:**-*ı, -sın*
Gazel 11
Mısra: **7**
Hükümdar, sultan.

Çün güzeller pādişāhısın virildi şāhlık
Çık serīr-i ḥüsne dinsün ḫūblar şāhı saña

6. **pādişāh:**
Gazel 33
Mısra: **11**
Bir devletin başkanı olan ve hükmetme, emretme hakkını elinde bulunduran kimse, hükümdar, sultan.

Pādişāh olan kurı ġavġā çeker
Ālemüñ ẕevḳın sürer ḳāni gedā

7. **pādişāhum:**-*um*
Gazel 385
Mısra: **10**
Büyük hükümdar. II Sevgili.

Cürmi çok geldi Muḥibbī kapuña redd eyleme
Kanda varsun pādişāhum saña tutmışdur ümīd

8. **pādişāhum:**-*um*
Gazel 419
Mısra: **3**
Büyük hükümdar. II Sevgili.

Pādişāhum avın almış başına şeh-per dakar
Ne takarsa başına olmaya hīç perden leẕīẕ

pādişāhā:

1. **pādişāhā:**
Gazel 386
Mısra: **9**
Ey padişah II Ey sevgili.

Pādişāhā ṣıdḳ u iḫlāṣum saña maʿlūm iken
Dergehüñden bu Muḥibbī kuluñı gel kılma red

2. **pādişāhā:**
Gazel 419
Mısra: **5**
Ey padişah II Ey sevgili.

Pādişāhā tuḫfe itdüm cān u dil eyle ḳabūl
Çünki yok katumda hīç nesne benüm serden leẕīẕ

3. **pādişāhā:**
Gazel 437
Mısra: **9**
Ey padişah II Ey sevgili.

Pādişāhā senden özge yok benüm bir kimsenem
Bu Muḥibbī gibi kapuñda senüñ biñ bende var

pādişāh-ı ālem:

1. **pādişāh-ı ālem:**
Gazel 7
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alemin (millet) padişahı.

Perçemüñ zülfüñ hümā-veş sāye saldı üstüme
Pādişāh-ı ālem oldum çün gedā oldum saña

pādişāh-ı ʿālem:

1. **pādişāh-ı ʿālem:**
Gazel 377
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyanın padişahı.

Pādişāh-ı ʿālem olmakdan ise yigdür baña
Ḫıdmet idüp āsitānuñda olam kemter ʿabīd

pādişāh-ı ʿālem iken:

1. **pādişāh-ı ʿālem iken:**--*ken*
Gazel 301
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tüm Dünya'ya hükmeden büyük bir padişah.

Muḥibbī pādişāh-ı ʿālem iken
Murādı kuluñ olmakdur nihāyet

pādişāh-ı ʿālem olduñ:

1. **pādişāh-ı ʿālem olduñ:**--*dun*
Gazel 281
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alemin padişahı olmak,herkese ve her şeye lütfetmek.

Pādişāh-ı ʿālem olduñ ḥüsn-ile sen dilberā
Sözlerüñ yanında şāhum su olur kand ü nebāt

pādişāh-ı dehr olmakdansa:

1. **pādişāh-ı dehr olmakdansa:**--*mak, --dan, --sa*
Gazel 369
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyaya hükmeden,güçlü bir padişah olmaktansa anlamında kullanılmıştır.

Gözi yaşın her faḳīrüñ ẓulm ile baḫr eyleme
Pādişāh-ı dehr olmakdansa yigdür yaḫşı ad

pādişāh-ı dehrdür:

1. **pādişāh-ı dehrdür:**--*dür*
Gazel 474
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyaya hükmeden padişah.

Biñ süʾāl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb
Pādişāh-ı dehrdür benden kılur ʿār incinür

pādişāh-ı dehre:

1. **pādişāh-ı dehre:**-+*e*
Gazel 175
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya sultanı.

Badezīn elḳāb-ı yāra ḫusrev-i ḫūbān diñüz
Pādişāh-ı dehre dirler nite kim ālī-cenāb

pādişāh-ı ḥüsn:

1. **pādişāh-ı ḥüsn:**
Gazel 430

Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik padişahı.

İy pādişāh-ı ḥüsn güzellik saña yiter
Sorma benüm bu derdümi derdüm baña yiter

pādişāh-ı ḥüsn olasın:

1. **pādişāh-ı ḥüsn olasın:**--*a*, --*sın*
Gazel 137
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye hitaben(güzellik padişahı olduğu kastedilir.).

Pādişāh-ı ḥüsn olasın hīç revā mıdur saña
Yüz ḫarāba tuta dil mülki kamu vīrān ola

pādişāh-ı ışḳ olalı:

1. **pādişāh-ı ışḳ olalı:**--*a*, --*lı*
Gazel 126
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Duyulan aşkın çok fazla(yoğun)olması kastedilir. 2)Aşk padişahı olduğundan beri(zaman anlamı) kastedilmiştir.

Pādişāh-ı ışḳ olalı āhum olmışdur alem
Leşkerümdür eşk-i çeşmüm kim yürür saga sola

pādişāh-ı ışḳam:

1. **pādişāh-ı ışḳam:**-*am*
Gazel 5
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Aşk ehli olma,aşk padişahı.

Pādişāh-ı ışḳam u dil defter ü dīvān baña
Derd ü miḥnet sözlerin yazdum yiter ünvān baña

pādişāh-ı mehlikā:

1. **pādişāh-ı mehliḳā:**
Gazel 125
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ay yüzlü güzellerin sultanı.

Yaş yirinde kan akar raḥm eylegil cānā aña
Gözlerümden her gice iy pādişāh-ı mehliḳā

pādişeh:

1. **pādişehdür:**-*dür*
Gazel 300
Mısra: **9**
Padişah ǁ sevgili, güzel.

İden ẓulmı aña çün pādişehdür
Muḥibbī kime eylesün şikāyet

2. **pādişehlerden:**-*ler*, -*den*
Gazel 425
Mısra: **6**
Padişah, hükümdar.

Kūyuña varsa naẓar kıl ʿāşıḳı menʿ eyleme
Pādişehlerden kul olan dāyimā iḥsān umar

3. **pādişehlerdür:**-*ler*, -*dür*
Gazel 313
Mısra: **9**
Padişah, sultan, hükümdar.

İy Muḥibbī dehr elinden pādişehlerdür zebūn
Eyledi Keyḫusrev ü Cemşīd ü Şeddād el-ġıyāṯ

pāk:

1. **pākdür:**-*dür*
Gazel 443
Mısra: **2**
Far. Temiz, saf.

Dest-i ʿışḳuñla egerçi kim bu sīnem çākdür
Ġıll ü ġışdan ḥamdülillāh kim bu göñlüm pākdür

pāk eyle:

1. **pāk eyle:**
Gazel 456
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Temizlemek; arındırmak.

Ġıll ü ġışdan yüri pāk eyle Muḥibbī ḳalbüñi
Zer gibi ḫāliṣ olan kendüzini pāke çıkar

pāk ide:

1. **pāk ide:**--*e*
Gazel 153
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Temizlemek II arındırmak.

Yuya yüzüm karasını āb-ı istiġfār-ıla
Umaram ki pāk ide maḥşerde Ġaffārü'ẕ-ẕünūb

pāk ider mi:

1. **pāk ider mi:**--*e*, --*r*, --*mi*
Gazel 311
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Arınmış olmak,duru ve temiz hale gelmek.

Ḫabāyiṯsden ider mi dilleri pāk
Neden dirler aña ümmü'l-ḫabāyiṯ

pāk isteye:

1. **pāk isteye:**--*ye*
Gazel 118
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Gönül aynasının) arınmış,temiz ve kusursuz olması.

Jeng-i ġamdan her ki dil āyīnesin pāk isteye
Ya leb-i dilber gerek yāḫūd şarāb-ı ṣāf aña

pāk itmek:

1. **pāk itmek:**--*mek*
Gazel 186
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Temizlemek.

Silüp pāk itmek içün kūy-ı yārı
Yaşum saḳḳā olupdur müje cārūb

pāk kıl:

1. **pāk kıl:**
Gazel 418
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arındırmak, temizlemek.

Jeng-i ẓulmetden Muḥibbī pāk kıl gel ḳalbüñi
Rūz-ı rūşen var-iken kimse duman görmez leẕīẕ

pāk ü ṣāf:

1. **pāk ü ṣāf:**
Gazel 231
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Temizlemek, arı ve berrak hale getirmek.

Gözüm yaşı ne deñlü olur-ısa pāk ü ṣāf
Ḫūnābe-i cigerle döner kana ʿāḳıbet

pāk-dāmān ol:

1. **pāk-dāmān ol:**
Gazel 308
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Namuslu, iffetli, masum olmak.

İy Muḥibbī añma dünyāyı ki ol bir cīfedür
Pāk-dāmān ol sakın itme anuñla var baḥs

pāke çıkar:

1. **pāke çıkar:**--*a, --r*
Gazel 456
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saf, temiz olduğunu iddia etmek.

Ġıll ü ġışdan yüri pāk eyle Muḥibbī ḳalbüñi
Zer gibi ḫāliṣ olan kendüzini pāke çıkar

palās:

1. **palās:**
Gazel 29
Mısra: **10**
Aba ve çul gibi kaba yünden dokunan şeyler ve özellikle bunların eskileri.

Bu libās u hāy u hūy u ṭanṭana nedür dilā
Egnüñe ḫilat yiterken bir palās u bir abā

pā-māl eyleme:

1. **pā-māl eyleme:**--*me*
Gazel 305
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayaklar altına almamak ll çiğnememek.

Yüzümi pāyuña sürsem beni pā-māl eyleme
Mūr olur kim pend idüp eyler Süleymān-ıla baḥs

pā-māl ola:

1. **pā-māl ola:**--*a*
Gazel 368
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayaklar altında çiğnenmek.

Düşüp ayaklara pā-māl ola niçe dil ü cān
Ger perīşān ide ol zülf-i girih-gīrini bād

pā-māl-i çarḫ:

1. **pā-māl-i çarḫ:**
Gazel 359
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feleğin ayakları altına alınmış, çiğnenmiş, hakir duruma düşürülmüş, perîşan edilmiş.

Eyledi ben bī-dili günden güne pā-māl-i çarḫ
Böyledür olmaz ʿaceb çünki ezelden ḥāl-i çarḫ

par par yanar:

1. **par par yanar:**--*a, --r*
Gazel 289
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yanıp bir sönmek; ışıl ışıl parlamak.

Meclisüñde şemʿi gördüm karşuña par par yanar
Yanmaz-ıdı şevḳuñ-ile olmaya ger nār mest

pāralan:

1. **pāralansun:**-*sun*
Gazel 380
Mısra: **10**
Parçalanmak, parçalara ayrılmak.

Kankı ʿāşıḳ kim Muḥibbī cevr-i dilberden kaça
Pāralansun tīġ-ı miḥnetle ḳalem tek bend bend

pāre:

1. **pāreler:**-*ler*
Gazel 74
Mısra: **9**
Parça, kısım.

Eylese cevr ü cefāma pāreler olmaz aceb
Gelmez anlardan vefā anlar ki çün nā-mihr ola

pāre pāre:

1. **pāre pāre:**
Gazel 183
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parça parça.

Pāre pāre göz yaşından lale döndi dāmenüm
Ẓāhir oldı derd-i dil çāk-i girībānum görüp

parmagını kaldurup:

1. **parmagını kaldurup:**--*ı, --n, --ı, --dur, --up*
Gazel 259
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) parmağın kaldırılması şahitlik etmek anlamında kullanılmıştır.

Kese zünnārını ger görse yüzüñ ehl-i ṣalīb
Kaldurup parmagını getüre ol dem ṣalavāt

pārs ehline:

1. **pārs ehline:**--*i, --n, --e*
Gazel 398
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fars halkı.

Pārs ehline eger irse Muḥibbī şiʿiri
İşidüp ḳabri içinde diye taḥsīn ḫūcend

pāy:

1. **pāyına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 300
Mısra: **3**
Hisse, nasip.

Saʿādet buldı koyan pāyına ser
Benüm başumda yokdur bu saʿādet

2. **pāyuña:**-*uñ, -a*
Gazel 14
Mısra: **7**
Ayak, kadem II hisse, nasip.

Pāyuña gel süreyim yüzüm didüm ol şeh didi
Bir gedāsın sözi küstāḫāne söylersin baña

3. **pāyuña:**-*uñ, -a*
Gazel 264
Mısra: **7**
Hisse.

Pāyuña senüñ gevher-i eşk niṣār ider
İtmez dirīġ ʿāşıḳ olan her ne ola hest

4. **pāyuña:**-*uñ, -a*
Gazel 456
Mısra: **6**
Ayak. || Sevgilinin yolu.

Dīdemi ferş-i rehüñ eyleyem iy serv-i ḫırām
Pāyuña ḫayf degül mi ki basup ḫāke çıkar

5. **pāyına:**-*ı, -(n)a*
Gazel 214
Mısra: **16**
(Sevgilinin) ayağı.

Arż ide Muḥib ḳāmetin ol serv-i sehī-ḳad
Pāyına gözüñ yaşını cūy eyle revān it

6. **pāyına:**-*ı, -(n)a*
Gazel 278
Mısra: **6**
(Sevgilinin) ayağı.

Cūy kıl kanlu yaşuñ tā ki ire işigine
Pāyına yüz sürüp ol serv-i ḫırāmāna ilet

7. **pāyuma:**-*um, -a*
Gazel 328
Mısra: **6**
Pay, hisse II Ayak.

Senüñ yoluñda her ḫār-ı muġaylan
Görinür pāyuma zer-baft ü dībāc

8. **pāyına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 332
Mısra: **9**
Ayak II eşik.

Gevher-i eşki Muḥibbī pāyına meh-rūlaruñ
Dükenür sanma dükenmez yimeyüp ġam turma saç

pāya düşer:

1. **pāya düşer:**--*a, --e, --r*
Gazel 457
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayağa düşmek. Değerini kaybetmesi.Yalvarır duruma gelmek.

Kūyuña varsa Muḥibbī serv ḳadüñ isteyü
Göz yaşı gibi seni gördügi dem pāya düşer

pāyān:

1. **pāyān:**
Gazel 25
Mısra: **1**
Nihayet, son.

Sevdā-yı zülfi başdadur bildüm ki yok pāyān aña
Göñlümde var çün derd-i ışḳ olmaz ebed dermān aña

pāyān yok:

1. **pāyān yok:**
Gazel 110
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın çektiği ayrılık acısının sonu ve bitişi olmaması kastedilir.

Derd-i ışḳı şimdi bildüm bir devāsuz derd imiş
Bir aceb vādī imiş hicrān ki yok pāyān aña

pāyānına irmedüm:

1. **pāyānına irmedüm:**--*ı, --na, --me, --düm*
Gazel 154
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sonuna gelmek,nihayete ermek.

Işḳ deryāsına düşdüm irmedüm pāyānına
Niçe kez kaṣd eyledüm māhī gibi aña talup

pāy-bend olur:

1. **pāy-bend olur:**--*ur*
Gazel 367
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayak bağı olmak , engel olmak.

Dil esīr-i zülfdür ḫālüñ görüp Murġ görse dāne olur pāy-bend

pāy-best oldı:

1. **pāy-best oldı:**--*dı*
Gazel 223
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tutulmak,ayağı bağlanmak.

Ḫālini dāne sandı vü tutıldı zülfine
Bend-i belāya murġ-ı dilüm oldı pāy-best

pāy-best oturma:

1. **pāy-best oturma:**--*ma*
Gazel 238
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Bahar mevsiminin canlılığı kastedilerek,ayağı bağlılar gibi oturmamak kastedilmiştir.

Sāḳī-i gül-ruḫ elinden al ele gülgūn ḳadeḥ
Çün baḥār eyyāmı geldi tur oturma pāy-best

pāy-dergilhā kalupdur:

1. **pāy-dergilhā kalupdur:**-*ıp, -dur*
Gazel 60
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Ayağı çamurda kalmak. 2)Sıkıntıda,dertte olmak.

Şu deñlü dīdeler dökdi zemīn üzre gözüm yaşı
Komadı bir ḳadem basam kalupdur pāy-dergilhā

pāy-ı dil:

1. **pāy-ı dil:**
Gazel 248
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlün payı.

Ḫār-ıla oldı iy gül-i ter pāy-ı dil şikest
Derdā dirīġ vaṣluña iremedi bu dest

2. **pāy-ı dil:**
Gazel 295
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlün payı.

Ḫār-ı cefāñ-ıla oluban pāy-ı dil şikest
Vaṣluñ güline irmedi iy bī-vefā bu dest

pāy-ı dilşikest:

1. **pāy-ı dilşikest:**
Gazel 264
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kalbi kırık,gönlü kırılmış olan.

Hicr içre yatur āh oluban pāy-ı dilşikest
Derdā dirīġ irmeye gibi viṣāle dest

pāy-ı dil-şikest olup:

1. **pāy-ı dil-şikest olup:**--*up*
Gazel 223
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kalbi kırık,gönlü kırılmış olan.

Geşt eyledüm cihānı olup pāy-ı dil-şikest
İrgürmedüm viṣāline yāruñ dirīġ dest

pāy-ı huma:

1. **pāy-ı ḫuma:**
Gazel 248
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hüma'nın ayağı.

Pāy-ı ḫuma sebū gibi ser ko Muḥibbī var
Olur çü soñra ḥādi s eden kāseler şikest

pāy-ı kadeḥe:

1. **pāy-ı ḳadeḥe:**--*e*
Gazel 235
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kadeh hissesi,pay.

Ser kodum çünki ṣurāḥī gibi pāy-ı ḳadeḥe
Tañ degül dirler-ise baña eger bāde-perest

pāy-ı yāra:

1. **pāy-ı yāra:**--*a*
Gazel 463
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yarin, dostun ayağı.

Ni s ār içün Muḥibbī pāy-ı yāra
Yaşum sīme yüzüm altuna beñzer

pāyidār degül:

1. **pāyidār degül:**
Gazel 361
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kalıcı değil.

Virse dünyāya göñül senüñle degül pāyidār
Bir ribāṭ-ı köhnesin anda bir günlik konuḫ

pāyidār olmaz:

1. **pāyidār olmaz:**--*maz*
Gazel 491
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kalıcı, sürekli olmak.

Göñül virme bu dünyāya bilürsin pāyidār olmaz
Geçer turmaz ḳarārı yok sanasın bir eser yildür

pāyın basar:

1. **pāyın basar:**-*a, -r*
Gazel 71
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Ayak basmak.
2)Çiğneyip,ezip geçmek.

Yüzüñe ol vaḳt basar pāyın Muḥib ol dil-firīb
Yollarında ḫāk idüp devrān-ı cismüñ gerd ola

pāyına:

1. **pāyına:**
Gazel 227
Mısra: **3**
Ayak, eşik || Hisse, nasip.

Anuñ pāyına ġalṭān olsa āḫir
Bilürdüm var-ımış başumda devlet

pāyına irdüñ:

1. **pāyına irdüñ:**--*ı, --na, --dü, --n*
Gazel 147
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliye yaklaşabilmesinden dolayı muradına ermesi,,nasibini alması kastedilmiştir.

Var-ımış başuñda devlet çünki irdüñ pāyına
Agzuña alup lebin bir kez ol ādem cānın öp

pāymāl eyler:

1. **pāymāl eyler:**--*r*
Gazel 175
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayak altında ezmek, mahvetmek.

Ḫüsnine maġrūrdur uşşāḳı eyler pāymāl
Çagurup biñ dād idersem gūş idüp virmez cevāb

pāy-māl itdürme:

1. **pāy-māl itdürme:**--*dür, --me*
Gazel 369
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ezdirmek, çiğnetmek, ayaklar altına aldırmak.

Mūr gibi pāy-māl itdürme gel miskīnleri
Salṭānat geçer Süleymān daḫı olsañ hem çü bād

pāyuña batar:

1. **pāyuña batar:**--*u, --n, --a, --a, --r*

Gazel 329
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) ayağa cam kırıklarının batması kastedilmiştir.

Gerçi kim seng-i cefā sıdı bu göñlüm şīşesin
Korkaram āḫir batar pāyuña ol sınmış zücāc

pāyuña sürsem:

1. **pāyuña sürsem:**--*u, --n, --a, --se, --m*
Gazel 305
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin ayağı ya da kapısının eşiği kastedilmektedir.

Yüzümi pāyuña sürsem beni pā-māl eyleme
Mūr olur kim pend idüp eyler Süleymān-ıla baḥs

pehlevān:

1. **pehlevānam:**-*am*
Gazel 308
Mısra: **3**
Güreşçi, boylu boslu ve güçlü kimse.

Pehlevānam ʿaṣrda tīġ-ı zebānumla bugün
Kim gele meydānuma itmeye bir miḳdār baḥs

pehlevānlar gibi:

1. **pehlevānlar gibi:**--*lar*
Gazel 238
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güreşçi,iri yapılı, kuvvetli kimse, yiğit, cesur, kahraman.

Çīn ider ebrūların ol meh kaçan kim ola mest
Pehlevānlar gibi baş başa ururlar dest-be-dest

peleng:

1. **pelenge:**-*e*
Gazel 422
Mısra: **10**
Kaplan II yiğit.

Kim görse rūy-ı zerdüm sanur Muḥibbī şīrem
Dāġumla kūh-ı ġamda dirler pelenge beñzer

penāh:

1. **penāhum:**-*um*
Gazel 77
Mısra: **10**
Sığınacak yer, melce.

Başı eflāke irüp yimez idi ẕerrece ġam
İşigüñ olsa Muḥibbī'ye penāhum ṣanemā

penbe içre:

1. **penbe içre:**
Gazel 138
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Pamuk içine sarılmış olmak.

Saklayam dirdüm bu sīnem içre ışḳuñ āteşin
Penbe içre dōstlar āteş kaçan pinhān ola

penc genc:

1. **penc genc:**
Gazel 337
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nizami'nin günümüze ulaşan tek eseri. II Hamse(beş mesnevi.).

İy Muḥibbī beñzedi naẓmuñ Niẓāmī naẓmına
N'ola dirsem uşbu beytüñe senüñ ben Penc Genc

penc penc:

1. **penc penc:**
Gazel 324
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıvrım kıvrım olmak.

İy Muḥibbī naẓm ara tutduñ Niẓāmī ṭarzını
Şiʿrüñi şimden girü itmek gereksin penc penc

pend:

1. **pendümi:**-*üm, -i*
Gazel 34
Mısra: **5**
Nasihat, öğüt.

Ger benüm pendümi gūş itmez iseñ
Direm iy dil olmış olacak saña

2. **penddür:**-*dür*
Gazel 208
Mısra: **9**
Nasihat, öğüt.

Penddür yārāna her dem bu Muḥibbī sözleri
Çünki olmışdur anuñ her bir kelāmı bir kitāb

3. **pendümi:**-*üm, -i*
Gazel 225
Mısra: **9**
Nasihat, öğüt.

Togrut yoluñı pendümi gūş eyle Muḥibbī
Yok fāyide soñra dökesin eşk-i nedāmet

4. **pendümi:**-*üm, -i*
Gazel 265
Mısra: **11**
Nasihat, öğüt.

Togrut yoluñı pendümi gūş eyle Muḥibbī
Soñra dökesin fāyide yok eşk-i nedāmet

5. **pend:**
Gazel 131
Mısra: **5**
Nasihat, öğüt.

Niçe yıldur pend iderler pend gūş itmez göñül
Cümle ālem bir yaña ışḳ-ıla bu dil bir yaña

6. **pend:**
Gazel 367
Mısra: **6**
(Fars.) Öğüt, nasîhat.

Geldi sevdā başuma dīvāneyem Assı itmez baña şimden girü pend

7. **pend:**
Gazel 380
Mısra: **6**
(Fars.) Öğüt, nasîhat.

Żāyiʿ itme nāṣiḥā yok yirlere söz naḳdini

Nite kim yokdur ḳalem dīvāneye yok daḫı pend

8. **pend:**
Gazel 398
Mısra: **6**
(Fars.) Öğüt, nasîhat.

Kulagum toptoludur ʿışḳ-ıla tā rūz-ı ezel
Zāhidā itme naṣīḥat baña kār itmez pend

pend eyleme:

1. **pend eyleme:**-*-me*
Gazel 302
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öğüt vermek, nasihat etmek.

Nāṣiḥā pend eyleme itmez eser ʿĀşıḳ oldum çünki ben rūz-ı elest

pend eylemeñ:

1. **pend eylemeñ:**-*-men*
Gazel 114
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öğüt vermek, nasihat etmek.

Çün saçı zencīrine baglandı dil Mecnūnlayın
Dōstlar şimden girü pend eylemeñ zinhār aña

pend eyleyüp:

1. **pend eyleyüp:**-*-yüp*
Gazel 166
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öğüt ve nasihat vermek.

Her ki āşıḳdur ezel mest ü ḫarābātī olur
Zaḫmete girüp aña pend eyleyüp n'eyler edīb

pend ider:

1. **pend ider:**-*e, -r*
Gazel 82
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öğüt ve nasihat etmek.

Pend ider her dem baña geç dir hevā-yı ışḳdan
Her ne dirse görinür bād-ı hevā zāhid baña

pend iderler:

1. **pend iderler:**-*-e, -r, --ler*
Gazel 131
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Öğüt vermek,nasihat etmek.

Niçe yıldur pend iderler pend güş itmez göñül
Cümle ālem bir yaña ışḳ-ıla bu dil bir yaña

pend idüp:

1. **pend idüp:**-*-üp*
Gazel 305
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öğüt ve nasihatlere kulak asmak,dinlemek.

Yüzümi pāyuña sürsem beni pā-māl eyleme
Mūr olur kim pend idüp eyler Süleymān-ıla baḫs

pend itme:

1. **pend itme:**-*-me*
Gazel 258
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasihat vermek, öğüt vermek.

Nāṣıḥ ko bizi ḥālümüze ol yüri fāriġ
Pend itme degül çünki bu dem cāy-ı naṣīḥāt

pend kılma:

1. **pend kılma:**-*-ma*
Gazel 414
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öğüt vermek,ihtar etmek.

ʿIşḳa tolaşdı göñül dönmez mey ü maḥbūbdan
Zāhidā itmez eser baña naṣīḥat kılma pend

pend tutar mı:

1. **pend tutar mı:**-*-a, --r, --mı*
Gazel 375
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) delirmiş aşıkların öğüt dinlemeyeceği kastedilmektedir.

Nuṣḥuñ öz başuña it zāhid yüri ʿĀşıḳ-ı dīvāne hīç tutar mı pend

pend-i nāṣiḥ:

1. **pend-i nāṣiḥ:**
Gazel 161
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasihatçinin öğüdü.

Ehl-i ışḳ olan meeldür kim aḳldan dūr olur
Pend-i nāṣiḥ istemez güş eylemez ḳavl-i edīb

per:

1. **perler:**-*-ler*
Gazel 465
Mısra: **6**
Kanat.

Gülşen-i ḥüsninde zülf-i cilveger
Her yaña ṭāvūs-veş perler tutar

2. **perden:**-*-den*
Gazel 419
Mısra: **4**
Kanat || kelebek kanadı, aşık.

Pādişāhum avın almış başına şeh-per dakar
Ne takarsa başına olmaya hīç perden leẕīẕ

per açan:

1. **per açan:**-*-a, --n*
Gazel 323
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kanat açmak,kucaklamak.

Göñül şahbāzına pervāz vir āfāḳı seyr itsün
Bu süflī dāmgehden per açan zāġ u zaġandan geç

perākende ola:

1. **perākende ola:**-*-a*
Gazel 259
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dağınık olmak,azar azar yayılmak.

Dökile her yañaya ḫışt perākende ola
Pertev-i nūr-ı cemālüñ dokına sūy-ı menāt

perçem:

1. **perçemüñ:**-*üñ*
Gazel 7
Mısra: **3**
Alna düşen kısa saç demeti, kâkül.

Perçemüñ zülfüñ hümā-veş sāye saldı üstüme
Pādişāh-ı ālem oldum çün gedā oldum saña

perçemi turmış:

1. **perçemi turmış:**--*i, --mış*
Gazel 445
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saç lülesi kastedilmektedir.

Çeşmi ilerü gitdi meger diller almaga
Turmış kafada perçemi yāruñ kemīn tutar

perde:

1. **perdeyi:**-*yi*
Gazel 198
Mısra: **10**
Hicap, örtü.

Kabe-i ulyā yüzidür örtüsi zülf-i siyāh
İy Muḥibbī perdeyi keşf it ruḫ-ı raḫşānın öp

perde eyler:

1. **perde eyler:**--*r*
Gazel 498
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Örtmek.

Perde eyler geh güneş ruḫsārına kāküllerin
Beñzer ol ḫurşīde kim anuñ seḥāb üstindedür

perde kılmasa:

1. **perde kılmasa:**-*sa*
Gazel 38
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir varlığın yahut nesnenin görünmesini engellemek,araya perde olmak.

Bu Muḥibbī eyler-idi mihr-i ḫüsnine naẓar
Perde kılmasa seḥāb-ı zülfini cānān aña

perde olmışdur:

1. **perde olmışdur:**--*mış, --dur*
Gazel 333
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Örtmek,bir şeylerin görünmesini engellemek kastedilmektedir.

Eger cānāne vaṣlına olursañ cān-ıla ṭālib
Saña bil perde olmışdur hemān terk it bedenden geç

perî:

1. **perīdür:**-*dür*
Gazel 64
Mısra: **10**
Cin taifesinin gayet güzel sayılan bir türü.

Çeşmesār-ı çeşmüme gelse olur ānī nihān
Ya melekdür ya perīdür dimezem insān aña

2. **perī:**
Gazel 6
Mısra: **1**
1. Tabiat üstü bir güce sâhip bulunduğuna inanılan cin tâifesinin çok alımlı ve çok güzel olanlarına verilen isim. 2. Çok güzel genç kız veya kadın.

Ol perī peyker melek kim beñzemez insān aña
Ṣad hezārān dil fedā olsun hezārān cān aña

3. **perīden:**-*den*
Gazel 133
Mısra: **3**
Çekici güzelliği olan çok alımlı kız veya kadın, sevgili.

Sen perīden def kılmaga ne var göz şerrini
Kollarum itse idüm bir dem ḫamāyil boynuña

4. **perī:**
Gazel 475
Mısra: **6**
Çekici güzelliğe sahip olan II sevgili.

Gelse ḫayāli çeşmüme ammā görinmez āh
Kim gördi perī ādem-ile āşinā olur

perī ruḫsāreler:

1. **perī ruḫsāreler:**--*ler*
Gazel 439
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Peri yanaklı sevgili.

Ol saçı leylā Muḥibbī'yi ne ġam mecnūn ide
Ādemi dīvāne eyler çün perī ruḫsāreler

perī-peyker:

1. **perī-peyker:**
Gazel 203
Mısra: **3**
Far. peri yüzlü, çok güzel; sevgili.

Bir perī-peyker ḫayāli geleliden çeşmüme
Dilde ṭāḳat kalmadı bu cāna düşdi ıżṭırāb

2. **perī-peyker:**
Gazel 357
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Peri yüzlü. II Sevgili.

Ben ḫarābāt ehli oldum dōstlar şimden girü
Çünki biñ nāzıla sundı bir perī-peyker ḳadeḥ

perī-rū:

1. **perī-rūyı:**-*y, -ı*
Gazel 490
Mısra: **9**
Peri yüzlü II peri gibi güzel sevgili.

Sen perī-rūyı Muḥibbī itdi efsūn-ıla rām
Siḥrdür beñzer kelāmuñ meyli sen sāḥirdedür

2. **perī-rū:**
Gazel 193
Mısra: **5**
Peri (gibi güzel) yüzlü (sevgili).

Bir perī-rū lāli şevḳinden yine āşüfteyem
Sāḳiyā cām ı leb-ā-leb tut yürüt gülgün şarāb

perī-rūdur:

1. **perī-rūdur:**
Gazel 323
Mısra: **5**
Peri yüzlü. II Çok güzel.

Perī-rūdur anı bildüm ki bakmaz ādemī-zādā
O cān incinmesün dirseñ raḳīb-i Ehremen'den geç

perişân:

1. **perīşān:**
Gazel 494
Mısra: **7**
Acınacak bir durumda olan, zavallı.

Döymek ne ʿaceb ḫāṭır-ı ʿuşşāk perīşān
Zülfine ura el uzadup şāne güzeller

2. **perīşān:**
Gazel 487
Mısra: **7**
1. Dağınık, düzensiz, karmakarışık 2. mec. Acınacak durumda, zavallı, kederli, muztarip.

Pāreler bagrumı zülfini perīşān göricek
Arturan yarasını göñlümüñ ol şāne olur

3. **perīşān:**
Gazel 22
Mısra: **4**
1. Dağınık, düzensiz, karmakarışık. 2. Acınacak durumda, zavallı, kederli, muztarip.

Gitmedi zülfüñ ḫayāli kılca yādumdan benüm
İy saçı sünbül göñül neyçün perīşān olmaya

perīşān ḥālinüñ:

1. **perīşān ḥālinüñ:**--*i*, --*n*, --*ün*
Gazel 491
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dağınık,düzensiz hal içinde bulunma(sevgili bağlamında). Sevgilinin yanağı.

Muḥibbī kuluñı söyletme luṭf it iy şeh-i ḫūbān
Perīşān ḥālinüñ şerḥi saçuñ gibi muṭavveldür

perīşān ide:

1. **perīşān ide:**--*e*
Gazel 368
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dağıtmak, karmakarışık duruma getirmek, düzenini bozmak. II Acınacak hâle getirmek.

Düşüp ayaklara pā-māl ola niçe dil ü cān
Ger perīşān ide ol zülf-i girih-gīrini bād

perīşān iden:

1. **perīşān iden:**--*e*, --*n*
Gazel 436
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dağınık, karmaşık, hüzünlü.

Cān fedādur çeşm-i şūḫuña senüñ iy dil-firīb
Göñlümi böyle perīşān iden ol ḳākül geçer

perīşān olmayam:

1. **perīşān olmayam:**--*ma*, --*y*, --*a*, --*m*
Gazel 436
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acınacak duruma gelmek. || Dağılmak, karmakarışık duruma gelmek.

İy Muḥibbī āh idüp niçe perīşān olmayam
Kim teġāfülle öñümden ol saçı sünbül geçer

perīşān olmışam:

1. **perīşān olmışam:**--*mış*, --*am*
Gazel 92
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dağılmak, karmakarışık duruma gelmek, düzeni bozulmak.

Kūh-ı ġamda key perīşān olmışam Mecnūn gibi
Ol saçı leylā-şıfat zülf-i perīşāndan cüdā

perīşān olur:

1. **perīşān olur:**--*ur*
Gazel 449
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok üzülmek, kederlenmek, alt üst olmak.

Her kaçan bād-ı seḥerden zülf-i cānān sarmaşur
Dehşet alur ʿaḳlı dil olur perīşān sarmaşur

perīşān-ḫāṭır:

1. **perīşān-ḫāṭır:**
Gazel 28
Mısra: **7**
Perişan halde; dalgın, düşünceli.

Zülfini añduñ perīşān-ḫāṭır olduñ iy göñül
Ḫaṭṭı fikrinden gelen dāyim melāmetdür saña

perī-şıfat:

1. **perī-şıfat:**
Gazel 241
Mısra: **1**
Peri vasıflı, peri gibi güzel.

Ādemīlik eyle kaçma iñen iy perī-şıfat
Ehl-i dilüz gel eyle bizümle muṣāḥabet

perī-veş:

1. **perī-veş:**
Gazel 140
Mısra: **6**
Peri gibi güzel (Sevgili).

Bakuban aña ırakdan oluram ḫayrān-vār
Her kaçan itse perī-veş seyr-i tenhā bir yaña

2. **perī-veş:**
Gazel 135
Mısra: **3**
Peri gibi güzel (olan). II. Şirin.

Yār tan mıdur perī-veş olsa bu gözden nihān
İki zülfi iki yañadan olupdur bāl aña

perī-zād:

1. **perī-zād:**
Gazel 370
Mısra: **10**
1-Peri gibi güzel. 2-Sevgili.

ʿAyb olmaya bī-ʿaḳl eger olsa Muḥibbī
Çeşmine anuñ çünki görindi o perī-zād

perr ü bālest:

1. **perr ü bālest:**
Gazel 262
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın kolu kanadı kastedilmektedir.

Yücedür ḳaṣr-ı vaṣla irişilmez
Egerçi dūd-ı āhum perr ü bālest

perr ü bālüñ:

1. **perr ü bālüñ:**--*ü, --n*
Gazel 494
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kolu kanadı kırılmak, bir şey yapamayacak duruma gelmek, çaresiz kalmak.

Şemʿ-i ruḫına karşu Muḥibbī perr ü bālüñ
Yansun ko seni eyledi pervāne güzeller

perr-i ġurāb:

1. **perr-i ġurāb:**
Gazel 194
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eskiden bağ, bostan gibi meyve ve sebze yetiştirilen yerlere diğer kuşların girmemesi için karga ölüsü ya da kanadı asmak adetti. Şair burada bu adete vurgu yapmıştır.

Ḥüsn bāġın saklayup zāġ u zaġandan dilberüm
Asup andan eylemişdür zülfini perr-i ġurāb

perr-i ġurāb it:

1. **perr-i ġurāb it:**
Gazel 226
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eskiden bağ, bostan gibi meyve ve sebze yetiştirilen yerlere diğer kuşların girmemesi için karga ölüsü ya da kanadı asmak adetti. Şair burada bu adete vurgu yapmıştır.

Dil murġı eger girmeye bāġuña dirseñ
Üstine anuñ zülfüñi as perr-i ġurāb it

perr-i megesden:

1. **perr-i megesden:**--*den*
Gazel 454
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sinek kanadı.

Degül perr-i megesden yig bu dünyā
Muḥibbī çekdügüm uḫrā ġamıdur

pertev-i ḥüsnüñle:

1. **pertev-i ḥüsnüñle:**--*ü, --n, --le*
Gazel 269
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğin aydınlığı || Sevgilinin yüzünün güzelliği.

Pertev-i ḥüsnüñle cānā dil münevver eyleyen
Bir naẓar bakmaz göre ḫurşīd-i raḫşānı dürüst

pertev-i nūr-ı cemālüñ:

1. **pertev-i nūr-ı cemālüñ:**--*ü, --n*
Gazel 259
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüzünün nurunun parlaklığı II sevgilinin yüzünün nurunun parlaklığı.

Dökile her yañaya ḫışt perākende ola
Pertev-i nūr-ı cemālüñ dokına sūy-ı menāt

pervāne:

1. **pervānenüñ:**-*nüñ*
Gazel 58
Mısra: **2**
Geceleri ateşin etrafında dönen, daha sonra da kendisini ateşin içine atan gece kelebeği; aşık.

Bülbüle lāyıḳ budur kim çın seḥer ger zār ola
Yiridür pervānenüñ her şeb mekānı nār ola

2. **pervānedür:**-*dür*
Gazel 192
Mısra: **9**
Geceleri ateşin etrafında dönen, daha sonra da kendisini ateşin içine atan gece kelebeği; aşık.

Ruḫlarına cān u dil pervānedür
Yanar-ısa bu Muḥibbī ne aceb

3. **pervāne:**
Gazel 54
Mısra: **5**
1. Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek. 2. Gönül, âşık.

Pervāne gibi odlara yana bu cān u dil
Ḥüsnüñ ḫayāli karşuma çün kim çerāġ ola

4. **pervāne:**
Gazel 397
Mısra: **5**
1. Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek. 2. Gönül, âşık.

Pervāne görse şemʿi hemān bāl ü per yakar
Bülbül çemende şevḳ-i gül ile ider sürūd

5. **pervāneler:**-*ler*
Gazel 417
Mısra: **5**
1. Geceleri ışığın etrafında

dönen küçük kelebek. 2. Gönül, âşık.

Şemʿe gör pervāneler varın yakup eyler fedā
Yog-iken yanında anuñ bāl-ile perden leẕīẕ

6. **pervāneyem:**-*y, -em*
Gazel 79
Mısra: **1**
Ateş böceği. II Âşık.

Karşuñda ben pervāneyem sen şem-i tābānsın baña
Işḳuñla hem dīvāneyem sen āfet-i cānsın baña

7. **pervāne:**
Gazel 14
Mısra: **6**
Büyük bir bağlılıkla yanından hiç ayrılmama.

Şem-i ḥüsnüñ yakmayınca komadı cān u dili
Anuñ-ıçun dōstum pervāne söylersin baña

8. **pervāne:**
Gazel 487
Mısra: **2**
Büyük bir bağlılıkla yanından hiç ayrılmama.

Saçı zencīrine kim dil virdi dīvāne olur
Şemʿ-i ḥüsnine de kim cān yaka pervāne olur

9. **pervānedür:**-*dür*
Gazel 481
Mısra: **2**
Geceleri ateşin etrafında dönen küçük kelebek || Âşık.

Dil cemālüñi görelden bir ʿaceb dīvānedür
Şemʿ-i ḥüsnüñ şevḳine cāndan yanar pervānedür

pervāne eyledi:

1. **pervāne eyledi:**--*di*
Gazel 494
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşka düşürmek; mum ışığının etrafında dönen pervâneye çevirmek.

Şemʿ-i ruḫına karşu Muḥibbī perr ü bālüñ
Yansun ko seni eyledi pervāne güzeller

pervāne kıldı:

1. **pervāne kıldı:**--*dı*
Gazel 471
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Pervane misali etrafında döndürmek. II Aşık olmak.

Cemālüñ şemʿine karşu Muḥibbī
Özin pervāne kıldı anı yandur

pervāne kılur:

1. **pervāne kılur:**--*ur*
Gazel 299
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1) Haberci,kılavuz. 2) Geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek.

Pervāne kılur şemʿ-i ruḫı mihr ü mehi dōst
Her kim ki göre ḥüsnini eydür ki zehī dōst

pervāne oldum:

1. **pervāne oldum:**--*du, --m*
Gazel 276
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gece mumun etrafında dönen küçük kelebek olmak. (Şem ile Pervane hikayesine telmih yapılmıştır.).

ʿIşḳ-ıla ben ṭālib-i cānāne oldum ʿāḳıbet
Şemʿ-i ḥüsne yanmaga pervāne oldum ʿāḳıbet

pervāne per yakar:

1. **pervāne per yakar:**--*a, --r*
Gazel 185
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) pervane adı verilen küçük hayvanların kanatlarıyla ateşe doğru gitmesi ve yanıp,kül olması kastedilmiştir.

Per yakar pervāne gör āh eylemez
Āşıḳa lāzım degül illā edeb

2. **pervāne per yakar:**--*a, --r*
Gazel 342
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) pervane adı verilen küçük hayvanların kanatlarıyla ateşe doğru gitmesi ve yanıp,kül olması kastedilmiştir.

Tañ mı ruḥsāruñ görüp zülf içre cān terk eylesem
Gicelerde per yakar pervāne ger görse sirāc

pervāne tut:

1. **pervāne tut:**
Gazel 243
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Pervanenin kanadı olmak II sevgilinin etrafında dolanmak.

Yak beni ʿışḳ āteşine bende benlik kalmasun
Yanmaga şemʿ-i cemāl ü ḥüsnüñe pervāne tut

pervāneden ʿışḳı ögren gel:

1. **pervāneden ʿışḳı ögren gel:**--*den, --ı*
Gazel 373
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) ateşe aşık olup etrafında dönerken kendini feda eden gece böceğinden aşığın aşkı öğrenmesi istenmektedir.

Nāle kılma ʿışḳı ögren gel bugün pervāneden
Hīç kaçar mı şemʿden feryād ider mi yaksa od

pervāne-veş:

1. **pervāne-veş:**
Gazel 5
Mısra: **9**
Geceleri ışık çevresinde dönen, kendini ateşin içine atmasıyla bilinen küçük kelebek gibi (feryadı gizlemek). Çünkü pervane sessizce ve gürültü etmeden can veren sadık bir âşıktır. Tek bir ışık etrafında döner ve kendini yakıp yok eder.

Yanayım pervāne-veş şem-i cemāli nūrına

Şem-i ḥüsne çün Muḥibbī didi dilber yan baña

pervāne-veş olmaya:

1. **pervāne-veş olmaya:**--*ma*, --*y*, --*a*
Gazel 383
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Geceleri ışık çevresinde dönen, kendini ateşin içine atmasıyla bilinen küçük kelebek gibi.

Aña ʿāşıḳ mı dirler şemʿ-i ḥüsne
Yanup pervāne-veş olmaya nā-būd

pervāneyem:

1. **pervāneyem:**-*yem*
Gazel 191
Mısra: **6**
Geceleri ışık çevresinde dönen küçük kelebek, " aşık bağlamında.".

Ne acebdür şevḳı-y-ile ger yazsa cān u dil
Çünki ben pervāneyem yanmak baña olmaz acīb

pervāz eylemez:

1. **pervāz eylemez:**--*mez*
Gazel 179
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Boşu boşuna uçmaya,yükselmeye meyletmemek. 2)(Beyitte) aşığın her güzele meyletmemesi kastedilir.

Himmetüm bāzına olmaz hīç bir murġ hem-cenāḥ
Zīra pervāz eylemez şahbāz-ıla her bir ġurāb

pervāz ider:

1. **pervāz ider:**--*e*, --*r*
Gazel 261
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uçmak.

Pervāz ider murġ-ı dilüm her yaña uçar
Ḫāl-i ruḫuñ şevḳına zülfüñ kılur nişest

pervāz iderken:

1. **pervāz iderken:**--*e*, --*r*, --*ken*
Gazel 248
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uçarken.

Pervāz iderken evc-i hevā üzre murġ-ı dil
Ḫālüñi gördi dāne sanup zülfe oldı best

pervāz idüp:

1. **pervāz idüp:**--*üp*
Gazel 97
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uçmak, yükselmek.

Āşiyānın özledi cān murġı ḫoş pervāz idüp
Cennet ehliydi bu dünyā geldi çün zindān aña

pervāz vir:

1. **pervāz vir:**
Gazel 323
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uçma,uçuş.

Göñül şahbāzına pervāz vir āfāḳı seyr itsün
Bu süflī dāmgehden per açan zāġ u zaġandan geç

perverdigār:

1. **perverdigārumdan:**-*um*, -*dan*
Gazel 379
Mısra: **12**
Allah.

Görmedüm gelmez Muḥibbī çünki ādemden vefā
İki ʿālemde baña perverdigārumdan meded

pes:

1. **pes:**
Gazel 22
Mısra: **10**
"İmdi, o halde, öyle ise" anlamlarında edat.

Bu Muḥibbī her zamān zülfüñ zenaḫdanuñ diler
Pes anuñ yiri n'içün bend-ile zindān olmaya

2. **pes:**
Gazel 403
Mısra: **6**
"İmdi, o halde, öyle ise" anlamlarında edat.

Açılur āhum yilinden dāġ-ı sīnem gül gibi
Pes bunuñ gibi hevāda açılur bu nevʿ verd

3. **pes:**
Gazel 494
Mısra: **1**
"İmdi, o halde, öyle ise" anlamlarında edat.

Baş egmeseler pes n'ola sulṭāna güzeller
Bir būse satarlar yine biñ cāna güzeller

4. **pes:**
Gazel 494
Mısra: **1**
"İmdi, o halde, öyle ise" anlamlarında edat.

Baş egmeseler pes n'ola sulṭāna güzeller
Bir būse satarlar yine biñ cāna güzeller

pes ola mı:

1. **pes ola mı:**--*mı*
Gazel 148
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Vazgeçilir mi ?.

Yüzine sür yüzüñ iy dil kim müyesser bir daḫı
Ola mı pes kim bilür varup gül-i ruḫsārın öp

pesend itdi:

1. **pesend itdi:**--*di*
Gazel 388
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Takdir etmek.

İy Muḥibbī sūz-ı Ḫusrev'den yine yakduñ çerāġ
Kim ki rūşen gördi maʿnā cevherin itdi pesend

peşīmān:

1. **peşīmān:**
Gazel 25
Mısra: **4**
Far. Yaptığı işten keşki yapmayaydım diye nedamet hisseden, nadim. peşîmânî: Pişmanlık.

Kūyına varan āşıḳı bir
ġamzeden eyler helāk
Olmaz peşīmān āḳıbet n'eyler bu nā-ḥaḳ kan aña

pest:

1. **pest:**
Gazel 302
Mısra: **1**
Alçak, aşağı, hor görülmek, gözden düşmek.

Serverā ḳaddüñ yanında serv pest
Ḫōş dimişler dest-ber-bālā-yı dest

2. **pest:**
Gazel 215
Mısra: **6**
Aşağı, alçak. || Hor görülmüş, hakir duruma düşmüş.

Çünki yüceldüp bülend itdüñ livā-yı Aḥmed'i
Tā ḳıyāmet olısardur ser-te-ser edyān pest

pest olanuñ:

1. **pest olanuñ:**--*a, --nun*
Gazel 143
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alçak ve aşağı olan.

Ārif oldur ki cihān revnaḳına virmeye dil
Evveli pest olanuñ āḫiridür yine ḫarāb

pest oldı:

1. **pest oldı:**--*dı*
Gazel 380
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yerle bir olmak, temeline kadar yok olmak, yıkılmak.

Serv ü gül bāġ içre gördi rūyuñ ile ḳāmetüñ
Gül kızardı serv pest oldı eyā serv-i bülend

2. **pest oldı:**--*dı*
Gazel 295
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşağı duruma getirilmek, değeri düşmek, hor ve hakir olmak.

Evc-i felekde seyrān iderken bu murġ-ı dil
Oldı hevā-yı zülfi ile ḫāl yāra pest

peydā:

1. **peydā:**
Gazel 10
Mısra: **10**
1. Aşikâr: peyda ve nihân. 2. Var, mevcut: Hayli servet peyda etti.

Aks-i lebüñi gördi Muḥibbī yaşı içre
Sandı ki şafaḳdur meh-i nev eyledi peydā

2. **peydā:**
Gazel 76
Mısra: **12**
1. Aşikâr: peyda ve nihân. 2. Var, mevcut: Hayli servet peyda etti.

Ġamuñ ḳaddümi çeng itdi birez nālişlerüm diñle
Gözüm yaşını tār itdi ider gör zīr ü ġam peydā

3. **peydā:**
Gazel 76
Mısra: **14**
1. Aşikâr: peyda ve nihân. 2. Var, mevcut: Hayli servet peyda etti.

Lebümi agzuña alsañ anı tiryāk-durur sakla
Sakın sen zülf-i mārından ider durmaz o sem peydā

4. **peydā:**
Gazel 76
Mısra: **18**
1. Aşikâr: peyda ve nihân. 2. Var, mevcut: Hayli servet peyda etti.

Muḥibbī niçe medḥ itsün nigāruñ ḥüsn-i gülzārın
Gören dir oldı dünyāda ki san bāġ-ı irem peydā

5. **peydā:**
Gazel 18
Mısra: **2**
Aşikar,ortada.Ortaya çıkma,oluşma.

Göñül zārīlık itdükçe olur gözümde nem peydā
Oñulmaz derde sataşdum olur her laḥẓa ġam peydā

6. **peydā:**
Gazel 18
Mısra: **4**
Aşikar,ortada.Ortaya çıkma,oluşma.

Niçe biñ āşıḳ öldürdüñ kapuñda tīġ-ı cevr-ile
Günāhın añmayup her dem idersin biñ sitem peydā

7. **peydā:**
Gazel 26
Mısra: **16**
Aşikar,ortada.Ortaya çıkma,oluşma.

Muḥibbī baḥr-ı eşke bād-ı āhum Tokındukça olur emvāc peydā

8. **peydā:**
Gazel 76
Mısra: **4**
Açıkta ve meydanda olan, âşikâr, zâhir.

İçilse sāġar-ı çeşmüm tolu bir ẕerre eksilmez
Olupdur sanasın şimdi yine pür cām-ı Cem peydā

9. **peydā:**
Gazel 76
Mısra: **10**
Açık ve meydan olan, aşikar.

Giriftār olsa dil murġı aceb mi bāġ-ı ḥüsninde
İdüpdür dām-ı zülfinden anuñ var niçe ḫam peydā

10. **peydā:**
Gazel 18
Mısra: **1**
Ortaya çıkma, var olma, meydana gelme.

Göñül zārīlık itdükçe olur
gözümde nem peydā
Oñulmaz derde sataşdum olur
her laḥẓa ġam peydā

11. **peydā:**
Gazel 26
Mısra: **1**
Açık, belli, görünen, aşikâr.

Yine çün sīnede ışḳ oldı peydā
Olursa ḫasta göñlüm tañ mı şeydā

12. **peydā:**
Gazel 18
Mısra: **6**
Aşikar, ortada; ortaya çıkma, oluşma.

Sifāl-ı köhne rindāna yiter meyḫāne küncinde
Elin sunmaya ger olsa öñinde cām-ı Cem peydā

13. **peydā:**
Gazel 18
Mısra: **8**
Aşikar, ortada; ortaya çıkma, oluşma.

Egerçi aḳreb-i zülfüñ urur zaḫmı dil ü cāna
Ne ġam tiryāk-i lalüñden olur her demde em peydā

14. **peydā:**
Gazel 18
Mısra: **10**
Aşikar, ortada; ortaya çıkma, oluşma.

Muḥibbī'nüñ murādıdur raḳībüñe ġazā kılmak
Anuñ-içun ki göñlinde olur azm-i serüm peydā

15. **peydā:**
Gazel 26
Mısra: **14**
Aşikar, ortada; ortaya çıkma, oluşma.

Diyesin iy ṣabā Ferhād u Ḳays'a
Felek bir tāze mecnūn itdi peydā

peydā eyle:

1. **peydā eyle:**
Gazel 76
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ortaya çıkarmak.

Ser-i kūyuñda dil-ḫaste yatur bir derdmendüñdür
Ṭabībā lal-i nābuñdan aña eyle gel em peydā

peydā ider:

1. **peydā ider:**-*e, -r*
Gazel 76
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ortaya çıkarmak, meydana getirmek.

Niār eyle ayagına nigāruñ cevher-i eşki
Dükenür sanma iy göñlüm ider çeşmüm o dem peydā

peydā mı olur:

1. **peydā mı olur:**--*ur*
Gazel 489
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açıkça görülmek,ortaya çıkmak,belirmek.

Mi s lüñ diyü itdüm gümān aradum iy ārām-ı cān
Bī-mi s lsin bildüm hemān bir daḫı peydā mı olur

peydā olmışam:

1. **peydā olmışam:**-*am*
Gazel 80
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ortaya çıkmak.

Āh kim bahr-ı firāḳuñ düşeli girdābına
Olmışam ser-geştesi peydā degül sāḥil baña

peydā olmışdur:

1. **peydā olmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 76
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ortaya çıkmak.

Eger luṭf u kerem kılsañ yiridür cümle uşşāḳa
Ne var şimdi mi olmışdur bu ālemde kerem peydā

peyġām:

1. **peyġāmum:**-*um*
Gazel 260
Mısra: **1**
Haber, bilgi.

İy ṣabā luṭf eylegil dildāra peyġāmum ilet
Di senüñ kūyuñ-durur bilsün benüm nāmum ilet

2. **peyġāmum:**-*um*
Gazel 260
Mısra: **10**
Haber, bilgi.

Gül yüzüñden ayru aglar giceler tā ṣubḥa dek
İy ṣabā lutf eylegil dildāra peyġāmum ilet

peykān:

1. **peykāndur:**-*dur*
Gazel 84
Mısra: **14**
Okun ucundaki sivri demir II Sevgilinin kirpiği (Peykân yapılırken çeliğe su verilmesi nedeniyle terkibinde su vardır. Âşık peykânı isterken gönlünü bu su ile ferahlandıracak, şâd olacaktır.).

Gülşen-i derde Muḥibbī olalı cismüm nihāl
Mīvedür bagrum başı her berg peykāndur baña

2. **peykānum:**-*um*
Gazel 452
Mısra: **10**
Okun ucundaki sivri demir. II Sevgilinin kirpiği.

Tīr-i ġamzeñden Muḥibbī yine çāk olmış yatur
Rāḥatumdur ol benüm dimem ki peykānum çıkar

peykān oldı:

1. **peykān oldı:**--*dı*
Gazel 232
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Okun ucundaki sivri demir, temren. (Sevgilinin bakışlarıyla bir ilgi kurulmuştur.).

Sīne ṣaḥrāsında eyle cān-ıla göñlüñ nişān
Ġamze okların ele al tolu peykān oldı tut

peykān tokınıcak:

1. **peykān tokınıcak:**--*ın, --ıcak*
Gazel 127
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ok temreni, okun ucundaki sivri demir,(sevgilinin kirpiği) kastedilir.

Kırmuzı güller açılur sīnede
Tokınıcak ġamzeden peykān aña

peykān-ı dōst:

1. **peykān-ı dōst:**
Gazel 280
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dostun oku. II (Okun yaralayıcı olması bağlamında).

Sīneme irdükçe tīrüñ geçdi başumdan benüm
Agladugum bu ki kalmaz dilde bir peykān-ı dōst

peyker:

1. **peyker:**
Gazel 6
Mısra: **1**
Yüz, çehre.

Ol perī peyker melek kim beñzemez insān aña
Ṣad hezārān dil fedā olsun hezārān cān aña

peyk-i āhı:

1. **peyk-i āhı:**-*ı*
Gazel 90
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlünden çıkan ah ateşi.

Niçe yıldur peyk-i āhı gönderürem kūyuña
Olmadı bir gün müyesser irgüre rāhum saña

peymān:

1. **peymānı:**-*ı*
Gazel 218
Mısra: **2**
Ahd, yemin, söz.

Derd-keş mey-ḫārenüñ olur mı īmānı dürüst
Baglamayınca ezel peymāne peymānı dürüst

peymāne:

1. **peymānedür:**-*dür*
Gazel 481
Mısra: **8**
Far. Kadeh.

Her kaçan gelse belā vü derd ü ġam kāşāneme
Mā-ḥażar bagrum kebāb çeşmüm tolu peymānedür

2. **peymāne:**
Gazel 218
Mısra: **2**
Kadeh II şarap; İlâhî aşk.

Derd-keş mey-ḫārenüñ olur mı īmānı dürüst
Baglamayınca ezel peymāne peymānı dürüst

3. **peymānedür:**-*dür*
Gazel 481
Mısra: **4**
Far. Şarap kadehi.

Raḫne raḫne oldı ġamdan uşbu gönlüm ḫānesi
Kim göre anı ezel kalmış sanur peymānedür

peymāne olur:

1. **peymāne olur:**--*ur*
Gazel 487
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap kadehi haline gelmek anlamında kullanılmıştır.(göz çukuru bağlamında).

Gözyaşın nūş ideli olsa Muḥibbī n'ola mest
Çeşmini alsa eline tolu peymāne olur

peymāne tut:

1. **peymāne tut:**
Gazel 243
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kadeh tutmak, ele kadeh almak.

İşret-ābād ister-iseñ bāde iç peymāne tut
Bu ḫarāb-ābāda da var gūşe-i meyḫāne tut

peymāneyi içmeyem:

1. **peymāneyi içmeyem:**--*y, --i, --me, --y, --e, --m*
Gazel 378
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap içmemek,ele kadeh almamak(meclis bağlamında).

İçmeyem ʿāhd itmiş-idüm dōstlar peymāneyi
Sāḳi-i gül-ruḫ komaz sır ʿahd ü peymānum meded

peyveste:

1. **peyvestedür:**-*dür*
Gazel 79
Mısra: **9**
(Fa.) Bitişik, birbirine ulaşmış.

Zülfüñe gönlüm bestedür āhum göge peyvestedür
Cānā Muḥibbī ḫastadur sen derde dermānsın baña

2. **peyvestedür:**-*dür*
Gazel 464
Mısra: **6**
Bitişik 2. çatık.

Secde itse dil kaşuñ miḥrābına olmaz ʿaceb
Niçe demlerdür ki ol ebrūlara peyvestedür

pīç ü ham itdüñ:

1. **pīç ü ḫam itdüñ:**--*dü, --n*
Gazel 290
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın boyunun kıvrım kıvrım olması,yani dert ve sıkıntıdan çökmesi kastedilmektedir.

Bār-ı ġamdan ḳaddümi pīç ü ḫam itdüñ ʿāḳıbet
Eyleyüp Mecnūnlayın rüsvā hem itdüñ ʿāḳıbet

pīç ü tāb olur:

1. **pīç ü tāb olur:**--*ur*
Gazel 170

Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Kıvrım kıvrım, büklüm büklüm olma hali. 2)Iztırap ve sıkıntı içinde olma.

Ārıżuñ üzre didüm ḫamdur bu zülf-i müşg-i nāb
Didi āteş üzre düşse mūda olur pīç ü tāb

pinhān degül:

1. **pinhān degül:**--*gül*
Gazel 115
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gizli değil.

Sīne-i ṣad-pārede olmaz nihān āhum yili
Nitekim ḫāṣāk ü ḫes içre degül pinhān ṣabā

pinhān idem:

1. **pinhān idem:**--*de, --m*
Gazel 287
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gizlemek,saklı tutmak.

İstedüm pinhān idem sīnemde ġamzeñ yarasın
Rūşen itdi ʿāleme çāk-i girībān ʿāḳıbet

pinhān ider:

1. **pinhān ider:**--*e, --r*
Gazel 206
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saklamak, gizlemek.

İder zülfiyle pinhān gün yüzini
Aceb midür güzeldür olsa maḥcūb

pinhān ışk olmaya:

1. **pinhān ışḳ olmaya:**-*ya*
Gazel 56
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gizliden,uzaktan uzağa sevmek.

Ẓāhir olmaz mı Muḥibbī olmaya pinhān ışḳ
Ehl-i ışḳuñ eşki surḫ u çehresi hem zerd ola

pinhān ola:

1. **pinhān ola:**--*a*
Gazel 138
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gizli, saklı olmak.

Saklayam dirdüm bu sīnem içre ışḳuñ āteşin
Penbe içre dōstlar āteş kaçan pinhān ola

pinhān olan:

1. **pinhān olan:**--*a, --n*
Gazel 426
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gizli olan(sevgilinin ağzı kastedilerek).

Noḳṭa mıdur leb midür bu yoḫsa laʿlīn ḫoḳḳadur
Diş midür pinhān olan ol ḫoḳḳada lüʾlüʾ midür

pinhān olur:

1. **pinhān olur:**--*ur*
Gazel 160
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gizli/saklı olmak.

Yüzüñ gördükçe iy meh-rū gözüm yaşı bulur teskīn
Ki san mihr-i cihān-ārā togar pinhān olur kevkeb

pinhān-ı ışḳ olmaya:

1. **pinhān-ı ışḳ olmaya:**-*ma, -ya*
Gazel 72
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gizli(saklanan) aşk olur mu,olmaz.

Ẓāhir olmaz mı Muḥibbī olmaya pinhān-ı ışḳ
Ehl-i ışḳuñ eşki surḫ u çehresi hem zerd ola

pīr:

1. **pīr:**
Gazel 251
Mısra: **10**
Bir konuda baş durumunda olan, önder denmeye layık, tecrübeli ve üstat kimse II yaşlı, ihtiyar kimse II pir.

Ne şādān ol ne ḫod ġamgīn Muḥibbī ʿālem içinde
Gedā mīr ü cüvān u pīr iderler çün kamu rıḥlet

pīr kıldı:

1. **pīr kıldı:**--*dı*
Gazel 226
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İhtiyarlaştırmak,yaşlı hale getirmek.

Devrān ġamı bükdi bilümi kıldı beni pīr
İy muġbeçe sun bāde ʿaṣāsı ile şāb it

pīr ü civān kām-ı dil-i it:

1. **pīr ü civān kām-ı dil-i it:**
Gazel 214
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Genç ve yaşlı herkesin gönül arzusunu-isteğini gerçekleştirmek kastedilmiştir.

Göster yüzüñi tā bula her kişi murādın
Şīrīn sözüñi kām-ı dil-i pīr ü civān it

pīrāhen:

1. **pīrāhenüñ:**-*üñ*
Gazel 166
Mısra: **5**
Gömlek II beden, ruhu kuşatan maddi varlık.

Deprede bād-ı ṣabā gülşende ger pīrāhenüñ
Bāġ u rāġı bū ṭuta güller dimāġı ola ṭīb

pīrehen:

1. **pīrehen:**
Gazel 202
Mısra: **3**
Gömlek (Hz. Yakub ile Hz. Yusuf kıssasına telmihte bulunuluyor).

Gül yüzüñ aḳsi midür ya pīrehen gülgūn mıdur
Ya güneş şevḳı ile surḫ olur dirler seḥāb

2. **pīrehen:**
Gazel 78
Mısra: **7**
Gömlek (yakası açılmış gömlek).

Sanma ancak pīrehen bil sīnemi çāk eylerem
Ẓāhir itdüm lāle-veş bu dāġ-ı pinhānı saña

3. **pīrehenden:**-*den*
Gazel 323
Mısra: **1**
Gömlek II beden, vücut; durum, hâl.

Dilā Mecnūn-ṣıfat ʿüryān oluban pīrehenden geç
Şehīd-i ʿışḳ olmaklık dilersen gel kefenden geç

4. **pīrehen:**
Gazel 449
Mısra: **4**
Gömlek II beden, vücut, ten; kalp, gönül, yürek.

Ten libāsın çāk idersem dōstlar olmaz ʿaceb
Pīrehen dildār-ıla her gice ʿüryān sarmaşur

pīr-i deyr:

1. **pīr-i deyr:**
Gazel 284
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kilisenin yaşlı papazı II meyhaneci.

İster göñül kūy-ı ḫarābāta şāh ola
İy pīr-i deyr gel berü sen daḫı himmet it

pīr-i harābāt:

1. **pīr-i ḫarābāt:**
Gazel 249
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meyhanenin en kıdemlisi. (Harâbât ile tekke, pîr-i harâbât ile de şeyh kastedilmiştir.).

Mey inʿām eylese pīr-i ḫarābāt
Ele al sāḳī fi't-teʾḫīr āfāt

2. **pīr-i ḫarābāt:**
Gazel 253
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meyhanenin en kıdemlisi. (Harâbât ile tekke, pîr-i harâbât ile de şeyh kastedilmiştir.).

Sunup dün bādeyi pīr-i ḫarābāt
Didi taʿcīl-i fi't- teʾḫīr-i āfāt

pīr-i ışḳ:

1. **pīr-i ışḳ:**
Gazel 13
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk erbabı, aşk ustası.

Şem gibi dil çerāġın yakayın tā ṣubḥa dek
Pīr-i ışḳ virüp naṣīḥat didi yan yakıl baña

pīr-i merd:

1. **pīr-i merd:**
Gazel 357
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İhtiyar adam.

Çün fenādur āḫiri gel bāde tut iy pīr-i merd
Bir-durur eski sifāl ola vü yā gevher ḳadeḥ

pīr-i muġān:

1. **pīr-i muġān:**
Gazel 407
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İhtiyar meyhaneci.

Feyż uma-geldi yine pīr-i muġān dergehine
Eyle iy muġbeçe gel bu dil-i ġamḫāra meded

2. **pīr-i muġān:**
Gazel 217
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meyhaneci. II Vahdet feyzini veren, aşk şarabını sunan kâmil mürşit.

Bir bāde ile def ider başda ḫumārum
Ger pīr-i muġān itse ne tañ keşf-i kerāmet

3. **pīr-i muġān:**
Gazel 356
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meyhaneciler II Sevgili.

Her bir ḳadeḥ ki pīr-i muġān vire nūş idem
Meftūḥ olur bu göñlüme niçedür fütūḥ

pīr-i muġāndur:

1. **pīr-i muġāndur:**--*dur*
Gazel 350
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meyhaneci,meclisin sahibi.

Meẕheb-i pīr-i muġāndur hem daḫı deyr-i mesīḥ
Bāde ḥaḳḳında ḥelāl dinmiş degül ammā ṣaḥīḥ

pīr-i muġānuñ:

1. **pīr-i muġānuñ:**-*un*
Gazel 42
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meyhaneci. II Şeyh.

Ben niçesi olmayam pīr-i muġānuñ bendesi
Her ḳadeḥ kim reşḥa eyler ayn-ı keverdür baña

2. **pīr-i muġānuñ:**--*un*
Gazel 288
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meyhaneci. II Şeyh.

İy göñül pīr-i muġānuñ dāmenini berk tut
Çünki andan ġayrı virmez saña bir kimse ögüt

pīşe-i ʿışḳuñ:

1. **pīşe-i ʿışḳuñ:**--*u, --n*
Gazel 447
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşık olmayı huy edinmiş kişi(aşık bağlamında).

Ṣayd idersem tañ degül ben ol ġazāl-ı vaḥşiyi
Pīşe-i ʿışḳuñ bu dil çün bir kagan arslanıdur

piyāle sun ki:

1. **piyāle sun ki:**--*ki*
Gazel 354
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sakinin mecliste kadeh ile mey sunması kastedilmektedir.

Çarḫ-ı felek itmedi çünki beni feraḥ
Sāḳī piyāle sun ki ider ādemi feraḥ

pullarumdur:

1. **pullarumdur:**--*u, --m, --dur*
Gazel 324
Mısra: **3**
(Beyitte) yara anlamında kullanılmıştır.

Sīnem üzre pullarumdur dāġlar surḫ u siyāh
Oynayaldan nerd-i ʿışḳı oldı derdüm şeş ü penc

pür:

1. **pür:**
Gazel 10
Mısra: **4**
Çok, dolu, fazla, epey.

Ugradı meger bāḍ-ı ṣabā zülfine yāruñ
Pür itdi dimāġını dilüñ anber-i sārā

pür cām-ı cem:

1. **pür cām-ı cem:**
Gazel 76
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok dolu olan Cem'in kadehi.

İçilse sāġar-ı çeşmüm tolu bir ẕerre eksilmez
Olupdur sanasın şimdi yine pür cām-ı Cem peydā

pür cerāhatdür:

1. **pür cerāḥatdür:**--*dür*
Gazel 496
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlünün yaralarla dolu olması kastedilmektedir.

Egerçi ġamze okından bu gönlüm pür cerāḥatdür
Muḥibbī'ye gelür rāḥat anuñçün derde emlerdür

pür ḫaṭār:

1. **pür ḫaṭār:**
Gazel 179
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tehlikelerle dolu.

Gerçi kim ışḳuñ ṭarīḳı pür ḫaṭār dirler velī
Göricek āşıḳlar andan eylemezler ictināb

pür itdi:

1. **pür itdi:**--*di*
Gazel 187
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doldurmak, kaplamak.

Zülf-i yāra ugrayup beñzer gelür bād-ı ṣabā
Ol sebebdendür dimāġ-ı ālemi pür itdi ṭīb

pür kan ola:

1. **pür kan ola:**--*a*
Gazel 137
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözün çok fazla kan dolu olma hali.

Sāġar-ı çeşmüm cefādan niçe bir pür kan ola
Niçeye dek āteş-i hicriyle dil biryān ola

pür kıldı:

1. **pür kıldı:**--*dı*
Gazel 345
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doldurmak, sayıca artırmak.

Bu Muḥibbī göz şarābından ḳadeḥler kıldı pür
Bagrını kıldı kebāb mestān beni bilmez mi hīç

pür kılsañ:

1. **pür kılsañ:**--*sa, --n*
Gazel 399
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimşeklerle dolu.

İy felek berḳ-ile pür kılsañ cihānı ġam degül
Ḫāne-i vīrān içinde germ nārumdur nemed

pür olmazdı:

1. **pür olmazdı:**--*maz, --dı*
Gazel 115
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Çok fazla,çok bulunmak. 2)Sahip ve malik konumunda olmak.

Būy-ı misk-ile dimāġ-ı bāġ-ı dehr olmazdı pür
Olmasa anber saçından böyle müşk-efşān ṣabā

pür-cefā:

1. **pür-cefā:**
Gazel 33
Mısra: **1**
Cefa dolu, çok eziyet eden, üzen.

Yār olmazsın didüm iy pür-cefā
Didi kim gördi bu dünyādan vefā

2. **pür-cefā:**
Gazel 45
Mısra: **7**
Cefa dolu, çok eziyet eden, üzen.

Ben vefā umup gönül virdüm saña iy pür-cefā
Āḳıbet bildüm vefā gelmez imiş senden bāña

pürḫūn kadeḥ:

1. **pürḫūn ḳadeḥ:**
Gazel 355
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kanlı, kan dolu kadeh.

Bil ġanīmet ʿömri fevt itme elüñden sāġarı
İtmedin bu çarḫ-ı ẓālim kelleyi pürḫūn ḳadeḥ

pür-safā:

1. **pür-ṣafā:**
Gazel 4

Mısra: **10**
1. Temizlik ve saflık dolu. II 2. Dünya kirlerinden arınmış olma.

Merve ḥaḳḳı say-ile ger Kābe kūyūñı ṭavāf
Eyleyem cān-ıla dil andan olurdı pür-ṣafā

püştüm dü-tā oldı:

1. **püştüm dü-tā oldı:***-dı*
Gazel 44
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sırtının iki büklüm hale gelmesi,kamburlaşmak.

Göreli ebrūlaruñı oldı püştüm dü-tā
Māh-ı nev gibi sanasın oldum engüşt-nümā

pūşumdadur:

1. **pūşumdadur:***--u, --m, --da, --dur*
Gazel 458
Mısra: **1**
Zırh. Örtü,elbise.

Ehl-i diller bendi ol zülf-i siyeh pūşumdadur
ʿĀşıḳuñ āḫir helāki çeşmi ser-ḫōşumdadur

rab anı da virür:

1. **rab anı da virür:***--da, --ür*
Gazel 141
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) samimi istek ve dualarımızı Hakk gerçekleştirir,nasip eder anlamında kullanılmıştır.

Giceler tā ṣubḥa dek kıl raḥmet-i Ḥaḳḳ'ı ṭaleb
Her ṭaleb kim bī-riyā ola virür anı da Rab

rabbenā:

1. **rabbenā:**
Gazel 2
Mısra: **12**
"Rabbimiz" anlamında Arapça bir ifade.

Her ne kim itdüm günāhı olmışam ben muterif
Tevbeye geldüm ḳabūl it tevbemi yā Rabbenā

2. **rabbenā:**
Gazel 3
Mısra: **10**
"Rabbimiz" anlamında Arapça bir ifade.

Giceler zārīlık eyle dök gözüñüñ yaşların
Raḥmetüñden dūr kılma kullaruñ yā Rabbenā

3. **rabbenā:**
Gazel 29
Mısra: **14**
"Rabbimiz" anlamında Arapça bir ifade.

Bu Muḥibbī tevbe eyler tevbesin eyle ḳabūl
Fitne-i şeyṭāndan sakla anı yā Rabbenā

racīm:

1. **racīm:**
Gazel 1
Mısra: **8**
"Taşlanmış, taşlanarak cezâlandırılmış" anlamındadır. Uzun besmelede "Şeytâni'r-racim" ifadesinde geçer."Şeytâni'r-racim" taşlanmış, kovulmuş şeytan anlamındadır.

Soñ nefesde sakla īmānum benüm
Bulmaya yol aña şeyṭān-ı racīm

rad:

1. **rad:**
Gazel 128
Mısra: **8**
(a.i.) Gök gürlemesi.

Deşt-i ġamda ḥālüme raḥm eyledi çarḫ-ı felek
Anuñ-ıçun rad nālān ebr giryāndur baña

raġbet eylemez:

1. **raġbet eylemez:***--mez*
Gazel 475
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
İstemek (İlgilenmek).

Bir ẕerre deñlü küḥle göñül raġbet eylemez
İzüñ tozı-y-ıla dīdelerüm rūşenā olur

raġbet ider:

1. **raġbet ider:***--e, --r*
Gazel 364
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İtibar etmek, teveccüh göstermek.

İtsem sü'āl laʿlini virür cevāb-ı telḫ
Raġbet ider dilüm aña sanur şarāb-ı telḫ

raġbet itmezse:

1. **raġbet itmezse:***-mez, -se*
Gazel 48
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meyilli olmama durumu.

Raġbet itmezse Muḥibbī tañ mı heft iḳlīme çün
Oldı ol cān u göñülden bende-i Āl-i Abā

rāġıb:

1. **rāġıb:**
Gazel 496
Mısra: **5**
İstenen, rağbet gören.

Ezelden böyledür ġālib güzeller māladur rāġıb
Gözümüñ yaşına ṭālib n'ola olsa diremlerdür

rāh:

1. **rāh:**
Gazel 23
Mısra: **4**
(Sevgilinin bulunduğu yere giden) yol.

Dāmenine el irerse öp benden dāmenin
İrmez-iseñ dāmenine öpesin rāh iy ṣabā

2. **rāh:**
Gazel 23
Mısra: **8**
(Sevgilinin bulunduğu yere giden) yol.

Teşne dilven ẓulmet-i hicrān içinde kalmışam
Ḫıżr olup ben kalmışa gül göstere rāh iy ṣabā

3. **rāhum:**-*um*
Gazel 90
Mısra: **8**
(Sevgilinin bulunduğu yere giden) yol.

Niçe yıldur peyk-i āhı gönderürem kūyuña
Olmadı bir gün müyesser irgüre rāhum saña

4. **rāh:**
Gazel 172
Mısra: **7**
(Sevgilinin bulunduğu yere giden) yol.

Rāh birdür iki sanma zāhidā inkārı ko
Bu sebebden key sakın boynuña asılur ṣalīb

5. **rāhında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 226
Mısra: **14**
(Sevgilinin bulunduğu yere giden) yol.

Ola ki gele pā koya ol yār-ı cefā-ḫū
Rāhında Muḥibbī yüzüñi yüri türāb it

6. **rāhına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 233
Mısra: **6**
(Sevgilinin bulunduğu yere giden) yol.

Şümār eyle geçen ʿömri melūl ol
Yakındur bil ʿadem rāhına ḳurbet

7. **rāḥ:**
Gazel 347
Mısra: **1**
(Sevgilinin bulunduğu yere giden) yol.

Dil ṣafā kesb idemez içmeyicek cām-ıla rāḥ
Sāḳiyā ʿiyş idelüm sun berü gel şām u ṣabāḥ

rāh bulımadum:

1. **rāh bulımadum:**--*ı, --ma, --dum*
Gazel 108
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yol bulmak, bir yolunu bulmak, çare bulmak, çözüm üretmek.

Kūh-ken kesdise kūhı n'ola Şīrīn adına
Kesmişem kūh-ı ġamı bulımadum rāh saña

rāh gösterisersin baña:

1. **rāh gösterisersin baña:**--*i, --ser, --sin, --a*
Gazel 134
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığa yol göstermek,kılavuzluk etmek.

Zāhidā sanma senüñ gibi yolumı yañılam
Işḳ çün rehber olup gösterisersin rāh baña

rāh vire:

1. **rāh vire:**--*e*
Gazel 360
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gerçekleşmesine izin vermek. Olmasını sağlamak anlamında kullanılmıştır.

Gülşen-i ḥüsnini gördüm seyr ider ḫāl-i siyāh
Hīç revā mı vire bir Hindūya her dem rāh ruḫ

rāḥat buldı:

1. **rāḥat buldı:**--*dı*
Gazel 301
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Huzura ve rahata ermek.

Cihān keyfiyyetinden cümle geçdi
O kim cām-ı lebüñle buldı rāḥat

rāḥat eyle:

1. **rāḥat eyle:**
Gazel 97
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Rahatlamasını sağlamak, ferahlatmak. II. Kurtarmak.

Ḳabr içinde rāḥat eyle ḫoş dutup dāyim anı
Yā İlāhī eyle her müşkil işin āsān aña

rāḥat gelür:

1. **rāḥat gelür:**-*ür*
Gazel 74
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıkıntısız; kolay gelmek.

Dimezem eyle vefā tek eksük olmasun cefā
Baña ol rāḥat gelür sanma ki anı ḳahr ola

2. **rāḥat gelür:**--*ür*
Gazel 496
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıkıntısız; kolay gelmek.

Egerçi ġamze okından bu göñlüm pür cerāḥatdür
Muḥibbī'ye gelür rāḥat anuñçün derde emlerdür

rāḥat görine:

1. **rāḥat görine:**--*in, --e*
Gazel 258
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutlu ve huzurlu olma durumu.

Ḫışm-ıla eger gönderesin sīneme ġamzeñ
Rāḥat görine sanma anı ola cerāḥat

rāḥat oldı:

1. **rāḥat oldı:**--*dı*
Gazel 192
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutlu ve huzurlu olmak.

Vaṣlı-y-ıla rāḥat oldı cān u dil
Gerçi kim hicr-ile çekmişdi ta ab

2. **rāḥat oldı:**--*dı*
Gazel 255
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutlu ve huzurlu olmak.

Ġamzeñ okı gelelden sanma cerāḥat oldı
Buldı murādını dil cān oldı daḫı rāḥat

rāḥat olmayam:

1. **rāḥat olmayam:**
Gazel 39
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Huzurlu,mutlu olmak.

Rāḥat olurdum Muḥibbī cevr okın yagdursa yār
Niçe rāḥat olmayam ol ḫˇāb-ı bārāndur baña

rāḥat olsun:

1. **rāḥat olsun:**--*sun*
Gazel 270
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutlu ve huzurlu olmak.

Dilā ḫayr eyle diller rāḥat olsun
Diyeler togurana saña raḥmet

rāḥat oluram:

1. **rāḥat oluram:**--*ur, --am*
Gazel 204
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Huzurlu ve ferah olmak.

Gözünden ḫāb dilden gitdi ṣabrum
Ne gündüz rāḥat oluram ne ḫod ṣeb

rāḥat olurdum:

1. **rāḥat olurdum:**
Gazel 39
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Huzurlu olmak.

Rāḥat olurdum Muḥibbī cevr okın yagdursa yār
Niçe rāḥat olmayam ol ḫˇāb-ı bārāndur baña

rāḥat yüzin görmezem:

1. **rāḥat yüzin görmezem:**-*e, -m*
Gazel 35
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Bir an dahi huzurlu ve mutlu olamama hali.

Sīneme gelmezse tīrüñ görmezem rāḥat yüzin
Vāy ol zaḫma ki üstinden ola merhem cüdā

rāḥata iresin:

1. **rāḥata iresin:**--*a, --e, --sin*
Gazel 341
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Rahata ulaşmak, huzura kavuşmak.

Miḥnete ṣabr it Muḥibbī tā iresin rāḥata
Ḥaḳ dimişler bu sözi “e’ṣ-ṣabru miftāḥü’l-ferec”

rāḥat-ı cān:

1. **rāḥat-ı cān:**
Gazel 493
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül huzuru; manevi huzur.

Rāḥat-ı cān bil anuñ düşnāmını
Göñlümüñ ḫaṭṭı anuñ düşnāmıdur

rāḥat-ı cāndur:

1. **rāḥat-ı cāndur:**
Gazel 39
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Iç huzur, manevi huzur. ll şifa.

Gönderürseñ ġamze okların cefā sanma anı
Hey yolında öldügüm ol rāḥat-ı cāndur baña

2. **rāḥat-ı cāndur:**--*dur*
Gazel 102
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Iç huzur, manevi huzur. ll şifa.

Tīr ü peykānuñ nigārā rāḥat-ı cāndur baña
Dōstum dil teşnedür lal-i lebüñ kāndur baña

3. **rāḥat-ı cāndur:**--*dur*
Gazel 128
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Iç huzur, manevi huzur. ll şifa.

Zülfüñüñ būyı nigārā rāḥat-ı cāndur baña
Ārıżuñ ter tāze güllerle gülistāndur baña

rāḥat-ı dil dileseñ:

1. **rāḥat-ı dil dileseñ:**--*e, --se, --n*
Gazel 91
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül huzuru,mutluluğu dilemek,istemek.

Kaşı yayına komış ġamz okını çün ol ḥabīb
Rāḥat-ı dil dileseñ sineñ siper kıl dāyimā

rāḥatü’l-ḳulūb:

1. **rāḥatü’l-ḳulūb:**
Gazel 195
Mısra: **1**
(Beyitte) gönüllerin kedersiz olması,bir hoşluk içinde bulunması kastedilmiştir.

Sāḳī müdām sun berü sen rāḥatü’l-ḳulūb
Nūş eyleyelüm itmeden ömrüñ güni ġurūb

rāḥatumdur:

1. **rāḥatumdur:**--*u, --m, --dur*
Gazel 452
Mısra: **10**
Üzüntüsüz ve kedersiz bir halde bulunmak,dinlenmek.

Tīr-i ġamzeñden Muḥibbī yine çāk olmış yatur
Rāḥatumdur ol benüm dimem ki peykānum çıkar

rāh-ı cefā içre:

1. **rāh-ı cefā içre:**
Gazel 358
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgili yolunda bulunduğu eziyet ve cefa yolu kastedilmektedir.

Tünddür rāh-ı vefāda yār līk
Bulmış ol rāh-ı cefā içre rüsūḫ

rāh-ı fenāya:

1. **rāh-ı fenāya:**-*ya*
Gazel 78
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yokluk, fenafillah yolu.

Gitdi çün rāh-ı fenāya iy göñül
Ferhād u Ḳays
Dökdi ġam kūh-ı belā miḥnet bayābānı saña

rāh-ı ışk:

1. **rāh-ı ışḳ:**
Gazel 95
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk yolu.

Rāh-ı ışḳ içre Muḥibbī başa cāna kalma kim
Tā ki hīç bir vech-ile ṭan itmeye merdüm saña

rāh-ı ʿışk:

1. **rāh-ı ʿışḳ:**
Gazel 240
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk yolu.

Dilā bak rāh-ı ʿışḳ ġayetde teng-est
Neşībiyle firāzı cümle seng-est

rāh-ı ışkında:

1. **rāh-ı ışḳında:**-*ın, --da*
Gazel 157
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşkının yolu.

Rāh-ı ışḳında fiġānum işidüp yār incinür
Öldüriserdür Muḥibbī derdmendi kīn salup

rāh-ı ışkuñda:

1. **rāh-ı ışḳuñda:**-*un, -da*
Gazel 80
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk yolunda.

Rāh-ı ışḳuñda senüñ sehl ola itmek terk-i ser
Işḳuñı terk eylemeklik līk gelür müşkil baña

rāh-ı ışḳuñda ölem:

1. **rāh-ı ışḳuñda ölem:**-*-e, --m*
Gazel 95
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşkının yolunda ölmek(ona ulaşmaya ve kavuşmaya çalışarak.).

Rāh-ı ışḳuñda ölem ol dem ṣabā topragumı
Götürüp yirden şehā ilte meger gerdüm saña

rāh-ı selāmet:

1. **rāh-ı selāmet:**
Gazel 254
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sâlimlik, eminlik, korku ve endîşeden uzak yol.

ʿĀşıḳ mı-durur isteye ol rāh-ı selāmet
Ya ʿār ide ol eyleyicek anı melāmet

rāh-ı vefāda:

1. **rāh-ı vefāda:**-*-da*
Gazel 358
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vefa yolu. II Sevgi yolu.

Tünddür rāh-ı vefāda yār līk
Bulmış ol rāh-ı cefā içre rüsūḫ

raḥīm:

1. **raḥīm:**
Gazel 1
Mısra: **12**
Acıyan, merhamet eden, esirgeyen Allah.

Rūz-ı maḥşerde Muḥibbī bendeñi
Irma anı raḥmetüñden yā Raḥīm

raḥm eyle:

1. **raḥm eyle:**
Gazel 241
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Merhamet etmek, acımak.

Cevr ü cefāyı görme bugün ʿāşıḳa revā
Raḥm eyle ḥāline anuñ iy şāh-ı maʿdelet

2. **raḥm eyle:**
Gazel 299
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Merhamet etmek, acımak.

Raḥm eyle Muḥibbī kuluña kim ġam-ı ʿışḳuñ
Ġāret-i dil ü cān itmegi saldı sipeh-i dōst

3. **raḥm eyle:**
Gazel 303
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Merhamet etmek, acımak.

Dün oldı günüm hicr-ile iy şāh-ı cefākār
Raḥm eyle benüm hālüme düşmen güler iy dōst

4. **raḥm eyle:**
Gazel 378
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
Merhamet etmek, acımak.

Āhum irdi göklere iy māh-ı tābānum meded
İşidüp feryādumı raḥm eyle sulṭānum meded

raḥm eyledi:

1. **raḥm eyledi:**-*-di*
Gazel 128
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acımak, merhamet göstermek.

Deşt-i ġamda ḥālüme raḥm eyledi çarḫ-ı felek
Anuñ-ıçun rad nālān ebr giryāndur baña

2. **raḥm eyledi:**-*-di*
Gazel 155
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acımak, merhamet göstermek.

Rehgüẕārında beni yār-ı perīşānum görüp
Bir naẓar raḥm eyledi ḥāl-i perīşānum görüp

raḥm eylegil:

1. **raḥm eylegil:**--*gil*
Gazel 125
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Merhamet etmek, acımak.

Yaş yirinde kan akar raḥm eylegil cānā aña
Gözlerümden her gice iy pādişāh-ı mehliḳā

raḥm eylemez:

1. **raḥm eylemez:**--*mez*
Gazel 317
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Merhamet etmek, acımak.

Bülbülem bagrum delindi ḫār elinden iñlerem
Ḥīç baña raḥm eylemez ol verd-i aḥmer el-ġıyāṣ

raḥm eyleyecek:

1. **raḥm eyleyecek:**--*y, --ecek*
Gazel 415
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Merhamet göstermek,acımak.

Baña sensin baña sensin yine raḥm eyleyecek
Senden özge kimi vardur vara yalvara meded

raḥm eyleyüp:

1. **raḥm eyleyüp:**--*y, --üp*
Gazel 409
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acımak, merhamet göstermek.

Dōstum ʿāṣıḳlara raḥm eyleyüp kıl ʿadl ü dād
İster-iseñ bulasın dünyāda sen ʿömr-i ziyād

raḥm idüben:

1. **raḥm idüben:**--*ü, --ben*
Gazel 134
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Merhamet ve acıma gösterme.

İstemem raḥm idüben mihr ü vefālar idesin
Gönderüp cevr ü cefāñı n'ola her gāh baña

raḥm idüp:

1. **raḥm idüp:**--*üp*
Gazel 317
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acımak, merhamet göstermek.

Şol ḳadar āh eyledüm hicrüñ beyābānında kim
Raḥm idüp ḥālüme müslim didi kāfir el-ġıyāṣ

raḥm itdi:

1. **raḥm itdi:**--*di*
Gazel 181
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Merhamet etmek, şefkat göstermek.

Rūy-ı zerdümi benüm raḥm itdi dildārum görüp
Añladı derd-i derūnum ḥālet-i zārum görüp

raḥm itmedi:

1. **raḥm itmedi:**--*me, --di*
Gazel 231
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acımak, merhamet etmek, iyi muamelede bulunmak.

Cevr ü cefālar eyledi cānāne ʿāḳıbet
Raḥm itmedi vü kıydı dil ü cāna ʿāḳıbet

raḥm kıl:

1. **raḥm kıl:**
Gazel 111
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Merhamet etmek, acımak.

Aglamakdan nermdür müjgānum iy serv-i ḫırām
Zaḫm ura sanma ayak bas raḥm kıl cānā baña

2. **raḥm kıl:**
Gazel 208
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Merhamet etmek, acımak.

Raḥm kıl hicrān şebinde kurtara dil-ḫasteyi
Niçeye dek idesin bu derdmendüñe aẕāb

raḥm kıla:

1. **raḥm kıla:**--*a*
Gazel 221
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acımak,esirgemek,şefkat göstermek.

Gerekdür iñleyüp dimek ḥer dōst
Ola kim raḥm kıla bir naẓar dōst

raḥm kılmaz:

1. **raḥm kılmaz:**--*maz*
Gazel 474
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Merhamet etmemek, acımamak.

Sevdügüm cānum didükçe baña dildār incinür
Raḥm kılmaz ṭāliʿümdendür ki her bār incinür

rahmān:

1. **raḥmān:**
Gazel 97
Mısra: **14**
"Sonsuz merhametiyle lütuf ve ihsanda bulunan" manasına gelen Allah'ın güzel isimlerinden (esmâ-i hüsnâ) biri.

Bu-durur dāyim Muḥibbī'nüñ duāsı rūz u şeb
Raḥmetin günden güne kılsun mezīd Raḥmān aña

raḥmet:

1. **raḥmetle:**-*le*
Gazel 3
Mısra: **16**

Esirgeme, kollama, merhamet.

Kim bu şir-i dil-pesendi ele alup okıya
Raḥmet anuñ cānına kim beni raḥmetle aña

2. **raḥmetüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 1
Mısra: **12**
Allah'ın yaratıklarına olan merhameti, acıma ve esirgemesi.

Rūz-ı maḥşerde Muḥibbī bendeñi
Irma anı raḥmetüñden yā Raḥīm

3. **raḥmet:**
Gazel 3
Mısra: **16**
Allah'ın yaratıklarına olan merhameti, acıma ve esirgemesi.

Kim bu şir-i dil-pesendi ele alup okıya
Raḥmet anuñ cānına kim beni raḥmetle aña

4. **raḥmetüñden:**-*+(ü)ñ, -+den*
Gazel 3
Mısra: **10**
Allah'ın yaratıklarına olan merhameti, acıma ve esirgemesi.

Giceler zārīlık eyle dök gözüñüñ yaşların
Raḥmetüñden dūr kılma kullaruñ yā Rabbenā

5. **raḥmetin:**-*in*
Gazel 97
Mısra: **14**
Allah'ın yaratıklarına olan merhameti, acıma ve esirgemesi.

Bu-durur dāyim Muḥibbī'nüñ duāsı rūz u şeb
Raḥmetin günden güne kılsun mezīd Raḥmān aña

6. **raḥmetüñe:**-*+üñ, -+e*
Gazel 156
Mısra: **2**
Allah'ın yaratıklarına olan merhameti, acıma ve esirgemesi.

Bir günehkāram günāha tevbe itdüm yā Mucīb
Umaram kim raḥmetüñe idesin beni ḳarīb

7. **raḥmet:**
Gazel 197
Mısra: **6**
Allah'ın yaratıklarına olan merhameti, acıma ve esirgemesi.

Maḥşer güninde ümmete idüp şefāati
Ol āṣīlere raḥmet Ḥaḳḳ'a ola sebeb

8. **raḥmet:**
Gazel 270
Mısra: **6**
Allah'ın yaratıklarına olan merhameti, acıma ve esirgemesi.

Dilā ḫayr eyle diller rāḥat olsun
Diyeler togurana saña raḥmet

raḥmet eyleye:

1. **raḥmet eyleye:**-*ye*
Gazel 32
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birinin suçunu bağışlama, yarlıgama, merhamet etme.

Devrān cefā vü cevr-ile itdi bugün cezā
Budur ümīdüm eyleye raḥmet yarın Ḫudā

raḥmet-i ḥaḳḳ'ı:

1. **raḥmet-i ḥaḳḳ'ı:**
Gazel 141
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ın rahmeti.

Giceler tā ṣubḥa dek kıl raḥmet-i Ḥaḳḳ'ı ṭaleb
Her ṭaleb kim bī-riyā ola virür anı da Rab

raḥmeti yok birine:

1. **raḥmeti yok birine:**--*i, --i, --n, --e*
Gazel 442
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Merhametsiz ve şefkatsiz bir sevgili.

Āsiyā-veş çarḫ nevbetle ögidür herkesi
Raḥmeti yok birine gör niçe ādemler gelür

raḥmetüñ bārān:

1. **raḥmetüñ bārān:**
Gazel 97
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Allah(c.c)'ın rahmetinin ve merhametinin yağmurlar gibi çok ve bereketli olması kastedilir.

İki ālem faḫrınuñ kıl ḥürmetine yā İlāh
Cümle İslām ehli ile raḥmetüñ bārān aña

raḥmetüñden ümmīdin kesmez:

1. **raḥmetüñden ümmīdin kesmez:**-*me, -z*
Gazel 75
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Allah(c.c)'ın bağışlama lütuf ve kereminden hiç bir zaman ümit kesmemek,hep affedilebileceğini düşünmek.

Bu Muḥibbī gerçi kan aglar günāhın añıcak
Līk kesmez raḥmetüñden ümmīdin yā Rabbenā

raḥmuñ yok:

1. **raḥmuñ yok:**
Gazel 96
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgili de merhamet,şefkat ve acıma duygusunun olmaması kastedilmiştir.

Çünki raḥmuñ yok nigārā bāri gel öldür beni
Bu dil-i bī-çārenüñ ḥālini eyle bir yaña

rahne rahne oldı:

1. **raḫne raḫne oldı:**--*dı*
Gazel 481
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bölük pörçük olmak.

Raḫne raḫne oldı ġamdan uşbu göñlüm ḫānesi
Kim göre anı ezel kalmış sanur peymānedür

raḫşına binüp:

1. **raḫşına binüp:**-*üp*
Gazel 48
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ata binme.

Himmetüm raḫşına binüp ālemi geşt eylesem
Açaram ġamgīn göñüller nite kim bād-ı ṣabā

raḳīb:

1. **raḳībüñe:**-*üñe*
Gazel 18
Mısra: **9**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Muḥibbī'nüñ murādıdur raḳībüñe ġazā kılmak
Anuñ-ıçun ki göñlinde olur azm-i serüm peydā

2. **raḳībüñ:**-*üñ*
Gazel 61
Mısra: **7**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Nigārā āsitānuñda raḳībüñ beni çok görmiş
Dilegüm bu-durur Ḥaḳ'dan çekile gözine mil hā

3. **raḳīb:**
Gazel 73
Mısra: **6**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Günden güne āşıḳ-ı dil-ḫaste zār olup
Yanında iti gibi raḳīb muteber ola

4. **raḳībi:**-*i*
Gazel 125
Mısra: **9**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Ḫoş tutar her dem raḳībi gözlemez āşıḳların
Bī-vefālık resmini bilsem kim örgede saña

5. **raḳīb:**
Gazel 161
Mısra: **10**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

İy Muḥibbī yārdan ger baña olursa naẓar
Ġam degül düşmen cefāsından ko cevr itsün raḳīb

6. **raḳīb:**
Gazel 166
Mısra: **2**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Dün gice ḳaṣd eyledüm tā kim görem rūy-ı ḥabīb
Māni oldı araya girdi bulut gibi raḳīb

7. **raḳīb:**
Gazel 181
Mısra: **8**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Naḳd-i cāna almış iken dilberüñ bir būsesin
Āh raḳīb ortaya girdi bozdı bāzārum görüp

8. **raḳībi:**-*i*
Gazel 204
Mısra: **8**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Nedendür ehl-i ışḳı dūr idersin Raḳībi idesin dāyim muḳarreb

9. **raḳīb:**
Gazel 237
Mısra: **5**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Baña ḫālī gendümin ḫaddinde ʿarż eyler raḳīb
Sanasın cennetde virür Ādem'e iblīs ögüt

10. **raḳībe:**-*e*
Gazel 312
Mısra: **6**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Kapuñdan beni dūr itmek murādı
Raḳībe dir-isem ben tañ mı ḥāriṣ

11. **raḳībe:**-*e*
Gazel 322
Mısra: **6**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Cüdā eyler beni kūyında görse Raḳībe yiridür dirlerse ḥāriṣ

12. **raḳībe:**-*e*
Gazel 333
Mısra: **10**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Muḥibbī bāġ-ı ḥüsn içre yiter bir bülbül-i gūyā
Raḳībe virme yol hergiz gel ol zāġ u zaġandan geç

13. **raḳīb:**
Gazel 358
Mısra: **7**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Māniʿ olur kūyına varsam raḳīb
Dilegüm budur cihānda ola yoḫ

14. **raḳīb:**
Gazel 364
Mısra: **5**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Yazma raḳīb adını gel sehv-ile sakın
Başdan ayaga yoḫsa olısar kitāb-ı telḫ

15. **raḳīb:**
Gazel 440
Mısra: **11**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Didiler terk eyledi kūyını dildāruñ raḳīb
İşidüp ḥamd eyleyüp didüm ki fī'-nāri's-saḳar

16. **raḳīb:**
Gazel 473
Mısra: **9**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Ḫālini gösterse tañ mı bu Muḥibbī'ye raḳīb
Ādem'e gendüm temennāsını şeyṭān ögredür

17. **raḳībi:**-*i*
Gazel 497
Mısra: **12**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Yüzini göstermiş iken itdi pinhān yine zülf
Beñzer gördi raḳībi ol yüzi kara geçer

raḳībi bilmedüm:

1. **raḳībi bilmedüm:**--*i, --me, --dü, --m*
Gazel 434
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık rakiplerin ne denli kötü olduğunu henüz anlayamadığını dile getirmektedir.

Kaçan ki görse ʿuşşāḳı ḥasedden yāra ġamz eyler
Raḳībi bilmedüm hergiz cihānda ben ne milletdür

rakīb-i ehremen'den:

1. **raḳīb-i ehremen'den:**--*den*
Gazel 323
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şeytana benzeyen rakip. II Dev.

Perī-rūdur anı bildüm ki bakmaz ādemī-zādā
O cān incinmesün dirseñ raḳīb-i Ehremen'den geç

rakīb-i kāfiri:

1. **raḳīb-i kāfiri:**--*i*
Gazel 199
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kâfir rakip, dini imanı olmayan rakip.

Kūyuña koma raḳīb-i kāfiri Cennete lāyıḳ degüldür Būleheb

rāḳīb-i kāfirüñ:

1. **rāḳīb-i kāfirüñ:**--*ün*
Gazel 477
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kafir rakip.

Dökmez-idüm ḫūn-ı murdārın rāḳīb-i kāfirüñ
Ruḫların egmiş işitdüm ġayretüm bir dīndür

raḳīb-i rū-siyāhı:

1. **raḳīb-i rū-siyāhı:**--*ı*
Gazel 290
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Siyah yüzlü rakip(aşığın karşısındaki diğer kişiler).

Gel beni öldür bana yigdür bu dirlikden ölüm
Çün raḳīb-i rū-siyāhı maḥrem itdüñ ʿāḳıbet

raḳībüñ olmışam:

1. **raḳībüñ olmışam:**--*mış, --(a)m*
Gazel 128
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye yaklaşma ve varmada diğer aşıkları geçmeye çalışan.

Olmışam diyü raḳībüñ mekr ü şerrinden emīn
Dāġ-ı ġam sīnemde san mühr-i Süleymān'dur bana

raḳībüñ sözi:

1. **raḳībüñ sözi:**--*ü, --n, --i*
Gazel 363
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın karşısındaki ağyarın söylediği dengesiz,tutumsuz sözler.

İy gönül incinme olsa ger raḳībüñ sözi telḫ
Her kimüñ telḫ ola sözi lābüd olur yüzi telḫ

raḳṣ:

1. **raḳṣ:**
Gazel 65
Mısra: **7**
Dans. II Zikir.

Şütürler raḳs u ger şādī ursa tañ mı bādīde
Kaçan kim Kabe-i vaṣluñ nişānın vire maḥmil hā

raḳs ide:

1. **raḳṣ ide:**--*e*
Gazel 393
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dans etmek.

Kanı ol muṭrib ki anuñ naġmesini gūş idüp
Raḳṣ ide kūhsār-ı eşcār cümle ẕerrāt u vücūd

raḳs ider:

1. **raḳṣ ider:**--*e, --r*
Gazel 390
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dans etmek, oynamak.

ʿĀlemi nūruñ münevver ideli Raḳṣ ider her yaña ẕerrāt-ı vücūd

raḳs ura:

1. **raḳṣ ura:**--*a*
Gazel 153
Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dans etmek, oynamak.

Tīġ-ı ışḳ-ıla Muḥubbī'yi eger kılsañ helāk
Şems gibi raḳṣ ura eline başını alup

raḳṣa girem:

1. **raḳṣa girem:**-*em*
Gazel 86
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dans etmek. II raks bağlamında "dönerek yapılan bir dansa dahil olmak.".

Raḳṣa girem döne döne Mevlevī gibi
Ol āsitāna varmaga ger feṯḥ-i bāb ola

raḳṣa girmiş:

1. **raḳṣa girmiş:**--*sa, --miş*
Gazel 289
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dans etmek II raks bağlamında "dönerek yapılan bir dansa dahil olmak.".

Būy-ı zülfüñden hevā başında var servüñ meger
Raḳṣa girmiş ol hevādan şöyle kim oynar mest

rakīb:

1. **raḳīb:**
Gazel 325
Mısra: **8**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Çıkardı Ādem'i cennetden İblīs
Raḳīb itdi beni kūyından iḫrāc

rām itdi:

1. **rām itdi:**--*di*
Gazel 490
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İtaat eden,boyun eğen.

Sen perī-rūyı Muḥibbī itdi efsūn-ıla rām
Siḥrdür beñzer kelāmuñ meyli sen sāḥirdedür

rām ola:

1. **rām ola:**--*a*
Gazel 99
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boyun eğmek, itâat etmek, bağlanmak.

Hercāyī olana virme göñül ki gül gibi
Her ḫār eline dāmenini vire rām ola

2. **rām ola:**--*a*
Gazel 113
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boyun eğmek, itâat etmek, bağlanmak.

İy Muḥibbī Ḥaḳ Taālā mucizin iẓhār ide
Cümleten ola muṭī rām ola ehl-i ḥāc aña

ranā ġazel:

1. **ranā ġazel:**
Gazel 178
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel,anlamlı sözler,şiir.

Sūz-ı dilden gerçi niçe söyledüm ranā ġazel
Līk kıldum içlerinden uşbu beyti intiḫāb

ranā görinür:

1. **ranā görinür:**--*in, --ür*
Gazel 174
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) -ışıltılı ve parlak görünme- anlamı kastedilmiştir.

Gerçi ranā görinür mülk-i Arab
Līk yek dāne-durur şehr-i Ḥaleb

ranā söylemiş:

1. **ranā söylemiş:**--*miş*
Gazel 148
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Sevgilinin kaşı 2)(Parlak)güzel bir şey söylemek.

Kūyum içre gel seni öldürürem āḫir dimiş
Hey ne ranā söylemiş lal-i şeker-güftārın öp

rāst olupdur:

1. **rāst olupdur:**--*up, --dur*
Gazel 236
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Rast gelmek,ayarlayıp denk getirmek.

Yāruñ gümānı bu idi yolında cān virem
Şükr-i Ḫudā ki rāst olupdur gümān-ı dōst

rāstı:

1. **rāstı:**-*ı*
Gazel 4
Mısra: **13**
1)Doğru.hak.gerçek. 2)Musiki makamı.

Okusun naẓm ehli bu şirüm nevāda rāstı
İy Muḥibbī eyledüñ çünki bunı şīrīn-edā

ravża:

1. **ravżaña:**-*ña*
Gazel 2
Mısra: **13**
Cennet bahçesi.

Ḥaḳ müyesser eylese varsa Muḥibbī ravżaña
Gözlerine eyler-idi ḫāk-i pāyüñ tūtiyā

ravżadan:

1. **ravżadan:**
Gazel 12
Mısra: **6**
Cennet bahçesi.

Cennet ü ḥavrāyı n'eyler āşıḳ-ı dīdār olan
Yig gelür biñ ravżadan bir gūşe-i vīrān aña

2. **ravżadan:**--*dan*
Gazel 120
Mısra: **2**
Cennet bahçesi.

İledürse būy-ı zülfüñden behişte bū ṣabā

Ravżadan Rıḍvān diye ehlen ü sehlen merḥabā

rāyegān:

1. **rāyegān:**
Gazel 33
Mısra: **9**
Karşılıksız, bedelsiz, bedava.

Genc-i ḫüsnüñe el irmez rāyegān
Anı zülfüñ bekler olmış ejdehā

2. **rāyegān:**
Gazel 337
Mısra: **2**
Karşılıksız, bedelsiz, bedava.

Vaṣla irdüm çekmiş iken niçe yıllar dürlü renc
Ḥamdü-lillāh rāyegān girdi elüme gizlü genc

3. **rāyegān:**
Gazel 418
Mısra: **6**
Karşılıksız, bedelsiz, bedava.

Ḫūn-ı dil nūş itmeyince vaṣla irmez ehl-i ʿışḳ
Rāyegān vaṣlını çün ol mihribān görmez leẕīẕ

4. **rāyegān:**
Gazel 417
Mısra: **11**
Karşılıksız, bedava.

Ben sözüm gevherlerini rāyegān ḫarc eyledüm
Görinürken ʿālemüñ ḫalḳına sīm ü zer leẕīẕ

rāyegān genc bulınur dimesünler:

1. **rāyegān genc bulınur dimesünler:**--*ın, --ur, --me, --sin, --ler*
Gazel 326
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kimsenin çaba sarfetmeden,emek vermeden hazine bulunur dememesi istenmiştir.

Nigārā sakla ḫüsnüñ müddeʿīden
Dimesünler bulınur rāyegān genc

rāz:

1. **rāzuñ:**-*(u)ñ*
Gazel 234
Mısra: **3**
Gizlenen şey, sır. II Aşk.

Söyler-iseñ iy göñül elbetde rāzuñ fāş olur
Yig degül mi urasın agzuña sen mühr-i sükūt

rāżı:

1. **rāżıyam:**-*(y)am*
Gazel 41
Mısra: **8**
Kabul eden, uygun bulup benimseyen, olana boyun eğip rıza gösteren.

Tīġ-ı cevr-ile başum ḳaṭ eyleseñ Rāżıyam tek kılma kapuñdan cüdā

2. **rāżıyam:**-*y, -am*
Gazel 161
Mısra: **5**
Hoşnut, memnun, rıza gösteren.

Rāżıyam her ne gelür senden cefā cevr ü elem
Çün ezelden derdüñi çekmek baña olmış naṣīb

3. **rāżıyam:**-*y, -am*
Gazel 307
Mısra: **3**
1. Kabul eden, uygun bulup benimseyen, olana boyun eğip rızâ gösteren. 2. Hoşnut olan.

Her ne kim senden gele cevr ü cefālar rāżıyam
Derdüñi ḫoş göreliden baña dermāndur ʿabeṣ

rāz-ı ʿışḳum:

1. **rāz-ı ʿışḳum:**--*u, --m*
Gazel 371
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk sırrı.

Rāz-ı ʿışḳum fāş kıldı eşk-i çeşm-i ḫūn-nihād
Yog-ımış bu merdümān-ı çeşme hergiz iʿtimād

rebâb:

1. **rebāb:**
Gazel 189
Mısra: **10**
Gövdesi Hindistan cevizi kabuğundan yapılan telli bir çalgı aleti.

Agız açdukça Muḥibbī medḥüñe Anuñ-ıla medḥüñi okur rebāb

2. **rebāb:**
Gazel 208
Mısra: **8**
Gövdesi Hindistan cevizi kabuğundan yapılan telli bir çalgı aleti.

Hic ara iñlerse tañ mıdur rebābuñ sīnesi
Göñlümüñ göynüklügin añdukça kan aglar rebāb

rebāb olmışdur:

1. **rebāb olmışdur:**--*mış, --dur*
Gazel 146
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kemençeye benzer eski bir saz (sazın sesinin inleme sesine benzemesi bağlamında) kullanılmıştır.

İy refīḳān bezm-i ġamda ḫūn-ı dil nūş ideli
Ḳāmetüm çeng ü dilüm ney sīnem olmışdur rebāb

rebābuñ sīnesi iñlerse:

1. **rebābuñ sīnesi iñlerse:**--*un, --si--un, --si, --r, --se*
Gazel 208
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kemençeye benzer bir sazın bağrından çıkan yanık iniltiler kastedilmiştir.

Hic ara iñlerse tañ mıdur rebābuñ sīnesi
Göñlümüñ göynüklügin añdukça kan aglar rebāb

rebūd:

1. **rebūd:**
Gazel 390
Mısra: **10**
Rebbud dağı.

Zülf-i leylāsıdur alan Leylī'nüñ
Ṣabr u ārām-ı dil-i Mecnūn rebūd

red idesin:

1. **red idesin:**--*e, --sin*
Gazel 396
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşığı semtinde,huzurunda görmek istememesi kastedilmiştir.

Muḥibbī cān-ıla ister kapuñı
Kapuñdan idesin ḫāṣā anı red

red itmeyüp:

1. **red itmeyüp:**--*me, --y, --üp*
Gazel 365
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tanıdık birini artık o şekilde görmemek.

Umaram ki Muḥibbī'ye şefāʿat
İdesin dergehüñden itmeyüp red

red kılma:

1. **red kılma:**--*ma*
Gazel 386
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Reddetmek, kabul etmemek.

Pādişāhā ṣıdḳ u iḫlāṣum saña maʿlūm iken
Dergehüñden bu Muḥibbī kuluñı gel kılma red

redd eyleme:

1. **redd eyleme:**--*me*
Gazel 385
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Reddetmek, kabul etmemek, geri çevirmek.

Cürmi çok geldi Muḥibbī kapuña redd eyleme
Kanda varsun pādişāhum saña tutmışdur ümīd

redd eylemek:

1. **redd eylemek:**--*mek*
Gazel 280
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Geri çevirmek. || Kovmak.

Kovma ḥüsnüñ gülşeninden dilberā dil bülbülin
Yok-durur bir vech-ile redd eylemek mihmān-ı dōst

redd ide:

1. **redd ide:**--*e*
Gazel 298
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ar. Geri döndürmek, döndürülmek, kabul etmemek, edilmemek.

Āsitānuña Muḥibbī geldi vaṣluñ isteyü
Var mı bir meẕhebde kim redd ide mihmānı dürüst

ref eyle:

1. **ref eyle:**
Gazel 179
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçlarını kenara çekmesi,kaldırması kastedilir.

Zülfüñi ref eyle göster gül cemālüñ Kabe'sin
Niçeye dek anı mestūr ide ol miskīn niḳāb

refʿ it:

1. **refʿ it:**
Gazel 446
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kaldırmak.

Zülfüñi refʿ it cemālüñden görinsün āfitāb
Giceler yeldā olursa ʿāḳıbet gündüzlüdür

ref it:

1. **ref it:**
Gazel 30
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kaldırmak.

Zülfüñi ref it görinsün gün yüzüñ
Niçeye dek ol niḳāb-ıla tura

refīḳ:

1. **refīḳ:**
Gazel 37
Mısra: **3**
Arkadaş, yol arkadaşı, yoldaş.

Ḫāṭırum cemiyyetini sorma benden iy refīḳ
Çün ḫayāl ü fikr ol zülf-i perīşāndur baña

reftār:

1. **reftāra:**-*a*
Gazel 310
Mısra: **3**
Far. Salınarak yürüme, güzel yürüyüş.

Serv gibi bāġda reftāra geldüñ nāz-ıla
Eyledüñ bu gözlerüm yaşın firāvān el-ġıyāṣ

2. **reftāruñ:**-*uñ*
Gazel 237
Mısra: **3**
Yürüyüş, salınarak edalı yürüyüş.

Deyr içinde gördiler reftāruñ iy serv-i ḫırām
Turdugı yirde ḳadīd oldı vü kıldı bet sükūt

reftār ider:

1. **reftār ider:**--*de, --r*
Gazel 183
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Salınarak yürümek.

Cūybār olup akarsa tañ mı yaşum her ṭaraf
Bāġ ara reftār ider serv-i ḫırāmānum görüp

reh:

1. **reh:**
Gazel 23
Mısra: **1**
Yol.

Reh bulursañ kūy-ı yāra her seḥergāh iy ṣābā
Āşıḳ-ı dil-ḫastelerden eyle āgāh iy ṣabā

reh eyledi:

1. **reh eyledi:**--*di*
Gazel 370
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yol haline getirmek.

Yol bulmadı Şîrîn'e katı seng-dil imiş
Tagları kesüp eyledi reh gerçi ki Ferhād

rehber ol:

1. **rehber ol:**
Gazel 278
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kılavuzluk etmek, doğru yolu göstermek.

Rehber ol baña ṣabā gel der-i cānāna ilet
Yaʿnī cān bülbülini tāze gülistāna ilet

rehber olup:

1. **rehber olup:**--*up*
Gazel 134
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kılavuzluk etmek, doğru yolu göstermek.

Zāhidā sanma senüñ gibi yolumı yañılam
Işḳ çün rehber olup gösterisersin rāh baña

rehgüzâr:

1. **rehgüẕārında:**--*ın-, -, -*
Gazel 155
Mısra: **1**
Geçilen yol, geçit.

Rehgüẕārında beni yār-ı perīşānum görüp
Bir naẓar raḥm eyledi ḥāl-i perīşānum görüp

reh-i ʿışḳ:

1. **reh-i ʿışḳ:**
Gazel 384
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk yolu.

Cān terkin eylese reh-i ʿışḳ içre tañ mıdur
Her kimse ki bir ʿışḳa ola cān-ıla mürīd

reh-i ışk:

1. **reh-i ışḳ:**
Gazel 17
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk yolu.

Reh-i ışḳ içre ölsem topragumı
Alup küḥl idine cennetde ḥavrā

reh-i ışḳ içre:

1. **reh-i ışḳ içre:**
Gazel 71
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk yolu içinde.

Āşıḳam dir kim reh-i ışḳ içre cān terk eylemez
Aña āşıḳ mı dinür nāmı anuñ nā-merd ola

reh-i ʿışkı:

1. **reh-i ʿışḳı:**--*ı*
Gazel 249
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk yolu.

Reh-i ʿışḳı giçer ʿışḳ ehli āsān
Ne ḳaṭʿ-ı menzil aña ne maḳāmāt

rehn:

1. **rehn:**
Gazel 149
Mısra: **9**
1. Ödünç veya âriyet olarak alınan şeyin yerine verilen şey, rehin. 2. Rehin etmek, edilmek, terhîn: rehn-i hâne, hânenin rehni.

Rehn bāda kodı çün cübbe vü destārı Muḥib
Ṣaff-ı rindānda ṭururs n'ola ṣāfī-meşreb

reh-nümā:

1. **reh-nümā:**
Gazel 3
Mısra: **4**
Far. Yol gösterici, delîl: Yârab hemîşe lütfunu kıl reh-nümâ bana / Gösterme ol tarîki ki yetmez sana bana" Reh-nümâ suretinde de kullanılır.

Ẓulmet-i maḥşerde yolın bilmeyen āṣīlerüñ
Şefḳat idüp olasın her birine sen reh-nümā

2. **reh-nümā:**
Gazel 7
Mısra: **8**
Yol gösteren, rehber.

Şem-i ḥüsnine naẓar kıldum tutuşdı cān u ten
Ben baña kaldum ki iy dil reh-nümā oldum saña

3. **reh-nümā:**
Gazel 30
Mısra: **10**
Yol gösteren, rehber, kılavuz.

Bu Muḥibbī'ye ṭarīḳ-i müstaḳīm
Göster azmışlara sensin reh-nümā

4. **reh-nümā:**
Gazel 32
Mısra: **10**
Yol gösteren, rehber, kılavuz.

Giçe şırāṭı berḳ ya ḫāṭif gibi Muḥib
Luṭf-ı Ḥudā olursa eger aña reh-nümā

rehnümâ:

1. **rehnümā:**
Gazel 4
Mısra: **12**
Yol gösteren, rehber.

Tuymayup anı geçem diyem ki var mıdur Ṣırāṭ
Yā Resūlü'l-ālemīn baña olursañ rehnümā

rehzen diyü:

1. **rehzen diyü:**--*y, --ü*
Gazel 407
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın haydut ya da eşkiya olarak anıldığı o yüzden sevgilinin semtine alınmadığı ifade edilmektedir.

Tutdı rehzen diyü kūyında göñül merdümini
Anı nā-ḥaḳ yire zülfinde asar dāra meded

remz:

1. **remz-ile:**-*ile*
   Gazel 260
   Mısra: **8**
   Gizli bir şekilde, gizlice.

Hīç olur mı kim Muḥibbī
ḫastaya idüp devā
Diye dildār remz-ile bu cürʿa-i
cāmum ilet

renc çekdüm:

1. **renc çekdüm:**--*dü, --m*
   Gazel 324
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Eziyet,sıkıntı.

Bu ṭılısmāt-ı cihān içinde
çekdüm niçe renc
Ḥāṣıl itdüm ḥamdü-lillāh ʿışḳ
gibi bir ulu renc

renc olur:

1. **renc olur:**--*ur*
   Gazel 291
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Eziyet olmak.

Bir avuç toprag-ıla ancak olur
renc ḥāṣıluñ
Cümle ʿālem gencini saña
müyesser boldı tut

rencini bulmaga:

1. **rencini bulmaga:**--*a*
   Gazel 122
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Sıkıntı ve ağrı/sızının sebebini bulmak.

Didüm ki çekdüm rencini
bulmaga ḥüsni gencini
İrmek aña mümkin degül bekler
dü zülf-i ejdehā

reng ü būyına:

1. **reng ü būyına:**--*ı, --n, --a*
   Gazel 323
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hile ve muhabbet. (aldanmamak anlamında).

Dilā aldanma gülzār-ı cihānuñ
reng ü būyına
Fenādur āḫiri meyl itme gülden
hem dikenden geç

reng-est:

1. **reng-est:**
   Gazel 240
   Mısra: **10**
   (Beyitte) "Renktir" anlamında kullanılmıştır.

Gören ruḫsār ile eşkümi eydür
Ṭarīḳ-i ʿışḳ hemīşe yig reng-est

rengīn lebüñle:

1. **rengīn lebüñle:**--*i, --n, --ü, --n, --le*
   Gazel 307
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Boyalı, hoş dudak.

Kim göre rengīn lebüñle dōstum
lüʾlüʾ dişüñ
Diye dürre kim bakar laʿl-i
Bedaḫşān'dur ʿabes

resed:

1. **resed:**
   Gazel 296
   Mısra: **8**
   Ulaşmak, varmak, erişmek.

Derdā vü dirīġā n'olısar ḥālümi
bilsem
Ger nāme-i ṭāʿat ne resed rūz-ı
ḳıyāmet

reşha eyler:

1. **reşḫa eyler:**-*r*
   Gazel 42
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Damlamak.

Ben niçesi olmayam pīr-i
muġānuñ bendesi
Her ḳadeḥ kim reşḫa eyler ayn-ı
keverdür baña

reşk:

1. **reşkden:**-*den*
   Gazel 349
   Mısra: **6**
   Gıpta, imrenme, kıskançlık.

Leb kodugın sāġar üstine
görelden dilberüñ
Reşkden destümde eşkümle
tolar ek s er ḳadeḥ

reşk eyledi:

1. **reşk eyledi:**--*di*
   Gazel 104
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kıskanma.

Zülfüñ-ile şöyle zeyn itdüñ
nigārā cismüñi
Bāġ-ı ḥüsnüñde görüp reşk
eyledi ṭāvūs aña

reşk ide:

1. **reşk ide:**
   Gazel 30
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kıskanmak.

Serv-ḳāmetsin ḳıyām eyle salın
Reşk ide tā sidreden ṭūbā saña

2. **reşk ide:**--*e*
   Gazel 135
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kıskanmak.

Dāġlar yakdum u hem çekdüm
elifler yir yirin
Sīnemüñ çākin görüp reşk ide
her ābdāl aña

reşk idüp:

1. **reşk idüp:**--*üp*
   Gazel 179
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kıskanıp.

Gördiler ḫāk oldugum yoluñda
iy ālī-cenāb
Reşk idüp dir ehl-i ışḳ "yā
leytenī küntü türāb"

reşk-i ḳamer:

1. **reşk-i ḳamer:**
   Gazel 440
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ayın kıskançlığı.

Ruḫlaruñ ḫayrānıdur her gice iy
reşk-i ḳamer

Tā seḥer yummaz kevākib çeşmini eyler naẓar

resm:

1. **resmini:**-*i, -n, -i*
   Gazel 125
   Mısra: **10**
   Ar. Suret, şekil. tarz.

Ḫoş tutar her dem raḳībi gözlemez āşıḳların
Bī-vefālık resmini bilsem kim örgede saña

resūl:

1. **resūlüm:**-*üm*
   Gazel 399
   Mısra: **10**
   Elçi, peygamber || Hz. Muhammed.

İy Muḥibbī yār kūyına seni iletmege
Hem resūlüm hem ṭarīḳum daḫı varumdur nemed

resūlü'l-ālemīn:

1. **resūlü'l-ālemīn:**
   Gazel 4
   Mısra: **12**
   1)Alemin Resulü 2)Allah'ın (C.C.) gönderdiği Peygamber. Hazret-i Muhammed'in (A.S.M.) bir ismi.

Tuymayup anı geçem diyem ki var mıdur Ṣırāṭ
Yā Resūlü'l-ālemīn baña olursañ rehnümā

revā:

1. **revā:**
   Gazel 131
   Mısra: **8**
   Lâyık, uygun.

İster-idüñ baş açup Ḫaḳ'dan güzeller ışḳını
Şükrüñi artur ki oldı ḥācetüñ cümle revā

revā görme:

1. **revā görme:**--*me*
   Gazel 241
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Bir davranışı, bir olayı bir kimse için uygun görmek.

Cevr ü cefāyı görme bugün ʿāşıḳa revā
Raḥm eyle ḥāline anuñ iy şāh-ı maʿdelet

revā mı:

1. **revā mı:**
   Gazel 58
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Uygun mu, yerinde mi, hiç olur mu.

Dil ṭabībi olasın dārü'ş-şifādur çün kapuñ
Hīç revā mı işigüñde ehl-i dil bīmār ola

2. **revā mı:**--*mı*
   Gazel 332
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Revâ mı? – Revâ-yı hak mı?: Yerinde olmayan, uygun görülmeyen şeyler karşısında, "Lâyık mı, bu da olur mu?" anlamında kullanılır.

Ḫaddüñ üzre zülfüñi komak revā mı dōstum
Kimde İslām olsa komaz Muṣḥaf'uñ üstine ḥāç

revā mıdur:

1. **revā mıdur:**--*mı, --dur*
   Gazel 137
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Uygun mudur, yerinde midir, hiç olur mu.

Pādişāh-ı ḥüsn olasın hīç revā mıdur saña
Yüz ḫarāba tuta dil mülki kamu vīrān ola

2. **revā mıdur:**--*mı, --dur*
   Gazel 342
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Uygun mudur, yerinde midir, hiç olur mu.

Küfr-i zülfüñi gider kāfirlik itme yüzüñ aç
Kaʿbe'dür kūyuñ revā mıdur tura üstinde ḫāç

3. **revā mıdur:**--*mı, --dur*
   Gazel 316
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Uygun mudur, yerinde midir.

Lā dime cevriyle öldürse Muḥibbī seni yār
Hīç revā mıdur gedā eyleye sulṭān-ıla baḫs

revā olur:

1. **revā olur:**--*ur*
   Gazel 133
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Yerinde,uygun görülen,layık olan.

Sen Muḥibbī ḳuluñı cevrüñe döymez diriseñ
Boynumuz bir kılcadur ḥükmüñ buyur olur revā

revāc kalmadı:

1. **revāc kalmadı:**--*ma, --dı*
   Gazel 329
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Talep etme, ihtiyacı olma.

Yazdı aḥsen ḥüsnüñi iy dōst ḫaṭṭāṭ-ı ezel
Ḫūblarda kalmadı bāzār-ı ḥüsn içre revāc

2. **revāc kalmadı:**--*ma, --dı*
   Gazel 335
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Talep etme, ihtiyacı olma.

Müşterī olalı ʿālem mihrüñe
Kalmadı ḫurşīd ile māha revāc

revāc kalmaya:

1. **revāc kalmaya:**--*ma, --y, --a*
   Gazel 331
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   İhtiyaç kalmama durumu,kıymet ve değer görmeme.

Sīm-i eşküm şöyle saçdum ʿāleme
Kalmaya şimden girü sīme revāc

revān:

1. **revāndur:**-*dur*
Gazel 433
Mısra: **2**
Akan, giden.

Yüzi gül ġonca leb serv-i revāndur
Gözüm yaşı ayagına revāndur

2. **revān:**
Gazel 92
Mısra: **5**
1. Yürüyüp giden. 2. Akan, akıcı 3. Salınarak yürüyen sevgili 4. Can, ruh.

Eşk-i çeşmüm ḥasretiyle cū gibi oldı revān
Ol ṣanavber ḳāmet ü serv-i ḫırāmāndan cüdā

revān ider:

1. **revān ider:**--*e, --r*
Gazel 236
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akıtmak.

Şevḳ-ile bülbül-i dil ider göz yaşın revān
Gül gibi ḫande ide kaçan būstān-ı dōst

revān it:

1. **revān it:**
Gazel 214
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dökmek.

Arż ide Muḥib ḳāmetin ol serv-i sehī-ḳad
Pāyına gözüñ yaşını cūy eyle revān it

revān itme:

1. **revān itme:**--*me*
Gazel 323
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dökmek, gözyaşı akıtmak.

Görüp her serv-i bālāyı gözüñ yaşın revān itme
Gül-i dehrüñ vefāsı yok ṣafā virmez çemenden geç

revān oldı:

1. **revān oldı:**-*dı*
Gazel 43
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gitmek, akmak.

İki aynumdan revān oldı iki cū kim göre
Başum üzre dūd-ı āhum diye kūhistān baña

2. **revān oldı:**--*dı*
Gazel 159
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gitmek, akmak.

Çekdi agzumdan lebin cānum bile oldı revān
Hīç taraḥḥüm mi gele agzumdaki kanum görüp

3. **revān oldı:**--*dı*
Gazel 162
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akıp gitmek.

Serv ḳaddini görüp oldı gözüm yaşı revān
Göñlüm āvāredür ol zülf-i semen-sāya düşüp

revān olmışdur:

1. **revān olmışdur:**--*mış, --dur*
Gazel 455
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akıp giden olmuştur.

Gözlerüm gözgülerinden yaşum olmışdur revān
İñlerem göñlüm benüm durmaz döner dōlābdur

revān olup:

1. **revān olup:**--*up*
Gazel 452
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akıp gitmek, gözyaşı bağlamında yanaktan süzülmek.

Ḫānesinden her kaçan serv-i ḫırāmānum çıkar
Gözlerüm yaşı revān olup bile cānum çıkar

revāne oldum:

1. **revāne oldum:**--*du, --m*
Gazel 396
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akıp gitmek(sevgilinin semti bağlamında).

Gözüm yaşı gibi oldum revāne
Umaram ola kūyuñ baña maʿbed

revāne olmaga:

1. **revāne olmaga:**--*e, --ma, --ga*
Gazel 241
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Su gibi akıp giden.

Ol serv ayagına yine iy dīde merdümi
Yaşuñ revāne olmaga gel eyle terbiyet

revnaḳı bulur:

1. **revnaḳı bulur:**--*ı, --ur*
Gazel 485
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çekici ve zarif hale gelmek.

Tāze güller açılur bulur gülistān revnaḳı
Her ʿaraḳ kim gülşen içre gül ruḫından çün tamar

revnak-ı dīger:

1. **revnaḳ-ı dīger:**
Gazel 465
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başka bir güzellik, hoşluk.

Ḫaṭ ruḫında revnaḳ-ı dīger tutar
Korkaram İslāmı ol kāfir tutar

revzen:

1. **revzen:**
Gazel 66
Mısra: **8**
Pencere II gönüldeki kesik, delik.

Dāġlar yakdum temāşā eyleyem sen gül-ruḫı
Bakmaga her yaña oldı her biri revzen baña

revzen oldı:

1. **revzen oldı:**-*dı*
Gazel 45
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Komşu olmak.

Dāġlar yakdum temāşā eyleyem sen gül ruḫı
Bakmaga her yaña oldı her biri revzen baña

re'y:

1. **re'y:**
Gazel 20
Mısra: **9**
Görüş, düşünce, mütalaa.

Naḳd-i cāna būseñi re'y eyledüm didüm didi
İy Muḥibbī key sakın ugrama buradan yaña

reyḥān didiler:

1. **reyḥān didiler:**--*di, --ler*
Gazel 121
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin ayva tüyleri fesleğen isimli güzel bir bitkinin kokusu gibi kokma yönüyle kastedilmiştir.

Ḫaṭṭuñı cānā görenler didiler reyḥān aña
Yüzüñe iden naẓar da dir gül-i ḫandān aña

reyḥān dir:

1. **reyḥān dir:**-*r*
Gazel 42
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Diğer adı fesleğen olan güzel kokulu bir bitki.

Kāküline kimi reyḥān dir Muḥibbī kimi misk
Ko ne dirlerse disünler zülf-i anberdür baña

rezmgāh içre:

1. **rezmgāh içre:**
Gazel 349
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Savaş meydanının içi, savaş meydanı.

Rezmgāh içre Muḥibbī merd olanlara müdām
Ḫūn-ı düşmen mi gerekdür kāselerden ser ḳadeḥ

riʿāyet:

1. **riʿāyet:**
Gazel 229
Mısra: **10**
İtibar etme; uyma, boyun eğme.

İtüm diyü bir kerre anarsa seni dildār
ʿĀlemde Muḥibbī saña besdür bu riʿāyet

riʿāyet itmek:

1. **riʿāyet itmek:**--*mek*
Gazel 272
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uymak,tabi olmak,korumak,hükmetmek.

Muḥibbī sevdügüñ çün Muṣṭafā'dur
Gerekdür şerʿini itmek riʿāyet

riʿāyet itmiş:

1. **riʿāyet itmiş:**--*miş*
Gazel 255
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir işin ehlinin sözü dışına çıkmamak.onu dinlemek,ona uymak kastedilmektedir.

Kapumda itlerümden kimdür dimiş bizi yār
ʿÖmri çok olsun itmiş yine bizi riʿāyet

ribāt:

1. **ribāṭa:**-*a*
Gazel 291
Mısra: **4**
Tekke ve kervansaray gibi gelip geçenlerin konaklamalarına mahsus vakıf binası, konak, han; [tas.] dünya.

Niçelerden kaldı dünyā kalısar senden daḥı
Bu ribāṭa kim kona göçmek muḳarrer boldı tut

ribāṭ-ı köhne:

1. **ribāṭ-ı köhne:**
Gazel 334
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eski, yıpranmış han.

Bir ribāṭ-ı köhne dünyā kārbān ḫalḳ-ı cihān
Kim bugün aña konarsa dirler aña arta güç

ribāṭ-ı köhnesin:

1. **ribāṭ-ı köhnesin:**--*s, --in*
Gazel 361
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eskimiş bir han.

Virse dünyāya göñül senüñle degül pāyidār
Bir ribāṭ-ı köhnesin anda bir günlik konuḫ

rıḍvān:

1. **rıḍvān:**
Gazel 120
Mısra: **2**
Cennet kapılarında bekçilik yapan, cenete girecek müminleri selamla karşılayan ve cennette müminlere hizmet eden meleklerin başkanının adı.

İledürse būy-ı zülfüñden behişte bū ṣabā
Ravżadan Rıḍvān diye ehlen ü sehlen merḥabā

rıḍvān yār ola:

1. **rıḍvān yār ola:**--*a*
Gazel 97
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) cennet kapılarında bekçilik yapan, cenete girecek müminleri selamla karşılayan ve cennette müminlere hizmet eden meleklerin başkanı arkadaşın olsun anlamında dilek-istek ifadesi.

Eyle dīẕāruñ müyesser afv idüp her cürmini
Cennet-i firdevs içinde yār ola Rıḍvān aña

rifʿat degüldür:

1. **rifʿat degüldür:**--*dür*
Gazel 434
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kastedilen şeyin yüce ve büyük bir makam olmadığı kastedilmektedir.

Nesi var dār-ı dünyānuñ hemen içinde ṣıḥḥatdür
Benüm yanumda bu rifʿat degüldür belki ẕilletdür

rıfk eyledüñ:

1. **rıfḳ eyledüñ:**-*dü, -n*
Gazel 45
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yumuşak,hoş davranmak.

Göñlüm alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

2. **rıfḳ eyledüñ:**
Gazel 66
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yumuşak,hoş davranmak.

Göñül alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

rıḥlet:

1. **rıḥlet:**
Gazel 251
Mısra: **10**
Göç, sefer. II Ölüm.

Ne ṣādān ol ne ḫod ġamgīn
Muḥibbī ʿālem içinde
Gedā mīr ü cüvān u pīr iderler çün kamu rıḥlet

rind:

1. **rindüz:**-*üz*
Gazel 500
Mısra: **7**
Görünüşe ve dünya işlerine kıymet vermeyen, kurallardan uzak, bütün varlığı kendi iç dünyâsına göre değerlendiren, gönül gözüyle gören, hoş görülü, kalender, içkiye düşkün ve derbeder görünüşünün aksine ârif, hakîm, gönül ehli kimse.

ʿĀşıḳuz rindüz biz itdük çün melāmet iḫtiyār
Zāhidā sen sālim ol saña selāmetler gelür

2. **rinde:**-*e*
Gazel 212
Mısra: **7**
Gönül ehli, âşık.

Sorma keyfiyyetini zāhid ne bilsün rinde sor
Ābdan ġayrı şarābuñ leẕẕetin bilmez devāb

3. **rindem:**-*em*
Gazel 337
Mısra: **7**
Rint, gönül ehli.

ʿĀşıḳam rindem çün itdüm ben ḫarābāt iḫtiyār
Ġam degüldür zāhidā olsam kamu ḫalḳa gülenç

4. **rindem:**-*em*
Gazel 78
Mısra: **9**
Görünüşe ve dünya işlerine kıymet vermeyen, kurallardan uzak, bütün varlığı kendi iç dünyâsına göre değerlendiren, gönül gözüyle gören, hoş görülü, kalender, içkiye düşkün ve derbeder görünüşünün aksine arif, hakim, gönül ehli kimse.

Āşıḳam rindem melāmet eyledüm derdi ḳabūl
Zāhidā olsun selāmet cümle dermānı saña

5. **rinde:**-*e*
Gazel 249
Mısra: **4**
(□□□) i. (Fars. rind) Görünüşe ve dünya işlerine kıymet vermeyen, kurallardan uzak, bütün varlığı kendi iç dünyâsına göre değerlendiren, gönül gözüyle gören, hoş görülü, kalender, içkiye düşkün ve derbeder görünüşünün aksine ârif, hakîm, gönül ehli kimse.

İder seyrin cihānuñ bir ḳadeḥle Ne yitmez rinde bu keşf ü kerāmāt

6. **rinde:**-*e*
Gazel 448
Mısra: **6**
(□□□) i. (Fars. rind) Görünüşe ve dünya işlerine kıymet vermeyen, kurallardan uzak, bütün varlığı kendi iç dünyâsına göre değerlendiren, gönül gözüyle gören, hoş görülü, kalender, içkiye düşkün ve derbeder görünüşünün aksine ârif, hakîm, gönül ehli kimse.

Herkese ḳısmet güninde oldı bir nesne naṣīb
Rinde cām-ı bāde vü zāhidlere afyondur

rind olana:

1. **rind olana:**--*a, --na*
Gazel 209
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dış görünüşü laübali olduğu halde, aslında kâmil olan kimse.

Muḥibbī koma elden cām-ı ışḳı Gerekmez rind olana illā meşreb

2. **rind olana:**--*a, --n, --a*
Gazel 253
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dış görünüşü laübali olduğu halde, aslında kâmil olan kimse.

Baña bāde yiter şāhid-perestem Budur rind olana evrād-ı evḳāt

rind olup:

1. **rind olup:**--*up*
Gazel 173
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gönül ehli,kalender,arif ve aşık manalarında kullanılmıştır.

Eyleme ṣūfīnüñ kelāmını gūş
Rind olup eyle derd-i ḫˇārı ṭaleb

rind ü mey-perest:

1. **rind ü mey-perest:**
Gazel 264
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap düşkünü ve rint.

Her kim ki var cürʿa-i laʿlüñ ider ṭaleb
Ger şeyḫ-i şehr eger rind ü mey-perest

rindān-:

1. **rindāna:**-*a*
Gazel 18
Mısra: **5**
Dünya işini boş görenler, alçakgönüllüler, kalenderler.

Sifāl-ı köhne rindāna yiter meyḫāne küncinde
Elin sunmaya ger olsa öñinde cām-ı Cem peydā

rindān:

1. **rindān:**
Gazel 349
Mısra: **3**
Dünya işini boş görenler, alçakgönüllüler, kalenderler. Aşıklar, şairler.

ʿAyna almaz n'eylesün rindān şürāḫī ziynetin
Mey gerek birdür sifāl ola vü yāḫūd zer ḳadeḥ

2. **rindāna:**-*a*
Gazel 253
Mısra: **6**
Rindler, görünüşe ve dünya işlerine kıymet vermeyenler, gönül ehli olanlar.

Ruḫuñla zülüfüñ gitmez dilümden
Yiter rindāna bu keşf-i kerāmāt

rindese:

1. **rindese:**--*se*
Gazel 210
Mısra: **2**
Dış görünüşü laübali olduğu halde, aslında kâmil olan kimse.

Herkese bulmaga ömr-i cāvidān bir şey sebeb
Ḫıżır'a āb-ı ḥayāt u rindese āb-ı ineb

rind-i mey-perest:

1. **rind-i mey-perest:**
Gazel 248
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçkiden hoşlanan rind (kişi).

Herkes ki içe cürʿañı hergiz eylemeye
Ger şeyḫ-i şehr ola vü eger rind-i mey-perest

2. **rind-i mey-perest:**
Gazel 223
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Devamlı şarap içen rind.

Her kim var-ısa cürʿa-i laʿlüñ ṭaleb ider
Ger şeyḫ-i şehr ola vü eger rind-i mey-perest

rīş-ḫand itdügi:

1. **rīş-ḫand itdügi:**--*düg, --i*
Gazel 409
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bıyık altından gülme,alay etmek.

Ādemīnüñ yüzüñe itdügi cümle rīş-ḫand
Anuñ-ıçun kalmadı kimseye hergiz iʿtimād

riṣte-i cān:

1. **riṣte-i cān:**
Gazel 7
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ipliği.

Riṣte-i cān üzre düzdüñ naẓmuñı dürler gibi
Ehl-i naẓm içre Muḥibbī ḫāk-i pā oldum saña

2. **riṣte-i cān:**
Gazel 232
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ipi; aşığın canı; aşığın gönlü.

Ḳaṭre ḳaṭre kanlu yaşuñ riṣte-i cān üzere diz
Her birisi bī-bahā laʿl-i Bedaḫşān oldı tut

riṣte-i cāndan:

1. **riṣte-i cāndan:**--*dan*
Gazel 169
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ipliği,hayat teli.

Ḫaymesin ṣaḥrāda kursa her kaçan ol āfitāb
Riṣte-i cāndan iderler ehl-i ışḳ aña ṭınāb

riṣte-i cānum:

1. **riṣte-i cānum:**-+*um*
Gazel 150
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ipliği. II İnsanın hayat kaynağı.

Ḫayme kursa gelse karşumda ger ol ālī-cenāb
Eylerem bu riṣte-i cānum aña yir yir ṭınāb

riṣte-i cānuma:

1. **riṣte-i cānuma:**--*u, --m, --a*
Gazel 348
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ipliği,can teli.

Riṣte-i cānuma dizdüm yine eşküm güherin
Lebüñüñ ẕikri ile oldı baña ol tesbīḥ

riyā:

1. **riyā:**
Gazel 48
Mısra: **4**
1. Olduğundan başka türlü görünme, özü sözü bir olmama, iki yüzlülük 2. din. Bir ibâdet veya iyiliğin Allah rızâsı için değil gösteriş için yapılması.

Ṣoḥbetine zahid ile vāiẓüñ aldanma kim
Gelmez anlardan riyā ehli-durur illā riyā

riyā ehli-durur:

1. **riyā ehli-durur:**
Gazel 48
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İki yüzlü ve gösteriş için iş yapan meclis,kişiler.

Ṣoḥbetine zahid ile vāiẓüñ aldanma kim
Gelmez anlardan riyā ehli-durur illā riyā

riyā ile:

1. **riyā ile:**
Gazel 324
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İki yüzlülükle.

Ṭaʿn kılma zāhidā dāyim ḫarābāt ehline
Rūz-ı maḥşerde riyā ile olursın sen gülenç

2. **riyā ile:**
Gazel 218
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Bir ibadet veya iyiliğin Allah rızası için değil gösteriş için yapılması.

Gerçi zāhid künc-i mescidde olur ḫalvet-nişīn
Bu riyā ile velī olmaz müselmānı dürüst

3. **riyā ile:**
Gazel 384
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Bir ibadet veya iyiliğin Allah rızası için değil gösteriş için yapılması.

Ṣūfī diler ki bula naʿīmi riyā ile ʿĀşıḳ kemāl-i luṭfına yāruñ ider ümīd

rızk:

1. **rızḳuñ:**-*uñ*
Gazel 332
Mısra: **3**
Allah'ın bütün yarattıklarına verdiği nimet.

Kıl tevekkül ġayrdan rızḳuñ tevaḳḳuʿ eyleme
Çünki ol Rezzāḳ'dur hīç kullarını komaz aç

rūbāh oluban:

1. **rūbāh oluban:**--*u, --ban*
Gazel 309
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tilki gibi kurnaz.

Meydān-ı maḥabbetde Muḥibbī gibi şīr ol
Rūbāh oluban ṣūfī ṣıfat olma muḫannes

rū-be-rū:

1. **rū-be-rū:**
Gazel 308
Mısra: **6**
Far. Yüz yüze, karşı karşıya.

Ġıybetümde n'ola ḥāsid söylese ḫarf-i dürūġ
Rū-be-rū itmez benüm-ile o bed-güftār baḥs

rübūd:

1. **rübūd:**
Gazel 393
Mısra: **10**
Kapılan, kapılmış olan.

Kosalar şeydā Muḥibbī'ye n'ola mecnūn laḳab
İtdi mi ārām ṣabrdan zülf bir yirde rübūd

rūḥ:

1. **ruḫlarıyla:**-*ları, -y, -la*
Gazel 408
Mısra: **4**
Sevgilinin yanağı.

Sāġar-ı çeşmüm tolar ol dem feraḥdan kan-ıla
Ruḫlarıyla eylesem ben ol leb-i meygūnı yād

2. **ruḫları:**-*ları*
Gazel 6
Mısra: **4**
Yanak. II sevgilinin yanağı, yüzü.

Hey ne kāfirdür gelür īmāna sanmañ zülfini
Dem mi vardur ruḫları arż itmeye īmān aña

3. **ruḫlaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 52
Mısra: **1**
Yanak. II sevgilinin yanağı, yüzü.

Gül ruḫlaruñ añılsa göñül zār zār ola
Bülbül çemende nāle kılur nev-bahār ola

4. **ruḫlaruñı:**-*lar, -un, -ı*
Gazel 52
Mısra: **6**
Yanak. II sevgilinin yanağı, yüzü.

Aç burḳa uñı gülşene göster cemālüñi
Gül ruḫlaruñı göricegez şermsār ola

5. **ruḫları:**-*lar, -ı*
Gazel 57
Mısra: **1**
Yanak. II sevgilinin yanağı, yüzü.

Ruḫları fitne ḳad-i bālā belā
Eksük olmaz dilde fitne ya belā

6. **ruḫları:**-*lar, -ı*
Gazel 92
Mısra: **8**
Yanak. II sevgilinin yanağı, yüzü.

Şem gibi gözlerüm yaşı yiñilmez tā seḥer
Düşeli ol ruḫları şem-i şebistāndan cüdā

7. **rūḫum:**-*(u)m*
Gazel 120
Mısra: **10**
Yanak. II sevgilinin yanağı, yüzü.

Gitme bir dem tā ki cān yanuñca bile gitmese
Anuñ-ıçun dir Muḥibbī dōstum rūḫum saña

8. **ruḫlarına:**-*lar, -ı, -na*
Gazel 192
Mısra: **9**
Yanak. II sevgilinin yanağı, yüzü.

Ruḫlarına cān u dil pervānedür Yanar-ısa bu Muḥibbī ne aceb

9. **ruḫuñla:**-*(u)ñ, -la*
Gazel 253
Mısra: **5**
Yanak. II sevgilinin yanağı, yüzü.

Ruḫuñla zülüfüñ gitmez dilümden
Yiter rindāna bu keşf-i kerāmāt

10. **ruḫlarını:**-*ları, -n, -ı*
Gazel 306
Mısra: **7**
Yanak. II sevgilinin yanağı, yüzü.

Ruḫlarını bāġ ara gördükde didüm mi s li yok

Oldı mülzem itdügümde ben gülistān-ıla baḥs

11. **ruḫlaruñla:**-*lar, -uñ, -la*
Gazel 332
Mısra: **5**
Yanak. II sevgilinin yanağı, yüzü.

Ruḫlaruñla zülfüñi gördüm iderler ʿarbede
Görmeyen kılsun naẓar bilsün nedür ceng-i Mohāc

12. **ruḫ:**
Gazel 360
Mısra: **4**
Yanak. II sevgilinin yanağı, yüzü.

Gülşen-i ḥüsnini gördüm seyr ider ḫāl-i siyāh
Hīç revā mı vire bir Hindūya her dem rāh ruḫ

13. **ruḫ:**
Gazel 360
Mısra: **10**
Yanak. II sevgilinin yanağı, yüzü.

Lāle ḫaddi ḥasretinden bu Muḥibbī ḫasta-dil
Sīne levḥine yazar kanlu yaşıyla āh ruḫ

14. **ruḫlaruñ:**-*lar, -(u)ñ*
Gazel 420
Mısra: **5**
Yanak. II sevgilinin yanağı, yüzü.

İy dōst ruḫlaruñ baña oldı ġıdā-yı rūḥ
Var mı ki aña beñzeye bir būy-ı ter leẕīẕ

15. **ruḫları:**-*lar, -ı*
Gazel 432
Mısra: **1**
Yanak. II sevgilinin yanağı, yüzü.

Ruḫları zülfine her dem turmış īmān ʿarż ider
Kesdürüp zünnārını ṭarz-ı müselmān ʿarż ider

16. **ruḫında:**-*ın, -da*
Gazel 465
Mısra: **1**
Yanak. II sevgilinin yanağı, yüzü.

Ḫaṭ ruḫında revnaḳ-ı dīger tutar Korkaram İslāmı ol kāfir tutar

17. **ruḫları:**-*lar, -ı*
Gazel 477
Mısra: **3**
Yanak. II sevgilinin yanağı, yüzü.

Ruḫları evrāḳ-ı güldür anda zülfi ḫāl-ile
Sakınur āhum yilinden çīn-der-çīndür

18. **ruḫ:**
Gazel 360
Mısra: **6**
1-Can, ruh.

Ne baña ṣabra taḥammül var ne ḥüsnüñde ḳarār
Hā diyince ḫaṭ gelür olmaz daḫı āgāh ruḫ

19. **ruḫ:**
Gazel 360
Mısra: **8**
1-Can, ruh.

Sakın aldanma cihān naṭʿına āḫir māt ider
Nāgehān açmaz yüzinden saña diye ṣāh ruḫ

20. **rūḥ:**
Gazel 356
Mısra: **1**
Can, nefes II âşık.

Nāgeh nidā irseydi seḥergeh begūş rūḥ
Her kim ḫumāra çāre diler eylesün ṣabūḥ

ruh virdüm:

1. **ruḫ virdüm:**-*-dü, --m*
Gazel 360
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ruh vermek,can katmak.

Gül yüzin ʿarż eylemez derdā dirīġ ol māh ruḫ
Ol sebebden gice gündüz virdüm oldı āh ruḫ

rūḥī fedāk:

1. **rūḥī fedāk:**
Gazel 197
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ruhum sana feda olsun.

Rūşen ter itdüñ uşbu cihān ẓulmetini hep
Rūḥī fedāk iy ṣanem-i ebṭaḥī laḳab

rūḥ-ı ḥāfıẓ'dan:

1. **rūḥ-ı ḥāfıẓ'dan:**-*dan*
Gazel 15
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hâfız'ın ruhu. II Hâfız-ı Şirâzî 14. yüzyılda yaşamış İran'lı şair. Şiraz'da doğmuştur. Farsçanın en büyük şairlerinden biri olduğu kabul edilir.

Ger lisān-ı ġaybdan gelse Muḥibbī'den ġazel
Rūḥ-ı Ḥāfıẓ'dan bir istimdāddur dirler baña

ruh-ı rahşānın:

1. **ruḫ-ı raḫşānın:**-*-ın*
Gazel 198
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Titreşen ruh kastedilmiştir.

Kabe-i ulyā yüzidür örtüsi zülf-i siyāh
İy Muḥibbī perdeyi keşf it ruḫ-ı raḫşānın öp

ruh-ı rūşen:

1. **ruḫ-ı rūşen:**
Gazel 470
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parlak yanak.

Togsa ḫurşīd açılur merdümlerüñ göñli gözi
Bu benüm açmaga gözüm ol ruḫ-ı rūşen yiter

ruh-ı zerd:

1. **ruḫ-ı zerd:**
Gazel 468
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sararmış, solgun yüz.

Eşk-i surḫ ile ruḫ-ı zerd üzere Eyledüm derd-i dilümi taḥrīr

ruhları üstünde hāli:

1. **ruḫları üstünde ḫāli:**--*lar, --ı, --i, --n, --de, --i*
Gazel 338
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yanağı üzerindeki benler kastedilmektedir.

İy Muḥibbī ruḫları üstünde ḫāli dilberüñ
Sanki sulṭān-ı Ḥabeş'dür eylemişdür taḫt u tāc

ruḫları verd:

1. **ruḫları verd:**--*lar, --ı*
Gazel 406
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yanakları güle benzetilerek kastedilmiştir.

Yoluñda cān virem iy ruḫları verd
Gerekdür ʿāşıḳ olan ola cümerd

ruhları yādına:

1. **ruḫları yādına:**--*lar, --ı, --ı, --n, --a-ı, -n, -a*
Gazel 315
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yanağının hatırına,onu anmak için anlamında kullanılmıştır.

Ġam şebinde ruḫları yādına efġān eylesem
Ṣubḥa dek eyler benümle bülbül-i gülzār baḫs

ruhları yiter:

1. **ruḫları yiter:**--*lar, --ı, --e, --r*
Gazel 464
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgilinin yanağına yaklaşmanın bile kendine yeterli geleceğini daha fazlasında gözü olmadığını dile getirmiştir.

Ruḫları yiter baña gülşen temāşāsın göñül
İstemez ol ġonca-leb çün bir gül-i nev-restedür

ruhların egmiş:

1. **ruḫların egmiş:**--*lar, --ı, --n, --miş*
Gazel 477
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yüzünün düşmesi.

Dökmez-idüm ḫūn-ı murdārın rāḳīb-i kāfirüñ
Ruḫların egmiş işitdüm ġayretüm bir dīndür

ruhlaruñ ḫayrānıdur:

1. **ruḫlaruñ ḫayrānıdur:**--*lar, --u, --n, --ı, --dur*
Gazel 440
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yüz/yanaklarının hayranı olunduğu kastedilmektedir.

Ruḫlaruñ ḫayrānıdur her gice iy reşk-i ḳamer
Tā seḥer yummaz kevākib çeşmini eyler naẓar

ruhsâr:

1. **ruḫsāruñı:**-*u(ñ), -ı*
Gazel 214
Mısra: **4**
Yanak, ruh, yüz, çehre.

Gösterme yüzüñ bī-baṣar olanlara luṭf it
Ruḫsāruñı āyīne-i ṣāḥib-naẓarān it

2. **ruḫsār:**
Gazel 240
Mısra: **9**
Yanak, ruh, yüz, çehre.

Gören ruḫsār ile eşkümi eydür
Ṭarīḳ-i ʿışḳ hemīşe yig reng-est

3. **ruḫsāruma:**-*um, -a*
Gazel 254
Mısra: **9**
Yanak, ruh, yüz, çehre.

Her laḥẓa ki müje ḥālümi ruḫsāruma yazdı
Maḥv itdi anı yuyup bu eşk-i nedāmet

4. **ruḫsārına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 260
Mısra: **3**
Yanak, ruh, yüz, çehre.

Kirpügüm yazdı yine ruḫsārına dil derdini
Defter-i rengīn-durur bu eşk-i gülfāmum ilet

5. **ruḫsāruña:**-*uñ, -a*
Gazel 435
Mısra: **3**
Yanak, ruh, yüz, çehre.

İki çeşmüñ turmayup eyler naẓar ruḫsāruña
Susamış su isteyü-gelmişler āhūlar mıdur

ruḫsār-ı zerd:

1. **ruḫsār-ı zerd:**
Gazel 403
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Aşığın) Solgun yüzü.

Sırr-ı ʿışḳı saklamak ḳaṣd eyledüm ammā çi sūd
Ẓāhir eyler āh u eşk ü bir yaña ruḫsār-ı zerd

ruhsār-ı zerdüm-ile:

1. **ruḫsār-ı zerdüm-ile:**--*ü, --m*
Gazel 461
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sararıp solmuş yanak ve yüzü kastedilir.

Gel isteme Muḥibbī benüm ʿışḳuma güvāh
Ruḫsār-ı zerdüm-ile sirişküm nişānedür

ruhsāruñ aç:

1. **ruḫsāruñ aç:**--*u, --n*
Gazel 329
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yüzünü açması.

Ger dilerseñ ʿālemi rūşen kılasın ser-te-ser
Gün yüzüñden burḳaʿuñ keşf eyleyüp ruḫsāruñ aç

ruhuñ alını:

1. **ruḫuñ alını:**--*u, --n, --ı, --n, --ı*
Gazel 429
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yanaklarının kırmızılığı kastedilmektedir.

Ruḫuñ alını ʿarż eyle disem dildār āl añlar
Tenüm bir kıla döndürdi ġamuñ dirsem ḫayāl añlar

ruḫuñ görmege:

1. **ruḫuñ görmege:**-*e*
Gazel 40
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin güneş gibi parlak) yanağını görmek için yola düşmek.Gitmek.

Dil gider gülşene görmege ruḫuñ hem-çü ṣabā
N'ola iy serv-i sehī gösteresin rūyuñ aña

ruḫuñ göster:

1. **ruḫuñ göster:**--*un*
Gazel 214
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yanağını veya yüzünü göstermek II görünmek.

İy māh cemālüñe cihānı nigerān it
Göster ruḫuñ āşıḳları ḫūnın cigerān it

ruḫuñ mirʾātına:

1. **ruḫuñ mirʾātına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 429
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ruhumuzun içini ve inceliklerini yani aslını gösteren ayna kastedilmektedir.

Ruḫuñ mirʾātına baksam gözüm merdümleri ʿaksin
Nedür ġavrına irmeyüp görenler anı ḫāl añlar

rūmı öldürmek midür:

1. **rūmı öldürmek midür:**-*mi, -dür*
Gazel 51
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın aydınlık yüzünü öldürmek.

Bilmedüm cānā murāduñ rūmı öldürmek midür
Her ne kim maḳṣūduñ oldıysa düşen oldur baña

rumūz-ı nükte-i ʿışḳı:

1. **rumūz-ı nükte-i ʿışḳı:**--*ı*
Gazel 429
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkın incelikleri ve gizli işaretleri(aşık olmayan anlamaz).

Rumūz-ı nükte-i ʿışḳı ne bilsün zāhid-i ḫōd-bīn
Bu bir müşkil mesā'ildür mücerred ehl-i ḥāl añlar

rūşen:

1. **rūşen:**
Gazel 4
Mısra: **4**
1. meydana çıkmış ‖ aydınlanmış 2. aydınlık 3. parlak.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa Ve'l-leyl ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş Ve'ḍ-ḍuḥā

2. **rūşen:**
Gazel 197
Mısra: **1**
1. meydana çıkmış ‖ aydınlanmış 2. aydınlık 3. parlak.

Rūşen ter itdüñ uşbu cihān ẓulmetini hep
Rūḥī fedāk iy şanem-i ebṭaḥī laḳab

3. **rūşen:**
Gazel 112
Mısra: **1**
1. Parlak, aydın, aydınlık 2. Âşikâr, meydanda.

Rūşen budur ki mihr yüzüñden alur ḥayā
Yoḫsa ḳamer olmaz idi böyle rūşenā

4. **rūşen:**
Gazel 479
Mısra: **12**
Açık II parlak.

Vīrānedür Muḥibbī gönlini rūşen eyle
Göster yüzüñi rūşen vīrāneye çü mehdür

rūşen degül mi:

1. **rūşen degül mi:**
Gazel 95
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aydınlık,açık ve parlak olma durumu.

Dimedüm cānā ġamuñdan gerçi kim derdüm saña
Gün gibi rūşen degül mi çehre-i zerdüm saña

rūşen eyle:

1. **rūşen eyle:**
Gazel 479
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aydınlatmak.

Vīrānedür Muḥibbī gönlini rūşen eyle
Göster yüzüñi rūşen vīrāneye çü mehdür

2. **rūşen eyle:**
Gazel 326
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aydınlat, parlat.

Muḥibbī ʿışḳ mihrin rūşen eyle Diyeler buldı bir şāh-ı cihān genc

rūşen gördi:

1. **rūşen gördi:**--*di*
Gazel 388
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aydınlık,parlak görmek.

İy Muḥibbī sūz-ı Ḫusrev'den yine yakduñ çerāġ
Kim ki rūşen gördi maʿnā cevherin itdi pesend

rūşen görüp:

1. **rūşen görüp:**--*üp*
Gazel 453
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aydınlık görmek.

Ṣafḥa-i ḫaddüñde ḫāl ü ḫaṭṭuñı rūşen görüp
Didüm ancak ol kitābuñ noḳṭa vü iʿrābıdur

rūşen güni:

1. **rūşen güni:**--*i*
Gazel 99
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Neşeli,saadetli zaman.

Sevdā-yı ser-i zülfine dil virse Muḥibbī
Rūşen güni tañ degül anuñ ki şam ola

rūşen iderse:

1. **rūşen iderse:**--*e, --r, --se*
Gazel 245
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aydınlatmak.

N'ola şemʿ-i ruḫuñ göñlümi rūşen
İderse külbe-i aḥzāndur iy dōst

rūşen it:

1. **rūşen it:**
Gazel 193
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âşikar etme, aydınlatma, parlak gösterme.

Göñlümüñ vīrānesin gel rūşen it māhum benüm
Gicelerde şem olur vīrāneye çün māhitāb

rūşen itdi:

1. **rūşen itdi:**--*di*
Gazel 287
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açıklamak,görünür ve bilinir hale getirmek.

İstedüm pinhān idem sīnemde ġamzeñ yarasın
Rūşen itdi ʿāleme çāk-i girībān ʿāḳıbet

rūşen itdüñ:

1. **rūşen itdüñ:**--*dü, --n*
Gazel 392
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aydınlatmak. II Ferahlatmak, mutlu etmek.

Rūşen itdüñ bu cihān ẓulmetini nūruñ-ıla
Zindedür āb-ı ʿaṭañ-ıla bugün bāġ-ı vücūd

rūşen itmez:

1. **rūşen itmez:**--*mez*
Gazel 321
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aydınlatmak, parlatmak. II Nasip olmak.

Rūşen itmez külbe-i aḥzānumuz
Ol meh-i tābān elinden el-ġıyāṣ

rūşen itmiş:

1. **rūşen itmiş:**-*miş*
Gazel 4
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Parlak, aydınlık eylemek,aşikar etmek.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa "Ve'l-leyl" ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş Ve'ḍ-ḍuḥā"

rūşen kılan:

1. **rūşen kılan:**--*a, --n*
Gazel 427
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aydın, parlak; açık, belli hale getirmek.

Kılan dil ḫānesin rūşen nigāruñ tāze dāġıdur
Ko yansun tekye-i ʿışḳuñ söyinmesün çerāġıdur

rūşen kılasın:

1. **rūşen kılasın:**--*a, --sın*
Gazel 329
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yüzü kastedilerek Dünya'yı aydınlatıp parlatması kastedilmektedir.

Ger dilerseñ ʿālemi rūşen kılasın ser-te-ser
Gün yüzüñden burḳaʿuñ keşf eyleyüp ruḫsāruñ aç

rūşen kılup:

1. **rūşen kılup:**-*up*
Gazel 32
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aydınlatmak.

Ẓulmāt-ı nefs içinde koma dest-gīrüm ol
Rūşen kılup derūnumı yā Rabb vir żiyā

rūşen kılur:

1. **rūşen kılur:**-*ur*
Gazel 49
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gün gibi ortaya çıkma, ayan beyan olmak.

Bezm-i ġamda gel uyandur iy dil āhuñ şemini
Ālemi rūşen kılur ḫācet degül meşal saña

rūşen kıluram:

1. **rūşen kıluram:**--*ur, --am*
Gazel 229
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Aydınlık kılmak. 2)Belli,görünür kılmak.

Rūşen kıluram gözlerümi ḫāk-i derinden
Ger bedraḳa-i rāhum ola nūr-ı hidāyet

rūşen ola:

1. **rūşen ola:**--*a*
Gazel 491
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açığa çıkmak.

Eger rūşen ola çeşm-i cihān-bīnüm ʿaceb olmaz
Ġubār-ı dergeh-i cānān-ıla çünkim mükeḥḥeldür

rūşenā olmaz idi:

1. **rūşenā olmaz idi:**--*di*
Gazel 112
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayın aydınlık,parlak olmaması.

Rūşen budur ki mihr yüzüñden alur ḥayā
Yoḫsa ḳamer olmaz idi böyle rūşenā

rūşenā olur:

1. **rūşenā olur:**--*ur*
Gazel 475
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aydınlanmak.

Bir ẕerre deñlü küḥle göñül raġbet eylemez
İzüñ tozı-y-ıla dīdelerüm rūşenā olur

rüstem olup:

1. **rüstem olup:**--*up*
Gazel 216
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İran'ın ünlü savaşçısı ve pehlivanı gibi olanlar.

Ser-ā-ser ālemi gezdüñ tutalum olduñ Efrīdūn
Bu dehrüñ niçesin Rüstem olup ālemde burduñ tut

rüsūḫ:

1. **rüsūḫ:**
Gazel 358
Mısra: **6**
I. Bir ilimde sağlam bilgi sahibi olma, o ilmin derinliğine inme. II.Ustalık, maharet, meleke.

Tünddür rāh-ı vefāda yār līk
Bulmış ol rāh-ı cefā içre rüsūḫ

rüsvā:

1. **rüsvā:**
Gazel 17
Mısra: **10**
Perişan, itibarı zedelenmiş, rezil.

İçüp bezm-i elestde cām-ı ışḳı
Anuñçundur Muḥibbī böyle rüsvā

2. **rüsvā:**
Gazel 94
Mısra: **4**
Perişan, itibarı zedelenmiş, rezil.

Görelden ḥāl-i Hindūñı dolaşdum leylī zülfüñe
Bugün şahrā-yı miḥnetde benem Mecnuñ gibi rüsvā

rüsvā diyü:

1. **rüsvā diyü:**--*yü*
Gazel 106
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kötü şöhretli ve itibarsız.

Terk idüp nāmūs u nāmı olmışam bed-nām-ı ḫalḳ
Koyalı meh-pāreler rüsvā diyü nāmı baña

rüsvā itdüñ:

1. **rüsvā itdüñ:**--*dü, --n*
Gazel 290
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Rezil,ayıpları ortalığa dökülmüş.

Bār-ı ġamdan ḳaddümi pīç ü ḫam itdüñ ʿāḳıbet
Eyleyüp Mecnūnlayın rüsvā hem itdüñ ʿāḳıbet

rüsvā ola:

1. **rüsvā ola:**-*a*
Gazel 55
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
1)Rezil, rüsva olan (kimse). 2)Âşık.

Ġam yime iy dil seni her dem melāmet itseler
Āşıḳ olan terk-i nāmūs eyleyüp rüsvā ola

rüsvā-yı ālem eyledüñ:

1. **rüsvā-yı ālem eyledüñ:**--*dün*
Gazel 106
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya'nın rezil ve kepaze olması yani beyitte dünyanın güzellik ve nimetlerinden yararlanamak kastedilir.

Eyledüñ rüsvā-yı ālem virmedüñ kāmı baña
Komadı hicr āteşi hergiz dil-ārāmı baña

rüsvā-yı cihān it:

1. **rüsvā-yı cihān it:**
Gazel 214
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyaya rezil etmek, herkese rezil rüsva olmak. II Âşığın sevgilinin aşkıyla rezil rüsva olması.

Ferdāya degin iy dil eger zinde kalursañ
Kendüñi hemān ışḳ-ıla rüsvā-yı cihān it

rüsvā-yı cihāndur:

1. **rüsvā-yı cihāndur:**--*dur*
Gazel 471
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya'nın kepazesi,çok rezil durumda olma hali.

Ne nāmūs isterem ne neng ü nāmı
Sorarsañ beni rüsvā-yı cihāndur

rüsvā-yı devrān:

1. **rüsvā-yı devrān:**
Gazel 287
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkesin ayıpladığı, aşağılık kimse.

Cürʿa-ı ʿışḳı Muḥibbī çün ezel nūş eyledi
Olısardur āḫir ol rüsvā-yı devrān ʿāḳıbet

rūy:

1. **rūyuña:**-*uñ, -a*
Gazel 29
Mısra: **8**
Yüz, çehre (sevgilinin yüzü).

Çünki dinildi aña “ve’ş-şems” daḫı “ve’d-duḫā”
Rūyuña alnuña mihr ü māhı beñzetsem n’ola

2. **rūyuñda:**-*u, -ñ, -da*
Gazel 225

Mısra: **3**
Yüz, çehre (sevgilinin yüzü).

Rūyuñda kaşuñ ṭāḳına çeşmüñ naẓar itdi
Mestāne geçüp eyledi miḥrāba imāmet

3. **rūyuñda:***-u, -ñ, -da*
Gazel 265
Mısra: **3**
Yüz, çehre (sevgilinin yüzü).

Rūyuñda kaşuñ ṭāḳına çeşmüñ naẓar itdi
Mestāne geçüp eyledi miḥrāba imāmet

4. **rūyuñı:***-ı, -uñ*
Gazel 493
Mısra: **9**
Yüz, çehre (sevgilinin yüzü).

Niçe medḥ itsün Muḥibbī rūyuñı
Ḫıṭbe-i ḫūbı çün anuñ nāmıdur

rü'yet-i ḫüsnüñi:

1. **rü'yet-i ḫüsnüñi:***-ü, -ni*
Gazel 62
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzelliğinin düşünülmesi,idrak edilmesi anlamında.

Tīre-i zülfini kim gördi didi "Ve'l-leyl" aña
Rü'yet-i ḫüsnüñi tefsīr eyleyendür "Ve'ḍ-ḍuḥā"

rūy-ı cānāndan cüdā:

1. **rūy-ı cānāndan cüdā:**
Gazel 92
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) ney gibi inildemenin sebebi sevgilinin güzel yüzünden ayrı kalmak,onunla şereflenememek olarak verilmiştir.

İñlerem ney gibi her dem rūy-ı cānāndan cüdā
Bir kuru cismem ki düşdüm dōstlar cāndan cüdā

rūy-ı ferrūḫ-fāladur:

1. **rūy-ı ferrūḫ-fāladur:***--dur*
Gazel 488
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Talihli,uğurlu,mübarek yüz(sevgilinin yüzü bağlamında).

Ġayrıya kılmaz naẓar ger mihr ü māh olursa da
Çün nigāhı çeşmümüñ ol rūy-ı ferrūḫ-fāladur

rūy-ı ḥabīb:

1. **rūy-ı ḥabīb:**
Gazel 166
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Hz. Muhammed(s.a.v) kastedilerek sevgilinin yüzü anlatılmak istenmiştir.

Dün gice ḳaṣd eyledüm tā kim görem rūy-ı ḥabīb
Māni oldı araya girdi bulut gibi raḳīb

rūy-ı leylā:

1. **rūy-ı leylā:**
Gazel 17
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Leyla'nın yüzü.

Bugün ışḳ-ıla çün Mecnūn-ı dehrem
Görinür kanda baksam rūy-ı Leylā

rūy-ı türāb:

1. **rūy-ı türāb:**
Gazel 200
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Toprağın yüzü.

Sāye salsañ n'ola ben ḫāke eyā serv-i revān
Sāye salmaya münāsibdür şehā rūy-ı türāb

rūy-ı zer:

1. **rūy-ı zer:**
Gazel 130
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Altın yüzü II Sararmış yüz.

Yaşuñı sīm it Muḥibbī rūy-ı zer
Māyil olur ḫūblar zerden yaña

rūy-ı zerd:

1. **rūy-ı zerd:**
Gazel 16
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sararmış yüz.

Şāhid degül mi ışḳuma zāhid bu rūy-ı zerd
Yitmez mi saña göz yaşı olsa güveh baña

2. **rūy-ı zerd:**
Gazel 341
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(âşığın) sararmış/solgun yüzü.

ʿIşḳuma şāhid degül mi eşk-i surḫ u rūy-ı zerd
Bundan özge dōstlar olmaya ʿuşşāḳa ḥucac

3. **rūy-ı zerd:**
Gazel 374
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(âşığın) sararmış/solgun yüzü.

Çeşm-i siyāh ḫūn-ı cigerle görindi surḫ
Mūy-ı sefīd ẓāhir olup oldı rūy-ı zerd

4. **rūy-ı zerd:**
Gazel 405
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(âşığın) sararmış/solgun yüzü.

Göz yaşın dökme didiler sırrūn ifşā olmasun
Çāre yok iẓhār idiser didüm āḫir rūy-ı zerd

rūy-ı zerd görindi:

1. **rūy-ı zerd görindi:***--in, --di*
Gazel 387
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın yüzünün sapsarı olması kastedilmektedir.

Yaşum-ıla gerçi kim ẓāhir görindi rūy-ı zerd

Bilmedi aḥvālümi illā meger kim ehl-i derd

rūy-ı zerdi yaşı:

1. **rūy-ı zerdi yaşı:**--*i, --ı*
Gazel 221
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşıkların sararmış yüzündeki gözyaşları kastedilmiştir.

Yiter ʿuşşāḳa yaşı rūy-ı zerdi
Ki bunlar içre olmaz sīm ü zer dōst

rūy-ı zerdüm:

1. **rūy-ı zerdüm:**--*ü, --m*
Gazel 422
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sararmış yüz. II Âşığın sarı benizli, solgun yüzü.

Kim görse rūy-ı zerdüm sanur Muḥibbī şīrem
Dāġumla kūh-ı ġamda dirler pelenge beñzer

2. **rūy-ı zerdüm:**--*ü, --m*
Gazel 423
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sararmış yüz. II Âşığın sarı benizli, solgun yüzü.

Gözlerüm yaşı yiñilmez oldı başdan aşdı āh
Rūy-ı zerdüm kalmış ol arada nīlūfer geçer

rūy-ı zerdüme bakup:

1. **rūy-ı zerdüme bakup:**--*ü, --me, --up*
Gazel 135
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sararmış yüzü.

Yazayım bir bir kamu eşkümle dil aḥvālini
Rūy-ı zerdüme bakup malūm ola tā ḥāl aña

rūyın göstermeye-y-di:

1. **rūyın göstermeye-y-di:**--*me, --ye(y), --di*
Gazel 105
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşığa kötü huylu davranışlar göstermesinin istenmemesi kastedilir.

Ḥāṣılum derd oldı tā gösterdi ol meh rū baña
Kāşkī göstermeye-y-di rūyın ol bed-ḫū baña

rūyuñ gösteresin:

1. **rūyuñ gösteresin:**
Gazel 40
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beyitte sevgilinin aşığa yüzünü göstermesi kastedilir.

Dil gider gülşene görmege ruḫuñ hem-çü ṣabā
N'ola iy serv-i sehī gösteresin rūyuñ aña

rūyuñ ile ḳāmetüñ gördi:

1. **rūyuñ ile ḳāmetüñ gördi:**--*u, --n, --ü, --n, --di-(ü)ñ-uñ*
Gazel 380
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin güzel yüzü ve servi gibi boyunun görüldüğü kastedilmektedir.

Serv ü gül bāġ içre gördi rūyuñ ile ḳāmetüñ
Gül kızardı serv pest oldı eyā serv-i bülend

rūz:

1. **rūz-ı:**--*ı*
Gazel 1
Mısra: **11**
Gün.

Rūz-ı maḥşerde Muḥibbī bendeñi
Irma anı raḥmetüñden yā Raḥīm

rūz u şeb:

1. **rūz u şeb:**
Gazel 98
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gündüz ve gece.

Gözleri maḫmūr olupdur bāde-i nāz içmeden
Rūz u şeb kim gördügi var yāri kim huşyār ola

2. **rūz u şeb:**
Gazel 137
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gündüz ve gece.

Nā-ümīd olma Muḥibbī vaṣlın iste rūz u şeb
Bir gün ola irişüp luṭf-ı Ḫudā mihmān ola

3. **rūz u şeb:**
Gazel 391
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gündüz ve gece.

Dirīġā kılmadı dilber beni yād İdersem rūz u şeb ben böyle feryād

4. **rūz u şeb:**
Gazel 490
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gündüz ve gece.

Yār ġāyiblik mihri rūz u şeb ḫāṭırdadur
Hey ḫaṭā didüm ne ġāyib dāyim ol ḫāṭırdadur

5. **rūz u şeb:**
Gazel 188
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gündüz ve gece ll daima.

Olmışam ḥayrān zülf ü rūyına İñler-isem ṭañ mıdur ben rūz u şeb

6. **rūz u şeb:**
Gazel 192
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gündüz ve gece ll daima.

İster-idüm zülf ü ruḫ ben rūz u şeb
Ḥamdü-lillāh kim irişdüm ben ṭaleb

7. **rūz u şeb:**
Gazel 97
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Far. Gece gündüz.

Bu-durur dāyim Muḥibbī'nüñ duāsı rūz u şeb

Raḥmetin günden güne kılsun mezīd Raḥmān aña

8. **rūz u şeb:**
Gazel 92
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gece gündüz, her zaman.

Hicr-ile zārī kılur diler Ḫudā'dan rūz u şeb
İre vaṣlına Muḥibbī ola hicrāndan cüdā

rūze geçdi:

1. **rūze geçdi:**--*di*
Gazel 355
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) günün geçtiği söylenerek meyhaneye gitme vaktinin gelmesi kastedilmektedir.

Rūze geçdi sāḳiyā al elüñe gülgūn ḳadeḥ
Durmasun devr eylesün meclisde günāgūn ḳadeḥ

rūze-i hicrān:

1. **rūze-i hicrān:**
Gazel 377
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık orucu.

Rūze-i hicrān gidüp yüzüñ görindi oldı ʿīyd
Devletüñ pāyende olsun daḥı ʿömrüñ ber-mezīd

rūzī:

1. **rūzī:**
Gazel 172
Mısra: **4**
Far. Rızık, nasip.

Ḫoḳḳa-i ġaybuñda çünki devā medfūndur
Ḫoḳḳayı keşf it şifā rūzī saña olsun ḳarīb

rūz-ı baḫtum:

1. **rūz-ı baḫtum:**--*u, --m*
Gazel 484
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bahtın yüzü.

Rūz-ı baḫtum tīre vü hicrān şebi ġāyet dırāz
Her kaçan ol meh niḳāb-ı zülfini bir rū çeker

rūz-ı elest:

1. **rūz-ı elest:**
Gazel 292
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elest (ezeliyet) günü. (Rûz-ı Elest ile kastedilen "Bezm-i Elest"tir. Allah bütün ruhları yarattıktan sonra onlara "Elestü bi-rabbiküm: Ben sizin Rabbınız değil miyim?" diye sordu. Ruhlar "Kalû belâ: Evet dediler." Şeklinde tasdik ettiler. İşte yaratılışın başlangıcı olan bu meclise "Bezm-i Elest" adı verilmektedir.).

Zāhidā sanma beni mest-i mey-i engūr olam
İçmişem cām-ı maḥabbet cürʿasın rūz-ı elest

2. **rūz-ı elest:**
Gazel 302
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allâh'ın, ruhlar âlemini yarattığında, ruhlara "elestü bi-Rabbiküm (Ben sizin Rabbiniz değil miyim?)" diye sorup ruhların da "belâ (evet)" diye cevap verdiği gün.

Nāṣiḥā pend eyleme itmez eser ʿĀṣıḳ oldum çünki ben rūz-ı elest

3. **rūz-ı elest:**
Gazel 235
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ın ezelde ruhları yaratıp bir araya topladığı gün.

Kalmışam kūy-ı muġān içre ebed ʿāṣıḳ-ı mest
Oldum āṣüftesi ol muġbeçenüñ rūz-ı elest

rūz-ı ezel:

1. **rūz-ı ezel:**
Gazel 13
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ezel günü, ruhların yaratılıp da herkesin kısmetinin tayin edildiği gün.

İçeli rūz-ı ezel cām-ı maḥabbet cürasın
Kim göre mesti ḫarābam didi ol kanzil baña

2. **rūz-ı ezel:**
Gazel 398
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ezel günü, ruhların yaratılıp da herkesin kısmetinin tayin edildiği gün.

Kulagum toptoludur ʿışḳ-ıla tā rūz-ı ezel
Zāhidā itme naṣīḥat baña kār itmez pend

rūz-ı ezelde:

1. **rūz-ı ezelde:**--*de*
Gazel 102
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Geçmiş zaman, çok öncesi. || Bezm-i elest.

Sen şarāb iç gülşen içre lāle-veş ben kan yudam
Ḳısmetüm rūz-ı ezelde var-ısa kandur baña

rūz-ı ezelden beri:

1. **rūz-ı ezelden beri:**--*den*
Gazel 353
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) ezel meclisinden beri zaman kastedilmektedir.

Her tolu başına bir kerre alur būsesini
Böyledür rūz-ı ezelden beri bāzār-ı ḳadeḥ

rūz-ı hicr:

1. **rūz-ı hicr:**
Gazel 259
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık günü.

Ne saʿādet eridür ol ki meşāmına ire
Rūz-ı hicr içre iñen aña viṣāli nefaḥāt

rūz-ı hicrüñde:

1. **rūz-ı hicrüñde:**-*ü(n), -de*
Gazel 84

Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık günü.

Rūz-ı hicrüñde görenler beni tenhā sanmasun
Ġuṣṣa ġam durmaz gelür her biri mihmāndur baña

rūz-ı ʿiyd:

1. **rūz-ı ʿiyd:**
Gazel 402
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bayram günü.

Bir perī gördüm gezer seyrāna çıkmış rūz-ı ʿiyd
Yakın olmak istedükçe oldı ol benden baʿīd

rūz-ı ḳıyāmet:

1. **rūz-ı ḳıyāmet:**
Gazel 250
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamet günü.

Eger derdümi eylersem ḥikāyet
Dükenmeye ola rūz-ı ḳıyāmet

2. **rūz-ı ḳıyāmet:**
Gazel 254
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamet günü.

Cehd eyle Muḥibbī bugün aʿmālüñi artur
Eyüler-ile ḥaşr olasın rūz-ı ḳıyāmet

3. **rūz-ı ḳıyāmet:**
Gazel 265
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamet günü.

Ḥayret basup göz yaşına ġarḳ ola bu dil
Bulmaya eger ḫayr-ı ʿamel rūz-ı ḳıyāmet

4. **rūz-ı ḳıyāmet:**
Gazel 296
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamet günü.

Derdā vü dirīġā n'olısar ḥālümi bilsem
Ger nāme-i ṭāʿat ne resed rūz-ı ḳıyāmet

rūz-ı maḥşerde:

1. **rūz-ı maḥşerde:**--*de*
Gazel 113
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mahşer günü.

Ḥaḳ Taālā'nuñ resūli hem şefāat kānıdur
Ḫalḳ-ı ālem rūz-ı maḥşerde kamu muḥtāc aña

2. **rūz-ı maḥşerde:**-+*de*
Gazel 168
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mahşer günü.

Rūz-ı maḥşerde şefāat idesin □āṣīlere
Hem mürüvvet kānı sensin hem daḫı maḥbūb-ı Rab

3. **rūz-ı maḥşerde:**--*de*
Gazel 292
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mahşer günü.

İy cefā-ḫū cevr idersin Tañrı'dan korkmaz mısın
Rūz-ı maḥşerde bulına dāmenüñde niçe dest

4. **rūz-ı maḥşerde:**--*de*
Gazel 324
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mahşer günü.

Ṭaʿn kılma zāhidā dāyim ḫarābāt ehline
Rūz-ı maḥşerde riyā ile olursın sen gülenç

rūz-ı maḥşerde daḫı:

1. **rūz-ı maḥşerde daḫı:**--*de*
Gazel 302
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mahşer günü.

Rūz-ı maḥşerde daḫı ayılmayam Olmışam cām-ı lebüñden eyle mest

rūz-ı rūşen:

1. **rūz-ı rūşen:**
Gazel 418
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aydınlık gün, gündüz.

Jeng-i ẓulmetden Muḥibbī pāk kıl gel ḳalbüñi
Rūz-ı rūşen var-iken kimse duman görmez leẕīẕ

rūzı telḫ:

1. **rūzı telḫ:**--*ı*
Gazel 363
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yüzünü görmeden gündüzün bile acı ve keyifsiz olduğu kastedilmektedir.

Zülfüñüñ fikri ile her gice göñlüm tār olur
Gün yüzüñsüzdür görinür ʿālem içre rūzı telḫ

rūz-ı viṣāl:

1. **rūz-ı viṣāl:**
Gazel 268
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kavuşma günü.

Şeb-i firḳatde görinmedi baña rūz-ı viṣāl
N'eyleyem derdā dirīġā ki bu necm-i Tīhest

rūzigār:

1. **rūzigārumdan:**-*umdan*
Gazel 379
Mısra: **6**
Zaman; devir.

Baḥr-i ʿışḳa bilmeden dil zevraḳın saldum āh
Düşdi ġam girdābına bu rūzigārumdan meded

2. **rūzigār:**
Gazel 16
Mısra: **5**
Rüzgar, yel // Devir, zaman.

Hicrān şebinde kalmaz idüm tīre rūzigār
İtseñ ṭulū gün gibi iy yüzi meh baña

s evāba gir:

1. **s evāba gir:**--*a, -*
Gazel 401
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevap kazanmak.

Niçe bir cevr-ile zecrüñe döye bu ḫasta dil
Gel s evāba gir bugün kılgıl beni ḳurbān-ı ʿiyd

saʿādāt:

1. **saʿādāt:**
Gazel 249
Mısra: **8**
Mutlu olma, mutlu ve mesut yaşama, mutluluk, bahtiyarlık.

Dilerseñ ʿizz ü sermed terk-i ser kıl
Bulınmaz ʿāşıḳa böyle saʿādāt

saʿādet:

1. **saʿādet:**
Gazel 259
Mısra: **11**
Bahtiyarlık, iyi talih.

Ne saʿādet eridür ol ki meşāmına ire
Rūz-ı hicr içre iñen aña viṣāli nefaḥāt

2. **saʿādet:**
Gazel 273
Mısra: **5**
İyi talih, mutluluk, bahtiyarlık.

Başuma ḫāk-i pāyuñdur saʿādet
Dirīġā kanı başumda o devlet

saʿādet buldı:

1. **saʿādet buldı:**--*dı*
Gazel 300
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutluluğa erişmek.

Saʿādet buldı koyan pāyına ser
Benüm başumda yokdur bu saʿādet

saʿādet buluban:

1. **saʿādet buluban:**--*uban*
Gazel 392
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutlu,mesut olmak.

Ḫāk-i rāhuña varup cān-ıla kim sürdi yüzin
İki ʿālemde saʿādet buluban eyledi sūd

saādetdür:

1. **saādetdür:**-*dür*
Gazel 27
Mısra: **4**
Mutluluk, bahtiyarlık.

Gāh cevr ider gözüñ gāhī kaşuñ
Çün ire sehm saādetdür baña

sāʿat:

1. **sāʿat:**
Gazel 228
Mısra: **4**
Saat ll zaman.

Ḫāk-i ḳademüñ dīdelerümden görinür san
Bir rīkdür ol şīşe-i çeşmüm aña sāʿat

ṣabā:

1. **ṣabā:**
Gazel 21
Mısra: **8**
(□□□) i. (Ar. ṣabā)
Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Gülşen-i kūyın tolanmaga nigāruñ ṣubḥa dek
İy ṣabā merdümlik it bir gice yoldaş ol baña

2. **ṣābā:**
Gazel 23
Mısra: **1**
(□□□) i. (Ar. ṣabā)
Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Reh bulursañ kūy-ı yāra her seḥergāh iy ṣābā
Āṣıḳ-ı dil-ḫastelerden eyle āgāh iy ṣabā

3. **ṣabā:**
Gazel 23
Mısra: **2**
(□□□) i. (Ar. ṣabā)
Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Reh bulursañ kūy-ı yāra her seḥergāh iy ṣābā
Āṣıḳ-ı dil-ḫastelerden eyle āgāh iy ṣabā

4. **ṣabā:**
Gazel 23
Mısra: **4**
(□□□) i. (Ar. ṣabā)
Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Dāmenine el irerse öp benden dāmenin
İrmez-iseñ dāmenine öpesin rāh iy ṣabā

5. **ṣabā:**
Gazel 23
Mısra: **6**
(□□□) i. (Ar. ṣabā)
Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Eyleyen sevdā-yı zülfidür benüm ḥālüm siyāh
İtmedüñ yārı benüm ḥālümden āgāh iy ṣabā

6. **ṣabā:**
Gazel 23
Mısra: **8**
(□□□) i. (Ar. ṣabā)
Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Teşne dilven ẓulmet-i hicrān içinde kalmışam
Ḫıżr olup ben kalmışa gül göstere rāh iy ṣabā

7. **ṣabā:**
Gazel 23
Mısra: **10**
(□□□) i. (Ar. ṣabā)
Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Bu Muḥibbī hicr-ile oldı bugün Mecnūn-ṣıfat
Olmaduñ bu yolda sen de baña hem-rāh iy ṣabā

8. **ṣabā:**
Gazel 26
Mısra: **13**
(□□□) i. (Ar. ṣabā)
Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Diyesin iy ṣabā Ferhād u Ḳays'a
Felek bir tāze mecnūn itdi peydā

9. **ṣabā:**
Gazel 30
Mısra: **5**
(□□□) i. (Ar. ṣabā)
Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

İy ṣabā irgür ġubār-ı kūyını
Tā ki idem gözlerüme tūtiyā

10. **ṣabā:**
Gazel 31
Mısra: **1**
(□□□) i. (Ar. ṣabā)
Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Niçe bir bāġa hevāñ-ıla varam hem çü ṣabā
Serverā serv-i ḳadüñ arż ide bir kerre baña

11. **ṣabā:**
Gazel 40
Mısra: **1**
(□□□) i. (Ar. ṣabā)
Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Dil gider gülşene görmege ruḥuñ hem-çü ṣabā
N'ola iy serv-i sehī gösteresin rūyuñ aña

12. **ṣabā:**
Gazel 41
Mısra: **4**
(□□□) i. (Ar. ṣabā)
Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Küḥl ideyim dīde-i ġam-dīdeme Ḫāk-i rāhından meded kıl iy ṣabā

13. **ṣabā:**
Gazel 56
Mısra: **5**
(□□□) i. (Ar. ṣabā)
Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

İy ṣabā olsun vaṣiyyet kūy-ı yāra iltesin
Dögilüp seng-i cefādan ger bu cismüm gerd ola

14. **ṣabā:**
Gazel 95
Mısra: **5**
(□□□) i. (Ar. ṣabā)
Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Rāh-ı ışḳuñda ölem ol dem ṣabā topragumı
Götürüp yirden şehā ilte meger gerdüm saña

15. **ṣabā:**
Gazel 115
Mısra: **1**
(□□□) i. (Ar. ṣabā)
Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Gül yüzine olalı āşüfte vü ḥayrān ṣabā
San yürür dīvānedür gülşende sergerdān ṣabā

16. **ṣabā:**
Gazel 115
Mısra: **2**
(□□□) i. (Ar. ṣabā)
Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Gül yüzine olalı āşüfte vü ḥayrān ṣabā
San yürür dīvānedür gülşende sergerdān ṣabā

17. **ṣabā:**
Gazel 115
Mısra: **4**
(□□□) i. (Ar. ṣabā)
Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Būy-ı misk-ile dimāġ-ı bāġ-ı dehr olmazdı pür
Olmasa anber saçından böyle müşk-efşān ṣabā

18. **ṣabā:**
Gazel 115
Mısra: **6**
(□□□) i. (Ar. ṣabā)
Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Esdügince ṣubḥ-dem virür nebātāta ḥayāt
Lal-i cān-baḫşından almışdur meger kim cān ṣabā

19. **ṣabā:**
Gazel 115
Mısra: **8**
(□□□) i. (Ar. ṣabā)
Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Kūy-ı dilberde esen āhum yilidür her seḥer
San eser gülşen içinde ṣubḥ-dem her ān ṣabā

20. **ṣabā:**
Gazel 115
Mısra: **10**
(□□□) i. (Ar. ṣabā)
Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Sīne-i ṣad-pārede olmaz nihān āhum yili
Nitekim ḫāṣāk ü ḫes içre degül pinhān ṣabā

21. **ṣabā:**
Gazel 115
Mısra: **12**
(□□□) i. (Ar. ṣabā)
Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Mezra-ı dilde çün ekdüm ben maḥabbet toḫmını
Ebr-i āhumdan ne tañ yagdursa ger bārān ṣabā

22. **ṣabā:**
Gazel 115
Mısra: **14**
(□□□) i. (Ar. ṣabā)
Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Gönderürdüm yāra ben dāyim maḥabbet-nāmeler
İy Muḥibbī olsa idi ger baña fermān ṣabā

23. **ṣabā:**
Gazel 120

Mısra: **1**
(□□□) i. (Ar. ṣabā) Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

İledürse būy-ı zülfüñden behişte bū ṣabā
Ravżadan Rıḍvān diye ehlen ü sehlen merḥabā

24. **ṣabā:**
Gazel 278
Mısra: **1**
(□□□) i. (Ar. ṣabā) Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Rehber ol baña ṣabā gel der-i cānāna ilet
Yaʿnī cān bülbülini tāze gülistāna ilet

25. **ṣabā:**
Gazel 244
Mısra: **6**
Ar. Sabah vakti esen lâtif rüzgâr.

Ġonca mey içmiş yasagın tutmamış şāh gülüñ
Kokuban agzın ṣabā didi bu ḫōd evkār mest

sabā urdukça:

1. **ṣabā urdukça:**--*duk, --ça*
Gazel 105
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçına sabah rüzgarı vurması ve saçların hafif hafif dalgalanması kastedilir.

Şādmānam kim ṣabā urdukça şāne zülfine
Cān dimāġın ter kılur irişüp ol ḫoş-bū baña

sabā yili:

1. **ṣabā yili:**-+*i*
Gazel 129
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

Būy-ı zülfüñi ṣabā yili ile gönder baña
Ben daḫı göndereyim cān u dilüm senden yaña

sabaḳdaş:

1. **sabaḳdaş:**
Gazel 21
Mısra: **4**
Ders arkadaşı, aynı dersi talim edenler.

Āşıḳ iseñ bir gül-i ranāya sen de andelīb
Okıyalum ders-i ışḳı gel sabaḳdaş ol baña

sābāş:

1. **sābāş:**
Gazel 36
Mısra: **8**
"Aferin, bravo, tebrikler" anlamlarına gelen takdir ve beğenilme sözü.

Bu cihānı gözlerüñ siḥriyle teshīr eyledi
Böyle sāḥir görmedük hep didiler sābāş aña

şābirdedür:

1. **şābirdedür:**--*de, --dür*
Gazel 490
Mısra: **8**
Kefil.

ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳ odur gelse belā ṣabr eyleye
Var-ısa cevre taḥammül uşbu ben şābirdedür

ṣabr:

1. **ṣabr-ıla:**--*ıla*
Gazel 179
Mısra: **9**
"Sabır"; dayanma, katlanma, tahammül gösterme.

Vaṣl içün dirler müyesser olur āḫir ṣabr-ıla
Eylese ömrüm taḥammül itmese ecel şitāb

2. **ṣabr-ıla:**--*ıla*
Gazel 237
Mısra: **1**
"Sabır"; dayanma, katlanma, tahammül gösterme.

Ṣabr-ıla ger urmasaydum agzuma mühr-i sükūt
Āhum odından düşerdi ḫırmen-i devrāna ot

3. **ṣabra:**-*a*
Gazel 360
Mısra: **5**
"Sabır"; dayanma, katlanma, tahammül gösterme.

Ne baña ṣabra taḥammül var ne ḥüsnüñde ḳarār
Hā diyince ḫaṭ gelür olmaz daḫı āgāh ruḫ

4. **ṣabr:**
Gazel 390
Mısra: **10**
"Sabır"; dayanma, katlanma, tahammül gösterme.

Zülf-i leylāsıdur alan Leylī'nüñ Ṣabr u ārām-ı dil-i Mecnūn rebūd

5. **ṣabrdan:**-*dan*
Gazel 393
Mısra: **10**
"Sabır"; dayanma, katlanma, tahammül gösterme.

Kosalar şeydā Muḥibbī'ye n'ola mecnūn laḳab
İtdi mi ārām ṣabrdan zülf bir yirde rübūd

6. **ṣabra:**-*a*
Gazel 440
Mısra: **13**
"Sabır"; dayanma, katlanma, tahammül gösterme.

ʿIşḳ müşkildür Muḥibbī çünki ṣabra çāre yok
Saña lāzım oldı şimden girü idesin sefer

sabr eyle:

1. **ṣabr eyle:**
Gazel 89
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sabretmek, dayanmak.

Ṣabr eyle devā nāmını añma Muḥibbīyā
Āşıḳ dinür mi dilde göñülde devā ola

2. **ṣabr eyle:**
Gazel 270

Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabretmek, dayanmak.

Muḥibbī ṣabr eyle zecr-i ʿışḳa
Gerekdür er olanda çünki ġayret

3. **ṣabr eyle:**
Gazel 118
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabretmek, dayanmak.

İy Muḥibbī çünki dildāruñda hīç inṣāf yok
Çāre ne ṣabr eyle tā kim Ḥaḳ vire inṣāf aña

ṣabr eylemek:

1. **ṣabr eylemek:**--*mek*
Gazel 202
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabretmek, dayanmak, tahammül etmek.

Ṭāḳat olur mı Muḥibbī ışḳına ṣabr eylemek
Işḳ kor mı ehl-i ışḳa ẕerre ne ṭāḳat ne ḫˇāb

ṣabr eyleye:

1. **ṣabr eyleye:**--*y, --e*
Gazel 490
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabredememek, dayanamamak.

ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳ odur gelse belā ṣabr eyleye
Var-ısa cevre taḥammül uşbu ben ṣābirdedür

ṣabr it:

1. **ṣabr it:**
Gazel 341
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabır etmek, tahammül etmek.

Miḥnete ṣabr it Muḥibbī tā iresin rāḥata
Ḥaḳ dimişler bu sözi “e’ṣ-ṣabru miftāḥü’l-ferec”

ṣabr kıl:

1. **ṣabr kıl:**
Gazel 203
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabretmek, tahammül etmek.

Çün ḥavāle eyledüñ hicrāna şekvā eyleme
Ṣabr kıl vaṣlına tā kim bulasın bir feṯḥ-i bāb

2. **ṣabr kıl:**
Gazel 234
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabretmek, tahammül etmek.

İy Muḥibbī derd-i dilden ṣabr kıl āh eyleme
ʿĀlemi efsürde eyler ẓāhir olursa ol ot

3. **ṣabr kıl:**
Gazel 409
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sabretmek, tahammül etmek.

Her ne deñlü gelse cevr-ile cefāya ṣabr kıl
Bu ḫarāb illerde çün hīç olmamışdur kimse ṣād

ṣabr-ı eyyūb:

1. **ṣabr-ı eyyūb:**
Gazel 206
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eyüp Peygamber sabrı.

Gerek āşıḳ olana ḥüzn-i Yaḳūb
Gelen cevr ü cefāya ṣabr-ı Eyyūb

2. **ṣabr-ı eyyūb:**
Gazel 186
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hz. Eyub' un sabrı, dayanma gücü.

Dilerseñ kim elüñe gire maḥbūb
Gerekdür ḥüzn-i Yaḳūb ṣabr-ı Eyyūb

ṣabr-ıla ḳarār komadı:

1. **ṣabr-ıla ḳarār komadı:**--*la, --ma, --dı*
Gazel 437
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabır ve sebat bırakmamak.

ʿArż kıldı gün yüzini itdi sergerdān beni
Aldı dilden komadı bir ẕerre ṣabr-ıla ḳarār

ṣabrum gitdi:

1. **ṣabrum gitdi:**--*um, --ti*
Gazel 204
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabırsız olmak,dayanamamak.

Gözünden ḫāb dilden gitdi ṣabrum
Ne gündüz rāḥat oluram ne ḫod şeb

ṣabūḥ diler:

1. **ṣabūḥ diler:**--*r*
Gazel 356
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) geceden kalan baş ağrısını dindirmek için sabah tekrar mey dilemek kastedilir.

Nāgeh nidā irseydi seḥergeh begūş rūḥ
Her kim ḫumāra çāre diler eylesün ṣabūḥ

ṣabūḥ ider:

1. **ṣabūḥ ider:**--*e, --r*
Gazel 356
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabahleyin mahmurluk gidermek için içilen şarap II Vuslat.

Ẕevḳ ehlinüñ katında şu kim mey ṣabūḥ ider
Hem ḳūt-ı cism olur aña ol hem ġıdā-yı rūḥ

saç:

1. **saçına:**-*ın, -a*
Gazel 10
Mısra: **7**
Saç, zülf. II aklı târmâr etmek bağlamında sevgililerin akıllara zarar, güzel saçları.

Leylī saçına çünki tolaşdı dil-i Mecnūn
Dīvāne gibi olsa ne tañ vālih ü şeydā

2. **saçı:**-*ı*
Gazel 19
Mısra: **7**
Saç, zülf. II aklı târmâr etmek bağlamında sevgililerin akıllara zarar, güzel saçları.

İy saçı leylī ne tañ ger bāña mecnūn diseler
Dil ise bende degül aḳl degül yār bāña

3. **saçını:**-+*ını*
Gazel 19
Mısra: **2**
Saç, zülf. II aklı târmâr etmek bağlamında sevgililerin akıllara zarar, güzel saçları.

İşidüp nālemi ebr oldı yine zār bāña
Çözdi sünbül saçını agladı kühsār bāña

4. **saçı:**-*ı*
Gazel 22
Mısra: **4**
Saç, zülf. II aklı târmâr etmek bağlamında sevgililerin akıllara zarar, güzel saçları.

Gitmedi zülfüñ ḫayāli kılca yādumdan benüm
İy saçı sünbül göñül neyçün perīşān olmaya

5. **saçuñ:**-*)(u)ñ*
Gazel 53
Mısra: **9**
Saç, zülf. II aklı târmâr etmek bağlamında sevgililerin akıllara zarar, güzel saçları.

Leylī saçuñ hevāsı ile bu Muḥibbī'nüñ
Gün geldügince derd-ile ḫāli ācīb ola

6. **saçı:**-*ı*
Gazel 92
Mısra: **10**
Saç, zülf. II aklı târmâr etmek bağlamında sevgililerin akıllara zarar, güzel saçları.

Kūh-ı ġamda key perīşān olmışam Mecnūn gibi
Ol saçı leylā-şıfat zülf-i perīşāndan cüdā

7. **saç:**
Gazel 332
Mısra: **10**
Saç, zülf. II aklı târmâr etmek bağlamında sevgililerin akıllara zarar, güzel saçları.

Gevher-i eşki Muḥibbī pāyına meh-rūlaruñ
Dükenür sanma dükenmez yimeyüp ġam turma saç

8. **saçı:**-*ı*
Gazel 379
Mısra: **8**
Saç, zülf. II aklı târmâr etmek bağlamında sevgililerin akıllara zarar, güzel saçları.

Cān dimāġını muʿaṭṭar eyle irgür iy ṣabā
Ol gözi āhū saçı müşg-i tatārumdan meded

saçı leylā:

1. **saçı leylā:**
Gazel 159
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Leyla'nın kıvrım kıvrım saçı.

Bir saçı leylā sevüp dīvāne olsam dehr ara
Bāña mecnūn diyesiz çāk-i girībānum görüp

2. **saçı leylā:**--*ı*
Gazel 408
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Siyah saçlı (sevgili).

Kılmayaldan ol saçı leylā bu ben mecnūnı yād
ʿIşḳ-ıla rüsvālıgum gören ider Mecnūn'ı yād

3. **saçı leylā:**--*ı*
Gazel 440
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Siyah saçlı (sevgili).

İy saçı leylā ḫaber sorma bu ben dīvāneden
Mest-i ʿışḳam kendüzüm bilmem niçe virem ḫaber

saçı leylāsına gel:

1. **saçı leylāsına gel:**
Gazel 91
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığa saçı gece gibi karanlık sevgiliye doğru yönel ve hep ona bak,onunla ilgilen anlamı verilmiştir.

Gel saçı leylāsına iy dil naẓar kıl dāyimā
Göñlüñi Mecnūn gibi zīr ü zeber kıl dāyimā

saçı leylī:

1. **saçı leylī:**
Gazel 54
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gece - gibi karanlık- saçlı.

Mecnūnuñ oldı iy saçı leylī Muḥibbī çün
İster kemend-i zülfüñi boynına bag ola

saçı leylī-veşi:

1. **saçı leylī-veşi:**-+*ı, -+i*
Gazel 183
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçı siyahlığı yönüyle geceye benzetilmiştir.

Bir saçı leylī-veşi gördüm yakam çāk eyledüm
Didiler mecnūn bāña bu cism-i üryānum görüp

saçı sünbül:

1. **saçı sünbül:**--*ı*
Gazel 153
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin sümbül gibi olan saçları. bkz:sünbül-i zülfüñ.

İy saçı sünbül yüzi gül lāli mül eṭvārı ḫūb
Anuñ-ıçun olduñ ehl-i ışḳa maḥbūbü'l-ḳulūb

2. **saçı sünbül:**--*ı*
Gazel 436
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin sümbül gibi olan saçları. bkz:sünbül-i zülfüñ.

İy Muḥibbī āh idüp niçe perīşān olmayam
Kim teġāfülle öñümden ol saçı sünbül geçer

saçı ẓālim:

1. **saçı ẓālim:**--*ı*
Gazel 312
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçının siyah(zalim ve acı verici) olduğu kastedilmektedir.

Saçı ẓālim ḥabībüñ çeşmi āfet
Olurlar fitneye her biri bāʿiş

saçı zencīrine:

1. **saçı zencīrine:**--*ı, --i, --n, --e*
Gazel 487
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zincire benzeyen saç.

Saçı zencīrine kim dil virdi dīvāne olur
Şemʿ-i ḥüsnine de kim cān yaka pervāne olur

2. **saçı zencīrine:**--*i, --n, --e*
Gazel 276
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Divan şiirinde aşığın çektiği gam ile sevgilinin saçı zincire benzetilir. Gam, uzun olduğu ve sonu gelmediği için, zülüf ve saç ise, şekil ve örgü nedeniyle zinciri andırır. Bu zincir yerine göre aşığı bağlar, zindana atar veya asıp idam eder. Beyitte de aşığın bu saçlara asıldığı kastedilir.

Baglayaldan dil saçı zencīrine dīvāne-veş
ʿAḳl u ṣabr u hūşdan bīgāne oldum ʿāḳıbet

saçı zencīrine baglandı:

1. **saçı zencīrine baglandı:**--*la, --n, --dı*
Gazel 114
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Divan şiirinde aşığın çektiği gam ile sevgilinin saçı zincire benzetilir. Gam, uzun olduğu ve sonu gelmediği için, zülüf ve saç ise, şekil ve örgü nedeniyle zinciri andırır. Bu zincir yerine göre aşığı bağlar, zindana atar veya asıp idam eder. Beyitte de aşığın bu saçlara asıldığı kastedilir.

Çün saçı zencīrine baglandı dil Mecnūnlayın
Dōstlar şimden girü pend eylemeñ zinhār aña

sācid:

1. **sācid:**
Gazel 82
Mısra: **10**
I. Secde eden, secdeye varan, secdeye kapanan, yüz süren. II. Sevgilinin ayaklarına kapanan âşık.

Secde kıldı ṭāḳ-ı ebrūña Muḥibbī cān-ıla
Yaraşur miḥrāb-ı mescid dir-ise sācid baña

saçuñ gibi:

1. **saçuñ gibi:**--*u, --n*
Gazel 491
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçı.

Muḥibbī kuluñı söyletme luṭf it iy şeh-i ḫūbān
Perīşān ḥālinüñ şerḥi saçuñ gibi muṭavveldür

saçuñ leylāsına:

1. **saçuñ leylāsına:**--*u, --n, --s, --ı, --n, --a*
Gazel 246
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saçın karalığı.

Saçuñ leylāsına meftūnam iy dōst
Anuñçün deşt ara Mecnūn'am iy dōst

saçuñ zencīrine:

1. **saçuñ zencīrine:**--*un, --i, --n, --e*
Gazel 283
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin zincire benzeyen saç örgüleri.

Dil saçuñ zencīrine dīvāne oldı ʿāḳıbet
Cān u dil elden gidüp bīgāne oldı ʿāḳıbet

saçuña sünbül disem:

1. **saçuña sünbül disem:**--*u, --na, --se, --m*
Gazel 153
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin saçını sünbüle benzetmesi kastedilir.

Yüzüñe gül saçuña sünbül disem ayb eyleme
Eksük olmaz çünki ādemde ḫaṭā-y-ıla uyūb

sad:

1. **ṣad:**
Gazel 6
Mısra: **2**
100 || Pek çok.

Ol perī peyker melek kim beñzemez insān aña
Ṣad hezārān dil fedā olsun hezārān cān aña

2. **ṣad:**
Gazel 123
Mısra: **1**
"yüzlerce, yüz kere" anlamlarında kullanılan yüz sayısı.

Ehl-i ışḳa her dem irer ṣad belā
Çünki aña eksük olmaz biñ belā

3. **şādam:**-*am*
Gazel 210
Mısra: **6**
(Far.) Mutlu, sevinçli, neşeli.

Ol saçı leylā bu ben dīvāneye mecnūn dimiş
Şādam ol günden berü kim baña ḫoş komış laḳab

4. **şād:**
Gazel 371
Mısra: **4**
(Far.) Mutlu, sevinçli, neşeli.

Ġam baña mūnis yiter ġayr-ıla yok ünsüm benüm

Ben ġam-ıla şādmānam ġam daḫı benümle şād

şad nāle:

1. **şad nāle:**
Gazel 486
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgili için aşığın yüzlerce kez inildemesi kastedilmektedir.

Her gice sensüz dilüm şad nāle çün gerdūn çeker
Gözlerüm yaşı yiñilmez her yaña Ceyḥūn çeker

şad sipehest:

1. **şad sipehest:**--*est*
Gazel 268
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gönlü işgal eden yüzlerce askerden bahsedilmektedir.

Eşk-i çeşm-i sipehi karşuladı ġam sipehi
Alısar mülk-i dili çünki bular şad sipehest

sadā eyler mi idi:

1. **şadā eyler mi idi:**--*di*
Gazel 112
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Ses, seda. 2) Hz. Muhammed'in dünyayı şereflendirmesi.

Gerçek yüzüñüñ leṭāfetini gülde görmese
Bülbül fiġāna başlayu eyler mi idi şadā

sadā itseñ:

1. **şadā itseñ:**--*se, --n*
Gazel 486
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ses çıkarmak.

Ger şadā itseñ gelür kūhsārdan āvāzeler
Kūh-ken çekdügi bārı sanmañuz Hāmūn çeker

sadā-yı bülbüli:

1. **şadā-yı bülbüli:**--*i*
Gazel 242
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bülbülün hoş sesi.

Niçe bir ḫāb-ı ġafletle yatasın şubḥa dek ġāfil
Seḥergeh gülşene varup şadā-yı bülbüli gūş it

şadef:

1. **şadef:**
Gazel 343
Mısra: **8**
İstiridye, inci kabuğu.

Gözüm yaşı benüm dürdānelerdür
Bu çeşmümdür şadef eyler ʿayān genc

şadend:

1. **şadend:**
Gazel 394
Mısra: **4**
Kutlu,uğurlu(Hz.Muhammed).

Ser-keştegān seni arar mescide varup
Sensin murād ṭālib-i cānān eger şadend

şadr-içün:

1. **şadr-içün:**
Gazel 316
Mısra: **8**
1)Kalp,göğüs. 2)Sevgili,baş.

İtlerüñle cengümi görüp beni ʿayb eyleme
Ṣadr-içün her kişi eyler çünki aḳrān-ıla baḫs

şāf olmak içün:

1. **şāf olmak içün:**--*mak*
Gazel 499
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıymetli ve değerli bir mücevher olmak.

Yan maḥabbet nārına kalmaya benlikden nişān
Zer şāf olmak içün her laḥẓa ḳāl üstindedür

safā:

1. **şafādan:**-*dan*
Gazel 242
Mısra: **2**
Gönül şenliği, mutluluk, zevk.

Olup mest ü ḫarābātī maḥabbet cāmını nūş it
Ḫum-ı mey-ḫāne-veş her dem şafādan kaynayup cūş it

2. **şafā:**
Gazel 29
Mısra: **4**
1. gönül huzuru, şenliği 2. Mekke dolaylarında hac ibadetinin yapıldığı yerlerden biri olup hacıların burası ile Merve adı verilen yer arasında Hz. Hacer'in o dönemde yapmış olduğu gidiş ve geliş hareketini dört gidiş, üç geliş olarak aynen uygulanan yer.

Gitmesün nām-ı şerīfüñ bu dilümden bir nefes
Derdlü göñlüme devādur cān bulur andan şafā

3. **şafā:**
Gazel 347
Mısra: **1**
(Ar.) Gönül şenliği, rahat, huzur, kedersizlik.

Dil şafā kesb idemez içmeyicek cām-ıla rāḥ
Sāḳiyā ʿiyş idelüm sun berü gel şām u şabāḥ

safā bulam:

1. **şafā bulam:**
Gazel 32
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül huzuru bulmak. Neşe sahibi olmak.

Gülgūn şarābı çünki dile eyledüm ḥarām
Sāḳī içürse keveri andan bulam şafā

safā cāmını:

1. **şafā cāmını:**--*ı, --nı*
Gazel 216
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Safa kadehi(insanı mest eden içki sunulan kadeh.).

Bahār eyyāmı bezm içre ṣafā cāmını sürdüñ tut
Dilā bu dār-ı dünyānuñ temāşāsını gördüñ tut

ṣafā virmez:

1. **ṣafā virmez:**--*mez*
Gazel 323
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Rahatlatmak, huzur, neşe vermek II saflaştırmak, berraklaştırmak.

Görüp her serv-i bālāyı gözüñ yaşın revān itme
Gül-i dehrüñ vefāsı yok ṣafā virmez çemenden geç

ṣafāsı yok:

1. **ṣafāsı yok:**--*s, --ı*
Gazel 459
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Rahatı yok.

Sensüz iy gül-çehre yok zerre ṣafāsı gülşenüñ
Külḫen olursa senüñle cennet içre ş̲ānīdür

ṣāf-dil:

1. **ṣāf-dil:**
Gazel 47
Mısra: **9**
Gönlü saf.

Bu Muḥibbī ṣāf-dil didi yine şīrīn ġazel
Leẕẕetin ḳand ü aselden gördi yig ehl-i ṣafā

ṣaff-ı rindānda:

1. **ṣaff-ı rindānda:**-*da*
Gazel 149
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Rindler, kalenderler, dünya işlerini boş görenlerin safı(sırası).

Rehn bāda kodı çün cübbe vü destārı Muḥib
Ṣaff-ı rindānda ṭurursa n'ola ṣāfī-meşreb

ṣafḥa-i haddüñde:

1. **ṣafḥa-i ḥaddüñde:**--*ü, --n, --de*
Gazel 453
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yanak kısmı, yüzün yanak bölümü. II Sevgilinin yanağı.

Ṣafḥa-i ḥaddüñde ḫāl ü ḫaṭṭuñı rūşen görüp
Didüm ancak ol kitābuñ noḳṭa vü iʿrābıdur

ṣāfī-meşreb:

1. **ṣāfī-meşreb:**
Gazel 149
Mısra: **10**
Temiz huylu.

Rehn bāda kodı çün cübbe vü destārı Muḥib
Ṣaff-ı rindānda ṭurursa n'ola ṣāfī-meşreb

ṣaġ:

1. **saglu:**-*lu*
Gazel 81
Mısra: **12**
Sağ.

İy Muḥibbī başum üzre şule-i āhum alem
Ṣāh-ı ışḳam saglu sollu eşk leşkerdür baña

sag u selāmet:

1. **sag u selāmet:**
Gazel 217
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sağlam ve sağlıklı, sağ ve sağlam bir şekilde, başına kötü bir şey gelmeden, hiçbir zarara uğramadan.

Āşıḳ dilemez ola bugün sag u selāmet
Dāyim bu-durur ḳaṣdı anuñ ola melāmet

2. **sag u selāmet:**
Gazel 228
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sağlam ve sağlıklı, sağ ve sağlam bir şekilde, başına kötü bir şey gelmeden, hiçbir zarara uğramadan.

ʿIşḳuñla beni ko olayım ḫalḳa melāmet
ʿĀlemde hemān tek yüri sen sag u selāmet

sag u selāmet ol:

1. **sag u selāmet ol:**
Gazel 225
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sağ ve selamet olmak; sağlık ve esenlikte olmak.

Zāhid yaraşur sen yüri ol sag u selāmet
ʿĀşıḳ olanuñ faḫrı olur olsa melāmet

2. **sag u selāmet ol:**
Gazel 265
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sağ ve selamet olmak; sağlık ve esenlikte olmak.

Zāhid yaraşur sen yüri ol sag u selāmet
ʿĀşıḳ olanuñ faḫrı olur olsa melāmet

3. **sag u selāmet ol:**
Gazel 294
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kurtuluş, tehlikeden sâlim olmak. Korktuklarından, fenalıklardan kurtulmak.

Ne ġam yoluñda ger ölse Muḥibbī
Nigārā tek sen ol sag u selāmet

sag u selāmet olasın:

1. **sag u selāmet olasın:**--*a, --sın*
Gazel 296
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin iyiliği ve mutluluğu kastedilmektedir ve bu istenmektedir.

Maḳṣūd bu ki iy yār olasın sag u selāmet
ʿIşḳ ehline dāyim yaraşur ola melāmet

saga sola yürür:

1. **saga sola yürür:**--*r*
Gazel 126
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gözyaşlarının asker gibi emir-komuta zincirinde bir sağ bir sol adımlarla yürümesi gibi istemsizce aşığın gözünden akması kastedilmiştir.

Pādişāh-ı ışḳ olalı āhum olmışdur alem
Leşkerümdür eşk-i çeşmüm kim yürür saga sola

sāġar:

1. **sāġardur:**-*dur*
Gazel 42
Mısra: **2**
Far. Kadeh, cam, piyale: sâgar-ı zerrîn.

Ḥamdü-lillāh devlet-i ışḳuñ müyesserdür baña
Elde tutdugum lebüñ yādına sāġardur baña

2. **sāġar:**
Gazel 51
Mısra: **1**
Far. Kadeh, cam, piyale: sâgar-ı zerrîn.

Gülşen içre eldeki sāġar kızıl güldür baña
Hem ṣürāḥī ḳulḳulı āvāz-ı bülbüldür baña

3. **sāġarı:**-*ı*
Gazel 355
Mısra: **3**
Far. Kadeh, cam, piyale: sâgar-ı zerrîn.

Bil ġanīmet ʿömri fevt itme elüñden sāġarı
İtmedin bu çarḫ-ı ẓālim kelleyi pürḫūn ḳadeḥ

4. **sāġarı:**-*ı*
Gazel 395
Mısra: **3**
Far. Kadeh, cam, piyale: sâgar-ı zerrîn.

Sāġarı dilberden alup nūş itse bir kişi
Gitmeyüp tā ḥaşr olınca kala agzında o dad

sāġar-ı çeşmüm:

1. **sāġar-ı çeşmüm:**-*ü, -m*
Gazel 76
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz kadehi II gözün içinde bulunduğu boşluk, göz çukuru.

İçilse sāġar-ı çeşmüm tolu bir ẕerre eksilmez
Olupdur sanasın şimdi yine pür cām-ı Cem peydā

2. **sāġar-ı çeşmüm:**-*+üm*
Gazel 137
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz kadehi II gözün içinde bulunduğu boşluk, göz çukuru.

Sāġar-ı çeşmüm cefādan niçe bir pür kan ola
Niçeye dek āteş-i hicriyle dil biryān ola

3. **sāġar-ı çeşmüm:**--*ü, --m*
Gazel 408
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz kadehi II gözün içinde bulunduğu boşluk, göz çukuru.

Sāġar-ı çeşmüm tolar ol dem feraḥdan kan-ıla
Ruḥlarıyla eylesem ben ol leb-i meygūnı yād

sāġarı ufatmak:

1. **sāġarı ufatmak:**--*ı, --at, --mak*
Gazel 294
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) içki kadehinden haram diye uzak durulması kastedilmektedir.

Ufatmak sāġarı zāhid hüner mi
Bütün kılmak-durur anı kerāmet

saglar hasta ne ḥāl üstindedür añlamazlar:

1. **saglar ḫasta ne ḥāl üstindedür añlamazlar:**--*lar, --i, --n, --de, --dür, --maz, --lar*
Gazel 499
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sağlığı yerinde olanların hasta insanın halinden anlamadığı ifade edilmektedir.(aşk hastalığı bağlamında).

Çekdügüm derd ü ġamı bilmez Ḫudā'dan ġayrı kes
Añlamazlar saglar ḫasta ne ḥāl üstindedür

ṣāḥib-i mülke:

1. **ṣāḥib-i mülke:**--*e*
Gazel 363
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mülkün sahibi(sevgili).

Ġālib olsa ger ġamuñ mülk-i dile cān āh ider
Ṣāḥib-i mülke gelürmiş düşmenüñ bīrūzı telḫ

ṣāḥib-kemāl:

1. **ṣāḥib-kemāl:**
Gazel 429
Mısra: **10**
Fazilet, olgunluk sahibi kişi.

Muḥibbī yine yārāna maʿānī dürlerin dökdüñ
Bu şiʿrüñ ṭarzını ancak senüñ ṣāḥib-kemāl añlar

ṣaḥīḥ:

1. **ṣaḥīḥ:**
Gazel 348
Mısra: **6**
Doğru, gerçek, hakikî.

Bilmezem bād-ı ṣabādan kime şekvā ideyin
Virmedi ol gül-i nevres ḫaberin baña ṣaḥīḥ

sāḥil:

1. **sāḥil:**
Gazel 13
Mısra: **16**
Aşk denizinin kenarı, dışı.

Ġarḳa-i deryā-yı ışḳ oldum Muḥibbī çün ezel
İstemem kim görine her yañadan sāḥil baña

2. **sāḥil:**
Gazel 80
Mısra: **6**
Aşk denizinin kenarı, dışı.

Āh kim bahr-ı fırāḳuñ düşeli girdābına
Olmışam ser-geştesi peydā degül sāḥil bańa

sāḥilhā:

1. **sāḥilhā:**
Gazel 60
Mısra: **6**
Deniz kıyısına yapılmış meskenler,yalılar.

Dokınup bād-ı āhumdan yaşum deryāsı mevc urdı
Kalup dil zevraḳı anda görinmez aña sāḥilhā

sāḥir:

1. **sāḥir:**
Gazel 36
Mısra: **8**
Büyü yapan, efsun ve sihirle uğraşan kimse, büyücü, sihirbaz.

Bu cihānı gözlerüñ siḥriyle tesḫīr eyledi
Böyle sāḥir görmedük hep dідiler sābāş aña

2. **sāḥirdedür:**-*de*, -*dür*
Gazel 490
Mısra: **10**
Büyü yapan, efsun ve sihirle uğraşan kimse, büyücü, sihirbaz.

Sen perī-rūyı Muḥibbī itdi efsūn-ıla rām
Siḥrdür beńzer kelāmuñ meyli sen sāḥirdedür

sāḥir göziyle:

1. **sāḥir göziyle:**--*i*, --*y*, --*le*
Gazel 480
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin büyüleyici gözleri.

Fettāne çeşmi fitneleri uyarup yürür
Sāḥir göziyle ġamzeleri her gün işdedür

saḥn-ı çemenden:

1. **ṣaḥn-ı çemenden:**--*den*
Gazel 333
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çimenlik ‖ bahçe.

Alup bū çīn-i zülfinden dilā müşg-i Ḫoten'den geç
Görüp gülzār-ı ḥüsninde ḫaṭın ṣaḥn-ı çemenden geç

ṣaḥrā:

1. **ṣaḥrāsına:**--*sı*, --*n*, --*a*
Gazel 12
Mısra: **7**
Çöl. || Kasaba, köylerin dışında kalan boş ve geniş yer, kır, ova.

Sīne ṣaḥrāsına ekdüm çün maḥabbet toḫmını
Dem-be-dem yagdursa tañ mı gözlerüm bārān aña

2. **ṣaḥrāda:**-*da*
Gazel 169
Mısra: **1**
Çöl. || Kasaba, köylerin dışında kalan boş ve geniş yer, kır, ova.

Ḫaymesin ṣaḥrāda kursa her kaçan ol āfitāb
Rişte-i cāndan iderler ehl-i ışḳ aña ṭınāb

3. **ṣaḥrāda:**-*da*
Gazel 489
Mısra: **8**
Çöl. || Kasaba, köylerin dışında kalan boş ve geniş yer, kır, ova.

ʿĀşıḳ dirilen çok velī līkin fiġānda yok eli
Ṣaḥrāda çok ʿarʿar biter hep nāy-ı gūyā mı olur

ṣaḥrā ola:

1. **ṣaḥrā ola:**-*a*
Gazel 55
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Çöl, susuz ve ıssız geniş arazi olmak. 2)Fakir, zavallı kişiler haline gelmek.

Bu Muḥibbī ḥasretiyle şol ḳadar kan agladı
Lālelerden ḫūna ġarḳ olan tolu ṣaḥrā ola

ṣaḥrāya düşüp:

1. **ṣaḥrāya düşüp:**--*ya*, --*üp*
Gazel 162
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çöle düşmek, çöl yolculuğuna çıkmak.

Leylī zülfi hevāsıyla yine sevdāya düşüp
Yürürem derd-ile Mecnūn gibi ṣaḥrāya düşüp

ṣahrā-yı dilde:

1. **ṣaḥrā-yı dilde:**--*y*, --*ı*, --*de*
Gazel 387
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül çölü.

Konmaga ṣaḥrā-yı dilde ol güzeller şāhına
Ḫayme itdüm iki çeşmüm kirpügüm aña neverd

2. **ṣaḥrā-yı dilde:**--*de*
Gazel 207
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül sahrası. || od bağlamında yanıp tutuşan gönül.

Ḫaymedür ṣaḥrā-yı dilde gözlerüm gel kıl nüzūl
Eyledüm ol ḫaymeye kirpüklerümden de ṭınāb

ṣahrā-yı miḥnetde:

1. **ṣaḥrā-yı miḥnetde:**--*de*
Gazel 94
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve bela çölü(ovası).

Görelden ḫāl-i Hindūñı dolaşdum leylī zülfüñe
Bugün ṣahrā-yı miḥnetde benem Mecnuñ gibi rüsvā

2. **ṣaḥrā-yı miḥnetde:**--*de*
Gazel 498
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve bela çölü(ovası).

Dāġlarla dir gören ṣaḥrā-yı miḥnetde tenüm
Yimek içün cismini üşmiş ġurāb üstindedür

saht:

1. **saḫtdur:**-*dur*
Gazel 424
Mısra: **5**
(Fa.) Katı, sert. Kuvvetli, güçlü. Güç, zor.

Saḫtdur yāruñ dili itmez aña hergiz eser
Āhum odı ger irişe āhen ü mermer yakar

saʿīd:

1. **saʿīd:**
Gazel 376
Mısra: **1**
(Ar.) Kutlu, uğurlu, mübârek.

Gülşen içre gül gibi gül devlet ü baḫtuñ saʿīd
Saña bir nevrūz-ıla olsun mübārek iki ʿiyd

sāid ol:

1. **sāid ol:**
Gazel 82
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kutlu, uğurlu olmak.

Heykel-i zer ārzū idüp heves kılmaz göñül
Ger ola sīmīn ḥamāyil bir gün ol sāid baña

saʿīd olur:

1. **saʿīd olur:**-*ur*
Gazel 404
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kutlu,mutlu ve mübarek.

ʿİyd-ile olmaz feraḥ göñli Muḥibbī bendeñüñ
Her kaçan yüzüñ görem ol gün olur baña saʿīd

saḳfına çıkdı:

1. **saḳfına çıkdı:**-*ı, -n, -a, -dı-ı, -na*
Gazel 298
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gökyüzüne çıkmak,asumana yükselmek.

Şol ḳadar āh eyledüm çıkdı felekler saḳfına
Görinür çarḫuñ kebūd rengi oldı eyvānı dürüst

sāḳī:

1. **sāḳī:**
Gazel 32
Mısra: **6**
1-Kadeh, içki sunan. 2-Su veren, su dağıtan. 3-Sevgili.

Gülgūn şarābı çünki dile eyledüm ḥarām
Sāḳī içürse keveri andan bulam ṣafā

2. **sāḳī:**
Gazel 65
Mısra: **1**
1-Kadeh, içki sunan. 2-Su veren, su dağıtan. 3-Sevgili.

Düşürme elden sāḳī şarāb-ı rāḥat-ı dil hā
Ki dirler dāfi-i ġamdur ki ….. cümle maḥfil hā

3. **sāḳiyā:**-*ya*
Gazel 100
Mısra: **6**
1-Kadeh, içki sunan. 2-Su veren, su dağıtan. 3-Sevgili.

Jeng-i ġam dutdı göñül āyīnesini berü sun
Sāḳiyā çün mey-i nāb-ıla olur ḳalbe cilā

4. **sāḳī:**
Gazel 195
Mısra: **1**
1-Kadeh, içki sunan. 2-Su veren, su dağıtan. 3-Sevgili.

Sāḳī müdām sun berü sen rāḥatü'l-ḳulūb
Nūş eyleyelüm itmeden ömrüñ güni ġurūb

5. **sāḳī:**
Gazel 195
Mısra: **4**
1-Kadeh, içki sunan. 2-Su veren, su dağıtan. 3-Sevgili.

Gül mevsiminde tevbeyi dil tārumār ider
Meclisde sāḳī ola eger bir nigār ḫūb

6. **sāḳi:**
Gazel 204
Mısra: **2**
1-Kadeh, içki sunan. 2-Su veren, su dağıtan. 3-Sevgili.

Olıcak iyş esbābı müretteb
Gerekdür ola sāḳi sīb-i ġabġab

7. **sāḳī:**
Gazel 249
Mısra: **2**
1-Kadeh, içki sunan. 2-Su veren, su dağıtan. 3-Sevgili.

Mey inʿām eylese pīr-i ḫarābāt
Ele al sāḳī fi't-teʿḫīr āfāt

8. **sāḳī:**
Gazel 258
Mısra: **1**
1-Kadeh, içki sunan. 2-Su veren, su dağıtan. 3-Sevgili.

Sāḳī ele al bāde ki degmede bu furṣat
Düşmez idelüm nūş bilüp vaḳt-i ḳıymet

9. **sāḳiyā:**-*yā*
Gazel 287
Mısra: **11**
1-Kadeh, içki sunan. 2-Su veren, su dağıtan. 3-Sevgili.

Cām-ı Cem sun sāḳiyā bir dem ġanīmetdür ḥayāt
Çün içer cām-ı memātı cümle insān ʿāḳıbet

10. **sāḳī:**
Gazel 353
Mısra: **7**
1-Kadeh, içki sunan. 2-Su veren, su dağıtan. 3-Sevgili.

Baña nevbet gelicek eyledi iḫmāl sāḳī
Niçe bir katlana dil olubanı zār-ı ḳadeḥ

11. **sāḳī:**
Gazel 354
Mısra: **2**
1-Kadeh, içki sunan. 2-Su veren, su dağıtan. 3-Sevgili.

Çarḫ-ı felek itmedi çünki beni feraḥ
Sāḳī piyāle sun ki ider ādemi feraḥ

12. **sāḳī:**
Gazel 384
Mısra: **7**

1-Kadeh, içki sunan. 2-Su veren, su dağıtan. 3-Sevgili.

Sāḳī şarāb-ı şāfı getür cānı tāze kıl
Ḫalvetde kor ḫūbb-ıla zāhid ola ḳadīḍ

13. **sāḳiyā:**-*ya*
Gazel 436
Mısra: **5**
1-Kadeh, içki sunan. 2-Su veren, su dağıtan. 3-Sevgili.

Sun şarābı sāḳiyā çünki bahār eyyāmıdur
Ḫayf ola bu demde ʿömr-i nāzenīn bī-mül geçer

sāḳī elinden:

1. **sāḳī elinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 351
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçki sunan kişinin eli. II Sevgilinin eli.

Maḥşer güninde kev s eri içem diyü Muḥib
Sāḳī elinden almaz ele bāde-i ṣabūḥ

sākī-i çeşmüm:

1. **sāḳī-i çeşmüm:**--*ü, --m*
Gazel 486
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın göz suyu(göz yaşı bağlamında).

Dil kebāb itdi ciger mihmān idüp derd ü ġamı
Sāḳī-i çeşmüm şarāb-ıçun başından ḫūn çeker

sāki-i gül-ruh:

1. **sāḳi-i gül-ruḫ:**
Gazel 378
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül yüzlü saki.

İçmeyem ʿāhd itmiş-idüm dōstlar peymāneyi
Sāḳi-i gül-ruḫ komaz sır ʿahd ü peymānum meded

sākī-i gül-ruh elinden:

1. **sāḳī-i gül-ruḫ elinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 238
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül yanaklı saki elinden.

Sāḳī-i gül-ruḫ elinden al ele gülgūn ḳadeḥ
Çün baḥār eyyāmı geldi tur oturma pāy-best

sakın:

1. **sakınsun:**-*sun*
Gazel 68
Mısra: **6**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

El uzatdı gelüp gūşuña zülfüñ
Sakınsun bāġ-ı ḥüsne komasun pā

2. **sakın:**
Gazel 76
Mısra: **14**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

Lebümi agzuña alsañ anı tiryāk-durur sakla
Sakın sen zülf-i mārından ider durmaz o sem peydā

3. **sakın:**
Gazel 172
Mısra: **8**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

Rāh birdür iki sanma zāhidā inkārı ko
Bu sebebden key sakın boynuña asılur ṣalīb

4. **sakın:**
Gazel 221
Mısra: **4**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

Düriş ḫayr it ki tā ḫayr ile aduñ
Añıla olma sakın şūr u şer dōst

5. **sakın:**
Gazel 243
Mısra: **7**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

Sakın aldanma göñül virme bu ʿālem nakşına
Çünki fānīdür beḳāsı yok hemān vīrāne tut

6. **sakın:**
Gazel 243
Mısra: **9**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

Tīġ-ı cevrinden Muḥibbī key sakın döndürme yüz
ʿIşḳ meydānına girdüñ kendüñi merdāne tut

7. **sakın:**
Gazel 245
Mısra: **5**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

Sakın dehre dayanup olma maġrūr
Dil ü cān anda çün mihmāndur iy dōst

8. **sakın:**
Gazel 249
Mısra: **9**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

Sakın beyhūde lāf urma Muḥibbī
Gerekdür ʿışḳa şāhid yā ʿalāmāt

9. **sakın:**
Gazel 292
Mısra: **9**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

İy Muḥibbī key sakın ḥadden tecāvüz eyleme
Çün bilürsin bir daḫı girmez ele ʿömr-i güzeşt

10. **sakın:**
Gazel 308
Mısra: **10**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

İy Muḥibbī añma dünyāyı ki ol bir cīfedür
Pāk-dāmān ol sakın itme anuñla var baḥs

11. **sakın:**
Gazel 311
Mısra: **8**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳ birdür iki sanup
Sakın dimeñ aña iṣnā vü ṣāliṣ

12. **sakın:**
Gazel 325
Mısra: **10**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

Vefā umma Muḥibbī bī-vefādan
Sakın dünyāya aldanma gözüñ aç

13. **sakın:**
Gazel 328
Mısra: **10**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

Güneh baḥrına ġarḳ olduñ Muḥibbī
Sakın ṭāʿat ü zühdi itme tārāc

14. **sakın:**
Gazel 336
Mısra: **7**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

Sakın ġāyetde tünddür bād-ı ʿışyān
Ki ṭāʿat ḫırmenin itmeye tārāc

15. **sakın:**
Gazel 353
Mısra: **5**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

Eli boş varma sakın ṣoḥbetine muġbeçenüñ
Eyle cān u dilüñi yolına īṣār-ı ḳadeḥ

16. **sakın:**
Gazel 360
Mısra: **7**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

Sakın aldanma cihān naṭʿına āḫir māt ider
Nāgehān açmaz yüzinden saña diye şāh ruḫ

17. **sakın:**
Gazel 364
Mısra: **5**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

Yazma raḳīb adını gel sehv-ile sakın
Başdan ayaga yoḫsa olısar kitāb-ı telḫ

18. **sakın:**
Gazel 396
Mısra: **4**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

Çü dutduñ dāmenini cān u dilden
Sakın olma bu dünyāya muḳayyed

19. **sakın:**
Gazel 403
Mısra: **9**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

Bī-vefā dünyāya dil virme Muḥibbī key sakın
Çünki bildük bīvedür dil vire mi hīç aña merd

20. **sakın:**
Gazel 424
Mısra: **7**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

Sakın aldanma sakın dünyāya dil virme sakın
Kamu ʿālem ḫalḳını bir bir olup ejder yakar

21. **sakın:**
Gazel 470
Mısra: **9**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

İy Muḥibbī ġāfil olma nefs şerrinden sakın
Togrı yoldan seni çıkarmaga ol düşmen yiter

22. **sakınur:**-*ur*
Gazel 477
Mısra: **4**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

Ruḥları evrāḳ-ı güldür anda zülfi ḫāl-ile
Sakınur āhum yilinden çīn-der-çīndür

23. **sakın:**
Gazel 48
Mısra: **6**
"Asla" anlamında bir ünlem.

Su gibi ṣāf eyle ḳalbüñ yüzüñi sür yirlere
Kimsenüñ ḥaḳḳında sakın eyleme çūn u çerā

24. **sakın:**
Gazel 83
Mısra: **7**
"Asla" anlamında bir ünlem.

Cevri ādet eyleme uṣṣāḳa iy māhum sakın
Bir gün ola irişe bu nāle-i şebgīr aña

25. **sakın:**
Gazel 122
Mısra: **6**
"Asla" anlamında bir ünlem.

Didüm ne iy nā-mihribān ışḳ ehli ider terk-i cān
Didi sakın sırrı nihān itme olur ışḳuñ hebā

26. **sakın:**
Gazel 184
Mısra: **9**
"Asla" anlamında bir ünlem.

Āhuñ ipini koma Muḥibbī sakın elden
Eflāke çıkarur seni āḫir elüñ alup

27. **sakın:**
Gazel 277
Mısra: **2**
"Asla" anlamında bir ünlem.

Ne ʿışḳa var nihāyet ne ḫōd bu derde ġāyet
ʿIşḳdan sakın dem urma ger idesin şikāyet

28. **sakın:**
Gazel 20
Mısra: **10**
"Asla, hiçbir zaman" anlamlarında bir ünlem.

Naḳd-i cāna būseñi re'y eyledüm didüm didi
İy Muḥibbī key sakın ugrama buradan yaña

sakın-:

1. **sakın:**
Gazel 279
Mısra: **4**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

Zülfini gider dilden ü fikr eyle cemālin
Dil ḫānesini mesken ider yoḫsa sakın Lāt

sakın aldanma:

1. **sakın aldanma:**--*ma*
Gazel 453
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Asla inanma.

İy Muḥibbī sakın aldanma cihānuñ ālına
Şöyle tut kendüñi kim şevḳ ehlinüñ tarabıdur

2. **sakın aldanma:**--*ma, -*
Gazel 500
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Asla inanma.

Sakın aldanma dilā dünyā ider şād u feraḥ
Durmaz ardınca hemān ġamla nedāmetler gelür

sakın kim:

1. **sakın kim:**
Gazel 330
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sakınmak.

ʿİṣyān yilini üstüñe esdürme sakın kim
Yoḫsa idiser ḫırmen-i ṭāʿatüñi tārāc

sakın nā-ümīd olma:

1. **sakın nā-ümīd olma:**--*ma*
Gazel 144
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığa hitaben umutsuz olmaması kastedilir.

İy Muḥibbī cürmüñ añup sakın olma nā-ümīd
Ger günāhuñ çogısa luṭfı Ḫudā'nuñ bī-ḥisāb

sakın sakın:

1. **sakın sakın:**
Gazel 424
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sakın ha, asla.

Sakın aldanma sakın dünyāya dil virme sakın
Kamu ʿālem ḫalḳını bir bir olup ejder yakar

sāḳinüñ ayagına dāmānın öp:

1. **sāḳinüñ ayagına dāmānın öp:**--*nün, --ı, --na, --ın*
Gazel 147
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şarap getiren sakinin önünde eğilip,onun etek ucunu öpmek kastedilir.

Yok-durur şekkerde lezzet ol ki vardur bādede
Sür yüzüñi sāḳinüñ ayagına dāmānın öp

sāḳiyā:

1. **sāḳiyā:**
Gazel 189
Mısra: **6**
1-Ey içki dağıtan, kadeh sunan. 2-Ey sevgili.

Mey-ile ḫoş olur āvāzı çengüñ
Bize sun sāḳiyā durma mey-i nāb

2. **sāḳiyā:**
Gazel 193
Mısra: **6**
1-Ey içki dağıtan, kadeh sunan. 2-Ey sevgili.

Bir perī-rū lāli şevḳinden yine āşüfteyem
Sāḳiyā cām ı leb-ā-leb tut yürüt gülgün şarāb

3. **sāḳiyā:**
Gazel 202
Mısra: **5**
1-Ey içki dağıtan, kadeh sunan. 2-Ey sevgili.

Sāḳiyā sun bir ḳadeḥ hicrān beni ḫāk itmedin
Çün ḫarāb eyler olayın bārī ben mest ü ḫarāb

4. **sāḳiyā:**
Gazel 203
Mısra: **8**
1-Ey içki dağıtan, kadeh sunan. 2-Ey sevgili.

Göreli lal-i lebini şevḳden āşüfteyem
Sāḳiyā cāmı leb-ā-leb eyleyüp dök lal-i nāb

5. **sāḳiyā:**
Gazel 290
Mısra: **9**
1-Ey içki dağıtan, kadeh sunan. 2-Ey sevgili.

Sāḳiyā biñ cānum olsa yoluña olsun fedā
Bir ḳadeḥ meyle bizi sen bī-ġam itdüñ ʿāḳıbet

6. **sāḳiyā:**
Gazel 347
Mısra: **2**
1-Ey içki dağıtan, kadeh sunan. 2-Ey sevgili.

Dil ṣafā kesb idemez içmeyicek cām-ıla rāḥ
Sāḳiyā ʿiyş idelüm sun berü gel şām u ṣabāḥ

7. **sāḳiyā:**
Gazel 355
Mısra: **1**
1-Ey içki dağıtan, kadeh sunan. 2-Ey sevgili.

Rūze geçdi sāḳiyā al elüñe gülgün ḳadeḥ
Durmasun devr eylesün meclisde günāgün ḳadeḥ

8. **sāḳiyā:**
Gazel 362
Mısra: **9**
1-Ey içki dağıtan, kadeh sunan. 2-Ey sevgili.

Laʿl-i lebi ḫayāline sun sāḳiyā müdām
Şīrīn olur egerçi Muḥibbī şarāb-ı telḫ

9. **saḳiyā:**
Gazel 376
Mısra: **13**
1-Ey içki dağıtan, kadeh sunan. 2-Ey sevgili.

Saḳiyā gel sun Muḥibbī'ye şarābuñ tāzesin
Ḥaḳ dimişler lezzeti artukdur evlānuñ cedīd

sakkā olupdur:

1. **saḳḳā olupdur:**-*-up*, -*-dur*
Gazel 186
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Su dağıtma işiyle görevli olma.

Silüp pāk itmek içün kūy-ı yārı
Yaşum saḳḳā olupdur müje cārūb

saḳḳālıg:

1. **saḳḳālıg:**
Gazel 21
Mısra: **6**
Su dağıtan hizmetli.

Işḳ şāhī çün bana virdi ġamuñ sulṭānlıgın
İy gözüm saḳḳālıg it iy ġamze ferrāş ol bana

sakla:

1. **sakla:**
Gazel 1
Mısra: **7**
(Bir şeyi) Başkasına göstermemek için kapamak, örtmek veya bir yere, bir şeyin içine koymak, gizlemek.

Soñ nefesde sakla īmānum benüm
Bulmaya yol aña şeyṭān-ı racīm

2. **sakla:**
Gazel 28
Mısra: **4**
(Bir şeyi) Başkasına göstermemek için kapamak, örtmek veya bir yere, bir şeyin içine koymak, gizlemek.

Sīneme gönderdi dilber ġamzesin döndi didi
Cān içinde sakla kim bir ulu himmetdür saña

3. **sakla:**
Gazel 29
Mısra: **14**
(Bir şeyi) Başkasına göstermemek için kapamak, örtmek veya bir yere, bir şeyin içine koymak, gizlemek.

Bu Muḥibbī tevbe eyler tevbesin eyle ḳabūl
Fitne-i şeyṭāndan sakla anı yā Rabbenā

4. **saklamak:**-*maḳ*
Gazel 71
Mısra: **5**
(Bir şeyi) Başkasına göstermemek için kapamak, örtmek veya bir yere, bir şeyin içine koymak, gizlemek.

Saklamak mümkindür eşküm virmeye ışḳdan nişān
Ẓāhir eyler çāre yok ammā ki çehrem zerd ola

5. **saklayup:**-*yup*
Gazel 194
Mısra: **9**
(Bir şeyi) Başkasına göstermemek için kapamak, örtmek veya bir yere, bir şeyin içine koymak, gizlemek.

Ḥüsn bāġın saklayup zāġ u zaġandan dilberüm
Asup andan eylemişdür zülfini perr-i ġurāb

6. **saklayasın:**-*y*, -*a*, -*sın*
Gazel 266
Mısra: **5**
(Bir şeyi) Başkasına göstermemek için kapamak, örtmek veya bir yere, bir şeyin içine koymak, gizlemek.

Niçeye degin saklayasın çāh-ı ẕeḳanda
Kurtar anı ḫayra girüp zülfüñe dār it

7. **saklayamaz:**-*ya*, -*maz*
Gazel 331
Mısra: **4**
(Bir şeyi) Başkasına göstermemek için kapamak, örtmek veya bir yere, bir şeyin içine koymak, gizlemek.

Gizlü rāzum āşikār oldı yine
Saklayamaz göñlüm olmışdur ʿzücāc

8. **saklamak:**-*maḳ*
Gazel 403
Mısra: **7**
(Bir şeyi) Başkasına göstermemek için kapamak, örtmek veya bir yere, bir şeyin içine koymak, gizlemek.

Sırr-ı ʿışḳı saklamak ḳaṣd eyledüm ammā çi sūd
Ẓāhir eyler āh u eşk ü bir yaña ruḫsār-ı zerd

sakla-:

1. **saklayam:**-*(y)am*
Gazel 138
Mısra: **3**
(Bir şeyi) Başkasına göstermemek için kapamak, örtmek veya bir yere, bir şeyin içine koymak, gizlemek.

Saklayam dirdüm bu sīnem içre ışḳuñ āteşin
Penbe içre dōstlar āteş kaçan pinhān ola

2. **sakladum:**-*-du*, -*-m*
Gazel 155
Mısra: **9**
(Bir şeyi) Başkasına göstermemek için kapamak, örtmek veya bir yere, bir şeyin içine koymak, gizlemek.

İy Muḥibbī sırr-ı ışḳı niçe yıllar sakladum
Tuydılar āḫir benüm çāk-i girībānum görüp

3. **sakla:**
Gazel 315
Mısra: **2**
(Bir şeyi) Başkasına göstermemek için kapamak, örtmek veya bir yere, bir şeyin içine koymak, gizlemek.

Zāhidā mey ḫürmetinden eyleme her bār baḫs
Ebleh olma sakla şoḫbet ḫürmetin biñ zār baḫs

4. **saklama:**-*ma*
Gazel 425
Mısra: **10**
(Bir şeyi) Başkasına göstermemek için kapamak, örtmek veya bir yere, bir şeyin içine koymak, gizlemek.

İy Muḥibbī kān-ı dilden sözlerüñ gevherlenür
Saklama cūmerdlik it çünki anı yārān umar

saklanur mı:

1. **saklanur mı:**
Gazel 88
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

1)Bir durum ya da varlığın gizlenmesi. 2)Saklanır mı,saklanmaz.

Āh eyledükçe derd-i dilüm olur āşikār
Hīç saklanur mı dūd ki bir yirde nār ola

saklayayım dime:

1. **saklayayım dime:**--*ya, --yım, --me*
Gazel 175
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığa hitaben-aşkını gizleme,saklama-anlamı kastedilmiştir.

İy Muḥibbī ẓāhir eyler kendüzin kandaysa ışḳ
Saklayayım dime virme kendüzüñe gel aẕāb

sal:

1. **salup:**-*up*
Gazel 184
Mısra: **6**
Bırakmak, göndermek.

Biñ kerre didüñ öldüreyim yine dönersin
İy dōst niçe bir beni ferdālara salup

2. **salup:**-*up*
Gazel 157
Mısra: **8**
Bırakmak, göndermek, salmak.

Zülfi şahbāzına kapdurmak diler dil murġını
Bülbül-i bī-çāreye n'eyler aceb şāhin salup

3. **sāl:**
Gazel 135
Mısra: **10**
Bir yıl.

Ay olur āh gün geçer görmez Muḥibbī gün yüzüñ
Ġam şebinde görinür her laḥẓa her dem sāl aña

4. **saldı:**-*dı*
Gazel 7
Mısra: **3**
(Işık, nur, ısı vb.) Yaymak, saçmak; bir kaynaktan etrafa yayılmasını sağlamak; kendinden dışa doğru yayılmasını sağlamak.

Perçemüñ zülfüñ hümā-veş sāye saldı üstüme
Pādişāh-ı ālem oldum çün gedā oldum saña

sal-:

1. **saldılar:**-*dı, -lar*
Gazel 476
Mısra: **6**
Atmak, bırakmak.

Tatar gibi çeşmüñ alup ok u ya ele
Ġāret kılup velī teni topraga saldılar

2. **saldum:**-*dum*
Gazel 379
Mısra: **5**
Yollamak, göndermek, salmak.

Baḥr-i ʿışḳa bilmeden dil zevraḳın saldum āh
Düşdi ġam girdābına bu rūzigārumdan meded

3. **saldı:**-*dı*
Gazel 299
Mısra: **10**
(Ziyana) Uğratmak.

Raḥm eyle Muḥibbī kuluña kim ġam-ı ʿışḳuñ
Ġāret-i dil ü cān itmegi saldı sipeh-i dōst

4. **saldılar:**-*dı, -lar*
Gazel 476
Mısra: **1**
Atmak, bırakmak.

Gīsūlarında murġ-ı dili aga saldılar
Bī-çāre niçe kurtıla dūzāġa saldılar

5. **saldılar:**-*dı, -lar*
Gazel 476
Mısra: **2**
Atmak, bırakmak.

Gīsūlarında murġ-ı dili aga saldılar
Bī-çāre niçe kurtıla dūzāġa saldılar

salā:

1. **sāla:**
Gazel 466
Mısra: **8**
(Ar.) Cuma ve cenaze namazına çağırmak için minarelerden okunan salavat.

Didüm zekāt-ı ḥüsnüñi ʿarż it ḥaḳḳum-durur
Didi daḥı irişmedi sāla zamānı var

salā itdi:

1. **ṣalā itdi:**-*di*
Gazel 67
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sela etmek, çağırmak.

Döşedi bu dil yine ḫān-ı belā Çagurup ışḳ ehline itdi ṣalā

2. **ṣalā itdi:**-*di*
Gazel 59
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çağırmak, seslenmek., davet etmek.

Döşedi bu dil yine dām-ı belā Çagurup ışḳ ehline itdi ṣalā

salā kıl:

1. **ṣalā kıl:**
Gazel 63
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çağırmak, davet etmek.

Nimet-i derd ü belā her yaña dökilmiş yatur
Ṣoḥbet-i ḫāṣ it Muḥibbī ehl-i ışḳa kıl ṣalā

salavāt getüre:

1. **ṣalavāt getüre:**--*e*
Gazel 259
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allâh'ım, Efendimiz, büyüğümüz Muhammed'e, salat-u selam eyle." anlamında kullanılmaktadır. Bir saygı ve sevgi ifadesidir.

Kese zünnārını ger görse yüzüñ ehl-i ṣalīb
Kaldurup parmagını getüre ol dem ṣalavāt

sāle:

1. **sāledür:**-*dür*
Gazel 488
Mısra: **4**
Sene, yıl.

Ḫānesinden çün ṭulūʿ eyleye ol bedr-i münīr
Gönlümi alan benüm didüm çehār-deh sāledür

sālest:

1. **sālest:**
Gazel 262
Mısra: **1**
Yıllar,seneler.

Civāndur bu göñül ʿömr çend sālest
Bu dilden gitmez ol nāzük nihālest

sāl-i çarh:

1. **sāl-i çarḫ:**
Gazel 359
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feleğin şalı.

Bir niçe gün şād idüp döner yine ġamgīn ider
Bir ḳarār üzre degül her rūz her meh sāl-i çarḫ

salīb asılur:

1. **ṣalīb asılur:**--*ıl, --ur*
Gazel 172
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Alıp götüren, yok eden, ortadan kaldıran (şey). 2)Haç.

Rāh birdür iki sanma zāhidā inkārı ko
Bu sebebden key sakın boynuña asılur ṣalīb

sālim ol:

1. **sālim ol:**
Gazel 500
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sağlam, sağlıklı olmak.

ʿĀşıḳuz rindüz biz itdük çün melāmet iḫtiyār
Zāhidā sen sālim ol saña selāmetler gelür

sālim olam:

1. **sālim olam:**--*a, --m*
Gazel 294
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beri olmak, emin olmak.

Olam sālim baña kılmañ duʿāyı
Selāmet istemez ehl-i melāmet

şalın:

1. **salınsañ:**-*sañ*
Gazel 28
Mısra: **5**
Salınmak ǁ naz ve eda ile yürümek.

Yaraşur serv-i sehī gibi salınsañ nāz-ıla
Gökden inmiş çün ezelden nār ḫilatdür saña

şalın-:

1. **salın:**
Gazel 30
Mısra: **3**
Salınmak ǁ naz ve eda ile yürümek.

Serv-ḳāmetsin ḳıyām eyle salın
Reşk ide tā sidreden ṭūbā saña

2. **salınup:**-*up*
Gazel 417
Mısra: **7**
Salınmak ǁ naz ve eda ile yürümek.

Serv gibi salınup ʿarż-ı cemāl itse nigār
Nesne görinmez baña ol zülf-i ʿanberden leẕīẕ

sālis ola:

1. **sāliş ola:**--*a*
Gazel 322
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İki yüzlü,riyakar olmak.

Ulu devlet-durur Gülşen bucagı
Benümle mi ola maḥbūbda sāliş

sālis olmaya:

1. **sāliş olmaya:**--*ma, --y, --a*
Gazel 312
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İki yüzlü veya riyakar olmamak kastedilmektedir.

Gerekdür gülşen içre cāy-i ḫālī
Muḥibbī yār ola olmaya sāliş

saltānat geçer:

1. **salṭānat geçer:**--*e, --r*
Gazel 369
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) hükümdarlığın bir gün mutlaka son bulacağı kastedilmektedir.

Mūr gibi pāy-māl itdürme gel miskīnleri
Salṭānat geçer Süleymān daḫı olsañ hem çü bād

san:

1. **sañadur:**-*a, -dur*
Gazel 415
Mısra: **9**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamirinin yönelme hâli almış şekli. (Padişah ve sevgili kastedilir.).

Çāresüz kaldı ise yine ümīẕi sañadur
Demidür ki idesin Muḥibbī'ye çāre meded

2. **sanmañ:**-*ma, -ñ*
Gazel 6
Mısra: **3**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Hey ne kāfirdür gelür īmāna sanmañ zülfini
Dem mi vardur ruḫları arż itmeye īmān aña

3. **sandı:**-*dı*
Gazel 10
Mısra: **10**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Aks-i lebüñi gördi Muḥibbī yaşı içre
Sandı ki şafaḳdur meh-i nev eyledi peydā

4. **sanma:**-*ma*
Gazel 15
Mısra: **7**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Sanma kim cevr ü cefādan iy ṣanem yüz döndürem
Çün ezelden cevrüñe mutāddur dirler baña

5. **sanma:**-*ma*
Gazel 27
Mısra: **6**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Kapusından beni dūr olsun dimiş
Anı ẕillet sanma izzetdür baña

6. **sanmañuz:**-*ma, -ñuz*
Gazel 31
Mısra: **10**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Eylese nāle Muḥibbī irişür menziline
Sanmañuz nāle vü feryādı anuñ bād-ı hevā

7. **sanmañuz:**-*ma, -ñuz*
Gazel 36
Mısra: **3**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Sanmañuz tenhā gide ışḳuñ beyābānına dil
Kanda gitse miḥnet ü ġamdur bile yoldaş aña

8. **sanma:**-*ma*
Gazel 38
Mısra: **2**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Umma iy dil-ḫaste seni ol ṭabīb-i cān aña
Olur-ısañ derd-ile de sanma kim dermān aña

9. **sanma:**-*ma*
Gazel 50
Mısra: **2**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Eger her dem urasın tīġı cānā
Kaçuram gerdenümi sanma ḳaṭā

10. **sanmañuz:**-*ma, -ñuz*
Gazel 55
Mısra: **10**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Eksük olmaz derd ü ġam miḥnet belā her dem gelür
Sanmañuz kim tekye-i göñlüm benüm tenhā ola

11. **san:**
Gazel 76
Mısra: **18**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Muḥibbī niçe medḥ itsün nigāruñ ḥüsn-i gülzārın
Gören dir oldı dünyāda ki san bāġ-ı irem peydā

12. **sanma:**-*ma*
Gazel 76
Mısra: **6**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Niār eyle ayagına nigāruñ cevher-i eşki
Dükenür sanma iy göñlüm ider çeşmüm o dem peydā

13. **sanma:**-*ma*
Gazel 78
Mısra: **7**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Sanma ancak pīrehen bil sīnemi çāk eylerem
Ẓāhir itdüm lāle-veş bu dāġ-ı pinhānı saña

14. **sanmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 84
Mısra: **7**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Rūz-ı hicrüñde görenler beni tenhā sanmasun
Ġuṣṣa ġam durmaz gelür her biri mihmāndur baña

15. **sanma:**-*ma*
Gazel 102
Mısra: **7**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Sanma ışḳuñla beni hicrān şebi tenhā olam
Kanda olsam yār u mūnis āh u efġāndur baña

16. **sanmañuz:**-*ma, -ñuz*
Gazel 103
Mısra: **10**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Bu Muḥibbī çün libās-ı faḳrı kıldı iḫtiyār
Sanmañuz zer-baft ü dībā fikr-i aṭlasdur baña

17. **san:**
Gazel 107
Mısra: **4**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Derd-ile āh eylesem her yaña saçılur şerer
Bu şikāf-ı sīne san ejder dehānıdur baña

18. **sanma:**-*ma*
Gazel 110
Mısra: **1**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Sanma iy dil-ḫaste kim seni ṭabīb-i cān aña
Umma iy derd-ile perverde seni dermān aña

19. **sanma:**-*ma*
Gazel 111
Mısra: **8**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Aglamakdan nermdür müjgānum iy serv-i ḫırām
Zaḫm ura sanma ayak bas raḥm kıl cānā baña

20. **san:**
Gazel 128
Mısra: **4**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Olmışam diyü raḳībüñ mekr ü şerrinden emīn
Dāġ-ı ġam sīnemde san mühr-i Süleymān'dur baña

21. **san:**
Gazel 130
Mısra: **2**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Gitdi dil bir māh-peykerden yaña
Akdı san sudur o serverden yaña

22. **sanma:**-*ma*
Gazel 134
Mısra: **5**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Zāhidā sanma senüñ gibi yolumı yañılam
Işḳ çün rehber olup gösterisersin rāh baña

23. **san:**
Gazel 160
Mısra: **4**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Yüzüñ gördükçe iy meh-rū gözüm yaşı bulur teskīn
Ki san mihr-i cihān-ārā togar pinhān olur kevkeb

24. **sanasın:**-*a, -sın*
Gazel 160
Mısra: **10**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Nigārā tāb-ı ḥüsnüñden yanup ḥālüm ḫarāb oldı
İderem bīd-veş lerze sanasın kim tutupdur teb

25. **sanma:**-*ma*
Gazel 172
Mısra: **7**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Rāh birdür iki sanma zāhidā inkārı ko
Bu sebebden key sakın boynuña asılur ṣalīb

26. **san:**
Gazel 176
Mısra: **6**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Lalüñ tuyurdı sırr-ı dehānuñı illere
İẓhār ider çü gizlü işi san ṣarāb-ı nāb

27. **sanasın:**-*a, -sın*
Gazel 189
Mısra: **4**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Cemāli dūr olalı gözlerümden
Sanasın ebrdür durmaz döker āb

28. **san:**
Gazel 191
Mısra: **4**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ney gibi bil bagladum efġāna her dem ṣubḥ u ṣām
Her gice tā ṣubḥ olınca iñlerem san andelīb

29. **sandum:**-*du, -m*
Gazel 207
Mısra: **2**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Gün yüzüñe dōstum çün eyledüñ zülfüñ niḳāb
Ḥayrete vardum hemān sandum tutıldı āfitāb

30. **sandı:**-*dı*
Gazel 223
Mısra: **3**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ḫālini dāne sandı vü tutıldı zülfine
Bend-i belāya murġ-ı dilüm oldı pāy-best

31. **san:**
Gazel 228
Mısra: **3**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ḫāk-i ḳademüñ dīdelerümden görinür san
Bir rīkdür ol ṣīṣe-i çeşmüm aña sāʿat

32. **sanasın:**-*a, -sın*
Gazel 237
Mısra: **6**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Baña ḫālī gendümin ḫaddinde ʿarż eyler raḳīb
Sanasın cennetde virür Ādem'e iblīs ögüt

33. **sanasın:**-*a, -sın*
Gazel 239
Mısra: **10**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Firāḳ u ḥasret-ile eşk-i çeşmüm Sanasın Dicle vü ʿummāndur iy dōst

34. **sanma:**-*ma*
Gazel 255
Mısra: **5**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ġamzeñ okı gelelden sanma cerāḥat oldı
Buldı murādını dil cān oldı daḫı rāḥat

35. **sanma:**-*ma*
Gazel 258
Mısra: **6**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ḫışm-ıla eger gönderesin sīneme ġamzeñ
Rāḥat görine sanma anı ola cerāḥat

36. **sanasın:**-*a, -sın*
Gazel 282
Mısra: **8**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Āteş-i ruḥsārı içinde vaṭan dutmış yine
Sanasın olmış semender kākül-i müşgīn-i dōst

37. **sanmañ:**-*ma, -ñ*
Gazel 289
Mısra: **13**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Bir ḳadeḥ nūş eylemiş sanmañ çemende ʿadelīb
Būy-ı güldendür hemīşe bülbül-i gülzār mest

38. **sanma:**-*ma*
Gazel 292
Mısra: **5**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Zāhidā sanma beni mest-i mey-i engūr olam
İçmişem cām-ı maḥabbet cürʿasın rūz-ı elest

39. **sanup:**-*up*
Gazel 311
Mısra: **7**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳ birdür iki sanup
Sakın dimeñ aña iṣnā vü ṣāliṣ

40. **sanma:**-*ma*
Gazel 332
Mısra: **10**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Gevher-i eşki Muḥibbī pāyına meh-rūlaruñ
Dükenür sanma dükenmez yimeyüp ġam turma saç

41. **sanmañ:**-*ma, -ñ*
Gazel 346
Mısra: **1**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Bu dil-i ġamgīnümi sanmañ şarāb eyler feraḥ
Leblerin ẕikr eylesem ol laʿl-i nāb eyler feraḥ

42. **sanasın:**-*a, -sın*
Gazel 361
Mısra: **2**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Zāhidā yokdur ṭarāvet sözlerüñ ġāyet sovuḳ
Her kelāmuñ ehl-i ḥāle sanasın zehirlü oḳ

43. **sanur:**-*ur*
Gazel 364
Mısra: **2**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

İtsem sü'āl laʿlini virür cevāb-ı telḳ
Raġbet ider dilüm aña sanur şarāb-ı telḳ

44. **sanmañ:**-*ma, -ñ*
Gazel 376
Mısra: **3**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Fenn-i ʿışḳı okudum sanmañ beni siz mübtedī
Buldum istiʿdād-ı tāmmı şimdi oldum müstefīd

45. **sanasın:**-*a, -sın*
Gazel 383
Mısra: **10**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Muḥibbī sīnesin mıżrāb-ı ġamla Çalar turmaz sanasın iñiler ʿūd

46. **sanma:**-*ma*
Gazel 387
Mısra: **7**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ehl-i ʿışḳa zāhidā sanma sözüñ teʾsīr ider
Sende yok ẕerre ḥarāret var hemān bir āh-ı serd

47. **sanur:**-*ur*
Gazel 406
Mısra: **4**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Müzeyyen sīnem itdüm dāġlar ile
Görenler sanur anı taḫta-i nerd

48. **sanur:**-*ūr*
Gazel 422
Mısra: **9**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Kim görse rūy-ı zerdüm sanur Muḥibbī şīrem
Dāġumla kūh-ı ġamda dirler pelenge beñzer

49. **sanmañ:**-*ma, -ñ*
Gazel 428
Mısra: **5**
... *olduğunu düşünmek, zannetmek.*

Bāġ u şaḥrālarda sanmañ lālelerdür görinen
Ehl-i ʿışḳuñ bagrı ḫūnından dökilmiş kanıdur

50. **sanasın:**-*a, -sın*
Gazel 432
Mısra: **4**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Gösterür ʿuṣṣāḳa gördüm ḫüsninüñ envārını
ʿĀleme nūrı sanasın mihr-i raḫşān ʿarż ider

51. **sanur:**-*ūr*
Gazel 439
Mısra: **2**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Câme-i al içre şehr içre gezen meh-pāreler
Kim görürse her birisin sanur āteş-pāreler

52. **sanmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 442
Mısra: **12**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Vuṣlat eyyāmına kim irişdi bilsün ḳadrini
Ġaflet idüp sanmasun bir daḫı bu demler gelür

53. **sanma:**-*ma*
Gazel 450
Mısra: **3**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Görinen bu felek üzre gehī ḳavs-i ḳuzaḥ sanma
Atar āh okların ʿāşıḳ anuñla katı yayıdur

54. **sanma:**-*ma*
Gazel 455
Mısra: **9**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Sanma iy dil yaluñuz sen mübtelāsısın anuñ
Bil aña ʿāşıḳ gedā vü mīr ü şeyḫ ü şābdur

55. **san:**
Gazel 459
Mısra: **8**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Tāc-ı zer başında nergis ḫıdmete bil baglamış
Sūsen almış tīġ ele san gülşenüñ der-bānıdur

56. **sanasın:**-*a, -sın*
Gazel 462
Mısra: **2**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Laʿl-i nābuñ yādına her dem gözümden ḫūn akar
Sanasın bezm-i maḥabbetde mey-i gülgūn akar

57. **sanmañ:**-*ma, -ñ*
Gazel 465
Mısra: **3**

... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ḫālī sanmañ ḥüsni zīverden anuñ
ʿAnberīne zülfini zīver tutar

58. **sanma:**-*ma*
Gazel 473
Mısra: **1**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Çeşm-i mestin içmege kan sanma müjgān ögredür
Agız açup gūşına ol zülf-i fettān ögredür

59. **sanma:**-*ma*
Gazel 475
Mısra: **10**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Gel iy ṭabīb çek elüñi girme zaḥmete
Ölmekden özge ʿāşıḳa sanma devā olur

60. **sanur:**-*ūr*
Gazel 481
Mısra: **4**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Raḫne raḫne oldı ġamdan uşbu göñlüm ḫānesi
Kim göre anı ezel kalmış sanur peymānedür

61. **sanur:**-*ur*
Gazel 483
Mısra: **1**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ser-i kūyuñ gedāsını gören sanur gedālardur
Velī ger maʿnī yüzinden bakarsa pādişālardur

62. **sanmañuz:**-*ma, -ñuz*
Gazel 486
Mısra: **8**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Ger ṣadā itseñ gelür kūhsārdan āvāzeler
Kūh-ken çekdügi bārı sanmañuz Hāmūn çeker

63. **sanasın:**-*a, -sın*
Gazel 491
Mısra: **8**
... olduğunu düşünmek, zannetmek.

Göñül virme bu dünyāya bilürsin pāyidār olmaz
Geçer turmaz ḳarārı yok sanasın bir eser yildür

64. **san:**
Gazel 198
Mısra: **7**
"Sanki, adeta, güya" anlamlarında kullanılan zarf.

Taḫt-ı āc üstinde ḫāli san Ḥabeş sulṭānıdur
Kaşları tuġrāsını gördüñ hemān ünvānın öp

65. **san:**
Gazel 205
Mısra: **12**
"Sanki, adeta, güya" anlamlarında kullanılan zarf.

Heybet-i ışḳa taḥammül eylemez hīç kimsene
San anı şīr-ile ejderden daḫı gördüm mehīb

66. **san:**
Gazel 412
Mısra: **5**
"Sanki, adeta, güya" anlamlarında kullanılan zarf.

Lebi san laʿl-i aḥmerdür o yāruñ
Teni billūra beñzer sözleri ḳand

67. **san:**
Gazel 375
Mısra: **10**
"Sanki, adeta, güya" anlamında edat.

Dir ġazel şīrīn lebüñçün bu Muḥib
Söyledi ṭūṭī gibi san yidi ḳand

68. **san:**
Gazel 383
Mısra: **2**
"Sanki, adeta, güya" anlamında edat.

Lebi üstinde ḫāl-i ʿanber-ālūd
Görinür āteşīn laʿl üzre san dūd

69. **san:**
Gazel 427
Mısra: **8**
"Sanki, adeta, güya" anlamında edat.

Felek cāmı içüp döker şuʿāʿı cürʿasın ḫāke
Elinde tutdugı mihr-i zer-efşān san ayāġıdur

70. **san:**
Gazel 459
Mısra: **2**
"Sanki, adeta, güya" anlamında edat.

Cümle ezhāra naẓar kıl gül çemen sulṭānıdur
Şeb-külāhıyla benefşe san levend oglanıdur

71. **san:**
Gazel 473
Mısra: **6**
"Sanki, adeta, güya" anlamında edat.

Okudur ḥüsnüñ kitābın ʿışḳ turmaz göñlüme
San muʿallim turmayup eṭfāle Ḳurʾān ögredür

72. **san:**
Gazel 497
Mısra: **2**
"Sanki, adeta, güya" anlamında edat.

Cevr ider kılmaz vefā ol dilber-i raʿnā geçer
Bī-vefālık resmini kılmakda san dünyā geçer

<u>san kim:</u>

1. **san kim:**
Gazel 498
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sanki. Farz edelim ki.

İñiler dōlāb-veş dil ıżṭırāb üstindedür
Gözelerdür gözlerüm san kim ṭōlāb üstindedür

<u>san oldı:</u>

1. **san oldı:**-*dı*
Gazel 82
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sağlam ve muhkem yer haline gelmek.

Nāmede cevr ü cefāsın yād idüp gönderdi yār
Nefḥa-i Rūḥu'l-ḳudüs san oldı ol ḳāṣid baña

saña:

1. **saña:**
Gazel 392
Mısra: **20**
" Sen " ikinci tekil şahıs zamirinin yönelme durumu eki almış hali (Hz. Muhammed).

Yidi iḳlīmi musaḫḫar idesin himmet ile
Emr-i Ḥaḳḳ-ıla melekler saña çün oldı cünūd

2. **saña:**--*a*
Gazel 156
Mısra: **6**
" Sen " ikinci tekil şahıs zamirinin yönelme durumu eki almış hali (Sevgili).

Afv kıl işyānumı kim bir aduñ Ġaffār'dur
Ol Muḥammed ḥürmetine kim saña oldur ḥabīb

3. **saña:**--*a*
Gazel 244
Mısra: **7**
" Sen " ikinci tekil şahıs zamirinin yönelme durumu eki almış hali (Sevgili).

Bildiler dīvāne göñlüm saña ʿāşıḳ oldugın
Cünbişinden bellüdür biñ eylesün inkār mest

4. **saña:**
Gazel 268
Mısra: **4**
" Sen " ikinci tekil şahıs zamirinin yönelme durumu eki almış hali (Sevgili).

Sende bu ḥüsn ü leṭāfetle melāḥat görinür
Dir-isem tañ mı saña dehrüñ mehi çārdehest

5. **saña:**--*a*
Gazel 270
Mısra: **6**
" Sen " ikinci tekil şahıs zamirinin yönelme durumu eki almış hali (Sevgili).

Dilā ḫayr eyle diller rāḥat olsun Diyeler togurana saña raḥmet

6. **saña:**--*a*
Gazel 335
Mısra: **11**
" Sen " ikinci tekil şahıs zamirinin yönelme durumu eki almış hali (Sevgili).

Baña ārzū yār ḫod beddür saña Zāhidā çün bir degüldür her mizāc

7. **saña:**--*a*
Gazel 358
Mısra: **1**
" Sen " ikinci tekil şahıs zamirinin yönelme durumu eki almış hali (Sevgili).

Saña ʿāşıḳlardur iy maḥbūb-ı şūḫ
Bu cihān içre cüvān u ger şüyūḫ

8. **saña:**--*a*
Gazel 392
Mısra: **15**
" Sen " ikinci tekil şahıs zamirinin yönelme durumu eki almış hali (Sevgili).

Bilmeyüp togrı yolı saña muṭīʿ olmadılar
Kaldılar nār-ı cehennem içre Naṣrā vü Yehūd

9. **saña:**--*a*
Gazel 430
Mısra: **1**
" Sen " ikinci tekil şahıs zamirinin yönelme durumu eki almış hali (Sevgili).

İy pādişāh-ı ḥüsn güzellik saña yiter
Sorma benüm bu derdümi derdüm baña yiter

10. **saña:**--*a*
Gazel 328
Mısra: **2**
" Sen " ikinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali(Hz.Muhammed a.s).

Virildi başuña ʿizzetle çün tāc Olısar ins-ile cin saña muḥtac

11. **saña:**--*a*
Gazel 328
Mısra: **4**
" Sen " ikinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali(Hz.Muhammed a.s).

Ḥabībi olmasa idüñ Ḫudā'nuñ Müyesser olmaz idi saña miʿrāc

12. **saña:**--*a*
Gazel 330
Mısra: **1**
" Sen " ikinci tekil şahıs zamirinin yönelme durumu eki almış hali (Hz. Muhammed).

Bindüñ çü Burāḳ'a gice oldı saña miʿrāc
Ḫāk-i rehüñi itdi melāyik başına tāc

13. **saña:**--*a*
Gazel 336
Mısra: **5**
" Sen " ikinci tekil şahıs zamirinin yönelme durumu eki almış hali (Hz. Muhammed).

Getürdi saña Cibrīl tācla ḥulle Ḫudā'dan saña iḥsān oldı miʿrāc

14. **saña:**--*a*
Gazel 365
Mısra: **4**
" Sen " ikinci tekil şahıs zamirinin yönelme durumu eki almış hali (Hz. Muhammed).

ʿAyān oldı ʿulūmı kāyināṭuñ Saña okutmadan mektebde ebced

saña ʿarżum bu:

1. **saña ʿarżum bu:**--*a, --um*
Gazel 468
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgiliden isteğinin ne olduğunu dile getirmek için bu kelime grubunu kullanmıştır.

Mihrüñ endekdür cefāñuñ ḥaddi yok
Saña ʿarżum bu ḳalīl ü ger keşīr

saña beñzer:

1. **saña beñzer:**--*a, --r*
Gazel 168
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
" Sen" ikinci teklik şahıs zamiri(Hz. Muhammde s.a.v)'e benzeyen anlamı kastedilmiştir.

Gelmemişdür saña beñzer bir daḫı bu āleme
Konmamışdur zīrā hīç bir kimsene ebṭaḥī laḳab

saña ʿışḳı komazdı:

1. **saña ʿışḳı komazdı:**--*ı, --maz, --dı-a-ı*
Gazel 311
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mısrada şaire hitaben:aşkı sana bırakmazlardı denmektedir.

Komazdı saña ʿışḳı Ḳays u Ferhād
Muḥibbī olmasañ anlara vārīş

saña kalmaz:

1. **saña kalmaz:**--*a, --maz*
Gazel 291
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Geçer, akıp gider.

Çün saña kalmaz ne lāzım ṭāḳuñı kılmak yüce
Ḫışt eyvānuñ kimi sīm ü kimi zer boldı tut

saña kim didi güzeli sev kendüñe yār it:

1. **saña kim didi güzeli sev kendüñe yār it:**--*a, --di, --ü, --n, --e*
Gazel 224
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığa hitaben: Sana güzeli sevip kendine dost tutmanı kim söyledi diye soru yöneltilmektedir.

Kim didi saña sev güzeli kendüñe yār it
Āzāde iken ʿālemi gel başuña dār it

saña lāyıḳ kim:

1. **saña lāyıḳ kim:**--*a*
Gazel 299
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliye layık olan şeylerden bahsedilmektedir.

Lāyıḳ saña kim eyleyesin cevr ü cefālar
Mihr eyleyesin yañıluban gāh gehī dōst

saña maʿlūm iken:

1. **saña maʿlūm iken:**--*a, --ken--ken*
Gazel 386
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sen bilirken.

Pādişāhā ṣıdḳ u iḫlāṣum saña maʿlūm iken
Dergehüñden bu Muḥibbī kuluñı gel kılma red

saña vü ālüñe:

1. **saña vü ālüñe:**
Gazel 392
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hz. Muhammed(s.a.v) ve akrabaları,ona inananlar.

Eydelüm cān-ıla biz de ezelī eyledi Ḥaḳ
Saña vü ālüñe aṣḥābuña biñ kerre dürūd

saña vü ālüñe aṣḥābuña:

1. **saña vü ālüñe aṣḥābuña:**--*ü, --n, --e, --u, --n, --a*
Gazel 392
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hz. Muhammed(s.a.v),ailesi ve ona inanan müminlerin hepsi.

Eydelüm cān-ıla biz de ezelī eyledi Ḥaḳ
Saña vü ālüñe aṣḥābuña biñ kerre dürūd

saña yücelikden ol pest yigdür:

1. **saña yücelikden ol pest yigdür:**--*a, --lik, --den, --dür*
Gazel 275
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık kişinin alçakta görünmesi ve olması büyüklük taslamasından iyidir biçiminde bir söyleniş ifade edilmiştir.

Göñül eyvānını yık eyle ḫarāb
Yücelikden saña yigdür ol pest

saña zāhid:

1. **saña zāhid:**--*a*
Gazel 343
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dini emirlere sıkı sıkıya bağlı fakat irfanı olmayan kimse,rindin karşıtı.

Baña şemʿ ü şarāb u nuḳl şāhid
Saña zāhid ser-ā-ser bu cihān genc

şanavber:

1. **şanavber:**
Gazel 92
Mısra: **6**
Çam ağacının çok uzun bir türü II sevgilinin boyu.

Eşk-i çeşmüm ḥasretiyle cū gibi oldı revān
Ol şanavber ḳāmet ü serv-i ḫırāmāndan cüdā

şanavber ḳadlerüñ:

1. **şanavber ḳadlerüñ:**--*ler, --ün*
Gazel 286
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) uzunluğu sebebiyle çam fıstığı ağacına benzetilen sevgilinin boyu kastedilmektedir.

Çünki degmez hicrine vaṣlı şanavber ḳadlerüñ
Her elif sīneñde bir serv-i ḫırāmān oldı tut

şanem:

1. **şanem:**
Gazel 15
Mısra: **7**
Ey dilber (put gibi güzel olan sevgili).

Sanma kim cevr ü cefādan iy şanem yüz döndürem
Çün ezelden cevrüñe mutāddur dirler baña

2. **şanem:**
Gazel 46
Mısra: **5**

Ey dilber (put gibi güzel olan sevgili).

Bilüme zünnār iderdüm küfr-i zülfüñ iy ṣanem
Diyeler korkum budur ki nā-müselmāndur baña

3. **ṣanem:**
Gazel 122
Mısra: **3**
Ey dilber (put gibi güzel olan sevgili).

Didüm ki sensüz iy ṣanem nedür baña bu derd ü ġam
Didi anuñçün ben şehem kapumda sensin bir gedā

ṣanemā:

1. **ṣanemā:**
Gazel 77
Mısra: **1**
Ey dilber (put gibi güzel olan sevgili).

Her gice göge çıkar şule-i āhum ṣanemā
Bilmedüm neden irişmez saña vāhum ṣanemā

2. **ṣanemā:**
Gazel 77
Mısra: **2**
Ey dilber (put gibi güzel olan sevgili).

Her gice göge çıkar şule-i āhum ṣanemā
Bilmedüm neden irişmez saña vāhum ṣanemā

3. **ṣanemā:**
Gazel 77
Mısra: **4**
Ey dilber (put gibi güzel olan sevgili).

Ḳabrüm üzre gelicek nāz-ıla iy serv-i sehī
İdeler saña duā cümle giyāhum ṣanemā

4. **ṣanemā:**
Gazel 77
Mısra: **6**
Ey dilber (put gibi güzel olan sevgili).

Dutdı eşküm sipehi cümle cihānı düpdüz
Cem ola ġarḳ ide dünyāyı sipāhum ṣanemā

5. **ṣanemā:**
Gazel 77
Mısra: **8**
Ey dilber (put gibi güzel olan sevgili).

Gözlerüm eşk döker dil de ider āh u fiġān
Işḳa yitmez mi aceb iki güvāhum ṣanemā

6. **ṣanemā:**
Gazel 77
Mısra: **10**
Ey dilber (put gibi güzel olan sevgili).

Başı eflāke irüp yimez idi ẕerrece ġam
İşigüñ olsa Muḥibbī'ye penāhum ṣanemā

ṣanem-i ebṭaḥī:

1. **ṣanem-i ebṭaḥī:**
Gazel 197
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1) Ey çöllerin güzel lakaplı sevgilisi.(Hz. Peygamber).
2)Ebtah adı verilen bölge, Mekke'nin isimlerinden biri.

Rūşen ter itdüñ uşbu cihān ẓulmetini hep
Rūḥī fedāk iy ṣanem-i ebṭaḥī laḳab

ṣanemler gördiler:

1. **ṣanemler gördiler:**-*ler, --di, --ler*
Gazel 377
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin güzelliğini diğer güzellerin de gördüğü kastedilmektedir.

Deyre varduñ ʿarż-ı ḥüsn itdüñ ṣanemler gördiler
Her birisi kaldılar güftārdan olup ḳadīd

ṣānī-:

1. **ṣānīdür:**-*dür*
Gazel 459
Mısra: **6**
Öven, medh eden.
Sensüz iy gül-çehre yok ẕerre ṣafāsı gülşenüñ
Külḫen olursa senüñle cennet içre ṣānīdür

ṣanki:

1. **sanki:**
Gazel 149
Mısra: **2**
"Adeta, gibi, tıpkı" anlamında benzetme edatı.

Ġam-ı hicrüñde eger ḫālümi sorsañ her şeb
Ditrerem ışḳuñ-ıla sanki tutupdur beni teb

2. **sanki:**
Gazel 338
Mısra: **10**
"Adeta, gibi, tıpkı" anlamında benzetme edatı.

İy Muḥibbī ruḫları üstinde ḫāli dilberüñ
Sanki sulṭān-ı Ḥabeş'dür eylemişdür taḫt u tāc

3. **sanki:**
Gazel 398
Mısra: **8**
"Adeta, gibi, tıpkı" anlamında benzetme edatı.

Ḳamer alnuña vü gün yüzüñe ʿāşıḳ olalı
Ser-i kūyuñda yürür şām u seḥer sanki levend

4. **sanki:**
Gazel 404
Mısra: **8**
"Adeta, gibi, tıpkı" anlamında benzetme edatı.

Ditrerem cānā cemālünī görüp āh eylesem
Lerze düşer cismüme bād-ı hevādan sanki bīd

5. **sanki:**
Gazel 448
Mısra: **1**
"Adeta, gibi, tıpkı" anlamında benzetme edatı.

Mevc urur her yaña eşküm sanki bahr-ı ḫūndur
Şişe-i sebz içre yāḫūd bāde-i gülgūndur

6. **sanki:**
Gazel 478
Mısra: **8**
"Adeta, gibi, tıpkı" anlamında benzetme edatı.

Cān göziyle kıl naẓar meh-pārelerle ʿāleme
Yok bahāsı naḳş olınmış sanki Āzer deyridür

7. **sanki:**
Gazel 484
Mısra: **2**
"Adeta, gibi, tıpkı" anlamında benzetme edatı.

Gönlümüñ cānbāzını zülfi resen her sū çeker
Sanki mıḳnāṭīsdur turmz anı her mū çeker

8. **sanki:**
Gazel 495
Mısra: **6**
"Adeta, gibi, tıpkı" anlamında benzetme edatı.

Çemende sāġar almışdur eline ʿiyş ider lāle
İderler ʿiyş ü ʿişretler çiçekler sanki cemlerdür

sanma:

1. **sanma:**
Gazel 39
Mısra: **3**
Sanma, zannetme.

Gönderürseñ ġamze okların cefā sanma anı
Hey yolında öldügüm ol rāḥat-ı cāndur baña

sanma ki:

1. **sanma ki:**
Gazel 74
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zannetme ki.

Dimezem eyle vefā tek eksük olmasun cefā
Baña ol rāḥat gelür sanma ki anı ḳahr ola

2. **sanma ki:**--*ma*
Gazel 480
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zannetmek.

ʿĀşıḳ hemīşe kūy-ı dil-ārāyı gözedür
Zühhād-vār sanma ki gönli bihiştedür

sanma kim:

1. **sanma kim:**--*ma*
Gazel 185
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zannetme ki.

Sanma kim sensüz günüm olur siyāh
Bil ki rūşendür günümden tīre şeb

sanur ki:

1. **sanur ki:**--*ur*
Gazel 422
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Galiba, görünen o ki.

Zāhid şarāb-ı nābuñ ẕemmine oldı meşġūl
Keyfiyyetin ne bilsün sanur ki benge beñzer

şarf:

1. **şarfı:**-*ı*
Gazel 65
Mısra: **5**
Arapça'da kelime türetme ilmi.

Ki çün bünyādına ilmüñ komışlar naḥv-ıla ṣarfı
Olur mı ilm hīç ḥāṣıl okınmaya avāmil hā

sarıl:

1. **sarıl:**--*ıl*
Gazel 251
Mısra: **3**
Sarılmak II dolanmak II kucaklamak.

Saña yitmez mi bir jende sarıl aña ḥayātuñda
Ölince tā anı ḫoş gör gel itme kimseye minnet

şarmaş:

1. **sarmaşur:**-*ur*
Gazel 449
Mısra: **2**
Sarılmak, kucaklamak.

Her kaçan bād-ı seḥerden zülf-i cānān sarmaşur
Dehşet alur ʿaḳlı dil olur perīşān sarmaşur

2. **sarmaşur:**-*ur*
Gazel 449
Mısra: **4**
Sarılmak, kucaklamak.

Ten libāsın çāk idersem dōstlar olmaz ʿaceb
Pīrehen dildār-ıla her gice ʿüryān sarmaşur

şarmaş-:

1. **sarmaşur:**-*ur*
Gazel 449
Mısra: **6**
Dolanmak, sarılmak.

Serv ḳaddüñe eger ʿāşıḳ degülse kākülüñ
Gerdenüñe ya neden yüz buldı her ān sarmaşur

2. **sarmaşur:**-*ur*
Gazel 449
Mısra: **8**
Dolanmak, sarılmak.

İy ṭabīb-i dil n'ola senden ümīd itsem ʿilāc
Derdümüñ dermānı sensin saña bu cān sarmaşur

3. **sarmaşur:**-*ur*
Gazel 449
Mısra: **10**
Dolanmak, sarılmak.

İy Muḥibbī bir feraḥ var mı soñı ġam olmaya
Nitekim vuṣlat gele ardınca hicrān sarmaşur

4. **sarmaşur:**-*ur*
Gazel 449
Mısra: **1**
Dolaşmak.

Her kaçan bād-ı seḥerden zülf-i cānān sarmaşur
Dehşet alur ʿaḳlı dil olur perīşān sarmaşur

sarrāf:

1. **ḫarrāf:**
Gazel 118
Mısra: **12**

Bir şeyden iyi anlayan, o şeyin ehli olan kimse.

Lal-i nāb-ı dilbere ol dem meger irer elüm
Kūze ide topragumdan ya ḳadeḥ ḫarrāf aña

şarrāf olmışam:

1. **şarrāf olmışam:**--*mış, --am*
Gazel 118
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir şeyden iyi anlayan, o şeyin ehli olan kimseye değerinin sorulması kastedilir.

Cevher-i vaşlı metāın sorma her nā-ehle kim
Cevherīyem sor baña kim olmışam ṣarrāf aña

sat:

1. **satarlar:**-*ar, -lar*
Gazel 494
Mısra: **2**
Satmak.

Baş egmeseler pes n'ola sulṭāna güzeller
Bir būse satarlar yine biñ cāna güzeller

şataş:

1. **sataşdum:**-*dum*
Gazel 18
Mısra: **2**
İstenmeyen bir duruma uğramak, tutulmak, bulaşmak, duçar ve giriftar olmak.

Göñül zārīlık itdükçe olur gözümde nem peydā
Oñulmaz derde sataşdum olur her laḥẓa ġam peydā

savāb:

1. **ṣavāb:**
Gazel 212
Mısra: **10**
Doğru, doğru davranış, doğru düşünce.

Gerçi kan içmek Muḥibbī ḥükm-i şer-ile ḥaṭā
Lebüñ olmışdur ṣürāḥī ḫūnını içmek ṣavāb

şavm-ı hicrüñi:

1. **şavm-ı hicrüñi:**--*ü, --n, --i*
Gazel 327
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık orucu(sevgiliden uzak olmak) bağlamında.

ʿİyd-i viṣāl içün tutaram ṣavm-ı hicrüñi
Göster hilāl ebrūñı olsun tamām oruç

saʿy kıl virmek:

1. **saʿy kıl virmek:**--*mek*
Gazel 326
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çalışma, Çalışıp çabalama. Gayret sarfetme. Bir maksadın meydana gelmesi için elden geleni yapma.

Viṣāle saʿy kıl virmek Ḫudā'nuñ
Ki saʿy-ile olur ekṣer ʿayān genc

sayd idem:

1. **şayd idem:**--*de, --m*
Gazel 129
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Avlamak, yakalamak.

Himmetüñ destiyle saldum göñlümüñ şehbāzını
Umaram dildārı ṣayd idem olursa da hümā

sayd idersem:

1. **şayd idersem:**--*e, --r, --se, --m*
Gazel 447
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Avlama,avlanma.

Ṣayd idersem tañ degül ben ol ġazāl-ı vaḥşiyi
Pīşe-i ʿışḳuñ bu dil çün bir kagan arslanıdur

sayd idüp:

1. **sayd idüp:**--*üp*
Gazel 357
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Avlamak II kendine âşık etmek.

Bagrı ḫūn-ıla ṣürāḥīnüñ ne tañ tolsa müdām
Sayd idüp meh-rūları turmaz lebin öper ḳadeḥ

şayd itdi:

1. **şayd itdi:**--*di*
Gazel 370
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Avlamak, av etmek.

Sünbül saçını dām kılup ḫālini dāne
Dil murġını bu vech-ile ṣayd itdi o ṣayyād

şayda çeken:

1. **şayda çeken:**--*a, --e, --n*
Gazel 455
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuzak ve ava çekmek.

Baḥr-ı eşkümden Muḥibbī gözlerüm māhī gibi
Luʿb-ıla ṣayda çeken zülfindeki ḳullābdur

sāye:

1. **sāyemi:**-*m, -i*
Gazel 102
Mısra: **6**
Gölge.

Ṣöyle rüsvā eyledi ışḳuñ bu ben dīvāneyi
Ḥayret alur sāyemi karşumda ḫayrāndur baña

2. **sāye:**
Gazel 7
Mısra: **3**
Far. Gölge II Himaye.

Perçemüñ zülfüñ hümā-veş sāye saldı üstüme
Pādişāh-ı ālem oldum çün gedā oldum saña

sāye düşmez:

1. **sāye düşmez:**--*mez*
Gazel 213
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Gölge etmemek. Koruyup kollamanın yetersiz kalması.

Sāye salsañ n'ola ben ḫāke eyā serv-i revān
Sāye düşmez kanda ise didiler illā türāb

sāye salmaya:

1. **sāye salmaya:**--*ma, --y, --a*
Gazel 200
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Himaye etmek,koruyup kollamak.

Sāye salsañ n'ola ben ḫāke eyā serv-i revān
Sāye salmaya münāsibdür şehā rūy-ı türāb

sāye salsañ:

1. **sāye salsañ:**--*sa, --n*
Gazel 200
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzerine gölge etmek II bir üst makamın veya kişinin (sevgilinin) himaye etmesi, koruyup kollaması.

Sāye salsañ n'ola ben ḫāke eyā serv-i revān
Sāye salmaya münāsibdür şehā rūy-ı türāb

2. **sāye salsañ:**--*sa, --n*
Gazel 213
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzerine gölge etmek II bir üst makamın veya kişinin (sevgilinin) himaye etmesi, koruyup kollaması.

Sāye salsañ n'ola ben ḫāke eyā serv-i revān
Sāye düşmez kanda ise didiler illā türāb

sāye-i ebrū mıdur:

1. **sāye-i ebrū mıdur:**--*mı, --dur*
Gazel 426
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kaşlarının gölgesi midir biçiminde ilk msrayı desteklemek amacıyla soru sorulmuştur.

Yir yirin cānā lebüñ üzre görinen mū mıdur
Yoḫsa yañlış añladum ol sāye-i ebrū mıdur

sāye-i ḳaddüñ:

1. **sāye-i ḳaddüñ:**-*dün*
Gazel 27
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) boyunun gölgesi.

Sāye-i ḳaddüñ Muḥibbī'ye yiter Şāḫ-ı ṭūbā sensüzin letdür baña

saʿy-i vücūd:

1. **saʿy-i vücūd:**
Gazel 392
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vücudun çalışması.

Ehl-i şirküñ niçe yıl katlanuban zaḥmetine
Eyledüñ emr-i Ḫūdā'yı komaga saʿy-i vücūd

sāyil-durur:

1. **sāyil-durur:**--*dur, --ur*
Gazel 492
Mısra: **8**
Dilenci(aşığın gönlü).

Senden özge kimsenem yok umaram senden ʿaṭā
Vir zekāt-ı ḥüsnüñi kapuñda dil sāyil-durur

say-ile:

1. **say-ile:**
Gazel 4
Mısra: **9**
1)Hızlı yürüme 2)Hac veya Umre'de Safâ ile Merve arasında usulüne göre yedi defa gelip gitmektir.

Merve ḥaḳḳı say-ile ger Kābe kūyüñı ṭavāf
Eyleyem cān-ıla dil andan olurdı pür-ṣafā

saʿy-ile olur:

1. **saʿy-ile olur:**--*ur*
Gazel 326
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kastedilen şeyin çalışıp çabalama ve gayret ile mümkün olabileceği kastedilmektedir.

Viṣāle saʿy kıl virmek Ḫudā'nuñ
Ki saʿy-ile olur ekşer ʿayān genc

sāyilhā:

1. **sāyilhā:**
Gazel 60
Mısra: **4**
Çağırış.çığlık, feryad,nâra.

Zekāt-ı ḥüsnüñi kāmil olup dur gel edā eyle
Yüzüñden burḳaı keşf it ki var kapuñda sāyilhā

şayḳal olur:

1. **şayḳal olur:**
Gazel 49
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte şarabın)cila,parlaklık haline gelmesi.

Jeng-i ġam gelse göñül āyīnesini kaplasa
Çāresi müldür anı nūş it olur şayḳal saña

sayüm:

1. **sayüm:**-*üm*
Gazel 13
Mısra: **6**
Çaba, gayret, emek.

Ömr naḳdin vaṣl içün ḫarc eyledüm ammā çi sūd
Sayüm oldı ancak taḥṣīl-i bī-ḥāṣıl baña

saʿyüm oldur:

1. **saʿyüm oldur:**--*dur--ü, --m, --dur*
Gazel 331
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) çalışıp çabalamamın sebebi şudur ki anlamında kullanılmıştır.

Saʿyüm oldur Kaʿbe-i kūyuñ ṭavāfı
Eyleyem kapuña vardur iḫtiyāc

saz u sözi:

1. **saz u sözi:**--*i*
Gazel 363
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şairin söz ve musikisi kastedilmektedir.

Bezm-i ġamda ʿūd iñler nāy ider āh u fiġān
Līk görinür Muḥibbī baña saz u sözi telḫ

sebāt:

1. **sebāt:**
Gazel 252
Mısra: **8**
(Ar.) Kararından ve sözünden dönmeme, bir iş veya davranışta azim ve kararlılık gösterme.

Bād-ı āhumdan benüm turmaz döner çarḫ-ı felek
Bār-ı ʿışḳumdan-durur itdügi bu yirler sebāt

sebeb:

1. **sebeb:**
Gazel 174
Mısra: **6**
Bir durumun ortaya çıkmasını, gerçekleşmesini sağlayan şey, vesile.

Eyledüñ cevr ü cefālar cānuma
Seni çün sevmek imiş bildüm sebeb

sebeb ola:

1. **sebeb ola:**--*a*
Gazel 197
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeyin olmasına veya yapılmasına yol açmak, olmasını, yapılmasını gerektirmek, neden olmak.

Maḥşer güninde ümmete idüp şefāati
Ol āṣīlere raḥmet Ḥaḳḳ'a ola sebeb

sebū gibi:

1. **sebū gibi:**
Gazel 248
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap kabı, desti, ibrik.

Pāy-ı ḫuma sebū gibi ser ko Muḥibbī var
Olur çü soñra ḫādi s eden kāseler şikest

sebz ü āb:

1. **sebz ü āb:**
Gazel 346
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeşillik,çimenlik(gül bahçesi) ve su.

Ḫaṭṭı-y-ıla ʿārıżın görsem olur göñlüm küşād
Nite kim ġamgīn olanı sebz ü āb eyler feraḥ

sebze ḫaṭṭını görüp:

1. **sebze ḫaṭṭını görüp:**--*ı, --n, --ı, --üp*
Gazel 307
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yeni bitmiş ayva tüyleri kastedilmektedir.
2)Taze,genç,gül bahçesi gibi anlamları da vardır.

Sebze ḫaṭṭını görüp iy gözlerüm gel aglama
Gülşen içre her kaçan çok olsa bārāndur ʿabes

sebz-i ḫaṭṭın:

1. **sebz-i ḫaṭṭın:**--*ı, --n*
Gazel 465
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) yeni çıkan yüz tüyleri.

Sebz-i ḫaṭṭın laʿl-i dilber gösterür
Ṭūṭidür san ṭuʿme-i şekker tutar

secde itmek:

1. **secde itmek:**
Gazel 210
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Secde vaziyeti almak,secde durumuna gelmek.

Ṭāḳ-ı ebrūsın görüp kaldurma yirden başuñı
Işḳ kitābında yazılmış secde itmek müsteḥab

secde itse:

1. **secde itse:**--*se*
Gazel 464
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Secde durumuna gelmek, secde vaziyeti almak, secdeye kapanmak.

Secde itse dil kaşuñ miḥrābına olmaz ʿaceb
Niçe demlerdür ki ol ebrūlara peyvestedür

secde kıl:

1. **secde kıl:**
Gazel 162
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Huzurda eğilmek, sevgi ve hürmet gösterisinde bulunmak.

Bagla evvel bilüñe zülfini zünnār gibi
Secde kıl ol ṣaneme deyr-i mesīḥāya düşüp

secde kıldı:

1. **secde kıldı:**-*dı*
Gazel 82
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hürmet etmek, saygı göstermek, teslim olmak, ululamak.

Secde kıldı ṭāḳ-ı ebrūña
Muḥibbī cān-ıla
Yaraşur miḥrāb-ı mescid dir-ise sācid baña

sedd-i sikender'dür:

1. **sedd-i sikender'dür:**-*dür*
Gazel 42
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İskender'in seddi (İskender'in Yecüc ve Mecüc kavmine karşı yaptırdığına inanılan, şiirlere sağlamlığı ve aşılmazlığıyla konu olan set.).

Zāhidā sanma esāsı yok-durur bu ışḳumuñ
Şöyle muḥkemdür ki bir sedd-i Sikender'dür baña

sefer:

1. **sefer:**
Gazel 303
Mısra: **12**
Sefer, yolculuk.

Zār u ġamuñı eylemişem kendüme yoldaş
İtdükde ʿadem mülkine bundan sefer iy dōst

sefer idesin:

1. **sefer idesin:**--*e, --sin*
Gazel 440
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yolculuk etmek.

ʿIşḳ müşkildür Muḥibbī çünki ṣabra çāre yok
Saña lāzım oldı şimden girü idesin sefer

sefer kıl:

1. **sefer kıl:**
Gazel 323
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sefer etmek, gezmek, gezinti yapmak, yolculuk etmek.

Gözüm yaşına beñzer dir-ise maḳṣūduñ iy ḫ̆āce
Sefer kıl berre bu sevdā-y-ıla baḥr-i ʿAden'den geç

sefīd it:

1. **sefīd it:**
Gazel 396
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beyazlaştırmak. II Amel defterini temiz etmek.

Şefāʿat ābı-y-ıla yu sefīd it
Günāhumdan yüzüm olmaya esved

sefīd olmazımış:

1. **sefīd olmazımış:**--*maz, --ı, --mış*
Gazel 385
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Temiz ve pak olmak. Beyaz olmak.

Niçe yıllardur yanur eşkümle çeşmüm merdümi
Yunmag-ıla olmazımış dōstlar Hindū sefīd

seg-i kūyuñ-ıla:

1. **seg-i kūyuñ-ıla:**--*u, --n, --ı, --la*
Gazel 451
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin eşiğindeki rakip(köpek).

Hem-ser olurısam seg-i kūyuñ-ıla her gice
Yanuñda ḳadr ü ḳıymet ise bu ḳadar yiter

seg-i leylī:

1. **seg-i leylī:**
Gazel 119
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Leyla'nın kapısının köpeği. II Mecnun.

Seg-i Leylī ne yirde itse menzil Ḥaḳīḳat ol-durur Mecnūn'a me'vā

seglerinden sayar:

1. **seglerinden sayar:**--*ler, --i, --n, --den, --a, --r*
Gazel 246
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şairin kendini sevgilinin kapısındaki rakip(köpek)lerden biri gibi görmesi kastedilmiştir.

Sayar kendin Muḥibbī seglerinden
Dimez ol ḫalḳadan bīrūnam iy dōst

sehā vü kerem:

1. **seḫā vü kerem:**
Gazel 392
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cömertlik ve kerem.

Tañrı'nuñ ḫāṣ kulısın bir aduñ oldı Maḥmūd
Sende cemʿ oldı seḫā vü kerem iḥsān-ıla cūd

sehāb:

1. **seḫāb:**
Gazel 498
Mısra: **8**
Bulut. II sevgilinin saçı bağlamında.

Perde eyler geh güneş ruḫsārına kāküllerin
Beñzer ol ḫurşīde kim anuñ seḥāb üstindedür

2. **seḫāb:**
Gazel 492
Mısra: **2**
Bulut II sevgilinin saçı.

Gün yüzüñi görmege bu cān u dil māyil-durur
Līk zülfüñ çün seḥāb ol niʿmete ḥāyil-durur

3. **seḫāb:**
Gazel 202
Mısra: **4**
Bulut II Âşığın âh dumanı.

Gül yüzüñ aḳsi midür ya pīrehen gülgün mıdur
Ya güneş şevḳı ile surḫ olur dirler seḥāb

seḥāb dutsa:

1. **seḫāb dutsa:**--*sa*
Gazel 190
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin güneş gibi yüzünün önünü bulutların kapaması kastedilmiştir.

İtse efşān zülfini dagıtsa gül yüzine yār
Aña beñzer āfitābuñ yüzini dutsa seḥāb

seḥāb-ı zülfini:

1. **seḫāb-ı zülfini:**-*i*
Gazel 38
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bulut gibi karanlık saç.

Bu Muḥibbī eyler-idi mihr-i ḥüsnine naẓar
Perde kılmasa seḫāb-ı zülfini cānān aña

seher:

1. **seḫer:**
Gazel 58

Mısra: **1**
Seher vakti, sabahın erken vakti.

Bülbüle lāyıḳ budur kim çın seḥer ger zār ola
Yiridür pervānenüñ her şeb mekānı nār ola

2. **seḥer:**
Gazel 420
Mısra: **10**
Seher vakti, sabahın erken vakti.

Bī-ḫod iderse ṣubḥ-ı viṣāl olmasun ʿaceb
Çünki Muḥibbī uyḫu olur çın seḥer leẕīẕ

3. **seḥer:**
Gazel 447
Mısra: **2**
Seher vakti, sabahın erken vakti.

Gülşen içre giceler bülbüllerüñ efġānıdur
Jāle sanmañ çın seḥer gül üzre bagrı kanıdur

seḥer irişdürdi:

1. **seḥer irişdürdi:**--*iş, --dür, --dü*
Gazel 101
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sabah olmaya başladığı vakitte sabah rüzgarının haber iletmesi kastedilmiştir.

Cān kulagına irişdürdi seḥer bād-ı ṣabā
Ẕikr-i Ḥaḳḳ'ı koma elden olmasun ömrüñ hebā

seḥer uyḫusını:

1. **seḥer uyḫusını:**--*s, --ı, --n, --ı*
Gazel 418
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabah vakti uykusu.

Ḫ̆āb-ı ġafletden uyan yārān kamu göçmekdedür
Çın seḥer uyḫusını bil kārbān görmez leẕīẕ

sehergāh:

1. **seḥergāh:**
Gazel 23
Mısra: **1**
Seher vakti, sabahın erken vakti.

Reh bulursañ kūy-ı yāra her seḥergāh iy ṣābā
Āṣıḳ-ı dil-ḫastelerden eyle āgāh iy ṣabā

seḥergeh:

1. **seḥergeh:**
Gazel 242
Mısra: **4**
Seher vakti, sabahın erken vakti.

Niçe bir ḫāb-ı ġafletle yatasın ṣubḥa dek ġāfil
Seḥergeh gülşene varup ṣadā-yı bülbüli gūş it

2. **seḥergeh:**
Gazel 298
Mısra: **5**
Seher vakti, sabahın erken vakti.

Bir gedādur kapuña geldi seḥergeh āfitāb
Vir eline anı maḥrūm itme bir nānı dürüst

3. **seḥergeh:**
Gazel 356
Mısra: **1**
Seher vakti, sabahın erken vakti.

Nāgeh nidā irseydi seḥergeh be-gūş rūḥ
Her kim ḫumāra çāre diler eylesün ṣabūḥ

sehergehler:

1. **seḥergehler:**--*ler*
Gazel 194
Mısra: **14**
Seher vakti, sabahın erken vakti.

İy Muḥibbī ṣubḥ-ı vaṣlın isteyüp eyle niyāz
Didiler olur seḥergehler duālar müstecāb

sehl ola:

1. **sehl ola:**-*a*
Gazel 80
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kolay olmak, kolaylaşmak.

Rāh-ı ışḳuñda senüñ sehl ola itmek terk-i ser
Işḳuñı terk eylemeklik līk gelür müşkil baña

sehm:

1. **sehm:**
Gazel 27
Mısra: **4**
Nasip, hisse, pay.

Gāh cevr ider gözüñ gāhī kaşuñ
Çün ire sehm saādetdür baña

sehv:

1. **sehv-ile:**-*ile*
Gazel 40
Mısra: **6**
Kasten yapılmayan, yanılmaktan doğan yanlış, hatâ.

Yollaruñ üzre nigārā yüzümü ferş ideyin
Sehv-ile iy gül-i nāzük koyasın üstine pā

2. **sehv-ile:**-*ile*
Gazel 364
Mısra: **5**
Kasten yapılmayan, yanılmaktan doğan yanlış, hatâ.

Yazma raḳīb adını gel sehv-ile sakın
Başdan ayaga yoḫsa olısar kitāb-ı telḫ

3. **sehv-ile:**-*ile*
Gazel 430
Mısra: **5**
Kasten yapılmayan, yanılmaktan doğan yanlış, hatâ.

Kūyında sehv-ile didi ol mübtelā kanı
Tā ḥaşre deñlü saña bu ẕevḳ u ṣafā yiter

sekiz:

1. **sekiz:**
Gazel 3
Mısra: **6**
Sekiz sayısı.

Bassa şemsüñ nūrını nūruñ senüñ olmaz aceb

On sekiz biñ āleme sensin çü maḥbūb-ı Ḫudā

selāmet gördük:

1. **selāmet gördük:**--*dü, --k*
Gazel 220
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Beyitte) kastedilen kişinin durumunun iyi ve hoş olduğu vurgulanmıştır.

Hafta vü ay u yıllar geçmişdi hey ḳıyāmet
Şükr eyledük Ḫudā'ya gördük seni selāmet

selāmet istemez:

1. **selāmet istemez:**--*mez*
Gazel 294
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Korkulardan ve fenalıklardan uzak olmak,feraha erişmiş olmak.

Olam sālim baña kılmañ duʿāyı
Selāmet istemez ehl-i melāmet

selāmet olmışam:

1. **selāmet olmışam:**--*mış, --am*
Gazel 289
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Korkulardan,tehlikelerden uzak olmak,kurtuluş.

Pā-bürehne ʿāşıḳam ben laʿli şevḳıne müdām
İstemeñ benden selāmet olmışam bī-ʿār mest

selāmet olsun:

1. **selāmet olsun:**--*sun*
Gazel 277
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Korku ve kaygıdan uzak olmak.

Gözler mi ʿālem içre nāmūs u ʿārı ʿāşıḳ
Herkes selāmet olsun bunlar diler melāmet

2. **selāmet olsun:**-*sun*
Gazel 78
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kötülüklerden ve fenalıklardan uzak olmak; güven içinde olmak. II .... uzak olmak, ... emin olmak.

Āşıḳam rindem melāmet eyledüm derdi ḳabūl
Zāhidā olsun selāmet cümle dermānı saña

selāmeti dilerseñ:

1. **selāmeti dilerseñ:**--*i, --e, --r, --se, --n*
Gazel 480
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Düzgünlük ve esenlik dilemek.

Bakma Muḥibbī ḫūba dilerseñ selāmeti
Zīrā ki meyl kişide evvel görişdedür

selāmetler gelür:

1. **selāmetler gelür:**--*ler, --ür*
Gazel 500
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bela ve sıkıntıdan uzak olma hali.

ʿĀşıḳuz rindüz biz itdük çün melāmet iḫtiyār
Zāhidā sen sālim ol saña selāmetler gelür

selh-i şaʿbān-ıla:

1. **selḫ-i şaʿbān-ıla:**--*la*
Gazel 404
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaban ayının son günü.

Selḫ-i Şaʿbān-ıla oldı ʿiyş ü ʿişret nā-bedīd
Ġarra-i Şevvāl ile yazdı felek menşūr-ı ʿiyd

selmān:

1. **selmān-ıla:**--*ı, --la*
Gazel 305
Mısra: **10**
Selmân-ı Sâveci: İran şairidir. Özel öğrenim görerek yetişti. Hemen her nazım şekliyle şiirler yazdı. Şiirlerinde anlamdan çok söz oyunları ve sanatlara yer verdi. Divan şirinde şiire yatkınlığı ve yeteneği ile anılan bir şairdir.

Eyledüñ ṭarz-ı Niẓāmī'de Muḥibbī naẓmuñı
Şiʿr ara şimden girü var eyle Selmān-ıla baḫs

2. **selmān-ıla:**--*ı, --la*
Gazel 306
Mısra: **10**
Selmân-ı Sâveci: İran şairidir. Özel öğrenim görerek yetişti. Hemen her nazım şekliyle şiirler yazdı. Şiirlerinde anlamdan çok söz oyunları ve sanatlara yer verdi. Divan şirinde şiire yatkınlığı ve yeteneği ile anılan bir şairdir.

Şiʿr-i pür-sūzuñ görüp taḥsīn ide Ḫusrev daḥı
İy Muḥibbī eyle şimden girü Selmān-ıla baḫs

3. **selmān-ıla:**--*ı, --la*
Gazel 320
Mısra: **10**
Selmân-ı Sâveci: İran şairidir. Özel öğrenim görerek yetişti. Hemen her nazım şekliyle şiirler yazdı. Şiirlerinde anlamdan çok söz oyunları ve sanatlara yer verdi. Divan şirinde şiire yatkınlığı ve yeteneği ile anılan bir şairdir.

Naẓm-ı eşʿārum görenler iy Muḥibbī dir baña
Eylesün şimden girü şiʿr içre Selmān-ıla baḫs

4. **selmān'ıdur:**
Gazel 428
Mısra: **10**
Selmân-ı Sâveci: İran şairidir. Özel öğrenim görerek yetişti. Hemen her nazım şekliyle şiirler yazdı. Şiirlerinde anlamdan çok söz oyunları ve sanatlara yer verdi. Divan şirinde şiire yatkınlığı ve yeteneği ile anılan bir şairdir.

Didiler şiʿr-i ḫayāl-engīzine ṭarz-ı ḥasen
Ol da bu dehrüñ kemāl-i naẓm-ıla Selmān'ıdur

5. **selmān:**
Gazel 25
Mısra: **10**
(ö. 778/1376) Sâve

şehrinde dünyaya gelen Selmân-ı Sâvecî ünlü bir İran şairidir.

Sen bī-vefānuñ yādına didi Muḥibbī bir ġazel
Laḥdinde ger gūş eyleye taḥsīn ide Selmān aña

sem itdüñ:

1. **sem itdüñ:**--*dü, --n*
Gazel 290
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İşitmek,dinlemek.

Vaʿde kılduñ gerçi kim evvel vişālüñ şerbetin
Firḳate tebdīl idüp āḫir sem itdüñ ʿāḳıbet

sem virür:

1. **sem virür:**--*ür*
Gazel 168
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acı vermek,zehir içirmek.

Evvelinde şīr içürür döner āḫir sem virür
Aldanup dünyā-yı dūna eyleme anı ṭaleb

semā:

1. **semā:**
Gazel 43
Mısra: **5**
Gök, gökyüzü.

Ẕerre gibi eyledüm karşu semā iy āfitāb
Tā diyesin dāyimā ol zār u sergerdān baña

semāʿ eyler:

1. **semāʿ eyler:**--*r*
Gazel 346
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mevlevî dervişlerin bazı çalgılar ve okunan ilahiler eşliğinde icra ettikleri âyin.

Bezm-i ġamda nāliş itsem cān u dil eyler semāʿ
Meclis ehlin nite kim nāy u rebāb eyler feraḥ

semek:

1. **semekden:**-*den*
Gazel 214
Mısra: **13**
Balık.

Göz yaşını akıt öte geçe tā ki semekden
Āhuñ-ıla cihān yüzini ser-cümle duman it

semend saldı:

1. **semend saldı:**--*dı*
Gazel 414
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) oyun alanında biçare aşıkların üzerine gösterişli ve güçlü atların(sevgililerin) gelişi kastedilmektedir.

Zülfi çevgānın alup meydān-ı ḥüsn içre nigār
Bir bölük bī-çāreler üzre yine saldı semend

semender olmış:

1. **semender olmış:**--*mış*
Gazel 282
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ateşte yaşadığına inanılan ve ateşten etkilenmeyen efsanevî bir hayvan. II Âşık.

Āteş-i ruḫsārı içinde vaṭan dutmış yine
Sanasın olmış semender kākül-i müşgīn-i dōst

semend-i nāz-ıla:

1. **semend-i nāz-ıla:**--*ı, --la*
Gazel 436
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Naz atı.

Ger süvār olsa semend-i nāz-ıla ol şehsüvār
Aç gözüñ eyle naẓar yil gibi ol düldül geçer

semer:

1. **semer:**
Gazel 421
Mısra: **6**
Mahsul, sonuç.

Kim dikdi bāġ-ı sīneye ʿışḳuñ nihālini
Derd ü belādan özge ummasun semer leẕīẕ

semler gelür:

1. **semler gelür:**--*ler, --ür*
Gazel 442
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zehirin gelmesi(sevgilinin dudağı bağlamında).

Ḥamdülillāh kim lebüñ tiryāki ẓāhir olalı
Ġam degüldür mār-ı zülfüñden eger semler gelür

semlerdür:

1. **semlerdür:**--*ler, --dür*
Gazel 496
Mısra: **8**
İşitmek,dinlemek.
2)Kurdun sırtlandan olan yavrusu.

Meded tiryāk-i laʿlüñden irişdür yā helāk oldum
İrişen mār-ı zülfüñden bu demde baña semlerdür

semmi esbinüñ:

1. **semmi esbinüñ:**-*nün*
Gazel 61
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zehirli at.

Yolında dīdeler ḥasret Muḥibbī yaşını döksün
Ola ki semmi esbinüñ nişānını görem gil hā

sen:

1. **sensüz:**-*süz*
Gazel 122
Mısra: **3**
2. kişi zamiri, sen, Sen (sevgili) kişisinden yoksun Sen olmadan, sen yokken; sevgiliden ayrı, sevgiliye yakın olmadan Sevgiliden ayrı. Sensiz.

Didüm ki sensüz iy şanem nedür baña bu derd ü ġam
Didi anuñçün ben şehem kapumda sensin bir gedā

2. **sen:**
Gazel 1
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Muṣṭafā'nuñ ḥürmetine yā İlāh
Sen müyesser eyle cennāt-ı naīm

3. **sensin:**-*sin*
Gazel 1
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ẕikr-i bismillāhirraḥmānirraḥīm
Āṣikār u gizlüye sensin alīm

4. **sensin:**-*sin*
Gazel 1
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Derdmendem derdüme eyle devā
Kim kamu ḫastalara sensin ḥakīm

5. **sen:**
Gazel 2
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sen mürüvvet kānısın cürmüme çek afv-ı ḳalem
Umaram senden şafāat idesin yevm-i cezā

6. **senden:**-*den*
Gazel 2
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sen mürüvvet kānısın cürmüme çek afv-ı ḳalem
Umaram senden şafāat idesin yevm-i cezā

7. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 2
Mısra: **5**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Çeşm-i ālem cümle nūruñdan münevverdür senüñ
Yoluña olsa n'ola dünyā vü māfīhā fedā

8. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 2
Mısra: **7**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ḥa mim ḥarfi dü nāmuñdan işāretdür senüñ
Ḥāya Aḥmed dideler mīme daḫı hem Muṣṭafā

9. **sen:**
Gazel 3
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ẓulmet-i maḥşerde yolın bilmeyen āṣīlerüñ
Şefḳat idüp olasın her birine sen reh-nümā

10. **sensin:**-*sin*
Gazel 3
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bassa şemsüñ nūrını nūruñ senüñ olmaz aceb
On sekiz biñ āleme sensin çü maḥbūb-ı Ḫudā

11. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 3
Mısra: **5**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bassa şemsüñ nūrını nūruñ senüñ olmaz aceb
On sekiz biñ āleme sensin çü maḥbūb-ı Ḫudā

12. **saña:**-*a*
Gazel 7
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Yüzüñi gördüm ben evvel mübtelā oldum saña
Çekmeg-ile cevrüñi āḫir fedā oldum saña

13. **saña:**-*a*
Gazel 7
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Yüzüñi gördüm ben evvel mübtelā oldum saña
Çekmeg-ile cevrüñi āḫir fedā oldum saña

14. **saña:**-*a*
Gazel 7
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Perçemüñ zülfüñ hümā-veş sāye saldı üstüme
Pādişāh-ı ālem oldum çün gedā oldum saña

15. **saña:**-*a*
Gazel 7
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bakamazam gün yüzüñe görmesem de ölürem
Bilmezem ḫālüm n'olur kim āşinā oldum saña

16. **saña:**-*a*
Gazel 7
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Şem-i ḫüsnine naẓar kıldum tutuşdı cān u ten
Ben baña kaldum ki iy dil reh-nümā oldum saña

17. **saña:**-*a*
Gazel 7
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Rişte-i cān üzre düzdüñ naẓmuñı dürler gibi
Ehl-i naẓm içre Muḥibbī ḫāk-i pā oldum saña

18. **saña:**-*a*
Gazel 9
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sīnem nişāne eyledüm iy kaşı ya saña
Bu nev-ile ola kim olam āşinā saña

19. **saña:**-*a*
Gazel 9
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sīnem nişāne eyledüm iy kaşı ya saña
Bu nev-ile ola kim olam āşinā saña

20. **saña:**-*a*
Gazel 9
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Vardur cihānda gerçi ki mehpāreler velī
Māyil degül bu göñlümüz illā saña saña

21. **saña:**-*a*
Gazel 9
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Vardur cihānda gerçi ki mehpāreler velī
Māyil degül bu göñlümüz illā saña saña

22. **saña:**-*a*
Gazel 9
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Cevr oklarıyla ger beni öldürseñ iy ḥabīb
Āḫir nefesde eyleye cānum duā saña

23. **saña:**-*a*
Gazel 9
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Işḳ āteşiyle yakdı dili teşne eyledi
Sunup lebini dimedi bir kerre mā saña

24. **saña:**-*a*
Gazel 9
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Çünki Muḥibbī kūy-ı maḥabbet gedāsısın
Dehr içre tañ mı ger diseler pādişā saña

25. **saña:**-*a*
Gazel 11
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bülbülüñ irmez mi iy gül nāle vü āhı saña
İrişe korkmaz mısın āh-ı seḥergāhı saña

26. **saña:**-*a*
Gazel 11
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bülbülüñ irmez mi iy gül nāle vü āhı saña
İrişe korkmaz mısın āh-ı seḥergāhı saña

27. **saña:**-*a*
Gazel 11
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Şem-veş bezmüñde tursam bir ayag üzre senüñ
Gāh yanup yakılup kan ağlasam gāhī saña

28. **saña:**-*a*
Gazel 11
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Korkaram āhı tutup āşıḳlaruñ ḫaṭṭuñ gele
Koya mı ẓulmuñı hīç maẓlūmuñ Allāh'ı saña

29. **saña:**-*a*
Gazel 11
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Çün güzeller pādişāhısın virildi şāhlık
Çık serīr-i ḥüsne dinsün ḫūblar şāhı saña

30. **saña:**-*a*
Gazel 11
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İy Muḥibbī tal maḥabbet baḥrına ġavvāṣ-vār
Işḳ deryāsına düşmiş diyeler māhī saña

31. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 11
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Şem-veş bezmüñde tursam bir ayag üzre senüñ
Gāh yanup yakılup kan ağlasam gāhī saña

32. **sen:**
Gazel 15
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Nāle kılsam hey bu ne feryāddur dirler baña
Sen lebi şīrīn içün Ferhād'dur dirler baña

33. **saña:**-*a*
Gazel 16
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Şāhid degül mi ışḳuma zāhid bu rūy-ı zerd
Yitmez mi saña göz yaşı olsa güveh baña

34. **sen:**
Gazel 16
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İrer Muḥibbī iki cihānda murādına
Bir kez eger eyleyesin sen nigeh baña

35. **seni:**-*i*
Gazel 16
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sevmek seni egerçi olupdur güneh baña
Her gün ziyāde olur ise āh u veh baña

36. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 20
Mısra: **5**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Arż kılsañ görseler bir kez senüñ taṣvīrüñi

Varmaz idi ehl-i şirk olan kelīsādan yaña

37. **sen:**
Gazel 21
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Āşıḳ iseñ bir gül-i ranāya sen de andelīb
Okıyalum ders-i ışḳı gel sabaḳdaş ol baña

38. **sen:**
Gazel 23
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bu Muḥibbī hicr-ile oldı bugün Mecnūn-ṣıfat
Olmaduñ bu yolda sen de baña hem-rāh iy ṣabā

39. **senden:**-*den*
Gazel 24
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Derde dermān ola ġayruñdan ḳabūl itmez göñül
Her ne derd ki gelse senden ayn-ı dermāndur baña

40. **sen:**
Gazel 25
Mısra: **9**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sen bī-vefānuñ yādına didi Muḥibbī bir ġazel
Laḥdinde ger gūş eyleye taḥsīn ide Selmān aña

41. **sen:**
Gazel 26
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Benüm ömrüm ömür ferdāya güymez
Disem bir būse vir sen baña ferdā

42. **sensüzin:**-*süz, -in*
Gazel 27
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sāye-i ḳaddüñ Muḥibbī'ye yiter Ṣāḥ-ı ṭūbā sensüzin letdür baña

43. **saña:**-*a*
Gazel 28
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Her ġazel kim söyledüm cānā hikāyetdür saña
Ḳıṣṣa-i derd-i derūnumdan şikāyetdür saña

44. **saña:**-*a*
Gazel 28
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Her ġazel kim söyledüm cānā hikāyetdür saña
Ḳıṣṣa-i derd-i derūnumdan şikāyetdür saña

45. **saña:**-*a*
Gazel 28
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sīneme gönderdi dilber ġamzesin döndi didi
Cān içinde sakla kim bir ulu himmetdür saña

46. **saña:**-*a*
Gazel 28
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Yaraşur serv-i sehī gibi salınsañ nāz-ıla
Gökden inmiş çün ezelden nār ḥilatdür saña

47. **saña:**-*a*
Gazel 28
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Zülfini añduñ perīşān-ḫāṭır olduñ iy göñül
Ḫaṭṭı fikrinden gelen dāyim melāmetdür saña

48. **saña:**-*a*
Gazel 28
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ḫāller āşūb u gözler fitne müjgānlar belā
İy Muḥibbī her biri bir dürlü āfetdür saña

49. **saña:**-*a*
Gazel 29
Mısra: **12**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Cürm ü işyānum burundur gerçi ḥadden sır vire
Sen şefāat kānısın geldüm saña şefḳat uma

50. **sen:**
Gazel 29
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Nūr-ı ālemsin bugün sen daḫı maḥbūb-ı Ḫudā
Eyleme āşıḳlaruñ bir laḥẓa kapuñdan cüdā

51. **sen:**
Gazel 29
Mısra: **12**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Cürm ü işyānum burundur gerçi ḥadden sır vire
Sen şefāat kānısın geldüm saña şefḳat uma

52. **saña:**-*a*
Gazel 30
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Serv-ḳāmetsin ḳıyām eyle salın Reşk ide tā sidreden ṭūbā saña

53. **sensin:**-*sin*
Gazel 30
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bu Muḥibbī'ye ṭarīḳ-i müstaḳīm Göster azmışlara sensin reh-nümā

54. **saña:**-*a*
Gazel 33
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bilmedüm virdüm göñül cānā saña
Her ne itdüm ise ben itdüm baña

55. **saña:**-*a*
Gazel 34
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İy dil geç togrı yola bak saña
Çünki gösterdi ṭarīḳı Ḥaḳ saña

56. **saña:**-*a*
Gazel 34
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İy dil geç togrı yola bak saña
Çünki gösterdi ṭarīḳı Ḥaḳ saña

57. **saña:**-*a*
Gazel 34
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Her ne kim virürse āḫir cān alur
Nesne virmez bu cihān aylak saña

58. **saña:**-*a*
Gazel 34
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ger benüm pendümi gūş itmez iseñ
Direm iy dil olmış olacak saña

59. **saña:**-*a*
Gazel 34
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Yüz karasını yuyup gidermeye
Olsa ger bu gözyaşı ırmak saña

60. **saña:**-*a*
Gazel 34
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İy Muḥib ḫayr eyle kıl şerden ḥaẕer
Diyeler maḥşerde yüzi ak saña

61. **senden:**-*den*
Gazel 35
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İy Muḥibbī baglamak dünyāya dil lāyıḳ degül
Çünki senden olısardur āḳıbet ālem cüdā

62. **saña:**-*a*
Gazel 36
Mısra: **5**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ḫāne-i dil taḫtgāh iken saña iy tünd-ḫū
Yagdurursın her nefes seng-i cefādan taş aña

63. **senden:**-*den*
Gazel 37
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bu Muhibbī'ye cefā kılsañ veyā cevr ü sitem
Çünki senden irişe luṭf-ıla iḥsāndur baña

64. **seni:**-*i*
Gazel 38
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Umma iy dil-ḫaste seni ol ṭabīb-i cān aña
Olur-ısañ derd-ile de sanma kim dermān aña

65. **sen:**
Gazel 40
Mısra: **7**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sen güle bülbül-i dil nālesi te'īr idemez
Oldı feryād-ıla bu nālelerüm bād-ı hevā

66. **sensüz:**-*süz*
Gazel 43
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sensüz iy cān u cihān hergiz gerekmez cān baña
Sīnede cāndan ivāż çünki yiter cānān baña

67. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 43
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ben senüñ ḥüsn-i cihān-efrūzuña ḫayrān iken
Merd ü zen bu ḥāle bakup oldılar ḫayrān baña

68. **saña:**-*a*
Gazel 45
Mısra: **7**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ben vefā umup göñül virdüm saña iy pür-cefā
Āḳıbet bildüm vefā gelmez imiş senden baña

69. **sen:**
Gazel 45
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Göñlüm alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

70. **sen:**
Gazel 45
Mısra: **5**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Dāġlar yakdum temāşā eyleyem sen gül ruḫı
Bakmaga her yaña oldı her biri revzen baña

71. **senden:**-*den*
Gazel 45
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ben vefā umup göñül virdüm saña iy pür-cefā
Āḳıbet bildüm vefā gelmez imiş senden baña

72. **senüñ-ile:**-*üñ, -ile*
Gazel 45
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Dōstum sen olmasañ gülşen gelür külḫān baña
Senüñ-ile olıcak külḫān olur gülşen baña

73. **sen:**
Gazel 47
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bāġbān evrāḳ-ı gülden yollaruñ zeyn eylesün
Ḫayfdur cānā koyasın sen zemīn üstine pā

74. **sen:**
Gazel 47
Mısra: **7**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İñlerem bülbülleyin sen gülden ayru dem-be-dem
Ancak oldı nāle vü āhum benüm bād-ı hevā

75. **saña:**-*a*
Gazel 49
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Gül ruḫuñ gördükde ḥayrān kaldı cümle el saña
Degmesün göz diyü asdı ġoncalar heykel saña

76. **saña:**-*a*
Gazel 49
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Gül ruḫuñ gördükde ḥayrān kaldı cümle el saña
Degmesün göz diyü asdı ġoncalar heykel saña

77. **saña:**-*a*
Gazel 49
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Jeng-i ġam gelse göñül āyīnesini kaplasa
Çāresi müldür anı nūş it olur ṣayḳal saña

78. **saña:**-*a*
Gazel 49
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Çün ḫaṭuñ ḥüsnüñ kitābın yazdı taḥrīr eyledi
Kākülüñ müşg-i siyehle çekdi ḫoş cedvel saña

79. **saña:**-*a*
Gazel 49
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bezm-i ġamda gel uyandur iy dil āhuñ şemini
Ālemi rūşen kılur ḥācet degül meşal saña

80. **saña:**-*a*
Gazel 49
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Dilde taṣvīr itmege cānā Muḥibbī nakşuñı
Bagrı ḫūnın eyleyüpdür iki çeşmi ḥıl saña

81. **saña:**-*a*
Gazel 53
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Dil derdi ḥāletini çü bir bir didüm saña
Lalüñ bu ḫasta cāna umaram ṭabīb ola

82. **seni:**-*i*
Gazel 54
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Evreng degül mi tīġ-ı cefāya gögüs tutar
İy dil seni gören kişi dir yüzi ag ola

83. **seni:**-*i*
Gazel 55
Mısra: **7**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ġam yime iy dil seni her dem melāmet itseler
Āşıḳ olan terk-i nāmūs eyleyüp rüsvā ola

84. **saña:**-*a*
Gazel 57
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İy Muḥibbī virme bu dünyāya dil
Saña inām eylemez illā belā

85. **senden:**-*den*
Gazel 58
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bir devāsuz derde düşmişdür Muḥibbī derdmend
Kimseden bulmaz devā senden meger tīmār ola

86. **sendendür:**-*den, -dür*
Gazel 59
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Varayım kūyuña göster gün yüzüñ
Çünki sendendür kula itmek ṣalā

87. **seni:**-*i*
Gazel 59
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Nimet-i dünyāya gel olma ḫarīṣ İdiserdür seni āḫir imtilā

88. **sen:**
Gazel 61
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Çeke cevr ü cefā āşıḳ idesin luṭf sen ġayra
Aceb var mı bu ẓulma hīç cihānda kimse ḳāyil hā

89. **sen:**
Gazel 63
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sen güzeller şāhısın ben ışḳuñ-ıla mübtelā
Hīç olur mı ki muḳārin ola şāh-ıla gedā

90. **sen:**
Gazel 64
Mısra: **11**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İy Muḥibbī kana girmişsin dime dildāra sen
Günde biñ kan eylese mutāddur ol kan aña

91. **sen:**
Gazel 66
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Göñül alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

92. **sen:**
Gazel 66
Mısra: **7**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Dāġlar yakdum temāşā eyleyem sen gül-ruḫı
Bakmaga her yaña oldı her biri revzen baña

93. **senüñ-ile:**-*üñ, -ile*
Gazel 66
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Dōstum sen olmasañ gülşen gelür külḫen baña
Senüñ-ile olıcak külḫen olur gülşen baña

94. **seni:**-*i*
Gazel 67
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Nimet-i dünyāya gel olma ḫarīṣ
İdiserdür seni āḫir imtilā

95. **saña:**-*a*
Gazel 69
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Gāh dildür gāh dīde saña cā
Hep senüñ emrüñdedür tek eyle cā

96. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 69
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Gāh dildür gāh dīde saña cā
Hep senüñ emrüñdedür tek eyle cā

97. **saña:**-*a*
Gazel 75
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Gün yüzüñe māh-tābı beñzedüp sorsañ baña
Saña budurur cevābum “beyne arż u ve’s-samā”

98. **saña:**-*a*
Gazel 75
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Her kaçan medḥ eyleseñ sen ol nebīler serverin
Saña lāzım evvelā agzuñ gül-āb-ıla yuya

99. **sen:**
Gazel 75
Mısra: **5**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Her kaçan medḥ eyleseñ sen ol nebīler serverin
Saña lāzım evvelā agzuñ gül-āb-ıla yuya

100. **seni:**-*i*
Gazel 75
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bāza beñzetdüm bu göñlüm seni itmege şikār
Bildüm fikr-i muḫāl imiş ki sensin bir hümā

101. **sensin:**-*sin*
Gazel 75
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bāza beñzetdüm bu göñlüm seni itmege şikār
Bildüm fikr-i muḫāl imiş ki sensin bir hümā

102. **sen:**
Gazel 76
Mısra: **14**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Lebümi agzuña alsañ anı tiryāk-durur sakla
Sakın sen zülf-i mārından ider durmaz o sem peydā

103. **saña:**-*a*
Gazel 77
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Her gice göge çıkar şule-i āhum ṣanemā
Bilmedüm neden irişmez saña vāhum ṣanemā

104. **saña:**-*a*
Gazel 77
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ḳabrüm üzre gelicek nāz-ıla iy serv-i sehī
İdeler saña duā cümle giyāhum ṣanemā

105. **saña:**-*a*
Gazel 78
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Cān nedür ışḳuñ yolında virmeyem cānı saña
Cānuma minnet gelür ger terk idem anı saña

106. **saña:**-*a*
Gazel 78
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Cān nedür ışḳuñ yolında virmeyem cānı saña
Cānuma minnet gelür ger terk idem anı saña

107. **saña:**-*a*
Gazel 78
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Çün ezel ḳassāmı ḳısmet eylemiş iy güliẕār
Baña bülbül nālesin gül gibi ḫandānı saña

108. **saña:**-*a*
Gazel 78
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Nā gibi bagrum delindi çāresüz āh eylerem
Gönderürem her nefes āh-ıla efġānı saña

109. **saña:**-*a*
Gazel 78
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sanma ancak pīrehen bil sīnemi çāk eylerem
Ẓāhir itdüm lāle-veş bu dāġ-ı pinhānı saña

110. **saña:**-*a*
Gazel 78
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Āşıḳam rindem melāmet eyledüm derdi ḳabūl
Zāhidā olsun selāmet cümle dermānı saña

111. **saña:**-*a*
Gazel 78
Mısra: **12**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Gitdi çün rāh-ı fenāya iy gönül Ferhād u Ḳays
Dökdi ġam kūh-ı belā miḥnet bayābānı saña

112. **saña:**-*a*
Gazel 78
Mısra: **14**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Şöyle şīrīn yaz Muḥibbī bu maānī naḳşını
İşidenler okıyanlar diyeler māni saña

113. **sen:**
Gazel 79
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Karşuñda ben pervāneyem sen şem-i tābānsın baña
Işḳuñla hem dīvāneyem sen āfet-i cānsın baña

114. **sen:**
Gazel 79
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Karşuñda ben pervāneyem sen şem-i tābānsın baña
Işḳuñla hem dīvāneyem sen āfet-i cānsın baña

115. **sen:**
Gazel 79
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Cevr ü cefā kahr u sitem mihr ü vefā cūd u kerem
Ben bende-i fermānuñam sen şāh-ı sulṭānsın baña

116. **sen:**
Gazel 79
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bir bülbül-i nālānuñam tā ṣubḥa dek giryānuñam
Şöyle senüñ ḫayrānuñam sen daḫı ḫayrānsın baña

117. **sen:**
Gazel 79
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Hicr içre bulmışken memāt kılduñ baña çün iltifāt
Buldum lebüñden ben ḥayāt sen āb-ı ḥayvānsın baña

118. **sen:**
Gazel 79
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Zülfüñe gönlüm bestedür āhum göge peyvestedür
Cānā Muḥibbī ḫastadur sen derde dermānsın baña

119. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 79
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bir bülbül-i nālānuñam tā ṣubḥa dek giryānuñam
Şöyle senüñ ḫayrānuñam sen daḫı ḫayrānsın baña

120. **sen:**
Gazel 80
Mısra: **9**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Himmetüm bāzını saldum sen hümāyı ṣayd içün
Ayagumda nāle vü āhum olupdur zil baña

121. **sen:**
Gazel 80
Mısra: **12**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Vādi-i ışḳa düşüp iy dil yüri Mecnūn-vār
Fāriġ ol sen her ne dirlerse disünler il baña

122. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 80
Mısra: **7**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Rāh-ı ışḳuñda senüñ sehl ola itmek terk-i ser
Işḳuñı terk eylemeklik līk gelür müşkil baña

123. **senden:**-*den*
Gazel 81
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Eyleseñ gāhī vefā gāhī dönüp cevr ü cefā
Dōstum senden gelen cümle berāberdür baña

124. **sensüzin:**-*süz, -in*
Gazel 84
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Gül açılsa ḫalḳ-ı ālem gül gibi ḫandān olur

Sensüzin gülzār-ı ālem cümle zindāndur baña

125. **saña:**-*a*
Gazel 87
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Derd-i dilüm ḥālini bir bir didüm saña
Ben ḫastaya lalüñ umaram ṭabīb ola

126. **senden:**-*den*
Gazel 88
Mısra: **7**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Uzatma bugün ẓulm elini senden alçaga
Añ ol demi ki sorıla yarın şümār ola

127. **saña:**-*a*
Gazel 90
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Hīç tesir itmez n'içün feryād-ıla āhum saña
Yoḫsa āhenden mi virdi ḳalb Allāh'um saña

128. **saña:**-*a*
Gazel 90
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Hīç tesir itmez n'içün feryād-ıla āhum saña
Yoḫsa āhenden mi virdi ḳalb Allāh'um saña

129. **saña:**-*a*
Gazel 90
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Cān u dilden gül yüzüñ āşüftesi şems ü ḳamer
Mihr gönder giceler ḫayrān olur māhum saña

130. **saña:**-*a*
Gazel 90
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Tāze gülsin gül gibi gel bülbül āhından sakın
Ḫayr kılmaz dōstum āh-ı sehergāhum saña

131. **saña:**-*a*
Gazel 90
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Niçe yıldur peyk-i āhı gönderürem kūyuña
Olmadı bir gün müyesser irgüre rāhum saña

132. **saña:**-*a*
Gazel 90
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Dir imişsin ki Muḥibbī terk kılmaz cān u ser
Ölür-isem yoluña ḳurbān idem cānum saña

133. **sen:**
Gazel 91
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bulmaduñ çün dāmenine destres bī-çāre dil
Bāri sen bülbül gibi āh-ı seḥer kıl dāyimā

134. **sen:**
Gazel 92
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Gülşen-i kūyuñda bu cān bülbüli şādān-iken
Çarḫ-ı ẓālim eyledi sen verd-i ḫandāndan cüdā

135. **saña:**-*a*
Gazel 95
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Dimedüm cānā ġamuñdan gerçi kim derdüm saña
Gün gibi rūşen degül mi çehre-i zerdüm saña

136. **saña:**-*a*
Gazel 95
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Dimedüm cānā ġamuñdan gerçi kim derdüm saña
Gün gibi rūşen degül mi çehre-i zerdüm saña

137. **saña:**-*a*
Gazel 95
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bagrumuñ ḫūnı akar her dem gözümden cū gibi
Ol zamāndan ki yüzüñ görüp göñül virdüm saña

138. **saña:**-*a*
Gazel 95
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Rāh-ı ışḳuñda ölem ol dem ṣabā topragumı
Götürüp yirden şehā ilte meger gerdüm saña

139. **saña:**-*a*
Gazel 95
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ḥaḳ müyesser eylese bir kez daḫı görsem seni
Yüz sürüp ayaguña dirdüm kamu derdüm saña

140. **saña:**-*a*
Gazel 95
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Rāh-ı ışḳ içre Muḥibbī başa cāna kalma kim
Tā ki hīç bir vech-ile ṭan itmeye merdüm saña

141. **saña:**-*a*
Gazel 96
Mısra: **7**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ol gözi cellāddan saña teraḥḥum gelmeye
Çünki kan itmek olup-durur ezelden ḫū aña

142. **saña:**-*a*
Gazel 96
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Zülfinüñ zencīrine baglandı çünki cān u dil
İy Muḥibbī tā ebed kurtılmak olmaya saña

143. **sen:**
Gazel 102
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sen şarāb iç gülşen içre lāle-veş ben kan yudam
Ḳısmetüm rūz-ı ezelde var-ısa kandur baña

144. **saña:**-*a*
Gazel 108
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ḥüsn-ile ḫulḳı aṭā itdi çün Allāh saña
Mihr āşüfte vü germ olsa ne tañ māh saña

145. **saña:**-*a*
Gazel 108
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ḥüsn-ile ḫulḳı aṭā itdi çün Allāh saña
Mihr āşüfte vü germ olsa ne tañ māh saña

146. **saña:**-*a*
Gazel 108
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Niçe şerḥ idebile derd-i dilüm nālelerüm
Çün gelür bād-ı hevā eyledügüm āh saña

147. **saña:**-*a*
Gazel 108
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Şāh-ı ışḳ sīneñi dög didi yücelt āh alemin
Gördi lāyıḳ alem ü ṭablı dilā şāh saña

148. **saña:**-*a*
Gazel 108
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Kūh-ken kesdise kūhı n'ola Şīrīn adına
Kesmişem kūh-ı ġamı bulımadum rāh saña

149. **saña:**-*a*
Gazel 108
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Derd-i ışḳuñdan Muḥibbī ne belā çekdügini
Kimsenem yokdur ide ḥālümi āgāh saña

150. **seni:**-*i*
Gazel 110
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sanma iy dil-ḫaste kim seni ṭabīb-i cān aña
Umma iy derd-ile perverde seni dermān aña

151. **seni:**-*i*
Gazel 110
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sanma iy dil-ḫaste kim seni ṭabīb-i cān aña
Umma iy derd-ile perverde seni dermān aña

152. **sen:**
Gazel 117
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sen serv ḳaddi görmeyeli iy gül-i ranā
Ta'llāhi le-ḳad ṭāletü'l-eşvāḳi aleynā

153. **saña:**-*a*
Gazel 120
Mısra: **5**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Serv görse ḳaddüñi diye saña ömr-i dırāz
İşidüp bunı çınār el kaldurup itdi duā

154. **saña:**-*a*
Gazel 120
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Gitme bir dem tā ki cān yanuñca bile gitmese
Anuñ-ıçun dir Muḥibbī dōstum rūḥum saña

155. **saña:**-*a*
Gazel 122
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Didüm aña iy bī-vefā nedür bu itdügüñ cefā
Didi ki bil iy mübtelā benden saña oldı aṭā

156. **sensin:**-*sin*
Gazel 122
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Didüm ki sensüz iy şanem nedür baña bu derd ü ġam
Didi anuñçün ben şehem kapumda sensin bir gedā

157. **saña:**-*a*
Gazel 124
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Saña düşer eylemek cevr ü cefā āşıḳlara
Āşıḳam her ne kılursañ kıl taḥammüldür baña

158. **saña:**-*a*
Gazel 125
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ḫoş tutar her dem raḳībi gözlemez āşıḳların
Bī-vefālık resmini bilsem kim örgede saña

159. **seni:**-*i*
Gazel 127
Mısra: **1**

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bir daḫı sanma seni cānān aña
Terk olınmış cismi kaçan cān aña

160. **seni:**-*i*
Gazel 129
Mısra: **7**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Seni gözler rāstī ġayrı yaña kılmaz naẓar
Diseler bu çeşmüme olmaz aceb ḳıble-nümā

161. **saña:**-*a*
Gazel 133
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Āşıḳ-ı bīçārenüñ suçısa seni sevdügi
Ger beni ber-dār kılgıl suçlu oldum ben saña

162. **sen:**
Gazel 133
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sen gül içün ḫalḳ-ı ālem cümle düşmendür baña
Ẕerre gelmez aynuma ger yār olasın sen baña

163. **sen:**
Gazel 133
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sen perīden def kılmaga ne var göz şerrini
Kollarum itse idüm bir dem ḫamāyil boynuña

164. **sen:**
Gazel 133
Mısra: **9**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sen Muḥibbī ḳuluñı cevrüñe döymez diriseñ
Boynumuz bir kılcadur ḥükmüñ buyur olur revā

165. **saña:**-*a*
Gazel 137
Mısra: **7**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Pādişāh-ı ḥüsn olasın hīç revā mıdur saña
Yüz ḫarāba tuta dil mülki kamu vīrān ola

166. **saña:**-*a*
Gazel 139
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Cevr ile cān almak olmışdur hemīşe ḫū saña
Anuñ içün cān ile dil virdüm iy meh-rū saña

167. **saña:**-*a*
Gazel 139
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Cevr ile cān almak olmışdur hemīşe ḫū saña
Anuñ içün cān ile dil virdüm iy meh-rū saña

168. **saña:**-*a*
Gazel 139
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Alnuña ḫayrān mehdür yüzüñe şeydā güneş
Ol sebebden gice gündüz yüz sürer her sū saña

169. **saña:**-*a*
Gazel 139
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İy göñül çünki dolaşduñ bend-i zülf-i dilbere
İy gözüm şimden girü olsun ḫarām uyḫū saña

170. **saña:**-*a*
Gazel 139
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Her kaçan ḳaṣd eyleseñ sīnemde baġrum delmege
Tīr-i ġamzeñ gelmedin cānum çıkar karşu saña

171. **saña:**-*a*
Gazel 139
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Āteş-i şevḳine karşu iy Muḥibbī teşnesin
Cān virürseñ virmez ol meh-rū bir içim su saña

172. **saña:**-*a*
Gazel 141
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Māl u cāha ġarra olma kor gidersin āḳıbet
Şöyle tut dünyāyı kim saña musaḫḫar boldı hep

173. **sen:**
Gazel 141
Mısra: **5**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Her ne ekersin dilā āḫir biçersin sen anı
Çünki Ḥaḳ virmiş-durur her şey'e bir dürlü sebeb

174. **sen:**
Gazel 141
Mısra: **11**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İtmeyince terk-i dünyā iremezsin Ḥaḳḳ'a sen
Tā ki yanuñda senüñ bir olmaya ḫāk ü ẕeheb

175. **sen:**
Gazel 142
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bu Muḥibbī irmege cānāneye
Yā İlāhī eyle sen bir feṭḥ-i bāb

176. **seni:**-*i*
Gazel 148
Mısra: **9**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Yakısardur āteş-i ruḫsārına dilber seni
İy Muḥibbī bir gün öñdin āteş-i ruḫsārın öp

177. **sen:**
Gazel 151
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bister-i gülde yatursın sen ferāġatla müdām
Sengi bālin eyledüm sanma benüm ḥālüm ḫarāb

178. **sen:**
Gazel 151
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Gel beni öldür irişem tā viṣālüñ bāġına
Ben murāduma irem hem bulasın tā sen evāb

179. **sen:**
Gazel 156
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bunca mücrim kullaruñuñ cürmini setr eyleyüp
Eyledüñ her birine luṭf u seḫāñı sen naṣīb

180. **saña:**-*a*
Gazel 158
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Vir zekāt-ı ḥüsnüñi men itme bu dervīşden
Hem benüm göñlüm yapılsun hem saña olsun evāb

181. **sen:**
Gazel 158
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sen gereksin meclis esbābı müheyyā cümleten
Dil kebāb yaşum şarāb olmış-durur sīnem rebāb

182. **senden:**--*den, -*
Gazel 163
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Çünki ḫayruñ yok Muḥibbī bāri gel şerden sakın
Ger bu sözüm tutmayasın yig olur senden devāb

183. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 166
Mısra: **13**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İy Muḥibbī şir-i dil-sūzuñ senüñ gūş itseler
Diyeler işitmedük böyle ḫayālāt-ı ġarīb

184. **sensin:**-*siñ*
Gazel 168
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sensin ol nūr-ı Ḫudā aṣlı ulu nesli Arab
Cümle mürseller nebīler içre sensin münteḫāb

185. **sensin:**-*siñ*
Gazel 168
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sensin ol nūr-ı Ḫudā aṣlı ulu nesli Arab
Cümle mürseller nebīler içre sensin münteḫāb

186. **sensin:**-*siñ*
Gazel 168
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Rūz-ı maḥşerde şefāat idesin āṣīlere
Hem mürüvvet kānı sensin hem daḫı maḥbūb-ı Rab

187. **sen:**
Gazel 170
Mısra: **9**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Vaṣlın istersin Muḥibbī sen meger dīvānesin
Sen faḳīr üftādesin ol dilber-i ālī-cenāb

188. **sen:**
Gazel 170
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Vaṣlın istersin Muḥibbī sen meger dīvānesin
Sen faḳīr üftādesin ol dilber-i ālī-cenāb

189. **saña:**-*a*
Gazel 172
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ḥoḳḳa-i ġaybuñda çünki devā medfūndur
Ḥoḳḳayı keşf it şifā rūzī saña olsun ḳarīb

190. **sendendür:**-*den, -dür*
Gazel 172
Mısra: **9**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Āşıḳam bīmār-ı ışḳam baña sendendür ilāc
Kanda varam çünki sensin hem ṭabīb ü hem ḥabīb

191. **sensin:**-*sin*
Gazel 172
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Āşıḳam bīmār-ı ışḳam baña sendendür ilāc
Kanda varam çünki sensin hem ṭabīb ü hem ḥabīb

192. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 172
Mısra: **5**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Çün ḫalel virmez senüñ ululuguña nīg ü bed
Gerçi bed-ḫālem umaram olmayam ben bī-naṣīb

193. **sen:**
Gazel 174
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Vaṣl-ı cānān gerçi kim nā-yābdur

Virmek Allāh'uñ dilā sen kıl ṭaleb

194. **seni:**-*i*
Gazel 182
Mısra: **13**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İy Muḥibbī cān terk eyle seni ayb eylemez
Belki taḥsīn eyleye ışḳ ehli cānānuñ görüp

195. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 182
Mısra: **5**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Başumı top eyledüm meydān-ı ışḳuñda senüñ
Esb-i nāz üzre elüñde zülf-i çevgānuñ görüp

196. **seni:**-*i*
Gazel 184
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Āhuñ ipini koma Muḥibbī sakın elden
Eflāke çıkarur seni āḫir elüñ alup

197. **seni:**-*i*
Gazel 190
Mısra: **12**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İy Muḥibbī dil-rübālar cevrine incinme kim
Kim seni tedrīc-ile ögredür anlar yap yap

198. **seni:**-*i*
Gazel 194
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Hep güzeller necm Ḫālıḳ seni kılmış māhitāb
Gül cemālüñ arż kıl zülfüñi eyleme niḳāb

199. **sen:**
Gazel 195
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sāḳī müdām sun berü sen rāḥatü'l-ḳulūb
Nūş eyleyelüm itmeden ömrüñ güni ġurūb

200. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 196
Mısra: **5**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ẕerrāt cümle ḥüsnüñe şāhid yiter senüñ
Gün şulesine itmedi kimse gümān u reyb

201. **sen:**
Gazel 197
Mısra: **9**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İçsün şarāb-ı kevseri sen sun Muḥibbī'ye
Maḥşer güninde olmaya ol teşne ḫuşk leb

202. **seni:**-*i*
Gazel 197
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Yokdur naẓīr ḥüsnüñe olduñ ḥabīb-i Ḥaḳ
Ālem içinde kıldı Ḫudā seni münteḫab

203. **senden:**-*den*
Gazel 205
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Olmışam bī-çāre vü dil-ḫaste vü tenhā ġarīb
Senden umarsam şifā olmaz aceb sensin ṭabīb

204. **senden:**-*den*
Gazel 205
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Işḳ elinden muḫtel olmışdur bu cism-i nātüvān
Senden umaram ilāc sensin ṭabībüm iy ḥabīb

205. **sensin:**-*sin*
Gazel 205
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Işḳ elinden muḫtel olmışdur bu cism-i nātüvān
Senden umaram ilāc sensin ṭabībüm iy ḥabīb

206. **sen:**
Gazel 206
Mısra: **7**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Olursam tañ mıdur sen ḫūba māyil
Çün oldı ḫūblar her yirde maṭlūb

207. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 215
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Benligi terk itmez-iseñ iremezsin vaḥdete
Tā senüñ yanuñda bir görinmeye nist ile hest

208. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 216
Mısra: **9**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Senüñ iy bu'l-heves n'eyler başuñda bunca sevdālar
Muḥibbī bir gün ölürsin kayır irkence yurduñ tut

209. **sen:**
Gazel 217
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Dünyāya göñül baglama çün ehl-i sefersin
Kim itdi ki sen eyleyesin anda iḳāmet

210. **sen:**
Gazel 220
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Çün Kabe kūyı yāruñ oldı Muḥibbī menzil
Geh zinde gāh mürde kıl anda sen iḳāmet

211. **seni:**-*i*
Gazel 220
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Hafta vü ay u yıllar geçmişdi hey ḳıyāmet
Şükr eyledük Ḫudā'ya gördük seni selāmet

212. **sen:**
Gazel 225
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Zāhid yaraşur sen yüri ol sag u selāmet
ʿĀşıḳ olanuñ faḫrı olur olsa melāmet

213. **sen:**
Gazel 228
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

ʿIşḳuñla beni ko olayım ḫalḳa melāmet
ʿĀlemde hemān tek yüri sen sag u selāmet

214. **seni:**-*i*
Gazel 229
Mısra: **9**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İtüm diyü bir kerre anarsa seni dildār
ʿĀlemde Muḥibbī saña besdür bu riʿāyet

215. **saña:**-*a*
Gazel 230
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Gider bu aṭlas u fāḫir libāsı
Saña bir ḫırḳa çün eyler kifāyet

216. **sen:**
Gazel 233
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Tutalum olasın sen Ḫıżr-ı zinde
Felek āḫir içürür merg şerbet

217. **sen:**
Gazel 234
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Söyler-iseñ iy göñül elbetde rāzuñ fāş olur
Yig degül mi urasın agzuña sen mühr-i sükūt

218. **sen:**
Gazel 235
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ṣanʿat-ı ʿışḳuñ egerçi öñi āsān görinür
Soñı müşkildür aña urma dilā gel sen dest

219. **sen:**
Gazel 236
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

ʿUşşāḳa dōst ḳavlini iẕʿān kim itdürür
Tā sen Muḥibbī olmayıcak tercümān-ı dōst

220. **seni:**-*i*
Gazel 237
Mısra: **7**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ger irişdüre dilerseñ seni cānān mülkine
Dāmen-i ʿışḳı ölince koma elden berk tut

221. **senden:**-*den*
Gazel 250
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ne ġam ḫalḳ-ı cihān düşmen olursa
Eger senden ola ẕerre ḥimāyet

222. **sen:**
Gazel 253
Mısra: **9**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sen olduñ ḥüsn-ile ḫurşīd-i enver
Kapuñḍa cümle ʿuşşāḳ oldı ẕerrāt

223. **sende:**-*de*
Gazel 263
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ḫudā cemʿ eylemiş sende melāḥat
Yüzüñden berḳ urur nūr-ı hidāyet

224. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 264
Mısra: **7**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Pāyuña senüñ gevher-i eşk niṯār ider
İtmez dirīġ ʿāşıḳ olan her ne ola hest

225. **sen:**
Gazel 265
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Zāhid yaraşur sen yüri ol sag u selāmet
ʿĀşıḳ olanuñ faḫrı olur olsa melāmet

226. **sen:**
Gazel 266
Mısra: **12**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bīmār yatur ḫasta Muḥibbī işigüñde
Derdini bilürsin sen anuñ aña tīmār it

227. **senden:**-*den*
Gazel 267
Mısra: **13**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Umar senden kerīm işi keremdür
İdenüñ cürmüme benüm şefāʿat

228. **saña:**-*a*
Gazel 272
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Dilā luṭf eyle geç ṭūl-ı emelden
Saña yitmez mi bir loḳma kifāyet

229. **saña:**-*a*
Gazel 274
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Dār-ı dünyāya gönül virme saña budur ögüt
Ger dilerseñ ʿāḳıbetüñ ḫayr ola bu sözi tut

230. **sen:**
Gazel 276
Mısra: **9**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İy Muḥibbī ister idüñ sen maḥabbet cāmını
Şükr kıl nūş eyleyüp mestāne oldum ʿāḳıbet

231. **seni:**-*i*
Gazel 279
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ferzende idüp baglama dil gel bu cihāna
Bir baydaḳ-ıla āḫir ider seni ol māt

232. **sen:**
Gazel 281
Mısra: **11**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Pādişāh-ı ʿālem olduñ ḥüsn-ile sen dilberā
Sözlerüñ yanında şāhum su olur kand ü nebāt

233. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 281
Mısra: **14**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İy Muḥibbī yār-ı cevr-ile bugün hem-dem iseñ
Çok belālar getürür başuña senüñ kāyināt

234. **seni:**-*i*
Gazel 283
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Niçe yıldur yüz sürer turmaz ser-i kūyuñda dil
Görmedi bir kez seni cānāne oldı ʿāḳıbet

235. **saña:**-*a*
Gazel 284
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Girse elüñe bir ṣanem yār yār-ı nāzenīn
Yiter saña cümle cihāndan ferāġat it

236. **saña:**-*a*
Gazel 288
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İy gönül pīr-i muġānuñ dāmenini berk tut
Çünki andan ġayrı virmez saña bir kimse ögüt

237. **sen:**
Gazel 290
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sāḳiyā biñ cānum olsa yoluña olsun fedā
Bir ḳadeḥ meyle bizi sen bī-ġam itdüñ ʿāḳıbet

238. **saña:**-*a*
Gazel 291
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Heft iḳlīmi saña cümle musaḫḫar boldı tut
ʿÖmr daḥı Ḫıżr-ıla ʿālemde hem-ser boldı tut

239. **saña:**-*a*
Gazel 291
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bir avuç toprag-ıla ancak olur renc ḥāṣıluñ
Cümle ʿālem gencini saña müyesser boldı tut

240. **sen:**
Gazel 294
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ne ġam yoluñda ger ölse Muḥibbī
Nigārā tek sen ol sag u selāmet

241. **sen:**
Gazel 302
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ṣūreti ko bak Muḥibbī sīrete
Olma zāhid gibi sen ṣūret-perest

242. **sen:**
Gazel 303
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bu dūd-ı dilüm gerçi ki eflāke irişdi
Sen māha velī itmedi āhum eser iy dōst

243. **sen:**
Gazel 304
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Şiʿr-ile itdüñ Muḥibbī ol perī teshīrini
Dime şimden girü sen eşʿār u dīvāndur ʿabes

244. **saña:**-*a*
Gazel 309
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Gülgūn meye ṭaʿnı ko iy ṣūfī-i ḫod-rū
Mey ʿāşıḳa sunıldı ezel saña müselles

245. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 313
Mısra: **5**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Şöyle beñzer boynu baglu kuluñam iy ġam senüñ
Tā ölince itmeyesin gibi āzād el-ġıyās

246. **sen:**
Gazel 316
Mısra: **1**

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ḥaddi mi var mihr ü māhuñ ide sen ḫan-ıla baḫs̲
Ẕerre niçe eylesün ḫurşīd-i raḫşān-ıla baḫs̲

247. **seni:**-*i*
Gazel 316
Mısra: **9**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Lā dime cevriyle öldürse Muḥibbī seni yār
Hīç revā mıdur gedā eyleye sulṭān-ıla baḫs̲

248. **sen:**
Gazel 324
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ṭaʿn kılma zāhidā dāyim ḫarābāt ehline
Rūz-ı maḥşerde riyā ile olursın sen gülenç

249. **saña:**-*a*
Gazel 330
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Kapuña hicāb-ıla yüzin sürdi Muḥibbī
Kimseye degül līk saña cān-ıla muḥtāc

250. **saña:**-*a*
Gazel 333
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Eger cānāne vaṣlına olursañ cān-ıla ṭālib
Saña bil perde olmışdur hemān terk it bedenden geç

251. **seni:**-*i*
Gazel 334
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Seni cāndan sevdügüm cānā ola yanuñda suç
Ben bu suç-ıla cemālüñden ırag olmak ne güç

252. **sen:**
Gazel 336
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ḫāk-i pāyuñ şāhlar başına tāc
Ehl-i küfre vażʿ kılduñ sen ḫarāc

253. **sen:**
Gazel 336
Mısra: **9**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Çü basduñ ʿışḳ rāhına ḳadem sen
Gerekdür cān-ıla dil viresin bāc

254. **saña:**-*a*
Gazel 339
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Uralıdan dilberā devletle sen başuña tāc
Cümle ʿālem saña dāyim gösterürler iḫtiyāc

255. **sen:**
Gazel 339
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Uralıdan dilberā devletle sen başuña tāc
Cümle ʿālem saña dāyim gösterürler iḫtiyāc

256. **sende:**-*de*
Gazel 341
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İy güzeller şāhı kılmazsın benümle çok kelec
Şimdi bildüm bende var mihr ü maḥabbet sende lec

257. **sen:**
Gazel 347
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sen ḫarām itmiş-iken baña lebüñ cürʿasını
Kanumı ġamzeñe ben eyledüm iy dōst mubāḥ

258. **sencileyin:**-*cileyin*
Gazel 348
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Görmedüm sencileyin bir mehi ʿālemde melīḥ
Eylesem tañ mı yüzüñ mihr-ile mehden tercīḥ

259. **seni:**-*i*
Gazel 359
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ġarra olma dehre seni āḫir ol bīdār ider
Ṣubḥgeh bir ḫāba beñzer devlet-i iḳbāl-i çarḫ

260. **sen:**
Gazel 361
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ehl-i ʿışḳuñ var-ısa dāyim niyāz u giryesi
Sen güzeller şāhınuñ cevr ü cefāsı nāzı çoḳ

261. **senüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 361
Mısra: **5**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Virse dünyāya göñül senüñle degül pāyidār
Bir ribāṭ-ı köhnesin anda bir günlik konuḫ

262. **saña:**-*a*
Gazel 362
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Derd-i dilümi her kaçan ʿarż eylesem saña
Gelmez dilüñden iy ṣanem ala cevāb-ı telḫ

263. **sen:**
Gazel 368
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Yād ider her nefes alsa bu Muḥibbī lebüñi
Dōstlık ḥaḳḳı mıdur itmeyesin sen anı yād

264. **saña:**-*a*
Gazel 376
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Gülşen içre gül gibi gül devlet ü baḫtuñ saʿīd
Saña bir nevrūz-ıla olsun mübārek iki ʿiyd

265. **sen:**
Gazel 376
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bu ṭarīḳ-i ʿışḳdur luṭf eyle öldür gel beni
Ġāzi ol sen gir s evāba ben daḫı olam şehīd

266. **saña:**-*a*
Gazel 385
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Cürmi çok geldi Muḥibbī kapuña redd eyleme
Kanda varsun pādişāhum saña tutmışdur ümīd

267. **sen:**
Gazel 387
Mısra: **13**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İy Muḥibbī eyledüñ sen seyr-i dünyāyı zebūn
Ehl-i diller anuñ-ıçun saña dirler şīr-merd

268. **sende:**-*de*
Gazel 387
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ehl-i ʿışḳa zāhidā sanma sözüñ teʾsīr ider
Sende yok z erre ḥarāret var hemān bir āh-ı serd

269. **seni:**-*i*
Gazel 389
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Cilve eyler bāġda gördüm yine bir serv-ḳad
Bed naẓardan saklasun didüm seni Ḥayy-ı ebed

270. **sen:**
Gazel 390
Mısra: **12**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sāġar alsa māh-rūlar destine
Sen ṣürāḥī-veş dilā eyle sücūd

271. **sen:**
Gazel 392
Mısra: **21**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sen muʿallime varup okumaduñ ḥarf ü ḥurūf
Līk ʿālimlerden oldı biñ ṭabaḳ ʿilmüñ fürūd

272. **sende:**-*de*
Gazel 392
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Tañrı'nuñ ḫāṣ kulısın bir aduñ oldı Maḥmūd
Sende cemʿ oldı seḫā vü kerem iḥsān-ıla cūd

273. **sensin:**-*sin*
Gazel 392
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Kim ire dergehüñe ire murādına o dem
Dü cihān içre çü ʿāşıḳlara sensin maḳṣūd

274. **saña:**-*a*
Gazel 394
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bed söyleme ʿāşıḳa iy zāhid-i ḫod-rū
Cān u dil ile saña ne nīg eger bedend

275. **seni:**-*i*
Gazel 394
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Ser-keştegān seni arar mescide varup
Sensin murād ṭālib-i cānān eger ṣadend

276. **saña:**-*a*
Gazel 397
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İtme dirīġ cān-ıla başuñ Muḥibbī gel
Tā ki saña merd diyeler cümle ehl-i cūd

277. **seni:**-*i*
Gazel 400
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Dimiş idüñ ki seni zülfüme ber-dār ideyim
Hīç amān virme hemān as beni ol dāra meded

278. **sen:**
Gazel 402
Mısra: **12**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Öldürürseñ kūyuña varan n'ola ʿāşıḳları
Sen olursın dōstum ġāzī ben oluram şehīd

279. **sen:**
Gazel 404
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Gel beni öldür s evāba gir ko kanum fikrini
Bu ṭarīḳ-ı ʿışḳdur sen ġāzi ben olam şehīd

280. **saña:**-*a*
Gazel 406
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Muḥibbī cān u başa kalmaduñ çün
Ko şimden girü disünler saña merd

281. **sen:**
Gazel 409
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Dōstum ʿāşıḳlara raḥm eyleyüp kıl ʿadl ü dād
İster-iseñ bulasın dünyāda sen ʿömr-i ziyād

282. **sen:**
Gazel 410
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Elüñden hey vefāsuz dād u feryād
Beni sen kılmaduñ bir laḥẓa dil-şād

283. **seni:**-*i*
Gazel 412
Mısra: **7**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Dimişdi zülfe idem seni ber-dār
İnanmam ben aña ger ide sevgend

284. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 415
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Göreli gün yüzüñ iy dōst senüñ ʿuşşāḳ
Olmışam ẕerre gibi her ṭarafa āvāra meded

285. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 415
Mısra: **5**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Leb-i şīrīnüñ yād eyleyüp iy ḫusrev senüñ
Döndüm kūhkene düşeliden kūhsāra meded

286. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 429
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Muḥibbī yine yārāna maʿānī dürlerin dökdüñ
Bu şiʿrüñ ṭarzını ancak senüñ ṣāḥib-kemāl añlar

287. **saña:**-*a*
Gazel 430
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Çal sīne ṭablını ʿalem-i āhı çek dilā
Ġam kişveri virildi saña bu livā yiter

288. **saña:**-*a*
Gazel 430
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Kūyında sehv-ile didi ol mübtelā kanı
Tā ḥaşre deñlü saña bu ẕevḳ u ṣafā yiter

289. **saña:**-*a*
Gazel 435
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Her kılum agız açup derd-i dilüm taḳrīr ider
Gūşuña almaduguñ bilsem saña ḫūlar mıdur

290. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 436
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Cān fedādur çeşm-i şūḫuña senüñ iy dil-firīb
Gönlümi böyle perīşān iden ol ḳākül geçer

291. **saña:**-*a*
Gazel 437
Mısra: **7**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Zahidā saña yiter ehl-i selāmet olduġuñ
ʿĀşıḳuñ faḫrı melāmet gözlemez nāmus u ʿār

292. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 437
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Pādişāhā senden özge yok benüm bir kimsenem
Bu Muḥibbī gibi kapuñda senüñ biñ bende var

293. **sen:**
Gazel 439
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Mihr ü ḳahruñdan yüzin döndürmeye ʿāşıḳlaruñ
Sen tururken ḫusrevā varup kime yalvaralar

294. **saña:**-*a*
Gazel 440
Mısra: **14**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

ʿIşḳ müşkildür Muḥibbī çünki ṣabra çāre yok
Saña lāzım oldı şimden girü idesin sefer

295. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 447
Mısra: **9**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İy Muḥibbī kim ki gördiyse senüñ eşʿāruñı
Ehl-i naẓmuñ arasında didi kim Ḥassān'ıdur

296. **saña:**-*a*
Gazel 449
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İy ṭabīb-i dil n'ola senden ümīd itsem ʿilāc
Derdümüñ dermānı sensin saña bu cān sarmaşur

297. **senden:**-*den*
Gazel 449
Mısra: **7**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İy ṭabīb-i dil n'ola senden ümīd itsem ʿilāc
Derdümüñ dermānı sensin saña bu cān sarmaşur

298. **saña:**-*a*
Gazel 451
Mısra: **5**

"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Cānā kimem ki saña suḫen diyem āşikār
Şeb-tār içinde eyle baña bir naẓar yiter

299. **sen:**
Gazel 451
Mısra: **7**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Var iy ṭabīb sen beni ko kendü ḫālüme
Hicrān ġamı bu ḫasta dile derd-i ser yiter

300. **sen:**
Gazel 455
Mısra: **9**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sanma iy dil yaluñuz sen mübtelāsısın anuñ
Bil aña ʿāşıḳ gedā vü mīr ü şeyḫ ü şābdur

301. **seni:**-*i*
Gazel 459
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Yūsufʾa kim beñzedür seni berāber tartıla
Al ḫaber benden ḥabībüm gözlerüm mīzānıdur

302. **sensüz:**-*süz*
Gazel 459
Mısra: **5**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sensüz iy gül-çehre yok ẕerre ṣafāsı gülşenüñ
Külḫen olursa senüñle cennet içre s̲ānīdür

303. **senüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 459
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sensüz iy gül-çehre yok ẕerre ṣafāsı gülşenüñ
Külḫen olursa senüñle cennet içre s̲ānīdür

304. **sen:**
Gazel 460
Mısra: **7**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Yazılısar her ne eylerseñ bugün sen ḫayr u şer
Cidd ü cehd-ile ne taḥṣīl olsa bu ʿālemdedür

305. **seni:**-*i*
Gazel 464
Mısra: **7**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Berr ü baḥrı aradı bulam diyü cānā seni
Bulımadı bu göñül daḫı yürür ser-geştedür

306. **sensin:**-*sin*
Gazel 468
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bend-i zülfüñde niçe diller esīr
Her ne ḥükm itseñ şehā sensin emīr

307. **sen:**
Gazel 478
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İy dil-i sevdā-zede zülfinden umma sen vefā
Hey ne kāfirdür sitemden sanma ḳaṣdı ġayrıdur

308. **saña:**-*a*
Gazel 482
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Muḥibbī olmagıl ġāfil dilüñden koyma eşʿārı
İşidenler diye arı şiʿir saña müsellemdür

309. **saña:**-*a*
Gazel 483
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Eger başuña ol dilber cefā sengini yagdursa
Kaçurma başuñı hergiz dilā saña ʿaṭālardur

310. **sensüz:**-*süz*
Gazel 486
Mısra: **1**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Her gice sensüz dilüm şad nāle çün gerdūn çeker
Gözlerüm yaşı yiñilmez her yaña Ceyḫūn çeker

311. **sen:**
Gazel 490
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Meclis-i cānāna varduñ bakma sen her cānibe
Sen edep gözle ki ol manẓūr u hem nāẓırdadur

312. **sen:**
Gazel 490
Mısra: **9**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sen perī-rūyı Muḥibbī itdi efsūn-ıla rām
Siḥrdür beñzer kelāmuñ meyli sen sāḥirdedür

313. **sen:**
Gazel 490
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sen perī-rūyı Muḥibbī itdi efsūn-ıla rām
Siḥrdür beñzer kelāmuñ meyli sen sāḥirdedür

314. **sen:**
Gazel 492
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Mihr ü māh u nüh felek encüm kamu ḫūr u melek
Sen güzeller ḫusrevine cümlesi ḳāyil-durur

315. **senden:**-*den*
Gazel 492
Mısra: **7**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Senden özge kimsenem yok umaram senden ʿaṭā
Vir zekāt-ı ḥüsnüñi kapuñda dil sāyil-durur

316. **seni:**-*i*
Gazel 494
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Şemʿ-i ruḫına karşu Muḥibbī perr ü bālüñ
Yansun ko seni eyledi pervāne güzeller

317. **senden:**-*den*
Gazel 496
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Egerçi ki günāhum çok cihānda kul ḫaṭāsuz yok
Velī senden umar şefḳat daḫı luṭf u keremlerdür

318. **senden:**-*den*
Gazel 496
Mısra: **11**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Bu dünyāya göñül virme gidenler senden öñürdi
Sikender Ḫusrev ü Dārā Ferīdūn daḫı Cemlerdür

319. **saña:**-*a*
Gazel 497
Mısra: **14**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Zāhidā mescidi toldurduñ yine ġavġā ile
Saña nefʿ yok hemān ancak hūy u hā geçer

320. **saña:**-*a*
Gazel 500
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

ʿĀṣıḳuz rindüz biz itdük çün melāmet iḫtiyār
Zāhidā sen sālim ol saña selāmetler gelür

321. **sen:**
Gazel 500
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

ʿĀṣıḳuz rindüz biz itdük çün melāmet iḫtiyār
Zāhidā sen sālim ol saña selāmetler gelür

sen-:

1. **saña:**-*a*
Gazel 215
Mısra: **4**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Enbiyānuñ ḫātemisin hem nebīler serveri
Devlet-i sermed bulur her kim ki saña suna dest

2. **saña:**-*a*
Gazel 229
Mısra: **10**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İtüm diyü bir kerre anarsa seni dildār
ʿĀlemde Muḥibbī saña besdür bu riʿāyet

3. **saña:**-*a*
Gazel 234
Mısra: **2**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Emr-i Ḥaḳḳ'ı gözleyüp erkān-ı dīni bunda tut
Kim ʿadem mülkine gitseñ anda ola saña kūt

4. **saña:**-*a*
Gazel 251
Mısra: **3**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Saña yitmez mi bir jende sarıl aña ḫayātuñda
Ölince tā anı ḫoş gör gel itme kimseye minnet

5. **saña:**-*a*
Gazel 251
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Togar gör zindeden mürde gelür her mürdeden zinde
Gözüñ aç saña yitmez mi cihān içinde bu ʿibret

6. **saña:**--*a*
Gazel 336
Mısra: **6**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Getürdi saña Cibrīl tācla ḫulle Ḫudā'dan saña iḥsān oldı miʿrāc

7. **saña:**--*a*
Gazel 336
Mısra: **12**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Muḥibbī'ye şefāʿat kıl şefīʿ ol Olupdur cān u dilden saña muḫtāc

8. **saña:**-*a*
Gazel 360
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sakın aldanma cihān naṭʿına āḫir māt ider
Nāgehān açmaz yüzinden saña diye şāh ruḫ

9. **saña:**-*a*
Gazel 387
Mısra: **14**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

İy Muḥibbī eyledüñ sen seyr-i dünyāyı zebūn
Ehl-i diller anuñ-ıçun saña dirler şīr-merd

sen bakma:

1. **sen bakma:**--*ma*
Gazel 490
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakma,görme anlamında kullanılmıştır.

Meclis-i cānāna varduñ bakma sen her cānibe
Sen edep gözle ki ol manẓūr u hem nāẓırdadur

sen bilürsin:

1. **sen bilürsin:**-*ür, -sin*
Gazel 70
Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeyi anlamış ve öğrenmiş bulunmak.

Bendeñem yārā bilürsin sen dilā
Ḥükm ide mi pādişāha hīç gedā

sen bir gedā olasın:

1. **sen bir gedā olasın:**--*a, --sın*
Gazel 158
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık kendine hitaben sevgilinin kölesi,kulu olasın diye telkinde bulunmaktadır.

İy Muḥibbī vaṣlını ummak aceb dīvānelik
Olasın sen bir gedā ol ola bir ālī-cenāb

sen dahı:

1. **sen daḫı:**
Gazel 173
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sen dahi. sen bile.

Kanda gitse Muḥibbī dōst hemīn
Sen daḫı eyle ol diyārı ṭaleb

2. **sen daḫı:**
Gazel 186
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sen dahi. sen bile.

Ser-i zülfini çevgān itse dilber
Dilā sen daḫı eyle başuñı top

3. **sen daḫı:**
Gazel 284
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sen dahi. sen bile.

İster göñül kūy-ı ḫarābāta şāh ola
İy pīr-i deyr gel berü sen daḫı himmet it

sen de:

1. **sen de:**
Gazel 169
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sen de.

İy Muḥibbī ḥürmet itmez kimseye sulṭān-ı ışḳ
Bir-durur dergāh-ı ālī sen de anuñ şeyḫ ü şāb

2. **sen de:**
Gazel 173
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sen de.

Geldi gül bezme bülbül itdi sürūd
Kıl bahār irdi sen de yārı ṭaleb

3. **sen de:**
Gazel 195
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sen de.

Zülfini kaçan elde o çevgāna beñzede
Meydān içinde başı dilā sen de eyle top

4. **sen de:**
Gazel 244
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sen de.

İy Muḥibbī yaşuñı sen de akıt cūlar gibi
Yok ḳarārı suyuñ olmış ʿāşıḳ-ı dīdār mest

5. **sen de:**
Gazel 278
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sen de.

Ola kim oyna gelüp zülfini çevgān ide yār
Top idüp sen de dilā başuñı meydāna ilet

sen eyledüñ:

1. **sen eyledüñ:**--*dü, --n*
Gazel 215
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliye hitaben: Sen yaptın,sen gerçekleştirdin denmek istenmiştir.

Eyledüñ sen nūruñ ile mihr-i raḫşānı şikest
Togıcak gün lā-büd eyler māh-ı tābānı şikest

sen gül içün:

1. **sen gül içün:**--*çün*
Gazel 133
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül gibi güzel sevgili.

Sen gül için ḫalḳ-ı ālem cümle düşmendür bana
Ẕerre gelmez aynuma ger yār olasın sen bana

sen güle:

1. **sen güle:**--*e*
Gazel 303
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgili gül çiçeğine benzetilmektedir.

Çeşmüm ideli sen güle bir kez naẓar iy dōst
Cān bülbüli turmaz kılur āh-ı seḥer iy dōst

sen güli kokulayam:

1. **sen güli kokulayam:**--*i, --la, --ya, --m*
Gazel 133
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın güle benzettiği sevgiliyi koklaması kastedilir.

Ḥaḳ naṣīb ide mi ki kokulayam ben sen güli
Bülbül-i şūrīdeveş ḫayrānuñam öñdin soña

sen gül-ruḫuñ:

1. **sen gül-ruḫuñ:**--*un*
Gazel 297
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül çiçeği gibi hoş kokulu ve al renkli yanaklı sevgili.

Okuyaldan gülşen içre medḥüñi sen gül-ruḫuñ
Gülsitānda kalmadı bir gül girībānı dürüst

sen olmasañ:

1. **sen olmasañ:**-*sa, -n*
Gazel 45
Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hz. Peygamber yaratılmasaydı, olmasaydı.

Dōstum sen olmasañ gülşen gelür külḫān baña
Senüñ-ile olıcak külḫān olur gülşen baña

2. **sen olmasañ:**-*ma, -sa, -n*
Gazel 66
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hz. Peygamber yaratılmasaydı, olmasaydı.

Dōstum sen olmasañ gülşen gelür külḫen baña
Senüñ-ile olıcak külḫen olur gülşen baña

sen sun:

1. **sen sun:**
Gazel 145
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İkram etmek,buyur etmek.

Ḫasta dilven baña sun sen lal-i nābuñ cürasın
Cān u dil hicrüñ odına yanmadın iy dil-firīb

sen tururken:

1. **sen tururken:**--*ur, --ken*
Gazel 388
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sen varken,buradayken anlamında kullanılmıştır.(sevgili bağlamında).

Sen tururken ṭūbīye baş egmem iy serv-i bülend
Var-iken şekker lebüñ baña gerekmez şehd ü ḳand

sende:

1. **sende:**--*de*
Gazel 268
Mısra: **3**
" Sen" ikinci tekil şahıs zamiri (Sevgili).

Sende bu ḥüsn ü leṭāfetle melāḥat görinür
Dir-isem tañ mı saña dehrüñ mehi çārdehest

senden:

1. **senden:**--*den*
Gazel 223
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Māl ü menāl yoluña bil cān u ser daḫı
Senden dirīġ olmaya iy dōst herçi hest

2. **senden:**--*den*
Gazel 239
Mısra: **11**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sakınur cānını senden dimişler Muḥibbī'ye kurı bühtāndur iy dōst

3. **senden:**--*den*
Gazel 348
Mısra: **8**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Cān u dil oldı şehā tīr-i müjeñ birle helāk
Her ne kim senden ire ḫūbdur olmaz o ḳabīḥ

4. **senden:**--*den*
Gazel 389
Mısra: **7**
"Sen" ikinci tekil şahıs zamiri. II Sevgili.

Sāʾilem geldüm kapuña senden iḥsān isterem
Olasın kān-ı kerem gelmez kerīmden lafẓ-ı red

senden alçak yükseg-ile:

1. **senden alçak yükseg-ile:**--*den, --le*
Gazel 141
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnsanın kendisinden alçak ve yüksekte olan diğer insanlarla ilişkisi kastedilmiştir.

İster-iseñ ālem içre idesin dāyim ḥuẓūr
Senden alçak yükseg-ile cehd eyle olma çep

senden ayru:

1. **senden ayru:**--*den*
Gazel 405
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Senden uzakta, senden ayrı.

Senden ayru kūh-ı ġamda iy yüzi māhum benüm
Seng-i miḥnetle dögüp oldı bu cismüm lāciverd

senden bir nefes cüdālık ʿāşıḳa biñ yıl-durur:

1. **senden bir nefes cüdālık ʿāşıḳa biñ yıl-durur:**--*den, --lık, --a, --dur, --ur*
Gazel 492
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgiliden kısacık bir an bile ayrı kalmanın kendine çok uzun bir zaman gibi geldiğini kastetmektedir.

Dūr olaldan işigüñden gündüzüm san gicedür
Bir nefes senden cüdālık ʿāşıḳa biñ yıl-durur

senden cüdā olam:

1. **senden cüdā olam:**--*a, --m*
Gazel 120
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın alın yazısının Allah(c.c) tarafından hep sevgiliden ve onun eşiğinden ayrı kalmak olarak yazıldığı kastedilmektedir.

Kime ġam kime feraḥ yazmış çü ḫaṭṭāṭ-ı ezel
Bunı yazmış başuma senden olam dāyim cüdā

senden gele:

1. **senden gele:**--*den, --e*
Gazel 307
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliden gelen her şey kastedilmektedir.

Her ne kim senden gele cevr ü cefālar rāżıyam
Derdüñi ḫoş göreliden baña dermāndur ʿabeş

senden her ne gelür:

1. **senden her ne gelür:**--*den, --ür*
Gazel 161
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın;sevgiliden gelen her şeye razı olması kastedilmiştir.

Rāżıyam her ne gelür senden cefā cevr ü elem
Çün ezelden derdüñi çekmek baña olmış naṣīb

senden özge:

1. **senden özge:**--*den*
Gazel 365
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Senden başka.

Cihānda her kişinüñ mesnedi var
Baña yok ġayrı senden özge mesned

2. **senden özge:**--*den*
Gazel 415
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Senden başka.

Baña sensin baña sensin yine raḥm eyleyecek
Senden özge kimi vardur vara yalvara meded

3. **senden özge:**--*den*
Gazel 437
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sen'den (Allah) başka .

Pādişāhā senden özge yok benüm bir kimsenem
Bu Muḥibbī gibi kapuñda senüñ biñ bende var

senden özge kimsenem yok:

1. **senden özge kimsenem yok:**--*den, --n, --e, --m*
Gazel 492
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sen'den (Allah) başka hiç kimsem yok .

Senden özge kimsenem yok umaram senden ʿaṭā
Vir zekāt-ı ḥüsnüñi kapuñda dil sāyil-durur

senden yaña:

1. **senden yaña:**--*a*
Gazel 109
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Senden tarafa.

Göñlümi göndermişem ben dōstum senden yaña
Bir daḫı mümkin midür kim ol gele benden yaña

2. **senden yaña:**-+*a*
Gazel 129
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sana doğru.

Būy-ı zülfüñi ṣabā yili ile gönder baña
Ben daḫı göndereyim cān u dilüm senden yaña

senden yaña bakdum:

1. **senden yaña bakdum:**-*du, -m*
Gazel 66
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlünü sevgiliye kaptırması,onun olduğu yöne doğru gitmesi anlamında kullanılmıştır.

Göñül ben virdüm bunda yok günāhı kimsenüñ
Ben baña itdüm ki bakdum dōstum senden yaña

seng:

1. **sengi:**-*i*
Gazel 151
Mısra: **4**
Taş (Kıymetli taş, mücevher bağlamında) II iğneleyici söz; arg. para (TBAS, 275).

Bister-i gülde yatursın sen ferāġatla müdām
Sengi bālin eyledüm sanma benüm ḫālüm ḫarāb

2. **senge:**-*e*
Gazel 335
Mısra: **8**
(Fars.) Taş.

Dil niçe döysün cefā sengine āh
Hīç taḥammül ide mi senge zücāc

seng eyler:

1. **seng eyler:**--*r*
Gazel 327
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Dert ve üzüntü vermek. 2)Taş kalpli sevgili anlamında kullanılmıştır.

Āhum e s er mi eyler aña seng dildür ol
Göñline beñzemez anuñ illā ḥadīd ü tuç

seng midür:

1. **seng midür:**-*dür*
Gazel 44
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Taş,katı bir cisim(olabilir mi anlamında soru).

Kūyuñda yatan seng midür ya ser-i uşşāḳ
Işḳ ḫānesini yapsa ser-ile n'ola bennā

2. **seng midür:**--*mi, --dür*
Gazel 376
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Taş,katı bir cisim(olabilir mi anlamında soru).

Göz yaşıyla niçe yıldur itmedi āhum eser
Seng midür bilimedüm ḳalbüñ şehā yoḫsa ḥadīd

seng-dil imiş:

1. **seng-dil imiş:**--*miş*
Gazel 370
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Katı kalpli,acımasız olmak(sevgili bağlamında).

Yol bulmadı Şīrīn'e katı seng-dil imiş
Tagları kesüp eyledi reh gerçi ki Ferhād

seng-est:

1. **seng-est:**
Gazel 240

Mısra: **2**
(Beyitte) "Taştır" anlamında kullanılmıştır.

Dilā bak rāh-ı ʿışḳ ġayetde teng-est
Neşībiyle firāzı cümle seng-est

seng-i cefā:

1. **seng-i cefā:**
Gazel 329
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cefâ taşı II sevgiliden gelen sıkıntı.

Gerçi kim seng-i cefā sıdı bu göñlüm şīşesin
Korkaram āḫir batar pāyuña ol sınmış zücāc

seng-i cefā yagsa:

1. **seng-i cefā yagsa:**--*sa*
Gazel 98
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin eşiğinden aşığa eziyet ve cefa-sıkıntı dışında bir şey düşmese de onun vazgeçmemesi kastedilir.

Kūy-ı dilberden Muḥibbī yagsa ger seng-i cefā
Yüzini döndürmeyüp fikrinde anuñ yār ola

seng-i cefādan:

1. **seng-i cefādan:**-*dan*
Gazel 36
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cefa taşından.

Ḫāne-i dil taḫtgāh iken saña iy tünd-ḫū
Yagdurursın her nefes seng-i cefādan taş aña

2. **seng-i cefādan:**--*dan*
Gazel 287
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet,sıkıntı taşı.

Ẓāhir itdi kūy-ı ʿışḳ içre cünūnum ʿāleme
Naḳş olan seng-i cefādan cism-i ʿüryān ʿāḳıbet

seng-i cefādan dögilüp:

1. **seng-i cefādan dögilüp:**-*üp*
Gazel 56
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet(sıkıntı) taşından dökülme anlamında kullanılmıştır.

İy şabā olsun vaṣiyyet kūy-ı yāra iltesin
Dögilüp seng-i cefādan ger bu cismüm gerd ola

seng-i cefādan dökilüp:

1. **seng-i cefādan dökilüp:**-*il, -üp*
Gazel 72
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet(cefa) taşından dökülmek.

İy şabā olsun vaṣiyyet kūy-ı yāra iltesin
Dökilüp seng-i cefādan uşbu çeşmüm gerd ola

seng-i cefā-y-ıla:

1. **seng-i cefā-y-ıla:**
Gazel 58
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert ve eziyet taşı.

Göñlümi seng-i cefā-y-ıla n'ola yıksa nigār
Ġam degül çünki yıkan yine yapar mimār ola

seng-i ġamdan:

1. **seng-i ġamdan:**--*dan*
Gazel 119
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve sıkıntı taşı.

Belā kūhı içinde seng-i ġamdan
Yatur mecrūḥ olup dil bī-ser ü pā

seng-i hārāya:

1. **seng-i ḫārāya:**--*y, --a*
Gazel 339
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sert kaya, taş, mermer. ll gönlü katı kimseler.

Göñlümüñ peymānesin sındugını ʿayb eylemeñ
Seng-i ḫārāya taḥammül ide mi nāzük zücāc

seng-i ḫāredür:

1. **seng-i ḫāredür:**--*dür*
Gazel 98
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mermer taşı, pek sert taş.

Kūh-ı ġamda yasdugum iy dōst seng-i ḫāredür
Ġurbet içinde kişi düşvārdur bīmār ola

seng-i kūyuñ:

1. **seng-i kūyuñ:**--*u, --n*
Gazel 246
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Semtindeki taş.

Ko kılsun seng-i kūyuñ laʿl ü mercān
Dökilsün her yaña bu ḫūnum iy dōst

seng-i miḫnet:

1. **seng-i miḫnet:**
Gazel 317
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam, keder taşı.

Seng-i miḫnet yagdurup her dem Muḥibbī başına
Niçeye dek urasın bagrına ḫançer el-ġıyāṣ

seng-i miḫnetle:

1. **seng-i miḫnetle:**--*le*
Gazel 405
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam, keder taşı.

Senden ayru kūh-ı ġamda iy yüzi māhum benüm
Seng-i miḫnetle dögüp oldı bu cismüm lāciverd

sengīn dil olur:

1. **sengīn dil olur:**-*ur*
Gazel 83
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığılün sakin bir halde gönlünün sakin bir halde bulunması,ne yapacağını bilmez halde olmaması kastedilir.

Katı düşvār oldı ḥālüm
n'eylesün tedbīr aña
Hey ne sengīn dil olur āh
eylemez tesīr aña

seni cāndan sevdügi:

1. **seni cāndan sevdügi:**--*i, --dan, --dü, --gi*
Gazel 334
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Beyitte) aşığın sevgiliyi çok içten,çok fazla sevmes,ilgi duyması kastedilmektedir.

N'eylesün n'itsün Muḥibbī yā
niçe yazsun ġamı
Seni cāndan sevdügi çünki olur
yanuñda suç

seni düşde görsem:

1. **seni düşde görsem:**--*i, --de, --se, --m*
Gazel 207
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliyi rüyada ya da hayalde görmek.

Ḳāni idüm düşde görsem
dirdüm iy dilber seni
Didi ışḳ ehli olan hīç gözine
ister mi ḫˇāb

seni gördügi dem:

1. **seni gördügi dem:**--*i, --düg, --i*
Gazel 457
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin görüldüğü zaman(aşık bağlamında).

Kūyuña varsa Muḥibbī serv
ḳadüñ isteyü
Göz yaşı gibi seni gördügi dem
pāya düşer

seni görsem:

1. **seni görsem:**--*sem*
Gazel 95
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgiliyi bir kez bile olsa görmek istemesi.

Ḥaḳ müyesser eylese bir kez
daḫı görsem seni
Yüz sürüp ayaguña dirdüm
kamu derdüm saña

seni iletmege:

1. **seni iletmege:**--*me, --ge*
Gazel 399
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin semtine varması kastedilmektedir.

İy Muḥibbī yār kūyına seni
iletmege
Hem resūlüm hem ṭarīḳum daḫı
varumdur nemed

seni sevdügi:

1. **seni sevdügi:**--*i, --dü, --gi*
Gazel 133
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliyi sevmesinin suç olduğu kastedilir.

Āşıḳ-ı bīçārenüñ suçısa seni
sevdügi
Ger beni ber-dār kılgıl suçlu
oldum ben saña

seni sevmek:

1. **seni sevmek:**--*mek*
Gazel 454
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliyi sevmek.

Ḫaṭā ise seni sevmek ḥabībüm
Ḫaṭādan ḫālī olmaz ādemīdür

2. **seni sevmek:**--*i, --mek*
Gazel 479
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliyi sevmek.

Sevmek seni nigārā yanuñda
çün günehdür
Dāyim işüm anuñçün ʿālemde
āh u vāhdur

seni sevmek imiş:

1. **seni sevmek imiş:**-*+i, --mek, --miş*
Gazel 174
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliyi sevmesi eziyet ve sıkıntılarının sebebi olarak düşünülmüştür.

Eyledüñ cevr ü cefālar cānuma
Seni çün sevmek imiş bildüm
sebeb

seni togrı yoldan çıkarmaga ol düşmen yiter:

1. **seni togrı yoldan çıkarmaga ol düşmen yiter:**--*i, --dan, --a, --r, --mag, --a, --e, --r*
Gazel 470
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak aşık kendini doğru yoldan çıkarmaya tek düşman olarak nefsinin yeteceğini söylemektedir.

İy Muḥibbī ġāfil olma nefs
şerrinden sakın
Togrı yoldan seni çıkarmaga ol
düşmen yiter

sensüz günüm:

1. **sensüz günüm:**-*+süz, -+üm-üm*
Gazel 185
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliyi anmadan,düşünmeden geçen bir saniyesinin dahi olmadığı kastedilir.

Sanma kim sensüz günüm olur
siyāh
Bil ki rūşendür günümden tīre
şeb

sensüz olsa:

1. **sensüz olsa:**--*süz, --sa*
Gazel 307
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliden ayrı olmak,onun yanında olamamak kastedilmektedir.

İki ʿālemde senüñ ben ʿāşıḳam dīdāruña
Sensüz olsa cennet ü ḥavrā vü ġılmāndur ʿabeş

senüñ:

1. **senüñ:**--*ün*
Gazel 260
Mısra: **2**
" Sen" ikinci tekil şahıs zamiri(sevgili).

İy ṣabā luṭf eylegil dildāra peyġāmum ilet
Di senüñ kūyuñ-durur bilsün benüm nāmum ilet

2. **senüñ:**--*ün*
Gazel 269
Mısra: **7**
" Sen" ikinci tekil şahıs zamiri(sevgili).

Şuʿle virdi metn-i ḥüsnüñde senüñ Nūr āyeti
Geldi ḫaṭṭüñ yazdı tefsīr eyledi anı dürüst

3. **senüñ:**--*ün*
Gazel 307
Mısra: **13**
" Sen" ikinci tekil şahıs zamiri(sevgili).

İki ʿālemde senüñ ben ʿāşıḳam dīdāruña
Sensüz olsa cennet ü ḥavrā vü ġılmāndur ʿabeş

4. **senüñ:**--*ün*
Gazel 320
Mısra: **3**
" Sen" ikinci tekil şahıs zamiri(sevgili).

Gülsitān-ı ḥüsnüñe karşu senüñ bülbülleyin
Ṣubḥ olınca eylerem feryād u efġān-ıla baḥş

5. **senüñ:**--*ün*
Gazel 334
Mısra: **3**
" Sen" ikinci tekil şahıs zamiri(sevgili).

Döymeye senüñ cefā vü cevrüñe āhen daḫı
Eylemez aña taḥammül göñlüm olsa aña tuç

6. **senüñ:**--*ün*
Gazel 398
Mısra: **3**
" Sen" ikinci tekil şahıs zamiri(sevgili).

Āteş-i ḥüsnüñe karşu bugün iy dōst senüñ
Eyledüm cān u dilüm yakmag-ıçun hem çü sipend

7. **senüñ:**--*ün*
Gazel 293
Mısra: **1**
" Sen" ikinci tekil şahıs zamiri(sevgili).

Olmışam cām-ı lebüñden ben senüñ iy yār mest
Nitekim būy-ı gül ile bülbül-i gülzār mest

senüñ ʿārıżuñda zülfüñi gördüm:

1. **senüñ ʿārıżuñda zülfüñi gördüm:**--*ün , --un, --da, --i, --n, --i, --düm-uñ,-da*
Gazel 289
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgilinin yanağına saçının düştüğünü ve bu durumu gördüğünü kastetmektedir.

ʿĀrıżuñda zülfüñi gördüm senüñ iy yār mest
Ḫaḳ dimişler günde yatsa olur-ımış mār mest

senüñ bendeñ olmışdur:

1. **senüñ bendeñ olmışdur:**--*ün, --n, --mış, --dur*
Gazel 172
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin kapısında kul,köle olmak kastedilmiştir.

Bende-i maḫlaṣ Muḥibbī bendeñ olmışdur senüñ
Bendelikden çıkmasun budur duāmuz yā Mucīb

senüñ beytüñe:

1. **senüñ beytüñe:**--*ün--ün, --ü, --n, --e*
Gazel 337
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Muhibbi'nin şiiri kastedilmektedir.

İy Muḥibbī beñzedi naẓmuñ Niẓāmī naẓmına
N'ola dirsem uşbu beytüñe senüñ ben Penc Genc

senüñ boynuña:

1. **senüñ boynuña:**--*ün, --u, --n, --a*
Gazel 299
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin boynu kastedilmektedir.

Dil düzdini ʿadl eyleyüben zülfüñe gel as
Boynuña senüñ düşmeye hergiz güneh-i dōst

senüñ derdüñ:

1. **senüñ derdüñ:**--*ün, --ü, --n*
Gazel 245
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Senin derdin II Sevgilinin derdi.

Senüñ derdüñ baña dermāndur iy dōst
Ġamuñ da sīnem içre cāndur iy dōst

senüñ derdüñle hastadur:

1. **senüñ derdüñle ḫastadur:**--*ün, --i, --n, --le, --dur*
Gazel 228
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin derdiyle sıkıntıda olduğu,hastalandığı ifade edilmektedir.

Derdüñle senüñ ḫastadur iy dōst Muḥibbī
Billāhi ḳadem rence kılup eyle ʿiyādet

senüñ gibi:

1. **senüñ gibi:**--*ün*
Gazel 134
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Senin gibi.

Zāhidā sanma senüñ gibi yolumı yañılam
Işḳ çün rehber olup gösterisersin rāh bańa

senüñ gönlüñ:

1. **senüñ gönlüñ:**--*ün, --ü, --n*
Gazel 460
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin ilgi göstermesi bağlamında kalbi kastedilmektedir.

Ḫāṭırumdan bir nefes çıkmazsın ammā ʿāḳıbet
İy perī bilmem senüñ gönlüñ niçe ādemdedür

senüñ ʿışḳuñla yaluñuz ben degülem sergerdān:

1. **senüñ ʿışḳuñla yaluñuz ben degülem sergerdān:**--*ün, --un, --la, --em*
Gazel 289
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık;sevgiliye duyduğu aşkla sadece kendisinin mest olmadığını ve şaşırmadığını kastetmektedir.

Ben degülem yaluñuz ʿışḳuñla sergerdān senüñ
Bunca yıl serkeşte durur künbed-i devvār mest

senüñ kūyuña varmaz:

1. **senüñ kūyuña varmaz:**--*ün, --u, --n, --a, --maz*
Gazel 382
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin semtine mahallesine gitmek.

Görse yüzüñi Muḥibbī kūyuña varmaz senüñ
ʿĀşıḳ-ı dīdār kılmaz cennet-i aʿlāyı yād

senüñ yanuñda:

1. **senüñ yanuñda:**--*ün, --da*
Gazel 141
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Senin gözünde, senin indinde.

İtmeyince terk-i dünyā iremezsin Ḥaḳḳ'a sen
Tā ki yanuñda senüñ bir olmaya ḫāk ü ẕeheb

senüñ yoluñda:

1. **senüñ yoluñda:**--*ün, --u, --n, --da*
Gazel 328
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir. || amaç,maksat, uğur.

Senüñ yoluñda her ḫār-ı muġaylan
Görinür pāyuma zer-baft ü dībāc

ser:

1. **ser-ile:**--*ile*
Gazel 44
Mısra: **12**
Baş.

Kūyuñda yatan seng midür ya ser-i uşşāḳ
Işḳ ḫānesini yapsa ser-ile n'ola bennā

2. **serüm:**-*üm*
Gazel 258
Mısra: **7**
Baş.

Kūyuñda serüm ḳaṭʿ ideliden berü iy dōst
Tīġuña benüm gerdenüm eyler niçe minnet

3. **şerden:**-*den*
Gazel 163
Mısra: **9**
Kötülük, fenalık.

Çünki ḫayruñ yok Muḥibbī bāri gel şerden sakın
Ger bu sözüm tutmayasın yig olur senden devāb

4. **serin:**-*in*
Gazel 64
Mısra: **7**
Baş II Can.

Top kılsun zülfi çevgānına āşıḳlar serin
Çün sunılmışdur ezelden top ile çevgān aña

5. **serde:**-*de*
Gazel 167
Mısra: **8**
Baş II Can.

Düşeli sevdā-yı zülfe sormañuz aḥvālümi
Serde bād u dilde āteş gözlerümdür tolu āb

6. **serde:**-*de*
Gazel 185
Mısra: **5**
Baş II Can.

Āşiyān olalı serde dūd-ı āh
Bańa Mecnūn diyü virdiler laḳab

7. **serüm:**-*üm*
Gazel 456
Mısra: **8**
Baş II Can.

Esb-i nāz-ıla gelüp ü yār beni öldüre ger
Bańa devlet bu serüm ḥalḳa-i fitrāke çıkar

ser çekdi:

1. **ser çekdi:**--*di*
Gazel 225
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Baş çekmek.

Ser çekdi bu dil āteşi eflāke ʿalem-vār
Eşküm sipehi tutdı bu dünyāyı tamāmet

2. **ser çekdi:**--*di*
Gazel 254
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Baş çekmek.

Ser çekdi yine āteş-i dil çarḫa ʿalem-vār
Yitmez mi şehīd-i ġama bu deñlü ʿalāmet

3. **ser çekdi:**--*di*
Gazel 265
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Baş çekmek.

Ser çekdi bu dil ʿāteş-i eflāke ʿalem-vār
Eşküm sipehi dutdı bu dünyāyı tamāmet

ser ko:

1. **ser ko:**
Gazel 248
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kimse veya değer uğruna ölümü göze almak, canını feda etmek.

Pāy-ı ḫuma sebū gibi ser ko Muḥibbī var
Olur çü soñra ḥādi s eden kāseler şikest

ser kodum:

1. **ser kodum:**--*du, --m*
Gazel 235
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Baş koymak,canını ve gönlünü feda etmek.

Ser kodum çünki şurāḥī gibi pāy-ı ḳadeḥe
Tañ degül dirler-ise baña eger bāde-perest

ser koyan:

1. **ser koyan:**--*a, --n*
Gazel 300
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akıl ve fikir sahibi olmak. (Aşıklar mantıklı düşünmez bağlamında ele alınmıştır.).

Saʿādet buldı koyan pāyına ser
Benüm başumda yokdur bu saʿādet

serāb olur:

1. **serāb olur:**--*ur*
Gazel 213
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayal olmak.

İy Muḥibbī cura-i cām-ı muḥabbet nūş iden
Himmeti katında anuñ āb-ı Ḫıżr olur serāb

ser-ā-ser:

1. **ser-ā-ser:**
Gazel 343
Mısra: **6**
Baştan ayağa, tamamen.

Baña şemʿ ü şarāb u nuḳl şāhid
Saña zāhid ser-ā-ser bu cihān genc

2. **ser-ā-ser:**
Gazel 81
Mısra: **2**
Baştan başa, büsbütün.

Başuma āhum şuāı tāc-ı efserdür baña
Eşk-i çeşmüm virdügi ḫilat ser-ā-ser dür baña

3. **ser-ā-ser:**
Gazel 113
Mısra: **3**
Baştan başa, büsbütün.

Kaplamışdı ālemi ẓulmet ser-ā-ser virdi nūr
Şem-i ruḥsārı anuñçün didiler vehhāc aña

4. **ser-ā-ser:**
Gazel 171
Mısra: **6**
Baştan başa, büsbütün.

Gözlerüm yaşını lāyıḳ gördi ḫayyāṭ-ı felek
Biçdi ḫilat egnüme gāhī ser-ā-ser gāh şīb

5. **ser-ā-ser:**
Gazel 187
Mısra: **6**
Baştan başa, büsbütün.

Şāh-ı ışḳam şule-i āhum baña zerrīn alem
Ḫilatümdür eşk-i çeşmümden ser-ā-ser gāh şīb

6. **ser-ā-ser:**
Gazel 216
Mısra: **5**
Baştan başa, büsbütün.

Ser-ā-ser ālemi gezdüñ tutalum olduñ Efrīdūn
Bu dehrüñ niçesin Rüstem olup ālemde burduñ tut

7. **ser-ā-ser:**
Gazel 282
Mısra: **10**
Baştan başa, büsbütün.

Komadı tende mecāl ü sīnede hīç ʿaḳl u hūş
Dutdı cān mülkin ser-ā-ser kākül-i müşgīn-i dōst

ser-cümle:

1. **ser-cümle:**
Gazel 143
Mısra: **2**
Baştan aşağı, tamamen.

Kıldı firḳat gözümüñ yaşını iy dōst şarāb
Bagrumı ḥasret odı eyledi ser-cümle kebāb

2. **ser-cümle:**
Gazel 214
Mısra: **14**
Baştan aşağı, tamamen.

Göz yaşını akıt öte geçe tā ki semekden
Āhuñ-ıla cihān yüzini ser-cümle duman it

serd:

1. **serd:**
Gazel 374
Mısra: **10**
Hiddetli, sert, şiddetli.

Vāʿiẓ sözini koyma Muḥibbī kulaguña
İtmez eser göñülde kaçan olsa nükte serd

serden:

1. **serden:**--*den*
Gazel 419
Mısra: **6**
Sevgilinin başı,canı.

Pādişāhā tuḫfe itdüm cān u dil eyle ḳabūl
Çünki yok katumda hīç nesne benüm serden leẕīẕ

serencāmı çekdürürler:

1. **serencāmı çekdürürler:**--*dür, --ür, --ler*
Gazel 106
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) başa gelen kötü olayların bir türlü bitmemesi,son bulmaması kastedilmiştir.

Bir yaña ġamdur çeken bir yaña derd ü ġuṣṣadur
Niçeye dek çekdürürler bu serencāmı baña

ser-fitne-i hūbān-ı cihānsın:

1. **ser-fitne-i ḫūbān-ı cihānsın:**--*sın*
Gazel 214
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bütün alem içinde güzellerin en başı olan sevgili kastedilmiştir.

Şek nīst ki ser-fitne-i ḫūbān-ı cihānsın
Gel ḳāmet ü reftār-ı belāyı dil ü cān it

sergerdān:

1. **sergerdāndur:**-*dur*
Gazel 239
Mısra: **8**
Şaşkın, perişan.

Yañaguñ tāzedür verd-i iremden
Boyuña ṭūbī sergerdāndur iy dōst

2. **sergerdān:**
Gazel 115
Mısra: **2**
Başı dönen, ne yapacağını bilmeyen, şaşırmış, sersemlemiş bir durumda olan kimse, şaşkın, perişan.

Gül yüzine olalı āşüfte vü ḥayrān ṣabā
San yürür dīvānedür gülşende sergerdān ṣabā

sergerdān itdi:

1. **sergerdān itdi:**--*di*
Gazel 437
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sersem, şaşkın, perişan etmek.

ʿArż kıldı gün yüzini itdi sergerdān beni
Aldı dilden komadı bir ẕerre ṣabr-ıla ḳarār

sergerdān ola:

1. **sergerdān ola:**--*a*
Gazel 138
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşırmak; hayran olmak.

Geşt ider lali hevāsıyla Muḥibbī ālemi
Tañ mı ger sevdā-zede ālemde sergerdān ola

ser-geşte:

1. **ser-geştesi:**-*si*
Gazel 80
Mısra: **6**
Başı dönmüş, kafası karışmış, şaşkın.

Āh kim bahr-ı firāḳuñ düşeli girdābına
Olmışam ser-geştesi peydā degül sāḥil baña

2. **ser-geştedür:**-*dür*
Gazel 464
Mısra: **8**
Başı dönmüş, kafası karışmış, avare.

Berr ü baḥrı aradı bulam diyü cānā seni
Bulmadı bu göñül daḫı yürür ser-geştedür

ser-geşte olmışam:

1. **ser-geşte olmışam:**--*mış, --am*
Gazel 146
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başı dönmüş, kafası karışmış (kimse), şaşkın olan kişi.

Eşk-i çeşmüm cū olaldan iñlerem dolāb-veş
Olmışam ser-geşte döner sanasın bir āsiyāb

sergüzeştüm okuñuz:

1. **sergüzeştüm okuñuz:**--*ü, --m, --nuz-ñuz*
Gazel 448
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık başıma gelen hikayeyi okuyun demek istemektedir.

Sergüzeştüm okuñuz ʿālemde bir nev-ḳıṣṣadur
Köhnemiş efsānesi Ferhād-ıla Mecnūn'dur

ser-ḫānedür:

1. **ser-ḫānedür:**--*dür*
Gazel 481
Mısra: **10**
Kin ve intikam yuvası.

Didüm iy dilber neden ʿuşşāḳı ḳurbān eyledüñ
Didi kim bilmez misin kūyum benüm ser-ḫānedür

serhoşuñ meyli:

1. **serḫoşuñ meyli:**--*un, --i*
Gazel 498
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk şarabından mahmur olmuş kişi hem ona meyleder denilmektedir.

Kanum içse ġamzeler ister ciger biryānını
Ḥaḳ dimişler serḫoşuñ meyli kebāb üstindedür

ser-i bīmār:

1. **ser-i bīmār:**
Gazel 315
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hasta insan.

Ḫasta-i ʿışḳdur Muḥibbī bildük aña çāre yok
Bāri itme gel ṭabībā bir ser-i bīmār baḫş

ser-i kūyında:

1. **ser-i kūyında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 74
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eşik, mahal (Ser-i kūyında :yanı başında, gözünün önünde, yanında, elinde).

İtlerinden beni add itmiş ser-i kūyında yār
Ḫoş laḳab virmiş ḥabībüm baña ġāyet faḫr ola

ser-i kūyuñ:

1. **ser-i kūyuñ:**--*u, --n*
Gazel 483
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yanı başı, gözünün önü.

Ser-i kūyuñ gedāsını gören sanur gedālardur

Velī ger maʿnī yüzinden bakarsa pādişālardur

ser-i kūyuñda:

1. **ser-i kūyuñda:**-*un, -da*
Gazel 76
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin mahallesinde yanı başında, gözünün önünde.

Ser-i kūyuñda dil-ḫaste yatur bir derdmendüñdür
Ṭabībā lal-i nābuñdan aña eyle gel em peydā

2. **ser-i kūyuñda:**--*u, --n, --da*
Gazel 283
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin mahallesinde yanı başında, gözünün önünde.

Niçe yıldur yüz sürer turmaz ser-i kūyuñda dil
Görmedi bir kez seni cānāne oldı ʿāḳıbet

3. **ser-i kūyuñda:**--*u, --n, --da*
Gazel 398
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin mahallesinde yanı başında, gözünün önünde.

Ḳamer alnuña vü gün yüzüñe ʿāşıḳ olalı
Ser-i kūyuñda yürür şām u seḥer sanki levend

ser-i uşşāḳ:

1. **ser-i uşşāḳ:**
Gazel 44
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âşıkların başı.

Kūyuñda yatan seng midür ya ser-i uşşāḳ
Işḳ ḫānesini yapsa ser-ile n'ola bennā

ser-i zülfeyn-ile:

1. **ser-i zülfeyn-ile:**--*le*
Gazel 283
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin başındaki saçlar kastedilmektedir.

Dil ser-i zülfeyn-ile düşdi zenaḫdan çāhına
Āḫirā gör mār-ıla hem-ḫāne oldı ʿāḳıbet

ser-i zülfi:

1. **ser-i zülfi:**--*i*
Gazel 368
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saçın ucu II Sevgilinin saçları.

Ser-i zülfi güc-ile çekdi lebinden dilümi
Elümüzden ne gelür nic' idelüm güce ne ad

2. **ser-i zülfi:**--*i*
Gazel 433
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saçın ucu II Sevgilinin saçları.

Ḳadem basmamag-ıçun genc-i ḫüsne
Ṭılısm olmış ser-i zülfi yılandur

ser-i zülf-i siyāhuñdur:

1. **ser-i zülf-i siyāhuñdur:**--*un, --dur*
Gazel 94
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin başındaki gece kadar siyah saçlar.(Saçların siyahlığı aynı zamanda kafirliğin de işaretidir.).

Şarāb-ı lal-i nābuñdur iden ben bī-dili şeydā
Ser-i zülf-i siyāhuñdur getüren başuma ġavġā

ser-i zülf-i siyehüñ:

1. **ser-i zülf-i siyehüñ:**--*ün*
Gazel 100
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Siyah saçların ucu.

Ser-i zülf-i siyehüñ yolına cān terk ideli
Yüzüm aklıgına tañ mı kefenüm şāhid ola

ser-i zülfini:

1. **ser-i zülfini:**-+*i, -+ni*
Gazel 186
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saçın ucu II Sevgilinin saçları.

Ser-i zülfini çevgān itse dilber
Dilā sen daḫı eyle başuñı top

2. **ser-i zülfini:**--*i, --n, --i*
Gazel 423
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saçın ucu II Sevgilinin saçları.

Yüksek uçarsa hümā gibi ʿaceb midür nigār
İki yañadan ser-i zülfini bāl ü per geçer

ser-i zülfiyle:

1. **ser-i zülfiyle:**--*i, --y, --le*
Gazel 463
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçı kastedilmiştir. (Aşığın onun hayalini kurması bağlamında).

Ser-i zülfiyle dil mecnūna beñzer
Gözüm yaşı daḫı Ceyḥūn'a beñzer

ser-i zülfüñ:

1. **ser-i zülfüñ:**--*ü, --n*
Gazel 114
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zülfün, saçın ucu.

Çün şeb-i zülfüñde tutduñ dōstum dil düzdini
Lāyıḳ oldur kim ser-i zülfüñ kılasın dār aña

2. **ser-i zülfüñ:**--*ü, --n*
Gazel 375
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saç ucu II sevgilinin saç uçları.

Boynuma eyle ser-i zülfüñ kemend
Olmışam dīvāne lāyıḳ baña bend

ser-i zülfüñe:

1. **ser-i zülfüñe:**--*e*
Gazel 279
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin siyah saçları.

Yüzüñde şehā noḳṭa mı didüm didi ḥālāt
İrer mi ser-i zülfüñe elüm didi heyhāt

serin top itmiş:

1. **serin top itmiş:**--*i, --n, --miş*
Gazel 473
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başını top etmek,sevgili uğrunda canını feda etmek.

Ḥüsn meydānında top itmiş serin ʿāşıḳlaruñ
Zülfini çevgān idüp esbine cevlān ögredür

serīr-i ḥüsne:

1. **serīr-i ḥüsne:**-*e*
Gazel 11
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik tahtı.

Çün güzeller pādişāhısın virildi şāhlık
Çık serīr-i ḥüsne dinsün ḫūblar şāhı saña

ser-keş zülfini:

1. **ser-keş zülfini:**--*i, --ni*
Gazel 157
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin dikbaşlı,inatçı ve dağınık saçları kastedilir.

Tagıdup gül ruḫları üstinde ser-keş zülfini
Ehl-i Rūm üzre dem-ā-dem kāfir-i bī-dīn salup

serkeşte durur:

1. **serkeşte durur:**--*ur*
Gazel 289
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sersem. Başı dönmüş. Avâre ve mütehayyir olan. Hayrette kalmış.

Ben degülem yaluñuz ʿışḳuñla sergerdān senüñ
Bunca yıl serkeşte durur künbed-i devvār mest

ser-keştegān:

1. **ser-keştegān:**
Gazel 394
Mısra: **3**
Başı dönmüş,avare.Hayret etmiş.

Ser-keştegān seni arar mescide varup
Sensin murād ṭālib-i cānān eger ṣadend

ser-tā:

1. **ser-tā:**
Gazel 104
Mısra: **2**
1)Baştan başa,bütün. 2)İnatçı.

Kapusında şāh-ı ışḳuñ bendedür Kāvus aña
Nālesi ser-tā nefīr ü sīne ṭabl u kūs aña

ser-tāc kıldı:

1. **ser-tāc kıldı:**--*dı*
Gazel 253
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Baş tacı ‖ baş tacı etmek: çok sevmek ve saymak, el üstünde tutmak şeklinde deyim olarak da kullanılmaktadır.

Muḥibbī ḫāk-i pāyüñ kıldı ser-tāc
Ne ġam dinse aña ehl-i saʿādāt

ser-tā-pā:

1. **ser-tā-pā:**
Gazel 57
Mısra: **4**
Baştan aşağı ll her tarafa.

Zülf-ile ġamzeñ bile ebrūlaruñ
Oldı bunlar cümle ser-tā-pā belā

ser-tā-ser:

1. **ser-tā-ser:**
Gazel 267
Mısra: **12**
Baştan başa, bütünüyle, tamamen.

Muḥibbī şiʿrüñi yārāna gönder
Ko dutsun dehri ser-tā-ser tamāmet

ser-te-ser:

1. **ser-te-ser:**
Gazel 63
Mısra: **8**
Baştan başa / tamamen.

Ḫūblık mülkinde kaldurduñ livāyı ḥusrevā
Virdi ṭabluñ ser-te-ser ālemlere ṣıyt u ṣadā

2. **ser-te-ser:**
Gazel 102
Mısra: **10**
Baştan başa / tamamen.

Gül yüzüñ şevḳi ile baksam Muḥibbī āleme
Cümle ālem ser-te-ser bāġ u gülistāndur baña

3. **ser-te-ser:**
Gazel 215
Mısra: **6**
Baştan başa / tamamen.

Çünki yüceldüp bülend itdüñ livā-yı Aḥmed'i
Tā ḳıyāmet olısardur ser-te-ser edyān pest

4. **ser-te-ser:**
Gazel 329
Mısra: **7**
Baştan başa / tamamen.

Ger dilerseñ ʿālemi rūşen kılasın ser-te-ser
Gün yüzüñden burḳaʿuñ keşf eyleyüp ruḫsāruñ aç

ser-te-ser yanar-ıdum:

1. **ser-te-ser yanar-ıdum:**--*ar, --ı, --dum*
Gazel 93
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Baştan başa(bütünüyle) yanmak.

Dutışup ışḳ āteşine yanar-ıdum ser-te-ser
Olmasaydı eşk-i çeşmüm dem-be-dem bārān baña

serümi fitrāküñe baglama:

1. **serümi fitrāküñe baglama:**--*ü, --mi, --ü, --ne, --ma*
Gazel 149
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığın başını(boynunu) atın terkisi,terki kayışı, eyerin ardındaki tasmaya bağlaması kastedilir.

Serümi baglama fitrāküñe lāyıḳ degülem
Anı ġalṭān ideyim tā basa sümm-i merkeb

serüñ top it:

1. **serüñ top it:**--*ün*
Gazel 198
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canını ortaya koymak,gözünü kırpmadan harcamak.

Işḳ meydānında top it oynasun dilber serüñ
Furṣat el virdükçe maḫfī zülfinüñ çevgānın öp

serv:

1. **servde:**-*de*
Gazel 367
Mısra: **7**
Selvi ağacı II sevgilinin uzun boyu.

Servde bülbül maḳām itmiş ider Ḳāmetüñ vaṣfında āvāzın bülend

2. **servi:**-*i*
Gazel 31
Mısra: **7**
İnce uzun bir ağaç çeşidi II Sevgili.

Serverā servi niçe ḳaddüñe teşbīh ideyim
Aralarında tefāvüt var anuñ arż u semā

3. **serv:**
Gazel 302
Mısra: **1**
"Servi" kelimesinin eski metinlerde görülen asıl şekli. Serv/servi/selvi ağacı, uzun boylu ve koyu yeşil yapraklı bir ağaçtır. Klasik şiirde adından en çok bahsedilen ağaçtır. Sevgilinin boyu için hem benzeyen hem de benzetilendir. Hatta zamanla sevgilinin boyu ile bütünleşmiş olup "boy" kelimesinin kullanımına dahi ihtiyaç kalmamıştır ve mecaz yoluyla ifade edilmektedir. selvinin hafîf rüzgârla salınışı, sevgilinin yürüyüşünü andırmaktadır.

Serverā ḳaddüñ yanında serv pest
Ḫōş dimişler dest-ber-bālā-yı dest

4. **serv:**
Gazel 380
Mısra: **8**
Far. Selvi ağacı.

Serv ü gül bāġ içre gördi rūyuñ ile ḳāmetüñ
Gül kızardı serv pest oldı eyā serv-i bülend

5. **servüñ:**-*ün*
Gazel 289
Mısra: **11**
(Servi gibi uzun boylu) sevgili.

Būy-ı zülfüñden hevā başında var servüñ meger
Raḳṣa girmiş ol hevādan şöyle kim oynar mest

serv ayagına:

1. **serv ayagına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 489
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Servi (gibi uzun boylu sevgilinin) ayağı.

Dökdüñ Muḥibbī gözyaşın şol deñlü serv ayagına
Kim görse diye cū degül bu yoḫsa deryā mı olur

serv gibi:

1. **serv gibi:**
Gazel 310
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Servi ağacı gibi.

Serv gibi bāġda reftāra geldüñ nāz-ıla
Eyledüñ bu gözlerüm yaşın firāvān el-ġıyāṣ

2. **serv gibi:**
Gazel 417
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Servi ağacı gibi.

Serv gibi salınup ʿarż-ı cemāl itse nigār
Nesne görinmez baña ol zülf-i ʿanberden leẕīẕ

serv kaddi görmeyeli:

1. **serv ḳaddi görmeyeli:**--*meye, --li*
Gazel 117
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Servi ağacı gibi uzun boylu sevgilinin aşık tarafından görülemediği anlamı katılmıştır.(zaman bağlamında).

Sen serv ḳaddi görmeyeli iy gül-i ranā
Ta'llāhi le-ḳad ṭāletü'l-eşvāḳi aleynā

serv kaddini görüp:

1. **serv ḳaddini görüp:**--*i, --ni, --üp*
Gazel 162
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin servi ağacına benzeyen boyu kastedilmiştir.

Serv ḳaddini görüp oldı gözüm yaşı revān
Gönlüm āvāredür ol zülf-i semen-sāya düşüp

serv kaddüñ:

1. **serv ḳaddüñ:**--*ü, --n*
Gazel 419
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Selvi boy. || Uzun boy.

Serv ḳaddüñ görinür bālā vü ṭūbādan yaña
Leblerüñ cānā şarāb-ı āb-ı kevs erden leẕīẕ

serv kaddüñe:

1. **serv ḳaddüñe:**--*ü, --n, --e*
Gazel 449
Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin selvi ağacına benzeyen uzun boyu kastedilmektedir.

Serv ḳaddüñe eger ʿāşıḳ degülse kākülüñ
Gerdenüñe ya neden yüz buldı her ān sarmaşur

serv kaddüñi görse:

1. **serv ḳaddüñi görse:**--*se*
Gazel 120
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) uzunluğuyla bilinen servi ağacının sevgilinin boyunu gördüğünde ona -uzun bir ömür-gibisin diyeceği kastedilmiştir.

Serv görse ḳaddüñi diye saña ömr-i dırāz
İşidüp bunı çınār el kaldurup itdi duā

serv ḳadüñ:

1. **serv ḳadüñ:**--*ü, --n*
Gazel 457
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Selvi boylu sevgili.

Kūyuña varsa Muḥibbī serv ḳadüñ isteyü
Göz yaşı gibi seni gördügi dem pāya düşer

serv ü arar:

1. **serv ü arar:**
Gazel 140
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Servi ve ardıç ağacı. II sevgilinin boyu posu.

Ḳaddi reftārı yanında hīçe saymazlar anı
Serv ü arar bir yaña ol ḳadd-i bālā bir yaña

serv ü gül:

1. **serv ü gül:**
Gazel 380
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Servi ağacı ve gül. (Sevgilinin boyu ve yüzü bağlamında).

Serv ü gül bāġ içre gördi rūyuñ ile ḳāmetüñ
Gül kızardı serv pest oldı eyā serv-i bülend

serv ü şimşād:

1. **serv ü şimşād:**
Gazel 408
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Servi ve şimşir ağacı. (Dilberin boyunu niteler.).

Seyr-i gülşen göñlüm almaz serv ü şimşād istemez
Eylesem ben ḫasta dil ol ḳāmet-i mevzūnı yād

2. **serv ü şimşād:**
Gazel 411
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Servi ve şimşir ağacı. (Dilberin boyunu niteler.).

Olur şermende gül görse yüzüñi Ṭapu ider boyuña serv ü şimşād

serv ü ṭūbādan:

1. **serv ü ṭūbādan:**--*dan*
Gazel 103
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
En hoş,en iyi,en saf servi boylu sevgili.(Sevgili iyilik,güzellik ve saflık açısından övülmüştür.).

Sünbül ü gül n'eylerem zülf ü ruḫuñ besdür baña
Serv ü ṭūbādan ġaraż ol naḫl-i nev-resdür baña

server:

1. **serverden:**-*den*
Gazel 130
Mısra: **2**
Hazret-i Peygamber efendimiz.

Gitdi dil bir māh-peykerden yaña
Akdı san sudur o serverden yaña

2. **serveri:**-*i*
Gazel 2
Mısra: **9**
Bir topluluğun en ileri geleni, başkan, reis II bir konuda en üstün vasfa sahip kimse.

Tut elümi ayaga düşdüm gel iy dīn serveri
Eyleyem dīnüñ yolında cān u dil ile ġazā

serverā:

1. **serverā:**
Gazel 302
Mısra: **1**
Ey hükümdar II Ey Sevgili.

Serverā ḳaddüñ yanında serv pest
Ḫōş dimişler dest-ber-bālā-yı dest

2. **serverā:**
Gazel 31
Mısra: **2**
Ey hühümdar!. Ey Sultan! / Ey güzeller sultanı. / Ey sevgili.

Niçe bir bāġa hevāñ-ıla varam hem çü ṣabā
Serverā serv-i ḳadüñ arż ide bir kerre baña

3. **serverā:**
Gazel 31
Mısra: **7**
Ey hühümdar!. Ey Sultan! / Ey güzeller sultanı. / Ey sevgili.

Serverā servi niçe ḳaddüñe teşbīh ideyim
Aralarında tefāvüt var anuñ arż u semā

serv-i bālādan:

1. **serv-i bālādan:**-*dan*
Gazel 20
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Servi gibi uzun boylu (sevgili).

Akdı yaşum su gibi ol serv-i bālādan yaña
Kıldı dil murġı heves kūy-ı dil-ārādan yaña

serv-i bālāsında:

1. **serv-i bālāsında:**--*s, --ı, --n, --da*
Gazel 381
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Yüce(uzun boy) sevgilinin boyu kastedilmektedir.

Serv-i bālāsında gördüm bülbüli
Vaṣf ider ḳaddin bāver bülend

serv-i bālāyı:

1. **serv-i bālāyı:**--*y, --ı*
Gazel 323
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Servi gibi uzun boylu. || *Sevgili.*

Görüp her serv-i bālāyı gözüñ yaşın revān itme
Gül-i dehrüñ vefāsı yok ṣafā virmez çemenden geç

serv-i bülend:

1. **serv-i bülend:**
Gazel 380
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüksek servi ağacı.

Serv ü gül bāġ içre gördi rūyuñ ile ḳāmetüñ
Gül kızardı serv pest oldı eyā serv-i bülend

2. **serv-i bülend:**
Gazel 381
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüksek servi ağacı.

Cismi gül-berg ü boyı serv-i bülend
ʿĀrıżı āteş-durur ḫāli sipend

3. **serv-i bülend:**
Gazel 367
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin uzun boyu.

İy yüzi gül ḳāmeti serv-i bülend
ʿĀrıżuñ āteş aña ḫālüñ sipend

serv-i hırām:

1. **serv-i ḫırām:**--*m*
Gazel 111
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Salınarak yürüyen servi-sevgili-.

Aglamakdan nermdür müjgānum iy serv-i ḫırām
Zaḫm ura sanma ayak bas raḥm kıl cānā baña

2. **serv-i ḫırām:**--*m*
Gazel 237
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Salınarak yürüyen servi-sevgili-.

Deyr içinde gördiler reftāruñ iy serv-i ḫırām
Turdugı yirde ḳadīd oldı vü kıldı bet sükūt

3. **serv-i ḫırām:**
Gazel 456
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Salınarak yürüyen servi-sevgili-.

Dīdemi ferş-i rehüñ eyleyem iy serv-i ḫırām
Pāyuña ḫayf degül mi ki basup ḫāke çıkar

serv-i hırāmān:

1. **serv-i ḫırāmān:**
Gazel 286
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Salınarak yürüyen servi boylu sevgili.

Çünki degmez hicrine vaṣlı ṣanavber ḳadlerüñ
Her elif sīneñde bir serv-i ḫırāmān oldı tut

2. **serv-i ḫırāmān:**
Gazel 471
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Salınarak yürüyen servi boylu sevgili.

Ayaguña eyā serv-i ḫırāmān
Gözüm yaşı akar āb-ı revāndur

serv-i hırāmāna:

1. **serv-i ḫırāmāna:**--*a*
Gazel 278
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Salınarak yürüyen servi; sevgili.

Cūy kıl kanlu yaşuñ tā ki ire işigine
Pāyına yüz sürüp ol serv-i ḫırāmāna ilet

serv-i hırāmānı:

1. **serv-i ḫırāmānı:**--*ı*
Gazel 218
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Servi gibi salınan, naz ve eda ile salınarak yürüyen sevgili.

Eşk-i çeşmüm akmadı her bir yaña cūlar gibi
Görmeyince ol boyı serv-i ḫırāmānı dürüst

serv-i hırāmānum:

1. **serv-i ḫırāmānum:**--*um*
Gazel 159
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Naz ile salınan servi (sevgili).

Aglasam kan aglasam serv-i ḫırāmānum görüp
Dōstlar ayb eylemeñ bu çeşm-i giryānum görüp

2. **serv-i ḫırāmānum:**-*+um*
Gazel 183
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Naz ile salınan servi (sevgili).

Cūybār olup akarsa tañ mı yaşum her ṭaraf
Bāġ ara reftār ider serv-i ḫırāmānum görüp

3. **serv-i ḫırāmānum:**--*u, --m*
Gazel 378
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Naz ile salınan servi (sevgili).

Gül yüzüñ āşüftesi sünbül saçuñ efgendesi
Eyle gülşen seyrini serv-i ḫırāmānum meded

4. **serv-i ḫırāmānum:**--*u, --m*
Gazel 452
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Naz ile salınan servi (sevgili).

Ḫānesinden her kaçan serv-i ḫırāmānum çıkar
Gözlerüm yaşı revān olup bile cānum çıkar

serv-i ḫırāmānuñ:

1. **serv-i ḫırāmānuñ:**--*un*
Gazel 182
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Salınarak yürüyen servi.

Göz yaşın cū eyledüm serv-i ḫırāmānuñ görüp
Cānıla oldum esīrüñ zülf-i reyḥānuñ görüp

serv-i ḳadüñ:

1. **serv-i ḳadüñ:**-*ü(n)*
Gazel 31
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin selvi gibi boyu.

Niçe bir bāġa hevāñ-ıla varam hem çü ṣabā
Serverā serv-i ḳadüñ arż ide bir kerre baña

serv-i nāzum:

1. **serv-i nāzum:**--*u, --m*
Gazel 478
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nazlı sevgili.

İy Muḥibbī çāk çāk olsa girībānum ne tañ
Gülşen içre kıldugum ol serv-i nāzum seyridür

serv-i revān:

1. **serv-i revān:**
Gazel 200
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Salınan servi II Uzun boylu sevgili.

Sāye salsañ n'ola ben ḫāke eyā serv-i revān
Sāye salmaya münāsibdür şehā rūy-ı türāb

2. **serv-i revān:**
Gazel 213
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Salınarak yürüyen, geçip giden sevgili.

Sāye salsañ n'ola ben ḫāke eyā serv-i revān
Sāye düşmez kanda ise didiler illā türāb

serv-i revāndur:

1. **serv-i revāndur:**--*dur*
Gazel 433
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Salınan servi gibi II Salına salına yürüyen uzun boylu sevgili görünüşünde.

Yüzi gül ġonca leb serv-i revāndur
Gözüm yaşı ayagına revāndur

serv-i sehī:

1. **serv-i sehī:**
Gazel 77
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kavak gibi uzun, mevzun olan servi ağacı, Hz. Muhammed.

Ḳabrüm üzre gelicek nāz-ıla iy serv-i sehī
İdeler saña duā cümle giyāhum ṣanemā

2. **serv-i sehī:**
Gazel 28
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kavak gibi uzun, mevzun olan, dağınık olmayan servi// Sehî Bey'in servi boylu sevgilisi.

Yaraşur serv-i sehī gibi salınsañ nāz-ıla
Gökden inmiş çün ezelden nār ḫilatdür saña

3. **serv-i sehī:**
Gazel 40
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kavak gibi uzun, mevzun olan, dağınık olmayan servi (sevgilinin boyuna benzetilmiş).

Dil gider gülşene görmege ruḫuñ hem-çü ṣabā
N'ola iy serv-i sehī gösteresin rūyuñ aña

4. **serv-i sehī:**
Gazel 352
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Servi gibi uzun ve düzgün boylu.

Serve beñzer dimezem ḳāmetüñ iy serv-i sehī
ʿĀrıżuñ eylemişemdür gül-i terden tercīḥ

serv-i sehī-ḳad:

1. **serv-i sehī-ḳad:**
Gazel 214
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hoş endamlı sevgili.

Arż ide Muḥib ḳāmetin ol serv-i sehī-ḳad
Pāyına gözüñ yaşını cūy eyle revān it

serv-ḳad:

1. **serv-ḳad:**
Gazel 458
Mısra: **3**
(Sevgilinin) selvi gibi olan boyu.

Ger kenāra gelmez-ise çāre ne ol serv-ḳad
Ḳāniʿem dāyim ḫayāl-i ḳaddi āġūşumdadur

serv-ḳāmet:

1. **serv-ḳāmetsin:**-*sin*
Gazel 30
Mısra: **3**
Servi gibi uzun ve düzgün boylu.

Serv-ḳāmetsin ḳıyām eyle salın
Reşk ide tā sidreden ṭūbā saña

2. **serv-ḳāmetler:**-*ler*
Gazel 500
Mısra: **4**
Selvi boylu II sevgili.

Gözlerüm yaşı benüm cū oldı akdı nāgehān
Şöyle beñzer gülşene ol serv-ḳāmetler gelür

setr eyleyüp:

1. **setr eyleyüp:**--*yüp*
Gazel 156

Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gizlemek, örtmek.

Bunca mücrim kullaruñuñ cürmini setr eyleyüp
Eyledüñ her birine luṭf u seḫāñı sen naṣīb

sev-:

1. **sevdügüm:**-*düg, -(ü)m*
Gazel 474
Mısra: **1**
(Bir şey veya kimseye) Sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Sevdügüm cānum didükçe baña dildār incinür
Raḥm kılmaz ṭāliʿümdendür ki her bār incinür

sev:

1. **sevmesün:**-*sün, -me*
Gazel 247
Mısra: **9**
1. Sevgi beslemek, dostluk göstermek. 2. Aşık olmak. 3. Beğenmek, arzu göstermek.

Niçe sevmesün Muḥibbī ol şehi Natʿı-ı ḥüsninde güzeller oldı māt

2. **sevdügi:**-*düg, -i*
Gazel 52
Mısra: **10**
(Bir şey veya kimseye) Sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Bundan Muḥibbī olmaya devletlü bir kişi
Ālem içinde sevdügi anuñ-ıla yār ola

3. **sevüp:**-*üp*
Gazel 159
Mısra: **3**
(Bir şey veya kimseye) Sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Bir saçı leylā sevüp dīvāne olsam dehr ara
Baña mecnūn diyesiz çāk-i girībānum görüp

4. **sevdügüñ:**-*düg, -üñ*
Gazel 272
Mısra: **9**
(Bir şey veya kimseye) Sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek.

Muḥibbī sevdügüñ çün Muṣṭafā'dur
Gerekdür şerʿini itmek riʿāyet

5. **sevmek:**-*mek*
Gazel 16
Mısra: **1**
(Bir şey veya kimseye) Sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek // Âşık olmak, gönül vermek.

Sevmek seni egerçi olupdur güneh baña
Her gün ziyāde olur ise āh u veh baña

6. **sevmek:**-*mek*
Gazel 327
Mısra: **1**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Cānānı cān u dil ile sevmek olursa suç
Derdā ki ʿāşıḳ olana olmaya böyle güç

7. **sevdüm:**-*dü, -m*
Gazel 452
Mısra: **7**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Cān u dilden deyr ara sevdüm yine bir muġbeçe
Deyrden dūr oluban çıkmam meger cānum çıkar

sevāba gir:

1. **sevāba gir:**--*a*
Gazel 362
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ın mükafatlandırmayı vadettiği bir iş yapmak, bir davranışta bulunmak.

İrgür viṣālüñe beni cānā sevāba gir
Çün görmişem firāḳuñ odıyla ʿāẕāb-ı telḫ

2. **sevāba gir:**--*a*
Gazel 376
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ın mükafatlandırmayı vadettiği bir iş yapmak, bir davranışta bulunmak.

Bu ṭarīḳ-i ʿışḳdur luṭf eyle öldür gel beni
Ġāzi ol sen gir s evāba ben daḫı olam şehīd

3. **sevāba gir:**--*a*
Gazel 404
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Allah'ın mükafatlandırmayı vadettiği bir iş yapmak, bir davranışta bulunmak.

Gel beni öldür sevāba gir ko kanum fikrini
Bu ṭarīḳ-ı ʿışḳdur sen ġāzi ben olam şehīd

sevdā:

1. **sevdā:**
Gazel 119
Mısra: **1**
Ar. 1. Heves, arzu, şiddetli eğilim, aşk.

Aceb bilsem nedür başumda sevdā
Olupdur cān u dil anuñla şeydā

2. **sevdā-y-ıla:**--*y, --ıla*
Gazel 323
Mısra: **12**
Aşırı tutku, aşk.

Gözüm yaşına beñzer dir-ise maḳṣūduñ iy ḫʿāce
Sefer kıl berre bu sevdā-y-ıla baḥr-i ʿAden'den geç

3. **sevdāñ-ıla:**-*ñ, -ıla*
Gazel 331
Mısra: **1**
Heves, arzu, şiddetli eğilim, aşk.

Çünki sevdāñ-ıla sevdāyī mizāc
Oldı dil yokdur aña hergiz ʿilāc

4. **sevdā-yı:**
Gazel 23
Mısra: **5**
1. Aşk 2. Sevgilinin siyah saçları.

Eyleyen sevdā-yı zülfidür benüm ḥālüm siyāh

İtmedüñ yārı benüm ḥālümden āgāh iy ṣabā

5. **sevdāsı:**-*sı*
Gazel 244
Mısra: **3**
(Ar.) Kuvvetli sevgi, aşk, muhabbet.

Herkesüñ bezm-i cihān içinde bir sevdāsı var
Şemʿ yanar gül güler bülbül daḥı aglar mest

6. **sevdā:**
Gazel 367
Mısra: **5**
(Ar.) Kuvvetli sevgi, aşk, muhabbet.

Geldi sevdā başuma dīvāneyem Assı itmez baña şimden girü pend

sevdā ola:

1. **sevdā ola:**-*a*
Gazel 55
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye karşı aşırı istek,tutku,arzu,heves duymak.

Zülfüñüñ ẕikri ile başum tolu sevdā ola
Tolaşa bend-i belāya cān u dil ṣeydā ola

sevdā tolu başum:

1. **sevdā tolu başum:**-*um*
Gazel 44
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın cisminin ve gönlünün sevgilinin sevdasıyla dolu olması.

Leylī saçuñı göreli mecnūnuñ olur dil
Ḫaṭṭuñ hevāsı eyledi başum tolu sevdā

sevdāya düşdüñ:

1. **sevdāya düşdüñ:**-*y*, --*a*, --*dü*, --*n*
Gazel 380
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşık olmak,sevmek(imkansız bir sevgili bağlamında).

İy göñül ṣeydā olup irmek dilersin vaṣlına
Mümteniʿ sevdāya düşdüñ ʿāḳlı yok hey derdmend

sevdāya düşer:

1. **sevdāya düşer:**--*y*, --*a*, --*e*, --*r*
Gazel 457
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âşık olmak.

Zülf-i müşgīn kaçan ol ʿārıż-ı zībāya düşer
Göñül āşüfte olup soñucı sevdāya düşer

2. **sevdāya düşer:**--*y*, --*a*, --*e*, --*r*
Gazel 457
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âşık olmak.

Gözlerüm baḥrına bak āh-ıla mevc urdı yine
Korkaram zevraḳ-ı dil bād-ıla sevdāya düşer

sevdāya düşüp:

1. **sevdāya düşüp:**--*ya*, --*üp*
Gazel 162
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şiddetli bir istek ve heves duyma durumu. Arzu,istek.

Leylī zülfi hevāsıyla yine sevdāya düşüp
Yürürem derd-ile Mecnūn gibi ṣaḥrāya düşüp

sevdāya düşürüp:

1. **sevdāya düşürüp:**--*ür*, --*üp*
Gazel 124
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşık olmak,bir varlığı yahut sevgiliyi çok sevmek,tutulmak.

Düşürüp sevdāya ṣeydā eyleyen Mecnūn-vār
Boynuma zencīr olan zülf-ile kāküldür baña

sevdāyī mizāc:

1. **sevdāyī mizāc:**
Gazel 331
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşırı istek ve tutku yani sevdaya tutulmuş bir huy ve tabiata sahip olan aşık kastedilmektedir.

Çünki sevdāñ-ıla sevdāyī mizāc Oldı dil yokdur aña hergiz ʿilāc

sevdā-yı ser-i zülfine:

1. **sevdā-yı ser-i zülfine:**--*i*, --*ne*
Gazel 99
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin perçemleri(saçları).

Sevdā-yı ser-i zülfine dil virse Muḥibbī
Rūşen güni tañ degül anuñ ki ṣam ola

sevdā-yı zülfe:

1. **sevdā-yı zülfe:**--*e*
Gazel 167
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zülfün, sevgilinin saçının sevdası.

Düşeli sevdā-yı zülfe sormañuz aḥvālümi
Serde bād u dilde āteş gözlerümdür tolu āb

sevdā-yı zülfi:

1. **sevdā-yı zülfi:**-*i*
Gazel 25
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin zülüflerine ulaşma arzusu, aşkı, isteği.

Sevdā-yı zülfi başdadur bildüm ki yok pāyān aña
Göñlümde var çün derd-i ışḳ olmaz ebed dermān aña

sevdā-yı zülf-i yār:

1. **sevdā-yı zülf-i yār:**
Gazel 8
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçının sevdası;

sevgilinin saçının karalığı, siyahlığı.

Bu Muḥibbī cān virür sevdā-yı zülf-i yār içün
Zāhidā itme naṣīḥat assı itmez söz baña

sevdā-yı zülfüñ:

1. **sevdā-yı zülfüñ:**--*ü, -n*
Gazel 366
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) saçının sevdası.

Muḥibbī cān-ıla sevdā-yı zülfüñ
Ṭaleb kıl tā müyesser ola ol sūd

sevdā-yı zülfüñle:

1. **sevdā-yı zülfüñle:**--*y, --ı, --ü, --n, --le*
Gazel 441
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçına karşı olan sevgi, muhabbet.

Benüm sevdā-yı zülfüñle şehā başumda sūdum var
Eger cevr ü eger mihrüñ ne kim gelse sürūdum var

sevdā-yı zülfüñle gitmeye:

1. **sevdā-yı zülfüñle gitmeye:**-*me, -ye*
Gazel 47
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yüzünün iki yanından sarkan saç lülesinin aşkıyla gitmek,bir amaca doğru yönelmek.

Niçeye dek yüriyem ışḳuñla olup mübtelā
Gitmeye sevdā-yı zülfüñle başumdan bu hevā

sevdā-zede:

1. **sevdā-zede:**
Gazel 138
Mısra: **10**
Aşk vurgunu, sevdalı.

Geşt ider lali hevāsıyla Muḥibbī ālemi
Tañ mı ger sevdā-zede ālemde sergerdān ola

sevdā-zede olan:

1. **sevdā-zede olan:**--*a, --n*
Gazel 176
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevdalı,meftun ve aşık olan anlamı kastedilmiştir.

Encüm sayarsa dīdelerüm tā seḥer ne tañ
Sevdā-zede olan gözine hīç gele mi ḫāb

sevdügi bir hūbdur:

1. **sevdügi bir ḫūbdur:**--*dü, --gi, --dur*
Gazel 358
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin şairin sevdiği bir güzel olduğu vurgulanmaktadır.

Bu Muḥibbī sevdügi bir ḫūbdur
Şīvesi çok nāzı bī-ḥad kendü şūḫ

sevdügin:

1. **sevdüginden:**-*den*
Gazel 59
Mısra: **10**
Sevdiği kişi, maşûk.

İy Muḥibbī bundan artuk derd yok
Kim kişi bir sevdüginden ayrıla

sevdüginden ayrıla:

1. **sevdüginden ayrıla:**-*a*
Gazel 67
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgiliden vazgeçmek zorunda kalması,ondan uzak düşmesi.

İy Muḥibbī derd ü miḥnet çekdüm ammā görmedüm
Bundan olur derd ki kişi sevdüginden ayrıla

sevdügümi bilicek:

1. **sevdügümi bilicek:**--*dügüm, --i, --icek*
Gazel 191
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığın kendisine olan sevgisini bildiği ifade edilmektedir.

Sevdügümi bilicek hīç yüzüme bakmaz ḥabīb
Bu muḳarrerdür ölümlü ḫastaya varmaz ṭabīb

sevgend ide:

1. **sevgend ide:**--*e*
Gazel 412
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeyi yapmaya veya yapmamaya söz vermek, yemin etmek, ant içmek.

Dimişdi zülfe idem seni ber-dār İnanmam ben aña ger ide sevgend

seyl-i belādur:

1. **seyl-i belādur:**--*dur*
Gazel 155
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bela seli.

Ebr-i miḥnet sandılar gördükde dūd-ı āhumı
Didiler seyl-i belādur çeşm-i giryānum görüp

seyl-i eşküm:

1. **seyl-i eşküm:**-*üm*
Gazel 15
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı seli.

Āhum ile seyl-i eşküm göñline kılmaz eger
Anuñ-ıçun kāfiri bünyāddur dirler baña

seyl-i eşkümle:

1. **seyl-i eşkümle:**--*ü, --m, --le*
Gazel 467
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı seli.

Seyl-i eşkümle eşer itmedi āhum yili āh
Bunca yıldur tokınur ol dil-i sengīne gelür

seyr:

1. **seyrini:**-*i, -n, -i*
Gazel 378
Mısra: **4**
Bakma, seyretme, temaşa.

Gül yüzüñ āşüftesi sünbül saçuñ efgendesi
Eyle gülşen seyrini serv-i ḫırāmānum meded

2. **seyridür:**-*i, -dür*
Gazel 478
Mısra: **10**
Seyretme, bakma, temaşa etme.

İy Muḥibbī çāk çāk olsa girībānum ne tañ
Gülşen içre kıldugum ol serv-i nāzum seyridür

seyr ider:

1. **seyr ider:**-*e, --r*
Gazel 196
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gezmek, gezinmek ǁ temaşa etmek.

Āşıḳ irişdi ṣıdḳ-ıla eflāke seyr ider
Ancak hemān başını zāhid çeker be ceyb

2. **seyr ider:**-*e, --r*
Gazel 376
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Temaşa etmek.

Ġam degül ger ara yirde olsa baʿde'l-maşrıḳīn
Yiri gögi seyr ider yokdur dile bir yir baʿīd

3. **seyr ider:**-*e, --r*
Gazel 469
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Temaşa etmek.

Ol türk-i şūḫ gör niçe mestāne seyr ider
Ḫalḳı esīr kılmaga şāhāne seyr ider

4. **seyr ider:**-*e, --r*
Gazel 469
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Temaşa etmek.

Her cānibe ki cilve kılup ʿarż-ı ḫüsn ide
Ol māhtābı ʿāşıḳ-ı dīvāne seyr ider

5. **seyr ider:**-*e, --r*
Gazel 469
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Temaşa etmek.

Ḫālin gözetdi zülfine bend oldı bu göñül
Kanda olursa murġ hemān dāne seyr ider

6. **seyr ider:**-*e, --r*
Gazel 469
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Temaşa etmek.

Bulmaga genc-i vaṣluñı şām u seḥer gezer
Dīvāne olup gör dil-i vīrāne seyr ider

7. **seyr ider:**-*e, --r*
Gazel 469
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Temaşa etmek.

Eşküm Muḥibbī gülşene döndürdi sīnemi
Gelmez nigār görmege yabana seyr ider

8. **seyr ider:**-*e, --r*
Gazel 360
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakmak, izlemek, gezmek.

Gülşen-i ḫüsnini gördüm seyr ider ḫāl-i siyāh
Hīç revā mı vire bir Hindūya her dem rāh ruḫ

9. **seyr ider:**-*e, --r*
Gazel 469
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakmak, izlemek, gezmek.

Ol türk-i şūḫ gör niçe mestāne seyr ider
Ḫalḳı esīr kılmaga şāhāne seyr ider

seyr itmek dilerseñ:

1. **seyr itmek dilerseñ:**-*r, --sen*
Gazel 91
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeyin oluşumunu,durumunu gözlemek,bir şeye bakmak.

Ālem-i ulyāyı seyr itmek dilerseñ iy göñül
Ḫāk-i pāy-ı dilberi küḥl-ı baṣar kıl dāyimā

seyr itsün:

1. **seyr itsün:**-*sün*
Gazel 323
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Seyretmek, bakmak.

Göñül şahbāzına pervāz vir āfāḳı seyr itsün
Bu süflī dāmgehden per açan zāġ u zaġandan geç

seyrān:

1. **seyrāna:**-*a*
Gazel 494
Mısra: **6**
Gezinti ve temâşâ (yeri).

Dürler döküben pāyına īṯār ide çeşmüm
Nāz-ıla kaçan ḳaṣd ide seyrāna güzeller

seyrān iderken:

1. **seyrān iderken:**-*e, --r, --ken*
Gazel 295
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bakmak, izlemek, seyretmek.

Evc-i felekde seyrān iderken bu murġ-ı dil
Oldı hevā-yı zülfi ile ḫāl yāra pest

seyrāna çıkmış:

1. **seyrāna çıkmış:**-*a, --mış*
Gazel 402
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gezmek,dolaşmak,temaşaa etmek.

Bir perī gördüm gezer seyrāna çıkmış rūz-ı ʿiyd

Yakın olmak istedükçe oldı ol benden baʿīd

seyr-i dünyāyı:

1. **seyr-i dünyāyı:**--*y, --ı*
Gazel 387
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyayı seyir etmek.

İy Muḥibbī eyledüñ sen seyr-i dünyāyı zebūn
Ehl-i diller anuñ-ıçun saña dirler şīr-merd

seyr-i gülistān kılsañ:

1. **seyr-i gülistān kılsañ:**-*san*
Gazel 40
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesini seyretmek,izlemek.

Ger ḫırām-ı ḳad-ile seyr-i gülistān kılsañ
Ġoncalar şevḳe gelüp her biri çāk ide ḳabā

seyr-i gülşen:

1. **seyr-i gülşen:**
Gazel 408
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül bahçesi gezintisi.

Seyr-i gülşen göñlüm almaz serv ü şimşād istemez
Eylesem ben ḫasta dil ol ḳāmet-i mevzūnı yād

seyr-i lāle-ruhuñdan:

1. **seyr-i lāle-ruḫuñdan:**-*dan*
Gazel 54
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin lale çiçeğine benzeyen yanağının seyrinden uzak kalmak,onu görmemek anlamında.

Her kim ki seyr-i lāle-ruḫuñdan ırag ola
Anuñ aceb mi sīnesi toptolu dāġ ola

seyr-i tenhā itse:

1. **seyr-i tenhā itse:**--*se*
Gazel 140
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin tek başına yürümesi.

Bakuban aña ırakdan oluram ḫayrān-vār
Her kaçan itse perī-veş seyr-i tenhā bir yaña

seyrin ider:

1. **seyrin ider:**--*i, --n, --de, --r*
Gazel 249
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Seyretmek, izlemek.

İder seyrin cihānuñ bir ḳadeḥle
Ne yitmez rinde bu keşf ü kerāmāt

sı-:

1. **sınan:**-*n, -an*
Gazel 427
Mısra: **4**
Kırmak, parçalamak.

Döküben dürlü niʿmetler cihān ḫalḳın ġanī itdi
Ara yirde sınan ancak hemān Mecnūn çanagıdur

sı:

1. **sıdı:**-*dı*
Gazel 329
Mısra: **3**
Aşağı görmek; bozmak; mağlup etmek.

Gerçi kim seng-i cefā sıdı bu göñlüm şīşesin
Korkaram āḫir batar pāyuña ol sınmış zücāc

2. **sıdı:**-*dı*
Gazel 382
Mısra: **7**
Aşağı görmek; bozmak; mağlup etmek.

Ġayra inʿām itdi Leylā sıdı Mecnūn kāsesin
Ẓāhiren göstermedi maʿnāda itdi anı yād

sīb-i ġabġab:

1. **sīb-i ġabġab:**
Gazel 204
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) elma gibi güzel ve tatlı olan çene altı.

Olıcak iyş esbābı müretteb Gerekdür ola sāḳi sīb-i ġabġab

ṣıdḳ u iḫlāṣum:

1. **ṣıdḳ u iḫlāṣum:**--*u, --m*
Gazel 386
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğruluk ve bağlılık.

Pādişāhā ṣıdḳ u iḫlāṣum saña maʿlūm iken
Dergehüñden bu Muḥibbī kuluñı gel kılma red

ṣıdḳ-ıla:

1. **ṣıdḳ-ıla:**
Gazel 196
Mısra: **3**
İçten bağlılık, doğruluk, sadakat.

Āşıḳ irişdi ṣıdḳ-ıla eflāke seyr ider
Ancak hemān başını zāhid çeker be ceyb

sidre:

1. **sidreden:**-*den*
Gazel 30
Mısra: **4**
(Ar. sidretu'l-muntehā "son uçtaki ağaç" [Arabistan kirazı]nın kısaltılmış şekli sidre) 1. din. Hz. Muhammed'in mîraç gecesinde Cebrâil ile birlikte yükseldiği yedinci kat semâda bir makam 2. tasavvuf. Cenâbıhakk'ı tanımada beşer aklının ve akılla kazanılan bilginin son durağı. 3. edeb. Sevgilinin erişilmesi güç çok uzun boyu.

Serv-ḳāmetsin ḳıyām eyle salın Reşk ide tā sidreden ṭūbā saña

sifāl-ı köhne:

1. **sifāl-ı köhne:**
Gazel 18
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eski testi II kadeh.

Sifāl-ı köhne rindāna yiter meyḫāne küncinde
Elin sunmaya ger olsa öñinde cām-ı Cem peydā

sifāl-i sīnede:

1. **sifāl-i sīnede:**--*de*
Gazel 110
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parçalanmış sine, gönül.

Zülf-i reyḥānı ḫayāli bir sifāl-i sīnede
Su seper solmamag içün dīde-i giryān aña

sıfāt:

1. **şıfat:**
Gazel 10
Mısra: **6**
Bir kimse veya şeyin sâhip olduğu nitelik, ona âit olan özellik, hal ve vasıf.

Sulṭān olalı şehr-i dile ġamze-i mestüñ
Tātār ṣıfat mülk-i dili eyledi yagma

2. **şıfat:**
Gazel 309
Mısra: **10**
(Ar.) Bir kimse veya şeyin sâhip olduğu nitelik, ona ait olan özellik, hal ve vasıf.

Meydān-ı maḥabbetde Muḥibbī gibi şīr ol
Rūbāh oluban ṣūfī ṣıfat olma muḫanneṣ

sıġ-:

1. **sıgmaya:**-*ma, -y, -a*
Gazel 416
Mısra: **5**
Sığmamak; yeterli gelmemek.

Sıgmaya ḳıṣṣa-i ʿışḳ kātib ola ḫalḳ-ı cihān
Baḥr eger cümle mürekkeb ola yaprak kāġıẕ

2. **sıgmaya:**-*ma, -y, -a*
Gazel 452
Mısra: **3**
Doldurmak, kaplamak, bir yerin veya şeyin içini dolduracak miktarda olmak.

Sıgmaya tomāra yazsam zülfinüñ evṣāfını
Gül yüzi medḥinde her yıl tāze dīvānum çıkar

sığ:

1. **sıgmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 252
Mısra: **10**
(yazının sayfaya) sığmaması.

Bu Muḥibbī derd-i dil ḥālini yazmag istedi
Nāmeye sıgmadı barmak kodı agzına devāt

sıḥḥat:

1. **şıḥḥatdür:**-*dür*
Gazel 434
Mısra: **1**
Sağlık, afiyet.

Nesi var dār-ı dünyānuñ hemen içinde ṣıḥḥatdür
Benüm yanumda bu rifʿat degüldür belki ẕilletdür

sıhhat bulur:

1. **şıḥḥat bulur:**--*ur*
Gazel 201
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıhhat bulmak, iyileşmek, sağlıklı olmak.

Varsa kūyına göñül ṣıḥḥat bulur
Kaşı miḥrābına eyler intisāb

sīh-i ġamla:

1. **sīḫ-i ġamla:**--*la*
Gazel 165
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) dert(tasa) şişi.

Döne döne sīḫ-i ġamla āteş üzre çigzinür
Göz yaşı āb-ı nemekdür bagrum olaldan kebāb

sīh-i miḥnetle:

1. **sīḫ-i miḥnetle:**--*le*
Gazel 178
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) eziyet(bela)şişi.

Ehl-i ışḳuñ ne bilür derd ü belā vü miḥnetin
Döne döne olmayan bu sīḫ-i miḥnetle kebāb

2. **sīḫ-i miḥnetle:**--*le*
Gazel 203
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) eziyet(bela)şişi.

Beñzedi gülgūn şarāba çün Muḥibbī göz yaşı
Döne döne sīḫ-i miḥnetle ide bagruñ kebāb

siḥr:

1. **siḥriyle:**-*i, -(y)le*
Gazel 36
Mısra: **7**
Büyü efsun. || Karşı konulmaz çekicilik, güçlü etki, kuvvetli cazibe.

Bu cihānı gözlerüñ siḥriyle tesḫīr eyledi
Böyle sāḥir görmedük hep didiler sābāş aña

2. **siḥr-ile:**-*(i)le*
Gazel 266
Mısra: **8**
Büyü.

Olmasun ʿayān genc-durur ḥüsnüñi sakla
Siḥr-ile ṭılısm eyleyüben zülfüñi mār it

3. **siḥr-ile:**-*ile*
Gazel 426
Mısra: **4**
Büyü, efsun II karşı durulamaz güçlü etki, çekicilik.

Bilmedüm nergis midür ya fitne-i āḫir zamān
Siḥr-ile yakduñ cihānı gözlerüñ cāẕū mıdur

siḥr ile:

1. **siḥr ile:**
Gazel 224
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sihir, büyü ile.

Olmasun ʿayān genc-durur ḥüsnüñi sakla
Siḥr ile ṭılısm eyle aña zülfüñi mār it

sihr itdi:

1. **siḥr itdi:**--*di*
   Gazel 135
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Büyülemek.

Bilmezem ġamzeñ ne siḥr itdi ne kıldı al aña
Bir naẓarla cān u dil meyl eyledi fī'l-ḥāl aña

siḥr oklarıdur:

1. **siḥr oklarıdur:**--*ları, -dur*
   Gazel 100
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Büyü yapmaya yarayan savaş aleti. (Beyitte) sevgilinin vurucu ve delici kirpikleri sihir yapıp aşığı etkileyen efsunlu bir savaş aleti olarak görülmüştür.

Kirpügüñ siḥr oklarıdur kaşlaruñ ḳavs-i belā
Vāy aña kim dōstum ışḳuña ola mübtelā

sikender:

1. **sikender:**
   Gazel 180
   Mısra: **14**
   Büyük İskender.

Bulurdı ger vefā gelse cihāndan
Sikender Ḫusrev ü Cemşīd ü Dārāb

2. **sikender'e:**-*e*
   Gazel 259
   Mısra: **2**
   Hızır ile birlikte ab-ı hayatı aradığı rivayet edilen büyük Makedonya kralı İskender.

Buldı Ḫıżr emr-ile ẓulmetde varup āb-ı ḥayāt
Līk taḳdīr imiş ol yolda Sikender'e memāt

3. **sikender:**
   Gazel 496
   Mısra: **12**
   (Üstün zekası, bilgisi, aklı, cesareti, askerlik dehası, kudret ve kuvvet sahibi oluşu, cihangirliği dünyaca kabul edilmiş) Büyük İskender (Tanıkta Cem Sultan İskender'e benzetilerek övülür).

Bu dünyāya göñül virme gidenler senden öñürdi
Sikender Ḫusrev ü Dārā Ferīdūn daḫı Cemlerdür

4. **sikender:**
   Gazel 216
   Mısra: **8**
   (Üstün zekası, cesareti, askerlik dehası dünyaca kabul edilmiş) Makedonyalı ünlü Büyük İskender.

Ġazeldür soñı bu mülküñ irişe çün ecel vaḳti
Sikender Ḫıżr olup mülk-i cihānda ömr sürdüñ tut

sil-:

1. **silüp:**-*üp*
   Gazel 186
   Mısra: **5**
   Silmek, temizlemek.

Silüp pāk itmek içün kūy-ı yārı
Yaşum saḳḳā olupdur müje cārūb

silsile-i ışḳ:

1. **silsile-i ışḳ:**
   Gazel 99
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Aşk zinciri.

Bir māh-rūya vire göñül terk-i cān ide
Bu silsile-i ışḳ içinde ol be-nām ola

sīm:

1. **sīme:**-*e*
   Gazel 331
   Mısra: **8**
   Gümüş II âşığın göz yaşları.

Sīm-i eşküm şöyle saçdum ʿāleme
Kalmaya şimden girü sīme revāc

sīm it:

1. **sīm it:**
   Gazel 130
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gümüşten yapmak.

Yaşuñı sīm it Muḥibbī rūy-ı zer
Māyil olur ḫūblar zerden yaña

sīm ü zer:

1. **sīm ü zer:**
   Gazel 417
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gümüş ve altın.

Ben sözüm gevherlerini rāyegān ḫarc eyledüm
Görinürken ʿālemüñ ḫalḳına sīm ü zer leẕīẕ

2. **sīm ü zer:**
   Gazel 221
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gümüş ve altın (âşığın gözyaşları ve sararan yüzü bağlamında).

Yiter ʿuşşāḳa yaşı rūy-ı zerdi
Ki bunlar içre olmaz sīm ü zer dōst

3. **sīm ü zer:**
   Gazel 440
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gümüş ve altın (âşığın gözyaşları ve sararan yüzü bağlamında).

Ger murādı sīm-i eşk u çehre zerd idesin
Cān u dil olsun fedā yoluñda n'olur sīm ü zer

sīm ü zer boldı tut:

1. **sīm ü zer boldı tut:**--*dı*
   Gazel 291
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   (Beyitte) bahsedilen sarayın kimi zaman gümüş kimi zaman altından yapıldığını var say denilmektedir.

Çün saña kalmaz ne lāzım ṭāḳuñı kılmak yüce
Ḫışt eyvānuñ kimi sīm ü kimi zer boldı tut

sīm ü zer ola:

1. **sīm ü zer ola:**-*a*
Gazel 73
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gümüş ve altın renkli gözyaşı.

Āşıḳ gibi olmaya münim cihānda kim
Eksilmeye çeşmi tolu sīm ü zer ola

sīm ü zere:

1. **sīm ü zere:**--*e*
Gazel 373
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gümüş ve altın || Servet; dünya malı.

Māyil olma ḫāce-i dünyā gibi sīm ü zere
İtmemişdür bu fenā dārında hīç bir kimse sūd

sīm-i eşk:

1. **sīm-i eşk:**
Gazel 440
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gümüş para gibi olan gözyaşı.

Ger murādı sīm-i eşk u çehre zerd idesin
Cān u dil olsun fedā yoluñda n'olur sīm ü zer

sīm-i eşküm:

1. **sīm-i eşküm:**--*ü, --m*
Gazel 331
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gümüşe benzeyen göz yaşı taneleri.

Sīm-i eşküm şöyle saçdum ʿāleme
Kalmaya şimden girü sīme revāc

sīmīn ola:

1. **sīmīn ola:**-*a*
Gazel 82
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir varlığın ya da durumun gümüş şeklinde algılanması.

Heykel-i zer ārzū idüp heves kılmaz göñül
Ger ola sīmīn ḫamāyil bir gün ol sāid baña

sīmīn-ten:

1. **sīmīn-ten:**
Gazel 45
Mısra: **10**
Gümüş tenli sevgili.

Yüzini gördüm Muḥibbī gitdi benden aḳl u dil
Cān daḫı gitse naẓar kılmaz o sīmīn-ten baña

sın:

1. **sındugını:**-*duġ, -ı, -n, -ı*
Gazel 339
Mısra: **7**
Kırmak, öldürmek.

Göñlümüñ peymānesin sındugını ʿayb eylemeñ
Seng-i ḫārāya taḥammül ide mi nāzük zücāc

sīne:

1. **sīnesini:**-*sin, -i*
Gazel 74
Mısra: **13**
1. Göğüs, sadr. 2. Derun, kalp.

Tīġuñ alup gel Muḥibbī sīnesini eyle çāk
Kıl naẓar aña maḥabbetden tolı gör mihr ola

2. **sīnemüñ:**-*m, -üñ*
Gazel 19
Mısra: **10**
Göğüs, bağır ǁ gönül yürek.

Dāġ gül gözyaşı mül eyle Muḥibbī yüri iyş
Sīnemüñ bāġı yiter çün gül ü gülzār baña

3. **sīnemüñ:**-*müñ*
Gazel 135
Mısra: **6**
Göğüs, bağır ǁ gönül, yürek.

Dāġlar yakdum u hem çekdüm elifler yir yirin
Sīnemüñ çākin görüp reşk ide her ābdāl aña

4. **sīne:**
Gazel 12
Mısra: **7**
1. Göğüs, bağır, sadr. 2. Gönül, kalp, yürek. 3. İç, derinlik.

Sīne ṣaḥrāsına ekdüm çün maḥabbet toḫmını
Dem-be-dem yagdursa tañ mı gözlerüm bārān aña

5. **sīne:**
Gazel 36
Mısra: **1**
1. Göğüs, bağır, sadr. 2. Gönül, kalp, yürek. 3. İç, derinlik.

Sīne gülşen olalı dīdem akıdur yaş aña
Ne aceb merdümlik itdi çeşm-i gevher-pāş aña

6. **sīnesi:**-*si*
Gazel 54
Mısra: **2**
1. Göğüs, bağır, sadr. 2. Gönül, kalp, yürek. 3. İç, derinlik.

Her kim ki seyr-i lāle-ruḫuñdan ırag ola
Anuñ aceb mi sīnesi toptolu dāġ ola

7. **sīnesin:**-*sin*
Gazel 110
Mısra: **14**
1. Göğüs, bağır, sadr. 2. Gönül, kalp, yürek. 3. İç, derinlik.

Bu Muḥibbī yüz çevürmez gelse müjgān okları
İy kaşı ya eyledi çün sīnesin kalkan aña

8. **sīneñi:**-*ñi*
Gazel 242
Mısra: **7**
Göğüs, bağır II Gönül.

Gehī nālān gehī giryān geh eyle sīneñi biryān
Ciger ḫūnābesin bezm-i ġam içre dāyimā nūş it

9. **sīneme:**-*m, -e*
Gazel 28
Mısra: **3**
1- Sadr, göğüs,kalp. 2- Âşığın kalbi.

Sīneme gönderdi dilber ġamzesin döndi didi
Cān içinde sakla kim bir ulu himmetdür saña

10. **sīneme:**-*m, -e*
Gazel 35
Mısra: **3**
1- Sadr, göğüs,kalp. 2- Âşığın kalbi.

Sīneme gelmezse tīrüñ görmezem rāḥat yüzin
Vāy ol zaḫma ki üstinden ola merhem cüdā

11. **sīnem:**-*m*
Gazel 9
Mısra: **1**
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Sīnem nişāne eyledüm iy kaşı ya saña
Bu nev-ile ola kim olam āşinā saña

12. **sīnem:**-*m*
Gazel 22
Mısra: **6**
(Âşığın) sinesi, göğsü.

İy kemān ebrū alaldan tīr-i ġamzeñ destüñe
Sīnem içre dem mi vardur zaḫm-ı peykān olmaya

13. **sīnem:**-*m*
Gazel 119
Mısra: **5**
(Âşığın) sinesi, göğsü.

Siper kıldı belā tīrine sīnem
Kılan kirpüklerüñ ok kaşlaruñ ya

14. **sīnem:**-*m*
Gazel 146
Mısra: **8**
(Âşığın) sinesi, göğsü.

İy refīḳān bezm-i ġamda ḫūn-ı dil nūş ideli
Ḳāmetüm çeng ü dilüm ney sīnem olmışdur rebāb

15. **sīnemde:**-*m, -de*
Gazel 287
Mısra: **3**
(Âşığın) göğsü, bağrı.

İstedüm pinhān idem sīnemde ġamzeñ yarasın
Rūşen itdi ʿāleme çāk-i girībān ʿāḳıbet

16. **sīneme:**-*m, -e*
Gazel 329
Mısra: **1**
(Âşığın) göğsü, bağrı.

Sīneme tīrüñle cānā gel bugün bir kapu aç
Ol kapudan pādişāhum alasın cānı ḫarāc

17. **sīnem:**-*m*
Gazel 368
Mısra: **7**
(Âşığın) göğsü, bağrı.

Döymeye ġamzeleri tīrine sīnem siperi
Her kaçan vire kaşı yayına ol çeşmi küşād

18. **sīnemi:**-*m, -i*
Gazel 394
Mısra: **7**
(Âşığın) göğsü, bağrı.

Gözüm yaşıyla sīnemi dāġ eyleyen benüm
Ol gül-ruḫ u lāle ġaddār u sehī ḳadend

19. **sīnem:**-*m*
Gazel 406
Mısra: **3**
(Âşığın) göğsü, bağrı.

Müzeyyen sīnem itdüm dāġlar ile
Görenler sanur anı taḫta-i nerd

20. **sīnem:**-*m*
Gazel 422
Mısra: **1**
(Âşığın) göğsü, bağrı.

Dāġ-ı elifle sīnem bebr ü pelenge beñzer
Deryā-yı eşküm içre göñlüm nehenge beñzer

21. **sīnem:**-*m*
Gazel 443
Mısra: **1**
(Âşığın) göğsü, bağrı.

Dest-i ʿışḳuñla egerçi kim bu sīnem çākdür
Ġıll ü ġışdan ḥamdülillāh kim bu göñlüm pākdür

22. **sīnemi:**-*m, -i*
Gazel 469
Mısra: **9**
(Âşığın) göğsü, bağrı.

Eşküm Muḥibbī gülşene döndürdi sīnemi
Gelmez nigār görmege yabana seyr ider

23. **sīneme:**-*m, -e*
Gazel 500
Mısra: **1**
(Âşığın) göğsü, bağrı.

ʿIşḳ elinden sīneme gerçi cerāḥatlar gelür
Līk andan cānuma biñ dürlü ḥāletler gelür

24. **sīneden:**-*den*
Gazel 372
Mısra: **5**
(Âşığın) göğsü, bağrı.

Eksük itmezsin nigārā sīneden ġamz okların
Ġonca agzuñ gibi teng iken bulur göñlüm küşād

25. **sīneden:**-*den*
Gazel 395
Mısra: **5**
(Âşığın) göğsü, bağrı.

Eksük itmezsin nigārā sīneden ġamz okların
Teng dehānuñ gibi iñen teng dil bulur küşād

26. **sīnesinde:**-*(s)i, -n, -de*
Gazel 6
Mısra: **6**
(Âşığın) gönlü.

Bāġ-ı ışḳında belā-keş bülbülidür bu göñül
Sīnesinde tāze dāġıdur gül-i ḫandān aña

27. **sīnemde:**-*m, -de*
Gazel 25
Mısra: **5**
(Âşığın) göğsü, sinesi.

Sīnemde ışḳuñ nārını bir laḫża teskīn itmedi
Yagdurdı gerçi gözlerüm her bir nefes bārān aña

28. **sīnemde:**-*m, -de*
Gazel 100

Mısra: **4**
(Âşığın) göğsü, sinesi.

Tīr-i ġamzeñdür delen her dem dil-i mecrūḥumı
Āh kim derdā dirīġā eylemez sīnemde cā

29. **sīnemde:**-*m*, -*de*
Gazel 139
Mısra: **7**
(Âşığın) göğsü, sinesi.

Her kaçan ḳaṣd eyleseñ sīnemde baġrum delmege
Tīr-i ġamzeñ gelmedin cānum çıkar karşu saña

30. **sīnemde:**-*m*, -*de*
Gazel 128
Mısra: **4**
(Aşığın, şairin) Göğüs, bağır II gönül, yürek.

Olmışam diyü raḳībüñ mekr ü şerrinden emīn
Dāġ-ı ġam sīnemde san mühr-i Süleymān'dur baña

31. **sīnede:**-*de*
Gazel 232
Mısra: **1**
(Âşığın) sinesi, bağrı, gönlü.

Sīnede dāġ-ı ġam-ı cānānı mihmān oldı tut
Mā-ḥażar yaşuñ şarāb u bagrı biryān oldı tut

32. **sīneme:**-*m*, -*e*
Gazel 258
Mısra: **5**
(Âşığın) sinesi, bağrı, gönlü.

Ḫışm-ıla eger gönderesin sīneme ġamzeñ
Rāḥat görine sanma anı ola cerāḥat

33. **sīnede:**-*de*
Gazel 282
Mısra: **9**
(Âşığın) sinesi, bağrı, gönlü.

Komadı tende mecāl ü sīnede hīç ʿaḳl u hūş
Dutdı cān mülkin ser-ā-ser kākül-i müşgīn-i dōst

34. **sīneñde:**-*ñ*, -*de*
Gazel 286
Mısra: **4**
(Âşığın) sinesi, bağrı, gönlü.

Çünki degmez hicrine vaṣlı şanavber ḳadlerüñ
Her elif sīneñde bir serv-i ḫırāmān oldı tut

35. **sīnede:**-*de*
Gazel 290
Mısra: **12**
(Âşığın) sinesi, bağrı, gönlü.

Niçe kez yapduñ Muḥibbī gönlini yıkduñ yine
Sīnede bünyād-ı ʿışḳı muḥkem itdüñ ʿāḳıbet

36. **sīnemi:**-*m*, -*i*
Gazel 303
Mısra: **8**
(Âşığın) sinesi, bağrı, gönlü.

Ya kaşlaruña cān-ıla ḳurbān olalıdan
Ġamzeñ okına sīnemi itdüm siper iy dōst

37. **sīnesin:**-*si*, -*n*
Gazel 383
Mısra: **9**
(Âşığın) sinesi, bağrı, gönlü.

Muḥibbī sīnesin mıżrāb-ı ġamla Çalar turmaz sanasın iñiler ʿūd

38. **sīne:**
Gazel 422
Mısra: **4**
(Âşığın) sinesi, bağrı, gönlü.

Ya kaşlaruñ kuraldan ḳurbānuñ oldum iy dōst
Bu sīne tīrkeşidür ġamzeñ ḫadenge beñzer

39. **sīnede:**-*de*
Gazel 461
Mısra: **1**
(Âşığın) sinesi, bağrı, gönlü.

Ġamz oklarına sīnede bu dil nişānedür
Ḳaṣd eyledügi sīne degül bil ki cānadur

40. **sīnede:**-*de*
Gazel 463
Mısra: **5**
(Âşığın) sinesi, bağrı, gönlü.

Elifken sīnede bir idi derdüm
Yakaldan yanına dāġ ona beñzer

41. **sīnemüñ:**-*m*, -*(ü)ñ*
Gazel 478
Mısra: **5**
(Âşığın) sinesi, bağrı, gönlü.

Tekye-i dilde ebed yansun çerāġı sīnemüñ
Kim maḥabbet şāhınuñ konmış ezelden ḫayrıdur

42. **sīnesine:**-*si*, -*n*, -*e*
Gazel 487
Mısra: **5**
(Âşığın) sinesi, bağrı, gönlü.

ʿIşḳ nārını şu kim yakdı ezel sīnesine
Yanmayup ol gice gündüz baña diñ yā ne olur

sīne degül:

1. **sīne degül:**
Gazel 461
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın göğsü,kalbi kastedilmekte ama hedefin o olmadığı dile getirilmektedir.

Ġamz oklarına sīnede bu dil nişānedür
Ḳaṣd eyledügi sīne degül bil ki cānadur

sīne dögüp:

1. **sīne dögüp:**--*üp*
Gazel 125
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağrını dövmek, aşırı üzüntü duyarak çırpınmak, kendi kendini dövmek.

Ney gibi nālān olur miskīn Muḥibbī derdmend
Def gibi sīne dögüp efġān olupdur ḫū baña

sīne levḥine:

1. **sīne levḥine:**--*i, --n, --e*
Gazel 360
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın göğüs levhası,kalbi.

Lāle ḫaddi ḥasretinden bu
Muḥibbī ḫasta-dil
Sīne levḥine yazar kanlu yaşıyla
āh ruḫ

sīne ṣaḥrāsında:

1. **sīne ṣaḥrāsında:**--*sı, --n, --da*
Gazel 232
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın göğüsü,sine ovası.

Sīne ṣaḥrāsında eyle cān-ıla
göñlüñ nişān
Ġamze okların ele al tolu
peykān oldı tut

sīne sūzān:

1. **sīne sūzān:**
Gazel 194
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Âşığı) Aşk ateşinde yakan (şey). II Âşığı kederlendiren aşkın ızdırabı.

Sīne sūzān dīde giryān olalıdan
ışḳ-ıla
Kim sorarsa ḥālümi ḥālüm
direm ġāyet ḫarāb

sīne ṭablını:

1. **sīne ṭablını:**--*ı, --n, --ı*
Gazel 430
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül davulu.

Çal sīne ṭablını ʿalem-i āhı çek
dilā
Ġam kişveri virildi saña bu livā
yiter

sīne tennūrında:

1. **sīne tennūrında:**--*ı, --n, --da*
Gazel 212
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sine tandırı, fırını.

Çeşm-i maḫmūrı içelden mey
yirine kanumı
Sīne tennūrında itdüm ben daḫı
bagrum kebāb

sīnede:

1. **sīnede:**
Gazel 26
Mısra: **1**
(Aşığın) göğüs II gönül.

Yine çün sīnede ışḳ oldı peydā
Olursa ḫasta göñlüm tañ mı
şeydā

2. **sīnede:**
Gazel 43
Mısra: **2**
(Aşığın) göğüs II gönül.

Sensüz iy cān u cihān hergiz
gerekmez cān baña
Sīnede cāndan ivāż çünki yiter
cānān baña

3. **sīnede:**
Gazel 86
Mısra: **12**
(Aşığın) göğüs II gönül.

Bū ile eger tolsa aceb mi dimāġ-
ı dehr
Işḳ āteşi ile sīnede bagrum
kebāb ola

4. **sīnede:**
Gazel 457
Mısra: **5**
(Aşığın) göğüs II gönül.

Arayup ġamzeñ okın sīnede
bulsa dil ü cān
Birbirinden kapuşur āḫiri
ġavġāya düşer

sīnede kırmuzı güller açılur:

1. **sīnede kırmuzı güller açılur:**--*ıl, --(u)r*
Gazel 127
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlünde(göğsünde) yaralar(zahm)açılması.

Kırmuzı güller açılur sīnede
Tokınıcak ġamzeden peykān
aña

sīne-i mecrūḥına:

1. **sīne-i mecrūḥına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 442
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaralanmış göğüs(aşık bağlamında).

Uşanur sanma Muḥibbī tīr-i
ġamzeñden şehā
Sīne-i mecrūḥına geldükçe
merhemler gelür

sīne-i ṣad-pārede:

1. **sīne-i ṣad-pārede:**--*de*
Gazel 115
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüz parça olmuş sine.

Sīne-i ṣad-pārede olmaz nihān
āhum yili
Nitekim ḫāṣāk ü ḫes içre degül
pinhān ṣabā

sīne-i sūzında:

1. **sīne-i sūzında:**--*ı, --n, --da*
Gazel 136
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yanan bağır,tutuşan kalp,göğüs.

Sīne-i sūzında zülüfi ḫayālin
didi dil
Mārı kim gördi Muḥib āteş anuñ
ini ola

sīnem içre:

1. **sīnem içre:**
Gazel 138
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göğüs içinde. || Kalp içinde.

Saklayam dirdüm bu sīnem içre
ışḳuñ āteşin
Penbe içre dōstlar āteş kaçan
pinhān ola

2. **sīnem içre:**
Gazel 245
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göğüs içinde. || Kalp içinde.

Senüñ derdüñ baña dermāndur
iy dōst
Ġamuñ da sīnem içre cāndur iy
dōst

sīnem kemānçe:

1. **sīnem kemānçe:**--*m*
Gazel 461
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Boyum eğrildi II Bu ifade beli bükülmek deyimi ile aynı bağlamda kullanılmıştır. beli bükülmek :I Yaşlılık dolayısıyla beli öne doğru eğilmek II Üzüntü yüzünden ruhça bir çöküntüye uğramak.

Sīnem kemānçe bezme gözüm yaşı tārdur
N'eyler sürūdı nālelerüm çün tezānedür

sīnem rebāb:

1. **sīnem rebāb:**
Gazel 158
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sine, göğüs çalgısı.

Sen gereksin meclis esbābı müheyyā cümleten
Dil kebāb yaşum şarāb olmış-durur sīnem rebāb

sīnem üstine ġam leşkeri kondı:

1. **sīnem üstine ġam leşkeri kondı:**--*i, --ne, --i, --dı*
Gazel 142
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliden ayrılmanın acısıyla aşığın gönlüne keder ve üzüntü askerlerinin geldiği kastedilir.

Kondı sīnem üstine ġam leşkeri
İdiser mülk-i dili cümle ḫarāb

sīnem üzre:

1. **sīnem üzre:**
Gazel 324
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göğsünde, gönlündeki.

Sīnem üzre pullarumdur dāġlar surḫ u siyāh
Oynayaldan nerd-i ʿışḳı oldı derdüm şeş ü penc

2. **sīnem üzre:**
Gazel 373
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sinesi.

Āteş-iʿışḳuñ yanaldan sīnem üzre çıkdı dūd
Ol sebebden görinür çarḫuñ yüzi dāyim kebūd

3. **sīnem üzre:**
Gazel 438
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sinesi.

ʿIşḳumuñ şıyt u şadāsın ẓāhir itdi ʿāleme
Ṭurra-i ġamla çalınur sīnem üzre kūsa sor

sīnem üzre dāġlar:

1. **sīnem üzre dāġlar:**-+*lar*
Gazel 107
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlündeki yaralar kastedilmiştir.

Sīnem üzre dāġlar ışḳuñ nişānıdur baña
Zülfüñ uzun fikr ü ömr cāvidānıdur baña

sīnemdeki elifden:

1. **sīnemdeki elifden:**--*m, --de, --ki, --den-den*
Gazel 479
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın göğsünde elif şeklinde açılmış yaralar.

Sīnemdeki elifden derdüm gören sanur bir
Yanında dāġa baksun ol vaḳt diye ki vehdür

sīnemden geçürüp:

1. **sīnemden geçürüp:**-*ür, -üp*
Gazel 83
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlünde sevgiliden gelen her türlü şeye yer bulması,onları saklaması.

Gönderürse ol kemān ebrū eger ġamz okların
Geçürüp sīnemden idem cān içinde yir aña

sīneme atar:

1. **sīneme atar:**--*e, --a, --r*
Gazel 435
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sineye atmak II saplamak.

Kaşı yayı ġamze okın gizlü atar sīneme
Baña bu bendi geçen bilsem ki ebrūlar mıdur

sīneme geldügince:

1. **sīneme geldügince:**--*e, --düg, --ince*
Gazel 358
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yan bakışlarının aşığın gönlüne saplanması kastedilmektedir.

Ġamzeñ okı geldügince sīneme
Görüp anı cān u dilden didüm oḫ

sīneme tīr gönder:

1. **sīneme tīr gönder:**
Gazel 70
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığın gönlü ve göğsüne keskin oklar göndermesi(ona kızgın kızgın bakması)anlamında kullanılmıştır.

Ya kaşuñdan tīr gönder sīneme
Geldügince diyem aña merḥabā

sīneme tīri gelürse:

1. **sīneme tīri gelürse:**--*m, --e, --i, --ür, --se*
Gazel 466
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın delici yan bakış oklarının aşığın gönlüne saplanması kastedilmektedir.

Ebrū-yı yāruñ elde kurılmış kemānı var
Tīri gelürse sīneme dilde nişānı var

sīneme tīrüñ gelse:

1. **sīneme tīrüñ gelse:**--*e, --ün, --se*
Gazel 170
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın bağrına sevgilinin yan bakış okunun(kirpiğinin) saplanması kastedilmiştir.

Gelse tīrüñ sīneme geçer o dem itmez ḳarār
Tende cānum gibidür kim gitmege eyler şitāb

sīnemi çāk eylerem:

1. **sīnemi çāk eylerem:**-*rem*
Gazel 78
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlünün (çok fazla acıdan) parça parça olması.

Sanma ancak pīrehen bil sīnemi çāk eylerem
Ẓāhir itdüm lāle-veş bu dāġ-ı pinhānı saña

sīnemi kalkan eyleyem:

1. **sīnemi kalkan eyleyem:**-*ye, -m*
Gazel 64
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sevgiliye zarar gelmesin diye aşığın kendi canını feda etmesi kastedilir.

Kaşı yayından gelüp togrılsa tīr-i ġamzesi
Cān u dilden eyleyem bu sīnemi kalkan aña

sīnemi kebāb kıldum:

1. **sīnemi kebāb kıldum:**--*du, --m--i, --du, --m*
Gazel 169
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın aşk ateşinden bağrının yanıp tutuşması.

Dil kebābın eyledüm ben māḥażar yārān içün
Sīnemi kıldum kebāb u gözlerüm yaşın şarāb

sīnemüñ şaḥrāsına:

1. **sīnemüñ şaḥrāsına:**--*ün, --sı, --na*
Gazel 167
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Âşığın) sinesinin sahrası.

Ḫayme kursa sīnemüñ şaḥrāsına ol āfitāb
Eyleyem cān riştesinden yir yirin aña ṭınāb

sīnemüñ üstinde:

1. **sīnemüñ üstinde:**--*ü, --n, --i, --n, --de*
Gazel 439
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göğsümün üstü.

Sīnemüñ üstinde cānā görinen ġam dāġıdur
Ḳaṭre ḳaṭre eşk-ile bagrumda biñ biñ yaralar

sineñ siper kıl:

1. **sineñ siper kıl:**
Gazel 91
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın göğsünü sürekli sevgiliden gelecek yaralayıcı bakışlara karşı korunabilmek için siper etmesi.

Kaşı yayına komış ġamz okını çün ol ḥabīb
Rāḥat-ı dil dileseñ sineñ siper kıl dāyimā

sīneñi dög didi:

1. **sīneñi dög didi:**--*di*
Gazel 108
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlündeki aşk derdini dışarı vurması,anlatıp rahatlaması kastedilmiştir.

Şāh-ı ışḳ sīneñi dög didi yücelt āh alemin
Gördi lāyıḳ alem ü ṭablı dilā şāh saña

sīneñi tut:

1. **sīneñi tut:**
Gazel 33
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göğsünü,kalbini tutmak. Siper etmek.

Ġamzem oklarına dir tut sīneñi Ben didüm ehlen ve sehlen merḥabā

sīnesinde turdugı cāndur:

1. **sīnesinde turdugı cāndur:**--*s, --in, --de, --du, --gı-duġ, -ı*
Gazel 304
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)Aşığın gönlünde(içinde) yaşayan canın dahi canandan daha önemsiz olduğu kastedilmektedir.

Çün müyesser olmaya cānān viṣāli ʿāşıḳa
ʿĀlem içre sīnesinde turdugı cāndur ʿabeş

sınmış zücāc:

1. **sınmış zücāc:**--*mış*
Gazel 329
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sırça, cam şişe II Âşığın gönlü. (kırılmış hali kastedilmektedir.).

Gerçi kim seng-i cefā sıdı bu göñlüm şīşesin
Korkaram āḫir batar pāyuña ol sınmış zücāc

şınuk:

1. **sınuk:**
Gazel 267
Mısra: **8**
Kırık, kırılmış.

Koma dünyāda bir taş üzre taşı Sınuk göñülleri eyle ʿimāret

sipāh:

1. **sipāhum:**-*um*
Gazel 77
Mısra: **6**
Asker, ordu.

Dutdı eşküm sipehi cümle cihānı düpdüz
Cem ola ġarḳ ide dünyāyı sipāhum şanemā

sipeh:

1. **sipeh:**
Gazel 16
Mısra: **4**
Asker, ordu.

Ben şāh-ı ışḳ olduguma bu yiter delīl
Her dem yanumca gözyaşı olur sipeh baña

sipeh-i:

1. **sipeh-i:**
Gazel 299
Mısra: **10**
Ordu; asker.

Raḥm eyle Muḥibbī kuluña kim ġam-ı ʿışḳuñ
Ġāret-i dil ü cān itmegi saldı sipeh-i dōst

sipenc:

1. **sipenc:**
Gazel 324
Mısra: **8**
Konaklama yeri, konuk evi, misafirhane II. Dünya III. Konuk, misafir.

Ġarra olma dār-ı dünyā bir misāfir-ḫānedür
Anuñ-içun ehl-i diller didiler aña sipenc

sipend:

1. **sipend:**
Gazel 381
Mısra: **2**
Üzerlik (güzel koku çıkarması yönüyle).

Cismi gül-berg ü boyı serv-i bülend
ʿĀrıżı āteş-durur ḫāli sipend

sipend eyledüm:

1. **sipend eyledüm:**--*dü, --m*
Gazel 398
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzerlik tohumu, üzerlik, dardağan darısı eylemek // Tütsü olarak yakmak.

Āteş-i ḥüsnüñe karşu bugün iy dōst senüñ
Eyledüm cān u dilüm yakmag-içun hem çü sipend

sipend eylesün:

1. **sipend eylesün:**--*sün*
Gazel 375
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tütsü olarak yakılan üzerlik otu(nazarı engellmesi için kullanılır).

Her ki diler bir perī tesḫīr ide
Eylesün ʿışḳ odına cānı sipend

sipend oldı:

1. **sipend oldı:**--*dı*
Gazel 414
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hoş koku vermek,üzerlik olmak.(Nazar ve kötü göze karşı.).

İrmesün diyü Muḥibbī ḥüsn-i dildārā güzend
Āteş-i ruḫsār-ı yāra cān u dil oldı sipend

siper:

1. **siperi:**-*i*
Gazel 368
Mısra: **7**
Ardına gizlenecek, ardına sığınacak şey, kalkan.

Döymeye ġamzeleri tīrine sīnem siperi
Her kaçan vire kaşı yayına ol çeşmi küşād

siper itdüm:

1. **siper itdüm:**--*dü, --m*
Gazel 303
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(bir şeyi, kendini) siper etmek; kendini veya bir şeyi korumak amacıyla bir başka şeyi siper olarak kullanmak, bir şey veya bir kimse için kendini tehlikeye atmak.

Ya kaşlaruña cān-ıla ḳurbān olalıdan
Ġamzeñ okına sīnemi itdüm siper iy dōst

siper kıldı:

1. **siper kıldı:**--*dı*
Gazel 119
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Siper etmek, kendini veya bir şeyi korumak amacıyla bir başka şeyi siper olarak kullanmak; bir şey veya bir kimse için kendini tehlikeye atmak.

Siper kıldı belā tīrine sīnem
Kılan kirpüklerüñ ok kaşlaruñ ya

siper-vār sīne tutasın:

1. **siper-vār sīne tutasın:**--*a, --sın*
Gazel 233
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak-korunmak için önüne başka bir gönlü siper etmek-kastedilmiştir.

Niçe bir sīne tutasın siper-vār
Gele ḳavs-i ḳażādan tīre miḥnet

sır:

1. **şirüñ:**-*üñ*
Gazel 62
Mısra: **9**
Gizli olan şey.

Lebleri şevḳine şirüñ şekker-āmiz eledüñ
Kim dimez taḥsīn Muḥibbī oldı çün şīrīn-edā

2. **sırlar:**-*lar*
Gazel 12
Mısra: **3**
Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey. II Aşk.

Her ṭarafdan niçe sırlar kevkebi ġaltān ola
Zülf-i anber-rīzini kılsa eger çevgān aña

3. **sır:**
Gazel 29
Mısra: **11**
Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey. II Aşk.

Cürm ü işyānum burundur gerçi ḥadden sır vire

Sen şefāat kānısın geldüm saña şefḳat uma

4. **şīrem:**-*em*
Gazel 422
Mısra: **9**
1. Aslan. 2. Cesur, yiğit, kahraman kimse.

Kim görse rūy-ı zerdüm sanur Muḥibbī şīrem
Dāġumla kūh-ı ġamda dirler pelenge beñzer

sır komaz:

1. **sır komaz:**--*maz*
Gazel 378
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gizli hakikat,gizli iş bırakmaz anlamında kullanılmıştır.

İçmeyem ʿāhd itmiş-idüm dōstlar peymāneyi
Sāḳi-i gül-ruḫ komaz sır ʿahd ü peymānum meded

sirāc görse:

1. **sirāc görse:**--*se*
Gazel 342
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kandil,mum,ışık.

Tañ mı ruḫsāruñ görüp zülf içre cān terk eylesem
Gicelerde per yakar pervāne ger görse sirāc

sirāc tutsun:

1. **sirāc tutsun:**--*sun*
Gazel 332
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kandil, mum, meş'ale, ışık (Hz. Muhammed) anlamında kullanılmıştır.

Zülfüñi keşf it nigārā gel ḥabībüm yüzüñ aç
Dehri tā kılsun münevver ʿālemi tutsun sirāc

sırāt:

1. **ṣırāṭ:**
Gazel 4
Mısra: **11**
Ar. 1. Yol: sırât-ı müstakim. 2. Cehennemin üzerine kurulan köprü.

Tuymayup anı geçem diyem ki var mıdur Ṣırāṭ
Yā Resūlü'l-ālemīn baña olursañ rehnümā

ṣırāṭı giçe:

1. **ṣırāṭı giçe:**-*e*
Gazel 32
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cennete geçilmek üzere cehennemin üzerinde kurulmuş pek dar köprüyü geçme,geçeceğini temenni etme.

Giçe ṣırāṭı berḳ ya ḫāṭif gibi Muḥib
Luṭf-ı Ḥudā olursa eger aña rehnümā

sirāyet eyleyimez:

1. **sirāyet eyleyimez:**--*yi, --mez*
Gazel 229
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yayılmak,bulaşmak,geçmek
.

Hicrān şebi ʿāşıḳlara biñ dürlü belādur
Zīrā ki aña eyleyimez ṣubḥ sirāyet

sirāyet ider:

1. **sirāyet ider:**--*e, --r*
Gazel 277
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tesir etmek, etki etmek.

Bu defter-i ḥadī s̲ üm ḫūn-ı dil ile yazdum
Her kim okursa lā-büd ider aña sirāyet

ṣırça sarāyıdur:

1. **ṣırça sarāyıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 450
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sırça vurulmuş tuğladan, yani çiniden yapılıp süslenmiş saray.

Ḫayāli konmaga gelse gözüm ṣırça sarāyıdur

Gözüme küḥl olan her dem nigāruñ ḫāk-i pāyıdur

sīrete bak:

1. **sīrete bak:**--*e*
Gazel 302
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Bir kimsenin içi, hâli, hareketi, ahlâkı. 2)İnsanın tutmuş olduğu mânevi yol.

Ṣūreti ko bak Muḥibbī sīrete
Olma zāhid gibi sen ṣūret-perest

sirişk:

1. **sirişküme:**-*üm, -e*
Gazel 445
Mısra: **7**
Gözyaşı.

Ġarḳ olalı sirişküme oldum çü nīlūfer
Gören yüzümi dir ki gül-i nesterīn tutar

2. **sirişküm:**-*(ü)m*
Gazel 461
Mısra: **10**
(Âşığın) gözyaşı.

Gel isteme Muḥibbī benüm ʿışḳuma güvāh
Ruḫsār-ı zerdüm-ile sirişküm nişānedür

sirişk kāh-ı mānīdür:

1. **sirişk kāh-ı mānīdür:**--*dür*
Gazel 142
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Aşığın gözlerine) gözyaşı batan,engelleyen bir saman çöpü anlamında kullanılmıştır.

Gözlerüme kāh-ı mānīdür sirişk
Gāh gün yüzine zülfidür niḳāb

sirişte:

1. **sirištedür:**-*dür*
Gazel 480
Mısra: **1**
Yoğrulmuş, yaratılmış.

Cānān vücūdı şīr ü şekerden sirištedür
Ḫūrī midür cemāli ʿaceb ya firištedür

sırr:

1. **sırrı:**-*ı*
Gazel 253
Mısra: **7**
Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey. II Aşk.

Baña keşf oldı sırrı kāyināt̲uñ
Ezelden bādede var bu kerāmāt

2. **sırrumı:**-*um, -ı*
Gazel 271
Mısra: **5**
Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey. II Aşk.

Āhum ile göz yaşı fāş itmiş iken sırrumı
Hīç diye-bilür miyem göz yaşına ben āh dōst

3. **sırruñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 272
Mısra: **8**
Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey. II Aşk.

Düşer dilden dile elbette āḫir
İderseñ sırruñı ġayra ḥikāyet

4. **sırrını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 293
Mısra: **6**
Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey. II Aşk.

Sırr-ı ʿışḳı fāş iderse göz yaşı olmaz ʿaceb
Çün olagelmişdür eyler sırrını iẓhār mest

5. **sırrını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 381
Mısra: **7**
Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey. II Aşk.

Bilmedüñ ġonca dehānı sırrını
Açma āgāz eyleme yok yire ḫand

6. **sırrūn:**-*uñ*
Gazel 405
Mısra: **5**
Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey. II Aşk.

Göz yaşın dökme didiler sırrūn ifşā olmasun
Çāre yok iẓhār idiser didüm āḫir rūy-ı zerd

7. **sırrı:**-*ı*
Gazel 491
Mısra: **1**
Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey. II Aşk.

Egerçi kim dehānuñla miyānuñ sırrı mücmeldür
Velīkin yazsalar ḫāl ü ḫaṭ u zülfüñ mufaṣṣaldur

sırr-ı dehānuñı:

1. **sırr-ı dehānuñı:**-+*u(n), -+ı*
Gazel 176
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin ağzının sırrı.

Lalüñ tuyurdı sırr-ı dehānuñı illere
İẓhār ider çü gizlü işi san şarāb-ı nāb

sırr-ı ʿışḳı:

1. **sırr-ı ʿışḳı:**--*ı*
Gazel 293
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkın sırrı.

Sırr-ı ʿışḳı fāş iderse göz yaşı olmaz ʿaceb
Çün olagelmişdür eyler sırrını iẓhār mest

2. **sırr-ı ʿışḳı:**--*ı*
Gazel 403
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkın sırrı.

Sırr-ı ʿışḳı saklamak ḳaṣd eyledüm ammā çi sūd
Ẓāhir eyler āh u eşk ü bir yaña ruḫsār-ı zerd

3. **sırr-ı ʿışḳı:**--*ı*
Gazel 499
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkın sırrı.

Sırr-ı ʿışḳı sordum kimse cevābın virmedi
Daḫı dil bir dem ḳarār itmez suvāl üstindedür

sırr-ı ışḳı:

1. **sırr-ı ışḳı:**--*ı*
Gazel 155
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkın sırrı.

İy Muḥibbī sırr-ı ışḳı niçe yıllar sakladum
Tuydılar āḫir benüm çāk-i girībānum görüp

sırrı nihān itme:

1. **sırrı nihān itme:**--*me*
Gazel 122
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1) Gizli sır. 2) Sırrı açığa vurma,söyleme,belli etme.

Didüm ne iy nā-mihribān ışḳ ehli ider terk-i cān
Didi sakın sırrı nihān itme olur ışḳuñ hebā

sırsa:

1. **sırsa:**--*sa*
Gazel 196
Mısra: **10**
Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey. II Aşk.

Çün tevbe eylemez mi maşūḳa muḥtesib
Gül vaḳti tevbe sırsa Muḥibbī olur mı ayb

sitem:

1. **sitem:**
Gazel 18
Mısra: **4**
Bir kimseye herhangi bir davranışından dolayı üzüldüğünü, kırıldığını, alındığını öfkelenmeden belirtme, dostça çıkışma.

Niçe biñ āşıḳ öldürdüñ kapuñda tīġ-ı cevr-ile
Günāhın añmayup her dem idersin biñ sitem peydā

sitemden sanma:

1. **sitemden sanma:**--*den, --ma-ma*
Gazel 478
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve zulüm zannetmemek kastedilmektedir.(sevgiliden gelmesi anlamında).

İy dil-i sevdā-zede zülfinden umma sen vefā
Hey ne kāfirdür sitemden sanma ḳaṣdı ġayrıdur

siyāh:

1. **siyāh:**
Gazel 23
Mısra: **5**
Siyah; günahkar.

Eyleyen sevdā-yı zülfidür benüm ḥālüm siyāh
İtmedüñ yārı benüm ḥālümden āgāh iy ṣabā

2. **siyāh:**
Gazel 460
Mısra: **5**
Far. Siyah, kara.

Zāhidüñ geydügi gökdür dāyimā yāḫūd siyāh
Hīç anı bilmedüm ʿālemde ne mātemdedür

siyāh olur:

1. **siyāh olur:**--*ur*
Gazel 185
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kara baht, kötü talihli olmak.

Sanma kim sensüz günüm olur siyāh
Bil ki rūşendür günümden tīre şeb

ṣıyt u ṣadā:

1. **ṣıyt u ṣadā:**
Gazel 63
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ses sada.

Ḫūblık mülkinde kaldurduñ livāyı ḥusrevā
Virdi ṭabluñ ser-te-ser ālemlere ṣıyt u ṣadā

ṣıyt u ṣadāsın:

1. **ṣıyt u ṣadāsın:**--*s, --ı, --n*
Gazel 438
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ses seda.

ʿIşḳumuñ ṣıyt u ṣadāsın ẓāhir itdi ʿāleme
Ṭurra-i ġamla çalınur sīnem üzre kūsa sor

siz:

1. **siz:**
Gazel 305
Mısra: **1**
"Siz" ikinci çoğul şahıs zamiri.

İdemezsiz iy güzeller siz o cānān-ıla baḥs
Kim görüpdür encüm ide māh-ı tābān-ıla baḥs

2. **siz:**
Gazel 376
Mısra: **3**
"Siz" ikinci çoğul şahıs zamiri.

Fenn-i ʿışḳı okudum sanmañ beni siz mübtedī
Buldum istiʿdād-ı tāmmı şimdi oldum müstefīd

3. **siz:**
Gazel 481
Mısra: **13**
"Siz" ikinci çoğul şahıs zamiri.

Virmese dünyāya dil itmeñ Muḥibbī siz ʿaceb
Çünki anuñ her ne iderse işi merdānedür

4. **siz:**
Gazel 482
Mısra: **5**
"Siz" ikinci çoğul şahıs zamiri.

Düşüp miḥnet bucagına beni siz sanmañuz tenhā
Belā eksük degül bir dem gelür ġam daḫı maḥremdür

sö:

1. **söz:**-*z*
Gazel 26
Mısra: **6**
(Anlatmak istediği şeyi) Sözle bildirmek, (Bir fikir veya hususu) ileriye sürmek, ortaya koymak, konuşmak, demek, söylemek.

Viṣāl-i ḥüsnüñi şey-lillāh itdüm Dilüñden gelmedi bir söz meger

2. **söz:**-*z*
Gazel 55
Mısra: **6**
(Anlatmak istediği şeyi) Sözle bildirmek, (Bir fikir veya hususu) ileriye sürmek, ortaya koymak, konuşmak, demek, söylemek.

Ṭūṭī-i nāṭıḳa bir dem ger lebüñ ḳūt idine
Her ne söz ki gele agzından o şekker-ḫā ola

3. **söz:**-*z*
Gazel 61
Mısra: **1**
(Anlatmak istediği şeyi) Sözle bildirmek, (Bir fikir veya hususu) ileriye sürmek, ortaya koymak, konuşmak, demek, söylemek.

İşitdüm ben civān ü pīr didi bu söz mücmil hā
Görinür gerçi ışḳ āsān velīkin soñı müşkil hā

sohbet:

1. **ṣoḥbetdür:**-*dür*
Gazel 434
Mısra: **4**
Konuşmak, muhabbet etmek.

Ciger-pārem kebāb u eşk-i ḫūnīnüm şarāb itdüm
Bu meclis ulu meclisdür ġamuñ şāh-ıla ṣoḥbetdür

sohbet ḫürmetin:

1. **ṣoḥbet ḫürmetin:**--*i, --n*
Gazel 315
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) mecliste konuşulabilen hususlar,aşk sohbeti kastedilmektedir.

Zāhidā mey ḥürmetinden eyleme her bār baḫs
Ebleh olma sakla ṣoḥbet ḥürmetin biñ zār baḫs

<u>ṣoḥbet-i ḫāṣ it:</u>

1. **ṣoḥbet-i ḫāṣ it:**
Gazel 63
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Özel,hususi sohbet etmek.

Nimet-i derd ü belā her yaña dökilmiş yatur
Ṣoḥbet-i ḫāṣ it Muḥibbī ehl-i ışḳa kıl ṣalā

<u>soḥbetine aldanma:</u>

1. **ṣoḥbetine aldanma:**-*ma*
Gazel 48
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birinin söylediklerine ve anlattıklarına inanmamak,kanmamak,güvenmemek.

Ṣoḥbetine zahid ile vāiẓüñ aldanma kim
Gelmez anlardan riyā ehli-durur illā riyā

<u>solmamag içün:</u>

1. **solmamag içün:**--*çün*
Gazel 110
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tazeliğin,canlılığın kaybolmamış olması.

Zülf-i reyḥānı ḫayāli bir sifāl-i sīnede
Su seper solmamag içün dīde-i giryān aña

<u>soñ:</u>

1. **soñı:**-*ı*
Gazel 61
Mısra: **2**
Bitiş, nihayet.

İşitdüm ben civān ü pīr didi bu söz mücmil hā
Görinür gerçi ışḳ āsān velīkin soñı müşkil hā

2. **soñ:**
Gazel 1
Mısra: **7**
Bir şeyin en sonra olan veya ortaya çıkan bitiş, tükeniş kısmı, bitme tükenme noktası, nihâyet.

Soñ nefesde sakla īmānum benüm
Bulmaya yol aña şeyṭān-ı racīm

3. **soñı:**-*ı*
Gazel 74
Mısra: **6**
Bir şeyin en sonra olan veya ortaya çıkan bitiş, tükeniş kısmı, bitme tükenme noktası, nihâyet.

Leẕẕeti vaṣlıyla iy dil olma iñen şādmān
Soñı hicrāna döne ol şehd ü şekker zehr ola

<u>sonra:</u>

1. **soñra:**
Gazel 168
Mısra: **12**
"Daha ileri bir zamanda; -nin ardından, ... arkasından " anlamlarında zarf.

Yu gül-āb-ıla Muḥibbī agzuñ andan nāmın añ
Soñra medḥ eyle ne deñlü dir-iseñ gözle edeb

2. **soñradan:**-*dan*
Gazel 181
Mısra: **6**
"Daha ileri bir zamanda; -nin ardından, ... arkasından " anlamlarında zarf.

Bakmadı yaşuma evvel nite kim kan agladum
Soñradan meyl eyledi eşk-i güher-bārum görüp

3. **soñra:**
Gazel 182
Mısra: **10**
"Daha ileri bir zamanda; -nin ardından, ... arkasından " anlamlarında zarf.

Gerçi vardum kūyuña evvel dutıldum zülfüñe
Soñra ḥabs oldum ebed çāh-ı zenaḫdānuñ görüp

4. **soñra:**
Gazel 207
Mısra: **8**
"Daha ileri bir zamanda; -nin ardından, ... arkasından " anlamlarında zarf.

Var mıdur cānā dehānuñ diyü çok itdüm su'āl
Soñra bildüm yog-ımış anuñ içün virmez cevāb

5. **soñra:**
Gazel 217
Mısra: **10**
"Daha ileri bir zamanda; -nin ardından, ... arkasından " anlamlarında zarf.

Şerr işi koyup ḫayra düriş yüri Muḥibbī
Tā soñra varup olmayasın ehl-i nedāmet

6. **soñra:**
Gazel 225
Mısra: **10**
"Daha ileri bir zamanda; -nin ardından, ... arkasından " anlamlarında zarf.

Togrut yoluñı pendümi gūş eyle Muḥibbī
Yok fāyide soñra dökesin eşk-i nedāmet

7. **soñra:**
Gazel 248
Mısra: **10**
"Daha ileri bir zamanda; -nin ardından, ... arkasından " anlamlarında zarf.

Pāy-ı ḫuma sebū gibi ser ko Muḥibbī var
Olur çü soñra ḫādi <u>s</u> eden kāseler şikest

8. **soñra:**
Gazel 255
Mısra: **7**
"Daha ileri bir zamanda; -nin ardından, ... arkasından " anlamlarında zarf.

Evvel göñül alurlar soñra cefā kılurlar
Mehrūlar içre iy dil olmış ezel bu ʿādet

9. **soñra:**
Gazel 265
Mısra: **12**
"Daha ileri bir zamanda; -nin ardından, ... arkasından " anlamlarında zarf.

Togrut yoluñı pendümi gūş eyle Muḥibbī
Soñra dökesin fāyide yok eşk-i nedāmet

10. **soñra:**
Gazel 296
Mısra: **10**
"Daha ileri bir zamanda; -nin ardından, ... arkasından " anlamlarında zarf.

Togrut yoluñı egri yola gitme Muḥibbī
Tā dökmeyesin soñra varup eşk-i nedāmet

soñuc:

1. **soñucı:**-*ı*
Gazel 457
Mısra: **2**
Netice, son, akıbet.

Zülf-i müşgīn kaçan ol ʿārıż-ı zībāya düşer
Göñül āşüfte olup soñucı sevdāya düşer

sor:

1. **sorma:**-*ma*
Gazel 37
Mısra: **3**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Ḫāṭırum cemiyyetini sorma benden iy refīḳ
Çün ḫayāl ü fikr ol zülf-i perīşāndur baña

2. **sorarsañ:**-*ar, -sa, -ñ*
Gazel 51
Mısra: **10**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Dār-ı dünyāda Muḥibbī çünki yok ġamdan ḫalāṣ
Çāresi nedür sorarsañ nūş kıl müldür baña

3. **sorsañ:**-*sa, -n*
Gazel 75
Mısra: **1**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Gün yüzüñe māh-tābı beñzedüp sorsañ baña
Saña budurur cevābum "beyne arż u ve's-samā"

4. **sordum:**-*du, -m*
Gazel 117
Mısra: **5**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Sordum leb-i lalüñi görüp böyle mi alur
Men evda fī fī-ke mearrıḳı raḥīḳā

5. **sor:**
Gazel 118
Mısra: **10**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Cevher-i vaṣlı metāın sorma her nā-ehle kim
Cevherīyem sor baña kim olmışam ṣarrāf aña

6. **sormasa:**-*ma, -sa*
Gazel 144
Mısra: **7**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Sormasa bu derdmendüñ ḥālini olmaz aceb
Ār ider dervīşden her kandasa ālī-cenāb

7. **sor:**
Gazel 212
Mısra: **7**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Sorma keyfiyyetini zāhid ne bilsün rinde sor
Ābdan ġayrı şarābuñ leẕẕetin bilmez devāb

8. **sordılar:**-*dı, -lar*
Gazel 212
Mısra: **2**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Gice ol meh menzilinden çıkdı beñzer bī-niḳāb
Sordılar cümle cihān ḫalḳı ki togdı āfitāb

9. **sorma:**-*ma*
Gazel 212
Mısra: **7**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Sorma keyfiyyetini zāhid ne bilsün rinde sor
Ābdan ġayrı şarābuñ leẕẕetin bilmez devāb

10. **sorılursın:**-*ı, -l, -ur, -sın*
Gazel 270
Mısra: **3**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Bugün ḫayr eyle yarın sorılursın
Cevāba ḳādir olmaz olsa şirret

11. **sor:**
Gazel 350
Mısra: **4**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Cān göziyle kıl naẓar hüsnin el-ʿilmü ḫasen
Der cihān ḫalḳına sor cümlesi el-cehlü ḳabīḥ

12. **sorarlar:**-*ar, -lar*
Gazel 365
Mısra: **8**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Dilā bunda eger ḫayr u eger şer
Sorarlar yarın anda nīk eger bed

13. **sorsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 416
Mısra: **7**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Ḫicr elinden n'ola sorsañ dil ü cān ḫastasını
Ne bulınmaz a begüm bir iki yaprak kāġıẕ

14. **sormaz:**-*maz*
Gazel 426
Mısra: **9**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Ol ṭabīb-i cān gelüp sormaz
Muḥibbī ḫastayı
Yoḫsa aña cevr ü ẓulm itmek
ezelden ḫū mıdur

15. **sor:**
Gazel 438
Mısra: **1**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Ḫırḳa içre ʿömri geçen sūfī-i
sālūsa sor
Kim n'içün terk-i riyā itmez o
bī-nāmūsa sor

16. **sor:**
Gazel 438
Mısra: **2**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Ḫırḳa içre ʿömri geçen sūfī-i
sālūsa sor
Kim n'içün terk-i riyā itmez o
bī-nāmūsa sor

17. **sor:**
Gazel 438
Mısra: **4**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Elde tutduguñ ḳadeḥ bil
şehlerüñ topragıdur
Niçe yıllar kāse itmişler anı
Kāvus'a sor

18. **sor:**
Gazel 438
Mısra: **6**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Nabż-ı ʿāşıḳdan elüñ çek
bilemezsin iy ṭabīb
Bī-devā derddür gerekse anı
Cālīnūs'a sor

19. **sor:**
Gazel 438
Mısra: **8**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

ʿIşḳumuñ şıyt u şadāsın ẓāhir
itdi ʿāleme
Ṭurra-i ġamla çalınur sīnem
üzre kūsa sor

20. **sor:**
Gazel 438
Mısra: **10**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Öpebilseñ destini başuñda ol
devlet mi var
İy Muḥibbī gel ʿicāzet var mı bir
pā-būsa sor

21. **sordum:**-*du, -m*
Gazel 499
Mısra: **5**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Sırr-ı ʿışḳı sordum kimse
cevābın virmedi
Daḥı dil bir dem ḳarār itmez
suvāl üstindedür

22. **sorma:**-*ma*
Gazel 98
Mısra: **7**
(hiç) sorma.

Sorma cānā gül yüzüñsüz bu
dil-i şūrīdenüñ
Gülden ayru bülbülüñ aḥvāli āh
u zār ola

23. **sorma:**-*ma*
Gazel 116
Mısra: **7**
(hiç) sorma.

Sorma ḥālüm gül yüzüñsüz
dōstum
Bülbülüñ gülzārsuz ḥāli n'ola

sor-:

1. **sormañuz:**-*ma, -ñuz*
Gazel 167
Mısra: **7**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Düşeli sevdā-yı zülfe sormañuz
aḥvālümi
Serde bād u dilde āteş
gözlerümdür tolu āb

2. **sormagil:**-*ma, -gil*
Gazel 315
Mısra: **9**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Mey yirine ḫūnuñ içse
ġamzesinden sormagil
Meste uyup eylemek lāyıḳ degül
huşyār baḫş

3. **sorsunlar:**-*sun, -lar*
Gazel 377
Mısra: **10**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Evveli ʿışḳuñ egerçi kim
mülāyim görinür
Baña sorsunlar Muḥibbī āḫiri
ġāyet şedīd

4. **sorsalar:**-*sa, -lar*
Gazel 419
Mısra: **2**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Ḫalḳ-ı ʿālem dir bulınmaz şehd
ü şekkerden leẕīẕ
Sorsalar yok dir idüm ben laʿl-i
dilberden leẕīẕ

5. **sorma:**-*ma*
Gazel 430
Mısra: **2**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

İy pādişāh-ı ḥüsn güzellik saña
yiter
Sorma benüm bu derdümi
derdüm baña yiter

sordukça:

1. **sordukça:**-*dukça*
Gazel 208
Mısra: **3**
Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

Agzınuñ esrārını sordukça yok
dimez nigār
Görmedüm anuñ gibi ālemde bir
şīrīn cevāb

sormaz mısın:

1. **sormaz mısın:**--*maz, --mı, --sın*
Gazel 402

Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Soru sorarak aşığın durumu hakkında bilgi edinmek istemek.

Derd-i dil aḥvālini iy bī-vefā sormaz mısın
Kūyuñı āhum dolanur niçe müddetdür medīd

sormazam:

1. **sormazam:**-*-maz, --am*
Gazel 319
Mısra: **3**
Sormam.

Ṭarz-ı ʿışḳı sormazam Mecnūn-ıla Ferhād'a ben
ʿĀr ider göñlüm benüm itmege mādūn-ıla baḥs

sovuh:

1. **sovuḫ:**
Gazel 361
Mısra: **1**
Soğuk; hoşa gitmeyen, gönül okşamayan, sevimsiz.

Zāhidā yokdur ṭarāvet sözlerüñ ġāyet sovuḫ
Her kelāmuñ ehl-i ḥāle sanasın zehirlü oḫ

sovut:

1. **sovut:**
Gazel 234
Mısra: **10**
Vazgeçmek,önemsememek.

Çün ki bildüñ dār-ı dünyā kimseye kılmaz vefā
ʿĀḳil iseñ aña bakma göñlüñi andan sovut

söyin:

1. **söyinmesün:**-*me, -sün*
Gazel 427
Mısra: **2**
Sönmek, bitmek.

Kılan dil ḫānesin rūşen nigāruñ tāze dāġıdur
Ko yansun tekye-i ʿışḳuñ söyinmesün çerāġıdur

söyle-:

1. **söylersin:**-*r, -sin*
Gazel 14
Mısra: **1**
Demek, söylemek, konuşmak.

İy göñül n'olduñ yine dīvāne söylersin baña
Beñzer ışḳına tolaşduñ ya ne söylersin baña

2. **söylersin:**-*r, -sin*
Gazel 14
Mısra: **2**
Demek, söylemek, konuşmak.

İy göñül n'olduñ yine dīvāne söylersin baña
Beñzer ışḳına tolaşduñ ya ne söylersin baña

3. **söylersin:**-*r, -sin*
Gazel 14
Mısra: **4**
Demek, söylemek, konuşmak.

Zülfüñüñ zencīrine bend eyle didüm göñlümi
Didi hey dīvāne hey şūrīde söylersin baña

4. **söylersin:**-*r, -sin*
Gazel 14
Mısra: **6**
Demek, söylemek, konuşmak.

Şem-i ḥüsnüñ yakmayınca komadı cān u dili
Anuñ-ıçun dōstum pervāne söylersin baña

5. **söylersin:**-*r, -sin*
Gazel 14
Mısra: **8**
Demek, söylemek, konuşmak.

Pāyuña gel süreyim yüzüm didüm ol şeh didi
Bir gedāsın sözi küstāḫāne söylersin baña

6. **söylersin:**-*r, -sin*
Gazel 14
Mısra: **10**
Demek, söylemek, konuşmak.

Zülfi ile dün gice didüm muṭavvel ḳıṣṣamı
Didi dilber bir uzun efsāne söylersin baña

7. **söylersin:**-*r, -sin*
Gazel 14
Mısra: **12**
Demek, söylemek, konuşmak.

Cām-ı laüñ sun lebüñden beni mest eyle didüm
Didi çeşmi ḫışm-ıla mestāne söylersin baña

8. **söylersin:**-*r, -sin*
Gazel 14
Mısra: **14**
Demek, söylemek, konuşmak.

Zülfi çevgānına top it başuñı meydāna gel
Çün Muḥibbī kendüñi merdāne söylersin baña

9. **söyledüm:**-*dü, -m*
Gazel 28
Mısra: **1**
"Konuş, anlat!" anlamlarına gelen bir emir veya istek ifadesi.

Her ġazel kim söyledüm cānā hikāyetdür saña
Ḳıṣṣa-i derd-i derūnumdan şikāyetdür saña

10. **söyledi:**-*di*
Gazel 375
Mısra: **10**
"Konuş, anlat!" anlamlarına gelen bir emir veya istek ifadesi.

Dir ġazel şīrīn lebüñçün bu Muḥib
Söyledi ṭūṭī gibi san yidi ḳand

söyle!:

1. **şöyle:**
Gazel 8
Mısra: **7**
"Konuş, anlat!" anlamlarına gelen bir emir veya istek ifadesi.

Derd-i hicrüñle şehā şöyle enīs oldı göñül
Bu cihānuñ derdleri dermān gelür düpdüz baña

2. **söyle:**
Gazel 236
Mısra: **1**
"Konuş, anlat!" anlamlarına gelen bir emir veya istek ifadesi.

Dilden giderme söyle derd-i āsitān-ı dōst
Ola ki gire gūşuña nite ki zebān-ı dōst

söylet:

1. **söyletme:**-*me*
Gazel 491
Mısra: **9**
"Konuş, anlat!" anlamlarına gelen bir emir veya istek ifadesi.

Muḥibbī kuluñı söyletme luṭf it iy şeh-i ḫūbān
Perīşān ḥālinüñ şerḥi saçuñ gibi muṭavveldür

söz:

1. **sözi:**-*i*
Gazel 14
Mısra: **8**
1. Bir fikri, bir isteği yazılı veya sözlü olarak anlatmaya, açıklamaya yarayan kelimeler yâhut cümleler dizisi, kelâm, kavil, lakırdı 2. Doğruluğu kesinlik kazanmamış haber, söylenti, rivâyet, şâyia.

Pāyuña gel süreyim yüzüm didüm ol şeh didi
Bir gedāsın sözi küstāḫāne söylersin bana

2. **sözlerin:**-*ler, -in*
Gazel 5
Mısra: **2**
Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi. II Şiir.

Pādişāh-ı ışḳam u dil defter ü dīvān bana
Derd ü miḥnet sözlerin yazdum yiter ünvān bana

3. **söz:**
Gazel 8
Mısra: **10**
Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi. II Şiir.

Bu Muḥibbī cān virür sevdā-yı zülf-i yār içün
Zāhidā itme naṣīḥat assı itmez söz bana

4. **sözi:**-*i*
Gazel 36
Mısra: **9**
Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi. II Şiir.

Cevher olsa her sözi itmeñ Muḥibbī'nüñ aceb
Çün sunılmışdur ezelden ṭab-ı gevher-pāş aña

5. **sözleri:**-*ler, -i*
Gazel 208
Mısra: **9**
Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi. II Şiir.

Penddür yārāna her dem bu Muḥibbī sözleri
Çünki olmışdur anuñ her bir kelāmı bir kitāb

6. **sözleri:**-*leri*
Gazel 242
Mısra: **9**
Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi. II Şiir.

Muḥibbī sözleri yigdür bugün dürr-i cevāhirden
Takup cānā kulaguña giderme anı mengūş it

7. **sözin:**-*i, -n*
Gazel 314
Mısra: **13**
Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi. II Şiir.

Bu Muḥubbī görse her şāʿir sözin iġmāż ider
ʿAybdur çün ḫāṣ olana eylemek ʿām-ıla bahs

8. **sözlerüñ:**-*ler, -üñ*
Gazel 361
Mısra: **1**
Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi. II Şiir.

Zāhidā yokdur ṭarāvet sözlerüñ ġāyet sovuḳ
Her kelāmuñ ehl-i ḥāle sanasın zehirlü oḳ

9. **sözini:**-*in, -i*
Gazel 374
Mısra: **9**
Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi. II Şiir.

Vāʿiẓ sözini koyma Muḥibbī kulaguña
İtmez eser göñülde kaçan olsa nükte serd

10. **sözüñ:**-*ün*
Gazel 387
Mısra: **7**
Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi. II Şiir.

Ehl-i ʿışḳa zāhidā sanma sözüñ teʾsīr ider
Sende yok zerre ḥarāret var hemān bir āh-ı serd

11. **söz-ile:**--*ile*
Gazel 420
Mısra: **1**
Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi. II Şiir.

Laʿlüñ bitüre söz-ile ger meyveler leẕīẕ
Bitmeye hīç anuñ gibi cennetde bir leẕīẕ

12. **sözde:**-*de*
Gazel 421
Mısra: **10**
Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi. II Şiir.

Vaṣf-ı lebini itme muṭavvel kıl iḫtiṣār
Sözde Muḥibbī çünki olur muḫtaṣar leẕīẕ

13. **sözlerüñ:**-*ler,-üñ*
Gazel 425
Mısra: **9**

Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi. II Şiir.

İy Muḥibbī kān-ı dilden sözlerüñ gevherlenür
Saklama cümerdlik it çünki anı yārān umar

14. **sözleri:**-*ler, -i*
Gazel 431
Mısra: **10**
Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi. II Şiir.

Her kim okursa şiʿrini būy-ı vefā olur
Zīrā Muḥibbī sözleri hep ʿāşıḳānedür

15. **sözümi:**-*üm, -i*
Gazel 431
Mısra: **2**
Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi. II Şiir.

Didüm ki cānı būseñe virem bahā nedür
Güş eylemedi sözümi bildüm bahānedür

16. **sözleridür:**-*ler, -i, -dür*
Gazel 433
Mısra: **9**
Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi. II Şiir.

Muḥibbī sözleridür dürr ü cevher
Dükenmez ḫarc kılsun göñli kāndur

17. **söze:**-*e*
Gazel 464
Mısra: **2**
Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi. II Şiir.

Cān żaʿīf oldukça göñlüm nālesi āhestedür
N'eylesün söze mecāli kalmadı dil ḫastadur

18. **sözlerini:**-*ler, -i, -(n)i*
Gazel 485
Mısra: **9**
Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi. II Şiir.

Bu Muḥibbī sözlerini cān-ıla dak gūşuña
Her dem agzından anuñ çün lüʾlüʾ-i meygūn tamar

19. **sözüm:**-*üm*
Gazel 490
Mısra: **4**
Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi. II Şiir.

ʿĀşıḳ oldur görmeye ẓāhir ü bāṭın ġayrı dōst
Ehl-i ḥāl olan bilür uşbu sözüm ẓāhirdedür

söz bahrına:

1. **söz baḥrına:**-*+ı, -+na*
Gazel 184
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söz,anlam denizi.

Ġavvāṣ olayın yine bu söz baḥrına dalup
Dürler çıkarup arż ideyim ger ola ṭālib

söz dürlerin:

1. **söz dürlerin:**--*ler, --i(n)*
Gazel 155
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söz incileri.

Gördiler cān riştesine dizdügüm söz dürlerin
Didiler mīr-i suḫen eşār u dīvānum görüp

söz ehli:

1. **söz ehli:**--*i*
Gazel 417
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sözden anlayan kimseler, şâirler, sohbet ehli kimseler.

Maḫzen-i dilden çıkardum yine söz gevherlerin
Oldı söz ehli yanında maʿnī gevherden leẕīẕ

söz gevherin:

1. **söz gevherin:**-*in*
Gazel 46
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söz cevheri, elması.

Maḫzen-i dilden çıkarsam ġam degül söz gevherin
Eksük olmaz ne ḳadar ḫarc eylesem kāndur baña

söz gevherin çıkar:

1. **söz gevherin çıkar:**-*ar*
Gazel 43
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cevher,elmas,mücevher,inci gibi madenleri saçmak. Şiir,söz,manayı ortaya çıkarmak.

İy Muḥibbī maḫzen-i dilden çıkar söz gevherin
Ḫarc kıl çünki sunıldı genc-i bī-pāyān baña

söz gevherlerin:

1. **söz gevherlerin:**--*ler, --i, --n*
Gazel 417
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu söz cevherlerini.

Maḫzen-i dilden çıkardum yine söz gevherlerin
Oldı söz ehli yanında maʿnī gevherden leẕīẕ

söz ki:

1. **söz ki:**
Gazel 63
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Söz. 2) Ağızdan çıkan,anlaşmamızı sağlayan kelime ve cümleler.

Her ne söz ki leblerüñden gelse bir gevherdür ol
Kim-durur aña bahā bulan ki oldur bī-bahā

söz nakdini:

1. **söz naḳdini:**--*i, --n, --i*
Gazel 380
Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söz serveti(öğüt bağlamında).

Żāyiʿ itme nāṣiḥā yok yirlere söz naḳdini
Nite kim yokdur ḳalem dīvāneye yok daḫı pend

söze gelse:

1. **söze gelse:**--*e, --se*
Gazel 446
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dile gelmek, söylemeye başlamak.

Bu Muḥibbī niçe cāna kıymasun Ferhād-veş
Söze gelse dilberüm ġāyet de şīrīn sözlüdür

sözi telh ola:

1. **sözi telḫ ola:**--*i, --a*
Gazel 363
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) söylenilen sözlerin acı ve keyifsiz olması kastedilmektedir.

İy göñül incinme olsa ger raḳībüñ sözi telḫ
Her kimüñ telḫ ola sözi lābüd olur yüzi telḫ

sözine inanma:

1. **sözine inanma:**
Gazel 39
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kanmamak, aldanmamak.

Benüm-içün yoluña ölmez dimiş bī-dīn raḳīb
Sözine inanma anuñ kurı bühtāndur baña

sözleri ḳand:

1. **sözleri ḳand:**--*ler, --i*
Gazel 412
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin sözleri tatlılığı sebebiyle şekere benzetilmiştir.

Lebi san laʿl-i aḥmerdür o yāruñ
Teni billūra beñzer sözleri ḳand

sözlerüñ derdüme dermāndur:

1. **sözlerüñ derdüme dermāndur:**-*dur*
Gazel 84
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Beyitte) sevgilinin söz ve davranışlarının aşığın derdine derman olması(onu tedavi etmesi) kastedilmiştir.

Ẓulmet-i zülfüñde lalüñ āb-ı ḥayvāndur baña
İy mesīḥā sözlerüñ derdüme dermāndur baña

sözlerüñ yanında şāhum:

1. **sözlerüñ yanında şāhum:**--*ler, --ün, --ı, --n, --da, --um*
Gazel 281
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak alemin padişahına seslenilmiş ve onun sözlerinin ne derece önemli olduğu vurgulanmıştır.

Pādişāh-ı ʿālem olduñ ḥüsn-ile sen dilberā
Sözlerüñ yanında şāhum su olur kand ü nebāt

sözüm gevherlerini:

1. **sözüm gevherlerini:**--*ü, --m, --ler, --i, --n, --i*
Gazel 417
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık ağzından çıkan söz mücevherlerini kastetmektedir.

Ben sözüm gevherlerini rāyegān ḫarc eyledüm
Görinürken ʿālemüñ ḫalḳına sīm ü zer leẕīẕ

sözüm tutmayasın:

1. **sözüm tutmayasın:**--*üm, --ma, --ya, --sın*
Gazel 163
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beyitte) aşık sözünün dinlenmesini,yarar sağlayacağını dile getirmiştir.

Çünki ḫayruñ yok Muḥibbī bāri gel şerden sakın
Ger bu sözüm tutmayasın yig olur senden devāb

şu:

1. **su:**
Gazel 20
Mısra: **1**
Akarsu, ırmak. II gözyaşı.

Akdı yaşum su gibi ol serv-i bālādan yaña
Kıldı dil murġı heves kūy-ı dil-ārādan yaña

2. **sudur:**-*dur*
Gazel 130
Mısra: **2**
Akarsu, ırmak. II gözyaşı.

Gitdi dil bir māh-peykerden yaña
Akdı san sudur o serverden yaña

3. **şu:**
Gazel 60
Mısra: **9**
"Şu" işaret sıfatı.

Şu deñlü dīdeler dökdi zemīn üzre gözüm yaşı
Komadı bir ḳadem basam kalupdur pāy-dergilhā

su gibi şāf eyle:

1. **su gibi şāf eyle:**
Gazel 48
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
İçilen(içecek olan) su gibi şeffaf,görünür olmak. İki yüzlü olmama durumu.

Su gibi ṣāf eyle ḳalbüñ yüzüñi sür yirlere
Kimsenüñ ḥaḳḳında sakın eyleme çün u çerā

su istevü-gelmişler:

1. **su isteyü-gelmişler:**--*y, --ü, --miş, --ler*
Gazel 435
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Su ihtiyacını gidermek için istemek.

İki çeşmüñ turmayup eyler naẓar ruḫsāruña

Susamış su isteyü-gelmişler
āhūlar mıdur

su olur:

1. **su olur:**--*ur*
Gazel 281
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Su olmak, suya dönüşmek.

Pādişāh-ı ʿālem olduñ ḥüsn-ile sen dilberā
Sözlerüñ yanında şāhum su olur kand ü nebāt

su saçdı:

1. **su saçdı:**--*dı*
Gazel 389
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz yaşı dökmek anlamında kullanılmıştır.

Kirpügüm cārūb olup su saçdı dem dem kūyuña
Ḫūn-ı dilden eyledüm çün kılmadı anı meded

su seper:

1. **su seper:**--*e, --r*
Gazel 110
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Su serpmek, su saçmak II ağlamak, gözyaşı dökmek.

Zülf-i reyḥānı ḫayāli bir sifāl-i sīnede
Su seper solmamag içün dīde-i giryān aña

su yirine:

1. **su yirine:**--*i, --n, --e*
Gazel 462
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Su yerine.

İy Muḥbbī ʿışḳ deryāsındaki ʿāşıḳları
Kim şümār ide-bilür su yirine ẕü'n-nūn akar

su'āl itdüm:

1. **su'āl itdüm:**--*dü, --m*
Gazel 207
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Soru sormak.

Var mıdur cānā dehānuñ diyü çok itdüm su'āl
Soñra bildüm yog-ımış anuñ içün virmez cevāb

sü'āl itsem:

1. **sü'āl itsem:**--*se, --m*
Gazel 364
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Soru sormak.

İtsem sü'āl laʿlini virür cevāb-ı telḫ
Raġbet ider dilüm aña sanur şarāb-ı telḫ

suʾāl itseñ:

1. **suʾāl itseñ:**--*se, --n*
Gazel 434
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Soru sormak.

Nigāruñ çeşm-i fettānın Muḥibbī'den suʾāl itseñ
Cevābı bu biri fitne birisi ʿayn-ı āfetdür

subḥ:

1. **ṣubḥa:**-*a*
Gazel 13
Mısra: **17**
Günün başlangıcı, gündüzün ilk saatleri, sabah vakti.

Şem gibi dil çerāġın yakayın tā ṣubḥa dek
Pīr-i ışḳ virüp naṣīḥat didi yan yakıl baña

2. **ṣubḥa:**-*a*
Gazel 21
Mısra: **7**
Günün başlangıcı, gündüzün ilk saatleri, sabah vakti.

Gülşen-i kūyın tolanmaga nigāruñ ṣubḥa dek
İy ṣabā merdümlik it bir gice yoldaş ol baña

3. **ṣubḥ:**
Gazel 229
Mısra: **4**
Günün başlangıcı, gündüzün ilk saatleri, sabah vakti.

Hicrān şebi ʿāşıḳlara biñ dürlü belādur
Zīrā ki aña eyleyimez ṣubḥ sirāyet

ṣubḥ olınca:

1. **ṣubḥ olınca:**--*ınca*
Gazel 320
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Günün aydınladınca, sabah olunca, sabah olduğu zaman.

Gülsitān-ı ḥüsnüñe karşu senüñ bülbülleyin
Ṣubḥ olınca eylerem feryād u efġān-ıla baḥs

2. **ṣubḥ olınca:**--*ın, --ca*
Gazel 316
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabah olunca, gün aydınlanınca.

Ḫār elinden gülşen-i ḥüsnüñde her gice müdām
Bülbül-ile ṣubḥ olınca eylerem cān-ıla baḥs

subḥ sordum bilmedi:

1. **ṣubḥ sordum bilmedi:**--*du, --m, --me, --di*
Gazel 314
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla ilgili olarak sabah vaktine sordum,cevap veremedi denilmektedir.

Düşmişem hicrān şebine kimse sormaz ḥālümi
Ṣubḥ sordum bilmedi çün eyledüm şām-ıla baḥs

subḥ u şām:

1. **ṣubḥ u şām:**
Gazel 191
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabah ve akşam (gece gündüz).

Ney gibi bil bagladum efġāna her dem ṣubḥ u şām

Her gice tā ṣubḥ olınca iñlerem
san andelīb

2. **ṣubḥ u ṣām:**
Gazel 260
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabah ve akşam (gece gündüz).

Ben duʿā-yı devletüñi eylerem her ṣubḥ u ṣām
Umaram ola ḳabūl gel ṣubḥ-ıla ṣāmum ilet

subḥa degin:

1. **ṣubḥa degin:**--*a*
Gazel 214
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabaha kadar.

Gūşına ala ol ruḫı gül ola ki nāleñ
İy bülbül-i dil ṣubḥa degin āh u fiġān it

subḥa dek:

1. **ṣubḥa dek:**
Gazel 79
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabaha kadar.

Bir bülbül-i nālānuñam tā ṣubḥa dek giryānuñam
Ṣöyle senüñ ḥayrānuñam sen daḫı ḥayrānsın baña

2. **ṣubḥa dek:**
Gazel 114
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabaha kadar.

Gül yüzüñüñ ḥasretinden bu Muḥibbī ṣubḥa dek
İñlesün bülbül gibi kim yaraşur ol zār aña

3. **ṣubḥa dek:**--*a*
Gazel 242
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabaha kadar.

Niçe bir ḫāb-ı ġafletle yatasın ṣubḥa dek ġāfil
Seḥergeh gülşene varup ṣadā-yı bülbüli gūş it

4. **ṣubḥa dek:**--*a*
Gazel 315
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabaha kadar.

Ġam şebinde ruḫları yādına efġān eylesem
Ṣubḥa dek eyler benümle bülbül-i gülzār baḥs

ṣubḥa deñlü:

1. **ṣubḥa deñlü:**-+*a*
Gazel 166
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabaha kadar.

Gördi gülşende güli olmış muṣāḥib ḫār-ıla
Ṣubḥa deñlü iñleyüp zārīlıg eyler andelīb

subḥ-dem:

1. **subḥ-dem:**
Gazel 4
Mısra: **1**
Günün başlangıcı, gündüzün ilk saatleri, sabah vakti.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

2. **subḥ-dem:**
Gazel 4
Mısra: **1**
Günün başlangıcı, gündüzün ilk saatleri, sabah vakti.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

3. **ṣubḥ-dem:**
Gazel 115
Mısra: **8**
Günün başlangıcı, gündüzün ilk saatleri, sabah vakti.

Kūy-ı dilberde esen āhum yilidür her seḥer
San eser gülşen içinde ṣubḥ-dem her ān ṣabā

subḥ-dem esdügince:

1. **ṣubḥ-dem esdügince:**--*düg, --ince*
Gazel 115
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabah rüzgarının esmesi,yel.

Esdügince ṣubḥ-dem virür nebātāta ḥayāt
Lal-i cān-baḫşından almışdur meger kim cān ṣabā

subḥgeh:

1. **ṣubḥgeh:**
Gazel 359
Mısra: **4**
Günün başlangıcı, gündüzün ilk saatleri, sabah vakti.

Ġarra olma dehre seni āḫir ol bīdār ider
Ṣubḥgeh bir ḫāba beñzer devlet-i iḳbāl-i çarḫ

subḥ-ı vaṣlın:

1. **ṣubḥ-ı vaṣlın:**--*ın*
Gazel 194
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye kavuşma sabahı.

İy Muḥibbī ṣubḥ-ı vaṣlın isteyüp eyle niyāz
Didiler olur seḥergehler duālar müstecāb

subḥ-ı viṣāl:

1. **ṣubḥ-ı viṣāl:**
Gazel 420
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vuslat, kavuşma sabahı.

Bī-ḫod iderse ṣubḥ-ı viṣāl olmasun ʿaceb
Çünki Muḥibbī uyḫu olur çın seḥer leẕīẕ

subḥ-ıla ṣāmum ilet:

1. **ṣubḥ-ıla ṣāmum ilet:**--*ı, --la, --um*
Gazel 260
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beyitte kastedilen duaların sabah ve akşam iletilmesi kastedilmektedir.

Ben duʿā-yı devletüñi eylerem her ṣubḥ u ṣām
Umaram ola ḳabūl gel ṣubḥ-ıla ṣāmum ilet

ṣubḥuñ yüzi açıla:

1. **ṣubḥuñ yüzi açıla:**-*ıl, -a*
Gazel 55
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)sevgiliye hitaben karanlık,geceye benzeyen saçını kaldır,topla ki sabah vakti olsun,doğan güneş görünsün anlamında kullanılmıştır.

Zülfüñi gider didüm tā açıla ṣubḥuñ yüzi
Didi uzun ola ol ṣeb kim ṣeb-i yeldā ola

suç:

1. **suç-ısa:**--*ısa*
Gazel 250
Mısra: **7**
Kabahat, hata.

Eger yanuñda suç-ısa gel öldür
Gözüm gördi göñül sevdi nihāyet

suç ola:

1. **suç ola:**--*a*
Gazel 334
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cürüm işlemek, kabahatli olmak.

Seni cāndan sevdügüm cānā ola yanuñda suç
Ben bu suç-ıla cemālüñden ırag olmak ne güç

suç olur:

1. **suç olur:**--*ur*
Gazel 334
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliyi sevme bağlamında günah veya suç mu denilmektedir.

N'eylesün n'itsün Muḥibbī yā niçe yazsun ġamı
Seni cāndan sevdügi çünki olur yanuñda suç

suç olursa:

1. **suç olursa:**--*ur, --sa*
Gazel 327
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliyi sevme bağlamında günah veya suç mu denilmektedir.

Cānānı cān u dil ile sevmek olursa suç
Derdā ki ʿāṣıḳ olana olmaya böyle güç

suçısa:

1. **suçısa:**--*ı, --sa*
Gazel 133
Mısra: **7**
Aşığın suçu.

Āṣıḳ-ı bīçārenüñ suçısa seni sevdügi
Ger beni ber-dār kılgıl suçlu oldum ben saña

suçlu oldum:

1. **suçlu oldum:**--*lu, --dum, --m*
Gazel 133
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Suç işlemiş.kabahatli olma durumu.

Āṣıḳ-ı bīçārenüñ suçısa seni sevdügi
Ger beni ber-dār kılgıl suçlu oldum ben saña

sücūd eyle:

1. **sücūd eyle:**
Gazel 390
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Ar.) Secde etmek.

Sāġar alsa māh-rūlar destine
Sen ṣürāḥī-veş dilā eyle sücūd

sücūd itmeye:

1. **sücūd itmeye:**--*me, --y, --e*
Gazel 397
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Secde etmek.

Ḳāmet getürse yār ḳıyāmet kopar o dem
Kimdür ki görüp kaşlarını itmeye sücūd

sücūdum var:

1. **sücūdum var:**--*u, --m*
Gazel 441
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Secde yapmak.

Degüldür ġayra dil māyil yöneldüm ḳıbledür kūyuñ
Bi-ḥaḳḳın Kaʿbe-i ʿulyā dimeñ ġayra sücūdum var

sūd:

1. **sūd:**
Gazel 13
Mısra: **5**
Fayda, kâr, kazanç.

Ömr naḳdin vaṣl içün ḫarc eyledüm ammā çi sūd
Sayüm oldı ancak taḥṣīl-i bī-ḥāṣıl baña

2. **sūd:**
Gazel 366
Mısra: **10**
Fayda, kâr, kazanç.

Muḥibbī cān-ıla sevdā-yı zülfüñ Ṭaleb kıl tā müyesser ola ol sūd

3. **sūd:**
Gazel 383
Mısra: **4**
Fayda, kâr, kazanç.

Virüp cān naḳdin aldum ġam metāʿın
Ezelden ehl-i ʿışḳa bu-durur sūd

sūd eyledi:

1. **sūd eyledi:**--*di*
Gazel 392
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fayda ve kar sağlama.

Ḫāk-i rāhuña varup cān-ıla kim sürdi yüzin
İki ʿālemde saʿādet buluban eyledi sūd

sūd itmemişdür:

1. **sūd itmemişdür:**--*me, --miş, --dür*
Gazel 373
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Kazanç elde etmek,yarar sağlamak.

Māyil olma ḫāce-i dünyā gibi sīm ü zere
İtmemişdür bu fenā dārında hīç bir kimse sūd

sūdum var:

1. **sūdum var:**--*u, --m*
Gazel 441
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fayda,kazanç sağlamak.

Benüm sevdā-yı zülfüñle şehā başumda sūdum var
Eger cevr ü eger mihrüñ ne kim gelse sürūdum var

şūfī:

1. **şūfīnüñ:**-*nüñ*
Gazel 173
Mısra: **7**
Dindar ve takva sahibi kimse, zahit II Ham, kuru sofu.

Eyleme ṣūfīnüñ kelāmını gūş
Rind olup eyle derd-i ḫ ̌ārı ṭaleb

2. **şūfī:**
Gazel 309
Mısra: **10**
Dindar ve takva sahibi kimse, zahit II Ham, kuru sofu.

Meydān-ı maḥabbetde Muḥibbī gibi ṣīr ol
Rūbāh oluban ṣūfī ṣıfat olma muḫannes

3. **şūfī:**
Gazel 384
Mısra: **5**
Dindar ve takva sahibi kimse, zahit II Ham, kuru sofu.

Ṣūfī diler ki bula naʿīmi riyā ile ʿĀṣıḳ kemāl-i luṭfına yāruñ ider ümīd

şūfī-i hod-rū:

1. **şūfī-i ḫod-rū:**
Gazel 309
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendiliğinden mutasavvıf olan,sofu haline gelen.

Gülgūn meye ṭaʿnı ko iy ṣūfī-i ḫod-rū
Mey ʿāṣıḳa sunıldı ezel saña müselles

sūfī-i sālūsa:

1. **sūfī-i sālūsa:**--*a*
Gazel 438
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İki yüzlü,riyakar sufi.

Ḫırḳa içre ʿömri geçen sūfī-i sālūsa sor
Kim n'içün terk-i riyā itmez o bī-nāmūsa sor

süflī dāmgehden:

1. **süflī dāmgehden:**--*den*
Gazel 323
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alçak,bayağı tuzak yeri.

Göñül şahbāzına pervāz vir āfāḳı seyr itsün
Bu süflī dāmgehden per açan zāġ u zaġandan geç

sühen:

1. **suḫen:**
Gazel 487
Mısra: **3**
Söz II şiir.

Ḳaṭredür gerçi suḫen līk dehenden çıkıcak
Ḳıymetin kim ki bilür ol aña dür-dāne olur

suhen diyem:

1. **suḫen diyem:**--*y, --e, --m*
Gazel 451
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliye laf atma,söz söyleme cesaretinin ve hakkının olmadığı kastedilmektedir.

Cānā kimem ki saña suḫen diyem āşikār
Şeb-tār içinde eyle bāña bir naẓar yiter

sükūt:

1. **sükūt:**
Gazel 274
Mısra: **12**
Sessizlik, suskunluk.

Söyleseñ bir ḫaḳ sözi ḫalḳ alur anı ʿaḳsine
Olıcaḳ bu vech-ile yigdür Muḥibbī bil sükūt

sükūt kıldı:

1. **sükūt kıldı:**--*dı*
Gazel 237
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sakin ve sessiz hale gelmek.

Deyr içinde gördiler reftāruñ iy serv-i ḫırām
Turdugı yirde ḳadīd oldı vü kıldı bet sükūt

süleymān:

1. **süleymān:**
Gazel 286
Mısra: **6**
1. Hz. Süleyman.

Taḫt u tāc u salṭanat berbād olur çün ʿāḳıbet
Kendüñi ʿālem serīrine Süleymān oldı tut

2. **süleymān-ıla:**--*ıla*
Gazel 305
Mısra: **4**
Hz. Süleyman (as) peygamber (bağlama göre).

Yüzümi pāyuña sürsem beni pāmāl eyleme
Mūr olur kim pend idüp eyler Süleymān-ıla baḫs

3. **süleymān-ıla:**--*ıla*
Gazel 320
Mısra: **2**
Hz. Süleyman (as) peygamber (bağlama göre).

Bir gedā iken idersem n'ola cānān-ıla baḫs
Mūr içün dirler ider gāhī Süleymān-ıla baḫs

süleymān dahı olsañ:

1. **süleymān daḫı olsañ:**--*sa, --n*
Gazel 369
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Beyitte) Hz. Süleyman kastedilmektedir.(onun şöhreti ve hükümdarlığı bağlamında).

Mūr gibi pāy-māl itdürme gel miskīnleri
Salṭānat geçer Süleymān daḫı olsañ hem çü bād

<u>sulṭān:</u>

1. **sulṭān:**
Gazel 10
Mısra: **5**
Devletin en üst mertebesinde bulunan kişi, padişah, şah, hükümdar. II Sevgili.

Sulṭān olalı şehr-i dile ġamze-i mestüñ
Tātār ṣıfat mülk-i dili eyledi yagma

2. **sulṭāndur:**-*dur*
Gazel 39
Mısra: **8**
Devletin en üst mertebesinde bulunan kişi, padişah, şah, hükümdar. II Sevgili.

Dāda vardum kapusına ol güzeller şāhınuñ
Ola kim dād eyleye kulına sulṭāndur baña

3. **sulṭān-ıla:**--*ıla*
Gazel 305
Mısra: **6**
Devletin en üst mertebesinde bulunan kişi, padişah, şah, hükümdar. II Sevgili.

Her ne emr itseñ buyur ben turmışam fermānuña
Ḥaddi mi vardur kuluñ kim ide sulṭān-ıla baḫs

4. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 378
Mısra: **2**
Devletin en üst mertebesinde bulunan kişi, padişah, şah, hükümdar. II Sevgili.

Āhum irdi göklere iy māh-ı tābānum meded
İşidüp feryādumı raḥm eyle sulṭānum meded

5. **sulṭān:**
Gazel 432
Mısra: **8**
Devletin en üst mertebesinde bulunan kişi, padişah, şah, hükümdar. II Sevgili.

Bu gedāya n'ola keşf itseñ şehā esrāruñı
Gāh olur kim bendeye ḫālini sulṭān ʿarż ider

6. **sulṭāna:**-*a*
Gazel 494
Mısra: **1**
Devletin en üst mertebesinde bulunan kişi, padişah, şah, hükümdar. II Sevgili.

Baş egmeseler pes n'ola sulṭāna güzeller
Bir būse satarlar yine biñ cāna güzeller

7. **sulṭāna:**-*a*
Gazel 494
Mısra: **1**
Devletin en üst mertebesinde bulunan kişi, padişah, şah, hükümdar. II Sevgili.

Baş egmeseler pes n'ola sulṭāna güzeller
Bir būse satarlar yine biñ cāna güzeller

<u>sulṭān beni bilmez mi hīç:</u>

1. **sulṭān beni bilmez mi hīç:**--*i, --mez*
Gazel 345
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgili beni bilmez mi,elbet bilir anlamında kullanılmaktadır.

ʿIşḳ-ıla dāmānını tutdum ölürsem komazam
Ger keserse ḫükm anuñ sulṭān beni bilmez mi hīç

<u>sulṭān olmadan:</u>

1. **sulṭān olmadan:**-*dan*
Gazel 41
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyaya sultan(hükümdar) olamamak.

Baña bu dünyāya sulṭān olmadan
Yigdür olmak āsitānuñda gedā

<u>sulṭān olup:</u>

1. **sulṭān olup:**--*up*
Gazel 251
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Padişah olmak.

Ẕelīl olup gedā-yı ʿışḳ dünyāda çeke miḥnet
Bekā mülkinde ol sulṭān olup bulur niçe ʿizzet

<u>sulṭān-ı ālem:</u>

1. **sulṭān-ı ālem:**
Gazel 113
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âlemin sultanı.(Hz.Muhammed(sav)).

Ḥaḳ ḥabībi olmasa olur mıdı mirāc aña
Olmasa sulṭān-ı ālem kim virürdi tāc aña

<u>sulṭān-ı ġam:</u>

1. **sulṭān-ı ġam:**
Gazel 205
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dertlerin şahı.

Yine teşrīfler baña inām idüp sulṭān-ı ġam
Eşk-i çeşmümden geyürdi egnüme altunlu şīb

<u>sulṭān-ı ġam-ı ʿışḳa:</u>

1. **sulṭān-ı ġam-ı ʿışḳa:**--*a*
Gazel 296
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşktan dolayı cefa çeken sultan söylenerek aşık kastedilmektedir.

ʿIşḳ āteşiyle dūd-ı dilüm elde ʿalem-vār
Sulṭān-ı ġam-ı ʿışḳa bu yitmez mi ʿalāmet

<u>sulṭān-ı gülüñ:</u>

1. **sulṭān-ı gülüñ:**--*ü, --n*
Gazel 398

Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sultan olan gül (Gönül sultanı olan gül bağlamında).

Zaḫm-ı çeşm irmemek içün yine sulṭān-ı gülüñ
Ġoncadan dakdı felek gerdenine bāzū-bend

sulṭān-ı ḥabeş:

1. **sulṭān-ı ḥabeş:**
Gazel 199
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Habeş ülkesinin sultanı.

Kākülüñ olalı sulṭān-ı Ḥabeş
Mülk-i ḥüsnüñ ḫālidür şāh-ı Arab

sulṭān-ı ḥabeş'dür:

1. **sulṭān-ı ḥabeş'dür:**-*-dür*
Gazel 338
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Habeş ülkesinin sultanı.

İy Muḥibbī ruḫları üstinde ḫāli dilberüñ
Sanki sulṭān-ı Ḥabeş'dür eylemişdür taḥt u tāc

sulṭān-ı ʿışḳ:

1. **sulṭān-ı ʿışḳ:**
Gazel 476
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk sultanı, sevgili.

Sulṭān-ı ʿışḳ tutmag-ıçun kişver-i dili
Derdi Muḥibbī sola ġamı saga saldılar

sulṭān-ı ışk:

1. **sulṭān-ı ışḳ:**
Gazel 169
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk sultanı, sevgili.

İy Muḥibbī ḥürmet itmez kimseye sulṭān-ı ışḳ
Bir-durur dergāh-ı ālī sen de anuñ şeyḫ ü şāb

sulṭān-ıla:

1. **sulṭān-ıla:**-*-la, -*
Gazel 306
Mısra: **2**
Devletin en üst mertebesinde bulunan kişi, padişah, şah, hükümdar. II Sevgili.

Cānı mı var kimsenüñ eyleye cānān-ıla baḥs
Bendeye lāyıḳ mıdur kim ide sulṭān-ıla baḥs

2. **sulṭān-ıla:**-*-la*
Gazel 316
Mısra: **10**
Devletin en üst mertebesinde bulunan kişi, padişah, şah, hükümdar. II Sevgili.

Lā dime cevriyle öldürse Muḥibbī seni yār
Hīç revā mıdur gedā eyleye sulṭān-ıla baḥs

sulṭānlık:

1. **sulṭānlıgın:**-*ın*
Gazel 21
Mısra: **5**
Devletin en üst mertebesinde bulunan kişi, padişah, şah, hükümdar. II Sevgili.

Işḳ şāhī çün baña virdi ġamuñ sulṭānlıgın
İy gözüm saḳḳālıg it iy ġamze ferrāş ol baña

sun:

1. **sunma:**-*ma*
Gazel 160
Mısra: **8**
Dokunmak, değmek, el sürmek, temas etmek.

Lebi şeftālüsin gördük dil ü cān-ıla meyl itdük
Elüñ sunma ḥaẕer eyle öñüñde çāhdur ġabġab

2. **sunup:**-*up*
Gazel 9
Mısra: **8**
Sunmak, uzatmak, takdim etmek.

Işḳ āteşiyle yakdı dili teşne eyledi
Sunup lebini dimedi bir kerre mā saña

3. **sun:**
Gazel 14
Mısra: **11**
Sunmak, uzatmak, takdim etmek.

Cām-ı laüñ sun lebüñden beni mest eyle didüm
Didi çeşmi ḫışm-ıla mestāne söylersin baña

4. **sunmaya:**-*ma, -y, -a*
Gazel 18
Mısra: **6**
Sunmak, uzatmak, takdim etmek.

Sifāl-ı köhne rindāna yiter meyḫāne küncinde
Elin sunmaya ger olsa öñinde cām-ı Cem peydā

5. **sun:**
Gazel 100
Mısra: **5**
Sunmak, uzatmak, takdim etmek.

Jeng-i ġam dutdı göñül āyīnesini berü sun
Sāḳiyā çün mey-i nāb-ıla olur ḳalbe cilā

6. **sun:**
Gazel 189
Mısra: **6**
Sunmak, uzatmak, takdim etmek.

Mey-ile ḫoş olur āvāzı çengüñ
Bize sun sāḳiyā durma mey-i nāb

7. **sun:**
Gazel 195
Mısra: **1**
Sunmak, uzatmak, takdim etmek.

Sāḳī müdām sun berü sen rāḥatü'l-ḳulūb
Nūş eyleyelüm itmeden ömrüñ güni ġurūb

8. **sun:**
Gazel 197
Mısra: **9**
Sunmak, uzatmak, takdim etmek.

İçsün şarāb-ı kevseri sen sun Muḥibbī'ye
Maḥşer güninde olmaya ol teşne ḫuşk leb

9. **sun:**
Gazel 287
Mısra: **11**
Sunmak, uzatmak, takdim etmek.

Cām-ı Cem sun sāḳiyā bir dem ġanīmetdür ḥayāt
Çün içer cām-ı memātı cümle insān ʿāḳıbet

10. **sunma:**-*ma*
Gazel 310
Mısra: **7**
Sunmak, uzatmak, takdim etmek.

Şehd-i vaṣluñ var-iken gel sunma hicrüñ zehrini
Derdmendem kıl benüm derdüme dermān el-ġıyāṣ

11. **sun:**
Gazel 347
Mısra: **2**
Sunmak, uzatmak, takdim etmek.

Dil ṣafā kesb idemez içmeyicek cām-ıla rāḥ
Sāḳiyā ʿiyṣ idelüm sun berü gel şām u ṣabāḥ

12. **sundum:**-*du, -m*
Gazel 415
Mısra: **1**
Sunmak, uzatmak, takdim etmek.

Bilmedüm sundum elüm zülf-i siyehkāra meded
Göre dīvāne dili sundı elin nāra meded

13. **sunma:**-*ma*
Gazel 444
Mısra: **5**
Sunmak, uzatmak, takdim etmek.

Zehr-i hicrüñi sunma ʿuṣṣāḳa
Şehd-i vaṣluñı sun ki fāyidedür

sun-:

1. **sundı:**-*dı*
Gazel 220
Mısra: **7**
Sunmak, uzatmak, takdim etmek.

Sundı bir ġam zāhid mey-i pīr-i deyr baña
Her kimde kim kerem var ẓāhir kılur kerāmet

sun ki:

1. **sun ki:**
Gazel 444
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağışlamak,sunmak.

Zehr-i hicrüñi sunma ʿuṣṣāḳa
Şehd-i vaṣluñı sun ki fāyidedür

sünbül:

1. **sünbül:**
Gazel 19
Mısra: **2**
Daha çok açık mor renkli, keskin ve güzel kokulu çiçek. Beyitte sevgilinin saçı sümbüle benzetilmiştir.

İşidüp nālemi ebr oldı yine zār baña
Çözdi sünbül saçını agladı kühsār baña

2. **sünbül:**
Gazel 22
Mısra: **4**
Daha çok açık mor renkli, keskin ve güzel kokulu çiçek. Beyitte sevgilinin saçı sümbüle benzetilmiştir.

Gitmedi zülfüñ ḫayāli kılca yādumdan benüm
İy saçı sünbül göñül neyçün perīşān olmaya

sünbül saçını:

1. **sünbül saçını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 370
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçları hoş kokusu sebebiyle sümbül çiçeğine benzetilir.

Sünbül saçını dām kılup ḫālini dāne
Dil murġını bu vech-ile ṣayd itdi o ṣayyād

sünbül saçuñ:

1. **sünbül saçuñ:**-*u, -n*
Gazel 378
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) sümbüle benzeyen saçı.

Gül yüzüñ āşüftesi sünbül saçuñ efgendesi
Eyle gülşen seyrini serv-i ḫırāmānum meded

sünbül ü gül:

1. **sünbül ü gül:**
Gazel 103
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sümbül ve gül.

Sünbül ü gül n'eylerem zülf ü ruḫuñ besdür baña
Serv ü ṭūbādan ġaraż ol naḫl-i nev-resdür baña

sünbül-i terden yaña:

1. **sünbül-i terden yaña:**-*a*
Gazel 130
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin teri sünbül çiçeğinin kokusuna benzetilmiştir.

Mārdur zülfinden iy dil kıl ḥaẕer Sunma el ol sünbül-i terden yaña

sünnet:

1. **sünnetdür:**-*dür*
Gazel 67
Mısra: **8**
Hz. Muhammed'in müslümanlarca uyulması gereken sözleriyle örnek iş ve davranışlarının tamâmı.

Varayım kūyuña göster gün yüzüñ
Çünki sünnetdür kula itmek ṣılā

sür:

1. **sürdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 216
Mısra: **1**
Geçirmek, hayat yaşamak.

Bahār eyyāmı bezm içre ṣafā cāmını sürdüñ tut

Dilā bu dār-ı dünyānuñ
temāşāsını gördüñ tut

2. **sürme:**-*me*
Gazel 41
Mısra: **10**
Kovmak, uzaklaştırmak2) Dışarı çıkarmak. 3) reddetmek.

Ḫāk-i pāyuñ gözlerüme
sürmedür
Sürme çeşmümden anı virsün
żiyā

sür-:

1. **süreyim:**--*e, --y, --im*
Gazel 14
Mısra: **7**
Sürmek.

Pāyuña gel süreyim yüzüm
didüm ol şeh didi
Bir gedāsın sözi küstāḫāne
söylersin baña

sürāḥī:

1. **şürāḥī:**
Gazel 51
Mısra: **2**
İçerisini su, şarap gibi içeceklerin konulduğu derin kap.

Gülşen içre eldeki sāġar kızıl
güldür baña
Hem ṣürāḥī ḳulḳulı āvāz-ı
bülbüldür baña

şurāḥī gibi:

1. **şurāḥī gibi:**
Gazel 235
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçerisini su, şarap gibi içeceklerin konulduğu derin kap. II Âşık.

Ser kodum çünki şurāḥī gibi
pāy-ı ḳadeḥe
Tañ degül dirler-ise baña eger
bāde-perest

şürāḥī ziynetin:

1. **şürāḥī ziynetin:**--*i, --n*
Gazel 349
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) rintlerin-asıl aşıkların- sevgilinin elinden olmadığı sürece mey sürahisine değer vermediği kastedilmektedir.

ʿAyna almaz n'eylesün rindān
ṣürāḥī ziynetin
Mey gerek birdür sifāl ola vü
yāḫūd zer ḳadeḥ

şürāḥīnüñ bagrı:

1. **şürāḥīnüñ bagrı:**--*n, --ü, --n, --ı-nüñ*
Gazel 357
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)İçinde şerbet ya da mey taşınan uzun ince boyunlu kap. 2)Aşığın gönlü.

Bagrı ḫūn-ıla ṣürāḥīnüñ ne tañ
tolsa müdām
Sayd idüp meh-rūları turmaz
lebin öper ḳadeḥ

şurāḥī-veş:

1. **şürāḥī-veş:**
Gazel 390
Mısra: **12**
Sürahi gibi.

Sāġar alsa māh-rūlar destine
Sen ṣürāḥī-veş dilā eyle sücūd

şūreti ko:

1. **şūreti ko:**--*i*
Gazel 302
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mâsivâyı terk etme.

Ṣūreti ko bak Muḥibbī sīrete
Olma zāhid gibi sen ṣüret-perest

şūret-perest olma:

1. **şūret-perest olma:**--*ma*
Gazel 302
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dış görünüşe değer verip görüntünün ardındaki gerçekliğe değer vermemek.

Ṣūreti ko bak Muḥibbī sīrete
Olma zāhid gibi sen ṣüret-perest

surh görindi:

1. **surḫ görindi:**--*in, --di*
Gazel 374
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kanlıymış gibi kırmızı renkte görünmek.

Çeşm-i siyāh ḫūn-ı cigerle
görindi surḫ
Mūy-ı sefīd ẓāhir olup oldı rūy-ı
zerd

surh idüp:

1. **surḫ idüp:**--*d, --üp*
Gazel 114
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Büyük ve yüksek,yapılı bir köşk haline getirmek.

Buralıdan dest-i ġam bu
göñlümi ṭanbūr-veş
Surḫ idüp bu gözlerüm yaşını
itdüm tār aña

surh olur:

1. **surḫ olur:**--*ur*
Gazel 202
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1. Kırmızılaşmak 2. Hayat bulmak.

Gül yüzüñ aḳsi midür ya
pīrehen gülgūn mıdur
Ya güneş şevḳı ile surḫ olur
dirler seḥāb

surh u çehresi:

1. **surḫ u çehresi:**-*si*
Gazel 56
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın çok fazla üzülüp kanlı yaş dökmesinden simasının kırmızı olması kastedilir.

Ẓāhir olmaz mı Muḥibbī olmaya
pinhān ışḳ
Ehl-i ışḳuñ eşki surḫ u çehresi
hem zerd ola

2. **surḫ u çehresi:**-*si*
Gazel 72
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın çok fazla üzülüp kanlı yaş dökmesinden simasının kırmızı olması kastedilir.

Ẓāhir olmaz mı Muḥibbī olmaya pinhān-ı ışḳ
Ehl-i ışḳuñ eşki surḫ u çehresi hem zerd ola

surḫ u siyāh:

1. **surḫ u siyāh:**
Gazel 324
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kırmızı ve siyah.

Sīnem üzre pullarumdur dāġlar surḫ u siyāh
Oynayaldan nerd-i ʿışḳı oldı derdüm şeş ü penc

surḫa döner:

1. **surḫa döner:**--*a, --e, --r*
Gazel 416
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kırmızı renge dönmek(kanlı gözyaşı bağlamında).

Derd-i dil ḥālini alsam ele yazmak kāġıẕ
Kanlu yaşumdan o dem surḫa döner ak kāġıẕ

sürme:

1. **sürmedür:**-*dür*
Gazel 41
Mısra: **9**
Göz kenarlarına ve kirpiklere sürülen siyah madde, boya.

Ḫāk-i pāyuñ gözlerüme sürmedür
Sürme çeşmümden anı virsün żiyā

2. **sürmedür:**-*dür*
Gazel 69
Mısra: **3**
Göz kenarlarına ve kirpiklere sürülen siyah madde, boya.

Ḫāk-i pāyuñ gözlerüme sürmedür
Bunuñ-ıla çeşmüm bulur żiyā

sürūd eylemez:

1. **sürūd eylemez:**--*mez*
Gazel 390
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zevk,eğlence ve neşeye kapılmamak(geçici dünya bağlamında).

Çün beḳāsı yok cihāna virme dil ʿĀḳil olan eylemez bunda sürūd

sürūd eyler:

1. **sürūd eyler:**--*r*
Gazel 373
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Şarkı türkü söylemek. 2)Zevk ve eğlence duymak.

Bezm-i ġamda her kaçan bu ʿūd-ı sīnem çalınur
Ol dem eyler nāy-veş göñlüm benüm anda sürūd

2. **sürūd eyler:**--*r*
Gazel 393
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Şarkı türkü söylemek. 2)Zevk ve eğlence duymak.

Zāhidüñ cennet diyü ʿömri ḫayāl ile geçer
ʿĀrifüñ dīdārdur maḳṣudı ol eyler sürūd

sürūd ider:

1. **sürūd ider:**--*e, --r*
Gazel 397
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Türkü söylemek.

Pervāne görse şemʿi hemān bāl ü per yakar
Bülbül çemende şevḳ-i gül ile ider sürūd

sürūd itdi:

1. **sürūd itdi:**--*di*
Gazel 173
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bülbül olarak anılan aşığın sevgiliyi görünce coşması;şarkı,türkü söylemesi kastedilmiştir.

Geldi gül bezme bülbül itdi sürūd
Kıl bahār irdi sen de yārı ṭaleb

sürūdum var:

1. **sürūdum var:**--*u, --m*
Gazel 441
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarkı,türkü söylemek,neşeli olmak.

Benüm sevdā-yı zülfüñle şehā başumda sūdum var
Eger cevr ü eger mihrüñ ne kim gelse sürūdum var

susa:

1. **susamış:**-*mış*
Gazel 435
Mısra: **4**
Su ihtiyacı olmak, su içme isteği hissetmek.

İki çeşmüñ turmayup eyler naẓar ruḫsāruña
Susamış su isteyü-gelmişler āhūlar mıdur

sūsen:

1. **sūsen:**
Gazel 459
Mısra: **8**
Sivri ve uzun yaprakları olan susam çiçeği. II Muhafiz, sevgiliyi koruyan.

Tāc-ı zer başında nergis ḫıdmete bil baglamış
Sūsen almış tīġ ele san gülşenüñ der-bānıdur

suvāl:

1. **suvāl:**
Gazel 499
Mısra: **6**
Soru.

Sırr-ı ʿışḳı sordum kimse cevābın virmedi
Daḫı dil bir dem ḳarār itmez suvāl üstindedür

suvāl itsem:

1. **suvāl itsem:**--*se, --m*
Gazel 144
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Soru sormak.

Bu ne istiġnā-yı ḫüsn olur bunı kim gördi kim
Biñ suvāl itsem dönüp bir kez baña virmez cevāb

süvār:

1. **süvār:**
Gazel 25
Mısra: **7**
Ata binmiş, binici.

Çevgān idüp zülfi nigār çün nāz-ıla olsa süvār
Top eyle başuñ gel dilā yolında kıl ġaltān aña

süvār olsa:

1. **süvār olsa:**--*sa*
Gazel 436
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Binici olmak, binmek, ata binmek.

Ger süvār olsa semend-i nāz-ıla ol şehsüvār
Aç gözüñ eyle naẓar yil gibi ol düldül geçer

süy-ı menāt:

1. **süy-ı menāt:**
Gazel 259
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) İslâmiyyetten evvel cahiliyyet devrinde Kâbedeki putlardan birinin semti.

Dökile her yañaya ḫışt perākende ola
Pertev-i nūr-ı cemālüñ dokına süy-ı menāt

suyuñ:

1. **suyuñ:**--*y, --u, --n*
Gazel 244
Mısra: **10**
1) Akarsu,nehir. 2) Gözyaşı.

İy Muḥibbī yaşuñı sen de akıt cūlar gibi
Yok ḳarārı suyuñ olmış ʿāşıḳ-ı dīdār mest

sūzān:

1. **sūzān:**
Gazel 24
Mısra: **3**
1. Yakan, yakıcı. 2. Yanan, yanıcı.

Giceler eflākde sūzān olan encüm degül
Taña kalmışdur gök ehli çeşmi ḫayrāndur baña

sūzen:

1. **sūzen:**
Gazel 470
Mısra: **6**
İğne (kirpik).

Ḫār batsa itlerüñüñ pāyına iy şāh-ı gül
Anı çıkarmaga müjgānum benüm sūzen yiter

sūz-ı āh-ı ʿāşıḳa:

1. **sūz-ı āh-ı ʿāşıḳa:**--*a*
Gazel 424
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşıkların yakıcı ahları.

Münkir olma sūz-ı āh-ı ʿāşıḳa gel vāʿiẓā
Korkaram bir şemmesi mescid ile minber yakar

sūz-ı dilden:

1. **sūz-ı dilden:**-+*den*
Gazel 178
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ateşi, yürek yanması.

Sūz-ı dilden gerçi niçe söyledüm ranā ġazel
Līk kıldum içlerinden uşbu beyti intiḫāb

sūz-ı dilin:

1. **sūz-ı dilin:**--*i, --n*
Gazel 416
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ateşi.

Bu Muḥibbī yazup ʿarż eylese sūz-ı dilin āh
Kül olup elde muḳarrer oda yanmak kāġıẕ

sūz-ı dilüm:

1. **sūz-ı dilüm:**--*ü, --m*
Gazel 424
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ateşi.

Āh kılsam derd-ile sūz-ı dilüm aḫter yakar
Hey ne aḫter çıkar eflāke melekde per yakar

sūz-ı ḫusrev'den:

1. **sūz-ı ḫusrev'den:**--*den*
Gazel 388
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hüsrev'in ateşi (Hüsrev'in şiiri bağlamında kullanılmıştır.).

İy Muḥibbī sūz-ı Ḫusrev'den yine yakduñ çerāġ
Kim ki rūşen gördi maʿnā cevherin itdi pesend

şakın:

1. **sakın:**
Gazel 90
Mısra: **5**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

Tāze gülsin gül gibi gel bülbül āhından sakın
Ḫayr kılmaz dōstum āh-ı sehergāhum saña

2. **sakın:**
Gazel 163
Mısra: **9**
"Dikkat et, dikkatli ol" anlamında uyarı sözü.

Çünki ḫayruñ yok Muḥibbī bāri gel şerden sakın
Ger bu sözüm tutmayasın yig olur senden devāb

şāb it:

1. **şāb it:**
Gazel 226
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Islah etmek,düzeltmek.

Devrān ġamı bükdi bilümi kıldı beni pīr
İy muġbeçe sun bāde ʿaṣāsı ile şāb it

şābāş iderse:

1. **şābāş iderse:**--*e, --r, --se*
Gazel 183

Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) tebrik ve takdir etmek, beğenmek kastedilmiştir.

Ehl-i naẓmuñ her biri şābāş iderse ṭañ mıdur
İy Muḥibbī gül gibi bir tāze dīvānum görüp

şād eyle:

1. **şād eyle:**
Gazel 368
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu etmek, sevindirmek, neşelendirmek.

Ẕikr kıl laʿl-i lebüñ eyle bu ġamgīn dili şād
Zülfine bagla göñül tā bulasın ʿömr-i ziyād

2. **şād eyle:**
Gazel 395
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlünü hoş etmek, sevindirmek.

Bu Muḥibbī'nüñ ele al göñlini şād eyle gel
Birine biñ virilür olsa faḳīrüñ göñli şād

şād eylegil:

1. **şād eylegil:**--*gil*
Gazel 372
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutlu etmek.

Bu Muḥibbī'nüñ ele al göñlini şād eylegil
Birine biñ virilür olsa faḳīrüñ göñli şād

şād idüp:

1. **şād idüp:**--*üp*
Gazel 359
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlü hoş etmek, sevindirmek.

Bir niçe gün şād idüp döner yine ġamgīn ider
Bir ḳarār üzre degül her rūz her meh sāl-i çarḫ

şād olma:

1. **şād olma:**--*ma*
Gazel 193
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutlu olmak, sevinmek.

Ṣādīye şād olma iy dil gelse ġam hem muẓṭarib
Çün bilürsin kāyināt içinde vardur inḳılāb

şād olmadı:

1. **şād olmadı:**--*ma, --dı*
Gazel 106
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevinmemek,mutlu olmamak.

Bir nefes bu dil maḥabbetden daḫı şād olmadı
Ḥāṣıl oldı derd ü ġamla miḥnet eyyāmı bana

şād olmadum:

1. **şād olmadum:**--*ma, --du, --m*
Gazel 313
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutsuz olmak.

Eksük olmaz başda sevdā dilde āteş gözde āb
Ana raḥminden berü ben olmadum şād el-ġıyāṣ

şād olmamışdur:

1. **şād olmamışdur:**--*ma, --mış, --dur*
Gazel 409
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutlu ve huzurlu olmak.

Her ne deñlü gelse cevr-ile cefāya ṣabr kıl
Bu ḫarāb illerde çün hīç olmamışdur kimse şād

şād olsa:

1. **şād olsa:**--*sa*
Gazel 372
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutlu etmek.

Bu Muḥibbī'nüñ ele al göñlini şād eylegil
Birine biñ virilür olsa faḳīrüñ göñli şād

2. **şād olsa:**--*sa*
Gazel 395
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutlu etmek.

Bu Muḥibbī'nüñ ele al göñlini şād eyle gel
Birine biñ virilür olsa faḳīrüñ göñli şād

şād u feraḥ ider:

1. **şād u feraḥ ider:**--*e, --r*
Gazel 500
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) dünyanın aldatmaca için insana sevinç ve ferahlık,huzur verdiği ifade edilmektedir.

Sakın aldanma dilā dünyā ider şād u feraḥ
Durmaz ardınca hemān ġamla nedāmetler gelür

şādān:

1. **şādān:**
Gazel 22
Mısra: **2**
(Far.) Mutlu, sevinçli, neşeli.

Gün yüzüñ şevḳine her kim zār u giryān olmaya
Dilegüm budur anı ālemde şādān olmaya

şādān ol:

1. **şādān ol:**
Gazel 251
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutlu, sevinçli olmak.

Ne şādān ol ne ḫod ġamgīn Muḥibbī ʿālem içinde
Gedā mīr ü cüvān u pīr iderler çün kamu rıḥlet

şādān-ı ʿiyd:

1. **şādān-ı ʿiyd:**
Gazel 401
Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bayramda duyulan sevinç ve mutluluk kastedilmektedir.

Yüzüñ aç kim cümle ʿālem olalar şādān-ı ʿiyd
Merḥabā kıl dōstum kim bu-durur erkān-ı ʿiyd

şādān-iken:

1. **şādān-iken:**
Gazel 92
Mısra: **3**
(Far.) Mutlu, sevinçli, neşeli.

Gülşen-i kūyuñda bu cān bülbüli şādān-iken
Çarḫ-ı ẓālim eyledi sen verd-i ḫandāndan cüdā

şādī:

1. **şādī:**
Gazel 65
Mısra: **7**
Memnun, mesrur, sevinçli.

Şütürler raḳs u ger şādī ururs a tañ mı bādīde
Kaçan kim Kabe-i vaṣluñ nişānın vire maḥmil hā

şādī vü ġam:

1. **şādī vü ġam:**
Gazel 291
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutluluk ve keder.

Şādī vü ġam iy Muḥibbī tutmadı bir dem ḳarār
ʿĀḳil olur her birisi gelse bir ebr boldı tut

şādīden geçmiş:

1. **şādīden geçmiş:**--*den, --miş*
Gazel 483
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutlu ve sevinçli olamama durumu.

Maḥabbet bādesin içen olur miḥnetle her demde
Feraḥla şādīden geçmiş ġam ile āşinālardur

şādılık gelse:

1. **şādılık gelse:**--*lık, --se*
Gazel 498
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevinç ve mutluluk.

İy Muḥibbī şādılık gelse gelür ardınca ġam
Anuñ-ıçundur ki dünyā inḳılāb üstindedür

şādīye:

1. **şādīye:**
Gazel 193
Mısra: **11**
Şiraz'da doğmuş büyük bir İran şâiridir.

Şādīye şād olma iy dil gelse ġam hem muẓṭarib
Çün bilürsin kāyināt içinde vardur inḳılāb

şādmān:

1. **şādmānam:**-*am*
Gazel 105
Mısra: **5**
Memnun, mesrur, sevinçli.

Şādmānam kim ṣabā urdukça şāne zülfine
Cān dimāġın ter kılur irişüp ol ḫoş-bū baña

2. **şādmānam:**-*am*
Gazel 371
Mısra: **4**
Memnun, mesrur, sevinçli.

Ġam baña mūnis yiter ġayr-ıla yok ünsüm benüm
Ben ġam-ıla şādmānam ġam daḫı benümle şād

3. **şādmān:**
Gazel 418
Mısra: **8**
Memnun, mesrur, sevinçli.

Çünki miḥnetsüz maḥabbet yok-durur ġamsuz feraḥ
Ehl-i dil olan anuñçün şādmān görmez leẕīẕ

şādmān idem:

1. **şādmān idem:**--*e, --m*
Gazel 443
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevinçli ve bahtiyar olmak.

İsterem kim bu dil-i ġamnāki idem şādmān
Cidd ü cehd itdükçe ol daḫı beter ġamnākdür

şādmān olma:

1. **şādmān olma:**-*ma*
Gazel 74
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevinmek, mutlu olmak.

Leẕẕeti vaṣlıyla iy dil olma iñen şādmān
Soñı hicrāna döne ol şehd ü şekker zehr ola

şād-mānī:

1. **şād-mānī:**
Gazel 233
Mısra: **9**
(Far.) Mutlu, sevinçli, neşeli.

Bilür dünyāda yokdur şād-mānī
Muḥibbī eyler anuñçün ferāġat

şafāat:

1. **şafāat:**
Gazel 2
Mısra: **4**
Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenâbıhak katında aracılık etmeleri.

Sen mürüvvet kānısın cürmüme çek afv-ı ḳalem
Umaram senden şafāat idesin yevm-i cezā

şafak:

1. **şafaḳdur:**-*dur*
Gazel 10
Mısra: **10**
Ar. Güneş gurup ettikten sonra ufukta kalan kızıl aydınlık, alaca karanlık. Fecre yani güneş doğmadan ufukta zahir olan aydınlığa da ıtlak olunur ki lisanımızda bu manada şayidir: Şafak vakti, şafak söktü. şafak-gûn: Şafak renkli.

Aks-i lebüñi gördi Muḥibbī yaşı içre

Sandı ki şafaḳdur meh-i nev eyledi peydā

şāfī:

1. **şāfī:**
Gazel 346
Mısra: **7**
(Ar.) Şifâ veren, iyileştirici (kimse).

İy ṭabīb-i dil meded vir ḫastayam şāfī cevāb
Bu dil-i pür-ġuṣṣamı āh ol cevāb eyler feraḥ

şah:

1. **şāhı:**-*ı*
Gazel 11
Mısra: **8**
1. Hükümdar, padişah. 2. Sevgili.

Çün güzeller pādişāhısın virildi şāhlık
Çık serīr-i ḥüsne dinsün ḫūblar şāhı saña

2. **şāhlık:**-*lık*
Gazel 11
Mısra: **7**
1. Hükümdar, padişah. 2. Sevgili.

Çün güzeller pādişāhısın virildi şāhlık
Çık serīr-i ḥüsne dinsün ḫūblar şāhı saña

3. **şāhī:**-*i*
Gazel 21
Mısra: **5**
1. Hükümdar, padişah. 2. Sevgili.

Işḳ şāhī çün baña virdi ġamuñ sulṭānlıgın
İy gözüm saḳḳālıg it iy ġamze ferrāş ol baña

4. **şāḥum:**-*(u)m*
Gazel 24
Mısra: **8**
1. Hükümdar, padişah. 2. Sevgili.

Firḳatiyle gice gündüz teşnedür cān u göñül
Gel benüm şāḥum viṣālüñ şerbetin kandur baña

5. **şāh:**
Gazel 108
Mısra: **6**
1. Hükümdar, padişah. 2. Sevgili.

Şāh-ı ışḳ sīneñi dög didi yücelt āh alemin
Gördi lāyıḳ alem ü ṭablı dilā şāh saña

6. **şahā:**-*a*
Gazel 207
Mısra: **5**
1. Hükümdar, padişah. 2. Sevgili.

Metn-i ḥüsnüñe şahā ḫaṭṭuñ yazaldan ḥāşiye
Faṣl u bābın okudum didüm ki ḫatm oldı kitāb

7. **şāhıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 335
Mısra: **2**
1. Hükümdar, padişah. 2. Sevgili.

Çīn-i zülfüñdür alan Çin'den ḫarāc
Taḫt-ı Rūm'uñ şāhıdur başında tāc

8. **şāh:**
Gazel 360
Mısra: **8**
1. Hükümdar, padişah. 2. Sevgili.

Sakın aldanma cihān naṭʿına āḫir māt ider
Nāgehān açmaz yüzinden saña diye şāh ruḫ

9. **şāhısın:**-*ı, -sın*
Gazel 365
Mısra: **9**
1. Hükümdar, padişah. 2. Sevgili.

Dü ʿālem şāhısın çākerlerüñ çok
Kıl anlardan bu kemter bendeñi ʿad

10. **şāh-ıla:**--*ıla*
Gazel 434
Mısra: **4**
1. Hükümdar, padişah. 2. Sevgili.

Ciger-pārem kebāb u eşk-i ḫūnīnüm şarāb itdüm
Bu meclis ulu meclisdür ġamuñ şāh-ıla ṣoḥbetdür

şāh gülüñ:

1. **şāh gülüñ:**--*ü, --n*
Gazel 244
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1) Baş sevgili,hükümdar. Sözü dinlenilmesi gereken sevgili. 2) Benzerlerine oranla en üstün, en güzel, en iyi.

Ġonca mey içmiş yasagın tutmamış şāh gülüñ
Kokuban agzın ṣabā didi bu ḫōd evkār mest

şāh ola:

1. **şāh ola:**--*a*
Gazel 284
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Padişah olmak, saltanatın başına geçmek.

İster göñül kūy-ı ḫarābāta şāh ola
İy pīr-i deyr gel berü sen daḫı himmet it

şāh olandan:

1. **şāh olandan:**--*a, --n, --dan*
Gazel 500
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Padişah,hünkar(sevgili).

İtlerinden āsitānında beni ʿaddeylemiş
Şāh olandan kullara dāyim ʿināyetler gelür

şāh olmadan:

1. **şāh olmadan:**-*dan*
Gazel 69
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Padişah,hükümdar,sultan olmak.

İstemem bu āleme şāh olmadan
Yigdür olam āsitānuñda gedā

şāh olup:

1. **şāh olup:**--*up*
Gazel 369
Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Efendi, hükümdar, yönetici mertebesine yükselmek.

Şāh olup iy dil eger kılmayasın ʿadl-ile dād
İki ʿālemde muḳarrer olısarsın nā-murād

şāhāne:

1. **şāhāne:**
Gazel 469
Mısra: **2**
Harika, çok güzel.

Ol türk-i şūḫ gör niçe mestāne seyr ider
Ḫalḳı esīr kılmaga şāhāne seyr ider

şahbāz-ıla:

1. **şahbāz-ıla:**--*ı, --la*
Gazel 179
Mısra: **6**
İri ve beyaz doğan kuşu.

Himmetüm bāzına olmaz hīç bir murġ hem-cenāḥ
Zīra pervāz eylemez şahbāz-ıla her bir ġurāb

şāh-ı arab:

1. **şāh-ı arab:**
Gazel 199
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arap'ların şahı, önderi.

Kākülüñ olalı sulṭān-ı Ḥabeş
Mülk-i ḥüsnüñ ḫālidür şāh-ı Arab

şāh-ı cihān genc:

1. **şāh-ı cihān genc:**
Gazel 326
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cihan şahı, padişahı, sultanı-hazine- (sevgili).

Muḥibbī ʿışḳ mihrin rūşen eyle Diyeler buldı bir şāh-ı cihān genc

şāh-ı gül:

1. **şāh-ı gül:**
Gazel 470
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül dalı.

Ḫār batsa itlerüñüñ pāyına iy şāh-ı gül
Anı çıkarmaga müjgānum benüm sūzen yiter

şāḫ-ı gülden:

1. **şāḫ-ı gülden:**-*+den*
Gazel 177
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gül ağacının dalı kastedilmiştir.

Ḫaddüñüñ dün ẕikrin itdüm gülşen içre ḫusrevā
Şāḫ-ı gülden yire düşdi vālih oldı andelīb

şāh-ı güzīn:

1. **şāh-ı güzīn:**
Gazel 392
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Seçkin padişah. II sevgili.

Kim boyın sunmadısa emrüñe iy şāh-ı güzīn
Eyleye anı Ḫudā ḳahr-ıla çün ḳavm-i Semūd

şāh-ı hūbāndur:

1. **şāh-ı ḫūbāndur:**-*dur*
Gazel 37
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzeller sultanı.

Herkesüñ var bir murādı dāyimā ister anı
Ārzū-yı cān u dil ol şāh-ı ḫūbāndur baña

şāh-ı husrevān:

1. **şāh-ı ḫusrevān:**
Gazel 394
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Padişahlar padişahı.

Kimdür Muḥibbī dirseñ iy şāh-ı ḫusrevān
İrmek diler vaṣluña ki bir himmeti bülend

şāh-ı ḥüsün:

1. **şāh-ı ḥüsün:**
Gazel 284
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik sultanı || Sevgili.

İy şāh-ı ḥüsün ʿāşıḳuñam gel ʿadālet it
Yaʿnī vefā vü mihrüñi göster ḥimāyet it

şāh-ı ışḳ:

1. **şāh-ı ışḳ:**
Gazel 16
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk padişahı. // Sevgili.

Ben şāh-ı ışḳ olduguma bu yiter delīl
Her dem yanumca gözyaşı olur sipeh baña

2. **şāh-ı ışḳ:**
Gazel 108
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk padişahı. // Sevgili.

Şāh-ı ışḳ sīneñi dög didi yücelt āh alemin
Gördi lāyıḳ alem ü ṭablı dilā şāh saña

şāh-ı ʿışḳ:

1. **şāh-ı ʿışḳ:**
Gazel 256
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk padişahı. // Sevgili.

Āhdan çeker ʿalem Muḥibbī şāh-ı ʿışḳ olup
Başında şuʿle kim görinür tāc-ı ez-zerest

şāh-ı ışḳa:

1. **şāh-ı ışḳa:**--*a*
Gazel 99
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk sultanı II sevgili II Allah.

Kim şāh-ı ışḳa cān u göñülden ġulām ola
Uyḫu yüzi ḥaşre dek aña ḥarām ola

şāh-ı ışḳam:

1. **şāh-ı ışḳam:**-*am*
Gazel 81
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk padişahı.

İy Muḥibbī başum üzre şule-i āhum alem
Şāh-ı ışḳam saglu sollu eşk leşkerdür baña

2. **şāh-ı ışḳam:**--*am*
Gazel 187
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk padişahı II âşık.

Şāh-ı ışḳam şule-i āhum baña zerrīn alem
Ḫilatümdür eşk-i çeşmümden ser-ā-ser gāh şīb

şāh-ı ʿışḳam:

1. **şāh-ı ʿışḳam:**--*am*
Gazel 497
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk padişahı.

Şāh-ı ʿışḳam baña Vāmıḳ diseler tañ mı laḳab
Nāzenīnüm ḥüsn ü ḫulḳıyla bugün ʿAẕrā geçer

2. **şāh-ı ʿışḳam:**--*am*
Gazel 338
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk padişahı II âşık.

Şāh-ı ʿışḳam şuʿle-i āhum benüm başumda tāc
Geymişem ġam ḫilʿatini kimseye yok iḥtiyāc

şāh-ı ışḳuñ:

1. **şāh-ı ışḳuñ:**--*un*
Gazel 104
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkın padişahı.

Kapusında şāh-ı ışḳuñ bendedür Kāvus aña
Nālesi ser-tā nefīr ü sīne ṭabl u kūs aña

şāh-ı maʿdelet:

1. **şāh-ı maʿdelet:**
Gazel 241
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Adaletli padişah.

Cevr ü cefāyı görme bugün ʿāşıḳa revā
Raḥm eyle ḥāline anuñ iy şāh-ı maʿdelet

şāh-ı sulṭānsın:

1. **şāh-ı sulṭānsın:**-*sın*
Gazel 79
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Padişahların en büyüğü, hakim ve sahip.

Cevr ü cefā kahr u sitem mihr ü vefā cūd u kerem
Ben bende-i fermānuñam sen şāh-ı sulṭānsın baña

şāh-ı taht-ı ışḳam:

1. **şāh-ı taḫt-ı ışḳam:**--*am*
Gazel 220
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk tahtının padişahı.

Ben şāh-ı taḫt-ı ışḳam tāc-ı şeref başumda
Āhum livāsı elde yitmez mi bu alāmet

şāḫ-ı ṭūbā:

1. **şāḫ-ı ṭūbā:**
Gazel 27
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cennetteki Tuba ağacının dalı.

Sāye-i ḳaddüñ Muḥibbī'ye yiter Şāḫ-ı ṭūbā sensüzin letdür baña

şāhid:

1. **şāhid:**
Gazel 16
Mısra: **7**
1. Bir şeyin olduğu yerde hazır bulunup olanları gören kimse 2. Bir dâvâda gördüklerini, bildiklerini anlatarak dâvânın halline yardımcı olan veya bir akdin yapılmasında hazır bulunan kimse, tanık.

Şāhid degül mi ışḳuma zāhid bu rūy-ı zerd
Yitmez mi saña göz yaşı olsa güveh baña

2. **şāhid:**
Gazel 82
Mısra: **2**
1. Bir şeyin olduğu yerde hazır bulunup olanları gören kimse 2. Bir dâvâda gördüklerini, bildiklerini anlatarak dâvânın halline yardımcı olan veya bir akdin yapılmasında hazır bulunan kimse, tanık.

Ger çeke tīġ-ı cefāsın dem dem ol şāhid baña
Ben şehīd-i ışk olam cümle cihān şāhid baña

3. **şāhid:**
Gazel 199
Mısra: **6**
1. Bir şeyin olduğu yerde hazır bulunup olanları gören kimse 2. Bir dâvâda gördüklerini, bildiklerini anlatarak dâvânın halline yardımcı olan veya bir akdin yapılmasında hazır bulunan kimse, tanık.

Kevser ü ḥavrā murādı zāhidüñ Fikr-i āşıḳ şāhid ü āb-ı ineb

4. **şāhid:**
Gazel 249
Mısra: **10**
1. Bir şeyin olduğu yerde hazır bulunup olanları gören kimse 2. Bir dâvâda gördüklerini, bildiklerini anlatarak dâvânın halline yardımcı olan veya bir akdin yapılmasında hazır bulunan kimse, tanık.

Sakın beyhūde lāf urma Muḥibbī
Gerekdür ʿışḳa şāhid yā ʿalāmāt

5. **şāhid:**
Gazel 343
Mısra: **5**
1. Bir şeyin olduğu yerde hazır bulunup olanları gören kimse 2. Bir dâvâda gördüklerini, bildiklerini anlatarak dâvânın halline yardımcı olan veya bir akdin yapılmasında hazır bulunan kimse, tanık.

Baña şemʿ ü şarāb u nuḳl şāhid
Saña zāhid ser-ā-ser bu cihān genc

şāhid degül mi:

1. **şāhid degül mi:**--*mi*
Gazel 341
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şahit değil mi? (şahit).

ʿIşḳuma şāhid degül mi eşk-i surḫ u rūy-ı zerd
Bundan özge dōstlar olmaya ʿuşşāḳa ḥucac

şāhid gerek:

1. **şāhid gerek:**
Gazel 159
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) "şahide gerek yoktur,her şey ortadadır"anlamı kastedilmiştir.

Dün beni öldürdügine döndi inkār eyledi
Ḫançerinde buña ne şāhid gerek kanum görüp

şāhid ol:

1. **şāhid ol:**
Gazel 82
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tanık olmak (bir mesele üzerinde şahitlik etmek).

Ger çeke tīġ-ı cefāsın dem dem ol şāhid baña
Ben şehīd-i ışk olam cümle cihān şāhid baña

şāhid ola:

1. **şāhid ola:**--*a*
Gazel 100
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tanık olmak (bir mesele üzerinde şahitlik etmek).

Ser-i zülf-i siyehüñ yolına cān terk ideli
Yüzüm aklıgına tañ mı kefenüm şāhid ola

şāhid yiter:

1. **şāhid yiter:**--*e, --r*
Gazel 196
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şahit olarak yetmek.

Ẕerrāt cümle ḥüsnüñe şāhid yiter senüñ
Gün şulesine itmedi kimse gümān u reyb

2. **şāhid yiter:**--*e, --r*
Gazel 479
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şahit olarak yetmek.

Olduguma şeh-i ġam iy dil yiter bu şāhid
Āhum ʿalem elümde yanumda eşk sipehdür

şāhid-i gül hüsnine:

1. **şāhid-i gül ḥüsnine:**
Gazel 304
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) güle benzeyen sevgilinin güzelliği kastedilmektedir.

Bülbülā maġrūr olma şāhid-i gül ḥüsnine
Çün degül vaḳti gülüñ bāḳī gülistāndur ʿabeş

şāhid-perestem:

1. **şāhid-perestem:**--*em*
Gazel 253
Mısra: **3**
Güzele,sevgiliye tapan,onu çok seven anlamında kullanılmıştır.

Baña bāde yiter şāhid-perestem
Budur rind olana evrād-ı evḳāt

şāh-ıla gedā muḳārin ola:

1. **şāh-ıla gedā muḳārin ola:**-*a*
Gazel 63
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beyitte padişah ile köle hiç birbirine yaklaşamaz,yakın olamaz anlamında.

Sen güzeller şāhısın ben ışḳuñ-ıla mübtelā
Hīç olur mı ki muḳārin ola şāh-ıla gedā

şāhin:

1. **şāhin:**
Gazel 157
Mısra: **8**
55 – 60 santim boyunda, kanatları ve kuyruğu geniş, tüyleri benekli ve çizgili, yaygın olarak yaşayan, pek çok türü bulunan, doğana benzer yırtıcı avcı kuş (Terazinin dengeye geldiğinde yatay olarak duran parçası).

Zülfi şahbāzına kapdurmak diler dil murġını
Bülbül-i bī-çāreye n'eyler aceb şāhin salup

şāhlar başına:

1. **şāhlar başına:**--*lar, --ı, --n, --a*
Gazel 336
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ülkeler yöneten padişahların saltanatı kastedilmektedir.

Ḫāk-i pāyuñ şāhlar başına tāc
Ehl-i küfre vażʿ kılduñ sen ḫarāc

şākird:

1. **şākirdüm:**-*üm*
Gazel 111
Mısra: **5**
Talebe, öğrenci.

Kūhken kūh-ı belā içinde şākirdüm geçer
Dest-i ġamda olmadı Mecnūn daḫı hemtā baña

şam ola:

1. **şam ola:**--*a*
Gazel 99
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akşam olmak. II Kısmet, nasip olmamak.

Sevdā-yı ser-i zülfine dil virse Muḥibbī
Rūşen güni tañ degül anuñ ki şam ola

şām u sabāh:

1. **şām u ṣabāḥ:**
Gazel 347
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akşam ve sabah.

Dil ṣafā kesb idemez içmeyicek cām-ıla rāḥ
Sāḳiyā ʿiyş idelüm sun berü gel şām u ṣabāḥ

şām u seḥer:

1. **şām u seḥer:**
Gazel 146
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akşam ve sabah.

Kim vara meyḫānelerde eline ala şarāb
Ayb kılmañ ger ola şām u seḥer mest ü ḫarāb

2. **şām u seḥer:**
Gazel 195
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akşam ve sabah.

Yaş dök Muḥibbī şām u seḥer āh u nāle kıl
Afv eyleye günāhuñı tā Ġāfirü'ẕ-ẕünūb

3. **şām u seḥer:**
Gazel 398
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akşam ve sabah.

Ḳamer alnuña vü gün yüzüñe ʿāşıḳ olalı
Ser-i kūyuñda yürür şām u seḥer sanki levend

4. **şām u seḥer:**
Gazel 469
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akşam ve sabah.

Bulmaga genc-i vaṣluñı şām u seḥer gezer
Dīvāne olup gör dil-i vīrāne seyr ider

şāmı gösterür:

1. **şāmı gösterür:**--*ür*
Gazel 106
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akşam/karanlık görmek. Beyitte aşığın sevgilinin saçlarının siyahlığını(zalimliğini) görmesi kastedilmiştir.

Gün yüzini görmege varsam Muḥibbī dilberüñ
Zülfi girür ara yire gösterür şāmı baña

şām-ıla:

1. **şām-ıla:**--*la*
Gazel 314
Mısra: **8**
Gece vakti.

Düşmişem hicrān şebine kimse sormaz ḥālümi
Ṣubḥ sordum bilmedi çün eyledüm şām-ıla baḥs

şāne:

1. **şānedür:**-*dür*
Gazel 481
Mısra: **6**
Tarak.

Ḫātırum olur müşevveş şāne ursañ zülfüñe
Pāre pāre eyleyen bagrumı bildüm şānedür

2. **şāne:**
Gazel 105
Mısra: **5**
Tarak || Sevgilinin saçına değen sabah rüzgarı.

Şādmānam kim ṣabā urdukça şāne zülfine
Cān dimāġın ter kılur irişüp ol ḫoş-bū baña

3. **şāne:**
Gazel 231
Mısra: **4**
Tarak || Sevgilinin saçına değen sabah rüzgarı.

Biñ pāre ola el uzadur zülf-i dilbere
Ġamdan dilümi pāreledi şāne ʿāḳıbet

şāne olur:

1. **şāne olur:**--*ur*
Gazel 487
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ün ve şöhret sahibi olmak.

Pāreler bagrumı zülfini perīşān göricek
Arturan yarasını göñlümüñ ol şāne olur

şāne ura:

1. **şāne ura:**--*a*
Gazel 494
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Taramak.

Döymek ne ʿaceb ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ perīşān
Zülfine ura el uzadup şāne güzeller

şāne ursañ:

1. **şāne ursañ:**--*sa, --n*
Gazel 481
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tarak vurmak,sevgilinin saçlarını taraması.

Ḫātırum olur müşevveş şāne ursañ zülfüñe
Pāre pāre eyleyen bagrumı bildüm şānedür

şānehū:

1. **şānehū:**
Gazel 166
Mısra: **12**
Şanı yüce olan Allah(c.c) kastedilir.

Afv kıl kapuña gelmiş cümle mücrim bendeler
İsteceb hāzā ed-duā fī şānehū yā müstecīb

şānesin komaz:

1. **şānesin komaz:**-*maz*
Gazel 61
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin elinden tarağını bırakmaması.

N'olısar bilmezem ḥālüm perīşān oluram her dem
Elinden şānesin komaz tarar ol zülf-i sünbül hā

şarāb:

1. **şarāb:**
Gazel 21
Mısra: **10**
Ar. 1. İçilecek şey, içecek 2. Sarhoşluk veren bâde, mey.

Bu Muḥibbī vādī-i hicre yöneldi zād içün
Ḫūn-ı dil yiter şarāb iy ġam gelüp aş ol baña

2. **şarābı:**-*ı*
Gazel 32
Mısra: **5**
Ar. 1. İçilecek şey, içecek 2. Sarhoşluk veren bâde, mey.

Gülgūn şarābı çünki dile eyledüm ḥarām
Sāḳī içürse keveri andan bulam şafā

3. **şarāba:**-*a*
Gazel 99
Mısra: **7**
Ar. 1. İçilecek şey, içecek 2. Sarhoşluk veren bâde, mey.

Zāhid şarāba tevbe ne vaḳtin olur aceb
Gül mevsimi ola hem elde cām ola

4. **şarāb:**
Gazel 164
Mısra: **6**
Ar. 1. İçilecek şey, içecek 2. Sarhoşluk veren bâde, mey.

Bezm-i ġamda dil kebāb yārān içün
Eyledüm bu gözlerüm yaşın şarāb

5. **şarāb:**
Gazel 176
Mısra: **2**
Ar. 1. İçilecek şey, içecek 2. Sarhoşluk veren bâde, mey.

Fikr-i lebüñ ki eyledi göñlüm evin ḫarāb
Başdan çıkar her kim ola müdmin şarāb

6. **şarāb:**
Gazel 200
Mısra: **2**
Ar. 1. İçilecek şey, içecek 2. Sarhoşluk veren bâde, mey.

Leşker-i ġam gelse kılsa bu göñül mülkin ḫarāb
Def kılmaz anı bir vech-ile illā kim şarāb

7. **şarāb:**
Gazel 201
Mısra: **8**
Ar. 1. İçilecek şey, içecek 2. Sarhoşluk veren bâde, mey.

Ḫāne-i dilde gelüñ iyş idelüm
Dil kebāb oldı vü göz yaşı şarāb

8. **şarāb:**
Gazel 207
Mısra: **14**
Ar. 1. İçilecek şey, içecek 2. Sarhoşluk veren bâde, mey.

İy Muḥibbī çünki mihmān oldı geldi derd ü ġam
Gözlerüñ yaşın şarāb u bagruñı eyle kebāb

9. **şarāb:**
Gazel 213
Mısra: **2**
Ar. 1. İçilecek şey, içecek 2. Sarhoşluk veren bâde, mey.

Leşker-i ġam gelse kılmaga bu dil mülkin ḫarāb
Def kılmaz anı hīç bir vech ile illā şarāb

10. **şarāb:**
Gazel 232
Mısra: **2**
Ar. 1. İçilecek şey, içecek 2. Sarhoşluk veren bâde, mey.

Sīnede dāġ-ı ġam-ı cānānı mihmān oldı tut
Mā-ḥażar yaşuñ şarāb u bagrı biryān oldı tut

11. **şarābı:**-*ı*
Gazel 240
Mısra: **11**
Ar. 1. İçilecek şey, içecek 2. Sarhoşluk veren bâde, mey.

ʿAceb midür şarābı ẕemm iderse Yidügi zāhidüñ her laḥẓa beng-est

12. **şarāb:**
Gazel 346
Mısra: **1**
Ar. 1. İçilecek şey, içecek 2. Sarhoşluk veren bâde, mey.

Bu dil-i ġamgīnümi sanmañ şarāb eyler feraḥ
Leblerin ẕikr eylesem ol laʿl-i nāb eyler feraḥ

<u>şarāb eylemişdür:</u>

1. **şarāb eylemişdür:**--*miş, --dür*
Gazel 190
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sarhoşluk veren bir hal ve tavır.

Çeşm-i mestüñ dilberā kıldı benüm ḫālüm ḫarāb
Lal-i nābuñ eylemişdür gözlerüm yaşın şarāb

<u>şarāb iç:</u>

1. **şarāb iç:**
Gazel 102
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap içmek. İçki içmek.

Sen şarāb iç gülşen içre lāle-veş ben kan yudam
Ḳısmetüm rūz-ı ezelde var-ısa kandur baña

<u>şarāb it:</u>

1. **şarāb it:**
Gazel 226
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap etmek -şarap renginde gözyaşı dökmek, kanlı gözyaşı akıtmak-.

Ġam yār u belā mūnis ü endūh nedīmüñ
Gözyaşını iy dīde ḫarīfāne şarāb it

<u>şarāb itdüm:</u>

1. **şarāb itdüm:**--*dü, --m*
Gazel 434
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnsana sarhoşluk veren içecek haline getirmek.

Ciger-pārem kebāb u eşk-i ḫūnīnüm şarāb itdüm
Bu meclis ulu meclisdür ġamuñ şāh-ıla ṣoḥbetdür

<u>şarāb kıldı:</u>

1. **şarāb kıldı:**--*dı*
Gazel 143
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kanlı gözyaşı.

Kıldı firḳat gözümüñ yaşını iy dōst şarāb
Bagrumı ḥasret odı eyledi ser-cümle kebāb

şarāb olur:

1. **şarāb olur:**--*ur*
Gazel 200
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap olmak.

İy Muḥibbī cüra-i cām-ı maḥabbet nūş iden
Himmeti katında anuñ āb-ı Ḫıżr olur şarāb

şarāb u şāhide gör:

1. **şarāb u şāhide gör:**
Gazel 52
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şarap içenleri görmek,şahit olmak.

Zāhid şarāb u şāhide gör tevbe ārż ider
Tevbe olur mı bir kişi bī-iḫtiyār ola

şarāb-ı āb-ı kev s erden:

1. **şarāb-ı āb-ı kev s erden:**--*den*
Gazel 419
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ab-ı kevser şarabı(cennete gireceklerin içeceğine inanılan tatlı şerbet.

Serv ḳaddüñ görinür bālā vü ṭūbādan yaña
Leblerüñ cānā şarāb-ı āb-ı kev s erden leẕīẕ

şarāb-ı ʿışḳ-ıla:

1. **şarāb-ı ʿışḳ-ıla:**--*la*
Gazel 333
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk şarabı.

Şarāb-ı ʿışḳ-ıla mestem eger bir būseñ istersem
Katı dīvānedür göñlüm aña kalma geçenden geç

şarāb-ı kevseri:

1. **şarāb-ı kevseri:**--*i*
Gazel 197
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ölümsüzlük suyunun kevser şarabı.

İçsün şarāb-ı kevseri sen sun Muḥibbī'ye
Maḥşer güninde olmaya ol teşne ḫuşk leb

şarāb-ı lal-i nābuñdur:

1. **şarāb-ı lal-i nābuñdur:**--*u, --n, --dur*
Gazel 94
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Halis dudağın şarabı. 2)Sevgilinin el değmemiş.tazecik dudakları(Sevgilinin dudakları demek aşığın vuslata ermesi demektir,bu nedenle aşığın sevinçten çıldırmasına sebep olur.).

Şarāb-ı lal-i nābuñdur iden ben bī-dili şeydā
Ser-i zülf-i siyāhuñdur getüren başuma ġavġā

şarāb-ı laʿl-ile:

1. **şarāb-ı laʿl-ile:**--*le*
Gazel 354
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
La'l renkli şarap, kırmızı renkli şarap // Sevgilinin la'l dudağının şarabı.

Yā Rab Muḥibbī'yi koma her dem firāḳ-ıla
Olsun şarāb-ı laʿl-ile her ʿālemi feraḥ

şarāb-ı nāb:

1. **şarāb-ı nāb:**
Gazel 176
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saf/katıksız şarap // sevgilinin kırmızı dudağı.

Lalüñ tuyurdı sırr-ı dehānuñı illere
İẓhār ider çü gizlü işi san şarāb-ı nāb

şarāb-ı nābuñ:

1. **şarāb-ı nābuñ:**--*u, --n*
Gazel 422
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saf şarap,katıksız.

Zāhid şarāb-ı nābuñ ẕemmine oldı meşġūl
Keyfiyyetin ne bilsün sanur ki benge beñzer

şarāb-ı nāzdan:

1. **şarāb-ı nāzdan:**--*dan*
Gazel 200
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kıvamlı-okkalı-bir şaraptan bahsedilmiştir.

Gözlerüñ çün mest olup içmiş şarāb-ı nāzdan
Mā-ḥażar ben dahı itdüm bagrumı cānā kebāb

2. **şarāb-ı nāzdan:**--*dan*
Gazel 213
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kıvamlı-okkalı-bir şaraptan bahsedilmiştir.

Gözlerüñ çün mest olup içmiş şarāb-ı nāzdan
Mā-ḥażar ben dahı cānā eyledüm baġrum kebāb

şarāb-ı rāḥat-ı dil:

1. **şarāb-ı rāḥat-ı dil:**
Gazel 65
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlüne huzur ve mutluluk veren içecek(şarap).

Düşürme elden sāḳī şarāb-ı rāḥat-ı dil hā
Ki dirler dāfi-i ġamdur ki ….. cümle maḥfil hā

şarāb-ı şāf:

1. **şarāb-ı şāf:**
Gazel 118
Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Halis şarap.

Jeng-i ġamdan her ki dil āyīnesin pāk isteye
Ya leb-i dilber gerek yāḫūd şarāb-ı ṣāf aña

şarāb-ı ṣāfı:

1. **şarāb-ı ṣāfı:**--*ı*
Gazel 384
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saf şarap.

Sāḳī ṣarāb-ı ṣāfı getür cānı tāze kıl
Ḫalvetde kor ḫūbb-ıla zāhid ola ḳadīḥ

şarābı sun:

1. **şarābı sun:**--*ı*
Gazel 436
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap kadehini sunmak.

Sun ṣarābı sāḳiyā çünki bahār eyyāmıdur
Ḫayf ola bu demde ʿömr-i nāzenīn bī-mül geçer

şarāb-ı telḫ:

1. **şarāb-ı telḫ:**
Gazel 362
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acı şarap.

Laʿl-i lebi ḫayāline sun sāḳiyā müdām
Şīrīn olur egerçi Muḥibbī ṣarāb-ı telḫ

2. **şarāb-ı telḫ:**
Gazel 362
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acı şarap II acı, kötü söz.

Ġam meclisinde göz yaşıdur çün ṣarāb-ı telḫ
Oldı firāk odı ile bagrum kebāb-ı telḫ

3. **şarāb-ı telḫ:**
Gazel 364
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acı şarap II acı, kötü söz.

İtsem sü'āl laʿlini virür cevāb-ı telḫ
Raġbet ider dilüm aña sanur ṣarāb-ı telḫ

şarāb-ıçun:

1. **şarāb-ıçun:**
Gazel 486
Mısra: **4**
Ar. 1. İçilecek şey, içecek 2. Sarhoşluk veren bâde, mey.

Dil kebāb itdi ciger mihmān idüp derd ü ġamı
Sāḳī-i çeşmüm şarāb-ıçun başından ḫūn çeker

şarābuñ tāzesin sun:

1. **şarābuñ tāzesin sun:**--*u, --n, --s, --i, --n*
Gazel 376
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) taze şarap sunmak kastedilmektedir.

Saḳiyā gel sun Muḥibbī'ye ṣarābuñ tāzesin
Ḫaḳ dimişler lezzeti artukdur evlānuñ cedīd

şaştı:

1. **şaştı:**-*tı*
Gazel 371
Mısra: **10**
Şaşırmak, hayret etmek.

Geldügince tīri bulur mürde cismüm tāze cān
Bulsun anuñ iy Muḥibbī şaştı her demde küşād

şāyed:

1. **şāyed:**
Gazel 385
Mısra: **2**
"Eğer" şayet, koşul anlamı veren edat.

Dāġlar her bir ṭarafdan dīdeler kıldı bedīd
Şāyed ola kim hilāl ebrūñı görem ola ʿiyd

şāyet ola:

1. **şāyet ola:**--*a*
Gazel 257
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsaymak,olmuş gibi kabul etmek,tasarlamak.

Kamu aḥvālüñi şiʿrüñde şerḥ it
Ola bir gün yāra irişe şāyet

şāyiʿ olmak:

1. **şāyiʿ olmak:**--*mak*
Gazel 284
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes tarafından duyulmuş olmayı, tanınmayı istememek.

Olmak Muḥibbī ister-iseñ ʿışḳ-ıla şāyiʿ
Kaldur livā-yı āhı anuñla ʿalāmet it

şeb:

1. **şebinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 16
Mısra: **5**
Gece, gece karanlığı // Gecenin siyahlığı bağlamında sevgilinin saçının rengi.

Hicrān şebinde kalmaz idüm tīre rūzigār
İtseñ ṭulū gün gibi iy yüzi meh baña

2. **şebinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 403
Mısra: **3**
Gece // Kara, siyah.

Vādi-i hicrān şebinde kalalı Mecnūn gibi
Bir benüm tek kanda var ʿālem içinde ehl-i derd

3. **şeb:**
Gazel 204
Mısra: **4**
Gece vakti.

Gözünden ḫāb dilden gitdi ṣabrum
Ne gündüz rāḥat oluram ne ḫod şeb

4. **şeb:**
Gazel 55
Mısra: **4**
Akşam, gece.

Zülfüñi gider didüm tā açıla ṣubḥuñ yüzi

Didi uzun ola ol şeb kim şeb-i yeldā ola

5. **şeb:**
Gazel 58
Mısra: **2**
Akşam, gece.

Bülbüle lāyıḳ budur kim çın seḥer ger zār ola
Yiridür pervānenüñ her şeb mekānı nār ola

<u>şeb günümden rūşendür:</u>

1. **şeb günümden rūşendür:**-*+üm, -+den, -+dür*
Gazel 185
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yan bakışını gören aşığın gecesinin gündüzden daha aydınlık olduğu kastedilir.

Sanma kim sensüz günüm olur siyāh
Bil ki rūşendür günümden tīre şeb

<u>şeb irişe:</u>

1. **şeb irişe:**-*-iş, --e*
Gazel 174
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) gecenin gelmesi,akşam olması kastedilmiştir.

Zülfüñ el virse irerdüm ḫaddüñe
Āşıḳuñ güni togar irişe şeb

<u>şeb ü rūz:</u>

1. **şeb ü rūz:**
Gazel 268
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gece ve gündüz.

Kaldı vīrāne-i miḥnetde
Muḥibbī şeb ü rūz
Ḫū dutup dil ġam-ıla olalı ārām-ı kühest

<u>şebhā-yı firāḳ:</u>

1. **şebhā-yı firāḳ:**
Gazel 85
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık hayaleti.

Miḥnet-ile şöyle ḫū dutdum ki şebhā-yı firāḳ
Aluram ol dem helāk olsam eger hicrān cüdā

<u>şeb-i firḳatde:</u>

1. **şeb-i firḳatde:**-*-de*
Gazel 268
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık gecesi.

Şeb-i firḳatde görinmedi bana rūz-ı viṣāl
N'eyleyem derdā dirīġā ki bu necm-i Tīhest

<u>şeb-i ḥayretde:</u>

1. **şeb-i ḥayretde:**-*-de*
Gazel 242
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşkınlık gecesi.

Dilā şevḳ-ile bāġ-ı sīneñe yir yir elifler çek
Şeb-i ḥayretde ol servüñ ḫayāliyle der-āġūş it

<u>şeb-i hicrān:</u>

1. **şeb-i hicrān:**
Gazel 132
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık gecesi.

Sorma göñlüme cefā vü cevrini ol dilberüñ
Nūḥ devrinden uzundur bu şeb-i hicrān añа

<u>şeb-i yeldā ola:</u>

1. **şeb-i yeldā ola:**-*a*
Gazel 55
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)en uzun gece olsun anlamında.

Zülfüñi gider didüm tā açıla ṣubḥuñ yüzi
Didi uzun ola ol şeb kim şeb-i yeldā ola

<u>şeb-i zülfüñde:</u>

1. **şeb-i zülfüñde:**-*-ü, --n, --de*
Gazel 114
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Siyah saç. II Sevgilinin siyah saçları.

Çün şeb-i zülfüñde tutduñ dōstum dil düzdini
Lāyıḳ oldur kim ser-i zülfüñ kılasın dār añа

<u>şeb-külāhıyla:</u>

1. **şeb-külāhıyla:**-*-ı, --y, --la*
Gazel 459
Mısra: **2**
Gece(karanlık)örtüsü.

Cümle ezhāra naẓar kıl gül çemen sulṭānıdur
Şeb-külāhıyla benefşe san levend oglanıdur

<u>şeb-tār içinde:</u>

1. **şeb-tār içinde:**-*-i, --n, --de*
Gazel 451
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gecenin karanlığı içinde.

Cānā kimem ki saña suḫen diyem āşikār
Şeb-tār içinde eyle bana bir naẓar yiter

<u>şeddād:</u>

1. **şeddād:**
Gazel 313
Mısra: **10**
Şeddad, Yemen'deki Ad kavmi hükümdarlarından. Zalimliği ile ün yapmıştır.

İy Muḥibbī dehr elinden pādişehlerdür zebūn
Eyledi Keyḫusrev ü Cemşīd ü Şeddād el-ġıyā<u>s</u>

<u>şefâat:</u>

1. **şefāat:**
Gazel 29
Mısra: **5**
(Ar.) Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenâbıhak katında aracılık etmeleri II. Bir suçun bağışlanması veya bir isteğin yerine getirilmesi için aracı olma.

Umaram her bir aduñ başka şefāat eyleye
Aḥmed ü Maḥmūd Ebū'l-Ḳāsım Muḥammed Muṣṭafā

2. **şefāat:**
Gazel 29
Mısra: **12**
(Ar.) Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenâbıhak katında aracılık etmeleri II. Bir suçun bağışlanması veya bir isteğin yerine getirilmesi için aracı olma.

Cürm ü işyānum burundur gerçi ḥadden sır vire
Sen şefāat kānısın geldüm saña şefḳat uma

şefāʿat:

1. **şefāʿatden:**-*den*
Gazel 328
Mısra: **8**
(Ar.) Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenâbıhak katında aracılık etmeleri II. Bir suçun bağışlanması veya bir isteğin yerine getirilmesi için aracı olma.

Ümīdüm yok tapuñdan ġayrı yirden
Şefāʿatden beni gel itme iḫrāc

2. **şefāʿat:**
Gazel 365
Mısra: **11**
(Ar.) Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenâbıhak katında aracılık etmeleri II. Bir suçun bağışlanması veya bir isteğin yerine getirilmesi için aracı olma.

Umaram ki Muḥibbī'ye şefāʿat İdesin dergehüñden itmeyüp red

şefāʿat ābı-y-ıla yu:

1. **şefāʿat ābı-y-ıla yu:**--*ı, --y*
Gazel 396
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) peygamberimizin şefaati bir suya benzetilmiş ve temizlenmek için onunla yıkanmak kastedilmiştir.

Şefāʿat ābı-y-ıla yu sefīd it
Günāhumdan yüzüm olmaya esved

şefāʿat eyle:

1. **şefāʿat eyle:**
Gazel 310
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birinin suçunun bağışlanması veya dileğinin yerine getirilmesi için o kimseyle Tanrı arasında peygamberin yaptığı aracılık.

Bu Muḥibbī'ye şefāʿat eyle şefḳat kānısın
Umaram itdürmeyesin aña her an el-ġıyāṣ

şefāʿat idenüñ:

1. **şefāʿat idenüñ:**-*e, --n, --ün*
Gazel 267
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Af için vesile olmak.

Umar senden kerīm işi keremdür
İdenüñ cürmüme benüm şefāʿat

şefāat idesin:

1. **şefāat idesin:**--*e, --sin*
Gazel 168
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kimsenin suçunun bağışlanması ya da dileğinin yerine getirilmesi için aracılıkta bulunmak.

Rūz-ı maḥşerde şefāat idesin □āṣīlere
Hem mürüvvet kānı sensin hem daḫı maḥbūb-ı Rab

şefāʿat idesin:

1. **şefāʿat idesin:**--*e, --sin*
Gazel 263
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kimsenin suçunun bağışlanması ya da dileğinin yerine getirilmesi için aracılıkta bulunmak.

Muḥibbī cān u dildendür muḥibbüñ
Umaram idesin aña şefāʿat

2. **şefāʿat idesin:**--*e, --sin*
Gazel 392
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kimsenin suçunun bağışlanması ya da dileğinin yerine getirilmesi için aracılıkta bulunmak.

Umaruz bize şefāʿat idesin yevm-i cezā
Tā ola menzilümüz dār-ı sürūr-ıla ḫulūd

şefāat kānıdur:

1. **şefāat kānıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 113
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Peygamberimiz Muhammet Mustafa(s.a.v)'in suçlu veya muhtaç olanlar için mahşer gününde af veya ihsan rica etmesi ve bunu Allah'ın izniyle yapabilecek tek kişi olması (kaynak) kastedilir.

Ḥaḳ Taālā'nuñ resūli hem şefāat kānıdur
Ḫalḳ-ı ālem rūz-ı maḥşerde kamu muḥtāc aña

şefāʿat kıl:

1. **şefāʿat kıl:**
Gazel 336
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenâbıhak katında aracılık etmeleri.

Muḥibbī'ye şefāʿat kıl şefīʿ ol Olupdur cān u dilden saña muḥtāc

şefāati idüp:

1. **şefāati idüp:**--*i, --üp*
Gazel 197
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Af için vesile olmak.

Maḥşer güninde ümmete idüp şefāati

Ol āṣīlere raḥmet Ḥaḳḳ'a ola sebeb

<u>şefīʿ ol:</u>

1. **şefīʿ ol:**
Gazel 336
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şefaatçi olmak. II. Hz. Muhammed bağlamında.

Muḥibbī'ye şefāʿat kıl şefīʿ ol
Olupdur cān u dilden sāña muḥtāc

<u>şefkat:</u>

1. **şefḳat:**
Gazel 29
Mısra: **12**
Acıyıp esirgemek.

Cürm ü işyānum burundur gerçi ḥadden sır vire
Sen şefāat kānısın geldüm sāña şefḳat uma

2. **şefḳat:**
Gazel 3
Mısra: **4**
Koruma, acıma ve esirgeme duygusu ile karışık olan sevgi.

Ẓulmet-i maḥşerde yolın bilmeyen āṣīlerüñ
Şefḳat idüp olasın her birine sen reh-nümā

<u>şefkat kānısın:</u>

1. **şefḳat kānısın:**--*s*, --*ı*, --*n*
Gazel 310
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şefkat gösterenlerin kaynağı,ocağı anlamında şefaat edecek olan Peygambere gönderme yapılmıştır.

Bu Muḥibbī'ye şefāʿat eyle şefḳat kānısın
Umaram itdürmeyesin aña her an el-ġıyāṣ

<u>şefkat umar:</u>

1. **şefḳat umar:**--*a*, --*r*
Gazel 496
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acımak,sevmek,merhamet etmek(aşık bağlamında).

Egerçi ki günāhum çok cihānda kul ḫaṭāsuz yok
Velī senden umar şefḳat daḫı luṭf u keremlerdür

<u>şeh:</u>

1. **şeh:**
Gazel 14
Mısra: **7**
1) sevgili, sultan 2) Satrançta şah.

Pāyuña gel süreyim yüzüm didüm ol şeh didi
Bir gedāsın sözi küstāḫāne söylersin bāña

2. **şehem:**-*em*
Gazel 122
Mısra: **4**
"Ey padişah, ey sevgili!" anlamında sevgiliye bir hitap sözü.

Didüm ki sensüz iy ṣanem nedür bāña bu derd ü ġam
Didi anuñçün ben şehem kapumda sensin bir gedā

3. **şehler:**-*ler*
Gazel 123
Mısra: **6**
"Ey padişah, ey sevgili!" anlamında sevgiliye bir hitap sözü.

Vaṣlına anuñ irmek mümkin degül
Şehler ile hem-nişīn olmaz gedā

<u>şehā:</u>

1. **şehā:**
Gazel 8
Mısra: **7**
"Ey padişah, ey sevgili!" anlamında sevgiliye bir hitap sözü.

Derd-i hicrüñle şehā şöyle enīs oldı göñül
Bu cihānuñ derdleri dermān gelür düpdüz bāña

2. **şehā:**
Gazel 190
Mısra: **7**
"Ey padişah, ey sevgili!" anlamında sevgiliye bir hitap sözü.

Niçe yıllardur şehā vaṣluñ temennā eylerem
N'eyleyem derdā dirīġā olmadı bir feṯḥ-i bāb

3. **şehā:**
Gazel 200
Mısra: **8**
"Ey padişah, ey sevgili!" anlamında sevgiliye bir hitap sözü.

Sāye salsañ n'ola ben ḫāke eyā serv-i revān
Sāye salmaya münāsibdür şehā rūy-ı türāb

4. **şehā:**
Gazel 222
Mısra: **7**
"Ey padişah, ey sevgili!" anlamında sevgiliye bir hitap sözü.

Şöyle mecrūḥ itdi bu dil-ḫasteyi ʿışḳuñ şehā
Bir nefes kaldı ki vire yoluña cānı dürüst

5. **şehā:**
Gazel 348
Mısra: **7**
"Ey padişah, ey sevgili!" anlamında sevgiliye bir hitap sözü.

Cān u dil oldı şehā tīr-i müjeñ birle helāk
Her ne kim senden ire ḫūbdur olmaz o ḳabīḥ

6. **şehā:**
Gazel 376
Mısra: **10**
"Ey padişah, ey sevgili!" anlamında sevgiliye bir hitap sözü.

Göz yaşıyla niçe yıldur itmedi āhum e<u>s</u>er
Seng midür bilimedüm ḳalbüñ şehā yoḫsa ḥadīd

7. **şehā:**
Gazel 385
Mısra: **7**
"Ey padişah, ey sevgili!" anlamında sevgiliye bir hitap sözü.

Bu ḥarīm-i sīneme tīrüñ irişdükde şehā
Çagrışur cān u gönül her biri dir "hel min mezīd"

8. **şehā:**
Gazel 432
Mısra: **7**
"Ey padişah, ey sevgili!" anlamında sevgiliye bir hitap sözü.

Bu gedāya n'ola keşf itseñ şehā esrāruñı
Gāh olur kim bendeye ḥālini sulṭān ʿarż ider

9. **şehā:**
Gazel 441
Mısra: **1**
"Ey padişah, ey sevgili!" anlamında sevgiliye bir hitap sözü.

Benüm sevdā-yı zülfüñle şehā başumda sūdum var
Eger cevr ü eger mihrüñ ne kim gelse sürūdum var

10. **şehā:**
Gazel 442
Mısra: **15**
"Ey padişah, ey sevgili!" anlamında sevgiliye bir hitap sözü.

Uşanur sanma Muḥibbī tīr-i ġamzeñden şehā
Sīne-i mecrūḥına geldükçe merhemler gelür

11. **şehā:**
Gazel 468
Mısra: **2**
"Ey padişah, ey sevgili!" anlamında sevgiliye bir hitap sözü.

Bend-i zülfüñde niçe diller esīr
Her ne ḥükm itseñ şehā sensin emīr

12. **şehā:**
Gazel 483
Mısra: **3**
"Ey padişah, ey sevgili!" anlamında sevgiliye bir hitap sözü.

Zekāt-ı ḥüsnüñ ʿarż eyle şehā borcuñ edā olsun
Ele al gönlin ʿuşşāḳuñ bular hep bī-nevālardur

şehā ilte:

1. **şehā ilte:**--*e*
Gazel 95
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın toprağının sabah rüzgarı tarafından padişah varsayılan sevgiliye götürülmesi kastedilmiştir.

Rāh-ı ışḳuñda ölem ol dem ṣabā topragumı
Götürüp yirden şehā ilte meger gerdüm saña

şehā yüzüñde:

1. **şehā yüzüñde:**--*ü, --n, --de-(ü)ñ, -de*
Gazel 279
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) ey padişahım diyerek sevgiliye seslenilmiş ve yüzü kastedilmiştir.

Yüzüñde şehā noḳṭa mı didüm didi ḥālāt
İrer mi ser-i zülfüñe elüm didi heyhāt

şehādet dilerdüm:

1. **şehādet dilerdüm:**--*r, --dü, --m*
Gazel 300
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah rızası yolundan canını feda etmek(sevgili bağlamında onun yolunda canını vermek) kastedilmektedir.

Bi-ḥamdi'illāh beni öldürdi ġamzeñ
Dilerdüm dāyimā Ḥaḳ'dan şehādet

şehādet eyler mi:

1. **şehādet eyler mi:**--*r, --mi*
Gazel 273
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tanıklık etmek,bir şeyin doğruluğuna inanmak.

Ḫaṭuñ tezvīrine kaşuñla zülfüñ Görüñ eyler mi bir togrı şehādet

şehādet it:

1. **şehādet it:**
Gazel 285
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tanıklık, şahitlik etmek.

ʿIşḳıyla Muḥīb oldugına mubtelā-yı ʿışḳ
İy dīde-i eşk āh-ıla gelüp şehādet it

şehd ü ḳand:

1. **şehd ü ḳand:**
Gazel 388
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bal ve şeker.

Sen tururken ṭūbīye baş egmem iy serv-i bülend
Var-iken şekker lebüñ baña gerekmez şehd ü ḳand

şehd ü şekerden:

1. **şehd ü şekerden:**--*den*
Gazel 318
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bal ve şeker.

İy şeker-leb leẕẕeti şehd ü şekerden yig gelür
Nükte-i laʿlüñden itsem ehl-i ʿirfān-ıla baḫs

şehd ü şekker:

1. **şehd ü şekker:**
Gazel 74
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bal ve şeker.

Leẕẕeti vaṣlıyla iy dil olma iñen şādmān
Soñı hicrāna döne ol şehd ü şekker zehr ola

şehd ü şekkerden:

1. **şehd ü şekkerden:**--*den*
Gazel 417
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bal ve şeker.

Dōstum şīrīn kelāmuñ şehd ü şekkerden leẕīẕ
Görinür gülgūn ruḫuñ baña gül-i terden leẕīẕ

2. **şehd ü şekkerden:**--*den*
Gazel 419
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bal ve şeker.

Ḫalḳ-ı ʿālem dir bulınmaz şehd ü şekkerden leẕīẕ
Sorsalar yok dir idüm ben laʿl-i dilberden leẕīẕ

3. **şehd ü şekkerden:**-*den*
Gazel 62
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bal ve şeker.

Nimet-i cevr ü cefānuñ leẕẕetin āşıḳ bilür
Şehd ü şekkerden gelür aña leẕīẕ ü müştehā

sehd-i vaṣluñ:

1. **şehd-i vaṣluñ:**--*u, --n*
Gazel 310
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliye kavuşma arzusu tatlılığı ve hoşluğu sebebiyle bala benzetilmiştir.

Şehd-i vaṣluñ var-iken gel sunma hicrüñ zehrini
Derdmendem kıl benüm derdüme dermān el-ġıyāṯ

sehd-i vaṣluñı:

1. **şehd-i vaṣluñı:**--*u, --n, --ı*
Gazel 444
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye kavuşmanın tadı.

Zehr-i hicrüñi sunma ʿuṣṣāḳa
Şehd-i vaṣluñı sun ki fāyidedür

şeh-i ġam:

1. **şeh-i ġam:**
Gazel 479
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam padişahı II Sevgili.

Olduguma şeh-i ġam iy dil yiter bu şāhid
Āhum ʿalem elümde yanumda eşk sipehdür

şeh-i hūbān:

1. **şeh-i ḫūbān:**
Gazel 491
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzeller padişahı.

Muḥibbī kuluñı söyletme luṭf it iy şeh-i ḫūbān
Perīşān ḥālinüñ şerḥi saçuñ gibi muṭavveldür

şeh-i ışḳ:

1. **şeh-i ışḳ:**
Gazel 217
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk padişahı, âşık.

Eflāke çıkar āteş-i dil gice alem-vār
Yitmez mi şeh-i ışḳ olana böyle alāmet

şeh-i ʿışḳuñ:

1. **şeh-i ʿışḳuñ:**--*u, --n*
Gazel 495
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk sultanı. || Sevgili.

Muḥibbī ʿışḳa kul oldı göge irse eger başı
Kapusında şeh-i ʿışḳuñ kemer bir beste çākerdür

şehīd olam:

1. **şehīd olam:**--*a, --m*
Gazel 376
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkı uğruna ölen aşık.

Bu ṭarīḳ-i ʿışḳdur luṭf eyle öldür gel beni
Ġāzi ol sen gir s evāba ben daḫı olam şehīd

2. **şehīd olam:**--*a, --m*
Gazel 404
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkı uğruna ölen aşık.

Gel beni öldür ṣevāba gir ko kanum fikrini
Bu ṭarīḳ-ı ʿışḳdur sen ġāzi ben olam şehīd

şehīd oluram:

1. **şehīd oluram:**--*ur, --am*
Gazel 402
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kutsal bir inanç uğrunda ölmek (Aşk yolunda kendi feda etme bağlamında).

Öldürürseñ kūyuña varan n'ola ʿāşıḳları
Sen olursın dōstum ġāzī ben oluram şehīd

şehīd-i ġama:

1. **şehīd-i ġama:**-+*a*
Gazel 254
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) çekilen tasa ve sıkıntılara şahit olma durumu kastedilmiştir.

Ser çekdi yine āteş-i dil çarḫa ʿalem-vār
Yitmez mi şehīd-i ġama bu deñlü ʿalāmet

şehīd-i ʿışḳ:

1. **şehīd-i ʿışḳ:**
Gazel 323
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk şehidi II âşık.

Dilā Mecnūn-ṣıfat ʿüryān oluban pīrehenden geç
Şehīd-i ʿışḳ olmaklık dilersen gel kefenden geç

şehīd-i ışḳ olsa:

1. **şehīd-i ışḳ olsa:**--*sa*
Gazel 119
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yolunda ölenin aşk şehidi olacağı kastedilir.

Şehīd-i ışḳ olsa ger yoluñda Muḥibbī'ye budur maṭlūb-ı ālā

şehler eli:

1. **şehler eli:**--*ler, --i*
Gazel 299
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Padişah,bir yere hakim olan kişinin eli.

Öpmege elüñ eylemişem başumı tuḫfe
Öpülmez imiş şehler eli çünki tehī dōst

şehlerüñ topragıdur:

1. **şehlerüñ topragıdur:**--*ler, --ü, --n, --ı, --dur*
Gazel 438
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kastedilen kadeh padişah-sevgili-toprağından yapılmıştır.

Elde tutduguñ ḳadeḥ bil şehlerüñ topragıdur
Niçe yıllar kāse itmişler anı Kāvus'a sor

şehr içre:

1. **şehr içre:**
Gazel 439
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şehir içinde.

Câme-i al içre şehr içre gezen meh-pāreler
Kim görürse her birisin sanur āteş-pāreler

şehr-i dile:

1. **şehr-i dile:**-*e*
Gazel 10
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül şehri.

Sulṭān olalı şehr-i dile ġamze-i mestüñ
Tātār ṣıfat mülk-i dili eyledi yagma

şehr-i ḥaleb:

1. **şehr-i ḥaleb:**
Gazel 174
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Halep şehri.

Gerçi ranā görinür mülk-i Arab
Līk yek dāne-durur şehr-i Ḥaleb

şehveti gözetme:

1. **şehveti gözetme:**--*i, --et, --me*
Gazel 165
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşırıya kaçan isteklere boyun eğmemek.

Nimet-i dünyāya aldanma gözetme şehveti
Bunlara māyil olursañ aduña dirler devāb

şek nīst ki:

1. **şek nīst ki:**
Gazel 214
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şüphe yoktur ki,şüphesiz.

Şek nīst ki ser-fitne-i ḫūbān-ı cihānsın
Gel ḳāmet ü reftār-ı belāyı dil ü cān it

şeker:

1. **şeker:**
Gazel 421
Mısra: **1**
Şeker kamışı, şeker pancarı vb. bitkilerin öz suyundan veya nişastasından çıkarılan, ağızda tatlı bir lezzet bırakan maddelere verilen ortak isim; şeker gibi olan, tatlı II Kolay.

Gerçi kim ʿālem içinde olupdur şeker leẕīẕ
Ammā lebüñ gibi degül ol iy püser leẕīẕ

şekerde bu ḥālāvet yok:

1. **şekerde bu ḥālāvet yok:**-*+de-de*
Gazel 257
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısrayla bağlantılı olarak aşkın aşığa verdiği lezzet,zevk ve hoşluk hiç bir tatlı ve şekerde yoktur denilmektedir.

Muḥibbī leẕẕet-i ʿışḳı bilenler
Didiler yok şekerde bu ḥālāvet

şeker-leb lezzeti:

1. **şeker-leb leẕẕeti:**--*i*
Gazel 318
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dudağı şeker gibi lezzetli olan sevgiliyle duyulan zevk ve tat.

İy şeker-leb leẕẕeti şehd ü şekerden yig gelür
Nükte-i laʿlüñden itsem ehl-i ʿirfān-ıla baḫs

şekker lebüñ:

1. **şekker lebüñ:**--*ü, --n*
Gazel 388
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dudağı şeker gibi tatlı olan, tatlı dudaklı.

Sen tururken ṭūbīye baş egmem iy serv-i bülend
Var-iken şekker lebüñ baña gerekmez şehd ü ḳand

şekker-āmīz:

1. **şekker-āmiz:**
Gazel 62
Mısra: **9**
Şekerli, şekerle karışık.

Lebleri şevḳine şirüñ şekker-āmiz eyledüñ
Kim dimez taḫsīn Muḥibbī oldı çün şīrīn-edā

şekkerde lezzet yok-durur ol ki bādede vardur:

1. **şekkerde leẕẕet yok-durur ol ki bādede vardur:**--*de, --durur, --de, --dur*
Gazel 147
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığı mest eden öpücüğünün şekerden daha fazla tat verdiği kastedilir.

Yok-durur şekkerde leẕẕet ol ki vardur bādede
Sür yüzüñi sāḳinüñ ayagına dāmānın öp

şekker-ḫā ola:

1. **şekker-ḫā ola:**-*a*
Gazel 55
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)şeker çiğneyen olmak.

Ṭūṭī-i nāṭıḳa bir dem ger lebüñ ḳūt idine

Her ne söz ki gele agzından o şekker-ḫā ola

şekker-leb:

1. **şekker-leb:**
Gazel 160
Mısra: **6**
Şeker dudaklı.

Muḳarrerdür helāk itmek beni āḫir bu zehr-i ġam
Eger tiryāk-i lalinden devā itmezse şekker-leb

şekvā eyleme:

1. **şekvā eyleme:**--*me*
Gazel 203
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şikâyet etmek, sızlanmak.

Çün ḥavāle eyledüñ hicrāna şekvā eyleme
Ṣabr kıl vaṣlına tā kim bulasın bir feṯḥ-i bāb

şem:

1. **şem:**
Gazel 13
Mısra: **17**
Mum ‖ Sevgili.

Şem gibi dil çerāġın yakayın tā ṣubḥa dek
Pīr-i ışḳ virüp naṣīḥat didi yan yakıl baña

2. **sem:**
Gazel 76
Mısra: **14**
Mum ‖ Sevgili.

Lebümi agzuña alsañ anı tiryāk-durur sakla
Sakın sen zülf-i mārından ider durmaz o sem peydā

şemʿ:

1. **şemʿe:**-*e*
Gazel 335
Mısra: **10**
Mum, çerağ, ışık.

Gül yüzüñsüz dil yakar ʿışḳ āteşi
Şemʿe olmaz gicelerde iḥtiyāc

2. **şemʿden:**-*den*
Gazel 373
Mısra: **8**
Mum, çerağ, ışık.

Nāle kılma ʿışḳı ögren gel bugün pervāneden
Hīç kaçar mı şemʿden feryād ider mi yaksa od

3. **şemʿe:**-*e*
Gazel 417
Mısra: **5**
Mum, çerağ, ışık.

Şemʿe gör pervāneler varın yakup eyler fedā
Yog-iken yanında anuñ bāl-ile perden leẕīẕ

şem gibi:

1. **şem gibi:**
Gazel 92
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mum gibi(sürekli eiryerek yanması,tükenmesi.).

Şem gibi gözlerüm yaşı yiñilmez tā seḥer
Düşeli ol ruḫları şem-i şebistāndan cüdā

şem olur:

1. **şem olur:**--*ur*
Gazel 193
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aydınlatmak,ışıklı hale getirmek.

Göñlümüñ vīrānesin gel rūşen it māhum benüm
Gicelerde şem olur vīrāneye çün māhitāb

şemʿ ü şarāb u nukl:

1. **şemʿ ü şarāb u nuḳl:**
Gazel 343
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şahid, mum, şarap ve meze.

Baña şemʿ ü şarāb u nuḳl şāhid
Saña zāhid ser-ā-ser bu cihān genc

şemʿ yanar:

1. **şemʿ yanar:**--*a, --r*
Gazel 244
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mumun yanması.

Herkesüñ bezm-i cihān içinde bir sevdāsı var
Şemʿ yanar gül güler bülbül daḫı aglar mest

şemʿ-i cemāl ü ḥüsnüñe:

1. **şemʿ-i cemāl ü ḥüsnüñe:**--*ü, --n, --e*
Gazel 243
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Yüce sevgilinin güzel vasıf ve niteliklerinin güneşe benzemesi (yakması) kastedilmiştir.

Yak beni ʿışḳ āteşine bende benlik kalmasun
Yanmaga şemʿ-i cemāl ü ḥüsnüñe pervāne tut

şem-i cemāli:

1. **şem-i cemāli:**-*i*
Gazel 5
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkın güzellik mumu.

Yanayım pervāne-veş şem-i cemāli nūrına
Şem-i ḥüsne çün Muḥibbī didi dilber yan baña

şemʿi gördüm:

1. **şemʿi gördüm:**--*i, --dü, --m*
Gazel 289
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin ışığı ve güneşin parlaklığı arasında bir ilgi kurulmuştur.

Meclisüñde şemʿi gördüm karşuña par par yanar
Yanmaz-ıdı şevḳuñ-ile olmaya ger nār mest

şemʿi görse:

1. **şemʿi görse:**--*i, --se*
Gazel 397
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ateşi görse.

Pervāne görse şemʿi hemān bāl ü per yakar
Bülbül çemende şevḳ-i gül ile ider sürūd

şem-i ḥüsne:

1. **şem-i ḥüsne:**-*e*
Gazel 5
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğin mumu.

Yanayım pervāne-veş şem-i cemāli nūrına
Şem-i ḥüsne çün Muḥibbī didi dilber yan baña

şemʿ-i ḥüsne:

1. **şemʿ-i ḥüsne:**--*e*
Gazel 276
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğin mumu II sevgili.

ʿIşḳ-ıla ben ṭālib-i cānāne oldum ʿāḳıbet
Şemʿ-i ḥüsne yanmaga pervāne oldum ʿāḳıbet

2. **şemʿ-i ḥüsne:**--*e*
Gazel 383
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğin mumu II sevgili.

Aña ʿāşıḳ mı dirler şemʿ-i ḥüsne
Yanup pervāne-veş olmaya nā-būd

3. **şemʿ-i ḥüsne:**--*e*
Gazel 453
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğin mumu II sevgili.

Şemʿ-i ḥüsne yaksa dil pervānesin açmam dehān
Böyle itmek dōstlar ʿışḳ ehlinüñ ādābıdur

şemʿ-i ḥüsninde:

1. **şemʿ-i ḥüsninde:**--*i, --n, --de*
Gazel 424
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğin mumu. // Sevgilinin yüzü.

Şemʿ-i ḥüsninde nigāruñ ḫāli hindū beççedür
Eline almış Muḥibbī gezdürür micmer yakar

şem-i ḥüsnine:

1. **şem-i ḥüsnine:**-*i(n), -e*
Gazel 7
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğin (etrafı aydınlatan) mumu.

Şem-i ḥüsnine naẓar kıldum tutuşdı cān u ten
Ben baña kaldum ki iy dil reh-nümā oldum saña

şemʿ-i ḥüsnine de:

1. **şemʿ-i ḥüsnine de:**--*i, --n, --e, --de*
Gazel 487
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzelliğinin güneşi(ışığı).

Saçı zencīrine kim dil virdi dīvāne olur
Şemʿ-i ḥüsnine de kim cān yaka pervāne olur

şem-i ḥüsnüñ:

1. **şem-i ḥüsnüñ:**-*ün*
Gazel 14
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) güzelliğinin mumu.

Şem-i ḥüsnüñ yakmayınca komadı cān u dili
Anuñ-ıçun dōstum pervāne söylersin baña

şemʿ-i ḥüsnüñ:

1. **şemʿ-i ḥüsnüñ:**--*ü, --n*
Gazel 481
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğin mumu.

Dil cemālüñi görelden bir ʿaceb dīvānedür
Şemʿ-i ḥüsnüñ şevḳine cāndan yanar pervānedür

şemʿ-i ruḥı:

1. **şemʿ-i ruḫı:**--*ı*
Gazel 299
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yanağının mumu.

Pervāne kılur şemʿ-i ruḫı mihr ü mehi dōst
Her kim ki göre ḥüsnini eydür ki zehī dōst

şemʿ-i ruḫına:

1. **şemʿ-i ruḫına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 494
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yanağının mumu; sevgilinin parlayan, ışıldayan yanağı.

Şemʿ-i ruḫına karşu Muḥibbī perr ü bālüñ
Yansun ko seni eyledi pervāne güzeller

şem-i ruḫsārı:

1. **şem-i ruḫsārı:**--*ı*
Gazel 113
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yüzünün mumu, ışığı.

Kaplamışdı ālemi ẓulmet ser-ā-ser virdi nūr
Şem-i ruḫsārı anuñçün didiler vehhāc aña

şemʿ-i ruḫuñ:

1. **şemʿ-i ruḫuñ:**--*u, --n*
Gazel 245
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) muma benzeyen yanağı; yanağının ışığı.

N'ola şemʿ-i ruḫuñ göñlümi rūşen
İderse külbe-i aḥzāndur iy dōst

şem-i şebistāndan:

1. **şem-i şebistāndan:**--*dan*
Gazel 92
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yatak odasının mumu.

Şem gibi gözlerüm yaşı yiñilmez tā seḥer

Düşeli ol ruḫları şem-i şebistāndan cüdā

şemʿ-i şebistān-ıla:

1. **şemʿ-i şebistān-ıla:**--*ı, --la*
Gazel 306
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yatak odasının ışığı.

Ben de yakdum meclis-i ġamda bu gönlüm şemʿini
Eyledüm tā ṣubḥa dek şemʿ-i şebistān-ıla baḫs

şem-i tābānsın:

1. **şem-i tābānsın:**-*sın*
Gazel 79
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parlayan güneş.

Karşuñda ben pervāneyem sen şem-i tābānsın baña
Işḳuñla hem dīvāneyem sen āfet-i cānsın baña

şemʿ-ile pervāneden:

1. **şemʿ-ile pervāneden:**--*den*
Gazel 446
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Şem ü Pervane" mesnevisi.

Gel ḥaḳīḳī ʿışḳı ögren şemʿ-ile pervāneden
Bülbülüñ ʿışḳı mecāzīdür ü hem çok sözlüdür

şems:

1. **şemsüñ:**-*üñ*
Gazel 3
Mısra: **5**
Güneş, Dünya'ya ısı ve ışık veren gök cismi.

Bassa şemsüñ nūrını nūruñ senüñ olmaz aceb
On sekiz biñ āleme sensin çü maḥbūb-ı Ḫudā

şems gibi:

1. **şems gibi:**
Gazel 153
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şems-i Tebrîzî,Mevlânâ'nın gönül dünyasında büyük değişikliklere sebep olan mutasavvıf gibi(ona benzer biçimde).

Tīġ-ı ışḳ-ıla Muḥubbī'yi eger kılsañ helāk
Şems gibi raḳṣ ura eline başını alup

şems ü ḳamer:

1. **şems ü ḳamer:**
Gazel 392
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş ve ay.

Devr ider ʿarż u semā şems ü ḳamer nāmuñ-ıla
İns ü cinnüñ kamu dilinde-durur güft ü şünūd

2. **şems ü ḳamer:**
Gazel 90
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş ve ay.

Cān u dilden gül yüzüñ āşüftesi şems ü ḳamer
Mihr gönder giceler ḥayrān olur māhum saña

şemşīr:

1. **şemşīrüñ:**-*üñ*
Gazel 450
Mısra: **5**
Kılıç. II Sevgilinin kirpikleri, gamzesi.

Görelden tīġ u çeşmüñi gedildi yüzi şemşīrüñ
Kaşuñ vaṣfın işidelden kemānuñ yayı kayıdur

şemşīr-i āşḳ:

1. **şemşīr-i āşḳ:**
Gazel 85
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
'aşk kılıcı.

Terk-i cān kıl iy dil-i şūrīde ger şemşīr-i āşḳ
Her gün itse başuñı tenden derin meydān cüdā

şemʿ-vār:

1. **şemʿ-vār:**
Gazel 345
Mısra: **5**
Mum, çerağ, ışık.

Bunca yıldur kūy-ı dilberde yanaram şemʿ-vār
Bir çöpe almazlanur yārān beni bilmez mi hīç

şem-veş:

1. **şem-veş:**
Gazel 11
Mısra: **3**
Mum misali.

Şem-veş bezmüñde tursam bir ayag üzre senüñ
Gāh yanup yakılup kan ağlasam gāhī saña

şer ola:

1. **şer ola:**-*a*
Gazel 73
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kötü,hayırlı olmayan iş ve eylem.

Dünyāda aceb olmaya ger olsa inḳılāb
Āḳil aña dil vire mi anda şer ola

şerbet:

1. **şerbetin:**-*in*
Gazel 24
Mısra: **8**
Ilaç olarak da içilen tatlı bir içecek.

Firḳatiyle gice gündüz teşnedür cān u göñül
Gel benüm şāḥum viṣālüñ şerbetin kandur baña

şerbet-i laʿl-i lebüñ:

1. **şerbet-i laʿl-i lebüñ:**--*ü, --n*
Gazel 350
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilin) lal gibi kırmızı dudağının şerbeti.

Gülşen-i ḥüsnüñ eger olmasa iy ḥūrī behişt
Şerbet-i laʿl-i lebüñ olur mıdı böyle melīḥ

şerden ḥazer kıl:

1. **şerden ḫaẕer kıl:**
Gazel 34
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kötülükten sakınmak,çekinmek.

İy Muḥib ḫayr eyle kıl şerden ḫaẕer
Diyeler maḥşerde yüzi ak saña

şerden yig-durur ḫayrı:

1. **şerden yig-durur ḫayrı:**-*ı*
Gazel 65
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sevgilinin yaptığı iyilik ve güzellikler kötülüğünden evladır anlamında.

Egerçi ki bilür herkes ki şerden yig-durur ḫayrı
Velī hīç görmedüm ola anuñ-ıla bir āmil hā

şerer saçılur:

1. **şerer saçılur:**--*ıl, -ır*
Gazel 107
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gönlündeki kıvılcımların her yöne saçılması kastedilmiştir.

Derd-ile āh eylesem her yaña saçılur şerer
Bu şikāf-ı sīne san ejder dehānıdur baña

şerḥ:

1. **şerḥi:**-*i*
Gazel 491
Mısra: **10**
Açıklamak, etraflıca anlatmak.

Muḥibbī kuluñı söyletme luṭf it iy şeh-i ḫūbān
Perīşān ḥālinüñ şerḥi saçuñ gibi muṭavveldür

şerḥ idebile:

1. **şerḥ idebile:**--*de bil, --e*
Gazel 108
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açıklamak,etraflıca anlatmak.

Niçe şerḥ idebile derd-i dilüm nālelerüm
Çün gelür bād-ı hevā eyledügüm āh saña

şerḥ it:

1. **şerḥ it:**
Gazel 257
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açmak II Açıklamak, yorumlamak.

Kamu aḥvālüñi şiʿrüñde şerḥ it
Ola bir gün yāra irişe şāyet

şerḥ oldı:

1. **şerḥ oldı:**--*dı*
Gazel 152
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir metnin açıklanma ve yorumlanma işi.

Yazdı debīr-i çarḫ Muḥibbī varaḳlara
Şerḥ oldı metn-i ḥüsni tamām oldı bir kitāb

şerʿi:

1. **şerʿini:**-*ni*
Gazel 272
Mısra: **10**
Allah'ın emri, ayet, hadis ve din kaideleri.

Muḥibbī sevdügüñ çün Muṣṭafā'dur
Gerekdür şerʿini itmek riʿāyet

şerʿ-i şerīfüñ:

1. **şerʿ-i şerīfüñ:**--*ü, --n*
Gazel 330
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şerefli,pak dini hükümler (Allah'ın kuralları).

Küfr-ile cihān tolmış-iken şerʿ-i şerīfüñ
Ẓāhir olalı ehl-i küfürden alınur bāc

şermende ola:

1. **şermende ola:**--*a*
Gazel 151
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Utanmak, mahcup olmak.

İy Muḥibbī gün yüzin arż eylese dildārumuz
Ola şermende buluta gire ol dem āfitāb

şermende olur:

1. **şermende olur:**--*ur*
Gazel 411
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Utanmak, mahcup olmak.

Olur şermende gül görse yüzüñi Ṭapu ider boyuña serv ü şimşād

şermsār ola:

1. **şermsār ola:**-*a*
Gazel 52
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Utanmak,çekinmek.

Aç burḳa uñı gülşene göster cemālüñi
Gül ruḫlaruñı göricegez şermsār ola

şerr:

1. **şerre:**-*e*
Gazel 264
Mısra: **4**
Kötülük, fenâlık.

Ḫançer çekerse ḳatlüme ḫūnī gözi ne tañ
Şūr-ıla şerre ḳāyil olur olsa kişi mest

şerr işi koyup ḫayra düriş:

1. **şerr işi koyup ḫayra düriş:**--*i, --up, --a, --iş*
Gazel 217
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Kötü işleri bırakıp yararlı işler yapmak. 2)Olumsuz sonuçlanacak bir işi olumluya çevirmek.

Şerr işi koyup ḫayra düriş yüri Muḥibbī
Tā soñra varup olmayasın ehl-i nedāmet

şerrini:

1. **şerrini:**--*i, --ni*
Gazel 133
Mısra: **3**
1)Kötülük,fenalık. 2)Nazar.

Sen perīden def kılmaga ne var göz şerrini
Kollarum itse idüm bir dem ḥamāyil boynuña

<u>şeş ü penc:</u>

1. **şeş ü penc:**
Gazel 324
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Altı beş (tavla oyunu terimi).

Sīnem üzre pullarumdur dāġlar surḫ u siyāh
Oynayaldan nerd-i ʿışḳı oldı derdüm şeş ü penc

<u>şeṭaret idüp:</u>

1. **şeṭaret idüp:**--*üp*
Gazel 255
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Şenlik. Şatır ve şuh olmak. 2)Yarım olmak. 3)Göz ucuyla bakmak. 4)Hafiflik. (Ağırbaşlılığın zıddı.).

İy dil ġıdā olursın bir gün bu mār u mūra
Bu hāy u hūya maġrūr olma idüp şeṭaret

<u>şevḳ:</u>

1. **şevḳine:**-*i, -n, -e*
Gazel 62
Mısra: **9**
Ar. Gönül meyli, arzu.

Lebleri şevḳine şirüñ şekker-āmız eledüñ
Kim dimez taḥsīn Muḥibbī oldı çün şīrīn-edā

2. **şevḳden:**-*den*
Gazel 203
Mısra: **7**
Ar. Gönül meyli, arzu.

Göreli lal-i lebini şevḳden āşüfteyem
Sāḳiyā cāmı leb-ā-leb eyleyüp dök lal-i nāb

3. **şevḳine:**-*i, -n, -e*
Gazel 481
Mısra: **2**
Ar. Gönül meyli, arzu.

Dil cemālüñi görelden bir ʿaceb dīvānedür
Şemʿ-i ḥüsnüñ şevḳine cāndan yanar pervānedür

4. **şevḳ-ıla:**-*ıla*
Gazel 452
Mısra: **5**
Arzu, istek.

Laʿlin añdum deşt-i ġamda şevḳ-ıla kan agladum
Her ne yirde kim kazarlarsa benüm kanum çıkar

5. **şevḳine:**-*i, -n, -e*
Gazel 22
Mısra: **1**
Arzu, heves.

Gün yüzüñ şevḳine her kim zār u giryān olmaya
Dilegüm budur anı ālemde şādān olmaya

6. **şevḳ-ile:**--*ile*
Gazel 242
Mısra: **5**
1. Şiddetli arzu, istek, aşırı heves 2. Sevinç, neşe, keyif.

Dilā şevḳ-ile bāġ-ı sīneñe yir yir elifler çek
Şeb-i ḥayretde ol servüñ ḫayāliyle der-āġūş it

7. **şevḳ-ile:**--*ile*
Gazel 295
Mısra: **10**
1. Şiddetli arzu, istek, aşırı heves 2. Sevinç, neşe, keyif.

Meclisde būseñe bu Muḥibbī olursa germ
Maʿẕūr ola ki şevḳ-ile oldı ziyāde mest

8. **şevḳden:**-*den*
Gazel 31
Mısra: **6**
Arzu, heyecan, sevinç.

Her kaçan ġonca gibi nāz-ıla güftār idesin
Şevḳden güller ala egnine kırmuzı ḳabā

9. **şevḳı-y-ile:**-*ı, -y, -le*
Gazel 191
Mısra: **5**
Şiddetli arzu, istek, aşırı heves.

Ne acebdür şevḳı-y-ile ger yazsa cān u dil
Çünki ben pervāneyem yanmak baña olmaz acīb

10. **şevḳ-ile:**-*ile*
Gazel 236
Mısra: **3**
Arzu, istek, heves.

Şevḳ-ile bülbül-i dil ider göz yaşın revān
Gül gibi ḫande ide kaçan būstān-ı dōst

<u>şevk ehlinüñ:</u>

1. **şevḳ ehlinüñ:**--*i, --n, --ün*
Gazel 453
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgiliyi) çokça arzulayan kişiler.

İy Muḥibbī sakın aldanma cihānuñ ālına
Şöyle tut kendüñi kim şevḳ ehlinüñ tarabıdur

<u>şevke gelüp:</u>

1. **şevḳe gelüp:**
Gazel 40
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arzusu, isteği, hevesi artmak, coşmak.

Ger ḫırām-ı ḳad-ile seyr-i gülistān kılsañ
Ġoncalar şevḳe gelüp her biri çāk ide ḳabā

<u>şevḳ-i ʿārıżuñ-ıla:</u>

1. **şevḳ-i ʿārıżuñ-ıla:**--*u, --n, --ı, --la*
Gazel 466
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yanağının arzusu.

İñlerse şevḳ-i ʿārıżuñ-ıla Muḥibbī ger
Bülbül mi s̲āli diyeler āh u fiġānı var

şevk-i gül ile:

1. **şevḳ-i gül ile:**
Gazel 397
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güle duyulan arzu ve istek sebebiyle(bülbül bağlamında).

Pervāne görse şemʿi hemān bāl ü per yakar
Bülbül çemende şevḳ-i gül ile ider sürūd

şevḳi ile:

1. **şevḳi ile:**--*le*
Gazel 102
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstek, heves, arzu.

Gül yüzüñ şevḳi ile baksam Muḥibbī āleme
Cümle ālem ser-te-ser bāġ u gülistāndur baña

2. **şevḳı ile:**--*i, --le*
Gazel 202
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstek, heves, arzu.

Gül yüzüñ aḳsi midür ya pīrehen gülgūn mıdur
Ya güneş şevḳı ile surḫ olur dirler seḥāb

şevk-i izārıyla:

1. **şevḳ-i iẕārıyla:**--*ı(y), --la*
Gazel 117
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yanağına ulaşma arzusu.

Yansañ ne aceb şevḳ-i iẕārıyla Muḥibbī
Fī-küllī zamānin ġalebe'l- ışḳu aleynā

şevk-i lebüñle:

1. **şevḳ-i lebüñle:**--*ü, --n, --le*
Gazel 295
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) Dudağının arzusu.

Şevḳ-i lebüñle mest geçinür cümlesi müdām
Ger şeyḫ-i şehr ü zāhid görinür mey-perest

şevḳuñ olmaya:

1. **şevḳuñ olmaya:**-*ya*
Gazel 61
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arzu,istek ve heves sahibi olmamak.

Egerçi Kabe'ye iy dil gelesin olmaya şevḳuñ
Bu yolda zaḥmet ü miḥnet kamusı ola zāyil hā

şevḳuñ-ile:

1. **şevḳuñ-ile:**--*un, --le*
Gazel 289
Mısra: **10**
Gönül meyli,arzu.

Meclisüñde şemʿi gördüm karşuña par par yanar
Yanmaz-ıdı şevḳuñ-ile olmaya ger nār mest

şeydā:

1. **şeydā:**
Gazel 17
Mısra: **1**
Aşkının çokluğundan aklı başından gitmiş, kendini duygularının coşkunluğuna bırakmış (kimse), çılgın, dîvâne, meczup.

Olaldan ḫasta-dil ışḳıyla şeydā
Alupdur başına biñ dürlü ġavġā

2. **şeydā:**
Gazel 26
Mısra: **2**
Aşkının çokluğundan aklı başından gitmiş, kendini duygularının coşkunluğuna bırakmış (kimse), çılgın, dîvâne, meczup.

Yine çün sīnede ışḳ oldı peydā
Olursa ḫasta gönlüm tañ mı şeydā

3. **şeydā:**
Gazel 26
Mısra: **10**
Aşkının çokluğundan aklı başından gitmiş, kendini duygularının coşkunluğuna bırakmış (kimse), çılgın, dîvâne, meczup.

N'ider āşıḳ olan nāmūs u ārı
Yürür şūrīde-veş mecnūn u şeydā

4. **şeydā:**
Gazel 393
Mısra: **9**
(Aşk sebebiyle) Aklını yitirmiş, deli divane olmuş, çılgın (kimse). II Âşık.

Kosalar şeydā Muḥibbī'ye n'ola mecnūn laḳab
İtdi mi ārām ṣabrdan zülf bir yirde rübūd

5. **şeydā:**
Gazel 497
Mısra: **4**
(Aşk sebebiyle) Aklını yitirmiş, deli divane olmuş, çılgın (kimse). II Âşık.

Gerçi kim Leylā'ya teşbīh eylemişler zülfini
Dir gören Mecnūn'a beñzer göñlüme şeydā geçer

şevdā eyleyen:

1. **şeydā eyleyen:**--*ye, --n*
Gazel 124
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk çokluğundan kendinden geçme hali.

Düşürüp sevdāya şeydā eyleyen Mecnūn-vār
Boynuma zencīr olan zülf-ile kāküldür baña

şeydā iden:

1. **şeydā iden:**--*i, --den*
Gazel 94
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Delirtmek, çıldırtmak.

Şarāb-ı lal-i nābuñdur iden ben bī-dili şeydā
Ser-i zülf-i siyāhuñdur getüren başuma ġavġā

şeydā kılan:

1. **şeydā kılan:**--*a, --n*
Gazel 339

Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Divane, müptela hâle getirmek.

Gönlümi şeydā kılan yāruñ müselsel zülfidür
Bu dil-i dīvāneye zencīr-ile kılmañ ʿilāc

<u>şeydā ola:</u>

1. **şeydā ola:**-*a*
Gazel 55
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çılgın,dîvâne,meczup olma hali.

Zülfüñüñ ẕikri ile başum tolu sevdā ola
Tolaşa bend-i belāya cān u dil şeydā ola

<u>şeydā olup:</u>

1. **şeydā olup:**--*up*
Gazel 380
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tutulmak, aşık olmak, aşkından delirmek, çılgına dönmek.

İy göñül şeydā olup irmek dilersin vaşlına
Mümteniʿ sevdāya düşdüñ ʿāḳlı yok hey derdmend

<u>şeydā olupdur:</u>

1. **şeydā olupdur:**--*up*, --*dur*
Gazel 119
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk çokluğundan kendinden geçme hali.

Aceb bilsem nedür başumda sevdā
Olupdur cān u dil anuñla şeydā

<u>şeyḫ ü şāb:</u>

1. **şeyḫ ü şāb:**
Gazel 169
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İhtiyar ve genç; herkes (Âşıklar, yeniçeriler ve Bektaşîler bağlamında).

İy Muḥibbī ḥürmet itmez kimseye sulṭān-ı ışḳ
Bir-durur dergāh-ı ālī sen de anuñ şeyḫ ü şāb

<u>şeyḫ ü şābdur:</u>

1. **şeyḫ ü şābdur:**--*dur*
Gazel 455
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Pir ve onun kabilesi(bütün hepsi,cemaat).

Sanma iy dil yaluñuz sen mübtelāsısın anuñ
Bil aña ʿāşıḳ gedā vü mīr ü şeyḫ ü şābdur

<u>şeyḫ-i şehr:</u>

1. **şeyḫ-i şehr:**
Gazel 264
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şehrin şeyhi.

Her kim ki var cürʿa-i laʿlüñ ider ṭaleb
Ger şeyḫ-i şehr eger rind ü mey-perest

2. **şeyḫ-i şehr:**
Gazel 223
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şehrin şeyhi, şehrin sahibi.

Her kim var-ısa cürʿa-i laʿlüñ ṭaleb ider
Ger şeyḫ-i şehr ola vü eger rind-i mey-perest

<u>şeyḫ-i şehr ola:</u>

1. **şeyḫ-i şehr ola:**--*a*
Gazel 248
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şehrin şeyhi, şehrin sahibi olmak.

Herkes ki içe cürʿañı hergiz eylemeye
Ger şeyḫ-i şehr ola vü eger rind-i mey-perest

<u>şeyḫ-i şehr ü zāhid:</u>

1. **şeyḫ-i şehr ü zāhid:**
Gazel 295
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şehrin en yaşlı kişisi,bilge ve pir olan.

Şevḳ-i lebüñle mest geçinür cümlesi müdām
Ger şeyḫ-i şehr ü zāhid görinür mey-perest

<u>şey-lillāh:</u>

1. **şey-lillāh:**
Gazel 26
Mısra: **5**
Allah rızası için istenen az bir şey.

Viṣāl-i ḥüsnüñi şey-lillāh itdüm
Dilüñden gelmedi bir söz meger

<u>şeyṭān:</u>

1. **şeyṭān-ı:**--*ı*
Gazel 1
Mısra: **8**
İnsanları iğvâ ve izlâl eden, azdıran mel'ûn-ı şehîr, iblis, dîv. İsm-i aslîsi "azâzîl" imiş. "Anud ve temerrüd sahibi şahs"a da Arabîde şeytan denilir. Lisanımızda ise "ayyâr, hilekâr" makamında da istimali vardır. "Cin fikirli, kurnaz" kimseler de "şeytan" lâfzıyla vasfolunmaktadırlar. şeytânî şeytana mensup, müteallik:fikr-i şeytânî, vesâvis-i şeytâniyye.

Soñ nefesde sakla īmānum benüm
Bulmaya yol aña şeyṭān-ı racīm

2. **şeyṭānıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 428
Mısra: **4**
Şeytan.

Kūy-ı dilberden beni dūr itdi ol bī-dīn raḳīb
Şimdi bildüm kim o kāfir ādemüñ şeyṭānıdur

<u>şeyṭān:</u>

1. **şeyṭān:**
Gazel 473
Mısra: **10**
Âdem'e secde etmediği için cennetten kovulan, insanları Allah'ın emirlerine karşı kışkırtan, kötülüğe yönelten cin, iblis.

Ḫālini gösterse tañ mı bu Muḥibbī'ye raḳīb
Ādem'e gendüm temennāsını şeyṭān ögredür

şīb:

1. **şīb:**
Gazel 187
Mısra: **6**
1)Giyim eşyâsı, yastık örtüsü vb. yapılan, çok ince gümüş telli eski bir ipekli kumaş çeşidi, bir nevi bürümcük 2) Şıp diye, hemencecik.

Şāh-ı ışḳam şule-i āhum baña zerrīn alem
Ḫilatümdür eşk-i çeşmümden ser-ā-ser gāh şīb

2. **şīb:**
Gazel 171
Mısra: **6**
Giyim eşyâsı, yastık örtüsü vb. yapılan, çok ince gümüş telli eski bir ipekli kumaş çeşidi, bir nevi bürümcük.

Gözlerüm yaşını lāyıḳ gördi ḫayyāṭ-ı felek
Biçdi ḫilat egnüme gāhī ser-ā-ser gāh şīb

şifā:

1. **şifādur:**-*dur*
Gazel 148
Mısra: **2**
Derman, ilâç, devâ.

Gül yüzinden keşf idüp şol ṭurra-i ṭarrārın öp
Ḫasta cāna çün şifādur ḫāl-i anber-bārın öp

2. **şifā:**
Gazel 172
Mısra: **4**
Ar. Şifâ, iyileşme.

Ḫoḳḳa-i ġaybuñda çünki devā medfūndur
Ḫoḳḳayı keşf it şifā rūzī saña olsun ḳarīb

şifā bula:

1. **şifā bula:**--*a*
Gazel 400
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dert ve tasasına çözüm bulmak(aşık bağlamında).

Mürdeler bula şifā ger içe laʿlüñ suyını
Yiridür eyler-iseñ bu dil-i bīmāra meded

şifā olmaz:

1. **şifā olmaz:**--*maz*
Gazel 137
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şifası bulunmamak.

İy ṭabībā çek elüñ olmaz şifā Ḳānūn-ıla
Ḫasta-i ışḳa meger derdi yine dermān ola

şifā umarsam:

1. **şifā umarsam:**--*a, --r, --sa, --m*
Gazel 205
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın hastalığı için sevgiliden bir çare,deva beklemesi kastedilir.

Olmışam bī-çāre vü dil-ḫaste vü tenhā ġarīb
Senden umarsam şifā olmaz aceb sensin ṭabīb

şifālar bulsun:

1. **şifālar bulsun:**--*lar, --sun*
Gazel 205
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyileşmek.

Teşneler bī-ḥad yatur kūyuñda iy Īsī-nefes
Aç kerāmet agzuñı bulsun şifālar an-ḳarīb

şifāyı bulur:

1. **şifāyı bulur:**--*y, --ı, --ur*
Gazel 475
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Derman bulmak.

Bulur şifāyı ḫasta göñül bir cevāb-ıla
Ol laʿli nābı gör ki niçe cān-fezā olur

şiʿiri irse:

1. **şiʿiri irse:**--*i, --se*
Gazel 398
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bahsedilen Pars ehline Muhibbi'nin şiirlerinin ulaşması kastedilmektedir.

Pārs ehline eger irse Muḥibbī şiʿiri
İşidüp ḳabri içinde diye taḥsīn ḫūcend

şikāf-ı sīne:

1. **şikāf-ı sīne:**
Gazel 107
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül yarası, yırtıkları.

Derd-ile āh eylesem her yaña saçılur şerer
Bu şikāf-ı sīne san ejder dehānıdur baña

şikār:

1. **şikārıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 262
Mısra: **3**
1. av 2. av ‖ sevgili/güzel.

Şikārıdur dem-ā-dem şīr-i nerler Ḫābībüm gerçi bir şīrīn ġazālest

şikār itmege:

1. **şikār itmege:**-*ge*
Gazel 75
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Avlamak, ele geçirmek.

Bāza beñzetdüm bu göñlüm seni itmege şikār
Bildüm fikr-i muḥāl imiş ki sensin bir hümā

şikār ola:

1. **şikār ola:**-*a*
Gazel 88
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Avlanan av olma.

Andan düşer mi āşıḳa Anḳā-yı Ḳāf iken

Dünyā-yı denī dāmına düşüp şikār ola

şikāyet:

1. **şikāyetdür:**-*dür*
Gazel 28
Mısra: **2**
Sızlanma, yakınma.

Her ġazel kim söyledüm cānā hikāyetdür saña
Ḳıṣṣa-i derd-i derūnumdan şikāyetdür saña

şikāyet eylesün:

1. **şikāyet eylesün:**--*sün*
Gazel 300
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yakınmak,sızlanmak(sevgil iyi şikayet edecek bir makamın bulunmaması anlamında).

İden ẓulmı aña çün pādişehdür
Muḥibbī kime eylesün şikāyet

şikāyet idesin:

1. **şikāyet idesin:**--*e*, --*sin*
Gazel 277
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sızlanma,sızıltı.

Ne ʿışḳa var nihāyet ne ḫōd bu derde ġāyet
ʿIşḳdan sakın dem urma ger idesin şikāyet

şikāyet itmeye:

1. **şikāyet itmeye:**--*me*, --*y*, --*e*
Gazel 255
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birinin yaptığı yanlış iş veya davranıştan rahatsız olup dile getirmek.

Ne hicre var nihāyet ne ḫōd bu cevre ġāyet
Öldürse daḫı ġamzeñ itmeye dil şikāyet

şikāyet itmezem:

1. **şikāyet itmezem:**--*mez*, --*em*
Gazel 441
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sızlanma,haksızlığı bir üst mertebeye iletme.

Bi-ḥamdi'llāh ki kūyında baña yir virdi dildārum
Şikāyet itmezem hergiz egerçi biñ ḥasūdum var

şikāyet kılma:

1. **şikāyet kılma:**--*ma*
Gazel 408
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şikayet etmek, yakınmak, sızlanmak.

Sernüvişt olan gelür aña
Muḥibbī çāre yok
Eyleme hergiz şikāyet kılma dehr-i dūnı yād

şikāyet kılmak:

1. **şikāyet kılmak:**--*mak*
Gazel 272
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sızlanmak,yakınmak.

Düşer mi ʿāşıḳa kılmak şikāyet
Cefā vü cevr-ile öldüre ġāyet

şikenc eyleye:

1. **şikenc eyleye:**--*y*, --*e*
Gazel 337
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Büklüm büklüm,kıvrım kıvrım olmak.

Niçe bir cellād ġamzeñ eline ḫançer alup
Dāyimā bu cān-ı mecrūhuma eyleye şikenc

şikest:

1. **şikest:**
Gazel 261
Mısra: **1**
Kırık, kırılmış.

Oldı cefā vü seng-ile dil şīşesi şikest
İrmeye eger vaṣl-ı nigāra dirīġ bu dest

2. **şikest:**
Gazel 248
Mısra: **10**
Far.kırılmış,kırma,kırılma.

Pāy-ı ḫuma sebū gibi ser ko Muḥibbī var
Olur çü soñra ḫādi s eden kāseler şikest

3. **şikest:**
Gazel 215
Mısra: **1**
Kırık . II sevgilinin yüzü ile kıyas edilerek aya "kusurlu güzellik" vasfı yüklenmiştir.

Eyledüñ sen nūruñ ile mihr-i raḫşānı şikest
Togıcak gün lā-büd eyler māh-ı tābānı şikest

şikest eyleme:

1. **şikest eyleme:**--*me*
Gazel 235
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kırmak, parçalamak. II Gönül kırmak: Bir kimseyi üzecek veya gücendirecek bir davranışta bulunmak.

Niçe yıllar geçe devr eyleye olmaya bütün
Göñlümüñ şīşesini eyleme iy dōst şikest

şikest ider:

1. **şikest ider:**--*e*, --*r*
Gazel 238
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kırmak, parçalamak.

Tīġ-ı ġam çāk itse göñlüm yok-durur aña ʿilāc
Kim dürüst ider kaçan kim ola bir şīşe şikest

şikest idiserdür:

1. **şikest idiserdür:**--*iser*, --*dür*
Gazel 292
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kırma,paramparça etme(aşığın gönlü kastedilerek).

Eline aldı yine seng-i cefā ol çeşmi mest
İdiserdür vā dirīġā şīşe-i göñlüm şikest

şikest oldı:

1. **şikest oldı:**--*dı*
Gazel 248
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Solmak, kırılmak.

Ḫār-ıla oldı iy gül-i ter pāy-ı dil şikest
Derdā dirīġ vaṣluña iremedi bu dest

şikest oluban:

1. **şikest oluban:**--*u, --ban*
Gazel 295
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kırılma,parça parça olma.

Ḫār-ı cefāñ-ıla oluban pāy-ı dil şikest
Vaṣluñ güline irmedi iy bī-vefā bu dest

şimden girü:

1. **şimden girü:**
Gazel 65
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Artık, bundan sonra.

Yaşuñ girdābına düşdüñ Muḥibbī çāre yok hergiz
Çıkar şimden girü dilden ḫalāṣ-ı fikr-i sāḥil hā

2. **şimden girü:**-, -
Gazel 137
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Artık, bundan sonra.

Aḳl alup dil mülkine ḥükm itdi kāfir ġamzesi
Korkaram şimden girü ḳaṣdı anuñ īmān ola

3. **şimden girü:**--*den*, -
Gazel 304
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Artık, bundan sonra.

Şiʿr-ile itdüñ Muḥibbī ol perī tesḫīrini
Dime şimden girü sen eşʿār u dīvāndur ʿabeş

4. **şimden girü:**--*den*
Gazel 305
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Artık, bundan sonra.

Eyledüñ ṭarz-ı Niẓāmī'de Muḥibbī naẓmuñı
Şiʿr ara şimden girü var eyle Selmān-ıla baḥş

5. **şimden girü:**--*den*
Gazel 306
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Artık, bundan sonra.

Şiʿr-i pür-sūzuñ görüp taḥsīn ide Ḫusrev daḫı
İy Muḥibbī eyle şimden girü Selmān-ıla baḥş

6. **şimden girü:**
Gazel 319
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Artık, bundan sonra.

Bezm-i ġamda ḳaddümi çeng ü yaşum tār eyledüm
Eylerem şimden girü çeng-ile ḳanūn-ıla baḥş

7. **şimden girü:**
Gazel 320
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Artık, bundan sonra.

Naẓm-ı eşʿārum görenler iy Muḥibbī dir baña
Eylesün şimden girü şiʿr içre Selmān-ıla baḥş

8. **şimden girü:**
Gazel 324
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Artık, bundan sonra.

İy Muḥibbī naẓm ara tutduñ Niẓāmī ṭarzını
Şiʿrüñi şimden girü itmek gereksin penc penc

9. **şimden girü:**
Gazel 331
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Artık, bundan sonra.

Sīm-i eşküm şöyle saçdum ʿāleme
Kalmaya şimden girü sīme revāc

10. **şimden girü:**--*den*
Gazel 357
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Artık, bundan sonra.

Ben ḫarābāt ehli oldum dōstlar şimden girü
Çünki biñ nāzıla sundı bir perī-peyker ḳadeḥ

11. **şimden girü:**--*den*
Gazel 367
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Artık, bundan sonra.

Geldi sevdā başuma dīvāneyem Assı itmez baña şimden girü pend

12. **şimden girü:**
Gazel 114
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, bundan böyle.

Çün saçı zencīrine baglandı dil Mecnūnlayın
Dōstlar şimden girü pend eylemeñ zinhār aña

13. **şimden girü:**--*den*
Gazel 139
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, bundan böyle.

İy göñül çünki dolaşduñ bend-i zülf-i dilbere
İy gözüm şimden girü olsun ḫarām uyḫū saña

14. **şimden girü:**--*den*
Gazel 406
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, bundan böyle.

Muḥibbī cān u başa kalmaduñ çün
Ko şimden girü disünler saña merd

15. **şimden girü:**--*den*
Gazel 440
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra, bundan böyle.

ʿIşḳ müşkildür Muḥibbī çünki
ṣabra çāre yok
Saña lāzım oldı şimden girü
idesin sefer

şimdi:

1. **şimdi:**
Gazel 428
Mısra: **4**
Artık, bundan böyle.

Kūy-ı dilberden beni dūr itdi ol
bī-dīn raḳīb
Şimdi bildüm kim o kāfir
ādemüñ şeyṭānıdur

2. **şimdi:**
Gazel 76
Mısra: **4**
"İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında kullanılan zaman zarfı.

İçilse sāġar-ı çeşmüm tolu bir
ẕerre eksilmez
Olupdur sanasın şimdi yine pür
cām-ı Cem peydā

3. **şimdi:**
Gazel 110
Mısra: **3**
"İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında kullanılan zaman zarfı.

Derd-i ışḳı şimdi bildüm bir
devāsuz derd imiş
Bir aceb vādī imiş hicrān ki yok
pāyān aña

4. **şimdi:**
Gazel 303
Mısra: **9**
"Şu anda, içinde bulunduğumuz zamanda" anlamında zarf.

Gönlümi alup şimdi eger
kaṣdūn-ısa cān
Çokdan komışam yoluña ben
cān u ser iy dōst

5. **şimdi:**
Gazel 472
Mısra: **1**
"İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında bir zaman zarfı.

Gönlümi aldı ḳaṣdı yine şimdi
cānadur

Kanumı içdi ḫūnī gözi meyli
cānadur

6. **şimdi:**
Gazel 376
Mısra: **4**
"İçinde bulunulan zaman,an, şu an" anlamlarında bir zaman zarfı.

Fenn-i ʿışḳı okudum sanmañ
beni siz mübtedī
Buldum istiʿdād-ı tāmmı şimdi
oldum müstefīd

7. **şimdi:**
Gazel 364
Mısra: **9**
"İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında kullanılan zaman zarfı.

Görmez Muḥibbī uyḫu yüzin
şimdi ay u yıl
Nāgāh eger ki görse ola daḫı
ḫāb-ı telḫ

şimdi bildüm:

1. **şimdi bildüm:**--*dü, --m*
Gazel 341
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anladım ki anlamında kavramak manasında kullanılmaktadır.

İy güzeller şāhı kılmazsın
benümle çok kelec
Şimdi bildüm bende var mihr ü
maḥabbet sende lec

şimdi mi:

1. **şimdi mi:**
Gazel 76
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçinde bulunulan zamanda, bu anda.

Eger luṭf u kerem kılsañ yiridür
cümle uṣṣāḳa
Ne var şimdi mi olmışdur bu
ālemde kerem peydā

şimdi oldı:

1. **şimdi oldı:**--*dı*
Gazel 305
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
..haline gelmek,gerçekleşmek.

Āb-ı Ceyḥūn idi eşküm şimdi
oldı cūy-ı Nīl
Mışr-ı ḥüsnüñ ḥaḳḳı itsün
çeşmüm ʿummān-ıla baḥs

şiʿr:

1. **şiʿrine:**-*i, -n, -e*
Gazel 352
Mısra: **10**
Edebi değeri olan nazımlı ve kafiyeli söz.

Bu Muḥibbī'ye lebüñ ẕikrini
evrād ideli
Didiler mīr-i kelām şiʿrine hem
şiʿr-i faṣīḥ

2. **şiʿrüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 257
Mısra: **3**
Edebi değeri olan nazımlı ve kafiyeli söz, şiir.

Kamu aḥvālüñi şiʿrüñde şerḥ it
Ola bir gün yāra irişe şāyet

3. **şiʿrüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 324
Mısra: **10**
Edebi değeri olan nazımlı ve kafiyeli söz, şiir.

İy Muḥibbī naẓm ara tutduñ
Niẓāmī ṭarzını
Şiʿrüñi şimden girü itmek
gereksin penc penc

4. **şiʿri:**-*i*
Gazel 486
Mısra: **10**
Edebi değeri olan nazımlı ve kafiyeli söz, şiir.

Müddeʿī bilmez Muḥibbī
nüktesini añlamaz
Ṭabʿ-ı mevzūn olıcak şiʿri daḫı
mevzūn çeker

5. **şiʿr-ile:**-*ile*
Gazel 304
Mısra: **9**
Şiir, manzume.

Şiʿr-ile itdüñ Muḥibbī ol perī
teshīrini
Dime şimden girü sen eşʿār u
dīvāndur ʿabes

şiʿr ara:

1. **şiʿr ara:**
Gazel 305
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şiiri süsleyen, ziynetlendiren (şiir ustası) // şiir (vadisi) arasında, içinde.

Eyledüñ ṭarz-ı Niẕāmī'de Muḥibbī naẓmuñı
Şiʿr ara şimden girü var eyle Selmān-ıla baḥs

şir didüñ:

1. **şir didüñ:**-*dün*
Gazel 40
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şiir söylemek,meclislerde şiir okumak.

Āb-ı ṣāfīye müşābih yine bir şir didüñ
Didi taḥsīn kamu göricegez ehl-i ṣafā

şiʿr içre:

1. **şiʿr içre:**
Gazel 320
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şiirde.

Naẓm-ı eşʿārum görenler iy Muḥibbī dir bana
Eylesün şimden girü şiʿr içre Selmān-ıla baḥs

şīr içürür:

1. **şīr içürür:**--*ür, --ür*
Gazel 168
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğumdan sonra belli bir süre yavrularını besleyebilmeleri için kadınların ve memeli dişi hayvanların memelerindeki bezler tarafından salgılanan besin değeri yüksek, tatlımsı, özel kokulu, mavi veya sarıya çalan beyaz renkli sıvı, süt.

Evvelinde şīr içürür döner āḫir sem virür
Aldanup dünyā-yı dūna eyleme anı ṭaleb

şīr ol:

1. **şīr ol:**
Gazel 309
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aslan gibi güçlü ve cesur duruma gelmek.

Meydān-ı maḥabbetde Muḥibbī gibi şīr ol
Rūbāh oluban ṣūfī ṣıfat olma muḥanneṣ

şīr olup:

1. **şīr olup:**-*up*
Gazel 83
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arslan kadar yırtıcı ve güçlü olmak.

Işḳ meydānında gūyā bu Muḥibbī şīr olup
Āh-ı ṭavḳ u göz yaşı olmış-durur zencīr aña

şīr ü şekerden:

1. **şīr ü şekerden:**--*den*
Gazel 480
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Süt ve şeker.

Cānān vücūdı şīr ü şekerden siriştedür
Ḥūrī midür cemāli ʿaceb ya firiştedür

şiʿr-engīzüñ:

1. **şiʿr-engīzüñ:**
Gazel 262
Mısra: **9**
(Beyitte) Şair kendini kastederek şiirinin güzelliğinden dolayı ortalığı karıştırdığını ifade etmiştir.

Nedür bu şiʿr-engīzüñ Muḥibbī
Meger yārān içün bir ḥasb-i ḥālest

şīr-i:

1. **şir-i:**
Gazel 3
Mısra: **15**
Şiir, edebi değeri olan nazımlı ve kafiyeli söz.

Kim bu şir-i dil-pesendi ele alup okıya
Raḥmet anuñ cānına kim beni raḥmetle aña

şir-i dil-sūzuñ:

1. **şir-i dil-sūzuñ:**--*un*
Gazel 166
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül yakıcı şiir. II Etkileyici şiir.

İy Muḥibbī şir-i dil-sūzuñ senüñ gūş itseler
Diyeler işitmedük böyle ḫayālāt-ı ġarīb

şiʿr-i faṣīḥ:

1. **şiʿr-i faṣīḥ:**
Gazel 352
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel ve açık şiir.

Bu Muḥibbī'ye lebüñ ẕikrini evrād ideli
Didiler mīr-i kelām şiʿrine hem şiʿr-i faṣīḥ

şiʿr-i ḫayāl-engīzine:

1. **şiʿr-i ḫayāl-engīzine:**--*i, --n, --e*
Gazel 428
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zekice söylenen,hayal koparan şiirler.

Didiler şiʿr-i ḫayāl-engīzine ṭarz-ı ḥasen
Ol da bu dehrüñ kemāl-i naẓm-ıla Selmān'ıdur

şiʿr-i muḥibbī'yi:

1. **şiʿr-i muḥibbī'yi:**--*y, --i*
Gazel 468
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Muhibbi'nin şiirleri.

Eylegil şiʿr-i Muḥibbī'yi ḳabūl
Gerçi kim bir tuḥfedür illā ḥaḳīr

şīr-i ner:

1. **şīr-i ner:**
Gazel 423
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Erkek aslan II cesur ve kendine güvenen kimse.

Zülfi zencīrin anūnçün dakdı dilber boynuma
Bu Muḥibbī'yi bilür ʿışḳında şīr-i ner geçer

şīr-i nerler:

1. **şīr-i nerler:**--*ler*
Gazel 262
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Erkek arslanlar.

Şikārıdur dem-ā-dem şīr-i nerler
Ḥābībüm gerçi bir şīrīn ġazālest

şir-i pür-sūzum:

1. **şir-i pür-sūzum:**--*um*
Gazel 127
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yakıcı olan, gönülleri yakıp kavuran şiir.

Şir-i pür-sūzum olalıdan ḥasen
Gūş iden dir ḳıṣṣa-i Selmān aña

şiʿr-i pür-sūzuñ:

1. **şiʿr-i pür-sūzuñ:**--*u, --n*
Gazel 306
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acı dolu şiir.

Şiʿr-i pür-sūzuñ görüp taḥsīn ide Ḫusrev daḥı
İy Muḥibbī eyle şimden girü Selmān-ıla baḥs

şiʿr-i saʿdī:

1. **şiʿr-i saʿdī:**
Gazel 267
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(M. 1193-1291) Şiraz'da doğmuş büyük bir İran şâiridir. Gülistan ve Divan'ında bol bol temsilî hikâyeler kullanmıştır.

Ḥaḳīḳī oldugıyçün şiʿr-i Saʿdī
Görür her kimse baksa istiḳāmet

şīr-ile ejderden:

1. **şīr-ile ejderden:**--*i, --le, --den*
Gazel 205
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aslan ve büyük yılan,canavar.

Heybet-i ışḳa taḥammül eylemez hīç kimsene
San anı şīr-ile ejderden daḫı gördüm mehīb

şīrīn:

1. **şīrīn:**
Gazel 108
Mısra: **7**
"Hüsrev ile Şirin" yahut "Ferhat ile Şirin" hikayesinin kadın kahramanı.

Kūh-ken kesdise kūhı n'ola Şīrīn adına
Kesmişem kūh-ı ġamı bulımadum rāh saña

2. **şīrīn'e:**-*e*
Gazel 370
Mısra: **7**
Hüsrev ü Şirin hikayesinin kadın kahramanı Ferhad'ın sevgilisi. II Tatlı.

Yol bulmadı Şīrīn'e katı seng-dil imiş
Tagları kesüp eyledi reh gerçi ki Ferhād

şīrīn cevāb:

1. **şīrīn cevāb:**
Gazel 208
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tatlı cevap veren.

Agzınuñ esrārını sordukça yok dimez nigār
Görmedüm anuñ gibi ālemde bir şīrīn cevāb

şīrīn ġazālest:

1. **şīrīn ġazālest:**
Gazel 262
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgili tatlı ve küçük bir ceylana,ahuya benzetilmiştir.

Şikārıdur dem-ā-dem şīr-i nerler
Ḥābībüm gerçi bir şīrīn ġazālest

şīrīn ġazel didi:

1. **şīrīn ġazel didi:**-*di*
Gazel 47
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şairin güzel,tatlı bir şiir söylemesi.

Bu Muḥibbī ṣāf-dil didi yine şīrīn ġazel
Leẕẕetin ḳand ü aselden gördi yig ehl-i ṣafā

şīrīn kelāmuñ:

1. **şīrīn kelāmuñ:**--*u, --n*
Gazel 417
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin tatlı sözleri kastedilmektedir.

Dōstum şīrīn kelāmuñ şehd ü şekkerden leẕīẕ
Görinür gülgün ruḫuñ baña gül-i terden leẕīẕ

şīrīn lebi firāḳıyla:

1. **şīrīn lebi firāḳıyla:**--*ı(y), --la*
Gazel 99
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin tatlı-sevimli dudağından ayrılmanın acısı kastedilmiştir.

Şīrīn lebi firāḳıyla her kim ki cān vire
Āḫir nefesde menzili dār-ı selām ola

şīrīn lebüñ:

1. **şīrīn lebüñ:**--*ü, --n*
Gazel 420
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) tatlı dudağı.

Şīrīn lebüñ kelāmını tekrār ider gönül
Olur cihānda ḳand-i mükerrer meger leẕīẕ

2. **şīrīn lebüñ:**--*ü, --n*
Gazel 241
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tatlı dudak, dudakları tatlı olan (sevgili).

Ġamzeñ helāk itdügine açmazdum āh

Şīrīn lebüñ ger eylese bir
būsesin diyet

şīrīn lebüñçün:

1. **şīrīn lebüñçün:**--*ü, --n, --çün*
Gazel 375
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin tatlı dudakları kastedilmektedir.

Dir ġazel şīrīn lebüñçün bu
Muḥib
Söyledi ṭūṭī gibi san yidi ḳand

şīrīn olur:

1. **şīrīn olur:**--*ur*
Gazel 362
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tatlı ve lezzetli bir hale gelmek(şarap bağlamında).

Laʿl-i lebi ḫayāline sun sāḳiyā
müdām
Şīrīn olur egerçi Muḥibbī şarāb-
ı telḫ

şīrīn sözlüdür:

1. **şīrīn sözlüdür:**--*lü, --dür*
Gazel 446
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tatlı dilli,sözlü olmak.

Bu Muḥibbī niçe cāna kıymasun
Ferhād-veş
Söze gelse dilberüm ġāyet de
şīrīn sözlüdür

şīrīn sözüñi:

1. **şīrīn sözüñi:**--*i, --n, --i*
Gazel 214
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin ağzından çıkan tatlı,sevimli söz.

Göster yüzüñi tā bula her kişi
murādın
Şīrīn sözüñi kām-ı dil-i pīr ü
civān it

şīrīn yaz:

1. **şīrīn yaz:**
Gazel 78
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
*1) tatlı olduğunu belirtmek
2) tatlı ve güzel yazmak.*

Şöyle şīrīn yaz Muḥibbī bu
maānī naḳşını
İşidenler okıyanlar diyeler māni
saña

şīrīn zebānum:

1. **şīrīn zebānum:**--*um*
Gazel 411
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tatlı dilli, güzel sözlü. // sevgili.

Lebüñden ayru iy şīrīn zebānum
Anı kim çekmişem çekmedi
Ferhād

şīrīn-edā:

1. **şīrīn-edā:**
Gazel 4
Mısra: **14**
Güzel üslup.

Okusun naẓm ehli bu şirüm
nevāda rāstı
İy Muḥibbī eyledüñ çünki bunı
şīrīn-edā

şīrīn-edā oldı çün:

1. **şīrīn-edā oldı çün:**
Gazel 62
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beyitte kastedilen şair Muhibbi'nin tatlı dilli,güzel sözlü olması anlatılır.

Lebleri şevḳine şirüñ şekker-
āmiz eyledüñ
Kim dimez taḥsīn Muḥibbī oldı
çün şīrīn-edā

şiʿrini okursa:

1. **şiʿrini okursa:**--*i, --n, --i, --r, --sa*
Gazel 431
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şair şiirlerinin okunmasını kastetmektedir.

Her kim okursa şiʿrini būy-ı
vefā olur
Zīrā Muḥibbī sözleri hep
ʿāşıḳānedür

şīr-merd:

1. **şīr-merd:**
Gazel 387
Mısra: **14**
Aslan yürekli,cesur.

İy Muḥibbī eyledüñ sen seyr-i
dünyāyı zebūn
Ehl-i diller anuñ-ıçun saña dirler
şīr-merd

şirret olsa:

1. **şirret olsa:**--*sa*
Gazel 270
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Terbiyesizlik, hayasızlık, edebsizlik. Geçimsiz, huysuz ve kavgacı.

Bugün ḫayr eyle yarın sorılursın
Cevāba ḳādir olmaz olsa şirret

şirüm:

1. **şirüm:**-*üm*
Gazel 4
Mısra: **13**
Şiir, edebi değeri olan vezinli ve kafiyeli söz II aşığın sevgilinin dişlerini anlatırken sarfettiği sözler.

Okusun naẓm ehli bu şirüm
nevāda rāstı
İy Muḥibbī eyledüñ çünki bunı
şīrīn-edā

şirüm içinde:

1. **şirüm içinde:**--*üm, --n, --de, -, -*
Gazel 220
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın edebi değeri olan vezinli ve kafiyeli sözleri kastedilmektedir.

Añsam eger gül ü serv şirüm
içinde cānā
Ḳaddüñle ārıżuñdan olur heme
kināyet

şirüñ defterini:

1. **şirüñ defterini:**--*i, --ni*
Gazel 159
Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın şiir defteri.

İy Muḥibbī dürdi şirüñ defterini ehl-i naẓm
Gül gibi her yıl başında tāze dīvānum görüp

şiʿrüñ ṭarzını:

1. **şiʿrüñ ṭarzını:**--*ı, --n, --ı*
Gazel 429
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şair kendi şiir tarzını kastetmektedir.

Muḥibbī yine yārāna maʿānī dürlerin dökdüñ
Bu şiʿrüñ ṭarzını ancak senüñ ṣāḥib-kemāl añlar

şirüñde:

1. **şirüñde:**-+*ün, -+de*
Gazel 174
Mısra: **14**
Edebi değeri olan nazımlı ve kafiyeli söz, şiir.

Kim göre taḥsīn ider eşārumı
Zīra şirüñde gözedürsin edeb

şiʿrüñi yārāna gönder:

1. **şiʿrüñi yārāna gönder:**--*ü, --n, --i, --a-a*
Gazel 267
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şaire hitaben -yazdığın şiirleri dosta,arkadaşa gönder- anlamında kullanılmıştır.

Muḥibbī şiʿrüñi yārāna gönder
Ko dutsun dehri ser-tā-ser tamāmet

şīşe ile:

1. **şīşe ile:**--*le*
Gazel 355
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağzı dar cam kap. (şarap taşıma bağlamında).

Bir gedāyı hem-ser eyler heft kişver şāhına
Şöyle beñzer şīşe ile eylemiş efsūn ḳadeḥ

şīşe-i çeşmüm:

1. **şīşe-i çeşmüm:**--*ü, --m*
Gazel 228
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın kum saatini andıran gözleri.

Ḫāk-i ḳademüñ dīdelerümden görinür san
Bir rīkdür ol şīşe-i çeşmüm aña sāʿat

şīşe-i gönlüm:

1. **şīşe-i gönlüm:**--*üm*
Gazel 292
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül şişesi(aşığın sinesi).

Eline aldı yine seng-i cefā ol çeşmi mest
İdiserdür vā dirīġā şīşe-i gönlüm şikest

şişe-i sebz:

1. **şişe-i sebz:**
Gazel 448
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Taze, yeni şişe.

Mevc urur her yaña eşküm sanki bahr-ı ḫūndur
Şişe-i sebz içre yāḫūd bāde-i gülgündur

şitāb eyler:

1. **şitāb eyler:**--*r*
Gazel 170
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir isteği acele bir şekilde yerine getirmek, çabuk davranmak.

Gelse tīrüñ sīneme geçer o dem itmez ḳarār
Tende cānum gibidür kim gitmege eyler şitāb

şitāb itme:

1. **şitāb itme:**--*me*
Gazel 146
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acele etmemek.

Yār vaşlın vade kılmışdur Muḥibbī ḥastaya
İy ecel bir dem taḥammül eyle gel itme şitāb

2. **şitāb itme:**--*me*
Gazel 193
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acele etmemek.

Bir dem ārām eyle iy dilber gelüp ömrüm gibi
Öldürüp ben ḥastayı gel gitmege itme şitāb

şīve:

1. **şīve:**
Gazel 475
Mısra: **4**
Cilve, edâ, naz.

ʿĀdet idinme kendüñe cevri cefāyı ḫū
Nāz u girişme şīve daḫı vaḳthā olur

şīve-i dōlāb-ı çarḫuñ nālişin:

1. **şīve-i dōlāb-ı çarḫuñ nālişin:**--*u, --n, --i, --n-i, -n*
Gazel 315
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Gökyüzünde bulunan ve aşıkların kaderini belirlediği söylenen felek,bahtın inleyiş ve sızlanmaları kastedilmektedir.

Şīve-i dōlāb-ı çarḫuñ nālişin dil gösterür
Olsa ger ġam meclisinde ʿilm-i mūsīḳār baḥs

şīvekār:

1. **şīvekār:**
Gazel 125
Mısra: **3**
Işveli, cilveli (sevgili).

Kullaruña bir naẓar kılsañ n'ola iy şīvekār
Çün bilürsin kulsuz olmaz ālem içre pādişā

şīvesi çok:

1. **şīvesi çok:**--*s, --i*
Gazel 358
Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Işvesi çok (sevgili).

Bu Muḥibbī sevdügi bir ḫūbdur
Şīvesi çok nāzı bī-ḥad kendü şūḫ

<u>şod:</u>

1. **şod:**
Gazel 192
Mısra: **8**
Olmak.

Gül dimek yüzine çün degül edeb
Bī-edeb maḥrūm şod ez-luṭf-ı Rab

<u>şol:</u>

1. **sollu:**-*lu*
Gazel 81
Mısra: **12**
Sol.

İy Muḥibbī başum üzre şule-i āhum alem
Şāh-ı ışḳam saglu sollu eşk leşkerdür baña

2. **şol:**
Gazel 55
Mısra: **11**
" Şu " işaret sıfatı".

Bu Muḥibbī ḥasretiyle şol ḳadar kan agladı
Lālelerden ḫūna ġarḳ olan tolu ṣaḥrā ola

3. **şol:**
Gazel 56
Mısra: **2**
" Şu " işaret sıfatı".

Ḳıymetin ışḳuñ ol añlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün şol kişi bī-derd ola

4. **şol:**
Gazel 148
Mısra: **1**
" Şu " işaret sıfatı".

Gül yüzinden keşf idüp şol ṭurra-i ṭarrārın öp
Ḫasta cāna çün şifādur ḫāl-i anber-bārın öp

<u>şol deñlü:</u>

1. **şol deñlü:**
Gazel 489
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O denli, o kadar.

Dökdüñ Muḥibbī gözyaşın şol deñlü serv ayagına
Kim görse diye cū degül bu yoḫsa deryā mı olur

2. **şol deñlü:**
Gazel 319
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şu denli, o kadar, o derece II çok fazla.

Mışr-ı ḥüsnüñ ḥaḳḳıçün şol deñlü dökdüm göz yaşın
Eylesem itmeñ ʿaceb ben Nīl ü Ceyḥūn-ıla baḥs

<u>şol gedā kim:</u>

1. **şol gedā kim:**
Gazel 428
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İşte şu köle ki(aşık kastedilerek).

Şol gedā kim kūy-ı dildāruñ bugün derbānıdur
Berr ü baḥruñ pādişāhıdur cihān sulṭānıdur

<u>şol göñül:</u>

1. **şol göñül:**
Gazel 178
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlü,kalbi kastedilmektedir.

Kurısun ol ayn kim akıtmaya her demde āb
Oda yansun şol göñül ışḳ-ıla olmaya ḫarāb

<u>şol kadar:</u>

1. **şol ḳadar:**
Gazel 193
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1. Şu kadar. 2. Pek çok.

Ġam şebinde iy Muḥibbī şol ḳadar kan agladuñ
Gözlerüñ yaşına nisbet ḳaṭre oldı nehr-i Żāb

2. **şol ḳadar:**
Gazel 492
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1. Şu kadar. 2. Pek çok.

Ḫasretüñle şol ḳadar dökdi Muḥibbī gözyaşın
Vara-bilmez kūyuña zīrā ki yollar gil-durur

3. **şol ḳadar:**
Gazel 298
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şu kadar, o denli, öyle.

Şol ḳadar āh eyledüm çıkdı felekler saḳfına
Görinür çarḫuñ kebūd rengi oldı eyvānı dürüst

4. **şol ḳadar:**
Gazel 317
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şu kadar, o denli, öyle.

Şol ḳadar āh eyledüm hicrüñ beyābānında kim
Raḥm idüp ḫālüme müslim didi kāfir el-ġıyāṣ

5. **şol ḳadar:**
Gazel 190
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öyle bir şekilde, o denli.

Şol ḳadar kan agladum zülfüñ ucından dōstum
Ġarḳa virdi bu vücūdum zevraḳın kıldı tınāb

<u>söyle:</u>

1. **şöyle:**
Gazel 182
Mısra: **11**
"Söyle, anlat" anlamında emir ifadesi.

Yanduñ iy dil nār-ı hicre şöyle aṣḥāb-ı caḥīm
Kendü odına ısındı nār-ı hicrānuñ görüp

2. **söyler-iseñ:**-*r*, -*ise*, -*n*
Gazel 234
Mısra: **3**
"Söyle, anlat" anlamında emir ifadesi.

Söyler-iseñ iy göñül elbetde rāzuñ fāş olur
Yig degül mi urasın agzuña sen mühr-i sükūt

3. **söylese:**-*se*
Gazel 308
Mısra: **5**
"Söyle, anlat" anlamında emir ifadesi.

Ġıybetümde n'ola ḥāsid söylese ḥarf-i dürūġ
Rū-be-rū itmez benüm-ile o bed-güftār baḫs

4. **şöyle:**
Gazel 42
Mısra: **8**
"Şunun gibi, şuna benzer biçimde" anlamlarında bir ifade.

Zāhidā sanma esāsı yok-durur bu ışḳumuñ
Şöyle muḥkemdür ki bir sedd-i Sikender'dür baña

5. **şöyle:**
Gazel 59
Mısra: **5**
"Şunun gibi, şuna benzer biçimde" anlamlarında bir ifade.

Şöyle bend itdi beni zencīr-i zülf
Añlamazam anı ayruk kurtıla

6. **şöyle:**
Gazel 67
Mısra: **5**
"Şunun gibi, şuna benzer biçimde" anlamlarında bir ifade.

Şöyle bend itdi beni zencīr-i zülf
Añlamazam anı ayruk kurtıla

7. **şöyle:**
Gazel 78
Mısra: **13**
"Şunun gibi, şuna benzer biçimde" anlamlarında bir ifade.

Şöyle şīrīn yaz Muḥibbī bu maānī nakşını
İşidenler okıyanlar diyeler māni saña

8. **şöyle:**
Gazel 79
Mısra: **6**
"Şunun gibi, şuna benzer biçimde" anlamlarında bir ifade.

Bir bülbül-i nālānuñam tā ṣubḥa dek giryānuñam
Şöyle senüñ ḥayrānuñam sen daḫı ḥayrānsın baña

9. **şöyle:**
Gazel 85
Mısra: **3**
"Şunun gibi, şuna benzer biçimde" anlamlarında bir ifade.

Miḥnet-ile şöyle ḫū dutdum ki şebhā-yı fırāḳ
Aluram ol dem helāk olsam eger hicrān cüdā

10. **şöyle:**
Gazel 96
Mısra: **3**
"Şunun gibi, şuna benzer biçimde" anlamlarında bir ifade.

Şöyle ḥayrān olmışam ışḳuñla iy Yūsuf-cemāl
Ḥālümi her kim görür-ise olur ḥayrān aña

11. **şöyle:**
Gazel 102
Mısra: **5**
"Şunun gibi, şuna benzer biçimde" anlamlarında bir ifade.

Şöyle rüsvā eyledi ışḳuñ bu ben dīvāneyi
Ḥayret alur sāyemi karşumda ḥayrāndur baña

12. **şöyle:**
Gazel 104
Mısra: **5**
"Şunun gibi, şuna benzer biçimde" anlamlarında bir ifade.

Zülfüñ-ile şöyle zeyn itdüñ nigārā cismüñi
Bāġ-ı ḥüsnüñde görüp reşk eyledi ṭāvūs aña

13. **şöyle:**
Gazel 128
Mısra: **9**
"Şunun gibi, şuna benzer biçimde" anlamlarında bir ifade.

İy Muḥibbī gün yüzine şöyle ḥayrān olmışam
Kim göre bu ḥālümi elbette ḥayrāndur baña

14. **şöyle:**
Gazel 141
Mısra: **10**
"Şunun gibi, şuna benzer biçimde" anlamlarında bir ifade.

Māl u cāha ġarra olma kor gidersin āḳıbet
Şöyle tut dünyāyı kim saña musaḫḫar boldı hep

15. **şöyle:**
Gazel 143
Mısra: **5**
"Şunun gibi, şuna benzer biçimde" anlamlarında bir ifade.

Çünki kurtılmaz kişi ecelden āḫir şöyle kim
Dilerem ide felek bārī işiginde türāb

16. **şöyle:**
Gazel 219
Mısra: **9**
"Şunun gibi, şuna benzer biçimde" anlamlarında bir ifade.

Bu Muḥibbī şöyle muḥkem tutdı ışḳuñ dāmenin
Bulına maḥşer güni destinde de dāmān-ı dōst

17. **şöyle:**
Gazel 238
Mısra: **10**
"Şunun gibi, şuna benzer biçimde" anlamlarında bir ifade.

Bu Muḥibbī ḥaşre dek huşyār olmazsa ne tañ
Bāde-i cām-ı elestden oldı ol çün şöyle mest

18. **şöyle:**
Gazel 281
Mısra: **7**
"Şunun gibi, şuna benzer biçimde" anlamlarında bir ifade.

ʿIşḳuñ-ıla cān u dil şöyle faḳīr oldı bugün
Benden özge müsteḥaḳ yokdur baña virgil zekāt

19. **şöyle:**
Gazel 331
Mısra: **7**
"Şunun gibi, şuna benzer biçimde" anlamlarında bir ifade.

Sīm-i eşküm şöyle saçdum ʿāleme
Kalmaya şimden girü sīme revāc

20. **şöyle:**
Gazel 393
Mısra: **3**
"Şunun gibi, şuna benzer biçimde" anlamlarında bir ifade.

Şöyle yakdı āteş-i ʿışḳ uşbu göñlüm ḫānesin
Dūd-ı āhumdan göründügi budur çarḫuñ kebūd

21. **şöyle:**
Gazel 453
Mısra: **12**
"Şunun gibi, şuna benzer biçimde" anlamlarında bir ifade.

İy Muḥibbī sakın aldanma cihānuñ ālına
Şöyle tut kendüñi kim şevḳ ehlinüñ tarabıdur

22. **şöyle:**
Gazel 462
Mısra: **5**
"Şunun gibi, şuna benzer biçimde" anlamlarında bir ifade.

Şöyle toldı ḫāne-i dil bu ciger ḫūnı ile
Kalmadı bir yir daḫı bu dīdeden bīrūn akar

23. **şöyle:**
Gazel 500
Mısra: **4**
"Şunun gibi, şuna benzer biçimde" anlamlarında bir ifade.

Gözlerüm yaşı benüm cū oldı akdı nāgehān
Şöyle beñzer gülşene ol serv-ḳāmetler gelür

24. **şöyle:**
Gazel 222
Mısra: **7**
"Öyle bir, o derece" anlamında zarf.

Şöyle mecrūḥ itdi bu dil-ḫasteyi ʿışḳuñ şehā
Bir nefes kaldı ki vire yoluña cānı dürüst

şöyle beñzer:

1. **şöyle beñzer:**
Gazel 313
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şu .şekilde olduğu gibi, görünen o ki.

Şöyle beñzer boynu baglu kuluñam iy ġam senüñ
Tā ölince itmeyesin gibi āzād el-ġıyāṣ

2. **şöyle beñzer:**
Gazel 355
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şu .şekilde olduğu gibi, görünen o ki.

Bir gedāyı hem-ser eyler heft kişver şāhına
Şöyle beñzer şīşe ile eylemiş efsūn ḳadeḥ

şöyle beñzer kim:

1. **şöyle beñzer kim:**--*r*
Gazel 293
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görünen o ki, şöyle benzer ki, şu şekilde olduğu gibi.

Gözleri tārāca virdi yine bu dil şehrini
Şöyle beñzer kim Muḥibbī olmış ol güftār mest

şöyle kim:

1. **şöyle kim:**
Gazel 289
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şunun gibi, şuna benzer, şu şekilde.

Būy-ı zülfüñden hevā başında var servüñ meger
Raḳṣa girmiş ol hevādan şöyle kim oynar mest

şöyle yagdur dökmemiş ola o bārānı bulut:

1. **şöyle yagdur dökmemiş ola o bārānı bulut:**--*me, --miş--me, --miş, --a-a*
Gazel 274
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) yağmur bulutlarının bile bu şekilde fazla yağmur dökmediği,yani aşığın gözyaşlarının çokluğu vurgulanmıştır.

Ebr-i āhuñla dilā kesme gözüñ yagmurını
Şöyle yagdur dökmemiş ola o bārānı bulut

şu kim:

1. **şu kim:**
Gazel 356
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şöyle ki.

Ẕevḳ ehlinüñ katında şu kim mey ṣabūḥ ider
Hem ḳūt-ı cism olur aña ol hem ġıdā-yı rūḥ

2. **şu kim:**
Gazel 487
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şu ki, şöyle ki manasında kullanılmıştır.

ʿIşḳ nārını şu kim yakdı ezel sīnesine
Yanmayup ol gice gündüz baña diñ yā ne olur

şuā ı şemsden de:

1. **şuā ı şemsden de:**--*den, --de*
Gazel 203
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş ve ondan yansıyan ışık parçacıkları kastedilmiştir.

Nūr ogurlar yüzüñe gelse muḳābil āfītāb
Nite kim alur şuā ı şemsden de māhitāb

şuāı:

1. **şuāı:**
Gazel 81
Mısra: **1**
Bir ışık kaynağından uzanan ışık telleri.

Başuma āhum şuāı tāc-ı efserdür baña
Eşk-i çeşmüm virdügi ḫilat ser-ā-ser dür baña

şuʿāʿı cürʿasın:

1. **şuʿāʿı cürʿasın:**--*sın*
Gazel 427
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şarap kadehinin dibinde kalan tortu kastedilmektedir.

Felek cāmı içüp döker şuʿāʿı cürʿasın ḫāke
Elinde tutdugı mihr-i zer-efşān san ayāġıdur

şuʿbede:

1. **şuʿbededür:**
Gazel 444
Mısra: **1**
El çabukluğu, hokkabazlık.

Çarḫuñ işi hemīşe şuʿbededür
ʿĀḳil añlar bunı müşāhededür

şübhe:

1. **şübhesüz:**-*süz*
Gazel 269
Mısra: **2**
Kuşkusuz.

Naḳd-i cān ile kim aldı laʿl-i cānānı dürüst
Şübhesüz aradı buldı derde dermānı dürüst

şūh-ı bī-pervāyı:

1. **şūḫ-ı bī-pervāyı:**--*y*, --*ı*
Gazel 382
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Korkusuz nazlı ve cilveli sevgili.

Her nefes ben eylerem ol şūḫ-ı bī-pervāyı yād
Āh kılmaz yañılup bu ʿāşıḳ-ı şeydāyı yād

şūh-ı dil-bend:

1. **şūḫ-ı dil-bend:**
Gazel 412
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül bağlayan işveli güzel II sevgili.

Müselmānlar yine bir şūḫ-ı dil-bend
Birakdı gerdenüme nāgehān bend

şühūd:

1. **şühūd:**
Gazel 390
Mısra: **14**
(Ar.) Şahitler, tanıklar.

İstemeñ ʿışḳa Muḥibbī'den delīl
Eşk ü āhı aña yitmez mi şühūd

şühūd oldı:

1. **şühūd oldı:**--*dı*
Gazel 392
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şahit olmak.

Daʿvet-i Ḥaḳḳ'a yiter gerçi bugün iki güvāh
Ḥaḳ resūl olduguña çār kitāb oldı şühūd

şükr:

1. **şükrüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 131
Mısra: **8**
Şükür, Tanrı'ya duyulan minnet.

İster-idüñ baş açup Ḥaḳ'dan güzeller ışḳını
Şükrüñi artur ki oldı ḥācetüñ cümle revā

2. **şükri:**-*i*
Gazel 223
Mısra: **10**
Allah'a duyulan minneti dile getirme.

Zāhid Muḥibbī ʿışḳ-ıla oldı Melāmetī
Şükri budur ki olmadı maġrūr u ḫod-perest

şükr eyleyüp:

1. **şükr eyleyüp:**--*y*, --*üp*
Gazel 317
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Verdiği nîmetler için Allah'a karşı duyulan minneti dile getirmek; itiraz etmemek, kabul göstermek.

Görse idi bu benüm sīnemdeki ʿışḳ āteşin
Ḥāline şükr eyleyüp iderdi micmer el-ġıyāṣ

şükr it:

1. **şükr it:**
Gazel 287
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'a duyulan minneti dile getirme.

Kim ki vaṣl isterse dilber didi itsün terk-i cān
İy Muḥib şükr it bu düşvār oldı āsān ʿāḳıbet

şükr ki:

1. **şükr ki:**--*ki*
Gazel 295
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'a duyulan minnet.

Zāhid gibi şükr ki denī-himmet oladum
İtdüm bülend himmeti buldum murāda dest

şükr kıl:

1. **şükr kıl:**
Gazel 276
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şükr etmek: verdiği nîmetler için Allah'a karşı duyulan minneti dile getirmek.

İy Muḥibbī ister idüñ sen maḥabbet cāmını
Şükr kıl nūş eyleyüp mestāne oldum ʿāḳıbet

şükr kim:

1. **şükr kim:**
Gazel 192
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şükürler olsun ki.

Şükr kim yapıldı bu ġam kapusı
Açılup gönlüme ebvāb-ı ṭarab

şükrāne:

1. **şükrāne:**
Gazel 6
Mısra: **7**
(Ar.) Gönül borcu, gönül borcu karşılığı.

Tīr-i müjgānı gelürse cān virem şükrāne ben
Çün göreliden ya kaşını olmışam ḳurbān aña

şükr-i ḫudā ki:

1. **şükr-i ḫudā ki:**
Gazel 236
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'a şükür ki.

Yāruñ gümānı bu idi yolında cān virem
Şükr-i Ḫudā ki rāst olupdur gümān-ı dōst

şuʿle:

1. **şuʿle:**
Gazel 256
Mısra: **10**
Işık, parlaklık.

Āhdan çeker ʿalem Muḥibbī şāh-ı ʿışḳ olup
Başında şuʿle kim görinür tāc-ı ez-zerest

şuʿle virdi:

1. **şuʿle virdi:**--*di*
Gazel 269
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alevlendirmek. II Artırmak, çoğaltmak.

Şuʿle virdi metn-i ḥüsnüñde senüñ Nūr āyeti
Geldi ḫaṭṭüñ yazdı tefsīr eyledi anı dürüst

şuʿle-i āhum:

1. **şuʿle-i āhum:**--*u, --m*
Gazel 338
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah ateşi, ah kıvılcımı II aşığın ahından çıkan kıvılcım, ateş.

Şāh-ı ʿışḳam şuʿle-i āhum benüm başumda tāc
Geymişem ġam ḫilʿatini kimseye yok iḫtiyāc

şule-i āhum:

1. **şule-i āhum:**-*u, -m*
Gazel 77
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âh alevi, ateşi, kıvılcımı (âşık için).

Her gice göge çıkar şule-i āhum ṣanemā
Bilmedüm neden irişmez saña vāhum ṣanemā

2. **şule-i āhum:**-*um*
Gazel 81
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âh alevi, ateşi, kıvılcımı (âşık için).

İy Muḥibbī başum üzre şule-i āhum alem
Şāh-ı ışḳam saglu sollu eşk leşkerdür baña

3. **şule-i āhum:**--*um*
Gazel 187
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âh alevi, ateşi, kıvılcımı (âşık için).

Şāh-ı ışḳam şule-i āhum baña zerrīn alem
Ḫilatümdür eşk-i çeşmümden ser-ā-ser gāh şīb

şümār eyle:

1. **şümār eyle:**
Gazel 233
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hesaplamak, saymak.

Şümār eyle geçen ʿömri melūl ol
Yakındur bil ʿadem rāhına ḳurbet

şümār ide-bilür:

1. **şümār ide-bilür:**--*e, --bil, --ür*
Gazel 462
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hesap etmek,saymak.

İy Muḥbbī ʿışḳ deryāsındaki ʿāşıḳları
Kim şümār ide-bilür su yirine ẕü'n-nūn akar

şümār ola:

1. **şümār ola:**-*a*
Gazel 88
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Hesap,sayı tutmak. 2)Sevgi,muhabbet duymak.

Uzatma bugün ẓulm elini senden alçaga
Añ ol demi ki sorıla yarın şümār ola

şūr u şer:

1. **şūr u şer:**
Gazel 188
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karmaşa ve kötülük.

Türk çeşmüñ fitneye āġāz ide
Şūr u şer tola Irāḳ-ıla Arab

şūr u şer olma:

1. **şūr u şer olma:**--*ma*
Gazel 221
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kavga ve gürültü çıkaran,ortalığı birbirine katan fitneciler gibi olmamak.

Düriş ḫayr it ki tā ḫayr ile aduñ
Añıla olma sakın şūr u şer dōst

şūrīde:

1. **şūrīde:**
Gazel 14
Mısra: **4**
Âşık, tutkun, perişan.

Zülfüñüñ zencīrine bend eyle didüm gönlümi
Didi hey dīvāne hey şūrīde söylersin baña

şūrīde olmışam:

1. **şürīde olmışam:**--*mış, --am*
Gazel 111
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşık,tutkun,perişan hale gelmek.

Gösterelden gül yüzin āh ol gül-i ranā baña
Olmışam şürīde dirler bülbül-i şeydā baña

şürīde yürür:

1. **şürīde yürür:**--*r*
Gazel 388
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Perişan bir halde yürümek.

Gördi kūyında yürür şürīde bu dīvānesin
Zülfinüñ zencīrini didi idüñ boynına bend

şürīde-veş:

1. **şürīde-veş:**
Gazel 26
Mısra: **10**
Perişan aşıklar gibi.

N'ider āşıḳ olan nāmūs u ārı
Yürür şürīde-veş mecnūn u şeydā

şūr-ıla:

1. **şūr-ıla:**--*ı, --la*
Gazel 264
Mısra: **4**
Şamata,gürültü.

Ḫançer çekerse ḳatlüme ḫūnī gözi ne tañ
Şūr-ıla şerre ḳāyil olur olsa kişi mest

şürūḥ eyleseler:

1. **şürūḥ eyleseler:**--*se, --ler*
Gazel 351
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şerh etmek,açıklamak.

Bir ḥarfi keşf olmaya ḫüsnüñ kitābınuñ
Tefsīr yazup eyleseler aña biñ şürūḥ

sütür:

1. **şütürler:**-*ler*
Gazel 65
Mısra: **7**
Deve.

Şütürler raḳs u ger şādī ururs a tañ mı bādīde
Kaçan kim Kabe-i vaṣluñ nişānın vire maḥmil hā

tâ:

1. **tā:**
Gazel 13
Mısra: **17**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Şem gibi dil çerāġın yakayın tā ṣubḥa dek
Pīr-i ışḳ virüp naṣīḥat didi yan yakıl baña

2. **tā:**
Gazel 30
Mısra: **4**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Serv-ḳāmetsin ḳıyām eyle salın
Reşk ide tā sidreden ṭūbā saña

3. **tā:**
Gazel 30
Mısra: **6**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

İy ṣabā irgür ġubār-ı kūyını
Tā ki idem gözlerüme tūtiyā

4. **tā:**
Gazel 43
Mısra: **6**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Ẕerre gibi eyledüm karşu semā iy āfītāb
Tā diyesin dāyimā ol zār u sergerdān baña

5. **tā:**
Gazel 55
Mısra: **3**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Zülfüñi gider didüm tā açıla ṣubḥuñ yüzi
Didi uzun ola ol şeb kim şeb-i yeldā ola

6. **tā:**
Gazel 79
Mısra: **5**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Bir bülbül-i nālānuñam tā ṣubḥa dek giryānuñam
Şöyle senüñ ḥayrānuñam sen daḥı ḥayrānsın baña

7. **tā:**
Gazel 105
Mısra: **1**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Ḫāṣılum derd oldı tā gösterdi ol meh rū baña
Kāşkī göstermeye-y-di rūyın ol bed-ḫū baña

8. **tā:**
Gazel 110
Mısra: **8**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Ḫālini top eylemiş meydān-ı ḥüsn içre nigār
Zülfini almış ele tā kim ura çevgān aña

9. **tā:**
Gazel 135
Mısra: **8**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Yazayım bir bir kamu eşkümle dil aḥvālini
Rūy-ı zerdüme bakup malūm ola tā ḥāl aña

10. **tā:**
Gazel 140
Mısra: **2**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Cümle ālem bir yaña āşıḳ-ı rüsvā bir yaña
Dāmenin elden komaz ölince ol tā bir yaña

11. **tā:**
Gazel 149
Mısra: **4**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Almaga būse lebüñden aña kim ḳādir olur
Ḳāniyem cüraña tā kim getürem ābı be-leb

12. **tā:**
Gazel 151
Mısra: **7**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Gel beni öldür irişem tā viṣālüñ bāġına
Ben murāduma irem hem bulasın tā sen evāb

13. **tā:**
Gazel 151
Mısra: **8**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Gel beni öldür irişem tā viṣālüñ bāġına
Ben murāduma irem hem bulasın tā sen evāb

14. **ta:**
Gazel 192
Mısra: **6**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Vaṣlı-y-ıla rāḥat oldı cān u dil
Gerçi kim hicr-ile çekmişdi ta ab

15. **tā:**
Gazel 195
Mısra: **10**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Yaş dök Muḥibbī şām u seḥer āh u nāle kıl
Afv eyleye günāhuñı tā Ġāfirü'ẕ-ẕünūb

16. **tā:**
Gazel 214
Mısra: **9**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Göster yüzüñi tā bula her kişi murādın
Şīrīn sözüñi kām-ı dil-i pīr ü civān it

17. **tā:**
Gazel 215
Mısra: **8**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Benligi terk itmez-iseñ iremezsin vaḥdete
Tā senüñ yanuñda bir görinmeye nist ile hest

18. **tā:**
Gazel 217
Mısra: **10**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Şerr işi koyup ḫayra düriş yüri Muḥibbī
Tā soñra varup olmayasın ehl-i nedāmet

19. **tā:**
Gazel 221
Mısra: **3**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Düriş ḫayr it ki tā ḫayr ile aduñ Añıla olma sakın şūr u şer dōst

20. **tā:**
Gazel 231
Mısra: **10**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Bulmaz Muḥibbī kimsene yol genc-i ḫüsnine
Tā kılmayıca göñlini vīrāne ʿāḳıbet

21. **tā:**
Gazel 236
Mısra: **10**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

ʿUṣṣāḳa dōst ḳavlini iẕʿān kim itdürür

Tā sen Muḥibbī olmayıcak tercümān-ı dōst

22. **tā:**
Gazel 251
Mısra: **2**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Eger dirseñ ḥuẕūr idem dilā kıl dāyimā ʿuzlet
Irag ol dār-ı dünyādan bulasın tā Ḥaḳ'a ḳurbet

23. **tā:**
Gazel 296
Mısra: **10**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Togrut yoluñı egri yola gitme Muḥibbī
Tā dökmeyesin soñra varup eşk-i nedāmet

24. **tā:**
Gazel 318
Mısra: **2**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

ʿĀşıḳ olan dā'im eyler derd-i cānān-ıla baḫs
İstemez kendüzine tā kıla dermān-ıla baḫs

25. **tā:**
Gazel 332
Mısra: **2**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Zülfüñi keşf it nigārā gel ḥabībüm yüzüñ aç
Dehri tā kılsun münevver ʿālemi tutsun sirāc

26. **tā:**
Gazel 341
Mısra: **9**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Miḥnete ṣabr it Muḥibbī tā iresin rāḥata
Ḥaḳ dimişler bu sözi "e'ṣ-ṣabru miftāḥü'l-ferec"

27. **tā:**
Gazel 366
Mısra: **10**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Muḥibbī cān-ıla sevdā-yı zülfüñ Ṭaleb kıl tā müyesser ola ol sūd

28. **tā:**
Gazel 368
Mısra: **2**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Ẕikr kıl laʿl-i lebüñ eyle bu ġamgīn dili şād
Zülfine bagla göñül tā bulasın ʿömr-i ziyād

29. **tā:**
Gazel 372
Mısra: **4**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Sāġarı dilberden alup nūş kılsa bir kişi
Gitmeye tā ḥaşr olınca kala agzında o dad

30. **tā:**
Gazel 392
Mısra: **24**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Umaruz bize şefāʿat idesin yevm-i cezā
Tā ola menzilümüz dār-ı sürūr-ıla ḫulūd

31. **tā:**
Gazel 395
Mısra: **4**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Sāġarı dilberden alup nūş itse bir kişi
Gitmeyüp tā ḥaşr olınca kala agzında o dad

32. **tā:**
Gazel 398
Mısra: **5**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Kulagum toptoludur ʿışḳ-ıla tā rūz-ı ezel
Zāhidā itme naṣīḥat baña kār itmez pend

33. **tā:**
Gazel 464
Mısra: **9**
"-e kadar, -den beri" anlamlarında, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartarak anlatan bir söz.

Zülf-i müşgīne Muḥibbī el uzat tā iresin
Ruḥlarında dilberüñ iḳbāl ü devlet bestedür

tā basa sümm-i merkeb:

1. **tā basa sümm-i merkeb:**--*a-a*
Gazel 149
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın başının eşek ve benzeri hayvanların

ayakları altında çiğnenmesi kastedilmiştir.

Serümi baglama fitrāküñe lāyıḳ degülem
Anı ġalṭān ideyim tā basa sümm-i merkeb

tā ebed:

1. **tā ebed:**
   Gazel 96
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Sonsuza kadar.

Zülfiñüñ zencīrine baglandı çünki cān u dil
İy Muḥibbī tā ebed kurtılmak olmaya saña

tā ezelden:

1. **tā ezelden:***-den*
   Gazel 93
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Geçmişi çok eskilere dayanmak; çok öteden, önceden beri.

Dāmen-i ışḳı dutup aḳlı ferāmūş eyledüm
Böyle yazdı tā ezelden alnuma Yezdān baña

tā ḥaşr:

1. **tā ḥaşr:**
   Gazel 409
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kıyamete değin.

İster-iseñ ölmeyüp tā ḥaşr zinde kalasın
Cidd-ile cehd eyleyüp dünyāda kazan yaḫşı ad

tā ḥaşre dek:

1. **tā ḥaşre dek:***--e*
   Gazel 255
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kıyamete kadar.

Bir ḳıṣṣadur muṭavvel zülfüñle derdüm iy dōst
Tā ḥaşre dek dinilse diñmeye bu ḥikāyet

tā ḥaşre deñlü:

1. **tā ḥaşre deñlü:***--e*
   Gazel 430
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ölüp yeniden diriltileceğimiz zamana kadar,-e kadar.

Kūyında sehv-ile didi ol mübtelā kanı
Tā ḥaşre deñlü saña bu ẕevḳ u ṣafā yiter

tā ki:

1. **tā ki:**
   Gazel 141
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ne zaman ki.

İtmeyince terk-i dünyā iremezsin Ḥaḳḳ'a sen
Tā ki yanuñda senüñ bir olmaya ḫāk ü ẕeheb

2. **tā ki:**
   Gazel 175
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ne zaman ki.

Fikre vardum tā ki ḫābuma gire ol māhitāb
Ben bu fikr içinde iken togdı nāgāh āfitāb

3. **tā ki:**
   Gazel 278
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ne zaman ki.

Cūy kıl kanlu yaşuñ tā ki ire işigine
Pāyına yüz sürüp ol serv-i ḫurāmāna ilet

4. **tā ki:**
   Gazel 397
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ne zaman ki.

İtme dirīġ cān-ıla başuñ Muḥibbī gel
Tā ki saña merd diyeler cümle ehl-i cūd

5. **tā ki:**
   Gazel 89
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Öyle ki.

Ya çeşmüñe di eylemesün ḳaṣd cānuma
Ya būseñi vir tā ki baña ḫūn-bahā ola

6. **tā ki:**
   Gazel 95
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Öyle ki.

Rāh-ı ışḳ içre Muḥibbī başa cāna kalma kim
Tā ki hīç bir vech-ile ṭan itmeye merdüm saña

7. **tā ki:**
   Gazel 120
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Öyle ki.

Gitme bir dem tā ki cān yanuñca bile gitmese
Anuñ-ıçun dir Muḥibbī dōstum rūḥum saña

8. **tā ki:**
   Gazel 214
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   -mesi için, -sin diye ‖ öyle ki.

Göz yaşını akıt öte geçe tā ki semekden
Āhuñ-ıla cihān yüzini ser-cümle duman it

9. **tā ki:**
   Gazel 226
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   ..sin diye.

Cemʿ eyle güzeller döneler tā ki nücūma
Tog aralarında özüñi sen mehtāb it

tā kim:

1. **tā kim:**
   Gazel 118
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Sonunda, o zaman.

İy Muḥibbī çünki dildāruñda hīç inṣāf yok

Çāre ne ṣabr eyle tā kim Ḥaḳ vire inṣāf aña

2. **tā kim:**
Gazel 203
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sonunda, o zaman.

Çün ḥavāle eyledüñ hicrāna şekvā eyleme
Ṣabr kıl vaṣlına tā kim bulasın bir feṯḥ-i bāb

3. **tā kim:**
Gazel 166
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çünkü.

Dün gice ḳaṣd eyledüm tā kim görem rūy-ı ḥabīb
Māni oldı araya girdi bulut gibi raḳīb

tā ḳıyāmet:

1. **tā ḳıyāmet:**
Gazel 157
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamet gününe değin.

Tā ḳıyāmet kūyı içre āh u efġān eylesem
Bir işāretle yiter dimez baña kolın salup

2. **tā ḳıyāmet:**
Gazel 311
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamet gününe değin.

İderler baḫs -i ʿışḳı tā ḳıyāmet
Bilinmeye nedür aṣıl mebāḥiṣ

3. **tā ḳıyāmet:**
Gazel 289
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamete kadar.

Cürʿa-i cāmı ezelden kim ezel nūş eyledi
Tañ degüldür tā ḳıyāmet gözine her bār mest

tā ḳıyāmet olısardur:

1. **tā ḳıyāmet olısardur:**--*ısar, --dur*
Gazel 215
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ta kıyamet kopuncaya değin, sonsuza kadar.

Çünki yüceldüp bülend itdüñ livā-yı Aḥmed'i
Tā ḳıyāmet olısardur ser-te-ser edyān pest

tā ölince:

1. **tā ölince:**--*ince*
Gazel 313
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ölünceye kadar.

Şöyle beñzer boynu baglu kuluñam iy ġam senüñ
Tā ölince itmeyesin gibi āzād el-ġıyāṣ

tā ölince çekiser:

1. **tā ölince çekiser:**--*ince, --i, --ser*
Gazel 134
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgilinin eziyet ve sıkıntılarını ölene kadar çekmesi,onlara katlanması kastedilmiştir.

Tā ölince çekiser cevr ü cefāñı bu Muḥib
Şākirem ben her ne ki taḳdīr ide Allāh baña

tā seḥer:

1. **tā seḥer:**
Gazel 92
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Seher vaktine kadar, sabaha kadar.

Şem gibi gözlerüm yaşı yiñilmez tā seḥer
Düşeli ol ruḫları şem-i şebistāndan cüdā

2. **tā seḥer:**
Gazel 176
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Seher vaktine kadar, sabaha kadar.

Encüm sayarsa dīdelerüm tā seḥer ne tañ
Sevdā-zede olan gözine hīç gele mi ḫāb

3. **tā seḥer:**
Gazel 440
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Seher vaktine kadar, sabaha kadar.

Ruḫlaruñ ḫayrānıdur her gice iy reşk-i ḳamer
Tā seḥer yummaz kevākib çeşmini eyler naẓar

tā subḥ olınca:

1. **tā ṣubḥ olınca:**--*ınca*
Gazel 191
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ta sabaha kadar.

Ney gibi bil bagladum efġāna her dem ṣubḥ u şām
Her gice tā ṣubḥ olınca iñlerem san andelīb

2. **tā ṣubḥ olınca:**--*ınca*
Gazel 344
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ta sabaha kadar.

Gül yüzüñüñ ḥasretinden giceler bülbül gibi
Derd-ile tā ṣubḥ olınca kılmak āh u zār güç

3. **tā ṣubḥ olınca:**--*ınca*
Gazel 413
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ta sabaha kadar.

Dūr kılma gül yüzüñden bu dil-i ṣad-pāreyi
İtmesün tā ṣubḥ olınca āh u efġānlar meded

4. **tā ṣubḥ olınca:**--*ınca*
Gazel 478
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ta sabaha kadar.

ʿAndelīb-i dil nigārā gül yüzüñden ayrıdur
Giceler tā ṣubḥ olınca iñiler bir sayrıdur

tā ṣubḥa degin:

1. **tā ṣubḥa degin:**--*a*
Gazel 266
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ta sabaha kadar.

Bir ʿārız-ı gül ġonca-dehen ʿışḳına iy dil
Tā ṣubḥa degin bülbül olup nāle vü zār it

2. **tā ṣubḥa degin:**--*a*
Gazel 224
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ta sabaha kadar.

Bir ʿārıżı gül ġonca dehen ʿışḳına iy dil
Tā ṣubḥa degin bülbül olup nāle vü zār it

tā ṣubha dek:

1. **tā ṣubḥa dek:**--*a*
Gazel 141
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ta sabaha kadar.

Giceler tā ṣubḥa dek kıl raḥmet-i Ḥaḳḳ'ı ṭaleb
Her ṭaleb kim bī-riyā ola virür anı da Rab

2. **tā ṣubḥa dek:**--*a*
Gazel 171
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ta sabaha kadar.

Tīz geçer eyyām-ı gül ardıncadur faṣl-ı ḫazān
Giceler tā ṣubḥa dek bunı dir iñler andelīb

3. **tā ṣubḥa dek:**--*a*
Gazel 321
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ta sabaha kadar.

İy Muḥibbī giceler tā ṣubḥa dek
İtdügüm efġān elinden el-ġıyāṣ

4. **tā ṣubḥa dek:**
Gazel 98
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabaha kadar, sabaha değin.

Uyımaz hicrüñ şebinde āṣıḳ-ı dil-ḫaste āh
Tañ mıdur ki cān u dil tā ṣubḥa dek bī-dār ola

5. **tā ṣubḥa dek:**
Gazel 126
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabaha kadar, sabaha değin.

Giceler tā ṣubḥa dek encüm sayar çeşmüm benüm
Ḫāb görmez gözlerüm ben eylerem āh-ıla vā

6. **tā ṣubḥa dek:**--*a*
Gazel 260
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabaha kadar, sabaha değin.

Gül yüzüñden ayru aglar giceler tā ṣubḥa dek
İy ṣabā lutf eylegil dildāra peyġāmum ilet

7. **tā ṣubḥa dek:**--*a*
Gazel 306
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabaha kadar, sabaha değin.

Ben de yakdum meclis-i ġamda bu göñlüm şemʿini
Eyledüm tā ṣubḥa dek şemʿ-i şebistān-ıla baḫs

taaccüb itmeñüz:

1. **taaccüb itmeñüz:**--*me, --nüz*
Gazel 178
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşmak, hayret etmek.

Başdan aşdugın gözüm yaşın taaccüb itmeñüz
Kim anuñ ile döner göñlüm olalıdan ṭolāb

ṭāʿat ḫırmenin:

1. **ṭāʿat ḫırmenin:**--*i, --n*
Gazel 336
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah için ibadet etmek ve onun emirlerini yerine getirme kazancı.

Sakın ġāyetde tünddür bād-ı ʿışyān
Ki ṭāʿat ḫırmenin itmeye tārāc

ṭāʿat ü zühdi:

1. **ṭāʿat ü zühdi:**--*i*
Gazel 328
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İbadette devamlı olmak ve dünya nimetlerine aldanmamak.

Güneh baḫrına ġarḳ olduñ Muḥibbī
Sakın ṭāʿat ü zühdi itme tārāc

tāb:

1. **tāb:**
Gazel 193
Mısra: **1**
(Fars.) Güç, kuvvet, tâkat.

Kalmadı cismümde cān u hicr ara cānumda tāb
Gözlerüm ḫūn-āb akıtdı oldı dil mülki ḫarāb

tāb düşe:

1. **tāb düşe:**--*e*
Gazel 208
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Güçten kuvvetten düşmek,takatsiz kalmak. 2)Sevgilinin yanağının aydan daha parlak olması ve ona ışık vermesi kastedilmiştir.

Her kaçan kim aḳs-i ruḫsāruñla düşe aya tāb
Eylese aña naẓar ditrer felekde āfitāb

ṭabʿ-ı çālāküme:

1. **ṭabʿ-ı çālāküme:**--*ü, --me*
Gazel 388
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akıllı yaradılış ve kıvrak zeka.

Naẓm meydānına girdüm yine cevlān eyledüm
Ṭabʿ-ı çālāküme taḥsīn itdi aṣḥāb-ı Ḫūcend

ṭab-ı gevher-pāş:

1. **ṭab-ı gevher-pāş:**
Gazel 36
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
İnci saçan yaratılış.

Cevher olsa her sözi itmeñ Muḥibbī'nüñ aceb
Çün sunılmışdur ezelden ṭab-ı gevher-pāş aña

<u>tāb-ı ḥüsnüñ:</u>

1. **tāb-ı ḥüsnüñ:**--*ü, --n*
Gazel 402
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğin parıltısı.

Tāb-ı ḥüsnüñ bir ḥarāret virdi kim bu ḫastaya
Teb dutmış gibi her dem ditrerem ben hem çü bīd

<u>tāb-ı ḥüsnüñden yanup:</u>

1. **tāb-ı ḥüsnüñden yanup:**--*ü(n), --den, --up*
Gazel 160
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin parıldayan,parlak güzelliği kastedilir.

Nigārā tāb-ı ḥüsnüñden yanup ḫālüm ḫarāb oldı
İderem bīd-veş lerze sanasın kim tutupdur teb

<u>ṭabʿ-ı mevzūn:</u>

1. **ṭabʿ-ı mevzūn:**
Gazel 486
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ölçülü, itidalli yaratılış II vezinli şiir.

Müddeʿī bilmez Muḥibbī nüktesini añlamaz
Ṭabʿ-ı mevzūn olıcak şiʿri daḫı mevzūn çeker

<u>ṭabīb:</u>

1. **ṭabīb:**
Gazel 172
Mısra: **10**
Doktor, hekim II sevgili.

Āşıḳam bīmār-ı ışḳam baña sendendür ilāc
Kanda varam çünki sensin hem ṭabīb ü hem ḥabīb

2. **ṭabīb:**
Gazel 177
Mısra: **10**
Doktor, hekim II sevgili.

İy Muḥibbī çāre yok bīmār-ı ışḳa bilmiş ol
Tutmasun nabżuñ gelüp yok yire bī-çāre ṭabīb

3. **ṭabībüm:**-*üm*
Gazel 205
Mısra: **8**
Doktor, hekim II sevgili.

Işḳ elinden muḫtel olmışdur bu cism-i nātüvān
Senden umaram ilāc sensin ṭabībüm iy ḥabīb

4. **ṭabībe:**-*e*
Gazel 335
Mısra: **5**
Doktor, hekim II sevgili.

Dün devā sordum ṭabībe ʿışḳ içün
Didi ölmekdür aña ancaḳ ʿilāc

<u>ṭabīb derdin bilmeye:</u>

1. **ṭabīb derdin bilmeye:**--*in, --me, --ye*
Gazel 171
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) doktorun aşk hastasının derdini anlamaması,çare bulamaması kastedilir.

İtmesün cevr ü cefāyı kendüzine ḫū ḥabīb
Ḫastanuñ aḥvāli n'olur bilmeye derdin ṭabīb

<u>ṭabīb ola:</u>

1. **ṭabīb ola:**-*a*
Gazel 53
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir hastayı iyileştirmek amacıyla doktor(hekim) olmak.

Dil derdi ḥāletini çü bir bir didüm saña
Lalüñ bu ḫasta cāna umaram ṭabīb ola

<u>ṭabīb ölümlü hastaya varmaz:</u>

1. **ṭabīb ölümlü ḫastaya varmaz:**--*lü, --ya, --maz*
Gazel 191
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Atasözü**
(Beyitte) doktorun öleceği kesin hastaya tedavi uygulamadığı kastedilmiştir.

Sevdügümi bilicek hīç yüzüme bakmaz ḥabīb
Bu muḳarrerdür ölümlü ḫastaya varmaz ṭabīb

<u>ṭabīb sensin:</u>

1. **ṭabīb sensin:**--*sin*
Gazel 205
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın şifa dağıtıcısının sevgili olduğu kastedilir.

Olmışam bī-çāre vü dil-ḫaste vü tenhā ġarīb
Senden umarsam şifā olmaz aceb sensin ṭabīb

<u>ṭabīb!:</u>

1. **ṭabīb:**
Gazel 123
Mısra: **3**
Doktor, hekim II sevgili.

Āşıḳa çāre olur mı iy ṭabīb
Derd-i ışḳ içün dimişler bī-devā

<u>ṭabībā:</u>

1. **ṭabībā:**
Gazel 76
Mısra: **8**
Doktor, hekim II sevgili.

Ser-i kūyuñda dil-ḫaste yatur bir derdmendüñdür
Ṭabībā lal-i nābuñdan aña eyle gel em peydā

2. **ṭabībā:**
Gazel 137
Mısra: **3**
Doktor, hekim II sevgili.

İy ṭabībā çek elüñ olmaz şifā Ḳānūn-ıla
Ḫasta-i ışḳa meger derdi yine dermān ola

3. **ṭabībā:**
Gazel 315
Mısra: **16**
Doktor, hekim II sevgili.

Ḫasta-i ʿışḳdur Muḥibbī bildük
aña çāre yok
Bāri itme gel ṭabībā bir ser-i
bīmār baḫş

ṭabīb-i cān:

1. **ṭabīb-i cān:**
Gazel 38
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül doktoru, sevgili.

Umma iy dil-ḫaste seni ol ṭabīb-
i cān aña
Olur-ısañ derd-ile de sanma kim
dermān aña

2. **ṭabīb-i cān:**
Gazel 110
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül doktoru, sevgili.

Sanma iy dil-ḫaste kim seni
ṭabīb-i cān aña
Umma iy derd-ile perverde seni
dermān aña

3. **ṭabīb-i cān:**
Gazel 158
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül doktoru, sevgili.

Leblerüñ dārü'ş-şifāsından dil-i
bīmāruma
İy ṭabīb-i cān neden
göndermedüñ bir kez cevāb

4. **ṭabīb-i cān:**
Gazel 425
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül doktoru, sevgili.

İy ṭabīb-i cān bu göñlüm bir
ölümlü ḫastadur
Leblerüñden bir cevāb eyt
derdine dermān umar

5. **ṭabīb-i cān:**
Gazel 426
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül doktoru, sevgili.

Ol ṭabīb-i cān gelüp sormaz
Muḥibbī ḫastayı
Yoḫsa aña cevr ü ẓulm itmek
ezelden ḫū mıdur

ṭabīb-i dil:

1. **ṭabīb-i dil:**
Gazel 129
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlün tabibi (Sevgili).

Bu Muḥibbī ışḳuñ-ıla key
ölümlü ḫastadur
İy ṭabīb-i dil meger ire lebüñden
bir devā

2. **ṭabīb-i dil:**
Gazel 346
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlün tabibi (Sevgili).

İy ṭabīb-i dil meded vir
ḫastayam şāfī cevāb
Bu dil-i pür-ġuṣṣamı āh ol cevāb
eyler feraḥ

3. **ṭabīb-i dil:**
Gazel 449
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlün tabibi (Sevgili).

İy ṭabīb-i dil n'ola senden ümīd
itsem ʿilāc
Derdümüñ dermānı sensin saña
bu cān sarmaşur

4. **ṭabīb-i dil:**
Gazel 474
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlün tabibi (Sevgili).

İy ṭabīb-i dil lebüñden bu
Muḥibbī ḫastaya
Ölmeden disem aña gel eyle
tīmār incinür

5. **ṭabīb-i dil:**
Gazel 6
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül doktoru; sevgili.

Bir devāsuz derde düşdi bu
Muḥibbī ḫasta-dil
İy ṭabīb-i dil meger lalüñ ola
dermān aña

ṭabīb-i kān:

1. **ṭabīb-i kān:**
Gazel 132
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
*Madenin (aşk madeninin)
doktoru.*

Ne müferrāḥ virdi gevherden
ṭabīb-i kān aña
Bakmagıla olmışam ben zār u
sergerdān aña

ṭabl u kūs:

1. **ṭabl u kūs:**
Gazel 104
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Davul.

Kapusında şāh-ı ışḳuñ bendedür
Kāvus aña
Nālesi ser-tā nefīr ü sīne ṭabl u
kūs aña

ṭabluñ:

1. **ṭabluñ:***-u, -n*
Gazel 63
Mısra: **8**
1)Davul. 2)Kulak zarı.

Ḫūblık mülkinde kaldurduñ
livāyı ḫusrevā
Virdi ṭabluñ ser-te-ser ālemlere
ṣıyt u ṣadā

tāc:

1. **tāc:**
Gazel 335
Mısra: **2**
*Başa giyilen, değerli
madenden yapılmış ve değerli
taşlarla süslü başlık.*

Çīn-i zülfüñdür alan Çin'den
ḫarāc
Taḫt-ı Rūm'uñ şāhıdur başında
tāc

2. **tāc:**
Gazel 336
Mısra: **1**
*Başa giyilen, değerli
madenden yapılmış ve değerli
taşlarla süslü başlık.*

Ḫāk-i pāyuñ şāhlar başına tāc
Ehl-i küfre vaż ʿ kılduñ sen
ḫarāc

3. **tāc:**
Gazel 338
Mısra: **1**
Başa giyilen, değerli madenden yapılmış ve değerli taşlarla süslü başlık.

Şāh-ı ʿışḳam şuʿle-i āhum
benüm başumda tāc
Geymişem ġam ḫilʿatini
kimseye yok iḥtiyāc

4. **tāc:**
Gazel 342
Mısra: **12**
Başa giyilen, değerli madenden yapılmış ve değerli taşlarla süslü başlık.

Yok yire ḫarc itme cānā ḫāk-i
pāyuñ cevherin
Niçe şehler başına āḫir olısardur
bu tāc

tāc ide:

1. **tāc ide:**--*e*
Gazel 325
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Taç yapmak. Başına taç etmek, çok değer vermek.

Olur ḳadri anuñ eflāke hem-ser
Başına ḫāk-i pāyüñ kim ide tāc

tāc u bāc:

1. **tāc u bāc:**
Gazel 342
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hükümdarlık alameti olarak görülen taç ve güçlü ülkelerin güçsüz ülkelerden aldığı vergi kastedilmektedir.

Bu Muḥibbī olalıdan ḫāk-i
pāyuñ ḫādimi
Tañ mıdur Keyḫusrev ü
Dārā'dan alsa tāc u bāc

tāc virürdi:

1. **tāc virürdi:**--*ür, --dü*
Gazel 113
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hükümdarlık alameti olarak giyilen, genellikle kıymetli taşlarla süslü baş kisvesi,üstünlük, kudret ve kuvvet alameti olarak başa konan başlığın giydirilmesi olayı.

Ḥaḳ ḥabībi olmasa olur mıdı
mirāc aña
Olmasa sulṭān-ı ālem kim
virürdi tāc aña

tāc-ı devlet:

1. **tāc-ı devlet:**
Gazel 270
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hükümdarlık alameti olan taç, hükümdarlık tacı.

Elüme girse eger ḫāk-i pāyuñ
Olurdı başuma ol tāc-ı devlet

tāc-ı devletdür:

1. **tāc-ı devletdür:**--*dür*
Gazel 141
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Devlet, saadet, talih tacı.

Yir çekişme kanda varsañ zīr ü
bālā isteme
Tāc-ı devletdür Muḥibbī kimde
var-ısa edeb

tāc-ı efserdür:

1. **tāc-ı efserdür:**-*dür*
Gazel 81
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Hükümdarların başlarına giydikleri mücevherli ve kıymetli taşlarla süslü başlık. 2)Padişah tacı.

Başuma āhum şuāı tāc-ı efserdür
baña
Eşk-i çeşmüm virdügi ḫilat ser-
ā-ser dür baña

tāc-ı ez-zerest:

1. **tāc-ı ez-zerest:**
Gazel 256
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Altından taç,altın görünümlü;parıltılı taç.

Āhdan çeker ʿalem Muḥibbī
şāh-ı ʿışḳ olup
Başında şuʿle kim görinür tāc-ı
ez-zerest

tāc-ı saʿādet:

1. **tāc-ı saʿādet:**
Gazel 228
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saadet, mutluluk tacı.

Ger ḫāk-i derüñ bulsa idüm
tutup el üzre
Başuma koyup eyler-idüm tāc-ı
saʿādet

tāc-ı saʿādet it:

1. **tāc-ı saʿādet it:**
Gazel 285
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutluluk tacı haline getirmek.saadetli omak.

Al ḫāk-i derin elüñe andan
yüzüñe sür
ʿİzzetle koyup başuña tāc-ı
saʿādet it

tāc-ı şeref:

1. **tāc-ı şeref:**
Gazel 220
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şeref, ululuk tacı.

Ben şāh-ı taḫt-ı ışḳam tāc-ı şeref
başumda
Āhum livāsı elde yitmez mi bu
alāmet

tāc-ı zer:

1. **tāc-ı zer:**
Gazel 459
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Altın tac.

Tāc-ı zer başında nergis ḫıdmete
bil baglamış
Sūsen almış tīġ ele san gülşenüñ
der-bānıdur

taʿcīl-i fi't- teʾhīr-i āfāt:

1. **taʿcīl-i fi't- teʾḫīr-i āfāt:**
Gazel 253
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"İşleri ertelemede tehlikeler vardır" anlamında meşhur bir söz.

Sunup dün bādeyi pīr-i ḫarābāt
Didi taʿcīl-i fi’t- teʾḫīr-i āfāt

tācla ḥulle:

1. **tācla ḥulle:**
Gazel 336
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hükümdarlık alameti olarak başa takılan sembol ve cennette giyileceğine inanılan elbise.

Getürdi saña Cibrīl tācla ḥulle
Ḫudā’dan saña iḥsān oldı miʿrāc

taġ:

1. **tag:**
Gazel 24
Mısra: **1**
Çevresindeki araziye göre büyük bir çıkıntı teşkil edecek şekilde yükselen toprak veya kaya kütlesi, dağ.

Yārsuz yazı vü tag u bāġ zindāndur baña
Ġayra ger cennet gelürse beytü’l-aḥzāndur baña

2. **taglar:**-*lar*
Gazel 118
Mısra: **4**
Çevresindeki araziye göre büyük bir çıkıntı teşkil edecek şekilde yükselen toprak veya kaya kütlesi, dağ.

Kūh-ı dilden derd-ile āh eylesem Ferhād-veş
Taglar ancak degül āheng ider eṭrāf aña

taga tuşup:

1. **taga tuşup:**--*up*
Gazel 125
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın herkesten ayrı bir dağ başına çekilip,yalnız kalması.

Gözleriüñe beñzedüp gözlerini āhūlaruñ
Anuñ-içun taga tuşup ḫalḳdan oldum cüdā

taġıd:

1. **tagıdup:**-*up*
Gazel 157
Mısra: **3**
Dağıtmak II savurmak.

Tagıdup gül ruḫları üstinde serkeş zülfini
Ehl-i Rūm üzre dem-ā-dem kāfir-i bī-dīn salup

tagları kesüp:

1. **tagları kesüp:**--*lar, --ı, --üp*
Gazel 370
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ferhat'ın dağları delmesi kastedilmiştir.

Yol bulmadı Şīrīn’e katı sengdil imiş
Tagları kesüp eyledi reh gerçi ki Ferhād

taḥammül:

1. **taḥammüldür:**-*dür*
Gazel 124
Mısra: **4**
Dayanma, katlanma, sabır.

Saña düşer eylemek cevr ü cefā āşıḳlara
Āşıḳam her ne kılursañ kıl taḥammüldür baña

taḥammül eyle:

1. **taḥammül eyle:**
Gazel 150
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dayanmak, katlanmak, sabretmek.

Bu Muḥibbī yār vaṣlın istedi ferdā didi
İy ecel bir dem taḥammül eyle gel itme şitāb

2. **taḥammül eyle:**
Gazel 146
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dayanmak, katlanmak, sabretmek.

Yār vaṣlın vade kılmışdur Muḥibbī ḫastaya
İy ecel bir dem taḥammül eyle gel itme şitāb

taḥammül eylemez:

1. **taḥammül eylemez:**--*mez*
Gazel 334
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüklenme, bir yükü üstüne alma; dayanmak, katlanmak.

Döymeye senüñ cefā vü cevrüñe āhen daḫı
Eylemez aña taḥammül göñlüm olsa aña tuç

2. **taḥammül eylemez:**--*mez*
Gazel 205
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dayanmamak II katlanmamak.

Heybet-i ışḳa taḥammül eylemez hīç kimsene
San anı şīr-ile ejderden daḫı gördüm mehīb

taḥammül eylese:

1. **taḥammül eylese:**--*me, --se--se*
Gazel 179
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sabretmek,dayanmak,katlanmak.

Vaṣl içün dirler müyesser olur āḫir ṣabr-ıla
Eylese ömrüm taḥammül itmese ecel şitāb

taḥammül ide mi:

1. **taḥammül ide mi:**--*e, --mi*
Gazel 335
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tahammül edememek,katlanamamak. Dayanma gücü olmaması durumu.

Dil niçe döysün cefā sengine āh
Hīç taḥammül ide mi senge zücāc

2. **taḥammül ide mi:**--*e, --mi*
Gazel 339
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tahammül edememek,katlanamamak. Dayanma gücü olmaması durumu.

Gönlümüñ peymānesin
sındugını ʿayb eylemeñ
Seng-i ḫārāya taḥammül ide mi
nāzük zücāc

taḥammül idemez:

1. **taḥammül idemez:**--*e, --mez*
Gazel 446
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dayanmak, katlanmak.

Niʿmet-i vaṣla ziyāde katma
hicrān milḥini
İdemez kimse taḥammül çünki
ġāyet tuzludur

taḥammül itmez:

1. **taḥammül itmez:**-*mez*
Gazel 81
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dayanmamak II katlanmamak.

Kūhlar itmez taḥammül dil
çeker bār-ı ġamı
Ehl-i ışḳ içinde tañ mı diyeler
nerdür baña

2. **taḥammül itmez:**--*mez*
Gazel 118
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dayanmamak II katlanmamak.

Dil çeker bār-ı ġamı itmez
taḥammül Ḳāf aña
Dōstlar itmez misiz billāhi diñ
inṣāf aña

taḥammül var:

1. **taḥammül var:**
Gazel 360
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık artık sabır etmekeye katlanamadığını ve dayanma gücü kalmadığını dile getiriyor.

Ne baña ṣabra taḥammül var ne
ḫüsnüñde ḳarār
Hā diyince ḫaṭ gelür olmaz daḫı
āgāh ruḫ

tahliye itdüm:

1. **taḫliye itdüm:**--*dü, --m*
Gazel 472
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boşaltmak,salıvermek.

Ġam merdümine taḫliye itdüm
bu gönlümi
Ḳudret eliyle yapulu bir vaḳf-
ḫānedür

taḥrīr eyledi:

1. **taḥrīr eyledi:**-*di*
Gazel 49
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yazmak. Kaleme almak.

Çün ḫaṭuñ ḥüsnüñ kitābın yazdı
taḥrīr eyledi
Kākülüñ müşg-i siyehle çekdi
ḫoş cedvel saña

taḥrīr eyledüm:

1. **taḥrīr eyledüm:**--*dü, --m*
Gazel 468
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kaleme almak.

Eşk-i surḫ ile ruḫ-ı zerd üzere
Eyledüm derd-i dilümi taḥrīr

taḥṣīl:

1. **taḥṣīl-i:**-*i*
Gazel 13
Mısra: **6**
Ilim edinmek. ilim öğrenmek veya öğretmek için çalışmak.

Ömr naḳdin vaṣl içün ḫarc
eyledüm ammā çi sūd
Sayüm oldı ancak taḥṣīl-i bī-
ḥāṣıl baña

taḥṣīli katı:

1. **taḥṣīli katı:**-+*ı*
Gazel 277
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İlimi aşikar etmek,görünür kılmak.

Dād-ı Ḫudā dimişler kesbī
degül-durur ʿışḳ
Taḥṣīli katı müşkil olmayıcak
liyāḳat

tahsīn:

1. **taḥsīn:**
Gazel 25
Mısra: **10**
(Ar.) Güzel bulup takdir etme, övme, alkışlama.

Sen bī-vefānuñ yādına didi
Muḥibbī bir ġazel
Laḥdinde ger güş eyleye taḥsīn
ide Selmān aña

2. **taḥsīn:**
Gazel 398
Mısra: **10**
(Ar.) Güzel bulup takdir etme, övme, alkışlama.

Pārs ehline eger irse Muḥibbī
şiʿiri
İşidüp ḳabri içinde diye taḥsīn
ḫūcend

3. **taḥsīn:**
Gazel 410
Mısra: **10**
(Ar.) Güzel bulup takdir etme, övme, alkışlama.

Eger güş itse bu naẓmı Niẓāmī
Diye taḥsīn Muḥibbī āferīn-bād

taḥsīn didi kamu:

1. **taḥsīn didi kamu:**
Gazel 40
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün(herkes,insanlar)ın aferin,bravo demesi,takdir edilmek.

Āb-ı şāfīye müşābih yine bir şir
didüñ
Didi taḥsīn kamu göricegez ehl-i
ṣafā

tahsīn eyledi:

1. **taḥsīn eyledi:**--*di*
Gazel 181
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beğenmek, takdir etmek.

Dakdı dilber gūşına bu sözlerüm
dürler gibi
Eyledi taḥsīn Muḥibbī'ye bu
eşārum görüp

tahsīn eyleye:

1. **taḥsīn eyleye:**--*ye*
Gazel 182
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beğenme,güzel ve hoş bulma durumu.

İy Muḥibbī cān terk eyle seni ayb eylemez
Belki taḥsīn eyleye ışḳ ehli cānānuñ görüp

taḥsīn ide:

1. **taḥsīn ide:**--*de*
Gazel 104
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beğenmek, güzel bulmak, takdir etmek.

Bu Muḥibbī nālesiyle āteş içre yandugın
Hind ilinde işide taḥsīn ide ḳaḳnūs aña

2. **taḥsīn ide:**--*e*
Gazel 306
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beğenmek, güzel bulmak, takdir etmek.

Şiʿr-i pür-sūzuñ görüp taḥsīn ide Ḫusrev daḥı
İy Muḥibbī eyle şimden girü Selmān-ıla baḥs

taḥsīn ider:

1. **taḥsīn ider:**--*e, --r*
Gazel 174
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beğenmek, güzel bulmak, takdir etmek.

Kim göre taḥsīn ider eşārumı Zīra şirūñde gözedürsin edeb

taḥsīn itdi:

1. **taḥsīn itdi:**--*di*
Gazel 388
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Övgüde bulunmak, beğenmek.

Naẓm meydānına girdüm yine cevlān eyledüm
Ṭabʿ-ı çālāküme taḥsīn itdi aṣḥāb-ı Ḫūcend

taht u tāc:

1. **taḫt u tāc:**
Gazel 331
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Taht ve tâc.

İsterem olam gedā-yı kūy-ı yār
Gözüme görinmez oldı taḫt u tāc

2. **taḫt u tāc:**
Gazel 338
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Taht ve tâc.

İy Muḥibbī ruḫları üstinde ḫāli dilberüñ
Sanki sulṭān-ı Ḥabeş'dür eylemişdür taḫt u tāc

taḫt u tāc u salṭanat:

1. **taḫt u tāc u salṭanat:**
Gazel 286
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Taht,taç ve şatafatlı hayat-hakimiyet.

Taḫt u tāc u salṭanat berbād olur çün ʿāḳıbet
Kendüñi ʿālem serīrine Süleymān oldı tut

tahta-i nerd:

1. **taḫta-i nerd:**
Gazel 406
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tavla tahtası. II Aşığın yaralarla dolu sinesi.

Müzeyyen sīnem itdüm dāġlar ile
Görenler sanur anı taḫta-i nerd

tahtgāh:

1. **taḫtgāh:**
Gazel 36
Mısra: **5**
Hükümdar tahtının bulunduğu yer, başşehir, pâyitaht.

Ḫāne-i dil taḫtgāh iken saña iy tünd-ḫū
Yagdurursın her nefes seng-i cefādan taş aña

taht-ı āc:

1. **taḫt-ı āc:**
Gazel 198
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fil dişinden yapılmış taht.

Taḫt-ı āc üstinde ḫāli san Ḥabeş sulṭānıdur
Kaşları tuġrāsını gördüñ hemān ünvānın öp

taht-ı keykāvus:

1. **taḫt-ı keykāvus:**
Gazel 371
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keykâvus'un tahtı. II En yüce makam, mal mülk, servet.

Baña yiter kūy-ı dilberde ger olsam bir gedā
İstemem ben taḫt-ı Keykāvus u mülk-i Keyḳubād

taht-ı keykāvūs u māl-ı husrev'e:

1. **taḫt-ı keykāvūs u māl-ı ḫusrev'e:**-*e*
Gazel 81
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keykavus'un tahtı ve Hüsrev'in bütün zenginli(malı,mülkü).

Taḫt-ı Keykāvūs u māl-ı Ḫusrev'e meyl itmezem
Bendelik çün āsitānuñda müyesserdür baña

taht-ı rūm'uñ:

1. **taḫt-ı rūm'uñ:**--*u, --n*
Gazel 335
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anadolu tahtı.

Çīn-i zülfüñdür alan Çin'den ḫarāc
Taḫt-ı Rūm'uñ şāhıdur başında tāc

tak:

1. **takar:**-*ar*
Gazel 26
Mısra: **4**
Bir şeyi başka bir yere uygun bir biçimde tutturmak, iliştirmek, geçirmek.

Belā zencīrini Mecnūnlayın āh
Takar boynuma āḫir zülf-i Leylā

tak-:

1. **takup:**-*up*
Gazel 242
Mısra: **10**
Bir şeyi başka bir yere uygun bir biçimde tutturmak, iliştirmek, geçirmek.

Muḥibbī sözleri yigdür bugün dürr-i cevāhirden
Takup cānā kulaguña giderme anı mengūş it

2. **takduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 290
Mısra: **3**
Bir şeyi başka bir yere uygun bir biçimde tutturmak, iliştirmek, geçirmek.

Ḳaddümi çeng eyleyüp takduñ aña cān riştesin
Nāle vü feryādumı zīr ü bam itdüñ ʿāḳıbet

3. **takın:**-*ın*
Gazel 333
Mısra: **8**
Bir şeyi başka bir yere uygun bir biçimde tutturmak, iliştirmek, geçirmek.

Maʿānī baḫrına taldum çıkardum nice gevherler
Küpe olsun kulaguñda takın dürr-i ʿAden'den geç

takat:

1. **ṭāḳatum:**-*üm*
Gazel 482
Mısra: **1**
Bir şeyi yapabilmek için gereken güç, kuvvet, derman.

Görelden ṭāḳ-ı ebrūñı nigārā ṭāḳatum ḫamdur
İdelden laʿlüñüñ ẕikrin gözümüñ yaşları demdür

tāḳat getürmez:

1. **ṭāḳat getürmez:**-*mez*
Gazel 132
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dayanmak, karşı koymak.

Vaṣlın umar ol perīnüñ bu göñül dīvānedür
Bakmaga ṭāḳat getürmez dīde-i giryān aña

ṭāḳat kalmadı:

1. **ṭāḳat kalmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 203
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tahammül kalmamak, dayanamamak.

Bir perī-peyker ḫayāli geleliden çeşmüme
Dilde ṭāḳat kalmadı bu cāna düşdi ıżṭırāb

ṭāḳat olur mı:

1. **ṭāḳat olur mı:**-*ur, -mı*
Gazel 202
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güç, kuvvet, derman olur mu?.

Ṭāḳat olur mı Muḥibbī ışḳına ṣabr eylemek
Işḳ kor mı ehl-i ışḳa ẕerre ne ṭāḳat ne ḫˇāb

ṭāḳat var:

1. **ṭāḳat var:**
Gazel 270
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güçsüz ve kuvvetsiz olmak.

Çekilmez katıdur ʿışḳuñ kemānı
Ne ṭāḳat var çekile vü ne ḳudret

takdīr ide:

1. **taḳdīr ide:**-*e*
Gazel 134
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hükmü veren, Allah.

Tā ölince çekiser cevr ü cefāñı bu Muḥib
Ṣākirem ben her ne ki taḳdīr ide Allāh baña

takdīr imiş:

1. **taḳdīr imiş:**-*miş*
Gazel 259
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allahü Teâlânın, olacak hâdiseleri ezelde ilm-i ezelîsi ile bilip tâyin etmesi.

Buldı Ḫıżr emr-ile ẓulmetde varup āb-ı ḥayāt
Līk taḳdīr imiş ol yolda Sikender'e memāt

ṭāk-ı ebrūña:

1. **ṭāḳ-ı ebrūña:**-*na*
Gazel 82
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) mihraba benzeyen (kavisli) kaşı.

Secde kıldı ṭāḳ-ı ebrūña Muḥibbī cān-ıla
Yaraşur miḥrāb-ı mescid dir-ise sācid baña

ṭāk-ı ebrūñı:

1. **ṭāḳ-ı ebrūñı:**-*n, -ı*
Gazel 482
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kemer biçimindeki kaşını.

Görelden ṭāḳ-ı ebrūñı nigārā ṭāḳatum ḫamdur
İdelden laʿlüñüñ ẕikrin gözümüñ yaşları demdür

ṭāk-ı ebrūsın:

1. **ṭāḳ-ı ebrūsın:**-*sın*
Gazel 210
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Kaş tâkı" Kemer biçimindeki kaş.

Ṭāḳ-ı ebrūsın görüp kaldurma yirden başuñı
Işḳ kitābında yazılmış secde itmek müsteḥab

tāk-ı mukarnesdür:

1. **ṭāḳ-ı muḳarnesdür:**-*dür*
Gazel 103
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Nakış nakış örülmüş, bezenmiş kubbe.

Gel temāşā eyle cānā yine gönlüm ḫānesin
Ḫūn-ıla mersūm bir ṭāḳ-ı muḳarnesdür baña

taḳrīr idem:

1. **taḳrīr idem:**-*e, -m*
Gazel 60
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anlatmak.kararlaştırmak.

Gidüpdür küllī dil benden digergün gün-be-gün ḥālüm
Niçe taḳrīr idem yā Rab derūn-ı derdidür dilhā

taḳrīr ider:

1. **taḳrīr ider:**--*e, --r*
Gazel 435
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anlatmak, ifade etmek.

Her kılum agız açup derd-i dilüm taḳrīr ider
Gūşuña almaduguñ bilsem saña ḫūlar mıdur

takṣīr kılmaduñ:

1. **taḳṣīr kılmaduñ:**--*ma, --du, --n*
Gazel 468
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kısaltma,azaltma.

İtmedüñ mihr ü vefā ʿışḳ erine
Kılmaduñ līk cefāda taḳṣīr

ṭāḳuñı:

1. **ṭāḳuñı:**--*u, --n, --ı*
Gazel 291
Mısra: **5**
Bina kemeri. Yarım daire şeklinde kapı ve pencere üstü. Çardak. Kubbe. Kavisli bina. Eyvan.

Çün saña kalmaz ne lāzım ṭāḳuñı kılmak yüce
Ḫışt eyvānuñ kimi sīm ü kimi zer boldı tut

tal-:

1. **talup:**-*(u)p*
Gazel 154
Mısra: **8**
Başka bir şeyle uğraşamayacak veya başka bir şeyi düşünemeyecek biçimde kendini bir şeye kaptırmak. (GTS).

Işḳ deryāsına düşdüm irmedüm pāyānına
Niçe kez kaṣd eyledüm māhī gibi aña talup

ṭal:

1. **tal:**
Gazel 11
Mısra: **9**
"Dalmak"; içine girmek || Etkilenmek, etkisi altına girmek.

İy Muḥibbī tal maḥabbet baḥrına ġavvāṣ-vār
Işḳ deryāsına düşmiş diyeler māhī saña

ṭalāḳ vir:

1. **ṭalāḳ vir:**
Gazel 488
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bırakmak, boşamak.

Ol mücerred cān-ıla dünyā-yı dūna vir ṭalāḳ
Nev-ʿarūs-ı dehr bir mekkāre vü muḥtāladur

ṭaleb:

1. **ṭaleb:**
Gazel 173
Mısra: **2**
İstek, arzu.

Kıl dilā cām-ı ḫoşgüvārı ṭaleb
Çemen ü āb u gülzārı ṭaleb

ṭaleb eyle:

1. **ṭaleb eyle:**
Gazel 173
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstemek, dilemek II beklemek, ummak.

Baḥr-ı ġam mevc urursa eyle hemān
Keştī-i mey eyle kenārı ṭaleb

2. **ṭaleb eyle:**
Gazel 173
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Talep etmek, istemek, arzu etmek.

Eyleme ṣūfīnüñ kelāmını gūş
Rind olup eyle derd-i ḫˇārı ṭaleb

3. **ṭaleb eyle:**
Gazel 173
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Talep etmek, istemek, arzu etmek.

Kanda gitse Muḥibbī dōst hemīn
Sen daḫı eyle ol diyārı ṭaleb

ṭaleb eyleme:

1. **ṭaleb eyleme:**--*me*
Gazel 168
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstemek,rica etmek.

Evvelinde şīr içürür döner āḫir sem virür
Aldanup dünyā-yı dūna eyleme anı ṭaleb

ṭaleb eyler:

1. **ṭaleb eyler:**--*r*
Gazel 185
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Talep etmek, istemek.

N'eylesün dermānı derdüñ var iken
Bu Muḥibbī derdüñi eyler ṭaleb

ṭaleb ider:

1. **ṭaleb ider:**--*e, --r*
Gazel 223
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Talep etmek, istemek.

Her kim var-ısa cürʿa-i laʿlüñ ṭaleb ider
Ger şeyḫ-i şehr ola vü eger rind-i mey-perest

2. **ṭaleb ider:**--*e, --r*
Gazel 264
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Talep etmek, istemek.

Her kim ki var cürʿa-i laʿlüñ ider ṭaleb
Ger şeyḫ-i şehr eger rind ü mey-perest

ṭaleb irişdüm:

1. **ṭaleb irişdüm:**--*iş, --dü, --m*
Gazel 192
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın arzu ve isteğine kavuşması kastedilmiştir.

İster-idüm zülf ü ruḫ ben rūz u şeb
Ḥamdü-lillāh kim irişdüm ben ṭaleb

ṭaleb kıl:

1. **ṭaleb kıl:**
Gazel 141
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Talep etmek, istemek.

Giceler tā şubḥa dek kıl raḥmet-i Ḥaḳḳ'ı ṭaleb
Her ṭaleb kim bī-riyā ola virür anı da Rab

2. **ṭaleb kıl:**
Gazel 173
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Talep etmek, istemek.

Kıl dilā cām-ı ḫoşgüvārı ṭaleb
Çemen ü āb u gülzārı ṭaleb

3. **ṭaleb kıl:**
Gazel 366
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Talep etmek, istemek.

Muḥibbī cān-ıla sevdā-yı zülfüñ
Ṭaleb kıl tā müyesser ola ol sūd

4. **ṭaleb kıl:**
Gazel 174
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Talep etmek, istemek.

Vaṣl-ı cānān gerçi kim nā-yābdur
Virmek Allāh'uñ dilā sen kıl ṭaleb

ṭaleb kıldum:

1. **ṭaleb kıldum:**--*du, --m*
Gazel 199
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Talep etmek, istemek.

Var mıdur agzuñ didüm iy ġonca leb
Bī-nişāndan gör nişān kıldum ṭaleb

ṭaleb kılmaz:

1. **ṭaleb kılmaz:**--*maz*
Gazel 289
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstemek.

İstemez kev s̲er şarābın cenneti kılmaz ṭaleb
Bu Muḥibbī çünki oldı ʿāşıḳ-ı dīdār mest

2. **ṭaleb kılmaz:**--*maz*
Gazel 343
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstemek.

Ṭaleb kılmaz bu cān-ı nātüvān genc
Baña mihrüñ yiter iy dilsitān genc

ṭaleb kılur:

1. **ṭaleb kılur:**--*ur*
Gazel 188
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstemek. II Aramak.

Būse ister leblerinden dil aceb
Bī-nişāndan gör nişān kılur ṭaleb

ṭāliʿ:

1. **ṭāliʿümdendür:**-*üm, -den, -dir*
Gazel 474
Mısra: **2**
İnsanın başına gelmesi takdir edilen iyi veya kötü durumlar, baht, şans, tâlih.

Sevdügüm cānum didükçe baña dildār incinür
Raḥm kılmaz ṭāliʿümdendür ki her bār incinür

tâlî:

1. **ṭāli:**
Gazel 13
Mısra: **2**
İnsanın başına gelmesi takdir edilen iyi veya kötü durumlar, baht, şans, tâlih.

Gün yüzüñ göster didüm āh olmaduñ māyil baña
Kanı ṭāli olmaya zülfüñ gelüp ḥāyil baña

ṭālib ola:

1. **ṭālib ola:**--*a*
Gazel 184
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstemek, talep etmek.

Ġavvāṣ olayın yine bu söz baḥrına dalup
Dürler çıkarup arż ideyim ger ola ṭālib

ṭālib olma:

1. **ṭālib olma:**--*ma*
Gazel 307
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstemek, istediğini bildirmek.

Lebleri virür Muḥibbī mürde cisme çün ḥayāt
Ṭālib olma ẓulmet içre āb-ı ḥayvāndur ʿabes̲

ṭālib olsa:

1. **ṭālib olsa:**--*sa*
Gazel 496
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Talip olmak, istemek, talep etmek.

Ezelden böyledür ġālib güzeller māladur rāġıb
Gözümüñ yaşına ṭālib n'ola olsa diremlerdür

ṭālib olursañ:

1. **ṭālib olursañ:**--*ur, --sa, --n*
Gazel 333
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
İstemek,.

Eger cānāne vaṣlına olursañ cān-ıla ṭālib

Saña bil perde olmışdur hemān terk it bedenden geç

ṭālib-i cānān:

1. **ṭālib-i cānān:**
Gazel 394
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin talibi.

Ser-keştegān seni arar mescide varup
Sensin murād ṭālib-i cānān eger ṣadend

ṭālib-i cānāne oldum:

1. **ṭālib-i cānāne oldum:**--*du, --m*
Gazel 276
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin talibi olmak.

ʿIşḳ-ıla ben ṭālib-i cānāne oldum ʿāḳıbet
Şemʿ-i ḥüsne yanmaga pervāne oldum ʿāḳıbet

ṭālib-i ḫar-mühreye:

1. **ṭālib-i ḫar-mühreye:**--*y, --e*
Gazel 304
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşağı-hakir görülen cam boncuklara yani göz yaşlarına talip olmak onları istemek kastedilmektedir.

Cevher-i eşküme zāhid ṭaʿn iderse tañ degül
Ṭālib-i ḫar-mühreye çün laʿl ü mercāndur ʿabes

ṭāli-i gümrāh:

1. **ṭāli-i gümrāh:**
Gazel 134
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşkın talih.

Zülfi sevdāsı-y-ıla başa neler getüriser
Bu kara baḫtum ile ṭāli-i gümrāh baña

ṭāliüm:

1. **ṭāliüm:**
Gazel 8
Mısra: **1**
İnsanın başına gelmesi takdir edilen iyi veya kötü durumlar, baht, şans, tâlih.

Āh kim bu ṭāliüm tutmadı hergiz yüz baña
Ayrılalı gün yüzüñden gicedür gündüz baña

2. **ṭāliüm:**--*üm*
Gazel 165
Mısra: **2**
İnsanın başına gelmesi takdir edilen iyi veya kötü durumlar, baht, şans, tâlih.

Āsitānuñda yüzümi eyledüm çün ben türāb
Ṭāliüm mesūd olup kapuñda oldı feṯḥ-i bāb

ṭāliümdür:

1. **ṭāliümdür:**--*üm, --dür*
Gazel 203
Mısra: **6**
İnsanın başına gelmesi takdir edilen iyi veya kötü durumlar, baht, şans, tâlih.

Kūy-ı yārā varsam āzürdeyem aġyārdan
Ṭāliümdür gösterür baña behişt içre azāb

ṭa’llāhi le-ḳad ṭāletü’l-eşvāḳi aleynā:

1. **ṭa’llāhi le-ḳad ṭāletü’l-eşvāḳi aleynā:**--*(y)ı*
Gazel 117
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vallahi özlemler(hasretler) bizim üzerimize oldu(bize kaldı).

Sen serv ḳaddi görmeyeli iy gül-i ranā
Ta’llāhi le-ḳad ṭāletü’l-eşvāḳi aleynā

ṭam:

1. **tamar:**-*ar*
Gazel 485
Mısra: **8**
Damlamak, akmak, süzülmek.

Tāze güller açılur bulur gülistān revnaḳı
Her ʿaraḳ kim gülşen içre gül ruḫından çün tamar

2. **tamar:**-*ar*
Gazel 485
Mısra: **10**
Damlamak, akmak, süzülmek.

Bu Muḥibbī sözlerini cān-ıla dak gūşuña
Her dem agzından anuñ çün lüʾlüʾ-i meygūn tamar

3. **tamar:**-*ar*
Gazel 485
Mısra: **1**
Damlamak || Belirmek, ortaya çıkmak.

Dīdeden eşküm benüm turmayuban her gün tamar
Görmese gül yüzini bu gözlerümden ḫūn tamar

4. **tamar:**-*ar*
Gazel 485
Mısra: **4**
Damlamak || Belirmek, ortaya çıkmak.

Baḫr-ı ġamda bakduguñca gördügüm dür-dāneler
Dāne dāne oldı eşk-i dīde-i Mecnūn tamar

5. **tamar:**-*ar*
Gazel 485
Mısra: **6**
Damlamak || Belirmek, ortaya çıkmak.

Ḫūn-bahādur ġamzesi öldürdügi dil-ḫasteye
Bāde içse ḳaṭre-i laʿl-i lebi meygūn tamar

tamām oldı:

1. **tamām oldı:**--*dı*
Gazel 152
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sona ermek, bitmek.

Yazdı debīr-i çarḫ Muḥibbī varaḳlara
Şerḥ oldı metn-i ḥüsni tamām oldı bir kitāb

tamāmet:

1. **tamāmet:**
Gazel 225
Mısra: **6**
Tamamen, bütünüyle.

Ser çekdi bu dil āteşi eflāke ʿalem-vār
Eşküm sipehi tutdı bu dünyāyı tamāmet

2. **tamāmet:**
Gazel 265
Mısra: **8**
Tamamen, bütünüyle.

Ser çekdi bu dil ʿāteş-i eflāke ʿalem-vār
Eşküm sipehi dutdı bu dünyāyı tamāmet

3. **tamāmet:**
Gazel 267
Mısra: **12**
Tamamen, bütünüyle.

Muḥibbī şiʿrüñi yārāna gönder
Ko dutsun dehri ser-tā-ser tamāmet

tamla-:

1. **tamlasa:**-*sa*
Gazel 362
Mısra: **7**
Damla durumunda tane tane düşmek, damlamak.

İy yār ḳaṭresi lebüñüñ baḥra tamlasa
Olmaya idi ʿālem içinde hīç āb-ı telḫ

tañ:

1. **taña:**-*a*
Gazel 24
Mısra: **4**
Güneş doğmadan önceki alaca karanlık, fecir.

Giceler eflākde sūzān olan encüm degül
Taña kalmışdur gök ehli çeşmi ḥayrāndur baña

2. **tañ:**
Gazel 8
Mısra: **5**
Ayıp, ayıplama.

Tañ mıdur Mecnūnlayın terk eyler-isem yüz suyın
Ḫāk-i Leylā'dan ire efser-durur ol toz baña

3. **tañ:**
Gazel 9
Mısra: **10**
Ayıp, ayıplama.

Çünki Muḥibbī kūy-ı maḥabbet gedāsısın
Dehr içre tañ mı ger diseler pādişā saña

4. **tañ:**
Gazel 10
Mısra: **8**
Ayıp, ayıplama.

Leylī saçına çünki tolaşdı dil-i Mecnūn
Dīvāne gibi olsa ne tañ vālih ü şeydā

5. **tañ:**
Gazel 12
Mısra: **8**
Ayıp, ayıplama.

Sīne ṣaḥrāsına ekdüm çün maḥabbet toḫmını
Dem-be-dem yagdursa tañ mı gözlerüm bārān aña

6. **tañ:**
Gazel 19
Mısra: **7**
Ayıp, ayıplama.

İy saçı leylī ne tañ ger baña mecnūn diseler
Dil ise bende degül aḳl degül yār baña

7. **tañ:**
Gazel 26
Mısra: **2**
Ayıp, ayıplama.

Yine çün sīnede ışḳ oldı peydā
Olursa ḫasta gönlüm tañ mı şeydā

8. **tañ:**
Gazel 51
Mısra: **8**
Ayıp, ayıplama.

Ḫālüñi añdukça cānā dil ḥarāret baglasa
Tañ mı her bir dānesi çün dār-ı fülfüldür baña

tañ degül:

1. **tañ degül:**
Gazel 99
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşmamalı.

Sevdā-yı ser-i zülfine dil virse Muḥibbī
Rūşen güni tañ degül anuñ ki şam ola

2. **tañ degül:**
Gazel 447
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşmamak gerek.

Ṣayd idersem tañ degül ben ol ġazāl-ı vaḥşiyi
Pīşe-i ʿışḳuñ bu dil çün bir kagan arslanıdur

3. **tañ degül:**
Gazel 138
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılmaz, tuhaf olmaz.

Tañ degül her dem gelürse derd ü miḥnet cānına
Sevdügi çünkim anuñ bir bī-vefā cānān ola

4. **tañ degül:**
Gazel 466
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılmaz, tuhaf olmaz.

Cismüm ḫayāle dönse firāḳıyla tañ degül
Cānānumuñ çü bir kıla beñzer miyānı var

5. **tañ degül:**
Gazel 304
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşırmamak gerek! Tuhaf değil.

Cevher-i eşküme zāhid ṭaʿn iderse tañ degül
Ṭālib-i ḫar-mühreye çün laʿl ü mercāndur ʿabeş

6. **tañ degül:**
Gazel 235
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayıp değil, acayip değil.

Ser kodum çünki şurāḥī gibi pāy-ı ḳadeḥe
Tañ degül dirler-ise bāña eger bāde-perest

tañ degüldür:

1. **tañ degüldür:**--*gül, --dür*
   Gazel 289
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Şaşmamak gerek, şaşılmaz, tuhaf değil.

Cürʿa-i cāmı ezelden kim ezel nūş eyledi
Tañ degüldür tā ḳıyāmet gözine her bār mest

taʿn eyleme:

1. **ṭaʿn eyleme:**--*me*
   Gazel 347
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ayıplamak, kınamak.

Yüri ṭaʿn eyleme zāhid mey içen ʿāşıḳa gel
ʿAvn-i Ḥaḳ olmayıcak assı mıdur zühd ü ṣalāḥ

taʿn ider:

1. **taʿn ider:**--*e, --r*
   Gazel 248
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ayıplamak, kınamak.

Mey-ḥˇōra rinde göz göre zāhid ne taʿn ider
Ol mey-perest oldısa kendü ḫod perest

taʿn iderse:

1. **ṭaʿn iderse:**--*e, --r, --se*
   Gazel 304
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ayıplamak, kınamak.

Cevher-i eşküme zāhid ṭaʿn iderse tañ degül
Ṭālib-i ḫar-mühreye çün laʿl ü mercāndur ʿabeş

tan itmeye:

1. **ṭan itmeye:**--*me, --ye*
   Gazel 95
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ayıplamasın, şaşmasın.

Rāh-ı ışḳ içre Muḥibbī başa cāna kalma kim
Tā ki hīç bir vech-ile ṭan itmeye merdüm saña

ṭaʿn kılma:

1. **ṭaʿn kılma:**--*ma*
   Gazel 324
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ayıplamak, kınamak, kötülemek, suçlamak.

Ṭaʿn kılma zāhidā dāyim ḫarābāt ehline
Rūz-ı maḥşerde riyā ile olursın sen gülenç

tañ mı:

1. **tañ mı:**
   Gazel 48
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Şaşılır mı.

Raġbet itmezse Muḥibbī tañ mı heft iḳlīme çün
Oldı ol cān u göñülden bende-i Āl-i Abā

2. **tañ mı:**
   Gazel 65
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Şaşılır mı.

Şütürler raḳs u ger şādī urursa tañ mı bādīde
Kaçan kim Kabe-i vaṣluñ nişānın vire maḥmil hā

3. **tañ mı:**
   Gazel 100
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Şaşılır mı.

Ser-i zülf-i siyehüñ yolına cān terk ideli
Yüzüm aklıgına tañ mı kefenüm şāhid ola

4. **tañ mı:**--*mı*
   Gazel 386
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Şaşılır mı.

Noḳṭa dinmez laʿline kıldan miyānı incedür
Bilmese tañ mı anuñ māḥiyyetin ehl-i ḫıred

5. **tañ mı:**
   Gazel 268
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Tuhaf mı, acayip mi.

Sende bu ḥüsn ü leṭāfetle melāḥat görinür
Dir-isem tañ mı saña dehrüñ mehi çārdehest

6. **tañ mı:**--*mı*
   Gazel 312
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Tuhaf mı, acayip mi.

Kapuñdan beni dūr itmek murādı
Raḳībe dir-isem ben tañ mı ḥāriş

7. **tañ mı:**
   Gazel 497
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Tuhaf mı, acayip mi.

Şāh-ı ʿışḳam bāña Vāmıḳ diseler tañ mı laḳab
Nāzenīnüm ḥüsn ü ḫulḳıyla bugün ʿAẕrā geçer

8. **tañ mı:**
   Gazel 87
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Şaşılır mı?.

Dilber cefā vü cevr-ile çün dil-firīb ola
Āşıḳları tañ mı eger nā-şekīb ola

9. **tañ mı:**
   Gazel 138
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Tuhaf mı, şaşılır şey mi.

Geşt ider lali hevāsıyla Muḥibbī ālemi
Tañ mı ger sevdā-zede ālemde sergerdān ola

10. **tañ mı:**--*mı*
    Gazel 406
    Mısra: **7**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Tuhaf mı, şaşılır şey mi.

Benüm ḥālümi tañ mı bilmese ḫalḳ
Ne bilsün derdümi kim ola bī-derd

11. **tañ mı:**
Gazel 473
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır şey mi.

Ḫālini gösterse tañ mı bu Muḥibbī'ye raḳīb
Ādem'e gendüm temennāsını şeyṭān ögredür

12. **tañ mı:**
Gazel 183
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı,şaşılır mı.

Cūybār olup akarsa tañ mı yaşum her ṭaraf
Bāġ ara reftār ider serv-i ḫırāmānum görüp

13. **tañ mı:**
Gazel 334
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı,şaşılır mı.

Āteş-i dilden yanar her gice bu ḳandīl-i çarḫ
Ger kebūd olsa felek tañ mı ider āhum ʿurūc

14. **tañ mı:**
Gazel 46
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı? (Şaşılmaz).

Tekye-i dilde Muḥibbī cem idüp derd ü belā
Eglenürsem tañ mı bunlar çünki mihmāndur baña

15. **tañ mı:**--*mı*
Gazel 348
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı? (Şaşılmaz).

Görmedüm sencileyin bir mehi ʿālemde melīḥ
Eylesem tañ mı yüzüñ mihr-ile mehden tercīḥ

16. **tañ mı:**--*mı*
Gazel 342
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?.

Tañ mı ruḫsāruñ görüp zülf içre cān terk eylesem
Gicelerde per yakar pervāne ger görse sirāc

tañ mı diyeler:

1. **tañ mı diyeler:**-*ye, -ler*
Gazel 81
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayıp mıdır,tuhaf mıdır,şaşılır mı ?.

Kūhlar itmez taḥammül dil çeker bār-ı ġamı
Ehl-i ışḳ içinde tañ mı diyeler nerdür baña

tañ mı olam:

1. **tañ mı olam:**--*a, --m*
Gazel 261
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Utanmak,ayiplanmak.

Yevm-i cezādan tañ mı olam hūşdan cüdā
ʿIşḳuñ ezel cāmını içdüm çün elest

tan mıdur:

1. **tan mıdur:**--*mı, --dur*
Gazel 135
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı?.

Yār tan mıdur perī-veş olsa bu gözden nihān
İki zülfi iki yañadan olupdur bāl aña

2. **tañ mıdur:**--*dur*
Gazel 145
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı?.

Gül yüzüñ karşusına ger āh iderse bu ġarīb
Tañ mıdur eyyām-ı gülde nāle eyler andelīb

3. **tañ mıdur:**--*dur*
Gazel 146
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı?.

Zülfi sevdāsın iden baş terkin ursa tañ mıdur
Çün hevā ile tolu başı anuñ hem çün ḥabāb

4. **tañ mıdur:**--*mı, --dur*
Gazel 208
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı?.

Hic ara iñlerse tañ mıdur rebābuñ sīnesi
Göñlümüñ göynüklügin añdukça kan aglar rebāb

5. **tañ mıdur:**--*mı, --dur*
Gazel 342
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı?.

Bu Muḥibbī olalıdan ḫāk-i pāyuñ ḫādimi
Tañ mıdur Keyḫusrev ü Dārā'dan alsa tāc u bāc

6. **tañ mıdur:**--*mı, --dur*
Gazel 312
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı.

Cihān içün dimişler çünki ḥādiṣ
Bulınsa tañ mıdur bunda ḥavādiṣ

7. **tañ mıdur:**--*mı, --dur*
Gazel 443
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı.

Mey yirine kanum içse tañ mıdur ol çeşmi mest
Māh-rūlar ḫūn-ı ʿāşıḳ dökmede bī-bākdür

8. **tañ mıdur:**--*mı, --dur*
Gazel 384
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı?.

Cān terkin eylese reh-i ʿışḳ içre tañ mıdur
Her kimse ki bir ʿışḳa ola cān-ıla mürīd

9. **ṭañ mıdur:**--*mı, --dur*
Gazel 188
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı II şaşılmaz, tuhaf olmaz.

Olmışam ḥayrān zülf ü rūyına
İñler-isem ṭañ mıdur ben rūz u şeb

10. **ṭañ mıdur:**--*mı, --dur*
Gazel 402
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı II şaşılmaz, tuhaf olmaz.

Eylese cevr ü cefā artsa maḥabbet ṭañ mıdur
Çün Muḥib insān olur iḥsān-ıla dirler ʿabīd

11. **ṭañ mıdur:**--*mı, --dur*
Gazel 174
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı II şaşılmaz, tuhaf olmaz.

Gün yüzi virdi ḥarāret göñlüme
Ṭañ mıdur ışḳ içre tutsa beni teb

12. **ṭañ mıdur:**
Gazel 183
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı II şaşılmaz, tuhaf olmaz.

Ehl-i naẓmuñ her biri şābāş iderse ṭañ mıdur
İy Muḥibbī gül gibi bir tāze dīvānum görüp

13. **tañ mıdur:**--*mı, --dur*
Gazel 319
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı II şaşılmaz, tuhaf olmaz.

Bir gedā meyḫāne küncinde Muḥīb ger cām içe
Eylese tañ mıdur ol Cemşīd ü Ḳārūn-ıla baḫs

14. **tañ mıdur:**--*mı, --dur*
Gazel 164
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı II şaşılmaz, tuhaf olmaz.

Gün yüzüñden çün münevverdür cihān
Tañ mıdur dirsem yüzine āfitāb

15. **tañ mıdur:**--*mı, --dur*
Gazel 206
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayıp mıdır ki,değildir.

Olursam tañ mıdur sen ḫūba māyil
Çün oldı ḫūblar her yirde maṭlūb

tañ mıdur ki:

1. **tañ mıdur ki:**
Gazel 98
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayıp mıdır ki,değildir.

Uyımaz hicrüñ şebinde āşıḳ-ı dil-ḫaste āh
Tañ mıdur ki cān u dil tā ṣubḥa dek bī-dār ola

ṭanbūr-veş:

1. **ṭanbūr-veş:**
Gazel 5
Mısra: **3**
Tambur gibi, tambur misali.

İñlerem ṭanbūr-veş bagrum delindi ney gibi
Bezm-i ġamda mesken oldı gūşe-i hicrān baña

2. **ṭanbūr-veş:**
Gazel 114
Mısra: **7**
Tambur gibi, tambur misali.

Buralıdan dest-i ġam bu göñlümi ṭanbūr-veş
Surḫ idüp bu gözlerüm yaşını itdüm tār aña

ṭaʿnı ko:

1. **ṭaʿnı ko:**
Gazel 309
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayıplamayı bırakmak.

Gülgūn meye ṭaʿnı ko iy ṣūfī-i ḫod-rū
Mey ʿāşıḳa sunıldı ezel sāña müselleş

tañrı'dan korkmaz mısın:

1. **tañrı'dan korkmaz mısın:**--*'dan, --maz, --mı, --sın*
Gazel 292
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'tan çekinmemek, sakınmamak, korkmamak, endişelenmemek.

İy cefā-ḫū cevr idersin Tañrı'dan korkmaz mısın
Rūz-ı maḥşerde bulına dāmenüñde niçe dest

tañrı'nuñ ḫāṣ kulısın:

1. **tañrı'nuñ ḫāṣ kulısın:**--*ı, --sın--n, --un, --ı, --sın*
Gazel 392
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vahyin belirttiği ölçüler içerisinde yaşayan kişiler Allah'ın has kullarıdır. Sevgili kullarıdır. Kişinin imanı sözde değil özde ise, dili ile ikrar ettiği imanı söz ve fiillerine yansıyorsa has kul.

Tañrı'nuñ ḫāṣ kulısın bir aduñ oldı Maḥmūd
Sende cemʿ oldı seḫā vü kerem iḥsān-ıla cūd

ṭanṭana:

1. **ṭanṭana:**
Gazel 29
Mısra: **9**
Gösteriş, gürültü patırtı.

Bu libās u hāy u hūy u ṭanṭana nedür dilā
Egnüñe ḫilat yiterken bir palās u bir abā

ṭapu:

1. **tapuñdan:**-*ñ, -dan*
Gazel 328
Mısra: **7**
(Sevgilinin) Kapı, eşik, huzur, nezd.

Ümīdüm yok tapuñdan ġayrı yirden
Şefāʿatden beni gel itme iḫrāc

tapu ider:

1. **ṭapu ider:**--*e, --r*
Gazel 411
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hürmet etmek,saygı göstermek.

Olur şermende gül görse yüzüñi
Ṭapu ider boyuña serv ü şimşād

tār:

1. **tārı:**-*ı*
Gazel 128
Mısra: **6**
(Fa.) Saç teli.

Kime anber kimine çenber görinür zülf-i dōst
Çeşmüme her tārı anuñ mār u ubāndur baña

tār eyledüm:

1. **tār eyledüm:**--*dü, --m*
Gazel 319
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Tepe haline getirmek,öbeklemek. 2)Tel tel.

Bezm-i ġamda ḳaddümi çeng ü yaşum tār eyledüm
Eylerem şimden girü çeng-ile ḳanūn-ıla baḥs

2. **tār eyledüm:**--*dü, --m*
Gazel 482
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Tepe haline getirmek,öbeklemek. 2)Tel tel.

Dönelden ḳāmetüm çenge aña tār eyledüm yaşum
Ko kılsun nāle vü zārī aña çün ẕikr-ile bamdur

tār itdi ider:

1. **tār itdi ider:**-*er*
Gazel 76
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karanlık hale getirmek.

Ġamuñ ḳaddümi çeng itdi birez nālişlerüm diñle
Gözüm yaşını tār itdi ider gör zīr ü ġam peydā

tār itdüm:

1. **tār itdüm:**--*t, --dü, --m*
Gazel 114
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)İplik İplik(parça parça) etmek. 2)Karartmak; meydanı dar etmek, birini çok sıkıntıya sokmak, her yönden sıkıştırmak.

Buralıdan dest-i ġam bu gönlümi ṭanbūr-veş
Surḫ idüp bu gözlerüm yaşını itdüm tār aña

2. **tār itdüm:**--*dü, --m*
Gazel 429
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)İplik İplik(parça parça) etmek. 2)Karartmak; meydanı dar etmek, birini çok sıkıntıya sokmak, her yönden sıkıştırmak.

Dönelden ḳāmetüm çenge gözüm yaşını tār itdüm
Kanı bir merdüm-i dānā cihānda ḳīl ü ḳāl añlar

tār olur:

1. **tār olur:**--*ur*
Gazel 363
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dağınık ve perişan halde bulunmak.

Zülfüñüñ fikri ile her gice gönlüm tār olur
Gün yüzüñsüzdür görinür ʿālem içre rūzı telḫ

tāra döndi:

1. **tāra döndi:**-*di*
Gazel 38
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tar aletine dönmek, çok feryat ve figan etmek.

Tāra döndi gözyaşı iñler gönül ṭanbūr-veş
Dest-i ġam mıżrābı turmaz tokınur her an aña

tarabıdur:

1. **tarabıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 453
Mısra: **12**
Şenlik,eğlence.

İy Muḥibbī sakın aldanma cihānuñ ālına
Şöyle tut kendüñi kim şevḳ ehlinüñ tarabıdur

tārāc ide:

1. **tārāc ide:**--*e*
Gazel 407
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yağmalamak, talan etmek.

Ġamzeler geldi ki tārāc ide dil kişverini
İdiser anı ḫarāb ol gözi mekkāre meded

tārāc idiser:

1. **tārāc idiser:**--*iser*
Gazel 330
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yağmalamak,talan etmek.

ʿİşyān yilini üstüñe esdürme sakın kim
Yoḫsa idiser ḫırmen-i ṭāʿatüñi tārāc

tārāc itdi:

1. **tārāc itdi:**--*di*
Gazel 325
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yağmalamak,talan etmek.

Ḫaṭuñ itdi Ḫaṭā mülkini tārāc
Yidi kişverden aldı beñlerüñ bāc

tārāc itme:

1. **tārāc itme:**--*me*
Gazel 328
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yağmalamak,talan etmek.

Güneh baḥrına ġarḳ olduñ Muḥibbī
Sakın ṭāʿat ü zühdi itme tārāc

tārāc itmeye:

1. **tārāc itmeye:**--*me, --y, --e*
Gazel 336
Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Talan etmek,yağmalamak.

Sakın ġāyetde tünddür bād-ı ʿiṣyān
Ki ṭāʿat ḫırmenin itmeye tārāc

tārāc kılupdur:

1. **tārāc kılupdur:**--*up*, --*dur*
Gazel 340
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Talan kılmak,yakıp yıkmak.

Ḫudā emriyle aña tīġ inelden
Kılupdur ehl-i küfri cümle tārāc

tārāca virdi:

1. **tārāca virdi:**--*di*
Gazel 293
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yağmalamak, talan etmek.

Gözleri tārāca virdi yine bu dil şehrini
Şöyle beñzer kim Muḥibbī olmış ol güftār mest

taraf:

1. **ṭarafdan:**-*dan*
Gazel 12
Mısra: **3**
Cihet, yön.

Her ṭarafdan niçe sırlar kevkebi ġaltān ola
Zülf-i anber-rīzini kılsa eger çevgān aña

taraḫḫüm mi gele:

1. **taraḫḫüm mi gele:**--*mi*, --*e*
Gazel 159
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa karşı hiç merhameti ve acıması olmaması kastedilmiştir.

Çekdi agzumdan lebin cānum bile oldı revān
Hīç taraḫḫüm mi gele agzumdaki kanum görüp

tarar ol zülf-i sünbül:

1. **tarar ol zülf-i sünbül:**
Gazel 61
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin sümbül çiçeğine benzeyen ve onun gibi kokan saçını taraması kastedilir.

N'olısar bilmezem ḥālüm perīşān oluram her dem
Elinden şānesin komaz tarar ol zülf-i sünbül hā

ṭarāvet yokdur:

1. **ṭarāvet yokdur:**--*dur*
Gazel 361
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Zahidin söylediği sözlerde tazelik ve canlılığın olmaması kastedilir.

Zāhidā yokdur ṭarāvet sözlerüñ ġāyet sovuḳ
Her kelāmuñ ehl-i ḥāle sanasın zehirlü oḳ

tārdur:

1. **tārdur:**--*dur*
Gazel 461
Mısra: **7**
Tel tel dökülen,iplik gibi. Çok(göz yaşı bağlamında).

Sīnem kemānçe bezme gözüm yaşı tārdur
N'eyler sürūdı nālelerüm çün tezānedür

ṭarīk:

1. **ṭarīḳum:**-*üm*
Gazel 399
Mısra: **10**
Allah'a ulaşmak için tutulan yol, bir velînin tuttuğu Allah'a ulaşma yolu, tarîkat.

İy Muḥibbī yār kūyına seni iletmege
Hem resūlüm hem ṭarīḳum daḫı varumdur nemed

ṭarīḳ-i ʿışḳ:

1. **ṭarīḳ-ı ʿışḳ:**
Gazel 311
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk yolu.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳ birdür iki sanup
Sakın dimeñ aña iṣnā vü ṣāliṣ

2. **ṭarīḳ-i ʿışḳ:**
Gazel 240
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk yolu.

Gören ruḫsār ile eşkümi eydür
Ṭarīḳ-i ʿışḳ hemīşe yig reng-est

3. **ṭarīḳ-ı ʿışḳ:**
Gazel 410
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk yolu.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳ müşkildür varılmaz
Belā vü derd ü miḥnet olmasa zād

ṭarīk-i ʿışḳda:

1. **ṭarīḳ-i ʿışḳda:**--*da*
Gazel 271
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkın yolu.

Cān u başum ister ise yolına olsun fedā
Bu ṭarīḳ-i ʿışḳda ʿāşıḳ gerek dil-ḫāh dōst

ṭarīk-i ʿışḳdur:

1. **ṭarīḳ-i ʿışḳdur:**--*dur*
Gazel 376
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk yolu.

Bu ṭarīḳ-i ʿışḳdur luṭf eyle öldür gel beni
Ġāzi ol sen gir ṣ evāba ben daḫı olam şehīd

2. **ṭarīḳ-ı ʿışḳdur:**--*dur*
Gazel 404
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk yolu.

Gel beni öldür ṣevāba gir ko kanum fikrini
Bu ṭarīḳ-ı ʿışḳdur sen ġāzi ben olam şehīd

ṭarīk-i müstakīm:

1. **ṭarīḳ-i müstaḳīm:**
Gazel 30
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Dosdoğru yol II İslam esasları üzere olan.

Bu Muḥibbī'ye ṭarīḳ-i müstaḳīm
Göster azmışlara sensin rehnümā

tartıl-:

1. **tartılsa:**-*sa*
Gazel 447
Mısra: **5**
Ölçülmek, karşılaştırılmak.

Agırınca dürr ü cevherlerle tartılsa n'ola
Ol ʿazīzüm Mışr-ı ḥüsnüñ Yūsuf-ı Kenʿān'ıdur

2. **tartıla:**-*a*
Gazel 459
Mısra: **3**
Ölçülmek, karşılaştırılmak.

Yūsuf'a kim beñzedür seni berāber tartıla
Al ḫaber benden ḥabībüm gözlerüm mīzānıdur

tārumār ider:

1. **tārumār ider:**--*e*, --*r*
Gazel 195
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Perişan etmek.

Gül mevsiminde tevbeyi dil tārumār ider
Meclisde sāḳī ola eger bir nigār ḫūb

ṭarz-ı ḥasen:

1. **ṭarz-ı ḥasen:**
Gazel 428
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel görünüş; güzel üslup, söyleyiş.

Didiler şiʿr-i ḫayāl-engīzine ṭarz-ı ḥasen
Ol da bu dehrüñ kemāl-i naẓm-ıla Selmān'ıdur

ṭarz-ı ʿışḳı:

1. **ṭarz-ı ʿışḳı:**--*ı*
Gazel 319
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkın üslubu,tarzı(nasıl olacağı).

Ṭarz-ı ʿışḳı sormazam Mecnūn-ıla Ferhād'a ben
ʿĀr ider göñlüm benüm itmege mādūn-ıla baḥs

ṭarz-ı müselmān:

1. **ṭarz-ı müselmān:**
Gazel 432
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kafirlikten kurtulup imanlı olmak ve ona uygun yaşamak kastedilmektedir.

Ruḫları zülfine her dem turmış īmān ʿarż ider
Kesdürüp zünnārını ṭarz-ı müselmān ʿarż ider

ṭarz-ı nevāyī'dür:

1. **ṭarz-ı nevāyī'dür:**--*dür*
Gazel 450
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nevayi tarzı.

Muḥibbī her sözin dil-keş özinden iḫtirāʿ itdi
Velī nādān olan bilmez sanur ṭarz-ı Nevāyī'dür

ṭarz-ı niẓāmī'de:

1. **ṭarz-ı niẓāmī'de:**--*de*
Gazel 305
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nizami'nin tarzına benzer şekilde. Düzenli ve tertipli.

Eyledüñ ṭarz-ı Niẓāmī'de Muḥibbī naẓmuñı
Şiʿr ara şimden girü var eyle Selmān-ıla baḥs

taş:

1. **taş:**
Gazel 36
Mısra: **6**
Bazı kütlelerden kopan sert, katı madde.

Ḫāne-i dil taḫtgāh iken saña iy tünd-ḫū
Yagdursın her nefes seng-i cefādan taş aña

taşra kılur:

1. **taşra kılur:**--*ur*
Gazel 353
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kişinin içinin yabancı kalması,uzak olması kastedilmektedir.

Mey meḥekdür kişinüñ içerisin taşra kılur
Nīk ü bed ẓāhir olur böyle-durur kār-ı ḳadeḥ

taşvīr:

1. **taşvīrüñi:**-*i*, -*üñ*
Gazel 20
Mısra: **5**
Görüntü II suret II şekil.

Arż kılsañ görseler bir kez senüñ taşvīrüñi
Varmaz idi ehl-i şirk olan kelīsādan yaña

taşvīr itmege:

1. **taşvīr itmege:**-*e*
Gazel 49
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeyi söz veya yazı ile anlatmak,resim yapmak.

Dilde taşvīr itmege cānā Muḥibbī naḳşuñı
Bagrı ḫūnın eyleyüpdür iki çeşmi ḫıl saña

tatar:

1. **tātār:**
Gazel 10
Mısra: **6**
1. Tatar (Zalim, acımasız kişi) 2. tatar (ulak, haber götüren) 3. iki tâ târ (iki adet saç teli).

Sulṭān olalı şehr-i dile ġamze-i mestüñ
Tātār ṣıfat mülk-i dili eyledi yagma

tatar gibi çeşmüñ:

1. **tatar gibi çeşmüñ:**--*ün-(ü)ñ*
Gazel 476
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Sevgilinin gözlerinin fitneciliği ve acımasızlığı kastedilmektedir.

Tatar gibi çeşmüñ alup ok u ya ele
Ġāret kılup velī teni topraga saldılar

ṭavāf:

1. **ṭavāf:**
Gazel 4
Mısra: **9**
Ar. Etrafını dolaşmak, etrafı dolaşılmak: tavâf-ı Kâ'be, Beytullahın tavâfı.

Merve ḥaḳḳı say-ile ger Kābe kūyūñı ṭavāf
Eyleyem cān-ıla dil andan olurdı pür-ṣafā

ṭavāf eyleyem:

1. **ṭavāf eyleyem:**--*y, --e, --m*
Gazel 331
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kutsal sayarak etrâfında dolaşmak.

Saʿyüm oldur Kaʿbe-i kūyuñ ṭavāf
Eyleyem kapuña vardur iḥtiyāc

ṭavāf itmek:

1. **ṭavāf itmek:**--*mek*
Gazel 366
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hac veya umre sırasında Ka'be'nin etrafını yedi defa dolaşmaya denir. Tavaf esnasında "Lebbeyk, Lâ şerike lek" diye tesbih okunur. || Divan şiirinde de aşık sevgilisinin mahallesini tavaf eder.

Ṭavāf itmek dilerler Kaʿbe-kūyuñ
Dü ʿālemde budur ʿuṣṣāḳa maḳṣūd

ṭavāf-ı kaʿbe kılma:

1. **ṭavāf-ı kaʿbe kılma:**--*ma*
Gazel 341
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) mısranın devamı olarak Kabe'yi tavaf etmektense bir gönül sevindir denmektedir.

Ḥaḳ katında bir gönül yapmak revādur Kaʿbe'den
Dōstum dil yap ṭavāf-ı Kaʿbe kılma itme ḥac

ṭavḳ u göz yaşı:

1. **ṭavḳ u göz yaşı:**
Gazel 83
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın boynuna takılan zinet(sevgilinin saçı,tasma anlamında) ve gözyaşı kastedilmiştir.

Işḳ meydānında gūyā bu Muḥibbī şīr olup
Āh-ı ṭavḳ u göz yaşı olmış-durur zencīr aña

ṭavuḥ:

1. **ṭavuḫ:**
Gazel 361
Mısra: **10**
Tavuk; sülüngillerden, dünyanın her tarafında yetiştirilen, eti ve yumurtası için üretilen, kanatları kısa ve küt, evcil kümes hayvanı.

Bu Muḥibbī var iken kūyuñda n'eyler ol raḳīb
Gülşene bülbül yiter lāzım degül anda tavuḫ

ṭāvūs:

1. **ṭāvūs:**
Gazel 104
Mısra: **6**
Göz alıcı bir parlak renkte, uzun bacaklı, çok büyük bir kuştur. Tavusun erkeğinde, uzun ve süslü kuyruk telekleri bulunur. Çok güzel bir kuş olmasından dolayı tavus kuşu, bu güzelliği ile gururlanıp kibirlenmesiyle bilinir. Bu nedenle Allah'ın, onun kibrini kırmak için ayaklarını çirkin yaratmış olduğu rivayet edilmektedir. Ayrıca tavus kuşunun sesi de çirkin olup, ötüşü "ah!" kelimesidir. Ah etmesi de ayaklarının bu çirkinliğinden dolayıdır.

Zülfüñ-ile şöyle zeyn itdüñ nigārā cismüñi
Bāġ-ı ḥüsnüñde görüp reşk eyledi ṭāvūs aña

ṭāvūs-veş:

1. **ṭāvūs-veş:**
Gazel 401
Mısra: **6**
Tavus kuşu gibi.

Ḫilʿat-i ḥüsnüñ nigārā ḫūb yaraşur ḳaddüñe
N'ola bir dem eyleseñ ṭāvūs-veş cevlān-ı ʿiyd

2. **ṭāvūs-veş:**
Gazel 465
Mısra: **6**
Tavus kuşu gibi.

Gülşen-i ḥüsninde zülf-i cilveger
Her yaña ṭāvūs-veş perler tutar

ṭayan:

1. **tayanma:**-*ma*
Gazel 450
Mısra: **7**
Bir yere yaslanmak, kendini dayamak; birinden, bir şeyden güç almak, güvenmek, istinat etmek.

Akar suya eser yile tayanma gönlüme dirdüm
Meger çeşmüm ise ābī imiş āhum hevāyīdür

tāze:

1. **tāze:**
Gazel 6
Mısra: **6**
1) Genç, körpe, "ihtiyâr" mukabili. 2) yeni 3) nazik, şuh.

Bāġ-ı ışḳında belā-keş bülbülidür bu gönül
Sīnesinde tāze dāġıdur gül-i ḫandān aña

2. **tāze:**
Gazel 26
Mısra: **14**
1) Genç, körpe, "ihtiyâr" mukabili. 2) yeni 3) nazik, şuh.

Diyesin iy ṣabā Ferhād u Ḳays'a Felek bir tāze mecnūn itdi peydā

3. **tāzedür:**-*dür*
Gazel 239
Mısra: **7**
1) Genç, körpe, "ihtiyâr" mukabili. 2) yeni 3) nazik, şuh.

Yañaguñ tāzedür verd-i iremden
Boyuña ṭūbī sergerdāndur iy dōst

4. **tāze:**
Gazel 445
Mısra: **2**
1) Genç, körpe, "ihtiyâr" mukabili. 2) yeni 3) nazik, şuh.

Gören o yār-i dil-keşi dir bu ne dīn tutar
ʿĀşıḳlarını kırmag-ıçun tāze kīn tutar

5. **tāzedür:**-*dür*
Gazel 474
Mısra: **8**
1) Genç, körpe, "ihtiyâr" mukabili. 2) yeni 3) nazik, şuh.

Bübül-i şūrīde-veş feryādumı gūş eyleyüp
Berg-i gülden tāzedür ol lāle-ruḫsār incinür

tāze cān buldı:

1. **tāze cān buldı:**--*dı*
Gazel 126
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeniden hayat bulmak, canlanmak.

Ölmiş iken tāze cān buldı
Muḥibbī ḫasta dil
Būy-ı zülfini getürdüñ
müstedām ol iy ṣabā

tāze cān bulur:

1. **tāze cān bulur:**--*ur*
Gazel 371
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeniden dirilmek, Yeniden hayat bulmak.

Geldügince tīri bulur mürde cismüm tāze cān
Bulsun anuñ iy Muḥibbī şaştı her demde küşād

tāze dāġıdur:

1. **tāze dāġıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 427
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin açtığı yara.

Kılan dil ḫānesin rūşen nigāruñ tāze dāġıdur
Ko yansun tekye-i ʿışḳuñ söyinmesün çerāġıdur

tāze dīvānum:

1. **tāze dīvānum:**--*um*
Gazel 159
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şairin yeni oluşturduğu bakir,güzel şiir örnekleri kastedilmiştir.

İy Muḥibbī dürdi şirüñ defterini ehl-i naẓm
Gül gibi her yıl başında tāze dīvānum görüp

2. **tāze dīvānum:**-+*um*
Gazel 183
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şairin yeni oluşturduğu bakir,güzel şiir örnekleri kastedilmiştir.

Ehl-i naẓmuñ her biri şābāş iderse ṭañ mıdur
İy Muḥibbī gül gibi bir tāze dīvānum görüp

3. **tāze dīvānum:**--*u, --m*
Gazel 452
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şairin yeni oluşturduğu bakir,güzel şiir örnekleri kastedilmiştir.

Sıgmaya tomāra yazsam zülfinüñ evṣāfını
Gül yüzi medḥinde her yıl tāze dīvānum çıkar

tāze gülistāna:

1. **tāze gülistāna:**--*a*
Gazel 278
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeşil gül bahçesi,kurumamış.

Rehber ol baña ṣabā gel der-i cānāna ilet
Yaʿnī cān bülbülini tāze gülistāna ilet

tāze güller:

1. **tāze güller:**--*ler*
Gazel 485
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Taze gül, yeni açılmış gül.

Tāze güller açılur bulur gülistān revnaḳı
Her ʿaraḳ kim gülşen içre gül ruḫından çün tamar

tāze güllerle gülistāndur:

1. **tāze güllerle gülistāndur:**--*dur*
Gazel 128
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yanağı içinde genç ve taze güller olan bir bahçeye benzetilmiştir.

Zülfüñüñ būyı nigārā rāḥat-ı cāndur baña
Ārıżuñ ter tāze güllerle gülistāndur baña

tāze gülsin:

1. **tāze gülsin:**-*sin*
Gazel 90
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beyitte sevgili genç,taze henüz açılmamış gül goncalarına benzetilmiştir.

Tāze gülsin gül gibi gel bülbül āhından sakın
Ḫayr kılmaz dōstum āh-ı sehergāhum saña

tāze kıl:

1. **tāze kıl:**
Gazel 384
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yenilemek, canlandırmak, tazelemek.

Sāḳī şarāb-ı ṣāfı getür cānı tāze kıl
Ḫalvetde kor ḫūbb-ıla zāhid ola ḳadīḥ

tāze tāze:

1. **tāze tāze:**
Gazel 318
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeni yeni, çok yeni ‖ ıztırabı çok yeni olan.

İstedükçe tāze tāze baña gevherler virür
Eylesün kimdür gelüp göñlüm gibi kān-ıla baḥs

tāziyāne:

1. **tāziyānedür:**-*dür*
Gazel 461
Mısra: **6**
Kamçı, kırbaç.

Ḳānūn-ı ʿışḳa uyalu çeng oldı ḳāmetüm
Mıżrab-ı ġam tokınur aña tāziyānedür

teb dutmış gibi:

1. **teb dutmış gibi:**--*mış*
Gazel 402
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ateşlenmek,hararet basması kastedilmektedir.

Tāb-ı ḥüsnüñ bir ḥarāret virdi kim bu ḫastaya
Teb dutmış gibi her dem ditrerem ben hem çü bīd

teb tutar:

1. **teb tutar:**--*a, --r*
Gazel 209
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ateş basmak, hararet basmak.

Güneş ruḫsāruña her kim bakarsa
Mecāli kalmayup anı tutar teb

teb tutsa:

1. **teb tutsa:**--*sa*
Gazel 174
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşk yüzünden aşığı hararet ve ateş sarması kastedilmiştir.

Gün yüzi virdi ḥarāret göñlüme
Ṭañ mıdur ışḳ içre tutsa beni teb

teb tutupdur:

1. **teb tutupdur:**--*up, --dur*
Gazel 149
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ateşlenmek,hararet basması.

Ġam-ı hicrüñde eger ḥālümi sorsañ her şeb
Ditrerem ışḳuñ-ıla sanki tutupdur beni teb

2. **teb tutupdur:**--*up, --dur*
Gazel 160
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ateşlenmek,hararet basması.

Nigārā tāb-ı ḥüsnüñden yanup ḥālüm ḫarāb oldı
İderem bīd-veş lerze sanasın kim tutupdur teb

tebdīl idüp:

1. **tebdīl idüp:**--*üp*
Gazel 290
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değiştirmek (birini bir şeye tercih etmek bağlamında).

Vaʿde kılduñ gerçi kim evvel viṣālüñ şerbetin
Firḳate tebdīl idüp āḫir sem itdüñ ʿāḳıbet

tecāvüz eyleme:

1. **tecāvüz eyleme:**--*me*
Gazel 292
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir sınır ve hizânın ötesine geçmek, belli bir haddi aşmak.

İy Muḥibbī key sakın ḥadden tecāvüz eyleme
Çün bilürsin bir daḫı girmez ele ʿömr-i güzeşt

tecellī itmese:

1. **tecellī itmese:**--*me, --se*
Gazel 109
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ortaya çıkmak, görünmek.

Ger tecellī itmese Mūsā'ya nūr-ı nār-ı ışḳ
Bir ḳadem basmazdı ol vādī-i eymenden yaña

tecemmül:

1. **tecemmüldür:**-*dür*
Gazel 51
Mısra: **4**
Aşığın süsü.(Beyitte) sevgiliden gelen her türlü eziyet ve cefa aşığın boynuna doladığı süs malzemesi,takı olabilir.

Dürr ü cevherdür gözüm yaşı niār itdüm yine
Ḫ̆āce-i ışḳam ġam u ġuṣṣa tecemmüldür baña

tecemmüldür:

1. **tecemmüldür:**--*dür*
Gazel 124
Mısra: **6**
Aşığın süsü.(Beyitte) sevgiliden gelen her türlü eziyet ve cefa aşığın boynuna doladığı süs malzemesi,takı olabilir.

Kān-ı dilden ḫ̆āce-i ışḳam gözüm gevher tolu
Bār-ı ġam derd ü elem cümle tecemmüldür baña

tedbīr n'eylesün:

1. **tedbīr n'eylesün:**-*lesün*
Gazel 83
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir olay ya da durumun daha iyi bir hale gelmesi için alınan önlemlerin işe yaramaması kastedilmiştir.

Katı düşvār oldı ḥālüm
n'eylesün tedbīr aña
Hey ne sengīn dil olur āh
eylemez tesīr aña

tedrīc:

1. **tedrīc-ile:**-*ile*
Gazel 190
Mısra: **12**
Yavaş yavaş.

İy Muḥibbī dil-rübālar cevrine incinme kim
Kim seni tedrīc-ile ögredür anlar yap yap

tefavüt:

1. **tefāvüt:**
Gazel 31
Mısra: **8**
(İki şey arasındaki) Fark, farklılık.

Serverā servi niçe ḳaddüñe teşbīh ideyim
Aralarında tefāvüt var anuñ arż u semā

tefsīr:

1. **tefsīrini:**-*i, -n, -i*
Gazel 4
Mısra: **4**
Yorumlama; Kur'an-ı Kerim'in ayet veya surelerini açıklama.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa Ve'l-leyl ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş Ve'ḍ-ḍuḥā

2. **tefsīrini:**-*i, -n, -i*
Gazel 4
Mısra: **4**
Mânâ, yorum, açıklama.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa "Ve'l-leyl" ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş Ve'ḍ-ḍuḥā"

tefsīr eyledi:

1. **tefsīr eyledi:**--*di*
Gazel 269
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzunca anlatmak, açıklamak, yorumlamak.

Şuʿle virdi metn-i ḥüsnüñde senüñ Nūr āyeti
Geldi ḫaṭṭüñ yazdı tefsīr eyledi anı dürüst

tefsīr eyleyendür:

1. **tefsīr eyleyendür:**-*ye, -n, -dür*
Gazel 62
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anladığını anlatmak,bildiği kadar açıklamak.

Tīre-i zülfini kim gördi didi "Ve'l-leyl" aña
Rü'yet-i ḥüsnüñi tefsīr eyleyendür "Ve'ḍ-ḍuḥā"

tefsīr ḫaṭṭı-y-ıla:

1. **tefsīr ḫaṭṭı-y-ıla:**-*ı, -y, -la*
Gazel 83
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Asıl bir ibareyi daha kolay anlaşılacak şekilde beyan etme.

Āyet-i ḥüsnindeki yir yir olan müşkilleri
Yazdı ḫaṭṭ-ı ġubār ḫaṭṭı-y-ıla tefsīr aña

tefsīr yazup:

1. **tefsīr yazup:**--*up*
Gazel 351
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anladığını anlatmak. Bildiği kadar açıklamak.

Bir ḥarfi keşf olmaya ḥüsnüñ kitābınuñ
Tefsīr yazup eyleseler aña biñ şürūḥ

teġāfül:

1. **teġāfülle:**-*le*
Gazel 436
Mısra: **10**
Anlamazlıktan gelmek, ilgisiz davranmak.

İy Muḥibbī āh idüp niçe perīşān olmayam
Kim teġāfülle öñümden ol saçı sünbül geçer

tehī:

1. **tehī:**
Gazel 299
Mısra: **4**
Boş II işe yaramaz, faydasız.

Öpmege elüñ eylemişem başumı tuḫfe
Öpülmez imiş şehler eli çünki tehī dōst

tehī dest:

1. **tehī dest:**
Gazel 278
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eli boş.

Ger yoluñ düşer-ise varma tehī dest ʿAcem'e
Bu Muḥibbī ġazelin Kūm-ıla Kāşān'a ilet

te'īr idemez:

1. **te'īr idemez:**
Gazel 40
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Etkilemek,kederlendirmek,içe dokunmak.

Sen güle bülbül-i dil nālesi te'īr idemez
Oldı feryād-ıla bu nālelerüm bād-ı hevā

tek:

1. **tek:**
Gazel 41
Mısra: **8**
"Sadece, bir " anlamlarında sıfat.

Tīġ-ı cevr-ile başum ḳaṭ eyleseñ Rāżıyam tek kılma kapuñdan cüdā

2. **tek:**
Gazel 69
Mısra: **2**
"Sadece, bir " anlamlarında sıfat.

Gāh dildür gāh dīde saña cā
Hep senüñ emrüñdedür tek eyle cā

3. **tek:**
Gazel 74
Mısra: **7**
"Sadece, bir " anlamlarında sıfat.

Dimezem eyle vefā tek eksük olmasun cefā
Baña ol rāḥat gelür sanma ki anı ḳahr ola

4. **tek:**
Gazel 182
Mısra: **4**
"Sadece, bir " anlamlarında sıfat.

Aglasam āh eylesem bülbülleyin olmaz aceb
Gülşen-i ḥüsn içre gül tek vird-i ḫandānuñ görüp

5. **tek:**
Gazel 228
Mısra: **2**
"Sadece, bir " anlamlarında sıfat.

ʿIşḳuñla beni ko olayım ḫalḳa melāmet
ʿĀlemde hemān tek yüri sen sag u selāmet

6. **tek:**
Gazel 285
Mısra: **4**
"Sadece, bir " anlamlarında sıfat.

Mihr ü vefā gelmese senden ne ġam bana
Tek cevr ü cefā itmege kendüñe ʿādet it

7. **tek:**
Gazel 294
Mısra: **10**
"Sadece, bir " anlamlarında sıfat.

Ne ġam yoluñda ger ölse Muḥibbī
Nigārā tek sen ol sag u selāmet

8. **tek:**
Gazel 344
Mısra: **2**
"Sadece, bir " anlamlarında sıfat.

Koñ bana kılsun cefālar eylesün dildār güç
Tek beni andan ayırmasun kılup aġyār güç

9. **tek:**
Gazel 380
Mısra: **10**
"Sadece, bir " anlamlarında sıfat.

Kankı ʿāşıḳ kim Muḥibbī cevr-i dilberden kaça
Pāralansun tīġ-ı miḥnetle ḳalem tek bend bend

tekrār ider:

1. **tekrār ider:**-*e, --r*
Gazel 420
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeni baştan söylemek veya yapmak; yinelemek,.

Şīrīn lebüñ kelāmını tekrār ider göñül
Olur cihānda ḳand-i mükerrer meger leẕīẕ

tekye-i dilde:

1. **tekye-i dilde:**-*de*
Gazel 46
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül tekkesi.

Tekye-i dilde Muḥibbī cem idüp derd ü belā
Eglenürsem tañ mı bunlar çünki mihmāndur baña

2. **tekye-i dilde:**-*de*
Gazel 478
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül tekkesi.

Tekye-i dilde ebed yansun çerāġı sīnemüñ
Kim maḥabbet şāhınuñ konmış ezelden ḫayrıdur

tekye-i gönlüm:

1. **tekye-i gönlüm:**-*m*
Gazel 55
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yürek,kalp,gönül tekkesi(dergah).

Eksük olmaz derd ü ġam miḥnet belā her dem gelür
Sanmañuz kim tekye-i göñlüm benüm tenhā ola

tekye-i ʿışḳuñ:

1. **tekye-i ʿışḳuñ:**-*u, --n*
Gazel 427
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk tekkesi.

Kılan dil ḫānesin rūşen nigāruñ tāze dāġıdur
Ko yansun tekye-i ʿışḳuñ söyinmesün çerāġıdur

telḫ:

1. **telḫdür:**-*dür*
Gazel 417
Mısra: **13**
Acı, yakıcı.

İy Muḥibbī dil meẕāḳı zehr-i ġamdan telḫdür
Defʿine anuñ bulınmaz bāde-i terden leẕīẕ

telh gelürmiş:

1. **telḫ gelürmiş:**-*ür, --miş*
Gazel 363
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acı gelmek.

Ġālib olsa ger ġamuñ mülk-i dile cān āh ider
Ṣāḥib-i mülke gelürmiş düşmenüñ bīrūzı telḫ

telh görinür:

1. **telḫ görinür:**-*in, --ür*
Gazel 363
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acı veya keyifsiz görünmek.

Bezm-i ġamda ʿūd iñler nāy ider āh u fiġān
Līk görinür Muḥibbī baña saz u sözi telḫ

telḫ olsa:

1. **telḫ olsa:**-*sa*
Gazel 363
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) rakibin sözlerinin acı olması kastedilmektedir.

İy göñül incinme olsa ger raḳībüñ sözi telḫ
Her kimüñ telḫ ola sözi lābüd olur yüzi telḫ

temāşā:

1. **temāşāsını:**-*sın, -ı*
Gazel 216
Mısra: **2**
Eğlence, haz, safa.

Bahār eyyāmı bezm içre ṣafā cāmını sürdüñ tut
Dilā bu dār-ı dünyānuñ temāşāsını gördüñ tut

2. **temāşāya:**-*y, -a*
Gazel 440
Mısra: **4**
Bakıp seyretme, zevkle, hayranlıkla seyretme, izleme.

Ben belā vü derd ü miḥnetde olup ʿışḳa esīr
Her kişi der-fikr ü der-ʿiyş ü temāşāya deger

temāşā eyle:

1. **temāşā eyle:**
Gazel 103
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Seyretmek.

Gel temāşā eyle cānā yine gönlüm ḫānesin
Ḫūn-ıla mersūm bir ṭāḳ-ı muḳarnesdür baña

temāşā eyleyem:

1. **temāşā eyleyem:**-*ye, -m*
Gazel 45
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hoşlanarak bakmak,seyretmek.

Dāġlar yakdum temāşā eyleyem sen gül ruḫı
Bakmaga her yaña oldı her biri revzen baña

2. **temāşā eyleyem:**-*ye, -m*
Gazel 66
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hoşlanarak bakmak,seyretmek.

Dāġlar yakdum temāşā eyleyem sen gül-ruḫı
Bakmaga her yaña oldı her biri revzen baña

temāşā mı olur:

1. **temāşā mı olur:**--*ur*
Gazel 489
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İzlemek olur mu,asla olmaz manasında sevgilinin güzelliği ve gül bahçesi kıyaslanmaıştır.

Gülzār-ı ḫüsnüñ var-iken gülşen temāşā mı olur
Lāle gibi dāġum yiter gül-geşt-i ṣaḥrā mı olur

temennā eylerem:

1. **temennā eylerem:**--*rem*
Gazel 190
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dilemek, arzu etmek.

Niçe yıllardur şehā vaṣluñ temennā eylerem
N'eyleyem derdā dirīġā olmadı bir feṯḥ-i bāb

temevvüc eyleyüben:

1. **temevvüc eyleyüben:**
Gazel 74
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dalgalanıp,coşmak gibi(öyle olduğunu zannetme).

Ḳaṭre ḳaṭre eşki çeşmüm umaram ki nehr ola
Bād-ı āhumdan temevvüc eyleyüben baḥr ola

ten:

1. **tende:**-*de*
Gazel 170
Mısra: **8**
(Fars.) İnsan vücûdunun dış yüzü, cilt.

Gelse tīrüñ sīneme geçer o dem itmez ḳarār
Tende cānum gibidür kim gitmege eyler şitāb

2. **tenden:**-*den*
Gazel 323
Mısra: **14**
(Fars.) İnsan vücûdunun dış yüzü, cilt.

Muḥibbī cāme-i aṭlas geyüp anuñla faḫr itme
Libās-ı müsteʿārīdür bu cān üstinde tenden geç

3. **teni:**-*i*
Gazel 412
Mısra: **6**
(Fars.) İnsan vücûdunun dış yüzü, cilt.

Lebi san laʿl-i aḥmerdür o yāruñ
Teni billūra beñzer sözleri ḳand

4. **teni:**-*i*
Gazel 476
Mısra: **6**
(Fars.) İnsan vücûdunun dış yüzü, cilt.

Tatar gibi çeşmüñ alup ok u ya ele
Ġāret kılup velī teni topraga saldılar

5. **tenüm:**-*üm*
Gazel 498
Mısra: **9**
(Fars.) İnsan vücûdunun dış yüzü, cilt.

Dāġlarla dir gören ṣaḥrā-yı miḥnetde tenüm
Yimek içün cismini üşmiş ġurāb üstindedür

ten dāma alupdur:

1. **ten dāma alupdur:**-*up, -dur*
Gazel 44
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bedenin aşığın canını tuzak veya ağa alması,hapsetmesi.

Cānumı lebüñ yādına ten dāma alupdur
Tīġuña fedā eyledüm ol borcumı cānā

ten libāsın:

1. **ten libāsın:**--*s, --ı, --n*
Gazel 449
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ten, vücut elbisesi; beden. II Âşığın bedeni.

Ten libāsın çāk idersem dōstlar olmaz ʿaceb
Pīrehen dildār-ıla her gice ʿüryān sarmaşur

tende mecāl komadı:

1. **tende mecāl komadı:**--*de, --ma, --dı*
Gazel 282
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığın vücüdunda bir canlılık ya da güç bırakmadığı kastedilmektedir.

Komadı tende mecāl ü sīnede hīç ʿaḳl u hūş
Dutdı cān mülkin ser-ā-ser kākül-i müşgīn-i dōst

tenden:

1. **tenden:**
Gazel 85
Mısra: **6**
(Fars.) İnsan vücûdunun dış yüzü, cilt.

Terk-i cān kıl iy dil-i şūrīde ger şemşīr-i āşḳ
Her gün itse başuñı tenden derin meydān cüdā

teng:

1. **teng:**
Gazel 188
Mısra: **6**
Denk, eşit. II Gibi.

İçeliden dōstlar ġam şerbetin
Baña teng olmış-durur iyş ü ṭarab

teng dehānuñ:

1. **teng dehānuñ:**--*u, --n*
Gazel 395
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Küçük ağız(sevgili bağlamında).

Eksük itmezsin nigārā sīneden ġamz okların
Teng dehānuñ gibi iñen teng dil bulur küşād

teng dil:

1. **teng dil:**
Gazel 395
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıkıntılı,ızdırap içindeki kalp.

Eksük itmezsin nigārā sīneden ġamz okların
Teng dehānuñ gibi iñen teng dil bulur küşād

teng iken:

1. **teng iken:**--*ken*
Gazel 372
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arkadaş veya dost iken.

Eksük itmezsin nigārā sīneden ġamz okların
Ġonca agzuñ gibi teng iken bulur göñlüm küşād

teng-dil itme:

1. **teng-dil itme:**--*me*
Gazel 468
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönlü kederli hale getirmek.

Būseye ʿahd itmiş-iken yok dime
Teng-dil itme beni iy dil-peẕīr

teng-dur:

1. **teng-durur:**-*ur*
Gazel 236
Mısra: **8**
(Beyitte) Dardır anlamında kullanılmıştır.

Görüp miyān-ı yārı n'ola aña mū disem
Bir noḳṭadan da teng-durur çün dehān-ı dōst

teng-est:

1. **teng-est:**
Gazel 240
Mısra: **1**
(Beyitte) Dardır anlamında kullanılmıştır.

Dilā bak rāh-ı ʿışḳ ġayetde teng-est
Neşībiyle firāzı cümle seng-est

tenhā:

1. **tenhā:**
Gazel 84
Mısra: **7**
Bir başına, tek, yalnız (kimse). II Âşık.

Rūz-ı hicrüñde görenler beni tenhā sanmasun
Ġuṣṣa ġam durmaz gelür her biri mihmāndur baña

2. **tenhā:**
Gazel 205
Mısra: **1**
Bir başına, tek, yalnız (kimse). II Âşık.

Olmışam bī-çāre vü dil-ḫaste vü tenhā ġarīb
Senden umarsam şifā olmaz aceb sensin ṭabīb

tenhā gide:

1. **tenhā gide:**-*e*
Gazel 36
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yalnız,tek başına gitmek.

Sanmañuz tenhā gide ışḳuñ beyābānına dil
Kanda gitse miḥnet ü ġamdur bile yoldaş aña

tenhā komaz:

1. **tenhā komaz:**--*maz*
Gazel 94
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yalnız bırakmak.

Düşüp kūh-ı belā içre gözüm yaşı baña hem-dem
Ġamuñ ālemde var olsun komaz bir dem beni tenhā

tenhā ola:

1. **tenhā ola:**-*a*
Gazel 55
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yalnız olmak, yanında başka birisinin olmaması; inzivaya çekilmek.

Eksük olmaz derd ü ġam miḥnet belā her dem gelür
Sanmañuz kim tekye-i göñlüm benüm tenhā ola

tenhā olam:

1. **tenhā olam:**--*a, --m*
Gazel 102
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir başına yalnız kalmak.

Sanma ışḳuñla beni hicrān şebi tenhā olam
Kanda olsam yār u mūnis āh u efġāndur baña

tenhā sanmañuz:

1. **tenhā sanmañuz:**--*ma, --nuz*
Gazel 482
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yalnız,tek başına sanmak.

Düşüp miḥnet bucagına beni siz sanmañuz tenhā
Belā eksük degül bir dem gelür ġam daḥı maḥremdür

tennūr-ı dilden:

1. **tennūr-ı dilden:**--*den*
Gazel 127
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül tandırı.

Kaynadı tennūr-ı dilden çünki ışḳ
Dōstlar lā-büd dinür ṭūfān aña

ter:

1. **ter:**
Gazel 128
Mısra: **2**
Genç.

Zülfüñüñ būyı nigārā rāḥat-ı cāndur baña
Ārıżuñ ter tāze güllerle gülistāndur baña

2. **ter:**
Gazel 197
Mısra: **1**
Güzel, hoş; yeni.

Rūşen ter itdüñ uşbu cihān ẓulmetini hep
Rūḥī fedāk iy ṣanem-i ebṭaḥī laḳab

ter kılur:

1. **ter kılur:**--*ur*
Gazel 105
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canlı ve taze kalmak.

Ṣādmānam kim ṣabā urdukça ṣāne zülfine
Cān dimāġın ter kılur irişüp ol ḫoş-bū baña

ter ola:

1. **ter ola:**-*a*
Gazel 73
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canlı ve taze olmak.

Yāruñ ḫayāli dīdede ger cilveger ola
Bu mürde gönül anuñ ile zinde ter ola

teraḫḫum gelmeye:

1. **teraḫḫum gelmeye:**--*me, --ye*
Gazel 96
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa merhamet etmemesi ve acıma göstermemesi kastedilmiştir.

Ol gözi cellāddan saña teraḫḫum gelmeye
Çünki kan itmek olup-durur ezelden ḫū aña

teraḫḫum kılmaz:

1. **teraḫḫum kılmaz:**--*maz*
Gazel 114
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yaralı aşığa merhamet duymaması,acımaması kastedilmiştir.

Yaralansa cān u dil kılmaz teraḫḫum yār aña
Kana dönse göz yaşı itmez naẓar dildār aña

terbiyet eyle:

1. **terbiyet eyle:**
Gazel 241
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Terbiye etme; bir kimseye gerekli bilgi ve nitelikleri kazandırma.

Ol serv ayagına yine iy dīde merdümi
Yaşuñ revāne olmaga gel eyle terbiyet

tercīḥ eylemişemdür:

1. **tercīḥ eylemişemdür:**--*miş, --em, --dür*
Gazel 352
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeğlemek,bir şeyi başka bir şeyden daha fazla istemek.

Serve beñzer dimezem ḳāmetüñ iy serv-i sehī
ʿĀrıżuñ eylemişemdür gül-i terden tercīḥ

tercīḥ eylesem:

1. **tercīḥ eylesem:**--*se, --m*
Gazel 348
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeğlemek.

Görmedüm sencileyin bir mehi ʿālemde melīḥ
Eylesem tañ mı yüzüñ mihr-ile mehden tercīḥ

tercümān-ı dōst:

1. **tercümān-ı dōst:**
Gazel 236
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin söylediklerini açıklayan(tercüman).

ʿUṣṣāḳa dōst ḳavlini iẕʿān kim itdürür
Tā sen Muḥibbī olmayıcak tercümān-ı dōst

terif olduñ mu:

1. **terif olduñ mu:**
Gazel 101
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) suç ve günahını itiraf etme anlamı kastedilmiştir.

İy Muḥibbī cürm ü isyānuña olduñ mu terif
Ümmete kesme ümīd eyler şefāat Muṣṭafā

terk eyle:

1. **terk eyle:**
Gazel 279
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bırakmak, vazgeçmek.

Terk eyle ḳalender gibi gel uşbu cihānı
Geldi niçe İskender ü gitdi niçe dārāt

terk eyledi:

1. **terk eyledi:**--*di*
Gazel 440
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bırakmak, vazgeçmek.

Didiler terk eyledi kūyını dildāruñ raḳīb
İşidüp ḥamd eyleyüp didüm ki fī'-nāri's-saḳar

terk eylemez:

1. **terk eylemez:**-*mez*
Gazel 71
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Terk etmek, bırakmak, ayrılmak.

Āşıḳam dir kim reh-i ışḳ içre cān terk eylemez
Aña āşıḳ mı dinür nāmı anuñ nā-merd ola

terk eyler-isem:

1. **terk eyler-isem:**
Gazel 8
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Terk etmek,bırakmak.

Tañ mıdur Mecnūnlayın terk eyler-isem yüz suyın
Ḫāk-i Leylā'dan ire efser-durur ol toz baña

terk idem:

1. **terk idem:**-*e, -m*
Gazel 78
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vazgeçmek.

Cān nedür ışḳuñ yolında virmeyem cānı saña
Cānuma minnet gelür ger terk idem anı saña

terk idüp:

1. **terk idüp:**--*d, --üp*
Gazel 106
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Düşünce ve fiiliyat yönüyle (bir şeyi) bırakmak, (bir şeyden) vazgeçmek, bir daha yapmamak.

Terk idüp nāmūs u nāmı olmışam bed-nām-ı ḫalḳ
Koyalı meh-pāreler rüsvā diyü nāmı baña

terk it:

1. **terk it:**
Gazel 333
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bırakmak, ayrılmak; ilgiyi kesmek.

Eger cānāne vaṣlına olursañ cān-ıla ṭālib
Saña bil perde olmışdur hemān terk it bedenden geç

terk itmeyince:

1. **terk itmeyince:**--*me, --y, --ince*
Gazel 479
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bırakmak, vazgeçmek.

ʿĀşıḳ viṣāle irmez terk itmeyince cānın
Kim bilmez-ise bilsün bu anca gizlü rehdür

terk itmez-iseñ:

1. **terk itmez-iseñ:**--*mez, --i, --sen*
Gazel 215
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeyi bırakmak,yapmamak.

Benligi terk itmez-iseñ iremezsin vaḥdete
Tā senüñ yanuñda bir görinmeye nist ile hest

terk kılmaz:

1. **terk kılmaz:**-*maz*
Gazel 90
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canını sevgili için vermek.

Dir imişsin ki Muḥibbī terk kılmaz cān u ser
Ölür-isem yoluña ḳurbān idem cānum saña

terk olınmış:

1. **terk olınmış:**--*ı(n), --mış*
Gazel 127
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bırakılmak,yalnız kalmak.

Bir daḫı sanma seni cānān aña
Terk olınmış cismi kaçan cān aña

terk-i cān ide:

1. **terk-i cān ide:**--*de*
Gazel 99
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya'dan el etek çekmek,canından vazgeçmek.

Bir māh-rūya vire göñül terk-i cān ide
Bu silsile-i ışḳ içinde ol be-nām ola

terk-i cān ider:

1. **terk-i cān ider:**--*e, --r*
Gazel 122
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayatına son vermek,ölmek.

Didüm ne iy nā-mihribān ışḳ ehli ider terk-i cān
Didi sakın sırrı nihān itme olur ışḳuñ hebā

terk-i cān it:

1. **terk-i cān it:**
Gazel 307
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canını terk etmek, canından vazgeçmek.

Terk-i cān it ʿışḳ yolında dime cānāndur ʿabeş
Olmasa ʿālemde çün cānān ne söz cāndur ʿabeş

terk-i cān itmek de:

1. **terk-i cān itmek de:**--*mek*
Gazel 493
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canından olmak,canını vermek(aşık bağlamında).

Zülfinüñ bendi bu göñlüm dāmıdur
Terk-i cān itmek de ʿāşıḳ kāmıdur

terk-i cān itsün:

1. **terk-i cān itsün:**--*sün*
Gazel 287
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ölmek,canını vermek.(sevgili uğruna).

Kim ki vaṣl isterse dilber didi itsün terk-i cān
İy Muḥib şükr it bu düşvār oldı āsān ʿāḳıbet

terk-i cān kıl:

1. **terk-i cān kıl:**
Gazel 85
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canı terk etmek, maddi dünyadan vaz geçmek.

Terk-i cān kıl iy dil-i şūrīde ger şemşīr-i āşḳ
Her gün itse başuñı tenden derin meydān cüdā

terk-i dünyā itmeyince:

1. **terk-i dünyā itmeyince:**--*me, -(y)ınca*
Gazel 141
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünya'nın bolluk ve nimetlerinden vazgeçememe durumu.

İtmeyince terk-i dünyā iremezsin Ḥaḳḳ'a sen
Tā ki yanuñda senüñ bir olmaya ḫāk ü ẕeheb

terk-i nāmūs eyleyüp:

1. **terk-i nāmūs eyleyüp:**-*yüp*
Gazel 55
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Edep ve hayayı bırakmak.

Ġam yime iy dil seni her dem melāmet itseler
Āşıḳ olan terk-i nāmūs eyleyüp rüsvā ola

terk-i riyā itmez:

1. **terk-i riyā itmez:**--*mez*
Gazel 438
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İki yüzlülüğü terk etmeyenler.

Ḫırḳa içre ʿömri geçen sūfī-i sālūsa sor
Kim n'içün terk-i riyā itmez o bī-nāmūsa sor

terk-i ser:

1. **terk-i ser:**
Gazel 428
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başını ortaya koymak,baştan vazgeçmek.

İy Muḥibbī ʿışḳa dest urduñ gerekdür terk-i ser
Ġaflet itme girdügüñ merdāneler meydānıdur

terk-i ser itmek:

1. **terk-i ser itmek:**-*mek*
Gazel 80
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başını ortaya koymak,baştan vazgeçmek.

Rāh-ı ışḳuñda senüñ sehl ola itmek terk-i ser
Işḳuñı terk eylemeklik līk gelür müşkil baña

terk-i ser kıl:

1. **terk-i ser kıl:**
Gazel 249
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Candan geç, canını feda et.

Dilerseñ ʿizz ü sermed terk-i ser kıl
Bulınmaz ʿāşıḳa böyle saʿādāt

terk-i serdür:

1. **terk-i serdür:**--*dür*
Gazel 118
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1) Aşığın canını(başını)terk eylemesi. 2) Aşığın zirveyi bırakıp,en altta bir köle olarak iş görmesi.

Işḳ meydānında evvel terk-i serdür āşıḳa
Kim ki cān terk eylemez ışḳdan ne ḥācet lāf aña

terkin eylese:

1. **terkin eylese:**--*se*
Gazel 384
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeyi bırakmak,ayrılmak.

Cān terkin eylese reh-i ʿışḳ içre tañ mıdur
Her kimse ki bir ʿışḳa ola cān-ıla mürīd

teşbīh eylemişler:

1. **teşbīh eylemişler:**--*miş, --ler*
Gazel 497
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bnezetmek.

Gerçi kim Leylā'ya teşbīh eylemişler zülfini
Dir gören Mecnūn'a beñzer göñlüme şeydā geçer

teşbīh eyleyem:

1. **teşbīh eyleyem:**--*y, --e, --m*
Gazel 499
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Benzetmek.

Niçe teşbīh eyleyem yüzin güne alnın aya
Gice gündüz her biri naḳş u zevāl üstindedür

tesbīh ider:

1. **tesbīḥ ider:**--*e, --r*
Gazel 366
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zikretmek, anmak.

Zebān-ı ḥāl-ile her biri tesbīḥ İder çeng ü eger nāy u eger ʿūd

teşbīh ideyim:

1. **teşbīh ideyim:**
Gazel 31
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Benzetmek.

Serverā servi niçe ḳaddüñe teşbīh ideyim
Aralarında tefāvüt var anuñ arż u semā

tesbīḥ oldı:

1. **tesbīḥ oldı:**--*dı*
Gazel 348
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Sevgiliyi anmak,yadetmek. 2)Daim olmak,süreklilik.

Rişte-i cānuma dizdüm yine eşküm güherin
Lebüñüñ ẕikri ile oldı baña ol tesbīḥ

teshīr eyledi:

1. **teshīr eyledi:**-*di*
Gazel 36
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Büyülemek, sihirlemek.

Bu cihānı gözlerüñ siḥriyle teshīr eyledi
Böyle sāḥir görmedük hep didiler sābāş aña

teshīr ide:

1. **teshīr ide:**--*e*
Gazel 375
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Büyülemek, etkisi altına almak. II Boyun eğdirmek, itaat ettirmek.

Her ki diler bir perī teshīr ide
Eylesün ʿışḳ odına cānı sipend

teshīr iderler:

1. **teshīr iderler:**--*e, --r, --ler*
Gazel 435
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Büyülemek.etkilemek.

Cān ugurlar gözlerüñ bilsem ki ebrūlar mıdur
Dilleri teshīr iderler yoḫsa cāẕūlar mıdur

teshīrini itdüñ:

1. **teshīrini itdüñ:**--*i, --n, --i, --dü, --n*
Gazel 304
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Etkilemek.

Şiʿr-ile itdüñ Muḥibbī ol perī teshīrini
Dime şimden girü sen eşʿār u dīvāndur ʿabeş

tesīr eylemez:

1. **tesīr eylemez:**-*mez*
Gazel 83
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Etki etmek, işlemek.

Katı düşvār oldı ḥālüm n'eylesün tedbīr aña
Hey ne sengīn dil olur āh eylemez tesīr aña

teʾsīr ider:

1. **teʾsīr ider:**--*e, --r*
Gazel 387
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Etkilemek.

Ehl-i ʿışḳa zāhidā sanma sözüñ teʾsīr ider
Sende yok ẕerre ḥarāret var hemān bir āh-ı serd

tesir itmez:

1. **tesir itmez:**-*mez*
Gazel 90
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Etki etmemek.

Hīç tesir itmez n'içün feryād-ıla āhum saña
Yoḫsa āhenden mi virdi ḳalb Allāh'um saña

teskīn:

1. **teskīn:**
Gazel 25
Mısra: **5**
Sâkin kılma, yatıştırma, yatıştırılma.

Sīnemde ışḳuñ nārını bir laḥża teskīn itmedi
Yagdurdı gerçi gözlerüm her bir nefes bārān aña

teskīn bulur:

1. **teskīn bulur:**--*ur*
Gazel 160
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin ay yüzünü gören aşığın gözyaşlarının sakinlemesi,dinmesi kastedilir.

Yüzüñ gördükçe iy meh-rū gözüm yaşı bulur teskīn
Ki san mihr-i cihān-ārā togar pinhān olur kevkeb

teslīm-i cān itmekdür:

1. **teslīm-i cān itmekdür:**--*mek, --dür*
Gazel 119
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgiliyi gördüğü an,ona ulaşabildiği an hemen ölmelidir ki bu mesut zamanda ve sevgilinin eşiğinde sonsuza kadar kalabilsin anlamı kastedilmiştir.

İrersem menzil-i cānāna bir gün
Hemān teslīm-i cān itmekdür evlā

teşne:

1. **teşne:**
Gazel 9
Mısra: **7**
Candan ve yürekten isteyen, gönlü susamış.

Işḳ āteşiyle yakdı dili teşne eyledi
Sunup lebini dimedi bir kerre mā saña

2. **teşne:**
Gazel 23
Mısra: **7**
Candan ve yürekten isteyen, gönlü susamış.

Teşne dilven ẕulmet-i hicrān içinde kalmışam
Ḫıżr olup ben kalmışa gül göstere rāh iy ṣabā

3. **teşnedür:**-*dür*
Gazel 24
Mısra: **7**
Candan ve yürekten isteyen, gönlü susamış.

Firḳatiyle gice gündüz teşnedür cān u göñül
Gel benüm şāḥum viṣālüñ şerbetin kandur baña

4. **teşnesin:**-*sin*
Gazel 139
Mısra: **9**
Candan ve yürekten isteyen, gönlü susamış.

Āteş-i şevḳine karşu iy Muḥibbī teşnesin
Cān virürseñ virmez ol meh-rū bir içim su saña

5. **teşne:**
Gazel 197
Mısra: **10**
Candan ve yürekten isteyen, gönlü susamış.

İçsün şarāb-ı kevseri sen sun Muḥibbī'ye
Maḥşer güninde olmaya ol teşne ḫuşk leb

6. **teşneler:**-*ler*
Gazel 205
Mısra: **3**
Candan ve yürekten isteyen, gönlü susamış.

Teşneler bī-ḥad yatur kūyuñda iy Īsī-nefes
Aç kerāmet agzuñı bulsun şifālar an-ḳarīb

teşne-dil:

1. **teşne-dil:**
Gazel 194
Mısra: **11**
Candan ve yürekten isteyen, gönlü susamış.

Vādī-i ışḳa düşelden olmışamdur teşne-dil
Gözlerümden ġayrı virmez ger ölem bir kimse āb

teşrīf:

1. **teşrīfler:**-*ler*
Gazel 205
Mısra: **9**
Şereflendirmek, şeref vermek.

Yine teşrīfler baña inām idüp sulṭān-ı ġam
Eşk-i çeşmümden geyürdi egnüme altunlu şīb

tevakkuʿ eyleme:

1. **tevaḳḳuʿ eyleme:**--*me*
Gazel 332
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beklememek,ümit etmemek,arzulamamak.

Kıl tevekkül ġayrdan rızḳuñ tevaḳḳuʿ eyleme
Çünki ol Rezzāḳ'dur hīç kullarını komaz aç

tevbe:

1. **tevbemi:**-*m, -i*
Gazel 2
Mısra: **12**
Günah ve kabahatten Cenab-ı Hakk'a sığınmak.

Her ne kim itdüm günāhı olmışam ben muterif
Tevbeye geldüm ḳabūl it tevbemi yā Rabbenā

2. **tevbeye:**-*y, -e*
Gazel 2
Mısra: **12**
Günah ve kabahatten Cenab-ı Hakk'a sığınmak.

Her ne kim itdüm günāhı olmışam ben muterif
Tevbeye geldüm ḳabūl it tevbemi yā Rabbenā

3. **tevbe:**
Gazel 29
Mısra: **13**
Günah ve kabahatten Cenab-ı Hakk'a sığınmak.

Bu Muḥibbī tevbe eyler tevbesin eyle ḳabūl
Fitne-i şeyṭāndan sakla anı yā Rabbenā

4. **tevbesin:**-*sin*
Gazel 29
Mısra: **13**
Günah ve kabahatten Cenab-ı Hakk'a sığınmak.

Bu Muḥibbī tevbe eyler tevbesin eyle ḳabūl
Fitne-i şeyṭāndan sakla anı yā Rabbenā

5. **tevbe:**
Gazel 52
Mısra: **8**
Günah ve kabahatten Cenab-ı Hakk'a sığınmak.

Zāhid şarāb u şāhide gör tevbe ārż ider
Tevbe olur mı bir kişi bī-iḫtiyār ola

6. **tevbe:**
Gazel 99
Mısra: **7**
Günah ve kabahatten Cenab-ı Hakk'a sığınmak.

Zāhid şarāba tevbe ne vaḳtin olur aceb
Gül mevsimi ola hem elde cām ola

7. **tevbeyi:**-*y, -i*
Gazel 195
Mısra: **3**
Günah ve kabahatten Cenab-ı Hakk'a sığınmak.

Gül mevsiminde tevbeyi dil tārumār ider
Meclisde sāḳī ola eger bir nigār ḫūb

8. **tevbe:**
Gazel 196
Mısra: **10**
Günah ve kabahatten Cenab-ı Hakk'a sığınmak.

Çün tevbe eylemez mi maşūḳa muḥtesib
Gül vaḳti tevbe sırsa Muḥibbī olur mı ayb

tevbe ārż ider:

1. **tevbe ārż ider:**-*e, -r*
Gazel 52
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Günah ve kabahatten Cenab-ı Hakk'a sığınma,halini ona arz etme.sunma.

Zāhid şarāb u şāhide gör tevbe ārż ider
Tevbe olur mı bir kişi bī-iḫtiyār ola

tevbe eyle:

1. **tevbe eyle:**
Gazel 168
Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tövbe etmek.

Tevbe eyle göz yaşıyla yu bu yüzüñ karasın
Yoḫsa yanmaga caḥīm içre olursın bir ḥaṭab

tevbe eyledüm:

1. **tevbe eyledüm:**--*dü, --m*
Gazel 284
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tövbe; günah ve kabahatten Cenab-ı Hakk'a sığınma.

Cürmüm katı añup anı tevbe eyledüm
Yā Rab ḳabūl eyle keremden ʿināyet it

tevbe eylemez mi:

1. **tevbe eylemez mi:**--*mez, --mi*
Gazel 196
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tevbe etmek,yaptıklarından pişman olmak.

Çün tevbe eylemez mi maşūḳa muḥtesib
Gül vaḳti tevbe sırsa Muḥibbī olur mı ayb

tevbe itdüm:

1. **tevbe itdüm:**--*dü, --m*
Gazel 156
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Günahlardan bağışlanma dileyip bir daha yapmamaya söz vermek.

Bir günehkāram günāha tevbe itdüm yā Mucīb
Umaram kim raḥmetüñe idesin beni ḳarīb

tevbe-i naṣūḥ ider:

1. **tevbe-i naṣūḥ ider:**--*e, --r*
Gazel 351
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasuh tövbesi etmek. İçtenlikle, bozulmayacak tövbe etmek.

Ḥüsnüñi görse idi eger kim ʿazīz-i Mışr
Añmaga Yūsuf adın ider tevbe-i naṣūḥ

tevekkül:

1. **tevekküldür:**-*dür*
Gazel 124
Mısra: **10**
Her türlü gerekli sebebe baş vurduktan sonra kadere razı olup sonucu Allah'tan bekleme, işini Allah'a bırakma.

İy Muḥibbī ışḳ ara çün yok-durur ġamdan ḫalāṣ
Çāresi anuñ hemān ancak tevekküldür baña

tevekkül kıl:

1. **tevekkül kıl:**
Gazel 332
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her türlü gerekli sebebe baş vurduktan sonra kadere razı olup sonucu Allah'tan beklemek, işlerini Allah'a bırakmak, yeis ve kederden kurtulma, Allah'a güvenmek.

Kıl tevekkül ġayrdan rızḳuñ tevaḳḳuʿ eyleme
Çünki ol Rezzāḳ'dur hīç kullarını komaz aç

tevḥīd eylesem:

1. **tevḥīd eylesem:**--*se, --m*
Gazel 101
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Allah'ı anmak ve tövbe istiğfar etmek anlamında kullanılmıştır.

Jeng olur āh eyledükçe bu göñül āyīnesi
Līk tevḥīd eylesem ol dem hemān bulur cilā

tezānedür:

1. **tezānedür:**--*dür*
Gazel 461
Mısra: **8**
1)Genellikle kiraz ağacı kabuğundan yapılan mızrap. 2)Ta'ziye eder surette. Ta'ziye ederek.

Sīnem kemānçe bezme gözüm yaşı tārdur
N'eyler sürūdı nālelerüm çün tezānedür

ṭīb:

1. **ṭīb:**
Gazel 177
Mısra: **6**
Sürünecek güzel kokulu şey.

Anberīn gīsūña tokındı meger bād-ı seḥer
Kıldı bu ālem dimāġını muaṭṭar cümle ṭīb

2. **ṭīb:**
Gazel 187
Mısra: **8**
Sürünecek güzel kokulu şey.

Zülf-i yāra ugrayup beñzer gelür bād-ı ṣabā
Ol sebebdendür dimāġ-ı ālemi pür itdi ṭīb

ṭīb ola:

1. **ṭīb ola:**--*a*
Gazel 166
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) güllerin sürülecek güzel koku haline gelmesi kastedilir.

Deprede bād-ı ṣabā gülşende ger pīrāhenüñ
Bāġ u rāġı bū ṭuta güller dimāġı ola ṭīb

ṭıfl:

1. **ṭıfla:**-*a*
Gazel 149
Mısra: **7**
Küçük çocuk. II Toy, tecrübesiz kimse (Sevgili).

Meger okıtmadı ol ṭıfla vefā meselesin
Līk ögretdi cefā fennin edīb-i mekteb

ṭıfl-ı mekteb:

1. **ṭıfl-ı mekteb:**
Gazel 204
Mısra: **12**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Okul çocuğu II sevgili.

Ne bilsün ışḳı Mecnūn baña sor gel
Benüm yanumda ol bir ṭıfl-ı mekteb

tīġ:

1. **tīġuñla:**-*(u)ñ, -la*
Gazel 68
Mısra: **1**
(Sevgilinin) kirpikleri. II Sevgilinin bakışı; İlahi sevgilinin âşığın gönlündeki tesiri ve feyzi (tasavvufi bağlamda).

Eger ḳaṣd eyleseñ tīġuñla cāna
Öñüñden ırmayam boynumı ḳaṭā

2. **tīġını:**-*ı(n), -ı*
Gazel 85
Mısra: **9**
(Sevgilinin) kirpikleri. II Sevgilinin bakışı; İlahi sevgilinin âşığın gönlündeki tesiri ve feyzi (tasavvufi bağlamda).

İy Muḥibbī ele alsun tīġını cellād-ı ışḳ
Ḳaṭ kılsun elüñi kılsañ eger dāmān cüdā

3. **tīġuña:**-*un, -a*
Gazel 258
Mısra: **8**
(Sevgilinin) kirpikleri. II Sevgilinin bakışı; İlahi sevgilinin âşığın gönlündeki tesiri ve feyzi (tasavvufi bağlamda).

Kūyuñda serüm ḳaṭʿ ideliden berü iy dōst
Tīġuña benüm gerdenüm eyler niçe minnet

4. **tīġ:**
Gazel 340
Mısra: **5**
(Sevgilinin) kirpikleri. II Sevgilinin bakışı; İlahi sevgilinin âşığın gönlündeki tesiri ve feyzi (tasavvufi bağlamda).

Ḫudā emriyle aña tīġ inelden
Kılupdur ehl-i küfri cümle tārāc

5. **tīġını:**-*ı(n), -ı*
Gazel 500
Mısra: **10**
(Sevgilinin) kirpikleri. II Sevgilinin bakışı; İlahi sevgilinin âşığın gönlündeki tesiri ve feyzi (tasavvufi bağlamda).

Çeşm-i cellādını gördükde hemān ditrer yürek
Tīġını elde görüp cāna mehābetler gelür

tīġ u çeşmüñi:

1. **tīġ u çeşmüñi:**--*ü, --n, --i*
Gazel 450
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin ok gibi kirpik ve öldürücü gözleri kastedilmektedir.

Görelden tīġ u çeşmüñi gedildi yüzi şemşīrüñ
Kaşuñ vaṣfın işidelden kemānuñ yayı kayıdur

tīġ-ı cefāsın çeke:

1. **tīġ-ı cefāsın çeke:**-*e*
Gazel 82
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgilinin gösterdiği bütün eziyet ve sıkıntı oklarını,nazlarını çekmesi,onlara katlanması kastedilmiştir.

Ger çeke tīġ-ı cefāsın dem dem ol şāhid baña
Ben şehīd-i ışḳ olam cümle cihān şāhid baña

tīġ-ı cefāya:

1. **tīġ-ı cefāya:**-*ya*
Gazel 54
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve sıkıntı oku.

Evreng degül mi tīġ-ı cefāya gögüs tutar
İy dil seni gören kişi dir yüzi ag ola

tīġ-ı cevr-ile:

1. **tīġ-ı cevr-ile:**
Gazel 41
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet oku ile.

Tīġ-ı cevr-ile başum ḳaṭ eyleseñ
Rāżıyam tek kılma kapuñdan cüdā

2. **tīġ-ı cevr-ile:**
Gazel 18
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve sitem oku.

Niçe biñ āşıḳ öldürdüñ kapuñda tīġ-ı cevr-ile
Günāhın añmayup her dem idersin biñ sitem peydā

tīġ-ı cevrinden:

1. **tīġ-ı cevrinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 243
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet kılıcı.

Tīġ-ı cevrinden Muḥibbī key sakın döndürme yüz
ʿIşḳ meydānına girdüñ kendüñi merdāne tut

tīġ-ı ġam:

1. **tīġ-ı ġam:**
Gazel 238
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keder kılıcı.

Tīġ-ı ġam çāk itse gönlüm yok-durur aña ʿilāc
Kim dürüst ider kaçan kim ola bir şīşe şikest

tīġ-ı ışk-ıla:

1. **tīġ-ı ışḳ-ıla:**--*ı, --la*
Gazel 153
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk kılıcı.(Keskin).

Tīġ-ı ışḳ-ıla Muḥubbī'yi eger kılsañ helāk
Şems gibi rakṣ ura eline başını alup

tīġ-ı miḥnetle:

1. **tīġ-ı miḥnetle:**--*le*
Gazel 380
Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet kılıcı. II Sevgilinin kirpikleri.

Kankı ʿāşıḳ kim Muḥibbī cevr-i dilberden kaça
Pāralansun tīġ-ı miḥnetle ḳalem tek bend bend

tīġı urasın:

1. **tīġı urasın:**-*a, -sın*
Gazel 50
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşığa kılıç gibi keskin bakışlarını atması.

Eger her dem urasın tīġı cānā
Kaçuram gerdenümi sanma ḳaṭā

tīġ-ı zebānumla:

1. **tīġ-ı zebānumla:**-*-u, --m, --la*
Gazel 308
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dil kılıcı, - keskin söz-.

Pehlevānam ʿaṣrda tīġ-ı zebānumla bugün
Kim gele meydānuma itmeye bir miḳdār baḫs

tīġuñ alup:

1. **tīġuñ alup:**-*up*
Gazel 74
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) kılıç gibi yaralayıcı, öldürücü yan bakışı kastedilir.

Tīġuñ alup gel Muḥibbī sīnesini eyle çāk
Kıl naẓar aña maḥabbetden tolı gör mihr ola

tīġuña fedā eyledüm:

1. **tīġuña fedā eyledüm:**-*dü, -m*
Gazel 44
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kılıç gibi keskin yan bakışlarına feda olmak.

Cānumı lebüñ yādına ten dāma alupdur
Tīġuña fedā eyledüm ol borcumı cānā

ṭılısm eyle:

1. **ṭılısm eyle:**
Gazel 224
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Büyülemek.

Olmasun ʿayān genc-durur ḥüsnüñi sakla
Siḥr ile ṭılısm eyle aña zülfüñi mār it

ṭılısm eyleyüben:

1. **ṭılısm eyleyüben:**-*-ü, --ben*
Gazel 266
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) büyü yapmak,sihirlemek kastedilmektedir.

Olmasun ʿayān genc-durur ḥüsnüñi sakla
Siḥr-ile ṭılısm eyleyüben zülfüñi mār it

ṭılısm olmış:

1. **ṭılısm olmış:**-*-mış*
Gazel 433
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sihir olmak, büyü olmak.

Ḳadem basmamag-ıçun genc-i ḥüsne
Ṭılısm olmış ser-i zülfi yılandur

ṭılısmāt-ı cihān:

1. **ṭılısmāt-ı cihān:**
Gazel 324
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cihanın tılsımlarına.

Bu ṭılısmāt-ı cihān içinde çekdüm niçe renc
Ḥāṣıl itdüm ḥamdü-lillāh ʿışḳ gibi bir ulu renc

tīmār:

1. **tīmār:**
Gazel 19
Mısra: **4**
Hastaya, hayvana, yaraya, bağa, nebatata bakmak, hizmet etmek.

Lebleri dār-ı şifāsında bu dil ḫasta olup
Niçe yıldur ki yaturam itmedi tīmār baña

2. **tīmāra:**-*a*
Gazel 172
Mısra: **2**
Tedavi, iyileştirme.

Derdmendem ḫastayam bī-çāreyem bu ben ġarīb
Bildüñ aḥvālümi çün tīmāra luṭf it iy ṭabīb

tīmār eyle:

1. **tīmār eyle:**
Gazel 474
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Deva ihsan etmek, tedavi sunmak, iyileşme yolu göstermek.

İy ṭabīb-i dil lebüñden bu Muḥibbī ḫastaya
Ölmeden disem aña gel eyle tīmār incinür

tīmār it:

1. **tīmār it:**
Gazel 266
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tedavi etmek, iyileştirmek; mutlu etmek, sevindirmek, iyi muamelede bulunmak.

Bīmār yatur ḫasta Muḥibbī işigüñde
Derdini bilürsin sen anuñ aña tīmār it

tīmār ola:

1. **tīmār ola:**-*a*
Gazel 58
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tedavi eden, iyileştiren olma.

Bir devāsuz derde düşmişdür Muḥibbī derdmend
Kimseden bulmaz devā senden meger tīmār ola

ṭınāb:

1. **ṭınāb:**
Gazel 150

Mısra: **2**
Çadır ipi, kirpik.

Ḫayme kursa gelse karşumda ger ol ālī-cenāb
Eylerem bu rişte-i cānum aña yir yir ṭınāb

2. **ṭınāb:**
Gazel 167
Mısra: **2**
Çadır ipi.

Ḫayme kursa sīnemüñ ṣaḥrāsına ol āfitāb
Eyleyem cān rişte sinden yir yirin aña ṭınāb

tınāb eyledüm:

1. **ṭınāb eyledüm:**--*dü, --m*
Gazel 207
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) çadır ipi haline getirmek kastedilmiştir.

Ḫaymedür ṣaḥrā-yı dilde gözlerüm gel kıl nüzūl
Eyledüm ol ḫaymeye kirpüklerümden de ṭınāb

tınab eylemişdür:

1. **ṭınab eylemişdür:**--*miş, --dür*
Gazel 188
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın kirpiklerini sevgiliye çadır ipi eylemesi kastedilmiştir.

Çeşm-i Mecnūn Leyli'ye ḫargāhdur
Eylemişdür kirpügin aña ṭınab

tınāb iderler:

1. **ṭınāb iderler:**--*e, --r, --ler*
Gazel 169
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) çadırın ayakta durmasını sağlayan ipler kastedilmiştir.

Ḫaymesin ṣaḥrāda kursa her kaçan ol āfitāb
Rişte-i cāndan iderler ehl-i ışḳ aña ṭınāb

tınāb kıldı:

1. **tınāb kıldı:**--*dı*
Gazel 190
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çadır ipi hâline getirmek.

Şol ḳadar kan agladum zülfüñ ucından dōstum
Ġarḳa virdi bu vücūdum zevraḳın kıldı tınāb

tīr:

1. **tīre:**-*e*
Gazel 185
Mısra: **4**
(Sevgilinin yan bakış) oku.

Sanma kim sensüz günüm olur siyāh
Bil ki rūşendür günümden tīre şeb

2. **tīre:**-*e*
Gazel 233
Mısra: **8**
(Sevgilinin yan bakış) oku.

Niçe bir sīne tutasın siper-vār
Gele ḳavs-i ḳażādan tīre miḥnet

3. **tīrüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 329
Mısra: **1**
(Sevgilinin yan bakış) oku.

Sīneme tīrüñle cānā gel bugün bir kapu aç
Ol kapudan pādişāhum alasın cānı ḫarāc

4. **tīrüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 385
Mısra: **7**
(Sevgilinin yan bakış) oku.

Bu ḥarīm-i sīneme tīrüñ irişdükde şehā
Çagrışur cān u göñül her biri dir "hel min mezīd"

tīr ü peykānuñ:

1. **tīr ü peykānuñ:**--*un*
Gazel 102
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yaydan çıkan ok kadar keskin ucu ve onun ucundaki yaralayıcı demir parçası kastedilmiştir.

Tīr ü peykānuñ nigārā rāḥat-ı cāndur baña
Dōstum dil teşnedür lal-i lebüñ kāndur baña

tīre:

1. **tīre:**
Gazel 4
Mısra: **3**
(Fa.) Bulanık, kara, karanlık.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa "Ve'l-leyl" ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş Ve'ḍ-ḍuḥā"

2. **tīre:**
Gazel 4
Mısra: **3**
(Fa.) Bulanık, kara, karanlık.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa Ve'l-leyl ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş Ve'ḍ-ḍuḥā

3. **tīre:**
Gazel 16
Mısra: **5**
(Fa.) Bulanık, kara, karanlık.

Hicrān şebinde kalmaz idüm tīre rūzigār
İtseñ ṭulū gün gibi iy yüzi meh baña

tīre vü hicrān şebi:

1. **tīre vü hicrān şebi:**--*i*
Gazel 484
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karanlık ve ayrılık gecesi.

Rūz-ı baḫtum tīre vü hicrān şebi ġāyet dırāz
Her kaçan ol meh niḳāb-ı zülfini bir rū çeker

tīre-i zülfini:

1. **tīre-i zülfini:**-*i, -ni*
Gazel 62
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin karanlık saçı.

Tīre-i zülfini kim gördi didi "Ve'l-leyl" aña

Rü'yet-i ḫüsnüñi tefsīr eyleyendür "Ve'ḍ-ḍuḥā"

tīr-i:

1. **tīr-i:**
Gazel 6
Mısra: **7**
(Sevgilinin yan bakış) oku.

Tīr-i müjgānı gelürse cān virem şükrāne ben
Çün göreliden ya kaşını olmışam ḳurbān aña

tīr-i āha:

1. **tīr-i āha:**-*a*
Gazel 20
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah oku.

Tīr-i āha ḳaddüñi bük eyle bir çāḥı kemān
Kim güzeller māyil olur ok-ıla yadan yaña

tīr-i cefā:

1. **tīr-i cefā:**
Gazel 488
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cefa kılıcı.

İy Muḥibbī yār gönderse eger tīr-i cefā
Cān u dilden aña karşu çıkubanı aladur

tīr-i ġamzeñ:

1. **tīr-i ġamzeñ:**-*n*
Gazel 22
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gamze oku; yan bakış oku.

İy kemān ebrū alaldan tīr-i ġamzeñ destüñe
Sīnem içre dem mi vardur zaḫm-ı peykān olmaya

2. **tīr-i ġamzeñ:**--*zen*
Gazel 139
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gamze oku; yan bakış oku.

Her kaçan ḳaṣd eyleseñ sīnemde baġrum delmege
Tīr-i ġamzeñ gelmedin cānum çıkar karşu saña

3. **tīr-i ġamzeñ:**--*n*
Gazel 302
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) oka benzeyen süzgün yan bakışı.

Tīr-i ġamzeñ öldürür biñ ʿāşıḳı Kimde vardur iy kemān ebrū bu şest

tīr-i ġamzeñden:

1. **tīr-i ġamzeñden:**--*n, --den*
Gazel 442
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gamze oku II sevgilinin yaralayan yan bakışı.

Uşanur sanma Muḥibbī tīr-i ġamzeñden şehā
Sīne-i mecrūḥına geldükçe merhemler gelür

2. **tīr-i ġamzeñden:**--*n, --den*
Gazel 452
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gamze oku II sevgilinin yaralayan yan bakışı.

Tīr-i ġamzeñden Muḥibbī yine çāk olmış yatur
Rāḥatumdur ol benüm dimem ki peykānum çıkar

tīr-i ġamzeñdür:

1. **tīr-i ġamzeñdür:**--*n, --dür*
Gazel 100
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yan bakış oku. (Aşığa hışımla baktığında onun gönlünü delip geçmesinden dolayı ok olarak nitelendirilmiştir.).

Tīr-i ġamzeñdür delen her dem dil-i mecrūḥumı
Āh kim derdā dirīġā eylemez sīnemde cā

tīr-i ġamzesi:

1. **tīr-i ġamzesi:**-*si*
Gazel 64
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin ok misali bakışları.

Kaşı yayından gelüp togrılsa tīr-i ġamzesi
Cān u dilden eyleyem bu sīnemi kalkan aña

tīri geldügince:

1. **tīri geldügince:**--*düg, --ince*
Gazel 371
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yan bakış oklarının aşığa ulaşması kastedilmektedir.

Geldügince tīri bulur mürde cismüm tāze cān
Bulsun anuñ iy Muḥibbī şaştı her demde küşād

tīr-i müjeñ:

1. **tīr-i müjeñ:**
Gazel 348
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin kılıç gibi yaralayıcı, öldürücü) kirpiğinin oku.

Cān u dil oldı şehā tīr-i müjeñ birle helāk
Her ne kim senden ire ḫūbdur olmaz o ḳabīḥ

tīrkeşidür:

1. **tīrkeşidür:**--*i, --dür*
Gazel 422
Mısra: **4**
Okluk,ok kabı.

Ya kaşlaruñ kuraldan ḳurbānuñ oldum iy dōst
Bu sīne tīrkeşidür ġamzeñ ḫadenge beñzer

tīrüñ gelmezse:

1. **tīrüñ gelmezse:**
Gazel 35
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beyitte sevgilinin kirpiklerinin(gözlerinin) aşığa değmemesi.

Sīneme gelmezse tīrüñ görmezem rāḥat yüzin

Vāy ol zaḫma ki üstinden ola merhem cüdā

tīrüñ sīneme irdükçe:

1. **tīrüñ sīneme irdükçe:**--*ü, --n, --e, --dük, --çe*
Gazel 280
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yan bakış okunun aşığın bağrına yaklaşıp delmesi kastedilmektedir.

Sīneme irdükçe tīrüñ geçdi başumdan benüm
Agladugum bu ki kalmaz dilde bir peykān-ı dōst

tīrüñ sīneme togrılsa:

1. **tīrüñ sīneme togrılsa:**--*sa*
Gazel 109
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Beyitte) sevgilinin ok gibi delici bakışlarının aşığa yönelmesi kastedilir.

İy kaşı ya her kaçan togrılsa tīrüñ sīneme
Olmayam merd germeyem gögüs o dermenden yaña

tiryāk:

1. **tiryākdür:**-*dur*
Gazel 342
Mısra: **10**
İlaç, panzehir.

Mārdur zülfi dilā ḳaṣd itse her dem cānuña
Ġam degül tiryākdür laʿl-i lebüñden yaña kaç

tiryāk-durur sakla:

1. **tiryāk-durur sakla:**
Gazel 76
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İlaç,panzehir olarak saklamak.

Lebümi agzuña alsañ anı tiryāk-durur sakla
Sakın sen zülf-i mārından ider durmaz o sem peydā

tiryāk-i lalinden:

1. **tiryāk-i lalinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 160
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudağından aşığa gelecek şifa,panzehir kastedilmiştir.

Muḳarrerdür helāk itmek beni āḫir bu zehr-i ġam
Eger tiryāk-i lalinden devā itmezse şekker-leb

tiryāk-i laʿlüñden:

1. **tiryāk-i laʿlüñden:**--*ü, --n, --den*
Gazel 496
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin dudağının bağımlısı olma.

Meded tiryāk-i laʿlüñden irişdür yā helāk oldum
İrişen mār-ı zülfüñden bu demde baña semlerdür

tiryāk-i lalüñden:

1. **tiryāk-i lalüñden:**-*ü(n), -den*
Gazel 18
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin dudağının bağımlısı olma.

Egerçi aḳreb-i zülfüñ urur zaḫmı dil ü cāna
Ne ġam tiryāk-i lalüñden olur her demde em peydā

tīşe ursam:

1. **tīşe ursam:**--*sa, --m*
Gazel 437
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Balta vurmak.

Kūh-kenlik sanʿatında ben de Ferhād olmışam
Tīşe ursam iñlesem yanumca iñler kūhsār

tīz:

1. **tīz:**
Gazel 395
Mısra: **1**
Çabucak, derhâl, hemen.

Eydür bu dil tīz gör dem-bedem dildārı yād
Anuñ içündür olur günden güne ʿışḳum ziyād

tīz geçer:

1. **tīz geçer:**--*e, --r*
Gazel 171
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çabuk geçmek, kısa zaman sürmek.

Tīz geçer eyyām-ı gül ardıncadur faṣl-ı ḫazān
Giceler tā ṣubḥa dek bunı dir iñler andelīb

toġ:

1. **togar:**-*ar*
Gazel 160
Mısra: **4**
(Güneş, ay, yıldızlar) Ufuktan yükselerek gökyüzünde görünmek, tulû etmek.

Yüzüñ gördükçe iy meh-rū gözüm yaşı bulur teskīn
Ki san mihr-i cihān-ārā togar pinhān olur kevkeb

2. **toġsa:**-*sa*
Gazel 4
Mısra: **1**
Doğmak, Dünyaya gelmek.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

toġ-:

1. **toġsa:**-*sa*
Gazel 4
Mısra: **1**
(Güneş, ay, yıldızlar) Ufuktan yükselerek gökyüzünde görünmek, tulû etmek.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

2. **togsa:**-*sa*
Gazel 413
Mısra: **9**
(Güneş, ay, yıldızlar) Ufuktan yükselerek gökyüzünde görünmek, tulû etmek.

Ḫānesinden yār eger togsa
Muḥibbī gün gibi
Kalmaya çāk olmaduk hīç bir girībānlar meded

togar gör zindeden mürde gelür her mürdeden zinde:

1. **togar gör zindeden mürde gelür her mürdeden zinde:**--*a, --r, --den, --ür, --den-den-ür*
Gazel 251
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Bak ! Gör ki her canlıda bir cansız-bitkinlik-görülür,her cansızdan da bir canlı-umut- doğar anlamında söz kullanılmıştır.

Togar gör zindeden mürde gelür her mürdeden zinde
Gözüñ aç saña yitmez mi cihān içinde bu ʿibret

togıcak gün māh-ı tābānı şikest lā-büd eyler:

1. **togıcak gün māh-ı tābānı şikest lā-büd eyler:**--*ıcak, --ı, --ı, --r--r*
Gazel 215
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Beyitte) "Doğacak gün parlak ay ışığının sönmesini zorunlu kılar." diyerek sevgilinin ışığı yanında ayın sönük kalacağı açıklanmıştır.

Eyledüñ sen nūruñ ile mihr-i raḫşānı şikest
Togıcak gün lā-büd eyler māh-ı tābānı şikest

togrı-:

1. **togrıyam:**-*(y)am*
Gazel 341
Mısra: **3**
Hak ölçülerine uygun olan şey, gerçek, hakikat. || Yönünü değiştirmeden, aynı doğrultuda.

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḥaḳı ben togrıyam ḳaddüñ gibi
Kāfirem zülfüñ gibi ger var-ısa gönlümde kec

togrı yār:

1. **togrı yār:**
Gazel 386
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sadık, aşığına vefalı sevgili.

Ḫālümi kime diyem ki yok cihānda togrı yār
Vāḳıf olmadı göñül esrārına hīç bir ʿaḥad

2. **togrı yār:**
Gazel 445
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sadık, aşığına vefalı sevgili.

Görmez Muḥibbī devr-i zamān içre togrı yār
Ḫalḳ-ı zamāne kendüyi gerçi emīn tutar

togrı yola geç:

1. **togrı yola geç:**
Gazel 34
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sapkınlıktan vazgeçip,hakkı ve gerçeği görmek. İyi olanı tercih etmek.

İy dil geç togrı yola bak saña
Çünki gösterdi ṭarīḳı Ḫaḳ saña

togrı yolı bilmeyüp:

1. **togrı yolı bilmeyüp:**--*ı, --me, --y, --üp*
Gazel 392
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Allah'ın uygun gördüğü şeyleri yapmamak,onun rızasını kazanıcı hareketlerde bulunmamak kastedilmiştir.

Bilmeyüp togrı yolı saña muṭīʿ olmadılar
Kaldılar nār-ı cehennem içre Naṣrā vü Yehūd

togrıl:

1. **togrılsa:**-*sa*
Gazel 64
Mısra: **3**
(Güneş, ay, yıldızlar) Ufuktan yükselerek gökyüzünde görünmek, tulû etmek.

Kaşı yayından gelüp togrılsa tīr-i ġamzesi
Cān u dilden eyleyem bu sīnemi kalkan aña

togrut yoluñı:

1. **togrut yoluñı:**--*t, --u, --n, --ı*
Gazel 296
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Doğru yoldan ayrılmamak kastedilmektedir.

Togrut yoluñı egri yola gitme Muḥibbī
Tā dökmeyesin soñra varup eşk-i nedāmet

togurana:

1. **togurana:**--*a, --n, --a*
Gazel 270
Mısra: **6**
(Beyitte) sevgilinin dünyaya gelmesini sağlayan kişi,anne kastedilmiştir.

Dilā ḫayr eyle diller rāḥat olsun
Diyeler togurana saña raḥmet

tohm:

1. **toḫmını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 12
Mısra: **7**
Ortaya bir sonuç çıkaran, bir sonucun oluşmasına sebep olan şey.

Sīne ṣaḥrāsına ekdüm çün maḥabbet toḫmını
Dem-be-dem yagdursa tañ mı gözlerüm bārān aña

tokın:

1. **tokınur:**-*ur*
Gazel 38
Mısra: **8**
Dokunmak, temas etmek II erişmek, ulaşmak; etkilemek.

Tāra döndi gözyaşı iñler göñül ṭanbūr-veş
Dest-i ġam mıżrābı turmaz tokınur her an aña

2. **tokınur:**-*ur*
Gazel 461
Mısra: **6**
Dokunmak, temas etmek II erişmek, ulaşmak; etkilemek.

Ḳānūn-ı ʿışḳa uyalu çeng oldı ḳāmetüm
Mıżrab-ı ġam tokınur aña tāziyānedür

3. **tokınur:**-*ur*
Gazel 467
Mısra: **4**
Dokunmak, temas etmek II erişmek, ulaşmak; etkilemek.

Seyl-i eşkümle eşer itmedi āhum yili āh
Bunca yıldur tokınur ol dil-i sengīne gelür

toḳın-:

1. **tokındukça:**-*duḳça*
Gazel 26
Mısra: **16**
Dokunmak, temas etmek II erişmek, ulaşmak; etkilemek.

Muḥibbī baḥr-ı eşke bād-ı āhum
Tokındukça olur emvāc peydā

tol-:

1. **tolu:**-*u*
Gazel 55
Mısra: **12**
Bir şeyle baştan başa kaplanmak, dolmak.

Bu Muḥibbī ḥasretiyle şol ḳadar kan agladı
Lālelerden ḫūna ġarḳ olan tolu ṣaḥrā ola

2. **tolı:**-*ı*
Gazel 74
Mısra: **14**
Bir şeyle baştan başa kaplanmak, dolmak.

Tīġuñ alup gel Muḥibbī sīnesini eyle çāk
Kıl naẓar aña maḥabbetden tolı gör mihr ola

3. **tola:**-*a*
Gazel 188
Mısra: **8**
Bir şeyle baştan başa kaplanmak, dolmak.

Türk çeşmüñ fitneye āġāz ide Ṣūr u ṣer tola Irāḳ-ıla Arab

tol:

1. **tolar:**-*ar*
Gazel 4
Mısra: **2**
Bir şeyle baştan başa kaplanmak, dolmak.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫātırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

2. **tolar:**-*ar*
Gazel 4
Mısra: **2**
Bir şeyle baştan başa kaplanmak, dolmak.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫātırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

3. **toldı:**-*dı*
Gazel 462
Mısra: **5**
Bir şeyle baştan başa kaplanmak, dolmak.

Şöyle toldı ḫāne-i dil bu ciger ḫūnı ile
Kalmadı bir yir daḫı bu dīdeden bīrūn akar

tolāb:

1. **ṭolābdur:**-*dur*
Gazel 164
Mısra: **9**
Su değirmeni. II Durmaksızın ağlayan âşık.

Dil Muḥibbī iñiler ṭolābdur
Gözlerüm kūzekleri dökdükçe āb

2. **ṭolāb:**
Gazel 178
Mısra: **4**
Su değirmeni. II Durmaksızın ağlayan âşık.

Başdan aşdugın gözüm yaşın taaccüb itmeñüz
Kim anuñ ile döner göñlüm olalıdan ṭolāb

3. **ṭōlāb:**
Gazel 498
Mısra: **2**
Su değirmeni. II Durmaksızın ağlayan âşık.

İñiler dōlāb-veş dil ıżṭırāb üstindedür
Gözelerdür gözlerüm san kim ṭōlāb üstindedür

ṭolāb olur:

1. **ṭolāb olur:**-*-ur*
Gazel 151
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın durmaksızın ağlaması kastedilir.

Her ne dem kim iñlesem göñlüm benüm ṭolāb olur
Gözlerem güz güllerinden dökilür her yaña āb

ṭōlāb-ı dil:

1. **ṭōlāb-ı dil:**
Gazel 462
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül değirmeni(aşık bağlamında).

Diñlemezsin nālemi gūş itmeyüp efġānumı
İñlese ṭōlāb-ı dil gözden hemān Ceyḥūn akar

tolan:

1. **tolanmaga:**-*maġ, -a*
Gazel 21
Mısra: **7**
Dolaşmak, zor ayrılır hale gelmek, yakalanmak II gönül vermek, bağlanmak.

Gülşen-i kūyın tolanmaga nigāruñ ṣubḥa dek
İy ṣabā merdümlik it bir gice yoldaş ol baña

tolaş-:

1. **tolaşdı:**-*-dı*
Gazel 10
Mısra: **7**
Dokunmak ‖ saçın dolaşması.

Leylī saçına çünki tolaşdı dil-i Mecnūn
Dīvāne gibi olsa ne tañ vālih ü şeydā

tolaş:

1. **tolaşmış:**-*mış*
Gazel 288
Mısra: **10**
Dolaşmak, zor ayrılır hale gelmek, yakalanmak II gönül vermek, bağlanmak.

İy Muḥibbī zülfi bendinde gören dil murġını
Dir meges gibi tolaşmış aña dām-ı ʿankebūt

2. **tolaşduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 14
Mısra: **2**
Birbirine geçip karışmak, güç çözülecek duruma gelmek.

İy göñül n'olduñ yine dīvāne söylersin baña
Beñzer ışḳına tolaşduñ ya ne söylersin baña

tolı āb ola:

1. **tolı āb ola:**-*a*
Gazel 86
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gönlünün eziyet ve sıkıntıdan kan,gözlerinin ise gözyaşı ile dolu olması kastedilmiştir.

Her kim işitse nālemi dōlāba beñzedür
Gözgüler ile dīdelerüm tolı āb ola

tolu:

1. **tolu:**
Gazel 55
Mısra: **1**
Bir şey ile dolu olan. || *Çok, pek çok.*

Zülfüñüñ ẕikri ile başum tolu sevdā ola
Tolaşa bend-i belāya cān u dil şeydā ola

2. **tolu:**
Gazel 73
Mısra: **10**
Bir şey ile dolu olan. || *Çok, pek çok.*

Āşıḳ gibi olmaya münim cihānda kim
Eksilmeye çeşmi tolu sīm ü zer ola

3. **tolu:**
Gazel 76
Mısra: **3**
Bir şey ile dolu olan. || *Çok, pek çok.*

İçilse sāġar-ı çeşmüm tolu bir ẕerre eksilmez
Olupdur sanasın şimdi yine pür cām-ı Cem peydā

4. **tolu:**
Gazel 232
Mısra: **6**
Bir şey ile dolu olan. || *Çok, pek çok.*

Sīne ṣaḥrāsında eyle cān-ıla göñlüñ nişān
Ġamze okların ele al tolu peykān oldı tut

5. **tolu:**
Gazel 481
Mısra: **8**
Bir şey ile dolu olan. || *Çok, pek çok.*

Her kaçan gelse belā vü derd ü ġam kāşāneme
Mā-ḥażar bagrum kebāb çeşmüm tolu peymānedür

6. **tolu:**
Gazel 487
Mısra: **10**
Bir şey ile dolu olan. || *Çok, pek çok.*

Gözyaşın nūş ideli olsa Muḥibbī n'ola mest
Çeşmini alsa eline tolu peymāne olur

tomāra yazsam:

1. **tomāra yazsam:**-*a*, -*sa*, -*m*
Gazel 452
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir çok kağıda not almak,yazı yazmak.

Sıgmaya tomāra yazsam zülfinüñ evṣāfını
Gül yüzi medḥinde her yıl tāze dīvānum çıkar

tomar-ı şiʿrümi:

1. **tomar-ı şiʿrümi:**-*ü, -m, -i*
Gazel 420
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şiir tomarı.

Tomar-ı şiʿrümi n'ola elden komayalar
Her kanda kim biterse olur ney-şeker leẕīẕ

top:

1. **top:**
Gazel 14
Mısra: **13**
Çevgan oyununda kullanılan top, guy; rakibin başı.

Zülfi çevgānına top it başuñı meydāna gel
Çün Muḥibbī kendüñi merdāne söylersin baña

2. **top:**
Gazel 25
Mısra: **8**
Çevgan oyununda kullanılan top, guy.

Çevgān idüp zülfi nigār çün nāz-ıla olsa süvār
Top eyle başuñ gel dilā yolında kıl ġaltān aña

3. **top:**
Gazel 64
Mısra: **7**
Çevgan oyununda kullanılan top, guy.

Top kılsun zülfi çevgānına āşıḳlar serin
Çün sunılmışdur ezelden top ile çevgān aña

4. **topını:**-*ın, -ı*
Gazel 93
Mısra: **9**
Çevgan oyununda kullanılan top, guy.

İrgürürdüm göklere cānā maḥabbet topını
İy güzeller şāhı olsañ bir gice mihmān baña

top eyle:

1. **top eyle:**
Gazel 186
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Top yapmak, başını top

yerine koyup oynamak, çevgan topu yapmak.

Ser-i zülfini çevgān itse dilber
Dilā sen daḫı eyle başuñı top

2. **top eyle:**
Gazel 195
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Top yapmak, başını top yerine koyup oynamak, çevgan topu yapmak.

Zülfini kaçan elde o çevgāna beñzede
Meydān içinde başı dilā sen de eyle top

top idüp:

1. **top idüp:**--*üp*
Gazel 278
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Top yapmak, başını top yerine koyup oynamak, çevgan topu yapmak.

Ola kim oyna gelüp zülfini çevgān ide yār
Top idüp sen de dilā başuñı meydāna ilet

top ile çevgān:

1. **top ile çevgān:**
Gazel 64
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Top ve çevgan.

Top kılsun zülfi çevgānına āşıḳlar serin
Çün sunılmışdur ezelden top ile çevgān aña

top olısar:

1. **top olısar:**--*ısar*
Gazel 401
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) çevgan oyununda kullanılan top kastedilmiştir.

Ol yüzi gül zülfini çevgān idüp aldı ele
Top olısar niçe serler ger kıla meydān-ı ʿiyd

top-ıla çevgāndur:

1. **top-ıla çevgāndur:**--*ı, --la, --dur*
Gazel 307
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cirit oyunlarında atlıların birbirlerine attıkları değnek ve atılan şey.

Başum-ıla ʿışḳ meydānında zülfüñ oynasun
İtme ġayrı bāzı çün top-ıla çevgāndur ʿabeş

toprag:

1. **topragumı:**-*um, -ı*
Gazel 17
Mısra: **7**
Toprak, hamur, öz.

Reh-i ışḳ içre ölsem topragumı
Alup küḥl idine cennetde ḥavrā

2. **topragumı:**-*um, -ı*
Gazel 353
Mısra: **2**
Toprak, hamur, öz.

Meclis-i meyde öper çün leb-i dildārı ḳadeḥ
Ölicek eyleyeler topragumı bārī ḳadeḥ

topragumdan küze ide ya ḳadeḥ:

1. **topragumdan küze ide ya ḳadeḥ:**
Gazel 118
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın toprağından o sevgiliye ya bir su testisi yahut bir kadeh yapılması kastedilmiştir.

Lal-i nāb-ı dilbere ol dem meger irer elüm
Küze ide topragumdan ya ḳadeḥ ḫarrāf aña

topragumı götürüp:

1. **topragumı götürüp:**--*ür, --üp-üp*
Gazel 95
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabah rüzgarının aşığın gömülü olduğu mezarın toprağını götürmesi beyitte kastedilmiştir.

Rāh-ı ışḳuñda ölem ol dem ṣabā topragumı
Götürüp yirden şehā ilte meger gerdüm saña

toprak:

1. **topraga:**-*a*
Gazel 476
Mısra: **6**
Toprak, hamur, öz.

Tatar gibi çeşmüñ alup ok u ya ele
Ġāret kılup velī teni topraga saldılar

toptolu:

1. **toptoludur:**-*dur*
Gazel 398
Mısra: **5**
Dopdolu.Büsbütün dolu.

Kulagum toptoludur ʿışḳ-ıla tā rūz-ı ezel
Zāhidā itme naṣīḥat baña kār itmez pend

2. **toptolu:**
Gazel 54
Mısra: **2**
Çok dolu, tamamen dolu.

Her kim ki seyr-i lāle-ruḫuñdan ırag ola
Anuñ aceb mi sīnesi toptolu dāġ ola

toy-:

1. **toyar:**-*ar*
Gazel 67
Mısra: **12**
Doymak, kanmak, tatmin olmak.

Dīde toymaz bu cihānuñ ḥāline
Toyar ol vaḳt kim gözi toprak tola

toz:

1. **toz:**
Gazel 8
Mısra: **6**
Çok hafif ve küçük parçalara bölünmüş çok ince toprak.

Tañ mıdur Mecnūnlayın terk eyler-isem yüz suyın

Ḫāk-i Leylā'dan ire efser-durur ol toz baña

ṭūbā:

1. **ṭūbā:**
Gazel 30
Mısra: **4**
Cennette bulunduğuna ve bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda, dalları aşağıda büyük ağaç.

Serv-ḳāmetsin ḳıyām eyle salın
Reşk ide tā sidreden ṭūbā saña

ṭūbī:

1. **ṭūbī:**
Gazel 239
Mısra: **8**
Cennette bulunduğuna ve bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda, dalları aşağıda büyük ağaç.

Yañaguñ tāzedür verd-i iremden
Boyuña ṭūbī sergerdāndur iy dōst

2. **ṭūbīye:**-*(y)e*
Gazel 388
Mısra: **1**
Cennette bulunduğuna ve bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda, dalları aşağıda büyük ağaç.

Sen tururken ṭūbīye baş egmem iy serv-i bülend
Var-iken şekker lebüñ baña gerekmez şehd ü ḳand

tuc:

1. **tuç:**
Gazel 334
Mısra: **4**
Bakır, kalay ve çinkonun birlikte eritilmesiyle elde edilen alaşım, bronz. Tunç.

Döymeye senüñ cefā vü cevrüñe āhen daḫı
Eylemez aña taḥammül göñlüm olsa aña tuç

tuġrā:

1. **tuġrāsını:**-*sı, -n, -ı*
Gazel 198
Mısra: **8**
Fermanlarda imza yerine kullanılan işaret.

Taḫt-ı āc üstinde ḫāli san Ḥabeş sulṭānıdur
Kaşları tuġrāsını gördüñ hemān ünvānın öp

tuḫfe:

1. **tuḫfedür:**-*dür*
Gazel 468
Mısra: **14**
Hediye, armağan.

Eylegil şiʿr-i Muḥibbī'yi ḳabūl
Gerçi kim bir tuḥfedür illā ḥaḳīr

tuḫfe eylemişem:

1. **tuḫfe eylemişem:**--*miş, --em*
Gazel 299
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Armağan etmek,hediye olarak vermek.

Öpmege elüñ eylemişem başumı tuḫfe
Öpülmez imiş şehler eli çünki tehī dōst

tuḫfe iletdi:

1. **tuḫfe iletdi:**-*di*
Gazel 50
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hediye,armağan bırakmak.

Muḥibbī cānını tuḥfe iletdi
Ḳabūl itdük cezāñ Allāhu ḫayrā

tuḫfe itdüm:

1. **tuḫfe itdüm:**--*dü, --m*
Gazel 419
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hediye ettim.

Pādişāhā tuḫfe itdüm cān u dil eyle ḳabūl
Çünki yok katumda hīç nesne benüm serden leẕīẕ

tuḫfe virem:

1. **tuḫfe virem:**--*e, --m*
Gazel 132
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hediye vermek,armağan etmek.

Āşıḳa yüz cān bagışlar ḫande ile ol perī
Cān nedür tuḥfe virem utanmadan bir cān aña

ṭūl-ı emelden:

1. **ṭūl-ı emelden:**--*den*
Gazel 272
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tükenmez arzu.

Dilā luṭf eyle geç ṭūl-ı emelden
Saña yitmez mi bir loḳma kifāyet

tulū:

1. **ṭulū:**
Gazel 16
Mısra: **6**
Doğma, doğuş.

Hicrān şebinde kalmaz idüm tīre rūzigār
İtseñ ṭulū gün gibi iy yüzi meh baña

ṭulūʿ eyleye:

1. **ṭulūʿ eyleye:**--*y, --e*
Gazel 488
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğmak || ortaya çıkmak, görünmek.

Ḫānesinden çün ṭulūʿ eyleye ol bedr-i münīr
Göñlümi alan benüm didüm çehār-deh sāledür

tulū itse:

1. **ṭulū itse:**-*se*
Gazel 88
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğmak.

Ḫurşīd ṭulū itse olur ẕerreler ayān
Her kanda kim gül açıla lā-büd hezār ola

tuʿme-i şekker:

1. **ṭuʿme-i şekker:**
Gazel 465

Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şekerli yiyecek.Tatlı.

Sebz-i ḫaṭṭın laʿl-i dilber gösterür
Ṭūṭidür san ṭuʿme-i şekker tutar

tuncı:

1. **tuncı:**-*ı*
Gazel 497
Mısra: **10**
Sert,demir bir madde.

Berkdür ʿışḳuñ kemānı iy dil aña urma dest
Bunca yıllar tuncı depretmedi katı ya geçer

tünd:

1. **tünddür:**-*dür*
Gazel 336
Mısra: **7**
Sert.

Sakın ġāyetde tünddür bād-ı ʿişyān
Ki ṭāʿat ḫırmenin itmeye tārāc

2. **tünddür:**-*dür*
Gazel 358
Mısra: **5**
Sert.

Tünddür rāh-ı vefāda yār līk
Bulmış ol rāh-ı cefā içre rüsūḫ

tünd-hū:

1. **tünd-ḫū:**
Gazel 36
Mısra: **5**
Sert huylu, titiz II sevgili.

Ḫāne-i dil taḫtgāh iken saña iy tünd-ḫū
Yagdurursın her nefes seng-i cefādan taş aña

tur:

1. **tursam:**-*sa, -m*
Gazel 11
Mısra: **3**
Beklemek, kalmak, belli bir durumu sürdürmek.

Şem-veş bezmüñde tursam bir ayag üzre senüñ
Gāh yanup yakılup kan ağlasam gāhī saña

2. **turmaz:**-*maz*
Gazel 38
Mısra: **8**
Beklemek, kalmak, belli bir durumu sürdürmek.

Tāra döndi gözyaşı iñler göñül ṭanbūr-veş
Dest-i ġam mıżrābı turmaz tokınur her an aña

3. **ṭurursa:**-*ur, -sa*
Gazel 149
Mısra: **10**
Beklemek, kalmak, belli bir durumu sürdürmek.

Rehn bāda kodı çün cübbe vü destārı Muḥib
Ṣaff-ı rindānda ṭurursa n'ola ṣāfī-meşreb

4. **turmaz:**-*maz*
Gazel 283
Mısra: **3**
Beklemek, kalmak, belli bir durumu sürdürmek.

Niçe yıldur yüz sürer turmaz ser-i kūyuñda dil
Görmedi bir kez seni cānāne oldı ʿāḳıbet

5. **turma:**-*ma*
Gazel 332
Mısra: **10**
Beklemek, kalmak, belli bir durumu sürdürmek.

Gevher-i eşki Muḥibbī pāyına meh-rūlaruñ
Dükenür sanma dükenmez yimeyüp ġam turma saç

6. **turmaz:**-*maz*
Gazel 342
Mısra: **5**
Beklemek, kalmak, belli bir durumu sürdürmek.

Güñlümi şeydā kılaldan turmaz aglar gözlerüm
Cūybār ile olur çün defʿ-i sevdāya ʿilāc

7. **turmaz:**-*maz*
Gazel 357
Mısra: **4**
Beklemek, kalmak, belli bir durumu sürdürmek.

Bagrı ḫūn-ıla şürāḥīnüñ ne tañ tolsa müdām
Sayd idüp meh-rūları turmaz lebin öper ḳadeḥ

8. **turmaz:**-*maz*
Gazel 383
Mısra: **10**
Beklemek, kalmak, belli bir durumu sürdürmek.

Muḥibbī sīnesin mıżrāb-ı ġamla Çalar turmaz sanasın iñiler ʿūd

9. **turmış:**-*mış*
Gazel 432
Mısra: **1**
Beklemek, kalmak, belli bir durumu sürdürmek.

Ruḫları zülfine her dem turmış īmān ʿarż ider
Kesdürüp zünnārını ṭarz-ı müselmān ʿarż ider

10. **turmayup:**-*ma, -y, -up*
Gazel 435
Mısra: **3**
Beklemek, kalmak, belli bir durumu sürdürmek.

İki çeşmüñ turmayup eyler naẓar ruḫsāruña
Susamış su isteyü-gelmişler āhūlar mıdur

11. **turmayup:**-*ma, -y, -up*
Gazel 473
Mısra: **6**
Beklemek, kalmak, belli bir durumu sürdürmek.

Okudur ḫüsnüñ kitābın ʿışḳ turmaz göñlüme
San muʿallim turmayup eṭfāle Ḳurʾān ögredür

12. **turmaz:**-*maz*
Gazel 473
Mısra: **5**
Beklemek, kalmak, belli bir durumu sürdürmek.

Okudur ḫüsnüñ kitābın ʿışḳ turmaz göñlüme
San muʿallim turmayup eṭfāle Ḳurʾān ögredür

13. **tur:**
Gazel 238
Mısra: **6**
"Haydi!" anlamına gelen bir çeşit teşvik ifadesi.

Sāḳī-i gül-ruḥ elinden al ele gülgūn ḳadeḥ
Çün baḥār eyyāmı geldi tur oturma pāy-best

tur-:

1. **turmaz:**-*maz*
Gazel 303
Mısra: **2**
(tekin) durmak, beklemek.

Çeşmüm ideli sen güle bir kez naẓar iy dōst
Cān bülbüli turmaz kılur āh-ı seḥer iy dōst

2. **tura:**-*a*
Gazel 30
Mısra: **8**
Beklemek, kalmak, belli bir durumu sürdürmek.

Zülfüñi ref it görinsün gün yüzüñ
Niçeye dek ol niḳāb-ıla tura

3. **turma:**-*ma*
Gazel 199
Mısra: **10**
Beklemek, kalmak, belli bir durumu sürdürmek.

Ġam nedīm ü göz yaşı gülgūn ṣarāb
İy Muḥibbī turma kıl iyş ü ṭarab

4. **turmayuban:**-*ma, -y, -uban*
Gazel 485
Mısra: **1**
Beklemek, kalmak, belli bir durumu sürdürmek.

Dīdeden eşküm benüm turmayuban her gün tamar
Görmese gül yüzini bu gözlerümden ḫūn tamar

5. **tururken:**-*ur, -ken*
Gazel 439
Mısra: **8**
... varken / ... ortada ve mevcutken.

Mihr ü ḳahruñdan yüzin döndürmeye ʿāşıḳlaruñ
Sen tururken ḫusrevā varup kime yalvaralar

tura üstinde hāç:

1. **tura üstinde ḫāç:**--*i, --n, --de*
Gazel 342
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) mısra başını örneklendirmek için Müslümanlık ve Hristiyanlık sembolü olarak bilinen tuğra ve haç karşılaştırılarak;haçın tuğranın üstüne gelmeyeceği ifade edilmiştir.

Küfr-i zülfüñi gider kāfirlik itme yüzüñ aç
Kaʿbe'dür kūyuñ revā mıdur tura üstinde ḫāç

türāb:

1. **türāb:**
Gazel 213
Mısra: **8**
Toprak olmak, yok olmak.

Sāye salsañ n'ola ben ḫāke eyā serv-i revān
Sāye düşmez kanda ise didiler illā türāb

türāb eyledüm:

1. **türāb eyledüm:**--*dü, --m*
Gazel 165
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Sevgili yolunda kendini feda etmek. 2)Toprak olmak,yok olmak.

Āsitānuñda yüzümi eyledüm çün ben türāb
Ṭāliüm mesūd olup kapuñda oldı feṯḥ-i bāb

türāb ide:

1. **türāb ide:**--*e*
Gazel 143
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Toz etmek, parçalanmak.

Çünki kurtılmaz kişi ecelden āḫir şöyle kim
Dilerem ide felek bārī işiginde türāb

türāb it:

1. **türāb it:**
Gazel 226
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Toprak etmek II yerle bir etmek.

Ola ki gele pā koya ol yār-ı cefā-ḫū
Rāhında Muḥibbī yüzüñi yüri türāb it

türāb oldugum:

1. **türāb oldugum:**--*du, --gum*
Gazel 164
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Sevgilinin ayak bastığı yerde toprak olmak. 2)Kendini feda etmek, sevgiliye adamak.

Yüzüm üzre ola kim pā koyasın
Yoluñ üzre budur oldugum türāb

turdugı yirde:

1. **turdugı yirde:**--*du, --gı, --de*
Gazel 237
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Durduğu, bulunduğu yer.

Deyr içinde gördiler reftāruñ iy serv-i ḫırām
Turdugı yirde ḳadīd oldı vü kıldı bet sükūt

türk:

1. **türk:**
Gazel 188
Mısra: **7**
Güzel, civan.

Türk çeşmüñ fitneye āġāz ide
Şūr u şer tola Irāḳ-ıla Arab

türk-i şūh:

1. **türk-i şūḫ:**
Gazel 469
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hoş, gönülçelen Türk.

Ol türk-i şūḫ gör niçe mestāne seyr ider
Ḫalḳı esīr kılmaga şāhāne seyr ider

turmaz:

1. **turmaz:**--*maz*
Gazel 252
Mısra: **7**
Aralıksız, sürekli, durmaksızın.

Bād-ı āhumdan benüm turmaz döner çarḫ-ı felek
Bār-ı ʿışḳumdan-durur itdügi bu yirler ş̲ebāt

2. **turmz:**--*maz*
Gazel 484
Mısra: **2**
Aralıksız, sürekli, durmaksızın.

Göñlümüñ cānbāzını zülfi resen her sū çeker
Sanki mıḳnāṭīsdur turmz anı her mū çeker

turmaz kaçar:

1. **turmaz kaçar:**--*a, --r*
Gazel 131
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşıktan sürekli uzaklaşmak.

Ugramaz benden yaña bīgāne-veş turmaz kaçar
Ol perī ile olaldan oldı göñlüm āşinā

turra-i ġamla:

1. **ṭurra-i ġamla:**--*la*
Gazel 438
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam mührü.

ʿIşḳumuñ şıyt u şadāsın ẓāhir itdi ʿāleme
Ṭurra-i ġamla çalınur sīnem üzre kūsa sor

turra-i müşgīni ola:

1. **ṭurra-i müşgīni ola:**--*i, --ni, --la*
Gazel 136
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzel gözlü(ahu gözlü)olma durumu.

Güzel oldur ki anuñ ṭurra-i müşgīni ola
Her kılında niçe biñ āşıḳ-ı miskīni ola

turra-i ṭarrārın:

1. **ṭurra-i ṭarrārın:**--*ın*
Gazel 148
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) yan kesici kıvırcık saçı.

Gül yüzinden keşf idüp şol ṭurra-i ṭarrārın öp
Ḫasta cāna çün şifādur ḫāl-i anber-bārın öp

tut:

1. **tutup:**-*up*
Gazel 11
Mısra: **5**
Kaplamak, sarmak.

Korkaram āhı tutup āşıḳlaruñ ḫaṭṭuñ gele
Koya mı ẓulmuñı hīç maẓlūmuñ Allāh'ı saña

2. **tutupdur:**-*up, -dur*
Gazel 8
Mısra: **4**
Ele almak, elde bulundurmak.

Bülbül-i şūrīde-veş efġānum işidüp benüm
Ġonca agzın açuban nergis tutupdur göz baña

3. **tut:**
Gazel 193
Mısra: **6**
Ele almak, elde bulundurmak.

Bir perī-rū lāli şevḳinden yine āşüfteyem
Sāḳiyā cām ı leb-ā-leb tut yürüt gülgūn şarāb

4. **tutalum:**-*alum*
Gazel 216
Mısra: **5**
Ele almak, elde bulundurmak.

Ser-ā-ser ālemi gezdüñ tutalum olduñ Efrīdūn
Bu dehrüñ niçesin Rüstem olup ālemde burduñ tut

5. **tutup:**-*up*
Gazel 228
Mısra: **5**
Ele almak, elde bulundurmak.

Ger ḫāk-i derüñ bulsa idüm tutup el üzre
Başuma koyup eyler-idüm tāc-ı saʿādet

6. **tutduñ:**-*du, -n*
Gazel 324
Mısra: **9**
Ele almak, elde bulundurmak.

İy Muḥibbī naẓm ara tutduñ Niẓāmī ṭarzını
Şiʿrüñi şimden girü itmek gereksin penc penc

7. **tutdı:**-*dı*
Gazel 407
Mısra: **3**
Ele almak, elde bulundurmak.

Tutdı rehzen diyü kūyında göñül merdümini
Anı nā-ḥaḳ yire zülfinde asar dāra meded

8. **tutar:**-*ar*
Gazel 465
Mısra: **6**
Ele almak, elde bulundurmak.

Gülşen-i ḥüsninde zülf-i cilveger
Her yaña ṭāvūs-veş perler tutar

9. **tutar:**-*ar*
Gazel 445
Mısra: **8**
Bürünmek, benzemek.

Ġarḳ olalı sirişküme oldum çü nīlūfer
Gören yüzümi dir ki gül-i nesterīn tutar

10. **tut:**
Gazel 20
Mısra: **8**
Dikkatlice dinlemek.

Bezm-i ġamda bilmek isterseñ eger nālişlerüm
Dōstum bir kez kulak tut nāy-ı gūyādan yaña

11. **tutmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 8
Mısra: **1**
Söz, öğüt dinlemek.

Āh kim bu ṭāliüm tutmadı hergiz yüz baña

Ayrılalı gün yüzüñden gicedür gündüz baña

12. **tut:**
Gazel 216
Mısra: **1**
... olarak görmek, ... olarak saymak.

Bahār eyyāmı bezm içre ṣafā cāmını sürdüñ tut
Dilā bu dār-ı dünyānuñ temāşāsını gördüñ tut

13. **tut:**
Gazel 216
Mısra: **2**
... olarak görmek, ... olarak saymak.

Bahār eyyāmı bezm içre ṣafā cāmını sürdüñ tut
Dilā bu dār-ı dünyānuñ temāşāsını gördüñ tut

14. **tut:**
Gazel 216
Mısra: **4**
... olarak görmek, ... olarak saymak.

Bugün meydān-ı rifatde murāduñca atup oklar
Elüñe çekmege devlet kemānın anı kurduñ tut

15. **tut:**
Gazel 216
Mısra: **6**
... olarak görmek, ... olarak saymak.

Ser-ā-ser ālemi gezdüñ tutalum olduñ Efrīdūn
Bu dehrüñ niçesin Rüstem olup ālemde burduñ tut

16. **tut:**
Gazel 216
Mısra: **8**
... olarak görmek, ... olarak saymak.

Ġazeldür soñı bu mülküñ irişe çün ecel vaḳti
Sikender Ḫıżr olup mülk-i cihānda ömr sürdüñ tut

17. **tut:**
Gazel 232
Mısra: **1**
... olarak görmek, ... olarak saymak.

Sīnede dāġ-ı ġam-ı cānānı mihmān oldı tut
Mā-ḥażar yaşuñ şarāb u bagrı biryān oldı tut

18. **tut:**
Gazel 232
Mısra: **2**
... olarak görmek, ... olarak saymak.

Sīnede dāġ-ı ġam-ı cānānı mihmān oldı tut
Mā-ḥażar yaşuñ şarāb u bagrı biryān oldı tut

19. **tut:**
Gazel 232
Mısra: **4**
... olarak görmek, ... olarak saymak.

Ḳaṭre ḳaṭre kanlu yaşuñ rişte-i cān üzere diz
Her birisi bī-bahā laʿl-i Bedaḫşān oldı tut

20. **tut:**
Gazel 232
Mısra: **6**
... olarak görmek, ... olarak saymak.

Sīne ṣaḥrāsında eyle cān-ıla gönlüñ nişān
Ġamze okların ele al tolu peykān oldı tut

21. **tut:**
Gazel 232
Mısra: **8**
... olarak görmek, ... olarak saymak.

Ehl-i ʿışḳı eylesün cellād çeşmüñ ko helāk
Kaʿbedür kūyuñ kamu anları ḳurbān oldı tut

22. **tut:**
Gazel 232
Mısra: **10**
... olarak görmek, ... olarak saymak.

Vaṣl el virmez Muḥibbī gel ḥayāle ḳāniʿ ol
Bir niçe gün iñle dil derdüñe dermān oldı tut

23. **tut:**
Gazel 234
Mısra: **1**
... olarak görmek, ... olarak saymak.

Emr-i Ḥaḳḳ'ı gözleyüp erkān-ı dīni bunda tut
Kim ʿadem mülkine gitseñ anda ola saña kūt

24. **tutar:**-*ar*
Gazel 465
Mısra: **8**
(Ağızda) bekletmek.

Sebz-i ḫaṭṭın laʿl-i dilber gösterür
Ṭūṭidür san ṭuʿme-i şekker tutar

tut-:

1. **tut:**
Gazel 2
Mısra: **9**
Ele almak, elde bulundurmak.

Tut elümi ayaga düşdüm gel iy dīn serveri
Eyleyem dīnüñ yolında cān u dil ile ġazā

2. **tutmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 177
Mısra: **10**
Ele almak, elde bulundurmak.

İy Muḥibbī çāre yok bīmār-ı ışḳa bilmiş ol
Tutmasun nabżuñ gelüp yok yire bī-çāre ṭabīb

3. **tutaram:**-*ar, -am*
Gazel 327
Mısra: **7**
Ele almak, elde bulundurmak.

ʿİyd-i viṣāl içün tutaram ṣavm-ı hicrüñi
Göster hilāl ebrūñı olsun tamām oruç

4. **tutar:**-*ar*
Gazel 465
Mısra: **1**
Ele almak, elde bulundurmak.

Ḫaṭ ruḫında revnaḳ-ı dīger tutar
Korkaram İslāmı ol kāfir tutar

5. **tutar:**-*ar*
Gazel 465

Mısra: **2**
Ele almak, elde bulundurmak.

Ḫaṭ ruḫında revnaḳ-ı dīger tutar
Korkaram İslāmı ol kāfir tutar

6. **tutar:**-*ar*
Gazel 465
Mısra: **4**
Ele almak, elde bulundurmak.

Ḫālī sanmañ ḥüsni zīverden anuñ
ʿAnberīne zülfini zīver tutar

7. **tutar:**-*ar*
Gazel 436
Mısra: **2**
Doldurmak, kaplamak, sarmak.

Esse çün bād-ı ḫazān gülşende kalmaz gül geçer
Yirini zāġ u zaġan tutar kamu bülbül geçer

tut dünyāyı:

1. **tut dünyāyı:**--*yı*
Gazel 141
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) "dünyayı öyle görmeli ki" anlamında kullanılmıştır.

Māl u cāha ġarra olma kor gidersin āḳıbet
Şöyle tut dünyāyı kim saña musaḫḫar boldı hep

tutalum:

1. **tutalum:**
Gazel 233
Mısra: **3**
"Tutalım ki, varsayalım ki, diyelim ki" gibi anlamlara gelen bir varsayım ifadesi.

Tutalum olasın sen Ḫıżr-ı zinde
Felek āḫir içürür merg şerbet

tūti:

1. **tūtiyā:**-*(y)ā*
Gazel 2
Mısra: **14**
İşittiği sesleri taklit eden, bazı kelimeleri söyleyebilen papağan türünden bir kuş, dudu, dudu kuşu.

Ḥaḳ müyesser eylese varsa Muḥibbī ravżaña
Gözlerine eyler-idi ḫāk-i pāyüñ tūtiyā

ṭūṭī gibi:

1. **ṭūṭī gibi:**
Gazel 375
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dudu kuşu gibi; güzel sözler söylemesi ve tatlı dilli olması gibi özelliklerinden dolayı benzetilir.

Dir ġazel şīrīn lebüñçün bu Muḥib
Söyledi ṭūṭī gibi san yidi ḳand

ṭūṭidür san:

1. **ṭūṭidür san:**--*dür*
Gazel 465
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgili papağana benzetilmiştir.

Sebz-i ḫaṭṭın laʿl-i dilber gösterür
Ṭūṭidür san ṭuʿme-i şekker tutar

ṭūṭī-i nāṭıḳa:

1. **ṭūṭī-i nāṭıḳa:**-*a*
Gazel 55
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel konuşan papağan. ll şair.

Ṭūṭī-i nāṭıḳa bir dem ger lebüñ ḳūt idine
Her ne söz ki gele agzından o şekker-ḫā ola

tutıl:

1. **tutıldı:**-*dı*
Gazel 223
Mısra: **3**
Bağlanmak, aşık olmak.

Ḫālini dāne sandı vü tutıldı zülfine
Bend-i belāya murġ-ı dilüm oldı pāy-best

tūtiyā:

1. **tūtiyā:**
Gazel 30
Mısra: **6**
Göze parlaklık ve kuvvet veren sürme taşının göze sürülen tozu, tutya; sürme II ilaç.

İy ṣabā irgür ġubār-ı kūyını
Tā ki idem gözlerüme tūtiyā

2. **tūtiyā:**
Gazel 33
Mısra: **8**
Göze parlaklık ve kuvvet veren sürme taşının göze sürülen tozu, tutya; sürme II ilaç.

Gözlerümden yaş yirine kan gelür
Ḫāk-i pāyuñ gönder olsun tūtiyā

3. **tūtiyādan:**-*dan*
Gazel 435
Mısra: **10**
Göze parlaklık ve kuvvet veren sürme taşının göze sürülen tozu, tutya; sürme II ilaç.

İy ṣabā irgür Muḥibbī çeşmine ḫāk-i derin
Tūtiyādan yig görinür yoḫsa dārūlar mıdur

tutmag-ıçun:

1. **tutmag-ıçun:**--*mag*, --*ı*, --*çun*
Gazel 476
Mısra: **9**
Elde bulundurmak.

Sulṭān-ı ʿışḳ tutmag-ıçun kişver-i dili
Derdi Muḥibbī sola ġamı saga saldılar

tutuş:

1. **tutuşdı:**-*dı*
Gazel 7
Mısra: **7**
Tutuşmak, yanmak.

Şem-i ḥüsnine naẓar kıldum tutuşdı cān u ten
Ben bāña kaldum ki iy dil reh-nümā oldum saña

tuv:

1. **tuymayup:**-*ma, -yup*
Gazel 4
Mısra: **11**
Duymak; hissetmek, anlamak.

Tuymayup anı geçem diyem ki var mıdur Ṣırāṭ
Yā Resūlü'l-ālemīn bāña olursañ rehnümā

2. **tuydılar:**-*dı, -lar*
Gazel 155
Mısra: **10**
Duymak; hissetmek, anlamak.

İy Muḥibbī sırr-ı ışḳı niçe yıllar sakladum
Tuydılar āḫir benüm çāk-i girībānum görüp

tuyur:

1. **tuyurdı:**-*dı*
Gazel 176
Mısra: **5**
Duymak; hissetmek, anlamak.

Lalüñ tuyurdı sırr-ı dehānuñı illere
İẓhār ider çü gizlü işi san ṣarāb-ı nāb

2. **ṭuyūr:**
Gazel 182
Mısra: **7**
Ar. Kuşlar.

Oldılar emrüñe rām ins-ile cin cümle ṭuyūr
Ḫātem-i lal-i leb ü mühr-i Süleymān'uñ görüp

tuzlu:

1. **tuzludur:**-*dur*
Gazel 446
Mısra: **6**
Tuz miktarı çok olan.

Niʿmet-i vaṣla ziyāde katma hicrān milḥini
İdemez kimse taḥammül çünki ġāyet tuzludur

u:

1. **uñı:**-*nı*
Gazel 52
Mısra: **5**
O.

Aç burḳa uñı gülşene göster cemālüñi
Gül ruḫlaruñı göricegez şermsār ola

2. **u:**
Gazel 5
Mısra: **1**
" Ve" bağlacı.

Pādişāh-ı ışḳam u dil defter ü dīvān bāña
Derd ü miḥnet sözlerin yazdum yiter ünvān bāña

3. **ü:**
Gazel 12
Mısra: **5**
" Ve" bağlacı.

Cennet ü ḥavrāyı n'eyler āşıḳ-ı dīdār olan
Yig gelür biñ ravżadan bir gūşe-i vīrān aña

4. **u:**
Gazel 24
Mısra: **1**
" Ve" bağlacı.

Yārsuz yazı vü tag u bāġ zindāndur bāña
Ġayra ger cennet gelürse beytü'l-aḥzāndur bāña

5. **u:**
Gazel 26
Mısra: **10**
" Ve" bağlacı.

N'ider āşıḳ olan nāmūs u ārı
Yürür şūrīde-veş mecnūn u şeydā

6. **u:**
Gazel 28
Mısra: **9**
" Ve" bağlacı.

Ḫāller āşūb u gözler fitne müjgānlar belā
İy Muḥibbī her biri bir dürlü āfetdür saña

7. **ü:**
Gazel 29
Mısra: **6**
" Ve" bağlacı.

Umaram her bir aduñ başka şefāat eyleye
Aḥmed ü Maḥmūd Ebū'l-Ḳāsım Muḥammed Muṣṭafā

8. **u:**
Gazel 29
Mısra: **9**
" Ve" bağlacı.

Bu libās u hāy u hūy u ṭanṭana nedür dilā
Egnüñe ḫilat yiterken bir palās u bir abā

9. **u:**
Gazel 29
Mısra: **9**
" Ve" bağlacı.

Bu libās u hāy u hūy u ṭanṭana nedür dilā
Egnüñe ḫilat yiterken bir palās u bir abā

10. **u:**
Gazel 29
Mısra: **10**
" Ve" bağlacı.

Bu libās u hāy u hūy u ṭanṭana nedür dilā
Egnüñe ḫilat yiterken bir palās u bir abā

11. **ü:**
Gazel 29
Mısra: **11**
" Ve" bağlacı.

Cürm ü işyānum burundur gerçi ḥadden sır vire
Sen şefāat kānısın geldüm saña şefḳat uma

12. **u:**
Gazel 65
Mısra: **7**
" Ve" bağlacı.

Şütürler raḳs u ger şādī ururs tañ mı bādīde
Kaçan kim Kabe-i vaṣluñ nişānın vire maḥmil hā

13. **u:**
Gazel 135
Mısra: **5**
" Ve" bağlacı.

Dāġlar yakdum u hem çekdüm elifler yir yirin

Sīnemüñ çākin görüp reşk ide her ābdāl aña

14. **u:**
Gazel 169
Mısra: **6**
" Ve" bağlacı.

Dil kebābın eyledüm ben mā-ḥażar yārān içün
Sīnemi kıldum kebāb u gözlerüm yaşın şarāb

15. **ü:**
Gazel 172
Mısra: **10**
" Ve" bağlacı.

Āşıḳam bīmār-ı ışḳam baña sendendür ilāc
Kanda varam çünki sensin hem ṭabīb ü hem ḥabīb

16. **ü:**
Gazel 173
Mısra: **2**
" Ve" bağlacı.

Kıl dilā cām-ı ḫoşgüvārı ṭaleb
Çemen ü āb u gülzārı ṭaleb

17. **u:**
Gazel 175
Mısra: **8**
" Ve" bağlacı.

Eksük itmez gönderürsin niçe döysün ḫasta dil
Gāh cevr ü geh cefā geh ḫışm u geh nāz ü itāb

18. **ü:**
Gazel 180
Mısra: **14**
" Ve" bağlacı.

Bulurdı ger vefā gelse cihāndan
Sikender Ḫusrev ü Cemşīd ü Dārāb

19. **ü:**
Gazel 182
Mısra: **8**
" Ve" bağlacı.

Oldılar emrüñe rām ins-ile cin cümle ṭuyūr
Ḫātem-i lal-i leb ü mühr-i Süleymān'uñ görüp

20. **u:**
Gazel 184
Mısra: **8**
" Ve" bağlacı.

Ben maḥkeme-i ışḳa ḳażā ile gelince
Ferhād baña muḥżır u Mecnūn ola nāyib

21. **u:**
Gazel 186
Mısra: **3**
" Ve" bağlacı.

Diler zāhid cinān u ḥūr u kever
Velī āşıḳlara dīdār maṭlūb

22. **u:**
Gazel 186
Mısra: **3**
" Ve" bağlacı.

Diler zāhid cinān u ḥūr u kever
Velī āşıḳlara dīdār maṭlūb

23. **ü:**
Gazel 196
Mısra: **8**
" Ve" bağlacı.

Her kim ki göre lalüñi ol mey-perest olur
Mīr ü gedā vü bay u faḳīr ü civān ü şeyb

24. **ü:**
Gazel 199
Mısra: **6**
" Ve" bağlacı.

Kevser ü ḥavrā murādı zāhidüñ
Fikr-i āşıḳ şāhid ü āb-ı ineb

25. **ü:**
Gazel 199
Mısra: **9**
" Ve" bağlacı.

Ġam nedīm ü göz yaşı gülgūn şarāb
İy Muḥibbī turma kıl iyş ü ṭarab

26. **u:**
Gazel 207
Mısra: **14**
" Ve" bağlacı.

İy Muḥibbī çünki mihmān oldı geldi derd ü ġam
Gözlerüñ yaşın şarāb u bagruñı eyle kebāb

27. **u:**
Gazel 210
Mısra: **2**
" Ve" bağlacı.

Herkese bulmaga ömr-i cāvidān bir şey sebeb
Ḫıżır'a āb-ı ḥayāt u rindese āb-ı ineb

28. **u:**
Gazel 232
Mısra: **2**
" Ve" bağlacı.

Sīnede dāġ-ı ġam-ı cānānı mihmān oldı tut
Mā-ḥażar yaşuñ şarāb u bagrı biryān oldı tut

29. **ü:**
Gazel 240
Mısra: **3**
" Ve" bağlacı.

Uzak menzil ü yok elde zevāde
Katı müşkil olupdur pāda lengest

30. **ü:**
Gazel 279
Mısra: **3**
" Ve" bağlacı.

Zülfini gider dilden ü fikr eyle cemālin
Dil ḫānesini mesken ider yoḫsa sakın Lāt

31. **ü:**
Gazel 282
Mısra: **9**
" Ve" bağlacı.

Komadı tende mecāl ü sīnede hīç ʿaḳl u hūş
Dutdı cān mülkin ser-ā-ser kākül-i müşgīn-i dōst

32. **ü:**
Gazel 286
Mısra: **2**
" Ve" bağlacı.

Hem-demüñ dünyāda bir gün yüzlü cānān oldı tut
Maḥremüñ dün gün meh ü ḫurşīd-i raḫşān oldı tut

33. **ü:**
Gazel 292
Mısra: **7**
" Ve" bağlacı.

Gāh mescidde gehī deyr ü gehī meyḫānede
Bulımadum aradum dildārı kıldum cümle geşt

34. **ü:**
Gazel 308
Mısra: **8**
" Ve" bağlacı.

ʿĀşıḳam vīrānelerdür meskenüm Mecnūn-sıfat
ʿAyb olmasun idersem bādir ü dīvār baḥs

35. **ü:**
Gazel 319
Mısra: **7**
" Ve" bağlacı.

Bezm-i ġamda ḳaddümi çeng ü yaşum tār eyledüm
Eylerem şimden girü çeng-ile ḳanūn-ıla baḥs

36. **ü:**
Gazel 325
Mısra: **3**
" Ve" bağlacı.

Yüzüñ “Ve’ş-şems” ü alnuñ “Ve’ḍ-ḍuḥā”dur
ʿAceb mi zülfüñ olsa leyl-i miʿrāc

37. **u:**
Gazel 337
Mısra: **4**
" Ve" bağlacı.

ʿĀşıḳ idüm ben ezelden yaradılmadan henūz
Kāyināt u nüh felek çār ʿanāṣır vaḳt-i penc

38. **u:**
Gazel 341
Mısra: **7**
" Ve" bağlacı.

ʿIşḳuma şāhid degül mi eşk-i surḫ u rūy-ı zerd
Bundan özge dōstlar olmaya ʿuşşāḳa ḥucac

39. **ü:**
Gazel 342
Mısra: **14**
" Ve" bağlacı.

Bu Muḥibbī olalıdan ḫāk-i pāyuñ ḫādimi
Tañ mıdur Keyḫusrev ü Dārā’dan alsa tāc u bāc

40. **ü:**
Gazel 369
Mısra: **10**
" Ve" bağlacı.

İy Muḥibbī itme dünyā fikrini añ āḫirüñ
Kanda gitdi Ḫusrev ü Cemşīd ü Dārā Keyḳubād

41. **u:**
Gazel 371
Mısra: **8**
" Ve" bağlacı.

Baña yiter kūy-ı dilberde ger olsam bir gedā
İstemem ben taḫt-ı Keykāvus u mülk-i Keyḳubād

42. **u:**
Gazel 379
Mısra: **4**
" Ve" bağlacı.

Gün yüzine gāh eşküm gāh zülf olur ḥicāb
N’eyleyem bu baḫt-ı naḥs u bī-ḳarārumdan meded

43. **ü:**
Gazel 381
Mısra: **1**
" Ve" bağlacı.

Cismi gül-berg ü boyı serv-i bülend
ʿĀrıżı āteş-durur ḫāli sipend

44. **u:**
Gazel 390
Mısra: **4**
" Ve" bağlacı.

Dehr elinden cān kulagın aç işit
Nāle eyler nāy u iñler çeng ü ʿūd

45. **u:**
Gazel 390
Mısra: **10**
" Ve" bağlacı.

Zülf-i leylāsıdur alan Leylī’nüñ
Ṣabr u ārām-ı dil-i Mecnūn rebūd

46. **ü:**
Gazel 403
Mısra: **8**
" Ve" bağlacı.

Sırr-ı ʿışḳı saklamak ḳaṣd eyledüm ammā çi sūd
Ẓāhir eyler āh u eşk ü bir yaña ruḫsār-ı zerd

47. **ü:**
Gazel 418
Mısra: **1**
" Ve" bağlacı.

Zühd ü ẕikr ü ṭāʿati ehl-i zamān görmez leẕīẕ
Gerçi nāfiʿdür velī cān-ı girān görmez leẕīẕ

48. **ü:**
Gazel 431
Mısra: **7**
" Ve" bağlacı.

Māl ü menāl ü cān u dilüm yoluña fedā
Evvel bu yolda saña fedā ata anadur

49. **u:**
Gazel 440
Mısra: **5**
" Ve" bağlacı.

Ger murādı sīm-i eşk u çehre zerd idesin
Cān u dil olsun fedā yoluñda n’olur sīm ü zer

50. **ü:**
Gazel 446
Mısra: **4**
" Ve" bağlacı.

Gel ḥaḳīḳī ʿışḳı ögren şemʿ-ile pervāneden
Bülbülüñ ʿışḳı mecāzīdür ü hem çok sözlüdür

51. **ü:**
Gazel 455
Mısra: **10**
" Ve" bağlacı.

Sanma iy dil yaluñuz sen mübtelāsısın anuñ
Bil aña ʿāşıḳ gedā vü mīr ü şeyḫ ü şābdur

52. **ü:**
Gazel 456
Mısra: **7**
" Ve" bağlacı.

Esb-i nāz-ıla gelüp ü yār beni öldüre ger
Baña devlet bu serüm ḥalḳa-i fitrāke çıkar

53. **u:**
Gazel 490
Mısra: **6**
" Ve" bağlacı.

Meclis-i cānāna varduñ bakma sen her cānibe
Sen edep gözle ki ol manẓūr u hem nāẓırdadur

54. **u:**
Gazel 492
Mısra: **5**
" Ve" bağlacı.

Mihr ü māh u nüh felek encüm kamu ḥūr u melek
Sen güzeller ḫusrevine cümlesi ḳāyil-durur

uç:

1. **uçar:**
Gazel 261
Mısra: **3**
1. uçmak, havalanmak, 2. uçmak, havalanmak ǁ cennet; tanıklar için.

Pervāz ider murġ-ı dilüm her yaña uçar
Ḫāl-i ruḫuñ şevḳıne zülfüñ kılur nişest

2. **uçan:**-*an*
Gazel 190
Mısra: **9**
Havalanmak, uçmak.

Āteş-i ġamda uçan altun megesdür iy göñül
Olısardur dōstlar āḫir cihān ḥāli ḫarāb

ucb u tekebbürden sakın:

1. **ucb u tekebbürden sakın:**--*den*
Gazel 141
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kibirlenmekten ve gururlanmaktan,nefsine çok güvenmekten kaçın anlamında kullanılmıştır.

Yüce görme kendüñi ucb u tekebbürden sakın
Kim ki kendüyi görür yiri olur āḫir leheb

ʿūd:

1. **ʿūd:**
Gazel 366
Mısra: **6**
Ağaç, odun; öd ağacı; Hint'ten gelen ve yakılınca güzel koku veren bir tür kıymetli ağaç; bu ağaçtan yapılan ve Doğu müziğinde çok kullanılan bir tür çalgı aleti.

Zebān-ı ḥāl-ile her biri tesbīḥ
İder çeng ü eger nāy u eger ʿūd

2. **ʿūd:**
Gazel 390
Mısra: **1**
Ağaç, odun; öd ağacı; Hint'ten gelen ve yakılınca güzel koku veren bir tür kıymetli ağaç; bu ağaçtan yapılan ve Doğu müziğinde çok kullanılan bir tür çalgı aleti.

Yanalı ʿışḳ āteşiyle hemçü ʿūd
Çıksa başumdan ʿaceb olmaya dūd

ʿūd iñiler:

1. **ʿūd iñiler:**--*ile, --r*
Gazel 383
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ud çalgısının çalması.

Muḥibbī sīnesin mıżrāb-ı ġamla
Çalar turmaz sanasın iñiler ʿūd

ʿūd iñler:

1. **ʿūd iñler:**--*r*
Gazel 363
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) ud çalgısının gamlı aşık gibi inildemesi kastedilir.

Bezm-i ġamda ʿūd iñler nāy ider āh u fiġān
Līk görinür Muḥibbī baña saz u sözi telḫ

ʿūd-ı sīnem:

1. **ʿūd-ı sīnem:**
Gazel 373
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül çalgısı(aşık bağlamında).

Bezm-i ġamda her kaçan bu ʿūd-ı sīnem çalınur
Ol dem eyler nāy-veş göñlüm benüm anda sürūd

uġra:

1. **ugradı:**-*dı*
Gazel 10
Mısra: **3**
Bir yerin yanından, yakınından, içinden geçmek.

Ugradı meger bāḍ-ı ṣabā zülfine yāruñ
Pür itdi dimāġını dilüñ anber-i sārā

uġra-:

1. **ugrayup:**-*y, -(u)p*
Gazel 187
Mısra: **7**
Bir yerin yanından, yakınından, içinden geçmek.

Zülf-i yāra ugrayup beñzer gelür bād-ı ṣabā
Ol sebebdendür dimāġ-ı ālemi pür itdi ṭīb

uġrama:

1. **ugrama:**
Gazel 20
Mısra: **10**
Bir yerin yanından, yakınından, içinden geçmek.

Naḳd-i cāna būseñi re'y eyledüm didüm didi
İy Muḥibbī key sakın ugrama buradan yaña

uhrā ġamıdur:

1. **uḫrā ġamıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 454
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ahiret kederi,üzüntüsü.(sürekli devam edecek olan).

Degül perr-i megesden yig bu dünyā
Muḥibbī çekdügüm uḫrā ġamıdur

ulu:

1. **ulu:**
Gazel 28
Mısra: **4**
Büyüklük, yücelik.

Sīneme gönderdi dilber ġamzesin döndi didi
Cān içinde sakla kim bir ulu himmetdür saña

2. **ulu:**
Gazel 116
Mısra: **10**
Büyüklük, yücelik.

Kabe'dür kūyı Muḥibbī varıcak
Ulu devletdür eger ḳurbān ola

3. **ulu:**
Gazel 165
Mısra: **7**
Büyüklük, yücelik.

Āşıḳa bundan ulu müşkil mi var ālemde kim
Kendüsi ola faḳīr ü sevdügi ālī-cenāb

ulu devlet:

1. **ulu devlet:**
Gazel 127
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ulu devlet.

Kabe'dür kūyı Muḥibbī varıcak
Ulu devlet olasın ḳurbān aña

ulu devlet-durur:

1. **ulu devlet-durur:**--*ur*
Gazel 322
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ulu,görkemli,büyük bir devlettir anlamında kullanılmıştır.

Ulu devlet-durur Gülşen bucagı
Benümle mi ola maḥbūbda sāliş

ulu meclisdür:

1. **ulu meclisdür:**--*dür*
Gazel 434
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Büyük ve önemli meclis.

Ciger-pārem kebāb u eşk-i ḫūnīnüm şarāb itdüm
Bu meclis ulu meclisdür ġamuñ şāh-ıla ṣoḥbetdür

ulu nesli arab:

1. **ulu nesli arab:**
Gazel 168
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arap neslinin en görkemlisi,en büyüğü.

Sensin ol nūr-ı Ḫudā aşlı ulu nesli Arab
Cümle mürseller nebīler içre sensin münteḫāb

ulu renc:

1. **ulu renc:**
Gazel 324
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşk kastedilerek büyük bir çile ve sıkıntı olduğu kastedilmektedir.

Bu ṭılısmāt-ı cihān içinde çekdüm niçe renc
Ḥāṣıl itdüm ḥamdü-lillāh ʿışḳ gibi bir ulu renc

ululuġ:

1. **ululuguña:**-*un*, -*a*
Gazel 172
Mısra: **5**
Büyüklük, yücelik.

Çün ḫalel virmez senüñ ululuguña nīg ü bed
Gerçi bed-ḥālem umaram olmayam ben bī-naṣīb

ʿulūm:

1. ʿ**ulūmı:**-*ı*
Gazel 365
Mısra: **3**
İlimler, bilimler.

ʿAyān oldı ʿulūmı kāyinātuñ
Saña okutmadan mektebde ebced

um-:

1. **umaram:**-*ar*, -*a*, -*m*
Gazel 260
Mısra: **6**
"Ummak"; istemek, ümit etmek, arzulamak.

Ben duʿā-yı devletüñi eylerem her ṣubḥ u şām
Umaram ola ḳabūl gel ṣubḥ-ıla şāmum ilet

2. **umaruz:**-*ar*, -*uz*
Gazel 392
Mısra: **23**
"Ummak"; istemek, ümit etmek, arzulamak.

Umaruz bize şefāʿat idesin yevm-i cezā
Tā ola menzilümüz dār-ı sürūr-ıla ḫulūd

um:

1. **umaram:**-*ar*, -*am*
Gazel 2
Mısra: **4**
"Ummak"; istemek, ümit etmek, arzulamak.

Sen mürüvvet kānısın cürmüme çek afv-ı ḳalem
Umaram senden şafāat idesin yevm-i cezā

2. **uma:**-*a*
Gazel 29
Mısra: **12**
"Ummak"; istemek, ümit etmek, arzulamak.

Cürm ü işyānum burundur gerçi ḥadden sır vire
Sen şefāat kānısın geldüm saña şefḳat uma

3. **umaram:**-*ar*, -*am*
Gazel 29
Mısra: **5**
"Ummak"; istemek, ümit etmek, arzulamak.

Umaram her bir aduñ başka şefāat eyleye
Aḥmed ü Maḥmūd Ebū'l-Ḳāsım Muḥammed Muṣṭafā

4. **umarken:**-*ar*, -*ken*
Gazel 37
Mısra: **1**
"Ummak"; istemek, ümit etmek, arzulamak.

Vaṣl umarken ben naṣīb olan çü hicrāndur baña

Derd-i ışkı ḫoş görelüm derd dermāndur baña

5. **umma:**-*ma*
Gazel 38
Mısra: **1**
"Ummak"; istemek, ümit etmek, arzulamak.

Umma iy dil-ḫaste seni ol ṭabīb-i cān aña
Olur-ısañ derd-ile de sanma kim dermān aña

6. **umaram:**-*ar, -am*
Gazel 53
Mısra: **4**
"Ummak"; istemek, ümit etmek, arzulamak.

Dil derdi ḥāletini çü bir bir didüm saña
Lalüñ bu ḫasta cāna umaram ṭabīb ola

7. **umma:**-*ma*
Gazel 110
Mısra: **2**
"Ummak"; istemek, ümit etmek, arzulamak.

Sanma iy dil-ḫaste kim seni ṭabīb-i cān aña
Umma iy derd-ile perverde seni dermān aña

8. **umaram:**-*ar, -am*
Gazel 129
Mısra: **6**
"Ummak"; istemek, ümit etmek, arzulamak.

Himmetüñ destiyle saldum göñlümüñ şehbāzını
Umaram dildārı ṣayd idem olursa da hümā

9. **umar-ıdum:**-*ar, -ı, -dum*
Gazel 167
Mısra: **5**
"Ummak"; istemek, ümit etmek, arzulamak.

Umar-ıdum göre idi dīdeler düşde seni
Geçdi ömrüm bu ḫayāl-ile görinmez baña ḫˇāb

10. **umaram:**-*ar, -am*
Gazel 172
Mısra: **6**
"Ummak"; istemek, ümit etmek, arzulamak.

Çün ḫalel virmez senüñ ululuguña nīg ü bed
Gerçi bed-ḥālem umaram olmayam ben bī-naṣīb

11. **umaram:**-*ar, -am*
Gazel 263
Mısra: **10**
"Ummak"; istemek, ümit etmek, arzulamak.

Muḥibbī cān u dildendür muḥibbüñ
Umaram idesin aña şefāʿat

12. **umar:**-*ar*
Gazel 267
Mısra: **13**
"Ummak"; istemek, ümit etmek, arzulamak.

Umar senden kerīm işi keremdür
İdenüñ cürmüme benüm şefāʿat

13. **umaram:**-*ar, -am*
Gazel 310
Mısra: **12**
"Ummak"; istemek, ümit etmek, arzulamak.

Bu Muḥibbī'ye şefāʿat eyle şefḳat kānısın
Umaram itdürmeyesin aña her an el-ġıyāṯ

14. **umaram:**-*ar, -am*
Gazel 396
Mısra: **8**
"Ummak"; istemek, ümit etmek, arzulamak.

Gözüm yaşı gibi oldum revāne
Umaram ola kūyuñ baña maʿbed

15. **ummasun:**-*ma, -sun*
Gazel 421
Mısra: **6**
"Ummak"; istemek, ümit etmek, arzulamak.

Kim dikdi bāġ-ı sīneye ʿışḳuñ nihālini
Derd ü belādan özge ummasun ṣemer leẕīẕ

16. **umar:**-*ar*
Gazel 425
Mısra: **1**
"Ummak"; istemek, ümit etmek, arzulamak.

ʿĀşıḳ-ı dil-ḫasteyi öldürmegi cānān umar
Līk andan daḫı artuk ölmegi bu cān umar

17. **umar:**-*ar*
Gazel 425
Mısra: **2**
"Ummak"; istemek, ümit etmek, arzulamak.

ʿĀşıḳ-ı dil-ḫasteyi öldürmegi cānān umar
Līk andan daḫı artuk ölmegi bu cān umar

18. **umar:**-*ar*
Gazel 425
Mısra: **10**
"Ummak"; istemek, ümit etmek, arzulamak.

İy Muḥibbī kān-ı dilden sözlerüñ gevherlenür
Saklama cūmerdlik it çünki anı yārān umar

19. **umaram:**-*ar, -am*
Gazel 475
Mısra: **1**
"Ummak"; istemek, ümit etmek, arzulamak.

Kimden vefā vü mihr umaram bī-vefā olur
Bildüm zamāne ḫūbları hep bī-vefā olur

uma-geldi:

1. **uma-geldi:**
Gazel 407
Mısra: **5**
İmdad umarak gelmek.

Feyż uma-geldi yine pīr-i muġān dergehine
Eyle iy muġbeçe gel bu dil-i ġamḫāra meded

umaram ki:

1. **umaram ki:**
Gazel 56
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Umarım ki.

Ne ḳadar itseñ günāhı umaram ki afv ide
Zīra bakmaz kimsenüñ cürmine kim cōmerd ola

2. **umaram ki:**
Gazel 72
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ümit edip,bekliyorum ki.

Ne ḳadar itsek günāhı umaram ki afv ide
Zīrā bakmaz kimsenüñ cürmine ki cōmerd ola

3. **umaram ki:**
Gazel 74
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ümit edip,bekliyorum ki.

Ḳaṭre ḳaṭre eşki çeşmüm umaram ki nehr ola
Bād-ı āhumdan temevvüc eyleyüben baḥr ola

4. **umaram ki:**--*am*
Gazel 153
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ümit edip,bekliyorum ki.

Yuya yüzüm karasını āb-ı istiġfār-ıla
Umaram ki pāk ide maḥşerde Ġaffārü'ẕ-ẕünūb

5. **umaram ki:**--*a, --r, --am*
Gazel 365
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ümit edip,bekliyorum ki.

Umaram ki Muḥibbī'ye şefāʿat İdesin dergehüñden itmeyüp red

6. **umaram ki:**--*a, --r, --am*
Gazel 375
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ümit edip,bekliyorum ki.

Umaram ki zülfüñe ber-dār olam
Her kişinüñ himmeti olur bülend

umaram kim:

1. **umaram kim:**--*am*
Gazel 156
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Umarım ki.

Bir günehkāram günāha tevbe itdüm yā Mucīb
Umaram kim raḥmetüñe idesin beni ḳarīb

umaram lalüñ ṭabīb ola:

1. **umaram lalüñ ṭabīb ola:**-*a*
Gazel 87
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgilinin lal dudaklarının kendine doktor olup,hastalığına deva vermesinin istemesi kastedilmiştir.

Derd-i dilüm ḥālini bir bir didüm saña
Ben ḫastaya lalüñ umaram ṭabīb ola

ummāndur:

1. **ummāndur:**-*dur*
Gazel 39
Mısra: **2**
Okyanus, engin deniz.

Tolıdur dürlerle bagrum ḫūnı mercāndur baña
Bulınur zīrā gözümüñ yaşı ummāndur baña

ʿummān-ıla:

1. ʿ**ummān-ıla:**--*ı, --la*
Gazel 305
Mısra: **8**
Büyük deniz. Okyanus. Hindistan ile Arabistan arasındaki büyük deniz.

Āb-ı Ceyḥūn idi eşküm şimdi oldı cūy-ı Nīl
Mışr-ı ḥüsnüñ ḥaḳḳı itsün çeşmüm ʿummān-ıla baḥs

ur:

1. **ursa:**-*ur, -sa*
Gazel 65
Mısra: **7**
Vurmak, değmek.

Şütürler raḳs u ger şādī urursa tañ mı bādīde
Kaçan kim Kabe-i vaṣluñ nişānın vire maḥmil hā

2. **uraldan:**-*al, -dan*
Gazel 17
Mısra: **6**
Vurmak, kurmak.

Müdām akar ciger ḫūnı gözümden
Uraldan kirpük okın ol kaşı ya

ur-:

1. **urur:**-*(u)r*
Gazel 18
Mısra: **7**
Çarpmak. II serpmek. (TS).

Egerçi aḳreb-i zülfüñ urur zaḫmı dil ü cāna
Ne ġam tiryāk-i lalüñden olur her demde em peydā

urūc:

1. **urūc:**
Gazel 57
Mısra: **5**
Yukarı çıkmak. II Yükselmek.

Eylemek ister yine ḫaṭṭuñ urūc
Oldı her mūyı dile cānā belā

ʿurūc ider:

1. ʿ**urūc ider:**--*e, --r*
Gazel 334
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yükselmek, yukarı çıkmak.

Āteş-i dilden yanar her gice bu ḳandīl-i çarḫ
Ger kebūd olsa felek tañ mı ider āhum ʿurūc

ʿüryān:

1. ʿ**üryān:**
Gazel 449
Mısra: **4**
Çıplak, her şeyden azade.

Ten libāsın çāk idersem dōstlar olmaz ʿaceb
Pīrehen dildār-ıla her gice ʿüryān sarmaşur

usanmaz mısız:

1. **usanmaz mısız:**--*maz, --mı, --sız*
Gazel 154
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bıkmadınız mı,yorulmadınız mı anlamında soru ifadesi.

Didi usanmaz mısız cevr ü cefāmuzdan daḫı
Didüm aña iy cefā-cū görmişem ben anı köp

uşanur sanma:

1. **uşanur sanma:**--*ur, --ma*
Gazel 442
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bıkkın olmak.

Uşanur sanma Muḥibbī tīr-i ġamzeñden şehā
Sīne-i mecrūḥına geldükçe merhemler gelür

uşbu:

1. **uşbu:**
Gazel 72
Mısra: **6**
"Bu, işte bu" şeklinde işaret sıfatı.

İy ṣabā olsun vaṣiyyet kūy-ı yāra iltesin
Dökilüp seng-i cefādan uşbu çeşmüm gerd ola

2. **uşbu:**
Gazel 178
Mısra: **8**
"Bu, işte bu" şeklinde işaret sıfatı.

Sūz-ı dilden gerçi niçe söyledüm ranā ġazel
Līk kıldum içlerinden uşbu beyti intiḫāb

3. **uşbu:**
Gazel 197
Mısra: **1**
"Bu, işte bu" şeklinde işaret sıfatı.

Rūşen ter itdüñ uşbu cihān ẓulmetini hep
Rūḥī fedāk iy ṣanem-i ebṭaḥī laḳab

4. **uşbu:**
Gazel 337
Mısra: **10**
"Bu, işte bu" şeklinde işaret sıfatı.

İy Muḥibbī beñzedi naẓmuñ Niẓāmī naẓmına
N'ola dirsem uşbu beytüñe senüñ ben Penc Genc

5. **uşbu:**
Gazel 393
Mısra: **3**
"Bu, işte bu" şeklinde işaret sıfatı.

Şöyle yakdı āteş-i ʿışḳ uşbu göñlüm ḫānesin
Dūd-ı āhumdan göründügi budur çarḫuñ kebūd

6. **uşbu:**
Gazel 481
Mısra: **3**
"Bu, işte bu" şeklinde işaret sıfatı.

Raḫne raḫne oldı ġamdan uşbu göñlüm ḫānesi
Kim göre anı ezel kalmış sanur peymānedür

7. **uşbu:**
Gazel 490
Mısra: **4**
"Bu, işte bu" şeklinde işaret sıfatı.

ʿĀşıḳ oldur görmeye ẓāhir ü bāṭın ġayrı dōst
Ehl-i ḥāl olan bilür uşbu sözüm ẓāhirdedür

8. **uşbu:**
Gazel 490
Mısra: **8**
"Bu, işte bu" şeklinde işaret sıfatı.

ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳ odur gelse belā ṣabr eyleye
Var-ısa cevre taḥammül uşbu ben ṣābirdedür

uşbu cihānı:

1. **uşbu cihānı:**--*ı*
Gazel 279
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu yalancı dünya.

Terk eyle ḳalender gibi gel uşbu cihānı
Geldi niçe İskender ü gitdi niçe dārāt

ʿuşşāk:

1. **ʿuşşāḳa:**-*a*
Gazel 236
Mısra: **9**
(Ar.) Âşık kelimesinin çoğulu II. Âşıklar.

ʿUşşāḳa dōst ḳavlini iẕʿān kim itdürür
Tā sen Muḥibbī olmayıcak tercümān-ı dōst

2. **ʿuşşāḳa:**-*a*
Gazel 476
Mısra: **3**
(Ar.) Âşık kelimesinin çoğulu II. Âşıklar.

ʿUşşāḳa gördi kim lebüñe bāde öykinür
Āl-ıla anı itmege ayaga saldılar

3. **ʿuşşāḳa:**-*a*
Gazel 483
Mısra: **10**
(Ar.) Âşık kelimesinin çoğulu II. Âşıklar.

Muḥibbī dil ne ġam gitse yirine çün kalur ʿışḳı
Virürler ʿışḳı ʿuşşāḳa alur dil dil-rübālardur

4. **ʿuşşāḳa:**-*a*
Gazel 221
Mısra: **5**
(Ar.) Âşıklar.

Yiter ʿuşşāḳa yaşı rūy-ı zerdi
Ki bunlar içre olmaz sīm ü zer dōst

5. **ʿuşşāḳa:**-*a*
Gazel 341
Mısra: **8**
(Ar.) Âşıklar.

ʿIşḳuma şāhid degül mi eşk-i surḫ u rūy-ı zerd
Bundan özge dōstlar olmaya ʿuşşāḳa ḥucac

6. **ʿuşşāḳa:**-*a*
Gazel 366
Mısra: **4**
(Ar.) Âşıklar.

Ṭavāf itmek dilerler Kaʿbe-kūyuñ
Dü ʿālemde budur ʿuşşāḳa maḳṣūd

7. **ʿuşşāḳa:**-*a*
Gazel 373
Mısra: **10**
(Ar.) Âşıklar.

Yāra diseñ ḥālüñi almaz
Muḥibbī ʿaynına
Ḥüsnine maġrūr olan ʿuṣṣāḳa
vire mi vücūd

8. ʿ**uṣṣāḳ:**
Gazel 415
Mısra: **3**
(Ar.) Âşıklar.

Göreli gün yüzüñ iy dōst senüñ ʿuṣṣāḳ
Olmışam ẕerre gibi her ṭarafa āvāra meded

9. ʿ**uṣṣāḳa:**-*a*
Gazel 432
Mısra: **3**
(Ar.) Âşıklar.

Gösterür ʿuṣṣāḳa gördüm ḥüsninüñ envārını
ʿĀleme nūrı sanasın mihr-i raḫşān ʿarż ider

10. ʿ**uṣṣāḳa:**-*a*
Gazel 444
Mısra: **5**
(Ar.) Âşıklar.

Zehr-i hicrüñi sunma ʿuṣṣāḳa
Şehd-i vaṣluñı sun ki fāyidedür

11. ʿ**uṣṣāḳa:**-*a*
Gazel 444
Mısra: **8**
(Ar.) Âşıklar.

Çeşm-i ḫūn-rīzüñüñ nedür ḳaṣdı
Her dem ʿuṣṣāḳa işi ʿarbededür

12. ʿ**uṣṣāḳı:**-*ı*
Gazel 481
Mısra: **9**
(Ar.) Âşıklar.

Didüm iy dilber neden ʿuṣṣāḳı ḳurbān eyledüñ
Didi kim bilmez misin kūyum benüm ser-ḫānedür

uṣṣāk:

1. **uṣṣāḳ:**
Gazel 96
Mısra: **1**
Aşıklar.

Baḫ dür yāruñ miyānı çün ezel uṣṣāḳ ara
Kimi inkār eyleyüp yok dir kimi dir mū aña

2. **uṣṣāḳı:**-*ı*
Gazel 175
Mısra: **3**
Aşıklar.

Ḥüsnine maġrūrdur uṣṣāḳı eyler pāymāl
Çagurup biñ dād idersem gūş idüp virmez cevāb

ʿuṣṣāk içinde:

1. ʿ**uṣṣāḳ içinde:**--*i, --n, --de*
Gazel 451
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Âşıklar içinde, arasında.

Oldı Muḥibbī zühd ü ṣalāḥ ʿışḳ erine ʿayb
ʿUṣṣāḳ içinde bī-ser ü pālık hüner yiter

uṣṣāḳa ādet eyleme:

1. **uṣṣāḳa ādet eyleme:**-*me*
Gazel 83
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin eziyet,haksızlık ve cefayı aşıklara sürekli yapar hale gelmesi,adet edinmesi.

Cevri ādet eyleme uṣṣāḳa iy māhum sakın
Bir gün ola irişe bu nāle-i şebgīr aña

ʿuṣṣākı görse:

1. ʿ**uṣṣāḳı görse:**--*ı, --se*
Gazel 434
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşıkların mecliste görülmesi kastedilmektedir.

Kaçan ki görse ʿuṣṣāḳı ḥasedden yāra ġamz eyler
Raḳībi bilmedüm hergiz cihānda ben ne milletdür

ʿuṣṣākuñ gönlin:

1. ʿ**uṣṣāḳuñ gönlin:**--*u, --n, --i, --n*
Gazel 483
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşıkların gönülleri.

Zekāt-ı ḥüsnüñ ʿarż eyle şehā borcuñ edā olsun

Ele al göñlin ʿuṣṣāḳuñ bular hep bī-nevālardur

utan:

1. **utanmadan:**-*madan*
Gazel 132
Mısra: **6**
Çekinmek, utanmak.

Āşıḳa yüz cān bagışlar ḫande ile ol perī
Cān nedür tuḥfe virem utanmadan bir cān aña

uy:

1. **uyup:**-*up*
Gazel 3
Mısra: **13**
Ayak uydurmak, riayet etmek.

Nefsüñe uyup Muḥibbī itme emrine ḫilāf
Emrine hergiz ḫilāf eyler mi gör ārz u semā

2. **uyan:**-*an*
Gazel 418
Mısra: **3**
Düşünmek.

Ḫ̆āb-ı ġafletden uyan yārān kamu göçmekdedür
Çın seḥer uyḫusını bil kārbān görmez leẕīẕ

uyalu:

1. **uyalu:**--*a, --lı*
Gazel 461
Mısra: **5**
Bir inanca, bir anlayışa, bir duruma veya egemen bir güce uygun davranışta bulunmak, riayet etmek.

Ḳānūn-ı ʿışḳa uyalu çeng oldı ḳāmetüm
Mıżrab-ı ġam tokınur aña tāziyānedür

uyan:

1. **uyandur:**-*dur*
Gazel 49
Mısra: **7**
Gaflet içinde ve olup bitenden habersiz durumda iken gerçeklerin farkına varmaya başlamak, hakîkati görmek, gözü açılmak.

Bezm-i ġamda gel uyandur iy dil āhuñ şemini
Ālemi rūşen kılur ḥācet degül meşal saña

2. **uyan:**--*an*
Gazel 163
Mısra: **8**
Gaflet içinde ve olup bitenden habersiz durumda iken gerçeklerin farkına varmaya başlamak, hakîkati görmek, gözü açılmak.

Ḫˇāba vardum nāgehān luṭf-ıla geldi didi yār
Bu ne ġafletdür uyan üstüñe togdı āfitāb

3. **uyan:**
Gazel 234
Mısra: **11**
Gaflet içinde ve olup bitenden habersiz durumda iken gerçeklerin farkına varmaya başlamak, hakîkati görmek, gözü açılmak.

Ġaflet itme ẓulmet-i şebde uyan añ yāruñı
Kesmedi ẕikrini Yūnus mesken iken baṭn-ı ḥūt

uyar:

1. **uyarup:**-*up*
Gazel 480
Mısra: **5**
Uyandırmak, uyanmak, fark etmek.

Fettāne çeşmi fitneleri uyarup yürür
Sāḥir göziyle ġamzeleri her gün işte dür

uyhu gider:

1. **uyḫu gider:**--*e, --r*
Gazel 212
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın uykularının kaçması kastedilmiştir.

Gelse ger ḫāli ḫayāli çeşmüme uyḫu gider
N'eylesün cāyı megesdür mümkin olmaz anda ḫāb

uyhū ḥarām olsun:

1. **uyḫū ḥarām olsun:**--*sun*
Gazel 139
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan sonra uyumak yasak,çok kötü bir iş olur manasında kullanılmıştır.

İy göñül çünki dolaşduñ bend-i zülf-i dilbere
İy gözüm şimden girü olsun ḥarām uyḫū saña

uyhu olur:

1. **uyḫu olur:**--*ur*
Gazel 420
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uyku sersemi olmak,sabah vakti mahmurluğu.

Bī-ḫod iderse ṣubḥ-ı viṣāl olmasun ʿaceb
Çünki Muḥibbī uyḫu olur çın seḥer leẕīẕ

uyhu yüzi:

1. **uyḫu yüzi:**--*i*
Gazel 99
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) uyku yüzü görmemek,uyuyamamak.

Kim şāh-ı ışḳa cān u göñülden ġulām ola
Uyḫu yüzi ḥaşre dek aña ḥarām ola

uyhu yüzin:

1. **uyḫu yüzin:**--*i, --n*
Gazel 364
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uyku yüzü görmemek. || Uyuyamamak.

Görmez Muḥibbī uyḫu yüzin şimdi ay u yıl
Nāgāh eger ki görse ola daḫı ḫāb-ı telḫ

uyhu yüzini:

1. **uyḫu yüzini:**-*i, -ni*
Gazel 86
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Bütün canlı varlıkların dinlenip,zinde kalmasına yarayan doğal dinlenme durumu. 2) Aşığın uyuyabilmesi.

Ḫālüñ ḫayāli komadı uyḫu gözümde āh
Uyḫu yüzini kim göre anda zübāb ola

uyımaz:

1. **uyımaz:**--*u, --maz*
Gazel 98
Mısra: **13**
1)Uyku halinde olmak. 2)(Beyitte) ayrılığın son bulmaması,bitmemesi anlamında kullanılmıştır.

Uyımaz hicrüñ şebinde āşıḳ-ı dil-ḫaste āh
Tañ mıdur ki cān u dil tā ṣubḥa dek bī-dār ola

uyu-:

1. **uyudum:**-*du, -m*
Gazel 453
Mısra: **5**
1)Uyku halinde olmak. 2)(Beyitte) ayrılığın son bulmaması,bitmemesi anlamında kullanılmıştır.

Nāgehān bir şeb uyudum yārı gördüm ḫˇābda
Niçe yıllar beni bī-dār iden ol şeb ḫābıdur

uyûb:

1. **uyūb:**
Gazel 153
Mısra: **6**
Ayıplar, kusurlar.

Yüzüñe gül saçuña sünbül disem ayb eyleme
Eksük olmaz çünki ādemde ḫaṭā-y-ıla uyūb

ʿuzlet kıl:

1. **ʿuzlet kıl:**
Gazel 251
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Inzivaya çekilmek, yalnız kalmak.

Eger dirseñ ḥuẓūr idem dilā kıl dāyimā ʿuzlet
Irag ol dār-ı dünyādan bulasın tā Ḥaḳ'a ḳurbet

uzun:

1. **uzun:**
Gazel 14
Mısra: **10**
Başlangıcı ile bitişi arasında fazla zaman bulunan, çok süren, çok zaman alan.

Zülfi ile dün gice didüm muṭavvel ḳıṣṣamı
Didi dilber bir uzun efsāne söylersin baña

2. **uzun:**
Gazel 55
Mısra: **4**
Çok süren, çok zaman alan.

Zülfüñi gider didüm tā açıla ṣubḥuñ yüzi
Didi uzun ola ol şeb kim şeb-i yeldā ola

uzun muṭavvel bir ḥikāyet olur:

1. **uzun muṭavvel bir ḥikāyet olur:**--*ur*
Gazel 273
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun uzadıya anlatılmış,bitmeyen bir hikaye.

Eger zülfüñden eylersem şikāyet
Olur uzun muṭavvel bir ḥikāyet

uzun olsa:

1. **uzun olsa:**--*sa*
Gazel 474
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok olmak, artmak.

Ġam şebinde zülfini añsam gelür cānum lebe
Giceler olsa uzun nite ki bīmār incinür

uzun zülfüñ:

1. **uzun zülfüñ:**--*ün*
Gazel 107
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin uzun kara saçları.

Sīnem üzre dāġlar ışḳuñ nişānıdur baña
Zülfüñ uzun fikr ü ömr cāvidānıdur baña

ü u:

1. **ü u:**
Gazel 251
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ve bağlacı.

Ne şādān ol ne ḥod ġamgīn Muḥibbī ʿālem içinde
Gedā mīr ü cüvān u pīr iderler çün kamu rıḥlet

2. **ü u:**
Gazel 366
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ve bağlacı.

Zebān-ı ḥāl-ile her biri tesbīḥ İder çeng ü eger nāy u eger ʿūd

3. **ü ü:**
Gazel 440
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ve bağlacı.

Ben belā vü derd ü miḥnetde olup ʿışḳa esīr
Her kişi der-fikr ü der-ʿiyş ü temāşāya deger

4. **ü ü:**
Gazel 313
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ve bağlacı.

İy Muḥibbī dehr elinden pādişehlerdür zebūn
Eyledi Keyḫusrev ü Cemşīd ü Şeddād el-ġıyāṣ

üftāde:

1. **üftādesin:**-*sin*
Gazel 170
Mısra: **10**
Düşkün, tutkun, aşık.

Vaṣlın istersin Muḥibbī sen meger dīvānesin
Sen faḳīr üftādesin ol dilber-i ālī-cenāb

üküş:

1. **üküşdür:**-*dür*
Gazel 263
Mısra: **3**
Çok.

Benüm derd-i dilüm ġāyet üküşdür
Bulınmaz aña hergiz ḥadd ü ġāyet

ülfet tutup:

1. **ülfet tutup:**-*up*
Gazel 35
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Alışkanlık peydâ etmek, kaynaşmak II konuşmak, görüşmek, ahbaplık etmek, dostluk kurmak.

Gördi Mecnūn kim vefā būyı benī ādemde yok
Vaḥş-ıla ülfet tutup ādemden oldı hem cüdā

ümīd:

1. **ümīdüm:**-*üm*
Gazel 32
Mısra: **2**
Arzu edilen, olması istenen bir şeyin gerçekleşebileceği ihtimâlinin verdiği rahatlatıcı, ferahlatıcı duygu, olması istenen bir şeye duyulan beklenti, umut.

Devrān cefā vü cevr-ile itdi bugün cezā
Budur ümīdüm eyleye raḥmet yarın Ḫudā

2. **ümīdüm:**-*ü, -m*
Gazel 411
Mısra: **10**
Arzu edilen, olması istenen bir şeyin gerçekleşebileceği ihtimâlinin verdiği rahatlatıcı, ferahlatıcı duygu, olması istenen bir şeye duyulan beklenti, umut.

Ġubār itdüm özümi yollar üzre
Ümīdüm bu ki ilte kūyuña bād

ümīd ider:

1. **ümīd ider:**--*e*, --*r*
Gazel 384
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ummak, beklemek.

Ṣūfī diler ki bula naʿīmi riyā ile
ʿĀşıḳ kemāl-i luṭfına yāruñ ider ümīd

ümīd itsem:

1. **ümīd itsem:**--*se, --m*
Gazel 449
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Umutlanmak,sevgilinin kendini iyileştireceğini düşünmek(aşık bağlamında).

İy ṭabīb-i dil n'ola senden ümīd itsem ʿilāc
Derdümüñ dermānı sensin saña bu cān sarmaşur

ümīd kesme:

1. **ümīd kesme:**
Gazel 101
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Umudunu yitirmemek.

İy Muḥibbī cürm ü işyānuña olduñ mu terif
Ümmete kesme ümīd eyler şefāat Muṣṭafā

2. **ümīd kesme:**--*me*
Gazel 488
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Umudunu yitirmemek.

Añ günāhuñ göz yaşuñ dök kesme luṭfından ümīd
Çünki bir māh-ṭalʿat cürmi yek sāledür

ümīd tutmışdur:

1. **ümīd tutmışdur:**--*mış, --dur*
Gazel 385
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeyin olacağını ummak.

Cürmi çok geldi Muḥibbī kapuña redd eyleme
Kanda varsun pādişāhum saña tutmışdur ümīd

ümīdüm yok:

1. **ümīdüm yok:**--*ü, --m*
Gazel 328
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçekleşmesi çok istenilen bir şeyin olmayacağını bilmek.

Ümīdüm yok tapuñdan ġayrı yirden
Şefāʿatden beni gel itme iḫrāc

ümīz:

1. **ümīz̲i:**-*i*
Gazel 415
Mısra: **9**
Arzu edilen, olması istenen bir şeyin gerçekleşebileceği ihtimâlinin verdiği rahatlatıcı, ferahlatıcı duygu, olması istenen bir şeye duyulan beklenti, umut.

Çāresüz kaldı ise yine ümīz̲i sañadur
Demidür ki idesin Muḥibbī'ye çāre meded

ümm ü eb:

1. **ümm ü eb:**
Gazel 174
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anne ve baba.

Nesle bakılmaz Muḥib faḫr eyleme
Fāyide itmez kişiye ümm ü eb

ümmet:

1. **ümmeti:**-*ī*
Gazel 1
Mısra: **5**
(Ar.) Bir peygambere îman edenlerin, onun getirdiklerine inanıp tâbi olanların meydana getirdiği topluluk.

Ḥamdülillāh kim Muḥammed ümmeti
Eyledüñ bu bendeleri yā Kerīm

2. **ümmete:**-*e*
Gazel 197
Mısra: **5**
(Ar.) Bir peygambere îman edenlerin, onun getirdiklerine inanıp tâbi olanların meydana getirdiği topluluk.

Maḥşer güninde ümmete idüp şefāati
Ol āṣīlere raḥmet Ḥaḳḳ'a ola sebeb

ümmete şefāat eyler:

1. **ümmete şefāat eyler:**--*le, --r*
Gazel 101
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hz. Muhammed Mustafa'nın mahşer günü ona inanan ve tabii olan kimselerin suçunun bağışlanması ya da dileğinin yerine getirilmesi için aracılıkta bulunması.

İy Muḥibbī cürm ü işyānuña olduñ mu terif
Ümmete kesme ümīd eyler şefāat Muṣṭafā

ümmīd-i viṣāl-ile:

1. **ümmīd-i viṣāl-ile:**--*le*
Gazel 229
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye kavuşma ümidi.

İtmezse eger yār baña luṭf u ʿināyet
Ümmīd-i viṣāl-ile olam ben de nihāyet

ümmü'l-habāyis:

1. **ümmü'l-ḫabāyi̲s̲:**
Gazel 311
Mısra: **4**
Kötülüklerin anası.

Ḫabāyi̲s̲den ider mi dilleri pāk
Neden dirler aña ümmü'l-ḫabāyi̲s̲

üns dutdı:

1. **üns dutdı:**--*dı*
Gazel 399
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alışkanlık haline gelmek.

Üns dutdı cānum-ıla ḫālī olmaz bir nefes
Dilberüm ʿālemde varum hem nigārumdur nemed

ünsüm yok benüm:

1. **ünsüm yok benüm:**--*ü, --m, --ü, --m*
Gazel 371
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık aynı mısranın devamı olarak;benim keder ve üzüntüden başkasıyla bir

yakınlık ya da ilişkim yok demektedir.

Ġam baña mūnis yiter ġayr-ıla yok ünsüm benüm
Ben ġam-ıla şādmānam ġam daḫı benümle şād

ünvān:

1. **ünvān:**
Gazel 5
Mısra: **2**
Derece, mertebe, rütbe.

Pādişāh-ı ışķam u dil defter ü dīvān baña
Derd ü miḥnet sözlerin yazdum yiter ünvān baña

ünvānın öp:

1. **ünvānın öp:**--*ın*
Gazel 198
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Adını öpmek.

Taḫt-ı āc üstinde ḫāli san Ḥabeş sulṭānıdur
Kaşları tuġrāsını gördüñ hemān ünvānın öp

ʿüryān oluban:

1. ʿ**üryān oluban:**--*uban*
Gazel 323
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çıplak. II Mecnûn'un sahralarda üryan gezmesi bağlamında.

Dilā Mecnūn-ṣıfat ʿüryān oluban pīrehenden geç
Şehīd-i ʿışķ olmaklık dilersen gel kefenden geç

üş:

1. **üşmiş:**-*miş*
Gazel 498
Mısra: **10**
Hep birden bir yerde toplanmak, çevresine yığılmak, üşüşmek.

Dāġlarla dir gören şaḥrā-yı miḥnetde tenüm
Yimek içün cismini üşmiş ġurāb üstindedür

üst:

1. **üstüme:**-*üm, -e*
Gazel 7
Mısra: **3**
(Sevgilinin) kendisi, şahsı.

Perçemüñ zülfüñ hümā-veş sāye saldı üstüme
Pādişāh-ı ālem oldum çün gedā oldum saña

2. **üstüme:**-*üm, -e*
Gazel 62
Mısra: **1**
(Sevgilinin) kendisi, şahsı.

Gün gibi dogsa eger üstüme ol bedr-i dücā
Ḫātırum olur münevver cān u dil bulur şafā

3. **üstüñe:**-*(ü)ñ, -e*
Gazel 330
Mısra: **7**
(Sevgilinin) kendisi, şahsı.

ʿİşyān yilini üstüñe esdürme sakın kim
Yoḫsa idiser ḫırmen-i ṭāʿatüñi tārāc

4. **üstüme:**-*(ü)m, -e*
Gazel 403
Mısra: **1**
(Sevgilinin) kendisi, şahsı.

Hicr taşın üstüme yagdurdı çarḫ-ı lāciverd
Yıkılup dil ḫānesi eflāke çıkdı āh-ı gerd

5. **üstüñe:**-*ü, -(n)e*
Gazel 163
Mısra: **8**
Üst taraf.

Ḫˇāba vardum nāgehān luṭf-ıla geldi didi yār
Bu ne ġafletdür uyan üstüñe togdı āfitāb

6. **üstine:**-*i, -n, -e*
Gazel 226
Mısra: **10**
(yol) üstü, (yol) üzeri.

Dil murġı eger girmeye bāġuña dirseñ
Üstine anuñ zülfüñi as perr-i ġurāb it

7. **üstinde:**-*i, -(n)de*
Gazel 157
Mısra: **3**
Üst, üzeri. II İçinde olma durumu, ortamında.

Tagıdup gül ruḫları üstinde serkeş zülfini
Ehl-i Rūm üzre dem-ā-dem kāfir-i bī-dīn salup

8. **üstinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 198
Mısra: **7**
Üst, üzeri. II İçinde olma durumu, ortamında.

Taḫt-ı āc üstinde ḫāli san Ḥabeş sulṭānıdur
Kaşları tuġrāsını gördüñ hemān ünvānın öp

9. **üstindedür:**-*in, -de, -dür*
Gazel 499
Mısra: **1**
Üst, üzeri. II İçinde olma durumu, ortamında.

Çeşmüñüñ bilmem ne ḫāli var ne al üstindedür
Ḫūn içer ancak bunı bildüm ḳıtāl üstindedür

üstād oldı:

1. **üstād oldı:**--*dı*
Gazel 370
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öğretmen veya usta olmak. Bir işi en iyi yapan olmak.

Mektebde meger yār okumış cevr rumūzın
Oldı bu cefā ʿilmine anuñ-ıçun üstād

üstinde:

1. **üstindedür:**-*dür*
Gazel 498
Mısra: **2**
Üst, üzeri. II İçinde olma durumu, ortamında.

İñiler dōlāb-veş dil ıżṭırāb üstindedür
Gözelerdür gözlerüm san kim ṭōlāb üstindedür

2. **üstindedür:**-*dür*
Gazel 498
Mısra: **4**
Üst, üzeri. II İçinde olma durumu, ortamında.

Derd-ile zārīlık itse göñlümi
ʿayb itmeñüz
N’eylesün hicr-ile dāyim ol
ʿaẕāb üstindedür

3. **üstindedür:**-*dür*
Gazel 498
Mısra: **6**
Üst, üzeri. II İçinde olma durumu, ortamında.

Kanum içse ġamzeler ister ciger biryānını
Ḥaḳ dimişler serḫoşuñ meyli kebāb üstindedür

4. **üstindedür:**-*dür*
Gazel 498
Mısra: **8**
Üst, üzeri. II İçinde olma durumu, ortamında.

Perde eyler geh güneş ruḫsārına kāküllerin
Beñzer ol ḫurşīde kim anuñ seḥāb üstindedür

5. **üstindedür:**-*dür*
Gazel 498
Mısra: **10**
Üst, üzeri. II İçinde olma durumu, ortamında.

Dāġlarla dir gören ṣaḥrā-yı miḥnetde tenüm
Yimek içün cismini üşmiş ġurāb üstindedür

6. **üstindedür:**-*dür*
Gazel 498
Mısra: **12**
Üst, üzeri. II İçinde olma durumu, ortamında.

İy Muḥibbī ṣādılık gelse gelür ardınca ġam
Anuñ-içundur ki dünyā inḳılāb üstindedür

7. **üstindedür:**-*dür*
Gazel 499
Mısra: **2**
Üst, üzeri. II İçinde olma durumu, ortamında.

Çeşmüñüñ bilmem ne ḥāli var ne al üstindedür
Ḫūn içer ancak bunı bildüm ḳıtāl üstindedür

8. **üstindedür:**-*dür*
Gazel 499
Mısra: **4**
Üst, üzeri. II İçinde olma durumu, ortamında.

Niçe teşbīh eyleyem yüzin güne alnın aya
Gice gündüz her biri naḳṣ u zevāl üstindedür

9. **üstindedür:**-*dür*
Gazel 499
Mısra: **6**
Üst, üzeri. II İçinde olma durumu, ortamında.

Sırr-ı ʿışḳı sordum kimse cevābın virmedi
Daḫı dil bir dem ḳarār itmez suvāl üstindedür

10. **üstindedür:**-*dür*
Gazel 499
Mısra: **10**
Üst, üzeri. II İçinde olma durumu, ortamında.

Yan maḥabbet nārına kalmaya benlikden nişān
Zer ṣāf olmak içün her laḥẓa ḳāl üstindedür

11. **üstindedür:**-*dür*
Gazel 499
Mısra: **12**
Üst, üzeri. II İçinde olma durumu, ortamında.

Kimine virür murādın kimin eyler nā-murād
Kimse bilmez ḥāl-i ʿālem iḫtimāl üstindedür

12. **üstindedür:**-*dür*
Gazel 499
Mısra: **14**
Üst, üzeri. II İçinde olma durumu, ortamında.

Bir ʿacūze köhnedür dünyā Muḥibbī virme dil
Ḫayra irşād eylemez dāyim ḍalāl üstindedür

üstinden:

1. **üstinden:**
Gazel 35
Mısra: **4**
Üst, üzeri. II İçinde olma durumu, ortamında.

Sīneme gelmezse tīrüñ görmezem rāḥat yüzin
Vāy ol zaḫma ki üstinden ola merhem cüdā

üstine pā koyasın:

1. **üstine pā koyasın:**
Gazel 40
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üzerine ayakla basmak.(Aşığı ezmek).

Yollaruñ üzre nigārā yüzümü ferş ideyin
Sehv-ile iy gül-i nāzük koyasın üstine pā

üştür-i nerest:

1. **üştür-i nerest:**
Gazel 256
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Erkek deve.

Ġam bārını götürür-isem itmeñüz ʿaceb
Dirler ezelde çünki baña üştür-i nerest

üzere:

1. **üzere:**
Gazel 232
Mısra: **3**
"Amaç, koşul, zamanda yakınlık, gibilik" anlamları katan üzere edatı.Metinde "doğrultusunda" anlamı katmıştır.

Ḳaṭre ḳaṭre kanlu yaşuñ rişte-i cān üzere diz
Her birisi bī-bahā laʿl-i Bedaḫşān oldı tut

2. **üzere:**
Gazel 468
Mısra: **9**
"Amaç, koşul, zamanda yakınlık, gibilik" anlamları katan üzere edatı.Metinde "doğrultusunda" anlamı katmıştır.

Eşk-i surḫ ile ruḫ-ı zerd üzere Eyledüm derd-i dilümi taḥrīr

üzre:

1. **üzre:**
Gazel 7
Mısra: **9**

"Amaç, koşul, zamanda yakınlık, gibilik" anlamları katan üzere edatı.Metinde "doğrultusunda" anlamı katmıştır.

Rişte-i cān üzre düzdüñ naẓmuñı dürler gibi
Ehl-i naẓm içre Muḥibbī ḫāk-i pā oldum saña

2. **üzre:**
Gazel 11
Mısra: **3**
"Amaç, koşul, zamanda yakınlık, gibilik" anlamları katan üzere edatı.Metinde "doğrultusunda" anlamı katmıştır.

Şem-veş bezmüñde tursam bir ayag üzre senüñ
Gāh yanup yakılup kan ağlasam gāhī saña

3. **üzre:**
Gazel 31
Mısra: **3**
"Amaç, koşul, zamanda yakınlık, gibilik" anlamları katan üzere edatı.Metinde "doğrultusunda" anlamı katmıştır.

Yollaruñ üzre yüzümi döşeyüp ferş ideyim
Ḫayf ola kim kurı yir üzre koyasın kef ü pā

4. **üzre:**
Gazel 31
Mısra: **4**
"Amaç, koşul, zamanda yakınlık, gibilik" anlamları katan üzere edatı.Metinde "doğrultusunda" anlamı katmıştır.

Yollaruñ üzre yüzümi döşeyüp ferş ideyim
Ḫayf ola kim kurı yir üzre koyasın kef ü pā

5. **üzre:**
Gazel 40
Mısra: **5**
"Amaç, koşul, zamanda yakınlık, gibilik" anlamları katan üzere edatı.Metinde "doğrultusunda" anlamı katmıştır.

Yollaruñ üzre nigārā yüzümü ferş ideyin
Sehv-ile iy gül-i nāzük koyasın üstine pā

6. **üzre:**
Gazel 58
Mısra: **7**
"Amaç, koşul, zamanda yakınlık, gibilik" anlamları katan üzere edatı.Metinde "doğrultusunda" anlamı katmıştır.

Genc-i ḥüsnüñ üzre itmişler meger zülfüñ ṭılısm
Bekler anı kimi ejderdür kimisi mār ola

7. **üzre:**
Gazel 60
Mısra: **9**
"Amaç, koşul, zamanda yakınlık, gibilik" anlamları katan üzere edatı.Metinde "doğrultusunda" anlamı katmıştır.

Şu deñlü dīdeler dökdi zemīn üzre gözüm yaşı
Komadı bir ḳadem basam kalupdur pāy-dergilhā

8. **üzre:**
Gazel 77
Mısra: **3**
"Amaç, koşul, zamanda yakınlık, gibilik" anlamları katan üzere edatı.Metinde "doğrultusunda" anlamı katmıştır.

Ḳabrüm üzre gelicek nāz-ıla iy serv-i sehī
İdeler saña duā cümle giyāhum ṣanemā

9. **üzre:**
Gazel 157
Mısra: **4**
"Amaç, koşul, zamanda yakınlık, gibilik" anlamları katan üzere edatı.Metinde "doğrultusunda" anlamı katmıştır.

Tagıdup gül ruḫları üstinde serkeş zülfini
Ehl-i Rūm üzre dem-ā-dem kāfir-i bī-dīn salup

10. **üzre:**
Gazel 169
Mısra: **7**
"Amaç, koşul, zamanda yakınlık, gibilik" anlamları katan üzere edatı.Metinde "doğrultusunda" anlamı katmıştır.

Leblerüñ üzre nigārā ḫālüñi gören dimiş
Engübīn üzre eger konsa āceb olmaz ẕübāb

11. **üzre:**
Gazel 169
Mısra: **8**
"Amaç, koşul, zamanda yakınlık, gibilik" anlamları katan üzere edatı.Metinde "doğrultusunda" anlamı katmıştır.

Leblerüñ üzre nigārā ḫālüñi gören dimiş
Engübīn üzre eger konsa āceb olmaz ẕübāb

12. **üzre:**
Gazel 182
Mısra: **6**
"Amaç, koşul, zamanda yakınlık, gibilik" anlamları katan üzere edatı.Metinde "doğrultusunda" anlamı katmıştır.

Başumı top eyledüm meydān-ı ışḳuñda senüñ
Esb-i nāz üzre elüñde zülf-i çevgānuñ görüp

13. **üzre:**
Gazel 320
Mısra: **6**
"Amaç, koşul, zamanda yakınlık, gibilik" anlamları katan üzere edatı.Metinde "doğrultusunda" anlamı katmıştır.

Leblerüñüñ ḫastasıyam n'içün itmezsin devā
Eylegil ḥikmet kitābı üzre Loḳmān-ıla baḥs

14. **üzre:**
Gazel 414
Mısra: **4**
"Amaç, koşul, zamanda yakınlık, gibilik" anlamları katan üzere edatı.Metinde "doğrultusunda" anlamı katmıştır.

Zülfi çevgānın alup meydān-ı ḥüsn içre nigār
Bir bölük bī-çāreler üzre yine saldı semend

vā:

1. **vā:**
Gazel 292
Mısra: **2**
(Ar.) Vay, vah, yazık.

Eline aldı yine seng-i cefā ol çeşmi mest
İdiserdür vā dirīġā şīşe-i göñlüm şikest

vaʿde kılduñ:

1. **vaʿde kılduñ:**--*du, --n*
Gazel 290
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söz vermek,beklemek.

Vaʿde kılduñ gerçi kim evvel viṣālüñ şerbetin
Firḳate tebdīl idüp āḫir sem itdüñ ʿāḳıbet

vade kılmışdur:

1. **vade kılmışdur:**--*mış, --dur*
Gazel 146
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliye kavuşma ümidi aşığın yaşam süresini uzatmıştır anlamında kullanılmıştır.

Yār vaṣlın vade kılmışdur Muḥibbī ḫastaya
İy ecel bir dem taḥammül eyle gel itme şitāb

vādī:

1. **vādīde:**-*de*
Gazel 458
Mısra: **7**
Alan, saha. II. Aşk vadisi.

Ol saçı leylā görüp vādīde ben dīvānesin
Didi zencīr-i belā bu zār-ı medhūşumdadur

vādī imiş:

1. **vādī imiş:**--*miş*
Gazel 110
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)İki dağ arasındaki uzun çukur. Dere. Bir nehrin aktığı yer. Nehir yatağı. 2)Yol, tarz, usül. 3)Saha.

Derd-i ışḳı şimdi bildüm bir devāsuz derd imiş
Bir aceb vādī imiş hicrān ki yok pāyān aña

vādī-i eymenden:

1. **vādī-i eymenden:**--*den*
Gazel 109
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Mübârek vâdî". Mûsâ peygamberin Tur dağında Cenâb-ı Hakk'ın tecellîsine mazhar olduğu yer:.

Ger tecellī itmese Mūsā'ya nūr-ı nār-ı ışḳ
Bir ḳadem basmazdı ol vādī-i eymenden yaña

vādi-i ġamda kalup:

1. **vādi-i ġamda kalup:**--*up*
Gazel 93
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve sıkıntı vadisinde kalma.

Vādi-i ġamda kalup bī-çāre dil Mecnūn gibi
Kim dimez bilsem Muḥibbī zār u sergerdān baña

vādi-i hicrān:

1. **vādi-i hicrān:**
Gazel 403
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık vadisi.

Vādi-i hicrān şebinde kalalı Mecnūn gibi
Bir benüm tek kanda var ʿālem içinde ehl-i derd

vādī-i hicre:

1. **vādī-i hicre:**-*e*
Gazel 21
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık vadisi.

Bu Muḥibbī vādī-i hicre yöneldi zād içün
Ḫūn-ı dil yiter şarāb iy ġam gelüp aş ol baña

vādi-i ışka:

1. **vādi-i ışḳa:**-*a*
Gazel 13
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk vadisi.

Vādi-i ışḳa düşüp dīvāne itdüm kendümi
Fāriġam her ne ki dirlerse disünler il baña

vādī-i ışḳa düşelden:

1. **vādī-i ışḳa düşelden:**--*a, --e, --l, --den*
Gazel 194
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk vadisine düştüğüm zamandan beri.

Vādī-i ışḳa düşelden olmışamdur teşne-dil
Gözlerümden ġayrı virmez ger ölem bir kimse āb

vādi-i ışka düşüp:

1. **vādi-i ışḳa düşüp:**-*üp*
Gazel 80
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk vadisine düşmek, aşık olmak.

Vādi-i ışḳa düşüp iy dil yüri Mecnūn-vār
Fāriġ ol sen her ne dirlerse disünler il baña

vāh baña:

1. **vāh baña:**
Gazel 134
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bana vah, bana yazık.

Arż idüp gün yüzini bir perī nāgāh baña
Bir daḫı görmez isem āh baña vāh baña

vahdete iremezsin:

1. **vaḥdete iremezsin:**--*e, --e, --mez, --sin*
Gazel 215
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Birliğe ermek, Allah'a ulaşmak.

Benligi terk itmez-iseñ iremezsin vaḥdete
Tā senüñ yanuñda bir görinmeye nist ile hest

vaḥş:

1. **vaḥş-ıla:**--*ıla*
Gazel 35
Mısra: **8**
İnsandan kaçan, ehlî olmayan, yabânî (hayvan).

Gördi Mecnūn kim vefā būyı benī ādemde yok
Vaḥş-ıla ülfet tutup ādemden oldı hem cüdā

vāhum irişmez:

1. **vāhum irişmez:**-*mez*
Gazel 77
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın çaresizliğini, üzüntüsünü, pişmanlığını dile getiren sözler söylemesi fakat bunların sevgiliye ulaşmaması kastedilir.

Her gice göge çıkar şule-i āhum şanemā
Bilmedüm neden irişmez saña vāhum şanemā

vāʿiz:

1. **vāʿiẓ:**
Gazel 318
Mısra: **5**
Cami ve mescitlerde, kutsal kitaplara dayanarak dinî öğüt veren kimse.

Müftī vü vāʿiẓ müderris cümlesi mest olalar
İtseler laʿl-i lebüñ keyfiyyetin cān-ıla baḥs

2. **vāʿiẓ:**
Gazel 374
Mısra: **9**
Cami ve mescitlerde, kutsal kitaplara dayanarak dinî öğüt veren kimse.

Vāʿiẓ sözini koyma Muḥibbī kulaguña
İtmez eşer göñülde kaçan olsa nükte serd

vāʿizā:

1. **vāʿiẓā:**
Gazel 424
Mısra: **3**
Ey vaiz, dini öğütler veren kimse II Aşk ehlinden olmayan, kaba, sofu kimse.

Münkir olma sūz-ı āh-ı ʿāşıḳa gel vāʿiẓā
Korkaram bir şemmesi mescid ile minber yakar

vaḳf-ḫāne:

1. **vaḳf-ḫānedür:**
Gazel 472
Mısra: **8**
Vakıf. (Bir topluluk veya bir kimse tarafından bırakılan mülk ve paranın idare edildiği yer.).

Ġam merdümine taḫliye itdüm bu göñlümi
Ḳudret eliyle yapulu bir vaḳf-ḫānedür

vākıf olmadı:

1. **vāḳıf olmadı:**--*ma, --dı*
Gazel 386
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İdrak etmedi, kavrayamadı.

Ḥālümi kime diyem ki yok cihānda togrı yār
Vāḳıf olmadı göñül esrārına hīç bir ʿaḥad

vakt:

1. **vaḳtıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 331
Mısra: **9**
Vakit, zaman.

Niçeye dek ḫırş-ı dünyā vaḳtıdur
Ḫˇāb-ı ġafletden Muḥibbī gözüñ aç

2. **vaḳt:**
Gazel 67
Mısra: **12**
İçinde bulunulan an, zaman.

Dīde toymaz bu cihānuñ ḥāline
Toyar ol vaḳt kim gözi toprak tola

vakthā olur:

1. **vaḳthā olur:**--*ur*
Gazel 475
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman değil,zaman zaman. Ara sıra.

ʿĀdet idinme kendüñe cevri cefāyı ḫū
Nāz u girişme şīve daḫı vaḳthā olur

vaḳt-i ḳıymet bilüp:

1. **vaḳt-i ḳıymet bilüp:**--*üp*
Gazel 258
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bu kısıtlı,değerli zamanın kıymetini bilmek kastedilmektedir.

Sāḳī ele al bāde ki degmede bu furṣat
Düşmez idelüm nūş bilüp vaḳt-i ḳıymet

vakt-i penc:

1. **vaḳt-i penc:**
Gazel 337
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Beş vakit.

ʿĀşıḳ idüm ben ezelden yaradılmadan henūz
Kāyināt u nüh felek çār ʿanāşır vaḳt-i penc

vālih oldı:

1. **vālih oldı:**--*dı*
Gazel 177
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşırmak, şaşakalmak.

Ḫaddüñüñ dün ẕikrin itdüm gülşen içre ḫusrevā
Şāḫ-ı gülden yire düşdi vālih oldı andelīb

vālih ü ḥayrān ṣıfat:

1. **vālih ü ḥayrān ṣıfat:**
Gazel 145

Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) şaşırmış ve çok beğenmiş güzelliğinden (büyülenmiş) çehre,surat anlamında kullanılmıştır.

Azm kıldum kūy-ı yāra vālih ü ḥayrān ṣıfat
Giderem āb-ıla ḫāküm mi çeküpdür yā naṣīb

vālih ü mest:

1. **vālih ü mest:**
Gazel 275
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Düşünemeyecek, akıllıca davranamayacak derecede sarhoş olmak, || Kendinden geçmek.

Baña sunıldı ezel cām-ı elest
Oldum ol cāmı içüp vālih ü mest

vālih ü şeydā:

1. **vālih ü şeydā:**
Gazel 10
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşırmış, çılgın bir halde olmak.

Leylī saçına çünki tolaşdı dil-i Mecnūn
Dīvāne gibi olsa ne tañ vālih ü şeydā

vallāhi:

1. **vallāhi:**
Gazel 84
Mısra: **12**
"Allah'a ant olsun ki" anlamına gelen yemin sözü.

Cān fedā itmez dir-imiş yoluña bī-dīn raḳīb
Bāver itme dōstum vallāhi bühtāndur baña

2. **vallāhi:**
Gazel 405
Mısra: **10**
"Allah'a ant olsun ki" anlamına gelen yemin sözü.

İy Muḥibbī naẕm-ıla burduñ Niẓāmī pençesin
Ehl-i naẕmuñ arasında merdsin vallāhi merd

vâmık:

1. **vāmıḳ:**
Gazel 497
Mısra: **7**
İran ve Türk edebiyatının klasik mesnevisi olan Vamık u Azra isimli manzum aşk hikâyesinin güzelliği dilden dile dolaşan erkek kahramanı.

Şāh-ı ʿışḳam baña Vāmıḳ diseler tañ mı laḳab
Nāzenīnüm ḥüsn ü ḫulḳıyla bugün ʿAẕrā geçer

var:

1. **varumdur:**-*um, -dur*
Gazel 399
Mısra: **10**
Elde bulunan her şey, zenginlik, servet.

İy Muḥibbī yār kūyına seni iletmege
Hem resūlüm hem ṭarīḳum daḫı varumdur nemed

2. **var:**
Gazel 341
Mısra: **2**
(...bazı özellikleri kendinde) bulundurmak.

İy güzeller şāhı kılmazsın benümle çok kelec
Şimdi bildüm bende var mihr ü maḥabbet sende lec

3. **varup:**-*up*
Gazel 296
Mısra: **10**
(huzuruna) varmak.

Togrut yoluñı egri yola gitme Muḥibbī
Tā dökmeyesin soñra varup eşk-i nedāmet

4. **var:**
Gazel 248
Mısra: **9**
"Haydi! Yap!" anlamında emir bildiren söz.

Pāy-ı ḫuma sebū gibi ser ko Muḥibbī var
Olur çü soñra ḥādi s eden kāseler şikest

5. **var:**
Gazel 25
Mısra: **2**
Bazı özellikleri kendinde bulundurmak, sahip olmak.

Sevdā-yı zülfi başdadur bildüm ki yok pāyān aña
Gönlümde var çün derd-i ışḳ olmaz ebed dermān aña

6. **var:**
Gazel 31
Mısra: **8**
Bazı özellikleri kendinde bulundurmak, sahip olmak.

Serverā servi niçe ḳaddüñe teşbīh ideyim
Aralarında tefāvüt var anuñ arż u semā

7. **var:**
Gazel 253
Mısra: **8**
Bazı özellikleri kendinde bulundurmak, sahip olmak.

Baña keşf oldı sırrı kāyinātuñ
Ezelden bādede var bu kerāmāt

8. **var:**
Gazel 264
Mısra: **5**
"Git, var; gidip de, varıp da" anlamlarına gelerek yapılmaması gereken bir şeyin yapılması durumunda söylenen bir ifade.

Her kim ki var cürʿa-i laʿlüñ ider ṭaleb
Ger şeyḫ-i şehr eger rind ü mey-perest

9. **vardur:**-*dur*
Gazel 2
Mısra: **1**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Āh kim vardur benüm başumda biñ dürlü hevā
Ger ināyet itmeseñ ömrüm olur cümle hebā

10. **varsa:**-*sa*
Gazel 2
Mısra: **13**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Ḫaḳ müyesser eylese varsa
Muḥibbī ravżaña
Gözlerine eyler-idi ḫāk-i pāyüñ tūtiyā

11. **vardur:**-*dur*
Gazel 6
Mısra: **4**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Hey ne kāfirdür gelür īmāna sanmañ zülfini
Dem mi vardur ruḫları arż itmeye īmān aña

12. **vardur:**-*dur*
Gazel 9
Mısra: **3**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Vardur cihānda gerçi ki meh-pāreler velī
Māyil degül bu göñlümüz illā saña saña

13. **var-iken:**-*i, -ken*
Gazel 15
Mısra: **5**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Niçe yirden boynuma zencīr-i zülfi var-iken
Ḫalḳ-ı ālem bilmeden āzāddur dirler baña

14. **vardur:**-*dur*
Gazel 22
Mısra: **6**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

İy kemān ebrū alaldan tīr-i ġamzeñ destüñe
Sīnem içre dem mi vardur zaḫm-ı peykān olmaya

15. **var:**
Gazel 76
Mısra: **10**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Giriftār olsa dil murġı aceb mi bāġ-ı ḥüsninde
İdüpdür dām-ı zülfinden anuñ var niçe ḫam peydā

16. **var-ısa:**-*ısa*
Gazel 102
Mısra: **4**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Sen şarāb iç gülşen içre lāle-veş ben kan yudam
Ḳısmetüm rūz-ı ezelde var-ısa kandur baña

17. **varmadan:**-*madan*
Gazel 103
Mısra: **4**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Gülşen-i ḥüsnüñde gördüm iki şehlā çeşmüñi
Varmadan anda murādum iki nergisdür baña

18. **varıcak:**-*+ıcaḳ*
Gazel 116
Mısra: **9**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Kabe'dür kūyı Muḥibbī varıcak
Ulu devletdür eger ḳurbān ola

19. **varıcak:**-*+ıcaḳ*
Gazel 127
Mısra: **13**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Kabe'dür kūyı Muḥibbī varıcak
Ulu devlet olasın ḳurbān aña

20. **varup:**-*up*
Gazel 148
Mısra: **4**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Yüzine sür yüzüñ iy dil kim müyesser bir daḫı
Ola mı pes kim bilür varup gül-i ruḫsārın öp

21. **varup:**-*up*
Gazel 198
Mısra: **1**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

İy şabā benden varup yāruñ der ü eyvānın öp
Ḫāk-i pāyına yüzüñ sürer gibi dāmānın öp

22. **varılmaz:**-*ıl, -maz*
Gazel 204
Mısra: **10**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Zevāde yok olupdur devr-i menzil
Varılmaz menzile leng ola merkeb

23. **var-ımış:**-*ı, -mış*
Gazel 227
Mısra: **4**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Anuñ pāyına ġalṭān olsa āḫir
Bilürdüm var-ımış başumda devlet

24. **var:**
Gazel 244
Mısra: **3**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Herkesüñ bezm-i cihān içinde bir sevdāsı var
Şemʿ yanar gül güler bülbül daḫı aglar mest

25. **varsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 247
Mısra: **7**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Deyre varsañ ḥüsnüñi ʿarż eyleseñ
Kuruyup anda ḳadīd olurdı Lāt

26. **var-ımış:**-*ı, -mış*
Gazel 250
Mısra: **5**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Egerçi var-ımış her derde āḫir
Velī olmaz-ımış hīç ʿışḳa ġāyet

27. **varuban:**-*+ub, -+an*
Gazel 254
Mısra: **4**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Gördi ki cihān ḫalḳı kamu ʿārī vefādan
Mecnūn varuban itdi vuḫūş içre iḳāmet

28. **varup:**-*up*
Gazel 259
Mısra: **1**

Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Buldı Ḫıżr emr-ile ẕulmetde varup āb-ı ḥayāt
Līk taḳdīr imiş ol yolda Sikender'e memāt

29. **varma:**-*ma*
Gazel 278
Mısra: **9**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Ger yoluñ düşer-ise varma tehī dest ʿAcem'e
Bu Muḥibbī ġazelin Kūm-ıla Kāşān'a ilet

30. **var-iken:**-*i, -ken*
Gazel 310
Mısra: **7**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Şehd-i vaṣluñ var-iken gel sunma hicrüñ zehrini
Derdmendem kıl benüm derdüme dermān el-ġıyāṣ

31. **var-ısa:**-*ı, -sa*
Gazel 329
Mısra: **10**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Ḫasta-i ʿışḳam Muḥibbī kimseden olmaz devā
Vaṣl-ı dilberdür hemān var-ısa bu derde ʿilāc

32. **var-ısa:**-*ısa*
Gazel 341
Mısra: **4**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḥaḳı ben togrıyam ḳaddüñ gibi
Kāfirem zülfüñ gibi ger var-ısa gönlümde kec

33. **varma:**-*ma*
Gazel 353
Mısra: **5**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Eli boş varma sakın ṣoḥbetine muġbeçenüñ
Eyle cān u dilüñi yolına īs̱ār-ı ḳadeḥ

34. **var-ısa:**--*ısa*
Gazel 361
Mısra: **3**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Ehl-i ʿışḳuñ var-ısa dāyim niyāz u giryesi
Sen güzeller şāhınuñ cevr ü cefāsı nāzı çoḫ

35. **var:**
Gazel 365
Mısra: **5**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Cihānda her kişinüñ mesnedi var
Baña yok ġayrı senden özge mesned

36. **var-iken:**--*iken*
Gazel 388
Mısra: **2**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Sen tururken ṭūbīye baş egmem iy serv-i bülend
Var-iken şekker lebüñ baña gerekmez şehd ü ḳand

37. **varup:**-*up*
Gazel 392
Mısra: **13**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Ḫāk-i rāhuña varup cān-ıla kim sürdi yüzin
İki ʿālemde saʿādet buluban eyledi sūd

38. **varum:**-*um*
Gazel 399
Mısra: **6**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Üns dutdı cānum-ıla ḫālī olmaz bir nefes
Dilberüm ʿālemde varum hem nigārumdur nemed

39. **varmak:**-*mak*
Gazel 416
Mısra: **4**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

ʿIşḳ tomarına cān riştesini bagla göñül
Yār eline düşe bir gün ola varmak kāġıẕ

40. **varın:**-*ın*
Gazel 417
Mısra: **5**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Şemʿe gör pervāneler varın yakup eyler fedā
Yog-iken yanında anuñ bāl-ile perden leẕīẕ

41. **var-iken:**-*i, -ken*
Gazel 418
Mısra: **10**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Jeng-i ẕulmetden Muḥibbī pāk kıl gel ḳalbüñi
Rūz-ı rūşen var-iken kimse duman görmez leẕīẕ

42. **varan:**-*an*
Gazel 434
Mısra: **7**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Dögerler kūy-ı dildāra varan ʿāşıḳları aʿdā
Degüldür anlara ol let ki her birine ḫilʿatdür

43. **var:**
Gazel 437
Mısra: **10**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Pādişāhā senden özge yok benüm bir kimsenem
Bu Muḥibbī gibi kapuñda senüñ biñ bende var

44. **var-ısa:**-*ı, -sa*
Gazel 461
Mısra: **4**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Aġyār ire vaṣluña ben hicrüñi çekem
Cevrüñ ne deñlü var-ısa ben nā-tüvānadür

45. **var:**
Gazel 466
Mısra: **1**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Ebrū-yı yāruñ elde kurılmış kemānı var
Tīri gelürse sīneme dilde nişānı var

46. **var:**
Gazel 466
Mısra: **2**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Ebrū-yı yāruñ elde kurılmış kemānı var
Tīri gelürse sīneme dilde nişānı var

47. **var:**
Gazel 466
Mısra: **4**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Cismüm ḫayāle dönse firāḳıyla tañ degül
Cānānumuñ çü bir kıla beñzer miyānı var

48. **var:**
Gazel 466
Mısra: **6**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Mecnūn benüm bu ḫāletüm iẕʿān idinmedi
Meşhūr egerçi dilde anuñ dāsitānı var

49. **var:**
Gazel 466
Mısra: **10**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

İñlerse şevḳ-i ʿārıżuñ-ıla Muḥibbī ger
Bülbül mi s̲ āli diyeler āh u fiġānı var

50. **var-iken:**-*-iken*
Gazel 489
Mısra: **1**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Gülzār-ı ḫüsnüñ var-iken gülşen temāşā mı olur
Lāle gibi dāġum yiter gül-geşt-i ṣaḥrā mı olur

51. **varduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 490
Mısra: **5**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Meclis-i cānāna varduñ bakma sen her cānibe
Sen edep gözle ki ol manẓūr u hem nāẓırdadur

52. **varup:**-*up*
Gazel 439
Mısra: **8**
(Birinin yanına) Varmak, gitmek.

Mihr ü ḳahruñdan yüzin döndürmeye ʿāşıḳlaruñ
Sen tururken ḫusrevā varup kime yalvaralar

53. **vara:**-*a*
Gazel 415
Mısra: **8**
Erişmek, ulaşmak.

Baña sensin baña sensin yine raḥm eyleyecek
Senden özge kimi vardur vara yalvara meded

54. **var:**
Gazel 243
Mısra: **2**
"Git" anlamında tavsiye bildiren söz.

İşret-ābād ister-iseñ bāde iç peymāne tut
Bu ḫarāb-ābāda da var gūşe-i meyḫāne tut

55. **var:**
Gazel 305
Mısra: **10**
"Git" anlamında tavsiye bildiren söz.

Eyledüñ ṭarz-ı Niẓāmī'de Muḥibbī naẓmuñı
Şiʿr ara şimden girü var eyle Selmān-ıla baḥs̲

56. **var:**
Gazel 308
Mısra: **10**
"Git" anlamında tavsiye bildiren söz. II "Haydi! Yap!" anlamında emir bildiren söz.

İy Muḥibbī añma dünyāyı ki ol bir cīfedür
Pāk-dāmān ol sakın itme anuñla var baḥs̲

57. **var:**
Gazel 451
Mısra: **7**
"Git" anlamında tavsiye bildiren söz II "Haydi! Yap!" anlamında emir bildiren söz.

Var iy ṭabīb sen beni ko kendü ḫālüme
Hicrān ġamı bu ḫasta dile derd-i ser yiter

var-:

1. **varsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 141
Mısra: **13**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Yir çekişme kanda varsañ zīr ü bālā isteme
Tāc-ı devletdür Muḥibbī kimde var-ısa edeb

2. **vardum:**-*du, -m*
Gazel 166
Mısra: **3**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Düşdi yolum bir aẕīne güni vardum mescide
Minber üzre ḫuṭbe-i ḫüsnüñ okur gördüm ḫaṭīb

3. **varup:**-*(u)p*
Gazel 170
Mısra: **5**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Ḫıżr içelden leblerüñ koyup varup ḫayvān suyın
Anuñ-içundur görinmez ḫalḳdan eyler ḫicāb

4. **varsam:**-*-sa, --m*
Gazel 203
Mısra: **5**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Kūy-ı yārā varsam āzürdeyem aġyārdan
Ṭāliümdür gösterür baña behişt içre aẕāb

5. **varup:**-*(u)p*
Gazel 217
Mısra: **10**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Şerr işi koyup ḫayra düriş yüri Muḥibbī
Tā soñra varup olmayasın ehl-i nedāmet

6. **varılmaz:**-*ıl, -maz*
Gazel 410
Mısra: **5**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳ müşkildür varılmaz
Belā vü derd ü miḥnet olmasa zād

var iken:

1. **var iken:**--*ken*
Gazel 185
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varken, dururken, yerine.

N'eylesün dermānı derdüñ var iken
Bu Muḥibbī derdüñi eyler ṭaleb

2. **var iken:**--*ken*
Gazel 361
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varken, dururken, yerine.

Bu Muḥibbī var iken kūyuñda n'eyler ol raḳīb
Gülşene bülbül yiter lāzım degül anda tavuḫ

var mı:

1. **var mı:**
Gazel 89
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Var mı (yok)?.

Bir dem dilüm derd ü ġamuñdan cüdā degül
Var mı göñül ki bencileyin mübtelā ola

2. **var mı:**--*mı*
Gazel 344
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Var mı (yok)?.

Kaşlaruñ yayını cānā Zāl u Rüstem çekmeye
ʿĀşıḳ-ı dil-ḫastelerde var mı bu miḳdār güç

3. **var mı:**
Gazel 98
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mevcut mu?.

İy dirīġā kanı bir dilber ki bī-aġyār ola
Var mı bir gül bu cihān bāġında ol bī-ḫār ola

var mı ki:

1. **var mı ki:**--*mı, --ki*
Gazel 420
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Var mı ki! Yok, yoktur.

İy dōst ruḥlaruñ baña oldı ġıdā-yı rūḥ
Var mı ki aña beñzeye bir būy-ı ter leẕīẕ

var mıdur:

1. **var mıdur:**--*mı, --dur*
Gazel 199
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Var mıdır?.

Var mıdur agzuñ didüm iy ġonca leb
Bī-nişāndan gör nişān kıldum ṭaleb

2. **var mıdur:**--*mı, --dur*
Gazel 207
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Var mıdır?.

Var mıdur cānā dehānuñ diyü çok itdüm su'āl
Soñra bildüm yog-ımış anuñ içün virmez cevāb

3. **var mıdur:**
Gazel 4
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Var mıdır? II Yoktur.

Tuymayup anı geçem diyem ki var mıdur Ṣırāṭ
Yā Resūlü'l-ālemīn baña olursañ rehnümā

var olsun:

1. **var olsun:**--*sun*
Gazel 94
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eksik olmasın!; yaşasın!.

Düşüp kūh-ı belā içre gözüm yaşı baña hem-dem
Ġamuñ ālemde var olsun komaz bir dem beni tenhā

var u yogı bir gerek:

1. **var u yogı bir gerek:**--*ı*
Gazel 238
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dünyanın her türlü hali(varlık ve yokluğun bir olması,aralarında bir fark olmaması kastedilmiştir.).

Çünki dünyā bī-vefādur var u yogı bir gerek
Her ki ʿāḳildür anuñ yanında birdür nīst ü hest

vara-bilmez:

1. **vara-bilmez:**--*abil, --mez*
Gazel 492
Mısra: **10**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Ḥasretüñle şol ḳadar dökdi Muḥibbī gözyaşın
Vara-bilmez kūyuña zīrā ki yollar gil-durur

varaḳ:

1. **varaḳlara:**-*lar, -a*
Gazel 152
Mısra: **9**
Tek yaprak, kâğıt.

Yazdı debīr-i çarḫ Muḥibbī varaḳlara
Şerḥ oldı metn-i ḥüsni tamām oldı bir kitāb

varan:

1. **varan:**
Gazel 25
Mısra: **3**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Kūyına varan āşıḳı bir ġamzeden eyler helāk
Olmaz peşīmān āḳıbet n'eyler bu nā-ḫaḳ kan aña

varan ʿāşıkları:

1. **varan ʿāşıḳları:**--*a, --n, --lar, --ı*
Gazel 493
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin semtine giden aşıklar kastedilmektedir.

Kaʿbe'dür kūyı varan ʿāşıḳları
Anda ḳurbān ḥācılar bayramıdur

vāris itdi:

1. **vāriş itdi:**--*di*
Gazel 322
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mirasçı olmak.

İdüp Mecnūn Muḥibbī'ye vaṣiyyet
Metaʿ-ı ʿışḳına çün itdi vāriş

vāris olaldan:

1. **vāriş olaldan:**--*a, --l, --dan*
Gazel 312
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mirasçı olmak,maddi manevi birinin hakkından tasarruf etme yetkisine sahip olmak.

Baña degdi belā vü miḥnet ü ġam
Olaldan dōstlar Mecnūn'a vāriş

vārīs olmasañ:

1. **vārīş olmasañ:**--*ma, --sa, --n*
Gazel 311
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mirasçı olmak,birinin maddi ve manevi özellik veya malı üzerinde tasarruf hakkına sahip olmak.

Komazdı saña ʿışḳı Ḳays u Ferhād
Muḥibbī olmasañ anlara vārīş

varmaz:

1. **varmaz:**
Gazel 20
Mısra: **6**
Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

Arż kılsañ görseler bir kez senüñ taṣvīrüñi
Varmaz idi ehl-i şirk olan kelīsādan yaña

varsun:

1. **varsun:**
Gazel 385
Mısra: **10**
"varsın öyle olsun, umursama" manasındadır.

Cürmi çok geldi Muḥibbī kapuña redd eyleme
Kanda varsun pādişāhum saña tutmışdur ümīd

vaṣf:

1. **vaṣfını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 497
Mısra: **15**
(Ar.) Hâl, hususiyet, özellik.

Gül yüzi vaṣfını benden işidüp dilber didi
Bu Muḥibbī gülşenümde bülbül-i gūyā geçer

vaṣf ider:

1. **vaṣf ider:**--*e, --r*
Gazel 381
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nitelemek, anlatmak, övmek.

Serv-i bālāsında gördüm bülbüli
Vaṣf ider ḳaddin bāver bülend

vaṣf-ı lebini:

1. **vaṣf-ı lebini:**--*i, --n, --i*
Gazel 421
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin dudağının hali.

Vaṣf-ı lebini itme muṭavvel kıl iḫtişār
Sözde Muḥibbī çünki olur muḫtaṣar leẕīẕ

vāṣıl olmaz:

1. **vāṣıl olmaz:**--*maz*
Gazel 191
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ulaşmak, erişmek.

İy Muḥibbī çarḫ-ı ġaddāruñ elinden āh u vāh
Çünki dilber vāṣıl olmaz bāri ḥelvā-yı raḳīb

vaşiyyet idüp:

1. **vaşiyyet idüp:**--*üp*
Gazel 322
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öldükten sonra ne yapılmasını istediğini bildirmek.

İdüp Mecnūn Muḥibbī'ye vaṣiyyet
Metaʿ-ı ʿışḳına çün itdi vāriş

vaşiyyet olsun:

1. **vaşiyyet olsun:**-*sun*
Gazel 56
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) nasihat,öğüt vermek anlamında.

İy ṣabā olsun vaṣiyyet kūy-ı yāra iltesin
Dögilüp seng-i cefādan ger bu cismüm gerd ola

2. **vaşiyyet olsun:**-*sun*
Gazel 72
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey.

İy ṣabā olsun vaṣiyyet kūy-ı yāra iltesin
Dökilüp seng-i cefādan uşbu çeşmüm gerd ola

vaṣl:

1. **vaṣl:**
Gazel 13
Mısra: **5**
1)Âşığın sevdiğine kavuşması. Kavuşmak. 2)Birleştirmek, ulaştırmak.

Ömr naḳdin vaṣl içün ḫarc eyledüm ammā çi sūd
Sayüm oldı ancak taḥṣīl-i bī-ḥāṣıl baña

2. **vaṣl:**
Gazel 37
Mısra: **1**
1)Âşığın sevdiğine

kavuşması. Kavuşmak.
2)Birleştirmek, ulaştırmak.

Vaṣl umarken ben naṣīb olan çü hicrāndur baña
Derd-i ışkı ḫoş görelüm derd dermāndur baña

3. **vaşlın:**-*(ı)n*
Gazel 146
Mısra: **9**
1)Âşığın sevdiğine kavuşması. Kavuşmak.
2)Birleştirmek, ulaştırmak.

Yār vaṣlın vade kılmışdur Muḥibbī ḫastaya
İy ecel bir dem taḥammül eyle gel itme şitāb

4. **vaşluñ:**-*uñ*
Gazel 190
Mısra: **7**
1)Âşığın sevdiğine kavuşması. Kavuşmak.
2)Birleştirmek, ulaştırmak.

Niçe yıllardur şehā vaṣluñ temennā eylerem
N'eyleyem derdā dirīġā olmadı bir feṯḥ-i bāb

5. **vaşlına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 203
Mısra: **10**
1)Âşığın sevdiğine kavuşması. Kavuşmak.
2)Birleştirmek, ulaştırmak.

Çün ḥavāle eyledüñ hicrāna şekvā eyleme
Ṣabr kıl vaṣlına tā kim bulasın bir feṯḥ-i bāb

6. **vaşl:**
Gazel 232
Mısra: **9**
1)Âşığın sevdiğine kavuşması. Kavuşmak.
2)Birleştirmek, ulaştırmak.

Vaṣl el virmez Muḥibbī gel ḫayāle ḳāniʿ ol
Bir niçe gün iñle dil derdüñe dermān oldı tut

7. **vaşlı:**-*ı*
Gazel 286
Mısra: **3**
1)Âşığın sevdiğine kavuşması. Kavuşmak.
2)Birleştirmek, ulaştırmak.

Çünki degmez hicrine vaṣlı ṣanavber ḳadlerüñ
Her elif sīneñde bir serv-i ḫırāmān oldı tut

8. **vaşlını:**-*ı, -(n)ı*
Gazel 418
Mısra: **6**
1)Âşığın sevdiğine kavuşması. Kavuşmak.
2)Birleştirmek, ulaştırmak.

Ḫūn-ı dil nūş itmeyince vaṣla irmez ehl-i ʿışḳ
Rāyegān vaṣlını çün ol mihribān görmez leẕīẕ

9. **vaşluñ:**-*uñ*
Gazel 421
Mısra: **4**
1)Âşığın sevdiğine kavuşması. Kavuşmak.
2)Birleştirmek, ulaştırmak.

Olmaz bihişt mīvelerinden biri bedel
Vaṣluñ naʿim bitüre ḫurmā-yı ter leẕīẕ

<u>vaşl içün:</u>

1. **vaşl içün:**
Gazel 179
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kavuşmak için.

Vaṣl içün dirler müyesser olur āḫir ṣabr-ıla
Eylese ömrüm taḥammül itmese ecel şitāb

<u>vaşl isterse:</u>

1. **vaşl isterse:**--*r, --se*
Gazel 287
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye kavuşma,ulaşma.

Kim ki vaṣl isterse dilber didi itsün terk-i cān
İy Muḥib şükr it bu düşvār oldı āsān ʿāḳıbet

<u>vaşl ol:</u>

1. **vaşl ol:**
Gazel 371
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ulaşmak, kavuşmak; ulaş!.

Bir ḫayāl-i ḫūba beñzer vaṣl ol daḫı muḥāl
Ne kılam yā Rab bu ben āṣüfte-ḥāl-i nā-murād

<u>vaşla irdüm:</u>

1. **vaşla irdüm:**--*a, --dü, --m*
Gazel 337
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye kavuşma.

Vaṣla irdüm çekmiş iken niçe yıllar dürlü renc
Ḥamdü-lillāh rāyegān girdi elüme gizlü genc

<u>vaşla irgür:</u>

1. **vaşla irgür:**
Gazel 68
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ulaştırmak, kavuşturmak.

Beni ferdāya salma vaṣla irgür Mebādā irmeye bu ömr ferdā

<u>vaşla irmedüm:</u>

1. **vaşla irmedüm:**--*a, --me, --dü, --m*
Gazel 448
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye kavuşma.

İrmedüm vaṣla Muḥibbī līk dilde bā-ḫayāl
Mālik oldum laʿl-i yāra gevher-i maḫzūndur

<u>vaşla irmez:</u>

1. **vaşla irmez:**--*a, --mez*
Gazel 418
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye kavuşma.

Ḫūn-ı dil nūş itmeyince vaṣla irmez ehl-i ʿışḳ
Rāyegān vaṣlını çün ol mihribān görmez leẕīẕ

<u>vaşl-ı cānān:</u>

1. **vaşl-ı cānān:**
Gazel 174
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye kavuşma.

Vaṣl-ı cānān gerçi kim nā-yābdur
Virmek Allāh'uñ dilā sen kıl ṭaleb

vaṣl-ı dilberdür:

1. **vaṣl-ı dilberdür:**--*dür*
Gazel 329
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül alan sevgiliye kavuşma.

Ḫasta-i ʿışḳam Muḥibbī kimseden olmaz devā
Vaṣl-ı dilberdür hemān var-ısa bu derde ʿilāc

vaṣlı gencin isteyüp:

1. **vaṣlı gencin isteyüp:**--*ı, --i, --n*
Gazel 283
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgili hazine yerine konmuş ve ona kavuşma kastedilmiştir.

Bu Muḥibbī vaṣlı gencin isteyüp vīrān olur
Aña bu vīrānelık ḫum-ḫāne oldı ʿāḳıbet

vaṣl-ı hānın:

1. **vaṣl-ı ḫānın:**--*ı, --n*
Gazel 271
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgiliye kavuşma,ulaşma.).

Ben gedāya vaṣl-ı ḫānın āh inʿām itmedi
Gerçi didüm kapusında niçe kez Allāh dōst

vaṣl-ı nigāra:

1. **vaṣl-ı nigāra:**--*a*
Gazel 261
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel yüzlü sevgiliye kavuşma.

Oldı cefā vü seng-ile dil şīşesi şikest
İrmeye eger vaṣl-ı nigāra dirīġ bu dest

vaṣlın iste:

1. **vaṣlın iste:**--*ı, --n, --te*
Gazel 137
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye ulaşma ve kavuşmayı isteme.

Nā-ümīd olma Muḥibbī vaṣlın iste rūz u şeb
Bir gün ola irişüp luṭf-ı Ḫudā mihmān ola

vaṣlın istersin:

1. **vaṣlın istersin:**--*ın, --r, --sin*
Gazel 170
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye kavuşmak isteme.

Vaṣlın istersin Muḥibbī sen meger dīvānesin
Sen faḳīr üftādesin ol dilber-i ālī-cenāb

vaṣlına ire:

1. **vaṣlına ire:**--*e*
Gazel 92
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kavuşma anına erişmek.

Hicr-ile zārī kılur diler Ḫudā'dan rūz u şeb
İre vaṣlına Muḥibbī ola hicrāndan cüdā

vaṣlına irmek:

1. **vaṣlına irmek:**--*mek*
Gazel 123
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kavuşmak.

Vaṣlına anuñ irmek mümkin degül
Şehler ile hem-nişīn olmaz gedā

vaṣlına irmek dilersin:

1. **vaṣlına irmek dilersin:**--*ı, --n, --a, --mek, --r, --sin*
Gazel 380
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliye kavuşmayı dilemek kastedilmektedir.

İy göñül şeydā olup irmek dilersin vaṣlına
Mümteniʿ sevdāya düşdüñ ʿāḳlı yok hey derdmend

vaṣlını ummak:

1. **vaṣlını ummak:**--*ı, --nı*
Gazel 158
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye kavuşmayı hayal etmek,düşlemek.

İy Muḥibbī vaṣlını ummak aceb dīvānelik
Olasın sen bir gedā ol ola bir ālī-cenāb

vaṣlı-y-ıla:

1. **vaṣlı-y-ıla:**--*ı, --ıla*
Gazel 192
Mısra: **5**
1)Âşığın sevdiğine kavuşması. Kavuşmak. 2)Birleştirmek, ulaştırmak.

Vaṣlı-y-ıla rāḥat oldı cān u dil
Gerçi kim hicr-ile çekmişdi ta ab

vaṣluñ güline:

1. **vaṣluñ güline:**--*u, --n, --i, --n, --e*
Gazel 295
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliye kavuşmaktan bahsedilmiş ve bu kavuşma bir güle benzetilmiştir.

Ḫār-ı cefāñ-ıla oluban pāy-ı dil şikest
Vaṣluñ güline irmedi iy bī-vefā bu dest

vaṣluñ ile:

1. **vaṣluñ ile:**--*u, --n*
Gazel 407
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kavuşmanla.

Olmasa vaṣluñ ile ger bu Muḥibbī'ye cevāb
Āteş-i hicre yanar olmaz o bīmāra meded

vaṣluñ isteyü:

1. **vaşluñ isteyü:**--*u, --n, --yü*
Gazel 298
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye kavuşmayı isteme.

Āsitānuña Muḥibbī geldi vaşluñ isteyü
Var mı bir meẕhebde kim redd ide mihmānı dürüst

vaşluña ire:

1. **vaşluña ire:**--*u, --n, --a, --e*
Gazel 461
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye kavuşma(rakipler bağlamında).

Aġyār ire vaşluña ben hicrüñi çekem
Cevrüñ ne deñlü var-ısa ben nā-tüvānadür

vaşluña iremedi:

1. **vaşluña iremedi:**--*u, --n, --a, --e, --me, --di*
Gazel 248
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliye kavuşamaması kastedilmiştir.

Ḫār-ıla oldı iy gül-i ter pāy-ı dil şikest
Derdā dirīġ vaşluña iremedi bu dest

vaşluña irmek diler ki:

1. **vaşluña irmek diler ki:**--*u, --n, --a, --mek, --r, --ki*
Gazel 394
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye kavuşmayı isteme(aşık bağlamında).

Kimdür Muḥibbī dirseñ iy şāh-ı ḫusrevān
İrmek diler vaşluña ki bir himmeti bülend

vaṭan dutmış:

1. **vaṭan dutmış:**--*mış*
Gazel 282
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yanağının aşık tarafından yurt bilinmesi,memleket sayılması kastedilmektedir.

Āteş-i ruḫsārı içinde vaṭan dutmış yine
Sanasın olmış semender kākül-i müşgīn-i dōst

vây:

1. **vāy:**
Gazel 35
Mısra: **4**
Acı ve üzüntü duygusunu ifade eden bir ünlemdir.

Sīneme gelmezse tīrüñ görmezem rāḥat yüzin
Vāy ol zaḫma ki üstinden ola merhem cüdā

2. **vāy:**
Gazel 100
Mısra: **2**
Acı ve üzüntü duygusunu ifade eden bir ünlemdir.

Kirpügüñ siḥr oklarıdur kaşlaruñ ḳavs-i belā
Vāy aña kim dōstum ışḳuña ola mübtelā

vażʿ kılduñ:

1. **vażʿ kılduñ:**--*du, --n*
Gazel 336
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Artık istemez olmak, terketmek, bırakmak.

Ḫāk-i pāyuñ şāhlar başına tāc
Ehl-i küfre vażʿ kılduñ sen ḫarāc

ve yāhūd:

1. **ve yāḫūd:**
Gazel 111
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yahut, veya.

Naḳd-i cān iltüp Muḥibbī istesem bir būsesin
Ya cevāb itmez ve yāḫūd gösterür ferdā baña

vech:

1. **vech-ile:**--*ile*
Gazel 95
Mısra: **10**
Sebep, vesile, münasebet.

Rāh-ı ışḳ içre Muḥibbī başa cāna kalma kim
Tā ki hīç bir vech-ile ṭan itmeye merdüm saña

2. **vech-ile:**--*ile*
Gazel 163
Mısra: **2**
Sebep, vesile, münasebet.

Āşıḳ oldum gözlerümden ḫālī olmaz hergiz āb
Ḫ̇āb görmez gözlerüm bu vech-ile ḥālüm ḫarāb

3. **vech-ile:**--*ile*
Gazel 274
Mısra: **12**
Sebep, vesile, münasebet.

Söyleseñ bir ḫaḳ sözi ḫalḳ alur anı ʿaḳsine
Olıcaḳ bu vech-ile yigdür Muḥibbī bil sükūt

4. **vech-ile:**--*ile*
Gazel 370
Mısra: **6**
Sebep, vesile, münasebet.

Sünbül saçını dām kılup ḫālini dāne
Dil murġını bu vech-ile şayd itdi o ṣayyād

vech ile:

1. **vech ile:**
Gazel 213
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şekilde,nedenle.

Leşker-i ġam gelse kılmaga bu dil mülkin ḫarāb
Def kılmaz anı hīç bir vech ile illā şarāb

ve'ḍ-ḍuḥā:

1. **ve'ḍ-ḍuḥā:**
Gazel 4
Mısra: **4**
Duha suresi. Kur'an-ı Kerim'in 93. suresidir. 11 ayetten oluşur.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa Ve'l-leyl ḫaber

Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş
Ve’ḍ-ḍuḥā

2. **ve’ḍ-ḍuḥā”:**
Gazel 4
Mısra: **4**
Duha suresi. Kur'an-ı Kerim'in 93. suresidir. 11 ayetten oluşur.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa
“Ve’l-leyl” ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş
Ve’ḍ-ḍuḥā”

“ve’d-duhā”:

1. **“ve’d-duḥā”:**
Gazel 29
Mısra: **7**
Ve’d-duha tabi Kur’an’da iki şekilde karşımıza çıkar: İlki 93. sure DuhaSuresi’dir diğeri Şems Suresi 1.ayettir. Duha kuşluk vakti manasına gelir. “ Ve’d-duha” tabirinin başındaki vav’a, vav- ı kasem denir ve yemin bildirir. Allah kuşluk vaktini kutsal bir vakit saydığından kuşluk vakti üzerine yemin eder. Kuşluk vakti bereketli ve uğurlu sayılır. Aydınlığı çağrıştırdığından genelde sevgilinin yüzüne teşbih amacıyla kullanılır.

Çünki dinildi aña “ve’ş-şems” daḫı “ve’d-duḥā”
Rūyuña alnuña mihr ü māhı beñzetsem n’ola

2. **“ve’ḍ-ḍuḥā”:**
Gazel 62
Mısra: **4**
Ve’d-duha tabi Kur’an’da iki şekilde karşımıza çıkar: İlki 93. sure DuhaSuresi’dir diğeri Şems Suresi 1.ayettir. Duha kuşluk vakti manasına gelir. “ Ve’d-duha” tabirinin başındaki vav’a, vav- ı kasem denir ve yemin bildirir. Allah kuşluk vaktini kutsal bir vakit saydığından kuşluk vakti üzerine yemin eder. Kuşluk vakti bereketli ve uğurlu sayılır. Aydınlığı çağrıştırdığından genelde sevgilinin yüzüne teşbih amacıyla kullanılır.

Tīre-i zülfini kim gördi didi
“Ve’l-leyl” aña
Rü’yet-i ḫüsnüñi tefsīr eyleyendür “Ve’ḍ-ḍuḥā”

“ve’d-duhā”dur:

1. **“ve’ḍ-ḍuḥā”dur:**--*dur*
Gazel 325
Mısra: **3**
Ve’d-duha tabi Kur’an’da iki şekilde karşımıza çıkar: İlki 93. sure DuhaSuresi’dir diğeri Şems Suresi 1.ayettir. Duha kuşluk vakti manasına gelir. “ Ve’d-duha” tabirinin başındaki vav’a, vav- ı kasem denir ve yemin bildirir. Allah kuşluk vaktini kutsal bir vakit saydığından kuşluk vakti üzerine yemin eder. Kuşluk vakti bereketli ve uğurlu sayılır. Aydınlığı çağrıştırdığından genelde sevgilinin yüzüne teşbih amacıyla kullanılır.

Yüzüñ “Ve’ş-şems” ü alnuñ “Ve’ḍ-ḍuḥā”dur
ʿAceb mi zülfüñ olsa leyl-i miʿrāc

vefā:

1. **vefā:**
Gazel 33
Mısra: **2**
Dostluk / bağlılık / sadâkat.

Yār olmazsın didüm iy pür-cefā
Didi kim gördi bu dünyādan vefā

2. **vefā:**
Gazel 48
Mısra: **1**
Dostluk / bağlılık / sadâkat.

İtmedi itmeyiserdür kimseye ālem vefā
Līk dāyim eylemek-durur işi cevr ü cefā

3. **vefā:**
Gazel 74
Mısra: **10**
Dostluk / bağlılık / sadâkat.

Eylese cevr ü cefāma pāreler olmaz aceb
Gelmez anlardan vefā anlar ki çün nā-mihr ola

4. **vefā:**
Gazel 123
Mısra: **10**
Dostluk / bağlılık / sadâkat.

İy Muḥibbī koma elden dāmenin
Ger cefā vü cevr ide vü ger vefā

5. **vefādan:**-*dan*
Gazel 254
Mısra: **3**
Dostluk / bağlılık / sadâkat.

Gördi ki cihān ḫalḳı kamu ʿārī vefādan
Mecnūn varuban itdi vuḫūş içre iḳāmet

6. **vefāsuz:**-*suz*
Gazel 410
Mısra: **1**
Dostluk / bağlılık / sadâkat.

Elüñden hey vefāsuz dād u feryād
Beni sen kılmaduñ bir laḥẓa dil-şād

vefā bābını ögrenmeye:

1. **vefā bābını ögrenmeye:**--*ı, --nı, --me, --ye*
Gazel 136
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin özelliklerinden vefasız olması kastedilmiştir.

Dilber oldur ki vefā bābını ögrenmeye hīç
Okuya cevr ü cefā eylemek āyīni ola

vefā bulurdı:

1. **vefā bulurdı:**--*ur, --dı*
Gazel 180
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dostlukta devamlı olmak,hatır bilmek.

Bulurdı ger vefā gelse cihāndan
Sikender Ḫusrev ü Cemşīd ü Dārāb

vefā būyı:

1. **vefā būyı:**-*ı*
Gazel 35
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vefa kokusu.

Gördi Mecnūn kim vefā būyı benī ādemde yok

Vaḫş-ıla ülfet tutup ādemden oldı hem cüdā

vefā eyle:

1. **vefā eyle:**
Gazel 74
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sözünde durmak, sadakatli olmak; iyi davranmak, yakınlık göstermek.

Dimezem eyle vefā tek eksük olmasun cefā
Baña ol rāḥat gelür sanma ki anı ḳahr ola

2. **vefā eyle:**
Gazel 350
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sözünde durmak, sadakatli olmak; iyi davranmak, yakınlık göstermek.

Bu Muḥibbī'ye cefālar eyleme eyle vefā
Çün bilürsin ʿadl yigdür cevr ise ẓulm-ı ṣarīḥ

3. **vefā eyle:**
Gazel 467
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sözünde durmak, sadakatli olmak; iyi davranmak, yakınlık göstermek.

Bu Muḥibbī'ye vefā eyle cefā itme disem
Çīn ider ebrūların ḫışm idüben kīne gelür

vefā eylemez:

1. **vefā eylemez:**--*mez*
Gazel 444
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vefa göstermek, vefalı davranmak.

Eylemez kimseye bu dehr vefā
Böyle olmış ezelde ḳāʿidedür

vefā eyleseñ:

1. **vefā eyleseñ:**-*se, -n*
Gazel 81
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgi ve dostluk göstermek.

Eyleseñ gāhī vefā gāhī dönüp cevr ü cefā
Dōstum senden gelen cümle berāberdür baña

vefā gelmez:

1. **vefā gelmez:**--*mez*
Gazel 379
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sadakat göstermek, bağlanmak.

Görmedüm gelmez Muḥibbī çünki ādemden vefā
İki ʿālemde baña perverdigārumdan meded

vefā gelmez imiş:

1. **vefā gelmez imiş:**-*i, -miş*
Gazel 45
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağlılık ve sadakat beklememek.

Ben vefā umup gönül virdüm saña iy pür-cefā
Āḳıbet bildüm vefā gelmez imiş senden baña

vefā itmez:

1. **vefā itmez:**--*mez*
Gazel 309
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vefa etmek, fayda sağlamak.

İtmez çü vefā kimseye bu ʿālem-i muḥdeṯ
Meyl itme aña gel aduñı kılma müʾenneṯ

vefā kılmadı:

1. **vefā kılmadı:**--*ma, --dı*
Gazel 391
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vefa göstermemek.

Enīs olsa ne tañ ḥayvāna Mecnūn
Vefā kılmadı aña ādemī zād

vefā kılmaz:

1. **vefā kılmaz:**--*maz*
Gazel 497
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgi ve dostlukta sebat göstermek, sözünde durmak, yetişmek.

Cevr ider kılmaz vefā ol dilber-i raʿnā geçer
Bī-vefālık resmini kılmakda san dünyā geçer

2. **vefā kılmaz:**--*maz*
Gazel 234
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sadakat göstermek, bağlanmak. II Merhamet etmek.

Çün ki bildüñ dār-ı dünyā kimseye kılmaz vefā
ʿĀḳil iseñ aña bakma göñlüñi andan sovut

vefā meselesin:

1. **vefā meselesin:**--*si*
Gazel 149
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığa bağlılık ve sadakat meselesi.

Meger okıtmadı ol ṭıfla vefā meselesin
Līk ögretdi cefā fennin edīb-i mekteb

vefā umma:

1. **vefā umma:**--*ma*
Gazel 325
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vefa beklememek, bağlılık ve kalıcılık beklentisi içinde olmamak.

Vefā umma Muḥibbī bī-vefādan
Sakın dünyāya aldanma gözüñ aç

2. **vefā umma:**--*ma*
Gazel 478
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vefa beklememek, bağlılık ve kalıcılık beklentisi içinde olmamak.

İy dil-i sevdā-zede zülfinden umma sen vefā
Hey ne kāfirdür sitemden sanma ḳaṣdı ġayrıdur

vefā ummak:

1. **vefā ummak:**--*mak*
Gazel 463
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Devamlılık beklemek, sürüp gitmesini ummak.

Vefā ummak güzellerden ʿacebdür
Dinür bunlara dehr-i dūna beñzer

vefā ummasun:

1. **vefā ummasun:**--*ma*, --*sun*
Gazel 359
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sözünde durma ve merhametli olma durumu.

İy Muḥibbī dir ki kimse ummasun benden vefā
Çagurup her rūz u şeb feryād ider dellāl-ı çarḫ

vefā umup:

1. **vefā umup:**-*up*
Gazel 45
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ahdinde,sözünde durma.

Ben vefā umup göñül virdüm saña iy pür-cefā
Āḳıbet bildüm vefā gelmez imiş senden baña

vefā vü mihr:

1. **vefā vü mihr:**
Gazel 475
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgi ve bağlılık.

Kimden vefā vü mihr umaram bī-vefā olur
Bildüm zamāne ḫūbları hep bī-vefā olur

vefā vü mihrüñi göster:

1. **vefā vü mihrüñi göster:**--*ü*, --*n*, --*i*
Gazel 284
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliye hitaben;sözünde dur ve vefalı davranarak aşığı unutma denilmektedir.

İy şāh-ı ḥüsün ʿāşıḳuñam gel ʿadālet it
Yaʿnī vefā vü mihrüñi göster ḥimāyet it

vefādan ārisin ārī:

1. **vefādan ārisin ārī:**--*dan*, --*sin*
Gazel 209
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliye hitaben: Sevgi ve dostluğa devam etmekten uzaksın,uzak anlamı kastedilmiştir.

Vefādan ārisin iy dōst ārī
Cihānda böyle mi olur güzel hep

vefāsı yok:

1. **vefāsı yok:**--*s*, --*ı*
Gazel 323
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vefasız, sadakatsiz, sevgi bağlılığı göstermeyen.

Görüp her serv-i bālāyı gözüñ yaşın revān itme
Gül-i dehrüñ vefāsı yok şafā virmez çemenden geç

vefāt irse:

1. **vefāt irse:**--*se*
Gazel 259
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) ölüm zamanının gelmesi,nefesin son bulması kastedilmektedir.

Niçe yıllar geçe irişe daḫı būy-ı vefā
Derd-i hicrüñle eger irse Muḥibbī'ye vefāt

veh:

1. **vehdür:**-*dür*
Gazel 479
Mısra: **10**
Üzüntü, keder, feryat, figan.

Sīnemdeki elifden derdüm gören sanur bir
Yanında dāġa baksun ol vaḳt diye ki vehdür

vehhāc didiler:

1. **vehhāc didiler:**--*di*, --*ler*
Gazel 113
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yanağının çok parlak, çok parıltılı, çok alevli olması kastedilmiştir.

Kaplamışdı ālemi ẓulmet ser-ā-ser virdi nūr
Şem-i ruḫsārı anuñçün didiler vehhāc aña

velī:

1. **velī:**
Gazel 179
Mısra: **3**
Allah'a yakınlık mertebesini kazanmış olan seçkin kul, Allah'ın dostu ve sevgili kulu.

Gerçi kim ışḳuñ ṭarīḳı pür ḫaṭār dirler velī
Göricek āşıḳlar andan eylemezler ictināb

2. **velī:**
Gazel 186
Mısra: **4**
Allah'a yakınlık mertebesini kazanmış olan seçkin kul, Allah'ın dostu ve sevgili kulu.

Diler zāhid cinān u ḥūr u kever
Velī āşıḳlara dīdār maṭlūb

3. **velī:**
Gazel 218
Mısra: **6**
Allah'a yakınlık mertebesini kazanmış olan seçkin kul, Allah'ın dostu ve sevgili kulu.

Gerçi zāhid künc-i mescidde olur ḫalvet-nişīn
Bu riyā ile velī olmaz müselmānı dürüst

4. **velī:**
Gazel 9
Mısra: **3**
"Ama, fakat, lâkin" anlamlarında bağlaç.

Vardur cihānda gerçi ki meh-pāreler velī
Māyil degül bu göñlümüz illā saña saña

5. **velī:**
Gazel 60
Mısra: **2**
"Ama, fakat, lâkin" anlamlarında bağlaç.

Egerçi ışḳuñı āsān okurlar evvelī dilhā
Velī ben görmedüm andan cihān içinde müşkilhā

6. **velī:**
Gazel 65
Mısra: **4**
"Ama, fakat, lâkin" anlamlarında bağlaç.

Egerçi ki bilür herkes ki şerden yig-durur ḫayrı
Velī hīç görmedüm ola anuñ-ıla bir āmil hā

7. **velī:**
Gazel 250
Mısra: **6**
"Ama, fakat, lâkin" anlamlarında bağlaç.

Egerçi var-ımış her derde āḫir
Velī olmaz-ımış hīç ʿışḳa ġāyet

8. **velī:**
Gazel 303
Mısra: **4**
"Ama, fakat, lâkin" anlamlarında bağlaç.

Bu dūd-ı dilüm gerçi ki eflāke irişdi
Sen māha velī itmedi āhum eşer iy dōst

9. **velī:**
Gazel 383
Mısra: **6**
"Ama, fakat, lâkin" anlamlarında bağlaç.

Ayāz ẓāhirde Maḥmūd'uñ ġulāmı
Velī maʿnāda kuldur aña Maḥmūd

10. **velī:**
Gazel 418
Mısra: **2**
"Ama, fakat, lâkin" anlamlarında bağlaç.

Zühd ü ẕikr ü ṭāʿati ehl-i zamān görmez leẕīẕ
Gerçi nāfiʿdür velī cān-ı girān görmez leẕīẕ

11. **velī:**
Gazel 450
Mısra: **10**
"Ama, fakat, lâkin" anlamlarında bağlaç.

Muḥibbī her sözin dil-keş özinden iḫtirāʿ itdi
Velī nādān olan bilmez sanur ṭarz-ı Nevāyī'dür

12. **velī:**
Gazel 476
Mısra: **6**
"Ama, fakat, lâkin" anlamlarında bağlaç.

Tatar gibi çeşmüñ alup ok u ya ele
Ġāret kılup velī teni topraga saldılar

13. **velī:**
Gazel 483
Mısra: **2**
"Ama, fakat, lâkin" anlamlarında bağlaç.

Ser-i kūyuñ gedāsını gören sanur gedālardur
Velī ger maʿnī yüzinden bakarsa pādişālardur

14. **velī:**
Gazel 496
Mısra: **4**
"Ama, fakat, lâkin" anlamlarında bağlaç.

Egerçi ki günāhum çok cihānda kul ḫaṭāsuz yok
Velī senden umar şefḳat daḫı luṭf u keremlerdür

velīkin:

1. **velīkin:**
Gazel 61
Mısra: **2**
"Ama, fakat, lâkin" anlamlarında bağlaç.

İşitdüm ben civān ü pīr didi bu söz mücmil hā
Görinür gerçi ışḳ āsān velīkin soñı müşkil hā

2. **velīkin:**
Gazel 491
Mısra: **2**
"Ama, fakat, lâkin" anlamlarında bağlaç.

Egerçi kim dehānuñla miyānuñ sırrı mücmeldür
Velīkin yazsalar ḫāl ü ḫaṭ u zülfüñ mufaṣṣaldur

ve'l-leyl:

1. **ve'l-leyl:**
Gazel 4
Mısra: **3**
Gece. II Kur'an-ı Ke-rim'in 92. sûresi, Leyi sûresi.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa Ve'l-leyl ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş Ve'ḍ-ḍuḥā

"ve'l-leyl":

1. **"ve'l-leyl":**
Gazel 4
Mısra: **3**
Kur'an-ı Kerim'in 92. sûresi, Leyl sûresi. II Gecenin siyahlığı dolayısıyla sevgilinin siyah saçına teşbih.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa "Ve'l-leyl" ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş Ve'ḍ-ḍuḥā"

2. **"ve'l-leyl":**
Gazel 62
Mısra: **3**
Kur'an-ı Kerim'in 92. sûresi, Leyl sûresi. II Gecenin siyahlığı dolayısıyla sevgilinin siyah saçına teşbih.

Tīre-i zülfini kim gördi didi "Ve'l-leyl" aña
Rü'yet-i ḫüsnüñi tefsīr eyleyendür "Ve'ḍ-ḍuḥā"

verd:

1. **verde:**-*e*
Gazel 228
Mısra: **8**
Ar. Gül.

Mey içdi yüzi eyledi ol dem ʿaraḳ iẓhār
Didüm ki gelür verde ʿaraḳ bulsa ḫarāret

verd-i ahmer:

1. **verd-i aḫmer:**
Gazel 317
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kırmızı gül.

Bülbülem bagrum delindi ḫār elinden iñlerem
Ḥīç baña raḥm eylemez ol verd-i aḫmer el-ġıyāṣ

verd-i handān:

1. **verd-i ḫandān:**
Gazel 310
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gülen gül II yeni açılmış gül.

Gül yüzüñ göstermedüñ iy verd-i ḫandān el-ġıyāṣ
Bülbül-i dil oldı her şeb zār u nālān el-ġıyāṣ

verd-i handāndan:

1. **verd-i ḫandāndan:**--*dan*
Gazel 92
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgili gülen bir güle,sevinçli-mesrur bir çiçeğe benzetilmiştir.

Gülşen-i kūyuñda bu cān bülbüli şādān-iken
Çarḫ-ı ẓālim eyledi sen verd-i ḫandāndan cüdā

verd-i iremden:

1. **verd-i iremden:**--*den*
Gazel 239
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Cennette olduğuna inanılan İrem Bağının gülleri kastedilmektedir.

Yañaguñ tāzedür verd-i iremden
Boyuña ṭūbī sergerdāndur iy dōst

verhemler gelür:

1. **verhemler gelür:**--*ler*, --*ür*
Gazel 442
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Küfür ve kötü sözler söylenir(aşık bağlamında).

Bir yaña hicrān cefāsı bir yaña devrān ġamı
Her yañadan ehl-i ʿışḳ olana verhemler gelür

"ve'ş-şems":

1. **"ve'ş-şems":**
Gazel 29
Mısra: **7**
Şems sûresi, Kurân'ın 91. sûresi II Şems, güneş anlamıyla sevgilinin yüzüne teşbih.

Çünki dinildi aña "ve'ş-şems" daḫı "ve'd-duḥā"
Rūyuña alnuña mihr ü māhı beñzetsem n'ola

2. **"ve'ş-şems":**
Gazel 325
Mısra: **3**
Şems sûresi, Kurân'ın 91. sûresi II Şems, güneş anlamıyla sevgilinin yüzüne teşbih.

Yüzüñ "Ve'ş-şems" ü alnuñ "Ve'ḍ-ḍuḥā"dur
ʿAceb mi zülfüñ olsa leyl-i miʿrāc

veyâ:

1. **veyā:**
Gazel 37
Mısra: **9**
"Veya / ya da" bağlacı.

Bu Muhibbī'ye cefā kılsañ veyā cevr ü sitem
Çünki senden irişe luṭf-ıla iḥsāndur baña

vir-:

1. **virdi:**-*di*
Gazel 21
Mısra: **5**
(Bir şeyi bir kimseye) İletmek, eriştirmek,vermek.

Işḳ şāhī çün baña virdi ġamuñ sulṭānlıgın
İy gözüm saḳḳālıg it iy ġamze ferrāş ol baña

2. **virdi:**-*di*
Gazel 63
Mısra: **8**
(Bir şeyi bir kimseye) İletmek, eriştirmek,vermek.

Ḫūblık mülkinde kaldurduñ livāyı ḫusrevā
Virdi ṭabluñ ser-te-ser ālemlere şıyt u şadā

3. **virmek:**-*mek*
Gazel 174
Mısra: **8**
(Bir şeyi bir kimseye) İletmek, eriştirmek,vermek.

Vaṣl-ı cānān gerçi kim nā-yābdur
Virmek Allāh'uñ dilā sen kıl ṭaleb

4. **virür:**-*ür*
Gazel 318
Mısra: **7**
(Bir şeyi bir kimseye) İletmek, eriştirmek,vermek.

İstedükçe tāze tāze baña gevherler virür
Eylesün kimdür gelüp göñlüm gibi kān-ıla baḫṣ

5. **vire:**-*e*
Gazel 356
Mısra: **5**
(Bir şeyi bir kimseye) İletmek, eriştirmek,vermek.

Her bir ḳadeḥ ki pīr-i muġān vire nūş idem
Meftūḥ olur bu göñlüme niçedür fütūḥ

6. **virmez:**-*mez*
Gazel 454
Mısra: **7**
(Değer) vermek.

Dilüm miḥnet demin dünyāya virmez
Bilür ḳadrin maḥabbet ʿālemidür

vir:

1. **virür:**-*ü, -r*
Gazel 4
Mısra: **3**
(Bir şeyi bir kimseye) İletmek, eriştirmek,vermek.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa "Ve'l-leyl" ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş Ve'ḍ-ḍuḥā"

2. **virür:**-*ü, -r*
Gazel 4
Mısra: **3**
(Bir şeyi bir kimseye)
İletmek, eriştirmek,vermek.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa
Ve'l-leyl ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş
Ve'ḍ-ḍuḥā

3. **virmez:**-*mez*
Gazel 5
Mısra: **7**
(Bir şeyi bir kimseye)
İletmek, eriştirmek,vermek.

Öldürür gerçi ki ġamzeñ āşıḳa
virmez amān
Leblerüñ Īsī gibi her laḥẓa virür
cān baña

4. **virür:**-*ü, -r*
Gazel 5
Mısra: **8**
(Bir şeyi bir kimseye)
İletmek, eriştirmek,vermek.

Öldürür gerçi ki ġamzeñ āşıḳa
virmez amān
Leblerüñ Īsī gibi her laḥẓa virür
cān baña

5. **virürdüm:**-*ür, -dü, -m*
Gazel 5
Mısra: **5**
(Bir şeyi bir kimseye)
İletmek, eriştirmek,vermek.

Būseye bir cān nedür biñ cān
virürdüm cān-ıla
Yarım agız būse iḳrār eylese
cānān baña

6. **virem:**-*em*
Gazel 6
Mısra: **7**
(Bir şeyi bir kimseye)
İletmek, eriştirmek,vermek.

Tīr-i müjgānı gelürse cān virem
şükrāne ben
Çün göreliden ya kaşını
olmışam ḳurbān aña

7. **virildi:**-*il, -di*
Gazel 11
Mısra: **7**
(Bir şeyi bir kimseye)
İletmek, eriştirmek,vermek.

Çün güzeller pādişāhısın virildi
şāhlık
Çık serīr-i ḥüsne dinsün ḫūblar
şāhı saña

8. **virüp:**-*üp*
Gazel 13
Mısra: **18**
(Bir şeyi bir kimseye)
İletmek, eriştirmek,vermek.

Şem gibi dil çerāġın yakayın tā
ṣubḥa dek
Pīr-i ışḳ virüp naṣīḥat didi yan
yakıl baña

9. **virdi:**-*di*
Gazel 19
Mısra: **6**
(Bir şeyi bir kimseye)
İletmek, eriştirmek,vermek.

Yüzümüñ zerdine bakdı bu
gözüm merdümi çün
Ḫarc içün virdi bu yolda niçe
dīnār baña

10. **vir:**
Gazel 26
Mısra: **8**
(Bir şeyi bir kimseye)
İletmek, eriştirmek,vermek.

Benüm ömrüm ömür ferdāya
güymez
Disem bir būse vir sen baña
ferdā

11. **vire:**-*e*
Gazel 29
Mısra: **11**
(Bir şeyi bir kimseye)
İletmek, eriştirmek,vermek.

Cürm ü işyānum burundur gerçi
ḥadden sır vire
Sen şefāat kānısın geldüm saña
şefḳat uma

12. **vire:**-*e*
Gazel 65
Mısra: **8**
(Bir şeyi bir kimseye)
İletmek, eriştirmek,vermek.

Şütürler raḳs u ger şādī ururs
tañ mı bādīde
Kaçan kim Kabe-i vaṣluñ
nişānın vire maḥmil hā

13. **vir:**
Gazel 158
Mısra: **5**
(Bir şeyi bir kimseye)
İletmek, eriştirmek,vermek.

Vir zekāt-ı ḥüsnüñi men itme bu
dervīşden
Hem benüm göñlüm yapılsun
hem saña olsun evāb

14. **vire:**-*e*
Gazel 368
Mısra: **8**
(Bir şeyi bir kimseye)
İletmek, eriştirmek,vermek.

Döymeye ġamzeleri tīrine sīnem
siperi
Her kaçan vire kaşı yayına ol
çeşmi küşād

15. **virüp:**-*üp*
Gazel 383
Mısra: **3**
(Bir şeyi bir kimseye)
İletmek, eriştirmek,vermek.

Virüp cān naḳdin aldum ġam
metāʿın
Ezelden ehl-i ʿışḳa bu-durur sūd

16. **virildi:**-*il, -di*
Gazel 430
Mısra: **4**
(Bir şeyi bir kimseye)
İletmek, eriştirmek,vermek.

Çal sīne ṭablını ʿalem-i āhı çek
dilā
Ġam kişveri virildi saña bu livā
yiter

17. **virürler:**-*ür, -ler*
Gazel 483
Mısra: **10**
(Bir şeyi bir kimseye)
İletmek, eriştirmek,vermek.

Muḥibbī dil ne ġam gitse yirine
çün kalur ʿışḳı
Virürler ʿışḳı ʿuşşāḳa alur dil
dil-rübālardur

vir eline:

1. **vir eline:**-*-i, --n, --e*
Gazel 298
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bahsedilen şeyi teslim etmek,eline vermek anlamında kullanılmıştır.

Bir gedādur kapuña geldi
seḥergeh āfītāb

Vir eline anı maḥrūm itme bir nānı dürüst

vīrān:

1. **vīrāndan:**-*dan*
Gazel 339
Mısra: **6**
Yıkılmış veya çok harap olmuş yapı; yıkılmış veya yanmış olan yapılardan geriye kalan, yıkıntı. II İçerisinde veya civarında hazinelerin bulunduğu düşünülen harabe, yıkık yer; âşığın gönlü.

Kaşlaruñ çīn eyleyüp alduñ ḳarār u ṣabrumı
Ne revādur dōstum almak bu vīrāndan ḫarāc

vīrān ider:

1. **vīrān ider:**--*e*, --*r*
Gazel 338
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıkmak, harap etmek.

Gāh ġam vīrān ider dil mülkini geh çeşm-i yār
Hey müselmānlar meded vīrāneden kim aldı bāc

vīrān ola:

1. **vīrān ola:**--*a*
Gazel 137
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıkılmak, harâb olmak || "gönül evi" bağlamında gönlü harâb olmak, gönlü kırılmak.

Pādişāh-ı ḥüsn olasın hīç revā mıdur saña
Yüz ḫarāba tuta dil mülki kamu vīrān ola

vīrān olmasun:

1. **vīrān olmasun:**--*ma*, --*sın*
Gazel 288
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıkılmak, harâb olmak. || Gönül evi bağlamında gönlü harâb olmak, gönlü kırılmak.

Āteş-i ʿışḳuñ düşelden dil ḫarāba tutdı yüz
Niçe vīrān olmasun düşdi göñül şehrine ot

vīrān olur:

1. **vīrān olur:**--*ur*
Gazel 283
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıkılmak. Dağılmak. Harap olmak.

Bu Muḥibbī vaṣlı gencin isteyüp vīrān olur
Aña bu vīrānelık ḫum-ḫāne oldı ʿāḳıbet

vīrāne:

1. **vīrāneye:**-*y*, -*e*
Gazel 193
Mısra: **10**
Yıkılmış veya çok harap olmuş yapı; yıkılmış veya yanmış olan yapılardan geriye kalan, yıkıntı. II İçerisinde veya civarında hazinelerin bulunduğu düşünülen harabe, yıkık yer; âşığın gönlü.

Göñlümüñ vīrānesin gel rūşen it māhum benüm
Gicelerde şem olur vīrāneye çün māhitāb

2. **vīrāneden:**-*den*
Gazel 338
Mısra: **4**
Yıkılmış veya çok harap olmuş yapı; yıkılmış veya yanmış olan yapılardan geriye kalan, yıkıntı. II İçerisinde veya civarında hazinelerin bulunduğu düşünülen harabe, yıkık yer; âşığın gönlü.

Gāh ġam vīrān ider dil mülkini geh çeşm-i yār
Hey müselmānlar meded vīrāneden kim aldı bāc

3. **vīrānedür:**-*dür*
Gazel 479
Mısra: **11**
Yıkılmış veya çok harap olmuş yapı; yıkılmış veya yanmış olan yapılardan geriye kalan, yıkıntı. II İçerisinde veya civarında hazinelerin bulunduğu düşünülen harabe, yıkık yer; âşığın gönlü.

Vīrānedür Muḥibbī göñlini rūşen eyle
Göster yüzüñi rūşen vīrāneye çü mehdür

4. **vīrāneye:**-*y*, -*e*
Gazel 479
Mısra: **12**
Yıkılmış veya çok harap olmuş yapı; yıkılmış veya yanmış olan yapılardan geriye kalan, yıkıntı. II İçerisinde veya civarında hazinelerin bulunduğu düşünülen harabe, yıkık yer; âşığın gönlü.

Vīrānedür Muḥibbī göñlini rūşen eyle
Göster yüzüñi rūşen vīrāneye çü mehdür

vīrāne eyleye:

1. **vīrāne eyleye:**-*e*
Gazel 74
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Harap olmak,yıkılmak.

Işḳ şāhı niçeye dek göndere ceyş-i ġamı
Eyleye vīrāne bu göñlümi ālī şehr ola

vīrāne kılduñ:

1. **vīrāne kılduñ:**-+*e*, --*dun*
Gazel 257
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Harap, yıkık.

Yıkup dil kişverin vīrāne kılduñ
Kanı luṭf u kerem kanı ʿadālet

vīrāne kılmayıca:

1. **vīrāne kılmayıca:**--*ma*, --*y*, --*ı*, --*ca*
Gazel 231
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Harap ve bakımsız olmak.

Bulmaz Muḥibbī kimsene yol genc-i ḫüsnine
Tā kılmayıca göñlini vīrāne ʿāḳıbet

vīrāne oldum:

1. **vīrāne oldum:**--*du*, --*m*
Gazel 276
Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yıkılmak, harap olmak.

Ola kim genc-i viṣālüñden bulam diyü nişān
Bu göñül maʿmūr iken vīrāne oldum ʿāḳıbet

vīrāne tut:

1. **vīrāne tut:**--*e*
Gazel 243
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) fani dünyaya kanmamak, onu kötü görmek kastedilmiştir.

Sakın aldanma göñül virme bu ʿālem naḳşına
Çünki fānīdür beḳāsı yok hemān vīrāne tut

vīrāne-i miḥnetde:

1. **vīrāne-i miḥnetde:**--*de*
Gazel 268
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve bela harabesi.

Kaldı vīrāne-i miḥnetde
Muḥibbī şeb ü rūz
Ḫū dutup dil ġam-ıla olalı ārām-ı kühest

vird idinmişdür:

1. **vird idinmişdür:**--*in, --miş, --dür*
Gazel 297
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alışkanlık haline getirmek. II Talebe,mürid olmak.

Vird idinmişdür ʿiẕāruñ ẕikr ider dāyim Muḥib
Tutar agzında ʿacebdür nār-ı sūzānı dürüst

vird-i handān:

1. **vird-i ḫandān:**
Gazel 286
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin sık sık,tekrar gülüşü kastedilmiştir.

Dehr bāġında Muḥibbī çünki yok būy-ı vefā
Dāġlar cismüñde yir yir vird-i ḫandān oldı tut

vird-i handānuñ:

1. **vird-i ḫandānuñ:**-+*un*
Gazel 182
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin sık sık,tekrar gülüşü kastedilmiştir.

Aglasam āh eylesem bülbülleyin olmaz aceb
Gülşen-i ḥüsn içre gül tek vird-i ḫandānuñ görüp

vird-i verd:

1. **vird-i verd:**
Gazel 405
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gülün zikri.

Çünki oldı gülşen-i ḥüsnüñde ḫaddüñ vird-i verd
Yine bülbüller gibi feryāda gelsün ehl-i derd

vire mi:

1. **vire mi:**--*e, --mi*
Gazel 373
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağışlamak, ihsan etmek.

Yāra diseñ ḫālüñi almaz Muḥibbī ʿaynına
Ḫüsnine maġrūr olan ʿuşşāḳa vire mi vücūd

virmek isterseñ:

1. **virmek isterseñ:**--*mek, --r, --se, --n*
Gazel 247
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Bir şeyi bir kimseye) İletmek, eriştirmek.

Virmek isterseñ ẕekāt-ı ḥüsnüñi
Ben faḳīrem müstaḥaḳḳam vir zekāt

virseler virmez:

1. **virseler virmez:**--*mez--se, --ler, --mez*
Gazel 269
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeyi,bir yeri bağışlayıp,sunsalar bile kabul edilmemesi gönülden verilmemesi kastedilir.

Her ki ʿāşıḳdur bilür elbette ʿışḳuñ ḳadrini
Virseler virmez kamu Īrān u Tūrān'ı dürüst

virür mi:

1. **virür mi:**--*ür, --mi*
Gazel 482
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Verir mi! (Vermez).

Virür mi dār-ı dünyāya göñül fi'l-cümle ʿaḳl issi
Görürken gelse bir şādī anuñ ardınca biñ ġamdur

viṣāl:

1. **viṣālüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 24
Mısra: **8**
(Sevgiliye) ulaşma, kavuşma.

Firḳatiyle gice gündüz teşnedür cān u göñül
Gel benüm şāḥum viṣālüñ şerbetin kandur bana

2. **viṣālüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 209
Mısra: **7**
(Sevgiliye) ulaşma, kavuşma.

Murādumdur dü ālemde viṣālüñ
Murādumı müyesser eyle yā Rab

3. **viṣāle:**-*e*
Gazel 326
Mısra: **5**
(Sevgiliye) ulaşma, kavuşma.

Viṣāle saʿy kıl virmek Ḫudā'nuñ
Ki saʿy-ile olur ekşer ʿayān genc

viṣāle irmeye:

1. **viṣāle irmeye:**--*e, --me, -y, -e*
Gazel 264
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

(Beyitte) sevgiliye kavuşamamak kastedilmiştir.

Hicr içre yatur āh oluban pāy-ı dilşikest
Derdā dirīġ irmeye gibi viṣāle dest

viṣāle irmez:

1. **viṣāle irmez:**--*e, --mez*
Gazel 479
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kavuşamazmış.

ʿĀşıḳ viṣāle irmez terk itmeyince cānın
Kim bilmez-ise bilsün bu anca gizlü rehdür

viṣāli:

1. **viṣāli:**-*i*
Gazel 259
Mısra: **12**
(Sevgiliye) ulaşma, kavuşma.

Ne saʿādet eridür ol ki meşāmına ire
Rūz-ı hicr içre iñen aña viṣāli nefaḥāt

viṣāl-i ḥüsnüñi:

1. **viṣāl-i ḥüsnüñi:**-*ü, -ni*
Gazel 26
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin güzelliğine kavuşmak.

Viṣāl-i ḥüsnüñi şey-lillāh itdüm
Dilüñden gelmedi bir söz meger

viṣālüñ bāġına:

1. **viṣālüñ bāġına:**-*+ün, -+ı, -+na*
Gazel 151
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kavuşma bahçesi.

Gel beni öldür irişem tā viṣālüñ bāġına
Ben murāduma irem hem bulasın tā sen evāb

viṣālüñ iydine irüp:

1. **viṣālüñ iydine irüp:**--*ün, --i, --ne, --üp*
Gazel 138
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye kavuşma bayramı.

Ya ide zülfüñ hevāsı küllī cismümi hebā
Ya viṣālüñ iydine irüp bu dil ḳurbān ola

viṣālüñ kıymetin:

1. **viṣālüñ ḳıymetin:**--*ün, --i, --n*
Gazel 219
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye kavuşma ve ulaşmanın aşığa verdiği mutluluk kastedilmiştir.

Çekmeyen hicrān ġamın bilmez viṣālüñ ḳıymetin
Derde ṣābir olmayan bilmez nedür dermān-ı dōst

viṣālüñ şerbetin:

1. **viṣālüñ şerbetin:**--*ün, --in*
Gazel 290
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kavuşma şerbeti.

Vaʿde kılduñ gerçi kim evvel viṣālüñ şerbetin
Firḳate tebdīl idüp āḫir sem itdüñ ʿāḳıbet

viṣālüñe irgür:

1. **viṣālüñe irgür:**--*ü, --n, --e, --gür*
Gazel 362
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye kavuşms,vuslata erişme anlamında kullanılmıştır.

İrgür viṣālüñe beni cānā ṣevāba gir
Çün görmişem firāḳuñ odıyla ʿāẕāb-ı telḫ

vü:

1. **vü:**
Gazel 24
Mısra: **1**
" Ve" bağlacı.

Yārsuz yazı vü tag u bāġ zindāndur baña
Ġayra ger cennet gelürse beytü'l-aḥzāndur baña

2. **vü:**
Gazel 116
Mısra: **1**
" Ve" bağlacı.

Göz kara vü kaş kara kirpük kara
Baña olmışdur belā-ender-belā

3. **vü:**
Gazel 123
Mısra: **10**
" Ve" bağlacı.

İy Muḥibbī koma elden dāmenin
Ger cefā vü cevr ide vü ger vefā

4. **vü:**
Gazel 195
Mısra: **7**
" Ve" bağlacı.

Didi cefā vü cevrüm-ile yine niçesin
Didüm baña o mihr gelür gördüm anı köp

5. **vü:**
Gazel 196
Mısra: **8**
" Ve" bağlacı.

Her kim ki göre lalüñi ol mey-perest olur
Mīr ü gedā vü bay u faḳīr ü civān ü şeyb

6. **vü:**
Gazel 201
Mısra: **8**
" Ve" bağlacı.

Ḫāne-i dilde gelüñ iyş idelüm
Dil kebāb oldı vü göz yaşı şarāb

7. **vü:**
Gazel 205
Mısra: **1**
" Ve" bağlacı.

Olmışam bī-çāre vü dil-ḫaste vü tenhā ġarīb
Senden umarsam şifā olmaz aceb sensin ṭabīb

8. **vü:**
Gazel 215

Mısra: **10**
" Ve" bağlacı.

Gitmesün dilden Muḥibbī dāyimā medḥ-i Resūl
Okıdukça dil feraḥ bula vü cānuñ ola mest

9. **vü:**
Gazel 223
Mısra: **3**
" Ve" bağlacı.

Ḫālini dāne sandı vü tutıldı zülfine
Bend-i belāya murġ-ı dilüm oldı pāy-best

10. **vü:**
Gazel 223
Mısra: **6**
" Ve" bağlacı.

Her kim var-ısa cürʿa-i laʿlüñ ṭaleb ider
Ger şeyḫ-i şehr ola vü eger rind-i mey-perest

11. **vü:**
Gazel 231
Mısra: **2**
" Ve" bağlacı.

Cevr ü cefālar eyledi cānāne ʿāḳıbet
Raḥm itmedi vü kıydı dil ü cāna ʿāḳıbet

12. **vü:**
Gazel 237
Mısra: **4**
" Ve" bağlacı.

Deyr içinde gördiler reftāruñ iy serv-i ḫırām
Turdugı yirde ḳadīd oldı vü kıldı bet sükūt

13. **vü:**
Gazel 248
Mısra: **6**
" Ve" bağlacı.

Herkes ki içe cürʿañı hergiz eylemeye
Ger şeyḫ-i şehr ola vü eger rind-i mey-perest

14. **vü:**
Gazel 270
Mısra: **8**
" Ve" bağlacı.

Çekilmez katıdur ʿışḳuñ kemānı
Ne ṭāḳat var çekile vü ne ḳudret

15. **vü:**
Gazel 318
Mısra: **5**
" Ve" bağlacı.

Müftī vü vāʿiẓ müderris cümlesi mest olalar
İtseler laʿl-i lebüñ keyfiyyetin cān-ıla baḫş

16. **vü:**
Gazel 359
Mısra: **7**
" Ve" bağlacı.

ʿİbret al İskender ü Dārā vü Ḫusrev'den göñül
Kimseye mihr itmemişdür ẕerrece bu Zāl-i çarḫ

17. **vü:**
Gazel 398
Mısra: **7**
" Ve" bağlacı.

Ḳamer alnuña vü gün yüzüñe ʿāşıḳ olalı
Ser-i kūyuñda yürür şām u seḥer sanki levend

18. **vü:**
Gazel 448
Mısra: **6**
" Ve" bağlacı.

Herkese ḳısmet güninde oldı bir nesne naṣīb
Rinde cām-ı bāde vü zāhidlere afyondur

19. **vü:**
Gazel 488
Mısra: **10**
" Ve" bağlacı.

Ol mücerred cān-ıla dünyā-yı dūna vir ṭalāḳ
Nev-ʿarūs-ı dehr bir mekkāre vü muḥtāladur

vücūd:

1. **vücūdum:**-*(u)m*
Gazel 190
Mısra: **6**
Benlik, varlık; kişinin kendisi, zâtı.

Şol ḳadar kan agladum zülfüñ ucından dōstum
Ġarḳa virdi bu vücūdum zevraḳın kıldı tınāb

2. **vücūd:**
Gazel 373
Mısra: **10**
Benlik, varlık; kişinin kendisi, zâtı.

Yāra diseñ ḥālüñi almaz Muḥibbī ʿaynına
Ḥüsnine maġrūr olan ʿuşşāḳa vire mi vücūd

vuḫūş içre:

1. **vuḫūş içre:**
Gazel 254
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yabani,vahşi hayvanların yanında,içinde olmak kastedilmiştir.

Gördi ki cihān ḫalḳı kamu ʿārī vefādan
Mecnūn varuban itdi vuḫūş içre iḳāmet

vuslat:

1. **vuṣlatı:**-*ı*
Gazel 62
Mısra: **5**
Kavuşma, sevgiliye kavuşma.

Vuṣlatı cehd-ile ḥāṣıl ola mı yā Rab didüm
Ġaybdan geldi nidā olur "illā mā-saā"

vuṣlat eyyāmına:

1. **vuṣlat eyyāmına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 442
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye kavuşma zamanı.

Vuṣlat eyyāmına kim irişdi bilsün ḳadrini
Ġaflet idüp sanmasun bir daḫı bu demler gelür

vuṣlat gele:

1. **vuṣlat gele:**--*e*
Gazel 449
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliye kavuşmanın gerçekleşmesi.

İy Muḥibbī bir feraḥ var mı soñı ġam olmaya
Nitekim vuṣlat gele ardınca hicrān sarmaşur

vuṣlat ümmīdi:

1. **vuṣlat ümmīdi:**--*i*
Gazel 354
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vuslat ümidi. II Sevgiliye kavuşma arzusu.

Firḳat belāsıdur gözümi kan iden benüm
Vuṣlat ümmīdi eyleyiser cānumı feraḥ

yā:

1. **ya:**
Gazel 202
Mısra: **3**
"de / da" anlamını katan bağlaç.

Gül yüzüñ aḳsi midür ya pīrehen gülgūn mıdur
Ya güneş şevḳı ile surḫ olur dirler seḥāb

2. **ya:**
Gazel 202
Mısra: **4**
"de / da" anlamını katan bağlaç.

Gül yüzüñ aḳsi midür ya pīrehen gülgūn mıdur
Ya güneş şevḳı ile surḫ olur dirler seḥāb

3. **ya:**
Gazel 202
Mısra: **8**
"de / da" anlamını katan bağlaç.

Kūyuña varsam kaçan āzürdeyem aġyārdan
Ya n'içün dirler ki olmaz cennet içinde aẕāb

4. **ya:**
Gazel 254
Mısra: **2**
"de / da" anlamını katan bağlaç.

ʿĀşıḳ mı-durur isteye ol rāh-ı selāmet
Ya ʿār ide ol eyleyicek anı melāmet

5. **ya:**
Gazel 426
Mısra: **3**
"de / da" anlamını katan bağlaç.

Bilmedüm nergis midür ya fitne-i āḫir zamān
Siḥr-ile yakduñ cihānı gözlerüñ cāẕū mıdur

6. **ya:**
Gazel 480
Mısra: **2**
"de / da" anlamını katan bağlaç.

Cānān vücūdı şīr ü şekerden siriştedür
Ḥūrī midür cemāli ʿaceb ya firiştedür

7. **yasına:**-*sı, -n, -a*
Gazel 12
Mısra: **1**
Yay, ok atılan yay. II Sevgilinin yay gibi kaşları.

Kaşlaruñ yasına didüm olayım ḳurbān aña
Ḫışm-ıla dilber didi lāyıḳ mı ol ḳurbān aña

8. **yā:**
Gazel 180
Mısra: **10**
"Peki, iyi, ama, fakat" anlamında bağlaç II acaba.

Aceb nergis midür bu çeşm-i şehlā
Neden baḫtum gibi var anda yā ḫˇāb

9. **yā:**
Gazel 61
Mısra: **6**
"Ya ... ya ..." bağlacı; ister ... ister ..." bağlacı. Ya da; isterse de.

Dilüm pür mihr-i yār-ıla neden fārīġ ola dilber
Meeldür yā n'içün dinmiş ki dilden yol var dil hā

10. **ya:**
Gazel 64
Mısra: **10**
"Ya ... ya ..." bağlacı; ister ... ister ..." bağlacı. Ya da; isterse de.

Çeşmesār-ı çeşmüme gelse olur ānī nihān
Ya melekdür ya perīdür dimezem insān aña

11. **ya:**
Gazel 64
Mısra: **10**
"Ya ... ya ..." bağlacı; ister ... ister ..." bağlacı. Ya da; isterse de.

Çeşmesār-ı çeşmüme gelse olur ānī nihān
Ya melekdür ya perīdür dimezem insān aña

12. **ya:**
Gazel 110
Mısra: **14**
"Ya ... ya ..." bağlacı; ister ... ister ..." bağlacı. Ya da; isterse de.

Bu Muḥibbī yüz çevürmez gelse müjgān okları
İy kaşı ya eyledi çün sīnesin kalkan aña

13. **ya:**
Gazel 111
Mısra: **10**
"Ya ... ya ..." bağlacı; ister ... ister ..." bağlacı. Ya da; isterse de.

Naḳd-i cān iltüp Muḥibbī istesem bir būsesin
Ya cevāb itmez ve yāḫūd gösterür ferdā baña

14. **ya:**
Gazel 118
Mısra: **8**
"Ya ... ya ..." bağlacı; ister ... ister ..." bağlacı. Ya da; isterse de.

Jeng-i ġamdan her ki dil āyīnesin pāk isteye
Ya leb-i dilber gerek yāḫūd şarāb-ı ṣāf aña

15. **ya:**
Gazel 138
Mısra: **7**
"Ya ... ya ..." bağlacı; ister ... ister ..." bağlacı. Ya da; isterse de.

Ya ide zülfüñ hevāsı küllī cismümi hebā
Ya viṣālüñ iydine irüp bu dil ḳurbān ola

16. **ya:**
Gazel 138
Mısra: **8**
"Ya ... ya ..." bağlacı; ister ... ister ..." bağlacı. Ya da; isterse de.

Ya ide zülfüñ hevāsı küllī cismümi hebā
Ya viṣālüñ iydine irüp bu dil ḳurbān ola

17. **ya:**
Gazel 14
Mısra: **2**
"Peki, iyi ama, fakat" anlamında bağlaç.

İy göñül n'olduñ yine dīvāne söylersin baña
Beñzer ışḳına tolaşduñ ya ne söylersin baña

18. **yā:**
Gazel 1
Mısra: **6**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Ḥamdülillāh kim Muḥammed ümmeti
Eyledüñ bu bendeleri yā Kerīm

19. **yā:**
Gazel 1
Mısra: **9**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Muṣṭafā'nuñ ḥürmetine yā İlāh
Sen müyesser eyle cennāt-ı naīm

20. **yā:**
Gazel 1
Mısra: **12**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Rūz-ı maḥşerde Muḥibbī bendeñi
Irma anı raḥmetüñden yā Raḥīm

21. **yā:**
Gazel 2
Mısra: **12**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Her ne kim itdüm günāhı olmışam ben muterif
Tevbeye geldüm ḳabūl it tevbemi yā Rabbenā

22. **yā:**
Gazel 3
Mısra: **10**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Giceler zārīlık eyle dök gözüñüñ yaşların
Raḥmetüñden dūr kılma kullaruñ yā Rabbenā

23. **yā:**
Gazel 4
Mısra: **12**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Tuymayup anı geçem diyem ki var mıdur Ṣırāṭ
Yā Resūlü'l-ālemīn baña olursañ rehnümā

24. **ya:**
Gazel 6
Mısra: **8**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Tīr-i müjgānı gelürse cān virem şükrāne ben
Çün göreliden ya kaşını olmışam ḳurbān aña

25. **ya:**
Gazel 9
Mısra: **1**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Sīnem nişāne eyledüm iy kaşı ya saña
Bu nev-ile ola kim olam āşinā saña

26. **ya:**
Gazel 17
Mısra: **6**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Müdām akar ciger ḫūnı gözümden
Uraldan kirpük okın ol kaşı ya

27. **yā:**
Gazel 29
Mısra: **14**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Bu Muḥibbī tevbe eyler tevbesin eyle ḳabūl
Fitne-i şeyṭāndan sakla anı yā Rabbenā

28. **ya:**
Gazel 41
Mısra: **5**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Ya kaşuñdan tīr gönderseñ dile Karşu çıkup cānum eydür merḥabā

29. **ya:**
Gazel 44
Mısra: **11**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Kūyuñda yatan seng midür ya ser-i uşşāḳ
Işḳ ḫānesini yapsa ser-ile n'ola bennā

30. **ya:**
Gazel 57
Mısra: **2**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Ruḫları fitne ḳad-i bālā belā
Eksük olmaz dilde fitne ya belā

31. **ya:**
Gazel 70
Mısra: **7**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Ya kaşuñdan tīr gönder sīneme Geldüginçe diyem aña merḥabā

32. **ya:**
Gazel 73
Mısra: **4**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Zülfüñ-ile ḫaṭṭuñ eyleye fitneler iẓhār
Çeşmüñ ne aceb bilmeye ya bī-ḫaber ola

33. **ya:**
Gazel 89
Mısra: **3**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Ya çeşmüñe di eylemesün ḳaṣd cānuma

Ya būseñi vir tā ki baña ḫūn-bahā ola

34. **ya:**
Gazel 89
Mısra: **4**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Ya çeşmüñe di eylemesün ḳaṣd cānuma
Ya būseñi vir tā ki baña ḫūn-bahā ola

35. **ya:**
Gazel 100
Mısra: **10**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Niçe bir öldüre ġamzeñ bu Muḥibbī kuluñı
Ya benüm kāse-i çeşmüm niçe kan-ıla tola

36. **ya:**
Gazel 162
Mısra: **7**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Çeşmi ya atdı fiten ġamzesini itdi ḫadeng
Ḫūnum içmege heves kıldı ok u yaya düşüp

37. **yā:**
Gazel 180
Mısra: **2**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Aceb ol leb midür yāḫūd dem-i nāb
Aceb ol diş mi yā lü'lū-yi nā-yāb

38. **yā:**
Gazel 193
Mısra: **4**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Kūyuña varsam olur āzürde dil aġyārdan
Yā neden dirler ki olmaz cennet içinde aẕāb

39. **yā:**
Gazel 249
Mısra: **10**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Sakın beyhūde lāf urma Muḥibbī
Gerekdür ʿışḳa şāhid yā ʿalāmāt

40. **ya:**
Gazel 303
Mısra: **7**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Ya kaşlaruña cān-ıla ḳurbān olalıdan
Ġamzeñ okına sīnemi itdüm siper iy dōst

41. **ya:**
Gazel 422
Mısra: **3**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Ya kaşlaruñ kuraldan ḳurbānuñ oldum iy dōst
Bu sīne tīrkeşidür ġamzeñ ḫadenge beñzer

42. **yā:**
Gazel 487
Mısra: **6**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

ʿIşḳ nārını şu kim yakdı ezel sīnesine
Yanmayup ol gice gündüz baña diñ yā ne olur

43. **yā:**
Gazel 496
Mısra: **7**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Meded tiryāk-i laʿlüñden irişdür yā helāk oldum
İrişen mār-ı zülfüñden bu demde baña semlerdür

44. **ya:**
Gazel 497
Mısra: **10**
"Ey!" anlamında bir seslenme sözü (sevgili).

Berkdür ʿışḳuñ kemānı iy dil aña urma dest
Bunca yıllar tuncı depretmedi katı ya geçer

ya hāṭif:

1. **ya ḫāṭif:**
Gazel 32
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
Ey görünmeden seslenen melek.

Giçe şırāṭı berḳ ya ḫāṭif gibi Muḥib
Luṭf-ı Ḥudā olursa eger aña reh-nümā

yā ilāh:

1. **yā ilāh:**
Gazel 97
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey Allah'ım!.

İki ālem faḫrınuñ kıl ḥürmetine yā İlāh
Cümle İslām ehli ile raḥmetüñ bārān aña

yā ilāhī:

1. **yā ilāhī:**
Gazel 97
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey Allah'ım, duaya başlama sözü.

Ḳabr içinde rāḥat eyle ḫoş dutup dāyim anı
Yā İlāhī eyle her müşkil işin āsān aña

2. **yā ilāhī:**
Gazel 142
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
Ey Allah'ım, duaya başlama sözü.

Bu Muḥibbī irmege cānāneye
Yā İlāhī eyle sen bir feṭḥ-i bāb

"yā leytenī küntü türāb":

1. **"yā leytenī küntü türāb":**
Gazel 179
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
'Keşke toprak olsaydım'.Kur'an'da yer alan Nebe suresinin 40. ayeti.

Gördiler ḫāk oldugum yoluñda iy ālī-cenāb
Reşk idüp dir ehl-i ışḳ "yā leytenī küntü türāb"

2. **“yā leytenī küntü türāb”:**
Gazel 194
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Ayet**
'Keşke toprak olsaydım'.Kur'an'da yer alan Nebe suresinin 40. ayeti.

Cüra-i cām-ı lebüñ olalıdan baña naṣīb
Ehl-i diller didiler “yā leytenī küntü türāb”

yā mucīb:

1. **yā mucīb:**
Gazel 156
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey Allah'ım. II Mucib; İcâbet eden, isteyene karşılık veren, teklifleri bilen ve O'na yalvaranların isteklerine icâbet eden ve karşılık verendir (el-Bakara, 2/186).

Bir günehkāram günāha tevbe itdüm yā Mucīb
Umaram kim raḥmetüñe idesin beni ḳarīb

2. **yā mucīb:**
Gazel 172
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
Ey Allah'ım. II Mucib; isteyene karşılık veren, O'na yalvaranların isteklerine icâbet edendir.

Bende-i maḫlaṣ Muḥibbī bendeñ olmışdur senüñ
Bendelikden çıkmasun budur duāmuz yā Mucīb

yā müstecīb:

1. **yā müstecīb:**
Gazel 166
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) "ey davete cevap veren,ey duaları kabul eden şanı yüce yaratıcı" anlamında kullanılmıştır.

Afv kıl kapuña gelmiş cümle mücrim bendeler
İsteceb hāzā ed-duā fī şānehū yā müstecīb

yā naṣīb:

1. **yā naṣīb:**
Gazel 145
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
Neyin ne olacağını bilmeden konuşmamayı, başa neler geleceğini, zamanın neler göstereceğini beklemeyi öğütleyen kaderci yaklaşım yapısına sahip söz.

Azm kıldum kūy-ı yāra vālih ü ḥayrān şıfat
Giderem āb-ıla ḫāküm mi çeküpdür yā naṣīb

ya neden:

1. **ya neden:**
Gazel 449
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acaba neden,sebebi nedir anlamlarında kullanılmıştır.

Serv ḳaddüñe eger ʿāşıḳ degülse kākülüñ
Gerdenüñe ya neden yüz buldı her ān sarmaşur

yā niçe:

1. **yā niçe:**
Gazel 334
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Peki nasıl, ne şekilde?.

N'eylesün n'itsün Muḥibbī yā niçe yazsun ġamı
Seni cāndan sevdügi çünki olur yanuñda suç

yā rab:

1. **yā rab:**
Gazel 371
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya Rab.

Bir ḥayāl-i ḫūba beñzer vaṣl ol daḫı muḥāl
Ne kılam yā Rab bu ben āşüfte-ḥāl-i nā-murād

2. **yā rab:**
Gazel 62
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
Ey rabbim.

Vuṣlatı cehd-ile ḥāṣıl ola mı yā Rab didüm
Ġaybdan geldi nidā olur “illā mā-saā”

3. **yā rab:**
Gazel 160
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey rabbim.

Muḥibbī cürm ü işyānın añup her dem duā eyler
Duāsın müstecāb eyle dilegüm bu-durur yā Rab

4. **yā rab:**
Gazel 284
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey rabbim.

Cürmüm katı añup anı tevbe eyledüm
Yā Rab ḳabūl eyle keremden ʿināyet it

5. **yā rab:**
Gazel 354
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
Ey rabbim.

Yā Rab Muḥibbī'yi koma her dem firāḳ-ıla
Olsun şarāb-ı laʿl-ile her ʿālemi feraḥ

6. **yā rab:**
Gazel 60
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
Ey Rabbim.

Gidüpdür küllī dil benden digergūn gün-be-gün ḥālüm
Niçe taḳrīr idem yā Rab derūn-ı derdidür dilhā

7. **yā rab:**
Gazel 160
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey Rabb'im, Ey Allah'ım!.

İrişür āh u feryād u fiġānum göklere her şeb
Nedendür gūşına girmez o māhuñ bilmezem yā Rab

8. **yā rab:**
Gazel 340
Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey Rabb'im, Ey Allah'ım!.

Mübārek eyle yā Rab bu ġazāmı
Muḥibbī bula furṣat nite Mīhāc

9. **yā rab:**
Gazel 209
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey Rabbim.

Murādumdur dü ālemde viṣālüñ
Murādumı müyesser eyle yā Rab

yā rabb:

1. **yā rabb:**
Gazel 32
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
Ey Rabbim.

Ẓulmāt-ı nefs içinde koma dest-gīrüm ol
Rūşen kılup derūnumı yā Rabb vir żiyā

yā rabbenā:

1. **yā rabbenā:**
Gazel 41
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey Rabbimiz.

Işḳ-ıla ḫoş-ḫāl olmışdur Muḥib
Işḳdan ayırma anı yā Rabbenā

2. **yā rabbenā:**
Gazel 75
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey Rabbimiz.

Bu Muḥibbī gerçi kan aglar günāhın añıcak
Līk kesmez raḥmetüñden ümmīdin yā Rabbenā

3. **yā rabbenā:**
Gazel 69
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
Ey Rabbimiz, ey bütün yaratılanların rabbi olan Hak teālā, Allah.

Işḳ-ıla ḫoş-ḫāl olmışdur Muḥib
Işḳdan ırma anı yā Rabbenā

yā resūl-i ḥaḳ:

1. **yā resūl-i ḥaḳ:**
Gazel 336
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey Allah'ın Rasulü(Hz. Muhammed)s.a.v. kastedilmektedir.

Yā Resūl-i Ḥaḳ idüp faḳrı ḳabūl
Geymedüñ hergiz ḫarīr ile dībāc

yā şefīʿ:

1. **yā şefīʿ:**
Gazel 392
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
Ey şefaat eden:Hz. Muhammed(sav).

Bak Muḥammmed nūrına bakma yüzüm karasına
Ola ol nūr Muḥibbī'ye şefīʿ yā Maʿbūd

yā vedūd:

1. **yā vedūd:**
Gazel 393
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
Kullarını çok seven, onları lutfa, ihsâna garkeden; sevilmeye lâyık ve müstahak yalnız kendisi olan Allah (Allah'ın en güzel isimlerindendir).

Cān-ıla gūş it ne dir gör nāy u ʿūd
Dir günāhum çok ʿafv it yā Vedūd

yābān:

1. **yabana:**-*a*
Gazel 469
Mısra: **10**
Çöl, sahra.

Eşküm Muḥibbī gülşene döndürdi sīnemi
Gelmez nigār görmege yabana seyr ider

yabanadur:

1. **yabānadur:**-*a, -dur*
Gazel 472
Mısra: **10**
Boşuna,nafile.

Didüm Muḥibbī boynına zencīr-i zülfüñi
Dakmaz mısın didi bu sözüñ hep yabānadur

yād:

1. **yādumdan:**-*u, -m, -dan*
Gazel 22
Mısra: **3**
Akına gelme, hatırlama, anma.

Gitmedi zülfüñ ḫayāli kılca yādumdan benüm
İy saçı sünbül göñül neyçün perīşān olmaya

2. **yādına:**-*ın, -a*
Gazel 25
Mısra: **9**
Akına gelme, hatırlama, anma.

Sen bī-vefānuñ yādına didi Muḥibbī bir ġazel
Laḥdinde ger güş eyleye taḥsīn ide Selmān aña

3. **yād:**
Gazel 382
Mısra: **2**
Akına gelme, hatırlama, anma.

Her nefes ben eylerem ol şūḫ-ı bī-pervāyı yād
Āh kılmaz yañılup bu ʿāşıḳ-ı şeydāyı yād

4. **yād:**
Gazel 395
Mısra: **1**
Akına gelme, hatırlama, anma.

Eydür bu dil tīz gör dem-bedem dildārı yād
Anuñ içündür olur günden güne ʿışḳum ziyād

5. **yādına:**-*ın, -a*
Gazel 462
Mısra: **1**
Akına gelme, hatırlama, anma.

Laʿl-i nābuñ yādına her dem gözümden ḫūn akar
Sanasın bezm-i maḥabbetde mey-i gülgūn akar

yād eyleme:

1. **yād eyleme:**--*me*
Gazel 408
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hatırlatmak, anlatmak.

Sernüvişt olan gelür aña
Muḥibbī çāre yok
Eyleme hergiz şikāyet kılma
dehr-i dūnı yād

yād eyler:

1. **yād eyler:**--*r*
Gazel 372
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak, aklına gelmek, anımsamak.

Her zamān eyler dil-i sevdā-zede dildārı yād
Anuñ-içundur olur günden güne ʿışḳum ziyād

yād eylerem:

1. **yād eylerem:**--*r*, --*em*
Gazel 382
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anmak,hatırlamak.

Her nefes ben eylerem ol şūḫ-ı bī-pervāyı yād
Āh kılmaz yañılup bu ʿāşıḳ-ı şeydāyı yād

yād eyler-isem:

1. **yād eyler-isem:**--*r*, --*se*, --*m*
Gazel 382
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anmak,hatırlamak.

Laʿl-i nābuñ mestiyem ben muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḥaḳı
Kāfirem ger eyler-isem bāde-i ḫāmrāyı yād

yād eylesem:

1. **yād eylesem:**--*se*, --*m*
Gazel 408
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anımsamak, hatırlamak, aklına getirmek.

Sāġar-ı çeşmüm tolar ol dem feraḥdan kan-ıla
Ruḫlarıyla eylesem ben ol leb-i meygūnı yād

2. **yād eylesem:**--*se*, --*m*
Gazel 408
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anımsamak, hatırlamak, aklına getirmek.

Seyr-i gülşen göñlüm almaz serv ü şimşād istemez
Eylesem ben ḫasta dil ol ḳāmet-i mevzūnı yād

yād eyleyüp:

1. **yād eyleyüp:**--*y*, --*üp*
Gazel 415
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hatırlamak, anmak.

Leb-i şīrīnüñ yād eyleyüp iy ḫusrev senüñ
Döndüm kūhkene düşeliden kūhsāra meded

yād ider:

1. **yād ider:**--*e*, --*r*
Gazel 368
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anmak II Hatırlamak.

Yād ider her nefes alsa bu Muḥibbī lebüñi
Dōstlık ḥaḳḳı mıdur itmeyesin sen anı yād

2. **yād ider:**--*e*, --*r*
Gazel 408
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anmak II Hatırlamak.

Kılmayaldan ol saçı leylā bu ben mecnūnı yād
ʿIşḳ-ıla rüsvālıgum gören ider Mecnūn'ı yād

yād idicek:

1. **yād idicek:**--*icek*
Gazel 467
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hatırlamak, anmak, aklına getirmek.

Ne ḳadar ġuṣṣam ola laʿl-i lebin yād idicek
Ġam kalur mı ki kelām ol leb-i şīrīne gelür

yād idüp:

1. **yād idüp:**-*üp*
Gazel 82
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hatırlamak, anmak.

Nāmede cevr ü cefāsın yād idüp gönderdi yār
Nefḥa-i Rūḥu'l-ḳudüs san oldı ol ḳāṣid baña

yād itdi:

1. **yād itdi:**--*di*
Gazel 382
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anmak, hatırlamak.

Ġayra inʿām itdi Leylā sıdı Mecnūn kāsesin
Ẓāhiren göstermedi maʿnāda itdi anı yād

yād itmedüñ:

1. **yād itmedüñ:**--*me*, --*dü*, --*n*
Gazel 313
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hatırlamak, anmak.

İtmedüñ hergiz bu ben dil-ḫasteyi yād el-ġıyāṣ
Gerçi itdüm işigüñde çagurup dād el-ġıyāṣ

yād itmeyesin:

1. **yād itmeyesin:**--*me*, --*y*, --*e*, --*sin*
Gazel 368
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anmak.

Yād ider her nefes alsa bu Muḥibbī lebüñi
Dōstlık ḥaḳḳı mıdur itmeyesin sen anı yād

yād kıldum:

1. **yād kıldum:**--*du*, --*m*
Gazel 382
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anmak,hatırlamak.

Zülf-i zünnārını itsem ārzū ʿayb olmasun
Çünki kıldum deyr ara ol dilber-i tersāyı yād

yād kılmadı:

1. **yād kılmadı:**--*ma, --dı*
Gazel 391
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
I. Anmak, hatırlamak, aklına getirmek. II. (Adını) anmak, zikretmek.

Dirīġā kılmadı dilber beni yād
İdersem rūz u şeb ben böyle feryād

yād kılmayaldan:

1. **yād kılmayaldan:**--*ma, --y, --a, --l, --dan*
Gazel 408
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anmak,hatırlamak(aşık bağlamında).

Kılmayaldan ol saçı leylā bu ben mecnūnı yād
ʿIşḳ-ıla rüsvālıgum gören ider Mecnūn'ı yād

yād kılmaz:

1. **yād kılmaz:**--*maz*
Gazel 382
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anmak, hatırlamak.

Görse yüzüñi Muḥibbī kūyuña varmaz senüñ
ʿĀşıḳ-ı dīdār kılmaz cennet-i aʿlāyı yād

yād kılmaz idüm:

1. **yād kılmaz idüm:**--*maz, --dü, --m*
Gazel 408
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anmak,hatırlamak.

Ger müyesser olsa içsem laʿl-i nābuñ cāmını
Kılmaz idüm bir nefes bu gerdiş-i gerdūnı yād

yādigār ola:

1. **yādigār ola:**-*a*
Gazel 88
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hatıra olarak kalmak.

Ġamze oklarını atsa Muḥibbī saña nigār
Sakla cigerde her biri bir yādigār ola

yādına gel:

1. **yādına gel:**--*ı, --n, --a*
Gazel 353
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hatırına gelmek, aklına gelmek.

Çāre olmadı lebin öpmege cān geldi lebe
İy Muḥibbī içelüm yādına gel bārī ḳadeḥ

yaġ-:

1. **yagup:**-*up*
Gazel 495
Mısra: **3**
Yağmak, toz, mermi vb. yüksekten çokça düşmek.

Yagup bārān-ı raḥmet yir yirin baş kaldurup ezhār
Zebān-ı ḥāl-ile eydür bu demler özge demlerdür

yag:

1. **yagdurursın:**-*dur, -ur, -sın*
Gazel 36
Mısra: **6**
Yağdırmak. II Bir şeyi aralıksız bir biçimde çokça yapmak.

Ḫāne-i dil taḫtgāh iken saña iy tünd-ḫū
Yagdurursın her nefes seng-i cefādan taş aña

2. **yagdurdı:**-*dur, -dı*
Gazel 403
Mısra: **1**
Yağdırmak. II Bir şeyi aralıksız bir biçimde çokça yapmak.

Hicr taşın üstüme yagdurdı çarḫ-ı lāciverd
Yıkılup dil ḫānesi eflāke çıkdı āh-ı gerd

yagdur:

1. **yagdursa:**-*sa*
Gazel 12
Mısra: **8**
Yağdırmak. II Bir şeyi aralıksız bir biçimde çokça yapmak.

Sīne ṣaḥrāsına ekdüm çün maḥabbet toḫmını
Dem-be-dem yagdursa tañ mı gözlerüm bārān aña

2. **yagdurdı:**-*dı*
Gazel 25
Mısra: **6**
Yağdırmak. II Bir şeyi aralıksız bir biçimde çokça yapmak.

Sīnemde ışḳuñ nārını bir laḥża teskīn itmedi
Yagdurdı gerçi gözlerüm her bir nefes bārān aña

3. **yagdursa:**-*sa*
Gazel 483
Mısra: **5**
Yağdırmak. II Bir şeyi aralıksız bir biçimde çokça yapmak.

Eger başuña ol dilber cefā sengini yagdursa
Kaçurma başuñı hergiz dilā saña ʿaṭālardur

yagdurup:

1. **yagdururp:**--*dur, --up*
Gazel 317
Mısra: **9**
Yağdırmak. II Bir şeyi aralıksız bir biçimde çokça yapmak.

Seng-i miḥnet yagdururp her dem Muḥibbī başına
Niçeye dek urasın bagrına ḫançer el-ġıyāṣ

yağmâ:

1. **yagma:**
Gazel 10
Mısra: **6**
Bir malı zor kullanarak ele geçirmek, talan etmek. II Zorla gönlünü almak, aşık etmek.

Sulṭān olalı şehr-i dile ġamze-i mestüñ
Tātār ṣıfat mülk-i dili eyledi yagma

yagmaya gelür:

1. **yagmaya gelür:**-*y, --a, --ür*
Gazel 263
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) zor kullanarak aşığın canını,ruhunu çalmak kastedilmektedir.

Gelür yagmaya her dem leşker-i ġam
İder bu cān u dil mülkini ġāret

yagmaya virdi:

1. **yagmaya virdi:**-*y, --a, --di*
Gazel 255
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yağmalamak, talan etmek. II Aşk acısı çektirmek, âşığın gönlünü perişan etmek.

Yagmaya virdi küllī dil mülkini Muḥibbī
Ġam leşkeri gelüp āh eyledi anı ġāret

yahşı ad:

1. **yaḫşı ad:**
Gazel 369
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyi, güzel ad kazanmak.

Gözi yaşın her faḳīrüñ ẓulm ile baḥr eyleme
Pādişāh-ı dehr olmakdansa yigdür yaḫşı ad

2. **yaḫşı ad:**
Gazel 409
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyi, güzel ad kazanmak.

İster-iseñ ölmeyüp tā ḥaşr zinde kalasın
Cidd-ile cehd eyleyüp dünyāda kazan yaḫşı ad

yāhū:

1. **yāḫu:**
Gazel 64
Mısra: **2**
"Ey Allah!" anlamına gelerek söylenen söze dikkati çekmek ve anlamını güçlendirmek için kullanılan bir söz.

Aña āşıḳ mı dinür ışḳuñ yolında cān aña
Yāḫu derd-ile olursa derdine dermān aña

2. **yāḫu:**
Gazel 180
Mısra: **7**
Söylenen söze dikkati çekmek ve anlamını güçlendirmek için kullanılan ifade.

Aceb bu ġamze midür yāḫu ḫançer
Aceb bu zülf midür yāḫu ḳullāb

3. **yāḫu:**
Gazel 180
Mısra: **8**
Söylenen söze dikkati çekmek ve anlamını güçlendirmek için kullanılan ifade.

Aceb bu ġamze midür yāḫu ḫançer
Aceb bu zülf midür yāḫu ḳullāb

yāhud:

1. **yāḫūd:**
Gazel 118
Mısra: **8**
"Yahut, ya da, veya" anlamlarında bir bağlaç.

Jeng-i ġamdan her ki dil āyīnesin pāk isteye
Ya leb-i dilber gerek yāḫūd şarāb-ı ṣāf aña

2. **yāḫūd:**
Gazel 180
Mısra: **1**
"Yahut, ya da, veya" anlamlarında bir bağlaç.

Aceb ol leb midür yāḫūd dem-i nāb
Aceb ol diş mi yā lü'lū-yi nā-yāb

3. **yāḫūd:**
Gazel 180
Mısra: **4**
"Yahut, ya da, veya" anlamlarında bir bağlaç.

Aceb gözümden akan iki çeşme
Aceb ḫūn-ı ciger midür yāḫūd āb

4. **yāḫūd:**
Gazel 180
Mısra: **5**
"Yahut, ya da, veya" anlamlarında bir bağlaç.

Aceb ḫaddüñ mi bu yāḫūd güneşdür
Aceb mi dir isem alnuña mehtāb

5. **yāḫūd:**
Gazel 448
Mısra: **2**
"Yahut, ya da, veya" anlamlarında bir bağlaç.

Mevc urur her yaña eşküm sanki bahr-ı ḫūndur
Şişe-i sebz içre yāḫūd bāde-i gülgündur

6. **yāḫūd:**
Gazel 460
Mısra: **5**
"Yahut, ya da, veya" anlamlarında bir bağlaç.

Zāhidüñ geydügi gökdür dāyimā yāḫūd siyāh
Hīç anı bilmedüm ʿālemde ne mātemdedür

yak:

1. **yakmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Gazel 14
Mısra: **5**
Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak; ateşe vermek.

Şem-i ḫüsnüñ yakmayınca komadı cān u dili
Anuñ-ıçun dōstum pervāne söylersin baña

2. **yakdı:**-*dı*
Gazel 9
Mısra: **7**
Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak; ateşe vermek II gönlü tutuşturmak, gönülde meydana gelen yangından dolayı ıstırap çektirmek.

Işḳ āteşiyle yakdı dili teşne eyledi
Sunup lebini dimedi bir kerre mā saña

3. **yakayın:**-*ayın*
Gazel 13
Mısra: **17**
Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak; ateşe vermek II gönlü tutuşturmak, gönülde meydana gelen yangından dolayı ıstırap çektirmek.

Şem gibi dil çerāġın yakayın tā ṣubḥa dek
Pīr-i ışḳ virüp naṣīḥat didi yan yakıl baña

4. **yakıl:**-*ıl*
Gazel 13
Mısra: **18**
Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak; ateşe vermek II gönlü tutuşturmak, gönülde meydana gelen yangından dolayı ıstırap çektirmek.

Şem gibi dil çerāġın yakayın tā ṣubḥa dek
Pīr-i ışḳ virüp naṣīḥat didi yan yakıl baña

5. **yakdum:**-*du, -m*
Gazel 66
Mısra: **7**
Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak; ateşe vermek II gönlü tutuşturmak, gönülde meydana gelen yangından dolayı ıstırap çektirmek.

Dāġlar yakdum temāşā eyleyem sen gül-ruḫı
Bakmaga her yaña oldı her biri revzen baña

6. **yaksa:**-*sa*
Gazel 107
Mısra: **8**
Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak; ateşe vermek II gönlü tutuşturmak, gönülde meydana gelen yangından dolayı ıstırap çektirmek.

Gelse biñ tīġ-ı cefā ẓāhir görinmez yarası
Yaksa biñ nār-ı sitem daġ-ı nihānīdür baña

7. **yakısardur:**-*ısar, -dur*
Gazel 148
Mısra: **9**
Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak; ateşe vermek II gönlü tutuşturmak, gönülde meydana gelen yangından dolayı ıstırap çektirmek.

Yakısardur āteş-i ruḫsārına dilber seni
İy Muḥibbī bir gün öñdin āteş-i ruḫsārın öp

8. **yakdı:**-*dı*
Gazel 393
Mısra: **3**
Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak; ateşe vermek II gönlü tutuşturmak, gönülde meydana gelen yangından dolayı ıstırap çektirmek.

Şöyle yakdı āteş-i ʿışḳ uşbu göñlüm ḫānesin
Dūd-ı āhumdan göründügi budur çarḫuñ kebūd

9. **yakup:**-*up*
Gazel 417
Mısra: **5**
Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak; ateşe vermek II gönlü tutuşturmak, gönülde meydana gelen yangından dolayı ıstırap çektirmek.

Şemʿe gör pervāneler varın yakup eyler fedā
Yog-iken yanında anuñ bāl-ile perden leẕīẕ

10. **yakar:**-*ar*
Gazel 424
Mısra: **6**
Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak; ateşe vermek II gönlü tutuşturmak, gönülde meydana gelen yangından dolayı ıstırap çektirmek.

Saḫtdur yāruñ dili itmez aña hergiz eṣer
Āhum odı ger irişe āhen ü mermer yakar

11. **yakar:**-*ar*
Gazel 424
Mısra: **8**
Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak; ateşe vermek II gönlü tutuşturmak, gönülde meydana gelen yangından dolayı ıstırap çektirmek.

Sakın aldanma sakın dünyāya dil virme sakın
Kamu ʿālem ḫalḳını bir bir olup ejder yakar

12. **yakar:**-*ar*
Gazel 424
Mısra: **10**
Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak; ateşe vermek II gönlü tutuşturmak, gönülde meydana gelen yangından dolayı ıstırap çektirmek.

Şemʿi ḫüsninde nigāruñ ḫāli hindū beççedür
Eline almış Muḥibbī gezdürür micmer yakar

13. **yaksa:**-*sa*
Gazel 453
Mısra: **9**
Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak; ateşe vermek II gönlü tutuşturmak, gönülde meydana gelen yangından dolayı ıstırap çektirmek.

Şemʿi ḫüsne yaksa dil pervānesin açmam dehān
Böyle itmek dōstlar ʿışḳ ehlinüñ ādābıdur

<u>yak-:</u>

1. **yakar:**-*(a)r*
Gazel 397
Mısra: **5**
Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak; ateşe vermek II gönlü tutuşturmak, gönülde meydana gelen yangından dolayı ıstırap çektirmek.

Pervāne görse şemʿi hemān bāl ü per yakar
Bülbül çemende şevḳ-i gül ile ider sürūd

2. **yakar:**-*(a)r*
Gazel 424
Mısra: **4**
Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak,

tutuşturmak; ateşe vermek II gönlü tutuşturmak, gönülde meydana gelen yangından dolayı ıstırap çektirmek.

Münkir olma sūz-ı āh-ı ʿāşıḳa gel vāʿiẓā
Korkaram bir şemmesi mescid ile minber yakar

yaka:

1. **yakam:**-*m*
Gazel 183
Mısra: **7**
Yaka, elbisenin boyna gelen kısmı II aşığın yakası.

Bir saçı leylī-veşi gördüm yakam çāk eyledüm
Didiler mecnūn baña bu cism-i üryānum görüp

yakıl:

1. **yakılup:**-*up*
Gazel 11
Mısra: **4**
İçin için yanmak, üzülmek.

Şem-veş bezmüñde tursam bir ayag üzre senüñ
Gāh yanup yakılup kan ağlasam gāhī saña

yakın:

1. **yakındur:**-+*dur*
Gazel 233
Mısra: **6**
Vakit olarak az bir süre kalmış olan.

Şümār eyle geçen ʿömri melūl ol
Yakındur bil ʿadem rāhına ḳurbet

yakın olmak istedükçe:

1. **yakın olmak istedükçe:**--*mak, --dük, --çe*
Gazel 402
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliye yakın olmak istemesi kastedilmektedir.

Bir perī gördüm gezer seyrāna çıkmış rūz-ı ʿiyd
Yakın olmak istedükçe oldı ol benden baʿīd

yakīn:

1. **yakın:**
Gazel 235
Mısra: **9**
Sağlam ve kat'i olarak bilmek.

Ẕerrece ārzū kalmaz dil-i ʿāşıḳda yakın
İy Muḥibbī bir olur aña göre nīst ü hest

yakmag-ıçun:

1. **yakmag-ıçun:**--*mag, --çun*
Gazel 398
Mısra: **4**
Yakmak için.

Āteş-i ḥüsnüñe karşu bugün iy dōst senüñ
Eyledüm cān u dilüm yakmag-ıçun hem çü sipend

yaʿḳūb-veş:

1. **yaʿḳūb-veş:**
Gazel 463
Mısra: **10**
Hz. Yakup peygamber gibi (Yakup peygamber, Hz. Yusuf'un babasıdır. Yusuf'un öldüğünü sanarak gözyaşı döker ve gözleri kör olur. Yusuf''a kavuşunca da gözleri tekrar görmeye başlayan İbrani peygamberidir.).

Cüdā olalı Mışr'uñ Yūsuf'ından
Göñül Yaʿḳūb-veş maḥzūna beñzer

yāḳūt içün:

1. **yāḳūt içün:**
Gazel 298
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kırmızı yahut pembe değerli bir taş. (sevgilinin dudakları).

Gerçi kim yāḳūt içün ḫaṭṭāṭ dirler dehr ara
Nerm-idi ḫaṭṭuñ mi s̲ āli ḫaṭṭ-ı reyḥānı dürüst

yākut-ı aḥmerest:

1. **yāḳut-ı aḥmerest:**
Gazel 256
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kırmızı,değerli süs taşları.

Didüm lebüñ bahāsına cānum alur mısın
Didi bahā yok aña yāḳut-ı aḥmerest

yaluñ:

1. **yaluñuz:**-*uz*
Gazel 455
Mısra: **9**
Sadece.

Sanma iy dil yaluñuz sen mübtelāsısın anuñ
Bil aña ʿāşıḳ gedā vü mīr ü şeyḫ ü şābdur

yaluñuz ben degülem:

1. **yaluñuz ben degülem:**--*em*
Gazel 121
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir tek ben değil(aşık bağlamında). Bütün,herkes.

Ḫānesinden gün gibi togup ide arż-ı cemāl
Ben degülem yaluñuz ḫalḳ-ı cihān ḫayrān aña

yaluñuz ol mehüñ āşüftesi bir ben degülem:

1. **yaluñuz ol mehüñ āşüftesi bir ben degülem:**--*em*
Gazel 132
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Beyitte) o peri suretli sevgiliyi çılgınca -kendinden geçmiş vaziyette seven- bir tek ben değilim anlamı kastedilmiştir.

Yaluñuz bir ben degülem ol mehüñ āşüftesi
İy Muḥibbī cümle ālem bende-i fermān aña

yalvar-:

1. **yalvaralum:**-*alu, -m*
Gazel 400
Mısra: **6**
Birinden ısrarlı bir biçimde, kendine acındıracak sözlerle, saygılı bir biçimde bir şey istemek.

Dil ü cān ġamzeleri tīri-y-ile oldı żaʿīf
Dōstlar yalvaralum ol gözi mekkāra meded

2. **yalvaralar:**-*a, -lar*
Gazel 439
Mısra: **8**
Birinden ısrarlı bir biçimde, kendine acındıracak sözlerle, saygılı bir biçimde bir şey istemek.

Mihr ü ḳahruñdan yüzin döndürmeye ʿāṣıḳlaruñ
Sen tururken ḫusrevā varup kime yalvaralar

yalvar:

1. **yalvara:**-*a*
Gazel 415
Mısra: **8**
Birinden ısrarlı bir biçimde, kendine acındıracak sözlerle, saygılı bir biçimde bir şey istemek.

Baña sensin baña sensin yine raḥm eyleyecek
Senden özge kimi vardur vara yalvara meded

yan:

1. **yanumda:**-*um, -da*
Gazel 479
Mısra: **4**
Bakış açısı,.

Olduguma şeh-i ġam iy dil yiter bu şāhid
Āhum ʿalem elümde yanumda eşk sipehdür

2. **yanayım:**-*ayım*
Gazel 5
Mısra: **9**
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak, zarar görmek, acı çekmek.

Yanayım pervāne-veş şem-i cemāli nūrına
Şem-i ḥüsne çün Muḥibbī didi dilber yan baña

3. **yanup:**-*up*
Gazel 11
Mısra: **4**
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak, zarar görmek, acı çekmek.

Şem-veş bezmüñde tursam bir ayag üzre senüñ
Gāh yanup yakılup kan ağlasam gāhī saña

4. **yaña:**-*a*
Gazel 45
Mısra: **6**
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak, zarar görmek, acı çekmek.

Dāġlar yakdum temāşā eyleyem sen gül ruḫı
Bakmaga her yaña oldı her biri revzen baña

5. **yansañ:**--*sa-n*, -
Gazel 117
Mısra: **9**
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak, zarar görmek, acı çekmek.

Yansañ ne aceb şevḳ-i iẕārıyla Muḥibbī
Fī-küllī zamānin ġalebe'l- ışḳu aleynā

6. **yanmadın:**-*ma, -dın*
Gazel 145
Mısra: **6**
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak, zarar görmek, acı çekmek.

Ḫasta dilven baña sun sen lal-i nābuñ cürasın
Cān u dil hicrüñ odına yanmadın iy dil-fīrīb

7. **yandugına:**-*duġ, -ı, -na*
Gazel 167
Mısra: **3**
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak, zarar görmek, acı çekmek.

Āteşe dil yandugına āhum olmışdur nişān
Dūd revzenden çıkar ger āteşe yansa kebāb

8. **yansa:**-*sa*
Gazel 167
Mısra: **4**
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak, zarar görmek, acı çekmek.

Āteşe dil yandugına āhum olmışdur nişān
Dūd revzenden çıkar ger āteşe yansa kebāb

9. **yanmaga:**-*mag, -a*
Gazel 168
Mısra: **6**
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak, zarar görmek, acı çekmek.

Tevbe eyle göz yaşıyla yu bu yüzüñ karasın
Yoḫsa yanmaga caḥīm içre olursın bir ḥaṭab

10. **yanduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 182
Mısra: **11**
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak, zarar görmek, acı çekmek.

Yanduñ iy dil nār-ı hicre şöyle aṣḥāb-ı caḥīm
Kendü odına ısındı nār-ı hicrānuñ görüp

11. **yanuñda:**-*un, -da*
Gazel 215
Mısra: **8**
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak, zarar görmek, acı çekmek.

Benligi terk itmez-iseñ iremezsin vaḥdete
Tā senüñ yanuñda bir görinmeye nist ile hest

12. **yanmaga:**-*mag, -a*
Gazel 243
Mısra: **6**
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak, zarar görmek, acı çekmek.

Yak beni ʿışḳ āteşine bende benlik kalmasun
Yanmaga şemʿ-i cemāl ü ḥüsnüñe pervāne tut

13. **yanmaga:**-*mag, -a*
Gazel 276
Mısra: **2**
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak, zarar görmek, acı çekmek.

ʿIşḳ-ıla ben ṭālib-i cānāne oldum ʿāḳıbet
Şemʿ-i ḥüsne yanmaga pervāne oldum ʿāḳıbet

14. **yanaram:**-*ar, -am*
Gazel 345
Mısra: **5**

Ateş durumuna geçmek, tutuşmak, zarar görmek, acı çekmek.

Bunca yıldur kūy-ı dilberde yanaram şemʿ-vār
Bir çöpe almazlanur yārān beni bilmez mi hīç

15. **yansa:**-*sa*
Gazel 364
Mısra: **4**
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak, zarar görmek, acı çekmek.

Dil āteşine yandı bu bagrum döne döne
Yansa kaçan ki āteşe olur kebāb-ı telḫ

16. **yanısardur:**-*ısar, -dur*
Gazel 378
Mısra: **8**
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak, zarar görmek, acı çekmek.

Tutışur āhum şerārından kenār-ı āsümān
Ol şererden yanısardur hey meded cānum meded

17. **yanur:**-*ur*
Gazel 385
Mısra: **3**
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak, zarar görmek, acı çekmek.

Niçe yıllardur yanur eşkümle çeşmüm merdümi
Yunmag-ıla olmazımış dōstlar Hindū sefīd

18. **yanalı:**-*alı*
Gazel 390
Mısra: **1**
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak, zarar görmek, acı çekmek.

Yanalı ʿışḳ āteşiyle hemçü ʿūd
Çıksa başumdan ʿaceb olmaya dūd

19. **yanar:**-*ar*
Gazel 407
Mısra: **10**
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak, zarar görmek, acı çekmek.

Olmasa vaṣluñ ile ger bu Muḥibbī'ye cevāb
Āteş-i hicre yanar olmaz o bīmāra meded

20. **yansun:**-*sun*
Gazel 427
Mısra: **2**
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak, zarar görmek, acı çekmek.

Kılan dil ḫānesin rūşen nigāruñ tāze dāġıdur
Ko yansun tekye-i ʿışḳuñ söyinmesün çerāġıdur

21. **yandur:**-*dur*
Gazel 471
Mısra: **10**
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak, zarar görmek, acı çekmek.

Cemālüñ şemʿine karşu Muḥibbī
Özin pervāne kıldı anı yandur

22. **yansun:**-*sun*
Gazel 494
Mısra: **10**
Ateş durumuna geçmek, tutuşmak, zarar görmek, acı çekmek.

Şemʿ-i ruḫına karşu Muḥibbī perr ü bālüñ
Yansun ko seni eyledi pervāne güzeller

23. **yañadan:**-*a, -dan*
Gazel 13
Mısra: **16**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Ġarḳa-i deryā-yı ışḳ oldum Muḥibbī çün ezel
İstemem kim görine her yañadan sāḥil baña

24. **yanumca:**-*(u)m, -ca*
Gazel 16
Mısra: **4**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Ben şāh-ı ışḳ olduguma bu yiter delīl
Her dem yanumca gözyaşı olur sipeh baña

25. **yañа:**-*a*
Gazel 109
Mısra: **4**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

İy kaşı ya her kaçan togrılsa tīrüñ sīneme
Olmayam merd germeyem gögüs o dermenden yaña

26. **yañа:**-*a*
Gazel 109
Mısra: **6**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Dōstlar aġyārı görsem yār-ıla olmaz aceb
Meyl ider gülşende gül açılsa dikenden yaña

27. **yañа:**-*a*
Gazel 109
Mısra: **8**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Ger tecellī itmese Mūsā'ya nūr-ı nār-ı ışḳ
Bir ḳadem basmazdı ol vādī-i eymenden yaña

28. **yañа:**-*a*
Gazel 109
Mısra: **10**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

İy boyı servüm Muḥibbī göreliden gün yüzüñ
İtmedi hergiz heves kim vara gülşenden yaña

29. **yañа:**-*a*
Gazel 130
Mısra: **2**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Gitdi dil bir māh-peykerden yaña
Akdı san sudur o serverden yaña

30. **yañа:**-*a*
Gazel 130
Mısra: **10**
Bir eksene göre sağ veya

solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Yaşuñı sīm it Muḥibbī rūy-ı zer
Māyil olur ḫūblar zerden yaña

31. **yanında:**-*ın, -da*
Gazel 140
Mısra: **3**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Ḳaddi reftārı yanında hīçe saymazlar anı
Serv ü arar bir yaña ol ḳadd-i bālā bir yaña

32. **yanuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 250
Mısra: **7**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Eger yanuñda suç-ısa gel öldür
Gözüm gördi göñül sevdi nihāyet

33. **yanuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 334
Mısra: **1**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Seni cāndan sevdügüm cānā ola yanuñda suç
Ben bu suç-ıla cemālüñden ırag olmak ne güç

34. **yanuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 334
Mısra: **10**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

N'eylesün n'itsün Muḥibbī yā niçe yazsun ġamı
Seni cāndan sevdügi çünki olur yanuñda suç

35. **yanında:**-*ı, -n, -da, -*
Gazel 417
Mısra: **10**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Maḫzen-i dilden çıkardum yine söz gevherlerin
Oldı söz ehli yanında maʿnī gevherden leẕīẕ

36. **yaña:**-*a*
Gazel 419
Mısra: **11**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Serv ḳaddüñ görinür bālā vü ṭūbādan yaña
Leblerüñ cānā şarāb-ı āb-ı kev s erden leẕīẕ

37. **yanumca:**-*(u)m, -ca*
Gazel 437
Mısra: **6**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Kūh-kenlik sanʿatında ben de Ferhād olmışam
Tīşe ursam iñlesem yanumca iñler kūhsār

38. **yanuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 451
Mısra: **4**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Hem-ser olurısam seg-i kūyuñ-ıla her gice
Yanuñda ḳadr ü ḳıymet ise bu ḳadar yiter

39. **yanında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 479
Mısra: **10**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Sīnemdeki elifden derdüm gören sanur bir
Yanında dāġa baksun ol vaḳt diye ki vehdür

40. **yanına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 484
Mısra: **5**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Ġamze oklarını çeşmi yanına cemʿ eyleyüp
Atmaga ʿāşıḳlara almış ele ebrū çeker

yan-:

1. **yan:**
Gazel 5
Mısra: **10**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Yanayım pervāne-veş şem-i cemāli nūrına
Şem-i ḥüsne çün Muḥibbī didi dilber yan baña

2. **yan:**
Gazel 13
Mısra: **18**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Şem gibi dil çerāġın yakayın tā ṣubḥa dek
Pīr-i ışḳ virüp naṣīḥat didi yan yakıl baña

3. **yanında:**-*(ı)n, -da*
Gazel 73
Mısra: **6**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Günden güne āşıḳ-ı dil-ḫaste zār olup
Yanında iti gibi raḳīb muteber ola

4. **yanmak:**-*mak*
Gazel 191
Mısra: **6**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Ne acebdür şevḳı-y-ile ger yazsa cān u dil
Çünki ben pervāneyem yanmak baña olmaz acīb

5. **yanup:**-*up*
Gazel 267
Mısra: **3**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Bu dil yanup başumdan dūd-ı āhum
Çıkar mı ʿışḳda olmasa ḥarāret

6. **yanup:**-*up*
Gazel 383
Mısra: **8**
Bir eksene göre sağ veya

solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Aña ʿāşıḳ mı dirler şemʿ-i ḥüsne
Yanup pervāne-veş olmaya nā-būd

7. **yanmayup:**-*ma, -(y)up*
Gazel 487
Mısra: **6**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

ʿIşḳ nārını şu kim yakdı ezel sīnesine
Yanmayup ol gice gündüz baña diñ yā ne olur

8. **yan:**
Gazel 499
Mısra: **9**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Yan maḥabbet nārına kalmaya benlikden nişān
Zer ṣāf olmak içün her laḥẓa ḳāl üstindedür

yaña:

1. **yaña:**
Gazel 20
Mısra: **1**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Akdı yaşum su gibi ol serv-i bālādan yaña
Kıldı dil murġı heves kūy-ı dil-ārādan yaña

2. **yaña:**
Gazel 20
Mısra: **2**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Akdı yaşum su gibi ol serv-i bālādan yaña
Kıldı dil murġı heves kūy-ı dil-ārādan yaña

3. **yaña:**
Gazel 20
Mısra: **4**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Tīr-i āha ḳaddüñi bük eyle bir çāḥı kemān
Kim güzeller māyil olur ok-ıla yadan yaña

4. **yaña:**
Gazel 20
Mısra: **6**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Arż kılsañ görseler bir kez senüñ taṣvīrüñi
Varmaz idi ehl-i şirk olan kelīsādan yaña

5. **yaña:**
Gazel 20
Mısra: **8**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Bezm-i ġamda bilmek isterseñ eger nālişlerüm
Dōstum bir kez kulak tut nāy-ı gūyādan yaña

6. **yaña:**
Gazel 20
Mısra: **10**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Sevgilinin yanı.

Naḳd-i cāna būseñi re'y eyledüm didüm didi
İy Muḥibbī key sakın ugrama buradan yaña

yaña kaç:

1. **yaña kaç:**--*a*
Gazel 342
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin dudakları bağlamında ondan yana olmak kastedilmektedir.

Mārdur zülfi dilā ḳaṣd itse her dem cānuña
Ġam degül tiryākdür laʿl-i lebüñden yaña kaç

yaña naẓar kılmaz:

1. **yaña naẓar kılmaz:**--*maz*
Gazel 129
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözleriyle sevgiliden bir başka yöne bakamadığı kastedilmiştir.

Seni gözler rāstī ġayrı yaña kılmaz naẓar
Diseler bu çeşmüme olmaz aceb ḳıble-nümā

yanaġ:

1. **yañaguñ:**-*u, -ñ*
Gazel 239
Mısra: **7**
Yanak II sevgilinin yanağı.

Yañaguñ tāzedür verd-i iremden
Boyuña ṭūbī sergerdāndur iy dōst

yanar:

1. **yanar:**-*(a)r*
Gazel 334
Mısra: **5**
(Aşk ateşiyle) yanmak, çok güçlü ve derin bir aşkla sevmek.

Āteş-i dilden yanar her gice bu ḳandīl-i çarḫ
Ger kebūd olsa felek tañ mı ider āhum ʿurūc

2. **yanar:**-*(a)r*
Gazel 481
Mısra: **2**
(Aşk ateşiyle) yanmak, çok güçlü ve derin bir aşkla sevmek.

Dil cemālüñi görelden bir ʿaceb dīvānedür
Şemʿ-i ḥüsnüñ şevḳine cāndan yanar pervānedür

yanar-ısa:

1. **yanar-ısa:**--*ı, --sa*
Gazel 192
Mısra: **10**
1)Yanıp,kül olmak. 2) Ateşler içinde kalmak.

Ruḫlarına cān u dil pervānedür
Yanar-ısa bu Muḥibbī ne aceb

yandur:

1. **yandurup:**-*up, -, -*
Gazel 280
Mısra: **1**
Yanmasına neden olmak, ateşini çoğaltmak; acısını, kederini artırmak.

Yandurup ger kül ide her dem beni hicrān-ı dōst
Nuṭḳa ger ḳudret bulam derd-ile diyem kanı dōst

yāʿni:

1. **yaʿnī:**
Gazel 278
Mısra: **2**
"Demek oluyor ki" anlamında bir bağlaç.

Rehber ol baña ṣabā gel der-i cānāna ilet
Yaʿnī cān bülbülini tāze gülistāna ilet

2. **yaʿnī:**
Gazel 284
Mısra: **2**
"Demek oluyor ki, sözün kısası, doğrusu" anlamlarında bir bağlaç.

İy şāh-ı ḥüsün ʿāşıḳuñam gel ʿadālet it
Yaʿnī vefā vü mihrüñi göster ḥimāyet it

yañıl:

1. **yañılup:**-*up*
Gazel 103
Mısra: **6**
Yanılmak, hataya düşmek.

Niçe demlerdür ki ben kūyında derbān olmışam
Yañılup bir gün benümçün dimedi kesdür baña

2. **yañıluban:**-*ub, -an*
Gazel 299
Mısra: **6**
Yanılmak, hataya düşmek.

Lāyıḳ saña kim eyleyesin cevr ü cefālar
Mihr eyleyesin yañıluban gāh gehī dōst

3. **yañılup:**-*up*
Gazel 382
Mısra: **2**
Yanılmak, hataya düşmek.

Her nefes ben eylerem ol ṣūḫ-ı bī-pervāyı yād
Āh kılmaz yañılup bu ʿāşıḳ-ı ṣeydāyı yād

yanına dāġ yakaldan:

1. **yanına dāġ yakaldan:**-*ı, --n, --a, --a, --l, --dan*
Gazel 463
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık bir önceki mısrayla ilgili olarak gönlünde aşk yarasının(ateşinin) açıldığı anı bir zaman olarak kastetmiştir.

Elifken sīnede bir idi derdüm
Yakaldan yanına dāġ ona beñzer

yanına varsa:

1. **yanına varsa:**-*ı, --n, --a, --sa*
Gazel 315
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bahsedilen su kenarının yanına gitme,derdini dökmek için yaklaşmak kastedilmektedir.

Aka aka cūy-iken baḥr oldı yaşum ʿāḳıbet
Maḥv olur yanına varsa itmesün enhār baḥs

yañlış añladum:

1. **yañlış añladum:**-*du, --m*
Gazel 426
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğru anlaşılmayan,hatalı olan.

Yir yirin cānā lebüñ üzre görinen mū mıdur
Yoḫsa yañlış añladum ol sāye-i ebrū mıdur

yanmaz-ıdı:

1. **yanmaz-ıdı:**-*maz, --dı*
Gazel 289
Mısra: **10**
Parıldamamak,ışık saçmamak.

Meclisüñde şemʿi gördüm karşuña par par yanar
Yanmaz-ıdı şevḳuñ-ile olmaya ger nār mest

yanum:

1. **yanumda:**-*da*
Gazel 460
Mısra: **10**
(Bir durum veya olayda) Birisine eşlik etmek.

İy Muḥibbī ġamdan özge yār-ı ṣādıḳ bulmadum
Her ne dem kim yoklasam yanumda ġam ḫānemdedür

yap:

1. **yapa:**-*a*
Gazel 263
Mısra: **6**
Bina etme.

Dilin yapsun yiter bu derdmendüñ
Degül ḥācet yapa mescid ʿīmāret

2. **yapar:**-*ar*
Gazel 58
Mısra: **4**
(Gönül) yapmak II mutlu etmek.

Göñlümi seng-i cefā-y-ıla n'ola yıksa nigār
Ġam degül çünki yıkan yine yapar mimār ola

3. **yapduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 290
Mısra: **11**
(Gönül) yapmak II mutlu etmek.

Niçe kez yapduñ Muḥibbī göñlini yıkduñ yine
Sīnede bünyād-ı ʿışḳı muḥkem itdüñ ʿāḳıbet

yap yap:

1. **yap yap:**
Gazel 190
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(ses taklidi söz) Yavaş yavaş, usul usul, sessizce.

İy Muḥibbī dil-rübālar cevrine incinme kim
Kim seni tedrīc-ile ögredür anlar yap yap

yapıl-:

1. **yapıldı:**-*dı*
Gazel 192
Mısra: **3**
İnşa edilmek, kurulmak.

Şükr kim yapıldı bu ġam kapusı
Açılup göñlüme ebvāb-ı ṭarab

yaprak:

1. **yaprak:**
Gazel 416
Mısra: **6**
Ağaç yaprağı II Kâğıt.

Sıgmaya ḳıṣṣa-i ʿışḳ kātib ola ḫalḳ-ı cihān
Baḥr eger cümle mürekkeb ola yaprak kāġıẕ

yapulu:

1. **yapulu:**
Gazel 472
Mısra: **8**
İnşa edilmiş, yapı olarak kurulmuş, yapılmış.

Ġam merdümine taḫliye itdüm bu göñlümi
Ḳudret eliyle yapulu bir vaḳf-ḫānedür

yār:

1. **yarar:**-*ar*
Gazel 389
Mısra: **10**
İkiye ayırmak, parçalamak.

Virmedi kimse Muḥibbī hīç miyānından ḫaber
Gerçi bir kılı niçe yirden yarar ehl-i ḫıred

2. **yāruñ:**-*uñ*
Gazel 10
Mısra: **3**
Arkadaş, dost, sevgili.

Ugradı meger bāḍ-ı ṣabā zülfine yāruñ
Pür itdi dimāġını dilüñ anber-i sārā

3. **yār:**
Gazel 19
Mısra: **8**
Arkadaş, dost, sevgili.

İy saçı leylī ne tañ ger bāña mecnūn diseler
Dil ise bende degül aḳl degül yār bāña

4. **yārı:**-*ı*
Gazel 23
Mısra: **6**
Arkadaş, dost, sevgili.

Eyleyen sevdā-yı zülfidür benüm ḥālüm siyāh
İtmedüñ yārı benüm ḥālümden āgāh iy ṣabā

5. **yār:**
Gazel 24
Mısra: **9**
Arkadaş, dost, sevgili.

Yār ilinden ayrı düşmek hey ne müşkil derd olur
İy Muḥibbī aña nisbet ölmek āsāndur bāña

6. **yārsuz:**-*suz*
Gazel 24
Mısra: **1**
Arkadaş, dost, sevgili.

Yārsuz yazı vü tag u bāġ zindāndur bāña
Ġayra ger cennet gelürse beytü'l-aḥzāndur bāña

7. **yār:**
Gazel 39
Mısra: **9**
Arkadaş, dost, sevgili.

Rāḥat olurdum Muḥibbī cevr okın yagdursa yār
Niçe rāḥat olmayam ol ḫˇāb-ı bārāndur bāña

8. **yāri:**
Gazel 50
Mısra: **7**
Arkadaş, dost, sevgili.

Dimiş ḥavrāya beñzer yāri zāhid
Berāber kandadur ḫāṣā vü kellā

9. **yārā:**-*a*
Gazel 70
Mısra: **5**
Arkadaş, dost, sevgili.

Bendeñem yārā bilürsin sen dilā
Ḥükm ide mi pādişāha hīç gedā

10. **yār:**
Gazel 74
Mısra: **11**
Arkadaş, dost, sevgili.

İtlerinden beni add itmiş ser-i kūyında yār
Ḫoş laḳab virmiş ḥabībüm bāña ġāyet faḫr ola

11. **yār:**
Gazel 82
Mısra: **5**
Arkadaş, dost, sevgili.

Nāmede cevr ü cefāsın yād idüp gönderdi yār
Nefḥa-i Rūḥu'l-ḳudüs san oldı ol ḳāṣid bāña

12. **yār:**
Gazel 86
Mısra: **1**
Arkadaş, dost, sevgili.

Zülfin giderüp yār kaçan bī-niḳāb ola
Gören yüzini diye meger āfitāb ola

13. **yāra:**-*a*
Gazel 91
Mısra: **8**
Arkadaş, dost, sevgili.

Ḫāk olursa zecr ü hicrinden Muḥibbī ḫasta dil
İy ṣabā merdümlik it yāra ḫaber kıl dāyimā

14. **yār-ıla:**--*ıla*
Gazel 109
Mısra: **5**
Arkadaş, dost, sevgili.

Dōstlar aġyārı görsem yār-ıla olmaz aceb
Meyl ider gülşende gül açılsa dikenden yāña

15. **yāruñ:**-*uñ*
Gazel 112
Mısra: **9**
Arkadaş, dost, sevgili.

Yāruñ cefā vü cevri gelürse Muḥibbī'ye
Olur feraḥ zīra görinmez aña balā

16. **yār:**
Gazel 114
Mısra: **1**
Arkadaş, dost, sevgili.

Yaralansa cān u dil kılmaz teraḥḥum yār aña
Kana dönse göz yaşı itmez naẓar dildār aña

17. **yāra:**-*a*
Gazel 115

Mısra: **13**
Arkadaş, dost, sevgili.

Gönderürdüm yāra ben dāyim maḥabbet-nāmeler
İy Muḥibbī olsa idi ger baña fermān ṣabā

18. **yār:**
Gazel 135
Mısra: **3**
Arkadaş, dost, sevgili.

Yār tan mıdur perī-veş olsa bu gözden nihān
İki zülfi iki yañadan olupdur bāl aña

19. **yār:**
Gazel 146
Mısra: **9**
Arkadaş, dost, sevgili.

Yār vaṣlın vade kılmışdur Muḥibbī ḫastaya
İy ecel bir dem taḥammül eyle gel itme şitāb

20. **yārdan:**-*dan*
Gazel 161
Mısra: **9**
Arkadaş, dost, sevgili.

İy Muḥibbī yārdan ger baña olursa naẓar
Ġam degül düşmen cefāsından ko cevr itsün raḳīb

21. **yār:**
Gazel 163
Mısra: **7**
Arkadaş, dost, sevgili.

Ḫ‘āba vardum nāgehān luṭf-ıla geldi didi yār
Bu ne ġafletdür uyan üstüñe togdı āfitāb

22. **yār:**
Gazel 190
Mısra: **3**
Arkadaş, dost, sevgili.

İtse efşān zülfini dagıtsa gül yüzine yār
Aña beñzer āfitābuñ yüzini dutsa seḥāb

23. **yāruñ:**-*uñ*
Gazel 198
Mısra: **1**
Arkadaş, dost, sevgili.

İy ṣabā benden varup yāruñ der ü eyvānın öp
Ḫāk-i pāyına yüzüñ sürer gibi dāmānın öp

24. **yāruñ:**-*uñ*
Gazel 205
Mısra: **13**
Arkadaş, dost, sevgili.

İy Muḥibbī cāmi-i ḥüsninde yāruñ Cuma gün
Ḫoş edā ile okudı ḫuṭbe-i ḥüsnin ḫaṭīb

25. **yāruñ:**-*uñ*
Gazel 220
Mısra: **9**
Arkadaş, dost, sevgili.

Çün Kabe kūyı yāruñ oldı Muḥibbī menzil
Geh zinde gāh mürde kıl anda sen iḳāmet

26. **yār:**
Gazel 245
Mısra: **7**
Arkadaş, dost, sevgili.

Açılsa gül gibi yār itse ḫande
Benüm yaşum n’ola bārāndur iy dōst

27. **yār:**
Gazel 255
Mısra: **9**
Arkadaş, dost, sevgili.

Kapumda itlerümden kimdür dimiş bizi yār
ʿÖmri çok olsun itmiş yine bizi riʿāyet

28. **yāra:**-*a*
Gazel 257
Mısra: **4**
Arkadaş, dost, sevgili.

Kamu aḥvālüñi şiʿrüñde şerḥ it
Ola bir gün yāra irişe şāyet

29. **yār:**
Gazel 278
Mısra: **7**
Arkadaş, dost, sevgili.

Ola kim oyna gelüp zülfini çevgān ide yār
Top idüp sen de dilā başuñı meydāna ilet

30. **yār:**
Gazel 281
Mısra: **9**
Arkadaş, dost, sevgili.

Yār eger zülfin giderse gül yüzinden ġam degül
Çün Muḥammed devridür küfre ne ḥācet iltifāt

31. **yār:**
Gazel 284
Mısra: **5**
Arkadaş, dost, sevgili.

Girse elüñe bir ṣanem yār yār-ı nāzenīn
Yiter saña cümle cihāndan ferāġat it

32. **yāra:**-*a*
Gazel 295
Mısra: **6**
Arkadaş, dost, sevgili.

Evc-i felekde seyrān iderken bu murġ-ı dil
Oldı hevā-yı zülfi ile ḫāl yāra pest

33. **yār:**
Gazel 316
Mısra: **9**
Arkadaş, dost, sevgili.

Lā dime cevriyle öldürse Muḥibbī seni yār
Hīç revā mıdur gedā eyleye sulṭān-ıla baḥs

34. **yār:**
Gazel 335
Mısra: **11**
Arkadaş, dost, sevgili.

Baña ārzū yār ḫod beddür saña
Zāhidā çün bir degüldür her mizāc

35. **yāruñ:**-*uñ*
Gazel 339
Mısra: **3**
Arkadaş, dost, sevgili.

Göñlümi şeydā kılan yāruñ müselsel zülfidür
Bu dil-i dīvāneye zencīr-ile kılmañ ʿilāc

36. **yāruñ:**-*üñ*
Gazel 355
Mısra: **10**
Arkadaş, dost, sevgili.

Bu Muḥibbī niçe bülbül gibi kanlar yutmasun
Gülşen-i ḥüsninde yāruñ nūş ider her gün ḳadeḥ

37. **yār:**
Gazel 358
Mısra: **5**
Arkadaş, dost, sevgili.

Tünddür rāh-ı vefāda yār līk
Bulmış ol rāh-ı cefā içre rüsūḫ

38. **yār:**
Gazel 370
Mısra: **3**
Arkadaş, dost, sevgili.

Mektebde meger yār okumış cevr rumūzın
Oldı bu cefā ʿilmine anuñ-ıçun üstād

39. **yāruñ:**-*üñ*
Gazel 384
Mısra: **6**
Arkadaş, dost, sevgili.

Ṣūfī diler ki bula naʿīmi riyā ile
ʿĀşıḳ kemāl-i luṭfına yāruñ ider ümīd

40. **yār:**
Gazel 397
Mısra: **3**
Arkadaş, dost, sevgili.

Ḳāmet getürse yār ḳıyāmet kopar o dem
Kimdür ki görüp kaşlarını itmeye sücūd

41. **yāra:**-*a*
Gazel 400
Mısra: **2**
Arkadaş, dost, sevgili.

Yüzini görmeyeli bu dil-i āvāre meded
Öliserdür derd-ile irmedin ol yāra meded

42. **yāra:**-*a*
Gazel 400
Mısra: **10**
Arkadaş, dost, sevgili.

Bu Muḥibbī öliyor derd-i firāḳ-ıla bugün
Çıkmadın cānı irişsün diñüz ol yāra meded

43. **yār:**
Gazel 413
Mısra: **9**
Arkadaş, dost, sevgili.

Ḫānesinden yār eger togsa Muḥibbī gün gibi
Kalmaya çāk olmaduk hīç bir girībānlar meded

44. **yārān:**-*an*
Gazel 425
Mısra: **10**
Arkadaş, dost, sevgili.

İy Muḥibbī kān-ı dilden sözlerüñ gevherlenür
Saklama cūmerdlik it çünki anı yārān umar

45. **yāra:**-*a*
Gazel 434
Mısra: **5**
Arkadaş, dost, sevgili.

Kaçan ki görse ʿuşşāḳı ḥasedden yāra ġamz eyler
Raḳībi bilmedüm hergiz cihānda ben ne milletdür

46. **yār:**
Gazel 445
Mısra: **3**
Arkadaş, dost, sevgili.

Beñzer ki yār āyīneye eylemiş naẓar
Ḥüsnin göreli kendüzini ḫīş-bīn tutar

47. **yāruñ:**-*uñ*
Gazel 445
Mısra: **10**
Arkadaş, dost, sevgili.

Çeşmi ilerü gitdi meger diller almaga
Turmış kafada perçemi yāruñ kemīn tutar

48. **yāra:**-*a*
Gazel 446
Mısra: **1**
Arkadaş, dost, sevgili.

Yāra kıldum bir naẓar gördüm ki āhū gözlüdür
Yakdı mihriyle beni zīrā ki ol gün yüzlüdür

49. **yār:**
Gazel 488
Mısra: **11**
Arkadaş, dost, sevgili.

İy Muḥibbī yār gönderse eger tīr-i cefā
Cān u dilden aña karşu çıkubanı aladur

50. **yār:**
Gazel 490
Mısra: **1**
Arkadaş, dost, sevgili.

Yār ġāyiblik mihri rūz u şeb ḫāṭırdadur
Hey ḫaṭā didüm ne ġāyib dāyim ol ḫāṭırdadur

yār beni öldüre:

1. **yār beni öldüre:**--*i*, --*dür*, --*e*
Gazel 456
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgilinin gelip kendini öldürmesini kastetmektedir.

Esb-i nāz-ıla gelüp ü yār beni öldüre ger
Baña devlet bu serüm ḫalḳa-i fitrāke çıkar

yār eline:

1. **yār eline:**--*i*, --*n*, --*e*
Gazel 416
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin eli,yamacı.

ʿIşḳ tomarına cān riştesini bagla göñül
Yār eline düşe bir gün ola varmak kāġıẕ

yār ile:

1. **yār ile:**--*i*, --*le*
Gazel 213
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliyle birlikte.

Furṣatı elden düşürme bir muṣāḥib yār ile
Geşt-i gülşen kıl degül ḫālī felekden inḳılāb

yār incinür:

1. **yār incinür:**--*ür*
Gazel 157

Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa üzülüp,küsmesi kastedilir.

Rāh-ı ışḳında fiġānum işidüp yār incinür
Öldüriserdür Muḥibbī derdmendi kīn salup

yār kūyına:

1. **yār kūyına:**--*ı, --n, --a*
Gazel 399
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin semti veya eşiği.

İy Muḥibbī yār kūyına seni iletmege
Hem resūlüm hem ṭarīḳum daḫı varumdur nemed

yār ola:

1. **yār ola:**-*a*
Gazel 52
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dost olmak.

Bundan Muḥibbī olmaya devletlü bir kişi
Ālem içinde sevdügi anuñ-ıla yār ola

2. **yār ola:**--*a*
Gazel 312
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dost olmak.

Gerekdür gülşen içre cāy-i ḫālī
Muḥibbī yār ola olmaya sāliş

3. **yār ola:**--*a*
Gazel 98
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dost olmak; nasip olmak.

Kūy-ı dilberden Muḥibbī yagsa ger seng-i cefā
Yüzini döndürmeyüp fikrinde anuñ yār ola

yār olasın:

1. **yār olasın:**--*a, --sın*
Gazel 133
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dost, arkadaş olmak. II. Eşlik etmek.

Sen gül içün ḫalḳ-ı ālem cümle düşmendür baña
Ẕerre gelmez aynuma ger yār olasın sen baña

yār olmaz:

1. **yār olmaz:**--*maz*
Gazel 481
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yardımcı olmak; dost olmak, arkadaş olmak.

Meyl iderse gözlerüm yaşına yār olmaz ʿaceb
Çünki ḳadrini bilür her biri bir dür-dānedür

yār olmazsın:

1. **yār olmazsın:**-*sın*
Gazel 33
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yoldaş,eş olmamak.

Yār olmazsın didüm iy pür-cefā
Didi kim gördi bu dünyādan vefā

yār u belā:

1. **yār u belā:**
Gazel 226
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgili ve sıkıntı.

Ġam yār u belā mūnis ü endūh nedīmüñ
Gözyaşını iy dīde ḫarīfāne şarāb it

yār u mūnis:

1. **yār u mūnis:**
Gazel 102
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevimli ve cana yakın sevgili.

Sanma ışḳuñla beni hicrān şebi tenhā olam
Kanda olsam yār u mūnis āh u efġāndur baña

yār vaṣlın istedi:

1. **yār vaṣlın istedi:**--*lı(n), --di*
Gazel 150
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliye kavuşmak istemesi kastedilmiştir.

Bu Muḥibbī yār vaṣlın istedi ferdā didi
İy ecel bir dem taḥammül eyle gel itme şitāb

yara:

1. **yaralar:**-*lar*
Gazel 439
Mısra: **4**
1)Aşk acısı çeken bütün dostlar. 2)Acı,sızı,kırgınlık.

Sīnemüñ üstinde cānā görinen ġam dāġıdur
Ḳaṭre ḳaṭre eşk-ile bagrumda biñ biñ yaralar

yāra diseñ:

1. **yāra diseñ:**--*a, --se, --n*
Gazel 373
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın halini sevgiliye aktarması kastedilmektedir.

Yāra diseñ ḥālüñi almaz Muḥibbī ʿaynına
Ḥüsnine maġrūr olan ʿuṣṣāḳa vire mi vücūd

yaradaldan berü:

1. **yaradaldan berü:**--*a, --l, --dan*
Gazel 340
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yarattığından beri.

Yaradaldan berü hīç komaduñ aç
Beni itme İlāhī ġayra muḥtāc

yārān:

1. **yārān-ıla:**-*ıla*
Gazel 163
Mısra: **3**
Arkadaş, dost, sevgili.

Bezm-i ġamda içmege yārān-ıla ḫūn-ı ciger

Eylerem dil āteşine karşu bu bagrum kebāb

2. **yārān:**
Gazel 176
Mısra: **8**
Arkadaş, dost, sevgili.

Bezm-i ġam içre olalıdan gözi yaşı müdām
Yārān demine eylemişem bagrumı kebāb

3. **yārāna:**-*a*
Gazel 429
Mısra: **9**
Arkadaş, dost, sevgili.

Muḥibbī yine yārāna maʿānī dürlerin dökdüñ
Bu şiʿrüñ ṭarzını ancak senüñ ṣāḥib-kemāl añlar

yārān beni bilmez mi hīç:

1. **yārān beni bilmez mi hīç:**--*i, --mez, --mi*
Gazel 345
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık sevgilinin kendisini ve ne kadar özverili bir aşık olduğunu bildiğini kastetmektedir.

Bunca yıldur kūy-ı dilberde yanaram şemʿ-vār
Bir çöpe almazlanur yārān beni bilmez mi hīç

yārān elinde:

1. **yārān elinde:**-+*i, --n, --de*
Gazel 189
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dost, arkadaş eli.

Ḳadeḥ devr eylesün yārān elinde
Gözümüz görmesün hergiz bizüm āb

yārān içün:

1. **yārān içün:**--*çün*
Gazel 164
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) dost,sevgili için yanıp tutuşmak kastedilmiştir.

Bezm-i ġamda dil kebāb yārān içün
Eyledüm bu gözlerüm yaşın şarāb

2. **yārān içün:**--*çün*
Gazel 169
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) dost,sevgili için yanıp tutuşmak kastedilmiştir.

Dil kebābın eyledüm ben mā-ḥażar yārān içün
Sīnemi kıldum kebāb u gözlerüm yaşın şarāb

3. **yārān içün:**--*çün*
Gazel 167
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dost,sevgili için.

Meclis-i ġam içre göñli nāle eyler ney gibi
Bu Muḥibbī ideli yārān içün yaşın şarāb

4. **yārān içün:**
Gazel 262
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dost,sevgili için.

Nedür bu şiʿr-engīzüñ Muḥibbī
Meger yārān içün bir ḥasb-i ḥālest

yārāna:

1. **yārāna:**--*a*
Gazel 208
Mısra: **9**
1)Aşk acısı çeken bütün dostlar. 2)Acı,sızı,kırgınlık.

Penddür yārāna her dem bu Muḥibbī sözleri
Çünki olmışdur anuñ her bir kelāmı bir kitāb

yaraş:

1. **yaraşur:**-*ur*
Gazel 28
Mısra: **5**
Uygun düşmek, münasip, yakışmak.

Yaraşur serv-i sehī gibi salınsañ nāz-ıla
Gökden inmiş çün ezelden nār ḥilatdür saña

2. **yaraşur:**-*ur*
Gazel 225
Mısra: **1**
Uygun düşmek, münasip, yakışmak.

Zāhid yaraşur sen yüri ol sag u selāmet
ʿĀşıḳ olanuñ faḫrı olur olsa melāmet

3. **yaraşur:**-*ur*
Gazel 265
Mısra: **1**
Uygun düşmek, münasip, yakışmak.

Zāhid yaraşur sen yüri ol sag u selāmet
ʿĀşıḳ olanuñ faḫrı olur olsa melāmet

yarası görinmez:

1. **yarası görinmez:**--*in, --mez*
Gazel 107
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliden gelen eziyet ve cefa aşık için sevinilecek bir şeydir. Onun gönülde açtığı yaralar aşığın önemsendiğini gösterir. O yüzden önemli değildir.

Gelse biñ tīġ-ı cefā ẓāhir görinmez yarası
Yaksa biñ nār-ı sitem daġ-ı nihānīdür baña

yaraşur:

1. **yaraşur:**
Gazel 82
Mısra: **10**
Uygun düşmek, münasip, yakışmak.

Secde kıldı ṭāḳ-ı ebrūña Muḥibbī cān-ıla
Yaraşur miḥrāb-ı mescid dir-ise sācid baña

yarat:

1. **yaratduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 156
Mısra: **7**
Allah tarafından halkedilmek, var edilmek.

Kullaruñ içün yaratduñ ḥükmüñ iẓhār eyledüñ

Gül bitürdüñ ḫārdan kurı
şecerden daḫı sīb

yār-ı cefā ugraya:

1. **yār-ı cefā ugraya:**-*ya*
Gazel 73
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığa hayattayken sıkıntı ve eziyet çektiren sevgili mezarıma uğrasın anlamında kullanılmıştır.

Derd-i dilümi söyleye ḳabrümde her giyāh
Ol yār-ı cefā ugraya andan güẕer ola

yār-ı cefā-cū:

1. **yār-ı cefā-cū:**
Gazel 226
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cefa edici yar, zalim sevgili.

İy yār-ı cefā-cū dile gel göñli ḫarāb it
Gün yüzüñi göster gözümi toptolu āb it

yār-ı cefā-hū:

1. **yār-ı cefā-ḫū:**
Gazel 226
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cefayı ve eziyeti huy edinen sevgili // Eziyet eden, zalim, gaddar sevgili.

Ola ki gele pā koya ol yār-ı cefā-ḫū
Rāhında Muḥibbī yüzüñi yüri türāb it

yār-ı cevr-ile:

1. **yār-ı cevr-ile:**-*le*, -
Gazel 281
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin çektirdiği sıkıntı ve eziyet kastedilmektedir.

İy Muḥibbī yār-ı cevr-ile bugün hem-dem iseñ
Çok belālar getürür başuña senüñ kāyināt

yār-i dil-keşi:

1. **yār-i dil-keşi:**-*i*
Gazel 445
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül çeken sevgili.

Gören o yār-i dil-keşi dir bu ne dīn tutar
ʿĀşıḳlarını kırmag-ıçun tāze kīn tutar

yāri gördügi var:

1. **yāri gördügi var:**
Gazel 98
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliyi kimsenin göremedğinden yakınılmaktadır.

Gözleri maḫmūr olupdur bāde-i nāz içmeden
Rūz u şeb kim gördügi var yāri kim huşyār ola

yārı gördüm:

1. **yārı gördüm:**-*ı, --dü, --m*
Gazel 268
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliyi görmek.

Yārı gördüm nāgehān didüm ki bu ʿayn-ı mehest
Geydügi zerrīn ḳabā başındaki keç külehest

2. **yārı gördüm:**-*ı, --dü, --m*
Gazel 453
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgiliyi görmek.

Nāgehān bir şeb uyudum yārı gördüm ḫˇābda
Niçe yıllar beni bī-dār iden ol şeb ḫābıdur

yārı gözler:

1. **yārı gözler:**-+*ı, --ler*
Gazel 191
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sürekli sevgiliyi izlediği ve beklediği kastedilmiştir.

Yārı gözler dem-be-dem ḳıble-nümādur gözlerüm
Fāyide yok çün ezelden bāña olmadı naṣīb

yār-ı hūb:

1. **yār-ı ḫūb:**
Gazel 154
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)İyi,hoş davranışlı sevgili. 2)Günahkar sevgili.

Zülfi çevgānı elinde görse dil bir yār-ı ḫūb
Ol zamān meydān-ı ışḳ içre ider başını top

yār-ı mihribān:

1. **yār-ı mihribān:**
Gazel 326
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şefkatli, merhametli, güler yüzlü sevgili.

Olupdur her kişi bir gence mālik
Yiter baña o yār-ı mihribān genc

yār-ı nāzenīn:

1. **yār-ı nāzenīn:**
Gazel 284
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nazlı sevgili.

Girse elüñe bir şanem yār yār-ı nāzenīn
Yiter saña cümle cihāndan ferāġat it

yār-ı perīşānum:

1. **yār-ı perīşānum:**--*um*
Gazel 155
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kederli,hüzünlü aşık.

Rehgüẕārında beni yār-ı perīşānum görüp
Bir naẕar raḥm eyledi ḥāl-i perīşānum görüp

yārı ṭaleb kıl:

1. **yārı ṭaleb kıl:**-+*ı*
Gazel 173
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliyi görmek isteme,ona kavuşma anlamı kastedilmiştir.

Geldi gül bezme bülbül itdi sürūd
Kıl bahār irdi sen de yārı ṭaleb

yarım:

1. **yarım:**
Gazel 5
Mısra: **6**
Yarım, yarı.

Būseye bir cān nedür biñ cān virürdüm cān-ıla
Yarım agız būse iḳrār eylese cānān baña

yarın:

1. **yarın:**
Gazel 32
Mısra: **2**
Bugünden sonra gelecek ilk gün; gelecek, ilerideki zaman; mahşer günü.

Devrān cefā vü cevr-ile itdi bugün cezā
Budur ümīdüm eyleye raḥmet yarın Ḫudā

2. **yarın:**
Gazel 270
Mısra: **3**
Bugünden sonra gelecek ilk gün; gelecek, ilerideki zaman; mahşer günü.

Bugün ḫayr eyle yarın sorılursın
Cevāba ḳādir olmaz olsa şirret

3. **yarın:**
Gazel 365
Mısra: **8**
Bugünden sonra gelecek ilk gün; gelecek, ilerideki zaman; mahşer günü.

Dilā bunda eger ḫayr u eger şer
Sorarlar yarın anda nīk eger bed

yarın sorıla:

1. **yarın sorıla:***-ı, -la*
Gazel 88
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mahşer gününde,insanın asıl memleketinde hesap sorulması kastedilmiştir.

Uzatma bugün ẓulm elini senden alçaga
Añ ol demi ki sorıla yarın şümār ola

yāruñ ʿārıżı:

1. **yāruñ ʿārıżı:***--un, --ı*
Gazel 304
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yanağı.

ʿĀrıżı devrinde yāruñ bāġ u bustāndur ābeş
Leblerine nisbet itme āb-ı ḥayvāndur ʿabeş

yāruñ dest-res bulmış iken:

1. **yāruñ dest-res bulmış iken:***--un, --mış, --ken*
Gazel 147
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgiliye erişme ve dokunmaya bu kadar yakınken anlamı kastedilmiştir.

Dest-res bulmış iken yāruñ leb-i mercānın öp
Geh yüzine sür yüzüñ geh dīde-i fettānın öp

yāruñ dili:

1. **yāruñ dili:***--u, --n, --i*
Gazel 424
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin ağzından çıkan sözler.

Saḫtdur yāruñ dili itmez aña hergiz eşer
Āhum odı ger irişe āhen ü mermer yakar

yāruñ gümānı:

1. **yāruñ gümānı:***--u, --n, --ı*
Gazel 236
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin isteği,beklentisi.

Yāruñ gümānı bu idi yolında cān virem
Şükr-i Ḫudā ki rāst olupdur gümān-ı dōst

yāruñ ḫayāli:

1. **yāruñ ḫayāli:***-i*
Gazel 73
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin hayali.

Yāruñ ḫayāli dīdede ger cilveger ola
Bu mürde gönül anuñ ile zinde ter ola

yāruñ miyānı dür:

1. **yāruñ miyānı dür:**
Gazel 96
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin ince beli inciye benzetilmiştir. İnci taşının sade,değerli ve el değmemiş oluşu aynı zamanda da zarif ve ince oluşu kastedilmiştir.

Baḥ dür yāruñ miyānı çün ezel uşşāḳ ara
Kimi inkār eyleyüp yok dir kimi dir mū aña

yāruñ vişāline irgürmedüm:

1. **yāruñ vişāline irgürmedüm:***--un, --i, --n, --e, --dü, --m*
Gazel 223
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliye kavuşamadığı kastedilmektedir.

Geşt eyledüm cihānı olup pāy-ı dil-şikest
İrgürmedüm vişāline yāruñ dirīġ dest

yāruñ zülfine:

1. **yāruñ zülfine:***--u, --n, --i, --n, --e, -*
Gazel 411
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçı.

Muʿaṭṭar oldı yine cān dimāġı
İrişdi zülfine yāruñ meger bād

yāruñ zülfini:

1. **yāruñ zülfini:***--un, --i, --ni*
Gazel 206
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Kaçan yāruñ göre zülfini çevgān
Gerekdür eyleye başın hemān top

yāruñı añ:

1. **yāruñı añ:**--*u, --n, --ı-uñ, -ı*
Gazel 234
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ı anmak,hatırlamak.

Ġaflet itme ẕulmet-i şebde uyan añ yāruñı
Kesmedi ẕikrini Yūnus mesken iken baṭn-ı ḥūt

yaş:

1. **yaşı:**-*ı*
Gazel 10
Mısra: **9**
Doğuştan îtibâren geçen ve yıl birimiyle ölçülen zaman.

Aks-i lebüñi gördi Muḥibbī yaşı içre
Sandı ki şafaḳdur meh-i nev eyledi peydā

2. **yaşların:**-*lar, -ı(n)*
Gazel 3
Mısra: **9**
Ağlandığında gözlerden akan berrak sıvı, gözyaşı.

Giceler zārīlık eyle dök gözüñüñ yaşların
Raḥmetüñden dūr kılma kullaruñ yā Rabbenā

3. **yaşum:**-*um*
Gazel 20
Mısra: **1**
Ağlandığında gözlerden akan berrak sıvı, gözyaşı.

Akdı yaşum su gibi ol serv-i bālādan yaña
Kıldı dil murġı heves kūy-ı dil-ārādan yaña

4. **yaşına:**-*ı, -(n)a*
Gazel 26
Mısra: **11**
Ağlandığında gözlerden akan berrak sıvı, gözyaşı.

Gözüm yaşına bakmaz cevher olsa
Ne kılam n'eyleyem derdā dirīġā

5. **yaş:**
Gazel 33
Mısra: **7**
Ağlandığında gözlerden akan berrak sıvı, gözyaşı.

Gözlerümden yaş yirine kan gelür
Ḫāk-i pāyuñ gönder olsun tūtiyā

6. **yaşum:**-*(u)m*
Gazel 60
Mısra: **5**
Ağlandığında gözlerden akan berrak sıvı, gözyaşı.

Dokınup bād-ı āhumdan yaşum deryāsı mevc urdı
Kalup dil zevraḳı anda görinmez aña sāḥilhā

7. **yaşuñ:**-*uñ*
Gazel 65
Mısra: **9**
Ağlandığında gözlerden akan berrak sıvı, gözyaşı.

Yaşuñ girdābına düşdüñ Muḥibbī çāre yok hergiz
Çıkar şimden girü dilden ḫalāṣ-ı fikr-i sāḥil hā

8. **yaşuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 130
Mısra: **9**
Ağlandığında gözlerden akan berrak sıvı, gözyaşı.

Yaşuñı sīm it Muḥibbī rūy-ı zer
Māyil olur ḫūblar zerden yaña

9. **yaşum:**-*(u)m*
Gazel 186
Mısra: **6**
Ağlandığında gözlerden akan berrak sıvı, gözyaşı.

Silüp pāk itmek içün kūy-ı yārı
Yaşum saḳḳā olupdur müje cārūb

10. **yaşuñ:**-*uñ*
Gazel 232
Mısra: **2**
Ağlandığında gözlerden akan berrak sıvı, gözyaşı.

Sīnede dāġ-ı ġam-ı cānānı mihmān oldı tut
Mā-ḥażar yaşuñ şarāb u bagrı biryān oldı tut

11. **yaşuñ:**-*uñ*
Gazel 241
Mısra: **8**
Ağlandığında gözlerden akan berrak sıvı, gözyaşı.

Ol serv ayagına yine iy dīde merdümi
Yaşuñ revāne olmaga gel eyle terbiyet

12. **yaşuñı:**-*uñı*
Gazel 244
Mısra: **9**
Ağlandığında gözlerden akan berrak sıvı, gözyaşı.

İy Muḥibbī yaşuñı sen de akıt cūlar gibi
Yok ḳarārı suyuñ olmış ʿāşıḳ-ı dīdār mest

13. **yaşına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 279
Mısra: **9**
Ağlandığında gözlerden akan berrak sıvı, gözyaşı.

Yaşına Muḥibbī kuluñuñ gel naẕar eyle
Bir ḳaṭre-durur nisbet aña Nīl ü eger Şāt

14. **yaşumı:**-*(u)m, -ı*
Gazel 310
Mısra: **10**
Ağlandığında gözlerden akan berrak sıvı, gözyaşı.

Ḫande kılsun gül gibi gülşende ḫaddüñ gülleri
Āhum ile eyleyem yaşumı bārān el-ġıyāṣ

15. **yaşum:**-*(u)m*
Gazel 319
Mısra: **7**
Ağlandığında gözlerden akan berrak sıvı, gözyaşı.

Bezm-i ġamda ḳaddümi çeng ü yaşum tār eyledüm
Eylerem şimden girü çeng-ile ḳanūn-ıla baḥṣ

16. **yaşum-ıla:**-*um, -ıla*
Gazel 387
Mısra: **1**
Ağlandığında gözlerden akan berrak sıvı, gözyaşı.

Yaşum-ıla gerçi kim ẕāhir görindi rūy-ı zerd

Bilmedi aḥvālümi illā meger kim ehl-i derd

17. **yaşum:**-*(u)m*
Gazel 455
Mısra: **3**
Ağlandığında gözlerden akan berrak sıvı, gözyaşı.

Gözlerüm gözgülerinden yaşum olmışdur revān
İñlerem göñlüm benüm durmaz döner dōlābdur

18. **yaşı:**-*ı*
Gazel 463
Mısra: **14**
Ağlandığında gözlerden akan berrak sıvı, gözyaşı.

İki çeşmüm iki cārī bıñardur
Ġamām üzre yaşı Hāmūn'a beñze

19. **yaşum:**-*(u)m*
Gazel 463
Mısra: **3**
Ağlandığında gözlerden akan berrak sıvı, gözyaşı.

Yaşum bāde olaldan bezm-i ġamda
Dil iñler derd-ile ḳānūna beñzer

20. **yaşum:**-*(u)m*
Gazel 482
Mısra: **3**
Ağlandığında gözlerden akan berrak sıvı, gözyaşı.

Dönelden ḳāmetüm çenge aña tār eyledüm yaşum
Ko kılsun nāle vü zārī aña çün ẕikr-ile bamdur

yaş dök:

1. **yaş dök:**
Gazel 195
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Yaş dök Muḥibbī şām u seḥer āh u nāle kıl
Afv eyleye günāhuñı tā Ġāfirü'ẕ-ẕünūb

yaş dökdügümce:

1. **yaş dökdügümce:**--*dü, --güm, --ce*
Gazel 176
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözyaşı dikmesi,ağlaması kastedilir.

Yaş dökdügümce āteş-i āhum füzūn olur
Bir yire cem olmaz-iken āteş-ile āb

yaş yirinde:

1. **yaş yirinde:**--*i(n), --de*
Gazel 125
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gözünden akan gözyaşı.

Yaş yirinde kan akar raḥm eylegil cānā aña
Gözlerümden her gice iy pādişāh-ı mehliḳā

yasagın tutmamış:

1. **yasagın tutmamış:**--*ı, --n, --ma, --mış*
Gazel 244
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yapılmaması istenmiş olan, yasaklanmış şeyi yerine getirmek,söz dinlememek.

Ġonca mey içmiş yasagın tutmamış şāh gülüñ
Kokuban agzın ṣabā didi bu ḫōd evkār mest

yasduk:

1. **yasdugum:**-*um*
Gazel 98
Mısra: **11**
Yastık, baş altına koymak veya dayanmak için kullanılan küçük minder.

Kūh-ı ġamda yasdugum iy dōst seng-i ḫāredür
Ġurbet içinde kişi düşvārdur bīmār ola

yaşın şarāb ideli:

1. **yaşın şarāb ideli:**-*+ın, --e, --li*
Gazel 167
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözyaşlarının akması ve sarhoşluk veren mey haline gelmesi kastedilmiştir.

Meclis-i ġam içre göñli nāle eyler ney gibi
Bu Muḥibbī ideli yārān içün yaşın şarāb

yaşlar döker:

1. **yaşlar döker:**--*e, --r*
Gazel 98
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Eksük itmez benüm-içün her gice yaşlar döker
Göreyim ki merdüm-i çeşmümi ber-ḫūrdār ola

yaşlar döküp:

1. **yaşlar döküp:**-*üp*
Gazel 71
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlamak, gözlerinden yaş damlamak.

Dōstlar yaşlar döküp āh eylesem itmeñ aceb
Hīç cihānda gördüñüz mi kimsene bī-derd ola

yaşum aglamakdan deryā olalı:

1. **yaşum aglamakdan deryā olalı:**--*u, --m, --mak, --dan, --a, --lı*
Gazel 463
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık çok ağlamaktan yaşlarının bir denize döndüğünü ifade etmektedir.

Yaşum deryā olalı aglamakdan İçinde bu göñül Ẕü'n-nūn'a beñzer

yaşum akarsa:

1. **yaşum akarsa:**-*+um, --ar, --sa*
Gazel 183
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaşı akmak, ağlamak, gözyaşı dökmek.

Cūybār olup akarsa tañ mı yaşum her ṭaraf
Bāġ ara reftār ider serv-i ḫırāmānum görüp

yaşum baḫr oldı:

1. **yaşum baḫr oldı:**--*u, --m, --dı*
Gazel 315
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın gözyaşlarının denize dönecek kadar çok olması kastedilmektedir.

Aka aka cūy-iken baḫr oldı yaşum ʿāḳıbet
Maḥv olur yanına varsa itmesün enhār baḥs

yaşum gülgūnını:

1. **yaşum gülgūnını:**
Gazel 38
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın gözünden dökülen pembe,gül renkli gözyaşı.

Zülf-i şeb-dīz-ile koşdum bu yaşum gülgūnını
Olmadı hem-pām egerçi virmişem meydān aña

yaşum şarāb:

1. **yaşum şarāb:**--*um*
Gazel 158
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözyaşı şarabı.

Sen gereksin meclis esbābı müheyyā cümleten
Dil kebāb yaşum şarāb olmış-durur sīnem rebāb

yaşum sīme yüzüm altuna beñzer:

1. **yaşum sīme yüzüm altuna beñzer:**--*u, --m, --e, --ü, --m, --a, --r*
Gazel 463
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşık göz yaşının gümüşe,yüzünün ise altına benzediği söylemektedir.

Ni s̱ ār içün Muḥibbī pāy-ı yāra
Yaşum sīme yüzüm altuna beñzer

yaşumuñ yanında:

1. **yaşumuñ yanında:**--*u, --m, --un, --ı, --n, --da*
Gazel 252
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın döktüğü göz yaşları kastedilmektedir.

Derdüme nisbet benüm bir ẕerredür bu kāyināt
Yaşumuñ yanında ḳaṭre görinür Nīl ü Furāt

yat:

1. **yaturam:**-*ur, -am*
Gazel 19
Mısra: **4**
Boylu boyunca uzanmak II bir yerde bulunmak II hastalanıp uzanmak, yatağa düşmek.

Lebleri dār-ı şifāsında bu dil ḫasta olup
Niçe yıldur ki yaturam itmedi tīmār baña

2. **yatur:**-*ur*
Gazel 76
Mısra: **7**
Boylu boyunca uzanmak II bir yerde bulunmak II hastalanıp uzanmak, yatağa düşmek.

Ser-i kūyuñda dil-ḫaste yatur bir derdmendüñdür
Ṭabībā lal-i nābuñdan aña eyle gel em peydā

3. **yatur:**-*ur*
Gazel 119
Mısra: **4**
Boylu boyunca uzanmak II bir yerde bulunmak II hastalanıp uzanmak, yatağa düşmek.

Belā kūhı içinde seng-i ġamdan
Yatur mecrūḥ olup dil bī-ser ü pā

4. **yatasın:**-*asın*
Gazel 242
Mısra: **3**
Boylu boyunca uzanmak II bir yerde bulunmak II hastalanıp uzanmak, yatağa düşmek.

Niçe bir ḫāb-ı ġafletle yatasın ṣubḥa dek ġāfil
Seḥergeh gülşene varup ṣadā-yı bülbüli gūş it

5. **yatur:**-*(u)r*
Gazel 264
Mısra: **1**
Boylu boyunca uzanmak II bir yerde bulunmak II hastalanıp uzanmak, yatağa düşmek.

Hicr içre yatur āh oluban pāy-ı dilşikest
Derdā dirīġ irmeye gibi viṣāle dest

6. **yatup:**-*up*
Gazel 316
Mısra: **5**
Boylu boyunca uzanmak II bir yerde bulunmak II hastalanıp uzanmak, yatağa düşmek.

Hicr elinden ġam bucagında yatup bu ḫasta dil
Ney gibi durmaz kılur feryād u efġān-ıla baḥs

7. **yatur:**-*ur*
Gazel 452
Mısra: **9**
Boylu boyunca uzanmak II bir yerde bulunmak II hastalanıp uzanmak, yatağa düşmek.

Tīr-i ġamzeñden Muḥibbī yine çāk olmış yatur
Rāḥatumdur ol benüm dimem ki peykānum çıkar

yat-:

1. **yatur:**-*ur*
Gazel 63
Mısra: **9**
Boylu boyunca uzanmak II bir yerde bulunmak II hastalanıp uzanmak, yatağa düşmek.

Nimet-i derd ü belā her yaña dökilmiş yatur
Ṣoḥbet-i ḫāṣ it Muḥibbī ehl-i ışḳa kıl ṣalā

2. **yatursın:**-*ur, -sın*
Gazel 151
Mısra: **3**
Boylu boyunca uzanmak II bir yerde bulunmak II hastalanıp uzanmak, yatağa düşmek.

Bister-i gülde yatursın sen ferāġatla müdām
Sengi bālin eyledüm sanma benüm ḫālüm ḫarāb

yāy:

1. **yadan:**-*dan*
Gazel 20
Mısra: **4**
Ok atma aracı. II Sevgilinin kaşı.

Tīr-i āha ḳaddüñi bük eyle bir çāḥı kemān
Kim güzeller māyil olur ok-ıla yadan yaña

2. **yayıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 450
Mısra: **4**
İki ucu arasında bir kiriş gerili olan, eğri ve esnek ok atma âleti, kavis. II Sevgilinin kaşları.

Görinen bu felek üzre gehī ḳavs-i ḳuzaḥ sanma
Atar āh okların ʿāşıḳ anuñla katı yayıdur

yaz:

1. **yazdı:**-*dı*
Gazel 83
Mısra: **4**
Kaleme almak, nakşetmek. || *Yaratmak.*

Āyet-i ḥüsnindeki yir yir olan müşkilleri
Yazdı ḫaṭṭ-ı ġubār ḫaṭṭı-y-ıla tefsīr aña

2. **yazayım:**-*a, -y, -ım*
Gazel 135
Mısra: **7**
Kaleme almak, nakşetmek. || *Yaratmak.*

Yazayım bir bir kamu eşkümle dil aḥvālini
Rūy-ı zerdüme bakup malūm ola tā ḫāl aña

3. **yazdı:**-*dı*
Gazel 152
Mısra: **9**
Kaleme almak, nakşetmek. || *Yaratmak.*

Yazdı debīr-i çarḫ Muḥibbī varaḳlara
Şerḥ oldı metn-i ḥüsni tamām oldı bir kitāb

4. **yazıcak:**-*ı, -caḳ*
Gazel 170
Mısra: **3**
Kaleme almak, nakşetmek. || *Yaratmak.*

Nāme-i ḥüsni ezelden kilk-i ḳudret yazıcak
Cümlesinden eylemiş ḥüsnüñ kitābın intiḫāb

5. **yazsa:**-*sa*
Gazel 191
Mısra: **5**
Kaleme almak, nakşetmek. || *Yaratmak.*

Ne acebdür şevḳı-y-ile ger yazsa cān u dil
Çünki ben pervāneyem yanmak baña olmaz acīb

6. **yazdum:**-+*dum*
Gazel 198
Mısra: **5**
Kaleme almak, nakşetmek. || *Yaratmak.*

Göz karasın ḫall idüp yazdum nigāra nāmesin
Okudukça būse cerr eyle leb-i ḫandānın öp

7. **yazdı:**-*dı*
Gazel 260
Mısra: **3**
Kaleme almak, nakşetmek. || *Yaratmak.*

Kirpügüm yazdı yine ruḫsārına dil derdini
Defter-i rengīn-durur bu eşk-i gülfāmum ilet

8. **yazdı:**-*dı*
Gazel 269
Mısra: **8**
Kaleme almak, nakşetmek. || *Yaratmak.*

Şuʿle virdi metn-i ḥüsnüñde senüñ Nūr āyeti
Geldi ḫaṭṭūñ yazdı tefsīr eyledi anı dürüst

9. **yazdı:**-*dı*
Gazel 329
Mısra: **5**
Kaleme almak, nakşetmek. || *Yaratmak.*

Yazdı aḥsen ḥüsnüñi iy dōst ḫaṭṭāṭ-ı ezel
Ḫūblarda kalmadı bāzār-ı ḥüsn içre revāc

10. **yazsun:**-*sun*
Gazel 334
Mısra: **9**
Kaleme almak, nakşetmek. || *Yaratmak.*

N'eylesün n'itsün Muḥibbī yā niçe yazsun ġamı
Seni cāndan sevdügi çünki olur yanuñda suç

11. **yazdı:**-*dı*
Gazel 356
Mısra: **10**
Kaleme almak, nakşetmek. || *Yaratmak.*

Mecnūn çıkardı gerçi ki ʿışḳ minnetini ezel
Geldi Muḥibbī yazdı aña niçe biñ şürūḥ

12. **yazdı:**-*dı*
Gazel 404
Mısra: **2**
Kaleme almak, nakşetmek. || *Yaratmak.*

Selḫ-i Şaʿbān-ıla oldı ʿiyş ü ʿişret nā-bedīd
Ġarra-i Şevvāl ile yazdı felek menşūr-ı ʿiyd

13. **yazup:**-*up*
Gazel 416
Mısra: **9**
Kaleme almak, nakşetmek. || *Yaratmak.*

Bu Muḥibbī yazup ʿarż eylese sūz-ı dilin āh
Kül olup elde muḳarrer oda yanmak kāġıẕ

14. **yazsalar:**-*sa, -lar*
Gazel 491
Mısra: **2**
Kaleme almak, nakşetmek. || *Yaratmak.*

Egerçi kim dehānuñla miyānuñ sırrı mücmeldür
Velīkin yazsalar ḫāl ü ḫaṭ u zülfüñ mufaṣṣaldur

yaz-:

1. **yazdum:**-*du, -m*
Gazel 5
Mısra: **2**
Kaleme almak, nakşetmek. || *Yaratmak.*

Pādişāh-ı ışķam u dil defter ü dīvān baña
Derd ü miḥnet sözlerin yazdum yiter ünvān baña

2. **yazdum:**-*du, -m*
Gazel 163
Mısra: **5**
Kaleme almak, nakşetmek. || *Yaratmak.*

Niçe yıldur derdi yazdum irmedi itmāmına
İrdi ancak faṣl u bāba āḫir olmadı kitāb

3. **yazaldan:**-*al, -dan*
Gazel 207
Mısra: **5**
Kaleme almak, nakşetmek. || *Yaratmak.*

Metn-i ḥüsnüñe şahā ḫaṭṭuñ yazaldan ḥāşiye
Faṣl u bābın okudum didüm ki ḫatm oldı kitāb

4. **yazmag:**-*maġ*
Gazel 252
Mısra: **9**
Kaleme almak, nakşetmek. || *Yaratmak.*

Bu Muḥibbī derd-i dil ḥālini yazmag istedi
Nāmeye sıgmadı barmak kodı agzına devāt

5. **yazdı:**-*dı*
Gazel 254
Mısra: **9**
Kaleme almak, nakşetmek. || *Yaratmak.*

Her laḥẓa ki müje ḥālümi ruḫsāruma yazdı
Maḥv itdi anı yuyup bu eşk-i nedāmet

6. **yazdum:**-*du, -m*
Gazel 277
Mısra: **11**
Kaleme almak, nakşetmek. || *Yaratmak.*

Bu defter-i ḥadī s̲ üm ḫūn-ı dil ile yazdum
Her kim okursa lā-büd ider aña sirāyet

7. **yazar:**-*ar*
Gazel 360
Mısra: **10**
Kaleme almak, nakşetmek. || *Yaratmak.*

Lāle ḫaddi ḥasretinden bu Muḥibbī ḫasta-dil
Sīne levḥine yazar kanlu yaşıyla āh ruḫ

8. **yazılmış:**-*ı, -l, -mış*
Gazel 459
Mısra: **10**
Kaleme almak, nakşetmek. || *Yaratmak.*

Ehl-i ḫāl alur Muḥibbī her varaḳdan biñ sabaḳ
Dest-i kudretle yazılmış āyet-i Yezdānīdür

yazı:

1. **yazı:**
Gazel 24
Mısra: **1**
Kır, ova.

Yārsuz yazı vü tag u bāġ zindāndur baña
Ġayra ger cennet gelürse beytü'l-aḥzāndur baña

yazıl:

1. **yazılmış:**-*mış*
Gazel 210
Mısra: **8**
Kaleme almak, nakşetmek. || *Yaratmak.*

Ṭāḳ-ı ebrūsın görüp kaldurma yirden başuñı
Işḳ kitābında yazılmış secde itmek müsteḥab

yek dāne-durur:

1. **yek dāne-durur:**--*ur*
Gazel 174
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) -bir tane olan,biricik,tek-anlamlarında kullanılmıştır.

Gerçi ranā görinür mülk-i Arab
Līk yek dāne-durur şehr-i Ḥaleb

yek sāledür:

1. **yek sāledür:**--*dür*
Gazel 488
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir sene,bir yıl.

Añ günāhuñ göz yaşuñ dök kesme luṭfından ümīd
Çünki bir māh-ṭalʿat cürmi yek sāledür

yekser:

1. **yekser:**
Gazel 349
Mısra: **2**
Baştan başa, tamamen.

Sāḳī olup meclise alsa ele dilber ḳadeḥ
Cān bagışlar mürde-dil olanlara yekser ḳadeḥ

yeldā olursa:

1. **yeldā olursa:**--*ur, --sa*
Gazel 446
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun olmak(gece bağlamında).

Zülfüñi refʿ it cemālüñden görinsün āfitāb
Giceler yeldā olursa ʿāḳıbet gündüzlüdür

yevm:

1. **yevm-i:**
Gazel 2
Mısra: **4**
Gün.

Sen mürüvvet kānısın cürmüme çek afv-ı ḳalem
Umaram senden şafāat idesin yevm-i cezā

yevm-i cezā:

1. **yevm-i cezā:**
Gazel 392

Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cezâ günü, kıyâmet günü.

Umaruz bize şefāʿat idesin yevm-i cezā
Tā ola menzilümüz dār-ı sürūr-ıla ḫulūd

yevm-i cezādan:

1. **yevm-i cezādan:**--*dan*
Gazel 261
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ceza devri,zamanı.

Yevm-i cezādan tañ mı olam hūşdan cüdā
ʿIşḳuñ ezel cāmını içdüm çün elest

yezdān:

1. **yezdān:**
Gazel 93
Mısra: **4**
Tanrı, Allah, Hüdâ.

Dāmen-i ışḳı dutup aḳlı ferāmūş eyledüm
Böyle yazdı tā ezelden alnuma Yezdān baña

yi-:

1. **yidügi:**-*düg, -i*
Gazel 240
Mısra: **12**
Yemek, içmek.

ʿAceb midür şarābı ẕemm iderse Yidügi zāhidüñ her laḥẓa beng-est

yi:

1. **yimeyüp:**-*me, -y, -üp*
Gazel 332
Mısra: **10**
Maruz kalmak.

Gevher-i eşki Muḥibbī pāyına meh-rūlaruñ
Dükenür sanma dükenmez yimeyüp ġam turma saç

yidi iḳlīmi:

1. **yidi iḳlīmi:**--*i*
Gazel 392
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yedi ülke || Bütün dünya.

Yidi iḳlīmi musaḫḫar idesin himmet ile
Emr-i Ḥaḳḳ-ıla melekler saña çün oldı cünūd

yidi kişverden:

1. **yidi kişverden:**--*den*
Gazel 325
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yedi iklim,bölge.

Ḫaṭuñ itdi Ḫaṭā mülkini tārāc Yidi kişverden aldı beñlerüñ bāc

yig:

1. **yig:**
Gazel 12
Mısra: **6**
1. daha iyi, üstün. 2. Kuvvetli, baskın.

Cennet ü ḥavrāyı n'eyler āşıḳ-ı dīdār olan
Yig gelür biñ ravżadan bir gūşe-i vīrān aña

2. **yigdür:**-*dür*
Gazel 69
Mısra: **8**
1. daha iyi, üstün. 2. Kuvvetli, baskın.

İstemem bu āleme şāh olmadan Yigdür olam āsitānuñda gedā

3. **yigdür:**-*dür*
Gazel 70
Mısra: **10**
1. daha iyi, üstün. 2. Kuvvetli, baskın.

Ḳaṭ iderseñ bu Muḥibbī başını Yigdür aña itme kapuñdan cüdā

4. **yig:**
Gazel 240
Mısra: **10**
1. daha iyi, üstün. 2. Kuvvetli, baskın.

Gören ruḫsār ile eşkümi eydür Ṭarīḳ-i ʿışḳ hemīşe yig reng-est

5. **yigdür:**-*dür*
Gazel 242
Mısra: **9**
1. daha iyi, üstün. 2. Kuvvetli, baskın.

Muḥibbī sözleri yigdür bugün dürr-i cevāhirden
Takup cānā kulaguña giderme anı mengūş it

6. **yigdür:**-*dür*
Gazel 274
Mısra: **12**
1. daha iyi, üstün. 2. Kuvvetli, baskın.

Söyleseñ bir ḫaḳ sözi ḫalḳ alur anı ʿaḳsine
Olıcaḳ bu vech-ile yigdür Muḥibbī bil sükūt

7. **yigdür:**-*dür*
Gazel 369
Mısra: **6**
1. daha iyi, üstün. 2. Kuvvetli, baskın.

Gözi yaşın her faḳīrüñ ẓulm ile baḫr eyleme
Pādişāh-ı dehr olmakdansa yigdür yaḫşı ad

8. **yigdür:**-*dür*
Gazel 377
Mısra: **7**
1. daha iyi, üstün. 2. Kuvvetli, baskın.

Pādişāh-ı ʿālem olmakdan ise yigdür baña
Ḫıdmet idüp āsitānuñda olam kemter ʿabīd

9. **yig:**
Gazel 454
Mısra: **9**
1. daha iyi, üstün. 2. Kuvvetli, baskın.

Degül perr-i megesden yig bu dünyā
Muḥibbī çekdügüm uḫrā ġamıdur

yig degül mi:

1. **yig degül mi:**--*gül, --mi*
Gazel 234
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha iyi değil midir?.

Söyler-iseñ iy göñül elbetde rāzuñ fāş olur

Yig degül mi urasın agzuña sen mühr-i sükūt

yig gelür:

1. **yig gelür:**--*ür*
Gazel 318
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha iyidir, bir şeyi diğerine tercih etmek.

İy şeker-leb leẕẕeti şehd ü şekerden yig gelür
Nükte-i laʿlüñden itsem ehl-i ʿirfān-ıla baḥs

yig gördi:

1. **yig gördi:**-*di*
Gazel 47
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Üstün görmek.

Bu Muḥibbī ṣāf-dil didi yine şīrīn ġazel
Leẕẕetin ḳand ü aselden gördi yig ehl-i ṣafā

yig görinür:

1. **yig görinür:**--*in*, --*ür*
Gazel 435
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha iyi görünmek.

İy ṣabā irgür Muḥibbī çeşmine ḫāk-i derin
Tūtiyādan yig görinür yoḫsa dārūlar mıdur

yig olur:

1. **yig olur:**--*ur*
Gazel 163
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha iyi, daha üstün olmak.

Çünki ḫayruñ yok Muḥibbī bāri gel şerden sakın
Ger bu sözüm tutmayasın yig olur senden devāb

yık:

1. **yıkan:**-*an*
Gazel 58
Mısra: **4**
Harap etmek, mahvolmasına sebep olmak, perişan etmek.

Göñlümi seng-i cefā-y-ıla n'ola yıksa nigār
Ġam degül çünki yıkan yine yapar mimār ola

2. **yık:**
Gazel 275
Mısra: **7**
Harap etmek, mahvolmasına sebep olmak, perişan etmek.

Göñül eyvānını yık eyle ḫarāb
Yücelikden saña yigdür ol pest

yık-:

1. **yıkup:**-*(u)p*
Gazel 257
Mısra: **7**
Harap etmek, mahvolmasına sebep olmak, perişan etmek.

Yıkup dil kişverin vīrāne kılduñ
Kanı luṭf u kerem kanı ʿadālet

2. **yıkılup:**-*ıl, -up*
Gazel 403
Mısra: **2**
Harap etmek, mahvolmasına sebep olmak, perişan etmek.

Hicr taşın üstüme yagdurdı çarḫ-ı lāciverd
Yıkılup dil ḫānesi eflāke çıkdı āh-ı gerd

yıl:

1. **yıldur:**-*dur*
Gazel 19
Mısra: **4**
Sene, yıl.

Lebleri dār-ı şifāsında bu dil ḫasta olup
Niçe yıldur ki yaturam itmedi tīmār baña

yil gibi:

1. **yil gibi:**
Gazel 436
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok hızlı bir şekilde.

Ger süvār olsa semend-i nāz-ıla ol şehsüvār
Aç gözüñ eyle naẓar yil gibi ol düldül geçer

yılan:

1. **yılandur:**-*dur*
Gazel 433
Mısra: **8**
Yılan.

Ḳadem basmamag-ıçun genc-i ḥüsne
Ṭılısm olmış ser-i zülfi yılandur

yıllar geçe:

1. **yıllar geçe:**
Gazel 73
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayli zamanın gelip geçmesi.

Dilber dimiş ḫasta Muḥīb kandadur aceb
Yıllar geçe bilmeye ol ḫāk-i der ola

yıllarla yatur:

1. **yıllarla yatur:**-*ur*
Gazel 86
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun bir zaman dilimi müddetince (bir şeyin bir yerde) kalmaması gerekirken kalmak, beklemek, âtıl durumda olmak. (Beyitte sevgilinin bir türlü göremediği aşığın kalbi kastedilmiştir.).

Mesken ne içün itmeyesin göñlüm iy perī
Yıllarla yatur niçe zamāndur ḫarāb ola

yimek içün:

1. **yimek içün:**--*mek*
Gazel 498
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yemek için.(aşığın gönlü,cismi bağlamında).

Dāġlarla dir gören ṣaḥrā-yı miḥnetde tenüm
Yimek içün cismini üşmiş ġurāb üstindedür

yimez idi:

1. **yimez idi:**-*i*
Gazel 77
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yememek,beyitte sıkıntı ve üzüntü duymamak anlamında kullanılmıştır.

Başı eflāke irüp yimez idi ẕerrece ġam
İşigüñ olsa Muḥibbī'ye penāhum ṣanemā

yine:

1. **yine:**
Gazel 10
Mısra: **2**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Lal-i lebüñe ger dir-isem n'ola Mesīḥā
Bir ġamze ile öldürüp eyler yine iḥyā

2. **yine:**
Gazel 14
Mısra: **1**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

İy göñül n'olduñ yine dīvāne söylersin baña
Beñzer ışḳına tolaşduñ ya ne söylersin baña

3. **yine:**
Gazel 19
Mısra: **1**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

İşidüp nālemi ebr oldı yine zār baña
Çözdi sünbül saçını agladı kühsār baña

4. **yine:**
Gazel 26
Mısra: **1**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Yine çün sīnede ışḳ oldı peydā
Olursa ḫasta göñlüm tañ mı şeydā

5. **yine:**
Gazel 40
Mısra: **11**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Āb-ı ṣāfīye müşābih yine bir şir didüñ
Didi taḥsīn kamu göricegez ehl-i ṣafā

6. **yine:**
Gazel 44
Mısra: **2**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Eşk itdi ḫarābe bu göñül şehrini ḫayfā
Bu ḫāne-i seyl eyledi gūyā yine ifnā

7. **yine:**
Gazel 46
Mısra: **2**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Bir kemān ebrū güzel ẓāhirde cānāndur baña
Līk manāda yine ol āfet-i cāndur baña

8. **yine:**
Gazel 47
Mısra: **9**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Bu Muḥibbī ṣāf-dil didi yine şīrīn ġazel
Leẕẕetin ḳand ü aselden gördi yig ehl-i ṣafā

9. **yine:**
Gazel 51
Mısra: **3**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Dürr ü cevherdür gözüm yaşı niār itdüm yine
Ḫˇāce-i ışḳam ġam u ġuṣṣa tecemmüldür baña

10. **yine:**
Gazel 57
Mısra: **5**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Eylemek ister yine ḫaṭṭuñ urūc
Oldı her mūyı dile cānā belā

11. **yine:**
Gazel 58
Mısra: **4**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Göñlümi seng-i cefā-y-ıla n'ola yıksa nigār
Ġam degül çünki yıkan yine yapar mimār ola

12. **yine:**
Gazel 59
Mısra: **1**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Döşedi bu dil yine dām-ı belā
Çagurup ışḳ ehline itdi ṣalā

13. **yine:**
Gazel 67
Mısra: **1**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Döşedi bu dil yine ḫān-ı belā
Çagurup ışḳ ehline itdi ṣalā

14. **yine:**
Gazel 76
Mısra: **4**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

İçilse sāġar-ı çeşmüm tolu bir ẕerre eksilmez
Olupdur sanasın şimdi yine pür cām-ı Cem peydā

15. **yine:**
Gazel 94
Mısra: **9**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Muḥibbī her gelen gitdi bu ālem yine ālemdür
Dirīġā vü dirīġ itdi eger Cemşīd eger Dārā

16. **yine:**
Gazel 97
Mısra: **3**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Bir yire gitdi ki gelmege yine imkānı yok
Bir iki gün olmış imiş bilmedüm mihmān aña

17. **yine:**
Gazel 103
Mısra: **7**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Gel temāşā eyle cānā yine göñlüm ḫānesin
Ḫūn-ıla mersūm bir ṭāḳ-ı muḳarnesdür baña

18. **yine:**
Gazel 111
Mısra: **3**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Dür dişi fikri ile düşdüm yine bir āleme
Her ṭarafdan eşk-i çeşmüm görinür deryā baña

19. **yine:**
Gazel 137
Mısra: **4**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

İy ṭabībā çek elüñ olmaz şifā Ḳānūn-ıla
Ḫasta-i ışḳa meger derdi yine dermān ola

20. **yine:**
Gazel 143
Mısra: **8**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Ārif oldur ki cihān revnaḳına virmeye dil
Evveli pest olanuñ āḫiridür yine ḫarāb

21. **yine:**
Gazel 152
Mısra: **1**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Zülfüñi gün yüzüñe yine eyledüñ niḳāb
Göremem yüzüñi oldı baña āh ol ḥicāb

22. **yine:**
Gazel 157
Mısra: **2**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

N'eyler ol meh bilmezem ebrūlarına çīn salup
Bu ḫarāb olmış göñül üzre yine akın salup

23. **yine:**
Gazel 162
Mısra: **1**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Leylī zülfi hevāsıyla yine sevdāya düşüp
Yürürem derd-ile Mecnūn gibi ṣaḥrāya düşüp

24. **yine:**
Gazel 184
Mısra: **1**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Ġavvāṣ olayın yine bu söz baḥrına dalup
Dürler çıkarup arż ideyim ger ola ṭālib

25. **yine:**
Gazel 184
Mısra: **5**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Biñ kerre didüñ öldüreyim yine dönersin
İy dōst niçe bir beni ferdālara salup

26. **yine:**
Gazel 193
Mısra: **5**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Bir perī-rū lāli şevḳinden yine āşüfteyem
Sāḳiyā cām ı leb-ā-leb tut yürüt gülgūn şarāb

27. **yine:**
Gazel 195
Mısra: **7**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Didi cefā vü cevrüm-ile yine niçesin
Didüm baña o mihr gelür gördüm anı köp

28. **yine:**
Gazel 205
Mısra: **9**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Yine teşrīfler baña inām idüp sulṭān-ı ġam
Eşk-i çeşmümden geyürdi egnüme altunlu şīb

29. **yine:**
Gazel 230
Mısra: **10**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Muḥibbī cidd ü cehd-ile el irmez
Meger ola yine andan ʿināyet

30. **yine:**
Gazel 241
Mısra: **7**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Ol serv ayagına yine iy dīde merdümi
Yaşuñ revāne olmaga gel eyle terbiyet

31. **yine:**
Gazel 254
Mısra: **5**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Ser çekdi yine āteş-i dil çarḫa ʿalem-vār
Yitmez mi şehīd-i ġama bu deñlü ʿalāmet

32. **yine:**
Gazel 255
Mısra: **10**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Kapumda itlerümden kimdür dimiş bizi yār
ʿÖmri çok olsun itmiş yine bizi riʿāyet

33. **yine:**
Gazel 260
Mısra: **3**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Kirpügüm yazdı yine ruḫsārına dil derdini
Defter-i rengīn-durur bu eşk-i gülfāmum ilet

34. **yine:**
Gazel 267
Mısra: **5**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Yine cemʿ itdi beñzer leşkerin ġam
İdiserdür bu dil mülkini ġāret

35. **yine:**
Gazel 282
Mısra: **7**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Āteş-i ruḥsārı içinde vaṭan dutmış yine
Sanasın olmış semender kākül-i müşgīn-i dōst

36. **yine:**
Gazel 290
Mısra: **11**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Niçe kez yapduñ Muḥibbī göñlini yıkduñ yine
Sīnede bünyād-ı ʿışḳı muḥkem itdüñ ʿāḳıbet

37. **yine:**
Gazel 293
Mısra: **9**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Gözleri tārāca virdi yine bu dil şehrini
Şöyle beñzer kim Muḥibbī olmış ol güftār mest

38. **yine:**
Gazel 301
Mısra: **5**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Mü'ezzinler yine ḳāmet getürdi Ḳıyām itdi meger ol serv-i ḳāmet

39. **yine:**
Gazel 327
Mısra: **9**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Baş koşdı birbiriyile ebrūları yine
Beñzer Muḥibbī ʿarbede eyleye iki koç

40. **yine:**
Gazel 331
Mısra: **3**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Gizlü rāzum āşikār oldı yine
Saklayamaz göñlüm olmışdur ʿzücāc

41. **yine:**
Gazel 340
Mısra: **8**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Meger luṭfı ola baña muʿāvin
Ki ehl-i şirkden alam yine bāc

42. **yine:**
Gazel 348
Mısra: **3**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Rişte-i cānuma dizdüm yine eşküm güherin
Lebüñüñ ẕikri ile oldı baña ol tesbīḥ

43. **yine:**
Gazel 355
Mısra: **5**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Yiryüzi kanlu yaşumla lāle reng oldı yine
Öpeli ḥoḳḳa dehānın dilberüñ meygūn ḳadeḥ

44. **yine:**
Gazel 388
Mısra: **7**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Naẓm meydānına girdüm yine cevlān eyledüm
Ṭabʿ-ı çālāküme taḥsīn itdi aṣḥāb-ı Ḫūcend

45. **yine:**
Gazel 388
Mısra: **9**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

İy Muḥibbī sūz-ı Ḫusrev'den yine yakduñ çerāġ
Kim ki rūşen gördi maʿnā cevherin itdi pesend

46. **yine:**
Gazel 389
Mısra: **1**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Cilve eyler bāġda gördüm yine bir serv-ḳad
Bed naẓardan saklasun didüm seni Ḥayy-ı ebed

47. **yine:**
Gazel 398
Mısra: **11**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Zaḫm-ı çeşm irmemek içün yine sulṭān-ı gülüñ
Ġoncadan dakdı felek gerdenine bāzū-bend

48. **yine:**
Gazel 405
Mısra: **2**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Çünki oldı gülşen-i ḥüsnüñde ḫaddüñ vird-i verd
Yine bülbüller gibi feryāda gelsün ehl-i derd

49. **yine:**
Gazel 407
Mısra: **5**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Feyż uma-geldi yine pīr-i muġān dergehine
Eyle iy muġbeçe gel bu dil-i ġamḫāra meded

50. **yine:**
Gazel 411
Mısra: **11**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Muʿaṭṭar oldı yine cān dimāġı İrişdi zülfine yāruñ meger bād

51. **yine:**
Gazel 413
Mısra: **1**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Aldı bir kāfir yine göñlüm müselmānlar meded
Zülfinüñ her bir kılında çagrışur cānlar meded

52. **yine:**
Gazel 414
Mısra: **4**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Zülfi çevgānın alup meydān-ı ḫüsn içre nigār
Bir bölük bī-çāreler üzre yine saldı semend

53. **yine:**
Gazel 415
Mısra: **7**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Baña sensin baña sensin yine raḥm eyleyecek
Senden özge kimi vardur vara yalvara meded

54. **yine:**
Gazel 415
Mısra: **9**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Çāresüz kaldı ise yine ümīẕi sañadur
Demidür ki idesin Muḥibbī'ye çāre meded

55. **yine:**
Gazel 417
Mısra: **9**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Maḫzen-i dilden çıkardum yine söz gevherlerin
Oldı söz ehli yanında maʿnī gevherden leẕīẕ

56. **yine:**
Gazel 429
Mısra: **9**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Muḥibbī yine yārāna maʿānī dürlerin dökdüñ
Bu şiʿrüñ ṭarzını ancak senüñ ṣāḥib-kemāl añlar

57. **yine:**
Gazel 452
Mısra: **7**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Cān u dilden deyr ara sevdüm yine bir muġbeçe
Deyrden dūr oluban çıkmam meger cānum çıkar

58. **yine:**
Gazel 452
Mısra: **9**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Tīr-i ġamzeñden Muḥibbī yine çāk olmış yatur
Rāḥatumdur ol benüm dimem ki peykānum çıkar

59. **yine:**
Gazel 457
Mısra: **7**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Gözlerüm baḥrına bak āh-ıla mevc urdı yine
Korkaram zevraḳ-ı dil bād-ıla sevdāya düşer

60. **yine:**
Gazel 465
Mısra: **9**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Çeşmi yine bu Muḥibbī ḳaṣdına
Elde ḫūnın dökmege ḫançer tutar

61. **yine:**
Gazel 472
Mısra: **1**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Göñlümi aldı ḳaṣdı yine şimdi cānadur
Kanumı içdi ḫūnī gözi meyli cānadur

62. **yine:**
Gazel 494
Mısra: **2**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Baş egmeseler pes n'ola sulṭāna güzeller
Bir būse satarlar yine biñ cāna güzeller

63. **yine:**
Gazel 494
Mısra: **2**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Baş egmeseler pes n'ola sulṭāna güzeller
Bir būse satarlar yine biñ cāna güzeller

64. **yine:**
Gazel 495
Mısra: **1**
"Bir daha, tekrar, gene" anlamlarında kullanılan zarf.

Yine gül devridür ʿālem bi-ḥamdi'llāh münevverdür
Dimāġı kūşesi dehrüñ ki bū ile muʿāṭṭardur

yine bir:

1. **yine bir:**
Gazel 412
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tekrardan.

Müselmānlar yine bir şūḫ-ı dil-bend
Birakdı gerdenüme nāgehān bend

yine eline aldı seng-i cefā:

1. **yine eline aldı seng-i cefā:**--*i, --n, --e, --dı*
Gazel 292
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa acı çektirmek için cefa taşını eline aldığı söylenmektedir.

Eline aldı yine seng-i cefā ol çeşmi mest
İdiserdür vā dirīġā şīşe-i göñlüm şikest

yine mescidi ġavġā ile toldurduñ:

1. **yine mescidi ġavġā ile toldurduñ:**--*i, --dur, --dun*
Gazel 497
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) dini gösteriş için yapan kişilerin aşk mescidini karıştırdığı ifade edilmektedir.

Zāhidā mescidi toldurduñ yine ġavġā ile
Saña nefʿ yok hemān ancak hūy u hā geçer

yiñil:

1. **yiñilmez:**-*mez*
Gazel 92
Mısra: **7**

Yenilmek, durdurulmak, engel olunmak.

Şem gibi gözlerüm yaşı yiñilmez tā seḥer
Düşeli ol ruḫları şem-i şebistāndan cüdā

2. **yiñilmez:**-*mez*
Gazel 486
Mısra: **2**
Yenilmek, durdurulmak, engel olunmak.

Her gice sensüz dilüm ṣad nāle çün gerdūn çeker
Gözlerüm yaşı yiñilmez her yaña Ceyḥūn çeker

yiñilmez oldı:

1. **yiñilmez oldı:**-*-il, --mez, --dı*
Gazel 423
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yenilmek, durdurulmak, engel olunmak.

Gözlerüm yaşı yiñilmez oldı başdan aşdı āh
Rūy-ı zerdüm kalmış ol arada nīlūfer geçer

yir:

1. **yirlere:**-*ler, -e*
Gazel 48
Mısra: **5**
Toprak, zemin, yeryüzü.

Su gibi ṣāf eyle ḳalbüñ yüzüñi sür yirlere
Kimsenüñ ḥaḳḳında sakın eyleme çūn u çerā

2. **yirini:**-*i, -(n)i*
Gazel 436
Mısra: **2**
Bir nesne veya kimsenin kapladığı yâhut kaplayabileceği boşluk, bulunduğu mahal.

Esse çün bād-ı ḫazān gülşende kalmaz gül geçer
Yirini zāġ u zaġan tutar kamu bülbül geçer

3. **yiri:**-*i*
Gazel 22
Mısra: **10**
Ayakla basılan, ayakların altında bulunan yüzey, zemin, toprak.

Bu Muḥibbī her zamān zülfüñ zenaḫdanuñ diler
Pes anuñ yiri n'içün bend-ile zindān olmaya

4. **yir:**
Gazel 31
Mısra: **4**
Ayakla basılan, ayakların altında bulunan yüzey, zemin, toprak.

Yollaruñ üzre yüzümi döşeyüp ferş ideyim
Ḫayf ola kim kurı yir üzre koyasın kef ü pā

5. **yirden:**-*den*
Gazel 95
Mısra: **6**
Ayakla basılan, ayakların altında bulunan yüzey, zemin, toprak.

Rāh-ı ışḳuñda ölem ol dem ṣabā topragumı
Götürüp yirden şehā ilte meger gerdüm saña

6. **yirden:**-*den*
Gazel 15
Mısra: **5**
Taraf, cihet, mahal.

Niçe yirden boynuma zencīr-i zülfi var-iken
Ḫalḳ-ı ālem bilmeden āzāddur dirler baña

7. **yirine:**-*+i, -+n, -+e*
Gazel 483
Mısra: **9**
-e karşılık, -e mukabil.

Muḥibbī dil ne ġam gitse yirine çün kalur ʿışḳı
Virürler ʿışḳı ʿuşşāḳa alur dil dil-rübālardur

8. **yir:**
Gazel 141
Mısra: **13**
Boş yer, mekân, mevki.

Yir çekişme kanda varsañ zīr ü bālā isteme
Tāc-ı devletdür Muḥibbī kimde var-ısa edeb

9. **yirler:**-*ler*
Gazel 252
Mısra: **8**
Bulunulan mahal, yer, mekan, mevki.

Bād-ı āhumdan benüm turmaz döner çarḫ-ı felek
Bār-ı ʿışḳumdan-durur itdügi bu yirler sebāt

10. **yiridür:**-*i, -dür*
Gazel 400
Mısra: **8**
Bir şeyin yapılabilmesi için uygun olan yer veya zaman.

Mürdeler bula şifā ger içe laʿlüñ suyını
Yiridür eyler-iseñ bu dil-i bīmāra meded

yir gibi:

1. **yir gibi:**
Gazel 234
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeryüzü gibi.

Yüz çevürme gelse derd ü miḥnet ü ḳahr u elem
Her ne kim gökden inerse yir gibi hażm eyle yut

yir idem:

1. **yir idem:**-*e, -m*
Gazel 83
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yer vermek,sevgiliden gelen her şeyi saklamak.

Gönderürse ol kemān ebrū eger ġamz okların
Geçürüp sīnemden idem cān içinde yir aña

yir virdi:

1. **yir virdi:**-*-di*
Gazel 441
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yer vermek.

Bi-ḥamdi'llāh ki kūyında baña yir virdi dildārum
Şikāyet itmezem hergiz egerçi biñ ḥasūdum var

yir yir:

1. **yir yir:**
Gazel 150
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yer yer, taraf taraf.

Ḫayme kursa gelse karşumda ger ol ālī-cenāb
Eylerem bu rişte-i cānum aña yir yir ṭınāb

2. **yir yir:**
Gazel 286
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yer yer, taraf taraf.

Dehr bāġında Muḥibbī çünki yok būy-ı vefā
Dāġlar cismüñde yir yir vird-i ḫandān oldı tut

3. **yir yir:**
Gazel 83
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zaman zaman.

Āyet-i ḥüsnindeki yir yir olan müşkilleri
Yazdı ḫaṭṭ-ı ġubār ḫaṭṭı-y-ıla tefsīr aña

4. **yir yir:**
Gazel 242
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kısım kısım, bölüm bölüm, orada burada, bazı yerlerde.

Dilā şevḳ-ile bāġ-ı sīneñe yir yir elifler çek
Şeb-i ḫayretde ol servüñ ḫayāliyle der-āġūş it

yir yirin:

1. **yir yirin:**--*i, --n*
Gazel 135
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kısım kısım, bölüm bölüm, orada burada, bazı yerlerde.

Dāġlar yakdum u hem çekdüm elifler yir yirin
Sīnemüñ çākin görüp reşk ide her ābdāl aña

2. **yir yirin:**--*in*
Gazel 167
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kısım kısım, bölüm bölüm, orada burada, bazı yerlerde.

Ḫayme kursa sīnemüñ ṣaḥrāsına ol āfitāb
Eyleyem cān rişte sinden yir yirin aña ṭınāb

3. **yir yirin:**--*i, --n*
Gazel 495
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kısım kısım, bölüm bölüm, orada burada, bazı yerlerde.

Yagup bārān-ı raḥmet yir yirin baş kaldurup ezhār
Zebān-ı ḥāl-ile eydür bu demler özge demlerdür

4. **yir yirin:**--*i, --n*
Gazel 426
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yer yer, ara ara.

Yir yirin cānā lebüñ üzre görinen mū mıdur
Yoḫsa yañlış añladum ol sāye-i ebrū mıdur

yire düşdi:

1. **yire düşdi:**-+*e, --di*
Gazel 177
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yukarıdan aşağı inmek.

Ḫaddüñüñ dün ẕikrin itdüm gülşen içre ḫusrevā
Şāḫ-ı gülden yire düşdi vālih oldı andelīb

yiri āḫir leheb olur:

1. **yiri āḫir leheb olur:**--*i, --ur*
Gazel 141
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) kibirlenenin ahirette yerinin devamlı cehennem ateşi olacağı kastedilir.

Yüce görme kendüñi ucb u tekebbürden sakın
Kim ki kendüyi görür yiri olur āḫir leheb

yiri gögi:

1. **yiri gögi:**--*i, --i*
Gazel 376
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeryüzü ve gökyüzü. II Her şey, tüm mahlukat.

Ġam degül ger ara yirde olsa baʿde'l-maşrıḳīn
Yiri gögi seyr ider yokdur dile bir yir baʿīd

yiridür:

1. **yiridür:**
Gazel 58
Mısra: **2**
Bir şeyin yapılabilmesi için uygun olan yer veya zaman.

Bülbüle lāyıḳ budur kim çın seḥer ger zār ola
Yiridür pervānenüñ her şeb mekānı nār ola

2. **yiridür:**
Gazel 76
Mısra: **15**
Bir şeyin yapılabilmesi için uygun olan yer veya zaman.

Eger luṭf u kerem kılsañ yiridür cümle uşşāḳa
Ne var şimdi mi olmışdur bu ālemde kerem peydā

3. **yiridür:**--*i, --dür*
Gazel 322
Mısra: **6**
Bir şeyin yapılabilmesi için uygun olan yer veya zaman.

Cüdā eyler beni kūyında görse Raḳībe yiridür dirlerse ḥāriş

yirine:

1. **yirine:**
Gazel 33
Mısra: **7**
(Gözyaşı) yerine.

Gözlerümden yaş yirine kan gelür
Ḫāk-i pāyuñ gönder olsun tūtiyā

yiryüzi:

1. **yiryüzi:**
Gazel 355
Mısra: **5**
Yeryüzü.

Yiryüzi kanlu yaşumla lāle reng oldı yine
Öpeli ḥoḳḳa dehānın dilberüñ meygūn ḳadeḥ

yit:

1. **yiter:**-*(e)r*
Gazel 5
Mısra: **2**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Pādişāh-ı ışķam u dil defter ü dīvān baña
Derd ü miḥnet sözlerin yazdum yiter ünvān baña

2. **yiter:**-*(e)r*
Gazel 16
Mısra: **3**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Ben şāh-ı ışķ olduguma bu yiter delīl
Her dem yanumca gözyaşı olur sipeh baña

3. **yiter:**-*(e)r*
Gazel 18
Mısra: **5**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Sifāl-ı köhne rindāna yiter meyḫāne küncinde
Elin sunmaya ger olsa öñinde cām-ı Cem peydā

4. **yiter:**-*(e)r*
Gazel 19
Mısra: **10**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Dāġ gül gözyaşı mül eyle Muḥibbī yüri iyş
Sīnemüñ bāġı yiter çün gül ü gülzār baña

5. **yiter:**-*(e)r*
Gazel 21
Mısra: **10**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Bu Muḥibbī vādī-i hicre yöneldi zād içün
Ḫūn-ı dil yiter şarāb iy ġam gelüp aş ol baña

6. **yiter:**-*(e)r*
Gazel 27
Mısra: **9**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Sāye-i ķaddüñ Muḥibbī'ye yiter Ṣāḫ-ı ṭūbā sensüzin letdür baña

7. **yiterken:**-*er, -ken*
Gazel 29
Mısra: **10**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Bu libās u hāy u hūy u ṭanṭana nedür dilā
Egnüñe ḫilat yiterken bir palās u bir abā

8. **yiter:**-*(e)r*
Gazel 221
Mısra: **5**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Yiter ʿuṣṣāķa yaşı rūy-ı zerdi Ki bunlar içre olmaz sīm ü zer dōst

9. **yiter:**-*(e)r*
Gazel 253
Mısra: **6**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Ruḫuñla zülüfüñ gitmez dilümden
Yiter rindāna bu keşf-i kerāmāt

10. **yiter:**-*(e)r*
Gazel 253
Mısra: **12**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Eger ḫāk-i derüñ mesken olursa Yiter dünyāda baña bu maķāmāt

11. **yiter:**-*(e)r*
Gazel 371
Mısra: **7**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Baña yiter kūy-ı dilberde ger olsam bir gedā
İstemem ben taḫt-ı Keykāvus u mülk-i Keyḳubād

12. **yiter:**-*(e)r*
Gazel 392
Mısra: **5**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Daʿvet-i Ḥaķķ'a yiter gerçi bugün iki güvāh
Ḥaķ resūl olduguña çār kitāb oldı şühūd

13. **yiter:**-*er*
Gazel 470
Mısra: **2**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Dōstum kūyuñ bu ben dil-ḫasteye mesken yiter
Bülbül-i bī-çāreye cā olmaga gülşen yiter

14. **yiter:**-*(e)r*
Gazel 470
Mısra: **4**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Togsa ḫurşīd açılur merdümlerüñ göñli gözi
Bu benüm açmaga gözüm ol ruḫ-ı rūşen yiter

15. **yiter:**-*(e)r*
Gazel 470
Mısra: **6**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Ḫār batsa itlerüñüñ pāyına iy şāh-ı gül
Anı çıkarmaga müjgānum benüm sūzen yiter

16. **yiter:**-*er*
Gazel 333
Mısra: **9**

Kaybolmak, yok olmak, zayi olmak.

Muḥibbī bāġ-ı ḥüsn içre yiter bir bülbül-i gūyā
Raḳībe virme yol hergiz gel ol zāġ u zaġandan geç

yit-:

1. **yitmez:**-*mez*
Gazel 16
Mısra: **8**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Şāhid degül mi ışḳuma zāhid bu rūy-ı zerd
Yitmez mi saña göz yaşı olsa güveh baña

yiter:

1. **yiter:**--*e*, --*r*
Gazel 253
Mısra: **3**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Baña bāde yiter şāhid-perestem
Budur rind olana evrād-ı evḳāt

2. **yiter:**--*e*, --*r*
Gazel 263
Mısra: **5**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Dilin yapsun yiter bu derdmendüñ
Degül ḥācet yapa mescid ʿīmāret

3. **yiter:**--*e*, --*r*
Gazel 284
Mısra: **6**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Girse elüñe bir ṣanem yār yār-ı nāzenīn
Yiter saña cümle cihāndan ferāġat it

4. **yiter:**--*e*, --*r*
Gazel 430
Mısra: **1**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

İy pādişāh-ı ḥüsn güzellik saña yiter
Sorma benüm bu derdümi derdüm baña yiter

5. **yiter:**--*e*, --*r*
Gazel 430
Mısra: **4**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Çal sīne ṭablını ʿalem-i āhı çek dilā
Ġam kişveri virildi saña bu livā yiter

6. **yiter:**--*e*, --*r*
Gazel 430
Mısra: **6**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Kūyında sehv-ile didi ol mübtelā kanı
Tā ḥaşre deñlü saña bu ẕevḳ u ṣafā yiter

7. **yiter:**--*e*, --*r*
Gazel 430
Mısra: **8**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Çünki Necātī örti döşek būriyā diler
Bilmez anı ki ʿāşıḳa bir kurı cā yiter

8. **yiter:**--*r*
Gazel 430
Mısra: **10**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Ġarḳ itdi gözyaşıyla Muḥibbī bu ʿālemi
İy dīde daḫı gel kerem it dökme mā yiter

9. **yiter:**--*e*, --*r*
Gazel 437
Mısra: **7**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Zahidā saña yiter ehl-i selāmet olduġuñ
ʿĀşıḳuñ faḫrı melāmet gözlemez nāmus u ʿār

10. **yiter:**--*e*, --*r*
Gazel 451
Mısra: **1**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Dil yandugına ʿāşıḳa āhı eser yiter
Şāhid gerekse ʿışḳına bu çeşm-i ter yiter

11. **yiter:**--*e*, --*r*
Gazel 451
Mısra: **2**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Dil yandugına ʿāşıḳa āhı eser yiter
Şāhid gerekse ʿışḳına bu çeşm-i ter yiter

12. **yiter:**--*e*, --*r*
Gazel 451
Mısra: **4**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Hem-ser olurısam seg-i kūyuñ-ıla her gice
Yanuñda ḳadr ü ḳıymet ise bu ḳadar yiter

13. **yiter:**--*e*, --*r*
Gazel 451
Mısra: **6**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Cānā kimem ki saña suḫen diyem āşikār

Şeb-tār içinde eyle baña bir naẓar yiter

14. **yiter:**--*e, --r*
Gazel 451
Mısra: **8**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Var iy ṭabīb sen beni ko kendü ḥālüme
Hicrān ġamı bu ḥasta dile derd-i ser yiter

15. **yiter:**--*e, --r*
Gazel 451
Mısra: **10**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Oldı Muḥibbī zühd ü ṣalāḥ ʿışḳ erine ʿayb
ʿUşşāḳ içinde bī-ser ü pālık hüner yiter

16. **yiter:**--*e, --r*
Gazel 470
Mısra: **8**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Her yañadan ẓāhir olsa dehri kaplasa fiten
Gūşe-i meyḫāne olmaga baña meʾmen yiter

17. **yiter:**--*e, --r*
Gazel 489
Mısra: **2**
Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak, yeterli olmak, kâfî olmak.

Gülzār-ı ḥüsnüñ var-iken gülşen temāşā mı olur
Lāle gibi dāġum yiter gül-geşt-i ṣaḥrā mı olur

yiter dimez baña:

1. **yiter dimez baña:**--*er, --mez, --a*
Gazel 157
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığın figanlarına yeterli - artık dur dememesi.

Tā ḳıyāmet kūyı içre āh u efġān eylesem
Bir işāretle yiter dimez baña kolın salup

yitmez mi:

1. **yitmez mi:**
Gazel 37
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yetmez mi, yeterli değil mi, kâfî değil mi?.

Dōstlar yitmez mi bu deñlü nümūne ışḳuma
Dest-i ġamla çāk olan ceyb ü girībāndur baña

2. **yitmez mi:**--*mez, --mi*
Gazel 217
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yetmez mi, yeterli değil mi, kâfî değil mi?.

Eflāke çıkar āteş-i dil gice alem-vār
Yitmez mi şeh-i ışḳ olana böyle alāmet

3. **yitmez mi:**--*mez, --mi*
Gazel 220
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yetmez mi, yeterli değil mi, kâfî değil mi?.

Ben şāh-ı taḫt-ı ışḳam tāc-ı şeref başumda
Āhum livāsı elde yitmez mi bu alāmet

4. **yitmez mi:**--*mez, --mi*
Gazel 251
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yetmez mi, yeterli değil mi, kâfî değil mi?.

Saña yitmez mi bir jende sarıl aña ḫayātuñda
Ölince tā anı ḫoş gör gel itme kimseye minnet

5. **yitmez mi:**--*mez, --mi*
Gazel 251
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yetmez mi, yeterli değil mi, kâfî değil mi?.

Togar gör zindeden mürde gelür her mürdeden zinde
Gözüñ aç saña yitmez mi cihān içinde bu ʿibret

6. **yitmez mi:**--*mez, --mi*
Gazel 254
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yetmez mi, yeterli değil mi, kâfî değil mi?.

Ser çekdi yine āteş-i dil çarḫa ʿalem-vār
Yitmez mi şehīd-i ġama bu deñlü ʿalāmet

7. **yitmez mi:**--*mez, --mi*
Gazel 272
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yetmez mi, yeterli değil mi, kâfî değil mi?.

Dilā luṭf eyle geç ṭūl-ı emelden
Saña yitmez mi bir loḳma kifāyet

8. **yitmez mi:**--*mez, --mi*
Gazel 277
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yetmez mi, yeterli değil mi, kâfî değil mi?.

Zāhid nedür bu ġaflet ʿışḳa nedür bu inkār
Cān terkin ürur ʿāşıḳ yitmez mi bu ʿalāmet

9. **yitmez mi:**--*mez, --mi*
Gazel 390
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yetmez mi, yeterli değil mi, kâfî değil mi?.

İstemeñ ʿışḳa Muḥibbī'den delīl
Eşk ü āhı aña yitmez mi şühūd

yog:

1. **yog-ımış:**-*ı, -mış*
Gazel 207
Mısra: **8**
"Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz, yoksa.

Var mıdur cānā dehānuñ diyü çok itdüm su'āl

Soñra bildüm yog-ımış anuñ
içün virmez cevāb

2. **yog-ımış:**-*ı, -mış*
Gazel 371
Mısra: **2**
"Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz, yoksa.

Rāz-ı ʿışḳum fāş kıldı eşk-i
çeşm-i ḫūn-nihād
Yog-ımış bu merdümān-ı çeşme
hergiz iʿtimād

yoh ola:

1. **yoḫ ola:**--*a*
Gazel 358
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yok olmak, ortadan kaybolmak.

Māniʿ olur kūyına varsam raḳīb
Dilegüm budur cihānda ola yoḫ

2. **yoḫ ola:**--*a*
Gazel 361
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yok olmak, ortadan kaybolmak.

Kesme zülfüñ dōstum ʿömr-
durur ʿāşıḳlaruñ
Bir kıluñ kem oldugın kim
isteye ol ola yoḫ

yohsa:

1. **yoḫsa:**
Gazel 63
Mısra: **6**
"Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz, yoksa.

Ḥalḳa ḥalḳa āşıḳa dām-ı belādur
kākülüñ
Yoḫsa ḥüsnüñ gencini bekler
olupdur ejdehā

2. **yoḫsa:**
Gazel 90
Mısra: **2**
"Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz, yoksa.

Hīç tesir itmez n'içün feryād-ıla
āhum saña
Yoḫsa āhenden mi virdi ḳalb
Allāh'um saña

3. **yoḫsa:**
Gazel 112
Mısra: **2**
"Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz, yoksa.

Rūşen budur ki mihr yüzüñden
alur ḥayā
Yoḫsa ḳamer olmaz idi böyle
rūşenā

4. **yoḫsa:**
Gazel 168
Mısra: **6**
"Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz, yoksa.

Tevbe eyle göz yaşıyla yu bu
yüzüñ karasın
Yoḫsa yanmaga caḥīm içre
olursın bir ḥaṭab

5. **yoḫsa:**
Gazel 279
Mısra: **4**
"Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz, yoksa.

Zülfini gider dilden ü fikr eyle
cemālin
Dil ḫānesini mesken ider yoḫsa
sakın Lāt

6. **yoḫsa:**
Gazel 330
Mısra: **8**
"Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz, yoksa.

ʿİṣyān yilini üstüñe esdürme
sakın kim
Yoḫsa idiser ḫırmen-i ṭāʿatüñi
tārāc

7. **yoḫsa:**
Gazel 364
Mısra: **6**
"Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz, yoksa.

Yazma raḳīb adını gel sehv-ile
sakın
Başdan ayaga yoḫsa olısar
kitāb-ı telḫ

8. **yoḫsa:**
Gazel 376
Mısra: **10**
"Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz, yoksa.

Göz yaşıyla niçe yıldur itmedi
āhum eser
Seng midür bilimedüm ḳalbüñ
şehā yoḫsa ḥadīd

9. **yoḫsa:**
Gazel 426
Mısra: **2**
"Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz, yoksa.

Yir yirin cānā lebüñ üzre
görinen mū mıdur
Yoḫsa yañlış añladum ol sāye-i
ebrū mıdur

10. **yoḫsa:**
Gazel 426
Mısra: **5**
"Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz, yoksa.

Noḳṭa mıdur leb midür bu yoḫsa
laʿlīn ḥoḳḳadur
Diş midür pinhān olan ol
ḥoḳḳada lüʾlüʾ midür

11. **yoḫsa:**
Gazel 426
Mısra: **10**
"Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz, yoksa.

Ol ṭabīb-i cān gelüp sormaz
Muḥibbī ḫastayı
Yoḫsa aña cevr ü ẓulm itmek
ezelden ḫū mıdur

12. **yoḫsa:**
Gazel 435
Mısra: **2**
"Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz, yoksa.

Cān ugurlar gözlerüñ bilsem ki
ebrūlar mıdur
Dilleri tesḫīr iderler yoḫsa
cāẕūlar mıdur

13. **yoḫsa:**
Gazel 435
Mısra: **10**
"Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz, yoksa.

İy ṣabā irgür Muḥibbī çeşmine
ḫāk-i derin
Tūtiyādan yig görinür yoḫsa
dārūlar mıdur

14. **yoḫsa:**
Gazel 489
Mısra: **10**
"Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz, yoksa.

Dökdüñ Muḥibbī gözyaşın şol deñlü serv ayagına
Kim görse diye cū degül bu yoḫsa deryā mı olur

yok:

1. **yokdur:**-*dur*
Gazel 3
Mısra: **8**
Bulunmama, mevcut olmama, sahip olmamak.

Evveline ışḳuñuñ her kim ki basdıysa ḳadem
Dimesün ġavrına irdüm yokdur aña intihā

2. **yok:**
Gazel 25
Mısra: **1**
Bulunmama, mevcut olmama, sahip olmamak.

Sevdā-yı zülfi başdadur bildüm ki yok pāyān aña
Gönlümde var çün derd-i ışḳ olmaz ebed dermān aña

3. **yok:**
Gazel 35
Mısra: **7**
Bulunmama, mevcut olmama, sahip olmamak.

Gördi Mecnūn kim vefā būyı benī ādemde yok
Vaḥş-ıla ülfet tutup ādemden oldı hem cüdā

4. **yok:**
Gazel 208
Mısra: **3**
Bulunmama, mevcut olmama, sahip olmamak.

Agzınuñ esrārını sordukça yok dimez nigār
Görmedüm anuñ gibi ālemde bir şīrīn cevāb

5. **yok-durur:**-*durur*
Gazel 238
Mısra: **3**
Bulunmama, mevcut olmama, sahip olmamak.

Tīġ-ı ġam çāk itse gönlüm yok-durur aña ʿilāc
Kim dürüst ider kaçan kim ola bir şīşe şikest

6. **yok:**
Gazel 256
Mısra: **8**
Bulunmama, mevcut olmama, sahip olmamak.

Didüm lebüñ bahāsına cānum alur mısın
Didi bahā yok aña yāḳut-ı aḥmerest

7. **yok-durur:**-*durur*
Gazel 280
Mısra: **4**
Bulunmama, mevcut olmama, sahip olmamak.

Kovma ḥüsnüñ gülşeninden dilberā dil bülbülin
Yok-durur bir vech-ile redd eylemek mihmān-ı dōst

8. **yokdur:**-*dur*
Gazel 282
Mısra: **13**
Bulunmama, mevcut olmama, sahip olmamak.

Bir nefes yokdur Muḥibbī zār u ġamgīn olmaya
Eyledi ḥālin mükedder kākül-i müşgīn-i dōst

9. **yok:**
Gazel 286
Mısra: **9**
Bulunmama, mevcut olmama, sahip olmamak.

Dehr bāġında Muḥibbī çünki yok būy-ı vefā
Dāġlar cismüñde yir yir vird-i ḫandān oldı tut

10. **yok:**
Gazel 288
Mısra: **3**
Bulunmama, mevcut olmama, sahip olmamak.

Deyr ara bir muġbeçe gördüm ki anuñ mi s li yok
Anı bir yüzden daḫı ḫalḳ itdi ḥayy-ı Lā-yemūt

11. **yok:**
Gazel 288
Mısra: **8**
Bulunmama, mevcut olmama, sahip olmamak.

Biñ sü'āl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb
Yok dehānı ya urılmış agzına mühr-i sükūt

12. **yok:**
Gazel 380
Mısra: **6**
Bulunmama, mevcut olmama, sahip olmamak.

Żāyiʿ itme nāṣiḥā yok yirlere söz naḳdini
Nite kim yokdur ḳalem dīvāneye yok daḫı pend

13. **yok-durur:**-*durur*
Gazel 418
Mısra: **7**
Bulunmama, mevcut olmama, sahip olmamak.

Çünki miḥnetsüz maḥabbet yok-durur ġamsuz feraḥ
Ehl-i dil olan anuñçün şādmān görmez leẕīẕ

14. **yokdur:**-*dur*
Gazel 233
Mısra: **9**
(kimse) yok.

Bilür dünyāda yokdur şād-mānī Muḥibbī eyler anuñçün ferāġat

15. **yokdur:**-*dur*
Gazel 338
Mısra: **6**
Bulunmama durumu, mevcut değil.

Ḫasta dilven nabżuma el urma epsem iy ṭabīb
Laʿl-i dilber olmasa yokdur baña hergiz ʿilāc

16. **yokdur:**-*dur*
Gazel 376
Mısra: **8**
Bulunmama durumu, mevcut değil.

Ġam degül ger ara yirde olsa baʿde'l-maşrıḳīn
Yiri gögi seyr ider yokdur dile bir yir baʿīd

17. **yokdur:**-*dur*
Gazel 417
Mısra: **4**
Bulunmama durumu, mevcut değil.

Naḳd-i cān-ıla metāʿ-ı vaṣluña oldum ḫarīd

Gel ḳabūl it çünki yokdur cān-ıla serden leẕīẕ

yok bahāsı:

1. **yok bahāsı:**--*s, --ı*
Gazel 478
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok ucuz bir biçimde, ölü fiyatına.

Cān göziyle kıl naẓar meh-pārelerle ʿāleme
Yok bahāsı naḳş olınmış sanki Āzer deyridür

yok dime:

1. **yok dime:**--*me*
Gazel 468
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Geri çevirmemek, reddetmemek.

Būseye ʿahd itmiş-iken yok dime
Teng-dil itme beni iy dil-peẕīr

yok dir:

1. **yok dir:**--*r*
Gazel 96
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yok demek, geri çevirmek, hayır demek, reddetmek, kabul etmemek.

Baḥ dür yāruñ miyānı çün ezel uṣṣāḳ ara
Kimi inkār eyleyüp yok dir kimi dir mū aña

yok dir idüm:

1. **yok dir idüm:**--*r, --dü, --m*
Gazel 419
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
" Yok mu ? " soru ifadesi.Bulunmayan, mevcut olmayan (şey).

Ḫalḳ-ı ʿālem dir bulınmaz şehd ü şekkerden leẕīẕ
Sorsalar yok dir idüm ben laʿl-i dilberden leẕīẕ

yok ġayrı:

1. **yok ġayrı:**--*den, --ı*
Gazel 365
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Artık yoktur manasında kullanılmıştır.

Cihānda her kişinüñ mesnedi var
Baña yok ġayrı senden özge mesned

yok olupdur:

1. **yok olupdur:**--*up, --dur*
Gazel 204
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varlığı sona ermek,ortadan kaybolmak.

Zevāde yok olupdur devr-i menzil
Varılmaz menzile leng ola merkeb

yok yire:

1. **yok yire:**-+*e*
Gazel 177
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gereği yokken, hiç bir neden bulunmadığı halde.

İy Muḥibbī çāre yok bīmār-ı ışḳa bilmiş ol
Tutmasun nabżuñ gelüp yok yire bī-çāre ṭabīb

2. **yok yire:**--*e*
Gazel 240
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gereği yokken, hiç bir neden bulunmadığı halde.

Lebi yādına dil gitdi bu cān da
Bu da gitmek diler yok yire ceng-est

3. **yok yire:**--*e*
Gazel 293
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gereği yokken, hiç bir neden bulunmadığı halde.

Laʿlüñi añdum feraḥdan yok yire kan agladum
Gāh olur meclis içinde yok yire aglar mest

4. **yok yire:**--*e*
Gazel 293
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gereği yokken, hiç bir neden bulunmadığı halde.

Laʿlüñi añdum feraḥdan yok yire kan agladum
Gāh olur meclis içinde yok yire aglar mest

5. **yok yire:**--*e*
Gazel 342
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boşu boşuna, boş yere, beyhude; sebepsiz.

Yok yire ḫarc itme cānā ḫāk-i pāyuñ cevherin
Niçe şehler başına āḫir olısardur bu tāc

6. **yok yire:**--*e*
Gazel 381
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boşu boşuna, boş yere, beyhude; sebepsiz.

Bilmedüñ ġonca dehānı sırrını
Açma āgāz eyleme yok yire ḫand

yok yiredür:

1. **yok yiredür:**--*e, --dür*
Gazel 314
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sebepsiz,boş yere olan şey.

Degme kez virmez murādın kimseye devr-i zamān
Yok yiredür her kim eylerse bugün kām-ıla baḫs

yok yirlere:

1. **yok yirlere:**-*ler, -e*
Gazel 42
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boş yere.

Didiler yok yirlere ḫarc itme ömrüñ naḳdini
Bilmedüm ḫayf anları ḥaḳḳ-ı birāderdür baña

2. **yok yirlere:**--*ler, --e*
Gazel 380

Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boş yere.

Żāyiʿ itme nāṣiḥā yok yirlere söz naḳdini
Nite kim yokdur ḳalem dīvāneye yok daḫı pend

<u>yoḳla:</u>

1. **yoklasam:**-*sa, -m*
Gazel 460
Mısra: **10**
Dokunarak incelemek; durum, bilgi, niyet vb.ni belirlemeye veya anlamaya çalışmak.

İy Muḥibbī ġamdan özge yār-ı ṣādıḳ bulmadum
Her ne dem kim yoklasam yanumda ġam ḫānemdedür

<u>yol:</u>

1. **yol:**
Gazel 1
Mısra: **8**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Soñ nefesde sakla īmānum benüm
Bulmaya yol aña ṣeyṭān-ı racīm

2. **yolında:**-*ı, -(n)da*
Gazel 2
Mısra: **10**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Tut elümi ayaga düşdüm gel iy dīn serveri
Eyleyem dīnüñ yolında cān u dil ile ġazā

3. **yoluña:**-*uña*
Gazel 2
Mısra: **6**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Çeşm-i ālem cümle nūruñdan münevverdür senüñ
Yoluña olsa n'ola dünyā vü māfīhā fedā

4. **yolın:**-*ı(n)*
Gazel 3
Mısra: **3**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Ẓulmet-i maḥşerde yolın bilmeyen āṣīlerüñ
Ṣefḳat idüp olasın her birine sen reh-nümā

5. **yolda:**-*da*
Gazel 13
Mısra: **14**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Āh kim menzil baīd bār-ı girān arkamdadur
Korkaram yolda kalam bulınmaya menzil baña

6. **yolda:**-*da*
Gazel 19
Mısra: **6**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Yüzümüñ zerdine bakdı bu gözüm merdümi çün
Ḫarc içün virdi bu yolda niçe dīnār baña

7. **yolda:**-*da*
Gazel 23
Mısra: **10**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Bu Muḥibbī hicr-ile oldı bugün Mecnūn-ṣıfat
Olmaduñ bu yolda sen de baña hem-rāh iy ṣabā

8. **yolında:**-*ı, -(n)da*
Gazel 25
Mısra: **8**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Çevgān idüp zülfi nigār çün nāz-ıla olsa süvār
Top eyle başuñ gel dilā yolında kıl ġaltān aña

9. **yollaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 31
Mısra: **3**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Yollaruñ üzre yüzümi döşeyüp ferş ideyim
Ḫayf ola kim kurı yir üzre koyasın kef ü pā

10. **yollaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 40
Mısra: **5**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Yollaruñ üzre nigārā yüzümü ferş ideyin
Sehv-ile iy gül-i nāzük koyasın üstine pā

11. **yollaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 47
Mısra: **5**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Bāġbān evrāḳ-ı gülden yollaruñ zeyn eylesün
Ḫayfdur cānā koyasın sen zemīn üstine pā

12. **yolında:**-*ı, -(n)da*
Gazel 61
Mısra: **13**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Yolında dīdeler ḥasret Muḥibbī yaşını döksün
Ola ki semmi esbinüñ nişānını görem gil hā

13. **yollarında:**-*lar, -ı, -n, -da*
Gazel 71
Mısra: **10**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Yüzüñe ol vaḳt basar pāyın Muḥib ol dil-fırīb
Yollarında ḫāk idüp devrān-ı cismüñ gerd ola

14. **yoluñda:**-*-(u)ñ, --da*
Gazel 119
Mısra: **19**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Şehīd-i ışḳ olsa ger yoluñda Muḥibbī'ye budur maṭlūb-ı ālā

15. **yoluñda:**-*-(u)ñ, --da*
Gazel 179
Mısra: **1**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Gördiler ḫāk oldugum yoluñda iy ālī-cenāb
Reşk idüp dir ehl-i ışḳ "yā leytenī küntü türāb"

16. **yoluña:**-*uñ, -a*
Gazel 223

Mısra: **7**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Māl ü menāl yoluña bil cān u ser daḫı
Senden dirīġ olmaya iy dōst herçi hest

17. **yolında:**-*ı, -(n)da*
Gazel 236
Mısra: **5**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Yāruñ gümānı bu idi yolında cān virem
Şükr-i Ḫudā ki rāst olupdur gümān-ı dōst

18. **yolına:**-*ıña*
Gazel 271
Mısra: **7**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Cān u başum ister ise yolına olsun fedā
Bu ṭarīḳ-i ʿışḳda ʿāşıḳ gerek dil-ḫāh dōst

19. **yoluña:**-*uñ, -a*
Gazel 290
Mısra: **9**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Sāḳiyā biñ cānum olsa yoluña olsun fedā
Bir ḳadeḥ meyle bizi sen bī-ġam itdüñ ʿāḳıbet

20. **yoluñda:**-*u, -n, -da*
Gazel 294
Mısra: **9**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Ne ġam yoluñda ger ölse Muḥibbī
Nigārā tek sen ol sag u selāmet

21. **yolına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 353
Mısra: **6**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Eli boş varma sakın ṣoḥbetine muġbeçenüñ
Eyle cān u dilüñi yolına īs̱ār-ı ḳadeḥ

22. **yoluña:**-*uña*
Gazel 374
Mısra: **3**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Yoluña cümle varını ḫarc eyledi gözüm
Merd olsa kişi dirler aña kim budur çü merd

23. **yoluñda:**-*u, -n, -da*
Gazel 406
Mısra: **1**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Yoluñda cān virem iy ruḫları verd
Gerekdür ʿāşıḳ olan ola cūmerd

24. **yoluñda:**-*u, -n, -da*
Gazel 413
Mısra: **5**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Dōstlık ḥaḳḳı mıdur yoluñda Ferhād oldugum
İtmeyesin bu benüm derdüme dermānlar meded

25. **yoluñda:**-*u, -n, -da*
Gazel 440
Mısra: **6**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Ger murādı sīm-i eşk u çehre zerd idesin
Cān u dil olsun fedā yoluñda n'olur sīm ü zer

26. **yollar:**-*lar*
Gazel 492
Mısra: **10**
(Aşk ve sevgili için) Takip edilen seyir.

Ḫasretüñle şol ḳadar dökdi Muḥibbī gözyaşın
Vara-bilmez kūyuña zīrā ki yollar gil-durur

yol bulmadı:

1. **yol bulmadı:**--*ma, --dı*
Gazel 370
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yol bulmak, çare bulmak.

Yol bulmadı Şīrīn'e katı seng-dil imiş
Tagları kesüp eyledi reh gerçi ki Ferhād

yol bulmaz:

1. **yol bulmaz:**--*maz*
Gazel 231
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cesaret etmek II Çare, çözüm bulmak.

Bulmaz Muḥibbī kimsene yol genc-i ḫüsnine
Tā kılmayıca göñlini vīrāne ʿāḳıbet

yol ugragında:

1. **yol ugragında:**--*ı, --n, --da*
Gazel 479
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yol ortası,dinlenilecek yer.

Eyler heves lebüñden şeftālūya irem dir
Dīvāne dil ne bilsün yol ugragında çehdür

yol virme:

1. **yol virme:**--*me*
Gazel 333
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yol vermek: Geçmesine izin vermek, imkân sağlamak.

Muḥibbī bāġ-ı ḫüsn içre yiter bir bülbül-i gūyā
Raḳībe virme yol hergiz gel ol zāġ u zaġandan geç

yoldaş:

1. **yoldaş:**
Gazel 36
Mısra: **4**
1. Yol arkadaşı, dost. 2. Aynı görüşü benimseyenlerden her biri.

Sanmañuz tenhā gide ışḳuñ beyābānına dil
Kanda gitse miḥnet ü ġamdur bile yoldaş aña

2. **yoldaş:**
Gazel 21
Mısra: **2**

Kader birliği yapılan arkadaş, dost.

Bezm-i ġamda nāle kıl iy nāy ḥāldaş ol baña
Çarḫ elinden iñleyem bir laḥẓa yoldaş ol baña

3. **yoldaş:**
Gazel 21
Mısra: **8**
Kader birliği yapılan arkadaş, dost.

Gülşen-i kūyın tolanmaga nigāruñ ṣubḥa dek
İy ṣabā merdümlik it bir gice yoldaş ol baña

yoldaş eylemişem:

1. **yoldaş eylemişem:**--*miş, --em*
Gazel 303
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yol arkadaşı eylemek.

Zār u ġamuñı eylemişem kendüme yoldaş
İtdükde ʿadem mülkine bundan sefer iy dōst

yolına cān terk ideli:

1. **yolına cān terk ideli:**--*de, --li*
Gazel 100
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yolu için canını vermek,kendinden vazgeçmek.

Ser-i zülf-i siyehüñ yolına cān terk ideli
Yüzüm aklıgına tañ mı kefenüm şāhid ola

yolına cān virürdüm:

1. **yolına cān virürdüm:**--*ı, --n, --a, --ür, --dü, --m*
Gazel 345
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin yolunda canını feda etmesi kastedilmektedir.

Derdlü oldum dōstlar dermān beni bilmez mi hīç
Cān virürdüm yolına cānān beni bilmez mi hīç

yolında öldügüm:

1. **yolında öldügüm:**
Gazel 39
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
-Bir kimse veya değer uğruna can vermek, kendini feda etmek II sevgili bağlamında.

Gönderürseñ ġamze okların cefā sanma anı
Hey yolında öldügüm ol rāḥat-ı cāndur baña

yollar üzre:

1. **yollar üzre:**--*lar*
Gazel 411
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yol üstünde, yolda.

Ġubār itdüm özümi yollar üzre
Ümīdüm bu ki ilte kūyuña bād

yolum düşdi:

1. **yolum düşdi:**--*um, --di*
Gazel 166
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yolu düşmek; bir yerden geçmesi gerekmek.

Düşdi yolum bir aẕīne güni vardum mescide
Minber üzre ḫuṭbe-i ḥüsnüñ okur gördüm ḫaṭīb

yolumı yañılam:

1. **yolumı yañılam:**--*u, --mı, --a, --m*
Gazel 134
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gidilen yolda şaşırmak,amaç ve maksadından sapmak.

Zāhidā sanma senüñ gibi yolumı yañılam
Işḳ çün rehber olup gösterisersin rāh baña

yoluñ düşer-ise:

1. **yoluñ düşer-ise:**--*u, --n, --e, --r, --se*
Gazel 278
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yere uğramak.

Ger yoluñ düşer-ise varma tehī dest ʿAcem'e
Bu Muḥibbī ġazelin Kūm-ıla Kāşān'a ilet

yoluñ üzre:

1. **yoluñ üzre:**--*un, --re*
Gazel 164
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yoluna.

Yüzüm üzre ola kim pā koyasın
Yoluñ üzre budur oldugum türāb

yoluña cān fedā itmez:

1. **yoluña cān fedā itmez:**-*mez*
Gazel 84
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgilinin yoluna canını ve başını feda etmesi kastedilir.

Cān fedā itmez dir-imiş yoluña bī-dīn raḳīb
Bāver itme dōstum vallāhi bühtāndur baña

yoluña cān fedā kılsam:

1. **yoluña cān fedā kılsam:**--*u, --n, --a, --sa, --m*
Gazel 239
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın canını ve gönlünü sevgili uğruna hiçe sayması kastedilmiştir.

Yoluña cān fedā kılsam ʿaceb mi
Göñül taḫtında ʿışḳ sultāndur iy dōst

yoluña fedā:

1. **yoluña fedā:**--*u, --n, --a*
Gazel 431
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgilinin sevdası ve yolu için bin tane canı olsa hepsini tek tek kaybedecek kadar çok istekli olması.

Māl ü menāl ü cān u dilüm yoluña fedā
Evvel bu yolda saña fedā ata anadur

yoluña fedā ola:

1. **yoluña fedā ola:**-*a*
Gazel 89
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgilinin sevdası ve yolu için bin tane canı olsa hepsini tek tek kaybedecek kadar çok istekli olması.

Bir cān nedür ki yoluña ben anı virmeyem
Biñ cānum olsa yoluña cümle fedā ola

yoluña komışam:

1. **yoluña komışam:**--*u*, --*n*, --*a*, --*mış*, --*am*
Gazel 303
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgili için aşığın gönlünü ortaya koyması,feda etmesi kastedilmektedir.

Gönlümi alup şimdi eger kaṣdūn-ısa cān
Çokdan komışam yoluña ben cān u ser iy dōst

yoluña ölmez:

1. **yoluña ölmez:**
Gazel 39
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yolunda(onun için) canını feda etmek.

Benüm-içün yoluña ölmez dimiş bī-dīn raḳīb
Sözine inanma anuñ kurı bühtāndur baña

yoluña ölür-isem:

1. **yoluña ölür-isem:**-*i*, -*sem*
Gazel 90
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgilinin yolunda kendini feda etmesi.

Dir imişsin ki Muḥibbī terk kılmaz cān u ser
Ölür-isem yoluña ḳurbān idem cānum saña

yoluña virmeyem:

1. **yoluña virmeyem:**-*me*, -*yem*
Gazel 89
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgili yolunda canını ve başını feda etmesi.

Bir cān nedür ki yoluña ben anı virmeyem
Biñ cānum olsa yoluña cümle fedā ola

yoluñda cān virsem:

1. **yoluñda cān virsem:**--*se*, --*m*
Gazel 94
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın sevgili için canını ve başını feda etmesi,ortaya koyması.

Leb-i şīrīnüñi gördüm belā kūhında Ferhād'am
Yoluñda n'ola cān virsem bugün ben bī-ser ü bī-pā

yoluñı togrut:

1. **yoluñı togrut:**--*u*, --*n*, --*ı*, --*t*
Gazel 225
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel ve doğru işler yapmak.

Togrut yoluñı pendümi gūş eyle Muḥibbī
Yok fāyide soñra dökesin eşk-i nedāmet

2. **yoluñı togrut:**--*u*, --*n*, --*ı*, -, --*t*
Gazel 265
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzel ve doğru işler yapmak.

Togrut yoluñı pendümi gūş eyle Muḥibbī
Soñra dökesin fāyide yok eşk-i nedāmet

yönel-:

1. **yöneldüm:**-*dü*, -*m*
Gazel 441
Mısra: **5**
Yönelmek, bir tarafa meyl etmek.

Degüldür ġayra dil māyil yöneldüm ḳıbledür kūyuñ
Bi-ḥaḳḳın Kaʿbe-i ʿulyā dimeñ ġayra sücūdum var

yönel:

1. **yöneldi:**-*di*
Gazel 21
Mısra: **9**
Doğrulmak, bir tarafa meyletmek.

Bu Muḥibbī vādī-i hicre yöneldi zād içün
Ḫūn-ı dil yiter şarāb iy ġam gelüp aş ol baña

yu:

1. **yuyup:**-*y*, -*up*
Gazel 34
Mısra: **7**
Temizlemek, yıkamak.

Yüz karasını yuyup gidermeye Olsa ger bu gözyaşı ırmak saña

2. **yuya:**-*y*, -*a*
Gazel 153
Mısra: **7**
Temizlemek, yıkamak.

Yuya yüzüm karasını āb-ı istiġfār-ıla
Umaram ki pāk ide maḥşerde Ġaffārü'z̲-z̲ünūb

3. **yuyup:**-*y*, -*up*
Gazel 254
Mısra: **10**
Temizlemek, yıkamak, arındırmak. II Günahlardan arındırmak, bağışlamak.

Her laḥẓa ki müje ḥālümi ruḥsāruma yazdı
Maḥv itdi anı yuyup bu eşk-i nedāmet

yüce:

1. **yücedür:**-*dür*
Gazel 262
Mısra: **7**
Ulu, büyük.

Yücedür ḳaṣr-ı vaṣla irişilmez
Egerçi dūd-ı āhum perr ü bālest

yüce itmişdür:

1. **yüce itmişdür:**-*dür*
Gazel 38
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüceltmek,büyük göstermek.

Yüce itmişdür felekden ḳaşrını beñzer o māh
Anuñ-ıçundur irişmez nāle vü efġān aña

yüce kılmak:

1. **yüce kılmak:**--*mak*
Gazel 291
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Büyük,ulu ve yüksek hale getirmek.

Çün saña kalmaz ne lāzım ṭāḳuñı kılmak yüce
Ḫışt eyvānuñ kimi sīm ü kimi zer boldı tut

yüceld-:

1. **yüceldüp:**-*üp*
Gazel 215
Mısra: **5**
Yükseltmek, yüce bir duruma getirmek.

Çünki yüceldüp bülend itdüñ livā-yı Aḥmed'i
Tā ḳıyāmet olısardur ser-te-ser edyān pest

yüksek uçarsa:

1. **yüksek uçarsa:**--*a, --r, --sa*
Gazel 423
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüksekten uçmak.

Yüksek uçarsa hümā gibi ʿaceb midür nigār
İki yañadan ser-i zülfini bāl ü per geçer

yummaz:

1. **yummaz:**--*maz*
Gazel 440
Mısra: **2**
Gözünü yummak, kapatmak.

Ruḫlaruñ ḫayrānıdur her gice iy reşk-i ḳamer
Tā seḥer yummaz kevākib çeşmini eyler naẓar

yunmag-ıla:

1. **yunmag-ıla:**--*ı, --la*
Gazel 385
Mısra: **4**
Yıkanıp temizlenmek,pak olmak.

Niçe yıllardur yanur eşkümle çeşmüm merdümi
Yunmag-ıla olmazımış dōstlar Hindū sefīd

yūnus:

1. **yūnus:**
Gazel 234
Mısra: **12**
Yunus Peygamber.

Ġaflet itme ẓulmet-i şebde uyan añ yāruñı
Kesmedi ẕikrini Yūnus mesken iken baṭn-ı ḥūt

yür:

1. **yürür:**-*ür*
Gazel 26
Mısra: **10**
(Bir kimse veya nesne) Bir yöne doğru yer değiştirmek, yer değiştirerek ilerlemek II gezmek, dolaşmak.

N'ider āşıḳ olan nāmūs u ārı
Yürür şūrīde-veş mecnūn u şeydā

yurduñ tut:

1. **yurduñ tut:**--*u, --n*
Gazel 216
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yurt edinmek, vatan kabul etmek.

Senüñ iy bu'l-heves n'eyler başuñda bunca sevdālar
Muḥibbī bir gün ölürsin kayır irkence yurduñ tut

yürek ditrer:

1. **yürek ditrer:**--*r*
Gazel 500
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Korkmak.

Çeşm-i cellādını gördükde hemān ditrer yürek
Tīġını elde görüp cāna mehābetler gelür

yüri:

1. **yüri:**
Gazel 19
Mısra: **9**
(Bir kimse veya nesne) Bir yöne doğru yer değiştirmek, yer değiştirerek ilerlemek II gezmek, dolaşmak.

Dāġ gül gözyaşı mül eyle Muḥibbī yüri iyş
Sīnemüñ bāġı yiter çün gül ü gülzār baña

2. **yüri:**
Gazel 44
Mısra: **13**
(Bir kimse veya nesne) Bir yöne doğru yer değiştirmek, yer değiştirerek ilerlemek II gezmek, dolaşmak.

Dil virme Muḥibbī yüri bu dehr-i acūza
Gör başa çıka-bildi mi anuñ-ıla Dārā

3. **yüri:**
Gazel 80
Mısra: **11**
(Bir kimse veya nesne) Bir yöne doğru yer değiştirmek, yer değiştirerek ilerlemek II gezmek, dolaşmak.

Vādi-i ışḳa düşüp iy dil yüri Mecnūn-vār
Fārigˇ ol sen her ne dirlerse disünler il baña

4. **yüri:**
Gazel 148
Mısra: **6**
(Bir kimse veya nesne) Bir yöne doğru yer değiştirmek, yer değiştirerek ilerlemek II gezmek, dolaşmak.

Naḳşınuñ naḳḳāşına iy dil hezārān āferīn
Ayn-ı raḥmetdür yüri her dem ḫaṭ-ı zengārın öp

5. **yüri:**
Gazel 217
Mısra: **9**
(Bir kimse veya nesne) Bir yöne doğru yer değiştirmek, yer değiştirerek ilerlemek II gezmek, dolaşmak.

Şerr işi koyup ḫayra düriş yüri Muḥibbī
Tā soñra varup olmayasın ehl-i nedāmet

6. **yüri:**
Gazel 225
Mısra: **1**
(Bir kimse veya nesne) Bir yöne doğru yer değiştirmek, yer değiştirerek ilerlemek II gezmek, dolaşmak.

Zāhid yaraşur sen yüri ol sag u selāmet
ʿĀşıḳ olanuñ faḫrı olur olsa melāmet

7. **yüri:**
Gazel 226
Mısra: **14**
(Bir kimse veya nesne) Bir yöne doğru yer değiştirmek, yer değiştirerek ilerlemek II gezmek, dolaşmak.

Ola ki gele pā koya ol yār-ı cefā-ḫū
Rāhında Muḥibbī yüzüñi yüri türāb it

8. **yüri:**
Gazel 228
Mısra: **2**
(Bir kimse veya nesne) Bir yöne doğru yer değiştirmek, yer değiştirerek ilerlemek II gezmek, dolaşmak.

ʿIşḳuñla beni ko olayım ḫalḳa melāmet
ʿĀlemde hemān tek yüri sen sag u selāmet

9. **yüri:**
Gazel 258
Mısra: **3**
(Bir kimse veya nesne) Bir yöne doğru yer değiştirmek, yer değiştirerek ilerlemek II gezmek, dolaşmak.

Nāṣıḥ ko bizi ḥālümüze ol yüri fāriġ
Pend itme degül çünki bu dem cāy-ı naṣīḥāt

10. **yüri:**
Gazel 265
Mısra: **1**
(Bir kimse veya nesne) Bir yöne doğru yer değiştirmek, yer değiştirerek ilerlemek II gezmek, dolaşmak.

Zāhid yaraşur sen yüri ol sag u selāmet
ʿĀşıḳ olanuñ faḫrı olur olsa melāmet

11. **yüri:**
Gazel 347
Mısra: **5**
(Bir kimse veya nesne) Bir yöne doğru yer değiştirmek, yer değiştirerek ilerlemek II gezmek, dolaşmak.

Yüri ṭaʿn eyleme zāhid mey içen ʿāṣıḳa gel
ʿAvn-i Ḥaḳ olmayıcak assı mıdur zühd ü ṣalāḥ

12. **yüri:**
Gazel 375
Mısra: **3**
(Bir kimse veya nesne) Bir yöne doğru yer değiştirmek, yer değiştirerek ilerlemek II gezmek, dolaşmak.

Nuṣḥuñ öz başuña it zāhid yüri ʿĀşıḳ-ı dīvāne hīç tutar mı pend

13. **yüri:**
Gazel 456
Mısra: **9**
(Bir kimse veya nesne) Bir yöne doğru yer değiştirmek, yer değiştirerek ilerlemek II gezmek, dolaşmak.

Ġıll ü ġışdan yüri pāk eyle Muḥibbī ḳalbüñi
Zer gibi ḫāliṣ olan kendüzini pāke çıkar

yürimez-idüm:

1. **yürimez-idüm:**--*i, --dü, --m*
Gazel 184
Mısra: **3**
(Beyitte) aşığın bu zor ve güç yollara dalmaması,uzak durması kastedilir.

Derdüñe düşüp deşt-i belāda yürimez-idüm
Ger ışḳ eger olmasa bu aḳluma ġālib

yürü:

1. **yürür:**-*r*
Gazel 162
Mısra: **10**
(Bir kimse veya nesne) Bir yöne doğru yer değiştirmek, yer değiştirerek ilerlemek II gezmek, dolaşmak.

Eşküm içinde Muḥibbī bu göñül zevraḳı āh
Bād-ı āh-ıla yürür her yaña deryāya düşüp

2. **yürür:**-*r*
Gazel 398
Mısra: **8**
(Bir kimse veya nesne) Bir yöne doğru yer değiştirmek, yer değiştirerek ilerlemek II gezmek, dolaşmak.

Ḳamer alnuña vü gün yüzüñe ʿāşıḳ olalı
Ser-i kūyuñda yürür şām u seḥer sanki levend

3. **yürür:**-*r*
Gazel 412
Mısra: **10**
(Bir kimse veya nesne) Bir yöne doğru yer değiştirmek, yer değiştirerek ilerlemek II gezmek, dolaşmak.

Muḥibbī zülfine dil vireliden Yürür dīvānedür mecnūn mānend

4. **yürür:**-*r*
Gazel 464
Mısra: **8**
(Bir kimse veya nesne) Bir yöne doğru yer değiştirmek, yer değiştirerek ilerlemek II gezmek, dolaşmak.

Berr ü baḥrı aradı bulam diyü cānā seni
Bulımadı bu göñül daḫı yürür ser-geştedür

5. **yürür:**-*r*
Gazel 480
Mısra: **5**
(Bir kimse veya nesne) Bir yöne doğru yer değiştirmek, yer değiştirerek ilerlemek II gezmek, dolaşmak.

Fettāne çeşmi fitneleri uyarup yürür
Sāḥir göziyle ġamzeleri her gün iştedür

yürüt:

1. **yürüt:**
Gazel 193
Mısra: **6**
Gezindirmek, döndürmek (meclis içinde).

Bir perī-rū lāli şevḳinden yine āşüfteyem
Sāḳiyā cām ı leb-ā-leb tut yürüt gülgūn şarāb

yūsuf:

1. **yūsuf'a:**-*a*
Gazel 459
Mısra: **3**
Güzelliğiyle ünlü peygamber, Hz. Yusuf.

Yūsuf'a kim beñzedür seni berāber tartıla
Al ḫaber benden ḥabībüm gözlerüm mīzānıdur

2. **yūsuf:**
Gazel 351
Mısra: **4**
Güzelliğiyle meşhur Hz. Yusuf (a.s.).

Ḥüsnüñi görse idi eger kim ʿazīz-i Mıṣr
Añmaga Yūsuf adın ider tevbe-i naṣūḥ

yūsuf-ı kenʿān'ıdur:

1. **yūsuf-ı kenʿān'ıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 447
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kenanlı Yusuf; Hz. Yusuf.

Agırınca dürr ü cevherlerle tartılsa n'ola
Ol ʿazīzüm Mıṣr-ı ḥüsnüñ Yūsuf-ı Kenʿān'ıdur

yūsuf-ı mıṣrī'den:

1. **yūsuf-ı mıṣrī'den:**--*den*
Gazel 246
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) ayrı kalmak deyimi küçüklüğünde kardeşleri tarafından memleketinden uzaklaştırılan Hz. Yusuf'a telmih yaparak ele alınmıştır.

Olupsın Yūsuf-ı Mıṣrī'den ayru Dil-i Yaʿḳūb-veş maḥzūnam iy dōst

yut:

1. **yut:**
Gazel 234
Mısra: **8**
Hazmetmek, dışarı vurmamak, içinde bırakmak.

Yüz çevürme gelse derd ü miḥnet ü ḳahr u elem
Her ne kim gökden inerse yir gibi haẕm eyle yut

yüz:

1. **yüz:**
Gazel 3
Mısra: **12**
Yüz (âşığın yüzü kastedilerek).

Elüme alup niçe kez bakaram āyīneye
Añaram işyānumı korkum bu ola yüz kara

2. **yüzüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 7
Mısra: **1**
Yüz (âşığın yüzü kastedilerek).

Yüzüñi gördüm ben evvel mübtelā oldum saña
Çekmeg-ile cevrüñi āḫir fedā oldum saña

3. **yüzüm:**-*üm*
Gazel 14
Mısra: **7**
Yüz (âşığın yüzü kastedilerek).

Pāyuña gel süreyim yüzüm didüm ol şeh didi
Bir gedāsın sözi küstāḫāne söylersin baña

4. **yüzümüñ:**-*ü, -m, -üñ*
Gazel 19
Mısra: **5**
Yüz (âşığın yüzü kastedilerek).

Yüzümüñ zerdine bakdı bu gözüm merdümi çün
Ḫarc için virdi bu yolda niçe dīnār baña

5. **yüzümi:**-*üm, -i*
Gazel 31
Mısra: **3**
Yüz (âşığın yüzü kastedilerek).

Yollaruñ üzre yüzümi döşeyüp ferş ideyim
Ḫayf ola kim kurı yir üzre koyasın kef ü pā

6. **yüzümi:**-*üm, -i*
Gazel 165
Mısra: **1**
Yüz (âşığın yüzü kastedilerek).

Āsitānuñda yüzümi eyledüm çün ben türāb
Ṭāliüm mesūd olup kapuñda oldı feṯḥ-i bāb

7. **yüzümü:**-*ümü*
Gazel 219
Mısra: **2**
Yüz (âşığın yüzü kastedilerek).

Öldürürse derd-i dil bu ḫaste-i hicrān-ı dōst
Yüzümü döndürmezem her ne ise fermān-ı dōst

8. **yüzüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 226
Mısra: **14**
Yüz (âşığın yüzü kastedilerek).

Ola ki gele pā koya ol yār-ı cefā-ḫū
Rāhında Muḥibbī yüzüñi yüri türāb it

9. **yüzüm:**-*üm*
Gazel 396
Mısra: **6**
Yüz (âşığın yüzü kastedilerek).

Şefāʿat ābı-y-ıla yu sefīd it Günāhumdan yüzüm olmaya esved

10. **yüzinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 360
Mısra: **8**
Nedeniyle, sebebiyle.

Sakın aldanma cihān naṭʿına
āḫir māt ider
Nāgehān açmaz yüzinden saña
diye şāh ruḫ

11. **yüzümi:**-*üm, -i*
Gazel 305
Mısra: **3**
Surat, çehre II Âşığın yüzü.

Yüzümi pāyuña sürsem beni pā-
māl eyleme
Mūr olur kim pend idüp eyler
Süleymān-ıla baḥs

12. **yüzüñe:**-*(ü)ñ, -e*
Gazel 7
Mısra: **5**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Bakamazam gün yüzüñe
görmesem de ölürem
Bilmezem ḥālüm n'olur kim
āşinā oldum saña

13. **yüz:**
Gazel 8
Mısra: **1**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Āh kim bu ṭāliüm tutmadı
hergiz yüz baña
Ayrılalı gün yüzüñden gicedür
gündüz baña

14. **yüzüñden:**-*ün, -den*
Gazel 8
Mısra: **2**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Āh kim bu ṭāliüm tutmadı
hergiz yüz baña
Ayrılalı gün yüzüñden gicedür
gündüz baña

15. **yüzüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 13
Mısra: **1**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Gün yüzüñ göster didüm āh
olmaduñ māyil baña
Kanı ṭāli olmaya zülfüñ gelüp
ḫāyil baña

16. **yüz:**
Gazel 15
Mısra: **7**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Sanma kim cevr ü cefādan iy
ṣanem yüz döndürem
Çün ezelden cevrüñe mutāddur
dirler baña

17. **yüzüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 22
Mısra: **1**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Gün yüzüñ şevḳine her kim zār
u giryān olmaya
Dilegüm budur anı ālemde
şādān olmaya

18. **yüzüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 71
Mısra: **9**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Yüzüñe ol vaḳt basar pāyın
Muḥib ol dil-firīb
Yollarında ḫāk idüp devrān-ı
cismüñ gerd ola

19. **yüzüñe:**-*(ü)ñ, -e*
Gazel 119
Mısra: **10**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Münevverdür dü ālem gün
yüzüñden
N'ola dirsem yüzüñe ālem-ārā

20. **yüzüñe:**-*(ü)ñ, -e*
Gazel 121
Mısra: **2**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Ḫaṭṭuñı cānā görenler didiler
reyḥān aña
Yüzüñe iden naẓar da dir gül-i
ḫandān aña

21. **yüz:**
Gazel 137
Mısra: **8**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Pādişāh-ı ḥüsn olasın hīç revā
mıdur saña
Yüz ḫarāba tuta dil mülki kamu
vīrān ola

22. **yüzüñden:**-*ün, -den*
Gazel 189
Mısra: **1**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Her kaçan kim gide yüzüñden
niḳāb
Münfail olur cemāl-i āfitāb

23. **yüzini:**-*i, -n, -i*
Gazel 190
Mısra: **4**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

İtse efşān zülfini dagıtsa gül
yüzine yār
Aña beñzer āfitābuñ yüzini
dutsa seḥāb

24. **yüzine:**-*i, -n, -e*
Gazel 192
Mısra: **7**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Gül dimek yüzine çün degül
edeb
Bī-edeb maḥrūm şod ez-luṭf-ı
Rab

25. **yüzüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 203
Mısra: **1**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Nūr ogurlar yüzüñe gelse
muḳābil āfitāb
Nite kim alur şuā ı şemsden de
māhitāb

26. **yüzi:**-*i*
Gazel 228
Mısra: **7**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Mey içdi yüzi eyledi ol dem
ʿaraḳ iẓhār
Didüm ki gelür verde ʿaraḳ
bulsa ḫarāret

27. **yüzüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 325
Mısra: **3**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Yüzüñ "Ve'ş-şems" ü alnuñ
"Ve'ḍ-ḍuḥā"dur
ʿAceb mi zülfüñ olsa leyl-i
miʿrāc

28. **yüzüñ:**-*ü, -n*
Gazel 348
Mısra: **2**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Görmedüm sencileyin bir mehi
ʿālemde melīḥ
Eylesem tañ mı yüzüñ mihr-ile
mehden tercīḥ

29. **yüzüñe:**-*ü, -n, -e*
Gazel 409
Mısra: **5**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Ādemīnüñ yüzüñe itdügi cümle rīş-ḫand
Anuñ-içun kalmadı kimseye hergiz iʿtimād

30. **yüzi:**-*i*
Gazel 450
Mısra: **5**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Görelden tīġ u çeşmüñi gedildi yüzi şemşīrüñ
Kaşuñ vaṣfın işidelden kemānuñ yayı kayıdur

31. **yüzine:**-*i, -n, -e*
Gazel 453
Mısra: **7**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Geh niḳāb eyler yüzine zülf-ile gāhī açar
Gice zülfidür bana gündüz de ḫüsni tābıdur

yüz biñ kez:

1. **yüz biñ kez:**
Gazel 98
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüz bin defa (Çokluk bildirmek için kullanılmıştır).

İşiginden günde yüz biñ kez eger men itseler
Āṣıḳ oldur kim yüzin döndürmeyüp bī- ār ola

yüz buldı:

1. **yüz buldı:**-*dı*
Gazel 449
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüz bulmak ll ilgi ve yakınlık görmek. (Kendisine gösterilen hoşgörüden yararlanma yoluna gidip şımarmak, hoşa gitmeyen davranışlarda bulunmak.).

Serv ḳaddüñe eger ʿāṣıḳ degülse kākülüñ
Gerdenüñe ya neden yüz buldı her ān sarmaşur

yüz çevürme:

1. **yüz çevürme:**-*me*
Gazel 234
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüz çevirmek: vazgeçmek, geri dönmek, uzaklaşmak, gösterdiği ilgiyi kesmek.

Yüz çevürme gelse derd ü miḥnet ü ḳahr u elem
Her ne kim gökden inerse yir gibi hażm eyle yut

yüz çevürmez:

1. **yüz çevürmez:**-*ür, -mez*
Gazel 110
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vazgeçmek, geri dönmek.

Bu Muḥibbī yüz çevürmez gelse müjgān okları
İy kaşı ya eyledi çün sīnesin kalkan aña

yüz döndürme:

1. **yüz döndürme:**-*dür, -me*
Gazel 243
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüz çevirmemek, gösterilen ilgiyi kesmemek.

Tīġ-ı cevrinden Muḥibbī key sakın döndürme yüz
ʿIşḳ meydānına girdüñ kendüñi merdāne tut

yüz göstermedüñ:

1. **yüz göstermedüñ:**-*me, -dü, -n*
Gazel 439
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin aşığa yüzünü göstermediği kastedilmektedir.

Niçe kez vardum kapuña bana yüz göstermedüñ
N'eylesün derdine çāre bulmadı bī-çāreler

yüz karasını:

1. **yüz karasını:**
Gazel 34
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Utanılacak bir duruma düşen.

Yüz karasını yuyup gidermeye Olsa ger bu gözyaşı ırmak saña

yüz sürer:

1. **yüz sürer:**-*e, -r*
Gazel 139
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok değerli, büyük birinin yanına çıkarken yüzünü yere doğru tutup sevgi ve saygısını göstermek.(Hilâl'in tıpkı nallar gibi sultanın atının ayağına yüz sürmesi.).

Alnuña ḫayrān mehdür yüzüñe şeydā güneş
Ol sebebden gice gündüz yüz sürer her sū saña

2. **yüz sürer:**-*e, -r*
Gazel 283
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşırı sevgiyi ve bağlılığı göstermek için yere eğilmek, yere kapanmak; sevgilinin ayağına kapanmak.

Niçe yıldur yüz sürer turmaz ser-i kūyuñda dil
Görmedi bir kez seni cānāne oldı ʿāḳıbet

yüz sürüp:

1. **yüz sürüp:**-*üp*
Gazel 278
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Cūy kıl kanlu yaşuñ tā ki ire işigine
Pāyına yüz sürüp ol serv-i ḫırāmāna ilet

yüz suvāl itsem baña dönüp bir kez cevāb virmez:

1. **yüz suvāl itsem baña dönüp bir kez cevāb virmez:**-*se, -m, -a, -üp, -mez*
Gazel 210
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Beyitte) aşığın sevgiliye ne kadar soru sorarsa sorsun,hiç bir şekilde cevap alamayacağı kastedilmiştir.

Yüz suvāl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb

Yok disem agzı Muḥibbī bu sözüm olmaz aceb

yüz suyın:

1. **yüz suyın:**-*(y)ın*
Gazel 8
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik, letafet II hicap, haya, namus, şeref, haysiyet itibar.

Tañ mıdur Mecnūnlayın terk eyler-isem yüz suyın
Ḫāk-i Leylā'dan ire efser-durur ol toz baña

yüz tutdı:

1. **yüz tutdı:**--*dı*
Gazel 288
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Belli bir durum olma yönünde ilerlemek, meyletmek, yönelmek.

Āteş-i ʿışḳuñ düşelden dil ḫarāba tutdı yüz
Niçe vīrān olmasun düşdi göñül şehrine ot

yüzi:

1. **yüzi:**
Gazel 16
Mısra: **6**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Hicrān şebinde kalmaz idüm tīre rūzigār
İtseñ ṭulū gün gibi iy yüzi meh baña

yüzi ag ola:

1. **yüzi ag ola:**-*a*
Gazel 54
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüzü ak olmak II "Alnı açık yüzü ak (olmak)" deyiminin karşılığı olarak "herhangi bir utanılacak, ayıplanacak kusuru, günahı olmamak".

Evreng degül mi tīġ-ı cefāya gögüs tutar
İy dil seni gören kişi dir yüzi ag ola

yüzi ak:

1. **yüzi ak:**
Gazel 34
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Suçu ve utanılacak bir durumu bulunmayan.

İy Muḥib ḫayr eyle kıl şerden ḥaẕer
Diyeler maḥşerde yüzi ak saña

yüzi gül:

1. **yüzi gül:**--*i*
Gazel 367
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül yüzlü.

İy yüzi gül ḳāmeti serv-i bülend
ʿĀrıżuñ āteş aña ḫālüñ sipend

2. **yüzi gül:**--*i*
Gazel 433
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül yüzlü. bkz:Gül-i ruhsār.

Yüzi gül ġonca leb serv-i revāndur
Gözüm yaşı ayagına revāndur

3. **yüzi gül:**--*i*
Gazel 153
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül yüzlü. || Sevgili.

İy saçı sünbül yüzi gül lāli mül eṭvārı ḫūb
Anuñ-ıçun olduñ ehl-i ışḳa maḥbūbü'l-ḳulūb

yüzi kara:

1. **yüzi kara:**--*i*
Gazel 497
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Utanmaz, yüzsüz.

Yüzini göstermiş iken itdi pinhān yine zülf
Beñzer gördi raḳībi ol yüzi kara geçer

yüzi māhum:

1. **yüzi māhum:**--*i, --u, --m*
Gazel 405
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ay yüzlü sevgili.

Senden ayru kūh-ı ġamda iy yüzi māhum benüm
Seng-i miḥnetle dögüp oldı bu cismüm lāciverd

yüzi telḫ olur:

1. **yüzi telḫ olur:**--*i, --ur*
Gazel 363
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) ağzından kötü sözler çıkan insanın yüzünün de kötü yani acı olacağı kastedilir.

İy göñül incinme olsa ger raḳībüñ sözi telḫ
Her kimüñ telḫ ola sözi lābüd olur yüzi telḫ

yüzidür:

1. **yüzidür:**--*i, --dür*
Gazel 198
Mısra: **9**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Kabe-i ulyā yüzidür örtüsi zülf-i siyāh
İy Muḥibbī perdeyi keşf it ruḫ-ı raḫşānın öp

yüzin döndürmeye:

1. **yüzin döndürmeye:**--*i, --n, --dür, --me, --y, --e*
Gazel 439
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüz çevirmek,terketmek,iltifat etmemek.

Mihr ü ḳahruñdan yüzin döndürmeye ʿāşıḳlaruñ
Sen tururken ḫusrevā varup kime yalvaralar

yüzin döndürmeyüp:

1. **yüzin döndürmeyüp:**--*dür, --me, --yüp*
Gazel 98
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kapısında beklemekten vazgeçmemek,ona yüz çevirmemek.

İşiginden günde yüz biñ kez eger men itseler
Āşıḳ oldur kim yüzin döndürmeyüp bī- ār ola

yüzin görmeye:

1. **yüzin görmeye:**-*ye*
Gazel 87
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) rakibin sevgilinin yüzünü görmemesi dileği kastedilmiştir.

Her kim ki göñül vire anuñ küfr-i zülfine
Ārām yüzin görmeye her demde kīb ola

yüzin güne alnın aya:

1. **yüzin güne alnın aya:**--*i, --n, --e, --ı, --n, --a*
Gazel 499
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yüzü güneşe,alnı ise aya benzetilmiştir.

Niçe teşbīh eyleyem yüzin güne alnın aya
Gice gündüz her biri naḳş u zevāl üstindedür

yüzin sürdi:

1. **yüzin sürdi:**--*i, --n, --di*
Gazel 330
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Baş eğmek, (huzurunda) yere kapanmak, ayaklara kapanmak (saygı bağlamında).

Kapuña hicāb-ıla yüzin sürdi Muḥibbī
Kimseye degül līk saña cān-ıla muḥtāc

2. **yüzin sürdi:**--*i, --n, --di*
Gazel 392
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşırı sevgiyi ve bağlılığı göstermek için (Peygamberlik mührüne yüz sürmek,öpmek,sarılmak) yüz sürmek,sarılmak.

Ḫāk-i rāhuña varup cān-ıla kim sürdi yüzin
İki ʿālemde saʿādet buluban eyledi sūd

yüzin süre:

1. **yüzin süre:**--*i, --n, --e*
Gazel 348
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aşırı sevgiyi ve bağlılığı göstermek için yere eğilmek, yere kapanmak; sevgilinin ayağına kapanmak.

Ḫāk-i pāyüñe Muḥibbī diledi süre yüzin
Dūr kılduñ güzelüm itdüñ aña ẓulm-ı ṣarīḥ

yüzine:

1. **yüzine:**--*i, --ne*
Gazel 164
Mısra: **8**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Gün yüzüñden çün münevverdür cihān
Tañ mıdur dirsem yüzine āfītāb

yüzine sür yüzüñ:

1. **yüzine sür yüzüñ:**--*i, --ne, --ün*
Gazel 147
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yüzünü aşığın kendi yüzüne sürmesi kastedilir.

Dest-res bulmış iken yāruñ leb-i mercānın öp
Geh yüzine sür yüzüñ geh dīde-i fettānın öp

yüzini açdı:

1. **yüzini açdı:**--*i, --n, --i, --dı*
Gazel 472
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüzünü açmak.

Açdı yüzini nāz-ıla didi ol dil-firīb
Biñ cān deger bunuñ naẓarına bahā nedür

yüzini döndürmeyüp:

1. **yüzini döndürmeyüp:**--*dür, --me, --yüp*
Gazel 98
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüzünü döndürmek, çevirmek. II Yüz çevirmek (döndürmek): (Bir kimse veya şeye karşı) Tavrını değiştirip soğuk davranmak, ilişkisini kesip ilgilenmemek.

Kūy-ı dilberden Muḥibbī yagsa ger seng-i cefā
Yüzini döndürmeyüp fikrinde anuñ yār ola

yüzini gördüm:

1. **yüzini gördüm:**-*dü, -m*
Gazel 45
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yüzünü görmek,.

Yüzini gördüm Muḥibbī gitdi benden aḳl u dil
Cān daḫı gitse naẓar kılmaz o sīmīn-ten baña

yüzini gören diye:

1. **yüzini gören diye:**-*ye*
Gazel 86
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
"Sevgilinin yüzünü görebilmek için" anlamında kullanılmıştır.

Zülfin giderüp yār kaçan bī-niḳāb ola
Gören yüzini diye meger āfītāb ola

yüzini görmeyeli:

1. **yüzini görmeyeli:**--*i, --n, --i, --me, --y, --e, --li*
Gazel 400
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yüzünü aşığın uzun zamandır görmediği kastedilmektedir.

Yüzini görmeyeli bu dil-i āvāre meded
Öliserdür derd-ile irmedin ol yāra meded

yüzini göstermiş iken pinhān itdi yine zülf:

1. **yüzini göstermiş iken pinhān itdi yine zülf:**--*i, --n, --i, --miş, --ken, --di*
Gazel 497
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgili tam yüzünü aşığa açmışken saçları sebebiyle aşık göremeden tekrar kapanması kastedilmiştir.

Yüzini göstermiş iken itdi pinhān yine zülf
Beñzer gördi raḳībi ol yüzi kara geçer

yüzini süren:

1. **yüzini süren:**--*i, --n, --i, --e, --n*
Gazel 351
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Yüzini süren ayaguña devlete irer
Derbān olan kapuñda bulur ʿāḳıbet fütūḥ

yüzüm aklıgına:

1. **yüzüm aklıgına:**--*lıg, --ı, --na*
Gazel 100
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz aklığı. İftihar edilecek ve onurlanılacak durum.

Ser-i zülf-i siyehüñ yolına cān terk ideli
Yüzüm aklıgına tañ mı kefenüm şāhid ola

yüzüm karasına bakma:

1. **yüzüm karasına bakma:**--*ü, --m, --s, --ı, --n, --a, --ma--ü, --m, --s, --ı, --na*
Gazel 392
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüzümün karasına bakmak.

Bak Muḥammmed nūrına bakma yüzüm karasına
Ola ol nūr Muḥibbī'ye şefīʿ yā Maʿbūd

yüzüm karasını:

1. **yüzüm karasını:**--*sı, --nı*
Gazel 153
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Utanılacak bir durum veya şey, yüz kiri, günah.

Yuya yüzüm karasını āb-ı istiġfār-ıla
Umaram ki pāk ide maḥşerde Ġaffārü'ẕ-ẕünūb

yüzüm üzre ola:

1. **yüzüm üzre ola:**--*üm, --a*
Gazel 164
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın yüzünün sevgili tarafından çiğnenmesi kastedilmiştir.

Yüzüm üzre ola kim pā koyasın Yoluñ üzre budur oldugum türāb

yüzüme bakmaz:

1. **yüzüme bakmaz:**--*üm, --e, --maz*
Gazel 191
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ciddi görmemek, önem ve değer vermemek; bir kimseye darılmak, onunla bir daha konuşmamak.

Sevdügümi bilicek hīç yüzüme bakmaz ḥabīb
Bu muḳarrerdür ölümlü ḫastaya varmaz ṭabīb

yüzümi gören:

1. **yüzümi gören:**--*ü, --m, --i, --e, --n*
Gazel 445
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın yüzünün görülmesi kastedilmektedir.

Ġarḳ olalı sirişküme oldum çü nīlūfer
Gören yüzümi dir ki gül-i nesterīn tutar

yüzümü ferş ideyin:

1. **yüzümü ferş ideyin:**
Gazel 40
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığın (sevgili için) yüzünü halı,kilim haline getirmesi,yere serilmesi.

Yollaruñ üzre nigārā yüzümü ferş ideyin
Sehv-ile iy gül-i nāzük koyasın üstine pā

yüzüñ aç:

1. **yüzüñ aç:**--*ü, --n*
Gazel 342
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüzünü açmak; letafetini göstermek.

Küfr-i zülfüñi gider kāfirlik itme yüzüñ aç
Kaʿbe'dür kūyuñ revā mıdur tura üstinde ḫāç

2. **yüzüñ aç:**--*ü, --n*
Gazel 332
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzünü açmak; letafetini göstermek.

Zülfüñi keşf it nigārā gel ḥabībüm yüzüñ aç
Dehri tā kılsun münevver ʿālemi tutsun sirāc

yüzüñ aç kim:

1. **yüzüñ aç kim:**--*ü, --n*
Gazel 401
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yüzünü açması,örtüyü yüzünden kaldırması kastedilmektedir.

Yüzüñ aç kim cümle ʿālem olalar şādān-ı ʿiyd
Merḥabā kıl dōstum kim bu-durur erkān-ı ʿiyd

yüzüñ āfitāb:

1. **yüzüñ āfitāb:**--*ün*
Gazel 158
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yüzü parlaklığı sebebiyle güneşe benzetilmiştir.

Dōstum alnuñ ḳamer olmasa yüzüñ āfitāb

Olmaz-ıdı kim naẓar eylerse
çeşmi tolu āb

yüzüñ gördükçe:

1. **yüzüñ gördükçe:**--*ü(n), --dük, --çe*
Gazel 160
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin yüzünü görmesi kastedilmiştir.

Yüzüñ gördükçe iy meh-rū gözüm yaşı bulur teskīn
Ki san mihr-i cihān-ārā togar pinhān olur kevkeb

yüzüñ görem:

1. **yüzüñ görem:**--*ü, --n, --e, --m*
Gazel 404
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yüzünü görmek(aşık bağlamında).

ʿİyd-ile olmaz feraḥ gönli Muḥibbī bendeñüñ
Her kaçan yüzüñ görem ol gün olur baña saʿīd

yüzüñ görindi:

1. **yüzüñ görindi:**--*ü, --n, --in, --di*
Gazel 377
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin yüzünü görmesi kastedilmektedir.

Rūze-i hicrān gidüp yüzüñ görindi oldı ʿīyd
Devletüñ pāyende olsun daḥı ʿömrüñ ber-mezīd

yüzüñ görse:

1. **yüzüñ görse:**--*ü, --n, --se-üñ*
Gazel 259
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin güle benzeyen yüzünü görmek istemesi kastedilmiştir.

Kese zünnārını ger görse yüzüñ ehl-i ṣalīb
Kaldurup parmagını getüre ol dem ṣalavāt

yüzüñ görüp:

1. **yüzüñ görüp:**--*üp*
Gazel 95
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) yüzünü görmek, yüzüne bakmak.

Bagrumuñ ḫūnı akar her dem gözümden cū gibi
Ol zamāndan ki yüzüñ görüp göñül virdüm saña

yüzüñ gösterme:

1. **yüzüñ gösterme:**--*ün, --me*
Gazel 214
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yüzünü göstermemesi,görünmemek.

Gösterme yüzüñ bī-baṣar olanlara luṭf it
Ruḫsāruñı āyīne-i ṣāḥib-naẓarān it

yüzüñ karasın:

1. **yüzüñ karasın:**--*ün, --sın*
Gazel 168
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Günahlardan dolayı utanmak.yüzüne bakılacak hali kalmamak.

Tevbe eyle göz yaşıyla yu bu yüzüñ karasın
Yoḫsa yanmaga caḥīm içre olursın bir ḥaṭab

yüzüñ sürer:

1. **yüzüñ sürer:**--*ün, --er*
Gazel 198
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

İy ṣabā benden varup yāruñ der ü eyvānın öp
Ḫāk-i pāyına yüzüñ sürer gibi dāmānın öp

yüzüñ yüzine sür:

1. **yüzüñ yüzine sür:**--*ün, --i, --ne*
Gazel 148
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın yüzünü sevgilinin yüzüne sürmesi kastedilir.

Yüzine sür yüzüñ iy dil kim müyesser bir daḥı
Ola mı pes kim bilür varup gül-i ruḫsārın öp

yüzüñden:

1. **yüzüñden:**-*n, -den*
Gazel 60
Mısra: **4**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Zekāt-ı ḥusnüñi kāmil olup dur gel edā eyle
Yüzüñden burḳaı keşf it ki var kapuñda sāyilhā

2. **yüzüñden:**--*ü, --n, --den*
Gazel 263
Mısra: **2**
(Sevgilinin) yüzü, çehresi.

Ḫudā cemʿ eylemiş sende melāḥat
Yüzüñden berḳ urur nūr-ı hidāyet

yüzüñe gül:

1. **yüzüñe gül:**--*ü, --ne*
Gazel 153
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yüzü güle benzetilmiştir.

Yüzüñe gül saçuña sünbül disem ayb eyleme
Eksük olmaz çünki ādemde ḫaṭā-y-ıla uyūb

yüzüñe sür:

1. **yüzüñe sür:**--*ü, --n, --e*
Gazel 285
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüzüne sürmek. (saygı bağlamında).

Al ḫāk-i derin elüñe andan yüzüñe sür
ʿİzzetle koyup başuña tāc-ı saʿādet it

yüzüñi gördi:

1. **yüzüñi gördi:**-*di*
Gazel 66
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) yüzünü görmek.

Yüzüñi gördi Muḥibbī kalmadı cāndan eser
Gitdi aḳlı bir yaña cānı bedenden bir yaña

yüzüñi göremem:

1. **yüzüñi göremem:**--*ü, --ni, --e, --mem*
Gazel 152
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin yüzünü görememesi kastedilir.

Zülfüñi gün yüzüñe yine eyledüñ niḳāb
Göremem yüzüñi oldı baña āh ol ḥicāb

yüzüñi görse:

1. **yüzüñi görse:**--*ü, --n, --i, --se*
Gazel 382
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) gül(e benzeyen) yüzü/yanağını görmek.

Görse yüzüñi Muḥibbī kūyuña varmaz senüñ
ʿĀşıḳ-ı dīdār kılmaz cennet-i aʿlāyı yād

2. **yüzüñi görse:**--*ü, --n, --i, --se*
Gazel 411
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) gül(e benzeyen) yüzü/yanağını görmek.

Olur şermende gül görse yüzüñi
Ṭapu ider boyuña serv ü şimşād

yüzüñi göster:

1. **yüzüñi göster:**--*ü, --n, --i*
Gazel 479
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüzünü göstermek.

Vīrānedür Muḥibbī gönlini rūşen eyle
Göster yüzüñi rūşen vīrāneye çü mehdür

2. **yüzüñi göster:**--*ü, --n, --i*
Gazel 214
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüzünü göstermek.

Göster yüzüñi tā bula her kişi murādın
Şīrīn sözüñi kām-ı dil-i pīr ü civān it

3. **yüzüñi göster:**--*ü, --n, --i*
Gazel 285
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüzünü göstermek.

Göster yüzüñi kişver-i gönlümi ġāret it
Yakduñsa koma anı kim ḫarābe ʿimāret it

yüzüñi gösterüp:

1. **yüzüñi gösterüp:**--*ü, --n, --i, --üp*
Gazel 252
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüzünü göstermek.

Baş açarlar kūyuña varsa kaçan ʿāşıḳlaruñ
Bu umuda gösterüp yüzüñi viresin zekāt

yüzüñi sür:

1. **yüzüñi sür:**--*ni*
Gazel 147
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşırı sevgiyi ve bağlılığı göstermek için yere eğilmek, yere kapanmak; sevgilinin ayağına kapanmak.

Yok-durur şekkerde lezzet ol ki vardur bādede
Sür yüzüñi sāḳinüñ ayagına dāmānın öp

2. **yüzüñi sür:**
Gazel 48
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saygıdan yüzünü sürmek.

Su gibi ṣāf eyle ḳalbüñ yüzüñi sür yirlere
Kimsenüñ ḥaḳḳında sakın eyleme çūn u çerā

yüzüñüñ leṭāfetini:

1. **yüzüñüñ leṭāfetini:**--*i, --ni-i, -n, -i*
Gazel 112
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yüz güzelliği,latifliği.

Gerçek yüzüñüñ leṭāfetini gülde görmese
Bülbül fiġāna başlayu eyler mi idi ṣadā

zād:

1. **zād:**
Gazel 21
Mısra: **9**
Rızk.

Bu Muḥibbī vādī-i hicre yöneldi zād içün
Ḫūn-ı dil yiter şarāb iy ġam gelüp aş ol baña

zād olmasa:

1. **zād olmasa:**--*ma, --sa*
Gazel 410
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bela ve sıkıntının aşıkların rızık ve yiyeceği olduğu ifade edilmektedir.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳ müşkildür varılmaz
Belā vü derd ü miḥnet olmasa zād

żaʿf geldi:

1. **żaʿf geldi:**--*di*
Gazel 389
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zayıflamak, kuvvetten düşmek.

Gün yüzüñe bakmag ile żaʿf geldi çeşmüme
Ḫāk-i pāyuñ komag ile defʿ oldı ol remed

zāġ u zaġan:

1. **zāġ u zaġan:**
Gazel 436

Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karga ve kuzgun.

Esse çün bād-ı ḫazān gülşende kalmaz gül geçer
Yirini zāġ u zaġan tutar kamu bülbül geçer

zāġ u zaġandan:

1. **zāġ u zaġandan:**--*dan*
Gazel 323
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karga ve kuzgun.

Göñül şahbāzına pervāz vir āfāḳı seyr itsün
Bu süflī dāmgehden per açan zāġ u zaġandan geç

2. **zāġ u zaġandan:**--*dan*
Gazel 333
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karga ve kuzgun.

Muḥibbī bāġ-ı ḥüsn içre yiter bir bülbül-i gūyā
Raḳībe virme yol hergiz gel ol zāġ u zaġandan geç

3. **zāġ u zaġandan:**--*dan*
Gazel 194
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karga ve kuzgunların gözyaşı II Fitneci ve gammazların gözyaşı.

Ḫüsn bāġın saklayup zāġ u zaġandan dilberüm
Asup andan eylemişdür zülfini perr-i ġurāb

zāġ u zaġanlardur:

1. **zāġ u zaġanlardur:**--*lar, --dur*
Gazel 495
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karga ve çaylak(bülbülün tersi).

Gül açılmış öter bülbül bu dehre sakın aldanma
Ḫazāna döniser gülşen öten zāġ u zaġanlardur

zāhid:

1. **zāhidā:**
Gazel 8
Mısra: **10**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Bu Muḥibbī cān virür sevdā-yı zülf-i yār içün
Zāhidā itme naṣīḥat assı itmez söz baña

2. **zāhid:**
Gazel 16
Mısra: **7**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Şāhid degül mi ışḳuma zāhid bu rūy-ı zerd
Yitmez mi saña göz yaşı olsa güveh baña

3. **zāhidā:**--*ā*
Gazel 42
Mısra: **7**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Zāhidā sanma esāsı yok-durur bu ışḳumuñ
Şöyle muḥkemdür ki bir sedd-i Sikender'dür baña

4. **zāhid:**
Gazel 50
Mısra: **7**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Dimiş ḥavrāya beñzer yāri zāhid
Berāber kandadur ḫāṣā vü kellā

5. **zāhid:**
Gazel 52
Mısra: **7**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Zāhid şarāb u şāhide gör tevbe ārż ider
Tevbe olur mı bir kişi bī-iḫtiyār ola

6. **zāhid:**
Gazel 82
Mısra: **8**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Pend ider her dem baña geç dir hevā-yı ışḳdan
Her ne dirse görinür bād-ı hevā zāhid baña

7. **zāhid:**
Gazel 99
Mısra: **7**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Zāhid şarāba tevbe ne vaḳtin olur aceb
Gül mevsimi ola hem elde cām ola

8. **zāhidā:**--*ā*
Gazel 104
Mısra: **7**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Işḳ ehli zāhidā eyler melāmet iḫtiyār
Dem-be-dem arż eyleme gel ār-ıla nāmūs aña

9. **zāhidā:**
Gazel 134
Mısra: **5**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Zāhidā sanma senüñ gibi yolumı yañılam
Işḳ çün rehber olup gösterisersin rāh baña

10. **zāhidā:**
Gazel 172
Mısra: **7**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Rāh birdür iki sanma zāhidā inkārı ko
Bu sebebden key sakın boynuña asılur ṣalīb

11. **zāhid:**
Gazel 186
Mısra: **3**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Diler zāhid cinān u ḥūr u kever
Velī āşıḳlara dīdār maṭlūb

12. **zāhidüñ:**-*üñ*
Gazel 199
Mısra: **5**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Kevser ü ḥavrā murādı zāhidüñ
Fikr-i āşıḳ şāhid ü āb-ı ineb

13. **zāhidüñ:**-*üñ*
Gazel 210
Mısra: **4**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Ārifüñ gülgūn şarāb-ıla kızarmış çehresi
Ḥab yimekden zāhidüñ beñzi sararmış ḫūşk-leb

14. **zāhid:**
Gazel 212
Mısra: **7**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Sorma keyfiyyetini zāhid ne bilsün rinde sor
Ābdan ġayrı şarābuñ leẕẕetin bilmez devāb

15. **zāhid:**
Gazel 218
Mısra: **5**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Gerçi zāhid künc-i mescidde olur ḫalvet-nişīn
Bu riyā ile velī olmaz müselmānı dürüst

16. **zāhid:**
Gazel 220
Mısra: **7**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Sundı bir ġam zāhid mey-i pīr-i deyr baña
Her kimde kim kerem var ẓāhir kılur kerāmet

17. **zāhid:**
Gazel 223
Mısra: **9**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Zāhid Muḥibbī ʿışḳ-ıla oldı Melāmetī
Şükri budur ki olmadı maġrūr u ḫod-perest

18. **zāhid:**
Gazel 225
Mısra: **1**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Zāhid yaraşur sen yüri ol sag u selāmet
ʿĀşıḳ olanuñ faḫrı olur olsa melāmet

19. **zāhidüñ:**-*üñ*
Gazel 240
Mısra: **12**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

ʿAceb midür şarābı ẕemm iderse Yidügi zāhidüñ her laḥẓa beng-est

20. **zāhid:**
Gazel 248
Mısra: **7**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Mey-ḫˇōra rinde göz göre zāhid ne taʿn ider
Ol mey-perest oldısa kendü ḫod perest

21. **zāhid:**
Gazel 265
Mısra: **1**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Zāhid yaraşur sen yüri ol sag u selāmet
ʿĀşıḳ olanuñ faḫrı olur olsa melāmet

22. **zāhid:**
Gazel 277
Mısra: **7**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Zāhid nedür bu ġaflet ʿışḳa nedür bu inkār

Cān terkin urur ʿāşıḳ yitmez mi
bu ʿalāmet

23. **zāhid:**
Gazel 284
Mısra: **8**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

ʿIşḳ ehli n'ola oldılarsa
melāmetī
Zāhid bize ṭaʿnı ko var sen
selāmet it

24. **zāhidā:**-*ā*
Gazel 292
Mısra: **5**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Zāhidā sanma beni mest-i mey-i
engūr olam
İçmişem cām-ı maḥabbet
cürʿasın rūz-ı elest

25. **zāhid:**
Gazel 294
Mısra: **7**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Ufatmak sāġarı zāhid hüner mi
Bütün kılmak-durur anı kerāmet

26. **zāhid:**
Gazel 295
Mısra: **7**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Zāhid gibi şükr ki denī-himmet
oladum
İtdüm bülend himmeti buldum
murāda dest

27. **zāhid:**
Gazel 301
Mısra: **3**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Olur olmaz ḳadeḥle içme zāhid
Sebū ile anı içmek ẓarāfet

28. **zāhid:**
Gazel 304
Mısra: **5**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Cevher-i eşküme zāhid ṭaʿn
iderse tañ degül
Ṭālib-i ḫar-mühreye çün laʿl ü
mercāndur ʿabeş

29. **zāhid:**
Gazel 314
Mısra: **3**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Niçe tutmaz bizi zāhid biz
müşelleş içmişüz
Cānı yokdur eyleye ol bāde-i
ḫāmr-ıla baḫş

30. **zāhidā:**-*ā*
Gazel 324
Mısra: **5**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Ṭaʿn kılma zāhidā dāyim
ḫarābāt ehline
Rūz-ı maḥşerde riyā ile olursın
sen gülenç

31. **zāhid:**
Gazel 347
Mısra: **5**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Yüri ṭaʿn eyleme zāhid mey içen
ʿāşıḳa gel
ʿAvn-i Ḥaḳ olmayıcak assı
mıdur zühd ü ṣalāḥ

32. **zāhidā:**-*ā*
Gazel 361
Mısra: **1**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Zāhidā yokdur ṭarāvet sözlerüñ
ġāyet sovuḫ
Her kelāmuñ ehl-i ḥāle sanasın
zehirlü oḫ

33. **zāhid:**
Gazel 375
Mısra: **3**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Nuṣḫuñ öz başuña it zāhid yüri
ʿĀşıḳ-ı dīvāne hīç tutar mı pend

34. **zāhid:**
Gazel 384
Mısra: **8**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Sāḳī şarāb-ı ṣafı getür cānı tāze
kıl
Ḫalvetde kor ḫūbb-ıla zāhid ola
ḳadīḳ

35. **zāhid:**
Gazel 385
Mısra: **5**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

ʿIşḳ bir gevher-durur zāhid ne
bilsün ḳıymetin
ʿĀşıḳa göster anı cān-ıla
olmışdur ḫarīd

36. **zāhidüñ:**-*üñ*
Gazel 393
Mısra: **7**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Zāhidüñ cennet diyü ʿömri ḫayāl ile geçer
ʿĀrifüñ dīdārdur maḳṣudı ol eyler sürūd

37. **zāhid:**
Gazel 422
Mısra: **7**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Zāhid ṣarāb-ı nābuñ ẕemmine oldı meşġūl
Keyfiyyetin ne bilsün sanur ki benge beñzer

38. **zāhidlere:**-*ler, -e*
Gazel 448
Mısra: **6**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Herkese ḳısmet güninde oldı bir nesne naṣīb
Rinde cām-ı bāde vü zāhidlere afyondur

<u>zāhid gibi:</u>

1. **zāhid gibi:**
Gazel 302
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kaba sofu gibi.

Ṣūreti ko bak Muḥibbī sīrete
Olma zāhid gibi sen ṣūret-perest

<u>zahid ile vāiẓüñ:</u>

1. **zahid ile vāiẓüñ:**-*ün*
Gazel 48
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Katı dini kuralları ve şekilciliği benimseyen sofu ile bu meseleler üzerine öğüt veren kişi.

Ṣoḥbetine zahid ile vāiẓüñ aldanma kim
Gelmez anlardan riyā ehli-durur illā riyā

<u>zâhidâ:</u>

1. **zāhidā:**
Gazel 78
Mısra: **10**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Āşıḳam rindem melāmet eyledüm derdi ḳabūl
Zāhidā olsun selāmet cümle dermānı saña

2. **zāhidā:**
Gazel 315
Mısra: **1**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Zāhidā mey ḥürmetinden eyleme her bār baḥs
Ebleh olma sakla ṣoḥbet ḥürmetin biñ zār baḥs

3. **zāhidā:**
Gazel 335
Mısra: **12**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Baña ārzū yār ḫod beddür saña
Zāhidā çün bir degüldür her mizāc

4. **zāhidā:**
Gazel 337
Mısra: **8**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

ʿĀşıḳam rindem çün itdüm ben ḫarābāt iḫtiyār
Ġam degüldür zāhidā olsam kamu ḫalḳa gülenç

5. **zāhidā:**
Gazel 387
Mısra: **7**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Ehl-i ʿışḳa zāhidā sanma sözüñ teʾsīr ider
Sende yok ẕerre ḫarāret var hemān bir āh-ı serd

6. **zāhidā:**
Gazel 398
Mısra: **6**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Kulagum toptoludur ʿışḳ-ıla tā rūz-ı ezel
Zāhidā itme naṣīḥat baña kār itmez pend

7. **zāhidā:**
Gazel 414
Mısra: **6**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

ʿIşḳa tolaşdı göñül dönmez mey ü maḥbūbdan
Zāhidā itmez eser baña naṣīḥat kılma pend

8. **zahidā:**
Gazel 437
Mısra: **7**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Zahidā saña yiter ehl-i selāmet olduġuñ
ʿĀşıḳuñ faḫrı melāmet gözlemez nāmus u ʿār

9. **zāhidā:**
Gazel 497
Mısra: **13**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

Zāhidā mescidi toldurduñ yine ġavġā ile
Saña nefʿ yok hemān ancak hūy u hā geçer

10. **zāhidā:**
Gazel 500
Mısra: **8**
(Ar.) Dünyâyı terk edip dînin emirlerine çok titizlikle riâyet eden, züht ve takvâ sâhibi, dindar, müttakî (kimse) II. Çok dindar olup irfânı olmayan kimse, kaba sofu.

ʿĀşıḳuz rindüz biz itdük çün melāmet iḫtiyār
Zāhidā sen sālim ol saña selāmetler gelür

zāhide virdük:

1. **zāhide virdük:**-*dü, -k*
Gazel 58
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahitlere bağışlamak,ikram etmek.

Cennet ü ḥavrāyı virdük zāhide biz n'eylerüz
Ehl-i ışḳuz fikr ü ẕikrümüz bizüm dīdār ola

zāhid-i ahbes:

1. **zāhid-i aḫbeş:**
Gazel 309
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) ibadetini sırf görünüş için yapan,kötü kaba,temiz olmayan kaba sofular kastedilmektedir.

Bu zerḳ u riyā ile diler cennet ü ḥavrā
Bu devlete lāyıḳ mı-durur zāhid-i aḫbeş

zāhid-i hōd-bīn:

1. **zāhid-i ḫōd-bīn:**
Gazel 429
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendini beğenmiş zahit.

Rumūz-ı nükte-i ʿışḳı ne bilsün zāhid-i ḫōd-bīn
Bu bir müşkil mesā'ildür mücerred ehl-i ḥāl añlar

zāhid-i hod-rū:

1. **zāhid-i ḫod-rū:**
Gazel 394
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendiliğinden zahit.

Bed söyleme ʿāşıḳa iy zāhid-i ḫod-rū
Cān u dil ile saña ne nīg eger bedend

zāhidüñ geydügi:

1. **zāhidüñ geydügi:**--*ün, --düg, --i*
Gazel 460
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) örnek göstermek amacıyla niyetinde samimi görünüp bir kandırmaca içinde olan kaba sofuların kıyafetleri kastedilmektedir.

Zāhidüñ geydügi gökdür dāyimā yāḫūd siyāh
Hīç anı bilmedüm ʿālemde ne mātemdedür

ẓāhir:

1. **ẓāhirde:**-*de*
Gazel 46
Mısra: **1**
1. Meydanda olan, görünen, açık ve belli olan (şey) 2. Bir şeyin görünen tarafı, dış yüzü, dış görünüşü. Karşıtı: BÂTIN.

Bir kemān ebrū güzel ẓāhirde cānāndur baña
Līk manāda yine ol āfet-i cāndur baña

2. **ẓāhir:**
Gazel 107
Mısra: **7**
1. Meydanda olan, görünen, açık ve belli olan (şey) 2. Bir şeyin görünen tarafı, dış yüzü, dış görünüşü. Karşıtı: BÂTIN.

Gelse biñ tīġ-ı cefā ẓāhir görinmez yarası
Yaksa biñ nār-ı sitem daġ-ı nihānīdür baña

3. **ẓāhirde:**-*de*
Gazel 383
Mısra: **5**
1. Meydanda olan, görünen, açık ve belli olan (şey) 2. Bir şeyin görünen tarafı, dış yüzü, dış görünüşü. Karşıtı: BÂTIN.

Ayāz ẓāhirde Maḥmūd'uñ ġulāmı
Velī maʿnāda kuldur aña Maḥmūd

4. **ẓāhir:**
Gazel 387
Mısra: **1**
1. Meydanda olan, görünen, açık ve belli olan (şey) 2. Bir şeyin görünen tarafı, dış yüzü, dış görünüşü. Karşıtı: BÂTIN.

Yaşum-ıla gerçi kim ẓāhir görindi rūy-ı zerd
Bilmedi aḥvālümi illā meger kim ehl-i derd

5. **ẓāhirdedür:**-*de, -dür*
Gazel 490
Mısra: **4**
1. Meydanda olan, görünen, açık ve belli olan (şey) 2. Bir şeyin görünen tarafı, dış yüzü, dış görünüşü. Karşıtı: BÂTIN.

ʿĀşıḳ oldur görmeye ẓāhir ü bāṭın ġayrı dōst
Ehl-i ḥāl olan bilür uşbu sözüm ẓāhirdedür

zāhir eyler:

1. **ẓāhir eyler:**-*le, -r*
Gazel 71
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meydana çıkarmak, görünür kılmak, ifşa etmek.

Saklamak mümkindür eşküm virmeye ışḳdan nişān
Ẓāhir eyler çāre yok ammā ki çehrem zerd ola

2. **ẓāhir eyler:**--*r*
Gazel 403
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meydana çıkarmak, görünür kılmak, ifşa etmek.

Sırr-ı ʿışḳı saklamak ḳaṣd eyledüm ammā çi sūd
Ẓāhir eyler āh u eşk ü bir yaña ruḫsār-ı zerd

3. **ẓāhir eyler:**--*r*
Gazel 175
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görünmek, meydana çıkmak.

İy Muḥibbī ẓāhir eyler kendüzin kandaysa ışḳ
Saklayayım dime virme kendüzüñe gel aẕāb

<u>ẓāhir itdi:</u>

1. **ẓāhir itdi:**--*di*
Gazel 287
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açmak, görünür kılmak.

Ẓāhir itdi kūy-ı ʿışḳ içre cünūnum ʿāleme
Naḳş olan seng-i cefādan cism-i ʿüryān ʿāḳıbet

2. **ẓāhir itdi:**--*di*
Gazel 438
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açmak, görünür kılmak.

ʿIşḳumuñ şıyt u şadāsın ẓāhir itdi ʿāleme
Ṭurra-i ġamla çalınur sīnem üzre kūsa sor

<u>ẓāhir itdüm:</u>

1. **ẓāhir itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 78
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görünür kılmak,görünmek,aşikar olmak.

Sanma ancak pīrehen bil sīnemi çāk eylerem
Ẓāhir itdüm lāle-veş bu dāġ-ı pinhānı saña

<u>ẓāhir kılur:</u>

1. **ẓāhir kılur:**--*ur*
Gazel 220
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görünen, âşikâr olan. Açık, belli, meydanda olan.

Sundı bir ġam zāhid mey-i pīr-i deyr baña
Her kimde kim kerem var ẓāhir kılur kerāmet

<u>ẓāhir ola:</u>

1. **ẓāhir ola:**--*a*
Gazel 171
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açığa çıkmak.

Ẓāhir ola her yaña mescidde nām-ı Aḥmedī
Minber üzre ẕikr ide nām-ı şerīfüñ ger ḫaṭīb

<u>ẓāhir olalı:</u>

1. **ẓāhir olalı:**--*a, --lı*
Gazel 330
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Küfr-ile cihān tolmış-iken şerʿ-i şerīfüñ
Ẓāhir olalı ehl-i küfürden alınur bāc

2. **ẓāhir olalı:**--*a, --lı*
Gazel 442
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Ḥamdülillāh kim lebüñ tiryāki ẓāhir olalı
Ġam degüldür mār-ı zülfüñden eger semler gelür

<u>ẓāhir oldı:</u>

1. **ẓāhir oldı:**--*dı*
Gazel 183
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görünür duruma gelmek, açığa çıkmak.

Pāre pāre göz yaşından lale döndi dāmenüm
Ẓāhir oldı derd-i dil çāk-i girībānum görüp

<u>ẓāhir olmaz mı:</u>

1. **ẓāhir olmaz mı:**
Gazel 56
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görünmez mi, görünür.

Ẓāhir olmaz mı Muḥibbī olmaya pinhān ışḳ
Ehl-i ışḳuñ eşki surḫ u çehresi hem zerd ola

2. **ẓāhir olmaz mı:**
Gazel 72
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görünmez mi, görünür.

Ẓāhir olmaz mı Muḥibbī olmaya pinhān-ı ışḳ
Ehl-i ışḳuñ eşki surḫ u çehresi hem zerd ola

<u>ẓāhir olsa:</u>

1. **ẓāhir olsa:**--*sa*
Gazel 470
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görünür olmak II çiçeğin açması.

Her yañadan ẓāhir olsa dehri kaplasa fiten
Gūşe-i meyḫāne olmaga baña meʾmen yiter

<u>ẓāhir olup:</u>

1. **ẓāhir olup:**--*up*
Gazel 374
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açığa çıkmak, meydana çıkmak.

Çeşm-i siyāh ḫūn-ı cigerle görindi surḫ
Mūy-ı sefīd ẓāhir olup oldı rūy-ı zerd

<u>ẓāhir olur:</u>

1. **ẓāhir olur:**--*ur*
Gazel 353
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ortaya çıkmak, görünmek.

Mey meḥekdür kişinüñ içerisin taşra kılur
Nīk ü bed ẓāhir olur böyle-durur kār-ı ḳadeḥ

zāhir olursa:

1. **ẓāhir olursa:**--*ur, --sa*
Gazel 234
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açığa çıkmak II görünür olmak.

İy Muḥibbī derd-i dilden ṣabr kıl āh eyleme
ʿĀlemi efsürde eyler ẓāhir olursa ol ot

zāhir ü bāṭın:

1. **ẓāhir ü bāṭın:**
Gazel 490
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açık ve gizli.

ʿĀşıḳ oldur görmeye ẓāhir ü bāṭın ġayrı dōst
Ehl-i ḥāl olan bilür uşbu sözüm ẓāhirdedür

zāhiren göstermedi:

1. **ẓāhiren göstermedi:**--*en, --me, --di*
Gazel 382
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açık bir şekilde göstermek,ortaya koymak.

Ġayra inʿām itdi Leylā sıdı Mecnūn kāsesin
Ẓāhiren göstermedi maʿnāda itdi anı yād

zahm:

1. **zaḫmı:**-*ı*
Gazel 18
Mısra: **7**
Far. Yara, ceriha.

Egerçi aḳreb-i zülfüñ urur zaḫmı dil ü cāna
Ne ġam tiryāk-i lalüñden olur her demde em peydā

2. **zaḫma:**-*a*
Gazel 35
Mısra: **4**
Far. Yara, ceriha.

Sīneme gelmezse tīrüñ görmezem rāḥat yüzin
Vāy ol zaḫma ki üstinden ola merhem cüdā

zahm ura:

1. **zaḫm ura:**--*a*
Gazel 111
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yara açmak.

Aglamakdan nermdür müjgānum iy serv-i ḫırām
Zaḫm ura sanma ayak bas raḥm kıl cānā baña

zaḫmet:

1. **zaḫmetine:**-*i, -n, -de*
Gazel 392
Mısra: **11**
Ar. Sıkıntı, eziyet. II Güçlük, zorluk.

Ehl-i şirküñ niçe yıl katlanuban zaḫmetine
Eyledüñ emr-i Ḫūdā'yı komaga saʿy-i vücūd

zaḫmet ü miḫnet:

1. **zaḫmet ü miḫnet:**
Gazel 61
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet,dert ve belalar.

Egerçi Kabe'ye iy dil gelesin olmaya şevḳuñ
Bu yolda zaḫmet ü miḫnet kamusı ola zāyil hā

zaḫmete girme:

1. **zaḫmete girme:**--*e, --me*
Gazel 475
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıkıntı veya yorgunluk verecek bir iş yapmak.

Gel iy ṭabīb çek elüñi girme zaḫmete
Ölmekden özge ʿāşıḳa sanma devā olur

zaḫmete girüp:

1. **zaḫmete girüp:**-+*e, --üp*
Gazel 166
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zahmet etmek.

Her ki āşıḳdur ezel mest ü ḫarābātī olur
Zaḫmete girüp aña pend eyleyüp n'eyler edīb

zaḫm-ı çeşm:

1. **zaḫm-ı çeşm:**
Gazel 398
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz yarası, nazar.

Zaḫm-ı çeşm irmemek içün yine sulṭān-ı gülüñ
Ġoncadan dakdı felek gerdenine bāzū-bend

zaḫm-ı peykān:

1. **zaḫm-ı peykān:**
Gazel 22
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Temren yarası II Sevgilinin ok gibi kirpiklerinin veya bakışının açtığı yara.

İy kemān ebrū alaldan tīr-i ġamzeñ destüñe
Sīnem içre dem mi vardur zaḫm-ı peykān olmaya

żaʿīf oldı:

1. **żaʿīf oldı:**--*dı*
Gazel 400
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zayıflamak, güçsüz düşmek.

Dil ü cān ġamzeleri tīri-y-ile oldı żaʿīf
Dōstlar yalvaralum ol gözi mekkāra meded

żaʿīf oldukça:

1. **żaʿīf oldukça:**--*duk, --ça*
Gazel 464
Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güçsüz, iktidarsız, kuvveti az, kuvvetsiz, tâkatsız. Kansız.

Cān żaʿīf oldukça göñlüm nālesi āhestedür
N'eylesün söze mecāli kalmadı dil ḫastadur

żaʿīf ü nā-tüvān:

1. **żaʿīf ü nā-tüvān:**
Gazel 386
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zayıf ve güçsüz.

Olmışam hicrān-ı şebde key żaʿīf ü nā-tüvān
İy ṭabīb-i dil ne çāreñ var-ısa öldüm meded

zāl u rüstem:

1. **zāl u rüstem:**
Gazel 344
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zaloğlu Rüstem.

Kaşlaruñ yayını cānā Zāl u Rüstem çekmeye
ʿĀşıḳ-ı dil-ḫastelerde var mı bu miḳdār güç

zāl-i çarḫ:

1. **zāl-i çarḫ:**
Gazel 359
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Felek Zâl'i . İhtiyar felek. II. Ak sakallı, ihtiyar kimse [Doğduğu zaman saçları, kirpikleri ve kaşları bembeyaz olduğu için meşhur Îran pehlivanı Rüstem'in babasına lakap olmuş ve dîvan edebiyâtında ona telmîhen kullanılmıştır].

ʿİbret al İskender ü Dārā vü Ḫusrev'den göñül
Kimseye mihr itmemişdür żerrece bu Zāl-i çarḫ

zamān:

1. **zamāndan:**-*dan*
Gazel 95
Mısra: **4**
Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit.

Bagrumuñ ḫūnı akar her dem gözümden cū gibi
Ol zamāndan ki yüzüñ görüp göñül virdüm saña

2. **zamān:**
Gazel 22
Mısra: **9**
1-Vakit, çağ. 2-Devir: 3-Süre, mühlet.

Bu Muḥibbī her zamān zülfüñ zenaḫdanuñ diler
Pes anuñ yiri n'içün bend-ile zindān olmaya

zamāna kalsa:

1. **zamāna kalsa:**--*sa*
Gazel 93
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu zamana, vakte kalmak.

Kanda beñzer dōstlar Mecnūn-ı sergerdān baña
Bu zamāna kalsa ger kalurdı ol ḫayrān baña

zamāne:

1. **zamāne:**
Gazel 261
Mısra: **8**
(Yakınma, küçümseme yoluyla) içinde yaşanılan zaman, şimdiki zaman. II Bahsedilen zamanda yaşayan insanlar.

Koymaz fiġān u nāleñi bir żerre gūşına
Ḥaḳdur zamāne ḫaḳḳına ger diseler kerest

2. **zamāne:**
Gazel 274
Mısra: **9**
(Yakınma, küçümseme yoluyla) içinde yaşanılan zaman, şimdiki zaman. II Bahsedilen zamanda yaşayan insanlar.

Çünki gördüñ kim zamāne diñlemez feryāduñı
Gönder āhuñ āteşin yaksun ser-ā-ser anı ot

3. **zamānedür:**-*dür*
Gazel 431
Mısra: **4**
(Yakınma, küçümseme yoluyla) içinde yaşanılan zaman, şimdiki zaman. II Bahsedilen zamanda yaşayan insanlar.

Ferdāyı ḫāṭıra getürüp ẓulmı ko bugün
Komaz kimesne ḫaḳḳını alur zamānedür

zamāne ḫūbları:

1. **zamāne ḫūbları:**--*lar*, --*ı*
Gazel 475
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zamane sevgilileri.

Kimden vefā vü mihr umaram bī-vefā olur
Bildüm zamāne ḫūbları hep bī-vefā olur

zamānı var:

1. **zamānı var:**--*ı*
Gazel 466
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yapılacak şey için vakit bulunmak.

Didüm zekāt-ı ḥüsnüñi ʿarż it ḫaḳḳum-durur
Didi daḫı irişmedi sāla zamānı var

zār:

1. **zār:**
Gazel 19
Mısra: **1**
1. Ağlama, girye. 2.Hazin hazin ağlayan.

İşidüp nālemi ebr oldı yine zār baña
Çözdi sünbül saçını agladı kühsār baña

2. **zārumdan:**-*um*, -*dan*
Gazel 379
Mısra: **2**
Ağlama, sızlanma.

Olmaya bir dem eger ol gülʿiżārumdan meded
İñlerem bülbül gibi her gice zārumdan meded

3. **zārīlık:**-+*i, -+lıḳ*
Gazel 3
Mısra: **9**
(sesle) Ağlayan, inleyen.

Giceler zārīlık eyle dök gözüñüñ yaşların
Raḥmetüñden dūr kılma kullaruñ yā Rabbenā

4. **zārīlık:**-+*i, -+lıḳ*
Gazel 18
Mısra: **1**
(sesle) Ağlayan, inleyen.

Göñül zārīlık itdükçe olur gözümde nem peydā
Oñulmaz derde sataşdum olur her laḥẓa ġam peydā

zār ola:

1. **zār ola:**-*a*
Gazel 58
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlayıp inlemek.

Bülbüle lāyıḳ budur kim çın seḥer ger zār ola
Yiridür pervānenüñ her şeb mekānı nār ola

2. **zār ola:**-*a*
Gazel 88
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlayıp inlemek.

Ger bāġ-ı ḥüsn içinde ḫaddüñ güliẕār ola
Lāyıḳ budur bülbül-i dil karşu zār ola

zār olup:

1. **zār olup:**-*up*
Gazel 73
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlama,inleme.

Günden güne āşıḳ-ı dil-ḫaste zār olup
Yanında iti gibi raḳīb muteber ola

zār u ġamgīn olmaya:

1. **zār u ġamgīn olmaya:**
Gazel 282
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dermansız ve kederli bir halde bulunmak.

Bir nefes yokdur Muḥibbī zār u ġamgīn olmaya
Eyledi ḥālin mükedder kākül-i müşgīn-i dōst

zār u ġamuñı:

1. **zār u ġamuñı:**--*u, --n, --ı*
Gazel 303
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tasa ve kederden dolayı içli-sesli bir biçimde ağlamak.

Zār u ġamuñı eylemişem kendüme yoldaş
İtdükde ʿadem mülkine bundan sefer iy dōst

zār u giryān:

1. **zār u giryān:**
Gazel 22
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Inleyip ağlayan.

Gün yüzüñ şevḳine her kim zār u giryān olmaya
Dilegüm budur anı ālemde şādān olmaya

zār u nālān oldı:

1. **zār u nālān oldı:**--*dı*
Gazel 310
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sesle ağlayan,inleyen biri haline gelmek.

Gül yüzüñ göstermedüñ iy verd-i ḫandān el-ġıyāṣ
Bülbül-i dil oldı her şeb zār u nālān el-ġıyāṣ

zār u sergerdān:

1. **zār u sergerdān:**
Gazel 93
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Avare ve perişan.

Vādi-i ġamda kalup bī-çāre dil Mecnūn gibi
Kim dimez bilsem Muḥibbī zār u sergerdān baña

zār u sergerdān ol:

1. **zār u sergerdān ol:**
Gazel 43
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Avare ve perişan olmak.

Ẕerre gibi eyledüm karşu semā iy āfitāb
Tā diyesin dāyimā ol zār u sergerdān baña

zār u sergerdān olmışam:

1. **zār u sergerdān olmışam:**--*mış, --am*
Gazel 132
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok ağlamak,avare ve perişan hale gelmek.

Ne müferrāḥ virdi gevherden ṭabīb-i kān aña
Bakmagıla olmışam ben zār u sergerdān aña

zār u sergerdān olup:

1. **zār u sergerdān olup:**--*up*
Gazel 222
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlayıp inleyen, şaşkına dönen.

Ẕerre gibi zār u sergerdān olup gün şevḳına
Bu Muḥibbī virdi cān bulmadı cānānı dürüst

zār u sergerdānıdur:

1. **zār u sergerdānıdur:**--*ı, --dur*
Gazel 447
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlama ve perişan halde bulunma(aşık bağlamında).

Bir lebi şīrīn-suḫen meh-pārenüñ Ferhād-veş
Bu göñül kūh-ı belāda zār u sergerdānıdur

zār yaraşur:

1. **zār yaraşur:**--*aş, --ur*
Gazel 114
Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşığa sevgili için sürekli ağlamak,figan etmek yakışır manası kastedilmiştir.

Gül yüzüñüñ ḥasretinden bu Muḥibbī ṣubḥa dek
İñlesün bülbül gibi kim yaraşur ol zār aña

zarāfet anı sebū ile içmek:

1. **ẕarāfet anı sebū ile içmek:**--*n, --ı, --le, --mek*
Gazel 301
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) bir önceki mısraya hitaben; şarabı kendi destisi ile içmenin güzel ve hoş olacağı kastedilmektedir.

Olur olmaz ḳadeḥle içme zāhid
Sebū ile anı içmek ẕarāfet

zār-ı kadeḥ:

1. **zār-ı ḳadeḥ:**
Gazel 353
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kadehin inlemesi,yüksek sesle ağlaması.

Baña nevbet gelicek eyledi iḥmāl sāḳī
Niçe bir katlana dil olubanı zār-ı ḳadeḥ

zārī kılur:

1. **zārī kılur:**--*ur*
Gazel 92
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlamak.

Hicr-ile zārī kılur diler Ḫudā'dan rūz u şeb
İre vaṣlına Muḥibbī ola hicrāndan cüdā

zār-ı medhūşumdadur:

1. **zār-ı medhūşumdadur:**--*u, --m, --da, --dur*
Gazel 458
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşkın,korkmuş ağlama ve inleyişler.

Ol saçı leylā görüp vādīde ben dīvānesin
Didi zencīr-i belā bu zār-ı medhūşumdadur

zārīlıg eyler:

1. **zārīlıg eyler:**--*r*
Gazel 161
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlayıp sızlamak.

Gülşen-i ḥüsnüñde görsem gül yüzüñ āh eylerem
Devr-i gülde nite kim zārīlıg eyler andelīb

2. **zārīlıg eyler:**--*lıg, --r*
Gazel 166
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ağlayıp sızlamak.

Gördi gülşende güli olmış muṣāḥib ḫār-ıla
Ṣubḥa deñlü iñleyüp zārīlıg eyler andelīb

zārīlık itse:

1. **zārīlık itse:**--*lik, --se*
Gazel 498
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnlemek, bağırmak çağırmak.

Derd-ile zārīlık itse göñlümi ʿayb itmeñüz
N'eylesün hicr-ile dāyim ol ʿaẕāb üstindedür

zārılık itsem:

1. **zārılık itsem:**--*lık, --se, --m*
Gazel 338
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnlemek, bağırmak çağırmak.

İncinür āh eyleyüp zārılık itsem ol ṣanem
Dōstlar gül yapragından terdür ol nāzük mizāc

żāyiʿ itme:

1. **żāyiʿ itme:**--*me*
Gazel 380
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Heba etmek, boşa çıkarmak.

Żāyiʿ itme nāṣiḥā yok yirlere söz naḳdini
Nite kim yokdur ḳalem dīvāneye yok daḫı pend

zebān-ı dōst:

1. **zebān-ı dōst:**
Gazel 236
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin dili(onun söyledikleri).

Dilden giderme söyle derd-i āsitān-ı dōst
Ola ki gire gūşuña nite ki zebān-ı dōst

zebān-ı ḥāl-ile:

1. **zebān-ı ḥāl-ile:**
Gazel 495
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hal dili.

Yagup bārān-ı raḥmet yir yirin baş kaldurup ezhār
Zebān-ı ḥāl-ile eydür bu demler özge demlerdür

2. **zebān-ı ḥāl-ile:**
Gazel 366
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hal dili, sözle değil hal ile anlatılan mânâ.

Zebān-ı ḥāl-ile her biri tesbīḥ
İder çeng ü eger nāy u eger ʿūd

zebûn:

1. **zebūn:**
Gazel 313
Mısra: **9**
Zayıf, güçsüz, aciz. II Âşık.

İy Muḥibbī dehr elinden pādişehlerdür zebūn
Eyledi Keyḫusrev ü Cemşīd ü Şeddād el-ġıyāṯ

zebūn eyledüñ:

1. **zebūn eyledüñ:**--*dü, --n*
Gazel 387
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**

Zayıf ve güçsüz olmak,aciz kılmak.

İy Muḥibbī eyledüñ sen seyr-i dünyāyı zebūn
Ehl-i diller anuñ-ıçun saña dirler şīr-merd

zecr ü hicrinden:

1. **zecr ü hicrinden:**--*i, --n, --den*
Gazel 91
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılığın vermiş olduğu acı sıkıntı ve eziyet hali.

Ḫāk olursa zecr ü hicrinden Muḥibbī ḫasta dil
İy ṣabā merdümlik it yāra ḫaber kıl dāyimā

zecr-i ʿışḳa:

1. **zecr-i ʿışḳa:**--*a*
Gazel 270
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşkın eziyetleri.

Muḥibbī ṣabr eyle zecr-i ʿışḳa
Gerekdür er olanda çünki ġayret

zecrüñe:

1. **zecrüñe:**--*ü, --n, --e*
Gazel 401
Mısra: **7**
Eziyet etme,kovma.

Niçe bir cevr-ile zecrüñe döye bu ḫasta dil
Gel s evāba gir bugün kılgıl beni ḳurbān-ı ʿiyd

zehī:

1. **zehī:**
Gazel 299
Mısra: **2**
"Ne güzel! Ne hoş!" anlamlarında ünlem.

Pervāne kılur şemʿ-i ruḫı mihr ü mehi dōst
Her kim ki göre ḥüsnini eydür ki zehī dōst

zehirlü oh:

1. **zehirlü oḫ:**--*lü*
Gazel 361
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşıkların zehirlenmesine sebep olan ok. (Zahidin sözleri bağlamında).

Zāhidā yokdur ṭarāvet sözlerüñ ġāyet sovuḳ
Her kelāmuñ ehl-i ḥāle sanasın zehirlü oḫ

zehr ola:

1. **zehr ola:**-*a*
Gazel 74
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öldürücü ve zehirli olmak.

Leẕẕeti vaṣlıyla iy dil olma iñen şādmān
Soñı hicrāna döne ol şehd ü şekker zehr ola

zehr-i ġam:

1. **zehr-i ġam:**
Gazel 160
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keder zehri.

Muḳarrerdür helāk itmek beni āḫir bu zehr-i ġam
Eger tiryāk-i lalinden devā itmezse şekker-leb

zehr-i ġamdan:

1. **zehr-i ġamdan:**--*dan*
Gazel 417
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acı zehir.

İy Muḥibbī dil meẕāḳı zehr-i ġamdan telḫdür
Defʿine anuñ bulınmaz bāde-i terden leẕīẕ

zehr-i hicrüñi:

1. **zehr-i hicrüñi:**--*ü, --n, --i*
Gazel 444
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık zehri(sevgili bağlamında).

Zehr-i hicrüñi sunma ʿuşşāḳa
Şehd-i vaṣluñı sun ki fāyidedür

zekāt vir:

1. **zekāt vir:**
Gazel 247
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zekat vermek.

Virmek isterseñ ẕekāt-ı ḥüsnüñi
Ben faḳīrem müstaḥaḳḳam vir zekāt

zekāt viresin:

1. **zekāt viresin:**--*e, --sin*
Gazel 252
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağışlamak,ihsanda bulunmak.

Baş açarlar kūyuña varsa kaçan ʿāşıḳlaruñ
Bu umuda gösterüp yüzüñi viresin zekāt

zekāt virgil:

1. **zekāt virgil:**--*gil*
Gazel 281
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağışlamak,istediğini vermek.

ʿIşḳuñ-ıla cān u dil şöyle faḳīr oldı bugün
Benden özge müsteḥaḳ yokdur baña virgil zekāt

zekāt-ı ḥüsnüñ:

1. **zekāt-ı ḥüsnüñ:**--*ü, --n*
Gazel 483
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğin zekatı. II Sevgilinin güzelliği.

Zekāt-ı ḥüsnüñ ʿarż eyle şehā borcuñ edā olsun
Ele al göñlin ʿuşşāḳuñ bular hep bī-nevālardur

zekāt-ı hüsnüñi:

1. **zekāt-ı ḥüsnüñi:**--*ü, --n, --i*
Gazel 466
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğin zekatı.

Didüm zekāt-ı ḥüsnüñi ʿarż it ḥaḳḳum-durur

Didi daḫı irişmedi sāla zamānı var

2. **zekāt-ı ḥüsnüñi:**-*ü, -ni*
Gazel 60
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğinin zekatı.

Zekāt-ı ḥüsnüñi kāmil olup dur gel edā eyle
Yüzüñden burḳaı keşf it ki var kapuñda sāyilhā

3. **zekāt-ı ḥüsnüñi:**--*ü, --ni*
Gazel 158
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğinin zekatı.

Vir zekāt-ı ḥüsnüñi men itme bu dervīşden
Hem benüm göñlüm yapılsun hem saña olsun evāb

4. **ẕekāt-ı ḥüsnüñi:**--*ü, --n, --i*
Gazel 247
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğinin zekatı.

Virmek isterseñ ẕekāt-ı ḥüsnüñi
Ben faḳīrem müstaḥaḳḳam vir zekāt

zekāt-ı ḥüsnüñi vir:

1. **zekāt-ı ḥüsnüñi vir:**--*ü, --n, --i*
Gazel 492
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzelliğinin zekatını vermek.

Senden özge kimsenem yok umaram senden ʿaṭā
Vir zekāt-ı ḥüsnüñi kapuñda dil sāyil-durur

zelīl olup:

1. **ẕelīl olup:**--*up*
Gazel 251
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Horlanan Nemrut olmak.

Ẕelīl olup gedā-yı ʿışḳ dünyāda çeke miḥnet
Bekā mülkinde ol sulṭān olup bulur niçe ʿizzet

zemīn:

1. **zemīn:**
Gazel 60
Mısra: **9**
Dünya, alem, yeryüzü.

Şu deñlü dīdeler dökdi zemīn üzre gözüm yaşı
Komadı bir ḳadem basam kalupdur pāy-dergilhā

zemīn tutar:

1. **zemīn tutar:**--*a, --r*
Gazel 445
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kötülüğünü söyleme,çekiştirme.

Kim māyil ola dünyā metāʿına cemʿ ider
Ḳārūn-vār ʿaḳıbet anı zemīn tutar

zemīn üstine pā koyasın:

1. **zemīn üstine pā koyasın:**-*a, -sın*
Gazel 47
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgili kastedilerek dünya ya da yeryüzüne ayağını koyması yani izini bırakması kastediliyor.

Bāġbān evrāḳ-ı gülden yollaruñ zeyn eylesün
Ḥayfdur cānā koyasın sen zemīn üstine pā

ẕemm:

1. **ẕemmine:**-*i, -e*
Gazel 422
Mısra: **7**
Kınama, çekiştirme, zemmetme.

Zāhid şarāb-ı nābuñ ẕemmine oldı meşġūl
Keyfiyyetin ne bilsün sanur ki benge beñzer

ẕemm iderse:

1. **ẕemm iderse:**--*e, --r, --se*
Gazel 240
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yermek, kınamak.

ʿAceb midür şarābı ẕemm iderse Yidügi zāhidüñ her laḥẓa beng-est

zenahdān:

1. **zenaḫdanuñ:**-*uñ*
Gazel 22
Mısra: **9**
Çene II çene çukuru.

Bu Muḥibbī her zamān zülfüñ zenaḫdanuñ diler
Pes anuñ yiri n'içün bend-ile zindān olmaya

2. **zenaḫdānuñ:**-*uñ*
Gazel 239
Mısra: **6**
Çene II çene çukuru.

Kara zülfüñ ne ġam dīvāne kılsa Zenaḫdānuñ baña zindāndur iy dōst

zenahdan çāhına düşdi:

1. **zenaḫdan çāhına düşdi:**--*dan, --ı, --n, --a, --di*
Gazel 283
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çene çukuru kuyusuna düşmek.

Dil ser-i zülfeyn-ile düşdi zenaḫdan çāhına
Āḫirā gör mār-ıla hem-ḫāne oldı ʿāḳıbet

zencīr:

1. **zencīrine:**-*i, -n, -e*
Gazel 14
Mısra: **3**
Divan şiirinde aşığın çektiği gam ile sevgilinin saçı zincire benzetilir. Gam, uzun olduğu ve sonu gelmediği için, zülüf ve saç ise, şekil ve örgü nedeniyle zinciri andırır. Bu zincir yerine göre aşığı bağlar, zindana atar veya asıp idam eder.

Zülfüñüñ zencīrine bend eyle didüm göñlümi
Didi hey dīvāne hey şūrīde söylersin baña

2. **zencīr:**
Gazel 13
Mısra: **8**
Divan şiirinde aşığın çektiği gam ile sevgilinin saçı zincire benzetilir. Gam, uzun olduğu ve sonu gelmediği için; zülüf ve saç ise, şekil ve örgü nedeniyle zinciri andırır. Bu zincir yerine göre aşığı bağlar, zindana atar veya asıp idam eder.

Leylī zülfüñ göreli gönlümi mecnūn eyledüm
Ola ki zencīr ola boynuma ol kākül bana

3. **zencīrini:**-*i, -n, -i*
Gazel 26
Mısra: **3**
Divan şiirinde aşığın çektiği gam ile sevgilinin saçı zincire benzetilir. Gam, uzun olduğu ve sonu gelmediği için; zülüf ve saç ise, şekil ve örgü nedeniyle zinciri andırır. Bu zincir yerine göre aşığı bağlar, zindana atar veya asıp idam eder.

Belā zencīrini Mecnūnlayın āh
Takar boynuma āḫir zülf-i Leylā

zencīr olmış-durur:

1. **zencīr olmış-durur:**-*durur*
Gazel 83
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçlarının aşığın boynuna dolanan zincir olarak anılması kastedilmiştir.

Işḳ meydānında gūyā bu
Muḥibbī şīr olup
Āh-ı ṭavḳ u göz yaşı olmış-durur zencīr aña

zencīr-i belā:

1. **zencīr-i belā:**
Gazel 458
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bela zinciri.

Ol saçı leylā görüp vādīde ben dīvānesin
Didi zencīr-i belā bu zār-ı medhūşumdadur

zencīr-i zülf:

1. **zencīr-i zülf:**
Gazel 59
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
I. Sevgilinin zincir gibi aşığı kendine esir/köle eden saçları II. Sevgilinin zincir gibi uzun olan saçları.

Şöyle bend itdi beni zencīr-i zülf
Añlamazam anı ayruk kurtıla

2. **zencīr-i zülf:**
Gazel 67
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
I. Sevgilinin zincir gibi aşığı kendine esir/köle eden saçları II. Sevgilinin zincir gibi uzun olan saçları.

Şöyle bend itdi beni zencīr-i zülf
Añlamazam anı ayruk kurtıla

zencīr-i zülfi:

1. **zencīr-i zülfi:**-*i*
Gazel 15
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin zincir gibi olan saçları.

Niçe yirden boynuma zencīr-i zülfi var-iken
Ḫalḳ-ı ālem bilmeden āzāddur dirler baña

zencīr-i zülf-i yāra:

1. **zencīr-i zülf-i yāra:**--*a*
Gazel 243
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yârin, sevgilinin zülfüne dolaşmak, dolanmak.

Bagladum zencīr-i zülf-i yāra dil mecnūn-vār
Nāṣiḥā beni gerek ʿāḳil gerek dīvāne tut

zencīr-i zülfüñ:

1. **zencīr-i zülfüñ:**--*ü, --n*
Gazel 380
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zincir gibi saç II sevgilinin zincire benzeyen saçı.

Çīn idüp zencīr-i zülfüñ boynuma dakduñ kemend
Kanda kim dīvāne olsa lāyıḳ olur aña bend

zencīr-i zülfüñi:

1. **zencīr-i zülfüñi:**--*ü, --n, --i*
Gazel 472
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçının zinciri(aşığı boğma bağlamında kullanılmıştır).

Didüm Muḥibbī boynına zencīr-i zülfüñi
Dakmaz mısın didi bu sözüñ hep yabānadur

zencīr-ile:

1. **zencīr-ile:**
Gazel 339
Mısra: **4**
Divan şiirinde aşığın çektiği gam ile sevgilinin saçı zincire benzetilir. Gam, uzun olduğu ve sonu gelmediği için; zülüf ve saç ise, şekil ve örgü nedeniyle zinciri andırır. Bu zincir yerine göre aşığı bağlar, zindana atar veya asıp idam eder.

Gönlümi şeydā kılan yāruñ müselsel zülfidür
Bu dil-i dīvāneye zencīr-ile kılmañ ʿilāc

zencīrüm olalı:

1. **zencīrüm olalı:**--*i, --m, --a, --lı*
Gazel 315
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçları aşığın boynuna dolanıp canını alacak bir zincire benzetilmektedir.

Leyl zülfi olalı boynumda zencīrüm benüm
Eylerem dīvāne-veş ben her der ü dīvār baḫş

zer:

1. **zerden:**-*den*
Gazel 130
Mısra: **10**
Altın, kıymetli bir maden.

Yaşuñı sīm it Muḥibbī rūy-ı zer
Māyil olur ḫūblar zerden yaña

2. **zer:**
Gazel 499
Mısra: **10**
(Fars.) Altın.

Yan maḥabbet nārına kalmaya benlikden nişān
Zer ṣāf olmak içün her laḥza ḳāl üstindedür

zer gibi:

1. **zer gibi:**
Gazel 456
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Altın gibi.

Ġıll ü ġışdan yüri pāk eyle Muḥibbī ḳalbüñi
Zer gibi ḫāliṣ olan kendüzini pāke çıkar

zer-baft ü dībā:

1. **zer-baft ü dībā:**
Gazel 103
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Altın ve sırma işlemeli kalın kumaş.

Bu Muḥibbī çün libās-ı faḳrı kıldı iḫtiyār
Sanmañuz zer-baft ü dībā fikr-i aṭlasdur baña

zer-baft ü dībāc:

1. **zer-baft ü dībāc:**
Gazel 328
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) altın,gümüş gibi değerli madenler ve bunlarla üretilen renkli,desenli elbiseler kastedilmektedir.

Senüñ yoluñda her ḫār-ı muġaylan
Görinür pāyuma zer-baft ü dībāc

zerd:

1. **zerdine:**-*i, -(n)e*
Gazel 19
Mısra: **5**
Sarı, sararmış, solgun.

Yüzümüñ zerdine bakdı bu gözüm merdümi çün
Ḫarc içün virdi bu yolda niçe dīnār baña

2. **zerd:**
Gazel 406
Mısra: **6**
1. Sarı renk. 2. Sararmış, solgun.

Gözi yaşlu olur ḫūn-ı cigerden Daḫı hem ehl-i ʿışḳuñ çehresi zerd

zerd idesin:

1. **zerd idesin:**--*e, --sin*
Gazel 440
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sararıp solmak.

Ger murādı sīm-i eşk u çehre zerd idesin
Cān u dil olsun fedā yoluñda n'olur sīm ü zer

zerd ola:

1. **zerd ola:**-*a*
Gazel 56
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sararmış,solgun yüzlü olma.

Ẓāhir olmaz mı Muḥibbī olmaya pinhān ışḳ
Ehl-i ışḳuñ eşki surḫ u çehresi hem zerd ola

2. **zerd ola:**-*a*
Gazel 71
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sararmış,solgun yüzlü olma.

Saklamak mümkindür eşküm virmeye ışḳdan nişān
Ẓāhir eyler çāre yok ammā ki çehrem zerd ola

3. **zerd ola:**-*a*
Gazel 72
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sararmış,solgun yüzlü olma.

Ẓāhir olmaz mı Muḥibbī olmaya pinhān-ı ışḳ
Ehl-i ışḳuñ eşki surḫ u çehresi hem zerd ola

zerk u riyā:

1. **zerḳ u riyā:**
Gazel 309
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hile ve ikiyüzlülük.

Bu zerḳ u riyā ile diler cennet ü ḫavrā
Bu devlete lāyıḳ mı-durur zāhid-i aḫbeş

zerrāt oldı:

1. **ẕerrāt oldı:**--*dı*
Gazel 253
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşıkların sevgilinin kapısında küçük parçalar,zerreler haline gelmesi kastedilmiştir.

Sen olduñ ḫüsn-ile ḫurşīd-i enver
Kapuñda cümle ʿuşşāḳ oldı ẕerrāt

zerrāt u vücūd:

1. **ẕerrāt u vücūd:**
Gazel 393
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bütün insanlar ve alemin bütün zerrecikleri.

Kanı ol muṭrib ki anuñ naġmesini gūş idüp
Raḳṣ ide kūhsār-ı eşcār cümle ẕerrāt u vücūd

zerrāt-ı vücūd:

1. **ẕerrāt-ı vücūd:**
Gazel 390
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vücudun her zerresi.

ʿĀlemi nūruñ münevver ideli
Raḳṣ ider her yaña ẕerrāt-ı vücūd

zerre:

1. **ẕerrece:**-*ce*
Gazel 77
Mısra: **9**

Çok küçük parça, parçacık; güneş ışığında görünen toz tanesi. Eski fizik bilgisine göre maddenin bölünebilen en küçük parçası anlamına gelen "zerre", edebiyatta hemen daima güneş ile birlikte geçer. Havva berrak olduğu hallerde dahi görünmeyen, ancak loş mekanlarda pencere vb. bir aralıktan sızan ışığın huzmeleri sayesinde puslu çizgiler şeklinde fark edilebilen milyarlarca zerreler, görünmelerini ancak güneş ışığına borçlu olduklarından "güneş" ve "zerre" kelimeleri hemen daima edebiyatta bir arada zikredilirler. Tanıkta sevgilinin yüzü, zerreleri bile ortaya çıkaran güneşe benzetilmiştir.

Başı eflāke irüp yimez idi ẕerrece ġam
İşigüñ olsa Muḥibbī'ye penāhum ṣanemā

2. **ẕerreler:**-*ler*
Gazel 88
Mısra: **3**
Çok küçük parça, parçacık; güneş ışığında görünen toz tanesi. Eski fizik bilgisine göre maddenin bölünebilen en küçük parçası anlamına gelen "zerre", edebiyatta hemen daima güneş ile birlikte geçer. Havva berrak olduğu hallerde dahi görünmeyen, ancak loş mekanlarda pencere vb. bir aralıktan sızan ışığın huzmeleri sayesinde puslu çizgiler şeklinde fark edilebilen milyarlarca zerreler, görünmelerini ancak güneş ışığına borçlu olduklarından "güneş" ve "zerre" kelimeleri hemen daima edebiyatta bir arada zikredilirler. Tanıkta sevgilinin yüzü, zerreleri bile ortaya çıkaran güneşe benzetilmiştir.

Ḫurşīd ṭulū itse olur ẕerreler ayān
Her kanda kim gül açıla lā-büd hezār ola

3. **ẕerrece:**-*ce*
Gazel 152
Mısra: **3**
Çok küçük parça, parçacık; güneş ışığında görünen toz tanesi. Eski fizik bilgisine göre maddenin bölünebilen en küçük parçası anlamına gelen "zerre", edebiyatta hemen daima güneş ile birlikte geçer. Havva berrak olduğu hallerde dahi görünmeyen, ancak loş mekanlarda pencere vb. bir aralıktan sızan ışığın huzmeleri sayesinde puslu çizgiler şeklinde fark edilebilen milyarlarca zerreler, görünmelerini ancak güneş ışığına borçlu olduklarından "güneş" ve "zerre" kelimeleri hemen daima edebiyatta bir arada zikredilirler. Tanıkta sevgilinin yüzü, zerreleri bile ortaya çıkaran güneşe benzetilmiştir.

Ẕevḳ eylemeye ışḳı ile ẕerrece muḥib
Aña ḥabīb eger kakıyup itmeye itāb

4. **ẕerre:**
Gazel 202
Mısra: **10**
Çok küçük parça, parçacık; güneş ışığında görünen toz tanesi. Eski fizik bilgisine göre maddenin bölünebilen en küçük parçası anlamına gelen "zerre", edebiyatta hemen daima güneş ile birlikte geçer. Havva berrak olduğu hallerde dahi görünmeyen, ancak loş mekanlarda pencere vb. bir aralıktan sızan ışığın huzmeleri sayesinde puslu çizgiler şeklinde fark edilebilen milyarlarca zerreler, görünmelerini ancak güneş ışığına borçlu olduklarından "güneş" ve "zerre" kelimeleri hemen daima edebiyatta bir arada zikredilirler. Tanıkta sevgilinin yüzü, zerreleri bile ortaya çıkaran güneşe benzetilmiştir.

Ṭāḳat olur mı Muḥibbī ışḳına ṣabr eylemek
Işḳ kor mı ehl-i ışḳa ẕerre ne ṭāḳat ne ḫ̀āb

5. **ẕerrece:**-*ce*
Gazel 235
Mısra: **9**
Çok küçük parça, parçacık; güneş ışığında görünen toz tanesi. Eski fizik bilgisine göre maddenin bölünebilen en küçük parçası anlamına gelen "zerre", edebiyatta hemen daima güneş ile birlikte geçer. Havva berrak olduğu hallerde dahi görünmeyen, ancak loş mekanlarda pencere vb. bir aralıktan sızan ışığın huzmeleri sayesinde puslu çizgiler şeklinde fark edilebilen milyarlarca zerreler, görünmelerini ancak güneş ışığına borçlu olduklarından "güneş" ve "zerre" kelimeleri hemen daima edebiyatta bir arada zikredilirler. Tanıkta sevgilinin yüzü, zerreleri bile ortaya çıkaran güneşe benzetilmiştir.

Ẕerrece ārzū kalmaz dil-i ʿāşıḳda yakın
İy Muḥibbī bir olur aña göre nīst ü hest

6. **ẕerre:**
Gazel 250
Mısra: **4**
Çok küçük parça, parçacık; güneş ışığında görünen toz tanesi. Eski fizik bilgisine göre maddenin bölünebilen en küçük parçası anlamına gelen "zerre", edebiyatta hemen daima güneş ile birlikte geçer. Havva berrak olduğu hallerde dahi görünmeyen, ancak loş mekanlarda pencere vb. bir aralıktan sızan ışığın huzmeleri sayesinde puslu çizgiler şeklinde fark edilebilen milyarlarca zerreler, görünmelerini ancak güneş ışığına borçlu olduklarından "güneş" ve "zerre" kelimeleri hemen daima edebiyatta bir arada zikredilirler. Tanıkta sevgilinin yüzü, zerreleri bile ortaya çıkaran güneşe benzetilmiştir.

Ne ġam ḫalḳ-ı cihān düşmen olursa
Eger senden ola ẕerre ḥimāyet

7. **ẕerrece:**-*ce*
Gazel 303
Mısra: **14**
Çok küçük parça, parçacık; güneş ışığında görünen toz tanesi. Eski fizik bilgisine göre maddenin bölünebilen en küçük parçası anlamına gelen "zerre", edebiyatta hemen daima güneş ile birlikte geçer. Havva berrak olduğu hallerde dahi görünmeyen, ancak loş mekanlarda pencere vb. bir aralıktan sızan ışığın huzmeleri sayesinde puslu çizgiler şeklinde fark edilebilen milyarlarca

zerreler, görünmelerini ancak güneş ışığına borçlu olduklarından "güneş" ve "zerre" kelimeleri hemen daima edebiyatta bir arada zikredilirler. Tanıkta sevgilinin yüzü, zerreleri bile ortaya çıkaran güneşe benzetilmiştir.

Bir gün dimedüñ ḫasta
Muḥibbī'ye nedür ḥāl
Bildüm ki baña ẕerrece yokdur naẓar iy dōst

8. **ẕerre:**
Gazel 316
Mısra: **2**
Çok küçük parça, parçacık; güneş ışığında görünen toz tanesi. Eski fizik bilgisine göre maddenin bölünebilen en küçük parçası anlamına gelen "zerre", edebiyatta hemen daima güneş ile birlikte geçer. Havva berrak olduğu hallerde dahi görünmeyen, ancak loş mekanlarda pencere vb. bir aralıktan sızan ışığın huzmeleri sayesinde puslu çizgiler şeklinde fark edilebilen milyarlarca zerreler, görünmelerini ancak güneş ışığına borçlu olduklarından "güneş" ve "zerre" kelimeleri hemen daima edebiyatta bir arada zikredilirler. Tanıkta sevgilinin yüzü, zerreleri bile ortaya çıkaran güneşe benzetilmiştir.

Ḫaddi mi var mihr ü māhuñ ide sen ḫan-ıla baḫs
Ẕerre niçe eylesün ḫurşīd-i raḫşān-ıla baḫs

9. **ẕerrece:**-*ce*
Gazel 359
Mısra: **8**
Çok küçük parça, parçacık; güneş ışığında görünen toz tanesi. Eski fizik bilgisine göre maddenin bölünebilen en küçük parçası anlamına gelen "zerre", edebiyatta hemen daima güneş ile birlikte geçer. Havva berrak olduğu hallerde dahi görünmeyen, ancak loş mekanlarda pencere vb. bir aralıktan sızan ışığın huzmeleri sayesinde puslu çizgiler şeklinde fark edilebilen milyarlarca zerreler, görünmelerini ancak güneş ışığına borçlu olduklarından "güneş" ve "zerre" kelimeleri hemen daima edebiyatta bir arada zikredilirler. Tanıkta sevgilinin yüzü, zerreleri bile ortaya çıkaran güneşe benzetilmiştir.

ʿİbret al İskender ü Dārā vü Ḫusrev'den göñül
Kimseye mihr itmemişdür ẕerrece bu Zāl-i çarḫ

10. **ẕerre:**
Gazel 459
Mısra: **5**
Çok küçük parça, parçacık; güneş ışığında görünen toz tanesi. Eski fizik bilgisine göre maddenin bölünebilen en küçük parçası anlamına gelen "zerre", edebiyatta hemen daima güneş ile birlikte geçer. Havva berrak olduğu hallerde dahi görünmeyen, ancak loş mekanlarda pencere vb. bir aralıktan sızan ışığın huzmeleri sayesinde puslu çizgiler şeklinde fark edilebilen milyarlarca zerreler, görünmelerini ancak güneş ışığına borçlu olduklarından "güneş" ve "zerre" kelimeleri hemen daima edebiyatta bir arada zikredilirler. Tanıkta sevgilinin yüzü, zerreleri bile ortaya çıkaran güneşe benzetilmiştir.

Sensüz iy gül-çehre yok ẕerre ṣafāsı gülşenüñ
Külḫen olursa senüñle cennet içre sānīdür

zerre gelmez aynuma:

1. **ẕerre gelmez aynuma:**--*mez*, --*u*, --*ma*
Gazel 133
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgiliye kavuştuğunu hayal edememesi.

Sen gül için ḫalḳ-ı ālem cümle düşmendür baña
Ẕerre gelmez aynuma ger yār olasın sen baña

zerre gibi:

1. **ẕerre gibi:**
Gazel 202
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok küçücük, gayet küçük, pek az.

Gün yüzinden her kaçan kim ala ol dilber niḳāb
Ẕerre gibi ayb olmaz eyler-isem ıżṭırāb

2. **ẕerre gibi:**
Gazel 222
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok küçücük, gayet küçük, pek az.

Ẕerre gibi zār u sergerdān olup gün şevḳına
Bu Muḥibbī virdi cān bulmadı cānānı dürüst

3. **ẕerre gibi:**
Gazel 415
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok küçücük, gayet küçük, pek az.

Göreli gün yüzüñ iy dōst senüñ ʿuṣṣāḳ
Olmışam ẕerre gibi her ṭarafa āvāra meded

zerre gibi eyledüm:

1. **ẕerre gibi eyledüm:**-*dü*, -*m*
Gazel 43
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Pek ufak parçalara bölmek.

Ẕerre gibi eyledüm karşu semā iy āfītāb
Tā diyesin dāyimā ol zār u sergerdān baña

zerre yok:

1. **ẕerre yok:**
Gazel 387
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiç yok.

Ehl-i ʿışḳa zāhidā sanma sözüñ teʾsīr ider
Sende yok ẕerre ḫarāret var hemān bir āh-ı serd

zerrīn:

1. **zerrīn:**
Gazel 187
Mısra: **5**
Altın gibi sarı ve parlak olan II değerli, kıymetli.

Şāh-ı ışḳam şule-i āhum baña zerrīn alem
Ḥilatümdür eşk-i çeşmümden ser-ā-ser gāh şīb

zerrīn ḳabā:

1. **zerrīn ḳabā:**--*a, -*
Gazel 268
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Altın işlemeli elbise.

Yārı gördüm nāgehān didüm ki bu ʿayn-ı mehest
Geydügi zerrīn ḳabā başındaki keç külehest

zevāde:

1. **zevāde:**
Gazel 204
Mısra: **9**
Fazla, artık, ziyade, efzûn.

Zevāde yok olupdur devr-i menzil
Varılmaz menzile leng ola merkeb

zevāde yok:

1. **zevāde yok:**
Gazel 240
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) Erzak ve yiyeceğin olmadığı ifade edilmiştir.

Uzak menzil ü yok elde zevāde
Katı müşkil olupdur pāda leng-est

zevk ehlinüñ:

1. **ẕevḳ ehlinüñ:**--*nün*
Gazel 356
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zevke ve eğlenceye düşkün kimse.

Ẕevḳ ehlinüñ katında şu kim mey ṣabūḥ ider
Hem ḳūt-ı cism olur aña ol hem ġıdā-yı rūḥ

zevk u ṣafā:

1. **ẕevḳ u ṣafā:**
Gazel 430
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zevk ve sefa.

Kūyında sehv-ile didi ol mübtelā kanı
Tā ḥaşre deñlü saña bu ẕevḳ u ṣafā yiter

ẕevḳın sürer:

1. **ẕevḳın sürer:**-*er*
Gazel 33
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir şeyden alınacak bütün zevki almak, güzelliğinden gereğince yararlanmak, tadına varmak.

Pādişāh olan kurı ġavġā çeker
Ālemüñ ẕevḳın sürer ḳāni gedā

zevraḳ:

1. **zevraḳın:**-*ı, -n*
Gazel 190
Mısra: **6**
Sandal, kayık // gönül.

Şol ḳadar kan agladum zülfüñ ucından dōstum
Ġarḳa virdi bu vücūdum zevraḳın kıldı tınāb

zevrak-ı dil:

1. **zevraḳ-ı dil:**
Gazel 457
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül gemisi.

Gözlerüm baḥrına bak āh-ıla mevc urdı yine
Korkaram zevraḳ-ı dil bād-ıla sevdāya düşer

zevrak-ı gerdündur:

1. **zevraḳ-ı gerdündur:**--*dur*
Gazel 448
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dönen,devreden kayık.

Cūş ide āhum yilinden eşk-i çeşmüm korkaram
Ġarḳ olan ol dem eñ evvel zevraḳ-ı gerdündur

zeyn eylesün:

1. **zeyn eylesün:**
Gazel 47
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Süslemek,bezemek.

Bāġbān evrāḳ-ı gülden yollaruñ zeyn eylesün
Ḥayfdur cānā koyasın sen zemīn üstine pā

zeyn itdüñ:

1. **zeyn itdüñ:**--*dü, --n*
Gazel 104
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zinet ve süs eşyasıyla bezeme.

Zülfüñ-ile şöyle zeyn itdüñ nigārā cismüñi
Bāġ-ı ḥüsnüñde görüp reşk eyledi ṭāvūs aña

ẕikr:

1. **ẕikr-ile:**--*ile*
Gazel 482
Mısra: **4**
Anmak, anılmak, yâd etmek, edilmek.

Dönelden ḳāmetüm çenge aña tār eyledüm yaşum
Ko kılsun nāle vü zārī aña çün ẕikr-ile bamdur

2. **ẕikri:**-*i*
Gazel 55
Mısra: **1**
Anma, hatırlama, yad etme; söyleme, zikretme, dile getirme.

Zülfüñüñ ẕikri ile başum tolu sevdā ola
Tolaşa bend-i belāya cān u dil şeydā ola

3. **ẕikr:**
Gazel 22
Mısra: **7**
Anma, söyleme, sözünü etme.

Bāġ ara gül ārıżuñ ẕikr itseler iy ġönca-fem
Kala mı gülşende gül çāk-i girībān olmaya

ẕikr eyledüñ:

1. **ẕikr eyledüñ:**--*dü, --n*
Gazel 419
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bahsetmek.

İy Muḥibbī dişleriyle leblerin ẕikr eyledüñ
İşiden didi kelāmuñ dürr ü gevherden leẕīẕ

ẕikr eylesem:

1. **ẕikr eylesem:**--*se, --m*
Gazel 177
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zikretmek, anmak, yâd etmek. II Sevgilinin dudağını anmak, zikretmek.

Leblerüñ ẕikr eylesem cānā gözüñ ḫışm itmesün
N'eylesün maḫmūrdur iy pādişāhum bu ġarīb

2. **ẕikr eylesem:**--*se, --m*
Gazel 346
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zikretmek, anmak, yâd etmek.

Bu dil-i ġamgīnümi sanmañ şarāb eyler feraḥ
Leblerin ẕikr eylesem ol laʿl-i nāb eyler feraḥ

ẕikr ide:

1. **ẕikr ide:**--*e*
Gazel 171
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İsmini söylemek, bahsini etmek, anmak.

Ẕāhir ola her yaña mescidde nām-ı Aḥmedī
Minber üzre ẕikr ide nām-ı şerīfüñ ger ḫaṭīb

ẕikr ider:

1. **ẕikr ider:**--*e, --r*
Gazel 297
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zikir etmek, anmak, hatırlamak.

Vird idinmişdür ʿiẕāruñ ẕikr ider dāyim Muḥib
Tutar agzında ʿacebdür nār-ı sūzānı dürüst

ẕikr idesin:

1. **ẕikr idesin:**--*e, --sin*
Gazel 143
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anmak,söylemek,konuşmak
.

İy Muḥibbī niçe bir cām-ıla mül ẕikr idesin
Āḫiret fikrini kıl çünki odur ayn-ı evāb

ẕikr kıl:

1. **ẕikr kıl:**
Gazel 368
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zikretmek, anmak.

Ẕikr kıl laʿl-i lebüñ eyle bu ġamgīn dili şād
Zülfine bagla göñül tā bulasın ʿömr-i ziyād

ẕikr ü ṭāʿati:

1. **ẕikr ü ṭāʿati:**--*i*
Gazel 418
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zikir ve ibadet etme.

Zühd ü ẕikr ü ṭāʿati ehl-i zamān görmez leẕīẕ
Gerçi nāfiʿdür velī cān-ı girān görmez leẕīẕ

ẕikr-i bismillāhirraḥmānirraḥīm:

1. **ẕikr-i bismillāhirraḥmānirraḥīm:**
Gazel 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Besmele çekme.

Ẕikr-i bismillāhirraḥmānirraḥīm Āşikār u gizlüye sensin alīm

ẕikr-i ḥakk'ı:

1. **ẕikr-i ḥaḳḳ'ı:**--*ı*
Gazel 101
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ı anmak.

Cān kulagına irişdürdi seḥer bād-ı ṣabā
Ẕikr-i Ḥaḳḳ'ı koma elden olmasun ömrüñ hebā

ẕikrin itdüm:

1. **ẕikrin itdüm:**-+*in, --dü, --m*
Gazel 177
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yanağını anmak,anlatmak kastedilmiştir.

Ḫaddüñüñ dün ẕikrin itdüm gülşen içre ḫusrevā
Şāḫ-ı gülden yire düşdi vālih oldı andelīb

ẕikrini kesmedi:

1. **ẕikrini kesmedi:**--*i, --n, --i, --me, --di*
Gazel 234
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ın isimlerini (esmâ-yı hüsnâyı) söylemek sûretiyle yapılan ibâdeti bitirmek,bırakmak.

Ġaflet itme ẓulmet-i şebde uyan añ yāruñı
Kesmedi ẕikrini Yūnus mesken iken baṭn-ı ḥūt

ẕikrüñ olsun:

1. **ẕikrüñ olsun:**--*ü, --n, --sun*
Gazel 237
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Allah'ı hatırlamak. 2)Kuran okumak, istiğfar etmek ve dua etmek.

Var-iken ḳudret geçür ʿömrüñi var Allāh ile
İy Muḥbbī ẕikrüñ olsun dilde ḥayy-ı lā-yemūt

zil olupdur:

1. **zil olupdur:**-*up, -dur*
Gazel 80
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öfkeli ve sinirli olmak.

Himmetüm bāzını saldum sen hümāyı şayd içün

Ayagumda nāle vü āhum olupdur zil baña

zillet:

1. **ẕilletdür:**-*dür*
Gazel 434
Mısra: **2**
Hor görülme, alçalma, alçaklık.

Nesi var dār-ı dünyānuñ hemen içinde ṣıḥḥatdür
Benüm yanumda bu rifʿat degüldür belki ẕilletdür

2. **ẕillet:**
Gazel 27
Mısra: **6**
Aşağı olma, hakirlik, horluk.

Kapusından beni dūr olsun dimiş
Anı ẕillet sanma izzetdür baña

zindān:

1. **zindāndur:**-*dur*
Gazel 239
Mısra: **6**
İçine tutukluların, hükümlülerin konulduğu kapalı yer. II Çok karanlık, sıkıntılı yer.

Kara zülfüñ ne ġam dīvāne kılsa
Zenaḫdānuñ baña zindāndur iy dōst

2. **zindān:**
Gazel 22
Mısra: **10**
Acılar mekanı, Karanlık, hapishane, karanlık mahal, Çok karanlık, sıkıntılı yer; kara yer.

Bu Muḥibbī her zamān zülfüñ zenaḫdanuñ diler
Pes anuñ yiri n'içün bend-ile zindān olmaya

3. **zindān:**
Gazel 97
Mısra: **12**
Acılar mekanı, Karanlık, hapishane, karanlık mahal, Çok karanlık, sıkıntılı yer; kara yer.

Āṣiyānın özledi cān murġı ḫoş pervāz idüp
Cennet ehliydi bu dünyā geldi çün zindān aña

4. **zindāndur:**-*dur*
Gazel 24
Mısra: **1**
İçine tutukluların, hükümlülerin konulduğu kapalı yer. II Çok karanlık, sıkıntılı yer.İZindan (sevgilinin ayrılığında yaşamın çekilmez hale gelmesi bağlamında).

Yārsuz yazı vü tag u bāġ zindāndur baña
Ġayra ger cennet gelürse beytü'l-aḥzāndur baña

zinde:

1. **zinde:**
Gazel 73
Mısra: **2**
Canlı, diri.

Yāruñ ḫayāli dīdede ger cilveger ola
Bu mürde gönül anuñ ile zinde ter ola

2. **zindedür:**-*dür*
Gazel 392
Mısra: **10**
Canlı / diri. II [tas.] Nefsi ölü; kalbi diri olan.

Rūşen itdüñ bu cihān ẓulmetini nūruñ-ıla
Zindedür āb-ı ʿaṭañ-ıla bugün bāġ-ı vücūd

zinde kalasın:

1. **zinde kalasın:**--*a*, --*sın*
Gazel 409
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canlı ve diri olmak.

İster-iseñ ölmeyüp tā ḫaşr zinde kalasın
Cidd-ile cehd eyleyüp dünyāda kazan yaḫşı ad

zinde kalursañ:

1. **zinde kalursañ:**--*de*, --*ur*, --*san*
Gazel 214
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sağlam,zinde ve dinç kalmak.

Ferdāya degin iy dil eger zinde kalursañ
Kendüñi hemān ışḳ-ıla rüsvā-yı cihān it

zinde kıldı:

1. **zinde kıldı:**--*de*, --*dı*
Gazel 352
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canlandırmak.

Zinde kıldı niçe ʿışḳ mürdesini hem çü mesīḥ
Dirsem olmaya ʿaceb ben leb-i cānāna melīḥ

zinde kılur:

1. **zinde kılur:**--*de*, --*ur*
Gazel 254
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Canlı kılmak, canlandırmak, hayat vermek.

Her ḫasta dili zinde kılur bir ḳadeḥ ile
Bu deñlü olur kūy-ı ḫarābātda kerāmet

zinhār:

1. **zinhār:**
Gazel 114
Mısra: **4**
Aman ha! Kesinlikle, asla.

Çün saçı zencīrine baglandı dil Mecnūnlayın
Dōstlar şimden girü pend eylemeñ zinhār aña

zīr ü bālā isteme:

1. **zīr ü bālā isteme:**--*me*
Gazel 141
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) alçak ve yüksek mevkileri istememek kastedilir.

Yir çekişme kanda varsañ zīr ü bālā isteme
Tāc-ı devletdür Muḥibbī kimde var-ısa edeb

zīr ü bam itdüñ:

1. **zīr ü bam itdüñ:**--*dü*, --*n*
Gazel 290
Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnce ve kalın ses.

Ḳaddümi çeng eyleyüp takduñ aña cān riştesin
Nāle vü feryādumı zīr ü bam itdüñ ʿāḳıbet

zīr ü ġam:

1. **zīr ü ġam:**
Gazel 76
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşağılık keder ve tasa anlamıyla kullanılmıştır.

Ġamuñ ḳaddümi çeng itdi birez nālişlerüm diñle
Gözüm yaşını tār itdi ider gör zīr ü ġam peydā

zīr ü zeber kıl:

1. **zīr ü zeber kıl:**
Gazel 91
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Alt üst etmek.

Gel saçı leylāsına iy dil naẓar kıl dāyimā
Gönlüñi Mecnūn gibi zīr ü zeber kıl dāyimā

zīra:

1. **zīrā:**
Gazel 39
Mısra: **2**
"Çünkü, şu sebepten, şundan dolayı" anlamlarına gelen bağlaç.

Tolıdur dürlerle bagrum ḫūnı mercāndur baña
Bulınur zīrā gözümüñ yaşı ummāndur baña

2. **zīra:**
Gazel 56
Mısra: **8**
"Çünkü, şu sebepten, şundan dolayı" anlamlarına gelen bağlaç.

Ne ḳadar itseñ günāhı umaram ki afv ide
Zīra bakmaz kimsenüñ cürmine kim cömerd ola

3. **zīrā:**
Gazel 72
Mısra: **8**
"Çünkü, şu sebepten, şundan dolayı" anlamlarına gelen bağlaç.

Ne ḳadar itsek günāhı umaram ki afv ide
Zīrā bakmaz kimsenüñ cürmine ki cömerd ola

4. **zīra:**
Gazel 112
Mısra: **10**
"Çünkü, şu sebepten, şundan dolayı" anlamlarına gelen bağlaç.

Yāruñ cefā vü cevri gelürse Muḥibbī'ye
Olur feraḥ zīra görinmez aña balā

5. **zīrā:**
Gazel 168
Mısra: **8**
"Çünkü, şu sebepten, şundan dolayı" anlamlarına gelen bağlaç.

Gelmemişdür saña beñzer bir daḫı bu āleme
Konmamışdur zīrā hīç bir kimsene ebṭaḥī laḳab

6. **zīra:**
Gazel 174
Mısra: **14**
"Çünkü, şu sebepten, şundan dolayı" anlamlarına gelen bağlaç.

Kim göre taḥsīn ider eşārumı Zīra şirüñde gözedürsin edeb

7. **zīra:**
Gazel 179
Mısra: **6**
"Çünkü, şu sebepten, şundan dolayı" anlamlarına gelen bağlaç.

Himmetüm bāzına olmaz hīç bir murġ hem-cenāḥ
Zīra pervāz eylemez şahbāz-ıla her bir ġurāb

8. **zīra:**
Gazel 271
Mısra: **10**
"Çünkü, şu sebepten, şundan dolayı" anlamlarına gelen bağlaç.

İy Muḥibbī ġamdan özge yār-ı ṣādıḳ var mıdur
Zīra bulmazsın bulınmaz ola her hem-rāh dōst

9. **zīrā:**
Gazel 431
Mısra: **10**
"Çünkü, şu sebepten, şundan dolayı" anlamlarına gelen bağlaç.

Her kim okursa şiʿrini būy-ı vefā olur
Zīrā Muḥibbī sözleri hep ʿāşıḳānedür

zīrā ki:

1. **zīrā ki:**
Gazel 472
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çünkü, onun için ki.

Dökse gözüm ṣadefleri dürler ʿaceb degül
Zīrā ki yaşı cümle anuñ dāne dānedür

2. **zīrā ki:**
Gazel 229
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çünkü, onun için ki.

Hicrān şebi ʿāşıḳlara biñ dürlü belādur
Zīrā ki aña eyleyimez ṣubḥ sirāyet

3. **zīrā ki:**
Gazel 446
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çünkü, onun için ki.

Yāra kıldum bir naẓar gördüm ki āhū gözlüdür
Yakdı mihriyle beni zīrā ki ol gün yüzlüdür

4. **zīrā ki:**
Gazel 454
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çünkü, onun için ki.

Ġam-ı hicrüñ beni her laḥẓa ḫālī Komaz zīrā ki eski hem-demidür

5. **zīrā ki:**
Gazel 480
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çünkü, onun için ki.

Bakma Muḥibbī ḫūba dilerseñ selāmeti
Zīrā ki meyl kişide evvel görişte dür

6. **zīrā ki:**
Gazel 492
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çünkü, onun için ki.

Ḫasretüñle şol ḳadar dökdi Muḥibbī gözyaşın
Vara-bilmez kūyuña zīrā ki yollar gil-durur

zīr-i leb:

1. **zīr-i leb:**
Gazel 185
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Dudağın altı, kenarı.

Noḳṭa ādetdür konur çün zīr-i leb
Noḳṭa-i ḫālüñ nedür bālā-yı leb

zīver:

1. **zīver:**
Gazel 465
Mısra: **4**
Far. Süs, bezek.

Ḫālī sanmañ ḥüsni zīverden anuñ
ʿAnberīne zülfini zīver tutar

zīver ü zīnet:

1. **zīver ü zīnet:**
Gazel 495
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Süs ve zinet.

Benefşe başını egmiş naẓar eyler gülistāna
Gider bu zīver ü zīnet kalan ancak elemlerdür

żiyā:

1. **żiyā:**
Gazel 4
Mısra: **2**
Ar. Parlaklık, aydınlık.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

2. **żiyā:**
Gazel 4
Mısra: **2**
Işık , aydınlık, parlaklık.

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ālem tolar cümle żiyā

żiyā bulur:

1. **żiyā bulur:**-*ur*
Gazel 69
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aydınlanmak.

Ḫāk-i pāyuñ gözlerüme sürmedür
Bunuñ-ıla çeşmüm bulur żiyā

żiyā vir:

1. **żiyā vir:**
Gazel 32
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Işık vermek, nurlandırmak.

Ẓulmāt-ı nefs içinde koma dest-gīrüm ol
Rūşen kılup derūnumı yā Rabb vir żiyā

żiyā virsün:

1. **żiyā virsün:**-*sün*
Gazel 41
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Işık(aydınlık-nur)vermek.

Ḫāk-i pāyuñ gözlerüme sürmedür
Sürme çeşmümden anı virsün żiyā

ziyād olur:

1. **ziyād olur:**--*ur*
Gazel 372
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Artmak, çoğalmak.

Her zamān eyler dil-i sevdā-zede dildārı yād
Anuñ-ıçundur olur günden güne ʿışḳum ziyād

2. **ziyād olur:**--*ur*
Gazel 395
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Artmak, çoğalmak.

Eydür bu dil tīz gör dem-be-dem dildārı yād
Anuñ içündür olur günden güne ʿışḳum ziyād

ziyāde:

1. **ziyāde:**
Gazel 16
Mısra: **2**
Ar. Çok, artık, fazla.

Sevmek seni egerçi olupdur güneh baña
Her gün ziyāde olur ise āh u veh baña

2. **ziyāde:**
Gazel 206
Mısra: **10**
Ar. Çok, artık, fazla.

Muḥibbī naḳd-i cāna derd-i yārı
Ziyāde assı itdi anı alup

3. **ziyāde:**
Gazel 295
Mısra: **10**
(Ar.) Fazla, çok.

Meclisde būseñe bu Muḥibbī olursa germ
Maʿẕūr ola ki şevḳ-ile oldı ziyāde mest

4. **ziyāde:**
Gazel 446
Mısra: **5**
(Ar.) Fazla, çok.

Niʿmet-i vaṣla ziyāde katma hicrān milḥini
İdemez kimse taḥammül çünki ġāyet tuzludur

ziyān u sūd:

1. **ziyān u sūd:**
Gazel 397
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kar ve zarar.

Nā-būd olursa añmaya ʿışḳ ehli būdını
Anuñ yanında bir görinür çün ziyān u sūd

zübāb:

1. **ẕübāb:**
Gazel 169
Mısra: **8**
Ar.Sinek; değersiz, küçük.

Leblerüñ üzre nigārā ḫālüñi gören dimiş
Engübīn üzre eger konsa āceb olmaz ẕübāb

zübāb ola:

1. **zübāb ola:**-*a*
Gazel 86
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değersiz,küçük ve kıymetsiz bir hal almak,öyle anılmak.

Ḫālüñ ḫayāli komadı uyḫu gözümde āh
Uyḫu yüzini kim göre anda zübāb ola

zücāc:

1. **zücāc:**
Gazel 335
Mısra: **8**
Sırça, cam şişe.

Dil niçe döysün cefā sengine āh
Hīç taḥammül ide mi senge zücāc

ʿzücāc olmışdur:

1. ʿ**zücāc olmışdur:**-*-mış, --dur*
Gazel 331
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cam haline gelmek,kırılmak,parçalanmak.

Gizlü rāzum āşikār oldı yine
Saklayamaz göñlüm olmışdur ʿzücāc

zühd:

1. **zühd:**
Gazel 418
Mısra: **1**
Ar. Dünyaya rağbet etmeme, kendini ibadete verme.

Zühd ü ẕikr ü ṭāʿati ehl-i zamān görmez leẕīẕ
Gerçi nāfiʿdür velī cān-ı girān görmez leẕīẕ

zühd ü ṣalāḥ:

1. **zühd ü ṣalāḥ:**
Gazel 347
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kuru züht, kaba sofuluk.

Yüri ṭaʿn eyleme zāhid mey içen ʿāṣıḳa gel
ʿAvn-i Ḥaḳ olmayıcak assı mıdur zühd ü ṣalāḥ

2. **zühd ü ṣalāḥ:**
Gazel 451
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğru ve dünyaya rağbet etmeyen olmak.

Oldı Muḥibbī zühd ü ṣalāḥ ʿışḳ erine ʿayb
ʿUṣṣāḳ içinde bī-ser ü pālık hüner yiter

zühhād-vār:

1. **zühhād-vār:**
Gazel 480
Mısra: **8**
Zahitler.

ʿĀṣıḳ hemīşe kūy-ı dil-ārāyı gözedür
Zühhād-vār sanma ki göñli bihiştedür

ẓuhūr iden:

1. **ẓuhūr iden:**-*-e, --n*
Gazel 150
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ortaya çıkmak, görünmek.

Her ne yirde menzil eylerse bu eşk-i ḫūn-feşān
Ḫaymelerdür cā-be-cā anda ẓuhūr iden ḥabāb

zülf:

1. **zülfi:**-*i*
Gazel 14
Mısra: **9**
Saç II Sevgilinin saçı.

Zülfi ile dün gice didüm muṭavvel ḳıṣṣamı
Didi dilber bir uzun efsāne söylersin baña

2. **zülfüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 4
Mısra: **3**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa "Ve'l-leyl" ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş Ve'ḍ-ḍuḥā"

3. **zülfüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 4
Mısra: **3**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa Ve'l-leyl ḫaber
Ārıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş Ve'ḍ-ḍuḥā

4. **zülfini:**-*i, -n, -i*
Gazel 6
Mısra: **3**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Hey ne kāfirdür gelür īmāna sanmañ zülfini
Dem mi vardur ruḫları arż itmeye īmān aña

5. **zülfüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 7
Mısra: **3**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Perçemüñ zülfüñ hümā-veş sāye saldı üstüme
Pādişāh-ı ālem oldum çün gedā oldum saña

6. **zülfine:**-*i, -n, -e*
Gazel 10
Mısra: **3**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Ugradı meger bāḍ-ı ṣabā zülfine yāruñ
Pür itdi dimāġını dilüñ anber-i sārā

7. **zülf-i:**
Gazel 12
Mısra: **4**

(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Her ṭarafdan niçe sırlar kevkebi ġaltān ola
Zülf-i anber-rīzini kılsa eger çevgān aña

8. **zülfüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 13
Mısra: **2**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Gün yüzüñ göster didüm āh olmaduñ māyil baña
Kanı ṭāli olmaya zülfüñ gelüp ḫāyil baña

9. **zülfüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 13
Mısra: **7**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Leylī zülfüñ göreli göñlümi mecnūn eyledüm
Ola ki zencīr ola boynuma ol kākül bana

10. **zülfi:**-*i*
Gazel 14
Mısra: **13**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Zülfi çevgānına top it başuñı meydāna gel
Çün Muḥibbī kendüñi merdāne söylersin baña

11. **zülfüñüñ:**-*ü, -ñüñ*
Gazel 14
Mısra: **3**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Zülfüñüñ zencīrine bend eyle didüm göñlümi
Didi hey dīvāne hey şūrīde söylersin baña

12. **zülfüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 22
Mısra: **3**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Gitmedi zülfüñ ḫayāli kılca yādumdan benüm
İy saçı sünbül göñül neyçün perīşān olmaya

13. **zülfüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 22
Mısra: **9**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Bu Muḥibbī her zamān zülfüñ zenaḫdanuñ diler
Pes anuñ yiri n'içün bend-ile zindān olmaya

14. **zülfidür:**-*i, -dür*
Gazel 23
Mısra: **5**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Eyleyen sevdā-yı zülfidür benüm ḥālüm siyāh
İtmedüñ yārı benüm ḥālümden āgāh iy ṣabā

15. **zülfini:**-*i, -n, -i*
Gazel 28
Mısra: **7**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Zülfini añduñ perīşān-ḫāṭır olduñ iy göñül
Ḫaṭṭı fikrinden gelen dāyim melāmetdür saña

16. **zülfüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 30
Mısra: **7**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Zülfüñi ref it görinsün gün yüzüñ
Niçeye dek ol niḳāb-ıla tura

17. **zülfüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 33
Mısra: **10**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Genc-i ḥüsnüñe el irmez rāyegān
Anı zülfüñ bekler olmış ejdehā

18. **zülfüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 47
Mısra: **3**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Deşt-i gamda leylī zülfüñden cüdā Mecnūn-vār
Kalmışam ḥayretde murġān tutdı başumda yuva

19. **zülfüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 55
Mısra: **3**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Zülfüñi gider didüm tā açıla ṣubḥuñ yüzi
Didi uzun ola ol şeb kim şeb-i yeldā ola

20. **zülfüñüñ:**-*ü, -ñüñ*
Gazel 55
Mısra: **1**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Zülfüñüñ ẕikri ile başum tolu sevdā ola
Tolaşa bend-i belāya cān u dil şeydā ola

21. **zülf-ile:**-*-ile*
Gazel 57
Mısra: **3**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Zülf-ile ġamzeñ bile ebrūlaruñ
Oldı bunlar cümle ser-tā-pā belā

22. **zülfüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 68
Mısra: **5**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

El uzatdı gelüp gūşuña zülfüñ
Sakınsun bāġ-ı ḥüsne komasun pā

23. **zülfüñ-ile:**-*üñ, --ile*
Gazel 73
Mısra: **3**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Zülfüñ-ile ḫaṭṭuñ eyleye fitneler iẓhār
Çeşmüñ ne aceb bilmeye ya bī-ḫaber ola

24. **zülfüñe:**-*ü, -ñ, -e*
Gazel 79
Mısra: **9**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Zülfüñe göñlüm bestedür āhum göge peyvestedür
Cānā Muḥibbī ḫastadur sen derde dermānsın baña

25. **zülfüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 80
Mısra: **1**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Gün yüzüñ görmez-isem zülfüñ olur ḫāyil baña
Geçdi ömrüm iy dirīġā olmaduñ māyil baña

26. **zülfüñ-ile:**-*üñ, --ile*
Gazel 104
Mısra: **5**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Zülfüñ-ile şöyle zeyn itdüñ nigārā cismüñi
Bāġ-ı ḫüsnüñde görüp reşk eyledi ṭāvūs aña

27. **zülfine:**-*i, -n, -e*
Gazel 105
Mısra: **5**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Şādmānam kim ṣabā urdukça şāne zülfine
Cān dimāġın ter kılur irişüp ol ḫoş-bū baña

28. **zülfi:**-*i*
Gazel 106
Mısra: **10**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Gün yüzini görmege varsam Muḥibbī dilberüñ
Zülfi girür ara yire gösterür şāmı baña

29. **zülf-ile:**--*ile*
Gazel 124
Mısra: **8**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Düşürüp sevdāya şeydā eyleyen Mecnūn-vār
Boynuma zencīr olan zülf-ile kāküldür baña

30. **zülfinden:**-*in, -den*
Gazel 130
Mısra: **3**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Mārdur zülfinden iy dil kıl ḫaẕer Sunma el ol sünbül-i terden yaña

31. **zülfüñi:**-*(ü)ñ, -i*
Gazel 152
Mısra: **1**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Zülfüñi gün yüzüñe yine eyledüñ niḳāb
Göremem yüzüñi oldı baña āh ol ḥicāb

32. **zülfi:**-*i*
Gazel 153
Mısra: **3**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Her kaçan kim zülfi çevgān eylese meh-pāreler
Āşıḳa lāyıḳ budur kim eyleye başını top

33. **zülfüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 174
Mısra: **9**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Zülfüñ el virse irerdüm ḫaddüñe Āşıḳuñ güni togar irişe şeb

34. **zülfüñi:**-*(ü)ñ, -i*
Gazel 179
Mısra: **7**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Zülfüñi ref eyle göster gül cemālüñ Kabe'sin
Niçeye dek anı mestūr ide ol miskīn niḳāb

35. **zülfini:**-*i, -n, -i*
Gazel 194
Mısra: **10**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Ḫüsn bāġın saklayup zāġ u zaġandan dilberüm
Asup andan eylemişdür zülfini perr-i ġurāb

36. **zülfüñi:**-*(ü)ñ, -i*
Gazel 194
Mısra: **2**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Hep güzeller necm Ḫālıḳ seni kılmış māhitāb
Gül cemālüñ arż kıl zülfüñi eyleme niḳāb

37. **zülfini:**-*i, -n, -i*
Gazel 195
Mısra: **5**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Zülfini kaçan elde o çevgāna beñzede
Meydān içinde başı dilā sen de eyle top

38. **zülfinüñ:**-*i, -nüñ*
Gazel 198
Mısra: **4**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Işḳ meydānında top it oynasun dilber serüñ
Furṣat el virdükçe maḫfī zülfinüñ çevgānın öp

39. **zülfiyle:**-*i, -y, -le*
Gazel 206
Mısra: **5**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

İder zülfiyle pinhān gün yüzini Aceb midür güzeldür olsa maḥcūb

40. **zülfüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 207
Mısra: **1**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Gün yüzüñe dōstum çün eyledüñ zülfüñ niḳāb
Ḫayrete vardum hemān sandum tutıldı āfitāb

41. **zülfine:**-*i, -n, -e*
Gazel 223
Mısra: **3**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Ḫālini dāne sandı vü tutıldı zülfine
Bend-i belāya murġ-ı dilüm oldı pāy-best

42. **zülfüñi:**-*(ü)ñ, -i*
Gazel 224
Mısra: **6**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Niçeye degin saklayasın cānı ẕeḳanda
Gel ḫayra girüp kurtar aña zülfüñi dār it

43. **zülfüñi:**-*(ü)ñ, -i*
Gazel 224
Mısra: **8**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Olmasun ʿayān genc-durur ḫüsnüñi sakla
Siḥr ile ṭılısm eyle aña zülfüñi mār it

44. **zülfüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 226
Mısra: **10**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Dil murġı eger girmeye bāġuña dirseñ
Üstine anuñ zülfüñi as perr-i ġurāb it

45. **zülfe:**-*e*
Gazel 248
Mısra: **4**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Pervāz iderken evc-i hevā üzre murġ-ı dil
Ḫālüñi gördi dāne sanup zülfe oldı best

46. **zülfüñe:**-*(ü)ñ, -e*
Gazel 266
Mısra: **6**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Niçeye degin saklayasın çāh-ı ẕeḳanda
Kurtar anı ḫayra girüp zülfüñe dār it

47. **zülfüñi:**-*(ü)ñ, -i*
Gazel 266
Mısra: **8**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Olmasun ʿayān genc-durur ḫüsnüñi sakla
Siḥr-ile ṭılısm eyleyüben zülfüñi mār it

48. **zülfüñ:**-*üñ*
Gazel 273
Mısra: **3**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Ḫaṭuñ tezvīrine kaşuñla zülfüñ
Görüñ eyler mi bir togrı şehādet

49. **zülfini:**-*i, -n, -i*
Gazel 278
Mısra: **7**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Ola kim oyna gelüp zülfini çevgān ide yār
Top idüp sen de dilā başuñı meydāna ilet

50. **zülfine:**-*i, -n, -e*
Gazel 281
Mısra: **1**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Zülfine cānum tolaşaldan bulımazam necāt
Dōstlar benden ḫayāt ummañ ki ben oldum memāt

51. **zülfüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 299
Mısra: **7**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Dil düzdini ʿadl eyleyüben zülfüñe gel as
Boynuña senüñ düşmeye hergiz güneh-i dōst

52. **zülfüñ:**-*(ü)ñ*
Gazel 307
Mısra: **5**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Başum-ıla ʿışḳ meydānında zülfüñ oynasun
İtme ġayrı bāzı çün top-ıla çevgāndur ʿabes

53. **zülfüñi:**-*(ü)ñ, -i*
Gazel 332
Mısra: **1**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Zülfüñi keşf it nigārā gel ḫabībüm yüzüñ aç
Dehri tā kılsun münevver ʿālemi tutsun sirāc

54. **zülfüñi:**-*ü, -ñ, -i*
Gazel 332
Mısra: **5**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Ruḫlaruñla zülfüñi gördüm iderler ʿarbede
Görmeyen kılsun naẓar bilsün nedür ceng-i Mohāc

55. **zülfüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 375
Mısra: **7**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Umaram ki zülfüñe ber-dār olam
Her kişinüñ himmeti olur bülend

56. **zülf:**
Gazel 379
Mısra: **3**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Gün yüzine gāh eşküm gāh zülf olur ḥicāb
N'eyleyem bu baḫt-ı naḥs u bī-ḳarārumdan meded

57. **zülfüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 387
Mısra: **9**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Zülfüñe müşg-i Ḫıṭā didüm ḫaṭāsın bilmedüm
Niçe yıllar gitmedi āyīne-i dilden bu gerd

58. **zülf:**
Gazel 393
Mısra: **10**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Kosalar şeydā Muḥibbī'ye n'ola mecnūn laḳab
İtdi mi ārām ṣabrdan zülf bir yirde rübūd

59. **zülfüñ:**-*üñ*
Gazel 398
Mısra: **1**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Saldı dil gerdenine zülfüñ eyā dōst kemend
Eyledi ʿömri dırāz ola bu dīvāneye bend

60. **zülfüme:**-*üme*
Gazel 400
Mısra: **3**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Dimiş idüñ ki seni zülfüme ber-dār ideyim
Hīç amān virme hemān as beni ol dāra meded

61. **zülfini:**-*i, -n, -i*
Gazel 401
Mısra: **3**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Ol yüzi gül zülfini çevgān idüp aldı ele
Top olısar niçe serler ger kıla meydān-ı ʿiyd

62. **zülfinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 407
Mısra: **4**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Tutdı rehzen diyü kūyında göñül merdümini
Anı nā-ḥaḳ yire zülfinde asar dāra meded

63. **zülfe:**-*e*
Gazel 412
Mısra: **7**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Dimişdi zülfe idem seni ber-dār
İnanmam ben aña ger ide sevgend

64. **zülfine:**-*i, -n, -e*
Gazel 412
Mısra: **9**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Muḥibbī zülfine dil vireliden
Yürür dīvānedür mecnūn mānend

65. **zülfinüñ:**-*i, -nüñ*
Gazel 413
Mısra: **2**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Aldı bir kāfir yine göñlüm müselmānlar meded
Zülfinüñ her bir kılında çagrışur cānlar meded

66. **zülfine:**-*i, -n, -e*
Gazel 414
Mısra: **7**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

İy göñül zülfine dil virdüñ ʿaceb dīvānesin
Bir ʿaceb kuru uzun sevdāya düşdüñ derdmend

67. **zülfine:**-*i, -n, -e*
Gazel 432
Mısra: **1**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Ruḫları zülfine her dem turmış īmān ʿarż ider
Kesdürüp zünnārını ṭarz-ı müselmān ʿarż ider

68. **zülfüñi:**-*(ü)ñ, -i*
Gazel 446
Mısra: **7**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Zülfüñi refʿ it cemālüñden görinsün āfitāb
Giceler yeldā olursa ʿāḳıbet gündüzlüdür

69. **zülf-ile:**--*ile*
Gazel 453
Mısra: **7**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Geh niḳāb eyler yüzine zülf-ile gāhī açar
Gice zülfidür baña gündüz de ḥüsni tābıdur

70. **zülfidür:**-*i, -dür*
Gazel 453
Mısra: **8**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Geh niḳāb eyler yüzine zülf-ile gāhī açar
Gice zülfidür baña gündüz de ḥüsni tābıdur

71. **zülfindeki:**-*in, -de, -ki*
Gazel 455
Mısra: **12**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Baḥr-ı eşkümden Muḥibbī gözlerüm māhī gibi
Luʿb-ıla ṣayda çeken zülfindeki ḳullābdur

72. **zülfini:**-*i, -n, -i*
Gazel 465
Mısra: **4**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Ḫālī sanmañ ḥüsni zīverden anuñ
ʿAnberīne zülfini zīver tutar

73. **zülfine:**-*i, -n, -e*
Gazel 469
Mısra: **5**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Ḫālin gözetdi zülfine bend oldı bu göñül
Kanda olursa murġ hemān dāne seyr ider

74. **zülfini:**-*i, -n, -i*
Gazel 473
Mısra: **4**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Ḥüsn meydānında top itmiş serin ʿāşıḳlaruñ
Zülfini çevgān idüp esbine cevlān ögredür

75. **zülfinden:**-*in, -den*
Gazel 478
Mısra: **3**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

İy dil-i sevdā-zede zülfinden umma sen vefā
Hey ne kāfirdür sitemden sanma ḳaṣdı ġayrıdur

76. **zülfüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 481
Mısra: **5**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Ḫāṭırum olur müşevveş şāne ursañ zülfüñe
Pāre pāre eyleyen bagrumı bildüm şānedür

77. **zülfini:**-*i, -n, -i*
Gazel 487
Mısra: **7**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Pāreler bagrumı zülfini perīşān göricek
Arturan yarasını gönlümüñ ol şāne olur

78. **zülfine:**-*i, -n, -e*
Gazel 494
Mısra: **8**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Döymek ne ʿaceb ḫāṭır-ı ʿuşşāk perīşān
Zülfine ura el uzadup şāne güzeller

79. **zülfini:**-*i, -n, -i*
Gazel 497
Mısra: **3**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Gerçi kim Leylā'ya teşbīh eylemişler zülfini
Dir gören Mecnūn'a beñzer gönlüme şeydā geçer

zülf içre ruḫsāruñ görüp:

1. **zülf içre ruḫsāruñ görüp:**--*u, --n, --üp*
Gazel 342
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin yanağı üzerine perçemlerinin düştüğünü görmesi kastedilmektedir.

Tañ mı ruḫsāruñ görüp zülf içre cān terk eylesem
Gicelerde per yakar pervāne ger görse sirāc

zülf midür:

1. **zülf midür:**--*mi, --dür*
Gazel 180
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yandan sarkan perçemi-saçı-kastedilmiştir.

Aceb bu ġamze midür yāḫu ḫançer
Aceb bu zülf midür yāḫu ḳullāb

zülf ü ruh:

1. **zülf ü ruḫ:**
Gazel 192
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçı ve yanağı.

İster-idüm zülf ü ruḫ ben rūz u şeb
Ḥamdü-lillāh kim irişdüm ben ṭaleb

zülf ü ruḫuñ:

1. **zülf ü ruḫuñ:**--*un*
Gazel 103
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saç ve yanağı.

Sünbül ü gül n'eylerem zülf ü ruḫuñ besdür baña
Serv ü ṭūbādan ġaraż ol naḫl-i nev-resdür baña

zülf ü rūyına:

1. **zülf ü rūyına:**-*+ı, -+na*
Gazel 188
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin yüzü ve o yüzün kenarından akan perçemleri kastedilmiştir.

Olmışam ḥayrān zülf ü rūyına
İñler-isem ṭañ mıdur ben rūz u şeb

zülfi agına tolaşdı:

1. **zülfi agına tolaşdı:**--*ı, --n, --a--ı, --n, --a, --a, --ş, --dı*
Gazel 412
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saçının ağına düşmek, dolanmak(sevgili bağlamında).

Tolaşdı murġ-ı dil zülfi agına
Ḫalāṣ olmaz niçe cehd eylese çend

zülfi ʿanber:

1. **zülfi ʿanber:**
Gazel 317
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Amber saçlı sevgili.

Ḳāmetüm dāl eyledi bir zülfi ʿanber el-ġıyāṣ
Kim ʿaceb āl eyledi ol çeşmi ʿabher el-ġıyāṣ

zülf-i ʿanber-bār:

1. **zülf-i ʿanber-bār:**
Gazel 308
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Amber kokulu saç.

ʿĀrıżıyla dāyim eyler zülf-i ʿanber-bār baḫṣ
Nite kim İslām ile turmaz ider küffār baḫṣ

zülf-i anber-bārına:

1. **zülf-i anber-bārına:**--*ı, --na*
Gazel 140
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin amber kokulu saçı.

Zülf-i anber-bārına ḳıymetde āciz oldılar
Cem olup ālemde hep alā vü ednā bir yaña

zülf-i ʿanberden:

1. **zülf-i ʿanberden:**--*den*
Gazel 417
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Amber (güzel kokulu) saç.

Serv gibi salınup ʿarż-ı cemāl itse nigār
Nesne görinmez baña ol zülf-i ʿanberden lezīẕ

zülf-i anberdür:

1. **zülf-i anberdür:**-*dür*
Gazel 42
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Anber kokulu saç lülesi.

Kāküline kimi reyḥān dir Muḥibbī kimi misk
Ko ne dirlerse disünler zülf-i anberdür baña

zülfi bendinde:

1. **zülfi bendinde:**--*i, --n, --de*
Gazel 288
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saç zinciri.

İy Muḥibbī zülfi bendinde gören dil murġını
Dir meges gibi tolaşmış aña dām-ı ʿankebūt

zülf-i cānān:

1. **zülf-i cānān:**
   Gazel 449
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Sevgilinin saçı.

Her kaçan bād-ı seḥerden zülf-i cānān sarmaşur
Dehşet alur ʿaḳlı dil olur perīşān sarmaşur

zülfi çevgānı elinde görse dil:

1. **zülfi çevgānı elinde görse dil:***--in, --de, --se--ı, --in, --de, --se*
   Gazel 154
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gönül sevgilinin eğri uçlu olan saçını elinde görse(sevinir)anlamında kullanılmıştır.

Zülfi çevgānı elinde görse dil bir yār-ı ḫūb
Ol zamān meydān-ı ışḳ içre ider başını top

zülfi çevgānın:

1. **zülfi çevgānın:***--ı, --n*
   Gazel 414
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Çevgana benzer zülf.

Zülfi çevgānın alup meydān-ı ḥüsn içre nigār
Bir bölük bī-çāreler üzre yine saldı semend

zülfi çevgānına:

1. **zülfi çevgānına:***-ı, -na*
   Gazel 64
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Çevgana benzer zülf.

Top kılsun zülfi çevgānına āşıḳlar serin
Çün sunılmışdur ezelden top ile çevgān aña

zülf-i çevgānuñ:

1. **zülf-i çevgānuñ:***--un*
   Gazel 182
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Eğri uçlu olan saç.

Başumı top eyledüm meydān-ı ışḳuñda senüñ
Esb-i nāz üzre elüñde zülf-i çevgānuñ görüp

zülf-i cilveger:

1. **zülf-i cilveger:**
   Gazel 465
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Cilveli ve nazlı saç.

Gülşen-i ḥüsninde zülf-i cilveger
Her yaña ṭāvūs-veş perler tutar

zülf-i dilbere:

1. **zülf-i dilbere:***--e*
   Gazel 231
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Sevgilinin saçı.

Biñ pāre ola el uzadur zülf-i dilbere
Ġamdan dilümi pāreledi şāne ʿāḳıbet

zülf-i dōst:

1. **zülf-i dōst:**
   Gazel 128
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Sevgilinin saçı.

Kime anber kimine çenber görinür zülf-i dōst
Çeşmüme her tārı anuñ mār u ubāndur baña

zülfi dūzāġını:

1. **zülfi dūzāġını:***--ı, --n, --ı*
   Gazel 231
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Sevgilinin tuzak kurmak için kullandığı saçlar.

Ḫālini koyup zülfi dūzāġını ʿarz ider
Başdan çıkardı murġ-ı dili dāne ʿāḳıbet

zülf-i ejdehā:

1. **zülf-i ejdehā:**
   Gazel 122
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ejderha saçı. ||.Sevgilinin saçı.

Didüm ki çekdüm rencini bulmaga ḥüsni gencini
İrmek aña mümkin degül bekler dü zülf-i ejdehā

zülf-i fettān:

1. **zülf-i fettān:**
   Gazel 473
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Gönül alıcı saçlara sahip olan sevgili.

Çeşm-i mestin içmege kan sanma müjgān ögredür
Agız açup güşına ol zülf-i fettān ögredür

zülfi gibi gördi çün ḥāl-i perīşānum benüm:

1. **zülfi gibi gördi çün ḥāl-i perīşānum benüm:***--i, --di, --um, --üm--um*
   Gazel 282
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Yüzün iki cihetinden sarkan saç. || Perişan, düzensiz, dağınık, uzun durumlarıyla aşığın aklını başından alır, perişan eder.Ondaki koku bazen kendinde mevcuttur, bazen da dışarıdan gelir.Misk ve anber bile sevgilinin saçı kadar güzel kokamaz. Rüzgar bu kokuyu alıp aşığa götürür. Rengi daima siyahtır.Aşığa tuzak tutar.

Zülfi gibi gördi çün ḥāl-i perīşānum benüm
Egilüp güşına söyler kākül-i müşgīn-i dōst

zülf-i girih-gīrini:

1. **zülf-i girih-gīrini:***--i, --n, --i*
   Gazel 368
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Sevgilinin rüzgardan dolayı birbirine karışıp dolanan saçları kastedilmektedir.

Düşüp ayaklara pā-māl ola niçe dil ü cān
Ger perīşān ide ol zülf-i girih-gīrini bād

zülfi ḫāl-ile:

1. **zülfi ḫāl-ile:**
Gazel 477
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yanağına düşen saç perçemi.

Ruḫları evrāḳ-ı güldür anda zülfi ḫāl-ile
Sakınur āhum yilinden çīn-der-çīndür

zülf-i ḫam-der-ḫam:

1. **zülf-i ḫam-der-ḫam:**
Gazel 35
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıvrım kıvrım saç.

Hey neler eyler bu kara günlüye fırḳat şebi
Ḫaṭ cüdā kākül cüdā ol zülf-i ḫam-der-ḫam cüdā

zülf-i hindūsına:

1. **zülf-i hindūsına:***--sı, --na*
Gazel 136
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin pek siyah saçları.

Zülf-i Hindūsına anuñ niçe kāfir dimeyem
Göz göre tapa öñinde büt-i sīmīni ola

zülfi kemend:

1. **zülfi kemend:***--i*
Gazel 381
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saçın kıvrımı. || Sevgilinin saçının kıvrımı.

İy Muḥibbī dil niçe olsun ḫalāṣ
Gözleri ḫançer çeker zülfi kemend

zülf-i leylā:

1. **zülf-i leylā:**
Gazel 26
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Leyla'nın saçı.

Belā zencīrini Mecnūnlayın āh
Takar boynuma āḫir zülf-i Leylā

zülf-i leylāsıdur:

1. **zülf-i leylāsıdur:***--s, --ı, --dur*
Gazel 390
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karanlık saç(sevgili bağlamında).

Zülf-i leylāsıdur alan Leylī'nüñ
Ṣabr u ārām-ı dil-i Mecnūn rebūd

zülf-i māh-rūyān:

1. **zülf-i māh-rūyān:**
Gazel 394
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ay yüzlü sevgililerin perçemleri.

Dirler ki ehl-i ʿışḳ ʿalāyıḳ-ı mücerredend
Ammā ki zülf-i māh-rūyān muḳayyedend

zülfi mārdur:

1. **zülfi mārdur:***--i, --dur*
Gazel 342
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçı uzunluğu ve aşığın boynuna dolanması sebebiyle yılanlara benzetilmektedir.

Mārdur zülfi dilā ḳaṣd itse her dem cānuña
Ġam degül tiryākdür laʿl-i lebüñden yaña kaç

zülf-i mārından:

1. **zülf-i mārından:***-ı, -n, -dan*
Gazel 76
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yılana benzeyen saçları.

Lebümi agzuña alsañ anı tiryāk-durur sakla
Sakın sen zülf-i mārından ider durmaz o sem peydā

zülf-i misk-efşān-ı dōst ruḫlarında deprenicek:

1. **zülf-i misk-efşān-ı dōst ruḫlarında deprenicek:***--lar, --ı, --n, --da, --ni, --cek-lar, -ın, -da*
Gazel 280
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin,yarenin saçlarından yayılan misk ü amber kokusunun yanaklarında kıpırdaması kastedilir.

Cān u dil olur müşerref bū-y-ıla ʿālem tolar
Deprenicek ruḫlarında zülf-i misk-efşān-ı dōst

zülf-i müşg-bār:

1. **zülf-i müşg-bār:**
Gazel 437
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Misk gibi kokan zülüf.

Fitne-i ʿālem-durur her dem o zülf-i müşg-bār
Ḫˇāb yüzin merdüme göstermez ol çeşmi ḫumār

zülf-i müşg-i nāb:

1. **zülf-i müşg-i nāb:**
Gazel 170
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saf miskli zülüf.

Ārıżuñ üzre didüm ḫamdur bu zülf-i müşg-i nāb
Didi āteş üzre düşse mūda olur pīç ü tāb

zülf-i müşgīn:

1. **zülf-i müşgīn:**
Gazel 457
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Misk kokulu yüzün iki cihetinden sarkan saç.

Zülf-i müşgīn kaçan ol ʿārıż-ı zībāya düşer
Göñül āşüfte olup soñucı sevdāya düşer

zülf-i müşgīne:

1. **zülf-i müşgīne:**--*e*
Gazel 464
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Misk kokulu saç. II Sevgilinin çok güzel kokan saçı.

Zülf-i müşgīne Muḥibbī el uzat tā iresin
Ruḫlarında dilberüñ iḳbāl ü devlet bestedür

zülfi nigār:

1. **zülfi nigār:**
Gazel 25
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Resim gibi güzel sevgilinin saçı.

Çevgān idüp zülfi nigār çün nāz-ıla olsa süvār
Top eyle başuñ gel dilā yolında kıl ġaltān aña

zülf-i perīşāndan:

1. **zülf-i perīşāndan:**-*dan*
Gazel 92
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dağınık saç.

Kūh-ı ġamda key perīşān olmışam Mecnūn gibi
Ol saçı leylā-şıfat zülf-i perīşāndan cüdā

zülf-i perīşāndur:

1. **zülf-i perīşāndur:**-*dur*
Gazel 37
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dağınık saçlar.

Ḫāṭırum cemiyyetini sorma benden iy refīḳ
Çün ḫayāl ü fikr ol zülf-i perīşāndur baña

zülfi resen:

1. **zülfi resen:**
Gazel 484
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İp gibi saçlı.

Gönlümüñ cānbāzını zülfi resen her sū çeker
Sanki mıḳnāṭīsdur turmz anı her mū çeker

zülf-i reyḥānı ḫayāli:

1. **zülf-i reyḥānı ḫayāli:**--*i*
Gazel 110
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin fesleğen kokulu saçlarının hayali.

Zülf-i reyḥānı ḫayāli bir sifāl-i sīnede
Su seper solmamag içün dīde-i giryān aña

zülf-i reyḥānuñ:

1. **zülf-i reyḥānuñ:**-+*un*
Gazel 182
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Reyhan kokulu saç.

Göz yaşın cū eyledüm serv-i ḫırāmānuñ görüp
Cānıla oldum esīrüñ zülf-i reyḥānuñ görüp

zülfi şahbāzına:

1. **zülfi şahbāzına:**--*ı, --na*
Gazel 157
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yırtıcı bir doğan kuşu gibi dağınık saçı kastedilir.

Zülfi şahbāzına kapdurmak diler dil murġını
Bülbül-i bī-çāreye n'eyler aceb şāhin salup

zülf-i şeb-dīzi:

1. **zülf-i şeb-dīzi:**--*i*
Gazel 110
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
|.Yağız atın yelesi. || Sevgilinin saçı.

Zülf-i şeb-dīzi öñine gerçi kimse geçmedi
Eşk-i gülgūnumla koşsun vireyim meydān aña

zülf-i şeb-dīz-ile:

1. **zülf-i şeb-dīz-ile:**
Gazel 38
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Hüsrev Perviz'in kara yağız atının hızlıca koşarken dalgalanan saçı ile.

Zülf-i şeb-dīz-ile koşdum bu yaşum gülgūnını
Olmadı hem-pām egerçi virmişem meydān aña

zülfi şebinde:

1. **zülfi şebinde:**--*in, --de*
Gazel 98
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin gece karanlığı renginde saçları,yandan sarkan perçemleri.

Āh kim zülfi şebinde dutdı bu dil düzdini
Dilegüm budur ki zülfinde anuñ ber-dār ola

zülf-i semen-sāya:

1. **zülf-i semen-sāya:**--*a*
Gazel 162
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yasemin saçan saç.

Serv ḳaddini görüp oldı gözüm yaşı revān
Göñlüm āvāredür ol zülf-i semen-sāya düşüp

zülfi sevdāsın iden:

1. **zülfi sevdāsın iden:**--*sın, --den*
Gazel 146
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçını arzu etmek.

Zülfi sevdāsın iden baş terkin ursa tañ mıdur
Çün hevā ile tolu başı anuñ hem çün ḥabāb

zülfi sevdāsı-y-ıla:

1. **zülfi sevdāsı-y-ıla:**--*i, --sı, --y, --la*
Gazel 134
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçının sevgisi ile.

Zülfi sevdāsı-y-ıla başa neler getüriser
Bu kara baḫtum ile ṭāli-i gümrāh bañа

zülf-i siyāh:

1. **zülf-i siyāh:**
Gazel 198
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin siyah saçı.

Kabe-i ulyā yüzidür örtüsi zülf-i siyāh
İy Muḥibbī perdeyi keşf it ruḫ-ı raḫşānın öp

zülf-i siyeh:

1. **zülf-i siyeh:**
Gazel 458
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Siyah saç || Sevgili.

Ehl-i diller bendi ol zülf-i siyeh pūşumdadur
ʿĀşıḳuñ āḫir helāki çeşmi ser-ḫōşumdadur

zülf-i siyehkāra:

1. **zülf-i siyehkāra:**--*a*
Gazel 415
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kötülük yapan, günahkâr, suçlu saç II sevgilinin siyah saçı.

Bilmedüm sundum elüm zülf-i siyehkāra meded
Göre dīvāne dili sundı elin nāra meded

zülf-i yāra:

1. **zülf-i yāra:**-+*a*
Gazel 187
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin zülüfleri. Sevgilinin yüzünün iki yanından sarkan saç lülesi.

Zülf-i yāra ugrayup beñzer gelür bād-ı ṣabā
Ol sebebdendür dimāġ-ı ālemi pür itdi ṭīb

zülfi zencīrin:

1. **zülfi zencīrin:**--*i, --n*
Gazel 423
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin zincire benzeyen saç örgüleri.

Zülfi zencīrin anūnçün dakdı dilber boynuma
Bu Muḥibbī'yi bilür ʿışḳında şīr-i ner geçer

zülfi zencīrine:

1. **zülfi zencīrine:**--*i, --ne*
Gazel 131
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saçın zinciri; saç.

Zülfi zencīrine tolaşdı dil oldı mübtelā
Eksük olmaz kandasa dīvāneye derd ü belā

zülfi zencīrini:

1. **zülfi zencīrini:**--*i, --n, --i*
Gazel 457
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saç zinciri.

Zülfi zencīrini taksa n'ola boynuma nigār
Gördi dīvāneligi bu dil-i şeydāya düşer

zülf-i zünnārını:

1. **zülf-i zünnārını:**--*ı, --n, --ı*
Gazel 382
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin ip gibi saçları.(Bu ip küfrün sembolü sayılmaktadır.).

Zülf-i zünnārını itsem ārzū ʿayb olmasun
Çünki kıldum deyr ara ol dilber-i tersāyı yād

zülfidür niḳāb:

1. **zülfidür niḳāb:**--*i, --dür*
Gazel 142
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin gün yüzünü esirgeyen,örtüp saklayan peçe görevi gören saçları kastedilmiştir.

Gözlerüme kāh-ı mānīdür sirişk
Gāh gün yüzine zülfidür niḳāb

zülfin giderse:

1. **zülfin giderse:**--*i, --n, --e, --r, --se*
Gazel 281
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçlarının gitmesini,yok olmasını kastetmektedir.

Yār eger zülfin giderse gül yüzinden ġam degül
Çün Muḥammed devridür küfre ne ḥācet iltifāt

zülfin giderüp:

1. **zülfin giderüp:**-*er, -üp*
Gazel 86
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin aşık onu görmesin diye peçe,örtü olarak kullandığı saç ve perçemlerin kenara çekilmesi kastediliyor.

Zülfin giderüp yār kaçan bī-niḳāb ola
Gören yüzini diye meger āfitāb ola

zülfinden hevā:

1. **zülfinden hevā:**
Gazel 126
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin saçlarına kavuşmak için duyduğu arzu ve heves kastedilmiştir.

Dilde āteş gözde nem başumda zülfinden hevā
N'ola ḥālüm bilmezem ışḳ-ıla oldum mübtelā

zülfine tolaşdı:

1. **zülfine tolaşdı:**--*i, --n, --e, --aş, --dı*
Gazel 381
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçının zincirine aşığın gönlünün takılı kalması(aşk bağlamında).

Gördi ḫālin dil tolaşdı zülfine
Dāne ile ek s er olur murġ bend

zülfini añsam:

1. **zülfini añsam:**--*i, --n, --i, --sa, --m*
Gazel 474
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçının anılması(aşık bağlamında).

Ġam şebinde zülfini añsam gelür cānum lebe
Giceler olsa uzun nite ki bīmār incinür

zülfini dagıtsa:

1. **zülfini dagıtsa:**--*i, --ni, --sa*
Gazel 190
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçlarının dağılması, yüzüne düşmesi kastedilmiştir.

İtse efşān zülfini dagıtsa gül yüzine yār
Aña beñzer āfitābuñ yüzini dutsa seḥāb

zülfini ele almış:

1. **zülfini ele almış:**--*mış*
Gazel 110
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin cirit oyununda kullanılan çevgan gibi saçlarını aşığı yaralamak üzere kuşandığı kastedilir.

Ḫālini top eylemiş meydān-ı ḥüsn içre nigār
Zülfini almış ele tā kim ura çevgān aña

zülfini kesse:

1. **zülfini kesse:**--*i, --n, --i, --se*
Gazel 467
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçını kesmesi kastedilmekte olup bu hareket aslında onun kafirliğinin de giderilmesi olarak düşünülebilir.

Zülfini kesse nigārum göricek anı didüm
Ḳaṭʿ-ı zünnār idüben müslim olup dīne gelür

zülfinüñ bendi:

1. **zülfinüñ bendi:**--*i, --n, --ün, --i*
Gazel 493
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) saçlarının düğümü.

Zülfinüñ bendi bu göñlüm dāmıdur
Terk-i cān itmek de ʿāşıḳ kāmıdur

zülfinüñ evşāfını:

1. **zülfinüñ evşāfını:**--*i, --n, --ün, --ı, --n, --ı*
Gazel 452
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saç ve kaküllerinin güzelliği ve özelliklerinin anlatılması kastedilmektedir.

Sıgmaya tomāra yazsam zülfinüñ evşāfını
Gül yüzi medḥinde her yıl tāze dīvānum çıkar

zülfinüñ her bir kılı:

1. **zülfinüñ her bir kılı:**--*ü, --n, --ün, --ı*
Gazel 410
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçının her bir teli kastedilmektedir.

Olur her bir kılı zülfinüñ ejder
Kaçan kim kılsa çeşmi siḥre bünyād

zülfinüñ kemendinden:

1. **zülfinüñ kemendinden:**--*i, --nün, --in, --den*
Gazel 187
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçı aşığın canını almak için boyna takılan kemende benzetilmiştir.

Gördi kūyında göñül dīvānesini ol ḥabīb
Dakdı zülfinüñ kemendinden hemān boynına ip

zülfinüñ zencīrine:

1. **zülfinüñ zencīrine:**--*i, --ne*
Gazel 96
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saç telleri ve onların aşık için kendini asabileceği bir ip olarak görülmesi kastedilmiştir.

Zülfinüñ zencīrine baglandı çünki cān u dil
İy Muḥibbī tā ebed kurtılmak olmaya saña

zülfinüñ zencīrini:

1. **zülfinüñ zencīrini:**--*i, --n, --ün, --i, --n, --i*
Gazel 388
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçının zinciri kastedilmektedir.

Gördi kūyında yürür şūrīde bu dīvānesin
Zülfinüñ zencīrini didi idüñ boynına bend

zülfüñ:

1. **zülfüñ:**--*ün*
Gazel 261
Mısra: **4**
(Sevgilinin) yüzünün iki tarafına sarkan saç bölükleri.

Pervāz ider murġ-ı dilüm her yaña uçar
Ḫāl-i ruḫuñ şevḳına zülfüñ kılur nişest

zülfüñ çün:

1. **zülfüñ çün:**--*ü, --n*
Gazel 492
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçının uğruna.

Gün yüzüñi görmege bu cān u dil māyil-durur
Līk zülfüñ çün seḥāb ol niʿmete ḥāyil-durur

zülfüñ dāmına:

1. **zülfüñ dāmına:**--*ü, --n, --ı, --n, --a*
Gazel 314
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin kıvırcık saçlarının tuzağına düşmek.

Dāne-i ḫālüñ görüp dil murġı zülfüñ dāmına
Çünki düşdi itmesün kurtılmaz ol dām-ıla baḫs

zülfüñ dırāzına:

1. **zülfüñ dırāzına:**--*ü, --n, --ı, --n, --a*
Gazel 351
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçının uzunluğu kastedilmektedir.

ʿĪsī lebüñi görse idi dirdi ʿayn-ı rūḥ
Zülfüñ dırāzına n'ola dinilse ʿömr-i Nūḥ

zülfüñ duzāġ ola:

1. **zülfüñ duzāġ ola:**-*a*
Gazel 54
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçının tuzak olması.

Dil murgı gördi dāne-i ḫālüñi meyl ider
Bilmez anı ki bend ola zülfüñ duzāġ ola

zülfüñ gibi:

1. **zülfüñ gibi:**--*ü, --n*
Gazel 341
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saçın gibi.

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḥaḳı ben togrıyam ḳaddüñ gibi
Kāfirem zülfüñ gibi ger var-ısa göñlümde kec

zülfüñ hevāsı ide:

1. **zülfüñ hevāsı ide:**--*sı, --e*
Gazel 138
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçına ulaşma isteği ve arzusu kastedilir.

Ya ide zülfüñ hevāsı küllī cismümi hebā
Ya viṣālüñ iydine irüp bu dil ḳurbān ola

zülfüñ kesme:

1. **zülfüñ kesme:**--*ü, --n, --me*
Gazel 361
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
1)Sevgilinin saçını kesmesi. 2)Sevgilinin perçemlerini aşıklara göstermemesi.

Kesme zülfüñ dōstum ʿömr-durur ʿāşıḳlaruñ
Bir kıluñ kem oldugın kim isteye ol ola yoḫ

zülfüñ leyl-i miʿrāc olsa:

1. **zülfüñ leyl-i miʿrāc olsa:**--*ü, --n, --sa*
Gazel 325
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçlarının miraç gecesi gibi kutlu bir geceye benzemesi kastedilmektedir.

Yüzüñ "Ve'ş-şems" ü alnuñ "Ve'ḍ-ḍuḥā"dur
ʿAceb mi zülfüñ olsa leyl-i miʿrāc

zülfüñ ṭılısm itmişler:

1. **zülfüñ ṭılısm itmişler:**-*ler*
Gazel 58
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte)sevgilinin saçının aşığa şifa verecek büyü,sihir,tılsım haline getirilmesi kastedilir.

Genc-i ḥüsnüñ üzre itmişler meger zülfüñ ṭılısm
Bekler anı kimi ejderdür kimisi mār ola

zülfüñ ucından:

1. **zülfüñ ucından:**--*ün, --ın, --dan*
Gazel 190
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçının ucu.

Şol ḳadar kan agladum zülfüñ ucından dōstum
Ġarḳa virdi bu vücūdum zevraḳın kıldı tınāb

zülfüñe dutıldum:

1. **zülfüñe dutıldum:**-+*ü, -+ne, --ıl, --du, --m*
Gazel 182
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) aşığın sevgilinin saçlarına müptela olması,hayran kalması kastedilmiştir.

Gerçi vardum kūyuña evvel dutıldum zülfüñe
Soñra ḥabs oldum ebed çāh-ı zenaḫdānuñ görüp

zülfüñüñ bendinde:

1. **zülfüñüñ bendinde:**--*ü, --n, --ün, --i, --n, --de*
Gazel 386
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saç bağı.

Zülfüñüñ bendinde diller çagrışup dirler meded
Kim düşe çāh-ı zenaḫdān içre ol çıkmaz ebed

zülfüñüñ būyı:

1. **zülfüñüñ būyı:**--*ı*
Gazel 128
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçının misk kokusu.

Zülfüñüñ būyı nigārā rāḥat-ı cāndur baña
Ārıżuñ ter tāze güllerle gülistāndur baña

zülfüñüñ fikri ile:

1. **zülfüñüñ fikri ile:**--*ü, --n, --ün, --i*
Gazel 363
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin saçının düşüncesi kastedilmektedir.

Zülfüñüñ fikri ile her gice göñlüm tār olur

Gün yüzüñsüzdür görinür ʿālem
içre rūzı telḫ

zulm:

1. **ẓulmuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 11
Mısra: **6**
I. Karanlık. II. Ölümsüzlük suyunun içinde bulunduğuna inanılan Zulumat ülkesi.

Korkaram āhı tutup āşıḳlaruñ
ḫaṭṭuñ gele
Koya mı ẓulmuñı hīç maẕlūmuñ
Allāh'ı saña

2. **ẓulma:**-*a*
Gazel 61
Mısra: **4**
I. Karanlık. II. Ölümsüzlük suyunun içinde bulunduğuna inanılan Zulumat ülkesi.

Çeke cevr ü cefā āşıḳ idesin luṭf
sen ġayra
Aceb var mı bu ẓulma hīç
cihānda kimse ḳāyil hā

3. **ẓulmı:**-*ı*
Gazel 431
Mısra: **3**
I. Karanlık. II. Ölümsüzlük suyunun içinde bulunduğuna inanılan Zulumat ülkesi.

Ferdāyı ḫātıra getürüp ẓulmı ko
bugün
Komaz kimesne ḥaḳḳını alur
zamānedür

zulm elini uzatma:

1. **ẓulm elini uzatma:**-*za, -t, -ma*
Gazel 88
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) eziyet ve zulüm elini kendinden daha çaresizlere uzatmamak,onlara işkence vermemek kastedilmiştir.

Uzatma bugün ẓulm elini
senden alçaga
Añ ol demi ki sorıla yarın şümār
ola

zulm eyledi:

1. **ẓulm eyledi:**-*di*
Gazel 97
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve cefa göstermek.

Ne aceb kıydı aceb ẓulm eyledi
devrān aña
Virür idüm çāre ger olsa-y-ıdı
ben cān aña

ẓulm ile:

1. **ẓulm ile:**
Gazel 369
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zulüm ile, zorla.

Gözi yaşın her faḳīrüñ ẓulm ile
baḥr eyleme
Pādişāh-ı dehr olmakdansa
yigdür yaḫşı ad

ẓulm u sitem:

1. **ẓulm u sitem:**
Gazel 57
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zulüm ve sitem.

Eylese cevr ü cefā ẓulm u sitem
Āfiyetdür gelmez ol baña belā

zulmāt-ı nefs:

1. **ẓulmāt-ı nefs:**
Gazel 32
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nefsin karanlıkları.

Ẓulmāt-ı nefs içinde koma dest-
gīrüm ol
Rūşen kılup derūnumı yā Rabb
vir żiyā

zulmet:

1. **ẓulmetini:**-*i, -n, -i*
Gazel 197
Mısra: **1**
I. Karanlık. II. Ölümsüzlük suyunun içinde bulunduğuna inanılan Zulumat ülkesi.

Rūşen ter itdüñ uşbu cihān
ẓulmetini hep
Rūḥī fedāk iy şanem-i ebṭaḥī
laḳab

2. **ẓulmetde:**--*de*
Gazel 259
Mısra: **1**
I. Karanlık. II. Ölümsüzlük suyunun içinde bulunduğuna inanılan Zulumat ülkesi.

Buldı Ḫıżr emr-ile ẓulmetde
varup āb-ı ḥayāt
Līk taḳdīr imiş ol yolda
Sikender'e memāt

zulmet içre:

1. **ẓulmet içre:**
Gazel 307
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karanlıkta.

Lebleri virür Muḥibbī mürde
cisme çün ḥayāt
Ṭālib olma ẓulmet içre āb-ı
ḥayvāndur ʿabeş

zulmet kaplamışdı:

1. **ẓulmet kaplamışdı:**--*mış, --dı*
Gazel 113
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her yer ve her şeyin karanlık ve sıkıntıyla dolu olma durumu.

Kaplamışdı ālemi ẓulmet ser-ā-
ser virdi nūr
Şem-i ruḥsārı anuñçün didiler
vehhāc aña

zulmet-i:

1. **ẓulmet-i:**
Gazel 3
Mısra: **3**
I. Karanlık. II. Ölümsüzlük suyunun içinde bulunduğuna inanılan Zulumat ülkesi.

Ẓulmet-i maḥşerde yolın
bilmeyen āşīlerüñ
Şefḳat idüp olasın her birine sen
reh-nümā

zulmet-i haddüñde:

1. **ẓulmet-i ḫaddüñde:**--*ü, --n, --de*
Gazel 252
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin yanağının karanlığı (aşığa karşı) kastedilmektedir.

Leblerüñden bir nişān bulmadı dil İskender'i
Ẓulmet-i ḥaddüñde çün kim gizlüdür āb-ı ḥayāt

zulmet-i hicrān:

1. **ẓulmet-i hicrān:**
Gazel 23
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayrılık karanlığı.

Teşne dilven ẓulmet-i hicrān içinde kalmışam
Ḫıżr olup ben kalmışa gül göstere rāh iy ṣabā

zulmet-i şebde:

1. **ẓulmet-i şebde:**--*de*
Gazel 234
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mahşer gecesi,gecenin en karanlık hali.

Ġaflet itme ẓulmet-i şebde uyan añ yāruñı
Kesmedi ẕikrini Yūnus mesken iken baṭn-ı ḥūt

zulmet-i zülfüñde:

1. **ẓulmet-i zülfüñde:**-*ü(n), -de*
Gazel 84
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saçın karanlığı II sevgilinin kara saçlarının güneşe benzetilen yüzü örtmesi, böylece karanlığa neden olması.

Ẓulmet-i zülfüñde lalüñ āb-ı ḥayvāndur baña
İy mesīḥā sözlerüñ derdüme dermāndur baña

zulmı bī-ḥad:

1. **ẓulmı bī-ḥad:**--*ı*
Gazel 321
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hadsiz zulüm, sınırsız haksızlık.

Kulları ḥālin bilür dād eylemez
Ẓulmı bī-ḥad ḫan elinden el-ġıyāṣ

zulmı iden:

1. **ẓulmı iden:**--*ı, --e, --n*
Gazel 300
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve işkence eden kişi(sevgili).

İden ẓulmı aña çün pādişehdür
Muḥibbī kime eylesün şikāyet

zulm-ı ṣarīḥ:

1. **ẓulm-ı ṣarīḥ:**
Gazel 348
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açık bir zulüm.

Ḫāk-i pāyüñe Muḥibbī diledi süre yüzin
Dūr kılduñ güzelüm itdüñ aña ẓulm-ı ṣarīḥ

zulm-ı ṣarīḥ itdi:

1. **ẓulm-ı ṣarīḥ itdi:**--*di*
Gazel 352
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Apaçık eziyet etmek.

Cümle ʿuṣṣāḳını ḳatl eyledi dilber didiler
Kıymadı ben kulına itdi baña ẓulm-ı ṣarīḥ

zülüf:

1. **zülüfüñ:**-*üñ*
Gazel 253
Mısra: **5**
Saç II Sevgilinin saçı.

Ruḥuñla zülüfüñ gitmez dilümden
Yiter rindāna bu keşf-i kerāmāt

zülüfi ḫayālin:

1. **zülüfi ḫayālin:**--*in*
Gazel 136
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgilinin saçının hayali.

Sīne-i sūzında zülüfi ḫayālin didi dil
Mārı kim gördi Muḥib āteş anuñ ini ola

zünnār-ı zülfüñ-ile:

1. **zünnār-ı zülfüñ-ile:**--*i, --le*
Gazel 422
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Beyitte) sevgilinin kara uzun saçları Hristiyan keşişlerin siyah kemerine benzetilmektedir.

ʿAḳlumı alduñ evvel īmāna ḳaṣduñ āḫir
Zünnār-ı zülfüñ-ile çeşmüñ Firenge beñzer

zünnārını kesdürüp:

1. **zünnārını kesdürüp:**--*ı, --n, --ı, --dür, --üp*
Gazel 432
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hristiyanlığın sembolü olan kara kuşaktan kurtulmak yani Kafirlikten kurtulmak kastedilmektedir.

Ruḫları zülfine her dem turmış īmān ʿarż ider
Kesdürüp zünnārını ṭarz-ı müselmān ʿarż ider

zünnārını kese:

1. **zünnārını kese:**--*ı, --n, --ı, --e*
Gazel 259
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hıristiyan keşişlerin çıplak ten üzerine kuşandıkları kıldan yapılmış, kaba ve sert kuşak II Sevgilinin saçlarının kesilmesi kastedilmektedir.

Kese zünnārını ger görse yüzüñ ehl-i ṣalīb
Kaldurup parmagını getüre ol dem ṣalavāt

zü'n-nūn:

1. **ẕü'n-nūn:**
Gazel 462
Mısra: **10**
Hz. Yunus'un lakabı olup "Balık sahibi" anlamına gelmektedir.

İy Muḥbbī ʿışḳ deryāsındaki ʿāşıḳları
Kim şümār ide-bilür su yirine ẕü'n-nūn akar

2. **ẕü’n-nūn’a:**-*’a*
Gazel 463
Mısra: **16**
Hz. Yunus'un lakabı olup "Balık sahibi" anlamına gelmektedir.

Yaşum deryā olalı aglamakdan
İçinde bu göñül Ẕü’n-nūn’a
beñzer

<u>zürefā:</u>

1. **ẓurefā:**
Gazel 40
Mısra: **10**
Keyfine düşkün zarifler ‖ seçkin kimseler.

Lal-i dildāra Muḥib
beñzedügiyçün mey-i nāb
Bezm-i şevḳ içre düşürmez anı
elden ẓurefā

<u>…..:</u>

1. **…..:**
Gazel 65
Mısra: **2**
...

Düşürme elden sāḳī şarāb-ı
rāḥat-ı dil hā
Ki dirler dāfi-i ġamdur ki …..
cümle maḥfil hā